

ACADEMIA ROMÂNĂ • FUNDAȚIA NAȚIONALĂ PENTRU ȘTIINȚĂ ȘI ARTĂ
INSTITUTUL DE ISTORIE ȘI TEORIE LITERARĂ „G. CĂLINESCU”

CRONOLOGIA VIETII LITERARE ROMÂNEȘTI

PERIOADA POSTBELICĂ

XXII-A

1976

IANUARIE-IUNIE

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Cronologia vieții literare românești : perioada postbelică / coord.

generală: Eugen Simion. - București : Editura Muzeului Literaturii
Române, 2010-

vol.

ISBN 978-973-167-040-9

Vol. 22-A : 1976 / Andreea Apostu, Ana-Maria Bănică, Carmen

Brăgaru, ... ; coord. redacțional: Lucian Chișu. - 2020. - Conține bibliografie. -

Index. - ISBN 978-973-167-571-8

I. Apostu, Andreea

II. Bănică, Ana-Maria

III. Brăgaru, Carmen

IV. Simion, Eugen (coord.)

V. Chișu, Lucian (red.)

930.24:821.135.1.09"1944/1957"

Volum realizat în cadrul Proiectului *Prezervarea și valorificarea
patrimoniului literar românesc folosind soluții digitale inteligente
pentru extragerea și sistematizarea de cunoștințe* (INTELLIT),
PN-III-P1-1.2-PCCDI-2017-0821/Nr. 54PCCDI/2018.

Editura Muzeul Literaturii Române

este recunoscută C.N.C.S.,

având categoria B.

Cod CNCS PN – II – ACRED – ED – 2012 – 0374

Tehnoredactor: Luminița Login

Coperta: Mircia Dumitrescu

Eugen SIMION (coordonator general)

Lucian CHIȘU (coordonator redacțional)

Andreea APOSTU, Ana-Maria BĂNICĂ, Răduț BÎLBÎIE, Elena BOTEZATU,
Carmen BRĂGARU, Lucian CHIȘU, Alunița COFAN, Cristina DEUTSCH,
Alexandru DUMITRIU, Nicoleta IFRIM, Andrei MILCA,
Marjia NENADIĆ ZURKA, Lavinia TACHE, Andreea TELIBAN

CRONOLOGIA VIETII LITERARE ROMÂNEȘTI

PERIOADA POSTBELICĂ

XXII-A

1976

IANUARIE-IUNIE

ACADEMIA ROMÂNĂ • FUNDAȚIA NAȚIONALĂ PENTRU ȘTIINȚĂ ȘI ARTĂ
INSTITUTUL DE ISTORIE ȘI TEORIE LITERARĂ „G. CĂLINESCU”

București, 2020

NOTĂ

Pentru realizarea *Cronologiei vieții literare românești* (anul 1976) au fost procesate materialele/ textele existente într-un număr de 33 de publicații, acestora adăugându-li-se scurte referințe din revistele pentru copii și tineret:

„Albina”, „Amfiteatru”, „Argeș”, „Astra”, „Ateneu”, „Cinema”, „Contemporanul”, „Convorbiri literare”, „Cronica”, „Echinox”, „Familia”, „Flacăra”, „Knjizeveni zivot”, „Era Socialistă”, „Luceafărul”, „Munca”, „Orizont”, „Ramuri”, „România liberă”, „România literară”, „Săptămâna culturală a Capitalei”, „Scânteia”, „Scânteia tineretului”, „Secolul 20”, „Steaua”, „Teatrul”, „Tomis”, „Transilvania”, „Tribuna”, „Tribuna României”, „Vatra”, „Viața românească”, „Viața studentască.”

Distribuția publicațiilor din *Cronologiei vieții literare românești* (anul 1975) a fost următoarea:

Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu”: Andreea Apostu („Ramuri”, nr. 7-9, „România literară”, nr. 1-26, „Tribuna”); Ana-Maria Bănică („Contemporanul”, Convorbiri literare”, „Tomis”, „Viața românească”); Carmen Brăgaru („Albina”, „Cinema”, „Secolul 20”) Alunița Cofan („Echinox”, „Orizont”); Cristina Deutsch („Argeș”, „Flacăra”, „Munca”, „Teatrul”); Ștefania Dragoman („Ramuri”, nr. 19-12, „România literară”, nr. 27-52, „Vatra”); Alexandru Dumitriu („Luceafărul”, „Ramuri”, nr. 1-3), Andrei Milca („Amfiteatru”, „Astra”, „Familia”, „Săptămâna culturală a Capitalei”, „Viața studentască”); Marjia Nenadic Zurka („Cronica”, „Tribuna României”, „Scânteia”, „Steaua”, „Transilvania”); Andreea Teliban („Ramuri”, nr. 5-6).;

Universitatea „Dunărea de Jos” Galați: Elena Botezatu („România liberă”), Nicoleta Ifrim („Era socialistă”, „Scânteia tineretului”);

Academia Forțelor Terestre „Nicolae Bălcescu” din Sibiu: Răduț Bîlbîie („Presa noastră”);

Voluntariat Universitatea București: Lavinia Tache („Ateneu”).

IANUARIE

1 ianuarie

● [„România literară”, an IX, nr. 1; Săptămânal de literatură și artă editat de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România; format A3; 24 pagini; zi de apariție: joi; director George Ivașcu] Conține versuri de Virgil Teodorescu, Mihai Beniuc, Victor Tulbure, Mihai Ursachi, Ion Burcă, George Țărnea, Valentin Deșliu, Mihai Negulescu, Mihai Gavril, Victor Nistea, Geo Bogza, Traian Coșovei. Este prezentat de asemenea un grupaj din poezia cubaneză, cu texte de Nicola Guillen, Raul Rivera, Fayad Jamís (trad. Aurel Covaci). ■ În *Istorie și transfigurare*, Alexandru Balaci pledează pentru o literatură inspirată din istoria națională: „A răsfărânge aspecte ale uriașei, dramaticei istorii a poporului român în oglinzile profunde ale artei, nu este echivalent cu o literatură care evadează din contemporaneitate. A fixa istoria românească în eternitatea artei, semnifică un imens travaliu patriotic demn de o fierbinte grațitudine. Valorile naționale, creațiile materiale și spirituale ale dăruitului popor dintre Carpați și Dunăre se înscriu, prin valențele artei, în circuitul universal.” ■ Ioan Alexandru susține aceeași importanță a istoriei, ca sursă principală de subiecte, în articolul *Calea inimii*: „Izvorul artei noaste este Istoria, nu ficțiunea; cetatea sau sanctuarul atestate istoric, nu decorul, aurul nu deșeul, mai ales că avem aur curat de la geții ce se știau nemuritori, până la martirii transilvani, până la marii voievozi și milioanele de jertfitori ce și-au pogorât tinerețea în pământ ca să sfințească mereu pământul acesta în care zvonesc ciocârliile nemuririi.” ■ În „*Istoric*” și „*literar*”, Ștefan Aug. Doinaș identifică o serie de diferențe și asemănări între istorie și literatură, pe care le percepe drept complementare: „Diferite în sine, dar complementare prin anumite funcții ale lor, implicate, cele două arte sau științe rămân parcă, în continuare, sub egida unei singure Muze: Istoria hrănește mereu Literatura, iar aceasta din urmă – prin valorile ei autentice – participă și o îmbogățește pe cea dintâi.” ■ Aurel Martin consideră, în *Conștiința de sine a poporului*, că reflectarea istoriei în literatură duce la o conștientizare de sine a românilor: „Trecutul e argument al continuității luptei pentru libertate (socială și națională), pentru neatârnavare, pentru suveranitate, pentru demnitate, pentru cultul valorilor morale autentice. E semnul sub care e receptat de marii noștri scriitori. [...] Toate înscriindu-se într-un vast tablou dedicat conștiinței de sine a poporului român.” ■ În *Artist și cetățean*, Andor Horváth susține că prezența trecutului

în literatura prezentului duce la o actualizare a acestuia: „Odată ce istoria este subiect de meditație-acțiune a artistului, ea devine implicit, independent de împrejurări, parte organică a prezentului.” ■ Arnold Hauser subliniază în *Interferențe* relația strânsă dintre istorie și literatură la nivel cultural-politic: „consider totuși că acest fenomen este în măsură să certifice interdependența dintre istorie și literatură, interdependență pe care o consider și în momentul de față pe deplin valabilă, mai mult chiar, mobilizatoare pentru scriitorul de azi...” ■ În articolul *Cea mai înaltă virtute* din rubrica *Pro Domo*, Alexandru Ivasiuc se gândește la istorie „ca o sursă de inspirație, ca o școală a adevărului, ca la un obiect de meditație riguroasă.” ■ Șerban Cioculescu susține, în *Către o epopee națională. Recitind „Cântece de vitejie”*, că poemul lui George Coșbuc ar trebui să fie un reper pentru orice tentativă narativă de amploare privind istoria poporului român: „Poezia lui George Coșbuc poate servi însă ca model de variație pe portativ, cum se spune în limbaj muzical, sau, într-un sens mai larg, de varietate de tonuri și de registre, care să nu excludă nici familiaritatea, nici umorul, nici stilul oral, al basmelor și al zicerii populare, dar în care să străfulgere viforele trecutului și să lumineze zările viitorului.” ■ În *Permanența epopeii*, Dan Zamfirescu subliniază necesitatea redactării unei structuri narrative de amploare despre neamul românesc, atenționând asupra pericolului pasișei: „Se cere astăzi o mare, o contemporană literatură de inspirație istorică, în care să ne descifrăm trecutul de la altitudinea unei experiențe pe care nici o altă generație de oameni trăind pe acest pământ n-a mai trăit-o. Cea mai mare greșală ce s-ar putea face de către un scriitor ar fi să considere că a scrie epopeea națională este lucrul cel mai ușor, modelele de pasișat fiind mari și inepuizabile! De nimic nu se cere apropiat cu un mai mare simț de răspundere decât ca de această «sfântă a sfintelor» a memoriei noastre istorice.” ■ Nicolae Manolescu consideră, în *Prozatori de altădată*, că romantismul unor scriitori precum C. Negruzzi și G. Sion trebuie rediscutat. Astfel, deși primele opere ale lui C. Negruzzi sunt de factură romantică (cu o anumită detașare deja perceptibilă a autorului), următoarele evoluează spre un evident clasicism: „Întâiele nuvele (*Zoe, O alergare de cai*) sunt romantice mai ales în subiect. V. Ghiacioiu, mi se pare, a inventariat motivele provenite din proza romantică, de care însă (lucru luat mai rar în considerare) C. Negruzzi se detașează chiar de la început”; „Povestirile următoare (*Au mai pățit-o și alții, Toderică*) actualizează subiecte ale nuvelei italiene din Renaștere (a remarcat G. Călinescu), pe urmele lui Merimée, de pildă, din care *Toderică* s-a dovedit a fi tradusă cu oarecare libertate în detalii. Faptul nu trebuie să ne mire, dacă ne amintim că același Auerbach leagă nuvela Renașterii de proza secolului XVIII, ambele fiind «clasice» în alt înțeles decât acela dat cuvântului în epoca lui La Bruyère. Clasicismul lui Negruzzi nici nu este acela al autorului *Caracterelor*, cum s-a susținut adesea, ci mai apropiat de al unui memorialist ca Saint Simon,

ceea ce permite asemănările cu Boccaccio, fiindcă se introduc observația directă, viața, în locul tipului canonic.” G. Sion este însă, conform lui Nicolae Manolescu, complet diferit de C. Negruzzi, anume un scriitor sentimental, implicat în povestire: „Spre deosebire de C. Negruzzi el nu scrie fiziologii ori tablouri; îi lipsește detașarea sceptică a acestuia G. Sion e fundamental un sentimental și un participativ. C. Negruzzi compune mici narațiuni cu metoda memorialistului, G. Sion scrie memorii cu metoda povestitorului.” ■ În *Discreția confesiunii lirice*, Dana Dumitriu apreciază luciditatea și subtilitatea lui Aurel Rău din placheta *Micropoeme* (Dacia, 1975): „Cerebral, stăpânindu-și emoțiile și imaginația, transformând cu luciditate rece, metalică, stările sufletești în material de meditație, Aurel Rău scrie o poezie criptică, elaborată, în care meșteșugul înlătură ingenuitățile, trăirea spontană prin vers. Există, evident, un conținut confesiv în aceste micropoeme, dar el este camuflat în desen, este distilat în detaliile plastice ale schiței.” ■ Valeriu Cristea vede în evocările concrete ale lui Paul Georgescu principalul merit al romanului *Înainte de tăcere* (Albatros, 1975): „Concretețea evocării, cu itinerariile premeditat complicate ale eroului, [...] sugestia de adevăr, de trăire vie, directă a întâmplărilor narate, reprezintă unul din principalele merite ale cărții lui Paul Georgescu.” ■ G. Dimisianu comentează laudativ al treilea volum din *Literatura română între cele două războaie mondiale*, de Ov.S. Crohmălniceanu: „În totul, cartea lui Ov.S. Crohmălniceanu impune prin anvergura reconstituirii. Cea de a doua epocă de aur a literaturii române trăiește întreagă în această scriere care afirmă încă o dată puterea de construcție și sinteză a criticii noastre contemporane.” ■ Laurențiu Ulici apreciază, în *Literatura ca viață*, comentariul analitic și realismul de notație din prozele reunite de Mihai Tatulici în *Ceața și obișnuința* (Albatros): „Scrise bine, vădind putere de observație și o înclinație specială spre comentariul analitic, personale și pulsând de o tensiune subiectivă ce le asigură lizibilitatea în profunzime, de un realism al notației impresionant, – de reproșat oralitatea excesivă a stilului și anume inconsecvențe de construcție – prozele lui Mihai Tatulici sunt ale unui scriitor format.” ■ Nicolae Balotă discută în rubrica de carte străină volumul lui Charles Cros *Fantezii în proză*. ■ Revista publică un fragment din romanul *Omul de nisip* de Jean Jubert, câștigător al premiului Renaudot 1975, prezentat și tradus de Cornel Unteanu. ■ Felicia Antip semnează textul „*Morala elementară*”, cu un titlu inspirat din creația lui Raymond Queneau. ■ În rubrica *Atlas*, Ana Blandiana semnează textul *Solemna oră II*, o serie de impresii privind ultima dimineață a anului 1975 petrecută la Veneția ■ Fănuș Neagu este prezent în secțiunea *Sport* cu *Când ne iubește jderul lunii*.

• [„Tribuna”, an XX, nr. 1 (1993); Săptămânal de cultură editat de Consiliul culturii și educației socialiste; format A3, 8-10 pagini; Colectivul redacțional: Dumitru Radu Popescu, redactor șef, Gavril Boancă, Augus-

tin Buzura, secretar general de redacție, Alexandru Căprariu, Victor Felea, redactor șef adjunct, Octavian Fodor, Aladár Lászlóffy, Lajos Letáy, Adrian Marino, Gheorghe Mărinceanu, Ștefan Pascu, Liviu Văcariu, Ion Vlad, redactor șef adjunct, Mircea Zăciu] Sunt publicate versuri de Ion Corcora, Radu Cosașu (în rubrica sa *Cronica de trei secunde*), proză de Ștefan Damian. ■ Ion Vlad semnează textul *Critica și disciplina cunoașterii*: „În primul rând, opera literară se află într-o relație dinamică și flexibilă cu istoria, cu determinările provocate de istorie; textul literar există ca ordine și ca proprietăți ale unui discurs (retorică) și există ca o formă cu sintaxa și morfologia sa Nu e vorba de desfășurarea unei savante instrumentații; nu e vorba de o demonstrație de erudiție fastidioasă; se impune, în schimb, studiul, cercetarea ambițioasă, care crede în posibilitatea gândirii de a descifra și spori valorile operei, semnificațiile și mesajele acesteia Diferitele nivele ale operei, pomenite la începutul acestui text, au sugerat analiza operei ca o gramatică a textului literar, ca un sistem coerent și articulat de elemente specifice, constituite într-o sintaxă a operei (ordine interioară și combinație de părți), într-o semantică (dirijarea discursului literar spre sensuri determinate); cu alte cuvinte, e vorba de convențiile unei lecturi conștiente de faptul că textul literar este o realitate ce se cere confruntată cu o altă realitate social-istorică, generatoarea operelor propriu-zise. Dar pentru aceasta e nevoie de studiu, de disciplină și de un real dialog al cunoașterii interdisciplinare.” ■ În *Cronica literară*, Victor Felea consideră că *Împotriva celui drag* (Eminescu, 1975), de Gabriela Melinescu, este cel mai coerent volum al autoarei: „Noul volum [...] stă sub semnul unui înalt și dramatic semn al existenței și constituie poate ciclul cel mai unitar dintre câte a tipărit până azi autoarea Fiecare poem se naște aici ca un mereu alt episod al aceleiași stări intense care se consumă între amintire și nostalgie, în evocarea și invocarea «celui drag», în descoperirea modului tragic. Limbajul se menține între enunțul simplu și metaforismul cel mai șocant, între limpezi-me și ambiguitate, situându-se cu precădere într-un spațiu al imaginarului unde inserția a numeroase elemente eterogene produce adesea o impresie de stranie-tate.” ■ Miorița Băciu prezintă lucrarea monografică *I. A. Candrea Lingvist și filolog* (Editura Științifică, 1974), de Florica Dimitrescu. ■ Const. Ciopraga publică articolul în cinci puncte *Critică literară și cunoaștere*: „1. [...] Nici într-un caz, critica nu se mai poate face cu metode de la începutul veacului; me to dele noi, însă, oricât de ingenioase, nu se vor dispensa de pulsul afectiv, ab-solut necesar oricărei interpretări. Adică de o sensibilitate îndelung pregătită, flancată de rațiune și cultură”; „2. În textura oricărei opere stă, deliberat sau nu, un nucleu de istorie. Trebuie să te instalezi în ritmul acestei istorii, dacă vrei să re-constitui, fie timpul unui creator, fie timpul personajelor contempo-rane lui”; „3. Se vorbește, uneori abuziv sau exagerat, de «modernitatea» cla-sicilor, când, de fapt, ar trebui să avem în vedere actualitatea lor – asta, iarăși, cu circumspecție. Critica își exercită în afirmarea acestei actualități una din

funcțiile ei fundamentale. Cu alte cuvinte, critica extrage din opere de acum trei secole sau din antichitate sensuri, valori umane și estetice, soluții integrabile lumii de astăzi, răspunzând astfel nu atât aspirației către o coerență pan-umană, cât întrebărilor puse de timpul în mers”; „4. În orice scriitor mare e implicat, în proporții diverse, un critic. Baudelaire, care a formulat părerea, avea în vedere fenomenul de auto-cenzură, în virtutea căruia un creator își consideră lucrul la rece, lucid, evacuând materialele superflue sau adăugând, căutând cu tenacitate proporțiile, tonul, expresia optimă”; „5. [...] În ultimele decenii, se vorbește de o «proză critică» având atributele scrisului literar, la fel de interesant ca expresie precum beletristica însăși, sau chiar mai captivantă. Să nu ne facem iluzii. Dacă unele volume de critică dispar din rafturile librăriilor în câteva zile, cărțile din această categorie nu pot concura, totuși, cu poezia și romanul.” ■ Aurel Sasu publică interviul realizat cu Mihai Beniuc sub titlul „*Mie mi-a ajutat credința în comunism și munca pasionată*”: „– *Ați descoperit în cele câteva decenii de activitate științifică vreo legătură secretă între poezie și psihologie?* – Am s-o dovedesc, parțial, printr-un *Bestiar* ce-l am în pregătire. Dar fără îndoială psihologia, biologia, statistica și calculul probabilității, filozofia și cu deosebire marxismul, ca științe, au fost mereu aliment, vădit sau nu, pentru scrisul meu. Dar mă feresc să amestec poezia cu știința. Nu mai suntem pe timpul lui Lucrețiu, care de altfel poate «greși» în vederile științifice, dar nu greșește în poezie. – *Într-un articol din 1941, despre Raporturile dintre scriitor și critic, afirmați că rolul criticului rămâne în genere acela de a corecta greșelile scriitorului și de a-i valorifica succesele. Nu considerați, astăzi, mult prea generală această formulă?* – Formula nu e corespunzătoare. Criticul, când este, trebuie să fie un dătător de direcție în câmpul literaturii. Dovadă Maiorescu, Gherea, Ibrăileanu, Călinescu, Perpessicius și alții. – *Activitatea dumneavoastră de critic literar este aproape necunoscută astăzi de generațiile mai tinere. Practicând în continuare publicistica, se pare că dumneavoastră înșivă ați renunțat la preocupările eseistice și de teorie literară, de altădată.* – Publicistica este în primul rând muncă obștească și o datorie. Dar nu renunț la preocupări eseistice și de teorie literară în ceea ce privește modesta mea operă artistică. – *În ce constă totuși originalitatea programului dumneavoastră critic?* – Rostul criticului nu este de a crea, ci de a descoperi America. Eu las această sarcină generațiilor de critici tineri, pe care-i stimez. Mă mulțumesc să selectez în *Scrieri*, la Ed. Eminescu, ceea ce n-a fost mâncat de rugină”; „– *«Omul care a înțeles cât poate ști, cât poate face și cât poate spera, nu mai poate cădea în deznădejde». Ați fost vreodată deznădăjduit? Care este remediul deznădejzii?* – [...] Un remediu pentru toți nu cunosc. Mie mi-a ajutat credința în comunism și munca pasionată.” ■ În *Literatura și Orientul*, Mircea Muthu semnalează apariția studiului cu același titlu publicat în 1975 de Mircea Anghelescu la Ed. Minerva: „Remarcabilă prin comentariile «en detail», ca și prin informația istoricului literar, anticipând – în mod direct de astă dată – o

sinteză consacrată impactului nostru cu elemente ale civilizațiilor orientale, cartea lui Mircea Anghelescu este investită cu prestigiul caracteristic oricărui început de drum.” ■ În *Nichita Stănescu și „viziunea sentimentului”*, Ion Lotreanu discută caracterul lăuntric și vizionar al poeziei stănesciene: „«Viziunea sentimentelor» poate fi considerată drept definiție a poeziei înseși. [...] Ajunsă în acest stadiu, poezia lui Nichita Stănescu a surprins printr-o indiscutabilă noutate. Originalitatea versului căutată atât în strălucirea analogiilor, în garanția simbolurilor, cât și în expresia ce este mereu în căutare de perspectivă «vizionară». Viziunile, s-a spus, nu sunt ale... autorului, ci ale sentimentelor înseși care, în contact cu aspecte ale lumii din afara ființei poetului, ar deveni un fel de elemente de propulsie spre poezie. Eliminat din acest proces ar fi factorul organizator, luciditatea Evident, interpretarea aceasta, oricât de seducătoare ar fi, aparține mai puțin rigorii critice și mai mult modelului metaforic de analiză a liricii. Impresia de viziune a sentimentului (și nu viziune a poetului) vine fie dintr-o bună tehnică, fie dintr-o intuiție artistică nativă, fie – ceea ce e mai sigur – din sinteza acestor elemente care definesc orice structură artistică. Prospețimea viziunilor lui Nichita Stănescu derivă, între altele, din ipostaza de descoperitor pe care și-o rezervă în permanență eul liric. Teritoriile cu care poetul vine în contact au ceva straniu în constituția lor, uimesc. Poetul autentic dă impresia că făurește «lumi noi», le locuiește îndelung, devine pe de-a-ntregul al lor și le trece în vers cu o familiaritate cuceritoare care însă contrariază lectorul comod.” ■ Constantin Zărnescu discută două cărți de reportaje, *Jurnalul unei pasiuni* (Albatros, 1975), de Toma George Maiorescu, și *Cal bătrân cu chingă roșie* (Eminescu, 1975), ambele dedicate șantierelor și transformărilor socialiste. ■ Adrian Marino publică articolul *Structura ideologiei literare*: „orice «lectură» este în mod necesar ideologică, producătoare de interpretări și semnificații ideologice, deoarece orice interpretare și judecată critică presupune o conceptualizare, repere și referințe ideologice, un concept despre literatură, o «filozofie» și o «estetică». Acest fond ideologic impune oricărui critic un «cod», o «metodă» de lectură și interpretare, un principiu de structurare a denotațiilor și conotațiilor oricărui text. Un coeficient de alterare, de «trădare» a textelor, de relativitate deci, prin devierea semnificațiilor, mai ales latente, implicite, devine în felul acesta inevitabil. Ceea ce confirmă, încă o dată alternanța dialectică ideologie-literatură. Orice ideologie literară suferă presiunea și modificarea continuă a medierilor și reformulărilor sale ulterioare. Noua viziune critică se delimitează de vechea viziune critică, pe care o acceptă și o recuperează doar din punctul său de vedere. În felul acesta întreaga ordine ideologico-literară este mereu refăcută. Ea duce o existență simultană și constituie o ordine simultană (situație riguros identică cu viziunea sintetică a literaturii în termenii lui T. S. Eliot și ai altora), recompusă și reformulată periodic de teoreticienii literari ai fiecărei epoci. Criticul «pur», «a-ideologic», este în orice caz o iluzie sau o mistificare.”

• [„Tribuna României”, nr. 76; Revistă editată de Asociația „România”; format A3; apare bilunar; număr de pagini 16; Colegiul de redacție: Petre Ghelmez (redactor șef), Nicolae Stoian (redactor șef adjunct), C. N. Constantiniu (secretar general de redacție), Ernst Breitenstein, Dan Grigorescu] Al. Andrițoiu publică poezia *Ora liniștii*, iar Ion Horea semnează *Încă nu*. ■ Petre Ghelmez semnează *La mulți ani 1976!*: „Dați-ne voie, deci, stimați cititori, ca acum, la clipa sărbătorească a petrecerii anilor, în numele acestor oameni, dintre care mulți vă sunt rude și prieteni apropiați, și care știu zidi atât de bine frumusețea vieții, după chipul și asemănarea lor, oameni pe care, în anul viitor, îi dorim și mai mult prezenți în paginile revistei noastre, să ridicăm tradiționalul pahar cu vin roșu și să vă spunem: multă sănătate, bucurie și fericire, pentru dumneavoastră și pentru cei dragi, în 1976!” ■ Prof. Virgil Cândea, secretar general al Asociației „România”, publică în *Cuvântul zile* textul *Gânduri de viitor*: „Anul 1976 este anul Brâncuși: cărturari și artiști din întreaga lume vor sărbători, sub egida UNESCO, centenarul nașterii înnoitorului sculpturii moderne. Dar câte alte fapte de cultură vor fi evocate în 1976... Asociația «România» și revista «Tribuna României» vor acorda sprijinul solicitat de compatrioții noștri din alte țări, pentru cinstirea evenimentelor de seamă ale patriilor lor de adopțiune. Este în atenția noastră Bicentenarul Independenței U.S.A., pe care îl vom sărbători alături de americanii de origine română, străduindu-ne, la fel ca și în anul trecut, ca în limita puterilor modeste ale unui așezământ obștesc, dar cu neprecupețita sollicitudine, să venim în întâmpinarea unor asemenea preocupări.” ■ În *Perspective* George Ivașcu semnează *Orizont deschis*: „Cu 1976 intrăm în ultimul pătrar al veacului care încheie cel de al doilea mileniu al erei noastre, pentru a păși în mileniul al treilea Prilej, deci, de meditație în plus asupra destinului uman, asupra devenirii lui. Și aceasta sub semnul unei complexități de factori pe care – multiplă și vastă sinteză – anul 1975 i-a revelat ca linii de convergență definitorie a viitorului. [...] Privind această lume de la noi, din Europa, primul fenomen de care se cuvine a ne bucura, apreciindu-i probabilele implicații asupra destinelor păcii, este succesul Conferinței general-europene. În august, la Helsinki, în plenumul cel mai prestigios al celor 33 de state ale bătrânului continent, cărora li s-au adăugat Statele Unite ale Americii de Nord și Canada, s-a afirmat voința de a porni la concretizarea unei ere noi de pace și cooperare, de destindere și înțelegere între popoarele Europei, marcându-se, astfel, un pas înainte pe calea făuririi unei noi ordini economice și politice internaționale, a consolidării securității în întreaga lume. S-a confirmat, astfel, necesitatea înfăptuirii aceluia sistem de relații în Europa în care – cum cu o exemplară consecvență România a argumentat neconținut – fiecare națiune, indiferent de orânduire socială sau de mărime, să poată participa cu drepturi egale la soluționarea tuturor problemelor, să aibă asigurate independența și suveranitatea, să se bucure din plin de binefacerile dezvoltării economico-sociale, ale progresului și civilizației. [...]

Pătrarul de veac în care pășim este pragul de pe care omenirea poate privi cu încredere orizontul larg deschis Viitorului.” ■ Apar *Dialogurile anului 1975*: „Acum, la acest nou sfârșit și început de an, Asociația «România» și «Tribuna României» încearcă, în mod firesc, să vadă ce au înfăptuit, ce ar fi putut să facă mai mult, mai bine, în ce măsură au izbutit (sau nu) să răspundă dorinței manifestate de compatrioții noștri din alte colțuri ale lumii de a ține legătura cu țara, de a nu se rupe de viața spirituală românească. Suntem bucuroși că toate evenimentele importante ale calendarului cultural au constituit prilejuri de acțiuni comune cu așezămintele cetățenilor originari din România stabiliți peste hotare. Solicitări primite din partea unor persoane sau a acestor așezăminte de a le înlesni contacte de lucru în felurite domenii de activitate au fost, în măsura posibilităților, satisfăcute, cu ajutorul binevoitor, prietenesc, al instituțiilor culturale, științifice, economice etc. din țară. Ne pare bine că pe lângă invitații noștri, pe lângă vizitele anunțate, ne calcă pragul fără urmă de formalism protocolar foști cetățeni români din alte țările lumii, veniți în țară pentru a-și revede familia sau locurile natale. Dar poate că mai presus de toate celelalte satisfacții este mulțumirea pe care ne-o dă faptul că, răspunzând preocupării unor familii de multă vreme așezate în alte țări de a evita înstrăinarea descendenților lor e generoasa noastră tradiție culturală, le-am oferit acestora nu numai prilejul de a vizita și cunoaște România, ci și posibilitatea de a studia în prestigioase instituții de învățământ de la noi. O cronică? Un bilanț deci, acum, la sfârșit de an? Nu. Ci doar o firească recapitulare a câtorva dintre acțiunile mai de seamă, pe care toți cititorii noștri, de altfel, le și cunosc, însoțită de rugămintea de a ne comunica sugestiile lor pentru îmbogățirea și diversificarea demersului nostru.” Din aceste recapitulări, reținem: □ *Biblioteca Asociației „România”*: „Mai ales pentru tineri, dar nu numai pentru aceștia, în colecția noastră de cărți editate pentru uzul tuturor celor originari din România au apărut, anul acesta, volumul *Proverbe și cugetări despre omenie*, culegere de aforisme ale unor gânditori români și străini și un florilegiu de poezie eminesciană în limba germană. Se află sub tipar: M. Eminescu: *14 poezii de dragoste, Balada Meșterul Manole și Monumente ale naturii din Maramureș* (în limba română), *Antologia literaturii maghiare din România* (în limba maghiară) și E. Eisenburger: *Contribuții la istoria și etnografia patriei* (în limba germană). Ne folosim de acest prilej pentru a mulțumi călduros editurilor bucureștene care au acceptat să colaboreze astfel cu noi în opera de informare culturală a comunităților românești. Preocupările privind literatura s-au materializat și în organizarea unei expoziții peste hotare.” □ *Cartea germană în România*: „Catalogul Expoziției de carte germană, deschisă la 14 martie 1975 la Düsseldorf și, ulterior, la 26 mai în Berlinul occidental, a cuprins circa 200 de titluri de lucrări publicate în ultimii cinci ani în România: beletristică, istorie, cultură generală, artă populară, biografii etc. (atât în opere originale, cât și traduceri din literatura română și universală). La vernisajul de la Düsseldorf,

cuvântul introductiv a fost rostit de dr. Hans Bergel, redactor șef al ziarului «Siebenburger Zeitung», care a ținut să atragă atenția asupra unora dintre autorii din Banat, Transilvania și București, reprezentați în expoziție – Erwin Wittstock, Oskar Walter Cisek, Adam Muller, Wolf Aichelburg, Alfred Kittner, Franz Storch –, evidențiind, de asemenea, difuzarea în România a operelor clasicii germani în versiune originală. Reamintim că expoziția a fost organizată de Asociația «România» împreună cu Asociațiile sașilor transilvăneni și șvabilor bănățeni din R. F. Germania.” □ *La sfârșit de an:* „Biroul Consiliului de conducere al Asociației «România» s-a întrunit în ședința de lucru la 15 decembrie 1975. Prof. Virgil Căndea, secretar general al Asociației «România», și Petre Ghelmez, redactor șef la «Tribuna României», au trecut în revistă activitatea desfășurată în anul 1975 de așezământul nostru și organul său de presă. Pe marginea celor două expuneri au luat cuvântul acad. Constantin C. Giurescu, I. P. S. S. Justin Moisesescu, prof. dr. Mircea Malița, prof. dr. Ion Dodu Bălan, artista emerită Beate Fredanov, prof. dr. Ion Berceanu, ziaristul Ernst Breitenstein și alți membri ai biroului sau invitați. Exprimându-și aprecierea pentru activitatea desfășurată în 1975, vorbitorii au făcut sugestii utile pentru programul viitor al Asociației și revistei.” ■ Din paginile numite *Zece personalități ale vieții culturale și științifice despre anul 1975* reținem: □ Dumitru Micu, critic și istoric literar, profesor de literatură la Universitatea din București, ‘75 literar: „O primă remarcă pe care o putem face asupra producției literare românești din 1975 este abundența de titluri. Pe acest tărâm, paralel cu reeditarea în continuare a unor opere de dinainte de 1944 (printre care o culegere de publicistică lui Eminescu, prima variantă a *Țiganiadei* și poemul *Trei viteji* de Ion Budai-Deleanu, volumul 27 din seria *Scrieri* de T. Arghezi, *Istoria literaturii române contemporane* din 1926-1929 a lui E. Lovinescu), au văzut lumina tiparului numeroase cărți noi. Dominantă ni se pare a fi fost în acest an recolta epică. Dintre multele romane apărute, *Delirul* lui Marin Preda, pe care am avut prilejul să-l comentăm la timpul convenit în aceste pagini, a fost întâmpinat cu un interes special, cunoscând două ediții în tiraj de masă. Faptul e de înțeles, dat fiind că această scriere evocă un moment istoric dintre cele mai zbuciumate, viu încă în conștiința generațiilor mai vârstnice. Un mare succes de public a avut romanul în două volume *Caloianul* de Ion Lăncrănjan, care reconstituie, fragmentar, o perioadă istorică apropiată, aceea din deceniul 1950—1960. O seamă de critici însă nu i-au acordat prea răsunătoare aplauze. Ce nu se poate nega e prezența în carte a unor situații cărora nu le lipsește nici forța plasticizantă, nici capacitatea evocativă. Un interesant roman țărănesc, *Ultimul drum*, a publicat poetul Ion Brad. Continuând, într-un fel, acțiunea din *Descoperirea familiei* (1964), primul roman al autorului, cartea ne introduce în climatul vieții transilvănene de familie care armonizează într-un chip impresionant noul și vechiul, formele moderne de existență și tradiția Cu *Blocul de marmură* de Al. Simion, intrăm în universul urban, mai pre-

cis în plin centru dinamic al unei capitale de județ, unde oamenii se străduiesc din răzputeri (suntem în primii ani de după război) să mobilizeze toate energiile pentru reconstrucția țării, pentru așezarea societății pe noi temelii. Îmbrățișând o mai vastă suprafață de timp, prin romanul *Într-o casă străină*, Teodor Mazilu ne prezintă, ca în majoritatea cărților sale anterioare, o galerie de profiluri satirice. Un roman dintre cele mai bune, nu numai din 1975, *Iluminări* de Alexandru Ivăsiuc, întreprinde o incursiune adâncă în existența unui institut de cercetări științifice, dezvăluind diversitatea relațiilor interumane. Situațiile relevă înfruntări pe multiple planuri, la diferite niveluri, între spiritul activ și inerție, între gândirea creatoare și manifestări ale rutinei, blazării, apatiei și indolenței, reliefează momente de tensiune. Unor romane ca acestea, realizate în tiparele realismului clasic, li s-au alăturat, în cursul anului, creații de mai mare sau mai redusă amploare, care se înscriu pe linia experimentărilor celor mai recente, însușindu-și îndeosebi procedee ale «noului roman» francez, între aceste scrieri numărându-se *Lumea în două zile* de George Bălăiță, *Săptămâni de dragoste* de Vasile Sălăjan, ampla nuvelă *O singură vârstă* de Radu Petrescu. În poezie, un fapt dintre cele mai caracteristice l-a constituit apariția de culegeri antologice. Sunt de menționat în acest sens volumele *Cloșca cu puii de aur* de Dragoș Vrâncănu, *Pe drumul meu* de Al. Andrițoiu, *Heraldica iubirii* de Radu Cârnci, apărute în Editura Eminescu, *Norii* de Marin Sorescu, tipărită la Editura Scrisul românesc Craiova, *Starea poeziei* de Nichita Stănescu, prima carte a unui poet din generațiile postbelice care apare în colecția de veche tradiție și largă răspândire «Biblioteca pentru toți», *Versuri* de Tiberiu Utan. apărută la Editura Albatros, în seria «Cele mai frumoase poezii». Numeroase, ca de obicei, sunt cărțile de critică, istorie și teorie literară. Au apărut noi sinteze (Nicolae Balotă: *De la Ion la Ioanide*, Ovidiu Papadima: *Ipostaze ale iluminismului românesc*, Sergiu Pavel Dan: *Proza fantastică românească*, Al. George: *În jurul lui E. Lovinescu*, Mircea Anghelescu: *Literatura română și Orientul* ș. a); a sporit numărul monografiilor și micromonografiilor, s-au publicat culegeri de eseuri și articole. Nu lipsesc studiile de estetică, precum *Schiță pentru o estetică posibilă* de Ion Ianoși, *Teoria progresului literar-artistic* de Ignat Bociort. Amploarea activității editoriale din timpul anului ce a trecut, calitatea multora dintre cărțile apărute vestesc negreșit «semne bune», pe același tărâm, pentru anul în care am intrat.” ■ În *Zâmbete de revelion* apar: Nicuță Tănase (*Dacă vreți să petreceți plăcut revelionul...*), Amza Pellea (*Un revelion cu nea marin de la Băilești*), Draga Olteanu-Matei (*Două monoloage... gastronomice*), Ion Băieșu (*Invitat bun la toate*), Angela Moldovan (*Bun îi vinul ghiurghiuliu*), Nicolae Tăutu (*Un revelion de pomina*). ■ Revista continuă cu publicarea a câte o pagină în limba engleză și limba germană.

2 ianuarie

• [„Contemporanul”, nr. 1 (1521), Săptămânal al Consiliului Culturii și Educației Socialiste; format A2, 16 pagini, ziua de apariție: vineri; Re-

dactor șef: Constantin Mitea, Redactor șef adjunct: George-Radu Chirovici, Secretar general de redacție: Margareta Bărbuță; Prezentare grafică: Elena Marinescu] În textul *Jurnalul unui jurnal de lector*, Dumitru Micu face o sinteză a *Vieții literare pe anul 1975*: „Găsindu-ne la început de an, cronicarul aruncă o privire retrospectivă asupra ansamblului producției editoriale din cursul celor douăsprezece luni de care ne-am despărțit. 1975 a fost, în literatură, un an îndeosebi al romanului și al criticii. Dintre numeroasele romane ieșite de sub tipar în durata lui cele mai vrednice (și care s-au bucurat efectiv) de interes sunt, neîndoielnic, acelea care au fost și analizate în spațiul *Jurnalului de lectură*. Recordul în ceea ce privește succesul de difuzare (două ediții în tiraje de masă) l-a obținut *Delirul* lui Marin Preda, scriere în ale cărei pagini resucită un moment dintre încordate, mai tragice ale istoriei naționale, acela al instaurării diataturii militaro-fasciste. Acțiunile oribile care l-au marcat: masacrul de la Jilava, asasinarea lui Iorga, rebeliunea legionară, angajarea țării în odiosul război antisovietic sunt reconstituite cu o putere evocativă remarcabilă. Explicarea cauzalității istorice nu poate fi însă acceptată și nu se poate spune că tabloul vieții politico-sociale reflectă într-un tot exact situația obiectivă. E de presupus că următorul volum va aduce întregirile necesare. Roman tot de rememorare istorică, *Caloianul* (două volume) de Ion Lăncrănjan, nu lipsit de scăderi de ordin artistic, dezavantajat în chip evident prin situarea manifest polemică a autorului față de o seamă de personaje, reface în special atmosfera deceniului al șaselea, corelând secvențe cărora nu le lipsește forța plasticizantă. De cu totul alt tip este *Ultimul drum*, cel de al doilea roman al poetului Ion Brad. [...] Un alt roman țărănesc, *Niște țărani* de Dinu Săraru, apărut la sfârșitul anului 1975, când a cunoscut și o a doua ediție, surprinde situații memorabile din viața unui sat pornit pe calea prefacerilor... [...] În perimetrul rural se consumă delicata, tulburătoarea poveste de iubire ce constituie subiectul romanului poematiceo-analitic *O vară ciudată* al eminenței pianiste Cella Dăvrancea. Cu *Blocul de marmoră* de Al. Simion pătrundem în orizontul urban, mai exact: în plin centrul dinamic al frământărilor dintr-o capitală de județ, unde, în primii ani de după război, comuniștii se străduiesc din răspuțeri să mobilizeze toate energiile pentru reconstrucția țării, pentru așezarea țării pe noi temelii. [...] Roman dintre cele mai izbutite, nu numai din 1975, ci din întreaga producție a ultimilor ani, *Iluminări* de Alexandru Ivasiuc operează o minuțioasă incizie în țesuturile interioare ale unui institut de cercetări științifice. [...] Cu totul derutant este romanul *Lumea în două zile* de George Bălăiță, axat pe o parabolă și construit (dacă se poate spune așa) în genul noului roman francez, căruia îi asimilează tehnici gidiene, proustiene și joyciene. Nebulozitatea ce rezultă din îngrămădirea haotică de fișe eteroclitice întunecă sensul parabolic. [...] Pe tărâmul criticii ... nota specifică anului a dat-o marele număr de sinteze. În cadrul colecției chiar astfel intitulată pe care o scoate Editura Eminescu s-au publicat *De la Ion la Ioanide*, o suită de studii ale lui Nicolae Ba-

lotă asupra unor scriitori români din secolul al douăzecilea, și *Proză și luciditate* de Silvian Iosifescu, un volum reunind studii despre o seamă de prozatori, majoritatea străini, stăpâniți de demonul lucidității. Minerva a publicat în seria *Momente și sinteze, Proza fantastică românească* de Sergiu Pavel Dan, lucrare de pionierat, *Ipostaze ale iluminismului românesc* de Ovidiu Papadima, studiu dens în care sunt abordate cu mijloace comparatiste aspecte mai puțin studiate ale epocii românești a luminilor, stabilindu-se locul în contextul european, și *Gândirea și gândirismul*, a subscrisului.”

• [„Cronica”, anul X, nr. 1 (466); **Săptămânal politic-social-cultural editat de Comitetul județean pentru cultură și educație socialistă Iași; format A3, 8 pagini; Colegiul de redacție: Liviu Leonte – redactor șef, Andi Andrieș – redactor șef adjunct, Ștefan Oprea – secretar general de redacție, N. Barbu, Vasile Constantinescu, prezentarea grafică: Valer Mitru;**] Primul editorial al anului poartă titlul *Politică și morală* și este semnat Cronica: „Imorală, nocivă, anacronică devine politica de vrajbă și, mai presus de orice, continuarea cursei înarmărilor. În acest sens, propunerile țării noastre pentru ridicarea rolului O.N.U. la înălțimea responsabilității majore ce-i revine azi, sublinierea continuă a rolului maselor populare, al popoarelor și parlamentelor în determinarea unui curs pozitiv al vieții internaționale, reprezintă sensurile unei politici care tinde la împlinirea supremelor legi morale ale umanității. Tovarășul Nicolae Ceaușescu amintea, în această ordine de idei, în expunerea sa recentă în fața forului suprem al statului, cerința formulată de Lenin pentru desființarea diplomației secrete. Codul de conduită propus de către România la O.N.U. pentru stabilirea unor relații principiale între state ar reprezenta o deschidere largă spre afirmarea dreptății, echității, a respectului și încrederii între națiuni. Apelul solemn adresat de țara noastră, prin glasul președintelui ei, tuturor parlamentelor lumii de a-și uni eforturile spre a impune promovarea unor raporturi interstatuale noi este menit să exprime în mod hotărât înaltele principii de morală umană pe care partidul și statul nostru înțelege să le slujească spre a se asigura «întregii umanități un viitor de securitate și pace, de colaborare și bunăstare».” ■ Al. Andriescu semnează cronică literară la *Întrebați fumul* de Nicolae Prelipceanu, Editura Dacia, 1975: „Raporturile noi dintre cuvinte pot fi luate în seamă numai când propun înțelesuri noi, care trădează viziunea particulară a poetului despre lume. În acest sens, cele mai multe din poeziile lui Nicolae Prelipceanu din volumul *Întrebați fumul* sunt o promisiune care merită să fie urmărite cu deplin interes.” ■ În *Treptele zborului alb*, Daniel Dimitriu scrie despre opera lui Radu Boureanu, ajungând până la volumul *Zborului alb*: „Autorul este și un elegiac de o puritate remarcabilă a timbrului. Prin ea însăși, formula îl obligă să renunțe, pe parcurs, la supralicitări, inclusiv la copioase referințe livrești, care provin din asimilarea organizată a unei culturi impresionante. La Radu Boureanu necesitatea devenirii face ca exprimarea în varii registre să nu determine în cele din urmă oscilații alarmante ori contradicții

irezolvabile.” ■ În *Mențiuni critice* citim: □ Nae Antonescu semnalează că a apărut volumul III din *Opere* lui Ion Heliade-Rădulescu, editat de Vladimir Drâmba: „Eforturile editorului merită toată recunoștința noastră și așteptăm bibliografia promisă încă la începutul editării.” □ Ion Alex. Angheluș prezintă *Țara Făgăduinței* de Radu Theodoru: „De o frumusețe limpede e această narațiune fantastică a lui Radu Theodoru. Autorul redescoperă pentru noi plăcerea de a povesti.” ■ Apare *Anul nou pe șantierele creației*: „La început de an nou, întreprinzând, după o nobilă datină gazetărească, o anchetă printre artiștii și scriitorii ieșeni, am obținut, la întrebarea pe care le-am adresat-o, răspunsurile mai jos inserate într-o pagină care se vrea, fie și numai parțial, o oglindă a ceea ce a însemnat anul 1975 și ceea ce urmează să însemne anul 1976 pentru arta și literatura cetății de scaun a Moldovei. Sunt deci numai câteva dintre microinterviurile posibile, la acest moment de bilanț și de start, într-o nouă, competitivă participare la dinamica spirituală a patriei. O imagine mai completă ne-o vor oferi, firește, pe parcurs, vitrinele librăriilor, sălile de expoziții, premierele scenelor dramatice, lirice, ale filarmonicii etc. Impresia de ansamblu este, după acest scurt tur de orizont, a unei fremătătoare atmosfere de lucru pe toate șantierele de creație ieșene, semn bun pentru ceea ce se va institui, în noul an, drept răspuns la exigentele așteptări ale iubitorilor de artă și literatură. Așadar: – Ce a însemnat, pentru dv., anul 1975? Cu ce gânduri, speranțe și proiecte porniți escaladarea artistică a versantului calendaristic al anului 1976?” Reținem răspunsurile: □ George Lesnea: „1975 este anul de apariție a volumului *Poeemele patriei*. Anul 1976? Urmează să apară un volum de *Versurile alese* cu o prefață de Zaharia Sângeorzan. În Editura Minerva, colecția B. P. T., va fi reeditat volumul *Esenin*, apărut în 1937. Pregătesc pentru tipar un volum de poezie originală, care se va intitula *Galben de soare*. Cam atât. Deocamdată... Știu, știu, vă gândiți la un volum de evocări. «Oral», el este editat, într-un fel, pe lungimea de undă a Studioului de Radio și Televiziune Iași. De aici până la lumina tiparului nu-i decât un pas. Lumină generoasă care, amestecată cu *Umbrele* lui Aurel Leon, a rodit în pagini în care, ca spirit al epocii, ne regăsim cu toții, cei care am trăit generația Teodorenilor. Și care le-am rămas totuși datori cu litera propriilor noastre aduceri aminte. Știu eu? Evocările sunt o artă în care am pretenția că m-am exersat suficient, pentru a fi timpul să fixez, la tipar, definitiv, ceea ce cu multă bucurie am risipit în diverse peripatetice demersuri literare. Dar nu promit nimic! Chiar dacă intenționez... să mă țin de cuvânt.” □ Const. Ciopraga: „În vederea unui posibil studiu despre Ion Creangă, m-am ocupat în ultima vreme de exegezele importante consacrate acestuia La Editura «Junimea», urmează să apară, în primele luni ale anului 1976, versiunea românească a lucrării lui Jean Boutière *La Vie et l'oeuvre* de Ion Creangă. Traducerea acestui prim studiu, important ca anvergură, metodă și orizont, a întârziat o jumătate de veac. În prefața mea, am arătat semnificația actuală a operei respective. Sub raport afectiv, mi-am îndeplinit o datorie față

de regretatul profesor Jean Boutière, fost director al «Institutului de studii române și provensale», cu care am colaborat la Sorbona Pentru Editura «Eminescu», am pregătit volumul *Ion Creangă – interpretat de...* cuprinzând selecții din lucrări critice mai vechi sau de astăzi. La Editura «Junimea», îmi va apărea volumul de comentarii critice *Între Ulysse și Don Quijote*, însoțit de meditații privind *Literatura și viața* Sper ca în a doua parte a anului să închei volumul al doilea din *Literatura română a secolului XX – «Evoluția poeziei interbelice»*. Sunt pe punctul de a definitiva un volum de interpretări din *Scriitori români și străini*. În sfârșit, definitivez romanul *Nisipul*.” □ Nicolae Țațomir: „În 1975, continuând a crede că poezia modernă nu este și nici nu trebuie să fie adversară retoricii clasice, care presupune – cum releva Saint-John Perse – ritmuri regulate, știință a efectelor și «cette espece de surete, de puissance hereuse»..., am reușit să închei două cicluri lirice: *Autoportrete* și *Cosmograme*, precum și volumul de proză *Miniaturi*. În 1976, autoportretele și cosmogramele vor alcătui – alături de alte poeme – două volume de versuri, întâiul urmând să apară în primul trimestru. Când paginile tipărite vor fi în vitrinele librăriilor, voi termina și ultimul capitol din volumul al doilea al romanului *Manuscrisul de la Marrakech* (perioada 1940-1944). Până atunci însă, pentru scrisul nocturn: potio arabica, pentru puținele clipe de destindere: rubrum vinum, toate în lumina rațiunii de a fi: carmina.” □ Ioanid Romanescu: „În 1975 mi-a apărut – la Editura «Junimea» – *Paradisul*. Așteaptă, la «Cartea Românească», volumul *Energia visului*. Un amplu poem-mani fest, *Pe adresa planetei Pământ*, urmează a fi predat altei edituri. Am în curs de definitivare an volum de teatru, cuprinzând piesele: *Iluzii și temple*, *Talanga* și *Duminica mutului*. Intru în anul 1976, ca niciodată mai nemulțumit de mine însumi; aceasta înseamnă că «motoarele» poeziei consumă serios din viața mea Deci: «Trăiască poezia și marii visători!».” □ Haralambie Țugui: „Deși am destule rezerve față de bilanțurile care se fac în probleme de literatură, mă supun acestui obicei, afirmând că roadele anului 1975 sunt bogate și uneori chiar demne de cinstită laudă. Scrisul românesc și-a dovedit din plin, în anul 1975, valențele majore și deschiderea spre universalitate, un militantism umanist de cea mai elevată substanță. În spiritul acestui militantism, cu implicații directe în planul social-politic, am conceput volumul de poeme *Țărm de legendă*, apărut în 1975, carte bine primită de un public larg, cuprinzând deopotrivă intelectualii și muncitori, studenți și elevi etc. O satisfacție care îmi relevă din nou datorria de a sluji în continuare lirica militantă, în ciuda reticențelor care mai dăinuie în unele atitudini critice. Prezența poemelor mele în «Scânteia», «România liberă», «Flacăra Iașului», la televiziune, radio și în paginile revistelor «Cronica», «Contemporanul», «Steaua», «Orizont», «Transilvania» etc., îmi atestă justetea orientării. Lucrez din plin la volumul de evocări și mărturii *Sub zodia omeniei*, sperând a-l vedea tipărit spre sfârșitul anului 1976, precum și la cele două volume de poeme destinate anului 1977, în paralel cu o serie de pro-

ze și traduceri. În această perspectivă, anul 1976 sper să constituie pentru mine ca și pentru toți oamenii patriei, animați de mărețul program al partidului, un an de spornic efort și rodnice împliniri.” □ Paul Balahur: „1975? Mai întâi un an de studiu și ucenicie în filozofie și psihologie; altfel zis, un an prielnic poeziei, deși mai circulă uneori și opinia contrară, despre substanța inspirată a poeziei și deserviciul pe care l-ar dăde cultura sensibilității liricului; oricum, față de opinia talentului naiv și pur, un an bun de studiu este un câștig, nu numai un argument polemic... Dintre cristalizări, o carte de versuri intitulată *Povestea teiului*, în care mi-ar place să se vadă, dincolo de frecvența motivelor eminesciene, și mai ales prin acestea, încrederea pe care o am în vocația creatoare a poeziei, ci anume, ca mod particular de dobândire a conștiinței de sine; de altfel, cartea este dedicată lui «Făt-Frumos din Grai» – Poetului. În fine, tot în acest an, am avut bucuria de a descoperi, prin intermediul întâlnirilor «Cronicii», un mod concret, nemijlocit și inspirat de a sărbători *Întâmpinările poeziei*, împreună cu cititorii revistei, în mai multe locuri din Moldova... 1976? Cu atât mai mult, la scara unui an care vine, planurile ambițioase de ucenicie și asimilări; am în vedere un înțeles foarte exact al «psihologiei ambiției»; dincolo de acești termeni rămâne însă nevoia de ucenicie, reală și concretă ca și «vocea în schimbare». Apoi, mai multe cristalizări: o carte de sonete preconizată mai demult și alta despre oamenii Călimanilor, în reportaj, o suită de eseuri despre «praxeologie și umanism» și lucrarea de licență despre *Creativitatea literară*. Oricum, eu văd toate aceste subiecte în perspectiva unității lor formative; deci, în ultima instanță, tot ucenicie.” ■ Sub titlul *Anul literar 1975* citim: □ Const. Ciopraga, *Cărți de poezie*: „Referindu-ne, într-o privire panoramică, la evoluția poeziei din ultimele decenii, nume precum Tudor Arghezi, V. Voiculescu, Al. Philippide, E. Jebeleanu, Miron Radu Paraschivescu, Geo Dumitrescu, Nichita Stănescu, Marin Sorescu, Ana Blandiana și altele, reprezentând generații diferite, indică modalități și soluții din a căror însumare obținem un peisaj liric dinamic, demn de interes. Definirea relațiilor dintre *Eu* și societate, dintre prezentul imediat și istorie, aprofundarea atitudinilor omului în raport cu eternitatea, – iată câteva din direcțiile unei poezii în care elanul liric se împletește cu reflecția, vizând răspunsuri revelatoare. Aspectul problematizant, interogativ, tentația *Adâncului* și *Înaltului*, trec înaintea deschiderii spre natură – înțeleasă ca peisaj concret. Suntem martorii unei balansări spectaculoase între universul mare și universul mic, acestea devenind termenii unor dezbateri despre poziția omului între două infinituri. Fenomenul continuă în poezia anului 1975. Nu trecem în revistă decât anumite aspecte. Să menționăm, mai întâi, volumele ca *Scrieri* (I, II) de Eugen Jebeleanu, *Starea poeziei* de Nichita Stănescu, *Heraldica iubirii* de Radu Cârnelci și altele, care însumează semnificativ pagini publicate în cărți anterioare. Astfel de volume reunind scrieri din diverse etape sunt destinate să ofere imagini mai elocvente asupra creatorilor retipăriți. S-au subliniat, la apriția unor volume

precum *Gustul sâmburelui* de Dumitru Popescu, *Repetabila povoaară* de Adrian Păunescu sau *Goana după fericire* de Ovidiu Genaru, debaterile în legătură cu un ethos luminos, vizând afirmarea pe un plan superior a omului contemporan edificării socialismului. Substanțiale sau onorabile, în genere, sunt unele volume în care sentimentul patriei, conștiința obârșiei și adeziunea la istoria epocii noastre se unifică în confesiuni patetice. De reținut titluri de volume ca *Poeme patriei* de G. Lesnea, *Pasteluri* de Constanța Buzea, *Doja* de János Székely, *Nopti cu Ștefan cel Mare* de Ion Chiriac, *Țarm de legendă* de Haralambie Țugui, *Vocile* de Lucian Valea. Interesantă e formula poetică lui Vasile Diaconescu din *Scripturile române*, titlu eminescian sugerând admirație pentru valorile artei cuvântului începând cu balada *Meșterului Manole* și marii cronicari și încheind cu Matei Caragiale, V. Voiculescu și G. Călinescu. [...] Și-au conturat profilul poeți din generațiile de mijloc, precum Florin Mugur (*Roman*) sau ieșenii Horia Zilieru, Corneliu Sturzu, Ioanid Romanescu (acesta din urmă prezent în 1975 cu două volume); atrag atenția volume ale tinerilor, între care *Scrisori bizantine* de Dan Mutașcu, *Poezii* de Dinu Flămând, *Rod III* de Cezar Ivănescu, *Cântece de trecut Akheronul* de Dorin Tudoran, *Nocturne* de N. Turtureanu. Pe linia adâncirii în fondul mitic ancestral, munteanul Gheorghe Istrate continuă în *Zodia șarpelui* dialogurile lirice cu înaintașii necunoscuți: [...] Prin insistența cu care revine în câteva volume, să ne oprim mai amănunțit asupra filonului erotic. La vârsta primei tinereți, poetul dă expresie tumultului vital, erosul ca flacără a vieții. La maturitate sau în preajma acesteia, perspectivele se modifică, erosul devenind mai degrabă reflecție, meditație asupra unei dimensiuni fundamentale a existenței. Ce este iubirea, se întreabă, de la nivelul celei de-a doua vârste, Nina Cassian în al său *Spectacol în aer liber* – «*O altă monografie a dragostei*». [...] Erosul trece, te asemena, prin *Diotima* lui Mihai Ursachi, ca și prim volumul *Poeme de dragoste* de Dan Laurențiu, prilejuind celor doi romantici moldoveni seducătoare reverii și meditații.” □ Emil Manu, *Un an al prozei*: „Se pare că a fost un an al prozei, domeniul în care au apărut operele cele mai discutate și cele mai pline de implicații. Și, în acest cadru, au continuat să atragă atenția *cărțile de probleme*, ca *Delirul* lui Marin Preda, *Caloianul* lui Ion Lăncrănjan, al doilea tiraj al cărții lui Dinu Săraru, *Niște țărani*, *Miezul și coaja* de Corneliu Ștefanache. Din alt punct de vedere, o apariție dintre cele mai spectaculoase o constituie retipărirea cărții de debut lui Laurențiu Fulga, *Straniul paradis*, scriere remarcabilă și, confruntată cu sensibilitatea epocii noastre de azi, durabilă, fiind o introducere în trilogia autorului: *Straniul paradis*, *Alexandra și Infernul*, *Moartea lui Orfeu*. Trebuie citat romanul lui Ion Brad, *Ultimul drum*, inspirat din viața satului Transilvănean, *Un gotic târziu* de Constantin Cubleşan, prin care autorul își consolidează poziția ca prozator, ținând seama că s-a manifestat mai ales în critică, romanul *Lumea în două zile* de George Bălăiță, încercare de sincronizare a prozei românești cu noul (sau cu

noile) val(uri) din Occident. Sfârșitul anului ne-a adus surpriza volumului de nuvele *Miresele* de Eugen Barbu, în care sunt reluate marile sale creații de gen scurt, la care se adaugă cinci povestiri inedite, un fel de completare a materiei din *Princepele*, dusă, ca stil, la o virtuozitate preclasică. [...] În ultimele zile din decembrie, tot el, ne-a oferit un nou roman, *Incognito* (Ed. Albatros) și a VII-a ediție a *Groapei* (Ed. Eminescu). Anul literar a fost dominat de prezența lui Eugen Barbu, care anunță pentru anul viitor romanele *Ianus* și *Frica*, iar în ultimele ore ale anului în curs așteaptă să-i apară primul volum din *Istoria polemică și antologică a literaturii române*, partea dedicată poeziei contemporane. În materie de reportaj și însemnări de călătorie, cartea lui Mircea Malița, *Fire și noduri*, ocupă primul loc. În poezia n-au avut loc evenimente; poate seria de retrospective a Editurii Eminescu să fi constituit un moment de sinteză al poeziei contemporane; au fost prezentați în această colecție Radu Cârneli, Dragoș Vrâncianu, Ioan Alexandru. Poezia patriotică e ilustrată, ca să cităm realizările de prima mână, prin volumul *Scrisoare în sat* al lui Nicolae Dragoș și prin plachetele lui Gh. Tomozei, *Negru Vodă* și *Cronica lui Stavrinus*. Pot fi reținute evoluțiile unor poeți ca Mihai Ursachi și Petre Got, primul publicându-și în *Diotima* poezii mai vechi și al doilea ajungând la o maturizare a expresiei în *Masa de mire*. Cezar Ivănescu s-a dovedit la fel de spontan și de liric în *Rod III*. Un moment de sinteză și de difuziune îl constituie volumul selectiv din «Biblioteca pentru toți» al lui Nichita Stănescu, *Starea poeziei*. [...] În domeniul teatrului cele mai bune titluri au apărut în colecția «Rampa» a Editurii Eminescu (Eugen Barbu, Horia Lovinescu, Iosif Naghiu etc.). De reținut și volumul lui Paul Everac, cu piesele recente. În critică mai mult se discută; amplele anchete din paginile revistelor noastre – printre care «Cronica» ocupă primul loc – trădează eferescența momentului actual. Problema centrală este realizarea unei lucrări de sinteză asupra literaturii contemporane. Al. Piru, în acest cadru, ne-a oferit în anul ce s-a scurs, două volume din «panorama» poeziei românești contemporane, primul volum ocupându-se de poezii mai vârstnice și al doilea consacrat generației tinere. *Istoria* profesorului Piru este istoria concretă a generațiilor, o istorie ce înregistrează intențional totul; Eugen Barbu, însă, publică o istorie antologică și polemică a literaturii române, ignorând în mod programat pe unii autori a căror opere nu-l satisfac. Dintre volumele individuale semnalăm culegerea de eseuri *Starea lirică* de Vasile Nicolescu, cercetarea *Ipostaze ale iluminismului românesc* de Ovidiu Papadima, *Engrame* de Ion Negoitescu, *Interpretări și înțelesuri* de Valeriu Râpeanu, *Noi și clasicii* de Nicolae Barbu. În domeniul textologiei subliniem meritele ediției *Negruzzi*, volumul I (premiul revistei «Manuscriptum» pe 1975), ediție îngrijită de Liviu Leonte. Printre lucrările din acest domeniu pe care le așteptăm cu îndreptățită speranță, ar fi ca anul sau anii ce urmează, să ne aducă și ediția critică Eminescu (republicarea vechilor volume și continuarea). Suntem singura țară din Europa care nu a realizat până acum o ediție completă, definitivă ca text, a operei

poetului național.” □ Gheorghe Grigurcu, *Între contabilitate și reverie*: „Poezia anului 1975 a înscris câteva retrospective masive, dintre care ies în evidență cea juvenilă, scripind auster ca o horă din Oaș, a *Imnelor* lui Ioan Alexandru și cea crepusculară a lui de o îndelungată fervoare, *Cloșca cu pui de aur*. Ștefan Aug. Doinaș semnează o excepțională culegere a producției ultimilor ani, *Anotimpul discret*, în care se arată cristalizat într-un mod nou (pe fondul unei unități lirice solide), amintindu-ne miraculoasele metamorfoze mature ale autorului *Cuvintelor potrivite*. Florin Mugur este autorul unui *Roman* de o suavitate dezabuzată (dezabuzarea fiind tot de natura suavității, cum parfumurile, atât de reflexive, sunt o emanație a țesutului vegetal) căruia critica i-a rămas indiscutabil datoare. Cezar Ivănescu prezintă un *Rod III*, dens și elocvent prin asumarea unui real destin poetic. Mihai Ursachi e autorul volumului *Diotima, poezii de dragoste*, sub semnul unei arlechinade de o mare siguranță expresivă. Dorin Tudoran apare cu *Cântece de trecut Akheronul*, elegii cutezător echilibrate de muchii retorice. Ion Sofia Manolescu se oferă într-o ipostază unitară și într-o expresie substanțializată în *Între mine omul și voi cartofii*. Florența Albu semnează o tandră suită de delicate interiorizări, *Ave, noiembrie*, sub zodia, din păcate, a unei înregistrări critice expeditivă. În proză ne întâmpină câteva romane masive în frunte cu *Delirul* lui Marin Preda, impozant prin problematica sa de o stringentă actualitate, prima parte dintr-o vastă frescă dedicată epocii noastre atât de dramatice, cu *Iluminările* lui Alexandru Ivasiuc, axate pe o psihologizare intensă a datelor sociale, cu *Lumea în două zile* a lui George Bălăiță, carte de o nobil capricioasă factură modernă, de o delicată textură întinsă pe mari suprafețe. Laurențiu Fulga ni se înfățișează prin reeditarea volumului său de debut din 1942, *Staniul paradis*, căruia timpul scurs i-a degajat pura strălucire a artei. Eugen Barbu apare cu *Miresele*, galerie a nuvelisticii unui virtuoz, va și cu volumul V din *Caietele principelui*, atât de atractive. Corneliu Ștefanache semnează volumul *Miezul și coaja* Din reușitele autorilor mai tineri semnalăm *Un gotic târziu*, indiciu de maturizare a prozatorului Constantin Cubleşan și *Mirele*, actualizare baladescă a lui Vasile Andru. Tot aici putem înscrie interesantele contribuții memorialistice, foarte numeroase în ultimul timp, dintre care se desprind, prin prestigiul artei literare, *Memoriile malițiosului magistru Șerban Cioculescu* și suculentele *Umbre* ale lui Aurel Leon, ajunse la volumul III. Critica și istoria literară, luxuriante ca de obicei în anii din urmă, propun lucrări diverse, unificate, în cazurile reprezentative (îndeajuns de numeroase) prin mijloacele unei lecturi moderne, ale unei subtile și ingenioase «dublări» exegetice a operei, care își pot statua autonomia Semnalăm mai întâi două cărți de distinsă ținută consacrate autorului *Luceafărului*, *Eminescu sau gânduri despre omul deplin al culturii românești* de Constantin Noica și *Stelele cardinale (eseu despre Eminescu)* de Ștefan Cazimir. Puiu Enache este autorul unei temeinic documentate *Viața și opera lui Miron Costin*, Liviu Călin prezintă o serie de eboșe sub titlul *Recitind clasicii*, Z. Ornea

își reia, sub o formă revizuită, *Junimea și Junimismul*, iar I. D. Bălan își reeditează monografia *Octavian Goga*. Cărților consacrate unei problematice teoretice (dintre care semnalăm *Comicologia* lui Marin Popa, *Introducere în filosofia artei* de Ion Ianoși și *Metafora poetică* a lui Eugen Dorcescu) li se adaugă cele inspirate de (cu precădere) fenomenul literar actual, nu lipsite de decizie selectivă, dacă nu de-a dreptul de incisivitate. Al. Piru își inaugurează vasta contribuție asupra literaturii de după 1944, dând la iveală un prim tom minuțios asupra *Poeziei române contemporane 1950-1975*, îmbrățișând «generația vârstnică». I. Negoșescu revine în actualitate cu *Engrame*, o strălucitoare întrunire de eseuri, articole ocazionale, note care adâncesc profilul unei personalități critice de prim rang. M. Ungheanu prin austerul său *Arhipelag de semne*, Marin Mincu prin *Poezie și generație* (carte incitantă, primită însă cu o injustă reacție total negatoare), Virgil Ardeleanu prin *Prozatori de azi*, H. Zalis prin *Tensiuni lirice contemporane* își aduc, la cote diverse, aportul la definirea și structurarea valorică (proces în curs, cu aspect dramatic) a literaturii zilelor noastre. Vasile Nicolescu își strânge între copertile volumului *Starea lirică* mărturiile de observator-poet, perfect circumscrise titlului. Dintre debuturile critice, le semnalăm pe cele ale clujenilor cu mai vechi state publicistice – Valentin Tașcu (*Incidențe*) și Ion Cocora (*Privitor ca la teatru*). ■ Ion Munteanu notează că, acum 100 de ani, apărea *Veronica Micle la „Convorbiri literare”*. ■ Din Moment reținem: □ *Eminescu pe scenă*: „La 15 ianuarie, pe scena teatrului «Eminescu» din Botoșani, va vedea lumina rampei cel de al doilea spectacol din opera dramatică a poetului născut în același oraș. De data aceasta e vorba de scenariul lucrării *Decebal*, realizat scenic de același regizor dublat de un autentic om de cultură care este Ion Olteanu, artist emerit. Scenografia: arh. Teodora Dinulescu și arh. Maria Bortnovschi. Spectacolul este realizat în cadrul zilelor Eminescu, desfășurate cu prilejul aniversării a 126 de ani de la nașterea «Luceafărului» poeziei românești.” □ N. Irimescu, *Studentii*: „Revista «Viața Politehnicii» ne apare ca o izbutită expresie a spiritului studentesc contemporan. De pildă, numărul său din noiembrie – decembrie 1975 atrage prin judiciozitate și vioiciune. Se evidențiază, astfel, importanta Congresului al X-lea al U.T.C. și a celei de a X-a Conferință a U.A.S.C.R. Se discută despre *Realizări și perspective în procesul de integrare a învățământului cu practica și cercetarea*, se comentează probleme de interes științific, se oferă informații relatate cu nerv.” ■ Traian Diaconescu semnează *Metamorfozele lui Ovidius într-o traducere inedită*: „De curând Ed. Cartea Românească a publicat în condiții grafice excelente prima traducere românească în proză și prima exegeză literară cunoscută la noi a *Metamorfozelor* lui Ovidius, cartea I, întocmită de Scarlat Barbu Tempeanu la începutul secolului trecut (1808). Precedată de un studiu introductiv riguros, de N. Vasilescu-Capsali și Dan Râpa-Buicliu. Semnificația acestei editări depășește interesul stârnit de tipărirea unei cărți rare. Reprezintă o treaptă necunoscută în istoria receptării operei lui Ovi-

dius în limba română, un moment interesant din evoluția limbajului beletristic românesc.” ■ Virginia Burduja scrie despre volumul *Fioravante și frumoasa Isolina*, volum de basme italiene culese de Editura Univers, 1975, selecția făcută de Olga Mărculescu: „Franchetea, ironia dublată de o mare dragoste față de om, înclinația puternic spre spectaculosul fantasticului, dominante în scrierile lui Calvino, au marcat și basmele culese și rescrise de el.” ■ Versuri seamănă Corneliu Popel (*Patria*), Florin Mihai Petrescu (*Comori nepieritoare; Pentru mama; Rememorare; Esențiala V*).

● [„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 265 ; Publicație editată de Comitetul pentru cultură și educație socialistă al municipiului București; format tipografic: A2, 8 pagini; apare săptămânal (vineri); din 11 decembrie 1970 – serie nouă, nr. 1, redactor-șef Eugen Barbu; Colaborează constant începând din decembrie 1970: A. Beldeanu, Mihnea Gheorghiu, Valeriu Râpeanu, Amza Săceanu, Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Dan Zamfirescu, Romulus Vulpescu, Marian Popa, Romul Munteanu, Dinu Săraru, Liviu Călin, C. C. și Dinu C. Giurescu, Al. Rosetti, Al. Piru, I. Negoîtescu, C. Regman, A. Marino, Al. Stark, Ioan Grigorescu, G. Sbârcea, A. Baranga, N. Carandino, V. Kernbach, Neagu Rădulescu, M. H. Simionescu, Emil Manu, H. Zalis, Florian Potra, Silvia Kerim, Cristian Topescu etc.; Numerotarea din 1976 începe cu nr. 265 din 2 ianuarie; În 1976 colegiul de redacție îi cuprinde pe Ion Lotreanu (sgr), Ileana Luca-ciu, Dan Mutașcu, Raluca Bungărzan, Gh. Florea-Stanciu, Cristina Angelescu; Colaboratori importanți ai revistei în anul 1976: Al. Rosetti, O. Papadima, Barbu Brezianu, Adrian Păunescu, Dinu Săraru, Ion Băieșu, Dinu C. Giurescu, Marin Mincu, Marius Tupan, Paul Everac, Fănuș Neagu, Liviu Călin, Al. Dima, M. N. Rusu, C. Sorescu, Dan Zamfirescu, C. Vadim Tudor] M. N. Rusu marchează pe prima pagină *Anul Brâncuși* și specificul național al artei originare și originale, care a unit pe o linie comună aprecierile unor personalități altfel diferite: Nicolae Iorga cu Lucian Blaga, Petre Pandrea sau Camil Petrescu cu Mircea Eliade. „Brâncuși este primul sculptor român care întemeiază un univers artistic românesc, și în același timp universal. Opera are coerența ovalelor sale originare, a oului cosmic, barbian. Brâncuși a dat sculpturii românești dar mai ales evoluției sculpturii universale, dimensiunea teoretică, abstractă, esențială, fără a fi impersonală, a *modului românesc de gândire și de simțire a universului*. I-a dat o filosofie, adică *un sens* care nu este nici al liniei și nici al materiei. Este *al ansamblului*... Marii noștri creatori au fost gânditori sintetici. Ne putem mândri nu numai cu marea sinteză artistică a lui Brâncuși, ci și cu ceea ce au văzut – încă de la începutul creației sale – exegeții din țară și din străinătate. E un motiv în plus să considerăm «biblioteca Brâncuși» o instituție, așa cum este și aceea creată în jurul lui Eminescu.” □ Ion Lotreanu duce mai departe foiletonul despre Al. Piru și lucrarea acestuia, *Poezia românească contemporană*. □ Se lansează la Ed.

Eminescu, librăria „Mihail Sadoveanu” din Capitală, noul volum de eseuri al lui Octavian Paler, „inteligent și informat”, *Mitologii subiective*, „o superioară meditație asupra armoniilor culturale”, în prezentarea lui Valeriu Râpeanu. □ Traian Filip, în *Perlele mării*, recenzează „volumașul” lui Sorin Titel – *Fascinația mării*, ce vrea să tălmăcească în felul său înțelesurile lui *Moby Dick* de Melville, dar nu reușește decât „Să sufere de rău de mare... fiind mereu în contradicție și în contratimp cu marea și cu Melville... și naufragiind în marea de metafore.” ■ În *Ariel devenit Prospero*, Dan Mutașcu salută un premiant Herder, Nichita Stănescu: „Mult timp, cam cât ne-a trebuit pentru a accepta «că trăiește în aceeași vreme cu noi», Nichita, despre care un alt mare scriitor român de azi spunea că e «viclean ca o Triplă Alianță» (la nivelul metaforei sale sclipitoare, desigur) s-a purtat, sau așa ni s-a părut nouă, ca un Ariel, silf superior... Acum, cel ce-a trecut pragul patruzecilor de ani semnând ca roua și absintul... a fost încununat cu un premiu internațional ... Cu un premiu Herder, ca un șoim de argint, pe umărul drept, premiu meritat de poet în numele său și în numele altor mari scriitori români contemporani, Nichita Stănescu e un lampadofor al superbeii noastre poezii de azi, «mândră și rară» (având arhonți cu care s-ar mândri și alte literaturi ca: Ion Gheorghe, Ioan Alexandru, Emil Botta, Adrian Păunescu), scriind poeme în formă de sărut, de hartă sau de fluture... De acum Ariel, altădată învelit într-o mantie violetă, de gaz aerian, va deveni Prospero, mare mag, spirit direcționar, explicând parfumatul drum în cerc al versului care începe prin a risipi un echivoc stilistic și sfârșește prin a-l reimpune și mai acut, adesea și mai nobil, sub alt unghi de incidență cu norii, cu luna și cu iarba.”

3 ianuarie

• [„Scânteia”, an XLV, nr. 10 378; Organ al Comitetului Central al Partidului Comunist Român; format tipografic A2, 6 pagini, cotidian; nu se precizează componența redacției] Primul număr al anului se deschide cu un citat din Nicolae Ceaușescu, din mesajul adresat, „la 30 decembrie 1975, întregului nostru popor”: „Cu prilejul Anului nou, doresc să urez eroicului nostru popor, constructor al socialismului, împlinirea tuturor năzuințelor și idealurilor de progres și bunăstare, noi succese pe calea făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintării spre comunism.”

4 ianuarie

• [„Scânteia”, nr. 10 379] Pe prima pagină aflăm că *Tovarășul Nicolae Ceaușescu și tovarășa Elena Ceaușescu s-au întâlnit cu tovarășa Dolores Ibarruri și tovarășul Santiago Carrillo*. □ Aflăm și de *Conferirea ordinului „Victoria socialismului” tovarășei Dolores Ibarruri*, iar în continuare citim cuvântările lui Nicolae Ceaușescu și Dolores Ibarruri. ■ Apare și *E scris pe*

tricolor unire cu precizarea „Muzica de Ciprian Porumbescu, text adaptat”, poezia inițial scrisă de Andrei Bârseanu.

6 ianuarie

● [„Scânteia”, nr. 10 380] Mihai Iordănescu realizează un interviu cu dr. Ion Stanciu, directorul Editurii didactice și pedagogice, despre *Cartea școlară în anul editorial 1976*. ■ În *Adnotări* citim: □ Silviu Achim semnalează primul volum din seria *Inscripțiile Daciei Romane*, prima din cadrul colecției „Inscripțiile antice din Dacia și Scythia Minor” îngrijită de D. M. Pippidi și I. I. Rusu, apărut la Editura Academiei. □ B. Victor, *Balet și poezie*: „Succesul spectacolului de *Miniaturi lirice și coreografice*, prezentat în sala Atelier a Teatrului Național de un colectiv reunit al Naționalului și al Operei Române, constă în faptul că s-a depășit caracterul caleidoscopic al unor tablouri vivante, mai mult sau mai puțin legate de muzică ori de textul rostit.” Coreografia a fost făcută pe versurile lui Arghezi, Labiș, Blaga, Philippide, Nichita Stănescu, Cezar Baltag, Emily Dickinson, Elsa Grave, Miezcyslawna Buczkowna (traduse de Veronica Porumbacu).

7 ianuarie

● [„Scânteia”, nr. 10 381] Al. Andrițoiu semnează *Izvoarele perene ale patriotismului*: „Prin patriotismul politicii și obiectivelor partidului, munca noastră este desprinsă de egoismul îngust, de rutină și mediocritate, desfășurându-se pe dimensiunile largi ale timpului și spațiului României socialiste moderne, într-un spirit mereu primenitor, mereu îmbogățit prin setea de auto-depășire a celor ce-și dăruiesc întreaga lor capacitate creatoare patriei căreia îi aparțin. [...] Sunt izvoarele care justifică amploarea și perenitatea construcțiilor noastre în materie și spirit. Exemplul de seamă ni-l dă partidul, conducerea sa în frunte cu tovarășul Nicolae Ceaușescu, nu numai prin lucida și pasionanta jalonare a obiectivelor muncii, ci și prin participare directă și exemplu definitoriu. Fără aceste valori, România socialistă n-ar avea economia ei înfloritoare și, avansând în ritm rapid, cultura ei de prim rang, toate succesele care-i asigură un loc de cinste, mândrie și demnitate în rândul țărilor lumii.” ■ În *Cum vorbim, cum scriem românește* citim: □ Gheorghe Dumitrescu scrie despre *Muzicalitatea expresiei folclorice*. □ Prof. Gh. Bulgăr semnează *Cercetarea științifică și cunoașterea limbii*, o prezentare a evoluției studierii limbii române, la final prezentând ideea unei *Enciclopedii a limbii*, care, „Într-un deceniu am putea realiza acest monument al culturii.”

● [„Flacăra”, Anul XXV, nr. 1(1074); *Revistă săptămânală ilustrată, editată de Frontul Unității Socialiste; Format A3, 36x26 cm, 24 de pagini; ziua de apariție: sâmbăta. Este menționat ca redactor-șef Adrian Păunescu*] Dan Mutașcu publică poezia *Patrie eternă*. □ În *România nemuritoare*, Victor Tulbure publică poemul *15 ianuarie 1850 (Colindă la împărat)*.

□ Despina Mincu semnează poezia *De când ne știm...* □ În *Rubrica mea*, Șerban Cioculescu scrie despre *Infernul lui Dante într-o nouă tălmăcire*, referindu-se la traducerea lui George Buznea apărută la Univers. □ În *Flacăra literară*, Cornel Moraru prezintă volumul de versuri *Mica autobiografie* de Al. Căprariu. ■ În *Opinii*, Al. Călinescu scrie despre *Critica bovarică*, apreciind că aceasta „înseamnă evaziune și abdicare; înseamnă mimare a «creației», trădând – de fapt – sterilitatea Prejudecata scrisului frumos poate falsifica sau chiar anula actul critic, deturnându-l de la obiectivele sale fundamentale: descrierea operei, degajarea semnificațiilor etc. și – în cazul criticii ce urmărește fenomenul literar curent – judecata de valoare.” ■ În *Faptele și vorbele*, Ov.S. Crohmălniceanu publică eseu *Pe o temă bătuță*. □ În *Atitudini*, Traian Stoica scrie despre *Omul, măsura poeziei patriotice*. □ În *Muzica tânără. Cinema Teatru – Cronica spectacolelor*, sunt comentate anumite aspecte legate de punerea în scenă a pieselor *Dilema* de Radu F. Alexandru, la Teatrul Nottara, și *Valiza cu fluturi* de Iosif Naghiu. ■ În *Instantanee* sunt publicate câteva fotografii, remarcându-se Ion Dodu Bălan și Tașcu Gheorghiu. □ Cu titlul *Cronică* (111), Traian Stoica prezintă ultima ședință a Cenaclului Flacăra, eveniment ce a avut loc la Palatul Sporturilor și Culturii din București.

• **[„Viața studentească”, An XX, nr. 1 (601); Revistă a Uniunii Asociațiilor Studenților Comuniști din România; format tipografic: A3, 12 pagini, apare săptămânal, miercuri; Colegiul de redacție: Ion Cristoiu, M. N. Rusu, Medeea Ionescu, Virgil Simion, Ion Segărceanu, Tudor Octavian, Mihai Tatulici, Mircea Florin Șandru, Nicolae Dan Fruntelată, Niculae Stoian; se specifică și șefii principalelor subredacții: Andrei Corbea – Iași, Octavian Știreanu – Cluj, Horia Crișan – Timișoara; Începând cu nr. 7 din 18 februarie 1976 funcția de redactor-șef va fi ocupată de Corneliu Stelian Moțiu; Colegiul de redacție îi cuprinde în 1976 pe Gabriel Chifu, Florea Dudiță, Silviu Lupescu, Adrian Severin, Mircea Zăciu, M. Tatulici – SGR, Ion Cristoiu – red-șef adjunct; Șefii prin ci-palelor subredacții: Andrei Rusu – Cluj, Tudor Petan – Timișoara, Silviu Hoișie – Iași, Ștefan Costea – Petroșani, Ioan Gheorghisor – Craiova, Mircea Berteau – Oradea]** Cuprinde grupajul *Eseul – impact la mișcarea ideilor*, ce adună recenzii ale următoarelor apariții: Mircea Anghelescu – *Literatura română și Orientul*, Ed. Minerva, 1975, seria *Confluente* (în *Disocierile unei relații*, text de Radu G. Țeposu: „un studiu al atmosferei unei epoci prin intermediul unei teme literare”, metoda folosită de Anghelescu fiind similară cu cea din *Preromantismul românesc*, 1971); *Un univers într-o carte*, volumul IV, coordonat de Carol Roman, Ed. Politică, 1975 (în *O structură consecventă* de Octavian Știreanu: „„lecții vii», fără a fi didactice, reușite tablete publicistice, fără a fi literare cu orice preț, competente disertații teoretice, fără a păcătu prin lungimi sau complicate corelații abstracte”; un exemplu concludent – eseu din volum al lui Mircea Malița, *Ce relație există între ecologie și*

calitatea vieții?); Ion Vianu – *Stil și persoană*, Ed. Cartea românească, 1975 (articolul *Reveria între atitudine și sistem* de Doru Mielcescu vizează „o culegere de articole de natură temperat psihanalitică”, încercând să însumeze atât o poziție teoretică dar și „fișe caracterologice” literare, dominanta eseurilor fiind reveria permanentă a autorului la contactul cu textul literar, uneori chiar „oniria” expresă prin transcrierea unor vise personale); Corneliu Sturzu – *Artă și sensibilitate*, Ed. Junimea, 1975 (în cronica *Argumentul eseistic al poetului* de C. Sorescu); Nicolae Trandafiu – *Substanța și cauzalitatea în interpretarea empirismului englez*, Ed. Dacia, 1975 (recenzia *Analiza unei controverse* de C. Ostahie-Cosmin). ■ *Premiile CC al UTC pentru literatură pe anul 1975* au fost înmânate de Ion Traian Ștefănescu, prim-secretar al CC al UTC, ministru pentru problemele tineretului, astfel: *Poezie* – Dan Mutașcu, volumul *Țara ca meditație*, Ed. Militară; George Țărnea, volumul *Starea de iubire*, Ed. Facla; Kenéz Ferenc – *Globul luminat*, Ed. Kriterion; Werner Sollner – *Timpul probabil*, Ed. Dacia Proză; Gabriel Gafița, romanul *Lumină pentru cei singuri*, Ed. Cartea Românească. S-a acordat o mențiune publicistului Romulus Lal pentru volumul de reportaje *Epopoea Transfăgărășanului*, Ed. Scrisul Românesc. Volumele vor fi discutate pe scurt și în cronica-concluzie din nr. următor, semnată de Constantin Sorescu, *Confirmați*.

8 ianuarie

• **[„România liberă”, Anul XXXIV, 1976, seria a III-a, nr. 9705, Organ al Consiliului Național al Frontului Democrației și Unității Socialiste, cotidian; Format tipografic A 2, 4/6 pagini; nu se precizează componența redacției]** În articolul *Literatura și cultura în fața istoriei*, Nicolae Balotă, după o inventariere a marilor personalități din sfera criticii literare românești și a celor ce au semnat studii de referință (G. Călinescu, Titu Maiorescu, Lucian Blaga, Paul Cornea, Ovidiu Papadima ș.a), apelând la una dintre afirmațiile lui Călinescu (care îi servea), conform căreia „civilizația și cultura poporului român sunt străvechi și literatura nu-i decât o formă secundară și deloc obligatorie...”, concluzionează: „cercetările ultimilor ani vor duce, fără îndoială, la înălțarea unor noi construcții, a unor ample sinteze, în domeniul istoriei literaturii române ca parte a istoriei culturii noastre.”

• **[„Scânteia”, nr. 10 832]** În *Note de lectură* prezentate *Cărți de reportaj și publicistică*: □ Sergiu Andon semnează ...*În veșmântul moral al oșteanului*, semnalând apariția volumului *Dintr-un post de observație* de Eugen Frunză, Editura militară: „Deși provenită din publicații militare, culegerea se adresează tuturor cercurilor de cititori. Pentru că cele 125 de «focuri» trase din acest post de observații sunt, fără excepție, de larg interes civic.” □ Petre Dragu, în *Dosarul acuzator al unor timpuri întunecate*, scrie despre *Moartea unui savant: N. Iorga* de Mihai Stoian, Editura Eminescu: „Încât *Moartea unui savant* este «unei crime» și în același timp un rechizitoriu adus unei epoci în-

tunecate, cea mai neagră din istoria patriei. Fapt pentru care valoarea instructiv-educativă a lucrării nu mai trebuie demonstrată.” □ Mihai Caranfil semnează *La un pas de... romanul document*, o prezentare a volumului *La un pas de centrul pământului* de Laurențiu Cernetș și Dumitru Dem. Ionașcu, Editura Eminescu, o culegere de reportaje despre minerii Văii Jiului.

● **[„România literară”, nr. 2]** Cuprinde poeme de Al. Andrițoiu, Ioana Diaconescu, Horia Bădescu, Maria Tarangul, Ștefan Popescu, Geo Bogza, precum și o proză scurtă semnată de Sorin Titel: *Dresorul, doctorul și matematicile*. ■ Mihai Gafița evidențiază, în *Continuitate*, importanța actualizării și reliefării trecutului în operele literare ale României socialiste: „Epopoea rămâne piesa de cea mai înaltă mărturie asupra istoriei, prin proporțiile viziunii, ale tabloului și ale ideilor care guvernează construcția Epopeea e necesară ca suport ideal pentru constituirea și urmărirea idealului individual și al aceluia civic. [...] Epoca noastră cheamă din nou istoria drept mărturie și suport moral superior, în opera de construcție care se desfășoară. Depunând la rândul ei mărturie proprie despre trecut, îl reevaluează nu numai pentru a întregi investigația, dar mai ales pentru a defini idealul uman actual.” ■ În *Avatarurile domnului Nimeni*, Vasile Nicolescu realizează un portret acid al lui Virgil Ierunca, aflat în exil la Paris: „Nu-mi mai amintesc aproape nimic din înfățișarea lui fizică. Era ceva întristător de șters. O specie de Esop desenat în praf. O materie nervoasă opărită cu leșia verbelor neputincioase, o alcătuire de cromozomi spălăciți și rămași printre gunoaie deasupra grătarului rigolei”; „Nepublicat de nimeni, neștiut de nimeni, tristul Nimeni al Parisului a început să spurce aerul patriei, ideile patriei. Crizatul de altădată, dezrădăcinat, fără oxigenul pământului natal s-a trezit în cea mai jalnică dintre crize: criza de idei. Și cum publicistul era dintotdeauna lipsit de imaginație, s-a trezit născocind în gol. Sterilitatea intelectuală și-a pus definitiv pecetea pe demersurile sale. [...] Cecitatea spirituală a d-lui Ierunca e însă progresivă și agresivă. Europeanizantul de altădată e iritat că la București se construiește deschis, pe temelii solid umaniste, o mare cultură.” ■ Al. Săndulescu se oprește, în *Național și universal* asupra antologiei cu același titlu realizate de Pompiliu Marcea. ■ În *Originile spiritului critic în cultura română*, Alexandru Duțu situează nașterea acestui spirit în opera lui Dimitrie Cantemir: „Maximele și proverbele, ideile noi despre virtute au alcătuit un etalon care a permis realizarea unei clare relații între fabulație și îndoială, între avântul entuziast și critica rece. Ca și Antim, Cantemir a vorbit despre cerința discriminării, elogiind spiritul critic.” ■ În *Patriei nemuritoare*, Adrian Isac remarcă profundele convingeri comuniste din volumul *Să iubim ce-i de iubit* (Cartea Românească, 1975), de Traian Iancu: „Ceea ce ne-a reținut atenția [...] este deplina sa unitate interioară, condiționată de însăși geneza meditațiilor sale lirice: sentimentul și ideea de patrie, iluminate, deopotrivă, de convingeri comuniste profunde.” ■ Emil Manu îi dedică lui Radu Cioculescu un articol elogios, oprindu-se îndeosebi asu-

pra textelor scrise de acesta pentru Revista Fundațiilor: „Radu Cioculescu a scris articole ce traduc frământările unui om cultivat, cu o inteligență scilipitoare și cu un stil alert.” ■ În *Semnificația unui premiu*, Nicolae Manolescu întrevăde în premiul Herder primit de Nichita Stănescu expresia unei poezii și a unui timp nou, legând lirica stănesciană de progresele tehnice contemporane: „Poate nu doar printr-o coincidență, autorul *Elegiilor* a cunoscut un mare succes în Anglia și în Suedia (prefața suedeză a ediției semnată de Arthur Lundkvist este o dovadă) și a primit Herder-ul la sfârșitul lui 1975, când secolul XX intra în cel din urmă sfert al său. Fără să legăm mecanic zborul navelor interplanetare de zborul fanteziei lirice, cum să nu vedem în poezia lui Nichita Stănescu expresia unei ere în care omul a depășit granițele planetei, pătrunzând în spații fizice până nu demult inaccesibile? Imaginația poeziei și imaginația tehnicii... Poezia lui Nichita Stănescu e poezia mașinilor zburătoare, a contemplării planetei din afara ei, a unei muzici a sferelor ce începe să fie auzită cu urechea liberă. Noțiunile ei sunt noțiunile tot mai abstracte ale matematicii, fizicii și biologiei moderne. Visul de totdeauna al poetului întâlnește realitatea științei: și unul și celălalt înving gravitația, aruncă în aer obiecte ieșite din mâna omului, îngăduie omului însuși libertăți niciodată cunoscute de a dispune de ființa lui.” ■ N. M. semnalează apariția volumului *Cumpăna bucuriei*, de Victor Felea, pe care îl consideră „contemplativ și elegiac, poet de notații intelectualizate.” ■ Conform lui Valeriu Cristea, scriitura lui Tudor Octavian din romanul *Noiembrie viteză* (Eminescu, 1975) este marcată de spontaneitate: „Schema subiectului se topește însă în proza directă, spontană, plină de prospețime a lui Tudor Octavian, împletind umorul, ironia și sarcasmul cu nota sentimentală, parodia cu lirismul.” ■ Sub titlul *O antologie ratată*, Mircea Iorgulescu critică monotonia și lipsurile culegerii *Literatură și cunoaștere*, alcătuită de Mihai Nadin și A. I. Brumar: „Antologia cuprinde, deopotrivă, texte teoretice și texte propriu-zis literare [...], confesiuni, însemnări jurnalistice, înfățișându-se ca un «caiet» amorf în care singura ordine este cea cronologică”; „dintr-o carte urmărind să înfățișeze înțelegerea unei probleme filosofice, lipsesc tocmai filosofii.” ■ În *Poezia spațiului rural*, Laurențiu Ulici salută apariția plachetei lui Lucian Avramescu, *Poeme* (Albatros, 1975): „Poeziile au culoare, sunt evocări duioase, dar și pasteluri pure, versurile curg molcom într-o frazeologie firească, ușor declamativă, percepția e mereu înnoită iar imagistica are sulețe, ocolind astfel, deopotrivă, prozaismul și ostentația metaforică.” ■ Cu ocazia împlinirii a 95 de ani de la naștere, redacția publică o serie de fragmente din scrierile lui Ion Minulescu, precum și un articol de Șerban Cioculescu despre acesta: „Ion Minulescu este poate singurul poet român care s-a impus simpatiei unui public mereu mai larg, dar nu prin formele relativ cumințite ale imaginației sale vagabonde, ci tocmai prin întâiul său avatar, de liric al aventurii, al plecărilor, al aspirației către alte zări și alte civilizații.” ■ În rubrica de carte străină, Nicolae Balotă discută

conținutul *Mahabharatei*. ■ Darie Novăceanu prezintă un fragment tradus de el din *Agata ochi de pisică*, de José Manuel Caballero Bonald. ■ În rubrica *Atlas*, Ana Blandiana publică *Demonstrație*. ■ Pop Simion semnează articolul *Masca geniului*, despre figurile culturale reprezentative ale orașului Weimar.

● **[„Tribuna”, nr. 2]** Conține versuri de Radu Cosașu (în rubrica sa, *Cronica de trei secunde*), Dragoș Vrânceanu, Ovidiu Genaru, C. D. Zeletin, Horia Lupu, Teofil Răchițeanu, Romulus Cojocaru, George Bera Arădeanu, Nastasia Maniu, Ileana Roman, Ion Tudor, Mihai Buracu, proză de Ștefan M. Grăbian, precum și teatru de Edward Albee, în traducerea lui Liviu Cotrău. ■ În *Mihail Sadoveanu: treptele eposului istoric*, Ion Vlad discută alcătuirea romanului *Creanga de aur*: „Invitându-ne în trecut, Sadoveanu nu uită, ca și în alte istorisiri pilduitoare, să stabilească granițele și punctele de întâlnire ale istoriei și ficțiunii, ale basmului și ale suflului general istoric. Un basm era și *Adam și Eva*; un basm generator de adevăruri și sugestii pentru geneza unui popor este *Creanga de aur*, una dintre treptele Letopiseșului scris de marele prozator”; „Mihail Sadoveanu nu a proiectat fastuoase reconstituiri, nu a încercat să «evoce», apelând la recuzita, uneori obosită, a «romanului istoric», care inventează pe fondul unor referințe istorice. El a compus un poem, cunoscând foarte bine spiritualitatea poporului său. Ea a fost izvorul acestui poem ce face parte dintr-un epos de mare frumusețe și adevăr uman. E una dintre căile spre marea construcție inspirată de conștiința istoriei.” ■ Victor Felea analizează placheta lui Nicolae Prelipceanu, *Întrebați fumul* (Dacia, 1975): „Nicolae Prelipceanu continuă să fie stăpânit de aceleași fecunde obsesii ale poetului ca ființă în timp care i-au alimentat și până acum lirismul, constituindu-se într-o tematică tulburătoare, într-un blazon de o caracteristică noblețe și nuanță expresivă. Obsesii ale ființei prinsă în «capcana» timpului, și foarte conștientă de această situație tragică și totuși dominându-și neliniștile, anxietatea, reușind acea performanță, specifică multor poeți moderni, de a se distanța de propria dramă, de a o trece printr-un filtru de ironie și umor, transpunând-o într-un spațiu al ficțiunilor simbolice, al mitizării cotidianului. Refuzul confesiunii directe nu înseamnă și refuzul realității intrinseci, cu tot ceea ce presupune ea ca sursă originară de atitudini și emoții, nu înseamnă respingerea sentimentului profund și grav, ci într-un fel doar «surdinizarea» lui sau poate mai bine zis îmblânzirea lui prin înglobarea în niște construcții imaginare diverse, acele enunțuri, întrebări, descripții, «narațiuni» mereu divagante dar neconținut readuse la unitatea unor stări și preocupări esențiale.” ■ Adrian Marino publică a doua parte a articolului său *Structura ideologiei literare*: „Orice literatură care participă la o concepție despre viață comunică un sens, o direcție, o mișcare, ce se transformă în anumite împrejurări, în adevărate acte de viață, într-o acțiune. Literatura poate să orienteze în felul acesta chiar și transformări sociale, acțiuni politice, uneori radicale, revoluționare și să participe în mod solidar la mișcarea de transformare generală a societății. [...] Nici funcția «critică» a ideologi-

ei literare nu este deloc secundară. Ideologia legitimează teoretic orientările literare, le apără, uneori foarte polemic, întreține în jurul literaturii o ambianță, un climat, o atmosferă favorabilă sau ostilă. De fapt, numai aceasta se dovedește cu adevărat fecundă, stimulatoare. Și numai în funcție de această orientare «critică» pot fi bine precizate și definite toate funcțiile criticii literare și ale literaturii în genere. Aceste funcții sunt determinate teoretic numai de ideologia dominantă a unei epoci. Dar realizarea practică aparține numai literaturii și formelor sale corespunzătoare de reflexie literară.” ■ Eugen Micu semnează articolul *Versuri în grai bănățean*, în care se concentrează asupra receptării poeziei lui Delamarina, pornind de la antologia realizată de Gr. Țepelea, *Ano, Ano, Logojano. Versuri în grai bănățean* (Facla, 1974): „Condescendența sau simpatia cu care le-am privi nu ajung, literatura reținând din poezia în grai bănățean, ca un moment original și pitoresc, doar ce e valoros și autentic. Iubindu-și subiectele, Gr. Țepelea a alcătuit, cu scăderi, o «selecție» care consemnează prezența, în forme mai puțin originale și literare, a fenomenului.” ■ În *Blaga inedit. Amintiri și documente*, Bazil Gruia prezintă mărturiile Leliei Rugeș și ale lui Dorin Pavel despre Lucian Blaga. ■ În *Personaj și conștiință*, Ion Cocora identifică în implicarea activă principala trăsătură a personajului din dramaturgia autohtonă contemporană: „Sensul implicării, indiferent că implicarea e politică, existențială, morală, istorică ș.am.d., exprimă, așadar, măsura reală a personajului în dramaturgia românească actuală.”

9 ianuarie

● [„Scânteia tineretului”, an XXXII; seria a II-a, nr. 8283; Organ central al Uniunii Tineretului Comunist, Format tipografic A1; cotidian; nu se precizează componența redacției] Sunt publicate *Premiile CC al U.T.C. pentru literatură pe anul 1975*: Dan Mutașcu – *Țara ca meditație*, George Țârnea – *Starea de iubire*, Ferenc Kenéz – *Globul luminat*, Werner Söllner – *Timpul probabil*, Gabriel Gafița – *Lumină pentru cei singuri*, Romulus Lal – *Epopoea Transfăgărășanului*.

● [„Contemporanul”, nr. 2] În textul *Narație, analiză, meditație*, Dumitru Micu se referă la cartea lui Paul Georgescu: „*Înainte de tăcere* e prima contribuție românească notabilă, cu șanse de viabilitate, la ceea ce R. – M. Albérès numește «romanul destinului și al condiției umane».”

● [„Cronica”, nr. 2] Ileana Corbea realizează o convorbire *Cu Al. Ivasiuc despre „Teribila plăcere de a construi biografia posibilă”*: „- Nu credeți că fiecare carte are un timp al ei, un timp al creației și totodată unui socialmente al punerii ei în circulație? – Este adevărat! Eu am fost pe rând și victima și beneficiarul unor asemenea situații. Când am apărut cu *Vestibul*, ecoul ce l-a trezit prin noutatea ei, a fost, aș putea spune, invers proporțional cu valoarea cărții. Atmosfera momentului a făcut ca un roman mai puțin bun să treacă drept o carte perfectă. *Păsările*, la fel, a avut un mare succes de public, pentru

că a apărut într-un moment de mari speranțe, când abordarea socialului sub raportul literaturii interesa în mod deosebit atunci. Acum, ultima mea carte *Iluminări*, nu prea știu ce succes va putea avea, pentru că nu prea știu dacă, nu cumva, mentalitatea publicului s-a schimbat între timp. [...] – *O parte a criticii a observat în proza dumneavoastră o anumită intenție tezistă. Ce caracteristică esențială recunoaște scrisul său, Alexandru Ivasiuc?* – Într-adevăr există o doză de tezism în cărțile mele. Nu văd de loc în asta un lucru rău. În literatura secolului XX simpla reproducere a vieții, datorită complexității problemelor ei, nu ajunge. Viața ne obligă să dăm un argument creației. De fapt cărțile mele sunt, în ultima instanță, argumente, întrerupte însă de viziune. Apropo de categoriile criticii, eu nu aș zice că sunt un analist, cum s-a spus. După cum nu sunt nici un factolog. Am scris doar un singur roman în care epicul este preponderent, și am făcut-o în primul rând ca să mă exersez. În definitiv în meseria mea trebuie să și te joci puțin, chiar pe temele cele mai grave; ca să-ți deprinzi mâna, dar să te joci cu seriozitate. Ar trebui să procedăm, așa cum procedează chirurgul, care nu încearcă numai un singur tip de operații, chiar dacă știe că acela îl merge foarte bine. Eu cred că merită să întreprinzi totul numai și pentru câteva pagini bune pe care le-ai scrie și despre care, mă rog, până și adversarii literari ar fi nevoiți să spună: câteva pagini memorabile. Și, întotdeauna, într-o carte, sunt mai multe decât câteva pagini memorabile. Un scriitor are obligația să propună o viziune asupra vieții. Prin personajele mele, urmăresc o viziune totală asupra vieții mele, o viziune sintetică asupra acestei existențe plasată în epocă, în veac și în istorie. Și dacă o să reușesc să scriu vreodată o carte cu adevărat remarcabilă, atunci va fi cartea în care, în o sută cincizeci de pagini, se va cuprinde această *Iluminare* totală. Eu cred că, realmente, știm niște lucruri pe care nu le știm. Și că cea mai mare fericire a omului e să afle lucrurile pe care le știe. [...] – *Dacă i s-ar cere eseistului Alexandru Ivasiuc o caracterizare a momentului actual în proza românească, cum ar face-o?* – Eseistul Al. Ivasiuc se exprimă mai cu reticență, pentru că este subiectiv când vorbește despre proză. Consider însă, că în ultimii ani au apărut câteva cărți remarcabile, ceea ce nu este puțin lucru. Nu trebuie nimeni să se aștepte să apară în fiecare lună un Shakespeare. Faptul că a apărut o carte, cum este cea a lui George Bălăiță, un autor până ieri neglijat, care a devenit atât de semnificativ astăzi, mi se pare simptomatic. *Îngerul de ghips*, romanul lui Breban, îmi revine iarăși în minte ca un exemplu notabil al succeselor prozei noastre contemporane. Îmbucurătoare este și constatarea că se impun foarte interesanți prozatori printre tineri. Există la ora actuală două arii investigabile. Și e bine că sunt două. Nici una nu trebuie să fie monopolistă, pentru că uniformitatea, nu numai că vine în contradicție cu principiile exprimate în Documentele de partid, privind variația de stiluri, dar înseamnă însăși moartea unei literaturi; este semnul decadenței ei. Se înregistrează astfel o tendință simbolic-co-abisală, i-aș spune eu, vizând caracterul individual, în care se înscrie cartea

lui Bălăiță, cea a lui Uricariu (tot așa foarte interesantă), al cărei reprezentant marcant este D.R. Popescu. Pe de altă parte, se poate recunoaște existența unui filon căruia nu i-aș spune realist, ci l-aș numi mai curând de observație acută socială. Nu realist, pentru că, întâi trebuie să definim ce-i aia realitate, și *realitatea* nu este în primul rând ceea ce ne *apare*, ci mai ales ceea ce se ascunde, ceea ce ne scapă. Dacă ar fi atât de vizibilă nu ar merita s-o recreem. Dar noi o recreem tocmai, ca să-i scoatem valențele ascunse. În acest tip de proză intră *romanele-eseu*, așa cum sunt romanele mele, *romanele-dezbateri*, așa cum sunt cele ale lui Buzura, până la proza de prezentare directă aproape nudă a realității, după cum se întâmplă în cea pe care o cultivă Monciu Sudinski. Pe urmă, nu trebuie neglijată încercarea de a reface epoca, de a scrie deci un roman istoric de actualitate. Suntem produsul istoriei noastre recente, care este istoria, în sensul cel mai pur al cuvântului, nu acumulare de timp, ci acumulare de evenimente de răscruce. Faptul în sine este lăudabil. Realizarea, literar vorbind, este încă discutabilă. Varietatea asta, destul de mare, de tendințe este îmbucurătoare, căci ea dovedește că posibilitățile de creație ale scriitorului român nu sunt deloc neglijabile. Nu știu încă, dacă am atins nivelul dorit, ca să ne impunem internațional, prin proza noastră, deși asta trebuie să facem. Nu ajutați de firma noastră, ci ajutați de produsul nostru. [...] – *Ce reprezintă în intenția autorului său romanul Iluminări?* – Este romanul cel mai ancorat dintre cărțile mele, în problematica socială. Discut aici, la modul cel mai deschis cu putință, despre putere și despre raportul dintre adevăr, știință, talent și organizare, problemă greu de rezolvat, fără ieșire imediată. Este o carte scrisă puțin din interiorul acestui mecanism și consider, că, sub acest raport experiența mea cinematografică, de scurtă durată, de altfel, a fost interesantă și rodnică.”

■ Mircea Dragomir scrie despre *Ideea de progres interior*: „Țara noastră, angajată în procesul revoluționar al înaintării spre comunism, se află astăzi într-o fază de o deosebită însemnătate istorică: etapa făuririi *societății socialiste multilateral dezvoltate*, al cărei concept teoretic a fost elaborat în cadrul lucrărilor celui de al X-lea Congres al partidului și a cărui acțiune practică a început odată cu trecerea la îndeplinirea obiectivelor cincinalului 1971-1975.” ■ Liviu Leone publică *Nuvelele lui Eugen Barbu*, o cronică literară la volumul *Miresele*, Ed. Minerva: „Ineditele *Smintirea jupâniței Ruxandra* și *Nuntă cu ighemonicon* sunt înrudite cu arta rafinată din *Princepele*. Deși întâmplările sunt și aici violente, ieșite din comun, accentul cade pe tablourile de epocă pictate cu o pastă groasă, în culori somptuoase, pe recompunerea unei atmosfere crepusculare în care plutesc miasmele descompunerii. Prozatorul are aici gustul cuvântului rar, arhaic cu virtuți evocatoare sau sugestive pentru degradarea morală cum sunt neogrecismele și turcismele. În nuvelistica românească Eugen Barbu ocupă un loc eminent.” ■ În *Fragmentarium* Const. Ciopraga prezintă *Interpretări și înțelesuri* de Valeriu Râpeanu, Editura Junimea: „În esență, noua carte a lui Valeriu Râpeanu, bogată în idei, scrisă elegant, dezbătând probleme

de incontestabilă importanță, este opera unui critic valoros, care-și stimează profesia și merită de aceea prețuirea noastră.” ■ În *Mențiuni critice* Grigore Ilisei prezintă volumul *5 ani cu Belphegor* de Radu Cosașu: „În 1969, Radu Cosașu l-a descoperit pe Belphegor. De atunci, câteva ceasuri bune pe săptămână, își ia straiile și chiar sufletul acestuia, cam tot la fel de albastru și limpede; și vede cum stăm cu viața în filmele de telecinema sportivă.” ■ În secțiunea *File de istorie literară* Emil Georgescu și Vasile Bașa scriu despre *Un scriitor român necunoscut: Alec Rădulesco*. □ *O pagină de istorie*: „Sub semnătura lui Emil Serghie, eminent ziarist la «Lumea» în Iași, apoi la «Dimineața» și «Adevărul», fost director al Teatrului Național din Iași, scriitor și traducător de ținută, revista «România literară» evocă una din paginile cele mai dureroase ale istoriei culturale, față de care intelectualitatea progresistă, ca și oamenii muncii de diferite profesii, conduși de partid, au replicat cu demnitate și curaj. E vorba de acel moment de culminație a fanatismului și a urii pe care agenții mercenari ai hitlerismului, pe atunci în plină expansiune într-o Europă lipsită de apărare, l-au marcat la noi, printre altele, cu rușinoasa ardere pe rug a cărților lui Mihail Sadoveanu (1937).” □ Aurel Leon publică necrologul la moartea *Gh. Ungureanu*: „Bătrânul 1975 a ținut să nu plece singur pe drumul veșniciei. Printre cei aleși în ultimele zile să-l însoțească în alaiul ninsorilor se numără și Gh. Ungureanu, omul al cărui nume se confundă cu arhivistica românească, pentru că aproape întreaga-i viață s-a depănat între ipisoace, surete și acte de istorie literară.” ■ Mihai Botez scrie despre *O carte despre Federico Garcia Lorca*, volumul *Netălmădita rană în poezia lui Federico Garcia Lorca* de Ileana Georgescu, Editura Univers: „Autoarea practică o critică la nivelul semnificatului, analizele vizând racordarea conținutului de expresie la ramificația teoretică a cercetării.” ■ Andreas Rados publică *Poeți români în Grecia*: „Cititorul grec a realizat primul contact mai serios cu poezia română prin intermediul *Antologiei poeziei române* (1961) alcătuită de Iannis Ritsos. Au urmat apoi impunătoarele traduceri din creația lui M. Eminescu, T. Arghezi (în volume), precum și altele, publicate în antologii și reviste, semnate de Rita Boumi-Pappa, iar mai recent *Antologia poezilor români* (1974), elaborată de Kostas Asimiakopoulos. În aceste două antologii apăreau pentru prima oară și numele lui Eugen Jebeleanu și Ion Brad, două voci lirice de prestigiu ale spiritualității românești de azi. Recent, însă, creația lor poetică a fost prezentată mai în extenso. Pornind de la aceste considerente, Editura Dorikos din Atena a publicat un volum din poezia lui Eugen Jebeleanu, selectând creații lirice din culegerile *Elegie pentru o floare secretă* și *Hanibal* (1973). Traducerea și prefața ediției aparține lui Menelaos Ludemis, romancier și poet bine cunoscut cititorului român. Volumul a fost primit cu multă căldură de public, iar ziarul «Avghi» din 13 noiembrie 1975 scria, cu ocazia recentei vizite a poetului român în Grecia: «Eugen Jebeleanu este un poet care face cinstă spațiului nostru comun balcanic». Tot la aceeași editură

ateniană a apărut, de curând, și volumul *Caii de foc* al lui Ion Brad, prefațat și tradus de același Menelaos Ludemis.” ■ Vasile Filip publică *Itinerar iugoslav*. ■ Versuri semnează Emilian Marcu (*Câmpia în ianuarie*), Ioanid Romanescu (*Casa vântului*).

● **[„Orizont”, An XXVII, nr. 1 (411); Săptămânal politic-social și literar-artistic editat de Uniunea scriitorilor din R.S.R. și Comitetul județean pentru cultură și educație socialistă Timiș, serie nouă; format A3, 8 pagini; Colegiul de redacție: Ion Arieșanu (redactor șef), Francisc Albert, Ignat Bociort (redactor șef adjunct), Ioan Cornea, Coriolan Drăgulescu, Anghel Dumbrăveanu (redactor șef adjunct), Gheorghe Leahu]** Cronică literară a lui Cornel Ungureanu expune ultimul roman al lui Ion Arieșanu, *Prietenul pe care-l caut pretutindeni* (Ed. Eminescu, 1975), despre care aflăm: „meritul cel mai mare al autorului este acela de a investiga, fără rețineri, fără idilizări, o lume de obicei idilizată în proza noastră actuală: aceea a vieții profesorilor de țară.” ■ La rubrica „mărturii”, Livius Ciocârlie introduce reflecții în marginea literaturii și a semioticii textului narativ, pornind de la realismul romanelor balzacienne și trecând prin analiza nuvelei *Sarrasine* făcută de Roland Barthes (articolul *Semnele romanului*). ■ Ion Maxim își dezvăluie preocupările legate de poetica literară, comentând scrierile lui Radu Petrescu și punând accentul pe fragmentele autoreferențiale ale poeziei romancierului (articolul *Poetica lui Radu Petrescu*). ■ Alexandru Ruja abordează, la rubrica „prezențe literare”, figura poetului Gheorghe Grigurcu, mai cunoscut însă în calitate de critic destul de prolific, având publicate deja trei volume critică (*Teritoriu liric* – 1972, *Idei și forme critice* – 1973, *Bacovia, un antisentimental* – 1974), iar ca poet, și mai prolific, având deja șase volume la activ (*Un tranșafir învață matematica* – 1968, *Trei nori* – 1969, *Râul incinerat* – 1971, *Salută viața* – 1972, *Înflorirea lucrurilor* – 1973, *Apologii* – 1975). ■ Publică poezie Aurel Turcuș, iar proză, Horia Ungureanu, o povestire intitulată *Zidul*. ■ Pe ultima pagină, ne întâmpină un interviu cu poetul slovac Vojtech Mihálik, realizat de Milota Bagonova, și o selecție din poezia acestuia, tălmăcită de Ion Arieșanu și Milota Bagonova.

● **[„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 266]** Se specifică *Necesitatea epopeii*, într-o sinteză de Dan Mutașcu: „Cele 30000 de versuri ale *Odiseii* lui Kazantzakis, ori versurile lui Maiakovski (150 de mii), creațiile lui Arghezi – 1907 și Ion Gheorghe – *Cavalerul trac*, ori propunerile pentru epopei semnate de extreme de expresivi poeți precum: Nichita Stănescu (*Roșu vertical*), Adrian Păunescu (*Repetabila povară*), Ioan Alexandru (*Imnele bucuriei*) confirmă eminența unui crez interior, verificat, în timp și pe text, pe linia de adâncire a reliefului poetic și anume acela că, dincolo de ceea ce încă mai legife rează manualul de școală ori crestomația grăbită, epopeea a ținut să devină proba de heraldică spirituală, o emisiune de semnificații, în timp, în desfășurare, într-o rotire și direcție, în vers, părănd nu o dată greoi, rotire a punc-

telor cardinale, de interes și sufletești ale unui ev. Literatura României noastre de azi, matură politic și estetic, respinge «fabricatorii» de mituri dublate și imitate și «comis-voiajerie» de simboluri și tipuri, pretinzând în schimb, c-un firesc «clasicism contemporan», glorificarea epopeică a marilor elanuri revoluționare, dincolo de simplul amănunt, până la confinele visului nostru despre lumea consfințită și modelată de noi înșine... Epopeea e o dovadă, un semn de lămurire și implicare socială, căruia îndeosebi România de astăzi, în care se construiesc hidrocentrale, baraje, cargouri, șosele transmontane, universități, cartiere de locuit, stadioane, cinematografe, cei mai mulți dintre noi îi cuprindem înțelesul.” ■ Cronică literară de Emil Manu, comentând *Mitologiile subiective* de Octavian Paler – „carte de eseuri de filosofie a culturii, de poeme deghizate.” „*Mitologiile* lui Paler sunt în esența lor niște poeme ale mării... desigur, e vorba de mare ca un spectacol grecesc, de subiectivarea mitologiilor elene, operație gândită ca o parabolă, ca o traducere a miturilor într-o sensibilitate modernă. Numai aparent avem de-a face cu reportajele unui scriitor ci mai degrabă cu *invocațiile-poem* ale unui pelerin care-și pregătise cu «asupra de măsură», itinerariile spirituale, care nu mai sunt, de astădată, atât în memoria sa, cât în memoria unei civilizații... Cartea de față e un eseu dionisiac, o permanentă autointerogare, un dialog cu zeii și eroii deveniți numai o posibilitate de ieșire din timp și din destin, deveniți pseudonime ale unor principii, ale unor mari idei... Reflecțiile lui Paler sunt ale unui modern suprasaturat de mituri, un modern căruia nu-i mai sunt necesare sirenele pentru că modernii uită și singuri.” □ În 1976 se împlinesc 50 de ani de la apariția lucrării *Getica* de Vasile Pârvan, „monumentală încercare de a dovedi în mod științific vechimea geologică și spirituală a celor dintâi locuitori ai acestor pământuri” – Marin Mincu semnalând acest eveniment în articolul său.

10 ianuarie

● [„Scânteia”, nr. 10 384] Emil Vasilescu publică *Versul iubirii de țară*, o cronică literară la *Trei volume de poezie patriotică*: □ *Poeme patriei* de George Lesnea, Editura militară: „Verbul poetului răsună clar în viața cetății. Sinceritatea, altitudinea sentimentelor exprimate cu energică sensibilitate în ritmuri de o muzicalitate baladescă asigură poeziei sale străluciri de autentică emoție. Menținându-se în interiorul unei tradiții prestigioase, pe linia marilor noștri clasici, florilegiul liric adunat de George Lesnea în acest volum dovedește încă o dată virtuțile unei vocații călăuzite pe perena și adâncă iubire de patrie.” □ *Sărbătorile anului* de George Hangiu, Editura militară: „Dincolo de unele obscurități de stil, de unele lungimi și digresiuni care subțiază cadrul ideii poetice, din *Sărbătorile anului* iradiază, se înalță până la noi pentru a ne cuprinde în dulci și grele răspunderi, acea căldură venită din straturile profunde ale iubirii de țară.” □ *Starea de iubire* de George Țărnea, volum de debut, Editura Facla: „Mai puțin izbutit ne apare ciclul *Zodia grâului*, unde poetul nu demon-

strează, cel puțin în acest volum, o capacitate metaforică corespunzătoare unei lirici de sugestie și incantație. Acolo însă unde starea lirică este întreținută de atitudinea civică a unui poet militant, versurile au contur și promit evoluții îmbucurătoare.”

● [„**Luceafărul**”, anul XIX, nr. 1-2 (714-715); Revistă editată de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România; Format: A2, 8/10 pagini, săptămânal, apare sâmbătă; colegiul de redacție: Nicolae Dragoș (redactor-șef), Ioan Alexandru, Teodor Balș (secretar general de redacție), Geo Dumitrescu, Radu Enache, Alexandru Papilian, Adrian Păunescu, Marin Preda, Mihai Ungheanu (redactor-șef adjunct)] Se deschide cu editorialul *Debuturile și examenul timpului*, semnat *Luceafărul*, o pledoarie pentru încurajarea tinerilor scriitori. Este, de altfel, misiunea – asumată programatic – a publicației. Sunt amintite câteva nume care au fost promovate în paginile revistei: „Problema cultivării talentelor tinere este una de durată. Ea cere, firesc, timp. Prin lărgirea ariei de colaboratori tineri, prin selecție permanentă, prin frecvența publicării, prin premiile decernate anual, revista *Luceafărul* încearcă să îndreptățească aspirațiile unora dintre tinerii scriitori care i s-au adresat sau pe care i-a descoperit. Nu alta este atitudinea pe care ne-o propune, prin *Atelierul său literar*, experimentatul «poștaș» al începătorilor, poetul Geo Dumitrescu. Lucian Avramescu, tânăr poet cultivat de revistă, a câștigat concursul de poezie al Editurii Eminescu. Gabriela Adameșteanu, premiantă pe anul 1974 a revistei *Luceafărul*, a scos un volum de proză care a fost întâmpinat cu frumoase aprecieri.” ■ În prim-plan, un fragment din *Mesajul de Anul Nou* al lui Nicolae Ceaușescu, însoțit de fotografia Președintelui R.S.R. ■ La *Jurnal de poet*, Ioan Alexandru publică tableta *Conștiința istoriei*. ■ Adrian Păunescu își onorează rubrica *Viața la zi* cu poemul „oenologie” *Cântec vesel, la Segarcea* ■ Despre proza lui Eminescu scrie Marin Sorescu la *Ferestre*. ■ *Dacă aș fi critic...* se intitulează un eseu al lui Mihai Zamfir, găzduit la *Opinii*. ■ Ion Țugui depune *Mărturia de durată*. ■ *Secolul XX – secolul marilor revoluții* este „scrutat” de Valter Roman. ■ Ilie Tănăsache încredințează articolul *Trecând cu optimism pragul viitorului care a și început*, dedicat noului cincinal. ■ Sub genericul *Premiile «Luceafărul» – 1974*, M. Ungheanu are în vedere, la *Cronica literară*, *Doi tineri prozatori: Gabriela Adameșteanu și Ștefan Pârvu*. □ Analiza criticului începe cu volumul de povestiri *Chip de aproape*, pe care Ștefan Pârvu, „un prozator de o înzestrare neobișnuită, o remarcabilă promisiune”, îl va publica în curând. Sunt identificate, în scrierile tânărului prozator, influențe ale „șaizeciștilor” Nicolae Velea, D.R. Popescu, Ștefan Bănuțescu ori Fănuș Neagu. □ Întâietatea acordată lui Ștefan Pârvu nu reprezintă o dispensare de cavalierism – în titlul cronicii, prioritate are Gabriela Adameșteanu –, ci, mai degrabă, un motiv de ordin axiologic: „Mult mai clarificată artistică este Gabriela Adameșteanu, care debutează direct cu un roman, *Drumul egal al fiecărei zile*, a cărui materie e

dată de viața provinciei românești contemporane și de a mediilor studențești bucureștene. Romanul său e construit cu mână sigură, tehnicile literare bine asimilate. Îmbucurător este că stângăciile lipsesc și că scrisul tinerei autoare are o maturitate care-i contrazice vârsta.” Criticul evidențiază și o carență a romanului: „Absența unei mize morale superioare scade meritele unei cărți scrise cu un control artistic demn de toată lauda.” ■ Este publicat un articol postum al lui Nicolae Baltag (*Critica debuturilor*). Amintind o observație a lui G. Călinescu, care considera că descoperirea personalității incipiente a unui debutant reprezintă „fapta critică cea mai pozitivă”, autorul plusează, oferind o perspectivă interesantă, nelipsită de nuanțe polemice: „Un virtual scriitor nu trebuie numai descoperit, ci și lansat, *impus* în conștiința cititorilor. Talentul se impune și singur – e adevărat – însă, astăzi, la noi – unde se scriu și se publică multe, multe cărți –, cititorul ezită între atâtea nume și titluri noi, fără a reuși să le parcurgă pe toate.” (Textul este însoțit de o notă redacțională: „Publicăm acest articol inedit al colegului nostru, distins cu premiul revistei *Luceafărul* pentru critică, pe anul 1974, tânăr ce se anunța drept un critic de reală înzestrare, ca un omagiu pentru autorul său, dispărut prematur, și ca o sugestie pentru vreun editor de inițiativă.”) ■ Nicolae Dragoș îi consacră un medalion lui Nichita Stănescu, articol prilejuit de Premiul Herder cu care a fost încununat „exploratorul” *necuvintelor*: „Un poet ce își intitulează volumele cu titluri ca *Roșu vertical* ori *Un pământ numit România, În dulcele stil clasic, Carte de recitare*, și știe să adune între copertile lor versuri și gânduri adânci, de durabilă venerație a istoriei patriei sau a sentimentelor și idealurilor contemporanilor săi, ne reprezintă într-un grad înalt.” ■ Sunt prezenți cu versuri Patrel Berceanu, Ion Trif Pleșa și Grigore Georgiu. ■ O notă nesemnată anunță *Premiile CC al UTC pentru literatură*, decernate de Ion Traian Ștefănescu, prim-secretar al CC al U.T.C., ministru pentru problemele tineretului. □ Laureții pe anul 1975 la categoria *Poezie*: Dan Mutașcu (pentru volumul *Țara ca meditație*), George Țârnea (pentru volumul *Starea de iubire*), Ferenc Kenéz (pentru volumul *Globul luminat*) și Werner Söllner (pentru volumul *Timpul probabil*). □ La *Proză*, un singur laureat: Gabriel Gafița (pentru romanul *Lumină pentru cei singuri*). □ De asemenea, s-a acordat o mențiune publicistului Romulus Lal (pentru volumul de reportaje *Epopoea Transfăgărășanului*). ■ O altă notă – tot nesemnată – salută cei 25 de ani de activitate pe care i-a împlinit Ed. Militară: „În acest răstimp, Ed. a publicat peste 2000 de titluri în circa 20 de milioane de exemplare; metaforic vorbind, putem spune că fiecare român a citit o carte editată aici.” ■ La *Profil*, Mircea Iorgulescu analizează proza lui Iulian Neacșu, pe care o găsește „fină, nuanțată, de o remarcabilă și chiar strălucită abilitate în reliefarea amănuntului.” ■ O pagină întreagă este rezervată, sub genericul *File de istorie, file de epopee*, unui reportaj de arhivă înfăptuit de Mihai Stoian: *Dosarul memorandiștilor redeschis în 16 fișe*. ■ Două pagini găzduiesc creații ale laureaților Premiilor *Luceafărul* pe anul 1975. □ Sunt

prezenți cu grupaje de versuri Ioana Ieronim (*Locul, Portret, Apa, Desăvârșită lumină*), Marin Constantin, Emilian Marcu, Marin Lupșanu și Valeriu Bârgău. □ Cu proză îi întâlnim pe Areta Șandru, Mihai Arsene și Victor Marin Basarab. ■ Sub semnătura *Cronicar*, este prezentată cea mai recentă întâlnire a Cenaclului revistei *Luceafărul*: „Ultima ședință din anul 1975 a cenaclului revistei noastre a avut loc luni, 29 decembrie. Conform tradiției instaurate în 1974, pe ordinea de zi, la această reuniune, s-a aflat decernarea premiilor revistei «Luceafărul» pe anul 1975. Din însemnatul număr de autori tineri care au fost prezenți în paginile revistei noastre în decursul anului trecut și care au dovedit certe aptitudini literare, colectivul redacțional al revistei a apreciat în chip deosebit activitatea lui Marin Constantin (funcționar, Fierbinți), Valeriu Bârgău (tehnician, Hunedoara), Ioana Ieronim (redactor la Editura Enciclopedică), la poezie, Mihai Arsene (publicist, Brașov), Areta Șandru (profesor, București), V.M. Basarab (muncitor, București), la proză, Doina Uricariu (publicist, București), Artur Silvestri (student, București), Valentin F. Mihăescu (profesor, Fetești), la critică. Poetul Nicolae Dragoș, redactorul șef al revistei, a înmănat premiile, felicitându-i pe tinerii scriitori, exprimându-și, totodată, convingerea că vor sluji prin scrisul lor idealurile poporului, edificarea omului nou în România socialistă. De asemenea, a arătat că în timpul anului au mai fost acordate premii ale revistei «Luceafărul», cu prilejul unor concursuri, tinerilor poeți Marin Lupșanu (salariat CAP Lupșanu – Ialomița) și Emilian Marcu (bibliotecar, Iași), precum și premii pentru reportaj tinerilor scriitori Constantin Stan (profesor, Ilfov) (1974), Vasile Versavia (cercetător științific, Timișoara), Eugen Mihăescu (student, București), Pavel Perfil (redactor, «Scânteia tineretului»), Radu Anton Roman (student, București), Ion Andreiță (redactor, «Scânteia tineretului»), Doina Cernica (activist, Slobozia) (1975). Participanții la ședința festivă a cenaclului au trăit deosebita bucurie de a avea ca invitați de onoare pe Ion Traian Ștefănescu, prim-secretar al CC al UTC, ministru pentru problemele tineretului, după cum și pe scriitorii Laurențiu Fulga, prim-vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor, și Eugen Barbu, redactor-șef al revistei «Săptămâna». [...] Astfel, participanții au ascultat cu viu interes, mai întâi, considerațiile referitoare la rolul tinerei generații în contextul etapei de mare avânt politic, economic și social-uman în care se află România socialistă la începutul noului cincinal (Ion Traian Ștefănescu), apoi pe acelea privitoare la îndatorirea fundamentală a literaturii române contemporane de a se angaja în efortul creator de edificare a epopeii naționale (Laurențiu Fulga) și pe acelea având în centrul atenției dezideratul autenticității artistice dobândite cu prețul abordării unor teme de pregnantă specificitate istorico-umană și al opțiunii pentru mijloace de expresie adecvate (Eugen Barbu). În partea a doua a ședinței, cei trei tineri poeți deținători ai premiului revistei «Luceafărul» au susținut un convingător «recital» din propria lor creație.” ■ C. Bivolaru consimnează un dialog cu Milița Petrașcu despre Brâncuși, în preajma centenaru-

lui nașterii sculptorului. ■ În caseta consacrată cronicii de teatru, Marius Robescu „așază” un spectacol gândit de regizorul Mircea Marin la Teatrul Giulești, inspirat de trei piese scurte ale lui Cehov. ■ Călin Stănculescu apreciază filmul *Cursa*, care constituie „botezul” cinematografic al regizorului Mircea Daneliuc, după un scenariu al lui Timotei Ursu (*Un debut exemplar*). ■ Cronica TV este înfăptuită de Corina Cristea (*Spectacolul dintre ani*), iar cea muzicală de Costin Cazaban (*Evoluția gustului public*). ■ În cel de-al XI-lea volum din seria de *Opere* ale lui Nicolae Ceaușescu, cărturarul Dan Zamfirescu află *Mărturia unei nobile misiuni istorice*: „Căci autorul lor, în care mi-am permis să văd, chiar în paginile *Luceafărului*, pe cel mai mare scriitor politic al literaturii române din a doua jumătate a veacului, care posedă, și ca om de stat, și ca scriitori și orator, acel mare dar unor foarte rari oameni de stat: de a se identifica cu fiecare dintre contemporanii săi, de a rosti gândul ce încolțește în milioanele de cetățeni, de a face să vibreze, cu amplitudine maximă, sentimentul obștesc al unei națiuni, și, astfel, de a acționa, prin gestul și vorba sa, asupra ființei fiecăruia, modelând-o conform idealurilor superioare ale socialismului și comunismului.” ■ La *Viața cărților*, Laurențiu Ulici desfășoară bilanțul *Promisiunile începuturilor*, încercând o ierarhizare a debuturilor anului trecut: „În 1975 n-a apărut nici un poet realmente excepțional, dar n-au fost decât cinci sau șase volume rele de tot. [...] Din contextul celor treizeci de debuturi poetice din 1975 se desprind câteva nume promițătoare de poeți cu personalitate, a căror evoluție se cuvine s-o urmărim cu atenție și speranță.” □ Numele pe care criticul le consideră apte să se impună în peisajul liricii românești sunt: Lucian Avramescu (care, în *Poeme*, realizează „o bună poezie a spațiului natal, încadrându-se într-o tradiție exemplară a liricii românești – Blaga, Voiculescu, Pillat, Labiș – și încercând să-și afle, într-o atât de onorantă companie, timbrul propriu”), Gheorghe Azap, Mariana Bulat, Liana Corciu, Veronica Galiș, Gabriela Hurezean, Profira Mihăilescu, Aurel Șorobetea (al cărui volum, *Apărătorii*, înfățișează „un liric care, fără să-și dezvăluie încă adevărata identitate, o promite în niște poeme de factură elegiac-ironică, scrise cu mână sigură în jurul temelor eterne ale poeziei”) și Ion Stanciu (care, în volumul *Despre uimire*, îi pare cronicarului „una dintre cele mai interesante promisiuni din noua generație, pentru mai multe motive, între care numesc aici unul singur: prezența unei gândiri poetice ce se întoarce asupra ei însăși, într-un efort întru totul notabil de autodefinire, poetul descriindu-se din interior”). ■ Debuturile în proză sunt cercetate de C. Stănescu (*Bovarismul debuturilor*). Atenția criticului nu se îndreaptă spre multe nume (între acestea aflându-se cele ale lui Mihai Caranfil și Ștefan Pârvu). O impresie deosebită i-a lăsat Gabriela Adameșteanu, care „fructifică într-o proză literară inedită, cu o tehnică a cărei disciplină trebuie salutată, o experiență obișnuită, în mod voit epurată de senzational.” ■ Eugen Barbu discută, la *Spirale*, despre *Posteritatea lui Lovinescu și profitorii ei*, continuând, în acest

foileton ajuns la al zecelea episod, să polemizeze cu Al. George. La un moment dat, este evocată acuzația de plagiat pe care publicația «Viața Românească» o adusese *Istoriei civilizației române moderne* (incriminare respinsă, altminteri, de Al. George, cum precizează autorul *Princepelui*.) Dar acest caz îi prilejuiește lui Eugen Barbu, cu trei ani înainte de scandalul legat de al treilea volum din *Incognito*, următoarea observație: „De altfel, la noi este o modă, ca tot ce filtrează un scriitor, prin cultură, să apară ignarilor ca plagiat.” ■ La *Fragmente critice*, Eugen Simion publică partea secundă din studiul *Jurnalul lui Camil Petrescu*, semnalând o decepție pe care i-a provocat-o parcurgerea acestei diaristici: „Scriitorul nu vorbește decât foarte puțin de literatura lui, iar când vorbește nu spune decât lucruri pe care le putem afla și din revistele epocii (reacții criticii etc.). Pentru Camil Petrescu, literatura este o *experiență* fundamentală, dar experiența nu transpare în nici un fel în aceste note zilnice care se mărginesc să înregistreze altfel de fapte, mai profane. Am pierdut, astfel, șansa de a avea în literatura română un jurnal de felul aceluia lăsat de Gide, jurnal pe care, nu mai încapе vorbă, numai Camil Petrescu l-ar fi putut scrie.” ■ Nicolae Ciobanu „contemplă”, la *Retrospective*, *Starea poetică* a prozei lui Bacovia ■ Responsabilul rubricii *Poșta redacției*, „ascuns” sub pseudonimul *Index*, nu împarte, în răspunsuri, epitete spectaculoase. □ Câteva corespondenți: Ioan de Sibiu, Arthur, Ianoș Ion. □ La *Atelier literar*, un poem de Radu Cange. ■ Ultima pagină beneficiază de trei contribuții critice ale laureaților Premiilor *Luceafărului* pe anul 1975. □ Doina Uricariu scrie despre *Al. Philippide și universalitatea poeziei*: „Dacă substanța poemelor se reîntoarce mereu la imaginarea și trăirea distanței, este firesc ca ea să fie și o regulă a nivelului stilistic, a organizării cuvintelor în mod analog cu structurarea gândirii lirice. Conștient de prezența în poezie a tăcerii ca distanță față de rostire și ca potențial al ei [...] Philippide definește, în 1945, acest mod poetic, pe care am încercat să-l relevăm în opera sa, și ca o distanțare față de *Frumos*.” □ Sub titlul *Etape și lumi*, Artur Silvestri oferă un fragment din monografia *Nicolae Labiș*. □ Valentin F. Mihăescu „investighează” *Subtilitatea cuvântului la Caragiale*. ■ În aceeași pagină, la *Mapamond*, grupajul *Din poezia cubaneză*, cuprinzând patru autori – Herberto Padilla, José A. Baragano, Roberto Branly, Roberto Fernandez Retamar – traduși de Ioana Diaconescu.

• [„Munca”, Anul XXXII nr. 8315; Organ al Consiliului Central al Uniunii Generale a Sindicatelor din România; Format tipografic A3, 8 -12 pagini, săptămânal; Nu este precizată componența redacției] În *Însemnări de scriitor*, Petre Ghelmez scrie despre *Un anotimp al ideilor*. ■ Mihai Cernat abordează problema *Militantismului criticii literare*: „Condiția existenței criticii ca fenomen cultural este o mani festă sensibilitate față de tot ceea ce se petrece în interiorul unei literaturi, față de tendințele acesteia, ce se cer analizate, judecate și, desigur, orientate. Implicarea ei atât de profundă în universul ope-

rei literare i-a validat, de-a lungul timpului, statutul de conștiință de sine a literaturii. Explicarea literaturii constituie pentru cel se îndeletnicește cu un asemenea fapt, un act cu acută responsabilitate socială. Meditarea excesivă asupra literaturii, asupra operei literare, în dorința de aflare a tuturor semnificațiilor textului respectiv este insuficientă. Literatura rămâne o activitate umană ce intră în rezonanță cu un sistem mai larg de valori ideologice, morale, patriotice, estetice, proprii unei anumite societăți. Și tocmai de aceea, critica literară nu poate fi un fenomen atemporal. De altfel, nici unul dintre marii noștri critici n-a păcătuț în practică prin izolarea creației artistice, prin abstragerea ei dintr-un con text social, politic și chiar economic, în ciuda, uneori, a exprimării de către el a unor păreri contrarii. Nici o operă literară autentică nu se desprinde de evoluția generală a celor lalte forme ale conștiinței so ciale, fiind supusă, la rândul ei, acelorai influențe ale momentului istoric respectiv. Intervenția criticii trebuie să aibă rolul de reglare a căutărilor creatorilor de artă, pe de o parte, iar pe de altă parte are menirea ca de pe o poziție bine fundamentată ideologic, mai precis de pe poziția marxismului să explice, într-o formă limpede și cu argumente oneste, cititorului în ce constă valabili tatea artistică a operei respec tive, stabilind, totodată, gradul său de realizare pe plan estetic. [...] Literatura actuală și cultura noastră socialistă reclamă o critică fermă, care să-și exprime deschis opțiunile, să militeze constructiv pentru impunerea în conștiința cititorilor a acelor creații (roman, poezie, piesă de teatru) ce vorbesc despre munca și viața unui popor, cu o puternică tradiție umanistă, a unui popor angrenat într-o operă de demnitate, construirea societății socialiste multilateral dezvoltate.”

11 ianuarie 1975

• [„Scântea”, nr. 10 385] Ion Crînguleanu semnează *Crezul politic al poeziei tinere: A fi suflet din sufletul poporului*: „În ultimii ani, în lirica românească s-a auzit limpede și viguros vocea poetului tânăr, s-a afirmat creația poetică de aleasă ținută, înnobilită de suflul nou al contemporaneității, folosind un limbaj adecvat ritmurilor noi în pagini și cărți demne de reținut. Toate aceste poeme și cărți scrise în stiluri și forme diferite au comun acel «roșu vertical», acea participare, efectiv creatoare, la ceea ce numim nou și prezent. În acest context, adevărata poezie devine un mod conștient de existență spirituală și socială. Este adevărat însă că uneori mai pot fi întâlnite texte sau cărți lipsite nu numai de gramatică sau punctuație, ci de însăși substanța gândirii, a încercării de comunicare articulată sau contextuală a unui gând, a unei trăiri. Din fericire, aceste «formulări» străine poeziei apar rar și, atunci când apar, trec neluate în seamă de marele public. Important este însă faptul că întregul front publicistic de specialitate și cel editorial au reușit să polarizeze în jurul lor, printre valorile recunoscute și apreciate de public, voci tinere tot mai promițătoare, au creat climate efervescente deschise către poezia politică, «poezia

muncii și a trandafirului», a maselor decise să înfăptuiască Programul partidului nostru; au deschis porțile unei poezii pline de frumusețe umană. [...] Așa cum spuneam, poezia română de azi a devenit un bun cotidian prin faptul că publicul este implicat în formele de exprimare și valorificare a poeziei. Se verifică astfel adevărul înalt promovat de partidul nostru, de secretarul său general, potrivit căruia succesul artei, al poeziei este dat numai de legătura trainică ce se stabilește între creație și realitate, între artist și public. Poezia tânără vine direct din fronturile muncii și ale dăruirii conștiente pentru progresul și prosperitatea întregului popor, este, și poate deveni și mai mult, suflet din sufletul patriei, suflet din sufletul acestui timp.” ■ Emil Vasilescu, în *O amplă evocare istorică*, semnalează apariția *Almanahului „Tribuna”* 1976: „În buna tradiție evocată la început, Almanahul «Tribunei» este, la proporțiile specifice unei asemenea publicații, o fereastră către cunoașterea, de către publicul larg, a faptelor de seamă ale poporului nostru. Un act publicistic convertit în autentic act de educație politică și patriotică.”

12 ianuarie 1975

• [„Scânteia tineretului”, nr. 8285] În cadrul secțiunii *Proza în 1975*, C. Stănescu scrie despre *Document și ficțiune*: „În memoria anului trecut, un loc distinct îl ocupă romanul istoric de tip politic, cronica transfigurată a unor epoci mai apropiate sau mai îndepărtate din istoria patriei, cărți care vădesc o strânsă împletire între document și ficțiune. În prim plan, desigur, *Delirul* (volumul I) de Marin Preda, roman antifascist prin temă, subiect și poziție a autorului, roman-dramă prin natura evoluției și confruntărilor la care este supus sau asistă personajul principal, dar și romanul unei tragice deziluzionări, în continuarea unei teme scumpe autorului: timpul, istoria așa cum sunt ele, pe de o parte, și imaginea, viziunea subiectivă adecvată sau deformată pe care le-o conferă dorințele și iluziile oamenilor, modul în care participă sau nu la evenimente. Aceleași perioade îi este dedicat și foarte recentul *Incognito* (volumul I) de Eugen Barbu, într-o formulă de proză *scenaristică*, nervoasă dacă nu grăbită, în orice caz alertă.” În același registru, „un roman ca *Blocul de marmură* de Al. Simion abordează probleme ale epocii 1944-1948 prin intermediul unor personaje vii, complexe, în mare parte activiști de partid angajați în confruntări pasionante, influențați de evenimente în aceeași măsură în care ei înșiși sunt dintre cei chemați să influențeze, printre altele, noul curs al istoriei poporului nostru. Cu *Blocul de marmură* facem o bună trecere de la formula romanului-cronică sau frescă a unui interval istoric la aceea a analizei interioare, a procesului de conștiință pe care tot mai numeroase personaje din proza actuală și le adresează lor înșile.” În schimb, „*Iluminări* continuă în chipul cel mai direct o altă carte a lui Al. Ivasiuc, *Cunoașterea de noapte*, apărută în 1969. Existența individului se desfășoară într-un anumit interval de timp, într-o mișcare mecanică, lipsită de priză cu realitățile și cu oamenii, abstractă și de

aceea inumană.” Cu toate acestea, notează recenzentul, „romanele lui Al. Iva-siuc reiau, într-o formă sau alta, tema individului aflat în cercul magic al sănă-toasei crize de conștiință și relativa lor monotonie nu trebuie să ne ducă, oricâte inconveniente am invoca, la subaprecierea autorului.” „Poziția persona-lității față de mediul înconjurător al cărui produs activ este într-o formă sau alta, ar fi tema comună a altui roman apărut în 1975, *Caloianul* de I. Lăncrăn-
jan. Nu reluăm acum obiecțiile ce i s-au adus, în cea mai mare măsură greu de înlăturat, pentru a nu considera această carte un eșec semnificativ.” Romanul lui Platon Pardău, *Mergând prin zăpadă*, „aduce în prim plan fața intimă a unui om decis, la care voința foarte vizibilă în acțiunea socialistă este destul de de-parte de dezordinea și indecizia din viața intimă.” Personajul se aseamănă, în viziunea lui C. Stănescu, cu cel din *Lumea în două zile*, romanul lui George Bălăiță: „Într-o altă modalitate, compus în registre tehnice în genere nefamilia-re cititorului și deci relativ dificil de citit [...], romanul băcăuanului G. Bălăiță ne prezintă *un om dublu*, cu două moduri de a fi cunoscut total diferite, semn nu numai al *perfecțiunii* cu care ne putem ascunde în roluri divergente [...], dar și al receptiei nestatornice, fluctuante, diverse.” C. Stănescu semnalează, în finalul articolului său, „o apariție singulară în felul său, o lecție de inițiere în dificila măiestrie a simplității: *Miresela*, volum cuprinzând nuvelele lui Eugen Barbu. [...] Nuvelele lui Eugen Barbu sunt exemplare prin arta eliminării și sugestiei într-o literatură care abundă nu o dată în adăugiri parazitare și osten-
tație în mimarea ideilor.”

14 ianuarie 1975

• **[„România liberă”, nr. 9710]** În cadrul rubricii „Vitrina cărții”, comite-tul redacțional anunță și prezintă apariția jurnalului publicat de Mircea Zăciu la , *Camil Petrescu: Note zilnice*, ce reproduce notațiile scriitorului din perioada 1927-1940, ce dezvăluie „motivele de nemulțumire, de șovăială și de neliniște, care se vor dezvolta atât de cursiv și de ordonat în cărți.” Iată un fragment din însemnările autorului: „Valorile culturale sunt în mare măsură sociale... [...] eu sunt social strivit, dorința mea de anonimat e atât de mare ca dorința unora du-pă neant” □ În articolul intitulat *Nichita Stănescu: Starea poeziei*, Tia Șerbă-nescu analizează versuri semnate de poet și incluse în antologia apărută la Ed. Biblioteca pentru toți, ținând să „salute” și acordarea, la început de an, a pre-miului „Herder” acestuia, „distincție care contribuie la consacrarea peste hota-re a originalității și valabilității poeziei românești.”

• **[„Viața studentescă”, nr. 2]** Cronica teatrală de Ileana Colomieț-Lucaciu, *Pagini de epopee*, promovează drama spectacol *Capul* de Mihnea Gheorghiu la Teatrul Național. □ Prima ședință pe 1976 a Cenaclului literar de la Galeria „Amfiteatrul artelor” de la sediul redacției a avut loc pe 6 ianu-
arie, unde eleva Cleopatra Lorințiu a citit poezie și studentul medicinist Ioan Cordoș, proză; au luat cuvântul M. Tatulici, Ion Stratan, I. Cristoiu, Mihai Is-

pir, Magda Cârneci, D. Flămând, L. Ulici etc. □ 50 de ani de la apariția volumului *Getica* de Vasile Pârvan, „monumentală sinteză asupra protoistoriei poporului român.” □ Un grupaj realizat de Dinu Flămând și Cornel Nistorescu, *Magiștri și discipoli într-o relație fundamentală*; reținem partea literaților din secțiunea *Apropierea trece prin punctul cunoașterii*: Nicolae Manolescu își reamintește cum a fost descoperit și promovat de George Ivașcu și cum i-a susținut, la rândul-i, pe Alex. Ștefănescu, George Arion, Mircea Scarlat; alte modele de profesori filologi (G. Călinescu, Ramiro Ortiz, G. Munteanu, Ion Rotaru sau Mircea Zăciu) menționează studenții Artur Silvestri și Mihai Oprea.

15 ianuarie 1975

• [„Scânțiea”, nr. 10 388] În *Patriotismul intelectualului și conștiința datoriei față de țară, față de popor* prof. dr. docent Ștefan Bârsănescu, membru corespondent al Academiei încearcă să răspundă la „câteva subiecte de permanentă reflecție: Suntem ceea ce suntem prin sprijinul societății; dar, prin ceea ce dăm, răspundem la ceea ce am primit de la societate? Cine are, într-adevăr, situația de invidiat? Unde este, înțeles cu responsabilitate, autenticul câmp al împlinirilor și satisfacțiilor intelectualului?”, iar din text reținem: „Obiectivele pe care le propune partidul, Programul, cincinalul cel nou, al revoluției tehnico-științifice – toate deschid azi un câmp de o amploare fără precedent pentru o intensă activitate de creație, pentru mari satisfacții și împliniri. În fața acestor perspective, intelectualul, în rândul întregului popor, trăiește bucuria și răspunderea de a avea în țara noastră un teren de afirmare cum nu a avut niciodată. Măsura împlinirii sale se cântărește după forța cu care știe să răspundă îndatoririlor sale față de țară și popor, să-și îndeplinească misiunea, animat de înaltul sentiment al patriotismului socialist.”

• [„România literară”, nr. 3] Cuprinde versuri de Dragoș Vrânceanu, Mircea Vaida, Leonid Dimov, Al. Cerna-Rădulescu, George Damian, Geo Bogza, precum și prozele scurte *Inculpatul* de Fl. N. Năstase, și *Sensul alergării* (debut), de Virgil Stoian. ■ În articolul *Între istorie și poezie*, Gheorghe Grigurcu subliniază dubla manifestare a relației dintre cele două domenii: „Pe de o parte e vorba de faptul că fenomenul poetic beneficiază de un material nutritiv de factură istorică (orice epocă se oglindește în creația literară ce o acompaniază, fiindcă materia acesteia este inevitabil istorică, primind impulsurile împrejurărilor concrete ce se abstrag în sensul estetic), pe de alta trebuie subliniată istoricizarea creației, care devine ea însăși document inefabil, capabil a raporta asupra configurației interioare a unei perioade determinate.” ■ Z. Ornea prezintă *Amintiri despre vechea mișcare socialistă (1870-1900)*, de Tiberiu Avramescu: „Cunoscător avizat și în detalii al chestiunii pe care o studiază (cartea sa despre Const. Mille a demonstrat-o elocvent), Tiberiu Avramescu a știut să găsească singur cele mai bune texte care evocau vechea

mișcare socialistă și, orânduindu-le inteligent (cronologic), ne-a oferit, de fapt, o istorie a socialismului românesc (din epoca 1870-1900) prin memorialistii săi.” ■ Cu ocazia împlinirii a 70 de ani de la naștere, Mircea Malița redactează articolul omagial *Moisil – gânditor al nuanței*. ■ Constantin Țoiu semnalează apariția volumului *3x8 plus infinitul – Dialoguri despre condiția femeii* (Eminescu, 1975), pe care îl consideră „o carte de publicistică excepțională, prin stil și conținut.” ■ În *Pus în pauză de Camil Petrescu...*, Șerban Cioculescu readeuce în discuțiile studiile sale dedicate operei romancierului, făcând totodată o serie de considerații generale, pornind de la *Note zilnice (1927-1940)* (Cartea Românească), carte apărută sub îngrijirea lui Mircea Zăciu: „D. Camil Petrescu alăturat majorității romancierilor români, profesioniști sau dilențanți, e un izolat, prin darul vieții, comunicat simplei impresii, senzației, voliției, sentimentului, ideăției, întregii game a universului sufletesc. Nemijlocit transmite o vibrație, stabilește un fluid, închide un circuit de sânge și emoție.” ■ În *Idee și stil*, Nicolae Manolescu analizează lucrarea *Mitologii subiective*, de Octavian Paler: „Eseist original, cu nostalgii clasiciste, Octavian Paler scrie în *Mitologii subiective* un fals jurnal în care materia primă o oferă vechi mituri grecești, cu o excepție, reexamineate cu finețe și inteligență.” Prin interiorizarea unor figuri culturale, volumul devine o formă de autoportret: „Aici este și ambiguitatea cărții, în interiorizarea unor motive livrești care, deodată, răsună pe un plan de afectivitate mai adânc. Din nume de dicționar mitologic, Ulise și Ithaca devin hieroglifile unei sensibilități secrete. La acest nivel e cu putință să citim în poveștile mitologice ale lui Octavian Paler un autoportret intelectual și moral.” ■ Fănuș Băileșteanu semnalează apariția antologiei *Din lirica feminină românească (Cele mai frumoase poezii)* (Albatros, 1975), sub îngrijirea Ileanei Manole și a Virginiei Carianopol: „antologia *Din lirica feminină românească* reprezintă o inspirată contribuție la valorificarea unei importante zone a poeziei românești și un eveniment editorial demn de toată atenția.” ■ Gh. Bulgăr notează concentrația metaforică și rigurozitatea versurilor publicate de Dinu Ianculescu în *41 de sonete* (Eminescu, 1975): „predomină densitatea metaforelor și a simbolurilor, cu extremă economie a cuvintelor.” ■ În cronică *În fața cuvintelor*, Dana Dumitriu identifică centrul obsesional al plachetei *Gloria ierbii*, poezia însăși: „Tema obsesivă a recentului volum al lui Gheorghe Tomozei este tema poeziei – ca mod de existență, a poetului – ca univers uman particular, a cuvintelor care călătoresc spre vers («abator de miresme») – ca materia sonoră ce sugerează stări de spirit fragile, trecătoare.” ■ Sorin Titel subliniază esența luminoasă, optimistă, a romanului *Sublima Sora Camelia* (Albatros, 1975) de Mircea Palaghiu: „O carte plină de încredere în resursele de generozitate ale omului. Literatura poate fi luminoasă, stenică, exaltat romantică, mai ales când e vorba despre oameni tineri, visători și tandri, cum sunt eroii lui Mircea Palaghiu.” ■ G. Dimisianu apreciază la volumul *Teme 2* eliberarea limbajului critic al lui Nicolae Manolescu de sub influența lui

G. Călinescu și naturalețea acestuia în raport cu tehnicitatea unor confrăți: „Ce admir la Nicolae Manolescu este suplețea gândirii critice desăvârșit transmisă limbajului. Eliberat de reflexele stilului călinescian, care îl însoțeau în primii ani de manifestare, acest limbaj critic s-a personalizat până la impunerea unui mod de intelectualitate. Spiritul rațional și lucid triumfă în expresia criticului, totdeauna aptă să transmită modulațiile ideii. Mereu mai mult se observă la Manolescu obținerea unui ton natural, dispensat de tehnicitatea care încarcă până la asfixiere limbajele altor confrăți...” ■ În *Poveste de dragoste* (Scrisul Românesc, 1975) de Dan-Ion Vlad, Laurențiu Ulici întâlnește „toate locurile comune ale unei proze minore și superficiale.” ■ Volumul de schițe *Strigătul* (Litera, 1975), de George Băiculescu, păcătuiește, conform lui Laurențiu Ulici, prin inconsistență: „Ispita «poantei» finale a fost, se pare, mai tare decât puterea de adâncire epică. De aici viciul mai grav al schițelor: inconsistența.” ■ Cu ocazia împlinirii recente a 40 de ani de la moartea lui Mateiu Caragiale, redacția publică două articole, semnate de Alexandru George și Doina Rodina. În *Un scriitor și lumea lui*, Alexandru George subliniază faptul că eroii lui Mateiu Caragiale nu sunt esteți izolați de lume ca cei ai lui Joris Karl Huysmans, ci în contact direct cu realitatea: „Eroii săi duc o existență neobișnuită, dar nu lipsită de legături cu lumea reală, la care fac apel măcar pentru plăcerile ce le oferă. Împotriva eroului de tip estetic, de la Baudelaire la Villiers de l'Isle-Adam, ei dovedesc un interes pentru natură, pentru spațiul și mediul general care poate determina o existență.” ■ În *Craii de Curtea-Veche și Satyricon*, Doina Rodion realizează o comparație între cele două opere, unite de o natură asemănătoare, însă diferențiate de perspectivă: „Esența satirică a celor două opere este tulburător de asemănătoare. Dar diferă perspectiva asupra lumii a autorului: pe când aristocraticul Petronius se detașează de personajele sale realizând – cu apetență ludică – o farsă tragicomică, Mateiu Caragiale, cel numit de G. Călinescu «servitor de case mari», privește de jos în sus copleșit de pateticul unei lumi în agonie. De aici, viziunea tragicomică și identificarea lui cu eroii.” ■ Dumitru Radu Popescu semnează articolul *Structura lui Claudius*, o reflecție asupra personajului cu același nume din piesa *Hamlet*. ■ În rubrica de carte străină, Nicolae Balotă se oprește asupra volumului *Fioravante și frumoasa Isolina*, alcătuit din basme italiene culese de Italo Calvino. ■ Zoe Dumitrescu-Bușulenga publică amplul articol *Evoluția liricii lui Rilke*. ■ Felicia Antip explorează lucrarea *Viața mea și „The Times”* de Turner Catledge. ■ Ana Blandiana semnează textul *După-amieze de duminică*.

● [„**Tribuna**”, nr. 3] Cuprinde versuri de Radu Cosașu (în rubrica sa *Cronica de trei secunde*), Samuel Beckett (trad. Margareta Bartha și Al. Covaci), Ion Milos, proză de Dan Mutașcu. ■ În *Motivul „farmecului” la Eminescu*, Const. Ciopraga urmărește declinările vrajei în opera poetului: „Subordonată sentimentului, «mintea» cade «farmecului roabă». Pe scurt, farmecul e recule-

gere consolatoare, miracol întruchipat, în timp ce «mintea» (luciditatea) reprezintă zbuciumul dător de durere. Ambivalența e continuă. Armonizarea lor nefiind posibilă, motiv deci de incompatibilități, la Eminescu farmecul nu e totuși o *delectatio morosa*, ci un mod de instalare într-un spațiu compensator. Timpul farmecului eminescian este timpul dulcilor uitări...” ■ Victor Felea discută placheta *Suveranitate lăuntrică* (Eminescu, 1975) de Ion Cocora: „tutorul *Suveranității lăuntrice* nu se raliază, prin structura sa, poeziilor de strictă atitudine, vizionari sau angajați într-o tematică de largi implicații sociale. El e prin excelență artistul care iubește formulele concentrate, enunțurile scurte și cât mai nuanțat expresive; el ajunge să scrie într-un adevărat stil «aforistic», lansând versuri de o relativă autonomie, urmărind parcă într-un mereu deschis concurs metaforic performanțe nestinse încă.” ■ Ion Vlad subliniază fantezia poeziei lui Nicolae Prelipceanu din placheta *Întrebați fumul* (1975): „este, în ceea ce ne privește, poezia unui poet fantezist, îndrăgostit de gesturi insolite, metamorfozând lucruri și imagini vechi, rodind privirea nedepinsă cu elementele comune. O figurație gata să pornească în noi aventuri și raporturi definește poezia lui Nicolae Prelipceanu, fantezist care meditează asupra lumii privite în zborul său imaginar.” Cronicarul se oprește și asupra volumului *Suveranitate lăuntrică*, de Ion Cocora (Eminescu, 1975): „În «retorica» acestei culegeri de poeme gestul și ornamentul nu lipsesc. Interogând, tălmăcind grav dorința de a afla și de a cutreera spațiul său istoric – țara, apelând la o sinteză largă la imagini uneori justificat grandilocvente, elegiac sau patetic (*Trandafirii*), Ion Cocora este *Poetul care cântă*, uneori în accente lirice trubadurești, deloc discordante. Universul poeziei sale este bogat în culori, «personaje» de basm, desene ale lumii și reprezentări ale imaginarului.” ■ În *Criteriile publicistului*, Mircea Vaida compară articolele lui Ion Vinea cu stilul publicistic eminescian: „Eminescu, publicistul, dorește să fie obiectiv, lucid, exprimându-și ideile și raționamentele pe cât posibil mai auster. Vinea, în schimb, prin excelență pamfletar, lasă drum liberă elanurilor lirice. Din punct de vedere estetic, Vinea consideră că pamfletul adoptă modurile poemului, că metamorfozează categorii și metode ale genului liric, în categorii și metode proprii [...]. Publicistica lui Eminescu dorește să fie convingătoare prin informație, prin demonstrație și argument, oarecum științific. Are adesea aspectul unui studiu solid, în care pamfletul apare pe alocuri, ca o tulburare a normei impuse.” ■ În „*La clăi de vorbe eu fac vârfuri*”, Mircea Muthu realizează un paralelism între poezia eminesciană și cea barbiană: „Câte repere din «scriptura» noastră ermetică nu trimit la eminescianismul devenit, în pofida imitațiilor servile, o adevărată marcă de noblete în versul românesc? «Efortul său spiritul (al lui Ion Barbu-n.n.) – constată criticul Marin Mincu analizând *Când va veni declinul...* – se află în perpetuă continuitate cu acela eminescian, modernizând raporturile Ființei cu Universul, epuizându-le chiar» (Ion Barbu, *Poezii*, Albatros, București, 1975). Filiațiile, posibile, unele detectabile, se dovedesc până la urmă

similitudini ce conving de unitatea spiritului nostru creator și de continuitatea acestuia în timp.” ■ Mircea Popa evidențiază, în *Trecut și pământ românesc*, raportarea lui Eminescu la trecut și la pământul strămoșesc: „Legătura cu trecutul, continuitate în tradiții, era, prin urmare, o cerință primordială pentru Eminescu, o nevoie sufletească la care apela spre a culege îndreptări și învățături, spre a descifra legități și procese istorice. «Foamea» de trecut era o condiție a eliberării prezentului din servitute, de a-l moraliza și revitaliza. Nu altul este sensul lecției *Epigonilor* pe care el o servește contemporanilor săi, nu altul rostul sutelor de articole risipite cu dărnicie în paginile «Timpului», unde duce o campanie sistematică de ecarisaj social, războindu-se, cu o corosivitate pamphletară rar întâlnită, cu fanteziile panglicarilor politici ai vremii sale...” ■ În *Mihai Eminescu și Eftimie Murgu*, Eugen S. Cucerzan subliniază influența acestuia din urmă asupra explorărilor filosofice ale poetului: „prezența fragmentelor din E. Murgu în laboratorul de creație eminescian relevă, încă o dată, interesul poetului față de înaintașii a căror operă, ca și în exemplul de față, a constituit pentru el un izvor nesecat de învățătură și de inspirație.” ■ Cu ocazia zilei de naștere a poetului, Comitetul județean de cultură și educație socialistă Botoșani și teatrul „Mihai Eminescu” organizează între 15 și 18 ianuarie „Zilele de teatru Eminescu”, în cadrul cărora vor fi reprezentate piesele *Bogdan Dragoș*, *Decebal*, *Călin Nebunul* (dramatizare a poemului pentru teatrul de păpuși). De asemenea, teatrul din Bârlad va juca piesa *Eminescu la Viena* de Stelian Vasilescu.

• [„**Tribuna României**”, nr. 77] Pan Solcan publică în *Cuvântul zilei* textul *Semnele anului*: „A privi cu încredere viitorul înseamnă a muncii pentru făurirea lui. Actualul plan de cinci ani al României conține în structura sa țeluri pe care le putem numi îndrăznețe.” ■ Fănuș Neagu semnează *Domnul Cuză* ■ În *Antologie literară* citim *Moș Ion Roată și Unirea* de Ion Creangă. ■ Dumitru Radu Popa realizează interviul *Al. Piru*: „*Poezia românească actuală există cu pregnanță*”: „- *Ce v-a determinat să faceți o «hartă» a poeziei noastre contemporane, dincolo de sentimentul că «există o poezie românească actuală la înălțimea creației anterioare, bogată, multilaterală, variată, în consonanță cu timpul și îndreptățind încrederea în viitorul nostru literar» – cum afirmați în prefață?* – Vreau să scriu o istorie a literaturii române contemporane, pentru moment sub forma unui tablou, descriptiv sau mai curând analitic, fiindcă literatura română din epoca 1940—1975 este foarte puțin cunoscută în amănunte, oricât de paradoxal ar părea acest lucru. Am publicat în 1968 o *Panoramă* a deceniului 1940—1950, când consider că a existat o fază de tranziție de la literatura interbelică la literatura nouă. *Poezia românească contemporană 1950—1975*, cele două volume apărute la Editura Eminescu, reprezintă completarea lucrării anterioare. Voi continua în 1976 cu studiul prozei și în anii următori cu teatrul și critica, din aceeași perioadă. Abia după ce voi prezenta în acest fel, amplu, literatura română din intervalul amintit, voi putea să trec la

sinteză. [...] – *Spirite mai ponderate preferă să se exprime eufemistic, învăluit asupra poeziei contemporanilor lor. Cartea dvs. e, din acest punct de vedere, o privire directă, fără menajamente. Care este explicația?* – Da, există critici care eufemistic, atenuând erorile, sau învăluit, acoperind defectele, întreprindere inutilă, deoarece un ochi exersat tot le vede. Mai rău e când, din motive pe care le ignor, cineva ne propune să aprobăm sau chiar să admirăm ceea ce nu există. Un adevărat critic se referă la operă, și nu la om, și poate lauda cartea privind indiferent omul sau infirma opera având pentru om toată considerația Odată publicată, cartea nu mai aparține autorului, ci publicului care are dreptul s-o accepte sau s-o respingă. Criticul trebuie să-și argumenteze punctul său de vedere, să-și motiveze judecata de valoare. Menajamentele aici nu duc la nimic. În ceea ce mă privește mi-am luat toate precauțiile necesare: am declarat întotdeauna că nu mă interesează nimic altceva decât identitatea literară a scriitorului; iar atunci când sunt prea caustic, o fac tot în consensul unei «simpatii estetice». [...] – *Pregătiți, se pare, și o antologie a poeziei românești contemporane. Care vor fi criteriile ei?* – Pregătesc, într-adevăr, o antologie a poeziei române de după război. Criteriul esențial va fi cel estetic. Vom alege, nu culege, din poezii reprezentativi, textele cele mai semnificative sub raport literar, ținând seama și de proporțiile operelor. Natural, nu putem renunța la opera lui Arghezi, triplată în perioada postbelică, la cea dublată a lui Blaga, la splendid împlinita acum operă poetică a lui Philippide. Vom acorda spațiul cuvenit poezilor din generația mijlocie, ca și poeziei tinerilor. Volumul va apărea în seria de «Panorame» a Editurii Eminescu.” – *După un efort atât de îndelungat, afectat cercetării poeziei românești contemporane, care este, după dvs., starea ei actuală?* – Poezia românească actuală există cu pregnanță, e într-o vie mișcare, nu fără ecou în lume, dovadă premiile internaționale obținute până acum, traducerea unor poeți importanți în limbi de circulație universală. Nu numai Arghezi, Blaga, Philippide, Stancu, care vin din perioada anterioară o ilustrează dar și Eugen Jebeleanu, Mihai Beniuc, Emil Botta, Șt. Aug. Doinaș, Geo Dumitrescu, Ion Caraion, Nichita Stănescu, Marin Sorescu, Ioan Alexandru, Ana Blandiana, Adrian Păunescu și atâția alții. Starea actuală a poeziei românești e prosperă: ne-am reîntors, după o perioadă de căutări, experiențe și eforturi de înnoire, la izvoarele autentice ale lirismului. – *Poezia românească contemporană 1950—1975 vine după Panorama deceniului 1940—1950, două volume de Varia, în sfârșit, masivul tratat de literatură română veche și premodernă. Proiectul unei istorii a literaturii române, să-i zicem «de la origini până în prezent» se încheagă parcă de la sine. E adevărat?* – Nu e adevărat. Am făcut istoria începuturilor ca să mă edific cu mine însumi. Am atins apoi în treacăt fapte din perioadele următoare, iar acum mă ocup intens de literatura actuală. Mărturia mea cea mai adâncă și deplină vreau să fie cea despre prezent. Nu am intenția să concurez monumentală *Istorie...* a lui G. Călinescu, despre care cred că trebuie să fie nu numai un ghid, dar și un perma-

nent îndemn de creație pentru scriitori. Vreau doar, ca discipol al lui Călinescu, să continui opera sa, să arătăm încă o dată, după vorba cronicarului, că «nasc si în Moldova oameni».” ■ Apare nota nesemnată *Album Eminescu în Elveția: „Somnoroase păsările...”, „Dormulents utschals...”, „Now the songbirds...”, „Adormecidos pajarillos.”*, *Voglein schlafrig...”, „Somnolents petits oiseaux... – un splendid album editat în Elveția, în seria edițiilor îngrijite de distinsul romanist Augustin Maissen prezintă cunoscuta poezie eminesciană în limbile reto-romană (traducere – Augustin Maissen), engleză (W.D. Snodgrass și N. Babuts), spaniolă (Rafael Alberti și Maria Tereza Leon), germană (Maximilian W. Schroff) și franceză (Alexandru Vițianu). Albumul, editat într-un tiraj restrâns cu toate exemplarele numerotate de mână, este ilustrat, cu o deosebită sensibilitate, de Flurin Isenring-Maissen. Este încă un omagiu, pe care îl consemnăm cu deosebită bucurie, adus celui ce a fost și va rămâne pururi luceafărul poeziei românești.”*

16 ianuarie

● [**„România liberă”, nr. 9712**] În articolul *Celebrând patria*, Dan Mutașcu prezintă volumul de versuri al lui Traian Iancu, *Să iubim ce-i de iubit*, apărut la . Poezia acestuia este apreciată ca fiind una „didactică și educativă, într-un sens generos”, „convingătoare.” În plus, „refuzând imitația folclorică și alunecarea, uneori în descriptivism”, aceasta pare „o închinare către spațiul mioritic, acum aflat într-o majestuoasă preschimbare.” □ Boris Buzilă scrie despre *Educația patriotică prin patrimoniul literaturii clasice*, intervievându-l pe criticul Aurel Martin. Din replicile directorului editurii Minerva, reproducem una, ce se demonstrează a fi sugestivă pentru tendința vremii: „Am publicat și vom publica mai departe creații chemate să cultive, prin mesajul lor, dragostea de patrie, de popor, de tradițiile de luptă ale neamului nostru, ale clasei muncitoare.”

● [**„Contemporanul”, nr. 3**] Redacția revistei notează despre: *Lecția lui Eminescu*: „Când ne referim la contemporaneitatea perpetuă a lui Eminescu avem în vedere și atitudinea lui față de cultură în care a văzut, mai mult decât oricare alt contemporan al său, un mod de a te descoperi pe tine însuși și de a-ți pune în valoare harul artistic. Cât talent, atâta poezie – s-a spus până la Eminescu, cât talent și câtă cultură atâta poezie – se spune după Eminescu.” ■ Ioan Alexandru semnalează *Iubirea de patrie în cazul lui Eminescu*: „Eminescu este expresia cea mai adâncă a triumfului definitiv, în cuget și simțire, a latinității poporului nostru. Bucuria certitudinii acestui triumf este lucrarea lui în istoria culturii noastre. Geniul autohton, moștenit de la Geții cei nemurotori, înnobilit prin romani... se afirmă după aproape două mii de ani și în poezie, expresia cea mai înaltă a virtuților unui grai la modul desăvârșit.” ■ Dumitru Micu se ocupă de volumul lui Ioan Alexandru: *Imne*: „Chiar declarându-se în «zarea satului», vibrația lirică blagiană rămâne «luciferică», în timp ce în

Imnele bucuriei triumfă angelicul, paradisiacul. Extazele cărora li se dă curs neîngrădit se înscriu în perimetrul celei mai incontestabile canonicități.”

■ Laurențiu Ulici semnează rubrica intitulată: *Cronica lapidară- reviste*: „Aflăm din ziare că fundația Herder a decernat premiile pe 1975. Printre laureați, cel mai tânăr din istoria acestui prestigios premiu, poetul român Nichita Stănescu. [...] Pentru poezia noastră nouă, premiul Herder conferit lui Nichita Stănescu poate și trebuie să aibă, pe lângă semnificația recunoașterii valorii unui mare poet, sensul unui stimulent.” □ „Traducerile tânărului Al. Pintescu din Esein, apărute în «Echinoux» nr. 11-12 pe 1975, deși nu lipsite de farmec și corectitudine, mă fac să cred că, oricât s-ar încerca –și au mai existat astfel de încercări – versiunea lui George Lesnea e inegalabilă.”

● [„*Cronica*”, nr. 3] Const. Ciopraga publică *Eminescu: Legături afective*: „Stilizarea imnică pe teme date, se ridică numai ocazional deasupra cadrului impus, dar în libertățile pe care și le ia Dosoftei, poetul *Luceafărului* a găsit sugestii nu lipsite de ecou. În simplitatea arhaică a versificatorului *Psaltirii*, Eminescu își satisfăcea, ca mai târziu Brâncuși în contact cu ciopliturile rustice, curiozitatea cunoașterii începuturilor.” ■ În *Titanism și demonic* Ion Miha-il Popa scrie despre Eminescu: „Unul din motivele apartenenței la eternitate umană se dovedește a fi, la Eminescu și Lermontov, titanismul. Manifestat în prezența sau absența idealului, în bucuria ajunsă până la o extatică contempla-re a clipei, sau în durerea care nu mai revendică nimic, ci se retrage demonic în nonsens, titanismul are la cei doi romantici, ca relief al manifestării, istoria sau mitul, natura sau antinatura.” ■ Petru Zugun scrie despre *Eminescu și „Foaia Soțietății.”* ■ Viorica S. Constantinescu semnează *Grădina sau triumful imaginii* în opera eminesciană. ■ În *Geneza unui simbol*, Grigore Tănăsescu discută despre atributul „marmorean” la Eminescu. ■ Al. Andriescu semnează cronică literară la *Orfeu și tentația realului* de Ștefan Aug. Doinaș: „Poet, Ștefan Aug. Doinaș îmbină în această carte calitățile și informația unui om de știință cu însușirile creatorului, pentru a dezvălui, în formulări adeseori surprinzătoare, câteva lucruri esențiale despre limbajul poeziei moderne.” ■ În *Poezia lucidității* Zaharia Sângeorzan scrie despre *Mica autobiografie* de Al. Căprariu, Editura Eminescu, 1975: „Simplă și frumoasă, poezia lui Al. Căprariu este un cântec al existenței de inconfundabilă puritate melodică.” ■ În *Mențiuni critice* citim: □ C. Isac scrie despre *3x8 plus infinitul* de Ecaterina Oproiu: „E o carte cu personaje puternice și frumoase nu numai pentru că femeia înseamnă și frumusețe ci pentru că gândurile investite în aceste pagini au farmecul lor original.” □ Anatol Ghermanschi prezintă *Întâmplări de necrezut* de Corneliu Omescu: „Aluziv sau transparent, autorul își îndreaptă ironia și asupra unor detalii «picante» ale vieții literare.” □ Corneliu Popel recenzează *Cântări pentru pasărea albastră* de Claudia Milian: „*Cântări pentru pasărea albastră* (colecția «Retrospective» a editurii Minerva, 1975), este o antologie de poezie binevenită pentru publicul de azi.” ■ Sub titlul *Anul literar 1975*

citim: □ *O treaptă*, Mircea Iorgulescu: „Ca «nivel general» *poezia* a fost superior prozei, deși în mai multe «anchete» și «mese rotunde» privind momentul liric actual s-au vorbit despre stagnare și despre «manierism». Evenimentul anului a fost editarea în populara colecție «Biblioteca pentru toți» a unei antologii din creația lui Nichita Stănescu, confirmându-se astfel nu numai puterea marii poezii actuale de a pătrunde în conștiința marelui public, dar și existența unui mare public pregătit, capabil de a pricepe marea poezie scrisă azi, care nu beneficiază de avantajul «clasicizării» ca fapt de cultură. Prin apariția volumului *Rod III* personalitatea poetică a lui Cezar Ivănescu s-a precizat și s-a adâncit, afirmația că ne aflăm în fața unuia dintre cei mai importanți poeți contemporani nemaiputând părea hazardată. Aflat de asemenea la al doilea volum cu *Focul și sărbătoarea*, Adrian Popescu a făcut într-un mod remarcabil dovada vitalității «poeziei noi» apărute după 1970-1971, de structură intelectuală (nu «intelectualistă»!) și în același perimetru se înscriu alte cărți de neîndoieală valoare și originalitate – *Diotima* de Mihai Ursachi, *Poeme de dragoste* de Dan Laurențiu, *Utopia ninsorii* de Marius Robescu, *Apologii* de Gheorghe Grigurcu, *Nevăzutele urse* de Horia Bădescu, *Cântec de trecut* Arheornul de Dorin Tudoran, *Luminile orașului* de Mircea Florin Șandru. Debutul lui Aurel Șorobetea cu *Apărătorii*, cel mai bun «prim-volum», este grăitor pentru virtuțile acestei poezii. Poeții care nu mai au nevoie de prezentări prealabile, cum sunt Constanța Buzea, Florin Mugur, Petre Stoica, Gellu Naum, Leonid Dimov, Nicolae Ioana sunt autorii unor cărți importante atât pentru creația lor, cât și în ansamblul poeziei românești actuale: *Ape cu plute*, *Roman*, *Trecătorul de demult*, *Descrierea turnului*, *Litanii pentru Horea*, *Viața după o zi* sunt, fiecare, volume de înaltă tensiune lirică, capabile de a da o idee despre substanța poeziei noastre de azi. Remarcabile sunt poeziile lui Gheorghe Tomozei din *Gloria ierbii*, poate cel mai bun volum al poetului. O carte deosebită și ca factură, adevărat «roman liric» al unei conștiințe neliniștite și febrile, și ca deschidere a patosului este *Arena* de József Méliusz, tălmăcită în românește de Virgil Teodorescu. În sfârșit, poezia de vibrație tematică a fost bogat reprezentată, chiar abundentă uneori în detrimentul valorii, mai ales în paginile diverselor publicații dar și în volume cum sunt cele semnate de Nicolae Dragoș (*Scrisoare în sat*), Grigore Hagi (Sărbătorile anului), Dan Mutașcu (*Țara ca meditație*), Ion Iuga (*Cămașa patriei*), Traian Iancu (*Să iubim ce-i de iubit*), Radu Cârnelci (*Heraldica iubirii*); în aprecierea acestei poezii e nevoie, desigur, să se facă distincția necesară între jurnalistică versificată și poezia autentică, în sensul unei afirmații făcute cândva de Nicolae Iorga [...]. Proza a fost dominată de două mari romane, *Delirul* de Marin Preda și *Lumea în două zile* de George Bălăiță. [...] Al. Ivasiuc (*Iluminări*), Corneliu Ștefanache (*Miezul și coaja*), Al. Simion (*Blocul de marmură*), Platon Pardău (*Mergând prin zăpadă*) sunt autorii unor romane interesante și vii de «actualitate». Remarcabilă a fost prezența prozatorilor tineri: Gabriela Adameșteanu, debutantă cu un roman pro-

fund și de o mare simplitate, deși temeinic elaborat (*Drumul egal al fiecărei zile*), Mihai Sin (*Viața la o margine de șosea*), Gabriel Gafița (*Lumină pentru cei singuri*), Tudor Octavian (*Noiembrie vitează*). Nuvelele lui Norman Manea din volumul *Primele porți*, originalul roman de debut al lui Tudor Țopa *Încercarea scriitorului*, prozele lui Radu Petrescu din *O singură vârstă* au atras de asemenea atenția prin, în primul rând, calitățile de ordin literar dar și prin acuitatea de fond. Un roman concentrat, patetic și lucid, a scris Paul Georgescu (*Înainte de tăcere*), răsucind stiletul unei inteligențe superioare într-o dramă existențială determinată de ireductibile confruntări politice. În *critică*, anul 1975 a fost dominat de lucrări de istorie literară. Ov.S. Crohmălniceanu și-a încheiat cercetarea literaturii interbelice, prezentând, în el de al treilea volum al *Literaturii române între cele două războaie mondiale*, dramaturgia și critica; lucrare solidă, bine articulată, de o rigoare neobișnuită, echilibrând într-un chip remarcabil originalitatea interpretărilor cu o informație amănunțită și deseori recuperatoare, această adevărată «istorie» a literaturii române moderne este pe de-a-ntregul comparabilă cu cele mai bune «sinteze» despre literatura aceleiași perioade (E. Lovinescu, G. Călinescu). Dumitru Micu în «*Gândirea*» și *gândirismul*, Z. Ornea în *Junimea și junimismul*, Alexandru George cu *În jurul lui E. Lovinescu* au dat lucrări de referință asupra unor momente și personalități literare și culturale de prim ordin. Studiile de literatură universală și comparată au fost reprezentate în primul rând de enciclopedia scriere a lui Marian Popa despre *Comicologie*, carte fundamentală și original construită; eseurile lui I. Constantinescu din *Moștenirea modernilor*, unele foarte frumoase și pătrunzătoare, fixează punctele de pornire ale unor, probabil, viitoare cercetări aplicate, după cum Sorin Titel în *Herman Melville, fascinația mării* și-a găsit un spațiu mai potrivit decât cel al cronicii săptămânale pentru autentica sa vocație eseistică. Genul e de altfel susținut și ilustrat și de alte volume, cum sunt *Starea lirică* de Vasile Nicolescu, *Teme 2* de Nicolae Manolescu, *Interpretări și înțelesuri* de Valeriu Râpeanu. Puține au fost, în comparație cu anii trecuți, cărțile de critică privitoare la literatura contemporană; se detașează totuși, fie prin personalitatea autorilor, fie prin importanța întreprinderii, *Engramele* lui I. Negoitescu; *Arhipelag de semne* de M. Ungheanu, așa de disputata carte a Ileanei Vrancea, *Confruntări în critica deceniilor IV-VII* și *Panorama...* lui Al. Piru, în care decisivă rămâne originalitatea strict literară a unui istoric literar ce scrie despre poezia contemporană în felul laconic și involuntar expresiv al unui cronicar medieval. Două debuturi remarcabile: Doina Curticăpeanu cu *Orizonturile vieții în literatura veche românească*, și Ion Vianu cu *Stil și persoană*. ■ *Între tradiție și experiment* de Al. Călinescu: „Un an care ne-a propus o producție în genere onorabilă, dominată de câteva «vârfuri», de câteva cărți a căror carieră (în public și în critică) este, cu siguranță, departe de a se fi încheiat. Debuturi spectaculoase nu s-au înregistrat, ci doar «prime romane» promițătoare, semnate de Gabriela Adameșteanu, Vasile Andru și Gabriel Gafița;

o mențiune specială pentru debutul «întârziat» al lui Tudor Țopa. Câteva reeditări notabile: *Straniul paradis* de Laurențiu Fulga, carte care, la mai bine de treizeci de ani de la prima ediție, obține un mare succes de critică, și este apreciată ca una din realizările cele mai interesante ale prozei fantastice românești; volumul de nuvele *Miresele*, prilejuind reîntâlnirea cu unele din cele mai rezistente pagini ale lui Eugen Barbu – prozatorul. Contribuția cea mai importantă au adus-o romancierii generației mature, romancierii consacrații: Marin Preda, Al. Ivasiuc, Corneliu Ștefanache, Ion Lăncrănjan. [...] Cartea lui George Bălăiță – pusă în balanță cu celelalte cărți majore ale anului – asigură, prin «modernitatea» ei, echilibrul necesar între tradiție și experiment.” ■ *Periplu critic* de Hristu Căndroveanu: „Luat în ansamblu, anul critic-literar nu este ieșit din comun, nefiind, vreau să spun foarte bogat, valoric vorbind – și nu ca volum de carte tipărită. Din această perspectivă, ni se impune atenției numele profesorului Alexandru Piru, prin cele două volume ale sale, intitulate: *Poezia românească contemporană. 1950-1975* – unul fiind consacrat generației vârst ni ce, de la Arghezi – la A. E. Baconsky, celălalt: generațiilor mijlocie și tânără, de la Vasile Nicolescu – la Ion Lotreanu și, respectiv, de la Constanța Buzea – la proaspeți debutanți, ai anului 1974, precum Mircea Florin Șandru și Carolina Ilica. [...] Binevenită este, după părerea noastră și masiva carte a lui Dumitru Micu: «*Gândirea*» și *gândirismul*, pentru disocierile fine pe care le face autorul, între ideologia corifeilor ortodoxismului și cei ce au publicat la «*Gândirea*», uneori scriitori de primă mărime ai literaturii noastre, ei înșiși delimitându-se adesea public, față de principiile extremi drepte, de la care se revendicau conducătorii politici ai publicației. [...] Opera instructivă asemănătoare face Z. Ornea în *Junimea și junimismul*, o reluare mult lărgită a studiului său din 1965, *Junimismul*, cu intenții, de astă dată, exhaustive. [...] Ov.S. Crohmălniceanu ne-a oferit, la rândul lui, în acest sfârșit de an, cel de al treilea volum al lucrării sale de bogată informație și sobră prezentare – *Literatura română între cele două războaie mondiale* (Teatrul și critica literară). [...] În ale sale *Ipostaze ale iluminismului românesc*, cum se numește recent apăruta sa carte, Ovidiu Papadima ne propune un excurs nu numai prin literatura luminilor de la noi, câtă e, ci definește această literatură în raport cu iluminismul european, și mai ales cu iluminismul culturilor aparținând popoarelor vecine nouă, care s-au dezvoltat în condiții asemănătoare cu noi, precum rușii, grecii, polonezii, cehii, ungurii, – element nou în cercetările privind iluminismul românesc. A apărut, tot de curând, și cea de a doua ediție a monumentalei monografii, *Octavian Goga*, de Ion Dodu Bălan, revizuită și adăugită. [...] Ion Dodu Bălan este și autorul cărții – *Artă și ideal*, culegere de studii și articole, însemnări subtil-eseistice, în care se dovedește o adevărată conștiință a cetății, ca de altfel în tot ce scrie el. Și, ar mai fi de amintit atâtea alte cărți de critică ale anului: un excelent *Ludovico Ariosto*, de Alexandru Balaci, un eseu de poet, *Cultul zburătorului*, deosebit de incitant, chiar dacă îi lipsește rigoarea cuveni-

tă, semnat de Ion Gheorghe; totul despre *comic*, o carte de erudiție, datorată lui Marian Popa, intitulată – *Comicologia* (cam rebarbativ spus), venită după *Forma ca deformare*, de același, înmănunchind eseuri demne de tot interesul, dar nu o dată extravagante; mai sunt de menționat două eseuri, închinată literaturii fantastice, unul de Pavel Sergiu Dan (*Proza fantastică românească*) și altul de Marin Beșteliu) *Realismul literaturii fantastice*), ca și excepționala carte a Zoei Dumitrescu-Bușulenga, *Renașterea Umanismul și destinul artei*, care ne scapă din vedere, cum ne vor fi scăpat altele. Iată, încă: *Eminescu sau gânduri despre omul deplin al culturii românești* de Constantin Noica, un eseu care nu se știe de ce, a putut trece drept un fel de genuflexiune față de ceea ce s-a numit tirania geniului... Fără îndreptățire! Și un alt titlu: *Analogia suverană* de Ion Lotreanu, autor pe care, după aceste pătrunzătoare eseuri, îl vom socoti mai întâi critic – și abia după aceea poet. Meritorii sunt și alte volume de critică și istorie literară, ca *Viața și opera lui Miron Costin*, de Enache Puiu, *În jurul lui E. Lovinescu* – eseu evident partizan, al lui Alexandru George, scris oarecum pedant, cum îi e în obiect acestuia, o carte a lui Dan Mănuacă, despre *Critica literară junimistă*, de umbre și penumbre așa zice (a autorilor nu de prima mână), alta de Liviu Călin: *Recitind clasicii*, apoi *Camil Petrescu sau patosul lucidității* de Ovidiu Ghidirmic, eseu inteligent, scris cu vervă, dar prea expedit de unii critici după opinia mea, desigur, în sfârșit, cartea lui Marin Mincu, *Poezie și generație*, adesea hazardată, mult prea impetuoasă, închinată poezilor tineri și din generația mijlocie. [...] Florin Mihăilescu a dat la monografia despre *Hortensia Papadat-Bengescu* o carte oarecare, după un debut remarcabil de acum câțiva ani!, Ileana Vrancea face în *Confruntări în critica deceniilor IV – VII* – procesul sociologismului vulgar, uitând că ea însăși s-a numărat printre protagoniștii acestuia în epocă...” ■ Augustin Z. N. Pop semnează *Între Cleopatra Poenaru și Veronica Micle*. ■ Din Moment reținem: □ *Aniversare*: „Ion Istrati împlinește la 19 ianuarie, 55 de ani. Prozator cu o îndelungată activitate, autor a numeroase volume, dramaturg reprezentat pe scenele câtorva teatre naționale, Ion Istrati se individualizează în contextul literaturii noastre contemporane ca un creator de personaje viabile și pitorești și ca un devotat păstrător al frumuseților de limbă română specifice satului moldovean. Fraza lui Ion Istrati, modul în care acest original scriitor servește cauza prozei noastre de azi, păstrându-se într-o atmosferă de cult față de cuvânt, justifică întru totul sentimentele de prețuire de care se bucură din partea cititorilor săi. La aniversarea pe care o consemnăm acum, revista «Cronica» îi urează lui Ion Istrati viață lungă și, în continuare, temeinice succese literare.” □ *Manuscriptum*: „Revista «Manuscriptum» se dovedește a fi cu fiecare număr apărut o publicație de mare ținută intelectuală, un excelent izvor de informație pentru istoria noastră literară. Ultimul număr, din 1975 (nr. 4) este o dovadă a interesului pe care îl acordă redacția cu scopul de a revalorifica texte inedite aparținând lui Maiorescu, Gherea, Ibrăileanu, Macedonski, Liviu Rebreanu și alții.”

□ În câteva cuvinte: „Sub titlul *Avatarurile domnului Nimeni* («România literară») Vasile Nicolescu se ocupă de un «polemist» aciuat la un port de radio pirat. «Nepublicat de nimeni, neștiut de nimeni, tristul Nimeni al Parisului a început să spurce aerul patriei, ideile patriei. Crizistul de altădată, dezrădăcinat, fără oxigenul pământului natal, s-a trezit în cea mai jalnică dintre crize: criza de idei. Și cum publicistul era întotdeauna lipsit și de imaginație, s-a trezit născocind în gol». [...] □ Au fost decernate premiile literare pe 1975 ale C.C. al U.T.C.: Dan Mutașcu, George Țârnea, Ferenc Kenéz, Werner Söllner, Gabriel Gafița și Romulus Lal.” □ N. Irimescu, *Prezențe românești*: „La finele anului care a trecut, a apărut la New York cel de al doilea număr (34) pe 75 al revistei literare «Chelsea» în care sunt publicate și poemele a trei poeți români. Este vorba de poeziile *Rada* de Tudor Arghezi, *Așteptare* de Ioan Alexandru, *Scrisoare pe cochilia melcului Adeodatus* și *Cântecul mut al melcului Adeodatus* de Mihai Ursachi. [...] * Tot la sfârșitul anului trecut, la Editura Henschelverlag din Berlin, a apărut volumul *Ein Sonabend im Veritas (Sâmbătă la Veritas)* de Mircea Radu Iacoban. Traducerea în limba germană este semnată de Ruth Herfurth.” ■ Apare o notă fără titlu, semnat a b.: „Am primit la redacție un album excelent tipărit, cuprinzând traducerea în cinci limbi a celebrei poezii eminesciene *Somnoroase păsărele*. Puse alături de textul românesc, sonoritățile poetice engleze, spaniole, germane, franceze și reto-romane se suprapun, se întregesc artistic în ideea unui frumos adresat lui Mihai Eminescu și, în aceeași măsură, literaturii românești. [...] Pentru inițiativa și realizarea aceasta, casei de editură Stampa Romantscha Condrau SA din Elveția i se cuvin adresate toate cele mai sincere felicitări.” ■ Versuri semnează Gheorghe Simon (*De veghe țării*), Mihai Leoveanu (*Celor plecați*), Damian Ureche (*Eminescu – fragment de poem*), Ion Puha (*Eminescu; De la Putna*), Gheorghe Daragiu (*Remember; Caii Posadei*). □ Revista publică prezentarea *Cenacul „Andrei Mureșanu” din Sângeorz-Băi*: Nicolae Vânătorul (*Floare dar; Fapta ochilor*), Ion Mihail Popa (*La fel; Ovidiu*), Alexandru Rațiu (*Mai șezi puțin*), Iustin Ilva (*Doruri*), Susana Parva (*Cântec vechi*), Ioan Moldovan (*În munții Rodnei*), Traiana Pușa Hulpe (*Pasărea*).

• [„Munca”, nr. 8316] În *Însemnări de scriitor*, Toma George Maiorescu publică *Mările Reșiței*. □ În *Cultura și Viața*, Octavian Nica scrie despre *Un loc central în programele caselor de cultură ale sindicatelor. Educația prin muncă și pentru muncă*.

• [„Orizont”, nr. 2] Din convorbirea cu Adrian Păunescu de pe prima pagină, realizată de Antoaneta C. Iordache, reținem câteva fragmente: „– *Vorbiți-mi de publicistica actuală* – [...] Problema esențială în publicistică, cred eu, este nu întâi frumosul și apoi, dacă mai are loc adevărul, ci întâi adevărul și pe urmă tot adevărul. [...] – *Cenacul Flacăra, spre unul dintre spectacolele căruia ne grăbim acum, a apărut dintr-o necesitate sau în urma unei inițiative?* – Inițiativele nu exclud necesitatea Inițiativele sunt de multe ori fructul

necesități. Cred că a apărut ca o necesitate, altfel nici n-ar exista [...] Inițiativa sigur că-mi aparține, dar ea nu e o inițiativă, așa, spontanee. Eu am văzut că mulți oameni doresc asta Cenaclul Flacăra este o întâmplare, în sensul happeningului. S-a întâmplat că ne-am întâlnit și ne facem datoria cântând, spunând versuri, făcându-i pe oameni să cante și să spună versuri, integrându-i în arta pe care le-o aducem în față. Pe unii reușim să-i depărtăm pentru totdeauna de artă, nici acesta nu e un proces detestabil, sunt unii care nu sunt născuți pentru artă. Ei, aceia se îndepărtează, ce putem noi face în plus? Dar, pe alții, pe majoritatea, aducându-i spre artă, trăind împreună cu ei momente care ne apropie de aceste valori supreme ale ființei omenești, patria și creația – *Există o diferență între noțiunea de «poezie politică» și cea de «poezie patriotică»?* – Fără îndoială ca da Poezia patriotică este și nu este o parte a poeziei politice. Adică este un fel de subunitate mai puternică decât unitatea Dar este, în același timp, interesant de știut ca poezia politică poate fi și poezia lipsită de patriotism. Simplul enunț: «Fac poezie politică» nu dă și caracterul actului poetic. Poți să faci poezie politică foarte proastă, poți să faci poezie politică de un tip reacționar, poți să faci poezie politică pe care momentul să o infirme, dar vremea să o confirme. [...] Poezia patriotică poate fi și raportul dintre un cetățean și țara lui, fără implicații politice mai ample. De exemplu, unii cred ca sunt patrioți numai pentru că-și iubesc copiii. Nu-i chiar așa Poți să-ți iubești copiii și să-ți trădezi țara [...] – *De cine sau de ce se teme, dacă se teme, Adrian Păunescu?* – Mă tem de moarte, mă tem de boală, mă tem de proști, dar, în același timp, nu mă tem de moarte, nu mă tem de boală, nu mă tem de proști. Sunt încercat de tot felul de stări contrarii. De exemplu, acum îmi vine s-o iau la fugă din fața acestui microfon fiindcă aș vrea să fiu liber dar, în același timp, aș vrea să fiu și glorios. Adică aș vrea să se audă ce spun.” ■ C. Ungureanu realizează un plonjon în paginile de critică ale lui Valeriu Râpeanu din volumul *Interpretări și înțelesuri* (Ed. Junimea, 1975), notând la un moment dat în cronică sa literară: „În toate întreprinderile critice ale lui Valeriu Râpeanu locul sociologului e de cea mai mare importanță. Cronicarul și criticul teatral (am văzut ca în formația autorului un loc de seamă îl joacă critica teatrală) își amintește în toate împrejurările de constanta numită public.” ■ Lucian Alexiu scrie câteva note de lectură despre volumul de poezie al lui Nicolae Dragoș, *Scrisoare în sat* (Ed. Eminescu, 1975), a cărui cronică literară începe în felul următor: „Tradiționalist, prin urmare de o inventivitate imaginativă moderată, autorul [...] nu este decât întâmplător și un eseninian care modernizează (a se citi: actualizează) tematica tradițională și expresia poetică.” ■ I. Cheie-Pantea face o paralelă între poezia lui Eminescu și Leopardi, luând ca punct de pornire ideile lui Schiller din celebrul eseu *Despre poezia naivă și sentimentală* (1795), într-un articol intitulat *Eminescu și Leopardi sau despre nostalgia poeziei «naive»*. ■ Continuând explorarea dedesubturilor limbajului, a jocului dintre funcția lui strict informativă și cea simbolică sau conotativă, Livius Ciocârlie dezbate pe

marginea unui text balzacian, *Ilustrul Gaudissart*, mecanismul evocării unor realități absente față în față cu un discursul informativ, realist (articolul *Eșecul ilustrului Gaudissart*). ■ La colțul de poezie ne ia în primire un lung fragment de poem semnat de Damian Ureche, *Eminescu – Ars amandi*. ■ Din lirica universală, este prezentat și tradus Rilke de către Dan Constantinescu.

● [„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 267] Despre *Critica incomodă* scrie Dan Mutașcu: „Critica incomodă face un act de ecarisaj estetic și, fără doar și poate, etic, tunde impostura, scurtează trufia belicoasă a suficientului ce se visează clasic, a înăcritului persiflând aurul autentic... *Critica incomodă* (o recunoaștem: pătimașă uneori, stridentă sau iritată alteori) dacă nu exista trebuia inventată, fiindcă prin ea se declină majoratul dialectic al unei literaturi... Ea ne poate feri să devenim chiriașii propriei noastre metafore, ne poate ajuta să depășim autopastișarea; în anumite situații (iertat să ne fie tonul categoric) o atare întreprindere critică se cere echivalată cu un act de salvare «clinică» a unui organism amenințat de virușii stagnării. Respingând «mimarea creației» deci «sterilitatea» actului critic... critica incomodă prolifează, sub imperiul necesității, căci nu există scriitor de necriticat, căci nu există carte ca să nu poată fi reevaluată, la o sondare subcutanată, cu precădere obiectivă, a textului.” Astfel, Marian Popa și-a permis să observe eroarea teatrului lui Mihai Beniuc; Virgil Ardeleanu a criticat anumite pasaje din *Marele singuratic*; Gh. Grigurcu a sancționat „generația de aur” a poeziei de azi; Al. Dobrescu „găsea fisuri” în sistemul critic al prof. Piru; C. Regman „observa un reflux în poezia de ultimă apariție a prodigiosului Gellu Naum.” etc. ■ Emil Manu analizează al treilea volum al lui Ov.S. Crohmălniceanu din seria *Literatura română între cele 2 războaie mondiale*, Ed. Minerva, 1975, *Dramaturgia și critica interbelică*. „Cu acest al treilea volum, dedicat dramaturgiei și criticii, Ov.S. Crohmălniceanu își încheie trilogia dedicată literaturii interbelice. Lucrarea, privită în ansamblu, este singura noastră istorie literară, deci singura cercetare de sinteză asupra epocii și singura întreprindere riguroasă ce depășește caracterul de provizorat, de fișier și de panoramă subiectivă din cadrul genului... Uneori ușor polemice, întotdeauna critice, opiniile lui Crohmălniceanu monografiază un autor dar surprind și încadrarea materiei tratate într-o suită, într-o ordine istorică.” *Dramaturgia interbelică* apare sintetizată în volum prin patru stiluri de teatru: *Teatrul pitoresc și sentimental* (G. M. Zamfirescu, V. I. Popa), *Comedia satirică și de moravuri* (C. Kirițescu, Tudor Mușatescu), *Miracolul în versiune comică* (Gh. Ciprian), *Farsa intelectualizată* (Mihail Sebastian). La rândul ei, critica este privită de asemenea „tipologic”: *de direcție* (E. Lovinescu), *foiletonistică* (Perpessicius, Pompiliu Constantinescu, Șerban Cioculescu, Vl. Streinu), *universitară* (D. Caracostea, Tudor Vianu, Al. Dima), *eseistică* (Paul Zarifopol, Mihail Ralea, D. I. Suchianu, Eugen Ionescu – Nu, Petre Pandrea) și *creație critică* (G. Călinescu). □ Cristian Livescu semnează niște *Glose eminesciene*, pe marginea *Sărma-*

nului Dionis. □ Revista propune o viitoare poetă: Eugenia Ionescu. □ Dinu Săraru realizează cronică teatrală, cu o expertiză pe *Lungul drum al zilei către noapte* de O'Neill „(re)văzut” de Liviu Ciulei, la Teatrul Bulandra □ La Ed. Univers a apărut „o lucrare de reală valoare, de o informație exhaustivă, metodică și clară, de mare utilitate”: *Metamorfozele criticii europene moderne* de Romul Munteanu.

17 ianuarie

● [„Scânteia”, nr. 10390] Citim *Din Occident – adevăruri despre condiția intelectualului*: „Flagelul șomajului, care lovește toate categoriile de oameni ai muncii din țările occidentale, bântuie și în rândurile celor care, după ani îndelungați de studii, sunt posesori ai unei diplome universitare. Reducerea alocațiilor pentru cheltuielile civice determină renunțarea la investiții și proiecte constructive de anvergură, închiderea de întreprinderi, șantiere, institute de cercetări științifice și laboratoare – ceea ce are drept consecință faptul că oameni de știință, ingineri de toate specialitățile, tehnicieni, personal din domeniul administrației și conducerii, medici, oameni de artă ș. a. se pomenesc fără lucru. Găsirea unei slujbe, a unui plasament devine o odisee chinuitoare nu numai pentru proaspeții absolvenți ai facultăților, dar și pentru intelectuali cu vechi state de serviciu în diferite specialități. O bună parte dintre aceștia sunt nevoiți să îndeplinească munci necorespunzătoare calificării lor sau să trăiască din expediente. Pentru diferitele aspecte ale acestei condiții a intelectualului în societatea capitalistă sunt relevante extrasele de mai jos din presa occidentală.” Citim: „*Diploma universitară nu este poliță de asigurare!*” („Der Spiegel”), *Specialiști de înaltă calificare, în căutarea unei slujbe* („Los Angeles Times”, „Chicago Tribune”, „San Francisco Chronicle”), *Ingineri și tehnicieni la ghișeuul concediaților* („Le Point”), *Biologi, medici, chimiști, fizicieni...* („Le Soir”), *Anunțuri la „Mica publicitate”* („Northeimer Neueste Nachrichten”), *Cu ce se ocupă un doctor în științe juridice* („Le Monde”), *Pentru 70 de posturi de funcționari 9 000 de candidați* („Il Popolo”).

● [„Scânteia tineretului”, nr. 8292] Gheorghe Tecoi publică un interviu cu Alexandru Piru despre volumul acestuia, *Poezia românească contemporană*: „Ar fi, să zicem, o lirică cetățenească, umanistă, de protest împotriva războiului, pentru perfecționarea omului, cultivarea aspirațiilor omenești, o nuanță la aceasta constituind-o lirica patriotică. [...] În genere, în poezia contemporană, trăsătura fundamentală este cunoașterea prin intermediul metaforei. Poezia este o reprezentare a realității exterioare sau interioare, asocierea unor fe nomene care nu au mai fost puse în legătură, raportul dintre eu și lume. În acest fel, lirica este și un fel de meditație, ca să nu zicem o filozofie asupra universului.”

● [„Flacăra”, nr. 2] Dumitru Drăgan publică poezia *Patria e lupta noastră vie*. □ În *Povestea codrului*, George Arion prezintă volumul semnat de Con-

stantin C. Giurescu, *Istoria pădurii românești din cele mai vechi timpuri până astăzi* (Ceres). □ Adrian Păunescu publică poezia *Cântec pentru Nichita Stănescu*. □ Nicolae Spirescu prezintă Almanah Tribuna '76 despre care apreciază că „este mai mult decât un almanah.” □ În *Muzica tânără. Cinema Teatru – Cronica spectacolelor* A. Dohotaru publică o cronică dramatică negativă la spectacolul *Ultima oră* de Mihail Sebastian, pus în scenă de Valeriu Moisescu. ■ În *Instantanee* sunt publicate câteva fotografii, între care se remarcă Iorgu Iordan și Dumitru Radu Popescu. □ În *Rubrica mea*, Șerban Cioculescu scrie despre *Pleiada în românește*, volumul fiind publicat la Univers cu titlul *Pleiada* *Antologie lirică II*. ■ George Arion scrie despre *Nichita Stănescu, laureat al Premiului Herder*: „După ce în anii trecuți Tudor Arghezi, Al. Phillipide, Zaharia Stancu., Eugen Jebeleanu au fost distinși cu premiul «Gottfried von Herder» (decernat de Universitatea din Viena unor personalități de frunte din domeniul literaturii, științei, artei, aparținând estului și sud-estului Europei), în anul 1975 un alt poet român a fost încununat ca laureat al prestigiosului premiu: Nichita Stănescu. Recunoașterea internațională a acestui poet înseamnă o nouă afirmare de răsunet a poeziei românești peste hotare, reprezintă o dovadă elocventă a prețurii de care se bucură în Europa lirica poezilor noștri de azi, martori activi ai prefacerilor sociale și istorice din lumea contemporană. Totodată, premiarea lui Nichita Stănescu înseamnă o confirmare a valorii poeziei noastre tinere, o izbândă a ultimelor generații de poeți de la noi, care au continuat eforturile generațiilor de poeți anterioare puse în slujba literaturii și au înțeles că vremurile noi, pline de patos revoluționar, cer o artă nouă, un limbaj poetic nou, pe măsura faptelor de astăzi.” ■ În *Opinii*, Al. Paleologu scrie despre *Conștiința aurorală românească*, referindu-se la imaginea idealizată a lui Eminescu: „Imaginea idealizată a unui Eminescu neînțeles, nefericit, strivit de lume și de împrejurări, e o imagine melodramatică și falsă, deloc simpatice în definitiv; ea elimină tocmai aspectul de forță irezistibilă și de autoritate, cu care s-a impus din prima clipă egalilor săi. Desigur, nu a fost fericit în scurta sa existență, atât de catastrofal și dureros încheiată, dar tristețea și melancolia sa au amplitudinea metafizică a celei hamletiene și nu tonul lamentabil și leșinat cu care de atâtea ori i se recită versurile. Lirismul său e de aceeași vână cu marile lui pamflete politice și are o precizie tot atât de infailibilă ca și râsul lui Caragiale sau criticismul polemic și filozofic al lui Maioreescu. Toate acestea îmi par foarte actuale. În primul rând fiindcă evident nu vor înceta niciodată să fie actuale cât timp va dăinui limba românească. Dar îmi par actuale și fiindcă trăim acum, în continuare și la o scară istorică mărită, un moment auroral românesc. Conștiința aceasta trebuie să ne fie tot atât de limpede și de exactă tot atât de critică și ascuțită cum a fost a celor de care am vorbit.” ■ Cornel Moraru, în *Cronica literară*, scrie despre *Lecția criticului*, o prezentare a celui de-al treilea volum din lucrarea lui Ovid S. Crohmălniceanu, *Literatura română între cele două războaie mondiale*, „lucrare unică, de sinte-

ză monumentală. Ovid S. Crohmălniceanu se ocupă aici de critică și dramaturgie. Propriu-zis interesul cade pe autori, nu pe genuri (sau pe opere izolate), deși e sugerată, mergând până la detaliul pitoresc și a dinamica estetică – de fundal – a epocii. O singură excepție totuși: George Călinescu, criticul și istoricul literar, prezentat separat și în volumul de față. Așadar, tradiția lovinesciană e preluată cu multă libertate și adecvată unui model de superioară eficiență didactică. Adevărul e că între timp valorile s-au fixat de la sine, s-au împlinit. Meritul criticului e de a nu le prezenta fragmentar și nici în mod oscilant, alunecos. Fiecare scriitor e prins între-un medalion critic memorabil, axat mai ales pe nota diferențială, dar și pe analiza atentă, răbdătoare, la obiect. Apoi se confirmă din nou atitudinea impatetică, exprimată inteligent, cu maximă obiectivitate și lucidă stăpânire de sine. Surprinde plăcut tonul degajat, cerebral, al ideologului, fără pornire polemică agresivă (acum desuetă, orice s-ar zice). Totul se desfășoară (de la o oarecare distanță) sub semnul certitudinii; epoca e bogată în valori certe, uneori excepționale.” ■ În *Faptele și vorbele*, Ov.S. Crohmălniceanu semnează *Motivare de absență*. □ Ioan Vasiu publică poezia *Anotimp suprem*. ■ Într-o notiță se anunță că „luni, 26 ianuarie, începând de la orele 19, va avea loc manifestarea inaugurală a Cenaclului Flacăra pe anul 1976, în Sala Mare a Teatrului Național din București.”

● [„*Luceafărul*”, nr. 3] *Patria, idealul suprem* se intitulează editorialul acestui număr, semnat de Emil Manu: „Patriotică nu este, în sensibilitatea noastră și în concepția epocii socialiste, numai literatura cu o tematică limitată la contextul: patrie, eroi, luptă eroică, ostași etc. Tematica patriotică are un sens mai larg pe planul conținutului, intrând aici întreaga istorie și geografie a țării. Cu alte cuvinte, avem nevoie de o «carte a țării» ca expresie a *spațiului* românesc și de o *epopee*, ca expresie a *timpului* românesc, ca mobilizare în expresie literară a personajelor istorice.” ■ Sub genericul *126 de ani de la nașterea poetului*, Ion Crânguleanu îi închină lui Eminescu versurile *La Luceafărul*. □ *La Jurnal de poet*, Ioan Alexandru „cântărește” *Puterea cuvântului eminescian*. □ Dan Arsenie discută despre *Eminescu, Hölderlin, Elada*. □ Poetul Adrian Păunescu publică, în rubrica *Viața la zi*, tableta *Dor*, consacrată lui Eminescu. ■ *La Brâncușiana*, Alexandru Papilian așază eseu *Viziune și curaj*. ■ Redactorul-șef al revistei, Nicolae Dragoș, înfăptuiește pamfletul *Negustorii de vorbe*, îndreptat împotriva Monicăi Lovinescu și a lui Virgil Ierunca: „Vai, câtă grijă ne poartă un mult încercat tandem casnic, contaminat cu microbii incurabili ai denigrării! Cu câtă osârdie și perseverență – pe rând, când soțul, când soția, când amândoi deodată – aruncă pe lungimile de undă ale unei jalnice oficine, cu vorbe ca bolovanii, sperând, probabil, că vor afla prin grădinile (atât de urâte de ei) vreun copac mai fragil ce s-ar putea încovoia sub povara înjurăturii, dându-le măcar o efemeră satisfacție. Tenorul și soprana literară se arată pricepuți la toate. Stau acolo departe, citesc ziarele și revistele noastre, și totul le pute. Dinspre obcinele Moldovei nu mai ajung până la

apartamentele dumnealor nici triluri de păsări, nici aerul sănătos al legendarelor meleaguri. Dinspre brazii Apusenilor ori dinspre ținuturile lui Brâncuși, așisderea S-a mai construit o fabrică modernă în România Dumnealor întră în alertă. Fac «consiliu de familie» ca să-și exprime îngrijorarea S-a mai decretat o lege în România Pentru dumnealor e motiv de indescriptibilă panică. A mai apărut un roman în România Tristețea îi cuprinde, vorba poetului, iremediabil. A mai apărut încă un număr al unei reviste literare, însumând zeci și sute de semnături de scriitori români din toate generațiile. Acesta devine motivul unei greu comunicabile în cuvinte stupefacții. Dar cum a fost posibil! Doar proociseră dumnealor că așa și pe dincolo... Și se aruncă (vezi Doamne, îngrijo-rați) asupra imaculatei hârtii de scris, profanând-o cu rânduri fariseice.” Motivul inflamării redactorului-șef îl reprezintă obstinția cu care e criticat, de la microfonul *Europei Libere*, prin vocea Monicăi Lovinescu, săptămânalul *Luceafărul*. Scriitoarea se declarase indignată de o discuție găzduită în paginile revistei despre *Dimensiunea politică a prozei*: „Supărată foc că mai mulți scriitori și critici români au curajul – ignorând-o pe marea exegetă fără operă – să discute despre romanul politic, Dumneaei nu se poate abține să nu le administreze o muștruluială cum scrie în regulamentele de ordine interioară ale amintitei oficine. Marea-i mahnire pare a fi curajul de a se crea și discuta despre romanul politic într-o țară socialistă. [...] Pentru că, dacă urăște ceva cu înverșunare, și nici măcar nu se sfiește să o ascundă, dânsa urăște realitățile de azi ale României. Dânsa vrea să deschidă, prin cuvinte, o ușă care nu dă spre nimic. [...] Răsucim într-un gest de lehamite butonul de radio și ne gândim cu mahnire că, deși rostesc cuvinte românești, ei nu mai gândesc și nu mai simt de mult românește.” ■ Cronica literară realizată de M. Ungheanu aduce în prim-plan romanul *Ultimul drum* de Ion Brad („nu o dată superior multor cărți semnate de prozatori experimentați”) și nuvela *Înainte de tăcere* de Paul Georgescu (în care criticul identifică „iconoclastia specifică” a autorului, și „mania demitizantă și dezeroizantă”). ■ La *Viața cărților*, Dan Zamfirescu recenzază volumul de versuri *Să iubim ce-i de iubit* al lui Traian Iancu, „un adevărat cântăreț al unui timp epopeic.” Însemnarea adăpostește și un portret afectuos: „Acest minunat coleg de breaslă a investit în viața literară întreaga sa ființă, confundându-se, până la a nu mai avea viață personală, cu destinele celorlalți. Și înțelegând să slujească astfel cultura română, cu zilele și nopțile sale. Cu nopțile nedormite în căutarea de «soluții» pentru a face albe zilele altora În răgazul lăsat de obșteștile preocupări, Traian Iancu și-a sporit coardele de la liră și a devenit, dintr-un foarte maestru libretist, un poet acum la al patrulea volum. Un poet fără nimic din morga breslei, fără nici o afectare și fără nici o pretenție, bucuros să colinde prin cenacluri, pe la uzine, prin festivitățile organizate în provincie, să stea la o masă cu vin bun și să facă schimb de gânduri cu viitorii cititorii ai viitoarelor sale stihuri.” □ Valentin F. Mihaescu semnalează al doilea volum din *Fauna bufonă* de Romulus Dianu, cu-

prinzând o suită de „comentarii dezinvolve, scrise cu vervă intelectuală și discretă ironie, ce devin pledoarie pentru ideea unei umanități ameliorabile prin raportare la lucrarea exemplară a naturii.” □ *Critica gustului*, volumul esteticianului italian Galvano della Volpe, tradus în română de Cornel Mihai Ionescu, este prezentat de Aurel-Dragoș Munteanu, care află în acest studiu o „constituire a unei poetici naturalist-istorice originale, depășind atât romantismul și pozitivismul idealist al esteticii tradiționale, cât și dificultățile unor gânditori marxiști de până la el.” ■ Gheorghe Suciuc consideră almanahul *Tribunei* pe 1976 „o reușită deplină.” ■ Într-o casetă, cititorii sunt înștiințați că a XXIII-a ședință a Cenaclului revistei *Luceafărul* se va desfășura la 19 ianuarie, fiind găzduită de Ateneul tineretului. □ Vor citi versuri Patrel Berceanu, Laurian Cîmpeanu și Nicolae Curea. ■ La *Biografia debuturilor*, Ion Arieșanu îl interviează pe scriitorul Zoltán Franyó („*Viața, asta e originalitatea!*”). ■ Protagonistul ales de Mircea Iorgulescu la rubrica *Profil* este prozatorul Horia Pătrașcu, a cărui operă, „cantitativ puțină, nu îndeajuns de prețuită la data publicării și mai târziu aproape uitată”, este „remarcabilă prin forța observației realiste, directă și nemiloasă, organizată de o compoziție austeră până la simplitate, redusă adesea la un montaj sec de scene dramatice. Este amintită „extraordinara nuvelă *Reconstituirea*, text purtând figura în cele mai pretențioase antologii ale genului”, autorul fiind, totodată, „unul dintre cei mai interesați prozatori apăruiți în deceniul 1965-1975, care, din păcate, nu mai publică nimic.” ■ În grupajul *A patriei cinstire*, versuri de George Țârnea (*Hotar de ani*), Ion Murgeanu, Anton Grecu, Dumitru Bălăeș și Ștefan Sebe. ■ Viorel Știrbu și Gabriel Iuga sunt prezenți cu proză. ■ La *Planeta de tână*r, versuri de Daniela Crăsnaru (*Zăpezi, Un măr în singurătate, Manole*) și Rodian Drăgoi. ■ Ion Dodu Bălan se înfățișează cu câteva versuri – unele aspirând la condiția poemului epic. ■ Cronica de teatru este înfăptuită de Cezar Ivănescu, care discută – nu fără obiecții – montarea lui Liviu Ciulei, de la Teatrul „Municipal”, după *Lungul drum al zilei către noapte* de Eugene O’Neill. ■ La cronică de film, Călin Stănculescu surprinde *Ipostazele lui Charlot*. ■ Actualitatea plastică este „acoperită” de Grigore Hagiu (*Salonul municipal*), iar de cronică micului ecran se ocupă Corina Cristea (*Filmul serial*). ■ Foiletonul lui Eugen Barbu de la *Spirale, Posteritatea lui Lovinescu și profitorii ei*, a ajuns la cel de-al unsprezecelea episod, în care sunt prezentate unele atitudini ale lui Al. George („colecția de răutăți indirecte la adresa lui Lovinescu”). ■ În cadrul rubricii *Fragmente critice*, Eugen Simion publică prima parte a studiului *Fantasticul la Mircea Eliade*, considerându-l pe cărturarul aflat la Chicago „cel mai important scriitor fantastic în proza română modernă, comparabil cu Lovecraft și Tolkien.” ■ La *Poșta redacției*, Geo Dumitrescu îl întâmpină pe I.B. Lefter: „Par să existe și unele semne de poezie (alături de stângăcii și nesiguranțe), în această frenezie neagră, cam «făcută» și prea puțin convingătoare (în care «iubirea mare» rămâne o simplă declarație nebuloasă, fără

ecou). Să vedem ce mai urmează.” □ Tot aici, câteva rânduri pentru G. Dorian: „Mulțumiri pentru carte și pentru urări! (E ciudat că dedicația dv. nu prea se potrivește cu prefața, care mai are, de altfel, și alte semnificații și explicațiile lacune!) Mult succes cenaclului dv. și tinerilor săi membri!” □ Printre corespondenți, „O nepoțică.” Nu alegerea unui pseudonim literar, ci faptul că autoarea nu-și divulgă identitatea nici în epistola „confidențială” îl îndeamnă pe titularul rubricii să (se) întrebe: „De unde s-o fi iscat oare această modă reprobabilă a «scrisorilor anonime»?” □ În grupajul de la *Atelier literar*, poemul *Noi* de Aurel Dumitrașcu: „Nu-mi poți strica zidăria/ nu există cutremur/ pentru sufletul meu/ toată ziua îți sunt liră/ și dor/ și lacrimile fericirii/ curg pentru amândoi/ Ne-am obișnuit cu vise,/ cu «măine»/ și cu sărutări,/ de aceea suntem/ atât de siguri pe noi,/ pe mâinile/ întinse/ unele spre altele.” ■ Mircea Micu îl parodiază pe Cezar Ivănescu. ■ Ultima pagină găzduiește eseu *Eminescu și eposul național* de George Muntean. ■ Pornind de la o scrisoare „detectivistică” din noiembrie 1975 a lui Mihai Ursachi, este lansată întrebarea *A cunoscut Rilke „La steaua?”*. Iată ce nota poetul ieșean: „Citim o poezie de Rainer Maria Rilke, scrisă, în orice caz, după 1906. Ultima strofă amintește în mod izbitor cunoscuta poezie a lui Eminescu «La steaua». Asemănarea nu constă numai în idee, ci merge până la identitatea noțiunilor. Dacă este foarte probabil ca Eminescu să fi citit poezia cu aceeași temă a lui Gottfried Keller, e mai puțin probabil ca Rilke să fi cunoscut poezia lui Eminescu. Întrucât versiunea românească încercată de noi este departe de a fi perfectă, o propunem cititorilor alături de textul original.” ■ La *Mapamond*, Dumitru M. Ion publică însemnarea „grecească” *Athine, Delfi, Mikine*.

21 ianuarie

• [„Scânteia”, nr. 10 393] Traian T. Coșovei scrie despre *Vocația pionieratului*, un reportaj despre Institutul „C. I. Parhon.”

• [“Viața studentească”, nr. 3] M. N. Rusu remarcă *Imaginea eleată a sentimentelor*, în placheta Gabrielei Melinescu, *Împotriva celui drag* (Ed. Eminescu, 1975): „Poezia Gabrielei Melinescu are, în rândul destul de redundant al poeziei noastre feminine, darul inefabil de a transforma tot ce este viață și proces – în elemente eleate. În acest sens, ea este originală, generată de o fulgurantă concepție poetică, dar care, ca poezie erotică în general, ea este și unilaterală. Din păcate, e cercul vicios al poeziei feminine, din care aceasta n-a ieșit încă.” □ La rubrica *Aflăm cu emoție* sunt ironizate încercările de interpretare blagiană din punct de vedere semiotic ale Alexandrei Indrieș, din volumul *Corola de minuni a lumii*, Ed. Facla ■ Rubrica *Dialoguri esențiale* conține un interviu luat de Tudor Opreș lui Aug. Z. N. Pop, relevând *O pagină inedită din istoria revistelor studentești*, și anume revista studentească „Sepia” (apărută în 1930, în 200 de exemplare format „carte poștală”) în care au semnat Arghezi, Aderca, Streinu, Cioculescu, fiind republicat din primul nr. din „Sepia” textul

lui Arghezi – *O revistă, o floare*. Prof. Z. N. Pop conchide: „În cele mai multe cazuri, revistele studențești din tinerețea mea erau un act de frondă literară, de opoziție față de amestecul politicianismului burghez în aula universităților și față de doctrina estetică universitară... Ele au însemnat și o binevenită și utilă ucenicie literară, o școală cetățenească a cinstei morale și a curajului de a spune adevărul într-o lume a minciunii convenționale pe care o demască Max Nordau. Mulți dintre colegii mei, editori de reviste frondiste, au îmbrățișat idealuri progresiste și au colaborat la reviste de stânga (Al. Sahia) Traectoria de peste 120 de ani a revistelor studențești, cunoscute fragmentar și cel mai adesea imperfect își așteaptă cercetătorii și poate studiile fundamentale care vor arunca lumini mai adânci și mai ample asupra istoriei literaturii și presei literare românești.” □ Dinu Flămând consemnează o premieră la Teatrul dramatic din Baia Mare, *Șvejk în al doilea război mondial* de B. Brecht.

22 ianuarie

• [„Scânțiea”, nr. 10 394] Aflăm că *La Atena a apărut volumul: „Nicolae Ceaușescu – Pace și colaborare în Balcani și în întreaga lume” Lucrare prefăcută de acad. Constantin Tsatsos, președintele Republicii Elene.*

• [„România literară”, nr. 4] Semnează versuri Virgil Teodorescu, Radu Cârnci, Victor Nistea, Ion Iancu Lefter, Ion Burcă, Zeno Ghițulescu, Radu Selejan, Vasile Andronache, Olga Neagu, Sergiu Adam, Geo Bogza. De asemenea, este publicată proza lui Mircea Oprea, *Muntele care descântă*. ■ În *O interpretare stranie a poeziei românești*, Darie Novăceanu realizează o critică dură a studiului lui Al. Piru, *Poezia românească contemporană (1950-1975)*, căruia îi găsește mai multe defecte: „În fața acestei cărți, mă văd obligat, totuși, să spun câteva lucruri: nu-mi plac deșerturile construite de oameni. Am citit cartea cu atenție și distanță, iar acum, când actul lecturii e închis de câteva săptămâni, senzația de acru nu se dezlipește dintre cuvinte.” În primul rând, i se reproșează autorului faptul că cercetarea poeziei „este executată [...] în afara oricărei perspective istorice.” Darie Novăceanu pune de asemenea sub semnul întrebării calitatea studiului filologic întreprins de Al. Piru: „În al doilea rând, îi lipsește acestei cărți o reală cercetare filologică. Acea acribie despre care vorbea Tudor Vianu, singura în măsură să-l ajute pe cercetător pentru a explica istoric un text și pentru a-l aprecia estetic.” Acesta îi impută autorului și manifestarea disprețului față de anumiți poeți: „În al treilea rând, deci, cercetarea acestui interval poetic de către Al. Piru nu este lipsită de un fanatic cult al disprețului. Nu-i lipsesc falsele afirmații, lectura neatentă, nici limbajul îngenuchiat sub rețete de bulevard și cafenea.” Concluzia articolului este lipsa de talent a lui Al. Piru în domeniul hermeneuticii literare: „Sunt sigur că un tânăr va veni și va șterge multe din aceste 527 de pagini – care dovedesc definitiv că Al. Piru nu are niciun fel de chemare pentru interpretarea poeziei – și va așterne pe ele gânduri adevărate.” ■ În *Lecturi eminesciene*, Gh. Ceaușescu

susține că sub aparenta facilitate a versurilor poetului se află o rețea complexă de semnificații: „Ne aflăm în fața unei poezii în care cuvintele sunt purtătoare de sensuri simbolice ascunse, implicând pentru deslușire meditația Cascada de simboluri organizată într-o viziune proprie este acoperită de magia sonoră a cuvintelor. Dar cine are urechi de auzit găsește, pe lângă fascinația melodică a versurilor, una mai adâncă: o simfonie a ideilor, proprie numai poeziei autentice.” ■ Constantin Țoiu observă că, din punct de vedere stilistic, discursurile lui Mihail Kogălniceanu reflectă evoluția României moderne: „O analiză a stilului și vocabularului ar dovedi cu prisosință (și un critic probabil o va face cândva) că scrisul și arta oratorică a lui Mihail Kogălniceanu, desfășurată pe o perioadă de cincizeci de ani, reflectă etapele de dezvoltare ale României moderne.” ■ În *Pus în cauză de Camil Petrescu... (II)*, Șerban Cioculescu își continuă considerațiile din numărul anterior privind volumul *Note zilnice*: „Nu e oare Camil o autentică și nesecată cutie cu surprize? Din această perspectivă, *Note zilnice* sunt desigur o adevărată comoară. [...] Camil are violențele timidului și susceptibilitățile unui egolatu, care se crede unanim contestat. N-a fost niciodată în această situație, dar era sincer când o scria *Jurnalul* său e o lectură tristă, pentru cine l-a cunoscut, l-a prețuit și l-a iubit, *tale quale*.” ■ În *Erudiție și artă*, Nicolae Manolescu remarcă plăcerea lui Mircea Zăciu de a explora în *Lecturi și zile* teritorii marginale, necunoscute sau ignorate ale istoriei literare: „E vorba, neîndoielnic, de o curiozitate arhivistică, de o plăcere de pionier sau de explorator în teritorii virgine. Însă acest nou chip de a face istorie literară își divulgă numaidecât și cealaltă față și anume aceea, cum să zic, artistică: și ea constă în jocul analogiilor și referințelor, în umorul ideii, care revelă o bucurie spirituală de o altă natură decât aceea documentaristă. Din molozurile istoriei literare criticul scoate la iveală materialele pure ale unui univers ascuns, sugestiv și insolit.” ■ În placheta *Starea de iubire* (Facla, 1975), de George Țărnea, Aureliu Goci identifică un sentiment patriotic care „conduce nu numai la admirație pasivă sau la simplă elogiare a valorilor naționale, ci și la acțiune morală.” ■ Mircea Constantinescu semnalează apariția volumului de povestiri *Podul de foc*, de Eugen Teodoru, care „revelează clipe dramatice, unice în felul lor, urmând mai puțin schema narativă a mai vechilor relatări despre ultimul război.” ■ Lucian Raicu subliniază coabitarea contrastelor în placheta lui Al. Căprariu, *Mica autobiografie* (Eminescu, 1975): „amestecul de stiluri din recentul său volum, prezența laolaltă a gesticulației ușor «contestatare» și a fondului liric sentimental. În serviciul celui din urmă, poetul pune îndrăzneli de expresie, o atitudine polemică, de continuă frondă.” ■ În *Înapoi la Savina* (Cartea Românească, 1975), de Mircea Cojocaru, este apreciat de Valeriu Cristea pentru forța sa de evocare: „Cojocaru rămâne un scriitor personal. Prin puterea de evocare a lumii din afară unită cu predispoziția pentru cazul moral, prin lipsa, de obicei, a exceselor, de unde rezultă o «localizare» a erorilor, ferite să se lățească dizgrațios peste pânza narației...”

■ *Incursiuni critice* (Facla, 1975), de Nicolae Ciobanu, reține atenția lui Mircea Iorgulescu prin formula echilibrată stilistic a autorului: „Cumpănită, afabilă, foiletonistica lui Nicolae Ciobanu are în genere un caracter protocolar și chiar notațiile ce par să aibă motivație afectivă [...] capătă valoarea unor simple formule de politete, golindu-se de înțelesul propriu.” ■ Laurențiu Ulici remarcă impetuozitatea poeziei lui Ion Stanciu din placheta *Despre uimire* (Cartea Românească): „Un liric dezlănțuit, cu foarte promițătoare înclinații spre o poezie de factură imnică, este Ion Stanciu...” ■ Ion Brad prezintă și traduce (alături de Dumitru Nicolae) o selecție din volumul *Aforisme* și dialoguri de Constantin Tsatsos. ■ În rubrica de carte străină, Nicolae Balotă semnează articolul *Patimile Elsei Lasker-Schüler*. ■ Florin Chirițescu prezintă și traduce un fragment din Paolo Volponi, *Reprezentare ducală*, câștigător al Premiului Viareggio din 1975. ■ Felicia Antip publică articolul *Biografii subiective*. ■ În secțiunea *Atlas*, Ana Blandiana semnează textul *O inserare...* ■ În *Un dialog despre roman*, Ion Vlad narează principalele momente ale vizitei la Leningrad cu ocazia colocviului româno-sovietic despre roman.

● [„**Tribuna**”, nr. 4] Număr dedicat Unirii din 24 ianuarie 1859. ■ Sunt publicate versuri de Valeriu Bârgău, Radu Cosașu (în secțiunea *Cronica de trei secunde*), fragmente din volumul *Aforismele lui Brâncuși* (în curs de apariție la Ed. Dacia), îngrijit de Constantin Zărnescu, proză de Emil Poenaru și Gabriel García Márquez (în traducerea lui Radu Ilin). ■ Ioana Em. Petrescu urmărește declinările mitului Daciei în opera lui Mihai Eminescu în articolul său *Sentimentul patriei și sensul istoriei*: „Mitul romantic al Daciei-paradis pierdut se regăsește în opera lui Eminescu, îmbogățit însă cu ele care încorporează, romanticizându-l, mitul clasic al Romei. Pentru Eminescu, istoria parcurge trei vârste, dintre care primele două (vârsta de dinaintea istoriei, cea a Daciei mitice din *Memento mori* și vârsta eroică a statului natural din *Scrisoarea III*) sunt prin excelență creatoare, iar cea de a treia – contemporană – e resimțită ca un timp de criză, ca un timp al înstrăinării de istorie.” ■ Potrivit lui Victor Felea, formula lirică modernă a lui Dușan Petrovici rămâne intactă în placheta sa *Neînceputa mireasmă* (Facla, 1975): „Dusan Petrovici rămâne fidel formulei sale poetice moderne, structurată pe un metaforism de relief, însă discontinuu și discordant, situându-se astfel într-o categorie de poeți care au profitat, fiecare după înzestrările sale, de îndrăzneța lecție inovatoare a poeziei lui Nichita Stănescu. Bineînțeles, această lecție a fost avantajoasă doar pentru aceia care aveau și ei ceva de spus și a căror sensibilitate s-a dovedit ea însăși o prezență aparte, originală. Și Dusan Petrovici se înscrie printre aceștia, manifestându-se de la început ca posesorul unei ciudate încărcături afective și spirituale unde se puteau distinge mai ales mișcările obsesive ale candorii și revolta împotriva maculării și a inerțiilor constrângătoare, nu fără o slăbiciune totuși pentru anumite elemente naturaliste.” ■ Ion Vlad discută *Notele zilnice* ale lui Camil Petrescu (Cartea Românească, 1975) și *Jurnalul* lui Octav Șuluțiu (Da-

cia, 1975) în textul *Despre jurnal*: „Ce aflăm despre autorul *Patului lui Procust* sau al *Actului venețian* din aceste însemnări privite de Camil Petrescu nu fără scepticism și nu fără numeroase rezerve în ordinea evaluării rolului unui «jurnal»? Prea puțin despre romancier, dramaturg sau despre om (autobiografia poate câștiga o dezvoltare romanescă); în schimb, avem să aflăm opiniile scriitorului despre proprietățile și despre calitatea discursului a-literar al jurnalului ca expresie a unei personalități dispuse să se autoconfeseze. Camil Petrescu refuză jurnalul ca pe «un lucru anost și aproape fără sens» dar, în același timp, îl privește ca pe un act necesar în absența efortului de a produce literatură (adică a unui discurs organizat și bazat pe o ordine interioară, riguroasă), ca pe un dosar care înregistrează seismele unei gândiri neliniștite, în conflict cu lumea.”; „Exaltat sau, dimpotrivă, pândit de scepticism și de gândul sinuciderii, veleitar sau, altădată, conștient de meritele sale reale, suspicios, îndrăgostit de literatură și urmărind cu luciditate diagrama creației românești interbelice, Octav Șuluțiu notează într-un jurnal care ține de memorialistică dar și de o posibilă fișă istorică pentru un destin literar.” ■ În *Proiecte eminesciene*, Vasile Sav discută năzuințele literare ale lui Mihai Eminescu, care aveau în vedere reliefarea idealului național: „Că Eminescu urmărea cu stăruință ilustrarea artistică a idealului național, o dovedesc proiectele *Horiadelor*, în care intenționa să introducă și figura lui Iancu, și tabloul dramatic *Mureșanu*. Proiectele eminesciene implică o viziune eroică a istoriei, vaste resurse epice și puterea reprezentării unor conflicte tragice.” ■ Al. Căprariu este prezent în rubrica *Sport* cu textul *Hochei*. ■ N. Prelipceanu explorează cartea lui Mircea Malița, *Fire și noduri*, în *Călătoria ca stare de spirit*: „Pentru Mircea Malița, autor al unor cărți de răsunet, precum *Cronica anului 2000*, *Aurul cenușiu*, *Idei în mers*, ca să nu cităm decât o anume categorie, călătoria înseamnă mai mult decât prilej de reflecție fină și ascutită asupra istoriei, sufletului și civilizației popoarelor, decât desfătare ușoară egal odihnă a spiritului. Această trăsătură se accentuează până într-atâta încât o carte precum *Fire și noduri*, așa de exact intitulată, aproape că nici nu cuprinde frazele obișnuite ale cărților de călătorie, frazele menite a-l fixa, cu vanitate aproape deșartă, pe autor în peisajul, natural, uman sau cultural, descris.” ■ Placheta *Cântec de trecut Akheronul* (Cartea Românească, 1975), de Dorin Tudoran se află în atenția lui Ion Cocora în cronică *Un poem de riguroasă elaborare*: „Poezia pentru Dorin Tudoran, aceea din *Cântec de trecut Akheronul*, este un ritual de inițiere, o ambițioasă metaforă, de o remarcabilă unitate de viziune și stil, prin care se aspiră, neliniștit și grav, la prefigurarea unei originale meditații despre existență și arta poetică.”

23 ianuarie

• [„**România liberă**”, nr. 9718] Ion Drăgănoiu recenzează volumul de poezii al lui Al. Căprariu, *Mica autobiografie*, remarcând „un flux de expresie contemporan”, „o hipersensibilitate a lectorului modern, dornic să refacă tea-

trul lumii și într-un mediu familiar.” □ M. Petroveanu anunță apariția culegii de articole, de eseuri și „marginalii la teme, figuri, situații semnificative pe plan literar, general-cultural sau științific”, *Stil și persoană*, semnată de Ion Vianu, pe care, apropiindu-l de Tudor Vianu, îl consideră „un mânuitor de idei în haine de mare ținută literară.”

• [„Scânteia”, nr. 10 395] Ion Lăncrănjan scrie *Despre Patrie*: „Patria mea, patria noastră, a tuturor, e o țară cum sunt atâtea altele, deosebindu-se totuși de celelalte țări cum se deosebește un lucru de alt lucru, fiind mai altfel, nu neapărat mai bună, dar mai altfel, nu cu orice preț mai sensibilă, dar mai altfel, deschisă binelui și spre bine, din toată inima!”

• [„Contemporanul”, nr. 4] La secțiunea *Jurnal de lector*, Dumitru Micu prezintă patru cărți. □ Mircea Micu: *Vânătoarea de seară*: „Pentru a intra în climatul ei, piesa titulară poate fi luată drept punct de reper. Lansând chemarea la o aventură cinegetică imaginară, poetul compune implicit un crochiu de tablou rubensian.” □ Mihai Negulescu: *Ceremonie în albastru*: „Nostalgia meleagurilor natale și emoția de a le regăsi, bucuria de a trăi în patrie și de-a vedea prosperând alimentează și inspirația lui Mihai Negulescu, în *Ceremonie în albastru*, ca și în volumele anterioare, de altfel. Cheia muzicală e, însă, natural, alta, frecvența cea mai mare pe portativ având-o bemolii și tablourile sunt pictate în tonuri mai stinse, pillatiene” □ Gheorghe Istrate: *Zodia șarpelui*: „Mai mult decât volumul imediat anterior, *Zodia șarpelui* lasă impresia de elaborare la rece, de urmare a unui program. Poemelor le lipsește suplețea, palpitul de sensibilitate ingenuă; în loc de nervuri, multe din ele au o țevărie sticloasă.” □ George Chirilă: *Masca Diotimei*: „De inspirație erotică, recurând la o figurație în bună parte mitologică, invocând personalități ilustre ale Antichității, poemele cuprinse în *Masca Diotimei* de George Chirilă sunt mai curând segmente ale unui unic poem, ale unei lungi, nesfârșite orații... în ansamblu de o solemnitate imnică.” ■ Dan Grigorescu semnalează apariția traducerii *Scrisorilor despre Cézanne ale lui Rilke*: „Traducerea lui Adrian Hamzea, precisă, conștientă că textul lui Rilke este, aici, abia atins de aripa lirismului, că este un text-confesiune, nedestinat inițial tiparului și că, deci, trebuie să i se păstreze echilibrul între exactitatea stilului epistolar obișnuit și accentele de intensitate poetică, inevitabile, totuși, într-o carte a lui Rilke.”

• [„Cronica”, nr. 4] Editorialul *Noi înșine* este semnat Cronica: „Peste puțin timp, încă una dintre hotărârile Congresului al XI-lea al partidului va fi transpusă în viață: Congresul consiliilor populare și al președinților consiliilor populare. Este, deci, încă un fapt care probează realismul gândirii noastre, certitudinea cu care materializăm orice act de gândire comunistă, fermitatea cu care partidul, întregul popor, se preocupă de realizarea fiecărui proiect.” ■ I. Boicu marchează unirea din 24 ianuarie cu textul „*Ziua ce-au împlinit porunca ce din veac...*”: „Zi de sărbătoare pentru români, zi devenită simbol, semnificând începutul împlinirii ireversibile a unei aspirații seculare: unirea românilor

într-un singur corp statal; un țel către care au năzuit generații, pentru care s-au jertfit cele mai luminoase figuri ale istoriei patriei, care, într-o străfulgerare, a prins trup sub scutul lui Mihai Viteazul; un țel ce s-a întemeiat și legitimat pe unitatea de teritoriu, pe unitatea etnică, pe unitatea de limbă, pe unitatea de credință și obiceiuri, la care timpul a adăugat comuniunea economică și unitatea vieții spirituale.” □ Despre acest eveniment scriu și Alexandru Porțeanu (*Valeriu Braniște în Moldova*), A. Stanciu (*Un deputat țăran în Adunarea ad-hoc a Moldovei*), Emil Diaconescu (*Ciprian Porumbescu și Imnul Unirii*). ■ Liviu Leonte semnează *Teodor Mazilu, romancier*, o cronică literară la *Într-o casă străină* de Teodor Mazilu, : „Această lume amintește prin bizarul și anacronismul ei de cea a ultimului roman al lui G. Călinescu, *Scrinul negru*. Fără să beneficieze de o forță creatoare comparabilă cu cea călinesciană, *Într-o casă străină* se recomandă prin calitățile de moralist ale lui Teodor Mazilu, capabil oricând să extragă din materia romanului concluzii privind o umanitate imperfectă.” ■ Const. Ciopraga publică prima parte a textului *Un elegiac în lumină: Camil Baltazar*: „Nimic mai contrastant ca expresie poetică, decât duritățile *blestemelor* argheziene în raport cu diafanitățile lui Camil Baltazar, care pune surdina nu numai flautului, violinei, dar și propriei voci, cultivând – în paginile caracteristice – confesiunea șoptită, despletită, aproape aeriană.” ■ În *Mențiuni critice* citim: □ Alina Iacobitz prezintă *Clovnul nevăzut* de Alexandra Târziu, Editura Ion Creangă: „O paletă expresivă, bogată și nuanțată, dă tabloului de ansamblu o relevabilă armonie cromatică, amintind strălucirile de o domestică încântare ale ilustratelor de Anul Nou.” □ Victor Rusu scrie despre *Reportaj despre un reportaj* de Alexandru Stark: „Alexandru Stark, pe lângă capacitatea de a regiza cu aplomb dezbateră nuanțată a unei problematice complexe, posedă și știința de a angaja conștiințe într-un *sui generis* forum cetățenesc zidit din cuvinte, fiind (și aceasta mi se pare lucrul cel mai de preț pe care și-l poate dori un publicist de vocație!) un eficient catalizator al opiniei publice.” □ Corneliu Popel recenzează *Scrisori din Scandinavia* de Ioan Meițoiu: „*Scrisori din Scandinavia* (Ed. Ion Creangă, 1975), fără a fi un model al genului, atrage atenția prin perseverența cu care autorul insistă în redescoperirea Nordului mitic.” ■ Despre *Dinamismul spiritual al artei* scrie Mircea Mancaș: „Prin artă, libertatea presupune concepția clară a idealurilor și marilor îndatoriri de ordin etic-social ale omului contemporan. Prin artă, omul zilelor noastre descoperă noi forme ale spiritualității, contribuind activ la realizarea aspirațiilor generale ale omenirii. Căci arta depășește realitatea, incorporând elemente ale «imaginar»-ului de azi, premise ale constituirii valorilor universale de mâine, orientate în vastele construcții ale lumii socialiste, în conformitate cu concepția materialismului filozofic marxist, într-o acțiune politică atestată de etapele apropiării de cea mai înaltă formă de organizare a societății umane: comunismul.” ■ Al. Arbore semnalează apariția albumului monogra-

fic *Brăduț Covaliu*, scrisă de Ion Frunzetti: „Conștient că are drept partener un pictor-poet aflat încă în fierbere creatoare, deci cu posibile etape desprinse de cele parcurse și – în același timp – cu talent nu rareori controversat, Ion Frunzetti a apelat la cele mai variate mărturii spre a prinde dominantele acestei certe personalități plastice aflată în plină mișcare.” ■ Din *Moment* reținem: □ *Eminescu*: „Între 15 și 18 ianuarie s-au desfășurat la Botoșani «Zilele de teatru Eminescu» organizate cu prilejul sărbătoririi a 126 de ani de la nașterea poetului. Programul a fost bogat și organizat cu chibzuințe. Din textele lui Eminescu au fost prezentate: *Decebal* (premieră absolută), *Bogdan Dragoș* și *Mira* (toate susținute de Teatrul «Eminescu» din Botoșani); cu piesa *Bogdan Dragoș* a susținut un spectacol și Teatrul «Ion Creangă» din București. Teatrul «Victor Ion Popa» din Bârlad a prezentat spectacolul-lectură *Eminescu la Viena* de Stelian Vasilescu, iar Teatrul de păpuși «Vasilache» din Botoșani a susținut un spectacol cu *Călin Nebunul*, dramatizare de Const. Brehnescu. Programul a fost întregit de recitaluri de poezie și de un colocviu pe tema teatrului eminescian.” □ *Serile „Cronicii”*: „La sediul revistei «Cronica» a avut loc, de curând, a doua întâlnire cu cercul *Prietenii «Cronicii»* și membrii Cenaclului «Lupta cu inerția» de la Atelierele Nicolina Desfășurată într-o ambianță de dezbateri pe marginea unor probleme de artă și literatură, sugerate de activitatea desfășurată la Clubul dezbaterilor de artă și literatură, sugerate de activitatea desfășurată la Clubul dezbaterilor de artă de la Atelierele Nicolina, întâlnirea s-a întregit prin câteva lecturi din creații proprii (Const. Tacu – poezie, Const. Hușanu și Petru Pruteanu – proză), totul inclus unui remarcabil recital folk, oferit de formația *Estudiantina*, compusă din Nicu Popârlan, Petronela Olaru, Nicu Mihai și având în mare parte repertoriul alcătuit din melodii pe versuri de poeți ieșeni. Din partea revistei au participat Ștefan Oprea, secretar general de redacție, Al. I. Friduș și Al. Pascu. □ La Casa de cultură a sindicatelor din Iași, redacția revistei «Cronica» s-a întâlnit cu membri ai cenaclului literar «Viața nouă». După o expunere pe tema *Adevăr și valoare în arta reportajului*, prezentată de criticul de artă Al. I. Friduș, au urmat discuții privind profilul și dimensiunile educativ-informative ale revistei «Cronica». În care sens, opinii avizate, de reală oportunitate pentru planurile de perspectivă ale revistei, au susținut Constantin Matei, Valentin Bujor și Costică Varganici.” □ *Arta traducerii*: „În «Contemporanul», Laurențiu Ulici (după părerea noastră prea indulgent cu niște tălmăciri apărute în revista studentescă «Echinoux»), subscie unui adevăr de necontestat referindu-se la traducerea lui Esenin în românește: «... versiunea lui George Lesnea e inegalabilă. Între poezia marelui poet rus și traducătorul său român s-a creat, se pare, o legătură de tipul celor de consubstanțialitate. Cazul ideal al traducătorului». E o rostire neechivocă venită să ne bucure și să confirme o mai veche convingere a noastră.” □ *Aniversare*: „Asociația scriitorilor din Iași a sărbătorit recent pe Al. Andri-

escu cu prilejul împlinirii vârstei de 50 de ani. Present în viața literară încă din perioada studiilor universitare, Al. Andriescu s-a consacrat criticii și istoriei literare, unde a adus remarcabile contribuții apreciate de iubitorii literelor românești. Cronicar literar cu un acut simț al valorii, onorând în această postură paginile revistei noastre, Al. Andriescu se preocupă sistematic de literatura actuală, căreia i-a dedicat exegeze de înaltă ținută. [...] «Cronica» îi adresează pe această cale urările sale de sănătate, de noi și importante succese în activitatea literară.” □ *Omul și apele*: „Aceasta este tema pe care se structurează nr. 10-11/1975 al revistei «Secolul XX». De la potop citire și până la inundarea Florenței din 1966 ori, mai încoace, până la diluviile care au pus la grea încercare orașe și țări de pe mai toate continentele, omul a intrat într-o confruntare adeseori dramatică cu stihiiile oarbe ale naturii.” □ *Jurnalul lui Titu Maiorescu*: „În seria de «Memorialistică» a Editurii Minerva a apărut primul volum al *Jurnalului* lui Titu Maiorescu (715 p.). Ediția este îngrijită de Georgeta Rădulescu-Dulgheru și Domnica Filimon, iar studiul introductiv îl semnează profesorul Liviu Rusu. Volumul întâi cuprinde perioada octombrie 1855 – martie 1859, precum și corespondența purtată cu diferite personalități ale timpului, cu familia etc.” □ N. Irimescu, *În câteva cuvinte*: „Pornind de la sărbătoarea lui Mihai Eminescu, Geo Bogza ne emoționează din nou: «Orice pagină am fi început, pe orice ocean am fi pornit, în orice catedrală ne-am afla, se cuvine ca, în această zi, să ne oprim o clipă, să întrerupem totul, și, cu o floare în mână, să ne îndreptăm spre îngerească statuie din fața Ateneului, simbolul cel mai pur a tot ceea ce a putut da mai pur neamul de oameni în ființa căruia foșnesc, apele și pădurile Carpaților».” ■ Traian Filip publică *Însemnări de călătorie*, sub titlul *Sanctuarul păsărilor*, un fragment din volumul *Spre Kilimandjaro*, în curs de apariție la Editura Dacia ■ Versuri semnează George Lesnea (24 ianuarie 1859), Constantin Ștefuriuc (*Țara din muguri*), Emil Nicolae (*De memorat; Această lumină; În casa tatei; Zăpada ca o femeie*), □ Din proză citim *Pantofii* de Val Gheorghiu. □ Petre Botezatu revine la *Exerciții cu Măiestrie*.

• [„Munca”, nr. 8317] În *Columna*, Dumitru Almaș publică *Unirea - fenomen al permanenței*. ■ Cu titlul *Vă propunem spre lectură*, Mihai Cernat prezintă culegerea de nuvele *Miresele* de Eugen Barbu: „Eugen Barbu e un prozator cu mare dispozibilitate pentru povestire. Condeiul său de nuvelist are forță și originalitate. Autorul are știința creării atmosferei, din câteva linii, din câteva situații conturează cu mare putere expresivă un mediu social, o stare sufletească. Darul de povestitor al autorului se amplifică în conștiința cititorului și grație limbajului folosit ce are o personalitate aparte, mustind de vitalitate și șocând prin culorile tari pe care le folosește. [...] Ca nuvelist, Eugen Barbu este, nu de puține ori, extraordinar. Dar, din dorința de a fi mereu altul, se joacă uneori prea dezinvolt cu maniera de a scrie, ceea ce dă uneori un aer de instabilitate șocant pentru un talent ca al său.” □ În *Meridiane* se anunță că

La Atena apărut volumul „Nicolae Ceaușescu – pace și colaborare în Balcani și în întreaga lume.”

• [**„Orizont”, nr. 3**] Impresionat de „eleganța profesională cu totul remarcabilă” a volumului *Engrame* (Ed. Albatros, 1975) a lui Ion Negoieșcu, C. Ungureanu reliefează metodic în cronica sa literară latura de polemist a criticului studiat, „civilitatea replicilor” și „franchețea refuzului.” ■ Lizica Mihuț realizează un interviu cu prof. univ. dr. Pompiliu Marcea, de la Universitatea din București pe tema *Slavici și literatura transilvană*. ■ Gheorghe Iancovici teoretizează asupra concepției despre sublim a Hortensiei Papadat-Bengescu, scormonind prin articolele de atitudine ale romancierei publicate în *Viața Românească*, *România literară*, *Sburătorul* și folosindu-se de esteticile lui Kant, Hegel, Hartmann și Liviu Rusu asupra frumosului și sublimului (articolul *Hortensia Papadat-Bengescu și conceptul sublimului*). ■ La rubrica „echo”, este anunțată obținerea premiului Herder pe anul 1975 de către Nichita Stănescu, care este întrebat de Petre Pintilie: „– *Ce semnificație atribui acestor lauri?* – Premiul Herder se referă la întreaga literatură contemporană și, în primul rând, la toată generația mea de poeți și prozatori în jurul, și mai ales trecuți de 40 de ani, care azi fac gloria literaturii noastre și mâine vor face gloria Europei. Clipă de clipă, noi, cei de 40 și ceva de ani, facem elogiul mării prietenii care ne leagă pe toți și vom face ca numele de scriitor român să fie așezat pe sigiliul prieteniei cu toate popoarele lumii. Adevăresc, ca scriitor român și ca prieten al marilor noștri scriitori de azi, că noi putem și suntem datori să străbatem lumea cu gândul ființei unice a neamului românesc, cu floarea primăverii și cu floarea zăpezii.” ■ Lucian Alexiu îi dedică laureatului premiului Herder un eseu despre poezia „necuvintelor” în care se întrepătrunde „limbajul liric tradițional cu cel teoretic ori tehnic”, după ce precizează în introducere că: „Nichita Stănescu, cel de-al șaselea scriitor român căruia i se acordă premiul Herder, după Tudor Arghezi, Alexandru Philippide, Zaharia Stancu, Eugen Jebeleanu și Zoltán Franyó.” (articolul *Nichita Stănescu, laureat al premiului Herder*) ■ Poezie de Al. Jebeleanu și Aurel Gurghianu. ■ Dan Manolescu îl prezintă publicului românesc pe scriitorul american John Steinbeck (1902-1969) și traduce un amplu fragment din volumul *The Long Valley*.

• [**„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 268**] Un omagiu *Conducătorului*, prin *Așa îl știe țara*, versuri de Ioan Costea și articolul în redacție *Brațul și vocea poporului*. □ Debut poetic: Ioana Proca. □ Cronică teatrală de Dinu Săraru, la premiera dramei *Viața unei femei* de A. Baranga. ■ *Cine plătește* – un nou episod din seria „Europa Liberă”, cu polemistul Eugen Barbu, „clientul” fiind de această dată D. Țepeneag: „Autor a două broșuri, intitulate *Frig și Așteptare*, care puse una peste altă nu ar întrece grosimea unui tăiș de lamă, și a câtorva articole de frondă publicate într-o revistă condusă prin 1970 de un zgomotos scriitor ratând și el «evaziunea» în lumea apuseană de unde s-a întors cu coada între picioare (n.b. Nicolae Breban), D. Țepeneag a debutat pre-

cum un cascador, aruncându-se de la etajul unei clădiri din Piața Victoriei și rupându-și un picior în dorința de a atrage atenția lumii literare asupra lui, fără să reușească. Adept al curentului oniric (alături de numiții Ivănceanu, Oișteanu și Paul Goma – dintre care numai ultimul ne mai face cinstea de a locui printre noi) D. Țepeneag scoate la Paris o revistă – *Cahiers d'Est* – al cărui scop obscur nu e mărturisit dar pe care-l ghicim cu ușurință... să ne creadă atât de naivi încât să bănuim că nu e preocupat decât de cerințele estetice de care simțea atâta nevoie și pe care nu le-a putut găsi pe malurile Dâmboviței, preferând exilul? [...] Cu toții, acești vânzători de muze, vor să fie aureolați cu cununa de martiri, dar, vai, anii trec și nu am auzit încă de marile cărți ale lui Oișteanu, Ivănceanu și acest Țepeneag, care anunță la Paris un volum, probabil tot atât de adormitor ca și broșurile lăsate amintire nouă în rafturile prăfuite ale bibliotecilor, de unde nu le scoate nimeni. [...] Cine plătește tipărirea revistei al cărei redactor șef este D. Țepeneag, și cui se adesează ea, pentru că bănuim că în capitala Franței apar destule publicații care nu interesează pe nimeni și nu credem că bieteile sale *Caiete* ar face lumea să se îngheșue la chioșcuri. Și dacă mentorul lor nu-și amintește de unde ia solda, poate că o să-i amintim adresa, de aici, de la București.”

24 ianuarie

- **[„Scânteia”, nr. 10396]** Ion Țugui semnalează apariția volumului *Mitologii subiective* de Octavian Paler, Editura Eminescu: „Sentimentul de cordial companion printr-o lume de simboluri și idei face *Mitologiile subiective* deosebit de profitabile pentru cititor. Indiferent de orientările acestuia privind miturile – de multe ori zdravene prejudecăți – cartea îl îndeamnă să gândească. Este cea mai rezistentă calitate a acestei cărți – egală cu o limpede expresia a respectului față de cititor.”

- **[„Flacăra”, nr. 3]** Nichita Stănescu publică poemul *România eternă*. □ Pe pagina intitulată *Unire în cuget și simțiri*, sunt selectate o serie de citate semnate de Mihail Kogălniceanu, Bogdan Petriceicu Hasdeu, Al. Papiu-Ilarian și George Barițiu, precum și poezia *De două mii de ani* de Teodor Capotă. □ În *Rubrica mea*, Șerban Cioculescu scrie „*Porțile lui Caragiale*”, articol dedicat rubricii Faptul divers din „Scânteia.” ■ Cornel Moraru, în *Cronica literară*, scrie despre *Resurecția poemului istoric*, o apreciere la *Cronica lui Stavrinos* de Gh. Tomozei. ■ Zoe Dumitrescu-Bușulenga prezintă volumul lui Octavian Paler, *Mitologii subiective* (Eminescu): „De fapt, o atare înțelegere, modernă, a miturilor Greciei antice săvârșește și Octavian Paler în neobișnuita sa carte, *Mitologii subiective*. Spunem neobișnuită, pentru că această carte nu intră în canoanele comune ale evocărilor eline. Ea cuprinde mai degrabă o confesiune, adâncă și chinuită în resorturile ei ascunse, plină de aspră, modernă poezie în expresie. Dar în eleganta sa discreție și în puterea sa creatoare, autorul structurează fluxul mărturisirilor despre cunoaștere, despre

lupta cu monștrii interiori, despre viața morală și filozofie, în capitole scurte purtând acele binecunoscute și iubite nume: Oedip, Anteu, Ulise, Narcis, Apollo, Dionisos și așa mai departe. Aflat pe pământ elin, pe o bucată mărunță de țărm la malul mării, urmărind natura și anotimpurile în cumintea, legiuita lor cursă eternă, eroul își extinde enorm aventura interioară. Ea se configurează ca o însumare a tuturor ipostazelor mitologice majore, ca o uriașă memorie a omenescului în arhetipuri. Ființa interioară a eroului îi cunoaște pe toți și-i înțelege pe toți, fiindcă le-a trăit integral experiențele și luptele de atâtea soiuri, de la Achile și Ajax, la Hercule, Sisif, Tezeu și până la Anteu, Prometeu și Oedip. Vorbind despre marii învingători ai destinului, ai fragilității omenești, ai monștrilor lor, eroul își spune cu claritate opțiunile pentru ei, pentru cei care nu uită și recapitulează neîncetat, în mod necesar, pentru a-și putea duce mai departe luptele. Întâietățile în sensul acesta le au desigur Oedip, cel care a acceptat jertfa pentru a-și arăta libertatea, Ulise, îndrăgostitul de pietroasa lui patrie Ithaca, Anteu care ținea mereu treaz gândul luptei atingând pământul, Prometeu, titanul superior lui Zeus prin înaintea vederea lui.” ■ În *Faptele și vorbele*, Ov.S. Crohmălniceanu semnează *Literatura și mijloacele de comunicare audio-vizuale*. □ În *Cronica Tv*, Coman Șova prezintă piesa de teatru televizată *Marele vis* de Radu Theodoru. ■ În *Instantanee* sunt publicate câteva fotografii: Ioan Alexandru, „poet de seamă al liricii românești de astăzi” și Eugen Simion, „criticul literar care s-a afirmat afirmând o generație.” □ Eugen Patriche, în *Cronica filmului*, prezintă „*Patima*” și *efectele melodramei*, comentând filmul lui Mircea Veroiu și Dan Pița, realizat după o proză a lui Petru Vintilă. □ Daniela Caurea semnează poezia *Mumă țară*. □ În *Cronica serviciilor*, Aurel-Dragoș Munteanu scrie *A fi încărcător este o meserie foarte onorabilă..* □ În suplimentul *Racul* (92), Teodor Mazilu publică *Să ne scuze doamnele!*, Cornel Udrea – *Entomologii lingvistice* și Ion Băieșu, în *Ridendo*, *Informația*

● [„*Luceafărul*”, nr. 4] Pe prima pagină tronează fotografia domnitorului Al.I. Cuza □ Grigore Arbore scrie editorialul *Imaginea Unirii*, iar Petre Ghel mez poemul *1859*. ■ Ioan Alexandru își dedică *Jurnalul de poet* volumului *Din istoria literaturii didactice românești* de Onisifor Ghibu. ■ În *Viața la zi*, rubrica lui Adrian Păunescu, se „aprinde” sonetul *Lumina mea* ■ La *Ferestre*, Marin Sorescu așază *Flori! Flori!* în memoria unui ilustru confrate: „Glasul lui Dinu Pillat s-a auzit, apărând cu o ineputabilă energie, pricepere și talent, și încolțirea bobului de grâu (era un iscoditor, dornic să-l citească pe ultimul debutant) și legănarea spicului (nu se sfia să salute maestrul). Moștenise averea spirituală și noblețea tatălui, unul din pilonii poeziei române moderne. Această bogăție o risipea cu aleasă generozitate tuturor celor sensibili la estetică și etica esteticului. E imposibil de uitat omul scund, oacheș, atât de iute la gând, privirea curată cu care te învăluia, o privire curată ca lacrima nevărsată sau poate chiar vărsată, căci nu a fost ocolit de ne-

cazuri și greutăți.” ■ Mircea Martin discută, la *Opinii, Despre individualul general în poezie*: „Noi credem că poezia trebuie să aibă acces, într-un fel sau altul, nu la individualitatea conținuturilor sufletești, ci la.. generalitatea lor. Tocmai această generalitate de un tip special se pierde prin obișnuința conceptualistă a limbii și în acest sens vedem caracterul sintetic al poeziei opus caracterului analitic al limbii. [...] Dacă poezia n-ar fi purtătoarea unei individualități generale, mirajul colectiv pe care îl provoacă ar fi de neconceput. Este, poate, nevoie să adăugăm că nu vedem nici o contradicție între generalitatea conținuturilor sufletești și individualitatea expresiei poetice. Individualitatea expresiei poetice are exact rolul de a surprinde generalitatea conținuturilor sufletești cu alte cuvinte, ceea ce e reductibil și transmisibil din complexitatea și diversitatea lor individuală. Dar – precizarea e importantă – reducăția se aplică diversității și nu complexității individuale care, dimpotrivă, e potențată prin poezie.” ■ *Dialogul poeziei românești cu Europa* este analizat de Marin Minicu. ■ Paul Anghel contemplă „*Metamorfozele*” lui Ovidiu într-o traducere românească de acum 170 de ani, datorată logofătului Scarlat Barbu Tâmpăanu, a cărui tălmăcire a rămas inedită până în 1975, când manuscrisul – aflat în posesia lui Nicolae Vasilescu-Capsali – a văzut lumina tiparului, la Ed. Cartea Românească. ■ La *Cronica literară*, M. Ungheanu analizează al treilea volum din *Literatura română între cele două războaie mondiale* de Ov.S. Crohmălniceanu, reproșându-i acestuia modul în care s-a ocupat de E. Lovinescu, „despre care scrie un lung capitol admirativ, dar fără un relief deosebit. Izbitoare este aici lipsa de neînțeles a spiritului critic. Tot ceea ce a scris E. Lovinescu i se pare actualului său emul în afara obiecțiilor. Puține din opiniile lui E. Lovinescu i se par contestabile astăzi, iar procentul de judecăți greșite privește, zice exegetul, numai scriitorii importanți – ceea ce este de la prima vedere inexact.” Cronicarul sintetizează, în final, sincopile și meritele lucrării: „Întreprinzătoare și eficace în cazul autorilor cu o operă nu prea întinsă (a se vedea situația lui Ion Barbu și Urmuz), critica noastră nu este în largul ei în cazul scriitorilor prodigioși și complicați (a se vedea situația lui N. Iorga, M. Sadoveanu, E. Lovinescu). Inteligența și valoroasa retrospectivă semnată de Ov.S. Crohmălniceanu nu învinge peste tot această intenție.” ■ Dorin Tudoran comentează, la *Viața cărților*, volumul de versuri *Viața după o zi* de Nicolae Ioana, „o carte de o remarcabilă ținută lirică”, în care autorul se dovedește „constant cu sine însuși”, perpetuându-și simbolistica și „plăcerea poemului cu teză” (*Idee și vis*). □ *Un roman – posibilitate* își intitulează Voicu Bugariu însemnarea despre *Jurnalul* lui Octav Șuluțiu, „de două ori autentic, mai întâi ca document asupra vieții unui om real, apoi ca text valid din punct de vedere literar.” ■ La cea de-a XXIII-a ședință a Cenaclului revistei *Luceafărul*, condusă de poetul Teodor Balș, au citit versuri Patrel Berceanu, Laurian Cămpăanu (apreciat de Aurel Dragoș-Munteanu și de Dorin Tudoran) și Nicolae Curea (despre care Grigore Hagiu a avut cuvinte încurajatoare). ■ Sunt

prezenți cu grupaje de versuri Constanța Buzea (*Ramuri de alun, Remember, Ca-ntr-un incendiu bolnav de migale, Litanie, Salamandră*), George Alboiu (*Cântarea României*), Valeriu Bucuroiu și Emil Ciuraru. ■ La *Tinerețea clasicilor*, Pompiliu Marcea cercetează „aspirația către epopee” a literaturii române, pornind de la îndemnul *Daciei literare* și încercările scriitorilor pașoptiști, pentru a ajunge la Mihail Sadoveanu, „care avea să dăruiască literaturii, popoului său o epopee vrednică de marile realizări ale genului din literatura universală [...]”. Sadoveanu este singurul scriitor din literatura noastră care a ridicat la rangul demnității literare tagma oștenilor, atât de îndrăgită în literatura europeană prin autori ca Walter Scott, Alexandre Dumas, Sienkiewicz, iar, mai aproape de noi, Aleksei Tolstoi, Heinrich Mann, Maurice Druon. Încercări nu lipsesc la noi nici înainte de Sadoveanu. Dar, cu excepția lui Răzvan al lui Hasdeu, nici un alt oștean nu poate fi reținut. Sadoveanu este, până astăzi, singurul scriitor român la care această tipologie umană a atins rangul clasicității (Jderii, Călimanii, Nicoară Potcoavă cu ai săi, Tudor Șoimaru, Bogdan și Șerban Soroceanu sunt numai câteva exemple), fenomen rar într-o literatură care are peste două secole de evoluție” (*Victoria împotriva timpului*). ■ Nicolae Ciobanu aduce în prim-plan, la *Retrospective*, al doilea volum din *Scrisori către Ioan Bianu*, îngrijit de Marieta Croicu și Petre Croicu (*Scrisori de la Kogălniceanu, Maiorescu, Ibrăileanu...*). ■ Paginile de mijloc ale revistei găzduiesc un grupaj istoriografico-literar așezat sub genericul 1859 – „În Unire stă puterea” – 1976. □ Participă: M.N. Rusu (care află în Iancu Văcărescu *Un precursor al Unirii*), Cezar Ivănescu (*Despre „Hora Unirii”*), Corneliu Vadim Tudor (*Mărturii nepieritoare*), Mircea Florin Șandru („*Le legi nouă, om nou*”) și Eugen Mihăescu (*Pe Milcov, la poarta deschisă a inimilor*). □ Grupajul este întregit de o proză a lui Sorin Teodorescu și de patru strofe patriotice de Vasile Versavia. ■ Cronica de teatru este înfăptuită de M. Ungheanu, care discută spectacolul *Sizwe Bansi a murit*, de Athol Fugard, montat de regizorul Alexa Visarion la Teatrul „Nottara” (*Dificultate acceptată*). ■ Al doilea film al lui Mircea Daneliuc, *Patima*, atrage atenția lui Ion Lazăr. ■ În *Teleeminesciana*, Corina Cristea consemnează modul în care a fost omagiat poetul național pe micul ecran. Programul a cuprins „dezbateră susținută de Zoe-Dumitrescu Bușulenga, Romul Munteanu, Nicolae Balotă și Géza Domokos, «Eminescu în conștiința contemporană».” De asemenea, poeții debutanți care au fost premiați de revista *Luceafărul* pe anul 1975 au oferit un moment artistic. La festivități a luat parte și Cornel Regman. ■ Cronica muzicală este realizată de Costin Cazaban (*Mobilitate*). ■ Eugen Simion continuă, la *Fragmente critice*, studiul *Fantasticul la Mircea Eliade*, semnalând virtuțile acestei proze, dar și înrudirile ei: „Filiația ce se poate stabili în cadrul literaturii române duce, în cazul lui, la Eminescu și la formula *fantasticului metafizic*. Deosebirea este că M. Eliade evită să facă din personajele sale niște filosofi sau visători metafizici, preferând oamenii cei mai banali cu putință, și, în altă ordine, că prozatorul modern e interesat mai mult de mani-

festarea miturilor decât de puțința omului de a egala, prin creație, divinitatea Eliade desparte, apoi, definitiv *fantasticul* de *poezie* în înțeles literar imediat, textul său se supune cu severitate demonstrației epice. În felul acesta, proza fantastică a lui Mircea Eliade ne apare scăldată de lumina unei spiritualități reflexive, fără a fi totuși copleșită de erudiție mitologică și uscată de speculație. Ea a dat fantasticului românesc nota mai sistematic intelectuală ce-i lipsea.” ■ Maratonul foiletonistic „rechizitorial” *Posteritatea lui Lovinescu și profitorii ei* desfășurat de Eugen Barbu în cadrul rubricii *Spirale* ia sfârșit în acest număr. Prozatorul amintește și două studii care se disting prin caracterul lor chibzuit: „Despre Eugen Lovinescu au mai scris Eugen Simion (*Scepticul mântuit*), o carte foarte bine informată, scrisă cu obiectivitate, care se deosebește fundamental de cele analizate până acum, precum și Ion Negoitescu (*Lovinescu*), care a produs, și el, un studiu echilibrat și, mai ales, un portret memorabil al criticului.” Apoi, conducătorul *Săptămânii* se desparte de tema care l-a acaparat un trimestru îndreptându-și atenția spre volumul *E. Lovinescu și antinomiile criticului* de Florin Mihăilescu, „mai puțin violent în conținut ca antecesorii săi, dar, pentru a servi cititorului colecția completă a lucrurilor care adaugă umbre asupra portretului autorului *Bălăucăi*, el nu poate lipsi din serialul nostru.” ■ *La Profil*, Mircea Iorgulescu scrutează cele trei romane publicate de Bujor Nedelcovici, găsindu-le „temeinic elaborate și vădind o dispoziție geometrizantă ce duce uneori la stabilirea de simetrii și corespondențe excesive”, în care „domină o conștiință orgolioasă și abstractă a superiorității morale.” ■ Geo Dumitrescu răspunde la *Poșta redacției*, unde are un sfat pentru A. Dumitrașcu: „Dezamăgitor ultimul plic, plin de pagini fără gânduri și fără inspirație, înnegrite în grabă, «în dorul lelii». Revenirea asupra lucrului scris, după ce a fost lăsat să se «răcească» o vreme, e o parte esențială din chinul și bucuria creației.” ■ Versuri ale poezilor indieni Shrikant Varma și Keshav Malik sunt traduse, la *Mapamond*, de Rodica Melania Culian. ■ *La Parodii*, Mircea Micu se îndeletnicește cu lirica Florenței Albu. ■ Sub genericul *File de istorie, file de epopee*, Mihai Stoian reconstituie activitatea revoluționară din ilegalitate a lui Nicolae Ceaușescu (*Inimă tânără*).

26 ianuarie

• [„**România liberă**”, nr. 9720] Dan Mutașcu prezintă volumul de versuri *Gloria iubirii*, aparținându-i lui Gheorghe Tomozei, prezentat ca scriitor de către Eugen Barbu ca fiind un „zugrav subțire.” Dacă, referindu-se la tomurile anterioare ale poetului (*46 de poeme de dragoste*, *Altair*, *Negru-Vodă* ș.a), criticul Marian Popa sesiza „idilizarea feerică a realității contingente”, Mutașcu vede în *Gloria ierbii* „un poet social și erotic.”

27 ianuarie

• [„**Scânțea**”, nr. 10 398] Ion Lotreanu semnează *Arcul peste timp al literaturii istorice*: „Întreaga istorie a literaturii române este expresia forței scrisu-

lui românesc, este semnul distinctiv al patriotismului funciar al creatorului de valori spirituale adânc ancorat în realitatea social-istorică. Literatura noastră, privită ca sinteză a unor aspirații milenare, este imaginea transfigurată, dar fidelă a însuși destinului istoric al românilor. Opera literară a încercat și a reușit, atunci când a fost încununată de har, să orienteze omul spre adevărurile superioare ale vieții. Sub ochii noștri se produc prefaceri epopeice. Este de datoră creatorului să simtă pulsul vieții și să-l treacă, înobilat de flacăra talentului, în scrieri durabile.”

• **[“Viața studentească”, nr. 4]** □ *Trei tineri prozatori* sunt prezentați și comentați în trei cronici literare: Tudor Octavian și romanul *Noiembrie vitează*, apărut la Ed. Eminescu, 1975 (articol de Mircea Iorgulescu); Mihai Tatulici și debutul său din 1975 la Ed. Albatros cu volumul de nuvele *Ceață și obișnuință* (discutat aici de Al. Piru); Grigore Zanc și romanul *Conul de umbră*, Ed. Dacia, 1975, analizat de M. N. Rusu.

29 ianuarie

• **[„Scânteia”, nr. 10 400]** Ziarul publică *Scrisoarea tovarășului Nicolae Ceaușescu adresată tuturor celor care l-au felicitat cu prilejul aniversării zilei de naștere*: „Mulțumesc călduros activiștilor de partid și de stat, organizațiilor de partid și obștești, instituțiilor de stat, oamenilor muncii care m-au felicitat și mi-au adresat urări cu prilejul zilei mele de naștere. Apreciind aceste manifestări ca o expresie a încrederii și dragostei poporului nostru față de Partidul Comunist Român – în rândurile căruia am crescut și m-am format ca militant revoluționar – adresez tuturor celor care m-au felicitat urări de succes în activitatea lor consacrată îndeplinirii hotărârilor celui de-al XI-lea Congres al Partidului, multă sănătate și fericire!”

• **[„România literară”, nr. 5]** Conține poeme de Gabriel Iuga, Constantin Chioralia, Ion Sofia Manolescu, Adrian Popescu, Geo Bogza, Tudor George, precum și proza *Crescătoria de crapi* de Arnold Hauser (trad. Alexandru Al. Șahighian). ■ În *Istoria ca prezent*, George Ivașcu subliniază importanța reactualizării faptelor istorice în devenirea literaturii: „Această istorie, această trăire a ei la tensiunea unui prezent iluminat de cea mai nobilă perspectivă a desăvârșirii, – această realitate o îmbrățișează acum literatura și artele noastre. Ca dimensiunea majoră a propriei deveniri.” ■ Romul Munteanu subliniază importanța culturii în formarea omului multilateral dezvoltat în articolul *Cultură și educație*: „Omul prezentului și al viitorului nu este omul unidimensional, ci omul multilateral, capabil să utilizeze într-un scop major informațiile diverse furnizate de cultura actuală.” ■ În *Al. Philippide – vocația sintezei*, Ov. Ghidirmic subliniază întâlnirea dintre clasicism și romantism care se află la baza operei scriitorului: „Opera lui Al. Philippide este o sinteză desăvârșită de clasicism și romantism, la care scriitorul a ajuns după o îndelungă automodelare a personalității artistice și prin parcurgerea și asumarea epocilor mari de cultură

ale omenirii, căci vocația sa, cea mai de seamă, este vocația sintezei.” ■ Mihai Drăgan susține necesitatea reeditării primelor trei volume din ediția operelor complete ale lui Mihai Eminescu, realizată de Perpessicius: „Reeditarea ei, mai întâi a primelor trei volume devenite demult rarități bibliofile, ar însemna mai multe lucruri de mare preț.” ■ La împlinirea a 124 de ani de la nașterea lui I.L. Caragiale, Constantin Țoiu îi dedică un articol omagial (*Amintirea și exigența lui Caragiale*): „Pe Caragiale îl mai iubim, – ca scriitor atât de al nostru și al istoriei noastre literare, – și pentru că ura superficialitatea, lichelismul ascuns sub vorbe dezarticulate din cauza lipsei de caracter, – care, el, ordonează totul – fiind un exemplu politic de rigoare, de muncă și de precizie artistică.” ■ În *Tudor Arghezi, critic teatral*, Șerban Cioculescu evidențiază susținerea de către poet a unui teatru lipsit de vulgaritate și dedicat educării spectatorilor: „Dacă teatrul, prin prozaismul specific al expresiei scenice, care aparține acțiunii, nu i-a putut plăcea poetului, fapta sa de cronicar teatral este cu atât mai remarcabilă, cu cât a pledat pentru teatrul de înalt nivel educativ, eradicat de temele frivole ale trunghiului, de vulgaritate și de erotism, pentru susținerea talentelor autentice [...], a unui repertoriu ales, într-un cuvânt, pentru prestigiul nu numai al primei noastre scene, dar și al repertoriilor teatrelor particulare.” ■ În *Tineri poeți*, Nicolae Manolescu se oprește asupra unor voci lirice recente. Conform criticului, în placheta *Mic tratat de glorie* (Cartea Românească, 1973), „Dorin Tudoran e un caligraf desăvârșit al emoțiilor tinerești, plasticizând senzualitatea în imagini subtil ironice.” Anais Nersesian aduce în atenția publicului o serie de poeme corect structurate și „reci”, volumul său *Stampe* (Eminescu, 1975) fiind însă considerat prea eteroclit: „Stampele lirice ale poetei Anais Nersesian sunt corecte și reci, confirmând doar în parte impresia pe care o făcea volumul de debut de acum doi ani. În totul culegerea e prea eterogenă.” De asemenea, Liana Corciu se impune printr-o voce rebelă și inconoclastă: „O atitudine teribilistă și sfidătoare au poeziile Lianeii Corciu din *Pronostic*. S-a vorbit în legătură cu ele de influența lui Gottfried Benn [...], ceea ce e lesne observabil în scriitura rece, conceptuală, în luciditatea antiromantică din acest volum de debut.” ■ În *Odobescu și Dumesnil*, D. Păcurariu evidențiază împrumuturile ideatice făcute de Odobescu din opera scriitorului francez, pe care le-a adaptat totuși contextului autohton: „Pornind de la conferința *Viitorul artelor în România*, de la unele idei teoretice ale cărții lui Dumesnil, de la care și-a luat și informația de bază, precum și unele formule-clîșeu în caracterizarea unor creatori din domeniul muzicii și al picturii, Odobescu s-a îndepărtat în multe privințe de magistrul său, prin adaptarea originală a unor idei ale acestuia la condițiile societății românești...” ■ Dana Dumitriu remarcă nota melancolică din placheta *Anotimpul discret* de Ștefan Aug. Doinaș: „Față de volumele anterioare ale lui Ștefan Aug. Doinaș, *Anotimpul discret* aduce o nuanță de melancolie reflexivă și un calm al viziunilor. Poetul pare să se fi împăcat cu sfâșierea sa lăuntrică și a fi câștigat o distanță

solemnă înaintea spectacolului propriei sale naturi lirice. Nu e vorba de o conștiință obosită, ci de una care și-a asumat deplin datele structurale, și le cunoaște, și le poate analiza cu tandră detașare. Anotimpul discret marchează, deci, o perioadă contemplativă în evoluția lirismului lui Ștefan Aug. Doinaș. Acea ființă pe care poetul o simțea dublându-i trăirile, viziunile, tensiunile spirituale (*Alter ego*) a preluat unul dintre cele mai interesante și mai expresive filoane ale poeziei lui, meditația asupra poeziei însăși, și a pus stăpânire pe acest ultim volum – aproape în întregime o artă poetică.” ■ Romanul *Casa Emilianei* (Cartea Românească, 1975), de Oltea Alexandru, este receptat pozitiv de Sorin Titel, care îi reproșează totuși didacticismul: „Gânduri și destine ce se vor pilduitoare, poate uneori excesiv de pilduitoare, din cauza unui anume didacticism, pe care autoarea va trebui să-l depășească. Altfel, romanul este interesant și mai ales scris cu pricepere.” ■ În *Criticul debutanților*, Mircea Iorgulescu consideră că volumul lui Laurențiu Ulici, *Prima verba*, este foarte folositor din punct de vedere didactic: „O carte foarte utilă, neîndoios interesantă nu doar ca document, pedagogică într-un sens înalt, a compus Laurențiu Ulici strângându-și într-un prim volum foiletoanele săptămânale despre debutanți publicate în «România literară» la rubrica sugestiv numită cu titlul macedonskian.” ■ În rubrica sa *Prima verba*, Laurențiu Ulici identifică dualitatea drept subiect central al poeziei lui Titus Demetru-Popa din placheta de debut *Seara pe arbori* (Cartea Românească, 1975): „Sentimentul dualității este în poemele lui Titus Demetru-Popa [...] deopotrivă materie lirică și subiect de meditație.” ■ Mircea Martin semnalează apariția volumului *Teoria expresiei poetice* de Carlos Bousoño (Meridiane, 1975): „este o sinteză de o perfectă tranzitivitate abstractă, lipsită aproape cu totul de conotații subiective, într-un cuvânt, neutră, deși hotărâtă în disocieri.” ■ Mircea Mihalaș prezintă culegerea de poeme *Poeți prizonieri*, în care Pierre Seghers a reunit texte aparținând poezilor deținuți în lagărele naziste: „toate, chiar cele disperate, reprezintă o încercare de salvare a personalității amenințate, ce se constituie în jurul unei structuri: de astă dată poezia, ca formă riguroasă a libertății.” ■ În rubrica de carte străină, Nicolae Balotă comentează volumul biligv, francez-român, *Poezii, balade, cantece, carole, lamente, rondeluri* (Univers, 1975), de Charles d'Orléans. ■ M. Berindei reunește sub titlul *Din evocările Marthei Bibescu* o serie de reflecții din discuțiile avute cu aceasta în luna iunie 1942. ■ Ana Blandiana publică *Bagajele* în rubrica *Atlas*.

• [„**Tribuna**”, nr. 5] Cuprinde versuri de Radu Cosașu (în rubrica sa *Cronica de trei secunde*), Petru Romoșan, precum și proză de Ștefan Damian. ■ Negoită Irimie publică textul *Lui Eminescu – tânăr*. ■ În *Cartea lunii ianuarie*, Ion Vlad discută al treilea volum al lucrării *Istoria literaturii române între cele două războaie mondiale* (Minerva, 1975), de Ov.S. Crohmălniceanu: „Al treilea și, totodată, ultimul volum [...] este lucrarea unui critic literar plasat, doar atunci când este necesar (climatul ideologic al epocii, direcții și tendințe literare, idei literare și orientări estetice, perspective în dezvoltarea

prozei, poeziei, dramaturgiei și criticii), pe terenul istoriografiei literare. Vrem să spunem că în construcția generală a lucrării predomină atitudinea și comentariul criticului obligat să aprecieze și să diferențieze în sfera unei perioade literare extrem de complexe. [...] Criticul literar operează cu deplină siguranță, asumându-și rolul unui istoric: ordonarea și înscrierea literaturii în serii, în legături și tendințe unificatoare pentru procesul creației și pentru programul adoptat de scriitori. Ov.S. Crohmălniceanu continuă să rămâne un critic, așa cum Eugen Lovinescu fusese criticul în etapa elaborării *Istoriei literaturii române contemporane*, ceea ce nu înseamnă că nu criteriile istorismului sunt acelea care decid sensul și spiritul cercetării. Important este faptul că un critic reafirmă condiția reinterpretării necesare a literaturii, oricât de apropiată ar fi de referințele și de înțelegerea cititorului. Recitind, criticul validează principiile fundamentale ale istoriografiei marxiste, stabilind noi repere pentru receptarea modificată, nouă, proaspătă a creației românești interbelice.” ■ În *Poetul ca și soldatul*, N. Prelipceanu comentează opera lui Nichita Stănescu, pornind de la publicarea antologiei acestuia *Starea poeziei* (Minerva, 1975): „Am spus că Nichita Stănescu este el însuși un curent poetic, cu manifestele sale, cu exemplele «exemplare» care se pot da, cu toată retorica și ordinea schimbării recognoscibilă într-un curent poetic. El aparține poeziei române prin expresia care, nu o dată, face apel la actul poetic popular, el reprezintă, iată, azi poezia română în fața unui juriu care a spus «da», prin el, poeziei noastre de astăzi, încă o dată, după ce o făcuse prin Tudor Arghezi și Eugen Jebeleanu.” ■ Geo Saizescu prezintă volumul de pseudo-note de război *Cad frunzele în pustă* (Eminescu, 1973), de Alexandru Struțeanu: „O carte [...] scrisă într-un stil alert, fără crispări, de o coloratură aproape orală” ■ Sunt menționate premiile oferite de revista „Tribuna” pe anul 1975: Petru Romoșan (poezie), Ștefan Damian (proză), Anton Cosma (critică literară). ■ Anton Cosma publică articolul *Dedublarea lui Creangă*: „deși n-a teoretizat nicăieri, cum obișnuiesc intelectualii moderni, credința în valoarea omului i-a dat lui Creangă posibilitatea să trăiască paralel cu viața imediată, concret istorică și o a doua existență, o existență ideală, întru absolut. Despre acest fel de dedublare credem că trebuie să se vorbească în legătură cu cel pe care-l numim, de obicei, în virtutea unei prejudecăți adânc înrădăcinate, «marele nostru povestitor».” ■ În *Un strălucit interlocutor: Zaharia Stancu*, Vasile Rebreanu transcrie prima parte a discuției radiofonice avute cu scriitorul în toamna anului 1970, în mare parte despre experiența sa de traducător al lui Esenin: „– *Când ați debutat la radio, ca să intrăm în probleme radiofonice?* – Cred că la radio am început să vorbesc în anul 1929, era directorul programului vorbit poetul Adrian Maniu, și aveam în fiecare vineri seară o jumătate de oră la dispoziție. Vorbeam despre ce-mi venea bine să vorbesc”; „– *Cum ați cunoscut pe Esenin, cum ați cunoscut poezia lui?* – Aflasem despre existența lui Esenin, a lui Maiakovski și a altor poeți care erau poeții Marii Revoluții din Octombrie din articole de presă,

scrise de oameni pe care îi apucase Marea Revoluție în Rusia și care asistaseră la prăbușirea țarismului, la biruința revoluției. [...] Pe urmă în «Gândirea» au apărut două poezii traduse de Lucian Blaga din Esenin”; „ – *Blaga a introdus cele două poezii în Antologia lui din lirica universală, dar nu știam că sunt traduceri mai vechi. La dumneavoastră apare un Esenin mai viitoros, mai substanțial, mai de esență.* – [...] Mi se părea foarte curios că acest rus a scris niște lucruri la care eu mă gândisem ani de zile să le scriu. Mi s-a părut că aceste poeme, din greșeală sunt scrise rusește, că le aveam de multă vreme înăuntrul meu. Adică am găsit o asemenea identitate între sensibilitatea mea și a lui Esenin, încât nici nu m-a mai preocupat să traduc exact. M-a preocupat să transpun în limba noastră esența poeziei acestui mare poet al, nu numai al limbii ruse, după părerea mea, al lumii. După ce am lucrat aceste poeme am început să le public în revistele la care colaboram de obicei, adăugând lângă numele meu, numele fetei care ajutase la traducere. În loc de Estera Pascari, făcusem un nume mai poetic Esfir Efimovna și am indicat pe volum numele ei. Din nefericire, această fată a murit în timpul războiului.”

30 ianuarie

• [„Scânteia”, nr. 10 401] Radu Tudoran semnează *Întoarcere în peisajul copilăriei*, notând schimbările produse în locul copilăriei – „Am copilărit între șoseaua Câmpinei și a Vălenilor.” ■ Apare nota nesemnată *Cartea la sate*: „Librăria a devenit o componentă nelipsită în peisajul contemporan al satului românesc. Rețeaua de librării și raioane de difuzare a cărții aparținând cooperației de consum s-a extins an de an, ajungând în prezent la peste 2 200 unități, la care se adaugă alte peste 6 500 puncte de difuzare a cărții din cadrul magazinelor mixte, precum și 4 000 de difuzori permanenți în unitățile socialiste, în întreprinderi și instituții. Astfel, în ultimii cinci ani, cooperația de consum a desfăcut peste 20 000 de titluri de cărți diferite, totalizând circa 130 de milioane de exemplare.” ■ Dan Berindei publică note de lectură la *N. Bălcescu. Opera Omul*. Epoca de Gh. Zane: „În ansamblu, volumul izbuteste să-l prezinte multilateral pe marele democrat-revoluționar în cadrul problematiei epocii sale, înfățișându-se ca un întreg și chiar sugerând o prealabilă planificare a părților sale.”

• [„Scânteia tineretului”, nr. 8292] C. Stănescu recenzează volumul lui Octavian Paler, *Mitologii subiective*, care compune „o biografie spirituală luându-și ca repere sau structuri de bază miturile lumii grecești, această memorie culturală și filozofică a umanității. Dacă însă *Drumurile prin memorie* nu se lipseau, spre a ajunge la simbolurile culturale semnificative, de călătoria reală, de indicarea oricât de sumară a unui traseu parcurs, labirint geografic identificabil, de astă dată mișcarea este inversă: miturile, simbolurile se succed, *călătoresc*, ele, într-un peisaj ce rămâne mereu același, neschimbat în datele lui puține dar esențiale, real și fictiv, o *natură noțională* potrivită nevoilor spiritu-

lui și imperativelor etice. [...] De fapt, eseurile din *Mitologii subiective* au o singură temă ce revine sub înfățișări diferite: miturile memoriei, aceasta, memoria fiind un adevărat concept moral și filozofic.”

• **[„Contemporanul”, nr. 5]** În cadrul rubricii *Jurnal de Lector*, Dumitru Micu se ocupă de *Poezia deschisă*, recenzând volume de versuri. □ Al. Căprariu: *Mica autobiografie*: „Variet, registru stărilor sufletești cuprins în *Mica autobiografie* este al unui poet în a cărui sensibilitate neliniștile oricât ar da târcoale, nu găsesc priză, al unui poet cu sufletul irevocabil «copilărit»...”

□ Ion Cocora: *Suveranitatea lăuntrică*: „Rostirea poetică a lui Ion Cocora. pendulează între tonul solemn, maestor, de «mare odă» sau de proclamație, și notația reflexivă ori intimistă.” □ Același autor, D[umitru] M[icu] semnalează apariția *Jurnalului lui Octav Șuluțiu*: „Este impresionant a descoperi în publicistul neostenit un tânăr rămas din adolescență fără părinți, șicanat în permanență de unchiul și mătușa cu care locuiește, torturat de o boală atroce, care, înfruntată cu dârzenie mai bine de douăzeci de ani, va sfârși, prin a-l răpune în 1949, la vârsta de 40 de ani.” ■ Dan Grigorescu se ocupă de volumul tradus din Dante: *Infernul*: „Se cuvine deci, să i se mulțumească lui George Buznea că tălmăcirea lui, cu largi rezonanțe tragice, respectând suveranul model al formei originale, a creat prilejul unor asemenea constatări.”

• **[„Cronica”, nr. 5]** Despre *Cultură și ideologie* scrie Mircea Dragomir: „Cultura și ideologia se află într-un raport dialectic deschis. În sensul că legăturile existente sau posibile între ele, de condiționare reciprocă, sunt deosebit de multiple și complexe, încât în aprecierea lor trebuie evitate cu grijă atât tendința de simplificare a lucrurilor, care poate duce la identificarea celor două realități sau la separarea lor totală, cât și tendința de a complica lucrurile și a ajunge în acest fel la false probleme.” ■ Mihai Drăgan scrie *Despre esența „revizuirilor”*, prima parte a textului: „Asistăm, în ultima vreme, la proliferarea unei critici așa-zicând moderne, de aspect însă mai mult impresionist, care urmărește cu obstinație să înlăture nu numai poncifele și prejudecățile ce vor mai fi existând, dar mai ales să pună sub semnul întrebării *adevărurile* confirmate de timp și acceptate de istoria literară românească. Este un fel de *modă* a «revizuirilor», dictată doar rareori de inteligența critică și de virtuțile intuiției profunde. Ca urmare, *argumentul* și *judecata de valoare* trec pe un plan secund, când nu sunt de-a dreptul escamotate, pentru a se lăsa spațiu liber *gustului* extrem de subiectiv, cu inevitabile alunecări spre partizanatul literar și în justiție. Din dorința, lăudabilă desigur, de originalitate, se ajunge la un fel de *aristocratism critic* ce nu recunoaște, ca autoritate suverană, decât propria impresie. Aceasta, neraționalizată și neizvorând dintr-o cunoaștere adâncă a trecutului literar, se înscrie adeseori în sfera *diletantismului*, deși unii comentatori, amatori blazați de eseistică subțire, consideră o astfel de critică drept o cucerire «prețioasă» a contemporaneității. În această sferă a așa-zisei critici «noi», care conține însă puține *noutăți* esențiale în ordinea interpretării obiec-

tive a literaturii trecutului, se înscrie activitatea prezumțioasă a câtorva tineri publiciști care au deja un fel de «maestru» în persoana lui Alexandru George, autor ce și-a făcut, din necesitatea «revizuirilor», adică din *tonul negativ*, un program de lucru. Este și acesta un fenomen literar, ca oricare altul, și critica curentă lucidă este datorare să-l înregistreze ca atare și să-i fixeze oportunitatea, dacă într-adevăr are vreuna. Un îndemn, în acest sens, vine chiar de la autorul amintit care avansează, din când în când, în spirit de frondă, ca în volumul (de eseuri) *În jurul lui E. Lovinescu* (Ed. Cartea românească, 1975), idei programatice despre critică. Intenția sa este aceea de a-și circumscrie singularitatea, *autoritatea* necontestată, susținută nu de *moralitate*, ci de credința că spune *totdeauna* adevărul, că rostește «verdicte exacte».” ■ Zaharia Sângeorzan se ocupă de *Curajul în critică*: „Criticii de astăzi îi revine neîntârziata obligație de a declanșa o constantă polemică cu mediocritatea, de a întemeia și susține cu mai mult curaj adevărul despre literatură. Exemplele sunt la îndemâna oricui. Cine s-a alarmat că Nicolae Țic scrie de zeci de ani aceleași romane fără substanță, că puterea lui de creație este absentă? Cine a scris despre mediocritatea acestui autor? Cine s-a întrebat din ce rațiuni Francisc Munteanu își mai «reeditază» eșecurile și nu se gândește să scrie ceva nou și care să marcheze un real progres? Cine s-a neliștit că un notoriu versificator ca Eugen Frunză «consumă» încă în dezavantajul unor poeți de mare talent, colile editoriale cu o producție lirică ultramediocră? Cine ia cunoștință cu numărul mare de volume submediocre pe care le publică cu o exasperantă punctualitate Ion Crânguleanu, poate să-și facă o idee mai clară despre «industria» acestui abil versificator, dar și de inexistența lui conștiință estetică. Merită el să mai fie publicat? Curajul de a spune *nu* mediocrității este o necesitate a criticii de azi. Câți au s-o facă?” ■ Al. Andriescu semnează cronică literară la *Utopia ninsorii* de Marius Robescu, , 1975: „În mitul lui Pan, Marius Robescu citește destinul poetului, care are menirea să se înfloreze și să ne înfloreze cu metamorfozele infinite ale lumii.” ■ Const. Ciopraga publică a doua parte a textului *Un elegiac în lumină: Camil Baltazar*: „După mai mult de o jumătate de veac de la publicarea *Vecerniilor*, confesiunile invitând la reverii matinale sau de crepuscul își păstrează prospețimea.” ■ În *Mențiuni critice* citim: □ Viorica S. Constantinescu scrie despre *Literatura română și Orientul* de Mircea Anghelescu, Editura științifică: „Relațiile speciale dintre cultura românească, relații ce definesc într-un sens, «personalitatea» culturii noastre, aceasta este materia studiului informat și bine scris al lui Mircea Anghelescu.” □ Gheorghe Simon prezintă *Poeme* de Lucian Avramescu, Editura Albatros, 1975: „Experiența poetică a lui Lucian Avramescu ne dă convingerea că ne aflăm în fața unui talent robust, demn de un real interes.” ■ Maria Toma publică *Mitul Meșterului Manole – o posibilă interpretare*. ■ D. Ivănescu publică un necrolog, *Un eminent arhivist Gh. Ungureanu*: „Cei care l-au cunoscut, cărora le-a pus în mâini abecedarul arhivistic, străduindu-se să le arate no-

blețea documentelor, călăuzindu-le pașii în activitatea arhivistică, își vor aminti mereu că tot Gh. Ungureanu i-a introdus în tainele muncii de cercetare științifică și nu-l vor uita pe omul cu o pasiune fără margini pentru meseria sa, pe patriotul care toată viața a slujit cu dăruire cultura românească.” ■ În *File de istorie* Grațian Jucan scrie despre *Epigramistul George Voevidca*. ■ Din *Moment* reținem: □ *Întâlnirile „Cronicii”*: „Vineri 23 ianuarie, un grup de redactori și colaboratori ai revistei «Cronica» s-au întâlnit cu elevele și cadrele didactice de la Liceul pedagogic de educatoare din Iași. Întâlnirea a avut ca prim scop evocarea semnificațiilor Unirii. Despre ecourile acestui act cardinal al istoriei românești în literatură și muzică a vorbit scriitorul Aurel Leon, iar poezii Aura Mușat, Nicolae Turtureanu și Valentin Talpalaru au prezentat un recital liric. Răspunzând numeroaselor întrebări puse de eleve (Elena Bâzdăg, Georgeta Vălăceanu, Tereza Antonoaie, Rodica Ozoreanu, Violeta Cantur, Rodica Grădinaru), criticul literar Liviu Leonte, redactor șef al revistei, a făcut un larg excurs privind profilul și problematica revistei, criteriile promovării tinerelor talente, direcțiile poeziei contemporane etc.” □ N. Irimescu, *În câteva cuvinte*: „Peste câteva zile, la 1 februarie, începe a 16-a ediție a «lunii cărții la sate». Cu acest prilej e cazul să cunoaștem amploarea rețelei de distribuie a cărții în mediul rural: 2210 librării, 6500 de raioane-librărie în cadrul magazinelor mixte și 2800 difuzori permanenți.” ■ Nicolae Turtureanu semnalează apariția volumului *Incident la Antares* de Erico Verissimo, traducere și postfață de Michela Ghițescu, Editura Univers, 1975. ■ Vlad Sorianu scrie despre *Colocviul bilateral de la Leningrad* unde s-a desfășurat *Romanul contemporan în dezbatere*: „Încheierea anului literar 1975 a consemnat, printre alte manifestări concludive, și o interesantă consfătuire româno-sovietică, dedicată unor probleme ale romanului contemporan din cele două țări. Dezbaterrea a fost susținută, din partea română, de promotori și critici ca Ion Vlad, Al. Oprea, Al. George, Radu Petrescu, Igor Blok, Vlad Sorianu; ei au avut ca interlocutori oameni de litere din Moscova și Leningrad, precum Anatolii Cepurov, G. A. Brovman, Boris Nicolski, V. Konețki, V. D. Osoțki, Alexandr Smolean, Iuri Andreev, A. Rozen, V. Tublin, Gleb Gorișin, Vl. Lebedev, A. Kornev, Lila Dolgoșeva, V. Șeskin și alții. Problematica discuțiilor a îmbrățișat o gamă largă de aspecte, unele comune romanului din cele două țări, altele adecvate specificului istoric, tradițiilor epice ale fiecăreia în parte. [...] Romancierii contemporani mai des citați în decursul intervențiilor delegației noastre au fost: Sadoveanu, Camil Petrescu, Zaharia Stancu, Marin Preda, Eugen Barbu, Titus Popovici, D.R. Popescu, Al. Ivăsiuc, Augustin Buzura, Al. Simion, Ion Lăncrănjan, G. Bălăiță, Radu Petrescu și alții.” ■ Apare nesemnăta nota *Misterele Agathe*: „Anul trecut, Agatha Christie, la 85 de ani, a realizat un bilanț extrem de interesant. Una dintre cele mai cunoscute autoare de literatură polițistă. ea a scris peste 80 de romane și 20 de piese de teatru, traduse în peste 100 de limbi. Ultimul roman a fost publicat în septembrie ‘75.” ■ Versuri

semnează Dan Mutașcu (*Suntem în patrie; E atâta poezie în jur; Poeme pentru orele târzii*), Mihai Ursachi (*Poezia; Lacrimă*).

• **[„Munca”, nr. 8318]** În *Însemnări de scriitor*, George Bălăiță publică *Jurnal de iarnă*.

• **[„Orizont”, nr. 4]** Cornel Ungureanu comentează dedesubturile și semnificațiile „romanului document” *Incognito* (Ed. Albatros, 1975), despre care face următoarele însemnări: „În *Incognito* Eugen Barbu mai păstrează doar câteva momente «polițiste», reduce considerabil numărul femeilor fatale, împuținează libațiile oamenilor legii, extinzând în schimb «documentarul», insistența asupra mediilor sociale. [...] Romanul de aventuri este însă înlocuit de «cine-roman».” ■ Livius Ciocârlie abordează reacțiile personajelor balzaciene din perspectiva unei logici a cauzelor și efectelor, găsindu-i limitele și numind-o „limita dostoevskiană a lui Balzac.” ■ Ion Maxim face o transcriere evocatoare a unei conversații pe care Lucian Blaga a avut-o în octombrie 1948 cu unul din studenții lui apropiați, o conversație care se centrează pe ideea: „creația precede morala” (în articolul *Lucian Blaga și împlinirea prin artă*). ■ Olimpia Berca realizează un profil literar al criticului Virgil Ardeleanu, în cadrul rubricii „prezențe literare” și într-un articol cu titlu omonim, încadrându-l în tipul de critică «lirică», ceea ce înseamnă: „participarea afectivă a comentatorului, răzbătută eventual și în stil, concretizată în pasionale adeziuni sau categorice negații [...] Pe de altă parte, adept al foiletonismului, criticul și-a ales un sistem în care «modalitatea *compte rendue*» ține locul studiului teoretic.” ■ Octavian Popa publică povestirea *Cazul Cărăbaș*. ■ Este anunțată reluarea ședințelor de cenaclu (Cenaclul Asociației Scriitorilor din Timișoara) unde citește fragmente de roman prozatorul Paul Eugen Banciu, iar criticul Cornel Ungureanu prezintă un referat, la discuții participând obișnuiții revistei *Orizont*: I. D. Teodorescu, Marcel Pop Corniș, Eugen Dorcescu, Ion Arieșanu, Claudiu Iordache, Olimpia Berca

• **[„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 269]** Fragmente din *Pravila* lui Tudor Vladimirescu, cu un cuvânt înainte de Petre Pandrea. □ Cronica de librărie a lui Virgil Dan anunță un debut poetic la Ed. Albatros: Lucian Avramescu. □ E. Manu punctează volumul 5 din *Caietele Princepelui*, specie literară ce se citește ca un jurnal original (al unor romane nescrise, al lecturilor unui scriitor, de creație, de fantezii sau experiențe) sau ca o autobiografie spirituală. □ *Sensul clasicismului* de Constantin Sorescu înregistrează 30 de ani de când G. Călinescu și-a susținut celebra prelegere omonimă în fața studenților filologi, materialul conferinței fiind publicat și în nr. 2 din 1946 al „Revistei Fundațiilor regale.” : „Clasicismul îi servise așadar că argument decisiv în câteva polemici împotriva tot atâtor excese. Nu alta era semnificația discuției pe care o redeschidea în jurul clasicismului la anul de grație 1946, când se producea invazia unei literaturi exclusive și superficial reportericești... G. Călinescu voia să facă din literatura României socialiste o literatură compara-

bilă valoric cu aceea a toposului elin. Devenirea fenomenelor i-a confirmat dezideratul.” □ *Trei primăveri și Camil* de Liviu Călin urmăresc activitatea publicistică a scriitorului la revistele bănățene, respectiv articolele „fosforescent-telegramă” ale lui Camil Petrescu, apărute în „Banatul românesc”, „Limba română” și „Țara”, reeditate în 1976 de Ed. Facla ■ Traian Filip îl „execută” pe Valeriu Cristea în *Vampirismul esenței și prestările de servicii*, referindu-se la debutul în volum al acestuia, *Domeniul criticii*. „După o anemică publicistică literară, V. Cristea ne invită să contemplăm într-un modest volum privescerea grădinilor sale. Din păcate, un pumn de semințe care n-au apucat să germineze este departe de a sugera imaginea plantelor mature și foșnetul arborilor. Ca în toate «interpretările» sale, sistemul folosit de C.V. este inventarul de lipsuri tehnice... Dincolo de orice norme, C.V. se războiește cu propriile sale umbre, cu proprii săi inamici, și nesocotind istoria ca sediu al omului, o ignoră *ab ovo*... Rămas sclav al curiozităților minore și benigne, fără randament intelectual și fără vocația marilor adevăruri, Valeriu Cristea se menține deocamdată la simple prestări de servicii care exprimă cotele de influență și raporturile conjuncturale dintre scriitori, nu însă relieful real al creației noastre literare. De aceea, în afară de beneficiul material adus autorului, publicarea în volum a articolelor sale nu-și află îndreptățirea.”

31 ianuarie

• [„Flacăra”, nr. 4] Andrei Ciurunga publică poeziile *Ființa și Aspirații*. □ Dinu Săraru scrie eseu *Istoria, viața de toate zilele și teatrul istoric*. □ În *Rubrica mea*, Șerban Cioculescu se ocupă de „*Incunabulul*” lui Onisifor Ghibu. ■ În *Faptele și vorbele*, Ov.S. Crohmălniceanu semnează *Finis coronat opus*: „A face proiecte vaste, a avea ambiții constructive mari sunt însușiri foarte lăudabile, cu o condiție: să realizezi ceea ce ți-ai propus. Exemplu ne stă Partidul nostru, de fiecare plan cincinal fixându-și ținte îndrăznețe, dar atingându-le pe rând, printr-o apăsătoare realitate a forțelor și folosirea lor prielnică cu neclintită stăruință. Nu putem spune că în activitatea editorială de la noi ar lipsi inițiativele cutezătoare. Multe au și fost duse la capăt în chip exemplar. Au apărut astfel «operele» unor autori clasici și contemporani cu numeroase volume care adună laolaltă, ca niciodată înainte, aproape tot ce merită să fie reținut de istoria literară și nu puține asemenea inițiative, salutate cu entuziasm de cititori la pornire, se poticnesc pe drum și sfârșesc prin a fi abandonate apoi pentru totdeauna. Va mai continua ediția monumentală Eminescu? E adevărat, benedictinul ei, Perpessicius, a murit între timp și această grea pierdere ridică serioase probleme. Nu s-ar găsi însă câțiva eminescologi pregătiți și inimoși care să încheie această indispensabilă și splendidă muncă de o viață? Când a căzut trăsnetul Paul Zarifopol, în 1934, ediția critică începută de el din Caragiale n-a fost părăsită. Șerban Cioculescu a preluat greaua muncă și a dus-o, cu o devoțiune și acribie egale, până la capăt. Dar am ales un caz unde

întârzierile și-ar găsi justificări. Altele însă – și aş putea cita destule, privind edițiile de «opere» din Sadoveanu, G. Călinescu, H. Papadat-Bengescu – rămân fără explicații. Uneori trec atâția ani încât cititorul ajunge să uite cum mai stau lucrurile cu anumiți clasici. La ce volum și în care din multe ediții neterminate s-a oprit tipărirea lui Vasile Alecsandri? Cine ține minte cum mai stăm cu Gr. Alexandrescu? Avem, până la urmă, o ediție ca lumea din Rebreanu? Asemenea întrebări își pot obține greu răspunsul, fiindcă situația exactă în cazul autorilor pomeniți rămâne cețoasă. S-au început tot felul de ediții; unele cuprind ce lipsește din altele dar au la rândul lor omisiuni grave. Bine măcar că poartă titlul vag «opere» sau «scrieri». Când am întrebat ce vrea să însemne asta, cineva mai sugubăț mi-a explicat «adică nici complete, nici alese»! Boala începuturilor grandioase, necontinue însă și lăsate apoi senin în plata Domnului e, pe tărâmul literar, molipsitoare. Nu numai editurile, dar și o mulțime de autori uită să ducă la capăt ceea ce au făgăduit cititorilor. Unii au promis cicluri întinse de romane, oprindu-se însă definitiv, după volumul I. Alții tot publică «Introduceri» la teme importante pe care nu le mai atacă niciodată.” ■ În *Opinii*, Eugen Simion scrie despre *Literatura ca document*: „Văzând interesul pe care îl manifestă azi publicul din toată lumea pentru cărțile în care istoria pătrunde direct, netransfigurată, acelea în care documentul pune în umbră ficțiunea, putem trage concluzia că literatura trece printr-o criză a imaginației, că arta nu mai convinge, când e vorba de tragediile istoriei, fără suportul unei informații exacte. La prima vedere pare o contradicție: arta transfigurează și impune, eternizează evenimentul. Ce rămâne în timp este, se știe, cântecul, și atunci?!, atunci de unde vine acest interes extraordinar la omul modern pentru cărțile ce vorbesc despre culisele istoriei, demitizând-o adesea? Pentru că, spunea odată un prozator, omul din secolul XX a văzut orori pe care literatura nu le-a putut niciodată imagina și, în acest caz, el devine mefient față de opera în sens tradițional. Curiozitatea lui merge atunci spre o literatură, am putea să spunem, a confesiunii. Jurnalele, memoriile sunt devorate, notațiile cele mai simple, dar provenite dintr-o sursă sigură, verificată, au un ascendent considerabil față de povestirile subtile scrise de profesioniști. Amin tirile unui fost delincvent ajuns judecător de instrucție (citesc într-o revistă pariziană) au o audiență mai mare decât ultimul roman distins cu Premiul Goncourt. Fenomenul este foarte răspândit și merită a fi discutat.” ■ În *Cronica literară*, Cornel Moraru publică o recenzie la romanul *Incognito* de Eugen Barbu despre care afirmă că: „*Incognito* pare să fie o replică la *Delirul*. Ambele romane se opresc asupra aceleiași epoci, dar unghiul de vedere (mai e nevoie s-o spunem?) e diferit. Preda sondează un coșmar colectiv, luminând mai ales cazurile tabu (personalități, evenimente), zguduind în același timp o anume inerție în atitudinea confortabilă față de istorie. În *Delirul* timpul epic se suprapune peste cel obiectiv, fluxul faptelor curge normal dinspre trecut spre viitor. Se dezvăluie pe parcurs, însă niciodată integral, adevărul din inte-

rior al epocii, cu care nu ne simțim neapărat solidari și bănuim că nici autorul. Dimpotrivă, în *Incognito* viitorul întretaie contrapunctic trecutul. Istoria e adusă în instanță, cu deosebire în capitolul *Un proces cu multe consecințe*.” □ În *Cronica spectacolelor*, A. Dohotaru, cu titlul *Seara în care începe viscolul sau „viața unei femei”*, publică o cronică dramatică la ultima piesă a lui Aurel Baranga. ■ În *Instantanee* sunt publicate câteva fotografii: Ion Gheorghe, Valeriu Râpeanu. □ Cu titlul *Cronică* (112), Traian Stoica prezintă ultima ședință a Cenaclului Flacăra, eveniment ce a avut loc la Teatrul Național „Ion Luca Caragiale” din București. □ În suplimentul *Racul* (93), Teodor Mazilu publică *Neliniști sentimentale*, Al. Monciu-Sudinski – *Un Edison pe placul tuturor*, și Ion Băieșu, în *Ridendo, Doru*.

● [„**Luceafărul**”, nr. 5] *Ecoul studiilor de istorie literară* se intitulează editorialul acestui număr, semnat redacțional, care atrage atenția asupra cvasi-anonimatului pe care îl cunosc astfel de lucrări: „Constatarea cea mai prețioasă este că tentativa istoriografică de amploare, întreprinderile care vizează sinteza nu fac întotdeauna obiectul atenției cronicarilor, care nu par întotdeauna a sesiza caracterul lor cel puțin intențional de excepție. O scriere cum este *Originile romantismului românesc* (Editura Minerva, 1972) de Paul Cornea n-a fost văzută în noutatea ei de metodă, alta, cum este cartea lui E. Simion despre *Scritori români de azi* (, 1974) a fost bagatelizată, după cum studiile lui Nicolae Balotă întrunite sub titlul *De la Ion la Ioanide* (Editura Minerva, 1974) n-au fost înțelese ca o importantă încercare de a desprinde notele fundamentale ale prozei românești moderne.” Sunt amintite și alte studii importante din epocă, private de receptarea care li se cuvenea. Articolul se încheie într-o notă apăsătoare moralizatoare: „Mulți au deplâns absența în peisajul literar actual a lucrărilor de sinteză asupra actualității literare, a încercărilor istoriografice la zi. Problema care se pune acum, în momentul în care ele încep să-și facă loc, este a asimilării lor, a receptivității față de mesajul pe care fiecare îl conține. Simplul strigăt de protest sau de entuziasm nu poate înlocui analiza. Pompiliu Constantinescu observa că cei care clamau: «N-avem un Maiorescu!» nu-și dădeau seama că noul Maiorescu apărând n-ar fi făcut altceva decât să înlăture pe chiar acești vociferanți. Mulți din cei ce au pledat pentru o istorie a literaturii române contemporane aveau probabil o imagine foarte personală despre ea. O istorie literară nu este însă un azil comod pentru toți pensionarii săi. O bună parte din istoria literară reclamată mai de mult în anchete și articole stă sub ochii noștri, sub înfățișarea cărților lui Ov.S. Crohmălniceanu, Al. Piru și Eugen Simion. Și, desigur, ea nu este istoria literară ideală, închipuită de fiecare dintre noi. Câți vor ști să suporte cu demnitate fatalul adevăr pe care, în chip obligatoriu, îl aduce cu sine orice istorie literară?.” ■ Sub genericul *Brâncușiana*, Grigore Arbore semnează textul *Universală ante res*. ■ *La Tânăr în Agora*, Cornel Nistorescu publică reportajul *Diminețile și primăverile unui primar*. ■ Nicolae Ciobanu scrie despre volumul *Mitologii subiective* de

Octavian Paler. ■ Este anunțată cea de-a XXIV-a ședință a Cenaclului revistei *Luceafărul*, care se va desfășura la 2 februarie, întâlnirea fiind găzduită de Ateneul Tineretului. □ Gheorghe Băjenaru și Radu Drăgan vor citi poezie, iar proza va fi asigurată de Dan T. Nicuță. ■ La *Opinii*, Mihai Zamfir este prezent cu a doua parte din eseu *Dacă aş fi critic...* ■ Gheorghe Grigurcu „așază”, la *Atitudini*, eseu polemic *Sublimele deziderate*, care vizează două poziții critice exprimate de unii confrați ai săi. Mai întâi, autorul respinge apologia șaizecismului, „deceniul excepțional de poezie” (formula îi este atribuită lui Eugen Simion), apreciind că poeții neomoderniști afirmați în acea epocă nu și-au epuizat posibilitățile, spre a fi deja canonizați, și că „idealizarea perioadei amintite are ca rezultat indirect estomparea realizărilor lirice ulterioare, întâmpinate nu o dată cu o stranie reticență, insinuându-se gradul lor de... inferioritate!” Grigurcu amendează și ideea unei „supraproducții” în poezia română contemporană, vehiculată de anumiți comentatori: „Dar a vorbi despre o inflație a poeziei credem că e o exagerare. Cine numără corolele unei primăveri, gândindu-se la cele ce vor rata? Cine poate planifica deschiderea unui anume număr de flori într-o livadă?” ■ Primul volum al romanului *Incognito* este discutat cu obiectivitate de M. Ungheanu în cadrul *Cronicii literare*: „Fără a se așeza la cota de artă a nuvelelor lui Eugen Barbu, sau a romanelor *Groapa* și *Princepele*, romanul *Incognito* este o narațiune captivantă, scrisă cu dexteritatea romancierului de vocație. Pozitiv ni se pare faptul că scriitorul nu ne oferă un roman de senzație ambalat într-o cămașă străină lui, că nu se sfiește să opteze deschis pentru narațiunea antrenantă și că odată opțiunea pronunțată îi respectă regulile. Preferăm această franchețe ipocriziei care ne oferă romane cu pretenții de psihologie adâncă, hrănite, însă, de cele mai frivole mijloace ale cărții de aventuri.” ■ O notă din grupajul – nesemnat – *Prezențe*: „Din inițiativa organizației UTC a Uniunii Scriitorilor și a revistei *Luceafărul*, în cinstea Unirii, scriitorii Mircea Dinescu, Nicolae Dragoș, Dumitru M. Ion, Dinu Flămând, Mircea Florin Șandru, Dorin Tudoran, Dan Verona s-au întâlnit cu cititorii din Focșani, Panciu, Vidra și Mărășești.” ■ La *Viața cărților*, Gheorghe Bulgăr recenzează antologia *Din presa literară româ nească (1918-1944)*, alcătuită de Eugen Marinescu, care oferă „o imagine cuprinzătoare asupra amploarei excepționale a mișcării literare dintre cele două războaie, perioadă de mare înflorire a literaturii, a culturii naționale, dominată de scriitori de primă mărime și pe care îi regăsim aici, colaboratori la diferite reviste.” □ Valentin F. Mihăescu comentează romanul satiric *De-a puia-gaia* de Vlad Mușatescu, „scris cu nerv și cu detașarea ironică necesară și «jucat» de personaje deloc convenționale, prinse într-o intrigă bine condusă de autor.” ■ La *Repere*, Aurel-Dragoș Munteanu se oprește asupra volumului de versuri *Cu-vântarea solemnă* de Ernst Stadler, reprezentant, alături de Trakl și Heym, al expresionismului german, tradus în România de poetul Petre Stoica. ■ Invitatul lui Dorin Tudoran la *Biografia debuturilor* este criticul clujean

Mircea Zăciu („*Am, sigur că am nostalgia prozei*”). Convorbirile realizate de Dorin Tudoran la această rubrică, dar și în afara ei, se regăsesc în volumele *Biografia debuturilor* (Iași, Ed. Junimea, 1978) și *Nostalgii intacte* (București, Ed. Eminescu, 1982). ■ Sunt prezenți cu versuri Paul Tutungiu, Carolina Ilica, Felicia Marinca, Ion Segărceanu și Mihai Adrian Eres. ■ Proza este „acoperită” de Marian Drumur. ■ La *Portrete contemporane*, două reportaje, semnate de Eugen Mihăescu (*Cetățeanul cel de toate zilele*) și Ștefan Pârvu (*Om în câmpie*). ■ Marius Robescu scrie, în cronica de teatru, despre piesa *Patima roșie* a lui Mihail Sorbul, pe care o „înroșește” cu obiecții: „nesatisfăcătoare, mai ales la lectură. Motivele țin de natura înzestrării autorului, certă, însă limitată, nu îndeajuns de generoasă pentru a urmări scopuri mai înalte, de psihologie sau simbol. Personajele nu au adâncime, cu tot zbuciumul unora dintre ele.” Rândurile critice au fost prilejuate de montarea regizorului Cristian Hadji Culea de la Teatrul „Giulești.” ■ Tânărul scriitor Constantin Stan inaugurează cronica radiofonică: „Pentru că suntem la început de drum, atât eu în postura inedită de cronicar Radio, cât și rubrica în sine la această revistă, pentru că nu avem, așadar, nici unul, nici celălalt un trecut, îmi permit să scriu azi despre mai multe” (*Diverse*). ■ Grigore Hagiu înfăptuiește cronica plastică, având în vedere expoziția de sculptură a Valentinei Boștină și pe cea de tapiserii a Annei Tamás. ■ La *Fragmente critice*, Eugen Simion propune un antrenant exercițiu publicistic în *Dialog despre clasicism*. Astfel, autorul assemblează un autointerviu în care sunt fixate considerații despre orizonturile criticii românești, despre modele și structuri. Evident, reflecțiile adunate în acest eseu „jucat” se aliniază în jurul temei din titlu: „Criticul român este de regulă îngrijorat de rapiditatea cu care literatura își schimbă structurile. Scriitorul român are vocația sincronismului, frica lui (sunt nevoit să mă repet la acest punct) este să nu rămână izolat, provincial. Acest complex îi ține ochii mereu deschiși, atenți la ce se întâmplă în altă parte. Să înțelegem exact acest mecanism și avantajele și dezavantajele pe care el le produce. Clasicismul care are o puternică bază în literatura noastră populară este frâna care temperează voința noastră prea mare de înnoire. Operele clasice apoi exprimă mai bine spiritualitatea noastră specifică, valorile în care credem” ■ După turul de forță de un trimestru prin cărțile care minimalizau statura lui E. Lovinescu, Eugen Barbu se „aventurează” într-o *Prospectare* de lirică transilvană, răsfoind volumele *Micropoeme* de Aurel Rău („unul dintre cei mai rafinați poeți pe care-i avem”) și *Mică autobiografie* de Al. Căprariu („un scrutator rece, un privitor ce se lipsește de emoție, judecând contactul cu o realitate întâmplătoare fără afecțiune, punctând numai, ca la box, micile sale lovituri lirice în plexul cititorului”). ■ Marin Sorescu își „deschide” rubrica *Ferestre* spre Nord, traducând un poem al scriitorului suedez Rolf Aggestam. ■ La *Profil*, Mircea Iorgulescu cercetează cele două studii tipărite de „vechistul” Eugen Negrici, „unul dintre nu puținii critici tineri a căror activitate de până acum, adăugată contribuției

generațiilor mature, ne îndreptățește să privim evoluția postbelică a criticii românești fără complexe de inferioritate.” Columnistul *Luceafărului* evidențiază caracterul modern al exegezelor lui Negrici: „Analizele, lungi, răbdătoare, insistente, arată o familiarizare deplină cu metodele mai recente de cercetare a textelor (sunt, de altfel, citați formalistii ruși, Roland Barthes, Greimas, Todorov ș.a), lipsită însă de ostentație, detașată și chiar ironică.” ■ Răspunsurile de la *Poșta redacției* sunt semnate *Index*. □ Cornel Regman se înfățișează la *Atelier literar* cu textul *Vă propunem un poet: Liliana Popescu*, care escortează „eșantioane” lirice ale autoarei. ■ Ultima pagină adăpostește grupajul de poeme *Cu privire la Planeta Pământ* al lui Adrian Păunescu. □ Între acestea, *Manifest pentru sănătatea pământului* și *Balada celor ce vor să parvină* (însoțită de un citat desprins *Din codul principiilor și normelor muncii, ale eticii și echității socialiste*): „atitudine fermă împotriva favoritismului, nepotismului, servilismului, a manifestărilor de carierism”: „Nu treceți vremea construind/ Iluzii fără de hotar,/ Mai potoliți-vă din jind,/ Cel mic se bucură-n zadar/ Că va fi mare tot mințind, / El mic o să devină iar.”

[IANUARIE]

• **[„Albina”, An 79, Seria a II-a, nr. 1 (1395); Revistă pentru sate editată de Consiliul Culturii și Educației Socialiste, pe frontispiciu se specifică: „fondată de Spiru Haret în 1897”; Format tipografic A3, 12 pagini, apariție lunară, fără zi specificată; redactor-șef Ion Bănuță; nu este precizată componența redacției]** Ca și în anii precedenți, numerele se deschid aproape întotdeauna cu o tabletă sau versuri semnate de Ion Bănuță. În acest număr, la început de an și de nou cincinal, textul redactorului-șef se intitulează *Onor și patrie*, purtând ca motto două versuri din *Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie* de M. Eminescu, iar versurile patriotice ale poezilor consacrați acestui gen, publicate îndeobște pe prima pagină, sunt înlocuite cu versurile cântecului *E scris pe tricolor unire*. Precizarea „text adaptat” ascunde, de fapt, tentativa lui Nicolae Ceaușescu de a schimba vechiul imn din 1953 (*Te slăvim, Românie*, cu versuri semnate de Eugen Frunză și Dan Deșliu) cu o prelucrare a PCR după *Pe-al nostru steag e scris Unire*, cântecul patriotic de la 1859 (cu versurile lui Andrei Bârseanu, pe muzica lui Ciprian Porumbescu). Publicarea, în ziare și reviste, a textului adaptat și cu titlul schimbat dovedește încercarea de impunere a noului imn, eșuată în cele din urmă, deoarece, din 1977, a fost adoptat *Trei culori cunosc pe lume*, scris de același Ciprian Porumbescu. □ La pagina de istorie, Ilie Ciutescu schițează portretul lui Constantin Țurcanu, prototipul lui Vasile Alecsandri pentru *Peneș curcanul*. □ Pe pagina închinată lui Spiru Haret, la 125 de ani de la naștere, pagină realizată de Vladimir Pană, sunt publicate și câteva versuri omagiale scrise de G. Coșbuc: „Pe nouă dă-l împarți la trei/ Și-apoi la cub ridică suma,/ Atâtea luni să stai de-acuma/ La locul hotărât de zei.// Iar Zefs, supremul geometru,/

Să-ți dea puteri să biruiești./ Ca-n sfera vieții românești,/ Nu arc să fii, ci diametru.” De asemenea, pe penultima pagină, Al. Voitin scrie despre „subversivul” Haret, trecând în revistă numeroasele inițiative ale reforma torului școlii românești. □ Pagina de literatură este dedicată în întregime lui Mihai Eminescu, în centrul ei, sub celebra semnătură a acestuia, reprodu când du-se „omagiul scris în cartea de onoare a Muzeului «M. Eminescu» din Ipotești de conducătorii de partid și de stat în frunte cu tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului, cu prilejul vizitei făcute în județul Botoșani în anul 1968”: „Aici la Ipotești, unde s-a înălțat în strălucire universală luceafărul geniului poetic național, cinstim cu emoție memoria nepieritoare a celui mai iubit poet al neamului nostru – Mihai Eminescu. Visul lui de dreptate, de libertate și înălțare a României cântat în vers de aur își află împliniri în strălucirea vremurilor noastre, când întregul popor, deplin stăpân pe propria-i soartă, construiește o viață nouă – socialismul.” Alături de fragmente din *Scrisoarea III* și *Memento mori* sau scurte citate despre poet (aparținând lui Iosif Vulcan, Perpessicius, G. Călinescu, Mihail Sadoveanu, Lucian Blaga, Geo Bogza sau G. B. Shaw), semnează mici contribuții Tudor Arghezi (*A vorbi de poet*: „Eminescu nu poate fi tradus nici în românește.”), Al. Philippide (*Apa vie*: „Eminescu a dovedit, cel dintâi în chip suprem, cu vigoarea evidenței incontestabile, că limba românească este un admirabil instrument pentru compunerea poeziei mari.”), Augustin Z. N. Pop (*Fiul patriei eterne*), Gh. Eminescu (*Spiritul poetului*) și Petru Comarnescu (*Eminescu în plastică*). □ *Expresie vie a vieții noastre culturale* se intitulează articolul ce anunță evenimentele ce vor avea loc în cadrul celei de-a șaisprezecea ediții a mani festării „Luna cărții la sate.” Între 16 și 22 februarie se vor desfășura zilele cărții beletristice. □ Și în acest an, Dragoș Vicol continuă să semneze articole propagandistice, plasate adesea pe prima pagină, iar Al. Voitin, mici texte pe pagina intitulată *Școala și familia* De asemenea, pe ultima pagină (*Magazin*), în fiecare număr, se poate citi un monolog marca Nea Mărin, semnat de Amza Pellea.

• [„Amfiteatru”, Nr. 1 (121), an XI ; Revistă literară și artistică, editată de Uniunea Asociațiilor Studenților Comuniști din România; apare lunar la București; 12 pagini; Începand cu nr. 2/ februarie 1976 redactor-șef în locul lui Nicolae Dan Frunteletă devine Stelian Moțiu, Ion Cristoiu rămânând redactor-șef adjunct; Colegiul de redacție al revistelor „Viața Studențească” și „Amfiteatru” îi cuprinde în 1976 pe Ioan Eremia Albescu, Viorica Bratosin, Gabriel Chifu, Florea Dudiță, Ion Dima, Silviu Lupescu, Mircea Rădulescu, Adrian Severin, M. Todosia, Szusza Vajda, Mircea Zăciu, Mihai Tatulici – secretar responsabil de redacție, I. Cristoiu – redactor șef adjunct, Corneliu Stelian Moțiu – redactor șef.] Se deschide cu poemul Constanței Buzea, *Ceasul unirii noastre*. □ Alte versuri: *La Ora Unirii* de Dinu Adam, la rubrica *Primele*: Katia Fodor, la rubrica *Cenaclu*:

Cleopatra Dana Loringiu. □ Al. Piru semnalează câteva *Debuturi târzii* (în volum): Adela Popescu, la o editură pariziană, și Doina Sterescu, *Ploaia de sâmburi*, Cartea Românească, 1975. □ În rubrica de *Convorbiri colegiale*, partea de *Poezie*, sfaturi în textul *Cultivarea uneltelor* dinspre Constanța Buzea către debutantul Mihai Deșelaru. □ La secțiunea epică, Ștefan Bănulescu semnează *În așteptarea prozatorului...*, apreciind câteva nume noi ca V. Abălaru, Ion Manea, Marin Tudor. □ Prin *Portrete din viitor*, Laurențiu Ulici se oprește la „ironistul” Nicolae Prelipceanu. □ Marin Mincu propune o nouă rubrică intitulată *Colocvii critice*: „deoarece o generație se manifestă în cadrul unui «program» estetic și întrucât criticii trebuie să fie susținătorii acestui program, vom încerca să schițăm câteva din tendințele criticii actuale prin «profilul» criticilor ce le reprezintă.” Primul critic discutat: Gh. Grigurcu. □ Un eseu de Grigore Arbore, legat de literatura universală, *Critica de artă și mesajul umanist al operei*. ■ Premiul Herder obținut de Nichita Stănescu este comentat de M. N. Rusu în cronica sa literară: „Exponentul cel mai autorizat și mai controversat al liricii românești contemporane, Nichita Stănescu a fost, de curând, distins cu Premiul Herder. El este al șaselea scriitor din România după Arghezi, Al. Philippide, Zaharia Stancu, E. Jebeleanu și Zoltán Franyó, care primește înalta distincție culturală, menită, printre altele, a fixa în conștiința universalității numele creatorilor de valori naționale, și, totodată, a înlesni pregătirea altora. Recunoașterea valorii operei lui Nichita Stănescu mi se pare firească și ilustrează nu numai vitalitatea scrisului românesc actual, cât mai ales o schimbare de optică în receptarea europeană a valorii sale (*n.a* am ajuns la un anumit *sincronism al valorilor*, conștiințele culturale autentice de pretutindeni se simt obligate a se sincroniza cu ceea ce este mai valoros în literatura română contemporană). Nichita Stănescu a reamintit că limbajul poetic este un limbaj universal; că limba poetică românească este încărcată de valori universale... el reactualizează în lirică aspirația eului cosmic al poporului român, cu alte cuvinte matca posibilă a unui *umanism planetar*, și a considera altfel viziunea cosmică a metaforelor sale este pură ignoranță. Nichita Stănescu izbuteste să dea valoare universală viziunii cosmice care a caracterizat dintotdeauna gândirea despre lume a spiritualității românești.” ■ Continuă „antologia” *Repere pentru o posibilă istorie a literaturii române de azi (III)*, urmărind câteva aspecte: Nicolae Manolescu scrie despre *Mihail Sadoveanu și criticii săi*; Liliana Țigănescu despre receptarea critică postbelică a lui Tudor Vianu – *Plenitudinea unei personalități*; Mircea Iorgulescu în *Un teritoriu necunoscut* vizează încercările de sinteză/istorii ale literaturii (prima dintre acestea fiind *Literatura română de azi*, E.T. , 1965, de D. Micu și N. Manolescu, urmată de „Singura lucrare arhitectonic mai apropiată de rigorile unei reale sinteze asupra evoluției criticii românești”, *Confruntări în critica deceniilor IV-VII* de Ileana Vrancea); Viorel Abălaru abordează *Antologiile nuvelei* (antologia alcătuită de Nicolae Manolescu, *Nuvela română contem-*

porană, 3 volume BPT, 1964; studiul lui Nicolae Ciobanu din 1967, dar și selecția alcătuită de C. Regman în 1974, *Nuvela românească contemporană*, Ed. Eminescu, seria *Panorame*). Ion Cristoiu încheie acest grupaj – *În loc de concluzii*: „Fără pretenția de a fi epuizat o temă așa de complexă cum o anunță titlul, *Repere pentru o posibilă istorie a literaturii române de azi*, ancheta noastră a încercat să evidențieze modul în care abordarea teoretică a fenomenului literar de după 23 August 1944 – în speță, monografiile dedicate scriitorilor din aceasta perioadă, tentativele de sinteză parțială – se poate constitui într-o etapă pregătitoare a unei istorii a literaturii române de azi.” S-au constatat, printre altele: absența dezbaterilor asupra fundamentelor teoretice ale unei posibile istorii a literaturii române de azi; surprinzătoarele disproporționalități dintre diferitele sectoare ale literaturii în ceea ce privește tentativele de sinteză (prezența acestora în poezie și critică vs lipsa sintezelor în proză și dramaturgie); diferențele apărute în numărul monografiilor și studiilor dedicate unor scriitori interbelici, reafirmați în literatura de după 1944, cu o preponderență pe G. Călinescu, Lucian Blaga, Camil Petrescu și mai puțin pe Sadoveanu sau Arghezi (care au fost „Suprasolicitați” într-o perioadă când se scrisese mai puțin despre Ion Barbu sau Blaga); partea dedicată creației de după 23 August este mai slab reprezentată (deși Sadoveanu, Camil Petrescu, G. Călinescu, Arghezi sunt prezenți după 1944 nu numai ca autori ai unor opere ale literaturii noi, cât și ca „maștri directori de conștiințe”), lipsind deci „reflectarea în monografii și studii a raporturilor complexe, dialectice, dintre cele două etape ale creației lor literare”; totodată, o slabă activitate în domeniul monografiilor și studiilor mai ample dedicate scriitorilor afirmați după 23 August, fiind abordați în acest context doar Marin Preda, Zaharia Stancu și Mihai Beniuc. □ La rubrica *Evenimond*, tălmăcirii lirice din Luis de Góngora y Argote, de Darie Novăceanu și din Omar Lara, traducere și prezentare de Victor Ivanovici.

• [„Arici pogonici”, An XX; nr. 1 ; Revistă ilustrată pentru cei mici (preșcolari și copii din cursul primar), supliment lunar al revistei „Lumi-nița”; editată de Consiliul Național al Organizației Pionierilor; format A5 pe orizontală, 16 pagini; cuprinde, în general, benzi desenate, povestiri, fabule, snoave, ghicitori, glume, caricaturi; redactori: Lucia Olteanu – *Aventurile lui Mac*, Călin Gruia – basme, Horia Aramă, Ion Crânguleanu, Gica Iuteș , Veronica Porumbacu, Mircea Micu, Victor Tulbure; Iuliu Rațiu, redactor-șef; alți colaboratori: Irimie Străuț, Octav Pancu-Iași, Paul Anghel, Andrei Ciurunga, Mircea Sântimbreanu, Tiberiu Utan, Iordan Chimet – *Fabule*; rubrici permanente 1976: *Povestiri Eroice* – Eusebiu Camilar, variante prescurtate din Petre Ispirescu, *BD-uri* pe scenarii istorice de Petru Demetru Popescu, Al. Mitru, *Hai, încetul cu încetul, să-nvățăm tot alfabetul*, *Aventurile lui Azorel*, *Moș Arici*, rubrica *Scriitori ai lumii povestind copiilor*, *Povești populare*: chineze, indiene – *repovestite*

de... Elena Dragoș și Theodor Holban, nigeriene – de Iuliu Rațiu, spaniole – de Eugen B. Marian sau japoneze – Al. Ivănescu; colaboratori lunari constanți din 1976: Constanța Buzea, V. Mănuceanu, Grigore Vieru, Al. Andrițoiu, Eugen Frunză, M. Beniuc, Gh. Tomozei, Petre Luscalov]

• **[„Cinema”, An XIV, nr. 1 (157); Revistă a Consiliului Culturii și Educației Socialiste; Format tipografic A5, 24 de pagini; fără zi de apariție. Redactor-șef Ecaterina Oproiu; nu este specificată componența redacției]** Și în acest an, primele pagini ale revistei sunt ocupate de fotografiile tovarășului Nicolae Ceaușescu, cu diverse prilejuri, de asemenea, își continuă rubricile consacrate Radu Cosașu (*Lupta cu șabloanele și Filmul, document al epocii, documentul, sursă a filmului*), Dumitru Solomon (*Aventura scenariului*), Gelu Ionescu (*Filmul și literatura*). □ Nina Cassian semnează în continuare rubrica *Stop cadru pe:*, în acest număr oprindu-se la filmul *Călina roșie* de Vasili Șukșin. □ Sunt recenzate filmele *Patima* (cu un scenariu de Draga Olteanu-Matei și George Cornea, după o idee din nuvela *Hiena* de Petru Vintilă) și *Zile fierbinți* (cu un scenariu de Francisc Munteanu).

• **[„Convorbiri literare”, nr. 1 (73), Revistă literară fondată de Societatea „Junimea” din Iași, la 1 martie 1867, editată de Uniunea Scriitorilor R. S. R din România ; format A3, 16 pagini; Colegiul redacțional: redactor șef: Corneliu Ștefanache ; colegiul de redacție: Al. Andriescu, Al. Călinescu, Const. Ciopraga, Mircea Radu Iacoban, Mihai Todosia, Horia Zilieru (secretar general de redacție)]** Gabriel Mardare semnează textul *Roman și angajare*: „Proza poate fi un ecou al dezbatelor ideologice de actualitate, situându-se în același timp în limitele manifestărilor esteticului, evitând imixtiunile amatorismului? După opinia noastră, da Reușita transmiterii mesajului este aici asigurată prin faptul că logosul apare ca o consecință logică pentru cititor «firească» a dezvoltării interne a personajului, că face parte integrantă din algoritmul său comportamental și nu este un adaos impus de autor pentru circumstanțializarea cărții.” ■ Constantin Coroiu realizează un interviu cu Ovidiu Genaru: „- *Deci aș putea să trag concluzia că ai convingerea că te reprezintă toate cărțile pe care le-ai scris.* – Da Cred că nu sunt scriitorul unei singure cărți sau al unei singure modalități. La noi se întâmplă ceva ciudat. Când continui să explorezi un teritoriu deja atestat de critică, ești considerat un scriitor care se repetă, care se autopastează chiar (nu există răbdare pentru a detecta noile nuanțe). Dacă schimbi macazul, așa cum am făcut eu în *Goana după fericire*, așa cum a făcut Marin Sorescu în *La lilieci*, ești suspectat de abandon. Ced că la noi există o idee falsă despre felul cum trebuie să arate un volum de poezie. Se vorbește de unitatea tematică, de ceva neapărat rotund ca într-un roman sau ca într-un poem fragmentat. De fapt o carte de poezie trebuie să îndeplinească, din acest punct de vedere o singură condiție: să conțină poeziile aceluiași scriitor. O carte de poezie nu se scrie într-un concediu de creație (nici nu există, de altfel, asemenea concedii, sau măcar la

Agapia sau la Sinaia) și este o sumă de structuri – câte poeme sunt – și nu una singură cum este și cum trebuie să fie un roman. [...] -*Ce crezi despre poezia politică?* – O gust și o apreciez numai atunci când e scrisă bine pentru că numai atunci își poate realiza dezideratele pe care și le propune. Când e scrisă prost nu – și poate realiza dezideratele propuse. Cred că mai am încă de învățat pentru a scrie poezie politică bună. – *Adrian Păunescu...* – Îmi place poezia lui Păunescu, mai ales atunci când este cântată cu atâta măiestrie în cenaclul Flacăra Asta nu înseamnă că, singur fiind în această cameră cu o carte de Adrian Păunescu, îmi este urât. Poezia lui mai are și proprietatea de a magnetiza publicul larg, ceea ce în etapa actuală este foarte important. Deși nu aveam de gând să mă refer la confrăți, vreau să spun totuși că există la noi o constelație de poeți străluciți. A da nume înseamnă a atinge ierarhia atât de bine consolidată a criticii literare.” ■ Daniel Dimitriu prezintă cartea lui Mihai Beniuc: „*Patrula de noapte* este un volum cu repere tematice clare, un volum de o franchețe absolută și de un orgoliu neștirbit. El cuprinde, de fapt, o suită de autoportrete, unele finisate, altele simple eboșe, care, toate, prind expresia definitorie a chipului. Inegală valoric, vreau să spun, această carte este totuși mai bună decât altele, din ultimii ani, ale aceluiași autor.” □ Același autor recenzează și volumul lui Mircea Florin Șandru: *Luminile orașului*: „Mircea Florin Șandru e un elegiac de marcă și insolitul poeziei sale constă într-o bine dirijată «inadecvare» dintre fond și formă. O lume dinamică, viguroasă în esența ei pur funcțională, este trecută prin baia fantazărilor delicate și a manierismului, luând astfel chipul unui straniu și ireal paradis.” ■ Val Condurache prezintă *Trei prozatoare*. □ Ileana Vulpescu: *Rămas bun* (C.R., 1975): „Compozițional, personajul e de prisos. Motivația e simbolică: Șerban vinde imobilul rămas ca moștenire, trăgând cortina peste o lume. *Rămas bun*, este în ciuda observațiilor de mai sus, o apariție notabilă, care atestă prezența unei scriitoare înzestrate. Ileana Vulpescu e un portretist rafinat, un stilist de marcă și un subtil observator al sufletului femeii.” □ Sofia Arcan: *Neștiutele noastre iubiri* (Facla, 1975): „Calitățile romanului *Neștiutele noastre iubiri* sunt legate de darul observației realiste. Sofia Arcan are o bună cunoaștere a mediilor sociale, memoria faptelor de viață și a fizionomiilor, capacitatea de a reda amintirilor patosul trăirilor imediate.” ■ De studiul lui Valeriu Râpeanu, *Interpretări și înțelesuri* (Junimea, 1975), se ocupă Al. Dobrescu: „În esență, atorul pledează pentru competența și luarea în serios a atribuțiilor, fie din partea instituțiilor și factorilor răspunzători de promovarea fenomenului artistic, fie dintr-o critică. Există o confuzie a valorilor? Dacă da, vina este în principal a criticii, care evită adeseori să se pronunțe despre multele producții ce pervertesc gustul publicului.” ■ Despre *Prozatori noi* scrie Mircea Iorgulescu: „Considerat fie reprezentarea unei crize de adolescență, fie simpla uniformă relatarea a unei biografii, *Drumul egal al fiecărei zile* de Gabriela Adameșteanu este în realitate romanul unei voințe de individualizare ce se manifestă pasiv și prin

reacții exclusiv defensive. Dorința smulgerii din anonimat stăpânește întreaga existență a eroinei” □ Același autor revine și cu o *Rectificare*: „Arătând, într-un număr anterior (11/1975), că Eugen Simion a rezumat incorect unele observații făcute de mine într-un articol despre o carte a sa în scopul de a le respinge mai ușor, afirmasem că este vorba de un accident, explicabil – nu și justificabil – prin evidenta nemulțumire stârnită de articolul meu; această explicație este însă cu totul greșită. În recentul volum al lui I. Negoîtescu, *Engrame* (Ed. Albatros, 1975), sub titlul *Controverse lovinesciene*, am găsit publicat un răspuns dat de autor aceluiași Eugen Simion într-o împrejurare similară: rezumarea incorectă a unui punct de vedere în scopul de a-l respinge mai ușor. Punerea alături a textelor «indică limpede că Eugen Simion – scrie I. Negoîtescu – ori m-a citit neatent, ori n-a înțeles ...», fel delicat de a se reproșa preopinentului absența unei anume însușiri; căci «nu pretind», mai arată I. Negoîtescu în legătură cu modalitatea polemică întrebuințată de Eugen Simion, «să fie de acord cu teza mea Dar îi pretind să dea dovadă că a priceput în ce constă ea, pentru a putea astfel cu onoare să o respingă». Este, așadar, limpede, că n-am avut dreptate: în «replicile» pe care mi le-a dat Eugen Simion nimic nu este întâmplător, accidental, necaracteristic, dimpotrivă, în ele se vedește o remarcabilă consecvență. Fac, deci, necesara îndreptare.” ■ Laurențiu Ulici notează despre *Dosoftei*: „Om al bisericii, Dosoftei nu-și putea îngădui abateri de la litera și spiritul textelor pe care le-a tradus, așa încât prima evidență a *Psaltirei în versuri* este respectul pentru textul biblic, în fața căruia traducătorul a dat un examen de fidelitate pe care orice comparație îl poate rectifica.” ■ Const. Ciopraga semnează textul: *Împotriva singurătății: Miron Radu Paraschivescu (I)*: „Cinci ani de la exodul unui poet autentic... Cu toate că inclus într-o antologie a avangardei literare românești, colaborator la «Unu» și autor a 16 desene și picturi suprarealiste expuse în 1933 într-o sală din București, Miron Radu Paraschivescu se arată reticent față de ceea ce putuse degenera în «dans pe funie». Mai târziu, decadenților le va declara război. Dadaismului îi impută «fragilitatea creației», lipsa perspectivei sociale într-un moment în care lumea se-ndrepta spre «catastrofa absenței pâinii de toate zilele».” ■ Al. Călinescu face *Însemnări despre Hogaș*: „Legat de aceasta trebuie să reamintim că analizele consacrate operei lui Hogaș au scos în evidență și caracterul ei parodic. Nu este însă vorba, credem, doar de parodiarea motivelor și clișeele clasice: Hogaș are o dispoziție particulară pentru paștișă, el se amuză să intercaleze pasaje *à la manière de* (în multe cazuri fără a preciza modelul), ne propune «exerciții de stil» ce constituie pasaje în general parazitare, căci legătura lor cu firul principal al narațiunii este foarte slabă dacă nu inexistentă.” ■ Al. Andriescu își afirmă *Dreptul la replică: Despre retorică, adevăr și obiectivitate*: „Stimate tovarășe redactor șef, vă rog să publicați în revista dumneavoastră, în virtutea dreptului la replică, răspunsul meu la articolul *Din nou despre retorică*, semnat de tov. Vasile Florescu în «România literară», nr.

41, joi 9 octombrie 1975. Menționez că acest răspuns nu a fost publicat de «România literară» cum era firesc. Țin să precizez, chiar de la început, că nu aş fi răspuns la întâmpinările făcute de tov. Vasile Florescu articolului meu, *Argumente pentru o neoretorică modernă*, «România literară», nr. 35, din 28 august 1975, dacă nu m-ar fi surprins pretenția sa exagerată de a i se recunoaște drepturi de inovator – deși nu-i contestă nimeni meritele în ceea ce privește mai exacta situare a retoricii în filosofia contemporană – și acolo unde nu le are.”

• [„Familia”, an 12 (112), nr. 1 (125), seria a V-a, 16 pagini; Revistă lunară de cultură, editată de Comitetul pentru Cultură și Educație Socialistă al județului Bihor; apare la Oradea, la sfârșitul fiecărei luni; Comitetul de redacție: Al. Andrițoiu (redactor-șef), Radu Enescu (redactor-șef adjunct), Stelian Vasilescu (secretar general de redacție), Mircea Bradu, Horvath Imre, Mircea Malița, Titus Popovici; cu o *Poștă a Redacției* realizată de Ștefan Augustin Doinaș, cronici literare de Gh. Grigurcu și Val. Tașcu, rubrici fixe de Traian Herseni – *Cronica sociologică*, Virgil Nemoianu – *Morala și stilul; estetică* – Crăciun Bejan; *eseu* – H. Wald, *teatru/film* – I. Parhon] Cuprinde *Triptic la sentimentul patriei* (pentru 24 ianuarie), versuri de Ion Mărgineanu. □ Un interviu de Paul B. Marian cu graficianul și scriitorul Vercors (Jean Marcel Bruller) – *Despre Tăcerea mării, roman, teatru și viitorul lor*, la finalul căruia este amintit, cap de listă la pleiada de dramaturgi „care au inventat un nou limbaj teatral, al gestului și al acțiunii ca și al cuvântului”, și Eugen Ionescu. □ Versuri de Nicolae Branda, Ion Iuga, E. Evu, Vasile Dan, Petre Vlad, Viorica Catineanu, Gh. Țiplea □ Proză de Vasile Spoială, *Pomelnicul profesorului Frățilă*. □ Parodii de I. Davideanu la Mircea Dinescu și Ioanid Romanescu. □ O întoarcere la *Hanu Ancuței* – *Promisiunea Comisului Ioniță* de Ion Simuț. □ *Un viscol de altădată*, pseudo-schiță de Ștefan Bănuțescu la rubrica sa constantă, *Cronică elementară*. □ Val. Silvestru readuce în atenție o piesă mai puțin cunoscută a lui Caragiale, scrisă la Berlin, în 1909, într-un act, la rugămintea lui Al. Davila: *Începem!* □ Debutul în volum al lui Gabriel Liiceanu este consemnat de H. Wald, în *Tragicul și creația* „Cartea lui Gabriel Liiceanu (*Tragicul. O fenomenologie a limitei și depășirii*, 1975, Ed. Univers) nu este numai rezultatul unei serioase cercetări științifice a fenomenului tragic, ci și o excelentă carte de filosofie. Dimensiunea tragică a existenței umane este privită nu ca pricină a deznădejdiei, ci ca izvor al creativității. Se poate spune chiar că autorul subordonează cercetarea științifică dezvoltării unei concepții filosofice.” □ Un grupaj realizat de Viorel Faur și Stelian Vasilescu: „*Familia*” despre *Războiul de Independență*. □ Crăciun Bejan, o cronică la *Mitologii subiective* de Octavian Paler și Gh. Grigurcu la Al. Andriescu, *Relief contemporan*. Bejan reliefează dimensiunea etică, în sensul major al cuvântului, esențială/ fundamentală în cartea lui Paler: „Sub pretextul mitologicului apare tendința de a cuprinde o

largă sferă de probleme ale individului, ale tipului nostru, de spiritualitate, ale problematicii existenței... Fiind o carte despre acțiunea și poezia acțiunii umane, vom descoperi aici și vocația de moralist a lui Octavian Paler; omul se raportează la un dat de la care pornind, se judecă actele sale. Parafrazându-l pe autor, memoria individului încearcă să definească esența acestuia.. Pornind de la *modele exemplare* el militează pentru un tip uman exemplar, sub raport etic.”

• [„Luminița”, An XXVII, Nr. 1; Revistă lunară pentru școlari, editată de Consiliul Național al Organizației Pionierilor; 16 pagini; Colectivul redacțional din 1976: Iuliu Rațiu, redactor-șef, Victor Tulbure, redactor șef-adjunct, Elena Dragoș, M. Diaconu – Micu, Valeria Boiculesi, Aurelia Kicarosi, Alexandrina Sârbu; printre colaboratorii constanți ai anului 1976: Dumitru Almaș, Costache Anton, Horia Aramă, Cezar Baltag, Maria Banuș, Mihai Beniuc, Mihai Caranfil, Virgil Carianopol, Tita Chiper, Vladimir Colin, Petre Ghelmez, Dinu C. Giurescu, Călin Gruia, Grigore Hagi, Gica Iuteș, Victor Kernbach, Petre Luscalov, Vasile Mănuceanu, Alexandru Mitru, Fănuș Neagu, Lucia Olteanu, Mircea Oprea, Vintilă Ornar, Octav Pancu-Iași, Petru Demetru Popescu, Romulus Rusan, Mircea Sântimbreanu, Nicuță Tănase, Ilie Tănăsache, Gheorghe Tomozei, N. Țic, Al. Vergu, Ovidiu Zotta.] Colaboratorii lunari constanți ai anului 1976 sunt prezenți încă din sumarul primului număr: Constanța Buzea, rubrica *Curier liric*; un roman foileton de Marin Sorescu, *Ușa așa și așa (roman pe săturate)*; *Cheia de aur – Micul dicționar de personaje ale literaturii pentru copii, naționale și universale*, întocmit de I. Enoiu și Maria Enoiu; Nicolae Țic; benzi desenate – *Eroi de epopee: Tudor Vladimirescu*, pe un scenariu de Dinu C. Giurescu, realizat în continuare de D. Almaș și apoi de Al. Mitru; schițe și poeme de Petre Ghelmez, Viniciu Gafița, Costache Anton, Vasile Băran, Gica Iuteș, Virgil Carianopol, Gh. Tomozei, Ion Grecea, Alexandra Târziu.

• [„Presa noastră”, an XXI, nr. 1 (236); Revista editată de Uniunea Ziaristilor din Republica Socialista România; format tipografic A4; apare lunar; 48 pagini; Colegiul de redacție: Constantin Antip, Antal Albert, Valentin Câmpeanu, C. N. Constantiniu, Ion Felea, Nestor Ignat, Vasile Iosipescu, Nicolae Moraru, Octavian Paler, Alexandru Popescu, Ilie Rădulescu, Al. N. Trestieni] Revista publică o suită de puncte de vedere privind stilul jurnalistic, grupate sub genericul *Cuvântul potrivit la locul potrivit*. Participă: Nestor Ignat - *Presa și limba*: „Fără a umbri câtuși de puțin marele rol al școlii, al cărții literare, al teatrului și, mai de curând, al cinematografului, este limpede că presa — scrisă, vorbită, audiovizuală — a devenit și la noi unul dintre cele mai puternice mijloace de influențare a modului în care vorbim și scriem. Și, cu toate că n-au lipsit criticile la adresa limbajului «jurnalistic», este incontestabilă contribuția presei — odată cu răspândirea științei de

carte și a culturii — la îmbogățirea și unificarea, pe baza limbii literare, a exprimării cu ajutorul cuvântului scris și vorbit. Prin firea ei, presa contribuie direct și permanent la modernizarea limbii, pune în circulație cuvinte noi, cerute de noile realități și idei, ajută la dispariția celor perimate.[...] Într-adevăr, nu se mai poate face gazetărie la sfârșitul secolului XX și mai ales într-o țară cu un asemenea ritm de creștere a nivelului cultural cum este România cu oameni fără o temeinică pregătire culturală. Se cere, deci, să fim atenți la întregul sistem care produce și favorizează intrarea în presă a unor cadre noi, de la întregul sistem universitar până la Academia «Ștefan Gheorghiu». De asemenea, în programele sistemelor de reciclare a cadrelor trebuie să intre mai mult și problemele «uneltelor» cu care lucrăm toți, în primul rând limba [...] Oricât de rare pot fi exemplele de felul celor pe care le-am dat — pentru că, într-adevăr nu ele caracterizează nivelul calitativ al presei noastre scrise, pe ansamblul său — ele nu trebuie tratate cu indiferență, nici lăsate fără admonestare. Ceea ce conducerea superioară de partid, prin secretarul său general, a sesizat cu deplină îndreptățire, în mai multe rânduri: «Redacțiile ziarelor și revistelor trebuie să acorde o atenție deosebită îmbunătățirii calității publicistice a articolelor, promovării unor forme și stiluri gazetărești atractive, convingătoare, care să capteze interesul și atenția cititorilor. Articolele cenușii, plate, lipsite de flacăra pasiunii revoluționare și a originalității, a gândirii proprii cum se mai întâlnesc, din păcate, în paginile unor ziare și reviste — împiedică ziaarele să-și îndeplinească cu eficiență misiunea ce le revine, diminuează forța lor de pătrundere și influențare a maselor». □ Revista publică dezbateră *Presa și lecția vie a istoriei*, organizată în decembrie 1975, de Clubul ziariștilor de literatură și artă la Casa ziariștilor. Au luat parte: Nicolae Dragoș, președintele Clubului, redactor șef al revistei „Luceafărul”, Traian Gânju („Scânteia tineretului”), Ioan T. Diaconu (Radioteleviziune), Florin Costinescu („Contemporanul”), Iulia Hausl („Elore”). Constantina Caranfil („Femeia”), Ana Fronius („Neuer Weg”). Nicolae Dragoș a precizat că „Este cu atât mai necesar, cred, ca presa noastră să se arate permanent sensibilă — așa cum a făcut-o și până în prezent, poate cu un plus de calitate — la lecția vie a istoriei, cu cât, așa cum se cunoaște, partidul a pus în fața creatorilor noștri din toate generațiile nobila sarcină a făuririi, prin opere de autentică valoare, a epopeii naționale. Aceste două cuvinte cuprind, exprimate cu exactitate, năzuințele cărora le-au subordonat activitatea creatoare marii artiști dintotdeauna ai poporului nostru, de la autorii anonimi, de la genialii făuritori ai poeziei populare la cronicari, la Alecsandri sau Eminescu, la Caragiale sau Arghezi, la toți cei care dovedesc prin Scrisul, prin arta lor că și-au făcut din înfățișarea Istoriei și a luptei poporului un ideal fundamental.” □ Voicu Bugariu prezintă în rubrica *Vă recomandăm* romanul *Focul* de Mihail Caranfil.

• [„Ramuri”, anul XIII, nr. 1 (139); editor: Comitetul de cultură și educație socialistă al județului Dolj; format: A3, 16 pagini; apare lunar, la

Craiova, în data de 15; colectivul de redacție: Al. Piru (redactor-șef); Mihai Pelin (redactor-șef adjunct); Romulus Diaconescu, Ioana Dinulescu, Mihai Duțescu, George Niță (membri)] Romulus Diaconescu semnează editorialul *Obiectivul prioritar: progresul personalității umane*, care adăpostește și un citat din Nicolae Ceaușescu. ■ *Limba românilor, o poveste fără sfârșit...* este invocată de Mihai Pelin. ■ Ioana Dinulescu publică tableta *Getica* ■ În cuprinsul revistei, versuri de Dominic Stanca (*Șoapte, Aud uneori*), George Popescu, George Botez și Anton Moraru. ■ Cu prilejul Premiului Nobel pentru literatură acordat poetului italian Eugenio Montale, Al. Balaci se întoarce la lirica acestuia: „Despre Eugenio Montale am scris și noi de multă vreme, că în poezia lui nu există nici Dumnezeu, nici starea angelică, nici beatitudine, nici tragedie, nici blestem, ci un pesimism echilibrat de luciditate deplină. Austeritatea i-a fost un primordial comandament, o primă lege estetică.” ■ *Ce fac scriitorii din Craiova?*, este tema rubricii *O întrebare pe lună*, care ridică un aspect instituțional-administrativ al breslei: „În prezent, aflăm că cei șase membri din Craiova și județul Dolj ai Uniunii Scriitorilor din R.S.R. – Ștefan Bossun, Sina Dănciulescu-Leonte, Ilarie Hinoveanu, C.D. Papastate, Mihai Pelin și I.D. Sîrbu – din punct de vedere formal aparțin de Asociația Scriitorilor din București, unde își achită cotizațiile. Situația aceasta o cunoaștem și noi – existență formală la Craiova și activitate, de asemenea, formală, la București – și tocmai ea ne determină să adresăm întrebarea din titlul acestei note: ce fac scriitorii din Craiova? Nu s-ar putea invers? Adică apartenență formală la București și activitate reală la Craiova? Nu de sedii și nici de fonduri este vorba, nimeni nu le cere, ci pur și simplu de activitate, de prezență activă în viața culturală a municipiului și județului în care ființează fizic.” ■ O notă nesemnată înștiințează că, la împlinirea a 125 de ani de existență, Teatrul Național din Craiova a primit Ordinul „Meritul cultural” clasa I. ■ Mariana Mihăiță recenzează volumul de reportaje *Epopoea Transfăgărășanului* de Romulus Lal, care, printr-o „predilecție pentru expresia perenă”, cuprinzând și „un anume coeficient de livresc”, se apropie de scrierile similare ale lui Mihai Pelin din *Miorița nu s-a născut lângă stele*. ■ La *Cronica politică*, Petre Gigea „desfășoară” *Bilanțul tonic al democrației socialiste*. ■ *Revista revistelor* aduce în atenție două numere ale revistei *Tribuna* din 1975, precum și proaspătul almanah al publicației clujene. ■ *Cronica literară* a lui Al. Piru oferă „tripticul” analitic *Poezii de dragoste*. □ Criticul are mai întâi în vedere antologia *Heraldica iubirii* de Radu Cârneli, care „nu e un poet de tip retoric, de mari rezonanțe, cum voia să pară la început, ci un vitalist exuberant, în direcția unei propensiuni pentru natură și a unei disponibilități senzuale neîngrădite, în luptă cu metaforele, de obicei sărace, și lexicul redus.” Alte observații: „Panismul lui Blaga rămâne o simplă tentație. Orfeu făcea arborii să cânte, Cârneli cântă el însuși dintr-un arbore, inimaginabil, totuși, ca instrument muzical. Mai credibilă din punct de vedere liric e iarba ca simbol al

uniunii erotice favorabile, propus așa de Walt Whitman. [...] Forma oraculară, fie și deschisă, nu e specialitatea lui Radu Cârnci, elegiac de suprafață, dificil din cauza prolixității în care-și îneacă neliniștile. [...] Stilul academic clasicizant nu ascunde lipsa substanței lirice. Pe urmele lui Corneliu Moldovanu, Marcel Breslașu și Gheorghe Tomozei, Radu Cârnci s-a încumetat să dea o parafrază în șapte cânturi la poemul *Cântarea cântărilor*, după versiunea lui Gala Galaction. Parafraza e modestă.” □ În volumul *Poeme de dragoste* al lui Dan Laurențiu, cronicarul identifică „mai curând jurnalul unei vieți interioare în care dragostea se conjugă cu presentimentul sau neliniștea morții, totul desfășurându-se într-o atmosferă ireală, ca și nepământeană.” □ Comentariul se încheie cu volumul *Diotima* de Mihai Ursachi, în care cronicarul observă modelul lui Hölderlin. ■ Aurel Diaconu evidențiază al doilea volum de micro-eseeuri *Fauna bufonă. Pseudozoologicon* al lui Romulus Dianu, subliniind „umorul și ironia” autorului, „bazate pe o erudiție exemplară, bogată în asociații surprinzătoare, de tradiție odobesciană.” ■ La *Excelsior*, Al. Dima „așază” *Aspecte noi în domeniul literaturii comparate*, acestea fiindu-i revelate de eseurile din *Moștenirea modernilor* de I. Constantinescu, care, „departe de a se restrânge la un divertisment ocazional de idei”, propun frecvent, „cu îndrăzneală, perspective până acum ascunse cercetării”, precum „afirmarea perpetuă a valorii estetice a fenomenelor comparate, lărgirea câmpului comparatist dincolo de alinierea numai a două literaturi, reconsiderarea importanței ce trebuie să i se acorde tematologiei, reevaluarea conceptului de influență.” ■ Sub genericul *Cărțile lui Laurențiu Fulga sunt cunoscute. Rămâne a fi cunoscut Laurențiu Fulga*, un grupaj de comentarii critice consacrate câtorva dintre prozele scriitorului. □ Constantin M. Popa discută *Alexandra și Infernul*, „roman de atmosferă, în care avatarurile iubirii potențează teribile experiențe-limită”, autorul dezvăluind „o remarcabilă știință a organizării discursului epic.” Comentatorul arată că, în secvențele dramatice ale războiului, „viziunile dezagregării se însoțesc cu expresionismul pictural”, proza atingând „accente de lirism macabru.” În fine, romancierul „încearcă să se diferențieze de modele ilustre”, precum *Adam și Eva* sau *Pădurea spânzuraților* de Liviu Rebreanu, dar împărtășește, printr-un personaj, „o idee scumpă lui Camil Petrescu” despre virtuțile pe care le descoperă războiului, ori „reeditează, într-o altă ordine, tragedia din *Vedenia* lui Gib. Mihăescu.” □ Despre *Doamna străină*, Mihai Pelin consideră că „este una dintre cele mai frumoase nuvele de război din literatura noastră, tocmai prin logica și stringența care îi ordonează capitolele, succedându-se cu eleganța unei demonstrații matematice.” □ Un „roman-metaforă” este, pentru Ioana Dinulescu, *Moartea lui Orfeu*, care, „depășind limitele temei destinului implacabil, se vrea și se realizează ca o metaforă a ratării artistului.” ■ Grupajul *Limba română la timpul prezent* propune intervenții de Gheorghe Bulgăr, Gheorghe Dogaru, Maria Iliescu și Flora Șuteu. ■ La *Cronica poetică*, Ioana Dinulescu semnalează restituirea „cvin-

tetului” liric al lui Vasile Cârlova (*Ruinurile Târgoviștei*), într-o ediție îngrijită și prefătată de Marin Sorescu, care „demonstrează, și face aceasta la modul concret, că cinci poezii – atât ne-a rămas din opera celui dintâi romantic al nostru – de valoare antologică pot constitui substanța unei cărți”; gestul „capătă o semnificație în plus dacă ne gândim că cel care face această demonstrație este Marin Sorescu, și nu altcineva: unul din cei mai moderni poeți ai timpului nostru se îngrijește ca opera celui dintâi modern (înțelegem prin modern pe cel care, fără prejudecăți, are curajul de a proceda la revoluționarea formelor artistice consacrate) al nostru să-și recapete locul ce de drept i se cuvine în conștiința urmașilor.” □ Aceeași publicistă „traversează” volumul *Poeme*, debutul lui Lucian Avramescu, „un talent autentic”, subliniind „disciplina riguroasă, de factură clasică, a versului.” Comentatoarea reține ciclul de poezie patriotică, dar și cel de dragoste și de evocare a satului natal și a părinților, în care autorul evită „cu ușurință truismele”, versurile sale impunându-se „prin firesc, prin autenticitatea trăirii.” Totuși, pe alocuri, „modalitatea enunțiativă de alcătuire a metaforei poetice devine obositoare, versurile căzând deseori în retorism.” □ *Jur pe mesteacănul alb*, volumul cu care debutează Profira Mihăilescu, este „străbătut” de Constantin M. Popa Cronicarul apreciază că, „revendicându-se dintr-o spiritualitate de sorginte străveche”, această poezie se dovedește „solidară cu întreaga tradiție a liricii olteneste.” Scriitoarea „atinge uneori note expresioniste în versuri de o stranie naturalitate”, „experimentează cu rezultate interesante forme prozodice specifice secolului al XIX-lea”, cucerind „prin fluiditatea muzicală a sonurilor poetice”, și, „dincolo de ingenuitatea cam făcută a unor crochiuri”, probează „vocația simplității.” ■ La *Literatură și sociologie*, Victor Teodorescu Hațegan abordează „comparativ” romanul *Marele singuratic*, „învecinându-l” cu un titlu al lui Al. Ivasiuc: „În centrul acțiunii, se află inginerul Niculae, deci, ca și în romanul *Păsările*, un intelectual. Și, la fel ca și în *Păsările*, asistăm la izolarea eroului, o izolare care, de asemenea, își are izvorul, cauza într-un moment al activității personajului în anii revoluției socialiste. Numai că, dacă în *Păsările* acel sau acele momente-cauză sunt evocate sub forma unei rememorări, în *Marele singuratic* acel moment-cheie în evoluția eroului, precum și în încercarea noastră de a explica sociologic romanul, lipsește, mai bine zis este amintit «fugitiv», conceptual aproape.” Eseistul notează că, în romanul lui Marin Preda, lipsește „starea generală epică a lumii în care să se fi mișcat eroul și în care să fi fost evidentă drama lui, ca decurgând din *acel* mediu”, formulând următoarea concluzie: „De aceea, acest roman are conținut și formă, are, deci, o acțiune individuală, chiar *tipică* și *posibilă* de a decurge din circumstanțe tipice, dar este lipsit de terenul substanțial al acțiunii, de unde rezultă neautenticitatea tipurilor și, în general, lipsa *semnificației*. [...] Acest fapt are consecințe formale extrem de importante, dintre care cea mai evidentă și mai gravă este că există pagini întregi în care proza conturată devine mai prozaică

decât însăși proza vieții.” ■ Cronica de teatru a lui Romulus Diaconescu este consacrată piesei *Întoarcerea la Micene* de Evangelos Averoff Tossizza, prezentată în premieră pe țară la „Nottara”, în montarea lui Dan Nasta. □ Având semnătura redusă la inițiale, cronicarul dialoghează *Cu Ioan Massoff, despre o istorie a teatrului*. ■ *Jurnalul galeriilor* este înfăptuit de Mihai Pelin. ■ Nicolae Ioana „expediază” *Scrisoare din Argeș*, în care surprinde *Strania maturitate a copiilor pictori din Vulturești*. ■ La *Dosare închise*, Olimpian Ungherea „depune” însemnarea *Lisistrate*. ■ Este consemnată cea de-a VI-a ședință a Cenaclului „Tudor Arghezi”, desfășurată la 13 ianuarie, în sediul Casei ziarștilor din Craiova. Au citit versuri Adrian Frățilă (Tîrgu Jiu) și Dumitru Udrea (Slatina), printre vorbitori numărându-se Constantin Barbu, Nicolae Barbu, Anatol Spacovschi sau Claudiu Moldovan. ■ Ion Banu încredințează note de călătorie din Cuba (*Frumoasa Zapata*). ■ Cronica sportivă este realizată de Petre Dragu.

● [„Secolul 20”, An 15, nr. 1 (180); Revistă de literatură universală editată de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România; Format tipografic A5 (fără număr fix de pagini); fără zi de apariție; Colegiul de redacție: acad. Al. Philippide, acad. Eugen Jebeleanu, Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Mihnea Gheorghiu, Edgar Papu, Vasile Nicolescu, Ov.S. Crohmălniceanu, Ștefan Aug. Doinaș, Alexandru Baci, Dan Hăulică redactor-șef] Numărul se deschide cu un grupaj dedicat lui George Enescu, „revelația geniului românesc”, cel ce a făcut România mai bine cunoscută în lume. Textele despre muzică scrise de compozitorul român și mărturiile despre acesta (semnate de Cella Delavrancea și Ianca Staicovici) sunt prefăcute de extrase inedite din carnetele de presă ale impresarilor Beckhard&Macfarlane din New York, datând din perioada ultimelor turnee din Statele Unite. Pe lângă păreri despre istoria poporului român, expuse într-un interviu și reproduse de revistă cu litere roșii („Țara noastră își trage originea dintr-o veche colonie romană. Așadar, noi nu suntem slavi, cum cred unii, ci de sânge latin. România a fost cucerită de popoare străine mai puternice” etc.), prezentatorul american atrage atenția asupra gafei pe care a făcut-o un reporter întrebându-l dacă există literatură română. Enescu a replicat indignat și cu voce severă: „Literatură! Desigur, avem literatură! [...] Avem o sumedenie de scriitori de primă mână. În primul rând, cel mai mare poet al nostru, Eminescu... Trebuie să știți, va stăruie el, suntem un popor cultivat și educat.” □ Cornel Regman se ocupă de *Dialectică – Tradiție – Inovație*, urmărind conceptele (pe care nu le vede „net contrastante”) așa cum s-au conturat în perioada interbelică. „Cel puțin între cele două războaie mondiale, opoziția aceasta era trăită în termenii ei adesea dramatici, mai totdeauna cu intoleranță.” Trecând prin lirica lui Tudor Arghezi, în special, dar amintind și de Blaga sau de Pillat, numindu-i în serie apoi și pe Adrian Maniu, V. Voiculescu, pe Ion Vineanu sau B. Fundoianu, Regman sesizează „măritișul” sau, după expresia lui Eugen Lovinescu „sinteza

poeziei moderniste și tradiționale”, realizată de poeții amintiți „în grade felurite de tensiune.” Proza interbelică sau poezia contemporană nu fac obiectul unor analize detaliate, semnatarul mărginindu-se să amintească succint de Hortensia Papadat-Bengescu, Camil Petrescu sau Ioan Alexandru. Concluzia care se impune este aceea că „într-o literatură cu vocația deschiderii cum este a noastră (deschidere atât spre sursele dinăuntru, cât și spre variile indicații ale lumii moderne și ale artei universale), noutatea se prezintă mai rar sub forma rupturii, după cum la rândul ei tradiția e departe de a fi tiranică, împovărătoare.” □ În *Demnitatea erudiției*, Geo Șerban recenzează elogios ediția academică a operelor istorice ale lui Nicolae Bălcescu, referindu-se în mod deosebit la munca benedictină a alcătuitorului. „S-a mai scris și se va mai scrie, desigur, despre Bălcescu, dar profesorul G. Zane, singur până astăzi, a făcut din luminoasa lui figură mai mult decât prilejul unei cărți – tema unei vieți.” □ Ion Brad conturează profilul scriitorului cipriot Nikos Kranidiotis, „un poet de vastă cultură și de mare sensibilitate”, din care traduce un amplu grupaj de poezii (*Mesaj cipriot*), în colaborare cu Antița Augustopoulos-Jucan. □ Tatiana Nicolescu traduce și comentează o comedie într-un act de A. V. Vampilov, despre teatrul acestuia, „al dezbaterii etice” fiind reproduse numeroase „opinii și accente” din presa sovietică.

• [**„Steaua”, anul XXVII, nr. 1 (344), Revistă a Uniunii scriitorilor din Republica Socialistă România; Literatură-artă-cultură; apare lunar; format A4, nr. de pagini 64; Colegiul de redacție: Aurel Rău – redactor șef, Virgil Ardeleanu – secretar general de redacție, Leon Baconsky, Eugen Barbu – membru corespondent al Academiei R. S. R., Eta Boeriu, Hadrian Daicoviciu, Aurel Gurghianu – redactor șef adjunct, Octavian Bour – prezentarea grafică;**] Al. Dima semnează *Documentarea în istoriografia literară*, text în care, pornind de la apariția a două volume de *Scrisori către Ioan Bianu* (apărute în 1974 și 1975 la Editura Minerva, editate de Marieta Croicu și Petre Croicu), autorul face câteva „propuneri pe care le supunem discuției generale”: „Inițiativa individuală, frecvent rodnică, nu e totuși satisfăcătoare. Ea trebuie integrată unor directive generale și unor asociații care să fie preocupate de astfel de obiective. Ne gândim de pildă, la utilizarea pe scară largă a «Societății de științe filologice» cu numeroasele ei filiale și subfiliale răspândite în întreaga țară și care prin membrii ei devotați și pricepuți ar putea realiza această însemnată operă. Firește, profesorilor ce s-ar dedica acestei munci ar trebui să li se repartizeze numai o parte din munca lor didactică și să li se asigure publicarea datelor descoperite. Provincia rămâne mai departe unul din izvoarele cele mai abundente ale istoriografiei literare și contribuția ei în această direcție ar putea fi cu totul remarcabilă. De asemenea, socotim necesară o reexaminare a contribuțiilor institutelor și editurilor la această operă. Cele mai multe publică astfel de documente literare, dar disparat și în număr restrâns, fără legătură între ele.” ■ 117 ani de la Unirea Principate-

lor este marcată cu textul *Unirea Principatelor Române în conștiința europeană* de Vasile Vesa. ■ Despre Eminescu citim: □ D. Micu publică o lucrare amplă, intitulată *Eminescu și literatura română de azi*: „În Eminescu își au punctul *origo* vizionarismul impetuos al lui Al. Philippide, ca și acelea al unor poeți din noile generații (Nicolae Labiș, Ioan Alexandru, Adrian Păunescu), orfismul adus la cheia muzicală a *Mioriței*, practicat de Dan Botta, cel ritualic al Anei Blandiana, cel convertit în proiecții onirice al lui Emil Botta, al lui Leonid Dimov sau al lui Mircea Ciobanu, folclorismul implantat în arhaic al lui George Alboiu, al lui George Istrate, dacismul lui Ion Gheorghe, al lui Radu Cârneli. În tradiția lui Eminescu (sau, în orice caz, și a lui Eminescu) se găsește poezia contemporană htonică (Emil Giurgiuca, Al. Andrițoiu, Ion Brad, Aurel Gurghianu, Ion Horea, Aurel Rău, Tiberiu Utan), ca și aceea din deceniile interbelice de altminteri (Ion Pillat, Vasile Voiculescu ș. a), iar aceea care își caută materialul de inspirație în universul citadin (D. Stelaru, Maria Banuș, Geo Dumitrescu ș. a) este prefigurată și ea în creația eminesciană, în al cărei cuprins apar «orașul-furnicar», «Doma întristată», cu murii îngălbeniți de lumină, «făcliilor de ceară care ard lângă altare», «taverna mohorâtă», pe ale cărei «bânci de lemn» stau posomorâți «copii săraci și sceptici ai plebei proletare». [...] Oprind aci exemplificările, e cazul de-a accentua, cu riscul repetiției, că poezia română de astăzi se resimte de pe urma creației lui Eminescu nu doar în cutare segmente ale ei, ci în însăși alcătuirea interioară. Fără momentul Eminescu, întregul ei curs evolutiv ar fi fost fără îndoială, altul, în sensul că i-ar fi trebuit un spațiu de timp infinit mai vast, pentru a se sincroniza cu mișcarea lirică din țările de veche cultură, fără a-și diminua individualitatea națională, ba, din contră, potențându-și o. Oricât de stufoasă, de divergentă i-ar fi ramificația, trunchiul poeziei românești din secolul al XX-lea, cea de după al doilea război inclusiv, este Eminescu. Și nu numai al poeziei. Cel puțin una din zonele prozei își datorează eflorescența, în bună măsură, realizărilor stimulativ pe respectivul tărâm ale lui Mihai Eminescu. E vorba despre povestirea fantastică. Fără *Sărmanul Dionis*, fără *Avatarii faraonului Tla*, fără *Cezara*, e puțin probabil că ar fi putut să apară *Noaptea la Serampore*, *Domnișoara Cristina*, *Șarpele*, *La țigănci*, *Pe strada Mântuleasa* și alte scrieri de același tip ale lui Mircea Eliade, *Adam și Eva* de Liviu Rebreanu, *Aranca*, *știma lacurilor* de Cezar Petrescu, *Pescarul Amin* de Vasile Voiculescu, *Dropia* de Ștefan Bănuț. Stimulativă a fost și rămâne opera eminesciană și pentru literatura dramatică. Proiectele de drame istorice elaborate de Eminescu, unele duse parțial la îndeplinire, menite să reînvie timpurile Mușatinilor, semnalează în trecutul național imense zăcămintele încă insuficient explorate de tragism și de măreție.” □ Nicolae Balotă semnează *Eminescu – Hölderlin – Orfeu*: „Asemenea lui Hölderlin, și o dată cu Nietzsche, Eminescu a intuit suferința profundă, pe care geniul grec a reușit să o ascundă și să o reveleze totodată. Sfășiiind vălul auriu cu care fervenții mai vechi ai Eladei învăluiau formele ei încremenite în mar-

mură perenă, poetul român asemenea poetului german descoperea oroarea neantului acolo unde alții zăriseră doar farmecul geometriei ostroavelor, abisul inform în locul arhipelagului, o mare sumbră, nu una însorită. Mutăție a viziunii, de loc superficială.” □ Sub semnătura decedatului I. Precup citim *Un eseu despre Eminescu*, o prezentare a volumului *Stelele cardinale* de Ștefan Cazimir, apărut în 1975: „Observațiile noastre nu vor să nege, nici un moment, importanța exegezei lui Ștefan Cazimir. Vrem doar să spunem că poezia în general, și cu atât mai mult marea poezie, suportă greu geometrizarile prea riguroase, care i-ar anula tocmai generozitatea de care pomeneam la început, adică relația cu infinitul. Dar, la urma urmei, valoarea unei cărți nu trebuie căutată neapărat și numai în justetea premiselor ei, ci și în tensiunea spirituală pe care o încorporează și, implicit, în ecourile pe care le trezește în conștiința cititorului. Or, *Stelele cardinale. Eseu despre Eminescu* are, fără îndoială, asemenea virtuți.” ■ Aurel Rău scrie despre *Etape Lucian Blaga*, o evocare a poetului și filozofului, amintirile din diferite perioade ale vieții. ■ N. Carandino trimite o *Scrisoare din București*: „Vom povesti pur și simplu ceea ce am văzut și auzit aici pentru uzul și delectarea dumneavoastră a celor de acolo. S-ar putea să vă stârnim interesul sau doar curiozitatea. Să nu vă închipuiți, doamne ferește, că altceva de seamă nu s-a mai petrecut în București afară de cele consemnate de noi și mai ales să nu considerați opiniile noastre drept orientări absolute.” În text sunt prezentate diferite evenimente culturale – de la apariția volumelor de cărți, până la piese de teatru și expoziții de artă plastică. ■ Aurel Gurgianu scrie un eseu pe marginea volumului *Purtătorii focului* de astronautul Michael Collins, un volum despre nava „Apollo 11.” ■ Liviu Petrescu comentează cele trei volume *Literatura română între cele două războaie mondiale* de Ov.S. Crohmălniceanu: „*Literatura română între cele două războaie mondiale* este o lucrare de primă mărime, elaborată într-un spirit de excepțională seriozitate intelectuală, subtilă și personală în observații, o care de opinie – și, de aceea, cum s-a văzut, extrem de incitantă.” ■ În *Antologie de autor*, Valentin Tașcu scrie despre poetica lui Tiberiu Uțan din *Versuri*, Editura Albatros, 1975: „Așadar, diversitatea temelor incluse este compensată de faptul că majoritatea creațiilor se mențin pe o linie valorică în tonul cerințelor actualității. Întrevedem în această dublă acțiune un fel de dramă intimă pe care au trăit-o mai toți poeții generației sale: dificultatea de a renunța la vechile elogii nejustificate în favoarea adaptării, desigur, dureroase, la noile canoane ale gândirii critice contemporane și, implicit, ale gustului public. Reușita unei asemenea întreprinderi a fost întotdeauna spre folosul poetului însuși.” ■ Ion Vlad semnează *Punct de vedere al cronicarului*, despre volumul *Opinii* de Virgil Ardeleanu: „Virgil Ardeleanu este el însuși cronicarul îndrăgostit de literatură și de discuții purtate chiar și în contradictoriu. Cartea sa este un argument.” ■ Despre același volum, *Opinii* de Virgil Ardeleanu, scrie și Petru Poantă: „Majoritatea foiletoanelor sale rămân modele ale speciei. Au o arhitec-

tură distinctă – o punere a problemei în contextul actualității, judecata tranșantă, demonstrația pe concret – dar propun, prin limbajul mai puțin conceptualizat și mai mult oral, structura unui literar de vocație.” ■ Fănuș Băileșteanu semnalează că a apărut *Cârlova în ediție completă*, apărut la Editura Scrisul Românesc și sub îngrijirea lui Marin Sorescu: „Concomitent carte «științifică» și ediție «bogat ilustrată», volumul publicat de Editura «Scrisul românesc» reprezintă o realizare tipografică realmente de excepție. Vasile Cârlova, are, și el, în sfârșit, un volum demn de numele și renumele său.” ■ Eugen Uricaru semnează *Constanta unei literaturi*, o prezentare a *Antologiei nuvelei neogrecești*, selecție și prefața de Kostas Asimakopoulos, Editura Univers: „Aportul traducătorilor este meritoriu, transpunerea prozei de acest fel cere nu numai multă muncă ci și har, fapt pe care îl recunoaștem cu prisosință.” ■ Virgil Ardeleanu prezintă monografia *În jurul lui E. Lovinescu* de Alexandru George: „Eseu pe care l-ar putea caracteriza drept excelent, dacă nu ne-ar interzice Eugen Lovinescu: «Când nu ai de spus despre o operă decât că e frumoasă, poți mai bine să nu spui nimic».” ■ Virgil Stanciu semnalează că a apărut *O nouă versiune engleză a poeziilor lui Blaga*, volumul *Poemele luminii / Poems of Light*, Editura Minerva, de Don Euleri, Ștefan Avădanei și Matei Bogdan: „Traducătorii, un profesor de literatură din Statele Unite și două nume aparținând școlii anglistice românești, au dus la bun sfârșit, în mod meritoriu, întreprinderea dificilă, oferind publicului cititor de limbă engleză o mostră semnificativă, la echivalențe englezești exacte și suplă, a operei poetice a lui Lucian Blaga.” ■ În *Cronica literară*, sub semnătura lui Petru Poantă, citim despre volumele: □ *Micropoeme* de Aurel Rău: „Aurel Rău demonstrează că este deschis atât spre niște experimente organice, viabile cât și spre o sensibilitate neliniștit-interogativă. De la peisajele intelectualitate sau de la lirismul prudent confesiv ori de atmosferă, ajunge acum la un lirism esențializat. Omul se întoarce spre sine, solitar și orgolios iar poetul, spre «spațiul dinlăuntru» al poemului.” □ *Vânătoare de seară* de Mircea Micu: „El scrie natura și dezinvolt, neiluzionându-se nici cu beția spontaneității dar nici cu terorii ambiguității. Poezia rămâne încă pentru el cântec.” □ *Ave noemvrie* de Florența Albu: „Simplitatea ei e, de fapt, calculată, elaborată și prezidată de inteligență. Desigur, Florența Albu nu se situează, cu acest volum, la cea mai înaltă cotă a ei, însă atmosfera generală, de «vedenie» a lumii, irizată cu ironii amare, este realizată în bună parte.” ■ Despre *Epigramistul Valentin Bude* scrie George Corbu: „Ultima antologie a epigramei românești îi restituie, tardiv dar meritat, locul ce i se cuvenea, așezându-l între clasicii geniului” – referire la *Epigramiști români de ieri și de azi*, studiu introductiv, antologie și note biobibliografice de N. Crevedia, Editura Eminescu, 1975. ■ În *Cronica traducerilor* Gelu Ionescu scrie despre *Opiniile unui clovn* de Heinrich Böll: „Ca și în Thomas Mann, Böll este un romancier ce face elogiul umoristicului ca o componentă fundamentală a artei moderne. Ultimul subtext, atât de bine ascuns al acestui

roman, l-ar putea constitui ideea de a face din această proză un fel de generică scurtă biografie a artistului disprețuit și izolat, fiindcă tulbură conștiințele, prin însuși faptul că un artist adevărat nu poate decât să tulbure conștiințele și să sufere continuând. Și la acest nivel, *Opiniile unui clovn* rămâne un roman profund social.” ■ N. Tertulian publică un amplu studiu despre *Eteronomia și autonomia artei*: „Solitudinii elitare a artistului, preconizată ca singura atitudine autentică, i se opune tot mai mult conștiința faptului că destinul artei contemporane nu poate fi disociat de solidaritatea profundă cu cauza tuturor celor umiliți, manipulați și alienați de o societate represivă: este vorba tocmai de asumarea lucidă a acelei eteronomii fecunde a artei despre care vorbeam mai sus.” ■ Din *Viața cărților* reținem: □ Mircea Popa scrie despre *Noi și clasicii* de N. Barbu, Editura Eminescu, 1975, din care aflăm: „cartea lui N. Barbu rămâne o pledoarie vibrantă și inspirată pentru căutarea frumuseților și adevărilor clasicității, ale clasicilor în general.” □ Leonida Neamțu prezintă *Samsarul* de C. Bărbuceanu, Editura Cartea Românească, 1975: „Intenția autorului ne apare limpede, aceea de a inversa rolurile, de a inversa raportul rău-bine, cititorul fiind obligat să treacă de partea «răului», a «ucigașului», a inginerului Deheleanu. E, după părerea noastră, una din reușitele principale ale lui Bărbuceanu.” □ Despre volumul *Între mine omul și voi cartofii* de Ion Sofia Manolescu, , 1975 scrie Virgil Mihai: „Poezia ca act de sinceritate extremă ascunde însă și riscul unui oarecare abuz în explicitarea sentimentelor subiective ale poetului.” □ Ion Istrate recenzează *Separația bunurilor* de Constantin Novac, Editura Eminescu, 1975: „Dialogul, elementul principal de construcție, are o dezvoltare arborescentă, pe alocuri parazită, mânat de incoerențe pe care autorul le consideră, poate, de efect, dar care nu-și ating întotdeauna scopul.” □ Mircea Muthu recenzează *Anotimpul izvoarelor* de Al. Raicu, Editura Albatros, 1975: „Fără să revoluționeze estetic, poezia lui Al. Raicu este meritorie prin atitudinea participativă, constantă, caracterizată prin franchețea și prospețimea imaginilor poetice preluate din fondul clasic.” □ Viorica Guy Marica notează apariția volumului *București văzut de pictori* de Marin Mihalache, Editura Sport-Turism, 1975. □ Adrian Popescu prezintă *Poeme* de Blaje Koneski, Editura Albatros, 1975, traducere de Dinu Flămând: „Cultura macedoneană de astăzi recunoaște în Blaje Koneski un adevărat spirit sintetic.” □ Flavia Andrea comentează *Roșile* de Arthur Hailey, Editura Univers, 1975: „Scrișă în forma unei suite de reportaje, cartea lui Hailey captivează prin forța narațiunii, prin conturarea precisă și realistă a unor caractere puternice. Arthur Hailey, fost pilot în al doilea război mondial, dovedește încă o dată că este pe deplin stăpân pe arta narațiunii.” ■ În *Mențiuni și opinii* citim: □ *Premiul Herder*, nota semnată P. P.: „În 1975, prestigiosul premiu pentru literatură Herder a revenit poetului român Nichita Stănescu. Este un eveniment cu dublă semnificație fără îndoială: pe de o parte se recunoaște valoarea internațională a unuia dintre cei mai valoroși poeți, iar pe de alta, este recunoscută

însăși calitatea liricii românești actuale. În ultimii ani, Nichita Stănescu a fost mult tradus dincolo de hotarele țării și apreciat de personalități marcante ale acestui veac, îndeosebi pentru modernitatea poeziei sale, pentru îndrăzneță aventură a cunoașterii pe care el o încearcă într-un univers liric extrem de expansiv, mereu obsedat de schimbare, nicicând mulțumit de sine. El a îndrăznit să supună limbajul poetic unor metamorfoze atât de spectaculoase, a inventat atâtea spații de sensibilitate în care poezia să se poată întemeia: de la un spațiu pur sentimental, al marilor ingenuități, până la unul al ideății reci și la unul planetar. Tot astfel, el a visat și a riscat să fixeze corporalitatea poeziei ori să o investească cu înalte funcții taumaturgice, cum însuși scria în *Cartea de recitare*: «eu aş putea – dacă m-ar lua în serios fizicienii, medicii, geologii și eroii antici – să descopăr leacul cancerului prin cuvinte». Putem afirma că nimeni dintre poeții generației sale nu și-a exprimat atât de tranșat elanul de coborî în organismul cuvântului și de a prinde în forme senzual-concrete mișcările abstracte ale acestuia. Și poetul este departe încă de a fi spus totul. În plină glorie, el se află, poate, abia la jumătatea drumului său.” □ Sub semnătura A. P. apare nota A. B. C. *Dacia*: „Prin acest elegant și utila A. B. C. *Dacia*, apărut cu titlu de mai sus, de curând, Ed. clujeană realizează un eficient dialog între autor și destinatarul efortului său, publicul cititor. Sarcină complexă, fără îndoială, presupunând instituirea unui *raport fundamental*, cum notează directorul *Daciei*, Alexandru Căprariu, între factorii amintiți, cu colaborarea de prim plan a editorului.” □ Nota *Almanahuri*, semnată V. M.: „Fi-nele anului 1975 a fost marcat de apariția almanahurilor, devenită de acum tradiție a publicisticii noastre. Trebuie subliniată promptitudinea cu care ele au fost lansate pe piață în timpul sărbătorilor iernii, precum și strădania redactorilor de a conferi un profil cât mai personal fiecăruia dintre almanahuri. În timp ce Almanahul «Scânteia» sau «Cinema» își formaseră încă din anii trecuți o anume structură ușor recognoscibilă, începând cu însăși formula grafică adoptată, aparițiile festive de acest gen legate în mai mare măsură de activitatea scriitorilor au manifestat destule oscilații și concesii făcute unor gusturi nu prea clar definite. Anul acesta însă, «Almanahul literar» editat de Asociația Scriitorilor din București cuprinde o serie de materiale care îl situează valoric peste realizările precedente. [...] «Almanahul Flacăra» face și el loc, într-o măsură mai redusă față de anii precedenți, literaturii. [...] O surpriză este apariția primului «Almanah Tribuna». Acesta acordă un însemnat spațiu materialelor legate de importantul eveniment ce va fi comemorat anul viitor: 100 de ani de la cucerirea independenței de stat a României. [...] Interesant nu numai pentru pasionații cinegeticii, «Almanahul vânătorilor și pescarilor» cuprinde interesante articole de: Mircea Bichiceanu, Alexandru Filipașcu, Victor Kernbach ș. a. Se cuvine subliniat și efortul unor publicații din provincie de a acoperi zone mai puțin privilegiate cantitativ din punct de vedere cultural. Revista băcăuană «Ateneu» (nr. 124/1975) oferă o interesantă pagină dedicată marelui

comunist Lucrețiu Pătrășcanu, publicând și un interviu cu soția acestuia Menționăm, de asemenea, și paginile de umor ale aceleiași publicații, de bună calitate. Unele ziare locale au editat, cu ocazia Anului nou, suplimente politice și social-culturale, cum ar fi «Ramuri», suplimentul publicației «Ecoul» din Bistrița.” □ Sub semnătura V. M. citim și nota *Eminescu peste hotare*: „O frumoasă surpriză oferă cititorilor de pretutindeni Ed. Revistei Retoromane (*Ediziuna della Revista Retoromantscha*) care, sub conducerea lui Augustin Maissen, publică o ediție de lux a poeziei *Somnoroase păsărele* de Mihai Eminescu. Nota originală o dau atât prezentarea grafică și ilustrațiile semnate de Flurin Isenring-Maissen. cât și faptul că alături de versiunea originală, românească, a fiecărei strofe, găsim și traducerea acesteia în cinci limbi europene. Traducerile sunt semnate de Augustin Maissen în retoromană, W. D. Snodgrass și N. Babuts în engleză, Rafael Alberti și M. T. Leon în spaniolă, Maximilian W. Schroff în germană și Alexandru Vițianu în franceză.”

■ Versuri semnează: Virgil Carianopol (*Îndemn poezilor*), Dan Mutașcu (*Eminescu despre Eminescu*), Valeriu Bucuroiu (*Calda poveste; Din câte sunt; Între crini și magnolii*), Zeno Ghițulescu (*Pe o tablă de carton; În acel anotimp; Frunzele toamna; Instantaneu matinal*), Ovidiu Mureșan (*Moarte la Veneția*), Augustin Pop (*Un secol de veghe; Pescărușii; Invocație; Sabia; Spre mare*; poeziile sunt însoțite de o notă semnată de Mihail Petroveanu, în care se spune că „evoluția lui Augustin Pop va arăta dacă tensiunea stăpânită a versului său ține de concepție sau numai de temperament”), Ion Brad (*Măștile istoriei*).

□ Petre Stoica traduce versurile poetului Ernesto Cardenal, din Nicaragua (*Rugăciune pentru Marilyn Monroe*). □ Din proză citim schițe de Traian Filip (*Frunze tremurătoare*), Ioan Rasiga (*De necrezut*, un fragment din romanul *Pașii*). □ Povestea *Fugarul* de Țanko Jivkov este tradusă de Iordanka Cloti și Adrian Popescu, iar *Trufie* de Kostas Valetas apare în limba română prin traducerea lui Victor Ivanovici.

● [„Teatrul”, nr. 1] Redacția revistei publică articolul de fond *Spre noile trepte ale civilizației socialiste*: „Teatrul contemporan este conceput ca o tribună de artă și de educație. Milioane de oameni vin la spectacole, dar, prin acest act firesc, obișnuit, din ce în ce mai frecvent, ei nu se desprind de viața lor personală și socială. Dimpotrivă, sunt impresionați în modul cel mai profund și mai plăcut, verificând, în transfigurarea artistică, propriile lor probleme, semnele de întrebare ce și le pun în raport cu existența și cu aspirațiile lor, cu dezamăgirile și cu speranțele ce colo rează viața de toate zilele. Dubla funcție și valoare a teatrului, ca tribună artistică și educativă, explică adâncă lui implantare în actualitate.” □ Valeriu Râpeanu publică un articol intitulat *A scrie, azi, o epopee națională*, material în care susține că „a scrie azi o epopee națională înseamnă a gândi istoria ca o componentă a prezentului. Dar nu numai ca o componentă de date și de fapte, de nume de locuri și de personaje. Aceasta încă ar fi prea puțin, ar necesita doar un efort de simplă rememorare și

nu ar duce decât la un spor de cunoștințe, necesar totdeauna, de o mare utilitate pe toate planurile vieții noastre. Este o condiție necesară, dar nu și suficientă, deoarece epopeea națională presupune o trăire a istoriei, care odată cunoscută, trebuie înțeleasă în sensurile ei spirituale, în dominantele ei morale, în perspectivele ei de evoluție. Dar această trăire a istoriei nu poate înlocui cunoașterea istoriei.” □ Mircea Radu Iacoban scrie despre *O lecție de patriotism*, iar Traian Șelmaru despre „*Pietrele prețioase.*” ., abordând eseistic problematica dramei istorice. □ Revista publică *Două colocvii despre actualitatea piesei istorice*, în realitate două microinterviuri cu Vasile Cărăbiș, lector universitar, și Ion Ciocan, linotipist. □ Silviu Iosifescu, în *Epică, teatru, film* studiază relațiile dintre proză și film, pe de o parte, și teatru – film, pe de alta. ■ În *Ancheta revistei*, cu titulatura *Teatrul în județul dumneavoastră*, este publicat articolul *Ialomița Cinci interviuri și un portret* de Paul Tutungiu. Sunt intervievați Gheorghe Glodeanu, secretar al Comitetului județean al P.C.R., Grigore Radu, prim-secretar al Comitetului orașenesc PCRSlobozia, primarul orașului Slobozia, prof. Petre Dobrescu, președintele Comitetului județean de cultură și educație socialistă, Ion Coman, directorul Casei de cultură din Călărași și prof. Florica Tudor, inspector pentru biblioteci. □ În *Direcții în dramaturgie*, Marian Popescu scrie despre *Comedia românească: Băieșu și Mazilu*. □ Paul Tutungiu publică o convorbire cu Petru Vintilă despre „arta dialogului, reabilitarea faptului banal, opțiunea pentru un teatru «vérite», actorul, ca miracol, istoria, ca materie primă a teatrului.” ■ Mihai Nadin scrie despre *Critică și valoare*, apreciind că „centrul absolut al „cercului” critic este *valoarea*. De aici urmează însă și problema cvadraturii acestui „cerc”, a „cvadraturii” criticii, adică. Deoarece niciun alt concept nu este mai puțin determinat decât acela de valoare. Critica nu produce ea însăși valoarea obiectului la care se raportează; ea este mărturia realizării acestei valori, mărturie ce poate lua asemenea forme precum exclamația, dialogul, prezentarea, analiza – aceasta din urmă putând recurge la cele mai stricte argumente sau metode. Tendința spre asimilarea metodelor de analiză științifică, pe care marxismul a manifestat-o încă din etapa definirii sale, corespunde nu numai eficacității lor sporite, ci și nevoii de a pune capăt atât speculațiilor de orice fel privind determinarea valorii, cât și concepțiilor subiective care au marcat domeniul. [...] Critica de teatru, deși este o formă a criticii în general, se distinge de toate celelalte ca urmare a obiectului ei, de conformație și de funcțiuni atât de particulare și complexe. În general, valorificarea – de la aceea a forței de muncă până la aceea a creației spirituale – este un proces în timp.” □ Leonida Teodorescu, în *Sensul unei evoluții (VII)*, publică partea a doua a articolului intitulat *Dramaturgia și foiletonistica*. □ În *Cronica dramatică – Piesa românească în premieră*, Mihai Vasiliu prezintă *Capul de Mihnea* Gheorghiu (Teatrul Național din Craiova), C. Paraschivescu – *Acum și în cele din urmă (Un proces închis)* de Theodor Mănescu (Teatrul Dramatic din Galați); V. Munteanu – *Noaptea* de Mircea

Radu Iacoban (Teatrul Național „Vasile Alecsandri” din Iași). În *Alte premiere* sunt prezentate *Trei surori* de A. P. Cehov (Teatrul de Comedie); *Sizwe Bansi a murit* de Athol Fugard, în colaborare cu John Kani și Winston Ntshona (Teatrul „Nottara”); *Întâmplări mai mult sau mai puțin ridicole*, „spectacol Cehov” realizat, la teatrul Giulești, de Mircea Marin; *Bunica se mărită* de V. Mitharian (Teatrul „Ion Vasilescu”); *Firul de aur* de Israil Bercovici (Teatrul Evreiesc de Stat); *Copacii mor în picioare* de Alejandro Casona (Teatrul Național „Vasile Alecsandri” din Iași); *Ascensiunea lui Arturo* nu poate fi oprită de B. Brecht (Teatrul „Bacovia” din Bacău); *Praf în ochi* de Eugène Labiche (Teatrul „A. Davila” din Pitești). □ Constantin Radu-Maria, în *Teatrul de poezie*, prezintă un *Recital Macedonski*, eveniment coordonat de Paul Tutungiu și Dumitru Stancu, cu participarea lui Tudor Gheorghe. □ În *Tv*, Dumitru Solomon prezintă două premiere: *Avalanșa* de Gh. Blăjan și *Gaițele* de Al. Kirițescu.

• [„Transilvania”, nr. 1; Revista lunară editată de Comitetul județean Sibiu pentru cultură și educație socialistă; Format A4, număr de pagini: 56; Colegiul de redacție: Mircea Tomuș (redactor șef), Wolf Aichelburg, Titus Andronic, Mircea Braga, Maria Fanache, Carol Göllner, Ilie Guțan, Cornel Irimie, Mircea Ivănescu, Marin Panait, Pamfil Matei, Ștefan Pascu, Titu Popescu (secretar general de redacție), Georg Scherg, Gheorghe Stoica] Primul număr al anului se deschide cu editorialul *Accentele dezvoltării multilaterale*, semnat Transilvania: „Pornim într-un nou an, cel dintâi an al unui nou cincinal, ce va pune în fapte o deschidere hotărâtoare pentru împlinirile, la toate nivelele, a societății noastre socialiste.” ■ Marin Panait publică prima parte din *Convorbiri*: „Cunoașterea dialectică, multilaterală este, prin definiție, o cunoaștere științifică. Noțiunile și conceptele cu care operăm sunt, cum se știe, formele în care se cristalizează rezultatul gândirii. Unitatea organică dintre cunoaștere și practică pune în evidență necesitatea formării unei gândiri dialectice, cunoașterii conținutului conceptelor de baza ale politicii partidului și statului nostru. *Convorbirile* pe care le deschidem cu acest număr se vor o contribuție în acest sens. Ele sunt o invitație la dezbatere, la meditație pe probleme majore ale activității politico-ideologice, ale traducerii în viață a programului ideologic al partidului. În acest sens, îndemnul formulat de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, este cât se poate de clar și mobilizator: «Gradul de cunoștințe, maturitatea ideologică a comunistului nu se măsoară după numărul citatelor memorate, după capacitatea de a reproduce definiții învățate pe de rost, ci după justetea răspunsului dat fenomenelor noi apărute în procesul dezvoltării sociale».” ■ Sub titlul *Dimensiuni ale eposului național* citim: □ *Supremul vis al poeziei eminesciene* de Mircea Tomuș, o analiză a poeziei lui Eminescu ca „Visul unei lumi de sublimă pace și împăcare”, „ambițiile creatoare țintesc la un singur și suprem scop: acela de a crea, sau re-crea, prin îngemănarea dintre vis și real, universul sub-

lim al Daciei.” □ „*Frații Jderi*” – *mitul vârstei de aur* de Nicolae Manolescu: „Fără ezitare, prozatorul anunța de la primele pagini lumea pe care o zugrăvește: trăind într-o «fericire mitică» (G. Călinescu), idilică, bucurându-se de roadele pământului și de stabilitate sub mina unui voevod puternic ca un zeu. Drumurile sunt pașnice, negoțul înfloritor, recoltele, mai bogate decât oricând. Este o mare impresie de sănătate naturală și socială, oamenii se îmbracă și vorbesc cuviincios, în respectul legilor și credinței, devotați domnitorului și oricând gata a se pleca la poruncile lui. Pe scurt, Moldova acestei vârste închipuie la Sadoveanu o mare și unită familie.” □ *Modele de civilizație ale peisajului autohton* de Petru Poantă: „Pentru poezia noastră interbelică, autohtonismul, problema originilor, a unui fond arhaic de gândire și sensibilitate românească constituie într-adevăr o obsesie esențială. Fără îndoială, această obsesie rămâne centrul vital al unei literaturi preocupată în egală măsură atât de refacerea «tradiției vii» (Ion Pillat), înțeleasă ca o structură formativă arhetipală, cât și de europenizare.” □ *Poezia întoarcerii la prezent* de Ilie Guțan: „În contextul discuției pe tema regresiei spre obârșie se cuvine să consemnăm tot mai frecvente tentative de explorare a fondului străvechi de spiritualitate autohtonă. Încă din perioada interbelică, s-au înregistrat magistrale reușite în acest sens, care, se înțelege, stau în fața poezilor de azi ca model. Dintre aceștia, interesant și singular este, Ion Gheorghe, creator și însuflețitor al unui tărâm autohton populat de practici străvechi, tradiții, mituri, descântece, cântece de leagăn, descifrări iconografice etc. Ample viziuni, de o manieră diferită, apar și la Ioan Alexandru și Dan Mutașcu. Deși mai temperat, în *La Liliaci*, Marin Sorescu propune câteva mostre caracteristice spațiului oltean. Asemenea experiențe au menirea de a valorifica imensul tezaur spiritual al culturii noastre populare, zămislit de-a lungul vremii, mărturie a creativității românești. Totodată, aici se află puternic împlântate rădăcinile culturii de mai târziu.” ■ Titu Popescu publică studiul *Invariante literare și conștiința originii*: „Aspectele specifice, firea profundă a literaturii se continuă în diferitele etape ale dezvoltării scrisului național, cu accente variabile în diverse epoci. Această continuitate nu trebuie asimilată acumulării inevitabile a operelor în spațiul istoric, ci trebuie înțeleasă ca o permanență axiologică relevând personalitatea literaturii prin creații reprezentative. Obligația procedurii este de a pune între paranteze lucrările grevate de mimetism semantic sau minate de dorința de universalizare exclusivă a limbajului. Astfel procedând, personalitatea literaturii se stabilește pe unele constante (diferențieri, invariante), într-o definiție sintetică a specificului, cu sorți de iradiere, într-un fel sau altul, asupra cvasi-unanimității operelor și posibil de a fi îmbogățit tocmai prin larga sa cuprindere. [...] După cum se observă, interdependența constantelor specifice personalității literaturii române se exprimă într-un complex dinamic, pregnant pentru ideea de mesaj al originarului. Sinteza de principiu expusă își înglobează o sumă de elemente remarcate ca fiind prioritare în profilul literar național,

polarizându-le în funcție de liniile mari ale mentalității de viață pe care o exprimă. Numirea lor nu face decât să argumenteze un viitor de strălucire, căci oricând orice artă este un joc jucat cu reguli etnice.” ■ În *Necesitatea artei* citim: □ Mircea Braga, *Universalul, o noțiune – anexă*: „Îngrijind – în colecția «Perspective. Permanențe» a Editurii Eminescu – antologia *Național și universal*, Pompiliu Marcea răspunde unei necesități nu atât de documentare, cât de sistematizare, sesizabilă din parcurgerea numeroaselor dezbateri pe această temă găzduite sau provocate de presa noastră literară, a contribuțiilor izolate ori a «trimiterilor» efectuate în cercetări de strictă critică sau istorie literară. Fiindcă nu «fișierul» problemei ca atare ne lipsea, ci demersul de conturare a *modelului*, ca să utilizăm noțiunea lui Adrian Marino. Privind astfel lucrurile, trebuie să recunoaștem, de la bun început, că antologia de față nu epuizează «biografia» temei, reține chiar puțin din ea, deși nu texte fundamentale sunt omise (exceptând perioada anterioară programului «Daciei literare», absentă complet din volum). Nu este, însă, o carență esențială; conceptul în discuție sau, mai bine zis, dualitatea conceptuală național-universal a fost abordată în secvențele sale de bază încă de timpuriu, cu o acuitate și pe un asemenea teren stabil cum nu s-a mai întâmplat cu nici un alt concept al esteticii sau al teoriei literare.” □ Titu Popescu, *Specificul național*: „Conceptul de specific național exprimă structura estetică a semnificațiilor pe care le degajează, prin artă, exercitarea mentalității naționale. Viabilitatea sa este dată de obiectivitatea istorică a existenței națiunii, iar popularitatea estetică, în special spre sfârșitul secolului trecut și în secolul nostru, a conceptului de «național» este un reflex direct al mișcării de afirmare și a rolului tot mai important pe care îl joacă națiunile în epoca modernă. Aceasta înseamnă că problema estetică a specificului se bucură de o menire deosebită, prin punerea în evidență cu acuitate a gradului de înțelegere a participării fiecărui popor la viața lumii, concomitent și prin activarea resurselor sale creatoare mai caracteristice.” ■ Mircea Tomuș publică o cronică literară la *Iluminări* de Alexandru Ivasiuc: „Noul roman al lui Ivasiuc, analizat în componentele sale structurale, pare astfel mai mult o construcție metaforică, rezolvată în demers teoretic și cazuistică morală și psihică; această hotărâre îndrumă proza pe făgașul unei scriituri mai puțin precise, cețoase, punând în valoare de contrast tocmai tendința opusă a relatării precise, concrete, și roadele ei, epice. Căci printr-un mecanism paradoxal ce nu-și poate afla explicația în două-trei fraze, cum arta însăși nu poate fi astfel explicată, romanul decis pentru formula analizei și teoretizării sfârșește prin a-și pune în valoare punctele principale din program tocmai prin procedeul contrar, al modelării plastice concrete.” ■ În *Mișcarea literară* citim: □ *Lacrima lui Eminescu* de Grigore Tănăsescu, o analiză „în semnificațiile ei mai adânci” a metaforei lacrimii în poetica eminesciană. □ Marian Papahagi scrie despre *Poezia lui Nichita Stănescu*: „Cu Nichita Stănescu, lirica românească de astăzi câștigă probabil pe marele său poet. Afirmația poate părea

surprinzătoare sau, eventual, prematură; cu toate acestea, ea își găsește justificarea în semnificația globală pe care o ia poezia sa de la *Sensul iubirii*, volumul de debut publicat în 1960, la cuprinzătoarea antologie intitulată *Starea poeziei* (1975), care încheie peste arcul a 15 ani o evoluție poetică din cele mai remarcabile. Este vorba, în fapt, de însușirea, de mare originalitate, a lecției poetice oferite de poeții interbelici. Dacă ar fi ca lui Nichita Stănescu să i se fixeze o ascendență, ea se poate identifica în Tudor Arghezi, pe de o parte, pentru capacitatea proteică de cuprindere pe care o ia opera sa, și, pe de alta, în Ion Barbu, pentru efortul de esențializare a lirismului, mai evident la Nichita Stănescu decât la oricare alt tovarăș de generație. [...] Nichita Stănescu este departe de a fi un experimentator în poezie. El este, mai mult decât atât, un inventator. Și, totuși, nu spectacularul invențiilor sau asociațiilor lingvistice este cel care frapează, ci efortul de sistematizare și organizare, de creare a unui cosmos al vorbirii. Dacă o apropiere formală de suprealism a poeziei sale se poate face, ea este în ultimă instanță nerevelatoare. Potrivind cuvinte, poetul e continuu în căutarea ideii, până la semnificația ultimă a acestei căutări – ideea de cuvânt. Prin paradox, căutarea unui sens final al posibilității de comunicare ar trebui să ducă la absența rostirii, viziune pură. Tensiunea ultimă a poeziei lui Nichita Stănescu este aceea a părăsirii cuvântului.” □ *Însemnări la o pastorală citadină* de Ion Vartic: „Primul și cel mai cunoscut roman al lui Emano-il Bucuța, *Fuga lui Șefki*, este considerat în mod unanim drept capodopera scriitorului. Față de celelalte două romane ulterioare, *Maica Domnului de la mare* și *Capra neagră*, interesul critic a scăzut treptat, lucru confirmat și de spațiul ce li se acordă în *Istoria ...* lui G. Călinescu. Într-un fel, scriitorului i se face prin aceasta o nedreptate, căci deși conține aceleași obsesii constante, tripticul său romanesc circumscrie o certă nuanțare în comentarea acestora. Scriitorul e atras tot timpul de misterul unor comunități închise, de programul lor de viață, «robit tradiției» (de pildă sașii din Ardeal), ori de fenomenul stingerii lor ineluctabile (turcii din cetatea de la Dii). Abia în *Capra neagră* va încerca să ofere și o soluție sentimentală pentru integrarea acestui fel de grupuri etnice în medii străine.” □ *Petre Neagoe sau drama unei structuri duale* de G. Nistor, despre cartea *Timp de neuitat*, versiune românească de A. Popa, Editura Dacia, 1975: „Ca și marele humuleștean, și Peter Neagoe aleargă pe două drumuri cu vectori opuși. Unul indică spatul stabilității satului consolidat în tradiție, celălalt duce spre oraș, civilizație modernă și instabilitate. Unul aparține, după repere blagiene, culturii minore, celălalt, culturii majore. Unul duce spre orizonturile copilăriei fericite, celălalt, spre vârsta maturității și deziluzii. Ambele funcționând în același timp, când omul poate avea conștiința lor. Și, ca să plasăm întreg comentariul la nivelul unor coordonate ale eposului dintotdeauna, vom spune că unul reprezintă drumul omului spre un centru al certitudinilor, celălalt, îndepărtarea de centru, rătăcirea, înstrăinarea. De la rătăcire și înstrăinare la dorința regăsirii drumului spre sine, scrutând orizonturile anilor

care nu se vor mai întoarce, se configurează un destin dramatic. Dar, pe când la Creangă este vorba numai despre propria fericire și nefericire, la Peter Nea-goe drama dihotomică se proiectează într-un registru mult mai larg.” □ În *Fascinația cuvântului* Vasile Chifor scrie despre opera lui Radu Petrescu: „La Radu Petrescu, autor până acum a trei cărți (romanul *Matei Iliescu* – 1970 și volumele de nuvele *Proze* – 1971 și *O singură vârstă* – 1975), memoria, actul reflexiv funcționează asemeni unui mecanism perfect. Un veritabil joc, elevat, de idei și nuanțe, o adevărată risipă de tonuri și forme, de o policromie aparte, seducătoare, efecte ale unei imaginații explozive, excitată de aromele și esențele tari ale depărtării imagistice se instaurează în pagina, cu fiecare rând. El are cultul frazei ample, savant construite, plină de sugestii, ca și de o muzică interioară cu tonuri în surdină ce rupe ritmul narațiunii, insinuând o melancolie blândă dar niciodată lamentarea Manifestând un deosebit apetit pentru descriere, autorul, ar spune cineva, «are nevoie de cuvinte pentru a trăi».” □ Apare a doua parte din *Scrisori către un poet* de Ion Mircea: „Revendicarea unor teme, în sensul discret al tradiției, din poezia tinerilor sau încă foarte tinerilor autori «cu volum», de la surse lirice îndepărtate sau foarte îndepărtate în timp nu mai miră astăzi cu intensitatea de odinioară. Perioada anilor din urmă a înregistrat reînvierea, în accepție editorială, a numeroase din primele noastre monumente de limbă, în parte traduceri inedite după originalele slavone, toate însoțite de comentarii pertinente și de aparte critice concepute riguros științific. Ultima perioadă ne-a mai obișnuit, sub același regim editorial al autenticului act de cultură, cu apariția unor traduceri din textele importante, dacă nu fundamentale, poetice sau filosofice, ale diverselor popoare, din copilăria lumii sau de mai târziu. Și așa mai departe Excursul poetului contemporan, deopotrivă cu al criticului literar, este mijlocit, în aceeași ordine de idei, și de numărul impresionant de lucrări de referință care apar peste noapte. Date fiind și numai aceste privilegii, ne întrebăm ce inocență poate promova în corpul unei cronici literare formulări de felul acestora: dacă despre Nichita Stănescu s-a afirmat că a «reîntors poezia la poezie» (ceea ce este o aberație), despre Cezar Ivănescu se poate spune că «încearcă să întoarcă poezia la izvorul ei prim» (astfel au fost calificate, în repetate rânduri, și alte tentative lirice mai noi). Expresia *întoarcerii poeziei la izvorul ei prim* este extrem de imprecisă. Mai imprecisă, poate, și decât aceea a întoarcerii poeziei la *izvoarele lirismului*. [...] S-a instaurat neplăcutul obicei, mai ales printre poeții care practică și critica literară, poeți cu recul, de a nu semna, sub nici o formă, influențele și de a întâmpina obiectul în comentariu animați de tactica inoportună a euforiei. Mai alarmantă mi se pare, însă, realitatea că nu sunt semnalate influențele nici în cazurile în care vasalitatea autorului comentat față de modelul dedus e manifestă, situațiile-limită, în care impulsuri exterioare, impure, se află pe punctul de a nu fi asimilate organic de autori în formare. S-a instaurat această tactică a euforiei critice îndeosebi la nivelul cronicarilor *cu amănuntul*, a recenzițiilor

năimiți, în acord sau *în regie*.” Textul se încheie cu următorul P.S.: „N-aș vrea să mi se ia în nume de rău următoarea remarcă. În articolul *Echinocțiu-ul în cinci poeți*, publicat în «Viața Românească», nr. 9/1975 – articol strălucitor și, în substrat. generos – Cornel Regman este neatent când afirmă că Dinu Flămând se vrea «teoreticianul tendințelor grupului, care sunt mai mult ale sale». Criticul «Vieții românești» uită că afirmația se poate întoarce asupra celui care a inițiat-o, precum perla în brațele pustiului. Dar ceea ce mi se pare mai neliștitor este că inabilitatea pe care o manifestă acest critic furtunos în alegerea citatelor reprezentative îl poate situa, în raport cu poezia, sensibil apropiat de postura navetistului solicitat de pe țărmul mării, în raport cu marea.”

□ *Despre spiritul francez în diferite ipostaze* nu este semnat: „Este foarte bine că s-a tipărit o antologie mai cuprinzătoare din eseurile lui Remy de Gourmont (Editura Univers, 1975), pentru că acest scriitor risca să fie uitat de către cei care-l știuseră (sau știuseră despre el) pe vremuri, și să rămână chiar necunoscut generațiilor mai noi. Și este foarte bine că el poate fi acum reactualizat sau cunoscut așa cum se cuvine – mai ales într-o versiune excelentă, pe măsura scriitorului său ingenuu – căci el risca să rămână doar numele unui scriitor interesant pentru a fi intrat în formația unor critici de mai târziu, sau doar apt să se mai transmită prin formule simplificatoare.”

□ Mircea Ivănescu semnează *Cronica traducerilor*: „Eseul publicat de poetul Ștefan Augustin Doinaș în «Cahiers roumains d'études littéraires» (nr. 3/1975) cu privire la traducerea românești de poezie este bogat în observații de mare finețe și exactitate și incită la reflecții care se cer continuate. În primul rând, pentru că, venind din partea unui scriitor care știe să-și folosească foarte sigura stăpânire a unor mijloace poetice considerabile în slujba și a unei activități de traducător, remarcile sale sunt în mod obligatoriu de un mare interes pentru toți cei ce cred în posibilitatea transpunerii poeziei într-o altă limbă. De fapt, ceea ce face autorul eseului de care e vorba este să întreprindă, într-o privire retrospectivă asupra evoluției concepțiilor de traducere de poezie, o grupare pe categorii a acestor modalități de traducere, o distingere a eforturilor scriitorilor preocupați de această problemă după criterii mai nuanțate și mai exacte decât cele tradiționale care judecau traducerea după fidelitatea sau autonomia în raport cu textul tradus.”

■ Mircea Ivănescu prezintă cititorilor pe George Nimigeanu: „[...] ceea ce face valoarea versurilor acestui poet și-l conferă justificare este capacitatea sa de a crea poezia, de a înscrie în muzica unui vers ecourile mereu mai extinse ale unor înțelesuri sufletești autentice și înnoitoare” În continuare citim poeziile lui G. Nimigeanu: *Destin; Laudă limbii române; Pentru țara de mâine; Flaut nins*.

■ În *Revista revistelor* cuprinsul revistelor este împărțit și analizat în grupaje: *Ideologie, Poezie, Proză, Critică, Istorie literară, Literatură universală*.

■ În *Calendar* citim *Dinu Pillat* de Mircea Ivănescu: „Moartea lui Dinu Pillat înscrie sub zodia de-acum încolo pentru totdeauna neschimbătoare a tradiției – a istoriei, căci această familie de veche spiță moldovană era

citată, cum ne spune Al. Paleologu, încă de Dimitrie Cantemir, a istoriei literare, căci el era continuatorul în cultură, în spirit și în operă al unuia dintre marii noștri poeți și esești – un nume de strălucire, pentru că a reprezentat oameni admirabili pentru cultura și umanitatea românească.” ■ În *Curier* citim nota „*Poarta inimii*”, nesemnată: „Centrul județean Alba de îndrumare a creației populare și a mișcării artistice de masă a avut inițiativa laudabilă de a aduna, între copertele unei antologii, contribuții omagiale semnate de scriitori, artiști plastici, publiciști legați, prin naștere sau formare, de numele acestei părți de pământ românesc. Este îmbucurător de constatat largă participare a celor care, oriunde ar trăi, au ținut să fie prezenți la această sărbătoare a sentimentului patriotic. *Poarta inimii*, antologie îngrijită de Ion Mărgineanu, este, așa cum o arată și titlul, o poartă spre inimi înfrățite în cinstirea acestor locuri încărcate de istorie. Felicităm, deci, pe cei care au ostenit la alcătuirea ei, știind să aducă astfel încă un omagiu, proaspăt și convingător, celor două mari aniversări conjugate ale anului 1975: împlinirea a 375 de ani de la prima unire politică a celor trei țări române, într-un singur stat, sub domnia lui Mihai Viteazul, și existenței bimilenare a localității Alba-Iulia, urmașa străvechiului Apulum.” ■ Versuri semnează: Ioan Alexandru (*Avram Iancu*), Haralambie Țuguș (*Visul lui Mihai Viteazul*), Victor Felea (*Adânc Tezaur*), Ion Vidrighin (*Viziune*). □ Din proză citim *Dueliștii* de Paul Constant.

• [„*Urzica*”, An XXVIII, Nr. 1; *Revistă lunară de satiră și umor*, editată de Consiliul Culturii și Educației Socialiste; **Format tipografic: A4, 16 pagini; printre autorii „clasici” ai anului 1976: Theodor Holban, Al. Clenciu, I. Avian, V. D. Popa, Fred Firea, Mircea Pavelescu, Aurel Felea, Ștefan Tita, Veronica Bertoli, Valentin Silvestru; nu se precizează componența redacției**] Rubrici fixe lunare: A. Baranga – *Fabule*, Dan Mutașcu – *Caractere*, Nina Cassian – *De-ale noastre*, Mircea Horia Simionescu – *Paratrăsnete*, *Vorbe* de Eugen Frunză, epigrame de Mircea Pavelescu, „Sondaje” de Al. Mirodan, schițe de Vasile Băran și Vlad Mușatescu – *Din arhivele detectivului Conan Doi*, *Miniaturi* de Mihai Beniuc, rubrici de Ileana și Al. Stark. □ Alte semnături: Marius Tupan, Mircea Sântimbreanu, Andrei Ciurunga, Teodor Mazilu, Alecu Popovici, traduceri de Theodor Holban din umorul bulgar sau iugoslav, *Teme* de Marcel Breslașu, *Diverse* de V. D. Popa

• [„*Vatra*”, serie nouă (1971), An VI, nr. 1 (58), *Revistă social-culturală* editată de Comitetul de cultură și educație socialistă al județului Mureș, **format A3, 16 pagini, apare lunar. Romulus Guga – redactor-șef, Atanasie Popa – secretar general de redacție, Herman Bayer, Dan Culcer, Radu Deac, Dumitru Husar, Nicolae Lobonțiu, Aurel Lupu, Iulius Modovan, Cornel Pogăceanu, Vasile Rus, Mihai Sin, Ion Stoica, Mărioara Stoica**] Cu primul număr al anului debutează, la rubrica *Restituiri*, un material în serie intitulat *1796. Ancheta în contra lui Gheorghe Șincai acuzat de rebeliune*, semnat de Gheorghe Hosu și continuat pe tot parcursul anului.

■ Tot sub forma unui grupaj distribuit pe mai multe numere se prezintă studiul lui Septimiu Bucur, „*Sărmănușul Dionis*” sau *proza de atmosferă*, din care se poate citi prima parte. Argumentul de bază este că scrierea analizată „nu aparține decât formal genului epic, și, la drept vorbind, nici nu trebuie socotită o nuvelă”, întrucât „nu are o acțiune unitară și nici personaje care să dea viață unui anumit conflict, după regulile cunoscute ale genului nuvelistic.” Din acest motiv, textul este încadrat ca „proză de atmosferă.” ■ Anton Cosma continuă, cu partea a patra, articolul *Slavici și romanul nostru modern*. Comentând modernitatea romanului, autorul pune accent, în analiza romanului Mara, pe construcția vieții interioare a personajului principal folosindu-se de raportarea la trecutul acestuia: „Prezența elementului *trecut* în sufletul individului este începutul și condiția *sine qua non* a vieții sufletești, pentru că e condiția primordială a conștiinței de sine; gândirea, în special cea intuitivă, fiind prin excelență analogică, comparația trecut – prezent este forma elementară de autocontemplare.” Cu toate acestea, Mara nu devine un erou de felul lui Ion, care împinge patima sa în absolut, ea are o dimensiune mai umană, fiind un personaj dilematic, precizează criticul. ■ La *Cronica literară*, Dan Culcer publică prima parte a articolului despre *Actualitatea lovinescianismului*. În contextul „reconsiderării valorilor”, semnatarul se referă cu preponderență la studiile lui Al. George – *În jurul lui Lovinescu* (Cartea Românească, 1975) și Ileana Vrancea – *Confruntări în critica deceniilor IV-VII (E. Lovinescu și posteritatea lui critică)*, Ed. Cartea Românească, 1975. Autorul arată, în ceea ce-l privește pe Al. George, preocuparea de a demonstra „antijunimismul” lui Lovinescu și „negaționismul istoric” și subliniază afirmația care îl desparte pe Lovinescu de maiorescianism, în ciuda preluării principiului autonomiei esteticului: „«estetismul lovinescian nu înseamnă un cult al valorilor formale, ci o înălțare a nivelului de exigență în judecarea artei prin indicarea cât mai clară și nu exclusivă, a specificității acesteia».” ■ Serafim Duicu trece în revistă lucrările despre Eminescu, apărute cu 5-6 ani în urmă, remarcând că ediția integrală a operei, în continuarea ediției Perpessicius, se lasă așteptată, și propunând, totodată, un *Dicționar critic al mitologiei și personajelor eminesciene* sau un *Dicționar explicativ al metaforelor și simbolurilor eminesciene*. În același timp, semnatarul simte nevoia unui Eminescu „mai viu, mai «al nostru»”, un portret al cărui premisă o regăsește mai degrabă la Noica în *Eminescu sau gânduri despre omul deplin al culturii românești* care face, de altfel și recomandarea de a fi publicat întreg conținutul celor 44 de manuscrise eminesciene aflate la Biblioteca Academiei R.S.R. ■ La rubrica *Filtre*, Dumitru Mureșan scrie despre volumul *11 Elegii*, de Nichita Stănescu, urmărind aici constituirea „stării lirice.” Tot aici, Silvia Udrea recenzează volumul *Povestiri senine*, de Valentin Șerbu. La secțiunea de critică, Serafim Duicu abordează cartea *Opinii. Prozatori și critici* (Ed. Dacia, 1975), de Virgil Ardeleanu, remarcând nota polemică a analizelor sale cu rol de „dușuri

răcoritoare” pentru literatura contemporană. ■ Propunându-și să constituie o tradiție din publicarea primului capitol al unui roman în lucru, redacția selectează fragmentul *Convorbiri* din romanul *Umbra nopții*, de Augustin Buzura. ■ La rubrica *Vatra vă propune un prozator* este prezentat Petru Dorșan. ■ La *Revista revistelor* atrage atenția numărul 3/1975 din *Cahiers Roumains d'Études Littéraires* care are ca temă raportul dintre literatura națională și literatura universală. ■ Zeno Ghițulescu este prezent cu versuri.

● [„Viața românească”, an XXIX, Revistă editată de Uniunea Scriitorilor; format A5; pagini: 64, lunar; Colegiul de redacție: Alexandru Balaci, Radu Boureanu, Remus Luca, George Macovescu, Cornel Regman, Redactor șef: Ioanichie Olteanu, Secretar general de redacție: Vladimir Colin] Despre *Militantismul criticii și datoria de a promova idei* notează Florin Mihăilescu: „Cu un prilej mai vechi și în împrejurări cu totul speciale, vorbind despre militantismul criticii și despre misiunea ei specifică, decanul criticilor noștri actuali, Șerban Cioculescu, disocia pe drept cuvânt între naturi contemplative sau dimpotrivă luptătoare. Se înțelege limpede că ele cultivă mai cu seamă analiza simpatetică decât examenul sever și diferențiat ce caracterizează în esență actul critic. Când însă criticul în mod deliberat și prin urmare tactic preferă atitudinii precise și deschise retragerea în exegeze neutrale ori în considerații chipurile pur estetice, în dauna oricărei obligații de orientare și de influență nu coercitivă, dar modelatoare, e limpede că asistăm la eludarea atitudinii ideologice, la eschivarea cu abilitatea relativă de la indispensabilele sale riscuri.” ■ La *Poezia lui Leonid Dimov* se referă M. Nițescu: „Primul volum de poezie pe care-l publică Leonid Dimov (*Versuri*, 1966) – un debut relativ întârziat –, relevă dintr-o dată un poet pe deplin format, stăpân pe mijloacele sale și mai ales având conștiința unei arte poetice, a unei metode pe care o va urmări cu obstinată fidelitate.” ■ Cornel Regman se întreabă: *Eugen Barbu povestitor?*: „Culegerea recentă de nuvele *Miresele* conservă neschimbat cuprinsul culegerii anterioare *Martiriul Sfântului Sebastian* (1969) căruia îi adaugă cinci inedite [...] Eugen Barbu e aici, nici vorbă, și povestitor, dar ca, de o sută de ani, toți marii munteni: puterea lui e graiul, dar tot aici se ivesc și marile scrupule. De la Argezi, de la Galaction, de la Matei Caragiale, prozatorul a desprins știința cea mai grea: de a povesti prin notație, de a înainta condensând.” ■ În cadrul rubricii *Cărți. Oameni. Fapte* semnează texte: I. Negoîtescu, Nicolae Oprea, N. Steinhart, M. Nițescu, Gheorghe Pituț, Roxana Sorescu. □ În textul *Destinul lovinescianismului*, I. Negoîtescu prezintă studiul Ilenei Vrancea: *Confruntări în critica deceniilor IV-VI*: „Trebuie remarcat de la început faptul că recentul studiu al Confruntărilor are la bază, asemeni celor care l-au precedat, o solidă și clară armătură marxistă, de ordin general, căruia i se adaugă adecvat, întru aprecierea corectă a lovinescianismului în epocă, pozițiile față de mișcarea democratică afirmate în documente ale Partidului Comunist Român sau, întru judecarea importanței acțiunii sociale

diverse a lui Nae Ionescu, lucrările lui Lucrețiu Pătrășcanu.” □ Referindu-se la *Poemele unui menestrel*, Nicolae Oprea analizează volumul lui Cezar Ivănescu: *Rod III* (C.R., 1975): „Incontestabil, Cezar Ivănescu și-a strecurat un spațiu singular și omogen, cu economie de mijloace, supralicitând tragismul unui sentiment etern uman. *Baaadul* său pare o cetate medievală ivită în plină pustie. Poetul tratează, așadar, exclusiv, într-o manieră personală, cu anume exaltare, dar și pondere, motivul *fortunei labilis*. Există, totuși, riscul închistării în limitele unei formule definitiv sedimentată, și Cezar Ivănescu îl resimte din moment ce caută filoane încă neexplorate.” □ Roxana Sorescu descoperă *Critica sinestezică la I. Negoîtescu*: „La I. Negoîtescu este aproape uimitor cum poetul încifrat din oroarea mărturisirii de sine își îngăduie aproape fără reținere luxul de a fi liric în critică. Dacă în poezie el suprimă conștient elementele concrete, legăturile de cauzalitate, succesiunea logic, în critică practică aproape ostentativ cochetăria gândirii asociative care expune circumstanțele ce-au declanșat-o. De aceea critica lui I. Negoîtescu se citește ca o confesiune și este vulnerabilă ca un poem.” □ N. Steinhardt se întreabă: *D' Annunzio și Malraux: unde-i aventura?*: „Citind biografia lui *André Malraux* scrisă de Jean Lacouture (Ed. Seuil, 1973), am aflat că prima soție a celebrului scriitor, Clara (născută Goldschmidt), îl compara cu d'Annunzio, spunând că autorul *Condiției umane* asta a și fost: un Gabriele d'Annunzio francez.” □ M. Nițescu aduce un omagiu: *La moartea lui Dinu Pillat*: „Rareori se întâmplă ca legătura dintre om și cărțile pe care el le-a scris să fie atât de evidentă ca în cazul lui Dinu Pillat. Destinul omului și înfățișarea lui morală și intelectuală sunt identice cu acelea ale operei sale. Opera nu se rușinează de prezența omului și nici omul de aceea a operei. [...] Acolo unde opera încetează de a mai vorbi, destinul omului vorbește pentru ea, la fel cum opera vorbește pentru el acum, când Dinu Pillat a plecat dintre noi.”

FEBRUARIE

1 februarie

• [„Scânteia”, nr. 10 403] Apar informații despre „*Luna cărții la sate*”, nesemnat: „50 000 000 de volume, reprezentând peste 13 500 de titluri. Acesta este numărul cărților trimise la sate prin unitățile cooperăției de consum între 1971-1975. Este unul din reperele semnificative ale bilanțului care va fi prezentat cititorilor din mediul rural cu prilejul ediției din acest an a «Lunii cărții la sate».”

• [„Era socialistă.” An LVI, nr.3 ; Revistă teoretică și social-politică a Comitetului Central al Partidului Comunist Român, 1976, bilunar, format tipografic X 5, număr variabil de pagini; Colegiul de redacție este format din Ștefan Andrei, Ernest Breitenstein, Cornel Burtică, Ovid Crohmălni-

ceanu, Emilian Dobrescu, Gheorghe Dolgu, Mihai Dulea, Constantin Florea (redactor șef-adjunct), Mihai Gere, Dumitru Ghișe, Ion Ianoși, Constantin Lăzărescu (secretar general de redacție), Ion Mitran (redactor-șef adjunct), Paul Radovan (redactor șef-adjunct), Leonte Răutu, Ștefan Ștefănescu, Gheorghe Stoica, Alexandru Tănase, Constantin Vlad, Ștefan Voicu (redactor-șef), Gheorghe Zaharia] Z. Ornea scrie despre *Un novator în critică și estetică. C. Dobrogeanu-Gherea*, consemnând faptul că „modernitatea criticii lui Gherea nu derivă numai din opiniile sale despre conceptul de critică, despre statutul ei ca gen literar relativ autonom, sau despre primatul esteticului în actele apreciatoare. Ea trebuie căutată deopotrivă în aceste trăsături, ca și în elementele de sorginte istorică, cu ajutorul cărora a putut reclama necesitatea exemplului multidisciplinar al operei literare. Gherea nu reduce actul critic la pură judecată de calitate, ci ajunge la ea în urma unui complicat examen psihologic, sociologic, biografic, stilistic, etic, cultural. E întruchiparea în act critic a conceptului său despre natura esteticului.” □ Ov.S. Crohmălniceanu recenzează romanul lui Paul Georgescu, *Înainte de tăcere*, „un elogiu adus luptei comuniștilor”, prin care „interesul lecturii este îndreptat spre mecanismele lăuntrice ale rezistenței comuniste.”

● [„**Tribuna României**”, nr. 78] Florența Albu publică tableta *Proverbele, prima noastră carte de învățătură*. ■ În *Cuvântul zilei* citim *De partea adevărului și a justiției* de prof. dr. Virgil Cândea: „Nu ignorăm, firește, faptul că mai există în lume oameni care, într-o vădită necunoaștere a situației din România contemporană sau, și mai grav, inspirați de cercuri care se călăuzesc încă de vechea deviză «Dezbină și stăpânește», comentează, dezinformează, revendică, repun în circulație prăfuite sloganuri șovine, revizioniste de tristă faimă. Arsenalul acestor autori e format din teorii istorice false, de mult înlăturate de știință, de statistici și hărți demografice trucate, din «cazuri» și «documente» inventate. Asemenea autori atacă tratatele și reglementările internaționale unanim acceptate de guvernele lumii, pe care se întemeiază relațiile dintre state, pacea și securitatea mondială, dar, în același timp, fără respect nici pentru adevăr, nici pentru bunul simț elementar, inventează naționalități necunoscute, în România Ei nu pregetă să pună în circulație și idei fanteziste privind așa-zise «soluții» federaliste, separatiste, chiar amputări teritoriale. Ei refuză cu încăpăținare o evidență elementară, și anume că România este produsul unor procese istorice seculare, pe temeiul unor realități materiale, geografice, etnice și lingvistice netăgăduite, că această soluție se impune drept singura posibilă, realistă, conformă drepturilor tuturor membrilor poporului nostru, ca și drepturilor omului în genere. Iată de ce, asemenea tentative de a da înapoi istoria, agitând false probleme, nu-și pot atinge scopul, nu pot demonstra altceva decât informația deficitară, interpretarea răuvoitoare a autorilor lor, tributari unor teorii și concepții anacronice, fără valoare și fără credit. Dar nu e mai puțin adevărat că asemenea atitudini impun atenție trează și răspuns prompt, o operă de informare corectă a opiniei publice de peste hotare, a

cărei bună credință ar putea fi înșelată de o agitație artificial creată.” ■ Apare o fotografie cu statuia lui Eminescu, cu următoarea notă: „A devenit o tradiție ca, în fiecare an, la 15 ianuarie, de ziua nașterii celui mai mare poet român, Mihai Eminescu, numeroși iubitori ai operei sale să se reunească într-un emoționant și pios pelerinaj la mormântul poetului din cimitirul Bellu și la statuile ridicate în diverse locuri din București și din țară. Fotoreporterul nostru a surprins, în imaginea de mai sus, momentul depunerii primelor ghirlande de flori la statuia poetului, operă a binecunoscutului sculptor Gh. Anghel, ridicată în fața Ateneului Român. Dincolo de acest prinos de flori și cinstire pentru cel mai mare geniu poetic al românilor, am mai aminti două emoționante manifestări, semnificative pentru ținuta lor culturală și simbolice pentru locurile unde s-au desfășurat: la Ateneul Român festivitatea a fost deschisă printr-o memorabilă conferință a prof. dr. Edgar Papu, intitulată «Eminescu, poet național și universal» căreia i-a urmat un recital de poezie și cântece pe versurile poetului, la care și-au dat concursul artiști și cântăreți de prestigiu; la Casa «Vasile Pogor» din Iași, a conferențiat cunoscutul eminescolog prof. dr. Augustin Z. N. Pop, iar în seria «Prelecțiilor Junimii» a avut loc un spectacol omagial Eminescu, susținut de artiști din localitate.” ■ În pagina numită *Pe scurt* citim, printre altele: □ „*Porțile lui Caragiale*”: „Arhivele statului din Piatra Neamț au achiziționat un document inedit: o schiță-desen aparținând marelui nostru dramaturg I. L. Caragiale. Lucrarea, sugestiv intitulată «*Porțile lui Caragiale*», a fost întocmită în timp ce autorul funcționa ca inspector școlar în județul Neamț, în urma unei dispoziții ministeriale privind cercetarea stării și conservării renumitelor porți sculptate din această zonă, și cuprinde mai multe desene. Pe unul dintre acestea, reprezentând poarta unei mănăstiri, se află următoarea adnotare a marelui dramaturg: «Este foarte frumoasă, cu ghirlande de trandafiri ciopliți în lemn, cu vulturi și dragoni.» □ *La „Rotonda 13”*: „Muzeul literaturii române a organizat la 13 ianuarie prima manifestare din acest an din seria «*Rotonda 13*», dedicată memoriei lui Gheorghe Brăescu, de la a cărei naștere se împlinesc 105 ani. Personalitatea cunoscutului prozator a fost evocată de acad. Șerban Cioculescu, Cella Delavrancea, Ioana Postelnicu, Virgiliu Monda, I. Peltz și Barbu Solacolu.” ■ În *Antologie literară* citim, *Din legendele românilor*, *Un ostaș de-al lui Țepeș* și *Mihai Vodă și călăul*. ■ Dumitru Micu semnalează „*Imne*” de Ioan Alexandru: „Publicarea, sub titlul *Imne*, a unei selecții edificatoare din cele patru volume scoase anterior de Ioan Alexandru oferă cel mai nimerit prilej pentru refacerea succintă a traiectului parcurs de către unul dintre cei mai talentați și prețuiți poeți din generațiile tinere. Cu atât mai mult cu cât autorul culegerii face cunoscut, într-o alo cuțiune introductivă, că își socotește gata «veșmântul început acum zece ani.»”

3 februarie

● [„*România liberă*”, nr. 9727] Conf. univ. Al. Hanță scrie articolul *Literatură a marii responsabilități patriotice*. Menționând reprezentanți de seamă

ai sferei literare și culturale, pornind de la Grigore Ureche până la I. Pillat „etc.” și sintetizând contribuțiile acestora, concluzionează că „orice creație de valoare [...] este, în același timp, un act patriotic. Un patriotism care răzbate din esența lucrurilor, rod al integrării organice a creatorului de artă în existența poporului său, căruia i se vrea purtător de cuvânt și înaintea mergător.”

● **[„Scânteia”, nr. 10 404]** Virgil Teodorescu semnează *Scriitorul și epopeea națională*: „Contribuția scriitorilor din țara noastră la înfăptuirea Programului adoptat de Congresul al XI-lea al partidului, care marchează un moment deosebit pentru destinul și viitorul poporului nostru, se înscrie în sensul firesc al angajării lor depline, profesionale și morale, în opera de transformare revoluționară a societății prin lucidul efort al tuturor energiilor și talentelor, de înnobilare a omului, de modelare a conștiinței. [...] Scriitorii români hotărâtor influențați de evenimente, s-au dovedit a fi o conștiință istorică, un halo al ideilor înaintate, consecvenți cu ei înșiși și în acord cu trăsăturile caracteristice și impulsul major al epocii. Conștiința istorică a scriitorului român i-a oferit acestuia posibilitatea detectării liniei directoare a dezvoltării societății, i-a oferit cheia aflării sensului fundamental înăuntrul specificului ei, fiind mediatoarea indiscutabilă între eveniment și creație. [...] Efortul nostru, al scriitorilor, în ceea ce privește elaborarea și constituirea epopeii naționale este de a stabili, în mod just, raportul dintre valoare și accesibilitate, astfel încât opera de artă să devină o forță în rezolvarea ecuației individ-societate. De pe poziția unei arte logodite cu ideea progresului neîntrerupt, scriitorii continuă să realizeze acel acord al termenilor care se transformă, printr-o superbă mișcare de levitație, într-un neîntrerupt poem cu mii de fețe, adevărată epopee națională, recalificând, în durata lui, timpul ca spațiu al istoriei și ființei noastre naționale.”

4 februarie

● **[“Viața studențească”, nr. 5]** În *Viziunea unei ediții* (cronică în două părți, vezi și nr. 6), M. N. Rusu realizează o prezentare a antologiei din poeziile lui Vasile Cârlova, *Ruinurile Târgoviștei*, la Ed. Scrisul Românesc, ediție îngrijită și prefăcută de Marin Sorescu (*Poetul călare*), „dovadă de puterea cu care mai circulă încă imaginea romantică asupra literaturii noastre premoderne.” Rusu critică însă receptarea lui Sorescu asupra lui Cârlova și comparația forțată – din prefăcuta *Poetul călare* – cu Lermontov: „Sorescu... comite grave greșeli de necunoaștere a specificului epocii și a spiritului politic în care a fost scrisă poezia lui Cârlova în ansamblul ei, și, mai ales, steaua sub care s-a înrolat poetul în armată... Este aici o ignorare comodă a biografiei poetului român, numai de dragul unei metafore literare sugestive, și nu mai puțin a fondului ideologic al poeziei lui Cârlova.. Lăsând de-o parte faptul că o astfel de ediție se anulează ca ținută științifică dacă pune în fruntea ei, în loc de un studiu introductiv temeinic, o tabletă realizată din perifraze și nu dintr-o cercetare serioasă a contextului în care s-a produs opera lui Cârlova, trebuie să notăm că

Marin Sorescu nu pare să respecte cunoștințele minime de filologie istorică, necesare alcătuirii, transcrierii și comentării unei astfel de ediții (de *Opere complete*) Oricum, ediția apărută la Ed. Scrisul românesc are (totuși) meritul incontestabil că repune în discuție începuturile poeziei române moderne și, deopotrivă, biografia poetului.” □ Rubrica *Sintagme* notează centenarul Rilke în România, revista „Secolul 20” dedicând un întreg număr 12 poetului, iar Ed. Meridiane tipărind în colecția *Mica bibliotecă de artă* un album *Cezanne* împreună cu *Scrisorile* lui Rilke despre pictura acestuia

5 februarie

● [„România literară”, nr. 6] Semnează poeme Victor Felea, Petru Pascu, Ferenc Szezlér, Ana Mureșanu, Geo Bogza. Sunt publicate totodată textele în proză *Un primar din Bărăgan*, de Vasile Băran, și *Cercul adevărului*, de Radu Selejan. ■ În *Romanul social*, Valeriu Râpeanu constată o anumită gravitate a prozei contemporane, axate pe relația dintre om și societate și transformările neconținute ale lumii exterioare: „e o proză a gravității sociale, în care destinul colectiv și cel individual sunt privite în lumina unui adevăr dialectic în care nu se mai înfruntă noțiuni imuabile ci se afirmă procese sociale în lupta lor pentru triumful a ceea ce este nou.” ■ În *Povestirile lui V. Voiculescu*, Eugen Simion identifică drept temă fundamentală a operei acestuia disoluția dimensiunii magice a existenței la contactul cu raționalismul civilizației moderne: „Tema centrală a prozei lui Voiculescu este, în fapt, moartea lumii magice în brațele civilizației raționale. Pentru a o ilustra, el recurge mai întâi la alegorie și parabolă (*Revolta dobitoacelor*, *Ciorba de bolovan*), cu slabe efecte epice. Adevărata lui putere de invenție se vede în povestirile în care observă cu mijloace realiste miticul, miraculosul în genul lui Sadoveanu. Pe acesta îl continuă, în orice caz, în ideea de a opune civilizației tehnice distrugătoare un mod de viață primitiv.” ■ În articolul *Îndrăgostiți și călători*, Mircea Iorgulescu explorează romanul lui Radu Tudoran, *Acea fată frumoasă*, în care regăsește vechea pasiune a călătoriei și aventurii de care autorul a dat dovadă în operele precedente: „Radu Tudoran face acum și din deplasarea cu automobilul un prilej de vibrație și bărbătească poezie. O anume asprime, o trăsătură virilă au de altfel toate romanele sale, exaltând acțiunea, sentimentale fără a fi melodramatice, făcând din călătorie și din iubiri expresia unor impulsuri obsedante...” ■ Constantin Țoiu publică articolul *Grâul și litera scrisă*, o reflecție asupra hranei materiale și spirituale. ■ În *Adrian Maniu – poetul htonic*, Șerban Cioculescu subliniază puterea de sinteză a peisajului autohton într-o formulă legendară ce transpare din întreaga operă a scriitorului: „Maniu a topit într-o atmosferă pe care aș numi-o regnicolară, tot ceea ce constituie o cât de mică diferență specifică de la o provincie la alta, pentru a conferi totalității spațiului nostru acea secretă unitate din *Lângă pământ*.” ■ În *Răspuns la niște opinii*, Al. Piru demonstrează acuzațiile dure aduse de Darie Novăceanu în numărul 4 al revistei lucră-

rii sale *Poezia românească contemporană, 1950-1975*, volumul II: „Aș putea spune să zic și eu de la început: Darie Novăceanu, autor de cărți de poezie și însemnări de călătorie, din care una apărută la Editura Sport-Turism, nu are nici un fel de chemare pentru interpretarea criticei și să învinuiască de opacitate pe cine crede altfel. Dar să nu-i repet procedeul, eram să spun eroarea.” La observația lui Novăceanu că lucrarea sa nu este o adevărată cercetare filologică, Al. Piru răspunde că o astfel de abordare nu este potrivită pentru literatura contemporană, ci pentru cea veche: „N-am făcut o «reală cercetare filologică». Singura în măsură să mă ajute «a explica istoric un text și pentru a-l aprecia estetic»: nu știu ce înțelege Darie Novăceanu printr-o «reală cercetare filologică», pot spune însă că metoda exclusiv filologică nu mă atrage în critică, atunci când vorbim de autori contemporani. O cred mai nimerită când ne ocupăm de Dosoftei, Cantemir sau Budai-Deleanu. De fapt, puțină filologie am făcut chiar în cazul analizei poeziei lui Darie Novăceanu care susține tautologic că (dau definiția sa) «cuvântul nu-i nimic altceva decât echilibrul sonor al tăcerii, atunci când tăcerea nu mai poate să tacă».” De asemenea, Al. Piru nu ezită, în încheiere, să îi ofere lui Darie Novăceanu un răspuns la fel de acut ca cel din articolul său: „Micșorez poeți mari și elogiez poeți mici. Am citat aproape toate numele aduse în discuție de Darie Novăceanu. El însuși nu se pronunță asupra nici unui dintre ele, care e, în opinia sa, mare și care mic. Va veni un tânăr care va așterne pe cele 527 de pagini ale cărții mele «gânduri adevărate». Îl aștept și eu, pentru că gândurile lui Darie Novăceanu sunt ca și inexistente.” ■ În *Literatură și matematică*, Nicolae Manolescu se oprește asupra volumului *Semiotica folclorului*, cu studii reunite de Solomon Marcus, a cărui abordare lingvistico-matematică nu poate fi ignorată, în viziunea sa, de critici: „Indiferent de obiecțiile de principiu sau de amănunt pe care studiul lingvistico-matematic ni le poate trezi, cred că niciun critic serios nu are dreptul să ignore acest mod de analiză și, în orice caz, e obligat să încerce să îl cunoască înainte de a-l respinge. Culegerea îndrumată de Solomon Marcus ne oferă un foarte bun prilej de discuție.” ■ Virgil Mazilescu remarcă prezența constantă a luminii în volumul lui Alexandru Ivănescu, *Peisaje* (C. R., 1975): „Peisajele poetului Alexandru Ivănescu par a fi rupte, aproape fără excepție, dintr-o lume redusă la «desăvârșita» ei «geometrie», lume guvernată cu blândețe, dar și cu autoritate, de un principiu suprem: lumina.” ■ Conform lui Lucian Raicu, Cezar Baltag adoptă, în placheta *Unicorn în oglindă* (Eminescu, 1975), un stil minimalist și sobru: „*Unicorn în oglindă* este cartea prin care Cezar Baltag, renunțând la valorificarea marilor virtuți incantatorii și a latențelor de muzicalitate ale poeziei sale, la mijloacele de seducție stilistică, de care dispune din plin, optează pentru expresia esențială și austeră a conținuturilor launtrice.” ■ George Munteanu semnalează apariția volumelor *Dintr-un post de observație*, de Eugen Frunză (Editura Militară, 1975) și *Ninhalb*, de Ion Bălan (Minerva, 1975). În acesta din urmă observă influența lite-

raturii populare: „Scriitorul se dovedește a fi un bun cunoscător și un apropiat al folclorului în general și al prozei populare mai cu deosebire, ale cărei tonalități pot fi surprinse adeseori, conferind textelor o soliditate aparte și o căldură liniștită” ■ Pentru Mircea Constantinescu, *Luntrașii lui Vlad Vodă* (Ion Creangă, 1975), de Ion Aramă, este „o carte antrenantă, exploatând cu îndemânare atractivul unui subiect istoric, adresată generațiilor tinere.” Acesta consideră, de asemenea, că volumul lui Chiril Tricolici, *Ultima variantă* (Ion Creangă, 1975), va înregistra un succes notabil în rândul școlarilor: „Scriitor cunoscut mai cu seamă pentru proza sa de factură aventuros-polițistă, Chiril Tricolici va avea probabil aceeași largă audiență la cititori și cu ultima sa scriere, adresată în primul rând elevilor.” ■ Valeriu Cristea semnalează apariția romanului *Prietenul pe care-l caut pretutindeni* (Eminescu, 1975), de Ion Arișanu: „Pragul stilistic al cărții se dovedește insurmontabil. Fascinat, criticul se oprește aici, refuză să meargă mai departe. De altfel, ce rămâne dincolo de bariera expresiei nu mai prezintă, în acest sens, nici o importanță.” ■ În viziunea lui Laurențiu Ulici, *Sub zodia dragonului* de Ion Țăranu păcătuiește printr-un exces al detaliilor: „în cazul lui Ion Țăranu fragilitatea epică e involuntară, consecința firească a excesului de detaliere. De va ști să-și reprime această pornire care, consumată în abstracțiuni, se dovedește fastidioasă, noul prozator va fi în măsură să se depășească.” ■ În rubrica de carte străină, Nicolae Balotă analizează romanul *Călătoria subpământeană a lui Niels Klim* (Univers, 1975), de Ludvig Holberg. ■ Este publicat articolul *Treisprezece subiecte din noul roman norvegian*, de Astrid Hjertenæs Andersen, președinte al Asociației de prietenie Norvegia-România ■ Ana Blandiana semnează textul *Despre culori* în rubrica *Atlas*. ■ În secțiunea sportivă, Fănuș Neagu publică proza *Lemn uimit de lună*.

● [„Tribuna”, nr. 6] Conține versuri de Ion Vergu Dumitrescu, Doina Cetea, Nastasia Maniu, proză de Aurel Gh. Ardeleanu, însemnări de călătorie de S. Damian. ■ Victor Felea identifică o lirică a discreției și un teritoriu al spiritului, marcat de intimitate, în placheta lui Vasile Igna, *Provincia cărturarului* (Dacia, 1975): „Vasile Igna își conturează o provincie mai puțin concretă, lipsită de localizare și pitoresc, o provincie a «cărturarului», cum o numește, unde contează în primul rând starea de suflet, condiția spiritului, atitudinea și reacțiile intime. Avem de-a face, prin urmare, mai mult cu un ținut al sufletului, prezentat cu mijloace poetice sigure și echilibrate. Nu găsim aici nici exagerările imagismului modernist, nici desuetudinea limbajului tradițional, ci o expresie de bună factură, îmbinând simplitatea cu sugestii metaforice îndrăznețe.” ■ În *Romanul și „autobiografia”*, Ion Vlad discută cartea *Înainte de tăcere* (Albatros, 1975), de Paul Georgescu, care abordează această formulă pseudo-memorialistică: „Paul Georgescu a scris o carte concentrată, în care privirea amplifică înlăuntrul lucrurilor, oprește mișcarea, supune obiectele, dă măsura curajului și demnității. În fine, narațiunea (ca atitudine) se transformă

în antidot al morții. Povestind, eroul supraviețuiește! Narațiune și excurs analitic (anamneza este aici refacerea existențelor, a raporturilor sociale, morale și ideologice; etiologia spaimii și a angajării eroului este cercetată ca într-o carte de analiză și «jurnalul» nu e decât o variantă a literaturii analitice), meditație și intervale brusc întrerupte impun o construcție epică ce se urmărește cu un real interes.” Ion Vlad se oprește de asemenea asupra romanului *Conul de umbră* (Dacia, 1975), de Grigore Zanc: „atragem atenția asupra unui personaj care admite, deliberat, «autobiografia» ca stare și ca obiect al analizei, ca destăinuire și destin ce se înfățișează prin scriitură și prin angajare lăuntrică. Eroul cărții (Micu) se transformă în propriul său analist: lucid, necruțător, autoironic, antisentimental, în căutarea unui interlocutor (doctorul M.) sau înfruntându-și propria lui privire interioară.” ■ A. I. Brumaru recenzează placheta lui Nicolae Stoe, *O ramură deasupra ierbii* (C.R., 1975): „Volumul [...] lui Nicolae Stoe este expresia unui poet eminamente metaforic, de concepție animistă, presupunând un univers rectificat prin spirit.” ■ Vasile Rebreanu publică a doua parte a discuției radiofonice avute cu Zaharia Stancu în 1970 la sediul Radiodifuziunii din Cluj: „– *După câte știu ați început să scrieți un volum de memorii.* – [...] Aurel Martin și Cornel Popescu, care este redactorul de carte, mi-au cerut o prefață. Dar nu o prefață în care eu să explic versurile mele și să le interpretez și să discut de ce și cum au apărut aceste versuri, ci o prefață în care să descriu epoca în care eu am debutat, până în momentul de față, deci să fac o lungă autobiografie sau să fac de fapt o carte, care până la urmă era o carte de memorii. Eu le-am făgăduit un text de vreo douăzeci de pagini de mașină și m-am apucat să scriu. Dar după două săptămâni am băgat de seamă că depășisem cu mult intențiile și cererea editurii de a face o prefață și că de fapt scriam un volum, primul volum de memorii. [...] În memoriile mele pe care le-am scris, în puținele pagini pe care le-am scris, pe care vreau să le continui, voi înfățișa foarte pe larg întreaga viață literară românească din ultimii 50 de ani. Multe pagini din memoriile mele se vor referi la scriitori ardeleni, cum este Emil Isac, cum ar fi Ion Agârbiceanu, pe care l-am cunoscut în vara anului 1922 și voi povesti în aceste memorii și despre călătoriile pe care le-am făcut în anii 1919, '20, '21 prin toate colțurile Transilvaniei”; „– *Cum scrieți poezie?* – Nu mă așez la o masă, indiferent unde mă aflu, nu mă așez cu intenția de a scrie o poezie. Iau niște hârtie și caut un creion în momentul în care am o strofă, sau am două strofe sau am toată poezia în cap, dar de cele mai multe ori mă așez să o scriu când este scrisă, când este făcută în cap. Atunci o scriu și pe urmă mai stau puțin, o bate careva la mașină, o văd bătută la mașină, schimb cuvinte, mai adaug o strofă sau mai tai o strofă. Dar niciodată nu mă așez la o masă, să scot hârtie și creion și să zic că eu acum scriu o poezie. Dacă fac așa, nu iese nimic. Dar nu fac așa Uneori scriu trei poezii pe zi, sau într-o săptămână nu știu câte poezii și pe urmă trec șase luni, șapte luni, opt luni când nu mai scriu niciun vers.” ■ Mircea Curticeanu prezintă scrisorile lui Octavian C.

Tăslăuanu către Nicolae Iorga. ■ Al. Căprariu semnează textul *Bani și fotbal* în rubrica *Sport*. ■ N. Mărgineanu publică articolul *Personalitatea lui Eminescu*: „De fapt, influența mediului economic, social-politic și cultural al neamului nostru și al trecutului său istoric merge, după modesta noastră părere, chiar mai departe decât au gândit Gherea și Blaga. În adevăr, ea nu se răsfrânge numai asupra conținutului gândirii economice, social-politice, culturale și istorice a lui Eminescu, ci și asupra formei sale, anume asupra categoriilor înșile de gândire, care nu sunt numai cele kantiene, de ordin general uman, ce țin de însăși structura psihică a ființei noastre, ci și cele social-culturale și istorice, relevante de sociologia lui Durkheim și antropologia lui Lévy-Bruhl, continuate și dezvoltate atât de strălucit de Max Weber, Max Scheler și K. Mann în Germania, de Lévi-Strauss în Franța, de T. Parsons și Shills în S.U.A etc. Gândim, în adevăr, nu numai cu gradul de dezvoltare al inteligenței noastre și cu structura ei bio-psihică ereditară, ci și cu condiția social-politică, culturală și istorică a neamului din care facem parte la epoca de cultură a omenirii însăși. Geniul lui Eminescu a intuit implicat ceea ce sociologia și antropologia social-culturală a cunoașterii din zilele noastre a dovedit în mod explicitat.” ■ Mircea Popa semnează textul *Oct. C. Tăslăuanu critic și îndrumător literar*: „Meritul său este acela de-a fi făcut din revista «Luceafărul» o icoană fidelă a scrisului românesc din Transilvania, de a fi descoperit și lansat scriitori ca O. Goga sau I. Agârbiceanu, de a fi integrat această mișcare circuitului general românesc, unde propunea un dialog de la egal la egal și, ceea ce este mai important, de a fi asigurat o periodicitate și o regularitate de apariție a publicației.”

6 februarie

● [„Scânteia”, nr. 10 407] În cadrul *Congresului consiliilor populare județene și al președinților consiliilor populare municipale, orășenești și comunale* s-a întrunit și *Secțiunea pentru pregătire forței de muncă, învățământ, cultură și sănătate*: „Lucrările secțiunii, care au întrunit 549 de deputați și 50 de invitați, au fost conduse de tovarășul Cornel Burtică, membru al Comitetului Politic Executiv, secretar al CC. al PCR. În cadrul dezbaterilor au luat cuvântul tovarășii Paul Niculescu, Gheorghe Blaj, Catinca Simion, Ilie Matei, Amza Săceanu, [...] Ion Gheorghe, Dan Hatmanu, Silviu Ceuca, Gheorghe Moca. [...] O contribuție de seamă – au subliniat un șir de vorbitori – la realizarea sarcinilor politice și culturale ale educării maselor sunt chemați să aducă oamenii de știință și cultură, cadrele didactice și tehnice, intelectualii de cele mai diferite profesii, prin participarea lor activă la viața culturală a localităților. Profund angajați în eforturile întregului popor de făurire a celei mai drepte orânduiri, creatorii de literatură și artă au înalta îndatorire de a sluji cu toată forța și originalitatea talentului lor năzuințele de civilizație și progres ale națiunii, de a crea noi opere valoroase, cu înalt mesaj educativ,

străbătute de spiritul înnoitor al zilelor noastre, de forța umanismului nostru revoluționar, de încrederea nestrămutată în viitorul comunist al țării. Organizațiilor U.T.C., sindicatelor, celorlalte organizații obștești le incumbă – așa cum au subliniat unii vorbitori – sarcina de a contribui în și mai largă măsură la desfășurarea unei tot mai intense activități politice și cultural-educative de masă pentru modelarea conștiinței înaintate a constructorilor socialismului.”

□ Apare și *Cuvântarea tovarășului Paul Niculescu, membru al Consiliului Politic Executiv al C. C. al P.C.R., viceprim-ministru și ministru educației și învățământului, la secțiunea pentru pregătirea forței de muncă, învățământ, cultură și sănătate*, din care reținem: „În esență, activitatea cultural-educativă trebuie să contribuie la mobilizarea tuturor membrilor societății în înfăptuirea politicii partidului, la formarea atitudinii înaintate față de muncă, față de proprietatea obștească și de interesele generale, la însușirea concepției filozofice materialist-dialectice și istorice, la cultivarea dragostei înflăcărate de patrie, la educarea în spiritul internaționalismul proletar. Îndeplinirea acestor sarcini constituie o datorie de seamă a consiliilor populare, Ministerului Educației și Învățământului, a organizațiilor și instituțiilor școlare, a Consiliului Culturii și Educației Socialiste și instituțiilor de cultură și artă, a presei, radioteleviziunii, editurilor, celorlalte mijloace de informare. O importantă contribuție sunt chemați să aducă în acest sens oamenii de știință și cultură, cadrele didactice și tehnice, scriitorii, pictorii, compozitorii, reprezentanții tuturor artelor, întreaga intelectualitate.”

• **[„Contemporanul”, nr. 6]** Voicu Bugariu reflectează la *Patria și cuvântul poetic*: „Există deci o unitate a poeziei patriotice românești. Detalierea și aprofundarea ei este o sarcină importantă a criticii și a istoriei noastre literare.”

■ Dumitru Micu analizează *Dramaturgia și critica în perioada interbelică*, pornind de la al III-lea volum scris de Ov.S. Crohmălniceanu: *Literatura română între cele două războaie mondiale*: „Așa cum se înfățișează, volumul întregeste impunător o carte de prim interes, cea mai vastă panoramă a literaturii române din perioada interbelică, una din principalele realizări ale istoriei și criticii literare românești de după 1944.” ■ Laurențiu Ulici semnează rubrica intitulată: *Cronica lapidară- reviste*: „La un nivel de valoare pe care multe dintre publicațiile noastre de literatură îl pot invidia, se prezintă, număr de număr, revista ieșeană «Convorbiri literare». Seriozitatea punctelor de vedere exprimate în articole și eseuri, calitatea paginilor de beletristică, înscrierea în actualitatea literară a cronicilor de poezie, proză, critică și debut, toate acestea au contribuit la impunerea revistei. Mai ales însă, la «Convorbiri literare» s-a format o echipă de critici tineri (Daniel Dumitriu, Val Condurache, Al. Dobrescu, Mihai Dinu Gheorghiu) a căror activitate de consemnare și discutare a fenomenului literar la zi asigură revistei dinamismul necesar.” □ „Sub titlul *Un strălucit interlocutor: Zaharia Stancu*, Vasile Rebreanu publică în «Tribuna», nr. 5, prima parte a unui dialog purtat în toamna lui 1970 cu re-

gretatul autor al romanului *Descult*. Între altele scriitorul evocă momentele întâlnirii sale cu poezia lui Esenin și, totodată, cu poetul George Lesnea, căruia îi sugerează să traducă din marele poet rus.”

• [„Cronica”, nr. 6] Mihai Drăgan publică a doua parte a textului *Despre esența „revizuirilor”*, continuând cu atac la adresa volumului lui Alexandru George, spunând la final: „Nici cititorul, «în oarecare măsură ignorant», nu poate crede că asemenea declarații ide tristă facilitare pot înlătura *posteritatea lui Călinescu*, alt critic pe care Alexandru George speră, în compania lui M. Nițescu, să-l «revizuiască», adică să-l demoleze.” ■ Liviu Leonte semnează *Condiția debutului*, o cronică literară la *Sub zodia dragonului* de Ion Țăranu, câștigătorul concursului pentru debut al Editurii Junimea: „Volum lui Ion Țăranu recomandă un prozator care a reflectat îndelung asupra textului și a manifestat un grad sporit de exigență cu propriul scris. Este aceasta o condiție a debutului care ne face să așteptăm cu interes volumele următoare.”

■ D. Florea-Rariște semnează *Simeon Florea Marian inedit și reeditat*, semnalând apariția a două volume, ambele apărute la Editura Junimea: *Legendele Păsărilor* și *Basme de Sus*, 1975: „Nu ne putem pronunța asupra fidelității de transcriere a manuscrisului și a criteriilor de editare; putem spune totuși că, indiferent de acestea, basmele din acest volum constituie un material interesant atât pentru știința folclorică, cât și pentru bibliografia lui S. Fl. Marian, de asemenea pentru cititorii iubitori de folclor, mai ales pentru tineret. Cu toate obiecțiile aduse, cele două volume, tipărite în condiții tehnice excelente, cu ilustrații frumoase și sugestive, în culori, realizate de Theodor Bogoi, constituie un fapt de cultură.” ■ În *Mențiuni critice* citim: □ Nae Antonescu scrie despre *De la cuvânt la metaforă* de Gh. Bulgăr, Editura Junimea: „Caracterul istoric al studiului precum și temeinicia documentării asigură acestor pagini o seriozitate constantă, o contribuție extrem de valoroasă pentru înțelegerea mesajului artistic eminescian.” □ Haralambie Țugui prezintă *Scrisori bănățene* de Cora Irineu, Editura Facla: „Deosebit de inspirată inițiativa poetului Petre Pascu și a Editurii Facla de a reedita opera Corei Irineu, apariție meteorică pe firmamentul literaturii noastre, spirit plin de cea mai caldă poezie dar și de o «chinuitoare» luciditate, după propria-i mărturisire.” □ Emil Nicolae recenzează *Versuri* de Ovidiu Hotinceanu, 1975: „Această a doua carte postumă semnată de Ovidiu Hotinceanu (*Versuri*, C.R., 1975), a ridicat, inevitabil, destule probleme editorului. În oricare volum conceput și realizat de autor se poate depista o unitate de stil, spirituală, lingvistică etc., fie ea cât de firavă. Dar, în absența autorului și când manuscrisul rămâne dincolo de ordinea gândirii poetice inițiale, cel care preia foile este obligat să-și asume riscul definitivării unei trude care nu-i aparține.” ■ N. A. Ursu scrie despre *Dosoftei necunoscutul*, un studiu amplu în care Dosoftei este prezentat ca traducătorul Istoriilor lui Herodot, al cronografului lui Matei Kigalas și al Vechiului Testament. ■ Din *Moment* reținem: □ *Catedra de romanistică*:

„Consemnăm cu interes împlinirea a 50 de ani de la crearea Catedrei de romanistică a Universității din Iași. Este o apreciable perioadă care probează prestigiul, tradiția și continuitatea școlii ieșene de lingvistică și istorie literară. Evenimentul a fost marcat de un simpozion în cadrul căruia au prezentat comunicări: prof. univ. dr. doc. G. Istrate, prof. univ. dr. doc. G. Ivănescu, prof. univ. dr. Șt. Cuciureanu, conf. univ. dr. Richard Valter, conf. univ. dr. Valeriu Stoleriu.” □ *Un salon al cărții*: „Între 24 ianuarie – 6 februarie a c. s-a desfășurat la Vaslui cea de-a doua ediție a «Salonului cărții», manifestare organizată de Comitetul județean pentru cultură și educație socialistă, Biblioteca județeană și Centrul de librării. Sala Arhivelor statului a găzduit festivitatea de deschidere, la care au luat parte activiști culturali, bibliotecari, numeroși alți iubitori ai cărții. Cuvântul introductiv a fost rostit de Constantin Pepcu, vicepreședinte al C. J. C. E. S., Elena Chiriac, redactor al Editurii Junimea, a schițat profilul binecunoscutei instituții ieșene. Momentul inaugural a prilejuit, totodată, lansarea cărții *Geneza chestiunii române ca problemă internațională* de Leonid Boicu, apărută la Ed. ieșeană, carte de erudiție interesând deopotrivă specialiștii și publicul larg, prezentată cu căldură și pătrundere de prof. univ. dr. Gh. Platon.” □ *În câteva cuvinte*: „Pentru satisfacerea setei de re-lecturare a operei eminesciene, Mihai Drăgan pledează în «România literară» pentru o ediție integrală, inclusiv retipărirea volumelor din ediția Perpessicius, plus aparatul de note și variante datorat eruditului eminescolog. O asemenea ediție ar constitui un adevărat «corpus eminescianum» realizându-se visul lui N. Iorga, care considera că «orice rând din Eminescu merită să fie tipărit».” □ N. Irimescu, *Cărți românești*: „Buletinul «Cărți românești» editat pentru străinătate în limbile franceză, engleză și rusă reușește cu fiecare număr apărut să prezinte într-o imagine de sinteză fenomenul cultural și artistic al României de azi. Ultimul număr pe anul 1975 (nr. 4) este o remarcabilă sursă de informare, o panoramă critică bine gândită a succesele editoriale românești.” □ *Regulament de atribuire a premiilor speciale anuale ale Consiliului Central al Uniunii Generale a Sindicatelor din România, pentru opere literare inspirate din munca și viața clasei muncitoare*: „În vederea stimulării creării de noi și valoroase opere literare inspirate din viața și activitatea creatoare a oamenilor muncii, în împlinirea patriei noastre socialiste, opere care se reliefeze aportul hotărâtor al clasei muncitoare la făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintării României spre comunism, Consiliul central al Uniunii Generale a Sindicatelor din România, va acorda anual, începând cu 1976 (pentru lucrări apărute în 1975), premii speciale celor mai valoroase lucrări în domeniul poeziei, prozei, reportajului și creației dramatice (gen scurt, 1-2 acte) cu tematică adecvată, publicate în limba română și a naționalităților conlocuitoare.” ■ Al. Călinescu semnează *Între poetică și semiotică*, o prezentare a studiilor *Poetica și Gramatica Decameroului* de Tzvetan Todorov, apărute la Editura Univers, traducere și prefață de

Paul Miclău: „Cititorul român are astfel posibilitatea să cunoască două lucrări care indică două direcții principale ale cercetării literare contemporane.”

■ Versuri semnează Vasile Constantinescu (*Aici*).

● [„**Munca**”, nr. 8319] În *Însemnări de scriitor*, Teofil Bușecan publică *Marele drum...* □ Octavian Nica publică o convorbire cu Radu Beligan pe teme legate de actuala stagiune teatrală.

● [„**Orizont**”, nr. 5] La rubrica „marginalii” (pe care o ține număr de număr), Livius Ciocârlie face de data aceasta o recenzie la cartea despre tragic a lui Gabriel Liiceanu (*Tragicul. O fenomenologie a limitei și a depășirii*, Ed. Univers, București, 1975), mărturisind chiar de la început...o limită: „Mi-am creat o situație ingrată citind studiul lui Gabriel Liiceanu, deoarece cred că n-ar trebui să scriem decât despre cărțile cărora le cunoaștem bine contextul, dar sunt sigur că n-ar fi admisibil ca având șansa de a înnegrî săptămânal o margine de pagină să trec sub tăcere cărțile deosebite pe care se întâmplă să le citesc. Trăgând linie și scăzând, îmi rămâne, nefiind în măsură să fac o analiză, puțința unei mărturii.” ■ M. N. Rusu își introduce cititorul în lumea istoriografiei literare, încercând să reconstituie ultima locuință a lui Nicolae Filimon „pentru că ea reprezintă un caz paradoxal în biografia acestuia: mai înainte ca autorul *Ciocoilor vechi și noi* să se instaleze în ultima sa locuință, însăși această «se instalase» în opera sa literară: fusese, cu alte cuvinte anticipată. Astfel, destinul literar al romancierului s-a contopit definitiv cu destinul sau biografic.” (articolul *Locuința lui Nicolae Filimon*) ■ La rubrica „inedite”, este dezvăluit de către Gheorghe Șora un jurnal din tinerețe al lui Vasile Goldiș, simpatizant socialist. ■ Augustin Z. N. Pop actualizează, din filele istoriei literare, informații privind viața lui Eminescu în peregrinare cu trupa lui Mihai Pascaly (articolul *Eminescu în trupa Mihai Pascaly*). ■ Intră în spațiul publicului român, prin prezentarea și traducerea Margaretei Gyurcsik, J.M.G. Le Clézio – cu romanul *Uriașii*.

● [„**Săptămâna Culturală a Capitalei**”, nr. 270] La rubrica *De vineri până vineri*, lansări de carte: Laurențiu Ulici, *Prima verba*; Doina Sterescu, debut liric cu *Ploaia de sămburi* la Cartea Românească și Mircea Micu, aceeași editură, un nou volum de versuri, *Vânătoarea de seară*, conspectat în nr. 272 din 20 feb. 1975 de E. Manu; la *Premiere cinematografice*, *Singurătatea florilor*, cu Toma Caragiu și Radu Beligan, pe un scenariu de Octav Pancu-Iași, după o idee de Teodor Mazilu. □ Despre *Actualitatea lui Bălcescu* vorbește într-un nou foileton Ion Lotreanu. □ O piesă eminentemente „lamentabilă” este *Football* de Mircea Radu Iacoban, consemnează Dinu Săraru. □ *Fotbal saga*, serialul lui Adrian Păunescu despre sportul rege, continuă și în această lună la rubrica *Sport*, până la nr. 272 din 20 februarie. □ La rubrica *Pe scurt, din reviste*, un grupaj de evidențiere a receptării laureatului Herder, Nichita Stănescu, contestat sau aclamat în diferite reviste precum „Tribuna” (de Nicolae Prelipceanu), „Orizont” sau „Secolul 20” (în care Doinaș îi dedică un studiu

lui Nichita Stănescu, „nu lipsit de acuratețe și adecvare”). ■ E. Manu, la finalul articolului său despre Ovidiu Papadima și *Ipostaze ale Iluminismului românesc*, vine cu un p.s.-polemic la textul lui Nicolae Manolescu din nr. 5 al „României Literare” „În nr. 5 al R.L. N. Manolescu, într-un subsol, emite o ironie la adresa «documentariștilor», referindu-se la Manuscrisul nr. 1520, arhiva Titu Maiorescu, transcris și publicat de noi în «Manuscriptum»/ nr. 4/ 1975, pe care d-sa l-a semnalat și descris cu mult mai înainte, lucru pe care nu-l contesta nimeni, nici introducerea noastră la textul în cauză: «ocolit de cercetători pentru caracterul lui mult prea administrativ»; verbul *a ocoli* nu afirmă necunoașterea Dar un manuscris nu se valorifică prin survolare, ci prin transcriere. În privința ironiei, N.M. ocupându-se de mss.1520 (și desigur și de mss 1521) face documentaristică fără să vrea, ca și personajul lui Molière care făcea proză fără să știe.”

7 februarie

● [„România liberă”, nr. 9731] Adrian Păunescu publică poezia *Să ne unim cu toții*. Iată ultima strofă, concludentă pentru mesajul acesteia: „Trăiască fiii muncii din fabrici și din brazde! / Trăiască demnitatea, partidul, omenia! / Trăiască-n sănătate cârmaciul țării noastre! / Trăiască libertatea! Trăiască România!”

● [„Scânteia”, nr. 10 408] Pe prima pagină se arată că *Marele forum popular și-a dovedit din plin rodnicia prin ample dezbateri, urmărite cu viu interes și profundă adeziune de întreaga țară, adoptând hotărâri de primă importanță pentru progresul economic al patriei, pentru prosperitatea tuturor județelor, orașelor și satelor, pentru înflorirea vieții noastre sociale și spirituale, pentru socialism*. ■ Ziarul publică și fragmente *Din cuvântul participanților la dezbateri*. Reținem: □ *Cuvântul tovarășului Eugen Barbu, scriitor*: „Congresul consiliilor populare, deschis în urmă cu două zile, a spus vorbitorul, a stârnit, cum era firesc, un enorm interes în țară și în străinătate. Faptul că ne aflăm aici atât de mulți nu este deloc întâmplător. Chiar alegerea acestei arene acoperite cu sticlă nu este întâmplătoare și se poate spune că incinta în care ne aflăm a devenit de mult un loc istoric. În acest loc, în anul 1962, în luna aprilie, s-a ținut o ședință lărgită a Marii Adunări Naționale la care au fost invitați să participe 11 000 de țărani. Urmașii celor răsplătiți cu gloanțe pentru că ceruseră pământul care era al lor fuseseră readuși de istorie în acest parlament care-și ține și azi sesiunea tot aici. Referindu-se în continuare la faptul că peste hotare se aud voci care calomniază țara și eforturile constructive ale poporului nostru, dându-ni-se lecții de «democrație», vorbitorul a spus: Pe aceștia îi intrigă de ce la noi clasa muncitoare, în alianță cu țărănimea și intelectualitatea legată de popor, conduce treburile publice. De ce în locul lui Cațavencu strungari cu bacalaureat și cu limbaj universitar hotărăsc ce e bine și ce e rău, de ce badea Ion discută ca Ionescu-Șisești despre creșterea recoltelor cu ajutorul irigațiilor?

Dorul după o aristocrație a banilor care ușor se poate transforma în oligarhie încă mai bântuie visele celor care au inundat microfoanele de aiurea cu minciunile lor. Numai că aristocrația zilelor noastre stă lângă cuptoarele de topit metalele și-și fabrică singură bijuteriile de care are atâta nevoie: avioane, trenuri, vapoare, tractoare; aristocrația noastră lucrează pe ogorul comun din zori până în noapte, supraveghind creșterea grâului, controlând apele și ascultând glasul pădurilor; aristocrația noastră muncește în laboratoare sau în institute de proiectare, gândind la viitor și ducând la bun sfârșit planuri mărețe. La noi, a continuat vorbitorul, nu ar exista, după părerea calomniatorilor de profesie, o democrație veritabilă, dumneavoastră, acești mai bine de 11 000 de oameni care mă ascultați acum, sunteți o invenție a propagandei. Democrația lor, a celor fugiți cu coada între picioare de pe aici, e democrația dreptului de a muri de foame, pe care cei mai în vârstă au cunoscut-o bine și pe aceste târâmuri, democrația bătei, a șomajului, a găunoșeniei, ce se numea pe deasupra și «istorică». Subliniind semnificația majoră a congresului, vorbitorul a spus: Un antevorbitor a numit această strângere laolaltă a deputaților și primarilor un sfat al bătrânilor, oferind președintelui țării titlul de «bătrân de onoare», dar, ca în orice parlament democratic, dați-mi voie să protestez: copacul e falnic, priviți-l, e în plină maturitate. «Bătrânul nostru de onoare» se scoală de noapte și se uită prin țară, horește și umblă ca Domnul Cuza prin popor, așa încât propun la rândul meu ca acest sfat larg, al nostru, al tuturor, în frunte cu secretarul general al partidului, să se numească *sfatul înțelepților*, deși s-ar putea ca unii să ne mal facă de râs, chiar dacă vorbesc frumos la tribună... Vreau să spun că noi, cei strânși în această incintă, reprezentăm de fapt milioane de oameni care la ora aceasta la locurile lor de muncă construiesc, muncesc cu sârg și împing România cu ani înainte. Cu puțină imaginație putem să ni-i închipuim scormonind pământul într-un efort sublim pentru a da țării mai mulți cărbuni, sau stând în fața flăcărilor și a cuptoarelor pentru a ne da mai mult oțel; putem să-i vedem cu ochii minții supraveghind în locuri singuratice năvala țițeiului din adâncuri. Sunt anonimi care ne trimit pâinea, lumina și căldura, numeroși ca nisipul mării și, prin prezența dumneavoastră aici, sunt și ei prezenți în această incintă. Și dacă am avea o ureche uriașă am auzi cum sub zăpadă germinează grâul patriei și am desluși zgomotul unanim al uneltelor cântând răsăritul României între marile națiuni ale planetei. Sigur că acest *parlament al primarilor*, cum l-a numit cu o expresie fericită președintele țării, nu e locul unor dispute sterile între noi, pentru că așa ceva nici nu e posibil, având cu toții același țel suprem: înflorirea patriei... Aveți aici, în față, o hartă a României noastre scumpe. Pe ea sunt însemnate, desigur sumar, obiectivele economice realizate în cincinalul trecut și cele pe care le vom înfăptui în următorii cinci ani. Micile becuțe mi se par semnalul cosmic al viitorului, ele, aceste clipiri colorate, povestesc despre civilizația spre care tindem, anticipând rodul eforturilor noastre viitoare și, dați-mi voie să spun, această hartă mi se pare cel mai

frumos exponat pe care l-am văzut în ultimii ani. Aici, a arătat vorbitorul, s-au spus foarte multe lucruri despre ceea ce s-a construit bine și la timp, cum s-a spus câte ceva și despre cele ce s-au făcut rău sau puteau fi făcute mai bine. S-a pronunțat sincerul cuvânt că ne așteaptă alți cinci ani de muncă intensă. S-a spus răsplată că în socialism există lege și ea trebuie respectată de către toți, pentru că este vorba de o lege care ocrotește pe cel ce muncește, iar cei ce vor să abuzeze de paragrafele ei vor da socoteală. S-a afirmat că orice risipă, orice defectiune, orice nepăsare vor duce fatal la ancrasări, la pierderi materiale pe care nu le dorim nici unul dintre noi. Răspunderile mari ne cer să fim demni de ele. Cu aceeași franchețe care-l caracterizează, primul bărbat al țării a spus deschis că vom avea satele, comunele și orașele pe care le vom concepe și construi, și aici nu există rabat, favoritism, bani mai mulți sau mai puțini, ci un tratament egal al chestiunii. Cine muncește mai mult și e mai inventiv va locui în așezări mai frumoase. În încheiere, vorbitorul a spus: Marele nostru Eminescu scria în urmă cu o sută de ani: «În veacul nostru lucrurile iau o formă foarte amenințătoare pentru cel economicește slab, pentru cel necult. Atârănarea economică de altădată se schimbă din nefericire în veacul nostru în exterminare economică a aceluia căruia locul unde muncește sau nivelul său de cultură nu-i dau aceleași avantaje ca vecinului său mai fericit. O deplină subjugare economică în condițiile de astăzi ale muncii e egală cu sărăcirea, demoralizarea și moartea Libertatea adevărată și neatârănarea economică sunt două noțiuni identice». Minunate, profetice cuvinte pe care, la o cercetare mai atentă, le vom găsi dezvoltate pe o treaptă superioară și în Programul partidului nostru, și mai ales în cuvântările secretarului său general, Nicolae Ceaușescu.”

□ *Cuvântul tovarășului Adrian Păunescu, scriitor:* „Stimate tovarășe Nicolae Ceaușescu. Vreau să vă mulțumesc cu emoție și recunoștință pentru posibilitatea ce mi se oferă de a mă adresa celui mai larg și mai democratic sfat al țării. Stimați tovarășii, M-am gândit să citesc nu o cuvântare cu cifre și fapte, pe care dumneavoastră le cunoașteți mai bine decât orice mânuitor al condeiului, m-am gândit să vă dedic o poezie, nici prea lungă, ca să nu vă țin din treburile noului cincinal, nici prea scurtă, ca nu cumva să se termine înainte de a începe, o poezie scrisă pentru această clipă, pentru inimile și conștiințele dumneavoastră, o poezie pentru România, o poezie ce încearcă să vă aducă în suflete o parte din rezervele de prospețime și cântec ale limbii române, o poezie pentru luminatul cârmaci al destinului nostru național, tovarășul Nicolae Ceaușescu.”

Urmează poezia *Să ne unim cu toții*, din care spicuim: „Nu-i țara neclintită, n-o tulbură talazul, / Amenințarea forței, furtuna n-o îndoaie, / Că și-a găsit în frunte de-a pururi Viteazul / Sub numele de Ștefan, Mihai sau Nicolae. [...] Democrația noastră nu-i vorbă ce înșală / Nu-i o demagogie și o aflare-n treabă, / La alții despre țară noi nu dăm socoteală, / Pe sine despre sine poporul se întreabă. // Chiar dacă vechiul încă piedici în cale pune, / Chiar dacă-s cozi la piață, ce-i uneori precară, / Poporul nostru știe o veche-nțelepciune: / Nu-i faptă mai frumoasă ca munca pentru țară.”

• [„Flacăra”, nr. 5] În *România nemuritoare*, Constantin Voiculescu publică poezia *Se-ntâmplă...*, Mircea Chindriș – *Legitima apărare*. ■ Pe pagina intitulată *Civilizația socialistă în acțiune*, Ștefan Aug. Doinaș publică poezia *Zâmbet*, iar Ioan Alexandru, în *Fișe pentru epopeea națională, poemul Imnul Transilvaniei*. □ Cu titlul *Cronică* (113), Traian Stoica prezintă ultima ședință a Cenaclului Flacăra, eveniment ce a avut loc la Sala Sporturilor din Cluj. ■ În *Faptele și vorbele*, Ov.S. Crohmălniceanu semnează *Ipocrizii literare*: „Există o mulțime de ipocrizii literare, pe care le practică adesea, fără știință, orice scriitor. Dar nu despre ele vreau să vă întrețin acum, ci despre una singură. conștientă și foarte trivială. E aceea de a trata public cu dispreț superior o anumită litera tură și a o savura în intimitate. Victimă a unui asemenea obicei îi cade îndeosebi ro manul polițist. Îl scot în colecții de mare tiraj mai toate editurile noastre, dar pe tăcute, rușinate, declarând că o fac doar spre a putea sprijini prin asemenea mijloace cărțile bune greu vandabile. [...] Ipocrizia literară crasă e de a considera la ora actuală genul polițist o literatură inferioară în principiu. O mare parte a ei aduce astăzi în Occident cea mai virulentă critică ordinii sociale capitaliste, corupției autorităților, gangsterismului politic, răspândirii criminalității din cauza existenței anumitor medii umane, cultului violenței, birocratismului justiției etc. Cu o ipocrizie egală i-a fost refuzat lungă vreme la fel și cinematografului loc printre artele majore. Nu oricine are vocația genului criminalistic, ni se poate iarăși replica E adevărat. Dar atunci, să lăsăm ipocrizia literară și să începem discutarea serioasă a calității romanelor polițiste care apar azi la noi. După o pornire strălucită cu traduceri îngrijite din maeștri genului, lucrurile au pornit să decadă repede. Acum, tot felul de «aranjamente» misterioase aduc pe piață titluri și autori submediocri spre a împăca nu știu ce criterii absurde. Apoi aproape nici un critic nu-și dă osteneala să examineze, fără prejudecăți cum stă genul acesta în literatura noastră. S-au ivit câțiva autori care cutează sub nume românești, și publică astfel de cărți alegându-și subiectele din realitățile noastre. (Nu e puțin lucru; multă vreme, chiar în Franța, ca să tipărească un roman polițist, autohtonii trebuiau să împrumute pseudonime care să sune americănește).” □ În *Rubrica mea*, Șerban Cioculescu scrie *Un Tânăr erou al voinței*, tabletă dedicată unei noi apariții editoriale, cea a *Jurnalului și Epistolarului* lui Titu Maiorescu, „studiu introductiv de Liviu Rusu, ediție îngrijită de Georgeta Rădulescu-Dulgheru și Rodica Filimon.” ■ În *Atitudini*, Marin Mincu scrie despre *Critica orală*: „Excluzând formele folclorice, literatura e un gen scris. Critica, în măsura în care se consideră literatură, trebuie să fie și ea scrisă. Aceasta implică un minimum de rigori elementare în afara cărora îndeletnicirea ca atare sucombă în veleitarism și «părerism». De fapt, la critici articularea scrisului se face mai vizibilă decât în celelalte forme literare. Un critic trebuie să dețină un punct de plecare sigur, să aibă adică o idee clară pe care s-o dezvolte într-un sistem de silogisme coerente. Când aceasta nu există, criticul spune orice despre orice,

ebuliția sa revărsându-se în verbalisme ambigui, de nereceptat. Astfel se omologhează critica orală – cea mai impresionantă proliferare a veleitarismului critic la noi.” □ George Arion publică un scurt comentariu cu titlul *Un messenger al literaturii noastre în lume* în care prezintă revista „Cahiers roumains d'études littéraires.” ■ Cu titlul *Orfeu și utopia formulelor*, Cornel Moraru prezintă volumul *Anotimpul discret* de Ștefan Aug. Doinaș: „*Anotimpul discret*, ultima carte de poezie a lui Șt. Aug. Doinaș, continuă linia, să-i zicem hermetică, din *Papirus* (1974). Aceasta pentru că de mai multe ori sensul se lasă atât de greu descifrat. Experiența lirică e dusă oarecum la limită: reflex al unei conștiințe artistice ieșite și ea din comun. Cele trei secțiuni ale volumului (*Ceremonii*, *Un dialect al formelor*, *Născut în Utopia*) se dovedesc tot atâtea căi de a renunța la orice balast (epic, anecdotic etc.) și de-a ajunge la intuiția formelor pure de limbaj și de ritm. Sinteza de clasicism, romantism, baladesc nu prea se mai vede. În schimb, poezia lui Doinaș seamănă din ce în ce mai mult cu eseurile lui *Orfeu și tentația realului* (1974). Ea conține deci o dublă deschidere: către lume și către un orizont cultural, dominat de ideea orfică.” □ Eugen Patriche scrie despre „Zile fierbinți” și compromiterea unor idei necesare, scenariul filmului fiind semnat de Francisc Munteanu. □ Carol Isac publică o cronică dramatică a piesei lui I. L. Cara giale, *O scrisoare pierdută*, pusă în scenă la Teatrul Național din București. ■ În *Instantanee* sunt publicate câteva fotografii: Alexandru Rosetti și Alexandru Balaci, Petre Ghelmez. □ În suplimentul *Racul* (94), Teodor Mazilu publică *Ce greu se găsește un câine cu „pedigree” sau suferințele bunăstării*, Al. Monciu-Sudinski – *Condica de sugestii și reclamații*, Cornel Udrea – *Entomologii lingvistice* și Ion Băieșu, în *Ridendo*, *Înțeleptul*. □ Nicolae Dragoș publică esul *Harta inimii*.

• **[„Luceafărul”, nr. 6]** Se deschide cu editorialul politic *Solidaritatea conștiințelor*, semnat redacțional. ■ Ioana Ieronim este prezentă în pagina întâi cu versurile *Etern pământ al patriei*. ■ La *Tânăr în Agora*, Eugen Seceleanu publică însemnarea *Cartea profund necesară*, despre Luna cărții la sate. ■ În esul *Ipostazele eului liric*, Dorin Tudoran cercetează opera poetică a lui Nichita Stănescu, „ocultând”, nu întâmplător, volume ca *Roșu vertical* sau *Un pământ numit România*: „Nichita Stănescu a căutat cu disperare și a găsit acel element din care se pot construi vase comunicante între abstract și concret, între «real și visceral». Cu lirica sa, cunoașterea poetică a pătruns în zone altădată inaccesibile. De câștigat, am câștigat cu toții; dacă a fost ceva de pierdut, singur Nichita Stănescu trage ponoasele. Poezia sa a recălit cuvintele. Ele au devenit mai suiple, mai ușoare, mai rezistente la logică și fantezie, deseori, mai amăgitoare. Poetul a scuturat de pe ele noroiul obișnuinței.” ■ Aurel-Dragoș Munteanu scrutează, la *Opinii*, promoția lirică în fruntea căreia se află Angela Marinescu, Dorin Tudoran, Adrian Popescu, Mircea Florin Șandru sau Aurel Șorobetea. Acești autori cultivă „un alt fel de poezie decât cea scrisă de «înaintașii» lor, Nichita Stănescu, Ioan Alexandru sau Ion Gheorghe.” Publi-

cistul contextualizează afirmarea generației '60, socotind că următoarea promoție poate afla în această vecinătate efecte stimulative: „Efectele noii atitudini poetice sunt mari, indiferent de evoluția pe care o vor avea acești poeți în care ne punem atâtea speranțe. Abia acum putem râvni la depășirea unui anumit senzualism păstrat de cuvintele din imagistica obișnuită, ridicând poezia la idee, dar nu pe calea ermetismului barbian, ci a esențializării și a construirii unei inedite realități artistice. Ultima generație de poeți tinde spre o nouă *forma mentis* în versurile lor. Ei nu încifrează realitatea, ci o dezvăluie, tot așa cum matematicile superioare explică lumea și o fac mai limpede, iar nu o ascund. Poeții cei mai tineri de astăzi și-au asumat o sarcină dificilă și au ales calea cea mai puțin comodă. Pentru a culege rezultate, arta lor va cere un sacrificiu de sine și un devotament pentru exercițiul intelectual de care numai personalitățile excepționale vor fi capabile. Mărimea talentului se va măsura în primul rând prin abnegație. Oricum, sunt încredințat că de aportul lor vor beneficia toți poeții, chiar și generațiile care se afirmă astăzi în plenitudinea lor. Poezia tânără a redeschis un unghi din care poezia arată altfel. Chiar și numai atât înseamnă foarte mult” (*Între aspirație și realizare artistică*). ■ Sub genericul *Brâncușiana*, Ion Pogorilovschi contemplă lucrarea *Fântâna lui Haret*. ■ La despărțirea de Milița Pătrașcu, Nicu Filip îi consacră artistei un necrolog. ■ Analizând, în cadrul *Cronicii literare*, volumul *Engrame* al lui I. Negoïtescu, M. Ungheanu evidențiază lovinescianismul fostului cerchist, „într-un moment în care sfera acestei noțiuni este extinsă în chip aventuros de unele spirite certate cu adevărul istoriei literare.” Cronicarul insistă asupra acestei înrudiri: „Aproape întotdeauna când susține un scriitor apropiat gustului său, și asta se întâmplă, am văzut, de obicei, criticul plusează pentru a spori dimensiunea estetică, reală de altfel, a paginii comentate. Prin aceasta, critica lui se definește și ca o critică de susținere. I. Negoïtescu se consideră, de altfel, legatar al lui E. Lovinescu, ale cărui idiosincrazii mărturisește că le moștenește și a cărui bătălie literară încearcă s-o ducă mai departe.” Ungheanu reține „finețea analitică” a confratelui său, care nu se verifică numai în investigarea poeziei, ci și în cea a prozei: „Criticul seamănă aici cu un descoperitor de teritorii noi, iar critica sa cu o neobișnuită explorație. Unghiul din care abordează proza lui D.R. Popescu îl conduce la descoperirea codului ei ascuns în simbolistica mascaradei. În *F*, criticul distinge o replică românească la *Demonii*. Proza lui Blecher e și ea analizată dintr-un punct de vedere modern.” □ Tot aici, M. Ungheanu discută monografia *Bacovia, un antisentimental* a lui Gheorghe Grigurcu, considerând că autor „este un cititor sensibil și fin al lui Bacovia, cu disocieri demne de reținut.” ■ La *Viața cărților*, Paul Dugneanu semnalează esul sentimental consacrat de poetul Horia Bădescu operei regretatei Magda Isanos: „Rândurile trădează o simpatie deosebită pentru subiectul ales, fapt confirmat de-a lungul întregii lucrări și, în consecință, stilul nu va fi cel al unei analize reci, obiective, ci ușor poetizant, ușor metaforizant, auto-

rul preferând să «realizeze» existența în loc de a o explica și descifra [...]. Abundența, la un moment dat, a unor termeni precum «exceptional», «formidabil», «excelent» nu este de natură a încânta spiritul critic.” ■ Un articol fără semnătură, apărut în grupajul *Aqua forte* și intitulat *Despre pofta de gâlceavă*, sancționează unele opinii exprimate de tânărul critic clujean Petru Poantă, care minimalizase, într-un mod nu tocmai elegant, poezia lui Mircea Dinescu și o masă rotundă a revistei *Luceafărul*: „Citim cu întârziere un articol tipărit cu litere mari și groase (subterfugiu tehnic destinat probabil să acopere puținăta-tea rândurilor și a ideilor) prin care unul din redactorii revistei «Steaua» ne învață că «trebuie să-l preferăm pe Sandburg lui Mallarmé». Somația aceasta am mai citit-o parcă și altădată, sub pana unor autori exclusiviști, numai că numele invocate erau atunci altele. Autorul articolului, tânărul critic Petru Poantă, care ne-a impresionat altădată prin justetea opiniilor, pare a ignora elementara chestiune că nu programul singur dă valoare poeziei, ci mai ales ceea ce nu se poate programa – talentul. Numai ignorarea unui asemenea adevăr putea să-i sprijine gestul de vădită iritare în fața receptării pozitive a creației unuia dintre poeții deosebit de talentați ai tinerei generații, Mircea Dinescu. Firește, criticul era îndreptățit să formuleze judecățile de valoare potrivit credințelor sale. Numai așa poate fi explicată și nemulțumirea sa că «până și ponderatul Șt. Aug. Doinaș», într-o intervenție din *Viața Românească*, vorbește de «generația lui Dinescu». Ce nu înțelegem este exagerata iritare care străbate rândurile destul de rărite ale articolului al cărui titlu «Civilizație și poezie» putea el însuși să îndemne la o necesară surdinizare [...]. În sfârșit, de vreme ce știm că Petru Poantă vrea să citească în poezie certificatul de studii al autorului, ne întrebăm ce ar fi făcut marele Eminescu în fața intransigenței de inspector școlar travestit în critica lui P.P.? Așa încât, în articolul cu un titlu mult prea pretențios descoperim mai degrabă tentația către instalarea cancanului literar, a poantei ieftine. Dar se pare că precedentă contestare a unei lucrări (în paginile aceleiași reviste) care dezvoltă o teză prețioasă despre existența statului lui Burebista – și acea contestare de un subiectivism apăsător, care nu e merit, desigur, să contribuie la progresul cercetării științifice, într-o atât de cardinală problemă – l-a însuflețit pe tânărul critic să creadă că este cazul să se războiască, cu mijloacele arsenalului subiectiv, cu un tânăr coleg.” □ Urmează replica oferită criticului clujean în legătură cu afirmațiile sale despre o masă rotundă a *Luceafărului*: „Credem că stimulat de o mentalitate asemănătoare a considerat tânărul critic P.P. că poate califica o amplă dezbatere dedicată poeziei românești contemporane, încheiată acum mai bine de jumătate de an, ca «având aerul unor puneri la punct», revista noastră prinzându-se la «o treabă extrem de grea», «mai degrabă cu gâlceavă decât cu evlavie», din dorința (întrucât «uzanțele nu mai erau pe planul redacției întinerite») de a lansa ideea unei noi generații. Lăsăm de o parte spiritul de gâlceavă al microarticulului «Civilizație și poezie» și, consemnând, la rândul-ne, «dulcea

evlavie» a lui Petru Poantă, cităm în continuare numele participanților la dezbaterile noastre, scriitori de prestigiu din toate generațiile: Florența Albu, Horia Bădescu, Voicu Bugariu, Mircea Ciobanu, Ov.S. Crohmălniceanu, Daniela Crăsnaru, Dan Cristea, Daniel Dumitriu, Victor Felea, Dinu Flămând, Nicolae Ioana, Florin Mugur, Adrian Popescu, N. Prelipceanu, Lucian Raicu, Eugen Simion, M.Fl. Șandru, Grete Tartler, Doina Uricariu, Laurențiu Ulici, Al.I. Zăinescu, adăugând la aceștia un apreciable număr de cititori din întreaga țară. Să fie toți acești critici, poeți, profesori, ingineri înclinați către «mici răfuieli personale», «puși pe gâlceavă»? Sau nu cumva pofta de gâlceavă trebuie căutată în altă parte?» ■ Dorin Tudoran realizează, la *Biografia debuturilor*, un interviu cu scriitorul Tiberiu Iliescu, animator, între cele două războaie, al avangardismului la Craiova („*Îmi plac metaforele optimiste ale tinerilor și încrederea lor în realizarea unor vremuri optime*”). ■ La *Retrospective*, Nicolae Ciobanu își continuă însemnările despre volumul al doilea din *Scrisori către Ioan Bianu (Scrisori de la Hasdeu și Iorga)*. ■ În paginile de mijloc, poezie în trei dimensiuni. □ Mai întâi, sub genericul *A patriei cinstire*, versuri de Valeriu Pricină, Calistrat Costin, Pascale Enache. □ Alte prezențe lirice, în afara grupajului tematic: Cristina Tăcoi, Eugen Chirovici, Gheorghe Băjenaru și Radu Drăgan. □ La *Planetă de tânăr*, poezii de Angela Marinescu (*Aripi, Elegie, Cântec de iubire*), Sterian Vicol și Ion Iancu Lefter. ■ Stelian Zamora și Dan T. Nicuță publică proză. ■ Cezar Ivănescu supune atenției piesa *Viața unei femei* de Aurel Baranga, montată, pe scena Naționalului bucureștean, chiar de dramaturg. Cronicarul identifică în tema lucrării „reflexul unui moment teatral care a impus prin Titus Popovici, D.R. Popescu, Ion Băieșu drama politică, gravă.” Subiectul se dezvăluie unul al orizontului *obsedantist*: „Drama monolog a lui Aurel Baranga e mult mai aproape de teatrul lui D.R. Popescu; personajul ei central, «femeia», într-o confesiune patetică, rezumă calvarul îndurat de un individ «oarecare», victimă a abuzurilor, a unor practici de tristă amintire cărora Congresul al IX-lea le-a pus capăt.” ■ Ion Lazăr aduce în prim-plan filmul *Zile fierbinți*, în regia lui Sergiu Nicolaescu, după un scenariu de Francisc Munteanu. Impresia este favorabilă: „Iată, așadar, un film de actualitate, un film reușit, în care, nu în ultimul rând, vom semnala calitatea dialogului. În centrul lui se află un om, un director.” Totuși, cronicarul ridică o întrebare despre ordinea „ierarhică” a personajelor „valorificate” în cinematografia românească: „Când vom aborda, firește, cu aceleași rezultate, portretul unui simplu muncitor?” ■ Cronica „undelor” înfăptuită de Constantin Stan este dedicată unui spectacol de teatru radiofonic din Fonoteca de aur, difuzat cu prilejul împlinirii a 134 de ani de la nașterea lui Caragiale: *O scrisoare pierdută* în regia lui Sică Alexandrescu. Autorul însemnării oferă și câteva rânduri autobiografice: „Era o vreme când «Teatrul la microfon» și «Noapte bună, copii» însemnau momentele mele cele mai plăcute. Singur în intimitatea camerei și fără nici o puțință de contact cu lumea dinafara ei, mă lăsam dus de

lumea dinlăuntrul cutiei cu un ochi verde prin spații și întâmplări nemaîntâlnite. *Poveste din Irkutsk, Per Gynt, Ninsoare în toiul verii*, poveștile lui Andersen și ale Fraților Grimm răzbăteau din cutia magică exercitând o nu mai mică magică fascinație.” ■ Grigore Hagiuc scrie, la cronică plastică, despre pictura lui Pavel Codiță. ■ Cea de-a XXIV-a ședință a Cenuclului revistei *Luceafărul*, care a avut loc la 2 februarie, este prezentată sub semnătura Cronicar. □ Au citit versuri Gheorghe Băjenaru și Radu Drăgan, iar Dan T. Nicuță trei schițe satirice. □ În deschiderea întâlnirii, redactorul-șef al revistei a îndemnat auditoriul la franchețe critică: „Poetul Nicolae Dragoș, în luarea de cuvânt introductivă, arată că, de vreme ce autorii nu sunt chiar la primele lor încercări poetice (ambii fiind publicați de «Luceafărul»), este firesc ca discuțiile să se desfășoare cu mai puține menajamente, cu alte cuvinte, pe un ton mai «bărbătesc».” □ Ședința s-a încheiat cu recitalul folkistului Adrian Antonescu, care a pus pe muzică versuri de Virgil Cărianopol, Marin Sorescu, Constanța Buzea, Nicolae Dragoș și Petre Antonescu. ■ La *Profil*, Mircea Iorgulescu discută cărțile publicate de Sânziana Pop. În volumul de proze scurte cu care a debutat scriitoarea, criticul descoperă „o mare vitalitate”, precum și „fantezismul, manifestat deopotrivă în viziuni exuberante sau grotești”, care se distinge și în romanul *Serenadă la trompetă*, unde „fantezismul este însăși forța care propulsează narațiunea.” Reportajele Sânzianei Pop au „o remarcabilă prospețime” și „comunică emoții mai mult decât fapte, transcriu o participare mai mult decât evocă, sunt patetice prin montajul viu, alert, dacă nu prin intervenții directe.” Mircea Iorgulescu se referă și la altă preocupare gazetărească a scriitoarei: „În interviurile sale, Sânziana Pop aduce, de asemenea, o notă proprie, de alte personale întreprinderi similare (Adrian Păunescu în *Sub semnul întrebării*, Florin Mugur în *Convorbiri cu Marin Preda* și în suita rămasă în paginile revistei «Argeș»), deosebindu-se printr-un «entuziasm» neacoperit față de personalitatea interlocutorilor, întotdeauna, însă, justificat, prin alegerea măcar a unui plan de discuție convenabil atitudinii adoptate.” ■ Despre „*Ipostazul*” lui G. Ibrăileanu scrie Eugen Simion la *Fragmente critice*, arătând că protagonistul studiului „este un critic care stă la confluența sociologiei cu psihologia, judecând literatura în funcție de conceptele de *specificitate* și *veracitate*, întâlnite și la Taine și, în genere, la *determiniștii* de la sfârșitul secolului trecut. Mai puțin se știe că G. Ibrăileanu prețuia pe impresionisti și că, în analiza critică, el se bazea adesea pe noțiunea de «calitate eminentă» pentru a defini originalitatea unui scriitor.” Columnistul semnalează și un paradox al criticii înfăptuite de Ibrăileanu: „judecă literatura în funcție de un *ideal al discreției și modestiei*. Veridic, specific, cu simpatie pentru lucrurile naturale, scriitorul trebuie să trăiască discret, în spatele operei lui. [...] Curioasă această preferință pentru discreție și modestie la un critic care pune cu atâta ascuțime problema eului social (viril) al artei.” Pornind de la câteva rânduri consacrate de Ibrăileanu prozei lui Jean Bart, Eugen Simion desprinde

trăsăturile actului critic al cititorului revistei *Vieții Românești*: „Îmbulzeala ideilor indică la G. Ibrăileanu o dorință de stăpânire completă a obiectului, o voință dârză de totalitate. Pagina critică arată ca un șantier, uneltele sunt totdeauna la îndemână, *demersul* nu s-a încheiat odată cu terminarea articolului și nu se va încheia nici în cel care urmează, căci cunoașterea nu este finită, oricând o perspectivă nouă se poate deschide asupra operei.” ■ La *Spirale*, Eugen Barbu continuă campania de *Prospectare* lirică. □ În volumul *Diotima*, Mihai Ursachi „bate pe loc, aflându-se într-un *respiro* între mai multe formule. Ursachi este un rilkean care trage cu ochiul la Hölderlin. [...] Vocabularul este cunoscut mai ales prin Ioan Alexandru. Imnele, rosele, crinul, ofranda, adorarea, crepusculul, apar și elanii lui Esenin, îngerii, un indolog expresionist, nuanța acidului prusic, visul, clavicinul și rochiile mai vechi, parcă luate din Petre Stoica. [...] O instabilitate a temei și o lipsă de coloană vertebrală a volumului sunt vădite. Din păcate, se cade ades în prozaism și un poem în întregime ne e greu să-l cităm.” □ Dacă poeziile lui Ursachi au, totuși, virtuțile lor, volumul *Poeme*, „și așa destul de subțire, nu ne ajută să ne facem o imagine a *forme poetice* a lui George Alboiu la ora de față. E păcat, pentru că debutul său promitea.” ■ Geo Dumitrescu răspunde la *Poșta redacției*. ■ Ultima pagină găzduiește, sub genericul *Tineretea clasicilor*, trei comentarii. □ În eseu *G. Călinescu și poetica elementelor*, C. Sorescu consideră că autorul *Istoriei literaturii române de la origini până în prezent* este un precursor al *nouvelle critique*: „Dintre direcțiile criticii contemporane, cea care se regăsește cu soliditate și constanță în Călinescu e cea «tematică», promovată de Gaston Bachelard și J.P. Richard. E de notat că G. Călinescu încheie în aceeași operă critică nu numai liniile fundamentale ale metodei în discuție, ci și salturile ei evolutive, parcurse în critica franceză de la fondator (Bachelard) la discipol (Richard). Așa se face că în pagina călinesciană nu vom recunoaște distorsiunile și asperitățile pe care o asemenea evoluție le presupune.” □ Marian Vasile analizează studiul *Mihail Dragomirescu. Sistemul filozofic și estetic* de Dumitru Matei. □ Culegerea *Studii eminesciene* de D. Caracostea, prefată de George Munteanu, este străbătută de Doina Uricariu: „Vocea lui Caracostea e austeră. Tonul ei e unul al rigorii trăite și practicate cu patos. Polemicile și marile nedreptăți, greșelile și realizările unei activități ce s-a desfășurat în cele mai diverse domenii ale științelor umane, de-a lungul unei jumătăți de veac, explică întârzierea receptării operei, de a cărei surprinzătoare actualitate ne dăm seama astăzi.”

8 februarie

● [„Scânțea”, nr. 10409] Apare *Chemarea Congresului consiliilor populare județene și al președinților consiliilor populare municipale, orașenești și comunale*, din care reținem: „Profesori, învățători, educatori! Oameni de artă și cultură! Ritmul înalt al dezvoltării economice și sociale a țării impune ridică-

rea nivelului general al învățământului și culturii. Congresul vă cheamă să contribuiți cu toată pasiunea la însușirea de către tânăra generație, de către toți oamenii muncii, a tot ce este înaintat în știință, tehnica și cultura epocii noastre, la dezvoltarea învățământului și înfăptuirea programului de integrare a acestuia cu cercetarea și producția Contribuiți, cu toate forțele și capacitatea voastră, la pregătirea forței de muncă necesare propășirii României socialiste, la creșterea calificării și îmbogățirea continuă a cunoștințelor oamenilor muncii, la formarea omului nou, constructor al celei mai înaintate și drepte societăți. Îndepliniți cu devotament misiunea nobilă de educare a tinerei generații! Cultivați cu perseverență în conștiințe iubirea față de patrie, față de partid, respectul față de muncă și dorința de a fi utili societății, demnitatea de a aparține națiunii noastre socialiste! Acționați consecvent pentru însușirea concepției revoluționare materialist-dialectice și istorice despre natură și societate, pentru cunoașterea și înțelegerea legităților sociale, a cerințelor obiective ale construcției socialiste și comuniste! Îmbogățiți continuu viața spirituală a oamenilor muncii cu creații artistice de valoare inspirate din munca și lupta întregului nostru popor pentru zidirea noii orânduiri sociale, pentru afirmarea sa liberă și independentă în lume, pentru pace și înțelegere între națiuni.”

10 februarie

• **[„România liberă”, nr. 9732]** Mircea Anghelescu recenzează volumul lui Gh. Zane, N. Bălcescu. *Opera, omul, epoca*, creat, după cum se precizează și în lucrare, ca „să ajute la înțelegerea condițiilor de formare și evoluție a ideilor sale.” O sevență din articol ce se distinge, pornind de la contribuția lui Bălcescu la „dezvoltarea gândirii economice și sociale”, trimite la „studiul” din 1927, apărut în revista „Viața românească” (redactat „la insistența neiertătoare a lui G. Ibrăileanu”), *Marx și Bălcescu*, ce „demonstrează că Marx a folosit în *Capitalul*, într-un important capitol referitor la obținerea plus-valorii în agricultură prin supramuncă separată, materialul și concluziile oferite de Bălcescu în studiul publicat anonim în 1850, la Paris, sub titlul *Question économique des Principautés danubiennes*.”

• **[„Scânteia”, nr. 10410]** Ștefan Aug. Doinaș semnează *Poezii și expresivitatea limbii*: „Limba națională conține în sine spațiul virtual al propriei sale culturi, deci și evoluția poeziei naționale. Latent, în limba română de azi se află viitoarea poezie românească. Ceea ce s-a realizat din potențele limbii până în momentul prezent reprezintă tradiția noastră poetică, modelele literare care – de la Dosoftei, Cipariu și poeții Văcărești, până la marii noștri scriitori de azi – alimentează sensibilitatea poporului nostru în materie de poezie. Felul în care, până acum, limba noastră și-a degajat propriile sale valori expresive ne permite să apreciem în ce anume constă lucrarea pe care poeții noștri au exercitat-o asupra materialului ei verbal, raportul între opera unui scriitor și sistemul de semne verbale al limbii. În primul rând, scriitorii sunt sensibili și

exploatează expresivitatea naturală a unor cuvinte: exclamațiile (prezente nu numai în poezia populară, ci chiar la un poet modern, cum este Ion Barbu), onomatopeele (pentru capacitatea lor de a anula arbitrarul semnului lingvistic, oferindu-ne un fel de «figură sonoră» a lucrului sau fenomenului pe care-l designează) sau acele sinonime care li se par mai sugestive. În același timp, poeții se folosesc de tezaurul de expresivitate selectată pe care-l conține folclorul: proverbe, zicători, cimilituri etc. Nu de mult am subliniat în poezia de maturitate a lui Zaharia Stancu invenția aparentă de noi zicători, de noi proverbe, care se constituie într-un lirism de tip paremiologic, atestând scăldarea poetului în valurile înțelepciunii populare; după cum am scris despre formele folclorice – de la lexic până la versificație – întâlnite în poezia lui Emil Botta. Uneori o asemenea preluare de materiale este însoțită de o adevărată prelucrare poetică a cuvintelor, creatoare de noi valori, în spiritul unei dispoziții personale: același Emil Botta intervine asupra cuvintelor, modificându-le forma și degajând astfel fileuri noi; la fel, un poet ca Ion Gheorghe acționează puternic asupra lexicului (schimbă rădăcina sau terminația, inventează cuvinte noi etc), obținând astfel – mai ales în volumul *Zoosophia* – efecte poetice remarcabile, dovedind cât de plastic poate să fie materialul verbal al limbii noastre. Cel mai adesea, textele literare ne pun în fața unei expresivități stilistice, personale, indice valoric al oricărui scriitor. Toată lumea vorbește despre caracterul «poetic» al unor anumite cuvinte. Prea puțini sunt în stare să remarce că încărcătura «poetică» a unor asemenea cuvinte se înscrie nu numai pe linia gustului personal al unui scriitor, ci și pe linia unor preferințe estetice mai generale, ce țin de o întreagă școală sau orientare literară.”

11 februarie

• [„Scânteia”, nr. 10 411] Agerpres transmite: *În legătură cu modernizarea învățământului superior. Un decret al Consiliului de Stat, care „se aplică în mod experimental pentru anii universitari 1975-1976 și 1976-1977.”*

• [„Viața studentescă”, nr. 6] În *Un precursor*, M. Rusu marchează împlinirea a 90 de ani de la moartea lui C. D. Aricescu, într-un fel memorialistul Revoluției de la 1821, poet agitatoric și consecvent apărător al ideilor pașoptiste, opera integrală a lui Aricescu fiind reeditată la Ed. Minerva, colecția *Restitutio*, sub girul lui Dan Simonescu. ■ Rubrica *Dialoguri esențiale* stă sub un motto de Paul Anghel: „E esențial, cred, să se înțeleagă că românii nu au făcut istorie doar pentru ei și nici cultură doar pentru ei. Toate marile epoci din cultura noastră sunt epoci de deschidere universală, în care românii joacă un rol major în Europa, în diplomatie, în artă militară și cultură.” În dialogul său cu Grigore Arbore, Anghel abordează mai multe teme fundamentale: *Gândirea istorică a momentului care a produs istorie; Continuitatea ideilor politice; Războiul și rezolvarea conflictelor; Constante ale politicii românești; Istoria, reazem în abordarea problemelor culturii; Dimensiunile esențiale ale gândirii*

politice românești; Din ce perspectivă examinăm prezentul; Cultura și conștiința politică; Scriitorul și viața politică; Creație și investigație. Răspunzând întrebării esențiale despre *Scriitorul ca factor ce contribuie la plămădirea conștiinței colective a unui popor, la orientarea ei și la necesitatea participării active în viață politică*, Paul Anghel subliniază: „Scriitorii nu sunt doar depozitari, ci și producători de cultură. Ei nu pot trăi în afara ei; nu pot avea alt nutrient. Este de neconceput ca arta scrisului să se poată detașa de ambianța culturală pe care scriitorul însuși trebuie s-o întrețină cu produsul lui. Pe plan social, scriitorul participă, desigur, la formarea și orientarea conștiinței colective. Cu instrumentele puse la dispoziție dintr-un unghi strict artistic, la dezvoltarea dialecticii generale a forțelor, El nu poate intra în cearta universală a formelor fără a cunoaște metamorfozele lui de-a lungul timpului... La noi, apostolatul cultural a fost vocația unor mari artiști (Kogălniceanu, Hasdeu). Sunt scriitori cărora activitatea politică le-a stimulat creația, în timp ce pe alții i-a absorbit.”

12 februarie

- **[„România liberă”, nr. 9735]** Analizând volumul lui Eugen Barbu, *Incognito*, Nicolae Balotă accentuează construcția personajului principal, unul „de contrast”, „o conștiință-martor”, „un erou ce păstrează un incognito impus de împrejurări.”

- **[„Scânteia”, nr. 10412]** Pe prima pagină apare: *În pregătirea Congresului Educației Politice și al Culturii au loc ample dezbateri în toate organizațiile partidului. Spirit militant, revoluționar, înaltă principialitate în întreaga activitate de dezvoltare a conștiinței socialiste.* ■ Ion Caraion semnează *Brâncuși e pretutindeni*: „Să-ți imaginezi că prin artă și geniu vei vindeca lumea! Lumea, de când este ea lume. Brâncuși, el și-a imaginat-o... Pentru asta a și fost așa de puternic. Așa de interiorizat.” ■ Ștefan Aug. Doinaș publică a doua parte a textului *Poezii și expresivitatea limbii*: „Doi poeți, mai ales, se disting azi în poezia noastră prin adeziunea la ceea ce aș putea numi «poetica implicată a contextului»: Geo Dumitrescu și Nichita Stănescu. La cel dintâi, forma preferată este discursul, axat de obicei pe o tramă epică, parabolică, în care se îngrămădesc de-a valma (deși analiza remarcă selectarea lor cu grijă de către poet) adjective, substantive și verbe, distribuite în cascade, rotite în vârtejuri, puse să ironizeze, împănate cu expresii și zicale populare, care apoi sunt și ele dezghiccate, interpretate, întoarse pe dos etc. – totul pentru a obține un text masiv care freamătă, ca o plasmă, de multiple sensuri și aluzii, îndeosebi de ordin moral. Marile continente de proză truculentă, controlată estetic, ale poeziilor lui Geo Dumitrescu prezintă, din când în când, mici lacuri și platouri poetice, scânteind de sugestii, respirând purități și avânturi, încât adevăratele «aventuri lirice» ale acestei poezii constau în raporturile aparte pe care le întrețin, în context, poeticul și a-poeticul pentru a degaja un lirism de tip mo-

dern, saturat deopotrivă de materia concretă a cuvintelor și de semnificații. La Nichita Stănescu, prioritatea contextului este formulată prin expresia – ce indică o poetică personală – a *necuvintelor* – mari alcătuiri verbale care respiră plutirea, întrepătrunderea, diafanitatea – sugestii esențiale asupra omului, relațiilor interumane, universului etc. Așa cum în anumite poezii ale sale, Nichita Stănescu desface cuvântul în sunetele lui constitutive, investigând universul care palpită latent în fiecare din aceste sunete – în totalitatea poeziei sale. Ce uriașă «creștere a limbii românești» poate fi măsurată în distanța ce separă, artistic vorbind, îndemnul Văcărescului de aceste atât de moderne, dar perfect integrate geniului graiului nostru, exemple de poezie contemporană! Expresivitatea creată, încorporată în stilul personal al unui mare scriitor, nu constituie o aventură singulară a limbii, oricât de surprinzătoare ar putea să fie, în momentul apariției ei, o anumită experiență poetică; dimpotrivă, ea indică, aproape întotdeauna, o posibilitate latentă de dezvoltare a graiului național.”

● [„România literară”, nr. 7] Conține poeme de Mircea Micu, Victor Nistea, Ion Lotreanu, Marieta Nicolau, Geo Bogza, precum și prozele lui Mihai Arsene (*Pasărea albă*) și Nicolae Neagu (*Reîntoarcerea*). ■ Ioan Alexandru semnează articolul *Pădurea*, în care subliniază importanța codrului în imaginarul românesc: „În cultura noastră populară și apoi cultă nicio faptură a naturii nu-i atât de des chemată în cuvânt precum pădurea Foaia verde ruptă din codru devine cântec pe buze de-a lungul nesfârșitelor generații.” ■ În *Cultura și urbanizarea*, Al. Andrițoiu avansează ideea unei literaturi unice, destinată tuturor claselor sociale, menită să depășească dihotomia sat-orăș: „Iată-ne acum la acest stadiu contemporan când apropierea, tot mai marcată, dintre sat și orăș, pune problema unei literaturi unice, pentru toate păturile sociale, chiar dacă există (și există!) un anumit fel de literatură care cere o inițiere, o cultură complexă.” ■ În *Adevărul și ficțiunea*, Ion Lăncrănjan susține că nu există o separație netă între adevărul vieții și cel al literaturii: „între «ficțiunea documentului» și «realismul ficțiunii» autentice nu există nicio prăpastie și nicio contradicție, dimpotrivă.” ■ Adrian Isac apreciază în articolul *Literatura și sensul istoriei* romanul *Blocul de marmură* pentru capacitatea autorului său de a contura caractere și profilul psiho-social al personajelor: „Sesizând cu justete caracteristicile esențiale ale epocii, creând, în prezentarea încheștării supreme, personaje remarcabile, conturate realist, în toată bogăția determinărilor lor psiho-sociale, dând viață unor scene memorabile, romanul lui Al. Simion constituie o creație de prim ordin...” ■ Șerban Cioculescu analizează scrisorile lui Titu Maiorescu reunite în primul volum din *Jurnal și epistolar* (Minerva, 1975), ediție îngrijită de Georgeta Rădulescu-Dulgheru și Domnica Filimon: „Correspondența românească a lui Titu Maiorescu, în asemenea condiții lingvistice și în acel moment, foarte interesant, de formare a inteligenței și caracterului genialului adolescent, nu este la înălțimea celei în limba germană, din care fiecare cititor își poate da seama de marea personalitate ce avea să-și cro-

iască drum – magistral – în cultura noastră.” ■ Traian Herseni semnează articolul *Educație și cultură de masă*: „În această uriașă activitate cultural-educativă de masă, toți devenim activiști culturali, toți suntem chemați să cultivăm pe cei mai puțin cultivați decât noi.” ■ În *Cinci observații la un răspuns care nu răspunde*, Darie Novăceanu aduce o serie de remarci privitoare la răspunsul dat de Al. Piru în numărul anterior. Înainte de toate, el îl acuză pe critic că recurge, la fel ca în cartea sa *Poezia românească contemporană, 1950-1975*, volumul 2, la „sudalmă” și afirmații denigratoare: „cu aerul savantului care exclude avantajul îndoielii, domnia sa recurge, ca și în carte, la denigrare, instrument fără speranță și nerodnic, atât într-o discuție sinceră, cât și în interpretarea poeziei.” Cea dintâi observație neagă faptul că Darie Novăceanu ar fi criticat lucrarea lui Al. Piru din cauza unei indignări personale privind critica literară: „Nu am scris acele însemnări indignat, cum se mângâie Al. Piru, pe critica literară care i-ar fi elogiat cartea (critica serioasă nu i-a adus elogii), ci din solidaritate cu imaginea reală a poeziei românești, imagine deformată de domnia sa printr-o prezentare inadecvată, neștiințifică, hilară.” A doua precizare neagă faptul că articolul critic ar venit pe fondul nemulțumirii față de modul în care Al. Piru comentează poezia lui Darie Novăceanu: „În discuție se afla, de fapt, cartea domniei sale și nu persoana mea, cum foarte greșit a înțeles Al. Piru.” Autorul afirmă mai apoi, în a treia observație, că „64 la sută din cartea sa este procentul acoperit de versuri citate verticale sau orizontal.” Acesta susține de asemenea că Al. Piru ar fi plagiat în urmă cu un deceniu în cărțile sale de istorie literară: „Este vorba despre articolele semnate de Pandele Olteanu («Luceafărul», nr. 22 din 15 noiembrie 1962) și G. C. Nicolescu (aceeași revistă, nr. 25 din 5 decembrie 1964, aceeași pagină). Cititorul curios va afla singur că pe când Al. Piru avea în jur de 40 de ani, «vârsta maximei intelectualități», cum singur o spune, scriindu-și cărțile de istoria literaturii române, a făcut să «treacă» în acestea pagini după pagini din Cartoian, Iorga, G. Pascu, D. Popovici, G. Călinescu etc. Autorii celor două articole susțin și dovedesc că este vorba de plagiat.” În precizarea a patra, Darie Novăceanu afirmă că unele inexactități din lucrarea lui Al. Piru se datorează împrumutării unor date din *Dicționarul de literatură* al lui Marian Popa, iar în observația finală consideră că *Poezia contemporană românească* este o hartă inexactă și deficitară a realității literare: „sunt de acord cu domnia sa că această carte este o «hartă» a poeziei. Exact acest lucru l-am reproșat eu. O hartă săracă din care lipsesc reliefurile adevărate, iar cele care există, puține, cu fost făcute cu mâna. O hartă fără splendoarea fluviilor și fără murmurul pădurii. O hartă care, ignorând perspectiva istorică, ignoră dimensiunea patriotică a poeziei noastre, ignoră virtuțile ei politice, ignoră efortul poezilor de a ridica la simbol chipul eroului din aceste zile.” ■ În *Literatură și psihanaliză*, Nicolae Manolescu se oprește asupra volumului *Stil și persoană* (Cartea Românească, 1975), în care Ion Vianu reunește o serie de studii critice: „Ion Vianu strânge la un loc în *Stil și perso-*

nă douăzeci de eseuri critice de o factură foarte liberă și de un incontestabil farmec literar, în care psihanaliza, deși nu oferă o tehnică de abordare specifică, este totuși implicată la tot pasul în concepție și stil.” ■ Pentru Hristu Căndroveanu, Nicolae Caratană este, în placheta *Lâna de aur* (Cartea Românească, 1975), „un poet al metaforei, al figurii mereu incantatorii cumva, a realității.” ■ Dana Dumitriu discută volumele de versuri *Întrebați fumul* (Dacia, 1975) de Nicolae Prelipceanu și *O ramură deasupra ierbii* (Cartea Românească, 1975), de Nicolae Stoe. Celui dintâi îi reproșează procedeele facile: „Disimularea ironică este într-o atare poezie unul din elementele de rezistență, alături de foarte necesara capacitate de selectare a detaliului sugestiv. Cred că această din urmă condiție nu este întotdeauna respectată de Nicolae Prelipceanu. Mai multe poeme mizează pe efecte facile, pe poante, pe detalii dacă nu echivoce, gratuite, lăsând impresia unor demonstrații forțate.” În viziunea autoarei, poemele lui Nicolae Stoe se află sub semnul unui cosmos în miniatură, impregnat de melancolie: „O atmosferă prielnică lirismului lui Nicolae Stoe este cea a universului mic, familiar și melancolic. Când își apropie elanul metaforic de obiectele lumii domestice poetul pare îmblânzit și plăcut desprins de propriile sale ambiții.” ■ Sorin Titel semnalează apariția volumului de proză *Stația de salvare* (Eminescu, 1975), de Nicolae Mateescu: „Volumul acesta de o sută cincizeci și șapte de pagini anunță un prozator remarcabil.” ■ Mircea Iorgulescu constată caracterul hibrid, aproape inclasificabil al operei lui Florin Mugur, *Cartea numelor*: „Cuprinzând comentarii despre un bizar personaj existent în folclorul românesc, noua carte a lui Florin Mugur este totuși greu clasificabilă: interpretarea se preface în literatură, eseul capătă aspectul unei confesiuni; exegetul sfârșește prin a fi învins de poet.” ■ Laurențiu Ulici remarcă natura senzorială a versurilor din placheta Doinei Felicia Mihoc, *Floare de singer* (Albatros): „O sensibilitate acută, nefirească, provocată de vreo întâmplare din categoria accidentelor nefericite, străbate și, de fapt, determină poeziile din *Floare de sânger...*” Criticul consideră totodată că *Intermundii* (Albatros), de Dan Damaschin, este un volum dens, amalgam de imagini și cuvinte potrivite în versuri prea încărcate: „Defilare de imagini confuze, de descendență culturală, uneori limpezite de valul afectiv care le plimbă, alteori de-a dreptul ermetice, transmise în versuri de o muzicalitate icnită, greoaie în ciuda rigurozității prozodice...” ■ Platon Pardău publică o serie de reflecții privind pădurea și amintirile sale din copilărie în textul „De treci codrii de aramă.” ■ În *Moment istoric la frontiera dintre trecut și posteritate*, Dr. C. Michael-Titus analizează piesele de teatru cu tematică istorică *Săptămâna Patimilor* și *Viteazul* de Paul Anghel: „Ceea ce este tulburător în cele două piese [...] este faptul că autorul ne duce la frontiera fluidă, necunoscută până acum, pentru ca să întâlnim trecutul și posteritatea față în față, și uneori amestecate, în afara timpului, sau dincolo de evenimentul specific istoric. Este o tehnică dramatică foarte greu de mânuit și surprinzător de bine stăpânită de autor.”

■ Nicolae Balotă semnează în rubrica de carte străină articolul *Epistolarul lui Stendhal*. ■ Cristian Unteanu prezintă și traduce un fragment din volumul *Pietre reflectate* de Roger Caillois. ■ Ana Blandiana publică *Sud* în rubrica *Atlas*

• [„**Tribuna**”, nr. 7] Cuprinde versuri de Ion Davideanu, Ion Beldeanu, Doina Antonie, Nicolae Mircea Ben, Radu Cosașu (în rubrica sa *Cronica de trei secunde*), proză de Corneliu Rădulescu, precum și un fragment din *Literatură și știință* de Aldous Huxley, în traducerea Fridei Papadache. ■ Radu Mareș prezintă *Mitologii subiective* (Eminescu, 1976), de Octavian Paler: „Plăcerea de a digresa, rămâne, până la urmă, dominantă acestor pagini. Ea poate fi pusă în cumpănă doar cu sensibilitatea lirică imperceptibil cenzurată a monologurilor eroilor mitologici inserați în text. [...] Octavian Paler nu este doar, ceea ce am fi repede tentați să credem, un stilist, el este și cel care propune o experiență literară de o certă originalitate.” ■ Volumul *Teme 2* (Cartea Românească, 1975), de Nicolae Manolescu, se află în atenția lui Victor Felea în secțiunea *Cronica literară*: „vom observa în primul rând marea degajare interioară a reflecției sale critice, degajare constituită acum și mai evident într-un adevărat stil definitoriu pentru autor, un stil în care uimește modulația firească și simplă și totodată aerul de precizie profesională și de modernitate a expresiei. Criticul își stăpânește acum deplin, atât în cronici cât și în eseuri sau studii, toate darurile de care dispune – intuiția promptă, inteligența penetrantă și disociativă, percepția limpede a valorilor și judecata sigură – precum și tot ceea ce a preluat din experiența vieții și a lecturilor variate. Putem spune că spiritul său s-a statornicit într-un generos climat al maturității și înțelepciunii, la o altitudine de unde lucrurile artei capătă reliefuri noi și problemele omului își dezvăluie sensuri noi și adeseori tulburătoare” ■ Kántor Lajos disecă specificul realismului în *Realism fotografic sau eficiență?*: „Cred că cea mai evidentă învățătură [...] este că realismul nu poate fi împărțit în felii: social, istoric, psihologic, faptic și deci putem vorbi tot mai puțin despre un roman psihologic, istoric, social sau de familie. Desigur, nu mă gândesc că, renunțând la vechi sertare trebuie să căutăm altele noi din care să scoatem acum pretenții față de autorii de romane. Este o problemă de structură și depinde încă de mulți alți factori spre ce probleme se simte mai atras, mai receptiv și în ce teritorii se simte mai acasă scriitorul. Cred că realismul, în accepțiunea noastră, este împlinit doar de acel roman care nu privește omul din zbor, care nu uită că și societatea, care-și propune țeluri mărețe, este formată din oameni ce luptă, se zbat, au căderi, poticneli, tenacitate și hotărâre, hotărârea de-a relua totul de la capăt, atunci când este nevoie.” ■ Vasile Rebreanu publică a treia parte a discuției sale radiofonice cu Zaharia Stancu, realizată în 1970 la sediul Radio-difuziunii din Cluj: „– *V-am văzut pe dvs. cu ani în urmă, la o întrunire scriitoricească, la Biblioteca Universitară, în aulă. Și am întrebat pe cineva care stătea lângă dumneavoastră dacă notați ce spune lumea în sală. Și mi-a spus: Nu, scrie Rădăcinile sunt amare. Mi se pare formidabilă această izolare pe*

care v-o puteţi crea în mijlocul unei mari agitaţii. Odată mi-aţi spus că aţi scris şi în *Gara de Nord* şi că puteţi scrie în cel mai mare vacarm. – Ultimul capitol – dacă am ajuns la mărturisiri secrete, hai să mergem mai departe! – ultimul capitol din *Vântul şi ploaia*, capitolul care încheie cartea, este scris într-o şedinţă, la care am fost invitat şi aşezat în prezidiu. [...] Am ascultat un discurs, două discursuri, erau înscrişi la cuvânt foarte mulţi oameni şi atunci am deschis dosarul, tovarăşul Florian Dănălache prezida, dar era mai la stânga mea, la centru, nu vedea ce scriu şi eu m-am apucat şi am făcut ceea ce nu izbutisem să fac, acasă, am scrisul ultimul capitol din *Vântul şi ploaia*, care a fost publicat peste câteva zile în «Scânteia» pe două pagini”; „ – *Revin la altă întrebare pe care v-am mai pus-o: cum aţi cunoscut scriitorii din Transilvania?* – Despre Rebreanu am aflat dintr-un almanah al scriitorilor din Ardeal pe 1911. Căutaţi la o bibliotecă şi veţi găsi un Rebreanu de 20 de ani, cu pălărie tare în cap, şi cu pieptul alb ca rândunica Povestirea pe care a publicat-o în acest almanah Rebreanu, care pe vremea aia trăia la Bucureşti, era *Proştii*. Nu am citit o bucată mai bună în toată literatura universală. Vorbesc de genul scurt. N-am mai citit-o de foarte mulţi ani. Dar am de gând să o recitesc. O capodoperă a literaturii. Aia care vin seara la gară şi pleacă trenul dimineaţa.. Ştiu numărul vagonului, numărul cabinei, ştiut tot, dar le este frică să nu rămână pe peron”; „ – *Chiar dacă nu sunteţi... scriitor «profesionist», ce sfaturi aţi da scriitorilor tineri?* – Dacă sunt foarte tineri să înveţe foarte mult. Timpurile care vin cer nişte scriitori excepţional de înzestraţi şi excepţional de bine pregătiţi. Scriitorul de mâine trebuie să fie mult mai cultivat decât scriitorul de azi, trebuie să cunoască până în cele mai adânci taine natura, să fie la curent cu descoperirile tehnice, să cunoască mai mult decât am izbutit noi să cunoaştem. Va fi o mare întrecere între scriitorii şi intelectualii din întreaga lume. [...] Progresul tehnic a luat-o înaintea progresului spiritual. [...] Va trebui să facem cu toţii nişte eforturi extraordinare ca din punct de vedere spiritual omenirea să meargă în pas cu tehnica Un efort general, şi când zic general nu mă gândesc la eforturile unei singure ţări sau al unui singur popor. Întreaga omenire trebuie să ia atitudine şi să protesteze împotriva acestor lucruri.” ■ Aurel Sasu publică interviul realizat cu Mircea Iorgulescu, axat în mare parte asupra foiletonismului şi a criticii literare: „ – *Ce nu trebuie să fie foiletonismul, ştim. Ce-ar trebui totuşi să fie el într-o literatură?* – Foiletonismul pretinde existenţa unei atitudini marcate faţă de literatură. A unei atitudini şi nu a unor atitudini; fragmentarismul manifestărilor nu exclude unitatea acţiunii, mai mult, o presupune. Un volum de cronici nu este o culegere simplă de texte, ci expresia acestei atitudini într-un interval de timp dat şi aplicată unui segment literar definit prin repere de indiferent ce natură”; „ – *Cum se explică paradoxul că, deşi mărturişiţi a vă fi făcut din foiletonism o profesiune, efortul este acela de a-i convinge pe alţii că Rondul de noapte nu este «o culegere de foiletoane».* Aveţi un model al acestui tip de critică între eseu, portret şi studiul analitic? – [...] n-am vrut să

convinc pe nimeni că *Rondul de noapte* nu este o culegere de cronici: fiindcă volumul nu conține cronici. [...] Fiecare text a fost scris și rescris de mai multe ori, cartea însăși a avut mai multe variante, încât dacă a putut trece drept o culegere de foiletoane înseamnă că n-a fost zadarnic efortul autorului de a dobândi o anume prospețime și naturalețe, proprii doar cronicii”; „ – *Poate exista analiză a formelor literare în afara criteriului istoric? Relația fapt literar – fapt istoric este numai o relație de la efect la cauză?* – Firește, și astăzi este chiar la modă o asemenea orientare, deși la noi mai mult sub forma unor tulburi ecouri. Nu m-aș grăbi s-o condamn, dar nici s-o aplaud: trebuie să pornim de la existența fenomenului, să vedem în ce constă, care îi sunt implicațiile, prin ce anume se justifică – prea mult pentru convorbirea noastră. Oricum, refuzul istoricității nu înseamnă doar o reacție în sens contrar față de o excesivă aplicare a criteriului istoric, prin care, desigur, nu se înțelege neapărat raportarea strică a creației la evoluția socială, la faptele propriu-zis istorice. O asemenea istorie literară fără «istorie» a făcut Nicolae Manolescu în remarcabila sa carte despre metamorfozele poeziei moderne românești; neînțelegerea încercării lui de a face istorie rămânând în interiorul literaturii a produs obiecții dintre cele mai bizare. Cei care într-adevăr resping istoricitatea sunt partizanii metodelor așa-zis formaliste, caracteristică pentru aceste metode fiind căutarea unui nivel absolut, «sigur», situat în afara oricărei relativități”; „ – *A proporționa valorile, aceasta cred că este obligația oricărei critici și istorii literare. Se întâmplă întotdeauna întocmai în critica noastră literară?* – Nimeni nu se opune ideii după care critica are datoria de a discerne valori, dar această idee este înțeleasă în chipuri cu totul diferite. Într-o accepțiune foarte răspândită, se cere criticii pe ton imperativ, să stabilească în mod expres «ierarhii», «scări» valorice, scriitorul de critică fiind astfel văzut ca o instanță de premiere. Mai mult decât literatura, interesează «clasamentul» literar. Obiectivul criticii, ca să mă exprim așa, nu este «proporționarea» literaturii, ci cunoașterea ei; „scara de valori este așadar un instrument, nicidecum un scop în sine. Nu dacă literatura română de azi este bine «ierarhizată» trebuie să ne întrebăm, ci dacă este bine cunoscută.”

13 februarie

• [„Scânteia”, nr. 10 413] Cezar Baltag semnează *Lumina și căldura scrișului nostru*: „Se apropie Congresul educației politice și al culturii, se discută mai intens despre diferite aspecte și probleme ale creației artistice, între care despre rosturile artei. [...] Răspunderea poetului față de limbă și de țară este mult prea înaltă pentru ca în inima lui să se nască vreodată prezumția sau înfațuarea Oamenii adevărați (și artistul adevărat face parte din aceștia) nu sunt niciodată prezumțioși: conștiința valorii lor este mai presus de vanitate. Înțeleg creatorul ca pe un autentic *homo spiritualis*, o inimă în care sentimentul altitudinii morale și spirituale cată să se transforme în sâmbure de iradiere generoa-

să, în virtute de dăruire și jertfă luminoasă spre folosul semenilor. Un astfel de creator se va plasa pe sine însuși întotdeauna între oameni, în coordonatele viziunii și concepției lor despre lume, ale atitudinii lor față de realitățile sociale, politice, economice ale societății din care fac parte – iar accesabilitatea, angajarea, voința de a sluji idealurile înaintate ale oamenilor vor fi întotdeauna atributele creației sale. Este în această vrednică ipostază imaginea și menirea dintotdeauna a scriitorului român – azi mai mult ca oricând.”

● **[„Contemporanul”, nr. 7]** În textul *Un precursor al democrației românești*, Emil Condurachi prezintă cartea lui G. Zane: N. Bălcescu. *Opera Omul. Epoca*: „Este meritul celui mai bun cunoscător al operei marelui revoluționar și istoric român din generația de la 1848, acad. G. Zane, de a fi întrunit în acest volum o seamă dintre cele mai interesante studii ale sale, studii publicate de-a lungul unei jumătăți de secol de atentă cercetare și care, rând pe rând, au adâncit cunoștințele noastre asupra genezei și evoluției gândirii politice a lui N. Bălcescu.” ■ Dumitru Micu prezintă două cărți. □ Vasile Netea: *Pe drumul unității naționale* (Dacia): „Arzând cu văpaie intensă și în cartea lui Vasile Netea, această idee umple paginile de palpitul vieții istorice, comunicând efectiv dramatismul luptelor pentru realizarea idealului național.” □ D. Anghel: *Proză* (Minerva): „Un volum apărut în Biblioteca pentru toți înmagazinează o bună parte din scrierile în proză ale unuia din pionierii simbolismului românesc, a cărui operă a marcat un moment decisiv în evoluția artistică a literaturii noastre. Apariția ei este cu atât mai bine venită, cu cât, pentru îngrijitorul și prefăcătorul ediției, M. I. Dragomirescu, proza constituie «încoronarea creației literare a lui Anghel».”

● **[„Cronica”, nr. 7]** ■ Pe prima pagină citim telegrama adresată *Colectivului redacțional al revistei „Cronica”*, semnată de Secretariatul Comitetului județean al P.C.R.: „La împlinirea unui deceniu de la apariția primului număr al revistei «Cronica», Secretariatul Comitetului județean Iași al PCR adresează un călduros salut colectivului redacțional, colaboratorilor și cititorilor săi. Apreciem contribuția adusă în acești zece ani de revistă în popularizarea politicii Partidului Comunist Român în dezbaterile problemelor vieții sociale și ideologice, în procesul de difuzare a culturii în rândul oamenilor muncii de pe meleagurile noastre. Pornind de la realizările de până acum, ne exprimăm convingerea că întregul colectiv redacțional va milita în continuare pentru îmbunătățirea conținutului revistei în spiritul Programului adoptat de Congresul al XI-lea al P.C.R., prin lărgirea ariei tematice și calitatea materialelor publicate.” ■ Sub semnătura *Cronica* apare editorialul *Cultură și angajare*: „Programul partidului reprezintă și pentru creatorii de bunuri spirituale un neprețuit îndreptar în perioada făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate și a înaintării României spre comunism. «Creatorii din domeniul literaturii, muzicii, artelor plastice, teatrului, cinematografului – se spune în Program – manifestându-și liber talentul, folosind stiluri și maniere de creație variate, sunt chemați să fău-

rească noi opere valoroase care să îmbogățească patrimoniul culturii noastre socialiste și tezaurul culturii universale, să contribuie la continua înflorire a vieții spirituale a poporului nostru. Partidul va promova schimbul larg de valori spirituale cu toate popoarele lumii.» Revista a căutat să îmbrățișeze un larg evantai de preocupări privind literatura și arta, știința și ideologia, toate din perspectiva politică aptă de a le integra în cursul viu al societății românești contemporane. Aceasta presupune sesizarea și promovarea continuă a noului, a acelor elemente care exprimă în mod optim mersul nostru înainte. Suntem convinși că angajarea înseamnă opțiune pentru autenticele valori ale prezentului care se adaugă moștenirii culturale a poporului român. Acest număr l-am dedicat specificului literaturii și gândirii românești, valențelor universale ale culturii poporului român. Exprimându-ne opiniile, am căutat și vom căuta și de acum înainte, să fim receptivi la o diversitate de puncte de vedere, cu condiția argumentării pentru descoperirea adevărului. Astfel ne aducem contribuția la constituirea climatului spiritual care definește o societate liberă, democratică. Cea de a zecea aniversare a «Cronicii» are loc în condițiile în care poporul român a trecut la îndeplinirea obiectivelor cincinalului revoluției științifico-tehnice care va ridica România pe noi culmi de civilizație și progres. Primul Congres al consiliilor populare a luat hotărâri de mare importanță pentru propășirea economică a patriei, pentru prosperitatea județelor, orașelor și comunelor, pentru înflorirea vieții sociale și spirituale. Înaltul forum care a audiat Expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu, document de excepțională însemnătate teoretică și practică, a exprimat adeziunea unanimă a națiunii noastre la politica internă și externă a partidului și a statului, la idealurile socialismului și păcii. Parte integrantă a acestei unanime adeziuni, «Cronica» se angajează să răspundă, în continuare, înaltelor comandamente ale epocii noastre, să întâmpine cu realizări demne de prezentul și de trecutul Iașului, cea de a 55-a aniversare a creării Partidului Comunist Român, Congresul educației politice și al culturii, evenimente de o deosebită importanță în istoria contemporană a României.” ■ Al. Andriescu și Liviu Leonte sunt *În discuție: cronică literară*: „Liviu Leonte: Redacția «Cronicii» a hotărât ca, în acest moment festiv, să «dăm seama» de ceea ce facem la cronică literară. Ar fi, deci, un prilej de a ne explica punctele de vedere care, de obicei, rămân implicate în exercițiul critic curent. Din condiția foiletonistică a cronicii literare se trag, uneori, concluzii defavorabile asupra capacității ei de a privi altfel decât de la un «zbor jos», ca să preiau titlul unui volum semnat de un interesant prozator, fenomenul literar desfășurat sub ochii noștri. Să nu ne sfiim de o pledoarie *pro domo* dacă avem convingerea că merită să o facem pentru cauza pe care o slujim. Așadar, te-aș ruga, Al. Andriescu, dă ici cuvântul, în calitate de cronică literară cu vechime pe traseul celor 10 ani la revista «Cronica». Al. Andriescu: Nu pot vorbi, din motive lesne de înțeles, de activitatea mea de cronicar literar la această revistă fără să nu am în vedere momentul apariției «Cronicii» și importanța lui în am-

bianța culturală locală și chiar în cea națională. Acum 10 ani, în februarie 1966, când apărea primul număr al «Cronicii», literatura română suferea un proces de transformări profunde, din care avea să iasă cu o față înnoită. Aceste prefaceri, rodul unor căutări înfrigurate, care devine fățișe abia după 1960, erau rezultatul unor acumulări latente mult mai îndelungate, devenite explozive în anii la care mă refer. Suntem în deceniul în care literatura își recapătă conștiința de sine, bucurându-se de triumful ieșirii de sub servituțile care o apăsau mai înainte. Pe plan local procesul acesta a avut, până în 1966, o evoluție mai lentă. Revistei «Cronica» i-a revenit tocmai acest rol, pe care îl găsesec fundamental, de a fi dinamizat, printr-o mare infuzie de tinerețe, întreaga viață literară din această parte a țării, integrându-se într-un efort înnoitor comun, același la Cluj-Napoca, la București, la Iași sau la Oradea - *Spune-mi, de altfel, ca să nu mă bănuiesc și să nu fiu bănuیت de subiectivitate, ce impresie ți-a făcut peisajul literar românesc, în care scriitorii ieșeni începeau să ocupe un loc distinct, la întoarcerea ta la Iași, în 1968, după o absență de patru ani din țară?* Liviu Leonte: Într-adevăr peisajul literar românesc, inclusiv peisajul literar ieșean suferise transformări de adâncime și de expresie. Aceste transformări se anunțau la începutul deceniului al șaptelea dar amploarea lor a depășit datele inițiale, antrenând într-un salutar proces întreaga cultură românească. Ele se datoresc climatului de efervescență creatoare în politica culturală instaurat după Congresul al IX-lea al PCR care a oferit scriitorilor posibilitatea unei afirmări plenare a personalității lor artistice. Fără îndoială că aceasta a presupus și existența unor adevărate forțe scriitoricești, comparabile cu generațiile strălucite din istoria literaturii române. Dar, numai grație unui climat creator asemenea forțe se pot afirma Documentele de partid, intervențiile tova rășului Nicolae Ceaușescu insistă asupra necesității unei diversificări stilistice în funcție de individualitatea fiecărui artist. Aceasta nu înseamnă numai o diversificare la nivelul superficial al expresiei dar și un îndemn la gândirea proprie, împotriva uniformizării. În privința perioadei anterioare – revenim iarăși la paralela între cele două decenii – sunt, în genere, de acord cu aprecierile pe care le-ai făcut, cu o corecție totuși. Dacă ne gândim la condițiile în care a demarat, după război, viața literară ieșeană, trebuie să ne manifestăm întreaga noastră simpatie pentru cei care au reușit să scoată o revistă lunară unde am scris și noi și unde s-au afirmat nume de certă valoare. Dacă ne gândim la un plan mai larg, național, mă simt obligat să dau un exemplu pe care l-am mai dat, privind proza Recunoscând tot ce este de recunoscut în pornirea față în față a celor două decenii, orice observator imparțial va vedea că în deceniul al șaselea au apărut cele mai mari opere ale prozei românești contemporane: *Bietul Ioanide*, *Moromeții*, *Groapa* Sursă de reflecție pentru istoricul literar. [...] *Al. Andriescu*: [...] Cronicii literare îi revenea sarcina de a identifica, în această perioadă de prefaceri atât de profunde, întinse pe întregul deceniu al șaptelea, operele care contribuiau într-adevăr la înnoirea literaturii, adusă la condiția

ci artistică firească. În același timp, trebuia stăvilit asaltul acelora care, profitând de schimbările uneori violente în creația literară a epocii, încercau să producă un fel de confuzie estetică, agitând stindardul luptei împotriva unor forme învechite de expresie artistică, pentru a putea trece în câmpul artei, în gelul acesta insidios, umilele lor produse manufacturiere. Extravaganța verbală masca rău această mentalitate artizanală, care dădea și da naștere la atâtea imitații, pentru că literatura mare n-a răsărit niciodată pe locul umbrat de modele, izvoare din solul național, după ce le-a asimilat, printr-un act de cultură necesar, pe cele anterioare, autohtone sau universale. Cronicarul literar are datoria să identifice, chiar de la început, tot ceea ce este creația valoroasă, fără nici o umbră măcar de spirit partizan, înfrângându-și pe cât este omeneste posibil, pornirile temperamentale, simpatiile și antipatiile care l-ar putea transforma în judecător parțial. Interese de publicitate literară sau locul, mai apropiat sau mai îndepărtat geografic, sentimental sau de ideal artistic, pe care îl ocupă scriitorul față de cronicar nu trebuie să-l determine pe acesta să trădeze adevărul. Nesinceritatea este întotdeauna reprobabilă, indiferent că aceasta ar avea ca izvor o cauză nobilă, concepții estetice sau gusturi diferite, valoarea stabilindu-se dincolo de orice închistare dogmatică sau de răbufnire a sentimentelor contrariate. *Liviu Leonte*: Ai plecat de la funcția cronicii într-un anume moment istoric și ai ajuns la portretul ideal al cronicarului. Un cronicar literar perfect ar fi acela care, trăind efectiv viața cetății și viața literară, să poată referi despre opere, abstracție făcând de persoana fizică și socială a semnatarului. Dacă acest lucru nu e integral posibil, cronicarul literar trebuie să tindă fără încetare la atingerea punctului ideal al condiției sale. A spune adevărul despre o operă, bineînțeles, atunci când ai și calitatea de a-l spune, nu e o operație atât de dramatică pe cât lasă unii să se înțeleagă. Adevăr înseamnă entuziasm pentru valoare, argument atunci când negi sau ai rezerve, respectând și relevând tot ce merită să fie pus în lumină. Sigur, există și reacții directe sau mai «subtile» și metoda polițelor plătite. Nici un cronicar literar nu poate spune însă că a fost vreodată împiedicat să spună adevărul, nici o adevărată operă nu a rămas fără exegeza pe care o merită. Sacrificarea adevărului se răzbună și istoria acoperă de ridicol pe cei în culpă. Ce a mai rămas din cei care scriau despre «naturalismul» din *Groapa* sau *Întâlnirea din pământuri*, despre optica «greșită» a lui G. Călinescu în *Bietul Ioanide*? Astfel de exemple sunt de domeniul trecutului, dar nu e inutil să amintim astăzi, când principiile eticii și echității socialiste trebuie să fertilizeze întreaga viață literară, că mai întâlnim cazuri de ciudată previzibilitate, față de imprevizibilul pe care îl are opera, când știi cu mare precizie care va fi reacția unui critic când va citi o carte semnată de un anume autor. Calificarea întregește vocația și profilul etic al cronicarului. Ca să spui adevărul trebuie să ai o anume calificare, nu numai bune intenții. Un cronicar deosebește autenticul de surrogat, de ceea ce reprezintă imitarea snobă a unor modele străine, dar respinge și primitivismul, închistarea din ignoranță. refuzul

de a racorda literatura noastră la direcțiile din literatura lumii. Cine a integrat pe Eminescu în romantism nu i-a refuzat excepționala sa valoare, adâncă specificitate românească. Pentru a reveni, un cronicar trebuie să sprijine în primul rând talentele din acea zonă geografică reprezentată de revista unde colaborează sau lucrează efectiv. *Al. Andriescu*: Nu mă voi referi decât la câteva nume, care, aş putea spune, nu existau pentru literatură înainte de 1966 şi ocupă astăzi, prin meritele lor mari în primul rând, dar, îmi place să cred, sprijiniţi şi de revista «Cronica» locuri fruntaşe. Dintre poeţi l-aş numi mai întâi pe Dan Laurenţiu, apoi pe Mihai Ursachi, pe Emil Brumaru, pe Ovidiu Genaru, Ioanid Romanescu şi pe Cezar Ivănescu, dintre prozatori pe Corneliu Ştefanache şi pe George Bălăiţă iar dintre dramaturgi pe Mircea Radu Iacoban. Creaţia lor a fost urmărită pas cu pas, dacă pot spune aşa, de la primele lor cărţi până astăzi, în cronicile acestei reviste. După cum vezi, nu m-am referit la scriitorii mai legaţi de revistele ieşene care erau deja cunoscuţi în 1966, ale căror opere au fost cu grijă prezentate de altfel cititorilor «Cronicii». *Liviu Leonte*: Se cuvin citate şi alte nume. Întâi, nu din spirit de grup, dar fiindcă opera lor îmi este mai familiară, voi menţiona întâi pe «cronicari»: Ştefan Oprea în dramaturgie, Nicolae Turtureanu şi Vasile Constantinescu, în poezie, Ion Chiriac, de asemenea pentru poezie. La proză, ex-sucevenii Alexei Rudeanu şi Vasile Andru faţă de care critica ar putea fi mai atentă. Tot la proză, Grigore Ilisei se află acum la al doilea volum, săptămâna trecută am consemnat debutul lui Ion Țăranu. Câţiva foarte tineri poeţi au intrat sau vor intra, neîndoios, sub incidenţa cronicii literare: Paul Balahur, Emil Nicolae, Vasile Mihăescu, Tamara Pintilie, Mihai Leoveanu. Mă opresc aici, cu sentimentul că sunt încă destule nume de citat. *Al. Andriescu*: Vorbind de cronica literară din primii ani de apariţie ai revistei, am datoria colegială să-i menţionez pe toţi cei care au semnat, cu oarecare regularitate, un timp mai îndelungat la această rubrică. Îmi voi aminti întotdeauna cu plăcere de perioada când am împărţit aceste coloane cu poetul Dan Laurenţiu, unul dintre cei mai fini, mai avizaţi şi mai competenţi critici de poezie pe care îi avem astăzi, insuficient cunoscut şi pus în valoare în această ipostază. Am nutrit întotdeauna – şi nu mi-am pierdut-o încă – speranţa că voi putea citi, înmănunchate în volum, cronicile şi eseurile sale despre poezie. Nu pot trece cu vederea nici intervalul în care am semnat cronica literară împreună cu Mihai Drăgan, istoric literar pasionat de secolul al XIX-lea şi critic literar inflexibil şi băţaios, sau cu Zaharia Sângeorzan, unul din cel mai laborioşi critici din generaţia sa. Am vorbit însă poate prea mult de cronica literară şi de semnatarii ei în primii ani de apariţie ai revistei. Sper însă că n-am restrâns spaţiul pe care te gândeşti, fără îndoială, să-l rezervi expunerii preocupărilor noastre actuale. *Liviu Leonte*: Am contribuit amândoi, în egală măsură, dar sper cu folos, în restrângerea spaţiului şi aşa restrâns avut la dispoziţie. Nu doresc, în încheiere, decât să relev din nou datoria noastră de a ne ocupa în continuare, prioritar, de scriitorii din zona ţării pe care o reprezentăm şi o reprezentăm

revista Nu fiindcă am fi noi provinciali, nu fiindcă ar fi ei geniali, dar fiindcă îi putem înțelege mai bine decât îi înțeleg alții și, atunci când trebuie să facem obligatoria selecție din mulțimea aparițiilor editoriale, e bine să nu-i uităm. În exercitarea funcției critice a cronicii literare, tratamentul nu poate fi altul decât cel prezidat de principiile la care am subscris în discuția noastră. Îți mulțumesc că ai răspuns solicitării revistei și, cum avem amândoi sentimentul că nu am spus tot ce am intenționat să spun, te invit la o viitoare dezbatere asupra criticii literare, cu o participare mai largă, găzduită de «Cronica».” ■ Sergiu Teodorovici publică *Memoria reporterului*, despre activitatea sa: regretă că nu a făcut interviuri cu Otilia Cazimir și George Lesnea; vorbește pe larg despre Victor Eftimiu, Grigore Moisil, Iuliu Nițulescu, Dan Hatmanu, Henri Coandă, iar la final enumeră și pe alții intervievați în cei zece ani de activitate în „Cronica.” ■ Al. Dima scrie despre *O nouă dezbatere asupra obiectivității. Controversa Eugen Lovinescu – G. Călinescu*: „Revenind cu noi accente asupra considerațiilor noastre anterioare publicate în «Manuscriptum» (nr. 4/1975) cu privire la *Tradițiile creatoare ale criticii noastre* așa cum ne-am intitulat prezentarea «Metamorfozelor criticii» din amintita revistă, vom să insistăm mai îndelung asupra uneia din trăsăturile de bază relevante în finalul articolului și anume asupra vechiul concept al *obiectivității*, mereu repus în discuție – și cu drept cuvânt – de câte ori se ridică probleme legate de această absolut necesară caracteristică a actului critic. [...] Citatul număr al «Manuscriptum»-ului publică sub titlul *Simplă convorbire de idei cu domnul Eugen Lovinescu*, un foarte ascuțit și plin de sugestii articol, inedit al lui Călinescu în care reia dezbateră într-un mod care nu poate decât folosi și criticii noastre actuale. E regretabil că, până acum, această atât de profundă analiză n-a fost relevată și reținută cu mai multă grijă, decât prin notațiile de înregistrare și informare.” ■ Al. Călinescu semnează *Caragiale și exercițiile de stil*: „Așadar, exercițiile de stil ale lui Caragiale nu înseamnă doar denunțarea – prin îngroșare – a unor convenții, clișee și procedee perimate; punând în cauză funcționarea mecanismului discursului narativ, vizând specii prin tradiție periferice, ele exploatează virtualitățile literaturii și, implicit, ale limbajului.” ■ Sub titlul *Literatura română – personalitate și angajare* citim: □ Mihai Drăgan, *Specific național și „localism creator”*: „În planul criticii și istoriei literare *specificul* și *localismul creator*, ca însușiri particulare și totodată generale ale specificului național românesc, presupun, în primul rând, *cunoașterea și apărarea valorilor noastre fundamentale*. Aceasta cu atât mai mult astăzi, când misiunea scriitorilor, a tuturor oamenilor de artă este aceea de a contribui la crearea epopeii naționale. [...] Ieșirea din sfera «spiritului provincial», ce obsedează pe unii ajunși, din întâmplare, publiciști și autori și care se mențin ca atare prin preocupări extraliterare (deoarece, cum scria cineva, nu-i «interesează înaintarea literaturii noastre, ci înaintarea propriei persoane»), nu înseamnă, de pildă, respingerea, aproape sistematic, a ceea ce se scrie aici, ci, dimpotrivă, organizarea revistei

într-o tribună în stare să pună în valoare toate posibilitățile intelectuale și artistice din această parte a țării, în vederea realizării unei mișcări literare puternice, ca un argument solid al posibilităților creatoare ale regiunii, ca o expresie plenară a «localismului creator».” □ Val Condurache, *Despre specificul național*: „Specificul național e un mod de a gândi actul artistic, e o poetică privită din perspectiva creatorului, variabilă în cursul istoriei, determinată genetic și conținând în raportul fundamental, original, al autorului cu opera, trăsături invariante și ele specifice. Este adevărat că e mai ușor a recunoaște în operă conținuturi specifice de existență, decât a cerceta izvoare istorice pentru a ajunge la geneza formelor artei, decât a stabili relații coerente, presupunând un grad mai înalt de abstractizare, între formele artei, conținuturile spirituale specifice și incidența istorică ce a determinat trecerea conținutului în formă.” □ Ion Vlad, *Istorie și text*: „Dacă acceptăm ideea că evenimentele redobândesc semnificațiile lor reale în momentul când au devenit *text*, adică au trecut prin procesul elaborării, selecției și interpretării (nu ordinea interesează acum), intrând în *Istorie* – în cărțile ei fundamentale –, și având astfel șansa de a rămâne un martor esențial al *Memoriei* unei colectivități naționale, atunci *Românii supt Mihail Voievod Viteazul* este un astfel de text.” □ *Angajare socială în spațiul românesc*, Emil Manu: „După Eliberare, în țara noastră au continuat să scrie și să publice scriitori de prima mână, formați în epoca interbelică. În poezie, Tudor Arghezi, Lucian Blaga, G. Bacovia, Al. Philippide, urmați de colegi mai tineri, ca Zaharia Stancu, Mihai Beniuc, Eugen Jebeleanu; în proză Mihail Sadoveanu, Camil Petrescu, Geo Bogza, în teatru Victor Eftimiu, în critică G. Călinescu, Vladimir Streinu, Șerban Cioculescu, Tudor Vianu etc. Acești scriitori și-au asimilat noile principii directoare, asigurând o continuitate directă, o legătură între generații. Etapele mari de dezvoltare ale literaturii contemporane pot fi definite și delimitate astfel: o etapă de tranziție (1944-1950), un deceniu de consolidare a noilor principii (1950-1960) și etapa de dezvoltare pe planuri multiple de după 1960. [...] În deceniul 1960-1970 s-a pus, cu mult mai răspicat decât înainte, problema diferențierii specifice a literaturii române contemporane în cadrul general ideologic. Au fost redescoperiți clasicii literaturii interbelice, s-au raliat noii estetici poeziei generației lui Geo Dumitrescu, Ion Caraion, Șt. Aug. Doinaș – generația războiului și a anilor de căutări de imediat după Eliberare – au fost apreciați la justa lor valoare doi dintre cei mai de seamă prozatori români, Eugen Barbu și Marin Preda. În acest deceniu a apărut o generație nouă de poeți, veritabili contribuitori ai «luptei cu inerția» declanșată de Nicolae Labiș: Nichita Stănescu, Marin Sorescu, Ion Gheorghe, Ana Blandiana, Cezar Baltag etc. Fiecare din acești scriitori contribuie într-un mod original la definirea specifică a literaturii române. Eugen Barbu e autorul a două romane politice exemplare, unul dedicat insurecției (*Șoseaua Nordului*) și unul naționalizării (*Facerea lumii*). Prin *Groapa*, roman consacrat mediului citadin bucureștean și prin *Princepele*, roman parabolic al unei epoci trecute, el

a impus o viziune originală asupra moravurilor. Marin Preda, prin *Moromeții*, mai ales, prezintă mediul țărănesc autohton în coordonatele lui moderne, delimitând sufletul și viziunile proprii ale țăranului român, prin Ilie Moromete, erou exemplar ca personaj de carte și reprezentativ pe plan istoric-social. Nichita Stănescu a realizat în poezia contemporană o aclimatizare a limbajului abstract, prin valorile stilistice cele mai specifice ale limbii. Marin Sorescu a impus un stil original de «antipoezie», paradoxând inteligent, încadrându-se într-un mod de gândire artistică specific românească, validat îndeosebi de literatura creată în sudul țării (Anton Pann, Caragiale, Urmuz). Piesa sa de teatru *Iona* este un poem al unor mari întrebări existențiale, formulate paradoxal, iar *Există nervi*, o satiră dramatică a fenomenelor de relativizare a valorilor contemporane. Ion Gheorghe răscolește o filozofie a unui univers țăărănesc, o vechime românească (de mentalități, de limbă, de folclor), conservată în forme moderne, forme pe care le condiționează. În generația imediat următoare se afirmă în poezie Adrian Păunescu, redescoperitor al unei poezii politice, spusă cu patos romantic, dar de la tribuna istoriei contemporane, și Ioan Alexandru, un poet care încearcă să traducă viitorul printr-o contopire organică, pe plan spiritual, a trecutului de luptă, a permanențelor, cu prezentul. Tabloul realizărilor în proza contemporană trebuie completat cu opera lui Titus Popovici, D.R. Popescu, Ion Lăncrănjan, Fănuș Neagu, Titus Popovici a dat două romane politice ale începutului, fixând mentalitatea specifică epocii (*Străinul*, *Setea*), D.R. Popescu propulsează o formulă a romanului-anchetă, relevând un posibil expresionism, aplicat unor subiecte de actualitate, specifice satului românesc. Ion Lăncrănjan este autorul unui vast roman al colectivizării (*Cordovanii*) și al unui roman de probleme contemporane, *Caloianul*, bine determinate în spațiul și timpul românesc. Fănuș Neagu e un poet în proză al spațiului dunărean, descoperind o mitologie modernă a acestui spațiu. În dramaturgia nouă, cu o tematică ce aparține acestui timp în coordonatele lui esențiale și prin aceasta diferențiale, numele lui Horia Lovinescu, Paul Everac, Eugen Barbu, D.R. Popescu, ocupă primul loc. El dezbate probleme, creionează tipuri, dezvăluie conflicte, specifice spațiului și timpului istoric românesc: timpul istoric contemporan în special, dar și celui despre care dau mărturie hrisoavele și cronicile, cântecele bătrânești și miturile. Horia Lovinescu, de pildă, reactualizează, în *Moartea unui artist*, drama legendarului Meșter Manole, plasând-o într-un cadru de viață modern, citadin, eroul fiind un sculptor care se salvează de spaima de moarte prin creație. În *Petru Rareș*, el urmărește destinul fiului lui Ștefan cel Mare, unul dintre puținii domnitori moldoveni care i-au moștenit caracterul. D.R. Popescu, realizează în *Pisica în noaptea anului nou* o foarte originală satiră a arivismului, iar în *Baladă cu șapte cerbi*, interpretează tulburător o baladă din Transilvania Paul Everac rescrie, în limbaj dramatic modern, istoria lui Horia și Cloșca [...] Începând cu primii ani ai deceniului al VII-lea aplicarea mai consecventă a criteriului estetic în judecarea producției artistice,

a realizat o separație mai clară a creației autentice de pseudocreație, aceasta din urmă fiind împinsă, în bună parte, la periferia literaturii. În acest chip s-a ajuns și la o mai puternică reliefare a caracterului specific național, integrat viziunii socialiste a lumii.” ■ Sub titlul „*Cronica* ” la zece ani de activitate citim mesajele: □ Virgil Teodorescu, Președintele Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România: „Avem certitudinea că revista «Cronica», alături de celelalte publicații literare și de cultură, va promova și în continuare un spirit exigent, de răspundere politică, și artistică, dezbătând în coloanele sale problemele de prim ordin ale spiritualității românești contemporane, că va contribui prin activitatea sa la înflorirea culturii noastre umanist-socialiste. Redacției, colaboratorilor și cititorilor «Cronicii» le urăm mulți ani de rodnică activitate.” □ Colectivul redacțional al revistei „Contemporanul”: „La jubileul de astăzi, urăm revistei «Cronica» viață îndelungată, colectivului de redacție și colaboratorilor, să ducă mai departe cu inteligență, dăruire și combativitate idealurile nobile asumate încă de la primul număr.” □ George Ivașcu: „Astăzi cu atât mai prețioasă îmi apare construirea și elaborarea «Cronicii», cu cât trăirea ei poartă nobila amprentă a epocii de strălucită propășire a țării, a civilizației și culturii românești, sub semnul istoricelor congrese – IX, X, XI ale Partidului nostru. Sub acest semn, întru tot mai puternica proiectare în conștiințe a fasciculului lui de lumină, transmit în numele «României literare», urarea de noi și noi succese întregului colectiv al «Cronicii» ieșene.” □ Eugen Barbu: „Nesuferind de vreun complex provincial, «Cronica» s-a impus în ultimul deceniu prin ținută, prin problematică și prin numeroasele semnături dragi inteligenței publice cititor românesc. Hotărât lucru, acum, la 10 ani de la apariție, salutăm «Cronica» drept o revistă solidă, aplicată, punând un fericit semn de egalitate între tradiție și inovație, incitându-ne, plăcându-ne, făcând (și acesta nu-i puțin lucru) operă de educație și emulație prin cuvânt.” □ Dumitru Radu Popescu: „Din inima Transilvaniei adresăm un gând de sinceră prețuire revistei «Cronica», dorindu-i și pe viitor succese și mari împliniri, pe măsura înaltelor coordonate ale momentului istoric pe care îl trăim. În numele colectivului redacției «Tribuna».” □ Ioanichie Olteanu: „În alte condiții istorice, la începutul acestui veac, tot la Iași, apărea «Viața Românească». E un motiv în plus pentru ca, la salutul său colegial adresat «Cronicii», colectivul «Vieții Românești» să adauge omagiu de recunoștință Moldovei creatoare.” □ Nicolae Dragoș: „Pentru truda nobile, pentru idealurile în numele cărora pledează revista, acum, la un deceniu de existență și de prestigios bilanț, în numele «Luceafărului», un colegial salut: să fie «Cronica» o cronică vie, luminoasă a culturii românești, a vremurilor noastre.” □ Corneliu Ștefanache: „În numele redacției revistei «Convorbiri literare», urăm săptămânalului «Cronica» la a 10-a aniversare – o dată cu bunele noastre sentimente, pentru cei ce-l realizează, viață îndelungată și contribuție substanțială la dezvoltarea culturii noastre socialiste.” □ Ion Arieșanu: „La această aniversare, un gând fratern de

la colegii lor, din Timișoara, adunați în jurul «Orizontului», și urarea de viață lungă, pusă în slujba spiritualității românești.” □ Comitetul județean de cultură și educație socialistă Iași: „Sărbătorirea revistei are loc în etapa pregătirii întregului popor român în vederea întâmpinării Congresului educației politice și al culturii, moment de o deosebită însemnătate pentru intensificarea eforturilor consacrate transpunerii în viață a însuflețitorului Program al Partidului adoptat la cel de al XI-lea Congres.” □ Prof. univ. dr. Mihai Todosia, Rectorul Universității „Al. I. Cuza”, Iași: „Ca organ al presei comuniste, revista «Cronica» constituie o tribună eficientă de propagare a programului ideologic al Partidului Comunist Român, o unitate de luptă pentru înfăptuirea acestui program. În numele universitarilor ieșeni, beneficiari dar și participanți ai înfăptuirilor «Cronicii», urăm colectivului de redacție și cititorilor, noi și prestigioase succese.” □ Asociația Scriitorilor din Iași, Secretar Mircea Radu Iacoban: „Asociația scriitorilor din Iași aduce un cald omagiu săptămânalului «Cronica», cu prilejul împlinirii unui deceniu de prezență activă în presa culturală românească. Pentru activitatea scriitoricească din Moldova, «Cronica» a însemnat un factor stimulator și ne face o deosebită plăcere să constatăm că săptămânalul ieșean a găzduit în paginile sale semnăturile aproape ale tuturor scriitorilor membri ai Asociației, sprijinind cu entuziasm tinerele talente și oferind condelor consacrate un prețios și prestigios mijloc de exprimare publicistică.” □ Teofil Vlacu, Directorul Teatrului Național „Vasile Alecsandri”: „Revista «Cronica» este cartea noastră deschisă, în care ne-am obișnuit să privim, vreme de 10 ani, eternitatea noastră de o clipă. Ne leagă, prin urmare, de ea, sentimentul duratei, al construcției trainice, al gândului rostit pentru mâine. Urăm revistei, asemenea unei ființe apropiate, ani mulți și buni!” □ Editura „Junimea”: „În peisajul publicistic ieșean și național, «Cronica» s-a impus prin competență, măsură, seriozitate, înscriind astfel cu deplină justificare un titlu nou în galeria publicațiilor ieșene de valoare și prestigiu. «Junimea» dorește «Cronicii», tinerețe perpetuă!” □ Vasile Filip: „Sunt bucuros să pot transmite colectivului de redacție calde felicitări pentru activitatea nobilă pe care o desfășoară, iar publicației «La mulți ani!» și la mai mulți cititori, atât din partea modestului colaborator, cât și în numele colectivului Studioului de Radioteleviziune Iași.” □ Ion Arhip, Directorul Complexului muzeistic Iași: „La cea de-a X-a aniversare a revistei «Cronica», urez acestei prestigioase publicații ieșene, talentatul colectiv redacțional un cald și sincer «La mulți ani!»” □ Andi Andrieș, *Cetatea*: „Iașul e o izbucnire contemporană pe un fond istoric dens, o estetică bine argumentată, o actualitate clădită pe evenimente fundamentale care nu sunt numai ieșene. Fântâni și coloane, edificii și parcuri, statui și industrii – toate se concentrează în jurul acelorași idei: durabilitate, măreție, lirism, prezent. În felul acesta, Iașul e *rostit* cu un fel de evlavie, dar și cu frazarea evoluată a actualității. Iașul, expresie a ne-provinciei.” □ Ștefan Oprea, *Generație*: „Cert este însă că această generație de creatori are forța să

întreprindă acea acțiune de mare amploare – despre care vorbeam la început – de regenerare, de așezare pe baze solide a cinematografiei noastre. În ceea ce au făcut până acum există semnele unei certitudini: regizorii tineri pot și trebuie să dea dimensiune europeană filmului românesc.” □ N. Barbu, *A scrie*: „De un deceniu, «Cronica» își transmite, fără întrerupere, cuvântul ei către cititori. De zece ani ne-am identificat rosturilor acestei reviste, căutând a desluși sensurile fiecărui moment, ale fiecărei clipe trăite în actualitate, – în contextul unei evoluții care definește multiplu istoria contemporană, istoria românească – în continuă ascendentă. A informa, a descrie, a comenta cotidianul în modul acesta, înseamnă a discuta în funcție de niște criterii de mult înscrise în suflete. Sunt idealurile milenare ale unui popor harnic și dârz, care în epoca noastră trăiește cele mai radicale împliniri. *Angajarea* noastră echivalează cu plenara conștiință istorică a neamului.” □ Aurel Leon, *Cică niște cronicari...*: „Cică, niște cronicari n-aveau foame nici somn ci doar o neogoită sete de a cititori un săptămânal la Iași. Drept care se adunau, puneau țara la cale, circulând între sediul județean de partid și tipografie, între Miron Costin și Casa Universitarilor, descriind de fapt un cerc al pasiunii. Asta era prin toamna lui 1965, anotimp prielnic foarte certurilor și împăcărilor duioase, căci fiecare avea în cap și prin servietă ciorne și machete privind titlul, formatul, paginația.” □ Val Gheorghiu, *Spații*: „Cine încearcă să exerseze cele două arte, știe prea bine ce înseamnă să treacă de la una la alta. Cele două ființe, sălășluind sub același acoperământ, sunt două persoane extrem de simandicoase, care, ca și Voltaire cu Dumnezeu, se salută dar nu-și vorbesc. Limbile sunt diferite. Încolo, oamenii picturii și al scrisului se întâlnesc într-un spațiu pe care și-l vor cât mai edenic, întâlnirile fiind realmente profitabile.” □ Al. I. Friduș, *Datoria la replică*: „Lipsa de comunicare dintre cei ce susțin, într-un fel sau altul, păreri (amendabile, acceptabile, disputabile) dar care pentru a exista ca atare, se cer, în mod imperios, a fi luate în seamă, – iată o surprinzătoare realitate a vieții noastre publicistice cultural-artistice, ignorându-se reciproc, fiecare autor de opinie rămâne cu câștigul (discutabil) al unei foarte bune păreri despre el însuși, publicului cititor revenindu-i regretabila pagubă de a nu putea fi părtaș la un turnir de idei, mult mai fructuos decât orice solemn postulat, sprijinit câteodată, exclusiv, pe verzalele (cât mai spectaculos posibil) ale semnăturii.” □ Zaharia Sângeorzan, *În așteptarea marelui necunoscut*: „O revistă e prima fereastră deschisă celui așteptat. Ea nu dă numai cercuri în alb, dar creează acel climat de maximă elevație intelectuală, care formează o convingere, care sprijină efectiv primele semne ale vocației. Stau și aștept pe Marele necunoscut cu o seninătate în care zace emoția conștiinței că cel așteptat va fi alesul poeziei. O singură dată am avut revelația Poetului: el publicase în această revistă ca oricare altul și nimic nu îmi da certitudinea că el este cel așteptat. [...] Catedrala Poetului se născu: *Poemul de purpură* îngenunchease la picioarele eternității.” □ Vasile Constantinescu, *Fascinația întrebării*: „Dacă ar fi să

aleg, sub aspectul fascinației, între o carte care a găsit răspunsuri la diferite probleme și una care a reușit să descopere o întrebare, mi-ar fi foarte greu să decid. Răspunsul este expresia, fie și relativă, a ceva împlinit. Un fapt foarte important, desigur. Dar oricâte răspunsuri ar exista, mereu vom fi vecini cu noul. Și noul presupune întrebarea.” □ Nicolae Turtureanu, *Cititor de manuscrise*: „Sunt redactorul de specialitate. Dar în loc de redactor de specialitate mi-ar place mai mult formula cititor de manuscrise. Sunt cel dintâi cititor al manuscrisului, pot spune, trebuie să spun, «da» sau «nu», sau o formulă intermediară, ceva de genul «nu încă» ori «să mai vedem și altceva». Pe care le-am spus într-adevăr, de nenumărate ori, verbal sau în scris. «Poșta literară» stă măturie, ea mai ales, întrucât este mai simplu să spui adevărul despre cineva în absența lui.” □ Al. Pascu, *A fi redactor*: „Am venit ca redactor la revista «Cronica» în 1969 (cum mai trece timpul ăsta!), deci la numai trei ani de la apariția acesteia – apariție pe care o urmărisem atât ca student al Universității «Al. I. Cuza» cât și ca șef al subredacției revistei «Viața studentescă».”

■ Despre „Grivița” ‘33 scrie Aurel Loghin. ■ Sub titlul *Gândire și creativitate românească* citim: □ Petre Botezatu, *Vocația originalității*: „Începând cu creația estetică populară și trecând prin tehnica avansată până la arta modernă și știința abstractă, de la proiecte economice la planuri politice, glasul nostru robust se face tot mai amplu auzit în concertul națiunilor, dezvoltând vocații și valențe din cele mai prețuite.” □ Ernest Stere, *O admirabilă filozofie morală*: „O superioară filozofie morală stă la baza culturii românești; o filozofie impregnată de o profundă vocație umanistă, de încredere nemărginită în forța creatoare a adevărului, în capacitatea acestuia de a spori resursele vieții în direcția unui ideal superior de umanitate: «O viață desăvârșită – scria Tudor Viănu – este aceea care se pune în serviciul omului, al patriei și al omenirii pentru a spori în cuprinsul lor libertatea, dreptatea și bunătatea».” □ George Popa, *Spiritul hyperionic și emoția intelectuală*: „Or, una din trăsăturile esențiale ale culturii românești, valența principală a *spiritului hyperionic*, concept sub care noi definim duhul creației noastre artistice, este emoția intelectuală; adică fiorul trăirii în zăriștea marilor sensuri, a participării la cosmic.”

■ Versuri semnează George Lesnea (*Patria*), Haralambie Țugui (*Prin boabele de rouă*), Mihai Leoveanu (*Interludiu*), Ion Hurjui (*Cântec de-o zi*), Cătălin Ciolca (*Peisaj*), Nicolae Țațomir (*Și Țara*), Emil Brumaru (*Povestea copilului din fluturi*), Paul Balahur (*Întâmpinare*), Mihai Ursachi (*Ghiozdanul cu tăblițe hittite*), Horia Zilieru (*Petrecut prin flăcări*), Ioanid Romanescu (*Portocale*), Vasile Mihăescu (*Floare de măr*), Florin Mihai Petrescu (*În undele eterne*), Tamara Pintilie (*Serbare*), Aura Mușat (*Renașteri*).

• **[„Munca”, nr. 8320]** În *Columna*, Ion Bănuță publică *Nemuritorul februarie*. □ Lucia Bogdan recomandă filmul *Singurătatea florilor*, scenariu fiind scris de Octav Pancu-Iași după o schiță de Teodor Mazilu.

• **[„Orizont”, nr. 6]** Însoțit de o caldă recomandare a lui Eugen Jebeleanu („Nu știu unde începe și unde sfârșește poezia, dar mi se pare că știu unde este. Simt aceasta prezență a Poeziei în *Suveranitate lăuntrică* a lui Ion Cocora, carte în care mândria poetului este cu generozitate justificată de Har.”), volumul de versuri *Suveranitate lăuntrică* (Ed. Eminescu, 1975) constituie subiectul și obiectul cronicii literare a lui C. Ungureanu. ■ Livius Ciocârlie încearcă să arate relația dintre autor și text de-a lungul secolului al XIX-lea într-un itinerar teoretic din care nu lipsesc Balzac, Stendhal, Flaubert și Zola (articolul *Locul autorului*). ■ N. Mărgineanu investighează proza lui Eminescu din perspectiva filosofiei (articolul *Orizontul filosofiei și literaturii lui Eminescu*). ■ În cadrul rubricii „pantheonul gândirii românești”, Vasile Vetișanu relevă importanța lui Dimitrie Cantemir pentru cultura română (articolul *Dimitrie Cantemir în spațiul culturii românești*). ■ Laurențiu Cernet publică un fragment din romanul *Bărbatul la 31 de ani*, sub titlul *Condițiile fatale*, iar Constantin Miu-Lerca umple spațiul poeziei. ■ Dan Smântânescu aduce la lumină, la rubrica de „istorie literară”, file din corespondența oficială și personală a lui Caragiale, pline de ironii și sarcasme, de antifraze și atitudini polemice (articolul *Aspecte ale personalității lui I. L. Caragiale*). ■ Stela Mirel își propune să reabiliteze „poezia simțirii individuale a lui Goga”, deoarece istoria literară a favorizat prea mult „cântarea pătimirii noastre” din poezia lui Goga (articolul *Anticipații ale poeziei lui Octavian Goga*).

• **[„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 271]** Se deschide cu poemul *Prometeu* de Vasile Nicolescu, dedicat lui Brâncuși. □ Ion Băieșu menționează *Debutul unui satiric*, despre volumul umoristic al lui Amza Săceanu, *Talia.. Thaliei*. □ La *Pe scurt, din reviste*, este amintit nr. 4/1975 din „Cahiers roumains d'études littéraires”, dedicat în întregime lui Eminescu, dar și excelentul *Atelier literar*, caietul publicistic al Cenaclului „Tudor Vianu” de pe lângă Casa de cultură a sectorului 1. □ În *Actualitatea lui Bălcescu*, I. Lotreanu se referă și la opul lui G. Zane tipărit la Ed. Eminescu, consacrat operei bălcesciene. □ E. Manu recenzează *Arhiva sentimentală*, volumul de eseuri critice al lui Paul Anghel. ■ Traian Filip se ocupă de Nicolae Manolescu în *Ispita speculației critice*, disecând ultimul volum apărut al criticului. „N. Manolescu vrea să surprindă și să uimească, basculând ideile cu oarecare grație de calofil, și dând impresia alchimistului care poate scotoci și răzbi în zonele cele mai tainice ale scrisului. În câteva rânduri, el lasă senzația că închide definitiv un cerc vicios și că răspunde cu un surâs superior la întrebări dificile, care au încurcat mari maeștri. Dar epoca noastră dă bătăi de cap și autorul volumul *Teme 2* e convins că «poetii, prozatorii, criticii par decise să nu se lase înțeleși.»... pomenind despre stările sale capricioase, *N. M.* își recunoaște o «nestatornicie a gustului și, poate, a firii mele adânci...»... în alte *efemeride* vorbește despre mimetismul în care el, personal, nu mai crede, deși e nevoit să îl practice... calificativul de «critic impresionist» (cu care a fost definit

adeseori) nu numai că nu-l satisface, dar îl și enervează, deoarece acest soi de critică literară n-ar fi decât «o formă de diletantism» ș.am.d. Pe numeroase pagini se vehiculează nu argumente, ci supoziții, se desfășoară nu analize critice, ci speculații ornate cu paradoxuri... partea finală a cărții cuprinde «proze» – și prin ele autorul ține să mai deschidă un colț naiv din biografia sa lipsită de evenimente grave și de dramatism (cineva le-a definit «fantastice», altcineva le-a socotit «onirice»...) Citindu-le mi-a venit să spun: cocoșul vi-sează coadă de păun, iar chelului tichie de mărgăritar îi trebuie.”

14 februarie

● **[„România liberă”, nr. 9737]** Veronica Porumbacu anunță și descrie elogios, volumul îngrijit de Constantin Mitru, *Cântec al amintirii*, apărut la Ed. „Ion Creangă”, ce cuprinde memorii „minunate” ale lui Mihail Sadoveanu, acestea fiind organizate „nu cronologic, ci pe motive, poate, chiar muzicale.” □ Despre *Jurnalul I* al lui Titu Maiorescu, apărut la Ed. Minerva, Tia Șerbănescu notează, în linii mari, că nu cuprinde decât fragmente de esență a celui ce „a contribuit la grăbirea maturizării vieții culturale românești.”

● **[„Scânteia”, nr. 10 414]** Aurel Baranga scrie *Despre fabulă*: „În contextul literaturii noastre actuale, fabula e chemată să joace un rol important, date fiind sarcinile civice ale poezilor somați de propriul lor statut moral, să participe la marea operă de edificare a unui nou umanism, demn de noua orânduire în mijlocul căreia trăiesc și creează. Lupta împotriva vechiului, a perimatului și a spiritului de rutină și inerție, lupta neîntreruptă și necruțătoare în contra tuturor formelor de anchiloză în domeniul muncii materiale și spirituale, opoziția fermă și densă față de manifestările spiritului mic-burghez laș, filistin, confortabil, comod și gata la orice tranzacție, cum îl definea Marx, constituie o datorie cetățenească fundamentală a tuturor scriitorilor, implicit a acelora care mănuiesc arma ascuțită a satirei. [...] Există o singură diviziune: lucrări bune și producții ratate sau mediocre. Și o fabulă reușită va fi oricând mai valoroasă decât un roman eșuat. Și să mai ținem minte un lucru: o literatură e ca o orchestră simfonică în care cântă și vioara, și trompeta, și violoncelul, dar și mica piculină. Și că e suficient să lipsească un singur instrument pentru ca să nu mai poți executa simfonia Nu numai fabula, dar și celelalte specii gnomice: epigrama sau aforismul, înțelepciunea în patru versuri sau într-o frază, se cer revitalizate și promovate consecvent, pentru ca, în acest mod, toate instrumentele să cânte spre marea mulțumire a ascultătorilor și cititorilor noștri, care ne arată atâta încredere și prețuire și care așteaptă cu o speranță nicidecum dezmințită operele noastre noi, proaspete, îndrăznețe și originale.” ■ Emil Vasilescu notează apariția volumului *Pietrele acestei case*, un volum de reportaje de Alex. Rudeanu: „Capacitatea de a crea atmosfera prin surprinderea aspectelor cu aparenta insignifianță dovedește o bogată experiență de reporter, împrumutată cu succes literaturii sale. Am avea de reproșat acestei cărți, de altfel interesantă și

atractivă finalul neinspirat, graba nejustificată de a «închide» perspectiva cărții în limite prea domestice, prin risipirea unui discret suflu poetic sub apăsarea evidentă a rigorilor documentaristice.”

● **[„Scânteia tineretului”, nr. 8314]** C. Stănescu semnaleză apariția volumului semnat de Florin Mugur, *Cartea numelor*, o „exegeză ironică a unei ficțiuni tragice.”

● **[„Flacăra”, nr. 6]** Tiberiu Utan publică poezia *Grâu*. □ Cu titlul *Cronica* (114), Traian Stoica prezintă ultima ședință a Cenuclului Flacăra, eveniment ce a avut loc la Teatrul Național din București. □ Andrei Ciurunga publică poezia *Soba la care s-a-ncălzit Moldova* □ În *Rubrica mea*, Șerban Cioculescu scrie despre *Titu Maiorescu, poet...* □ În *Flacăra literară*, Romul Munteanu scrie despre *Literatura traducerilor*, susținând că „harta culturală a a traducerilor nu e completă. Ea relevă însă o deschidere continuă spre tot ce e valoros, cu o tendință de sincronizare cu marile progrese de pe glob, o mărturie a vieții spirituale a unui popor cu o mare putere de asimilare a culturii.” □ Petru Poantă scrie *Arta de a fi minor*. □ George Arion publică un material despre *Nicolae Bălcescu, contemporanul nostru*. □ În *Cronica literară*, Cornel Moraru prezintă antologia de *Versuri*, din colecția „Cele mai frumoase poezii”, de Tiberiu Utan. □ A. Dohotaru, în *Cronica spectacolelor*, scrie despre *Trei surori* de A. P. Cehov, piesa fiind pusă în scenă la Teatrul de comedie. ■ În *Faptele și vorbele*, Ov.S. Crohmălniceanu semnează *O Cenușăreasă*, abordând problema filmului de desene animate. ■ În *Instantanee* sunt publicate câteva fotografii: Al. Philippide, Géza Domokos și Romul Munteanu. □ În „Cenuclul Flacăra” se anunță organizarea unei excursii la Vălenii de Munte cu ocazia comemorării a 5 ani de la moartea lui Miron Radu Paraschivescu. □ În suplimentul *Racul* (95), Teodor Mazilu publică *Sinceritate și ignoranță și primejdiile care decurg atât din una, cât și din cealaltă*, Al. Monciu-Sudinski -*Condica de sugestii și reclamații*, Cornel Udrea – *Entomologii lingvistice* și Ion Băieșu, în *Ridendo, Demonstrația* ■ Revista publică un amplu interviu cu Eugen Barbu, intitulat *Scriitorul trebuie să dovedească în toate împrejurările vieții sale o probitate exemplară*, precedat de o prezentare bio-bibliografică. Acesta răspunde la întrebări legate de începuturile sale literare, dă detalii despre viața de prozator, vorbește despre „ambianța literară” a epocii în care a debutat, despre modul în care a fost primit romanul său, „Groapa” („*Groapa* a constituit, de la apariția ei, cel mai mare scandal al acestei epoci. Cartea a fost decretată naturalistă, scatologică, o adevărată primejdie pentru cititori, iar eu un adevărat pericol național. Două lucruri irita seră pe niște oameni: 1. Reclama deșăntată care se făcuse înainte de apariție (asta nu fusese ideea mea, ci a editurii care primise ordin să redes copere că reclama e sufletul comerțului), reclamă ce stârnise toate invidiile colegilor mei necunoscuți. De ce să mă bucur eu de atâta tapaj și ei nu? 2. Violența limbajului și violența în sine a cărții care tindea să demaște, cu mij loace artistice,

nu formale, crunta exploatare burgheză pe care o cunoscusem foarte bine. Critica a primit bine cartea la început pentru că cei în cauză își dădeau seama că se întâmplase un lucru nou. Cineva stătuse acasă și scrisese, de capul lui, de 13 ori, o carte fără să ceară îndrumarea cuiva. Pe parcurs însă acești critici au fost «corecți» de către binevoitori. Și atunci au început niște lucruri de tot caraghioslăcul. Radu Popescu, care scrisese un foileton foarte bun în favoarea cărții în „Contemporanul”, și-a anulat toată argumentarea în cel de-al doilea publicat în aceeași revistă. „Scînteia”, organul nostru central, care lauda și ea *Groapa*, a fost bombardată cu scrisori adunate prin sindicate, prin care autorul era terfelit și aruncat la gunoi cu cartea sa cu tot. Bibliotecile au primit ordin s-o scoată din raft. Niște publiciști de la „Tribuna”, între care unul a fost după aceea director al Teatrului Național din localitate și mi-a jucat mai apoi *Prăvălia cu scară*, din remușcare, au publicat foileton după foileton despre această carte arătând cum le stric eu educația copilașilor lor care ar putea s-o citească. Domniile lor, acești publiciști, se făceau a nu fi auzit de un Rabelais, de Swift și de alți mari autori care scriseră și mai dihai. Domniile lor ar fi trebuit mai întâi să ardă cărțile lui Rebreanu în care se găsesc violuri, să pună pe foc unele din poveștile lui Creangă. Nu vreau să mai pledez. Cam asta a fost. Dumneavoastră mă întrebați cui îi era frică de *Groapa* Lui Godot!”). Întrebat dacă este mai degrabă interesat de reacția criticilor decât a publicului, Barbu răspunde: „Sigur că mă interesează reacția criticii și a publicu lui. Cât privește criticii noștri, cu excepțiile pe care le-am semnalat de mult, ei nu-mi fac o impresie onorabilă. Cei mai mulți sunt critici de casă. Lăudători de profesie, denigratori de vocație. Nicolae Manolescu, pentru că mă certasem cu Ivașcu, a înjurat *Prăvălia cu scară*, fără s-o fi citit, în Contemporanul. Dovada există pe pagină a volumului tipărit (*Teatru*, de Eugen Barbu). Acolo scrie negru pe alb că în această piesă există un singur decor. Criticul mi-a pus în cărcă faptul că vreau să salvez piesa prin schimbarea mai multor decoruri în cursul acțiunii. După un astfel de lucru, atât de evident necinstit, te-apuci de cerșit, te sinucizi, dar nu te duci la Universitate să predai studenților nu știu ce cursuri universitare. Cât privește publicul, faptul că el îmi cumpără cărțile, bune, proaste, este o dovadă că mă înțelege.” Trecând peste traducerile sale din Th. Mann și W. Faulkner, se ajunge la *Caietele Principelui* și la romanul *Incognito* despre care autorul, recunoscând că este o replică la *Delirul* lui Marin Preda, afirmă: „Am socotit că trebuie scrisă o altă carte despre aceeași perioadă istorică pentru că poate aceasta a doua carte poate fi mai bună și pentru că perioada respectivă este foarte interesantă.” La întrebarea dacă literatura poate influența politica, acesta răspunde: „Literatura poate influența politica în sensul că ea poate fi un semnal de alarmă pentru cei care se sclerozează politic. Scleroza politică este foarte periculoasă. Se ia și face simpatizanți. Așa încât dacă o carte poate să miște conștiințele, ea ajută politica și chiar pe cei înfierați. Nu mă în doiesc că și societatea noastră are bolnavii ei. Trebuie s-o recu-

noaștem, vrând nevrând. Către acești bolnavi ai societății noastre trebuie îndreptate toate săgețile. Critica făcută de scriitori îi ajută pe politicienii cinstiți și-i irită pe demagogi.” Întrebat dacă „scriitorul trebuie să fie o pildă și prin viața sa, nu numai prin operă”, acesta susține: „Modelul meu moral în viața literară este Eminescu și nu Tudor Arghezi, Blaga și nu Dan Deșliu. Scriitorul, trebuie – și aici nu este vorba de micile scăderi omenеști pe care le avem cu toții – să dovedească în toate împrejurările vieții sale o probitate exemplară. Scriitori care fură, scriitori care mint iată ceva de neconceput. Poți să te înșeli crezând într-o idee, dar să nu ai mai multe.” În finalul interviului sunt atinse aspecte privind intenția lui Barbu de a întocmi o *Istorie a literaturii*, se discută despre poziția sa la conducerea revistei „Luceafărul”, precum și despre „atmosfera de lucru a cenaclului” omonim.

• [„Luceafărul”, nr. 7] Articolul de fond al acestui număr, semnat redacțional, se intitulează *Repere românești în critica modernă* și atrage atenția asupra necesității de a se reedita opere importante. Sunt semnalate absențe concrete, sunt aduse în prim-plan priorități editoriale: „Scriem prea puțin despre valorosul capital de idei literare moștenite, despre efortul unor predecesori de a explica creația artistică, despre critica literară propriu-zisă a diferitelor perioade ale literaturii române. Facem cu alte cuvinte mai puțin decât ar trebui pentru punerea în circulație și valorificarea unor opere critice de însemnătate indiscutabilă. În literatura română, spiritul critic a fost puternic și reprezentanții lui sunt valori literare de prima mărime. Ei n-au fost numai simpli comentatori de cărți, îndrumători literari fără orizont, ci oameni care au meditat asupra faptului de literatură, căutându-i rațiunea și justificarea atât în general, cât și în contextul specific de dezvoltare al literaturii noastre. Reconsiderarea și reabilitarea lui Titu Maiorescu nu rezolvă întreg lanțul de probleme pe care-l ridică istoria criticii literare românești. Să observăm, în treacăt, că pentru Constantin Dobrogeanu Gherea, despre care s-a scris atât de mult, nu avem o ediție critică de referință și nici un studiu capital. G. Ibrăileanu abia acum își găsește editorii meritați. Mihail Dragomirescu a fost retipărit parțial, iar reconsiderarea contribuției lui estetice nu s-a făcut cu suficient accent. De un tratament mai bun s-a bucurat, prin devoțiunea unui discipol indirect, opera lui E. Lovinescu. *Scrierile* acestuia sunt la al VI-lea volum. Ediția este însă departe de a da o idee despre traiectoria particulară și complexitatea operei critice a lui E. Lovinescu. *Scrierile din trecut* ale lui Mihai Ralea nu cuprind întreaga lui contribuție critică. Rămâne ca ea să ne fie relevantă de seria de *Scrieri* aflată abia la început de drum. Soarta cea mai fericită a avut-o opera critică a lui Tudor Vianu, pe care câțiva pricepuți alcătuitori ai ediției sale de *Opere* ne-au oferit-o aproape în întregime. Mai complicat stau lucrurile cu G. Călinescu. *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, carte de mare actualitate, n-a fost încă reeditată. Ritmul recuperărilor este inegal și ridică semne de întrebare. Dăm o ediție din criticile și prozele lui Radu Ionescu,

asupra căruia G. Călinescu atrăsese primul atenția, dar nu reedităm pe G. Călinescu. Valorificăm pe elevul lui Mihail Dragomirescu, Ion Trivale, înainte de a valorifica la întinderea firească opera lui Mihail Dragomirescu. Publicăm o selecțiune din articolele critice ale lui H. Sanielevici, ale cărui atitudini antisămănătoriste sunt puse astfel în relief, dar nu trecem la scoaterea din colecții a articolelor de îndrumare literară ale lui Ovid Densusianu, pionier al modernismului în poezie și proză și primul adversar de seamă al literaturii factice a semănătorismului. Avem două volume din activitatea jurnalistică a lui Tony Bacalbașa nici o culegere din lunga serie de articole a lui C. Mille, prin care el se arată a fi unul din criticii literari activi ai vremii. Despre G. Panu ni se vorbește ca despre unul din marii polemisti ai Junimii (o face E. Lovinescu în *Titu Maiorescu și contemporanii lui*), știm, de asemenea, că G. Panu este unul din cei cu care a polemizat Gherea, dar un volum cuprinzător, care să conțină seria de articole literare și polemice a lui G. Panu încă n-a fost alcătuit și tipărit. Bineînțeles, lucrurile nu stau pe loc, desigur s-au obținut mari și incontestabile realizări editoriale, dar linia lor de evoluție e uneori sinuoasă. A apărut un studiu despre Aron Densusianu, adversar și el al unui polemist celebru, Titu Maiorescu, dar fără a trece cu vederea utilitatea unei astfel de cercetări, trebuie să spunem că ea apare înaintea altora mai necesare. Să amintim tot aici satisfacția de a-l vedea reconsiderat pe N. Petrașcu, caracterizat astăzi drept precursor al lui E. Lovinescu, și reeditat pe N. Davidescu, critic de primă importanță în istoria literaturii moderne. Aparițiile editoriale din ultimii ani vin să ateste, se pare o mai științifică programare a reeditărilor.” ■ Ovidiu Genaru este prezent pe prima pagină cu *Diamant indivizibil*, subintitulat „Scrisoare către doamna M.L.” (Monica Lovinescu): „Pentru cine cântă cucuvaia, noaptea, în castelul lui Kafka?/ desigur pentru lilieci, păianjeni, șoareci./ Nu ne purtați de grijă, doamnă și fantomă din exil, România e un diamant indivizibil!./ Nu-mi atârnați de salopetă tinichele,/ n-am suflet și poezie de vânzare,/ libertatea nu mi-o dau pe crenvurști și bere,/ verdele crud al teiului de-acasă vă este parcă verde de paris./ Dar pentru cine cântă cucuvaia noaptea în castelul lui Kafka?/ Ferestrele sunt sparte și zidăria roasă.../ Noi pentru fluturii care-și depun ouăle-n măr/ avem remedii, leacuri, dăm cu flit./ Nu vă cunosc, nu v-am văzut cu târnăcopul/ prin nici o privesc, nu v-am adulmecat/ sudoarea prin iezerul munților senin./ Și pentru dumnezeu, nu mai gătuiți pescărușul/ artele se-mproașcă cu sânge și Europa vede și condamnă.../ Nici în țărâna de sub unghii/ noi nu vă dăm un loc pentru mormânt!” ■ Publicistica militantă a lui M.R. Paraschivescu este scrutată de Eugen Marinescu. ■ Artur Silvestri „frecventează” *Un scriitor de altădată: Radu Rosetti*. ■ A XXV-a ședință a Cenaclului revistei *Luceafărul* se va desfășura la 16 februarie. □ Vor citi Marian Lupșanu și Roman Istrati. ■ În *Clasicizarea prozei interbelice românești*, Mihai Zamfir analizează studiul *De la Ion la Ioanide* de Nicolae Balotă, identificând, ca metodologie, „un fel de structuralism filosofic intuitiv, care intro-

duce rigoarea în spațiul vast al aproximațiilor.” ■ La *Opinii*, Mircea Constantinescu discută despre *Sensul progresului în artă*. ■ Ioan Alexandru publică, la *Jurnal de poet*, tableta *Brâncuși la Târgu-Jiu*. ■ *Cronica literară* aduce în prim-plan volumul de proze *Stația de salvare* de Nicolae Mateescu. Prilej pentru M. Ungheanu de a-și afirma, pornind de la proza acestui autor, o opinie care se cuvine reținută: „deși ea nu este a unui scriitor deplin maturizat artistic, este însă un răspuns convingător dat prejudecăților curente în materie de literatură. Nu formula dă valoare prozei, ci talentul. Importantă nu este modalitatea veche sau nouă de proză, ci capacitatea de observație și de creație a prozatorului.” Criticul are încredere în evoluția scriitorului: „Pătrunzătoarea observație psihologică, pasiunea pentru portretul psihologic adânc, forța reală de creație anunță în Nicolae Mateescu un prozator pe care se poate miza.” ■ La *Viața cărților*, Dorin Tudoran recenzează volumele de versuri *Aripa mea de soare* de Constantin Ștefuriuc („deși lipsită de notele unei originalități care să-l recomande mai ferm cititorilor și criticii”, această lirică are „o naivitate luminoasă”) și *Casa de cuburi* de Suzana Delciu (a cărei poezie „vorbește despre o sensibilitate ultragiată, se constituie într-un fel de jurnal liric”). □ „Lăsând la o parte inconsecvențele din construcția eroilor și caracterul ilustrativ al acestora (celelalte personaje sunt, și mai evident, simple scheme lipsite de substanță umană), ceea ce rămâne este o vie discuție de idei”, notează Valentin F. Mihăescu despre romanul *Iluminări* al lui Alexandru Ivasiuc (*Idei și personaje*). □ Doina Uricariu comentează fără menajamente volumul *Tensiuni lirice contemporane* de Henri Zalis: „Condamnarea ermetismului și ambiguității în poezie, văzute ca măști ce ascund «absența de originalitate și substanță», prin «cultivarea obscurității», își găsește astfel o elocvență demonstrativă în stilul critic plin de invenție terminologică al autorului [...]. Comentariul nostru se oprește aici, fără intenția de a închide lista de absurde metafore prin care H. Zalis înlocuiește cunoașterea poeziei cu acest bizar «festin» al verbului critic.” ■ La *Revista revistelor*, unul dintre instantaneele adunate sub semnătura *Cronicar* provine din săptămânalul condus de G. Ivașcu: „Un viu reportaj despre viața pădurii românești scrie, în *România literară* nr. 7/1976, Platon Pardău sub titlul «... De treci codrii de aramă». Avem și satisfacția de a citi frumos paginată proza unuia din premianții revistei *Luceafărul*, Mihai Arsene.” ■ Sub genericul *Colocviile „Luceafărului”*, pagina a treia găzduiește masa rotundă intitulată *A fi actual în critică*. □ Demersul este escortat de o notă redacțională: „Inaugurăm în acest număr suita dezbaterilor pe probleme de fond ale literaturii și artei, dezbateri pe care revista noastră și le-a propus în întâmpinarea Congresului educației politice și culturii. Se înțelege, nu vom considera dezbaterile, punctele de vedere publicate de noi drept unice contribuții posibile la elucidarea unor probleme de actualitate ale literaturii și criticii literare, ci exact ceea ce sunt – participări active, receptive, exigente la amplul dialog spiritual al timpului nostru. Motiv pentru care așteptăm în conti-

nuare opiniile literaților, ale cititorilor noștri.” □ Participă la discuții: Dan Cristea, Eugen Simion, Al. Piru, Voicu Bugariu și Ov.S. Crohmălniceanu.

□ Câteva observații formulate de Dan Cristea: „Înseamnă, oare, a fi actual în critică numai faptul de a scrie despre ultima apariție editorială? Desigur că nu. După cum nici a nu te pronunța despre cărțile unui Marin Preda, Nichita Stănescu, Eugen Barbu, Eugen Jebeleanu, refugiindu-te, în schimb, precaut în umbra unor docte analize de specialitate nu poate caracteriza poziția unui critic având sentimentul responsabil al actualității timpului său literar. De asemenea, se poate observa că nici întrebuintarea noilor metode critice nu salvează, în unele cazuri, interpretările bazate pe ele de la senzația inactualității, a lipsei de aderență cu obiectul investigației critice. Arătând, așadar, ce poate fi actual și ceea ce poate rămâne inactual în critica noastră de astăzi, vorbim, în ultimă instanță, atât de condițiile, cât și de obiectivele spiritului critic, căci actualitatea în critică se traduce prin ipostaze și, mai ales, printr-o atitudine.” □ Al. Piru: „A fi actual în critică înseamnă a fi modern, nu avangardist, a păstra echilibrul fără a supralicita metodele noi, dar nici a le ignora în întregime. Adică, a păstra o justă proporție între noua și vechea metodă, în măsura în care se poate vorbi azi de metode în critică, căci sunt autori care refuză metoda în critică, vor o critică fără un cod de norme, o critică de vocație care se bazează pe instrumentele personale ale fiecărui critic. A doua semnificație a actualității în critică ar fi aceasta: sunt unii critici care-și închipuie că sunt actuali dacă au scris despre ultimele apariții din literatură. După mine, un critic se poate ocupa și de lucrări mai vechi, adică valorile pot fi analizate sau reanalizate în orice moment. Prin urmare, a fi actual în critică nu înseamnă a scrie numaidecât despre ultima carte. [...] În ceea ce-l privește pe Nicolae Manolescu, el și-a exprimat punctul de vedere cu privire la critica nouă și, deși nu este un practicant al criticii vechi, în eseu lui [despre] Maiorescu, eu văd o monografie de tip clasic. Încercarea de a defini o contradicție în opera lui Maiorescu, contradicție care nu este deloc ușor de precizat, pentru că pornește de la metafora unui poet, și nu de la o analiză a faptelor.” □ Ov.S. Crohmălniceanu: „După mine, ca un critic să fie în actualitate e nevoie să aducă, pe lângă o metodă modernă de investigație sau o preocupare vădită pentru problematica literaturii contemporane, și o anumită *acuitate* în judecățile lui. Ce înțeleg prin aceasta? Că lucrurile spuse de un asemenea critic sunt incitante, nu trec fără să stârnească discuții, se situează imediat în atenția publică. Altfel zis, cineva poate folosi o metodă critică foarte la modă, scrie despre toți autorii la zi, iar opiniile lui să lase lumea absolut indiferentă. Poți să te ocupi, în schimb, de Maiorescu, sau chiar de Neculce, dar dacă ridici pe marginea operei lor niște probleme reale și într-adevăr la ordinea zilei, ale culturii românești, ai șansa să fii foarte actual. Am să dau alt exemplu, pornind de la însuși colegul meu, Al. Piru. El n-a făcut în ultima vreme «cronică literară» propriu-zisă. A venit, să admitem, cu o oarecare întârziere de «istoric» să-și spună cuvântul despre o

bună parte dintre autorii contemporani. Ei au beneficiat, în mare parte, de numeroase cronici, la apariția fiecărui volum, ba comentariile asupra unora întrec, ca volum, chiar opera lor. Și totuși, opiniile lui Al. Piru și atunci când nu întrunesc adevărate critici, sau provoacă «sbârleli» printre autori, posedă o acuitate, care le dăruie un interes mult superior mulțimii recenziilor intrate foarte repede în anonimatul lipsei de ascuțime. Există, cred, o valoare a consecvenței și fermității cu care criticul își apără judecățile neechivoce. Poți fi foarte nuanțat, înțelegător, fin, dar trebuie să ai realmente opinii și să formulezi opțiuni decise. Fără o asemenea ascuțime, sensibilă îndată cititorului și scriitorilor înșiși, nu vei reuși să fii actual.” □ Eugen Simion: „A discuta despre actualitatea profesiei noastre mi se pare, cum să zic?, aproape o tautologie. Critica este prin natura ei o disciplină a prezentului, ea se impune, e ascultată, căutată, stimată în măsura în care spune ceva nou, revelator contemporanilor. A trăi în spiritul actualității este condiția ei de existență, iar spiritul actualității se exercită atât față de literatura timpului, cât și față de opera clasică. Inutil a mai dovedi că o carte despre Racine poate fi mai actuală decât una despre noul roman... Revelator poate fi aici sistemul de lectură... [...] Trebuie, cred, făcută de la început o deosebire între *critica de întâmpinare* (recenzia, cronica) și *critica profunzimilor*, care nu-i legată de data unei apariții. Cea dintâi poate folosi și mijloacele celei din urmă, dar, de regulă, menirea ei este să dea o judecată rapidă și fermă, să spună, cum zicea G. Călinescu, da sau nu despre o carte. Ea este, fatal, judecătorească, dă un verdict, luptă pentru adevăr. Este foarte important ca într-o literatură să existe o echipă de cronicari pricepuți, onești, care să întâmpine cum se cuvine imensa producție de cărți și să propună o primă ierarhie a valorilor. *Critica profunzimilor* este prin excelență o critică a structurilor stabilite. Nu este lipsit de interes să vă amintesc că *noua critică* pune între paranteze judecata de valoare. Textul este pentru ea totul, talentul ce se află în spatele lui nu intră în discuție. Critica psihanalitică trage, se știe, mai multe concluzii într-un proiect abandonat decât dintr-o operă finită, perfectă. Lucrurile pot fi, evident, discutate. Personal nu cred că unui critic poate să-i fie indiferent ceea ce analizează.” □ Voicu Bugariu: „Demersul critic la care m-am referit apare justificat atunci când privim oricare dintre operele importante ale literaturii române recente, ca, de pildă, romanul *Delirul* de Marin Preda. Fiindcă este evident faptul că, dacă privim această importantă carte doar din punctul de vedere al unei analize strict estetice, rezultatele critice nu pot fi deosebit de concludente. Privind-o însă din punctul de vedere la care m-am referit mai sus, rezultatele investigației critice devin mult mai relevante. Actual poate fi considerat, în acest caz, acel comentariu critic ce reușește să depășească conceptul tradițional de literatură. Foarte interesant ar fi, de exemplu, în acest caz, un comentariu care ar porni de la permeabilitatea prozei artistice față de elementele ce par la prima vedere incompatibile cu ea. Este *Delirul* o carte eterogenă? Critica a demonstrat că la această întrebare trebuie să

răspundem negativ. Care este, totuși, mecanismul concret prin care evenimentul istoric brut poate fi încadrat în proza artistică? Pornind de la *Delirul*, de la *Incognito*, s-ar putea angaja, cred, o discuție fructuoasă. Care sunt parametrii acestei încadrări? La asemenea întrebări critica ce se vrea pe sine doar «validă» nu poate să răspundă. Și din acest motiv suntem obligați să o definim ca inactuală.” □ Ov.S. Crohmălniceanu: „În *Delirul*, Preda a încercat un gen de epică încă foarte puțin practicat la noi, lucrată din combinarea documentului brut cu ficțiunea. A omite complet problema, a discuta romanul în afara acestei experiențe literare noi mi se pare a practica o critică lipsită de nervul actualității. Acest tip de literatură semificțională s-a impus în lume ca un lucru inedit, foarte căutat. Nu este o întâmplare că romanul s-a vândut în atâtea exemplare. Astfel de cărți au avut un succes imens în întreaga lume. O critică actuală trebuie să judece romanul prin prisma aceasta adecvată, chiar dacă are rezerve față de el.” □ Discuția este închisă de Al. Piru: „Dacă am încerca să rezumăm ce înseamnă actualitate în critică, eu aș spune că a fi actual în critică întâi de toate înseamnă a descoperi și impune valori.” ■ Sunt prezenți cu versuri Vasile Nicolescu și Nicolae Dan Frunteletă. ■ Sub genericul *File de istorie, file de epopee*, Constantin Stan realizează materialul documentar *Acel februarie 1933*, lipsit de excese propagandistice. Este vorba despre o reconstituire a atmosferei de atunci, prin măturile unui participant la greva de la Grivița. ■ Augustin Buzura publică un fragment din romanul *Orgolii*. (Pe atunci, titlul la care se gândise romancierul era altul: *Umbra nopții*.) ■ Cronica radiofonică a lui Constantin Stan (aici, cu semnătura inversată și „împuținată”: S. Constantin, pentru că autorul mai are un material în aceeași pagină) se oprește la emisiunea *Revista literară*, pe care o realizează Lucia Chirilă și Radu Felix. Tânărul scriitor oferă, din nou, o introducere autobiografică: „În drumurile mele de sâmbătă dimineață spre liceul «G. Coșbuc», fost liceul 16, fost pension de fete, făceam obligatoriu, chiar cu riscul unei absențe, un popas în fața unui chioșc de ziare spre a-mi completa colecția de reviste literare cu cele apărute în săptămâna ceea. O băbuță simpatică îmi învățase mania și mi le păstra. Fără a schimba vreodată mai mult de cuvintele obișnuite: «aveți...» «avem», se statornicise între noi (cred că mai degrabă între emblema mea de licean și «marfa» solicitată), un soi de complicitate care, în mod sincer, mă ferecea grozav: eram în fiecare zi de sâmbătă la prima oră (fie franceză, fie algebră, fie chimie, în nici un caz română) posesorul unor documente mult râvnite și de cei doi-trei colegi realiști ce se mai interesau de literatură.” ■ La *Cronica plastică*, Grigore Hagiu contemplă arta picturală a lui Nicolae Brana. ■ Marin Sorescu aduce la *Ferestre* un micro-interviu de pe meleaguri scandinave cu poetul suedez Tomas Tranströmer (*Despre inspirație și multe altele*). ■ Și în această săptămână Eugen Barbu se adâncește într-o *Prospectare* lirică la rubrica *Spirale*. □ În volumul *Masa de mire* al lui Petre Got află „o prezență poetică reconfortantă, fără mari îndrăzneli lirice, producând o poezie

echilibrată, căreia – zic eu – i-ar mai trebui uneori câte un fulger. Cuminenția în această stare euforică duce la aplatizări, la deja spus și, în cele din urmă, la mediocritate.” □ Al cincilea volum de versuri publicat de Nicolae Prelipceanu, *Întrebați fumul*, este „cam prozos, cam prețios, cam mimetic”, lăsând impresia „unei elaborări grăbite, în care totuși semnalăm două poezii ce pot fi socotite onorabile.” După ce citează copios un poem, cronicarul întreabă cu maliție: „Peștele ca peștele, dar ce-a păzit redactorul Vasile Igna de-a lăsat pe poet să se dezlănțuie într-atât?” ■ La *Profil*, Mircea Iorgulescu așază cele patru volume de versuri ale lui Ion Nicolescu: „Poetul e mereu «original», nu însă și «profund»: versurile lui șochează întotdeauna, fără a avea însă un ecou mai adânc decât smulgerea din indiferență.” ■ Răspunsurile de la *Poșta redacției* sunt semnate *Interim*. ■ Ion Pogorilovschi continuă, la *Brâncușiana*, eseul despre *Fântâna lui Haret*. ■ Sub genericul *Tineri poeți*, ultima pagină găzduiește cinci autori, fiecareuia revenindu-i câte o coloană: Mircea Dinescu (*Tablou, Fiesta, Lied, Scrisoare mamei, Plug de lemn, Peisaj de planetă*), Dumitru M. Ion, Dinu Flămând (*Altoiuri, Fierăstrăul, Lupoaică, Vară tulbure, Un lemn de foc*), Marius Robescu (*Încă o dată, Invocație, Timpul, Șapte ani*) și Dorin Tudoran (*Tânărul Ulise, Privește-mă, de poți, Călătorind, Uneori, pluti-rea, Cântec*).

15 februarie

● **[„Scânteia”, nr. 10 415]** Tiberiu Olah semnează *De la Brâncuși, inspirație...*: „Sunt convins că ideile brâncușiene – acest demn urmaș al lui Michelangelo și Leonardo, al lui Bach și Beethoven – vor stimula neîncetat fantezia compozitorilor și a creatorilor de artă, demonstrând lumii întregi geniul creator al poporului român.”

● **[„Tribuna României”, nr. 79]** Numărul este dedicat 1876-1976 *Centenarul nașterii sculptorului Constantin Brâncuși*. Citim: □ *Cuvenitul prinos* de Virgil Câdea: „E sărbătoare în cultura românească și în întreaga lume a artelor – se împlinesc o sută de ani de la nașterea lui Constantin Brâncuși. Artiști și scriitori, critici și istorici de artă, esteticieni și filosofi se vor apleca din nou asupra creației brâncușiene” evocându-i înălțimile și încercând prin noi reflecții, ajutați de perspectiva pe care a lărgit-o timpul, să deslușească alte înțelesuri în opera marelui meșter de la Hobîța [...] Așezământul nostru ia parte la marea sărbătoare a centenarului lui Brâncuși prin Simpozionul organizat la 13 februarie și prin acest număr omagial al revistei «Tribuna României». Aducem astfel cuvenitul prinos de cinstire marelui artist care ne-a dăruit privilegiul de a putea spune cu statornică mândrie că părintele sculpturii moderne este un român.” □ *Pietre pentru o brâncușiană. Târgu Jiu, august 23, 1975* de Liviu Dimitriu, Cooper Union School of Architecture, U.S.A., însemnări despre vizita orașului Târgu Jiu în contextul operei brâncușiene. □ *Viața unui artist. Constantin sculptorul fiu al Mariei și al lui Nicolae-Radu*

din *Hobița Gorjului* de Gheorghe Tomozei, oferind cititorilor o biografie a marelui sculptor. □ Sub titlul *Inscripții în timp* citim păreri despre Brâncuși: Tudor Arghezi (1916), James Joyce (1920), Ezra Pound (1921), Paul Morand (1926), Camil Petrescu (1928), B. Fundoianu (1929), Adrian Marino (1935), Tudor Vianu (1937), J.J. Sweeney (1955), Christian Zervos (1957), Georges Duthuit (1957), Herbert Read (1957), Franz Roh (1957), Carola Giedion Welcker (1958), George Uscătescu (1958), Ionel Jianu (1963), Jean Casou (1963), James T. Farrell (1965), Henry Moore (1965), Michel Ragon (1966), Eugen Schileru (1966), Mircea Eliade (1967), Giulio Carlo Argan (1968), Sidney Geist (1969), Geo Bogza (1970), Theodor Enescu (1975).

□ *Devenirea întru ființă la Brâncuși* de Constantin Noica, „din lucrarea sub tipar *Sentimentul românesc al ființei*”: „În ființa modestă, prea modestă, adunată în jurul ei și a misterului ei, acolo, într-o statuie de piatră, cineva a vrut să vadă expresia anormalului, decretând că femeia din statuie este o «idioată mongoloidă». Putea fi ceva exact – medicul ce a pus acest diagnostic a încercat să facă dovada cu fotografii de idioate mongoloide – dar nu era ceva adevărat. Pe chipul ființei aceleia ce are, e drept, vagi stigmatе ale primitivismului, se înscriu deopotrivă, dacă te uiți mai atent la ea, semnele unei rafinări umane, ale unei «în-omeniri», care fac din ea cu adevărat o cumințenie a «pământului», una crescută din pământ. Este ca și cum Brâncuși ar fi sculptat, nu devenirea întru ființă a unui lucru de pe pământ, ci devenirea întru ființă, întru omenesc, a Pământului însuși.” □ „*Rugă ciunea*” și „*Femeia ingenuncheată*” de Edgar Papu, un text despre Brâncuși și Lehmbruck: „Hieraticul și organicul, care în opera lui Brâncuși se contopesc sintetic, în creația adeptului său german rămân separate și distincte, într-o zguduitoare tensiune contradictorie. Imaculata împlinire a mănăstirilor lui Ștefan cel Mare, împlinire metamorfozată, ca «Rugăciune», în altă plăsmuire a acestui pământ, se reîntoarce peste veacuri, prin «Femeia ingenuncheată», la primordiala năzuință a tragicului gotic.” □ *Un realist al esențelor*, Ion Frunzetti: „Nu se mai poate spune, acum, că sculptorul ar urmări să transpună în piatră, metal sau lemn, viața (biologică sau psihologică), ci mai curând că el caută să exprime piatra, metalul sau lemnul. Din unelte, materialele devin țeluri. Pe linia unora din căutările așa-zisului «Jugend-Stil» vienez și munchezez, același cu mișcarea «Art nouveau» din Franța sau cu gustul denumit în Italia «Liberty» ori în Anglia «Modern-Style», această tendință de înțelegere a vieții proprii a «materiei din care sunt croite visurile noastre», cum ar zice Shakespeare, el însuși visător al perenității, îl situează pe Brâncuși printre artiștii de avangardă.” □ *Apare L-am cunoscut pe Brâncuși*: „Ne-am gândit că, dacă Brâncuși – artistul – rămâne printre noi o prezență continuă, prin opera sa, amplificată de viitor ca o profecție, imaginea lui Constantin Brâncuși – omul – riscă să devină mai puțin cunoscută pentru că lucrarea timpului s-ar putea să exercite asupra ei o firească eroziune, deformându-i autenticitatea,

fie prin pierderea amintirilor, fie prin glorificarea sa abstractă, prin confundarea cu legenda Iată de ce am adresat întrebarea «Cum l-ați cunoscut pe Constantin Brâncuși?», câtorva contemporani ai sculptorului, rugându-i să ni-l evoce așa cum l-au găsit în diferite înfățișări concrete ale vieții. Milița Petrașcu a lucrat în atelierul lui Brâncuși; V. G. Paleolog este unul din exegeții săi cei mai notorii; compozitorul Dimitrie Cuclin a fost părtaș la anii tineri ai sculptorului; în timp ce sculptorul Ion Vlasiu, scriitoarea și pianista Cella Delavrancea, omul de cultură Grigore Popa și arhitectul Octav Doicescu l-au cunoscut în atelierul parizian sau cu ocazia vizitelor artistului în țară. Tuturor le mulțumim pentru prospețimea cu care și-au deschis amintirile, calde ca în ziua dintâi.” Urmează evocările semnate de cei mai sus amintiți. Reconstituire de Romulus Rusan. □ Sub titlul *Încununarea unei creații Complexul de la Târgu Jiu* apare textul *Coloana, Poarta, Masa* de Barbu Brezianu. □ *Fericita confluență* – text inedit, Petru Comarnescu: „E fascinant să te gândești cum, de la concentrarea geometrică a stilizării, în care meșterii țării lui erau renumiți, Brâncuși a trecut la geometria și matematica celei mai avansate tehnologii. Iar metoda lui de-a șlefui luni de zile bronzul în care păsările lui erau materializate nu era deloc întâmplătoare. Ca urmare a acestui fapt, bronzul șlefuit era mai bine protejat împotriva uzurii vremii și căpăta acele «efecte de foc» unice, specifice operei lui Brâncuși și acele scipiri aproape magice ale Coloanei de la Târgu Jiu, sugerând apropierea de Soare și integrarea zborului în Cosmos” □ *Modernitatea arhaicului* de Paul Petrescu: „Abstracția formei în arta populară românească este rezultatul unei îndelungi potriviri între unealtă, scop și rezultatul final al obiectului dat, obiect de o supremă realitate și de o perfectă formă. De aici și trecerea ușoară de la național la universal a unei arte de arhaică tradiție, cum este arta populară românească, ca și a unui artist de geniu cum este Brâncuși, crescând din cultura patriei sale înspre orizonturile înțelegerii universale.” □ *Semnele originare* de Titus Mocanu: „Subzistă în concepția lui Brâncuși o surprinzătoare fuziune între elementul profund popular, românesc, de inspirație artistică și unul ancestral, cu un caracter mai puțin precis determinat, de esență universală, cu ecouri de factură african și chiar indiană. Evident, substanța națională a operei marelui sculptor este fundamentală și dominantă.” □ În pagina în limba engleză apare poezie *Brancusi's Golden Bird* de Mina Loy, USA. □ Apare poezia *Măiastra* de Dan Constantinescu. □ Dan Grigorescu semnează *Clasicismul dincolo de clasicism*: „Fără să fi preluat forme ale artei anterioare (principalul său izvor de inspirație rămâne folclorul, acele zone adânci în care rădăcinile străvechi ale culturii românești se împletesc pe sub pământul vremurilor, cu altele la fel de vechi). Brâncuși este, asemenea lui Luchian și Paciurea, Enescu și Pârvan, un produs de intensă strălucire a unei întregi atmosfere culturale românești de la începutul veacului acestuia A celui clasicism dincolo de clasicism ce caracterizează marea creație românească.” □ Tretie Paleolog, *Sculptura cosmi-*

că: „Limbajul poetic și cel științific se întrepătrund și se completează într-un imn continuu despre infinitatea de sensuri pe care le are orice obiect, de la antipartícula 125 la quasarii, de la gâze până la demiurgi.” □ Ion Pogorilovschi, *Măiastra pasărea dintre târâmurii*: „Ca și în cazul Luceafărului eminescian, s-a încercat, nu o dată, o deducere sursier-lineară a Măiestrei, sculptură cu nume românesc, din vreun basm autohton anume, auzit de Brâncuși în copilărie: al pasării fără somn, al pajurei viteze sau al pasării de aur cu ouă de aur. Controversele comentatorilor sunt cunoscute. Părerea noastră: nici una dintre filiațiile propuse – dacă ar fi s-o acceptăm prin respingerea celorlalte – nu are suficientă putere revelatoare în planul interpretării motivului. Ideea de măiastră, ca pasăre fabuloasă, se află clădită în intimitatea conștiinței românilor, pe un întreg fond de spiritualitate străveche. În subiectivitatea creatoare a lui Brâncuși e puțin probabil să fi fost altfel.” □ Octav Grigorescu, *Desenele lui Brâncuși*: „Numai precizia conceperii, printr-un proiect unitar, de la care gândirea sa nu se abate atunci când stabilește în materia cea mai rezistentă infinite nuanțe de lumină, poate duce la o expresie atât de bogată a formei, în pofida aparentei simplități.” □ Un text scris de Răzvan Theodorescu apare în paginile în limba engleză și limba germană: *A Romanian and universal artist / Rumänischer und universeller Künstler*. □ În ultima pagină citim *Omagiu liric*: Rainer Maria Rilke (*Cine spune*, traducere Ion Caraion), Carl Sandburg (*Brâncuși*, traducere Petre Solomon), Lucian Blaga (*Pasărea sfântă*), Alain Bosquet (*Pentru Brâncuși*, traducere Ion Caraion), Jeanne Robert Foster (*Constantin Brâncuși, Omul*, traducere Ion Caraion), Ion Vinea (*Pasărea măiastră*), Raymond Queneau (*Atelierul lui Brâncuși*, traducere Ion Caraion), Paul Celan (*La Brâncuși, în doi*, în românește de Ion Caraion), Radu Boureanu (*Rugăciune*), Alexandre Voisard (*Amintirea pasării*, în românește de Ion Caraion), Petre Ghelmez (*Brâncuși*). □ Tot pe ultima pagină găsim și *Brâncuși în muzee și colecții ale lumii*, selecție făcută de Dumitru Radu Popa.”

17 februarie

• [„Scânteia”, nr. 10416] Aurel Martin publică note de lectură la *Incognito* de Eugen Barbu: „Subintitulat «cine-roman», *Incognito* păstrează structura unei povești cinematografice, întemeiată nu pe analiză psihologică, ci pe aventură, pe eveniment, pe dialectica previzibilului și a imprevizibilului, pe jocul contrastelor și al tipologiilor. Structură-schemă căreia Eugen Barbu îi completează, prin descripție, evocare, detaliere, disponibilitățile, izbutind ca demersul său epic să se desfășoare polivalent, unele pagini amintind de *Șoseaua Nordului*, altele de *Princepele*. [...] În *Incognito*, Eugen Barbu a vrut și a izbutit să-și potențeze vocația de a cuprinde, în paletă, o infinită gamă cromatică a mediilor umane, pe scara ierarhiilor epocii și a mentalităților. Prin Armand Sachelarie, cititorul intră în contact cu lumea sus-pusă, cu Siguranța și cu Gestapoul, cu luptătorii comuniști, cu modul de a trăi și de a acționa al acestora. De fapt, un

pseudo Armand Sachelarie, personaj cu dublă existență, comunist infiltrat în cercurile fasciste, jucându-și perfect rolul, cu o discreție absolut remarcabilă. Discreție care nu-l împiedică pe romancier să reliefeze orizonturile particulare ale diverselor straturi sociale, dialogul acestora cu timpul, certitudinile sau neînștile lor. Personaj având ca aliat obiectiv mersul evenimentelor.”

18 februarie

● **[„Viața studențească”, nr. 7]** Începând cu acest număr, funcția de redactor-șef va fi ocupată de Corneliu Stelian Moțiu. □ M. N. Rusu vorbește despre *Aniversarea Brâncuși*, „anul calendaristic al lumii putând fi numit, pe drept cuvânt, *Anul Brâncuși*.” □ I. Buduca, o recenzie la „manifestul implicit al unui scriitor”: *Fire și noduri* de Mircea Malița – o carte ce meditează despre ceea ce rămâne în istorie în tonalitatea gravă a unei „legende a secolelor”, pe linia *Mitologiilor subiective* de O. Paler. □ Un dialog Silviu Hoișie cu criticul de artă Radu Negru despre *Socialismul ca spațiu de afirmare a spiritului critic* și *Deceniul Ceaușescu* (cel parcurs de la Congresul al IX-lea al Partidului până la lansarea actualului cincinal). □ Rubrica *Sintagme* recomandă două evenimente editoriale: *Nicolae Bălcescu, omul, opera, epoca* de G. Zane, la Ed. Eminescu, respectiv *Lecturi și zile* de Mircea Zăciu, Ed. Dacia

19 februarie

● **[„România literară”, nr. 8]** Număr dedicat centenarului Brâncuși. ■ Cu prinde poeme de Lucian Blaga, Ion Vineanu, Vasile Nicolescu, Petre Ghelmez. ■ George Ivașcu semnează articolul *Coloană infinită*: „Prin Brâncuși geniul poporului român străbate de peste jumătate de veac spațiile, concretizat în piatră și metalul nepieritoare din cele mai însemnate muzee ale lumii.” ■ În *Potire de frumusețe*, Ioan Alexandru elogiază opera sculptorului și o integrează în discursul național-socialist al timpului privind genialitatea fără seamăn a poporului român: „la toate acestea adăugată munca uriașă, de zi cu zi, muncă începută cu răsăritul Luceafărului de ziuă până la răsăritul celui de seară, muncă izbăvitoare care face din acest fiu de țărani români exponent pilduitor al geniului nostru național.” ■ Alexandru Ivasiuc subliniază, în *Gloria lui Brâncuși*, apartenența acestuia simultană la specificul românesc și la cel european: „Brâncuși a fost și este un mare român fiind un mare european, legând motivele folclorice românești de filosofia greacă, de umanism, crezând nu numai în raționalitatea omului, ci în raționalitatea lumii, nu numai în totalitatea ei doar, ci a fiecărui obiect în parte, a materiei însăși.” ■ Sunt publicate, sub titlul *Însemnări în alb-negru*, note scrise de Marin Sorescu cu ocazia contemplării operelor lui Brâncuși la Muzeul de artă modernă din Paris. ■ Vasile Băran urmărește influența spațiului afectiv din satul natal asupra creației sculptorului în *Brâncuși la Hobița* ■ În *Omul indestructibil*, Nicolae Manolescu remarcă realismul poetic, luciditatea stilului și polifonia existențială din romanul *Gale-*

ria cu viță sălbatică (Eminescu, 1976), de Constantin Țoiu: „Realist cu o nuanță lirică, *Galeria cu viță sălbatică* e un tipic roman de idei, din care tragicul, absurdul și pitorescul nu lipsesc, într-un stil lucid până la pedanterie și totodată plin de vervă ironică, de o, cum să spun, voioșie speculativă care caută mereu în spatele evenimentului ideea, dezvoltând-o în lungi incursiuni bogate în referințe istorice, reflex cultural al abundenței de întâmplări, nevinovată manie de om instruit...” ■ În a doua parte a analizei *Titu Maiorescu după corespondența sa*, Șerban Cioculescu identifică în epistolele de tinerețe manifestări ale spiritului critic care îl va consacra mai târziu: „Spiritul critic e de pe acum (la 18-19 ani) dominantă inteligenței lui Titu Maiorescu.” De asemenea, căutarea sinelui și a unei axe etice reprezintă centrul preocupărilor tânărului Maiorescu: „Căutarea de sine și mai ales aceea a unui echilibru moral constituie nucleul fierbinte al acestei părți de *Jurnal*, cea mai interesantă dintre toate...” ■ Sub titlul *Brâncuși, după Brâncuși*, redacția reunește o serie de mini-interviuri luate unor persoane care l-au cunoscut pe sculptor: Ștefan Georgescu-Gorjan, Mac Constantinescu, Ioan Alexandrescu, V. G. Paleolog, Gheorghe Nicolcioiu, Eugen Jebeleanu. Întrebat despre prima impresie trăită la intrarea în atelierul lui Brâncuși, Eugen Jebeleanu răspunde: „Da, era un spectacol de neuitat. O amestecătură de atelier de alchimist și de hală de vechituri... vechituri zburate și agățate de pereți de toate vânturile lumii.” ■ În *Vocația universalității*, Virgil Mocanu constată transformarea lui Brâncuși în mit: „Intrat în legendă, Brâncuși devine un mit. Un mit cu valoare perenă, la fel ca și opera pe care a șlefuit-o până la puritatea perfecțiunii gândului și a formei.” ■ Redacția prezintă publicului o selecție de articole sub titlul *Brâncuși – valoare universală*. Sunt redat opiniile lui David Lewis, Henri van Lier, Herbert Read, Jean Cassou, Lionello Venturi, H.L.C. Jaffe, Carola Giedion-Welcker, Barbara Hepworth, George Uscătescu. ■ Ana Blandiana semnează articolul *Începutul lumii* în rubrica *Atlas*

• [„**Tribuna**”, nr. 8] Număr dedicat aniversării a 1000 de apariții ale revistei. ■ Cuprinde versuri de Radu Cosașu (în secțiunea sa *Cronica de trei secole*), Victor Felea, Eta Boeriu, Mircea Vaida, Pavel Bellu, Ion Horea, Teohar Mihadaș, Negoită Irimie, Adrian Popescu, Cornel Udrea, Nicolae Dragoș, Traian Iancu, Lajos Letáy, Dan Mutașcu, Jenő Kiss, Vasile Igna, Ion Apostol Popescu, Domițian Cesereanu, Aladár Lászlóffy, Petru Romoșan, Mihai Ursachi, Ion Brad, Nicolae Prelipceanu, Ion Rahoveanu, Anghel Dumbrăveanu, Mihai Traianu, Dan Damaschin, Leonida Neamțu, Al. Căprariu, Miron Scorobete, Doina Cetea, Bazil Gruia, Gabriel Pamfil, László Király (trad. Vasile Grunea), Ion Drăgănoiu, Constantin Dracsin, Emil Crăciun. ■ În *Tribuna și tribuniștii*, acad. Ștefan Pascu subliniază continuitatea dintre „Tribuna” sibiană, antebelică, și cea clujeană, din perioada socialistă: „«Tribuna clujeană», continuatoare a celei sibiene, și ea în vârstă de aproape douăzeci de ani, în noua eră, de suveranitate populară, de făurire a lumii noi, socialiste și de desăvâr-

șire a acesteia, își cinstește numele prin ceea ce înseamnă în peisajul publicistic al României contemporane.” ■ Dumitru Radu Popescu semnează textul *Mitologie*. ■ În articolul *Inscripții pe un hronic al literaturii*, Ion Vlad subliniază importanța documentului în acțiunea ordonatoare a istoriei literare: „Iată motivul «inscripțiilor» noastre: istoria se conjugă, prin documente și probe, cu istoria literaturii și le parcurgem sub semnul protector al reprezentărilor; un alt ecran animă umbre, siluete, cuvinte scrise, mișcări ale condeiului și gânduri traduse în cele mai neașteptate semne. Ele sunt mesaje ce ajung la noi, îndemnându-ne să proiectăm călătorii în spațiile literaturii.” ■ Gheorghe Tomozei urmărește imaginea nopții în poezia eminesciană în textul „*Noptile*” lui Eminescu: „poezia nopții și-a aflat în Eminescu geniul așteptat numai că, spre deosebire de alți autori el nu s-a folosit de dulcea penumbră nocturnă doar ca de un magic decor ci a umplut-o de o vibrație secretă, a făcut din nopte un dom primordial cu nuri translucizi. Un dom care ar fi trebuit să fie loc de încoronare a regilor getici...” ■ Dumitru Mircea semnează articolul *Excelsior*: „Istorie rămâne, totuși, multă în miile de pagini care alcătuiesc cele 1000 de săptămâni ale numerelor «Tribunei» actuale – ia, s-o spunem cu mândrie toți, fără restricții din partea falsei modestii. Fiindcă, o publicație de acest fel nu-și are rostul dacă nu se declară, programatic, element dinamic al prezentului.” ■ În *Spații comune*, Ion Oarcășu semnalează asemănările dintre istorie și literatură: „În acest spațiu posibil al înrudirilor organice ar fi situat mai întâi mitul, formă de expresie nu numai istorică dar și poetică, fabuloasă. În aceeași imagine se unește adevărul de certă identitate istorică, substratul autentic al unei experiențe umane reale, ca și puterea de plăsmuire mitică, facultate prin excelență creatoare, artistică.” ■ Const. Ciopraga subliniază importanța mitului în *Istorie și artă*: „O istorie fără mituri e o istorie înghețată. A ști să reactualizezi mereu istoria, cu febrilitate, cu pasiune și liniște filosofică, subliniind semnificațiile jertfelor trecute și imperativele timpului nostru, iată o întreprindere care cere mai mult decât sudarea unor fragmente: un suflet vibrant. «Iubire de trecut» și acea «natură de artist», recomandate de Iorga.” ■ În *Nicolae Iorga și Renașterea transilvană*, Ion Lungu recunoaște meritul istoricului de a fi pus într-o lumină favorabilă lucrările Școlii Ardelene: „I-a revenit lui Iorga meritul de netăgăduit de a fi pus în altă lumină, mai favorabilă, o bună parte din ideile înaintate ale Școlii ardelene, separându-le ferm de excrescențele și denaturările latiniste. Lucrarea sa, *Istoria literaturii române în secolul al XVIII-lea (1688-1821)*, constituie, din acest punct de vedere, o adevărată piatră de hotar.” ■ Constantin Cubleşan sesizează, în *Călătoria o confruntare*, specificul însemnărilor de călătorie făcute de Mihail Sadoveanu, marcate de continua conștientizare a istoriei: „Pentru Mihail Sadoveanu călătoria a fost întotdeauna un prilej de adâncire a înțelegerii, de confruntare și de meditație asupra condiției existențiale a propriei seminții, raportată la contextul istoric complex al valorilor universalității.” ■ Dan Rebreanu evidențiază rolul scriito-

rului de a reflecta realitatea actuală și trecută în operele sale, în *Azi o replică la ieri*: „Datoria principală a scriitorului rămâne însă aceea de a-și oglindi epoca, această istorie de mâine, de a face vizibil rezultatul unor eforturi și sacrificii de multe generații, pentru generațiile următoare. Vorbind despre azi în formele lui cele mai subtile, mai caracteristice, scriitorul răspunde implicit la unele din marile întrebări ale istoriei, la unele din marile probleme puse de ea În fond, fiecare azi e o replică la ieri.” ■ În *Metoda „istorică”*, Liviu Petrescu trasează o hartă a discuțiilor asupra abordării istorice a textului literar: „Se înțelege, e obligatoriu – pentru un critic ce își pune problema validității artistice – să existe o intuiție despre bogăția acestor semnificații; dar atât este suficient, nu mai e nevoie adică de o explicare analitică a lor. În consecință, metoda istorică ar trebui să îmbrace în mai mică măsură forma unei critici «explicative», și să năzuiască mai degrabă către o critică de «identificare».” ■ În *Tânărul scriitor*, Constantin Zărnescu conturează importanța spațiului în literatură: „Tânărul scriitor este în mod vizibil cooptat în istorie și în măsura în care în opera lui începe să își facă loc sugestia a ceea ce numim spațiul. Și dacă este adevărat că marile epopei ale unor popoare vechi sunt relatarea unor mari aventuri, a unor uriașe călătorii, atunci trebuie să avansăm ideea că dacă este ceva care nu trebuie să lipsească dintr-o operă contemporană: acesta este spațiul.” ■ Ion Marcoș scrie, în articolul *În limitele adevărului*, despre funcția criticii literare de a extrage miezul dinamic, istoric, al operelor: „Critica este, în principiu, mai abstrasă din real decât literatura Un dezavantaj pe care ea îl suplinește încheind cercul, revenind, pe alt plan, la datele concrete ale umanului, la «sursa» reflecției – realitatea interioară (adevărul sufletesc) și exterioară (socială), în structura ei complexă, diferențiată. Punem în relație, deci adevărim ponderea reală a valorilor, le scoatem din imobilismul simplului descriptivism, relevându-le esența dinamică, istoricitatea.” ■ Constantin Noica este prezent în paginile revistei cu textul *Despre ființa Ardealului*: „Ființa românească din Ardeal a avut astfel vocația «ființei adevărate», de vreme ce a putut converti în bine, adică în spor de realitate istorică, chiar și ceea ce părea să o primejduiască. Adevărul și ființa sunt acolo unde înfrângerea poate fi prefăcută în biruință.” ■ Ioan Alexandru pune în evidență legătura strânsă dintre artă și istorie: „Arta apare în istorie, este legată de existența istorică a unui popor și a unui loc, și omul ca ființă istorică poate împlini opera de artă. Darul creator al artei constă în puterea de-a atrage pe calea convingerii atenția asupra datelor fundamentale care ființează acel popor, mereu dintr-o perspectivă nouă și în acest fel deschisă viitorului.” ■ Cornel Ungureanu semnează articolul *Destinul cuvintelor*: „O Biblie a noastră ar începe așa: *La început țara noastră a fost o țară de sate*. Un capitol al acestei cărți ar fi acela al scrisului: scrisul, ca ieșire dintr-o lume organică, așezată în legea ei străveche, pentru alt univers, aparținând altui sistem de semne.” ■ În *Viziune și adevăr*, M. C. Runcanu susține capacitatea literaturii de a sonda eficient realitățile sociale: „Mă refer la istorie ca mărturie despre

oameni, ca interpretare a continuei lor deveniri, la literatura înțeleasă nu doar ca un joc de litere pe hârtie, ci ca un profund reflex al socialului în oglinda artei. [...] N-ar mai fi necesar de subliniat privilegiul literaturii în raport cu celelalte arte și, poate, nici riscul ce și-l asumă, atunci când îi recunoaștem statutul gnoseologic. Deținătoare a celor mai mari șanse de a pătrunde și interpreta faptele sociale, literaturii – prin slujitorii condeiului – îi revine rolul de a veghea la respectarea unor adevăruri fundamentale, de a elabora, aidoma istoriei ori filosofiei, o viziune, coerentă și unitară asupra ansamblului realității.” ■ În *Ce traducem?*, Adrian Marino pledează pentru traducerea cărților de critică literară în străinătate: „Nu același este cazul criticii literare, noțiune pe care o asimilez – în această ordine de idei – sferei largi a studiilor literare (eseu, teorie și istorie literară, critică de texte) de care nu se ocupă încă nimeni în mod serios și sistematic sub raportul traducerii în limbi străine. [...] Un fapt incontestabil, de dimensiuni internaționale, este marele succes al cărții de «critică». Într-un anume sens critica este chiar genul epocii. Acest gen «se cere». Dar cu o condiție esențială: să se ofere spre traducere lucrări moderne, cu problematică și metodologie nouă, al căror sistem teoretic și de referință să fie efectiv contemporan cu nivelul dezbaterilor actuale.” ■ În *Structura educațională și profesională a lui Eminescu*, N. Mărgineanu afirmă că melancolia poetului nu își afla originea doar în lectura lui Schopenhauer, ci și în anumite predispoziții ereditare și în educația părintească: „O predispoziție spre stările melancolice pare să fie dată și în structura ereditară a marelui poet. Lipsită de urmări depresive nu a fost nici pedagogia prea brutală a părintelui lui Eminescu, cu toate că ea izvoră din intenții bune. Metoda urmată a fost însă eronată. Dragostea deosebită a mamei, menită să mai tempereze pedagogia brutală a tatălui, a fost curmată brusc și ea prin moartea ei. Alt izvor de depresiune. Precum și de noi fugi de acasă, pentru a se libera de disciplina mult prea severă și dură a părintelui, care voia cu orice preț să-și facă copiii domni mari, cu școală multă.” ■ Augustin Buzura accentuează, în textul intitulat *Însemnări*, importanța cunoașterii istoriei de către scriitori: „Pentru un scriitor interesat de soarta semenilor săi, istoria nu este doar o sumă de fapte și întâmplări, de înaintări și stagnări ce trebuiesc incluse în sfera cunoștințelor obligatorii, ci unul dintre sentimentele fundamentale. Pentru a putea lua o atitudine rațională, corectă, o decizie față de un moment, o epocă, pentru a fi în stare să scrie cât mai exact despre oamenii orei la care se găsește, el trebuie să simtă istoria, să o trăiască, să aibă psihic miile de ani ai poporului său, să simtă filosofia, experiența și aspirațiile acestuia și, deci ale celor ce, adesea, cu prețul unor mari sacrificii, l-au exprimat.” ■ Vasile Rebreanu publică a patra parte a interviului radiofonic realizat cu Zaharia Stancu: „– *Cum ați luat cunoștință de mișcarea muncitorească?* – Eu am aflat despre existența unui partid comunist în Rusia îndată după revoluția din februarie; la câteva zile numai după revoluția din februarie, deci înainte de revoluția din octombrie, au apărut pe zidurile capitalei manifeste clandestine în care era

vorba de revoluție și care erau iscălite – dacă-mi aduc bine aminte – «Un grup de maximaliști». Autoritățile militare din acel timp, străine, germane, au intervenit și aceste afișe au fost foarte repede acoperite. [...] Nu am avut contacte permanente și nu mi s-a cerut și nici eu n-am făcut tentativa de a intra în acest Tineret Comunist unde mă atrăgeau nu numai ideile. Dar de prin 1922, '23, eu am început să public literatură și atunci s-au stabilit contacte între mine și tineri comuniști care erau în ilegalitate, care circulau dar se fereau totuși de organele de represiune ale statului burghez. Am avut așadar contacte, aceste contacte s-au mărginit însă la puține întâlniri și niciodată la niște întâlniri pe care să le pot numi oficiale, erau mai mult întâmplătoare. [...] Contacte oficiale, ca să spun așa, cu partidul am avut abia în timpul războiului și mai ales după război, când mi s-a cerut întâi să colaborez la presa de partid, după care în '45 am fost solicitat să fac parte din cadrele partidului.” ■ Ovidiu S. Crohmălniceanu remarcă atracția pentru document a prozei contemporane, pornind de la romanele *Delirul*, de Marin Preda, și *Incognito*, de Eugen Barbu: „Și o carte și cealaltă trădează o asemănare, pe alocuri până la identificare, a literaturii cu istoria [...] Autorii își iau ca subiect capitole de istorie, foarte frecvent chiar contemporană și le tratează îmbrăcând ficțiunea în țesătura evenimentelor reale, relatate cât mai fidel. Personagiile create de scriitori se amestecă printre figurile politice importante, surprinse în acte hotărâtoare pentru destinul marilor mulțimi omenesti; romancierul rivalizează iar cu istoricul, ridicând vâlul de pe evenimente obscure din trecutul apropiat sau îndepărtat. «Esteții» sunt scandalizați, prezența abundentă a «materialului documentar», «netransfigurat», le contrazice toate dogmele învățate bine, deplasarea simțitoare a interesului către «fapte», în dauna motivării lor psihologice o socotesc o eroare de neiertat.” ■ Zaharia Sângeorzan urmărește raportul dintre istorie și ficțiune din proza sadoveniană în *Istorie și destin românesc*: „Romanul istoric, reflex al memoriei lumii și experiență inepuizabilă a mitului, este pentru Mihail Sadoveanu o reîntoarcere spre origini, spre sacru, spre durabil și poezie, spre o existență fundamentală și esențial arhaică. Istoria trăiește și durează arhetipuri datorită funcțiilor, semnelor mitului în poemele sadoveniene ca o obsesie, ca o poruncă și ca un legământ ce trebuie respectat.” ■ În *Imaginea timpului*, Aurel Sasu reflectează asupra aceleiași problematici a legăturii dintre istorie și literatură: „Romanul realist și în general toată proza de factură psihologică, inclusiv cea contemporană, reflectă cu fidelitate punctul de fragil echilibru: pentru un nelimitat câmp de acțiune oferit de istorie, literatura are datoria de «a face sensibilă această perpetuă prezență a trecutului în prezent».” ■ În *Personalități-sinteză*, Liviu Leonte se oprește la rândul său asupra naturii istorice a prozei sadoveniene: „Opera lui Sadoveanu este istorică nu numai prin scrierile inspirate din trecut ci în ansamblul ei care presupune o istorie implicată în teme, motive, cadru, în însăși arta scriitorului, vizibilă până la nivelul expresiei.” ■ Ion Cocora constată caracterul istoric al piesei lui Al. Căprariu, *Gloanțe sub*

cerul nostru: „este o piesă istorică și o piesă despre istorie. Este o piesă istorică prin evenimentele pe care le descrie, prin felul cum subiectul se subordonează unei operații de reconstituire a unor împrejurări istorice concrete. Evident, acest lucru dă întrucâtva piesei lui Alexandru Căprariu și un caracter de teatru documentar.” ■ În *Dramaturgia și istoria literară*, Valentin Silvestru identifică noile direcții ale teatrului contemporan: „O impresie actuală ar fi că dramaturgia propune, cu mai multă fervoare și acribie a construcției, universuri morale noi, interesată fiind a depista zonele conflictuale conturate de anumite contrarii ale idealului socialist. Sensibilă la evoluția marcată a satului către un standard de civilizație de tip urban, ea explorează interesante fenomene de conștiință pe care le generează dispariția înceată dar inevitabilă a patriarhalismului.” ■ Mircea Malița este prezent în paginile revistei cu *O cultură deschisă*: „În cazul culturii române, caracterul deschis nu se impune ca un postulat indiscutabil. Marii noștri creatori au fost extrem de concentrați pe limba proprie și mai puțin preocupați de traducerea lucrărilor lor. Este cazul lui Sadoveanu și Arghezi, în perioada foarte apropiată”; „Era socialistă a adus pentru întreaga viață a poporului român simțul ritmurilor accelerate. Dorința de a depăși o stare de lucruri caracterizată de rămânerea în urmă, stagnare și instabilitate s-a manifestat și în cultură, unde s-a instaurat din nou gustul creațiilor solide, durabile și de largă vocație umanistă. Vocația latentă de deschidere culturală a căpătat o nouă semnificație.” ■ Este consemnată prezența Cenaclului „Flacăra” la Cluj-Napoca

20 februarie

- [**„Scânteia”, nr. 10 419**] Radu Bogdan scrie despre *Eficiența criticii de artă*: „Există un raport foarte strâns între ideea critică și limbajul care o exprimă. Și există, de asemenea, un raport foarte strâns între acest limbaj și opera supusă criticii. Ceea ce numesc eficiența criticii – a criticii de artă bineînțeles – nu este decât un rezultat al echilibrului dintre cele două raporturi. [...] Până la urmă, unii ajung să creadă că aceasta e însăși critica: în cel mai «fericit» caz, o jonglerie amuzantă, o paiațerie, dar de obicei o activitate nu prea bine conturată, mai mult sau mai puțin parazitară, și al cărei limbaj este prin excelență, obscur, obositor și lipsit de orice răspundere, întrucât, în virtutea «diversității de opinie», fiecare poate îndruga orice dorește, cu condiția «să sune bine» (uneori nici atât!). Ne aflăm într-un domeniu unde domnește o foarte regretabilă confuzie a valorilor și care, tocmai de aceea riscă să fie compromis. Repet: eficiența criticii e condiționată de limbajul ei, de judiciozitatea și de limpezimea ideilor pe care le exprimă. Garantul major în această privință rămân însă probitatea și rigoarea criticului. Este cred problema numărul unu a criticii noastre de artă mult suferinde, din care decurg celelalte consecințe.”

- [**„Contemporaul”, nr. 8**] Dumitru Micu descoperă *Un roman cinematografic în Incognito* al lui Eugen Barbu: „Indicându-i formula cu precizie,

subtitlul dat de Eugen Barbu noului său roman îi rezumă implicit și virtuțile. Cineroman, *Incognito* își datorează puterea de atracție însușirilor inerente naturii intime a respectivei structuri; neprevăzutului epic, acțiunii palpitate, suspensului. Mizând pe elementul surpriză mai mult decât oricare dintre precedentele scrieri ale autorului, el corelează o suită de istorisiri extraordinare.”

● [„Cronica”, nr. 8] Sub semnătura Cronica apare editorialul *Cartea, astăzi*: „Sunt 16 ani de când luna februarie, înaintând, deobicei, printre săgetările înghețate ale unui climat aspru, cunoaște intensificarea căldurii spirituale propagate prin carte. În acest răstimp, noțiunea *cartea la sate* a dobândit, se pare, un conținut nou. Nu mai vorbim astăzi de cărți cu și despre țărani, destinate cu precădere unor locuitori cu un orizont mai restrâns, tributari, în bună măsură, conformismelor patriarhale. Dinamica sat-oraș, agricultură-industrie a adus, cum se știe, mutații determinante în conștiințe, în ocupații și în mentalități. Cartea trimisă în prezent la sate a devenit *cartea pur și simplu*, carte politică, științifică, literară sau tehnică.” ■ ■ Mihai Drăgan revine cu a treia parte a textului *Despre esența „revizuirilor”*: „Învârtindu-se «în jurul lui E. Lovinescu, cel mai mare critic al literaturii noastre», Alexandru George afirmă, va să se contrazică încă o dată, că *Memoriile* sunt acelea care rămân «capodopera lui Lovinescu, lucrarea sa cea mai reprezentativă» (p. 205). Nimic serios nu se poate realiza din generalități diletante, din «discriminări» de ocazie și negativisme puerile, dar mai ales din «judecăți strâmbe» și «erori de inteligență». Acest volum de «revizui» literare este o eroare, de unde și lungul nostru comentariu critic necesar pentru restabilirea câtorva adevăruri.” ■ Al. Andriescu semnează cronica literară la *Teme 2* de Nicolae Manolescu, C.R., 1975: „Comunicarea criticii pe care o scrie Nicolae Manolescu cu literatura este demonstrată, de la celălalt capăt, de cele trei proze, de o remarcabilă finețe, pe care le publică în *Teme 2: Un oraș necunoscut, Ușa zidită, Răscrucea* În toate, autorul sondează terenul din preajma hotarului, nesigur, mișcător, care separă lumea reală de cea inventată în câteva conștiințe surescitare.” ■ Zaharia Sângeorzan scrie despre *Personaj și spațiu Sadovenian*: „Capodoperele sadoveniene mai păstrează încă o tinerețe a principiilor. Ideile sociale, morale și politice din unele «romane» sunt mai tinere decât «romanele» propriu-zise.” ■ În *Mențiuni critice* citim: □ Al. I. Friduș prezintă *Fire și noduri* de Mircea Malița: „Imensele spații geografice parcurse de Mircea Malița se convertesc, în admirabilele sale cărți, în seducătoare excursii spirituale, în care informația propriu-zisă devine prilej de vibrantă reflecție în raport cu timpul, spațiul, succesiunea civilizațiilor și înscrierea noastră ca popor, în durată.” □ Corneliu Popel scrie despre *Stația de salvare* de Nicolae Mateescu, Editura Eminescu, 1975: „Cu *Stația de salvare*, Nicolae Mateescu are șansa de a se impune în proza contemporană.” ■ Ion Lotreanu semnează *Copilărie, adolescență*, un text despre poezia lui Nichita Stănescu, cuprinsă în antologia de autor publicată de Editura Minerva, 1975: „Poetul mai mult a simulat atitudinea copilului,

pentru a da jocului imagistic culoare, spontaneitate, candoare. În esență, poetul nu cântă copilăria, ci se «copilărește» scriind. Aceasta se întâmplă, bineînțeles, în unele din poemele sale. Adolescența este investigată cam în același sens, firește cu un plus de gravitate.” ■ *Din Moment* reținem: □ *Prietenii tipografi*: „Sărbătorim cea de a zecea aniversare a revistei «Cronica», întregul colectiv redacțional s-a întâlnit într-o frumoasă ambianță și caldă reuniune, cu cei care, săptămână de săptămână, tipăresc publicația noastră, înlesnindu-i drumul spre public.” □ *Cenacluri sucevene*: „Recent, la Câmpulung Moldovenesc a avut loc o amplă întrunire a tuturor cenaclurilor literare din județul Suceava. Au fost dezbătute probleme legate de rolul pe care îl are cenaclul local ca factor educațional în formarea conștiinței socialiste, în dezvoltarea mișcării literare. Pornind de la două referate, prezentate de conducătorii cenaclurilor literare din Câmpulung și din Rădăuți, discuțiile au reliefat două importante atribute: pe de o parte acela de a grupa într-o formă cvasi-instituționalizată pe creatorii de frumos și de a participa în acest fel la evidențierea celor mai valoroase talente dintr-o anumită parte a țării și, pe de altă parte, de a se constitui ca for de cultură și literatură, loc unde toți iubitorii de frumos pot audia, discuta și clarifica probleme legate de perceperea corectă a fenomenului literar actual. Au fost făcute numeroase referiri la necesitatea abordării unei metodologii specifice cenaclului literar, precum și la modurile și posibilitățile de valorificare a talentelor locale în presa literară și culturală. În partea a doua a acestei întruniri, a avut loc o ședință de cenaclu model în care au citit din creațiile proprii majoritatea participanților. De asemenea, participarea în calitate de invitați a redactorilor Horia Zilieru («Convorbiri literare») și Al. Pascu («Cronica»), a determinat un fructuos schimb de idei între respectivele redacții și cei cărora revistele li se adresează.” □ *60 de ani*: „La cei șaizeci de ani pe care îi împlinește acum, Haralambie Țugui se înscrie în literatura noastră contemporană drept o prezență activă, un slujitor credincios, constant, al versului înflăcărat, de amplă rezonanță patriotică, al unui lirism cald cu o limpede finalitate afectivă.” □ *Săptămâna culturală a comunei*: „La Ceplenița – Iași, satul în care a trăit și a scris cronicarul Grigore Ureche, s-a organizat, sub egida Comitetului județean pentru cultură și educație socialistă, o săptămână culturală a comunei, cu forme de comunicare dintre cele mai eficiente și atrăgătoare. Au fost abordate toate aspectele vieții din comună. [...] Poeții Ioanid Romanescu, Silviu Rusu și cenacliștii Al. Tacu și I. Hănceanu de la Uzina «Nicolina» au susținut o șezătoare literară, iar în ultima zi, la «jurnalul vorbit» ce a încheiat săptămâna au poposit în fostul conac al lui Ureche, azi cămin cultural și bibliotecă, scriitorii Liviu Leonte, Aurel Leon și actorul C. Sava de la Teatrul Național din Iași. Întâlnirea emoțională a criticului literar Liviu Leonte cu satul copilăriei sale a prilejuit o manifestare cu deschideri generoase atât spre trecut, despre a cărui aură culturală a vorbit Aurel Leon, evocând oameni de seamă ce au trăit pe aici, de la Grigore Ureche până la Paul Zarifopol, cât și către viitor,

prospectarea acestuia fiind făcută de vicepreședintele consiliului popular Gh. Brașoveanu. Redactorul șef al «Cronicii», încadrat de foștii dascăli ai săi, ca învățătorul Laurențiu Munteanu, dar și foști studenți, azi cadre didactice, a început prin a mărturisi că la baza formării sale stă elementul moral desprins din satul acesta care intră cu atâta demnitate și ambiție în cincinalul revoluției tehnice.” ■ Sub semnătura N. T. apare *Unamuno par lui-même*, un interviu „inventat” cu Unamuno, cu răspunsurile preluate din *nuvela* lui, *Negura*, „recent tradusă în românește.” ■ Versuri semnează V. Filip (*Ce fel de pasăre*), Nicolae Turtureanu (*Poezie deschisă*), Paul Tutungiu (*Dacă n-ai văzut Ceahlăul; Cântic; Vânătoare*), Radu Felix (*Destin*). □ Petre Botezatu revine la *Exerciții* cu textul *Un dram de logică*. □ Grigore Ilisei publică *Prin Scoția în decembrie*.

● [„Orizont”, nr. 7] Număr consacrat personalității artistice a lui Constantin Brâncuși cu o anchetă (realizată de Paul Cornel Chitic) despre ce mai înseamnă acest genial sculptor, la care răspund Cristian Breazu, Horia Flămându, Paul Vasilescu, Constantin Lucaci, George Apostu, Nică Petre, Victor Gaga, Grigore Minea, Péter Jecza. În sensul acestui for tutelar artistic, Livius Ciocârlie scrie un scurt eseu despre autorul *Pasării măiestre*, notând: „Brâncuși nu poate fi imitat, nici măcar de către români, el nu poate fi decât continuat, îndeosebi de români. Aceasta nu este doar o afirmație, ci una dintre lecțiile de piatră pe care le-a dat. Căci ce poate fi mai semnificativ decât faptul că o spiritualitate străveche și-a găsit forma plenară printr-un gest inovator?” N. Mărgineanu întreprinde un demers legat de biografia lui Brâncuși, locuitor al Parisului, în articolul *National și universal în sculptura lui Brâncuși*. C. Ungureanu se referă la cartea lui Petre Pandrea despre Brâncuși, devenită între timp clasică și un punct de referință în bibliografia privitoare la sculptorul *Rugăciunii* (articolul *O familie spirituală*). Tot într-un stil eseistic, îl abordează pe Brâncuși și Lucian Alexiu (articolul *Măiastra*). O întreagă pagină de revistă este umplută cu părerile diferitelor personalități literare, culturale și artistice despre opera lui Brâncuși, dintre care cităm doar două. Lucian Blaga: „Sculptorul Brâncuși a încercat să reducă la forme și linii ultime o pasăre și a creat o stranie divinitate a extazului”; Henry Moore: „Brâncuși, la cap de epocă, a simplificat sculptura, i-a făcut pe oameni să-o privească din nou, de dragul ei, și s-a transformat în martir pentru o singură formă, pentru un ou.” Dan Smântânescu semnează un articol plin de amintiri despre Brâncuși pe care, se pare, l-a cunoscut în toamna anului 1922. ■ Nu lipsesc, puse într-un chenar îngroșat, și cuvintele memorabile ale lui Brâncuși, din gândirea căruia nu ne putem opri să cităm o aserțiune: „M-am îndepărtat de mine. Mă găsesc printre lucruri esențiale. Eu vă dau bucurie curată.” ■ Aurel Turcuș și Octavian Gog fac o paralelă între arta lui Brâncuși și ingineria aerodinamică a lui Traian Vuia (articolul *Brâncuși și Vuia*). Dumitru Sardeș vorbește despre un profesor al lui Brâncuși, Al. Tzigara-Samurcaș, care l-ar fi îndrumat pe elevul

Brâncuși, chiar dacă în 1904, când Brâncuși pleacă la Paris, profesorul nu-și publicase încă lucrările sale fundamentale de artă populară (articolul *Un dascăl al lui Brâncuși*). ■ Coriolan Babeți traduce din volumul *Témoignages sur Brâncuși*, Editions d'Art, Paris, 1967, o intervenție a lui Mircea Eliade intitulată *Brâncuși și mitologiile*.

● [„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 272] Rubrica *Pe scurt*, din reviste combate recenzia lui Ion Negoitescu din „Viața Românească”, nr. 1/1976, *Destinul lovinescianismului*, mult prea concesivă cu Ileana Vrancea și *Confruntările din critica deceniilor IV-VII*, reflectând totodată și o polemică pe aceeași temă, din paginile revistei „România Literară”, dintre Al. Piru și Darie Novăceanu. □ O nouă premieră cinematografică, *Dincolo de pod* de Mircea Veroiu, după romanul *Mara* de Slavici. □ M. N. Rusu semnalează niște *Inédite* C. D. Aricescu. □ Liliana Blajovici Liciu elogiază traducerea în versuri a celebrei poeme a lui Stavrinos, *Povestea preafrumoasă a lui Mihai Voievod*, realizată de Gheorghe Tomozei. □ Recenzii de Petre Anghel, despre volumul *Național și universal* de Pompiliu Marcea de la Ed. Eminescu, colecția *Permanențe – Perspective*, respectiv *3x8 în infinitul* de Ecaterina Oproiu, Ed. Eminescu, 1975, în cronica lui Ion Lotreanu, ...*plus infinitul*.

21 februarie

● [„Scântea”, nr. 10 420] Ziarul comemorează *Centenarul Brâncuși*: □ Mariana Preutu realizează o convorbire – evocare cu Ion Irimescu, artist al poporului, „*Unda uriașă a lumii a găsit o expresie nouă, o expresie Brâncuși.*” □ Ede Terényi semnează un text scurt, *Cu gândul la „Pasărea măiastră.”* □ Zoe Dumitrescu-Bușulenga publică *Infinita coloană de la Hobita*: „Un critic spunea, cu adevărat, că formele lui Brâncuși intră perfect în realitate. Dar nouă ni se pare că realitatea intră toată în opera lui Brâncuși sau mai degrabă iese din ea, ca din niște eterne, geniale arhetipuri. Și asta se simte de peste tot, din toate operele lui risipite prin toate colțurile lumii, la Paris, New York și Philadelphia, la Veneția, Stockholm, în India sau pe pământ românesc, stăpânite de privirea lui pură și înțeleaptă de mag care înțelege miraculoasa frumusețe a lumii. Și confruntat cu «miracolul» ideilor și formelor, Brâncuși, ca și Boga, nu strivește corola de minuni a lumii, ci o întinde, cu seninătate, oamenilor, tradusă în operele lui, pentru ca ei văzând-o să se purifice, să se vindece, să se înțeleagă.” ■ Emil Vasilescu notează apariția volumului *Cu privire la meșteșugarii cuvintelor* de Barbu Lăzăreanu, Editura Minerva: „Cartea de față ni se pare a fi mai degrabă rodul meditației unui moralist, al unui observator sagace pentru care datele unei limbi și ale unei culturi sunt deopotrivă obiect și pretext: obiect pentru o cercetare atentă, sobră, cu sugestii adesea interesante; pretext, punct de plecare, pentru a sublinia moravuri și a lovi în năravuri, pentru a incrimina stări și fapte nocive, antisociale. [...] Întemeiate pe solide informații filologice și lingvistice, multe din aceste însemnări au va-

loare de cronică socială, care operează cu uneltele umorului sau vestejesc prin mijlocirea satirei și pamfletului. Asemenea pagini fac din acest volum o lucrare ce se citește cu plăcere.”

• [„Flacăra”, nr. 7] Aurel-Dragoș Munteanu semnează poezia *România*, iar József Balogh, *Tu mă hrănești*. □ Gabriel Chifu semnează poemul *Adevărul și triumful limbii române*. ■ În *Faptele și vorbele*, Ov.S. Crohmălniceanu semnează *Mic articol „de excepție.”* □ În *Rubrica mea*, Șerban Cioculescu scrie *Între epigramă și poezie*, un articol omagial dedicat Cenaclului „Cincinat Pavelescu” la împlinirea a 7 ani de existență. □ În *Scriitori români de azi*, Florin Manolescu publică un portret bio-bibliografic dedicat lui Ion Băieșu. □ În *Cronica literară* Cornel Moraru prezintă *Lecturi și zile* de Mircea Zăciu: „Ne surprinde în mod plăcut la Mircea Zăciu strădania de a fi actual. Erudiția, amploarea investigației nu-l îndepărtează de gustul și concepțiile generației tinere. Și «lectura» la el are un sens mai grav. Lectura umple existențe. Simțim că omul trăiește mai mult printre cărți, dar în același timp le domină, le insuflă un ritm al vieții. Rare sunt momentele în care Mircea Zăciu să n-ajungă la confesiune sau eseu, puțin să nu se confrunte cu «jurnalul» altora: Camil Petrescu, Liviu Rebreanu, Șerban Cioculescu ș.a.” □ Cu titlul *Cronică* (115, 116), Traian Stoica prezintă ultimele ședințe ale Cenaclului Flacăra ■ A. Dohotaru publică un microinterviu cu Marin Sorescu, intitulat *Marin Sorescu: Personajele mele nu sunt împiedicate de limbaj*. Tema este punerea în scenă, la Teatrul Bulandra, a piesei *Răceala* ■ În *Instantanee* sunt publicate câteva fotografii: Emil Botta, Ana Blandiana. □ Dinu Săraru, în *Opinia unui alegător*, scrie schița *Un om de ispravă*. □ Zoe Dumitrescu-Bușulenga publică eseu *O mare școală, o mare tradiție...* □ În suplimentul *Racul* (93), Teodor Mazilu publică *De riduri brăzdată*, Al. Monciu-Sudinski – *Lecția de citire*, iar Cornel Udrea – *Entomologii lingvistice*. □ Adrian Păunescu scrie poezia *Nu va mai urma* ■ George Arion publică un amplu interviu cu Ioan Alexandru, intitulat *Am trăit așa cum mă arată cărțile*, precedat de o prezentare bio-bibliografică a autorului. Acesta răspunde la întrebări legate de satul natal transilvănean, oferă detalii despre întâlnirea sa cu Blaga („Eram liceean când l-am cunoscut, împreună cu alții de la Liceul «George Barițiu»». Ne-a spus ferm de la prima întâlnire să învățăm limba germană, să nu acordăm toată atenția numai literaturii zilnice și să aprofundăm cultura lumii. Poate dacă Blaga n-ar fi existat în cultura română, am fi fost tot într-o perioadă eminesciană. Blaga și Iorga au impus o nouă perioadă în cultura noastră, această reconfundare a spiritualității românești cu marile civilizații vechi și mai noi. Și care trebuie dusă mai departe. Cei de azi trebuie să ducem mai departe ce au făcut Eminescu și Blaga Ceea ce avem acasă trebuie să confruntăm cu spiritualitățile vii care au marcat fața istoriei, însușindu-ne aceste culturi vechi și mai noi scăpăm de niște complexe istorice. Eu, dacă n-aș fi scăpat, n-aș putea să fiu cinstit și să reiau graiul românesc cu încredere. Dacă îmi permit să spun acum lucruri simple în poezie

sau de la catedră, ele provin din sinceritate și cărturărie”), vorbește despre scriitorii tineri („Este o evidență reală prezența câtorva scriitori tineri în cultura actuală și, dacă vrei, și în cadru european. Aceasta e o bucurie reală pentru noi să ne vedem cunoscuți. Dar marea mea bucurie este marele număr de cititori ai patriei mele. În special, tineri. Pentru că influențele ce le-ai putea avea într-o altă cultură sunt foarte mici. Rolul de modelator de conștiință îl poți avea numai pentru poporul tău. Acesta e cazul, de pildă, al lui Dante. El este hotărâtor pentru italieni. Suntem cunoscuți în afară; însemnăm ceva în măsura în care suntem pentru sufletul poporului nostru. Din această perspectivă prețuiesc pe câțiva poeți din generația mea care sunt aplecați asupra sufletului poporului român: Blandiana, Buzea, Ion Gheorghe, Păunescu, Sorescu, Stănescu”). Întrebat care este „una din problemele importante pentru viitorul literaturii”, acesta răspunde: „Avem o mare moștenire culturală. Prin felul în care o asimilăm și o păstrăm pe mai departe depinde chipul nostru original de mâine între celelalte popoare. Astăzi, datorită tehnicii, există, mai ales pentru popoarele mai mici, un mare pericol de a-și pierde tradiția proprie și de a se contopi într-un fel sau altul în masa mare a altora. Acolo unde nu se face apel la fondul cel mai adânc, intim și regenerativ al ființei unui neam, la ceea ce l-a durat și l-a vitalizat de-a lungul istoriei, acest pericol nu poate fi înlăturat. Cred că una din preocupările principale ale viitorului congres va fi tocmai acest apel la anumite tradiții pentru a înavuți prezentul. Căci trecutul, să nu uităm, este o moștenire de aur. Și care popor având-o nu face tot ce poate ca să și-o păstreze? Trăim un moment istoric hotărâtor pentru destinul poporului român. Și toți trebuie să ne socotim implicați în acest destin cu tot ce avem mai bun.”

Cerându-i-se să se autodefinească, Ioan Alexandru mărturisește: „Am trăit așa cum mă arată cărțile. La un moment dat am început să descopăr cultura, poporul în care trăiam. Am început să umblu la locurile istorice, care se regăsesc în poemele mele. Cred că numai arta îl poate ajuta pe om de a-l hotărî să se schimbe. Artă este un lucru de intimitate. Ea lucrează cu sufletul omului. Trebuie să-l înflăcăreze continuu. Ce greu se hotărăște omul spre bine și cât de ușor îl poți influența în rău. După cărțile mele întunecate nu s-a întunecat lumea dar după cele sărbătoarești au început mulți să cunoască sărbătoarea. Am primit scrisori de la oameni care mărturiseau că și-au schimbat aproape viața. E ceva fals într-un tragic exagerat. Viața e mai adâncă. Trebuia să apelezi la ceea ce e mai bun în om, nu la ceea ce are efemer și sporadic. Setea lui de dragoste, de omenie, de bunătate, spiritul său de jertfă dezinteresat și toate aceste bune și minunate daruri pe care trebuia să le redescoperim cu fiecare generație și care alcătuiesc fundamentul unei culturi de nezdruccinat.”

• **[„Luceafărul”, nr. 8]** Este dedicat, în mare parte, *Centenarului Brâncuși*. □ Scriu despre sculptor și opera lui: Grigore Hagiu (*Răspuns universalității cu universalitate*), Vasile Nicolescu (*Omagiul poeziei*), Mircea Florin Șandru (*Drumul*), Constantin Stan (*Hobița*), Teodor Gîlcescu (*La Tg. Jiu*), Ion

Lotreanu (*Satul, țara și lumea titanului*), M.N. Rusu (*Restituiri iconografice*), Gheorghe Suciuc („*Toată viața mea am căutat numai esența zborului. A zbura: ce fericire!*”), Mihai Stoian («*Pasărea Brâncuși*» și un proces mai mult decât vama). □ Acestor materiale li se adaugă interviul luat de Ana Olos Athenei Tacha-Spear, exegetă a lui Brâncuși (*Opera Maestrului*). □ De asemenea, creația brâncușiană este omagiată în versuri de Cezar Ivănescu, Ion Sofia Manolescu, Viorel Sîmpetean, Luca Onul, Ștefan Dumitrescu, Maria Ivănescu. ■ Despre *Aspirații și orientări în critica debutanților* scrie Mircea Iorgulescu, notând că volumele de debut în critică din 1975, deși „mult deosebite sub aspectul preocupărilor, al formulelor de lucru, al aptitudinilor vădite și al valorii”, păstrează „comună o particularitate izbitoare: nici unul nu se referă în chip direct la literatura contemporană.” □ Criticul are cuvinte drastice despre monografia *Camil Petrescu sau patosul lucidității* de Ovidiu Ghidirmic, o lucrare „crispată, pedantă până la didacticism, prolixă prin voința de a lămuri toate chestiunile adiacente subiectului, pretențios redactată: autorul, care nu e un debutant decât formal, de aproape un deceniu fiind unul din colaboratorii statornici ai revistei «Ramuri», și-a pregătit cu atâta grijă întâiul volum încât acesta nu-și mai reprezintă autorul.” □ Bilanțul continuă cu *Realismul literaturii fantastice* de Marin Beșteliu, care „nu ține de critica literară nici prin obiect, fiind mai degrabă o lucrare de estetică, nici prin modul de tratare – doctoral, greoi, arid, adesea confuz prin amestecul de solemnități jurnalistice cu prețiozități teoretice.” □ *Proza fantastică românească*, studiul lui Sergiu Pavel Dan, în care Mircea Iorgulescu află „bune analize”, „recomandă un cercetător literar matur, nu însă și un critic.” □ Articolele adunate de Valentin Tașcu în volumul *Incidențe* sunt „informe și dau, cel mult, o idee despre riscurile «polemismului principial», fiindcă autorul, între altele, reproșează de pildă lui Pompiliu Constantinescu că n-a comentat o carte a lui Camil Petrescu ce fusese în realitate tipărită înainte de debutul criticului.” □ O impresie pozitivă îi lasă lui Mircea Iorgulescu *Orizonturile vieții în literatura veche românească* de Doina Curticăpeanu: „Studiul nu alterează aici intuiția literară și Ureche și Costin, Neculce și Cantemir devin, comentați cu inteligență și pătrundere, autori contemporani cu noi prin neîncetata semnalare a valorilor de artă.” □ Atenția comentatorului se îndreaptă și spre altă categorie „auctorială”: „Mai curios mi se pare însă că și critica făcută de scriitori urmărește, de asemenea, să «studieze» literatura și în acest sens amintesc volumele de debut în critică ale unor poeți și prozatori cunoscuți: *Metafora poetică* de Eugen Dorcescu, o cercetare strict tehnică, *Analogia suverană* de Ion Lotreanu, însemnări despre mecanismul poeziei în care predomină referințele, nu observațiile proprii, *Artă și sensibilitate* de Corneliu Sturzu, publicistică de popularizare a unor noțiuni estetice elementare, *Magda Isanos, drumul spre Eleusis* de Horia Bădescu, un eseu travestit în comentariu de text, și *Herman Melville, fascinația mării* de Sorin Titel, interpretare originală a operei unui mare scriitor care, trăind

aproape necunoscut în veacul al XIX-lea, a fost descoperit «cu furie» în secolul nostru.” ■ *Orizonturi noi în filosofia culturii* scrutează, la *Opțiuni*, Alexandru Isac, investigând unele considerații ale lui Paul Anghel din volumul *Nouă arhivă sentimentală*. ■ În *Sinteza actualității*, „desfășurată” la *Tânăr în Agora*, Alexandru Papilian întreabă retoric: „Așadar, cunoscând necesitatea promo vării unor soluții psiho-sociale pentru o lungă durată (altminteri literatura n-ar mai fi literatură), ce anume poate propune literatura noastră, socialistă în substanță, dacă nu promovarea idealurilor supreme ale timpului în care trăim, înțelese în contextul unui proces crescând de egalitate socială?” ■ Sub genericul *Contemporanii noștri*, Constantin Sorescu așază eseul *Marginalii la proza lui Eugen Barbu*, străbătând „lumile” acestei opere: „Personajul principal al prozei lui Eugen Barbu este *mediul*, mereu altul și mereu într-o altă ipostază existențială de la un roman la altul, de la o nuvelă la alta Dar cuvântul acesta e totuși prea abstract și capacitatea sa denominativă nu e suficientă realității prozastice deoarece fiecărui mediu îi corespund fie o umanitate, fie mai multe cu o conștiință particulară. A-l numi «suprapersonaj», cum l-a numit un critic, e inexact fiindcă se revine implicit astfel la accepția tradițională de «cadru» a mediului. La Eugen Barbu însă mediul este un personaj adevărat, care se mișcă, se dezvoltă, se zvârcolește, își propune idealuri și trăiește dezamăgiri, are bucurii și regrete, respiră, cântă și plânge. Trăirile reale poartă o pecete diferită de la un roman la altul, două fiind ipostazele existențiale fundamentale. Prima, recognoscibilă în *Groapa*, *Facerea lumii* și *Șoseaua Nordului*, e ipostaza *facerii*, cea de-a doua, prezentă în *Princepele*, e ipostaza *apocalipsei*. Acestei prime distincții îi adăugăm cu repeziciune o alta, în funcție de relațiile sociale care se țin în fiecare roman: de facerea unui anume tip de lume e vorba în *Groapa* și de facerea altui tip de lume e vorba în *Facerea lumii* și în *Șoseaua Nordului*. Lumile acestea se disting singur, deși semințele din care se naște cea de-a doua încolțesc în solul celei dintâi. E o relație cauzală ce nu le anulează însă individualitatea Tocmai prin prisma autonomiei (chiar relative) care separă cele două lumi în facere, se poate spune că romanele *Groapa* și *Princepele* se situează la capetele aceleiași axe existențiale, primul fiind prin excelență romanul Genezei, iar cel de-al doilea romanul Apocalipsei. Nu e nimic mistic în această categorisire [...] geneză și apocalipsă au funcție de simbol estetic.” ■ Marius Robescu are în vedere modul în care e jucat Andersen la Teatrul „Ion Creangă.” ■ *Adolescenții* se intitulează tableta cu care Constantin Stan acoperă cronica radiofonică, păstrându-și obiceiul unei introduceri în cheie autobiografică: „Eu am știut foarte tare că adolescența mea a trecut într-un amurg de taină al unui iunie întins pe sub Arcul de Triumf, când niște frumoși adolescenți cu embleme de liceeni vorbeau și râdeau fără motiv. Eram puțin obosit sau fără chef sau nu știu ce se întâmpla cu mine atunci, dar la început veselia lor mi s-a părut iritantă. I-am privit mai apoi cu atenție și mi-am dat seama că erau pur și simplu fericiți și-și exprimau în acest fel bucuria Cred

că ne despărțim de o vârstă nu biologic, printr-un barem de vârstă, ci psihologic, adică atunci când suntem puși de noi înșine în imposibilitatea de a mai face cel mai inofensiv fapt din vârsta precedentă.” ■ Grigore Arbore evidențiază, în cronica plastică, „poezia pânzelor lui Ion Grigore.” ■ Cronica muzicală este realizată de Grete Tartler (*Cu puțin entuziasm...*). ■ La *Cronica literară*, M. Ungheanu discută unul dintre cele mai importante romane românești apărute în a doua jumătate a anilor ‘70. Este vorba despre *Galeria cu viță sălbatică*, proză așezată de critic în panoplia *obsedantismului*: „Două par a fi intențiile prime ale lui Constantin Țoiu în romanul său *Galeria cu viță sălbatică*: să ne vorbească despre ceea ce este straniu, misterios în existența curentă, și să reconstituie, în episoade aparent fără legătură unele cu altele, înfățișarea unei epoci și a unei experiențe social-politice de care ne despart mai puțin de douăzeci de ani. Finalul ne învederează și cea de a treia intenție a prozatorului: de a ne arăta ce consecințe are asupra individului atât pendularea între real și imaginar, cât și impactul cu realitățile specifice ale anilor cincizeci de după război. [...] *Galeria cu viță sălbatică* nu este singura carte care încearcă să ne vorbească despre împrejurări, oameni, evenimente petrecute acum două decenii în acest fel, formula fiind tot aceea a rememorărilor discontinui, lipsite de curgerea cronologică firească. Din prezent, personajele se întorc în trecut, încercând să evoce fapte și rolul oamenilor în ele, să descifreze un sens, să acuze chiar mentalități și soluții revolute. Naratorii lui Constantin Țoiu, sunt doi în *Galeria cu viță sălbatică*, nu sunt niște acuzatori, ci firi contemplative, ceea ce dă romanului o altă altitudine a privirii, pe care cărți inspirate de aceeași formulă n-o au. Dacă adăugăm că acești contemplativi sunt și visători, avem și explicația aceluia clarobscur al imaginii care nu lipsește din mai nici o pagină a cărții, dându-i acel aer indecis care face judecata să șovăie și să se piardă în hățișul îndoielilor.” M. Ungheanu se oprește, în analiza sa, și la dimensiunile stilistice ale cărții: „Opțiunile artistice ale prozatorului sunt dezvăluite și de aspectul stilistic al romanului. Romancierul interesat de probleme preferă un limbaj neutru. Cel interesat de atmosferă acordă o mare atenție stilului. Romanul lui Constantin Țoiu este lucrat cu grijă de artisan. Calofilia autorului nu se poate observa doar la nivelul frazei, ci la nivelul întregii compoziții a cărții. *Galeria cu viță sălbatică* este riguros gândit și executat conform intențiilor lui. Luciditatea compozițională și supravegherea stilistică au însă acest ciudat rezultat că într-un roman al surprizei sufletești, spontaneitatea devine foarte studiată. Romanul crește precis și geometric fără nimic în plus sau în minus față de proiectul său. Calitate sau defect? Confruntat cu lipsa de rigoare a multor romane tumultuoase, necontrolate din ultima vreme, *Galeria cu viță sălbatică* nu are decât de câștigat. Judecat în sine, trebuie să spunem că această calitate, prin excesul ei, devine o povară. O tușă mai primitivă n-ar strica uneori acestor linii atât de stilizate ale *Galeriei cu viță sălbatică*. Primul roman al prozatorului, *Moartea în pădure*, era de un realism studiat, nu fără o

notă enigmatică, întreținută și cu ajutorul unor situații care țin de romanul polițist. Accepția realității se schimbă în *Galeria cu viță sălbatică*. Atenția scriitorului pentru mișcările sufletești subtile, pentru ceea ce este diafan în existență s-a mărit. Paginile despre copilăria petrecută în Bărăgan sunt de o delicată poezie. Lirismul prozei lui Constantin Țoiu ne indică în el un iubitor de ținuturi misterioase și poetice. Prozatorul s-a forțat însă pe sine și s-a înscris într-o direcție mai prozaică. Făcut să scrie romane de genul *Cărării pierdute*, Constantin Țoiu s-a încercat într-un roman de o formulă inadecvată, se pare, structurii sale artistice. Cu atât mai mult se cere apreciat faptul că *Galeria cu viță sălbatică* încearcă să concilieze vocația lirică și evocatoare a autorului cu voința de a se înscrie în actualitate, tentativă care nu este deloc un insucces.”

■ Eugen Barbu efectuează, în cadrul rubricii *Spirale*, o nouă *Prospectare* poetică. □ În *Apărătorii*, debutantul Aurel Șorobetea „tinde să facă o lirică de genul Saint John Perse, dovadă notele finale ale primei jumătăți de volum implantate după fiecare poem, care mai curând mi se par un semn de snobism decât un lucru util. Dacă-mi aduc bine aminte, chiar modelul său nu-l folosea decât prin întrebuintarea ghilimelelor. Că Aurel Șorobetea este un scriitor cu instrucție se poate vedea și din restul poemelor lipsite de anexele atât de ostentative. Mi-ar fi groază să aflu că el face literatură folosind dicționarul.” Prozatorul refuză livrescul etalat științific, acoladele tehnice: „poezia, în general, nu are nevoie de explicații, de trimiteri, de subsoluri și de alte artificii care o complică, o lipsesc de spontaneitate și curmă, în general, transfigurarea pe care trebuie s-o nască de la început.” Întorcându-se la volum, Eugen Barbu află o filiație: „La un examen mai atent, modelul este Ion Gheorghe, ceva mai filtrat. Un Ion Gheorghe în linie livrescă în cea mai mare parte, vânând cuvinte cu încărcătură poetică, pe care le versifică destul de arbitrar până la un punct. Graiul este arhaic. Tendința – de a da o tentă istorică primei părți a volumului, dar pe alocuri apar efecte parodice lipsite de orice carate.” □ Volumul *Poeme* al Lucian Avramescu este prezentat în tonalități impresioniste, poetul înfățișându-se „corect, ușor depășit, bucolic, aproape sămănătorist în limitele în care această noțiune s-a transmis veacului nostru [...]. Nimic scandalos. Poeziile curg ca un râs de șes sub lună, una după alta, fără surprize, nici o aluviune, nici un trunchi de copac, nici un vârtej, ici-colo pietre albe, spălate de veacuri, sau în limbajul nostru *deja-spusul*.”

■ La *Fragmente critice*, Eugen Simion improvizează un nou dialog, de această dată despre *Cultul metodei*: „Știm azi că opera are multe straturi și că ceea ce numim de obicei idei, teme nu acoperă decât o mică parte, și nu totdeauna cea mai însemnată, din realitatea creației. Acum, dacă metodologia a dus la descoperirea profunzimilor operei sau opera, citită cu un spirit mai pătrunzător, a impus înnoirea vechiului mod de analiză, rămâne după mine o chestiune tot atât de importantă ca și aceea a primordialității oului sau găinii. Pentru un critic adevărat (și-l numesc pe acela care nu pierde niciodată din vedere existența operei), teoria asupra

metodei nu poate constitui un scop în sine, dar nici nu trebuie s-o îndepărteze din preocupările sale. ■ La *Poșta redacției*, Geo Dumitrescu oferă un răspuns încurajator lui Adrian Alui Gheorghe: „Ceva mai bine, în «Poetul ascultă cuvintele», «Viața este aceeași», «De dragoste». Sunt de așteptat, însă, lucruri și mai bune.” □ Câteva corespondenți: M. Românul („Vagă adiere lirică, suflată de o retorică grandilocventă și prăfuit-pășunistă. E cazul să vă apropiați mai mult de secolul nostru!”), Ernest Pigrețius, Alg. Euglen Protal. ■ Mircea Micu o parodiază pe Angela Marinescu. ■ O notă din grupajul – nesemnlat – *Revista revistelor*: „Reținem articolul lui Dan Zamfirescu, intitulat *Vocile classicilor*, apărut în *România liberă* din 20 februarie 1976, pentru convingătoarea pledoarie pe care o conține. Salutând apariția unor discuri cu vocile câtorva clasici ai literaturii române, autorul articolului argumentează necesitatea lărgirii și continuării acestei inițiative.” ■ La *Revista străină* este semnalată apariția antologiei *Scriitorii împotriva fascismului* (Ed. Progress, Moscova), în care sunt prezenți autori din țările socialiste, între care Mihai Beniuc (*Mâini încrucișate*) și Magda Isanos (*Așa plecau la război*).

22 februarie

● [„Scânteia”, nr. 10 421] Sub titlul *Pe drumul cărții către sate* citim „O remarcă și câteva propuneri” de Gh. Tomozei: „Nu cred că e nevoie de edituri specializate – unele pentru țărani, altele pentru orășeni (cu căciulă ori cu pălărie, românul gândește la fel) – dar n-ar trebui ca principalele noastre edituri să conceapă serii, colecții, cicluri de cărți tipărite pentru cititorii de la țară? Tipărite cu înțelegerea problemelor trăite de librăria satească: fără excesive aparaturi critice, bibliografice etc., fără ilustrații inutile și costisitoare (altfel zis fără bibiluri grafice) cu titluri incitante, atracțioase și (de ce nu?) beneficiind de o oarecare reclamă? N-ar putea scriitorii cei mai buni pe care-o avem să onoreze planurile de apariții ale unor asemenea colecții cu scrieri originale concepute cu gândul că își proliferază astfel în chipul cel mai fericit opera? Îmi imaginez o colecție de nuvelă (să zicem) care să apară sub îngrijirea unui mare prozator în stare să propună cel mai bun sumar cu puțință al catalogului de editură, alta de poezie, teatru scurt, istorie, folclor, oameni de seamă, cunoștințe folositoare etc.” ■ Citim *La aniversarea revistei „Korunk”*: „Revista clujeană «Korunk» («Epoca noastră») împlinește 50 de ani. Publicăm în pagina întâi a ziarului mesajul adresat cu acest prilej revistei de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, mesaj care reflectă înalta apreciere acordată de partid acestei publicații cu vechi și bogate tradiții revoluționare, contribuției aduse la propagarea ideologiei partidului, la dezvoltarea culturii socialiste, a patrimoniului spiritual al societății noastre. Apărută la Cluj, în februarie 1926, revista «Korunk» s-a afirmat de la început ca o publicație social-politică, științifică și culturală militantă, pusă în slujba idealurilor de libertate, dreptate socială și progres ale poporului român.” □ Reținem din *Mesajul tova-*

rășului Nicolae Ceaușescu adresat revistei „Korunk”, cu prilejul împlinirii a 50 de ani de la apariție: „La această aniversare sărbătorească, urez colectivului redacțional, tuturor colaboratorilor revistei succese cât mai mari în îndeplinirea acestei nobile misiuni încredințate de partid și popor, în activitatea consacrată triumfului socialismului și comunismului pe pământul patriei noastre, prosperității și măreției Republicii Socialiste România.” Alături apare *Decret prezidențial privind conferirea Ordinului „Meritul Cultural” clasa I revistei „Korunk.”* □ În același context citim informații despre *Adunarea festivă de la Cluj-Napoca*: „La adunarea festivă au luat parte reprezentanți ai vieții noastre culturale și științifice, activiști de partid și al organizațiilor obștești, numeroși cititori. A luat parte, de asemenea, o delegație de scriitori din Republica Populară Ungară, condusă de Garai Gábor, secretarul general adjunct al Uniunii Scriitorilor din R. P. Ungară. Au fost prezenți, de asemenea, ambasadorul R. P. Ungare la București, Biczó György, precum și membri ai ambasadei. [...] Exprimând în numele redactorilor și colaboratorilor mulțumiri pline de recunoștință pentru mesajul adresat de tovarășul Nicolae Ceaușescu și înalta distincție acordată, redactorul-șef al revistei, Gaál Ernő, a relevat că ele exprimă stima față de munca plină de abnegație a înaintașilor și, în același timp, manifestarea încrederii în redactorii și colaboratorii de astăzi. [...] În cuvântul său Dumitru Ghișe, vicepreședinte al Consiliului Culturii și Educației Socialiste, a relevat că revista «Korunk», prin întreaga activitate desfășurată de-a lungul anilor, a fost și este una din pârgghiile culturale care și-au adus o merituosă contribuție la înțelegerea de pe poziții marxist-leniniste a relațiilor României, a militat cu pasiune pentru frăția tuturor oamenilor muncii din patria noastră, fără deosebire de naționalitate, a luptat cu arma cuvântului pentru înfăptuirea societății noi, socialiste. [...] Conducătorul delegației de scriitori, din Republica Populară Ungară, Gábor Garai, a relevat meritele deosebite ale revistei sărbătorite, care, sub îndrumarea Partidului Comunist Român, a știut să înfățișeze întotdeauna în spirit marxist și la un înalt nivel intelectual problemele fundamentale ale epocii, antrenând importante forțe spirituale, în primul rând pe artiștii și teoreticienii comuniști. [...] Colectivul redacției «Korunk» a fost felicitat de ing. Tibor Tenkei, în numele cititorilor, Dumitru Radu Popescu, redactor-șef al revistei «Tribuna», din partea Uniunii scriitorilor din Republica Socialistă România și a publicațiilor clujene, și de George-Radu Chirovici, redactor-șef adjunct al revistei «Contemporanul», din partea publicațiilor social-politice și culturale din țara noastră. În încheierea adunării s-a dat citire telegramei adresate de către redacția revistei sărbătorite.” □ Din telegrama adresată *C. C. al P.C.R., Consiliului de Stat, tovarășului Nicolae Ceaușescu* reținem: „Vă rugăm să primiți, mult stimate tovarășe secretar general, cele mai adânci și sincere mulțumiri pentru marea cinste acordată revistei noastre, pentru căldurosul și vibrantul dumneavoastră mesaj, pentru conferirea Ordinului «Meritul Cultural» clasa I. Din cuvintele pe care le-ați adresat am

desprins cu limpezime marile sarcini ce ne stau în față. Ele trasează cu rigoare și înțelepciune drumul pe care îl avem de parcurs. Ideile mobilizatoare ale mesajului dumneavoastră, aprecierile pe care le cuprinde vor reprezenta temelia întregii noastre activități, ele ne vor mobiliza și mai mult pentru a face din revista «Korunk» o tribună mereu vie a marxismului militant, a umanismului revoluționar. [...] Ne angajăm în fața dumneavoastră, mult iubite tovarășe Nicolae Ceaușescu, să depunem toate eforturile pentru înfăptuirea Programului de construire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism, să contribuim mai eficient la modelarea conștiinței socialiste a cititorilor noștri, la formarea omului nou, în spiritul înaltelor comandamente ale eticii și echității socialiste. Vă asigurăm, stimate tovarășe secretar general, că, împreună cu celelalte reviste social-politice și de cultură, cu întregul nostru front ideologic, vom consacra toată energia noastră înfăptuirii politicii generale, interne și externe, a partidului, înfloririi continue a civilizației și culturii iubitei noastre patrii, România socialistă.”

25 februarie

- [“**Viața studentească**”, nr. 8] Un eseu de Adrian Petringenaru despre Brâncuși, *Orizont al vieții, al creației*. □ Sub genericul *O secțiune prin stațiunea 1975-1976* se propune un bilanț de etapă al activității Studioului de teatru al IATC București, prin câteva cronici teatrale de Simelia Bron – *Diversitate fără unitate* (despre *Simple coincidențe* de Paul Everac), Dinu Adam – *Regia pe față* (*Bădăranii* de Goldoni), Dinu Flămând – *Pretexte pe text* (*Cinci seri* de A. Volodin), Simelia Redlow – *Libertăți în mișcare* (*Cum vă place* de Shakespeare), fiind notate încă trei premiere la Cassandra: *Jocul de-a vacanța* de Mihail Sebastian, *Acești îngeri triști* de D.R. Popescu, *Ciuta* de V. I. Popa

26 februarie

- [„**Scânteia**”, nr. 10 424] Acad. Ștefan Milcu scrie despre *Patriotismul omului de știință*: „Patriotismul se exprimă pregnant prin asumarea unor responsabilități sporite ce decurg din sarcinile de onoare ce revin științei noastre în cincinalul afirmării revoluției tehnico-științifice. În acest sens, un rezultat de prim ordin, care se validează în știința națională, este în același timp de prim ordin și în știința mondială. În acest fel ne apare responsabilitatea față de sporirea prestigiului tradițional al științei românești și îmbogățirea ei în continuare în fluxul generațiilor. Este o altă formă a patriotismului în știință, transferat de această dată la nivelul valorilor. Nu trebuie să ne surprindă multiplicitatea problemelor pentru că niciodată nu au încetat să fie actuale și să rețină atenția și meditația oamenilor de știință. Problemele, conceptele și noțiunile implicate în acest domeniu al culturii, în care umanul se împletește cu erudiția, tehnica și practica construcției sociale, se impun tuturor oamenilor de știință angajați în

țara noastră în edificarea societății socialiste. Sfertul de veac până la sfârșitul mileniului al doilea ne oferă vaste posibilități de valorificare a capacităților creatoare ale științei naționale – parte integrantă a marilor obiective înscrise în Programul partidului nostru.” ■ Ziarul publică *Raportul de activitate al Comitetului Central prezentat de tovarășul L. I. Brejnev* – text prescurtat – rostit la *Congresul al XXV-lea al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice*.

● [„Cutezători”, An X, nr. 9 (440), *Revistă săptămânală pentru copii din cursul gimnazial*, editată de Consiliul Național al Organizației Pionierilor; 12 pagini, apare joi; Cuprinde ca membri ai redacției și autori ai materialelor pe Dumitru Almaș, Octav Pancu-Iași, Petre Luscalov, Alexandru Mitru, Costache Anton, Horia Aramă, Mircea Sântimbreanu, Virgil Teodorescu (rubrica *Atelier literar*), Viniciu Gafița, Mihnea Gheorghiu, Iuliu Rațiu, Nicuță Tănase, Gica Iuteș; Ioan Donca – SGR; Ovidiu Zotta, redactor-șef adjunct; Mihai Negulescu, redactor-șef; Vintilă Mihăescu, redactor artistic; desene Puiu Manu, Sandu Florea. Dintre colaboratorii constanți ai anului 1976: Victor Kernbach, Ion Crânguleanu, Vasile Mănuceanu, Victor Bârlădeanu, Eduard Jurist, Radu Cârnci, George Lesnea, Călin Gruia, Traian Uba, Nicolae Țic, Dan Verona, Ion Grecea, Ilie Tănăsache, Rusalin Mureșan, Mihai Stoian, Leonida Neamțu, Iulian Neacșu, Sever Utan, Veronica Porumbacu, Ion Hobana] Număr special Constantin Brâncuși, cu un portret de Mircea Deac – *Brâncuși universalul*. □ *Note de călătorie* de Neagu Udroi.

● [„România literară”, nr. 9] Cuprinde versuri de Virgil Teodorescu, Dumitru Udrea, Victor Felea, Daniela Caurea, Geo Bogza, precum și proza lui Nicolae Crișan, *Nașterea bărbatului*. Este publicat de asemenea un grupaj de poeme din lirica sovietică. ■ În *Triumful cărții*, Vasile Nicolescu susține superioritatea volumului tipărit, „componenta cea mai luminoasă a culturii noastre contemporane.” În viziunea sa, lucrările de critică literară sunt expresia analizei de tip marxist: „Cartea de critică investighează teritorii și probleme fie total neabordate până în prezent, fie mai puțin cutreierate. Exceptând o parte a criticii foiletonistice, inseriată febril în volume cu articulații firave, sau o infimă parte a criticii savante cu orice preț semnată de «orfevri» ai genului, obstinați într-un subiectivism respingător față de noile valori, îngurgitând pe nerăsuflăte resturi de la masa «noii critici», cartea de critică bună dă adevărata măsură a capacității analizei marxiste, pune în discuție structurile noii noastre literaturi, stimulează marile ei direcții.” ■ În articolul *Destinul unui critic* din rubrica *Opinii*, Alexandru George recompune existența literară a lui N. Davidescu: „Destinul literar al criticului N. Davidescu, brusc reactualizat de o amplă reeditare, e deosebit de interesant și, mai mult decât atât, pilduitor tocmai prin bizareria lui.” ■ În *Un roman popular – „Incognito”*, Valeriu Râpeanu analizează recenta carte a lui Eugen Barbu: „Subintitulat cine-roman și aflat acum la primul volum, *Incognito* este, în accepțiunea cea mai bună a cuvântu-

lui, un roman popular. Așa cum au scris, de pildă, Balzac sau Zola E, în același timp, un roman care se configurează ca o frescă socială, așa cum au scris Duhamel, Jules Romains sau Roger Martin du Gard.” ■ Șerban Cioculescu semnează articolul *Prieteni și adversari ai lui N. Bălcescu*, pornind de la editarea lucrării *N. Bălcescu, opera, omul, epoca* (Eminescu, 1975), de G. Zane. Cei cinci adversari discutați de Cioculescu sunt Ion Ghica, Ion Heliade-Rădulescu, Vasile Alecsandri, Ion Ionescu de la Brad, Vasile Mălinescu. ■ Redacția adresează un articol omagial revistei „Korunk” („*Korunk*” – jubileu) cu ocazia împlinirii a cincizeci de ani de la apariție. ■ Ecaterina Țărâlungă analizează, în *O modalitate a eseului*, studiul lui Mircea Vaida, *Lucian Blaga. Afinități și izvoare* (Minerva, 1975), pe care îl apreciază pentru abilitatea de a analiza subtilitățile ideatice: „Mircea Vaida are vocația, pe care și-a intuit-o bine, a analizei subtilităților și nuanțelor aproape impoderabile care compun mișcarea de idei.” Autoarea îi reproșează, însă, aplicarea unei singure metode, cea comparativă, care „rigidizează, din păcate, structura cărții.” ■ În *Romane*, Nicolae Manolescu comentează volumele *Al doilea pasaj* (C.R.), de Virgil Duda, și *Noiembrie viteză*, de Tudor Octavian (Eminescu, 1975). Lui Virgil Duda, criticul îi reproșează subtilitatea și minuțiozitatea deficitare: „spre deosebire de romanele precedente, autorul nu mai este nici la fel de subtil, nici la fel de minuțios. Defectul acestui *Al doilea pasaj* este o anume modicitate. Totul e liniar, sumar, ca într-o carte de acțiune. Personajele sunt evident prea numeroase pentru spațiul epic în care se desfășoară.” Tudor Octavian este apreciat, în schimb, pentru energia sa și combinația aparent antitetice de umor și sentimentalism: „Romanul lui Tudor Octavian (*Noiembrie viteză*) este prima încercare în acest gen a unui prozator foarte dotat, cu un remarcabil simț de observație, energic scris, antrenant, sentimental și umoristic, în stilul tinerilor nuveliști americani ai anilor cincizeci. Se citește pe nerăsuflăte.” ■ Victor Atanasiu consemnează reeditarea în al doilea volum de *Opere* (ediție îngrijită de Eugenia Tudor-Anton) a textelor Hortensiei Papadat-Bengescu din *Balauri*, *Romanță provincială* și *Desenuri tragice*. ■ Aureliu Goci se oprește asupra operei *Asaltul* (Albatros, 1975), de Ion Gh. Pană, „o carte vie, de actualizare a istoriei (dar și de istorizare a prezentului), mărturia unei conștiințe active.” ■ În *Poveste de dragoste*, Sorin Titel remarcă lipsa de scepticism a lui Teodor Mazilu în romanul său *O singură noapte eternă*: „Probabil de prea acută luciditate, Teodor Mazilu își refuză scepticismul chiar dacă obstacolele la care asistă sunt dintre cele mai deplorabile.” ■ Valeriu Cristea notează faptul că volumul *Casa dintre portolaci*, de Ruxandra Berindei și Modest Morariu, încântă deopotrivă copiii și adulții: „este una dintre acele cărți «pentru copii» care, nimerind din întâmplare în mâna oamenilor mari, fac deliciul acestora.” ■ Lucian Raicu constată, în *Forțele imaginației*, o clasicizare a lui Gellu Naum în interiorul propriului stil, detașat de experiența suprarealistă: „Poezia lui Gellu Naum, mai cu seamă de la *Athanor* (1968) încoace, și-a depășit originile suprarealiste,

stabilizându-se într-o formulă proprie, de mare expresivitate. În interiorul ei, poetul s-a clasicizat ajungând, adică, la un stil autoritar, la un ton al suveranității condescendente, de o liniștită demnitate, un ton imperturbabil...” În placheta *Descrierea turnului* (Albatros, 1975), autorul remarcă dominanța unui procedeu al îmblânzirii neliniștitorului, convertit în familiar: „Poezia aceasta convertește imaginarul, aparițiile spectrale, neliniștitoare pentru simțul nostru comun, la orizontul unui miracol familiar, de o evidență seducătoare.” ■ În cronica din rubrica sa *Prima verba*, Laurențiu Ulici constată existența unor vicii formale în romanul lui Grigore Zanc, *Conul de umbră* (Dacia): „e romanul unui autor matur care însă, furat de tensiunea propriei subiectivități, neglijează, pe alocuri, stilul, cedând clișeele orality și schematizării tipologice un spațiu prea mare.” ■ Dan Zamfirescu semnează articolul *Neagoe Basarab – azi*. ■ În rubrica de carte străină, Nicolae Balotă prezintă micul roman *Ne-gura*, de Miguel de Unamuno. ■ În *Viitorul lui Tennessee Williams*, Al. Andronache urmărește receptarea operei acestuia în Statele Unite. ■ V. Donca scrie despre activitățile recente ale lui Jean-Paul Sartre în *Sartre – azi*. ■ În secțiunea *Am citit despre...* Felicia Antip publică articolul *O Americă nu numai Latină*. ■ Ana Blandiana semnează textul *O senzație* în rubrica *Atlas*. ■ Sunt publicate notele de călătorie *În parohia lui San Marco*, scrise de Marin Sorescu.

● **[„Tribuna”, nr. 9]** Număr omagial dedicat lui Constantin Brâncuși. ■ Cuprinde versuri de Victor Felea, Vasile Nicolescu, Mircea Vaida, Aladár Lászlóffy, Mariana Bojan, Al. Căprariu, Negoită Irimie, Adrian Popescu, Octavian Barbosa, Vasile Grunea, textul memorialistic despre Brâncuși intitulat *Sfântul din Montparnasse*, de Peter Neagoe (în traducerea lui Sever Trifu), piesa *Coloana*, de Mircea Eliade. ■ Este publicat mesajul adresat de Nicolae Ceaușescu cu ocazia împlinirii a 50 de ani de la apariția revistei „Korunk”: „Cu prilejul împlinirii a 50 de ani de la apariția, la Cluj, a revistei «Korunk», adresez cele mai calde felicitări colectivului redacțional, tuturor colaboratorilor și cititorilor acestei importante publicații din țara noastră. Totodată, în acest moment sărbătoresc, doresc să aduc un fierbinte omagiu fondatorilor revistei «Korunk» – prestigioșilor oameni de artă și cultură marxistă din țara noastră, în rândul cărora un rol principal a avut marele scriitor și publicist Gaál Gábor, figură luminoasă a intelectualității revoluționare din România, care a militat cu înflăcărare pentru idealurile nobile ale dreptății sociale și naționale, pentru frăția dintre poporul român și naționalitățile conlocuitoare.” Este publicat, de asemenea, și *Salutul Uniunii Scriitorilor și al publicațiilor din Cluj-Napoca*, adresat aceleiași reviste. ■ Sunt reunite texte omagiale în amintirea lui Constantin Brâncuși semnate de Virgil Vătășianu (*Privirea Cumințeniei pământului*), Natalia Dumitrescu și Alexandru Istrati (*9 ani alături de El*), Octavian Fodor (*Omagiu*), Eugen Jebeleanu (*Brâncuși*), Carola Giedion-Welcker (*În căutarea absolutului*, text tradus de Nina Stănculescu), Bar-

bu Brezianu (*Ani de internat*), Nina Stănculescu („*Forme*” sculpturale), V. G. Paleolog (*Pound-Brâncuși*), Romulus Diaconescu (*Hobița: Un sat pentru eternitate*), Csaba Sík (*Legiuitorul singuratic*, trad. A. Popescu). ■ Adrian Marino semnalează apariția volumului *Opera lui Constantin Brâncuși*, de Barbu Brezianu, (Ed. Academiei Republicii Socialiste România, 1974): „întreaga lucrare are un caracter de referință, deoarece fiecare piesă este însoțită de o «casetă muzeografică», de o fișă documentară care se vrea exhaustivă: clișeul lucrării, semnătura artistului în facsimil, unele fotografii documentare adiacente, expozițiile la care sculptura a figurat sub diferite nume, în sfârșit, o secțiune bibliografică română și străină pentru fiecare lucrare în parte. Este, fără îndoială, cea mai importantă contribuție documentară românească la cunoașterea operei marelui sculptor.” ■ Ion Pop publică interviul realizat cu Ionel Jianu sub titlul „*Brâncuși a dat epocii noastre conștiința formei pure*” ■ În *Câteva reflecții*, Mircea Zăciu discută receptarea sculptorului de către scriitorii care i-au fost contemporani: „Nu-i curios că Al. Vlahuță e poate cel dintâi scriitor care elogiază arta lui Brâncuși. În 1910, contemplând *Cumințenia pământului*. Mai târziu, comentariul admirativ, elogiul, exclamația jubilantă vor veni dinspre valul modernist al scriitorilor angajați deopotrivă în efortul de primenire și înnoire a creației românești. Revistele de avangardă îl vor cita în manifestele lor incendiare, azeziunile lirice vor fi semnate de Tudor Arghezi, Ion Vinea, B. Fundoianu, Ilarie Voronca, Geo Bogza, Eugen Jebeleanu și atâtea alții. Mai mult: opera lui Brâncuși devine curând argumentul decisiv în aprinsa controversă dintre tradiționalism și modernitate, replică la efortul gândirist interbelic de a reduce spiritul autohtoniei la formele decorative, așa-zis «naive» ale unui etnografism rudimentar (în poezie ca și în plastică).” ■ Dumitru Radu Popescu semnează articolul *Lend*: „Vreau să trag o primă concluzie: în 1877, deci acum 99 de ani, când Brâncuși avea un an, într-un calendar cu basme a apărut negru pe alb ce toată lumea știa, și hobițenii, desigur, că există păsări măiestre. Oare nu ele i-au urzit să ducă în lume păsările care știu toate limbile, oare nu din Hobița a plecat cu ele în lume, pare nu ele l-au însoțit viersuind tot drumul până la Paris?” ■ Ion Pop publică de asemenea interviul realizat cu Marielle Tabart, conservator la Muzeul Național de Artă Modernă din Paris, sub titlul „*Un fel de apărare împotriva exteriorului*”, precum și cel realizat cu artistul Berto Lardera, intitulat „*Dragostea față de materie, dar și față de ființa umană*”

27 februarie

• [„**Scânteia**”, nr. 10 425] Ziarul publică pe prima pagină *Cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu la Congresul al XXV-lea al P.C.U.S.*

• [„**Contemporanul**”, nr. 9] În cadrul rubricii *Dezbaterile „Contemporanului”* este organizată o masă rotundă despre *Locul traducerilor în cultură*. Printre respondenți se afirmă: Al. Balaci, Romul Munteanu, Nicolae Balotă, Laurențiu Ulici, Dan Grigorescu. □ Al. Balaci: „Ne aflăm în jurul acestei

mese rotunde, pentru a discuta despre un act cultural important – traducere: ce, cum, de ce, pentru cine traducem. Traducerea a fost considerată întotdeauna un act de mare importanță, de apropiere între popoare prin culturile lor. O traducere devine, până la urmă, parte integrantă a culturii poporului în limba căruia a fost efectuată tălmăcirea [...] Ne reamintim activitatea intensă, fervoarea intelectuală, cu 20 de ani în urmă, când scriitori ca Ion Barbu, Ion Marin Sadoveanu, Tudor Vianu, Galaction, Frunzetti, Papu, erau încadrați în colective de traducători ai clasicii literaturii universale și au izbutit să dea ediții integrale Shakespeare., Racine, Corneille etc. În același timp s-au investigat zone mai puțin atinse ale culturii universale. Pentru prima dată au apărut în literatura română capodopere ale literaturii extrem-orientale. S-a tradus din literatura chineză, japoneză, din literatura fabuloasei Indii și, mai ales, în vremea din urmă, foarte mult din literatura Americii Latine.” □ Romul Munteanu: „Primul efort, după cât am putut și eu constata în ultimii cinci ani de când mă ocup în mod deosebit de traduceri, a fost îndrumat spre clasici. Au trebuit redată și tinerilor și vârstnicilor seriile imense de opere începând de la epopeile antichității până la literatura Renașterii, marii realiști din secolul al XIX-lea și începutul secolului XX. Au trebuit redată, așadar, toate acele serii de opere care intraseră, în parte, mai demult în bibliotecile publice sau particulare, dar de care nu mai dispuneau noile generații pentru că fiecare generație trebuie să-și facă o cultură a sa ... aceste ediții au fost răspândite în tiraje remarcabile și putem să ne mândrim că suntem una din țările care au acordat atenția cuvenită tuturor acestor valori, din antichitate până la ce aș fi înclinat să numesc clasicii secolului XX.” □ Nicolae Balotă: „Urmărind traduceri publicate în țara noastră în ultimii zece ani, pot spune că s-au făcut importante progrese în deschiderea conștiinței literar-artistice românești spre un vast univers al valorilor culturii contemporane. S-a făcut mult și pe tărâmul traducerilor din operele scriitorilor contemporani. În general, cei ce pot fi numiți clasicii secolului XX sunt destul de bine reprezentați în corpusul tălmăcirilor noastre. Dar, în acest domeniu (ca și în acela al autorilor mai vechi) sunt încă multe de făcut.” □ Laurențiu Ulici: „Ar trebui adăugat, în consens o chestiune de importanță primă și anume aceea că noi nu traducem pur și simplu literatură universală, ci literaturi naționale. Un scriitor este universal în măsura în care este național; e una adevăr axiomatic acesta: de aici marea atenție pe care editurile noastre trebuie s-o acorde conținutului național al operelor pe care le traduc. E vorba în fond, de a avea în vedere, la selecție caracterul reprezentativ pentru o anumită epocă, pentru un anumit popor, pentru o anumită mentalitate existențială, al operelor din alte literaturii naționale; de a da cititorului nostru imaginea literară a vieții și a aspirațiilor ce animă existența altor popoare; de a face din traducere un mijloc de cunoaștere și de ridicare spirituală a cititorului.” □ Dan Grigorescu: „E adevărat că s-a tradus foarte mult mai ales în ultimii 5-6 ani din critica și din estetica universală modernă, ar trebui reluată

cu mai multă stăruință. avem în momentul de față un tablou general cel puțin al izvoarelor importante ale gândirii contemporane. Poate că, pragmatic vorbind, nu toți esteticienii sau criticii literari interesați ar merita un volum separat. De aceea cred că ideea Editurii Univers de la un moment dat de a publica niște antologii, în care să cuprindă gânditori, esteticieni, critici literari, grupuri în jurul unor reviste, al unui sistem de interpretare critică.” ■ În textul *Poporul meu, pragul meu*, Dumitru Micu analizează volumul de *Micropoeime* al lui Aurel Rău: „Ciclul titular reunește poezii scurte de o strofă-două, majoritatea de un soi de definiții lirice, cam abstracte multe dintre ele, unele extrem de eliptice, cu hiatusuri logice, greu, din această pricină, de decriptat, altele însă transparente și sugestive.” ■ Laurențiu Ulici semnează rubrica denumită *Cronica lapidară: reviste*: „În «România literară», nr. 8, o veritabilă monografie Brâncuși. Arhitectură polifonică: pagini de biografie, evocări, exegeze, poezii – mai vechi sau mai noi dedicate artistului și operei sale. Semnează: George Ivașcu, Ioan Alexandru, Al. Ivasiuc, Vasile Nicolescu, Petre Ghelmez, Marin Sorescu, Ana Blandiana.” □ „Mircea Eliade în «Orizont», nr. 7, un capitol dintr-un eseu mai vechi, *Brâncuși și mitologiile*.” ■ Dan Grigorescu semnalează apariția traducerii *Peripețiilor lui Telemach al lui Fénélon*: „Biblioteca pentru toți a tipărit o foarte frumoasă traducere, semnată de Sanda Mihăescu-Boroianu, în care parfumul vremii vine din melodia echilibrată a frazei și nu din arhaizarea cu orice preț a lexiconului, pe care traducătoarea n-o acceptă ca pe o soluție a sugerării vechimii. Și are, cred, dreptate. Prefața lui Al. Călinescu, informată, clară, scrisă cu vervă stilistică și cu fermitate exegetică.”

● [**„Cronica”, nr. 9 (526)**] Pe prima pagină apare *Mesajul tovarășului Nicolae Ceaușescu adresat revistei „Korunk” cu prilejul împlinirii a 50 de ani de la apariție*: „La această aniversare sărbătorească, urez colectivului redacțional, tuturor colaboratorilor revistei, succese cât mai mari în îndeplinirea acestei nobile misiuni încredințate de partid și popor, în activitatea consacrată triumfului socialismului și comunismului pe pământul patriei noastre, prosperității și măreției Republicii Socialiste România.” ■ Editorialul *Educație politică și cultură* este semnat Cronica: „Congresul va reprezenta un eveniment de excepțională însemnătate în viața politică și ideologică a țării. El va reuni – pentru prima dată, într-o asemenea structură și cu un asemenea scop – activul de partid și de stat din domeniul activității ideologice, al educației politice și activității cultural-artistice, reprezentanți ai uniunilor de creație, având drept obiectiv mai întâi analiza modului în care organizațiile de partid, de masă și obștești, organismele și instituțiile ideologice, educative, au acționat pentru aplicarea programului ideologic, a indicațiilor date de secretarul general al partidului, și apoi adoptarea de noi măsuri în vederea îndeplinirii consecvente a sarcinilor stabilite în acest domeniu de Congresul al XI-lea al partidului.” ■ Vasile Constantinescu scrie despre *Cultură și umanism*: „Au existat și există încă în lume atâtea ideologii reacționare, antiumaniste, care sunt alcătuite toc-

mai din elemente aparținând laturilor culturii căreia i se spune umanistă în sens tradițional. Elemente opuse umanismului implică, prin urmare, atât cultura științifică, precum și așa-zisa cultură umanistă. Ele țin însă de fenomenul înstrăinării spirituale, cu implicații de înstrăinare în planul vieții practice, și nu de esența culturii ca atare. Umanismul presupune, în acest sens, acțiuni multiple în sensul dezînstrăinării. Dar această problemă nu este strict culturală, ci una socială – de ordin politic, economic, ideologic etc.” ■ Liviu Leonte semnează *Povestitori* scrie o cronică literară la volumele: □ *Reîntoarcerea verii* de Grigore Ilisei, Editura Eminescu: „*Reîntoarcerea verii* este o carte agreabilă și plină de farmec dar e de dorit ca, pentru viitor, Grigore Ilisei să urce mai sus ștacheta vocației sale scriitoricești.” □ *Pietrele acestei case* de Alex. Rudeanu, Editura Eminescu: „Scriitorul are încă o nejustificată rezervă față de opera de ficțiune, deși calitățile sale literare sunt evidente: «Romanul e o carte uriașă, pe care ți-o așezi la culcare sub pernă. Nu știu dacă am să pot scrie cândva vreunul». Și totuși, o astfel de *operă* l-ar reprezenta în mod optim pe Alex Rudeanu ca scriitor.” ■ Const. Ciopraga publică a treia parte a textului *Un elegiac în lumină: Camil Baltazar*. ■ În *Mențiuni critice* citim: □ C. Isac prezintă *Am întâlnit copii în lume* de acad. Eugen A. Pora: „Povestirile sunt concentrate, detașate, rostite camaradereste, ca la un foc de tabără. Sub fiecare titlu începe o lume nouă.” □ Cristian Livescu scrie despre *Ca un meteor îndrăgostit de pământ* de Titus Vâjeu: „Un aer de seninătate bucolică străbate poemele acestui ultim volum al lui Titus Vâjeu (Editura Albatros, 1975), poet al ceremoniilor nostalgice, cu visări fierbinți, rupte dintr-o copilărie tihnită, recompusă mereu și mereu din senzațiile în unicat ale naturii pierdute.” ■ Al. I. Friduș realizează ancheta revistei *Funcția formativă a bibliotecii*: „Oportunitatea unei discuții pe această temă, a funcției formative a bibliotecii, reiese, în primul rând, din amploarea fără precedent pe care o cunoaște activitatea acestor instituții de cultură în țara noastră și, implicit, din complexitatea muncii cu cartea în condițiile civilizației noastre socialiste în care un întreg, nou, cincinal stă sub semnul revoluției științifico-tehnice. Ansamblul mutațiilor care au loc sub ochii noștri, în viața social-culturală impune o redimensionare a activității bibliotecilor, începând cu disponibilul de cărți necesare diferitelor categorii socio-profesionale de cititori și terminând cu orientarea, în perspectivă, a unui proces intim inclus ansamblului de mijloace mobilizate în sprijinul educației permanente și formării multilaterale a omului-cetățean, patriot, constructor conștient, temeinic pregătit din punct de vedere politic-ideologic și profesional, al patriei noastre socialiste. Răspund, la ancheta realizată de revista «Cronica», pe această temă, Elena Didoiu, directoare a Bibliotecii județene Neamț, Alex. Hoaje, director al Bibliotecii «Mihail Sadoveanu» din București, Const. Gâlea, director al Bibliotecii județene «Gh. Asachi» din Iași, Nedelcu Oprea, director al Bibliotecii județene Galați și Radu Stoian, director al Bibliotecii județene Bacău.” ■ Texte despre Brâncuși semnează V.G. Paleolog (*Sculptură*

și lumină), Ion Pogorilovski (*Arhetipul ca liniște*), Grigore Smeu (*Morfologia sugerării infinitului*). ■ Din Moment reținem: □ *Tribuna 1000*: „Revista clujeană, cu nume dat de Ioan Slavici, a urcat, în seria nouă, o mie de trepte. Numai cine cunoaște efortul solicitat de apariția săptămânală a unei asemenea publicații cu preocupări multiple și arie geografică atât de întinsă își dă seama ce înseamnă să numeri până la o mie într-o încordare susținută de ambiția pentru mai bine. [...] Din acest răsăritean prag de țară, «Cronica» trimite o frățească urare moldovenească de împlinire semănătorilor de gând și îndemn la fapte urcați în tribuna cu o mie de trepte. Peste încremenirea albă a Carpaților, Iașul și Cluj-Napoca se simt la aceeași latitudine de simțire românească.” □ *Mulțumiri*: „Cu prilejul aniversării unui deceniu de activitate a revistei «Cronica», pe adresa redacției au sosit numeroase felicitări. Tuturor celor care au semnat aceste felicitări, tuturor celor care au însoțit jubileul nostru cu sinceritatea urărilor lor, redacția revistei «Cronica» le adresează calde mulțumiri.” □ *Mirabila sămânță*: „De o strânsă tensiune, într-un stil care nu face loc obișnuitelor lamentații și dulcegării ale evocărilor, este scris rememberul lui Aurel Rău despre Lucian Blaga, în «Steaua», nr. 1, 1976/ Proiecția lui Aurel Rău este uneori fabuloasă, creionând un Blaga mitic, suveran al absolutului, pentru ca, treptat, poetul luminii să ni se înfățișeze în adevărul existenței sale cotidiene, cu toate revelațiile și spasmele ei.” □ *Poezia care nu spune nimic*: „Revista «Astra» (nr. 4, 1975) dă dovadă de o minimă exigență în selectarea și publicarea poeziei. Autori cunoscuți sau la prima lor ieșire pe scena lirică a revistei se întâlnesc la același nivel al mediocrității. Semnatarii din acest număr nu scriu poezie, ci versifică banalități. Ideile și emoția lipsesc cu desăvârșire. Nicolae Stoe dedică într-un «discurs» cu caracter de reportaj o «statuie» primul tractor românesc, nereușind să creeze acestui eveniment decât o compoziție care ne spune nimic. Miron Rusu Baran scrie la modul parodiei o poezie închinată lui Cincinat Pavelescu. [...] Cui se adresează aceste versificări minore?.” □ N. Irimescu, *În câteva cuvinte*: „Un strălucit interlocutor, Zaharia Stancu, și un reporter aplicat, Vasile Rebreanu – ipostaze inedite într-un dialog de amploare («Tribuna») – Cuvântul lui, prin care Stancu urmărește să dovedească forța scrisului: «Scriitorii pot opri creșterea răului în lume și nu fac acest lucru decât într-o foarte mică măsură»... □ Lansări de carte emoționante prin afecțiunea cu care scriitorii țin să-și omagieze locurile natale: *Reîntoarcerea verii* de Grigore Ilisei la Fălticeni, în cadrul efervescent al Liceului «Nicu Gane», *Iarna, departe* de Sergiu Adam la com. Glăvănești – Bacău, prin săteni, și *Sub zodia dragonului* de Ion Țăranu la Hârlău, vatră de istorie și ambiții contemporane. De remarcat: un asalt al prozei.” ■ Mihai Botez semnează *Aniversări UNESCO. Centenarul Jack London*: „Mai mult decât viața, el și-a trăit destinul. Destinul unei tinereți bogate în fapte: «tinerețea neînfrântă și irezistibilă, tinerețea care trebuie să-și impună voința și care nu va muri niciodată».” ■ Versuri semnează Luca Onul (*Brâncuși*), Gavril Florea (*Amforă*), Ion Popescu Sireteanu (*Statornicie*), Ion Boroda (*Ca o primăvară*).

• [„Munca”, nr. 8322] În *Însemnări de scriitor*, Al. Andrițoiu scrie despre *Casele de cultură*.

• [„Orizont”, nr. 8] Cornel Ungureanu ia în vizorul criticii o carte de recenzii consacrate debutanților de către scriitorul Laurențiu Ulici, intitulat *Prima verba* (Ed. Albatros, 1975), despre care comentează: „există multe fapte ce ne îndeamnă a elogia acțiunea lui Laurențiu Ulici. Precizând că, în presa literară, Laurențiu Ulici nu a fost singurul care a scris (foileton permanent) despre debutanți, trebuie să reamintim faptul că pentru foarte mulți dintre criticii angajați într-o asemenea întreprindere («critica debuturilor») a însemnat o activitate pasageră; sentimentul zădărniceii a unor lecturi (multe) inutile, va fi cântărit greu în cumpănă sentimentul celălalt, cel al promovării unor valori adevărate, selectate nu dintre tinerii, foarte tineri, puțini cunoscuții sau necunoscuții autori.” ■ Despre poezia lui Gheorghe Tomozei, mai precis despre ultimul volum apărut și anume *Gloria ierbii* (Ed. C. R., 1975), Lucian Alexiu stabilește chiar în deschiderea cronicii sale câteva trăsături de bază, precum „aplecarea spre conceptualizare, trucerile sintactice, jocurile suprarrealiste, spiritul calamburgiu, rapida schimbare a partiturilor lirice, aplicația rând pe rând ori concomitent tradiționalistă, argheziană, barbiană, stănesciană, soresciană etc.” ■ Livius Ciocârlie dezbate cartea lui Sorin Titel despre Herman Melville și modul absolut original în care prozatorul bănățean și-l apropie pe autorul balenei albe (articolul *Melville, contemporanul nostru*). ■ Alexandru Ruja aduce în atenția cititorului pe poetul suprarrealist Virgil Teodorescu, în cadrul rubricii „prezențe literare”, făcând următoarele afirmații : „Se poate observa constant în lirica lui Virgil Teodorescu coexistența unei poezii angajate, cu una ce urmează direcția suprarrealistă, într-o atitudine mai temperată decât a altor poeți integrați în mișcarea înnoitoare a veacului. Altfel, lirismul politic, de atitudine revoluționară, se află în relație cu un alt tip de lirism, al revoltei cuvintelor împotriva inerțiilor poetice, ce întrețineau o viziune perimată asupra condiției poeziei. Virgil Teodorescu este un avangardist moderat, fapt dovedit nu numai de perioada «clasicizării» orientării, dar și de viitoarea creștere poetică, de după momentul propriu-zis al suprarrealismului românesc.” ■ Poezie de Vladimir Ciocov. ■ Geo Vasile face o prezentare a lui Boccaccio și îi traduce trei poeme: *Iubire de-aș putea să-ți scap, În sticlă-s prefăcute...* și *Fără centură și desculță...*

• [„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 273] Dan Mutașcu vine cu câteva concluzii pe marginea Congresului educației politice și al culturii, în *Un areopag al educației politice și al culturii*. □ La finalul episodului 8 din *Compozițiuni hagiologice* al serialului *Aventura limbii române*, Eugen Barbu îi urechează pe criticii care îi parcurg în diagonală noul roman *Incognito*, cum ar fi D. Micu de la „Contemporanul”, care din cauza unei lecturi grăbite/ *în diagonală* face tot felul de confuzii în biografia protagonistului: „cum nu vreau să polemizez cu cei care au scris despre cartea recent apărută, îi rog totuși pe cei

care se ocupă de ea să fie măcar de bună credință.” □ E. Manu anunță volumul *Permanența patriei* de Dan Zamfirescu, ce încheie o suită de cărți de eseuri dedicate RSR: *România – pământ de civilizație și sinteză, Atitudini, Spre noi înșine*. ■ Sunt cuprinse în revistă 20 de poeme de Adrian Păunescu, în grupajul de sonete *Amintiri de pe pământ*; cităm din *Aceiași*: „Doamne, de ce-ai pus totul într-o viață/ Suiș, cădere, glorie, uitare/ Vulcanii țin calotele polare/ Când alții poate alte drumuri ceară-și/ Noi, Doamne, te rugăm cu milă mare/ Tristețea lumii dă-ne-o nouă iarăși.” □ M.N. Rusu reiterează *Debutul lui Eminescu în „Familia”*, cu 110 ani în urmă. □ *Cronica de librărie* prezintă apariția la Ed. Univers a *Lecturilor kantiene de Mihai Eminescu* (traduceri din *Critica rațiunii pure*), editată de Constantin Noica și Al. Surdu, având în anexă și două fragmente traduse de Titu Maiorescu.

28 februarie

● [„România liberă”, nr. 9749] În cadrul rubricii intitulate *Literatura și arta, expresie a vieții și muncii omului societății noastre, a patriotismului său înflăcărat*, Tia Șerbănescu respectă direcția și scrie articolul *Misiunea educativă a literaturii*, notând că această sferă creativă și creatoare „trebuie să abordeze cu și mai multă îndrăzneală și exigență problemele omului contemporan din țara noastră, constructor al societății socialiste multilateral dezvoltate”, oferind ca exemple activitatea lui Ov.S. Crohmălniceanu, a lui Paul Anghel, Pop Simion, Dan Tărchilă, a lui Liviu Bratoveanu și a altor scriitori ce „iubesc patria.”

● [„Scânteia”, nr. 10 426] Radu Constantinescu semnează *Biblioteca publică în cincinalul revoluției tehnico-științifice*: „Propaganda cărții nu poate fi o acțiune de campanie. Continuitatea acțiunilor, consecvența preocupărilor sunt jaloanele indispensabile ale unor relații mai eficiente între carte și cititor. De aceea considerăm că, mai ales pe plan județean, trebuie să se contureze, în cadrul unor programe de măsuri unitare, preocupările pentru perfecționarea pregătirii bibliotecilor. Merită, de asemenea, să fie nuanțate și o serie de aspecte legate de profilarea bibliotecilor.” ■ În *Cum vorbim, cum scriem românește?* apar două texte semnate de prof. dr. Flora Șuteu (*Sensuri și definiții*) și Florian Potra (*Limba și filmul*).

● [„Flacăra”, nr. 8] În *România nemuritoare*, Ioan Alexandru semnează poezia *Satul meu*. □ Aurel-Dragoș Munteanu publică *Într-un muzeu se învață și încrederea în viitor*. □ În *Fișe pentru epopeea națională*, Dan Mutașcu scrie poezia *Restituirea Daciei*. □ În *Rubrica mea*, Șerban Cioculescu publică partea a doua a articolului *Între epigramă și poezie*. ■ În *Faptele și vorbele*, Ov.S. Crohmălniceanu semnează *O altă ipocrizie literară*, abordând problematica literaturii științifico-fantastice. ■ În *Flacăra literară*, Alexandru George publică o tabletă intitulată *Critica și existența literaturii*: „Cine urmărește presa noastră literară observă repede că luările de poziție cele mai vehemente nu

se iscă în legătură cu vreun roman evident prost, nici cu vreun volum de versuri fără har, nici cu vreo piesă de teatru care ajunge prea repede să se joace cu sălile goale. Aceste nereușite abia ce sunt semnalate ce atare (ba chiar acest lucru făcut cu toate menajamentele) sau sunt socotite niște rebuturi fatale în cadrul unei activități creatoare generale cu atâtea și atâtea accente pozitive. Critica e însă neconținut pusă la stâlpul infamiei îndeosebi de oameni care tocmai pe un ton violent critic îi afirmă, îi subliniază, ba poate chiar îi și exagerează, prin ceea ce fac ei înșiși, dreptul înalt la existență și rolul activ în viața unei literaturi, cu efecte chiar și în planul creației. [...] E un fapt de curaj elementar al spiritului realmente creator și de minimă onestitate intelectuală să reții critica, să încerci să o aprofundezi și, în cele din urmă, să o înglobezi în propria ta acțiune – dacă te țin puterile. Faptul că un scriitor refuză acest lucru nu înseamnă decât o anulare de deznodământ, sau, mai bine zis, o încercare de a-și astupa urechile față de un verdict rostit cu glas tare. Critica nu dispare prin această amânare, căci ea e prezentă și în mintea celui mai simplu cititor, la cel mai simplu nivel de lectură și, câteodată, acest așa-numit «mare public» se instituie în instanța cea mai directă și cea mai severă.” ■ În *Atitudini*, Eugen Simion scrie *În căutarea clasicilor!*: „Revenind la clasici, trebuie spus că un tratament egal, uniform față de ei nu este recomandabil, pentru că unele texte s-au învechit în toate chipurile și interesul publicului de azi față de ele este minim. Cei care se ocupă cu devotament de un scriitor din trecut trebuie să nu scape din vedere faptul că întâia lor datorie este să pună în mâinile noilor generații de cititori textele care și-au păstrat valoarea estetică. Există, firește, și interesul cultural mai general (și acesta poate fi satisfăcut în edițiile de referință), dar să nu uităm că o bucată de literatură trebuie citită înainte de orice cu plăcere. Am sentimentul că devoțiunea rău înțeleasă față de literatura din trecut ne împiedică uneori să lăsăm de o parte scrierile care s-au datat. O selecție bine făcută poate servi inteligent și o cauză și un autor.” ■ În *Cronica literară*, Cornel Moraru prezintă, în *Vocația sintezei*, volumul lui Dan Grigorescu, *Dirrecții în poezia secolului XX*: „lucrare de remarcabilă coerență a gândirii, confirmă la Dan Grigorescu în primul rând vocația marilor sinteze. În mod semnificativ studiul începe și se termină invocându-l pe Picasso (aici, mai mult ca argument stilistic, bineînțeles). Autorul mai declară undeva că ceea ce îl preocupă, în perspectivă, e un sistem al artelor. Comparativismul ilustrează și o asemenea idee, din care Dan Grigorescu – specialist deja consacrat al artelor plastice – scoate efecte subtile. Să ne gândim numai la contextul în care el asociază erotica lui Éluard cu *Domnișoarele din Avignon*. Așadar, *Dirrecții în poezia Secolului XX*, carte cuprinzătoare, de admirat în sine, trebuie raportată și la proiecte mai ample, pe care criticul, nu mai încapă nici o îndoială, are competența și (de-acum) datoria de a le împlini.” □ Cu titlul *Cronică* (117-118), Traian Stoica prezintă ultima ședință a Cenaclului Flacăra, eveniment ce a avut loc la Palatul Sporturilor și Culturii din București. □ În suplimentul *Racul*

(97), Teodor Mazilu publică *Nu știi bomba?*, Al. Monciu-Sudinski – *Condica de sugestii și reclamații*, iar Cornel Udrea – *Entomologii lingvistice*. ■ Pe pagina intitulată *Congresul educației politice și al culturii – forum al spiritului revoluționar și al iubirii de țară*, George Arion publică un amplu interviu cu Marin Sorescu, intitulat *Noi am rămas solidari prin idealurile noastre*, precedat de o prezentare bio-bibliografică a autorului. Acesta răspunde la întrebări legate de climatul cultural în care acesta a debutat, precum și despre opiniile sale literare de atunci: „Nu. Am făcut facultatea la Iași, între 1955-1960. Orașul mi-a plăcut, însă atmosfera de atunci a vechii cetăți culturale nu era de nota 10. Abia dacă se ridica la o notă de trecere. Dar las' că nici Bucureștiul nu strălucea Deci, nu e o problemă de oraș. [...] Negam poezia pe care o citeam atunci, pe care o consideram sub cea pe care aș fi scris-o eu dacă aș fi putut publica Încercam să-mi asigur dreptul la dezinvoltură în lumea literelor, care nu acceptă nici un fel de înțepenire. Or, atunci, tocmai această senzație de înțepenire mă sâcăie. Au mai trecut patru ani după facultate până am debutat, deși în momentul acela făcusem un pas înainte, fiind deja scrise *Poeemele*.” Exprimându-și opinia despre generația sa de poeți, Sorescu afirmă: „Cred că a dispărut rezistența care ne făcea să mergem în grup. Rezistență dato rată, printre altele, unui mod găunos de a pricepe arta Dar când poți înainta și de unul singur îi dai drumul și dispare plutonul. Acum, fiecare are individualitatea sa De altfel, este o dialectică a grupului literar care se dispersează după un timp cu sau fără scandal. Noi am rămas totuși solidari prin idealurile noastre.” Tot în acest context este comentată și poziția lui Al. Piru din volumul său *Poezia românească contemporană*: „*Poezia românească contemporană* este un monument al neînțelegerii poeziei românești de azi. În general, autorul nu înțelege poezia, chiar atunci când este mai veche, dar în cazul acesta cititorul este oarecum pus în gardă, întrucât critica literaturii române de la început și până acum nu a fost, din fericire, o înșiruire de Al. Piru, ci au existat oameni care au înțeles fiecare la rândul său fenomenul poeziei contemporane lor. Deci, pentru perioadele vechi, există posibilitatea unei confruntări. Este mai dificil pentru epoca prezentă când nu iese în față decât această istorie (ori istorioară?) a literaturii. Dar sper să se mai scrie și alta, adevărată, iar dacă peste 10 ani o va scrie tot Al. Piru, ne vom resemna zicând că n-am avut noroc în critică. Un teribilism tânăr de data aceasta practică M.N. Rusu în revista *Viața studentescă*. Cronicile sale literare dovedesc că nu știe să citească și că a început direct cu scrisul. Iată că exemplele rele sunt mai molipsitoare decât cele bune.” Referindu-se la problemele actuale ale culturii, în contextul apropierei unui eveniment precum Congresul educației politice și al culturii, M. Sorescu apreciază că „o problemă demnă de atenție este aceea a păstrării tradițiilor, pe cale de a fi paralizate de anumiți factori care țin de o dezvoltare modernă rapidă. Și includ aici atât obiceiurile străvechi cât și ceea ce aș numi transformarea țărănilor înșiși într-un fel de funcționari ai pământului, care își schimbă portul. Ce

mîndru am fost în Maramureș în vara trecută când am întâlnit oameni îmbrăcați ca pe vremea dacilor; în lipsă de documente scrise, portul poate deveni un document istoric. Cred că o altă problemă importantă este aceea a modului în care știm să ne impunem valorile fără a avea timidități și complexe, atât în fața străinilor, cât și față de ierarhiile dintr-o epocă în care stabilirea valorilor se făcea și pe scara din dos. Și pentru că se apropie și conferința scriitorilor, cred că ar trebui să ne gândim că este loc pentru toți scriitorii și mai importante decît unele probleme personale sunt interesele obștii scriitoricești și ale cititorilor. Toți vrem o literatură mare, iar scriitorii adevărați nu-și doresc decât s-o poată face.” După ce detaliază anumite aspecte privind teatrul său, M. Sorescu se oprește la încercarea de a defini „spiritul revoluționar în literatură”: „Poezia nu trebuie să declare mereu că e revoluționară, ci trebuie să fie astfel fără declarativism. Să-și asume timpul și istoria cum își asumă metaforele și tot materialul din care este făcută. În fond, poezia a fost întotdeauna prin însăși existența ei nu nu mai o revelație, ci și o revoluție.”

● [„Luceafărul”, nr. 9] Prima pagină găzduiește *Cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu la Congresul al XXV-lea al P.C.U.S.* ■ Tot aici este publicat *Mesajul tovarășului Nicolae Ceaușescu adresat revistei „Korunk” cu prilejul împlinirii a 50 de ani de la apariție.* □ Ernő Gáll „fixează” *Sub semnul viitorului* revista *Korunk*. ■ *Argumente pentru o teorie a valorilor care devin mulțimi* descoperă Paul Anghel în volumul *Din gândirea matematică românească* de Solomon Marcus. Subintitulat *Marginalii la o carte*, comentariul prozatorului remarcă în lucrarea reputatului matematician „un patriotism absolut”, explicat pe larg: „Asta înseamnă că valorile unei culturi, în cazul de față cultura matematică românească, devin, în concepția autorului, nu numai valori universale de referință, ci valori de referință intimă, personală, elemente de construcție interioară ale unei personalități, această personalitate fiind, prin numele lui Solomon Marcus, aceea a unui savant cu numele definitiv impus în istoria matematicilor. Cel ce ne vorbește este el însuși un nume universal de referință al științei contemporane românești, iar opiniile sale despre școala care l-a format și pe care o prezintă au, firească, greutatea unor judecăți de valoare. Ce reprezintă pentru el, pentru Solomon Marcus, aceste valori? Tot atâtea trepte de definire interioară, ele însumează, la un mod nu numai exact științific, dar și liric, apologia pe care un savant o aduce înaintașilor săi, actul de adeziune a unui mare savant la un sol și la o școală.” ■ Romanul *Măreasa* de Marcel Petrișor este analizat de M. Ungheanu la *Cronica literară*. Criticul situează cartea, cu deosebiri și asemănări de rigoare, într-o vecinătate măreață: „Romanele sadoveniene de inspirație istorică nu sunt și reconstituiri amănunțite ale epocilor trecute. Câteva detalii caracteristice sunt de ajuns scriitorului pentru a sugera atmosfera necesară cărților sale evocatoare. În aceeași linie, dar fără moliciunile rafinate ale romanului istoric sadovenian, se înscrie Marcel Petrișor cu *Măreasa* Cartea inspirată de viața iobagilor transilvăneni

înainte de răscoala lui Horea, Cloșca și Crișan împrumută mai mult de la cântecul și legenda populară decât de la romanul de ambițioasă și precisă reconstituire istorică. Ceea ce nu înseamnă că-i lipsește capacitatea de a evoca atmosfera și spiritul locurilor și timpului.” Verdictul este unul favorabil: „Cu o mai mare considerație a personajelor, *Măreasa* ar fi putut fi considerată o carte într-un tot remarcabilă. Dincolo de acest lucru, e de reținut că Marcel Petrișor gândește romanul istoric într-un chip interesant și viabil. Între multele confecții de povestiri sau romane istorice care atrag pe autorii întreprizi, *Măreasa* este atât prin concepție, cât și prin realizare o carte demnă de atenție.”

■ Nicolae Ciobanu se instalează la *Cartea de debut*, deschizând rubrica – pe care o va realiza, în alternanță săptămânală, alături de Al. Piru – prin câteva rânduri protocolare: „Începând cu prezentul număr, vom continua, nu singur, efortul lui C. Stănescu, stimatul nostru confrate care, în paginile «Luceafărului», timp de aproape doi ani, s-a străduit cu multă dăruire și înțelegere să pună bazele unui instructiv «repertoriu» al debuturilor editoriale. În ceea ce-l privește pe semnatarul rândurilor de față, momentan nu crede că este necesar un popas critic special menit a-i face cunoscut «programul» de lucru. Deocamdată, străin de orice fals orgoliu, el are convingerea că cele cinci «glosse» în legătură cu condiția debutului din ultima sa carte conțin suficiente elemente cu caracter mai mult sau mai puțin teoretic, cărora, profitând de șansa ce i se oferă, înțelege să li se conformeze, încercând, astfel, să le dovedească temeinicia.” □ Criticul discută volumul de versuri *Despre uimire* de Ion Stanciu, care nu-i provoacă o impresie analoagă titlului. Însă nici una dezagreabilă: „tânărul poet se află de pe acum în posesia unor mijloace de expresie remarcabile.” ■ „Mircea Zăciu e un dialectician fin, a cărui formulă literară se bizuie pe un tăiș ascuțit, ironic, însă nu scandalos, și care aparține unui spirit de catedră, echilibrat, pentru care restituirea e o etapă cât mai hotărâtoare în prețuirea operei”, notează Artur Silvestri, la *Viața cărților*, comentând volumul *Lecturi și zile* al criticului clujean. Tânărul cronicar surprinde trăsăturile actului critic înfăptuit de Mircea Zăciu: „Într-o singură propoziție, criticul formulează expresia unei personalități, a unei munci literare, a unei opere. El este sagace și radical, respirând aerul tare al capodoperei. Mircea Zăciu nu are nici un fel de prejudecăți, dar e dominat de câteva accente culturale: ușurința de stil și ironia lui G. Călinescu, armătura de informații a lui Tudor Vianu, nostalgia unui editor neexprimat, în fine, un simț justițiar fulminat. Stilul e sigur, mușcător și eseistul aruncă o erudiție odobesciană în slujba lămuririi unor teritorii umbrite” (*Confesiunea și ironia*). □ Voicu Bugariu recenzează volumul *Fire și noduri* de Mircea Malița, în care „vibrația eseistică a ideilor se întâlnește în chip fericit cu discursul argumentativ.” □ *Un debut experimentalist* află Alexandru Romașcanu în romanul *Încercarea scriitorului* al lui Tudor Țopa, „un conceptualist pitoresc, ce, simțindu-și uscăciunea, încearcă a o depăși printr-un senzorialism programatic.” ■ Invitatul lui Dorin

Tudoran de la *Biografia debuturilor* este Al. Dima („Nu poate fi bucurie mai deplină decât cea pricinuită de ascensiunea tinerilor în ierarhia intelectuală și morală”). ■ Sunt prezenți cu grupaje de versuri Florin Costinescu, A.I. Zăinescu și Mara Nicoară. □ Sub genericul *A patriei cinstire*, versuri de Rodian Drăgoi, Corneliu Vadim Tudor, Dim. Rachici și Nicolae Lupu. ■ La Cenaclul revistei *Luceafărul* au citit versuri Roman Istrati și Marin Lupșanu. □ Din relatarea semnată *Cronicar*, aflăm că au luat cuvântul Grigore Hagiu, Dan Cristea, Nicolae Ciobanu și Nicolae Dragoș. □ Cronica de cenaclu este însoțită de versuri ale celor din protagoniști ai întâlnirii. ■ Ștefania Iovu „acoperă” proza ■ Spectacolul *Pisica de una singură* de la Teatrul „Țândărică”, alcătuit de Nina Cassian, care l-a adaptat pe Kipling și a oferit propria ilustrație muzicală, este semnalat, la cronica de teatru, de Marius Robescu. ■ La cronica de cinema, semnată *Cronicar*, se discută despre *Actorul de film*. Este amintită drama *Viața unei femei* de Aurel Baranga, piesă „cu rezonanțe puternice în actualitatea noastră moral-spirituală, un moment semnificativ în biografia literară a autorului.” De la interpretarea „memorabilă” a Marceliei Rusu – soția dramaturgului – în spectacol, o întrebare: „de ce această actriță (ca atâția alți actori de seamă ai teatrului nostru) nu a atras puternic atenția regizorilor noștri de film, nu a devenit ceea ce merită – o prezență populară pe ecranele cinematografice?” ■ *Acolo unde ți-e patria* se intitulează tableta cu care Constantin Stan își onorează deja tradiționala cronică radiofonică. ■ Absentează de la cronica plastică Grigore Hagiu, „înlocuit” de Radu Bogdan (*Meditații în fața unei statui*). ■ La *Ferestre*, Marin Sorescu publică poemul *Cântă Mitruța*, care va figura în *Cartea a doua* (1977) a ciclului *La Lilieci*. ■ Eugen Barbu pornește, la *Spirale*, altă *Prospectare*, propunând *Un nume nou: Constantin Ștefuriuc*. Prozatorul analizează cele două volume de versuri publicate de tânărul poet, *Aripa mea de soare* și *Desculți*, căpătate, după cum mărturisește, prin poștă. Remarcând calitățile acestei lirici, cronicarul strecoară o nuanță polemică: „Dintr-o scurtă prezentare a lui Ovidiu Genu care-l semnează încă din ‘69, deduc ușor ceea ce se observă încă de la prima vedere, prospețimea atât de rară a unui tânăr nealterat încă de osârdiile *făcătorilor* de cuvinte cu care atât ne-am obișnuit.” După ce reține „o strălucită demonstrație a posibilităților acestui poet ce bate tare în poarta de aur a consacării, cu o lance cu care pre mulți va popi”, cronicarul vestește unele tulburări ierarhice în istoria poeziei contemporane, văzute prin prisma volumului *O istorie polemică și antologică a literaturii române de la origini până în prezent*. *Poezia română contemporană*, tipărit de prozator cu un an în urmă: „Acum, la sfârșitul acestei «planete» de tânăr poet, anunț pe cei care au pătruns (prin meritele lor) în acel prim sanctuar al *Istoriei literaturii* noastre că-n *bloc-starturi*, iată, se pregătesc atleți noi ai versului, gata să-i întreacă cu un piept pe alții ce s-au uzat. Vor fi decăderi mari din rang, «vor fi mulți morți în oraș, iubito», pregătiți-vă, voi, ce stați confortabil în ramele voastre”

■ Protagonistul rubricii *Profil*, desfășurate de Mircea Iorgulescu, este Mircea Micu, căruia criticul îi scrutează atât poezia, cât și încercările romanești. În-tâietate are lirica: „Deși sentimentală în aparență, poezia lui Mircea Micu nu pornește de la emoție, ci o caută și o provoacă: lirismul său e lucid, rezultatul conștient al unui «program».” O îndeletnicire constantă a poetului sunt parodiile (de la o vreme își încredințează aceste creații chiar *Luceafărului*): „Parodiile lui Mircea Micu sunt mai puțin produse ale spiritului critic (și prin aceasta se și deosebesc de acelea ale lui Topîrceanu și Sorescu), cât exprimă plăcerea autorului de a compune în maniere felurite, afectând însă din prudență o atitudine ironică, cel mai adesea «prozaică»; dacă s-ar schimba «conținutul» propriu-zis al versurilor între «model» și «copie» s-ar face distincție cu dificultate.” *Profilul* scriitorului e întregit prin romanele *Patima* și *Semnul șarpelui*: „Părând «obiectivă», proza lui Mircea Micu are în realitate o motivație lirică, scriitorul evocând lumea unui sat ardelenesc într-o aburită perspectivă baladescă.” ■ La *Fragmente critice*, Eugen Simion publică prima parte a unui studiu consacrat literaturii sadoveniene, oprindu-se la câteva titluri care alcătuiesc proza postbelică a scriitorului. Criticul evidențiază faptul că Sadoveanu „n-a făcut ceea ce se cheamă *școală*, deși a avut și are încă numeroși imitatori. Aceștia reproduc limbajul vechi și muzical al cărților ignorând faptul esențial că limbajul (stilul) nu poate fi detașat în literatură de ceea ce el comunică. Limba lui Sadoveanu este un *dialect* aparte al limbii literare, farmecul lui durează cât durează lectura, dincolo de granițele cărții stilul ceremonios al eroilor pare artificial. Mulți prozatori, în special moldoveni, neînțelegând această dialectică simplă, au plâns în pagini congestionate de metafore aburoase suferințele țăranimii sau au descris frumusețea naturii, însă fără nici un ecou estetic. Influența pe care, indiscutabil, opera lui Sadoveanu a exercitat-o și va continua s-o exercite în câmpul literar românesc pornește din zona ei spirituală, acolo unde miturile se concentrează pentru a impune o viziune coerentă, originală a lumii.” ■ George Alboiu aduce, la *Opinii*, câteva *Glosse* polemice. Mai întâi, poetul dezavuează fenomenul care va deveni, peste un timp, datorită Juliei Kristeva, cunoscut ca intertextualitate: „*Poezie din poezie* nu este același lucru cu poezia livrescă, nici cu poezia poeziei. Pe când poezia livrescă înseamnă o interpretare a unor texte anterioare (este cauza manierei, unde textul ajunge să se reinterpreteze), poezia construită din poezie se reduce la o formă de parazitism liric. Poeții acestei categorii «împrumută» idei poetice, versuri, sintagme, de la poeți diferiți și le amestecă în jocuri proprii.” Autorul formulează chiar o opinie tranșantă despre „poezia din poezie”, care ar dezvălui „în ultimă instanță o impostură.” Altă nemulțumire exprimată de George Alboiu se referă la inapetența unor critici față de mituri: „Când istoria trece în poezie devine mit. De aceea e greu să-i înțelegi pe acei critici, din fericire puțini, care văd în mit o chestiune malefică. Aceiași critici sunt foarte sceptici când vine vorba despre folclor.” Sunt „selectați”, în sprijinul... mitului, mai mulți con-

frați: „Poeții adevărați au oricând intuiția mitului. Nu altceva se întâmplă în *Hiperboreea* (Nichita Stănescu), în *Umbria* (Adrian Popescu), în *Datoria* (Gheorghe Pituț), *[La] Baad* (Cezar Ivănescu), *Pustia* (Ioan Alexandru), *Văile Vegherii* (Marin Mincu), *Câmpul* (Gheorghe Istrate), *Peștera* (Paul Tutungiu), *Istmul* (Ion Mircea), *Apeiron* (Dinu Flămând) sau la poeții mai tineri, *Muntele* (Vasile Poenaru), *Acarnia* (Nicolae Mocanu).” Finalul le este dedicat criticilor: „Este de mirare cum critica nu observă niște lucruri simple și evidente, în timp ce se forțează să subțieze lucrurile deja subtile. Poate că orice critic ar vrea să dezvolte o direcție, punându-și la încercare subiectivitatea, dar nu sunt posibile atâtea direcții câți critici sunt. Este emoționant, totuși, să vezi cum critica deliberează, iar creatorii decid.” ■ Răspunsurile de la *Poșta redacției* sunt semnate *Interim*. ■ În grupajul *Din lirica sovietică*, Kaisin Kuliev, Iaroslav Smeliakov și Stepan Scipaciov, traduși de Geo Vasile. ■ Ultima pagină găzduiește, sub genericul *Contemporanii noștri*, o analiză laborioasă dedicată de Gheorghe Grigurcu poeziei lui Al. Philippide: „Înregistrarea stilistică philippidiană se face prin prisma imensității (teratologie a spațiului) care, dospind în fenomene, le acordă fluturări malefic-nevero și mile. Parcă abia determinate din haos (cuvântul apare cu un ecou expressionist-solemn), elementele se precipită într-o ordine vagă, într-un antropomorfism încă sălbatic, dominat de suflul preolimpic. O mitologie născândă își dibuie figurile și faptele, într-un uranism grăitor simțurilor (dereglate prin punerea în libertate a proporțiilor) în aceeași măsură ca și intelectului atras de mitul «întâiei plâsmuirii»” (*Treptele ascensiunii*). ■ La *Mapamond*, Dan Zamfirescu realizează un interviu cu Octavian Buhociu, titularul cursului de Limba și literatura română din cadrul Catedrei de Romanistică a Universității din Bochum. □ Între altele, oaspetele *Luceafărului* amintește conferințele ținute la Bochum de H. Mihăescu, Mihai Nasta, Marius Sala, Sorin Stati, Cicerone Poghirc, Ariton Vraciu, Liviu Rusu și Edgar Papu, precum și faptul că „în 1974, la inițiativa prof. Vladimir Drimba, trimis din țară ca lector la Univesritatea din Köln, s-a luat inițiativa întocmirii unui manual de română pentru germani, care să îmbine rezultatele experienței tuturor celor ce se ocupă cu predarea românei în Republica Federală Germania.”

[FEBRUARIE]

● **[„Albina”, nr. 2]** Numărul omagial dedicat centenarului nașterii lui Constantin Brâncuși reproduce numeroase lucrări, aforisme și fotografii inedite ale sculptorului. Pe prima pagină, Ion Bănuță îi dedică poezia intitulată *Fântâna lui Haret*, iar la pagina de artă, printre alte contribuții, Barbu Brezianu scrie despre *Domnișoara Pogany*, în timp ce Geo Bogza semnează o tabletă lirică ce se încheie astfel: „El este mai mult decât un sculptor, mai mult decât un artist de geniu. Este un demiurg. S-a născut la Hobița în 1876 și nu va muri niciodată.” □ La pagina de literatură, Dumitran Frunză selectează patru

fragmente „de o elevată frumusețe și sensibilitate” (*Sfinxul, Orfeu, Olimpul și Afrodita*) din recentul volum al lui Octavian Paler, *Mitologii subiective*.

● [„Amfiteatru”, nr. 2] Începând cu acest număr, redactor-șef în locul lui Nicolae Dan Frunteală devine Stelian Moțiu, Ion Cristoiu rămânând redactor-șef adjunct. □ Un eseu pe prima pagină, *Sensul antropomorfizării în arta lui Brâncuși* de Dan Opreșcu. □ Remarcăm articolul-program *Educație, cultură, artă*, semnat „Amfiteatru”, delimitând câteva trasee ale revistei pentru 1976, un preambul la Congresul educației și al culturii, dar și o rememorare a câtorva directive trasate de Nicolae Ceaușescu la *Plenara CC al PCR* din 3-5 nov. 1971, despre îmbogățirea și înfrumusețarea vieții spirituale. „Orice proces de educație devine automat un proces de asimilare și prelucrare a cuceririlor culturii în sensul cel mai larg cu putință, dar într-un scop bine precizat: acela al formării unei concepții despre lume corespunzătoare unui nou tip de conștiință implicat în realizarea primei societăți în care omul nu mai este exploatat și nu mai exploatează... Contribuția artei și literaturii, ca fenomene definitorii ale unui proces educațional realizat prin cultură, căreia îi sunt componente esențiale, este deosebit de însemnată. Referindu-se la funcția lucrărilor de artă tov. Nicolae Ceaușescu arată că omul, constructor al socialismului, trebuie să se regăsească în ele. «Nu avem nevoie de o artă care să poleiască cu aur realitățile, dar nu avem nevoie nici de o artă care să acopere cu noroi sau smoală aceste realități; avem nevoie de o artă care să fie suflet din sufletul poporului, să redea și greul și bucuria și visurile spre viitor ale oamenilor muncii, o artă izvorâtă din realitățile națiunii noastre, profund umanistă.» Propunând modele umane durabile, arta contribuie la desăvârșirea profilului moral al omului... Începând cu acest număr – în care cele trei eseuri despre *Poezia patriotică*, precum și întreaga pagină *Dialectica ideilor* reprezintă un punct de plecare – revista noastră va găzdui dezbaterile unor probleme de actualitate ale educației și culturii circumscrise realităților noastre contemporane.” □ Sunt publicate câteva tinere condeie ale Cenaclului bucureștean „Săgetătorul” înființat în 1967 sub egida Comitetului UTC București și inspectoratului școlar al Capitalei (inițiator prof. Tudor Opreș), fiind evidențiați aici Matei Vișniec, poezie și Liviu Papadima, proză (alte nume ale cenaclului: Doina Uricariu, Ioana Crăciunescu, Magda Cârneci, Dinu Adam). □ Același T. Opreș, în rubrica *Antologia debuturilor liceale*, dezvăluie debutul lui Laurențiu Ionescu-Delerei alias Laurențiu Fulga din 1934, în revista școlară „Crai nou” – cu poemul *Obsesie*. □ M. N. Rusu propune un eseu despre *Dialectica limbajului critic*, „câteva reflecții asupra evoluției limbajului criticii literare și a raportului care se creează între aceasta și concepția filosofică și estetică a criticului”: „Orice operă literară, izbutită sau neizbutită, deconspiră vrând sau nevrând nu numai individualitatea autorului, dar și climatul spiritual general în care ea s-a format ori s-a înscris, direcția, aspirațiile și tendințele unei colectivități. A gândi altfel înseamnă a sfida esența însăși a umanismului, care nu se afirmă decât în raport

cu tendințele și aspirațiile unei colectivități. Limbajul criticii literare, fără a-și trăda specificul lui interior, metodologiile lui «specioase», nu poate face abstracție de specificul și legile spiritualității noastre în general (se explică eșecul limbajului criticii dogmatice și sociologist vulgare care a ignorat specificul național al creației/ raportul dialectic care se întretese între diversele compartimente ale conștiinței culturale, estetice etc și ale conștiinței sociale, politice etc) Și este destul de trist a observa că, dacă în această bătălie pentru supremație între limbajul critic de sorginte filosofică sau care tinde spre un sistem științific, și limbajul impresionist, față de orice umbră de sistem, soarta bătăliei nu s-a decis încă, timpul istoric a dat câștig de cauză gândirii critice științifice. Literatura și o anume parte a criticii sale nu este mai puternică ca însăși realitatea și dialectica vieții. Dacă nu cumva chiar rămasă în restanță, oricâte eforturi de schimbare și adecvare ar face la terminologiile de ultimă oră. În fond, inadecvarea în substanță la un anumit fond de gândire românească determină și caducitatea actului critic. *Problema rămâne deschisă.* □ *Colocviile critice* ale lui Marin Mincu se opresc la portretul lui Mihai Ungheanu. □ *Cenaclul literar „Amfiteatrul artelor”* i-a debutat în luna ianuarie 1976 pe Valeriu Hristescu, Viorel Horj, Vasile Bardan, Radu Călin Cristea – poezie, cat și pe prozatorul Constantin Antonescu. □ Versuri de Domnița Petri, Marin Constantin, Gabriel Chifu. □ Un alt nume liric nou la rubrica *Primele*: Vivi Anghel. □ De reținut și prima colaborare la „Amfiteatru” a unui tânăr prozator: Ioan Groșan, cu schița *După pești*. □ În rubrica intitulată *Comentar*, Ion Cristoiu menționează în *Camil Petrescu și posteritatea* apariția *Notelor zilnice 1927-1940* la Ed. Cartea Românească, iar Dinu Flămând și Dan Mutașcu prind în scurte recenzii volumele lui Florin Mugur, *Cartea numelor*, Ed. Cartea Românească, 1975, respectiv *Mitologii subiective* de Octavian Paler, Ed. Eminescu. ■ O cronică literară de M. N. Rusu comentează volumul lui Ioan Alexandru, *Imne*, antologia de la Ed. Eminescu alcătuită de autorul însuși – un *poeta vates* a cărui operă „nu poate fi concepută în afara unui înalt sentiment al dragostei de țară.” „Așadar, după 10 ani de când Ioan Alexandru publică acest gen de poezie, putem spune că efectul ei social și estetic este sensibil. Că, fără a scrie o poezie politică în sensul ocazional al termenului, prin lirica sa, Ioan Alexandru a contribuit – ca și Ion Gheorghe sau Nichita Stănescu, în termenii lor proprii – la întreținerea și educarea în rândurile cititorilor a unui sentiment al istoriei patriei noastre, firește cu mijloacele poeziei patriotice de bună calitate. Dar, înainte de a fi programatică, poezia lui Alexandru a fost și este *doar poezie*, și este de datoria criticii să-i descifreze și aprecieze poetica prin care se exercită...” □ Al. Piru promovează în *Cartea de debut* opul lui Vasile Diaconescu, *Scripturile române*, Ed. Albatros, 1975. ■ Grupajul *Poezia patriotică* devine practic o dezbatere despre dimensiunile și aspectele contemporane ale poeziei patriotice românești, în deschiderea discuției pronunțându-se deținătorii premiilor de critică ai revistei „Amfiteatru” pe 1975, Lucian Alexiu, *Lirica socială și con-*

crarea tradiției (despre influențele poeziei lui Nicolae Labiș asupra urmașilor săi lirici din anii 60), Constantin Sorescu, *Mitul și poezia patriotică* (regenerarea lirismului prin apariția generației șaptezeciste – Dan Verona, Dinu Flămând, Dan Mutașcu, Adrian Popescu, Horia Bădescu, Ion Mircea) și Mihai Dinu Gheorghiu, *Descrierea temei* – prezentând poezia patriotică „atât ca act cultural cât și ca temă, subsumându-se inventarului tematic mai mult sau mai puțin restrâns al unui fenomen liric dat” (sunt discutați alți tineri poeți considerați reprezentativi *la temă*: Veronica Galiș sau Dinu Adam, marșându-se pe aceeași influență labișiană asupra generațiilor șazeciste și șaptezeciste). □ Poeme de Eugenio Montale, în traducerea (și cu prezentarea autorului) lui Paul Emanuel. □ Un eseu de Andrei Ionescu: *Mario Benedetti și comandamentul angajării*. □ *Portrete din viitor* de L. Ulici îl prinde în ramă pe Ion Lotreanu. □ La secțiunea de *Poezie* – sfaturi către cititorii care trimit versuri redacției, un *Nu* dinspre Constanța Buzea adresat „poetului” Michael Hăulică.

• [„Argeș”, Anul X, nr. 1(103) / februarie; conține 4 numere; format tipografic A2; 16 pagini. Pe frontispiciu: *Revistă social-culturală a Comitetului județean de cultură și educație socialistă, editată de ziarul „Secera și Ciocanul”*] În *Tableta*, Ștefan Aug. Doinaș semnează *La nașterea Geniului*: „A scrie despre Eminescu în fiecare an, la jumătatea lui ianuarie, nu mai e de mult un simplu act de pietate culturală, ci un gest aproape magic, un adevărat rit al însămânțărilor poetice de primăvară. Ciclic, dincolo de întoarcerea mecanică a calendarului, timpul ne solicită de pe pragurile sale miraculoase înnoite, oferindu-ne nașterea Geniului ca o sublimă sărbătoare a spiritului românesc.” □ Paul Everac, cu titlul *În fiecare noapte, în fiecare zi*, publică un eseu pe teme argeșene. □ În *pregătirea Congresului educației politice și al culturii*, Alexandru Popescu, președinte al Comitetului județean pentru cultură și educație socialistă Argeș, scrie despre *Eficiența actului cultural*. □ În același context redacția revistei publică articolul de fond „*Trăim în miezul unui ev aprins.*” □ Sunt publicate o serie de poezii semnate de Traian Reu, Mihai Minculescu, Maria Constantinescu-Pitești și Tudor Diaconu. □ Ovid D. Dumitrescu publică un articol omagial intitulat *Spiru C. Haret. 150 de ani de la naștere*. ■ În *Cronica literară*, S. I. Nicolaescu prezintă volumul lui Al. Piru, *Poezia românească contemporană 1950-1975*: „Simpla lectură a lucrărilor de istorie literară, publicate până acum de Al. Piru, creează senzația exhaustivului, a efortului epuizării surselor, a judecăților de necontestat. Al. Piru a avut pretenția să reprezinte în anii din urmă cuvântul de ordine, exprimat decis și fără speranța replicii. Și, incontestabil, oricâte articole în replică au apărut, adevărul este unul singur: cărțile sunt citate și citite și, până la apariția altor sinteze, promise cu entuziasm de către istoricii literari, rămân singurele la care cititorul se adresează cu precădere. Anul trecut, Al. Piru a avut tăria să adune, între copertile a două tomuri, foiletoanele publicate de mai mulți ani în presă, consacrate literaturii celei mai recente. Ambiția este mare și plină de riscuri

cunoscute, dar proiectul în sine amintește de unele opere singulare nu numai în literatura română ci și în cea străină. „O istorie vie a literaturii” nu publică oricine, refuzând riscul izolării de confrății proprii, decât dacă are tăria unui profesionist onest și nu renunță cel puțin la câteva criterii esențiale, „cazul” Eugen Lovinescu rămânând clasic în literatura română. G. Călinescu a simțit nevoia să integreze literatura contemporană lui într-o amplă structură, aproape justificativă. Exemple recente nu se mai pot cita decât cu excepția unor sinteze pe genuri, uneori învechite, nu prin penetrația judecăților, ci prin lipsa evidentă de perspectivă. Deci o primă concluzie care se poate emite în ceea ce privește „Poezia românească contemporană” este aceea că reprezintă, deocamdată, un unicat. Importantă ni se pare discutarea, cât de sumar, a principiilor adoptate de către autor. Cele două prefețe cuprind în general puncte de vedere judicioase, dar tot atât de valabile, în principiu, pentru orice istoric lite rar profesionist. Ceea ce ne-a surprins a fost eludarea criteriului estetic din judecarea autorilor, eludare care, după cum vom încerca să arătăm are consecințe nu dintre cele mai favorabile. Pe Al. Piru îl interesează – și integrează ansamblului – autori după debutul în volum, criteriu care, mai ales în cazul poeziei, nu se dovedește totdeauna cel mai redutabil. Astfel, el nu deroghează de la principiul ordonator al „unui tablou al literaturii române contemporane din ultimul sfert de veac.” Dar literatura nu este numai un tablou, ci ceva mai mult. [...] Și totuși, unde se află motivul pentru care cititorul parcurge cu interes real cele două volume? „Cheia” ne-o oferă criticul însuși: „Năzuim a informa pe cititor – ni se spune în prefața volumului al doilea – cu sinceritate și în spiritul adevărului, așa cum ni-l reprezentăm (s.n).” Fiind vorba de un tablou poetic contemporan, oricare cititor onest nu poate indiferent dacă-i acceptă sau nu punctele de vedere – să nu aprecieze în formația (s-au făcut unele „descoperiri” privind erori nesemnificative în context), buna credință și, la urma urmelor, pasiunea în găsirea câtorva linii esențiale ale acestui fenomen dinamic, plin de surprize, care este poezia. Orice cititor atent își dă seama că va urma depășirea firească a momentului descriptiv, realizat de Al. Piru, prin pătrunderea mecanis mului intim al creației, a fluxului poetic constant în literatura română – egalabil cu puține sincope – cu cel european. În același spirit, cele două volume de „Poezie românească contemporană” vor rămâne instrumente de lucru de neînlocuit, asupra unei perioade controversate, pline de căderi zgomotoase dar și de sublime înălțări.” ■ Nicolae Oprea scrie despre *Geneza și poezie*, o discuție pe această temă ce conține, în a doua parte, o succintă prezentare a volumului omonim al lui Marin Mincu: „Un subiect delicat, generator, prin supralicitare, de confuzii în plan estetic, se referă la problema generațiilor poetice. Discuțiile în contradictoriu, dezbaterile prelungite pe această temă reclamă, în ultima instanță, labilitatea conceptului ca atare. Este, paradoxal, conceptul foarte des invocat, dar încă nelămurit, folosit, am putea zice, „după ureche.” Situația aceasta s-a născut în mare măsură datorită nestă-

torniciei criteriilor definitorii. Critica actuală, resimțind superficialitatea criteriului biologic în delimitarea generațiilor, apelează cu ușurință la alte criterii nerestricțive, dar declanșatoare de excese în sensul unei idei de generație „nețârmurită.” Fenomenul, explicat la timpul său de Tudor Vianu, al solidarității creatoare, a creat premisele speculațiilor de tot felul pe mar ginea „generației de creație.” Riscul exagerărilor în această direcție era inevitabil. Putem vorbi astăzi despre generația lui Eminescu și despre eminescieni, dar ne vine greu să admitem, de pildă, o generație Dan Laurențiu. Chiar termenul de „generație spontană” acreditat adesea spre a defini direcția lirică, fertilă, de altfel, inaugurată de Labiș în poezie, apare contradictoriu. [...] O dovadă concludentă în sensul urmărit ne-o oferă ultima piesă adăugată la co mentatul „dosar”: volumul lui Marin Mincu, *Poezie și generație* (1975). El ilustrează cazul tipic de confuzie valorică prin grația ideii de generație.” □ S. I. Nicolaescu publică o analiză a mitului *Meșterului Manole*. □ În *Coloane la Epopeea patriei* sunt publicate o serie de poezii „transpuse în vers de Miron Cordun” din *Memorialele* lui Vasile Pârvan. ■ Mihai Diaconescu abordează *Teoria specificului național* publicând o serie de *Premise*. □ N. Braniște realizează un portret literar dedicat poetei Otilia Nicolescu. ■ În *Bibliografie*, S. Inic prezintă volumul lui Laurențiu Ulici, *Prima verba*: „O sută unsprezece debutanți sunt adunați între copertile acestui volum – prozatori, poeți, reporteri, dramaturgi, critici, istorici literari – toți „judecați” cu o iubire sinceră a acestei arte, cu hotărârea de a găsi mai degrabă diamantul prin în lăturarea sterilului. Deci, o „critică de susținere” în cel mai curat sens al acestei expresii, critică, de care au beneficiat, în momentele importante, toate generațiile de scriitori. Ideea că un creator se impune singur are în ea tot atâta adevăr cât și risc. În măsura în care o modalitate poetică, o generație literară își vor căuta drumul vor avea nevoie de o astfel de critică, aptă să trezească și să mențină în interesul publicului cititor. Nimic mai ris cant decât un debut consumat într-un anonim stânjenitor.” Tot el prezintă și romanul lui Mihai Sin, *Viața la o margine de șosea* Dan Rotaru prezintă volumul de versuri al lui Traian Iancu, *Să iubim ce-i de iubit* (C.R.). Constantin Dumitrache scrie despre volumul lui Lucian Avramescu, *Poeme*; C. Dimitrie despre Vasile Crețoiu, *Sub luminile rampei*, iar Emilian Bogdan despre *Epopeea Transfăgărășanului* de Romulus Lal. Seria este încheiată de prezentarea lui Gheorghe Soare dedicată *Micii enciclopedii de figuri de stil* realizată de Gh. N. Dragomirescu (Ed. Științifică). □ Este publicat un fragment din romanul *Cântăreața cheală avea perucă* de Marin Ioniță. □ În *Scriitorii se confesează*, cu titlul *Mihai Moșandrei la 80 de ani*, Dan Rotaru publică un interviu cu acesta □ S. I. Nicolaescu prezintă volumul lui Paul Everac, *Încotro merge teatrul românesc?*: „Valoarea cărții stă în credința autorului ei în arta pe care o slujește cu devotament de mulți ani, și putea fi scrisă numai de către un om care și-a confundat viața cu arta sa Și acesta se numește Paul Everac.” □ În *Argeș magazin*, rubrică realizată de Dan Ovidiu, sunt publicate o serie de

noțițe în care se detaliază la ce lucrează în momentul de față autori precum Ion Bănuță, Miron Cordun, Ludmila Ghițescu, Otilia Nicolescu, Horia Zilieru. □ În *Teatru. Film. Muzică. Plastică* Dan Giurea prezintă *Armistițiul cu diavolul* și *Amurgul unui cocor* de Junji Kinoshita. ■ Este publicat un fragment din romanul lui Peter Neagoe, *Sfântul din Montparnasse*, cu o notiță de prezentare semnată de Traian Garduș.

● [**„Cinema”, nr. 2**] „Un film despre Eminescu înseamnă un foarte așteptat act de cultură. Un act de cultură, dar și de forță și îndrăzneală artistică: înaltul vis al Luceafărului era greu de restrâns la dreptunghiul unei imagini concrete. Era nevoie de o anume apropiere, de o vibrație anume, de o viziune anume care să nu sfarme vraja poeziei, ci s-o prelungească din cuvânt în imagine, cu gestul firesc al curgerii apelor în alte și alte ape. Este, cred, lucrul cel mai de preț pe care l-a dobândit acest film, scris și comentat de către un poet de nobilă marcă: Vasile Nicolescu”, scrie Eva Sârbu în scurta recenzie intitulată *Eminescu „în planul galactic și în cel terestru.”* □ Sunt comentate filmele *Singurătatea florilor* (cu un scenariu de Octav Pancu-Iași, după o idee de Teodor Mazilu) și *Dincolo de pod* (după romanul *Mara* de Ioan Slavici). □ „Camil Petrescu susținea undeva că prima calitate a unui artist autentic este puterea de a fi obsedat de un singur țel estetic, de a nu se lăsa pradă risipirii. N-avea încredere în artiștii care se încăpățâneau să rezolve toate dilemele, îi erau mai apropiați cei care se dedicau uneia singură”, își deschide Teodor Mazilu tableta lunară, scriind despre rolul Dragăi Olteanu din filmul *Patima* (după o nuvelă de Petru Vintilă). Radu Cosașu, de asemenea, își dedică rubrica din numărul curent aceluiași film. □ Scriind la rubrica sa lunară despre cea mai recentă versiune cinematografică după *Cei trei mușchetari* (sic!), Nina Cassian susține că „sunt opere, adesea de valoare inegală, care însă incită în egală măsură la reluări, interpretări, versiuni etc. O capodoperă în continuă și inepuizabilă mișcare ca *Hamlet* va stârni cu siguranță, pe un timp imprevizibil, efervescența creatoare [...]”

● [**Convorbiri literare, nr 2**] Constantin Coroiu consemnează *interviul cu George Lesnea*: „- *Vă considerați, stimate maestre George Lesnea, un poet tradiționalist?* – Mă simt un poet legat de tradiția poeziei românești. Poate nu chiar tradiționalist. Tradiționalismul însuși a evoluat. O seamă de poeți ca Philippide, Beniuc și-aș îndrăzni să spun – și eu vin din tradiția, dar sunt moderni. În fond ceea ce ne interesează este calitatea poeziei de oricând. Poezia tradițională – ca să-i spunem așa – a evoluat, a mers în timp mai departe. Eu sunt un poet care a studiat foarte mult arta și tehnica poetică. Și le studiez în continuare. De asemenea, limba Cunosce aproape toate posibilitățile de a rima Baudelaire spunea că trebuie să cunoști posibilitatea de a face rime. Eu cam cunosc asta – *După câte îmi spuneți, trag concluzia că puneți la baza creației poetice o anumită știință...* – ... Și tehnica Eu cred că poezia, în genere – și asta nu-i numai părerea mea – este o geometrie, este o știință. Nu e o știință mate-

matică, așa cum afirmă unii, deși se apropie pe undeva de matematică. În orice caz, cu geometria se aseamănă în mod sigur. – *De altfel, literatura – după cum știți – a devenit obiect de cercetare, de studiu cu metode matematice. Poezia lui Ion Barbu a fost studiată astfel.* – Da, am auzit, dar mi se pare că nimeni n-a făcut un studiu matematic asupra poeziei lui Eminescu, care e mai important decât Ion Barbu. Sau asupra poeziei lui Ion Pillat, care, după mine, și el e mai important decât Ion Barbu. Dacă știința poeziei lui Barbu era mai rafinată, inspirația lui nu era adâncă. – *L-ați cunoscut pe Ion Barbu?* – L-am cunoscut într-o tovărășie dintre cele mai plăcute: Ionel Teodoreanu, Păstorel, Oscar Han – pictorul și eseistul – și mai erau și alții. Erau niște convivi interesanți. Pe atunci gloria lui Ion Barbu era ceva mai mică... [...] – *Revin: pe cine și cu ce a impresionat poezia dumneavoastră la începuturile ieșirii ei în lume?* – Demostene Botez mi-a spus că pe Ibrăileanu l-a impresionat la mine o limbă literară formată și faptul că găsesc totdeauna forma cea mai nimerită pentru exprimarea unui sentiment. Eu, poate știți, am început să scriu destul de târziu. După «Gândul nostru», am publicat la «Bilete de papagal» și «Gândirea». Apoi la «Viața românească». – *Care sunt criticii mai importanți care au scris bine despre Dumneavoastră?* – Ibrăileanu mi-a spus când era bolnav că îi pare rău că nu mai poate scrie despre mine. Au scris mulți despre mine. De exemplu, Șerban Cioculescu. M-a apreciat foarte mult Tudor Vianu, care admira Moldova ca sursă de talente, de spiritualitate. Oricum, s-au ocupat mulți de poezia mea, și mai buni și mai răi Asta îmi amintește un fapt. Era aici la Iași, pe vremuri, cineva care colecționa toată presa din România și care îmi dădea toate cronicile referitoare la poezia mea Au fost mii de cronici. A scris și Nicolae Iorga. Cred că și el este oleacă de critic. Și Perpessicius” ■ *La Critica poeziei*, Daniel Dimitriu prezintă *Trei poeți*. □ Al. Căprariu: *Mica autobiografie* (Eminescu, 1975): „Franchetea, spuneam, nu i se dezmente niciodată. Elegiacul rămâne același spirit căruia nu-i fuge pământul de sub picioare și care, sănătos, sfătuiește pe cei din jur... *Mica autobiografie* e, în cele din urmă, o «carte de înțelepciune», care evită sentințele și didacticismul, dar care nu se sfiește să afirme sau să conteste în numele unui bun-simț aproape cartezian.” □ Aurel Rău: *Micropoeme* (Dacia, 1975): „Ciclul titular al cărții, primul, ambiționează o lirică severă, filtrată insistent, ostilă oricărui imagism parazit. Concentrând forța de expresie pe spații mici, poetul vizează deci mărirea «presiunii» lirice, astfel spus tinde spre un laconism foarte eficace pe linia expresivității. În plus, fiecare piesă nu se vrea un segment dintr-un presupus întreg, ci întregul însuși concentrat la esențial.” □ Victor Felea: *Cumpăna bucuriei* (Dacia, 1975): „Sensibilitatea reflexivă și traumatizată nu obosește a se divulga ca atare și de foarte multe ori a făcut-o cu ostentație și fără acoperire în emoție. După cum ideea că poetul este sclavul unei iluzii a fost întotdeauna în prim plan, ducând la nevinovate exaltări și la un fel de frenezie bovarică în dese rânduri retorice și lipsite de adâncime.” ■ *De Eugen Barbu: romancier și nu-*

velist se ocupă Val. Condurache. □ *Incognito* (Albatros, 1975): „Notabil pentru calitatea galeriei de portrete și pentru riguroasa reconstituire a epocii, romanul *Incognito* nu se ridică la înălțimea principalelor realizări ale lui Eugen Barbu. Cartea merită atenția datorată oricărei scrieri aparținând unui mare romancier, cel puțin pentru motivul că luminează în alt chip procedee și teme care revin constant în opera sa.” □ *Miresele* (Minerva, 1975): „Cea mai bună nuvelă a volumului e *Bătrâna*, care amintește, prin sentimentul acut de sincopă a timpului și prin împrejurările stranii, de unele din povestirile lui Buzzati. Originalitatea nuvelei, e, însă, în afara oricărei discuții.” ■ Al. D. descoperă în Nicolae Manolescu: *Un Critic de excepție*: „Urmărind cu insistență fenomenul literar contemporan, proiectându-l în cuprinsul unei viziuni largi, promovând o conduită consecventă, Nicolae Manolescu s-a pronunțat despre cvasitotalitatea scrierilor din ultimele decenii. Peste toate, Manolescu a reușit să transforme cronica într-o tribună a opiniilor în primul rând critice, prin asumarea responsabilităților morale pe care le presupune (când se va hotărî să-și adune sistematic cronicile, faptele vor apare cu mai multă claritate). Este principalul titlu care l-a împus ca autoritate critică, încât, admirat ori contestat, e citit totdeauna cu interes și atenție, pentru că opinia sa contează.” ■ Mirela Roznoveanu meditează la *Visurile Cătălinei*: „Epica *Luceafărului* indică cu claritate prin succesiunea evenimentelor ei o dramă de cunoaștere figurată prin intermediul feminității. Printr-o supradimensionare halucinantă a eului feminin, se construiesc visurile de mărire intelectuală ale Cătălinei. Astrul de pe firmamentul ceresc măsoară, prin depărtarea sa cosmică, cosmicele ei năzuinți. Imaginile regale ale fecioarei și ale lunii sunt convocate ca unice repere ale comparației cu cea mai orgolioasă idee despre sine.” ■ Const. Ciopraga continuă studiul: *Împotriva singurătății*: Miron Radu Paraschivescu (II): „Noile volume de după război (care vor forma obiectul unor viitoare interpretări), adaugă noi elemente la capitolul Miron Radu Paraschivescu. Adăncesc și consolidează o atitudine. *Laude și alte poeme* (1953), *Versul liber* (1965), sunt titluri larg cunoscute, indicând realități legate de cadrul României socialiste.” ■ Al. Călinescu face *Explorări caragialiene*: „Se mănâncă și se bea mult în schițele și poezierile lui Caragiale, și niciodată fără rost. Fără rost în plan epic, se înțelege. Există întotdeauna o motivare a ospăturilor, mai mult sau mai puțin pantagruelice, și a libațiunilor, după cum, pe de altă parte, ele au un rol foarte important în trama epică. Faptul este explicabil și prin aceea că berăria și cafe-neaua reprezintă un loc privilegiat în opera lui Caragiale, un loc de întâlnire, de discuții, un loc în care se fac, se consolidează sau se desfac prietenii, în care se scriu reportaje senzaționale și se pun la cale mari manevre politice, – pe scurt, un decor care, pe lângă funcția sa epică, contribuie în chip hotărâtor la crearea aceluia univers specific, inconfundabil, al prozei caragialiene.” ■ Adrian Marino reflectează la *Conștiința ideologică și conștiința literară*: „Tendința oricărei ideologii este de a scoate în evidență – polemic – conținutul

ideologiei adverse, de a o «demasca». În același timp, orice ideologie (explicită sau implicită), tinde să transforme toate celelalte ideologii (explicite sau implicite) din heterogene în omogene, să le confere propria sa unitate și coeziune. Conștiința ideologică de ambele categorii poate fi sistematică sau fragmentară, integratoare și selectivă, și astfel scriitorul să «preia» doar o parte dintr-un ansamblu ideologic. Formele spontane ale ideologiei sunt, în general, identice, indiferent de conținutul lor.” ■ Mircea Iorgulescu continuă studiul despre *Prozatori noi (II)*: „Compoziții corecte și metodice, putând părea chiar abile prin rezolvarea unor dificultăți impuse, prozele din prima carte a lui Mihai Sin vădeau o bună deprindere a tehnicii narațiunii sugestive ce-și scot efectele dintr-o austeritate voită, analiza și comentariul fiind înlăturate pentru a se mări densitatea epică. Urmărirea imprevizibilului psihologic se prefăce însă într-o simplă deliberată provocare de surprize și toate povestirile se sfârșesc prin răsturnarea premiselor.”

● [„Echinox”, an VIII, nr. 1-2 ; Revistă studențească lunară de cultură, organ al Consiliului Uniunii Asociațiilor Studențești din Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj ; format A3, 24 pagini, din care două în germană și două în maghiară ; Colectivul de redacție: Ion Pop – director; Marian Papahagi – redactor șef; Ion Vartic – redactor șef adjunct; Vasile Muscă – redactor șef adjunct; Ioan Moldovan – secretar general de redacție; Egyed Péter – rEd. resp. pag. în limba maghiară; Georg Aeschl – rEd. resp. pag. în limba germană; Aurel Codoban; Ștefan Borbély; Ion Cristofor; Ioan Groșan; Aurel Pantea; Petronella Pantiș; Ion Pecie; Gheorghe Perian; Virgil Podoabă; Augustin Pop; Ion Simuț; Szöcs Géza; Radu G. Țeposu; Alexandru Vlad. Colegiul de redacție: Mircea Baciuc; Mihai Bărbulescu; Alexandru Cistelecan; Mircea Constantin; Florin Creangă; Ion Cristoiu; Dan Damaschin; Ștefan Damian; Ion Maxim Danciu; Nicolae Diaconu; Dinu Flămând; Gaál György; Mircea Ghițulescu; Adrian Grănescu; Constantin Hârlav; Vincențiu Iluțiu; Al. Th. Ionescu; Bernd Kolf; Valentin Lepădatu; Călin Manilici; Ion Marcoș-Livian; Andrei Marga; Ion Mircea; Peter Motzan; Ovidiu Mureșan; Constantin Mutică; Némethi Nagy Elisabeta; Nicolae Oprea; Ioan Peianov; Al. Pintescu; Petru Poantă; Gheorghe Pogan; Adrian Popescu; Ionel Reghini; Rostás Zoltán; Marcel Constantin Runcanu; Vasile Sav; Werner Söllner; Virgil Suciu; Aurel Șorobetea; Eugen Uricaru; Liviu Zăpârțan] Este un număr consacrat artei lui Brâncuși și geniului său în sculptură, ca atare editorialul și o serie de articole comemorative sau interpretative, din cuprinsul numărului, sunt concepute în acest sens: Gaétan Picon – *Brâncuși, o perfecțiune deschisă*, Ion Pop – *Imagini dintr-un atelier*, Dan C. Mihăilescu – *Esența zborului*. ■ Prima cronică literară aparține lui Gheorghe Perian și este dedicată cărții lui Ion Negoițescu, *Engrame* (Ed. Albatros, 1975) din care decupăm un fragment: „*Engramele* lui Ion Negoițescu sunt semnificative, deci, în primul rând pentru

temperatura ambianței literare actuale și pentru modul de viață spirituală al criticului. Din articolele cuprinse în aceasta secțiune a cărții poate fi ușor descifrată o conduită critică. Autorul reia în scris propensiunea pictorilor de a-și face autoportretul în atelier. Însemnările sunt niște instantanee care îl surprind în haine de lucru vorbind familiar, nestudiat. Semnele elaborării sunt minime.”

■ A doua cronică, a lui Virgil Podoabă, se referă la poezia lui Petre Stoica din volumul *Trecătorul de demult* (Editura Eminescu 1975) : „Fără îndoială o carte bine făcută și viitoarele posibile apariții editoriale ale lui Mihai Sin, sperăm, vor menține starea de alarmă a cititorului în fața talentului său“.

■ Poezia este semnată de Ioan Moldovan și Viorel Mureșan. Proză amplă, stufoasă, de Ioan Radin, *Șapte file dintr-un jurnalintim*. ■ Ioana Em. Petrescu îl relevă pe Gr. Alexandrescu, pe „acest visător lucid”, drept peregrin, analizând *Memorialul de călătorie* al fabulistului, o împerechere de „satiră iluministă” și de „meditație asupra umanității.” ■ Despre fantasticul prozelor lui Laurențiu Fulga (din volumul *Straniul paradis*, C. R., 1975), dezbate Ion Pecie în articolul *Aura clasică* : „Laurențiu Fulga e un însetat de puritate, cu oroare de banal, orgolios în a-și popula lumea cu tipuri reprezentative, patetic mai mult decât lucid, având nostalgia idealului în mare măsură decât a realului.”

■ Criticul Petru Poantă revine în paginile revistei cu un fragment dintr-un studiu mai mare intitulat *Poezia lui G. Coșbuc*. ■ Tot de memorial de călătorie e vorba și în articolul lui Mircea Muthu, *Camil Petrescu și Orientul* unde se dezbate cuprinsul unei cărți de amintiri de călătorie, *Rapid-Constantinopol-Bioram* (Cartea Românească, 1933 și Dacia, 1974). ■ În cadrul rubricii „vitrina”, sunt recenzate o serie de cărți ale actualității dintre care reținem: O.W. Cisek, *Tătăroaica* (recenzentă: Adriana Amza), Mihai Sin, *Viața la o margine de șosea* (recenzent: Aurel Pantea), eseul lui Radu G. Țeposu la cartea lui Ion Pulbere, *Literatura barocului în Italia, Spania și Franța* și analiza poeziei lui Dan Damaschin, „o voce inconfundabilă în cadrul poeziei echinoxiste” de către Nicolae Oprea. ■ C. Manilici ne aduce în actualitate o „poetică a anti-poeticului” la *Craii de Curtea-Veche*, în timp ce Ștefan Borbély ne întoarce atenția spre universul poetic al lui Rilke, *Sonetele către Orfeu*. ■ Ion Vartic abordează un subiect comparatist și de filiație tematică între Ibsen și Thomas Mann: *Adrian Leverkühn urmașul constructorului Solness*. ■ Continuă, la rubrica „arhivă”, dezvăluirea corespondenței lui Emanoil Bucuța cu Ion Breazu (publicate de Mircea Curticeanu). ■ Este anunțată decernarea premiului Herder lui Nichita Stănescu pe anul 1975, fiind precedat de încă patru laureați ai aceluiși premiu, și anume: T. Arghezi, Al. Philippide, Z. Stancu și E. Jebeleanu. ■ Mircea Anghelescu traduce din Abd-al-Wahhab Al-Bayati, un poet irakian contemporan.

● **[„Familia”, nr. 2]** *Mesajul adresat de Tov. Nicolae Ceaușescu revistei „Korunk”, la 50 de ani de la apariție*, nefiind uitat în acest moment de sărbătoare unul dintre fondatorii publicației marxiste de artă și de cultură –

scriitorul Gaal Gabor. □ *Gândul și fapta*, un articol de prima pagină, semnat „Familia”, reia bilanțul prezentat de tov. Ceaușescu la *Congresul consiliilor populare județene și al președinților consiliilor populare municipale, orașe nești și comunale*. „Cu gândul și fapta mereu împreună, poporul nostru dă o pildă plină de lumină lumii întregi, de ceea ce este o nouă societate, cu un dinamism ce generează prin el însuși un umanism plenar. Secretarul general al partidului a indicat că în întreaga activitate de formare și educare a omului nou, de ridicare a conștiinței socialiste a maselor, mari răspunderi revin institutelor de cultură, uniunilor de creatori, literaturii și artei, chemate să contribuie la afirmarea, în forme specifice, a concepției înaintate despre lume și societate a partidului nostru în viața întregului popor. Congresul educației politice și a culturii ce va avea loc în mai, anul acesta, va constitui o vastă tribună de dezbateră a întreg ansamblului de probleme și aspecte pe care o atare complexă activitate îl implică și îl impune.” □ *Câteva gânduri despre Brâncuși*, din opera unor Lucian Blaga, Petru Comarnescu, Henry Moore, Jean Arp și James T. Farrell. □ Versuri de Dorin Sălăjan, Cristina Tacoi, Domnița Petri. □ Traian Blajovici – un omagiu adus lui Spiru Haret. □ Eseuri de Traian Herseni, *Dinamica sensurilor* și H. Wald, *Demnitatea calamburului*. □ *Cente narul Brâncuși* este surprins de Coriolan Gheție în *Bucuria pură*, și în versuri de Gabriela Hurezean. □ Al. P. Covaci redescoperă *Un scriitor german din Zabranii*: Adam Muller Guttembrun. □ Mihai Nadin se referă la preocupările teoretice ale lui Radu Stanca, în *Aforismul*. □ Piesa uitată (și „regăsită” de V. Silvestru) este *Puiul de lup* de Lucreția Petrescu, 1931. □ *Botoșani, 15-18 ianuarie 1976, un act de cultură – Zilele de teatru Eminescu*, relatate de Constantin Paiu. În cadrul manifestărilor, spectacolul-lectură *Eminescu la Viena* de Stelian Vasilescu, spectacolul *Călin Nebunul*, colocviul cu tema *Teatrul lui Eminescu* (participanți: Ion Olteanu, Lucian Valea, Ionuț Niculescu, Valentin Silvestru), evenimentul central fiind premiera absolută a fragmentului dramatic *Decebal*. □ Versuri de Miron Blaga, Arcadie Donos, Ana Selenia, Ana Sireteanu, Gabriel Stănescu, Ion Evu. □ *Jorge Guillen* – prezentarea autorului și traducerea câtorva poeme sunt realizate de Șt. Aug. Doinaș.

● [**„Presa noastră”, nr. 2**] Revista continuă suita punctelor de vedere privind stilul jurnalistic, grupate sub genericul *Cuvântul potrivit la locul potrivit*. Participă: prof. univ. Boris Cazacu, membru corespondent al Academiei, cu *Presa și limba literară*: „În lumina reflecțiilor de mai sus, acțiunea întreprinsă în publicistica noastră în vederea cultivării limbii este salutară. Pentru ca intervenția ei să fie într-adevăr constructivă și eficientă, este necesar ca ea să contribuie la cunoașterea normelor unei limbi corecte și expresive și, mai ales, să le aplice în practica scrisului cotidian.” □ prof. Mircea Handoca, *Mult e dulce și frumoașă*: „Am urmărit cu viu interes discuția pe care a organizat-o ziarul «Scânteia», cu privire la felul cum scriem și cum vorbim românește. De aceea, o dezbateră asemănătoare, inițiată acum de revista «Presa noastră» mi se pare

deosebit de oportună [...] Ca profesor de limba română la liceul D. Bolintineanu din București pot afirma că toți care învață pe băncile școlii generale, în licee sau în facultăți vin în contact, zi de zi, cu o publicație de profil (ziar sau revistă) din paginile căreia desprind, odată cu noi informații și cunoștințe, și noi modele de exprimare pe care, adesea, le însușesc aidoma [...] Lucrările bune dobândite de tinerii cititori ai presei sunt vizibile la orele de limba și literatura română, când elevii demonstrează că posedă un vocabular bogat și cunoștințe suplimentare de specialitate. Există însă și situații nedorite. [...]. Uneori acest instrument de lucru atât de util pentru elevi, nu reprezintă un model de limbă clară, corectă, bogată și expresivă. De exemplu: manualul de Literatură română pentru anul I de liceu, elaborat în 1971 și retipărit întocmai în 1975, în primul capitol *Arta și viața* folosește un limbaj pretențios și alambicat”. □ O notă semnalează: „pe agenda manifestărilor cultural-artistice realizate în întreaga țară cu prilejul zilei de 24 ianuarie, Casa ziariștilor a organizat spectacolul literar-muzical-coregrafic *E scris pe tricolor unire*. Conceput ca o manifestare amplă, de ținută, programul a întrunit nume cunoscute ale vieții noastre literar-artistice; au citit din creația lor poeții Eugen Frunză, Ion Bănuță, Aurel Raicu; au fost recitate versuri patriotice semnate de Tudor Arghezi, Victor Eftimiu, Virgil Teodorescu, Radu Cârnci, Paul Tutungiu, Anamaria Pop (studentă a Facultății de ziaristică), Mircea Micu, George Șoiu. Poeziilor dedicate Unirii li s-au alăturat versuri închinete României de azi, drumului de luptă și jertfe parcurs de poporul nostru până la împlinirea deplină pe care o cunoaște acum.” □ Valeriu Râpeanu semnează cronica la volumul lui Octavian Paler, *Mitologii subiective*, de curând apărut la Editura Eminescu. □ Victor Bârlădeanu prezintă volumul *Artă și ideal* de Ion Dodu Bălan (Editura Eminescu). □ Ion Hogaș este prezent cu „o cronologie succintă a publicisticii teleormănene, în perioada 1872—1944”.

● [„**Ramuri**”, nr. 2] Se deschide cu editorialul politic *O amplă ilustrare a democrației socialiste în acțiune*, semnat de Vasile Bulucea, prim-secretar al Comitetului municipal Craiova al PCR. ■ La centenarul nașterii lui Constantin Brâncuși, Romulus Diaconescu publică tableta *Fântâna lui Haret*. □ Alte exegeze și însemnări despre opera sculptorului încredințează Ion Pogorilovschi, Pavel Țugui, Adrian Petringenaru, Constantin Zărnescu, Paul Rezeanu, Xenofon Iacob, Sanfiu Bâlțeanu. □ Anca-Smaranda Digă, Nicolae Diaconu și Ion Cănbăvoiu închină versuri creației brâncușiene. ■ Constantin Măciucă oferă articolul *Educarea estetică a publicului – îndatorire a criticii teatrale*. ■ La *Revista revistelor*, sunt evidențiate numerele 7-12 ale publicației studentești clujene *Echinox*, precum și suplimentul politic și socio-cultural *Coloana* al săptămânalului *Gazeta Gorjului*, în care sunt prezenți, între alții, Ilie Purcaru și Vasile Băran. ■ O notă fără autor prezintă publicațiile *Confluente* și *Danubius*, suplimentele sociale, politice și culturale editate de ziarele județene *Oltul* și *Viitorul* (Mehedinți). În *Danubius* apar Adrian Păunescu, Virgil Caria-

nopol, Emil Manu, Ilarie Hinoveanu ș.a ■ Sub semnătura G.C., o notă despre startul, la Casa de cultură a studenților din Craiova, al Cenaclului literar „Orfeu”, condus de Gabriel Chifu („ascuns” în spatele inițialelor G.C.?). În public, „personalități ale vieții spirituale craiovene”, ca Ilarie Hinoveanu, Mihai Pelin, Marin Beșteliu, Claudiu Moldovan. Cronicarul prezintă și un moment polemic: „Savoarea serii a dat-o «disputa» dintre studenții Constantin Barbu (Craiova) și Radu Comănescu (București).” ■ *Din nou despre traduceri* scrie, la *Reper*, Alexandru Balaci: „În realitate, traducătorul este un scriitor, iar traducerea un act de creație. Dacă nu este înzestrat cu arta scrisului, dacă nu este un mânuitor al stilurilor, oricât de bine ar cunoaște limba din care și în care traduce, va recurge doar la expresii exacte, fidele textului original, dar lipsite de valori expresive. Artă traducerii, fidelitatea față de opera originală nu înseamnă reproducerea identică, fotografică, ci o înțelegere în profunzime și în structurile artistice a operei respective.” ■ *Resursele expresivității* sunt avute în vedere, la *Cronica limbii literare*, de Gh. Bulgăr. ■ *Cronica literară* a lui Al. Piru este consacrată primului volum din seria romanească *Incognito* de Eugen Barbu. Mai importantă decât comentariul în sine este, ținând cont de scandalul care va înconjura, peste câțiva ani, acest roman, o atentă precizare a criticului: „Într-o notă preliminară, Eugen Barbu avertizează că a folosit ca material documentar «texte din diverse publicații, cărți apărute la noi sau în alte părți, de autori mai mult sau mai puțin cunoscuți, din dorința de a da autenticitate faptelor descrise», pe care cititorul le poate recunoaște cu ușurință. Aceasta e tehnica romanului cronică și *Incognito* este în parte și un astfel de roman, adaos, desigur, cu fapte imaginare, fiindcă simpla transcriere a unor date nu duce niciodată la roman, opera de ficțiune semnificativă.” (Coincidența face ca disputa din jurul romanului *Incognito* să fi fost declanșată de Marin Sorescu chiar în paginile *Ramurilor...*) Alți confracți ai lui Al. Piru vor ignora acest avertisment, grăbindu-se să așeze anatema plagiatului peste romanul lui Eugen Barbu. De remarcat că fostul asistent al lui G. Călinescu recunoaște cu ușurință „împrumuturile” din primul volum. Nici acuzatorilor romancierului nu le va fi greu să-i identifice pe Paustovski sau Malraux, autori pe care Eugen Barbu îi va „întrebuința” în *Incognito*. Revenind, Al. Piru mai observă – fapt neglijat de unii comentatori – că, prin această carte, prozatorul „inaugurează o nouă speță literară, ciné-romanul, prin care trebuie să se înțeleagă ceva între scenariu de film și roman, un scenariu dezvoltat, cum, în definitiv, e orice roman, așadar un roman din care se poate face un film.” ■ Unul dintre criticii angajați pe termen lung în campania de micșorare/com promitere a operei lui Eugen Barbu, Nicolae Manolescu (care, în istoria sa, se aventurează să pună întreaga creație prozastică a autorului *Săptămânii nebunilor* sub semnul întrebării în materie de originalitate), acordă un interviu lui Nicolae Pop. □ Dintre ideile vehiculate de Nicolae Manolescu pe parcursul discuției, ziaristul selectează, pentru titlu, un principiu parafrastic al lui Kogălniceanu: „*O polemică trebuie*

să aibă în vedere idei sau opere, niciodată persoana privată a autorului” În partea pronunțat memorialistică a convorbirii, cronicarul literar al *României literare* evocă apropierea de G. Ivașcu, încercările literare „desfășurate” într-o foaie de uz familial, secvențe școlare din anii petrecuți la Râmnicu Vâlcea și Sibiu, antipatia pe care i-o stârnise, în adolescență, *Istoria..* lui G. Călinescu, o erudiție precoce etc. Dialogul ajunge, inevitabil, și la prezentul literar. Neprovocat de ziarist, N. Manolescu simte nevoia să îl invoce ironic pe Mihai Ungheanu. Astfel, întrebat dacă volumul *Sadoveanu sau utopia cărții* „marchează un moment distinct în evoluția autorului”, criticul consideră că e prematur să se pronunțe, adăugând: „Dar nu credeți că întrebarea ar fi trebuit adresată altora? Vă sugerez un nume, deși nu e al unui oltean: lui Mihai Ungheanu.” Realizatorul interviului caută să se îndepărteze de umorul criticului și îi propune invitatului tema polemicii, pornind de la cea pe care o întreține acesta cu autorul studiului *Marin Preda: vocație și aspirație*. Prilej pentru Nicolae Manolescu de a îmbrățișa ingenuitatea, luând un aer degajat-sapiential și sfârșind printr-o replică minoră: „O anumită polemică, spuneți? N-am polemizat niciodată cu Mihai Ungheanu. Am scris câteva recenzii la cărțile lui, dintre care una s-ar zice că i-a plăcut în chip special. Dar, vă asigur, și mie mi-a plăcut cartea lui.” Satisfăcându-și plăcerea „spontană” de a-l ataca pe M. Ungheanu, criticul plătește – aleatoriu... – o poliță unui prozator: „Ce să răspund lui Eugen Barbu (dau un exemplu la întâmplare), care mă acuză că-mi plătesc lectori (cu ora!) pentru cronicile pe care le scriu? Poate, doar, să-i întorc... complimentul?” (Nici azi, N. Manolescu nu pare să fi obosit în strădaniile de a-i întoarce „complimentul” lui Eugen Barbu, plecat dintre noi în 1993...) După forțarea micii răzbunări față de M. Ungheanu, explicabilă, poate, prin concurența supărătoare resimțită din partea cronicarului literar al *Lucăsfărului*, N. Manolescu se oprește la alt critic care pare să îl incomodeze: Eugen Simion. De această dată, „meritul” îi aparține ziaristului: „Sunteți de acord cu aprecierile făcute de Eugen Simion în cartea sa *Scriitori români de azi* pe marginea metodei critice a lui Nicolae Manolescu?” Invitatul nu ratează ocazia unui exercițiu narcisist, evidențiindu-și onestitatea critică: „Tot ce vă pot spune este că, deși nu i-a plăcut *Contradicția lui Maioreșcu*, la care se referă, a căutat să fie politicos și să n-o afirme direct. Mi se pare că pe vremea aceea eram în relații amicale. Cum eu n-am respectat regula jocului și, când nu mi-a plăcut *Scriitori români de azi*, am și spus-o, s-a supărat pe mine. Spre deosebire de el și de alții, cred că prietenia literară constă în a fi sinceri unii față de alții. Mi-am impus să nu mă supăr în astfel de cazuri, oricât aș ține, ca tot omul, să fiu judecat favorabil. Cu Alexandru Ivasiuc am rămas prieten, în ciuda opiniilor exprimate de mine despre cărțile lui. O prietenie verificată astfel e mai durabilă decât una bazată pe ipocrizie. Detest să plătesc polițe. Orice s-ar crede, părerea pe care o scriu despre o carte nu are niciodată la origine (cel puțin în intenție constantă) raportul real cu autorul. Din păcate, e mai conve-

nabil pentru un scriitor, a cărui carte nu mi-a plăcut, să dea vina pe o astfel de confuzie de planuri, decât să admită deschis că părerea angajează doar pe critic și, chiar greșită, e onestă.” Mai prezintă interes discreția criticului în privința lucrărilor de „șantier”: „Niciodată, când am vorbit despre proiecte, nu le-am realizat. Am devenit superstițios. Scriu două cărți. Aproape în același timp. Când le veți vedea în librării, vă rog să completați singur răspunsul.” În rest, cronicarul *României literare* livrează, poate și din lipsa de inspirație a ziaristului, câteva truisme despre critica literară. (Interviul a fost reprodus în volumul Nicolae Pop, *Perimetru sentimental: dialoguri cu scriitori olteni*, Craiova, Ed. Scrisul Românesc, 1980.) ■ Sub genericul *Eugen Barbu în actualitate*, două comentarii despre proza acestuia □ Radu Comănescu „traversează” în mod echilibrat *Incognito*: „Împlinirea estetică a cineromanului se află [...] în apariția lui Mizdrache și a acoliților săi, prezențe de un pitoresc irezistibil, unice în domeniul lor, amintind de savoarea limbajului *Gropii*. E o clipă în care talentul a luat-o înaintea ideii, înnodând fire complexe, din care se încheagă existențe neașteptat de vii. Aici, scriitorul redevine un clasic. Apoi, ca un loc comun al prozei istorice din ultimii ani, personalități de seamă ale vieții spirituale animă paginile cineromanului. Majoritatea au nume schimbate și vom păstra *incognito*-ul lor. Dar sunt pasaje de o importanță capitală, în care scriitorul uită de tot și revine în ipostaza pamfletului. Singur Candrea – omagiu și jertfă – obține o lumină aparte. Prin el, Eugen Barbu se regăsește și creează un vag început de odisee a sărmanului intelectual român din anii '40-'44. În sfârșit, în cineroman coexistă – ciudată apropiere de Filimon și Călinescu – descrieri arhitectonice și vestimentare de o precizie aproape exagerată a termenilor.” □ Culegerea de nuvele *Miresele* este discutată de Victor Bibicioiu, care formulează câteva observații despre stilistica prozatorului: „Eugen Barbu iubește cuvântul și are știința rară a plasării lui, cu rost, în evocare [...]. În ordinea frecvenței, în ceea ce privește invenția verbală – unul din principalele semne ale vocației de scriitor –, se impune onomastica nuvelisticii [...], precum și toponimia Dincolo de farmecul indicibil al sintagmei lingvistice, de parfumul arhaicului, al armoniilor stilistice însuflețite adesea de lirism, nuvelistica [...] descoperă o seamă de alte elemente de expresie artistică, precum sunt adoptarea, în modalitatea insertului, a formulelor consacrate de limba populară, de graiul «basmelor», comentarea suplimentară, concluzivă, ironică, plină de umor, realizarea unei suite de portrete complexe, cu detalii fizice și aprecieri asupra psihologiei individuale și colective.” Rămâne însă discutabilă afirmația că „invenția verbală” reprezintă un indiciu al vocației de scriitor. Sunt și alte calități – conținute, de pildă, de proza lui Marin Preda, austeră stilistic – care pot sugera o asemenea chemare. ■ Sunt prezenți cu grupaje de versuri Adrian Frățilă și Dumitru Udrea, care au citit în ședința Cenaclului „Tudor Arghezi” relatată în nr. 1 din acest an al revistei. ■ Al. Dima semnalează, la *Restituiri*, *O monografie literară a Mehedinților*, oferită de

Const. D. Ionescu în două volume diferite. ■ La *Cronica poetică*, Ioana Dinulescu „contemplă” mai vechiul volum *Hanibal* al lui Eugen Jebeleanu, „operă de maturitate, sinteză a posibilităților creatoare ale unei personalități lirice remarcabile prin originalitatea, profunzimea și umanismul gândirii sale artistice”, constituind „un element definitoriu al peisajului liricii naționale și europene contemporane.” ■ În grupajul *Cărți, reviste*, Aurel Diaconu recenzează volumul al III-lea din *Literatura română între cele două războaie mondiale* de Ov.S. Crohmălniceanu, op dedicat dramaturgiei și criticii literare. Comentatorul nu abuzează de amabilități: „Analizele lui Crohmălniceanu, saturate de redarea conținutului scrierilor celor în cauză, conving totuși, iar criticii luați în discuție dau certitudinea unei critici valoroase.” Capitolul despre teatru întâmpină un reproș în privința perspectivei analitice: „Recunoscând reușita analizelor pe autori, trebuie să recunoaștem că, deja sub nivelul prozei și poeziei interbelice, dramaturgia apare, după acest sumar, sărăcită încă o dată. Lipsește analiza, în acest capitol, a unei alte direcții a literaturii dramatice interbelice, direcție care, deși nu aparține oamenilor de teatru, ci scriitorilor, dă de fapt adevăratul sens al înnoirilor teatrului interbelic.” Cronicarul se referă la N. Iorga, Adrian Maniu, V. Voiculescu ș.a, arătând o sincopă „administrativă”: „Evident, teatrul reprezentând această direcție a fost analizat în celelalte volume, despre poezie și proză, autorii respectivi fiind considerați mai reprezentativi în aceste genuri literare. Dar, dacă absența unor nume din capitolul *Critica literară* nu diminuează viziunea de ansamblu asupra ei, absența din capitolul *Dramaturgia* a celor de mai sus amintiți sărăcește viziunea de ansamblu, indiferent dacă, pentru completare, am apela la spațiul acordat în celelalte volume.” □ Eugen Măicăneanu „străbate” *Vânătoarea de seară*, volumul de versuri al lui Mircea Micu: „Avem în față un poet de o formulă lirică inconfundabilă, care, după reușita experiență de prozator, merită să intre cât mai profund în conștiința publicului. Poezia sa, în descendența tematică a lui Goga și Blaga, dar de o expresivitate ce amintește de poeții munteni, de simbolisti în special, este reflexul estetic al sentimentului dezrădăcinării, pe care poetul are talentul să-l purifice de patetismul cam factice și cam zgomotos al înaintașilor.” Destule poeme sunt intitulate *fantezii*, iar comentatorul explică natura lor: „Pornite din convingerea că orice lucru sau fenomen, pe lângă existența empirică, conține, implicit, o semnificație, un simbol, «fanteziile» sunt încercări personale de descifrare a acestor simboluri, de fapt, o reevaluare a lor. Cu un simț special al nuanțelor [...], Mircea Micu realizează adevărate bijuterii poetice, unde insolitul asociațiilor completează fericit nota quasi-simbolistă a discursului poetic.” □ Monografia *Elena Farago* de C.D. Papastate este consemnată de Tudor Nedelcea. □ Cartea poetico-muzicală-ilustrată pentru copii *Păpușile harnice în grădină* înfăptuită de Lena Constante și Harry Brauner beneficiază de atenția lui Mircea Moisa: „Lena Constante, autoarea textului și a desenelor, a compus mici cântece pentru florile de câmp, pentru

grâu și porumb, pentru pom și garofiță, pentru floarea-soarelui și mărul pădureț etc. [...] Simplitatea versurilor, naturalitatea și melodicitatea lor le fac să fie ușor și cu plăcere memorate. [...] În secțiunea a doua a cărții, sunt cuprinse partiturile cântecelor, muzica aparținând cunoscutului folclorist și om de cultură Harry Brauner.” ■ Florin Logreșteanu (pseudonimul lui Radu Scorojitu) încredințează proza *Numitorul comun*. ■ *Nu suntem îngeri*, „foarte promițătoarea piesă” a lui Paul Ioachim, montată de Sorana Coroamă la Teatrul Mic, este adusă în prim-plan la cronică dramatică de Romulus Diaconescu. ■ La *Dosare închise*, Olimpian Ungheea „adrează” *Ultima întrebare*. ■ În caseta de *Cenaclu* este consemnată o întâlnire din 31 ianuarie, găzduită de Casa de cultură din Alexandria, cu scriitori din județele Teleorman și Dolj. Au participat Ilarie Hinoveanu, Ioana Dinulescu, Mihai Pelin, Ion Rusu-Șirianu, Nicolae Lupu, Florin Burtan ș.a. Un oaspete de seamă a fost Amza Pellea. ■ Eugen Simion publică prima parte a unui amplu eseu despre *Scrinul negru*. Câteva considerații: „Tema *convertirii sociale* se asociază un *tema durerii paterne*. La acestea două se adaugă *erosul*, care rămâne și în *Scrinul negru* oglinda cea mai fină în care se privesc caracterele. G. Călinescu înlănțuie aceste motive într-o ficțiune ce nu evită niciuna din formele de captare ale epicului: senzaționalul, exoticul, elemente de roman polițist etc. [...] Frica de a-și altera formele o determină [pe Cucly] să avorteze, spre tristețea lui Ioanide care, înflăcărat de ideea de a fi din nou tată, scrisese o serie de *sfaturi* către fiul sau fiica sa *Sfaturile* sunt ingenioase, pline de miez moral și nu dezechilibrează, cum s-a spus, romanul. Cărțile mari sunt pline de asemenea maxime și G. Călinescu indică într-un loc un posibil model: Cervantes. [...] Maximele lui Ioanide aduc ceva din plăcerea și gravitatea antică pentru filosofia existenței [...]. Ele recomandă, în esență, bunul-simț, trăirea adevărată, liberă în sensul valorilor umane [...]. Multe pagini sunt inutile, peste necesitatea de demonstrație epică a ideii (creatorul simte nevoia de a fi inspirat, el nu e *moral* sau *imoral*, nu trădează, nu se închide într-o singură pasiune, el caută în varietate sentimentul unic, absolut, pe care să-l pună la temelie operei lui). Nici paginile care relatează despre existența profesională a arhitectului nu sunt mai profunde. Ioanide spune mereu lozinci [...], stilul lui de a comunica e grandilocvent schematic. Indivizii din preajma lui [...] sunt pure ficțiuni. Ei vorbesc ca personajele lui I.L. Caragiale în fraze scoase din jurnale, modul lor de a gândi e rudimentar sociologic. A existat bănuiala că G. Călinescu pune în aceste pagini schematice și incolor oarecare ironie. Ironia, totuși, nu se vede și capitolele care narează mișcarea arhitectului în spațiul social imediat sunt cele mai slabe din roman” (*Un roman al măștilor*).

• [„Secolul 20”, nr. 2] La centenarul nașterii sculptorului român, pe coperta întâi este reprodusă *Coloana infinitului* de Constantin Brâncuși, numărul debutând cu un studiu în limba franceză (*Brancusi ou l'anonymat du génie*) semnat de Dan Hăulică. □ Rafael Alberti traduce în spaniolă o poezie

de Mihnea Gheorghiu (*Recorrido*). □ *Continuitate și construcție critică* se intitulează recenzia pe care Al. Paleologu o face trilogiei critice recent încheiate *Literatura română între cele două războaie mondiale* de Ov.S. Crohmăl niceanu. „Opera este impunătoare prin proporții, reprezentând un efort dus până la capăt cu o tenacitate și un scrupul ce promite o tratare completă atât ca informație, cât și ca exegeză. [...] Avem de a face cu o critică adevărat marxistă, adică liberă de orice preconcepție, de orice stereotipie, de orice formulă exterior declarativă, fără precauțiuni exterioare rezolvate prin citări din Marx, Engels sau Lenin (când se întâmplă să-i citeze, e totdeauna cu rost, sporind înțelegerea). Dialectica marxistă îi este autorului atât de intim asimilată și verificată pe cont propriu, încât nicio clipă nu are acele anxietăți stângaci disimulate, proprii neofiților sau supralicitanților, în fața chestiunilor mai spinoase.” □ Fragmente din romanul *Toamna patriarhului* de Gabriel García Márquez traduce Andrei Ionescu, textul fiind ilustrat cu desene de Tudor Jebeleanu. □ De asemenea, Virgil Teodorescu traduce din versurile poetei sovietice Rimma Kazakova. □ În cadrul rubricii intitulate *Prezențe românești*, Hugó Ágoston prezintă o prestigioasă revistă maghiară de literatură științifico-fantastică, „Galaktika”, în cel de al doisprezecelea număr al căreia a fost inclusă o selecție de literatură *science-fiction* din România „Studiul introductiv al lui Ion Hobana înfățișează atât începuturile anticipației românești, cât și stadiul actual al genului, în contextul creației mondiale. Mica antologie cuprinsă în revista budapestană, precum și eseul introductiv reliefează valoarea estetică a genului științifico-fantastic în cadrul mai amplu al literelor românești contemporane.” Se regăsesc, în „excelente traduceri literare”, nume consacrate precum Miha Dragomir, Cicerone Theodorescu, Nina Cassian, Vladimir Colin, Adrian Rogoz, C. Cubleșan, Victor Kernbach și alții.

● [„**Steaua**”, nr. 2] Numărul se deschide cu textul lui Liviu Zăpârțan, *Creativitatea marxistă în prospectarea viitorului*: „Expunerea Secretarului general al partidului precum și întreaga desfășurare a lucrărilor congresului au reliefat din nou, cu putere, trăsăturile definitorii ale politicii partidului nostru, coordonatele de bază ale exercitării rolului său conducător în perspectiva înaintării țării noastre spre comunism sub semnul creativității marxiste, ale militantismului care conferă patos, activism generos și elan întregii vieți politice a patriei.”

■ Eugen Uricaru scrie despre *Literatura de inspirație istorică*: „Să nu cerem numai literaturii de inspirație istorică să alcătuiască literatura națională dar nici să nu uităm că *orice* facem aparține istoriei. Așa cum literatura își găsește căi de dezvoltare în și prin istorie, la rândul său istoria își găsește argumente în literatură, și puține sunt cazurile când literatura unei epoci a constituit dovada cea mai convingătoare asupra vieții aceluia timp. Scriitorul este martorul vremii sale și în același timp dator să participe la efortul cetății spre mai bine. Literatura de inspirație istorică constituie cazul fericit în care omul de artă poate să realizeze deplin această dublă ipostază de martor și factor activ al procesului

social. Scriind literatură de inspirație istorică artistul scrie despre și pentru contemporanii săi.” ■ În *Roman ironic* Fănuș Băileșteanu scrie despre proza lui Eugen Barbu, analizând romanele *Groapa* și *Princepele*: „Căci, dacă Marin Preda a preluat în *Moromeții* tipologia comică, ironia detașării și posibilitatea comicului de limbaj, transpunându-le, cu mutațiile necesare, în mediul țărănesc, Eugen Barbu a proiectat stihialul puterii – o obsesie comună și lui Caragiale – sau, dimpotrivă, promiscuitatea larvară a neputinței pe o pânză de o viziune socială, funciarmente ironică, de un cinism și o mizantropie care amintesc cu necesitate de autorul *Noptii furtunoase*.” ■ Grigore Smeu se ocupă de *Contribuțiile estetice ale lui Al. Dima*: „Lucrările de estetică ale profesorului Al. Dima – ca întreaga sa operă de altminteri – pun în lumină un spirit echilibrat, un umanist animat de năzuințele nobile ale culturii, o înțelepciune stenică pe care n-o dobândesc decât spiritele înzestrate și dornice ca finalitatea activității lor să se răsfrângă constructiv asupra oamenilor.” ■ Sub titlul *O carte despre iluminism* apar două păreri despre volumul *Ipostaze ale iluminismului românesc* de Ovidiu Papadima, Editura Minerva, 1975: □ Aurel Sasu, *O sinteză polemică*: „Medierea legăturilor dintre începuturile liricii noastre moderne și poezia populară, prin intermediul cântecului de lume, ni se pare una dintre cele mai generoase idei ale cărții lui Ovidiu Papadima. Câteva decenii de poezie românească sunt scoase de sub dependența imediată a modelelor străine și puse în legătură cu tradiția evasifolclorică, în care circumstanțele asemănătoare iau locul influențelor directe. *Ipostaze ale iluminismului românesc* este un volum care poate fi discutat oricând polemic, din moment ce autorul însuși a optat pentru susținerea polemică a punctului său de vedere.” □ Două ipostaze, V. Fanache: „Două ar fi ipostazele importante aduse în discuție: poezia lirică din epoca luminilor și prezența retardată a luminismului la scriitori ardeleni, împiedicând afirmarea unei literaturi romantice până spre finele secolului trecut.” ■ Despre poetica lui Aurel Rău scrie Liviu Petrescu, în *Avataruri lirice*: „Însemnările de față, deși inspirate în mod special de *Micropoeime și alte poezii*, au năzuit totuși să pună în lumină o formulă lirică, la elaborarea căreia poetul a ostenit vreme mai îndelungată. Am căutat, de asemenea, să subliniem semnificația mai largă pe care această formulă o are, faptul că ea răsfrânge una din direcțiile importante ale lirismului modern. Indiferent de modul în care am judeca această formulă, ea îl recomandă pe Aurel Rău ca pe unul din cei mai interesanți poeți români contemporani.” ■ Constantin Munteanu scrie despre ecou pe care l-a avut *Opera lui Cantemir în Transilvania* ■ Gheorghe Iancovici discută despre *Idei estetice la Hortensia Papadat-Bengescu*. ■ Veronica Porumbacu semnalează că a apărut *Un album ales: Boticelli*, o micromonografie alcătuită de A. E. Baconsky și apărută la Editura Meridiane. ■ Valentin Tașcu recenzează: □ *O carte și lumea ei*, text despre *Prietenul pe care-l caut pretutindeni* de Ion Arieșanu, Editura Eminescu, 1975: „Cartea lui Ion Arieșanu este realizată cu multe mijloace ale publicisticii. Reportaj uneori, alteori

interview-anchetă, jurnal de fapt, cum las a înțelege autorul, romanul este viu, alert și credibil. Deficiențe există, fără îndoială, la fel și neatenții în logica epicului, scăpări de stil. Dar aceasta nu neagă valoarea romanului.” □ *Un romantic târziu*, despre *Un gotic târziu* de Constantin Cubleșan, Editura Facla, 1975: „Sociologia și chiar politica romanului concură, după regula deja cunoscută a prozei contemporane, la încadrarea precisă a sentimentelor. În această stare controlată, am spune, de necesitățile de comunicare actuale, romanul lui Constantin Cubleșan place, fără a entuziasma însă, după voia parcă a autorului însuși.” ■ Revista comemorează 100 de ani de la nașterea lui Constantin Brâncuși: □ Negoita Lăptoi publică *Brâncuși în conștiința timpului*: „Bibliografia brâncușiană a stat în raport direct proporțional cu afirmarea creației sale în conștiința contemporană, amplificându-se zi de zi, pe măsura surprinderii de către artiști, exegeți și marele public a contribuției sale fundamentale la revoluționarea viziunii sculpturale.” □ Proza dedicată sculptorului este semnată de Peter Neagoe (*Atelier în pădure*, capitolul II din romanul *Sfântul din Montparnasse*; prezentarea scriitorului și traducerea fragmentului aparține lui Sever Trifu). □ Constantin Zărnescu scrie despre *Seninătatea brâncușiană*: „Unul dintre principiile afirmate în *opera* lui Constantin Brâncuși și în *Aforisme* rămâne *seninătatea* Sculptorul l-a preluat de la grecii cei vechi și de la poporul român.” ■ De *Dramaturgia lui Paul Everac* se ocupă Mircea Ghițulescu: „Piese de lui Paul Everac, în afara frumoaselor evocări despre Iancu și Horia, sunt exemplare pentru actualitatea nemijlocită. Impunătoare prin cantitate și aflată în plină desfășurare, dramaturgia sa cu toate slăbiciunile, dintre care cea mai supărătoare este vorbirea dinăuntru personajelor, deci substituirea de atitudine, este încercarea cea mai directă și cea mai concludentă de a conserva actualitatea în termenii dramei.” ■ În rubrica numită *Cititorii*, Crișan Mircioiu prezintă *Mica Autobiografie* de Alexandru Căprariu, Editura Eminescu: „Vreau să consemnez această apariție, din mai multe motive, între care primul este bucuria de a constata că autorul, pe care îl apreciez de mult ca poet, dar care publică prea rar, păstrează în continuare aceeași vână poetică fără ca vârsta sau multiplele preocupări importante să-i subțieze cu ceva din vigoarea și proșpețimea poetică.” ■ Virgil Ardeleanu publică două cronici literare: □ *Amintiri* de Șerban Cioculescu: „Cel ce-și scrie amintirile nu e un prozator *ad-hoc*, ci același critic sagace, care urmărește, ca întotdeauna, adevărul, printr-o reprimare programatică a orgoliului de a face literatură în marginea literaturii.” □ *Jurnal* de Octav Șuluțiu: „Jurnalul conține numai însemnări fugare despre critică și rostul ei. În majoritatea lor, paginile abundă în autoanalize, în autobiciuiri și dureri înăbușite. Octav Șuluțiu este, în cartea sa de peste mormânt, un suflet apostat.” ■ Cronici literare semnează și Petru Poantă: □ *Să iubim ce-i de iubit* de Traian Iancu: „În spațiul liricii patriotice actuale Traian Iancu ocupă un loc distinct. Poet angajat în deplinul înțeles al cuvântului, el scrie o poezie naturală și sinceră, de un patetism nedisimulat, ce-

tăţenesc.” □ *Întrebaţi fumul* de Nicolae Prelipceanu: „Cu mijloace aproape prozaice, o tulburătoare imagine a singurătăţii şi aşteptării se realizează în *Ultima duminică*, poate cel mai caracteristic poem al lui Nicolae Prelipceanu, aflat în plină maturitate. Personal, aderăm întru totul la un asemenea mod de poezie dezbrătat de prejudecăţile purismului şi de fastul metaforic.” □ *Conul de umbră* de Grigore Zanc: „Limbajul va fi un amestec ingenios de reflexivitate, lirism, duriţă lexicală, senzaţii şi abstracţiuni. Autorul, confundat cu personajul-narator, îşi creează, deşi procedeul constă în introspecţie, o stare detaşată, ceea ce stilistic se traduce într-un limbaj subtil-parodic, sau, în orice caz, procesul şi el precum lumea pe care o reprezintă, o dată cu care se transformă. Prozatorul încearcă, cu alte cuvinte, o revoluţie simbolică şi la nivelul limbajului care nu este liniar aşa cum nu este nici istoria.” ■ Nae Antonescu îl prezintă cititorilor pe Oct.C. Tăslăuanu: „Un destin tragic pe care vremea noastră îl repară, aducându-i în actualitate personalitatea” În continuare citim *Sub steagul luptei naţionale*, „- contribuţii documentare privind programul revistei «Luceafărul» -”, scrisori adresate publicaţiei, semnate de Oct.C. Tăslăuanu şi publicate de G. Nistor. ■ În *Cronica traducerilor* citim *Michelangelo, poet* de Adrian Popescu, semnalarea apariţiei volumelor *Rime*, traducere de Eta Boeriu, Editura Dacia şi volumul *Sonete şi crâmpeie de sonet* de C.D. Zetlin, Editura Eminescu: „Conceptele care au stat la baza alcătuirii lor, ca şi modul de a transpune textul italian sunt nu numai diferite, dar au o puternică notă personală.” ■ În *Unghiuri şi antinomii* C. Noica publică *Despărţirea de Goethe*, cu precizarea „Încheiere la o carte”: „În orice mare despărţire este un dram de nebunie, spunea Goethe. De ce trebuie totuşi să ne despărţim de el? Din două motive. Întâi, pentru că a invocat şi impus, cu extraordinara sa magie, mitul lui Faust, un erou *care nu este al lumii noastre*. În al doilea rând pentru că a contrazis, cu restul creaţiei sale, acelaşi mit care, cu excepţia eroului, exprimă totuşi *ceva hotărâtor din lumea noastră*, cel puţin din cea occidentală. [...] Dar tocmai sub presimţirea acestor despărţiri cu putinţă, toate sigure astăzi, afară de ultima, a limbilor naturale, umanitatea se adânceşte în lumile ce lasă în urmă-i, cu sentimentul că nu poate şi nu are dreptul să le piardă bogăţia şi de altfel toate acestea privesc doar lumea occidentală, care a fost cândva sarea pământului. Va fi ea în stare să aducă noutatea laboratorului peste tot, *păstrând* iar nu strivind frumuseţile lumii trecute?” ■ În *Confluente* citim: □ Ion Pop scrie despre *Vechi şi nou în avangarda literară franceză*, un comentariu la volumul *Qui sont les contemporains* de Jean Ristat, Gallimard, 1975: „Un cititor cu privirea îndreptată deopotrivă spre textele actuale ale confesiunilor avangardiste şi spre trecutul unor mişcări similare va observa cu uşurinţă înscrierea lor într-o anume continuitate a atitudinilor revoltei literar-artifice, într-un «model» adus la zi unei gesticulaţii deja cunoscute în liniile sale fundamentale.” □ Rodia Lascu scrie despre *Mister şi ambiguitate în romanele lui Green*: „Climatul psihic dă forţă şi unitate universului greenian prin

corespondențele dintre stările sufletului și misterului unei nopți sau formele variate ale unui peisaj. «Adevărul» greenian se singularizează prin acest faimos și inepuizabil element – misterul – care aureolează individualitatea atât de pronunțată atât a scriitorului cât și a personajelor.” ■ Nicolae Liu semnează *Liviu Rebreanu și cinematograful*, un text *Pe marginea unor scenarii inedite*: „Interesul permanent acordat de Liviu Rebreanu celei de a șaptea arte, reflectă o aplecare atentă asupra caracterului artistic și educativ al filmului în general, o preocupare activă pentru crearea cinematografilei naționale, în special.” ■ În *Viața cărților* citim recenzii: □ Mircea Muthu prezintă *Poezii* de Ion Pillat, Editura Minerva, 1975: „Densă sub raportul selecției generale, punând la îndemâna unui public larg una dintre valorile remarcabile din lirica noastră modernă, ediția de față apare în 1975 – anul în care s-a împlinit trecerea a trei decenii de la moartea lui Ion Pillat. Gestul lui Cornel Ungureanu, alături de cel al lui A. Rău și Dinu Pillat, ne restituie – până la așteptata ediție integrală – o autentică voce lirică trecută prin cultură.” □ Aurel Sasu comentează *Masa de mire* de Petre Got, Editura Albatros, 1975: „Muzica îmbietoare, «nespus de albastră» a poetului, este un dulce exil printre cuvintele care dau iluzia adevăratei aventuri.” □ V. Mihael scrie despre *Floare de sânge* de Doina Felicia Mihoc, Editura Albatros, 1975, debut editorial: „Exemplară este în primul rând această atitudine voluntară, pozitivă față de viață, ce transpare în poeziile Doinei Felicia Mihoc.” □ Adrian Popescu recenzează *Lâna e aur* de Nicolae Caratana, , 1975: „Deși inegal volumul reamintește un autor nu lipsit de vibrație și fantezie, chiar dacă ele nu se slujesc reciproc.” □ Nicolae Bot semnalează *Folclor literar bănățean* de Radu Flora, Editura Libertatea, 1975: „Temeinice documentate și bine scrise sunt manuscrise importante prin vechime, sau prin atestarea unor teme valoroase: *Meșterul Manole*, *Colinda mălaiului*, *Cântarea lui Bonaparte*, iar cele cu poezii despre primul război mondial sunt raportabile la *Poeziile soldatului Tomuț*, tipărite de Constantin Brăiloiu, apoi capitolele despre *contribuția calendarelor și a presei la difuzarea folclorului*.” □ Viorica Guy Marica scrie despre *Icoane din Maramureș* de Marius Porumb, Editura Meridiane, 1975: „Gândită cu profundă aplicație și elaborată cu o seriozitate exemplară, pe temeiul cercetărilor proprii, cartea lui Marius Porumb – sugestiv prezentată grafic de Emil Chendea și de Zoe Vida Porumb – constituie un eveniment în lumea istoricilor de artă, dar și pentru publicul larg, fiind în același timp un valoros studiu științific și o captivantă evocare a unui tezaur artistic impresionant prin unitatea și complexitatea sa.” □ Dan Băndilă semnalează apariția volumului *Ivona, principesa Burgundiei* de Witold Gombrowicz, Editura Univers, 1975: „Sursele filozofiei lui Gombrowicz nu sunt livrești. Gândirea sa dramatică e derivată unei morale perene și etern umane.” □ Toma Suciuc recenzează *Corabia nebunilor* de Katherine Anne Porter, , 1975: „Doamna Porter cunoaște meseria scrisului, de ce să nu fim sinceri. Nu o poți prinde cu gafe mici. Erorile scrisului dumneaei sunt mari, de aceea sunt, în

ciuda logicii, mai greu observabile.” ■ Din *Mențiuni și opinii* reținem: □ *Cahiers roumains d'études littéraires*, semnat M. N.: „Ultimul număr pe anul trecut al foarte serioasei reviste de literatură română pentru străinătate este în întregime dedicat lui Mihai Eminescu. De altfel credem că pentru o asemenea publicație astfel de numere monografice pe autori ar fi cele mai indicate, având în vedere mai ales publicul căruia i se adresează.” □ Adrian Popescu, *Teatru și poezie*: „Un actor de o rară distincție, Dinu Ianculescu, interpret avizat și sensibil de poezie, o și cultivă într-o expresie nu lipsită de sugestii personale. Faptul este îmbucurător mai ales că *41 de sonete*, recent apărute la Ed. Eminescu confirmă însușirile existente în culegerea anterioară, *Argintatul pește și alte poeme*, semnalată în presa literară, la vremea potrivită.” ■ Versuri semnează Emil Botta (*Turnișor*), Petre Stoica (*Cineva, Aș fi vrut, Desen de copil*), Virgil Mihai (*C.F.R.*), Vladimir Ciocov (*Timp*, traducere de Dușan Petrovici), Bazil Gruia (*Lângă maiestatea apei, Fabulos braconaj, Fairplay*), Anamaria Pop (*Precum copiii*), Doina Antonie (*Dintr-un anotimp, Acolo*), Maria Bărbulescu (*Esența copacului*), Monica Mărgineanu (*Absențe*), Virgil Teodorescu (*Simfonice câmpii*). □ Nicolae Jianu publică *O noapte*, un fragment din romanul *Scrisori pentru morți*. □ Aurel Gurghianu publică în rubrica *Terasa* textul *Spații cotidiene*. □ Ion Caraion traduce versurile lui Eugene Guillevic (*S-a și*). □ Mircea Țoca prezintă și traduce versurile scriitorului Hans Arp (*Ouă negre; O horă – fragmente; Către ieșire*). □ Antița Augustopoulos-Jucan traduce *Demaratos* de Anghelos S. Vlahos, fragment din romanul *Călători la Susa*. □ În paginile numite *Cenaclu* citim pe Virgil Rațiu M. (poezia *Strigătul*), Gavrilă Florea (proză *Nările lui Hrihor*), Cleopatra Lorințiu (*Ceas de așteptare*), George Roș (*Voroneț*). □ Al. Misiuga publică *Zeflemele*, iar în *Secvența satirică de Ramiro* citim *Metamorfoză*, dedicată „Unui critic de poezie.”

• [„**Teatrul**”, nr. 2] Revista prezintă pe larg simpozionul *Teatrul istoric – tribună de educație patriotică*, eveniment ce a avut loc la sfârșitul lunii ianuarie, sub egida Comitetului de cultură și educație socialistă a municipiului București, împreună cu Teatrul Național și cu revista „Teatrul.” Aici, Amza Săceanu vorbește despre *Fascinația spectacolului istoric*: „Scrierea mării epopei naționale reprezintă, în evoluția literaturii și întregii noastre culturi, o inițiativă de o însemnătate capitală. Pentru că realizarea epopeii naționale este concepută ca un act politic și social izvorât din concepția noastră despre drepturile poporului român, despre libertate și independență, despre colaborarea dintre țări, despre pace. Totodată, pentru că este prima inițiativă destinată să realizeze programatic o acțiune de asemenea amploare, care să îmbrățișeze artistic întreaga noastră istorie – de la Burebista până în zilele de clocot revoluționar ale prezentului.” Radu Popescu, în *Continuitate*, afirmă: „Imaginea literară a trecutului nostru istoric a fost făurită, în cea mai mare și mai veche strălucire a ei, de către dramaturgie. Clasicismul și chiar ceea ce am putea numi precla

sicismul acesteia se confundă, în bună parte, cu teatrul istoric: aceasta, într-o epocă în care proza noastră epică dădea opere remarcabile, desigur, dar izolate și de mici proporții. [...] Avem, deci, în teatrul istoric, o tradiție solidă, bogată și îndelungată, care se prelungește cu aceleași virtuți până în ziua de azi. O pagină, ale cărei prime rânduri au fost scrise acum o sută cincizeci de ani, pe care o putem citi cu o niciodată adumbrită mândrie, cu care ne putem mândri fără automăgulire, în cel mai deplin simț al măsurii” În același context, Radu Beligan vorbește despre *Izvoarele sacralității teatrului*, iar Dinu C. Giurescu urmărește traseul *De la document la actul artistic*. Dinu Săraru publică eseu *Istoria, viața de toate zilele și teatrul istoric*, în timp ce Valentin Silvestru scrie despre *Subtila osmoză*. Mihnea Gheorghiu abordează problema *Publicului și a spectacolului patriotic*. Concluzia este că „s-au relevat, în cadrul acestui simpozion, câteva dintre aspectele relațiilor dintre istorie și teatrul istoric, în dubla lor înfățișare – socială și estetică; în această direcție, au fost puse în lumină, cu precădere, bogatul rezervor de fapte, cu semnificații de înaltă valoare umană și națională, pe care le păstrează istoria noastră milenară, ca tot atâtea motive pentru teatrul istoric scris sau care se va scrie. S-a pledat pentru înțelegerea istoriei ca factor viu, dinamizator al conștiințelor, dezlegat ca atare, de orice formule paseiste sau legate numai de contingent, viitorul însuși fiind cuprins în conceptul dinamic al evocării istorice. Desigur, la această conturare a viitorului, prin înțelegerea sensului istoriei și prin sporul de cunoaștere a sufletului național sunt, firesc, chemate să participe și participă și artele, iar printre ele, mai ales teatrul, cea mai complexă formă de manifestare artistică a conștiinței sociale. S-a relevat, de asemenea, valoarea documentului istoric pentru inițiativa creatoare a autorului dramatic, ca și pentru confirmarea operei de artă în planul interpretării semnificațiilor trecutului. S-a stabilit, astfel, și raportul de reciprocitate existent între istorie (ca știință ideografică) și artă (ca act de valorificare a faptelor evocate).” □ În *Cronica dramatică* sunt prezentate *Zilele de teatru Mihai Eminescu* la Botoșani, eveniment organizat „la inițiativa Comitetului de cultură și educație socialistă a județului Botoșani și a teatrului Mihai Eminescu.” Cu această ocazie a fost pusă în scenă, din dramaturgia eminesciană, piesa *Decebal*. □ În *Piesa românească în premieră*, Constantin Măciucă prezintă *Viața unei femei* de Aurel Baranga (Teatrul Național din București). Ionuț Niculescu scrie despre piesa lui Stelian Vasilescu, *Eminescu la Viena* (Teatrul „Victor Ion Popa” din Bârlad) și prezintă colocviul-dezbateri *Teatrul lui Mihai Eminescu*. Constantin Paraschi vescu scrie despre *Cocoșul de tablă* de Dan Rebreanu (Teatrul din Târgu Mureș, secția română). În *Alte premiere* sunt prezentate: *Lungul drum al zilei către noapte* de Eugène O'Neill (Teatrul „Lucia Sturdza Bulandra”), *Evreica din Toledo*, „dramatizare de Al. Mirodan după Lion Feuchtwanger”, *Trandafirii roșii* de Zaharia Bârsan (Teatrul Municipal „Maria Filotti” din Brăila), *Patru lacrimi* de Viktor Rozov (Teatrul din Târgu Mureș, secția română); *Aici zorile*

sunt liniștite de I. Liubimov și B. Blagodin după B. Vasiliev (Teatrul „Ion Creangă”). □ În *Tv*, Dumitru Solomon prezintă *Marele vis* de Radu Teodoru și *Henric al V-lea* de W. Shakespeare. □ Revista publică piesa în două părți *Handicap* pe Ecaterina Oproiu.

● [„*Transilvania*”, nr. 2] Numărul se deschide cu editorialul *Acțiune și responsabilitate socială*, semnat redacțional. ■ Marin Panait publică a doua parte din *Convorbiri*. ■ Numărul este dedicat lui Brâncuși: □ Mircea Deac, *Brâncuși, expresia unei culturi populare cu sensuri universale*: „Merită însă a fi subliniat faptul că Brâncuși nu are discipoli, iar imitatorii săi sunt dezagregabili, rămânând la efectul de pastişe sau de fad decorativism. Nu are discipoli nici printre sculptorii români, deși Anghel sau Mac Constantinescu, de exemplu, i-au frecventat atelierul. Etienne Hajdu, mai aproape de Brâncuși, admirator al său, consideră că a pornit de la Brâncuși, spărgând forma închisă, mergând pe un drum total opus. Dacă Brâncuși nu are discipoli, are, în schimb, urmași. Ion Irimescu caută o sinteză între Paciurea și Brâncuși, George Apostu îl continuă în felul său, sculptura sa în lemn limitându-se la câteva cicluri: Tatăl și fii, Fluturii ș.a. Nu există sculptor român sau străin care să nu-l privească pe Brâncuși ca pe un colosal și unic artist, creatorul propriei sale estetici, ca părintele de la care se învață noul limbaj al sculpturii moderne contemporane. La aniversarea celor o sută de ani de la nașterea sa, țăranul și filosoful Brâncuși este mândria națiunii române, un geniu al creației universale.” □ *Macro etichetă: Izvoare ale artei lui Constantin Brâncuși*, Cornel Irimie: „Folclorul și întreaga mitologie, plastica și toate confluențele culturii populare românești se regăsesc, în esența lor, transfigurate în creații majore la Constantin Brâncuși. De fapt, sculptorul a rupt barierele între ceea ce se consideră încă «popular» și «cult». Tocmai de aceea, ne recunoaștem și mai mult pe noi înșine în opera lui Brâncuși; ca și în opera lui G. Enescu, de pildă.” □ Barbu Brezianu semnează *Centenar Brâncuși*, „Fragment dintr-o biografie neromanțată.” □ Anca Oroveanu Răutu prezintă volumul *Brancusi. The Sculpture and Drawings*, New York, 1975, sub titlul „*O sculptură etern proaspătă*” (*Sidney Geist despre Brâncuși*), urmând traducerea fragmentelor din acest volum. □ Mircea Ivănescu, *O artă a bucuriei*: „Este, desigur, semnificativ că se vorbește atât de des despre simțământul de bucurie pe care-l prilejuiește întâlnirea cu arta lui Brâncuși. Poate că numai Mozart, care, ca și sculptorul român, își are fanaticii lui, și se poate asemui în această maieutică a bucuriei limpezi și autentice, operată irezistibil de unele opere de artă. Și, în măsura în care se poate vorbi de comparații și judecăți de valoare între foarte marii creatori, răsfrângerea întru bucurie nu e mai prejos decât cea întru sublim – căci și bucuria își are sublimul ei, cum și sublimul unui Beethoven sau Rodin își are partea sa de bucurie. Bucuria nu înseamnă superficialitate (nici muzica lui Mozart nu e superficială, și nici marea simplitate, uneori plină, masivă, a lui Brâncuși, nu e simplă naivitate). Bucuria limpidă a pianului la Mozart —sau a vocii în cutare lied de Schu-

bert, să spunem – este o trecere spre puritatea simplității – și lacrima e limpede. Este, într-adevăr, victoria purității și Brâncuși însuși n-a spus undeva că «simplitatea nu e un scop în artă, dar ajungi la simplitate când te apropii de sensul real al lucrurilor», știind bine că o astfel de apropiere de adevărul lucrurilor e, ca orice creație autentică, trecerea bucuriei de a crea plin flacăra? Și este semnificativ și că Mircea Eliade vedea în această izbucnire triumfală de bucurie la Brâncuși o expresie caracteristică a țăranului român.” □ Hariton Clonaru, *Despre Brâncuși și cultura europeană*: „Pentru Apus, Brâncuși a părut un exotic, ceea ce explică și viziunea lui Georges Salles asupra sculptorului nostru. De aceea e greșit să credem, cum s-a spus, că Brâncuși ar fi avut nevoie de arta exotică pentru opera lui. Nimic mai adevărat pentru artistul modern occidental și nimic mai fals pentru Brâncuși.” □ *Recepția lui Brâncuși în U.R.S.S.* de Barbu Brezianu: „Centenarul marelui sculptor român ne dă prilejul să încercăm a desluși câteva laturi mai puțin cunoscute ale operei brâncușiene, precum și reverberația ei în locuri mai puțin știute. De pildă, puțină lume știe că publicul moscovit, amator de arta a avut, încă din 1928, privilegiul să cunoască nemijlocit câteva din lucrările sculptorului român.” □ *Lecția timpurie a sculpturilor funerare*, Ion Pogorilovschi: „E o idee pe care dorim să insistăm: o atare coexistență în spațiul copilăriei lui Brâncuși, proximitatea cimitirului a conferit un anume ton întregii sale ieșiri în lume. Este de la sine înțeles că în toți anii mirifici ai vârstei infantile, evocați de sculptor, evenimentul comunității sătești la care i-a fost dat să fie mereu de față au fost înmormântările, cu ritualul lor în bună parte precreștin.” ■ Florica Neagoe publică *Omagiu filosofului octogenar D. D. Roșca*: „D. D. Roșca preconizează, deci, adoptarea unei poziții critice față de orice formă de progres care privează viața de căldura și duiosia ei. Filosofia autentică este completă atunci când, alături de icoana în care reprezintă lumea, propune și un ideal de viață. Ea este «iubire de înțelepciune» numai atunci când, alături de ce este omul, arată și ce poate fi el.” ■ În *Necesitatea artei* citim: □ Mircea Braga, *Insolitul unei structuri*: „Ar fi extrem de dificil a căuta și, mai ales, a expune cu un ridicat coeficient de certitudine cauzele care au determinat plasarea «mitului mongol» *Șun sau Calea neturburată* de G. Călinescu în conul de umbră al cercetării critice și, implicit, în cel al conștiinței publice. Evident se simte funcționând încă și mecanismul câtorva prejudecăți, deși în acest fel se explică mult prea puțin. Astfel, nu putem evita constatarea că dramaturgia, cu prea puține excepții, nu reține atenția criticii literare, fiind considerată ca domeniu de exercitare a criticii teatrale, care, la rândul său, se concentrează aproape în exclusivitate pe fenomenul «transpus» (din unghiul ce ne interesează), adică pe spectacol. [...] Nici un detaliu al acțiunii, al gesturilor și faptelor personajelor nu este adus în scenă dacă nu este necesar în sfera aceasta a comentariului, a analizei logice, față de care aforismul reprezintă saltul spre sinteză. Sub accent doctrinar, *Șun* trădează tentația euristică.” □ Titu Popescu, *Neliniști soluționabile*: „Spiritul modern al

meditației despre artă constă în neprevăzutul perspectivelor de abordare, adâncite ca profesionalitate și însoțite de procedee speciale. Rigorile scientismului ajung uneori până la un tehnologism mecanicist, aptitudinea analitică până la un atomizarea obiectului în detalii radiografiate, dar ceea ce este important se referă la posibilitatea asamblării perspectivelor într-o sinteză intens interogativă asupra fenomenului artistic, neabdicând, în concluzie, de la o asimilare filosofică a rezultatelor. Între aceste polarități se desfășoară gama metodologiilor estetice înregistrate în secolul al XX-lea, dar și alte lucrări, de larg interes cultural, care abordează tema generală a artei, nu o dată, în puncte esențiale, deși nu acestea constituie obiectivul propriu-zis al demersului. Un astfel de rezonant reper privind filosofia culturii și a civilizației este meditația-eseu *Galaxia Gutenberg* a canadianului Marshall McLuhan, recent apărută și în românește (Editura politică, *Ideii contemporane*, 1975) și care se învecinează, în câteva puncte estetice cuprinse, pe deasupra tuturor evidentelor deosebiri și a intențiilor fundamentale diferite, cu o demonstrație românească privind specificul național, după cum vom căuta să arătăm.” ■ În pagina dedicată cronicii literare este comentat volumul *Mitologii subiective* de Octavian Paler, text nesemnat: „Există un sens care se consumă de la cel dintâi la cel din urmă capitol, într-o acumulare de tensiune care îl duce la o zonă de maximă concentrare, eliberându-l în final: o concentrată dramă a experienței, a cunoașterii și autocunoașterii umane, o dramă pe care nu numai o acompaniază spectacolul cosmic, dialogul cerului cu marea, al mării cu țărmul; nu numai o acompaniază, ci dictează chiar nemijlocit. Și nu e tulburător lucru că natura își consumă și ea drama ei, de la prima filă întregindu-se un ciclu solar care situează problematica umană sub o zodie înaltă și plină de înțeleșuri?” ■ Mircea Tomuș, în *Cărți de poezie*, comentează două volume de versuri: □ *Marea autobiografie* de Alexandru Căprariu, Editura Eminescu: „Poza ingenuă, naivă, este cea de a doua față a eului liric, după nonșalanța zeflemisitoare, dar este de observat că această nouă ipostază duce cu un pas înainte tendința spre anonimă a poeziei lui Alexandru Căprariu.” □ *Să iubim ce-i de iubit* de Traian Iancu, : „Poezia lui Traian Iancu șterge fără regret, cu o intenție programatică subliniată chiar, orice diferență posibilă între eul creator și contextul exterior; poetul nu se dăruie versului printr-un gest de expansiune a propriei personalități, ori ca o luare în posesiune a universului de teme și motive. Din contră, el își asumă cu un fel de jubilație interioară rolul de interpret al unor sentimente și atitudini colective.” ■ În rubrica *Mișcarea literară* citim: □ *Teatrologia și teatrul românesc actual de inspirație istorică* de Ion Toboșaru: „Se pare că, în anii noștri, experiențele dramaturgiei istorice ilustrate prin operele lui Paul Anghel, Horia Lovinescu, Paul Everac, Al. Voitin și dramaturgia lui Mihnea Gheorghiu solicită eforturile cercetării teoretice spre a sesiza notele distinctive ale unei posibile teorii a dramei istorice actuale. [...] Teatrologia românească contempo-

rană, critica teatrală, estetica teatrului și o spectacolului, cercetările conjugate trebuie să aducă un substanțial aport la orientarea și direcționarea creației în spiritul aplicării principiilor politicii partidului nostru în domeniul culturii și artei. Experiențele existente până în prezent în materie de dramaturgie istorică pot fi valorificate în știința teatrului prin generalizări ce aparțin producției teatrale înregistrate de cultura noastră contemporană Prin istoria și teoria teatrului românesc, în egală măsură, prin istoria dramaturgiei contemporane, arta timpului nostru și inteligențele ce investighează sacerdoțiul teatral contribuie la afirmarea culturii românești, aici, acum, în viitor și în lume.” □ *Caietele Mihai Eminescu*, Anca Sârghie: „Apariția periodică, la Editura Eminescu, a unei publicații consacrate în exclusivitate aceluia «nepereche poet» al literaturii române nu mai poate fi consemnată acum, când *Caietele Mihai Eminescu* se află la cel de-al treilea număr, doar ca o inițiativă de anvergură culturală și totodată patriotică a acestor ani; ea se cere apreciată drept o prezență necesar emulativă. Ultimul volum al *Caietelor Mihai Eminescu* lasă să se profileze câteva din direcțiile necesare ale cercetării eminescologice actuale, evidențiind însă și fisurile formulei adoptate.” □ *Personaj-construcție și semnificație în „Delirul”* de Vasile Chifor: „Destinul lui Paul Ștefan se prefigurează și apoi capătă materialitate, se concretizează, pe fundalul unor evenimente și stări de lucruri excepționale, declanșate încă din primele pagini ale romanului, mijlocind ascensiuni fulgerătoare (nu numai la nivelul individului), dar și alunecări la fel de spectaculoase.” □ *Borges și efortul creației perpetue*, Andrei Ionescu: „Depășind orgoliile mărunte, Borges a ajuns la conștiința rolului de simplu interpret al spiritului uman, dat fiind faptul că ideile nu pot constitui proprietatea particulară a nimănui și, după propria apreciere, ceea ce e mai bun în paginile sale nu-i aparține numai lui, nu poate aparține nimănui în mod exclusiv, ci în primul rând limbii și tradiției.” □ *Cartea de aur a teatrului moldovean* de Eugen Onu: „Anul 1975, generos în ceea ce privește apariția în editurile noastre a unor cărți de teatru, a marcat și reeditarea unei lucrări mai vechi, indispensabilă oricărui studiu de sinteză referitor la trecutul mișcării scenice naționale. E vorba de *Istoria teatrului în Moldova* de T.T. Burada, tipărită, sub îngrijirea lui I. C. Chițimia, în Editura Minerva.” □ Ion Mircea semnează *Scrisori către un poet în etate (III)*: „Un poet poate avea, în fond, convingerea că îi este înăscută *cunoașterea lumii* și, în realitate, lucrurile să nu stea așa Ci să stea, mai probabil, invers. Ceva se poate afirma, însă, cu certitudine, anume că poetului îi este înăscută candoarea, dar că vocația lui nu se va manifesta plenar numai din limitele candorii, fie ea și invocată. O convingere la care vom ajunge revăzând volumele de debut ale unor tineri poeți, viu comentați în presa noastră literară și chiar între copertile unor cărți de critică dedicate radiografierii fenomenului beletristic contemporan. Nota lor comună, dominantă, cheia sol a lor este tocmai candoarea Diafanitatea, puri-

tatea, imponderabilitatea, transparența, filigranul, iată constantele acestei poezii cu diametre, firește, variabile, de la autor la autor. Performanțele lirice obținute în această ordine au fost, la timpul lor, remarcate, și performerii distinși.” În această cheie sunt comentați scriitorii Dan Rotaru (*Plânsul oglinzilor*, Editura Eminescu, 1971, *Lacrima Laurei*, Editura Albatros, 1973), Horia Bădescu (*Marile Eleusii*, Editura Dacia, 1971, *Nevăzutele Urse*, Editura Dacia, 1975), Aurel Șorobetea (*Apărătorii*, Editura Dacia, 1975), Adrian Popescu (*Focul și Sărbătoarea*, Editura Dacia, 1975). □ *Unamuno – modernitatea unor jocuri de spirit* de Mircea Ivănescu, un comentariu la volumul *Negura*, Editura Univers. □ Al. Covaci scrie despre volumul *Cred în teatru*: „Volumul *Cred în teatru*, de Stelian Vasilescu, recent apărut la Editura Facla, este, înainte de toate, mărturia unei pasiuni constante față de fenomenul teatral. Dealtfel, titlul cărții este grăitor în acest sens, trimițând la un interes viu pentru arta scenei.” □ *Cronica traducerilor* de Mircea Ivănescu, laudă reușita lui Romulus Vulpescu în traducerea *Poeziilor* de d’Orleans, Editura Univers. □ *O lucrare de referință*, Nae Antonescu, un text despre volumul *Literatura română și Orientul* de Mircea Angheliescu, Editura Minerva, 1975: „Cercetarea lui Mircea Angheliescu devine, astfel, o lucrare de referință, riguros documentată, științific redactată, asemenea *Preromantismului românesc* din anul 1971, scrisă într-o limbă nuanțat literară, dezvoltând unele sugestii ale investigațiilor precedente, afirmând altele noi, rod al străduințelor proprii, contribuind astfel la elucidarea unor importante aspecte ale literaturii românești.” ■ Mircea Ivănescu prezintă pe poetul *Andrei A. Ileni*: „Munca sa asupra cuvântului, dorința de a turna viziunea poetică în tiparele unei gravitații hieratice, de a gândi frumusețea fizică – a țării, a grădinilor, a iubitei – este, spuneam, lăudabilă pentru că, în fond, continuă efortul acelor creatori care știu că poezia nu e spontaneitate și ușurință verbală, ci – asemenea oricărei întreprinderi omenești – muncă și gândire consecventă. Nu e mai puțin adevărat că, uneori, o asemenea cerebralizare la exces a versului devine și ea, la rândul ei, o manieră și că, asemenea altora din cei ce au ales această formulă, și foarte tânărul Andrei A. Ileni este amenințat de un alt gen de frivolitate, de înțelegerea greșită a raționalismului poetic care încetează să mai fie o atitudine de cunoaștere, și devine o împietrire moartă a gestului liric. Sunt însă destule texte realizate care ne permit să punem, înaintea neliniștirilor sau neînțelegerilor, recunoașterea poeziei.” În continuare citim două poezii de Andrei A. Ileni (*Sărutul patriei*; *Vocea patriei*). ■ În *Revista revistelor* cuprinsul revistelor este împărțit și analizat în grupaje: *Ideologie*, *Poezie*, *Proză*, *Critică*, *Istorie literară*, *Literatură universală*. ■ Apare *Sfântul din Montparnasse*, „Fragment din romanul cu același titlu, în curs de apariție la Editura Dacia”, de Peter Neagoe, în românește de Sever Trifu. □ Versuri semnează: Ștefan Aug. Doinaș (*Păunii*), Paul Richard (*Dincolo de munții amurgului*),

Ion Mircea (*Imagine*), Valeriu Bârgău (*Copaci-Poeți*), Hrisztu Balint (*Interior*, în românește de Titus Andronic).

● **[„Vatra”, nr. 2]** Într-un material amplu sunt prezentați criticii dedicați domeniului dramatic: Valentin Silvestru, Stelian Vasilescu, ale cărui texte apar în revista „Familia”, Ion Cocora – redactor al revistei „Tribuna.” Periș Tereza menționează lucrarea *Teatrul românesc contemporan 1944 – 1974*, coordonată de Simion Alterescu și Ion Zamfirescu. ■ Dan Culcer publică partea a doua a articolului *Actualitatea lovinescianismului*. Autorul continuă cu prezentarea cărții lui Al. George, oprindu-se la opinia acestuia despre activitatea de la „Sburătorul” a criticului în legătură cu care se află într-o subtilă polemică. Dacă pentru Al. George, Lovinescu a impus anumite valori ale epocii contemporane „în răspăr cu gustul unui anumit public”, Dan Culcer consideră că activitatea sa a fost, de la început până la sfârșit, o strategie de impunere a valorilor, având chiar și o componentă de „anticipație literară.” Semnatarul articolului, în acord cu studiul lui Al. George, îl înscrie pe Lovinescu în categoria criticilor „de intuiție”, alături de Nicolae Manolescu, Ion Negoitescu, Mircea Iorgulescu. ■ Anton Cosma semnalează lucrarea lui Valeriu Râpeanu, *Interpretări și înțelesuri* remarcând că este o scriere în care autorul se revelează nu doar ca istoric literar, ci ca un „intelectual de marcă” care scrie pentru a respinge anumite ipoteze și a propune altele, așa cum se întâmplă în eseul despre M. Sadoveanu și sămănătorism. Construite pe baza acestui mecanism, eseurile lui Valeriu Râpeanu nu sunt ale unui polemist, subliniază autorul recenziei, ci ale cuiva care deține „o reală putere de pătrundere sub vâlul prejudecăților la adevăruri fundamentale.” ■ La *Filtre*, Dumitru Mureșan continuă analiza celor *11 Elegii* de Nichita Stănescu. „Starea lirică” afirmă comentatorul stă la baza unei „drame gnoseologice”, care implică efortul de a discerne între realitate și această stare, fapt care duce la lucrul cu experiența senzorială specific liricii stănesciene. ■ La secțiunea de critică, Serafim Duicu abordează volumul *Poezia românească contemporană 1950 – 1975. Generația vârstnică* (Ed. Eminescu, 1975), de Al. Piru. Selecția cuprinde poeți care au împlinit 50 de ani în 1975, iar demersul asupra celor 67 de poeți se dorește exhaustiv. „Poți să ai altă opinie generală despre un poet, dar nu o poți anula pe aceea a lui Al. Piru. El are darul de a «prinde» luminile și umbrele poeziei și de a le «fixa» în text: critic cu sagacitate și minuție de entomolog”, scrie comentatorul. ■ La proză, Silvia Udrea prezintă romanul poematic *Mirele*, de Vasile Andru (Ed. Eminescu, 1975), „un original poem în proză, având la bază o sugestie folclorică filtrată de o sensibilitate cărturărească.” ■ Septimiu Bucur publică încă un fragment din studiul „*Sărmanul Dionis*” sau *proza de atmosferă*. ■ Se poate citi în acest număr a V-a parte din analiza lui Anton Cosma despre *Slavici și romanul nostru modern*, în care continuă exegeza Marei. Criticul identifică un caracter dialectic al romanului, ilustrat în „depă și

rea prezentului” către viitor: „Departa de a fi un «păcat original» al romanului nostru, cum credea, într-un eseu despre sociologia romnului nostru, Nicolae Manolescu, o anume „idealizare” a prezentului în sensul viitorului e unul din tre caracterele specifice ale romanului nostru de la începuturile sale până astăzi, și Slavici are meritul de a fi contribuit în chip hotărâtor la conștientizarea lui. Criticul dă un verdict în pofida considerațiilor estetice ale lui Slavici însuși, problematizând „clasicismul” acestuia și restituindu-l contemporanei tății prin grila dialectică a raportului prezent – trecut prin care citește scrierile sale. ■ Aurel Gurgăhianu este prezent cu cinci poeme, iar Norman Manea cu un fragment din *Octombrie, ora 8*. ■ La *Punct/Contrapunct*, Antonie Șemi neanu semnalează răspunsul din „România literară” (nr. 6/1976) al lui Al. Piru la obiecțiile lui Darie Novăceanu cu privire la lucrarea *Poezia românească contemporană (1950 – 1975)*: „Răspunsul ignoră totuși esența acestor obiecții care revelau precaritatea mijloacelor analitice puse în funcțiune de critic, inadecvarea lor față de textul poetic care nu se lasă totdeauna cercetat doar prin tehnici narative.” Tot aici, același autor se exprimă acid vizavi de *Jurnalul de poet* al lui Ioan Alexandru: „Poetul din 1970 s-a transformat în autorul unor pagini de proză pe care ni le dăruie (atât de sistematic, ca o toacă cosmică, ca să-i parafrăzăm un vers) cu o cuvioșie crispată pozând mesianic în purtător al unor grave taine ce se cer dezvăluite neștiutorilor sub o largă binecuvântare. Evoluția ne întristează mai ales atunci când pretextele acestor pseudo-înțelepciuni sunt Eminescu, Nicolae Iorga sau tărâmul transilvan. [...] Sperăm din tot sufletul că poetul se va opri și va încerca să se trezească.”

● [„Viața românească”, nr. 2] Liviu Rusu semnează textul: *Din nou despre Titu Maiorescu (I)*: „Multe neadevăruri s-au năpustit asupra lui Titu Maiorescu atât în timpul vieții, cât și după moartea sa. În cele din urmă poziția lui în literatura și cultura noastră se limpezise și se consolidase, pentru ca în epoca mai nouă iarăși să fie supus unor înverșunate atacuri, fiind prezentat ca un element absolut negativ în istoria spirituală a poporului nostru. Acum 13 ani, într-un articol de mari proporții publicat în «Viața românească» din luna mai 1963, sub titlul *Însemnări despre Titu Maiorescu*, am arătat nedreptatea unor asemenea poziții față de criticul Junimii.” ■ I. Negoșescu reflectează la *Un scriitor uitat: Ioan Timuș*: „Despre cele două romane ale lui Ioan Timuș, *Transiberiana* și *Ogio-San (Domisoarele)*, apărute în deceniul al IV-lea, din perioada interbelică, nu au scris criticii importanți ai vremii. (G. Călinescu îl citează în *Istoria literaturii*, la *Bibliografie*, cu *Basme japoneze*).” ■ Despre *Cel mai recent Doinaș* scrie Cornel Regman: „*Anotimpul discret*, ultimul volum apărut al lui Ștefan Aug. Doinaș, e totodată, primul – după o bună bucată de vreme – scutit de povara de a fi receptacol pentru poeme regăsite: povară dulce, când ca în *Alter ego* (1970), «regăsitele» se cheamă *Regele, fiul copacului, Cvinta, Epitaf, Nunta*, altă dată însă, ca în cazul volumelor *Ce mi s-a în-*

tâmplat cu două cuvinte (1972) și *Pairus* (1974), factor de ruptură, fără compensația unor revelații artistice. «Poemele» confirmă evoluția lui Ștefan Aug. Doinaș spre regimul «meditației» lirice, după o lungă guvernare a forțelor neliniștii, care, în *Alter ego*, mai dețineau încă poziții însemnate, în vecinătatea, totuși, a noii îndrumări.” ■ În cadrul rubricii *Cărți. Oameni. Fapte* semnează texte: Mihai Beniuc, Mihail Petroveanu, Victor Atanasiu, Roxana Sorescu, Gheorghe Grigurcu, N. Steinhardt. □ Mihai Beniuc elogiază publicația «*Korunk*», 1926-1976: „această revistă maghiară de la Cluj, dinaintea celui de al doilea război mondial, se înscrie în istoria țării noastre, pentru frăția dintre poporul român și naționalitățile conlocuitoare, cu o nestemată a gloriei de luptă comună sub stema comunismului. Înființată din 1926, în România dominată de burghezie și moșierime, revista «*Korunk*» s-a încolonat sub steagul progresului, democrației și viitorului socialist.” □ Mihail Petroveanu descoperă în volumul Constanței Buzea, *Ape cu plute, poezii de dragoste*: „Deși poartă în subtitlu specificarea poeziei de dragoste, și cuprinde în adevăr numeroase versuri conform emblemei arborate, *Ape cu plută* de Constanța Buzea acordă pasiunii un sens mult mai larg. Punct de plecare sau numai stare de spirit subiacentă, erosul deschide drumul către alte zone ale ființei, provocând întrebări și răspunsuri legate de condiția generală a eului în lume.” □ Referindu-se la volumul de versuri al lui Mircea Florin Șandru: *Luminile orașului* (Eminescu, 1975), Victor Atanasiu conchide: „Versurile sunt frumoase, rostirea are o ritmică de o solemnitate discretă, și totuși parcă lip seș te o undă de aer proaspăt. Nu s-ar putea afirma că tânărul poet se află neapărat în regres față de prima apariție, dar persistența în această ipostază, generatoare indiscutabil de efecte interesante, se poate dovedi a fi prielnică.” □ Roxana Sorescu reflectează la *E. Lovinescu și statutul criticilor*: „Din vreme în vreme, la noi, criticul simte nevoia să mediteze asupra condiției sale în circumstanțe schimbate. [...] O face acum Alexandru George. Studiul său, *În jurul lui E. Lovinescu*, este un amplificat «caracter» în tradiția lui *La Bruyère*, o «fiziologie» autohtonă având ca subiect o personalitate care, cu fiecare gest, precizează de fapt rolul actului critic într-o cultură confruntată mereu cu problemele altor începuturi. Fără să piardă din vedere îndreptățirea a ceea ce a spus sau a gândit E. Lovinescu, Alexandru George este preocupat în primul rând nu de configurația intelectuală a subiectului său, ci de ceea ce a făcut și cum a acționat E. Lovinescu, de personalitatea lui morală și reflexul ei social.” □ În *Poezia pseudosuavității*, Gheorghe Grigurcu prezintă volumul lui Florin Mugur: *Roman* (Eminescu, 1975): „Florin Mugur e un amator de imagini magnifice teatrale, cu o recuzită suspect de aurită, ... în care se complăce dintr-o torpoare estetică atinsă de blazare (pandant al relei conștiințe de sine care se pedepsește intoxicându-și voluptatea imagistică).” □ Despre *Casa memorială D. Ghiață* scrie N. Steinhardt.

MARTIE

1 martie

• [„Tribuna României”, nr. 80] Zoe Dumitrescu-Buşulenga publică în *Cuvântul zilei* textul *Spiritualitatea românească*: „Pentru român, ființa omească întreagă, cu tot ce se presupune ca plenitudine, limbă, gândire, credințe, convingeri, libertate de mișcare și expresie, a fost întotdeauna sacrosanctă, s-a bucurat neîncetat de imunitățile inerente unei societăți întemeiate, parcă în chip natural, pe principiile unui umanism popular de esență. De aceea, în istoria noastră bântuită de vicisitudini n-am pricinuit nimănui vicisitudini. La noi n-a fost inchiziție, nici ruguri pentru eretici, nici persecuții. Toleranța predicată programatic Europei de veacul luminilor a fost la noi una dintre trăsăturile deosebitoare ale spiritualității românești. [...] Iar în cultură, în artă, viziunea noastră umanistică s-a tradus într-o clasicitate de substrat ce se regăsește în toată arta populară, ca și în creația cultă, de la începuturi și până azi. Căci ce s-a făcut și se face se referă la om și i se adresează, în produse armonioase, pe măsura lui și păstrând neschimbat modulul raționalității lui luminoase. [...] Angajați în zidirea civilizației contemporane, românii cultivă cu fervoare valorile umanului, făcând din artă, în peisajul preocupărilor multiple și diversificate de azi, aliata cea mai prețioasă a educației plurale aplicate omului modern. Și, împotriva unor posibile efecte nocive, alienante, pe care tehnica tot mai solicitantă, mai amenințătoare le-ar putea produce asupra personalității omești în contemporaneitate, românii găsesc soluția îmbinării revoluției tehnico-științifice cu umanismul de conținut și de expresie, permanență a culturii lor, oferind omenirii, aflată la o hotărâtoare răscruce, o oază de certitudini, un mesaj de solidaritate nobilă cu omul și valorile lui.” ■ Florența Albu publică tableta *Apa trece pietrele rămân*. ■ Pe prima pagină citim și *Povestea codrului* de Mihai Eminescu, care acompaniază *Dosarul* din acest număr – *Viața pădurii*. ■ În corespondență găsim o scurtă notă, nesemnată, *Mircea Eliade, doctor honoris Causa la Sorbona*: „La 14 februarie, în marele amfiteatru al Sorbonei, a avut loc decernarea titlului de *doctor honoris* cauza unor personalități prestigioase ale vieții cultural-artistice și științifice internaționale. Cu această ocazie, savantul de origine română Mircea Eliade a primit înalta încununare a unei jumătăți de veac de multilaterală activitate, ca orientalist, istoric al religiilor, eseist și romancier. Ilustrul savant a declarat, la sfârșitul festivității, corespondentei Radiodifuziunii române: «Sunt foarte bucuros că am această onoare, după Nicolae Iorga care a fost tot timpul modelul și inspirația carierei mele științifice». Printre laureați s-a numărat și celebrul violonist Yehudi Menuhin, primul muzician distins la Sorbona, care în locul tradiționalului discurs academic a interpretat o partită de Bach. După festivitate el a declarat, referindu-se la elogiul ce i s-a făcut ca discipol al lui Enescu: «Sunt foarte mulțumit că numele lui George Enescu a fost pomenit astăzi, grație în-

tregii lumi care își aduce aminte de el».” ■ Sub semnătura D.R.P. citim despre *Centenar Brâncuși. Simpozionul Asociației „România”*: „După cum s-a putut citi în ultimul editorial al «Tribunei României», așezământul nostru a adus «cuvénitul prinos» sărbătoririi centenarului nașterii lui Constantin Brâncuși prin numărul omagial al revistei, ca și prin organizarea, la 13 februarie, a unui simpozion. În cuvântul său de deschidere, prof. Virgil Cândea, secretarul general al așezământului nostru, a arătat că, omagiindu-l pe Brâncuși, sărbătorim, în fapt, izbânda creației românești în universalitate. Figura sculptorului a fost evocată în continuare de doamna Cella Delavrancea, care, în cuvinte simple și pline de superioara emoție și căldură, a rememorat o serie din momentele trăite în atelierul lui Brâncuși, la Paris. Prof. Virgil Cândea a dat apoi citire textului transmis de V. G. Paleolog, marele biograf al sculptorului, tratând o serie de probleme legate de geneza pragmatică a operei brâncușiene. O clipă de adâncă reculegere a constituit-o audierea, de pe banda de magnetofon a unor mărturisiri făcute de marea sculptoriță Milița Petrașcu, plecata de curând dintre noi. În continuare, prof. Edgar Papu a vorbit despre sentimentul înlânzirii formelor în opera brâncușiană, arătând cum creația sa – ca toată marea artă românească – se caracterizează prin efortul de-a perfecționa lucrarea naturii. Despre clasicismul sculpturii lui Brâncuși și apartenența operei sale la universal s-au exprimat esteticianul Titus Mocanu și prof. Dan Grigorescu. Vorbitorii au demonstrat cu pregnanță că opera lui elementul național, înțeles ca emanație Brâncuși realizează o sinteză unică între esențială, și modernismul artistic cel mai tulburător al secolului XX. Din toate aceste mărturii și considerații, figura sculptorului român s-a încheat firesc, fără ostentație, cu tot ceea ce ea are mai esențial și pur românesc. A urmat apoi un recital de versuri închinat lui Brâncuși, susținut de cunoscuții actori Irina Petrescu și Dinu Ianculescu. S-au rostit poezii de Lucian Blaga, Rainer Maria Rilke, Carl Sandburg, Ion Vinea, Raymond Queneau, Alain Bosquet, Ana Blandiana. Poetul Petre Ghețez a citit poemul *Brâncuși în atelierul artei moderne*. Finalul acestei manifestări de aleasă ținută a prilejuit vizionarea filmului *Constantin Brâncuși*, realizat și comentat de Octavian Barbosa, emoționantă reîntâlnire cu plaiurile gorjene și operele fundamentale ale sculptorului.” ■ Din pagina numită *Pe scurt* reținem: □ *Biblioteca „Mihail Sadoveanu”*: „Accesibilă oamenilor de toate vârstele și profesiile, Biblioteca municipală «Mihail Sadoveanu» din București, posesoarea unui impresionant fond de volume din toate domeniile, are în prezent 24 000 de cititori înscriși. În 1975 au fost citite aici 260 000 de cărți, cifră însemnată dacă ținem seama și de faptul că 80 la sută din fondul bibliotecii îl constituie cărțile rare, care nu se împrumută acasă. În afara cărților, biblioteca dispune și de 3 890 de discuri.” □ *Pe urmele lui Eminescu*: „Cu aproape un secol în urmă, trecând pe la școala din comuna Tansa, Județul Iași, în calitate de revizor școlar, Mihai Eminescu consemna: «Dacă frecvența este mică, cauza e a se căuta numai în netrebnicia adminis-

trației comunale, care privește școala ca un lucru de prisos, închiriază un local nesuficient, în care pot încăpea doar 30 de copii, lasă și acest local descoperit și în stare proastă, nu cumpără cărțile și ustensilele necesare școlii și prevede sume neînsemnate în bugetul ei pentru școală, încât tot bugetul școlii e cât a treia parte din leafa domnului primar». Acum, la Tansa, școala cea veche, vizitată de Eminescu, a rămas ca exponat de muzeu. Alături s-a construit una nouă, spațioasă și luminoasă, care poartă numele marelui poet. În prezent, satele din județul Iași au peste 500 de școli, cărora li se adaugă numeroase creșe, grădinițe, ateliere-școală și laboratoare. Numărul cadrelor didactice este de peste 5 000, față de 839 în 1938.” ■ Constantin I. Ionescu publică o recenzie la volumul *Nicolae Ceaușescu Pace și colaborare în Balcani și în întreaga lume*, volum apărut la Atena, Editura Darilcos, și scris de Aristidis Klados: „Noul volum *Nicolae Ceaușescu – Pace și colaborare în Balcani și în întreaga lume*, eveniment editorial de prim ordin, care urmează după valoroasa lucrare apărută în Grecia, în 1974, în legătură cu politica externă a României, reprezintă o însemnată contribuție la popularizarea și cunoașterea de către opinia publică elenă a principiilor politicii externe românești, reflectă evoluția continuă și multilaterală a relațiilor româno-elene, relații ce servesc intereselor celor două popoare, evoluției pozitive a raporturilor dintre toate statele din Balcani, cauzei păcii și colaborării în această regiune, în Europa și în întreaga lume.” ■ C. Vlaicu prezintă colecția *Idei contemporane*: „Dominantă pentru epoca actuală ne apare receptivitatea crescândă față de domenii tot mai variate, care a devenit deja o caracteristică esențială a omului de azi. Aci asta este, credem, și motivația Editurii politice care a inițiat, din 1969, colecția «Idei contemporane»: a informa cititorul român asupra unor dezbateri de o importanță acută pentru omul zilelor noastre. Nu e de mirare, așadar, că aparițiile acestei colecții se numără printre cele mai căutate cărți.” ■ Nicolae Balotă prezintă *Poeziile lui Charles d’Orléans în traducerea integrală a lui Romulus Vulpescu*, volum apărut în 1975 într-o ediție bilingvă: „O grație a eleganței circulă de la text la traducere, de la cuvânt la imagine în această realizare poetică și artistic-grafică în același timp. Cu adevărat, cartea îi «aparține» lui Charles d’Orléans. Nu emană poezia lui o asemenea grație? Nu o caracterizează, oare, o nobilă eleganță? O aurită cale de mijloc, o grație a eleganței – cum spuneam – în care comunică simțurile satisfăcute și simțirea temperată, o armonie ce-și găsește alibiuri pentru a se prezerva în cele mai tulburătoare situații, un nobil «nonchaloir» (cuvântul îi aparține ducelui), estetism al unui egotist *avant la lettre*; recunoști toate acestea, și altele încă, în poezia celui care a fost numit ultimul trubadur. Poezia și arta românească i-au închinat poetului francez un nobil monument.” ■ Apare nota *Cărți despre Brâncuși*, nesemnată: „Coincidență deosebit de concludentă, producția de carte a acestui an salută și ea sărbătorirea centenarului Constantin Brâncuși. Pe standul librăriilor vor apărea, în curând, lucrări precum *Carte de inimă pentru Brâncuși*,

antologie de texte și referințe critice de Nina Stănculescu (din a cărei lucrare am reprodus o serie de pasaje în numărul nostru omagial), în Ed. Albatros, *Național și universal în opera lui Brâncuși*, culegere de studii tipărită de Ed. Meridiane, sau *Comentarea capodoperei*, teza de doctorat în filosofie a cercetătorului Ion Pogorilovschi, lucrare privind geneza complexului de la Târgu Jiu, apariție anunțată de Ed. ieșeană Junimea.” ■ Dumitru Radu Popa publică *Jurnalul aparițiilor editoriale*: „Începutul acestui an a oferit, ca de obicei, o gamă variată de apariții – inedite și reeditări –, în măsură să satisfacă gusturi și exigențe diverse. Am situa pe primul loc, în acest sens, cărțile tipărite de prestigioasa editură Eminescu, prezentă cu apariții interesante bine echilibrate tematic și într-o ținută grafică deosebită. Semnalăm în primul rând monumentală lucrare a lui Gheorghe Zane, *Nicolae Bălcescu, opera, omul, epoca*, asupra căreia vom reveni mai pe larg. În domeniul sintezelor critice notăm, tot cu gândul unei reveniri mai substanțiale, subtilul studiu al lui Dan Grigorescu, *Direcții în poezia secolului XX*, lucrarea unui teoretician exact, dublat de finețea degustătorului de poezie. Deosebit de interesantă, mai ales sub aspectul erudiției, este cartea lui Mircea Zăciu *Lecturi și zile*. Universitarul clujean, cunoscut din lucrările anterioare (*Masca geniului* – 1967, *Glose* – 1972, *Bivruac* – 1974) ca un adept al publicisticii de istorie literară, surprinde în acest ultim volum prin revenirea pregnantă la documentația de amănunt ca suport al observației personale. Acest recurs nu afectează însă nici nuanțarea exprimării, nici accesibilitatea: Mircea Zăciu este un stilist de clasă, capabil să furnizeze pasaje de veritabilă literatură chiar atunci când abordează subiecte legate de zonele marginale ale istoriei literare. Sunt, în fond, aceste sugestive *Lecturi și zile* pagini de personală meditație provenind dintr-o curiozitate istorico-literară debordantă, sprijinită de cercetarea metodică și expunerea aleasă. Tot în sectorul criticii literare, cartea cercetătorului Al. Oprea *Incidențe critice* propune un itinerar a cărui constantă este efortul de interpretare. Domeniul atât de productiv al poeziei înregistrează, în această perioadă, culegerea de versuri a Violetei Zamfirescu *Simfonie*, volumul decantat și sobru al lui Cezar Baltag *Unicorn și oglindă*, dar mai ales cartea distinsului poet Ștefan Aug. Doinaș, *Anotimpul discret*. Față de volumele anterioare, caracterizate în special prin revelarea frustă a unei individualități scindate, *Anotimpul discret* reprezintă apelul la reflexivitate, dar nu ca formă a împăcării, ci ca o nouă modalitate de adâncire a cunoașterii. De aceea, tema predilectă a acestui volum este meditația asupra sensului ființei lirice, asupra destinului creației. În momentele ei cele mai înalte, această reflexivitate ajunge să vizeze condiția însăși a poeziei – riguroasă, solemnă, deopotrivă spontană și elaborată, în accepția lui Ștefan Aug. Doinaș. Poetul se dovedește și în această ultimă carte același artizan îndrăgostit de formele unei retorici alese, capabil să condenseze impresii pasagere, dintre cele mai diverse, în scânteii incandescente de veritabilă vibrație lirică. Interesante apariții de poezie oferă și . Volumul *Gloria*

ierbii e semnat de Gheorghe Tomozei, poet care și-a fixat forma de expresie lirică în versul grațios, cantabil, de o eleganță ce lasă adesea să vorbească mai mult sugestiile. O aură idilică transpare în poeziile sale, temperată de acuratețea versului și puritatea clasică a unor metafore. Aceeași editură acordă girul unei «voci în formare», tânărului Dorin Tudoran care, cu *Cântec de trecut Akheronul*, confirmă un debut salutat favorabil de critică. Cultivând o poezie a notației-surpriză, Dorin Tudoran, în ale cărui versuri răsună încă sugestii livrești nu întotdeauna perfect asimilate, reușește cel mai mult în domeniul meditațiilor neostentative, când, cu un spirit de observație ascuțit, detașează aparențele, pătrunzând în miezul grav și fierbinte al lucrurilor. Utilă și oportună, mai cu seamă prin aportul ei documentar, lucrarea regretatului Onisifor Ghibu, intitulată *Din istoria literaturii didactice românești*, apărută în colecția «Lucrări fundamentale» a Editurii didactice și pedagogice, oferind nu numai o aprofundată privire a domeniului cercetat, dar și comentariul personal al unui memorialist și istoriograf pasionat. Editura Univers, și ea una dintre cele mai productive, s-a impus, în acest început de an, în special prin lucrarea lui Romul Munteanu *Metamorfozele criticii europene moderne*, tratând unul din subiectele predilecte ale distinsului universitar bucureștean, atent de multă vreme la mutațiile specifice înregistrate astăzi în domeniul atât de labil al criticii literare europene. În sfârșit, pentru a nu nedreptăți producția de carte a provinciei, să mai amintim studiul lui Emil Manu, polemic intitulat *Sinteze și antisinteze literare*, apărut la Ed. clujeană «Dacia», în fapt o documentată și echilibrată lucrare abordând cu aplomb și aplicație subiecte «bătute» («Fascinația intimității călinesciene»), sau aruncând lumini noi asupra unor teme mai curând ieșite din comentariul critic frecvent («Prolegomene la Ion Minulescu»)." ■ Doru Mielcescu publică în *Jurnalul revistelor literare* un șir de note scurte: □ „Un studiu de proporții asupra fantasticului literaturii lui Mircea Eliade publică, în revista «Luceafărul» (nr. 3-4), cunoscutul critic literar Eugen Simion, după ce, cu puțin timp înainte, filosoful Constantin Noica se ocupase, în «Săptămâna», de trăsăturile definitorii ale savantului Eliade. Perspectiva critică a lui Eugen Simion are în vedere mai mult temele fantasticului, precizând originalitatea acestora în cadrul literaturii române." □ *Pus în cauză de Camil Petrescu* se intitulează două foiletoane succesive ale profesorului Șerban Cioculescu în legătură cu afirmațiile făcute de celebrul scriitor în jurnalul său (*Note zilnice*) de curând publicat la . «Elucidarea» câtorva întâmplări, la modul savuros-ironic, caracteristic profesorului Cioculescu, este însoțită de aprecierea în ansamblu a jurnalului – prilej de nedisimulată tristețe: [...] Distanța care separă pe omul Camil Petrescu de scriitor e, însă, mai mică decât s-ar crede. Jurnalul transmite aceeași febrilitate lucidă specifică și personajelor literaturii sale, micile prejudecăți și obsesii ale omului fiind, pentru cititorii de astăzi, aproape notorii. Camil Petrescu este scriitorul care-și scrie opera tocmai pentru a-și detecta propriile complexe." □ „Tot în «România literară» (nr. 1 și 4) sunt

prezentate, în traduceri și comentarii, ultimul roman al lui Jean Joubert, *Omul de nisip*, care a primit Premiul Renaudot pe anul 1975, și romanul *Reprezentare ducală* aparținând lui Paolo Volponi, distins cu Premiul Viareggio 1975.”

□ „Un amplu interviu acordat de Martha Bibescu lui M. Berindei, la Mogoșoaia, în iunie 1942, apare în nr. 5, 1976 al «României literare». E un bun prilej de rememorare a câtorva momente din viața sa și a personalităților marcante cu care a fost în contact (Anna de Noailles, Proust, Cocteau, Rilke, Sadoveanu). Premiată la 18 ani de Academia Franceza pentru volumul *Les huit paradis (Cele 8 raiuri)*, apoi membră a Academiei belgiene și a celei din Toulouse, Martha Bibescu a desfășurat o bogată activitate literară, neocolită însă de unele impasuri, de greutatea inerente ale scrisului.” □ „Ultimul număr (12, 1975), al revistei «Secolul XX», dedicat în exclusivitate poeziei, se deschide cu grupajul *Un Orfeu modern: Reiner Maria Rilke*, care cuprinde traduceri (memorabil primul Sonet către Orfeu, în versiunea poetului St. Aug. Doinaș), articole și evocări însoțite de *Variațiuni ale rilkeene* ale pictorului Octav Grigorescu. Alte grupaje: *Poeți ai Austriei contemporane* și *Eugenio Montale*. Cu acest număr este inițiată o nouă rubrică, *Din patrimoniul contemporaneității*, care încearcă să releve, la nivelul interpretării critice, virtuțile literaturii române contemporane (sunt prezentați Geo Bogza și Nichita Stănescu). Este încă o modalitate prin care această revistă, cu semnificativă audiență internațională, înțelege să realizeze un dialog fructuos între cultura română și cele străine.”

□ „Ultimul număr (4, 1975) al revistei de prestigiu «Cahiers roumains d'études littéraires », apărut de curând, este dedicat în întregime lui Mihai Eminescu. Remarcăm, dintr-un sumar bogat și deosebit de echilibrat, eseul lui Vasile Nicolescu, *Eminescu, logos și viziune*, tratarea amplă și aplicată a lui Eugen Simion, dedicată prozei fantastice și filosofice, studiul comparatist al lui Alexandru Piru *Eminescu, Shakespeare, Holderlin și Baudelaire*, ca și cercetarea Verei Călin asupra *Ironiei romantice în opera lui Eminescu*. Utilă și sugestivă este și întreprinderea lui Constantin Ciopraga, *Eminescu în critica străină*, ca și *Cronica traducerilor* (semnată de Al. Piru, Dumitru Micu și Adrian Marino), elocventă pentru modul în care poezia românească, prin geniul ei tutelar, pătrunde tot mai mult în universalitate.”

3 martie

• [„Scânteia”, nr. 10 429] Dumitru Radu Popescu semnează *Balada lemnului*: „Gheza Vida, acest om minunat, modest ca un înțelept, cu ochi calzi, bun povestitor, Gheza Vida mi-a vorbit cu înfiorare despre măreția lemnului, despre Măria sa lemnul – și eu știu, și toată lumea știe că Gheza Vida de atâția ani modelează lemnul și-i dă o nouă viață. arătându-ne cum arătară în vremi bătrânii noștri, cum arătară cei împușcați mișelește la Moisei, în acest Lidice din Transilvania, cum arătară martirii istoriei noastre... Și pe unde a fost în lume, el a cioplit în lemn tot lumea moroșenilor și chipurile zbuciumatei noastre

istorii.” ■ Aflăm că *În aula Academiei Republicii Socialiste România* s-a organizat *Ședința consacrată centenarului Brâncuși*: „Sub egida Academiei Republicii Socialiste România, Academiei de științe sociale și politice, Consiliului Culturii și Educației Socialiste, Comisiei naționale pentru UNESCO și Uniunii artiștilor plastici, marți a avut loc, în aula Academiei Republicii Socialiste România, o ședință consacrată aniversării marelui sculptor român Constantin Brâncuși, cu prilejul centenarului nașterii sale. La ședință, care a fost prezidată de prof. dr. docent Mihnea Gheorghiu, președintele Academiei de științe sociale și politice, au participat Dumitru Ghișe, vicepreședinte al Consiliului Culturii și Educației Socialiste, Jean Livescu, membru corespodent al Academiei Republicii Socialiste România, președintele Comisiei naționale pentru UNESCO, academicieni, cadre didactice, cercetători științifici, artiști plastici, critici și istorici de artă, ziariști, alți oameni de cultură, un numeros public. Au luat cuvântul acad. Ion Jalea, președinte de onoare al Uniunii artiștilor plastici, Ion Frunzetti, președintele secției de teorie și istoria artei și literaturii a Academiei de științe sociale și politice, membru al Comisiei naționale pentru UNESCO, criticul de artă Dan Hăulică, membru corespondent al Academiei de științe sociale și politice, vicepreședinte al Asociației internaționale a criticilor de artă, și sculptorul Gheza Vida, membru corespondent al Academiei Republicii Socialiste România.”

● **[“Viața studentească”, nr. 9]** Costin Tuchilă anunță apariția la Ed. Dacia, seria *Restituiri*, 1975, a *Jurnalului* lui Octav Șuluțiu, ediție îngrijită de Nicolae Florescu. □ M. N. Rusu la Aniversarea Eminescu – 110 ani de la poemele debutului în „Familia”, revine la *La mormântul lui Aron Pumnul, De-aș avea, Din străinătate*: „Patria a fost ochiul poetic prin care Eminescu privea spre universul înconjurător.” □ Rubrica *Sintagme* salută lansarea *Istoriei polemice și antologice a literaturii române de la origini până în prezent* de Eugen Barbu, Ed. Eminescu. □ La rubrica *Magistrii școlii românești*, este comemorat Spiru Haret, în textele *Idealul culturii active* de Vasile Vetășanu și „*Fântâna lui Haret*” de Mariana Bogdan, fiind publicate și câteva aforisme, maxime și fragmente din manuscrise.

4 martie

● **[„România liberă”, nr. 9753]** În articolul *În dialog cu cititorul și cu opera*, Tia Șerbănescu analizează volumul lui Nicolae Manolescu, *Teme 2*, ce cuprinde lecturi și/sau articole „de voie”, „la alegere, cu comentarii care trădează, aproape ca un jurnal, preferințele și opțiunile” criticului, „infidel și nostalgic” (*Stilul e profesia, Despre îndoială, Metoda fără critică* ș.a). Dintre observațiile critice „noi” și, uneori, „incomode”, recenzenta menționează: „imaginea precarității” la Anton Holban, „suspendarea intrigii” și „amânarea acțiunii prin discurs” la Hortensia Papadat Bengescu, „maltratarea realului” la Bacovia, „artificialitatea” personajelor lui Huxley ș.a. Opiniile i se par „exacte

și sigure”, emoțiile fiind transmise printr-o „ecuație subtilă a limbajului.” □ La profiluri lirice, Adriana Popescu prezintă volumul lui Emil Manu, *Sinteze și antisinteze literare*, ce cuprinde „amintiri literare”, prezentare unor personalități lirice, dar și fișe analitice ale unor creații ale acestora. Printre figurile creatoare, se numără Lucian Blaga, George Călinescu, Tudor Vianu, Ion Minulescu, George Bacovia ș.a. „Procedarea analitică unitară” îi pare autoarei că evidențiază caracterul „afectiv” al criticii profesate de Manu.

● **[„România literară”, nr. 10]** Conține versuri de Francisc Păcurariu, Mihail Cruceanu, Emil Ciurara, Radu Boureanu, Mihai Duțescu, Gheorghe Daragiu, Ion Iancu Lefter, Traian Tal, precum și proza lui Geo Bogza, *Statuia unui râu*. ■ În *Evocarea istoriei*, Mihai Gafița subliniază importanța subordonării literaturii adevărului istoric: „Obiectivul evocării istoriei, așa cum se preconizează azi, e de a subsuma cerințele compoziției epice acelor impuse de adevărul cursului istoriei, al fluxului ei către epoca de azi; de a integra legenda nu ca un scop, ci ca un element al epicii, ca un suflu liric, ca o dimensiune a subiectivității – dar de a o supune dezideratului superior al legității istorice, deci al obiectivității; de a restitui pe deplin autoritatea documentului, fără a diminua forța fantazărilor...” ■ G. Dimisianu evidențiază, în *Povestirile lui Fănuș Neagu*, faptul că stările asociate patimei din textele sale cu tematică țărănească sunt exportate și în cele cu subiecte din afara lumii rurale: „Stările congestive, necurmata exaltare, mâinile, ca moduri de exteriorizare ale unei umanități înrobite Patimei, sunt transportate de Fănuș Neagu și în narațiunile cu subiecte nețăărănești.” ; „În forme adaptate condiției spirituale a eroilor reproiectează tema structuratoare a Patimei ca principiu generalizat al umanității pe care o evocă. Iar peste toate acestea rămâne însușirea de prim ordin a lui Fănuș Neagu: aceea de narator extraordinar.” ■ În *Vocația culorii*, Ștefan Aug. Doinaș se oprește asupra operei lui Radu Boureanu, *Planeta curată*, a cărei principală însușire este, în viziunea sa, apetența pentru pictural: „Ceea ce caracterizează, încă de la început, această poezie este cromatismul ei, înclinarea către pictural.” ; „Radu Boureanu e un poet solicitat de vers și de idee, pentru care unitățile artelor plastice – linie și desen, culoare, atmosferă și construcție – constituie doar semnele unui alfabet poetic pus în slujba reflexivității.” ■ Vasile Nicolescu pledează pentru frumusețea formală a cărții în *Carte frumoasă*. ■ *Ceasornicul domnilor* (Minerva, 1976, ediție realizată de Gabriel Ștrempel), de Nicolae Costin, se află în atenția lui Șerban Cioculescu: „Nicolae Costin a fost un scriitor bun, cu largi frazări ritmice, care pot face obiectul unor serioase studii filologice, cu un vocabular variat și cu unele creații verbale remarcabile. Totuși tatăl său rămâne, stilistic vorbind, un clasic, în timp ce fiul, lipsit de duh (de geniul lui Miron!) se vedește a fi un scriitor baroc, deși se socotește adeseori îndreptățit să simplifice textul intermediarului latin.” ■ În *Portretul criticului ca artist*, Alexandru Ivasiuc consideră că volumul lui Nicolae Manolescu, *Teme 2*, este o autobiografie spirituală: „*Teme 2* reprezintă

de fapt o Temă, una singură, și subiectul ei este N. Manolescu însuși, ce se dezvăluie confesiv, la persoana I. Cartea sa de eseuri este o autobiografie spirituală, dominată – vai, ca un caracter clasic – de o idee obsesivă. E semnul artisticității sale, pentru că, aș îndrăzni să spun, unitatea operei, condiție a valorii, e precedată de o viziune fundamentală asupra lumii, care străbate, făcând transparente, straturile personalității.” ■ Mihai Drăgan analizează în *Ediția princeps Eminescu*, însușirile de critic ale lui Titu Maiorescu: „Toate aceste aprecieri estetice și judecăți de valoare, chiar dacă nu urmează unui demers analitic, constituie rezultate ale lucrării intelectuale a unui critic literar dotat cu un spirit critic excepțional.” ■ În rubrica sa *Cronica literară*, Nicolae Manolescu comentează plachetele *Gloria ierbii* (Cartea Românească), de Gheorghe Tomozei, și *Poezii de dragoste* (Junimea), de Mihai Ursachi. În cea din urmă, criticul identifică un program liric anticalofil: „Se remarcă imediat atitudinea anticalofilă: descoperirea cuvântului umil și democratizarea vocabularului liric. Dacă programul acesta nu e în întregime respectat în *Gloria ierbii*, e în orice caz mai mult decât în oricare din cărțile anterioare ale autorului...” În poezia lui Mihai Ursachi, criticul identifică o notă de originalitate în expresia naturală și dimensiunea muzicală a versurilor: „Mihai Ursachi e un poet cultivat și subtil, la care lecturile nu distrug naturalețea expresiei, ci o sporesc, îmbogățind imaginația ca un îngrășământ chimic. Surprinzător la el e simțul muzical: firescul, cursivitatea elegantă a versului, grația ce pare spontană.” ■ Aureliu Goci semnalează apariția cărții *Neliniștilele valuri* (Albastros, 1975), de Lucian Cursaru: „Romanul lui Lucian Cursaru realizează veridice imagini ale realității și o dezbatere etică oportună...” ■ Dana Dumitriu remarcă amestecul de melancolie și ironie din placheta *Provincia cărturarului* de Vasile Igna: „Provincia cărturarului este [...] spațiul unei interiorități imaginative în care se amestecă impresii directe și impresii culturale, dobândite prin cel de-al șaselea simț pe care îl dezvoltă frecventarea cărților – să-i spunem percepția livrescă –, într-o atmosferă de sobră melancolie, de meditație gravă și de ironie detașată.” ■ Valeriu Cristea aduce o serie de obiecții romanului *Cercul* de Platon Pardău: „Lăcomia cuprinderii a cât mai multe evenimente, netransfigurate toate artistic și prin aceasta ducând la ilustrativism, caracterul jurnalistic al unor părți ale evocării și registrul stilistic dual și contradictoriu al narațiunii, când forțat caricaturală, când forțat melodramatică, constituie principalele obiecții pe care le avem de făcut...” ■ Mircea Iorgulescu apreciază studiul *Lecturi constructive*, de Ion Vlad, pe care îl consideră cea mai bună operă a sa: „Ion Vlad a dat în *Lecturi constructive* cea mai bună carte a sa, și totodată, unul dintre volumele reprezentative pentru starea criticii românești de azi.” ■ Laurențiu Ulici remarcă înclinația lui Grigore Cojan din *Lujer de fum* (Litera) către pictural: „Poetul e un colorist delicat, ezitând între pastel și crochiu, epuizând spectrul...” Criticul aduce, de asemenea, o critică dură volumului Mariei Mărgăianu, *Noapți și sânziene* (Litera), căreia îi reproșează lipsa

generală de mijloace poetice: „Veleitatea de a gândi profund, cu sau fără mijloace, dar mai ales fără, o conduce pe Maria Mărgăianu, în *Nopti și sânziiene* (Litera), la prozaicitate hazlie...” ■ Nicolae Balotă analizează studiul *Poetică și retorică*, de Renato Barilli (Univers), în rubrica de carte străină. ■ Virgil Nemoianu prezintă lucrările *A Month of Sundays*, de John Updike, *The Anxiety of Influence. A Theory of Poetry*, de Harold Bloom și *Modern Fantasy. Five Studies*, de C. N. Manlove. ■ Ion Brad realizează o scurtă descriere a creației poetului Menelaos Ludemis, însoțită de câteva poeme ale acestuia ■ Felicia Antip semnează articolul *Cărți selecționate*. ■ Ana Blandiana publică *Fragmente* în secțiunea *Atlas*.

● **[„Tribuna”, nr. 10]** Conține versuri de Eta Boeriu, Radu Cosașu (în secțiunea sa *Cronica de trei secunde*), Doina Cetea, Doina Antonie, Marian Bojan, Ana Maria Sireteanu, Cleopatra Lorințiu, Maria Mărgăianu, Viana Șerban, Maria Baci, Teofil Bălaj, Gabriel Pamfil, proză de Sorin Titel, Vasile Sălăjan. ■ În *Cronica literară*, Victor Felea comentează volumul lui Mircea Zăciu, *Lecturi și zile*: „e o carte densă prin varietatea și importanța problemelor literare abordate cu pasiune, prin evocările și confesiunile care le însoțesc. Autorul nu ocolește mărturisirea cu caracter personal atunci când tema are atingeri cu propria-i experiență sau biografie. [...] *Lecturi și zile* este o carte de mare actualitate prin tot ceea ce propune, elogiază sau respinge, prin puternicul ei patos intrinsec, prin conștiința atât de lucidă și de adânc militantă a autorului” ■ În *Sub semnul lecturii*, Ion Vlad explorează cartea lui Laurențiu Ulici, *Prima verba* (Albatros, 1975), în care criticul se remarcă prin precizia judecății critice: „Diagnostică fără pretenția de a deveni verdicte peremptorii, observații lapidare și adesea exacte (la un poet se spune, de pildă, că produce «exerciții de dicțiune în literă barbiană»), semnalarea unor erori și, mai mult, analiza lor pertinentă, cunoașterea categoriilor diverselor genuri (de la poezie la reportaj și de la acesta la studiul savant) fac din *Prima verba* o carte rară.” Recenzentul se oprește de asemenea asupra volumului *La umbra cărților în floare* (Facla, 1975), de Cornel Ungureanu: „Criticul profesează lectura și este adeptul fidel, absolut chiar, al lecturii, act critic interpretativ, în măsură să pună în lumină un punct de vedere deschis, nereticent. [...] În cea mai mare parte a ei, cartea este afirmarea primatului lecturii și a disciplinei ei superioare. Și când e vorba de scriitori, criteriile (teoretice) ale lecturii funcționează pentru a numi, de pildă, principiul modelării criteriilor critice prin lectura scriitorului de azi (recitim literatura trecutului, după cum se știe, din unghiul modelator al scriitorului contemporan și Biblioteca poate fi zdruncinată prin reestimări provocate de evoluția literaturii de azi).” ■ În *Un roman cinematografic*, Henri Zalis analizează *Incognito* (Albatros, 1975) de Eugen Barbu: „Rotunjirea scenelor după o regulă de geometrism activ are drept rezultat ceea ce Barbu numește «cine-roman.» Adică o derulare cinematică de secvențe abordate cu un ochi stăpân pe ansamblul din care fac parte. Disponibilitatea la formula cultivată se con-

fundă în *Incognito* cu râvna alegerii unui subiect major”; „Fluxul vieții iluminat cu mijloace literare oferă prilejul unei anchete moderne. Acesta ar fi și motivul pentru care meditația în marginea procesului istoric cedează terenul în favoarea cotidianului. Nălucile închipuirii în *Incognito* nu au nimic criptic, nu fac avansuri speculației filosofice, sunt liniare și concise. Desigur că romancierul nu are afinitate cu lumea descrisă la polul negativ. Însă simțul său artistic îi dictează să-i urmărească amoralismul și dereglările sinuoase după un grafic infailibil.” ■ Cu ocazia Anului internațional Brâncuși și ca o continuare a numărului anterior dedicat sculptorului, este publicat un dosar cu articole de Nina Stănculescu, „*Forme*” *sculpturale II* (prima parte apărând în numărul precedent) și N. Mărgineanu, *Esența zborului*. ■ Vasile Rebreanu publică a patra parte a discuției sale radiofonice cu Zaharia Stancu, realizată la Cluj în 1970: „– *Ați venit la Cluj în vederea apropiatei Conferințe a scriitorilor*. – [...] Trebuie să scriem o literatură care să servească și mai mult poporului nostru și partidului nostru decât literatura pe care am scris-o până acum. Trebuie să facem eforturi uriașe, după părerea mea, în acest sector pentru a crea o literatură care să poată vorbi întregii lumi despre poporul nostru, despre istoria poporului nostru, de viața poporului nostru și acest lucru trebuie să-l facă toți scriitorii, nu numai unul singur, fiindcă, oricum, literatura unui popor n-o poate face un singur scriitor sau un grup foarte mic de scriitori, oricât ar fi țara respectivă. Noi trebuie să creăm o literatură valabilă pentru cititorii din întreaga lume, literatură în care să vorbim lumii despre țara noastră românească, de poporul nostru, despre munca lui, despre izbânzile lui”; „– *Toată lumea speră că această Conferință va contribui substanțial la îmbunătățirea climatului literar*. – Este o problemă într-adevăr delicată. [...] Este foarte greu ca cu acești oameni să trăiești într-o obște, în care să nu existe ciocniri, în care să nu existe disensiuni. Mulți dintre colegii noștri mai tineri sau mai puțin tineri cred că în literatură trebuie să se intre prin violență, unii cred că pot deveni foarte cunoscuți, nu mulțumită talentului, ci mulțumită zgomotului pe care îl fac în jurul lor. Părea mea este că acest climat, pentru realizarea lui trebuie să fie de acord toți scriitorii. Este suficient ca unu, sau doi, sau trei să dorească să strice climatul și îl strică. [...] Sperăm să nu crească numărul celor doritori a se face cunoscuți în țară și în lume nu prin opere literare, ci prin zgomot, prin proteste, prin tot felul de încercări de a tulbura – *Vreau să vă întreb despre politica revistelor. Ce se face sau ce se va face?* – La reviste ducem luptă permanentă pentru ca să nu se facă favoruri, să nu se facă grupuri, să nu apară situații că unii scriitori sunt tipăriți în fiecare săptămână iar alții la câteva luni o dată. Sunt și scriitori care nu sunt tipăriți deloc, scriitori în vârstă sau scriitori tineri. Este foarte complicat. Noi am urmărit să facem niște redacții foarte mari pentru a găsi locuri de muncă mai ales scriitorilor tineri care nu pot trăi din publicarea unor poezii sau a unor povestiri. Am mai făcut reviste față de cele pe care le-am moștenit de la vechea conducere. Reviste lunare foarte greoaie, cu un tiraj mic,

le-am transformat în reviste săptămânale sau în reviste bilunare. Tocmai pentru a face din ele niște reviste care să adăpostească debutanții, în primul rând, pentru că noi cei în vârstă nu mai avem nevoie să fim publicați în reviste ca să devenim cunoscuți”; „– *Cum ar trebui să procedeze un președinte al Uniunii Scriitorilor după această foarte importantă Conferință națională a scriitorilor?* – Să ducă mai departe tot ceea ce timp de câțiva ani de zile noi am făcut acolo. Tot ce am făcut noi bun trebuie preluat și dus mai departe. Tot ce am făcut noi rău trebuie înlăturat. Dacă cumva am făcut și rău. [...] Vreau să vă spun o observație. În ultimii douăzeci, douăzeci și cinci de ani mai ales, descoperirile tehnico-științifice au făcut un salt înainte de nebănuit. Din această cauză, distanțele au dispărut sau s-au micșorat cu totul, pământul ne pare mult mai mic decât odinioară și a fi un bun scriitor, dacă vrei să fii un bun scriitor, nu te poți mărgini să cunoști propria ta țară și propriul tău popor. Dacă vrei să fii un scriitor al întregii lumi de azi, trebuie să cunoști această lume de astăzi. Să cunoști țări, să cunoști popoare, să cunoști marile probleme ale timpului și să facem un salt serios înainte în abordarea problemelor timpului nostru. Numai așa putem să devenim niște scriitori buni pentru poporul nostru și scriitori buni chiar pentru alte popoare, chiar pentru popoare îndepărtate de hotarele României socialiste.”

5 martie

● **[„România liberă”, nr. 9754]** Veronica Porumbacu prezintă succint volumul lui Aurel Rău, *Micropoeme*, subliniind, cu precădere, poemele patriotice semnate de acest „poet de mult cunoscut.” Iată o secvență: „Poporul meu e cântul în această seară / [...] Înteleg clar că îi sunt dator.”

● **[„Scânteia”, nr. 10 431]** În rubrica *Reportaj din actualitatea socialistă a țării* Petru Vintilă publică *Bătrânul sat devine un frumos oraș tânăr*, un reportaj despre dezvoltarea Avrigului. ■ Eugen Florescu semnează *O artă militantă, cu forță educativă pe măsura prestigiului primei noastre scene* în contextul *Adunări de partid în pregătirea Congresului educației politice și al culturii*, organizat la Teatrul Național. ■ Al. Andrițoiu scrie despre *Literatura pentru copii din unghiul de vedere al actualității*: „Câștigul adevărat al noii noastre literaturi pentru copii, mai cu seamă în ultima perioadă, constă în trecerea ei dincolo de jocul gratuit, de gingășia disimulată, de peripeții și năzdrăvanii – în lumea gravă a ideilor și sentimentelor proprii epocii noastre. Revoluționarea genului constă tocmai în această scoatere din inerție și stereotipie, prin dinamizarea și aplicarea lui la viața socială. Copilul contemporan se vrea necesar țării, alături de părinți. [...] Nu avem însă nevoie de o literatură uscată, tehnicistă, ci de una valoroasă, de largă fantezie, care să nu anihileze poezia funciara din sufletul copilului, nici joaca, nici gingășia, dar care să întărească valorile sociale civice fără de care viitorul de au al patriei nu poate fi cucerit. [...] Avem toate datele unei viitoare mari literaturi pentru copii, primenită, colorată,

cu un caracter educativ real. Va trebui s-o realizăm și o vom realiza.”

■ Marius Tupan semnalează apariția romanului *Cumințenia pământului* de Rodica Tott, : „Există o supravegheată naivitate a povestirii, motivată mai ales prin vârsta și educația eroinei – și, prin aceasta, cartea se adresează, cu sorți de izbândă, atât maturilor, cât și cititorului atât de specific exigent care este adolescentul. Pusă sub aerul titlului brâncușian, cartea îl justifică (eroina dobândește *cumințenie*, experiență în contactul nemijlocit cu *viața*, cu oamenii). *Cumințenia pământului* emoționează și, în același timp, educă pe linia bune tradiții a prozei noastre realiste.”

● [„Contemporanul”, nr. 10] ■ Dumitru Micu recenzează două cărți.

□ Octavian Paler: *Mitologii subiective*: „Tălmăcind poveștile altor eroi, autorul *Mitologiilor subiective* ne învață să identificăm și în comportamentele acestora atitudini oedipiene și sisifice. Aventura lui Tezeu este în esența ei, aceeași cu cea a regelui Tebei.” □ Manuela Tănăsescu: „*Eseu despre etapele creației* este o interpretare nouă a baladei *Meșterul Manole*. Căutând să surprindă semnificația ultimă a metaforei încifrate în baladă, eseista vede în Manole și Ana nu două personaje diferite ci «două principii complementare ale sufletului creatorului».” □ Totodată, Dumitru Micu răspunde unor reproșuri făcute de unii gazetari de la „Săptămâna” despre recenzia semnată la romanul lui Ion Barbu: „P.S. Citim în «Săptămâna», nr. 237 din 1976: P.S. Dumitru Micu de la «Contemporanul» este înștiințat pe această cale că din cauza unor lecturi grăbite crede că eroului romanului meu *Incognito*, Vasile Dănac, alias Armand Sachelarie, lucrează la Ministerul de Interne al anilor de război, ceea ce e inexact. El este numai secretarul particular al lui Ionescu Tismana, un personaj care aparține aparatului tehnic al acestui minister. 2) În același roman nu este scris nicăieri că personajul Vrăbiescu, oricum, ar fi fost ucis de către cei ce doreau să-l salveze dacă evadarea lui nu reușea. Tot o lectură pe diagonală l-a făcut pe recenzent să scrie că nu există o justificare a comportării morale a lui Vasile Dănac în ce privește relațiile lui din casa Tismana. Cum nu vreau să polemizez cu cei ce au scris despre cartea recent apărută, îi rog totuși pe cei ce se preocupă de ea să fie măcar de bună credință. Câteva precizări: 1. Statutul lui Vasile Dănac, zis Armand Sachelarie, rămâne același, chiar dacă respectivul e numai secretarul particular al ministrului, subsecretar de stat Ionescu-Tismana [...] Afirmatia privind posibila suprimare a savantului Vrăbiescu se bazează pe dialogul dintre Tronaru și fiica celui savant, de la p. 233, de altfel indicată în cronică. Cât privește suprimarea savantului în cazul că evadarea nu reușea (e vorba de evadarea din spital, alta neexistând pe parcursul romanului), în cronică nu se vorbește despre o asemenea posibilitate; va să zică obiecția «nu e în chestie». 3. Nu am susținut că nu ar fi justificată conduita morală a lui Dănac în casa ministrului: am spus: «nu se reliefează convingător în ce chip conduita sa este dictată de conștiința comunistă».”

• [„Cronica”, nr. 10] Ernest Stere scrie despre *Autenticitatea conștiinței artistice*: „Fără a ignora sau a subestima ceea ce constituie semnul și condiția *sine qua non* a artei veritabile, funcția ei de investigare, de lămurire, aprofundare și transfigurare a realității cu mijloacele ei specifice, ne interesează nu mai puțin să surprindem felul și măsura în care un artist se reflectă și se realizează pe el însuși în propria sa creație; cu alte cuvinte, eul său propriu, în ceea ce are mai autentic și mai original, factor determinant, în ultimă instanță, al valorii și eficienței operei de artă.” ■ Al. Andriescu semnează cronica literară la *Incognito* de Eugen Barbu, Editura Albatros, 1975: „Riscul deznodământului previzibil al acestor acțiuni este tot al genului. Dar romanul lui Eugen Barbu nu trebuie cântărit cu măsuri inadecvate, fiind vorba și de o parodie a genului «policier». Acolo unde invenția epică pare stingherită de anumite convenții, verva ineputabilă a autorului vine să întrețină interesul paginii prin suculența limbajului.” ■ Zaharia Sângeorzan, în *Poezie și istorie*, scrie despre Poezia lui Traian Iancu, *Să iubim ce-i de iubit*, Editura Cartea Românească, 1975: „E drept, nu toate versurile lui Traian Iancu izbutesc să se mențină la același nivel valoric, să spunem, cu *Cântec pentru patrie*, poem cu totul remarcabil. Există și exerciții unde sentimentul încă nu e sincronizat cu expresia, unde retorismul domină.” ■ În *Mențiuni critice* citim: □ Haralambie Țuguî scrie despre *Satul cu oameni frumoși* de Dragoș Vicol: „Observator fin și scenarist experimentat, autorul știe să rezolve cu pricepere cele mai spinoase situații pe care le oferă în permanență abordarea unor asemenea radiografii sociale. Ceea ce i se poate reproșa, este tonul exagerat și tern care apare uneori în fabulație, precum în *Anonima* sau rezolvarea ușor facilă a unor momente.” □ Radu Șt. Mihail prezintă *Fauna bufonă (volumul II)* de Romulus Dianu: „Romulus Dianu ne poartă și de data aceasta prin «lumea cea mai inocentă» cu o grație, cu o duiosie, cu un umor subtil și nuanțat, cu inteligența generoasă și neostentativă.” □ Nae Antonescu recenzează *Elena Farago*, monografie scrisă de C.D. Papastate: „O contribuție onorabilă, ușor omagială, ce poate fi considerată un punct de reper pentru o viitoare sinteză critică la care poeta Elena Farago are tot dreptul. Schelele au fost ridicate, urmează doar să se înalțe clădirea.” ■ Momentul istoric 6 Martie 1945 este omagiat cu textul *A biruit voința maselor* de I. Saizu. ■ Gheorghe Grigurcu publică *Între poezie și rațiune*: „Chestiunea caracterului rațional al poeziei se poate pune în legătură, pe de o parte, cu structura artistică, pe de alta cu receptarea operei de artă. O privire aruncată asupra momentelor de seamă ale evoluției poeziei românești poate evidenția cu ușurință caracterul lucid, extrem de responsabil prin care s-au filtrat marile inovații. [...] Publicul trebuie educat încât să vadă în poezie un limbaj ireductibil, *poezia* ca atare, una dintre modalitățile fundamentale ale comunicării umane. O reducere la o schemă rațională, la «idei» oricât de generoase, ar sărăci considerabil și în ultima instanță ar altera limbajul liric.” ■ În *Moment* citim: □ *Prietenii „Cronicii”*: „Recent a avut loc întâlnirea lunară a redactorilor

«Cronicii» cu prietenii revistei, muncitori, tehnicieni, ingineri de la Uzinele «Nicolina» din Iași. A treia manifestare de acest gen, întâlnirile revistei cu «nicoliniștii», consfințesc o tradiție cu efecte pozitive de ambele părți. Dezbaterea a susținut o temă semnificativă: Tineretul și lupta cu inerția După «deschiderea» tematică a redactorului-șef adjunct, Andi Andrieș, numeroasele luări de cuvânt ale redactorilor Zaharia Sângeorzan, Al. Pascu și «prietenilor revistei», Al. Tacu, C. Plăcintă, I. Parizan, Petre Pruteanu, G. Tudorache, C. Niță au relevat numeroase aspecte ale educației comuniste a tineretului nostru prin intermediul artei.” □ *Studii eminesciene*: „O culegere de importante studii eminesciene, datorate unor specialiști recunoscuți – conține sumarul numărului 4 / 1975 al valoroasei publicații «Cahiers roumains d’études littéraires» – scoasă de Editura «Univers» București. [...] În numărul viitor al revistei ni se anunță studii despre: *Comparatism și actualitate, Conștiință literară – conștiință civică, Realismul de ieri și de azi, Prezența istoriei literare*.” □ *Seară literară*: „La librăria «Mihai Eminescu» din București, Editura ieșeană «Junimea» a organizat o seară literară în cadrul căreia a fost lansat albumul *Vreme trece, vreme vine* (Mihai Eminescu) și cărțile celor mai tineri autori (câștigătorii concursului pentru volume de debut, ediția 1975). A fost pusă în vânzare cu acest prilej caseta-antologie *Zece poeți tineri*. Activitatea editurii ieșene a fost prezentată de George Ivașcu.” □ *Când s-a născut G. Călinescu?*: „După Ov.S. Crohmălniceanu, G. Călinescu s-ar fi născut în anul 1901 (!), la București (v. *Literatura română între cele două războaie mondiale*, volumul III, Editura Minerva, București 1975, p. 271). Afirmția lui Ov.S. Crohmălniceanu nu corespunde adevărului: G. Călinescu s-a născut în anul 1899, la 2 iulie (iunie 13, stil vechi), la București, la Spitalul Filantropia, fiul natural al Mariei Vișan. După cum se știe copilul va fi crescut de Maria și Constantin Călinescu. Sursa la care a mers Ov.S. Crohmălniceanu este inexactă. Facem această precizare în numele adevărului.” □ N. Irimescu, *În câteva cuvinte*: „Marin Sorescu nu-și poate disimula plictisul de turist la Veneția, obligat «a căsca gura prin muzee» («România literară»). «Spuneți-mi un muzeu serios unde să nu dai de un Rembrandt. Aici, la Veneția, Tintoretto bate recordul – câțiva kilometri de pereți. E drept, sunt și săli unde n-au decît o pânză sau două și mă bucur». Totuși, există și «partea bună a călătoriei: oprește procesul de clasicizare». M. S. recunoaște că «și-a ieșit din piele și s-a întors regenerat», adică... declasificat. □ *Îndemnuri* se intitulează culegerea literară editată recent de Centrul de îndrumare a creației populare și a mișcării artistice de masă – Iași. Sunt publicate cenacliști, precum și lucrările premiate la concursul *Lupta cu inerția* de anul trecut. Ilustrat cu reproduceri după lucrări ale pictorilor amatori ieșeni, volumul se prezintă într-o ținută plăcută. [...] Ne-au părăsit timpuriu doi colegi de condei: Mircea Grigorescu, pe care George Macocescu îl consideră «un mare și pasionat gazetar, având profesia în sânge» și Florian Iordăchescu, poetul și parodistul bine cunoscut. O fațetă mai puțin știută a lui Florin Iordăchescu, de

profesie inginer silvic: apărarea pădurii și dragostea pentru viețuitoarele ei.”

■ Revista preia un interviu cu Umberto Eco, *Totul e semn, dat semnul e tot?*, realizat de Furio Colombo și publicat în „Tuttolibri”, 29.XI.1975, în românește de D. Irimia: „- Și, deci, semnele sunt o mască? Sau o mascare? Sau o paradă de măști? – Un semn e ceva ce se află în locul a altceva E, deci, o diafragmă. O diafragmă este cuvântul; eu spun: «o floare» – îți aduci aminte de Malarne? – și iată că răsare precis și suav totodată (citez din memorie) parfumul tuturor florilor absente... Dar nu numai prin cuvinte și cu gesturile ritualizate; judecătorul intră în toga neagră și beretă și spune: «În numele poporului italian...» și iată că el reprezintă pactul constituțional și ansamblul legilor, reprezintă consecințele pe care le vor avea cuvintele sale. Cuvântul judecătorului e activ: transformă în realitate ceea ce el spune; el spune «treizeci de ani» și acuzatul se duce în carceră într-adevăr pentru treizeci de ani... Semnele sunt măști, pentru că măștile sunt semne. Tu îți pui masca Diabolik și ești pe post de Diabolik, cel puțin câtă vreme domnește convenția și e acceptată (în acest caz, doar pentru durata reprezentanței ludice).” ■ L. Leonte semnează *O istorie a romanului german*, o prezentare a volumului *Tradiție și inovație în romanul german* de Hertha Perez, Editura Junimea ce „reprezintă o serioasă inițiere în temă, prin trimiterile la actualitate și prin excursul în epoci greu de imaginat pentru noi, când o carte era interzisă fiindcă provoca sinucideri în lanț.” ■ Versuri semnează Mihai Beniuc (*Fântâna*), Emil Brumaru (*Cântec de toamnă*), Titus Vîjeu, Radu Cârnelci (*Sufletul steag, Cetăți cu vulturi, Frumoșii arbori, Cântec mic*).

● [„Munca”, nr. 8323] În *Însemnări de scriitor*, Lucia Demetrius scrie despre *Ziua femeii*. □ Lucia Bogdan recomandă filmul *Dincolo de pod*, „cel mai recent film al lui Mircea Veroiu, realizat printr-o transcriere cinematografică liberă a *Marei* lui Ioan Slavici.”

● [„Orizont”, nr. 9] Articolul de fond, semnat de Ioan S. Mureșan, poartă titlul semnificativ *Forța novatoare a ideilor socialismului științific*. ■ Inte grându-se în contextul dezbaterilor ideologie ale momentului, revista „Orizont” propune o masă rotundă pe marginea cărții *Teoria progresului literar-artistic* a prof. univ.dr. Ignat Florian Bociort de la Universitatea din Timișoara, lucrare considerată „o carte de bază a teoriei literare și a esteticii marxiste” (cum spune unul dintre intervenienții la aceasta masă rotundă); mai enumerăm printre participanți și respondenți: Cornel Ungureanu, Livius Ciocârlie, Eugen Todoran, Alfred Heinrich, Ion Neață, Doina Comloșan, Victor Iancu (cu excepția lui Cornel Ungureanu, toți fiind profesori universitari). ■ La rubrica „lecturi”, Ion Peianov recenzează, printre alte apariții editoriale, cartea Cellei Serghi, *Mirona* (Ed. Minerva, 1975, prima ediție datând din 1950 cu titlul schimbat *Cad zidurile*), scriind despre acest roman că „ilustrează experiența transgresării faptului de viață în literatură”, că este „dosarul unei epoci” și „dosarul unei opere”; cea de-a doua recenzie importantă a lui Ion Peianov se refe-

ră la romanul *Viața la o margine de șosea* (Ed. C.R., 1975) de Mihai Sin, autor despre care nu uită să menționeze că i-a fost remarcat „realismul «de bună tradiție transilvană».” ■ O altă anchetă, întinsă și ea pe două pagini de revistă, are drept temă întrebarea: *Care vi se pare a fi situația actuală a Naționalului timișorean în contextul culturii teatrale românești contemporane?*, la care răspund oameni de teatru: Valentin Silvestru, Traian Bunescu, Victor Parhon, Miruna Ionescu, Magdalena Boiangiu, Stelian Vasilescu și în răspunsul cărora revin idei precum „cultura socialistă”, „acțiune asupra maselor”, „teatru angajat.” ■ Anatol Ghermanschi traduce un fragment din ultimul roman al lui Erich Maria Remarque, *Umbre în paradis*.

● **[„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 274]** Dinu Săraru semnează o *Cronică*, în perspectiva unui turneu, la piesa „controversată” a lui Paul Everac, drama *Cititorul de contoar sau Armistițiu cu diavolul* în varianta scenei Al. Davila din Pitești, „operă a unor crude adevăruri, o metaforă dramatică remarcabilă”: „Everac a fost, iarăși – pentru că a mai fost – regizorul propriei lui opere, și chiar și din acest punct de vedere premiera de la Pitești s-a înscris cu valoare de istorie teatrală. Everac e, azi, una din semăturile de prestigiu ale teatrului românesc și chiar și o eroare semnată de el devine fapt de interes public. În cazul discutat aici, însă, Everac are meritul indiscutabil de a face și mai explicită intenția dramaturgului, iar eu mă număr printre acei «conservatori» care cred în litera textului mai mult chiar decât în geniul regizorului.” □ „Săptămâna” impune un poet, Viorel Dinescu (descoperit de Nicolae-Paul Mihail). □ Despre *Antologia lirică aromână*, realizată de Hristu Cândroveanu, scrie chiar N.P. Mihail. □ Al. Dima vorbește despre o *Reorganizare (fundamentală) a documentării și a editării clasice*, dezvoltând unele propuneri pe care le formulase doar în linii mari în revista „Steaua” din Cluj. ■ Emil Manu remarcă apariția primului volum din seria *Incognito*, „o replică la *Delirul* lui Preda”, „o direcție nouă în opera lui Barbu, pe care o anunța teoretic ciclul *Frica*”, „un pamflet cu o morfologie aparte, cu portrete atât de *eugenbarbiene*”: „Un roman ca acesta, în mai multe volume, un roman al unei epoci de război (1940-1944), e interesant în general dar și în special în viziunea unui romancier îndrăzneț, care luminează epoca aducând-o în prezent, nu ca spectacol, ci ca proces. Prin *Incognito* Eugen Barbu ne-a oferit un asemenea proces în care dezbaterile continuă.”

6 martie

● **[„Scânteia”, nr. 10 432]** Ziarul comemorează *31 de ani de la instaurarea primului guvern democratic din istoria României* publicând textul semnat de Tudor Olaru, *La 6 Martie 1945, sub conducerea partidului, poporul român dobânda o victorie istorică în lupta pentru cucerirea puterii*.

● **[„Flacăra”, nr. 9]** George Arion publică un amplu interviu cu Mircea Malița intitulat *Educația politică și cultura națională în dezbattere*. Pe lângă

probleme politice și aspecte legate de învățământ, acesta se referă și la omul de cultură de astăzi, la relația dintre politică și cultură în România, la „spiritul revoluționar al culturii noastre”, la modul în care „cultura contribuie la schimbarea lumii în care trăim.” □ Carmen Focșa publică poezia *Câmp*. □ În *Rubrica mea*, Șerban Cioculescu publică *Un revoluționar moldovean uitat: Vasile Mălinescu*. ■ Mircea Martin, în *Opinii*, scrie despre *Publicul și tirajele cărților*. ■ Pe pagina *Flacăra literară*, în *Faptele și vorbele*, Ov.S. Crohmălniceanu semnează *Pledoarie pentru publicarea de jurnale scriitoricești*. Autorul justifică această necesitate plecând de la *Jurnalul* lui Octav Șuluțiu, publicat la Dacia, și argumentează: „că astfel de pagini trezesc îndată un interes aprins nu trebuie să ne mire. Înainte de orice, lumea e avidă să cunoască dinăuntru existența marilor scriitori. În ciuda afirmației repetate că eul creator nu se confundă cu cel biografic, oamenii, printr-un instinct sănătos, refuză să creadă într-o astfel de diviziune metafizică a ființei umane, care rămâne, totuși, una. De unde, speranța, nu complet neîntemeiată, de a descoperi «chei» ale înțelegerii operei, prin particularitățile firii autorului. Se verifică, apoi, încă o dată, că îndărătul cărților căutam întâlnirea spirituală și chiar sentimentală cu omul care le-a scris. Mărturiile intime sunt drumul cel mai direct către el.” ■ În *Cronica literară*, Cornel Moraru prezintă, în *Lectură și creație*, volumul lui Nicolae Manolescu, *Teme 2*: „Prin tonul incisiv și melancolic, *Teme 2* este o carte fermecătoare. Nicolae Manolescu probează din nou talent, spirit, inteligență critică. În plus, ar mai fi de apreciat mobilitatea intelectuală, degajarea cu care atacă fără pedanterie subiecte grave, pornind firește tot de la literatură. Nu obișnuiește să facă exces de erudiție. Îl preocupă de fapt ceea ce ese mai vulnerabil – deci problematic – în viață și în artă. În mare cartea aceasta ne era cunoscută dinainte. Surpriza e de a vedea la un loc adunate «efemeridele» și de a le reciti cu același interes și cu aceeași încântare. Criticul comunică idei și emoții. Limpezimea discursului ne dă sentimentul clasicității.” □ Teodor Capotă publică poezia *Sunt niște moși*. □ A. Dohotaru, cu titlul *Drama iubirii, crimei și pedepsei fără îndurare, fără echivoc* realizează o cronică dramatică a piesei lui I. L. Caragiale, *Năpasta*, pusă în scenă la teatrul Giulești. □ În *Cronica filmului*, Eugen Patriche prezintă „*Dincolo de pod*” sau *discursul poetic al lui Mircea Veroiu*, filmul fiind o ecranizare după *Mara* de Ioan Slavici. □ Într-o notă este anunțată prima ediție pe 1976 a festivalului de primăvară Flacăra, eveniment ce va avea loc pe 27-28 martie. □ Despina Mincu publică poezia *Generații*. □ În suplimentul *Racul* (98), Teodor Mazilu publică *Timpul sublimului*, Al. Monciu-Sudinski – *Condica de sugestii și reclamații*, iar Cornel Udrea – *Entomologii lingvistice*.

● [„**Luceafărul**”, nr. 10] La împlinirea a patruzeci de ani de la plecarea lui G. Ibrăileanu, este avută în vedere moștenirea sa culturală. □ Contribuie la această temă: Al. Dima (*Ibrăileanu, după patru decenii*), Dan Zamfirescu (*Critic al modernității*), M. Ungheanu (*«Spiritul critic», azi*), Nicolae Ciobanu (*O*

condiție a criticii «complete»), Mircea Iorgulescu (*Continuându-l pe Ghe-rea*), Constantin Sorescu (*Mihai Ralea sau consecvența discipolului*), Doina Uricariu (*Sub semnul lui Descartes*), Artur Silvestri (*Ibrăilenismul lui G. Călinescu*), George Munteanu (*Ibrăileanu și scriitorii clasici*), Mihai Zamfir (*Sinceritatea lecturii*). ■ La *Atitudini*, prozatorul Ion Lăncrănjan publică pamfletul „generalist” *Veleitarii*: „În peisajul literar actual, interesant și bogat altfel, sănătos nu prin sine însuși, ci prin raportarea la o realitate socială și politică diversă și robustă, viețuiește și activează, se zbate și colportează, combină și dezcombină, înnoadă și deznoadă un anumit timp de veleitar, care își spune uneori critic, dar nu-i obligatoriu să fie critic literar, așa cum nu-i obligatoriu să fie poet, sau dramaturg, sau prozator, sau autor de «texte satirice». El, veleitarul de care vreau să vorbesc acum, poate să nu fie nimic, sau poate să fie din toate câte ceva, nu mult, doar atât cât îi trebuie omului ca să trăiască. De fapt, dumnealui nici nu se bizuie pe o activitate oarecare, de creație sau de interpretare a creației, ci pe locul unde se situează din timp, pe o anumită știință a «plasării în teren». E astăzi un anumit scriitor într-o poziție mai bună, dumnealui, veleitarul, se va afla în preajma celui scriitor, îl va lauda, îl va apăra, îi va arăta, dacă i se îngăduie, un devotament nesfârșit. Prietenii acestui scriitor vor deveni prietenii lui cei mai buni, iar dușmanii, dușmanii de moarte – niște reprezentanți ai conservatorismului, niște inși insensibili, care nu știu ce-i valoarea, cum se produce ea și cum se consumă. Pe urmă, dacă cel iubit și laudat nu mai are nici o funcție și nu se mai bucură de nici un fel de onor, pe nicăieri, se schimbă și iubirea veleitarului, nu brusc, dar se schimbă. Întâi se răcește, pe urmă dispare de parcă nici nu ar fi fost, pe urmă crește și înfloreste în băătăura altuia, drept pentru care se schimbă și «preferințele literare» ale insului. Ceea ce era bun și frumos, vrednic de împodobit cu medaliile tuturor laudelor, devine lucru derizoriu, aurul se preschimbă în tinichea, talentul devine non-talent, cinstea devine șarlatanie goală, vigoarea se preschimbă în primitivism, lirismul cel mai elevat devine simplă contrafacere – totul, dar absolut totul, e trecut de la *plus* la *minus*, patosul afirmării devenind astfel, în raport cu o realitate care nu s-a modificat deloc, patos al negării și al contestării. La nevoie, dacă domnului veleitar i se pare că nu convinge, va fi supus oprobiului public și omul în cauză, care devine brusc, din om demn și ferm, ba chiar exemplar și lucid, un simplu troglodit, o adevărată pacoste. Iar dumnealui, veleitarul, devine erou, se erijează în campion al exigenței, trăiește și progresează, sare precum surceaua de pe un val pe altul – de pe valul proletcultismului pe valul modernismului, de pe coama realismului pe creasta onirismului, luând-o de la capăt pe urmă – înrăutățind atmosfera literară mai mult decât s-ar putea crede, înveninând-o la maxim uneori, îndușmănind oameni care nu au nimic de împărțit, trăind, de fapt, din înveninări și din îndușmăniri, hrănindu-se cu ticăloșie și emițând ticăloșie în jurul lui, peste tot pe unde trece.” ■ Ioan Alexandru scrie, la *Jurnal de poet*, despre *Spiritul de dreptate* și

omenie: „A avea o patrie este cel mai important lucru pe pământ, iar pentru desăvârșirea ei, pentru sporirea avuțiilor ei nepieritoare, se cere lucrarea profundă a sufletelor noastre, a certitudinii că ne aflăm acasă în libertatea ziditoare a familiei, laolaltă cu strămoșii, în virtutea nemuritoarei lor seninătăți. În acest consens, se cuvinte amintit cuvântul recent publicat al tovarășului Nicolae Ceaușescu, care spune: «Orice popor, mai cu seamă un popor cum este poporul român, care are o istorie destul de veche, nu poate să nu pornească în elaborarea căilor de dezvoltare de la trecutul său istoric, să nu țină seamă de tradițiile sale, care, în fond, sunt suma diferitelor concepții, a tot ceea ce popoarele au acumulat mai bun în trecutul lor de luptă și dezvoltare spirituală».”

■ La *Contemporanii noștri*, Artur Silvestri „scrutează” *Nostalgia clasicismului în poezia lui Radu Boureanu*. (Articolul este semnat Silviu Artur, tânărul critic mai având un material în sumarul numărului curent.) ■ Vasile Nicolescu oferă însemnarea *Muzica și filmul*.

■ În cadrul *Colocviilor „Luceafărului”*, o discuție despre *Valorificarea marilor lucrări de sinteză*, condusă de M. Ungheanu, la care participă Al. Piru, Ov.S. Crohmălniceanu, Pompiliu Marcea și Eugen Simion. □ Atât într-un text-escortă, cât și în introducerea lui M. Ungheanu se precizează că tema dezbaterii o constituie reeditarea istoriilor literare ale lui G. Călinescu și N. Iorga. □ Unele intervenții se referă însă și la „restanțele” istoriografiei literare românești. □ Cea mai consistentă parte a discuțiilor este legată de lucrarea lui G. Călinescu. De aceea, selecția opiniilor va cuprinde două „rame.” Mai întâi, cele care acoperă și unele „întârzieri”, trecerea la tema principală făcându-se gradual. □ Eugen Simion: „Se întâmplă [...] un lucru curios în cultura noastră. Apar cinci monografii despre un autor sau un curent literar (în cazul de față, semănătorismul sau poporanismul), dar nu apar sau apar cu o mare întârziere textele critice originale. Avem, astfel, cărți (nu discut acum valoarea lor) despre junimism, dar n-avem o antologie a ideologiei junimiste. Studii impunătoare dezbăt problema semănătorismului, poporanismului, dar edițiile din N. Iorga și G. Ibrăileanu înaintază în ritmul generațiilor. Este o situație mai generală privitoare la formele și ritmul de editare a operelor din trecut și despre toate acestea a atras atenția, de curând, într-un judicios articol din *Flacăra*, Ov.S. Crohmălniceanu. Cred că o frumoasă ambiție a actualei generații de editori este să ducă la capăt proiectele inițiate. Ritmul de până acum este nesatisfăcător. [...] Un alt aspect pe care vreau să-l aduc în discuție privește reacția criticii actuale față de sintezele critice pe care le discutăm. Reacție curioasă. De regulă, o tăcere adâncă, o ignorare plină de semnificație. Ar fi de așteptat ca actualele generații de critici să-și definească poziția din contactul cu altă ideologie literară și alte sisteme de lectură. Dar de unde! Cel mult dacă cineva scrie un articol complezent. Mă tem că același lucru se va întâmpla și cu *Istoria* lui G. Călinescu. Exemplul lui E. Lovinescu este edificator. *Istoriile* lui, retipărite, n-au avut aproape nici un ecou.” □ Ov.S. Crohmălniceanu: „Să nu fim nedrepti. Să recunoaștem din capul lo-

cului că în acțiunea de reeditare s-a făcut foarte mult. Există, însă, lucrări fundamentale în cultura unui popor și neretipărirea lor ajunge să fie resimțită, oricâte ale cărți importante apar. Neîndoios, concepțiile noastre au evoluat, sunt lucruri pe care le vedem azi altfel, dar marile sinteze culturale realizate în trecut nu-și pierd prin aceasta interesul. Pe ele se clădește, în bună măsură, și istoriografia contemporană, fără existența lor cercetările noastre de azi n-ar fi posibile. Datorate unor mari spirite, Iorga, Pârvan, Călinescu, Blaga, față de care păstrăm un adânc respect, chiar și atunci când le primim cu rezerve anumite idei, aceste lucrări trebuie să existe și în bibliotecile tinerilor cărturari. E de neconceput ca oamenii de carte din generațiile noi să nu poată avea la îndemână istoriile literare ale lui Nicolae Iorga și George Călinescu, Cartoian și Pușcariu, trilogiile sistemului filosofic blagian ș.c.l.” □ Pompiliu Marcea: „După opinia mea, reeditarea marilor contribuții de istorie și critică literară din trecut echivalează cu o obligație morală, cu un act reparator față de personalități eminente, care au îmbogățit cugetarea românească în aceste domenii. Faptul că aceste contribuții nu sunt cunoscute (multe dintre ele au devenit o raritate bibliografică) favorizează colportarea unor etichete adesea compromițătoare pentru autorii lor, supuși prejudecăților ignorante. Ce altceva a putut să califice pe Lovinescu drept «critic tipic burghez» decât necunoașterea textelor sale? [...] Ce a determinat, pe de altă parte, schimbarea radicală a opticii față de Lovinescu dacă nu, în primul rând, reeditarea operei sale. Dar exemplul cel mai flagrant, nerezolvat încă, ne apare cel al lui Nicolae Iorga. Până astăzi, marele gânditor este un fel de etalon al opacității critice, mai ales cu privire la literatura modernă. Este, desigur, evident, că Iorga n-a avut totdeauna cele mai fericite intuiții critice, iar atitudinea față de mari scriitori ca Arghezi sau Rebreanu nu poate fi acceptată. [...] *Istoria literaturii române contemporane* cere o lectură mai atentă și o raportare mai riguroasă la epoca în care a fost elaborată. De aceea, apariția ei o considerăm, înainte de orice, un act de dreptate față de acest mare bărbat al neamului. Merită acest omagiu. Iar profitul cultural este, nici vorbă, enorm. Uneori chiar erorile unor mari personalități sunt fertile, fie și numai prin faptul că provoacă spiritul nostru de contradicție și ne obligă să dăm replici bine gândite, pe care nu ne simțim obligați să le dăm tezelor corecte, dar mediocre. Nu doar referindu-se la Iorga, Arghezi prefera «o înjurătură inteligentă unei laude mălăiețe»” □ Al. Piru: „În valorificarea istoriografiei literare avem două lipsuri capitale: *Istoria literaturii românești* în opt volume plus un volum de *Introducere sintetică*, operă apărută între 1901 și 1934, și *Istoria literaturii române de la origini până în prezent* (1941) de G. Călinescu. *Istoria* lui N. Iorga a fost reeditată parțial în 1925 (volumul I), 1928 (volumul II), 1933 (volumul III) și 1968 (numai volumele I, II și III, de la începuturi până în 1821). Reeditarea integrală a fost abandonată în 1968. Cât despre cartea lui G. Călinescu, ea nu a reapărut decât în forma compendiului din 1945, ediția a doua din 1946, ediția a treia din 1968. În 1967, la doi ani de

la dispariția lui G. Călinescu, am pus pe masa Editurii Minerva ediția a doua din *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, cu revizuirile, completările și, uneori, transformările totale pe care, începând din 1946 și până în 1964, aproape două decenii, autorul le-a adus cărții sale din 1941. De atunci au trecut aproape zece ani. [...] Deși toată lumea vorbește despre și citează *Istoria literaturii române de la origini până în prezent* ca de o operă fundamentală și monumentală a culturii noastre, comparând-o cu lucrările similare ale lui De Sanctis pentru literatura italiană, Lanson pentru literatura franceză, Valbuena Prat pentru literatura spaniolă, această carte de o valoare inestimabilă așteaptă încă reeditarea [...] Aș vedea reeditarea *Istoriei literaturii române de la origini până în prezent* în două forme. Prima ar consta din cinci volume în seria de *Opere*, volume de câte 6-7 sute de pagini, la care s-ar adăuga un volum de circa 300 de pagini, conținând bibliografia și indicele de autori. Această formă ar putea să apară rapid, într-unul, maximum doi ani, manuscrisul fiind actualmente gata de tipar. A doua formă ar trebui să fie asemănătoare cu cea din 1941, dar, întrucât textul a sporit cu aproximativ 300 de pagini, cred că ar fi necesare două volume, în felul istoriei Bédier-Hazard. Această ediție ar fi, spre deosebire de cealaltă, ilustrată cu vechile clișee, evident și cu schimbările care au intervenit și aici. Publicarea celei de a doua ediții mi se pare obligatorie din două motive. Întâiul e de ordin ideologic. Sub multe aspecte, ediția din 1941 a fost ameliorată de autor, care a înlăturat multe asperități ale textului și a revizuit substanțial puncte de vedere, a depășit considerații anterioare. Problemele pe care le mai pune noul text sunt minime, ușor rezolvabile prin note. Al doilea motiv e de ordin documentar. În a doua ediție, G. Călinescu a îndreptat și completat multe date, a recitat cărți și a citit unele cărți pentru prima dată, a adăugat numeroase observații pe bază de noi cercetări. Ar fi păcat ca această muncă de două decenii să se piardă. Se știe că revizuirile și completările au fost publicate în proporție de 90-95 la sută. O mică parte au rămas în manuscris. Toate au fost integrate de mine în ediția pregătită pentru Minerva [...] În momentul când Ed. a încercat să tipărească această carte, a apărut o nouă opinie, enunțată de revista *Contemporanul*: «Nu putem publica o a doua ediție, pentru că aceasta nu există, și să dăm, deci, ediția întâia, din 1941, cu eventual în *addenda* ce a publicat Călinescu în completare». Semnatarul nu cunoștea ediția pregătită de mine și depusă la editură, n-a văzut-o nici mai târziu. [...] Ediția întreagă are vreo 3600 de pagini dactilo, dintre care absolut noi sunt vreo 300, adică vreo 80 de pagini în formatul ediției din 1941, care, în ediția a doua, ar trece, deci, de 1000 [de] pagini. [...] Ediția are nevoie poate de unele note, cel mult de postfață, cum am făcut la *Compendiu*. Aici sunt toate caracterizările fundamentale din istoria mare. Cred că a sosit momentul ca să se treacă la tipar și cu textul mare în ediția a doua.” □ Ov.S. Crohmălniceanu: „Eu vreau să confirm aici ce a spus tovarășul Piru. G. Călinescu mi-a repetat, nu o dată, [*sic!*] că a revizuit textul primei ediții. Am

văzut, cu ochii mei, la G. Călinescu acasă, un exemplar din *Istoria literaturii...* corectat de el, plin cu ștersături și adaosuri. Ilustrul critic a aderat, cum se știe, din primul moment și în chipul cel mai sincer la idealurile clasei muncitoare, sprijinind fără ezitări și rețineri opera de construire a României socialiste. Modificările de care mi-a vorbit constituiau expresia unei optici noi, însușite efectiv, așa cum o dovedesc și «cronicile optimistului». Ar însemna să încălcăm voința lui G. Călinescu retipărind lucrarea fără aceste corecturi, introduse de el, din proprie inițiativă. Multe sunt și de ordin științific, privind date sau titluri inexacte, se datoresc cercetărilor întreprinse anterior și implică rezultatele lor. Oriunde există variante care pot fi dovedite a reprezenta intervenția ultimă a autorului, ele trebuie respectate. Aceasta e o regulă păstrată cu sfințenie în reeditarea unui text, după cerințele științifice moderne. În sfârșit, volumul nu poate fi lipsit de înfățișarea sa grafică originală, parte însemnată a artei compunerii lui.” □ Pompiliu Marcea: „Ceea ce a spus tovarășul Piru este judicios. Seria de opere trebuie să conțină și această carte, care trebuie să apară aici în cinci-șase volume și aparte, în format mare, într-un volum sau două. Amândouă soluțiile sunt de luat în seamă. [...] Cei care se situează pe poziția de a reedita versiunea din ‘41 se erijează în apărători ai unui punct de vedere pseudoștiințific, pe criteriul că a fost declarată o operă fundamentală, monumentală. Nu putem s-o transformăm într-o carte sacră. [...] Din moment ce, ani în șir, G. Călinescu și-a revizuit opera în vederea reeditării, punctul de vedere științific este tocmai de a respecta dorința ultimă a autorului.” □ M. Ungheanu: „Prin concepția de ansamblu, prin atenția acordată majorității marilor noștri scriitori, prin judecățile sale de valoare, istoria călinesciană este profund actuală. G. Călinescu își scria opera mai ales pentru viitor și proiectase o aducere la zi a istoriei lui literare. În 1947, într-un *Preambul* publicat în *Națiunea*, criticul declara următoarele: «În vederea refacerii *Istoriei literaturii...* și aducerii ei la zi, m-am hotărât a relua cronica literară, atâta vreme cât va fi util pentru a-mi continua percepția asupra literaturii contemporane».” Locul pe care i l-a acordat în *Compendiu* poetului Mihai Beniuc, spre deosebire de versiunea mare, ne arată că intenția de a continua și îmbunătăți istoria [...] era o intenție mai veche. Editorul de azi nu poate să rămână indiferent la mărturisirea și atenția călinesciană de după apariția *Istoriei literaturii române...* El are, desigur, de luptat cu prejudecata după care G. Călinescu e exclusiv cel din 1941, nu și cel de mai târziu, dar prejudecățile trebuie tratate ca prejudecăți.” □ Eugen Simion: „Nu este locul și nici nu este necesar să demonstrăm acum întreaga importanță științifică și puterea creației critice în această *istorie a literaturii române*. Ea a fost numită «romanul literaturii noastre», coloana infinită a spiritului românesc etc., metaforele sublime vin, coplesitor, de pretutindeni, când este vorba de G. Călinescu, dar ce folos, metaforele n-au nici o putere, *istoria* continuă să fie o lucrare misterioasă. Nu cumva istorici literari care iubesc prea mult pe G. Călinescu împiedică, prin devoțiunea la inclemență, apa-

riția acestei scrieri? E de preferat ca șirul metaforelor rare să înceteze și opera în chestiune să apară, pentru că mitul ce s-a creat în jurul ei să se sprijine nu pe o absență, ci pe contactul spiritual cu noile generații.” ■ Marius Robescu comentează, la cronica de teatru, montarea comediei shakespearieiene *Cum vă place* de către studenții clasei de actorie de la I.A.T.C. ■ *Dincolo de pod*, ecranizarea romanului *Mara*, în regia lui Mircea Veroiu, e supusă atenției de Ion Lazăr la cronica de film. ■ Cronica TV realizată de Mircea Florin Șandru semnalează o monografie cinematografică dedicată lui Liviu Rebreanu. ■ Constantin Stan scrie, la cronica radiofonică, despre difuzarea spectacolului de teatru radiofonic *Hagi-Tudose* montat de Alexandru Șahighian în 1951. ■ Cronica plastică este semnată de Grigore Hagi (Colecția Bărbănuș), iar cea muzicală de Grete Tartler („*Alegro înseamnă vesel*”). ■ O dublă *Prospectare* dezvoltă Eugen Barbu la *Spirale*. □ În volumul *41 de sonete* al lui Dinu Ianculescu, cronicarul remarcă o „construcție clasică, organizată, mai cuminte decât ar trebui, cu efecte rare, dar încărcând memoria cititorului.” Această arhitectură îi servește prozatorului la o paranteză polemică: „Aș semna că există la unii poeți o tendință de întoarcere la formele fixe ale poeziei, ca opoziție la dezmațul așa-zis *modernist* al versului scăpat din frâu, scâlbăit, deștept, obraznic.” Cartea „prospectată” nu-l dezamăgește pe Eugen Barbu: „Dinu Ianculescu a ales șleaul mai bătătorit pe care trăpași frumoși ai liricii universale și-au deschis un drum în eternitate. Deocamdată, cantitativ vorbind, nu se poate spune că avem în față o «operă», ci mai mult o *prezență*. Sonetele sale, vorbesc de cele pe care noi nu le antologăm, sunt cu toate onorabile, necăzând sub un barem acceptabil, pândite numai de banalitate. Dar atunci când fructul pe care, după gustul nostru, îl selectăm, este copt bine, rezultatul ni se pare remarcabil.” □ Publicistul „străbate”, culegând ceva mai multe impresii, *Provincia cărturarului*, volumul lui Vasile Igna, în care îl izbește „un liric livresc, cum e toată școala clujeană de poeți, plină de doctoranzi, filosofi, alchimiști, muzicieni netrădați de vreo indiscreție sau pictori amatori. Poezia lui trage către tărâmul clasic, fără efort, cu o degajare care-l scutește pe poet de izbucnirile patetic colorate ale altora.” „Raita” prin *Provincia cărturarului* se dovedește, în genere, pozitivă: „Poezia este compusă, orgolioasă, *făcută*, mai bine spus, cu ostentație livrescă, care, după citate în limbi străine, ajunge până la limba urdu și la filosofia zen, fără ca asta să ne facă praf, dar neînsemnând pentru noi că nu are virtuți lirice.” ■ *Cartea de debut*, rubrica inaugurată în numărul trecut (9), de Nicolae Ciobanu, este înfăptuită de Al. Piru, care recenzează volumele *Desueta noblețe* de Mariana Bulat, poetă „pe deplin formată de la început, pricepută în versificație, alertă, spontană, ingenioasă în imagini, amabil ironică sau superior naivă, inteligent jucăușă, inepuizabil sensitivă”, și *Poeme* de Lucian Avramescu. □ Cartea acestuia din urmă e văzută ca un fiasco: autorul întrebuințează „vechiul inventar al poeziei de la *Sămănătorul*” și duce „o aprigă luptă cu cuvintele, ieșind rareori biruitor.”

□ La finalul însemnărilor, o notă redacțională: „Rugăm autorii să ne trimită cărțile cu indicații biobibliografice, îndeosebi cu data și locul nașterii.” ■ Paul Anghel publică partea a doua din comentariul *Argumente pentru o teorie a valorilor care devin mulțimi*, consacrat volumului *Din gândirea matematică românească* de Solomon Marcus. Prozatorul se oprește, în final, la *vocația interdisciplinară*, care alcătuiește „o primă caracteristică a gândirii matematice românești.” De aici, Paul Anghel ajunge, „în cazul umanităților, la tendința de a le proiecta pe acestea în toate sferile cunoașterii”, o preocupare „care îi unește și exprimă pe toți marii cărturari ai culturii române, de la Dimitrie Cantemir la Heliade-Rădulescu, de la Hasdeu și Eminescu, până la Nicolae Iorga, Lucian Blaga și G. Călinescu, toți cei numiți, alții reprezentând personalități de frontieră în mai multe discipline.” Prilej, pentru Paul Anghel, de a-și reitiera teza „titanismului românesc” (Edgar Papu va postula *gigantismul...*): „Aceasta ține, să ne fie permis s-o reafirmăm, de fenomenul pe care l-am numit *titanismul românesc*. Toate marile genii ale culturii române au fost preocupate de *globalitatea umanului*, sau, cum spunea mai de mult Dan Zamfirescu, toate personalitățile de pisc ale culturii noastre au manifestat «*vocația sintezei*, *vocația abordării totalității fenomenelor vieții și realității*, *refuzul specializării în sensul în care a evoluat ea de la Renaștere*.” ■ *Semne de carte în teatru* își intitulează Marin Sorescu tableta de la *Ferestre*, dedicată recitalului *Treptele iubirii* de Silvia Popovici, care a cuprins spectacologic secvențe ale unor protagoniste feminine din dramaturgia lui Euripide, Shakespeare, Tennessee Williams, Ostrovski, Alecsandri. ■ Răspunsurile de la *Poșta redacției* sunt semnate *Index*. □ Într-o enumerare, E. Ștefoi („ceva în *Baladă*, *Gen parodie*”). ■ O notă din grupajul *Revista străină* înștiințează că, la Ed. moscovită Hudojestvennaia literatura, a apărut un volum de nuvele de Liviu Rebreanu, în traducerea lui A. Sadețki. În cuprins, *Golanii*, *O catastrofă*, *Soția*, *Răfuiala* ș.a. ■ La *Mapamond*, Liliana Ursu traduce câteva poeme de Diane Wakoski. □ Grupajul este escortat de o notă: „Ne-a vizitat de curând la redacție poeta americană Diane Wakoski. Din volumul său «*Virtuoso literature for two and four hands*», am ales aceste poeme ce o exprimă pe poeta pentru care poezia înseamnă fantezie, frumusețe, cunoaștere. «*Poezia trebuie trăită*», spune Diane Wakoski, iar pentru poemele sale mulțumește, în prefața cărții, lui Shakespeare și Fraților Grimm, care au învățat-o să scrie poezie.

7 martie

• [„*Scânteia*”, nr. 10 433] Ziarul omagiază femeile cu ocazia zilei de 8 martie, cu textul *Femeilor, de ziua lor, cea mai frumoasă floare dintre flori*, care are ca motto un citat din Nicolae Ceaușescu: „Partidul se preocupă și se va preocupa și în viitor de promovarea femeilor în societate, în toate domeniile de activitate, corespunzător capacității și aptitudinilor lor, de soluționarea judicioasă a problemelor lor specifice, de întărirea neconținută a familiei, ca nu-

cleu de bază al societății socialiste.” ■ Violeta Zamfirescu semnează *Angajarea socială a scriitorului*: „Angajarea noastră ține, în primul rând, de acțiunea scrisului nostru asupra cititorului, a ascultătorului. Privirea poetului aplecată asupra relațiilor om-societate-viață-poezie realizează comunicarea la atitudinea cunoștințelor, realizează viziunea proiectării în viitor, prin artă, a înaltei manifestări omenești de azi și de mâine. Glasul poetului vibrează în profunzime și în totalitatea ideii artistice, de cunoaștere, de înțelegere a legilor dezvoltării naturii omului și ale dezvoltării lui sociale, vibrează de viziune. Filozofia lui dialectică marxist-leninistă reflectă, de fapt, propria atitudine și viață, reflectă propria participare la ideologia vizionară asupra lumii, a societății și omului, încât prezența concretă a poetului în activități de partid, de stat, în organizații de masă și obștești este o necesitate atât pentru societate, cât și pentru talent. Această participare lărgeste sfera cunoașterii, descoperă talentului noi orizonturi, îi adâncește întrebările, îi dă răspunsuri clare, îi activează spiritul. Înalta politică educativă și culturală a Partidului Comunist Român este un îndemn pentru toți poeții să cânte ce e mai înălțător în viața noastră. Talentul nu are drept la somn, ori ușuratică zbenguire numai, ci impune străduirea spre atingerea culmilor artistice. Substanța expresiei și strălucirii poeziei noastre sunt cele mai temeinice argumente ale contribuției noastre la înflorirea patriei.” ■ În cadrul *Adunări de partid în pregătirea Congresului educației politice și al culturii* apare textul despre o astfel de adunare, sub titlul *Muzeul locaș de cultură și educație patriotică*, semnat de Nicolae Brujan, corespondentul „Scânteii.”

9 martie

• [„Scânteia”, nr. 10 434] Valentin Silvestru semnează *Vine lumea la teatru...*: „În România de azi vine lumea la teatru și venind creează obligația de onoare a reconsiderării superioare a activității de creație, în toate domeniile implicate. Poate și a hărții teatrale a țării, pe care se cei restudiate atât distribuția punctelor fixe și acoperirea petelor albe, cât și itinerarele, într-un concept general de sistematizare a difuziunii faptului semnificativ de artă teatrală pe măsura cerințelor publicului și a noii etape a politicii culturale în teritoriu.” ■ Prof. dr. Ion Zamfirescu publică *Drama istorică și epopeea națională*: „Drama istorică nu a trecut în umbră. Dimpotrivă! Asistăm în zilele noastre la un adevărat reviriment al genului. Un reviriment, anume, în măsură să iradieze cu deschiderile ori mesajele lui și în alte direcții ale creației literare. [...] Istoria, astfel, iese din grava ei imobilitate. Părți întregi din istorie, firește, trebuie căutate – în arhive. [...] Sunt linii de gândire pe care, efectiv, le găsim în preocupările și realizările dramaturgiei noastre contemporane. Ne referim la fapte din decursul ultimelor trei decenii. Notăm, mai întâi, interesul autorilor pentru marile mișcări sociale din viața noastră ca popor. Putem cita: V. Eftimiu (*Haiducii*), Camil Petrescu (*Bălcescu*), Mihail Davidoglu (*Horia*), Mihnea Gheorghiu (*Tudor din Vladimiri*, *Zodia Taurului*), Alexandru Voitin (*Procesul*

Horia, Avram Iancu), Paul Everac (*Urme pe zăpada, Iancu la Hălmagiu*). Nu ne putem opri la fiecare în parte. E necesar însă să ne dăm seama de trăsătură lor comună: interesul pentru momente și procese revoluționare, hotărâtoare pentru existența poporului nostru. Conținutul lor rezultă din puterea de viață a poporului nostru, cu intuiția lui istorică, cu voința lui limpede de a exista, cu sentimentul că trebuie să-și definească un rost fundamental în lume. Un alt capitol, la fel de caracteristic și revelator, este acela pe care l-am intitulat «dramele voievozilor». Amintim: Laurențiu Fulga (*Ion Vodă cel Cumplit*), Paul Anghel (*Săptămâna patimilor, Viteazul*), Horia Lovinescu (*Petru Rareș*), Alexandru Popescu (*Croitorii cei mari din Valahia*), Mihnea Gheorghiu (*Capul*), Dan Tărchilă (*Io, Mircea Voevod*), Mircea Bradu (*Vlad Țepeș în februarie*), Mircea Lerian (o trilogie: *Țepeș Vodă*), Mircea Ștefănescu (*Cuza Vodă*), Tudor Șoimaru (*Povestea Unirii*) ș.a. Din nou, în chip caracteristic, în aceste piese nu ni se înfățișează biografii. Pe primul plan aflăm procese și frământări de conștiință, capabile să pună în lumină idei și semnificații. Voievodul este privit în complexitatea lui umană și politică. E mai mult decât un simplu administrator, deținător temporar de putere. Construcția voievodală îi cere să fie și arhitectul ei. Datoria lui primordială este să vadă în istorie și în destinul țării pe care o reprezintă. [...] Ce se încearcă azi este să se străbată în esența fenomenului românesc. Și anume: în ceea ce acest fenomen reprezintă în sine; în ceea ce vină în prezent ne-a asigurat ca popor două milenii de existență; în ceea ce i-a revenit și continuă să-i revină în complexul universalității umane. Dacă e adevărat că arta patriotică inspirată din trecut trebuie să însemne nu numai sensibilitate, ci și gândire; nu numai tradiție, ci și putere de ancorare în probleme de prezent și probleme de perspectivă; nu numai înveșmântare în mituri, ci și ieșiri curajoase din acestea; nu numai cunoaștere epică, ci și judecată critică; nu numai retorică, ci și meditație: trebuie deci să admitem că drama istorică se află azi pe un drum bun. Procesul iradiază și dincolo de hotarele propriu-zise ale literaturii.”

10 martie

• [**“Viața studențească”, nr. 10**] Cronica literară realizată de M. N. Rusu, *Arhiva călinesciană*, scoate în evidență *Biobibliografia G. Călinescu* de I. Bălu. „Biobibliografia Călinescu oferită de Ion Bălu, deși masivă, nu vine pe un loc cu totul gol... însuși Călinescu a lăsat o arhivă personală și una oficială la institutul pe care l-a condus... Totuși, efortul său principal, din care derivă și meritul său, a fost îndreptat spre cercetarea revistelor în care a publicat «divinul critic» și mai ales al acelor, nenumărate, în care s-a scris despre el și opera sa. În acest sens, biobibliografia Călinescu oferă o imagine foarte clară (prin regestele lui Ion Bălu) nu însă și completă a *fenomenului Călinescu*, pe direcția unor principii biobibliografice ferme.” Etapele contestării lui Călinescu sunt cel puțin trei: la apariția *Istoriei* (între anii 1941-1945), etapa 1948 și etapa

posterității după 1965 – primele două fiind momente anticălinesciene *ad-personam*, cea de a treia de după 1966 fiind „una împotriva unui curent discret, însă autentic numit *călinescianism*, care coincide cu afirmarea deplină a conștiinței de sine a literaturii noastre actuale, prin intermediul reactualizării creației scriitorilor interbelici și afirmarea generației tinere, ajunsă astăzi la maturitate. *Anticălinescianismul* unor critici de acum aproape 10 ani s-a dovedit steril, să zicem așa, evoluția literaturii noastre, în structură, confirmând «sensul clasicismului» preconizat de Călinescu.”

11 martie

• [„*Scânteia*”, nr. 10 436] Prof. univ. dr. Alexandru Boboc și Conf. univ. dr. Gheorghe Al. Cazan scriu despre *Prezența activă a filozofiei românești în confruntarea contemporană a ideii*: „Conceperea marxismului în substanța sa intimă ca un instrument de cunoaștere și interpretare științifică a realității, angajarea tot mai hotărâtă din ultimii ani a filozofiei românești la dezvoltarea și promovarea ideilor și valorilor sale în epoca contemporană pun pregnant în evidență existența unei conștiințe active, problematizante, critice a frontului nostru filozofic, în spiritul tradițiilor progresiste ce le-am moștenit, al filozofiei marxist-leniniste, al politicii și ideologiei partidului nostru.”

• [„*România literară*”, nr. 11] Numărul cuprinde versuri de Mihai Codreanu, G. Ibrăileanu, George Lesnea. ■ În *Cultura națională*, George Ivașcu evocă importanța revistei „*Viața românească*” și a conducătorului său Garabet Ibrăileanu: „Conducătorii revistei – animați în primul rând de Ibrăileanu, atât de consecvent acelei opere capitale care e *Spiritul critic în cultura românească* – au reușit să reunească în paginile acestei mari publicații românești de anvergură europeană pe toți marii noștri scriitori...” ■ În *Dioscurii*, „*Vieții Românești*”, Iorgu Iordan identifică asemănările și diferențele dintre C. Stere și G. Ibrăileanu, figuri complementare ale revistei: „În ciuda (sau, mai degrabă, din cauza?) acestor mari deosebiri, dioscurii revistei s-au înțeles de minune, așa spune chiar, s-au completat reciproc, spre a ajunge la o perfectă unitate de idei.” ■ Conform lui Al. Philippide (*A trăi lectura*), literatura era pentru G. Ibrăileanu o a doua viață, separată de cea cotidiană și cu mult mai profundă: „Pentru el creația literară trăia, era ca o altă viață, alături de viața reală, mai adâncă și mai seducătoare, mai cuprinzătoare și mai bogată în înțelesuri decât viața obișnuită.” ■ D. I. Suchianu semnează textul *Amintiri...* în care deapănă o serie de întâmplări trăite alături de G. Ibrăileanu. ■ Redacția publică sub titlul *Mărturii* un grupaj de impresii și portrete ale lui G. Ibrăileanu, scrise de C. Stere, Tudor Arghezi, Mihai Ralea, Ionel Teodoreanu, Gala Galaction, Ion Agârbiceanu, G. Topârceanu, Demostene Botez. ■ În *Autoportret moral*, Șerban Cioculescu analizează corespondența lui G. Ibrăileanu cu I. Al. Brătescu-Voinești, din care degajă o serie de trăsături ale celui dintâi: „Am subliniat de pe acum o calitate a lui G. Ibrăileanu: tenacitatea Ea era dublată de o mare

fermitate în convingeri, pe care le-a arborat încă din tinerețe și de care nu s-a lepădat niciodată.” ■ Alexandru Ivasiuc subliniază continuitatea ideilor lui G. Ibrăileanu și după moarte: „Între ideile literare și principiile lui Ibrăileanu și ale «Vieții românești» și Domnul Ibrăileanu, rămas așa și după moarte, e o continuitate, o structură organică. De aceea mentorul poporanismului a strâns lângă el nu numai pe scriitorii de la începutul veacului, când curentul a avut maximă influență, dar, mai târziu, și o pleiadă de tineri de atunci raționaliști...” ■ În *Poporanismul și radicalismul democratic*, Z. Ornea susține superioritatea mișcării poporaniste asupra sămănătorismului și postjunimismului, datorită dorinței de înnoire a structurilor românești: „Avem dreptul și chiar datoria să vedem și aici proba elocventă a superiorității morale a ideologiei «Vieții românești». În comparație cu sămănătorismul și postjunimismul care se înverșunau să ateste statutul intangibil al unor curente acum anacronice, ridicându-se împotriva oricăror înnoiri, poporanismul este singurul care are bărbăția de a sancționa un sfârșit deschizând responsabil un nou capitol de luptă și atitudine.” ■ În rubrica sa *Cronica literară*, Nicolae Manolescu se oprește asupra romanului lui C. Stere, *În preajma revoluției*, pe care îl consideră un episod singular în proza autohtonă: „Prin anvergură și prin ineditul temei, *În preajma revoluției* reprezintă o experiență excepțională în proza românească, iar C. Stere este un autor de care trebuie să se țină seamă.” ■ În *Ideologia literară a lui G. Ibrăileanu*, D. Micu identifică fundamentul concepției acestuia despre literatură în raportul de echivalență dintre realism și adevăr: „Realismul – termen sinonim în limbajul său de după 1920 cu acela de adevăr – este, pentru Ibrăileanu, criteriul fundamental de apreciere a producțiilor literare. În tot ce citește, criticul caută «acel realism, acea posibilitate de contact imediat al sufletului cu lucrurile, fără care nu există literatură – nici clasică, nici romantică, nici simbolistă». O carte va fi, după el, cu atât mai valoroasă cu cât va cuprinde mai mult adevăr: despre societate, despre sufletul omenesc.” ■ Redacția publică un articol inedit de G. Ibrăileanu, rămas fără titlu, care ar fi trebuit să apară în rubrica *Miscellanea* din „Viața românească” în anii 1926-1927. Articolul este însoțit de o scurtă introducere și prezentare realizate de Mihai Drăgan. ■ În *Documente de arhivă*, Mihai Bordeianu subliniază faptul că arhiva Ibrăileanu revelează atmosfera și spiritul epocii în care a trăit, precum și rolul de catalizator cultural pe care l-a avut „Viața românească”: „Din lectura lor se poate vedea cum în jurul revistei «Viața românească» și al mentorului ei nediscutat, G. Ibrăileanu, se polarizează o mare familie de spirite, din toate provinciile românești, dornice să-și aducă contribuția la dezvoltarea culturii și literaturii naționale...” ■ Cu ocazia împlinirii a 70 de ani de la apariția revistei „Viața românească”, redacția publică o serie de fragmente din ani decisivi pentru publicație: 1906, 1920, 1933 și 1944. ■ În rubrica de carte străină, Nicolae Balotă explorează opera poetului François Villon. ■ În secțiunea *Am citit despre...*, Felicia Antip semnează articolul *Vremuri de-a valma* ■ Ana

Blandiana publică în *Atlas* textul *Orare*. ■ Redacția transpune un fragment despre Constantin Brâncuși găsit de Ștefan Voinea în arhiva lui Scarlat Callimachi.

• **[„Tribuna”, nr. 11]** Cuprinde poezii de N. Prelipceanu, Ion Lotreanu, Radu Cosașu (în rubrica sa *Cronica de trei secunde*), proză de Alexandru Papilian și Gh. Schwartz. ■ Constantin Cubleşan întrevade în romanul lui Eugen Barbu, *Incognito* (Albatros, 1975), o proză-sinteză, veritabilă frescă polemică a anilor '40-'45: „*Incognito* întrunește sufragiile unei opere-sinteză, prozatorul realizând aici o cronică a evenimentelor, nu la modul cronologic, cum ar fi fost desigur cel mai comod, ci într-o manieră polemică, operând o radiogramă severă a principalelor straturi sociale ce traversau, reacționând specific, convulsiile aceluia sfârșit al războiului”; „Eugen Barbu mi se pare a singurul dintre prozatorii noștri care izbutește, în tentativa unei cronici de epocă, limbajul acidulat, sarcastic și penetrant al pamfletului, fără a prejudicia cu nimic planurilor de joncțiune ale ficțiunii epice cu ceea ce se cheamă literatură de document. Este, cred, principala calitate a unui roman curajos despre o epocă de mari, de cruciale frământări pentru țara noastră –, roman care, desigur, poate fi amendat pentru multe neglijențe factologice, dar care nu poate fi neglijat dintr-un palmares posibil al succeselor romanului românesc contemporan.” ■ Mircea Vaida prezintă și elogiază revista „*Cahiers roumains d'études littéraires*”: „Revistă de critică, estetică și istorie literară, publicată de Editura Univers, [aceasta] s-a impus atenției specialiștilor din țară și de peste hotare. Prin bogăția tematicii, prin asigurarea unor colaborări de prestigiu, comitetul de redacție [...] a izbutit să creeze o publicație interesantă, de vii dezbateri din unghiul ideologiei marxist-leniniste, a unor probleme actuale pe planul criticii, esteticii și istoriei literare, românești și străine.” ■ Fănuș Băileșteanu discută exercițiile de stil publicate de Geo Bogza în „România literară”, sub titlul *Index*, îndeosebi versetele literei „F”: „Aparent disparate, fără legătură una cu alta, înșirate doar pe criteriul paradigmei alfabetice, poemele într-un vers ale lui Geo Bogza au, cu tot aleatorismul lor, o arhitectură, o continuitate, o dinamică și o ascendență, e drept mai greu perceptibilă, dar o subtilă și gravă poezie, balansând continuu între un lirism vizionar al infinitului macro și microcosmic, și un altul ironic, dacă nu chiar scăldat copios în apele îmbălsămate ale humorului. [...] De altfel, toate cele 36 de versete, ecouri prelungi ale poeziei gnomice a Orientului antic, ale orfismului eminescian și ale înțelepciunii sadoveniene, se înlănțuiesc și se îmbrățișează într-un sublim poem cosmic și național al literei «F».” ■ Cu ocazia Anului internațional Brâncuși, redacția reunește din nou articole despre arta lui Brâncuși, semnate de Ionel Jianu (*Prestigiul lui Brâncuși*) și Ion Pogorilovski (*Brâncuși sau formele filosofale*). ■ Sub titlul *În pregătirea Congresului educației politice și culturii socialiste. Dialog despre proză*, sunt publicate mai multe texte despre literatura contemporană. Vasile Sălăjan comentează volumul de

proză, *Cel iubit* (Dacia, 1976), de Radu Mareș, perceput drept un analist minuțios, capabil să transpună prefacerile emoționale în text: „avem să redescoperim în scriitura acestuia împlinite calitățile de fin analist, darul incontestabil al transcripției unor subtile mișcări ale sufletului și, cu deosebire, o atitudine (ca să nu-i spunem metodă) în fața textului, recognoscibilă în nevoia de precizie, izvorâtă fără îndoială din teama funciară de a nu «comite cumva o greșeală ireparabilă vorbind la întâmplare» (p. 182) – atitudine ce-l plasează pe Mareș printre scriitorii de azi cei mai interesați nu numai de posibilitățile de înnoire ale epicii, cât și de sinceritatea și adevărul demersului epic. [...] Semnificativ, credem, este faptul că în formula de proză adoptată de Radu Mareș, el reușește să creeze personaje viabile, are capacitatea să scoată la lumină un veritabil mesaj uman, că-i este în putere să adevneze o tehnică, altfel extrem de dificilă și riscantă, unei problematici de valabil interes. Personajele sale sunt receptacole averse la tot ce se întâmplă în jur (foamea de real, explorat sub lup), dar care depistează (ca niște mecanisme extrem de sensibile) și mersul furtunos, adeseori seismic, al timpului.” ■ Romanul polițist *Morții nu mint niciodată* (Dacia, 1975), de Viorel Cacoveanu, se află de asemenea în atenția lui Vasile Sălăjan, care îi impută alunecarea în melodramatic: „Viorel Cacoveanu se simte în largul său când aduce în pagină figuri de oameni ai zilelor noastre. În ordinea semnalării unor izbânzi nu putem înscrie însă «căldura», adeseori excesivă, cu care autorul privește viața extraprofesională a căpitanului Ardeleanu. Viorel Cacoveanu, bine intenționat într-un fel, și probabil urmărind o echilibrare, «umani zarea» personajului său (dar mergând fără îndoială și pe urmele unor clișee aparținătoare genului), cade în melodramatic [...]. Dincolo de aceste remarci, ce vizează chestiuni de fundal, romanul lui Viorel Cacoveanu, propunând o lectură agreabilă, vioaie, cu o intrigă ce captivează, întregește cu îndreptățire seria titlurilor de succes ale genului la noi.” ■ Serafim Duicu discută *Poveste de dragoste* (Scrisul Românesc, 1975), debutul în roman al lui Dan-Ion Vlad: „Sgârcenia verbală [...], de surprins mai ales în prima parte a romanului, e un semn bun la un debut, semn de concizie și de disciplină, dar trebuie dozată în așa fel pe parcursul evoluției ulterioare încât să nu vicieze consistența personajelor și să se evite pericolul schematizării faptelor. Sunt convins că Dan-Ion Vlad, prozator care se apleacă și critic asupra producției confrăților, este primul care-și dă seama de aceste pericole. Deocamdată, *Poveste de dragoste* e debutul unui prozator deja format, de la care sunt de așteptat alte performanțe.” ■ Victor Rusu remarcă verva din povestirile reunite de Laurențiu Cerneț în *Amintirile unui mincinos* (Facla, 1974): „Laurențiu Cerneț adâncește filonul satiric al scrisului său, lecturi întinse din proza modernă îmbogățind modalitățile umoristice și satirice din *Experiențele lui Ionete*. Se apleacă la modalități de expresie ale prozei absurdului, alegoria și parabola existențială de tip kafkian facilitând structurarea în chip personal a unui material de viață inedit, căruia autorul îi conferă plurale implicații contemporane.”

■ Dan Rebreanu observă manifestarea cu succes a talentului prozatorului Leonida Neamțu în sfera literaturii pentru copii și adolescenți prin cartea sa *Comoara locotenentului Balica* (Ion Creangă, 1975): „Luxurianta imaginație a lui Leonida Neamțu își găsește un fecund teren de afirmare în literatura destinată copiilor și adolescenților, cu toate normele mai riguroase impuse acesteia, câtă vreme cadrul principal rămâne insolitul – un insolit declanșat de situațiile cele mai banale în aparență.” ■ În *Farmecul povestirii*, Radu Mareș identifică un melanj de tradițional și modern în proza lui Dragoș Vicol din volumul *Satul cu oameni frumoși* (C.R., 1975): „Un bine dozat amestec de modern și arhaic, fluenta și naturalețea, umorul, culoarea, pitorescul, sunt calitățile unei povestiri tradiționale și neostentative, al cărei reprezentant de o indiscutabilă vocație este Dragoș Vicol.” ■ Potrivit lui Constantin Blănar, *Pietrele acestei case* (Eminescu, 1975), de Alexei Rudeanu, este deopotrivă roman, reportaj și volum de memorialistică: „*Pietrele acestei case* [...], congeneră cu scrierile anterioare, atinge cea mai mare complexitate: este roman, reportaj, carte de memorialistică – fiecare specie cumulând (și, dacă ar fi privită succesiv din punctul de vedere – relativ – al fiecăreia, subsumând) pe celelalte.” ■ Mircea Vaida se oprește asupra romanului istoric *Nemuritorul albastru* (Eminescu), de Radu Ciobanu: „Mai manufacturieră decât imaginea sadoveniană, metafora lui Radu Ciobanu e o ambițioasă propunere de reevaluare a condiției creatorului în fața istoriei. Dialogurile, monologurile, adesea cu aspect eseistic, izbutesc să implice în lectura istoriei noastre vechi o viziune contemporană. Toma sau Marcu nu sunt personaje din altă lume. Romanul [...] nu e o reconstituire arheologică, fiind o carte cu idei și semnificații actuale.” ■ În *Abatere și semnificație*, Norman Manea comentează cartea lui Ion Vianu, *Stil și persoană* (C.R., 1975): „informația amplă și temeinică dar lipsită de pedanterie, organizarea suplă a ideilor, stilul limpede și elegant recomandă în Ion Vianu un scriitor ales și un lector râvnit de orice scriitor.” ■ Mircea Vaida publică sub titlul „*O țară ce se dezvoltă vertiginos*” interviul realizat cu Gábor Garai, secretar general adjunct al Uniunii Scriitorilor din Ungaria

12 martie

● [„*Scânteia*”, nr. 10 437] Sunt semnalate două volume: □ Emil Vasilescu prezintă *Moartea comandurului* de Vasile Rebreanu, Editura Dacia: „O apreciere de ansamblu asupra volumului nu face decât să confirme preocupări și izbânzi artistice mai vechi, să sublinieze natura predilectă a vocației sale în care se realizează artistic convingător, sau să ne arate unele inconsecvențe și scăderi semnalate de critică și cu alte ocazii.” □ Dr. Ion Vlăduțiu notează apariția monografiei *Arta populară bucovineană* de Tancred Bănățeanu: „Remarcăm cu aceeași satisfacție și calitatea artistică deosebită a ilustrației, precum și nivelul exigent al prezentării grafice. Ne exprimăm convingerea și speranța totodată că asemenea monografii valoroase vor fi elaborate în viitorul apropiat și asupra artei populare din alte zone etnografice ale patriei noastre.”

● **[„Contemporanul”, nr. 11]** În textul *Virtuțile realismului*, Dumitru Micu analizează cartea Adrianei Iliescu: *Realismul în literatura română în secolul al XIX-lea*: „Rod al unei munci de cercetare intense, cartea Adrianei Iliescu aduce o contribuție efectivă la elucidarea unei probleme centrale de istorie a literaturii române, participând prin aceasta la realizarea unui obiectiv primordial al cercetării științifice din această ramură de preocupări.”

● **[„Cronica”, nr. 11]** Editorialul *Perspectiva istorică* poartă semnătura Cronica: „Ne aflăm în perioada de pregătire a Congresului educației politice și culturii. [...] *Perspectiva istorică* nu mai așteaptă astăzi ca să se manifeste tragic, cu neclintite certitudini, verificarea deceniilor istoriei prezente. Prefigurarea viitorului devine posibilă grație concepției științifice despre lume, grație integrării fiecărui fapt în ansamblu evoluției istorice. Programul partidului reflectă, cu o remarcabilă concizie, esențialitatea istoriei noastre, traiectoria limpede a evoluției ce exprimă continuitatea și voința fermă a poporului din toate provinciile românești de a trăi liber. Educația politică reprezintă, de aceea, astăzi, garanția interpretării și a valorificării conștiinței neamului. Ea înlesnește cunoașterea și dezvoltarea *perspectivei istorice*, însumând trecut și prezent, și prefigurând viitorul.” ■ În contextul Congresului educației politice și culturii citim: □ Mircea Dragomir publică *Socialismul, civilizație spirituală*: „Organizarea acestui forum al educației și culturii este expresia unei cerințe obiective, ca nevoie de sinteză a acumulărilor etapelor de până acum în aceste importante domenii ale construcției socialiste, precum și ca reflex al exigențelor actualei etape și a celor ce vor urma.” □ Al. I. Friduș, *O viziune sistematică a culturii de masă*: „În pregătirea Congresului educației politice și al culturii, confruntările de opinii și dezbaterile teoretice ce vor mai fi inițiate își găsesc valabile și fecunde puncte de sprijin într-o carte care, consecventă cu ea însăși, nu barează calea unor tot mai elastice cuprinderi, în termeni teoretici, a ceea ce, ca practică, în dinamismul ei, se oferă drept exemplară lecție de dialectică a vieții.” ■ Revista marchează 70 de ani de existență a „Vieții românești”: □ Iorgu Iordan scrie *Amintiri despre și de la „Viața românească”*: „Sunt unul dintre puținii oameni, în viață sau dispăruți, care au aflat anticipat că marea revistă – ieșeană ca origine locală, dar națională în sensul deplin al cuvântului – avea să apară în primăvara anului 1906.” □ Const. Ciopraga, *„Viața românească” – LXX*: „Ca formulă culturală, revista «Viața românească» reprezenta în momentul întemeierii, acum șapte decenii, o sinteză a ideilor despre specificul național de la «Dacia literară» și a militantismului social, democratic de la «Contemporanul» și «Evenimentul literar».” ■ Liviu Leonte semnează *Lirism și austeritate*, o cronică literară la *Micropoeze și alte poezii* de Aurel Rău, Editura Dacia: „*Micropoezele* lui Aurel Rău sunt scurte notații, crochiuri ale unui artist care selectează din realitatea mișcătoare o singură imagine, reflectând într-un ton echilibrat, calm asupra ei.” ■ M. Ungheanu publică *Note la un studiu vechi*, despre studiul lui Mihai Ralea, *Fenomenul românesc*: „Eseul

lui Ralea își are valabilitatea sa istorică și metodică. E un document de conștiință literară și un act de pionierat remarcabil.” ■ În *Mențiuni critice* Voicu Bugariu prezintă *Între mine omul și voi cartofii* de Ion Sofia Manolescu: „Se află în *Între mine omul și voi cartofii* și poezii în care ingenioasa metaforă centrală a volumului este folosită excesiv, riscând să se transforme în manieră monotonă. [...] În ansamblu însă, volumul lui Ion Sofia Manolescu inculcă cititorului un inedit sentiment stenic.” □ Sub semnătura M. Dr. apare *Ibrăileanu – inedit*, o scrisoare semnată de G. Ibrăileanu și adresată Editurii „Cultura națională”, despre volumul *Edițiile poeziilor lui Eminescu*. □ Georgeta Loghin scrie despre *Ibrăileanu și receptarea scriitorilor străini*: „Trecând peste unele simplificări, interpretări exagerate scientiste sau conformări prea rigide la principiile adoptate sau elaborate, atitudinea lui Ibrăileanu față de valorile franceze abordate îl definește ca o conștiință modernă în continuă devenire.” □ Despre G. Ibrăileanu scrie și Maria Frunză, în *Moralistul*: „G. Ibrăileanu orientează, dincolo de trecerea anilor, către o conduită umană în consens cu idealurile elevate care au constituit obiectul preocupărilor și meditațiilor lui.” □ Grigore Ilisei realizează un interviu cu George Lesnea, „*O revistă care se citea din scoarță-n scoarță*”: „- *Ce căutau cititorii, cei mai mulți, în paginile revistei?* – «Viața românească» era în toate privințele interesantă. Dacă o luați și o citiți vedeți că, începând cu cronica, continuând cu studiile, cu literatura și încheind cu notele, toate lucrurile erau substanțiale. Erau scrise de niște oameni probi și care exprimau ce era progresist în spiritul vremii. De aceea revista se citea din scoarță-n scoarță.” □ Zaharia Sângeorzan, „*Cel mai însemnat eveniment...*”, reconstruind portretul lui G. Ibrăileanu cum apare acesta din corespondența cu Mihai Ralea: „Format și promovat de cercul «Vieții românești», era normal ca Mihai Ralea să-și manifeste simpatia, admirația și recunoștința totală, mai întâi, față de G. Ibrăileanu, mentor, profesor inegalabil, omul extraordinar care l-a sprijinit moral și intelectual, care l-a înțeles în toate, și care a văzut în tânărul student pe viitorul său discipol.” ■ Eugen Dimitriu și Adrian Cocârță publică *Scrisori inedite* din „*Galeria oamenilor de seamă*” *Fălticeni*, în care sunt publicate scrisorile semnate de Cella Delavrancea și Alf Lombard. ■ Din *Moment* reținem: □ *Întâlnirile „Cronicii”*: „În suita de manifestări organizate de revista «Cronica», în pregătirea Congresului educației politice și al culturii, s-a înscris și întâlnirea cu publicul din sala Casei de cultură a sindicatelor Vaslui (vineri 5 martie). În fața unui numeros public feminin, un grup de redactori și colaboratori ai revistei (Vasile Constantinescu, Ștefan Oprea, Ioanid Romanescu, Nicolae Turtureanu, Ion Iancu Lefter, Nicolae Ginghină) au citit din creațiile lor. □ Tot în cadrul întâlnirilor redacției revistei cu cititorii, săptămâna trecută studenții anului I medicină generală au purtat o discuție pe tema: «Poezia română contemporană și valențele ei educative». Din partea revistei a participat Al. Pascu, iar ca invitat al serii, Costel Popa, de la Teatrul Național «V. Alecsandri».” □ *În câteva cuvinte*:

„Cinci istorici propun scriitorilor și artiștilor teme pentru epopeea națională («Contemporanul»): Al. Zub – Eroismul, înțelepciunea, omenia – virtuțile dintotdeauna ale poporului român; Șt. Pascu – O nouă Cântare a României – îndatorirea de onoare a scriitorilor și artiștilor; Ioan Scurtu – Monumente cu valoare de simbol; Dan Berindei – A reflecta măreția istoriei noastre milenare, semnificațiile ei fundamentale; Gh. Zaharia – Paginile de istorie contemporană ale epopeii noastre naționale. [...] Geo Bogza a terminat noua versiune a *Cărții Oltului* în vederea unei ediții definitive. Deocamdată, a dat publicității primele trei capitole («România literară») însoțite de silueta plopului însingurat, sigiliul care stăpânește fiecare pagină bogziană în semn de omagiu pentru Luceafărul poeziei românești.” □ Despre revista „*Sinthesis*” scrie Horia Avram: „„Buletinul Comitetului Național de literatură comparată, publicație anuală girată de Academia de Științe Sociale și Politice (redactor-șef: Zoe Dumitrescu-Bușulenga; redactor-șef adjunct: Alexandru Duțu) se înfățișează la al său al doilea număr întărit de aprecierile elogioase pe care le-a întrunit unanim, în țară și în străinătate, primul număr, ce publica *Actele colocviului Internațional de literatură comparată de la București* (1974) cu contribuții de prestigiu al unor cercetători români și străini, ca și o serie de studii reunite de o temă deosebit de actuală: «Luminile și romantismul. Continuitate sau discontinuitate?».” ■ Constantin Pavel scrie despre *Repere marxiste în critica franceză*: „În Franța, aplicabilitatea metodei materialist-dialectice la înțelegerea și explicarea literaturii a fost sesizată poate cu mai multă perspicacitate și a câștigat adeptii de marcă.” Se face o trecere în revistă a tuturor criticilor, din anii 1940 până în 1975, care mai mult sau mai puțin folosesc metodele respective: „Toate aceste direcții de manifestare ale criticii marxiste în Franța, publicațiile care o ilustrează, importanța pe care i-o recunosc teoreticienii cei mai diferiți ca formație, propun un câmp de investigații vast și fertil. Tablourile critice în circulație sunt încă sumare din acest punct de vedere. Constatarea justifică și notele de față, care se vor o sugesție de cercetare.” ■ Nicolae Turtureanu semnează *Acea stare ciudată...*, prezentând volumul *Tumultul valurilor* de Yukko Mishima. ■ Versuri semnează Vasile Constantinescu (*A patra stare*), Octavian Voicu (*Fiind; Prin ani*), George Damian (*Eroica; Continuitate*). □ În acest număr este prezentat *Cenaclul „Grigore Silași” din Beclean pe Someș*: poezii semnează Andrei Moldovan (*Cesurile nopții*), Liana Buligan-Ionescu (*Sfârșit*), Maria Holcan (*Dor*), Costel Lăcătuș (*O fată...*), Ion Cățcovean (*Arheologie*), iar din proză citim *La mare* de Aurel Podaru.

● [„**Orizont**”, nr. 10] Lucian Alexiu ține două cronici literare în acest număr; prima se referă la volumul *Viața după o zi* (Ed. C. R., 1975) a poetului Nicolae Ioana, „un imagist redutabil”, care „își leagănă simțirile într-un horum-harum de cuvinte alunecătoare unele pe lângă altele, fără elan, fără stagnări, mișcat de beatitudinea rece a transformării senzațiilor în semne grafice”; a doua cuprinde volumul *Unicorn în oglindă* (Ed. Eminescu, 1975) a lui Cezar

Baltag, care scrie o poezie „barbiană”, „de concepte abstracte”, „delimitând analitic un spațiu existențial fără a-l inventa într-adevăr.” ■ Despre un personaj destul de șters al romanului *Madame Bovary*, și anume Charles Bovary, Livius Ciocârlie face comentarii în rubrica „marginalii”, articolul *Conotația lexicală*. ■ După numărul anterior, în care domină luări de poziții legate de „estetica marxistă”, surprinde plăcut articolul lui Ion Maxim consacrat *Esteticii* lui Pius Servien (Piu-Șerban Coculescu), motivul dezbaterei esteticii sale fiind că este „unul dintre precursorii așa-zisei estetici științifice”, propunând o studiere a ritmurilor printr-o formulă matematică și definind estetica ca „studiu al limbajului liric în limbaj științific” (articolul *O viziune estetică*). ■ Emil Manu marchează printr-o scurtă intervenție publicarea unui *Dicționar al scriitorilor români*, apărut la Varșovia și datorat muncii autoarei poloneze Halina Mirska-Lasota. ■ Publică poezii: Vlaicu Bârna, Ion Dumitru Teodorescu, Ion Petrache. ■ La rubrica „profiluri”, Eugen Dorcescu abordează opera lui Mircea Ciobanu, „unul din scriitorii cei mai fecunzi, mai multilaterali”, poet, romancier, eseist (articolul *Despre geneza eseului*). ■ La ultima rubrică „din literatura lumii”, Dan Ciachir traduce un fragment din jurnalul lui Pier Paolo Pasolini, *Pasolini despre sine însuși și filmele sale*.

● **[„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 275]** De *Arta de a reedita* se ocupă D. Mutașcu, reeditarea nefiind numai un act etic sau administrativ, de biografie strictă, ci și un fapt de artă: „Reedităm Nicolae Țic, Pop Simion, Aurel Mihale ș.a. Dar, ce lucru curios, uităm să reedităm opere de prim rang ale culturii naționale și universale (n. b. *Fizica* lui Aristotel, *Harpa de iarbă* de Truman Capote, *Figuri din Cinquecento* de G. Antoniade, *Dicționarul...* lui Marian Popa, *Metafizică și artă* de Mircea Florian, *Heraldica* de Marcel Sturdza Săucești, eseurile lui Anton Dumitriu – *Marea ignoranță* sau *Începuturile fizicii moderne*) Nu e cazul să judecăm «reanimarea», învierea textului de carte, simplist, ori naiv, doar după o aritmetică a reeditării, ci, dimpotrivă, după o geometrie a ei, după un criteriu revelat și necorupt ce ține de lărgirea, în stea, a domeniilor cunoașterii.” □ La rubrica *Pe scurt, din reviste*, se înregistrează trecerea rubricii lui Al. Piru, *Cartea de debut*, din „Amfiteatru” la „Luceafărul.” □ E. Manu, o recenzie la *Micropoeme* de Aurel Rău. □ În *Sobrietate analitică și spirit polemic*, I. Lotreanu comentează personalitatea lui Nicolae Iorga văzută de Valeriu Râpeanu în cele 2 volume *Pe drumul tradiției*, Ed. Dacia, 1973 și *Interpretări și înțelesuri*, Junimea, 1975. ■ Un articol de interes semnat Traian Filip, despre polemistul Petru Comarnescu – *Sabia lui Damocles*, cu un **PS** adresat ca *Drept la replică* lui G. Ivașcu, în care sunt învinovați încă o dată criticii care practică „prestări de servicii” (este vorba de o revenire la un articol al lui Filip, scris în 1971 și adresat „României Literare” dar respins atunci/ netipărit acolo, *Vampirismul esenței și prestările de servicii*, publicat într-o altă formă abia în nr. 269 din 30 ian. 1976 în „Săptămâna”). Spicuim, din răspunsul pe puncte: „E adevărat că nu i-am găsit redactorului

Valeriu Cristea niciun merit, ceea ce nu înseamnă că nu le-am căutat; știu că vechea echipă «trebuie să mănance o bucată de pâine», cum ați spus-o într-o recentă ședință, dar nu ocupând posturi pe viață într-o redacție care cere spirit înnoitor și o interpretare corectă a fenomenului literar; puneți-le cronicarilor care practică prestările de servicii un profesor de logică și unul de etică, îi veți înarma mai bine pentru luptele de culise; pe când un îndreptar privitor la felul de a se face istoria literară?”

13 martie

• [„Scânțea”, nr. 10 438] Radu Popescu semnează *Critica, autocritica și actul creației artistice*: „Critica, a cărei sarcină, a cărei chemare este de a ajuta atât creația, cât și publicul (dar, cu mai bine și mai directe rezultate, pe aceasta din urmă), are ea însăși nevoie de a fi ajutată. E întristător de constatat că atunci când se pronunță cu privire la critică și la critici, cei mai mulți scriitori, și mai ales oameni de teatru, mărturisesc (fie sincer, fie din pură afectare) o indiferență foarte vecină cu disprețul (uneori binevoitor, cel mai adesea ironic). Faptul dovedește, pe de o parte, că acești oameni nu au ajuns la o conștiință a literaturii sau a teatrului, ci, cei mult, la una subiectiv-profesională; iar, pe de altă parte, că nu știu să primească critica. Să trecem însă peste asta, dar să ne-o spunem limpede: critica este o treabă și o răspundere a tuturor, nu numai a criticilor, a celor ce se îndeletnicesc, în mod profesional, specializat, cu critica. Am arătat mai sus că în esență, critica e o activitate unanimă și că fiecare om este, trebuie să fie, critic și criticat. Criticii nu pot participa la crearea poeziei, romanului, dramei, spectacolului teatral. Dar scriitorii, artiștii, făuritorii spectacolelor teatrale pot participa la exercitarea criticii. Cele două funcții sunt separate numai dinspre critică spre creație, nu și invers. Participarea creatorilor la dezbaterile despre critică, intervenția lor activă în exercițiul criticii ar fi de cea mai mare utilitate, de cel mai bun folos pentru critici. Și poate că li acesta ar fi unul dintre modurile potrivite de a pregăti Congresul educației politice și al culturii.”

• [„Flacăra”, nr. 10] În *România nemuritoare*, Adrian Dan publică poezia *Slujindu-ne patria* □ A. Dohotaru, cu titlul „Numărul 9” sau o melodramă răsturnată de la mahala scrie o cronică dramatică a piesei lui I. L. Caragiale, *O noapte furtunoasă*, pusă în scenă la Teatrul din Bacău. □ În *Din fotoliul spectatorului*, Radu F. Alexandru publică *Feuchtwanger la Teatrul Evreiesc de Stat*, o cronică dramatică la piesa *Evreica din Toledo*. □ În *Instantanee* se anunță că Radu Boureanu a împlinit 70 de ani, cu această ocazie organizându-se o aniversare la Casa Scriitorilor, eveniment la care au vorbit George Macovescu, Ștefan Aug. Doinaș și Ov.S. Crohmălniceanu. □ Adrian Păunescu publică poemul *Oamenii și avionul căzut*. □ În *Rubrica mea*, Șerban Cioculescu publică *Bibliografie călinesciană*, o prezentare a volumului lui Ion Bălu, *G. Călinescu 1999-1965. Biobibliografie*, apărut la Editura Științifică și Enciclo-

pedică. □ În *Flacăra literară – Opinii*, Alexandru Balaci scrie despre *Literatură și participare*, având ca subiect opera dantescă. ■ Lucian Raicu scrie despre *Critica de susținere*: „Cartea bună are de învins numai blazarea onestă, plictiseala cinstită, indiferența sinceră, respectabile în felul lor, cu atât mai mult cu cât au devenit o raritate; adversarul ei cu adevărat redutabil, este mai subtil, având și toate aparențele vitalității; seamănă suspect de bine cu interesul activ, cu exigența de neclintit, cu devotamentul față de valorile stabile. Acțiunea cărții noi, purtând cu sine nenorocul de a nu fi fost scrisă de un clasic al literaturii, ce îndreaptă spre cititor și spre critic figura sa victorioasă, liniștită și surâzătoare, ci pur și simplu, incredibil de simplu, de un contemporan încă viu, încă plin de păcate, încă de ajuns de antipatic, prin pretenția de a scrie, de a fi lăsat să scrie și chiar de a tipări ce scrie, așa, în văzul public, ca și cum n-ar ști că bibliotecile nu-l mai încap și lumea cultă a cam început să obosească, această acțiune nu-și găsește un echivalent metaforic mai potrivit decât străvechea imagine a străpungerii unui zid. Cu mijloace fragile, aproape ridicole.” ■ În *Eseu*, Al. Paleologu abordează problematica *Spiritului științific în literatură*: „Spiritul științific în literatură este o probă a maturității acesteia. Dar nu trebuie să-l asociem conceptului modern de știință. E de remarcat că marea proză a antichității o constituie în principal scrieri cu caracter științific, adică de exactă observație și de referat: Cezar, Tacit, Tucidide, Pliniu (cel Bătrân) ș.a. Dar spiritul științific în literatură nu înseamnă comunicare sau vulgarizare de cunoștințe. Ceea ce ne interesează e spiritul științific în literatura de ficțiune și în general în arta literară. Aici nu e vorba de cunoștințe, ci de cunoaștere și, mai cu seamă, de conștiință. [...] Se poate afirma fără un prea mare coeficient de eroare că validitatea literaturii este azi în direct raport cu rigoarea și consecvența spiritului științific pe care îl atestă (și cred că, *mutatis mutandis*, cu toate nuanțările cuvenite, s-ar putea susține aceasta și pentru literaturile trecutului – dar am risca să ajungem la ideea unui spirit științific *sans rivage*!) Afirmația se aplică, bineînțeles, prozei, adică atât romanului cât și memorialisticii, criticii, eseului. (Doamne! ce insipid poate fi eseul liric.) Spiritul științific presupune un anumit scepticism prealabil (propriu-zis o skepsis) o lipsă de prevenire, o mereu trează curiozitate. Și în orice caz: *Nu scientism*.” ■ În *Cronica literară*, Cornel Moraru prezintă, în *Meseria de a scrie*, volumul lui Florin Mugur, *Cartea numelor*. □ Gerhard Eike publică poemul *Brâncuși*. ■ Pe pagina intitulată *Congresul educației politice și al culturii – forum al spiritului revoluționar și al iubirii de țară*, George Arion publică un amplu interviu cu Ov. S. Crohmălniceanu, intitulat *Cultura românească de azi se ridică pe o temelie trainică, multiseclară*. Acesta este precedat de o prezentare bibliografică a autorului. Criticul răspunde la întrebări legate de debutul său în domeniu, vorbește despre primele texte publicate, despre activitatea sa de la „Contemporanul”, despre apariția articolului *Poezia putrefacției sau putrefacția poeziei* („A fost un moment dureros. A fost și o frământare în redacția

Contemporanului. N-am vrut să scriem nici unul dintre tineri despre acest pamflet. A apărut totuși un articol fără ca să fim consultați. A urmat după aceea o perioadă din ce în ce mai dificilă. După ce am publicat articolul *Pentru calitate în nuvelistica noastră* am fost decretat cosmopolit. Atmosfera din redacție a fost înlocuită cu ceva birocratic. Nu se mai țineau ședințele acelea frumoase. Totul se făcea prin directive. În anii aceia aspri când am avut ciocniri grave cu spiritul dogmatic și mi se interzisese să semnez, am fost tentat să mă întorc la inginerie.”), discută despre ce a însemnat ultimul deceniu în literatură („O înlăturare hotărâtă a tuturor piedicilor ridicate în calea creației literare și artistice de dogmatism. Un climat de libertate în care totodată principialitatea și fidelitatea față de idealurile socialismului și comunismului sunt neclintit păstrate. O înțelegere că problemele ideologice se rezolvă prin discuții răbdătoare, prin argumente logice, prin confruntarea teoriilor cu practica și nu prin măsuri brutale administrative. O recăștigare a istoriei noastre naționale, act fără de care nici o creație culturală autentică nu este posibilă. În epoca prezentă putem spune cu mândrie și satisfacție că valorile spirituale făurite de oamenii acestui pământ din cele mai vechi timpuri sunt scoase la lumină și prețuite ca niciodată altcândva. Cu alte cuvinte, cultura românească de azi și în cadrul ei literatura contemporană se ridică pe o temelie trainică, multiseculară. Este un mod de a construi în planul intelectului, în spiritul adevărat al marxismului.”), despre „sarcinile criticii românești de astăzi” („Să spună cât mai răspicat adevărul. Să observe fenomenele caracteristice literaturii în momentul de față și să-și exprime cu sinceritate opinia despre ele. Să adopte, cu alte cuvinte, o mai netă atitudine, să-și manifeste opțiunile. Să participe mai activ și mai interesant la dezbaterele de probleme ale literaturii mondiale, astfel încât să nu ne mai plângem că nu suntem prezenți în astfel de discuții. Să ne facem mai des și mai tare auziți. Avem și forțe capabile și ce spune.”), încheind cu opinii despre romanul românesc actual, precum și despre poezie.

● **[„Luceafărul”, nr. 11]** În continuarea demersului din numărul precedent, care îi fusese consacrat, în mare parte, lui G. Ibrăileanu, în această săptămână este adusă în prim-plan publicația *Viața Românească*. □ Scriu: Eugen Marinescu (*Receptivitatea „Vieții Românești”*), Ioan Alexandru (*Rostul unei reviste*), Dan Cristea (*Adela sau triumful delicateței*). ■ *O singură noapte eternă*, romanul lui Teodor Mazilu, este discutat de M. Ungheanu, titularul *Cronicii literare*, care subliniază aptitudinile autorului „în direcția prozei obiective. Ochiul satiric al scriitorului este însă neadormit și transfigurator, instaurând peste tot un univers al caricaturii. Satira mentalităților parazitare, de aspect comic, smulge scriitorului pagini excelente prin inteligenta lor ironie.” ■ La *Opțiuni*, sub genericul *În preajma Congresului educației politice și al culturii*, Ioana Diaconescu scrie despre *Poemul patriotic*. ■ Dorin Tudoran recenzează, la *Viața cărților*, volumul de versuri *Masca Diotimei* de George Chirilă, care, „fără a se constitui într-o performanță lirică deosebită”, constituie

„o notabilă carte de poezie angajată.” □ În *Artificiu și spontaneitate poetică*, Paul Dugneanu supune atenției două volume. □ Mai întâi, *Suveranitate launtrică*, cu care Ion Cocora se situează „în categoria poeților «artiflex», a celor pentru care limbajul poetic reprezintă un act de oficiere și purificare a cuvântului.” Poeziile au și scăderi: „Uneori însă expresia devine convențională, ușor devitalizată, lăsând să transpară neplăcut artificiozitatea schemei lirice.” □ În *Testamentele înțeleptului*, George Țărnea, întrebuițând „un limbaj vag arhai-zant”, recuperează „motive și idei din opera istorică și patriotică a lui Dimitrie Cantemir”, nu întotdeauna la un înalt nivel estetic. □ „Mănuitor iscusit al unei fraze elegante și bun observator al psihologiei personajelor, Valentin Șerbu continuă în «Povestiri senine» tematica volumelor sale anterior apărute, întregind imaginea unei lumi mărunte, de care autorul se desprinde cu ironie”, notează Valentin F. Mihăescu (*Furtună într-un pahar cu apă*). ■ Nicolae Ciobanu se întoarce la *Cartea de debut* comentând două volume. □ Versurile Profirei Mihăilescu din *Jur pe mesteacănul alb* cuprind „încercări folclorizante, agreabile sub raportul expresiei, dar nu atât de concludente spre a putea spune în deplină cunoștință de cauză dacă tânăra autoare vădește sau nu o reală vocație pentru o atare formulă.” □ Romanul „inconformist” *Conul de umbră* al lui Grigore Zanc pare să-și afle modelul în proza lui Marin Preda din *Risipitorii* și *Marele singuratic*. Principala problemă cu care se confruntă „înzestratul prozator” se dovedește „aceea a asumării marilor teme ale contemporaneității dintr-o perspectivă mult mai acută, atât ca experiență literară, cât și ca experiență de viață. Altminteri, mijloacele de a scrie roman îi stau la îndemână cu generozitate, până într-atât încât senzația că nu arareori autorul «se joacă» cu ele devine, pur și simplu, presantă.” ■ Grupajul *Vitrina* – rubrică „ex-pozitivă”, pornită în numărul anterior, fără semnătură – e scos din... anonim de Al. Rosetti, care prezintă brevilocvent primul volum din *O istorie polemică și antologică a literaturii române de la origini până în prezent* de Eugen Barbu, „acoperind” *Poezia română contemporană*: „E uitat cineva? Nu crEd. Căci toți poeții au dreptul la prezentarea binevoitoare a blândului comentator. O dragoste enormă a faptului literar, o conștiință inflexibilă, un dar înnăscut al scrisului zilnic. Atâtea gânduri bune presărate în paginile cărții, atâta pricepere în formulări antologice, pe care cititorul le întâmpină la fiecare pas! Bunul păstor al turmei nu se odihnește niciodată. Pana lui inspirată a făurit, pentru cea mai mare glorie a poeziei românești, acest adevărat chivot de aur.” ■ Într-un chenar, este publicată o scrisoare primită la redacție: „Editura «Cartea Românească», Ed. «Dacia» și alte edituri au instituit, în cursul anului 1975, concursuri de poezie pentru volumele de debut. Editura «Cartea Românească» a precizat că rezultatele concursului vor fi publicate în presă în luna noiembrie a anului 1975. Editura «Dacia» a promis anunțarea rezultatelor «până cel târziu la dat de 15 ianuarie 1976». După cum știți, editurile susmenționate nu și-au respectat promisiunile... Oare ce impresie și-au format sutele de debutanți care

și-au trimis manuscrisele acestor edituri, despre utilitatea unor concursuri a căror bună desfășurare este astfel asigurată?.” Semnează: „Un grup de concurenți din București.” ■ Paul Anghel încheie foiletonul eseistic *Argumente pentru o teorie a valorilor care devin mulțimi* consacrat volumului *Din gândirea matematică românească* de Solomon Marcus, fixând „voința formei sau vocația formei” ilustrată în aceste orizonturi științifice, prin „puterea de a se cristaliza în construcții impetuoase.” Comentatorul consideră că modelul propus de Solomon Marcus ar putea fi valorificat în analizarea arhitecturii operei lui Hasdeu, Iorga, G. Călinescu sau Blaga, pentru a vedea „unde apar coincidențele sau divergențele constructive, uneori [...] însușiri divergente desenând câmpul unei aceleiași personalități, cu o uriașă capacitate de cuprindere.” „Se cuvine să-i mulțumim acestui cugetător matematician, care ni se oferă el însuși, prin opera sa, ca un model de umanist al acestui timp”, conchide Paul Anghel. ■ Sub genericul *Ecouri. În pregătirea Congresului educației politice și al culturii*, este reluată tema *A fi actual în critică*, dezbătută într-o masă rotundă găzduită de nr. 7. □ C. Djigola formulează câteva întrebări, la care răspund Paul Cornea (*Reexaminarea instrumentelor criticii*) și Al. Andriescu (*Autenticitatea prefacerilor metodologice*). □ Discutând despre metodologia criticii contemporane, autorul *Originilor romantismului românesc* semnalează unele precarități interpretative: „În climatul actual de reexaminare a bazelor de lucru ale criticii, nu e însă de mirare că noutatea substanțială se asociază, ici și colo, cu superficialitatea ori cu impostura Unii, dornici să fie la zi, debitează platitudini într-un limbaj super-tehnicizat, ca și cum emfaza vocabularului ar putea să le compenseze penuria de idei. Alții se servesc de noile metode ca de un alibi, în ideea naivă că ele scutesc de muncă și informație. Alții, în fine, le transformă în paloșe de spintecat capete, instaurând un terorism al propriilor opțiuni, pe cât de intolerant, pe atât de suficient.” □ Paul Cornea scrutează trei orientări definitorii în critica românească: structuralismul, stilistica și istorismul: „Numeroasele variante ale acestor trei tendințe (ori a altora) se contaminează între ele, producând combinații de metode, mai mult sau mai puțin legitime, adaptate personalității și convingerilor cercetătorului. De obicei, aplicațiile propriu-zise nu depășesc faza experimentală și nivelul compilativ. Doar în câteva direcții s-a mers mai departe, efectuându-se lucrări originale valoroase, care ilustrează cu talent și la un nivel întru nimic inferior celui atins pe alte meridiane, productivitatea, eficiența, eventual și limitele unor metode moderne. Putem fi, astfel, în total dezacord sau numai în parțial acord cu practica matematică ori cu felul lui S. Marcus de a o practica; validitatea domeniului și valoarea cercetătorului sunt însă incontestabile. La fel stau lucrurile și în structuralismul preconizat de Sorin Alexandrescu și M. Nasta, critica ideilor literare în viziunea lui Adrian Marino, semiotica mentalului colectiv aplicată de Al. Duțu, comparatismul tipologic propus de Vera Călin, stilistica genurilor în interpretarea lui Mihai Zamfir etc. Extrem de utile sunt și lucrările de inițiere în

noua metodologie ale lui Romul Munteanu, Savin Bratu, Adrian Marino (prezentări ale direcțiilor critice contemporane), V. Nemoianu (*Structuralismul*), M. Nasta și S. Alexandrescu (antologia *Poetică și stilistică*), Tr. Herseni (*Sociologia literaturii*), V. Florescu (*Neo-retorica*), culegerea *Analiză și interpretare* (coordonată de S. Iosifescu) etc.” □ Criticul are în vedere și receptarea sincopată a unor opere complexe, oprindu-se la cazul lui D. Popovici: „Cu tot efortul masiv de reconsiderare a gândirii critice românești din ultimii ani, credem că au mai rămas autori insuficient valorificați. Un caz caracteristic e al lui D. Popovici. În aparență, lucrurile nu stau rău: studiile istoricului literar clujean sunt reeditate (grație competenței și devotamentului Ioanei [Em.] Petrescu), numele său e citat de specialiști, revistele îi închină, când și când, numere omagiale (vezi *Tribuna*). Totuși, receptarea lui Popovici pare să privilegieze mai ales o latură: cea de erudit, de depozitar al unei vaste informații încă în stare să servească și să emuleze (ceea ce, în paranteză fie zis, nu e un lucru deloc banal). Popovici n-a fost însă numai un savant cu întinse cunoștințe și un comparatist exemplar prin rigoarea metodei, ci și un deschizător de drumuri, stăpânind o concepție integratoare deosebit de rodnică a procesului istorico-literar.” □ Într-o altă secvență, Paul Cornea pledează pentru un discurs critic care să-și epureze excesele savante: „Un pericol vizibil la ora de față e al «distanței» tot mai mari pe care noile metode le instituie între specialistul și amatorul de literatură, prin abuzul de tehnicitate și folosirea unui limbaj din ce în ce mai sofisticat. Fără îndoială, conceptele științei nu pot fi exprimate în graiul omului de pe stradă, dar efortul de a «traduce» achizițiile cercetării trebuie făcut, căci literatura nu e teoria relativității, adică un domeniu abscons, ci un bun comunitar, iar metodele nu constituie un scop în sine, ci un mijloc de a face arta cuvântului mai plener gustată, de a-i spori șansa contribuției la procesul umanizării omului.” □ În viziunea lui Paul Cornea, critica marxistă ar putea îndeplini un rol nivelator în hățișul metodelor: „În fine, fiecare metodă fiind parțială, valabilă într-o zonă a cercetării sau într-o anumită etapă a demersului critic, se pune acut problema găsirii unui punct de vedere integrator. Cu alte cuvinte, întrebarea este: cum se poate ajunge la o interpretare globală, care să totalizeze maximum de elemente obținute prin aplicarea diver selor metode, într-o sinteză plauzibilă? Aici intervine, după părerea noastră, rolul criticii marxiste, singura în măsură să dialectizeze procesul cunoașterii, realizând unitatea dintre sincronie și diacronie, dintre studiul structurilor operei și studiul contextului istoric al literaturii.” □ Câteva considerații ale lui Al. Andriescu: „Se poate vorbi, cum arătam și cu un alt prilej, mai puțin de o diversitate reală de metode în critica românească actuală, deși ea s-a afirmat prin câteva personalități remarcabile și se vede, venind din urmă, un larg contingent de tineri de care depinde configurația ei viitoare. Firește că devine tot mai clară și mai stăruitoare, în special de vreo câțiva ani încoace, încercarea de înnoire a metodologiei criticii literare. Această tentativă, pornită adesea din

mediul unor catedre universitare, este privită cu indiferență, acceptată cu neplăcere cu care suporti un vecin incomod, meticulos până la pedantism și ursuz, sau contestată cu violență. Se mai manifestă încă, uneori cu destulă putere, teama că stilistica structurală sau semiotica, discipline lingvistice sau patronate de aceasta, și chiar poetica, așa cum o înțeleg urmașii formaliştilor ruși, crescuți mai ales la școala noii critici franceze, ar putea îngădi libera manifestare a personalității creatoare a criticului. [...] Oricât ar părea de variat relieful criticii contemporane, se observă îndată că preocuparea ei centrală este aceea de a lămuri un proces genetic [...] cu contribuția unor personalități ca: Șerban Cioculescu, Al. Piru, Ov.S. Crohmălniceanu, George Ivașcu, Paul Cornea, Aurel Martin, Valeriu Râpeanu, Mircea Zăciu, Eugen Simion, Paul Georgescu, Mihail Petroveanu, D. Micu ș.a. Pledoaria criticii biografice pentru monografie (George Munteanu, Const. Ciopraga, Mihai Gafița, Al. Oprea, I.D. Bălan și atâția alții) se încadrează în aceeași direcție. Cu un profil particularizat doar de obiectul cercetării, se alătură acelorași metode tradiționale și critica de erudiție și comparatistă: Al. Dima, Liviu Rusu, Edgar Papu, Romul Munteanu, Nicolae Balotă, Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Marian Popa, Vera Călin, Al. Dușu, Ovidiu Cotruș. Un loc distinctiv îl ocupă critica intuitiv-artistică, ilustrată într-un fel de Nicolae Manolescu și în alt fel de I. Negoieșcu, preocupată de «posibilitatea de a *inventa* realitatea infinită a operei» (*Lecturi infidele*). Critica scriitorilor și-ar găsi un loc potrivit tot aici: Al. Philippide, A.E. Baconsky, Vasile Nicolescu, Șt. Aug. Doinaș, Ion Caraion, Victor Felea, Gheorghe Grigurcu ș.a. În sfârșit, nu departe stau criticii care oscilează între eseu și foiletonul critic reabilitat ca gen: Lucian Raicu, Mihai Ungheanu, Cornel Regman, Virgil Ardeleanu, Radu Enescu, Mircea Iorgulescu, Laurențiu Ulici, Al. George, Al. Paleologu, Valeriu Cristea, G. Dimisianu, M. Nițescu, N. Ciobanu, Mircea Tomuș ș.a. (Locul în această înșirare, ca și în celelalte, precum și inevitabilele omisiuni sunt întâmplătoare. Așezarea unui critic într-o categorie sau alta, fără posibilitatea unei minime argumentări, poate fi discutabilă, dar ne asumăm riscul). Cine reprezintă atunci «noua critică»? Numele sunt deocamdată puține. Perspectivele de afirmare a unor metode moderne în cadrul noii direcții sunt însă mai promițătoare dacă ne gândim la faptul că ea găsește un sprijin generos în câteva contribuții, dintre care unele de o importanță deosebită, ce vin, în mod neașteptat, dintr-o direcție mai degrabă opusă. Adrian Marino încearcă, în volumul *Critica ideilor literare*, să acomodeze punctul de vedere istoric la metodele criticii structuraliste și tinde către o concepție personală. [...] Aceeași poziție moderată poate fi observată și în unele contribuții ale lui Ion Vlad, pe care am preferat să-l menționăm din această cauză aici, și nu în altă parte. Rămân fideli încercării de a descrie sistemul funcțional al operei literare Sorin Alexandrescu și Al. Călinescu. [...] La prima vedere, s-ar părea că nu se poate vorbi astăzi de direcții și de personalități ale criticii și istoriei noastre literare neglijate sau ignorate. D. Popovici, la care s-au făcut poate cele mai puține trimi-

teri în ultimul timp, are elevi fideli la Cluj-Napoca și nu numai acolo. Mai nedreptățit este D. Caracostea, chiar și după retipărirea contribuțiilor sale eminescologice în masivul volum *Studii eminesciene* [...], pentru că, așa cum s-a văzut, critica stilistică, tradițională sau structuralistă nu are, în general, o audiență prea largă. Din această cauză, fapt încă mai semnificativ, se trece cu destulă indiferență pe lângă vasta activitate în acest domeniu a lui Tudor Vianu. Mai de neînțeles este însă o altă nedreptate, care se petrece tot sub ochii noștri. Prestigiul binemeritat al lui E. Lovinescu umbrește una din cele mai valoroase tradiții ale criticii românești: școala de orientare sociologică și psihologică a lui G. Ibrăileanu – Ralea. Un mare nedreptățit este și G. Călinescu, pentru că nici până astăzi nu a fost retipărită *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*. [...] Cronica literară are datoria să stabilească, să selecteze și să ierarhizeze, prin raportare continuă la atâția factori exteriori operei discutate, scara valorilor literare dintr-un anumit moment istoric. Cum acest scop nu și l-a propus niciodată critica structurală, s-ar părea că toți cei care se ocupă de cronica literară ar putea folosi mai puțin astfel de metode. Ar fi însă o greșeală fatală pentru evoluția criticii actuale dacă n-ar încerca să profite de orizonturile pe care le poate deschide cercetării o nouă metodologie. Cu o condiție, de multă vreme formulată de G. Călinescu: excesul de metodologie să nu ucidă critica.”

15 martie

• **[„Tribuna României”, nr. 81]** Gheorghe Tomozei semnează *155 de ani Domul Tudor*: „Aceste rânduri nu vor să descrie evenimentele de acum 155 de ani, când răzvrătitul pandur a tulburat întocmirile Țării Românești. Nici măcar viața-i puțină nu vor să încerce s-o lumineze. Țăranul gorjan deprins cu știința armelor, vorbind greceasca și nemțeasca, ctitor de biserici și bun neguțător, s-a simțit chemat în vâlmășagul Istoriei dintr-o chemare lăuntrică, dintr-un îndemn ce va fi lucrat asupra conștiinței sale an cu an, ceas cu ceas.” ■ Apare nota nesemnată *Centenar Brâncuși Ședința Academiei*: „Sub egida Academiei Române, a Academiei de științe sociale și politice, Consiliului Culturii și Educației Socialiste, Comisiei naționale pentru UNESCO și Uniunii Artiștilor Plastici, în aula Academiei a avut loc o ședință consacrată marelui sculptor Constantin Brâncuși. Manifestarea a fost prezidată de prof. dr. docent Mihnea Gheorghiu, președintele Academiei de științe sociale și politice, printre participanți numărându-se Dumitru Ghișe, vicepreședinte al Consiliului Culturii și Educației Socialiste, Jean Livescu, membru corespondent al Academiei Române, președintele Comisiei naționale pentru UNESCO, academicieni, cadre didactice, cercetători științifici, artiști plastici, critici și istorici de artă, ziariști, alți oameni de cultură, un numeros public. Au luat cuvântul acad. Ion Jalea, președinte de onoare al Uniunii artiștilor plastici, Ion Frunzetti, membru al Comisiei române pentru UNESCO, criticul de artă Dan Hăulică, vicepreședinte al Asociației internaționale a criticilor de artă și sculptorul Gheza Vida,

membru corespondent al Academiei Române. Evocând personalitatea marelui sculptor român, întemeietor și deschizător de drumuri în arta secolului XX, comunicările au subliniat caracterul național și universal al sculpturii sale, mesajul ei umanist, cu rădăcini adânci în arta populară românească.” ■ În pagina numită *Pe scurt* citim, printre ale informații, și nota *Moment editorial*, nesemnata: „Zilele trecute, la librăria «Mihai Eminescu» din București a avut loc festivitatea lansării volumului *Poezia română contemporană* din ciclul *O istorie polemică și antologică a literaturii române de la origini până în prezent*, aparținând scriitorului Eugen Barbu. Au vorbit criticul Valeriu Râpeanu, directorul Editurii Eminescu (în fotografia de jos, alături de Eugen Barbu), autorul și poetul Adrian Păunescu.” ■ George Munteanu semnează *Marile opere și ideile criticii*: „Multe lucruri spuse memorabil și adevărat ne-au rămas de la G. Călinescu; tot atât de important pentru posteritatea lui e, însă, că opera călinesciană ridică nu mai puține «întrebări» rodnice decât ale celorlalți critici români, luați împreună. Se înțelege, desigur, acum, fără a mai prelungi de monstrația, în ce constă, în accepția sa optimă, acel *non omnis moriar* a criticii; decât să te străduiești a scrie cât mai «caracteristic», mai potrivit e să tinzi a scrie «esențial»; iar esențial vrea să însemne a scrie despre lucruri («opere») de căpătâi și a formula în legătură cu acestea probleme care să dea de gândit tuturora – autori, critici cititori —, sa rămână cât și cele asupra cărora ai opinat.” ■ În acest număr *Dosarul* revistei este dedicat *Satului românesc*. ■ Cella Delavrancea publică, în *Evocare*, textul *Sculptorița Milița Petrașcu*: „A tăcut râsul Miliței Petrașcu și nu-l vom mai auzi niciodată, râsul care țâșnea ca un fulger și destăinuia toată firea ei, ironică, duioasă, mândră, violentă, veselă și chiar tragică, astfel cum arătau ochii ei de o transparență de azur – «privirea lui Hamlet» cum îi spuneam eu.” ■ În *Aniversări* citim *Omagiu lui Constantin Brâncuși* de Grigore Constantinescu: „În suita manifestărilor sărbătorești prilejuite de Centenarul «Constantin Brâncuși», pe plaiurile Gorjului au poposit solii tinereții artistice, veniți să aducă semnul noilor generații la această aniversare. Concertul omagial oferit de Conservatorul «Ciprian Porumbescu» din București, al cărui rector este originar de pe plaiurile gorjene, contribuia, astfel, la încununarea semnelor de admirație pe care românii le-au închinat marelui sculptor, aceluia care a făcut să cânte lemnul, piatra și bronzul, în acordurile unei frumuseți eterne.” ■ Horia Avram prezintă „*Synthesis*” și *literatura comparată*: „Un rol de seamă în această necesară și laudabilă activitate de difuzare în lume a valorilor noastre spirituale îl joacă două publicații de aleasă ținută: «Synthesis», Buletin al Comitetului Național de literatură comparată și «Cahiers roumains d’études littéraires», revistă trimestrială a Editurii Univers, pe care am avut ocazia în diverse rânduri să o prezentăm cititorilor noștri.” ■ În *Jurnalul editurilor* Dumitru Radu Popescu semnalează următoarele apariții: □ „Nicolae Balotă – *Universul prozei*. Recentă apariție a Editurii Eminescu se situează în «descendența» volumului *De la Ion la Ioanide*, pe ca-

re am avut ocazia să-l prezentăm cititorilor noștri. În fapt, este vorba de o serie de studii, disparate, în aparență, care constituie, finalmente, fragmente dintr-o istorie analitică a literaturii române, la care autorul lucrează în prezent. Interesul deosebit al cărții de față îl determină prima ei secțiune, *Prozatori români contemporani*. Sunt analizați, pe parcursul a 200 de pagini, autori precum Ion Marin Sadoveanu, Tudor Vianu (memorialist), Zaharia Stancu, Geo Bogza, Ștefan Bănuțescu, Fănuș Neagu, D.R. Popescu ș. a. Ceea ce marchează metoda critică a lui Nicolae Balotă, și în acest ultim volum, este coerența viziunii asupra domeniului investigat. Criticul nu produce decât afirmații pe care se simte capabil să le probeze și care, acumulându-și semnificațiile ultime, să deseneze în final un contur precis al autorului studiat. Substanțial este, sub acest aspect, capitolul destinat lui Ștefan Bănuțescu, prozator dificil de încadrat prin insolitul scrierilor sale. [...] De un tratament extrem de adecvat se bucură și proza lui D.R. Popescu, văzută ca «deschidere spre tragic» și scrierile cvasi-eseistice ale lui Al. Ivăsiuc, considerat, de departe, cel mai atras de aventura «scriiturii» între prozatorii noștri contemporani. A doua secvență a volumului, intitulată *Lecturi*, cuprinde, într-o segmentare originală și sugestivă, un veritabil jurnal de lectură, aparținând unui critic-cititor cu largi disponibilități, capabil să gloseze, deopotrivă, pe marginea lui Goethe, La Rochefoucauld, Diderot, Wilde, D'Aurevilly sau Bulgakov, Dino Buzzati, Saul Bellow și Erich Segal.”

□ „*Povestea preafrumoasă a lui Mihai Voievod*, celebrul poem al lui Stavrinus (prima ediție: Veneția, 1638), a văzut de curând lumina tiparului, în prima sa tălmăcire în versuri, opera poetului Gheorghe Tomozei. Dincolo de valoarea sa ca incontestabil document de epocă, Cronica grecului Stavrinus a fost apreciată, de-a lungul timpului, și ca o compunere de insolită valoare artistică.”

□ „Octavian Paler – *Mitologii subiective*. Recentă carte a lui Octavian Paler aparține, în bună măsură, genului eseistic, și anume, cred că nu greșim încadrând-o în acea specie a scrisului ilustrată de Lessing în *Laokoon* sau de Odoibescu în *Pseudokinetikos* – desigur, cu adăugirea necesară a lui *mutatis mutandis*. [...] *Mitologiile subiective* sunt o lectură pasionantă, pentru că autorul lor concepe adevărurile ca probleme, și nu ca formule, încercând permanent să distingă din ecoul legendelor vechi trăsături moderne, universale.”

16 martie s

• [„*România liberă*”, nr. 9763] Adriana Iliescu analizează volumul lui Ion Vlad, *Lecturi constructive*, criticul studiind „fenomenul de audiență al faptului artistic”, „psihologia destinatarului și funcțiile literaturii [...], dovedind erudiție și mult discernământ estetic.” Astfel, se precizează că demersul este realizat „dintr-o perspectivă dinamică asupra culturii românești”, fiind „sesizat fenomenul dezvoltării dialectice a faptelor de artă și aspectul de continuitate dintre valorile trecutului și cele ale epocii socialiste.” □ Tia Șerbănescu recenzează romanul *Galeria cu vișă sălbatică* a lui Constantin Țoiu, ce ilustrează

„condiția umană în fața istoriei aflată în momente radicale”, considerându-l „o pledoarie pentru apărarea demnității”, pentru „încredere.” În plus, autoarea concluzionează că opera lui Țoiu „nu constituie numai un act de reconsiderare literară a unei epoci, ci și un act politic de implicare și asumare lucidă a istoriei noastre contemporane.”

17 martie

• [„Scânteia”, nr. 10 441] Dragoș Vrânceanu scrie despre *Personalitatea poeziei*: „Îndepărtările de la natura poeziei, care se pot ivi prin împrumutul neorganic al unor experiențe de aiurea, trebuie combătute în însăși formarea lor, și cu atât mai mult în practicarea lor. De pildă, abstracționismul este nu numai o eroare a poeziei, o stavilă a înfloririi sentimentelor poetice. Mai mult, el se opune ideii de poezie El împiedică efectul de plasticizare, de reprezentare imagistică, adică însăși esența modului poetic. Plasticizarea, ca mijloc major al poeziei, este legată, pe de altă parte, de existența unui fluid muzical inerent limbii, care potențează imaginile și le sporește sfera de cuprindere vie, răspândind asupra temei abordate o universalitate a modulației, așa cum se întâmplă în cel mai autentic vers posibil, acela al lui Eminescu, prototip concret al adevăratei naturi lirice. Emotivitatea, legată de plasticitate și de muzicalitate constituia dimensiunile fundamentale ale inspirației lirice, emblema acesteia [...] A vorbi deci, în perspectiva creării epopeii naționale, despre personalitatea poeziei este o necesitate. Înseamnă a lămuri caracterul specificității poetice în ansamblu literaturii tocmai pentru ca poezia să-și aducă dorita contribuție la făurirea acestui edificiu de spiritualitate. Poezia românească – aptă de a da la iveală produse pe măsura exemplarei ei tradiții, produse corespunzătoare cerințelor vremurilor înnoitoare de astăzi, exigențelor publicului românesc – trebuie să se arate demnă de o asemenea misiune. Cu atât mai mult cu cât este vorba de o cerință excepțională, vizând modalitatea epopeică, menită să exprime realitatea unei țări în transformare fundamentală, pornind de la rădăcinile ei istorice și ajungând, astăzi, la izbucnirea înfloritoare a epocii noi, socialiste.” ■ În *Adnotări* citim *O binevenită restituire* de Silviu Achim: „Numerele din acest an ale revistei «Familia» propun cititorilor o rubrică nouă: «Familia» despre Războiul de independență. De fapt, un serial menit să contribuie într-o formă originală la cunoașterea de către publicul larg a evenimentelor de la 1877-1878, a identității de gânduri și simțiri, a solidarității tuturor românilor – în pofida fruntariilor înălțate între ei de vrăjmășia vremurilor – manifestate în forme și modalități impresionante.”

• [“Viața studentească”, nr. 11] Rubrica *Magistrii școlii românești* ajunge la Vasile Pârvan, fiind publicate *Cugetări* și fragmente din manuscrise, dar și un articol de Vasile Vetișanu, *Un mod de a înțelege istoria* □ Rubrica *Sintagme* anunță apariția la Ed. Minerva, în colecția *Coloane*, a antologiei *Ce aude unicornul* de Lucian Blaga – o selecție și o postfață de Eugen Simion. □ La

aceeași rubrică, romanul *Frumoșii nebuni ai marilor orașe* este caracterizat într-o frază drept „un fals tratat despre iubire.” □ Se lansează filmul *Prin cenușa imperiului*, scenariul și regia Andrei Blaier, inspirat de romanul *Jocul cu moartea* de Zaharia Stancu. □ La rubrica *Aniversări*, M. N. Rusu se întoarce la *Ibrăileanu sau despre metodă*, readucând în discuție studiul fundamental din 1908 al criticului „Vieții Românești”, *Spiritul critic în cultura românească*.

18 martie

● [„Scânteia”, nr. 10 442] În rubrica *Reportaj din actualitatea socialistă a țării* citim *Ilustre de primăvară* de András Sütő.

● [„Scânteia tineretului”, nr. 8342] Ioan Adam analizează volumul de poezii al lui Ion Brad, *Templul dinafară*, publicat la Ed. Dacia, în ediție bilingvă, versiunea engleză fiind realizată de Marcel Pop-Corniș: „Ion Brad face din neuitare o stavilă împotriva neantului. El opune neființei dovezile statorniciei, ale permanenței noastre. Poezia devine din această perspectivă interogație dramatică asupra condiției umane, dar și un mod al implicării. Ceea ce înseamnă ideala conciliere dintre reflexivitate și angajare.”

● [„România literară”, nr. 12] Conține versuri de Grigore Hagiu, Mihai Ursachi, Veronica Porumbacu, Emil Manu, Mariana Costescu, Diane Wakoski (trad. Geta Ciocâltea) precum și proza *Întemeietorii*, de Ion Lăncrănjan. ■ În *Cultura înseamnă construcție*, Dan Grigorescu susține preferința artiștilor și arhitecților contemporani pentru opere destinate forului public: „Epoca noastră oferă, într-un alt chip, la alte dimensiuni, posibilitatea creării unei «arte a afirmației». O artă a forului public, care înseamnă – mai presus de toate – arta pătrunsă de ideile contemporane, își demonstrează din ce în ce mai convingător aspirația de a participa la construcția care ne definește acest timp al nostru. Ea răspunde, în multe împrejurări, definiției celei mai stricte a cuvintelor for public...” ■ În *Un liric al lucidității*, Gheorghe Grigurcu subliniază primatul rațiunii în poezia lui Ștefan Aug. Doinaș: „un liric al lucidității, al unei lucidități care însă nu e banal-preexistentă actului poetic, ci care se obține din însuși exercițiul substanțial-revelator al acestuia, asaltând «lumina neagră», de după a cărei cortină se desprinde verbul poetic «aurit», cum sămburele din carnația fructului.” ■ Alex Ștefănescu identifică, în *Tehnica dialogului*, principala trăsătură a prozei lui D.R. Popescu: „Caracteristică pentru proza lui Dumitru Radu Popescu este dialectica, extrem de dramatică, a procesului prin care personajele încearcă să stabilească adevărul despre existența lor și a celor din jur.[...] Deși conflictele dintre personajele sale sunt conflicte între diferite concepții despre lume, totul este tradus într-un limbaj epic viu, caleidoscopic, ca al cărților de aventuri.” ■ Cu ocazia împlinirii a 90 de ani de la nașterea lui George Topârceanu, Șerban Cioculescu îi dedică un articol omagial: „La nouăzeci de ani de la nașterea lui, putem saluta memoria aceluia care n-a fost un simplu măscărici, nici un poet pur și simplu, ci o conștiință activă și militantă.”

■ Redacția publică o serie de fragmente despre George Topârceanu sub titlul *Mărturii*, semnate de Liviu Rebreanu, G. Ibrăileanu, Mihail Sadoveanu, precum și o bibliografie a scriitorului. ■ În *Note asupra lexicului lui G. Călinescu*, Alexandru George observă prezența italianismelor în opera criticului, precum și a unor cuvinte ca „inefabil”, popularizat de el în critica autohtonă: „G. Călinescu reprezintă un moment esențial în cadrul acestui proces pe care nu știm care dintre urmașii lui în critică îl continuă și deci dezvoltă. Italianismul propriu-zis e, desigur, greu de identificat. Uneori se altoiește pe un cuvânt franțuzesc, alteori se confundă cu un latinism.” ; „de pildă, inefabilul e un termen cu o lungă carieră în critica noastră și Călinescu este cel care l-a popularizat.” ■ Nicolae Manolescu analizează, în *Poeți facili și dificili*, patru plachete recent apărute. Cea dintâi este *Balade* (C.R.), de George Țârnea, al cărei stil se caracterizează prin fluiditate, facilitate, folosirea neologismelor și note ironice: „Cursivitate, neologism, ironie – iată stilul. Baladele propriu-zise sunt ușor mecanice și săltărețe ca ritm, pline însă de tristețea desuetudinii, cu versuri norocoase...” Volumul *Despre uimire* (C.R.), de Ion Stanciu, este perceput drept un debut lipsit de răsunet și precar stilistic: „Ion Stanciu debutează neconcludent cu *Despre uimire*. Câte o metaforă reușită ici-colo...” Titus Vîjeu (Albatros) este considerat un poet minor, cu o formulă poetică instabilă: „Minor ca sensibilitate și expresie este Titus Vîjeu (*Ca un meteor îndrăgostit de pământ*), nefixat încă între un pseudo-tradiționalism nostalgic și livresc [...] și un modernism grațios, plin de umor...” Poetica lui Dan Damaschin din *Intermundii* (Albatros) este situată însă de Nicolae Manolescu sub semnul dificultății: „Din Ion Barbu și mai ales Dan Botta se trag versurile de debut ale lui Dan Damaschin [...], poet cultivat, obsedat însă de o simbolistică personală greu descifrabilă.” ■ Cu ocazia morții prozatorului Sergiu Dan, Mihai Gafița îi dedică un articol omagial. ■ Lucian Raicu comentează volumul *Măslinul lui Platon*, de Ion Horea, care pare să se întoarcă la stilul său de început: „Consecvent cu sine și cu temele sale, pe care le explorează în liniște, cu exemplară fidelitate, încă de la debutul de acum două decenii, Ion Horea simte iarăși nevoia să se «întoarcă» la ele, deși la drept vorbind nu le-a părăsit niciodată...” ■ Virgil Mazilescu semnalează apariția cărții *Călătorie spre Nord* (Eminescu, 1976), de Radu Anton Roman, ce se „parcurge cu ușurință, ba chiar, pe alocuri, cu secrete delicii.” ■ Mirela Roznoveanu discută romanul *Pietrele acestei case* (Eminescu, 1975), de Alex. Rudeanu, situat sub semnul dramatismului: „Cartea are gravitate și dramatism atât prin pretextul epic propus de autor, cât și prin relatările celor șapte personaje care trasează în subtext o istorie emoționantă a ținuturilor bucovinene.” ■ Florentin Popescu notează apariția volumului de călătorie *Prin țară* (Ed. Sport-Turism, 1976), de Gala Galaction. ■ Florentin Popescu comentează de asemenea reportajele din *Totul în mișcare* (Eminescu, 1976), de Vasile Nicorovici, ce „devin, pe rând, dar și toate laolaltă, ample și patetice dezbateri semnificative pentru realitatea româ-

nească a deceniului opt.” ■ Cunoașterea de către Radu Cosașu a fotbalului, microbist fiind, îi permite, conform lui Sorin Titel, să înțeleagă patima jocului în cartea sa *Cinci ani cu Belphegor* (Sport-Turism, 1975): „Nu numai de sentimentalism poate fi «acuzat» Cosașu atunci când ia de atâtea ori în cartea de față apărarea celor înfrânți, a celor care pierd, ci mai ales de înțelegerea acelei realități sălbatice a jocului, ce nu poate să ignore șansa, hazardul sau întâmplarea.” ■ În rubrica *Prima verba*, Laurențiu Ulici discută volmul lui Cornel Ungureanu, *La umbra cărților în floare* (Facla): „este deopotrivă, o carte incitantă de critică a criticii și un eseu despre puritatea lecturii. Comentariu și confesiune.” ■ Redacția publică un fragment din poemul dramatic *Decebal*, scris de Mihai Eminescu, însoțit de o prezentare realizată de Marin Bucur. ■ Nicolae Balotă analizează studiul *Metamorfozele criticii europene moderne* de Romul Munteanu: „Lucrare sistematică de explorare a demersurilor criticii europene moderne, cartea lui Romul Munteanu oferă un ghid în dedalul cercetărilor literare.” ■ În rubrica *Am citit despre...*, Felicia Antip semnează articolul *Diversiunea banalizării*. ■ Ana Blandiana publică textul *Tobogan*.

● [„**Tribuna**”, nr. 12] Apar versuri de Ileana Mălăncioiu, amintiri despre Octavian Goga semnate de Alexandru Hodoș, proză de Nicolae Calomfirescu. ■ În pregătirea Congresului educației politice și a culturii socialiste, Constantin Zărnescu publică articolul *Ideal și valoare*: „Marea artă a secolului nostru a conceput idealul estetic ca un dor după absolut, după totalitate. [...] O insuficiență pe care o putem întâlni din nou la unele romane contemporane este aceea că, pentru edificarea unei stări «aparte» și «profunde» a spiritului în care se spun «vechi adevăruri», dostoevskiene chiar (chipurile!), autorii își supun personajele unor ședințe de elixir bahic, de promiscuitate etc. Aceasta nu este decât ignoranță și neputință întru a motiva atmosfera ideală a unei stări de spirit, înalte, tensionale, în care noi să credem... A căpătat deja un statut clasic ideea potrivit căreia arta trebuie să curețe realitatea de orice «accidentalitate» și «exterioritate», ca și de orice element lipsit de importanță, caduc. Ea trebuie să înfățișeze, apoi, concretețea vieții, în chip natural, sau să o transforme după visul artistului, înălțând-o” ■ Ion Marcoș analizează, în *Un nou ciclu*, romanele lui Virgil Duda, oprindu-se cu precădere asupra celui mai recent, *Al doilea pasaj* (C.R., 1975): „Ceea ce-i reușește mai bine autorului, într-un roman în general sub nivelul celor trei anterioare (deși bine scris, «pasabil»), este conturarea psihologiei colective, a dinamicii raporturilor reciproce, depistarea atracțiilor subconștiente, a stărilor de apatie, indiferență, aversiune secretă, înregistrarea precisă, la suprafață, a ecourilor sublimite ale instinctelor, redarea sigură a «atmosferei» sufletești, mereu alta, în cercul celor opt «prieteni».” ■ În *Eugen Barbu, povestitorul*, Ion Vlad explorează culegerea de nuvele a acestuia *Miresele* (Minerva, 1975): „Vrem să spunem că Eugen Barbu dă pagini unde scrisul este un ceremonial, un act solemn, oficiind sub semnul protector al Istoriei, al evocării, al narațiunii, modalitate aflată în mare stimă

fiindcă ea comunică, adică rememorează o lume. [...] Cele cinci povestiri inedite poartă, chiar și inegal, marca unei scriituri elaborate cu migală și cu știința combinațiilor de mare efect; cuvintele intră în legături care produc o «gramatică» originală: sintaxa impune serii de determinări, de referințe și de raporturi noi, încărcate de sensuri, iar legăturile (e proza unui cunoscător al semnelor traductibile prin cuvânt) impun noi înfățișări ale lucrurilor. Scrisul este plăcere și, mai ales, spectacol, adică serii de reprezentări, secțiuni ce se traduc prin referințele privirii.” ■ Voicu Bugariu publică articolul *Poeziile lui Cezar Bolliac*: „O altă caracteristică a genului de poezie pe care îl urmărim este capacitatea sa de a exprima o simultaneitate generatoare de forță emoțională, chiar dacă a scris cândva, cu mai bine de un secol în urmă, o poezie în care celebrează ideea de patrie românească, sau clamează inechitatea socială, în numele unui ideal politic și filosofic, progresist, corespunzător modului popular de înțelegere a faptelor istorice, mod funciarmente etic, un poet poate fi considerat că a optat pentru un ideal politic peren. Privind astfel lucrurile, poeziile lui Cezar Bolliac sunt actuale.” ■ Vasile Rebreanu publică prima parte a interviului său despre Aurel Vlaicu, realizat cu fratele acestuia, Ion Vlaicu, și nepoata Aurelia Vlaicu.

19 martie

● **[„Contemporanul”, nr. 12]** Laurențiu Ulici semnează textul: *Literatura și viața*: „1. Se poate vorbi despre ultimii cinci ani literari, luați împreună, ca despre un moment al prozei, în speță al romanului. Dovadă numărul considerabil de romane apărute în interval și procentul onorabil de romane valoroase cuprins în acest număr. Prozatorii buni, din toate generațiile, au publicat în anii aceștia cel puțin un roman, unii dintre ei scriindu-și cartea reprezentativă.” ■ De volumul *Templul din afară* al lui Ion Brad se ocupă Dumitru Micu: „Atmosfera intimă face, în *Templul din afară*, ca de altfel și în pomele rezistente din precedentele volume ale autorului, corp comun cu atitudinea activă, militantă. Nostalgia copilăriei, a plaiurilor strămoșești, devotamentul față de mama dusă și iubirea de țară alcătuiesc un singur tot, monolitic, indislocabil.”

● **[„Cronica”, nr. 12]** Sub semnătura Cronica, citim editorialul *Sentimentul participării*: „Momentul actual, în raport cu acumulările etapelor de până acum și cu liniile de perspectivă ale viitorului, este pentru cultură, la fel ca pentru domeniile vieții economice, politice, sociale etc., un moment de înaltă conștiință istorică. În acest sens vedem inițiativa partidului nostru de a se desfășura un Congres al educației politice și al culturii, expresie a conștiinței responsabile în raport cu semnificațiile momentului istoric pe care îl edificăm pe drumul socialismului și comunismului.” ■ În contextul Congresului educației politice și al culturii citim: □ *Rolul conștiinței sociale* de M. Bulimar: „În diversele ei ipostaze, cultura este totodată măsura dezvoltării conștiinței unei comunități și a unei epoci istorice. Dar tot așa, conștiința socială e dependentă de

gradul dezvoltării culturale. Mișcarea dinspre conștiința socială spre cultură implică întotdeauna și drumul invers străbătut. Relațiile dintre aceste fenomene sunt de o intimă reciprocitate.” □ Octavian Neamțu, *Un umanism al întregii culturi*, prezentând lucrarea *Știință, tehnică, umanism* de Vladimir Krasnaseschi, Editura politică, 1975: „În gândirea contemporană din țara noastră, filiația acestei concepții urcă de la gândirea poporului și de la umaniștii veacurilor trecute, până la izvoarele directe ale gânditorilor noștri de azi și până la concepția umanistă a Programului Partidului Comunist Român, în serviciul căreia se află și cartea prezentată în aceste rânduri.” □ Apare nota *Prietenii revistei*, nesemnată: „Săptămâna trecută, membrii grupului de prieteni ai «Cronicii» de la uzinele «Nicolina» au fost din nou oaspeții redacției revistei. Este clar că întâlnirile lunare ale muncitorilor «Nicolinei» cu membrii redacției noastre, bucurându-se de aprecieri pozitive din partea ambelor părți, se consfințesc într-o colaborare strânsă e merită a fi menținută, la cele mai înalte cote ale exigenței, și în continuare. Ultima întâlnire, dedicată pregătirii Congresului educației politice și al culturii, a avut ca temă educația prin istorie și s-a bucurat de participarea cunoscutului istoric ieșean Leonid Boicu, cercetător la Institutul de istorie «A. D. Xenopol» al Academiei, care a vorbit celor prezenți despre importanța cunoașterii istoriei patriei. Dialogul viu, la care au mai participat I. Aldea, A. Tacu, R. Cutric, iar din partea redacției Andri Andrieș și Al. Pascu, au relevat numeroase aspecte din istoria patriei noastre și, în același timp, setea de cunoaștere a celor prezenți privind profundele semnificații ale istoriei de astăzi a României socialiste.” ■ Al. Pascu scrie despre *Uteciștii*: „A fi utecist astăzi înseamnă a te identifica plenar în amplul program de construcție a societății socialiste multilateral dezvoltate, a te angaja solemn în fața istoriei de a contribui efectiv, prin toate mijloacele și cu toată energie, la munca neobosită a întregului nostru popor pentru ridicarea nivelului de trai al oamenilor muncii, pentru a-ți identifica propriile aspirații cu țelul comun.” ■ În cronica sa literară Al. Andriescu scrie despre *Debuturile „Junimii”*: □ *Cartea cu adolescenți* de Vasile Mihăescu: „Floarea, fluturele, lebdă, veriga, mugurii, adolescenții etc. par simboluri la îndemâna oricui. Așa ar sta lucrurile dacă poetul le-ar fi folosit doar ca simple instrumente de plasticizare. Ele devin, în *Cartea cu adolescenți*, ca să ne folosim de o cunoscută opoziție a lui Blaga, «metafore revelatorii». Cu ajutorul lor pătrundem într-un original univers mitic.” □ *Prin departe li-aproape* de Dumitru Țiganiuc: „Toate șansele poetului le vedem, deocamdată, în astfel de versuri care explorează un univers familiar.” □ *Antologia „Junimii”*: „Cei zece tineri poeți (George Bodea, Doina Doru, Ana Grigoraș, Emilian Marcu, Emil Nicolae, Lucia Olaru Nenati, Corneliu Ostahie Cosmin, Domnița Petri, Constantin Popa, Angela Traian) publicați în antologia «Junimii» apar prea puțin diferențiați unul de altul. Se poate reține de la unul o imagine sau chiar mai multe, de la altul câteva versuri, rar câte o poezie și chiar mai multe.” ■ Noemi Bomher comemorează 90

de ani de la nașterea lui G. Topârceanu, publicând textul *Structura baladei*: „Prin imagistica sa tradițională, prin propunerea unui univers închis privit însă cu detașare ironică, poezia lui Topârceanu ascunde incompatibilitatea dintre eul liric și lume. Prin reconstituirea de la distanță a mișcărilor esențiale ale umanității, poezia lui Topârceanu se situează într-o zonă de interferență a tradiționalului și a modernului.” ■ În *Mențiuni critice* citim: □ Rodica Șuiu prezintă *Permanența patriei* de Dan Zamfirescu: „Protocronism românesc (termen prin care tălmăcea fericit idei, altundeva, profesorul Edgar Papu), efort și elan recuperator – sunt coordonatele în care cultura noastră și-a afirmat vocația unei originalități nealterate, în ciuda vicisitudinilor istoriei și a unui destin adeseori dramatic.” □ Corneliu Popel scrie despre *Moscuna* de Tudor Vasile, Editura Eminescu, 1975: „Literatura tradițională devine pretextul care are menirea să mediteze înțelegerea unor idei. Din păcate ideile etice se pierd în parodie. *Moscuna* este o carte de proză minoră.” □ Gheorghe Simon recenzază *Jur pe mesteacănul alb* de Profira Mihăilescu, Editura Scrisul Românesc, 1975: „Profira Mihăilescu are talent și o anume înverșunare poetică, îi rămâne încrederea de a rupe din «veșnicia clipei».” ■ Zaharia Sângeorzan scrie despre *Lecturi și zile* de Mircea Zăciu, Editura Eminescu, 1975: „Portretistica lui Mircea Zăciu este creația unui artist pentru care existența unui om, morala și filosofia sa, aspectul său fizic, comportarea, atitudinile decisive în momentele cruciale ale vieții sunt elemente care pot afirma substanța și limbajul unei măști. Portretul se naște dintr-o privire, dintr-o reflecție, dintr-un exces de afecțiune sau detașare, dar de cele mai multe ori dintr-o valorificare a operei.” ■ Viorica S. Constantinescu semnează *Traducerea între imitație și creație*: „Traducerea publicată de Romulus Vulpescu din opera poetică a lui Charles d'Orleans este într-adevăr o operă de maestru, o creație. Ediția este, la rândul ei, o «structură» compusă din elemente eterogene (echivalențele românești, prefață, bibliografie, note, indici, macheta artistică).” ■ Din *Mozaic* reținem nota nesemnată *Prezențe românești*: „În Republica Democrată Germană a apărut de curând de mică antologie lirică românească în care sunt oferite cititorilor germani câteva din creațiile poetice ale lui Marin Sorescu, Nichita Stănescu, Ioan Alexandru și Ana Blandiana. Poezia românească își găsește din ce în ce mai mult ecou peste hotare. Tot la R. D. Germană a fost tradus romanul *Marele singuratic* de Marin Preda, iar din literatura clasică trei nuvele de Slavici. Tot anul acesta va avea loc un amplu ciclu de manifestări culturale, în cadrul «Zilelor artei teatrale românești», pentru care Ed. Henschelverlag a propus, deocamdată, *O sâmbătă la Veritas* de M. R. Iacoban. În același cadru, Muzeul Național Goethe din Weimar a deschis la palatul Wit-tum o expoziție omagială «Mihai Eminescu».” ■ Versuri semnează Arthur Porumboiu (*Primăvară în patrie*), Elisabeta Vartic (*Poem nesfârșit*), Mihai Leoveanu (*Lumină de patrie*), Ion Beldeanu (*Cântec pentru orașul meu, Cântecul dimineții*).

• **[„Munca”, nr. 8325]** În *Un nou film românesc*, Lucia Bogdan prezintă *Prin cenușa imperiului*, ecranizarea romanului *Jocul cu moartea* de Zaharia Stancu. ■ Cu titlul *Vă recomandăm spre lectură*, Mihai Cernat prezintă *Blocul de marmură* de Al. Simion.

• **[„Orizont”, nr. 11]** Articolul de fond, semnat de Emil Manu, dezbate despre *Conștiința politică a scriitorului*. ■ Cronicarul Cornel Ungureanu devine subiect de cronică în viziunea lui Marcel Pop-Corniș, care aduce în discuție volumul *La umbra cărților în floare* (Ed. Facla, 1975), o carte în care se face o pledoarie pentru critica de întâmpinare, dar „pledoaria pentru critica foiletonistă nu nesocotește riscurile și limitele genului (neglijarea parțială a perspectivei istorice, lectura fără «context», transformarea foiletonului sau eseului într-un gen de jurnal liric, foiletonistul scriind «o viață romanțată a literaturii»); dimpotrivă criticului cronicar i se recunosc dificultățile condiției sale de judecător «în prima instanță» și strateg al opțiunii critice, apostolatul «alergătorului de cursa lungă» ce își asumă riscul primei pronunțări în «infernul lecturii»” și, în plus, cartea lui C. Ungureanu se mai remarcă prin „meditația convingătoare asupra misiunii sociale a criticii curente.” ■ A doua cronică literară îi este consacrată lui Radu Ciobanu, ultimei sale scrieri, romanul *Nemuritorul albastru* (Ed. Eminescu, 1976), despre care Lucian Alexiu crede că „este, într-un sens superior, un roman didactic [...] Radu Ciobanu lucrează aici în tipare concepute abstract ori împrumutate literaturii sadoveniene.” ■ Având ca punct de reper tot romanul lui Flaubert și făcând referire la ce înseamnă pentru Roland Barthes contextul, Livius Ciocârlie analizează sensul explicit, implicit, lexical și contextual din narațiunile flaubertiene (articolul *Sensul contextual*). ■ Titu Popescu descoperă estetica lui Titu Maiorescu din perspectiva „specificului național” și face următoarea consemnare edificatoare: „abordarea specificului național de către Maiorescu decurge din funcționalitatea estetică a adevărului. În înțeles social, conduita în spiritul adevărului i se relevă ca o asimilare decisivă a responsabilităților patriotice” (articolul *Titu Maiorescu despre specificul național*). ■ György Mandics recenzează cartea Alexandrei Indrieș despre Blaga, intitulată *Corola de minuni a lumii* (Ed. Facla, 1975), precizând, într-un loc, că autoarea nu încearcă să fie originală ci să găsească „unghiul de vedere din care se poate realiza imaginea întregului obiectiv.” (articolul *O introducere originală în poetica blagiană*). ■ Ioan Radin îl prezintă și traduce pe poetul ceh Miroslav Holub.

• **[„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 276]** La rubrica *Gâgă*, câteva *Panseuri hilare* – fragmente din opusculul *Domeniul criticii* de Valeriu Cristea, Ed. Cartea Românească, sub redacția Georgetei Naidin-Dimisianu. □ Cronică teatrală de Dinu Săraru urmărește *Caracterele* lui Al. Monciu Sudinski – sau *aparitiia unui nou dramaturg*. □ În *Cronică de librărie* sunt recomandate *La umbra cărților în floare* de Cornel Ungureanu, Ed. Facla, respectiv *Balade* de George Țărnea, Premiul UTC, 1975. □ M. N. Rusu, un arti-

col despre Ibrăileanu și „Viața Românească.” □ Cronica literară de E. Manu se adresează lui George Bălăiță – *Lumea în 2 zile*: „Romanul lui G. B., *Lumea în două zile*, poate fi discutat ca un act premeditat de sincronizare cu proza europeană occidentală (n. b. dar din perspectiva unei acțiuni particulare, personale, de experiment estetic/ exercițiu reușit de laborator literar). Pe un anumit plan, G. B. face față de noul val francez exact ce făcea Ion Biberi prin romanul său *Proces* în 1935, față de proza occidentală a momentului, contaminat de lecturi: din Proust, Joyce, Kafka Romanul lui G. Bălăiță duce mai departe tehnica și procedeele din cărțile sale anterioare, dând însă mai acut impresia de *elaborat* – un lucru bun pentru faza în care se găsește proza românească de astăzi, dar conținând în sine, ca posibilitate, și germenul unei monotonii manieriste, pe care scriitorul trebuie s-o evite.” ■ O *laudatio* în stil jovial/colegial, de la Fănuș Neagu către Romul Munteanu, în *Primii 50 de ani*. „Romul Munteanu s-a hotărât, ieri, să împlinească o jumătate de secol (vă asigur că jumătatea e plină până la semn, bine frapată, servită prompt, și că va fi urmată de multe alte jumătăți). Unii mai slab informați îi zic: *tovarășe academician*. Ei, bine, aflați că e numai în prag, iar dincolo de prag, câțiva prieteni iubitori ai sărbătoritului țin ușa cu umărul. Acest demisec(ol) pe care Romul Munteanu ni-l anunță fără să probeze cu acte se încadrează perfect între zidurile Mogoșoaiei, unde noi doi suntem ctitori (în palmă ne ține Brâncoveanu, iar în palme ne-ar ține mulți) și se înscrie în inima prietenilor săi adevărați ca o sărbătoare de suflet.” □ Nicolae Paul Mihail în *Să săpăm mai adânc...* se referă la opera lui Nicolae și Ovid Densușianu. □ Liviu Călin face apel la cronicari și la Dimitrie Cantemir, în *Sentimentul patriotic și clasicii*. □ Versuri de Aurel Felea, Viorica Nania, Enache Pascale. □ În *Pe scurt, din reviste* este elogiată piesa Ecaterinei Oproiu, *Handicap*, publicată în revista „Teatrul”, nr. 2.

20 martie

● [„Scânteia”, nr. 10 444] Pe prima pagină citim *8 Mai 1921 – 8 Mai 1976 Partidul Comunist Român împlinește 55 de ani de viață și luptă pentru binele poporului*. ■ Lucia Demetrius semnează *Comunistul – eroul și inima literaturii noastre*: „Ca să scrii bine. ca literatura să-ți fie un organism viu, cu toate resorturile unui organism viu, cu carne și sânge pe scheletul ideilor care ne cuceriseră, era nevoie să cunoști bine realitatea și să cunoști bine oamenii, să fii, adică, la rândul tău, un comunist adevărat, nu numai convins că e drept și cinstit să fii, dar și cunoscător al tuturor sensurilor spre care se îndrepta prezentul, să vezi în viitor spre capătul drumurilor care se croiau, să înțelegi cât de departe duc. Asta s-a petrecut treptat, în timp, și reflexul acestei evoluții a scriitorului comunist s-a deslușit în literatura lui, care a dobândit diversitate, amploare, libertate față de șabloanele în care se închidea la început, modalități de expresie proaspete, fantezie. Zaharia Stancu, Marin Preda, Eugen Barbu, ca să-i citez numai pe câțiva din seria de buni prozatori, trainic intrați în conști-

ința publică în anii noștri, nu seamănă unul cu celălalt, dar fiecare exprimă cu mijloacele sale proprii realități de azi sau de ieri, încărcate de adevăr, în care se desenează, fără retorică și fără lozincă, de ce a fost necesară lupta partidului comunist, unde a dus și unde duce ea Oricât vom prețui însă literatura din ceasul de față, nu o putem socoti nici un popas, nici o culme care nu mai poate fi depășită. Viața țării e în plin mers și arta trebuie să aibă piciorul tot atât de sprinten ca ea, glasul tot atât de puternic, ca să-i răspundă, să-i poarte ecoul, să consemneze momentul trecător și să-l facă veșnic, să-i ghicească ritmul viitor. Iar acel tip al comunistului, de care ne-am apropiat cu sfială, cu dragoste, cu elan, acum mai bine de treizeci de ani, care e marele creator al tuturor realizărilor la care suntem martori și participanți, care e duhul animator al existenței noastre, se cuvine și se impune să rămână în centrul literaturii noastre, pur, frumos și viguros, pivot, sursă de lumină și căldură, erou, fără îndoială, dar, mai înainte de orice, om.” ■ Emil Vasilescu semnalează că a apărut volumul bilingv de *Poeme*, semnat de Wolf Aichelburg, la Ed. Albatros: „Lirismul lui Wolf Aichelburg, discret dar autentic, nu se constituie, cum ar părea, ca «poezie de atmosferă», în sensul simboliztilor, deoarece «atmosfera» este doar un pretext formal, ce marchează de fapt refuzul ei. Poezia se respiră în ținuturile solare și este în esență o atitudine optimistă și constructivă față de tâlcurile eterne și totuși mereu altele ale lumii. Materialitatea versului său vine dintr-o dispoziție senzorial-estetică, care-l apropie decisiv de poezia roadelor și a pământului cultivată de marii poeți ai României din perioada interbelică.”

● **[„Flacăra”, nr. 11]** Traian Stoica, cu titlul *O nouă primăvară și Cronica* (119), prezintă un bilanț al ultimilor trei ani de activitate. ■ În *Cronica literară*, Cornel Moraru prezintă, în *Proză de sugestie psihologică*, volumul de nulele *Moartea comandorului* de Vasile Rebreanu. □ În *Rubrica mea*, Șerban Cioculescu scrie despre *Poetul «parodiilor originale»*, un articol omagial dedicat lui George Topârceanu la 90 de ani de la naștere. ■ În *Scriitori români de azi*, Florin Manolescu publică un portret bio-bibliografic dedicat lui Paul Anghel. ■ Pe pagina *Flacăra literară*, în *Faptele și vorbele*, Ov.S. Crohmălniceanu semnează *Între ținuta festivă și haina de lucru*. ■ Pe pagina *Flacăra Cinema Teatru. Muzică tânără*, în rubrica *Blocnotes*, Radu Beligan scrie *Nu se poate fără teatru politic!*: „Adversarii teatrului politic și-au susținut punctul de vedere afirmând că un astfel de teatru, instrument în slujba mișcării revoluționare, subordonează arta unor țeluri politice, că revelațiile produse de această formă de spectacol nu iau în seamă faptul că omul nu e preocupat doar de problemele cetății, că scena are în primul rând menirea să ne dezvăluie pe noi în integralitatea noastră, ci nimic nu poate fi mai grav pentru soarta unui mijloc de cunoaștere și de comunicare decât o perspectivă unidimensională. Inamicii teatrului politic consideră că piese de tipul *Așteptându-l pe Godot* de Samuel Beckett constituie o dezvăluire a condiției noastre sociale și politice de o profunzime pe care n-o va atinge niciodată o dramă interesată exclusiv de

formele în care se dispun relațiile în cadrul unei orânduiri și de consecințele lor în lumina dorinței fundamentale de justiție, de adevăr, de bine a umanității. [...] Arta a devenit în mod declarat un mijloc de a recunoaște, de a accepta, de a refuza, de a transforma realitatea, un drum prin care scriitor, regizor, interpret, public, trăiesc, înțeleg și își asumă îndatoririle față de istoria curentă. Iar drumul cel mai scurt și în același timp cel mai pasionant între imaginar și real îl prilejuiește astăzi teatrul politic.” □ În *Din fotoliul spectatorului*, George Arion, în *Plecarea din Grădinile Academiei*, publică o cronică dramatică a piesei *Platon* de Dumitru Solomon, pusă în scenă la București de către teatrul „Victor Ion Popa” din Bârlad. Tot aici Răzvan Bărbulescu prezintă debutul lui Dan Rebreanu cu piesa *Cocoșul de tablă*, eveniment ce a avut loc la Târgu Mureș. □ În *Cronica filmului*, Eugen Patriche scrie despre *O demonstrație de gândire artistică*, prezentare a ecranizării după Zaharia Stancu a lui Andrei Blaier, *Prin cenușa imperiului*. □ În suplimentul *Racul* (100), Teodor Mazilu publică *Ticăloșie prin rotație*, Al. Monciu-Sudinski – *Condica de sugestii și reclamații*, iar Cornel Udrea – *Entomologii lingvistice*. ■ Pe pagina intitulată *Congresul educației politice și al culturii – forum al spiritului revoluționar și al iubirii de țară*, George Arion publică un amplu interviu cu Emil Botta, intitulat *Ei, bătrâni ca vremea, au scris prima filă a epopeii naționale*, acesta fiind precedat de o prezentare bio-bibliografică. Poetul răspunde la întrebări legate de volumele sale, vorbește despre modul în care teatrul a marcat demersul său liric, despre scriitorii care l-au apreciat („Port infinită recunoștință celor doi mari poeți și oameni, cu adevărat oameni: Geo Bogza și Eugen Jebeleanu. Oh, ar trebui să am multe vieți la discreție, ca să fiu vrednic a le mulțumi. Și tot pe această cale (era să spun: pe această Cale Lactee, gândindu-mă la Lumina Tiparului), pe această cale să le fac cunoscute mulțumirile mele respectuoase acelor scriitori străluciți care au comentat «liricele mele confesiuni»: Șerban Cioculescu. Eugen Barbu, Alexandru Piru, Ștefan Aug. Doinaș, Alexandru Paleologu, Cornel Regman, Ov.S. Crohmălniceanu, N. Balotă, Barbu Brezianu.”), precizează care este apropierea sa față de istoria României („învățăm istoria încă din tinerețea fragedă. Învățăm istoria antichității, a imperiului roman, istoria multor imperii. Citim despre măreția și decăderea lor. Învățăm, întâi și întâi, istoria patriei. Și eu, ca și mulți alții, am avut sentimentul că faptele mărețe îmi erau de mult cunoscute. Că-i cunoscusem pe acei mândri bărbați, aur-făurari ai țării mele. Acum parcă recapitulam, revedeam locuri și oameni. Este ca o preștiință, ceva care parcă adormise în latențele memoriei. Cu o nedescrisă sfială am evocat și eu istoria în versurile mele, cutremurându-mă. Și fiindcă poezia are zona ei de luminos mister, fericita ei vrăjitorie, mi-am închipuit că-i văd mai limpede scriindu-le cu emoție numele.”), despre cronicari și despre influența lor asupra literaturii sale, despre „ce pot învăța scriitorii noștri de la marii scriitori din veacul trecut” („Scriitorii din veacul trecut sunt acum sta tui. Într-o antichitate dacă ne-am fi aflat, ei erau statui

consacrate în temple, erau zei. Și noi, muritorii de rând, cădeam la picioarele lor. Dar erau zei de o blândețe nespusă, blânzi chiar în furie. Aș vrea să visez un asemenea vis, să-i văd în vis pe acei mari scriitori: zeul Eminescu, zeul Creangă, zeul Slavici, zeul Macedonski. Și, în acest ciudat Olimp, Caragiale, zeul care plânge, zeul care râde. Să învățăm de la ei marea lecție de probitate intelectuală, frăția, generozitatea. Era să spun: să învățăm geniul. Dar oare geniul se învață?”), despre problema și actualitatea temei naturii în poezie ș.a

● [„**Luceafărul**”, nr. 12] Se deschide cu *Tradiție și inovație*, editorial semnat de Dumitru Bălăeț. ■ Sub genericul *Epopeea României eterne*, Ion Lazăr consemnează un dialog cu Mihai Beniuc („*Sunt poet comunist, poet comunist român*”). Invitatul discută despre valențele epopeii naționale (aflând exemplificări ale acesteia în opera lui Sadoveanu sau Rebreanu, dar și în titluri ale literaturii universale), despre lirica patriotică, patriotism și idealurile revoluționare, despre geneza lucrării *Chivară Roșie* și alte instantanee literare, cum ar fi ecourile stârnite de volumul *Cântece de pierzanie*, în fine, despre mesajul propriei poezii. Câteva secvențe: „Ideea de epopee națională o aflu fericită pentru faptul că nu dă o rețetă propriu-zisă a ceea ce ar trebui să se facă, în sens restrictiv. În al doilea rând, aceasta are un caracter mobilizator, oferind oricărui scriitor o posibilitate explorativă. Prin caracterul specific explorativ înțelegem că artistul poate să sondeze atât în *timp*, cât și în *spațiu* resorturile de profunzime ale acestei țări și ale acestui popor. Presupun că gândurile partidului au fost ca preocuparea noastră să se îndrepte spre actualitatea socialistă, pentru a scrie paginile realizărilor eroice ale oamenilor muncii, fără ca prin aceasta să se excludă aspectele care, istoricește, au condiționat noua realitate a României. [...] În copilărie, la noi în familie se spuneau povești cu Avram Iancu și cu Horia. Se spuneau seara la vatră. Ai mei știau toate acestea, le auziseră de la bunicul meu care, în 1848, avea 18 ani. După războiul din 1914-1918, la noi s-a creat o atmosferă revoluționară. În liceu eram liniștit de fel, dar de câte ori se comitea o nedreptate, deveneam primul revoltat. Profesorul de latină, pe care-l stimam, mă numea bolșevic. Din 1928 am stabilit unele legături fie cu simpatizanți, fie cu membri propriu-ziși ai partidului, fără ca să știu întotdeauna cine erau. La Universitatea din Cluj predau și profesori cu orientare de stânga. La studii, în Germania, am luat contact cu comuniștii. Odată cu asasinarea lui Dimitrov, am realizat definitiv clarificarea a ceea ce am de făcut în viață. Am devenit un dușman neîncetat al fascismului. În ceea ce privește munca, ea a devenit de mult o pasiune. Satisfacțiile nu vin decât muncind, este firesc să fie așa. Nu mă laud că muncesc, munca nu e o corvoadă. Asta mă face să muncesc într-una, având convingerea că numai așa se poate realiza ceva [...] Țara nu este un concept, ci un sentiment. [...] Mie mi-a și plăcut cuvântul țară. Istoriceste, în Transilvania, *țară* nu înseamnă numai *pământ*, ci și *oameni*. Un artist nu este legat de o bucată anume de țară. Eu personal, oriunde m-aș duce, m-aș găsi în România, sunt acasă. Mă duc rar la mine, pe Crișul Alb. Plec mai

mult în Maramureș, unde sunt deputat, dar acolo mă simt cel puțin la fel de același ca și la mine acasă. Am stat odată la Năvodari și, deși mă aflam la mare, sentimentul de acasă nu m-a părăsit niciodată.” ■ Constantin Sorescu „explorează”, la *Atitudini*, romanul *Bietul Ioanide* de G. Călinescu. Este o investigație cu caracter polemic; văzând – „în sensul superior al conceptul” – în scrierea călinesciană „un roman social”, tânărul critic „contrează” opiniile unui confrate: „Mustind de seve sociale, romanul contrazice în întregime o afirmație a criticului Nicolae Manolescu: «Să spunem deschis: *Bietul Ioanide* nu e un roman social, nu e romanul unei epoci istorice, dar e o scriere cu caracter abstract, un fel de *conte philosophique*, în care nu există personaje cu suflet complex, ci pure ipoteze morale sau spirituale, în care singurul plan adevărat este acela al ideii. Conținutul adânc al romanului este unul de idei. Eroii, împrejurările, raporturile nu sunt, ci ilustrează. Realitatea cărții este interioară și abstractă, proiectată în umbrele chinezești ale unui mare spectacol» (În *Prelegeri de literatură română contemporană*, p. 183, G. Călinescu). Aserțiunea aceasta se cere discutată. Dacă romanul călinescian s-ar confunda cu o «realitate abstractă», atunci ar fi pur și simplu un sistem filosofic. Ceea ce nu este. Pe de altă parte, N. Manolescu are falsa impresie că un roman social descrie pur și simplu epoca istorică, când adevărul este că un roman social interpretează epoca istorică” (*Creatorul în fața istoriei*). ■ Cercetând *Metamorfozele criticii europene moderne*, studiul lui Romul Munteanu, Tudor Olteanu sesizează că lucrarea „nu este, așa cum ar părea la prima vedere, o istorie a criticii literare din Europa secolului al XX-lea”: „Extensie în timp și spațiu este doar un mod de a argumenta o viziune personală. [...] Autorul respinge atât tentația clasificărilor, cât și [pe] aceea de a reînvia idei moarte. Meditația are un suport actual: constatând inflația criticii, declarații care vor să-i impună hegemonia, precum și vâlul de suspiciune care o acoperă în cadrul unei firești reacții de respingere, *Metamorfozele...* propun cititorului câteva opțiuni esențiale. Pentru Romul Munteanu, critica nu înseamnă creație; dimpotrivă, atunci când «actul critic este gata să se convertească în literatură», se constată un reflux în devenirea estetică. Fără viața prin lectură a operelor, critica este numai o «absență». Prezență identificabilă, ea nu este decât în reflexia generată de operă. Durabilitatea actului critic este sever condiționată; de aceea, modul de existență al criticului este unul singur: integrarea totală în contemporaneitate” (*Luciditatea privirii critice*). ■ Primul volum din *O istorie polemică și antologică a literaturii române de la origini până în prezent* de Eugen Barbu este abordat de Eugen Marinescu (*Prospețimea lecturii*) și George Alboiu (*O carte incitantă*). □ Comentariul lui George Alboiu pare să pastişeze „metodologia” minimalist-ironică întrebuințată de Eugen Barbu în *prospectările* sale (care au cuprins, în nr. 6 din acest an al «Luceafărului», și un volum al său, considerat dezamăgitor de cronicar), remarcând și exemplificând „contraziceri la nivelul aceleiași fraze”, mostre de „umor involuntar” și „un ton, cum ar zice Eugen

Barbu, «sictirist».” Alte observații: „De la bun început însă, din motive obiective, nu vom considera această carte decât ceea ce este: o culegere din binecunoscutele *Spirale*, publicate de autor prin reviste, cu generozitatea care-l caracterizează. [...] Autorul scrie: «Istoria.. cuprinde numai reușitele, fondul de aur al unei suite de producții destul de întinse și cu grijă selectate, lăsând la o parte ceea ce nu impresionează în nici un fel». Iată cum «ceea ce nu impresionează în nici un fel»: Geo Bogza, Ștefan Bănuțescu, Horia Bădescu, A.E. Baconsky, G. Călinescu, Ion Caraion, Miron Cordun, Tudor George, Grigore Hagiu, Gheorghe Istrate, Ion Iuga, Cezar Ivănescu, Virgil Mazilescu, Mircea Micu, Marin Mincu, Ion Mircea, Ion Murgeanu, Florin Mugur, Dusan Petrovici, Adrian Popescu, Marius Robescu, Doina Sălăjan, Zaharia Stancu, Mihai Ursachi, Paul Tutungiu, Dan Verona, Vasile Voiculescu ș.a [...] Tudor Arghezi, Lucian Blaga, Mihai Beniuc, Eugen Jebeleanu, Nicolae Labiș și încă doi trei (la un loc) ocupă în această carte tot atâta spațiu cât Dan Mutașcu. Poezia lui pare a fi unul dintre scopurile acestei cărți.” □ Opinii ale lui Eugen Marinescu: „Analiza se face cu cele mai diverse mijloace. Dacă am apela la o verificare a criteriilor de clasificare, ar trebui să ne irite unele titluri: *Poezia intelectului*, *Poezia banalității*, *Calofili și livrești*, *Infantili*, dar și aici exemplu e tot al lui G. Călinescu. [...] Nu cred că Petre Stoica, de altfel un poet real, solicita însă atâta extindere. [...] Cu încă ceva nu ne împăcăm! Nu ne împăcăm cu tratamentul la care este supusă Ana Blandiana [...], cu comentariul la adresa lui Cezar Baltag [...] și avem regretul cu atât mai mult cu cât mai toți poeții însemnați au trecut «rigorile» aspre ale comentatorului, devenit, prin acest volum, și istoric literar de factură, e adevărat, aparte.” ■ *Frumoșii nebuni ai marilor orașe*, romanul lui Fănuș Neagu, îl îndeamnă pe M. Ungheanu să repete că vocația autorului rămâne nuvela Criticul arată că intenția scriitorului de a oferi, prin această proză, „o replică modernă” la *Craii de Curtea Veche* eșuează, deoarece Fănuș Neagu „reține din cartea lui Mateiu Caragiale mai ales latura pitorescă. Frumoșii săi nebuni sunt mai aproape de Pirgu decât de Pantazi sau Pașadia. [...] Prozatorul e prea puțin interesat de impactul personajelor sale cu realitățile curente. Sfidarea teribilistă a unui mediu care-i nemulțumește duce la extravaganța inițiativelor”, consideră Ungheanu, apreciind că, din această perspectivă, romanul se intersectează mai degrabă cu *Serenadă la trompetă* de Sânziana Pop. Ideatica hedonistă dezlănțuită de Fănuș Neagu în *Frumoșii nebuni...* stârnește oprobiul comentatorului: „Romanul cade în trivialități neașteptate și cartea nu se încheagă într-o viziune unitară, sigură. Dacă am căuta «utopia» cărții, ar rezulta o imagine de un gust îndoielnic. Cetatea ideală a «frumoșilor nebuni» pictați de Fănuș Neagu ar fi una înțesată cu locuri de zi și de noapte, cu barmani și ospătari veșnic disponibili, cu vânzătoare de flori tinere și ațăătoare, cu femei care se urcă cu picioarele pe masă pentru a frământa din nou pasta prăjiturilor, cu spectacole jucate de fete goale biciuite de satiri bătrâni, cu bărbați a căror ocupație zilnică e continua libație. Sado-

veanu, care a descris adesea chefurii în podgorii, avea grijă să sublinieze aspectele de kermeză, dându-le un sens mai înalt. Lucrul nu se întâmplă, din păcate, întotdeauna în romanul lui Fănuș Neagu, care cade uneori la nivelul literaturii și imaginii kitsch. [...] Aglomerarea de nuclee epice din *Îngerul a strigat* lipsește însă din *Frumoșii nebuni*... De data aceasta, prozatorul exploatează un singur filon, pe care încearcă să-l stoarcă până la epuizare. Din punctul de vedere al desfășurării romanești, *Frumoșii nebuni*... indică un progres notabil, dar ni se pare că vocația prozatorului este, în continuare, nuvela.” O fărâmă de lirism atenuază impresia dezolantă: „Cu inacceptabile căderi de gust, cartea atrage, totuși, printr-o undă de poezie autentică.” ■ La *Viața cărții*, Dorin Tudoran „așază” volumul *Anotimpul izvoarelor* de Al. Raicu, care „nu aduce multe lucruri noi față de cele publicate până acum” de autor. Publicistul regăsește „aceeași sensibilitate romanțioasă, în sensul că poetul poate comenta «liric» și fără mari surprize pe marginea oricărei teme” (*Poezia evocatoare*). □ Doina Uricariu recenzează volumul *Incursiuni critice*, în care Nicolae Ciobanu „optează mai puțin” pentru „libertățile deloc superficiale sau subiective ale lui.” □ „Literatura consacrată omului de culoare și raporturilor sale cu o lume dominată de prejudecăți rasiale numără deja câteva titluri celebre, la care va trebui să adăugăm un roman mai puțin cunoscut al lui Alexandre Dumas”, notează Aurel-Dragoș Munteanu despre *Georges*, care, deși publicat în 1843, abia în ediția din 1974 „se va bucura de ecou favorabil, subliniindu-se actualitatea romanului în contextul unei lumi care stă sub semnul emancipării sociale, rasiale și naționale.” Traducerea înfăptuită de Neli Arsenescu-Costinescu „revelă [...] o carte fermecătoare, îmbibată de luxurianța romanelor exotice atât de gustate în secolul trecut, cât și de un real dramatism, izvorât din acuitatea confruntărilor” (*Romanul unei revolte*). ■ *Mici romane* prezintă Nicolae Ciobanu la *Cartea de debut: Poveste de dragoste* de Dan Ion Vlad („eroii sunt ușor schițați”, cu câteva „scene bune, fără insistențe analitice”) și *Alte dimineți* de Oprea Georgescu („din speța cărților distractive, agreabil umoristice”, prozatorul e „jovial, ingenios, stilistic” și, în acest gen, romanul „promite”). ■ Continuă ancheta *A fi actual în critică*, realizată de Corina Djigolea. Gheorghe Grigurcu invocă *Riscul violențelor «metodologice»*: „Continuăm să credem în eficacitatea unei critici imanente, bizuită pe raportul estetic, unicul în măsură a defini creația în această calitate. Pe țesutul unei recepții organice se pot, evident, grefa contribuții de o varietate ilimitată, cu condiția *sine qua non* de a nu fi respinse. În felul acesta, atât contribuția sociologică, cât și cea existențialistă, atât psihanaliza, cu ramura ei psihocritică, cât și (mai cu seamă) critica tematică își pot găsi locul în textura exegezei literare, fără ambiția de a-i distruge statutul existent, ci de a-l perfecționa, de a-l propulsa spre noi orizonturi estetice și ideatice. Violențele «metodologice» ni se par de rău augur.” Alte considerații: „Critica română s-a dezvoltat în circumstanțe relativ pașnice. Ne amintim doar de disputa dintre «călănescieni» și așa-zișii «anticălănescieni»

[...]. Din nucleul fertil al discuției menționate s-au configurat elanul pur teoretic, de impresionantă anvergură, al lui Adrian Marino și efortul teoretic-analitic al lui Nicolae Balotă. [...] Există însă și o foarte impunătoare mișcare a criticii aplicate, adaptate textului, «tradițională» în sensul unei angajări nemi-jlocite față de obiectul său, pe care «sistemul» prestabilit riscă a-l pune în paranteză. De la I. Negoitescu la N. Manolescu, de la Al. Piru la Cornel Regman de la Mircea Zăciu la M. Ungheanu, Valeriu Cristea, Mircea Iorgulescu, Marin Mincu, Laurențiu Ulici ș.a se conturează un arc al oficiului critic integrat caracterului general al literaturii, aflat în intimitate cu creațiile asupra cărora se aplică și pe care le slujește cu mijloace impuse în bună măsură de propria lor natură. [...] Credem că nu există azi personalități de marcă ale criticii și istoriei literare românești și cu atât mai puțin direcții cu adevărat ignorate. E drept că plutesc în vântul vernal nume ca D. Caracostea, D. Popovici, Mihail Dragomirescu, Octav Șuluțiu, chiar Bogdan Duică, dar șoapta în sine e o reparație. Sunt pe de o parte autori foarte cunoscuți ca necunoscuți, pe de alta cine poate declara pe propria-i conștiință că s-a spus ultimul cuvânt despre E. Lovinescu, G. Călinescu sau Tudor Vianu? Reliefarea tradiției e de o nesperat de promițătoare relativitate.” □ Pentru *Alianța cu disciplinele sistematice* pledează intervenția lui Mihai Zamfir: „Este critica noastră conștientă de forța imensă pe care o conține cea mai neînsemnată afirmație în legătură cu o carte abia scrisă? Presupunem că da, cel puțin în ceea ce-i privește pe criticii ale căror nume au fost pronunțate la începutul dezbaterii, autori și ai unor opere de sinteză. În rezerva și în ponderea cu care acești critici se ocupă de literatura curentă, în faptul că îi interesează egal operele științifice, reeditările clasice, volumele de critică etc. văd un reflex salutar: conjurarea riscului grav și inevitabil al pariului cu absolutul. Dar faptul cu adevărat excepțional ni se pare a fi acela de a asista, în anii de după ultimul război, la un fenomen grav și aproape imperceptibil – anume, la modificarea sistemului tradițional de receptare a operei. Subiectivismul inerent al grupului de inițiați este concurat decisiv de forța unui public din ce în ce mai numeros și mai sensibil (mai ales în cazul cinematografului, al premierelor teatrale multiple, al romanelor rapid traduse în mai multe limbi etc.). Cred că principala problemă la care, în anii viitori, va trebui să răspundă critica de pretutindeni este pusă tocmai de acest proces istoric fără precedent. Văd cu greu cum o critică cantonată în mentalitatea secolului al XIX-lea și repetând automat himerele aceluia secol se află pregătită pentru a face față unei asemenea eventualități, din ce în ce mai probabile. [...] Unei receptări a literaturii ce tinde spre universalitate trebuie să i se răspundă cu o critică de aspirație universală, iar această «modernizare» are un sens precis – acela al integrării criticii în metodologii riguroase și verificabile. În anii noștri, provincialismul impresionist ar împinge critica pe un drum fără ieșire. Când vorbesc de conjugarea criticii cu celelalte discipline, nu mă refer la piosul deziderat ca autorul de critică să aibă și o cultură lingvistică, filosofică sau

comparatistă: mă refer la introducerea metodelor inspirate de aceste discipline în critică, în sensul cel mai direct al termenului *introduce*. Dacă un tip de critică și-a trăit cu adevărat traiul, acela este critica aproximărilor și a piruetelelor verbale. O bună carte de critică ce nu propune, concomitent, în variantă proprie, o metodă universală identificabilă este o ipoteză din ce în ce mai puțin probabilă.” ■ D.R. Popescu publică schița dramatică *Andilandi* („Pentru Vasile Grunea”). ■ Un grupaj de sonete încredințează Gheorghe Pituț (*Solie, Închinare, Dependență, Lin*). □ Sunt prezenți cu versuri Mihaela Davidescu, Claudiu Iordache, Teofil Răchițeanu, Nicolae Mircea Ben, Mihai Adrian Eres. ■ Piesa *Un tânăr mult prea furios* de Virgil Stoenescu, montată într-un spectacol „mediocru” de Olimpia Arghir, este supusă atenției de Marius Robescu, care identifică în text „o evidentă dorință de modernitate și, la polul opus, o desuetudine de fond” (*Exigențele tinereții*). ■ *Prin cenușa imperiului*, filmul lui Andrei Blaier care ecranizează romanul *Jocul cu moartea* de Zaharia Stancu, îi lasă, în linii mari, o bună impresie lui Ion Lazăr. Criticul are și unele obiecții: „Cât privește secvența nondiegetică (fără legătură cu narațiunea propriu-zisă) a botnițelor la culesul de struguri, e imposibil să o acceptăm în varianta edulcorată, cvasi-grotescă, de un lirism inofensiv, plat. Asprimea scenei i-a scăpat regizorului, fiindcă altfel nu putem să subscriem că valoarea ei a fost convertită într-o semnificație benefică, de ordinul amintirilor nevinovate ale copilului Darie despre satul natal.” ■ Mircea Florian Șandru semnează cronica micului ecran, consacrată emisiunii *Clubul T*. ■ Reportajele radiofonice ale emisiunii *Azi, în România*, pe care o realizează Ileana Corbea, sunt evidențiate de Constantin Stan. Publicistul se oprește la reportajul despre Jibou al lui VioREL Varga, un „tânăr și talentat poet” (*Texte și pretexte*). ■ Grigore Arbore scrie despre pictura lui Zamfir Dumitrescu (*Coloritul majestuos*). ■ Cronică radiofonică este înfăptuită de Grete Tartler (*Scântei pentru imaginație*). ■ La *Fragmente critice*, Eugen Simion încheie studiul foiletonist despre proza lui Sadoveanu discutând romanul *Nicoară Potcoavă*: „Scenariul epic e simplu [...] și reproduce, cu mici modificări, pe acela din *Șoimii* (1904). [...] Romanul are o simetrie remarcabilă și arată la Sadoveanu o înțelegere bună a dialecticii sociale. Sunt exagerate doar previziunile prea limpezi pentru un om din secolul al XVI-lea asupra eliberării sociale. Un hatman care face teoria luptei de clasă și a revoluției sociale este cel puțin nepotrivit pentru un secol în care oamenii trăiesc patriarhal. Limba și filosofia faptelor mărunte de viață constituie latura cea mai puternică sub raport estetic a acestei cărți scrise în amurgul vieții povestitorului, când privirea lui se deschide cu o melancolică seninătate spre un trecut de întâmplări năpraznice.” ■ Pe Eugen Barbu îl găsim, la *Spirale*, desfășurând o *Prospectare* lirică. Comentatorul are în vedere volumul *Ferigă sub stâncă* de Liviu Călin, care „ne reamintește că poezia elegiacă la modul subțire, scrisă pe un geam de cristal, cu o peniță rondă nu a murit și că ea întreține în continuare un foc egal.” O judecată despre condiția elegiilor în

contemporaneitate: „Genul pare ușor demodat în acest veac, când poezia a îmbrăcat toate cămășile și toate dimensiunile, luând-o razna, de la grafie până la nerespectarea regulilor fundamentale, dar pentru iubitorul de lirică acordată, fără zig-zag-uri și invențiuni formale, genul, cum spuneam, prezintă garanții ca o acoperire în aur în banca lirică.” Câteva observații despre poezia lui Liviu Călin: „Sigur că nu avem de-a face cu mari metafore, această poezie nici nu suportă violențele de nici un fel. Este o producție de surdină, de cameră, de orchestră mică, respectuoasă și respectabilă. [...] Melancolia poetului, decantată cu subtile filtre, este și mai evidentă în ciclul *Lieduri pentru umbre*, dedicate lui Ion Vinea, Camil Petrescu, Tudor Arghezi și G. Călinescu. [...] Mai misterios, mai închegat, având trape secrete în el, mi se pare poemul *O aripă de ceară*, al cărui final este magistral [...]. *Nocturna orientală* ne întoarce din nou la tărâmul balcanic, pe care Liviu Călin îl explorează cu discreție.”

■ „Deși a evoluat într-un chip foarte vizibil, proza lui Constantin Stoiciu a rămas în spațiul epicii îndreptate programatic spre «viața nemijlocită», văzută în aspectele cotidiene, deseori banale, fără semnificație decât în plan individual, unde însă faptele sunt aureolate de lirism. [...] Constantin Stoiciu este încă neîncrezător în puterea imaginației sale epice, dublând-o prin comentarii melodramatice și prin episoade cu valoare pur ornamentală, deși nimic nu-i justifică îndoiala”, apreciază Mircea Iorgulescu, la *Profil*. ■ Răspunsurile de la *Poșta redacției* sunt semnate *Interim*. I. Bogdan Lefter, enumerat printre autorii care au trimis „încercări de nivel modest, fără calități deosebite.”

■ Mircea Micu încearcă să-l parodieze pe Emil Botta. ■ Ultima pagină găzduiește poeme de Nichita Stănescu: *Venise vremea, Noaptea metalelor, Defăimarea răului, Căderea cerului, Privind-o mama mea, Declarația dreptului dragostelor omului, Locuit, Din timpul unei zile, Înapoierea cheii, Ah, doamne, câtă apă, Rug și ruga primăverii, Patru afirmații în sprijinul realului* („Pentru finul meu Tudor Drăgănoiu, cu prilejul nașterii sale”), *Cât de subțire ești, Înfierarea fiului rătăcitor* („se dedică lui Eugen Jebeleanu”), *Orație de nuntă, Spunere iar nu mărturisire* („se dedică lui Grigore Hagiu”).

21 martie

• [„Scânteia”, nr. 10 445] Sub titlul *Poporul unit cinstește și urmează Partidul Comunist Român* ziarul publică un șir de note (*Partid al transformărilor revoluționare; Partid al acestui pământ; Partid al progresului neîntrerupt al societății; Partid al democrației; Partid al solidarității internaționaliste; Partid al umanismului socialist; Partid al dreptății și virtuților etice; Partid al păcii și colaborării internaționale*), marcând 55 de ani de la constituirea Partidului Comunist Român – 8 Mai 1921 – 8 Mai 1976. ■ Ziarul informează cititorii: *Primit cu interes de opinia publică elenă, la Atena a apărut volumul: „România în fața viitorului” Declarații elogioase la adresa României, a președintelui Nicolae Ceaușescu*. ■ Ioan Grigorescu publică prima parte a textului *Angola Un popor eroic își scrie epopeea*

23 martie

• [„Scânteia”, nr. 10 446] Dumitru Bălăeț semnează *Literatura în anii afirmării revoluției tehnico-științifice*: „Popularizarea cuceririlor tehnico-științifice, educația publică în spiritul acestora formează un teritoriu vast pe care omul de știință, tehnicianul și literatul vor trebui să-și dea din ce în ce mai mult mâna, în interesul dezvoltării, pe coordonatele ei majore, a societății noastre contemporane. O critică de specialitate adecvată, inițierea unor concursuri publice pentru cea mai bună carte de popularizare tehnico-științifică vor trebui să întrețină tot mai mult interesul larg popular în jurul acestui domeniu, în legătură cu care, oricât se va întreprinde tot nu va fi destul. Aparținem unui popor care, deși are o îndelungă tradiție a excepțiilor, a pășit abia da curând pe drumul însușirii, în masă, a tehnologiilor moderne. Puterea de gândire, de voință și de imaginație a poporului nostru este încă proaspătă, putând să ofere lumii și pe această linie rezultate uluitoare. Datoria literaților noștri, alături de toți ceilalți oameni de știință și cultură, este să marcheze, și prin producțiile unei literaturi adecvate, procesul istoric al trecerii României de la o țară «eminentamente» agrară la una industrial-agrară, cu o tehnologie puternic dezvoltată. Aceasta tocmai pentru a contribui eficient la înaintarea țării spre noi trepte ale progresului.” ■ Ioan Grigorescu publică a doua parte din *Angola Un popor eroic își scrie epopea*

24 martie

• [„Scânteia”, nr. 10 447] Ioan Adam publică note de lectură la volumul *Permanența patriei* de Dan Zamfirescu: „În lumina dialecticii materialiste, autorul demonstrează că înscrierea în universalitate este posibilă numai prin păstrarea personalității noastre, prin respingerea «sincronizării» artificiale cu problemele unei lumi convulsionate de inechități. O dezinvoltură a expresiei, firescul, tenta aforistică cultivată uneori, coloratura polemică (în care se recunoaște frecventarea îndelungată a operei lui Nicolae Iorga) fac atractivă această publicistică cu certă valoare educativă pentru toate categoriile de cititori.”

• [„Viața studentească”, nr. 12] Într-un Interviu luat de Mircea Florin Șandru, *O carte scrisă cu iubire pentru cuvinte*, Fănuș Neagu explică succesul său de scriitor popular (implicit epuizarea tirajului din librării pentru *Frumoșii nebuni ai marilor orașe* – această replică modernă dată peste timp *Crailor de Curtea Veche*, roman situat, după spusele autorului, aproape de piesa proprie, *Echipa de zgomote*): „(Romanul trebuie citit) Când ne îndrăgostim sau când ne părăsește iubita, adică cu iubire sau cu durere... Sunt un mare iubitor de poezie. Mă trezesc câteodată visând la poezie, dar îmi spun imediat că trebuie să îmi văd de proza mea. Apropo de fantastic, cartea e totuși realistă, de un realism pe care eu l-aș numi magic. Când scriu, mă implic în configurația personajelor, chiar și cele feminine, eroii nefiind altceva decât niște ipostaze ale mele, așa cum le trăiesc sau aș vrea să le trăiesc. În acest roman oamenii văd

lumea așa cum le place, așa cum înțeleg ei să trăiască.” La întrebarea *Ce reprezintă acest roman pentru dvs?* Fănuș Neagu se confesează în stilul caracteristic: „Un scriitor își poate permite să scrie o asemenea carte o singură dată în viață, după aceea trebuie să treacă neapărat la «altceva». Prin *Frumoșii nebuni...* am vrut să fac o feerie și mai ales să reîmprospătez limba română, pentru că în romanele pe care le citesc, cu excepția unor scriitori de talent, limbajul e tern și plat ca în presa cotidiană, ori pentru un prozator acesta e un păcat de neiertat... Am o ureche excelentă pentru vorbe, ascult tot și înmagazinez ceea ce îmi place. Cartea asta e scrisă cu o mare iubire pentru cuvinte.” □ *Topârceanu inedit* este articolul lui M. N. Rusu la 90 de ani de la nașterea poetului, comentând preponderent pe marginea volumului de proză mai puțin mediatizat, *Amintiri din luptele de la Turtucaia și Pirin-Planina* □ Rubrica *Aflăm cu emoție...* îl persiflează pe Marin Sorescu „brâncușologul”, „revenit la graiul parodiilor sale mai vechi” în articolele din „România literară” nr. 8 și 9/1976. „Și uite așa, vorba cântecului, cu astfel de giumbușlucuri, parodistul (și parolistul, de la *Paroles* a lui Prevert) ne va îmbogăți și cu un volum de «cugătări» despre artă și voiaj...”

25 martie

• [„Scânteia”, nr. 10 448] Ion Ianoși semnează *Imperative ale programului ideologic al partidului. Dezvoltarea esteticii românești*: „Într-o legătură strânsă și reciproc fertilizatoare cu criticul, istoricul și teoreticianul diverselor ramuri de artă, esteticianul trebuie să ia ca atare parte activă la evaluarea responsabilă a proceselor și produselor de artă concrete. Prin specificul domeniului sau, el este apt pentru generalizări cuprinzătoare, care însă ar putea să și întârzie datorită dificultăților lor deosebite. În acest sens, nu putem să nu recunoaștem datoriile pe care estetica le mai are față de literatura și arta contemporană românească. Sintetizarea experienței estetice românești, prin prisma materialismului dialectic și istoric, rămâne și în continuare principala noastră obligație. Dar această experiență nu mai poate fi redusă la domenii binecunoscute și pe mai departe esențiale, precum literatura, artele plastice sau muzica. Pe lângă ele, trebuie gândite statutul și rolul unor activități multifuncționale, arhitectura sau cinematografia fiind arte ireductibile doar la componența lor artistică, și specificul estetic al unor mijloace de comunicare de masă și spre mase, de pildă radioul și televiziunea [...] «Activitatea ideologico-educativă trebuie să fie pătrunsă de spiritul umanist al concepției noastre revoluționare, să pună în centrul ei omul». Această indicație a Programului PCRstă la temelia întregii activități din domeniul esteticii – știință socială, filozofică, ideologică, eminamente formativă. Estetica marxist-leninistă nu-și concepe existența într-un strâmt spirit «de cabinet»; ea își rostește și își va rosti din ce în ce mai autoritar cuvântul în confruntările și înfruntările ce caracterizează epoca noastră, va lua din ce în ce mai activă parte la educarea omului nou în spiritul umanismu-

lui revoluționar. Este hotărârea de care suntem pătrunși în ajunul Congresului educației politice și culturii socialiste.”

● **[„Cutezători”, nr. 13]** La Muzeul de Istorie are loc o consfătuire cu tema *Arta și literatura pentru copii în lumina sarcinilor actuale și de perspectivă ale Organizației pionierilor* – cuvântările fiind inaugurate de Gica Iuteș: „Sunt convinsă că, după ce i-am ascultat pe copii, fiecare dintre noi ne vom simți mai atenți, mai sensibili față de problematica lor. *La ora prezentului, literatura pentru copii a ieșit din anonimatul de odinioară...* În lucrările noastre, cred eu, trebuie să-și facă loc mereu mai mult chipul copilului care trăiește și se formează în România socialistă. S-a spus aici că astăzi copiii noștri sunt mai evoluți...” □ Au mai luat cuvântul: Tiberiu Utan (“Uneori, se înlocuiește limbajul simplu, accesibil al operei de artă destinată copiilor cu un limbaj sărac, inexpresiv, redus. Limba românească este bogată, are o rostire frumoasă, pe care copiii trebuie s-o învețe de mici”); Nicolae Dragoș (“Când ne referim la literatura pentru copii, trebuie să ne reamintim că mari scriitori ca Sadoveanu, Arghezi, Cezar Petrescu s-au adresat celor foarte tineri cu opere care au rezistat timpului. Să sperăm că scriitorii tineri le vor urma exemplul, că vor adăuga epopeii naționale pagini noi, strălucitoare, adresate celor de vârstă pionierească. Astfel, copiii vor primi o artă și o literatură animate de cele mai generoase crezuri.”); Nicolae Stoian (“Eroismul fie că se referă la trecut, fie că se referă la zilele noastre, trebuie să ocolească simplismul, să aibă o aură de strălucire. Avem eroi ai muncii socialiste cu o viață exemplară, dar chiar copiii dobândesc în munca lor unele realizări care se apropie de eroism. Iată personaje splendide pentru povestiri sau piese de teatru. Temele majore ale literaturii pentru copii sunt de altfel temele majore ale artei și literaturii în general. Acestea militează pentru formarea omului nou, demn de dimensiunile la care se ridică poporul nostru azi.”); Sabin Bălașa (“Copiii se uită la noi, cei maturi, și ne imită... *Prin arta noastră să-i învățăm pe copii să lupte cu inerția și să se autodepășească mereu.* Să-i învățăm să privească dincolo de strălucirea aparentă... Prin arta noastră, să le dăm copiilor o armă de cunoaștere, să-i facem să fie mândri de istoria noastră trecută, de marile realizări ale prezentului.”). □ Ion Dodu Bălan trage concluziile întâlnirii: „Cu hrana spiritual-culturală a copiilor care iubesc atât de mult jocul noi nu trebuie să ne jucăm. Nimeni nu se poate juca cu creația și mai ales cu cea destinată tineretului și copiilor. O literatură pentru copii se cere a fi realizată cu sentimentul grav al responsabilității depline... *Literatura pentru copii trebuie să creeze modele de viață, de comportament.* Avem nevoie de o artă care să ofere exemple morale, în care să vibreze spiritualitatea românească, cu trecutul, prezentul și viitorul ei... Cărțile citite în copilărie sunt un fel de gene spirituale; ele transmit cititorului întreaga lui forță modelatoare, ființa lui morală constituindu-se uneori pentru toată viața în puncte de reper pentru idealurile sale, pentru felul în care înțelege omul și societatea, pentru modul său de a fi, de a gândi și de a acționa...”

• [„România literară”, nr. 13] Semnează poeme de Ion Brad, Mircea Micu, George Alboiu, Corneliu Vadim Tudor, un grupaj de texte scrise de poeți greci. Pe lângă acestea, Nicolae Jianu publică proza *Judecata* ■ În *Scriitorul în fața operei*, cu ocazia publicării primului volum din ediția definitivă a operei sale, Al. Philippide se dedă unei serii de considerații asupra poeziei și prozei, mai precis a rostului lor: „Frumusețea prozei literare nu este aceeași cu frumusețea versurilor. Versurile încântă, exaltă, bucură, entuziasmează, îndeamnă la meditație, la visare, la reculegere sau ațâță spiritul, înflăcărandu-l cu imagini, mângâindu-l cu armonii subtile și lucrând cu acel mecanism aluziv și fin al sugerării și al corelației, de care am vorbit. Rostul prozei literare este să informeze, să satisfacă curiozitatea, să ofere o noutate de fapte sau de interpretare a unor fapte (acesta este doar înțelesul etimologic al nuvelei), să țină trează în chip plăcut atenția, cu meșteșugul firesc și captivant al povestirii sau să ne înfățișeze în roman dezvoltarea unei construcții de viață...” ■ În *Viitorul al doilea*, I. Negoieșcu apreciază romanul *Galeria cu viță sălbatică* de Constantin Țoiu pentru natura sa gravă și antrenantă, precum și pentru emoția pe care o transmite: „Prin incitantul și emoționantul său roman, *Galeria cu viță sălbatică*, pur și grav, având parcă densitatea cleștarului – care-și obține materialitatea cristalină printr-un teribil impuls energetic, din carbon – Constantin Țoiu se situează deodată la treapta cea mai înaltă a prozei noastre contemporane.” ■ La un an după dispariția lui Zaharia Stancu, George Macovescu publică un articol despre opera postumă *Viață, poezie, proză...*, care cuprinde memoriile scriitorului: „Începutul de «Memorii» cuprinse în volumul *Viață, poezie, proză...* – pentru că socotesc că erau doar un început și doar niște însemnări – reprezintă un bogat material informativ despre o vreme ale cărei imagini se pierd și se șterg din ce în ce mai mult și despre care se vrea să se știe tot mai mult.” ■ Emil Manu discută volumul *Incidențe critice*, de Al. Oprea: „Noua carte a lui Al. Oprea se deosebește de cea anterioară (*Mitul faurului aburit*, Ed. Albatros, 1974) în primul rând prin structură; incidențele sunt, din acest punct de vedere, o materie mai teoretică, o materie ce se încadrează direct în domeniul speculațiilor critice.” ■ În *Motivul bacchic în epigramă*, Șerban Cioculescu constată frecvența referințelor alcoolice în *Culegerea de epigrame* (Litera, 1974), realizată de membrii grupului epigramiștilor „Cincinat Pavelescu”: „Menită să înfiereze beția, ca pe unul dintre cele mai degradante vicii, epigrama și-a făcut o datină din acest motiv de inspirație. Constatăm acest banal adevăr răsfoind *Culegerea de epigrame* aparținând membrilor clubului epigramiștilor «Cincinat Pavelescu», selecție făcută de Mircea Trifu și Giuseppe Navarra...” ■ În *Revoluția tehnico-științifică și literatura*, Alexandru Ivasiuc consideră că literatura nu ar fi afectată de existența un filon ideologic mai consistent: „După părerea mea, gândirea marxistă, aplicată și nu învățată pe de rost, capabilă să analizeze marile schimbări și trecerile rapide de la un ritm de viață la altul, este o formidabilă armă a progresului, care necesită mari mobili-

zări de resurse. Nu cred că literatura s-ar schematiza printr-o mai mare vigoare ideologică.” ■ George Muntean semnalează apariția studiului *Permanența patriei* de Dan Zamfirescu. ■ Nicolae Manolescu crede că *Jurnalul* lui Octav Șuluțiu este cu totul remarcabil: „Foarte interesant, pe alocuri senzațional, este în schimb *Jurnalul*, editat parțial de către Nicolae Florescu.” ■ Mirela Roznoveanu descoperă sub aspectul de culegere de proze a volumului *Jocuri de apă* (C.R., 1975), de Horia Aramă, un veritabil jurnal de călătorie: „Numai în aparență o culegere de nuvele fantastice, cartea lui Horia Aramă e un disimulat jurnal de călătorie care consemnează în fapt aventura autorului său pe jumătate în realul calcinat de soare, pe jumătate în fabulosul ostentativ al Spaniei.” ■ Rezultat al contemplației, poezia lui Toma George Maiorescu din placheta *Călărețul albastru* (Eminescu, 1975) este dominată de prezența lumii exterioare, în viziunea Danei Dumitriu: „emoția lirică se datorează unei stări exterior contemplative. Poetul își transcrie vibrațiile sentimentale provocate de contactul cu realitatea exterioară și aceasta capătă o pondere mult mai mare decât interioritatea sufltească, decât privirea particulară deschisă spre ea.” ■ Pentru Valeriu Cristea, trecerea lui Mircea Opriță de la literatura științifico-fantastică la cea realistă prin romanul *Pasărea de lut* (Dacia, 1976) este o surpriză reușită: „Surpriza nu este mai mică, și ea ține de succesul operației. Succes, desigur, scontat, dar care depășește așteptările. Făcând, în cartea de care ne ocupăm, acest mare pas, cosmic am putea zice, de la literatura de anticipație la literatura istorică, Mircea Opriță se înscrie firesc și sigur, evocând perioada primului război mondial și a anilor imediat următori, în tradiția bogat ilustrată a prozei ardelenene.” ■ Mircea Iorgulescu receptează pozitiv studiul lui Nicolae Balotă, *Universul prozei*: „adâncimea analizei compensează deficitul de cuprindere; fără a fi un critic de literatură «la zi», Nicolae Balotă aduce în comentariile despre proza de azi o perspectivă de remarcabilă amploare, liberă de nevoia diagnosticului, oprindu-se la autori consacrați, «siguri», în cazul cărora comentariul are alt țel decât rostirea unui verdict. *Universul prozei* este de aceea, și în această secțiune, cartea unui memorialist al literaturii.” ■ În rubrica *Prima verba*, Laurențiu Ulici notează faptul că versurile lui Virgil Dumitrescu din *Fiul soarelui* (Scrișul Românesc) rețin deopotrivă aspectele pozitive și negative ale poeziei noi: „poetul înregistrează principalele note ale poeziei mai noi, fie acestea pozitive (ambția profesionalizării timpurii, a originalității și a profunzimii), fie negative (mimetismul, superficialitatea, manierizarea).” De asemenea, criticul consideră că Doru Moțoc prezintă certe apetențe dramaturgice în piesa sa într-un singur act *Înainte de revărsatul zorilor*: „Autorul vădește certe înclinații dramaturgice, știe să dozeze astfel substanța anecdotică încât tensiunea dramatică să fie prezentă în fiecare scenă și, poet fiind, știe sugera liric.” ■ În *Alexandru Macedonski și independența națională*, Teodor Vârgolici analizează publicistica acestuia: „Al. Macedonski demonstrează prin scrisul său, luciditate și curaj, neacceptând să treacă cu vederea aspectele negative

care știrbeau elanul patriotic general al maselor populare și sacrificiile ostașilor români.” ■ În *Pretextul unui roman*, Al. Săndulescu se apleacă asupra surselor istorice ale romanului *Crăișorul Horia* de Liviu Rebreanu: „Propunându-și să realizeze o narațiune istorică, Rebreanu a respectat foarte riguros nu numai spiritul, dar și litera documentelor. De la cauzele și izbucnirea răscăleii până la nume de localități și oameni, la detalii episodice.” ■ În rubrica de carte străină, Nicolae Balotă semnează articolul *Antologia poeziei franceze*. ■ Andrei Bantaș îl prezintă pe poetul american James Emanuel, aflat în vizită la București, traducând totodată o selecție din poemele acestuia ■ Felicia Antip semnează articolul *Condiția umană*. ■ Ana Blandiana publică textul *Ajungeri* în secțiunea *Atlas*. ■ Pericle Martinescu îl prezintă pe scriitorul grec Nikos Kazantzakis și traduce textul acestuia *Homo hellenicus*

● [„*Tribuna*”, nr. 13] Cuprinde versuri de Petru Romoșan, Mircea Rostaș, Olimpiu Nușfelean, Al. Căprariu, proză de Eugen Zehan, amintiri despre Lucian Blaga de Mihai Iubu. ■ În *Cartea lunii martie*, Ion Vlad întrevede în *Galerie cu viață sălbatică*, de Constantin Țoiu (Eminescu, 1976), romanul unui moralist: „Romanul unui moralist este această carte scrisă cu un remarcabil simț al proporțiilor, al echilibrului, al demonstrației și ordonării elementelor. Spirite reflexive, – în special Chiril Merișor, destin împins spre moarte, necapitulând în fața in justiției – personajele trăiesc starea meditației, a aforismului și a concluziilor, diagnosticând, încercând să explice reacții, imprevizibile modificări de atitudini, psihologii ieșite din seria unor mecanisme cunoscute și controlabile. [...] Ar fi de observat, prin urmare, că romanul preferă examenul lucid, propriu moralistului, apelează la contemplarea fenomenului cu o patimă a adevărului și a înțelegerii conceptelor istoriei. [...] Ispita meditației (Axente) și confruntărilor, elaborarea unei structuri narative (asociere de roman clasic și de povestire cu amplificări și cu note de muzică a straturilor narative), ordonate de principiul cronicii patetice a istoricului, fac din *Galerie cu viață sălbatică* o carte esențială pentru proza românească de azi.” ■ Ion Lungu analizează culegerea de povestiri *Moartea comandorului* (Dacia, 1976), de Vasile Rebreanu: „Scriitor modern, ca orientare estetică și ideologico-politică, dar și ca orientare artistică, Vasile Rebreanu întreține și dezvoltă permanent o comunicare organică și fertilă cu folclorul românesc, cu fondul lui trainic, major și original”; „Este elogiul cel mai îndreptățit pe care îl putem aduce autorului recente culegeri, *Moartea comandorului*, acela de interpretare artistică a unei lumi autentice, țărănești care, trezindu-se la viață nouă, nu renunță nici la aura de mit și legendă a unei istorii de o zguduitoare forță dramatică.” ■ În *Lumea văzută printr-un geam colorat*, Ion Lotreanu remarcă puternicul lirism al romanului lui Fănuș Neagu, *Frumoșii nebuni ai marilor orașe*: „este, în realitate, un poem suav, dialogat pe alocuri pentru a i se da aparența epice. Pagina fragedă, cuvântul înrourat te îndeamnă parcă să treci din rigoarea constrângătoare a vieții în reveria eliberatoare a artei. Fănuș Neagu scrie o proză sărbătorească, un aer festiv înalță cuvântul în zona pură a jocului semantic, sucuri lirice

abundente scaldă cuvântul, silaba Nu verosimilul interesează aici, elementul important în linie artistică este suverana stare de grație. Autorul vorbește în aluzii, eroii vorbesc și ei «în dungă». O plasă lirică acoperă, ca în transă, imaginea vaporosă a acestei cărți.” ■ În articolul *Aurel Baranga și debutul său poetic*, Victor Felea discută volumul *Alge* (Litera), cuprinzând primele poeme ale scriitorului: „Cele treisprezece poeme [...] ne relevă un debutant precoce, stăpân deja pe uneltele sale, chiar dacă se simte vag prezența a două spirite tutelare: Ion Barbu și Tudor Arghezi. Influența e numai de suprafață, căci poetul posedă de pe acum o degajare interioară proprie, o independență care îl vor face să dea poemelor, mai ales celor din ciclul al doilea, o gravitate surprinzătoare. Expresia și tonul sunt de un avangardism «disciplinat» de niște rigori pe care modelele amintite le impuneau încă de pe atunci.” ■ Vasile Rebreanu publică a doua parte a discuției sale despre Aurel Vlaicu, avută cu frațele acestuia, Ion Vlaicu, și nepoata acestuia Aurelia Vlaicu. ■ Ion Maxim semnează articolul *Proza poetică a lui Romulus Guga*: „O anume grabă de a spune totul dintr-o răsuflare despre lucruri pe care le cunoaștem cu toții, o încălcire, voită parcă, a secvențelor și dialogului interior, dar mai ales urmele unui reportaj netransfigurat artisticeste cer parcă mai multă atenție, adică o conștiință poetică formată. [...] Dar cărțile lui Romulus Guga, așa cum sunt, cu reușitele și alunecările lor, cu inegalitățile și farmecul lor, dar mai ales cu nesimțita trecere din real în fantastic, din cunoscut în necunoscut, precum și revenirea din proiecția imaginară în cea mai crudă realitate – neștiind niciodată precis unde te afli – confirmă vocația lui poetică.” ■ În rubrica *Întâlnirile „Tribunei”* este consemnată întâlnirea scriitorilor N. Prelipceanu, Vasile Sălăjan și Radu Mareș cu cititorii la librăriile din Suceava (marți 9 martie), Rădăuți (miercuri 10 martie) și Botoșani (joi 11 martie). Negoită Irimie, Mircea Vaida și Vasile Grunea au participat la șezători literare la Casa ofițerilor din Cluj-Napoca, la Casa de cultură a studenților, precum și în localitățile Vultureni și Bobâlna De asemenea, Ion Marcoș și Marcel Constantin Runcanu au fost prezenți la o ședință de lucru a cenaclului „Agora” din Sighișoara, pe când Constantin Zărnescu le-a vorbit elevilor de la liceul „Papiu Ilarian” din Târgu Mureș despre sculptura lui Brâncuși, participând la simpozionul „Constantin Brâncuși” alături de V. G. Paleolog, Serafim Duicu, V. Nițu și Ștefan Stănoiu. ■ Ionel Andrașoni detaliază manifestările din cadrul evenimentului „Luna cărții la sate”, cu precădere dezbaterea organizată la Tureni în cadrul „Zilelor cărții social-politice”, prezentarea de cărți agrozootehnice apărute la Ed. Ceres, întâlniri cu cititorii din mai multe localități rurale, la care au participat majoritatea scriitorilor de la publicațiile clujene. ■ Valeriu Veliman publică interviul realizat cu scriitorul și editorul turc Yaşar Nabi Nayır.

26 martie

• [„România liberă”, nr. 9772] În articolul *Istoria literară ca știință a actualizării*, Nicolae Balotă, deși punctează curente, direcții, tendințe cultural-

artistice, literare ale trecutului, notează sugestiv că „în preluarea moștenirii culturale” ar trebui „să pornim de la principiile politicii culturale a partidului nostru, ale esteticii marxist-leniniste”, reproducând afirmația „tovarășului nostru” Nicolae Ceaușescu: „O analiză științifică, obiectivă a moștenirii culturale cere disocierea clară a ceea ce a fost înaintat, valoros, a tot ceea ce a exprimat necesitățile progresului social de lucrările și ideile inspirate de ideologia claselor exploatatoare.”

● **[„Scânteia”, nr. 10 449]** Emil Vasilescu notează că, *Din lirica elenă contemporană*, a apărut volumul de *Poezii*, semnat de Ioanna Tsatsos, Editura Eminescu: „Tălmăcirea în românește a versurilor Ioannei Tsatsos este un act de cultură care contribuie la o mai bună cunoaștere a valorilor contemporane ale liricii elene, este încă un semn al prețuirii de care se bucură, la noi, literatura și arta unui străvechi popor, creator al unor valori spirituale intrate în fondul peren al umanității, cinstirea și prețuirea ce se aduc, și în acest fel, înțelegerii între oameni și între oapoare.”

● **[„Contemporanul”, nr. 13]** Laurențiu Ulici continuă studiul despre *Literatura și viața (II)*: „Dacă înțelegerea evenimentelor realității în funcție de cunoașterea evoluției istorice și atribuirea calității de responsabilitate acțiunilor pozitive sau negative întreprinse de personaje sunt moduri implicite ale atitudinii scriitorului în fața unei anume realități, explicitarea lor se înfăptuiește, de regulă, prin personaj.” ■ În cadrul rubricii intitulată *Jurnal de lector*, Dumitru Micu prezintă trei volume de versuri. □ Toma George Maiorescu: *Călărețul albastru*: „Fidel formulei sale poetice, Toma George Maiorescu se slujește și în acest volum... pentru comunicarea mesajelor de mijloace din arsenalul curentelor de avangardă, al futurismului, constructivismului și integralismului în special.” □ Nicolae Prelipceanu: *Întrebați fumul*: „Neavându-și inima în cap, poetul și-o transferă acolo, deliberat, sau coboară în ea intelectual, din teamă, evident, de a nu cădea în sentimentalism. Procedeele sunt umorul, persiflarea și automatizarea ghidusă, bravada, afectarea atitudinii de dandy.” □ Ion Iuga: *Cămașa patriei*: „De cu totul altă factură sunt poeziile lui Ion Iuga din *Cămașa patriei*. Fără nimic excentric în construcție, ele comunică simțăminte fundamentale: dragostea de țară, nostalgia locurilor natale, dorul de mamă și altele. Nu într-o notă prea personală, din păcate nu cu deosebită forță lirică, însă adesea în tonuri calde, cu luminozități de iconografie străveche.”

● **[„Cronica”, nr. 13]** Sub semnătura Cronica apare editorialul *Partidul*: „Apropierea celei de a 55-a aniversări a partidului găsește întregul popor român strâns unit și entuziast, angajat cu toate forțele în edificarea partinică a prezentului și viitorului său. Gloriosul jubileu al Partidului Comunist, partidul României, partidul omeniei, al curajului, al progresului, are răsfângeri profunde în sufletele noastre, ale tuturor, ne însuflețește și ne îndeamnă a ne intensifica munca și rodnicia ei. Jubileul acesta care se apropie este o sărbătoare a conștiinței naționale și o dovadă de neclintit a puterii noastre comuniste de a

clădi o istorie înălțătoare.” ■ În cronică sa literară, intitulată *O panoramă a liricii actuale*, Liviu Leonte discută despre *Poezia românească contemporană 1950-1975*, volumul II, de Al. Piru: „Ceea ce aduce cel al doilea volum, în mai mare măsură chiar decât precedentul, dedicat scriitorilor consacrați până la clasicitate, este o anume luciditate, o restabilire a adevăratelor proporții pentru unii poeți ridicați pe socluri amestecate prin comentarii delirante. Tendința este vizibilă la *Generația mijlocie*, în timp ce *Generația tânără* beneficiază de o generozitate încurajatoare. Din această dublă tendință, explicabilă prin caracterul polemic al cărții, rezultă și excesele, într-un sens sau altul. Astfel, un cititor neavizat ar putea deduce că Vasile Igna sau Mara Nicoară sunt poeți mai valoroși decât Marin Sorescu sau Ion Gheorghe, acesta din urmă tratat cu o nemotivată severitate, anulat ca prezență artistică. Dar nu un asemenea caz limită se cuvine invocat când apreciem *Poezia românească contemporană*, ci capacitatea criticului de a oferi un tablou de ansamblu, în care nici o prezență notabilă nu e omisă și scara generală de valori nu e perturbată. Astăzi, când cărțile de critică reprezintă aproape în exclusivitate culegeri mai mult sau mai puțin concludente de cronici și recenzii – excepție a făcut, în ultima vreme, doar *Rondul de noapte* – volumul semnat de Al. Piru ilustrează capacitatea criticii de a se exercita asupra unei întregi mișcări literare.” ■ Zaharia Sângeorzan scrie despre *Lecturi constructive* de Ion Vlad, Editura Cartea Românească, 1975: „Ion Vlad dovedește o vocație exemplară pentru ideologia operei, pentru arhitectura ei, o luciditate și o putere de convingere care sunt efectele unei demnități critice și ale unui curaj scos de sub tutela stânenitoare a conjuncturilor efemere. Teoria nu este însă pentru Ion Vlad un refugiu, o speculație în sine, o evadare din spațiile literaturii, ci o inițiere, un drum deschis cu o oră mai devreme în inima operei.” ■ În *Mențiuni critice* citim: □ Emil Nicolae scrie despre *Gloria ierbii* de Gheorghe Tomozei, Editura Cartea Românească, 1975: „Dar Gheorghe Tomozei nu are vocația manifestului, de aceea conceptul va rămâne mereu la nivelul sugestiei, urmând să fie descifrat dintre metafore.” □ Ion Popescu-Sireteanu recenzează *Analize și interpretări literare* de G. G. Ursu și Florin Mihăilescu, Editura Didactică și Pedagogică: „Trebuie să subliniem că cele mai multe analize și interpretări din volum sunt, de fapt, niște eseuri pe marginea unor texte literare, iar analizele textelor eminesciene par capitole ale unei cercetări mai largi.” □ Victor Rusu prezintă *Noi, cei care visăm* de Viniciu Gafița, Editura Albatros: „O schiță nerealizată și sub aspectul motivației psihologice, cum este *Răspunsul*, generează convingerea că scrisul lui Viniciu Gafița ar avea de câștigat dacă i s-ar estompa, cu un plus de maturitate și rafinament artistic, intențiile moralizatoare, notele sale ușor teziste.” ■ Mihai Drăgan discută despre *Un studiu monografic despre V. Voiculescu*, scris de Ion Apetroaie, Editura Minerva, 1975: „Prin acest studiu monografic nespectaculos, dar serios ca informație și interpretare critică, Ion Apetroaie a fixat, pentru prima dată, într-o imagine sintetică echilibrată și cuprinzătoare, dominantele

creației lui V. Voiculescu, locul său distinct în constelația marilor poeți români din epoca interbelică.” ■ *În pregătirea Congresului educației politice și culturii sociale* revista organizează dezbaterile *Acumulări și perspective în activitatea educativă*: „Dezvoltând aria de preocupări în pregătirea Congresului educației politice și culturii socialiste, revista «Cronica» a inițiat o serie de dezbateri cu implicații deopotrivă teoretice și practice, referitoare la principalele probleme care reflectă direcțiile, conținutul și formele specifice ale activității cultural-educative de masă, ale educației politico-ideologice și cultural-artistice în etapa actuală de dezvoltare a societății socialiste în țara noastră. ■ Din *Moment* reținem: □ *Plenară*: „În cadrul acțiunilor organizate în pregătirea Congresului educației politice și culturii socialiste, a avut loc plenara Comitetului de cultură și educație socialistă al județului Iași. La plenară au participat tovarășii Ion Dodu Bălan, vicepreședinte al Consiliului culturii și educației socialiste și Cristian Chelaru, secretar al Comitetului județean PCR-Darea de seamă, prezentată de Ion Țăranu, președintele Comitetului județean de cultură și educație socialistă, precum și intervențiile participanților la discuții au reliefat cele mai importante probleme care stau în fața activiștilor culturali din județul Iași, în lumina Programului ideologic al partidului.” □ *Întâlnirile „Cronicii”*: „Răspunzând dorinței uteciștilor de la Tehnoton, reprezentanți ai revistei «Cronica» au fost săptămâna trecută în mijlocul tinerilor de la această nouă și de pe acum prestigioasă întreprindere ieșeană. [...] S-au abordat probleme ale educației politice și culturii socialiste, ale presei culturale, s-au făcut lecturi literare, s-au pus bazele unui nou grup de «prietenii ai Cronicii». Cei veniți din partea redacției (Liviu Leonte, redactor șef, Adi Andrieș, redactor șef adjunct, împreună cu poeții George Lesnea și Paul Balahur) au ascultat, la rândul lor, interesante opinii ale lui I. Chirculescu, secretarul comitetului U.T.C., intervenția informată a lui V. Butnaru, precum și versurile citite de Mihaela Răileanu.” □ *„Argeș”*: „Primul număr din acest an al revistei piteștene, apărut la mijloc de martie, oferă 14 pagini citibile, din 16.” □ N. Irimescu, *Din „Vatra”*: „Primele numere pe 1976 ale revistei de la Tg. Mureș aduc, pe lângă sumare echilibrate, din care nu lipsesc problemele actuale ale diferitelor discipline tangente istoriei – și implicit – literaturii – un act inedit privitor la viața și atitudinea decisă a lui Gheorghe Șincai.” ■ În *Jurnal sentimental* Corneliu Sturzu scrie *Despre poezie, la Praga*: „În tot și în toate era o poezie calmă și ciudată ca o mireasmă de rosmarin, inconfundabilă pentru cel care, venit de departe, vrea să se pătrundă de spiritul locului.” ■ Versuri semnează Florin Mihai Petrescu (*Efigie*), Viorel Varga (*Poem cu câmp, Mă întorc*), Viorel Sâmpetean (*Țărmuri*). □ În acest număr sunt prezentați: □ *Cenacul din Rădăuți*: Viorel Dărja (*Amintirea lui Bălcescu*), Delia Plăieșu (*Nevoie de cer*), Matei Vișniec (*Poveștile*), Valeriu Drăgusanu (*Despre un tată înflorit*), I. Costișan (*Boreală*). □ *Cenacul „Dimitrie Stelaru” Constanța*: Constantin Rădvan (*Poem; Stejarii*), Anca Asciu (*Orfică*), Bogdan Ghiu (*Co-*

pilărie), Nicolae Moldoveanu (*Geografie personală*), Dorel Nica (*Intensa ardere*), Aurel-Grigore Ionescu (*Bucurie*), Florica Buzescu (*Cântec*).

• [„**Orizont**”, nr. 12] Poezie pe tema iubirii de patrie, *De-aș fi-ntrebat*, de Virgil Carianopol. ■ Livius Ciocârlie desfășoară, pe urmele semioticii narrative, o demonstrație legată de diferențele dintre conotația extratextuală și cea circumstanțială printr-o analiză la obiect a romanului *L'Assomoir* de Émile Zola (articolul *Sunetul prevestirii*). ■ Condeierul Ion Maxim readuce în atenția cititorilor studiul Alexandrei Indrieș despre Blaga, intitulat *Corola de minuni a lumii* (sau *Lucian Blaga în interpretare stilistică*) (Ed. Facla, 1976). ■ Cronica lui C. Ungureanu implică decodarea unui fals roman popular *O singură noapte eternă* (Ed. Eminescu, 1975) al lui Teodor Mazilu, despre care mai aflăm: „e un roman ce parodiază minuțios toate situațiile tip ale romanului popular: în felul lui e un eseu (uneori nu lipsit de facilitate) scris prin intermediul unor personaje alienate de «obsesia sentimentelor».” ■ Se multiplică seria de scriitori antologați la rubrica „prezențe literare”; în acest număr, avem de-a face cu trei scriitori și trei recenzenți: Eugen Dorcescu parcurge creația poetică a lui Mircea Ciobanu (articolul *Mircea Ciobanu – poetul*); Alexandru Ruja îl prezintă pe poetul Dan Laurențiu într-un articol omonim, iar Marcel Pop-Corniș caută sensurile poetice din lirica lui Vasile Igna. ■ Sar în ochi versurile lui Cezar Ivănescu, care publică o serie de poeme ce se încheie cu un vers din Dante, *Divina Comedie*: „Nel mezzo del cammin di nostra vita/ mi ritrovai per una selva oscura/ Ché la diritta via era smarrita/ Ahi quanto a dir qual era è cosa dura esta/ Questa selva selvaggia e aspra e forte/ che nel pensier rinova la paura!” ■ La rubrica „istorie literară”, Virgil Vintilescu ne informează despre eforturile depuse de Duiliu Zamfirescu pentru redactarea unei monografii despre Gherea, la a cărei publicare renunță în cele din urmă (articolul *Ecouri ale polemicii Maiorescu-Gherea în corespondența lui Duiliu Zamfirescu*). ■ V. Șerban începe să țină o rubrică de ortografie și ortoepie intitulată „dicționar ortografic”, în articolul de față fiind vorba de scrierea corectă a formelor neaccentuate de dativ și acuzativ ale pronumelui personal. ■ Andreas Rados și Leonida Maniu traduc câțiva poeți din literatura neo-greacă, precum Dionisios Solomos, Panos N. Panaghiotounis și Gheorghia Delighiani Anastasiadi.

• [„**Săptămâna Culturală a Capitalei**”, nr. 277] Al. Dima consemnează, pe prima pagină, *Amintirea unui „benedictin al scrisului”*: Perpessicius, completat de un text al lui I. Lotreanu, *Perpessicius poetul* și de un articol despre moștenirea criticului, *Erudiție și conștiință* de Marin Bucur. ■ Un interesant *Punct de vedere* este susținut de Dan Mutașcu, despre *moștenirile și filiațiile literare*: „Mi-e greu să înțeleg de ce mai există autori și comentatori de literatură cărora să le fie jenă că sunt raportați la o literatură, în cea mai mare parte miraculoasă, cum e literatura română. Analizând din acest unghi lucrurile, stau și mă întreb dacă marii noștri poeți de astăzi, de pildă Nichita Stănescu, Ioan Alexandru, Ion Gheorghe, Adrian Păunescu, Doinaș etc s-ar putea simți ofus-

cați prin raportarea lor elogioasă în intenție și mesaj, a vreunui critic lucid, mai întâi la Ion Barbu, Blaga, Voiculescu, Ovidiu Cotruș, Dan Botta, până a nu fi *ab initio* și cu lux de argumentație instalați în vitrina: Vasko Popa, Miodrag Pavlović, Artur Lundkvist, Evgheni Evtușenko, Wallace Stevens. Și nu-mi vine să cred – într-o speranță pură și admirativă – că nu. După cum nu-mi vine să cred nici că Eugen Barbu, Fănuș Neagu ori D.R. Popescu s-ar putea declara «mânați» de compararea lor cu Mateiu Caragiale sau Gib Mihăescu, asta înainte de indicarea unor eventuale înrudiri ale scrisului lor cu romanele ilustrațiilor condotieri ai teascului internațional, precum Alejo Carpentier, Nikos Kazantzakis sau M. Selimović. Împotriva oricăror prejudecăți mioape, *literatura noastră e cu atât mai universală, cu cât e mai românească.* □ Dinu Săraru menționează „Spectacolul unic și original” care aparține „Cenaclului Flacăra”, în *Teatrul – factor de educație politică*. □ Rubrica *Restituiri*, un articol clasic de Mihai Eminescu – *Moldovenii și muntenii*. □ Tot despre câteva *Semnificații eminesciene*, Liviu Călin. □ *Dascălii de țară* este recenzia lui E. Manu la romanul lui Ion Arieșanu, *Prietenul pe care-l caut pretutindeni*, subintitulat *Din însemnările unui profesor de țară*.

27 martie

• [„Scânteia”, nr. 10450] În cadrul *Vizitei președintelui Nicolae Ceaușescu în Grecia*, cititorii află și de *Festivitatea de la Academia din Atena consacrată decernării titlului de membru corespondent al Academiei tovarășei Elena Ceaușescu și despre Decernarea Ordinului „Steaua Republicii Socialiste România” președintelui Constantin Tsatsos*.

• [„Flacăra”, nr. 12] Franz Johannes Bulhardt publică poezia *Țara mea* □ Cu titlul *Cronică* (120,121), Traian Stoica prezintă ultimele ședințe ale Cenaclului Flacăra □ În *Cronica filmului*, Eugen Patriche scrie despre *Scriitori, cineaști, critici...* comentând filmul documentar dedicat lui Mihai Eminescu de către Jean Petrovici. ■ În *Instantanee* sunt publicate câteva fotografii: Zoltán Franyó, Octavian Paler, Radu Tudoran. ■ Pe pagina *Flacăra literară*, în *Faptele și vorbele*, Ov.S. Crohmălniceanu semnează eseu *Lecturile criticului*. ■ În *Opinii*, Cornel Regman se întreabă *Pentru cine scriu criticii?*: „La întrebarea din titlu n-aș putea răspunde decât într-un singur fel: critica se scrie pentru cititorul de critică. Cititorul acesta există, recrutat desigur și din rândul scriitorilor, dar și din marele public, acel public care se interesează deopotrivă de volumele de versuri, de artă, de cultură în genere, și pe care nu-l mai satisface literatura ca simplă modalitate de alungat urâtul. [...] Presupunând așadar probată existența unui cititor de critică, și încă a unuia cu inițiativă și atent spirit de discernământ, problema care se pune cu stringență este de a vedea cum se achită criticii față de acest cititor. [...] Rar poate fi întâlnit în revistele noastre fructul unor meditații mai stăruitoare cu privire la fenomenul literar în desfășurare; cu totul sporadic se publică articole, eseuri, studii,

polemici în care o problemă de mare actualitate să fie dezbătută folosindu-se întreaga experiență a cititorului de profesie care e cronicarul. Se ajunge astfel la situația paradoxală că «articlierii» (de obicei colaboratori din afară ai revistelor) nu prea cunosc ce se scrie, iar cronicarii nu prea-și găsesc timp (și nici pasiune) să mediteze la ce citesc. Totul – spre paguba cititorului de critică atât de anevoie câștigat, care, drept consecință, nu prea are de multe ori la ce se opri deschizând revistele.” □ În *Atitudini*, Aureliu Goci publică *Cine glumește cu istoria națională*, abordând problema echilibrului dintre realitate și ficțiune în literatură. ■ În *Cronica literară*, Cornel Moraru prezintă, în *Între satiră și parodie*, romanul lui Teodor Mazilu, *O singură noapte eternă*. ■ Pe pagina intitulată *Congresul educației politice și al culturii – forum al spiritului revoluționar și al iubirii de țară*, George Arion publică un amplu interviu cu Șerban Cioculescu, *Pentru a crea revoluționar trebuie să continuăm tradițiile progresiste ale culturii noastre*, precedat de o prezentare bio-bibliografică a autorului. Acesta răspunde la întrebări legate de acuzația că „se refugiază în perioade literare apuse, că nu participă la destinul literaturii noastre de azi”: „Țin întâi să protestez în legătură cu impresia unora că m-aș refugia în trecut și m-aș abține de la judecarea operelor la zi. Lucrurile nu stau chiar așa. În repetate rânduri am arătat condițiile în care aș înțelege să scriu ca și înainte despre literatura contemporană. Aceste condiții se reduc la una singură: încredințarea de către o revistă a unei rubrici permanente, de pildă, cronica poeziei, cronica romanului, cronica teatrală. Dar fără ca respectivul periodic să încredințeze, alternativ sau în același timp, unui alt scriitor (critic literar sau scriitor de imaginație) aceeași rubrică. Chiar la *România literară* unde colaborez de la apariție am dat un articol despre modul în care fusese reprezentată *O scrisoare pierdută* la Teatrul Național și la Teatrul Lucia Sturdza Bulandra. Mă declarăm cu acel prilej de partea regiei Teatrului Național care a respectat textul și indicațiile lui Caragiale, în timp ce sub regia lui Liviu Ciulei s-au introdus inovații care ar fi displicut profund autorului. Articolul meu a apărut însă flancat de altele două cu opinii opuse. În cine să se încreadă cititorul? Cui să-i dea dreptate? Vedeți, pretenția pe care aș ridica-o nu este exorbitantă, întrucât corespunde atât sensibilității publicului cât și intereselor literaturii. Pe de altă parte, răspunzând redacției *României literare* de câte ori am fost solicitat pe o temă oarecare, mai ales în cadrul larg al moștenirii literare, cred că nu se poate spune că m-am refugiat în trecut”, precum și despre faptul că are în general o „opinie dezaprobată” față de literatura contemporană, („Nu trebuie generalizat în acest sens, pentru că la drept vorbind m-am pronunțat ferm despre poezia și mai ales proza de azi. Este adevărat însă că redescoperirea suprarrealismului de generație de la 1900 și cea următoare, cochetarea cu onirismul, letrismul (crearea inutilă a unor necuvinte) toate acestea mi s-au părut experiențe răsuflate și care nu fac decât să întârzie evoluția unor scriitori chiar foarte talentați. Desigur, avem o Pleiadă de poeți remarcabili dar care, o lungă bucată

de timp, s-au crezut datori să vaticineze, să scrie, cum am spus mai demult, cu spatele la public. Mă bucur însă să constat că se scrie astăzi poezie cu mijloace de expresie mai puțin contorsionate, că tinerilor poeți nu le mai este rușine să fie clari și să se facă înțeleși.”). Alte întrebări se referă la existența unui „fir călăuzitor în literatura română”, la preferințele criticului față de anumiți croniciari literari, acesta menționându-i pe Cornel Regman și pe Nicolae Manolescu.

● **[„Luceafărul”, nr. 13]** Se deschide cu editorialul *Cititorul și critica*, semnat redacțional. Articolul denunță un mecanism vicios de „supunere” a autorilor – absenți din titlu, dar conținuți în relația dintre cele două entități – la standarde epice ultra-elevate de către o critică exclusivistă, situație din care pierd atât scriitorul, cât și cititorul: „Dacă într-o vreme criticul literar era obligat să constate apariția romanelor-fluviu, fie originale, fie traduse, astăzi el poate să observe apariția prozei pluvioase. Primele curg ca un fluviu, cele din a doua categorie curg ca apa lipsită de matcă a ploii. [...] Principala consecință a unor astfel de proze este că-și nedumeresc cititorii și că, în cele din urmă, și-i pierd. Este adevărat că o carte dificilă respinge pe cititorul comod. Dar sunt cititori deprinși cu muncile lecturii care sunt obligați și ei să dezerteze din paginile prozelor în care narațiunea ia aspectul unui șuvoi înform curgând dintr-un robinet. Ani întregi, amatori seduși de noile formule (din fericire, nu excesiv de mulți) au perorat împotriva cititorului comod, cititorului leneș, cititorului care nu vrea decât să rumege literatură tradițională și câte alte feluri de cititori (astfel de caracterizări nu-s o invenție, ci o realitate păstrată de revistele noastre literare), invectivate toate aceste categorii pentru lipsa lor de mobilitate, pentru lipsa lor de modernitate, pentru incapacitatea de a descoperi frumosul noului etc. etc. Rezultatul acestei campanii susținute a avut ca obiectiv final discreditarea cititorului în ochii scriitorului. Scriitorul tânăr, chiar scriitorul format, nu de puține ori scriitorul matur, intimidat de rafalele de adjective compromițătoare îndreptate împotriva cititorului, au început să nu mai țină seama de el, să nu mai scrie pentru el, ci să se adreseze criticului, să scrie pentru atotștiutorul critic care știe el că cititorul de rând e leneș și citește cărți puturoase. Cum să nu te impresioneze, dacă ești slab de înger, declarația unui critic arhisubtil, adversar al cititorului tâmp și al literaturii la fel, când îți spune că a aruncat pe fereastră cartea unui mare romancier francez despre un crin? Și ce-și va fi spus scriitorul, mai ales cel tânăr: dacă a fost aruncată pe geam cartea unui scriitor francez atât de cunoscut, cum să nu ia același drum și cărțile mele, adică volumele unui necunoscut, de intră pe mâna șugubeață a nevricosului și atât de modernului critic? Și, atunci, influențate de mai multe declarații la fel de intelectuale, care recomandau scriitorilor un cititor activ, inteligent, suplu, neinstalât în tradiție, cu alte cuvinte pe criticul advers al cititorului flasc, mâinile acestora au încetat de multe ori de a mai avea în vedere pe cititorul adevărat, și a scrie exclusiv pentru critică.” ■ *Goga – poet național* se intitulează tableta lui Ioan Alexandru. ■ Pe prima pagină, poemul *Același Olt...* de

Adrian Păunescu. ■ Sub genericul *Universul poeziei contemporane*, așezat în pregătirea *Congresului educației politice și culturii socialiste*, sunt grupate articolele *Lirism și existență* de Edgar Papu și *Permanența întrebării* de Horia Bădescu. □ Câteva observații formulate de Edgar Papu: „Poezia se cere a fi neapărat contemporană cu existența actuală, însă nu cu orice aspect epidermic oferit de ea, nu cu bolovanii ei, care cad imediat la fund și dispar, ci cu semnificația sa cea mai înaltă, care se ridică și plutește ușoară pe firmamentul istoriei din zilele noastre. Să nu se confunde spiritul tehnic care trăiește un eon cu obiectul tehnic care trăiește un sezon. [...] Nici un mare poet al trecutului nu s-a lăsat ispitit de noutatea răsunătoare a unor obiecte, ci numai de semnificația acestei noutăți. În Renaștere, nu presa propriu-zisă a lui Gutenberg s-a văzut evocată, ci numai spiritul desprins din existența ei. Cred că tocmai aci se identifică punctul vulnerabil al unei părți din poezia actuală și poate în alte părți mai mult decât la noi. Se confundă contingenta cu esența [...] Ca poeți, mai cu seamă, să nu trecem pe lângă ceea ce ar trebui să trăim, ca acel timp al lui Arghezi care a trecut pe lângă oră. Trăim într-unul din momentele cele mai vii și mai răscolitoare ale istoriei românești. Să spargem și noi osul vremii noastre și să-i extragem măduva abundentă, atât de hrănitoare pentru toate valorile umane, implicit pentru poezie.” ■ La *Fragmente critice*, Eugen Simion scrie despre *Ficțiune și istorie în Delirul*: „Sursa cea mai importantă în roman rămâne observația directă a realității. Paul Ștefan participă la evenimente, trăiește el însuși experiențe capitale, cartea începe, de la un punct, să fie acaparată de problemele lui. Acestea sunt de ordin politic și sentimental, *Delirul* împletind formula romanului politic cu analiza vieții pasionale. După opinia mea, ambele sunt profunde, cu scene memorabile de epică superior analitică.” ■ Dintr-o perspectivă comparatistă tratează M. Ungheanu, la *Cronica literară*, *Mică enciclopedie a poveștilor românești* de Ovidiu Bârlea: „Cartea este alcătuită din fișele celor mai importante personaje și situații de basm, dispuse în ordine alfabetică. Ea se aseamănă, într-o oarecare măsură, cu *Estetica basmului* de G. Călinescu, compusă și ea tot din fișe privitoare numai la personajele basmului românesc, fără a fi fost însă dispuse în ordine alfabetică. Deosebirea mai stă și în aria de cuprindere a micii enciclopedii [...]. G. Călinescu fișa mai ales basmul. Ovidiu Bârlea are în vedere toată gama narațiunilor populare. [...] Comparată cu o fișă alcătuită de G. Călinescu, fișa lui Ovidiu Bârlea se distinge prin voința de a epuiza sistematic toate izvoarele. G. Călinescu e liber în investigațiile sale și pagina lui e plină de asociații neașteptate și de sugestii. Deși fără verva călinesciană, *Mica enciclopedie...* [...] rezistă însă comparației, dată fiind solida ei osatură științifică. Un reproș de concepție este însă posibil. Toate personajele și situațiile din mica enciclopedie par a conviețui într-un singur strat temporal, când este evident din unele fișe că lucrurile nu stau așa. Cu alte cuvinte, Ovidiu Bârlea nu este preocupat, dincolo de teorie, de identificarea elementului străvechi în povestea românească, de

stabilirea rădăcinilor istorice ale basmului fantastic sau a legendei, chestiune esențială, totuși, atunci când vorbim despre creații atât de vechi.” □ Tot în cadrul cronicii literare, M. Ungheanu găsește un pandant ficțional lucrării lexicografice: „Sesizat de condiția particulară în basmul românesc a lui Jumătate de om jumătate de iepure șchiop, Florin Mugur dedică o carte bizarului personaj: *Cartea numelor*. [...] Scriitorul nostru refuză viziunea basmului, convenția lui mai ales, care cere ca un personaj să fie limpede pozitiv, altul limpede negativ și în care cel rău trebuie să-și primească pedeapsa. Cu alte cuvinte, el citește basmul cu ochiul și sufletul omului educat de altă literatură decât cea a eposului popular.” ■ Paul Dugneanu „așază”, la *Viața cărților*, volumul de versuri *Panorama duhului meu (Olimpul diavolului)* de Ion Bănuță, „poet al jongleriilor verbale, al pitorescului lexical fără a fi dus totuși la virtuozitate”, care „se înscrie în categoria fanteziștilor balcanici în latura lor spectaculară.” □ Romanul *Pasărea de lut* al lui Mircea Opriță este analizat de Voicu Bugariu. Comentatorul descoperă o proză „ieșită din comun, în care se îmbină trei surse aparent incompatibile: literatura științifico-fantastică, «noul roman» francez și romanul ardelenesc tradițional.” Subintitulat „baladă cu fotografii mișcate”, romanul își procură „esența” din această idee, „interesantă și, după părerea noastră, originală”: „Personajele sunt la început niște fotografii, pe care apoi autorul le contemplă și le plasează în diferite contexte posibile (concretizând într-un mod surprinzător una dintre temele predilecte ale *science-fiction*-ului: călătoria în timp).” ■ Nicolae Ciobanu are în vedere, la *Cartea de debut*, volumul de nuvele și povestiri *Chip de aproape* al lui Ștefan Pârvu, autor căruia revista «Luceafărul» i-a acordat Premiul pentru proză pe anul 1974. Cartea „se înscrie în aria epicii muntenești moderne, caracteristică prin neoromantismul ei rafinat.” „Materia epică propriu-zisă se dizolvă în viziuni poematice-analitice de sine stătătoare”, observă criticul, pentru a adăuga că „mai puțin convingător apare Ștefan Pârvu ca autor de schițe pur poematice, convertite în monolog interior.” Reliefând stilistica prozatorului înzestrat cu „un deosebit simț al nuanțelor, cu o capacitate inventivă puțin obișnuită”, Nicolae Ciobanu conchide: „De la atari performanțe până la alunecarea în exces de stil nu e o distanță prea mare și deosebit de talentatul prozator care este Ștefan Pârvu [...] are motive să mediteze asupra chestiunii încă de pe acum.” ■ În rubrica „expozivă” *Vitrina*, este semnalat, între alte apariții, *Omagiu profesorului Al. Dima* (Iași, 17 noiembrie 1975): „Volumul, stenografiat, reunește un mare număr de studii și articole omagiale prilejuite de împlinirea vârstei de 70 de ani a profesorului univ. dr. docent Al. Dima.” ■ Dorin Tudoran îl interviează, la *Biografia debuturilor*, pe Aurel Baranga („*Fiecare carte trebuie scrisă și tipărită la vremea ei*”). ■ Sub semnătura *Cronicar* este prezentată cea de-a XXVII-a ședință a Cenaclului revistei «Luceafărul», condusă de Mihai Ungheanu. O întâlnire la care au citit versuri Aurel Sefciuc și Ștefan Ioanid, iar Stelian Zamora proză. Despre încercările lirice au vorbit Mircea

Dinescu („Ștefan Ioanid i se pare un poet format, «prin care bântuie Nichita Stănescu», iar Aurel Sefciuc, care i-a plăcut mult, deși «pe undeva îl bântuie umbra lui Dan Laurențiu», i se pare un poet de excepție, cităm: «Mici fulgerări poetice pe care nu le pot da decât poezii de excepție». A recitat poezia *Un pescăruș*, drept exemplu a ceea ce numea «poezie perfectă»”), Dorin Tudoran (cronicarul citează intervenția: „Aurel Sefciuc nu e influențat de Dan Laurențiu, ci mai degrabă Ioanid. Poetul are ceea ce se numește o muzică interioară. [...] A.S. e un poet dacă nu pe deplin format, în orice caz cinstit, în sensul că poezia lui e foarte personală. Ștefan Ioanid e un poet cu lecturi mai atente”), Aurel-Dragoș Munteanu („obosit de-atâtea speculații, a fost impresionat mai ales de Ștefan Ioanid, care «practică o poezie discursivă, care cere inteligență artistică, un spirit cultivat – un tip de poezie foarte plăcută cu mult talent»”), Sânziana Pop („căreia i-au plăcut poeziile”), Grigore Hagiu (din nou, cronicarul citează: „Sunt doi poeți nu de talent, ci de mare talent”). Proza lui Stelian Zamora a fost comentată de Nicolae Ciobanu (considerând că „autorul are un ochi foarte iscoditor și mobil, care, asemeni unui aparat de luat vederi, se mișcă cu o mare dezinvoltură), Pavel Perfil, Sânziana Pop („nu crede că autorul are forța necesară pentru a scrie o literatură a grotescului”), Doina Uricariu („ca și Sânziana Pop, îi reproșează autorului lipsa transfigurării artistice și a tensiunii”), Nicolae Velea (pe care cronicarul îl citează: „Zamora stăpânește tehnica acumulării, aglomerării unor portrete și situații, într-o tăietură acidă – pe care însă nu le duce la un final, nu le ridică la putere, potențate. Are o creionare plastică, fulgerătoare, din care se vede talentul”). □ Cronica este „flancată” tipografic de versuri ale protagoniștilor ședinței. ■ Publică versuri Vasile Nicolescu, Al. Raicu, Rodian Drăgoi (*Scrisoare* – „către Dimitrie Stelaru”). □ La *Planeta de tână*r, versuri de Gabriel Stănescu, „escortate” de câteva rânduri ale lui Ștefan Aug. Doinaș: „Lirismul lui Gabriel Stănescu se realizează din îmbinarea a două planuri: suave, gracile construcții ale *fanteziei* se organizează treptat, pentru a servi ca suport imagistic unei delicate *sensibilități*, încă prizonieră a vârstei. Poemul respiră gingaș, ca o floare de mare, afirmându-și viața lirică prin plutirea simultană în două tărâmuri, încă discernabile. De-a lungul a 3-4 ani, de când îi urmăresc activitatea, cultura poetică a altoit mereu imprevizibil câteva date naturale care atestă un poet adevărat.” □ Debutază cu versuri Despina Mincu. ■ Mircea Micu încredințează un fragment din romanul *Antrenor de îngeri*. ■ La cronica dramatică, Marius Robescu evidențiază un spectacol de „incontestabil farmec” înfăptuit de actorii Teatrului Giulești după proza *Caractere* de Alexandru Monciu-Sudinski: „De o dramatizare propriu-zisă nici n-a fost nevoie, cu atât mai puțin de o mizanscenă pretențioasă. Lăudabilă, în primul rând, rămâne promptitudinea cu care ei au sesizat virtuțile dramatice ale unui text de specie nedefinită, creat anume să surprindă autenticul vieții. După câte înțeleg, ideea aparține actorului-regizor George Bănică.” ■ Corina Cristea scrie, la cronica micului ecran,

despre emisiunea *Revista literar-artistică tv*, pe parcursul căreia Constantin Țoiu a intrat în dialog cu publicul. ■ Cronica radiofonică este semnată de Nicolae Mateescu (*Radiopublicitate*). ■ Grigore Arbore remarcă pictura lui Emil Ciocoiu, descoperită într-o expoziție organizată de Cercul de arte plastice din Slobozia (*Lirismul imaginii*). ■ Eugen Barbu efectuează, la *Spirale*, o altă *Prospectare* lirică, întrebuițându-și din plin verva pamfletară, într-un comentariu care cuprinde patru autori. *Aproape omul*, volumul Rodicăi Iulian, o „monografie” lirică a lui Alexandru Macedon, beneficiază de o atenție sporită. Prozatorul amintește și Ed. Cartea Românească, unde a fost publicată poeta (în cazul celorlalți autori precizând doar titlurile volumelor...). Așadar, Rodica Iulian lasă impresia „unei poezii necontrolate, care poate face deliciul amatorilor de lucruri humoristice.” Citând *Divan pentru Calistene din Olint*, comentatorul notează: „Deliciul acestui poem e că în jurul mărilor poeta crede că se vorbea și elina veche, mai puțin grecește și, mai ales, o limbă fanarioasă!!! Să amintești de medo-perși și de sofști și să nu știi ce limbă vorbeau fanarioșii, prea-i de oaie!” Alt comentariu, despre *Cronică*: „Să nu-i fie de deochi poetei, fiind o singurătate și încă ce singurătate! *de paișpe carate* și urând formele fixe, ea se plectisește și ne plectisește magistral, silindu-l pe bietul Alexandru să-și rupă hainele, pielea, să-și smulgă nervii, arterele, să-și desrădăcineze inima și asta numai pentru că *Ea* (poeta, probabil) *urăște formele fixe*. Mai rar în lirica română o asemenea agresivitate fără fond și o mai mare lipsă de control la darea la tipar a unor astfel de insanități. Dar în *Aproape omul* se mai găsesc și alte lucruri care pot constitui hrana psihiatrilor.” Poemul *Epitaf* îi prilejuiește prozatorului următoarea observație: „Despre *diodahi*, ce să mai vorbim, *ficații jertfei închinată* ar putea inspira un poem scris pe o coapsă de berbec! Și așa mai departe” „Ceva mai drăgălaș” găsește cronicarul *Ritm pentru neîntâmplare*, pentru a încheia astfel: „Ajunși la capătul acestui volum, trebuie să exclamăm odată cu poeta: «Concepi, leule, concepi/ Sprijinit pe labele gândirii!»” □ De o atenție „concentrată” beneficiază volumul *Despre uimire* al lui Ion Stanciu, „un versificator, cuminte, prozaic, din care nu știm ce s-a alegem. Locurile comune sunt îmbrăcate în fraze puse una sub alta ca să dea, măcar grafic, iluzia versului. Altfel, el nu tulbură pe nimenea O mostră, ca să nu ne facem vreun păcat.” □ În același stil „minimalist” e tratat volumul *Cuvinte de grâu* de Florentin Popescu, autor care „colecționează toate truis mele posibile: *popoare de spice, eternele culori, fecioare de petale, ninge cu lumină, coboară în suflet rugină de moarte, de n-ai fi tu, limanul meu de vis, cu sufletu-n catarge ridicat spre cer*, ba mai împrumută și un titlu, al altui poet (*Scut de etern*) pentru a răscumpăra lucruri deja spuse: *trup de lumină, cohorte de nori, și-n cânt de toamnă i-aș muta arama, ochii de fântână, rotitor balans, cum cade iarna în ferestre, muzica sferelor, cercul privirii, sămânța cuvântului bun roditor, porțile orizontului, rotund și rumen ca pâinea, valuri de aur, mare de spice* ș.am.d. □ În fine, în *Vacanță perpetuă*, Ilie Măduța „nu

sare prea departe, dar controlul este mai sever și putem găsi versuri notabile: iată *Iarba*.” ■ Traian Filip se oprește, în *Falsificatorii de imagini*, la volumul *Domeniul criticii* de Valeriu Cristea, căruia îi consacră un truculent rechizitoriu, învinuindu-l de supralicitarea literaturii lui Marin Preda sau a lui Nicolae Breban: „Pentru epigoni, Moraru, Novicov, Vitner sunt niște zei. Cu simțirile lor reci și cu harfele zdrobite, epigonii nu mai găsesc pete în soare, deoarece soarele însuși este pentru ei în întregime negru. Nu mai observă procesele și evenimentele istorice, nu mai au noțiunea structurilor sociale. Contemplându-și dunele memoriei, Valeriu Cristea distinge un secol de roman românesc deteriorat de naturalismul vetust: «Domină cenușiul și negrul – scrie el – de la Filimon cu ai săi *Ciocoi* la Zaharia Stancu, a cărui capodoperă, nuvela *Constandina*, zugrăvită toată în cărbune, e de-a dreptul infernală, trecând prin Rebreanu, cu instinctualii și jupuiții lui de vii, și prin Hortensia Papadat-Bengescu, cu erotomanele și alcătuirile ei monstruoase». După ce ne cere să-i privim cu indulgență recenziile grupate fără discernământ, văzându-se ca o «cenușăreasă bună la toate», Valeriu Cristea face *tabula rasa* marile nume care au dominat și domină literele românești, dovedindu-se deficitar în vehicularea ideilor chiar din momentul introducerii în *Domeniul criticii* [...]. Partea de teorie ar voi să alcătuiască o mască, așa cum micile confesiuni ascund uneltele îndestul de rudimentare ale falsificatorului de imagini. El încearcă mai multe definiții ale profesiunii de critic [...] și, la un moment dat, se prezintă și ca mag, în termenii următori: «dincolo de aparența sa umilă de grefier al literaturii se dezvăluie natura de mag a criticului foiletonist, dornic să se închine cel dintâi în fața marilor revelații literare». Închinăciunea presupune crearea vidului necesar extazului mistic. Și, astfel, printr-un șoc, Mesia mult așteptat apare, perioada neagră se încheie și sub ochii noștri – Marin Preda «inaugurează tipul prozatorului demiurg», dă naștere la «premiere absolute în proza noastră» [...]. Beția de cuvinte sporește pe măsură ce cronicarul înaintează în materia cărților și iată-ne în posesia unei reprezentări «fără precedent în proza noastră». Dacă unii dintre noi și-au închipuit vreodată că nuvelele și romanele lui Marin Preda descriu satul sau orașul actual, realitățile socialiste s-au înșelat amarnic. La acest autor apare, fără glumă, o «temă a paradisului», în care «peisajul se transfigurează într-o evocare parcă nepământească». Aflăm, nici mai mult, nici mai puțin, că «paradisul recoboară pe pământ sau în sufletul omului», iar eroii capătă o bogăție sufletească «incomparabil mai mare decât aceea a altor personaje ale romanului românesc de până la ei». Ne-am aștepta ca alături de Homer, Balzac, Tolstoi, Dostoievski, chiar și Shakespeare, evocați ca precursori și parteneri, să apară – normal – și Dante, cu celebra lui trilogie, și să se facă apel la armonia și echilibrul goethean, dar Valeriu Cristea are și el momente de oboseală. Nu-i nimic, îl iertăm, deoarece singur mărturisește, chiar de la început, că «sfera criticii literare e în funcție de raza lecturii». [...] Trecând la un alt prozator, căruia îi lipsește un singur lucru spre a deveni el

însuși clasic, adică «un ochi» pentru paleta de culori, Valeriu Cristea ni-l descrie cu gravitate pe Nicolae Breban. Cât pricepe din cărțile acestuia nu este greu de observat, dacă urmărești felul cum își expune viziunea sa asupra lumii împărțite în sexe [...]. Risipind lesne eroarea celor ce l-au comparat pe roman-cier cu Dostoievski doar din pricina unor «cazuri de calc involuntar», el îi dezvăluie partea cea mai valoroasă a creației, cea «biologic-sexuală și cea teratologică». [...] Valeriu Cristea nu poate să formuleze judecăți de valoare și, ca un simplu operator în industria lecturii, recurge la expediente și la metafore, cu funcția lor de colaci de salvare. De altfel, pentru această capacitate de metaforizare își admiră cel mai mult maestrul, de care propunem a ne ocupa cu alt prilej.” □ Articolul este însoțit de o notă a redacției: „Primim din partea prozatorului Traian Filip textul de mai sus. Redacția își rezervă dreptul de a se pronunța asupra cărții în discuție la una din rubricile sale.” Despre *Domeniul criticii* va scrie Dan Cristea, în nr. 31. ■ „Remarcabilă prin vitalitatea și dramatismul «confruntărilor», de o mare forță a incitării intelectuale, aducând cu îndrăzneală în dezbateră de idei expresia crudă, «neglijentă», adesea brutală, plină de «viață», așadar, proza lui Alexandru Papilian izbește prin indiferența față de «artizanal», aducând o energică prospețime în epica tânără”, apreciază, la *Profil*, Mircea Iorgulescu. Criticul amintește că romanul *Dihorul* a făcut „o impresie oarecum contradictorie”, deși volumul „fusesse prezentat într-un elogios articol (*Un nou scriitor*) de către Marin Preda, împrejurare deloc obișnuită («Nu am vocația de a descoperi talente – mărturisea, chiar în acest articol, autorul *Moromeților*».” ■ Geo Dumitrescu răspunde la *Poșta redacției*. Câteva corespondenți: Caporal, H. Haita, Alg Euglen Protal. □ La *Atelier literar*, Cornel Regman semnează textul *Vă propunem un nou poet: Alexandru Horia*, însoțit de câteva „eșantioane” lirice ale debutantului. Criticul nu face deloc exces de generozitate în prezentare, deși gestul în sine de a-l lansa pe tânărul autor și de a strecura o brumă de încredere în destinul poetic al acestuia constituie un exemplu al amabilității. Al unei amabilități prudente: „Alexandru Horia e departe de a fi o «investiție» sigură a încrederii celui ce-l citește. Se găsesc în versurile lui toate truismele diletantismului, în special tendința, foarte firească la începători, de a rezuma stări sufletești, înviorându-le superficial [...]. Pentru că e foarte tânăr și candid [...], aceasta însemnând pentru poet perspectiva evoluției, să însemnăm și acele locuri în care aspirantul la poezie Alexandru Horia (cu o experiență a confesiunii și a examenului interior atât de plăpândă) reușește să spargă banalul, truisticul. [...] E de așteptat ca lecturile, însoțite de o mai bogată citire în sine însuși să contribuie la dezvoltarea aptitudinilor – câte sunt – ale acestei speranțe.” ■ Doru Moțoc încearcă să îl parodieze pe Mircea Dinescu. ■ La *Mapamond*, grupajele de versuri *Cântece în Olimp* de Ion Brad (*Efebul de la Marathon*, *Orfeu*, *Mormântul lui Agamemnon*, *Pământul democrației*, *Sarcofagele* etc.) și *Poeți greci contemporani*, în care Ioanid Romanescu și Andreas Rados traduc din Nikifórosz Vrettákosz,

Manolis Anagnostakis, Gheorghis Sarandis, Yolanda Pegli și Stelios Gheranis. □ Tot aici, Stan Velea semnalează o lucrare lexicografică din Polonia: *Micul dicționar al scriitorilor români* elaborat de H. Mirska-Lasota, absolventă a Filologiei bucureștene, unde a obținut titlul de doctor, actualmente conducătoare a Lectoratului de Limbă și literatură română de la Universitatea din Varșovia: „După cum informează și editorul în prefață, lexiconul cuprinde 175 de tablete așezat în ordine alfabetică. Majoritatea covârșitoare se referă, era de așteptat, la scriitori, o parte de tot restrânsă descriind cât se poate de succint curente, asociații și periodice de răsunet, care au influențat masiv evoluția fenomenului literar.”

30 martie

• [„Scânteia”, nr. 10 452] Pe prima pagină aflăm că *Președintele Nicolae Ceaușescu a sosit ieri în Kuweit*. În cadrul acestei vizite aflăm că șeicul Sabah Al-Salem Al-Sabah a conferit președintelui României ordinu I „Colanul Moubarak cel Mare”, „cea mai înaltă distincție kuweitiană”, iar șeicul Sabah Al-Salem Al-Sabah a primit de la Nicolae Ceaușescu ordinul „Steaua Republicii Socialiste România” clasa I. ■ Agerpres transmite informații despre o *Sesiune științifică*: „Cu prilejul împlinirii a 125 de ani de la nașterea lui Spiru Haret, Academia Republicii Socialiste România, Ministerul Educației și învățământului și Academia de științe sociale și politice au organizat luni, în Capitală, o sesiune științifică având ca temă «Tradițiile progresiste ale învățământului românesc». Au luat cuvântul Paul Niculescu, viceprim-ministru al guvernului, ministrul educației și învățământului, academicienii Caius Iacob, Ștefan Pascu și Șerban Țițeica, profesorii Mircea Malița, Ștefan Bârsănescu și Stanciu Storian, membri corespondenți ai Academiei Republicii Socialiste România, profesorii Traian Lungu și Radu Haret. Vorbitorii au evidențiat politica partidului în domeniul dezvoltării învățământului, educării și formării tinerei generații, continuatoare a unor tradiții înaintate cultivate de numeroși oameni de seamă, printre care se numără și Spiru Haret.” ■ Ziarul transmite *Mesajul adresat de tovarășul Nicolae Ceaușescu Institutului de studii istorice și social-politice cu prilejul împlinirii a 25 de ani de la înființare*, precum și *Decret prezidențial privind conferirea ordinului „23 August” clasa I Institutului de studii istorice și social-politice de pe lângă Comitetul Central al Partidului Comunist Român*. Urmează detalii de la *Adunarea festivă*, organizată cu această ocazie.

[MARTIE]

• [„Albina”, nr. 3] Pe prima pagină, alături de tableta lui Ion Bănuță dedicată lui Spiru Haret, versuri de Gheorghe Tomozei și Vasile Nicolescu. □ Pagina de literatură este consacrată în întregime liricii aromânilor, revista reproducând, bilingv, o serie de texte folcorice sau culte după antologia alcătuită și tradusă de Hristu Cândroveanu, pentru Ed. Univers, în 1975.

Printre autori, se numără: Constantin Belimaci, Marcu Beza și Hristu Cândroveanu, acesta din urmă, cu o poezie închinată lui Eminescu.

● [„Amfiteatru”, nr. 3] Tema revistei este *Melosul patriotic* (pornind de la *Miorița*). □ Constanța Buzea este prezentă cu poemul *Primăvara* □ *Portrete din viitor* de L. Ulici: *Ion Iuga*. □ Marin Mincu, la rubrica de *Colocvii critice*, se oprește la opera lui M. N. Rusu. □ La *Convorbiri colegiale – Poezie*, în *Cultivarea uneltelor*, Constanța Buzea îi răspunde lui Bogdan Ghiu: „Poeziile pe care ni le-ai trimis sunt, cum cred că am mai spus, interesante. Mai trimite-ne. Nu-ți vom putea însă răspunde la întrebări precum aceasta: *Ce fel de om e iarba?*” □ Reținem textul *Un punct de referință al poeziei patriotice: publicul* de Andrei Corbea: „Gustul pentru poezie al tineretului s-a format, paradoxal, poate mai puțin în contactul intim dintre text și lector, în actul citirii, cât prin intermediul spectacolului, al declamării în reprezentații mari, în cene publice... Structuri mai dificile, precum cele oferite de Nichita Stănescu în *Un pământ numit România* sau chiar Ioan Alexandru în *Imne...* vor fi altfel receptate de media publicului tânăr decât, de exemplu, *Istoria unei secunde* a lui Adrian Păunescu, cu poeme mai accesibile, utilizând o anecdotică lineară, comprehensibilă, unele putând fi și cântate. Tipul de poet popular va fi, de aceea, *tribunul*, cel care se va voi și manifesta ca ecou al generației dispusă să-l recepteze, cel care, indiferent de vârstă, înțelege «ce-i larma asta din valea/ unde se nasc spumegând generațiile» (Adrian Păunescu – *Căpățuiala poezilor tineri*). Ceea ce rămâne ca o veritabilă lipsă a criticii noastre de azi și se impune cu necesitate pentru viitor este alcătuirea unei «istorii literare a publicului», ca un corelat fundamental al exegezei «producției» literare, capabile să restituie toate sensurile în epocă ale liricii noastre actuale și în cadrul acesteia, a celei cu tematică social-patriotică.” □ Versuri de Cleopatra Lorințiu, Domnița Petri, Magda Cârneci, în ciclul *Patriei*; Gabriel Stănescu; Gabriel Chifu și Viorel Sâmpetean. □ Proză de Constantin Andronescu. □ Cronica literară a lui M. N. Rusu abordează *Scrisoare în sat* de Nicolae Dragoș, Ed. Eminescu. ■ La rubrica *Opinia literară*, în cadrul anchetei *În pregătirea Congresului educației politice și culturii socialiste – Poezia patriotică*, scriu Nicolae Dragoș – *Parte din destinul patriei*; Dan Mutașcu – *O știință sentimentală*; Grigore Hagiu – *Poezia simplității și sincerității*; Grigore Arbore – *Sensurile unei noțiuni*. Ioan Alexandru – *Poet nu poți fi decât în graiul patriei tale* și Adrian Păunescu, *Poezia politică – un verb care se conjugă la toate timpurile*, deschid și închid grupajul: „Existența unui popor este rodul unei taine pe care acesta o poartă cu sine cât îi este dat să viețuiască în puterea creației adevărind plenar noblețea persoanei omenești. Poetul, prin grai, este cel mai intim implicat în toate acestea.. Poet nu poți fi decât în graiul patriei tale, iar spre a rosti adevărul trebuie să pogori la originile spirituale ale acestui neam, să ai cutezanța să răscoli în lumină încă o dată perlele adâncurilor ce zac în istoria lui... Acestea ar fi de spus în ce privește *Patria* și *Poezia*, ceea ce de altfel au subliniat și

Cantemir, Eminescu, Iorga, Bălcescu, Pârvan, Blaga, Sadoveanu, Goga, Coșbuc, Brâncuși și mulți înțelepți de-a lungul vremii.” (Ioan Alexandru); „O idee mă obsedează cu privire la poezia politică. Ea trebuie să fie semnul participării poezilor la viața cetății, la învârtirea planetei, iar nu prinosul lăutarilor. Poezia politică e pentru mine implicare, nu contemplare vorbărească... România construiește azi o nouă civilizație materială și spirituală... Poezia politică adevărată va povesti drumul... Poezia politică inspiră legi morale și continuă legi mortale... Eu văd în poezia noastră politică capacitatea deloc comună a unui popor onest și harnic care de sute de ani știe să muncească, și, în același timp, să cânte... E în acest ritual dovada organicității lirismului nostru, a unei împrejurări pe care eu aș numi-o *lirismul absolut*, pentru că el supune și epicul și dramaticul. .. De aceea eu văd poezia politică exact acolo unde văd și demnitatea *Să facem din poezia politică armă firească de luptă a poezilor*. Ea rămâne argumentul demnității și muncii noastre, ea să cânte patria, dar în același timp să-i și inspire pentru viitor și proiecte ale omului care va fi.” (Adrian Păunescu). □ *Antologia debuturilor liceale* ajunge la debutul poetului Vasile Nicolescu din „Națiunea” lui G. Călinescu. □ În rubrica *Permanențe*, articole de Costin Tuchilă – *Niveluri folclorice în Moromeții* (urmărind nivelul folcloric al modelului narativ, respectiv clișeul ritualic) și Constantin Sorescu, *Spațiul mitic al romanului Groapa*: „Ruptura (sat-oraș) e ireversibilă, Eugen Barbu face din eroul său (Stere) un exponent al imposibilei întoarceri, iar din *Groapa* un roman excepțional ce s-ar fi putut intitula chiar *Imposibila întoarcere*. Cu toate acestea, la Eugen Barbu, orașul continuă satul, ca o treaptă evolutivă a colectivității umane... Desigur, romancierul nu face o monografie etnografică a obiceiurilor colectivității. Tocmai de aceea ordinea mitică se întrepătrunde cu ordinea epică... Din punct de vedere al *prezenței mitologice*, *Groapa* prezintă un sens unic: în conștiința colectivității palpită neîngrădită o singură mitologie.” (C. Sorescu) □ Rubrica *Evenimond* înglobează două articole: Dan Frunțelată, *Grecia – Istoria, de aproape și de departe*, respectiv Romul Munteanu – *Werner Krauss și comparatismul*.

• [„Astra”, nr. I (102); revistă a Comitetului de cultură și educație socialistă al județului Brașov, editată de ziarul „Drum nou”; Format: A4, 16 p., apare de 4 ori pe an; Colegiul de redacție: Șt. A. Bănar, Victor Crovețchi, Daniel Drăgan, Leon Schaer, Nicolae Stoe, Alexandru Andrieș, Ion Ciutacu – redactor șef; rubrici/cronici literare de Cornel Moraru, Anatol Ghermanschi, A. I. Brumar, Ion Itu, V. Copilu-Cheatră, Val. Coliban, Petru M. Haș, Veronica Porumbacu, Ermil Rădulescu; reportaje: Nicolae Stoe, Al. Stark.] Un articol politic de prima pagină: *Omul Nou* de Elena Georgescu (secretar al Comitetului județean Brașov al PCR). □ Este semnalat Concursul de poezie al revistei – „Aflat la cea de a doua ediție, *Concursul de poezie al Astrei* este dedicat Congresului educației politice și culturii socialiste, iar lucrările admise sunt chemate să răspundă următorului deziderat: «Lite

ratura și arta trebuie să-i ajute pe oameni să privească mereu înainte, să le dea o imagine înflăcărată a perspectivei istorice, să prefigureze schimbările viitoare ale societății, să însușească masele populare, tineretul patriei noastre la fapte mărețe închinat visului de aur al omenirii – comunismul» (*Programul PCR de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism*).» Pot participa tineri poeți din Cenuclurile Astrei cu condiția să nu fie membri ai US sau Fondului literar; fiecare concurent are dreptul să prezinte o singura poezie în maximum 60 de versuri; lucrările vor fi expediate până pe 15 mai 1976. Un juriu va selecționa un număr de 5 poeți, ce vor fi publicați în revistă – unul dintre cei 5 va obține și Premiul „Astrei” pe 1976. Concursul „Astrei” acordă un singur premiu anual. În 1975 el a fost atribuit poetului Mihai Modruj. În numărul următor, 103/ iunie 1976 se comunică și Juriul concursului: Cornel Moraru – președinte și scriitorii V. Copilu-Cheatră, Eva Lendvay, Nicolae Stoe și Ion Topolog – membri, câștigătorul fiind ales poetul și sociologul brașovean Al. Deniforescu, cu lucrarea *Muntele memoriei* (departajat de locurile 2-3, ocupate de Mihai Deșelaru și Elena Rusu). □ Un reportaj de Al. Stark – *Bună ziua, tovarăși eroi!*, la rubrica *Autor – Codul de conduită al comunistului*. □ *Cartea brașoveană* conține recenzii de Ovidiu Moceanu la placheta de versuri a lui Nicolae Stoe, *O ramură deasupra ierbii*, C.R., 1975, și de A.I. Brumaru la două volume de poezie – Titus Văjeu, *Ca un meteor îndrăgostit de pământ*, Ed. Albatros, 1975 și Ion Stanciu, *Despre uimire*, C.R., 1975. ■ La rubrica *Trasee critice*, un grupaj-dezbateri despre ideologie și artă, cuprinzându-i pe Ion Itu – *Axe și funcțiuni ideologice*; A. I. Brumaru – *Funcțiunea ideologică*; Cornel Moraru – *Discursul specific în artă*. □ Ion Itu: „Întemeierea ideologică a criticii intră ca una dintre propozițiile fundamentale în actul constituirii ei ca sistem. Nu se poate închipui o statuare în aria criticii în afara funcțiilor ideologice. *Act ideologic* și ea însăși manifestare concentrată ideologic, activitatea critică apare ca o expresie a determinismului social, participând, alături de celelalte forme ideologice, la constituirea conștiinței filosofice, a conștiinței morale și a conștiinței politice, după cum ideologia politică, ideologia filosofică sau morală colaborează la fondarea *conștiinței critice*, ca domeniu distinct al conștiinței sociale... Diseminarea funcțiilor criticii ca rezultat al diseminării teritoriilor sale, atrage după sine avantajele și primejdiile diseminării tipurilor de analiză critică, adică apariția doctrinelor critice (*n. b.* și implicit polisemia unghiurilor și perspectivelor analitice, ajungându-se la o sterilă ceartă a genurilor). Ne întâlnim la acest nivel cu o ideologie a operei și cu o ideologie a gustului, cu o ideologie a procesului de creație și cu o alta a determinărilor biografice sau sociologice, după cum ne întâlnim cu o ideologie a structurilor artistice și cu una conținând numai formele ei istorice.” □ A. I. Brumaru: „Opera literară, ca și opera de artă în general, este și o existență teoretică, cristalizând sub jocul de forme o rețea

deasă de idei, constituită sub semnul și la măsura istoriei care mereu se face, va să zică sub acțiunea actualității. Ea reflectă proprietățile realului: nu însă fără prelucrările la care este supus de sistemul ideologic de interpretare, ori, în al doilea rând, de ansamblul de cunoștințe, aferent, cu necesitate, acestuia. Dacă în opera literară acest deziderat este împlinit (se pot cita creațiile unor Eugen Barbu, Marin Preda, Augustin Buzura, Al. Ivasiuc, D.R. Popescu, în roman, ale lui Eugen Jebeleanu, Ioan Alexandru, Nichita Stănescu, Adrian Păunescu, Dan Mutașcu în poezie etc), în critică el este deseori ocolit și asistăm de aceea, la o creștere a jurnalisticii efemere, ori a unui text hirsut în care un – să zicem – poem de nebănuite adâncuri este prezentat, din neputința de a introduce în el sonde, tăiat în citate, însoțite acestea, pe margine, de adnotări fragile, scrise la întâmplare, ori după binecunoscutul pseudoprincipiu, folositor de altfel la atâtea altele: «nu demonstrează nimic, dar sună plauzibil». Criticul oprit doar asupra expresiei are deci, ca să revenim, iluzia, cu unele excepții marcante (A. Marino, Ion Vlad, Eugen Simion s.a), că poate renunța la teorie în analiza obiectului artistic înlocuind-o, în cel mai fericit caz, cu o metodologie a criticii, având vasăzică nevoie numai de reguli pentru practica efectivă a excursului său, eșuat însă, de cele mai multe ori, într-un simplu cum spuneam demers ziaristic: lipsesc acum, din perspectiva sa, concepția, viziunea sintetizatoare ca și, într-o frecvență tot mai mare, puțința de a spune, cum se exprima un mare critic al nostru, «da» sau «nu» operei. Lucrul este, dacă vrem, firesc, nu poți nega ori afirma o creație umană fără a descoperi situația ideologică în care este implicat omul și cu care el este neîncetat în raport de interdeterminare.” □ Cornel Moraru vine cu câteva constatări finale, afirmând că în critică putem descoperi mai bine decât în poezie sau proză identitatea discursului marxist: „Critica nu poate fi decât ideologică, angajată într-un sens major și explicit. În măsură în care conceptualizează și exprimă opțiuni politice, critica este filosofică. Alergia la ideologic, pe care o semnalăm, se traduce uneori, în critică, prin alergie la teoretic, la concept. Nu uităm însă că, orice s-ar zice, critica este un gen literar (aparte), că o metodă rigidă și dogmatică ar duce la o gravă sărăcire a limbajului critic, la uniformizarea cea mai plată cu puțință. Critica luptătoare, de atitudine convinge, în afară de precizia diagnosticului și selectarea valorilor, prin forța ei reală de expresie... În tot ce s-a prefigurat până acum, e vorba de o reformulare, în termeni foarte radicali, a nevoii de autenticitate în literatura socialistă, de explicitare a relației cu ideologia. Asemenea discuții sunt fructuoase, fiindcă provoacă cel puțin o stare de spirit, se înțelege – favorabilă creației angajate, în care să-și găsească locul firesc adevărul obiectiv, nemistificat. O astfel de literatură incită spiritul nostru treaz. De la ea pretindem mai multă viață, realitate, conștiință. De la ea pretindem – în acest timp în care se prefigurează, în toate genurile și speciile artei, o *grandioasă epopee națională* – să fie «suflet în sufletul neamului», o prezență vie în frontul ideologic al partidului nostru.” □ Sub titlul *Cenachurile Astrei* apar versuri de Pal Francisc,

Mihai Deșelaru, Ioan Suci, Gh. Vanca, Ioan Gliga, Iolanda Marothy și proză de George Pușcariu, *Zidul*. □ Articole dedicate *Centenarului Brâncuși: Grandoare calmă* de Vasile Florea și *Geometrie și mit* de Ioan Hațeganu. □ Fabule de Al. Andrieș, epigrame de Traian Gărduș. □ Val. Coliban comentează apreciativ volumul de „interviuri” al Ecaterinei Oproiu, *3 x 8 plus infinitul*, Ed. Eminescu, Buc, 1975, în care se șterge frontiera dintre literatură și publicistică, interviurile fiind de fapt „proze” sau piese într-un act. ■ I. Al. Barbu propune pe ultima pagină un articol-dezbateri: *Cunoașterea noastră în lume prin cartea literară*, ridicând aceleași eterne întrebări: *ce se traduce și cum se traduce*, dar remarcând și traseul progresist al unei Românie în continuă ascensiune, de la începuturile notorietății noastre internaționale, cu Dimitrie Cantemir, și până la Marin Preda sau Eugen Barbu și la cel mai recent laureat Herder, Nichita Stănescu, „ambasadori spirituali ai noștri peste hotare.” Sunt date și alte exemple, precum butada cu „Desculț” a străbătut lumea în sandale de aur (fiind tradus în 40 de limbi) sau apariția în engleză în 1974 a acelei antologii de lirică românească, incluzând 83 de scriitori contemporani: *Romanian Poets of our Time*. „Autori de prestigiu manifestă interes pentru cultura și arta românească, scriu despre ea, traduc din ea Oameni de cultură și de suflet, foarte buni cunoscători ai spiritualității românești, cum sunt Mihail Steriade, Nelson Vainer și alții – săvârșesc un prețios act de cultură traducând și popularizând literatura noastră prin intermediul limbilor de mare circulație. De pildă, N. Vainer, cunoscut pentru traducerile din sau scrierile despre Caragiale, Sadoveanu, Brâncuși, Eminescu etc a publicat recent un nou volum, *Universalidade da cultura romena*, apărut la Ed. Livania din San José. Prefațatorul ediției, omul de aleasă cultură care este Sydney Santos, arată că «această carte reușește să reliefeze argumentat contribuția pe care cultura română o aduce patrimoniului spiritual al umanității».”

• [„Ateneu”, An 11, nr. 1 (114) / martie; *Revistă social culturală a Comitetului județean de cultură și educație socialistă Bacău*, editată de ziarul „Steagu Roșu”; format tipografic A3, 16 pagini; □ De-a lungul anului sunt tipărite 7 numere, iar nominalizarea redacției se produce începând cu nr. 4; Redacția: Dumitru Mitulescu redactor șef; George Bălăiță redactor șef-adjunct, Stelian Nănănu secretar de redacție; Colegiul de redacție: Gheorghe Jâmneală, Toma Dudău, Măndica Mardare, Eugen Verman] Prima pagină conține un poem de Ovidiu Genaru □ În pregătirea *Congresului educației politice și al culturii* □ *Aniversări*: Mihai Eminescu, *Alte studii eminesciene* – semnează George Genoiu. Secțiunea *Eseu* cuprinde *Bacovia, un eminescian?*, în care Ion Apetroaie subliniază că, deși, avem de-a face cu abordări care pot fi uneori apropiate, semnificațiile dragostei, ale chemării pământului sau ale demonismului se comportă diferit. □ Prima monografie *V. Voiculescu* (Ed. Minerva, 1975) – este scrisă de Ion Apetroaie. □ *Conspect despre Science Fiction* – consemnează Eugenia Burdușa, plecând

de la remacile lui Jacques Van Herp. □ Secțiunea *Cartea în librărie* – despre antologia *Starea poeziei* (Minerva, 1975), de Nichita Stănescu, cel căruia i se acordă în 1975 Premiul Herder (articol semnat de Fl. Dimoftache). Cristian Livescu scrie despre volumul lui Nicolae Prelipeanu, *Întrebați fumul* („un volum de maturitate, vădind o aleasă distincție a trăirii poetice.” □ Traducere de Anița Augostopoulos-Jucan din Anghelos Vlahos, a fragmentului *Istieos* □ Meridian – traducere în românește de Fl. Ursulescu a unui articol intitulat *Literatura dramatică în Bosnia și Herțegovina*, de Luka Pavlović.

● **[„Cinema”, nr. 3]** Atrăgând de la bun început atenția asupra faptului că există opere celebre neecranizabile, așa cum există versuri strălucite ce nu pot fi traduse, Ov.S. Crohmălniceanu este de părere că există și opere ce „furnizează scenarii aproape gata scrise pentru virtuale filme excelente.” Pornind de la recentul film *Dincolo de pod*, ecranizare a romanului lui Slavici, *Moara cu noroc*, semnatul articolului, intitulat *Zestrea literaturii noastre clasice e imensă! S-o folosim din plin!*, trece în revistă alte asemenea „realizări remarcabile” din ultimii ani: I. L. Caragiale (*O noapte furtunoasă*, în regia lui Jean Georgescu), Ion Creangă (*Harap alb*, în regia lui Ion Popescu Gopo), Liviu Rebreanu (*Pădurea spânzuraților*, în regia lui Liviu Ciulei, și *Răscoala*, în regia lui Mircea Mureșan), G. Călinescu (*Enigma Otiliei*, în regia lui Iulian Mihu), Hortensia Papadat-Bengescu (*Concert din muzică de Bach*, în regia lui Dinu Tănase). Considerând că multe alte texte literare incitante își așteaptă regizorul inspirat (*Țiganiada*, *Istoria unui galbăn și a unei parale*, *Ciocoii vechi și noi*, *Alexandru Lăpușneanu*, *Sărmanul Dionis*, *Geniu pustiu*, *Zodia Cancerului*), Crohmălniceanu subliniază necesitatea surprinderii în film a notei stilistice originale „care a făcut neconfundabilă scrierea respectivă”, încheind cu îndemnul preluat din titlul articolului, la care adaugă: „Să nu uităm că orice film ratat, pe o carte mare, e o impietate. Și, dimpotrivă, uriașa putere de difuziune a ecranului constituie o cale a revitalizării operelor clasice, fără pereche, formă originală prin care ne valorificăm moștenirea literară.” □ Mihai Duță scrie despre filmul românesc în cifre, oprindu-se la câteva coordonate din fișa de regizor a lui Francisc Munteanu: „Trecerea scriitorului în tabăra celei de-a șaptea arte – caz întâlnit și în cinematografiile altor țări – dovedește, printre altele, că de la literatură la cinematograf calea nu este chiar atât de lungă.” □ Impresionat de filmul *Capcana* (de Titus Popovici și Manole Marcus), un spectator și cititor al revistei, un anume profesor pensionar Alexandru Bălășoiu din Sighișoara, trimite o scrisoare, devenită „a lunii”, în care consideră „extrem de binevenit un film inspirat din activitatea membrilor de partid.” □ Eva Sârbu recenzează filmul *Prin cenușa imperiului* de Andrei Blaier, cu un scenariu de Zaharia Stancu, după propriul roman *Jocul cu moartea* Despre Darie, autoarea notează: „Pur și «trecut prin viață», cu partea lui de experiență, alta decât a Diplomatului, bine gravată în memorie, blând și gata să muște, el este, da, acel «portret al scriitorului în tinerețe» pe care Blaier l-a desprins nu

numai din litera scenariului lui Zaharia Stancu, nu numai din litera cărții *Jocul cu moartea*, ci din toată opera scriitorului.”

• **[„Convorbiri literare”, nr. 3]** Adrian Oprina îl regăsește pe *Ibrăileanu printre noi*: „Am tăcut în aceste rânduri aproape asupra tuturor limitelor inerente ale criticului, care limite sunt, în bună parte, și ale vremii în care el a scris, interesați, mai cu seamă de elementele care ni-l apropie. Am făcut-o pentru a lumina mai bine acele teme ale meditației sale care ni s-au părut a fi și ale noastre. Asta indiferent de soluțiile pe care Ibrăileanu le propune.” ■ Nicolae Manolescu notează despre *Emily Dickinson și alții*: „Realiste și feerice, profunde și grațioase, poeziile Emily-ei Dickinson nu cântă altceva decât natura: copacii, lacul, florile din câmp, dar și strada, casa, ciorapul, andrelele. Cu o inocență absolută, poeta privește spectacolul arborilor desfrunziți ori strălucitori de floare, al vântului ce rostogolește până în prag conuri de brad, al păsării ce rupe cu ciocul râma de pe cărare.” ■ C. Constantin redă interviul cu Al. Piru: „*Mi-ați vorbit foarte mult, înainte de a începe interviul, de Craiova: Maș fi așteptat să-mi vorbiți, să vorbim mai mult despre Iași.* – Printr-o întâmplare am desfășurat o activitate universitară și la Craiova, rămânând, însă, întotdeauna în București. Am fost șase ani decan la Facultatea de filologie din Craiova. Cu această ocazie, cum era și normal, m-am ocupat și de alte lucruri, de pildă de revista «Ramuri» pe care o conduc din 1969. Așa se face că sunt întrebat și vorbesc deseori despre acest oraș. [...] *Sunteți ceea ce sunteți datorită Iașului. El v-a oferit și cea mai mare șansă a vieții dumneavoastră, șansă care se numește G. Călinescu.* – E adevărat. Înainte de a-l cunoaște pe Călinescu, luasem cunoștință de spiritul lui Ibrăileanu, un model pentru mine același, permanent. După aceea, cunoscându-l pe Călinescu, m-am orientat către revista sa «Jurnalul literar», apărută în 1939 la Iași, devenind colaboratorul ei. Am fost unul din cei mai apropiați studenți ai lui Călinescu, care a avut bunăvoința de a recunoaște în încercările mele de atunci câteva semne ale unei activități viitoare. Nu știu dacă am corespuns tuturor așteptărilor sale din 1939, 1941 și 1945. În tot cazul, eu m-am străduit să exist pur și simplu, prin lucrări foarte diferite, privind întreg spațiul literaturii române și parțial și al literaturii universale, făcându-mi din asta o profesie (de fapt sunt profesor de istoria literaturii române), dar îndeletnicindu-mă cu literatura nu numai din punct de vedere didactic, ci și ca scriitor. Sunt printre cei care consideră critica o parte a literaturii și nu un appendice al ei. – *Cu ce anume vă ocupați, stimate tovarășe profesor, la «Jurnalul literar»? Vă mai amintiți?* – Am făcut printre altele secretariat de redacție. Revista era scoasă într-un mod foarte simplu, care astăzi pare de neconceput. Călinescu stătea de fapt la București. – *Dar locuia la Iași în acea vreme?* – Era profesor la Universitatea din Iași, însă vacanțele și le petrecea la București, de unde trimitea materialul pentru revistă. Paginația și toată aranjarea materialului era opera, între alții, a lui George Ivașcu. Când lipsea și Ivașcu, mă ocupam eu. Deci revista era făcută de director și de noi,

doi oameni. Am colaborat la «Jurnalul literar» cu lucruri tinerești, îndeosebi de critică, informând publicul asupra literaturii curente. – *Ați debutat la «Jurnalul literar»?* – Scisesem și la alte reviste, desigur, și la «Însemnări ieșene», însă debutul meu adevărat a fost la «Jurnalul literar». – *E adevărat că G. Călinescu a scos revista sa ca urmare a unui conflict cu «Însemnări ieșene»?* – Da A existat o oarecare polemică. La «Însemnări ieșene» era un spirit cuminte tradiționalist, patriarhal. Călinescu a vrut să scoată o revistă modernă de critică și de informație literară, o noutate în România «Jurnalul literar» avea ca model o revistă italiană. «La critica» a lui Benedetto Croce. Directorul și-a ales colaboratorii mai ales din lumea universitară. – *Avea așa de mare încredere Călinescu în critica universitară?* – Nu în critica universitară în sensul peiorativ al termenului, Călinescu credea în oamenii cultivați și ocolea dilentismul celor poate talentați, dar lipsiți de o instrucție academică, serioasă. – *Stimate tovarășe profesor Piru, mai predați literatura veche?* – Am predat literatura română veche mult timp, vreo zece ani. Am predat însă și literatura română din epoca marilor clasici, literatura modernă, adică toate perioadele. – *Tocmai voiam să vă întreb dacă soarta criticului și istoricului literar român este, mai mult poate decât a celui de aiurea, să cunoască în profunzime întreaga literatură națională și nu pe epoci sau pe perioade.* – Personal, cred că este greșit să ne limităm în ideea de specializare absolută numai la o anumită epocă. Există, e drept, și specialiști bine pregătiți într-o anumită epocă literară. Însă fără a cunoaște toată suprafața literaturii române, nu poți face relațiile necesare între scriitori, între opere. Cine predă numai literatura veche ar putea ajunge la o oarecare deformare în sensul că ar confunda fenomenul cultural cu cel literar. Fără a ști mai întâi ce este Arghezi, nu poți preda pe Dosoftei. Și invers. Fără a cunoaște bine pe Sadoveanu, nu-l poți înțelege bine pe Neculce. Este absolut necesar pentru un profesor de literatură să cunoască fenomenul literar românesc în toată desfășurarea lui. Cu atât mai mult pentru a preda literatura contemporană, care, se știe, însumează tradițiile. – *Vă considerați, în critica pe care o faceți, călinescian?* – Depinde de ce se înțelege prin acest termen. Poate că la începuturile activității mele s-ar putea observa o înrâurire stilistică, dar cred că m-am îndepărtat apoi în așa fel, încât să corespund chiar dorinței lui Călinescu: «se apropie de mine, cine se îndepărtează de mine». Asta nu înseamnă că eu aș putea să devin vreodată un detractor al lui Călinescu, cum văd că sunt mulți amatori acum. Călinescu reprezintă pentru mine cel mai înalt model în critica românească, cu toate că eu nu vreau să repet gestul său. Nu am intenții să scriu o *Istorie a literaturii române de la origini până în prezent*. Ceea ce doresc este să contribui la reeditarea operei lui Călinescu și aștept momentul când ea va fi publicată. M-am ocupat de perioada veche a literaturii pentru că mi s-a părut necesară o viziune deosebită a fenomenului literar din epoca noastră medievală și apoi m-am îndreptat cu atenție asupra contimporanilor în intenția de a face deocamdată un tablou amplu de tipul panoramelor

cunoscute îndeosebi din literatura franceză (amintesc pe cea a lui G. Picon), deci întâi să descriu, ca după aceea să pot trece la sinteză. Am început cu poezia (două volume însumând 900 de pagini), după care voi trece la proză, la teatru și la critică. Evident e mult de citit, e o treabă care deja a început să mă apese serios. Sper, cu eforturi uriașe, să duc la capăt această muncă.” – *Există părerea că dumneavoastră ați fi un excelent critic al poeziilor de raftul al II-lea* – Eu am încercat să fac dreptate, să modific opiniile greșite. În ciuda păreri celor ce mă consideră un spirit malițios, sunt un critic pozitiv, interesat în primul rând să afirm și abia în susudiar să neg. Sigur că în cazurile flagrante n-am putut să evit negația Restituind valorile de a doua mărime, am putut lăsa unora, care m-au citit fragmentar, impresia că sunt un comentator al autorului de al doilea raft, cum zici dumneata, împreună cu temutul critic Al. Dobrescu. Sigur, eu n-am nici extraordinara penetrație, nici colosala viziune a lui Al. Dobrescu, nu disting ca el, dintr-o simplă ochire, unicitatea poeziei lui Arghezi. N-am învățat măcar să conspectez ca el. Când am studiat eu la Iași, procedeul conspectării nu era încă folosit. Îmi dau seama că am o mare lacună, vorba lui Cargiale și mă voi sili, cu ajutorul lui Al. Dobrescu, s-o elimin. Poate că, totuși spre deosebire de alții, n-am ocolit, neglijat, nici diminuat valorile autentice. Natural, în aceste două cărți despre poezie n-am pretenția că am spus ultimul cuvânt. Am luat partea unor scriitori care începuseră, pe nedrept, să fie contestați. Unul dintre ei este Mihai Beniuc. L-am așezat în rândul marilor scriitori, alături de Arghezi, Blaga, Philippide. Am scăzut apoi puțin din opinia prea favorabilă în legătură cu alți numeroși poeți. Nu știu dacă-i nevoie să-i citez, sunt destul de cunoscute rezervele mele. – *Riscați să apăreți în ceea ce scrieți destul de rece, uneori dur, dincolo de faptul că, așa cum ați spus, mai mult afirmați decât negați. Totuși eu intuiesc în dumneavoastră un sentimental. Mă înșel?* – Adevărul este la mijloc. Nu sunt nici dur, nici sentimental în sensul curent al cuvântului. Sunt un ironist cordial, cum am încercat să mă autodefinesc odată. Sunt foarte sociabil, foarte amical, dar țin la adevăr și mă silesc să scriu în așa fel încât să fiu clar și distinct. Mulți mi-au spus că s-au amuzat cuitindu-mă. Eu nu m-am amuzat citindu-i pe unii poeți. Dimpotrivă, am suferit fizic pe paginile lor și totuși atitudinea mea este îngăduitoare. – *Mai scrieți proză?* – Proză scriu în fiecare zi ca Monsieur Jourdain (aici interlocutorul meu zâmbește). Deocamdată sunt absorbit de această lucrare critică panoramică. După ce voi încheia-o, va veni și rândul prozei personale. Nu știu exact de pe acum ce va fi. Fiind întâi de toate scriitor, eu intenționez să mă plimb prin toate sectoarele literaturii. Sunt dornic să experimentez toate genurile. Nu cred că este prea târziu, niciodată nu-i prea târziu, și n-aduce anul ce-aduce ceasul. Cine știe dacă nu voi veni cu un volum de poezie, am dreptul să fac și eu, la rândul meu, poezii. – *Revin la Călinescu. Care este lucrul cel mai important pe care l-ați învățat de la el?* – De la Călinescu foarte mulți susțin nou că nu e nimic de învățat. Cred că și Călinescu era de această părere. Sunt

lucruri cu care te naști și pe care n-ai cum să le înveți. Cultura adaugă mult la vocația cuiva, însă fără vocație nu se poate face literatură. De la Călinescu am învățat să am oarecare încredere în capacitatea proprie. De la el am reținut ideea lărgirii continue a orizontului, să nu stau niciodată numai pe fenomenul literar românesc. Este o greșeală a nu parcurge și alte literaturi, în acest fel înțelegem mai puțin chiar literatura noastră. – *Despre Călinescu s-a spus, dacă nu mă înșel, că nu citea cărți, ci literaturi.* – Este adevărat. Eu m-am silit să învăț limbi străine nu atât pentru a le vorbi, cât pentru a putea citi. Călinescu cunoștea multe limbi, chiar și engleza.. – *Pe care a învățat-o destul de târziu* – Așa este. De asemenea, am mai învățat de la Călinescu să nu citesc literatura în traduceri. Arghezi a spus odată o vorbă de spirit: «traducerile sunt niște schelete cu ciorapi». Nu poți avea imaginea lui Rilke citindu-l în limba română și nici pe cea a lui Eminescu tradus în altă limbă. – *Evocați un moment deosebit din perioada în care ați fost aproape de Călinescu. V-a numit «tânărul meu prieten»...* – ... Foarte târziu, cu ocazia unei discuții în legătură cu Creangă, Călinescu, precum toți marii scriitori, avea și curiozități. Era și gelos. Faptul că eu am descoperit un prototip al unei anecdote de Ion Creangă într-o nuvelă italiană din Cinquecento și anume *La novella dell' Angelo Gabriello* i-a provocat o oarecare gelozie și m-a sancționat cu blândețe, considerându-mă prietenul său, ceea ce m-a încântat. Am stat lângă Călinescu aproape 30 de ani și aproape zi de zi. În tot acest timp am comunicat cu el. Memorez îndeosebi din această perioadă în care am stat lângă Călinescu aproape 30 de ani și aproape zi de zi. Memorez din această perioadă în care am stat lângă profesorul meu, Gheorghe Călinescu (așa se numea de fapt) neuitățile lui prelegeri de la Universitatea din Iași care cred că au fost cele mai strălucite prelegeri de literatură ce s-au făcut vreodată în țară la noi. Ele adunau un public imens. Aproape toți intelectualii din Iași le frecventau. Aceste prelegeri s-au repetat apoi la București, dar parcă nu mai aveau farmecul celor de la Iași care pentru noi, studenții de atunci, au constituit un adevărat regal. – *I-ați împărțit pe poeți, în Poezia românească contemporană, după criteriul vârstei. Credeți în generația literară?* – Generația literară este o categorie pe care o stabilim aposteriori. La ea concură și tineri și bătrâni care au aspirații comune într-o anumită etapă. Nu pe generații am împărțit eu scriitori, ci pe vârste. M-am gândit numai că este riscant să așez un tătăr cu un volum sau mai multe lângă Tudor Arghezi. – *Pe care iubiți din generația dumnea voas tră?* – Eu țin la toți scriitorii români fără nicio deosebire. Evident, atunci când emitem o judecată de valoare trebuie să fim imparțiali, să uităm de antipatii, dar și de simpatii. Îi iubesc în primul rând pe vechii mei colegi, de exemplu pe Adrian Marino, colegul meu de altădată de la «Jurnalul literar» și de la Universitate. Sunt în cei mai buni termeni cu Marin Preda și Eugen Barbu, dintre scriitori, iar dintre critici prețuiesc pe colegul meu mai tânăr Eugen Simion și pe și mai tânărul Nicolae Manolescu. Le acord un credit total. – *Deși se aude că sunteți printre cei cărora lucrarea*

Contradicția lui Maiorescu nu v-a plăcut – N-am scris despre această carte în presă, am făcut numai un referat favorabil cu ocazia susținerii tezei de doctorat. – *Așa se vorbește...* – Multe se vorbesc fără rost. Manolescu este un tânăr critic pe care mă laud a-l fi promovat și eu, între alții, mai ales eu, indiferent de opinia lui despre mine. – *N-ați greșit deloc în acest caz...* – Cred că n-am greșit. E și cazul lui Eugen Simion. – *Pe cine nu iubiți din generația dumneavoastră?* – Cum spuneam, eu iubesc pe toată lumea N-am nimic împotriva nimănui și sunt amuzat atunci când citesc critici acerbe la adresa mea, de fapt acuzații extraliterare, nu critici. – *În cariera dumneavoastră care observație critică v-a supărat cel ami mult, părăndu-vi-se nefondată?* – Ca să fiu sincer, pe mine m-a derutat prin observația că aș fi necomunicativ în critică (nu în literatură) că scrisul meu ar fi arid, lipsit de ecou în sufletul cititorului. – *Cine v-a făcut acest reproș?* – Nu-mi aduc aminte. Unii m-au învinuit când am publicat *Panorama deceniului literar 1945-1950* cum că analizez mai bine proza decât poezia E de văzut dacă am putut dovedi contrariul. Personal, nu cred în diversificarea capacităților de analiză pe genuri. Cine nu știe să analizeze poezia, nu poate analiza nici proza – *Citiți interviurile din «Convorbiri literare»?* – Da Apreciez mult aceste interviuri și pot să spun că două dintre ele – cu Nicolae Manolescu și Eugen Simion – m-au interesat și le-am citit cu plăcere.” ■ Daniel Dimitriu semnează rubrica intitulată *Critica poeziei*, recenzând mai multe volume de versuri, apărute la Ed. C.R. □ George Chirilă: *Masca Diotimei*: „George Chirilă se înșeală abordând un asemenea registru pe care, evident, nu-l poate domina Lirismul acesta, care dorește să fie impunător prin grandoare, nu e decât dilatat și diluat în prea multe cuvinte parazite.” □ Nicolae Ioana: *Viața după o zi*: „Lirica lui Nicolae Ioana se caracterizează printr-un anume fabulos, dar, cum bănuim, în niciun caz nu e vorba de fabulosul convențional, feeric. Seiseme interioare, procese petrecute în intimitatea conștiinței trebuie să-și păstreze, obiectivându-se artistic, spontaneitatea și coerența lor inițială.” □ Ion Sofia Manolescu: *Între mine omul și voi cartofii*: „Așa cum nu ne-am așteptat, demn de reținut în această carte (insolită până la un punct) este mai puțin lirismul agricol. Dimpotrivă, secvențe ce cuprind descripții citadine, din perioada de cumpănă a războiului, au forță și un subtext protestatar accentuat, amintind de răbufnirile afective și expresive vehemente din poezia lui Jebeleanu, Stelaru sau Caraion.” □ Gheorghe Tomozei: „*Gloria ierbii* vine cu lucruri noi, care aparent se leagă mai greu de ceea ce le precede. Unui lirism languros și feeric i se substituie în câteva texte un altul – hieratic și sever. Alchimiile se produc la flacăra rece. Fastului parazit îi este preferată, uneori, asceza” ■ Recenzând texte în proză, Val Condurache notează *Despre stil și compoziție*. □ Platon Pardău: *Cercul* (Eminescu, 1975): „O istorie cu adevărat interesantă începe spre sfârșitul romanului *Cercul*. Platon Pardău devine satiric, în unele momente sarcastic, inventiv în planul fabulației, tranzitiv la nivelul expresiei.” □ Vasile Andru: *Mirele* (Eminescu, 1975): „Există, în

folclor, obiceiul înmormântării fecioarelor în chip de mireasă. Moarta e pregătită ca pentru nuntă, alegându-i-se, din rândul tinerilor pe care i-a cunoscut, un mire simbolic: cele două ceremonii se contopesc în una singură. O astfel de înmormântare constituie subiectul romanului *Mirele*.” ■ Al. Dobrescu analizează două studii critice. □ Ov.S. Crohmălniceanu: *Literatura română între cele două războaie mondiale* (Minerva, 1975): „Cu acesta al treilea volum, consacrat teatrului și criticii, Ov.S. Crohmălniceanu, realizează cea dintâi istorie literară de referință cu privire la perioada respectivă. Prilej nimerit, nu doar pentru a elogia uriașa muncă pe care o presupune, dar mai ales pentru sublinierea meritelor critice ale unei întreprinderi de asemenea anvergură.” □ Laurențiu Ulici: *Prima verba* (Albatros, 1975): „Recenziile din volum nu sunt chiar acelea din revistă; criticul le-a refăcut și bine a făcut, înlăturând complet impresia de monotonie pe care o producea lectura lor săptămânală. [...] Convingătoare pentru posibilitățile criticului, *Prima verba* are nevoie de timp pentru confirmarea pronosticurilor. O reluare a discuției pe marginea ei peste un deceniu ar fi cel puțin instructivă.” ■ Hristu Cândroveanu analizează *Desprinderea de moromețianism*: „Fără ca *Risipitorii* să fie un eșec, și nici *Intrusul* o carte remarcabilă în întregul ei, aceste două romane ale lui Marin Preda rămân și ele sub strălucirea prozei lui rurale, inegalabile. Zarea lui dintâi, ca artist al cuvântului, l-a inundat cu atâta lumină, încât relieful noilor sale orizonturi – ca o consecință organică parcă, ciudat decompensatoare de astă dată – îi iese autorului nestatuar și proiectat în penumbră.” ■ Despre *Visurile Cătălinei (II)* scrie Mirela Roznoveanu: „Depășind romantismul, Eminescu a înțeles, într-un sens modern că, între dogmă transcendențială și una aparținând contingentului, importantă este ultima.. Înlăturând ca pe o coajă strămtă visul, dar revendicându-și fantasma lui într-un efort conștient de depășire a eufemismului existențial, feminitatea – sensibilitatea poetică obiectivată – își asumă condiția dramatică. Asumarea nu înseamnă însă și o acceptare pasivă.” ■ La *George Coșbuc* se referă Laurențiu Ulici: „Dominantă este însă în «idilele» lui Coșbuc condiția hibridă, infern paradisiac și paradis infernal, a cărei expresie este chinul jucat, cochetăria, replică la eminescianismul «dureros de dulce».” ■ La rubrica dedicată *Prozatorilor noi (III)*, Mircea Iorgulescu se referă la Eugen Uricaru: „Prin povestirile din ciclul despre *Vlaida*, Eugen Uricaru răstoarnă, așadar, raportul dintre ficțiune și realitate: iluzia e potrivnică vieții, împingerea existenței în imaginar este o formă de mistificare.” ■ Const. Ciopraga face o *Retrospectivă Viața românească (seria 1933-1940)*: „Șaptezeci de ani de la întemeierea «Vieții românești»... Prilej de recapitulări nu numai sentimentale. După primul război mondial, «Viața românească», devenită în fond o instituție, însemna nu numai o publicație de prestigiu, ci și editură. Însă «opulența» la care se referă G. Topârceanu (*Cum am devenit ieșean*) n-a durat. Dificultățile pecuniare ale revistei, insurmontabile, determinau în 1930 o primă criză: deși rămânând sub egida grupului

ieșean, publicația trecea, practic, sub administrația unui ziar bucureștean; pe de altă parte, Ibrăileanu, istovit de boală și lungi insomnii, suportă anevoios eforturile cotidiene.” ■ Al. Călinescu reflectează la *Caragiale și evoluția formelor literare (I)*: „Mare parte din creația în proză a lui Caragiale ni se pare a ilustra tocmai această substituție dialectică dintre viața cotidiană și literatură și, pe de altă parte, între genurile canonizate și cele «joase».” ■ În textul *Vocația eseului*, Constantin Coroiu prezintă cartea lui Octavian Paler, *Mitologiile subiective* (Eminescu, 1975): „Făcând dovada unei îndelungate și temeinice «călătorii» livrești, plasându-se la confluența dintre «realitatea» livrescă și realitatea lumii, gânditor profund și stilist rafinat, Octavian Paler ne-a oferit o carte insolită, scrisă cu arta uni autentic poet.” ■ Constantin Pricop semnalează apariția a două studii critice: Galvano della Volpe, *Critica gustului*, traducere și postfață de Cornel Mihai Ionescu, Ed. Univers. □ Michelangelo, *Sonete și crâmpie de sonete*, alcătuirea ediției, prefața și comentariile de C.D. Zeletin, Ed. Albatros. ■ Despre evenimentul *Radu Boureanu la 70 de ani* scrie D.[aniel] D[imitriu]: „În decursul vremii, timp de peste patru decenii, lirica lui Radu Boureanu a evoluat sinuos, dată fiind permanenta confruntare a autorului cu sine, confruntare complementară celeilalte, cu lumea Acum când împlinește șaptezeci de ani, poetul are dreptul să privească atât în trecut cât și în viitor cu satisfacția pe care o dau împlinirile.”

● [„*Echinox*”, nr. 3] Ion Pop descoperă relații între mișcarea de avangardă și Eminescu, ca reprezentant al unui model al creativității naționale, enunțând în introducere teza articolului: „Avangarda poetică și Eminescu: iată o asociere care poate părea fortuită din mai multe puncte de vedere. Pe de o parte – un poet care reprezintă pentru colectivitatea națională simbolul însuși al poeziei în expresia sa absolută, un alt nume al geniului, semn suprem al unei sinteze a tuturor vârstelor lirice de dinaintea lui – Tradiția cu majusculă; iar pe de altă parte – o mișcare a cărei cea mai caracteristică atitudine se definește, dimpotrivă, prin punerea în discuție a oricărei valori stabilite și acceptate, prin refuzul global al oricărei idei de autoritate și de *model*. După o asemenea logică, cel mai prestigios dintre «clasicii» români ar fi trebuit să se izbească de rezistența îndârjită a acestui spirit prin excelență anticlastic, gata în orice clipă să îndemne la sfârtecarea manualelor și să tulbure codul noțiunilor sacre Nu acesta a fost, totuși, cazul lui Eminescu, poetul care a scăpat, practic, oricărei critici negative, chiar emanând de la contestatarii cei mai extremiști ai trecutului literar; el reprezentase întotdeauna statutul exemplar al *Poetului*, confundat în cazul său cu *statuia* lui.” ■ Versuri de Nora Iuga și Augustin Pop. ■ Printre cronicile literare din acest număr merită reținute cea lui Radu G. Țeposu despre poezia lui Nicolae Preliceanu la cel mai recent volum *Întrebați fumul* (Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1975), cea a lui Ion Simuț despre versurile lui Aurel Rău din volumul *Micropoeime și alte poezii* (Ed. Dacia, 1975) și cea a lui Virgil Podoabă la cartea de eseuri a lui Mircea Zăciu, *Lecturi și zile*, în care

„viețuiesc laolaltă și se sprijină reciproc [...] criticul, istoricul literar, scriitorul, filosoful...” ■ La rubrica „opinii”, Alex. Cistelean încearcă definirea spațiului poetic al lui Mircea Dinescu despre care afirmă: „Fără îndoială, felul de a scrie al lui Mircea Dinescu are ceva comun cu destinderea unui arc. O mecanică a compunerii își dezvăluie, așadar, un sens și o funcționalitate cathartică, eliberatoare, prin convertirea presiunii interne în armonie și muzică. Încet, dar sigur, M. Dinescu reușește să cumuleze câteva însemne exterioare tipice pentru o heraldică de *poeta vates* și să dea impresia că e purtătorul unei misiuni și mediumul unui logos pe care-l destăinuie într-o retorică vitalistă.” ■ Proza este semnată de Ioan Groșan, *Început de nuntă*. ■ Dan C. Mihăilescu face observații critice referitoare la poezia lui Mateiu Caragiale din volumul *Pajere*, notând: „Ceea ce izbește dintr-un început în *Pajere* este o adâncă simțire a resurselor cromaticii și o savantă ordonare a acestora Domină cu hotărâre albul, negrul și roșul, culori prin excelență uzitate în magisteriul alchimic.” (articolul *Cromatica Pajerelor*). ■ Ion Simuț recenzează cartea de critică lui Al. Piru, *Poezia românească contemporană*, (volumul I-II, Ed. Eminescu, 1975) într-un articol cu titlul *O panoramă a poeziei contemporane*, nuanțând la un moment dat: „I s-a reproșat, credem, pe nedrept lui Al. Piru faptul că ne-ar oferi doar niște fișe critice; adică un material încă neprelucrat sau intermediar spre o lucrare definitivă. Autorul celor două volume asupra poeziei contemporane a precizat însă dintru început dorința de cuprindere pe cât posibil totală a peisajului poetic (totuși există absențe nemotivate) deocamdată fără intenția manifestă a conturării liniilor de forță. Este o hartă, cum s-a mai subliniat, și nu o machetă reliefând hotărât înălțimile.” ■ Alți recenzenti ocupă spațiul rubricii „vitrina” după cum urmează: Octavian Soviany se ocupă de cea mai recentă carte, de stilistică, a lui Ion Nicolescu, *Retorica*, Ioan Groșan are în vedere cartea de proză a lui Mircea Cojocaru, *Înapoi la Savina*, iar Adriana Amza analizează proza lui Paul Georgescu, *Înainte de tăcere* (toate volumele discutate sunt publicate la Editura Cartea Românească, 1975). ■ Este publicată proza unui scriitor transilvănean, emigrat în America și ajuns prozator de limbă engleză, Peter Neagoe, în traducerea lui Sever Trifu, bucată de proză numindu-se *Sfântul din Montparnasse*. ■ Silviu Guga „călătorește” pe *Urmele lui Brâncuși*, dezvăluind în introducere: „A căuta locurile pe unde a trăit Brâncuși pentru a-i cerceta urmele este un fapt temerar, este ca și cum ai căuta pașii unui zeu care urcă sau coboară din legendă. Pentru Brâncuși a urca și a coborî sunt ceea ce numim verbe sinonime, așa cum *Coloana* sa urcă, printr-un țâșnit *sui generis* spre înălțimi sau coboară din albastrul cerului să aducă recunoștință pământului.” ■ În cadrul rubricii „meridian liric”, apar poeziile lui Salvatore Quasimodo în traducerea Victoriei Vintiloiu. ■ Partea a doua din studiul comparatist al lui Ion Vartic, între Ibsen și Thomas Mann, ne întâmpină pe pagina a 15-a (articolul *Adrian Leverkühn, urmașul constructorului Solness*). ■ Aurel Sasu descoperă în cultura română studii (și texte) de hermeneutică încă de pe

vremea lui Ienăchiță Văcărescu, a lui I. Piuariu-Molnar, Samuil Micu și chiar Miron Costin (cu tratatul de versificație: *Înțelesul stihurilor: cum trebuie să se citească*), toate aceste corelații și descoperiri fiind notate într-un articol intitulat *Hermeneutica românească*. ■ Teodor Boșca traduce din poezia Renașterii: Clément Marot, Luis de Gongora, Lope de Vega, Tasso, Sidney, Spenser.

● **[„Familia”, nr. 3]** Se deschide cu poemul *Cântec în amiază*, dintr-un grupaj ce mai include două poezii, de Al. Andrițoiu. □ *Filosofie și cultură*, un studiu de Teodor Pop, dezvoltă semnificațiile termenului de *semantemă*, „conceput ca element al gândirii conceptuale, ca fragment de idee fixat în cuvinte sau combinații de cuvinte”: „Mai nou, cultura intelectuală a individului este considerată, sub determinarea ei cantitativă, ca fiind zestrea intelectuală dobândită de individ, achizițiile gândirii sale, totalitatea elementelor gândirii... Trebuie adăugat că, pe lângă întinderea cunoașterii dată de numărul semantemelor și de bogăția semnificațiilor și sensurilor lor, cultura intelectuală mai cuprinde și o anume orientare a cunoașterii, o dispunere a ei în funcție de trăsăturile psihice specifice ale individului (afectivitate, voință). Semantemele nu au în gândire o existență haotică, ele grupându-se în sisteme (de idei), evaluarea cantitativă și cea calitativă a culturii intelectuale întâlnindu-se și completându-se... *Filosofia marxist-leninistă* – chintesența spirituală a epocii noastre – intervine mereu în demersul cognitiv și îi oferă obiectivitate, securitate, clarificare ideologică, sens umanist, spirit critic și autocritic, împingând-o mereu la regândirea și aprofundarea problematicii sale, a rezultatelor obținute, imprimându-i un caracter deschis. Filosofiei marxiste îi este, prin esența ei, proprie legătura lăuntrică, indisolubilă cu viața, cu practica și cu știința având ea însăși un caracter deschis, creator... Filosofia marxistă exercită în aceeași măsură și o funcție formativă, educativă în sensul că ea fundamentează o lume de valori și idealuri ca suport moral al vieții spirituale și acțiunii practice a omului și astfel deschide creația, cultura spre om, și reciproc, omul spre cultură și creație. Orice filosofie presupune și depinde de o luare de poziție, de acțiune și decizie...” Articolul se încheie cu un apel la înțelegerea mai profundă a țelurilor fundamentale ale politicii PCR, cum rezultă din *Programul* elaborat de Congresul al XI-lea, „fundamentat pe concepția despre lume și viață a materialismului dialectic și istoric – baza teoretică și metodologică a activității partidului în toate domeniile vieții sociale – economic, politic, cultural-educativ etc” □ Versuri de Al. Andrițoiu, Teodor Crișan. □ Traduceri din Esenin semnează Ioanichie Olteanu □ Crăciun Bejan, la rubrica intitulată *Cartea de filosofie*, prin articolul *Dialoguri despre umanism*, notează apariția cu titlul omonim a lui Al. Tănase. □ *Marginalii la o retrospectivă a relațiilor culturale româno-maghiare*, o convorbire cu istoricul literar Kemény G. Gábor, realizată de Ion Isaiu. □ Un eseu de H. Wald, *Semnificație, adevăr, informație*. □ Continuă serialul lui Ovidiu Cotruș despre *Mateiu Caragiale*, ep 29. □ *Vitrina cu cărți* recomandă volumul lui Stelian Vasilescu, *Cred în teatru* (o

recenzie de Bogdan Ulmu), respectiv Gh. Bulgăr – *De la cuvânt la metaforă în variantele criticii eminesciene*, colecția *Eminesciana* a Ed. Junimea (recenzie de Traian Blajovici). ■ O *Cronică literară* de Radu Enescu, apreciativă la adresa romanului *Incognito* de Eugen Barbu. „Eugen Barbu e pentru critică un scriitor derutant. S-au acreditat cel puțin două prejudecăți cu privire la ultima sa creație romanească, *Incognito*, prejudecăți care fie ar postula o cezură, o sciziune în personalitatea lui unitară, fie că i-ar atribui intenții străine de substanța eposului, intenții pe care scriitorul însuși le-a alimentat cu discretă premeditare ironică. Astfel, în creația lui Eugen Barbu s-ar dezvălui două direcții divergente, una a derulării epice nude, începând cu *Șoseaua Nordului* și culminând cu *Incognito*, alta a prozei artistice, de-o excepțională expresivitate a verbului, reperabilă de la *Groapa* până la apogeul acestei tendințe, *Princepele*. Dacă s-ar putea vorbi, forțând lucrurile, de anume procedee și modalități împrumutate romanului «cine» sau polițist, ca substanță *Incognito* e un captivant roman social cu adresa politică precisă. A nu se confunda esența cu atributele ei, scopul cu mijloacele sale. De obicei scenariile de film se fac după romane. Fapt însoțit, *Incognito* e un roman născut din amplificarea și convertirea epică a unui scenariu, e un roman amplu al unei epoci, a cărui acțiune densă se urmărește cu respirația tăiată. Roman însă al unui mare artist al cuvântului, încât după lectură îți vine să exclami: *al dracului, dar bine mai știe să scrie!*”

● **[„Presa noastră”, nr. 3]** Publicația include un număr mare de puncte de vedere prezentate la o amplă dezbatere cu tema *Corectitudine și accesibilitate în limbajul presei* organizată la sfârșitul lunii ianuarie la Academia „Ștefan Gheorghiu” de laboratorul de teoria și istoria presei al Facultății de ziariștică și de revista „Presa noastră.” Au luat parte lingviști, ziariști din presa centrală și locală, de la Radioteleviziune, membri ai corpului profesoral al facultății, studenți. Au luat cuvântul Acad. prof. Al. Graur, *Greșeală și corectitudine*, conf. univ. dr. Liviu Onu, *Pledoarie pentru o acțiune conjugată*, Ecaterina Oproiu, redactor șef al revistei „Cinema”, *Pe „omenește”, nu pe „radical”!*, Constantin Lupu, redactor „Steagul roșu”-Bacău, *Prețiozități de limbaj în presa actuală*, Mircea Rucăreanu, redactor - Radioteleviziunea română *Simplitatea adevărului*, Violeta Șurcă redactor-Radioteleviziunea română, Andrei Magheru, redactor-Radioteleviziunea română, *Concizie și claritate în limbajul publicisticii radiofonice*, Virgil Dănciulescu, secretar general de redacție la ziarul „Scântea”, *Respectul pentru ideea pe care cuvântul o rostește*, Ioan Chirilă, redactor la ziarul „Sportul”, *Misiunea hotărâtoare a școlii*, conf. univ. dr. Theodor Hristea, *Rolul presei în apariția și difuzarea inovațiilor lingvistice negative*, Ovidiu Zotta, redactor-șef adjunct la revista „Cutezătorii”, *Despre limbajul publicațiilor pentru copii*, prof. univ. Boris Cazacu, membru corespondent al Academiei, *Două cerințe fundamentale ale stilului presei actuale*, George-Radu Chirovici, redactor-șef adjunct al revistei „Contemporanul”, *Despre snobism... dar nu numai atât*, lector univ. Elena Ionescu, *Aportul pre-*

sei la cultivarea limbii literare, Ion Parhon, redactor la săptămânalul „Munca” *Atitudini și aptitudini în limbajul de presă*, Laurențiu Olan, student la Facultatea de ziariistică-anul III, *O incursiune în zona titlurilor*, conf. univ. dr. Victor Vișinescu, *Limbajul ziariisticii economice*, prof. univ. dr. Gh. Bulgăr, *A scrie pentru mulți înseamnă a scrie pentru multă vreme*; □ acad. prof. Iorgu Iordan, radical în intervenția sa intitulată *Consultanți lingvistici ?* : „Prin urmare profesorul să știe cum să găsească regulile obiective ale gramaticii, cu care, trebuie să corespundă mai mult sau mai puțin cele ale noastre. [...] Să se atragă atenția, tot din partea Ministerului Educației și Învățământului asupra faptului că se predă foarte prost gramatică, adică se învață prost limba noastră națională în toate școlile, indiferent de grad, și să se înceapă, cum am spus și în «Scântea», cu universitatea Profesorii și conferențiarilor de limba română să fie obligați a face lecții de gramatică cu studenții. De ce să ne ferim noi de cuvântul acesta? Nu văd de ce nu s-ar introduce și aici o măsură de natura aceasta, adică să se predea gramatica și la universitate, bineînțeles la nivelul cel mai înalt cu putință. Cred că trebuie renunțat la exagerările de astăzi, cu lingvistica generală sub toate formele ei și chiar cu istoria limbii, care este desigur necesară. Ca să înțelegi anumite fapte actuale din limba noastră trebuie să știi ce a fost mai înainte, cum s-a ajuns la situația din momentul de față în urma unei evoluții ș.am.d. În felul acesta absolvenții Facultății de limbă și literatură română ar ieși cu o bună pregătire științifică, plus cea pedagogică, foarte necesară, căci poți să fii tobă de carte, cum se zice, dar să nu prea știi ce să faci cu ea Toate teoriile savante nu fac doi bani când e vorba să înveți pe copii cum să scrie și să vorbească românește. Aș merge pe același drum și în ce privește editurile, radioul, televiziunea, presa, adică să aibă și ele consultanți în materie de limbă. Poate să pară ofensator faptul că cineva propune ca la o editură să existe, deasupra directorului, deasupra redactorului șef, deasupra redactorilor cineva din afară care să se amestece, să aibă dreptul și datoria să se amestece în chestiuni de limbă. Dar mie mi se pare necesar un astfel de control, judecând după constatări făcute la lectura unor romane bune, adesea foarte bune. Nu mă gândesc la conținut, ci la formularea lui și nu e vorba numai de greșeli flagrante, ușor de constatat, ci de neglijențe și de bagatelizare a expresiei potrivite. Un asemenea control este absolut necesar. Noi suntem deprinși cu controlul când este vorba să ne facem datoria indiferent unde lucrăm și la ce lucrăm. Să fim, adică, vigilenți, cum se spune cu un termen consacrat, mai ales, la ședințe. Apropo de ședințe, pe vremuri mi-a spus mie un muncitor inteligent și cu multă instrucțiune: «Tovarășe profesor, limba se strică la ședințe», și avea dreptate, nu numai la ședințe, bineînțeles, dar ea se strică și la ședințe.” □ Nestor Ignat, decanul Facultății de ziariistică a Academiei „Ștefan Gheorghiu”, *Stare de alarmă față de tot ceea ce strică și sărăcește limbajul presei*.

• [„**Ramuri**”, nr. 3] *Dezbaterea ideologică, o permanență a climatului nostru spiritual* se intitulează editorialul acestui număr, semnat „R.” ■ Al.

Balaci îl evocă, la *Profil*, pe poetul italian Lino Curci, dispărut de curând. ■ *Permanența patriei*, volumul de eseuri al lui Dan Zamfirescu, este „străbătut” de Ioana Dinulescu, care evidențiază, între altele, teza cărturarului că „rolul culturii române în Răsăritul european de tradiție bizantină a fost și este copleșitor.” ■ Eugen Simion publică partea a doua a analizei consacrate romanului *Scrinul negru*. Într-un P.S., criticul întâmpină cu nedumerire o supărare invocată, în paginile aceleiași reviste, de cronicarul *României literare*: „În numărul precedent al revistei *Ramuri*, Nicolae Manolescu face caz, într-o discuție unde este vorba despre cărți și metodă critică, de relațiile noastre personale, de «regula jocului», de supărările mele ș.am.d. Curios. N-am cunoștință de o înțelegere, nici veche, nici nouă, între mine și el pe această temă. Am scris ceea ce am crezut de cuviință despre cărțile lui, a scris ceea ce a vrut despre cărțile mele, nu i-am reproșat niciodată, nici public, nici particular, opinia lui critică și ideea că m-aș fi supărat («s-a supărat pe mine») îndată ce a scris cum a scris despre *Scritori români de azi* e falsă. Țin să-l încredințez că n-am insomnii din această cauză și că, în genere, nu mă interesează deloc mobilitatea relațiilor literare. Prietenia literară este o noțiune care nu poate trăi în afara adevărului, nu poate trăi în afara unei elementare bune credințe.” ■ La *Colocvii literare*, George Sorescu „scrutează” *Dimensiunea fantasticului* în literatura română. □ Marin Beșteliu are în vedere „*Science-fiction*”-ul și *maturitatea sa estetică*, încercând o micro-istorie a genului în România, în care sunt cuprinse prozele lui Vladimir Colin sau Al. Mironov. ■ Romanul *Galeria cu viță sălbatică* al lui Constantin Țoiu este discutat de Al. Piru la *Comentarii critice*. Cronicarul arată că, „semănând în parte cu romanele lui Alexandru Ivasiuc”, *Galeria..* se înfățișează ca „o scriere originală, densă, matură, cam dificilă la lectură, din cauza relatării încete a subiectului, complicat cu episoade secundare, analize, dezbateri, portrete, descripții, referințe erudite, toate denotând un intelect întrebător, acut, mai puțin dezinvoltură epică.” „*Galeria cu viță sălbatică* așază pe Constantin Țoiu în rândul primilor romancieri români de astăzi”, concluzionează Al. Piru. ■ Gh. Bulgăr este interesat, la *Cronica limbii literare*, de *Precizia și pitorescul limbajului*. ■ *Itinerarii culturale în Gorj* sunt propuse, în acest număr, la *Tur de orizont*. □ Sunt prezenți cu versuri poeziei gorjeni Nicolae Diaconu, Dumitru Dănuș, Tudor Voinea, Artur Bădița, Mircea Arfună. ■ *Un poet al sensibilității citadine* este, pentru Ioana Dinulescu, Mircea Florin Șandru în cele două volume de versuri ale sale, prin care, „alături de un Dinu Flămând, Mircea Dinescu, Horia Bădescu sau Aurel Șorobetea”, se dovedește „unul dintre vârfurile de lance ale celei mai tinere generații de poeți.” Căutând să alcătuiască un profil liric al autorului, comentatoarea adoptă o linie polemică: „Încercările docte ale criticilor de a stabili influențe, ecouri din poezia europeană occidentală sau americană nu au convins. Iată dar că acestui tânăr și talentat poet nu i s-au putut aduce acuzații de genul «reminiscente livești», acuzații, de multe ori, având la

origine nu atât existența obiectivă a unor influențe în opera tinerilor creatori, cât, mai ales, comoditatea intelectuală a unor critici literari refractari la nou, la irumperea lui în cadrul unor forme și obișnuințe acreditate de o practică în receptarea fenomenului artistic, devenită, la un moment dat, habitudine.”

■ *Revista revistelor* aduce în prim-plan câteva numere ale săptămânalului ieșean *Cronica* ■ În grupajul *Cărți, reviste*, Aurel Diaconu se oprește la volumul *De la cuvânt la metaforă în variantele liricii eminesciene* al lui Gh. Bulgăr, care subliniază „o imagine tulburătoare despre colosala muncă de creație a lui Eminescu; muncă nu impusă, ci autoimpusă; pândită de iluzii fără prezența unui *spirit critic demiurgic* (în cazul lui Eminescu, această alăturare de termeni nu e contradictorie), Eminescu nu era nici (numai) inspirat, nici (numai) meșteșugar, ci creator.” □ Constantin M. Popa parcurge *Separația bunurilor* de Constantin Novac, un „roman al crizelor”, în care autorul „aspiră spre proza de analiză, având vocația pitorescului satiric.” □ *Fiul soarelui*, debutul în poezie al lui Virgil Dumitrescu, este „traversat” de Mircea Moisa. Recenzentul apreciază că versurile „aparțin unui adolescent întârziat”, deși autorul are 34 de ani. Astfel, deși debutează „la o vârstă pe deplin matură”, Virgil Dumitrescu „n-a ajuns încă la o maturitate artistică pe măsură.” □ Cu semnătura „diminuată” la inițiale, Gh. Bulgăr remarcă traducerea lui Ioan Alexandru din Pindar, precizând că, în calitate de referent al tezei de doctorat susținute de poet (*Pindar și Eminescu*), cunoștea aplecarea acestuia către culturile antice și, în primul rând, asupra celei grecești. □ Într-o notă despre nr. 12 al *României literare*, este semnalată ca „un eveniment publicistic” restituierea, de către Marin Bucur, a fragmentelor din poemul dramatic *Decebal* de Mihai Eminescu, aflate în colecția de manuscrise de la Biblioteca Academiei Române. Prilej pentru ridicarea unei întrebări: „De ce trebuie să treacă atâta timp pentru a vedea lumina tiparului inedite eminesciene a căror existență era cunoscută? Este o întrebare la care nu dorim neapărat un răspuns; vrem numai ca ea să incite la meditație.” □ *Ritmuri*, suplimentul politic și social-politic al ziarului bistrițean *Ecoul*, îi găzduiește – aflăm dintr-o notă semnată C.M. – pe Aurel Rău, Vasile Netea, Dumitru Mircea, Vasile Dâncu, V. Tabără, Luca Onul ș.a ■ *Cronica dramatică* înfăptuită de Romulus Diaconescu aduce în atenție piesa *Vifornița* de Leonid Leonov, montată la Naționalul craiovean de Georgeta Tomescu. □ Radu Duca evidențiază, din repertoriul aceleiași teatru, spectacolul Valentinei Balogh cu *Moartea bătrânului vrăjitor* de Mihai Georgescu, un omagiu adus lui Brâncuși, în care „multe replici” se întemeiază pe aforismele sculptorului. ■ *Jurnalul galeriilor* este realizat de Mihai Pelin. ■ Nicolae Pop îl interviează pe scriitorul Alexandru Mitru („*Trebuie să tindem spre o literatură pentru copii și tineret cât mai elevată...*”). Invitatul se referă și la activitatea Cenaclului „Luceafărul” al Liceului „Gheorghe Lazăr” din Capitală, pe care l-a întemeiat în urmă cu două decenii și prin care au trecut Maria-Luiza Cristescu, Virgil Stoenescu sau Mihai Neagu-Basarab. Pro-

zatorul amintește și tradiția „cenaclistă” a liceului bucureștean, unde, după spusele lui Tudor Vianu, ar fi funcționat un cerc literar încă de la 1880, condus de directorul de atunci al școlii, V.D. Păun: „Există unele indicii că acest cerc a fost cunoscut și poate chiar vizitat de Mihai Eminescu.” De cenaclul liceului se vor îngriji, în timp, nume ca Th. Speranția, G. Ionescu-Gion, G. Bogdan-Duică, V.A. Urechea, D. Murărașu, D. Caracostea, Tudor Vianu, Camil Petrescu, Al. Graur, Ion Zamfirescu. (Interviul a fost reprodus în volumul Nicolae Pop, *Perimetru sentimental: dialoguri cu scriitorii olteni*, Craiova, Ed. Scrisul Românesc, 1980.) ■ Petre Dragu parafrazează, în titlul cronicii sportive (*Primăvara bunei speranțe*), numele unei piese de teatru emblematic de Ion D. Sîrbu (*Arca bunei speranțe*), scriitor care, din 1964, domiciliază în Craiova ■ Rubrica *Revista „Ramuri” în dialog cu cititorii...* nu oferă revelații. Și, totuși, o prezență insolită: Echipa de izolatori termici care lucrează cu vată de sticlă și vată minerală, de la Combinatul chimic Craiova Se pare că acești cititori nu solicitaseră expertize literare: „Am remis scrisoarea dv. ziarului *Înainte*.” □ Tot aici, sunt reproduse câteva notații dintr-un „eseu” despre Eminescu săvârșit de Nicolae Manolescu din Buzău: „Noi înșine (adică dv! n.n.) suntem un poet de geniu. Invidia sau gelozia față de Eminescu sau oricare poet din literatura română ori universală ne sunt cu totul străine.” ■ Ultima pagină „adăpostește” un studiu al savantului suedez Alf Lombard despre *Destinele latinității orientale*. În șapou, Mihai Pelin [M.P.] precizează că lucrarea apare pentru prima dată într-o publicație din România și că, în urma hotărârilor Diktatului de la Viena, autorul a protestat împotriva rapturilor teritoriale la care a fost supusă România – textul avea să fie reprodus în *Revista Fundațiilor [Regale]*. La împlinirea a 70 de ani, cărturarul scandinav a primit, din partea Guvernului României, distincția „Meritul științific” clasa I.

● [„Secolul 20”, nr. 3] În cadrul unei antologii de texte inedite în versiune românească, întocmită și argumentată de Theodor Enescu, prin care sunt prezentate „câteva momente semnificative din «fortuna» critică și literară a lui Michelangelo”, sunt incluse, în versiune bilingvă, o selecție de *Rime*, în tăl măcirea lui Radu Boureanu. □ După un scurt interviu cu Andrei Voznesenski, revista publică un grupaj de versuri traduse de Marin Sorescu, Madeleine Fortunescu și Leonid Dimov. □ În cronica sa, Gheorghe Grigurcu așază volumul de eseuri datorate lui Vasile Nicolescu, *Starea lirică* (Eminescu, 1975) sub semnul „fascinației umanului”, reprezentând un „flux neprogramatic, sentimental, capabil a trece, în concepția autorului, peste compartimentările idealului tehnic, peste capitolele istoriei literare, într-un elan unificator.” Printre dimensiunile umanului supuse observației autorului, recenzentul se oprește la conceptul de mit: „Respingând cu eleganță, însă răspicat interpre țările conform cărora mitul ar fi fost «revelația unor forțe supreme, a unor adevăruri implacabile sau definitive, aflate pe calea visului, a intuiției mistice, a transei hipnotice», natura acestuia e revelată într-un spirit

neșovăitor marxist [...].” □ Printre operele reprezentative ale culturii românești intrate în circuitul valorilor universale, redacția anunță *Istoria logicii* de Anton Dumitriu (E.D.P., 1969, reEd. 1975), aflată în curs de apariție la „prestigioasa editură” Abacus Press din Anglia Revista publică câteva fragmente în versiune engleză.

● [„Steaua”, nr. 3] Sub semnătura Steaua citim textul *Creație și umanism*: „În deplină consonanță cu lucrătorii din industrie, economie și de pe ogoare, muncitorii de pe tărâmul scrisului întâmpină *Congresul educației politice și al culturii* cu noi rezultate și eforturi pe tărâmul creației, convinși fiind că apropiatul Congres va însemna un moment de mare importanță în viața țării.” ■ În *pregătirea Congresului educației politice și al culturii socialiste*, revista publică textul lui Petru Poantă, *Difuzarea valorilor și participarea publicului*: „Determinată de viața socială, cultura are însă și o relativă autonomie față de aceasta, întrucât trebuie să preia și niște valori pozitive ale trecutului pe care să și le integreze organic. Dar mai ales în secolul nostru multe dintre acestea își modifică conținutul, implicații inedite dobândind însăși raportul fundamental natură-cultură. Mijloacele de acțiune ale omului asupra naturii și, implicit, asupra sa însuși vor fi căutate, prin urmare, în funcție de acești parametri. Rezolvarea unor asemenea dificile probleme se află, fără îndoială, în *Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism*, evident referindu-ne la faza actuală a societății noastre. Mai întâi o chestiune de fond, generală, privind esența civilizației socialiste. Bogăția unei națiuni și, ca atare gradul ei de civilizație, se măsoară nu atât prin ceea ce consumă aceasta la un moment dat, ci prin ceea ce produce, arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu. Iată un mod întru totul marxist de înțelegere a culturii în toată complexitatea ei materială și spirituală. Căci consumul este legat de necesitatea imediată, de satisfacerea unor nevoi preponderent biologice, pe când producerea unor valori se referă la trebuințele omului nou, intrat în «imperiul libertății».” ■ Ion Pascadi semnează *Istoria culturii filosofice și filozofia culturii istoriei*: „În lucrările de istoria culturii românești locul filozofiei va trebui prezentat în toată amploarea sa, pentru a oferi o imagine cât mai completă a trecutului care a pregătit în mare măsură ambianța spirituală în care trăim.” ■ Ion Clopoșel publică în acest număr „concluziile unui studiu monografic”, sub titlul *Corneliu Diaconovici, ctitor de instituții centrale transilvane*. ■ Mircea Muthu scrie despre *Paul Zarifopol între fragment și construcție*. ■ În „Gâlceava criticului...” Liviu Petrescu critică lucrarea lui Al. Piru, *Poezia românească contemporană 1950-1975*: „Cartea de față ar putea să poarte, de aceea, un subtitlu de rezonanță maioresciană: «în contra direcției de azi în poezia românească»; dar chiar și fără un astfel de subtitlu, lucrarea emană un parfum de vetustețe îndeajuns de puternic. [...] În întregul ei, *Poezia românească contemporană. 1950-1975* de Alexandru Piru poate fi apreciată ca o eroare.” ■ Revista marchează *50 de ani*

de la apariția revistei „Korunk”: „La împlinirea unei jumătăți de veac de apariție, «Steaua» urează revistei-soră din Cluj-Napoca succese depline în activitatea sa, desfășurată sub înțeleapta îndrumare a Partidului, și realizări culturale de prestigiu. La muți ani!” ■ Fănuș Băileșteanu semnează *Critică și fantezie*, un comentariu la *Teme*, volumul II, de Nicolae Manolescu, Editura Cartea Românească, 1975: „Acceptându-i «haina înveninată a îndoielii», haina-i dibaci colorată de verbul pățimaș, subiectiv, când este vorba de alții, lui Nicolae Manolescu îi stă mai bine maioreșciana «mască de autoritate și feminitate» când este vorba de sine însuși: un fantast în critică, un critic în ficțiune.” ■ Sub semnătura „Steaua” citim și *Cronica la 10 ani*: „Împlinirea unui deceniu de existență a revistei săptămânale de la Iași marchează împlinirea a zece ani de viață literară și activitate culturală efervescentă, rodul unui climat de emulație intelectuală de înalt nivel. «Cronica» este un nume distinct în peisajul publicisticii românești contemporane, ea înseamnă seriozitate, probitate, efort, dragoste față de cultura noastră socialistă. Redactorii și colaboratorii «Cronicii» au făcut din revistă un mijloc de propagare a ideilor progresiste, o voce autorizată în schimbul de opinii, o gazdă ospitalieră a creațiilor artistice. La sărbătorirea unui deceniu de muncă încununată de succes dorim revistei «Cronica» viață lungă, mereu aceeași tinerețe în spirit, același echilibru în formă, pentru a fi și pe mai departe via prezență culturală de astăzi.” ■ V. Fanache scrie despre poetul Octavian Șireagu: „În dezvoltări astrofice, cu ritmuri stăpânite și metafore suave, condiția umană îi prilejuiește acorduri meditative de cel mai bun nivel, când nu alunecă în conceptualizare sau sentință.” Alături citim versurile acestui scriitor: *În prag de incertă așteptare* și *Elogiul prafului*. ■ În *Aniversări* citim: □ Radu Boureanu – 70, Aurel Sasu: „Cu puțin efort vom afla că e autor a patrusprezece volume de versuri și șapte de proză, că a tradus din Aleksandr Blok, A. N. Ostrovski, Robert Goffin, Pablo Neruda etc. Dar dincolo de lipsa de viață a cifrelor și a informației exacte, opera va adăuga adevărul simplu că biografia scriitorului este în realitate o tăcere *învinsă*.” □ Romul Munteanu la cincizeci de ani, Francisc Păcurariu: „Putem, cred, presupune că în anii deplinei maturități, care-i stau în față, Romul Munteanu va înfăptui expresia complet elaborată a concepției sale critice, dându-i o aplicare largă și perseverență la examenul adâncit și competent, atât de necesar, al fenomenelor literaturii noastre actuale.” ■ Aurel Rău face un portret lui Emil Chendea „drept mulțumire, pentru un portret în care mă înfățișează tandru.” ■ Mircea Anghelescu semnează *Scriitori și curente*: „O descriere a operei din perspectiva curentelor nu înseamnă implicit o rezolvare a genezei, valorii și a locului tău în ansamblul unei literaturi date, dar oferă posibilitatea aprecierii ei după niște norme ale căror limite sunt enunțate de la început, sunt cuprinse în însuși enunțul metodei. Confuzia nu mai este posibil sau dacă ea apare totuși, se datorește criticului și nu metodei.” ■ În *Luciditate și epic* Valentin Tașcu scrie despre *Moartea comandorului* de Vasile Rebreanu, Editura Dacia, 1975:

„Regăsim același autor lucid, prea lucid uneori, care calculează cu precizie efectele prozei sale, indiferent de mijloace.” ■ Petre Pascu semnează *Povestea unui bust Ion Barbu*, o scurtă poveste despre destinul bustului lui Ion Barbu, realizat de Milița Pătrașcu. ■ În *Doinaș sub scutul Minervei* Adrian Popescu scrie despre *Anotimpul discret* de Ștefan Aug. Doinaș, Editura Eminescu: „Numai limbajul liric purificat și esențializat crează impresia articulării supte și ordonate a lumii. Șt. Aug. Doinaș recunoaște în *Anotimpul discret* acest adevăr, asumându-l, cu o exemplară perseverență.” ■ Ion Biberi publică studiu *Johann Wolfgang Goethe, spirit universal*: „Judecata asupra lui Goethe presupune, pentru cititorul care a pătruns în universul goethean, o gravă răspundere morală. Goethe este, de bună seamă, primul om care și-a dezvăluit, într-o necurmată scrutare de sine, adâncul ființei, ca nici o altă personalitate de cultură.” ■ Petru Poantă semnează cronici literare: □ *Provincia cărturarului* de Vasile Igna, care „este la al treilea volum și, dacă nu a trecut neobservat, nu i s-a recunoscut întru totul valoarea [...] *Provincia cărturarului* este cartea unui poet profund, de mari disponibilități.” □ *Suveranitatea lăuntrică* de Ion Cocora: „Autorul *Suveranității lăuntrice* își adjucează una dintre cele mai orgolioase atitudini ale poetului modern: suveranitatea demiurgică, «individualismul» extrem pentru care lumea este o pură ipostaziere a eului poetic.” □ *Engrame* de Ion Negoitescu: „El are un «auz» extraordinar de fin pentru circulația «sonurilor» în poezia noastră, demonstrând o foarte bună cunoaștere a ei. Își permite, de aceea, chiar și previziuni în modificarea structurii lirismului. [...] *Engrame* reconfirmă vocația unui critic veritabil.” ■ Mircea Popa semnalează apariția volumului semnat de Onisifor Ghibu, *Din istoria literaturii didactice românești*, Editura didactică și pedagogică, 1975: „Sunt elemente suficiente spre a observa că între omul de școală și scriitor au existat întotdeauna raporturi foarte strânse, așa cum ne-o demonstrează dealtfel însăși personalitatea incitantă a autorului acestei cărți de rară erudiție și informație, eminentul pedagog Onisifor Ghibu.” ■ Valeriu Șotropa analizează *Mesajul revoluționar al operei poetice a lui Vasile Bob Fabian*, și este urmărită „o reexaminare atentă a activității și mai ales a ideilor din perspectiva actuală, în viziunea opticii largi a vremii noastre, o evidențiere a rolului poeziei lui Bob.” ■ În *Cronica traducerilor Gelu Ionescu* notează apariția volumului *Poezii (balade, cântece, carole, lamente, rondeluri) de Charles d'Orléans*, în traducerea lui Romulus Vulpescu, considerând această „realizare integrală a lui R. Vulpescu” drept „o tipăritură spectaculoasă cu o înfățișare grafică somptuoasă (titlurile mi s-au părut creionate prea sofisticat), cu o variație de litere, caractere și reproduceri îmbietoare și prețioase.” ■ Cu textul *Perenitatea înfăptuirilor unei civilizații* Sergiu Pavel Dan marchează 1500 de ani de la căderea Romei. ■ În *Unghiuri și antonimii* citim: □ Constantin Noica semnează *Pentru o bună desprindere de spiritul „Mioriței”*: „A reduce deci concepția despre ființă la viziunea din *Miorița* este o grațioasă dar vinovată renunțare. Că, față de gravitatea ființei

din alte concepții ontologice, ideea despre o ființă atât de diversă și dezinvoltă poate da sentimentul «ușurătății» ei și că astfel ar face pe omul românesc să aibă o caracteristică și mioritică «lipsă de teamă» în fața morții, nu e decât retorică frumoasă. «Ușurătatea» ființei este doar expresia libertății, aproape a exuberanței pe care o are ea în viziunea românească. Dar *feeria* ființei, la noi, spune astfel mai mult decât gravitatea ființei, sumbru și apăsătoare, a mai tuturor ontologiilor. Iar o asemenea feerie este cu totul alta decât feeria, sumară și doar artistică, a *Mioriței*, ca să intrăm în ordine cu noi înșine.” □ În continuare, citim *Ritmul ca stare a ordonării stilistice*, de Titus Manu: „Contopindu-se într-o formulă oarecum unitară, ritmuri poetice sunt, astăzi, valabile și pentru genurile mai profunde de exprimare în proză. Așa se explică probabil însemnătatea eseului în epoca noastră. Pe un plan secund, chestiunea referitoare la caracterul și rosturile mai adânci ale cadențelor libere, presupune discutarea tipurilor principale de construcție ritmică în literatura contemporană. În această optică, putem releva, de la început, că, în stilistica modernă, este aproape imposibil de a mai stabili categorii stricte ale structurilor ritmice. Mai degrabă, suntem îndreptățiți de a afirma că ritmul liber capătă virtuți prin excelență particulare. El devine o problemă singulară a fiecărei opere în parte.” ■ Al. Dima prezintă volumul lui Emil Manu, *Sinteze și antisinteze literare*: „Cartea lui Emil Manu, lipsită de rigiditatea cercetătorului și de rigoarea metodologului, e o afectuoasă și pătrunzătoare introducere sintetică la opera unor poeți contemporani de seamă.” ■ În *Confluențe* apare, în traducerea lui Sever Trifu, textul lui Roy MacGregor-Hastie intitulat *O datorie*, despre problemele traducerii. ■ În *Viața cărților* citim: □ Adrian Popescu prezintă *Cartea numelor* de Florin Mugur, Editura Cartea Românească, 1975: „*Cartea numelor* este un «alt chip posibil» al poetului respirând o disponibilitate sufletească și o prospețime a senzațiilor remarcabile. Florin Mugur ne reamintește, prin ea, că talentul și cultura se întregesc reciproc în conștiința modernă.” □ Despre *Corola de minuni a lumii* de Alexandra Indrieș, Editura Facla, 1975 scrie Ștefan Borbély: „Consecventă cu sine, autoarea desfășoară cu tenacitate analitică inflexibilă a metodei. Cel care citește cartea nu are decât a-i adăuga neliniștea erorii.” □ Cristian Livescu recenzază *Cronica lui Stavrinus* de Gheorghe Tomozei, Editura Eminescu, 1975: „Într-o elegantă podoabă lirică, cu un lexic plin de farmec și de har preluat din româna medievală, tălmăcirea lui Gheorghe Tomozei readuce în atenție un document din epoca Marelui Mihai, ce părea hărăzit doar istoricilor.” □ P. Petru scrie despre *Prin defileu* de Corneliu Rădulescu, Editura Eminescu, 1975: „Ușor sentimental, pitoresc pe alocuri, romanul lui Corneliu Rădulescu dovedește înzestrare epică, știință a construcției și mai ales, ceea ce astăzi este tot mai ignorat, simțul simplității.” □ Valentin Tașcu prezintă *Ochi de lagună* de Victor Stan, Editura Litera, 1975: „Acest gen de poezie, lipsită de încrâncenarea întrebărilor și dimensiunilor, creează impresia de trubaduresc, de recitativ cantabil.” □ Ion Istrate comentează volumul *Ver-*

suri de Ovidiu Hotinceanu, Editura Cartea Românească, 1975: „Deficiențele observate, ținând de lipsa unei unități de ton sau de pregnanță expresivă, nu împiedică în cele din urmă, acest proces de influențare afectivă pe care-l intenționează întotdeauna poezia.” □ L. Maior scrie despre *România și Franța la începutul secolului al XX-lea (1900-1916)* de Vasile Vesa, Editura Dacia, 1975: „Scrișă într-un limbaj accesibil, cartea istoricului clujean se recomandă atât specialistului cât și publicului larg iubitor al cărții de istorie în special prin problema abordată.” □ Virgil Mihai semnalează apariția volumului *Pianina albastră* de Else Lasker-Schüller, Editura Univers, 1975: „Poeziile Elsei Lasker-Schüller sunt reflexe ale disponibilităților sale afective inepuizabile, trecute prin filtrul unei viziuni lirice integratoare.” □ Negoită Lăptoiu scrie despre *Sculptorii Storck* de Marin Mihalache, Editura Meridiane, 1975: „Fixând activitatea și personalitatea sculptorilor Storck în realitatea istorică a timpului, Marin Mihalache a definit corect și convingător un capitol important din istoria sculpturii românești.” ■ În secțiunea dedicată muzicii Doru Popovici scrie despre *Camil Petrescu și muzica*: „Camil Petrescu avea revelația muzicii. Suflul său delicat vibra, în special la muzica «orfeului moldav», – în *Oedip*, la suitele pentru orchestră, în Sonata a 3-a pentru violină și pian – precum și la «extazul de seve» al sonorităților lui Debussy, Ravel și Messiaen.” ■ Versuri semnează Teohar Mihadaș (*Dăruita oră*), Lajos Letáy (*Spre casă*, în românește de Aurel Rău), Constanța Buzea (*Pe colină*), Marcel Mureșan (*În numele mării sale*), Adrian Popescu (*Detector, Autostrada, Antropomorfism, Pe un pod zburător*), Horia Bădescu (*Balada celor care vor război, Balada cămillei cu una sau două cocoșe*), Cornel Paroșanu (*Libertate*), Lucian Valea (*Anno domini*), Ștefan Careja (*Joc în doi*), Aurel Gavrea (*Adorația măsurii*), Aurel G. Zegreanu (*Coboară înalturi, Înainte ca ziua*), Valeriu Sârbu (*Pastel recent*), Victor Nistea (*Numărătoare inversă*), Nichita Stănescu (*Augustul cailor*, poezie dedicată lui Aurel Rău). □ Din proză citim *Aventurile unui provincial* de Alexandru Papilian. □ Aurel Gurghianu revine la rubrica *Terasa* cu textul *Ingrédients*. □ Ion Brad și Dumitru Nicolae traduc *Aforisme și dialoguri* de Constantin Tsatsos. □ Ria Ivan publică *Târgul cu vechituri*, un fragment din volumul *Urme*. □ Ion Caraion traduce în românește versuri de Yves Bonnefoy. □ În traducerea lui Tudor Ionescu apar *Memoriile lui Hadrian*, un fragment, scris de Marguerite Yourcenar. □ *Morală elementară* de Raymond Queneau este tradusă de Ion Pop. □ Ioana Diaconescu traduce versurile poezilor din țările nordice: Rolf Jacobsen, Norvegia (*Luna și mărul*), Jón úr Vör, Islanda (*Precum marea*), Stefán Hörður Grímsson, Islanda (*Trecător*).

● [„Teatrul”, nr. 3] „În pregătirea Congresului educației politice și culturii socialiste”, revista publică articolul de fond *Examenul conștiinței sociale*: „examenul de conștiință și al realizărilor creatorilor de teatru, statornicește, dincolo de orice alte însușiri, una majoră, esențială: ancorarea ei în materialismul dialectic, unitatea ei ideologică într-o largă deschidere a libertății de ex-

presie, de la concepția teoretică și politică unitară a partidului, despre necesitatea căreia, în viața întregului popor vorbea tovarășul Nicolae Ceaușescu la Congresul al XI-lea Ea oferă cititorului sau spectatorului acea „perspectivă revoluționară clară”, acea „orientare limpede”, pe care tot secretarul general al partidului le vedea luminând, prin programul Partidului, lupta poporului pentru edificarea noii orânduiri sociale, pentru dezvoltarea societății omenești, încrederea lui în cauza socialismului.” ■ Radu Beligan, cu ocazia Zilei mondiale a teatrului, din 27 martie, publică un mesaj cu titlul *Scena și interogațiile actualității*. ■ „În pregătirea Congresului educației politice și culturii socialiste”, Paul Tutungiu publică, cu titlul *Teatrul în județul dumneavoastră*, șapte interviuri cu oameni de teatru din județul Timiș: Gheorghe Tache, secretar al Comitetului județean al PCRTimiș scrie despre *Nobila îndatorire a teatrului*; Dumitru Preda, președintele Comitetului județean de cultură și educație socialistă Timiș – *Îndrumare și colaborare*; Lucia Zamfir, vicepreședintă a Comitetului județean de cultură și educație socialistă Timiș – *Relațiile cu publicul*; Nikolaus Berwanger, președintele Consiliului oamenilor muncii de naționalitate germană din județul Timiș – *Profilul și locul unui colectiv*; Maria Pongrácz, vicepreședintă a Comitetului județean de cultură și educație socialistă, secretară a Consiliului oamenilor muncii de naționalitate maghairă din județul Timiș – *Profesioniști și amatori: aceleași obiective artistice*; Elena Simionescu, actriță, secretara organizației de bază PCRde la Teatrul Național din Timișoara – *Calitate și profesionalitate*; Ivo Muncian, scriitor sârb, membru al Asociației Scriitorilor din Timișoara – *Debutant în teatru*. ■ Mircea Mancaș publică un amplu articol intitulat *Contemporaneitatea istoriei și dramaturgia*: „Istoria rămâne imensul rezervor, din care își scoate creația literară bogatul material al unor opere nepieritoare. [...] Evident, ar fi injust să nu recunoaștem că dramaturgia noastră actuală a transpus în accente emoționante efervescența creatoare a prezentului și a proiectat în imagini convingătoare momentele și chipurile istorice reprezentative. Ea a realizat, nu o dată, o apropiere a trecutului de prezent, astfel că personajele istorice devin – printr-o optică poetică incontestabilă – „contemporanii” noștri. Dar credem că e încă loc pentru o intuire mai sigură și mai directă a continuității evenimentelor cruciale, pentru accentuarea sentimentului de solidaritate cu trecutul, pentru a scoate în evidență – o dată mai mult – cu căldură și pasiune, interferența spirituală a etapelor de succesiune în dezvoltarea istorică a poporului român. În acest mod „detaliul psihologic”, împins uneori la o excesivă analiză, ar face loc confruntării autentice, definind oamenii și faptele lor pe linia „esenței” umane și redând întreaga semnificație a realității trecute prin prisma interpretării dialectice și a conștiinței revoluționare a contemporaneității.” ■ În *Semnal*, Virgil Munteanu publică esul *O fabulă*, în care abordează problema criticii teatrale. ■ În *Cronica dramatică – Piesa românească în premieră*, Ionuț Niculescu prezintă *Armistițiul cu diavolul* de Paul Everac (Teatrul „A. Davila” din Pitești); Virgil Munteanu scrie

despre *Gloanțe sub cerul nostru* de Al. Căprariu (Teatrul Național din Cluj Napoca) și despre *Fotbal* de Mircea Radu Iacoban (Teatrul Giulești). În *Alte spectacole* sunt publicate o serie de cronică dramatice despre *Un fluture pe lampă* de Paul Everac (Teatrul Național din Timișoara), *Discipolul diavolului* de G.B. Shaw, *Dosarul Andersonville* de Saul Levitt; *Rețeta Makropolos* de Karel Čapek (Teatrul Național din Cluj Napoca); *Militarul fanfaron* de Plaut (Teatrul Bulandra); *Amurgul unui cocor* de Junji Kinoshita (Teatrul „A. Davila” din Pitești). În *Trei spectacole pentru copii* sunt prezentate *Pisica de una singură*, preluzare după Rudyard Kipling realizată de Nina Cassian (Teatrul Țândărică), *7 zile...7 povești* de H. C. Andersen (Teatrul „Ion Creangă”) și *Lumea poveștilor* de Alecu Popovici (Teatrul de revistă „Fantasio” din Constanța). □ În *Meridiane* Nicolae Moraru scrie despre *Tema contemporană la teatrele din Leningrad*. □ În *Cartea de teatru*, Ionuț Niculescu prezintă *Procese istorice* de Al. Voitin; Constantin Călinescu scrie despre *Talia Thaliei* de Amza Săceanu. □ Al. Mirodan în *Puncte de suspensie...* publică o statistică privind *Situația actuală a criticii în lumea teatrului (Sondaj în exclusivitate pentru revista „Teatrul”)*. □ În *Documentar*, Ionuț Niculescu realizează un portret literar dedicat dramaturgului A. de Herz. ■ Este publicată integral piesa *Răceala* de Marin Sorescu.

● **[„Tomis”, an XI, nr 1(122)/martie; Revistă a Comitetului județean pentru cultură și educație socialistă Constanța; format A 3, 16 pagini, anul 1976 are 4 numere; Colectivul redacțional: Ion Bădică (redactor-șef), Nicolae Motoc, Octavian Georgescu, Carmen Chehiaiian]** Nicolae Motoc realizează un *Excurs romantic*, referindu-se la cartea Nicolettei Voinescu: „*Dulce septembrie* poate fi socotit un excurs romantic, destul de amplu, mai rar întâlnit în proza contemporană, prin care poeta Nicoleta Voinescu și-a pus la încercare virtualitățile epice. Reușit sau nu în întregime, volumul se impune ca un exercițiu extrem de fertil, de care poate autoarea a avut nevoie, pentru a se reîntoarce, mai îmbogățită și fortificată, la uneltele poeziei. Oricum, între opurile dintotdeauna care merită interesul cititorului pasionat de istoria Dobrogei *Dulce septembrie* poate fi așezat fără zăbavă.” ■ Alex. Ștefănescu se referă la *Arta poetică a lui Mihai Beniuc*: „A scrie poezie, în concepția lui Mihai Beniuc, înseamnă a lua plugul de coarne și a trage o brazdă adâncă, drept înaintea, cu siguranță că o asemenea îndeletnicire nu poate fi în niciun caz eronată. Și, spre stupefacția tuturor, gestul străvechi își dovedește încă o dată eficiența Aspre, dezordonate, declarative, lipsite în mare parte de originalitate, versurile au totuși puterea să emoționeze.” ■ La studiul lui Vasile Pârvan, *Getica, o proto-istorie a Daciei*, se referă A. V. Rădulescu: „Colaboratorii săi direcți și toți aceia care au preluat torța științei de la marele învățat, îi continuă sărguincios opera, pe care o îmbogățesc și o desăvârșesc în forme și concepții înaintate, materialist istorice. Nenumăratele lor contribuții la elucidarea trecutului îndepărtat, luminat altădată cu strălucire de V. Pârvan, constituie astăzi, la o jumă-

tate de veac de la apariția acestei lucrări fundamentale, tot atâtea omagii pioase și dovezi de recunoștință pentru Marele Autor.” ■ Al. Zub semnează textul *M. Kogălniceanu- o politică dobrogeană*: „Am amintit câteva din inițiativele lui Kogălniceanu privitoare la organizarea și dezvoltarea Dobrogei. Chestiunea merită, desigur, a fi adâncită, dat fiindcă el a formulat cele mai clare și mai eficiente soluții cu privire la provincia transdanubiană. Kogălniceanu a înțeles marea însemnătate a Dobrogei pentru dezvoltarea României moderne și a depus eforturi considerabile, timp de un deceniu, pentru a face din ea o provincie prosperă, cu instituții stabile...”

● [„Transilvania”, nr. 3] Editorialul *Cincinalul revoluției tehnico-științifice* este semnat redacțional: „Astăzi este limpede că edificarea societății socialiste multilateral dezvoltate pe baza revoluției tehnico-științifice reprezintă sarcina noastră de bază. Aceasta conferă atât o notă de autenticitate, cât și un caracter de stringentă utilitate dezbaterilor în jurul modalității concrete în care trebuie abordate problemele eficienței economico-sociale, ale căilor concrete prin care conducerea societății poate obține creșterea eficienței în raport cu exigențele dezvoltării societății socialiste în condițiile desfășurării revoluției științifice și tehnice.” ■ În contextul dat de *Pregătirea Congresului educației politice și al culturii* Vasile Barbu realizează o convorbire *Cu Simion Scutea, secretar al Comitetului județean Sibiu al PCR* ■ Vasile Ionescu semnează *Istoria patriei, izvor nesecat de creație*: „Astăzi asistăm la afirmarea unui mare sens, cu valoare de lege, a istoriei, exprimat prin tendința de convertire a tuturor valorilor umane în valori cu potențe politice; este sensul larg al participării și este cu totul firesc ca, în această perspectivă, să vedem, de pildă, cum studierea faptelor literare vechi din orizontul actualității (iar a celor contemporane în raport cu întreaga devenire a literaturii române) este de natură să fertilizeze terenul creației. Un asemenea mod de abordare creatoare a faptelor ni-l propune Programul partidului, a cărui fixare pe o amplă temelie istorică este plină de sugestii și semnificații, exemplară în îmbinarea organică dintre trecut, prezent și viitor, în analiza destinului și locului țării noastre în lume. [...] Asemenea unui acut seismograf, pătruns de sentimentul transformării, demersul literar și artistic înscris în perspectiva aspirațiilor fundamentale ale umanității reprezintă o vibrantă și originală chemare spre viitor, o deschidere spre noi ipostaze ale dezvoltării, către alte zări, mai cuprinzătoare ale creației.” ■ În paginile numite *Cincinalul revoluției tehnico-științifice* citim: □ A treia parte a *Convorbirilor* de Marin Panait. □ Edmond Nicolau, *Specificul uman și universul tehnic*: „Nu văd nici o opoziție între universul tehnicii actuale și alte universuri umane, marcate toate de tehnică. Troia este reprezentanta unei anumite dezvoltări tehnice, Atena clasică a alteia Istoria ne permite să cunoaștem toate aceste epoci, dar esențialul este că omul a devenit om, s-a diferențiat de animal prin tehnică. Iar necesitatea de a-și pune în valoare toate valențele ne conduce la obligativitatea umanizării universului nouă accesibil, prin utilizarea tuturor

posibilităților oferite de universul tehnic. Între om și mașină există raporturi dialectice. Mașina e creată de om, dar și omul de mașină: devenim tot mai umani numai atunci când utilizăm toate posibilitățile tehnicii create de noi, oamenii.” ■ Mihail Nasta publică studiul *Demiurgos, Techne și geneza științelor în Elada* ■ Adrian Popescu scrie despre *Limbaj liric, limbaj contemporan*: „Tehnologiile moderne înlocuiesc tehnicile rudimentare, dar o poezie veche nu este întotdeauna inferioară uneia contemporane, Macedonski lui Sorescu, sau Alecsandri lui Camil Baltazar. Dimpotrivă. Aceasta înseamnă că poetul adevărat vorbește un limbaj esențial care nu se învechește cu vremea și nu decade din drepturile sale firești, cu toate evoluțiile de gust, sensibilitate, concepții, cerințe ale societății contemporane autorului. [...] O anumită poezie-reportaj se produce prin sacrificarea echilibrului între cei doi termeni amintiți. Dorind să fie prezent într-un mod gazetăresc, autorul unor asemenea producții ignoră prerogativele actului liric, care presupun decantarea unei experiențe, generalizarea unui fapt trăit, exemplaritatea reprezentării. Adrian Păunescu, de pildă, riscă asemenea versuri simplificatoare: «Mai sunt de-implinit și la capăt de dus / Dorinți izvorând din nevoi sociale / Și una e aceea că încă la sate / Nu-i școală făcută cum e la oraș / Că fiul țăranului, totuși nu poate / Intra-n facultăți cu același curaj». Firește, îi preferăm poeziile unde patriotismul său dobândește accentele unei trăiri veritabile, fără a fi strict-aplicativ, conjunctural, anecdotic. O poezie politică, a epocii noastre semnează cu prestanță Eugen Jebeleanu. Parabolele sale din *Hanibal*, cristalizând o superioară vocație lirică, nu sunt ecoul unor întâmplări imediate, nerelevabile, ci surprind cu finețe mecanisme ale istoriei, idei de o claritate fecundă, care nu se pot traduce într-un limbaj cotidian. Eugen Jebeleanu este un contemporan al nostru în adevăratul înțeles al cuvântului, fără efortul obstinat al altora. De asemenea, un Nichita Stănescu cu invențiile sale imagistice are o conștiință modernă a poeziei. Ei aparțin vremii noastre printr-un semn inconfundabil de apartenență la fluxul vieții de astăzi, nu atât prin simplificări tematice, imagini forțat-descriptive, cât printr-o concepție înaintată despre rostul poeziei și al poetului în societate, angajare politică și libertate de expresie. Și nu numai ei, ci mulți alții, chiar dacă de o mai mică însemnătate. Anacronici sunt în schimb versificatorii de duzină, care dau drept poezie câteva rime boante și niște palide simetrii imagistice. Aceștia sunt cu adevărat întârziați ai istoriei, refuzați de orice vreme ca nefolositori și inoportuni. Ei își clamează contemporaneitatea, dar contemporaneitatea îi refuză, aplicându-le regimul convenit micilor meșteșugari care nu mai reprezintă decât un mod de supraviețuire îndărătnic. În micile lor «atelier literare» se execută cârpituri și însăilări banale, confecții neajutorate, nu prototipuri și machete îndrăznețe. Caducitatea lor ține de o lipsă de har evidentă, care înlocuiește talentul cu îndârjirea și meșteșugul îngust-artizanal. [...] Limbajul liric și limbajul contemporan, al sociologiei și prognozelor, industriei și explorării spațiului cosmic sunt complementare. Poezia rămâne semnul unei spiritualități

pe care tehnica nu o poate și nici nu-și propune să o dărâme ca întârziată. Ea crește din veghe și dăruire când este slujită de o vocație puternică, nu de interese extraliterare. Are statutul său inalienabil. Poetul nu scrie nici cu sânge ca misticii, nici cu petrol, pentru a fi neapărat «la zi», ci cu cerneală.” ■ Mircea Ivănescu semnează *Contact cu viitorul*: „S-ar părea că este o constantă a literaturii de imaginație proiectivă, a așa numitei categorii a utopiei, de a pune de la început dimensiuni negative, cadre întunecate în construcțiile imaginare privind viitorul. Evident, dacă ținem seama că important într-o asemenea literatură – când nu e vorba de un simplu joc – e luciditatea cu care discută niște probleme, adică punctul de vedere satiric, e firească propunerea unei imagini întunecoase, alegerea acelor direcții de evoluție pe care scriitorul crede că le distinge în societatea de consum contemporană ca primejdioase pentru constantele umane tradiționale. Căci arătând cât de rele pot fi urmările unor defec-te actuale, se pot trage încheierile cele mai constructive. Din cauza aceasta, modelul principal al utopiilor moderne e mai puțin cartea unui umanist ca Morus, cât cea a unui înțelept «dezabuzat» ca Swift, și tendința generală în care sunt concepute asemenea cărți este – cel puțin la prima vedere – impregnată de pesimism.” ■ I. Maxim Danciu, *Tehnica și universul umanului*: „În nu puține din meditațiile actuale asupra fenomenului «tehnică», putem găsi un accent deosebit pus pe prezentarea lui ca o realitate a umanului. Sub acest orizont teoretic descoperim chiar un anume spor de interes pentru acele nivele stabilite în înțelegerea tehnicii care vin să suplimenteze cercetarea fenomenului uman în cele mai caracteristice articulații ale sale. Și este simptomatic faptul că astăzi, în plină ascensiune a revoluției tehnico-științifice, acest acord cu omul deține o însemnătate primordială atunci când se are în vedere realitatea tehnicii, efectele ei concrete și semnificația acestora surprinsă în metamorfozele accelerate ale civilizației contemporane. În acest fel, o meditație asupra tehnicii poate lesne să devină o meditație asupra condiției omului, asupra rostului său în lume.” ■ N. Branga, *Modele de activitate universală*: „Într-un anume sens, istoria este trecutul care continuă să trăiască în ființa și conștiința prezentului. Herder afirma că tot ce avem mai de preț (desigur, pe tărâmul spiritului) nu «noi» am creat, ci generațiile anterioare. Prin urmare, cinstirea trecutului înseamnă cinstirea strămoșilor și cinstirea a ceea ce avem mai adânc în noi. Privită astfel, ca trecut viu, istoria devine forța care împinge prezentul înainte, iar cel care o cultivă, istoricianul, devine implicit un angajat în contemporaneitate, contribuind substanțial la mersul omenirii înainte.” ■ Teodor Pavel semnează *Civilizație tehnică și cultură istorică*: „Tehnica și istoria ca disciplină umanistă, nu exprimă nici măcar o aparentă antinomie, căci, în spiritul umanismului socialist, dacă prima ne ușurează viața, cea de a doua ne-o înobilează și ne face mai înțelepți. O aserțiune ce nu devine un truism, oricât de frecvent ar fi repetată într-o confruntare de opinii, veche dar departe de a fi încheiată. [...] În același timp, istoria ca disciplină didactică pe toate treptele de învățământ are

nobila îndatorire «să popularizeze mai susținut trecutul glorios de luptă al poporului, momentele de cotitură și personalitățile marcante ale țării, lupta PCR pentru eliberarea socială și națională, pentru edificarea noii orânduiri» (*Programul Partidului Comunist Român și istoriografia românească*, în «Revista de istorie», nr. 9/1971, p. 1286). Fie în investigație ori în difuziunea cunoștințelor, activitatea istoricului, cercetător sau profesor, de rang universitar sau școlar, se impune a fi înălțată la cota maximelor eficiente și împliniri. În munca tuturor, fiorul patriotic, partinitatea și patosul revoluționar se cuvin a se îngemăna cu obiectivitatea științifică, frumusețea stilistică și accesibilitatea a se înfrăți cu rigoarea metodei și cu virtuțile interpretative oferite de metodologia materialismului filozofic. Atunci, civilizația tehnică a României se va înnobila printr-o cultură istorică de masă.” ■ În *Necesitatea artei* citim: □ Mircea Braga, *O utopie continuă: arta ca tehnică*: „Identificarea principiiu-ului artei cu cel al tehnicii, deci înțelegerea celei dintâi ca un mijloc, ca un mecanism, ca un instrument necesar obținerii unui «produs», nu este – cum s-ar putea crede, la o primii vedere – un proces de dată recentă, deși expresia este revendicată cu stăruință doar în cadrul teoriei moderne. Ezităm, însă, să afirmăm că ne aflăm în fața unei idei literare și, ca atare, în fața recurenței acesteia (ca să utilizăm terminologia lui Adrian Marino), întrucât la cercetarea atentă a substratului, a premiselor tezei surprindem un defect al «percepției» teoretice, de unde convingerea că recurența este a erorii și nu a momentului intuirii unor dimensiuni specifice creației. O prima explicație a posibilității erorii se află în supralicitarea unui dat psihologic al subiectului creator: dintotdeauna, artistul și-a dorit opera «eficientă», iar de aici până la imperativul cântăririi acestei eficiențe în planul concretului imediat nu mai e decât un pas, făcut sub auspiciile eludării specificității artistice. E adevărat, problema în sine e vitală pentru artist și pentru artă, fapt care explică de ce teoria a oscilat mereu între contestarea eficienței și admiterea maxim potențată a ei, pe o atare diagramă regăsindu-se orice «program» estetic. Efectul de *catharsis*, bunăoară, se supune în ultimă instanță regimului eficienței, dar cu o considerare a spațiului estetic pe care n-au mai avut-o tendințele mistice atunci când au lansat teza «purificării» prin artă.” □ Titu Popescu, *Știință și artă*: „Astăzi nu putem decât să constatăm că, după o ecloziune spectaculoasă a demersurilor de estetică informațională, nescutite de riscul raționalizării excesive și a digitației de virtuozitate, se resimte tot mai mult necesitatea unei puneri de acord cu ansamblu gândirii estetice, a unei sinteze superioare, calificată și prin omologarea folosurilor obținute.” ■ Mircea Tomuș semnează cronica literară *Alte cărți de poezie* în care discută: □ Cezar Baltag, *Unicorn în oglindă*, Editura Eminescu: „Rigoarea intelectuală a versului se convertește, de nu puține ori, în uscăciune, deși formula ca atare nu poate fi condamnată. Preferăm versul cu cel puțin o valență secundară, cea a humorului, de exemplu, de o mare discreție în poeziile citate, lăsat cumva de autor să rezulte de la sine din construcția textului. Ceea ce este

o probă de mare îndemânare poetică.” □ Vasile Igna, *Provincia cărturarului*, Editura Dacia: „Detașat de colegii de generație prin semnul unui lirism curat și sincer, Vasile Igna poate găsi în această împrejurare nu prilejul unui complex de inferioritate, ci tocmai direcția unei îndrumări tot mai fructuoase. În definitiv, nu trebuie să uităm că, în toate epocile, poezia este un întreg univers, rotund și complex, și că soluțiile le dictează nu infatuarea teoretică, ci progresul constant, chiar dacă lent, al adevăratelor talente.” □ Nicolae Ioana, *Viața după o zi*, Ed. Cartea Românească. : „Poezia lui Nicolae Ioana se naște din conștiința și, mai ales, aprehensiunea dimensiunii interioare, nevăzute, a lumii, ca o dimensiune foarte familiară și perfect reală. Un exercițiu firesc al sensurilor majore și ascunse, al viziunilor mitice, o forță latentă ce lasă impresia că ar depăși chiar posibilitățile expresiei, îi dau valoarea, după cum ar putea proba poezii precum *Lanul*, *Mânzul*, *Mica dansatoare*, *Danciu*, *Bătrânul* sau *Fratele*, *Vorbește domnul K.*, *Joc de cărți în timpul războiului*, pe care le recomandăm cititorului odată cu sincerul regret de a nu avea posibilitatea unor citate doveditoare.” ■ În *Mișcarea literară* citim: □ *Un destin poetic: Aurel Rău (încercare de sinteză)* de Titu Popescu: „Apariția editorială deosebită a *Micro-poemelor* (Editura Dacia) de Aurel Rău vine parcă să compenseze discreția funciară a autorului și să semnalizeze implicit existența unei bogate activități publicistice anterioare. [...] O anumită unitate fundamentală a poeziei scrise, de-a lungul anilor, de Aurel Rău oferă șanse unei încercări de portret literar, așa cum acesta s-a constituit într-o relativ abundentă producție editorială, în vederea unei caracterizări critice globale, căci, se știe, destinul oricărei cărți trebuie înțeles și în perspectiva istoriei literare.” □ George Răzvan Stoica, *Eminescu în limba germană*: „A apărut, recent, la Editura Kriterion, în limba germană, un volum de versuri de Eminescu, apariție care constituie un eveniment editorial de importanță excepțională. Prefața este semnată de Edgar Papu, volumul fiind îngrijit de Dieter Roth, care este totodată și traducătorul unora dintre poeziile din volum. În postfață, Dieter Roth explică obiectivele care au stat la baza traducerii, subliniind faptul că selecția poeziilor nu se încadrează într-o unitate cronologică, ci mai degrabă într-o unitate valorică a traducerilor. Pornind de la volumul publicat în anul 1950 de către Alfred Margul Sperber, O. Walter Cisek și Alfred Kittner, actuala realizare înmănușează o serie de traduceri valoroase, care contribuie într-o bună măsură la cunoașterea aprofundată a versului eminescian în spațiul cultural al literaturii germane, în general.” □ *Romanul ca reconstituire* de Vasile Chifor: „Refăcând o schiță de epocă, dar fără inventarul masiv de fapte eterogene pe care te aștepți să-l întâlnești, selecționând și interpretând, neîndurător și cinic, romanul *Incognito* de Eugen Barbu, reînvie chipuri și măști cunoscute, parte din ele din *Șoseaua Nordului*, cele mai multe din savurosul și incitantul serial *Un august în flăcări*. [...] Stilul este de o mai redusă sobrietate, dar vioi, acțiunea trepidantă și cu suspansuri, faptele se succed impregnate cu enigme, ochiuri de cer se limpe-

zesc pentru ca apoi totul să se întunece brusc, să devină incert, impalpabil. Arta scriitorului constă în capacitatea de a asimila cu o rară naturalețe documentul ficțiunii, de a pleda fără să moralizeze în favoarea unui ideal, fără gestul mimului sau grimasa celui saturat de convenție. Prin *Incognito*, carte de acțiune plină de o mișcare abil regizată, ca și *Șoseaua Nordului*, se demonstrează, încă o dată, dacă mai era nevoie, că proza românească nu-și dezmințe resursele narative.” □ Mircea Tomuș, *Aniversări G. Ibrăileanu*: „La patru decenii de la moarte, figura lui Ibrăileanu își păstrează aceeași încărcătură emoțională care și-a pus pecetea pe procesul formării unui întreg șir de generații de cititori ai literaturii române. Ecoul luptelor literare în care criticul ieșean a avut ieșiri explozive, în contrast cu temperamentul său timid și interiorizat, s-a stins; astăzi vedem mai bine ca oricând cât de aproape erau, totuși, pozițiile contrare. Adevărata valoare a criticii lui Ibrăileanu ar trebui poate reconstituită printr-o tehnică proiectivă dinspre final spre origini, luminând întregul său scris din avest moment de încheiere.” □ Tot sub semnătura lui, M. I., citim și despre aniversarea lui *George Topârceanu*: „Fără îndoială, George Topârceanu a fost rău slujit de însăși popularitatea sa. Prestigiul de care s-a bucurat, la vremea lui, în cercuri atât de extinse și larga circulație a scrierilor sale l-au trecut, pe nesimțite, în rândul scriitorilor superficiali și minori, până într-atât încât astăzi el este doar rareori pomenit și mai apare invocat doar ca factor de înrâurire sau de afinitate temperamentală în exegetele unor poeți actuali cu mai multă sau mai puțină îndreptățire apropiati lui.” □ *Scrisori către un poet în etate (IV)*, Ion Mircea: „Ultimele generații au îmbogățit clasa poezilor ironici cu exemplare dintre cele mai rare. Un asemenea dar ni-l aduce Mihai Ursachi. O splendidă cultură poetică și o excepțională stăpânire a limbii sunt puse în joc de poezia pe care o scrie acest autor încă tânăr, în care vom identifica destul de lesne o ironie de tip socratic. [...] Prin Mihai Ursachi, primim imaginea unui imens muzeu al parabolei. Acesta ar putea reformula, după Kant: stelele deasupra mea și ironia în mine. Nu numai la o primă cercetare și nu numai prin cultul lor pentru limbă, se va vedea că ambele formule poetice, a lui Cezar Ivănescu și a lui Mihai Ursachi – deși, poate, diametral opuse – izvorăsc din trunchiul mare al tradițiilor acestui popor.” □ Vasile Chifor, *Lumea în două ipostaze*: „Prin personajul Antipa din *Lumea în două zile* (Ed. Eminescu, 1975), ni se propun, într-un roman-parabolă, puțin obișnuit ca formulă și mod de transfigurare, două înfățișări ale aceleiași lumi, surprinsă în momentele existențiale ale unui solstițiu de iarnă și unul de vară. Avatarurile lui Antipa, brusca metamorfozare odată cu evadarea din universul domestic al Albalei, într-un spațiu care poate fi al realului dar și al fantasticului, toate sunt percepute de George Bălăiță, în această a patra sa carte, cu un ochi scrutător, căruia nu-io scapă nimic și nici nu iartă nimic; într-un joc al fanteziei grav și incitant, dată fiind deosebita sa disponibilitate pentru relevarea răbdătoare, minuțioasă a amănuntului aparent nesemnificativ, cu o seninătate debordantă și o plăcere fățișă, nesimulată,

autorul se arată pasionat în dezvăluirea unor stări patologice, descompunând lucrurile într-o manieră ce dezarmează prin cruzimea referințelor. [...] Nejustificate apar în roman așa zisele «fișe de lucru», mai degrabă articole de jurnal sau reportaje, care nu limpezesc lectura, mesajul emoțional. Deseori cuvintele scapă de sub control, se alătură nefiresc în simple aglomerări, ce nu traduc nici stări, nici sentimente, nici atitudini ci, poate, satisfac doar nevoia scriitorului de a explica și demonstra. În astfel de cazuri, *Cuvântul* nu mai slujește *Ideea* ci o trădează.” □ *Cronica traducerilor* de Mircea Ivănescu: „O traducere din Rilke este totdeauna fascinantă, fie că e vorba de încercarea de a o înfăptui, fie de a discuta o asemenea încercare, și aceasta pentru că se poate spune cu egală îndreptățire și că acest poet e mai cu puțință de tradus în românește decât alții, și că o asemenea transpunere este mai anevoioasă în cazul lui decât în altele. Căci Rilke lucrează nu atât la nivelul versului, ci mai mult al unităților muzicale în care tranzițiile, «angambamentele» și fluiditățile sunt mai importante decât cizelarea versului după vers – pe care, de altfel, nu o exclude. [...] Grupajul pe care l-a consacrat revista «Secolul 20» centenarului nașterii poetului oferă exemple de asemenea reușite, cu atât mai interesante cu cât, semnate de astfel de poeți autentici, oferă și prilejuri de meditații legate de vechea discuție a posibilității sau imposibilității traducerii de versuri.” ■ În *Revista revistelor* cuprinsul revistelor este împărțit și analizat în grupaje: *Ideologie, Poezie, Critică, Istorie literară, Literatură universală*. ■ În *Calendar* Mircea Ivănescu scrie despre *Agatha Christie*: „A murit Agatha Christie și s-a încheiat astfel un capitol important din istoria literaturii de divertisment din perioada centrală a secolului nostru.” ■ Versuri semnează: Mihai Ursachi (*La drum de noapte*), Adrian Popescu (*Sarea din sângele meu*), Gavril Rusu (*Câmp*), Horia Lupu (*Vis*), Horia Bădescu (*Să trăiești până luni*). ■ Din proză citim *În rândul bărbatilor* de Ștefan M. Găbrian.

• [“*Urzica*”, nr. 3] 90 de ani de la nașterea lui George Topârceanu, un portret de Giuseppe Navarra.

• [„*Vatra*”, nr. 3] Pe pagina a doua se pot citi trei poeme de Adrian Popescu. ■ Septimiu Bucur continuă analiza prozei *Sărmanul Dionis*. ■ La *Cronica literară*, Dan Culcer atrage atenția asupra volumului *Teme 2*, de Nicolae Manolescu la sfârșitul căruia se află trei proze: *Într-un oraș necunoscut*, *Ușa zidită* și *Răscrucea*, pe care le încadrează în categorial „fantasticului intelectual.” În ceea ce privește eseurile, comentatorul este de părere că în construcția lor primează o intenție etică. Un alt eseist, al cărui volum de debut intră în atenția semnatarului rubricii este Ion Vianu, autorul volumului *Stil și persoană* (Ed. Cartea Românească, 1975). „Cartea debutează cu un elogiu al stilului în măsura în care el se realizează prin comunicare căpătând caracteristicile sacralității și pierzându-și malignitatea Sub acest semn al comu ni cării prin stil ca expresie a individualității și a colectivității, ca zbatere între tensiuni contrare, se construiește o carte de pozitiv umanism lucid care elo

giază forțele structurante, esențe ale adevăratului spirit revoluționar”, notează, încă de la început, criticul ceea ce consideră a fi caracteristicile esențiale ale eseului. ■ Dumitru Mureșan publică a patra parte din exegeza la *II Elegii*, încheind periplul printre „stările de spirit” și „stările lirice” ale lui Nichita Stănescu încredințat că „*Elegiile* deschid filonul profund al creației stănesciene.” ■ Silvia Udrea întâmpină romanul de debut al Gabrielei Adameșteanu, *Drumul egal al fiecărei zile*, scoțând în evidență starea de așteptare în jurul căreia se țese firul narativ și atribuind acestei prime scrieri a prozatoarei „siguranță și o sobră maturitate.” Un alt roman care-i atrage atenția comentatoarei este *Un gotic târziu*, de Constantin Cubleșan, al treilea roman al prozatorului. Silvia Udrea consideră că „se pot formula rezerve asupra suflului său epic.” Un roman care „face parte din categoria necesară a literaturii medii”, după cum scrie aceeași comentatoare, este *Rămas bun*, de Ileana Vulpescu (Ed. Cartea Românească, 1975). ■ Serafim Duicu se oprește, la sec țiuina de critică, asupra volumul *Engrame*, de Ion Negoitescu. Comen tatorului îi atrage atenția discriminarea autorului între critica foiletonistică și critica de analiză. Confirmând că Negoitescu practică el însuși cea de a doua formă de critică, Serafim Duicu se arată neîncrezător în rezultatele ei, atunci când autorul îl compară pe Șt. Augustin Doinaș cu Eminescu, Arghezi, Blaga, Macedonski. Mai departe, semnatarul articolului explică: „Am dat aceste exemple nu pentru a-l șicana pe I. N., ci pentru a arăta un pericol posibil al criticii de analiză, anume acela de a pierde măsura realității.” ■ La *Punct/contrapunct* sunt elogiate revista „Tribuna” ajunsă la numărul 1000 și „Cronica” pentru zece ani de apariție. „România literară” și „Luceafărul” sunt felicitate pentru numerele dedicate aniversării a șapte decenii de apariție a „Vieții românești” și a centenarului Brâncuși, dar criticate pentru a fi lăsat spațiu mai puțin literaturii actuale.

● [„**Viața românească**”, nr. 3] Virgil Teodorescu, Președintele Uniunii Scriitorilor din R.S. România semnează textul: *Salutul conducerii Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România*: „Încă de la primele ei numere, «Viața românească» s-a afirmat ca o importantă tribună a luptei pentru democrație, libertate socială și națională, independență și progres. Depășind limita preocupărilor strict literare și culturale, ea a participat cu însuflețire la frământările sociale și politice ale epocii, militând intens pentru ridicarea țăranimii și a muncitorimii, pentru dreptatea socială.” ■ Cu ocazia împlinirii a *70 de ani de la apariția revistei „Viața românească”* semnează texte: Ioanichie Olteanu, Const. Ciopraga, D. I. Suchianu, Al. Piru, I. Negoitescu, Alexandru Balaci. □ Ioanichie Olteanu: „*Viața românească*” 70: „*Evocări și studii* au evidențiat locul important al vechii «Vieți românești» în mișcarea intelectuală de la noi, atât în faza «poporanistă», cât și mai târziu, între cele două războaie . Clarificări și precizări de care se va ține seama adânc și mărturiile (pe care le publicăm începând cu acest număr) colaboratorilor și prietenilor ei din anii

premergători celui de al doilea război mondial” □ Const. Ciopaga: *Interpretând realitățile naționale*: „Longevitatea celor mai multe publicații literare presupune metamorfoze. Orice program e doar un punct de plecare pasibil de remanieri. [...] Asociindu-și o echipă de tineri inteligenți, la curent cu dialogurile europene, G. Ibrăileanu, consecvent (în linii mari) vechilor lui principii estetice, cultivă totuși o anumită suplețe. Din propria parctică anterioară, dialecticianul de fostă orientare socialistă reține obișnuința de a opune tendințelor subiective realitățile de fapt. Astfel spus, criticul raportează literatura momentului la realitățile anterioare pentru a formula puncte de vedere cu valoare obiectivă.” □ D. I. Suchianu: *Domnul Ibrăileanu*: „Îmi repugnă gândul de a face, aici, ceva care s-ar putea numi un portret. Nimic nu i-ar fi displicut lui Ibrăileanu însuși. Un portret presupune mai mult sau mai puțin ideea de «om mare». Și Ibrăileanu a fugit totdeauna de această situație. Ceea ce dorea el era să fie un om «setios» și un om «bun». Cu timpul a devenit și «om mare», cu toată celebritatea și aura de legendă corespunzătoare. Dar, oarecum fără voia, și chiar împotriva voii lui.” □ Al. Piru: *G. Călinescu la „Viața românească”*: „Anunțată la 10 mai 1931 în «Vremea», intrarea lui G. Călinescu în redacția «Vieții românești» nu s-a produs decât în inauarie 1933, la propunerea lui G. Ibrăileanu care ceda directoratul său în favoarea lui Mihai Ralea și a autorului *Vieții lui Mihai Eminescu*. Până la această dată, G. Călinescu nu publicase în «Viața românească» decât fragmente din biografia eminesciană și nu mai mult de două recenzii, una la romanul *Madona cu trandafiri* de George Mihail Zamfirescu și alta la *Omul de după ușă* de Ion Călugăru. Preluând partea literară a revistei, G. Călinescu înțelegea să împace contribuția vârstnicilor cu aceea a tinerilor sub singurul imperativ al valorii artistice. [...] Direcția literară a lui G. Călinescu nu a ținut decât un an și 45 de zile, de la 1 ianuarie 1933 până la 15 februarie 1934, când a fost înlocuit în chip paradoxal cu dr. Ernest Ene.” □ I. Negoîtescu: *Demostene Botez (din Istoria literaturii române)*: „Cele mai bune și mai semnificative pagini de proză ale lui Demostene Botez se găsesc în *Memoriile sale*, pe de o parte acolo unde el evocă satul copilăriei și copilăria în special ca genuitate a întregii personalități în devenire și definitivarea ei, iar pe de altă parte acolo unde îi re trăiește experiența strict personală în cadrul istoric dat al războiului.” □ Alexandru Balaci: *Radu Boureanu la 70 de ani: Permanența poeziei*: „Din opera lui Radu Boureanu vreau să amintesc poemul dramatic *Satul fără dragoste*, cristalizarea unei ondulații mioritice, a alternării, pe axele spațiului și timpului, în coborârea și urcarea spre zonele fabuloase ale miturilor, din ale căror ape pure izvorăște dramatica istorie a poporului român, de milenii statornicit între aceste râuri și munți.” ■ Redacția revistei organizează ancheta: *O publicație axată pe realitățile românești*, răspunzând la întrebări: Iorgu Iordan, D. D. Roșca, Al. Philippide, Al. Graur, Șerban Cioculescu, Al. Dima, Radu Boureanu, George Ivașcu, Mihnea Gheorghiu. Întrebări: „1. Care au fost legăturile dumneavoastră cu revista «Viața românească» și

cu grupul de scriitori și de oameni de cultură din jurul ei? 2. Cum apreciați rolul «Vieții românești» în contextul literar, cultural și social al perioadei pe care ați cunoscut-o mai bine? 3. Cum vă apare în perspectiva timpului evoluția de până azi a revistei și care sunt după, opinia dumneavoastră, locul și specificul ei în peisajul revuistic actual?." □ Iorgu Iordan: „Într-un anumit sens legăturile mele cu «Viața românească» sunt ceva mai vechi decât apariția ei. Începând din septembrie 1904, am fost elevul lui G. Ibrăileanu în prima clasă a cursului superior de la Liceul Internat din Iași. Pot afirma că el prefigura spațiul revistei pe care urma s-o conducă peste un an și jumătate ca redactor-șef. După părerea mea, el întruchipa nu numai concepția literară, ci și social politică a «Vieții românești». [...] De altminteri, relațiile cu scriitorii nu mă atrăgeau. Și aceasta din cauza sentimentului că ei reprezintă o lume aparte, foarte deosebită de a mea. Le citeam și, cum era cazul, le admiram producția căci literatura îmi plăcea, grație în mare măsură, și lui G. Ibrăileanu, care mă ajutase încă din liceu s-o înțeleg mai mult ori mai puțin just. Pentru mine «Viața românească» era, înainte de toate, port drapelul unui crez social-politic foarte avansat pentru vremea aceea, în slujba căruia se găseau, trebuiau să se găsească literatura și arta în general. [...] Răspunsul la nr. 1 conține, în linii mari, și răspunsul la punctul 2. Fac și aici distincția între cele două laturi ale activității revistei: literatura propriu-zisă și cea social-politică. Am crezut totdeauna și continui să cred că viața românească a fost, pentru epoca ei de început (1906-1916) și pentru cea imediat următoare (până prin 1930-1932), cel mai important periodic al țării noastre chiar și din punct de vedere literar. Ea a jucat un rol asemănător ca valoare ca acela al «Convorbirilor literare» din perioada lor ieșeană și, într-un fel, cu acela al «Daciei literare», «mama» amândurora sub anumite aspecte. [...] Oricât de mare o văd eu această însemnătate de ordin strict literar, cealaltă, de natură social-politică și culturală în general, mi se pare superioară. O literatură poate înflori, dacă împrejurările istorice o ajută, și fără reviste, deși nu tăgăduiesc rolul acestora în anumite limite. În schimb, un climat social-politic progresist nu se poate crea și nici dezvolta fără sprijinul unui periodic la înălțimea năzuințelor epocii. Din acest punct de vedere, meritele «Vieții românești» sunt absolut excepționale. Rolul ei în formarea și întreținerea unei atmosfere politice avansate printre intelectualii noștri este considerabil. [...] În condițiile actuale «Viața românească» nu mai poate fi ce a fost în epoca ei de început. Și se înțelege de ce, nici înainte de instaurarea regimului nostru socialist ea nu și-a putut păstra autoritatea altădată incontestabilă. Și nu din cauză că se «învechise». Chiar din acest punct de vedere pur literar ea își lărgise orizontul într-o măsură apreciabilă, cum probează, ca să dau un singur exemplu, colaborarea masivă a Hortensiei Papadat-Bengescu. [...] În împrejurările de astăzi, «Viața românească» nu poate fi, în ce privește concepția literară și cea social-politică, decât o revistă ca toate celelalte.” □ Alexandru Philippide: „Am colaborat la «Viața românească» începând cu

numărul din martie 1920, când, după o întrerupere de aproape patru ani, din cauza războiului din 1916-1918, revista și-a reluat activitatea. Mi-am continuat colaborarea de-a lungul anilor, la intervale mai mici sau mai mari, până în 1940, când «Viața românească» și-a întrerupt din nou apariția ca să iasă iarăși la iveală după 23 August 1944 și când mi-am reluat și eu colaborarea până în ziua de azi. [...] Condusă în primii ani de G. Ibrăileanu, animator incomparabil al revistei de la început, din 1906, apoi de oamenii care au urmat cu fidelitate și cu curaj tradiția «idealului social» și a «crezului libertății de gândire», «Viața românească» și-a continuat după 1930 drumul, în împrejurări adesea dușmănoase față de ea. Astăzi, când revista împlinește șaptezeci de ani de existență, ceea ce înseamnă o vârstă nu prea des întâlnită la vreo publicație periodică, și de la noi și din alte țări, cred că una din preocupările sale principale trebuie să fie continuarea tradiției de la 1906 și 1920 și îmbinarea acestei tradiții cu cerințele prezentului.” □ Șerban Cioculescu: „Am colaborat târziu la «Viața românească», în 1965, când Demostene Botez, directorul revistei, ales președinte al Uniunii scriitorilor, mi-a propus să preiau conducerea redacției. Acest regim a durat timp de doi ani, într-o colaborare strânsă, mai ales în anul al doilea, când directorul revistei, părăsind conducerea Uniunii, s-a putut ocupa efectiv de mersul revistei lunare. La «Viața românească» am dat în acel interval câteva scurte articole și am redactat rubrica *Miscellanea*. Din gruparea «Vieții românești» cunoscusem pe M. Sadoveanu, D.D. Pătrășcanu, care mi-a dăruit în bloc toate cărțile sale și ale cărui *Amintiri ale lui Cosntantin Cassian* le admirasem din adolescență, pe Eugen Botez (Jean Bart), căruia îi recenzasem romanul *Europolis*, pe Paul Zarifopol, cu care am colaborat apoi regulat la «Revista Fundațiilor Regale», pe Al. Philippide, pe Al. O și Ionel Teodoreanu, pe Henriette Yvonne Stahl, pe George Lesnea ș.a. N-am avut ocazia să-l cunosc pe G. Ibrăileanu, pe care-l admiram de departe pentru caracterul său și pentru capodopera romanului nostru de analiză *Adela*, dar cu Constantin Stere am stat o singură dată de vorbă. Socot că posteritatea i-a dat dreptate lui G. Ibrăileanu, identificându-l cu «Viața românească», deoarece în timpul vieții, cu o prea mare modestie, se ținuse statornic în umbra sumbrului fost deținut în închisorile țariste și surghiunit în Siberia. În calitate de critic și istoric literar, obligat să cunosc revista pe tot parcursul ei de șapte decenii, nu pot decât să-i recunosc eminenta situație în literatura dinainte de primul război mondial, iar apoi, din momentul istoricei dispute în jurul specificului național. Epoca marilor controverse trecând (ca să nu zic apunând), revista s-a menținut la un nivel artistic, netăgăduit de nimeni. Atenția la calitate, a fost, de altfel, grija statornică a lui G. Ibrăileanu, al cărui dogmatism era temerat de un ales gust literar. N-aș îndrăzni să fac pronosticuri de viitor. Sunt însă convins că trecutul prestigios al revistei constituie o garanție de continuitate, în spiritul pe care și redacția actuală îl menține cu fermitate. Aflându-mă în pragul unui nou jubileu, urez «Vieții românești» să atingă centenarul și chiar mileniul, cu aceeași fer-

voare pentru marile idealuri ale culturii naționale și ale umanismului socialist, pe care le-a servit cu atâta devotament și strălucire.” □ Al. Dima: „După cum vedeți, legăturile mele cu revista privesc mai ales epoca ei dintre cele două războaie, dar – spre deosebire de unele opinii care separă distinct diferitele ei etape – cred că e cazul să subliniem axa de continuitate a perioadei cului care a cuprins firesc și anii despre care am vorbit mai sus. Într-adevăr, chemat de Ibrăileanu, Ralea preia – după cum se știe – în 1933 conducerea *Vieții românești* și ține să afirme, de la început, necesitatea alcătuirii unui pro gram ferm de acțiuni în cadrul raționalismului și democrației, al unui umanism complex, străin oricărei pasivități și contemplativități. Se ducea lupta pentru respectarea libertății și personalității, ca și pentru ridicarea maselor populare, respingându-se atitudinile autoritare, snobismul aristocratic ca și obscuratismul mistic despre care am mai vorbit. În această perioadă, «Viața Românească» nu se integrează numai tradițiilor ei de aproape două decenii, ci dezvăluie totodată capacitatea proprie de adaptare la spiritul diferitelor perioade prin care trecea Noile condiții dintre cele două războaie, cu toată înclinația spre accentuarea excesivă a conștientizării rațiunilor estetice chiar și în critica lui Ibrăileanu, au determinat conducerea revistei să participe viu la ostilitățile ideologice ale timpului, între atâtea curente contradictorii, între naționalism și internaționalism, între misticism și raționalism, între tradiționalism și modernism etc. [...] 3. Cred că evoluția revistei în cele șapte decenii ale activității ei e limpede. Ea s-a mișcat pe o serie de coordonate constante pe care le-am amintit de mai multe ori și care i-au ilustrat atât continuitatea cât și diversitatea, în funcție de agitațiile tot mai intense ale diferitelor momente politice, sociale, culturale și literare ale diferitelor etape. Se înțelege că epoca socialistă i-a reactualizat la maximum vechile tendințe, împingând-o spre nivelul noilor condiții istorice. În cadrul revuisticii actuale, «Viața Românească» tinde să-și realizeze obiectivele specifice care trebuiesc viguros susținute. E necesar – socotesc – să i se mărească volumul spre a putea publica lucrări literare mai ample, fragmente de roman, nuvele mai dezvoltate, studii de mai mari dimensiuni, largi priviri asupra diferitelor domenii ale științelor, adevărate sinteze ale progresului tehnic și intelectual contemporan, dezbateri desfășurate pe plan ideologic etc., stimulându-i astfel un caracter mai enciclopedic, așa cum fusese revista și altădată, dar fără a diminua aria ei literară care va trebui să rămână centrală. Cu privire la aceasta se ridică astăzi – mai mult ca în trecut — în mod aproape imperativ, preocuparea integrării valorilor noastre literare în circuit mondial, ceea ce solicită o semnificativă orientare a revistei spre comparatism atât în creație cât și în studiile literare, firește nu în sensul specialității stricte și tehnice, ci în acela mai general al participării noastre contemporane la patrimoniul culturii mondiale despre care se vorbește tot mai frecvent astăzi. □ George Ivașcu: „În ambianța acestui fermecător umanism, din care mi-a fost dat să mă împărțesc, la Iași, și apoi, într-un climat de confruntare umană încă mai sublim, în iarna

anului 1936, la București, la Sanatoriul Diaconeselor, unde Ibrăileanu își dăruia ultimele lui licăriri de bunătate în preajma sfârșitului pe care-l știa apropiat, cu un efort încă mai intens de a nu i se bănuia acuitatea suferinței și, astfel, de a nu-și solicita, cumva, compasiunea sau a te tulbura – «Viața Românească» s-a concretizat definitoriu pentru mine în marele ei spirit călăuzitor și în atât de pasionatul ei meșter care, din martie 1906, când a luat ființă, până în 1930, când redacția s-a stră mutat la București – și repercusiunile n-au întârziat să se resimtă —, a întrupat pe cel mai inspirat și mai dăruit arhitect al celei mai importante reviste românești din cei 10 ani (martie 1906 – iunie 1916) pînă la intrarea României în primul război mondial și, apoi, continuând tot la Iași încă zece ani (martie 1920 – decembrie 1929). Ca atare, adică sub vraja și veghea lui Ibrăileanu, «Viața Românească» a împlinit rolul major, indicat chiar prin titlul său, de polarizator al tuturor marilor talente scriitoricești de pe întreaga arie a țării, contribuind enorm la redeșteptarea națională și socială și, după Marea Unire de după 1918, la consolidarea în spirit a statului național român în granițele lui firești, la afirmarea tot mai viguroasă a culturii noastre într-o perioadă de creatoare efervescență, în cadrul căreia un sti mulator din cei mai activi va fi, din primăvara anului 1921, Partidul Comunist Român. 3. Mai presus de ideologia propriu-zisă promovată de doctrinarii săi în frunte cu C. Stere, ideologie care, cum am scris într-un studiu din martie 1966, avea ca principală dimensiune pe cea a înfăptuirii concrete a unității naționale pe întreg cuprinsul *vieții românești*, – revista cu acest titlu a însemnat un climat și o tribună de prestigiu pentru afirmarea celor mai valoroase talente literare și, totodată, a celor mai înzestrate capacități în domeniul științelor umane. Mai mult încă: în perioada primului pătrar de veac al existenței sale, «Viața Românească», deși apărea la Iași a constituit o revistă centrală și un model de cetate intelectuală deschisă, reușind să-și atragă mereu noi generații de talente și colaboratori, într-un spirit, într-o structură publicistică de tip european, cu o tehnică și o exigență exemplare: ca varietate în informație, ca pondere în comentariul vieții culturale, literare și artistice, ca împăr țire judicioasă a spațiului său beletristicii, ideologiei, științei propriu-zise. Trecând și prin unele perioade de eclipsă – dincolo de suspendările cu pri lejul celor două războaie mondiale —, «Viața românească» a oferit în anii noștri, mai ales, o largă posibilitate de a stimula dezvoltarea creației noastre în proză. Astăzi, deși redusă ca proporții, «Viața românească» este unul din mensualele noastre cele mai vii, progresul în tehnica de cuprindere variată dar semnificativă a actualității fiind tot mai remarcabil. De la acest punct de nivel, ea poate privi cu o vibrație nouă spre primul pătrar de veac al existenței sale ieșene și, cu atât mai intens, în perspectiva continuei dăruiri de energie spirituală, ipostaziată cu priori tate în arta cuvântului românesc, promovând, astfel, în ansamblul literar al culturii noastre socialiste, idealurile ei cele mai nobile și cele mai imperative.”

APRILIE

1 aprilie

• [„Scân-teia”, nr. 10 454] Agerpres informează despre *Prezențe românești la târguri internaționale de carte*: „După participările, din această lună, la târgurile internaționale de carte de la Bruxelles și Leipzig, țara noastră va fi prezentă, în curând, la o altă confruntare internațională de acest fel, la Bologna. Este vorba de Târgul internațional de carte pentru copii (8—11 aprilie), ajuns anul acesta la a 13-a ediție. Standul românesc va reuni apariții recente ale principalelor case de editură românești specializate în acest gen de carte — «Ion Creangă» și «Albatros», cu precădere. Pentru tradiționalul târg italian au fost expediate aproape 200 de titluri de cărți pentru copii și tineret, literatură originală și traduceri din patrimoniul universal, ediții realizate într-o manieră grafică deosebită și bogat ilustrate. Pentru 1976, România și-a anunțat, de ase-menea, participarea la alte câteva târguri internaționale de carte.”

• [„România literară”, nr. 14] Cuprinde versuri de Mihai Beniuc, Nichita Stănescu, Vasile Nicolescu, un grupaj din lirica bulgară și din cea din Kuweit, precum și proza lui Fl. N. Năstase, *Veverița* ■ Redacția publică pe prima pagină textul *Dezbateri creatoare*, cu ocazia apropiatului Congres al educației politice și culturii socialiste: „Dezbaterea creatoare, schimbul viu de experiență și idei, sunt o formă specifică a democratismului socialist consecvent.” ■ În *Problema tatălui*, Marian Popa analizează importanța figurii paterne în proza lui Fănuș Neagu: „Prin tată se organizează o lume, realitatea primește un sens prin tutelă. Ordinea socială și morală patriarhală e un exemplu de funcționare posibilă. Varietatea tensiunilor decurgând din ea e nesfârșită: de la opoziția în prezență, la adeziunea fascinată în absența celui ce domină patera. Proza lui Fănuș Neagu prezintă toate ipostazele.” ■ În *Poetica visării*, Paul Dugneanu explorează lirica stănesciană: „Floare de lotus a reveriei, mirosul are și fragilitatea și sensibilitatea ei, de aceea imaginația se va concentra asupra unui obiect care să-i ofere stabilitate, permanență în curgerea continuă, schimbătoare a materiei. Dacă într-un anumit moment, «într-un spațiu al absențelor», obiectul care magnetiza visarea era transparent, vitros, pentru un loc al prezenței depline dar fluide, nestatornice, figura centrală o constituie piatra. Fără a stânjeni mișcarea, ea este semnul palpabil, solidificat al curgerii la origine incandescentă. Piatra este punctul de ocurență al reveriilor, obsesiilor și întrebărilor poetului.” ■ Sunt publicate mai multe articole despre Ferenc Szemlér, cu ocazia împlinirii vârstei de 70 de ani. În textul său, Nicolae Balotă subliniază evoluția scriitorului: „Poetul tânăr care-l urma pe Ady, iată-l azi urmărind cu toate simțurile deschise miracolul simplu și evident al naturii. Protestatarul revoltat de altădată, iată-l reflectând cu înțelepciune asupra destinului omului. De la frescă socială la povestire autobiografică, apoi la romanul istoric, Ferenc Szemlér se dovedește un excelent povestitor.” ■ În *Omagiu*, Veronica Porum-

bacu evocă o serie de amintiri despre scriitorul maghiar: „Lui Ferenc Szemlér i-am citit și în românește poezii și proze, romane, frânturi de confesiuni care întregesc profilul zbuciumat al timpului. Din aceste confesiuni i-am cunoscut simțămintele de caldă venerație pentru Petru Groza, căruia îi e de altfel închinată poezia *Prietenul*, ca și stima pentru confrății și concetățenii săi și dragostea pentru priveliștile natale...” ■ În *Hașdeu moralist*, Șerban Cioculescu explorează corespondența omului de cultură în vederea evidențierii reflecțiilor sale de natură etică: „Există, într-adevăr, o secretă terapeutică a alternanței dintre plăcere și neplăcere, cu valoare dialectică indiscutabilă, care a contribuit hotărâtor la călirea a ceea ce s-a numit caracter sau tărie morală. Hașdeu îi surprinsese valoarea și nu pregeta să o dezvăluie.” ■ În articolul *Întregul și partea*, Alexandru Ivasiuc subliniază importanța moștenirii elene pentru cultura europeană: „Cine crede în identitate, distincție, claritate și raport, crede și în sâmburele ontologic al gândirii elene, al gândirii continentului nostru, care prin paradoxul său profund a născut, în ultimă instanță, dialectica.” ■ Nicolae Manolescu apreciază calitatea expresiei din *La umbra cărților în floare*, de Cornel Ungureanu: „autorul are netăgăduit talent, inventivitate, stil, mergând până la a-și înscena ideea pentru mai mult efect, mimând ironic pe cei despre care scrie, cu o strategie care e înainte de toate literară. [...] Concis, enumerativ, mizând pe definiția din vârful penitei, uneori superficială, adesea memorabilă, stilul criticii lui Cornel Ungureanu e de o spontaneitate ce pare foarte firească, dar care, la o privire mai atentă, începe să-și arate unele artificii și trucuri.” ■ Victor Atanasiu semnalează reeditarea volumului *Ruinurile Târgoviștii* (Scrișul Românesc, 1975), de Vasile Cârlova. ■ Conform Danei Dumitriu, placheta lui Ion Cocora, *Suveranitate lăuntrică* (Eminescu, 1975), este articulată în jurul credinței autorului în superioritatea poeziei: „Aproape întregul volum al lui Ion Cocora este dedicat lămuririi atitudinii sale față de poezie, ca univers superior, și față de destinul poetic, văzut ca o înaltă chemare spre lumile imaginare, spre cunoașterea rosturilor adânci ale lucrurilor, chemare ce tulbură și mulțumește orgoliul visătorului.” ■ Sorin Titel receptează pozitiv cărțile *Voci și vocații cinematografice* (Meridiane, 1975), de Florian Potra, și *Labirintul umbrelor* (Meridiane, 1975), de Petre Rado. În viziunea sa, Florian Potra „întreprinde un amplu demers cu privire la specificitatea cinematografului” autohton. De asemenea, apreciază spiritul analitic și bogăția informativă din volumul lui Petre Rado: „Densă, penetrantă și foarte exactă în analiză, *Labirintul umbrelor* impune un teoretician al filmului de prima mână.” ■ Stilul lui Valeriu Cristea din *Domeniul criticii* (Cartea Românească, 1975) se caracterizează, potrivit lui Mircea Iorgulescu, printr-un puternic realism: „Un realism sănătos, robust, netulburat de prejudecăți, de ierarhii constituite, de mode, de opinii și de interpretări cu autoritate, caracterizează critica lui Valeriu Cristea, serioasă, bărbătească, inspirând totdeauna încredere.” ■ În viziunea lui Laurențiu Ulici, Vasile Mihăescu (*Cartea cu adolescenți*, Junimea) este un

epigon al lui Mihai Ursachi: „Tot ce este esențial la noul poet: atitudinea neoromantică, solemnitățile diafană, tehnica epistolei lirice, un număr de motive poetice, se revendică de la autorul *Poemului de purpură*.” De asemenea, criticul se arată circumspect în privința liricii lui Dumitru Țiganiuc din *Prin departe și aproape* (Junimea): „Tonul colocvial și o imagistică bizară favorizează și compromit, în egală măsură, lirismul poemelor lui...” ■ Redacția publică un grupaj omagial despre opera și personalitatea lui Octavian Goga. Conform lui Ion Dodu Bălan, poetul s-a aflat la răscrucea dintre marii clasici și începuturile liricii moderne românești: „Dacă un poet autentic este chintesența unei spiritualități naționale, a unui anume mediu social și a unui moment istoric distinct din umbrele și luminile căruia își împletește personalitatea, atunci Octavian Goga este, fără îndoială, un asemenea poet care a marcat cu geniul său o răscruce de timpuri și de atitudini poetice, încheind, în lirica românească, epoca marilor clasici și deschizând pe aceea a poeziei moderne...” Grupajul este alcătuit și din fragmente scrise de Octavian Goga, precum și din mărturii aparținând lui Titu Maiorescu și Tudor Vianu. ■ În rubrica de carte străină, Nicolae Balotă se apleacă asupra operei lui François Fénelon, *Peripețiile lui Telemah*. ■ Este publicat un fragment din monografia lui Erasmus realizată de George Uscătescu. ■ Felicia Antip discută antologia *Poezia concentraționară – Chipul omului în lagărele naziste, 1940-1945*. ■ Ana Blandiana publică *La piață* în secțiunea *Atlas*.

● [„**Tribuna**”, nr. 14] Sunt publicate versuri de Doina Cetea, Radu Cosașu (secțiunea *Cronica de trei secunde*), Octavian Șireagu, un grupaj de poezii din lirica neogreacă, proză de Ioan Rasiga. ■ Iosif Pervain semnează articolul *Problema continuității în scrierile istorice ale corifeilor Școlii ardelenne*, concentrat asupra activității lui Samuil Micu: „În filele manuscriselor lui Samuil Micu se îmbină și se verifică reciproc argumentele istorice cu interpretări logice și de bun simț. Ele năruiau, spectaculos, aserțiunile greșite ale potrivnicilor continuității, clădite pe un fundament instabil, nisipos, și împuneau, în mintea și în sufletul mulțimilor zise «valahe», o idee dinamică, ce îndemna la ascuțirea și diversificarea armelor de luptă. Vizionar lucid, Micu, prin verbul său exploziv, a exaltat conștiința de sine a românilor transilvăneni. Înaripați de scrișul său, ei și-au călit disponibilitățile combative.” ■ În *Cronica literară*, Victor Felea se oprește asupra studiului publicat de Romul Munteanu, *Meta-morfozele criticii europene moderne* (Univers, 1975): „Departat de a se lăsa captivat de seducțiile unui sistem critic sau altul, el se menține pe o platformă personală de judecată și înțelegere, la distanță și în unghiul ideologic și spiritual cele mai potrivite pentru a exprima o apreciere justă. Și într-adevăr, opiniile sale privitoare la numeroasele probleme și interogații pe care le suscită critica modernă și destinul ei sunt de o incontestabilă valabilitate.” ■ N. Prelipceanu este prezent în paginile revistei cu textul *Ce mai face mănăstirea Voroneț*. ■ Mircea Muthu prezintă cartea lui Ion Vlad, *Lecturi constructive* (Cartea

Românească, 1975): „Textele articulează, dincolo de valorizările aparținând criticului, o concepție unitară, susținută cu fervoare meridională am spune, despre literatura văzută «ca limbaj specific și ca posibilitate de comunicare originală a unui corp de semnificații», considerată, mai exact, drept un mod specific de comunicare în timp. [...] Instrumentele sociologului, semioticianului, precum și categoriile esteticii literare – lucru cu deosebire vizibil în admirabilele pagini consacrate romanului românesc clasic și contemporan (de ex. categoria lukacsiană a «totalității») – sunt folosite în analizele complexe, nuanțate, subsumate însă integral teoreticianului.” ■ Vasile Sav recenzează placheta lui Ion Cocora, *Suveranitate lăuntrică* (Eminescu, 1975): „Exceptând unele excrescențe moderniste, prezente în volumul de debut, poemele sale relevă, fapt esențial, maturitate stilistică. Poezia sa este născută din punctul de incidență a expresionismului cu modalitățile de regie a textului poetic proprii lui Saint-John Perse. Este vorba despre o dublă influență: substanțială și formală.” ■ Ion Pop publică interviul realizat cu sculptorul Emile Gilioli, în care acesta îl evocă și pe Constantin Brâncuși, sub titlul „*Cea mai adevărată realitate e aceea pe care o construiesc eu*”

• [„**Tribuna României**”, nr. 82] În *Cuvântul zilei* citim *Un firesc tur de orizont*, semnat de prof. dr. Virgil Cândea, secretar general al Asociației „România”: „Anul acesta, la 4 aprilie, se împlinesc patru ani de când, întruniți la Ateneul Român din București, oameni de știință și cultură, profesori universitari, scriitori, ziariști, fruntași ai vieții publice românești hotărâau înființarea unui așezământ cultural – Asociația «România», în scopul de a înlesni cultivarea limbii române, cunoașterea trecutului și a realităților de azi, a creațiilor poporului nostru, pentru toți cei legați de aceste valori și în primul rând pentru cei originari de pe meleagurile românești, care trăiesc azi în alte părți ale lumii.” ■ Pop Simion publică tableta *Graiul monumentelor*, în care este notată că mănăstirile din nordul Moldovei, „în primăvara acestui an” au primit premiul de la Federația Internațională a Jurnaliștilor și Scriitorilor de Turism (FIJET), „consacrându-le și în acest mod drept valori mondiale de primă mărime care atestă triumful geniului artistic popular reprezentând o neconținută sărbătoare a spiritului popular.” ■ În pagina *Pe scurt* citim o notă, nesemnată: *G. Ibrăileanu*: „Recent, cu prilejul împlinirii a 40 de ani de la moartea lui Garabet Ibrăileanu, principalele reviste literare («România literară», «Luceafărul», «Cronica» ș. a) au consacrat spații ample studiilor și evocărilor privind viața și opera mentorului «Vieții românești», subliniind cu precădere importanța pe care direcția inițiată de Ibrăileanu a avut-o în evoluția anterioară a criticii noastre literare.” ■ În contextul *Bicentenarul USA.*, Radu Toma scrie despre *Nicolae Iorga și românii americani*: „Românii americani n-au încetat o clipă să-i venereze memoria, să-i prețuiască grandioasa personalitate, să-i evoce contribuțiile la permanenta fortificare a legăturilor cu țara de obârșie. Sunt concludente, în acest sens, aprecierile inserate în 1945 de publicația istorico-

literară «The New Pioneer» editată de «Asociația culturală a americanilor de origine română» («The Cultural Association for Americans of Romanian Descent») din Cleveland, Ohio, al cărei președinte a fost publicistul Theodore Andrica, cunoscut animator, de-a lungul a zeci de ani, al vieții românești din S.U.A.: «Nicolae Iorga a fost un din figurile intelectuale proeminente nu numai ale României, dar și ale întregii lumi. Moartea sa prematură în 1940, provocată de mâinile membrilor Gărzii de Fier, a jefuit omenirea civilizată de unul din istoricii săi cei mai străluciți.» ■ Prof. dr. Virgil Cândea notează apariția *O monografie consacrată lui Nicolae Bălcescu*, scrisă de Gh. Zane, intitulată *Nicolae Bălcescu – opera, omul, epoca*: „Examenul cărții *Nicolae Bălcescu – opera, omul, epoca* ne dezvăluie o construcție rotundă, capabilă să satisfacă toate întrebările privitoare la gândirea marelui patriot, la opera sa științifică, la lupta sa politică sau la permanențele acestora în viața publică și în cultura românească din ultimul secol.” ■ În *Medalion* Șerban Cioculescu scrie despre *George Topârceanu*: „Parodistul și umoristul (unul și același) a fost și un autentic poet al naturii, văzută și simțită în variațiile anotimpurilor. Toamna, mai ales, i-a solicitat sensibilitatea reală, care nu se lasă însă niciodată, până la capăt, să lunece în derivă, pe panta sumbră a disperării.” ■ În *Umor*, Nicolae Tăutu publică *Delirul nepericulos*.

2 aprilie

● [„**Contemporanul**”, nr. 14] Alexandru Balaci semnează textul *Libertate și angajare*: „Un scriitor liber este acela care nu se exilează din viața multiformă a țării, ci caută să-și pună întreaga energie, forță morală și ardoarea de a înțelege și de a crea, în înaltul post de slujitor al frumuseții și adevărului, în slujba colectivității umane. El reprezintă, în felul acesta, cultura contemporană care este determină de esența ei socială și etică, și căreia îi sunt absolut străine ideile nocive, de separare și de opoziție între variatele forme ale activității umane. Un asemenea reprezentant al culturii românești nu stabilește ierarhii absurde de valoare.” ■ În cadrul rubricii *Dezbaterile „Contemporanului”* este redat *Chipul comunistului în literatură*: „Nicolae Ciobanu: O discuție consacrată prezenței eroului comunist în literatura română contemporană, cu specială aplecare asupra prozei, în momentul de față este întru totul justificată deoarece, mai mult decât oricând, perspectiva istoric-literară, obligatorie în cazul unor întreprinderi critice de o asemenea anvergură, își vedește pe deplin funcția ordonatoare în planul evaluării estetice. [...] Referindu-ne numai la cărțile de proză care au apărut în ultimii ani, să reținem că ceea ce am numi istoricitatea de esență revoluționară proprie viziunii asupra personajului asigură viabilitatea artistică a unor opere precum *Marele singuratic* și *Delirul* de Marin Preda, *Vânătoarea regală* de Dumitru Radu Popescu, *Apa* și *Iluminări* de Alexandru Ivasiuc, căroră, între altele, li se adaugă unele dintre romanele ce aparțin lui Alexandru Simion, Constantin Țoiu, Bujor Nedelcovici, Romulus

Guga, Platon Pardău și alții. Se înțelege, atributul viabilității artistice despre care vorbeam se manifestă în grade diferite și în cazurile citate, dat fiind faptul că individualitatea personajului nu poartă întotdeauna peceta unei implicații pe deplin satisfăcătoare în materia nemijlocit istorică a așa-zisului timp narativ. Așadar, conchidem a spune că la ora actuală un posibil și necesar studiu dedicat condiției personajului din proza românească a ultimelor trei decenii nu este de conceput decât dacă la temelia unei asemenea încercări se află criteriile impuse de prezența centrală a eroilor comuniști. Ceea ce ni se pare esențial, din orice direcție am scruta situația generală a fenomenului epic românesc contemporan.” □ „Tema preferată de tot mai mulți prozatori de astăzi, political include, între cele mai generoase zone ale sale, istoria luptei și vieții comuniștilor din anii când partidul activa în ilegalitate. Interesul literaturii pentru această epocă de două decenii (1924 – 1944) se explică deopotrivă prin valoarea ei estetică și prin consecințele de ordin politic asupra istoriei naționale. La care se adaugă și o explicație din domeniul propriu literaturii, mai exact al psihologiei literaturii: recunoașterea, pe calea intuitivă sau pe cale documentară, înlăuntrul acestui episod, a unui mod de existență inedit prin forme și prin tensiunea evenimentelor. Încercări mai mult sau mai puțin reușite sub aspect literar de a cuprinde în expresie românească realitatea, în multe privințe tulburătoare, a luptei partidului în condițiile ilegalității, au existat în proza noastră din anii 50 și 60, există și în proza anilor 70, în stricta actualitate apărând un număr destul de mare de romane, în stricta actualitate apărând un număr destul de mare de romane care, într-un fel sau altul; mi s-a părut însă semnificativ ca în toate se face simțită tendința de a privi lupta comuniștilor în ilegalitate în legătură cu întreg contextul istoric, ca parte a acestuia, după cum semnificativ e și faptul că numai în foarte puține cazuri această tendință conduce, cum ar fi fost, de altfel, firesc, la relevarea ansamblului social-istoric care a determinat morfologia luptei ilegale și la sublinierea implicațiilor de ordin ideologic, politic și psihologic pe care ea le-a avut chiar în fiziologia societății românești dintre cele două războaie. Tendința a rămas doar tendință, ceea ce domină în proza pe această temă fiind, mai curând, segmentul decât întregul, operația de izolare, de scoatere din contextul istoric și nu aceea de integrare. În felul acesta, imaginea ce ajunge la cititor, mai cu seamă la cel tânăr care nu a trăit, el, epoca respectivă este unilaterală.” □ Margareta Bărbuță: „Încă de la primele lucrări dramatice apărute după Eliberare, dramaturgii s-au arătat preocupați de înfățișarea eroului luptei revoluționare a comunistului. Și era firesc să fie așa, dramaturgia fiind chemată, prin însuși specificul ei, să exprime dialectica dezvoltării sociale prin conflicte semnificative, prin întruchipări vii ale luptei pentru afirmarea idealurilor umaniste, de libertate și demnitate socială și națională, ale poporului nostru. Un istoric al literaturii dramatice românești din ultimile trei decenii va trebui să aprecieze, cu respectul cuvenit, acele prime încercări străbătute de patosul romantic al luptei revoluționare, în care însă lipsa expe-

rienței și a cunoașterii profunde a realității erau suplinite adesea de către autori, prin elaborarea unor scheme convenționale, umanizate prin adăugiri de gesturi și fapte minore exprimând viața personală a eroului. Preocuparea aceasta s-a afirmat ca o constantă a evoluției dramaturgiei noastre în decursul căreia au putut fi apreciate multe reușite – fie că e vorba de imaginea comunistului în perioada ilegalității a luptei pentru eliberarea țării de sub dominația fascistă (și putem aminti aici între altele, figura de o tragică frumusețe a Mariei, eroina piesei lui D.R. Popescu, *Piticul din grădina de vară*), fie că e vorba de eroul luptei pentru instaurarea puterii populare, pentru întemeierea și desăvârșirea continuă a unei noi societăți.” □ „Din opiniile participanților la această dezbatere se desprind câteva judecăți privitoare la statutul personajului comunist în literatura noastră ce merită, credem, a fi subliniat. Să observăm mai întâi că, fie în perioada luptei în ilegalitate a partidului, fie în condițiile societății românești contemporane, comunistul – ca personaj românesc – se afirmă structural drept un om animat de o dublă responsabilitate; față de propriile-i acte (responsabilitate individuală) și față de actele contemporanilor săi (responsabilitate social-istorică). Latura eroică a personalității acestui personaj istoric nu stă în infailibilitatea sau în atribute exclusiv pozitive (e un om, nici mai mult, dar nici mai puțin decât atât), ci în faptul că, om ca toți oamenii fiind, își asumă, în numele unei concepții clare despre om și societate, o răspundere mărită, derivată, deopotrivă, din cunoașterea legilor istoriei și din credința în perfectibilitatea lumii în care trăiește. Să observăm, apoi, că, departe de a se recunoaște în întrupările idealizante și parcă imuabile, cu care se mai întâmplă, câteodată, să fie confundat, personajul comunist este un personaj în evoluție, în devenire pe toate planurile personalității, un personaj care nu dă doar lecții, ci și învață, îndemnându-i și pe alții s-o facă, lecția istoriei înseși. Privit și privindu-se cu ochi realist, el nu apare scutit de greșeli, de ezitări, de slăbiciuni, dar toate acestea nu-l împiedică să se corecteze, câtă vreme principiul perfectibilității omului ca ins și a omului ca societate funcționează cu valoare de lege morală. Să observăm, în fine, că trăind într-o realitate întotdeauna verificabilă documentar, el pretinde celui care ipostiază literar să nu-l scoată din real, să nu-i umbrească veridicitatea prin atribuire de roluri incompatibile cu realitatea istorică a existenței sale. În fond, comunistul este omul zilelor noastre și singura temperatură prielnică relevării personalității sale și rolului său social este temperatura realității înseși. A trăi pentru oameni, a trăi pentru viață, nu este țelul singular al comunistului, ci țelul întregii noastre societăți. Ca atare, personajul comunist se cuvine a fi un rezultat al întregului.” ■ Laurențiu Ulici continuă studiul: *Literatura și viața (III)*: „Că atitudinea în fața vieții, înțelegerea sau neînțelegerea realității, intuirea esenței unui proces sau a unui eveniment, selecția semnificativă din masa informă a faptelor epice, nu sunt doar niște abstracțiuni ce se revendică de la structura procedurală a literaturii ci sunt, în primul rând, consecințe, în planul ideilor, ale modului par-

ticular, concret, viu, în care scriitorul participă, prin opera lui, la viața însăși, o demonstrează – cel puțin în limitele prozei realismului analitic – situația personajului.” ■ În textul *Roman, biografie, sonete*, Dumitru Micu analizează cartea lui Platon Pardău, *Cercul*: „După ce în precedentele romane a experimentat unele tehnici ale prozei simultaneiste și ale celei analitice, Platon Pardău adoptă, în noua sa carte, o formulă tradițională. Axul epic al *Cercului* este o biografie. Romanul debutează cu angajarea, în preajma celui de Al Doilea Război Mondial, a lui Mihail Petreanu, fiu de macagiu, la atelierele C.F.R. Traiectul biografic fiind punctat, natural, de evenimente ale vieții orașului în care trăiește personajul, ca și de acelea, mari, ale istoriei naționale, scrierea dobândește și caracter de cronică.”

● [„Cronica”, nr. 14] Sub semnătura Cronica este marcat *Un eveniment istoric*: „Vizita întreprinsă de președintele Nicolae Ceaușescu, împreună cu tovarăsa Elena Ceaușescu în Grecia și Kuweit se înscrie ca un eveniment istoric de cea mai mare însemnătate în raporturile țării noastre cu statele respective și, totodată, ca o nouă și valoroasă contribuție la cauza păcii și colaborării între toate popoarele lumii.” ■ G. Istrate scrie un text omagial dedicat lui *Un mare lingvist contemporan: Iorgu Iordan*. ■ Sub titlul *PCR – istorie și contemporaneitate* citim: □ I. Roman, *Implicațiile sociale ale modernizării industriei*: „Cincinalul revoluției tehnico-științifice este cincinalul afirmării largi a cunoștințelor celor mai avansate în toate ramurile și subramurile economiei românești.” □ Ion Florea, *Funcțiile ideologice*: „Țelul final al activității ideologice, de propagandă și cultural-educative este de ordin practic – mobilizarea maselor de oameni ai muncii la realizarea politicii partidului, a progresului multilateral al patriei, ridicarea nivelului participării lor responsabile și în deplină cunoștință de cauză la conducerea și rezolvarea treburilor publice și asigurarea manifestării plenare a personalității umane.” ■ Al. Andriescu semnează cronică literară la *Măslinul lui Platon* de Ion Horea, Editura Dacia: „Cititor de texte vechi, Ion Horea se îndreaptă constant spre marele figuri din trecut. Reținem și forma delicată și discretă în care se face aluzie, într-un rondel, la «Gâlceava», atât de sângeroasă altădată, dintre Costinești și Cantemirrești (*Spune-mi dar, Miron Costine...*). Ion Horea rămâne, așadar, în trei maniere diferite, același poet care receptează cu sufletul răscolit marile vibrații ale timpului.” ■ În rubrica sa Const. Ciopraga scrie despre volumul lui Nicolae Balotă, *Universul prozei*, Editura Eminescu, 1976: „Același aliaj de luciditate și voluptate, aceeași nostalgie a formulărilor exacte caracterizează volumul în întregime. *Universul prozei* este cartea unui călăuză competent, a unui critic în plină maturitate, a unui scriitor antrenant.” ■ Nicolae Turtureanu semnează *Brume*, o scurtă prezentare a volumului *Ceața lui Papuc* de Aurel Brumă, Editura Junimea: „«Asta este deci povestea despre care s-a dus vestea». Iar dacă nu s-a dus, ar trebui. Și ar mai trebui ca (spre a face și noi o rimă) cărțile pentru sau despre copii să se vândă în cofetării.” ■ Marin

Constantin prezintă volumul *Conceptul de filozofie la P. P. Negulescu* de Petre Dumitrescu, Editura Junimea: „Această lucrare este, fără îndoială, de un real folos publicului doritor de cultură și filozofie, fapt pentru care o și recomandăm călduros spre lectură.” ■ Theodor Codreanu publică *Scrisori inedite – Victor Ion Popa*: „Prezenta corespondență, aflată în colecția învățătorului I. Ionescu, dezvăluie o parte mai puțin cunoscută a activității lui V. I. Popa, strădania sa de a ridica din sărăcie și ignoranță satul pe care l-a iubit toată viața.” ■ Din *Moment* reținem: ■ *Întâlnirile „Cronicii”*: „O «echipă» de reprezentanți ai revistei noastre (Andi Andrieș, Nicolae Turtureanu, Al. Pascu, împreună cu poetul Ioanid Romanescu, colaborator al «Cronicii») a poposit pe frumoasele meleaguri ale lui Eminescu pentru a se întâlni cu cititorii «Cronicii» din vechea cetate a Botoșanilor, pentru a schimba idei și opinii cu privire la pătrunderea culturii noastre socialiste în rândul maselor. Dedicată pregătirii viitorului Congres al educației politice și culturii socialiste, întâlnirile celor de la revista noastră cu oamenii muncii s-au dovedit și de această dată fructuoase, atât pentru îmbunătățirea calității revistei, cât și pentru participanții care și-au putut clarifica multe din elementele specifice activității culturale. Primul popas, Liceul Pedagogic și Institutul de educatoare din Botoșani. [...] La Dorohoi, conducătorii bibliotecilor din zona acestui oraș, factori de mare importanță în transmiterea culturii în rândul maselor, au ridicat numeroase probleme legate de activitatea revistei «Cronica», de rolul acesteia în activitatea de culturalizare a maselor. [...] În frumoasa sală a bibliotecii municipale din Botoșani, o întrevvedere cu bibliotecarii și membrii cenaclului literar din oraș, în care discuțiile au completat și confirmat înaltele preocupări pentru cultura română contemporană ale activiștilor culturali din județ.” □ *Antologia*: „În ziua de 29 martie 1976 a avut loc în sala Teatrului Tineretului din Piatra Neamț o nouă Antologie a scriitorilor români contemporani. De data aceasta a avut ca oaspete pe poetul Mihai Ursachi. Prezentarea poetului a fost făcută de Eduard Cavali și Viorel Tudose. Recitalul de versuri a fost susținut de actorii Teatrului Național din localitate.” □ N. Irimescu, *În câteva cuvinte*: „Din volumul de dramaturgie eminesciană pe care îl pregătește Marin Bucur, revista «România Literară» și-a propus să publice fragmente reprezentative convinsă fiind că «tensiunea dramatică, viziunea modernă asupra teatrului fac din proiectul conceput în epoca studenției și din bruioane disperate o operă cu valoare literară nu numai documentară». Astfel după *Alexandru-Vodă*, într-un recent număr al revistei sunt publicate părți din poemul dramatic *Decebal*. În felul acesta «România Literară» contribuie la integrarea în preocupările actuale pentru realizarea epopeii naționale a contribuției eminesciene. □ Este îndreptățită stăruința cercetătorului Mircea Săvan de a căuta urme ale șederii lui Cantemir pe Bosfor. Și dacă palatul pe care și-l construiesc pe colina Sancaktar Yokusu nu mai există, în documente ale epocii pot fi descoperite mărturii ale acestei perioade, cum ar fi acel incident amuzant relatat în ultimul număr din «Magazin

istoric».” ■ Livia Comșulea semnează *Literatura ca viață*, un text despre Jack London, marcând șase decenii de la dispariția scriitorului: „Cititorii români și astăzi, șase decenii după moartea scriitorului, impresionați de încrederea sa în viață, de năzuința sa spre o lume mai bună, de izbânda dreptății pe care o știut s-o predice, nu retoric, ci emanând firesc din caracterul personajelor și acțiunilor create de o mare artă.” ■ Versuri semnează Dragoș Vicol (*Izvoare*), Ovidiu Genaru (*Către poezie, Salbe fluturilor, Lujer, Eterna poveste*), Grete Tartler (*Leagăn de cuvinte*).

● [„**Orizont**”, nr. 13] Alexandru Ruja pătrunde în forță pe prima pagină cu un articol despre *Patriotismul, coordonata esențială a poeziei contemporane*, în care sunt aduse în avanscenă, ca argumente ale demonstrației critice, operele unor poeți precum Eugen Jebeleanu (*Surâsul Hiroshimei, Hannibal*), Virgil Teodorescu (*Ucenicul nicăieri zărit*), Geo Dumitrescu (*Libertatea de-a trage cu pușca*), Gellu Naum, Dan Mutașcu (*Țara ca meditație*), Nichita Stănescu (*Un pământ numit România, Roșu vertical*), Ioan Alexandru (*Imnele bucuriei*), Grigore Hagiu (*De dragoste de țară*), Adrian Păunescu (*Istoria unei secunde*), Ion Gheorghe (*Cavalerul trac*), Nicolae Dragoș (*Scrisoare în sat*), Ovidiu Genaru (*Elogii*), George Țârnea (*Starea de iubire*), Dusan Petrovici (*Obelisc*), Ion Lotreanu (*Aici lângă Carpați*). ■ Cronica literară a lui Lucian Alexiu începe cu punctarea surselor liricii lui Ion Horea, pentru a se ocupa apoi de volumul *Măslinul lui Platon* (Ed. Dacia, 1976): „Adâncirea în spațiul livresc – al lecturilor din Pillat, Fundoianu, Adrian Maniu etc, mai recente și mai discrete din Alexandru Philippide – nu a dăunat poeziei lui Ion Horea care, nevoind sau neputând să pătrundă în literatura prin sfărâmare de idoli, conversează înțelepțește [sic!] cu modelele, în galeria cu statui a clasicilor, unde simțirea sa își află, până acum, mediul cel mai prielnic de manifestare.” ■ C. Ungureanu încearcă să combată prejudecata critică referitoare la incapacitatea lui Eugen Barbu de a construi ansambluri arhitecturale de dimensiuni mari, precum romanul, afirmând că, în *Groapa* și *Principele*, scriitorul izbutește performanța de a supune fragmentele narative (precum nuvelele) la întreg (precum romanul) și discutând punctual ultimul volum al lui Eugen Barbu, *Miresele* (Editura Minerva, 1975). ■ Pasionat în continuare de semiotica lecturii și de romanele lui Flaubert, Livius Ciocârlie își organizează comentariul în jurul sensurilor simbolice ale lecturii, care se relevă la recitirea textului: „adevărata citire a unei cărți de literatură este recitirea ei. [...] La a doua lectură, opera realistă devine text. Luându-și libertatea și răgazul de a părăsi drumul bătut, cititorul începe să rătăcească prin roman și descoperă că lucrurile nu erau atât de simple cum i s-au părut, iar sensul nu atât de firesc cât i s-a dat de înțeles. Tot atunci își schimbă funcția și conotațiile descifrate. [...] Acum el observă jocul de oglinzi dintre acel moment și altele de mai târziu, învață să vadă țesătura (textura) de sensuri, răsfrângerile dintre părți. Or, cum răsfrângerea la depărtare înseamnă metaforă, adică poezie, decurge de aici că, la a doua citire, conotația

se schimbă din înțeles suplimentar în *loc poetic activ*.” ■ Din nou personalitatea savantului român Dimitrie Cantemir, ocupă atenția lui Vasile Crețu într-un studiu care încearcă să puncteze complexitatea preocupărilor domnitorului moldovean, membru valoros al Academiei din Berlin, *Un precursor de prestigiu al etnologiei – Dimitrie Cantemir*. ■ Ion Iliescu vrea să umple un gol al dicționarelor de istorie literară și al enciclopediilor românești care „nu fac trimiteri la matematicianul și artistul, cugetătorul și diplomatul Matila Ghyka”, în ciuda faptului că este „o personalitate cu adevărat remarcabilă atât prin densitatea contribuțiilor valoroase și a ideilor moderne, cât și prin varietatea domeniilor pe care le-a ilustrat: filosofia, estetica, eseistica etc, fiind și roman cîier, publicist de elită în limbile română, franceză etc” (articolul *Matila Ghyka, o scrisoare inedită*). ■ V. Șerban își continuă rubrica de corectitudine lingvistică cu rostirea și scrierea corectă a verbelor de conjugare a doua ■ Lidia Ionescu traduce în română poezia poetei americane Diane Wakoski.

2 aprilie

• [„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 278] În *Starea de poezie*, Dan Mutașcu receptează superlativ *Frumoșii nebuni ai marilor orașe*, romanul lui Fănuș Neagu. „Față de atâția alții care fac o proză ca tinctura de iod, Fănuș Neagu e un soi de șaman de cuvinte, o fereastră de 1001 de nopți brăilene, un stilist (cu toate exagerările sale) absolut personale, luând în posesie lumea, prin cuvânt, cu o senzuală și orientală fantezie, denunțând cum ar spune Ion Barbu «un vechi suflet din Răsărit», în sensul mitologiilor de familie și amicitie desigur. De aceea în *Frumoșii nebuni*... Fănuș Neagu nu face o proză cu poză pedagogică, nici acel gen de pretins roman al chirurgiei sufletești... «Visătorul» Fănuș face «portrete fantastice», exagerând în sens liric. Dincolo de filiațiile și amănuntele de care vorbeam (n. b. *Princepele* lui Barbu, *Chira Chiralina*, *Maïdanul cu dragoste*, dar și *Un veac de singurătate* sau *Great Gatsby*) să spunem iarăși că *Frumoșii nebuni*... e cartea unui talent particular, a unui romantic incurabil, crezând încă în *1001 de nopți*. Acesta e tonul căruia se adecvează proza sa lirică, un ton de exagerare poetică, nu de observație realistă, unde construcția îi e mai puțin proprie. Și mai e *Frumoșii nebuni*... un *Fals tratat despre prietenie și un pom de iarnă*.” ■ E. Manu comentează, de asemenea pozitiv, cartea lui Constantin Țoiu – *Galeria cu viță sălbatică*. „Citind romanul lui C. Țoiu, m-am simțit în permanență în interiorul acțiunii lui, am avut mereu senzația de participare. Și lucrul este într-un tot fireesc, *Galeria cu viță sălbatică* e romanul generației ce s-a format în deceniul al V-lea și apartenența la o generație este, așa cum apare în contextual cărții, egală cu un instinct. Carte de atmosferă, lucrată cu știința contrapunctului epic modern, roman radiografic și intelectual, romanul unui moralist rafinat sau simplă mărturie în fața istoriei, *Galeria*... e o rememorare a unui trecut, făcută cu răspundere și sub impulsul necesității...”

3 aprilie

● [„Scânteia”, nr. 10 456] Lajos Letáy publică reportajul *Locuri și oameni din Odorheiu-Secuiesc*.

● [„Flacăra”, nr. 13] Al. Andrițoiu publică poezia *Glose la primăvară*. ■ Pe pagina *Flacăra Cinema Teatru. Muzică tânără*, în rubrica *Blocnotes*, Radu Beligan scrie *Teatrele se întorc la Ibsen, la Cehov, la Gorki*. ■ În *Instantanee* sunt publicate câteva fotografii, printre care una cu Maria Banuș. □ În *Rubrica mea*, Șerban Cioculescu publică *Universul copilăriei*. ■ În *Atitudini*, Alex. Ștefănescu scrie despre *Ticurile criticii*: „Ticurile criticii nu trebuie confundate cu ticurile criticilor. Acestea din urmă au farmecul lor, ajutându-ne să-l recunoaștem imediat pe cel care ni se adesează și, mai mult decât atât, reușind uneori să rezume, în numai câteva cuvinte și într-un mod pitoresc, o întreagă concepție despre literatură. S-ar putea scrie – desigur, cu o anumită doză de umor – adevărate studii despre nedumerirea malițioasă pe care și-o exprimă Cornel Regman față de excesele modernismului prin sintagma «pasămite», despre spontaneitatea și anti dogmatismul formulelor «vasăzică» și «cum să zic» folosite frecvent de Nicolae Manolescu sau despre caracterul premeditat, ceremonios, conferit textelor lui Valeriu Cristea de veșnica propoziție incidentă «ca să ne exprimăm astfel.»” Pe pagina *Flacăra literară*, în *Faptele și vorbele*, Ov.S. Crohmălniceanu abordează problema *Literaturii invizibile*, eseu în care afirmă: „Am avut prilejul, cu câteva săptămâni în urmă, să descopăr un fenomen greu credibil. Există la noi o «literatură invizibilă». Nu are o origine și circulație clandestină, ferească Dumnezeu. Se tipărește, dimpotrivă, de edituri foarte onorabile și în condiții grafice excelente, dar abia ajunge la faza difuzării că și dispare instantaneu și fără urmă din librării. [...] Explicația «literaturii invizibile» e vechea poveste a tirajelor foarte mici. Sigur că există și cărți care scoase în câteva sute de exemplare zac prin rafturi până le rod șoarecii. [...] Cultura e un fenomen în componența căruia intră obligator și faptul răspândirii. De la un număr în jos de exemplare, o carte ajunge să fie o raritate, fără nici o influență asupra conștiinței sociale. A-i mai atribui și un rol educativ, când ajunge nici la 1 000 de cititori, e vorbă goală. Să alegem mai bine ce tipărim, dar să dăm posibilitatea cărților să acționeze efectiv asupra unui public real.” ■ În *Cronica literară*, Cornel Moraru prezintă volumul *Unicorn în oglindă* de Cezar Baltag: „Cezar Baltag a realizat, cu *Unicorn în oglindă*, un volum echilibrat care va pune capăt, probabil, multor controverse. Dispoziția reflexivă, adâncirea în sine le găsim din nou confirmate („Încerc să ies din propriu-mi trup și nu reușesc...”). Nu e vorba totuși de simpla revenire la *Răsfrângeri* (1966). În primul rând materia poemelor (mai ales tiparele de basm) este în mare parte inedită. Poetul aspiră acum la simplitate fără să facă din simplitate o manieră. Până și ideea, simbolul, abstracția (inefabilă) aparțin propriu-zis modului de expresie, nu programului poetic. Cezar Baltag renunță complet la imagine și la figurarea metaforică doar atunci când speculația (li-

rică) trece dincolo de limita figurativului. Dialogul cu absolutul, de obicei, îl pune în mare dificultate pe poet. De fiecare dată însă el intonează cântecul cel mai pur: «Numai cu o oglindă/ poate fi unicornul prins/dorința pură adulmecând imposibilul/obiectul ei răsfrângerea » .” ■ În *Flacăra literară – Opinii*, Mircea Martin scrie *Despre Idolatrie*: „A fost o vreme în care numele unor scriitori de seamă ai tradiției noastre mai vechi sau mai recente nu puteau fi pomenite decât în scopul unei «delimitări critice», dacă nu chiar al unui oprobriu direct. Arghezi fusese numit poet al putre facției, Blaga trecea drept reacționar, Lovinescu însuși era pus în valoare numai printr-o parte a operei lui, și aceasta interpretată abuziv. Cât despre critici, toți cei situați în descendența maiorească erau respinși cu toată fermitatea Lui Lovinescu i se reproșa estetismul. Lui Călinescu «impresionismul», amândurora și altora «cosmopolitismul». Deceniul al șaselea a adus cu sine o reșezare treptată a valorilor dintr-o perspectivă integrală toare mai mult decât necesară istoric și ideologic. S-au produs masive reeditări, operele «alese» au fost înlocuite de ediții critice etc. Tabu-urile au dispărut în fața conștiinței critice și astăzi se poate spune că nu există scriitor important a cărui operă să nu fi fost explorată conștiințios și conștient în unul sau chiar mai multe studii mono grafice. La peste un deceniu de la inițierea acestei vaste acțiuni de recucerire a tradiției se poate spune că urmările se văd în nivelul sensibil crescut al conștiinței artistice a publicului larg. [...] Preferința împinsă până la cult pentru un scriitor sau altul a fost întotdeauna un fenomen pozitiv, stimulator, mai ales dacă aparținea tinerilor și, bineînțeles, dacă se referea la valori autentice. Surprinde însă în mod neplăcut intoleranța care însoțește idolatria, dogmatismul ei mai mult sau mai puțin conștient. Numai elogiul nemăsurat dă în acest caz măsura adeziunii. Tot ce înseamnă nuanță, rezervă – ca să nu mai vorbim de o poziție critică manifestă – e considerat un «atentat» la memoria scriitorului respectiv și la depozitele sacre ale tradiției. [...] În ce ne privește, credem că nu numai elogiul poate să dea măsura prețuirii și a adeziunii. El însuși un spirit polemic, mai mult, formulându-se chiar prin polemică, G. Călinescu stârnește, la rândul lui, o atitudine polemică. Replica pe care o provoacă verifică în același timp viabilitatea testelor lor sale și datoria (recunoscută sau nu) a preopiniei. Delimitarea critică, rezerva, obiecția nu pot fi făcute decât înăuntrul unei continuități esențiale. Privită astfel, polemica devine o variantă intelectuală, lucidă a idolatriei – singura eficientă cu adevărat în economia unei culturi.” □ Cu titlul *Cronică* (122, 123), Traian Stoica prezintă ultimele ședințe ale Cenaclului Flacăra □ În suplimentul *Racul* (102), Teodor Mazilu publică *Baladă despre domnișoara Ionescu care și-a lărgit orizontul cultural și a fost părăsită brusc, fără explicații*, Al. Monciu-Sudinski – *Condica de sugestii și reclamații*, iar Cornel Udrea – *Entomologii lingvistice*. ■ Pe pagina intitulată *Congresul educației politice și al culturii – forum al spiritului revoluționar și al iubirii de țară*, George Arion publică un amplu interviu cu Șerban Cioculescu, intitulat *A*

răspunde unei chemări prezentului înseamnă, într-o cultură autentică, a implica viitorul. Aceasta este precedat de o prezentare bio-bibliografică. Autorul răspunde la întrebări legate de Cercul literar de la Sibiu, din care poetul a făcut parte („Era o dublă reacție: împotriva poeziei care invadase atunci publicațiile literare, o poezie sentimentală, lacrimogenă și belicoasă, numită de Radu Stanca «pășunism», înfeudată momentului istoric; apoi, o reacție împotriva atmosferei generale, create de război: nemții se aflau în țară, tinerii erau duși pe front. Dar nu atât o conștiință politică ne însufletea pe noi, cât o conștiință culturală, pornind de la convingerea că literatura aceluia moment nu avea valoare artistică. Așa se explică întoarcerea noastră spre modele de artă autentică, pe care le-am găsit în romantismul german, în ceea ce privește balada, și în neoclasicismul francez, în ceea ce privește luciditatea actului creator.”), considerând că îi datorează „extrem de mult: deschiderea spre cultura universală, indicarea unor mari realizări în filozofie, literatură, estetică, a unor opere majore, care s-au constituit ca repere spirituale ale umanității, capabile să exercite o acțiune formativă profundă. Mai datorez acestui Cerc orientarea spre romantismul german, cu exaltarea libertății spirituale și a idealurilor umanitariste, precum și orientarea spre clasicism, ca arie de manifestare a raționalității, fuziunea celor două domenii ni s-a revelat în personalitatea lui Goethe, patronul nostru spiritual, mereu recomandat de Blaga Baladescu la care am ajuns reprezintă tocmai îmbinarea spiritului clasic cu cel romantic.” Se trece apoi la detalierea opțiunii pentru baladă și la „resurecția acesteia”, precum și la detalii despre Crearea Epopeii Naționale și se discută despre o posibilă legătură a baladei cu aceasta. Alte întrebări sunt legate de tema istoriei în poezie, se vorbește despre funcția educativă a acesteia („Poezia se servește pe sine însăși și servește și societatea. Noile forme de poezie, primite la început cu rezerve, pregătesc un public capabil să le înțeleagă. Pe de altă parte, prin sentimentele pe care le exprimă, poezia contribuie la educarea generațiilor, propunându-le un mod de a fi și de a simți în fața lumii. Poezia nu are la dispoziția ei personaje și caractere, tipuri de umanitate, cum are proza și teatrul, pe care să le impună ca modele pozitive sau negative. Într-o poezie, poetul se propune pe sine însuși, își prezintă propria sa reacție față de lume în general sau față de un eveniment particular. Rolul educativ al poeziei constă în capacitatea de a sensibiliza pe cititor la diverse aspecte ale lumii înconjurătoare, pe care acesta nu le trece cu vederea, dar le privește în mod stereotip”), este analizat rolul poeziei patriotice ș.a.

● **[„Luceafărul”, nr. 14]** Se deschide cu editorialul redacțional *Argumentul responsabilității*, în care este subliniată importanța dezbaterilor din presa culturală. ■ La *Jurnal de poet*, Ioan Alexandru scrie despre *Rostul poeziei*. ■ Cornel Nistorescu evocă *Oamenii ai faptei la Tânăr în Agora*: „Istoria partidului comunist, istoria comuniștilor este o istorie a luptelor. Ea fost scrisă în închisori, la Lupeni, Grivița, Nicolina, în toate acele locuri în care au fost ate-

liere murdare, vechi, îmbâcsite, în piețe și prin case dosnice de cartier, la lumina și în mirosul înțepător al lămpilor chioare.” ■ Sub genericul *Epopoea României eterne*, Ion Lazăr îl interviuează pe Horia Lovinescu („*Suntem azi într-un moment care poate permite realizarea unei sinteze organizate între piesa istorică și piesa patriotică*”). Dramaturgul vorbește despre condiția și premisele teatrului istoric, despre eroul dramatic de inspirație națională, puncte de plecare fiind piesele *Petre Rareș* și *Moartea unui artist*. ■ Pe prima pagină, poemele *Casa mea e timp* de Adrian Păunescu și *Cât prinzi cu ochii* de Mihai Beniuc. ■ În prelungirea anchetei *A fi actual în critică*, George Munteanu invocă, la *Ecouri, Orientare[a] marxistă și modernă a criticii*: „Cred că la ora actuală – printr-un consens organic al generațiilor de critici și istorici literari, realizat treptat de-a lungul ultimilor zece ani – nu mai poate fi vorba de vreun exclusivism «metodologic». Fundamentală e, azi, orientarea ideologică și politică marxistă, înțeleasă în afara oricăror «rigidități» – ca o călăuză în acțiune ce e, prin întreg sensul ei. [...] În *Afinități elective*, Goethe vorbea de un «fir roșu» ce străbate întreg domeniul lucrului spiritual și practic; iar pentru noi, cei de azi și din această țară, marxismul (respectiv, critica marxistă bine înțeleasă, ca «tinerete» de spirit și «bătrânețe» de cunoștințe) nu reprezintă un asemenea «fir roșu» ce ne călăuzește fără ostentație toate demersurile?.” □ La aceeași anchetă răspunde Ion Ianoși, care evaluează *Modernitatea analizei literare*: „Într-o accepțiune supraordonatoare, critica va folosi toate «metodele» științifice, de o mai amplă sau mai restrânsă rezonanță, separat sau corelat; într-altă subordonată, ea le va putea numai presupune, fără a le vehicula nemijlocit. Aceasta, deoarece criticul propriu-zis este situat parcă mai aproape de practica literară decât de teorie (pe care o implică, adesea fără a o explicita). Promovând o concepție despre literatură, el va putea să nu se cantoneze într-una sau alta dintre «metode», riscând altminteri să i se deplaseze atenția de la opera individuală la «scrierea» unui mare număr de opere cu parțiala măcar estompare a specificului fiecăruia [...] Evantaiul acestor instrumente științifice ajută toare este cu deosebire cuprinzător în cadrul istoriei și teoriei literare. O dovadă și cărțile anului 1975: despre autori, curente, epoci, despre aspecte teoretice «locale» sau globale. Se pendulează între biografie și opera «obiectivă», respectiv între consemnarea opiniilor autorilor în cauză sau ale contemporanilor lor și datele intrinseci ale creației, între document și intuiție, diacronie și sincronie, sau istorism și structuri (metode genetice și structurale), între factori estetici și «extraestetici», între analize circumscrise și sinteze comparative, între inefabil și cuantificabil, între investigații precumpănitor psihologic-sociologice sau lingvistic-semiotice – «afinitățile elective» ar putea fi înmulțite, nu cred că se poate vorbi, de aceea, de o singură dominantă.” □ Radu Enescu aduce în discuție *Lacunele specializării excesive*, un titlu înșelător, secvențial, intervenția vizând o panoramare aplicată a criticii de azi: „Critica literară actuală recurge la metode diverse, contemporane sau mai vechi. Ca să

nu lezez «tipicul» după care enunțul general e urmat de exemplu, amintesc structuralismul lui Ion Vlad sau Sorin Alexandrescu, nuanțata «sociologie» literară a lui Ov.S. Crohmălniceanu, hermeneutica lui Adrian Marino sau Nicolae Balotă, ca să nu mai vorbim de tendințe bachelardiene, altele sub egida neoretorii sau chiar încercările de cuantificare matematică etc. [...] Mai presus însă de metode, critica românească a fost și este una de personalități; de vocație. Indiferent de metoda aplicată sau direcția de care aparțin, Călinescu, Lovinescu, Pompiliu Constantinescu ș.a au depășit, prin personalitatea lor covârșitoare, metodologia care le-a fost atribuită. Nu metodele generează critica, ci criticii consfințesc metodele. [...] De aceea, critica noastră actuală se revendică mai puțin de la metode, cât se înscrie în continuitatea unor individualități de seamă. De altfel, critica, în exercițiul ei, nu e doar un corp științific de metode, ci și o artă care aduce cu sine un puternic coeficient subiectiv. Ea este un gen al literaturii, alături de poezie și proză. Avem critici care sunt în fond artiști și cred că nume ca Ion Negoitescu sau Nicolae Manolescu reprezintă ilustrări eclatante. [...] Cel mai supărător lucru este eclectismul, semn, de fapt, al perioadelor de alexandrină decadentă și nu al epocii noastre novatoare, oscilația, mai ales în foiletonistica rutinieră, între o metodă și alta, de la cronică la cronică. Criticul autentic are o anumită viziune despre literatură, care e apriorică aplicărilor ei curente. Altfel ar fi lipsită de principii. Aici găsim sensul «dogmatismului» lovinescian, ignorat uneori în trecut, când am înregistrat spectaculoase metamorfoze de la sociologismul acerb la afectarea estetizantă, dar din păcate și de critici tineri ca Adrian Isac, Alexandru Dobrescu, Artur Silvestri, care mai practică încă acest funambulesc «azi aici, mâine-n Focșani», cu un rictus crispat de atâta erudiție nedigerată. Subiectivitatea criticului decurge din ipostaza lui de artist, de coeficientul de creație și originalitate pe care îl aduce în lucrarea sa concretă, indiferent dacă propune o nouă perspectivă despre Neculce, ca Valeriu Cristea, sau sesizează cu acuitate germeii unei personalități autentice într-un debut, ca Laurențiu Ulici. Totul este ca subiectivitatea demersului critic să nu izvorască din mobiluri afective, din simpatii sau antipatii personale. [...] Critica este o îndeletnicire totalitară, mai presus de metode, direcții sau arte asupra cărora se exercită. Ea surprinde în orice operă demnă o abreviată a totalității lumii. Ni s-ar putea obiecta că cerem prea mult de la critici. Dar după cum e firesc să raportăm orice producție literară la capodopere ca modele exemplare, tot așa prefer să-l apreciez pe Eugen Simion în funcție de Lovinescu și nu de Alexandru Ruja. [...] Critica la zi, foiletonul, cronică sau recenzie pot utiliza metode care prezintă afinități electivă cu structura personalității celui care le practică. Cu un amendament, însă. Critica jurnalieră este un exercițiu în vederea unor lucrări de sinteză. Al. Piru a profesat-o programatic, spre a ne oferi panorama sa a poeziei noastre contemporane. Cu alte cuvinte, foiletonul este un mijloc în vederea unui scop mai nobil. Există însă falsul foileton, care este, de fapt, un eseu ce-și propune, luând opera ca

pretext, să dezbată agreabil și inteligent o problemă ce depășește, prin implicațiile sale, simpla literatură (Al. Paleologu). Există, de asemenea, cronici care produc o satisfacție intelectuală considerate în sine, ca unități autonome, suficiente sîși. E vorba de cele polemice, care ne încântă nu atât prin judecățile asupra unei opere, ci ca mărturii a unei personale vivacități de gândire. Cine nu e fermecat de «execuțiile» de o malignă luciditate ale lui Cornel Regman, de capacitatea de asociație de idei cu care-și decapitează adversarul, după ce l-a prins într-o metodică țesătură de păianjen, a lui M. Ungheanu, sau de savoarea stilistică și erupțiile temperamentale ale lui Eugen Barbu, fermecător și în injustiție? Aici, nu mai admirăm critica, ci criticul. Și nu este, oare, această manieră un mod al criticului de a-și proclama singularitatea artistică, dreptul la o gândire strict personală?» ■ La *Cronica literară*, M. Ungheanu „așază” *Cercul* de Platon Pardău, „un roman al vieții de provincie văzută altfel decât în literatura târgurilor moldovenești care mor sufocate de propria lor liniște.” Criticul tratează această proză („cronica localității N. până în anii puterii populare”, în care apar ilegaliști, legionari, refugiați ardeleni) într-o manieră comparatistă, înscriind *Cercul* în „aria” de influență a unui roman celebru: „Realitatea se interferează [...] cu legenda [...] Personajele lui Platon Pardău par a nu depinde uneori nici de spațiu, nici de timp. [...] Modelul cărții [...] devine, astfel, ușor de recunoscut. Este *Un veac de singurătate* de Gabriel García Márquez, în care romanul cronică al unei colectivități izolate, dar nu apărută de orice presiuni dinafară, se desfășoară după legi care sfidează regula desfășurării spațiale și temporale. Romanul lui Márquez prezidează dezavantaj romanul lui Platon Pardău. Autorul cărții a atacat cu îndrăzneală o formulă romanească dificilă, care cere concentrare și ritm, eliminarea detaliilor de prisos și un accent bine marcat în cazul celor reținute. *Cercul* este, din acest punct de vedere, o carte bine clădită. Ceea ce-i lipsește este tocmai ceea ce avea cu precădere modelul: relief, culoare, parfum. «Carnea» romanului era elementul hotărâtor în *Un veac de singurătate*, pe când în *Cercul* narațiunea e scheletică. Scriitorul are simțul realității, spirit de observație, dar pentru a crea universul vrăjit și seducător pe care-l propune *Un veac de singurătate* aceste mijloacele sunt insuficiente. Personajele, altfel interesante, bine conturate, nu au destulă viață. Ele oferă, însă, premize bogate și ne indică în Platon Pardău [...] un bun observator de oameni. [...] Timpul a trecut, istoria și-a aruncat în rafală evenimentele peste realitățile românești. [...] În forța acestor «cercuri» stă bine închis mesajul secret al cărții: omul poate învinge vicisitudinile istoriei și poate sfida timpul. Ariditatea cărții lui Platon Pardău este compensată, uneori, de noblețea acestui mesaj. Din păcate, romanul e fad.” ■ Dorin Tudoran, la *Viața cărților*, „străbate” *Anotimpul discret*, volumul de versuri al lui Ștefan Aug. Doinaș, care „se află sub zodia unei stări elegiace.” Scriind despre situațiile de care a beneficiat lirica fostului cerchist, comentatorul observă că poezia lui Ștefan Aug. Doinaș „are, într-adevăr, darul de a hărțui acul busolei critice”:

„De aceea, poate, poetul a intervenit de câteva ori, decisiv, în orientarea sau reorientarea actului lecturii sale. Nu altceva înseamnă, de pildă, obstinația cu care, până la acest volum, Ștefan Aug. Doinaș și-a datat poeziile, încercând, parcă, să ne indice, pentru fiecare în parte, cărei stadiu al creației îi aparține. Pe un alt plan, mai subtil, însuși poetul a lansat, cu privire la poezia sa, termenul de *ipostaze*. Și-ntr-adevăr, chiar plăcerea cu care critica a preluat *ipostazele* drept măsură fundamentală în definirea, comentarea și evaluarea poeziilor lui Ștefan Aug. Doinaș dovedește că poetul s-a arătat inspirat.” La capătul incursiunii prin *Anotimpul discret*, Dorin Tudoran notează că lirica lui Doinaș „rămâne o probă de invidiată mobilitate în intenții și de o remarcabilă valoare în realizare”, în care „neliniștea și luciditatea dau, rând pe rând, și nu de puține ori, deodată, lumina elevată a acestei poezii.” □ Volumul *Universul prozei* al lui Nicolae Balotă, care acoperă atât literatura română, cât și cea.. universală, este investigat de Doina Uricariu: „Vocea criticului e aproape o voce românească, eseul e uneori narațiune și poveste despre cărți.” Prozatori ca Henriette Yvonne Stahl, Geo Bogza, Dominic Stanca, Ștefan Bănuțescu sau Alexandru Ivasiuc „sunt încadrați în structuri epice deschise și permanent delimitați de acele imagini critice, formulate în legătură cu opera lor, care manifestă tendințe de unilateralizare.” „Perspectiva e vie, uneori prea mobilă și doar enunțiativă, opusă deliberat viziunii muzeistice. Acest refuz al sicității sau aridității limbajului critic e corelat cu sentimentul plenitudinii trăite în contactul cu operele”, adaugă recenzenta □ Artur Silvestri comentează *Incidențe critice*, „un rezumat” al activității literare desfășurate de Al. Oprea, „critic cu sentimentul valorii, care se îndoiește neconținut de fiecare intervenție, având întotdeauna ceva de adăugat, o rectificare de făcut, o observație nouă.” ■ *Lirică feminină* propune Al. Piru, la *Cartea de debut: Ploaia de sâmburi* de Doina Sterescu (cele mai multe versuri „rămân în stadiul conceptului și au un aer vetust”) și *Recital* de Mariana Filimon (care cuprinde „o poezie a culorilor ca pure imagini sau ca simboluri ale unor emoții sau stări sufletești”, iar criticul efectuează un atent inventar cromatic). ■ În rubrica expozitivă *Vitrina* este semnalată antologia bilingvă de versuri *Templul din afară/ The Outlying Temple* de Ion Brad, traducerea în engleză datorându-i-se lui Marcel Pop-Corniș. ■ Sunt publicate grupaje de versuri de Florența Albu (*Plimbări, Ritm cosmic, Fantezie de iarnă*), Anton Grecu, Stela Vinițchi, Ioana Proca, Mariana Nuși Vintilă. ■ Proza este „acoperită” de Letiția Vladislav (*Aniversare*) și Nicolae Damian (*Soarele dimineții*, fragment din romanul *Vara*). ■ Marius Robescu are în vedere spectacolul shakespearian *Macbeth* al Teatrului Municipal din Ploiești, montat de regizorul Aureliu Manea. ■ Monografia *Labirintul umbrelor. Expresionismul în cinema* de Petre Rado reține atenția lui Ion Lazăr. ■ Mircea Florin Șandru semnează cronica tv (*Vetre folclorice*). ■ Cronica radiofonică realizată de Constantin Stan prezintă o emisiune a Luciei Chirilă, în colaborare cu Asociația scriitorilor din Tîrgu Mureș și revistele *Vatra* și *Igaz Szó*. András

Sütő, Dan Culcer, György Iaňosházy și Mihai Sin au vorbit despre profilul celor două reviste, iar Ferenc Bartis a anunțat că lucrează la o antologie în limba maghiară a liricii române contemporane, în care sunt cuprinși „poeți reprezentativi, de la Lucian Blaga la Nichita Stănescu.” Referindu-se la proza încurajată de publicațiile amintite, Mihai Sin a subliniat preocuparea pentru direcția realistă, în dezacord cu „«proza calofilă», narcisistă, lipsită de vi- goare.” ■ Grigore Arbore evidențiază al cincilea titlu din colecția *Cabinetul de stampe* a Ed. Meridiane, lucrarea consacrată de Constantin Sutor gravurilor lui William Hogarth. ■ Cronica muzicală a Gretei Tartler despre concertul ex- traordinar al pianistului american Garrick Ohlsson cu Orchestra Radiotelevi- zionii e străbătută de versuri de T.S. Eliot („*Acest Chopin...*”). ■ Eugen Barbu se „adâncește”, la *Spirale*, într-o deja tradițională *Prospectare* lirică, oprindu-se asupra culegerii *Ecran interior* de Const. Ciopraga, care „stârnește un suflu împrăștiat tocmai prin aerul desuet al versurilor ce amintesc poezia lui Perseus”: „Contradicția dintre titlul destul de îndrăzneț al volumului și ceea ce am scris eu mai sus nu trebuie să mire pe nimeni. Bănuiesc că, delibe- rat, Const. Ciopraga vrea să arate poezilor care n-au atins încă maturitatea că arta nu cunoaște mode și că poți foarte bine să te ilustrezi în orice gen, fără a încerca să rupi inima tângului cu lucruri ce părăsesc logica.” Comentariul pro- zatorului atinge, pe alocuri, rezonanțe călinesciene: „Poemele criticului ieșean au o ceață violacee ce estompează contururile și, de aici, farmecul lor. Poetul celebrează o tihnă pe care acest veac a pierdut-o de mult, o existență în care subiecții nu aleargă numai într-o căutare de satisfacții violente, ci mai și cu- getă. Decorul este acela al cetății patriarhale, al Florenței noastre, cum spunea cineva, pașnica cetate a Iașilor, care emană dintotdeauna o aură intelectuală rafinată și muzici celeste. Poemele lui Ciopraga mi se par delicate *lamentouri*, scoase de un violoncel de lemn de chiparos și un arcuș de mătase. Sonurile au o fluentă clasică, melancolia poetului, deși acută, este ascunsă sub o dignitate suavă. [...] Experiența poetică a lui Constantin Ciopraga mi se pare semnifica- tivă, domnia sa justificând cariera de critic prin etalarea unui talent care ne încântă.” ■ Sesiunea dedicată de Academia R.S.R. și de Radioteleviziune, la 30 martie, *Anului omagial Eminescu* este consemnată de Zoe Dumitrescu- Bușulenga: „Cele 52 de ediții radiofonice închinat în 1975 personalității și operei poetului național și susținute de cei mai reprezentativi academicieni, critici literari, profesori și specialiști au fost rezumate în sesiunea Academiei într-un remarcabil concentrat prezentat de vorbitori distinși. De la maestrul Al. Philippide, la profesorul Al. Dima, la profesorul Al. Balaci, la subsemnata, la Dimitrie Vatamaniuc și la Dan Nasta, fiecare vorbitor a înfățișat o parte consti- tutivă a profilului eminescian, așa încât să alcătuiască, în cele din urmă, imagi- nea globală a unei opere, a unei prezențe creatoare grandioase, în răsfrângerile ei naționale și internaționale. Iar Constantin Vișan, din partea Radioteleviziunii române, a dat sinteza de semnificații de cultură și patriotism legată de nobila

inițiativă a editorilor fără cărți și tipografii, a editorilor prin unde.” ■ La *Profil*, Mircea Iorgulescu discută proza preponderent SF a lui Mircea Opriță, „autor și al unui volum de versuri de factură intelectuală, discursive.” Povestirile au „aspectul unor anchete lirice asupra viitorului”, în care „un lirism difuz, puternic, totuși, eliberează imaginația de rigorile aventurosului tehnologic și o îndreaptă spre sondarea stărilor sufletești și de conștiință”, în timp ce romanul *Argonautica* reprezintă „o parodie a epicii literaturii științifico-fantastice, inteligentă și aparent binevoitor ironică, în fond sarcastică.” Mircea Opriță a publicat, recent, romanul *Pasărea de lut*, care părăsește zona SF, fiind „o evocare rapsodică a vieții unei familii de țărani din primul sfert al secolului nostru.” ■ Sub genericul *File de istorie, file de epopee*, Mihai Gafița discută viziunea monumentală a lui Liviu Rebreanu din romanul *Ion*. ■ Rubrica de... conjunctură *Aqua forte* găzduiește textul anonim *Graba condeifului*, care corijează răstălmăcirea dramaturgului Theodor Mănescu a unei idei vehiculate la o masă rotundă a «Luceafărului» din februarie 1975 (*Proza între originalitate și mimetism*): „De ce reamintim dezbaterea cuprinzând două pagini din revistă publicată cu mai bine de un an în urmă? O facem pentru că, într-un articol semnat de Theodor Mănescu în revista *Era socialistă*, nr. 5 din luna martie 1976, se scriu următoarele: «Într-o discuție consemnată pe două pagini ale revistei *Luceafărul*, cineva constata înainte (în literatura noastră, n.n.) chiaburul era negru și activistul roz, acum e invers, fără să ni se spună dacă este bine sau rău cum e acum. O asemenea viziune este nu numai unilaterală, dar și necorespunzătoare adevărului istoric». Regretăm, desigur, această citare excesiv trunchiată a unei debateri ce își propunea să se înscrie în contextul largului schimb de păreri al discuțiilor pe teme culturale. [...] Dacă semnatarul articolului ar fi citit atent dezbaterea din *Luceafărul*, nu ar mai fi ajuns, suntem siguri, la constatarea că din discuție nu reiese, cum afirmă lejer T.M., dacă «este bine sau rău cum este acum» în unele romane, am completa noi, la formularea echivocă din articolul citat. Pentru că în dezbaterea noastră se vorbește limpede de «recrudescența vechii rețete în veșmânt nou», de «maniheismul – ceea ce era, nu mai încapă îndoială pentru nimeni, nu-i așa? contestabil în proza vechilor rețete» – care «a găsit adăpost și în scrierile care, de multe ori, încearcă să le combată». Asemenea scrieri, reafirmă masa rotundă, «își divulgă, la cercetarea atentă, cusăturile de haină întoarsă pe dos după o lungă purtare». Mai mult, referindu-se, în același context, la o carte comentată explicit și în cronică literară a revistei (*Fețele tăcerii*), la un personaj anume, unul din participanți se întreabă dacă «exagerarea idealizantă a acestuia nu duce la un aer ușor neverosimil», la «elementare motivații artistice», la «un minus de complexitate în ceea ce privește trama care dezavantajează compoziția romanului», «de unde se vede că rețetele nu au fost cu adevărat dinamitate și că nu o dată, atunci când ni se propune o abordare îndrăzneată a realității, ni se oferă o față destul de sărăcită a ei». Opinia formulată în dezbaterea revistei noastre nu mai presu-

pune nici un fel de nedumerire și – ce surpriză! – coincide în fapt cu constatarea lui T.M., potrivit căreia [o] asemenea viziune asupra prozei este «nu numai unilaterală, dar și necorespunzătoare adevărului istoric». Facem, deci, cuvenita rectificare la modul eronat în care a fost receptat textul dezbaterii noastre de către Theodor Mănescu (care, altfel, când rezumă ideile colocviului la care a asistat, o face cu onestitate), în speranța că popularul dramaturg va fi mai atent în viitor când va citi și alte dezbateri critice pe care revista noastră le va publica în continuare, nedezarmând atât de repede în fața limbajului de specialitate, apropiindu-și-l. Ori poate, fiind vorba de o dezbatere de acum mai bine de un an de zile, memoria nu l-a ajutat îndeajuns?.” Se poate deduce, din comentariu, că părerea care l-a indus în eroare pe dramaturg îi aparține lui M. Ungheanu. ■ Geo Dumitrescu răspunde la *Poșta redacției*. Între corespondenți: Andrei Delapădure, A. de Chamonix, „Un tânăr fără noroc.” ■ În grupajul *Poezie din țările socialiste* sunt prezenți Radoi Ralin, Ludmila Isaeva (R.P. Bulgară – traducere de Mihail Magiari), Sarah Kirsch, Karl Mickel (R.D. Germană – traducere de Neli Arsenescu-Costinescu), Ápati Miklós, Hajnal Anna (R.P. Ungară – traducere de Mihai Crișan, respectiv Dim. Rachici. ■ Mihai Stoian înfăptuiește *Biografia unei statui* (*Lupoica* din București), un „reportaj de arhivă în 12 fișe.”

4 aprilie

• [„Scânteia”, nr. 10 457] Nikolaus Berwanger publică reportajul *Limba-jul comun al prietenilor: într-ajutorarea* ■ Vasile Rebreanu semnează *Scritorul – în inima acestui „ev aprins”*: „Apropiatul Congres al educației politice și culturii socialiste constituie, fără îndoială, nu numai un binevenit moment de bilanț, de scrutare a unor succese de prestigiu repurtate de literatura ultimilor ani, ci și un factor de mobilizare a conștiinței politice a întregii creații spirituale. Legături ai unor mari tradiții, răspunzători în fața clipei prezente și a posterității, răspunzători în fața istoriei noastre de acum și din veac, față de pământul acestei țări, credincioși părinților noștri și urmașilor noștri, noi, scriitorii, ne considerăm nu numai fii ai patriei, ci și ziditori ai ei, nu numai purtători ai unei conștiințe revoluționare, ci și formatori de conștiințe. Cărțile noastre, mesageri vii, sunt chemate să pătrundă, așa cum spunea președintele țării, tovarășul Nicolae Ceaușescu, «în inima și conștiința cititorului». Fidel înaltei sale chemări, patriei și poporului care l-a născut, scriitorul se mândrește a fi, într-o țară liberă și demnă, o conștiință trează, lucidă, vie a epocii incandescente, a «evului aprins» în inima căruia trăiește.”

6 aprilie

• [„Scânteia”, nr. 10 458] Alexandru Duțu scrie despre *Cultura patriotică și patriotismul în cultură*: „Patriotul pe care l-au format dascălii «Școlii ardelen» și iluminiștii moldoveni și munteni și-a luminat mintea pentru a înțelege

lumea în care trăia; omul plămădit în zilele noastre, după inițierea amplului efort de reconsiderare a întregului proces cultural, soldat cu solide sinteze ale vieții politice și economice, de istoria artelor, a filozofiei, a literaturii, este integral angajat în lumea în care trăiește, deoarece se simte tot mai puternic atașat de valorile patriei socialiste.”

• **[„Scânteia tineretului”, nr. 8358]** Platon Pardău scrie despre *Mari oameni – mari eroi literari*, notând faptul că „Departe de a fi curgere a unor mulțimi amorfe spre un viitor fatal, socialismul este prima orânduire socială care forțează timpul, în care conștiința oamenilor, a societății în întregul ei, a unor indivizi luați separat joacă un rol important, pozitiv sau chiar negativ. Niciodată într-o mișcare socială locul ocupat de omul revoluționar nu a fost atât de mare! [...] Vremea noastră este a eroismului, a marilor oameni. Și țara și literatura țării au nevoie de mari oameni comuniști și mari eroi comuniști.”

7 aprilie

• **[„Viața studentescă”, nr. 14]** *Cronica* lui Cornel Nistorescu analizează „romanul anului”, *Galeria cu viață sălbatică*: „Cartea lui Constantin Țoiu se înscrie între romanele de primă mărime ale acestui deceniu. Cu o scriitură de rară finețe și expresivitate, care dă romanului, alături de problematica morală, o mulțime de sensuri pentru fiecare re-lecturare, cartea este o dezbatere în jurul unei erori... de înțelegere și a unei derute, protagonistul Chiril Merișor apropiindu-se prin destin de Apostol Bologa. Structura bine concepută și subordonată ideii românești, răsturnările temporale și personajele bine construite, toate folosite într-un roman de fină analiză psihologică și de rafinată și profundă dezbatere morală justifică primirile criticii la apariția uneia dintre cele mai valoroase cărți ale prozei contemporane.” □ În *Magistrii școlii românești*, găsim un grupaj Maiorescu cu o serie de *Cugetări* și un eseu de V. Vetișanu, *Lecția despre adevăr*. Semnificativă scurta introducere (nesemnată) din acest portret maiorescian: „Ce a rămas în conștiința generațiilor care i-au urmat, în conștiința de astăzi, din lecția vieții și operei mentorului Titu Maiorescu? Unii au reținut «silogistica» infailibilă și «rigurozitatea» profesorului. Alții, olimpianismul și «exactitatea» proverbială a șefului de catedră. Dar acestea nu sunt decât fețe aparente și înșelătoare ale celui care spunea că studenții sunt «colaboratorii mai tineri ai unor magistri mai experimentați, dar toți deopotrivă *cives academici*, și mai departe, dacă noi i-am înzestrat cu prisosul cunoștințelor noastre, ei ne-au întreținut pe noi cu prisosul entuziasmului lor și nu știu cine au fost mai folositori.» Judecată dincolo de aparențe lecția vieții și operei magistrului Titu Maiorescu, este o pledoarie pentru strădania de a găsi adevărul, strădanie care trebuie să biruiască toate obstacolele interioare și exterioare.”

8 aprilie

• **[„Scânteia”, nr. 10 460]** Dan Zamfirescu semnalează apariția volumului semnat de Valeriu Râpeanu: „*Interpretări și înțelesuri* este, după opinia noas-

tră, una din acele cărți de critică ce nu se învechesc, caracterizate prin respectul față de valorile autentice, de o ardoare lucidă pentru valorile culturii noastre.”

● **[„România literară”, nr. 15]** Sunt publicate poeme de Ion Dodu Bălan, Dim. Rachici, Dragoș Vrânceanu, Dominic Stanca, Irina Georgescu, precum și prozele a doi debutanți, Răzvan Petcu, *Privire dinspre trecut*, și Tudose Șerban Tătu, *Cercul vulturului*. Apar de asemenea poeme de Marcel Raymond (prezentate de Mircea Martin), un grupaj de texte ale poezilor maghiari și un fragment din *Ragtime*, de E. L. Doctorow, în traducerea Feliciei Antip. ■ În *Sufletul artei populare*, Al. Andrițoiu realizează o evocare puternic afectivă, îmbinată cu propriile amintiri din copilărie, a lumii și artei satului: „Sufletul artei populare este partea nevăzută a Lunii și care cere o inițiere și o stare de spirit a ei. Trebuie să o iubești fără margini, să știi că-ți aparține și că-i aparții, pentru ca arta populară să-și arate sufletul. E un suflet mare și cuprinzător, care nu trebuie lăsat să se stingă și să se răcească în muzee și pinacoteci.” ■ În pregătirea Congresului educației politice și culturii socialiste, Doina Uricariu scrie articolul *Memoria vie a culturii*: „Memoria vie a unei culturi rezidă și într-o preocupare materială de indexare a valorilor, în strângerea și îngrijirea documentelor. Ea insuflă proiectele de enciclopedii și istorii naționale, ce străbat fiecare epocă, mărturisind despre constanțele și preeminențele spiritului.” ■ Emil Manu realizează o scurtă cronologie a poeziei militante românești, în care îi situează pe scriitorii pașoptiști, precum și pe Tudor Arghezi, Lucian Blaga și Adrian Păunescu: „Un moment distinct în dezvoltarea poeziei politice românești îl reprezintă, lucrurile nu se spun întotdeauna cu claritate, apariția lui Adrian Păunescu, care ne-a oferit cu îndrăzneală și entuziasm un dialog direct cu istoria românească în mers.” ■ În *Spiritul critic și conștiința de sine*, Alexandru Ivasiuc contestă noua tendință de atacare a unor critici și a criticii în genere, postulând imperioasa ei necesitate: „nu poate exista activitate literară fără critică, fără critici și fără un apăsător spirit critic, așa cum de altfel nu poate exista nici civilizație care nu reflectează asupra sa însăși. În epoca actuală, pentru a face mai relevantă literatura, pentru a-i mări aria de pătrundere, pentru a alege valoarea de nonvaloare, trebuie crescut spiritul critic și libera lui manifestare, confruntarea constructivă, bazată pe principii, expusă riguros și logic, având încărcătura morală a bunei credințe.” ■ Șerban Cioculescu se oprește, în *Caragiale în „Amintiri literare despre vechea mișcare socialistă (1870-1900)”* asupra prezenței lui Caragiale în antologia realizată de Tiberiu Avramescu: „Depășind așadar fagăduiala din titlul antologiei, aceasta împlinește totodată, cu prisosință, menirea unei veritabile istorii a începuturilor socialismului nostru. Evident este mai puțin vorba de valoarea literară a acestor amintiri, cele mai multe, într-adevăr, bine scrise, cu o certă încărcătură emotivă, decât de cea documentară, consolidată prin impresionantul aparat de note, cu privire la militanții în mare parte uitați și rămași necunoscuți. [...] Numeroase

sunt referințele la Caragiale, care n-a fost socialist, nici n-a scris fie la «Lumea nouă», fie la «Literatură și știință», dar ca prieten al lui Gherea, se interesa de mișcare. Se știe că, certat cu Maiorescu, a beneficiat de ospitalitatea Clubului muncitorilor, la 9 mai 1883, unde a ținut conferința despre *Prostie și inteligență*.” ■ Dan Zamfirescu semnalează publicarea volumului *Precolumbia*, de Dărie Novăceanu. ■ Cu ocazia morții poetei Tania Qvil (Maria Iovanache), Sașa Pană îi dedică un articol elogios: „Ne-au rămas poeziile ei. O poezie de notații, caracteristică unei avangarde a anilor dintre cele două războaie. E o poezie care a lăsat în urmă granițele rețetelor simboliste și care a iscat prozelitism.” ■ Al. Săndulescu remarcă în, „*Jurnalul*” lui Maiorescu, absența sentimentalismului, dominația rațiunii și continua aspirație către adevăr din notațiile intime ale criticului: „Luciditatea autoscopică, spiritul critic, dărâmător de idoli, raționalismul, setea de certitudine și de adevăr, libera-cugetare, conștiința dedublării, antisentimentalismul sunt ipostaze ale omului modern prin care constructorul de cultură și de epocă Maiorescu ni se apropie încă o dată.” ■ Lucian Raicu observa prezența mai accentuată a reflecției și contemplației în placheta *Planeta curată* de Radu Boureanu față de operele sale anterioare: „Nota reflexivă este mai «selectată», mai apăsată în ultimul volum al lui Radu Boureanu decât în toate cele ce l-au precedat [...]. Seninătatea nostalgică, asociată între timp unor somptuoase mijloace decorative și picturale, cedează locul, în mare parte, versului meditativ (pe teme dintre cele mai diverse, legate de prezent și de viitor, de intimitatea conștiinței și de vasta scenă a istoriei)...” ■ Laurențiu Ulici prezintă, în *Junimiștii*, o serie de autori debutanți publicați de Ed. Junimea Ana Grigoraș (*De-a soarele*) este, în viziunea sa, „mereu inteligentă și mereu în pană de intuiție poetică”, ceea ce duce la un prozaism accentuat al versurilor. În placheta *Libera stare de pasăre*, de Doina Doru, criticul identifică o poetică încă indecisă: „Sensibilitate adolescentină într-o expresie curată, încă nehotărâtă.” Volumul *Timpul sevei* de Domnița Petri este marcat, dimpotrivă, de maturitate stilistică: „Verbul e personal și greu de substanță, [...] dicțiunea e sigură și relevantă, imagistica, fără să fie violentă, sugerează memorabil.” Versurile Angelei Traian din *Iată-mă în lumină* sunt scrise îngrijit, calofilic: „Versuri onorabile, nedepășind nivelul mediu al debutanților, dar nici scăzând sub el, scrise îngrijit, cu insistență discretă asupra efectelor de muzicalitate, implicând și un dram de calofilie.” ■ În viziunea lui Mircea Iorgulescu, volumul al VII-lea din seria *Opere* (Minerva, 1975) a lui Perpessicius relevă un critic al profunzimilor: „Aparent glosator elegant, Perpessicius se vedește a fi un surprinzător critic al adâncimilor și este momentul receptării operei sale critice și la acest nivel.” ■ În *Pseudo-realism*, Valeriu Cristea denunță formula simplistă la care a ajuns, printr-o epurare excesivă, Octavian Simu în romanul său *Popasul* (C.R., 1975): „Desofisticarea (fenomen în sine salutar) a prozei sale a dus însă din păcate la un pseudo-realism simplist și stângaci, foarte dispus să accepte, cu un zel suspect, care nu înce-

tează să ne mire, clișeele și schematismul unui tip de literatură de mult compromis.” ■ În așteptarea Congresului educației politice și culturii socialiste, Alexandru Tănase grupează sub titlul *Geografie spirituală* o serie de considerații privind cartea, muzeul, muzica și biblioteca Acesta subliniază importanța evenimentului „Luna cărții la sate”, precum și importanța poeziei în societatea românească: „Cert este că o societate care știe a prețui astfel poezia și pe poeții ei cei mai buni dă dovadă de sănătate morală și echilibru estetic, fiind în stare a face din poetic o stare de spirit și din viață o stare a poeziei. Orice observator atent al vieții culturale din România de azi se poate convinge de acest lucru constatând nu numai existența unui mare număr pe tot cuprinsul țării, de cenacuri literare, dar și forța sporită de iradiere și influențare a acestora (de exemplu, prin deplasarea lor în localitățile rurale din județul respectiv).” ■ În secțiunea *Am citit despre...*, Felicia Antip semnează articolul *Vremea lui Shakespeare*. ■ Ana Blandiana publică textul *Înainte de civilizații*.

● [„Tribuna”, nr. 15] Cuprinde versuri de Negoită Irimie, Radu Cosașu (în rubrica sa *Cronica de trei secunde*), Dan Lotoțchi, Ion Neagoș, Iliodor Pintea. ■ În pregătirea Congresului educației politice și culturii socialiste, redacția semnează pe prima pagină textul *Umanismul, componenta esențială a edificiului socialist și a dezvoltării societății socialiste multilateral dezvoltate*: „Artele descoperă, explorează în zone inaccesibile altor forme de cunoaștere și omul nu se poate și nu se va putea dispensa de cunoașterea prin artă, explorare în conștiință, în sufletul omului, în sentimentele și emoțiile lui. Atâta vreme cât vom afirma idealul umanist al societății noastre – și desigur el va fi afirmat cu mai mare amploare, așa cum probabil se va petrece la viitorul Congres al educației politice și culturii socialiste, artele vor juca un rol însemnat în promovarea umanismului prin descoperirea omului, a întrebărilor lui, a existenței lui. Noi ne deosebim, în fond, de ideologii societății de consum sau de cei care fetișizează valorile materiale, bunurile materiale, prin sublinierea răspicată, excepțională, a rolului conștiinței și al tuturor factorilor care contribuie la formarea omului, la educarea și, deci la modelarea lui.” ■ În *Cronica literară*, Victor Felea comentează cartea lui Al. Oprea, *Incidențe critice* (Eminescu, 1975): „Procedul de reconstituire a fizionomiilor rămâne la înclinația predilectă, aceea de a combina informațiile biografice cu exegeza critică, fără a omite judecata de valoare. [...] Suflul critic – puterea de analiză și de cuprindere – de care dispune autorul își are probe suficiente în ultimul capitol al cărții și am semnalat îndeosebi studiul *J. J. Rousseau și L. N. Tolstoi sau paralelismul unei obsesii: confesiunea*, unde analiza e condusă cu pricepere iar unele disocieri sunt remarcabile.” ■ În *Poezie și eseu*, Ion Vlad discută studiul *Cartea numelor* (C.R., 1975), de Florin Mugur: „ar fi de spus mai întâi că asistăm la lectura unui basm: ea este întreprinsă de un poet, dublat de un eseuist; un interpret, un exeget avertizat (informații savate și referințe conexe mai vechilor sale reprezentări); „Florin Mugur e un cititor ce și-a creat propriul său spațiu

de lectură. În cadrul acestui spațiu, un nume din basmul românesc este obiectul reflecției și al asociațiilor surprinzătoare. Numele este, cum se știe, un semn descifrabil, ispitind la interpretare.” ■ Iosif Pervain publică a doua parte a articolului său *Problema continuității în scrierile istorice ale corifeilor Școlii ardelenne*, început în numărul anterior, oprindu-se de data aceasta asupra lui Gheorghe Șincai, Petru Maior și Ion Deleanu: „În ceea ce privește continuitatea, protagoniștii Renașterii naționale și ardelenne au văzut, neîndoielnic, departe, visând zi de zi la înfăptuirea unui stat românesc unitar, în spațiul căruia neamul să-și desfășoare liber minunatele-i haruri intelectuale și sufletești. Că înfăptuirea mărețului vis al unificării va mai întârzia un secol de la săvârșirea lor din viață, de lucrul acesta nu ei, ci alții sunt vinovați.” ■ Ion Oarcășu recenzază volumul *Mitologii subiective* (Eminescu, 1976) de Octavian Paler, care conturează în viziunea sa un prototip personal al omului clasic: „Substanța evocatoare a cărții lui Octavian Paler e un fel de revoltă continuă, menită să atenueze rigoarea geometrică a paginii eseistice. Definindu-se pe sine prin adeviziuni și negații teoretice (uneori prin efuziuni sentimentale), autorul creează un câmp narativ suficient de amplu pentru a sugera mișcarea în timp și spațiu a unui personaj credibil. Omul său clasic – personajul de care vorbeam – e purtat prin labirintul Minotaurului, pe sub porțile Tebei sau pe mări și insule îndepărtate [...]. Trecerea lui printr-un univers mitologic, reconstituit minuțios și exact, echivalează cu un lanț neîntrerupt de evocări. Sunt pagini de vibrație intelectuală care definesc, în egală măsură, un drum literar original, creația pe bază de izvoare savante, și totodată o energie teoretică, absolut remarcabilă.” ■ În secțiunea *În pregătirea Congresului educației politice și culturii socialiste* sunt publicate reportaje de Vasile Sălăjan (*Sighișoara cu ferestrele deschise*), Marcel Constantin Runcanu (*Reportaj încă neterminat*), Ion Marcoș (*Sub cetate, orașul*), N. Prelipceanu (*Descrierea orașului Sighișoara*). ■ Cu ocazia apropiatului Congres al educației politice și culturii socialiste, Adrian Marino semnează articolul *Național și universal în literatură*, urmărind manifestările acestui dublet antitetic și identificând principalele cauze ale rezistenței față de universalism: „Reacțiunile literaturilor lumii oscilează între acești doi poli denumiți în trecut, la începutul secolului al XIX-lea, spirit național/spirit uman, mai târziu – în perioada formării națiunilor moderne – naționalism/cosmopolitism. Confruntare care se traduce în termeni de permanentă rezistență și influență, de conflict și cooperare, echivalentă pentru fiecare caz în parte cu o formulă foarte variabilă de sinteză.” ; „Dacă privim cu oarecare atenție conținutul factorilor de afirmare literară națională și implicit de rezistență față de literaturile străine și de mentalitatea literară universalistă, observăm o serie de fenomene tipice cu caracter de constantă. Într-adevăr, pentru ca o rezistență literară să poată să apară, să se organizeze, să se afirme cu energie este nevoie, mai întâi, de o condiție esențială: de formarea și consolidarea conceptului de literatură națională. Dar această formare este totdeauna dialectică, deci pole-

mică. Ea tinde să echilibreze și în cele din urmă să răstoarne în favoarea sa raportul fundamental național/universal ce o instituie. Care sunt în general acești factori? 1) Apariția noilor literaturi, ca urmare a luptelor de independență națională în trecut, a mișcărilor de eliberare națională, anticolonială, în epoca noastră. [...] 2) Apariția conștiinței naționale în literatură este o bună exemplificare a relației dialectice amintite: tocmai cunoașterea literaturilor străine și experiența culturii literare, universale, contribuie la afirmarea de sine a popoarelor. [...] 3) Când ajung la stadiul fie și incipient al conștiinței de sine, literaturile naționale încep să manifeste un spirit activ de rezistență împotriva identificării, absorbirii și topirii într-o literatură universală abstractă, concepută ca expresie a spiritului universal uman, prin definiție cosmopolit, apatrid, supranațional. [...] Este cunoscută de asemenea, polemica lui Titu Maiorescu împotriva acuzațiilor de cosmopolitism care s-au dus Junimii și «Convorbirilor literare». El respinge dimpotrivă, în *Direcția nouă în poezia și proza română* (1872), «negarea individualității naționale», pronunțându-se «pentru individualitate și în contra cosmopolitismului». Toți criticii români însemnați, fără excepție, nu au avut o altă orientare. Această teză face parte integrantă din tradițiile noastre estetic-ideologice. 4) Conceptul însuși de tradiție urmează a fi amintit și subliniat ca încă o formă de rezistență, recomandată adesea, împotriva influențelor și modelelor ideologice și literare străine. El se opune imitației mecanice, diferitelor forme de epigonism, sincronismelor facile etc. [...] 5) Spiritul conservator polemic al tradiției sau tradițiilor literare naționale, noțiuni vagi sau precise, după împrejurări și totdeauna foarte interpretabile, iese bine în evidență mai ales atunci când el se opune influențelor literare moderne, importurilor neselective de isme. Deși «modernii» – dacă privim retrospectiv – sunt în general «naționaliști», partizani ai literaturilor moderne naționale, a căror afirmare se face totdeauna împotriva literaturilor clasice, «antice» (*la querelle des anciens et des modernes* are o puternică bază și coloratură națională), de îndată ce devin factorii ideologici dominanți ai epocii, aceiași «moderni» iau o ținută conservatoare, adoptând în cele din urmă o atitudine prohibitivă.” ■ Ion Marcoș analizează proza lui Radu Mareș în *Experiment și invenție epică*: „Deși are o experiență de reporter apreciabilă, o cunoaștere «la sursă» a realității, Radu Mareș se menține, consecvent, în limitele imaginarului. Arta investigației sale narrative nu este foarte întinsă. Personajele sunt puține, mediul ținut sub observație – târgul de provincie dinaintea și din timpul ultimului război – e «sterilizat», redus la elementele definitorii. Invenția primează. Ca și în proza lui Mircea Ciobanu, Sorin Titel, Nicolae Damian, a mai tânărului Eugen Uricaru, autorul realizează ficțiuni autarhice, realități als ob, lumi prezumtive. Tentația posibilului o depășește pe aceea a veridicității. Doar aparent suprimând realul, «contactul cu viața», aceste moduri epice sunt punți dinspre o «irealitate» semnificativă spre realitatea cea mai palpabilă. Ceea ce le animă este «fantasma» adevărului.” ■ Constantin Noica este prezent în pa-

ginile revistei cu textul *O interpretare din Faust*. ■ Victor Felea și Ioan A. Popa publică interviul realizat cu poeta americană Diane Wakowski, intitulat *Scriu pentru a încerca să vorbesc despre ce înseamnă să trăiești în zilele noastre, în secolul douăzeci*.

9 aprilie

● [„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 279] În *Prestigiul de poet național*, Ovidiu Papadima se referă la Octavian Goga. □ E. Manu scrie despre Nicolae Balotă, volumul *Universul prozei*: „În toate cărțile acestui erudit și rafinat critic există o vocație a proiectării întregului, o voluptate a teoretizării, a raportării la general și de aici și căutarea unor titluri specifice genului de critică pe care autorul îl practică... avem în față o carte de istorie analitică a prozei contemporane, în continuarea panoramei publicate anul trecut, *De la Ion la Bietul Ioanide*... aceste culegeri, fără o cronologie riguroasă a biografiilor sau a operelor, sunt preparative certe ce deconspiră o viitoare istorie a literaturii române moderne, la care autorul s-a angajat în mod tacit.” □ Textul *Simple coincidențe sau plagiat* ne introduce în imbroglu. Sunt puse față în față fragmente din lucrarea lui Savin Bratu, *De la Sainte-Beuve la nouă critică*, cap. *Psihanaliză și semiotica literară*, Ed. Univers, București, 1974 și respectiv Ioana Crețulescu, *Critica psihanalitică*, în volumul colectiv *Analiză și interpretare. Orientări în critica literară contemporană*, volumul coordonat de S. Iosifescu, Ed. Științifică, București, 1972. Dar nu, S. Bratu nu a plagiat după Crețulescu, cum insinuează inițial Redacția „Săptămâna”, ci I. Crețulescu, fiindu-i doctorandă lui S. Bratu, cu voia acestuia, a folosit niște pagini/paragrafe dintr-un curs al profesorului – și, implicit, dintr-o viitoare lucrare a lui Bratu, aflată atunci în tipar (1971); întâmplător cartea acestuia a apărut cu doi ani mai târziu decât colaborarea studentei sale în volumul colectiv girat de S. Iosifescu (vezi *Drept la replică* – Ioana Crețulescu, în nr. de față). □ Volumul *Lecturi constructive* de Ion Vlad, de la Ed. Cartea Românească, este discutat de Ion Lotreanu în *Critica metodică*. □ Eugen Marinescu recenzează volumul lui Al. Hanță de la Ed. Minerva, *Ideea de patrie în literatura română*.

● [„Scânteia”, nr. 10 461] Nicolae Balotă scrie despre volumul *Templul dinafară* de Ion Brad, Editura Dacia: „Este profund semnificativ pentru lirica lui Ion Brad că poeziile din *Templul dinafară* ne relevează în intimitatea sa un templu dinăuntru, cultivat cu fervoare și gravitate.” ■ Doru Popovici pledează *Pentru o critică de artă deschisă, curajoasă, constructivă*: „La noi, actul artistic și complementul lui critic au valoare obștească. În acest caz, răspunderea criticii capătă importanță socială, iar exercitarea ei potrivit principiilor eticii și echității socialiste, ale rigorii și francheței specifice modului înaintat, comunist, de a gândi, devine îndatorire fundamentală. Un asemenea mod nu este străin criticii noastre muzicale de azi, dar la o analiză amănunțită vom remarca

și multe neîmpliniri, care sunt cu atât mai nepotrivite timpului nostru, cu cât dispunem și de o frumoasă tradiție în privința dezbaterilor de critică artistică deschise, curajoase, constructive.”

• **[„Contemporanul”, nr. 15]** Este organizată secțiunea *Dezbaterile „Contemporanului”* pe tema: *Cartea românească în lume*. Printre respondenți se afirmă: Vasile Ileașă, Nicolae Balotă, Solomon Marcus, Dumitru Almaș.

□ Vasile Ileașă: „În ce privește cartea românească, cunoașterea ei în lume a început la mijlocul secolului al XIX-lea, amplificându-se treptat și înregistrând o creștere fără precedent după Eliberare, dar, mai ales, în ultimul deceniu. S-au tradus în ultimii 30 de ani, din toate domeniile scrisului românesc, aproximativ 2500 de titluri în circa 50 de țări ale lumii. Numai în ultimii cinci ani (1971-1975) s-au publicat în lume peste 500 de volume sau titluri de carte românească, în 36 de țări (242 în țări socialiste și 308 în alte țări) ceea ce reprezintă mai mult de un sfert din volumul total al cărților românești difuzate peste hotare după 23 August 1944. Sunt cifre edificatoare, care reflectă, în același timp, interesul tot mai mare în lume pentru spiritualitatea românească. Audiența de care beneficiază literatura și arta, știința și gândirea social-politică și filosofică românească este consecința firească a prestigiului înalt de care se bucură azi în lume România socialistă, politica sa externă, realizările poporului român. Consemnăm cu mândrie, în primul rând, cele 44 de volume reprezentând selecții din operele tovarășului Nicolae Ceaușescu sau lucrări biografice dedicate vieții și activității sale în fruntea partidului și statului nostru, publicate în 15 limbi, în mai multe ediții, de către mari case de editură din țări de pe toate continentele, ca și volumele România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate – Rapoarte, cuvântări, articole, tipărite și în limbi străine.”

□ Adrian Bota: „Să ne reamintim câteva dintre aceste lucrări, binecunoscute tuturor, al căror larg ecou internațional a fost consemnat în presa noastră, la vreme potrivită, pentru a evidenția încă o dată marea diversitate a problemelor politice, sociale, economice, culturale – teoretice și practice – cărora le dau răspuns operele tovarășului Nicolae Ceaușescu. Volume (amintesc numai câteva)...: *Ceaușescu și România* (Anglia), *Nicolae Ceaușescu – o politică de pace și colaborare internațională* (Japonia), *Nicolae Ceaușescu – Filosofia de pace a unei societăți contemporane* (R.F.G., Austria, Elveția), *Nicolae Ceaușescu: Încotro merge România* (Brazilia) *Nicolae Ceaușescu: România în fața lumii contemporane* (Mexic) sau volumul apărut zilele trecute în Grecia: *România în fața viitorului* ilustrează viu și convingător intensă și prodigioasă activitatea a șefului statului român în scopul extinderii relațiilor politice, economice, tehnico-științifice ale României cu toate țările lumii.”

□ Nicolae Balotă: „Asistăm, în anii noștri, la un proces foarte important a scrisului românesc spre un întreg univers al literelor, artelor și științei. Avem, desigur, importante tradiții în acest sens. Deși sunt încă foarte multe de făcut în domeniul difuzării cărții românești peste hotare, realizările sunt, totuși,

prestigioase, atât prin numărul cât și prin calitatea traducerilor. În privința clasicilor există, firește, o tradiție. Avem de pildă, traduceri mai vechi, chiar dacă nu integrale, din poezia lui Eminescu în limba germană. Ceea ce s-a căutat, însă, în zilele noastre a fost găsirea unei audiențe noi pentru clasicii noștri, a unui public nou, modern, prin traduceri noi, care să respecte exigențele literare contemporane. Pe de altă parte, s-au căutat zone noi în care marii noștri, a unui public nou, modern, prin traduceri noi, care să respecte exigențele literare contemporane. Pe de altă parte, s-au căutat zone noi în care marii noștri scriitori nu erau cunoscuți (America de Sud, țările din nordul Europei). Trebuie să spunem totuși că unele din aceste traduceri nu sunt reușite. Calitatea traducerilor trebuie radical îmbunătățită. Aceasta privește atât activitatea traducătorilor din țară cât și a celor din străinătate. În ce privește pe traducătorii noștri, limba pe care o află cititorii străini în textele traduse de ei nu este, cel mai adesea, cea literară contemporană, din țările lor. De asemenea, o atenție deosebită ar trebui să acordăm celor care în străinătate tălmăcesc opere literare românești în alte limbi. A depista noi traducători, a-i informa la mersul literelor române este o necesitate pe care inițiativa de a ține un colocviu al traducătorilor de limba română o împlinește doar parțial. Ulterior, în traduceri efectuate în străinătate observăm nu atât stângăcia tălmăciunilor, cât lipsa lor de orientare. O greșită selecție a textelor poate fi remarcată în unele antologii de scrieri românești ca de exemplu în *Antologia de proză scurtă contemporană*, publicată în limba germană Editura Erdmann din Tübingen. Problema traducătorilor, în orice caz, este o chestiune căreia trebuie să i se acorde mult mai mare atenție în viitor.”

■ În cadrul rubricii denumite *Jurnal de lector*, Dumitru Micu descoperă *Resursele purității* în romanul lui Constantin Țoiu: „Elogiu al purității moral-politice, *Galeria cu viță sălbatică* este unul dintre romanele remarcabile din ultimii ani.” ■ Laurențiu Ulici semnează rubrica intitulată *Cronica lapidară*: reviste: „În «România literară» din 8 aprilie Constantin Țoiu prezintă doi tineri prozatori: Răzvan Petcu și Tudose Șerban Tatu. Dacă fragmentul celui din urmă mi se pare mai puțin convingător, povestirea lui Răzvan Petcu, *Privire dinspre trecut*, promite, neîndoios, un scriitor.” ■ Dan Grigorescu semnalează apariția traducerii cărții lui Jean Rousset: *Literatura barocului în Franța*

• [„Cronica”, nr. 15] Sub semnătura Cronica apare editorialul *Istorie și cultură*: „Aniversarea celor 55 de ani de la întemeierea PCReste de natură să împrăspăteze în memoria noastră luminoasa traiectoria de luptă și de realizări a comuniștilor români, tradițiile mișcării muncitorești din țara noastră, voința de totdeauna a poporului de a trăi în libertate și de a-și asigura viața prosperă.”

■ Andi Andrieș semnează *Fascicolul*: „Dar dincolo de individuala noastră ardere, e bine să considerăm, fără orgoliu, că anonimatul nostru cinstit are o contribuție de care societatea nu se poate dispensa.” ■ Liviu Leonte semnează *Mitologii, nu numai subiective*, o cronică literară la *Mitologii subiective* de Octavian Paler: „Octavian Paler a desprins numai ceea ce l-a frapat ca gânditor

și l-a impresionat ca poet. În aceasta rezidă farmecul *Mitologiilor subiective*, departe de orice tendință spre profesionalizare, dar foarte aproape de actualitatea continuă a marilor valori.” ■ Nicolae Ciobanu publică „*Piscul sau descrierea poeziei*”, un text despre opera eseistică a lui Ștefan Augustin Doinaș: „Modernitatea acută a punctului de vedere îmbrățișat de poet rezidă în credința că reabilitarea «poeziei de concepție», prin intermediul «formelor» poetice mai înainte amintite, este posibilă în măsura în care ideea de creație în sine face corp comun cu idealul intercomunicării dintre ceea ce Doinaș însuși numește (în eseul *Paul Valéry: Demnitatea rațiunii și orgoliul «spiritului pur»*, volumul *Lampa lui Diogene*) «eul pur» și «realul obiectiv».” ■ În *Mențiuni critice* apar: □ Antoaneta Macovei prezintă monografia *Anton Bacalbașa* de Virgil Ene, Editura politică: „Concentrând în acest studiu în special activitatea publicistică și politică a uneia din cele mai proeminente figuri a mișcării muncitorești din România, Virgiliu Ene pledează pentru necesitatea relevării continue a tradiției revoluționare, a consensului ce s-a stabilit întotdeauna în istoria culturii noastre între scris și faptă.” □ Cornel Moraru scrie despre *Poveste de dragoste* de Dan-Ion Vlad, Editura Scrisul românesc: „*Povestea de dragoste* e un roman citadin, pătruns de semnele realității imediate. Mai rămâne ca formula epică abordată, tehnica voit compozită, să se limpezească.” □ Rodica Șutu recenzază *Cartea numelor* de Florin Mugur: „Un pe nedrept ignorat personaj al mitologiei autohtone, Jumătate-de-om-călare-pe-jumătate-de-iepure-șchiop, este reabilitat în eseul lui Florin Mugur și (re)dăruit «universului poeziei».” ■ În *pregătirea Congresului educației politice și culturii socialiste* revista organizează dezbaterile *Realismul artei plastice românești*: „În dorința de a stimula discuțiile având ca obiect arta plastică românească, devenirea acestei arte, sensurile multiple și complexe ale evoluției sale într-o societate dinamică, așa cum e societatea României socialiste, am propus abordarea unui subiect, pe cât de actual tot pe atât de profund în semnificațiile sale. A avea în vedere o discuție despre realismul artelor plastice românești, ni se pare a numai însăși ființa unei arte care nu mai este nici tânără, nici în formare, cum se mai obișnuiește încă a se spune, a depista posibilitățile unei arte cu un trecut prestigios. Am adresat deci, în legătură cu acest subiect, două întrebări la care răspund un număr de esteticieni și critici cu speciale preocupări în domeniul plasticii: 1. Ce relație există între realism – ca ansamblu de reprezentare – și arta plastică românească? 2. Care sunt valențele actuale și aria de manifestare a realismului în plastica românească?” Răspund Grigore Smeu, Amelia Pavel, Virgil Mocanu, Radu Negru, Ion Pogorilovski. ■ M. Bordeianu oferă răspunsul la *Când a apărut Arhiva românească?*. ■ C. Isac semnează *Agatha Christie – triumful în teatru*: „Agatha Christie, celebra autoare engleză de literatură polițistă care a încetat din viață în una din primele zile ale acestui an, a mai apucat, octogenară, să vadă transformările rapide ale criminalisticii moderne. [...] Teatrul scris de Agatha Christie deși numără puține titluri se situează, în schimb, în ansam-

blul celor mai consecvente dintre operele celebrei «doamne a misterelor», cum a fost numită de critici.” ■ Din *Moment* reținem: □ *Istorie și literatură*: „Sumarul numărului 1 (22)/1976 al revistei «Manuscriptum», recent apărut, propune cititorilor săi o tematică de mare actualitate, prin care urmărește în diferitele sale ipostaze raportul dintre istorie și literatură.” □ *Reverberații în universalitate*: „Sub acest titlu și sub mult promițătorul supratitlu («Cum se aude murmurul istoriei la cântecul scenei») Valentin Silvestru deschide, în nr. 3/1976 al revistei «Familia», șirul unor însemnări pe marginea a ceea ce constituie conceptul de epopee națională, ilustrat de creația noastră dramatică. [...] Bogăția argumentației și alerteța stilului angajează cititorul încă de la primele rânduri în parcurgerea acestui discurs critic, a cărui urmare în numerele viitoare ale revistei o așteptăm cu interes. Cu atât mai mult cu cât o asemenea ambițioasă întreprindere în planul criticii și istoriei teatrale are toate șansele de a prefăta viitoare posibile și absolut necesare dezbateri pe această temă.” □ *Salonul cărții*: „Deschis la Casa de cultură a sindicatelor din Buzău, în întâmpinarea aniversării a 55 de ani de la crearea P.C.R., a Congresului educației politice și culturii socialiste și împlinirii a 1600 ani de la prima atestare documentară a Buzăului. Salonul cărții a prilejuit cititorilor o suită de întâlniri cu scriitori, editori, critici literari, cadre didactice universitare. Fiecare zi a «salonului» a fost consacrată unei edituri (fără a putea fi cuprinse, bineînțeles, toate casele noastre editoriale), ziua de sâmbătă, 3 aprilie, fiind rezervată editurii «Junimea». Scriitorul Mircea Radu Iacoban, director al editurii, a prezentat romanul *Lungile apusuri de soare* de George Timcu.” □ N. Irimescu, *În câteva cuvinte*: „Din omagiul adus criticii literare de către poetul Nichita Stănescu («România literară»): «Criticul este conștiința literaturii și atunci când are talent și cinste el face din literatură, adevăr. Criticul are treabă cu îngerii: îi plesnește pe aripi, îi despaddinghează, le dă sex. Critica este însăși mama mea după ce m-am născut și după ce m-am înțărcat». □ Centrul de lingvistică, istorie literară și folclor din cadrul Filialei Iași a Academiei a poposit un timp acasă la Mihail Sadoveanu, sus, în Copou. Probabil însă că a terminat de studiat epoca respectivă, deoarece de curând a coborât în timp și topografic acasă la Gh. Asachi, pe str. Codrescu. [...] □ «Zestrea literaturii noastre clasice e imensă! S-o folosim din plin!» e îndemnul lansat în ultimul număr al revistei «Cinema» după care sunt citate: *Țiganiada*, *Istoria unui galben și a unei parale*, *Alexandru Lăpușeanu*, *Sărmanul Dionis*, *Geniu pustiu*, *Zodia Cancerului*. Desigur e doar un cap de listă și trecând peste dramaturgie. La urma urmei, să ne gândim la niște filme (și nu doar filmarea spectacolului teatral) după *Despot-Vodă*, *Răzvan și Vidra*, *Chirița*, *O scrisoare pierdută*, *Vlaicu-Vodă*, trilogia lui Delavrancea, piese de N. Iorga, Ion Luca, Mihail Sorbul etc. □ Prof. Nicolae Stetcu culege măturii noi privind legăturile lui Mihai Eminescu cu orașul Roman («Ateneu»). Revizorul școlar a fost la Roman în 26 martie 1876, oraș în care a revenit apoi după zece ani ca invitat al învățătorului cu idei socialiste Naum

Paraschiv și fiind adus de V. Mortun.” ■ În *Scriitori străini în vizită la „Cronica”* Zaharia Sângeorzan realizează un interviu *Cu Iuri Kojevnikov despre literatura română*: „- Când ați avut primul contact cu literatura română? – Primul contact s-a produs în 1945. Revista «Graiul nostru» mi-a făcut cunoștință cu limba română. Nu cunoscusem, până atunci, prea bine literatura dumneavoastră. Abia după un an de studiu intens am avut revelația cunoașterii limbii și literaturii române prin Eminescu. Un profesor mi-a citit poeziile lui Eminescu și atracția a fost irezistibilă. Prin opera lui Eminescu îmi făceam o idee cuprinzătoare și profundă despre limba și literatura română. Am găsit la o bibliotecă din Moscova o ediție a poeziilor lui Eminescu care mi-a fost carte de căpătâi în apropierea mea de acest mare poet și dragostea mea pentru el nu m-a părăsit niciodată. Am tradus, dar am și ratat multe texte. Prima ediție scoasă de mine din *Poeziile* lui Mihai Eminescu, pe care am și prefăcut-o, a ieșit în librării în 1950. [...] – *Ce ne puteți spune despre critica literară sovietică actuală?* – Eu sunt pentru o școală critică comparată. Există la noi și alte orientări. Eu prefer, de exemplu, pe Tomașevski, și nu-l înțeleg pe Lotman. Tomașevski știe ce este structuralismul, ce sensuri are arta, ce semnificație are raportul dintre estetic și conținut. Lotman se ocupă într-o manieră extrem de tehnicistă de problemele «formaliste». Formalismul este o «străduță» cu barierele închise. – *Dar M. Bahtin?* – El face o analiză a fondului pe o bază estetică și istorică. M. Bahtin nu se ocupă de probleme abstracte, fără legătură cu opera Pentru el fiecare creație este pusă să vorbească în relație cu istoria Criticul descoperă, aproape totdeauna, sensuri noi. El nu face «teorie», nu rămâne un sclav al «poeticii» prozei, preocuparea lui fundamentală e analiza pe text. Ideile lui despre Dostoievski rămân memorabile.” ■ Emil Nicolae semnează *Despre natura imaginației*, o prezentare a volumului *Eseuri despre imaginației* de Roger Caillois, Editura Univers, 1975, traducere de Viorel Grecu: „O analiză și o clasificare a jocurilor, încercate de Roger Caillois, urmează același drum al salvării omului prin inteligență.” ■ Luciu Dimitriu Hurmuziadis scrie despre *Manifestări românești la Atena*, menționând „Expoziția cărții”: „Aproape o mie de volume în original și variate traduceri în broșuri de lux, remarcabile prin excepționala lor calitate, ediții curente, la prețuri mai mult decât convenabile, se găseau alăturate cu grijă și în mod sistematic pe rafturile etajelor din acel majestuos «hall», amenajat special în sala de expoziție (am remarcat standurile editurilor «Univers», «Eminescu», «Minerva», «Ion Creangă»).” ■ Versuri semnează Haralambie Țuguș (*Din cuvântul de patrie; Cu soarele pe frunți...; Eu știu...; Foc invers; Pentru toți*), Silviu Rusu (*Cum știați*), Ion Puha (*Aici șezum*), Viorica Ana Cozan (*Malul cu flori*), Ion Mihail Popa (*Coasa*), Dragoș Nisioiu (*Transhumanță*).

● [„Munca”, nr. 8328] În *Însemnări de scriitor*, Aurel Baranga publică eseul *Un om obișnuit*. □ În *Cronică literară*, Mihai Cernat prezintă romanul *Cercul de Platon* Pardău. □ În *Manifestări dedicate mării aniversări*, apare o

notă intitulată *Întâlniri cu scriitori și istorici*, notații despre evenimentele organizate la Galați la care au participat Ilie Tănăsache, Liviu Călin, Lucian Cur-saru, Traian Filip și Vasile Nicorovici.

● **[„Orizont”, nr. 14]** Cornel Ungureanu comentează ultima apariție în materie de poezie a lui Ștefan Aug. Doinaș, volumul *Anotimpul discret* (Ed. Eminescu, 1975), pe care îl apreciază ca fiind „o lirică a văzului, a ochiului ce descoperă lumea.” ■ Nepărăsind proza flaubertiană, Livius Ciocârlie se lansează în căutarea sensului structurii din *Bouvard et Pécuchet*, unde eroii, deși opuși temperamental, sunt totuși asemănători, amândoi vrând „să reproducă în viață cunoștințele din enciclopedii” și să trăiască „cu pasiune inerția gândirii lor” (articolul *Sensul structurii*). ■ Un amplu studiu de situare în contextul evoluției istorice realizează Eugen Todoran despre *Slavici și literatura Transilvaniei*, începându-și demersul cu următoarele cuvinte: „Ioan Slavici este pentru proza Transilvaniei ceea ce a fost Eminescu pentru poezia Moldovei și Caragiale pentru dramaturgia Munteniei, fiecare însă fiind, totodată și în primul rând, scriitori naționali, prin opera lor ei reprezentând nu literatura locală a unei provincii, ci literatura românească în unitatea ei culturală.” ■ Florin Bănescu constituie subiectul rubricii „prezențe literare”, semnată de Marcel Pop-Corniș care accentuează calitățile de prozator ale scriitorului examinat „mai cu seamă cu ultimul roman Florin Bănescu certifică o vocație autentică de prozator, o știință exactă a construcției romanești la care participă deopotrivă bogate modalități și tehnici narative, precum și calitățile poetice de mare rafinament ale prozei rememorării și prozei de atmosferă, cu deschidere spre sensuri simbolice și chiar mitic-arhetipale.” ■ I. Cheie-Pantea semnalează publicului masivul volum de *Studii eminesciene* al lui D. Caracostea, publicate la Ed. Minerva, notând referitor la acesta că: „D. Caracostea și-a făcut un program din a combate impresionismul în cercetarea literară și a-i opune acestuia o metodologie care să-i dea istoriei și criticii literare statutul și rigooarea științei adevărate.” (articolul *D. Caracostea și exegeza eminesciană*). ■ La rubrica „dicționar ortografic”, V. Șerban abordează din nou chestiunea scrierii corecte a pronumelui în diferite combinații sintactice (articolul *Din nou pronumele*). ■ Pe ultima pagină, Șerban Foartă traduce și adnotează *Trei epistole ale lui James Joyce*, după o ediție în franceză, apărută în *La Nouvelle Revue Française*.

10 aprilie

● **[„Scânteia”, nr. 10462]** Emil Vasilescu publică note de lectură la *Gloria ierbii* de Gheorghe Tomozei: „Într-o carte de prețioase înțelegeri și de aleasă prețuire a cuvântului. În care s-au condensat teme și motive diverse, gânduri și aspirații de nobilă extracție, poetul modelează emoții pe care le transmite cu vioiciune și-un farmec cu totul aparte. *Gloria ierbii* amplifică sunetul propriu al unei poezii de valoare, deplin conștientă de propria-i chemare.” ■ Florian

Potra scrie *În filmele noastre – conflicte veridice, oameni autentici*: „Fără a redacta, aici, un inventar de subiecte, e bine să amintim cineastilor că au trecut până acum pe lângă numeroase fenomene caracteristice și elocvente, revelatoare din punctul de vedere al societății socialiste contemporane: industrializarea intensivă și mecanizarea agriculturii, în planul economiei; sistematizarea orașelor și urbanizarea satelor, în planul condițiilor de trai; organizarea înaintată a învățământului și «educația perpetuă», în planul existenței spirituale și morale; înlăturarea progresivă a obstacolelor sociale, obiective, din calea afirmării personalității, în planul filozofiei practice a omului; și, nu în ultimul rând, continua adâncire și perfecționare a democrației socialiste, ca semn caracteristic al noii societăți. În viața societății și a individului, toate aceste mutații – și altele de același calibru – nu se împlinesc prin acte administrative, ci printr-o permanentă luptă – individuală și colectivă. O luptă cât se poate de concretă, cu reliefuri evidente, pe care artiștii ecranului au chemarea să le exprime în vii imagini filmice, atât ca mărturie sinceră, credincioasă, a unei epoci, cât, mai ales, ca exemple stimulative, cu putere de înrăurire a conștiințelor milioaneilor de constructori ai României socialiste, astăzi, al celei comuniste.”

● **[„Flacăra”, nr. 14]** Franz Johannes Bulhardt semnează poezia *Oriunde aș fi*. ■ În *Flacăra literară – Scriitori români de azi*, Florin Manolescu publică un portret bio-bibliografic dedicat lui Al. Andrițoiu: „În general se poate spune că pentru Al. Andrițoiu, scriitor excepțional pe fragmente și prin aceasta, rezistent, obiect al poeziei nu este emoția însăși, ci o emoție «povestită» frumos, cu tot mai multe amănunte ornamentale și bala dești. Poetul este, de aceea, un clasicizant, un *versifex* artizan și împăcat cu opera sa, ca Dumnezeu când a făcut lumea.” ■ În *Rubrica mea*, Șerban Cioculescu scrie *Utile dulci*, abordând literatura medicală. ■ În *Controverse*, Alexandru George publică *Adevăr și secrete*, un răspuns la pledoarie lui Ov.S. Crohmălniceanu privind importanța jurnalelor scriitorilor, articol apărut în numărul 9 al revistei de față: „Literatura aceasta de uz sau de cerc intim (căci totuși e o *literatură*) are, scoasă la iveală, ceva de subsol, de subterană lumi nată prea brusc, de magazie de re cuzită și decoruri neasamblate sau chiar de boarfe nu imaculate. După ce l-am privit pe scriitor din față, așa cum a vrut el să se propună, e folositor întrucâtva să-i explorăm «secretele» privind prin gaura cheii sau, eventual, chestionându-i vecinii și slugile, credincioase ori bîrfitoare.” ■ În *Cronica literară*, Cornel Moraru prezintă volumul lui Nicolae Balotă, *Universul prozei*, apreciind că: „Despre Nicolae Balotă se spune că este, în primul rând, un excelent eseist. O de monstrație, în acest sens, nici nu mai trebuie făcută. Opera vorbește de la sine. Nimic însă nu are aspect de impro vizație la acest critic. Dimpotrivă, remarcăm vocația profunzimii și a construcției monumentale. Studiile sale sunt, orice s-ar zice, temeinice, serioase, bine organizate. Îl preocupă, nu de puține ori, latura *abisală* a creației. De eseu ține, desigur, ca-

pacitatea de a veni mereu în întâmpinarea cărților, cu idei extrase din experiența morală proprie. L-am numi un etalat din familia lui Unamuno, dar fără exaltările acestuia La Nicolae Balotă sensibilitatea «agonică» e supusă celor mai severe canoane raționaliste. Opera e confruntată de fiecare dată cu tipare estetice prestigioase, dar și cu valorile vieții, la care se adaugă comentariul sociologic și istoric. Nu e de neglijat nici productivitatea criticului. În urmă cu doi ani publica *De la Ion la Ioanide*, acum, *Universul prozei*. Vor mai apărea, suntem avertizați, încă două volu me, tot despre proză, avându-i ca protagoniști pe Mihail Sadoveanu și Hortensia Papadat-Bengescu. Apoi toate acestea vor fi reluate într-o «mai amplă istorie analitică a literaturii române».” □ În *Cronica spectacolelor*, Nelu Ionescu publică o cronică dramatică a piesei lui Ștefan Oprea, *Căderea păsării de seară*, pusă în scenă la Teatrul Național. ■ În *Instantanee* sunt publicate câteva fotografii: Romulus Vulpescu, Franz Storch. □ Pe pagina intitulată *Cenaclul Flacăra al tineretului revoluționar organizat de CC al U.T.C. și Revista Flacăra*, Traian Stoica prezintă în *Cronica* (124, 125, 126) ultimele ședințe ale cenaclului. □ Nae Cosmescu publică poezia *Legământ*. □ În suplimentul *Racul* (103), Teodor Mazilu publică *Snobismul ignoranței*, Al. Monciu-Sudinski – *Condica de sugestii și reclamații*, iar Cornel Udrea – *Entomologii lingvistice*. ■ Pe pagina intitulată *Congresul educației politice și al culturii – forum al spiritului revoluționar și al iubirii de țară*, George Arion publică un amplu interviu cu Mihai Beniuc, intitulat *Instaurarea unui climat al adevărului la noi în țară – iată una din cuceririle noastre de preț*. Acesta este precedat de o prezentare bio-bibliografică a autorului. Acesta răspunde la întrebări legate de relația sa cu epoca în care trăiește, vorbește despre poezia anilor '50, considerată de G. Arion nulă din punct de vedere estetic („E foarte ușor să condamni acum poezia acelor ani. E ca și cum ai spune că într-o luptă, primele șiruri de soldați care ies din tranșee și sunt secerate de dușmani nu au avut nici un merit în obținerea victoriei. Da, au fost multe lucruri care nu erau înțelese cum trebuie în legătură cu literatura sau erau îngust înțelese. De pildă, mie mi s-a reproșat că «mesajul» poeziei *Mărul de lângă drum* nu este inteligibil: «Dar bine, ce fel de măr e acesta care își oferă merele oricui?» Înșă în primi ani a socialismului, când nu aveam experiență de ce înseamnă literatură socialistă, poezia din acea vreme, chiar stângaci scrisă, chiar scrisă după anumite formule comuniste, a avut și ea o contribuție la însuflețirea maselor în opera de făurire a noii societăți.”), vorbește despre „menirea poeziei revoluționare în epoca actuală”, despre „implicarea poetului în viața cetățenilor.” Întrebat dacă regretă că a scris anumite poezii, M. Beniuc răspunde: „N-am regretat și nu regret nici măcar lucrurile slabe pe care le-am scris. Ele reprezintă viața mea, ezitățile și căutările mele, izbânzile și neîmplinirile mele și a regreta că au apărut de sub condeiul meu e ca și cum aș spune că îmi pare rău că am trăit. Erorile fac și ele parte din destinul unui om și ele mi-au servit ca să aflu încotro trebuie să mă îndrept ca să

izbutesc” și încheie cu opiniile sale despre Epopeea Națională: „Această Epopee trebuie să izvorască din tendințele fundamentale ale poporului. Cei care au pus bazele ei au fost rapsozi anonimi. Din păcate, nimeni nu a reușit să unifice într-o singură operă toate aceste balade create de-a lungul veacurilor de geniul poporului român. Dar la temelia acestei epopei nu trebuie să stea numai miturile populare sau evenimentele din istorie. Creatori trebuie în primul rând să scruteze propria lor epocă, să o înțeleagă în toată complexitatea ei și s-o înfățișeze în forme artistice superioare în concordanță cu timpul în care trăim. Realitățile se schimbă în permanență. Cuvintele nu mai au nici ele stabilitatea dinainte. Fiecare artist trebuie să elaboreze o formulă originală cu ajutorul căreia să-și transmită gândurile. E mult mai greu să scrii azi poezie decât pe vremea lui Șt. O. Iosif. Azi poeziei i se cere să îndemne pe oameni să apuce pe un drum major al vieții istorico-sociale.”

• **[„Luceafărul”, nr. 15]** Se deschide cu editorialul *A fi actual în critic*, semnat redacțional, o retrospectivă a opiniilor din dezbaterile pe această temă ale revistei: „Alăturate, punctele de vedere exprimate atât la *masa rotundă*, cât mai ales în *ecourile* ei ne pot conduce la o concluzie valabilă cu privire la imperativul actualității în critică. Efectiv nimeni nu este un adversar al noilor metode, chiar dacă nuanțe de scepticism s-au făcut simțite. Mai mult decât atât, pledoaria în favoarea lor sună convingător.” ■ Ferenc Szemlér este omagiat, la împlinirea a 70 de ani, prin poezia *Retrospectivă*, tradusă de Dim. Rachici. ■ Sub genericul *Partidul, inima națiunii*, Petre Ghelmez publică articolul *Ziditor de țară*. ■ Prima pagină găzduiește o fotografie inedită a lui Tudor Arghezi din 1966, realizată de Vasile Blendea ■ *Un itinerar spiritual* parcurge Nicolae Balotă în volumul *Mitologii subiective* de Octavian Paler: „Poezie latentă se manifestă uneori în chiar rafinamentul speculației, în subtilitatea asociațiilor, ca și în eleganța stilului. Poezie intelectualistă, deloc abstractă, încălzită de patosul secret al ideii. Trecerea de la vorbirea directă la un stil indirect liber, alternarea lirismului bine temperat și al exuberanței în speculație dau un farmec particular acestei frumoase cărți. [...] Octavian Paler este unul din marii noștri esești, cu care comerțul ideilor – prin intermediul cărții – este întotdeauna profitabil.” ■ Despre *Morfologie și sintaxă* scrie Laurențiu Ulici, sub genericul *Universul poeziei contemporane*: „Morfologia înclină spre înglobare și clasificare, sintaxa înclină spre individualizare și izolare. În virtutea acestor două vechi dar reînnoibile funcții ale universului poeziei, ce constatăm în perimetrul liricii românești contemporane? Că există, la poezii cu o sintaxă personală, tendința de a personaliza și morfologia: dovadă poemele lui Nichita Stănescu, Ștefan Aug. Doinaș, Dan Laurențiu, Mihai Ursachi, Adrian Păunescu, poezia mai nouă a lui Ioan Alexandru, Ion Gheorghe ș.a [...] Că există și tendința contrară, de a depersonaliza sintaxa după modelul morfologiei, la poezii ale căror universuri poetice comunică printr-un număr mare de elemente, fapt semnificativ, interferența elementelor de univers poetic joacă un

rol de «elecțiune afectivă» care îngăduie gruparea firească a unor autori, de pildă Ion Mircea – Dinu Flămând – Adrian Popescu, a căror sintaxă individuală suportă presiunea unei morfologii comune, dar îngăduie și gruparea surprinzătoare – valabilă însă – a unor autori precum George Alboiu – Gheorghe Istrate – Ion Iuga ș.a. Că există o a treia tendință, cea mai cuprinzătoare, de a așeza niște elemente de univers poetic într-o sintaxă împrumutată de la un alt univers; nu e vorba de epigonism (acesta e un împrumut de elemente morfologice, nu de sintaxă), cât de mimetism; cu puțini ani în urmă puteam citi, mai ales prin reviste, un fel de Nichita Stănescu sub o mulțime de nume; mai nou, citim un fel de Adrian Păunescu sub iarăși multe nume. Că există o a patra tendință, și ea cuprinzătoare, de a împrumuta elemente de univers poetic pentru o sintaxă proprie, dar precară, acesta este banalul epigonism.” ■ Pe prima pagină, la *Aniversări*, un grupaj de comentarii consacrate literaturii lui Octavian Goga, de la a cărui naștere s-au împlinit, la 1 aprilie, 95 de ani. Semnează Dan Cristea (*Oglinzile criticii*), Emil Manu (*Monumentalitatea operei*), cărora li se adaugă, în ultima pagină, la *Tinerețea clasicii*, Doina Uricariu (*Suveranitatea cântecului*) și Aurel-Dragoș Munteanu (*Idealul unității naționale*). ■ M. Ungheanu aduce în prim-plan, la *Cronica literară*, cele două volume din *Poezia românească contemporană* de Al. Piru. Printr-o introducere aparent constatativă, la îndemâna oricui, aceea că prima panoramă a liricii postbelice „nu este scrisă de un critic din noua generație, ci de un reprezentant al vechilor echipe critice”, cronicarul își „conturează”, de fapt, rezervele față de unele judecăți de valoare ale autorului, fixând, totodată, și perspectiva „tradiționalistă” din care oficiază Al. Piru. Aceste dezacorduri vor fi dezvăluite treptat, de obicei în tonalități discrete: „Ajunși la ultima pagină a primului volum, nu putem spune decât că Al. Piru nu s-a lăsat intimidat de aparența unor prestigii și că, mai mult decât atât, a ținut să aducă în față opera unor poeți însemnați, asupra cărora, din diverse motive, stăruia o anume nehotărâre. După lectura cărții, ni se impun ca vârfuri ale generației vârstnice poeziei Eugen Jebeleanu, Gellu Naum, Emil Botta, Mihai Beniuc, Geo Dumitrescu, Radu Stanca, Ștefan Aug. Doinaș, Nina Cassian, ceea ce, din 63 de autori, înseamnă un sever proces de selecție, pe care Al. Piru îl face cu mână sigură. Nici în volumul al doilea criticul nu se aliniază părerilor la ordinea zilei. El acordă, nu fără rezerve față de pornirea industriooasă, o atenție specială lui Tudor George, contestă orice originalitate lui Gh. Tomozei, considerat pastişor, tratează pe Ion Gheorghe de poet neadevărat, găsește, în «polemică cu unii critici dispuși să priceapă și să accepte totul», că cele 11 *elegii* ale lui Nichita Stănescu sunt ininteligibile și n-au nimic comun cu elegia, scrie că «din asemenea jucării simpatice, dar facile în care Marin Sorescu se complăce n-a ieșit niciodată marea poezie», este atras de Ovidiu Genaru, caracterizează poezia lui Mircea Ivănescu drept proză versificată, trece cu vederea peste afirmațiile făcute de critica recentă despre mulți din poezii tineri, adică face toate acele gesturi care,

pentru generația tânără și criticii ei, sunt adevărate sacrilegii. Lucrurile stau, însă, în realitate mai puțin grav. Cartea a doua cuprinde 124 de poeți, mai toți în plină activitate și cu opera încă neconfigurată definitiv. [...] De fapt, criticul consimte la importanța poeziei lui Nichita Stănescu și Marin Sorescu, a se vedea numărul de pagini care li se acordă, după cum nu contestă valoarea lui Cezar Baltag, Leonid Dimov, Emil Brumaru, Ileana Mălăncioiu, Dan Laurențiu, Ioan Alexandru, Adrian Păunescu, Grigore Arbore, Cezar Ivănescu, George Alboiu, Ion Nicolescu, Mihai Ursachi, Mircea Dinescu, Dorin Tudoran, Daniela Crăsnaru, fără a face, însă, din ei, o miză personală. Cheia poziției lui A. Piru ne-o dă atitudinea față de Ion Gheorghe, singurul cu adevărat contestat de critic.” Ajuns aici, comentatorul părăsește „neutralitatea” expozitivă: „Lui Ion Gheorghe, Al. Piru nu-i recunoaște aproape nici un merit, singura concesie pe care i-o face fiind de găsit în propoziția finală: «Prin purificare, simplificare și clarificare a ideii lirice, Ion Gheorghe ar putea deveni un poet adevărat». Cât de justificată este afirmația? Nu e locul aici să facem analiza poeziei lui Ion Gheorghe, din care nu lipsesc impuritățile și itinerariile riscante, dar opinia curentă este favorabilă poetului, unii găsindu-l chiar poet mare. Credem și noi, spre deosebire de Al. Piru, că Ion Gheorghe este un poet adevărat, după cum mai credem că nu toate ironiile sau rezervele la generația tânără sunt integral justificate.” Din acest punct, observația privitoare la faptul că prima panoramă a poeziei contemporane îi aparține unui exponent al vechii echipe critice, observație cu care debuta cronica, își află altă valență: „Prin Al. Piru vorbesc vechile promoții de critici, care au privit cu insuficientă atenție literatura care se năștea după război. [...] Puținele opinii despre poezia noii generații literare semnate de Șerban Cioculescu și Vladimir Streinu sunt negative și anunță orientarea cărții lui Al. Piru. Acesta se află într-o permanentă și subtextuală polemică cu evaluările criticilor din generația mijlocie, refuzând din capul locului că literatura română postbelică, teorie foarte dragă unora, începe în anii ‘60. [...] El se îndreaptă cu precădere către o poezie de aspect mai tradițional și poezii asupra cărora insistă au, după cum vom vedea, trăsături comune. Primul dintre ei e Mihai Beniuc, urmat de Ștefan Aug. Doinaș și Radu Stanca, de Tudor George și Alexandru Andrițoiu, de Leonid Dimov și Emil Brumaru, Ana Blandiana și Grigore Arbore, Mihai Ursachi și Adrian Popescu, Horia Bădescu și Mircea Dinescu. Gustul criticului nu face volute capricioase și cartea se încheagă coerent în jurul simpatiilor estetice ale autorului.” Deși îl surprind nu puține aprecieri ale autorului și invocă „insuficienta atenție” arătată de „vechile promoții de critici” față de literatura postbelică, Ungheanu nu îi pune la îndoială confratelui mai vârstnic unele intuiții: „Al. Piru nu și-a propus o panoramă a ultimei generații de poeți, ci a întregii poezii românești de după război și șansa validării în timp a multora din judecățile criticului este mult mai mare decât se crede.” ■ Două volume de versuri „explo-rează” Paul Dugneanu la *Viața cărții. Teritoriul unui surâs* de Dim. Rachici e

așezat sub „semnul influenței – fecundă uneori, altădată copleșitoare – lui Lucian Blaga”, iar când poetul „evadează de sub tutela modelului devine, riscând un paradox, inautentic, contrafăcut.” În *Lâna de aur*, Nicolae Caratană desfășoară „o poezie a superficialității, exprimată într-o manieră colocvială, de o oralitate exagerată, presărată de întrebări și exclamații infantile.” □ Voicu Bugariu recenzează *Lungile apusuri de soare* de George Timcu, un roman obsedantist, dintr-o serie „numeros reprezentată la noi în proza ultimilor ani”, care abordează „injustiții și exagerări ale perioadei din jurul anului 1950.” „Cel puțin în ceea ce privește legătura dintre un traumatizat de vechi injustiții și o femeie bovarică, pe care întâmplarea a plasat-o lângă un soț nedemn de finețea și noblețea ei”, volumul lui George Timcu amintește de *Păsările* lui Alexandru Ivasiuc. „Peste o anumită tendință de simplificare a contururilor caracterologice a comparațiilor, *Lungile apusuri de soare* convinge”, conchide comentatorul. □ Culegerea *Lecturi constructive* a lui Ion Vlad îi prilejuiește lui Artur Silvestri o revelație: „Considerat de mai mulți ca un structuralist cu intuiție excepțională, care face o analiză de virtuos pe o singură latură, criticul nu e așa [...] I. Vlad privește pe scriitor și în aspectul biografic intern (nu în simpla factologie, ci prin răsfrângerea «existenței» în spirit). [...] Interesat și de condiția scriitoricească, nu doar de lumea rece a operei, I. Vlad se dovedește un critic de amplitudine, un exeget care năzuiește spre o cuprindere integrală.” „O meditație asupra criticii literare” află autorul însemnării în *Lecturi constructive*, adăugând: „Însă și operațiunea analitică e la nivel superior. Fără a străluci prin focuri de artificii, înfrânând emoția fără a o ucide, Ion Vlad scrie cu simțul echilibrului, pe care numai înălțimea teoretică îl poate da. Forța lui de analist stă în expertiza romanului. [...] În sfârșit, câțiva scriitori de azi își găsesc în I. Vlad un comentator inspirat (Geo Bogza, Marin Preda, Eugen Barbu, D.R. Popescu, Radu Cosașu).” ■ La *Cartea de debut*, Nicolae Ciobanu are în vedere două apariții. Una dintre prozele Valentin Dima din *Stânca tarpeiană* lasă indicii pentru o vocație a romanului realist, în linie ardelenască, autoarea apropiindu-se de modelul Ioanei Postelnicu. Comentatorul semnalează și un „deficit de analiză psihologică, trăsătură oarecum generală” a volumului. Versurile lui Toma Michinici din *Impresia unei seri* par „a fi expresia unui efort îndelungat de încordate căutări”, senzația de „trudă sisifică fiind de-a dreptul dezarmantă.” ■ La *Biografia debuturilor*, Dorin Tudoran îl interviuează pe Ștefan Aug. Doinaș („*Am scris și voi continua să scriu despre debutanți*”). ■ În prelungirea mesei rotunde a *Luceafărului* despre *Valorificarea marilor lucrări de sinteză*, răspunde, la *Ecouri*, Dan Zamfirescu. Astfel, cârturarul apreciază că reeditarea istoriilor literare ale lui N. Iorga și G. Călinescu este „vitală”: „Nu avem încă nimic comparabil cu cele două mari sinteze «de la origini până în prezent» [...] și nu putem spera să avem dacă nu punem în mâinile noilor generații modelele esențiale, învățându-le totodată cum să le valorifice în coordonatele noi, ale metodologiei marxiste, cum să le citească,

nu spre a imita, ci spre a *continua* și – de ce nu? – a *depăși* monumentele trecutului.” În privința lucrărilor de specialitate care ar trebui reeditate, Dan Zamfirescu se referă la *Istoria literaturii române* a lui Ovid Densusianu, „care este, de fapt, înaintea lui N. Iorga, prima istorie literară românească în accepția modernă a termenului și, totodată, prima care, «de la origini până în prezent», privește materia în perspectivă estetică”, cursurile lui G. Ibrăileanu, istoria lui Ștefan Ciobanu, „pentru epoca veche, de o importanță *capitală*”, istoria lui Aron Densusianu, „plină de enorme exagerări, dar extraordinar de vie prin patosul ei latinist, care explică o întreagă epocă”, și *Mișcări culturale și literare la românii din stânga Dunării* de I.G. Sbiera. ■ În grupajul *A patriei cinstire*, versuri de George Țârnea (*Balada cărții românești*), Lucian Avramescu (*Înzăpezit cu fluturi*), Ovidiu Genaru (*Eroilor, Una, Pastel de februarie*), George Alboiu, Al. Brad ș.a ■ Sunt prezente cu grupaje de versuri Liliana Ursu (*Întru primăvara țării, Pentru Luv aceste gânduri de iarnă, Ierburi neîmblânzite, Legământ*) și Mariana Urbanovici. ■ Publică proză Ingrid Fulga (*Călătoria*). ■ Sub semnătura *Cronicar* este prezentată cea de-a XXVIII-a ședință a Cenaclului revistei *Luceafărul*, din 29 martie, care a fost condusă de Grigore Hagiu. Au citit versuri Gheorghe Hîboveanu și Voicu Olari, iar Mihai Iorga reportaj. S-au pronunțat despre încercările lirice Dorin Tudoran („î se pare că Gheorghe Hîboveanu «este un poet foarte talentat, poate cel mai talentat din câți au citit în cenaclu»”, părere împărtășită de autorul anonim al însemnării), Aurel-Dragoș Munteanu („distinge la Gheorghe Hîboveanu «o teribilă obsesie a mișcării, a devenirii», dar deocamdată și «expresia unei viziuni poetice încă neformate»), Sânziana Pop („sesizând că balanța elogiilor înclină prea mult în favoarea lui Gheorghe Hîboveanu, [...] recitește o poezie a lui Voicu Olari și conchide, fără replică: «iată un drum poetic!»”) sau Grigore Hagiu („Gheorghe Hîboveanu este «un teluric, talentul său fiind vizibil»; îi recomandă «mai multă claritate a imaginii», în timp ce Voicu Olari „este un «cantatoriu», care «reabilitează» poezia sentimentelor simple”). Reportajul lui Mihai Iorga a fost discutat de Dorin Tudoran („vorbește despre faptul că nu avem de-a face cu un lucru unitar, «reporterul vorbește mai mult despre sine decât despre erou, face mereu un pas înapoi, ca la box»”), Vasile Andru („subliniază ironia fină a reporterului”), Sânziana Pop ș.a Concluziile i-au aparținut lui Nicolae Dragoș, dar cronicarul nu le-a mai consemnat. □ Cronica de cenaclu este însoțită de versuri citite în ședință. ■ Marius Robescu semnalează spectacolul lui Alexa Visarion cu *Barbarii* de Gorki. ■ *Frumoasele noastre duminici* se intitulează cronică TV a Corinei Cristea. ■ Cronica radiofonică este înfăptuită de Nicolae Mateescu (*Rubrica de la 12 trecute, fix*). ■ Grigore Hagiu evidențiază „viziunea de anvergură, larga deschidere tematică, istorică și politică” a pictorului Virgil Almășanu. ■ „În spațiul liricii contemporane, poezia lui Adrian Păunescu este de o singularitate frapantă”, „decretează”, la *Profil*, Mircea Iorgulescu, reliefând, totodată, di-

mensiunile acestei creații: „Energică, vitală, plină de forță, răsunătoare, poezia lui Adrian Păunescu are ea însăși aspectul de energie, de vitalitate, de forță, de răsunet; *patetismul*, mai mult decât o însușire, este univers poetic, un univers constituit din tensiuni și nu din elemente, expansionist mai mult decât al expansiunii, violent mai mult decât al violenței, impulsiv și dinamic mai mult decât al impulsivității și al dinamismului, dezlănțuit mai mult decât al dezlănțuirii.” ■ La *Fragmente critice*, Eugen Simion îi consacră un medalion autorului *Artei prozatorilor români*: „T. Vianu este prin întreaga lui operă și ținută morală un arhitect și evaziunea lui în estetică este altă formă de a construi mai durabil. Îl recomandă, în acest sens, temperanța morală, statornicia în relații, simpatia lui pentru actul de cultură, indiferent de amploare. Prețuia lucrarea cât de modestă și vedea în modestia laborioasă o condiție a progresului. Rămânem uimiți citind azi însemnările lui despre cultura românească, cât de preocupat era acest spirit aulic de progresul social și de instaurarea unei atmosfere de civilitate în viața literară.” ■ Eugen Barbu este tot în *Prospectare* lirică la *Spirale*. „Asistăm, din nefericire, la diluarea unui talent promițător altădată, în exerciții ludice, fără nici un fel de acoperire”, notează prozatorul pe marginea volumului *Poemul scris pe suflarea pământului* de Nicolae Motoc. În schimb, *Sonetele* lui Virgil Gheorghiu „constituie un frumos exemplu pentru poezia tânără, care ar putea să se mai exercite din când în când în formulele fixe ale liricii care obligă la multe și cu folos.” ■ La *Ferestre*, Marin Sorescu traduce două poeme de Osada Hiroshi. ■ Geo Dumitrescu răspunde la *Poșta redacției*. Câțiva corespondenți: Enkidu, Anonimul venețian, Gh. Costache Dinmicșunești. □ În „vecinătate”, la *Atelier literar*, un poem al lui Dan Calis este dedicat lui G.D. ■ Mircea Micu își încearcă priceperile parodice pe lirica lui George Lesnea.

11 aprilie

• [„Scânteia”, nr. 10463] Nicolae Dragoș scrie un reportaj despre Lotru, *Statuia luminii*.

13 aprilie

• [„Scânteia”, nr. 10464] Ioan Alexandru publică reportajul *Printre vrednicii fii de pe meleagurile istorice ale Țării de Sus*. ■ András Sütő semnează „*Veghe pentru făcerea omului*”: „Literatura adevărată veghează mereu trează și își asumă problemele fundamentale ale existenței omenirii, iar acea literatură care este hrănită de idealurile comuniste contribuie activ la progresul susținut al societății. De aceea putem mărturisi odată cu Eluard că «poezia este omul». Pentru că ea înseamnă legătură între oameni, înseamnă rețeaua invizibilă a ghidului care formează conștiințe. Mai ales într-o societate ca a noastră, în care țelurile mai apropiate sau mai îndepărtate au în centrul lor omul; o societate care, depășind «faza crudă» a eliberării individului – ca să folosim cuvintele

lui Marx – tinde spre piscurile înalte ale eliberării umanității. O asemenea cauză nobilă pretinde literaturii deplină angajare. Și este de mirare că pentru unii «literatură angajată» înseamnă roman «ocazional», poezie sau dramă «ocazională», termeni folosiți în sens negativ sau peiorativ, obiectându-se faptului că actul artistic își subordonează scopul cerințelor tactice ale unei situații date. [...] O veghe înțeleasă ca un simbol al optimismului; căci nu se veghează lângă morți, ci și lângă leagăne, adică lângă acel mâine care poartă în germene cele mai frumoase idealuri ale noastre, legate de făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate, a omului nou. În virtutea acestui ideal, credem în sistemul egalității sociale și în cel al egalității fericirii. Și nu este vorba nici despre o fericire abstractă, nici despre o utopie, ci despre fericirea ca obiectiv real, construit pe baza experienței și împlinirilor de până acum. Acestui obiectiv i se dedică și cuvântul nostru artistic. Năzuința către făurirea omului nou ne impune să receptăm cât mai exact imperativele epocii, imperative profund umaniste și larg revoluționare. Aceasta ne cere o asemenea contemplare și o asemenea oglindire a realității care, în dialectica observației și a faptelor – împletirea între căutare și perpetuă schimbare – respinge prin definiție pesimismul neroditor. Metafora lui Gide, adaptată realităților noastre, arată că Prometeu – adevăratul talent – își va hrăni vulturul – dăruirea întru binele societății – cu propriul sânge, cu propria ființă.”

14 aprilie

• [„Scânteia”, nr. 10 465] Aflăm de *Semnarea Programului de cooperare culturală și științifică între România și Tunisia pe perioada 1976-1977*: „La Ministerul Afacerilor Externe a fost semnat, marți dimineață, Programul de cooperare culturală și științifică între Guvernul Republicii Socialiste România și Guvernul Republicii Tunisienne pentru anii 1976 și 1977. Documentul, semnat de Gheorghe Pușcaș, director în Ministerul Afacerilor Externe din țara noastră, și Habib Ben Yahia, director în Ministerul Afacerilor Externe al Tunisiei, deschide, după cum s-a apreciat, noi perspective colaborării în aceste domenii între cele două țări. [...] În ce privește arta și cultura, pentru perioada de valabilitate a programului se prevăd, printre altele, o cooperare mai strânsă între conservatoare și biblioteci naționale, între cinematografiile, uniunile de creație din cele două țări, participarea unor ansambluri artistice și edituri la diverse manifestări cu caracter național și internațional, deschiderea unor expoziții de artă; se va studia posibilitatea organizării Săptămânii culturii românești în Tunisia și a unei Săptămâni tunisiene în România. Vor fi încurajate, totodată, schimburile între organisme de radiodifuziune, televiziune și presă.”

15 aprilie

• [„Scânteia”, nr. 10 466] Aflăm de *Plenara Comitetului Central al Partidului Comunist Român*, care a avut pe ordinea de zi, printre altele, și „Planul

de măsuri privind aniversarea a 100 de ani de la proclamarea independenței de stat a României” și „Planul de măsuri privind evocarea împlinirii a 70 de ani de la răscoala țăranilor din 1907.” ■ La *Imperative ale programului ideologic al partidului* contribuie Al. Dima, cu textul *Dezvoltarea istoriografiei noastre literare*: „Noua istoriografie literară – îndepărtându-se de un dogmatism ostentativ, ca și de un sociologism primar, de formulele lozincarde, de considerații simplificatoare, ca și de afectări estetizante – s-a îndreptat, nu numai cu înțelegeri, dar și cu entuziasm, spre valorile autentice ale patrimoniului nostru clasic pe care și le-a reînșușit, după cum se știe, prin prisma spiritului critic, expresie a ideologiei socialiste. În felul acesta s-a realizat condiția unei mai profunde cunoașteri de sine, demnitatea conștiinței că această activitate se integrează valorilor patrimoniului național, a ceea ce a creat mai bun și mai durabil cultura românească. [...] Se înțelege că istoriografia literară presupune o colaborare strânsă cu teoria și critica literară, prin care operele trecutului sunt identificate ca valori estetice. Nu ne-am propus însă să ne ocupăm aci de aceste ramuri relativ distincte ale științei literare. În măsura în care însă ele servesc istoriografia literară, este cazul să observăm că îi datorăm criticii selecția valorilor literare în perspectiva timpului și că aceasta e întreprinsă, îndeobște, în mod adecvat. Firește, când e vorba mai ales de istoria literară actuală, nu pot să nu se producă unele erori de apreciere, de situare comparativă discutabilă sau să se utilizeze procedee nepotrivite, ca, de pildă, rezumatul și citatomania prin care se ocolește uneori o atitudine mai precisă față de opere, iar prin ezitări și ambiguități se evită o valorificare corectă și clară a scriitorilor din punctul de vedere al concepției noastre științifice. Privită în ansamblu, istoriografia noastră literară contemporană a cunoscut progrese vădite, ca cele mai susmenționate și care se vor dezvolta, desigur, mai departe, construind o sinteză istorică obiectivă a literaturii noastre, bazată «pe specificul istoric, social și național al poporului român», așa cum o afirmă Programul partidului.”

● **[„România literară”, nr. 16]** Număr dedicat lui Nicolae Tonitza. Ion Frunzetti semnează pe prima pagină articolul *Tonitza* ■ Cuprinde versuri de Teodor Balș, Mihail Crama, Traian Iancu, Guillermo Fernández (trad. Darie Novăceanu). ■ În *Poezia – experiență umană*, Vasile Nicolescu subliniază valoarea trăirii și a contemporaneității istorice pentru creatorii de poezie: „Intrați în plină istorie socială și umană, confrunțați cu marile probleme puse omului de construcția socialismului, poeții români contemporani au avut șansa unei cunoașteri și autocunoașteri fără de care nu s-ar putea analiza și explica virtuțile lor poetice, originalitatea, personalitatea, timbrul adânc uman al poeziei lor. Versul devenit inscripție «trăim în miezul unui ev aprins» exprimă nu numai o concepție, ci însăși participarea lucidă a poetului la istorie, asumarea în orizontul înalt al versului a vieții, a destinului colectivității socialiste.” ■ G. Dimisianu remarcă evoluția spre simbolic a structurilor narative din opera lui Ștefan Bănuțescu: „Aspectul de îndată izbitor e stilizarea formelor și o necon-

tenită propulsare a epicului spre reprezentări simbolice. Evenimentele, atmosfera, chipurile și gesticulația personajelor reverberează înțelesuri care mereu se adună în focare simbolice, cu rost structurator în povestire.” ■ Virgil Cândea semnalează apariția volumului „*Metamorfozele*” lui Ovidiu, în traducerea logofătului Scarlat Barbu Timpeanu în 1808 (C.R., 1976). ■ În *Trilogia în alb și autorul ei*, Dan Cristea scrie elogios despre Constantin Chiriță, mai precis despre preferința acestuia pentru caracterele generoase, stilul său cursiv, dialogurile sale ușor de parcurs și atmosfera familiară pe care reușește să o instaleze între el și cititori: „Scriitorul are netăgăduit fascinația eroilor generoși și a sentimentelor generoase și reușește să transmită această fascinație și personajelor sale. [...] La toate acestea, mai trebuie adăugate stilul fluent al autorului, ușurința dialogurilor sale și familiaritatea în care știe să instaleze cititorul, capacitatea de a crea atmosfera și tipologia minimă pe care o pretinde diferențierea unui număr restrâns de personaje și, nu în ultimul rând, humorul care punctează multe dintre pagini...” ■ Alexandru Ivasiuc comentează în articolul intitulat *Varietate de stiluri și structură socială* sintagma „varietate de stiluri” impusă de ideologia epocii, pe care o consideră expresia unei libertăți mai mari a scriitorilor de a-și alege nu doar tonalitatea distinctivă, ci și temele: „Cred că accentul pus pe varietatea de stiluri, ca și încetățenirea termenului larg de «umanism socialist» vroia să recunoască o mai mare libertate a artistului de a-și alege modalitățile, dar și temele ce-i sunt congenere, pentru a-i permite să ajungă la marea artă ce nu este niciodată descriptivă, ci vizionară. [...] Ea este impusă de însăși dezvoltarea societății socialiste care, dezvoltând mijloacele de producție și dorind să le dezvolte într-un ritm încă mai accelerat, s-a diferențiat nu neapărat cu sensul stratificării, ci al diviziunii muncii, legată de dezvoltarea industriei într-o perioadă de revoluție tehnico-științifică.” ■ În *Omul, măsura tuturor lucrurilor*, Nicolae Manolescu consideră că romanul lui Paul Georgescu, *Înainte de tăcere*, este autobiografic, intens, lapidar, concentrat asupra unei trăiri fundamentale: „Un scurt roman, evident autobiografic, este *Înainte de tăcere* de Paul Georgescu, roman-jurnal, concis, pe alocuri telegrafic, nervos, plin de idei, evocând o atmosferă mai degrabă decât simple evenimente, o experiență capitală mai degrabă decât o viață.” Ceea ce răzbate din acest volum este îndeosebi autenticitatea: „*Înainte de tăcere* e una dintre cele mai bune cărți despre ilegalitate publicate la noi, de o autenticitate ce a fost remarcată de aproape toți comentatorii.” ■ Dana Dumitriu remarcă sinceritatea pură a liricii Otiliei Nicolescu din placheta *Colinele somnului* (C.R., 1976): „poeta a capătat treptat o voce personală, purtând în adânc o vibrație de sinceritate și o emoție nefalsificată, aproape crudă. Sensul acestui lirism se află în cuminenția mărturisirii, în comunicarea lipsită de ostentație, discretă a unor stări sufletești...” La polul opus se situează poeziile lui Damian Necula din *Mașina timpului* (Eminescu, 1975): „O poezie patetică, energică și dură încercă Damian Necula în *Mașina timpului*. Tonul e aspru și neînduplecat [...],

versurile se înșiră îndărătnice și încordate, repezite, sfâșiate.” ■ Sorin Titel recunoaște talentul neîndoielnic al lui Al. Papilian din *O seară de noiembrie* (C.R., 1976), dar îi reproșează cu precădere abordarea simplificatoare și didacticistă: „Ceea ce i-am reproșa lui Al. Papilian – prozator de autentică înzestrare – este prea pronunțata simplificare de dragul «demonstrației», probabil) a raporturilor dintre oameni. De unde și o anumită inconsistență a psihologicului, precum și absența «efectului de adâncime».” ■ Mircea Iorgulescu observă că în cartea *Sinteze și antisinteze literare*, Emil Manu dovedește o preferință pentru poezie, pe care o analizează și comentează cu discreție: „Interesul critic al lui Emil Manu se îndreaptă către poezie, în analize pătrunzând un sensibil fior liric, discret totuși, dar suficient pentru a transmite vibrația comentatorului [...]. Aspectul uneori arid, rece cu deliberare, este o mască, trasă pentru a ascunde emoția.” ■ În *Junimiștii (III)*, Laurențiu Ulici se oprește pentru a treia oară asupra scriitorilor care au debutat la Ed. ieșeană Junimea În privința lui George Bodea, criticul constată că în placheta *Șansa*, limbajul acestuia este deficitar: „Limbajul însă dezavantajează pe poet căruia îi recunosc drept notabilă numai sânguința versificării.” Corneliu Ostahie Cosmin dă dovadă, însă, de maturitate în *Balans*, lirica sa asemănându-se cu cea a lui Radu Stanca: „Poezie de meditație, încărcată de melancolii transparente, «cântate» într-un fel ce amintește de Radu Stanca..” Versurile lui Emilian Marcu din *Nunta în sâmbure* sunt marcate, în ciuda intenției sale de a le contura o aură delicată, de un fond rudimentar: „cu toată silința tânărului autor de a-și diafaniza reprezentările, un miros de țărână răzbate prin perdeaua mieroasă a versurilor.” Cu excepția unei note afective întunecate, Laurențiu Ulici nu identifică nicio notă originală în poezia lui Emil Nicolae (*Poetul adormit în dragoste*): „În afara penumbrei afective, care însă nu ține în chip direct de «timbrul» poetic, nici un accent de personalitate lirică nu se lasă, deocamdată, descoperit în poemele lui.” Cât despre versurile lui Constantin Popa din placheta *Prețul alegerii*: „Dezinvoltura caracterizează, cel puțin în literă, versurile actorului de la Naționalul ieșean, Constantin Popa.” ■ În pregătirea Congresului educației politice și culturii socialiste, Mihai Pelin publică reportajul *Un șantier de 100 de kilometri*, despre sistemul hidrotehnic și energetic Cerna-Motru-Tismana ■ În *Aici a fost un câmp*, Nicolae Țic își rememorează experiența de reporter pe Valea Jiului în vara anului 1949. ■ Nicolae Balotă explorează universul epic al lui Jane Austen din cartea sa *Mănăstirea Northanger* în *Un roman pe plăcuțe de ivoariu*. ■ Un fragment din *Zugravul de ornice* de Claude Faraggi este prezentat și tradus de Angela Cismaș. ■ Ana Blandiana semnează articolul *Tărâm interzis în secțiunea Atlas*. ■ Fănuș Neagu este prezent, ca de obicei, în rubrica sa *Sport*, cu textul *Sitari de apă*.

● [„**Tribuna**”, nr. 16] Sunt publicate poeme de Dan Damaschin, Ioan Alexandru, Ioana Proca, Doris Dan, George Cușmarencu, Constantin Zărnescu. ■ Victor Felea semnează articolul omagiul *Radu Boureanu la 70 de ani*: „De

la primul volum, *Zbor alb*, și până la recenta culegere antologică de *Scrieri*, talentul poetului s-a dovedit mereu fecund. În structura lui se îmbină atât dragostea pentru descripție și pictural cât și propensiunea către marile sentimente și idei; atât migala meșterului cât și zborul fanteziei și plăcerea creatorului de atmosferă; un clasic și un romantic, în originală conviețuire.” ■ În *Cronica literară*, placheta *Măslinul lui Platon* (Dacia, 1976), de Ion Horea, se află în atenția lui Victor Felea, fiind marcată de melancolie și obsesia concretului: „Versurile lui Ion Horea au plenitudine și concretețe și o legănare specifică printre imaginile care mereu sugerează un melancolic și bărbătesc colocvii cu timpul, cu «marea trecere», cu dragostea, cu obișnuitele și neobișnuitele rosturi ale lumii. *Măslinul lui Platon* e un simbol al permanenței, motiv îndrăgit de poet și pus în mod consecvent în lumină dincolo de toate avatarurile unui lirism care nu ocolește zona adevărilor dureroase ori neplăcute.” Recenzentul prezintă de asemenea volumul *Poezii de Charles d’Orléans*, în traducerea lui Romulus Vulpesco: „Dacă în volumul de *Poezii* se subliniază mereu că «Această carte este a lui Charles duce d’Orléans», putem spune cu îndreptățire, după lectura versiunii românești, că ea este și a lui Romulus Vulpesco, acest neobosit făuritor de expresii și lucrări frumoase.” ■ Veronica Porumbacu semnează articolul *Poezia lui Weöres Sándor*. ■ Radu Mareș publică textul-reportaj *Conștiința culturii socialiste*, despre Combinatul de pielărie și încălțăminte „Clujeana.” ■ Adrian Marino publică a doua parte a articolului *Național și universal în literatură*, început în numărul anterior, în cadrul rubricii *În pregătirea Congresului educației politice și culturii socialiste*. Acesta continuă identificarea factorilor care duc la apariția unei rezistențe a literaturilor naționale față de universalism: „6) Existența marilor și micilor popoare, marilor și micilor culturi, a fenomenelor de difuzare, influență și asimilare, a marilor curente și tendințe literare internaționale a făcut să existe în toate epocile fenomene-variabile ca intensitate și eficiență – de «imperialism» și «colonialism» culturale. [...] 7) Ansamblul acestor tendințe își găsește o expresie limpede în orientările criticii, istoriei și teoriei literare, care reflectă și orientează tocmai astfel de reacțiuni «naționale». Literatura ajunge în bună parte la conștiința de sine, implicit națională, prin acțiunea criticii, al cărei program traduce – într-o formă tot mai sistematizată – noile aspirații ale literaturii.” Potrivit lui Adrian Marino, în ciuda permanenței sale, contradicția național-universal nu este ne-rezolvată și exclusivă. Din contra, asistăm la o relație dialectică, ce presupune inevitabil o participare a literaturii naționale la universalitate: „orice literatură (națională) participă în mod direct sau indirect la diferite forme de universalitate. A le scoate în evidență nu înseamnă a nega nici principiul literaturii naționale, nici a face elogiul «cosmopolitismului», ci doar a sublinia – în spirit obiectiv, marxist – realitatea unor fapte evidente: 1) Mai întâi este evidența însăși că nicio literatură nu apare și nu se dezvoltă în izolare, în spirit autarhic, înconjurată de ziduri. Orice literatură participă și este străbătută în proporții

foarte variabile de diferite tendințe și curente de circulație internațională. [...]

2) Căci adevărul este acesta: orice literatură națională este produsul colaborării dintre factorii săi interni (etnici, lingvistici, psihologici, ideologici etc.) și influențele suferite de-a lungul istoriei. Chiar dacă evoluția organică rămâne factorul prim, fundamental, iar influențele rămân doar factorul secundar, existența influențelor rămâne mereu evidentă, incontestabilă. [...]

3) Este de observat în același timp că influențele literare nu se exercită niciodată în sens unic. Orice literatură, cum s-a mai spus de atâtea ori, primește și dă, descoperă și este descoperită, profită de contribuțiile altora și aduce propriile sale contribuții. [...]

4) [...] Universalizarea se desfășoară pe mai multe planuri, în cadre și pe dimensiuni diferite. Există o universalizare extensivă și intensivă, cantitativă și calitativă, spațială și substanțială. Aparțin universalizării extensive, cantitative, spațiale, totalitatea relațiilor literare internaționale, cu înrâurire directă asupra literaturilor naționale; ansamblul schimburilor literare materiale, traduse prin traduceri, contacte și influențe directe, în genere prin ansamblul factorilor «externi» care acționează asupra practicii literare dintr-o țară sau alta. Dar alături de aceste fapte – și uneori chiar împotriva lor – apar și fenomene de universalizare intensivă, substanțială, calitativă, de ordin nu material, ci așa zicând «ideal»; mai bine spus «teoretic». Literatura națională participă la universalitate, pătrunde în universalitate, nu numai prin acte de cunoaștere și de creație individualizată (scriitorul X dintr-o țară a tradus, a fost înrâurit, sau a cunoscut pe scriitorii Z și Y dintr-o altă țară), ci și prin acte de integrare și participare colectivă.” ■ Constantin Noica este prezent în paginile revistei cu a doua parte a studiului său *O interpretare din Faust*.

● **[„Tribuna României”, nr. 15]** Pe prima pagină citim poezie *Balul pomilor* de Dimitrie Anghel. ■ Petre Ghelmez semnează *Cuvântul zilei*, intitulat *Primăvară românească*: „Însoțită, în fiecare an, de ritualurile ei milenare, de sărbătorile și datinile pe care, de-a lungul vremii, oamenii de pe aceste meleaguri le-au păstrat, ducându-le la fel de proaspete ca viața însăși, din generație în generație, primăvara pune, de fiecare dată, puteri noi în brațele și gândurile noastre, ne îndeamnă să visăm, mai mult decât oricare alt anotimp.” ■ Dan Medeanu semnează nota „*Meșterul Manole*” în ediție bibliofilă: „Librăria «Mihai Eminescu» din Capitală a găzduit recent festivitatea lansării volumului *Meșterul Manole*, tipărit de Ed. «Albatros» în aceeași serie bibliofilă cu volumul *Miorița*, apărut cu trei ani în urmă. Ediție plurilingvă – în română, engleză, franceză, germană, rusă și spaniolă – recenta apariție beneficiază de o prefăță semnată de prof. univ. Zoe Dumitrescu-Bușulenga, sub a cărei îngrijire a și apărut volumul. Versiunea engleză este semnată de prof. univ. Dan Duțescu, cunoscut traducător în și din această limbă, cea franceză este realizată de Veturia Drăgănescu-Vericeanu, cea germană aparține regretatului poet român de limba germană Alfred Margul Sperber. Prezentarea grafică precum și scrierea în întregime de mână a textelor, (peste 20 000 semne grafice!) cu un tip de

literă creat anume, aparțin graficianului Emil Chendea, iar tehnoredactarea Marianei Pușcașu.” ■ Arhitect H. Delavrancea-Gibory semnează microreportajul *De acasă de la Brâncuși*. ■ Din pagina numită *Pe scurt reținem nota Expoziție „Ex-libris”*, nesemnată: „Biblioteca județeană Dolj din Craiova a organizat nu demult o interesantă expoziție de gravură mică ex-libris, ce a întrunit lucrări din 25 de țări. Este pentru prima dată că în perimetrul Olteniei are loc o asemenea manifestare cu participare internațională. Expoziția a prezentat peste 400 de lucrări de acest gen, cu concursul colecționarilor de ex-libris Dafinel Duinea din Vulcan și Iosif Tellmann din Lupeni. În prezent, există cercuri de ex-libris la Brașov, Târgoviște și Galați, precum și numeroși colecționari în Cluj-Napoca, Miercurea-Ciuc, Caracal, Toplița, Lupeni, Vulcan, Timișoara ș.a.” ■ Revista dedică o pagină în care omagiază *Spiritul Vieții românești*. *70 de ani de la apariția primului număr al revistei*. Citim: „Începutul lunii martie a înregistrat, la distanță de câteva zile, două momente notabile, exprimând, dincolo de semnificația lor propriu-zisă, măsura unor dimensiuni spirituale definitorii ale culturii românești: este vorba, pe de o parte, de împlinirea a 70 de ani de la apariția primului număr al revistei «Viața Românească», pe de alta de comemorarea a patru decenii de când ctitorul și animatorul acestei reviste, multilateralul om de cultură Garabet Ibrăileanu, a plecat dintre noi. Cele două momente consună, în fapt, evidențiind ponderea pe care a avut-o și o are încă în cultura națională prestigioasa revistă al cărei fondator și «spirit director», Garabet Ibrăileanu, exercită, la rândul său, prin întreaga operă, o covârșitoare influență. Dedică cu acest prilej pagina de idei-opinii-eseuri a revistei noastre acestor memorabile evenimente.” Apar textele: □ *Garabet Ibrăileanu* de Șerban Cioculescu: „S-au împlinit, la 10 martie, patruzeci de ani de la stingerea din viață a mentorului literar al «Vieții Românești»; la 23 mai se vor împlini nouăzeci și cinci de ani de când ochii lui mari, de pasăre de noapte, văzuseră lumina zilei. Metafora nu este întâmplătoare. Suferind de insomnii și de neurastenii, dar iubitor de oameni și pătruns de simțul adânc al răspunderii morale și de nevoia comunicării, marele critic făcuse din noapte zi și din ceasurile de taină, ore de împărtășire sufletească și de schimburi împătimate de idei.” □ *Afirmarea culturii naționale*, George Ivașcu: „Conducătorii revistei – animați în primul rând de Ibrăileanu, atât de consecvent acelei opere capitale care e «Spiritul critic în cultura românească» – au reușit să reunească în paginile acestei mari publicații românești de anvergură europeană pe toți marii noștri scriitori, conform, dealtfel, principiului afirmat încă în numărul din decembrie 1911: «Și din epocă în epocă, odată cu creșterea valorii literare românești, crește și naționalizarea ei prin comuniunea cu geniul poporului.»” □ *Amintiri...*, D. I. Suchianu: „Domnul Ibrăileanu, acel domn bătrân, cu redingotă demodată, cu barbă albă, a păstrat, până în ultimele clipe ale vieții, un suflet de domnișoară. Numesc domnișoară doi ochi mari, deschiși avid spre viitor; este dorința de a afla orice.” ■ Ion Apetroaie semnează *Prezențe româ-*

nești la Sorbona: „«Un om care nu încetează să străbată lumea». Așa îi apărea Mircea Eliade lui Michel Meslin, în elogiul la decernarea titlului de «Doctor honoris causa» al Sorbonei. La cei 724 de ani, venerabil-la «Alma mater» pariziană și-a înscris printre laureați numele celui de al doilea român, primul fiind Nicolae Iorga. Cariera prodigioasă de o jumătate de veac a eminentului savant Mircea Eliade a cunoscut, astfel, o afirmare umanistă pe care puțini contemporani o pot visa [...] Mai emoționant a fost însă altceva. În renumita cetate de spirit și orgoliu, unde timp de trei ore au răsunat, pe întrecute, în cuvinte și muzică, laude încoronaților, un vorbitor a rostit o frază memorabilă. În cea mai sobră prezentare dintre cele șase, despre Mircea Eliade, s-a spus: «Titlul oferit ne onorează tot atât pe cât îl onorează». Sorbona onorată de un român. Singurul despre care s-a zis cuvântul cel mai «fateur» al serii. Dar și cel mai adevărat. [...] Elogiul artei românești la Sorbona a mai fost adus și indirect, în cadrul aceleiași solemnități, în urma desemnării printre laureați a lui Yehudi Menuhin. Fostul elev al lui George Enescu, «descoperit» la San Francisco și recomandat pentru studii la Paris de către muzicianul român, păstrează o amintire sacră mentorului. [...] O prezență românească la Sorbona a realizat-o și poezia, într-un florilegiu cuprins între Eminescu și lirica de azi. Și aceasta, cu numai două zile înaintea solemnității de care aminteam, cu aerul ei de vechime seculară dat de ritual, cât și de valurile de togi roșii și galbene ale magiștrilor Casei. Două românce și zece studenți francezi, între care unii lucrând la teze de licență și doctorat cu subiecte românești, și-au concertat talentul cu priceperea pentru reușita unei serii de poezie. Lecturi și recitări din marii poeți români au atras prezentatorilor și satisfacția traducerii personale, încât interesul spectatorului a crescut considerabil. [...] Tonalitatea gravă a *Glossei* la Eminescu, cât și a aceea a tristeții lui Bacovia au alternat armonios cu registrele vitaliste, compensatoare, ale lui Arghezi și Blaga, ale lui Ion Barbu și Marin Sorescu.” ■ Doru Mielcescu semnează prezentarea volumului *Poezia secolului XX* de Dan Grigorescu: „Subsumând permanent investigații aprofundate din celelalte domenii artistice, din dorința explicită de a «sugera un sistem al artelor moderne», cartea profesorului Dan Grigorescu se înscrie ca un reper important al criticii românești de astăzi.” ■ Apare o scurtă notă, nesemnată, *Eminescu prezentat și tradus de Prof. Georges Barthouil de la Universitatea din Avignon:* „Sub egida catedrelor de italiană și română ale Facultății de litere și științe umanistice din Avignon, profesorul Georges Barthouil a editat un album consacrat lui Mihai Eminescu, prezentându-l pe «marele poet universal», printr-o notă biografică și o selecție de poeme în original și în versiune franceză. Astfel, o parte din universul atât de complex al marelui liric va putea să bucure inima și gândul unor noi cititori.”

16 aprilie

• [„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 280] Un omagiu adus lui *Perpessicius* la 5 ani de la moarte, pe prima pagină, semnat de Eugen Barbu –

practic implicit și un atac voalat la adresa continuatorilor ce se ocupă de manuscritele lui Eminescu: „O editură «academică» mai mult la modul indiferenței, alcătuiește comisii după comisii, se iau decizii, apar colective avansate, gureșe și completarea celor încă 14 volume visate de Perpessicus așteaptă. O generație grăbită, însetată de lauri proprii, lasă sacrele manuscrite să fie măcinate de timp... Aud, însă, vai nouă, că însuși trupul de aur al acestor investigații care au cerut ani întregi de muncă se vrea răscolit de gheare impure. Niște nefericiți de veleitari vor să-l despartă pe Perpessicius de Eminescu, celesta logodnă spirituală este amenințată. Trebuie să se pună mâna în gât imposturii și neaveniții să fie stigmatizați cu un fulger negru. În locul pătrunderii în bolgiile pline de diamante ale operei fiului Ipoteștilor, plastografiile vor să vină cu lanterna și să scuipe c-o lumina oarbă acolo unde s-a oficiat. Nu continente noi caută așa-zișii eminescologi de ultimă oră, ci «variante», comentarii la comentariu, știindu-se că epigonismul e mult mai ușor decât plutirea pe mările siderale ale Luceafărului...” ■ *Panorama deșertăciunilor* de Traian Filip ajunge o cronică-pretext la volumul lui Virgil Ardeleanu, *Prozatori și critici*, printr-o *Addenda* bine plasată, în care îl stigmatizează pe Al. Ivasiuc și „critica de casă.” „Colegul nostru Ivasiuc (alintat când *Sașa*, când *Alec*), pledând *pro domo* sau într-o tabletă cu reputație de puternic somnifer, se întreabă cine anume a dat apariția la Moscova, Varșovia și Stockholm a unor cărți semnate de el. Dacă a uitat, i-o reamintim noi: La Moscova și la Varșovia a fost tipărit grație U.S. din RSR, prevalându-se de influența ce-o avea ca secretar la această instituție în perioada când se contractau traduceri și se risipeau banii scriitorilor cu nemiluita pentru manuscrite distribuite în străinătate și respinse fără comentarii de diferite edituri occidentale; la Stockholm a fost tipărit grație unei generoase poete, al cărei nume Sașa sau Alec ar trebui să-l pomenească în fiecare zi cu recunoștință. În ce privește ziariștii străini care l-au menționat, ei au făcut un serviciu protocolar, de reciprocitate și compensație, care nu are nimic de-a face cu istoria literaturii universale. Cu acest prilej dăm și dezmințirea unui zvon public lansat de cei interesați: Al. Ivasiuc nu a fost niciodată propus pentru Premiul Nobel.” □ Același Ivasiuc este criticat și la rubrica *Pe scurt, din reviste*, pentru „lipsa de memorie” când afirmă – în „România literară”, nr. 15, rubrica *Pro domo*, articolul *Spiritul critic și conștiința de sine*, că meritul nr.1 în promovarea poeziei Nichita Stănescu, Marin Sorescu, Ana Blandiana, Ioan Alexandru, Ion Gheorghe ar aparține echipei de la „România Literară” – N. Manolescu, L. Raicu, G. Dimisianu, V. Cristea, Dana Dumitriu, Eugen Simion și S. Damian... Sub semnătura *Monitor* se face precizarea că primele opere ale poeziei amintiți au fost publicate în „Luceafărul” 1962-1968, *perioada Eugen Barbu*, la fel și prezența lor în „Cenaclul Labiș”, sub același patronaj – pe vremea când echipa invocată de Al. Ivasiuc nici nu era conturată, Manolescu fiind la „Contemporanul”, iar „România Literară” la vremea debutului acestora.. nici nu exista, numindu-se „Gazeta literară” – condusă atunci

de o altă echipă. „În «Luceafărul» au apărut, în premieră, poeme de Ioan Alexandru, piesa *Iona* a lui Sorescu, *Zoosophia* lui Ion Gheorghe, *Laus Ptolemaei* a lui Nichita Stănescu etc etc. Ca să nu mai vorbim de Cenaclul Labiş, tribuna de lansare şi a altor scriitori de azi... Dacă nu e vorba de o scăpare de memorie – ceea ce pare de necrezut la un prozator ca Ivasiuc, deprins să înregistreze în romanele sale cele mai mici detalii ale personajelor – atunci opiniile sale, intitulate *Spiritul critic şi conştiinţa de sine*, sunt produsul unei mistificaţii... *pro domo*.” □ Emil Manu pune în discuţie *Două cărţi de poeme ale anului 1976: Colinele somnului* de Otilia Nicolescu, respectiv *Masa de mire* a lui Petre Got. □ La rândul său, E. Manu este urmărit de Ion Lotreanu, în *Echilibrul eseului*, fiind anunţat volumul recent apărut la Ed. Dacia, 1975, *Sinteze şi antisinteze literare*. □ În *Restituiri şi reevaluări* Dan Mutaşcu prezintă cea mai recentă carte a lui Dan Zamfirescu, *Permanenţa patriei*.

● **[„Scânteia”, nr. 10 467]** Paul Everac semnează *Românul şi talentul tehnic*.

● **[„Contemporanul”, nr. 16]** Dumitru Micu prezintă două studii critice. □ Ion Vlad: *Lecturi constructive*: „Se poate învăţa efectiv din studiul lui Ion Vlad. Existând însă şi cititori care ştiu dinainte o seamă de lucruri din acelea ce le sunt comunicate, ar fi cazul, poate, să se dea, totuşi, discursului critic un curs mai alert, prin concentrarea informaţiei, prin selectarea ei mai severă, prin renunţarea la explicitări excesive, la prea multe opriri şi reveniri. Ar fi, neîndoielnic, spre beneficiul caracterului constructiv al lecturilor.” □ Valeriu Cristea: *Domeniul criticii*: „Principalul atribut individualizant al domeniului criticii lui Valeriu Cristea este, indiscutabil demnitatea Neînhibat de poziţia scriitorilor în lumea literară, neintimidat de reacţiile intempestive ale unora dintre ei, imun la tentaţiile notorietăţii, dispreţuitor «aerelor demodate de primadonă» proprii unei critici posedate de vanitatea «feminină» de a se remarca şi de a fi remarcată”

● **[„Cronica”, nr. 16]** Editorialul *Calitatea de om al muncii* este semnat Cronica: „A fi om al muncii în societatea noastră socialistă, care este o lume a dreptăţii şi echităţii, înseamnă a trăi semnificaţiile uneia din cele mai importante cuceriri ale istoriei – aceea că demnitatea omului este o expresie a muncii libere şi creatoare.” ■ Val Gheorghiu comemorează *90 de ani de la naştere – Tonitza* ■ Al. Andriescu semnează cronică literară la două volume: □ „În *Suveranitatea lăuntrică*, Ion Cocora, pierdut într-o lume de artificii frumoase, aduce un elogiu convingător creatorului de poezie.” □ *Viaţa după o zi* de Nicolae Ioana: „Insistenţa cu care se calculează efectul poetic rezultat din asocierea bizară duce la monotonie şi îneacă o sursă evidentă de emoţie într-un joc destul de comod. Din fericire, astfel de imagini nu pot întunece, în volumul lui Nicolae Ioana, pe cele care comunică aspectele expresive, profunde, ale existenţei.” ■ Nicolae Ciobanu publică a doua parte a textului „*Piscul sau descrierea poeziei*”, despre poezia şi eseistica lui Ştefan Aug.

Doinaş: „Efortul lui Ștefan Augustin Doinaş de reabilitare a speței poetic-didactice numită *ars poetica*, în sensul smulgerii ei din marasmul cochetăriei cu spiritul meditativ și al declarativismului de circumstanță se sprijină vădit tocmai pe o atare înțelegere superioară a raporturilor dintre artă și existență; o înțelegere menită a relansa în câmpul lirismului modern dimensiunea hermeneutică, a mării poezii dintotdeauna.” ■ În *Mențiuni critice*: □ Emil Nicolae semnalează apariția volumului *Note zilnice* de Camil Petrescu, Editura C.R., 1975: „Ele constituie doar un fel de dicteu al atitudinii morale reținând, fără nici o cenzură stilistică, polemici, ciocniri din culisele lumii literare, marginalii la diverse lecturi, dificultăți financiare de moment, explicații etc.” □ Gheorghe Simon prezintă *Colinele somnului* de Otilia Nicolescu, Editura C.R., 1976: „Cum am mai spus nu sursele ne interesează, ci vârsta poetică a autoarei, în momentul de față bucurându-se de o meritată recunoaștere.” □ Corneliu Popel scrie despre *Lâna de aur* de Nicolae Caratană, Editura C.R., 1975: „Cartea lui Nicolae Caratană este o întoarcere la poezia tradițională, cu prea evidente ecouri din Tudor Arghezi.” ■ În contextul educației politice și culturale, Mircea Mancaș semnează *Cultura socialistă – factor integrator al valorilor umaniste*: „În zilele noastre, de refontă a unor concepte perimate, cultura implică, în egală măsură, valori materiale (progrese ale tehnicii și realizării în planul producției economico-sociale), cât și valori spirituale (fapte de cunoaștere, idei, concepte), fără ca între ele să fie o demarcație eliminatorie. Ea devine astfel o «categorie socială», reprezentând un ansamblu de fenomene a căror baza materială e viața colectivității.” ■ Din *Moment* reținem: □ I. D. Lăudat, *Omagiu profesorului Al. Dima*: „Colectivul catedrei de literatură română de la Facultatea de filologie a Universității «Al. I. Cuza», sărbătorind îndelungata și prodigioasa activitate de profesor și cărturar a academicianului Alexandru Dima, i-a închinat un volum omagial de aproximativ 300 de pagini. În el sunt adunate contribuții ale prietenilor și elevilor din diferite centre universitare din țară care ținesc să sublinieze activitatea didactică și științifică a sărbătoritului. Volumul se încheie cu o bogată bibliografie în care sunt cuprinse principalele aspecte ale activității sale editoriale și publicistice.” □ N. Irimescu, *În câteva cuvinte*: „*Mișcarea românească de avangardă și Eminescu* e titlul unui interesant studiu semnat de Ion Pop în revista «Echinox» a studenților clujeni și care e de fapt o comunicare prezentată la Sorbona în martie 1975. Investigând atitudinea revistelor noastre de avangardă față de poezia eminesciană, autorul remarcă de la început că Eminescu e «poetul care a scăpat, practic, oricărei critici negative, chiar emanând de la contestatorii cei mai extremiști ai trecutului literar; el reprezentase întotdeauna statutul exemplar al Poetului, confundat în cazul său cu statuia lui».” ■ Sub titlul *Fiecare din cărțile mele este cea mai importantă* apare un interviu cu García Márquez, consemnat de Furio Colombo, apărut în „Tuttolibri” nr. 10 (1), 1976, traducerea semnată D. I.: „– Unde simți că «locuiești» acum,

unde sunt interesele tale, inspirația ta, proiectele tale. Ești mai apropiat lumii țărănești și magice din Macondo sau te-ai transferat mai aproape de palatele puterii pentru a le descoperi și a le descrie? Politica, cu alte cuvinte, a devenit mai importantă în viața ta? – Nu-mi amintesc nici un moment din viața mea în care să fi existat o ruptură între activitatea mea personală sau politică și activitate aliterară. Când am început să scriu, aveam deja această convingere că lumea va deveni socialistă și că ar fi trebuit să contribui și eu la schimbarea lucrurilor. Ca scriitor îmi aduc contribuția mea, cred, și o fac nu numai în lumea imaginației. Pun numele meu și reputația mea ca o contribuție pentru schimbarea pe care America Latină o așteaptă.” ■ Versuri semnează Dumitru Țiganiuc (*Pe cărările țării, Cuvintele*), Lucian Valea (*Și dacă, Joc*), Lucia Olaru-Nenati (*Doina din fluier*), Constantin Dracsin (*Poetul în cetate*), Aura Mușat (*Odiha vântului, Ascunde-mă, Sens*). □ Nicolae Turtureanu semnează *Hronic*, despre desfășurarea simpozionului *Artă – industrie – mediu înconjurător*, organizat la Botoșani. □ În *Poeți străini în vizită la „Cronica”* găsim versurile poetei din S. U. A. Diane Wakoski, în traducerea Lidiei Ionescu (*Despre trandafiri* și Al. Pascu (*Fața supărată a soarelui, În această galaxie*).

● **[„Munca”, nr. 8329]** În *Însemnări de scriitor*, Dumitru Solomon scrie despre *Calitatea muncii*.

● **[„Orizont”, nr. 15]** Pe prima pagină și alături de editorialul cu titlul ideologic *Programul partidului de făurire a unei agriculturi socialiste*, Dinu Săraru abordează chestiunea criticii și literaturii dramatice, din care sar în ochi formulări ca: „arta revoluționară”, „oportunismul birocratului literar”, „Raportul la Congresul al XI-lea”, „idealurile noastre comuniste”, „lumina argumentelor furnizate de partid” etc. ■ Partea introductivă a cronicii lui Cornel Ungureanu parcurge proza lui Fănuș Neagu în ansamblul ei (așa cum apărea aceasta după publicarea romanului *Îngerul a strigat*), dar revine la romanul *Frumoșii nebuni ai marilor orașe* (Editura Eminescu, 1976), pe care-l comentează în felul următor: „Scriitor-estet Fănuș Neagu își construiește personajele ca niște entități poetice: ele se ornează, se împodobesc cu epite, gesturi și întâmplări, replici și cuvinte ce le transformă în *existențe poetice*. În acestea descoperim o sumă de echivalențe, printre care cea esențială ar fiaceea între viață și artă (și din aceasta ar deriva probabil și sensul gratuităților, al «supra-realismului» discursurilor personajelor). [...] Tentația de a șoca e vizibilă din început. Totul e foarte încărcat, prea încărcat, excesiv, dar legea exceselor pare a fi legea cărții. [...] Romanul înaintază exploziv prin astfel de aforisme, citanii, panseuri, poeme în proză.” ■ Livius Ciocârlie își continuă demersul semiotic, de data aceasta ținta fiind proza lui Zola (articolul *Salutul lui Coupeau*). ■ Marcel Pop-Corniș lansează aprecieri critice despre *Poezia lui Anghel Dumbrăveanu*, căruia îi face un profil poetic, începând prin a recunoaște că volumul de debut al poetului, *Fluviile visează oceanul* (1961), a indicat o „ma-

turitate evidentă, siguranță și curaj imagistic“ care au surprins la acea vreme „ca și în cazul colegilor săi de generație, Nichita Stănescu sau Cezar Baltag“, dar situează pe primul plan al valorii estetice volumul *Singurătatea amiezii* (1973), ce a marcat „o schimbare la față“, „surpriza unui alt stil, o apostazie (negare) a poeziei dinainte“. ■ Alexandra Indrieș radiografiază temele, substanța și finalitatea poeziei lui Dușan Petrovici, în *Topos și expresie inedită la Dușan Petrovici*. ■ Iulian Negrilă se unii episod din viața poetului Ion Minulescu, care, prin 1923, vizitează Aradul și conversează cu poetul Aron Cotruș, ca reprezentant al scriitorilor și presei române din Arad (articolul *Ion Minulescu – la Arad*). ■ Norman Manea publică un fragment din romanul *Înapoi doar un pas* (aflat în pregătire la Editura Eminescu), sub titlul *Revederea*. ■ Se luptă din nou cu probleme de ortografie și ortoepie V. Șerban la rubrica „dicționar ortografic.“ ■ Corneliu Nistor prezintă și traduce din volumul *Wir und Dostojewski* (Hamburg, 1973) păreri ale unor personalități ale artei literare despre celebrul Dostoievski, și anume Heinrich Böll și André Malraux.

17 aprilie

• [„Scânteia”, nr. 10468] Pe prima pagină citim *Cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu la Plenara Consiliului Național al Frontului Unității Socialiste din ziua de 15 aprilie*: „Să primească un răspuns ferm toate acele concepții cosmopolite care propagă negarea națiunii și a naționalităților, care contesta dreptul popoarelor de a trăi libere, de a-și făuri viața așa cum o doresc! Trebuie să punem cu putere în evidență faptul că tocmai clasele exploatare, atât feudale, cât și burghezo-moșierești. indiferent de naționalitate – fie maghiare, fie române sau germane – au dus împreună o politică de asuprire și dezbinare a oamenilor muncii pe motive naționale, urmărind să-i poată astfel exploata și subjuga mai ușor, să-si asigure dominația de clasă. Iată de ce trebuie să dăm o replică hotărâtă oricăror încercări de învrăjbiere națională promovată astăzi pe plan internațional. Să afirmăm cu putere teza revoluționară a materialismului dialectic și istoric, a marxism-leninismului, potrivit căreia oamenii muncii, indiferent de naționalitate, au un singur dușman: clasele exploatare – și de aceea ei trebuie să lupte în deplină unitate și solidaritate pentru respectarea dreptului la liberate al fiecărei națiuni! Salvagardarea libertății naționale, a dreptului de a trăi liber, stăpân pe destinele sale, al fiecărui popor este condiția libertății tuturor popoarelor! Nu poate fi liber un popor care nu recunoaște libertatea altor popoare, care admite subjugarea altei națiuni, încălcarea libertății și demnității altui popor! Această teză a socialismului științific, a cărei justețe a fost dovedită de-a lungul întregii istorii omenesci, are o însemnătate fundamentală, în condițiile de astăzi, pentru destinul lumii, pentru cauza progresului social. Iată în ce spirit cred că trebuie să desfășurăm activitatea de pregătire a congresului, munca de educație patriotică, revoluționară, de întărire a solidarității cu oamenii muncii de pretutindeni în lupta pentru apărarea libertă-

ții tuturor popoarelor, pentru o politică de pace și colaborare internațională. (Aplauze puternice).” □ *Din cuvântul participanților la dezbateri* reținem: „Luând parte activă la realizările cu adevărat uimitoare pe care poporul nostru le-a obținut în toate domeniile în decursul ultimului deceniu, a spus în cuvântul său tovarășul Virgil Teodorescu, președintele Uniunii scriitorilor, scriitorii din România s-au orientat și se orientează cu fermitate către îndeplinirea deplină a idealului socialist și comunist al societății din care fac parte. Prin munca pe care o desfășoară, prin operele cărora le dau viață, scriitorii noștri confirmă și reconfirmă cu hotărâre încrederea în rolul conducător al partidului, care inițiază și organizează efortul tuturor celor ce muncesc spre dezvoltarea materială și spirituală a societății noastre socialiste. Plenara Comitetului Central din noiembrie 1971, Conferința Națională și mai ales documentele Congresului al XI-lea, a spus în continuare vorbitorul, fac apel la gândirea creatoare, inamicul declarat al automulțumirii și inerției, ducând o neîmpăcată luptă cu tot ce este învechit și impracticabil, cu tot ceea ce stă în calea progresului, a dezvoltării impetuoase a forțelor vieții. În această direcție, scriitorii au în față un strălucit exemplu în secretarul general al partidului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu, care aduce o contribuție inestimabilă în domeniul activității ideologice, precum și în aplicarea gândirii creatoare, prin indicațiile date la locul de muncă, în fabrici și pe șantiere, acolo unde bat ritmurile fierbinți ale construcției socialiste. Subliniind că întreaga activitate artistică este consacrată operei de făurire a unui om nou, vorbitorul a arătat că munca și strădaniile scriitorilor se aplică, de asemenea, cu entuziasm la făurirea epopeii naționale, potrivit planului tematic special întocmit pe perioada 1976-1980. În acest plan o pondere deosebită vor avea aniversările din 1977, centenarul războiului de independență, împlinirea a 7 decenii de la războaiele din 1907 și 30 de ani de la proclamarea republicii. Vom face totul, a spus în încheierea cuvântului său președintele Uniunii scriitorilor, pentru a crea un climat favorabil concentrării tuturor forțelor scriitoricești asupra îndatorării de a reflecta mai amplu și mai pătrunzător grandiosul efort al poporului nostru de a-și făuri destinul său fericit.”

● [„**Flacăra**”, nr. 15] Dan Zamfirescu publică articolul *Istoria și cultura* □ Lucian Avramescu publică poezia *Fruntea lui Bălcescu*. □ În *Din fotoliul spectatorului*, Carol Isac prezintă volumul lui Eduard Covali, *Tinerețe fără bătrânețe*, pus în scenă la teatrul Tineretului din Piatra Neamț. Tot aici, în *Pentru o artă revoluționară*, este prezentat Festivalul Național al artei studențești, ediția a X-a □ În *Cronica spectacolelor*, Nelu Ionescu, în *Puterea rolului de compoziție*, publică o cronică dramatică la piesa *Dosarul Andersonville* de Saul Levitt. □ În *Cronica filmului*, Horia Pătrașcu prezintă *Operațiunea „Monstrul”*, scenariu fiind semnat de Titus Popovici. ■ În *Instantanee* sunt publicate câteva fotografii, printre care una cu Nina Cassian. ■ În *Flacăra literară*, Mircea Martin publică *Ce ne spune o antologie*, prezentare a *Antologiei de poezie franceză modernă* alcătuită de Ion Caraion și Ovid S.

Crohmălniceanu. ■ În *Opinii*, Eugen Simion scrie *Tirajele la bine și la rău*, observând că „editorul este singurul care știe, cu adevărat, ce conține și ce valoare are un volum de literatură. El este, cred, în măsură să propună tirajul și tot el trebuie să suporte consecințele opțiunii, în bine și în rău. Observ însă că drumul de la editor la librar trece printr-un labirint administrativ și pe acest itinerar tirajul crește vertiginos sau scade până la a deveni confidențial. Ceva nu este în regulă aici.” □ Ilie Purcaru scrie despre *Un eveniment editorial*, respectiv publicarea volumului *Conspirații sub cer deschis* de L. Kalustian (Eminescu). ■ În *Cronica literară*, Cornel Moraru prezintă volumul lui Ion Vlad, *Lecturi constructive*. □ Traian Stoica prezintă în *Cronica* (127) ultima ședință a cenaclului ce a avut loc la Palatul Sporturilor și Culturii din București. □ Emil Botta publică poezia *Istorisiri*. □ În suplimentul *Racul* (104), Teodor Mazilu publică *Găina care sare gardul în ograda rațiunii*, Al. Monciusudinski – *Condica de sugestii și reclamații*, iar Cornel Udrea – *Entomologii lingvistice*. ■ Pe pagina intitulată *Congresul educației politice și al culturii – forum al spiritului revoluționar și al iubirii de țară*, George Arion publică un amplu interviu cu D. R. Popescu, intitulat *Curajul din cărțile unor scriitori este curajul politicii statului român de a dezbate propria sa istorie*, precedat de o prezentare bio-bibliografică a autorului. Acesta răspunde la întrebări legate de raportul dintre ficțiune și realitate („Când nu ai un răspuns al tău te ascunzi după clasici și te explici cu ajutorul lor. Se poate învăța istorie de la Homer? Unii zic că este cel mai mare istoric al grecilor, pentru că le-a inventat acestora o lume, le-a pus o piatră la temelie istoriei lor, și nu numai a lor. Se poate învăța istorie de la Eschil, Euripide, Sofocle? Istoria adevărată au scris-o Herodot, Plutarh, Tucidide. Shakespeare, care a preluat din Plutarh și alții date pentru unele dintre piesele sale, a scris o altă istorie decât cea adevărată. El descrie și o istorie a sentimentelor, a ideilor, și nu numai a unor momente reale. Dar să revenim în strictă actualitate. *Delirul*, *Incognito* sunt oare exact istoria acelor ani? Sunt și nu sunt. Acolo se surprinde spiritul unei istorii și nu istoria însăși. Un autor trebuie să aibă ambiția să scrie o istorie riguros exactă? Ar fi și greu să devină un grefier al istoriei. S-ar încălci în detalii lipsite de semnificație. A contabiliza tot soiul de fapte, reale, desigur, interesante, fără îndoială, dar fără dimensiune artistică este zadarnic. Un romancier trebuie să aibă putere de selecție, trebuie să gândească datele oferite de istorie din punct de vedere estetic, să fie adică un artist al istoriei, un interpret al ei și nicidecum un contabil harnic dar lipsit de o înțelegere superioară a faptelor”), este exprimat interesul prozatorului îndreptat în special înspre contemporaneitate („Ceea ce este contemporan, ceea ce se petrece sub ochii noștri sau știm din alte surse că s-a întâmplat undeva. În preajma noastră, sau undeva, într-un colț al planetei, ne interesează mai mult decât niște lucruri petrecute mai demult. Lectura unor cărți despre o epocă apusă o putem amâna pentru o vreme când avem mai mult răgaz. Dar o carte despre zilele noastre o citim cu febrilitate, deoarece,

cunoscând nemijlocit realitățile, intrăm mai direct în dialog cu ea și ne privim într-însa ca într-o oglindă, putem fi critici și mai ales autocritici”), vorbește despre „obsesiile sale fundamentale” („Obsesiile mele sunt cele ale generației mele. Și nu numai ale scriitorilor, ci și ale colegilor mei de școală, de facultate. Ale acelor care au învățat carte după 23 August, au trăit proclamarea Republicii și atâtea alte evenimente esențiale pentru istoria contemporană a României. Așa cum arborii au câte un cerc în plus cu fiecare an care trece, tot așa și noi, când scriem, nu facem decât să privim în noi înșine ca să descoperim cum ne-a marcat trecerea vremii. Generația nu e decât un ochi care privește lumea și dorința aceasta de a ne înțelege pe noi, pe ceilalți, întâmplările pe care le-am trăit. Întâmplările altora, de a vedea unde au fost greșelile, unde au fost izbânzile, unde au fost dramele și unde bucuriile, pe scurt – dorința de a scruta cât mai cinstit epoca actuală – mi se pare una din obsesiile mele, ale generației din care fac parte”), precum și despre îmbinarea tradițiilor cu narațiunea modernă, despre satul românesc ș.a

● **[„Luceafărul”, nr. 16, 10 pagini]** *Perspective* se intitulează editorialul acestui număr, semnat redacțional, care evocă un „triptic” politic: Plenara CC al P.C.R., lucrările Sesiunii M.A.N. și Plenara Consiliului Național al F.U.S.

■ La *Jurnal de poet*, Ioan Alexandru oferă un montaj de notații aforistice despre *Temeiul poeziei*. ■ Nicolae Dragoș „definește” *Patria – sentimentul fundamental al literaturii* într-un articol care subliniază misiunea scriitorilor în făurirea *epopeii naționale*: „În concepția și activitatea partidului nostru, ideea de patriotism, ridicată la altitudinile unei viziuni superioare, aceea a patriotismului socialist nu a avut nicicând nimic comun cu înțelegerea îngust naționalistă, cu izolarea [...] Scriind despre istoria poporului nostru, punându-i în lumină virtuțile dovedite prin secole de oștenii lui Mihai sau Ștefan ori de curajoșii oșteni ai neînfricatului partid comunist, propunând memoriei contemporanilor și urmașilor pe marii eroi ai poporului, înfățișați în dimensiunile lor adevărate, fundamentale – fără idilizări facile, dar și fără demitizări și dezeroizări ilogice –, privind cu profunzime, gravitate și exigență un asemenea proiect de lucru scriitoricesc ne vom îndeplini una din marile îndatoriri față de popor, față de noi înșine.” ■ „A scrie despre o lucrare a ta este un mod de a te despărți de ea. Îmi pare rău că trebuie să părăsesc o lume, explicând-o”, își justifică Marin Sorescu tema de la Ferestre: piesa *Răceala*. De fapt, scriitorul „asamblează” o prelegere care adăpostește, într-un stil colocvial, considerații despre istorie și teatru, pornind de la lucrarea amintită: „Două personaje apar în această *Răceală* de îngheț: Mohamed Cuceritorul și Țepeș cel Vlad. Unul se vede, invadează scena, la propriu și la figurat, celălalt este marea enigmă, o absență care face mai mult decât orice vedenie și forfotă scenică. N-a încăput între cei trei pereți. Prin ei am vrut să scapere ideea de a merge înainte, călcând peste cadavre, și cea de stare pe loc, cu orice preț, pentru că locul pe care te afli reprezintă el însuși un promontoriu. Mohamed sau Mehmet, cum vrei să-i

ziceți, vine, vine, vine, dar la fel de grăbit și pleacă, pleacă, pleacă. Țepeș rămâne lipit de pământul și cerul vremii lui. Îl văd ca pe o grindă, la nevoie chiar căprior ori țeapă susținând unul dintre momentele de boltă. [...] Ca tehnică, formula tradițională mi-a surâs crispat și prea profesional, ca să zic așa, și prefer prospețimea chiar șuie unui lucru perfect plat. Dacă prind un halbardier în teatrul meu istoric, îl omor, mi-am zis. Și nici figuranți. Duc eu tava Și-ntr-un timp mai schimb replicile, pentru factorul surpriză. Teatrul zis istoric s-a constituit de prea multe ori ca o dramă a neputinței subiective, o drămulă de ins, într-o dramă mare, obiectivă. De aceea, n-am apelat la ceremonialul cunoscut, la retorismul și marea reconstituire. Acțiunea e lungă, se perindă prin fața ochilor mai multe lumi, îmi venea să zic lumea asta și lumea cealaltă, dacă n-ar mai fi și-o a treia, reprezentată de Bizanțul ambulant. Părea mea e că într-un astfel de teatru, în fond popular, trebuie să existe multe, multe personaje, cu rost și fără rost (aparent), ca să ai ce tăia Oare istoria nu procedează la fel? De multe ori cad tăiate mai ales cele cu rost, dar asta e treabă și răspundere de regie. Am dat drumul în piesă vorbelor contemporane, pentru că limbajul de epocă, las' că nici nu-l cunoaștem bine, s-ar fi substituit uneori eroilor și-am fi avut în față vorbe, iar nu fapte. [...] În teatrul istoric lupta cea mai crâncenă o dă imaginația Nu trebuie să fie trasă de mânecă, să ia înălțime, și nici înfrântă, ci condusă atent de pe colină, întărită, stărnită, pusă să repete atacul și numai spre sfârșit ajutată... să piardă vitejește în fața faptului real. Triumfă adevărul. Dar triumful lui n-ar însemna nimic dacă ar repeta stereotip cronografele. Nu ne suprapunem tratatului de istorie, ci pornim de la el, ca scriitori. Trebuie să insuflăm umbrelor sfinte viață și pomelnicele de pe pereți forfota praznicului de hram" (*La fața locului*). ■ Grigore Arbore fixează, în *Simplitatea descrierii*, condiția esențială a literaturii istorice de popularizare, oprindu-se, pilduitor, la o sinteză a lui Șerban Papacostea despre Ștefan cel Mare. ■ Sub genericul *Epopoea României eterne*, Nicolae Ciobanu argumentează *Propuneri pentru o colecție*: „Concret, ne gândim la lansarea uneia sau mai multor colecții profilate exclusiv pe literatura de inspirație istorică. Aceste colecții, prin periodicitatea lor neabătută, prin competența selecție a operelor tipărite, prin ținuta lor grafică aleasă și, nu în ultimul rând, prin aparatul lor critic de înalt nivel, ar fi în măsură să ofere cititorului șansa cea mai sigură de a-și forma el însuși, prin propria experiență, o viziune realmente integratoare asupra eposului literar românesc.” ■ *Dimensiunile europene ale istoriei noastre* sunt scrutate, la *Opțiuni*, de Dan Zamfirescu. ■ Două volume aduce în prim-plan M. Ungheanu la *Cronica literară*: studiul *Literatura română și Orientul* de Mircea Anghelescu și *Permanența patriei* de Dan Zamfirescu. Despre lucrarea de imagologie, criticul „luceferist” notează: „Una din concluziile către care suntem conduși este că Orientul n-a fost văzut de români în elementul lui exotic, cum au făcut-o occidentalii, ci din interior, și că abia romantismul va introduce și în literatura română notele tipice literaturii roman-

tice occidentale față de Occident [*sic!*], fără ca viziunea veche, populară, să pălească de vreme ce o vom găsi păstrată în opera unor scriitori de primă mărime (Eminescu, Sadoveanu). Cartea lui Mircea Anghelescu nu-și propune să epuizeze tema, extrem de vastă de altfel, ci să ne semnaleze un traseu ignorat în datele lui specifice și să formuleze câteva din întrebările esențiale ale viitoarei cercetări. Perspectiva ei este înnoitoare și nu ne rămâne decât să dorim ca proporțiile ei să se ridice, în urma unor cercetări adâncite, la dimensiunile care se cuvin [...] unei teme de o asemenea importanță.” □ În comentariul consacrat celui de-al doilea titlu, criticul semnalează o restanță a autorului: „Vocația de misionar al destinului major al culturii românești l-a făcut pe Dan Zamfirescu să se risipească în numeroase articole de patetică și nobilă propagandă în favoarea culturii și literaturii române și să nu ne dea încă o lucrare demnă de intuiția și talentul lui excepțional.” Ideile vehiculate în culegerea discutată prefățează direcția protocronistă pe care o va ilustra cărturarul, dar surprind, din punctul de vedere al lui Ungheanu, și un filon călinescian: „Dan Zamfirescu nu este însă numai vocea unei mari pasiuni, ci și a unei concepții. El privește faptele de cultură și literatură română din perioada pe care o numim astăzi «veche» din alt unghi decât au privit-o unii din predecesorii săi, încercând să-i găsească diferența specifică și valoarea în limitele unui teritoriu cultural sud-est european, față de care cultura română are, după Dan Zamfirescu, priorități de care trebuie să devenim conștienți. Punctul său de vedere riguros determinist pleacă de la faptul, lesne de constatat și admis, al dezvoltării înfrățite, dar autonome, al culturii și literaturii române vechi într-o arie culturală est-europeană bine definită. Dacă centrul cultural al Europei medievale a fost Roma latinității și a religiei catolice, focarul cultural al culturilor est-europene a fost Bizanțul. Cultura veche românească s-a aflat ca intermediar între culturile sud-slave și cele de nord-est. O justă idee despre dezvoltarea și valoarea ei nu se poate face, ne arată Dan Zamfirescu, decât dezvăluind contribuția ei importantă la viața culturilor vecine. [...] Pentru el, cultura română și literatura ei are [*sic!*] o înfățișare de Ianus, fiind întoarsă în același timp atât către vest, cât și către est. [...] Prin înlăturarea complexelor de inferioritate pe care G. Călinescu credea a le găsi la intelectualii români, Dan Zamfirescu este unul dintre cei mai autentici călinescieni ai criticii și istoriei literare de astăzi.” □ Într-un P.S. atașat cronicii, M. Ungheanu oferă o replică: „La aproape un deceniu de la articolul nostru *Condiția cronicarului* (*Luceafărul*, nr. 14 din 5 IV 1975), Nicolae Manolescu încearcă (*Ramuri*, nr. 2, 1976) să dea a înțelege că acel articol i-ar fi avut în vedere persoana particulară și nu activitatea de critic. Articolul nostru vorbea însă limpede numai despre lipsa de suport etic a acțiunii lui critice și despre încercarea aceuiași cronicar de a înnobila spiritual câteva personaje reprobabile atât uman cât și politic din romanul *Bietul Ioanide*, personaje incriminate atât de istorie cât și de romancier. Dacă este de dat un răspuns, îl mai așteptăm încă, el privește numai o problemă: mistificarea

realității artistice din *Bietul Ioanide* de G. Călinescu și opiniilor din *Arhipelag de semne* de M. Ungheanu. La chestiune, deci!” ■ Paul Dugneanu evidențiază *Cartea Runelor*, în care Dan Verona încearcă „o rescriere în manieră poetică a unor momente ale istoriei naționale, văzută ca panoptic de sacri eroi și luminoase figuri ale spiritului românesc”, apreciată de recenzent: „Notabilă și temerară ambiție care, chiar dacă uneori pare a-i depăși puterile, în nu puține fragmente se împlinește în memorabile efigii politice” (*Literele de aur*).

□ *Ideea de patrie în literatură română*, studiul monografic lui Al. Hanță, este semnalat de Doina Uricariu, care observă că autorul „polemizează direct sau indirect cu unele interpretări unilaterale în cazul lui Ion Heliade-Rădulescu, Maiorescu, Lovinescu, în sensul accentuării aparentei discontinuități ce există între momente și programe literare”, punând, totodată, accentul mai mult „pe caracterul de gen proxim, de numitor comun al conceptului și mai puțin pe rolul lui de diferențiere artistică specifică.” ■ *Tentative și tatonări* află Al. Piru, la *Cartea de debut*, în volumele de versuri *Maria – o caterincă zbuciumată* de Gheorghe Azap („sunt, alături de lucruri simpatice și amuzante [...], multe curiozități [...], asociații neașteptate, reuniri insolite de termeni, din care unii abracadabranți”), *Fiul soarelui* de Virgil Dumitrescu („un poet onorabil, fără sclipiri, cuminte”) și *Ardere* de Dionisie Duma (despre volum „ar fi referit Laurențiu Ulici, Daniel Dumitriu, Nicolae Turtureanu și alții; n-am citit cum”; semnalând că poetul e născut la Tecuci, Al. Piru întreabă: „Să fie Dionisie Duma autorul despre care scrie Mihai Ursachi în *Transversaliile mari sau cele patru estetici*: «Un om din Tecuci avea un motor/ dar nu i-a servit la nimic.»?”). ■ La *Colocviile „Luceafărului”*, Dumitru Micu, Pompiliu Marcea, George Munteanu și M. Ungheanu abordează *Literatura epopeii naționale*. Dezbaterea va fi continuată în nr. 17. □ D. Micu: „Am asemuit odată temele cu materialele de construcție. Din orice material, cretă, lut, hârtie, zahăr, ciocolată, se pot construi obiecte frumoase, artistice, însă piatra, marmura, bronzul te obligă la o construcție în consecință și care durează mai mult. Tot astfel, temele importante obligă, pe de o parte, iar pe de alta, istoria fiind importantă în sine, ceea ce se scrie pe teme istorice are șansa de a trezi interes și în virtutea obiectului însuși. Țin să fac însă o precizare de însemnătate, aş spune, vitală. Dacă prin epopeea națională vom înțelege evocare idealizată, festivă, riscul eșuării în platitudine, în convenție devine iminent. [...] Prin «epopee», de altfel, nu se înțelege, în accepția modernă a termenului, limitarea la figuri istorice sau evenimente contemporane epocale. Nu este cazul a se cere fiecărui prozator să scrie romanul unei hidrocentrale. Pledoaria noastră tinde, cred, să contribuie la stimularea unei literaturi care, nu cu fiecare operă, ci în totalitatea ei, să reflecte existența națională în toate aspectele ei definitorii. A scrie viața, fie din trecut, fie de azi, doar în culori trandafirii e simplă pierdere de vreme. O literatură care înfățișează doar victorii, ascunzând dificultățile, eforturile cu care victoriile au fost obținute, nu numai că nu convinge, dar bagatelizează

înseși faptele de vitejie, le deposează de orice grandoare.” □ George Munteanu: „Ce se poate înțelege, în fond, prin denominația de «epopee națională»? [...] O asemenea sintagmă sugerează o anume viziune de ansamblu, fie realizată, fie proiectată; ea vizează o anume străduință de a merge pe un drum pe cât cu puțință drept și nobil. [...] Expresia de «epopee națională» implică dinamism, dăruire în tot ce faci pentru cauza Cetății, solidaritate organică între membrii aceleiași seminții, ceva stenic ce ne împinge pe «firul apei», pe *Via magna* a istoriei noastre trecute și viitoare. A «Istoriei» pe care o făptuim noi. Cotidian. *Hic et nunc*. Fără patetisme inutile, dar cu simțul adânc al necesității care se cheamă, în fond, *eroism colectiv*.” □ Pompiliu Marcea: „Ideea de epopee națională nu este, desigur, o invenție a noastră. Popoarele cu o veche și bogată istorie au dat epopei devenite de notorietate universală. [...] De regulă, specia, destul de veche, se referă la începuturile istoriilor naționale, încercând să dea suport moral ori legitimare istorică realităților de mai târziu. Evident, noi lărgim noțiunea de epopee atât în ceea ce privește conținutul, cât și formele de expresie. De aici și formularea pe care am adoptat-o împreună, «literatura epopeii naționale», care ne dirijează atenția înspre acea parte a creației literare care este aptă să zugrăvească marile momente, evenimentele și personalitățile strălucitoare ori răscolitoare care au constituit și constituie temelii solide, hotărâtoare, pe care istoria le-a înregistrat și le va înregistra mereu. [...] De multe ori, cunoaștem și prețuim o țară sau alta, din Antichitate ori din vremea modernă, prin marile spirite care i-au înălțat demnitatea în ochii omenirii. □ M. Ungheanu: „Reiese, din cele spuse până acum, că un climat specific ajută înclinația scriitorului către opere de inspirație și suflu epopeic. Generația de la 1848, des citată, trăia în miezul istoriei, făurea istoria și era preocupată de istorie. Bălcescu n-a scris doar cartea lui Mihai Viteazul, ci a căutat și publicat documente și cronici, ca și Kogălniceanu. Acesta din urmă este și el autorul unei narațiuni de inspirație istorică foarte puțin cunoscută. Că Eminescu trăia cu capul scufundat în norii istoriei vechi și noi ne-o spune nu numai Gh. Panu, ci ne-o spun și articolele lui politice din *Timpul*, saturate de informație istorică. Cultul pentru tradiție și pentru istorie produce inevitabil o literatură de anvergură epopeică. [...] Ambianța e importantă atât pentru opera literară inspirată de trecut, cât și de cea inspirată de prezent. Pentru că literatura epopeii naționale nu este doar literatura trecutului.” ■ În grupajul *A patriei cinstire*, versuri de Mihai Duțescu, Mara Nicoară, Titus Andronic și Radu George Serafim. ■ Publică proză Mihail Diaconescu (un fragment din romanul *Adevărul retro-rului Lucaci*) și Marian Vasile (*Taina cuvintelor*). ■ *Trei piese evocatoare* are în vedere Radu Anton Roman. *Decebal* de Mihai Eminescu, jucată în premieră pe țară de Teatrul botoșănean, este „expresia romantică a istoriei”, distingându-se prin „lirismul amplu, de larg suflu, însoțit de o corectă documentare”; *Capul* de Mihnea Gheorghiu, montată la Naționalul din București, „o piesă, de asemenea, poetică, dar având o altă înfățișare, a alegoriei”, cuprinde o „viziune

originală a destinului și lumii domnitorului Mihai Viteazul”, cu „personaje contemporane respectivei epoci, ca și personaje literare (Hamlet) într-o dia cronie subiectivă ce definește, astfel, cultural, întreaga Europă a timpului”; *Noaptea*, de Mircea Radu Iacoban, prezentată de Naționalul ieșean într-un „spectacol de atmosferă”, în care „contactul cu datele și personalitățile inserate în cronici este mult mai puțin concret decât în *Capul*, reținându-se doar mentalități, situații, conflicte ale medievalității românești.” „Aceste trei atribute – concretețea, parabola, atmosfera – sunt principalele direcții de exprimare ale teatrului istoric”, constată comentatorul. ■ Cronica radiofonică este semnată de Constantin Stan (*Cultură și educație*). ■ Grigore Arbore evidențiază picturile și frescele lui Virgil Almășanu (*Caracter legendar*). ■ Cronica muzicală îi aparține Gretei Tartler (*De la „Ateneul tineretului” la „Ateneul Român”*). ■ Sub genericul *File de istorie, file de epopee*, care acoperă majoritatea paginilor revistei, Nicolae Mateescu așază documentarul 1907. *Semnul de sânge al veacului*, cuprinzând *Fișe pentru o viitoare carte*. ■ Cornel Nistorescu semnează reconstituirea istorică de atmosferă „Înainte de-a ne ocupa de moșiile celor mici să ne ocupăm de moșia cea mare, România, cum făceau părinții noștri”, consacrată Independenței. ■ *Despre G. Călinescu și tema istorică* scrie Eugen Simion la *Fragmente critice*, oprindu-se la volumul *Trei nuvele* și la două narațiuni din *Jurnalul literar*. ■ Mircea Iorgulescu are în vedere, la *Profil*, lirica lui Gheorghe Pituț, marcată, încă de la începuturi, de „mari tablouri ce vădesc o remarcabilă putere de a vedea disproporționat și, prin ridicarea la dimensiuni grandioase, elementar simbolic.” O observație: „Față de asemenea, nu multe, închegate poeme, în care forța lirică se eliberează într-o singură direcție, luminată de o imagine absorbantă, numeroase compoziții par sărace, cu toată îngrămădirea de elemente fabuloase și care, în ultima culegere [*Fum*, 1971], sunt înlocuite de enumerări în registru grotesc, copleșitoare numai cantitativ [...]. Programul, în cazul lui Gheorghe Pituț, ucide poezia [...]; când «concepția» este absentă, poetul se regăsește în plinătatea vizionară.” ■ Cu o altă *Prospectare* lirică se îndeletnicește Eugen Barbu la *Spirale*, unde „așază” *Un nume nou: Dan Damaschin*, autorul plachetei *Intermundii*, conținând versuri „bine închegate”, lipsite de inabilități și de „acele diluări ce fac atâta rău altora.” ■ Sub semnătura *Interim*, un răspuns pentru A. Dumitrașcu la Poșta *redacției*: „Scrierile sunt frumoase, sensibile, pătrunzătoare, dar în versuri, din păcate, încă n-au apărut întruchipări valabile, concludente. Textele continuă divagațiile nesfârșite, haotice, pline de neglijențe și improprietăți flagrante, lipsite de orice «control de calitate» (ex. «Beau laptele/ decorului hibernal/ care-mi sugrumă pleoapele (!) de capetele unui nor rătăcit (!)», «ferigile fără mamă», «triluri decupate din epiderma păsărilor» etc., etc.). Rareori, potopul de vorbe fără șir izbutește să «coaguleze» un sens sau o imagine, ca la începutul textului «Pe lume», bunăoară, dar și în alte scurte, izolate fulgurații din celelalte pagini. Ceea ce ne lasă speranța

că, într-o bună zi, veți reuși să puneți în aplicare și atât de justele și frumoasele considerații și teorii din scrisori.” Câteva corespondenți: I. Anton-Casanova, Alfred de Vega, Dan din Albești. ■ Ultima pagină găzduiește două convorbiri. □ Florin Costinescu discută cu Adolf Armbruster despre *Istoria unei idei: Romanitatea românilor*, iar Dorin Tudoran îl interviează pe istoricul Dan Berindei („*Independența țării reprezintă o cucerire ireversibilă a națiunii române, un bun de preț al poporului nostru, axul său de existență*”).

18 aprilie

• [„Scânteia”, nr. 10469] Ioan Grigorescu marchează 55 de ani de la înființarea Partidului cu textul *Când apele începeau să se adune...*, prima parte din *Carte de citire cu ochii sufletului*, scriind despre trecutul țării și vizita sa la Muzeul de istorie națională.

19 aprilie

• [„Scânteia tineretului”, nr. 8369] Nicolae Dragoș semnează articolul *Când poezia se naște din întrebările vremii tale*, pledând pentru funcția ideologic-formatoare a acesteia: „Când poezia se naște din întrebările vremii tale, când ea devine cântec adevărat al izbânzilor și bucuriilor vremii tale sau – îmbrăcând cuvântul dur – delimitează aspirația exemplară de cantonarea în zonele interesului îngust și ale inerției păgubitoare; când, deci, poezia se înfățișează nu numai în calitate de martor, ci și de participant la vasta construcție spirituală în care se află angajat un popor, atunci ea nu are cum să nu trezească un adânc interes în conștiința acestuia.”

20 aprilie

• [„România liberă”, nr. 9793] Victor Vișinescu, în *Militantismul literaturii noastre*, pornind de sintetizarea contribuției personalităților literare de referință, încă din epoca premodernă din spațiul cultural românesc până în „prezent”, ajunge să afirme că: „noile condiții social-istorice în care se dezvoltă arta și literatura impun ca acestea să fie purtătoare ale aspirațiilor milioanele de constructori ai socialismului, în formule artistice care să nu facă rabat calității”, reproducând un subcapitol din Programul adoptat de Congresul al XI-lea al P.C.R., ce solicita „făurirea unei arte și literaturi de înaltă ținută umanistă, bogată în idei și sentimente nobile, inspirate din viața și munca poporului, din idealurile socialismului și comunismului.”

• [„Scânteia”, nr. 10 470] Mircea Radu Iacoban scrie despre orașul Sfântu-Gheorghe în *Cea mai prețioasă zestre a noului oraș*.

21 aprilie

• [„Viața studentescă”, nr. 16] Include un *Interviu* cu Șt. Aug. Doinaș, realizat de Grigore Arbore, abordând probleme fundamentale precum: *Actuale-*

le generații poetice; *Climatul de emulație; Circulația valorilor; Teoria talentului nativ; Cultură poetică; Specificul poeziei române; Afirmarea poeziei și demersul politic; Filosofia și poezia (Dimensiunea filosofică a poeziei patriotice.); Umanism și poezie.* „Indebitat” unor poeți ca Bolintineanu, Eminescu, Coșbuc, în prima etapă lirică, Arghezi, Barbu, în a doua etapă și Blaga în ultima etapă, Doinaș recunoaște câteva nume care au făcut diferența între generații, demonstrând că „*Specificul național... izvorăște dintr-o angajare a poeziei, implicând un anume romantism al poeziei civice, cât și din experiențe personale foarte interesante în domeniul limbajului poetic, fapt ce este și reflexul unor experiențe culturale și umane diferite. Mă gândesc, de pildă, la Geo Dumitrescu, Ion Caraion, Nina Cassian s.a pe de o parte, la Nichita Stănescu, Ion Gheorghe, Mircea Ivănescu, Ioan Alexandru, Marin Sorescu ș.a pe de altă parte. Mi se pare indiscutabil că există un moment al poeziei române contemporane care a fost receptat dincolo de granițele noastre. El corespunde, pe planul culturii, unei prezențe a României în planul demersurilor politice.*” Doinaș identifică în finalul dialogului și *spiritul umanist în poezie*, care nu vine niciodată în contradicție cu *spiritul realist științific*, deoarece „ambele completează profilul omului de astăzi”: „De aceea, nici nu cred că civilizația materială a zilelor noastre va ajunge într-un conflict de neconciliat cu civilizația spirituală de tip umanist, și nici că poezia și arta ar fi amenințate să dispară în viitor. Agresiunea tehnicii, a civilizației asupra sensibilității și reflexității noastre, nu va face decât să sporească nevoile intime ale omului de bine, frumos și adevăr, care își găsesc exprimarea specifică în creația artistică.”

22 aprilie

● [„*Scânteia*”, nr. 10 472] Ziarul marchează 106 de ani de la nașterea lui V. I. Lenin publicând textul nesemnat *Receptivitatea la cerințele noi ale vieții, trăsătură esențială a leninismului.* ■ *Din marea lirică a Africii contemporane* Emil Vasilescu prezintă volumul *Jerife negre, poeme* de Leopold Sedar Senghor, ediție bilingvă publicată la Editura Univers, tălmăcire și prezentare de Radu Cârneli: „Marea substanță umană a poemelor, bogăția de gânduri, claritatea și frumusețea lor au darul de a face și mai limpede auzită vocea unei mari culturi, de a aduce pe meleagurile țării noastre mesajul prietenesc al unui popor prieten, prețuitor al marii contribuții pe care poporul român o aduce la pacea lumii.” ■ Agerpres informează despre *Manifestări culturale în întâmpinarea aniversării partidului*: „Din întreaga țară continuă să sosească vești despre manifestările politico-educative și culturale Organizate în întâmpinarea aniversării a 55 de ani de la crearea partidului și a Congresului educației politice și culturii socialiste. [...] *Spre slava ta, partid biruitor* este genericul unui spectacol literar-muzical și coregrafic desfășurat la Timișoara, la care și-au dat concursul actori ai Teatrului Național «I. L. Caragiale» din București și artiști din localitate. [...] Tot în această săptămână, în județul Botoșani se desfășoară

prima ediție a șezătorilor literare Scriitori pe meleagurile natale, la care iau parte poeți și prozatori contemporani, originari de pe aceste locuri. Simpozioane, mese rotunde, dezbateri tematice, evocări, montaje literar-muzicale au mai avut loc în numeroase așezăminte de cultură, cluburi muncitorești; întreprinderi și instituții din județele Neamț, Gorj, Suceava.”

● **[„România literară”, nr. 17]** În acest număr sunt publicate versuri de Gheorghe Lupașcu și Ion Sofia Manolescu. ■ Sunt anunțate premiile Uniunii Scriitorilor. Premiul pentru poezie a fost acordat lui Alexandru Căprariu (*Mica autobiografie*), Ștefan Aug. Doinaș (*Anotimpul discret*) și Nichita Stănescu (*Starea poeziei*). Cel pentru proză a fost câștigat de Eugen Barbu (*Miresele și Incognito*), George Bălăiță (*Lumea în două zile*), Radu Tudoran (*Acea fată frumoasă*). La secțiunea „Dramaturgie”, câștigătorii au fost Mihnea Gheorghiu (*Capul*) și Dumitru Radu Popescu (*Pasărea Shakespeare*). Mircea Malița (*Idei în mers* și *Fire și noduri*) și Darie Novăceanu au fost premiați la categoria „Publicistică și reportaj.” Premiul pentru critică și istorie literară a fost obținut de Romul Munteanu (*Metamorfozele criticii mdoerne europene*), Ion Negoitescu (*Engrame*) și Mircea Zăciu (*Lecturi și zile*). La secțiunea debut câștigătorii au fost Gabriela Adameșteanu (*Drumul egal al fiecărei zile*), Gerhard Eike (*65 de peisaje coneliptice*), Ion Stanciu (*Despre uimire*), Szcoacs Geza (*Tu ai trecut peste apă?*), Cornel Ungureanu (*La umbra cărților în floare*), Ion Vianu (*Stil și persoană*) și Grigore Zanc (*Conul de umbră*). ■ În *Spre ce năzuim*, Valeriu Râpeanu subliniază importanța unei literaturi ce dă naștere întrebărilor fundamentale: „Procesul educativ nu e dezlănțuit de o literatură soporifică, tranchilizantă, ci de pagina marilor întrebări de conștiință, care te așează în fața problemelor umane fundamentale, te face să-ți scrutezi conștiința, să meditezi. Influența ei se prelungește și devine astfel o constantă spirituală în măsura în care șocul a fost mai puternic și a dezlănțuit întrebări individuale care apoi se propagă în frământări colective.” ■ Valentin Silvestru constată, în *Dramaturgia politică*, prezența documentarului în piesele de teatru contemporane: „În momentul de față se observă în dramaturgie, ca și în întreaga literatură, o inserție a documentarului: e, desigur, o orientare pozitivă. Eroului anonim i se alătură eroul eponim. Istoria prinde a fi mai îndeaproape cunoscută, avem o perspectivă mai concretă asupra evenimentelor, am început a cunoaște mai amănunțit biografii și fapte, personalități forjate în lupta pentru dreptate socială și libertate națională.” ■ În pregătirea Congresului educației politice și culturii socialiste, Nicolae Crișan publică textul *Mesaj umanist și patriotic*: „Primul în istoria patriei noastre, apropiatul Congres al educației politice și culturii socialiste, manifestările de largă amploare cu care este pregătit, atestă nu numai înaltul nivel cultural atins de civilizația noastră socialistă, ci ilustrează, odată mai mult, faptul, axiomatic exprimat, că «scopul comunismului este omul», și că societatea socialistă caută să asigure multilateralitatea acestui om nou nu numai în laturile sale fizice, materiale [...], ci și spirituale.” ■ Tot în

pregătirea viitorului congres, Al. Dima redactează articolul *Literatură și artă. Conștiința artistică*, în care identifică drept trăsătură esențială a creației autohtone militantismul: „Apariția unei noi conștiințe artistice la scriitorii contemporani, participanți și ei la frontul revoluției spirituale a socialismului, adepți ai celei mai înalte trepte a umanismului contemporan, a determinat – la rândul-i – în mod firesc, tendințe militante dintre cele mai viguroase”; „militantismul nostru, din anumite pricini istorice, a devenit o caracteristică esențială a dezvoltării literaturii naționale și, în ce privește actualitatea, o nouă misiune de onoare.” ■ Elena Tacciu pune în evidență, în articolul *Dacismul și ideea națională la Cezar Bolliac*, legătura dintre imaginea aproape mitică a Daciei și idealul unității naționale în opera pașoptistului: „Ideea unui proces istoric continuu ce se cere finalizat prin unire și prefigurarea acestuia în existența Daciei rezumă punctul de vedere al epocii respective, dar și al actualității. Vestigiile martore ale romanității, invocate liric, încalcă sfera literaturității, semn marcant al publicisticii pașoptiste.” ■ Cu ocazia apariției antologiei *Poezii* de Emil Isac, Șerban Cioculescu încearcă o încadrare a acestuia în istoria literară: „Fost-a un modernist sau un tradiționalist? Sau, ca majoritatea poezilor care au debutat înainte de întâiul război mondial, modernistul din ajun a făcut cale întoarsă, către izvoarele tradiției, cale pe care Arghezi a definit-o atât de frumos prin metaforica sintagmă: întoarcerea în țărână? Înclinăm către această încadrare a poetului transilvănean, legat prin rădăcini familiale de lupta înaintașilor săi pentru obținerea recunoașterii drepturilor naționale ale majorității populației autohtone.” ■ Alexandru Ivasiuc evidențiază, în *Solidaritate și identitate*, necesitatea unei noi moralități globale: „Lumea devine unificată prin întrebări, chiar dacă răspunsurile sunt deosebite. Pentru a le găsi soluții ne trebuie, și e o chestiune de supraviețuire a speciei noastre, o nouă moralitate internațională care însă, pentru a fi pe deplin eficientă, nu poate rămâne cantonată doar la nivelul relațiilor dintre state, ci trebuie să pătrundă în moralitatea intimă a fiecărui individ.” ■ În *Critici și poeți*, Nicolae Manolescu discută volumul al șaptelea din *Operele* (Minerva, 1975) lui Perpessicius, ce cuprinde cronicile radiofonice ale acestuia: „Farmecul textelor strânse în acest al șaptelea volum de *Opere* provine mai puțin din exactitatea formulării ori din diagnostic decât din economia judecății aplicate, compensată de admirabile considerații marginale...” Criticul sancționează apoi dur studiul *Introducere în poetica lui Ion Barbu*, de Marin Mincu: „Emfatic și banal, ca mai toată critica autorului, este comentariul lui Marin Mincu la *Poeziile* lui Ion Barbu din colecția Editurii Albatros adresată în special elevilor și studenților”; „Marin Mincu e, deocamdată, în critică, un simplu veleitar.” În placheta *Între cer și pământ*, de Florica Mitroi, Manolescu remarcă haosul verbal al poemelor, dar apreciază imaginația autoarei: „*Între cer și pământ* nu e nici el lipsit de o prețiozitate obscură pe alocuri și de silnicii de vocabular. Însă Florica Mitroi e neîndoiește o poetă interesantă, cu o puternică imaginație înclinată spre îngroșare și caricatural.”

■ Tema centrală a volumului *Poeme* (Albatros, 1975) de Lucian Avramescu este dorința de întoarcere în lumea originară a satului copilăriei: „Tema dominantă [...] este nostalgia după universul rural îngemănat cu cel al copilăriei, după natura blând-sălbatică a satului, după trăirea profundă a mișcării cosmice în acest spațiu deschis, neartificial, de o patetică inocență.” ■ Valeriu Cristea identifică mai multe deficiențe ale romanului *Săptămâni de dragoste* (Dacia, 1975), de Vasile Sălăjan: „Nu-i vom contesta lui Vasile Sălăjan talentul, deopotrivă de prozator și de eseist, prea livresc și prețios mimetic însă deocamdată în exprimările sale. [...] Îl vom sfătui numai să-și pună de acord mai bine tehnica literară cu temele pentru care optează și cu principiile pe care le declară.” ■ Mircea Iorgulescu consideră că studiul Adrianei Iliescu, *Realismul în literatura română în secolul al XIX-lea* (Minerva, 1975) se află sub nivelul celor două volume anterioare: „Venită după două teme inerte, utile și documentate lucrări de istorie literară (*Literatorul*, 1968; *Revistele literare la sfârșitul secolului al XIX-lea*), noua carte a Adrianei Iliescu surprinde prin inadecvare.” ■ În *Junimiștii IV*, Laurențiu Ulici sesizează nota de reportaj și mozaicul stilistic din romanul *Zaruri de cretă* de Constantin Munteanu, publicat la Ed. Junimea din Iași: „Roman inspirat din actualitatea imediată, scris cu vioiciune de reporter și într-o tehnică amestecată, ce uzează, pe rând sau concomitent, de procedeele povestirii simple, de monologul interior, de retroproiecții, de dialogul fragmentar, de polifonie, toată această construcție ridicându-se, săvârșindu-se, într-un ritm strivitor, ca de imagine cinematografică.” ■ Revista îi dedică un grupaj de texte lui Eugen Jebeleanu, cu ocazia împlinirii vârstei de 65 de ani. Ov.S. Crohmălniceanu subliniază, în *Poetul la 65 de ani*, angajamentul concomitent al acestuia privind ideologia socialistă și poezia pură: „Există în România un mare poet rămas fidel neconținut crezurilor lui politice militante de stânga și, deopotrivă, poeziei curate.” ■ Constantin Țoiu semnează articolul *Om și artist*, în care evocă prima întâlnire cu Eugen Jebeleanu și principalele trăsături ale acestuia: „Dintre acești oameni și artiști, excepționali, prin intermediul cărora timpul însuși, sătul de abstracție, parcă ar dori să încerce să devină ființă umană, Eugen Jebeleanu este unul.” ■ În *Vocea lui Jebeleanu*, Lucian Raicu identifică principalele caracteristici ale liricii acestuia: „Poezia lui Jebeleanu are ea însăși ceva din această independență semeată, ceva refractar, ceva zburliț: proaspăt și incoruptibil”; „Deținător, de la început, al unui limbaj înalt și nobil, articulat (cum remarcă E. Lovinescu) din „învelișuri clasice, savant elaborate”, Jebeleanu îl sacrifică, la figurat și propriu, pe un altar al omenescului, ridicat de el însuși.” ■ Alexandru George comentează ultimul volum de versuri semnat de poet, *Hanibal*: „ultimele poezii ale lui Eugen Jebeleanu din cartea lui de densă meditație lirică, *Hanibal*, sunt pagini rupte de fapt existenței și integrate vieții superioare supusă ideii. Cu toată indiscutabila lor frumusețe, pe marginea căreia s-ar putea glosa delectabil și profitabil, accentul uman, când tragic, când violent, când numai trist sau ironic, depășește

cu mult problematicile chestiuni de «artă».” ■ Ilie Purcaru realizează la Dakar un interviu cu Léopold Sédar Senghor. ■ *Eseuri despre imaginație*, de Roger Caillois, se află în atenția lui Nicolae Balotă în rubrica de carte străină. Două prezentări succinte însoțesc de asemenea volumele *Estetica contemporană* (Meridiane, 1976), de Guido Morpurgo-Tagliabue și *Literatura barocului în Franța* (Univers, 1976), de Jean Rousset. ■ În secțiunea *Am citit despre...*, Felicia Antip se oprește asupra prozei lui Andersen și asupra cărții *Hans Christian Andersen – Povestea vieții și a activității lui, 1805-75*, de Elias Bredsdorff. ■ Ana Blandiana semnează articolul *În căutarea publicului pierdut* în rubrica *Atlas*.

● [„*Tribuna*”, nr. 17] Cuprinde versuri de Bazil Gruia și Radu Cosașu (în rubrica sa *Cronica de trei secunde*). ■ Ion Marcoș discută romanul lui Mircea Radu Iacoban, *Departe* (Junimea, 1976), care se remarcă prin umor și descriptivism: „O proză ironico-umoristică, dublată de tentația feericului scrie M. R. Iacoban. Romanul său apărut la Junimea este un text nu atât epic cât descriptiv, proiecție a unei retine sensibile la solicitările universului mărunț, la spectacolul «înduioșător», «amuzant», pitoresc al vieții în lumea ființelor mici, la detaliile peisajului.” ■ Culegerea de povestiri *Ceața și obișnuința* (Albatros, 1975), de Mihai Tatulici, se află de asemenea în atenția lui Ion Marcoș prin proza lor confesivă: „Formula adoptată, direct sau atribuită convențional unor personaje este jurnalul; eroii sunt de regulă rezoneuri, nu voințe în acțiune. Existența lor e problematizată, centrată în jurul unor evenimente-pivot, exemplare. Autonomia le este relativă, individualitatea lor apare dispersată, subînținsă unor adevăruri, sentințe, unei ascunse necesități care se înstăpânește treptat, estompându-le. Proză de confesiune, dar fără exces de sincerități, menționând constant detașarea, observația lucidă și o anume cruzime a desenului, calități epice prin excelență.” ■ Victor Felea situează lirica lui Dan Laurențiu din *Poeme de dragoste* (C.R., 1975) sub spectrul stranieții: „Așa cum am spus și cu altă ocazie, Dan Laurențiu e un poet ciudat și înțelegem prin acest cuvânt nu o tendință exterioară de singularizare cu orice preț cu ajutorul mijloacelor facile, ci o situare a sa într-un spațiu poetic aparte, unde atitudinea, tonalitatea și toate sugestiile metaforice alcătuiesc o atmosferă de realități lirice suave și misterioase, de o gravitate detașată, fără nicio crispă, unde o discretă elegie dezvăluie mișcările de taină ale inimii și inevitabilele metamorfoze ale ființei.” ■ Adrian Marino publică a treia parte din articolul său *Național și universal în literatură*, inițiat în cadrul rubricii *În pregătirea Congresului educației politice și culturii socialiste*, în numărul 15 al revistei. De data aceasta, Adrian Marino susține că egalitatea dintre națiunile mici și mari este principiul epocii sale: „Principiul egalității dintre națiunile mari și mici și implicit între culturile și literaturile mari și mici face parte din doctrina epocii noastre. Consecințele directe în domeniul literaturii, dacă sunt gândite cu consecvență, duc la câteva concluzii: 1. Interdependența și influențele reciproce între literaturi –

foarte variabile ca volum, intensitate și calitate – exclud orice relație de subordonare și vasalitate. Toate literaturile cer un tratament «de la egal la egal», fără discriminări și ierarhizări extra-literare. 2. Toate literaturile revendică în mod legitim egalitatea de șansă, de manifestare, de afirmare, în cadrul literaturii universale. [...] 3. Egalitatea de șansă rămâne un simplu deziderat abstract, general și fără nicio consecință practică, dacă nu este urmată de producerea unor opere naționale, «competitive» pe plan internațional. Calitatea națională trebuie să se concretizeze în opere calitativ superioare, capabile să intereseze spiritul și sensibilitatea literară străină. [...] 4. O condiție esențială ca literatura națională să-și dea întreaga măsură, și în felul acesta să intre în competiție, să se afirme, este libera expresie a tuturor factorilor care o fac posibilă, în primul rând a limbei. Libera expresie în limba națională este și rămâne, în toate împrejurările, și în toate sistemele ideologico-politice, factorul esențial de apariție, formare și dezvoltare a unei literaturi. [...] 5. Climatul de stimulare și receptare reciprocă se realizează dimpotrivă ori învinge ceea ce Lucian Blaga numește principiul «echivalenței culturilor», în sensul că fiecare cultură și literatură trebuie judecată prin logica și normele sale imanente. În această perspectivă, ideea de ierarhie, de superioritate, de exclusivism literar devine fără sens. [...] 6. Ansamblul acestor constatări verificate în timp și spațiu duce la concluzia că relația național-universal în literatură nu poate ajunge decât la o soluție de echilibru și de sinteză, de adevărată sinteză.” ■ Constantin Noica semnează a treia parte a studiului său *O interpretare din Faust*, început în numărul 15 al revistei. ■ Cu ocazia împlinirii de către Eugen Jebeleanu a vârstei de 65 de ani, redacția realizează un dosar omagial. În *Implicație și responsabilitate*, Victor Felea subliniază contactul direct cu istoria al liricii acestuia: „Poezia lui Eugen Jebeleanu reconstituie și reprezintă, cu mare exactitate și cu deosebită forță, istoria sufletului nostru contemporan. De când o epocă nouă a început să modeleze, uneori cu asprime, alteori cu grijă, ființa străveche a acestei țări, făptura ei martirizată de război dar neînfrântă, poetul Jebeleanu s-a aflat și el printre cei care năzuiau cu toată ardoarea, cu toate puterile, să contribuie, prin mijlocirea cuvântului, a poeziei, la constituirea și consolidarea unei lumi mai bune și mai drepte.” ■ În *Inima eternă a poetului*, Cezar Ivănescu îl aseamănă pe Eugen Jebeleanu păsării Phoenix: „în tainițele cele mai fără de ecou, persoana umană e în veșnic dialog cu sine, omul natural și omul nou sunt într-un război continuu: ceea ce vrea să spună că pasărea phoenix nu e doar legendă, ci reală făptură a interiorității, yantra, imagine mediind scopul unui destin, paradoxal, căci acel care-și va pierde viața o va câștiga, moralitate milenară reactualizată de destinul unui poet: Eugen Jebeleanu.” ■ Pentru Virgil Mazilescu, lirica lui Eugen Jebeleanu este „nu doar o poezie mare, stăpână peste clipa noastră de fum/ ci un dans al torței prin depozite reci, infernale” ■ Mihai Ursachi scrie despre tinerețea perenă a poeziei lui Eugen Jebeleanu: „Inima lui, care e Poezia, e mai tânără decât a multora dintre cei mai tineri,

pentru că inima lui e eternă.” ■ Ion Cocora analizează, în *Demnitatea poetică* spiritul moral din ciclul *Parabole civile* al lui Eugen Jebeleanu: „Răul pe care poemele din *Parabole civile* îl presupun, indiferent de natura lui, nu e atemporal. El e împlinit în aici și acum și, în consecință, e agresiv. Demascarea lui e deopotrivă un act de moralitate creatoare și unul de moralitate civică. Într-un atare act dublu își află materia poezia lui Eugen Jebeleanu. Aici își concentrează tensiunile de o neobișnuită combustie interioară. Și tot de aici își alimentează invectivele și își asigură o largă deschidere filosofică.”

23 aprilie

● **[„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 281]** Sunt sancționați Al. George, în *Angiospermele* de Traian Filip (vizând volumul *Semne și repere*, în care apăreau contestați, printre alții, Camil Petrescu sau G. Călinescu – deși Al. George declara că nu și-a dorit niciodată să fie critic literar; „lipsa de cunoaștere a istoriei și a documentului social îl duce însă pe Al. George la concluzii pentru care N. Doreanu, unul din agresivii literaturii noastre, citat și reabilitat în *Semne și repere*, l-ar fi sărutat pe amândoi obraji”), respectiv Nicolae Manolescu, în *O interpretare confuză* de Marin Mincu: „Adept al «infidelității» critice, autorul *Temelor* își îmbogățește «programul estetic» printr-o abordare monografică – *Sadoveanu sau utopia cărții*, Ed. Eminescu, 1976... (Dincolo de „Stilul oral și cochet”) Interpretarea dată de Manolescu operei celui mai mare prozator român conține germeii nocivi ai unor falsificări tendențioase, perpetuate în timp sub diferite înfățișări... reducând opera sadoveniană la o sintagmă critică: *utopia cărții* – termen ce nu poate cuprinde polifonia de sensuri, nu iriază toate semnificațiile unei opere complexe, sinteză a spiritului creator etnic, proiecție profundă a unei filosofii aparte, individualizând apartenența noastră la spațiul carpatic de creație... Manolescu nu descoperă un alt Sadoveanu ci îl contestă pe cel afirmat de Ibrăileanu, Călinescu, Vianu, Streinu, Paul Georgescu ș.a. Deși pare a fi o noutate, ipoteza critică a lui Manolescu (complet eronată, întemeindu-se pe o concepție confuză) nu face altceva decât să consume o altă retorică spre a vehicula poncife critice cunoscute mai de demult. Unul dintre acestea, pe care Manolescu îl preia fidel, aparține celor care resping spațiul epopeic al operei lui Sadoveanu, pe motiv că scriitorul ar avea o «viziune regresivă» în fața civilizației moderne.” □ Romanul *Groapa* este tradus la Bratislava, menționează *Săptămâna pe scurt*. □ E. Manu în *Exegeza variantelor eminesciene* recomandă cartea lui Gh. Bulgăr apărută la Ed. Junimea, *De la cuvânt la metaforă în variantele liricii eminesciene*. □ D. Mutașcu, în *Rațiune și candoare*, se oprește la poetul Valeriu Bucuroiu. ■ În *Omul deplin...* I. Lotreanu este impresionat de apariția a două volume esențiale, *Eminescu sau gânduri despre omul deplin al culturii românești* de Constantin Noica, Ed. Eminescu, 1975 (studiu care „cuprinde notații de mare finețe pe marginea manuscriselor eminesciene... pentru Noica miracolul cultu-

rii eminesciene este mai important decât reducerea, cu luciditate, a proporțiilor – cum făcuse Călinescu, cu care în principiu este de acord, dar pe alocuri îl și amendează... cu infinită delicatețe”), respectiv *Mihai Eminescu, Lecturi kantiene*, editat de C. Noica împreună cu Al. Surdu, Ed. Univers 1975: „Publicarea lecturilor kantiene (sunt tipărite câteva capitole din *Critica rațiunii pure* traduse de marele poet) reprezintă într-adevăr un eveniment în suita referințelor la personalitatea lui Eminescu. A venit timpul ca Eminescu să fie cunoscut nu doar la nivelul primelor impresii... El e marele nostru cugetător, cunoscătorul problemelor capitale pe care și le-a pus fără întrerupere omul. Lectorul comun poate înțelege iubirea eminesciană, pe care o asimilează cu sentimentele sale, tristețea, pe care o confundă cu tristețea sa..”

● **[„Scânteia”, nr. 10 473]** Ion Brad semnează „*Pe Mureș și pe Târnăvă*”: „Printre acești oameni harnici, care dau pâine, vin și lapte țării, sunt și cei de la I.A.S. Aiud. Fața de ei am regretul că, într-o carte de ficțiune ca romanul meu *Ultimul drum*, s-a strecurat o informație greșită. Fiind însă din aceeași familie, unul din pământanii care a dat de mic cu sapa, ca și ei, pe văi și pe dealuri, voi avea grijă să aduc în cărțile mele viitoare ceva din lumina ochilor lor inteligenți și ageri, a tuturor celor de «Pe Mureș și pe Târnăvă», care știu să împletească atât de măiestrit firul istoriei cu firul prezentului. Fără dragostea lor, confundată cu însăși dragostea părinților mei, n-aș fi putut încerca niciodată emoțiile care nasc literatura Un astfel de impuls liric, ca un grăunte din «mira-bila sămință» a lui Lucian Blaga (fiul Lancrămului de lângă Alba-Iulia, unde se și odihnește) au fost pentru sufletul meu clipele trăite în Palatul Marii Adunări Naționale, zilele trecute. Clipe de adevăr, clipe de poezie, clipe de patriotism.”

● **[„Contemporanul”, nr. 17]** Alexandru Ivasiuc semnează textul: *Proza politică*: „Identificând la tot pasul sensul istoric al monumentelor pe care le știm ca și al celor ... să fie descoperite, căutând tot timpul – în arta lutului sau a lemnului spre pildă – filonul adânc al creației populare care în amintitul mileniu leagă spectaculos și antichitatea cu evul mediu, vom putea spori patrimoniul cultural românesc, îmbogățind un capitol a cărui valoare științifică și morală mi se pare exemplară.” ■ Dumitru Micu analizează romanul lui Fănuș Neagu: *Frumoșii nebuni ai marilor orașe*: „Fănuș Neagu și-a subintitulat noul roman «fals tratat despre iubire», probabil, pentru că liantul episoadelor e o poveste de dragoste. Una atât de sumară încât e aproape impropriu a o numi «poveste». Un cântăreț se îndrăgostește fulgerător de o actriță, cunoscută întâmplător într-un sat din Dobrogea, și se însoară cu ea Actrița este iubită și de scriitor, prieten nedespărțit al cântărețului. Amiciția începe să se clatine. Ea se surpă de-a binelea, când cântărețul află de o întâlnire, în absența lui, a soției cu scriitorul.” □ Același autor se ocupă și de cartea Gabrielei Adameșteanu: „Intenționat sau nu, *Drumul egal al fiecărei zile* devine o monografie a apatiei, un

fel de replică feminină (păstrând toate proporțiile) la *Străinul* lui Camus. Lapidar vorbind, romanul constituie un debut promițator, care se cere depășit.”

● [„Cronica”, nr. 17] Sub semnătură redacțională apare editorialul *Spiritul creator*: „Suita de evenimente politice care a marcat zilele săptămânii trecute – plenara Comitetului Central al partidului, precedată de ședința Comitetului Politic Executiv al C. C. al P.C.R., sesiunea Marii Adunări Naționale, plenara Consiliului Național al Frontului Unității Socialiste, ședința Consiliului de Stat – ilustrează acuitatea și ritmul viu al vieții politice a României socialiste. [...] Congresul educației politice și culturii socialiste, congres care, cum sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu, trebuie să ducă la îmbunătățirea muncii educative, la cultivarea și mai puternică a nobilelor idei ale patriotismului socialist, a înaltei răspunderi pentru progresul multilateral al societății noastre. [...] Vor fi, de asemenea, larg dezbătute și analizate activitatea educativă desfășurată de instituțiile de învățământ și așezămintele culturale de la orașe și sate; creația literar-artistică și rolul ei în educația revoluționar-patriotică a maselor, în promovarea idealurilor nobile ale umanismului revoluționar; activitatea instituțiilor de artă, mișcarea artistică de amatori etc.” ■ Pe prima pagină Nicolae Turtureanu scrie *Despre muncile de primăvară*: „Spre deosebire de *agri, cultura* își culege în primăvară roadele. Congresul de la început de iunie are înscris la ordinea zilei și o analiză a presei și a Radioteleviziunii. A scrie adevărat despre oameni adevărați, a spune adevărul despre neoameni mi se pare obligații morale și statutare ale scriitorului, ale lucrătorului de presă în genere.” ■ Liviu Leonte semnează o cronică literară la *Două cărți de critică*: □ *Prima verba* de Laurențiu Ulici: „Fără îndoială că aici vedem respectarea până la urmă a criteriului urmărit, dar tot aici vine și posibilitatea glosării pe texte mai substanțiale, acestea și altele, care îi permit criticului de a-și exprima propria personalitate în moduri mai concludente decât atunci când îi are în vedere pe cei care, debutând în volum, debutează și în viața literară.” □ *La umbra cărților în floare* de Cornel Ungureanu: „Fiindcă în afara calităților literare (cum de a acceptat să-i apară cartea cu puzderie de monstruoase greșeli cărora le cad victimă numele proprii, cele comune și gramatica?), volumul oferă acea însușire de preț care este caracterul incitant al textului critic, provocarea pe care acesta o aruncă drept obiect al unor posibile controverse.” ■ În *Sensul unei structuri narative* Adrian Isac scrie despre romanul *Incognito* de Eugen Barbu: „Romanul reflectă de altminteri deosebit de plastic pe de o parte lumea claselor dominante, care-și afirma orgolios și gălăgios puterea, dar care, prin fiecare gest ale ei, ducea țara la pieire și o altă lume, cea a comuniștilor, care într-o ordine și liniște perfecte, prin acțiuni surprinzătoare și eficace, pune, încă de pe atunci, temelia viitorului țării. Realismul profund al acestui roman și justetea perspectivei sale asupra istoriei se află aici.” ■ În *Mențiuni critice*: □ Al. Iacobescu prezintă *Noua arhivă sentimentală* de Paul Anghel: „Paul Anghel năzuiește, am spune, (dacă termenul nu este prea pretențios), spre definiții

absolute, el caută certitudini fundamentale.” □ Aureliu Goci recenzează *Despre uimire* de Ion Stanciu, volum de debut: „Poezia are o organizare, așa zicând silogistică, evoluând din aproape în aproape spre o concluzie explicită, care nu e nici morală nici poantă.” ■ Sub titlul *În pregătirea Congresului educației politice și culturii socialiste* revista publică dezbaterea *Realismul – dominantă a prozei românești*: „Propunând această dezbatere, expresie a colaborării dintre revistele «Cronica» și «Manuscriptum», am apelat la critici și istorici literari de prestigiu, cărora le-am cerut contribuția referitoare la diferite perioade din istoria literaturii române. Discuția rămâne deschisă afirmării unor noi puncte de vedere care să întregască opiniile exprimate în aceste pagini. Suntem convinși că ne aflăm în fața unei probleme fundamentale a literaturii române și că revenirea asupra ei reprezintă o necesitate a actului critic.” Răspund: □ *Permanențe*, Al. Dima: „În concepția noastră despre realism, înțelegem să înlăturăm teza după care realismul ar fi inundat întreaga literatură ca în viziunea aceluia *realisme sans rivages* sau că istoria literară ar desfășura perpetuu o strânsă confruntare dihotomică a realismului cu antirealismul. În schimb, socotim totdeauna că aspecte realiste oricât de palide, nu pot lipsi nici unui curent, nici unui gen literar și prin urmare, nici prozei mai cu seamă. Literatura fantastică însăși porcedee tot din baze realiste sau utilizează stăruitor cel puțin fragmente ale realității.” □ D. Păcurariu, *O fază pregătitoare*: „Realismul se cristalizează, la noi, ca direcție literară importantă, în epoca marilor clasici, prin Caragiale, Slavici, Creangă, Ghica, dar tendințe spre realism sunt vizibile în epoca anterioară, pre- și post-pășoptistă, dominată de romantism și, pe unele secțiuni, de clasicism.” □ Pompiliu Marcea, *Realism și valoare*: „Progresul artistic aproape spectaculos al literaturii noastre din cea de a doua jumătate a veacului trecut trebuie, obligatoriu, raportat la pozițiile câștigate de realism. Noțiunea de realism capătă astfel o implicație axiologică în sistemul valorilor artei.” □ Dumitru Micu, *Început de secol*: „Ultimul deceniu al secolului trecut și mai ales primele două din secolul nostru au înscris în literatura română o perioadă de răspântie, marcată de confruntări ideologice ample și de experimentări artistice febrile. Ea posedă caracterele unei tipice perioade tranzitorii, neomogene, baroce, perioadă a tuturor interferărilor. Era normal ca, în durata ei, și realismul să apară încorporat adesea altor modalități de creație sau în alianță cu ele. Realism în stare genuină nu prea e de altfel de găsit în nici o altă perioadă.” □ Ov.S. Crohmălniceanu, „*Al treilea realism*”: „Ce particularități ar prezenta realismul literaturii noastre interbelice, «al treilea realism», cum îl numește Tudor Vianu? Cred că, istoricește vorbind, suntem datori să ținem seama, în cazul acesta, mai întâi, de un fapt important peste care nu putem trece. «Al treilea realism» este posterior naturalismului, adică momentului când un curent literar astfel botezat a dominat o bună bucată de vreme romanul și teatrul european.” □ Const. Ciopraga, *Un realism al autenticității totale*: „Pe scurt, câteva dintre dimensiunile realismului de astăzi își au originea în practi-

ca dintre cele două războaie mondiale.” □ N. Barbu, *Angajare umanistă*: „Spațiul nu ne permite să urmărim amănunțit toate ramificațiile modelelor realiste, angajate, ale prozei noastre contemporane. O observație de ansamblu se cere, totuși, făcută și anume aceea că în anii postbelici am asistat la o reevaluare pe de o parte a documentului, pe de alta a lirismului și a introspecției în creația epică, de altfel ca și în dramaturgie.” □ Al. Călinescu, *Modalități complexe*: „Dosarul teoretic al realismului este în continuare deschis, și va rămâne astfel atâta vreme cât literatura nu va fi subordonată unor criterii și norme «definitive», atâta vreme, deci, cât literatura va continua să se caute pe ea însăși. În această perspectivă trebuie apreciată și evoluția prozei românești postbelice. O evoluție de la o viziune uneori naivă, simplificatoare, către o înțelegere incomparabil mai nuanțată a fenomenelor istorice și sociale; o evoluție de la forme narative mai rudimentare către modalități complexe, exploatând formule adesea îndrăznețe, permițând tocmai *interpretarea* realului.” □ Dumitru Micu, *Proză nouă: diversificare și exigență*: „Situția realismului în literatura actuală ar necesita o cercetare specială, greu de întreprins în spațiul ce ne stă la dispoziție. Chiar și numai, în temeiul constatărilor făcute, se poate, negreșit, afirma că diversitatea manifestărilor realismului în literatura română de azi, ca și experimentarea altor modalități, atestă efortul constant al făuritorilor ei de a crea la nivelul conștiinței estetice contemporane, în conformitate cu exigențele secolului.” ■ Ștefan Oprea scrie despre *Colocviul tinerilor regizori*, organizat în contextul pregătirii Congresului educației politice și culturii socialiste.” ■ Din *Moment* reținem: □ *Premiile Asociației scriitorilor din Iași pe anul 1975*: „Nicolae Barbu, pentru volumul de critică și istorie literară *Noi și clasicii* (Ed. Eminescu) și Nicolae Turtureanu, pentru volumul de versuri *Nocturne* (Ed. Junimea) sunt cei doi scriitori distinși cu premiile Asociației Scriitorilor din Iași pentru anul 1975. Opțiunea juriului a marcat astfel reușitele editoriale ale celor doi autori, prezențe de certă individualitate în critica și lirica românească de azi. Juriul a fost format din: Const. Ciopraga – președinte, Al. Andriescu, Andi Andrieș, Mihai Drăgan, Corneliu Sturzu, Dumitru Ignea, Ioanid Romanescu.” □ *Întâlnirile „Cronicii”*: „Săptămâna trecută, redacția revistei noastre, reprezentată de Andi Andrieș, redactor șef adjunct, Al. Pascu și V. Constantinescu, a fost din nou gazda prietenilor «Cronicii» de la Uzinele Mecanice «Nicolina» din Iași. În urma dorinței comune de a dedica aceste întâlniri pregătirii Congresului educației politice și culturii socialiste, tema ultimei reuniuni a fost: «Iași – istorie și legendă».” □ *Libertate și responsabilitate*: „Libertatea și responsabilitatea omului de cultură, a scriitorului, sunt legate de orizontul său de cunoaștere și înțelegere. El trebuie să fie o personalitate complexă, pentru a putea interpreta procesele, fenomenele și relațiile interumane. Este de neimaginat un scriitor care își propune să examineze istoria deceniilor și etapelor revoluției și construcției socialiste, natura unor impacturi producătoare de transformări, fără o reală și matură conștiință a istoriei, ceea

ce este totuna cu o matură conștiință politică. Scriitorul este un cercetător, sau trebuie să devină astfel în virtutea evoluției artei sale, tot mai pronunțat atrasă de meditație, de decantarea evenimentului» (Ion Vlad, în *Dezbaterile Contemporanului: Libertate și responsabilitate* – «Contemporanul» nr. 16/1976). Ideea demnă de reținut, ea favorizând, credem noi, o adecvată și fecundă perspectivă asupra a ceea ce realismul se definește astăzi ca modalitate creatoare profund particularizată de realitățile societății noastre socialiste. Realități în cuprinsul cărora explorarea posibilului este condiția acțiunii eficiente și a deciziei angajante. În afara cărora nu se poate vorbi de realism ca modalitate de participare și ca răspuns la marile întrebări ale epocii.” □ N. Irimescu, *În câteva cuvinte*: „La Muzeul Literaturii Române din București a fost omagiată personalitatea și opera lui Mihai Ralea. Au vorbit Șerban Cioculescu, Iorgu Iordan, D. I. Suchianu, Mihail Dragomirescu și Sache Botez. Aceasta în întâmpinarea aniversării zilei de naștere a lui Mihai Ralea (1 mai 1896). Desigur evenimentul va fi marcat și la Iași.” ■ N. A. Ursu scrie despre *Scarlat Barbu TâmpEANU, traducător din Ovidiu*; textul este însoțit de o notă a redacției: „Acest articol a fost depus în redacția noastră în luna ianuarie a c. și era sub tipar în momentul apariției articolului *Metamorfoze* al lui Virgil Cândea, din «România literară», nr. 16/1976, p. 8.” ■ Hertha Perez semnează *E.T.A. Hoffmann – romancier*: „La două secole de la nașterea lui Ernst Theodor Amadeus Hoffmann, contururile personalității sale au început să se limpezească, omul și creația lui să-și releve mai deplin dimensiunile, tot mai mulți exegeți considerându-l azi ca pe unul dintre cele mai puternice talente epice ale vremii sale.” ■ Versuri semnează Dorel Trifu (*Brad românesc*), Petru Anghel (*Poet; Drumul; Vânătorul de țară*).

● [„Orizont”, nr. 16] Ileana Berlogea ne întâmpină pe prima pagină cu un articol de istorie și teorie teatrală românească, a cărui miză este înțelegerea raportului dintre național și universal, dintre particular și general în arta teatrului (articolul *Teatrul românesc contemporan în context universal*). ■ Un articol aniversar despre poetul Eugen Jebeleanu (aflat la 65 de ani) scrie Lucian Alexiu, pe pagina a doua, din care extragem câteva adnotări: „Poezia lui Eugen Jebeleanu urmărește să edifice sub raport moral. Viziunile coșmarești, ironice, dizolvant ironice, remarcă sarcastică și dezvăluirea caustică a laturii neomenești a existenței umane, țin de fotografia în negativ a unei umanități exemplare. Eugen Jebeleanu vede în alb și negru, figurile literaturii sale sunt Moartea și Viața, Omul și Fiara, Candoarea, Meschinăria, Lăcomia, Foamea, Demonul din a XX-a vale și Poetul, Crima și Speranța – Luptă.” ■ Dintre cele șapte recenzii de la rubrica „lecturi”, reținem una, pe aceea a lui Dumitru Anghel la volumul *Ideea de patrie în literatura română* (Ed. Minerva) a lui Al. Hanță, „o captivantă lucrare care de-a lungul a 300 de pagini străbate epocile literaturii naționale urmărind să ne informeze cum se reflectă ideea de patrie în creațiile folclorice și culte”. ■ Sofia Arcan este prozatoarea numărului, cu un

fragment din romanul *Singură în bătaia lunii*. ■ La rubrica de „istorie literară”, Augustin Z. N. Pop „desecretizează” relația dintre doi romancieri importanți ai perioadei interbelice, Camil Petrescu și Liviu Rebreanu, dând la iveală o scrisoare a primului către cel de-al doilea, pe vremea când L. Rebreanu era director al Teatrului Național din București, din care se vede că aceștia cu colaborat cu succes. ■ Petre Anghel publică trei poeme, *Cântec*, *Peisaj de câmpie*, *Așteptare*.

24 aprilie

● [„Scânteia”, nr. 10 474] În noua rubrică, *Fiindcă sunt comunist*, citim reportajul *În anii noi ai uzinei „Timpuri noi”*, scris de Al. Andrițoiu. ■ În cadrul vizitei președintelui Republici Senegal, aflăm și de o *Întâlnire cu membrii ai conducerii Uniunii scriitorilor*: „Vineri după-amiază, președintele Republicii Senegal, Leopold Sedar Senghor, a avut o întâlnire cu membri ai conducerii Uniunii scriitorilor din Republica Socialistă România. La întâlnire au fost de față Alioune Sene, ministrul culturii, și Adrien Senghor, ministrul dezvoltării rurale și hidraulice. În cadrul întâlnirii, președintele Leopold Sedar Senghor și-a exprimat aprecierea deosebită față de valorile culturii și științei poporului român, care a dat personalități de frunte ale vieții culturale și științifice mondiale. Oaspetele și-a mărturisit admirația față de drumul pe care a pășit România în construirea socialismului, în edificarea unei noi orânduiri. Președintele Senegalului a reafirmat sentimentele de înaltă stimă și prețuire pe care le nutrește față de președintele Nicolae Ceaușescu, personalitate remarcabilă a vieții politice internaționale, față de larga sa viziune asupra fenomenelor sociale, culturale și științifice, față de atenția pe care o acordă dezvoltării literaturii și artei în țara noastră. În cuvântul său, Virgil Teodorescu, președintele Uniunii scriitorilor, a reliefat prețuirea de care se bucură în țara noastră președintele Leopold Sedar Senghor, ca urmare a activității sale politice și pe tărâmul culturii, activitate pusă în slujba idealurilor de libertate și independență ale poporului senegalez, ale tuturor popoarelor Africii. A avut loc apoi o discuție în cadrul căreia au fost abordate aspecte ale edificării culturii naționale și «decolonizării» spirituale în Senegal, s-au reliefat eforturile ce se fac pentru dezvoltarea învățământului, artei, literaturii în această țară, care a pășit pe calea unei dezvoltări proprii, independente. S-a subliniat, în context, menirea literaturii de a reflecta, în forme specifice, naționale, realitatea socială și economică a fiecărei țări, contribuția pe care scriitorii și artiștii militanți trebuie să o aducă la construirea unei societăți mai drepte și mai bune, a orânduiri socialiste. În încheierea întâlnirii s-a exprimat convingerea că relațiile dintre cele două țări vor cunoaște și în planul culturii, artei și științei o evoluție ascendentă, pentru o tot mai bună cunoaștere reciprocă a valorilor spirituale, pentru întărirea legăturilor de prietenie dintre popoarele român și senegalez.”

● [„Flacăra”, nr. 16] Pe prima pagină se anunță că „începând din numărul următor, „Flacăra” va apărea săptămânal, joia, în același număr de pagini, dar

într-un nou format și în alte condiții grafice.” □ Adrian Păunescu publică articolul *Lena Costante, o mare artistă*. □ Eugen Secoleanu prezintă în *Cronica* (128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136) ultimele ședințe ale cenaclului. □ În *Flacăra Cinema Teatru. Muzică tânără*, Radu Beligan comentează într-o notiță afirmația lui Camil Petrescu din *Teze și antiteze*, „o literatură trebuie să fie sincronică filozofiei și științei ei.” □ Tot aici, Harry Brauner scrie *Manole, Manole!*, o prezentare a *Baladei Meșterului Manole*, versiunea Vasile Alecsandri, apărută la Albatros, cu o introducere de de Zoe Dumitrescu-Bușulenga ■ În *Instantanee* se publică o fotografie cu Eugen Jebeleanu, însoțită de o notă omagială. ■ În *Flacăra literară – Opinii*, Alexandru Balaci scrie despre *Epopoea națională*: „Literatura și arta românească au fost totdeauna nu numai o oglindire nedefor mantă a istoriei, ci și temple de înaltă coerență morală. Scriitorii de astăzi, moștenitorii direcți ai unor asemenea înalte tradiții, creează opere ale prezentului socialist, orientate de o nouă concepție filozofică, de înțelegerea structurală a sensurilor dezvoltării, cu o nouă viziune ideologică despre lume și raporturile dintre individ și colectivitate. Chiar în operele care reînvie trecutul, ei exprimă problematica specifică a omului care trăiește în condițiile spirituale ale socialismului, voința estetică de modelare a unui nou profil moral-ideologic. Scriitorii se adresează istoriei trecute și prezente a poporului român pentru a construi modele literare încărcate de o uriașă forță energetică, având o încredere deplină în funcția educativă a artei și în marile virtuți ale cunoașterii intelectuale. Autorii din trecut și prezent ai acestei Epopei naționale, al cărei filon arzător străbate toate zonele de lumini și de umbre ale existenței acestui neînfricat popor de constructori, și-au propus să restabilească istoria și adevărul integral, în drepturile lor, etice și estetice. Legătura aceasta strânsă între datele concepției și ale artei le-au purtat totdeauna pe cele mai înalte creste ale spiritualității. În operele lor ei elimină retorismul și demagogia, considerând că libertatea este primul mobil al istoriei și al devenirii unui popor. Realitatea creației transfigurează realitatea existentă și adevărul istoric, ridicându-se, prin forța supremă a artei, spre concluziile etice și estetice ale umanismului contemporan românesc determinat de servirea concepției perfectibilității umanității. Scriitorii României contemporane transfigurează în artă dimensiunile unei societăți în care nu este înfrânt adevărul și nici umilită condiția umană.” □ În noua rubrică *Acasă la zei*, Mihai Ungheanu publică eseuul „*Omul de bine*.” ■ În *Atitudini*, Alex. Ștefănescu scrie *A cumpăra o bibliotecă*. □ În *Cronica literară*, Cornel Moraru prezintă volumul lui Dan Zamfirescu, *Permanența patriei*. □ În *Note de lectură*, Ilie Purcaru prezintă romanul lui Dan-Ion Vlad, *Poveste de dragoste* (C.R.). □ În suplimentul *Racul* (104), Teodor Mazilu publică *Martir și angajat*, Al. Monciu-Sudinski – *Condica de sugestii și reclamații*, iar Cornel Udrea – *Entomologii lingvistice*. □ Cornel Niță publică poezia *Hunedoarei*. ■ Pe pagina intitulată *Congresul educației politice și al culturii – forum al spiritului*

revoluționar și al iubirii de țară, George Arion publică un amplu interviu cu Eugen Simion, *Toate revoluțiile se fac în numele adevărului și pentru un adevăr care să zguduie conformismul, minciuna*, precedat de o notă bibliografică a autorului. Acesta răspunde la întrebări legate de impresia că are o „poziție oarecum izolată în peisajul criticii actuale ” („În măsura în care un critic are conștiința personalității lui vrea să aibă o poziție singulară. Nu înseamnă totuși că sunt un izolat. Am debutat în preajma anului 1960, împreună cu o generație de poeți, prozatori, critici extrem de interesantă, și poziția mea în literatură nu s-ar putea înțelege fără a mă raporta la ea. În fond mă simt solidar cu critici la Lucian Raicu, Valeriu Cristea, Gabriel Dimisianu și alții care au debutat înaintea mea și după mine. Noi am debutat în plină dominație a criticii sociologice și ne-am propus să reînnodăm firul cu marea critică românească reprezentată de generația lui Lovinescu și criticii de după el”), discută despre posibila legătură existentă între volumele sale de până acum, *Proza lui Eminescu, Orientări în literatura contemporană, E. Lovinescu, scepticul mântuit și Scriitori români de azi* („Este vorba de un program unitar pe care mi l-am impus. Am debutat târziu, dar nu din vina mea. Am scris un studiu despre proza lui Eminescu cu sentimentul că această parte a creației sale nu «stă în umbra poeziei ci are o autonomie și valoare proprie. Descoperirea lui Lovinescu înseamnă pentru mine maturitatea în critică. Cred că am cu marele critic unele afinități morale. Cartea despre el a o confesiune despre destinul unui critic într-o cultură tânără. Am scris în același timp despre literatura actuală. N-am ținut decât sporadic cronica literară. Sub o formă sau alta m-am interesat totuși în permanență de scriitorii cei mai importanți de azi. De câțiva timp scriu în *Luceafărul* despre cărțile acelei generații care și-a trăit crepusculul în aceste decenii – Arghezi, Voiculescu, G. Călinescu, L. Blaga ș.a. Vreau să infirm părerea eronată că acești scriitori nu au însemnat ceva în epoca postbelică. Nici o istorie a literaturii contemporane nu poate face abstracție de postumele lui Blaga, de romanele lui Călinescu, și de opera altor scriitori care reprezintă prezențe spirituale de primă mărime pentru timpul nostru”), vorbește despre o posibilă contestare a criticii practicate de autor („Sunt curent contestat, uneori în termeni inadmisibili. Dealtfel, cine citește cu atenție textele mele constată că ele au un polemism interior. Frânez pe cât posibil polemica de limbaj fiindcă eu cred că anumite idei se pot combate și în termenii cei mai urbani”), despre necesitatea criticii literare, despre „climatul literar ideal.” Întrebat despre modul în care se formează un critic, E. Simon răspunde: „Un critic, ca și un poet sau un prozator, trebuie să aibă vocație. Cu instrucție solidă, cu bunăvoință sau cu tenacitate, nu poți ajunge critic, deși trebuie să le ai și pe acestea.” Considerând „spiritul revoluționar” o caracteristică a epocii contemporane, acesta afirmă că „în orice epocă există un spirit care să nege niște ierarhii construite și să impună altele. Spiritul revoluționar al epocii noastre poate fi raportat la câteva elemente. La vârsta societății noastre, la ideea despre

om, la progresul științelor. Acum, când toate științele cunosc salturi spectaculoase, când revoluția industrială a pus în discuție vechile valori ale umanismului, literatura nu poate sta izolată, nu poate ignora aceste transformări.” Referitor la conceptul de „educație prin literatură”, E. Simion susține că acesta „nu poate fi despărțită de noțiunea de valoare indiferent de tema lor, operele proaste sunt needucative, sunt «pornografice» prin lipsa de talant. O temă cât de generoasă ar fi ea, rău tratată nu este numai o temă ratată, ci și o șansă pierdută. Apoi, educația prin literatură nu este totuna cu educația prin alte forme ca, de pildă, prin școală. Este vorba de un proces mai complicat și mai profund, care te marchează hotărâtor pentru întreaga viață. Nu puțini sunt aceia care și-au ales eroii de cărți ca ideal de viață. Pro cesul de educare prin literatură nu e o muzică de fanfară care dă un ritm pașilor. Literatura, arta ajută la formarea unei personalități ce influențează viața spiritului prin radi calitatea ideilor dar și prin expresia nuanței. Aș spune că bătaia literaturii e mai lungă și ea acționează în timp. Edu cația printr-o operă nu se face numai în momentul apariției ei. Poezia lui Eminescu continuă să fie și după o sută de ani un manual de educație estetică și patriotică.” Alte întrebări sunt legate de ideea de „patriotism în critica literară”, de literatura noastră în context european, interviul încheindu-se cu câteva secvențe biografico-literare despre Nichita Stănescu.

● **[„Luceafărul”, nr. 17]** În coloana destinată editorialului, Mihail Diaconescu trasează *Exigențele romanului istoric*, fixând două modele ale acestei categorii: „Prima – este ilustrată de scrieri pline de patos liric, legendar și, uneori, mitologic. Mihail Sadoveanu este cel mai strălucit reprezentant al acestei direcții. Nu e o exagerare a relua astăzi o asemenea modalitate. Cea laltă direcție este ilustrată de romanele întemeiate foarte atent pe o cercetare riguroasă a documentelor și faptelor istorice, pe reconstituirea fidelă a evenimentelor în funcție de cele mai noi achiziții ale științei trecutului. Camil Petrescu și capodopera sa *Un om între oameni* ilustrează la noi perfect această a doua direcție.” ■ *La Ferestre*, Marin Sorescu „contemplă” *Teatrul lui Eminescu*: „Un gest de dreptate face teatrul din Botoșani autorului local Mihai Eminescu, punându-i în scenă trei din încercările dramatice: *Decebal*, *Bogdan Dragoș* și *Mira* Cine a auzit de acest debutant? Așa ar fi putut începe o cronică dramatică din anul, să zicem, 1883. Și iată că, din nefericire, acest început se potrivește și azi.” Autorul *Descântotecii* se referă la două recente spectacole ale Teatrului din Botoșani, care exploatează dramaturgia „lacunară” a lui Eminescu: „Cel mai greu lucru îl reprezintă găsirea și asamblarea fragmentelor rămase în manuscrisele eminesciene. Acest lucru îl întreprinde în ultimii ani Marin Bucur, așteptăm rezultatele. Regizorul Ion Olteanu, pornind de la textele transcrise după manuscrise de Marin Bucur, [...] a izbutit să ne facă să vibrăm la verbul scenic eminescian. [...] Spectacolele sale sunt de o simplitate clasică, au echilibru, lacunele de text au fost completate cu fragmente eminesciene ori cu folclor cules de poet, așa încât articulațiile nu scârțâie, totul are

măreție.” Înainte de a se opri la aceste spectacole, Marin Sorescu abordează modul în care este valorificată moștenirea poetului: „De ce nu avem o ediție completă Eminescu? Câți ani au trecut de la apariția ultimului volum din seria celor proiectate de Perpessicius? Mulți, foarte mulți, prea mulți – un ritm infernal de încet, în stare să scoale din mormânt și să-i irite chiar și pe detractorii lui Eminescu. Când mă gândesc la manuscrisele prețioase ce ar putea, printr-o nefericită întâmplare, să ia foc și să dispară, îmi vine în minte povestea cu drobul de sare care, căzând, ar putea omorî copilul. Toți ne îngrozim la ideea că un incendiu nenorocit ar putea face să dispară această comoară, dar de ce nu ne grăbim să le mutăm în altă parte?... În altă parte, unde? Pe mii de exemplare, să le multiplicăm, să le punem la dispoziția generațiilor de azi și a celor viitoare. Avem tiparnițe, slavă Domnului, avem tot felul de aparate de fotocopiat, avem cercetători, avem, avem, avem. Încetineala cu care se face această editare îți lasă impresia că l-am traduce pe Eminescu din sanscrită și nu sunt decât doi sau trei care să știe această limbă. Nu, domnule, Eminescu a scris pe românește!” ■ Dan Cristea „scrutează” *Patosul ideii la Mihai Ralea*, marcând, astfel, cei 80 de ani care au trecut de la nașterea cărturarului: „Există la Ralea o oroare organică, structurală pentru tot ceea ce scapă echilibrului armonios al părților, pentru tot ceea ce scapă echilibrului armonios al părților, pentru tot ceea ce se opune ponderii și se traduce prin exces, emfază, grandilocvență, gust pentru senzațional și morbid.” □ La *Fragmente critice*, Eugen Simion scrie despre *Mihai Ralea și critica psihologică*: „Ideile lui despre critica literară sunt și azi fecunde, formulate cu patruzeci de ani în urmă ele erau revoluționare. Opinia des citată despre critic ca un creator de puncte de vedere noi în raport cu opera deschide calea unei alte idei, esențială în critica actuală, despre opera literară ca o infinitate de soluții. Deschiderea este regimul longevității în artă și M. Ralea are meritul de a fi anticipat, la noi, acest adevăr. Tot el pune și problema lectorului care «generalizează și îmbogățește mereu opera de artă». În comentarii, M. Ralea nu ține întotdeauna seama de aceste propozițiuni. Ca psiholog, pune oarecare temei pe datele existenței, ca sociolog leagă produsul de artă de mecanismul societății. Critica lui este o antologie de idei noi și vechi despre literatură, în tradiția, de altfel, a criticii ieșene.” ■ Sub genericul *Epopeea României eterne*, Constantin Sorescu „așază” în *Legendă și realitate* „un roman pe nedrept ignorat de critică și de edituri”: *Turmele* de Eusebiu Camilar, care, în pofida dimensiunii restrânse, „se înscrie în ceea ce s-ar putea numi specia romanului epopeic”, pentru că „epopeea nu presupune neapărat suprafață vastă, ci suflul uriaș, de amplitudine largă, al unei colectivități aflată într-unul din momentele de răscruce ale existenței sale.” Proza lui Eusebiu Camilar, plasată în Maramureșul începutului de secol XVIII, „vorbește într-un limbaj esențializat despre o viziune specifică asupra lumii și despre un mod propriu al colectivității românești de a-și asuma istoria.” ■ La *Jurnal de poet*, Ioan Alexandru „confeționează” *Bijuterii de lut*, o tabletă

despre tradiția ceramicii de Horezu. ■ Pe prima pagină, trei poeme de Eugen Jebeleanu (*Fericirea, Legătura, De Florii*) și un *Omagiu* adus autorului – cu prilejul împlinirii a 65 de ani – de Nicolae Balotă: „Poezia sa aparține unei conștiințe pururi deschisă, neîngrădindu-și somnul împăcării. Lirica noului Orfeu nu este aceea care încântă făpturile, ci aceea care vrea să le mântuie. Astrul său cu care înfruntă sângeroasele Hiroșime este lăuntric: *o inimă care veghează*.” □ Aniversarea este marcată, printr-o suită de comentarii, sub versul „Cred în puterea a ceea ce să zboare-a învățat”, și la *Contemporanii noștri*. □ *Cărțile de început* ale poetului sunt „frecventate” de Gheorghe Grigurcu: „Înainte de a-și desfășura patetismul social (destin conceptual al poeziei, dar și factor de lăuntrică unificare), autorul *Inimilor sub săbii* (1934) a ținut să treacă un examen al rigorii formale, al rezonanței verbului liric românesc ce, de puțini ani, prin pana lui Tudor Arghezi, Ion Barbu, Adrian Maniu, G. Bacovia, Ion Vineanu, suferise o impresionantă mutație. Tânărul, pe atunci, poet intuiește necesitatea unei unități sensibile, drept care propune un medievalism pretextual, ipoteză septentrională înrudită cu Isarlâkul. Însușirea lecției barbiene e, cum s-a recunoscut, fără cusur. Topica voluptuos dificilă scrijelește forme rare într-un material foarte dur, rezultatul fiind efortul însuși în stare de lirism.” □ În medalionul *Poet pentru oameni, om pentru poeți*, Laurențiu Ulici intersectează personalitatea confratelui său cu lirica acestuia: „Citesc, așadar, poezia poetului și-l văd [...] frumos ca Narcis și tot ca acesta privindu-se în oglindă; dar un Narcis îndrăgostit nu de sine, ci de ceilalți; un om frumos, intrat în cetate, trăind în cetate și cerând, cu un fel de umilință demnă, ca oamenilor cetății să li se respecte dreptul civil, civilitatea, civilizația.” □ Marin Mincu evocă *Demnitatea opțiunii* pe care o ilustrează autorul *Surâsului Hiroșimei*: „M-am bucurat să-l văd, din când în când, pe Eugen Jebeleanu. Atunci, îmi spuneam: «Poetul e printre noi?» și parcă mă simțeam mai puternic, mai Om. Puteam să pășesc la fel de decis printre semeni. Trufia superbă pe care o dă Poezia se răsfrânge și asupra poetului. [...] Nu știam vârsta poetului. Pentru mine a rămas la acea frumusețe mereu tânără, conferită numai celor ce au dreptul la Trufie. Eugen Jebeleanu este o voce lucidă a noastră, a tuturor. Ea dă seama despre existența noastră.” □ Lirica erotică a lui Eugen Jebeleanu este fixată de Paul Dugneanu „sub semnul simbolic al anticului cuplu Orfeu și Euridice.” □ „De la *Inimi sub săbii* și *Ceea ce nu se uită* și până la *Hanibal*, poezia lui Eugen Jebeleanu crește în jurul unui mit fundamental: mitul memoriei, cu reversul său, somnul uitării vinovate. Nimic nu se întâmplă, în lume sau aici, omului situat în celălalt capăt al planetei sau vecinului nostru de palier, fără ca totul să treacă prin conștiința unui poet sensibilizat de istorie și de eveniment”, apreciază C. Stănescu. În lirica lui Jebeleanu, criticul distinge „încrederea într-un gen de parabolă înțeleasă nu ca limbaj esopie [...] dar ca putere de semnificație a limbajului cultural constituit, creator de sensuri și păstrător de învățăminte”: „Este o latură a poeziei lui Eugen Jebe-

leanu mai puțin luată în considerare, poetul fiind privit mai mult ca un adept al «despodobirii» limbajului liric (după ce, în primele volume, metafora juca rolul de închidere ermetică, cu vagi sugestii de ezoterism orgolios), al demachierii totale și adresării directe. Portret critic scos cu oarecare scepticism din ceea ce s-a numit «poezia evenimentului» trăind pe o singură dimensiune, cea etică. Imagine nu neadevărată, dar incompletă, fiindcă, de privim mai atent, vom observa sub adresa «directă» cerută de eveniment, o schelărie mitică; astfel, *Bălcescu* este transcrierea unui mit și nu a dimensiunii etice a istoriei, este o vastă parabolă și un «poem epic», ori cel puțin nu această latură ne pare, ea însăși, relevantă” (*Memoria vie*). ■ „Ritmicitatea ne anunță în Virgil Duda un romancier veritabil”, constată M. Ungheanu, la *Cronica literară*, unde analizează *Al doilea pasaj*, cel de-al patrulea.. roman al unuia „din puținii prozatori de azi interesați de mediile profesionale”, scrierile sale dezvăluind „un spirit de observație ascuțit și o privire din care nu lipsește nici ironia, nici umorul.” Criticul sesizează că „ochiul incisiv al prozatorului este, de fapt, ochiul unui anchetator”, deoarece Virgil Duda recurge la „procedeele romanului anchetă, subspecie foarte răspândită astăzi printre scriitorii români.” Alte observații: „*Al doilea pasaj* pare a cristaliza o formulă romanească pregătită de precedentele experiențe literare. În același timp, scriitorul exprimă indirect o opinie despre roman, ceea ce ni se pare, de fapt, lucrul cel mai interesant [...]. Cel de-al patrulea roman n-ar mai fi, deci, o simplă sumă a celor precedente, ci și o critică implicită a lor. Dacă *Anchetatorul apatic* părea făcut pentru a-și respinge cititorii, *Al doilea pasaj* ține, dimpotrivă, seamă de ei. Cartea este fluidă și beneficiază de două lovituri de teatru care dau un «va urma» remarcabil cărții. [...] *Al doilea pasaj* e un roman studiat și ne indică în Virgil Duda un romancier care meditează asupra speciei epice cea mai iubită de cititor. Ironia privirii lui nu este numai o ironie adresată personajelor, ci chiar și clișeele romanești. [...] Romanul poate fi citit cu satisfacție din ambele direcții, atât ca un roman parodic, dar mai ales ca un roman roman, ceea ce este câștigul incontestabil al autorului. Și, de ce să n-o spunem, și al cititorului.” □ În același spațiu al *Cronicii literare*, M. Ungheanu acordă atenție romanului *Noiembrie viteză* al lui Tudor Octavian, „bine scris”, autorul oferind „o versiune proprie speciei de povestire pe care au lansat-o Kerouac, Salinger, Truman Capote”: „Ca istorioară cu un orfan neajutorat, cartea lui Tudor Octavian nu prezintă nici un interes. Totul este priceperea și talentul literar al autorului, care ne face să-i citim cartea la un moment dat cu pasiune. Sensibil și inteligent, sentimental și ironic, Tudor Octavian știe să se țină pe sine și pe cititor dincolo de fondul de romanțiozitate și melodramă al situațiilor de care vorbim. În fond, e vorba de o demonstrație literară. Tudor Octavian ne arată cât de actuale și de eterne pot fi temele aparent uzate și, în mic, experiența lui cu acest roman e cea pe care Segal a făcut-o cu *Poveste de dragoste*. Orice a fost povestit odată se poate povesti la fel de frumos și mai târziu.” ■ Dorin Tudoran discută, la

Viața cărților, volumul *Alge*, în care Aurel Baranga selectează „eșantioane” din placheta *Poeme cu orbi*, apărută în 1933, într-un tiraj de 100 de exemplare, grabnic confiscat de Siguranță. Recenzentul – care, în nr. 13 al revistei, a publicat o convorbire „biografistă” cu autorul *Algelor*, atingând și aceste începuturi lirice – identifică „nota caracteristică a poeziei lui Aurel Baranga, dată de verbul vitriolant – servind protestul –, oralitatea bine strunită a versurilor – slujind permanenta nevoie de-a se destăinui a poetului; în acest caz de a acuza, de a nu rămâne orb în fața unei realități apăsătoare –, tehnica unui subtil colaj de imagini – confirmând puterea poetului de-a întui răul și forța sa de propagare –, în sfârșit, tonul oracular, decis, implacabil – atestând forța de premoniție a poeziei sale, cu un atât de marcat accent social” (*Vocația dintâi*). □ În romanul *Sublima sora Camelia* al lui Mircea Palaghiu, Valentin F. Mihăescu remarcă „o ironie subtilă”, care „însoțește în permanență textul, temperând cu finețe afectările unui stil romantic, de o desuetudine cultivată cu finețe.” „O carte despre și pentru tineri, reconfortantă prin optimismul său sincer și prin frumusețea morală a eroilor”, conchide recenzentul. □ Culegerea *Interpretări și înțelesuri*, în care Valeriu Râpeanu adună contribuții de critică și istorie literară și dramatică, este discutată de Artur Silvestri. Comentatorul evidențiază paginile consacrate lui N. Iorga („care pot încheia nu peste multă vreme o trebuincioasă monografie”) și G.-M. Zamfirescu, notând că autorul se dovedește „un critic cumpănit, de formulă tainistă, însă cu rectificările moderne trebuincioase”, „unul din oamenii care întrețin temperatura actualității critice și dreapta ei cumpănă.” ■ Două apariții are în vedere Nicolae Ciobanu la *Cartea de debut*. Mai întâi, micro-romanul *Fratele nostru Emanuel* publicat de Petre Anghel, „o proză până la un punct «intelectualistă»”, care ar fi avut de câștigat în plan artistic „exact în latura veridicității substratului moral dacă autorul nu l-ar fi artificializat, fie prin fărâmițarea și sincoparea epicului, fie prin abstractizarea acestuia, adoptând invariabil tehnica dialogului retorizant.” În volumul *Din Capricorn*, Anton Grecu demonstrează că, „spre deosebire de atâția alți tineri care fac poezie întrucât vârsta și treapta instrucției intelectual-artistice la care se află îi predispun spre așa ceva”, posedă „ceea ce numim instinct poetic.” Totuși, cronicarul semnalează o inegalitate „dezarmantă” între strofele unei scurte poezii, ceea ce denotă că „aprinderea” autorului „este atât de mare, încât adesea controlul artistic nu se mai poate manifesta.” În „poemele de factură elegiacă, de aspră înfiorare naturistă, ce trimit la poezia câmpiei a lui Zaharia Stancu” se poate întrezări o evoluție fericită, cu condiția „însușirii unei conștiințe artistice temeinice.” ■ La *Prezențe*, este consemnat un „triptic” teleormănean al Cenaclului revistei *Luceafărul*, cuprinzând Roșiorii de Vede, Turnu Măgurele și Slobozia-Mândra, în cinstea aniversării a 55 de ani de la întemeierea PCRAU participat poezii Nicolae Dragoș, Florin Costinescu, Ion Segărceanu, Piu Olaru, Liliana Ursu, Anton Grecu, Nicolae Lupu, Rodian Drăgoi și cântăreții de muzică ușoară Benedict Popescu și Adrian An-

tonescu. ■ Publică versuri Daniela Crăsnaru, Dan Mutașcu și Florin Costinescu. ■ Proza este „acoperită” de Constantin Stan (*Amintiri dintr-o vacanță*). ■ Sub semnătura *Cronicar* este prezentată cea de-a XXIX-a ședință a Cenaclului revistei *Luceafărul*. Au citit versuri Cecilia Dincetate și Teodor Purice, iar Sorin Tomșa proză. S-au pronunțat despre încercările poetice Voicu Bugariu, Nicolae Dragoș, C. Sorescu ș.a Proza a fost evaluată de Aurel-Dragoș Munteanu („a arătat că autorul «suferă de inautenticitate» și că «mimează posibilitățile de elaborare a unei proze de valoare, parodiind în loc să se angajeze cu acea teribilă gravitate pe care o presupune proza dintotdeauna”)), Constantin Stan („remarcând realul talent al prozatorului, a ridicat în discuție problema dacă această formulă a sondării unui mediu-rural-urban va putea conferi o respirație mai largă întreprinderii lui Sorin Tomșa”), Letiția Vladislav („încercătoare în destinul prozatorului”) ș.a Cronica de cenaclu este „acompaniată” de creații ale celor trei protagoniști ai întâlnirii. ■ Radu Bo-roianu consemnează prima ediție a Festivalului și colocviului tinerilor regizori, organizată la Bârlad, de Teatrul „Victor Ion Popa”, între 15 și 19 aprilie. ■ O emisiune care l-a avut în prim-plan pe poetul Traian Demetrescu este evidențiată de Mircea Florin Șandru în cadrul cronicii micului ecran („*În mai când rozele-nfloresc*”). ■ Cronica radiofonică este realizată de Nicolae Mateescu (*Dialogul culturii*). ■ Grigore Hagiu semnalează albumul *Bucureștiul văzut de pictori*, datorat lui Marin Mihalache. ■ Cronica muzicală este înfăptuită de Cella Delavrancea (*Virtuozitate și grație*). ■ *Un avangardism ciudat* descoperă Eugen Barbu, la *Spirale*, într-o *Prospectare* lirică: „Sburdalnicul Nicolae Caratană, cu volumul său *Lâna de aur* [...] demonstrează că avangardismul pe dos nu a murit încă în România și că este exercitat iresponsabil de către persoane ce plonjează în el ca într-un lac fără apă, frângându-și gâtul. În general, forțarea formelor tradiționale este însoțită de riscuri și în acest gen nu au reușit decât oameni cu o instrucție solidă, cu o fantezie barocă, dincolo de care se ghicea un meșteșug bine întreținut, ce voia să-și iasă din el însuși. Nu e cazul cu autorul mai sus citat, care a tras cu ochiul în dreapta și în stânga și a prezentat editurii un manuscris care ar fi trebuit să folosească, mai curând, emisiunilor satirice de la televiziune, care s-au cam îndesit în ultima vreme, bătând șaua ca să priceapă scriitorul, deși nu e cazul totdeauna.” ■ La *Poșta redacției*, Geo Dumitrescu îi răspunde lui Gellu D.: „Nu e nimic, nici acum. Același «lucru manual» mimetic, refugiat din ce în ce mai mult într-o gargară de vorbe «în dodii», haotice, delirante, cu fals aer de «mister» etc. Efort laborios, dar inutil, de a masca un gol de gândire, de cultură, de inspirație. Singura pagină mai «cinstită», *Scrisoare*, vă arată așa cum sunteți în realitate: un început de talent, «înnăbușit în fașă» de comoditate și inaderență la învățătură, «întors din vrej» și condamnat la plafonare, la «gloria» pletosă, penibilă și ridicolă, de «poet» al satului natal. Duceți-vă la școală (cât mai e timp!).” (S-ar putea presupune că destinatarul este Gellu Dorian,

prezent și în alte numere la această rubrică.) ■ Mircea Micu o parodiază pe Violeta Zamfirescu. ■ La *Mapamond*, Gheorghe Dragoș consemnează un interviu în mare măsură „biografist” cu Léopold Sédar Senghor („*Poemele mele tratează teme universal-tradiționale: pământul, patria, femeia iubită, prietenia, suferința, moartea, bucuria*”). ■ Este publicată partea a doua a discuțiilor din cadrul *Colocviilor „Luceafărului”* despre *Literatura epopeii naționale*, dezbateri începută în nr. 16. □ Pompiliu Marcea: „Există încă o prejudecată, mai degrabă reticentă, față de specia pe care o discutăm, prilejuită de un anumit moment în dezvoltarea literaturii noastre. Fiindcă prin epopee se înțelege, de regulă, poezia epică, o idee mare a fost compromisă de eșecurile aplicării ei în unele poeme de respirație epică neizbutite ale unor scriitori nedotați sau insuficient pregătiți pentru abordarea genului. S-a creat, astfel, o adevărată neîncredere în epic, mai ales pentru că epicul era văzut schematic, unilateral, dogmatic. Dar o lucrare de respirație largă, proiectată în dimensiuni corespunzătoare, obligă cu necesitate la intruziunea liricului, a elanurilor fanteziei, a profunzimilor reflexive, a viziunilor personale etc. Exemplul lui Hugo din *Legenda secolelor*, al lui Eminescu din *Memento mori*, al lui Goethe din *Faust*, al lui Dante din *Divina comedie* etc. sunt prea convingătoare pentru a mai insista. Evident, nu toți scriitorii sunt investiți cu harurile talentului pentru asemenea elaborări și ar fi eronat ca critica să dirijeze fără tact și discernământ opțiunile breslei. [...] Cu alte cuvinte, trebuie să milităm ca literatura română actuală să fie, în structura și spiritul ei, oglinda veridică a marilor realizări ale României socialiste, a eforturilor noastre uriașe, adeseori dramatice, totdeauna eroice, pentru că finalitatea supremă, înălțarea patriei, conține în ea însăși o imensă încărcătură eroică.” □ M. Ungheanu: „În cuvântul dv. vă referiți la o rezervă recentă, care ar trebui mai frontal definită. A existat un moment în care epica de amploare a fost compromisă prin abuz de solicitare și proliferare de slabă calitate. Romanul frescă teoretizat acum douăzeci de ani ca singură posibilitate a prozei a avut ca urmare un mare dezinteres pentru specie. O carte a lui Ion Ianoși, *Romanul monumental și secolul XX*, se face ecoul acestei situații. Pledând tocmai pentru monumentalitatea creației literare, Ion Ianoși observă că există la unii autori o rezistență față de ideea creației de mari dimensiuni. Ne amintim cu toții, nu-i așa, că la un moment dat se crease o modă a microromanului ca formulă literară modernă. Cititorul, zicea criticul, nu mai are timp să citească romane lungi. Că nu-i așa o dovedește rapidă epuizare din librării a unor romane ca cele ale lui Thomas Mann, Sienkewicz sau a *Fraților Jderi*, reeditat în tiraje de masă de nenumărate ori. Că teza lui Ion Ianoși era mai aproape de necesitatea reală ne-o arată succesul unui roman ca *Delirul*, care a eclipsat proze recente de varii formule. Scurta, dar bogata istorie a acestei cărți a lui Marin Preda este și ea o pledoarie pentru literatura epopeii naționale. După cum tot ca un argument se poate cita și interesul publicului pentru *Incognito* de Eugen Barbu, *Labirintul* de Francisc Păcurariu, *Măreasa* de Marcel

Petrișor.” □ George Munteanu: „Aș spune și eu – în contextul celor amintite aici – că există anumite «pete albe» în literatura română, privită retrospectiv. Unele, poate, derivă din felurite prejudecăți ale anumitor scriitori; altele se datoresc mersului de până acum al lucrurilor și – în sens mai larg – logicii specifice în dezvoltarea formelor de artă. Oricum ar fi, ele vor dispărea, însă nu de azi pe mâine, nu în chip facil, idilic, ci într-o progresie asimptotică. Adică: înlăturând «petele albe» perceptibile azi, nu vom putea împiedica generațiile viitoare să distingă – de la nivelul lor – alte «pete albe» ș.am.d. Simțul «epopeicului» și din asemenea constatări, stabiliri de obiective corespunzătoare se nutrește. [...] Să mi se permită a aduce vorba, aici, și despre criticii de azi, de vocație – în majoritate –, instruiți, cutezători, visând aproape fiecare – după exemplul Călinescului – mari construcții exegetice. Începând și să le înfăptuiască. Însă, până acum, noi nu avem o biografie sau o monografie pe măsură, scrisă cu pană ca a unui Plutarh modern, despre un bărbat de ardenta, cutezanța, grandoarea în tot ce concepea și înfăptuia a lui Bălcescu. Eu aștept cu încredere o carte realizată de un critic demn de un asemenea (ier-te-mi-se termenul!) «subiect». Autor al *Românilor sub Mihai-voievod Viteazul*, unde nu știi câtă «istorie» și câtă «literatură» e, dar simți arcuindu-se peste toată cartea «epopeicul» – Bălcescu a fost el însuși un erou de epopee, iar o scriere de azi despre el ar putea, s-ar cuveni să-l înfățișeze ca pe un simbol al generațiilor de luptători, de revoluționari care și-au proiectat virtuțile spre actuala generație de ziditori ai României socialiste.” □ Dumitru Micu: „S-ar putea pune această invitație la creația de inspirație autohtonă în raport și cu originalitatea națională a unei culturi. Originalitatea, indiferent la ce nivel, individual sau național, a unei culturi nu este, desigur, condiționată riguros de tematica autohtonă. Un autor poate fi profund național prin sensibilitate, prin temperament, prin stil, prin toți acei termeni greu de definit care concurează la cristalizarea caracterului specific al unei culturi orice materie ar utiliza, însă inspirația națională, în orice caz, favorizează originalitatea, obligă chiar la originalitate. Blaga a debutat și s-a realizat ca scriitor expresionist și el aduce o notă particulară în cadrul expresionismului european chiar prin *Poemele luminii*. În primul rând, prin aceea că, spre deosebire de expresioniștii germani, orientați sau spre socialul imediat sau adeseori spre instinct, poetul nostru atacă probleme existențiale mai vaste, este obsedat de absolut. Diferențierea sa mai accentuată în interiorul curentului se produce însă începând din al doilea volum, *Pașii profetului*, și se adâncește în cele următoare, direct proporțional cu adâncirea în realitatea autohtonă, mai precis în mitosul autohton. [...] Luând un alt exemplu, e în afară de orice discuție că romantismul românesc nu este o simplă variantă a celui francez. Aceasta ca urmare tot a integrării în autohton, a absorbției de elemente folclorice și istorice. Opțiunea pentru un material de inspirație are, *volens-nolens*, consecințe și în planul structurii artistice a operei. Așa fiind, orientarea spre eposul național nu poate avea, cu condiția, desigur, a talentului,

decât consecințe fericite și în ce privește structura cea mai intimă a unei opere literare.”

25 aprilie

• [„Scânteia”, nr. 10475] Aflăm de *Încheierea lucrărilor sesiunii anuale a adunării generale a Academiei*: „Sâmbătă la amiază s-au încheiat lucrările sesiunii anuale a adunării generale a Academiei Republicii Socialiste România. Dezbaterile pe marginea dării de seamă și a planului de activitate au reliefat succesele obținute de membrii și membrii corespondenți ai academiei, de toți oamenii de știință, pe linia traducerii în viață a sarcinilor puse în fața slujitorilor științei de întărire sistematică a legăturii dintre cercetare, învățământ și producție, de sporire a valorilor materiale și spirituale ale patriei. Plenul academiei a adresat C. C. al P.C.R., tovarășului Nicolae Ceaușescu, o telegramă în care se spune, între altele: «Academia Republicii Socialiste România și-a înscris activitatea către direcțiile de avangardă ale științei și culturii românești, îndrumând cercetări interdisciplinare și multidisciplinare, contribuind la realizarea unor opere de sinteză de interes național. Continuând tradițiile înaintate ale școlilor de cercetare românești, devotați politiciii Partidului Comunist Român, membrii academiei își dedică activitatea lor pentru afirmarea plenară a științei, tehnologiei și culturii românești în contextul vieții spirituale a poporului român. [...] Vă rugăm, stimate tovarășe Nicolae Ceaușescu, să primiți angajamentul nostru că vom sluji totdeauna țara și partidul, că vom milita neabătut pentru realizarea în patria noastră a societății socialiste multilateral dezvoltate pe baza celor mai înalte cuceriri ale științei și gândirii umane, înscriindu-ne în efortul creator al întregului nostru popor». În cadrul lucrărilor a avut loc, în aula, festivitatea decernării premiilor Academiei Republicii Socialiste România pe anul 1974. În numele prezidiului academiei, acad. prof. Cristofor Simionescu, vicepreședinte al academiei, a adresat laureaților calde felicitări și urări de noi succese în domeniile de activitate pe care le reprezintă. Distincțiile acordate de înaltul for academic al țării, a arătat vorbitorul, reprezintă expresia elocventă a prețuirii și grijii de care se bucură în țara noastră socialistă, în cadrul politiciii profund umaniste a partidului și statului, creațiile spiritului pus în serviciul înălțării omului pe toate planurile de cunoaștere, de viață materială.” În continuare sunt publicate *Premiile Academiei Republicii Socialiste România pe anul 1974*. □ Reținem din secțiunea *Filologia, literatura și arta*: „Premiul «Timotei Cipariu» – a) Lucrarea: *Sintaxa transformățională a grupului verbal în limba română*. Autor: Gabriela Pană-Dindelegan; b) Lucrarea: *Derivați parasintetici în limba română*. Autor: Sanda Reinheimer-Râpeanu. Premiul «Bogdan Petriceicu Hasdeu» – a) Lucrarea: *Istoria folcloristicii românești*. Autor: Ovidiu Bârlea; – b) Lucrarea: *Umaniștii români și cultura contemporană*. Autor: Alexandru Duțu. Premiul «Mihai Eminescu» – a) Lucrarea: *Pasteluri*. Autor: Constanța Buzea; – b) Lucrarea: *Sonetele*. Au-

tor: Petre Ghelmez; – c) Lucrarea: *Bătălia următoare* (în limba maghiară). Autor: Laszlotfy Aldar. Premiul «Ion Creangă» – a) Lucrarea: *Niște țărani*. Autor: Dinu Săraru; b) Lucrarea: *Vulturul*. Autor: Radu Theodoru. Premiul «Ion Luca Caragiale» – a) Lucrarea: *Cronici dramatice*. Autor: Radu Popescu; b) Lucrarea: *Probleme de viață, teorie și istorie teatrală*. Autor: Ion Zamfirescu.”

■ Aflăm că la Paris s-a organizat „Săptămâna cărții și a gândirii marxiste”: „Cu acest prilej, casele de editură din Franța și din numeroase alte țări expun o variată gamă de lucrări politice, filozofice, literare, de cultură și artă. Editurile din țara noastră sunt prezente cu un bogat stand în care sunt expuse creații ale literaturii social-politice, filozofice și istorice românești. De un deosebit interes în rândurile publicului se bucură volumele cuprinzând lucrările și cuvântările secretarului general al Partidului Comunist Român, tovarășul Nicolae Ceaușescu, prezentate în limbile română și franceză. În cadrul acestei manifestări au loc numeroase dezbateri pe teme politico-ideologice, filozofice și social-culturale. Vineri seara, Georges Marchais, secretar general al Partidului Comunist Francez, a participat la o dezbatere cu subiectul: *Comuniștii – creatori ai libertăților*.”

27 aprilie

• [„Scânteia”, nr. 10 476] În acest număr citim informații despre *Congresul Uniunii generale a Sindicatelor din România* Pre prima pagină apare *Cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu*.

• [„Viața studentască”, nr. 17] M. N. Rusu semnează o aniversară *Octavian Goga – 95 de la naștere* și o cronică – *Muzicieni și scriitori* – asupra *Hronicului muzicii românești* de Octavian Lazăr Cosma, Ed. Muzicală.

28 aprilie

• [„Scânteia”, nr. 10477] În rubrica *Fiindcă sunt comunist* citim *Frumoasa neodihnă a datoriei* de Eugen Florescu. ■ În rubrica prin care se omagiază 55 de ani de la constituirea Partidului, Ioan Grigorescu publică a doua parte din ciclul *Carte de citire cu ochii sufletului*, sub titlul *Ce s-a născut din acest pământ acestei glii aparține*.

29 aprilie

• [„Scânteia”, nr. 10478] Mihai Negulescu publică reportajul *Vorba e de argint fapta e de aur. Printre „pedagogii în salopetă” de la „Independența” Sibiu*.

• [„România liberă”, nr. 9801] Ion Drăgănoiu dialoghează cu Horia Lovinescu despre *Caracterul politico-educativ al teatrului*. Directorul Teatrului „Nottara”, solicitat fiind a puncta aspecte ce vizează fenomenul teatral „în peisajul culturii contemporane”, în apropierea a 55 de ani de la întemeierea Partidului și a „apropiatului Congres al educației politice și culturii socialiste”,

menționează o serie de manifestări artistice desfășurate în cinstea ambelor evenimente și afirmă că se impune „cu și mai multă pregnanță accentul pe niște îndatoriri pe care le are teatrul și lumea artistică, în general, față de schimbările care au avut loc în viața noastră politică, socială. față de creșterile mari înregistrate în aceste domenii. De fapt, însă, sunt continuate și lărgite poziții afirmate încă de la Plenara din 1971, nuanțate de documentele ulterioare de partid, în legătură cu viața ideologică.”

● **[„Flacăra”, nr. 17]** Adrian Păunescu semnează articolul de fond, o explicație despre noul aspect al revistei: „*Flacăra* va participa la lupta pentru afirma re a în viață a Codului comunist, împotriva ori căror încercări de așezare în planul doi a intere selor naționale și obștești, împotriva rutinei, a egoismului, a spiritului mic-burghez, pentru spi rit cinstit, revoluționar, pentru o țară mereu înnoită, mereu gata de a-și rosti și duce la împli nire misiunea istorică. *Flacăra* va milita pen tru nou în toate domeniile de activitate, în eco nomie, în știință, în tehnică, în cultură, în toate domeniile sociale, pentru instaurarea peste tot – conform Programului Partidului Comunist Român – a dreptății și echității comuniste, a ierarhiei valorilor reale și a domniei omului adevărat. Nu vom uita că printre milioanele de oameni se află mereu și oameni necăjiți, ce au nevoie de sufletul generos al gazetarului- om. Vom așeza totdeauna interesele obștești mai pre sus de interesele mărunte, individuale, însă vom încerca să înțelegem mereu că obștile se compun din indivizi cu personalitate și vom căuta mereu, dincolo de toate faptele – omul. *Flacăra* înnoită nu va fi nimic fără cititorii săi. *Flacăra* va încerca să nu uite niciodată că, în cele mai multe rânduri, cârmaciul destinului național, tovarășul Nicolae Ceaușescu, i-a adresat îndemnul să „fie o adevărata flăcără, care să ardă mereu vie.” □ Corneliu Vadim Tudor publică poezia *România nemuritoare*. ■ Cu titlul *Misiunea noastră istorică*, revista publică un articol al lui Mihai Eminescu apărut în „Timpul”, în 1879. □ George Arion publică un articol politic, intitulat *Un eveniment de seamă în viața României*. □ În *Fișe pentru epopeea națională*, Mihai Beniuc publică poezia *Hrisov*. ■ Pe pagina intitulată *Congresul educației politice și al culturii – forum al spirtului revoluționar și al iubirii de țară*, George Arion publică un amplu interviu cu Nina Cassian, intitulat *Epopeea națională este un titlu frumosi de mare amploare dat muncii noastre de azi și dintotdeauna*, precedat de o notiță biobibliografică. Poeta răspunde la întrebări legate de poemele *Tirada din ultimul act* și *Tânguirea lui Adrian Leverkühn*, discută despre posibilele erori comise în anii '50 („cea care m-a costat, probabil, cel mai mult este aceea de o mă fi străduit să asimilez în scrisul meu, în mod necontrolat și orbesc, sloga- nurile li terare ale anilor '50. Vreau să precizez că nu aş putea trăi fără o credință. Dar a crede în chip fanatic, fără o meditație profundă, fără modestia și confruntările necesare, nu înseamnă o sluji cu adevărat o convingere. [...] Tot ce am pomenit mai înainte, inclusiv erorile, sunt prilejuri de „învățare de

minte.” Oricum, din acea perioadă se rețin speranța și entuziasmul care, asociate unui ideal generos, constituie o condiție a desăvârșirii umane”), despre orgoliul creatorului („Artistul trebuie să se deosebească de semenii săi. Aceasta nu e o concepție elitară. E o datorie. Ar fi absurd să-i reproșăm unul săritor în înălțime, de pildă, că a atins o cota mai mare decât o poate atinge un ins cu alte înzestrări, întrucât vocația lui chiar asta îi cere: să facă să se ridice ștacheta, stimulând dorul de zbor al trupului nostru, depășind eventual recordul anterior. Cu atât mai mult, când nu e vorba de performanțe fizice, ci de perfecționarea conștiinței, proces continuu și fără capăt, artistul e chemat să aibă clarviziunea, elanul și puterea de convingere de a lumina sensurile vieții, de a-i aduce cât mai aproape de zona de libertate a adevărului și frumuseții pe cei cărora li se adresează pentru a-i reprezenta mai eficace. Fiind mai avansat ca numărul, poți foarte bine să reprezinți mulțimea”), vorbește despre participarea la Epopeea Națională, despre ideea de poet revoluționar. ■ Pe pagina *Literară*, în *Faptele și vorbele*, Ov.S. Crohmălniceanu semnează eseu *De gustibus...* ■ În *Eseu*, Marian Popa scrie despre *Sinceritatea în literatură*: „În accepția curentă, sinceritatea semni fică înainte de orice o reacție spontană într-o situație dată, evidențiind valori afective sau morale. Emoția joacă un rol în sinceritate; principiul un altul. Îndoielile se arată pe sine, așa cum este, sau revelă fețele ascunse, omise sau evitate ale unei realități. Dar care este rolul sincerității în artă? Ne punem o asemenea întrebare, și descoperim complicații ne bănuite. Întrebarea privește mai ales literatura: e ridicol să ne întrebăm ce în seamnă sinceritate în muzică sau în arhitectură, și e la fel de ridicol să examinăm problema pornind de la un actor care-și joacă rolul sau de la un dirijor care-și agită mai mult bagheta decât un altul. Dar în legătură cu literatura, cuvântul e folosit, cam în tot felul. Și pentru a ne descurca puțin, e bine să ne divizăm întrebarea : cine se definește prin sinceritate, opera sau autorul ei? În ambele sensuri, răspunsurile sunt impracticabile. [...] S-ar părea că în literatură, sinceritatea urmează să se manifeste mai întâi prin a se indoi de propria ei utilitate. Apoi, să descopere o nouă posibilitate de a fi sincer, fără a imita alte sincerități. Așa ceva se obține relevând disponibilitățile unei sincerități complicate, nuanțate, determinate de intelect. O sinceritate făcută, de liberată, instaurativă, ascunsă sau enigmatică. Sinceritatea lui Galileo Galilei. Sinceritatea lui Dante bazată pe o Beatrice mistificată, inventată pentru a impune frumosul moral. Titu Maiorescu oferă un model, căruia unii nu au vrut să-i vadă decât nesinceritatea contradicțiilor și nu prestanța unui model. Voltaire, Goethe sau Brecht, Caragiale, Arghezi sau Sadoveanu sunt exemple de comportament neintegrat în operă: au fost ei oare, ne sinceri? Se poate compara sinceritatea unor Colette sau Bolintineanu, cu genia literei perfidă a unor Cervantes, Swift sau Caragiale?” □ Traian Stoica, în *Opinii*, scrie *Din nou despre umor*. ■ În *Cronica literară*, Cornel Moraru prezintă, în *Domeniul criticii*, volumul omonim al lui Valeriu Cristea, despre care apreciază că: „ceea ce-l singularizează

de la bun început pe Valeriu Cristea e talentul său izbitor. Ușurința cu care scrie, limpezimea gândirii, evitând pe cât posibil complicațiile gratuite și mai ales exagerările de orice fel sunt calități de invidiat la un critic. Valeriu Cristea se exprimă plastic fără ostentație, numai dintr-o pornire interioară. Judecata de valoare – uneori – (s-a mai spus) e formulată indirect, metaforic. Nu o dată foiletonul are cursivitate epică. Absența perspectivei teoretice abstracte se explică tot prin maniera de a scrie în care se topesc toate conceptele (cel puțin, acelea pe care le bănuim ca premise ale discursului propriu-zis). Dar nu trebuie să simplificăm. Criticul nu e deloc refuzat de idei generale. Chiar comentariu critic e mai degrabă cerebral. Sunt destule pagini și în volumul de față care dezbat chestiuni de program critic sau de atitudine principială în fața operei. Nu lipsește nici deschiderea către social și istorie. Vedem aici o probă de maturitate indiscutabilă. Până și în cea mai obișnuită cronică literară, mai puțin analitică decât ne-am aștepta, criticul e marcat mereu de efortul sintezei. Apoi, în alt plan, intuițiile de ansamblu îl ajută să pătrundă dincolo de suprafața textului. Preocupat în special de tonul său distinctiv, original, Valeriu Cristea are forța de a se detașa în același timp de sine, pentru a deveni, la rigoare, un bun critic de idei (se înțelege, în sens teoretic). Nu ne surprinde că face observații atât de pertinente asupra lui Marin Preda.” ■ În *Instantanee* sunt publicate câteva fotografii: Lucian Avramescu, Gellu Naum. □ În suplimentul *Racul* (105), Teodor Mazilu publică *Slugărnice, numeroase sunt căile tale...*, Al. Monciu-Sudinski – *D-ale interviului*. □ Eugen Seceleanu prezintă în *Cronica* (1367) ultima ședință a cenaclului ce a avut loc la Palatul Sporturilor și culturii. □ În *Semnal*, George Arion anunță apariția, la Univers, a traducerii lui Tașcu Gheorghiu a operelor complete ale lui Lautréamont.

● **[„România literară”, nr. 18]** Poezii de Gabriel Stănescu, Lucian Avramescu, Dumitru Udrea, Haralambie Țugui, Czegő Zoltán (trad. Dim. Rachici, Octavian Georgescu, Constantin Voiculescu, Iolanda Malamen, Constantin Mille, Gh. A. Teodoru, Louis Aragon (trad. Cristian Unteanu). Ioan Alexandru semnează textul în proză *Lucrarea primăverii*. ■ În *Dinamica literaturii*, Mihai Gafița definește forța de mișcare a literaturii în raport cu evoluția societății: „Dinamica literaturii o legăm de cursul obiectiv al vieții colectivității noastre umane, cu problemele ei social-politice, cu succesiunea de evenimente capitale, care au plasat România în scurt timp la loc de frunte în viața continentului. De la clasicii secolului trecut s-a transmis către epoca actuală o moștenire care, în chip predominant, aparține spiritului luptei și se leagă de salvagardarea specificului național, începând cu teritoriul, cu vatra unde s-a format și a trăit poporul, și mergând până la păstrarea limbii.” ■ În rubrica *Dezbaterile „României literare”* apare un grupaj de două texte intitulat *Spiritul militant în literatură și artă*. Opinia lui Leonida Teodorescu (*Istoria văzută de aproape*) este că absența unui efort de universalizare condamnă opera literară la inutilitate: „O lucrare lipsită de un efort de universalizare estetică a

unui concept existențial (fie el istoric sau contemporan) este nu numai o lucrare inutilă, dar chiar și dăunătoare, pentru că subțiază, uneori până la un nivel periculos de reducere, conceptul însuși. Literatura există într-o bună măsură prin mitologia creată de ea și chiar și așa numita demitizare nu este, în fond, decât o remitizare.” ; „Ca un fapt istoric să devină un mit literar nu este suficient să se scrie despre el, trebuie în primul rând ca scrisul să universalizeze faptul istoric.” ■ În *Caracter și cultură*, Dan Zamfirescu consideră că marele avantaj al creatorului de literatură din perioada comunistă este apariția cititorului proletar: „omul noul al României contemporane a atins o treaptă de maturitate interioară ce aspiră la o cultură majoră pe măsura exigențelor sale. Și apariția acestui tip de om, de cititor, de auditor, care este, profesional, muncitor, țăran, funcționar reprezintă marea șansă a creatorului român de azi. Este aliatul lui firesc, este păzitorul demnității sale, este mâna puternică ce-i ține făclia aprinsă asupra filei albe.” Autorul identifică o serie de trăsături de caracter ale creatorilor de cultură din trecut, la înălțimea cărora își dorește să ajungă: „ei posedau acea trăsătură supremă a omului de caracter, adică puțința de a-ți asuma o misiune, de a îndeplini un ideal, de a milita pentru o cauză fără să te întrebi nici ce aduce, și nici ce jertfe cere, ci, găsind suprema răsplată în tine însuși, în fapta înfăptuită.” ■ În *Un poet al zărilor transilvane*, Șerban Cioculescu analizează placheta *Măslinul lui Platon* (Dacia) de Ion Horea, pe care îl consideră un abil mânător al versului tradițional: „N-aș jura că pomul răsucit de pe copertă și din interiorul volumului ar fi să fie însuși măslinul cu pricina, dar el ne sugerează zbaterea unui suflet contemporan, care și-a găsit limanul în aspirația vetrei părintești și în cultivarea, cu deosebită artă, a versului tradițional.” ■ Alexandru Ivasiuc afirmă în articolul *Munca* statutul de muncitor al artistului: „Artistul este, în afară de orice dubiu, un muncitor, un lucrător. El nu comandă, el face, creează, imaginează, proiectează. Producția de bunuri materiale face viața posibilă. Dar fără artă, o societate s-ar sufoca și ar avea tendința să se osifice...” ■ Cu ocazia împlinirii a 80 de ani de la nașterea lui Mihai Ralea, Roxana Sorescu redactează articolul omagial *Manifestarea integrității umane în actul critic*: „Două sunt caracteristicile activității sale critice: una este conceperea artei ca activitate solidară cu celelalte manifestări ale conștiinței umane, de aici urmând firesc posibilitatea de a transfera concepte psihologice, sociologice, istorice în analiza fenomenului artistic; cealaltă, în aparentă contradicție cu prima, este predominarea judecății de gust, adesea marcat subiectivă, asupra conceptelor teoretice întrebuițate cu finalitate explicativă și cu care aceasta intră nu o dată în conflict.” ■ Nicolae Manolescu comentează câteva debuturi literare recente. Mariana Bulat scrie, în viziunea sa, o poezie golită de sensibilitate: „O poezie antisentimentală scrie de la debut Mariana Bulat (*Desueta noblețe*), în care nu senzațiile formează conținutul liric...” Nota distinctivă a liricii Doinei Felicia Mihoc din *Floare de sânger* este sinceritatea: „Mai șovăielnică, alunecând în alegorii naive [...] ori în ab-

stracte versuri rele [...] este poezia Doinei Felicia Mihoc din *Floare de sânger*. Nota personală o găsim în sinceritatea dramatică a confesiei...” Deși mai puțin ezitantă, Doina Sterescu păcătuiește printr-o imagistică prea căutată: „Din contra, senzorialitatea e stilizată, emoția răcită, în versurile corecte ale Doinei Sterescu (*Ploaie de sâmburi*), pline de imagini prea căutate [...] și, în genere, de o afectare ce le face pretențioase. În privința prozei lui Mihai Tatulici din *Ceața și obișnuința*, criticul constată o precumpănire a reflecțiilor teoretice asupra vieții: „Defectul narațiunilor lui Mihai Tatulici, prozator veritabil, constă deocamdată în a ne oferi prea puțină viață și prea multe considerații teoretice, uneori inconsistente în *Salvatorul*.” ■ Aureliu Goci remarcă noua tonalitate poetică adoptată de Violeta Zamfirescu în volumul *Simfonie* (Albatros, 1975): „Violeta Zamfirescu a căpătat o coloratură nouă, un alt regim de intensități sufletești și chiar o deosebită formulă prozodică.” ■ Lucian Raicu extrage principalele teme abordate de Mihai Beniuc în placheta *Patrula de noapte* (Eminescu, 1975): „Oboseala dar și orgoliul sinelui care nu se dezmințe, a sinelui răzbătător, a sinelui de cursă lungă; îndoiala cumplită și brusca regenerare; singurătatea pustiitoare a vârstei de neconceput și revitalizarea credinței ideale; pierderea, ieșirea din «formă» și revenirea în mare formă; această succesiune dramatică și, desigur, eroică, de stări și dispoziții contrarii, provocându-se unele pe celelalte, ocupă toată scena.” ■ În viziunea lui Sorin Titel, prozele din *Moartea comandurului* (Dacia, 1976) de Vasile Rebreanu, păstrează freamătul textelor sale de început: „Povestirile, în majoritate scrise recent [...], păstrează ceva din tatonarea, din febra, din neliniștea celui ce se caută încă. Prozele acestea «de maturitate» ale lui Vasile Rebreanu au de faptul pulsul, temperatura scrierilor sale de început.” ■ Preferința lui Toma Michinici pentru jocul lingvistic conduce la închiderea excesivă a sensurilor poetice în volumul *Impresie unei seri* (Cartea Românească), potrivit lui Laurențiu Ulici: „Obișnuința exprimării calamburești, a exploatării fonologice a cuvintelor, utilă și eficace în cazul diverselor moduri ale rebusismului, ermetizează excesiv discursul poetic care, nu de puține ori, pare o succesiune de definiții [...]; având în față poezia iar nu respectivul, virtualul careu, cititorul trebuie să facă eforturi disperate spre a descifra sensul liric al versurilor, uneori găsindu-l, alteori nu.” ■ Ecaterina Țarălungă evidențiază aspectele originale ale lucrării *Teoria progrsului literar-artistic* (Editura științifică și enciclopedică, 1975) de Ignat Florian Bociort: „În esență, noutatea lucrării se bazează pe elaborarea unei concepții care ține seama numai de aspectul algoritmic al gândirii umane. În perspectiva acestui aspect este pus semnul egal între artă și știință. Ambele sunt înțelese prin prisma cantității de informație nouă pe care o aduc cu fiecare produs.” ■ Cu ocazia zilei de 1 mai, Florin Costinescu realizează reportajul *Munca: cea mai deplină angajare* la Uzinele „23 august.” ■ Nicolae Balotă explorează poezia lui Konstantin Balmont în articolul *Extazele lui Balmont*. ■ În rubrica *Am citit despre...*, Felicia Antip analizează romanul *Darul lui Humboldt* de Saul Bellow. ■ Ana Blandiana semnează textul *Imaginați-vă*.

• [„Tribuna”, nr. 18] Conține versuri de Radu Cosașu (în rubrica sa *Cronica de trei secunde*). ■ În *Cartea lunii aprilie*, Ion Vlad discută *Cartea Oltului*, de Geo Bogza, apărută în ediție definitivă la Ed. Minerva: „Într-adevăr, schimbările nu sunt puține. Geo Bogza a scris o nouă operă, redescoperind sonurile primeia, neabandonând viziunea cosmică și nici sintagmele fundamentale ale construcției inițiale, dar scriind cu sobrietate, cu o nouă înțelegere a discursului și a elanurilor primei cărți, suprimând și stăpânind astfel formulele poemului-reportaj. Mai puțin patetic, păstrând patosul aventurii, al cunoașterii și al iubirii pentru oameni, renunțând la dramatica desfășurare de întrebări din prima versiune, făcând mai solemn și mai grozav mesajul și ordonând discursul, textul lui Geo Bogza a câștigat, desigur, dar nu vom ascunde că păstrăm primului text o dragoste duiosă și sentimentală, fiind pentru noi, cu mulți ani înainte, prilejul cunoașterii OPEREI.” ■ Constantin Noica postează a patra parte articolului său despre opera fundamentală a lui Goethe, *Faust II din perspectiva lui Faust*. ■ În rubrica *În pregătirea Congresului educației politice și culturii socialiste* este publicat un dosar închinat satului românesc. În *Omogenizarea geografiei prin sincronizarea istoriei*, N. Mărgineanu consemnează evoluția satului românesc și a poeziei sale: „Azi însă geografia a fost omogenizată prin sincronizarea istoriei. Satul a intrat și el în cultura veacului nostru. Frumoasele case cu antenele aparatelor de televizoare o atestă. [...] A dispărut însă spațiul mioritic al lui Blaga, spun unii. Dar *Miorița* fusese înlocuită cu *Boii mei când le doinesc* încă înaintea primului război mondial. De poezie apoi nu sunt lipsite nici lanurile imense cu holde de grâu sau porumb, cultivate în mod colectiv cu ajutorul tractoarelor și culese cu combinele. Se cântă și la aceste munci, numai că se cântă acum tot mai mult în cor, deci colectiv. Precum și cu multă voie bună! Căci *Miorița* și o bună parte din doinele de pe ceglău erau triste din cauza oprăririi politice, pe de o parte, și a condiției modeste, de viață, pe de altă parte. În schimb, bucuria de viață din civilizația Paserii Măiestre a lui Brâncuși este în frumoasă evoluție.” ■ În *Albastrul Lancrăm*, Eugen Pavel analizează satul-idee din concepția blagiană despre lume: „Albastrul Lancrăm, cum îl denumise Călinescu, prelungind în realitate simbolul culorii substanțializate, și-a revărsat cu adevărat mirajul asupra sa, fertilizând în multe privințe creația Această poartă a lumii proiectează aidoma unui microcosm suficient sieși, se regăsește în dimensiunea sa spirituală, dezvoltându-se în ipostaza satului-idee. Concepută ca un depozit al matricei noastre stilistice, satul blagian lasă să se întrevadă permanențele sufletești ale unui neam, purtând cu sine acel humus germinativ fără de care nu e posibilă efervescența unei culturi majore.” ■ În *O valoroasă colecție de folclor*, Mircea Popa discută materialul documentar cules de Alexiu Viciu. ■ Mircea Muthu compară imaginea satului din literatura lui Lucian Blaga, Liviu Rebreanu și Mihail Sadoveanu: „Mai abstract, deși mai «poetic» la autorul *Marii treceri*, satul e «purificat» de istorie asociind parcă aerul ozonat al muntelui. Satul lui Rebreanu,

în schimb, a cărui expresie și realitate concretă e țărănul elogiât, aduce cu sine materialitatea câmpiei transilvane. Adevărat «topos» al spiritualității nord-dunărene și la care intelectualitatea noastră interbelică simte nevoia de a reveni în momente de răscruce, satul lui Sadoveanu, Blaga și Rebreanu este în fond Unul. Locul (satul), omul (țărănul) și creația sa (poezia populară) alcătuiesc părțile unui întreg ce ne reprezintă esențial, din unghi geografic, etnic și spiritual.” ■ În *Urbanizare și modernizare*, conf. dr. Ion Aluaș detaliază metamorfoza satelor românești. ■ Petru Iluț semnează articolul *Modernizarea și mutații axiologice în mentalitatea țărănească*: „Procesul intens de industrializare și modernizare în care țara noastră este angajată – și care mijlocit dar și nemijlocit afectează din plin viața satului – implică, așa cum sugeram, fenomenul de «tranziție valorică» de la tradițional la modern. Tranziția poate lua uneori și sub anumite aspecte forma «derutei valorice». Este vorba de faptul că slăbirea «controlului» exercitat de comunitatea sătească, cu normele și valorile tradiționale bine definite asupra conduite, nu este cuplată adecvat cu însușirea, interiorizarea unor norme, valori, atitudini autentic moderne și urbane.” ■ Ion Apostol Popescu recenzează volumul de folclor *Fântâna dorului*, realizat de Constantin Mohanu: „Volumul *Fântâna dorului* (Minerva 1975) este rodul activității unui folclorist cu o experiență proprie, cu puncte de vedere suplă în privința penetrării universului folcloric poetic și de o competență remarcabilă.” ■ În *Poezia evocării*, Victor Felea constată caracterul reflexiv și sobru al plachetei *Vânătoarea de seară* (C.R., 1975), de Mircea Micu: „*Vânătoarea de seară* e un volum de solemne reverii și meditații, la o oră de cumpănă a vârștelor, când balanța înclină spre «dumbrava minunată» a amintirilor, fără să poată evita sentimentul dramei care se consumă undeva în adâncurile ființei. Avem de a face totuși cu o poezie de o nedesmințită vigoare nativă, întemeiată pe crezuri statornice.” ■ Grigore Traian Pop publică interviul realizat cu D. D. Roșca, în care abordează deopotrivă filosofia și literatura: „– *Care credeți că e rolul elementului afectiv în creația filosofică și artistică?* – Am susținut și susțin că elementul afectiv are un rol propulsor și un loc constructiv în creația filosofică. Fără el cugetarea filosofică este de neconceput. Fapt care apropie, fără să le confunde, creația filosofică de cea artistică. – *Aceasta e principala dimensiune pe care se realizează relația, considerată extrem de complexă și contradictorie, dintre filosofie și, să zicem, poezie?* – Multe componente ale respectivei legături (din care nu trebuie să ometem ideea relativei lor autonomii) au un caracter istoric. Rolul pozitiv al elementului afectiv poate fi pus în evidență oricând. – *Așa stând lucrurile, vă întreb unde poate fi sesizat, de pildă, în Existența tragică, elementul afectiv?* – [...] Prezența stăpânită a amintitului element se dezvelește adesea și în construcția frazei, în cadența ei, și uneori și-n unele adjective. Încât, unii comentatori au susținut că această carte de abstractă filosofie ar putea fi considerată drept un fel de «poem filosofic». În discuțiile noastre filosofico-literare, Blaga o numea uneori așa.”

30 aprilie

• [„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 282] M. N. Rusu afirmă rolul mobilizator, profund social al criticii literare – *O conștiință a creației*, pornind de la o cuvântare din 1976 a lui Nicolae Ceaușescu. „Critica este, cum se știe, *conștiința de sine a unei literaturi*. Critica literară autentică are datoria de a ridica în planul conștiinței creatorului și al cititorului valorile complexe, de lumină și de umbră, ale operelor literare: a recunoaște esențialul și logicul în fenomenal... Iată care e, în esență, specificul criticii literare contemporane: realizarea unor tensiuni creatoare, pozitive între actul beletristic și actul critic. Cu alte cuvinte, *formarea și afirmarea caracterului activ, militant, al criticii literare*. Ceea ce unește cele două compartimente ale literaturii – genurile literare și critica literară – este obținerea unei noi conștiințe literare și estetice, atât în rândurile cititorilor cât și ale creatorilor.” □ E. Manu remarcă apariția volumul *G. Călinescu, 10: „Seria de Opere – G. Călinescu*, îngrijită de Andrei Rusu la Ed. Minerva, a ajuns la al X-lea volum – ce cuprinde toată proza scurtă călinesciană: *Trei nuvele*, publicate în 1948 în „Națiunea” și „Viața Românească”, alte proze, din „Jurnalul literar” și „Revista Fundațiilor”; dar și opera în versuri (neinclusă în volumul al II-lea, ce cuprindea doar *Poezii*, 1937, *Laudă lucrurilor* 1963) și anume: poezii din periodice, inedite, poeme postume, traduceri din Horațiu... Dacă în alte volume ne întâlneam cu un G. Călinescu solemn, grav, sever, în această culegere compozită amfitrionul e intim, indiscret, demonstrându-ne că jocul în opera sa genială era o stare permanentă de spirit.” □ În pregătirea *Congresului Educației politice și culturii socialiste, Probleme ale creației artistice actuale în dezbatere*: trei articole de Al. Dima – *Promovarea valorilor*, Dan Mutașcu – *Poesia militans* și E. Manu – *Vocația prozei*. ■ *Teatrul – tribună politică*, un nou articol program de Dinu Săraru: „Condiția *Teatrului contemporan* – prin excelență de *tribună politică* – determinată în lumea socialistă de participarea activă, implicată a marelui public venind să-și revendice dreptul de a întâlni pe scenă propria sa opera constructivă, propriul său profil și destin spiritual – condiția aceasta superior morală și estetică se împlinește în România semnificativ prin consacrarea în spațiul scenic al valorilor ideologice și politice izvorâte din concepția despre rostul literaturii și artei a partidului nostru comunist, concepție strălucit întruchipată în tezele Congresului al XI-lea al PCR (*Raportul* prezentat de tov. Ceaușescu despre misiunea creației artistice în condițiile edificării societății socialiste multilateral dezvoltate)... Ne aflăm într-un moment în care explozia de talente în dramaturgie suportă cu demnitate obligația nu mai puțin morală și politică de a-și face datoria ei de «critică militantă comunistă și nu de una de mușamalizare, de prezentare în culori trandafirii» a realității, pentru a putea juca într-adevăr un rol mai activ, militant, în promovarea unei arte cu adevărat revoluționare.” Pe lângă cei trei consacrați – Aurel Baranga, Paul Everac, Horia Lovinescu – Dinu Săraru mai amintește și de *noul val dramaturgic* care se

înscrie „unui repertoriu teatral angajat activ și convingător în dezbaterea unor problematici sociale și politice majore, privind viața de azi a constructorilor socialismului în RSR”: D.R. Popescu, Mircea Zăciu, Al. Căprariu, Vasile Rebreanu, Mircea Radu Iacoban, George Genoiu, Ștefan Oprea, Leonida Teodorescu, Dan Tărchilă, Iosif Naghiu, Paul Cornel Chitic, Mircea Bradu, I. D. Sîrbu etc

● **[„Scânteia”, nr. 10479]** Ioan Grigorescu publică a treia parte din *Carte de citire cu ochii sufletului*, sub titlul „*Lumina falnicilor zori*” trebuia grăbită. ■ Paul Anghel publică *Istoria patriei – flacără vie a conștiinței socialiste. Fascinația începuturilor*: „Cine ar putea contesta italianului, francezului, spaniolului sau portughezului, sau altuia asemenea, dreptul de a-și afirma identitatea, probată din antichitate până azi, dreptul de a-și afirma stăpânirea asupra vetrei pe care s-au constituit istoric și s-au impus conștiinței universale aceste popoare? Cine ar putea contesta adevăruri elementare, cine ar putea pune la îndoială evidențe care strigă de la sine? Adevărul și mistificarea nu pot sta în același talger al balanței, dreptatea și nedreptatea nu pot sălășlui împreună. Totuși, stând aici de când stăm, avem nu numai conștiința dreptului nostru istoric, dar și conștiința nedreptăților făptuite în decursul timpului asupra noastră și asupra altora [...] Și atunci chestiunea începuturilor? Cine, cum și de unde a venit fiecare? Unii au venit dincotrova, alții n-au venit de nicăieri, fiindcă stăteau pe loc. Între unii și alții nu poate fi opoziție, decât atunci când unii, indiferent cine și indiferent unde, încearcă să conteste evidențe, încearcă să conteste adevăruri elementare, care strigă de la sine. Să fie de ajuns să vrei să mistifici, ca să reușești?... Știm bine când și cum s-au petrecut aceste lucruri, scrise în cronici, scrise pe scoarța pământului, scrise sub pământ, scrise în conștiința popoarelor.” ■ Gh. Tomozei publică *Însemnări la Salonul național al cărții*, sub titlul *O cuprinzătoare „carte a cărților”*, oferind statistica editorială: „Cred că noi, românii, avem vocația cărții și a tiparului. Păstrând convenitele proporții, aș putea scrie despre râvna tipografiilor ce ne scot la iveală cărțile așa cum aș scrie, cu emoționată cerneală, despre Antim Ivireanul. Aflat față cu truda «zidarilor» de carte, autori de Voronețuri plăsmuite din hârtie și vopseli tipograficești, scriitorul nu-și poate dori decât să scrie cărți tot mai frumoase, apropiate de sufletul neamului său, participând la tot ce animă viața țării, dăruindu-se cu inspirație ideilor noului și păstrând astfel neîntinată slava unei literaturi cu infinite pagini eroice....”

● **[„Contemporanul”, nr. 18]** De studiul lui Eugen Barbu: *O istorie polemică și antologică a literaturii române de la origini până în prezent* se ocupă Dumitru Micu: „Ce dezarmează, în toate cazurile, e tonul Istoriei. Acordând unora, ca Macedonski, pe vremuri certificate de genialitate (în asemenea pasaje istoria sa nu e nici polemică, nici antologică, ci hazlie), Eugen Barbu nu-și rostește niciodată judecățile cu infatuarea «maestrului» ce se crede infailibil și nu admite replică. [...] Specifică mereu «mi se pare», «cred», «găsesc», admite

explicit posibilitatea de a se înșela. În asemenea condiții, nu avem nici un temei să ne simțim onorați că un scriitor de talent și prestigiu ne tratează fără morgă, cu franchețe, camaradereste. Istoria polemică și antologică rămâne, în orice caz, o scriere stimulativă.”

● **[„Cronica”, nr. 18 (535)]** Editorialul *Sensul patriotic al muncii* este semnat Cronica: „Prima zi de mai, ziua emblematică a muncitorimii de pretutindeni, întâmpinată unanim de poporul nostru cu bucuria marilor izbânzi ale muncii, are și în acest an, împreună cu cea de a 55-a aniversare a partidului, semnificația amplă a evenimentelor de referință.” ■ Liviu Leonte semnează *Gib. I. Mihăescu în actualitate*, semnalând apariția volumului I din *Opere*, Editura Minerva, ediție îngrijită de Al. Andriescu: „Volumul întâi al ediției oferă o imagine cuprinzătoare a nuvelisticii lui Gib. I. Mihăescu. Studiul semnat de Al. Andriescu, sistematic și documentat, este o veritabilă introducere în opera scriitorului din perspectiva actualității.” ■ Zaharia Sângeorzan semnează *Călinesciana*, consemnând că la Editura Științifică și Enciclopedică „Ion Bălu (în colaborarea cu Mihaela Anghelescu, Niculae Gheran, redactor responsabil, și Mihai Șora) ne oferă astăzi o captivantă *bibliografie G. Călinescu* de o remarcabilă importanță pentru cine vrea să facă cunoștință cu fenomenul călinescian.” ■ În *Mențiuni critice*: □ C. Isac prezintă *Procese istorice* de Al. Voitin: „Cea mai relevantă dintre piesele de teatru adunate în acest volum este *Procesul Horia*, scriere robustă, profundă în analizele istorice și umane.” □ Mihai Minculescu scrie despre *Astă seară* de Paul Emanuel: „Versurile adunate de Paul Emanuel în această plachetă sunt circumscrise aproape în totalitate, unui orfism melancolic, deloc mimat și cu solide filtrări culturale.” ■ Ion Saizu scrie despre „*Viitorul social*” în *publicistica românească*: „Revista «Viitorul social» a și fost apreciată ca fiind o puternică pârgă de pregătire în acea vreme a conducătorilor ridicați din mijlocul muncitorilor: I. C. Frimu, Alecu Constantinescu, Ștefan Gheorghiu, C. Ivănuș, Vasile Anagnoste și alții.” ■ Din *Moment* reținem nota semnată de N. Irimescu, *Întâlnirile „Cronicii”*: „Inclusă programului de manifestări desfășurate, la Roman, între 15-25 aprilie a c. și intitulat «Ziua educației politice și ale culturii socialiste», întâlnirea revistei «Cronica» cu cititorii acesteia a avut loc la Casa de cultură a sindicatelor, sala Studio, cu participarea Aspaziei Prisăcaru, secretar al Comitetului municipal P.C.R., a președintelui Comitetului Municipal de Cultură și Educație Socialistă, Gh. Moisei și a directorului Bibliotecii Municipale, Alexandru Ionescu. După simpozionul pe tema «Publicul și literatura angajată», susținut de Aurel Leon, Virgil Cuțitaru și Al. I. Friduș, au citit din versurile lor poeții Haralambie Țugu, Corneliu Sturzu, Mihai Ursachi, Nicolae Turtureanu și Emilian Marcu. Momentul liric, astfel construit, a înglobat și lecturi din versurile unor membri ai cenaclului literar al Casei de cultură a sindicatelor – Gh. Irimia și Lăcrămioara Botez. Deosebit de expresiv, contribuind substanțial la realizarea unei ambianțe de elevată participare afectivă, a fost și recitalul de

muzică folk, pe versuri de Tudor Arghezi, Adrian Popescu etc., susținut de Iulia Iosipescu și Roxana Pop.” ■ Ion Apetroaie informează cititorii despre *Secvențe românești la Paris*: „O prezență românească la Sorbona a fost poezia, într-un florilegiu cuprins între Eminescu și lirica de azi. Două românce și zeci de studenți francezi, între care unii lucrând la teze de licență și doctorat cu subiecte românești, și-au concertat talentul cu priceperea pentru reușită unei serii de poezie. [...] □ Brâncuși în cimitir străin! Românii n-au uitat niciodată că Brâncuși e mai întâi al lor.” ■ Apare *Magda Isanos și Maria Poliduri*, de George Hurmuziadis, text introdus cu următoarea notă: „S-au împlinit în aprilie 60 de ani de la nașterea poetei Magda Isanos. Cu acest prilej publicăm câteva fragmente din conferința ținută de curând în Grecia de scriitorul George Hurmuziadis, nedesmințit prieten al României, cercetător al relațiilor culturale vechi și statornice dintre Grecia și țara noastră.” ■ Versuri semnează Emil Nicolae (*Lumină pe muguri*), Ion Crânguleanu (*Se poate și-așa, Puls, Central*). □ Petre Botezatu revine la *Exerciții cu Verb și farmec*. □ Din lirica universală citim: Pablo Neruda (*Cântecul general; Drapelul* – traducere de Maria Banuș, din *Antologia poeziei latino-americe*), Vincente Aleixandre (*Mâna*, în românește de Andrei Ionescu, „Secolul XX” 3-4/1972), Yvan Goll (*Demonstrație*, traducere de A. E. Baconsky, din *Panorama poeziei universale contemporane*).

• [„Orizont”, nr. 17] Număr festiv dedicat zilei de 1 Mai. ■ Liviu Ciocârlie analizează subtextele povestirii Ivan Turbincă, remarcând că: „Asistăm pe parcursul poveștii la tentativa logicii textului modern de a se insinua dizolvant în interstițiile unei structuri literare foarte vechi, întemeiate pe autoritatea unui Sens dominant.” (articolul *Victoria lui Ivan Turbincă*) ■ Cronica lui Lucian Alexiu descoperă virtuțile și limitele poeziei lui Dan Verona din volumul *Cartea runelor* (Ed. Eminescu, 1976) unde poetul „materializează ideea poetică [...] într-o serie de medalioane lirice consacrate unor personalități ale istoriei și culturii românești. Modele cele mai apropiate sunt în *Imnele* lui Ioan Alexandru, tratarea «temelor» este total diferită. Versurile lui Dan Verona caută formulări apodictice, datele obiective (biografice, istorice) sunt introduse abrupt în text, alternând cu imagini căutate, eterice, amintind de poezia sa anterioară.” ■ Poezie semnată de Al. Jebeleanu și Vasile Zamfir. ■ N. Mărgineanu se arată interesat de *Gândirea filosofică a lui Eminescu*. ■ La rubrica curentă, V. Șerban pune în discuție probleme ortoepice și ortografice ale substantivelor în genitiv-dativ. ■ Nicolae Mareș traduce din lirica poloneză contemporană pe Wisława Szymborska, Adam Zagajewski, Ewa Lipska, Jan Kłopotowski.

[APRILIE]

• [„Albina”, nr. 4] În întâmpinarea datei de 8 mai, ziua înființării P.C.R., textele numărului curent coagulează în jurul acestui eveniment: editorialul redacțional, tableta lui Ion Bănuță și poezia lui Mihai Beniuc, *Sub steagul tău*,

toate pe prima pagină, articolul lui Dumitru Almaș, „*Mulțumim din inimă Partidului*”, de pe pagina de istorie, versuri semnate de învățători sau de elevi. □ Pagina de literatură reproduce fragmente din *Cronica de la Arbore* (Junimea), Dumitran Frunză prefațând textele cu o prezentare a autorului cărții, Toader Hrib, pe care l-a vizitat în „Țara de Sus.”

● **[„Amfiteatru”, nr. 4]** Se deschide cu poemul *Părinți* de Dan Verona. □ Alte versuri: Florin George Tănase, Emilian Marcu, Patrel Berceanu, Roman Istrati, Olimpiu Nușfelean, Magdalena Ghica și Elena Ștefoi. ■ La rubrica *Comentar*, un interviu de Dorina Rotar luat lui Ioan Alexandru – *Vorbește lumii sufletul acestui popor*, poetul reflectând despre cum vede el *poezia tânără*, de cenaclu, cât de cunoscută e poezia noastră peste hotare și care ar fi în contextul actual *rolul criticii în direcția actului de creație*: „Toți suntem responsabili de ceea ce se va întâmpla cu sufletul poporului nostru. Prin a ști să fii poet se înțelege a ști ce înseamnă să fii om, om plener în istorie, a o cinsti, a te izbândi în scopul de a reciti semnificațiile vechi. Întreaga natură e spiritualitatea noastră... Avem graiul românesc... Rolul artei este de a-l transforma pe om, de a-l face cititor, de a-l înnoi întru cele excepționale ale universului. Natura și omenia dau naștere pentru un popor la puterea de patrie. Trebuie să fim pătrunși fiecare de acest crez. Suntem fiii unui popor excepțional și trebuie să ajungem la măreția acestui popor, cu puterile naturii și ale logosului... *Poet ești numai în țara ta, în conștiința poporului tău.*” □ În prețuirea *Congresului Educației politice și Culturii socialiste*, un articol de C. Ostahie-Cosmin, *Arta ca răspundere politică*. □ *Portrete din viitor* de L. Ulici: Florentin Popescu și Gh. Istrate. □ Tudor Opriș marchează debutul liceal al poetului Ion Brad, în 1947 – revista „Gând tineresc.” □ Marin Mincu, în istoria sa pe scurt a noii generații critice, se referă la Florin Manolescu și volumul reprezentativ al acestuia *Poezia criticilor*, Ed. Eminescu, 1971. □ Al. Piru discută despre un debut promițător în critică (în volum): Cornel Ungureanu și *La umbra cărților în floare*, Ed. Facla, 1975. □ În rubrica *Jurnal de cărți*, trei articole: „*Cu patimi, cu melancolii*” de Dinu Flămând, despre ultimul volum al lui Ion Horea, *Măslinul lui Platon*; *Absența epicului* de Costin Tuchilă, vizând cartea lui Paul Georgescu, *Înainte de tăcere*, 1975, Ed. Albatros, dar și romanul lui Fănuș Neagu, *Frumoșii nebuni ai marilor orașe*, Ed. Eminescu 1976; *Demersuri moderne* de Constantin Sorescu, urmărind *Lecturi constructive* de Ion Vlad, C.R., 1975, dar și volumul *Semiotica folclorului*, „o viziune științistă și o abordare lingvistico-matematică a unui colectiv de folcloriști, lingviști și matematicieni, sub redacția lui Solomon Marcus.” ■ Sub genericul *Vârstele creației* sunt puși sau repuși în dezbatere poeți clasici în viață: *Al. Philippide – poezia ca echilibru*, de Dinu Adam; *Eugen Jebeleanu – un alegoric*, de Adrian Popescu; *Beniuc – viața, ca marș poetic* de Paul Balahur; *Radu Boureanu – lirismul policrom* de Ion Stratan; *Geo Dumitrescu – poetica mișcării* de Doina Uricariu. Cităm din chapeau-l sub semnătura „Amfiteatru”:

„S-a scris mult despre poezia tânără, despre elanul novator pe care ea l-aș adus în peisajul nostru literar din ultimii ani. Rolul acesteia de primenire a lirismului este un câștig cert... dar aceasta nu este singura poezie bună care se scrie astăzi în România. Există o puternică generație de poeți maturi, o generație productivă, de la care putem dobândi multe învățăminte. Câțiva mari poeți și-au conturat mai de mult individualitatea, poate și sub influența poeziei mai tinere, astfel că putem vorbi acum despre câțiva *clasici în viață*, poeți ai deplinei maturități creatoare... Distingem profile creatoare care și-au urmat cu fidelitate crezurile poetice, acceptând însă și inovația, suflul nou al poeziei, elanul nou al acestei epoci în construcție. Revistă a tinerilor fiind, înțelegem să exprimăm printr-un grupaj de articole un omagiu adus acestor poeți și vârstei lor de creație. În pregătirea apropiatului *Congres al educației politice și culturale socialiste*, publicăm aceste pagini analitice având convingerea că tânărul creator poate pătrunde în spirit analitic și obiectiv aceste vârste de creație din care ne privește Istoria literaturii.”

• [„Cinema”, nr. 4] La împlinirea a 55 de ani de la crearea Partidului Comunist Român (8 mai 1921), scenariști și regizori își aduc contribuția pe două pagini intitulate generic *Comuniștii: eroii filmelor noastre*. În acest context, Nicolae Țic declară că proiectele sale de viitor „se leagă mereu și mereu de un mediu cu tradiție revoluționară”, acela al minerilor din Valea Jiului, iar Petre Sălcudeanu, faptul că „epopeea națională este pentru noi proba de foc a unei conștiințe în care politicul și esteticul sunt noțiuni inseparabile.”

□ Rubrica lui Valerian Sava, *Panoramic românesc*, se deschide cu un șapou intitulat *Film și literatură: front comun*: „Sub raport tematic, judecând din unghiul platourilor de filmare – literatura națională, clasică și contemporană, se afirmă din nou ca o sursă bogată de inspirație. Șase din cele șapte filme aflate pe platouri, inclusiv serialul, atestă faptul că literatura și cinematografia românească fac front comun. Romanul social și psihologic *Apa* de Alexandru Ivasiuc, una dintre reușitele prozei de astăzi, inspirată dintr-un moment esențial al revoluției noastre populare, este transpus de regizorul-operator Dinu Tănase în filmul cu titlu provizoriu *Trei zile și trei nopți* (scenariul Al. Ivasiuc și Roxana Gabrea). Un succes al comediei contemporane, piesa *Travesti* de Aurel Baranga, stă la baza filmului *Premiera* care se turnează la ora actuală în regia lui Mihai Constantinescu (scenariul Aurel Baranga). Tabloul este completat de *Osânda* de Sergiu Nicolaescu, după romanul *Velerim și Veler Doamne* de Victor Ion Popa, de două ecranizări din Creangă – *Povestea dragostei* de Ion Popescu Gopo, după basmul *Povestea porcului* și *Mama* de Elisabeta Bostan, după povestirea *Capra cu trei iezi*. Serialul pentru televiziune *Toate pânzele sus* de Mircea Mureșan, după romanul cu același titlu de Radu Tudoran, încheie această listă de ecranizări prin care cineștii noștri își manifestă nu numai solidaritatea de preocupări și de idei cu literatura națională, dar și capacitatea de a-și aduce o contribuție proprie, în spiritul

exigențelor omului de astăzi.” □ Eva Sârbu recenzează filmul *Operațiunea Monstrul*, cu un scenariu semnat de Titus Popovici, iar Mircea Alexandrescu, *Mere roșii*, cu un scenariu de Ion Băieșu.

• [„Convorbiri literare”, nr. 4] Ioanid Romanescu meditează la *A fi scriitor în România*: „O atitudine tranșantă va trebui să dovedească și critica literară, care să spună răspicat nu! – atât producțiilor de slab nivel, cât și autorilor care se fac a nu înțelege necesitatea unui efort unit, de pregnantă contemporanizare a literaturii noastre, de aducere în prim-plan a problematicii majore a epocii tumultuoase pe care o trăim.” ■ Constantin Coroiu redă *Interviul cu Șerban Cioculescu*: „Pentru acest interviu, Șerban Cioculescu mi-a dat întâlnire la Biblioteca Academiei R.S.R., acolo unde profesorul, criticul și istoricul literar și-a petrecut și-și petrece o mare parte din timpul său, din viața sa M-a surprins, așa cum i-a surprins întotdeauna pe cei care l-au cunoscut, cu energia fizică și intelectuală, cu voiciunea spiritului și, nu în ultimul rând, cu maliția sa, caracteristici revelându-se mai atunci când cunoști și omul, nu numai opera După cochetăria de rigoare, după câteva întrebări și amintiri fugare despre Iași, am fost poftit într-un modest birou (care, după câte aveam să-mi dau seama nici nu era al profesorului). – Propun, stimate Domnule Profesor, să începem cu un motto și anume: Șerban Cioculescu – «spirit vioi și combativ, raționalist și dialectic». Sunteți de acord? – Eu sunt atât de latitudinar în ceea ce privește opiniile pe care cutare sau cutare le are despre mine încât orice motto e din capul locului admis. N-am nicio obiecție. – Dar acestea nu sunt cuvintele unui oarecare, ci ale lui Lovinescu – Am recunoscut, am recunoscut! – Care este cea mai importantă carte pe care ați scris-o? S-a spus de către unii că *Viața lui Ion Luca Caragiale*. – Nu sunt de acord. Eu consider că dintre toate cărțile mele aceea care a apărut în septembrie 1972, când am împlinit vârsta de 70 de ani, – *Aspecte literare contemporane* – în Editura Minerva, mă reprezintă mai bine. Acolo am reeditat *Aspecte lirice contemporane*, adăugând câteva nume noi de poeți, acolo am introdus din «Revista Fundațiilorlor» o parte din *Aspectele epice contemporane* și am făcut un triptic. Inițial trebuiau să apară trei volume. Dacă ați citit scurtul cuvânt înainte, chiar vorbesc acolo de cele trei volume. Editura a considerat însă că e mai să apară într-un singur volum masiv de peste 700 de pagini în format *in octavo* și așa cum a apărut, cu destule greșeli de tipar, o consider lucrarea mea cea mai reprezentativă, pentru că însumează activitatea mea pe 15 ani. – V-ați petrecut o mare parte a vieții «alături» de Caragiale. Dar ați scris și o lucrare fundamentală: *Introducere în poezia lui Arghezi*. Crae vă este cel mai drag scriitor român? – Evident, Caragiale. Îl admir, îl iubesc, îl cunosc în cele mai mici amănunte. A rămas neîntrecut în sectorul umorului. Suntem un popor inteligent și totuși deși de la moartea lui au trecut peste 63 de ani, el a fost departe de a fi fost depășit. Nu a fost nici măcar ajuns. Momentele și comediile lui sunt neîntrecute. Dovadă, comediile sunt în repertoriul teatrelor, iar momentele sunt cele mai bune schițe

din literatura română. Ele însele – după cum a intuit foarte bine Ionel Teodoreanu când era directorul Teatrului Național din Iași – sunt niște scenete. De altfel, Ionel Teodoreanu le-a pus primul în scenă. Ionel Teodoreanu le-a pus primul în scenă. După aceea au fost și cinematografiate, nu întodeauna însă foarte norocos. [...] Opera lui Caragiale a avut poate destinul cel mai glorios din literatura română. O să-mi spuneți: nici Eminescu n-a fost depășit. Nu, n-a fost depășit, dar și-a găsit un egal, pe Tudor Arghezi. Unii cred că și Lucian Blaga este de dimensiunile lui Eminescu. Dar lui Caragiale nu i se poate opune nimeni care să-l fi egalat. Mai e apoi un lucru: limbajul liric a suferit o evoluție foarte importantă și nu se mai poate scrie astăzi ca pe timpul lui Eminescu. Notățiile lirice, romanele, elegiile, chiar poeziile lui de gândire nu se pot repeta. E un poet irepetabil. În timp ce domnii umoriști pot încerca foarte bine schițe în același limbaj ca al lui Caragiale, adică în vorbirea comună, nu-i așa? Aici nu se poate spune că tehnica comediei și tehnica schiței sunt schimbate, că limbajul s-a schimbat. Iar vizunea autorului comic n-a suferit modificări atât de mari ca viziunea lirică. – *Ați spus, stimate Șerban Cioculescu, că Arghezi l-a egalat pe Eminescu. Călinescu – se spune – ar fi afirmat odată la un curs, în maniera-i cunoscută: «Banca-ntâi – Eminescu, banca a doua – liberă, banca a treia – Arghezi». S-ar putea să fie o simplă anecdotă, totuși cum comentați această afirmație?* – Fără îndoială este nedreaptă. Și eu imediat vin și îmi susțin punctul de vedere. Eminescu – foarte mare poet, foarte mare prozator, foarte mare gazetar, foarte mare prozator; proza română după el nu mai era ceea ce era înaintea lui. Concentrarea, bogăția metaforelor fac din proza argheziană o proză inovatoare. Despre dimensiunile poeziei lui nu mai e nevoie să vorbesc. Iar ca gazetar și pamfletar este și el cel mai important al vremii lui. Așa că s-ar putea spune, dacă nu că este egalul lui Eminescu, pentru că aici nu se pot face măsurători cu metrul, kilogramul ori cu ocaua, ci, adoptând formula omolog, cum se întrebuințează în politică (ministrul de externe român s-a întâlnit cu omologul său sovietic) putem spune că omologul din acest triplu punct de vedere al papalității noastre literare, «Papa cu-a lui trei coroane, puse una peste alta...», omologul lui Eminescu este Arghezi. – *Cineva vorbea despre cordialitatea criticii Dumneavoastră biografice, cordialitate prin care reușiți să flatați o mare masă de cititori...* – Știu la ce te referi dumneata: la părerea lui Marian Popa din *Dicționar...* N-am avut niciodată intenția să flatez pe nimeni. Într-o vreme eram și eu trecut de către Timeleone Pisani printre scriitorii care scriu o limbă păsărească. Adevărul este că eu vreau să fiu înțeles de toată lumea. Nu pretind să fiu gustat de toată lumea pentru că nu stă în puterea mea; gusturile sunt atât de variate, încât a pretinde să plac tuturor ar fi o erezie sau, în orice caz, o absurditate. Vreau să scriu pe înțelesul tuturor însă, bineînțeles, fără a-mi denivela gândirea și stilul. – *Asta intenționez să vă întreb și eu: cum reușiți Dumneavoastră să scrieți pe înțelesul tuturor, deși aveți un stil neologic?* – Pentru că publicul nostru de acum e mult mai cultivat decât

în trecut. Țăranii și muncitorii, ei înșiși, întrebuințează neologismul. Nu mai sunt țăranii din epoca debuturilor lui Sadoveanu sau muncitorii de la începutul secolului. Nivelul de cultură al tuturor a crescut. Nu mai avem analfabeți și nu se mai vorbește «pe radical» prost, decât de către semidocti. — *Sunteți un campion al criticii foiletonistice...* — Te rog, te rog, te rog... Dumneata aici te-ai luat după amicul nostru Ov.S. Crohmălniceanu. Eu am făcut multă vreme foileton, dar n-am făcut numai foileton. Admițând însă că aș fi ceea ce numești dumneata, și foiletonul reprezintă un nivel: există un nivel foiletonistic jos și unul onorabil. Cel mai mare geniu foiletonistic al secolului trecut a fost un scriitor genial: H. Heine. Bine, nimeni nu l-a ajuns, dar nu înțeleg încă foarte bine ce înseamnă critic foiletonistic. Un asemenea critic trebuie să aibă stil gazetăresc, ori eu nu-mi recunosc acest spirit. Regret, aș fi vrut să fiu un mare gazetar, acesta a fost idealul vieții mele, dar n-am avut posibilitatea pentru că cei de la ziarul «Adevărul», când am vrut să mă angajez în 1928 ca ziarist politic, mi-au spus că au prea mulți redactori și atunci, aducându-și aminte că făcusem cu câțiva ani înainte critică literară, mi-au oferit foiletonul de la «Adevărul» pe care l-am deținut timp de 10 ani până la suprimarea ziarului de către gu vernul Goga-Cuza Aceasta a fost foiletonistică, pentru că articolul meu ocupa subsolul paginii I și a II-a, adică locul foiletonului. — *A pierdut gazetăria un mare ziarist dar a câștigat literatura unul dintre cei mai importanți critici și istorici ai ei. Așa dar, nimic nu se pierde, nimic nu se câștigă... Există și aici un echilibru. Să vor bim deci despre critică. În legătură cu cri tica Dumneavoastră s-a pronunțat și epi tetul anecdotică.* — Dragă, anecdote în articolele mele de cri tică propriu-zisă nu există. În *Amintirile mele* există. E drept, mai puține decât în *Memoriile* lui Lovinescu. Nu se poate să povestești via ța unui om fără să relatezi anumite anecdote, pentru că anecdota nu este decât punerea în scenă a unui personaj pentru a-i surprinde o trăsătură sufletească. Eu despre dumneata aș spune, să zicem, că ești un bârfitor, ar fi o calomnie. Dacă însă eu te-aș pune în scenă surprinzând un moment când dumneata, cu mai mult sau mai puțin haz, ai bârfi pe ci neva — e o anecdotă. Iar anecdota e mai probantă. Ea are o funcție de caracterizare psihologică. Anecdotele lui Lovinescu, dacă le-am găsit un cusur, e că toate tindeau să-l arate pe scriitor în latura lui megalomană. Păi, nu toți scriitorii sunt megalomani, nu fie care dintre ei crede că este cel mai mare. Acuma, sigur, mulți artiști se cred ca atare, îmi povestea Zambaccian, criticul de artă și colecționarul cunoscut, cu care eram bun prieten, că într-o zi ședea de vorbă cu Iser și, venind vorba nu știu despre ce mare pictor contemporan, să zicem Pallady, el a strâmbat din nas. La numele altuia, Petrescu, a strâmbat iar din nas. Iser, firește, nu Zambaccian. La fel la Tonitza Atunci Zambaccian zice: «— Bine, bine, dar care-i cel mai mare pic tor român de astăzi ?». La care Iser răspun de : «— Mă mai întrebi !». Zambaccian : «— Da, te întreb». Iser răspunde categoric: «Eu!». Orgoliul, trecut la megalomanie, nu este însă trăsătura dife-

rențială a tuturor scriitorilor și artiștilor. Revenind, eu nu recunosc articolele mele de critică să aibă incursiuni sau excursiuni anecdotice, însă în paginile mele de amintiri anecdota este foarte importantă. În legătură cu asta vreau să evoc o scenă. Mă vizita în ultimii lui ani de viață Stamatiad. Într-o zi s-a invitat la mine să-mi ci tească din memoriile lui. Și mi-a citit mo mentul, într-adevăr foarte interesant, când curând după reapariția în teritoriul ocupat a «Literaturii» în primăvara lui 1918, erau încă nemții în țară, Tudor Vianu fiind secretar de redacție și Stamatiad, redactor șef, iar direc tor, după cum știți, Macedonski, cei doi, Vianu și Stamatiad, ducându-se într-o zi la tipogra fie află de la șeful de atelier că Macedonski trimisese redacției un articol care făcea un elogiu ditirambic lui Mackensen. Șeful atelierului era el însuși ofuscat, fiind muncitor cu conștiință profesională, civică și politică. De aceea a considerat, pe bună dreptate, că elo giul cotropitorului nu este un act cetățenesc, nici patriotic... nu rimează cu nimic. Atunci cei doi i-au spus : «— Foarte bine că nu l-ai dat la tipar. Uite, noi mergem la domnul Macedonski să-l convingem să retragă acest articol». Și s-au dus la Macedonski. (Eu am deținut povestea mai întâi de la Vianu). Macedonski când a auzit că cei doi au obiecții și-a răsucit mustața și a început să strige indignat: «— Dar este un mare comandant de oaste, este un genial ostaș». «— Da, maestre, au răspuns cei doi — dar e dușmanul nostru, e cotropitorul nostru, țara suferă din cauza lui». Macedonski: «— N-are a face, ei scriu despre o personalitate covârșitoare a vieții militare contemporane». La care cei doi insistă, explicându-i din nou că țara este ocupată de acest cotropitor. Atunci Macedonski exasperat le-a zis : «— Să știți că fac altceva Apare articolul și dedesubt pun o notă: redacția nu răspunde de articolele directorului». E ceva nemaipomenit, nu-i așa ? Ei bine în *Memoriile* lui Stamatiad momentul era po vestit fără punerea în scenă, fără dialog. Și atunci eu i-am spus că-i foarte interesant, dar l-am întrebat unde-i fizionomia persoanelor, gesticulația, replicile. Faceți o mică scenetă — i-am spus. La care el mi-a repli cat lăsându-și brațele în jos, era cu un an înaintea morții: «— Domnule Cioculescu, ai dreptate, dar nu mai pot, sunt bătrân». Atunci mi-am dat seama că și Stamatiad despre care se spunea că se crede un om genial, în fond era un om care-și recunoștea și el momen tele de slăbiciune, limitele. Am fost foarte mâhnit Aș fi preferat să-l văd răsucindu-și mustața și susținând că așa e bine, cum a fă cut el. Am avut o strângere de inimă, văzându-l că-și lasă brațele în jos, cum ar fi zis Lovinescu, ca un cocor cu cele două aripi lovite de alice. Dar niciodată nu mi-a plăcut acest stil... — *Portretistica lui Lovinescu e neîntre cută. În afară doar de cea a lui Călinescu...* -Da, e remarcabilă. Însă modul de a în ghesui în aceeași perioadă 4—5 metafore care se bat cap în cap, cum a fă cut cu Vladimir Streinu (ba beduin, ba prinț indian) nu mer ge, pentru că metaforele se anulează între ele. Metaforele nu se pot alipi una de alta ca abțibildurile, chiar dacă ele aduc un plus de concretețe. -*Ascultându-vă vorbind despre portre tistica lui Lovinescu, îmi vine în minte por tretul lui Camil*

Petrescu, unul dintre cele mai memorabile. Cu ce sentiment ați citit Notele zilnice ale lui Camil apărute re cent? Vă întreb, deși ați scris despre ele. -Am spus că am fost consternat. Nu știam că a trecut atâția ani pe lângă sinucidere și că spunea despre sinucidere că era ca un fel de imperativ ereditar în familia sa. Pe urmă nu știam că suferise atâta vreme de mizerie, de foame. El era un om foarte mândru. Fap tul că Vintilă Russu – Șirianu, el e acela care-l invita să vină să ia mesele de prânz la el, îl miluia cu o masă, îl umilea desigur profund. Dacă a fost silit să accepte această formulă în loc să i se dea un împrumut sau un ajutor bănesc – ajutorul bănesc își pierde caracterul umilitor când ia forma unui împrumut, chiar a unui împrumut care nu se mai restituie – e trist. Dar sunt și câteva lucruri frumoase în jurnalul lui pe care, de altfel, le știam. Sunt câteva scene de unde reiese că era foarte simpatizat de femei. Acest lucru îl spusese și eu în *Amintiri*. Camil Petrescu avea plăcerea să-și jignească confrății. Dar cu femeile era curtenitor, avea niște ochi al baștri pe care-i rotea dulce, se făcea așa motănaș, pe lângă femei. Era foarte agreabil și chiar femeile pe care le-a părăsit i-au păstrat bună amintire. Ce vreți mai mult?

-Deși înainte de a începe acest dialog, mi-ați spus că nu doriți să vorbiți despre perioada ieșeană a activității Dumneavoastră, pentru că n-ați vrea să vorbiți despre amintiri neplăcute, eu totuși vă rog să vă referiți la acea perioadă. -Atunci am să vorbesc numai despre amin tirile ieșene frumoase. Am fost profesor un singur semestru în 1947 la Universitatea din Iași. Era anul foametei, al maximei inflații, când deși leașa mea ajunsese egală cu cea a patriarhului, 6 milioane și jumătate pe lună, kilogramul de mălai fiind 200 de lei, aveam bani pentru un kilogram de mălai și o cutie de chibrituri pe zi. Dar eram destul de tânăr, n-aveam încă 45 de ani. Eram însă teribil de slab, sufeream de un «ulcer duodenal care era atunci deschis și când i-am făcut vizita doc torului Balif, care era rectorul Universității, el a crezut că am venit la Iași ca să mor. M-am supus ritualului examenelor medicale ale sale și am ieșit destul de bine. Iar când în toamnă anul 1947, printr-o lege economică de simplificare a personalului, n-am mai făcut parte din colectivul profesoral al Universității, el a spus că n-a mai văzut un om atât de slab și cu atâta energie nervoasă și spirit ală.

-Ce ați predat la Iași ? -Am predat literatura română modernă și am făcut un curs despre literatura militantă care cuprindea «Contemporanul», literatura socialistă, literatura presemănătoristă și prepoporanistă. Zece din cele 26 de prelegeri ținute de mine acolo au fost și litografiate și se găsesc în Biblioteca Academiei. Nu știu dacă la Iași se găsesc sau nu. Dar, ce spuneam ?, a, da, deci amintiri bune. Am avut un public în legătură cu care nu mă pot decât felicita Veneau și studenți de la Medicină, de la alte facultăți, veneau intelectuali, adică se păstra tradiția ca la profesorii care erau precedați de oarecare faimă să se asiste ca la conferințe publice.

-Asta era specific Iașului. – Da Mi-a plăcut acest lucru pentru că mă silea și pe mine să fiu mai riguros în cursurile mele – de altfel, riguros aș fi fost oricum – dar a constituit pentru mine un stimulent.

Înseamnă că venirea mea la Iași fusese observată. Am avut câțiva studenți foarte buni, am ținut lecții de seminar foarte vii, dar n-a durat decât un semestru. La sfârșit am avut și plăcerea să-i acord prietenul meu Vladimir Streinu, titlul de doctor în litere cu o teză despre versul liber, susținută în mod strălucit, teză care a câpătat *Magna cum laude*. -*Deci Vladimir Streinu și-a luat doctoratul la Iași*. -Da, am fost conducătorul lucrării lui. -*Cred că v-a încercat un sentiment foarte ciudat, examinându-l pe Vladimir Streinu de care vă lega o prietenie rămasă proverbială*. -Am avut exact același sentiment pe care cu doi ani înainte îl încercase Tudor Vianu, conducătorul lucrării mele de doctorat – *Viața și opera lui Dimitrie Anghel* – și care și-a început cuvântul astfel: «Mă simt foarte jenat că în loc să-l am alături de mine în comise pe Șerban Cioculescu îl am în față în calitate de examinat». Sigur, situația era curioasă. Aș vrea să vă spun că am purtat și port mare stimă corpului profesoral de atunci de la Iași în frunte cu regretatul Balmuș, care m-a invitat să vin la Universitate, acordându-mi unanimitatea voturilor facultății: zece participări – zece voturi acordate. Eu trebuia să am două-treimi din voturi. La Iași am venit cu recomandarea Universității din București (G. Călinescu) și a Universității din Cluj (D. Popovici). Așa că eu am fost chemat la Universitatea din Iași. N-a fost concurs. Propunerea aparținea lui N. Claudian și N. Bagdasar – primul un strălucit sociolog și poet delicat, celălalt istoric al filosofiei, autor a numeroase lucrări, unul dintre cei mai solizi filosofi raționaliști români. – *Dacă nu venea acea lege economică de restrângere a personalului didactic exista chiar «pericolul» să rămâneți la Iași?* – Să știți că eu n-am făcut naveta, eu am stat tot timpul acolo. – *Dar v-ați fi stabilit definitiv ?* – Cred că nu m-aș fi stabilit, dar dacă aș fi rămas profesor acolo, aș fi făcut naveta -*Ați condus revista «Viața Românească», ca redactor șef. Deci aveți și o experiență de conducător de revistă?* – Trebuie să vă spun că n-am făcut mare lucru, pentru că am găsit acolo o organizare bună. Evident, că am adus și eu unele proiecții literare și pe unii scriitori. Bunăoară, eu l-am adus pe Leonid Dimov care nu mai publicase de mulți ani, reintroducându-l ast fel în viața literară. Demostene Botez – cât timp a fost președinte al Uniunii Scriitorilor, funcție de unde m-a recomandat pe mine să fiu redactor șef, – s-a ocupat mai puțin de revistă. Pe urmă s-a ocupat el. Era un om foarte conștiincios și ne-am aflat în relații foarte cordiale. Eu scrisesem despre primul lui volum în 1923 la «Facla literară». Mi-aduc aminte că, întâlnindu-l pe Streinu pe care-l cunoștea, l-a întrebat: «Cine este Șerban Cioculescu, după scrisul lui cred că este un om în vârstă». Eu n-aveam încă 21 de ani... Articolul era de admirație dar și de pondere, pondere pe care mi-a reproșat-o mereu Camil Petrescu. El voia ca critica să adopte stilul entuziasmului, stilul liric. – *Datorită severității Dumneavoastră, vi s-a spus, aceasta a devenit de-acum o sin tagmă binecunoscută a anecdoticii literare, și Șerban cel Rău. Spuneți-mi, inflexibili tatea și consecvența sunt fundamentale pentru prestigiul unui critic ?* – Sunt critici și critici. Sunt critici

care au fost inconsecvenți dar meritele lor sunt atât de mari încât inconsecvența nu atacă cu ni mic valoarea lor. Inconsecvențele lui Călinescu, pentru a da un exemplu, nu micșorează va loarea criticului. Dar fără îndoială, creditul unui critic al actualității e consecvența în judecăți și în atitudini. – *Se observă în critica Dumneavoastră influența spiritului francez, a spiritului cartesian.* - Când m-am întors de la Paris, după două semestre de frecventare a Sorbonei, a Școlii Practice de Înalte Studii și College de France (numai la școala Normală nu urmasem, pen tru că nu erau cursuri publice), Tudor Vianu remarcă la mine spiritul normalian. Or, spirit normalian este ordinea în idei, disciplina în telectuală. Asta am vrut întotdeauna să am. Nu știu în ce măsură am reușit. Dar trebuie să-ți povestesc o întâmplare interesantă din viața mea În 1925, Franța oferea o bursă la Școala Normală Superioară din Paris și m-am prezentat la concurs în momentul însă când scriam la «Viața universitară» alături de colegi comuniști ca Timotei Marin, Alexandru Mihăileanu, Mihail Ciobanu și alții. Printre contracandidați era și N. N. Condeescu, viitorul titular al catedrei de Franceză. La clasificare am fost primul, iar Condeescu al doilea Dar când să se afișeze rezultatul, a venit la rectorat o notă a Siguranței cum că aş fi comunist. Ar fi pentru mine astăzi un titlu de cinste să pot spune că sunt comunist din 1925. Eram însă numai un simpatizant al mișcărilor de stânga, dar aveam fișă de comunist. Astfel că a apărut o notă foarte jenantă din partea rectoratului unde se spunea că a reușit Condeescu, însă față de notele obținute de mine, statul român îmi va da o bursă corespunzătoare. Statul român de atunci îmi anulasă rezultatul examenului și venea cu această ipocrită făgăduială. Nu mi-a dat nicio bursă... Eu fericesc totuși acest eveniment: întâi pentru că nu regret motivele pentru acre am «căzut» la acest examen, apoi pentru că aş fi ajuns profesor universitar de literatură franceză. Aceasta n-ar fi fost bine pentru că aş fi luat în serios meseria mea și n-aș mai fi făcut critică foiletonistică... – *Cum spunea cineva, e mult mai important, mai necesar și mai util să scrii despre literatura ta, decât, să zicem, despre Voltaire, despre care s-au scris biblioteci.* – Fără îndoială. Gaură în cer n-am făcut nici eu nici în literatura română, dar ambiția de a face gaură în cer în literatura franceză ar fi fost de-a dreptul exorbitantă. (La această mărturisire distinsul meu interlocutor se amuză copios – n.n.). – *O întrebare delicată: ce nedreptăți a făcut criticul Șerban Cioculescu în îndelungata sa activitate și-i pare acum rău de ele?* – Nu se poate ca un critic să nu comită nedreptăți, adică evaluări eronate în favoarea sau în defavoarea celui comentat. Însă niciodată nu am făcut asta conștient. Premeditat, ci mi-am dat seama ulterior când lucru nu mai era reparabil. Atunci când însă am republicat acele articole cu evaluări eronate, n-am modificat nimic, pentru ca să se vadă care erau limitele gustului meu estetic la data respectivă. Am vrut să mă pedepsesc pe mine însumi și n-am vrut să urmez exemplul lui Lovinescu. Eu am intervenit doar în stil, nu în judecățile de valoare. Prin urmare nu am a mă plânge că am săvârșit nedreptăți cu bună știință. – *Pe care*

scriitor mare sau măcar important l-ați «executat»? – Poate pe Ionel Teodoreanu, deși chiar când scriam negativ despre o carte a lui scriam la un nivel de stimă, adică nu mi-aș fi îngăduit niciodată să spun că Ionel Teodoreanu este un scriitor nul. De fapt și Ibrăileanu îl îndemna să se obiectivizeze, să se scuture de flori de cireș și de alte lucruri care i-au atras numele de Metaforel. Romanele lui, și când avea 50 de ani, erau adolescente. În fond, asta-i reproșăm noi. – Stimate Domnule Profesor, n-aș încheia această convorbire pierzând prilejul de a vă solicita o definiție ad-hoc a dialogului. Având în veder spiritul și spontanietatea Dumneavoastră sunt sigur că ea va răsări imediat. – Dialogul este o convorbire între doi inși în care fiecare ascultă ce spune celălalt. Fiindcă sunt și «dialoguri» în care fiecare ascultă numai ce spune el. Eu am impresia că am răspuns la întrebările dumatile și, de asemenea, am impresia că și dumneata mi-ai pus întrebările... M-am despărțit de Șerban Cioculescu cu satisfacția de a fi avut norocul să-l ascult. Mi-a strâns mâna, mulțumindu-mi că am venit de la Iași, special pentru acest dialog cu domnia sa. Apoi s-a întors și s-a depărtat cu pas sprinten. L-am petrecut cu privirea până când a intrat în sala de lectură a manuscriselor numărul... dar, iată, abia acum îmi dau seama că nu am notat numărul sălii.” ■ Daniel Dimitriu descoperă Candoare și rafinament la unii poeți. □ Ion Cocora: „Suveranitate lăuntrică (Eminescu, 1975) este expresia unei incontestabile maturități. Să vedem dacă această poezie va ști să îmbătrânească frumos, și să tragem nădejdea că nu o va face prematur.” □ Petre Got: Masa de mire (Albatros, 1975): „Cu un titlu frumos, volumul lui Petre Got deconspiră, într-un limbaj fără adâncimi obscure, stări de spirit frenetice de un optimism de neclintit” □ Florin Mugur: Roman (Dacia, 1975): „O notă evidentă, ca obsesie, se desprinde cu deosebire din volumele din urmă ale lui Florin Mugur: pecetea livrescului imprimată adânc pe slovele poeziei sale este o «dulce povoară» și un inspirat contrapunct în captivanta și nostalgică evocare a unei superbe și candidе vitalități.” ■ Val Condurache prezintă Doi prozatori tineri (I). □ Radu Mareș: Cel iubit: „Admirabil este folosită în Cel iubit incertitudinea:... Sunt pagini în care se definește literatura în chip esențial, în acest efort al cuvântului de a menține aburul respirației în lucruri. Văd în Radu Mareș pe unul din cei mai înzestrați prozatori ai generației sale, angajat într-o întreprindere de fel comodă.” □ Mircea Oprea: Pasărea de lut- baladă cu fotografii mișcate: „Întreaga galerie de portrete are viață și culoare: satul e surprins în mișcările sale esențiale. [...] În acest realism e conținut, în mod paradoxal ... un puternic element livresc.” ■ Al. Dobrescu analizează studiul lui Eugen Barbu: O istorie polemică și antologică a literaturii române de la origini până în prezent (Eminescu, 1975): „Ce înalță Eugen Barbu pe terenul astfel curățat? Izbitoare în Poezia română contemporană e reconsiderarea operelor. Roll e socotit mare poet și, la fel, Ion Horea, Negoitescu, Nina Cassian (minus poezia de dragoste), Mutașcu, Emil Manu; Virgil Teodorescu e redus la poezia de tinerețe, Ana Blandiana e dimi-

nuată sensibil, iar Ileana Mălăncioiu pur și simplu pulcherizată.” ■ Elvira Sorohan îl prezintă pe *Cantemir-eruditul narator*: „Se înțelege, prin extrapolare la posibilitățile și specificul imagisticii literare putem vorbi de viziune anamorfizantă în *Istoria ieroglifică*. Realitatea este filtrată de un orgoliu lezat, necontrolat în amplificarea caricaturală și aglomerarea amănuntelor. Nu atât dorința delectării explică un asemenea exercițiu artistic, cât mai ales o experiență aspră, dramatică, cu efecte psihice.” ■ De *Eminescu- Ediția Princeps* se ocupă Augustin Z. N. Pop: „Xenopol a prefăcut prima ediție populară a poeziilor lui Eminescu apărută în colecția Șaraga și a elogiât arta poemelor lui ori de câte ori i s-a ivit prilejul.” ■ Leonida Manu îl situează pe *Ibrăileanu sub semnul certitudinii*: „Astfel, căutările lui Ibrăileanu devin ale noastre. Elaborată, la noi, pentru prima oară de către Ibrăileanu, formula «criticii complete» una din cele mai fecunde sugestii ale gândirii sale, rămâne, în continuare, una deschisă, asemenea operei pe care aspiră să o epuizeze.” ■ D. N. Zaharia reflectează la *Sadoveanu: argumentul vieții* : „Este, cu alte cuvinte, argumentul în care se sprijină Sisiful sadovenian în trecerea-i prin lume, aflată mai presus de viață și de moarte: el știe că în urma sa va lăsa o nădejde, dar și o pildă urmașilor urmașilor, o nouă nădejde, mai aprigă și mai trainică.” ■ La *Coșbuc* se referă Laurențiu Ulici: „În fine, iarna e anotimpul purității, așadar al purificării nu ca proces ci ca desăvârșire. Echivalentă cu vârsta curată a copilului; de altfel, niciodată la Coșbuc iarna nu poate fi despărțită de lumea infantilă (*Colindătorii, Pomul Crăciunului, Iarna pe uliță*). Iarăși unui motiv religios – nașterea lui Isus – i se dă o semnificație profană.” ■ Rubrica dedicată *Aniversării* este semnată de Const. Ciopraga: *Eugen Jebeleanu LXV: poet al demnității umane*: „Și în volumele de dinainte, și în *Surâsul Hiroshimei* se manifesta poetul deschis spre lume; în *Hannibal*, prioritară e conștiința introspectivă. În amplul poem despre tragedia niponă, alegoria lunecă spre un retorism în tonuri solemne; drama morții, surpările legate de propria existență pun în mișcare în *Hannibal* o încărcătură emoțională reluată în cercuri concentrice în tonuri joase.” □ Și Doru Scărlătescu semnează un articol omagial: *Eu sunt cel ce vreau și pentru voi*: „Eugen Jebeleanu a făcut în creația sa puțin loc eroticei. Asemeni apărătorului Troiei, la vuietul luptei poetul își anulează «răgazul» domestic, pentru a relua platoșa și armele.” ■ Mircea Iorgulescu notează despre *Prozatori tineri: Vasile Sălăjan*: „Pentru Vasile Sălăjan... faulknerianismul reprezintă în primul rând o posibilitate de remodelare a unor teme și motive de circulație curentă, înnoirea mijloacelor narrative căpătând astfel un aspect nu numai programatic dar și polemic.” ■ Al. Călinescu continuă studiul despre *Caragiale și evoluția formelor literare (II)*: „Un aspect de cel analizat în articolul trecut este acela al dezgolirii, al dezvăluirii procedului. Dacă realității secolului al XIX-lea, observă Tomașevski, încearcă să disimuleze procedeul, să-l facă să pară cât mai «natural», unii scriitori au adoptat o tehnică exact contrarie, dezvăluind – adică, am adăuga noi, denunțând –

procedeul. Tomașevski leagă această tehnică de parodie, care permite dezvăluirea procedeului cu mijloacele comicului (*Poetica*, p. 284). [...] Situația poate fi urmărită la Caragiale în ambele sensuri: atât în ceea ce privește utilizarea parodiei ca mijloc de a denunța forme literare învechite, cât și în «acuizarea», sublinierea apăsată a procedeelor.” ■ Constantin Pricop semnalează apariția a două cărți traduse: Renato Barilli, *Poetică și stilistică*, traducere de Niculina Benguș, prefată și note de Vasile Florescu, Ed. Univers □ Tzvetan Todorov, *Poetica; Gramatica Decameronului*, traducere și studiu introductiv de Paul Miclău, Ed. Univers. ■ Natalia Cantemir, la secțiunea *Literatura lumii*, traduce din Mihail Bahtin: *Timpul și spațiul în roman*. ■ Redacția revistei consemnează evenimentul: *Premiile Asociației pentru literatura anului 1975*: „Juriul Asociației scriitorilor din Iași (Const. Ciopraga – președinte, Al. Andriescu, Mihai Drăgan, Andi Andrieș, Corneliu Sturzu, Dimitrie Ignea, Ioanid Romanescu) a supus dezbaterii cele mai valoroase lucrări literare apărute în decursul anului 1975 și a hotărât să acorde următoarele premii: Nicolae Barbu pentru volumul de critică *Noi și clasicii* (Eminescu), Nicolae Turtureanu pentru volumul de versuri *Nocturne* (Junimea).”

● [„*Echinox*”, nr. 4] Un număr centrat pe evoluția și dezvoltarea teatrului contemporan. Mircea Ghițulescu face o trecere în revistă a dramaturgiei românești de după Eliberare în articolul *Piesa de actualitate între prezent și istorie* unde apar numele lui D.R. Popescu, Paul Everac, Horia Lovinescu, D. Solomon, Iosif Naghiu, Titus Popovici și se accentuează că „dramaturgia foarte recentă s-a remarcat prin fermitatea și acuratețea atitudinii politice, filosofice, civice și morale.” ■ O poezie de Emil Botta pe pagina a treia, *Glasul Petruului Cercel*. ■ Rubrica de „cronică literară” s-a mărit cu încă câțiva recenzenți și o pagină în plus, de unde (în numere anterioare) erau numai doi croniciari și o singură pagină. În consecință, avem interesul lui Gheorghe Perian pentru publicarea „efemeridelor” lui Nicolae Manolescu în volumul *Teme 2*: „Insistența cu care el revine asupra acestor «efemeride» se explică prin faptul că aici spiritul critic se manifestă nedisimulat. Articolele aparent fără nicio legătură între ele își propun, dincolo de varietatea ideilor ce le conțin, să ilustreze o realitate unică: geneza criticii literare. Ele se ridică întotdeauna la afirmatii generale, dar nu raportând opera la un principiu exterior, ci dezvelind ideea din chiar această efervescență și căutare pe care ea o provoacă. Ideile par niște creații proprii, căci autorul ajunge la ele, nu le are dinainte. [...] «Efemeridele» ilustrează tocmai desprinderea ideii, descoperirea ei prin mișcări și dezvăluiri succesive generate de o nevoie de claritate și inteligibilitate.”; apoi, Radu G. Țeposu se arată atent la ideile criticii lui Laurențiu Ulici, urmărindu-i traseul critic între cartea de debut, *Recurs* (1971) și *Prima verba*, cartea cea mai recentă: „Valoroasă, ca punct permanent de referință pentru cei interesați de evoluția autorilor perzențați, cartea lui Laurențiu Ulici se înscrie strălucit, dar implacabil, în genul foiletonisticii, suprimându-și orice altă aspirație deși

prima carte a dovedit că aptitudinile criticului pot sluji altor tentative.“; Ion Simuț descoperă un prozator clujean debutant Grigore Zanc, cu cartea *Conul de umbră* : „Izbânda fundamentală a lui Grigore Zanc din volumul său de debut este realizarea unui personaj memorabil în persoana unui activist frământat, neliniștit de legitimitatea acțiunii sociale, cu individualitate nesimplificată“; Virgil Podoabă se interesează tot de critică, mai exact de critica universitară a lui Ion Vlad din volumul *Lecturi constructive* care „reprezintă cartea matură a unui critic în stare să exprime, așa cum afirma Mircea Iorgulescu, nivelul actual al criticii românești.“; iar Ion Pecie comentează cartea lui Mihai Tatulici, *Ceața și obișnuința* ■ Versurile apar sub semnăturile lui Horia Bădescu, Ioan Moldovan, Aurel Pantea, Augustin Pop, Virgil Mihai, Viorel Mureșan. ■ Tema teatrului atrage mai multe intervenții în cuprinsul numărului: Ioan Groșan se apropie de teatrul lui D.R. Popescu (articolul *D.R. Popescu – dramaturg*) și de adaptările scenice ale lui Liviu Ciulei (cu o trupa actricească de prima mână: Florian Pittiș, Victor Rebengiuc, Toma Caragiu, Mariana Mihut, Clody Bertola) din dramaturgia lui O'Neill (articolul *Lungul drum al zilei către noapte*); Ion Simuț își dezvăluie preferința pentru teatrul istoric al lui Paul Anghel, din piesa *Săptămâna patimilor* unde este înfățișată figura lui Ștefan cel Mare (articolul *Teatrul istoric al lui Paul Anghel*); aparițiile editoriale în materie de teatru sunt onorate de semnătura lui Octavian Soviany care se dovedește preocupat de evocarea dramatică a lui Alice Botez, *Dioptrele* (Ed. Eminescu, 1975), o piesă ce adoptă formula teatrului-dezbateră și propune figura lui Dimitrie Cantemir identificat mitic cu Prometeu; și de semnătura lui Alexandru Cristea care reliefează activitatea de cronicar teatral al lui Ion Corcora (cronicar clujean) din volumul *Privitor ca la teatru* (Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1975). ■ Horia Stanca supune atenției publicului procedee teatrale expuse de revista *Neue Deutsche Literatur* în articolul *Weisenborn, trei procedee dramatice*. ■ Tot de arta spectacolului se arată atras și Radu Țuculescu, dar de arta străveche a spectacolului teatral din Egiptul antic (articolul *Spectacolul și formele sale*). ■ Ileana Berlogea ne dirijează atenția spre *Fenomenul teatral american*, cu ambiția de a surprinde „sămânța progresului” și evoluția spectacolului teatral de peste Oceanul Atlantic. ■ Ion Vartic deconspiră eseistic elemente teatrale și de psihodramă într-un parcurs istoric de la epepeicul Ulise la Robert Brasillach, de la Hamlet la Don Quijote, de la Pirandello la povestirile de pe vremea lui Harun Al-Rașid din *O mie și una de nopți*, de la Kafka (drama satirică *America*) la Strindberg cu a lui *Domnișoara Iulia*, de la Gide la George Ciprian cu histrionii teatrului său (eseul *Din culise*). ■ Aurel Codoban face însemnări de lectură *Despre conceptul de tragic*, așa cum se regăsește în cartea lui G. Liiceanu –*Tragicul, o fenomenologie a limitei și depășirii* (Ed. Univers, București, 1975). ■ Excepție de la acest „concert” de condeie puse în slujba „teatrului” face Alex. Cistelean la rubrica „opinii”, prin analiza creației poetice a lui Mircea Ivănescu în articolul *Scena mută*.

■ Un dialog interesant despre teatru se derulează între I. Horea, R. Vulpescu, Marian Papahagi și Ion Vartic (primii doi fiind prezenți în calitate de invitați ai redacției *Echinox*). ■ Este publicat, în traducerea Marianeii Vartic, un fragment de piesă din creația unui inovator al teatrului modern european, scriitorul spaniol Ramon del Valle-Inclan.

● **[„Familia”, nr. 4]** Gh. Grigurcu îi comentează pe Mircea Malița, *Fire și noduri*, dar și pe Nicolae Manolescu, *Teme 2*: „În marginea cronicii sale, Nicolae Manolescu încearcă în *Teme 2* a-și stabili o structură literară. Volumul reunește texte cu un marcat aer meditativ, străbătute unele de melancolică suflare a confesiunii, fără a renunța la ambiția «paradoxului», la acea observație surprinzător directă pe care autorul o urmărește și de multe ori o realizează.” Exemplul dat de N. Manolescu drept paradox este Lovinescu vs Călinescu: „Olimpianului și placidului Lovinescu îi e dat să joace rolul polemistului, al partizanului, al pionierului (avea cenaclu, revistă, fidei și discipoli) vs impulsivului și subiectivului Călinescu, rolul celui ce construiește cu detașare filosofică sinteză monumentală (nu trăiește între scriitori, ci retras în bibliotecă)... Acestea fiind rolurile, e interesant să constatăm că nici Lovinescu, nici Călinescu nu-l joacă, de fapt, pe acela potrivit temperamentului său...” □ Versuri de Traian Ștef, I. Davideanu, I. Lotreanu, D. Mutașcu, Gabriel Chifu, Viorel Varga. □ Tălmăciri din lirica vietnameză de Liliana Blajovici și Al. Andrițoiu. □ În *Contextualitățile dramei – Cum se aude murmurul istoriei în cântecul scenei*, Valentin Silvestru vorbește despre o piesă a lui Lope de Vega, *Prodigiosul principe transilvan*, în care apare și Mihai Viteazul. □ La *Poșta Redacției*, Șt. Aug. Doinaș răspunde celor care trimit poeme: lui Liviu Antonesei (“Interesante, dar inegale”) și lui Gellu Dorian (“N-ar trebui să vă mulțumiți cu simple metafore, ci să le injectați de fiecare dată ideea”). Totuși, cei doi viitori scriitori vor fi publicați cu câte o poezie în nr. 6 din iunie 1976. □ H. Wald aprofundează noțiunile de *Semiotică și marxism*: „Semiotica n-a fost concepută de marxiști, ci de structuraliști, dar marxismul se poate îmbogăți considerabil prin aportul semioticii, iar semiotica poate căpăta o importanță teoretică deosebită în lumina marxismului. Dezvăluind unitatea dialectică dintre fonetic și semantic, semiotica contribuie la înțelegerea mai adâncă a «misterului», prin care antropoidul s-a transformat în om, cultura s-a adăugat naturii și materia a generat idei... Semiotica scoate la iveală complexitatea factorului intermediar care permite existenței să genereze conștiința. Vorbirea nu e deci un mijloc care mediază «întâlnirea» dintre vremelnicia omului și eternitatea ideilor, ci mijlocul prin care materia dă naștere spiritului... Prin structura dialectică a limbajului se constituie însăși esența dialectică a omului, singura ființă și materie și spirit, și natură și cultură, și senzorială și rațională...” □ În *Permanența patriei*, Coriolan Gheție analizează volumul omonim al lui Dan Zamfirescu. □ Dumitru Chirilă anunță Festivalul Teatrului Istoric de la Craiova, 22-28 martie, cu piese ca *Decebal* de Eminescu, *Io, Mircea Voevod* de Dan Tărchilă sau *Capul* de Mihnea Gheorghiu.

• [„Presa noastră”, nr. 4] Număr dedicat pregătirii *Congresului educației politice și culturii socialiste*. □ Revista continuă publicarea intervențiilor la dezbaterile *Cuvântul potrivit la locul potrivit*. Semnează intervenții Nicolae Dragoș, redactor șef — „Luceafărul”, *Teamă de neologisme?*, lector univ. Ion Haineș, *Limba și stilul presei, disciplină fundamentală în formarea viitorului gazetar*, lector univ. Elena Zarescu, *Pro domo: estetica rostirii*.

• [„Ramuri”, □ nr. 4; schimbări în colegiul redacțional: Constantin Bărbăcioru, Romulus Diaconescu (șef rubrică), Constantin Fira, Florea Firan, Ilarie Hinoveanu, Nicolae Novac, Mihai Pelin (redactor-șef adjunct), Mihai Stănescu, Ion Trăistaru, Vintilă Turcu, Tache Turneanu] Se deschide cu editorialul *Coeziunea dintre gând și faptă* de Mihai Pelin, prilejuit de sărbătorirea a 55 de ani de la înființarea PCR □ Sub egida *Cronica politică – 55 de ani de la crearea P.C.R.*, M. Răsteanu semnează textul omagial „... *N-a existat un alt partid politic cu o istorie atât de bogată și glorioasă....*” ■ La *Reper*, Alexandru Balaci publică o însemnare despre *Neliniștea creației*. ■ Dan Zamfirescu inaugurează un grupaj de materiale dedicat *Săptămânii teatrului istoric*, manifestare găzduită de Naționalul craiovean, printr-o evocare a originilor acestui gen: „Într-o foarte interesantă «ipoteză cu privire la începuturile teatrului românesc», Valeriu Râpeanu constată că, dintre toate genurile literaturii române, teatrul este singurul care nu are rădăcini într-o veche tradiție. Există totuși o excepție: teatrul istoric. Dinu Giurescu ne făcea atenți nu demult că, în vremea lui Petru Rareș, se interpretau pe scene improvizate situații cu străvezie trimitere la actualitatea imediată, la lupta Moldovei pentru independență. Voievodul care a poruncit pictarea mănăstirilor cu scena apărării Constantinopolului a simțit deci nevoia, cel dintâi, de un teatru politic, de un teatru de inspirație istorică, fie din istoria cea mai imediată. Până la un punct, așa cum consideră Marin Mincu, prima capodoperă a prozei române moderne, *Alexandru Lăpușeanu*, este de fapt o *dramă istorică*, situațiile și replicile fiind redactate ca atare, iar comentariile putând servi drept indicații de regie. Privind în urmă, peste cei aproape 200 de ani de literatură română modernă (primii scriitori realmente moderni fiind I. Cantacuzino și I. Budai-Deleanu) și căutând piscurile cele mai înalte, numărul celor ce țin direct de genul dramatic se recrutează aproape exclusiv din teatrul istoric. *Răzvan și Vidra*, *Despot-Vodă*, *Vlaicu Vodă*, trilogia lui Delavrancea sunt opere clasice. *Coana Chirița* nu! Comediile lui Caragiale, în special *Scrisoarea pierdută* sunt de fapt piese istorice, aparținând unui genial sociolog al istoriei sale contemporane. Această extraordinară capacitate de analiză istorică a prezentului o și distinge categoric de pura comedie” (*Teatrul istoric – o dimensiune majoră a literaturii române*). □ Pe aceeași temă (*Teatrul istoric*), contribuții de Valentin Silvestru (*Efigia poetică a istoriei*), Romulus Diaconescu (*Retrospectiva unei confruntări*), Mircea Bradu (*Istoria suprapusă preocupărilor noastre de azi*), Ion Zamfirescu (*Drama istorică – valoare națională*), Natalia Stancu-

Atanasiu (*Organicitatea și vitalitatea spectacolului istoric*). ■ Sub semnătura RED. , *Un interviu cu Luchian Deaconu. directorul Muzeului Olteniei: O înaltă și vibrantă lecție de istorie*. ■ Al. Piru prezintă *Un roman de atmosferă și viziune fantastică*, „romanul și totdeodată poemul matein al lui Fănuș Neagu, scriere atestând deosebita măiestrie metaforică a prozatorului”, care „a recunoscut că noul său roman *Frumoșii nebuni ai marilor orașe*, subintitulat *Fals tratat despre iubire*, este o replică la *Craii de Curtea Veche* de Matei Caragiale. Noi am spune că nu este o replică, ci o scriere care și-a luat model cartea lui Matei Caragiale și a izbutit să ne ofere ceva asemănător, nu o pastişă, ci un roman absolut original.” ■ *Sintezele și antisintezele literare* ale lui Emil Manu sunt recenzate de Gh. B. (Bulgăr): „Emil Manu are voluptatea ideilor și confruntărilor literare și memoria excepțională a gesturilor esențiale din biografia poeților; evocările lui sunt capitole de istorie literară, înnobilate de vibrația afectivă, poetică, în fața tumultului de idei și năzuințe înnoitoare, prin care cultura noastră s-a afirmat ca o componentă originală a culturilor române, îmbogățindu-le prin mulți scriitori de talie europeană, pe care generația mea i-a cunoscut și ascultat, i-a studiat și prețuit, cu adâncă și constantă conștiință a valorilor durabile, spiritualmente fertile în evoluția și înnoirea permanentă a culturii și artei literare naționale.” ■ La *Jurnal*, Eugen Simion analizează *Vocea neprietenosă a lui Țugurlan*: „Un personaj memorabil în *Moromeții* este Țugurlan. Critica din deceniul al 6-lea l-a socotit un reprezentant al păturii sărace a satului, văzând în *Moromeții* o radiografie a straturilor sociale. M. Ungheanu îl numește, mai de curând, un revoltat de tip camusian. Făcând un cuplu simbolic cu Moromete, Țugurlan ar reprezenta necesitatea care se opune brutal iluziei libertății. Pe de o parte, așadar, un sentiment de gratuitate, un simț înalt al contemplației, de cealaltă – un realism lucid, incomod, o intransigență împinsă până la nihilism. Ipoteza este seducătoare. Este ea și adevărată? Țugurlan reprezintă, nu mai încape vorbă, individul nemulțumit de condiția sa. Revolta lui e tulbură, nediferențiată, tradusă întâi printr-o mare agresivitate verbală. Nedreptățit la înproprietărire, Țugurlan s-a înstrăinat de sat. [...] Țugurlan este, în fond, un spirit justițiar cu un destin potrivit, un instrument – dacă judecăm lucrurile sub aspect social – al istoriei și o victimă, totodată, a ei. Nu-i exagerat a spune că vocea dușmănoasă care tulbură petrecerea țăranilor din Siliștea-Gumești este vocea aspră a istoriei imediate. În imprecățiile lui lipsite de culoare se afirmă realismul, luciditatea celui care, lipsit de ocrotirea proprietății, simte direct violența timpului. Previțiunile lui sumbre nu sunt lipsite de adevăr, intervenția lui în adunarea din curtea fierarului este, într-un fel, simbolică. Ea ar fi trebuit să arate că timpul nu este atât de calm și bucuriile țăranilor nu sunt eterne. Însă puterea iluziei este mai mare și omul revoltat se lasă el însuși, o vreme, atras de ea. Exprimând o dramă socială mai largă, Țugurlan exprimă în aceeași măsură un caz complicat de inconformism țărănesc, ridicat pe un fond de inocență. Istoria manipulează

într-un chip imprevizibil aceste elemente.” ■ Despre *Densitatea și culoarea* „stilului autorilor stăpâni pe tezaurul expresiv al limbii naționale” scrie Gh. Bulgăr, la *Cronica limbii literare*. ■ Victor Chiriță schițează un portret al lui Traian Demetrescu – militant socialist. ■ Romanul „dezvoltat labirintic” *Acea fată frumoasă* de Radu Tudoran, care conține „numeroase excrescențe pur jurnaliste”, intră în atenția lui Constantin M. Popa: „Cartea lui Radu Tudoran este retrospectiva itinerariului european parcurs de narator, prin rememorarea evenimentelor sustrate determinărilor cronologice. [...] Confruntarea cu realitățile geografice și sociale se face cu scopul de a confirma datele unei biografii constituite aprioric, livresc, prin reverie. De aici, abundența referințelor culturale, ce dau multor secvențe caracterul de veritabil documentar al locurilor comune. Dacă Austria este patria lui Mozart, iar Elveția a lui Wilhelm Tell, se înțelege că Germania va fi pusă sub tutela lui Goethe și a lui Beethoven, Belgia sub a lui Egmont, Anglia va fi patronată de Dickens și Shakespeare, Spania de spiritul lui Cervantes și, în sfârșit, Franța va fi identificată cu lumea lui Proust. Tinzând spre *călătoria totală*, naratorul ridică reflecțiile la dimensiunea umanității, devenind un moralist, autor de sentințe nu lipsite de savoare.” ■ Prin diversificarea „temelor și a registrelor lirice” în volumul *Măslinul lui Platon*, Ioana Dinulescu apreciază că Ion Horea se dovedește „capabil să-și exercite talentul într-o gamă lirică variată, rămânându-și fidel sieși.” ■ Marian Barbu salută apariția lucrării *Ideea de patrie în literatura română* de Al. Hanță. ■ În comentariul despre *Lecturile kantiene* ale lui Mihai Eminescu, Aurel Diaconu evidențiază relația dintre *Eminescu și funcția formativă a lecturii kantiene*. ■ Ion Pătrașcu aduce în prim-plan *Leucaida* lui G. Asachi, susținând că, dintre „lucrările lui G. Sorescu, *Leucaida* este, fără îndoială, una dintre cele mai prețioase volume de versuri inedite, descoperite și publicate în ultimii ani, în literatura noastră, datorită faptului că s-au investigat, s-au confruntat și, ca urmare, s-au limpezit unele lacune sau interpretări eronate, formulate anterior, datorită lipsei de material documentar arhivistic.” ■ Dumitru Udrea semnalează apariția antologiei cuprinzând *Mărturii despre Brâncuși*, întocmită de Ion Mocioi, cu prilejul împlinirii a o sută de ani de la nașterea sculptorului. ■ La *Remember*, este omagiat, printr-un medalion biobibliografic și două poeme, *Cristache Arnăutu*. ■ Ioana Dinulescu și Lucian Avramescu sunt prezenți cu grupaje de versuri. ■ Două comentarii despre literatura străină găzduiesc *Meridianele: Baltasar Gracián și spiritul românesc* de Cornel Mihai Ionescu și *O nuvelă de James Baldwin* de Mihaela Albu.

● [„Steaua”, nr. 4] Editorialul acestui număr poartă titlul *În interesul păcii și cooperării internaționale* și este semnat Steaua: „Vizitele efectuate de tovarășul Nicolae Ceaușescu și personale oficiale ce l-au însoțit în Grecia și Kuweit au înscris cu litere de aur o strălucită pagină în cronica relațiilor române cu aceste state, în interesul comun al acestor state, al prieteniei, păcii și cooperării între popoare.” ■ În contextul pregătirii a Congresului educației politice și cul-

turii socialiste, Adrian Popescu scrie despre *Angajare și accesibilitate*: „Scriitorul de azi, neignorând că mijloacele artei sunt inalienabile, specifice, iar capacitatea ei de persuasiune sporită, este implicat concret și profund, cu o matură sobrietate, în procesul complex de construire a noii orânduiri. Nu este un «angajat» ocazional, ci un membru activ al unei societăți producătoare de bunuri materiale și spirituale, participând la un amplu destin colectiv. Există, așadar, diferite nivele ale angajării, începând cu cel profesional, incomplet și sfârșind cu angajarea întregii ființei a omului de artă, care se simte implicat moral-ideologic, în straturile cele mai intime ale ființei sale, în viața contemporană. [...] Adevărații scriitori au unit întotdeauna și unesc, într-o structură cristalină, sub semnul aceluiași impuls creator, claritatea principiilor și voința de stil. Dezideratele actualității pretind scriitorului găsirea acestui aliaj indestructibil.” ■ Liviu Maior semnează *Presa românească din Transilvania și compoziția socială a conducerii mișcării naționale*. ■ Despre *Limba română pe meridianele lumii* scrie Gh. Bulgăr, o trecere în revistă a lucrărilor despre limba română, scrise și publicate în străinătate, precum și propunerile de a alcătui un nou tratat al limbii române, care va fi „sintetic și documentat la zi” și să se acorde o mai mare grijă lectoratelor de limba română din străinătate.” ■ Alexandru George discută despre *Atitudinea critică*, o comparație între atitudinea critică a lui Camil Petrescu și cea de azi: „Mentalitatea multor critic din publicistica actuală e net opusă: tămâiere fără reținere la adresa scriitorilor consacrați, vervă nimicitoare și facilă la adresa începătorilor. Poate cea mai de jos treaptă la care poate coborî un critic e să întrețină un climat de ieftină agresivitate, simulând în felul acesta vioiciunea intelectuală, intransigența judecății și, vezi Doamne! îndrăzneala la adresa celor despre care știu sigur că nu pot replica Debutanții sunt totdeauna prada lor favorită.” ■ Mircea Zăciu semnează *Brâncuși între aparență și esență*: „Brâncuși-omul, Brâncuși-creatorul, «o fântână de povești plastice», cum îl numește Jean Arp într-un poem, a exercitat asupra scriitorilor o continuă fascinație. În relația artelor plastice cu literatura, atât de strânsă în geneza artei moderne, magicianul din Impasse Ronsin atrage de timpuriu atenția.” În acest text este exemplificată inspirația scriitorilor din opera brâncușiană. ■ Sub semnătura Steaua citim un omagiu, *Viața românească la 70 de ani*: „În substanță rămâne fidelă programului atât de generos instituit de către înaintași: promovarea a tot ceea ce este valoros. O dovadă o aduce și seria ei cea mai recentă de sub conducerea lui Ioanichie Olteanu. Echilibrată dar îndrăzneată în opinii, ea este astăzi una dintre cele mai citite reviste, avându-l pe criticul incisiv și pertinent, considerat un «solitar», Cornel Regman ori publicând temeinicele și subtilele «prognoze» ale lui Mircea Malița. A împlinit o viață de om, dar continuă să fie tânără. La aniversarea acestei impresionante vârste îi urăm o perpetuă tinerețe.” ■ Valentin Tașcu scrie despre *Cine-romanul*, pornind de la romanul *Incognito* de Eugen Barbu, Editura Albatros, 1975; „*Cine-romanul* nu a fost încă teoretizat în critica românească.

S-au făcut, în schimb, dese referiri la modalitatea cinematografică de dispune a secvențelor epice. Există și destule exemple de proză scrisă pe calapodul scenariului sau al decupajului cinematografic; câteva romane semnate de D.R. Popescu nu refuză această tentantă soluție; cu o carte recentă Vasile Rebreanu adoptă animația filmică. Este și firesc: cinematograful, atât de apreciat de public, trebuie să intre în atenția scriitorilor, atât ca model de maximă concentrare a evenimentului epic cât și ca posibilitatea de sporită solicitare a cititorului. Neexistând, totuși, o teorie a cine-romanului (cum există una a cine-veriteului), fiecare o poate crea sui-generis. Eugen Barbu o preia, fără esențiale modificări, din practica filmului-documentar și o reduce la câteva rânduri în preambulul noului său roman *Incognito* (Editura Albatros, 1975): „Ca material documentar, autorul a folosit texte din diverse publicații, cărți apărute la noi sau în alte țări, de autori mai mult sau mai puțin cunoscuți, din dorința de a da autenticitate faptelor descrise». ■ Sub titlul *Eugen Jebeleanu la 65 de ani* citim: □ Aurel Gurghianu, *Dedicație*: „Poetul înfloarește în vârstele sale. Poetul nu se teme de timp. El și-a înscris numele singur prin anii care i-au marcat bucuriile și angoasa Eugen Jebeleanu e din stârpea aleșilor. E poetul care știe că *este*, nu mai e nevoie să mă întreb. Cernerea sau discernerea ar fi aici un nonsens, o les-poezie. Cele două volume de *Scrieri* mi-au adus bucuria unui mare festin literar. Tot ceea ce știam că e împotriva talentului său a fost expurgat.” □ Dinu Flămând, *Citirea unui portret*: „Superbă și misterioasă este această vârstă poetică din ultimul volum de poezii al lui Eugen Jebeleanu. Ni se pare că știm atât de multe despre profunzimea ei calmă, despre echilibrul ei interior, prin asemănare cu alte ilustre exemple din poezia lumii și, totuși, cât de mare îi rămâne misterul. Vom găsi, desigur, și în *Hanibal*, acele estompate contururi ale unui peisaj interior ce-și este sieși suficient cu trecerea anilor, o poezie nu o dată hibernală, contemplativă, esențială prin sărăcia de mijloace poetice din care se compune o poezie acut biografică, dar nu vom constata astfel decât o vagă legitate, care survine cu timpul în biografia fiecărui mare poet, fără să fie, totuși, obligatorie.” ■ Gavril Scridon semnalează apariția antologiei *Balade populare maghiare*, ediție bilingvă, Editura Dacia, trecând în revistă și alte antologii de acest fel, considerând că cea editată de Editura Dacia „se detașează prin unele attribute”, adică e ediție bilingvă și „adecvat ilustrată” de Mircea Bălău, printre altele. La fel este discutată arta traducerii pe care o practică Petre Țaitiș. ■ Teohar Mihadaș scrie un text omagial, *Octavian Goga*: „Vocea lui începe să răsună de departe și de demult, întocmai ca aceea a unui profet, poezia lui începe să devină, încetul cu încetul, legendă, doină și cântec bătrânesc, așa cum pare să se întâmple cu orice poezie mare și adevărată.” ■ Leonida Neamțu scrie despre *Cărțile nemuritoare ale copilăriei*, un eseu literar, despre o discuție cu un prieten (nenumit) pe seama literaturii citită în copilărie. ■ Despre critica lui Nicolae Balotă scrie Ion Marcoș în *Dialectica interpretării*: „Prin temperament, Nicolae Balotă este un spirit afirmativ, încli-

nat spre comprehensiune și asumare simpatetică a obiectului, a cărei identitate o caută dincolo de componenta sa valorică, acceptată de plano, subînțeleasă. Estetica sa, impunând prin soliditate, ca volum și diversitate a lecturilor, este preponderent «constructivă», integratoare. Comentariul reface, în detalii, «ordinea» difuză a operei, inserând-o unor structuri similare, evaluând-o ca act de continuitate, relevând analogiile documentare ce depășește uneori coeficientul asimilat demonstrației.” ■ Horia Bădescu semnează *Portret al artistului în tinerețe*: „Au trecut patru zeci și trei de ani de când placheta cu acele poeme, semnată de Aurel Baranga, și grupul avangardist Alge din care autorul făcea parte, au intrat sub interdicția Siguranței generale a statului. Era în iulie 1933. Cu o rară discreție autorul repropune astăzi într-o sută, numai «una sută de exemplare în afară de comerț-dedicate exclusiv poezilor», fotografia întâiei sale vârste literare.” ■ Rodica Lascu realizează un interviu cu *Julien Green*. *Adevărata realitate în romanul fantastic se află dincolo de vizibil*: „- *Julien Green, se poate spune că romanele dumneavoastră aparțin genului fantastic și în ce măsură?* – Mai întâi trebuie să cădem de acord asupra sensului pe care îl are cuvântul «fantastic». Pentru a evita orice neînțelegere să vedem ce ne spune dicționarul:... «acolo unde domină supranaturalul». Da, *Le voyageur sur la terre*, scris la vârsta de 24 de ani, este o operă fantastică. Paul, tovarășul ireal al lui Daniel O'Donovan, îi dictează acestuia toate gesturile sale, toate actele sale. [...] – *Erați pe punctul de a urma cariera de pictor, o regretați?* – Aș fi vrut să fac pictură, dar să devin și muzician/ Cuvintele ne trădează, riscăm în permanență o neînțelegere (malentendu). Muzica contează mult pentru mine, îmi place în mod deosebit muzica de cameră: Schumann, Schubert, Brahms. Aș fi vrut să-l cunosc pe Dinu Lipatti, un mare artist; când cânta, mi s-a spus, părea inspirat de un extaz dintr-o altă lume, invizibilă, dar adevărată.” ■ Constantin Noica publică *O interpretare a basmului „Tinerețe fără bătrânețe și viață fără moarte”*, un fragment din lucrarea „în pregătire”: *Sentimentul românesc al ființei*. ■ Andrei Roman scrie despre *Reportajul deceniul opt*, o privire panoramică: „Reportajul este deci o probă de etică scriitoricească, o dovadă în cotidian, o mărturie în plus de angajare a istoriei contemporane. Privită din acest unghi, apare justificată diversitatea tipurilor de reportaje – monografice, portretistice, eseistice, ca și apariția unor reporteri de profesie, alături de numeroși prozatori și poeți care ne-au oferit reușite cărți de reportaj.” Pe scurt sunt prezentate volumele de reportaje scrise de Geo Bogza, Pop Simion, Vasile Nicorovici și Traian Filip, Paul Anghel, Al. Monciu-Sudinski, V. Hossu-Longin. ■ Petru Poantă semnează cronici literare: □ *Templul din afară* de Ion Brad: „Ne aflăm în fața unui volum mai puțin obișnuit apărut la Ed. Dacia la sfârșitul anului trecut. Poeziile cuprinse în el sunt însoțite și de versiunea în limba engleză, datorată tânărului critic timișorean Marcel Pop-Corniș. [...] *Templul din afară* rămâne cartea de excepție a unui poet în plină maturitate.” □ *Cartea numelor* de Florin Mugur: „*Cartea numelor* este un

eseu subtil, scris cu imaginația unui poet dar și cu rigoarea dacă nu neapărat a criticului în orice caz a literatului profesionist. Fraza e elegantă și rafinată, adeseori inventivă la modul călinescian ori patetic-neliniștită.” □ *Viața după o zi* de Nicolae Ioana: „Însă nu un pamflet vrem să conturăm în rândurile de față cu atât mai mult cu cât Nicolae Ioana ni se pare un poet autentic, nefixat încă într-o structură memorabilă, deși este autorul mai multe volume. Dar ni se pare simptomatică dezinvoltura cu care versifică, precum și reala sa forță imagistică, temperat-suprarealistă câteodată, supusă unei logici constructive adeseori în lungi poeme-parabolă.” ■ Alexandru Balaci publică un studiu de literatură universală: *Simetriile structurale ale Decameronului*. ■ Emil Manu semnează *Ultima ironie a lui Mircea Damian*: „S-ar putea spune că sunt sentimental, dar mi-au verificat sentimentele și alți tineri de atunci care l-au cunoscut; printre ei Eugen Barbu și Ion Caraion. «Fapta» lui Mircea Damian a fost pentru mulți scriitori din generația mea, prima redacție în care au intrat, și, în mod simbolic, în care au rămas.” ■ Mircea Muthu semnează *Literatura veche și dreptul scris*: „În pofida rigidității multor paragrafe (din pricina caracterului *normativ* prin excelență), studiul atent al dualismului lor intrinsec dezvăluie – ca în alte «cazuri» din literatura noastră veche – ceva din structura mentalității definitorie pentru societatea medievală românească.” ■ În *Cronica traducerilor* Gelu Ionescu semnalează apariția volumului *Afinitățile elective* de Goethe: „Această scurtă privire nu trebuie încheiată înainte de a omagia pe traducătorul *Afinităților*, regretatul Eugen Filotti, scriitor și ziarist de finețe și plăcută erudiție, de la care rămâne, între multe altele, și această premieră în cultura noastră.” ■ În *Unghiuri și antinomii* Tudor Cățineanu publică a doua parte a textului *Despre conștiința socialistă*: „Programul ideologic al partidului este în același timp și în egală măsură: un bilanț și o *expresie* teoretică a procesului real, vast și complex de educație a conștiințelor, înfăptuit în anii socialismului, de la preluarea puterii politice până la data elaborării documentului; o *image prospectivă* științifică și ideologică, angajată și angajantă a sensurilor majore și liniilor fundamentale de evoluție a acestui proces în viitor; un *etalon* de apreciere critic-constructivă a acestui proces în oricare dintre fazele și momentele lui.” ■ În secțiunea numită *Confluențe* Ion Pop scrie despre „*Modernitatea*” *Evului mediu*: „Evul mediu încetează a mai fi o un depozit prăfuit și obscur: o anumită modernitate poate fi descoperită în spațiul lui frământat, în care literatura se străduia totuși să refacă, în scrisul frumos sau în modulațiile vocii, coerența unui univers peren.” ■ Nae Antonescu scrie despre revista *Caleidoscop*: „Revista «Caleidoscop» milita pentru o ideologie de stânga, cu idei radicale. Redactorii erau interesați de marile prefaceri sociale din Europa, de problemele culturalizării satelor și criza cărții.” ■ În *Viața cărților* citim: □ Nae Antonescu prezintă antologia *Național și universal* de Pompiliu Marcea, Editura Eminescu, 1975: „Nu atât omisiunile sunt interesante de subliniat ci opțiunea pentru un text sau altul al unui au-

tor. [...] Ceea ce dorim să remarcă, în final, e utilitatea stringentă a acestei antologii, alcătuită cu pricepere și rigoare, cu toate inerentele observații pe care le-am notat.” □ Dinu Flămând prezintă *Astă seară* de Paul Emanuel, C.R., 1976: „Poetul de azi știe să-și impună textul prin dinamizarea lui internă, care este, nu o dată, pista înșelătoare, dublura de aparențe, materia imaginii, ce luptă cu indiferența cititorului, captând-o pentru înțelesurile estompate.” □ Virgil Nistor recenzează *Viața ka o margine de șosea* de Mihai Sin, C.R., 1975: „Manevrarea cu naturalețe a dialogului ca factor esențial în intuirea stărilor psihice, flexibilitatea înserării secvențelor retrospective în derularea acțiunii propriu-zise ca auxiliar al introspecției, descripțiile cu tușe sigure în peisajul ambiant, creionările directe și incisive ale caracterelor, constituie tot atâția factori pozitivi, marcând evoluția autorului.” □ Despre volumul *Între noi – timpul* de Adela Popescu, Editions Saint-Germain-des-Pres, Paris, 1975 scrie Monica Pillat: „Poezia Adelei Popescu nu se înscrie nici în universul intim al confesiunilor umbrite de melancolie, sau sfâșiate de pasiuni la modul retoric, și nici în peisajul de filigran al trăirilor delicate, cu nuanțări gingaș-miniaturale. Dimpotrivă, în volumul *Între noi – timpul*, care prezintă totodată și extrem de interesantul fenomen de creare în paralel în versiune românească și franceză a unui și aceluiași poem, se conturează profilul unei lirici feminine inedite la noi.” □ Adrian Popescu scrie despre *Nopti și sânzience* de Maria Mărgăianu, Editura Litera, 1975: „Un debut onorabil la Ed. Litera semnează Maria Mărgăianu, nume puțin cunoscut din reviste, unde a publicat, la mari intervale de timp, versuri de o discretă turnură. Recentă apariție editorială ne atrage atenția asupra unor generoase disponibilități lirice, conturând liniile de bază ale unui profil care se cere a fi în viitor mai pregnant individualizat.” ■ În secțiunea dedicată muzicii Doru Popovici scrie despre *Mihai Ralea și muzica*, publicând citate despre „dualismul muzică – matematică”, despre care s-a pronunțat Mihai Ralea ■ Din *Mențiuni și opinii* citim: □ *Ecouri la centenarul Brâncuși*, Negoită Lăptoi: „O contribuție deosebită la amplificarea cunoașterii și accentuarea atmosferei de sărbătoare a spiritului românesc au adus-o revistele de cultură, începând cu revista craioveană «Ramuri», atât de aproape de sursele de inspirație alt marelui artist până la «Steaua», «Tribuna», «Convorbiri literare», «Luceafărul», «Familia», ș. a Doua publicații au realizat însă numere unice în densitatea și frumusețea lor, alcătuind adevărate monografii brâncușiene: este vorba de «Tribuna României» și «România literară».” □ Sub semnătura P. P. este prezentată *O revistă poloneză de poezie*: „Numărul dublu (11-12) al cunoscutei reviste poloneze «Poezia» cuprinde, pe lângă substanțiale și temeinice studii ori eseuri, o foarte interesantă anchetă asupra liricii contemporane”; este menționat că Aurel Rău a fost participant la anchetă, din partea României. □ Constantin Crișan, *Un voiaj liric*: „Cine citește *Cetăți și himere* de Anca Balaci (Editura Sport-Turism, 1975) încearcă un sentiment de admirare în fața profunzimii de deta-

lii și episoade care se țin în jurul mai fiecărui loc în parte, asupra cărora superficialul răsfoitor de ghiduri elementare n-a avut răgazul să se adâncească în biblioteci.” □ Antița Augustopol-Jucan, *Un mesaj de prietenie*: „Recent ne-a vizitat țara cunoscutul scriitor și publicist grec Kostas Valetas. Reîntors în Grecia, el a scris o serie de articole dedicate țării noastre, frumuseților peisajului și literaturii, traducerilor, mai ales celor din limba greacă, prefacerilor sociale înnoitoare.” □ V. Mihai, *La quinzaine litteraire*: „Numărul 225 (ianuarie 1976) al revistei pariziene cuprinde o serie de materiale reunite sub genericul *De la science-fiction la ficțiunea speculativă*. Reține atenția interviul cu Michel Butor, intitulat *Pentru M. B. frontierele dintre science-fiction și literatură tind să se steargă*.” ■ Versuri semnează Nicolae Prelipceanu (*Calvalcade*), Aurel Gurghianu (*Baba Novac*, dedicată sculptorului Virgil Fuliacea), Virgil Nistor (*Simpla purificare*), Luca Onu (*Poem pentru pământul țării*), Radu Cernescu (*Să scrii cu brazde drepte*), Gavril Rusu (*Țara din mine*), Vasile Remete (*Imn*), Marta Bărbulescu (*Pomeni-vor faptele tale...*), Horia Zilieru (*Lacrimi de aur*), Ioanid Romanescu (*Materie primordială a cântecului*), Octavian Georgescu (*La Ovidiu; Clepsidra*), Pavel Pitea (*La mînghet, Aniversare*), Aurel Rău (*Schiță de primăvară*). □ Aurel Șorobetea semnează *Pana de potârniche, Floarea de stînjel*. □ Din proză citim *Sub zodia brontozaurului* de Valeriu Varvari. □ Ion Caraion traduce versuri scrise de Jean Rousselot. □ Citim *Cum stăteau lucrurile cu măicuța Quiquita*, proză scurtă de Gabriela Arciniegas, în românește de Virgil Mihai. □ În traducerea lui Petru Poantă citim *Note americane* de Serge Fauchereau.

• [„Teatrul”, nr. 4] În articolul de fond, intitulat *Partidul, națiunea, creatorii de artă*, se afirmă: „Ce este oare mai aproape de cerințele și dorințele creatorului de artă decât omul și calitatea vieții omului? Și cum, așa fiind, să nu întâmpine creatorul de artă, ca pe o chemare adresată și lui, chemarea adresată comuniștilor, la întărirea simțului lor de răspundere, la dezvoltarea conștiinței lor comuniste, la întărirea spiritului partinic, la sporirea exigenței la afirmarea în viață a normelor eticii și echității socialiste, la decizia de a stârpi în gândire orice rămășiță mic-burgeză și de a promova spiritul muncitoresc, revoluționar? Arta noastră se revendică, prin definiție, de la trăsăturile nobile, generoase, revoluționare, umaniste ale comuniștilor – ale partidului comunist. Politice în substanță, nu doar în trimiterile lor cele mai merituoase opere de artă ale acestor ani – beletristice, teatrale, plastice, muzicale – sunt, în aceeași măsură, opere de înaltă ținută etică și de demnă rezonanță națională. Ele confirmă, prin mesajul lor, prin eroii lor, prin problematica, prin climatul de viață ce promovează, prin spiritul și stilistica lor, adevărul rostit de tovarășul Nicolae Ceaușescu: „politica și etica nu sunt probleme separate”; „nu e suficient să îndeplinim planul, deși aceasta este un lucru foarte important, dar trebuie să veghem, totodată, la desfășurarea în bune condiții a întregii activități, inclusiv la comportamentul în societate și în viața de familie a activiștilor, a tuturor

comuniștilor.” Iar când se inspiră din învolburatul trecut de frământări, de lupte, de eroism, de năzuințe și împliniri ale poporului, creațiile noastre artistice privesc, în esența lor, și luminează, în semnificația lor. realizările și realitățile, convingerile și conștiința mai departe luptătoare și ziditoare, de azi, a poporului, a națiunii române, alături de care s-au arătat, de veacuri solidare în idealuri și însuflețire pentru dreptate socială, toate naționalitățile conlocuitoare. Tovarășul Nicolae Ceaușescu arăta, în cadrul recentei plenare a Comitetului Central, evocând apropierea sărbătoririi centenarului independenței noastre de stat că „fără unire, fără proclamarea independenței de stat, însăși ființa națională și dezvoltarea poporului roman, a națiunii noastre nu ar fi fost posibile.” Și accentua: „cu atât mai mult trebuie să înțelegem astăzi această problemă – să subliniem importanța epocală a acestui moment istoric – cu cât pe plan internațional asistăm la o ofensivă împotriva libertății și independenței naționale a popoarelor. [...] Hotarele de radiație a creației noastre artistice n-au depășit de azi de ieri țara noastră. Creația noastră artistică este, însă, astăzi chemată să fie, prin ceea ce are ea mai înalt și mai valoros, și instrument activ alături de prestigioasa acțiune politică internațională a partidului și statului nostru pentru afirmare a personalității și spiritualității noastre naționale, a națiunii române libere și independente, pentru întărirea prestigiului de care se bucură în lume statul, partidul, poporul nostru. Creația noastră artistică va fi astfel pătrunsă și de adevărul subliniat tot de tovarășul Nicolae Ceaușescu la Congresul sindicatelor, că: „apărarea libertății și independenței este o condiție esențială a înfăptuirii idealurilor socialismului și comunismului în lume, că aceasta constituie adevărata piatră de încercare a adevăratului internaționalism proletar revoluționar.” E suprema chemare și suprema încredere cu care partidul cinstește, de ziua lui, în pragul sărbătorii internaționale a oamenilor muncii, creația artistică și creatorii de artă. Neîndoios, în cadrul marelui forum al culturii – Congresul educației politice și culturii socialiste – care ne stă în față, ca și la masa de lucru a fiecăruia, creatorii de artă vor ști să răspundă, pe măsura acestei înalte încrederi, fără întârziere și cu însuflețită răspundere.”

■ Constantin Măciucă scrie despre *Cardinale la Dramaturgia epopeii naționale*: „Făurirea epopeii naționale a poporului nostru echivalează cu întruparea în act artistic a unei istorii care are amplitudinea și măreția unei epopei trăită ca fapt de viață de-a lungul mileniilor, într-o luptă dramatică, aproape fiecare generație fiind obligată să scrie, în roca timpului, cel puțin un episod înălțător de eroism și demnitate civică, apărându-și țara și libertatea [...] Valorificarea amplă și sistematică a dramaturgiei istorice a fost și este pentru teatre o îndatorire deopotrivă politică și estetică, preluarea moștenirii culturale a trecutului constituind o latură principală a procesului de făurire a culturii socialiste. Identificându-se cu acest imperativ, în structura repertorială drama istorică și-a găsit o poziție privilegiată, creațiile reprezentative inspirând noi montări pe scenele celor mai multe teatre. [...] Creația contemporană de

inspirație istorică are datoria să dezvolte, adăugându-i atributele materialismului dialectic, generoasa tradiție națională a umanismului istoric de cultivare a sentimentului demnității, a dragoste față de țară. Operele de evocare istorică vor trebui să însuflețească trecutul național în viziunea politică și ideologică a vremii noastre, sintetizată cu remarcabilă claritate în Programul partidului, dezvăluind relațiile sociale și politice fundamentale ale epocii abordate, determinând raportul dintre mase și personalitatea conducătoare, detectând sensul dezvoltării istorice, din perspectiva rezultatelor obținute de cercetarea istorică ce proiectează noi lumini asupra străvechii civilizații geto-dacice, asupra procesului formării poporului român, aduce noi atestări documentare și precizări de însemnătate deosebită privind momente cruciale și personalități marcante ale istoriei noastre, luminând, în același timp, permanența aspirațiilor populare pentru unitate și neamnată națională.” ■ „În pregătirea Congresului educației politice și culturii socialiste” Paul Tutungiu publică, cu titlul *Teatrul în județul dumneavoastră*, șapte interviuri cu oameni de teatru din județul Iași. Ion Iliescu, membru supleant al Comitetului Politic Executiv al CC al P.C.R., prim-secretar al Comitetului județean Iași al PCR publică *Rolul activ al teatrului*: „Vorbind despre rolul teatrului, cred că ar trebui, în primul rând, să ne referim în contextul general al dezvoltării culturii și al ridicării nivelului de cultură al maselor populare din țara noastră. Procesul dezvoltării socialiste, al creșterii potențialului economic al țării a fost însoțit de o veritabilă revoluție pe planul culturii, revoluție care se traduce, pe de o parte, prin dezvoltarea sistemului de învățământ și prin ridicarea gradului general de instrucție a noilor generații. [...] Ideea de bază – de la care se pornește și în abordarea problemelor ce vor fi dezbătute la Congres – este rolul, misiunea activității ideologice și a culturii, în ansamblul dezvoltării noastre generale. Rolul factorilor subiectivi, al conștiinței sociale, al conștiinței politice, al conștiinței cetățenești, în procesul dezvoltării sociale, decurge din concepția noastră despre lume, despre societate. În aceasta se reflectă și viziunea noastră privind misiunea partidului ca factor de conducere socială, ca și rolul factorilor ideologici din societatea noastră.” Ion Țăranu, președintele Comitetului județean pentru cultură și educație socialistă Iași, scrie *Mesajul artiștilor amatori*; Teofil Vâlcu, directorul Teatrului Național „Vasile Alecsandri” din Iași – „*Povara*” frumoasă a tradiției; Mircea Radu Iacoban, dramaturg, secretarul Asociației Scriitorilor din Iași, directorul Editurii „Junimea” scrie despre *Relația teatru – dramaturg*. Liviu Leonte, redactor-șef la revista „Cronica”, *Orientare și stimulare*, text în care se referă și la cronicarii de teatru formați de această revistă: N. Barbu, Ștefan Oprea, A. I. Friduș, C. Paiu, Florin Faifer ș.a. □ Ionuț Niculescu prezintă Festivalul teatrului istoric și Simpozionul „Teatrul și făurirea epopeii naționale”, evenimente ce au avut loc la Craiova Tot aici apare și o prezentare a Festivalului teatrelor din Moldova, eveniment ce a avut loc la Botoșani. Al. Mirodan în *Puncte de suspensie...*

publică eseu *Cu privire la Hasdeu, Barbu Lăzăreanu și teatru*. □ În *Caiete de spectacol*, Andrei Băleanu, cu titlul *De la tradiționala „atmosferă” cehoviană la un spectacol de acțiune*, analizează punerea în scenă a piesei *Trei surori* la Teatrul de comedie. ■ În *Cronica dramatică – Piesa românească în premieră*, C. Paraschivescu prezintă *Viața unei femei* de Aurel Baranga (Teatrul Național din Cluj Napoca); Mihai Nadin scrie despre *Platon* de Dumitru Solomon (Teatrul „Victor Ion Popa” din Bârlad); Virgil Munteanu despre *Evadarea* de Leonida Teodorescu (Teatrul de stat din Turda), Valeria Ducea despre *Caractere* de Al. Monciu Sudinski (Teatrul Giulești). În *Alte premiere* sunt prezentate *Ivona, principesa Burgundiei* de Witold Gombrowicz (Teatrul Național „Vasile Alecsandri” din Iași), *Dosarul Andersonville* de Saul Levitt (Teatrul Mic), *Băiatul de aur* de Clifford Odets (Teatrul Dramatic din Galați), *Puterea întunericului* de L. N. Tolstoi (Teatrul „Victor Ion Popa” din Bârlad). □ În *Cartea de teatru*, Constantin Radu-Maria prezintă monografia lui Vicu Mândra despre Victor Ion Popa ■ Este publicat textul integral al piesei lui Paul Everac, *Acord*.

● **[„Transilvania”, nr. 4]** Editorialul acestui număr este asumat redacțional și se intitulează *În spiritul educației politice*: „Acum, când nu ne mai desparte decât puțin timp de Congresul educației politice și al culturii socialiste, care va marca un moment însemnat în procesul de formare a personalității umane în orânduirea noastră, este cu totul normal să vedem o creștere a rolului educației politice. Problema formării unui om înaintat, cu o înaltă conștiință socialistă, a apărut ca o necesitate obiectivă, odată cu edificarea noii orânduiri; pentru a înfăptui obiectivul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate și a merge mai departe, spre comunism, se cere, desigur, rezolvarea deplină a problemei făuririi omului capabil să înțeleagă și să înfăptuiască sarcinile transformării revoluționare a societății și a lui însuși. În acest sens, Programul partidului nostru, concretizând idealul comunist în raport cu experiența existentă a societății, descoperă valorile care își fac drum în viață și propune noi valori în raport cu posibilitățile ce decurg din deschiderea acțiunii umane în viitor. Programul conturează, astfel, liniile generale ale procesului de edificare a comunismului, insistând asupra factorilor și condițiilor care fac posibilă aprofundarea umanizării atât a structurii sociale, cât și a realizării și dezvoltării multilaterale a omului.” ■ În paginile publicate *În pregătirea Congresului educației politice și culturii socialiste* citim: □ *Convorbiri*, partea a IV-a, de Marin Panait. □ Vasile Ionescu semnează *Cultura – educație și informare*: „Prin grija partidului și statului nostru, o dată cu dezvoltarea economică, se asigură și condiții optime menite să stimuleze creația științifică și literar-artistică, se făurește și se dezvoltă o puternică bază materială și o largă rețea de instituții care asigură un contact permanent al maselor de oameni ai muncii cu cele mai de seamă valori ale culturii naționale și universale, cu cele mai recente cuceriri ale științei și tehnicii; astfel, s-a creat o rețea de instituții culturale

de masă (cămine culturale, case de cultură, cluburi, biblioteci, cinematografe), se dezvoltă și se diversifică tot mai mult rețeaua instituțiilor muzeale, a celor de spectacole artistice (teatre, filarmonici etc.), iar, în ultimii ani, radio-televiziunea cunoaște vizibil o extindere considerabilă. Adăugind la aceasta producția de filme, cea de carte și presa, avem în față imaginea unui sistem larg și a unor mijloace moderne create și dezvoltate continuu, cu scopul asigurării și transformării culturii în bun al întregii noastre națiuni.” □ Despre *Vocația angajantă a filmului românesc contemporan* scrie Ion Toboșaru: „Epopeea istoriei poporului român, regândită și zugrăvită în spiritul obiectivității și al angajării patriotice, reprezintă operă patriotică de înalt civism, cu durabile consecințe educative. Demersul metaforic al filmului de evocare istorică, epopeea națională de inspirație istorică și epopeea națională de construcție a societății socialiste multilateral dezvoltate contribuie la lărgirea orizontului de cunoaștere și totodată determină publicul ca coparticipant spiritual la epocă.” □ Vasile Vetișanu prezintă *Permanența tradiției în sistemul noilor valori de cultură*: „Alături de toate aceste elemente ale vieții sociale, care singure înmă-nunchiază o tradiție vie, cu putere de acțiune asupra actualității și formării personalității umane, avem în vedere și acele cristalizări etice și estetice pe care ni le relevă creația folclorică. Iată deci câteva din motivele care ne determină să înțelegem în mod realist faptul că tradiția în care s-a cristalizat experiența milenară a unui popor nu este statică, imobilă și nici un teritoriu al superstițiilor, ci în ea glăsuiește ființa de veacuri a unei națiuni.” ■ În *Cronica ideilor* citim *Un clasic al mișcării de contestație contemporane* de Nicolae Petru, un text despre lucrarea *New Left* de C. Wright Mills: „Deși Mills nu a ajuns să identifice forțele sociale capabile să transforme societatea capitalista americană (trebuie, însă, să ținem seama de faptul că gândirea sa era încă în plin proces de clarificare în momentul morții premature!), deși el nu a ajuns să asimileze îndeajuns materialismul dialectic, deși nu s-a afirmat ca mi marxist consecvent, el a adus o contribuție valoroasă pentru teoria sociologică marxistă, mai cu seamă în ceea ce privește studiul structurii și dinamicii societății moderne.” ■ În *Necesitatea artei* apar: □ *Realism, între curent și invariantă* de Mircea Braga: „Definită drept corelativ estetic al gândirii raționaliste, apoi materialist-dialectice, structura concepțională realistă a cunoscut o evoluție firească, în planuri variate și în condițiile unei inerente nuanțări. Evident, calitatea «absolută» nu este un privilegiu implacabil suficient, pe temeiul simplei opțiuni sau integrări în structura respectivă, fiindcă nu putem face abstracție de factorul subiectiv care intervine în proces de creație și care presupune deschidere mult mai amplă. Iar valoarea estetică nu este un alt nume dat structurii concepționale.” □ *Tehnică și sinteză* de Titu Popescu, discutând pe marginea lucrării *Critica gustului* de Galvano della Volpe: „Cartea este presărată cu multe observații utile teoreticianului artei, inserează analize minuțioase pe extrase din mari opere literare, ceea ce sporește vizibil autoritatea demersului teoretic

și oferă exemple probatorii pentru interpretarea cuprinzătoare, nuanțată, pornind de la un principiu guvernănt materialist-dialectic, a fenomenului artistic. În cuprins întâlnim, uneori, și exagerări, care, curios, contravin chiar direcțiilor enunțate și susținute, dar care, rare fiind și neinsistente, se dovedesc doar scăpări. Astfel: egalarea scriitorilor-esteti (stiliști, imagiști) cu cei decadenti (ex: Ezra Pound); opinia că verificabilitatea semantică prin aplicarea măsurătorilor științifice trebuie neapărat să «demaște» idealitatea adevărului poetic; tendința globalizată pripită, prin care așează avangarda artistică exclusiv și iremediabil (deci în toate cazurile particulare) sub semnul decadentei. În general, critica de referință la curente, teze și idei exprimate de-a lungul timpului, la opere ilustrative concură la un interes sporit pe linie experimentală în jurul lucrării, în care se descifrează ușor un scrupul intelectual de neconținută verificare prin realitatea faptului de artă.” ■ Mircea Tomuș scrie o *Cronică literară* pentru două *Cărți de critică*: □ *Engrame* de I. Negoitescu, Editura Eminescu: „În literatura lui I. Negoitescu zace deci un demon al ambiției monumentale. Mai bine zis dormitează, căci spiritul ei intern trăiește o dulce moleșală, complăcându-se în deliciile fiecărei unități de comentariu, cu întârzieri și amânări vinovate. Există ceva rafinat în exersarea acestui spirit critic, o voluptate neîmplinirii chiar, care face frumoasă clipa prezentă și mai frumoasă pe cea viitoare, dar incertă și tocmai de aceea frumoasă. Prețuindu-i textul scris, prețuim la acest scriitor mai ales proiectele și incertitudinea cu privire la definitiva șansă cantitativă a operei lui.” □ *Domeniul criticii* de Valeriu Cristea, Editura C.R.: „Pe cine pot interesa ideile critice lipsite de calitatea de ferment creator, de dezbatere? Iar dacă sectorul teoretic al criticii lui Valeriu Cristea posedă această de preț calitate, subliniem apăsător și calitățile criticii aplicate, ale comentariului. Extins pe o rază cât mai largă, potrivit propriei profesii de credință, actul critic se definește aici ca un demers spre sau de la o echilibrată, dreaptă caracterizare, ținând o anumită medie a datelor specifice autorului vizat, pe un fel de linie optică mediană care îl ferește de erori, dar nici nu-l poartă pe înălțimi. Comentariul se deșiră firesc și liniștit, previzibil chiar, din premiza caracterizantă, când e să o urmeze, ori se sedimentează treptat, fără evenimente, când urmărește să clădească el aprecierea globală. Aici se află calitatea de bază a criticii lui Valeriu Cristea, în simțul echilibrului și al măsurii, foarte rar contrazis, în pasul constant cu care își propune să exploreze cât mai mult din marele tot al literaturii.” ■ În *Mișcarea literară* apar: □ *Modernitatea tradiției* de Adrian Popescu, despre poetica lui Nichita Stănescu și Aug. Ștef. Doinaș: „Nichita Stănescu este, am îndrăzni să spunem, produsul civilizației actuale (așa cum Doinaș ar fi cel al culturii), amândouă aspectele fiind, de fapt, complementare, nu antagonice, cum știm, discriminate de noi aici doar pentru rațiuni demonstrative. Lucru nu întâmplător, Nichita Stănescu nu a uitat resursele unei fecunde tradiții literare românești, experimentele sale alterând cu atente recitiri ale înaintașilor, așa cum nu doar cunos-

cuta sa carte de eseuri o dovedește, dar și unele inflexiuni sau tipare stilistice. Față de Doinaș, romantismul său (înțelegând prin acesta ideea unei comuniuni cu naturalul, viziunea «naturii» ca imensă sursă de energie și a unității lumii) este ca inexistent. Dacă în *Sensul iubirii* mai găseam teme și atitudini tipic romantice, unele chiar declarate (să ne amintim *O călărare în zori*), în special în eros, volumele mai noi aduc o atitudine mai tranșant antiromantică, renunțând chiar la antropomorfism și propunându-și un sever regim al lucidității, care, bineînțeles, nu ucide emoția, ci o împospătează, îi dă o verticalitate și un sens, curățând-o de zgura psihologismului insignifiant. [...] Doinaș trăiește în mijlocul cetății, dar și în liniștea Bibliotecii aflate într-o dulce lumină interioară (care nu e a Bibliotecii labirint borgesiene, ci a chiliilor noastre mănăstirești din alt veac). Nichita Stănescu locuiește într-un turn și privește constelațiile cu luneta și telescopul, dând nume unei stele de el descoperite. Semnul său e compasul. Al celui alt poet, un papyrus augustinian. Poezia noastră de azi ar fi săracă, lipsindu-i unul dintre ei. Iar tradiția și actualitatea nu ar dialoga, poate, cu atâta nobilă emulație și îndreptățire.” □ Titu Popescu scrie textul omagial *Mihai Ralea – 80 de ani de la naștere*: „Atât ar fi împlinit, la 1 mai, dacă ar fi trăit, marele cărturar; vârsta octogenară i se celebrează însă în postumitate, în compensație pentru o stingere care mai putea întârzia și cu justetea ofrandei pentru opera și exemplul lăsate în urmă. Rara lui înzestrare multilaterală a acoperit o epocă de cultură, în pasta căreia și-a întipărit bronzul personalității.” □ Despre *Critica modernă* scrie Mircea Ivănescu, text în care prezintă *Metamorfozele criticii europene moderne* de Romul Munteanu: „Autoritatea celui care a întocmit lucrarea de față, adevărată deschidere spre experiența actului de creație contemporan, nu mai intră, firește, în discuție. Prin formația și activitatea sa universitară îndelungată și, în ultimii ani, ca director al principalei case editoriale de traduceri (unde colecțiile de critică și istorie literară au pus la dispoziție cititorilor noștri aproape toate lucrările importante din aceste domenii), profesorul Munteanu se înscria printre cei mai indicați să încerce o asemenea istorie a felului în care se desăvârșește «procesul permanent de asumare a conștiinței modernității». Cartea sa urmărea, deci, și să se constituie într-o asemenea descriere a unor câștiguri de sensibilitate literară, dar – și acesta era și lucrul mai greu, căci, în pofida traducerilor însemnate din ultima vreme, domeniul își păstrează încă pentru cititorii nespecializați numeroase pete albe – și o prezentare introductivă, o precizare cel puțin elementară a unor noțiuni și nume proprii tot mai des invocate în literatura din domeniul respectiv.” □ Ion Buzași, *La o nouă ediție selectivă Ioan Alexandru*, notează apariția volumului *Imne*, Editura Eminescu, 1975: „Faptul că volumul *Imnele bucuriei* a fost încununat cu premiul pentru cea mai bună carte de poezie patriotică a anului 1973, de către revista «Convorbiri literare», înseamnă o recunoaștere a acestei angajări și justifică selecția efectuată de poet în volumul apărut la Editura Eminescu, în anul 1975.” □ În *Dezbattere și biografie* Vasile

Chifor scrie despre *Patima urșilor albi* de Nicolae Țic, Editura C.R., 1975 și romanul *Conul de umbră* de Grigore Zanc, Editura Dacia, 1975: „*Patima urșilor albi* (sugestia metaforei din titlu este totuși palidă în raport cu ansamblul: naiva și brusca pasiune a bătrânului Petre Nedelea pentru pozele câtorva urși albi dintr-o vitrină – sete de puritate? – este, mai degrabă, un gest instinctiv, fără aderență la întâmplările cărții, oricum, un simbol inutil), carte ce se adresează tinerilor, și nu numai lor, își are virtuțile în intenții și (am greși dacă nu am recunoaște, mai ales în realizarea personajului central), într-o dezbatere de ținută și o ponderată gravitate reflexivă. [...] Cu unele insuficiențe de stil, o vizibilă intenție (și plăcere) de emancipare a expresiei alunecând în prețiozități, în artificii de limbaj și cu o intrigă sub nivelul unei epici de tensiune sau atmosferă pentru a susține edificiul, romanul *Conul de umbră*, fără a fi monoton, are ca principal defect lipsa de explozie, iar drept calitate (nu lipsită de importanță la un debutant) sinceritatea implicării și forța de combativitate.” □ Ion Mircea publică a V-a parte din *Scrisori către un poet în etate*, în care citim despre Nicolae Prelipceanu: „Nicolae Prelipceanu recunoaște *iluzia*, dar cu ironie, cu nonșalanță, cu un umor discret și sobru (el respinge umorul violent, de estradă), parcă cu un ușor dispreț prematur pe buze. Arareori vom întâlni poeți care să poarte acest blazon al ironiei și al iluziei cu atât de nobilă nepăsare. Și, probabil, arareori ne va fi dat să scriem despre o la fel de exemplară atitudine umană în fața timpului, în fața existenței, mai ales dacă nu se ignoră că titlul însuși al acestor *Scrisori către un poet în etate* nu peste mulți ani va presupune o dureroasă dar firească inversiune.” □ Despre *Critica lui N. Davidescu* scrie Eugen Onu, volumul scris de Margareta Feraru, Editura Minerva, comentând mai mult creația lui N. Davidescu, decât volumul scris de Margareta Feraru. □ *Dan Mutașcu, între reverie și meditație* de Dan Pentescu: „Volumul *Leuky* se caracterizează prin spontaneitate, prin naturalitatea tonului, iar *Scrisori bizantine* printr-un excelent și asiduu cultivat dar al vorbirii. Ce ne mai pregătește din laboratorul lui acest poet de coloratură bizantină (evitând cu orice preț o discuție despre fecunditatea poetică și despre exigența poetică) nimeni nu poate preciza de pe acum.” □ În *Cronica traducerilor* Mircea Ivănescu scrie: „În grupajul alcătuit de Ștefan Augustin Doinaș în același număr din «Secolul 20» (v. cronica noastră din numărul trecut al revistei), întâlnim texte care, fără să-și piardă timbrul specific rilkean, capătă tonurile mai grave, interiorizate, ale transpunerii în cerebral. Am văzut că Dan Constantinescu încerca să se apropie de poemele către Orfeu păstrând pe cât posibil țesătura palpabilă, somptuoasă, senzuală a versurilor; Doinaș trece prin gândire imaginile, interpretându-le, înțelegându-le și (poate că e o la fel de adevărată modalitate de a opera o traducere) propunându-ne un Rilke mai auster, mai apropiat de perspectivele poeziei intelectuale pe care, fără îndoială, că și el a ajutat-o să se dezvolte în lirica vremii noastre.” ■ În *Revista revistelor* sunt prezentate conținuturile publicațiilor, împărțite în secțiuni

Ideologie, Poezie, Proză, Critică, Istorie literară, Literatură universală.

■ Din *Calendar* reținem: □ *Tribuna – 1000*: „Pentru întreaga presă transilvănească, sărbătoarea «Tribunei» clujene, fidelă continuatoare a celei sibieni, fondată în 1884 de Ioan Slavici, aduce atât un moment al cinstirii marilor tradiții culturale, cât și afirmarea prezentului socialist, a cuvântului scris, a opțiunilor pentru valorile noii orânduiri. Pe bună dreptate a subliniat acad. Ștefan Pascu, în numărul omagial: «„Tribuna”, care sărbătorește mileniul numerelor sale, prin nume și titlu, și-a cinstit, vreme de două decenii aproape, misiunea.. Dacă „Tribuna” și „tribuniștii” clujeni se vor bucura, la al doilea mileniu al numerelor noii „Tribune” de aceeași cinstire, prin vredniciile lor, prin gândurile și creațiile lor, pătrunse de spirit revoluționar și de umanism socialist, își vor putea socoti împlinită cu cinste misiunea, se vor putea mândri cu numele pe care-l poartă, pe care-l continuă». Sărbătoarea revistei din Cluj-Napoca este, în același timp, și o sărbătoare pentru Sibiu, revista noastră vibrând nu numai la mesajul adus de cele o mie de numere deja realizate, ci și la presimțirea numerelor viitoare, prin care, dealtfel, întreaga noastră presă se simte unită în același ritm și aceleași idealuri.” □ *Korunk – 50 de ani*: „«Korunk», revista de tradiție progresist-muncitorească, apărută în 1926, la Cluj, împlinește o jumătate de veac. Revista a fost dintotdeauna impregnată de ideile socialiste și de simțul istoric al interpretării evenimentului cultural. Ea a dezbătut, într-un context european și sub influența hotărâtoare a P.C.R., fenomenele caracteristice societății românești interbelice, oglindind, de asemenea, acțiunile de luptă comune ale românilor și maghiarilor pentru triumful ideilor progresiste. «Korunk», asemeni întregii noastre prese, militează pentru îndeplinirea sarcinilor complexe ale programului partidului, conturându-și un profil de autorizată dezbateră culturală. Cu prilejul aniversării semicentenarului, «Transilvania» urează revistei «Korunk» noi succese în nobila sa misiune.” □ *Cronica – la un deceniu de existență*: „În urmă cu 10 ani, apărea la Iași, într-un climat de efervescență intelectuală, primul număr al revistei «Cronica». Revista prelua, la apariție, forța exemplară a tradițiilor noastre culturale și literare, purtată odinioară cu strălucire de alte publicații progresiste ieșene, «Dacia literară», «Pro-pășirea», «Convorbiri literare», «Contemporanul», «Viața românească», «Însemnări ieșene», «Manifest», «Jurnalul literar». Sub acest apelativ profund sugestiv, săptămânalul ieșean a promovat consecvent ideea întrepătrunderii tradiției cu problemele de prim ordin ale spiritualității românești contemporane, a lansat și a impus talente din diverse generații, radiografiind atent momentele de înflorire în toate domeniile culturii noastre umanist-socialiste. Pentru prezența ei elevată în constelația publicațiilor noastre politice, social-culturale și literare, «Cronica» și-a câștigat un binemeritat prestigiu. Colectivul redacțional al revistei «Transilvania» urează și pe această cale «Cronicii» mulți ani de rodnică activitate, redactorilor multă fericire, în slujba idealurilor celor mai nobile ale națiunii.” ■ Versuri semnează: Dragoș Vicol (*Dintre tristeți*), Aurel

Gr. Zegreanu (*Cu fiecare pas*), Dumitru Bălăeț (*Intrarea lui Mihai Viteazul în Alba-Iulia*), Valeriu Bucuroiu (*Țipăt de mugur*), Adriana Marina Popovici (*Pe treapta evocării mă opresc*), Emil Hurezeanu (*Lecția de anatomie*), Dumitru Chioaru (*Poemul memoriei*). □ Din proză citim *Suferințe urmașilor*, fragmente din roman cu același titlu, scris de Ion Lăncrănjan.

● [„**Vatra**”, nr. 4] Aniversând centenarul Brâncuși, pe prima pagină a nu mărilor este publicat un poem omagial aparținând lui Lucian Blaga. ■ Partea a patra a analizei *Sărmanului Dionis* semnată de Septimiu Bucur identifică legături între motivele nuvelei și întreaga creație eminesciană: „Privind lu crurile sub latura genetică a întregii opere eminesciene, *Sărmanul Dionis* lasă impresia unei uverturi. Găsești aici, embrionar, o serie de motive dezvoltate mai târziu, semn că cele mai multe creații ale lui Eminescu au rădăcini îndepărtate în timp.” Autorul evocă și momentul lecturii prozei eminesciene la Junimea, așa cum este descris în *Amintirile* lui G. Panu. Septimiu Bucur încheie respingând influența prea mare a elementelor de filozofie străină în nuvelă: „Prelucrând ideea romantică a relativității timpului și spațiului, prin postularea eului transcendent dincolo de identitatea fizică individuală, Eminescu a creat o povestire fantastică originală, cu o structură literară bine diferențiată și de puternică atmosferă românească.” Serafim Duicu îl prezintă cititorilor pe autorul studiului, afirmat în publicistica interbelică, dar rămas mai degrabă necunoscut publicului și cercetătorilor. Alte studii ale sale despre Caragiale, Blaga, Rebreanu sunt planificate pentru un volum postum. ■ La *Cronica literară*, Dan Culcer alătură, spre analiză, volumul *Mitologii su biective*, de Octavian Paler (Ed. Eminescu, 1975) și *Cartea numelor*, de Florin Mugur (Ed. Cartea Românească, 1975). Motivul alăturării este, totodată, o introducere în specificitatea celor două volume eseistice: „Eseuri inteligente și sentimentale, cărțile lui Octavian Paler și Florin Mugur stau sub zodia estetică a *manierismului* [...]. Analizând o lume a miturilor, modelând-o în conformitate cu subiectivitatea lor, încercând să exorcizeze obsesiile individuale, relectând momente (sau stări) de cumpănă ale existenței, ascunzând, cu grijă pentru a nu îngreuna textul, o vastă erudiție și savurând o activă capacitate asociativă, cultivând nuanța și distorsionând cu finețe, dar în limitele acceptabilului, da tele mitologice, completându-le cu extrapolări uneori riscate, dar a căror îndrăzneală cucerește, cei doi esești ne oferă niște pagini incitante cărora le lipsește doar un anume cinism al sincerității transparente pentru a le măări forța im pactului cu cititorul. Ceea ce, poate, este și condiția existenței lor.” ■ Mihai Sin analizează comparativ două jurnale, unul al lui Octav Șuluțiu, intitulat *Jurnal* (Ed. Dacia, 1975) și *Note zilnice*, de Camil Petrescu (Ed. Cartea Românească, 1975). Deși aflați la vârste diferite, și în etape ale carierei diferite, cei doi se întâlnesc, în jurnalele lor, pe alt teritoriu: „Și totuși asemănarea este uimitoare dintr-un punct de vedere: condiția scriitorului român și refuzul «literaturii», căreia îi e opusă (nu întotdeauna consecvent)

autenticitatea trăirii propriei existențe. Dacă criticul sau istoricul literar poate fi dezamăgit de unele pagini, privite sub aspect informativ, cele două jurnale impresionează în primul rând ca «dosare de existență».” ■ La rubrica *Filtre*, Silvia Udrea recenzează volumul de povestiri *Cel iubit*, de Radu Mareș remarcând nuanța de parabolă. ■ Dumitru Mureșan publică un nou fragment din studiu despre lirica lui Nichita Stănescu. Autorul motivează importanța analizei volumului *II Elegii* pentru definirea trăsăturilor liricii de început a poetului. ■ Serafim Duicu abordează volumul *Prima verba*, de Laurențiu Ulici (Ed. Albatros, 1975), volumul care îi confirmă calitatea de „critic al debutanților.” Apreciind inițiativa de a asista tinerii confrăți într-ale scrisului și abilitățile puse în slujba acestui scop, comentatorul sesizează o tendință malițioasă în comentarea cărții de poezie a unui critic actual, cât și favorizarea cărților de istorie literară în detrimentul celor de critică a literaturii contemporane. ■ Este prezent cu versuri Mihai Ursachi.

● [„Viața românească”, nr. 4] Alexandru Ivasiuc meditează la *Proza și spiritul timpului*: „Validitatea unei opere literare, care nu face excepție de la regula oricărui lucru existent, stă atât în valoarea sa intrinsecă, rezultată din structurare, complexitate și forță, cât și în capacitatea ei de integrare într-o structură mai mare acre se numește cultură.” ■ Despre *Literatură și morală* scrie Cornel Moraru: „Discutând despre literatură și morală, atingem inevitabil o mulțime de alte probleme. Scriitorii noștri continuă să apropie arta și viața. Remarcabil este procesul de radicalizare, preocuparea constantă pentru valorile de conținut și ideologice (cu unele carențe de formă semnalate). Grija pentru stil reclamă, desigur, și o continuă variație a temelor, o reevaluare a surselor de inspirație.” ■ Liviu Rusu continuă studiul *Din nou despre Titu Maiorescu* (II): „Este adevărat că Maiorescu nu precizează în scrisori când vorbește despre cel «cu pretenții de filosof» și când despre jurist, dar o cercetare minimală ar fi clarificat lucrurile. În orice caz se poate vedea încă o dată pe ce baze temeinice își emite Domnica Filimon sentințele apodictice.” ■ Este continuată ancheta: *O publicație axată pe realitățile românești* (II). Se afirmă: D.I. Suchianu, Edgar Papu, C. I. Gulian, Ov.S. Crohmălniceanu. □ I. D. Suchianu: „Lectura volumelor V. R. din epoca Ibrăileanu-Sevastos-Topîrceanu, și mai târziu Ralea, precum și din perioada ei imediat antebelică, este un regal al minții, o baie de inteligență, de vitejie intelectuală, de denunțare intransigentă a greșelilor, de practicare a umorului, ironiei, hazului, sarcasmului, arme care pe lângă utilitatea lor justițiară, mai au și însușirea de a face o incomensurabilă plăcere marilor mulțimi de români care trăiesc azi o epocă mondială plină de frământări, spaime, tristeți, perplexități. A descreți acestor oameni fruntea cu, drept medicament, plăcerea culturală de a înțelege, de a râde, de a denunța și pedepsi prostia, răutatea, nedreptatea, descoperite nu în mici cancanuri individuale, ci în fapte de cultură, în infracțiuni generale de lez-civilizație, deci, ca români, de lez-onoare națională, – toate aceste sarcini revista aceasta frumoasă

le poate îndeplini. Le poate, pentru că s-a dovedit că a mai făcut-o în două rânduri. Noua conducere de astăzi a luat o măsură simbolică: a redat revistei coperta ei originală, ceea ce mi-a strecurat un fior de plăcere în inimă. Fie asta de bun augur pentru o a treia epocă de prosperitate culturală a bătrânei publicații, bazată pe informație serioasă și pe polemică vie. Polemică! Să nu uităm că una din gloriile mișcării socialiste a fost polemica totodată serioasă și acută: polemica necruțătoare în care au strălucit un Marx, un Engels, un Lenin. Se găsesc la ora actuală, pe întinsul globului, sute de fapte odioase a căror combatere inteligentă, talentată și implacabilă este mai mult decât o faptă cul turală: este o faptă bună. □ Edgar Papu: „1. Înainte de 23 August am avut numai calitatea de cititor și de consumator asiduă al «Vieții Românești». Nu mi s-a ivit prilejul de a fi și colaborator. Când, pentru câțiva ani, m-am stabilit la Iași, în 1936, revista se mutase în Capitală. Am avut, însă, ocazia să cunosc pe unii oameni de cultură din jurul ei, care mai rămăseseră acolo sau mai frecventau lașul. Atunci mi-am dat perfect seama că această revistă reprezenta o adevărată categorie de existență, o «structură» în toată puterea cuvântului, o unitate de conștiințe care mă atrăsese atât de puternic încă din ado lescentă, unitate ce putea fi acum reconstituită pe viu din ale sale *membra disjecta* «Viața românească» a creat – dacă nu cumva exista încă dinainte în Iași – tipul omului de cultură direct, nesofisticat, afabil, simpatic, civilizat, lipsit atât de fanatisme cât și de prețiozisme snobe, dar pătruns de o adâncă *omenie*. Din feri cire, asemenea calități s-au transmis până astăzi inclusiv venerabilei publicații. 2. Perioada pe care am cunoscut-o mai bine, când am și colaborat, este cea mai recentă, cuprinzând ultimul deceniu. Chiar dacă această revistă a avut mai puțini cititori decât altele, prezența ei s-a dovedit absolut necesară în acest timp. Ea s-a remarcat ca pondere și sobrietate, ca exemplu de ținută intelectuală, ca selectoare a unor nume de prestigiu, și -de ce să n-o spunem ? – ca spațiu generos ce permitea colaboratorilor să se extindă în voie. În sfârșit, nu trebuie să uităm inaugurarea caietelor sale de poezie, sub formă de suplimente, care constituie o adevărată dată în revuistica noastră. Condușă de oameni de gust, *Viața Românească* a păstrat tradiția armoniei ei de totdeauna, evitând excesele, stridențele și, în general, pseudo-poezia 3. Cu unele excepții, «Viața românească» a avut la conducere, «în peisajul actualității», oameni de o anumită vârstă și experiență, din cei ce se ilustraseră, încă între cele două războaie, și unii chiar mai-nainte (Demostene Botez). Însuși acest fapt indică «locul și specificul» revistei, am spune chiar mesajul ei în cultura j românească de astăzi. În sinteza *tradiție-inovație* este foarte greu de drămuie farmaceutic contribuția fiecăruia din cei doi termeni antinomici. Așa se explică și faptul că, avându-se ca stimulent trauma noastră de «retardatari», trezită cu un deceniu înainte, s-a apăsât cam exagerat pe pedala inovației. De aceea rolul «Vieții românești» ar fi de restabilire a echilibrului prin contrapondere tradiției, însă cu lărgime, fără fanatism și fără intransigență obtuză. Acesta a fost rolul revistei

încă din vremea lui Ibrăileanu. Numele său s-ar cere și de-acum înainte să călăuzească tutelar spiritul «Vieții românești».” □ C. I. Gulian: „În ambele perioade amintite, «Viața românească» a jucat un rol de seamă. Între cele două războaie mondiale, revista aceasta, care a avut întotdeauna un profil complex, dar marcat de interesul pentru problemele sociale, s-a situat în fruntea publicațiilor culturale care apărau tradițiile democratice, gândirea umanistă și raționalistă împotriva orientărilor fasciste, obscurantiste, anticulturale. «Viața românească» a strălucit prin spirit critic, traducând în viață, de-a lungul deceniilor, convingerile lui Ibrăileanu, crezul lui democratic și raționalist, ca și repulsia lui Mihai Ralea față de curentele iraționaliste, pe care le-a atacat cu vigoare în paginile revistei. 3. Cred că «Viața Românească» a reușit, de-a lungul celor șapte decenii, să-și joace rolul pe care și l-a asumat de la început, de a fi nu numai deschisă unor orientări literare variate, ci și de a reflecta intensitatea problematicii sociale și a vieții ideologice în țara noastră. Dacă în perioada interbelică revista a jucat un rol de seamă, unanim recunoscut, în lupta antifascistă, după 23 August 1944, ea a adus o contribuție valoroasă la geneza culturii socialiste. Ca și în trecut, specificul revistei îmi apare azi ca fiind o tribună a confruntărilor de idei și experiențe literare, un loc de întâlnire între literatură, viață și dezbateri de idei. Simțul măsurii, receptivitatea pentru dialog, spiritul critic și stimularea vieții culturale sunt câteva trăsături majore care cred că definesc – azi, ca și în trecut – profilul «Vieții românești».” □ Ov.S. Crohmălniceanu: „Cred că revista a avut atunci o serioasă audiență. Se trăgea în peste 8000 de exemplare și se citea Păstrându-și spiritul militant, cultivând atitudinea critica ascuțită, marxistă, a lărgit orizontul literar, și chiar dacă nu a reușit să se dezbare integral de anumite îngustimi dogmatice, a realizat o breșă importantă în zidul lor, fără să facă concesii pozițiilor ideologice străine, oportuniste. 3. Mi-e greu să apreciez «evoluția de până azi a revistei», mai ales când am fost parte într-un asemenea proces. Aș prefera să spun câteva cuvinte despre actuala față a «Vieții românești». Dezavantajată de numărul foarte redus al paginilor lor, după ce ajunsese o publicație aproape necitită, revista s-a înviorat. Are câteva calități evidente care o readuc în actualitate : 1. Păstrează o exigență în alegerea materialului beletristic, puțin, din cauza spațiului foarte restrâns, dar de calitate. Spre deosebire de multe publicații literare, cei care aleg poeziile și prozele doveștesc gust și nu lasă loc producției manufacturiere pe teme importante și grave, cu efectul revoltător al demonetizării acestora, când sunt mai necesare ca oricând. 2. Are un cronicar literar cu personalitate. Cornel Regman reușește să spună lucruri ascuțite, interesante și în măsură să te rețină chiar dacă nu-i împrăteșți totdeauna părerile. Alege și bine cărțile comentate așa încât să nu ocolească pe cele aflate în centrul atenției publice. 3. Revista a obținut, poate silită iar de nevoia drămuirii spațiului, să adune în ultimele pagini, pe scurt, opinii substanțiale, concentrate și variate despre fenomenul cultural actual. 4. Apare în sfârșit la timp. Dezvoltând însușirile

prezente, are serioase șanse să redevină una din publicațiile noastre de prestigiu. Avem nevoie de o asemenea revistă, așa cum a fost *Viața Românească* pe timpul lui Ibrăileanu sau alte lunare importante din istoria literaturii noastre. Ele s-au impus tocmai printr-un profil distinct de al săptămânalelor. Aici trebuie să-și găsească locul opere mai întinse, dar de o calitate ridicată; producții ale celor mai prețuiți și căutați autori. Debuturile se cuvine să fie revelatoare. Pe urmă un lunar își câștigă cititorii prin studii temeinice, cu capacitate sintetică superioară și în stare să înfrângă efemeritatea jurnalisticii literare. În sfârșit, vechea «Viața românească» și-a cucerit renumele datorită faptului că a fost o revistă serioasă de *direcție*, adică a practicat un militantism ideologic, nu gâlă gios și verbos, ci consecvent, principial, *specific* proceselor culturale și bizuit pe argumente raționale solide. ■ Cornel Regman îl descoperă pe *Candid de pe Dristorului* în romanul lui Constantin Țoiu: „Galeria cu viță sălbatică, operă matură, îndelung meditată, a unui spirit prevenit dar pe loc prezumțios (modestia autorului întrece cu mult modestia eroului său), patetică prin stăruința de a răzbi la clarificările zilelor noastre, dar și ironică și neiertătoare, are în plus și meritul de a împăca fără ostentație, într-o formulă compozițională modernă, complexă, elastică, exigențele farmecului cu exigențele unei problematici deplin responsabile. Iar numele autorului ei, Constantin Țoiu, este astăzi numele unui însemnat romancier român.” ■ În cadrul rubricii *Cărți. Oameni. Fapte* semnează texte: Mircea Horia Simionescu, C. Trandafir, Ion Buzași, I. Negoțescu, Cornel Moraru, Alexandru George, Gheorghe Grigurcu, N. Steinhart. □ Mircea Horia Simionescu meditează la *Catagrafii: pe pagina de gardă a romanului*: „Evoluția și înflorirea romanului urmau nemărturisit preocupările burghezului de a-și explica și confirma puterea de care se înstăpânise, de a-și perfecționa confortul, de a da istoriei sensul idealurilor sale – plecând de la securitatea individului, până la îmblânzirea stihilor ce-i semnalau că lumea nu este cea mai frumoasă din câte sunt posibile.” □ C. Trandafir prezintă cartea lui Ion Bălu: *G. Călinescu. Bibliografie* (Ed. Științifică și Enciclopedică, 1975): „Prin însuși destinul său literar extrem de complex, despre «patimile» stărnite de opera lui G. Călinescu e un personaj în sine captivant; căci Ion Bălu – ca orice cercetător care își cunoaște atribuțiile, consemnează riguros o realitate de facto. Natura unei astfel de lucrări obligă la cea mai deplină obiectivitate. Operă aridă? Nicidecum. Mai cu seamă că, în acest caz, inițiativa critică nu stă pe ultimul plan.” □ La *Jurnalul lui Octav Șuluțiu* se referă Ion Buzași: „Reeditarea lui Șuluțiu a fost făcută în cel mai nimerit chip: Începutul s-a făcut cu *Introducere în poezia lui G. Coșbuc...* Același N. Florescu, redactor la revista «Manuscriptum» ... ne oferă acum Jurnalul lui Octav Șuluțiu, apărut în seria «Restituiri» a Editurii Dacia. Ordonarea materialului în cele patru capitole (*Moartea pianului, Sublima ordine, Rapsodia de mătasă, Maghernița cu scriitori*) aparține editorului și reprezintă prima ediție a jurnulului pe care Octav Șuluțiu l-a ținut între 1927-1929 și 1931-1937. Așa

cum remarcă Nicolae Florescu, trăsătura fundamentală a acestor pagini de jurnal este patima confesiunii, Șuluțiu, nu scrie jurnalul așa cum se procedează de obicei, pentru a fi cunoscut de posteritate, ci pentru a-și descărca sufletul unui prieten drag și discret: jurnalul.” □ I. Negoțescu recenzează cartea lui Dan Damaschin: *Intermundii*: „Complex și într-adevăr liric, deși pe o arie deocamdată restrânsă prin însăși vârsta-i cuvenită promisiunilor ce vor fi probabil, după cum se anunță acum, onorate, autorul Intermundiilor, lucrând cu mijloace tangențiale uneori lui Camil Baltazar, C. Tonegaru ori Dan Laurențiu, are șansele să devină cu prisosință Dan Damaschin.” □ Cornel Moraru prezintă: *O carte despre debutanți: Prima verba* a lui Laurențiu Ulici: „Prima verba cuprinde, cum era și de așteptat, articolele din România literară, apărute între anii 1973-1974. Cartea, ne gândim și la ce va urma, n-are precedent în critica românească. [...] Cu toată obiectivitatea, de care se poate convinge ori cine vrea, Ulici operează de la bun început – dincolo de ordonarea tematică, pe genuri și alfabetică – o ierarhizare. Prima secțiune inserează certitudinile valorice. Cap de listă: Dan Culcer.” □ În textul *Tudor Arghezi – cronicar și critic*, Alexandru George semnalează apariția volumului al XXVIII-lea din *Scrieri*: „Actualul volum e închinat criticii teatrale, cronicilor de spectacole și evocărilor din lumea teatrului. Ca și în precedentele, cuprinzând publicistică și pagini de critică literară, Arghezi se dezvăluie un spirit destul de atent la acest aspect al fenomenului artistic.” □ Gheorghe Grigurcu semnează textul Cârlova în maniera lui Sorescu: „Ambiționând o ediție de «opere complete» a lui Vasile Cârlova (*Ruinurile Târgoviștii*, *Scrisul românesc*, 1975), Marin Sorescu îl abordează pe autorului *Păstorului întristat* în maniera lui... Sorescu. Mai întâi predecesorul e urcat pe cal, textul introductiv intitulându-se chiar *Poetul călare*” □ N. Steinhardt se ocupă de: *Dublu deces: Agatha Christie și Hercule Poirot*: „Întâmplarea – grijulie, ironică ori înduioșată? – a făcut ca la scurt interval de altul să aibă loc două evenimente: în 1975, apariția volumului *Cortina* de Agatha Christie, volum în care celebrul dedectiv Hercule Poirot își află sfârșitul, iar în ianuarie 1976 moartea nu mai puțin celebrei autoare.”

MAI

1 mai

• [„Scânteia”, nr. 10 480] Pe prima pagină citim mesajul *Trăiască ziua solidarității internaționale a celor ce muncesc!* ■ Apare textul nesemnat *1 Mai*: „Sub faldurile sărbătorești ale întâiului de mai 1976, în atmosfera sărbătorească a orașelor și satelor, de la an la an tot mai întinerite, regăsim imaginea harnicului nostru popor. Un popor strâns unit, conștient că remarcabilele succese înscrise în cronica atât de bogată a construcției socialiste din țara noastră își află sorgintea în conducerea de către Partidul Comunist Român, în frun-

te cu secretarul nostru general, care cu înțelepciunea și marea sa experiență și știință a muncii politice sporește în inimile noastre sentimentele înaltei responsabilități față de destinele patriei, față de îndeplinirea exemplară a Programului partidului, hotărârea de a lupta neșărmătat pentru victoria ideilor socialismului și comunismului, pentru împlinirea năzuințelor de pace, progres și prosperitate ale tuturor popoarelor.” ■ Versuri semnează: Ion Horea (*Ce-i spunem țării*), Dim. Rachici (*România*), Aladár Lászlóffy (*Cântec viu*, traducere de R. Dima). ■ În pagina numită *1 Mai reportaj din actualitatea țării* citim reportaje semnate de Ion Lăncrăjan (*Tinerețe dâmbovițeană*), Franz Storch (*Producătorii de timp*) și Ion Gheorghe (*La Buzău, Fenixul!*). ■ Sub titlul *Patriotismul și internaționalismul principii politice fundamentale, practici consecvente ale Partidului Comunist Român* aflăm: „În tot cursul celor 55 de ani de existență, Partidul Comunist Român, continuator al tradițiilor vechii noastre mișcări muncitorești, s-a dovedit exponentul neabătut al celor mai înalte interese ale patriei; pentru libertatea și progresul patriei au înfruntat comuniștii deceniile de ilegalitate – pentru înflorirea continuă și prosperitatea României socialiste acționează astăzi partidul, organizând forțele poporului.” Urmează un șir de note cu teme patriotice, internaționaliste și solidaritate, fiecare având ca motto un citat din Nicolae Ceaușescu.

● **[„Luceafărul”, nr. 18]** Se deschide cu editorialul *Ziua Muncii*, care face trimitere și la unele notații tematice ale lui G. Călinescu. ■ Pe prima pagină, versuri de Mihai Beniuc (*Flacăra din inimă*) și Vasile Nicolescu (*Veghem*). ■ Pompiliu Marcea aduce în prim-plan antologia *Scriitorii români și mișcarea socialistă* alcătuită de Tiberiu Avramescu, „care ne-a convins încă de la întâia sa carte: *Constantin Mille – Tinerețea unui socialist*, că este un cunoscător exhaustiv al istoricului mișcării socialiste de la noi.” ■ Sub genericul *Munca – numitorul nostru comun*, articole de Aurel-Dragoș Munteanu (*Lucrătorii pământului*), Constantin Stoiciu (*Demnitatea faptei*) și Viorel Știrbu (*Valoarea morală*). □ Câteva rânduri din însemnarea lui Aurel-Dragoș Munteanu: „De ziua muncii, mă gândesc cu venerație la toți muncitorii din România, la cei care astăzi se află lângă strunguri sau la tablourile de comandă din marile uzine automatizate, ca și la țaranul înfrățit cu ogorul lui, mă gândesc la minunea pe care o realizează brațele lor, pentru ca să avem pe veci această patrie minunată.” ■ Ioan Alexandru publică, la *Jurnal de poet*, tableta *Avuția de preț* – „numită graiul omenesc, logosul, izvorul artelor și științelor, puterea miraculoasă, singura de care ființa lumii zidirilor se dovedește de bună voie ascultătoare.” ■ La *Ecouri*, Al. Dima se alătură discuțiilor de la masa rotundă a revistei *Luceafărul* despre *Valorificarea marilor lucrări de sinteză*, pledând pentru reeditarea lucrărilor *Literatura română modernă* de Ovid Densusianu, volumul I al *Istoriei literaturii române* de Sextil Pușcariu, primul volum al *Istoriei literaturii române vechi* de Ștefan Ciobanu (al doilea volum fiind „de mult încheiat, dar încă nepublicat”) sau *Istoria literaturii române vechi* de N.

Cartoian. ■ M. Ungheanu investighează, la *Cronica literară*, culegerea G. Călinescu. *Bibliografie* întocmită de Ion Bălu, „cel mai important monument ce s-a ridicat lui G. Călinescu până acum”, criticul considerând că „nu este deplasat să spunem că acest volum este mult mai util decât celălalt volum al lui Ion Bălu, o monografie G. Călinescu care era o bibliografie descriptivă, mai greu de parcurs.” □ Cronicarul abordează și culegerea *La umbra cărților în soare*, cu care debutează Cornel Ungureanu: „O carte de critica criticii este o carte de suprem orgoliu, dar și de angajament înrobitor. Dacă un critic trebuie să știe toată literatura cărților despre care scrie, cel ce scrie despre mai mulți critici trebuie să-și asume «literaturile» cărților despre care scriu ei. [...] Critica lui Cornel Ungureanu dedicată criticilor, dar și câtorva prozatori și poeți, se distinge prin aspirația globalității. Autorul nu face recenzii, ci portrete și, pornind de la o singură carte, el încearcă să precizeze liniile cele mai caracteristice ale scriitorului ei și mai puțin alte cărții. [...] Scriind despre *Scriitori români de azi* de Eugen Simion, nu uită a se referi și la *Orientări în literatura contemporană*, deși le găsește cam prăfuite, după cum, scriind despre N. Manolescu, are în vedere și activitatea de cronicar a acestuia, unde observă și inconsecvențele sau opacitățile. [...] O notă bine subliniată a criticii lui Cornel Ungureanu este generozitatea actului său critic. [...] De aici nu trebuie să tragem concluzia că ne aflăm în fața unei albine fără ac, producătoare doar de miere. Fără această disponibilitate ac-critica este infirmă. Pe autorul așezat «la umbra cărților în floare» îl găsim și în extrema cealaltă. El știe să caute noduri în papură, să facă șicane, să fie malițios. [...] Dar sunt și destule momente în care atât generozitatea, cât și șicana nu sunt suficient de motivate. Singura șansă a criticului este, pe viitor, rigoarea [...] Critic promițător, Cornel Ungureanu nu se distinge prin calități de excepție, dar rămâne să echilibreze cele două contrarii care-i convulsionează uneori pagina Ceea ce este bun în acest volum de debut se datorează, desigur, efortului reușit de a găsi o justă măsură, de unde se poate înțelege că autorul cărții este conștient de sine și de drumul criticii sale.” ■ La *Viața cărților*, Gheorghe Suciu așază *Un album Eminescu* datorat lui Constantin-Liviu Rusu și lui A. Petrescu-Vicoveanu, a căror selecție documentară din *Vreme trece, vreme vine* a urmat exegeza călinesciană. Comentatorul semnalează neglijarea caietelor de manuscrise de la Academia Română, formulând și alte carențe: „Din multele conspecte despre cultura egipteană, a Orientului Mijlociu, indiană ș.a, albumul nu ne reproduce nici unul. Din caietele de rime, *idem*. Din sutele de pagini manuscrise în limba germană (pe care poetul o stăpânea la perfecție), iarăși nu avem nici unul. Încercările din gramatică sanscrită nu sunt nici ele ilustrate. Nici despre multele încercări în domeniul teatrului, cu parțiale reușite, nu ne dă seamă albumul. Proza literară a lui Eminescu, precum și vastele și permanentele lui culegeri și cercetări în domeniul creației populare românești sunt și ele neglijate. [...] Și ar mai putea fi făcute și alte observații-sugestii.” □ Valentin F.

Mihăescu analizează *Patima urșilor albi*, romanul lui Nicolae Țic, al cărui titlu cuprinde o „metaforă frumoasă, însă insuficient justificată de materia cărții.” Recenzentul formulează și alte observații critice: „Defectul esențial al construcției [...] îl constituie lipsa unui conflict puternic, bine structurat, pe măsura disponibilităților personajului principal. Nicolae Țic are în mână firele, pe care nu reușește să le adune într-un ghem.” Din această cauză, romanul „se citește cu interes realizat numai fragmentar, notabil mai cu seamă pentru încercarea de configurare a profilului moral al tinerei generații de muncitori” (*Modelul etic al unei generații*). □ *Structuri tematice și retorico-stilistice în romantismul românesc (1830-1870)*, culegere alcătuită de Institutul de istorie și teorie literară „G. Călinescu”, reține atenția Doinei Uricariu: „Definind specificul romantismului nostru literar cu mijloacele demonstrației științifice și nu prin impresionism asertoric, ca un curent modelat de principiul arderilor etapelor, trebuind să acomodeze simultan imperativele construcției culturale și cele ale exprimării unei stări de spirit anume, volumul [...] dovedește, încă o dată, nevoia unei prezențe mai vii în peisajul editorial al acestui gen de interpretare și analiză a fenomenului literar.” Autoarea însemnării se oprește la câteva studii semnate de Paul Cornea, Mihai Zamfir, Mihaela Mancaș sau Gabriela Duda. ■ „Un prozator interesant se anunță Mihai Tatulici”, apreciază Al. Piru, la *Cartea de debut*, discutând cele două nuvele din *Ceața și obișnuința*, una din proze, „mai mult decât o nuvelă”, fiind „demonstrația unui principiu estetic.” Criticul evidențiază și volumul *Iedera* al poetului de limbă română din Iugoslavia Ioan Flora, care urmează modelul poemelor epice ale lui Rimbaud, dezvăluind „viziuni inedite, senzații notate acut.” ■ Pe baza documentelor din fondul Muzeului de Istorie a Partidului Comunist și a Mișcării revoluționare și democrației din România, Sânziana Pop realizează montajul *Focuri de primăvară*, consacrat primei formațiuni politice autohtone a muncitorilor, întemeiate în 1893. Materialul este însoțit de un citat din Nicolae Ceaușescu. ■ Sunt prezenți cu versuri Valeriu Bârgău, Ana Mureșanu, Dragoș Vicol, Florea Burtan, Máté Imre (în traducerea lui Dim. Rachici). ■ Sub genericul *File de istorie, file de epopee*, grupajul *Pământul mărturisește* propune convorbiri cu doi arheologi: Sânziana Pop îl intervievează pe Dinu Rosetti (*Cetatea care confirmă o legendă*), iar Cornelia Djigola pe Radu Popa (*Desăvârșirea etnogenezei românilor*). ■ *Un spectacol exuberant* află Marius Robescu în montarea lui Iulian Vișan a comediei *Slugă la doi stăpâni* de Goldoni, prezentată de Teatrul Tineretului din Piatra Neamț. ■ „Ar fi prea puțin sau ar fi inexact să considerăm noul film scris de Titus Popovici o comedie”, notează Ion Lazăr despre *Operațiunea Monstrul*, regizat de Manole Marcus. Astfel, cronicarul observă „o alegorie care împrumută, pe rând, armele comediei polițiste [...], ale comicului de limbaj (dialogul scripitor prin elipse, frizând adesea absurdul), a gagului gestual”, conchizând: „Semnatarii noului film sunt, totuși, autorii *Puterii și Adevărului* și dacă ar fi să ne amintim tonalitatea acidă în care se

descria acolo ieșirea lui Stoian la aer și coincidența nunții țărănești, abia că am ști de unde să refacem contactul cu spiritul critic, combativ, al acelei opere de referință în filmografia noastră.” ■ Corina Cristea realizează cronica TV (*Impetuoasa primăvară*). ■ Cronica radiofonică este semnată de Constantin Stan (*Imn muncii*). ■ Grigore Hagiu evidențiază expoziția de plastică *Magistralele socialismului*. ■ La *Fragmente critice*, Eugen Simion aduce în prim-plan poezia Margaretei Sterian din volumul *Soare difuz* (1974), „rar și insuficient comentată”, străbătută de „o reverie intelectuală calmă și luminoasă, deși tema ei principală este suferința erotică.” „Cunoscută îndeosebi prin pictura ei în manieră expresionistă târzie, deschisă spre un fantastic al lucrurilor naturale”, Margareta Sterian cristalizează în lirică „un sentiment al fragilității materiei fără să dea senzația că întârzie în suavitate și tandrețe”: „Poezia are o valoare plastică fără să fie decorativă. Tehnica ei ar putea fi definită, pe scurt, ca o transpunere de emoții intelectualizate într-o bucolică sumară, o potrivire a timpului afectiv după ceasul incoruptibil al naturii.” ■ Eugen Barbu desfășoară, la *Spirale*, o *Prospectare* lirică îndoliată: „A dispărut dintre noi, pe neașteptate, tânărul poet Ovidiu Hotinceanu, lăsându-ne un mesaj melancolic, închis într-un volum intitulat simplu *Versuri*, dovadă a unei sensibilități care promitea mult, un poet care începuse să zboare bine în câmpul poeziei, trădând un meșteșug ales.” Prozatorul identifică „replica lirică dată lui Hemingway de acest poet care a intuit melancolia secretă din cărțile prozatorului american, acea disimulare ironică atât de modernă azi, care poate transforma chiar un text navelistic într-o poezie”, iar strălucirea unei „mici bijuterii poetice” este asemuită „cu o pagină din acel minunat scriitor care a fost Scott Fitzgerald din *Marele Gatsby*.” ■ Proza lui Mihai Pelin este discutată, la *Profil*, de Mircea Iorgulescu: „În schițe și în nuvele, ca și în reportajele de mai târziu, se constată experiența aceluiași impuls de punere a desfășurării epice într-o perspectivă fabuloasă și simbolică, deosebit fiind numai punctul de plecare, pretextul – închipuit în cele dintâi, real, atestat în reportaje. Prozele propriu-zise au, de aceea, o structură poetică, fără a fi și neapărat lirice.” □ Criticul respinge, într-un comentariu adiacent, intitulat *Varia*, o opinie care i-a fost atribuită de Al. Piru: „Scriind în *Luceafărul* despre poezia debutantului Gheorghe Azap, Al. Piru afirmă: «Mircea Iorgulescu s-a declarat satisfăcut la lectura versurilor». Măgulit de a fi fost citat de Al. Piru, precizez totuși că n-am publicat nici un comentariu și n-am făcut nici o declarație publică, scrisă sau orală, în legătură cu acest autor, foarte stimabil de altfel.” De fapt, Al. Piru îl citase, în nr. 16, pe... poetul amintit: „Au scris despre Azap «neașteptat de pozitiv» Laurențiu Ulici și Petru Got, iar «ghibaciul critic de beletristică», după expresia autorului, Mircea Iorgulescu, s-a declarat satisfăcut de lectura versurilor.” ■ Răspunsurile de la *Poșta redacției* sunt semnate *Interim*. Câțiva corespondenți: Humis al III-lea, Williams Prati, Judith Louis. ■ Petre Got este parodiat de Mircea Micu. ■ În ultima pagină este reconstituită ziua de 1 Mai 1939 printr-un „reportaj din arhive în 12 fișe” înfăptuit de Mihai Stoian.

• [„Tribuna României”, nr. 84] Pe prima pagină citim poezia *Stegarul* de Alexandru Macedonski. ■ Ion Horea publică tableta *Sub zodia lui Florar*. ■ *Cuvântul zilei*, intitulat *Rățiunile independenței*, este semnat de Cristian Popișteanu: „Pentru noi, românii, rezonanța zilei de 9 mai 1877 este în constanță gravă și solemnă cu cea a victoriei asupra hitlerismului, la cucerirea căreia poporul nostru, întreaga noastră armată și-au dat, drept contribuție, jertfa de sânge, de eforturi și suferință.” ■ În pagina numită *Pe scurt* găsim o notă nesemnată, *Reconstituire*: „La Muzeul literaturii române, instituție a cărei prodigioasă activitate a fost de mai multe ori reflectată și în paginile revistei noastre, se află în curs de amenajare un salon în care se încearcă reconstituirea ambianței în care au trăit și au creat scriitori din diferite epoci. Pentru început, a fost realizată reconstituirea ultimei camere de lucru a lui Mihail Sadoveanu, pe baza obiectelor și mobilierului ce au aparținut marelui scriitor.” ■ Nicolae Balotă scrie despre *Polivalența culturii*: „Nutrim convingerea că suntem martori la o erupție nouă a verbului liric românesc. Și aceasta și pentru că s-a câștigat o mai amplă deschidere a poeziei spre trecutul ei, spre marile experiențe moderne, spre realitățile istorice și morale ale timpului, spre tehnici poetice noi. Firește, poeții aparținând unor vârste diferite sunt marcați de experiențele proprii lor generații. Dar, în afară de această diferențiere pe vârste, sunt atâtea altele: de formație, de structură, de specie, stilistice, chiar temperamentale. Vocile liricii române contemporane – de la aceea a seniorilor – Al. Philippide, Mihai Beniuc, Eugen Jebeleanu, Virgil Teodorescu, prin cei aparținând generațiilor de mijloc – ca Ștefan Aug. Doinaș, Geo Dumitrescu, Tudor George, Leonid Dimov, Al. Andrițoiu, Nichita Stănescu, – până la cei mai tineri – se remarcă, îndeosebi, prin pluralitatea lor. De asemenea, deși există trăsături comune în proza literară a ultimilor ani, deși spectacolul pe care ni-l oferă operele cele mai reprezentative ale prozei noastre din ultimul deceniu este acela al unui examen public de conștiință, aceste caractere comune nu împiedică diversificarea modalităților narațiunii – ale romanului ca și ale prozei scurte. Astfel, prozatorii români din zilele noastre s-au folosit de toate modalitățile pe care le ofereau noile tehnici romanești, ceea ce a dus la o diversificare estetică a romanului. Trebuie să remarcăm că unele dintre cele mai autentice creații ale romancierilor și nuveliștilor noștri s-au întemeiat pe adoptarea unor perspective noi în contact cu realitatea socială, morală, psihologică. Se poate remarca apoi efortul romancierilor spre crearea unui stil propriu al narațiunii. Să amintim, de pildă, eforturile diverse ale unor prozatori care, pornind de la o realitate social-psihologică cu trăsături comune, temă tradițională de altfel – lumea satului românesc – au creat opere de o mare diversitate a viziunii și a stilului. Astfel sunt romanele: *Desculț* de Zaharia Stancu, *Moromeții* lui Marin Preda, *Îngerul a strigat* de Fănuș Neagu, *Cordovanii* de Ion Lăncrănjan, *Vânătoarea regală* de D.R. Popescu, sau prozele lui Ștefan Bănulescu etc. Accentele, motivele, tematica, raportul dintre elementele narrative sunt felurite în aceste scri-

eri. Uneori, predomină analiza, alteori pitorescul, iar alteori epica și descriptivul se echilibrează. Stilurile individuale ale prozatorilor sunt distincte, o pagină de Eugen Barbu, de pildă, având sunetul ei propriu, deosebit de acela al unei pagini scrise de Marin Preda Dealtfel, un caz concludent pentru diversitatea opticilor și a modalităților literare ne apare comparând romanele acestor doi romancieri pe o temă istorică privind epoca începuturilor celui de-al doilea război mondial (*Delirul* de Marin Preda și *Incognito* de Eugen Barbu). Diversitatea demersurilor literare apare cu evidență, totodată, și în domeniul criticii și eseului literar. Asistăm la o metamorfoză radicală în natura criticii literare, ca și în statutul însuși al criticului literar. A apărut nevoia unor modalități noi ale criticii. Au fost introduse metode și instrumente noi. Avem cercuri de semioticieni și structuraliști, metodele psihocritice, tematice etc. își au reprezentanții lor. Trăim într-o epocă în care critica este și trebuie să fie altceva decât o simplă instanță de judecată estetică. Tendințe noi ale criticii, istoriei și teoriei literare au dus la o diversificare a spațiului propriu demersului critic. Astfel, critica actuală utilizează spațiul creației artistice pentru a institui dezbateri ce nu sunt numai estetice. Sau, mai exact, opera de artă se oferă criticilor ca un univers ce se cere explorat din mai multe unghiuri. Sunt, așadar, tot mai mult abolite uniformitatea monotonă, repetiția șablonardă în literatura și în cultura noastră contemporană, cultura deschisă înnoirilor și având o fructuoasă polivalență.” ■ Doru Mielcescu semnalează, pe scurt, apariția volumelor: *Cruciada în Europa* de Dwight D. Eisenhower, Editura Politiică, 1975 și *Istoria literaturii neoafricane* de Janheinez Jahn, Editura Univers, 1975. ■ *Dosarul* din acest număr poartă titlul *Idealul unui popor: Independența*: „Odată cu ziua de 9 mai 1976, calendarul nostru național ne anunță că am intrat în cel de al 100-lea an al cuceririi independenței de stat a României, eveniment în întimpinarea căruia de pe acum s-au inițiat manifestări aniversare dintre cele mai diverse și mai de amploare. Celebrarea unui asemenea moment de răscruce, deopotrivă act politic curajos dar și epopee eroică, ne prilejuiește, totodată, evocarea unei întregi istorii de lupta necurmată pentru neatârarea vetrei strămoșești și păstrarea ființei naționale, pentru făurirea unei României independente și suverane, angajată cu toată vrednicia poporului său în opera complexă a promovării progresului social. Anul 1877 e, în acest sens, o piatră de hotar, dar o piatră de hotar a unui drum totdeauna ascendent, în ciuda tuturor vicisitudinilor istoriei. Debutând cu acest memento aniversar, nu uităm cuvintele înțelepte ale poetului care spune: «Viitorul și trecutul / Sunt a filei două fețe / Vede-n capăt începutul / Cine știe să le-nvețe»” Paginile sunt realizate de conf. dr. Gh. I. Ioniță. ■ *Apare Actualitatea romanului*: „Urmând unei perioade o relativă acalmie, într-unul din domeniile fundamentale ale oricărei literaturi, ultimii doi ani au înregistrat o efervescență creatoare deosebită pe planul romanului. Anul 1975 a fost, dealtfel, caracterizat, în însuși bilanțul literar al revistei noastre, drept un an al romanului, iar 1976 a debutat sub aceleași bune auspicii, cu numeroa-

se apariții interesante. Credem că nu greșim considerând că, în bună măsură, un asemenea impuls a fost marcat de apariția cărții atât de citită a lui Marin Preda *Delirul*, la începutul anului trecut. Iată că acum alți doi prozatori da o notorie valoare – i-am numit pe Eugen Barbu și Fănuș Neagu – sunt prezenți în librării (sau, mai bine zis, au fost prezenți, pentru că, deși tipărite în tiraj de masă, cărțile s-au și epuizat) cu două romane incitante, larg dezbătute de opinia literară, citite cu mult interes. Autori mai tineri, unii debutanți chiar, au publicat o seamă de romane care se rețin. Dintre cărțile prezentate, *Incognito* și *Conul de umbră* au primit premiul Uniunii Scriitorilor (1975).” Citim: □ *Două cărți în replică* de Dumitru Radu Popa, care spune despre *Incognito* al lui Eugen Barbu: „Punctul forte al romanului îl constituie descrierile de medii, tot ceea ce ține de atmosfera unui București parcă necunoscut, cu o viață dublă – la lumina zilei și în umbra conspirației. În acest domeniu virtuțile de prozator ale lui Eugen Barbu ating nivelul celor mai bune pagini din cărțile sale anterioare”, iar despre *Frumoșii nebuni ai marilor orașe*, roman scris de Fănuș Neagu: „Notația impresionistă, surprinderea unor gesturi comune care, prin recurență, devin semnificative, beția oralității, subtilitatea dialogului, sau pasaje ca acelea în care se face elogiul iernii – ne demonstrează că în persoana lui Fănuș Neagu literatura română are un mare nuvelist, un povestitor prin excelență, în cele mai bune pagini ale sale.” □ În *Romancierii tineri, eroii tineri* Ion Cristoiu scrie despre: □ Tudor Octavian, romanul *Noiembrie vitează*, Editura Eminescu: „Lectura incită pagină cu pagină, dezinvoltura personajului, siguranța dar și bravada, ca revers al medaliei, cu care acesta abordează viața de toate zilele, ne dezvăluie psihologia unui tânăr modern, al cărui nonconformism izvorăște din patosul căutării, al observației și reflecției, al câștigului de experiență.” □ Grigore Zanc, *Conul de umbră*, Editura Dacia: „Chiar dacă autorul nu epuizează momentul crizei sufletești, lăsând cititorul să participe la dramatica dezbateri a personajului, e lesne de înțeles că, dincolo de final, clătinarea sufletească va trece și ea, creând premisa unei noi stratificări a trecutului și a sistemului de valori, pe fundalul căruia eroul își va duce mai departe destinul.” □ Mihai Tatulici, *Ceața și obișnuința*, Editura Albatros: „În căutarea finalului, pe care-l rescrie de câteva ori, scriitorul ajunge în zona de trecere, plină de incertitudini, dintre viață și literatură, dintre personajul real și cel imaginar. Iar finalul, cum era de așteptat, îl dă Elvira Reznice, cu alte cuvinte, viața.”

2 mai

• [„Scânteia”, nr. 10 481] Pe prima pagină apare *În prezența tovarășului Nicolae Ceaușescu, a întregii conduceri de partid și de stat ieri a avut loc în capitală vibranta adunare populară consacrată zilei de 1 Mai.* ■ Ioan Grigorescu publică *Raza de lumină*, a patra parte din *Carte de citire cu ochii sufletului*.

4 mai

• [„Scânteia”, nr. 10 482] Anton Breitenhofer semnează *Cum scrie despre cei ce scriu noua istorie a patriei?*: „Partidul nostru a lucrat, încă de la înființare, în mijlocul și împreună cu oameni de cultură, artiști și scriitori. El a propagat mereu o artă revoluționară, o cultură a omeniei, a progresului și a socialismului. În virtutea acestei pilduitoare consecvențe, în Programul adoptat la Congresul al XI-lea al PCR se arată din nou că literatura și arta nu stau deasupra existenței și în afara relațiilor sociale, ci, corespunzător specificului lor, se realizează în strânsă legătură cu societatea socialistă, în mod liber și neîngrădit. Adevărata artă se inspiră întotdeauna din realitatea socială, din procesul ei istoric de dezvoltare. Este meritul deosebit al partidului nostru că stimulează artiștii și scriitorii de a crea, prin desfășurarea liberă a talentului lor prin multiple stiluri și metode, lucrări valoroase, care îmbogățesc tezaurul cultural al poporului nostru. Mai multe ziare și reviste au dezbătut ocazional «problema muncitorilor» sau «problema clasei muncitoare» în literatură. Rezultatul acestor dezbateri este, după părerea noastră, nesatisfăcător, deoarece nu a scos cu pregnanță în evidență faptul că marea epopee a clasei noastre muncitoare, care a schimbat și continuă să transforme cel mai repede lumea noastră materială, socială și spirituală, este cuprinsă doar parțial sau nu a fost reprezentată încă destul de convingător în operele literare. [...] Suntem convinși că apropiatul Congres al educației politice și culturii socialiste va discuta și despre aceste aspecte, atât de importante pentru dezvoltarea literaturii, a culturii noastre.” ■ Florica Dinulescu informează cititorii despre programul ediției a IV-a „*Primăvara culturală bucureșteană*” – ediția 1976, printre care se găsește și „*Odă partidului* – spectacol inaugural de poezie patriotică, muzică și dans tematic” desfășurat la Teatrul Național „I. L. Caragiale.”

• [„Viața studentască”, nr. 18] Este semnalat *Colocviul Național de Literatură*, într-o prezentare de Dinu Flămând. *Laureați*: Proză: George Cușnarencu, București; *Critică și istorie literară*: Constantin Barbu, Craiova; Cristian Crăciun, Nicolae Scurtu și Costin Tuchilă (toți București); *Poezie*: Mircea Bârsilă, Timișoara (și Premiul Ed. Scrisul Românesc – Craiova); Gabriel Chifu, Craiova (și Premiul revistei „Luceafărul”); Katia Fodor, București (și Premiul revistei „Amfiteatru”), Ioan Gheorghisor (și Premiul „Ancora literară” – Craiova), Domnița Petri, Denisa Comănescu și Miruna Gologan – toate București, Viorel Mureșan, Cluj; Elisabeta Vartic, Iași. □ La rubrica *Teatru* de Dorina Rotar, o confesiune a unui dramaturg în vogă: *Spectatorul și sensurile istoriei naționale* (Io, Mircea Voievod de Dan Tărchilă – văzut de Dan Tărchilă) ■ *Dialoguri esențiale* – rubrica lui Grigore Arbore, propune *Patriotismul – atitudine fundamentală a scriitorului*. Cu Vasile Nicolescu despre... : *Educația școlară și debutul scriitorului*; *Gradul de cultură al poetului și profunzimea viziunii*; *Talentul și cultura*; *Gândirea politică și pathosul civic*; *Literatura și elanul faustic de a construi în lăuntrul și în afara noastră*; *Profesionalitatea*

scrisului și preocupările scriitorului; Aportul României la cultura mondială și conștiința independenței etc. Simptomatică receptarea *Noului umanism* – elementul cel mai vizibil și distinct al culturii noastre – de către scriitorul Vasile Nicolescu: „Văd în noul umanism o redimensionare a virtuților amintite la scara marilor exigențe istorice ale prezentului, acordarea lucidă a testamentului înaintașilor cu viziunea modernă, înaintată despre om ca ființă totală, apărător al cuceririlor socialismului. *Noul umanism* este elementul cel mai vizibil și distinct al culturii noastre. Efortul de ansamblu al creatorilor noștri este de a-l face mai pregnant, de a-i adaugă noi trăsături, noi profunzimi, de a-l face cât mai comunicant.”

5 mai

● [„Scânteia”, nr. 10 483] Ion Ianoși semnează reportajul „*Cea mai înaltă facultate este uzina.*” ■ Ziarul comemorează 158 de ani de la nașterea lui Karl Marx publicând textul nesemnat *Spiritul creator – îndemnul mereu actual al marxismului.* ■ Ioan Grigorescu scrie despre *Eroism comunist* în a cincea parte din *Carte de citire cu ochii sufletului.* ■ Petre Dragu publică poezia *Cincizeci și cinci de trepte.* ■ Ion Hobana, secretarul comitetului de partid al Uniunii scriitorilor, contribuie la *Imperative ale programului ideologic al partidului* cu textul *Mai aproape de miezul fierbinte al vieții:* „Comitetul de partid, birourile organizațiilor de bază, toți comuniștii consideră drept o îndatorire esențială a lor intensificarea contactului cu cei care constituie însăși rațiunea existenței profesiunii noastre: cititorii. Continuând ceea ce a devenit o fructuoasă tradiție, am organizat, în colaborare cu conducerea uniunii și sub egida Frontului Unității Socialiste, o suită de manifestări în cinstea aniversării a 55 de ani de la înființarea Partidului Comunist Român și a Congresului educației politice și culturii socialiste. Șezătoarele, simpozioanele, festivalurile de poezie desfășurate în București și în numeroase localități de pe întreg cuprinsul țării oferă miilor de iubitori de literatură posibilitatea de a asculta nemijlocit cuvântul poezilor, prozatorilor, dramaturgilor, criticilor, de a-i cunoaște nemijlocit pe cei care scriu pentru ei, de a realiza acea legătură de la inimă la inimă fără de care nu se pot zămisli opere capabile să înfrunte curgerea timpului. [...] Se realizează astfel dezideratul folosirii celor mai diverse căi și mijloace de a aprofunda cunoașterea vieții. Un astfel de mijloc îl oferă și participarea la ședințele de lucru ale cenaclurilor patronate de Asociația scriitorilor din București și de revista «Luceafărul» sau ale altor cenacluri și cercuri literare frecventate de membri ai organizației noastre de partid, care și-au asumat sarcina de a sprijini dificila și gingașa strădanie de îndrumare a tinerilor talente/Împărtășirea explicită sau implicită a unor experiențe existențiale semnificative se conjugă aici cu aprecierea atentă a nivelului ideologic-artistic al lucrărilor prezentate, urmărindu-se ca discuțiile să constituie o adevărată școală de educație patriotică și estetică. În pregătirea Congresului educației politice și culturii socialiste, comitetul de partid și conducerea uniunii au organizat, de

asemenea, ample dezbateri în cadrul organizațiilor de bază și al secțiilor de creație ale Asociației scriitorilor din București. De un îndreptățit succes s-a bucurat dialogul cu un grup de prestigioși istorici în legătură cu unele probleme ale realizării epopeii naționale. În perioada următoare, vor avea loc vizite colective la muzeele din Alba Iulia, Craiova și Vaslui. Importanța celor unsprezece reviste editate de Uniunea scriitorilor în susținerea și orientarea literaturii pe teme de actualitate nu mai trebuie demonstrată. Modul în care își îndeplinesc ele acest rol i-au fost consacrate câteva dintre cele mai animate dezbateri în cadrul organizației de partid. Biroul uniunii a efectuat și el, în trei ședințe succesive, o analiză cuprinzătoare a activității tuturor colectivelor redacționale. Concluziile dezbaterilor și ale analizei ne vor fi de un real folos în perioada următoare. Urmând indicațiile date de tovarășul Nicolae Ceaușescu cu prilejul întâlnirilor sale cu reprezentanți ai obștii scriitoricești, ne vom preocupa îndeosebi de îmbunătățirea activității sectorului de critică, chemat să promoveze valorile autentice de pe pozițiile ideologiei marxist-leniniste și să elimine polemicile neprincipiale, în care locul argumentelor convingătoare este luat de afirmații fără acoperire și ide atacuri la persoană. Vom urmări, de asemenea, felul în care sunt oglindite în presa literară multiplele probleme legate de apropiatul congres. Munca organizației de partid nu poate fi supusă, în domeniul pe care l-am abordat, unor evaluări cantitative. Sunt convins însă că ea stimulează apariția unor opere pătrunse de spiritul înnoitor al marilor prefaceri socialiste – și nu puține sunt cele care răspund cu cinste acestui nobil imperativ. Lucrări remarcabile au fost consacrate și istoriei noastre milenare, evenimentelor care stau mărturie continuității luptei pentru libertate națională și socială, al cărei glorios promotor este, de mai bine de jumătate de veac, Partidul Comunist Român. [...] Desigur, creația literară cunoaște numeroase și recunoscute împliniri. Cu toate acestea, recunoaștem deschis, strădaniile noastre și ale tuturor oamenilor scrisului nu au dat totdeauna roadele așteptate. Iată de ce suntem hotărâți să facem totul pentru a crea un climat favorabil concentrării tuturor forțelor scriitoricești asupra îndatoririi de a reflecta mai amplu și mai pătrunzător grandiosului efort al poporului nostru, care, sub înțeleapta conducere a partidului, a schimbat profund și definitiv chipul patriei noastre, destinul său în lumea contemporană.” ■ Gh. Bulgăr semnează *Dedicație muncii în lirica modernă*: „În gândirea modernă și în scrisul modern, termenul de muncă și sinonimele lui acopăr o realitate imensă, numind o sursă eternă a progresului – pe care, de altfel, folclorul a consemnat-o ca atare și a transfigurat-o artistic din ele mai vechi timpuri... Munca este un cuvânt-cheie care a polarizat în jurul lui nu numai judecăți de valoare și considerații morale și sociale, ci și imagini poetice originale, rod al atâtor meditații asupra efortului uman de a crea valori și bunuri cât mai de preț în perspectiva progresului și a bunăstării. [...] Ca reflex al realităților sociale, se scrie, azi, la noi, o emoționantă poezie dedicată muncii și omului muncii. Este nu numai «un semn al timpului», ci și

racordarea la o mare tradiție. Și, de asemenea, este o integrare în ceea ce are mai bun lirica contemporană de pretutindeni, care, pătrunzând semnificația acestei noțiuni fundamentale a lumii moderne – munca și atributele ei tot mai complexe și mai sugestive prin calitățile lor pozitive transformatoare, sursă de progres, de libertate și înfrățire – și-a aflat, în muncă, una din temele esențiale.”

6 mai

• [„Scânteia”, nr. 10 484] Ivo Muncian publică poezia *Comunistul*, în propria traducere. ■ În pagina *PCRConducătorul Pe calea dezvoltării conștiinței socialiste* citim, printre altele, despre *Cultura și arta – modelatori ai omului nou*: „Dacă arta, literatura autentică au fost dintotdeauna angajate în slujba unor idealuri nobile, cu atât mai mult azi, când societatea noastră luptă cu avânt pentru înfăptuirea celor măi înalte idealuri – făurirea socialismului și comunismului – arta și literatura trebuie să-și afirme militantismul ideologic și politic, patriotismul, spiritul revoluționar, prin opere care să contribuie cât mai deplin la înfăptuirea țelurilor mărețe ale întregului popor. În acest sens este direcționată întreaga activitate teoretică și practică dedicată de partid dezvoltării culturii și artei. Programul PCRarată: « În noile condiții ale dezvoltării patriei noastre socialiste, arta și literatura sunt chemate să dea expresie activității tumultuoase desfășurate de poporul român în toate domeniile de activitate, să înfățișeze marile realizări, entuziasmul, optimismul și hotărârea sa de a merge neabătut înainte». Înăfăptuind, sub înțeleapta conducere a partidului, un asemenea program luminos, de înaltă răspundere, arta și cultura în România socialistă se dezvoltă în condiții organizatorice caracterizate printr-un larg democra-tism și obțin rezultate ce ilustrează o mare diversitate de stiluri și direcții artistice, al căror corolar este atașamentul deplin al tuturor oamenilor de cultură și artă – români, maghiari, germani și de alte naționalități – față de politica partidului, dragostea de patrie și de popor, respectul pentru tezaurul de cultură al acestor pământuri, pentru experiența umanistă a artei și culturii de pretutindeni. În acest spirit se înăfăptuiește cu succes obiectivul programatic al partidului privind realizarea unei culturi a întregului popor, făurirea unei creații pe măsura exigențelor mereu sporite ale oamenilor muncii, nobilei misiuni a modelării omului nou. În această privință procesul dezvoltării artei și culturii cunoaște parametri revelatori în toate domeniile. □ În activitatea editorială, tirajele au atins, în 1975, aproape 70 de milioane de exemplare, țara noastră situându-se din acest punct de vedere, potrivit statisticilor UNESCO, printre primele 15 țări din lume. □ În domeniul cinematografiei, în paralele cu realele succese calitative dobândite, s-a atins cel mai înalt ritm de producție din întreaga sa istorie (producție națională în cincinalul recent încheiat: 105 lung-metraje artistice, 927 filme documentare și științifice și 146 filme de animație; numărul spectatorilor în 1975: 185,7 milioane). □ În teatre și instituții muzicale activitatea a crescut an de an, atingând în 1975 un număr de 35 mii repre-

zențații la care au participat 13,7 milioane spectatori. □ În artele plastice s-a marcat îmbogățirea patrimoniului național cu peste 12 000 de lucrări. Tot astfel, o semnificativă dezvoltare cunoaște activitatea muzeală (13,4 milioane de vizitatori în 1975, față de 8,8 milioane în 1970). □ Mișcarea artistică de amatori înregistrează o înflorire fără precedent (pe lângă căminele culturale, casele de cultură și cluburile din sistemul consiliilor populare, al sindicatelor, organizațiilor de tineret și al cooperației meșteșugărești, activează aproape 30 000 de formații cu 400 300 de membri și alte zeci de mii de cercuri literare, plastice, muzicale, foto, etc.). Sunt sporuri cantitative care, corelate cu sporirea valorii artistice a tuturor manifestărilor, fac ca arta și cultura noastră să răspundă mereu mai bine obiectivului esențial al construcției socialiste în patria noastră: O artă și o cultură a maselor largi cu un profund conținut educativ, în spiritul celor mai bune tradiții patriotice și internaționaliste ale istoriei noastre culturale, militând pentru nobilul țel al creării omului nou, al făuririi socialismului și comunismului pe pământul României.” ■ Încep *Dezbateri în uniunile de creație în pregătirea Congresului educației politice și culturii socialiste*. În acest număr aflăm cum au decurs dezbaterile *La Uniunea Compozitorilor*, precum și textul din *Telegrama adresată C. C. al P.C.R., tovarășului Nicolae Ceaușescu*, trimisă de Uniunea Compozitorilor.

● [„**Flacăra**”, nr. 18] Nicolae Dragoș publică poezia *Istoria* □ Dinu Săra-ru scrie *Stat comunist român*. □ Adrian Păunescu scrie despre *O vatră misterioasă*. ■ Pe pagina intitulată *Congresul educației politice și al culturii – forum al spiritului revoluționar și al iubirii de țară*, George Arion publică un amplu interviu cu Zoltán Franyó intitulat *În anul 1918, în decembrie, la Alba Iulia, am trăit emoția mulțimilor strânse acolo când s-a proclamat unirea Transilvaniei cu România*. Acesta este precedat de o notiță bio-bibliografică. Autorul răspunde la întrebări legate de activitatea sa antifascistă, vorbește despre „originalitatea românilor în context european”, despre activitatea sa de traducător, despre Congresul educației politice și culturii socialiste. □ În *România în lume, Lumea în România* se anunță apariția, în Israel, a volumului *Ceaușescu al României*. □ Este publicată o prezentare a turneului Teatrului Nottara în Grecia, eveniment în cadrul căruia primul ministru al Greciei, Constantin Karamanlis, s-a întâlnit cu Horia Lovinescu și cu Dinu Cernescu. □ Ion Murgeanu publică poezia *Țăranii*, iar Adriana Frățilă *Renașterea socialistă*. □ În *Arte – Blocnotes*, Radu Beligan scrie despre *Nostalgia capodoperelor de ieri*. ■ În *Instantanee* sunt publicate câteva fotografii: Alexandru Paleologu și Edgar Papu, Aurel Baranga și Teodor Mazilu. ■ Pe *Pagina Literară*, în *Faptele și vorbele*, Ov.S. Crohmălniceanu semnează eseu *Umor cu lingurița*. ■ În *Dreptul la opinie*, Mircea Marin publică *În absența criticii*: „Frumos, memorabil, exemplar mi se pare omagiul pe care un poet ca Nichita Stănescu a ținut să-l aducă – așa-zicând în plină glorie – criticii literare și criticilor literari. Frumos pentru că e un ade vărat poem, memorabil pentru că e rari sim în

istoria literelor românești, exemplar pentru că vine din partea unui autor care a cunoscut și lauda și negația vehementă. Poetul vede în critică o întregire necesară a operei; în persoana criticului pe „înfometatul de vers.” „Poezia trebuie să fie îndreptățită. Iată de ce iubesc critica și pe critici” – scrie el, recunoscător deopotrivă celor care i-au întărit încrederea în sine, ca și celor care l-au provocat prin reproșuri, îmblânzindu-i sau întreținându-i versul. Nichita Stănescu trebuie, așadar, citat la rândul lui „pe ordinea de zi” pentru această seninătate care nu cred că este retorică. Nu știu cât de contagios va fi exemplul lui, dar știu că ar avea cui să servească. Mai există încă la noi destui scriitori care disprețuiesc sau urăsc însăși critica, nu numai pe nedemniile ei reprezentanți. O disprețuiesc nu o dată autori reputați, obișnuiți doar cu superlative dedicate în exclusivitate. Tot ce nu se referă la persoana lor, tot ce nu contribuie la mai buna cunoaștere și răspândire a operei lor le apare cu totul lipsit de sens. Cât despre criteriile criticii, și rosturile ei în ansamblul unei culturi – acestea rămân pure supoziții teoretice. Criticul trebuie să fie un bun impresar și atâtă tot. Și e semnificativ că el e cu atât mai disprețuit cu cât acceptă mai convins o asemenea servitute.” ■ Alexandru George scrie *Critica, avocatură vociferantă?*, eseu în care apreciază că „literatura noastră a ajuns să înregistreze o vârstă destul de venerabilă pentru că însuși procesul înțelegerii ei să-și aibă istoria sa. Dacă ne-am limita doar la câțiva scriitori clasici (să zicem: Eminescu, Creangă, Maiorescu, Caragiale), am observa că a trecut un veac de când unele dintre cele mai caracteristice lucrări ale lor au văzut lumina tiparului și din cauza în jurul lor e departe de a se fi iscitovit. Nu numai soarta lor în aprecierea criticii a variat mult în timp, dar există chiar și în clipa de față mari diferențe de înțelegere și interpretare. Preferințele epocii noastre merg către alte zone ale creației lor și deși admirația care-i înconjoară e generală, ei nu sunt nicidecum niște cazuri „clasate.” Căci o asemenea situație nici nu poate surveni vreodată în legătură cu opere cu adevărat veritabile. Viața operelor e un proces continuu de înțelegere, de descoperire de motive, de interes, de schimbare a punctelor de vedere. Dacă așa ne arată experiența că stau lucrurile, cum își închipuie unii autori contemporani că ar putea fi pentru ei suspendat procesul firesc al existenței lor și ar putea vreodată să se „bucure” de o unanimă admirație liniștită? Ideea că pot exista o literatură și o situație în literatură fără un continuu proces de judecare e pe cât de naivă pe atât e de periculoasă. Ea ar duce la o confuzie generală, în care tot ce se diferențiază, tot ce impune o selecție, tot ce iese în relief, s-ar pierde spre paleta marilor valori, și în beneficiul unor mediocrități, de multe ori interesate tocmai întru aceasta [...] Ceea ce ni se pare încă mai regretabil e că există și unii critici care invocă și le gitează asemenea procedimente, ajunși când să lovească în însuși statutul discipolilor lor, care presupune nu numai pentru ei, dar și pentru cel mai simplu cititor, dreptul elementar de a avea o opinie.” □ Cu titlul *Vocația zborului*, Ion Băieșu publică o prezentare a poetului Valeriu Bucuroiu. □ George

Arion scrie *Soldurile și literatura* ■ În *Cronica literară*, Cornel Moraru prezintă volumul de versuri *Templul din afară* de Marcel Pop-Corniș (Dacia). □ Bodor Pál publică poezia *Proză scurtă despre risipă*.

● **[„România literară”, nr. 19]** Cuprinde versuri de Mihai Beniuc, Petre Ghelmez, precum și un amplu grupaj închinat partidului comunist, cu poeme de Dumitru Stancu, Horia Zilieru, Claus Stephani (trad. Veronica Porumbacu), Corin Bianu, Dim. Rachici, Ion Mărgineanu, Victor Nistea, Ion Lilă, Ion Potopin, Constantin Atanasiu, Imre Horvath, Mihail Gh. Bujor, Miron Radu Paraschivescu, Zaharia Stancu și Nicolae Labiș. Sunt publicate de asemenea texte ale poezilor din Cehoslovacia (Ján Šimonovič, Ondrej Nagaj) și din R.D. Germană (Günter Kunert, Sarah Kirsch). ■ George Ivașcu publică pe prima pagină articolul 55, cu ocazia aniversării a 55 de ani de la înființarea Partidului Comunist Român. ■ În *Creație și participare*, Virgil Teodorescu pune în evidență diversitatea stilistică a operelor literare contemporane, dar și necesitatea infuzării lor cu principiile materialismului dialectic: „Există în momentul de față, în câmpul literaturii, o diversitate de stiluri și de modalități, care nu sunt altceva decât dovada unei admirabile înfloriri, unei libere dezvoltări a personalității fiecărui artist. Dar această exercitare a personalității, în tot ce are ea mai original și mai durabil, nu se poate produce în mod haotic și nici nu poate căpăta aspectul unui jet care țâșnește fără noimă. În toată această diversitate, asemeni unui evantai strălucitor, coordonata principală a activității noastre trebuie să fie metoda materialismului dialectic și istoric, singura metodă viabilă, care poate oferi oricărui artist revoluționar o perspectivă amplă, profundă și luminoasă asupra lumii.” ■ Sub titlul *PCR55* sunt publicate o serie de articole dedicate aniversării a 55 de ani de la nașterea PCR și raportului dintre literatură și realitatea politică. Astfel, conform lui Teodor Mazilu (*Sentimentul istoriei*), scriitorul trebuie în chip fundamental să releve relația dintre om și mersul istoriei: „Scriitorul nu este nici filosof, nici om de știință, el are un rol în aparență mai modest, acela de a dezvălui raportul dintre individ și mișcarea implacabilă a istoriei.” ■ Alexandru Ivasiuc susține esența revoluționară a oricărei culturi veritabile în textul *Spiritul revoluționar*: „Culturii autentice, creatoare, îi este specific un spirit revoluționar constituit pe observarea neîncetată a realului, a noilor fenomene ce sunt integrate în modele mai perfecționate, mai suple și mai largi.” ■ În *Arzătoarea iubire de țară*, Alexandru Balaci afirmă natura inevitabil militantă a scriitorului: „Un scriitor este totdeauna un participant, un militant, prin grandoarea sentimentelor și a gândirii, prin arta care îi permite să treacă dincolo de limitele cunoașterii și să propulseze spre lumină și frumusețe, prin travaliul său aspru și fără încetare, umanitatea pe care o reprezintă plener.” ■ În rubrica *Breviar*, Șerban Cioculescu comentează lucrarea *Ideea de patrie în literatura română* (Minerva, 1976) de Al. Hanță, pe care o consideră „un adevărat tur de forță”: „În cartea cuprinzătoare a lui Al. Hanță, ideea de patrie este dusă până în zilele noastre, la pragul epopeii naționale care va fi,

sperăm, opera generației celei mai tinere și entuziaste.” ■ Pentru Nicolae Manolescu, permanenta uimire în fața existenței constituie trăsătura originală a lirismului lui Geo Bogza, perceptibilă acut și în *Cartea Oltului*: „Ceea ce constituie originalitatea lui Geo Bogza este sufletul ingenuu de poet veșnic uimit de spectacolul lumii. Un poet care nu spune niciodată eu: fiind prezent doar ca un ochi sau ca o ureche, receptacole colosale îndreptate spre misterul cosmic, asemeni oglinzilor circulare de la observatoarele astronomice sau antenelor de radio înfipite în eter. Arta însăși e simplă, chiar dacă inimitabilă: suită de privilegii și de audiții muzicale, când solemne, maiestuoase, sonore, când suave și delicate. [...] Corabia – iată metafora fundamentală din acest poem în care totul, munții, brazii, turlele bisericilor, orașele, constelațiile, norii, călătorește împreună cu poetul pe oceanul cosmic.” ■ Dana Dumitriu se oprește asupra plachetei *Cartea runelor* (Eminescu, 1976) de Dan Verona, construită cu simplitate și rigurozitate: „Salutat la debut ca un noul Hölderlin, Dan Verona publică în recentul volum *Cartea runelor*, subintitulată *Adaos la Parnasul dacic*, o culegere de imnuri dedicată «diafanilor Seniori ai Poeziei, prea devotați Cavaleri ai Doamnei Noastre Limba Română.», figurilor ilustre care au marcat istoria noastră din cele mai vechi timpuri și marilor cărturari și poeți care au îmbogățit patrimoniul cultural al țării. Structura volumului e simplă și riguroasă.” ■ Sorin Titel îi reproșează lui Simion Dima excesiva prudență și absența unei structuri epice solide în romanul său *Mielul negru* (Dacia, 1976): „El vorbește despre ceea ce a văzut și a trăit; prudent se oprește aici, nepreocupat de arhitecturarea unui edificiu epic. Acordând un mai important rol invenției, «construind» cu mai mare grijă, proza lui Simion Dima ar avea de câștigat.” ■ În viziunea lui Mircea Iorgulescu, spiritul polemic al lui C. Dobrogeanu-Gherea, foarte vizibil în antologia *Studii critice* (Minerva, 1976) realizată de Z. Ornea, a asigurat succes criticii acestuia: „De o constantă remarcabilă, caracterul polemic a fost unul dintre elementele care i-au asigurat criticii lui Gherea și răspândirea și impunerea; despre noutatea punctelor de vedere, despre răsunele și notorietatea acestei critici nu se poate discuta făcând abstracție de spiritul ei fundamental militant și polemic, de orientarea permanent combativă.” ■ În rubrica *Prima verba*, Laurențiu Ulici subliniază influența prozei lui Fănuș Neagu și a lui Nicolae Velea asupra povestirilor lui Ștefan Pârvu din *Chip de aproape* (Albatros): „Un prozator de nădejde se anunță în Ștefan Pârvu [...]. Povestirile sale camuflează un stil epic personal, sub ecouri, acum prea de tot evidente, din Fănuș Neagu și Nicolae Velea.” ■ Vasile Băran scrie articolul *Salonul național al cărții*, eveniment în cadrul căruia a fost realizată o retrospectivă a literaturii din perioada 1971-1975: „între 1971 și 1975 editurile noastre au publicat peste 18.500 de titluri într-un tiraj de 336 de milioane de exemplare! Numai în anul trecut s-au tipărit 3.586 de titluri cu un tiraj de peste 67 de milioane de exemplare! Ultimele cifre sunt evident semnificative dacă ne gândim că în anul 1938 au apărut 2.300 de lucrări cu un tiraj total de

3.879.000 de exemplare.” ■ Felicia Antip discută din nou romanul lui Saul Bellow, *Darul lui Humboldt*. ■ Ana Blandiana semnează textul *Aurel Vlaicu* în secțiunea *Atlas*.

● **[„Tribuna”, nr. 19]** Cuprinde versuri de Victor Felea, Ovidiu Genaru, Ion Cocora, Ion Vergu Dumitrescu, Gabriel Pamfil, Vasile Smărăndescu, Nicolae Sârbu, Lucian Tamaris, Emil Crăciun, Horia Lupu, Sabin Opreanu, Ion Mărgineanu, Ion Davideanu, Ioan Bran, Aurel G. Zegreanu, Iulian Negrilă, Dorin Sălăjan, Ion Vădan, Mircea Gozaru, Radu Cosașu (în secțiunea sa *Cronica de trei secunde*), Adrian Popescu, proză de Dan Mutașcu și Szilágyi András (în traducerea lui Vasile Grunea). ■ Zaharia Sângeorzan semnează articolul *Arhitect al ideilor* cu ocazia împlinirii a 80 de ani de la nașterea lui Mihai Ralea: „Critic de idei, călător cu o deschidere spre teritoriile exotice, dublat de un psiholog și un sociolog excepțional, înzestrat cu o sensibilitate extraordinară pentru poezia peisajului, moralist fin, Mihai Ralea este în literatura românească un scriitor din stirpea lui Titu Maiorescu și Paul Zarifopol. Critica lui este o «orgie de idei» pusă să vorbească în limbajul adevărului și strălucind prin arta paradoxului. Mihai Ralea este scriitorul care a creat idei într-un stil asociativ, frenetic, conștiinței existenței lor ca fenomene.” ■ În *Cronica literară*, Victor Felea semnalează apariția volumului *Conspirații sub cerul deschis. Pagini dintr-o luptă antifascistă și democratică* (Eminescu, 1976), de L. Kalustian: „Cartea *Conspirații sub cerul deschis* ne demonstrează cu prisosință că L. Kalustian face parte dintre fruntașii jurnalismului nostru dintre cele două războaie mondiale, epocă, trebuie să o spunem, deosebit de bogată în publiciști și gazetari de mare strălucire.” ■ Pornind de la cartea *Ideea de patrie în literatura română* (Minerva, 1976), de Al. Hanță, Mircea Popa discută poezia patriotică, oprindu-se cu precădere asupra lui Ioan Alexandru: „O poezie patriotică elevată, la un mod cu totul opus decât Adrian Păunescu, scrie Ioan Alexandru, *Imnele sale*, în special *Imnele Transilvaniei*, pot fi socotite un adevărat fragment de epopee națională. Valorificând în mod subtil ecouri din Goga, Isac, Blaga, Ioan Alexandru și-a găsit în acest gen de poezie, care merge pe linia tradiției specific ardelen, un mod de expresie și de meditație dintre cele mai cuceritoare, care îl face „unul din cei mai mari cântăreți ai pământului românesc”, cum îl numește recent Eugen Barbu. Aducând în poezia patriotică actuală o poezie gravă, de mare vibrație și rezonanță morală, însoțită de o caligrafie discretă, Alexandru este cel mai îndreptățit să ne dea o mare Cântare a României moderne.” ■ În *Istoria unei idei*, Ion Marcoș recenzază același volum publicat de Al. Hanță, *Ideea de patrie în literatura română* (Minerva, 1976): „Sentimentul patriei este sursa unui vast număr de opere autentice, dar și locul comun al unei serii nesfârșite de false valori, literatură a bunelor intenții. O exegeză despre patriotism în creație își atinge scopul în măsura în care depășește descripția, stadiul enunțului și «evidențierii». Eticul trebuie mutat în planul esteticului. În acest sens, încercarea lui Al. Hanță e abia

un început. Literatura română mai nouă este consecința unui amplu efort de implantare a esteticului în câmpul unei morale noi, ce-și perfecționează preceptele. Ecoul acestei victorii își găsește, treptat, expresia în textele critice.”

■ Dan Rebreanu și Vasile Sălăjan semnează reportajele *Pentru cine construim*, respectiv, *La Muntele Rece, Poiana Horii, pe Călimani...* ■ În *Un publicist militant: Ion Vinea*, Mircea Vaida evidențiază implicarea socială și politică a scriitorului: „E în primele rânduri în ofensiva împotriva organizațiilor de tip fascist, a legionarilor și a gărzii de fier. Militează pentru umanism și pace. Intellectual luminat, cu vederi democratice, de stânga, Vinea s-a apropiat de gândirea marxist-leninistă. Destinul clasei muncitoare, imaginea proletarului devenit «uriașul din poveste» al cărui cuvânt e auzit de «toate popoarele» – sunt coordonate esențiale ale operei unuia dintre marii noștri scriitori și publiciști.”

■ Constantin Noica publică a cincea parte a articolului său despre opera lui Goethe, *O interpretare din Faust*. ■ Ștefan Bitan relatează desfășurarea celui de-Al IV-lea Congres al Asociației internaționale a criticilor literari, care a avut loc la Lisabona între 29 martie și 3 aprilie și la care au participat George Ivașcu și Ovidiu S. Crohmălniceanu: „comunicările domniilor lor s-au bucurat de un viu interes. De fapt, ele s-au plasat cel mai aproape de linia generală a congresului – fapt de altfel subliniat. Comunicarea profesorului Ivașcu s-a și intitulat *Critica literară, umanismul și științele umane*. După elucidarea unor probleme legate de «statutul contemporan al criticii literare», profesorul Ivașcu s-a referit la posibilitatea criticii literare de a utiliza metode dintre cele mai diferite, cu mijloace de expresie adecvate, «pentru a oficia trecerea cât mai complet posibil de la autor la text, la public». «Judecarea valorilor – a continuat profesorul Ivașcu – este de asemenea o atitudine militantă pentru o cauză, scumpă nouă tuturor, umanismul»; iar mai departe: «critica literară trebuie să aibă în vedere aspectul social al operei literare», și în același timp să-i deschidă cititorului – după expresia lui Valéry – «ușile frumosului». În concluzie, criticul român a subliniat faptul că indiferent cu ce metode de investigație se îmbogățește critica literară, întotdeauna trebuie să fie «avanpostul umanismului». Cel de-al doilea participant roman, prof. Ovid. S. Crohmălniceanu, a completat în mod fericit, prin referatul domniei sale, cele spuse de profesorul Ivașcu. Profesorul Crohmălniceanu a insistat asupra felului în care critica literară de azi împrumută metode și procedee din alte domenii («științele exacte, lingvistica, psihanaliza, semiologia, informatica, sociometria etc.»). [...] Într-un final extrem de apreciat de participanții la congres, referindu-se la diferitele dileme între critica analitică, sintetică, artistică, științifică etc., criticul român a afirmat că este tentat să tranșeze lucrurile în maniera lui Caragiale, geniul nostru în materie de ironie. Pus să aleagă între «arta cu tendință» și «arta pentru artă» e a declarat că preferă «arta cu talent». Răspuns valabil, cred eu, de asemenea și pentru critică.”

7 mai

● [„Scânteia”, nr. 10 485] Radu Selejan publică poezia *Stegar neînfrânt*. ■ Ioan Grigorescu publică *Un timp care aparține conștiinței*, a șaptea parte din *Carte de citire cu ochii sufletului*. ■ În *Dezbateri la Uniunile de creație în pregătirea Congresului educației politice și culturii socialiste* citim despre dezbaterile *La Uniunea artiștilor plastici*, dar și *Telegrama adresată C. C. al P.C.R., tovarășului Nicolae Ceaușescu*, semnată de U.A.P.

● [„Contemporanul”, nr. 19] Dumitru Micu prezintă cartea lui Dan Zamfirescu: *Permanența patriei*: „Intrat în librării mai devreme, în primul trimestru al anului în curs, volumul *Permanența patriei* de Dan Zamfirescu este așezat, cum se vede din titlu, tot pe observația că patriotismul e un implicat nucleic al literaturii române.” ■ De *Cronica lapidară – reviste*, se ocupă Laurențiu Ulici: „În «Echinox», numărul 4, revista ce continuă a se impune printre cele mai interesante din câte avem, Emil Botta publică un emoționant poem de țară sub titlul: *Glasul Petruului Cercel*.” □ „În revista «Teatrul» (nr. 3/1976) citim noua piesă a lui Marin Sorescu, *Răceala* E o dramă cu subiect istoric ce-și plasează acțiunea în anul 1462, în vremea luptelor oastei românești a lui Vlad Țepeș cu armata otomană condusă de sultanul Mahomed al II-lea Renunțând, de data aceasta, la aspectul de poem dramatizat pe care îl aveau alte piese ale sale, autorul aduce în scenă un număr relativ mare de personaje și situații dramatice diverse, ceea ce face ca natura dramatică a textului să se releve mai puternic. Expresie a unui înalt sentiment patriotic, implicând o viziune profundă asupra istoriei, piese lui Marin Sorescu mi se pare a fi, prin substanța și sobrietatea dialogurilor, o operă de rezistență a dramaturgiei noastre contemporane. Așteptăm cu interes variantele ei scenice.”

● [„Cronica”, nr. 19] Sub semnătură redacțională apare editorialul *E toată țara în sărbătoare*. ■ Liviu Leonte semnează *Tinerețea marilor opere*, prezentând studiul *Mihail Sadoveanu. Teme fundamentale* de Zaharia Sângeorzan, Editura Minerva, 1976: „Relevând-o ca pe o serioasă contribuție, am evidențiat nu numai meritele volumului *Mihail Sadoveanu. Teme fundamentale*, dar și o cale de urmat cu consecvență de către critic.” ■ Zaharia Sângeorzan semnează *Mihai Ralea – călătorul*: „Spirit modern, citadin convins, Mihai Ralea rămâne în toate călătoriile sale un autentic poet al naturii. El este fascinat de elementele ei primordiale, de metamorfozele lor.” ■ În *Mențiuni critice*: □ Miron Blaga scrie despre antologia *Strune din nord*, Editura Litera, în care sunt grupați 12 poeți din cenaclul literar „Andrei Mureșianu” din Vișeu de Sus: „Cel mai conturat autor al antologiei, Gheorghe Țiplea, este un poet matur, oscilând între căutarea adevărurilor ultime și o insinuată nostalgie a copilăriei.” □ Mariana Zavati prezintă *Trecătorul de demult* de Petre Stoica: „Astfel registrul a lui Petre Stoica are marea calitate de a cuprinde acea magică influență a limbajului ce focalizează o viziune optimistă a artistului despre lume.” □ Constantin Blănaru recenzează *Pasărea de lut* de Mircea Opriță, Editura

Dacia: „E vorba, deci, de un roman valoros, care confirmă un talent viguros, care anunță un promițător și necesar romancier sau nuvelist al lumii satului.”

■ Const. Ciopraga publică prima parte din *Reflecții despre proza istorică*: „Înainte de toate proza istorică e povestire, iar capacitatea de a fi povestitor antrenant nu e la îndemâna oricui. Până la Sadoveanu, nici Asachi, nici Hașdeu, nici Nicu Gane, nici Slavici n-au creat valori fundamentale.”

■ Al. Dima semnează *N. Barbu – Premiul Asociației scriitorilor din Iași*: „Noua lucrare a lui N. Barbu reia o preocupare devenită tot mai frecventă în cadrul studiilor literare actuale. E vorba de *clasicism* în genere și de cei ai literaturii noastre în special. După caracterizarea specificului național și printr-o componentă clasică prin tendința spre realism și echilibru spiritual în viziunea lui Athanasie Joja și Tudor Vianu, apoi după cartea de sinteză a lui Dumitru Păcurariu asupra clasicismului românesc precedată și urmată de alte mici studii, autorul de care ne ocupă se referă din nou în volumul *Noi și clasicii*, apărut la Ed. Eminescu – nu atât la curentul istoric propriu-zis cât la aspectele tipologice ale clasicismului.”

■ L. B. semnează *Alexandru Zub – Premiul „B. Bălcescu” al Academiei, pentru istorie*: „Pentru Mihail Kogălniceanu – istoric (Editura «Junimea», Iași, 1974), model neîntrecut al genului în istoriografia noastră, Al. Zub a fost distins cu premiul «N. Bălcescu» al Academiei – o alegere fericită, o răsplată care vine să încununeze o creație de excepție, care face cinste autorului și nu mai puțin istoriografiei noastre.”

■ Elvira Sorohan, în *Un erou de epopee nescrisă*, despre *Letopisețul anonim* al Moldovei. ■ În *File de arhivă* C. Isac scrie despre „*Curcanii*” – o piesă document, operă scrisă de Grigore Ventura.

■ Augustin Z. N. Pop scrie despre Matei Eminescu în *Frate viteaz de poet*.

■ Din *Moment* reținem: □ *Un pământ numit România*: „Sub acest titlu, la Botoșani, Comitetul județean de cultură și educație socialistă, în colaborare cu Studioul de radio-televiziune Iași, au organizat un spectacol literar-artistic, dedicat aniversării a 55 de ani de la crearea Partidului Comunist Român și pregătirii Congresului educației politice și culturii socialiste. Au participat scriitorii George Lesnea, Grigore Ilisei, Ana Mășlea, Ioanid Romanescu, Nicolae Turtureanu, Lucian Velea, Vasile Filip, Dumitru Țiganiuc, precum și actorii Adela Mărculescu, Dinu Ianculescu, Despina Marcu, Viorel Baltag și Iulian Voicu.” □ N. Irimescu, *În câteva cuvinte*: „*Spiritul militant în literatură și artă*, se intitulează dezbaterea inițiată de «România Literară», având drept frontispiciu un motto din Bălcescu: «Românii au trebuință astăzi să se întemeieze în patriotism și în curaj și să câștige statornicie în caracter», în timp ce «Tribuna» dedică ultimul său număr miraculoasei creșteri a satului românesc, iar «Contemporanul» se ocupă de *Dreptul popoarelor de a dispune de ele însele*. [...] Editura Junimea își inaugurează colecția «Humanitas» cu volumul *Pre-ludiul ideii de libertate morală*, de Petru Botezatu. În curs de apariție în seria «Reporter XX», note de călătorie *Stampe europene* de Grigore Ilisei, iar pentru cei mici *Din marile legende ale lumii* de Al. Mitru.” □ Mihai Ursachi, „*Viața*

românească”: „Numărul 3 (care marchează și împlinirea a 70 de ani de la apariție) al prestigioasei reviste, oferă un conținut pe cât de bogat, pe atât de variat. [...] La cei 70 de ani ai săi, «Viața românească» se arată o revistă plină de prospețime și totodată de gravitate intelectuală, păstrând un just echilibru între glorioasele tradiții și imperativele timpurilor noi, oglindă vie a mișcării de idei din cultura noastră de azi.” ■ Versuri semnează Emilian Marcu (*Eroii*), Silviu Rusu (*Partidului*), Dumitru Țiganiuc (*Spicele dorobanților*), Aurel Butnaru (*Să rostim adevărul!*), Emil Dreptate (*Statornicie, Peisaj natal, Se sting zăpezele*), Ciprian Vasile Stoleru (*9 mai 1877*).

• [„Munca”, nr. 8334] În *Însemnări de scriitor*, Dumitru Almaș publică *Inima țării*. □ Victor Tulbure publică un poem intitulat *P.C.R.*, Victor Belciug poezia *Ne-am născut aici*, iar Gelu Dorian – *A fi comunist*.

• [„Orizont”, nr. 18] Număr aniversar consacrat Partidului Comunist Român, la 55 de ani de la creare. În mare, articolele sunt în ton cu tema Ideile eșalonate pe parcursul articolului *Literatura și dimensiunile istoriei* de Corneliu Nistor sunt legate de „geneza unei culturi noi, a culturii socialiste”, „epopeia națională”, „fresca istoriei poporului român”, relația dintre om și natură așa cum apare în *Capitalul* lui Marx, „procesul de educare socialistă.” Victor Rusu relevă atât contribuția marilor poeți (Alecsandri, Coșbuc, Al. Macedonski), cât și a celor minori (G. Baronzi, C.R. Cornățeanu, Sava N. Șoimescu) la fasonarea conștiinței patriotice, a iubirii de neam și de țară (articolul *Ecouri poetice ale războiului de neatârnare*). ■ Articolul lui Livius Ciocârlie se sustrage tematicii patriotice generale și dezbate „o luptă între simbol și text” în *Luceafărul* (articolul *Izbânda lui Hyperion*). ■ Haralambie Țugu, Dan Mutașcu, Ileana Roman și Petre Dinu Marcel își strung corzile lirice pe teme patriotice. ■ V. Șerban continuă, într-un al doilea episod, explicarea greșelilor de scriere a substantivelor în genitiv-dativ (rubrica „dicționar ortografic”).

• [„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 283] Grupajul *Creație angajată, spirit partinic* cuprinde versuri de Ioan Șerb, *Comuniștilor de omenie*, Constantin Lucian, *Patrie-partid, patrie-popor*, Ioana Costea, *9 mai*. □ Sunt alăturate aici și textele critice *Climat optim dezbaterii* de Marcel Duță, *Valoarea morală a patriotismului* de Dan Mutașcu (prezentă la simbolurile sec. 19 – Tudor Vladimirescu, Avram Iancu, Bălcescu, Eminescu, Kogălniceanu), Ion Lotreanu – *Semnul forței creatoare* (începuturile mitice ale literaturii – *Miorița, Meșterul Manole, Învățăturile lui Neagoe*), Liviu Călin – *Memorialistică militantă* (comentând antologia cu cele mai expresive texte privitoare la vechea mișcare socialistă: *Amintiri literare despre mișcarea socialistă, 1870-1900*, volumul coordonat de Tiberiu Avramescu) și articolul *Un document* de M. N. Rusu, reliefând contextul apariției piesei *Jocul ielelor* (născută dintr-o vastă și discretă anchetă a lui Camil Petrescu în rândul muncitorilor tipografi și CFR-iști din Bucureștiul interbelic, „fișele documentare ale personajelor și situațiilor dramatice” pornind deci de la un sondaj de idei – fiind practic „pri-

mul nostru text literar (și dramaturgic) care face uz de o anchetă sociologică/ o documentare pe terenul faptelor”).

8 mai

• [„Scânteia”, nr. 10 486] Pe frontispiciu ziarului citim *Trăiască Partidul Comunist Român*. ■ Pe prima pagină citim textul nesemnlat *55 de ani de luptă pentru patrie, pentru socialism, pentru fericirea poporului, pentru o lume mai bună și mai dreaptă Țara întreagă sărbătorește gloriosul jubileu al marelui său Partid*. ■ Tot pe prima pagină apare și poezia *La ziua partidului* de Nicolae Dragoș. ■ În paginile numite *Partidul Comunist Român arhitectul României Socialiste* citim statistici și planurile partidului pentru poporul român. ■ Aflăm că *În întreaga țară* s-au organizat *Manifestări consacrate aniversării partidului*. ■ În cadrul prezentărilor de *Dezbateri în Uniunile de creație în pregătirea Congresului educației politice și culturii socialiste* aflăm cum a decurs dezbaterile *La Uniunea Scriitorilor*: „Vineri, 7 mai, a avut loc plenara lărgită a Consiliului Uniunii scriitorilor, ce se înscrie în acțiunile de pregătire a Congresului educației politice și culturii socialiste. După dezbaterile din cadrul asociațiilor scriitorilor din țară și secțiilor asociației din București, organizațiilor de partid cu activul, Consiliul Uniunii scriitorilor a analizat modul în care întregul front scriitoricesc s-a străduit să îndeplinească sarcinile izvorâte din Programul ideologic al partidului în domeniul creației literare, al propagării literaturii în rândul oamenilor muncii. Din partea conducerii de partid și de stat, la lucrările plenarei au luat parte tovarășii Emil Bobu, Dumitru Popescu și Iosif Uglar. În darea de seamă prezentată, președintele Uniunii scriitorilor, Virgil Teodorescu, a subliniat covârșitoarea importanță pe care au avut-o asupra întregii activități de creație literară lucrările Plenarei CC. al PCR din noiembrie 1971, documentele Congresului al XI-lea, cuvântările secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu. În perioada ultimilor cinci ani, scriitorii aparținând tuturor generațiilor, mobilizați de spiritul revoluționar al documentelor de partid, au contribuit la îmbogățirea substanțială a literaturii române contemporane, chemată să slujească țelurile unui vast proces educativ. Poezia, proza, dramaturgia, literatura pentru copii și tineret, critica și istoria literară, scenariul de film, în forme și modalități specifice, pătrunse de spiritul înnoitor imprimat mișcării literar-artistice de Programul ideologic al partidului, au situat în centrul preocupărilor lor problemele formării trăsăturilor înaintate ale omului de azi, ale înnobilării existenței sale în conformitate cu principiile de viață și comportare sintetizate în Codul eticii și echității socialiste. Prin împlinirile sale, concretizate în opere de larg răsunet în conștiința cititorilor, realizate într-o mare diversitate de stiluri și modalități artistice, literatura ultimilor ani a adus o contribuție remarcabilă la îndeplinirea politicii culturale a partidului nostru, la atingerea înaltelor idealuri de educație umanist-revoluționară și patriotică. Trecând în revistă împlinirile și neajunsurile creației literare în ulti-

mul cincinal, darea de seama a scos în evidență largile posibilități de creație existente pentru scriitorii de toate vârstele. Numai în perioada 1971—1975, creația literară s-a concretizat în peste 3 000 de titluri, care însumează aproximativ 32 milioane de exemplare. O atenție permanentă a fost acordată tinerelor talente, care au debutat într-un mare număr, unele din lucrările acestora fiind distinse cu premii ale Uniunii scriitorilor și Uniunii Tineretului Comunist. Ca rezultat al aplicării cu consecvență a politicii naționale marxist-leniniste a Partidului Comunist Român în domeniul creației și vieții literare, literatura naționalităților conlocuitoare a înregistrat și ea importante succese, și-a dovedit unitatea organică cu literatura română. În condițiile afirmării tot mai largi a țării noastre în ansamblul vieții internaționale, pentru satisfacerea interesului crescând al opiniei publice de peste hotare față de realizările României socialiste, Uniunea scriitorilor a contribuit la intensificarea cunoașterii culturii noastre în lume, la facilitarea contactului cititorilor străini cu unele dintre cele mai de seamă valori ale spiritualității românești. În încheierea dării de seamă au fost prezentate numeroasele acțiuni care vor avea loc în pregătirea Congresului educației politice și culturii socialiste – înscrise într-un plan special – la realizarea cărora vor fi antrenați scriitorii din întreaga țară. În cadrul dezbaterilor au luat cuvântul scriitorii: Constantin Chiriță, Aurel Martin, Hornul Munteanu, Gezá Domokos, Ioan Grigorescu, George Ivașcu, Titus Popovici, Franz Storch, Dan Deșliu, Ion Hobana, Ion Ianoși, Alexandru Andrițoiu, Marin Preda și George Macovescu. Referindu-se la climatul de efervescentă creatoare existent în întreaga noastră viață socială, vorbitorii au relevat succesele importante pe care obștea scriitoricească le-a înregistrat în perioada care a trecut de la Plenara CC al PCR din noiembrie 1971. Retrospectiva editorială pe ultimii cinci ani oferită de Salonul național al cărții, diversitatea titlurilor și numărul mare al tirajelor, prezența tot mai vie a scriitorilor în coloanele publicațiilor literare și cultural-artistice atestă existența unor rodnice preocupări creatoare, dimensiunea reală a șantierului actual de creație. Analizând în mod critic și responsabil tabloul succeselor obținute în domeniul prozei, poeziei, dramaturgiei, literaturii pentru copii, vorbitorii au arătat totodată existența unor neajunsuri, au făcut propuneri de creștere a exigenței în activitatea publicațiilor și a editurilor. Prezentând proiectele lor de viitor, ei s-au angajat să îmbogățească patrimoniul cultural al României socialiste cu opere durabile, pătrunse de un fierbinte patriotism, de patos umanist, realizate la un înalt nivel artistic, menite să contribuie la dezvoltarea conștiinței sociale și naționale a oamenilor muncii. Scriitorii, români, maghiari, germani și de alte naționalități, strâns uniți în același larg front literar, parte integrantă a poporului, s-au angajat să oglindească în creațiile lor marile izbânde ale țării noastre, chipul omului nou, constructor al socialismului și comunismului. În luările de cuvânt, vorbitorii, manifestându-și adeziunea deplină față de politica partidului, față de principiile călăuzitoare ale acesteia, și-au exprimat dorința ca reprezentanții lor care vor participa

la Congresul educației politice și culturii socialiste să transmită hotărârea și voința fermă a întregului front scriitoricesc de a sluji cu vibrantă dăruire cauza nobilă a partidului, politica sa internă și externă, idealurile și năzuințele poporului nostru de pace, colaborare și progres. În încheierea plenarei lărgite a luat cuvântul tovarășul Dumitru Popescu, membru al Comitetului Politic Executiv, secretar al CC al P.C.R., președintele Consiliului Culturii și Educației Socialiste.” □ Apare și *Telegrama adresată C. C. al P.C.R., tovarășului Nicolae Ceaușescu* trimisă de Uniunea Scriitorilor: „Întruniți în plenara lărgită a Consiliului Uniunii, scriitorii României socialiste au supus dezbaterii modul în care au fost îndeplinite în domeniul creației literare și al propagării literaturii în rândul oamenilor muncii, sarcinile trasate de Plenara CC al PCR din noiembrie 1971 și de documentele adoptate la Congresul al XI-lea al Partidului Comunist Român. Martori ai neobositei energii pe care o dăruți în fruntea partidului și a republicii, pentru a face ca România să urce trepte tot mai înalte de civilizație și cultură, noi, scriitorii, ne simțim solidari cu întregul Program de construcție materială și spirituală a patriei noastre socialiste. Cuvântul dumneavoastră, mult stimat și iubite tovarășe Nicolae Ceaușescu, adresat nouă în repetate rânduri, a mobilizat întreaga putere creatoare a scriitorilor din toate generațiile, pentru înfăptuirea unor opere demne de epoca în care trăim, mărturii vibrante despre lupta eroică a poporului nostru, din trecut și de astăzi. La capătul acestor cinci ani, ne înfățișăm cu realizări bogate, rezultat al politicii culturale promovate de Partidul Comunist Român, al îndemnurilor dumneavoastră de a ne pune talentul și măiestria în slujba unei arte închinată poporului, cauzei socialismului și comunismului în patria noastră. Poezia, proza, dramaturgia, celelalte genuri literare, în forme ce le sunt proprii, au căutat să aprofundeze realitățile complexe ale prezentului, să se pătrundă de spiritul dinamic, autentic revoluționar pe care dumneavoastră înșivă l-ați imprimat întregii vieți din România, să descopere și să pună în lumină ceea ce este nou și semnificativ în societatea noastră socialistă. Literatura originală a acestor ani însumează câteva mii de titluri, tipărite în zeci de milioane de exemplare, bilanț grăitor despre amploarea unei acțiuni de cultură a cărei supremă năzuință este de a avea răsunet în conștiința maselor largi de cititori, în sufletele acelor oameni care așteaptă de la noi cărțile de aur ale prezentului. Evenimentele deosebite din viața politică a țării, ca și sărbătorirea marilor momente istorice ne-au dat prilejul să desfășurăm o vastă activitate de propagare a valorilor literaturii noastre. Prin activitatea de creație, prin cele peste 1 500 de șezători, festivaluri de poezie, colocvii și simpozioane, scriitorii au participat statornic la viața socială și politică a națiunii, manifestându-se ca prezențe active și străduindu-se să dea conținut misiunii de mare răspundere de a fi ajutoare de nădejde ale partidului. Toți scriitorii din România, militând neabătut pentru îndeplinirea Programului ideologic al partidului, se angajează să realizeze noi opere de valoare. expresii ale patriotismului și umanismului revoluționar de care sunt însuflețiți. Eroul

comunist va fi și de acum înainte figura centrală a cărților pe care le scriem, urmare firească a adevărului că partidul reprezintă în viața poporului român o forță cu rol determinant în toate marile sale înfăptuiri. Vom da patriei socialiste acele scrieri pe care timpul nostru și concepția revoluționară a partidului nostru le reclamă de la noi, scrieri înaripate de optimism social, capabile să influențeze conștiințele, să modeleze sufletele sub iradierea înaltelor idealuri ale socialismului și democrației, ale demnității umane, ale libertății și dreptății sociale. Vom face totul pentru a răspunde exemplar încrederii pe care ne-ați acordat-o, misiunii nobile cu care ne-ați investit. Scriitorii din România n-au alte idealuri și alte orizonturi de atins, alte legi de urmat și alte crezuri decât cele care se află înscrise, cu tăria adevărului, în Programul Partidului Comunist Român. Cei care scriem românește sau în limbile naționalităților care locuiesc și muncesc pe pământul românesc, fiindcă patria ne este comună, iar istoria ne-a fost aceeași, deopotrivă muncim și visăm, deopotrivă ne sunt bucuria și izbânda în socialism. Având convingerea profundă că sunteți expresia valențelor superioare ale unuia din popoare care nu dorește altceva decât să-și făurească viața pe temeiul unei gândiri proprii, noi vedem în dumneavoastră întruchiparea dârzeniei și cutezanței atâtor bărbați fără seamăn ai trecutului, prin care România și-a câștigat demnitatea și dreptul de a fi suverană pe rosturile sale în aceasta parte a Europei. Iată de ce noi, scriitorii, suntem pe deplin angajați în promovarea principiilor politicii externe a partidului și statului, politică de pace și colaborare între toate națiunile lumii, pentru independență și suveranitate națională, pentru dreptul fiecărui popor de a-și făuri destinul după propria-i voință. Preocuparea majoră a oamenilor de litere, pătrunși de importanța excepțională a momentului pe care-l trăim, este aceea de a realiza, cu mijloace artistice de înaltă ținută și în spiritul umanismului socialist revoluționar, o frescă a dăinuirii noastre milenare pe acest pământ și a marilor izbânzii contemporane, toate acestea configurând luminos Epopeea națională. Plenara lărgită a Consiliului Uniunii scriitorilor a dat mandat celor care ne vor reprezenta la Congresul educației politice și culturii socialiste să exprime angajamentul nostru ferm de a sluji cu același devotament și pasiune creatoare înaltele idealuri ale partidului și poporului nostru, de a îmbogăți patrimoniul culturii noastre naționale cu noi opere care să sporească originalitatea și prestigiul ei în lume. Măine, 8 mai 1976, sărbătorim 55 de ani de la crearea Partidului Comunist Român, sărbătorim clasa noastră muncitoare, întregul nostru popor, care a știut să-și împlinească, sub soarele biruitor al socialismului, aspirațiile sale de libertate și progres. Suntem fericiți de a fi martori și participanți activi la această grandioasă operă de construcție istorică și am fi cu atât mai fericiți dacă însăși creația noastră va fi oglinda vie a efortului eroic al întregului nostru popor, a înălțării României socialiste.”

• **[„Luceafărul”, nr. 19]** Cu prilejul împlinirii a 55 de ani de la întemeierea P.C.R., revista își părăsește tradiționalul albastru tipografic, trecând la o

ținută roșie. □ Sub frontispiciu, „pulsează” *Partidul, inima națiunii*. □ În coloana rezervată editorialului, St. Popescu „înalță” *Stegar al luptei pentru libertate, independență, socialism*. □ Fără titlu, „acompaniind” fotografia lui Nicolae Ceaușescu, trei strofe de Adrian Păunescu. Două versuri: „El stă ca primul grănicer de veghe/ Și-n veci nu poate să trădeze.” □ Într-un aranjament „marginal”, versuri de Mihai Cruceanu (*În lupta noastră ați crezut*). □ 55 de ani de încredere în om recapitulează Sânziana Pop: „Numim victorie a socialismului în România faptul că la conducerea țării, destinul istoriei noastre a știut să așeze un fiu al poporului prin chiar sorgintea familiei sale – un om al prezentului, prin toate acțiunile sale, un exemplar luptător comunist – veșnic tânăr prin suflet și pătrunderea minții, prin angajare și jertfă, prin putere de muncă, prin clarviziune revoluționară, printr-un înflăcărat patriotism comunist. Acest om, al cărui nume și ale cărui credințe le urmăm, care s-a identificat adânc cu idealurile partidului și ale poporului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, a avut rolul hotărâtor, prin fapta și gândirea sa cutezătoare, în făurirea unității de neclintit dintre partid și popor.” □ În *Tradiția spiritului militant*, Eugen Marinescu evocă atitudini antifasciste ale unor scriitori. ■ Vasile Nicolescu semnează *Prefață la cartea de mână*. ■ La Colocviile „Luceafărului”, dezbateră Eroul literaturii de azi – comunistul. □ Participă Ov.S. Crohmălniceanu, Pompiliu Marcea, M. Ungheanu și Nicolae Ciobanu. □ Ov.S. Crohmălniceanu: „Problema izbutitei prezentări a comuniștilor în literatură ține și de orizontul politic al scriitorului. Dacă la originea acestor figuri nu există o reflecție adâncă, solidă și cu adevărat contemporană asupra procesului transformării omului, șansele de reușită rămân cvasi-nule. Printre personajii pitorești sau rutiniere, n-are cum să apară o problemă umană superioară. Aș da ca exemplu contrar romanul lui Marin Preda, *Moromeții II*. S-au subliniat prea puțin – cred – meritele acestei cărți admirabile despre experiența noastră istorică în planul prefacerii socialiste a satului. Niculae nu e o simplă figură de activist. Prin el, romancierul pune o problemă gravă și de capital interes – așa cum am încercat să arăt, când am comentat cartea E vorba de transmiterea unor însușiri omenești câștigate într-o existență seculară țărănească și împinse cu eforturi grele, adesea dureroase și dramatice, la o sinteză superioară. Interminabilele controverse, în aparență comice, dar foarte grave ca fond, între bătrânul Moromete și fiul său constituie expresia acestui proces. El rezumă o întreagă evoluție istorică, de la inițialul fanatism al lui Niculae la maturizarea și întărirea convingerilor sale prin cunoașterea amănunțită a lucrurilor. E o integrare în realitățile locale, o dialectică a învățăturilor verificate prin practică, un atașament nu doar teoretic, ci viu, nemijlocit, pentru oameni, toate proprii politicii partidului nostru. Aș apăsa, așadar, pe ideea că înfățișarea reușită a comuniștilor în literatură presupune o ridicare de nivel intelectual pentru literatura noastră. Există azi în lume o problemă bogată și controversată a umanismului socialist, izvorâtă direct din realitățile cu care e confruntată mișcarea

revoluționară mondială. Fără interes pentru astfel de chestiuni, fără participarea la dezbaterea angajată pe marginea lor, fără opțiuni bine gândite de ordin social-moral, teoretic și practic, personagiile comuniste fascinante prin ineditul universului lor sufletesc vor rămâne un simplu deziderat. Și mai e o condiție, să punem definitiv capăt reprezentărilor maniheice. Să arătăm și în cazul acestei umanități care polarizează azi speranța lumii adevărul întreg, cu luminile și umbrele lui, cum spunea tovarășul Nicolae Ceaușescu.” □ M. Ungheanu: „Materia există, urmează numai a fi exploată artistică la cota ei cea firească. Partidul Comunist Român a avut în fruntea sa conducători de o înaltă conștiință revoluționară și națională: mă gândesc la Gh. Cristescu, Lucrețiu Pătrășcanu și alții care pot oferi fecunde puncte de plecare romancierului. Marin Preda a realizat, de pildă, în *Delirul* o luminoasă figură de comunist tânăr plecând de la datele unei biografii politice reale, exemplare.” □ Pompiliu Marcea: „Scriitorii rămân încă datori în zugrăvirea luptei eroice, de un dramatism zguduitor, din ilegalitate. Nu lipsesc încercări, iar unele dintre ele sunt merituose chiar din punctul de vedere care constituie subiectul discuției noastre: tipologia eroului comunist. Eroii din *Șoseaua Nordului* [...], apoi cei din recentul roman *Incognito* de același autor [Eugen Barbu], citați mereu, nu sunt singurii. Se pot adăuga Atanasie Mustea al lui Beniuc din *Pe multe de cuțit*, Licu Oros al lui Zaharia Stancu (din *Vântul și ploaia*), personaje din *Orașul încercuit* de Petru Vintilă, *Dintre sute de catarge* de H. Zincă, *Steaua bunei speranțe* de Laurențiu Fulga, din romanul cvasi-memorialistic al lui Al. Șiperco (*Au fost cândva niște oameni*), din trilogia *Oameni în luptă* de Al. Voitin, din ultimul roman al lui Paul Georgescu etc. Este evident însă că, sub raportul adâncimii psihologice și chiar în privința cunoașterii concrete a acestei perioade istorice, așteptările cititorului nu sunt satisfăcute. Căci, spunând lucrurilor pe nume, nu avem încă o capodoperă care să fixeze pregnant aceste vremuri și oamenii lor.” □ Nicolae Ciobanu: „Mă întreb [...] dacă șansa romanului de evocare a luptelor revoluționare de dinainte de Eliberare și a aceloră din anii imediat următori nu stă în necesitatea aderării acestuia la condiția romanului așa-zis istoric. Adică se pune problema unei *istoricizări mitizante* a epicului, ca rezultat al reconstituirii trecutului din perspectiva dinamicii istoric-sociale atotcuprinzătoare, epopeice, și a reînvierii unor figuri proeminente din sânul mișcării noastre muncitorești și comuniste. În acest sens, cunoașterea dinlăuntru a evenimentelor, grație arhivelor, documentelor de aici puse în circulație și interpretate științific, așa cum se întâmplă mai ales în ultimii ani, deci această întreagă operație de asumare artistică a materiei istorice poate avea un rol decisiv. Cred, așadar, că tradiția prozei noastre istorice poate fi dusă mai departe datorită tocmai acestei fundamentale primeniri tematice. Consider, de pildă, că *Delirul* lui Marin Preda este cea mai semnificativă tentativă de această natură în ansamblul prozei românești contemporane, dacă avem în vedere îndrăznețul și revelatorul «joc» în care sunt antrenate istoria ca document

și istoria ca ficțiune epică, atât la nivelul conflictului românesc, cât și în ceea ce privește identitatea personajelor. Experiența marcată de ultimul roman al lui Marin Preda ne arată că marile adevăruri ale istoriei, inclusiv ale mișcării comuniste și muncitorești, nu se pot metamorfoza, așa-zicând, în mari adevăruri românești decât dacă exponenții acestor adevăruri sunt personalități istorice reale, devenite, la rândul lor personaje literare.” ■ Sunt prezenți cu versuri Niculae Stoian (*8 Mai – 9 Mai*), Ioana Ieronim (*Luptătorul*), Lucian Avramescu (*Partidul*), Vlaicu Bârna (*În cea de-a treia primăvară*), George Nimigeanu (*Patrie nemuritoare*), Mariana Urbanovici (*Încă un an lumină*), Mara Nicoară (*Certitudine*). ■ Mihai Beniuc publică *Dimineți de august*, un fragment din romanul *Cușitul la os*. □ Alături, proză de Paul Anghel, cu o introducere a redacției: „Dăruind tiparului cartea sa cu titlul: *Acel an '77*, autorul ne-a încredințat paginile de început și de sfârșit ale volumului său, pagini care sunt menite să circumscrie oricât de sumar o viziune, oferind o sugestie despre restul lucrării ce se anunță ca o frescă a Războiului Independenței.” ■ În grupajul *Partid, lumină și destin al țării*, versuri de Radu Cârneli (*Prin văile de visuri*), Ion Bănuță, Dan Mutașcu, Ion Crânguleanu, Iános Szasz (în traducerea lui A. Lascu), Ion Segărceanu, Marius Stănilă, Dinu Adam, Anton Grecu, Rodian Drăgoi, Patrel Berceanu. ■ Marius Robescu ridică, în cronica de teatru, *O problemă a tinerilor regizori*. ■ Filmul *Mere roșii* al lui Alexandru Tasos, inspirat de nuvela *Treizeci și opt cu doi* de Ion Băieșu, este avut în vedere de Călin Stănculescu, care, apreciind pelicula, observă și „o anumită supralicitare a anecdotei inițiale” (*Generozitatea unui personaj*). ■ Mircea Florin Șandru realizează cronica micului ecran (*Drum de glorie*). ■ Piesa *12 ore înainte de amurg* a lui Cristian Munteanu, interpretată în cadrul *Teatrului la microfon*, este evidențiată de Nicolae Mateescu. ■ La cronica plastică, Grigore Hagiu „rămâne” pe *Magistralele socialismului*, expoziție despre care a scris și în numărul anterior. ■ *George Breazu și istoria nescrisă a muzicii românești*, cartea lui Petre Brâncuși, este semnalată de Grete Tartler (*Melodia patriei*). ■ Mircea Iorgulescu oferă un *Profil* superlativ: „Adrian Popescu scrie o poezie de extaze dirijate lucid, umanizând programatic spațiul riguros construit al poemului. Elementul central în lirica sa este focul, văzut ca proces transfigurator (și) celebrat în ipostaza fulgerului fecund. [...] Această evitare a aspectelor superficiale poate, singură, să dea o idee despre substanțialitatea poeziei lui Adrian Popescu, poet remarcabil, cel mai înzestrat dintre poeții care au debutat în acest deceniu.” ■ „Dintr-o dramă personală, Constanța Buzea scoate un frumos lăcrimar, care ar zgudui și pe sceptici”, notează Eugen Barbu, la *Spirale*, despre volumul *Ape cu plute*: „Arcul de triumf al iubirii s-a prăbușit cu mari tunete într-o inimă sălbătică, care scoate prin conductele sale sparte adevărate uragane, partenerul este ținut în piroane, împuns cu sulițe, i se smulge pielea de pe oase ca în acele teribile ecorșeuri medievale, pentru a fi denudat, pentru a fi arătat în sărăcia lui spirituală atunci când și-a pierdut ex-

celența Dezertarea este pedepsită ca trădarea cea mai cumplită. Dragostea, văzută, de fapt, ca un război, se transformă într-o teribilă defilare, în care fiecare amănunt capătă, ca la microscop, proporții gigantice, ghilotina funcționând cu sete și cuvântul căpătând hemoragii. [...] Flagelarea celui care a năruit toată schelăria interioară a poetei se transformă într-o autobiciuire. Este invocată trufia ca un păcat maxim ce merită a fi pedepsit [...]. Volumul atât de banal intitulat *Ape cu plute* [...] trebuie citit în întregime, pentru a înțelege în totalitate starea de care este cuprinsă poeta, neliniștea profundă care o macină, dezamăgirea fără speranță, sentimente atât de omenești, care și-au găsit o albie răsunătoare, în care gâlgăie un fluviu încărcat cu acele resturi (plute) ale unei pasiuni stinse.” ■ Sub genericul *Epopoea României eterne*, Mihail Diaconescu „fixează” *Un roman despre eroismul colectiv, Plecarea Vlașinilor* de Ioana Postelnicu, care, consideră autorul, deși a beneficiat de „meritate elogii”, rămâne „departe de a fi fost discutat îndeajuns”: „N-au fost astfel analizate suficient amploarea epopeică a faptelor pe care le cuprinde, rigoarea exemplară a construcției epice, uimitoarea stăpânire a resurselor stilistice ale graiului românesc din Mărginimea Sibiului de care Ioana Postelnicu dă dovadă, largul fundal istoric pe care sunt proiectate evenimentele tragice trăite de Vlașini.” Comentatorul caută să „acopere”, prin epitete și comparații, restanțele analitice invocate: „Prin largul suflu istoric, prin finețea observației etnografice și lirismul discret sau dezinvolt, de veritabil poem în proză al unor momente, romanul amintește de opera lui Sadoveanu. Patosul eroic îi conferă, de asemenea, un loc aparte în șirul acelor opere fundamentale care, luate împreună, alcătuiesc epopeea României eterne. După cum finețea analizei psihologice, evidentă mai ales în interpretarea sufletului feminin, o așază pe Ioana Postelnicu alături de cele mai de seamă scriitoare din literatura română.” ■ Geo Dumitrescu răspunde la *Poșta redacției*. □ E. Ștefoi, între corespondenții enumerați la „Nimic nou!” □ Alți destinatari: George de Vede, April Cutare, Mircea Delasud. ■ Sub genericul *File de istorie, file de epopee*, Dorin Tudoran „montează” documentarul *Așa s-a născut partidul*.

9 mai

• [„Scânteia”, nr. 10 487] Pe frontispiciu citim *Grandioasa sărbătoare a Partidului Comunist Român și Înflăcărată manifestare a unității poporului nostru în jurul partidului, a dragostei, respectului și prețuirii pentru secretarul său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu*. □ Pe prima pagină apare *Cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu*. □ Numărul vine cu prezentările diferitelor manifestări în țară și în Capitală cu ocazia acestui eveniment.

11 mai

• [„Scânteia”, nr. 10 488] Valeriu Râpeanu publică reportajul *Virtuoși ai industriei arădene*. ■ În continuarea *Dezbaterilor în Uniunile de creație în*

pregătirea Congresului educației politice și culturii socialiste cititorii găsesc informații despre dezbaterile *La Asociația oamenilor de artă din instituțiile teatrale și muzicale* și pot citi *Telegrama adresată C. C. al P.C.R., tovarășului Nicolae Ceaușescu*.

● **[„Viața studentească”, nr. 19]** *Magiștrii școlii românești*: Dimitrie Gusti, văzut de Vasile Vetișanu – *Prelegeri despre menirea universității*, text însoțit de fragmente din gândirea lui Gusti: *Îndreptar pentru studenți*. ■ O prezentare a „cincinalului literar” în *Salonul cărții* de Grigore Arbore, despre „prestigioasa manifestare culturală, dedicată celor 55 de ani de la crearea PCR cât și apropiatului *Congres* al educației politice și culturii socialiste – punând pregnant în evidență validitatea ideii că gradul de cultură este unul din cele mai sigure barometre ale progresului social.” În 1976 RSR exportă din producția sa de carte în 47 de state, cele 185 000 de titluri tipărite între 1971-1976 având un tiraj global de 336 000 000 și cititorii cheltuind în acest interval pentru cumpărarea cărților suma de 2237 miliarde de lei. Din totalul titlurilor apărute, literatura științifică și tehnică a reprezentat 31%, literatură social-politică beneficiind de un tiraj total de 3 300 000 de exemplare pentru un număr de 2000 de titluri, iar creația literară originală tipărind într-un tiraj total de 32 000 000 de exemplare cele 3000 de titluri apărute. □ Aniversare *M. Ralea – 80*, un elogiu de M.N. Rusu. □ *O piesă despre adevăr și acțiune – Balconul* de D.R. Popescu, în premieră absolută la Teatrul de Stat din Oradea

12 mai

● **[„Scânteia”, nr. 10 489]** Ioan Enache publică note de lectură la *Conspirații sub cer deschis* de L. Kalustian: „oferă cititorului de astăzi imaginea veridică a unei epoci frământate, sfâșiată de contradicții, reflectată din interior și simultan cu evenimentele. O carte care demonstrează în mod elocvent vocația militantă a presei noastre progresiste.” ■ În continuarea *Dezbatelor în Uniunile de creație în pregătirea Congresului educației politice și culturii socialiste* cititorii găsesc informații despre dezbaterile *La Asociația cineaștilor* și pot citi *Telegrama adresată C. C. al P.C.R., tovarășului Nicolae Ceaușescu*.

13 mai

● **[„Scânteia”, nr. 10 490]** Lajos Letáy publică reportajul *Care este cea mai frumoasă meserie?*, despre depoul din Dej.

● **[„Flacăra”, nr. 19]** În *România nemuritoare*, Sándor Kányádi publică poezia *Târnavă Mare*, în românește de Andrei Bodor. ■ Pe pagina *Literară*, în *Faptele și vorbele*, Ov.S. Crohmălniceanu semnează eseu *Degeaba!* □ În *Atitudini*, Daniel Dimitriu semnează *Departă de lumea dezlănțuită*. ■ În *Eseu*, Eugen Simion scrie despre *Salcâmul lui Moromete*: „Un loc important ocupă în „Moromeții” salcâmul. Despre el se va vorbi mult în roman și, de a voit sau

nu prozatorul, acest arbore devine un simbol, unul dintre cele mai importante în proza lui Ma rin Preda Nu este fără rost a-l studia mai atent. Referințe la el întâlnim încă din primele paragrafe ale cărții. Ieșit pe podișcă la sfârșitul unei zile de muncă, Moromete e întrebat de vecinul sau, Tudor Bălosu, dacă-i vinde sau nu „salcâmul-ăla.” În loc de răspuns, Moromete face previziuni asupra vremii („să ții minte ca la noapte o să plouă”) și cu o șireată inocență cere vești despre fiul lui Bălosu, voiajorul ; „Dar Victor al tău.. El nu mai iese la sapă, Bălosule? Sau de când e voiajor nu-l mai aranjează ? (...) Adică... admitem cazul că fiind ocupat” E limpede că Moromete nu vrea să discute despre salcâm și, în stilul lui caracteristic, răspunde indirect, pentru că dacă va ploua va face grâu și va putea plăti foncierea fără să vândă salcâmul. Salcâmul este, totuși, sacrificat, prevederile lui Moromete nu se îndeplinesc și, într-o dimineață, scoală mai devreme decât de obicei pe Nilă, pentru a merge împreună în grădină unde străjuiește arborele uriaș, intrat prin vechimea lui, în viața familială. [...] Odată cu tăierea arborelui începe și declinul familiei, anticipat în acest chip de a dramă în lumea vegetală. Faptele s-ar putea judeca și din punct de vedere simbolologic. Arborele este simbolul verticalității, arborele este un element axial (axul lumii), arhetipul puterii. În doctrinele ezoterice el înseamnă și viața spiritului, sursa vieții, scara ce leagă pământul de cer etc. Pentru unii el este un simbol al paternității autoritare (doborîrea – castrație), pentru C.G. Jung arborele este fie o imagine maternă, în fine, el duce cu gândul la viață și la moarte, la cunoaște re binelui și a răului (pomul vieții), la păcatul originar etc. Salcâmul, în chip special, ar fi, după alți interpreți, și un simbol masonic solar. Nu credem că Marin Preda s-a gândit la toate acestea, salcâmul lui are o valoare mai profană, el face parte, ca și Bisica și caii, din universul unei familii țărănești. E, cu alte cuvinte, un personaj ca oricare altul și, dacă apropierea nu scandalizează, am putea spune că salcâmul în discuție este dublul vegetal al lui Moromete. Destinul unuia este anticipat de destinul celuilalt. Romanul are și astfel de corespondențe care-i sporesc considerabil valoarea.”

■ În *Cronica literară*, Cornel Moraru prezintă, în *Critica – formă de viață*, volumul omonim al lui Lucian Raicu: „Critica, pentru Lucian Raicu, nu pare să fie o vocație dificilă. Nicio criză pare nu se produce în gândirea sa; niciun complex față de obiect. Discursul critic este bine în tocmă (chiar ca literatură), conținând intuiții subtile și adecvate, fără să forțeze cumva nota normalului. Ne-am așteptat ca formulările scânteietoare (mai ales când scrie despre poezie) să mențină o tensiune permanentă în textul critic. Dimpotrivă, o oarecare monotonie se face din când în când simțită. Ar fi de dorit, în astfel de momente, o mai mare concizie și chiar o variație a tonului. Foiletonul critic e o operație de retotalizare gravă a operei, din foarte multe detalii, într-o frază abundentă, bine strunită, evitând acele distincții noționale prea abstracte. Gustul pentru risc nu lipsește cu totul. Numai că se manifestă nu la nivelul judecății nega toare, ci îndeosebi ca problematizare din unghi subiectiv, de asumare integrală a subti-

lității inefabile. Criticul se află în competiție mai mult cu sine însuși. Inteligența sa îl obligă la solitudine. Reacțiile propriu-zis polemice sunt rare și doar de principiu, în tot volumul nu vom întâlni nici o „victimă.” Să presupunem totuși o selecție prealabilă a operelor comentate? Altfel, Raicu este un polemist sobru.” ■ Pe pagina intitulată *Congresul educației politice și al culturii – forum al spiritului revoluționar și al iubirii de țară*, George Arion publică un amplu interviu cu Aurel Baranga, *Avem fericirea că trăim într-o țară în care respectul ființei umane este o realitate*, precedat de o notiță bio-bibliografică a autorului. Acesta răspunde la întrebări legate de împlinirea a 30 de ani de când a fost pusă în scenă prima sa piesă, *Bal la Făgădău*, își exprimă opinia privind piesele istorice, vorbește despre atitudinea sa împotriva teatrului absurdului („În anul 1956, când, sub influența tea trului absurdului se dădea, de fapt, un asalt împotriva teatrului realist, unii cri tici – nomina odiosa, fiindcă au trecut de atunci prin câteva convertiri succesive – au declarat logica, construcția, realizarea caracterelor – în fond, a eroilor – categorii estetice perimate. Era suficient ca o piesă să se desfășoare logic, să se bazeze pe o arhitectonică bine articulată, ca să fie declarată piesă de bulevard, înțelegei, la modă erau urletul, scrîșnetul, acțiunile crepusculare și migrenice, stările de stupoare și somnambulism, dialogul fără noimă și fără nici un sens. Ca să întrebuițez un barbarism, n-am marșat. Am îndurat jigniri și grosolănii – am aici cronicile de teatru ale timpului – și mi-am văzut de teatrul meu. Și cred și as tăzi, ca acum treizeci de ani, într-un teatru umanist, bazat pe rigori și armonie, propunând omului înalte idealuri demne de misiunea lui istorică și de timpul pe care îl trăiește”), încheind cu detalii despre succesul său la public. □ Corneliu Vadim Tudor publică poezia *Ardealul în mai*. ■ În *Instantanee* sunt publicate câteva fotografii: Cornel Regman, Gerhardt Eike, Ion Bănuță și Șerban Cioculescu, Titus Popovici.

● [„Cutezători”, nr. 20] S-au decernat Premiile literare ale revistelor „Cutezători” și „Jobarat” pentru 1975 – rezultatele anchetei *Cartea în care ne oglindim* fiind hotărâte de juriul cititorilor, pionierii: loc 1 – *Fantastica aventură 2101* de Ștefan Berciu, loc 2 – *Ei doi și Pipo* de Ion Grecea, loc 3 – *Comoara locotenentului Balica* de Leonida Neamțu și *Enigma florii albe* de Iuliu Rațiu. Toate volumele au apărut la Ed. Ion Creangă. □ Concomitent, revista pionierească în limba maghiară „Jóbarát” a ales câștigătorii în urma finalizării anchetei literare *Cartea care mă ajută să cresc* (pentru perioada 1971-1975), trofee *Pana de aur* ducându-se către *Cipi, acest pitic uriaș* de Fodor Sandor, *Fântâna prințesei triste* de Kanyadi Sandor, *Călătorie pe harta țării* de Marton Lili, *Un leagăn pe cer* de András Sütő, toate apărute la Ed. Kriterion (echivalenta Editurii „Ion Creangă”). □ Benzi desenate: *Columna în milenii*, scenariul acestui foileton de Vasile Mănuceanu fiind o prelucrare după scenariul realizat de Titus Popovici pentru filmul *Columna*.

• [„România literară”, nr. 20] Numărul conține poezii de Doina Sălăjan, Horia Bădescu, Petre Ghelmez, Horea Guia (cu extrase din epopeea *Burebista*). Este publicată de asemenea nuvela lui William Goyen, *O siluetă deasupra oraşului*, prezentată şi tradusă de Eugen B. Marian. ■ Pe prima pagină este prezentată cititorilor telegrama lărgită a Consiliului Uniunii Scriitorilor adresată CC Al P.C.R şi lui Nicolae Ceauşescu: „Toţi scriitorii din România, militând neabătut pentru împlinirea Programului ideologic al partidului, se angajează să realizeze noi opere de valoare, expresii ale patriotismului şi umanismului revoluţionar de care sunt însufleţiţi. Eroul comunist va fi şi de acum înainte figura centrală a cărţilor pe care le scriem, urmare firească a adevărului că partidul reprezintă în viaţa poporului român o forţă cu rol determinant în toate marile sale înfăptuiri.” ■ În articolul *În orizontul istoriei*, Francisc Păcurariu îşi povesteşte experienţa trăită în timpul scrierii ultimului său roman şi conchide că irumperea istoriei în viaţa cotidiană şi implicit în literatură este inevitabilă: „Scriitorul este un creator de sisteme de semnificaţii întrupate în construcţii verbale semnificante, capabile să realizeze estetic o viziune despre om şi lume. Dar este neîndoielnic că valorile născute din efortul său creator sunt cu atât mai trainice şi mai înalte cu cât mai convingător şi mai viguros izbucnesc din zăcămintele profunde unde destinul omului se înrădăcinează în veşnicia poporului său.” ■ În pregătirea Congresului educaţiei politice şi culturii socialiste, revista realizează dezbateră *Spiritul militant în literatură şi artă*. Conform lui Pompiliu Marcea (articolul *Sinteză a simţirii colective*), militantismul se manifestă în moduri diferite la scriitori, nivelul superior fiind cel al sintezei colective: „Ipostaza superioară o constituie caracterul exponenţial al actului creator care devine o sinteză specială a spiritualităţii colective, naţionale. Scriitorul, prin opera lui, devine un eşantion reprezentativ al simţirii colective care se recunoaşte totdeauna în el, pe care-l ia ca punct de referinţă pentru a se autodefini şi pe care-l poate prezenta ca o carte de vizită în faţa umanităţii.” ■ Dan Tărchilă afirmă că datoria scriitorului este să decodifice istoria teritoriilor româneşti: „Datoria scriitorului este de a descifra sensurile profunde ale celor două mii de ani petrecuţi de noi aici, între Carpaţi şi lângă Dunăre, milenii care pot ispi o sută de întrebări, dar care nu au decât un răspuns unic şi categoric: am fost, suntem şi vom rămâne stăpâni de totdeauna ai acestei ţări.” ■ În *Cele trei dimensiuni*, Aurel Baranga identifică trei coordonate ale spiritului militant: idealul, tema şi timpul, reunite de *Scrisoarea a treia*: „Şi nu cunoaştem operă care să exemplifice mai perfect această triadă: ideal, temă, timp ca *Scrisoarea a treia*. Tema este aparent restrânsă: lupta unei armate de ţărani împotriva unui invadator, superior ca arme şi număr de oameni. Dar la ce înălţime de epopee ridică geniul eminescian această bătălie. Timpul este al unui trecut proiectat într-o mitologie fabuloasă, dar cât de etern prezent este acest trecut şi cu câtă elocvenţă vorbeşte spiritului contemporan. Iar miracolul acestor convertiri fascinante şi cutremurătoare s-a născut din idealul care însu-

flește opera eminesciană, în care aspirațiile poetului se contopesc, până la identificare, cu marile, neistovitele năzuinți ale OMULUI de totdeauna și de pretutindeni.” ■ Al. I. Ștefănescu combate în *Artă și ideal* teoriile conform cărora, odată realizate idealurile naționale, literatura și arta ar trebui să evolueze spre o autonomie a esteticului eliberată de militantism: „Dacă examinăm «idealurile împlinite» pomenite mai înainte, constatăm că «recunoașterea» ființei naționale se transformă acum în «afirmarea» plenară a acestei ființe naționale. Că libertatea națională strictă se transformă în libertatea poporului de a-și alege căile proprii de dezvoltare politică, social-economică, culturală. [...] Că «dreptatea socială» internă s-a transformat în «etica și echitatea socialistă». Cu alte cuvinte, atât pe plan intern, cât și pe plan extern, poporul român, sub conducerea Partidului său Comunist, continuă lupta pentru realizarea unor mari idealuri naționale și internaționale...” ; „Militantismul artei nu numai că nu are a se reduce, necum a dispărea, dar el se dovedește nu doar obiectiv necesar, ci și prin excelență fertil.” ■ În „*De ce, nene Anghelache?*”, Șerban Cioculescu se oprește asupra prozei *Inspecțiune* de I. L. Caragiale, făcând o analiză minuțioasă a resorturilor psihologice ale personajului principal: „Anghelache făcea parte din acea familie rară de gestionari care încearcă de mai multe ori casa de fier înainte de a pleca de la serviciu, funcționari de o cinste absolută, stăpâniți însă de o singură teamă: aceea de a greși fără voie, și, în consecință, de a se expune celor mai aspre sancțiuni. Adăugați la această structură etică un substrat nervos fragil, supus dezechilibrului și veți avea toate premisele dramei lui Anghelache.” ■ În *Tinerețea și libertatea clasicilor*, Alexandru Ivasiuc comentează cartea lui Friedrich Engels, *Anti-Dühring*. ■ Gh. Bulgăr discută, în *O sinteză monumentală*, lucrarea *Etymologicum Magnum Romaniae; Dicționarul limbei istorice și poporane a românilor*, de B. P. Hașdeu, apărută în întregime între anii 1972-1976 la Ed. Minerva, sub îngrijirea lui Gr. Brâncuș: „Un adevărat monument de cultură și o operă științifică de merit necontestat este marele dicționar lăsat de Hașdeu...” ■ În rubrica sa *Cronica literară*, Nicolae Manolescu consideră că la baza operei lui Nicolae Balotă, *Universul prozei*, se află o apropiere filosofică față de literatură. Acesta remarcă totodată impresionanta erudiție a criticului: „Ceea ce se remarcă în critica lui Nicolae Balotă este, acum (*Universul prozei*) ca și altădată, o sensibilitate mai degrabă filosofică decât estetică față de literatură. În *Euphorion*, autorul își definea singur hermeneutica drept o artă a «interpretărilor valorificatoare», în care însă valorile erau privite în cel mai larg înțeles cu putință, până la identificarea categoriilor specific estetice cu acelea ale umanului în general”; „Să notez mai întâi lectura atentă, minuțioasă, care descrie opera și o clasifică, bogăția referințelor, amplexarea situării faptului artistic într-un plan de semnificații mai generale. Judecata de valoare e subordonată considerațiilor istorice, morale, filosofice ori chiar, în sens cuprinzător, estetice, și nu reprezintă niciodată un gust spontan, o reacție imediată de simpatie sau de antipatie,

fiind în fond rezultatul unor laborioase investigații.” ■ În *Editorul și vocația criticului*, Z. Ornea analizează cele două volume ale lucrării *Poeți contemporani* de Aurel Martin, care „au relevat în critic un ideal interpret, din interior, al marii poezii.” ■ Lucian Raicu, în cronica *O lirică a destinului*, constată lipsa de fluiditate și coerență a versurilor Constanței Buzea din placheta *Ape cu plute* (C.R., 1976), ce se potrivește cu tematica generală neliniștitoare și discontinuă: „Relatarea destinului unei iubiri, bogate în avataruri, care ocupă prima parte a volumului Constanței Buzea, evită orice cursivitate [...]. Fraza rea plină de amplitudine, fluența desăvârșită și căderea de metronom a versului ei, bine bățut, ar fi fost de un efect curios în serviciul unui «conținut» neliniștit, frământat și convulsiv.” ■ Simplitatea și biografia neobișnuită a protagonistului constituie, în viziunea lui Valeriu Cristea, principalele aspecte pozitive ale romanului lui Corneliu Leu, *Această viață sentimentală* (C.R., 1976): „Ceea ce ne place în scrisul lui Corneliu Leu este simplitatea, caracterul direct al expunerii, refuzând pretenția și sofisticarea Cartea sa, originală în primul rând prin biografia cam excentrică și imprevizibilă până la neverosimilitate atribuită eroului pozitiv, în replică la mai vechea lui linearitate, se citește cu interes.” ■ Deși se lasă sedus de sensul metaforic al cuvintelor, Nicolae Manolescu realizează un studiu antrenant, potrivit lui Mircea Iorgulescu, în volumul *Sadoveanu sau utopia cărții* (Eminescu, 1976): „Carte foarte vie, extrem de incitantă, nu numai prin comentariul aplicat direct literaturii lui Sadoveanu (deseori de o pătrundere extraordinară, fiindcă Nicolae Manolescu își vădește înzestrarea deosebită mai ales pe spații mici – analiza unei cărți, a unui personaj, a unei situații –, este un extraordinar critic «miniaturist»), dar și prin punctele de vedere avansate în legătură cu evoluția prozei românești de-a lungul a peste un secol (unele, desigur, cel puțin discutabile) și prin observațiile de ordinul sociologiei culturii și al ideologiei literare, a căror prezență este de altfel semnificativă, eseul acesta, despre care a spune că este ticsit de idei și de sugestii critice înseamnă a folosi un eufemism, pare a se încheia într-o improvizatie: autorul s-a lăsat sedus de o metaforă. Însă în critică imaginea este nu un aliat, ci un adversar al imaginației!” ■ Placheta *Recital* (C.R.), de Mariana Filimon, este pentru Laurențiu Ulici „o carte de maturitate, disciplinată de dorința unei reprezentări concludente și imaginată ca un recital de disponibilități lirice.” ■ În *Eugen Lovinescu și lupta pentru unitate națională*, Z. Ornea subliniază aderarea criticului la idealul colectivității în timpul Primului Război Mondial: „rămâne faptul nobil și emoționant că în anii primului război mondial conștiința civică a lui Lovinescu a vibrat patriotic la unison cu a întregului popor, a participat, cu elan, la o bătălie istorică din încordarea căreia s-a înfăptuit dezideratul multiseclar de unitate statală și demnitate națională. Iar demofilia și patriotismul au fost constante intangibile în convingerile lui Lovinescu.” ■ Felicia Antip aduce în discuție cartea *Aici, la „The New Yorker”*, de Brendan Gill. ■ Ana Blandiana publică *Un templu neterminat* în secțiunea *Atlas*.

• [„Tribuna”, nr. 20] Sunt publicate versuri de Toma George Maiorescu, Ovidiu Genaru, Corneliu Iureș, Mircea Rostaș, Ion Davideanu, Mihail L. Vlad, Octavian Georgescu, Nastasia Maniu, proză de Radu Cosașu. ■ În *Un roman despre timp*, Anton Cosma comentează *Pasărea de lut* (Dacia, 1976) de Mircea Opriță: „Avem satisfacția de a citi în *Pasărea de lut* o carte realmente bună, o carte în care interesul rămâne mereu treaz pentru că scriitorul relatează cu simplitate întâmplări simple și emoționante ale unor oameni nesofisticați și nefalsificați în numele vreunei concepții estetice. Pentru că acesta e meritul cel mai de seamă al autorului, de a crea oameni perfect autentici, nu doar veridici într-o situație sau alta, ci trăindu-și cu naturalețe niște destine omenești profund adevărate.” ■ În *Cronica literară*, Victor Felea discută plachetele *Zăpezi fără întoarcere* (C.R., 1973) și *Scrisoare în sat* (Eminescu, 1975), de Nicolae Dragoș. În cea dintâi sunt remarcate opțiunea formală clasică și stilul degajat: „Optând pentru o formulă clasică și tradițională, modul său de a scrie se dovedește alert și degajat, în prozodia totuși sobră pe care o cultivă. Poetul își are îndrăzelile lui, fie lexicale, fie formulatorii, de unde o notă aparte a versurilor sale, notă de bună calitate uneori, altă dată frizând artificiosul.” Ultimul volum, *Scrisoare în sat*, se distinge prin diversitatea tematică și prin ruralitate: „De la sentimentul patriotic până la consemnarea intimă sau la versurile de semnificație simbolică, avem de a face cu un întreg caleidoscop liric, de un colorit poate nu prea contrastant, dar având în schimb avantajul unei unități subiacente. Ca și la alți numeroși poeți ai noștri, dragostea de țară se manifestă și în cazul de față întâi prin legătura profundă cu satul și natura și cu muncile lui, cu locul și casa părintească, apoi cu peisajul bogat în frumuseți ce ne înconjoară, pentru ca în cele din urmă să devină conștiința a comuniunii cu strămoșii...” ■ Radu Mareș analizează culegerea de proze *Ucenicul vrăjitor* (Cartea Românească, 1976), de Gheorghe Schwartz: „Calitățile scrisului lui Schwartz, consistența epică, acuitatea în observația psihologică și morală, mi se par evidente mai ales aici și ele dau măsura unui talent remarcabil. Faptul că el este în continuare tentat – nu e oare firesc? – și de experiențe artistice mai riscante mi se pare astfel o dovadă în plus în ce privește maturitatea conștiinței sale artistice.” ■ Vasile Sălăjan recenzează romanul lui Florin Bănescu, *Ano-timpul ninsorilor albastre* (Eminescu, 1975): „Întregul roman [...] conservă calitățile unei proze fără mari ambiții în fond, cursivă, interesată să exprime cât mai fidel dinamica sentimentelor, a opțiunilor, așa cum încă primul volum al prozatorului o anunța Ușor nostalgică, nu fără un fior de veritabilă poezie, această proză poartă obsesia marilor călătorii spre locuri cu nume ciudate, se îmbată de parfumul suav al copilăriei, evocă neliniștile adolescenței etc.” ■ În secțiunea *În pregătirea Congresului educației politice și culturii socialiste* este realizată o masă rotundă sub titlul *Aspecte, laturi și momente caracteristice în dezvoltarea culturii socialiste în țara noastră*, la care participă Ion Lungu, Nicolae Kallos, Achim Miha, Călina Mare, Ioan Noja, Ion Aluaș. ■ Constantin Noica publică a șasea parte din studiul său *O interpretare din Faust*.

14 mai

• [„Scânteia”, nr. 10 491] Tiberiu Utan publică reportajul ...*Și toate acestea în „pitorescul” Oaș!*

• [„Contemporanul”, nr. 20] În cadrul rubricii *Jurnal de lector* subintitulată: *Universul prozei, al poeziei și al criticii*, Dumitru Micu prezintă trei cărți. □ Nicolae Balotă: *Universul prozei*: „Mai mult decât precedentele cărți publicate de Nicolae Balotă, *Universul prozei* este un jurnal de lectură. În ambele emisfere, și nu doar în a doua, intitulată chiar *Lecturi*. Indiferent dacă se ocupă de proze românești sau de opere create în alte țări, criticul operează doar incidental cu instrumentele analizei; de regulă, paginile parcurse sunt, dacă nu un simplu pretext, în orice caz mai mult o sursă de meditație decât obiect de studiu. ... *Universul prozei* însumează reflecții, divagații, reverii, cozerii... Uneori eseistul transcrie, declarat, pasaje din jurnalul pe care mărturisește că îl ține.”

□ Romul Munteanu: *Metamorfozele criticii europene moderne*: „Nu e puțin adevărat că, prin multiplele referințe, cartea își transpune cititorii, nemijlocit, încă din primele pagini, în climatul criticii europene de astăzi.” □ Dan Grigorescu: *Direcții în poezia secolului XX*: „Fără a fi o istorie completă a poeziei de expresie modernă, cartea lui Dan Grigorescu îi definește principalele direcții exact, îndeplinind astfel condițiile pentru a fi utilizată ca un instructiv vademe cum.” □ Același autor prezintă și cartea lui Mircea Anghelescu: *Literatura română și Orientul* (Minerva): „Propunându-și, și izbutind în bună măsură să capteze «atmosfera unei epoci prin intermediul unei teme literare», *Literatura română și Orientul* e o carte care va instrui, fără îndoială pe mulți și le va stimula interesul pentru civilizațiile Orientului.”

• [„Cronica”, nr. 20] Editorialul *Viitorul comunist al patriei* este semnat redacțional: „Important eveniment istoric în viața națiunii noastre, cea de a 55-a aniversare a Partidului Comunist Român a constituit o vibrantă manifestare a unității indestructibile dintre popor și partid, înaltă expresie a voinței ferme de a înfăptui neabătut programul construcției socialiste și comuniste pe pământul României.” ■ Nicolae Turtureanu stă de vorbă *Cu Const. Ciopraga privind viața și literatura*: „- Cum priviți viața de la orizontul 60 al existenței dv.? – Nu-i vorba de bilanțuri ci de retrospective. Ca biografie, au fost și momente dificile și momente luminoase. Satisfacțiile cele mai mari mi le-au adus contactele cu tineretul, prin care am respirat și m-am considerat regenerat sufletește cu fiecare nouă serie de studenți. Și în viața de familie, și în activitatea de la catedră, și în activitatea de 8-10 ore zilnic în fața paginii albe, am acele certitudini care mă fac să întâmpin cu încredere viitorul, pentru a adăuga celor realizate până acum lucruri noi, poate la nivel superior. Dacă consider că ceea ce am făcut este bun? – iată o întrebare. Aș relua multe lucruri de la capăt, pentru a le face mai bine. Poate că aceasta este atitudinea cea mai productivă în fața vieții: să facem întotdeauna lucrurile mai bune.” ■ Al. Andriescu publică prima parte a cronicii literare la *Istoria polemică și antologică a literaturii româ-*

ne de Eugen Barbu: „Paginile lui de critică, asupra cărora vom reveni și în cronica noastră viitoare, cu o analiză pe text, trebuie judecate numai ca produs literar. Eugen Barbu, ferindu-se să scrie o istorie literară școlărească, își revendică un loc aparte printre autorii de specialitate, afișându-și zgomotos gustul pentru paradox și formularea șocantă, într-o carte curioasă, stufoasă, picantă, contradictorie, incitantă, agasantă, revoltătoare, tulburătoare și, mai presus de orice, captivantă.” ■ Zaharia Sângeorzan scrie despre poezia lui Constantin Ștefuriuc în *Viața sentimentelor*: „Trebuie să spunem că în *Descult, pe cer*, Constantin Ștefuriuc este de o remarcabilă claritate a gândirii și a simțirii. Entuziasmul lui Eugen Barbu pentru o astfel de poezie ni se pare și nouă cu totul justificat.” ■ În *Mențiuni critice* citim: □ C. Isac scrie despre *Totul este în mișcare* de Vasile Nicorovici: „Cartea abundă în chipuri omenesti, în varietatea lor admirabilă căreia autorul îi caută fundalul comun, material și moral.” □ Gh. Lateș prezintă *Pe-o invizibilă harpă percuții* de V. Nistor, Editura C.R. : „Fluiditatea ontologică lentă, încremenire și neantizare a clipei, un meșteșug poetic bine stăpânit – iată calitățile esențiale ale lirismului lui Virgil Nistor.” ■ Al. Dima publică *O aniversare de ținută*, un text omagial cu ocazia zilei de naștere a lui Const. Ciopraga; cu textul *Poezia criticului* Constantin Cubleşan se alătură felicitărilor de ziua de naștere a lui Const. Ciopraga ■ Al. Călinescu semnează *Premiul Asociației Scriitorilor din Iași. Nicolae Turtureanu: Nocturne*: „Nicolae Turtureanu este un poet care a învățat arta de a spune, cu simplitate, lucruri profunde.” ■ Din *Moment* reținem: □ *Litera tură și istorie*, semnat RED. : „La Suceava, în ambianța de profundă istoricitate caracteristică străveche cetăți, s-a desfășurat în zilele de 8 și 9 mai o amplă manifestare de responsabilă semnificație, intitulată *Litera tură și istorie*. Organizatorii (Asociația scriitorilor din Iași, Asociația scriitorilor din Cluj-Napoca, împreună cu Comitetul de cultură și educație socialistă a județului Suceava) au gândit această acțiune amplă în ideea unei discuții între scriitorii ieșeni și cei clujeni asupra relației care există – esențială și continuă – între cuvântul scris și istoric. De altfel, programul a debutat cu o dezbatere orientată spre această problemă: *Scriitorul și istoria patriei*. După salutul adresat oaspeților de către Alexandru Toma, președintele Comitetului județean pentru cultură și educație socialistă Suceava, discuția a reunit opinii și observații interesante, riguros asamblate într-o finalitate pe care au susținut-o: Const. Ciopraga, M. R. Iacoban, Ion Vlad, N. Barbu, George Lesnea, Al. Zub, C. Cubleşan, Andi Andrieș, Mircea Vaida, Corneliu Sturzu, Liviu Leonte, Leonid Boicu, Lucian Valea, Al. Andriescu, I. Lăcustă, Mihai Iordache. În după amiaza aceleiași zile, s-au desfășurat simultan trei mese rotunde. Revista «Cronica» a patronat discuția despre *Istorie și literatură*. Au participat. Liviu Leonte, Al. Andriescu, Ion Vlad, Liviu Petrescu, M. Drăgan, A. Andrieș, Al. Zub, I. Marcoș, S. Sângeorzan, Vasile Sălăjan, precum și profesorii suceveni Vasile Ionescu, rectorul Institutului pedagogic, Const. Blănaru și Octavian

Nestor. La rândul ei, revista «Tribuna» a organizat dezbaterea *Ștefan cel Mare în literatură*, vorbitorii fiind: Dumitru Radu Popescu, Const. Ciopraga, N. Barbu, Mircea Muthu, I. Caproșu, Corneliu Sturzu, George Lesnea, Nicolae Prelipceanu, Al. Căprariu. De asemenea, revista «Convorbiri literare» a oferit spre analiză o temă de interes: *Literatura și lupta românilor pentru independență și unitate națională*, temă la care și-au dat contribuția M. R. Iacoban, Leonid Boicu, Mircea Vaida, Mihai Iordache, Const. Cubleşan, Lucian Valea, Nicolae Turtureanu, I. Lăcustă. Un moment însemnat, cu adânci reverberații sufletești, l-a constituit pelerinajul la mormântul lui Ștefan cel Mare de la Putna. Personalitatea de excepție a marelui voievod s-a dovedit a fi extrem de revelatoare pentru spiritul nostru național. De altfel, tot intru cinstirea voievodului, scriitorii care s-au întâlnit la Suceava au făcut împreună o vizită sculptorului Iftimie Bârleanu, artist emerit, care, în marea sală a Gării Burdujeni, transformată de la un timp într-un enorm atelier, lucrează la definitivarea monumentului lui Ștefan cel Mare, monument care va întregi, grandios și înflăcărat, spațiul istoric din preajma cetății. Printre schele, printre ciudate păienjenisuri metalice, statuia ecvestră începe să-și mărturisească ținuta de convingătoare prestanță, de covârșitor patriotism. Duminică seara, pe ruinele cetății de scaun a Sucevei, s-au auzit versuri încărcate de patos patriotic, citite de autorii lor: George Lesnea, N. Prelipceanu, George Damian, Lucian Valea, Al. Căprariu, Nicolae Turtureanu, Victor Felea, Mircea Vaida, Ion Beldeanu, Adi Cusin, Corneliu Sturzu, Marcel Mureșeanu, Horia Zilieru. Actorul Teofil Vâlcu a rostit un emoționant monologul final al lui Ștefan cel Mare din piesa *Apus de soare* de Delavrancea. Participanții la aceste manifestări, grupul de scriitori din Iași și din Cluj-Napoca, au avut cinstea de a fi primiți de către tovarășul Miu Dobrescu, prim secretar al Comitetului județean Suceava al PCR. Când revistele angajate în această acțiune vor publica textele integrale ale discuțiilor enumerate aici, cititorii vor putea lua cunoștință de varietatea și temeinicia punctelor de vedere susținute de participanți. Până atunci, trebuie remarcate atmosfera de frumoasă colaborare scriitoricească, excelența găzduire (devenită proverbială) a sucevenilor, interesul manifestat de public, participarea cu piese de inspirație istorică a Teatrului «Mihai Eminescu» din Botoșani (cu premiera absolută *Decebal* de Mihai Eminescu) și a Teatrului Național «Vasile Alecsandri» din Iași (cu spectacolul *Noaptea*, de M. R. Iacoban). Acestea toate au contribuit cu prisosință la creșterea dimensiunilor artistice și de popularitate ale acestor două zile în care istoria patriei a prilejuit intense trăiri.” □ N. Irimescu, *În câteva cuvinte*: „A fost dat publicității Caietul celei de a VII-a ediții a concursului de poezie «Nicolae Labiș». Ca și în cele precedente, sunt publicate lucrările premiate; deci 16 poeți cu 22 poezii, recolta selecționată din lucrările celor peste o sută de participanți.” ■ Constantin Pavel semnează *André Malraux și problemele romanului*: „În cazul concret al lui Malraux, vedem, pentru profitul esteticii romanului în general,

necesitatea unui studiu mai atent al ideilor sale literare, a unei evaluări complete a reflecțiilor asupra romanului.” ■ Versuri semnează Florin Mihai Petrescu (*Zbor liber*), Cristian Livescu (*Senin de mai*), Paul Balahur (*Sonete*).

● **[„Munca”, nr. 8335]** În *Însemnări de scriitor*, Liviu Cernăianu scrie despre *Investiția în cultură*.

● **[„Orizont”, nr. 19]** În acest număr în care, pe prima pagină, se anunță „pregătirea Congresului educației politice și al culturii socialiste”, sunt popularizați, pe pagina a doua și a treia, laureații Uniunii Scriitorilor și ai Asociației scriitorilor din Timișoara. În prima categorie sunt incluși, pe de o parte, Cornel Ungureanu prezentat de Lucian Alexiu drept „un călănescian, care are stil și formulări memorabile” și, pe de altă parte, Marcel Pop-Corniș în prezentarea Irinei Grigorescu drept „traducător și subtil interpret al unui mesaj liric”, „având o profundă formație de anglist.” ■ În a doua categorie, o avem pe Alexandra Indrieș într-o expunere aparținând lui Livius Ciocârlie și referitoare la „analiza novatoare a poeziei lui Blaga” din lucrarea *Corola de minuni a lumii*; și tot aici o avem pe prozatoarea Sofia Arcan într-o creionare a lui Alexandru Ruja (articolul *Prozatoare a unui univers specific*). ■ Încercând să demonstreze că „de la Paul Iorgovici la Eftimie Murgu, Banatul a îmbogățit cu idei, cu lucrări, cu manifestări remarcabile zestrea Școlii Ardelene” și că „luminismul bănățean nu iese din cadrul general al Școlii ardelene, dar nici nu este doar un ecou, un produs epigonic”, Petru Ollade își organizează discursul în jurul unei idei centrale asupra perioadei de la mijlocul anilor 70, și anume militantismul, punctând în lucrarea sa formele pe care le-a luat aceasta luptă: „dovedirea caracterului latin al limbii române”, „introducerea alfabetului latin în scrierea limbii române”, „culturalizarea maselor”, „lupta pentru ortodoxie românească, care însemna cultivarea relațiilor cu românii de peste Carpați.” ■ Al treilea episod al corectitudinii scrierii substantivelor în genitiv-dativ de V. Șerban. ■ Șerban Foarță își demonstrează talentul de traducător francofon redând în românește sonetele lui Stéphane Mallarmé și însoțind traducerea de o scurtă prezentare a poetului „onixurilor.”

● **[„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 284]** Tot despre Al. George, pamfletul *Ghicitor în ceșcuța de cafea* de Traian Filip, demonizează un infatuat care se bazează pe „Supoziții, deducții, tatonări, ghicit în ceșcuța de cafea.” Articolul lui George de demitizare a lui Arghezi fusese pus sub titlul *Marele Prost* – dar autorul încă o dată se înșală „căci «formula» ce crede că ar fi inventat-o a fost dezvoltată încă de acum un sfert de secol iar parte dintre interpretările sale au mai trecut odată și prin irisul lui Sorin Toma, al cărui opuscul *Poezia putrefacției sau putrefacția poeziei* poate fi socotit primul reper și primul punct de pornire al lui Al. George.” □ O cronică de E. Manu la *Gloria ierbii*, a 16-a carte de versuri a lui Gh. Tomozei. □ *Incidențe critice*, un portret al lui Al. Oprea din volumul omonim, realizat de M.N. Rusu. „Al. Oprea are o predispoziție specială pentru relevarea resorturilor psihologice din bio-

grafia scriitorilor studiați (G. Călinescu, Perpessicius). El caută trăsătura – sau trăsăturile – de natură subiectivă care să definească personalitatea autorilor cercetați, bineînțeles fără să le subordoneze total unei singure dimensiuni, sau unui contur prea apăsător... Stilul său critic este unul sentimental... nu atât subiectivitatea critică este amestecată în rândurile sale, cât mai ales eul său liric.”

□ O Premieră la Național: *Căsătoria* de Gogol, regia Sanda Manu (cronică teatrală de D. Săraru). ■ La rubrica *Aveți cuvântul!*, se publică un drept la replică, semnat de acad. Șerban Cioculescu: „Am citit cu surprindere și mahnire rândurile greșit informate și nu prea binevoitoare, ca să mă folosesc de un eufemism, relative atât la Editura Academiei RSR cât și la modul de continuare a monumentalei ediții *Eminescu*. Aceste rânduri au fost semnate de redactorul șef al «Săptămânii», Eugen Barbu, mai tânărul nostru coleg de secție la Academie, care s-ar fi putut interesa direct despre adevărata situație a ediției, din care mai urmează să apară un volum de *Teatru*, altul de *Proză literară*, două din *Articole politice* și două de *Bibliografie eminesciană*. Primul din această din urmă lucrare, sub îngrijirea unui colectiv al Bibliotecii Academiei, este sub tipar, la Ed. Academiei. Prietenul meu Marin Bucur va preda în curând volumul de *Teatru*. Un colectiv al Muzeului de Literatură Română pregătește ediția critică a *Prozei literare*. Toate acestea se fac pe-ndelete și cu mare «acribie», neîngăduind improvizația și luarea la întrecere cu alte edituri, de alt profil (și profit) decât acela al Academiei Semnez, în calitate de președinte al Colectivului care îngrijește de continuarea ediției de *Opere* ale lui Mihai Eminescu, de cititor și de prieten al «Săptămânii».”

15 mai

• [„Scânteia”, nr. 10 492] N. Stancu-Atanasiu ne informează că la București s-a deschis „*Decada dramaturgiei românești*”: „Aseară, prin spectacolul cu *Puterea și adevărul* de Titus Popovici (la Teatrul «Bulandra»), s-a inaugurat «Decada dramaturgiei românești». Organizată de către Consiliul Culturii și Educației Socialiste, «decada» include multe dintre cele mai bune piese ale dramaturgiei originale inspirate din actualitate, scrise în ultima perioadă și aparținând unor dramaturgi binecunoscuți. Ea va reuni montări prestigioase ale unor teatre din întreaga țară. [...] «Decada dramaturgiei românești» va ilustra, odată cu amploarea tematică a creației originale, bogata sa problematică, complexitatea sa tipologică și varietatea sa stilistică. Calitatea acestor texte și acestor montări – multe având deja «girul» unui mare număr de spectatori, care au umplut până la refuz sălile reprezentațiilor – va releva, desigur, preocuparea slujitorilor scenei românești de a potența mesajul etic și politic al spectacolelor, de a contribui, prin arta lor, la opera de modelare a conștiinței omului nou.”

• [„Luceafărul”, nr. 20, 10 pagini] În editorialul *Consecvența criticii literare*, semnat redacțional, este adusă în discuție propensiunea unor cronicari de

a ignora semnificațiile tematiche ale scrierilor abordate, efectuând mai degrabă analize stilistice, în virtutea precarității care a caracterizat literatura română în anii dogmatismului: „Paradoxal, în unele cazuri, ea nu se interesează în primul rând de conținuturi. Opere recente de mare interes, ca *Delirul*, *Caloianul*, *Incognito*, au fost discutate adesea exterior, fără a se coborî la conținutul romanelor amintite. Desigur, se pot cita și comentarii în care cuprinsul cărților citate n-a fost eludat, dar de multe ori avem în față impresii de lectură din care nu se poate reface conturul exact al celor ce se petrec într-o carte sau al intențiilor autorului. Din câteva critici aduse inconsistenței unui personaj, de pildă, nu se pot trage concluzii generale asupra unei cărți de problematică gravă, cum s-a întâmplat uneori. Exigența «artisticului» este uneori deplasată, de natură să falsifice judecata de valoare reală. Sunt mulți cei ce încearcă să judece o carte după scriitură, dar nu și dincolo de ea *Lumea în două zile* e o carte neîndoielnic bine scrisă, dar de aici și până la a trece cu vederea încărcătura ei problematică, mai greu accesibilă, este o cale parcursă mult prea repede. Un roman se scrie numai pentru a pune în evidență talentul și dexteritatea autorului, sau și pentru altceva? Un scriitor ale cărui cărți ar fi discutate la un nivel atât de puțin adânc are tot dreptul să fie nemulțumit de intervenția criticii. Argumentul «scriiturii» nu poate fi un argument suprem. Saturația de literatură fără ținută artistică, tipică unei mai vechi perioade, nu mai e demult de actualitate. A judeca scrierile ce apar astăzi numai din această perspectivă înseamnă a ne situa pe o poziție anacronică dezvoltării literare. Proza, cel puțin, face evidente eforturi pentru cucerirea unui câmp al problemelor importante și critica se cuvine să fie consecventă cu menirea ei, să se situeze la înălțimea acestor eforturi.” ■ Pornind de la dezbaterea din nr. 10 al *Luceafărului* despre *Valorificarea marilor lucrări de sinteză*, Mihai Gafița sugerează, la *Ecouri*, *Calea de urmat* în privința reeditării *Istoriei...* lui G. Călinescu: „Participanții la «colocviu», îndeosebi Ov.S. Crohmălniceanu și Pompiliu Marcea, afirmă, ca și Al. Piru, că forma din 1941 nu poate fi reproducă, de vreme ce G. Călinescu însuși a modificat-o. Teza este în afara oricărei discuții, iar argumentele lui Al. Piru sunt absolut convingătoare. O carte nu e o pictură, o statuie, o construcție arhitectonică, un film, care nu sunt înlocuite de varianta lor ulterioară. O carte, mai ales de critică, poate evolua, dacă așa hotărăște autorul ei. N-avem decât să nu fim de acord cu el, dar, dacă această carte a fost o capodoperă de mărimea *Istoriei...* lui G. Călinescu, trebuie să acceptăm noua ei formă, cum am acceptat-o și pe cea precedentă. [...] Procesul general întâmplat cu această carte, de la elaborarea ei până când autorul ei s-a stins, l-a inclus întotdeauna pe Al. Piru ca un factor cunoscător al fazelor, al ideilor și intențiilor autorului, mai mult decât pe oricine. Nu numai unde manuscrisele creează dubii – căci o formă definitivă, *completă*, redactată în final de el, a *Istoriei...* se pare că G. Călinescu nu ne-a lăsat. Ea a fost, deci, reconstituită de Al. Piru și așa trebuie să fie. Cel puțin o parte bună din viața literară cunoaște

această împrejurare, iar unele relatări ale lui Al. Piru, în cadrul «colocviului», clarifică lucrurile exact în acest sens. Ideea unei comisii care să pună ordine în manuscrisele respective mi se pare nepractică și, mai ales, ne-validă, căci nu ține seama de realitatea elaborării celor două forme ale *Istoriei*... Oricum, indecizii vor fi, ale unei atari comisii, în fața manuscriselor, a foilor modificate, ale adaosurilor, eliminărilor și înlocuirilor din text. În caz de controversă ireductibilă, cum va lucra comisia? Prin votul majorității? Dar un apropiat al lui G. Călinescu poate deduce mai bine intenția acestuia, când ea e neclară, decât un grup de oameni aflați pentru prima oară în fața unui manuscris și ajunși în nedumerire indisolubilă, ireconciliabilă. Apoi, Al. Piru este el însuși un istoric literar fertil, un muncitor extrem de activ al domeniului, cu puncte de vedere certe, ale sale. În caz de dubiu față de manuscris, el nu va împrumuta fostului său magistru propria judecată, ci va utiliza numai decizia de a alege forma cea mai apropiată de ultima judecată a lui G. Călinescu, atunci când ea n-a fost delimitată de autorul însuși.” ■ Ioan Alexandru „așază” în *Jurnalul*... său poemul *Minerul*. ■ Studiul *Sadoveanu sau utopia cărții* de N. Manolescu e discutat, la *Cronica literară*, de M. Ungheanu. Titularul rubricii consideră că volumul ar reprezenta o paradă de narcisism interpretativ, în care autorul recurge la regii diversioniste pentru a-și etala preeminența: „Gesticulația criticului este unul din lucrurile care bat la ochi [...]. Cutare comentatori care au luat povestirile de vânatoare sau de călătorie drept reportaj «s-au înșelat», ni se spune. «Aproape nici una din povestirile cu adevărat fantastice n-a fost pomenită», stă scris în altă pară. Cutare interpretare e «simplistă, indiferent de răspuns». [...] De fapt, criticul inventează obstacole care nu există pentru a le depăși spectaculos, având slăbiciunea pozei. Important pentru public este să știe că alții s-au înșelat, că adevărul despre povestirile fantastice abia acum se spune, că dezlegarea unei dileme doar acum sosește. Dar sosește ea într-adevăr? Nimic adevărat din toate astea Pentru că nimeni n-a confundat povestirile de vânatoare cu reportajul, pentru că despre fantasticul sadovenian s-a discutat chiar în legătură cu povestirile citate, iar dilema de opțiune sadoveniană între civilizația olandeză și cea carpatică nu e soluționată de comentator deloc în alți termeni. Gesticulația e făcută să acopere lipsa de originalitate a cărții. Majoritatea observațiilor au mai fost făcute și acolo unde pare a dezvolta idei proprii, să zicem despre *Frații Jderi* și *Nicoară Potcoavă* ca basme, descoperim o mai veche interpretare a lui Ov.S. Crohmălniceanu, după cum în demonstrația privind polițismul Vitoriei Lipan recunoaștem o observație călinesciană dilatată însă dincolo de limitele firești, păreri despre faza livrescă a prozei lui Sadoveanu le-am mai întâlnit la Paul Georgescu etc. [...] Dezideratul comentatorului e de a spune ceva uimitor, ceva ce nu s-a mai spus. [...] Digresiunile pe teme de istorie literară sau de istorie propriu-zisă pe care le întâlnim de mai multe ori sunt aventuroase și fără un temei documentar serios. Pasajele despre semănătorism sunt curate locuri comune, spații de răsfăț a

prejudecății. [...] În două pasaje (din *Șoimii* și *Nicoară Potcoavă*), în care țărani vorbesc despre Andrei Dăvideanu, comentatorul crede a fi prins în flagrant delict pe Mihail Sadoveanu de fals istoric (p. 187-188). Cauza ar sta în viziunea fundamental idilică a scriitorului, care imaginează în epoca lui Ștefan cel Mare o prea armonioasă relație a domnului cu poporul. Tabloul ar contrazice aspectul istoric documentar. *Frații Jderi* e privit, deci, ca o «utopie, impresionantă în naivitatea ei și plină de farmec» (p. 211). Ca Gherea, care vedea Evul Mediu exclusiv în culori sumbre, criticul nu vrea să accepte o altă imagine a lui. Noile cercetări istorice, de orientare marxistă, au arătat însă că obștile au supraviețuit în unele locuri până în secolul XX, iar relațiile sociale din *Frații Jderi* sunt confirmate de studiile recente privind «baza socială» a puterii lui Ștefan cel Mare, ceea ce ne semnalează superioritatea documentației și intuiției scriitorului, la a cărei înălțime nu se înalță criticul.” ■ Paul Dugneanu „așază”, la *Viața cărții*, volumul de versuri *Confesiune patetică* al lui Ion Murgeanu, care se remarcă prin „transcrierea nesofisticată a impresiilor, senzațiilor și în trăirea elegiacă a stărilor bucolice.” Un amendament: „Mai puțin inspirată se dovedește a fi recurgerea la mitologia dacică și romantică, împrumutul și enunțarea unor nume de rezonanță arhaică fiind insuficiente pentru crearea unei atmosfere poetice.” □ *Virtuozitate epică* descoperă Voicu Bugariu în culegerea de nuvele și schițe *Moartea Comandorului* de Vasile Rebreanu, autorul izbutind „ca într-o carte nu prea voluminoasă să folosească aproape toate modurile posibile de a scrie proză.” □ „În stil expresiv, aci sentimental, aci ironic, însă totdeauna supravegheat, Vicu Mândra a dat o nouă contribuție căreia numai o privire unificatoare a tuturor structurilor unei opere îi lipsește spre a deveni monografia unui autor”, conchide Artur Silvestri analizând volumul *Victor Ion Popa*. ■ La *Cartea de debut*, Nicolae Ciobanu prezintă două volume de versuri care se încadrează *În spațiile tradiției: Lujer de fum* de Grigore Cojan (poetul „se angajează la elaborări deosebit de pretențioase, vădind o orgolioasă pedanterie meșteșugărească”, „virtuozitatea expresiei se pune în slujba unei sensibilități de poet neotraditionalist capabil să dea la iveală frumoase frânturi de baladă mioritică”, precum și „elegante pasteluri elegiace discret erotizate”) și *Marea de voievod a bărbatului* de Dumitru Ion Dincă (remarcând o apropiere de modelul lui Ion Gheorghe, evidențiat și de Fănuș Neagu într-o frază de recomandare, criticul notează că „primejdia epigonismului, să recunoaștem, planează neîndurător asupra producției sale poetice”; autorul se distinge însă prin „vădita sa vocație pentru poemul de inflexiune trubadurescă – un trubadurism autohton, rural chiar, am zice [...]”). În introducerea acestui dublu comentariu, Nicolae Ciobanu ține să semnaleze un fenomen editorial: „Atrage tot mai mult, în ultima vreme, frecvența debuturilor poetice «în regie proprie» patronate de Ed. Litera Și ceea ce se cuvine a fi reținut în chip special este faptul că numărul veleitarilor care, la un moment dat, riscă să sufocă producția editurii în cauză scade vizibil în favoarea autori-

lor de vocație. Aceasta fiind situația, ne întrebăm, în treacăt, dacă nu cumva una din cauze o constituie și sistemul cam rigid și cam inoperant în virtutea căruia acționează celelalte edituri în cazul debutanților.” ■ În continuarea dezbaterii despre *Literatura epopeii naționale*, Radu Anton Roman realizează o anchetă care se întemeiază pe un „triptic” interogativ: 1. *Prin ce se distinge proza românească de evocare a marilor evenimente și personalități?* 2. *Care este cartea de proză românească pe care o preferați în această direcție?* 3. *Care ar fi epocile și personalitățile cele mai interesante din trecut și până în contemporaneitate, pentru prozator?* □ Participă șase scriitori. □ D.R. Popescu cuprinde toate întrebările într-un text consacrat lucrării *Istoria lui Ștefan cel Mare* de N. Iorga, în care s-ar putea desluși opțiunile scriitorului („Pământul este al celui care l-a lucrat din neam în neam”). □ Radu Cossașu „suplimentează” întrebările, dezvoltând un eseu cu încărcătură narativă, în care sunt asamblate și „instantanee” biografiste: „1. ...Mi-aș permite și o patra întrebare, prin care (fără a ocoli chestiunile d-voastră, salutare prin apelul la preferințe personale, adică la subiectivitate, la pasionalitate, într-un domeniu care, să recunoaștem, încă se discută teoreticește) să definesc mai întâi, cât de cât, cât mai concis, noțiunea în discuție, dintr-un punct de vedere personal. Această a patra întrebare ar fi: considerați că, de pildă, Liviu Rebreanu, scriind în 1933 [*sic!*] *Răscoala* – răscoala din urmă cu doar un sfert de veac, de la 1907 – a făcut sau nu roman de «evocare istorică»? Dacă răspundeți logic și neted «da, *Răscoala* e o evocare istorică» – simțiți insuficiența răspunsului logic și neted? Dacă nu simțiți această insuficiență – nu putem merge mai departe, prin mai departe înțelegând întrebări în același sens: *Război și pace* e o evocare istorică a lui 1812? *Ghepardul* scris de un om în preajma lui 1960 e o evocare a istoriei de la 1860? 2, 3. Rămânând la *Răscoala* – «cartea de proză românească pe care o prefer» [...] –, uitându-mă îndelung la ea, zi de zi, ca la un punct cardinal al romanului nostru, constat și «văd» cum aparențele-i de «evocare», cu tot ce înseamnă ele în mintea noastră prin educație și prejudecată, adică distanță în timp, «a fost odată...», «că dacă n-ar fi nu s-ar povesti» [...], aceste aparențe dispar și monumentul care e *Răscoala* se mișcă spre mine, precum statuia comandorului, intrându-mi halucinant în casă, până la masa de scris, și vorbindu-mi – spunându-mi ce? Iată, într-o noapte, ea mi-a spus ceva care nu avea nici o legătură cu ea, ci cu el, cu el, Liviu Rebreanu, care ar fi scris *Pădurea spânzuraților* (evocare, nu-i așa?, a primului război mondial) auzind degetele scheletice ale fratelui său, zgâriindu-i, noapte de noapte, geamul camerei în care lucra.. E exact ce vreau să spun: o evocare – din punctul de vedere al inimii mele – e o voce de o claritate ciudată, străină de orice spiritism, de orice misticism (masa de lucru e o masă, în cele din urmă, realistă, a unei tăceri în jurul căreia roiesc voci), extrem de puternică, extrem de vie, extrem de prezentă, o voce care zgârie până la sânge, ca un deget scheletic, timpanul lipit visător de epoca ta și numai a ta.. Nimeni nu-și poate permite să scrie o evocare mută –

fără a fi pedepsit. [...] Se observă, poate nu tocmai lesne, că aceste tăceri, multe dintre ele deloc dureroase, aceste stingeri ale glasului aparțin unor opere care și-au propus deliberat, orgolios și scolastic, să înfățișeze, să reproducă o istorie în loc să facă, să desfacă și să refacă istoria. Ce înseamnă asta dacă nu pentru arta literaturii, măcar pentru arta mea? Înseamnă următoarea situație; în '973, o studentă în vârstă de 22 de ani îmi spune: «mi-au plăcut *Supraviețuirile* d-voastră, știți cum?» «Cum?» Ca *Frații Jderi*! Nuvelele acelea, care oamenii din preajma mea li se păruseră strict reduse la actualitatea utecismului nostru pașoptist, criptice, de neînțeles pentru urmașii noștri, nedogmatici, firește, inocenți la erori, dar și încă fragezi în opțiuni, căpătaseră anvergură de roman istoric clasic pentru o fată care, la vârsta când noi fugeam de-acasă rupând-o cu biografia mic-burgheză, învelindu-ne cu steagurile sediilor de partid în nopțile cu ger – nici nu se născuse. [...] «Ce înseamnă *Frații Jderi* pentru d-ta?», am întrebat-o circumspect nu atât ca literatură, cât ca orgoliu (deși epoca ironiilor anti-sadoveniene încă nu începuse. «*Frații Jderi*? Înseamnă că aveți un ideal, o cauză... o nebunie importantă pentru care puteați fugi de acasă...») [...] O asociație rapidă m-a adus la zilele acelea ale «48»-ului meu; am răsturnat perspectiva *Fraților Jderi* pentru a mă regăsi în acel timp, seară de seară, la *Bălcescu* lui Camil. Îl știam pe dinafară [...]. Îmi plăcea *Bălcescu* – pentru a mă exprima ca fata din '973 – cât *Patul lui Procust*. Nici până azi nu vreau să dau seama cu vinovăție unilaterală, sarcasm sau dezabuzare de exaltările acelui timp. Poate că în zilele acelea m-am format fundamental – așa cum alții s-au format cu Sadoveanu, Mann sau Tolstoi. *Bălcescu* și azi – pentru a vă răspunde la a treia întrebare – mi se pare chipul cel mai tragic și mai intens luminos al revoluționarului român, iar epoca în care l-am descoperit cu toată ființa-mi de utecist e vremea, pentru mine, cea mai interesantă, a cărei «evocare» n-o consider deloc epuizată și din care n-am extras încă ultimele supraviețuiri, de bucurii și păcate. [...] Sunt evocările, firește istorice, pe care le prefer: acelea care renunță la înfățișare, la reproiectare, la reprezentare (fie și iluzionantă că parabola-i frate cu cotul prezentului, cum a fost moda mai zilele trecute...) pentru a organiza artistic vociferarea insuportabilului și a zgometului și a furiei, poveste fie și de un «nebun», dar nu de o străină gură, ci de un glas care mă străbate, cu care mă identific, oricât de departe ar veni, de la un 1700 realmente princiar (ca la [Eugen] Barbu), de la Țebea la Costești, sau oricât de aproape, de la o «cădere» în București, pe Sabinelor, în '40 (*Înainte de tăcere* a lui Paul Georgescu), de la o noapte de paginație în același București unde al lu' Marin Preda delirează între asediul Alcazarului și asediul propriei conștiințe, până la o «răsturnare», în '50, tot în București, a unui monument din piața de astăzi a Aviatorilor, ca în Țoiu – poate prima «evocare», prima voce care a găsit tonul fericit artistic, de liniște superioară, pentru a ne regăsi în anii mijlocului de veac 20 în România [...] «Tendența» principală a prozei noastre de evocare – fără a fi deloc exclusivist – cred că trebuie să pri-

vească spre Rebreanu și să audă vocea lui în pădurile de răsculați („*Popor român, nu greșește cine crede în tine*”). □ Maria-Luiza Cristescu: „Să ne gândim [...] la manifestul *Daciei literare* și la convingerea intelectuală a generației de scriitori de la 1848 că trecutul istoric trebuie înmagazinat în literatură [...]. S-a scris atunci o mare cantitate de producții literare cu subiect istoric. Ele n-au rămas pentru noi decât ca o pagină de bibliografie. Desigur însă că mulțimea lor a influențat preocuparea de ansamblu a cititorilor spre trecutul poporului român, a determinat o mișcare în gândirea generală a timpului. Istoria era atunci destul de puțin cunoscută prin manuale și tratate. [...] Din acea mulțime de autori care vor fi scris piese și nuvele istorice n-au rămas în literatură decât câțiva Scriitorii adevărați, scriitorii mari. [...] O mare personalitate istorică nu poate acorda valoare autorului care scrie despre ea Dimpotrivă, scriitorul adevărat atribuie, prin însușirile sale artistice, forță și vitalitate unei idei, unei personalități a istoriei, extrage prin capacitatea sa creatoare acea problemă esențială care domină un moment istoric” („*Fiecare scriitor are nevoie de istorie pentru a se raporta la ea*”). □ Constantin Stoiciu avansează tot un răspuns „sintetic”, dar care acoperă, în linii mari, doar prima întrebare: „Discutată, cum este și firesc, din perspectiva epocii pe care o traversăm, și cu o intensitate de care până nu de mult a beneficiat doar chestiunea mereu nelămurită a realismului, nelipsind, aceleași din reviste, fragmentele de romane menite să alcătuiască și un comentariu practic al ideilor afirmate, literatura de evocare, fie că se referă la mari evenimente, fie la mari personalități sau pur și simplu extrage semnificațiile și pildele unor timpuri care au făcut istorie, se mai află încă, o cred, cu rare și fericite excepții (Sadoveanu, Rebreanu, Camil Petrescu, Marin Preda), în zodia unui romantism poate nu atât desuet, cât neconvingător („*Marile sensuri ale istoriei nu pot fi restituite decât de opere de artă de autentică valoare*”). □ Corina Cristea: „Scriitorii nu sunt întotdeauna implicați într-o acțiune socială precisă, nici nu sunt în stare să răspundă întotdeauna, imediat, problemelor ideologice. Dar ei sunt experți – și această caracteristică îi face să fie scriitori și nu altceva – în condiționarea și motivarea psihicului uman. Pe scriitor nu-l oprește nimic de la luminarea misterele trecute, prezente sau viitoare, printr-un act de superioară frumusețe etică – arta scrisului, arta cuvântului, arta în care sufletul n-are voie să greșească atunci când se eliberează prin cuvânt, căci limba e mijloc de comunicare și o comunicare greșită duce la o receptare greșită, la o abatere de la ceea ce înseamnă etica gestului creator. [...] În ciuda unor opere pe care le accept drept majore și esențiale în literatura noastră de evocare, sentimentul meu de cititor își îndreaptă opțiunea către romanul istoric *Zodia Cancerului sau vremea Ducăi-Vodă*, poate datorită nivelului artistic superior pe care-l atinge, și spre *Nunta Domniței Ruxanda*, poate datorită depășirii documentației istorice, lipsită total de importanță în desfășurarea artistică. [...] Eroul care m-a atras și m-a fascinat întotdeauna, adică acel *ceva*, acel *cineva* care corespunde

sentimentului meu de istorie, de neam și de personalitate, este tribunul de la Câmpeni [...], Avram Iancu” („*A scrie despre trecut este o continuitate firească a existenței scriitorului*”). ■ Platon Pardău: „S-au scris numeroase romane și piese de teatru care încercă să «învie» figuri de domnitori, să evoce bătălii, să aducă aminte cititorului de punctele de vârf ale istoriei noastre naționale. În proza noastră, această preocupare are chiar o constanță, poate fi urmărită mult înapoi, până la cronicari și, desigur, în folclor. Trecutul a alimentat multe mari idealuri ale prezentului în epoci de răscruce, iar literatura a fost reflexul nevoii de trecut. [...] 2. Scrierile lui Neculce și *Bălcescu* al lui Camil Petrescu în primul rând ca literatură care se distinge printr-o dialogare cu istoria, încercare de a găsi în istorie punctele de rezistență ale eternității noastre, strădanie de a învăța de la istorie, dar nu a învăța tot și toate, nu a ridica pălăria în fața oricăror fapte ale istoriei. De altfel, maturitatea unei culturi, a literaturii se certifică în mod sigur prin atitudinea ei lucidă față de trecut, critică dacă e cazul, prin forța de decantare a binelui de rău. Literatura de evocare istorică, epopeea națională pe care suntem chemați s-o realizăm nu poate fi desprinsă de epopeea prezentului foarte legat (subsumat chiar) de viitorul comunist. Valoarea – cea socială, dar și estetică – a acestor cărți este că nu se lasă copleșite de istorie, ci își apropie istoria căutând oamenii din ea, punându-le întrebări, cerându-le răspunsuri, demontând mecanismele izbânzilor lor, ca și cele ale insucceselor lor. Sub acest raport, din bogata literatură despre Mihai Viteazul, cred că trebuie amintite lucrările dramatice ale lui Paul Anghel și Mihnea Gheorghiu. [...] Pilduitor îmi pare și teatrul lui Ion Luca, scriitor rar citat, după mine unul dintre cei mai mari dramaturgi români. Nu fac decât un act de dreptate amintindu-l; *Răchieruța*, *Icarii de pe Argeș*, multe din numeroasele sale drame care i-au atras elogiile din partea lui Tudor Arghezi, își păstrează actualitatea prin verva artistică subtilă, prin întâlnirea, de pe temeuri contemporane, cu istoria Aștept, de asemenea, cu interes romanul istoric – din care am citit un memorabil fragment – la care lucrează Nicolae Crișan. 3. [...] Preferințe, desigur, strict individuale, pot fi. De pildă, epoca pașoptistă. Cum a izbutit un grup mic de oameni să smulgă țara din ciubuce și ișlice și s-o propulseze pe drumul unei dezvoltări moderne?” („*Să nu uităm că un vibrant cântec se numește «Deșteaptă-te, române!»*”). ■ Aurel-Dragoș Munteanu este prezent cu un grupaj de versuri (*Nume, Singurătate vie, Nocturnă, Extaz, Caligula*). ■ Proza este acoperită de Nicolae Crișan, care încredințează fragmente din romanul *Voievozi fără morminte*. ■ Octavian Stoica publică reportajul *Rodna Veche – 1975*. ■ Spectacolul shakespearian *Nevestele din Windsor* montat de Ion Cojar la Teatrul „Ion Văsilescu” este apreciat de Marius Robescu. ■ Despre concurența pe care televiziunea o face radioului scrie Constantin Stan, exprimându-și o preferință: „În ceea ce mă privește, eu cred mai mult în funcția de educare estetică a radioului decât a televiziunii. Iată un exemplu la îndemâna oricui: deosebirile între *Noapte bună, copii!* și *1001 de seri*. Dacă

prima obligă copilul să aibă o atitudine activă față de cele ascultate, stimulându-i imaginația și dorința de a citi, cea de-a doua închide un orizont. Ca să fim sinceri, câți nu ne-am imaginat după cum am vrut [pe] Alba ca zăpada și piticii săi. Am fi câștigat ceva dacă o vedeam toți la fel?” (*Cuvinte și imagini*). ■ Sub semnătura *Cronicar* este prezentată cea de-a XXX-a ședință a Cenaclului revistei *Luceafărul*, deschisă de Nicolae Dragoș și condusă de Grigore Hagiu. Au citit Mircea Diaconu (proză) și Grid Modorcea (poezie). Despre povestirea *Picea* a tânărului scriitor și actor au vorbit Nicolae Velea („Ne aflăm în fața unui lucru convingător, publicabil. Finalul e o proiecție dureros fantastică. O semnătură singură [*sic!*], singulară și apăsată”), Ștefan Ioanid („*Picea* se raportează la lume numai prin simulare. Trăiește în interiorul jocului. Finalul este simbolic”), Marius Stănilă, Gheorghe Suciș și a Versurile lui Grid Modorcea au întâmpinat „judecăți” contradictorii. De reținut intervențiile lui Matei Gavriliș („Poezia lui a avut o unică neșansă. Din cauza vorbitorilor. Modalitatea filosofică poate să nu placă, dar poezia aceasta are o mare șansă să devină a viitorului”) și Ștefan Ioanid („Lecturile sale filosofice nu-i devitalizează versul. Poezia aș numi-o intelectualistă. Acea obsesie heracliteană devine formulă poetică”). Cuvântul de închidere i-a aparținut lui Grigore Hagiu: „Ședința a fost favorabilă celor doi autori. Cred că a fost o ședință interesantă, deși în cazul poeziei s-a ivit o discordanță cam mare între calitatea versurilor și nivelul înțelegerii. De aici până la a nega cu violență poezia citită distanța e cam mare. Ceea ce se va cristaliza va fi în limitele absolutului: ori va fi o poezie foarte mare, ori va cădea în artificialitate.” □ Mircea Diaconu debutează cu proza *Șugubina* ■ Grigore Arbore „contemplă” pictura Luciei Ioan (*Metaforă și simplitate*). ■ La *Biografia debuturilor*, Dorin Tudoran îl intervieuează pe Mihail Cruceanu („*Omul nu greșește dacă privește mereu înainte*”). ■ *Postumele lui Sadoveanu* – romanele neterminate *Cântecul Mioarei* și *Lisaveta* – sunt discutate de Eugen Simion la *Fragmente critice*, criticul considerând că „șantierul” amintite „superioare literar” celorlalte scrieri postbelice ale prozatorului (exceptând *Nicoară Potcoavă*). ■ Aflat, la *Spirale*, în cea de-a XVI-a *Prospectare* lirică, Eugen Barbu „întâlnește” *Gloria ierbii*, volumul lui Gheorghe Tomozei. Prilej, pentru comentator, de a-și exersa priceperile prozastice, dar și nedezmîștitul instinct pamfletar, cu acesta din urmă luându-l în vizor pe un alt poet: „Încet, încet, acest vampir de Tomozei trece în sângele lui nervul liric al prietenului Nichita Stănescu, pe care-l cântă și-l bea la cârciumă, furându-i dulce seva chiar cu mai mult talent câteodată; hrănindu-se ca un nenufar din mlaștinile aceleia Această copulare lirică scoate efecte excepționale, bănuiesc, pentru amândoi poeții: Tomozei fiind mai lucid, un temperament așezat, gospodăros, care nu schilodește cuvintele, făcând din ele *necuvinte*, ci le bibilește ca pe niște păpuși de Nürnberg, cu funte și alțițe, într-o grijă sacră față de echilibrul intrinsec al liricii. Nici o violență, totul este înmănușat, spus cu delicatețe. Cuvintele lui Tomozei stau pe o catifea roz, sunt

îmbălsămate, au mireasmă, înfloresc, emană parfume. Spuneam undeva că el e un *zugrav de subțire*, un pictor care îndulcește tușul cu apă, dar cu o apă încărcată de esențe, umblând cu chinovar, cu plumburi, cu otrăvuri, șiret ca mătrăguna, Tomozei face curte textelor vechi și le soarbe cu un pai, le usucă pe dinăuntru, le distilează și le vâără în paginile lui noi cu toate acele ametišoare și profumate efecte. [...] În trap mărunț, Gheorghe Tomozei se apropie de plutonul marilor poeți.” ■ „Scriind o poezie cu aspect clar și măsurat limpede, fără turbulențe și izbucniri patetice, lipsită de tenebroase meditațiuni prin care să se insinueze prezența «fiorului metafizic», Marius Robescu a putut trece drept un autor «exsanguu», devitalizat”, notează introductiv Mircea Iorgulescu la *Profil*, pentru a adăuga: „Simplitatea este întotdeauna impenetrabilă; în realitate, concentrarea este adevărata trăsătură a poeziei sale, paliditatea versurilor fiind un efect al profunde intensități lirice. [...] Pornită dintr-o nostalgie a existenței, poezia lui Marius Robescu tinde, în înfățișările cele mai recente, către o arhitectură a imponderabilului.” ■ La *Ferestre*, Marin Sorescu „așază” tableta *Eminescu dramaturg*. ■ Răspunsurile de la *Poșta redacției* sunt semnate *Interim*. □ Câțiva corespondenți: Simplex Uno, 7 Lav 6, Temistu Timu. ■ În grupajul *Din lirica cehoslovacă*, versuri de Michal Černík, Miloslav Bureš și Matej Mesároš, în traducerea lui Nicolae Nicoară. ■ Mircea Micu îl parodiază pe Ion Cocora. ■ Constantin Noica publică, la *Tineretea clasicilor*, capitolul *Basmul ființei în „Luceafărul”* din lucrarea în pregătire *Sentimentul românesc al ființei*. ■ La *Mapamond*, Neagu Udroui „colindă” *Orașul care și-a furat diminețile*, o însemnare despre Las Vegas.

● [**„Tribuna României”, nr. 85**] Pe prima pagină citim versuri semnate de Constanța Buzea, *Înfloriri de mai*. ■ Petre Ghelmeș publică în *Cuvântul zilei* textul *Vetre de cultură*: „În istoria fiecărui popor și pe teritoriul fiecărei țări se pot menționa astfel de centre ale luminii, din inima cărora a pulsat neîntrerupt, peste veacuri, forța necesară mersului spre civilizație, spre îmbogățirea și perfecționarea acesteia Poporul român, la rândul său, a avut norocul unor asemenea puternice vetre de spirit, în zbuciumata sa istorie, de-a lungul celor peste două mii de ani de când dăinuie neîntrerupt, aici, pe înălțimile semețe ale Carpaților, în câmpiile mănoase ce însoțesc apele Mureșului, ale Someșului, ale Oltului și ale Dunării, ale Prutului și ale Siretului, până la Marea Neagră, la Marea cea Mare, cum îi spunea strălucitul voievod Mircea cel Bătrân.” ■ Catinca Ralea realizează un interviu cu poeta Diane Wakoski, S.U.A., „*Am fost impresionată de bogăția culturii poetice în România*”: „- [...] Într-o conversație, mi-ai vorbit despre Eminescu – marele poet clasic al românilor, cel pe care românii îl consideră un summum al poeziei, cu toate că poezia s-a dezvoltat foarte mult din secolul XIX, când a trăit el. – Am fost impresionată că fiecare român știe despre Eminescu, simte, într-un fel, prezența lui Eminescu în viața lui. N-am fost în nici un oraș în care să nu văd o statuie a lui Eminescu sau un muzeu în care să nu existe ceva legat de Emi-

nescu. În plus, există o editură care poartă numele lui. Acest lucru nu se poate compara cu nimic existent în Statele Unite. Poate că lucrul cel mai apropiat ar fi atitudinea americanului vorbitor de limbă engleză față de Shakespeare ca fiind Marele Poet. Și, totuși, sunt sigură că aş putea sta 20 zile în Anglia fără să aud un cuvânt despre el. Nu ar fi însă posibil să petrec 20 de zile în România fără să aud despre Eminescu. Sunt fascinată de cultura al cărei mare erou este Marele Poet. Dar și aici este vorba despre tradiție și cred că poeții tineri de astăzi simt, într-un fel sau altul, că au o legătură virtuală cu Eminescu. – *Da, deși astăzi sunt foarte diferiți, foarte moderni... Nichita Stănescu – poate ați auzit de el – și alții...* – Da, cum să nu, am citit poeziile lui Stănescu, în traducere, și-mi plac foarte mult. Dar, ceea ce pot să spun e că, în timp ce eu am crescut imitând sonetele lui Shakespeare, – și nu sunt nici măcar englezoaică, ci americană – nu mă consider legată direct de perioada shakespeareană, deși aş fi fericită dacă ar fi adevărat. Sunt însă sigură că acești poeți simt, într-un fel, că există o legătură directă, aproape de sânge, cu Eminescu. Și cred că este un sentiment foarte plăcut pentru că aceasta creează o mare încredere artistică. – *Ați cunoscut mulți scriitori români în cursul acestei călătorii. V-aș ruga să ne vorbiți despre atmosfera întâlnirilor cu confracții dvs.* – Unul dintre lucrurile cele mai fermecătoare și calde și care mi s-au părut a fi caracteristic românesc a fost seara pe care am petrecut-o la Casa Scriitorilor. E întotdeauna o plăcere pentru scriitori să-și petreacă timpul cu scriitorii, să vorbească cu oameni care le înțeleg opera și care se preocupă de ceea ce fac. Deci, într-una din primele mele zile în București am fost la Uniunea Scriitorilor să discut cu un grup de scriitori români care știau englezește, le-am citit câteva poezii de-ale mele, și apoi am invitat pe câțiva dintre ei să vină să bem împreună ceva și, din întâmplare, ni s-au alăturat și alți scriitori și a fost una dintre acele minunate seri improvizate în care am băut vin și am vorbit despre poezie și despre România și despre sentimentele noastre față de cultură și față de experiențele noastre comune. Și-am rămas, după această seară, cu dorul de o țară unde există un asemenea loc, unde acești scriitori pot să se întâlnească și să schimbe păreri. Și am mai rămas și cu un mare respect și o mare dragoste pentru scriitorii și traducătorii pe care i-am întâlnit în seara aceea și care au creat o atmosferă atât de frumoasă, de prietenească.” ■ Apare și un scurt interviu cu poetul Mac Gregor-Hastie, Marea Britanie, semnat D.R.P.: „*L-am întrebat pe domnul Hastie care este scopul prezentei vizite în țara noastră.* – Pregătesc, actualmente, o antologie de literatură română modernă care va cuprinde, pe lângă pagini alese din marii clasici, și o serie de autori științifico-fantastici. Lucrarea urmează să apară în luna decembrie, iar acum am venit să discut unele detalii legate de redactarea prefeței. În septembrie va avea loc un eveniment cu o deosebită semnificație pentru mine, pe care îl aștept cu emoție: la Ed. clujeană «Dacia» îmi va apărea, pentru prima dată în limba română, un volum de versuri. Dar, până atunci, voi mai fi încă o dată prezent în țară: în

luna iunie voi participa, ca reprezentant al Angliei, la Congresul traducătorilor ce se va organiza la București.” ■ D. P. Radu semnează *Salonul retrospectiv al cărții*: „Ediția a VI-a a Salonului național al cărții, sărbătoare a producției editoriale românești, poartă un generic semnificativ: «Retrospectiva editorială 1971-1975». Conceput ca un bilanț al realizărilor dobândite în domeniul creației și răspândirii cărții românești în ajunul Congresului educației politice și culturii socialiste, salonul a fost inaugurat în vastul hol al Teatrului Național din București, în prezența reprezentanților Consiliului Culturii și Educației Socialiste, al Uniunii Scriitorilor, editorilor, presei, radioului și televiziunii, a unui numeros public. [...] Salonul național al cărții, deschis acestui public timp de 12 zile, a programat, pe lângă expoziția propriu-zisă, și o serie de interesante manifestări intrate aproape în tradiție. Este vorba de așa-numitele «zile ale editurilor», când cititorii se întâlnesc cu editorii în cadrul unui dialog viu și util de ambele părți, lansări de cărți cu acordarea de autografe, prezentarea unor serii și colecții, sau recitalurile de versuri susținute de poeți, de actori ai Teatrului Național.” ■ În pagina numită *Pe scurt* găsim trei note, nesemnate: □ *Editorială*: „La Editura «Univers» au apărut pentru prima dată în românește (cu o prefață de Romul Munteanu și în condiții grafice deosebite) operele complete ale lui La Fontaine – *Cânturile lui Maldoror*, *Poezii* și *Scrisori* –, în traducerea de excepție a lui Tașcu Gheorghiu, cunoscut marelui public pentru tălmăcirea, la fel de valoroasă, cu anii în urmă, a romanului *Ghepardul* de Lampedusa. Volumul s-a epuizat din librării în câteva ore.” □ *Festival literar-artistic*: „La Pitești a avut loc recent un interesant festival literar-artistic, în cadrul căruia au citit din lucrările lor scriitorii Ion Bănuță, Radu Cârneli, Corneliu Leu, Platon Pardău, Gh. Tomozei, Victor Tulbure, Romulus Vulpescu ș. a Actorii Adela Mărculescu, Margareta Pogonat și Mircea Albușescu au susținut un recital cu versuri de Virgil Teodorescu, Mihai Beniuc, Ion Brad, Nina Cassian, Nichita Stănescu și Traian Iancu. Și-au dat concursul, de asemenea, grupul de muzică folk al Casei de cultură din Pitești.” □ „*Lyceum*” – 200: „La sediul Muzeului literaturii române s-a deschis, zilele trecute, «Decada cărții pentru tineret», organizată de Editura «Albatros». Momentul inaugural al deschiderii salonului, care prezintă principalele serii și colecții ale cunoscutei edituri, a fost marcat de lansarea numărului 200 al colecției «Lyceum», consacrat poeziilor lui Octavian Goga. Cu acest prilej, au vorbit acad. Șerban Cioculescu (în centrul fotografiei), Al. Oprea, directorul Muzeului literaturii române (în stânga), scriitorul Mircea Sântimbreanu, directorul Editurii «Albatros» (la microfon). Manifestarea a atras un numeros public, personalități din domeniul artei și culturii.” ■ Prof. dr. docent Const. Ciopraga publică *Umanismul cărturarului*, un omagiu adus lui Mihai Ralea: „Activ până la ultima clipă (17 august 1964), prezent la tribuna diferitelor congrese, ministru al artelor, vice-președinte al Marii Adunări Naționale, membru al Consiliului de Stat, președinte al Consiliului Național

pentru Apărarea Păcii, membru al Biroului Consiliului Mondial al Păcii, președinte al Comisiei Naționale pentru U.N.E.S.C.O., președinte al Institutului de Relații culturale cu străinătatea, membru al Academiei, – iată direcții în care personalitatea strălucită care a fost Mihai Ralea a dat expresie unui înalt umanism militant.” ■ Apare nota *Premieră editorială*, nesemnată: „La Ambasada Republicii Socialiste România din Tel Aviv a avut loc prezentarea cărții *Ceaușescu al României*, apărută în Editura Milva din capitala israeliană, sub îngrijirea ziaristei Hannah Semer. Volumul este dedicat politicii interne și externe a țării noastre, personalității și activității președintelui Nicolae Ceaușescu pusă în slujba intereselor poporului român, a idealurilor înțelegerii, păcii și cooperării internaționale.” ■ Și nota *Premiile Academiei* apare nesemnată: „Academia Română a decernat recent premiile pe anul 1974. Au fost atribuite 31 de premii pentru lucrări din domeniile: matematică; fizică, chimie; tehnică; biologie; agricultură și silvicultură; geologie, geofizică și geografie; medicină; economie și sociologie; filozofie, psihologie și juridice; istorie; filologie, literatură și artă. Au fost premiate lucrări care aduc o contribuție remarcabilă la soluționarea unor probleme științifice și tehnice, legate de dezvoltarea economico-socială a României. [...] În același timp, juriul de decernare a premiilor a avut în vedere lucrări științifice care se detașează prin modernitatea și noutatea soluțiilor, reprezentând contribuții ale științei românești la unele probleme ale cercetării contemporane. Se remarcă faptul că majoritatea premiilor au fost acordate unor oameni de știință, cultură și artă tineri, în vederea consacrării activității lor și stimulării preocupărilor de cercetare viitoare. Premiile Academiei Române au o veche tradiție. Ele poartă numele unor înaintași iluștri ai științei, literaturii și artei, conferind deținătorilor acestor premii un însemnat prestigiu în viața științifică și culturală a țării.” □ Apare și nota *Premii literare*, tot nesemnată: „Nu demult, a avut loc în cadrul unei solemnități decernarea premiilor Academiei Române pe anul 1974. În domeniul literaturii s-au acordat următoarele distincții: Premiul Bogdan Petriceicu Hasdeu: *Istoria folcloristicii românești* de Ovidiu Bîrlea și *Umaniștii români și cultura europeană* de Al. Duțu. Premiu Mihai Eminescu: *Pasteluri* de Constanța Buzea, *Sonetele* de Petre Ghelmez și *Bătălia următoare* (în limba maghiară) de Aladár Lászlóffy . Premiul Ion Creangă: *Niște țărani* de Dinu Săraru și *Vulturul* de Radu Theodoru. Premiu Ion Luca Caragiale: *Cronici dramatice* de Radu Popescu și *Probleme de viață teorie și istorie teatrală* de Ion Zamfirescu. Tot în cadrul unei festivități au fost acordate premiile Uniunii Scriitorilor pe anul 1975. Au fost distinși: la poezie Alexandru Căprariu pentru *Mică autobiografie*, Ștefan Aug. Doinaș pentru *Anotimpul discret* și Nichita Stănescu pentru *Starea poeziei*; la proză Eugen Barbu pentru *Miresele și Incognito*, George Bălăiță pentru *Lumea în două zile* și Radu Tudoran pentru *Acea fată frumoasă*; la dramaturgie Mihaela Gheorghiu pentru *Capul* și Dumitru Radu Popescu pentru *Pasărea Sha-*

kespeare. În domeniul publicisticii și reportajului laurii i-au cucerit Mircea Malița pentru *Idei în mers* și *Fire și noduri* și Darie Novăceanu pentru *Preco-lumbia*, iar în cel al literaturii pentru copii și tineret Leonida Neamțu pentru *Comoara locotenentului Balica* Critica și istoria literară i-a premiat pe Romul Munteanu pentru *Metamorfozele criticii moderne europene*, Ion Negoieșcu pentru *Engrame* și Mircea Zăciu pentru *Lecturi și zile*. Pentru traducerea în limba engleză a volumului *Templul din afară* de Ion Brad a fost premiat Marcel Corniș Pop, iar Mircea Ivănescu, pentru *Absalom! Absalom!* de W. Faulkner, și Romulus Vulpescu, pentru *Poezii* de Charles d'Orléans au fost distinși pentru traduceri din literatura universală în limba română. Pentru literatură în limba naționalităților conlocuitoare au fost premiați Ernő Gáll (*Autocunoaștere, ieri și azi*), Čedomir Milenović (*Stropi de gingășie*), Claus Stephani (*Strigăt în țara deschisă*) și István Szilágyi (*Pietre în fântâna seacă*). Pentru traduceri din literatura română în limbi ale naționalităților conlocuitoare, a fost premiat Erik Majtényi (*De la un capăt la altul* de Virgil Teodorescu, în limba maghiară) și Georg Scherg (*Păsările* de Al. Ivăsiuc, în limba germană). Pentru traduceri din literatura naționalităților conlocuitoare în limba română a fost premiat Dan Culcer (*Garnizoana din Siberia* de Rodion Markovits). În sfârșit au fost premiate o serie de debuturi: Gabriela Adameșteanu (*Drumul egal al fiecărei zile*), Gerhard Eike (*66 de peisaje coneliptice*), Ion Stanciu (*Despre uimire*). Geza Szöcs (*Tu ai trecut peste apă?*), Cornel Ungureanu (*La umbra cărților în floare*), Ion Vianu (*Stil și persoană*) și Grigore Zanc (*Conul de umbră*).” ■ Dosarul din acest număr prezintă *Naționalitățile conlocuitoare în România* Pe lângă prezentări, citim și versuri semnate de Alfred Margul Sperber (*Dragoste de țară*, în românește de Al. Philippide), Imre Horváth (*Pământ înșorit*, în românește de Ioanichie Olteanu). ■ Șerban Cioculescu scrie despre Pompiliu Constantinescu în *Luciditatea și probitatea criticului*: „La treizeci de ani de la încetarea din viață a criticului și 75 de ani de la nașterea sa opera lui se păstrează intactă, în proporțiile ei impunătoare, mai sensibile ca oricând.” ■ În *Restituiri*, sub semnătura N. S., apare *Melodii inedite la „poesiile populare” de V. Alecsandri*: „Ultimul volum, cel de-al XI-lea, din *Studii de muzicologie*, publicație editată de Biroul și secția de specialitate ale Uniunii Compozitorilor dă la iveală un material unic prin importanța sa științifică și culturală: Melodii inedite pe texte din culegerea *Poesii populare ale Românilor* de Vasile Alecsandri (1866). Autorul aproape incredibilei descoperiri ce se face după un veac e colaboratorul nostru, muzicologul și profesorul de istoria muzicii, Viorel Cosma.”

16 mai

• [„Scân-teia”, nr. 10 493] Mihai Beniuc publică reportajul *Dragostea de vatră a maramureșenilor*.

18 mai

• [„Scânteia”, nr. 10 494] Alexandru Andrițoiu publică reportajul *Ano-timpuri fertile la Valea lui Mihai*.

• [„Viața studentescă”, nr. 20] *Caietele istoriei*, un amplu grupaj despre *Mihai Viteazul – sinteză a istoriei românilor și prezența europeană* – realizat de Dan Zamfirescu. □ Costin Tuchilă, *Ambiguitatea: motiv și structură*, o recenzie despre Radu Mares, si volumul de nuvele *Cel iubit*, Ed. Dacia 1976 □ Rubrica *Teatru* este susținută de Eugenia Vodă: *Cu Alexa Visarion despre premiera Barbarii de M. Gorki la Teatrul Nottara*.

19 mai

• [„Scânteia”, nr. 10 495] George Bălăiță scrie despre orașul Bacău în reportajul *Proiect de scenariu*. ■ Aurel Mihale semnează *Epopoea națională și angajarea militantă a scriitorului*: „Este meritul partidului nostru, al secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, de a fi răsădit acest altoi prometeic, actual al epopeii naționale, pe vechea și viguroasa tulpină a literaturii și artei noastre, de a fi aruncat sămânța acestei idei atât de generoase pe ogorul fertil, gata pregătit, al creației noastre literar-artistice de astăzi. Pe drumul acestei mari realizări, fiecare din noi va putea împlânta jalonul unei opere, pe care o dorește, desigur, cât mai frumoasă și mai durabilă: pe acest poliedru, fiecare din noi va putea șlefui o cât de mică părticică, cu propriile-i mijloace și potrivit propriei năzuințe și propriului talent; în această sublimă cântare a omului, a luptei și năzuințelor, a sufletului poporului nostru, fiecare își va putea auzi propria voce, cu tremurul melodic încărcat de propriile simțăminte și idei. Și tot meritul partidului nostru, al secretarului său general, este de a ne fi dat și principiul fundamental, orientativ și ordonator, stimulator, atât de necesar în realizarea unei opere de asemenea anvergură, care dă strălucire și forță intuiției noastre artistice, cel al concepției materialismului dialectic și istoric, al spiritului revoluționar-patriotic, militant, propriu partidului nostru, al filozofiei noastre despre viață, societate și istorie, al idealului înalt, comunist al poporului nostru.” ■ O pagină este dedicată *Dezbateri în pregătirea Congresului educației politice și culturii socialiste*. Găsim cum au decurs dezbaterile *La Consiliul Central al Uniunii Generale a Sindicatelor din România, La Consiliul Culturii și Educației Socialiste și La Consiliul național al Organizației pionierilor*, cu *Telegramele* lor trimise C. C. al P.C.R., tovarășului Nicolae Ceaușescu.

20 mai

• [„Scânteia”, nr. 10 496] Nicolae Țic publică reportajul *Prezentul trebuie să însemne și viitor*, reportaj de la Uzina „23 August.” ■ Dumitru Bălăeț publică textul *Cartea autorul și editorul O relație a răspunderii social-politice*: „Cunoașterea mai intensă de către editor a activității profesionale, ca și a vieții intelectuale a unor colectivități cât mai largi, a vieții culturale manifestate în

cercuri literare și tehnice, în simpozioane științifice, dezbateri, institute de cercetări etc. poate duce la o creștere substanțială a posibilităților de selectare, sprijinire și îndrumare directă a celor mai valoroși creatori în toate sferile de manifestare a cărții. Aceasta se impune mai ales în promovarea autorilor tineri, unde rolul de animator de cultură socialistă al editorului vizează sarcini nu numai pe linia afirmării cărții valoroase, ci și scopuri formative de amploare privind viitorul unor autori, al unei culturi în ansamblu. Dacă ne gândim la faptul că realizarea Epopeei Naționale, sprijinirea afirmării progresului științific și tehnic, eforturile instructiv-educative ale societății vor trebui să-și găsească o reflectare din ce în ce mai vie și în cărțile pe care le oferim publicului nostru, se cuvine să acordăm toată atenția rolului activ, de animator cultural pe care trebuie să-l joace din ce în ce mai mult editorul. Cultura noastră socialistă în ansamblul ei își află aici una din condițiile importante ale împlinirii sale majore.” ■ În cadrul *Pregătirilor Congresului educației politice și culturii socialiste* apar informații de la *Plenara lărgită a Consiliului oamenilor muncii de naționalitate maghiară*, precum și *Telegrama adresată C. C. al P.C.R., tovarășului Nicolae Ceaușescu*.

● **[„Flacăra”, nr. 20]** În *România nemuritoare*, Adrian Dan publică poezia *Chipuri de comuniști*. □ A. I. Zăinescu publică poezia *Părinții patriei*. □ Eugen Seceleanu prezintă în *Cronica* (138, 139, 140, 141) ultimele ședințe ale cenaclului. ■ Pe pagina *Literară*, în *Faptele și vorbele*, Ov.S. Crohmălniceanu semnează eseu *Utopii*: „Este conferința și o artă? Dacă ne-am lua după felul cum privesc unii (și din păcate, nu puțini) lucrurile am trage o concluzie categoric negativă. A ține o conferință, pentru ei, se cam rezumă de obicei la a găsi pe cineva dispus să intre într-o sală și să debiteze, aproximativ o oră, niște cuvinte înrudite oarecum cu tema fixată. Câte persoane îl ascultă, cine sunt ele, ce impresie le-a făcut, toate astea nu au nici o importanță. Că publicul e compus din pensionari pe jumătate surzi, sau copii aduși cu sila, neputând fi lăsați singuri acasă, că majoritatea asistenței așteaptă nerăbdătoare să înceapă fil mul promis la sfârșit, iarăși e absolut indi ferent. Esențială rămâne posibilitatea de a raporta că expunerea a avut loc și pro gramul ciclului instructiv educativ a fost indeplinit întocmai !” ■ În *Opinii*, Dan Zamfirescu scrie despre *Moștenirea culturală*, azi: „Folosim, de câteva decenii, conceptul de „moștenire culturală” și vorbim de „valorificarea moștenirii culturale” dar nu este greu să ne dăm seama, dacă me dităm o clipă asupra faptelor, că înțelesul acestor cuvinte s-a modificat treptat, s-a adâncit, s-a amplificat. Era o vreme când totul se reducea la o operă de triere, și când ne plasam în fața așa-numitei „moșteniri” ca în fața unei lăzi de zestre în care stau, una peste alta, niște obiecte neînsuflite, la care ne uităm să vedem ce se mai poate purta sau nu; ce ni se mai potrivește sau nu. [...] „Moștenirea culturală” cunoaște acum o atenție diferențiată, în funcție de categoriile de public. De la cartea școlară la cartea destinată mare lui public, de la ediția pentru specialiști la edițiile din Biblioteca pentru toți,

imense goluri, îndelung resimțite, sunt umplute sau pe cale de a fi remediate, fie și parțial. Cine ar face o listă a tuturor marilor scriitori români, de la Neagoe Basarab la G. Călinescu și Arghezi, spre a ne păstra numai în preajma celor în trați în veșnicie, ar constata că nu este personalitate de seamă al cărei nume să nu figureze pe o importantă ediție, pe un șantier în plin lucru, sau măcar pe un proiect în curs de concretizare.” ■ Lucian Raicu prezintă, în *O carte în care bate suflul eternității, Cartea Oltului* de Geo Bogza: „A scrie în plină istorie, adică începând din anul 1939, (pe când omenirea se afla în pragul celui de-al doilea război mondial), o carte precum *Cartea Oltului*, în care, ca în puține altele, bate de-a dreptul suflul eternității, poate însemna, cum a demonstrat Geo Bogza, un act de revoltă, un act de intensă angajare și de luptă. Nimic mai puțin apolitic (pe vremea când, în plin triumf a tot ceea ce îmi era potrivit, căutam, scriind paginile ce urmează, temeiuri pentru o neclătinată credință), mai străin de suspecta și nesuferita abstragere din istorie, într-un moment de maximă concentrare tragică a acestei istorii, de maxime pericole ce amenințau să surpe, poate pentru totdeauna, încrederea în destinul omului și al lumii decât o astfel de carte aparent distantă, scrisă într-un registru înalt, aparent prea înalt în comparație cu zonele joase ale practicii terestre, care decideau, ele și nu altele, soarta ființei umane și care puteau descuraja, prin simpla și umiltoarea desfășurare a evidențelor concrete, a evidențelor mediocre, adeseori abjecte, adeseori pline de cruzime sfidătoare, orice ispită a „înălțimii” și puteau reteza scurt orice gust pentru sublim. Extraordinara performanță a lui Geo Bogza este de a fi construit, sub pre siunea evenimentelor ce păreau să-l contrazică, un alt model de sublim, mult mai rezistent decît cel cunoscut și convențional, repede degradat la examenul simplu al autenticității; de a fi scris o carte dură despre sublim, de a fi scris cu durere și calm, dar și cu îngrijorare și cu secretă teamă, despre un sublim periclitat din toate direcțiile, amenințat să se prăbușească. Îngrijorarea și senzația de repulsie față de primejdia iminentă ca toate cîte sunt ale lumii acesteia să se năruie fulgerător, față de potențiala dislocare a Firii lucrurilor, străbat fiecare rând al *Cărții Oltului*. O astfel de carte nu putea fi scrisă decît în astfel de vremuri: «în plin triumf a tot ceea ce îmi era potrivit».” ■ În *Cronica literară*, Cornel Moraru prezintă, în *Proză și aforisme*, volumul de proză scurtă *Moscuna* de Tudor Vasiliu. ■ Pe pagina intitulată *Congresul educației politice și al culturii – forum al spiritului revoluționar și al iubirii de țară*, George Arion publică un amplu interviu cu Tiberiu Utan, *La noi a intrat în tradiție lupta pentru libertate, pentru dreptate socială, pentru neaîrnare*, precedat de o notiță bio-bibliografică a autorului. Acesta răspunde la întrebări legate de „sentimentul dragostei de patrie”, vorbește despre epoca lui Vlad Țepeș, despre părerea sa privind Epopeea națională, despre Congresul educației politice și culturii socialiste, despre influența folclorului în lirica sa Tot aici, George Arion publică și un interviu cu Ion Băieșu, *Toți vrem o societate mai bună, dar trebuie să ne convingem că*

ea nu poate fi așa decât prin noi înșine, precedat de o notiță bio-bibliografică a autorului. Acesta răspunde la întrebări legate de serielul de televiziune *Tanța și Costel*, vorbește despre succesul acestuia și despre tipul de public pe care îl atrage, despre existența a extrem de puțini scriitori umoriști („E, într-adevăr, un paradox. Umorul este o vocație mai specială. Mulți scriitori își exprimă umorul în spaime estetice. În sensul că îl socotesc o categorie facilă, incapabilă să descrie zonele abisale ale sufletului omenesc”), despre atitudinea criticii față de literatura umoristică, despre necesitatea satirei în socialism („Societatea noastră este o societate ale cărei procese sunt rapide și active. Trăim într-o epocă nerăbdătoare să se perfecționeze din toate punctele de vedere. Lupta dintre bine și rău e tranșantă. Literatura satirică vine să grăbească victoria a ceea ce este bun în societatea noastră”), despre Congresul educației politice și culturii socialiste. ■ În *Instantanee* sunt publicate câteva fotografii: Georg Scherg, Dinu Săraru, Mircea Zăciu. □ În suplimentul *Racul* (109), Teodor Mazilu publică *Ticălosul pune ceasul să sune*, Cornel Udrea – *Mic îndreptar pentru întocmirea anonimelor*.

● **[„România literară”, nr. 21]** Poezii de Lucian Avramescu, Mihai Adrian Eres, Claudiu Iordache, Grigore Scarlat. Cuprinde de asemenea proza *Înstrăinat*, de Fl. N. Năstase. ■ Cu ocazia apropierei Congresului educației politice și al culturii socialiste, Constantin Țoiu semnează articolul *În slujba omului*, în care subliniază faptul că evenimentul urmează să pună bazele morale ale culturii românești: „Congresul nostru care se apropie și care și-a propus dezbateră acestor trei noțiuni scumpe societății noastre socialiste, politica, educația și cultura – în actuala etapă, de maxim, de necesar efort, material și spiritual, al cincinalului revoluției tehnico-științifice, – are în vedere, odată cu dobândirea bunăstării, asigurarea și acelei baze morale trainice de pe care România socialistă să poată privi ferm încrezătoare și pe deplin liniștită în perspectiva viitorului pe care ea, cu un elan plin de abnegație, și-l croiește.” ■ În pregătirea numitului congres este publicată și o dezbatere a revistei pe tema *Spiritul militant în literatură și artă*. În *Civilizația viitorului*, Ion Pascadi anunță victoria culturii asupra consumerismului: „Viitorul civilizației pare a aduce tocmai un asemenea triumf al culturii asupra bunurilor de consum, nu în sensul că le va înlocui, dar că valorile ei vor deveni tot atât de necesare. Realizarea unui nou stil de viață înseamnă de aceea creșterea rolului maselor largi în creația culturală, receptarea participativă a valorilor culturii, transformarea acestora în deprinderi, obișnuințe, mod de comportament și stimul în acțiunea practică.” □ Grigore Hagiu susține că laboratorul de creație al scriitorului nu mai este izolat de lume, ci situat în chiar miezul ei și al istoriei: „Laboratorul lui, exceptând travaliul propriu-zis, nu mai este un secret. El își duce activitatea în chiar plinul istoriei, paralel cu istoria, în urma, dar uneori și înaintea istoriei. Perspectiva lui este, tinde să devină mereu mai politică, întrucât arta conștientă pe care o practică, accesibilă în tendința general umanistă, se aplică

la un anume loc și timp, la un moment anume în care așteaptă să se dezlănțuie, după legi prescriptibile, toate energiile viitorului.” □ Dan Grigorescu își afirmă în *Arta cetății* credința într-o artă colectivă inspirată de valorile umaniste socialiste: „Cred în realitatea cuvintelor *artă de for*. Cred în realitatea unei creații însuflețită de ideile cele mai generoase ale umanismului dinamic, revoluționar din epoca noastră.” ■ În *Critică și civilizație*, Alexandru Ivasiuc scrie despre personalitatea și opera lui Pompiliu Constantinescu: „importanța sa socială a fost de prim ordin nu numai prin justiția majorității judecăților sale de valoare și printr-o claritate demonstrativă care prețuiește, când e constantă, întinsă pe o operă, cât multe formulări strălucite, dar și prin aceea că, fără să constituie o școală literară, școlește literatura, îi dă acel fundament de obiectivitate, înaltă ținută morală, niciodată moralizatoare, creează distanța optimă dintre [...] «semnificat și semnificant», adică sistemul de oglinzi care face posibilă activitatea cunoscătoare, ridicând gradul de umanitate a activităților umane, care devin semnificative.” ■ Șerban Cioculescu îi dedică un articol laudativ lui Dinicu Golescu: „În zorii renașterii sociale, politice și cultural a Țării Românești, Dinicu Golescu figurează printre ctitori. A fost un mare demofil, o inteligență deschisă la problemele ce se puneau patriei lui, pe care o iubea cu ardoare, și un foarte bun prozator.” ■ La împlinirea a cincizeci de ani de la apariția revistei „Korunk”, Gáll Ernő publică textul *Unitate spirituală revoluționară*. ■ În *Critica unui prozator*, Nicolae Manolescu identifică specificul și farmecul lucrării lui Eugen Barbu, *Istoria polemică și antologică*, în domnia excesivului: „farmecul *Istoriei* sale vine din subiectivismul ei funciar, nicidecum din echilibru. Totul în carte se află într-un regim al excesivului. Liniiile sunt îngroșate, umoarea, schimbătoare, lipsa de măsură critică, evidentă. Scriitorii și criticii se tem de Eugen Barbu, care trece drept un redevabil polemist. [...] Dar în *Istorie* se vede bine că polemica lui, când rămâne în marginile criticii, nu e deloc amenințătoare. Chiar având aerul unui demolator de prestigii, Eugen Barbu își ascunde cu greu natura jovială. El e vital, nu sceptic, un senzorial pentru care cărțile constituie prezențe fizice, de unde acest stil direct al caracterizării, exploziile, exagerările. Cititor «hulpav», și cam haotic, dotat cu memorie afectivă, critica lui Eugen Barbu seamănă cu un ospăț pantagruelic.” ■ În *Un adolescent al liricii*, Dana Dumitriu salută apariția ediției *Cârlova Ruinurile Târgoviștei* (Scrisul Românesc, 1975) sub îngrijirea lui Marin Sorescu: „Acestui «adolescent al liricii, rămas în adolescență, ca un ostatec în Țarigrad», Marin Sorescu îi oferă cu această excelentă ediție un binemeritat și exemplar omagiu.” ■ Valeriu Cristea notează absența epicului din romanul *Diminețile lungi* (Cartea Românească, 1976), de Costache Anton, și preferința autorului pentru descriere: „Costache Anton descrie o anumită lume, un mediu caracteristic, fără niciun alt scop parcă în afara aceluia, foarte modest s-ar zice, de a le descrie – într-un chip nuanțat însă, ferindu-se de ostentația unor sublinieri prea apăsate, spunând unele lucruri pe jumătate, trecând sub tăcere altele.

Discretă, implicarea în real, în actualitate este cu atât mai adâncă.” ■ Mircea Iorgulescu identifică principalele coordonate ale criticii lui Lucian Raicu, așa cum transpar în lucrarea acestuia *Critica – formă de*

viață (Cartea Românească, 1976): „O critică intensă; pândită însă de riscul oboselii, urmare firească a efortului ieșit din comun la care se supune. O critică nutrită din neobișnuit, ea însăși neobișnuită; pândită însă, chiar asaltată, de o teroare a obișnuinței. O critică, în sfârșit, neîncrezătoare în suprafețe, tinzând către esențial, opunându-se organic facilității; capabilă însă de omiterea tocmai a evidențelor, capabilă de a se proiecta în adâncimi inexistente, capabilă de a-și crea dificultăți peste care apoi să treacă prin complicate manevre.”

■ Conform lui Laurențiu Ulici, Nicolae Brânda se dovedește a fi inegal în placheta sa *Lumina rugului* (C.R.): „Nicolae Brânda, căruia nu i se poate contesta talentul și nici ambiția de a și-l afirma, este extrem de inegal în cele cinci poeme totalizând 30 de cânturi, deși aparența tuturor e de corectă gramatică.”

■ Corneliu Leu publică textul *Dobrogea, baladă pământului meu natal*.

■ Revista redă o serie de cuvântări ținute în cadrul Congresului Asociației Internaționale a Criticilor Literari de la Lisabona, organizat între 30 martie și 4 aprilie 1976. Textele aparțin lui Jacinto do Prado Coelho, Robert André, Jean Rousselot, Helder Macedo, Guillermo Diaz-Plaja. În comunicarea intitulată *Critica în creația literară și creația literară în critică*, Ov.S. Crohmălniceanu face o scurtă istorie a criticii ca formă de literatură, începând cu critica impresionistă și terminând cu tendințele scriitorilor contemporani de a reflecta la propria operă, transformând-o în comentariu al textului. Totuși, el evidențiază predispoziția exegezei de a se îndepărta de literatură și de a deveni un domeniu închis, tehnic, de neabordat pentru neinițiați: „critica, azi, așa cum a rezultat chiar din prima temă a discuției, împrumută, cu o ardoare necunoscută înainte, tot mai multe metode, sugestii și procedee de la științele exacte, lingvistică, psihanaliză, semiologie, informatică, sociometrie etc. Suntem martorii unei tendințe pronunțate către «pozitivarea» comentariului literaturii, până la folosirea ca auxiliar indispensabil pentru el a mașinii electronice de calculat.” ; „discursul creator pe marginea textului devine un charabia abstract și tehnicist, absolut ininteligibil neinițiaților. În pagină răsar formulele matematice, tabelele și graficele.” ■ Felicia Antip explorează romanul *Cu sânge rece* de Truman Capote. ■ Ana Blandiana semnează *Fragmente* în secțiunea Atlas.

● [„*Tribuna*”, nr. 21] Conține versuri de Teohar Mihadaș, Eugen Evu, Dragoș Vrânceanu, Bazil Gruia, Ion Apostol Popescu, Ion Murgeanu, Ionel Receanu, proză de Mircea Vaida, ■ În rubrica *În pregătirea Congresului educației politice și culturii socialiste*, Ion Lungu publică articolul *Idealul literaturii și artei în Programul partidului*, cu referire la rolul atribuit literaturii în *Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multi-lateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism* și în *Expunerea cu*

privire la Programul PCR pentru îmbunătățirea activității ideologice, ridicarea nivelului general al cunoașterii și educația socialistă a maselor, pentru așezarea relațiilor din societatea noastră pe baza principiilor eticii și echității socialiste și comuniste, ținută de Nicolae Ceaușescu: „Idealurile artei și literaturii socialiste implică, deci, integrarea umanismului socialist, revoluționar, în transfigurarea artistică a realității în creații specifice, sublinierea măreției luptei pentru înfăptuirea celui mai grandios vis al omenirii: comunismul. În legătură cu înaltele idealuri umaniste ale artei și literaturii noastre socialiste, Programul cuprinde un neprețuit îndreptar practic și teoretic. Pornind de la faptul că «în condițiile orânduirii socialiste arta reflectă realitatea relațiilor noi de producție și sociale, bazate pe egalitate și dreptate socială, pe colaborare, prietenie și stimă între oameni, noua poziție a omului, de libertate și demnitate socială», masele largi populare așteaptă ca operele literar-artistice să le mobilizeze la realizarea sarcinilor și idealurilor lor, fără precedent în istoria de până acum a omenirii.” ■ În *Două eseuri despre Sadoveanu (I)*, Ion Vlad analizează studiul lui Nicolae Manolescu, *Sadoveanu sau Utopia cărții* (Eminescu, 1976): „Cine este Sadoveanu în concepția lui N. Manolescu? Scriitorul inimitabil dar nu absent din multiplele raporturi cu scriitorii lumii și cu aceia ai propriei literaturi, un umanist și un filosof al istoriei, al naturii, al raporturilor interumane, un gânditor întors spre marile istorii scrise de memoria popoarelor sub forma basmului, a povestirii, a mitului și a ramificațiilor acestora în literatura ieșită din anonim”; „Eseul lui N. Manolescu arată una dintre dimensiunile eposului: aspirația spre cunoaștere și spre transformarea lumii în text; aceasta este text, Carte și memorie a lumii. Rapsodului bântuit de patima Textului și a lumii i-a consacrat criticul una dintre cele mai inteligente lecturi.” ■ Constantin Cubleșan semnalează apariția volumului de interviuri *Biografii posibile* (Eminescu, 1976) de Ileana Corbea și Nicolae Florescu: „Totul în această carte de interviuri este orientat în sensul reconstituirii detaliilor de epocă, dintr-o perspectivă afectivă, desigur...” ■ În *Limbă și gândire*, Vasile Florescu discută raportul indisolubil dintre minte și limbaj: „Teoreticienii antici n-au făcut greșeala de a lua simpla tendință de spargere a unității limbă-gândire, adică a tendinței de autonomie a expresiei, drept fapt împlinit în cazul epidicticii, și nici nu s-au gândit măcar să ridice această tendință, proprie oricărei unități dialectice, la rangul de lege unică a literaturii. Practic, nu există act pur, numai de limbă sau numai de gândire.” ■ Nicolae Prelipceanu semnează textul-reportaj *Apusul locomotivelor cu aburi*. ■ Victor Rusu este prezent în paginile revistei cu articolul *George Coșbuc despre eroismul dorobanților*: „Uimitoarea vitejie și vigoare, înaltul spirit de sacrificiu ce au marcat fiecare intrare în luptă a dorobanților mehedințeni și-au găsit în George Coșbuc un cronicar receptiv și entuziast, cu un eruptiv patos al rostirii imnice...” ■ Constantin Noica publică a șaptea parte din studiul său *O interpretare din Faust*.

21 mai

• **[„Scânteia”, nr. 10 497]** În cadrul *Pregătirilor Congresului educației politice și culturii socialiste* apar informați de la *Plenara lărgită a Consiliului oamenilor muncii de naționalitate germană*, precum și *Telegrama adresată C. C. al P.C.R., tovarășului Nicolae Ceaușescu*.

• **[„Contemporanul”, nr. 21]** Dumitru Micu prezintă patru volume de critică. □ Valeriu Râpeanu: *Interpretări și înțelegeri*: „În cele trei compartimente ale sale, culegerea.. lui Valeriu Râpeanu, grupează trei tipuri cu totul diferite de scrieri critice: studii de istorie literară (unul de amploare), intervenții publicistice pe teme de imediată actualitate, îndeosebi teatrale, și două cronici literare și una dramatică, plus un medalion.” □ Al. Oprea: *Incidențe cronice*: „Tot atât de neomogen volumul ... de Al. Oprea debutează cu o pledoarie *pro domo* elogiind, într-un stil vibrant, publicistica, mărturisind atracția irezistibilă a autorului către articolul cu caracter de «mărturie contemporană», voluptatea procurată de «aerul înviorător, încărcat de ozon și electricitate» al luptelor literare, de «emoția angajării.» □ Emil Manu: *Sinteze și antiteze literare*: „Interesante informații privitoare la câțiva scriitori de frunte ai secolului XX se găsesc în volumul lui Emil Manu... Fără a revela componente nebănuite ale spiritului celor evocați, ele oferă elemente în plus pentru cunoașterea lor cât mai adecvată. Suntem introduși în biblioteca lui Lucian Blaga, în «cosmosul lui intim»” □ N. Barbu: *Noi și clasicii*: „Un volum omogen este *Noi și clasicii* de N. Barbu. Omogen prin natura preocupărilor, eterogen însă prin inegalitatea calitativă a pieselor componente. Eseul titular descurajează prin diluție efortul de a-l străbate integral.” ■ În cadrul rubricii intitulată *Cronica lapidară – cărți*, Laurențiu Ulici analizează volumul de versuri al lui Dan Verona: *Cartea runelor* (Eminescu): „Ideea de a compune o astfel de poezie este frumoasă și de o mare limpezime a semnificației patriotice; aplicare ideii însă dă impresia de facilitate și monotonie. A dispune un șir de informații de ordin documentar între două metafore care, în genere sunt autonome, nu sprijină în vreun fel informația, mi se pare o întreprindere ce pierde din eficacitatea poetică dacă devine producție de serie.”

• **[„Cronica”, nr. 21]** Sub semnătura *Cronica* apare editorialul *Acord deplin*: „Au început în întreaga țară plenarele comitetelor județene de partid consacrate înlăptuirii prevederilor Programului ideologic, pregătind Congresul educației politice și culturii socialiste care se va desfășura la începutul lunii iunie în capitala patriei noastre. La Iași, unde s-au obținut în ultimii cinci ani remarcabile rezultate în domeniile dezvoltării economice, sociale și cultural-artistice, centru de prestigioasă tradiție a mișcării muncitorești, a literelor și artelor, lucrările plenarei au căpătat o deosebită semnificație.” ■ Al. Andriescu publică a doua parte a cronicii literare la *Istoria polemică și antologică a literaturii române* de Eugen Barbu: „Chiar dacă nu împărtășim părerile lui Eugen Barbu despre un scriitor sau altul, nu putem să ne observăm, în încheiere,

că *Istoria polemică și antologică a literaturii române de la origini și până în prezent* rămâne un document literar de epocă de prim ordin, scris cu orgoliu și, am spune, cu mai multă candoare decât cu venin.” ■ N. Barbu semnează *Istorie și roman*: „Interesul pe care-l stârnește *documentul* de viață a alimentat totdeauna literatura Transfigurate sau nu, împrejurările concrete – gestul cel mai bana, în aparență, *atitudinea*, relatată fidel, luată de o persoană anume într-o situație dată, faptul divers, repetabil, ca și vârtejul stârnit de un eveniment crucial – toate dobândesc relief și identitate când sunt văzute într-o înlanțuire, într-un ansamblu definind epoci și oameni.” ■ În *Mențiuni critice* Gheorghe Simon scrie despre *Cântec la izvoarele lumii*, Editura Militară, 1975: „A fi în istorie, pentru poetul Gheorghe Istrate înseamnă a participa și a te dăruia, înseamnă să fii al timpului tău, a-i simți arderea.” ■ Const. Ciopraga publică a doua parte a textului *Reflecții despre proza istorică*: „Toate observațiile duc la constatarea că istoria fiind o sinteză de conștiință și sentiment, proza istorică implică o sumă de semnificații și de suprasemnificații, acestea din urma traducându-se în reacții sufletești și etice greu, dacă nu imposibil, de exprimat în cuvinte. Devenit protagonist al unui roman, personajul caracteristic poartă istoria în el însuși ca pe un întreg.” ■ N. A. Ursu scrie despre *O comedie necunoscută a lui Alecu Donici*. ■ Al. I. Friduș prezintă *Dilemele progresului estetic*, discutând despre volumul *Teoria progresului literar-artistic* de I. F. Bociort: „Oricum, a considera progresul artei și literaturii numai din perspectiva optimizării structurilor (prin reducerea entropiei), este cel puțin unilateral.” ■ Grigore Țugui semnalează apariția volumului *Structuri tematice și retorico-stilistice ale romantismului românesc (1830-1870)*, studiu introductiv de Paul Cornea: „Studiile reunite în volum, întrunind virtuțile unui academism larg comprehensiv cu ralierea la cele mai moderne procedee de investigație, oferă imaginea câtorva din direcțiile în care se poate dezvolta cercetarea noastră literară.” ■ Din *Moment* reținem: □ *Atributul angajării*: „Reținem din articolul *Perspectiva ideologică în creația literar-artistică* de prof. univ. dr. Ion Ianoși («Era socialistă» nr. 9/1976) pasajul referitor la specificul literar artistic – precizare interesantă și oportună, validând talentul drept condiție de bază a unei creații autentic angajate, înzestrate cu atributul accesibilității și pregnantei expresivității: [...]” □ *Simpozion Johannes R. Becher*: „Catedra de germanistică de la Universitate din Iași a comemorat printr-un simpozion omagial împlinirea la 22 mai a optzeci și cinci de ani de la nașterea poetului german Johannes R. Becher, strălucit reprezentant al unei literaturi programatic angajate, expresie de neconfundat a frământărilor istoriei contemporane.” □ N. Irimescu, *În câteva cuvinte*: „*Spiritul militant în literatură și artă* e tema pe care o dezbate în ultimul său număr «România literară». În timp ce Pompiliu Marcea consideră arta o sinteză a simțirii colective și Dan Tărchilă o vrea lecție de umanism, Aurel Baranga îi măsoară cele trei dimensiuni fundamentale: ideal – temă – timp, iar Al. I. Ștefănescu, sprijinindu-se pe autoritatea lui Tudor Vianu, se

ocupă de relația artă-ideal. [...] Cu prilejul unor săpături efectuate la Ipotești, sub casa memorială Mihai Eminescu au fost găsite urmele unei așezări dacice, o așa numită vatră de locuit, cu fragmente ceramice ce indică epoca istorică. Notând evenimentul, Adrian Păunescu («Flacăra») scrie că, «era fatal ca, la Ipotești, sub casa lui Mihai Eminescu, să se afle această rădăcină dacică, din care să vină peste veacuri semnalele unei misterioase, invincibile identități». De ce «misterioase», când totul e clar precum ies la lumină acele cioburi de amfore, la fel de bine păstrate ca și mândria națională în stihul eminescian? »

■ Paul B. Marian stă *De vorbă cu Tania Tolstoia-Albertini*, oferind cititorilor *Amintiri despre Tolstoi*, interviu dat „în exclusivitate” pentru revista „Cronica”: „- *A trecut peste un sfert de veac de la moartea Tatiane Tolstoia și în tot acest lung răstimp Jurnalul a rămas încuiat într-un sertar de birou. Cum de v-ați hotărât acum să autorizați publicarea lui?* – Am ezitat într-adevăr multă vreme dacă să public sau nu jurnalul mamei. Dar o întâmplare m-a hotărât să rup tăcerea cu care învăluisem acest prețios document și să-l fac cunoscut lumii. Întâmplarea poate părea neînsemnată multora, dar pentru mine ea a fost plină de semnificații. În orice caz, bunicul meu iar fi plăcut cu siguranță. – *Sunt nerăbdător s-o aflu.* – Călătorea în Italia Se înnoptase și în cabina vagonului de dormit se afla o ingineră, cu care am intrat în vorbă. Eram foarte curioasă, căci atunci când am intrat în compartiment, o văzusem citind *Sonata Kreutzer* într-o ediție de buzunar. Am întrebat-o de ce citește cartea asta și nu alta Răspunsul ei m-a umplut de bucurie: «Sunt tare ocupată și nu pot citi mai mult de o carte pe lună, mi-a răspuns ea Așa că, pentru mine, alegerea lecturilor e foarte importantă. Din întâmplare, într-o zi am dat peste o carte de Tolstoi și de atunci nu citesc decât operele lui». «De ce?» am întrebat-o eu. «Pentru că el îmi dă posibilitatea să mă cercetez și să-mi dau seama ce-i cu mine, îmi explică viața». După ce ne-am despărțit, în zarva gării din Milano, cuvintele tovarășei mele de drum m-au făcut să mă gândesc mult. Mi-am spus atunci: de vreme ce ea îndrăgește atât de mult opera bunicului meu, i-ar face desigur plăcere să-l cunoască și pe creatorul ei. Hotărârea mea a fost determinată și de solicitările stăruitoare ale mării familii a «tolstoenilor», vreau să spun a admiratorilor lui Tolstoi. Am făcut-o și dintr-un sentiment de pietate filială față de această femeie excepțională, plină de generozitate, de spirit de dreptate, de dragoste de adevăr, care a fost mama mea.” ■ Lya Gabriela Horăscu scrie despre *Trilogii frostiene*, despre opera lui Frost: „Psiholog de factură freudiană, poetul pătrunde cu precizie de chirurg în zone absconse ale sufletului omenesc, pe care le revelează treptat în cursul desfășurării dramatice.” ■ Versuri semnează Ion Hurjui (*Steag*), Constantin Popa (*Cămașa; Acum*), Vasile Filip (*Istorie; Vârful cu dor*), Miron Blaga (*Despre patrie; Semnul nostru; Pământul dintre fluturi*), Lucian Vasiliu (*Izvor de lumină*). □ Sub titlul *Galați – Moment liric* citim: Simon Ajarescu (*Cântec pe o poartă străbună*), Maria Petra (*Pământ românesc*), Ion Chiric (*Armindeni*), Sterian Vicol (*Pe noi, pământ*

tul...; *Rămas pe câmp*), Petre Manolache (*Patria*), Viorel Dinescu (*Suntem aici*).

● **[„Munca”, nr. 8336]** În *Însemnări de scriitor*, Al. Simion publică *Dincolo de aparențe*.

● **[„Orizont”, nr. 20-21]** Conținutul ambelor numerele se învârt, grosso modo, în jurul evenimentului „de rezonanță”, *Congresul educației politice și culturii socialiste*. Apar titluri ca: *Noi dimensiuni ale moralei socialiste* (Viorel Sârbu), *Forța realismului* (Emil Manu), *Congresul* (Orizont), «*Tribuna poporului*» și *idealul unității naționale* (Iulian Negrilă), «*Uralele miilor de muncitori au făcut să se cutremure casele din centrul orașului*» (Thomas Breier), *Nicolae Peia, instructor, dirijor și compozitor țăran* (scris de Miu Străin). ■ O anchetă se derulează tot în acest sens, cu titlul „arta și cultura timișoreană în pregătirea Congresului educației politice și culturii socialiste”, în care sunt aleși cinci personalități respondente (Ion Crișan – compozitor Secretar al Filialei Uniunii compozitorilor din Timișoara; Traian Bunescu – conf. univ. dr. Director al Teatrului National; Eugen Pop – prof. dr. ing. Șeful catedrei de Electronică automatică al Institutului politehnic «*Traian Vuia*»; Al. Jebeleanu – scriitor, șef de redacție al editurii Facla; Ignat Bociort – prof. univ. dr. Facultatea de filologie-istorie) și cinci interviuatori: Lucian Bureriu, A. C. Iordache, Paul Eugen Banciu, Aurel Turcuș, I. Pantea. ■ Semnează poezie în ton cu evenimentul George Suru, Al. Jebeleanu, Al. Deniforescu. ■ Iese de sub incidența tributului față de evenimentul politic articolul lui Marcel Pop-Corniș despre critica lui Aurel Martin, în *Aurel Martin – portret al criticului la maturitate*, portret critic care dezvăluie că „Aurel Martin se revendică de la exemplul lui D. Popovici, acesta urmărește nu atât soluțiile și opiniile predecesorului, cât mai ales programul general al unei critici dialectice, atente la degajarea semnificațiilor ideologice și sociale ale literaturii, a liniilor directoare ale unei epoci culturale, a structurii unei opere literare Examenul de competență l-a trecut Aurel Martin, ca și alți colegi de generație (Eugen Todoran, George Munteanu etc) în domeniul eminescologiei (Fantasticul în proza lui Eminescu, 1970, studiul introductiv la volumul Eminescu, Articole și traduceri, 1974).“ ■ Mai iese în evidență recenzia Anei Pop Sârbu la cartea *Lecturi și zile* (Ed Eminescu, 1975) de Mircea Zăciu, care comentează: „Scrisul lui M. Zăciu trăiește un act de revelație proteică, paradoxală. Deși cuvântul său critic a crescut la umbra marilor profesori (Breazu, D. Popovici – spirite arhiviste, solide, austere), M. Zăciu, domnia sa însuși un excelent profesor, ne dezvăluie, mai ales prin ultima sa carte *Lecturi și zile*, un climat critic consumat în zona afectivității, a fanteziei negrătuite, a impresiei directe, sugestive, acaparatoare.“

● **[„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 285]** *Petru Popescu față cu limba română* este textul vitriolant despre scriitorul transfug „ce va sfârși acolo unde alții mai bine pregătiți – și l-aș aminti pe Petru Dumitriu – au terminat-

o lamentabil, într-o uitare definitivă”, un articol semnat de Eugen Barbu, cu un *PS* adresat „ilustrei fiice a lui Lovinescu”, după o recenzie negativă a acesteia la *Incognito* „pe care probabil că nici nu l-a citit... o anunțăm că ediția a doua se află în tipar cu toate corecturile făcute, drept pentru care îi vom trimite un exemplar la Paris pentru edificare (n. b. Monica Lovinescu afirmase că Barbu nu cunoaște limba franceză, din cauza multiplelor cuvinte franțuzești ce apar scrise greșit în roman, scriitorul dând însă vina pe greșelile de tipar). ■ *Niște țărani adevărați* constituie cronica „tardivă” a lui Dan Mutașcu a romanului apărut în 1974 la Ed. Eminescu, prin care Dinu Săraru dădea „măsura vocației sale epice”: „Dacă țăranii lui Rebreanu sunt abisali și încrâncenați, cei ai lui Cezar Petrescu amabili și oratori, cei ai lui Marin Preda complicați, cei ai lui Săraru, așa cum ne apar ei în *Niște țărani*, sunt adevărați și mișcători.” □ În cronica *De la frenezie la echilibru*, anunțând apariția la Ed. Dacia a unei antologii de critică literară franceză (reproducând o ediție mai veche a lui Perpessicius), Traian Filip completează cu o *Addenda* a textului anterior, *Angiospermele*. „De un tratament similar cu Arghezi se bucură, în viziunea lui Al. George, și Vasile Voiculescu. Plimbat printre mature și bostani, el este trântit, ridicat, stâlcit, întins, destins, lăudat și disprețuit în aceeași pagină și uneori în aceeași frază, o dovadă a lipsei de clarificare a sentimentului față de opera acestui prozator. Abordat fără criterii adecvate analizei, Voiculescu primește calificative pozitive (prozator de rasă, artist al naturilor primare și situațiilor paroxistice)... dar deseori este copleșit fără menajamente cu cele mai rele năravuri și erori (didacticism naiv, semănătorist din a doua generație)... Argumentele se bat cap în cap, răul se amestecă lesne cu binele, reproșul cu alinarea, așa încât impresia de bacanală dănuie de-a lungul întregului volum de *Semne și repere. Abyssus abyssum invocat*.” □ O cronică de E. Manu la romanul *Ultimul drum* de Ion Brad. □ Ecouri la *Decada dramaturgiei românești* de Dinu Săraru, fiind enumerate câteva piese jucate la Decadă: *Puterea și adevărul* de Titus Popovici, *Viața unei femei* de A. Baranga, *Un fluture pe lampă* de Paul Everac, *Matca* lui Marin Sorescu, *Piticul din grădina de vară* de D.R. Popescu.

22 mai

• [„Scânteia”, nr. 10 498] Dumitru Radu Popescu publică reportajul *Totul pentru oameni*, despre „Carbochim.” ■ Alexandru Balaci semnează *Răspunderea și arta traducătorului de literatură*: „În plenara ei efervescentă creație, cultura românească a contemporaneității a dezvoltat masiv și acest important sector al traducerilor din literatura universală. De mulți ani, România este situată, prin sutele de mii de pagini tălmăcite anual, în rândul «marilor traducătoare» ale lumii. Și este limpede rațiunea pentru care se manifestă un astfel de susținut interes, o atât de intensă activitate în aceasta arie culturală. Nici o cultură nu se poate realiza printr-o închidere în limitele propriilor valori

naționale. Cultura contemporană românească va fi cu atât mai complexă, iar ecoul ei internațional cu atât mai vast, cu cât va fi asimilat, în mod creator, tot ceea ce este mai valoros în spiritualitatea întregii lumi. Este vorba însă de o receptivitate vitală și estetică, echivalentă cu înfruntarea de idei, de forme și motive, oferite de gândirea și ideile altor popoare. Este vorba de cunoașterea și de însușirea acelor opere al căror nucleu iradiază ideile înaintate. De oriunde ar fi el, în orice epocă va fi trăit, în orice țară sau literatură va fi fost creat, eroul purtător al concepțiilor progresiste despre viață și lume, al umanismului, ne aparține. Vor fi traduse asemenea opere ale culturii care reprezintă integral istoria transfigurată de artă a popoarelor și generațiilor care s-au succedat sub flacăra nemuritoare a aspirațiilor și a luptei pentru libertate și pentru mai bine. Totdeauna traducerea trebuie să corespundă unor necesități efective ale culturii românești, afirmatoare a umanismului socialist. Milioanele de cititori cărora li se adresează operele traduse sunt caracterizate de gustul de concret și de sensul neconformist al realității, de atracția puternică pentru educația permanentă, pentru frumusețe și adevăr, orientate de noul umanism românesc, care postulează o ființă armonică, echilibrată de formarea științifică și ideologică. Unor asemenea cititori trebuie să li se ofere tipare modelatoare, prin operele traduse, pentru dezvoltarea personalității lor complexe. Operele traduse trebuie să servească, prin conținutul lor, caracteristicilor armonice ale culturii contemporane românești, înaltei sale spiritualități umanist-revoluționare.”

• **[„Luceafărul”, nr. 21]** Editorialul acestui număr, *Literatura realității*, este semnat de Gheorghe Suci. Între altele, autorul pledează pentru reabilitarea *eroului pozitiv*: „A fost o vreme când scriitorul *se documenta* în trecut, când, drept consecință, lumea cărților sale era una închipuită și nu reală, când personajele unor cărți se făceau după dogmatice rețete. Toate acestea au compromis într-o oarecare măsură și noțiunea de *erou pozitiv*. Asemenea eroi există însă! Au fost și există. Socialismul, în fond, nu lucrează pentru altceva decât pentru a construi și afirma o societate în care marea majoritate a membrilor ei să fie eroi pozitivi.” ■ La *Opinii*, Ștefan Aug. Doinaș, cu eseu *Expresie a universului, univers al expresiei*. ■ *Probitate și rigoare științifică* află Aurel-Dragoș Munteanu în capitolul consacrat României din volumul 50 al enciclopediei *Larousse*. ■ *Un prieten al românilor* este prezentat de Ioan Alexandru, la *Jurnal de poet*: Wilhelm Nyssen, profesor de istoria artelor la Universitatea din Köln, în ale cărei cercetări este cuprinsă și pictura mănăstirilor moldovenești. Vizitând de multe ori România, universitarul german a așezat în versuri o *Cântare Moldovei*, ciclu care însoțește evocarea, în traducerea lui Ioan Alexandru. ■ Prima pagină găzduiește și *Telegrama Plenarei lărgite a Consiliului Culturii și Educației Socialiste adresată CC al P.C.R., tovarășului Nicolae Ceaușescu*. ■ Andrei Lenard și N. Stoicescu realizează, prin micro-interviuri, ancheta *Tânărul scriitor și experiența de viață*, „așezată” în pregătirea *Congresului Educației politice și culturii socialiste*. □ Protago-

niștii dialogurilor sunt Constantin Țoiu, Nicolae Velea, Constanța Buzea, Alexandru Monciu-Sudinski, Horia Pătrașcu și George Macovescu. □ Constantin Țoiu: „Cum poți descrie suferințele unui erou ce iubește fără a fi iubit când tu nu ai cunoscut, experimental, niciodată acest chin?... Ei bine, un scriitor foarte înzestrat se poate lipsi de această experiență subiectivă prin puterea sa de imaginație. Exagerez dinadins, fiindcă destui autori, nu prea dotați, invocă experiența personală – «eu am iubit, eu am suferit din dragoste, eu știu ce-i aia» –, deci, după ei, *cazul* descris trebuie să fie neapărat și veridic, în numele experienței personale, deși, artistic, el e ratat. [...] Ca artist, poți risca să ai o *experiență falsă*, dacă nu știi să surprinzi în ea esența, înțelesul, dinamica existenței, principiul ei major de înaintare în timp, în epocă, în intelect, ca și în conștiința omului înfățișat. [...] Există o pleiadă frumoasă de tineri poeți și prozatori. Părerea mea e că poezia a luat-o înaintea prozei și, într-un fel, e și explicabil, ținând seama că, totuși, experiența de viață în roman, povestire, nuvelă contează foarte mult. Mai bine e ca un prozator să se afirme treptat, mergând spre maturizare. Succesul facil, în proză, la o vârstă mică, ametește, s-a văzut, deși nu e o regulă. [...] E o părere strict personală: în proză e nevoie de mult caracter, pe lângă meșteșug, întrucât aici e vorba de oameni vii, pe care-i înfățișezi, e vorba de adevărul existenței și de a sesiza acest adevăr, necesar societății noastre, de a-l afirma și de a trece de partea lui, chiar dacă, pentru un oarecare timp, aceasta ar putea fi incomod. [...] În aceste condiții prielnice prozei de substanță, văd în anii următori – cum am mai scris și cu alt prilej – manifestându-se sigur o puternică școală de proză românească, ale cărei baze există de pe acum, o școală cu problematică autentică” („*Talent, caracter, muncă*”). □ Nicolae Velea: „Documentarea nu se face doar cu delegație parafată și cu diurnă voios-stimulatoare, ea e o atitudine, mai bine zis o *stare*, o luptă permanentă împotriva privirii somnolente, placide, egalizatoare și a gândirii leneșe, împăcat egală. [...] Povestirea mea *În treacăt* a ieșit dintr-un fapt auzit și întâmplat la Bechetu, în Oltenia, iar o alta, *Sunetele*, mi-a «țâșnit» din perpeleala unui colectiv de pe lângă Găești la care, aflat în deplasare, poposisem peste noapte și care, colectiv, de la ora 3 sau 4 dimineața, depinde când ieșeau atelajele la câmp, se zvârcolea în pat, pentru că își auzea, își mai putea desluși sunetul căruței lui adusă cu mulți ani în urmă la colectiv” („*O luptă permanentă împotriva gândirii somnolente și a gândirii leneșe*”). □ Constanța Buzea: „Experiența de viață, experiența artistică este opera unei acumulări îndelungate de fapte semnificative. Ajungi să generalizezi, să simți cu bucurie că nu ești singur pe lume, că omul pe care-l surprinzi în oglindă nu ești întotdeauna tu. Ajungi să crezi că imperfecțiunile lumii se vor atenua până la urmă dacă pui și tu, acum, umărul” („*Cel mai credincios cititor al unei cărți este autorul ei*”). □ Alexandru Monciu-Sudinski: „A crede că te formezi mai bine ca scriitor făcând gazetărie e la fel ca și cum ai spune că, spre a ajunge bun pictor, trebuie să ucenicești ca zugrav. Totuși, dacă un pictor nu

reuşeşte cu nici un chip să facă treabă frumoasă, eu nu l-aş opri să se facă zugrav. [...] Stendhal a făcut campania din 1812, Dostoievski a stat zece ani prin ocne, iar I.L. Caragiale şi-a petrecut cea mai mare parte a vieţii (când ca client, când patron) prin felurite vesele berării. Rezultă, oare, de aci, că războiul, ocna sau berăria pot fi recomandate pentru formarea tânărului scriitor?” („*Este o greşală să considerăm o anume profesie drept ideală pentru formarea artistului tânăr*”). □ Horia Pătraşcu: „Este imposibil să scrii proză [...] numai din bibliotecă. Până nu te-ai ciocnit de nişte lucruri grave, care te consumă, nu poţi scrie proză adevărată. Este absolut necesar contactul cu viaţa [...] Dacă înainte de *Reconstituirea* n-aş fi lucrat doi ani la Radio Craiova ca reporter, dacă n-aş fi făcut armata doi ani, dacă n-aş fi fost director de cămin cultural într-un sat, dacă n-aş fi fost o vreme activist la o casă de cultură, dacă aş fi făcut toate aceste lucruri ca pe servicii obligatorii, nu ca pe nişte modalităţi de a intra în contact direct cu o lume foarte diversă, de la intelectuali la ţărani, în mod sigur n-aş fi putut scrie *Reconstituirea*” („*Scriitorul trebuie să înţeleagă lumea*”). □ George Macovescu: „Dacă la un prozator, a cărui operă necesită o vastă cunoaştere a vieţii – nu cunosc un mare romancier la douăzeci de ani –, această experienţă are un rol decisiv, la un poet liric situaţia se schimbă. Eminescu a scris *Mortua est* când avea şaisprezece ani, iar Rimbaud a creat marea lui operă între şaisprezece şi nouăsprezece ani şi nu se poate vorbi că atunci cei doi poeţi aveau o extinsă experienţă de viaţă. Există şi exemple contrarii, Balzac şi-a publicat romanele sale cele mai importante până la patruzeci de ani. Tudor Arghezi a apărut cu *Cuvinte potrivite* la patruzeci şi şase de ani [*sic!*]. [...] Experienţa nu vine de la sine, odată cu curgerea molcomă a anilor. Te poţi trezi la sfârşitul drumului fără experienţă de viaţă sau cu o brumă de experienţă, nesemnificativă pentru creaţia literară” („*Experienţa vieţii presupune muncă*”). ■ Sunt prezenţi cu grupaje de versuri George Țărnea (*Declarația de prestigiu*) și Dan Verona (*Dacă, Fișa 83, Lume, Somnul rațiunii, Romanul unui argonaut*). ■ Publică proză Letiția Vladislav (*Noapte cu Jannus*) și Constantin Stan (*Trucaje*). ■ Marius Robescu are în vedere piesa *Martin Luther & Thomas Münzer* de Dieter Forte, montată la Teatrul de Nord din Satu-Mare de Mircea Marin. ■ Cronica micului ecran este semnată de Mircea Florin Șandru: „Clubul T a fost în turneu cu Cenaclul «Flacăra» al tineretului revoluționar la Ploiești, Buzău, Focșani, Bacău, Bârlad, Piatra Neamț, Suceava și Botoșani și ne-a prezentat sâmbăta trecută câteva secvențe de pe scenă și din «culisele» cenaclului. Am văzut săli pline și liceeni febrili stând la coadă în holurile sălilor de sport pentru un bilet «în picioare». Am văzut cum Adrian Păunescu, animatorul cenaclului, se simte foarte bine pe scenă. I-am văzut pe tinerii spectatori entuziasmați. I-am văzut pe reporterii emisiunii emoționați și îndatoritori, luând interviuri unor elevi care mărturiseau cu sinceritate că «cenaclul e un lucru frumos și îl simțim ca al nostru»” (*Muzica tânără*). ■ Nicolae Mateescu înfăptuiește cronica radiofonică (*Repor-*

tajul nostru de fiecare zi). ■ Expoziția de afișe cu mesaj politic de la Galeriile Onești este consemnată de Grigore Arbore. ■ Grete Tartler scrie despre *Un fel de a aștepta muzica* ■ 8000 de ani de arhivă nemuritoare în tainele pământului românesc se intitulează o însemnare documentară a Sânzianei Pop despre Expoziția de Ceramică de la Muzeul de Istorie al R.S.R. ■ „Într-un gen în care s-au încercat mulți și unde strălucește modelul mare al lui I.L. Caragiale, Ion Băieșu are însușirile necesare pentru a izbuti: fantezie comică, pasiune de moralist, capacitate de a trăi pe mai multe registre afective, simț al oralității și aceea ușurință de a inventa subiecte simple, accesibile, din observarea vieții comune”, notează Eugen Simion, la *Fragmente critice*, comentând volumul de schițe și nuvele *Pompierul și opera*, proze în care autorul nu ocolește „domeniul mai dificil al psihologicului” (*Epica fantezistă și ironică*). ■ „Când am citit primul capitol din *Niște țărani* în revista *Flacăra*, am pălit de invidie”, mărturisește Eugen Barbu la *Spirale*, unde începe un foileton analitic despre primul roman al lui Dinu Săraru, premiat de Academia Română. Invidia pomenită de autorul *Princepelui* este îndreptată spre Adrian Păunescu, redactorul-șef al revistei *Flacăra*, care îl „atrăsese” pe Dinu Săraru în aventura prozastică: „Deci inerția lui fusese învinsă, cineva mai insistent decât mine reușise să-l fixeze pe scaun pe acest neliniștit [...] și-l silise să aștearnă pe hârtie ceea ce de atâtea ori povestise cu atâta farmec în redacții sau pe stradă. Ani de zile îl implorasem să-și cumpere măcar un magnetofon, căruia să-i povestească ceea ce știa, dar el nu făcea nimic [...]. Ce i-o fi promis poetul Păunescu, «nășicul» lui adevărat, nu știu. L-o fi bătut? L-o fi amenințat? Iată însă că minunea s-a produs!” Romanul îl entuziasmează pe Eugen Barbu: „Eroii lui Dinu Săraru nu au în trăsăturile lor nimic din țăranul patriarhal atât de tocit în proza noastră, nu posedă nepăsarea mioritică de care atât s-a abuzat, nu sunt șireți și dostoevskieni ca în ale cărți dedicate aceluiași univers uman, numele lor sunt curate ca niște prosoape de Paști, sunt cuvioși, se feresc de legi și țin din tinerețe, glumesc mușcător și nu au două fețe. [...] Năiță Lucian al lui Săraru va fi pentru multă vreme prototipul bunului simț românesc. [...] Cu alte cuvinte, romanul *Niște țărani*, de la ostentația titlului și până la dramaticul său final, mi se pare fresca cea mai îndrăzneată și dramatică a anilor noștri despre mediul rural.” Înainte de a ajunge la comentariul propriu-zis, Eugen Barbu îi consacră autorului un portret redacțional: „Cine urca scările abrupte ale mansardei din bulevardul Ana Ipătescu ce adăpostea redacția vechiului *Luceafăr* era întâmpinat de o zarvă nemaipomenită. Noul sosit în lumea literară putea crede orice în primul moment: că în clădire sosiseră pompierii sau, și mai sigur, că greșise adresa, iar naivul nimerise într-o secție de tribunal. Peste glasurile amestecate ce stârneau atâtea zarvă, unul singur domina cu autoritate, dar numai auzit, posesorul acelui glas nu lăsa decât imaginea la jumătate a unui individ mic de statură, negricios, agitat ca brațele morilor cu care se va fi înfruntat vreodată Don Quijote, sărind de colo, în mica încăpere ce veghea ca drumul spre biroul

redactorului-șef să fie vămuț, fie la intrare, fie la ieșire. Cred că nu reușea să scape nimeni de acest control preventiv. Când vreunui intelectual mai sofisticat i se părea că rezolvase cu bine trecerea barierelor spre pagina mântuitoare [...], o mână îl înșfăca de guler și-l introducea în cabinetul secretarului general de redacție. Era proiectat într-un scaun și cercetat direct: cine era, de unde venea, ce voise de la șeful său după care inchizitorul oferea cafele și țigări, se împrietenea spontan cu interlocutorul său, îi povestea trei anecdote, scurte și bune și, și mai încântat, chiriașul de un sfert de oră al sălii de operație pleca, nu înainte de a promite că altădată nu va mai greși, ignorându-l adică pe acest Michiduță al revistei, fără de care nici aerul nu mișca în mansardă. [...] Cred că lui Dinu Săraru îi datorează un respect foarte mulți scriitori ce se desfată azi în coloane întregi și au intrat în antologii. Cu acea curiozitate extraordinară, citea tot, cu o rapiditate nemaipomenită, cu un curaj exemplar îmi răspundea dacă-l întrebam în limbajul nostru redacțional: – Dinule, nu e o gloabă? – Nu e, patroane. – O să-l ai pe suflet dacă te înșeli... – Maica Domnului... Asta era tot. [...] Nu-mi amintesc să se fi înșelat vreodată. El mi i-a semnalat pe un Marin Sorescu, pe un D.R. Popescu sau pe Paul Everac, după cum pe la el au trecut mai întâi mai tinerii dramaturgi: Leonida Teodorescu și Berciu, pe care, generos, încăpățânat, sigur pe sine, i-a lansat și susținut când nu multă lume paria pe destinul lor literar.” ■ La *Ferestre*, Marin Sorescu aduce... *Necazuri*, variantă a unui poem din ciclul *La Liliaci*, intitulat *Purcea* în *Cartea a doua* (1977). ■ Geo Dumitrescu răspunde la *Poșta redacției* Domniței Petri: „Mulțumiri pentru plachetă, să fie într-un ceas bun! În cele două plicuri există, desigur, confirmările unor aptitudini, dar (în primul) și o reală amenințare a uscăciunii, convenționalism programatic și, uneori, «lucru manual» pur și simplu, evoluții verbale neinspirate, fără suport liric. Cele mai bune: *Instinct*, *Decor I*, *Dimineața*, *Por*, *Semn primitiv*. Și în al doilea plic se prelungesc «hibele» pomenite (unele piese, de altfel, se repetă) în aglomerări verbioase, confuze, dar și într-o serie de pagini în care se observă, în filigran, umbra lui Ion Barbu. Cităm pe cele mai aproape de reușită: *Requiem*, *Boerii* (cam retorice, totuși), *Procesiune*, *Putna II*, *Ziua minus*, *Trec râul*. Rămânem cu speranța că sunteți în stare de mai mult.” (Placheta pe care o amintește Geo Dumitrescu este *Timpul sevei*. Va fi prezentată de Al. Piru, în cadrul rubricii *Cartea de debut* din nr. 26 al revistei.) □ Alt corespondent se numește... L. Blaga : „Nimic nou! (Credeam că veți avea decența să renunțați la această semnătură, chiar dacă, poate, vă aparține prin buletinul de identitate și chiar înainte de a mai fi nevoie să vă cerem noi acest lucru.)” ■ Mircea Micu îl parodiază pe Al. Căprariu. ■ Sub genericul *Brâncușiana*, Ion Bănuță publică grupajul de poeme *Panoramă-n duh de Chiralină*, dedicat „Lui Brâncuși Olimpianul.”

23 mai

• [„Scânteia”, nr. 10 499] Mihnea Gheorghiu semnează *Durata peisajului*, însemnări despre Țara Moșilor.

25 mai

• [„Scânteia”, nr. 10 500] În pregătirea Congresului educației politice și culturii socialiste citim informații de la Plenara lărgită a Consiliului național al Radiodifuziunii române, precum și Telegrama adresată C. C. al P.C.R., tovarășului Nicolae Ceaușescu.

• [„Viața studentescă”, nr. 21] M. N. Rusu semnează o recenzie la traducerea lui Gh. Tomozei din *Cronica lui Stavrinus*, Ed. Eminescu, 1975: „*La Bistrița în cetate*”. □ O. Știreanu, în *Argumente implicite*, un articol de întâmpinare la *Dialoguri despre umanism* de Al. Tănase, Ed. Albatros.

27 mai

• [„Scânteia”, nr. 10 302] În acest număr aflăm de *Solemnitatea decorării tovarășului Ion Popescu-Puțuri la împlinirea vârstei de 70 de ani*.

• [„Flacăra”, nr. 21] Adrian Păunescu publică poezia *Lumină! Luptă! Libertate!*, iar George Țârnea – *Deveniri*. □ Pe pagina intitulată *Congresul educației politice și culturii socialiste – forum al spiritului revoluționar și al iubirii de țară*, Alexandru Balaci publică *Înalta egidă a eticii și schitășii socialiste*, iar Szász János – *Sub semnul umanismului revoluționar*. Tot aici Victor Tulbure scrie despre *Un Congres al Epopeii naționale*: „La scrierea măreței epoei fiind angrenate toate condeiele de prestigiu ale națiunii asistăm, ca o consecință a acestor opțiuni, la o audiență fără precedent de care se bucură literatura patriotică în rândul maselor largi de cititori. Se vorbește azi despre un reviriment al poeziei patriotice. Termenul mi se pare însă nepotrivit pentru că, de fapt, nu de revenire e vorba ci de adâncirea unui proces început la noi odată cu apariția celor dintâi semne de cultură, ale cărei tendințe militante n-au fost niciodată dezise de vreo perioadă de stagnare sau întrerupere. Militanți au fost cei dintâi caligrafi ai vechilor manuscrise, militanți au fost cronicarii de demult ostentiv să deslușească prin hățișul vremii confuze izvorul daco-latin al obârșiei noastre. Scrisul lui Dimitrie Cantemir este militant prin excelență și sub aceeași pecete și-au adus întreaga activitate și cărturarii Școlii Ardelene și revoluționarii pașoptiști. Militantismul stă la baza operei scriitorilor care au generat curentul unionist, deveniți, mai târziu, înflăcărați cântăreți ai eroismului dorobanți lor noștri din timpul războiului de independență.” ■ În *Cronica literară*, Cornel Moraru prezintă *Un eseu despre opera lui Sadoveanu*, acesta fiind semnat de Zaharia Sângeorzan: „În ultima vreme, fapt îmbucurător, se observă mai mult interes pentru opera lui Sadoveanu, care – la un moment dat – intrase discret în conul de umbră al criticii. Și nu numai al criticii. Revirimentul s-a produs de curând, în publicistică. Era firesc așadar să apară și alte sinteze, de proporții. Prima pe care o semnalăm aici aparține tânărului critic Zaharia Sângeorzan. Autorul scrie un eseu despre „temele fundamentale” sadoveniene. Sunt amintite pe rând iubirea, hanul, „muntele vrăjit”, istoria (dacismul), natura. Nu e prea difil de remarcat că de la început se operează o reducere la arhetip și temele propriu-zise, de fapt, sunt niște in-

tuiții poe tice. Hanul și muntele, cel puțin, apar ca forme ale mentalității – în ordinea ar haicului.” ■ Corneliu Leu, în *Dreptul la replică*, dă un răspuns la articolul *Degeaba!* de Ov.S. Crohmălniceanu: „Mult stimat tovarășe Ovid S. Crohmălniceanu, Vă mulțumesc în mod cât se poate de sincer pentru căldura cu care ați apreciat documentarul meu din programul de 1 Mai al televiziunii drept „o emisiune, de altfel interesantă și bine realizată”, și, poate spre mirarea cititorului, subscriu întru totul la părerile Dumneavoastră din articolul intitulat *Degeaba!* din Flacăra nr. 19/13 mai 1976. Vă rog să fiți convins că și eu cred că a fost și este degeaba efortul de a-i atri bui marelui nostru Caragiale articolul redacțional publicat în „Moftul român” din 1893 și că aceasta aparține unei perioade revolute din istoria literaturii noastre. Subscriu din toată inima la dorința Dumneavoastră firească de a refuza orice urmă de proletcultism și vă rog să mă credeți că doar în acest sens mi-am permis a aminti mult discutatul citat.” ■ Pe pagina intitulată *Congresul educației politice și al culturii – forum al spiritului revoluționar și al iubirii de țară*, George Arion publică un amplu interviu cu Teodor Mazilu intitulat *Dacă în noi nu există nimic din visul lui Dimitrie Cantemir, nu vom reuși niciodată să-i reîntregim imaginea*, precedat de o notiță bio-bibliografică a autorului. Acesta răspunde la întrebări legate de faptul că „în literatura română nu sunt prea mulți scriitori atât de nemiloși cu eroii din cărțile lor”: „Poate sunt crud cu personajele mele însă nu cred că sunt nedrept cu ele. Im postura ia forme dintre cele mai subtile și adeseori escrocii își găsesc un ascunziș comod și invulnerabil în idealuri dintre cele mai mărețe. Cruzimea este necesară pentru că trebuie să desfacem veșmintele lor fastuoase. Satira însă niciodată nu a criticat păcate evidente. Nu există ironie la adresa hoților sau asasinilor. Nu trebuie să confundăm misiunea artei cu cea a justiției. Fiecare derbedeu își face un drapel moral cu care vrea să-și apere interesele. Senzația de cruzime cred eu că se poate naște și fiindcă personajele sunt într-un fel sincere. Ele își etalează cu dezinvoltură punctele de vedere. Obligându-i să devină sinceri, ei devin și mai odioși.. Acesta vorbește și despre anumite aspecte din viața personală, despre personajele sale și amprenta personală asupra lor. Referitor la rolul pe care îl joacă satira în socialism, scriitorul răspunde: „Într-o societate atât de exigentă moral, rolul satirei crește. De aceea, ca să fiu sincer, n-am înțeles niciodată teama cu care unii privesc satira. Avem nevoie de poeți care să descrie minunile lumii, frumusețile existenței, elanul construirii unei orânduiri cum n-a mai existat pe Pământ, dar avem nevoie și de scriitori să tirici care să demaște actele de impostu ră. În socialism desăvârșirea morală are putere de lege. De aceea, impostorii, ca să supraviețuiască și ca să le prospere nevestele și scările din apartamentele lor să mai capete o treaptă, trebuie să mimeze și ei idei generoase. Într-o construcție atât de uriașă ca a noastră se mai găsesc și profitori care stau pe margine, care s-au învățat să primească și să nu dea nimic.” □ În *România nemuritoare*, Ion Larian Postolache publică poezia *Mai mult*. ■ În *Arte – Blocnotes*, Radu Beligan

scrie *Caragiale azi*: „Multe, foarte multe straturi de semnificații au fost explorate în opera lui Caragiale și această acțiune de investigație, care a dat rezultate strălucite, trebuie să continue pentru că depășirea în timp relevă noi perspective, iar teatrul e un neîntrerupt proces de cunoaștere a lumii prin intermediul marilor conștiințe. Descoperirea unor noi înțelesuri în opera neîntrecutului nostru scriitor nu înseamnă, cel puțin pentru mine unul, anularea sau combaterea adevărilor aflate până mai ieri. Dealtfel, aceasta e și una din funcțiile culturii: a însuma mereu alte înțelesuri, a îmbogăți din alte unghiuri de vedere posibilitățile reale și neisto vite ale paginilor ilustre, pentru a ne defini pe noi înșine.” □ În *Fotoliul spectatorului*, George Stanca publică *Nici Cațavencu, nici Farfuridi, ci Tipătescu*, o cronică dramatică la *O scrisoare pierdută* de I. L. Caragiale, pusă în scenă la Teatrul Național „Vasile Alecsandri.” ■ În *Instantanee* este publicată o fotografie cu Vlaicu Bârna. □ În suplimentul *Racul* (110), Teodor Mazilu publică *Găinarul*, Cornel Udrea – *Mic îndreptar pentru întocmirea anonimelor*. □ Eugen Seculeanu prezintă în „Cronica” (142, 143, 144, 145, 146) ultimele ședințe ale cenaclului.

● **[„România literară”, nr. 22]** Cuprinde poeme de Iv. Martinovici, Mihai Beniuc și Emil Isac. ■ În *Marea frumusețe a lumii*, George Ivașcu elogiază *Cartea Oltului*, publicată în ediție definitivă de Geo Bogza în 1976: „Unui proces de abstractizare brâncușiană – de altfel, noua *Carte a Oltului* poartă subtitlul «statuia unui râu» – s-a dăruit Geo Bogza, această dăruire, această îndârjită muncă literară aplicând-o asupra unei creații care, în ochii autorului însuși, prețuia drept cea mai izbutită dintre roadele activității sale și care chiar de către critica de autoritate de acum trei decenii fusese ierarhizată ca o capodoperă a creației bogziene: prin structura ei vizionară, prin tonalitatea de mare poezie a naturii geologice, prin fiorul cosmic ce străbate numeroase pagini în care virtuțile prozei românești moderne se convergeau într-un poem de elevate tensiuni lirice.” ■ Dat fiind apropiatul Congres al educației politice și culturii socialiste, revista organizează o nouă dezbatere. În articolul *Marxismul – identitate și dialog*, Ion Ianoși susține că marxismul este o metodologie ce poate infuza toate domeniile cunoașterii, inclusiv cel literar-artistic: „În ceea ce privește de astă dată marxismul și interesele celor care îl promovează în domeniul exegezei literar-artistice, în principiu este limpede că el nu poate trece nepăsător pe lângă rezultatele nici unui cercetător autentic al acestor specifice produse spirituale. După cum Marx se declara adeptul celebrului dicton al lui Terențiu, afirmându-și prin aceasta propria sa umanitate și propriul său umanism, tot astfel gânditorul marxist contemporan va rămâne deschis fiecărei gândiri valoroase în parte, anume pentru a se fortifica în calitatea sa marxistă. Practic, aceasta înseamnă că nu există vreo metodă de lucru (logică, lingvistică, semantică, semiotică, structurală, informațională, matematică, cibernetică, concret-sociologică sau particular-psihologică ș.am.d.) care să-i fie străină, «în-sinele ei».” ■ Ion Băieșu consideră, în *Pledoarie pentru moralist*, că scrii-

torul satiric este în mod fundamental necesar în literatura și cultura socialiste: „apare firească permanența cu care documentele de partid acordă literaturii satirice și comice un loc important în lupta pentru înfrângerea cât mai grabnică a rămășițelor morale ale trecutului, în formarea unui om al viitorului cu înalte calități sufletești, capabil de o atitudine curajoasă și critică în fața vieții, a evenimentelor, a istoriei.” ■ Virgil Duda demontează structurile narative din *Înainte de tăcere* de Paul Georgescu și *Blocul de marmură* de Al. Simion în articolul *O literatură a patosului*: „Cărțile la care m-am referit își extind investigația asupra multora dintre aceste reacții complexe, fără a ceda unei – ome-nești – tentații spre simplificare, producând analize profunde și nuanțate ale feluritelor formule sufletești aflate în încleștare, desfășcând complicatele meca-nisme mereu în fața ochilor noștri, în plină lumină, solicitându-ne întreaga atenție și concentrare de care suntem capabili, pentru a ne face să cunoaștem și înțelegem.” ■ În rubrica *Breviar*, Șerban Cioculescu comentează discursul de recepție în Academia Română ținut de Virgil Vătășianu pe 3 februarie 1975 și intitulat *Prolegomena la istoria disciplinei istoria artei în România* ■ La îm-plinirea a nouăzeci de ani de la nașterea lui Emil Isac, Emil Manu îi dedică articolul laudativ *Emil Isac – un poet al cetății*: „Ca simbolist, Emil Isac n-a avut popularitatea lui Minulescu sau gravitatea substanțială a lui Bacovia, ca poet social n-a avut ecoul lui Goga sau Cotruș, ca prozator a fost întrecut de alți transilvăneni, dar nici un scriitor ardelean interbelic n-a avut consecvența lui Emil Isac, nici unul nu s-a dedicat cu atâta luciditate luptei revoluționare.” ■ Culegerea *Structuri tematice și retorico-stilistice în romantismul românesc (1830-1870)*, coordonată de Paul Cornea, se află în atenția lui Nicolae Manolescu. Acesta comentează pe rând studiile celor cinci autori care alcătuiesc vo-lumul. *Despre poezia ruinelor*, de Mihai Vornicu, se înscrie, conform criti-cului, în tradiția călinesciană: „O surpriză plăcută o constituie studiul lui Mihai Vornicu *Despre poezia ruinelor*, în manieră călinesciană, admirabil scris și abuzând grațios de o erudiție care, în loc să pară fastidioasă, dă permanent senzația de perfectă familiaritate cu domeniul ales.” Roxana Sorescu realizează, în viziunea lui Manolescu, cea mai riguroasă și solidă analiză a sa: „*Meta-morfoze ale liricii erotice* de Roxana Sorescu este probabil studiul cel mai temeinic de până acum al autoarei.” Textul lui Mihai Zamfir, *Retorica poeziei romantice românești*, este „atent, documentat teoretic.” Mihaela Mancaș, „fără o cronologie strictă, [...] inspectează în proza lui Negruzzi, Kogălniceau, Odobescu etc. raportul dintre stilul direct și stilul indirect.” În cele din urmă, studiul Gabrielei Duda este relevant prin încercarea de a compara perspectiva poetilor asupra prozodiei și punerea ei în practică: „e relevant prin încercarea de a raporta ideea de prozodie pe care și-o făceau poeții epocii la practica lor.” ■ Mircea Iorgulescu salută, în *Scriitorul și critica*, antologia *Marin Preda in-terpretat de...* (Eminescu, 1976), realizată de M. Ungheanu: „Cu puține excep-ții, selecția făcută de M. Ungheanu a reținut texte critice de reală valoare,

oferind, cum spuneam, o imagine mai cu seamă a felului în care este privită și înțeleasă azi literatura lui Marin Preda.” ■ Potrivit lui Aurel Martin, Valeriu Bucuroiu nu este, în placheta sa *Dimineața apelor*, un poet al dilemelor, ci al vitalismului: „E cert, Valeriu Bucuroiu nu e un poet al interogațiilor, al stărilor dilematice, ci (am mai spus-o!) al bucuriilor vitale, al afirmațiilor, al tentativei de a surprinde dimensiunile optimizante ale «omului», «adevărului» și «visului».” ■ Mihai Gafița apreciază caracterul documentar al romanului *Labirintul*, de Francisc Păcurariu, în cronica sa *Un elogiu al omeniei*: „Este impresionantă, în romanul *Labirintul* al lui Francisc Păcurariu, minuția logică a denunțării unui mecanism complex al crimei, cum a fost fascismul horthyst, ale cărui victime au fost, deopotrivă, atâția maghiari, români, germani, evrei, de-a lungul a peste un sfert de secol. Arhitectura acestui roman, eliminând din tehnicile sale orice aparență de literaturizare, folosește o instrumentație directă, o relatare de tipul cronicii, procesului-verbal sau jurnalului.” ■ Teodor Vârgolici îi dedică un articol lui Constantin Ciopraga cu ocazia împlinirii vârstei de 60 de ani: „Istoric literar dublat, în mod ideal, de un critic cu o percepție sigură, cu gust artistic elevat, înzestrat cu o cultură temeinică, de larg orizont, cu finețe și obiectivitate interpretativă, Const. Ciopraga a putut depăși sfera afinităților de tradiție, explorând, cu aceleași remarcabile rezultate, zone literare de substanță diferită și structuri variate.” ■ În *Independența și cultura*, Dan Zamfirescu scrie despre refuzul culturii române de a fi subjugată de marile puteri politice ale istoriei: „Cultura română se explică, deci prin această istorie dominată de lupta pentru independență și servește la rându-i ca mărturie a ei. Celor ce pretind că am fost «parte integrantă din imperiul otoman» n-avem decât să le deschidem filele istoriei culturii noastre, fără pete albe, fără capitole smulse cu brutalitate de uraganele istoriei.” ■ Sunt publicate în continuare comunicările din cadrul colocviului *Asociației internaționale a criticilor literari*. Printre acestea se numără și cuvântarea lui George Ivașcu, intitulată *Critică literară, Umanism și Științe umane*: „Prin consecință, etica socială a actului critic implică noi și noi imperative, după cum tehnica însăși a comunicării impunea noi și noi metode de proiectare în conștiințe a creației artistice. Și astfel, lărgindu-și câmpul de acțiune prin noile dimensiuni ale dezvoltării și perfecționării umane, îmbogățindu-și posibilitățile cu noile achiziții ale disciplinelor atât din domeniul material cât și din cel spiritual, critica literară poate și trebuie să devină tot mai conștientă de responsabilitatea sa primordială: cea de avanpost al umanismului.” ■ Felicia Antip comentează *Semnificația și importanța basmelor* de Bruno Bettelheim. ■ Ana Blandiana semnează textul *Cele opt zile*.

• **[„Tribuna”, nr. 22]** Număr dedicat lui Ștefan cel Mare. ■ Cuprinde versuri de Radu Cosașu (în secțiunea *Cronica de trei secunde*), Mircea Vaida, Lucian Valea, Gabriel Pamfil, Doina Cetea, Constantin Cubleşan, Ion Arcaș, Valeriu Bârgău, Petru Romoșan, Vasile Grunea, Victor Rusu, teatru de Emil Poenaru, ■ În *Cartea lunii mai*, Victor Felea disecă placheta lui Gheorghe

Tomoei, *Gloria ierbii* (C.R., 1975), în care alternează permanent seriozitatea și jocul, îmbrăcate într-o formulă clasică: „Gh. Tomoei e, așa cum am spus și cu altă ocazie, un poet ce cultivă și stilul și spiritul tradițional și clasic, dar o face cu o degajare ce-i este proprie și din perspectiva unei lucidități dramatic-sceptice. Tocmai de aici provine acea stare mereu alternantă, de gravitate și joc, prezentă în activitatea sa poetică, prezentă și în cartea de față.” ■ Ion Vlad analizează al doilea studiu dedicat operei sadoveniene, după cel al lui Nicolae Manolescu din numărul precedent: *Mihail Sadoveanu. Teme fundamentale*, de Zaharia Sângeorzan. Conform recenzentului, cartea se înscrie în categoria criticii tematice, de unde decurge și o serie de deficiențe: „Cea de a doua lectură aparține criticii «tematice», cercetare cu bune rezultate în general, valorificată în această clasificare a «temelor fundamentale», întreprinsă de criticul ieșean Zaharia Sângeorzan. E drept, critica ce se revendică de la metoda «tematologică» nu produce totdeauna sintezele scontate; perspectiva nu este în măsură să integreze motive, referințe și conexiuni de ordinul temelor într-o viziune de ansamblu. E și carența parțială a eseului, cu numeroase idei interesante și cu observații provenite din lectura temeinică a operei sadoveniene. Sigur este că Zaharia Sângeorzan îl cunoaște foarte bine pe creator, urmărindu-i etapele și vârstele operei, refăcând universul numit Sadoveanu și însoțind temele de comentarii adesea pătrunzătoare.” ■ Gheorghe S. Suciuc prezintă volumul de proză scurtă *Pompierul și opera* (C.R., 1976) de Ion Băieșu: „Schیțele umoristice din *Pompierul și opera* ni se relevă a fi rodul unor notații și observații –, care trădează din capul locului puterea creionării imediate, febrile a emoției vii, a ideii primare.” ■ Petru Romoșan comentează placheta *Astă seară* (Cartea Românească, 1976) de Paul Emanuel: „Poet al pierderii («fierbinte risipă»), al carbonizatăului prin înalta artă a descrierii, al «unor pierderi așa de prețioase», adeseori constructor de melancolii, stăpânul unui limbaj enigmatic [...] Paul Emanuel se dovedește a fi, după două cărți, *Existența și cuvintele* (ce titlu orgolios!) și *Astă seară* (un titlu de neașteptată discreție), un poet autentic.” ■ Ion Vlad susține necesitatea scrierii unei epopei naționale, având în minte figura istorică a lui Ștefan cel Mare: „A realiza ideea totalității, adică a reprezenta istoria unei colectivități naționale prin aspirațiile fundamentale ale acesteia, prin luptele și prin sacrificiile ei, prin tradițiile și prin codul său moral, devine obiectivul principal al scriitorului de azi chemat să realizeze marea epopee națională.” ■ În pregătirea Congresului educației politice și culturii socialiste, Adrian Marino semnează textul *În Moldova*, iar Dumitru Radu Popescu articolul *Sfinții cu ochii scoși*, ambele subsumate temei acestui număr, anume personalitatea lui Ștefan cel Mare. ■ Revista realizează dezbateră *Ștefan cel Mare în literatura română*, la care participă Const. Ciopraga, N. Barbu, Ion Crapoșu, Mircea Muthu, Ion Oarcășu, Radu Mareș, Mircea Vaida Const. Ciopraga retrasează aventura figurii voievodului în mentalul colectiv și în literatură: „Înainte de a fi fost personaj literar în literatura cultă, legenda lui Ștefan

cel Mare a preocupat memoria colectivă. Ștefan cel Mare a fost, așadar, un subiect istoric la nivelul unui Făt-Frumos, la nivelul Meșterului Manole, la nivelul unor alte mari personaje din mitologia românească. [...] Secolul al XIX-lea ne-a oferit, prin Vasile Alecsandri, în câteva poezii dintre care aș aminti *Dumbrava roșie*, apoi pe Eminescu cu *Mușatin și Codrul*, prin Coșbuc. În proză, Hașdeu cu *Ursita*, care se publica în 1864 în «Buciumul», ne-a oferit imaginea unui Ștefan, de data aceasta, în dimensiuni epice, un Ștefan care se alia mai degrabă legendei; personajul central era altul, un personaj de intenție, un personaj fictiv. De asemenea, un personaj de legendă e acela al lui Nicu Gane din *Stejarul din Borzești*, una din nuvelele care au fermecat copilăria noastră, un Ștefan predestinat parcă să sancționeze și să stabilească dreptatea, care are la o vârstă foarte tânără comportamentul unui Făt-Frumos ce într-un an crește cât alții în șapte, care într-o zi crește cât alții într-o săptămână... Un moment remarcabil va fi în suscitarea interesului pentru Ștefan cel Mare, momentul Delavrancea Primul volum al trilogiei sale, prima piesă este datată în 1908. Se poate spune că Delavrancea a constituit modele pentru întreaga galerie de eroi ștefanieni, de evocări ștefaniene în înțelesul că, în special dramaturgii, chiar și cei de ultimă oră, înclinați spre problematizare, spre adâncirea personajului, pornesc de la ideea de grandios dată de Delavrancea.” N. Barbu: „Când se discută tema aceasta, referirea la Delavrancea devine inevitabilă. Cunoscuta sa trilogie: *Apus de soare*, *Vișorul*, *Luceafărul* ocupă locul central în definirea și consacrarea unui important filon al repertoriului românesc – mă refer la dramaturgia istorică. [...] Viziunea romantică nu înseamnă un defect și nu i se poate aduce autorului nici un reproș privind supradimensionarea Ștefan era și român, dincolo de ființa lui istorică, un mit. Tocmai de aceea, *Apus de soare* rămâne o operă viabilă pentru că perpetuează mitul, iar mitul acesta reflectă o dominantă existențială a poporului și a istoriei noastre.” Mircea Mut-hu: „A ne raporta mereu la trilogia dramatică a lui Barbu Ștefănescu Delavrancea, atunci când dorim să surprindem reflexul în literatură al unei epoci traversate de un cert suflu epopeic, așa cum este aceea a lui Ștefan cel Mare, acest procedeu cred că echivalează pe undeva cu eludarea unei realități. Anume, că literatura noastră nu a reflectat decât prea puțin până în prezent, dimensiunile copleșitoare ale celui mai mare domnitor al românilor.” Ion Oar-cășu: „Eu aș aduce în dezbateră noastră și exemplul lui Slavici, atitudinea față de figura marelui voevod, semnificativă dintr-un îndoit punct de vedere: mai întâi, sub acela al creației propriu-zise, fiindcă Slavici s-a ocupat, tangențial, și de figura lui Ștefan, în drama sa istorică în versuri *Bogdan vodă*; în al doilea rând, sub aspectul dezvăluirii unei concepții estetice. [...] Mai importantă decât însăși realizarea artistică (piesei lui Slavici nu i se poate, totuși, nega o anumită consistență a acțiunii, vioiciune și mai ales humorul, de factură populară, al unor replici) e dorința autorului de a scrie nu o simplă evocare istorică, ci o piesă cu aluzii la prezent. «Am ales această epocă, spune el, fiind cea mai

asemănătoare cu a noastră». Prin ea, Slavici voia să pună bazele unei «drame românești» și totodată să impulsioneze creația națională spre o direcție populară cu substrat etic, intenții doar parțial realizate.” Radu Mareș: „În baladele populare, în drama romantică (Delavrancea) apare un Ștefan care – cum s-a văzut în cele spuse înainte – în regimul personajului literar instituie echivalențe sugestive cu modelul istoric. Avem și pe Ștefan cel Mare din *Frații Jderi*, deși el nu apare nici ca personaj de prim-plan. E limpede că apropierea scriitorului, a romancierului, îndeosebi, de un asemenea personaj implică riscuri dintre cele mai mari, ezitarea fiind dovedită de faptul că nu avem totuși acea mare operă, de avânt patriotic dar și de o expresie artistică exemplară, pe măsura dimensiunilor copleșitoare ale personalității istorice. [...] A restitui deci epopeii noastre naționale figura marelui domnitor este, neîndoielnic, o obligație care rămâne să fie onorată.” Mircea Vaida, despre Nicolae Iorga și teatrul său istoric: „Rememorând istoria neamului său, Nicolae Iorga descrie o suită de piese, reprezentând o adevărată galerie de personalități ieșite din tiparele fi-rești, oameni excepționali puși în situații neobișnuite: Ștefan cel Mare, Mihai Viteazul, Constantin Brâncoveanu, Doamna lui Ieremia, Tudor Vladimirescu și Gheorghe Lazăr. În fond, obsesia dramaturgului e aceea a zugrăvirii portretului marii personalități în raport cu istoria, chipul în care prin oameni de geniu se făurește destinul național, lupta cu soarta implacabilă și uneori forțarea teribilului «Fatum», în fine relația dintre destinul individual și destinul colectiv al poporului.” Const. Ciopraga formulează concluziile mesei rotunde: „Istoria se face de către oameni, scriitorii refac istoria extrăgând elementele perene cărora le imprimă o nouă durată. Din discuții a rezultat că această temă generoasă care este personalitatea lui Ștefan cel Mare merită să intereseze în continuare, că în unele evocări mai vechi sau mai noi există locuri comune, un anume cenușiu care nu concordă cu arta Deci tema trebuie reluată, reactualizată de la nivelul epocii noastre. Consider că din discuții a rezultat un mare adevăr al generației noastre pe acest pământ, un alt adevăr că în Ștefan cel Mare noi vedem o conștiință a națiunii, un exemplu de demnitate națională românească, vedem în el o călăuză de unde nevoia, dragostea, pasiunea noastră pentru acest subiect deschis.” ■ Vasile Rebreanu este prezent în paginile revistei cu textul *Mit și realitate în literatura română*: „Datorită unor factori pe care nu e momentul a-i analiza aici, folclorul românesc, după estimările oamenilor de știință, unul din cele mai bogate din lume, a fost și e încă și în prezent un fenomen viu, plin de robustețe, trăindu-și viața firesc, în aer liber, nu în condiții de seră, străin de tot ceea ce e imitație, produs în serie, obiect artizanal. În aceste împrejurări e de la sine înțeles că artiștii români, fie ei scriitori, compozitori, plasticieni, arhitecți și-au integrat firesc concepției lor viziunea mitică și în același timp familiară, fără a se simți nicio clipă nevoia unei acțiuni programatice.” ■ Constantin Noica publică a opta parte a studiului său *O interpretare din Faust*.

28 mai

• **[„Scânteia”, nr. 10 503]** În pregătirea Congresului educației politice și culturii socialiste aflăm cum a decurs Plenara comună a Comitetului Central al U.T.C. și a Consiliului U. A. S. C. R., precum și Telegramă adresată C. C. al P.C.R., tovarășului Nicolae Ceaușescu. ■ din Manifestări în preajma Congresului educației politice și culturii socialiste reținem: □ V. Emil, „Literatură și istorie”: „Desfășurat timp de două zile în municipiul Suceava, din inițiativa Asociațiilor scriitorilor din Iași și Cluj-Napoca, în colaborare cu Comitetul județean Suceava de cultură și educație socialistă, cu participarea a numeroși scriitori din cele două mari centre culturale ale țării și a unui grup de istorici din Iași, ciclul de dezbateri «Literatură și istorie» a prilejuit un util, un frumos și inedit schimb de experiență în organizarea unor manifestări culturale cu caracter de masă. Prin alcătuirea programului, organizatorii și-au propus să îmbine armonios dezbaterea teoretică de riguroasă ținută științifică cu spectacolul artistic de bună calitate. Spectacolul a constituit, pentru întreaga manifestare, o împlinire firească sub ochii cetății a unui efort creator meritoriu. [...] Faptul constituie încă un argument în sprijinul folosirii depline a mărturiilor materiale ale istorici noastre, ca «aule» ale educației patriotice, ale cultivării dragostei pentru istoria patriei, pentru viitorul ei comunist.” □ I. D. Kiss, corespondentul „Scânteii”, *Lângă statuia Luceafărului*: „La Toplița (Harghita) a avut loc solemnitatea dezvelirii unei statui a lui Eminescu, luceafărul poeziei românești. Un prilej de amplă sărbătoare cultural-educativă și de evocare a trecerii poetului prin aceste locuri (în 1866, Eminescu s-a oprit pe Valea Mureșului, atras de frumusețile acestor vechi plaiuri românești. Carnetele sale s-au îmbogățit cu multe mărgăritare folclorice aparținând tezaurului românesc și deopotrivă al naționalităților care conviețuiesc aici, în strânsă armonie, de multe secole). Iată, mai jos, câteva gânduri ale participanților la solemnul moment al dezvelirii monumentului – datorat sculptoriței Meta Geo Medrea.”

• **[„Contemporanul”, nr. 22]** Dumitru Micu descoperă *Un roman psihologic* în cartea lui Costache Anton: *Diminețile lungi*: „Instalat, ca în majoritatea precedentelor scrieri, în lumea adolescenților și a copiilor, Costache Anton o explorează în *Diminețile lungi* cu mijloace diferite în bună parte de cele întrebuințate până acum.” ■ Laurențiu Ulici semnează rubrica: *Cronica lapidară: reviste*: „*Unsprezece poezii* de Eugen Jebeleanu în «Viața românească» din aprilie curent. Ce lucru ciudat: poetul acesta scrie de mai bine de patru decenii, fiind mereu în prim-planul peisajului liric românesc, dar cu adevărat mare poet se dovedește, fără a mai putea fi tăgăduit, abia de vreo zece ani.”

• **[„Cronica”, nr. 22]** Editorialul *Cultura socialistă* este semnat Cronica: „Numai câteva zile ne mai despart de Congresul educației politice și culturii socialiste, eveniment deosebit, fără precedent, în viața spirituală a poporului nostru. În toată țara au avut loc plenare ale comitetelor județene de partid în care, cu deplină responsabilitate au fost dezbătute problemele activității ideo-

logice și cultural-educative, punând în lumină semnificația deosebită a perioadei care a trecut de la adoptarea Programului ideologic, perioada decisivă în formarea și dezvoltarea conștiinței socialiste.” ■ Revista publică prima parte din *Numele etnic de român și crearea denumirii statului național România*, de Vasile Arvinte, „Comunicare prezentată în cadrul Institutului de lingvistică, istorie literară și folclor al Facultății de filologie din Iași. Cuprinde ideile principale din cartea *Român, românesc, România Studiu filologic*, sub tipar la Editura «Junimea» din Iași.” ■ Liviu Leonte semnează *Tineri prozatori*, cronică literară la: □ *Noiembrie vitează* de Tudor Octavian, Editura Eminescu: „Scriitorul își cunoaște foarte bine posibilitățile, le pune în valoare, dar nici nu încearcă depășirea teritoriului unde se simte în siguranță. E de presupus și de dorit ca în viitor latura agreabilă și poetică a artei sale să fie complinită, cu un plus de ambiție, și spre explorarea unor zone mai profunde, de unde izvorăște și marea literatură.” □ *Ceața și obișnuința* de Mihai Tatulici, Editura Albatros: „Numai că tot ce este spus aici cu decență și densitate se extinde pe numeroase pagini și, în locul literaturii, întâlnim declarații după declarații care diluează textul și-l fac să nu mai aibă coerența prozei din prima parte a volumului.” ■ Zaharia Sângeorzan semnalează că a apărut *Gherea în „Biblioteca pentru toți”*: „Studii și ediții noi aparținând lui George Ivașcu, Mircea Iorgulescu, Z. Ornea, dovedesc actualitatea criticului și mai cu seamă o serioasă schimbare de perspectivă în ceea ce azi numim *modernitatea ideilor* lui Gherea.” ■ În *Mențiuni critice* citim: □ I. D. Lăudat prezintă *Povestea lui Archirio filozoful* de C. Ciuchindel, Editura Minerva, 1976: „Monografia lui C. Ciuchindel, prin calitățile ei, duce mai departe studiile valoroșilor înaintași în domeniul cercetării vechii culturi românești.” □ Al. I. Friduș scrie despre volumul *Cu privire la meșteșugarii cuvintelor* de Barbu Lăzăreanu: „Ediția îngrijită de Mariana și Victor Ion, cartea este o oportună inițiativă editorială, un demers evocator, pe cât de agreabil, pe atât de instructiv, în ce privește multiplele disponibilități ale publicisticii.” ■ V. Botez publică textul *Consecvență revoluționară și dăruire patriotică*, prin care marchează 40 de ani de la condamnarea tovarășului Nicolae Ceaușescu pentru că a „utragiat, în ședință, consiliul.” ■ Despre *Cultură și politică*, în contextul Congresului educației, scrie Ion Căpreanu: „Mesajul umanist pe care-l cuprinde patrimoniul cultural-național este amplificat și reînnoit pe temeiul revoluției culturale pe care am parcurs-o. El este inspirat din problematica unei noi existențe sociale, a socialismului, se bazează pe filosofia militantă a marxism-leninismului, promovează încrederea în om și în puterile sale de a-și croi un destin mai bun, de a se autoperfecționa în sentimentele și virtuțile sale.” ■ Pregătindu-se de Congresul educației politice și culturii socialiste, revista publică dezbateră *Literatură și istorie*: „În cadrul întâlnirii care a avut loc în zilele de 8 și 9 mai 1976 la Suceava între scriitorii din Iași și Cluj-Napoca s-a desfășurat și dezbateră: *Literatură și istorie*, organizată de revista «Cronica». La discuții au luat cuvântul tovarășii: Ion Vlad, Liviu Petrescu, Ion

Marcoș, Vasile Sălăjan, din partea revistei «Tribuna», Vasile Ionescu, C. Blănuș și Octavian Nestor, din partea gazdelor, Al. Andriescu, Mihai Drăgan, Al. Zub, Liviu Leonte, Andi Andrieș, Zaharia Sângeorzan, din partea revistei «Cronica».” Din stenograma dezbaterii reținem: „Liviu Leonte: Dezbaterile noastre, așa cum am fixat-o de mai multă vreme, ca expresie a colaborării dintre «Cronica» și «Tribuna» și pe care avem plăcerea să o desfășurăm în cadrul solemn și bogat în rezonanțe al Sucevei, are ca obiect relația dintre literatură și istorie. O temă asemănătoare s-a dezbătut și dimineață, în plenum-ul adunării noastre, dar atunci discuția a avut un caracter mai general, incluzând o pluralitate de posibile unghiuri. De astă dată, dorim să o abordăm din perspectiva internă a literaturii, evitând, pe cât se poate, teme specifice literaturii «de frontieră»: istoria ca literatură, spre exemplu, ilustrată în operele lui Bălcescu, Hasdeu, Iorga sau Pârvan. Dorim, cu alte cuvinte, după statuarea teoretică a relației, să vedem cum s-a exprimat ea în cursul viu al istoriei literaturii române, cum se pune problema în actualitate, când ne preocupă atât de intens crearea epopeii naționale. Este rațiunea pentru care am invitat la discuții și creatori de literatură care ne pot aduce ca mărturie preocupările, gândurile lor în această operă de interes național. Al. Zub: Dat fiind unghiul sub care s-a declanșat discuția, se pare că istoricului nu-i rămân prea multe de spus. Aș reaminti totuși faptul, la îndemâna oricui, că în momentele decisive ale istoriei (mă refer îndeosebi la finele secolului XVIII și la întreg secolul XIX, când s-a constituit cultura noastră modernă), relația dintre istorie și literatură a fost extrem de strânsă, istoria alcătuind nu numai o sursă de inspirație, dar și una de revitalizare a ei, de fortificare a spiritului național. [...] Al. Andriescu: Dacă literatura este, într-un fel sau altul, mai întotdeauna și istorie, istoria nu este și nu poate fi, decât în circumstanțe cu totul particulare, și literatură. Există însă o zonă de frontieră mai clară a istoriei cu literatura: memoriile. Acestea nu sunt istorie propriu-zisă, științifică, și nici literatură în sensul strict al cuvântului pentru că relatează fapte trăite. Literatura aici este favorizată și rezultă numai din reacțiile subiectivității răscolite de participarea directă sau de evocarea unor fapte care angajează sensibilitatea celui care povestește. Acesta se simte mereu implicat în narațiune. Absența detașării aduce aceste scrieri în zona literaturii. Dacă istoria nu se poate transforma decât în astfel de cazuri, cu totul speciale, în literatură, înseamnă că relația «istorie-literatură» nu poate fi văzută decât dintr-un singur unghi, acela al literaturii, ca oglindire, ca document, ca ecou, când privim înapoi, sau ca proiecție, ca sugestie istorică atunci când, privind spre trecut, ne gândim la viitor. [...] Confruntarea cu lumea din afară, istoria așadar, îi dă posibilitatea omului să se cunoască pe sine mai bine și să știe mai exact ce are de făcut pentru a influența în sens pozitiv propria lui evoluție în timp. Aceasta este, cred, justificarea oricărei epopei, și a aceleia pe care suntem chemați s-o scriem astăzi. Vasile Ionescu: În continuarea celor spuse de antevorbitorii mei, vreau să remarc un lucru: literatura și istoria au același

punct de pornire: Viața, Omul. Eu aș lărgi puțin noțiunea și aș vorbi de Viață. Istoria, în fond, cercetează aspectele vieții politice, economice, sociale, iar literatura pornind de la această realitate economică, politică, socială, cu mijloacele ei specifice, amplifică sfera de cercetare, dă posibilitatea unei cunoașteri mai largi. Liviu Leonte: Când am propus ca temă relația literatură-istorie, am avut în vedere apropierea dintre cele două domenii, dar și diferențele specifice, întrucât, altfel, discuția nu și-ar avea rostul. Faptul că literatura și istoria au ca obiect omul, nu justifică identificarea literaturii cu istoria sau cu alte discipline care au ca obiect omul. A rezultat, cred, din intervențiile antevorbitorilor, înțelegerea nuanțată a acestor raporturi. Liviu Petrescu: Am impresia totuși că punctul acesta de vedere, prin care se stabilește o corelație strânsă între literatură și istorie, este mai cu seamă un punct de vedere modern. [...] Cu un cuvânt, ceea ce mi se pare linie a modernității, linie a veacului, este tocmai efortul acesta de conciliere a spiritualului cu temporalitatea, a istoriei cu literatura Ion Marcoș: În sensul celor spuse de Liviu Petrescu, făcând puțină istorie literară, am vedea că devenirea în literatura română reface cumva curba aceasta din punctul de vedere al prezentului, adică dintr-un anumit punct de vedere în raport cu istoria, fără ca literatura să fie trădată. Pe câmpul stric al istoriei literare este ușor de observat că evoluția demonstrează că este vorba în primul rând de un efort de emancipare a istoriei față de literatură. [...] Literatura interbelică este un caz exemplar de fuziune a istoriei cu literatura. Din această confruntare, literatura câștigă în specific. Exemple sunt destule: Liviu Rebreanu, Camil Petrescu, Lucian Blaga, întreaga literatură a războiului, marea literatură sadoveniană. În această perioadă se observă o reîntoarcere spre istorie. De data aceasta, cu armele literaturii. Cred că niciodată în literatura română nu a fost o atât de puternică tentație spre istorie. E vorba și de literatura document care este atât de specifică literaturii contemporane, atât de preocupată de istorie, inclusiv de istoria foarte apropiată. Al. Andriescu: Se vorbește, folosindu-se o formulare pe care o auzim adeseori, de o literatură de evocare sau de inspirație istorică. Numai aceasta deci s-ar raporta la istorie. [...] Este adevărat că atunci când cadrul exterior, confruntarea omului cu lumea din afară, devine obiectiv preponderent suntem mai puternic tentați să spunem că scrierea respectivă intră în zona istoriei. Așa se întâmplă cu *Delirul* lui Marin Preda și, numai parțial, în latura strict documentară, cu romanul *Incognito* de Eugen Barbu sau cu destul de numeroasele piese de teatru care evocă fapte, întâmplări și oameni din trecut. Ne vom confunda, firește, niciodată opera literară cu istoria propriu-zisă, cea pe care o face omul de știință. Mihai Drăgan: Aș accentua o idee, din preambulul tovarășului Liviu Leonte, care mi se pare esențială. Cum trebuie să gândim relația între istorie și literatură din punctul de vedere al literaturii române. Mie mi se pare că ar trebui să pornim de la condiția scriitorului român privită însă într-un context mai larg european. Aceasta este o condiție de excepție, în sensul că scriitorul român, privit în perspectiva

timpului, a fost și este un intelectual cu preocupări multiple între care istoria se află într-un plan foarte apropiat de acela al literaturii. Scriitorul român a fost și este un militant, condițiile istorice obligându-l să ducă peste timp simbolul pe care l-a lăsat cronicarul, acela al scriitorului stând într-o mână cu pana și în cealaltă cu sabia [...] Vasile Sălăjan: Vreau, mai întâi, să-mi exprim adeziunea la punctul de vedere exprimat de Mihai Drăgan. Voi spune, în continuare, câteva cuvinte accentuând și detaliind totodată un punct de vedere aparținând unui prozator care este atras de istorie. Așa cum afirma Mihai Drăgan, literatura română, în special cea de inspirație istorică, are o condiție aparte. Literatura de această factură, evident, are un caracter specific. [...] Octavian Nestor: [...] Socot că încă mai este în actualitate nevoia de a se apela la mitologia românească atunci când scriitorii abordează evenimentele istorice, și pentru că literatura nu este întotdeauna numai istorie, ea este și viața, s-ar putea vorbi și despre ideea spiritualității românești pe care trebuie mereu s-o afirme literatura [...] Al. Zub: [...] Eu cred, problema esențială: a privi durată în continuitatea ei neîntreruptă, dialectică, prin urmare a trăi în toată amploarea lui prezentul, deasupra căruia, ca în metafora bergsoniană, se arcuiesc trecutul și viitorul. Liviu Leonte: Începuturile literaturii se confundă cu începuturile istoriografiei. Meditând la trecutul țării, cronicarii au meditat asupra existenței și a destinului omenesc. Asemenea începuturi se regăsesc și în istoriile altor literaturi, dar istoria a rămas, pentru literatura română, o constantă și un punct continuu de referință. [...] Pentru scriitorul român contemporan, conștiința istoriei a favorizat trecerea spre o înțelegere superioară a literaturii, a rolului ei educativ. Ion Vlad: Intervin după ce am ascultat și opiniile unui istoric; reluând afirmațiile celorlalți participanți, Al. Zub a reformulat concentrat punctele de vedere exprimate aici cu privire la specificitatea relației literaturii cu istoria. Ar fi vorba, cum s-a înțeles, despre aspirația constantă a literaturii autentice la «întâlnire» cu istoria, la estimarea evenimentelor și evocarea lor nu doar în categoria numită (didactic) a creației de inspirație istorică. Este o legitimă aspirație a scriitorului de a statua drept termen fundamental de referință istoria, teritoriu organic legat de viziunea creatorului, de universul creat sub specia comunicării literare. Timpul și spațiul literaturii, trimiterile acesteia, sunt prezidate de istorie și de conștiința acută a timpului (spațiu în același timp). [...] Zaharia Sângeorzan: Raportul dintre istorie și literatură trebuie să-l privim și din punctul de vedere al vocației scriitorului. Trebuie să ne întrebăm la un moment dat cât adevăr al istoriei suportă literatura și cum acest adevăr se poate transforma în literatură. [...] Eu văd în romanul istoric de azi o idee fundamentală despre existența socială, întoarsă cu fața către actualitate. Dacismul nostru este o idee foarte actuală astăzi, mai ales teoretizată de istorici și ide scriitori. Raportul dintre istorie și literatură este condiționat și de o sincronizare perfectă dintre sensibilitatea scriitorului și valoarea temei descoperită în istorie. O nuvelă celebră ca *Alexandru Lăpușeanu* este de o mare modernitate și astăzi, prin ideea

de putere într-un anumit context istoric. Un scriitor de astăzi care vrea să facă roman istoric, care să se ocupe de istorie și de evenimente, trebuie mai întâi, să aibă o chemare pentru aceasta Al. Zub: Fără îndoială, literatura are un acces mai direct la esență, ceea ce îi conferă certe avantaje asupra istoriei. Uneori istoricii și-au recunoscut o anume stare de umilință în raport cu artele. [...]

Mihai Drăgan: Vorbind de istorici, cred că am putea observa că în paginile unora, și, firește, ne referim din nou la Iorga, există o adevărată vocație de beltrist. [...] În numeroase pagini istoricul Iorga este, de fapt, un scriitor. Pentru că el re trăiește trecutul în imaginație, îl actualizează dincolo de faptele pe care le urmărește cu cea mai mare rigoare. Ceea ce interesează este și semnificația ce trece dincolo de document, poezia fascinantă a vremurilor revoluate pe care Iorga o simte ca un poet. Al. Zub: Pentru a pune din nou în lumină tangența dintre cele două domenii, aș releva faptul că atunci când dorește să elaboreze o operă de inspirație istorică, scriitorul e dator să se informeze exact asupra trecutului, ca să-l poată apoi transfigura. În această privință s-a păcătuțit și se păcătuiește încă. Nu avem, cred, romane istorice de mare consistență, și destule momente de seamă din trecutul țării au rămas încă în afara literaturii. [...]

Andi Andrieș: În mărturisirile scriitorilor privind munca lor literară, intențiile lor, aflăm nu o dată formulări ca acestea: lucrez la un roman istoric, abordez un subiect istoric, am găsit în istorie o foarte interesantă idee literară. Mărturisirile acestea sunt, desigur, foarte sincere, ele exprimă exact ceea ce gândește autorul respectiv atunci când le face, dar, în egală măsură, îngustează cu încuviințarea noastră, a tuturor, noțiunea de literatură istorică. Repet: cu încuviințarea noastră, a tuturor, pentru că de multe ori în înțelegerea noastră istoria se confundă neapărat cu *ieri*. Credem de multe ori că o anume vreme o dată depășită devine în mod necondiționat istorie, lăsându-l pe *astăzi* în sarcina unei zone numită în mod obișnuit *literatură de actualitate*. Este, cred, o ușoară lipsă de elasticitate. Actualitatea se înfățișează, de fapt, ea însăși drept o istorie în acțiune, materială, desfășurată sub ochii noștri, palpabilă. Actualitatea este ea însăși un timp istoric în care noi suntem elemente deliberative, exact așa cum acel *ieri* istoric, subiect literar, a fost cândva actualitate. Sintetizând, aș vrea să spun că multă din literatura de actualitate este încă de pe acum o literatură istorică, beneficiind de toate drepturile și datoriile acesteia Ion Marcoș: Dacă istoria, istoria în sens de trecut, ca însumare a unor evenimente, ar fi o anume realitate, literatura este conștiința acestei realități. Forțând puțin lucrurile, aș numi istoria un fel de subconștient al literaturii, adică trecutul mai bine zis, și asta explică, după un mecanism pe care îl cunoaștem, revenirea periodică la istorie. [...] Literatura este o privire de sus, oarecum o intuire sau intuiție a istoriei. Nu este o sinteză de tip conceptual – acesta este iarăși un truism – ci este așa cum a arătat aici foarte frumos profesorul Ion Vlad, figurare a realității, în cazul nostru a trecutului. [...] Aș spun e că literatura, și în speță proza tânără, interoghează istoria sau o folosește ca o modalitate de inițiere. Există

deci pe calea istoriei o inițiere în adevăr. Liviu Leonte: [...] Viziunea asupra istoriei se exercită în modalități specifice, condiționate de o multitudine de factori. Documentele de partid vorbesc de diversitatea stilistică prin care se afirmă literatura noastră. Această diversitate nu trebuie înțeleasă doar la un nivel superficial stilistic, ci antrenând întreaga personalitate a scriitorului. În-sușirea concepției științifice, materialist-dialectice și materialist-istorice asupra vieții, înseamnă și un efort propriu de gândire, cu atât mai necesar pentru un creator. [...] Ion Vlad: Aș vrea să-l continui pe colegul nostru Liviu Leonte, deoarece a pus în discuție un termen important, care ține de categoriile principale ale teoriei literare științifice. Termenul este în măsură să ne însoțească, totodată, în discuțiile noastre despre condițiile și actualitatea epopeei naționale. Perfecta ei justificare, necesitatea creării unei vaste evocări a luptei poporului nostru, retrăire a originilor, devenirii, rezistenței și aspirațiilor în spațiu și în istorie, reprezintă un deziderat ideologic și estetic de o mare forță educativă. Problema e de a vedea istoria în dimensiunile ei fundamentale, care nu pot fi lipsite de o coordonată estetică precum aceea a tragicului. [...] Istoria este, astfel, nu doar o perioadă îndepărtată din trecutul poporului nostru, ci și istoria contemporană, istoria revoluției socialiste. Trei decenii și mai bine de istorie au însemnat dramatice confruntări de clasă, coliziuni ale conștiințelor, procese în conștiințe, o veritabilă revoluție în gândire, în mentalități, în raporturile de natură etică dintre oameni. E vorba de istorie, cu fapte, cu eroi; cu acte de justiție socială și umană, cu erori, dar și cu un constant patos al afirmării noului. Nu țin toate acestea de un vast epos? Fără îndoială că da Iată de ce mi se par simptomatice operele epice interesate de reevaluarea *din perspectiva prezentului*, din unghiul și de la înălțimea unor fapte marcate de Congresul al IX-lea al partidului, a unor evenimente și destine angajate în angrenajul dramatic, adesea tragic și eroic, al acestor decenii. [...] Alegoria istoriei sau marile simboluri ale prezentului, imaginea directă, apropiată de cronică și de reportaj, toate țin de istorie și de evaluarea ei lucidă sub semnul creației și al comunicării literare. Așadar, istoria – în planul creației narative – presupune totalitate epopeică, dimensiuni esențiale ale raporturilor umane. Este o condiție a unei creații despre care discutăm azi. Mihai Drăgan: Profesorul Ion Vlad a făcut, după părerea mea, o constatare foarte interesantă și în același timp exactă privitoare la statutul romanului contemporan de inspirație istorică, cu acțiune localizată într-o epocă mai apropiată de prezent. Este vorba de realizarea unei literaturi, a unei proze cu caracter problematic, a unei proze grave care vorbește despre o epocă ca însăși de o gravitate cu totul excepțională. Trebuie să fac de îndată o constatare: ne aflăm într-un moment în care proza contemporană merge pe un drum ascendent. Ea a ajuns la o maturizare ce ne îngăduie să facem o disocier, și anume, că într-o anumită perioadă (situația mai este prezentă și astăzi) această literatură de inspirație istorică a fost concepută uneori mai mult ca o proză cu caracter ostentativ educativ. Această atitudine nu trebuie exagerată,

pentru simplul motiv că literatura ce nu merge în miezul problemelor și care nu ne îndreptățește să vorbim despre o filozofie a scriitorului încet-încet va trece în penumbră. O excepție, recentă, este romanul *Vânătoarea regală* al lui D.R. Popescu care, într-adevăr, aduce o viziune adâncă asupra trecutului apropiat. În momentul de față, când vorbim atât de mult de realizarea epopeii naționale, înțeleg că este vorba de o chemare ce trebuie să ducă la o coroborare a tuturor eforturilor și în primul rând ale prozatorilor spre realizarea unui asemenea roman care să refacă, în ficțiune, nu numai o epocă apropiată de noi, cum este și în romanul lui Marin Preda, *Delirul*, dar și una mai îndepărtată. Cred că este vorba și de o maturizare artistică ce ține de fiecare scriitor în parte. [...]

Const. Blănaru: S-a discutat foarte mult și s-au spus foarte multe adevăruri frumoase despre această axiomă a situării literaturii în istorie, a prezenței istoriei în literatură. Eu aș vrea să-mi exprim părerea că prezența istoriei în literatură trebuie să fie discutată mai mult din punctul de vedere al dialecticii pe care istoria, evoluția sa, o impun scriitorului și oricărui personaj. M-aș referi la ceea ce a spus tovarășul Petrescu, anume că, într-adevăr, literatura actuală a reușit și reușește tot mai mult să facă din personaje niște factori conștienți al devenirii lor. [...] Eu lucrez în domeniul învățământului unde literatura este un mijloc de formare a tinerei generații, a viitorului cetățean. Din această perspectivă subliniez necesitatea ca să apelăm numai la acele scrieri care sunt și artă. Literatura nu trebuie privită numai strict istoric, sociologic. Consider că pe măsură ce literatura este mai profund angajată în istorie ea trebuie să se delimiteze mai profund și ca artă. Și din acest motiv viziunea modernă de abordare a literaturii trebuie să se impună oricărui educator care folosește literatura ca mijloc de educație în sensul cel mai bun.

Liviu Leonte: Cred că trebuie să încheiem discuția noastră, nu înainte de a spune câteva cuvinte, fără pretenția unei concluzii. A reieșit cu pregnanță din toate intervențiile vocația istorică a literaturii române, pasiunea pentru istorie a scriitorului contemporan, înalta conștiință pe care o are asupra funcției educative și patriotice a artei sale. S-au dat exemple numai din proză, dar știm cu toții că poezia și dramaturgia oferă exemple la fel de convingătoare. Am putea să le abordăm din perspectiva raportului cu istoria la una din viitoarele noastre întâlniri. Fiindcă am hotărât ca de acum înainte să ne întâlnim periodic la Suceava și fiindcă avem în plan întâlniri ale «Tribunei» cu «Cronica» la Cluj-Napoca și Iași. Nu-mi rămâne decât să mulțumesc gazdelor și prietenilor clujeni pentru generozitatea cu care au răspuns invitației de a participa la această dezbatere.”

■ Tot în contextul pregătirii Congresului educației politice și culturii socialiste, Al. I. Friduș scrie despre *Roman – itinerar cultural* în textul numit *Memoarie, cultură, viitor*, despre vizita la Muzeu Liceului Roman-Vodă, din Roman.

■ În *File de arhivă* prof. Alexandru Ionescu scrie despre volumul biografic *V. I. Popa* al lui Ștefan Cristea: „Apreciindu-i deci meritele, am socotit totuși că e de datoria mea să vin cu unele completări, privind primii ani de școală

petrecuți în satul Porcești (Moldoveni) jud. Neamț, date utile unei eventuale reeditări a mai sus menționate cărți.” ■ Din *Moment* reținem: □ Cezar Petrescu – la el acasă: „«Noi, scriitorii moldoveni, declara într-un interviu Cezar Petrescu, avem un fond comun care-și trage obârșia din sufletele strămoșilor și din locurile noastre pe care nu le părăsim niciodată, chiar și când plecăm din Moldova Sadoveanu e prototipul acestei însușiri». Și iată-l revenind cu duhul să scriitoricesc în Iașul copilăriei și al adolescenței, Iașul debutului său gazetăresc («Opinia» – 1913 – «Iașul», «Chemarea», «Depeșa») și al marilor prieteni, evocate în literatura sa A descins mai întâi în atmosfera junimistă de la Casa Pogor, cu care prilej au vorbit despre opera prolificului prozator profesorii de limbă și literatură română Const. Ciopraga și Gh. Bulgăre și l-au evocat pe omul Cezar Petrescu scriitorii Aurel Leon și Th. Scarlat și ziariștii Paul Teodorescu și Toma Alexandrescu. Iar la sfârșit, prof. Smaranda Chehaia, soră a romancierului, a făcut emoționante mărturisiri de familie. Cu acest prilej, s-a deschis în saloanele convorbiriste o expoziție documentară «Cezar Petrescu», cuprinzând piese (manuscrise, fotografii, cărți) donate Muzeului de literatură a Moldovei, – instituție care a inițiat aceste manifestații, alături de Casa Corpului Didactic Iași și de Cenaclul literar «Lupta cu inerția» de la Întreprinderea Nicolina Drept care, la manifestația literară artistică de la Nicolina (21 mai a c.) a fost prezentă și memoria lui Cezar Petrescu alături de scriitori, critici și pictori ieșeni, pentru ca seara, la Grupul Școlar al Industriei Ușoare el să fie evocat în cadrul corpului didactic și al elevilor. Dar ea mai emoționantă întâlnire a fost desigur cea de la Hondora – Cotnari, satul în care, la 1 decembrie 1892, Cezar Petrescu a văzut lumina zilei. În grădina școlii, înțesată de elevi, profesori și locuitori ai comunei, printre stânjenei și bujori, Cezar Petrescu a fost cinstit deopotrivă de oaspeți și localnici. Celor sosiți de la București și Iași li s-au alăturat elevii, profesorii, primarul comunei. Pionierii au citit din proza lui Cezar Petrescu, i-au dedicat versuri și au rugat-o pe Smaranda Chehaia să devină «prietena detașamentului lor». Cu acest prilej, viitorul muzeu al Cotnarilor (aflat în curs de organizare) s-a îmbogățit cu o valoroasă colecție de documente Cezar Petrescu donate de familie și a devenit frate mai mic al Casei memoriale «Cezar Petrescu» de la Bușteni.” ■ N. Irimescu, *În câteva cuvinte*: „Revista «Flacăra» a inaugurat de curând o galerie a zâmbetului fotogenic. Datorită ei mai aflăm și unele noutăți senzaționale pe plan literar. De pildă: «un prozator valoros, Dinu Săraru, a pus punct paginii 300 a noului său roman. Pe când punctul final?».” ■ Al. Dima scrie despre *Manifestări românești la Universitatea din Budapesta*, despre conferința *Istoria literaturii române în cadrul european* și o ședință festivă dedicată lui Brâncuși. ■ Versuri semnează Ion Beldeanu (*Altarele gloriei; Făuritorii pâinii*), Angela Traian (*Cântec în mai; Plopii; Flori mari de cireș*), Vasile Mihăescu (*Imn Partidului; Alba constelație*). □ În acest număr este prezentat Cenaclul „Cezar Petrescu”: Gh. Irimia (*Tara*), Vasile Popovici (*Mai aproape de soare*),

Viorica Mititelu (*E prea mult*), Puiu Costea (*Poem pentru viitor*), Ion Ivancea (*Cântec*), Constantin Enei (*Definire*).

• [„**Munca**”, nr. 8337] În *Însemnări de scriitor*, Virgil Teodorescu, președinte al Uniunii Scriitorilor semnează *Menirea noastră*: „Scriitorul român este înaintea de toate cetățean al acestei țări și prin întreaga sa operă este legat de destinele oamenilor, de viața lor. Scriitorul are posibilitatea de a influența prin arta sa conștiința contemporanilor săi, de a oferi reprezentări adevărate despre viață și societate, de a-i ajuta pe oameni să privească mereu înainte. O operă viabilă, care să poată rezista timpului, trebuie să exprime conținutul revoluționar al vieții noastre, marile transformări petrecute în gândirea oamenilor dornici de a se dăruia cu tot sufletul chemărilor partidului, chemării acestui pământ. Numai contopindu-se cu istoria vieții a poporului, scriitorul se poate situa la înălțimea înaltelor cerințe ale vremii noastre, poate contribui efectiv la edificarea noii civilizații a României socialiste. Această idee stă la baza angajării plenare a scriitorilor din toate generațiile de a participa cu întregul lor talent la elaborarea și înfăptuirea Epopeii Naționale.” ■ Pe pagina intitulată *Educația revoluționară a maselor. Poporul, creator și beneficiar al valorilor spirituale*, Al. Ivasiuc publică *Cititorul*: „Indiferent de către cine și cum s-ar împărți gloria literară, consolidarea ei e făcută doar de adevăratul ei destinatar, cititorul, cel pe care nu-l vezi la față niciodată – un cititor sau altul nu reprezintă categoria lui largă și eterogenă – dar căruia îi este destinată opera. Nu vreau să spun acest lucru întrucât obște cunoscut că să fac elogiul succesului de librărie în orice condiții și nu afirm că o carte comună ce se vinde imediat în treizeci de mii de exemplare are o valoare mai mare decât „Craii de Curtea Veche” sau de cât au avut cărțile Hortensiei Papadat Bengescu ce-au așteptat înainte de a trece din critici în școală și apoi în public. Cititorul este o categorie dinamică și dialectică ce se dezvoltă în timp și nu este lipsită de contradicțiile ei interne. Uneori o detestare puternic exprimată din partea unor categorii este un semn sigur de supraviețuire. Cine nu stărnește antipatii violente are puțină șansă să stărnească marile pasiuni. [...] Cititorul nu așteaptă să fie fluturat, ci să fie explicat și explicația se referă mereu la a descrie germenii viitorului în prezent. Toți ne întrebăm, fără excepție, „cum va fi mâine?”, nu în cifre statistice numai, ci în surprinderea concretă a calității vieții, a modului cum vom trăi concret mâine și poimâine, care vor fi soluțiile nu teoretice, abstracte, ci concrete. Dar ele nu au nevoie de proză să-i zicem științifico-fantastică – fără a o desconsidera – ci de o dialectică a prezentului în mișcare. Ne întâlnim cu cititorul în spațiul mișcător al istoriei vii, pe care o trăim. Optimismul exagerat și facil, ca și pesimismul absolut nu sunt atitudini cu adevărat fecunde. Problema realității noastre de astăzi și a celei în devenire și problematizarea, creșterea potențialului de gândire sensibilă este datorită noastră față de cititor.”

• [„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 286] *O pereche fericită* de Eugen Barbu, alt text polemic din seria interminabilă dedicată „Europei libere”: „*Radio Șanț* continuă cu sârg denigrarea sistematică a țării noastre (fiecare cu meseria lui), din nefericire la același ton de glumă joasă care are în colimator scumpirea morcovilor în piață Vitan și ajunge până la tulburătoarea problema a autocenzurei... *Domnul Untaru* (Virgil Ierunca, cel care „Se erijează săptămânal într-un fel de observator lucid al vieții artistic-literare de la București, discutând, de exemplu, *cazul Lenei Constante*”) dă notă de trecere criticului Eugen Simion, care, pe bună dreptate, îl citează pe Maiorescu – cel ce avea o ștachetă destul de ridicată în materie de estetică, dar îl lasă corijent pe Sorescu, după care nici subsemnatul, să spun drept, nu prea se omoară. De ce nu a luat cinciul d-lui Untaru autorul volumului *Tușiți?* Pentru că, vezi Doamne, a trecut la piesa istorică unde, în sfârșit, criticul parizian îi descoperă după multă vreme facilitățile. În piesă *Răceala*, Marin Sorescu nu mai are, cităm, distanța față de tragic, acel scut al inteligenței și al ținutei. Cum intrăm pe tărâmul care-i produce atâta îngrețșare d-lui Untaru și onorabilei sale soții (n. b. cel istoric), cei mai talentați oameni își pierd automat harul...”

□ Pamfletul *Sfinxul cu pene de papagal* este semnat de Traian Filip și îl stigmatizează pe Grigore Smeu, autorul studiului *Previzibil și imprevizibil în epică* – cu erori frecvente de logică, de limbaj, făcând confuzii între personaj (protagonist) și erou (personalitate) și o permanentă confuzie între „realitatea exterioară artei” și „realitatea estetică.”

□ Debutează foiletonul creionat de Eugen Barbu și dedicat lui Caragiale: „*Ultimul ocupant fanariot*”.

□ Despre colecția *Permanențe – Perspective* a Ed. Eminescu, ajunsă la nr. 5 cu antologia *Spiritul militant al literaturii române*, scrie E. Manu.

□ C. Sorescu înfierează *Un roman schematic: Neliniștitele valuri* de Lucian Cursaru, Ed. Albatros, 1975.

□ Un *Salut* adesat lui Constantin Ciopraga la împlinirea vârstei de 60 de ani, semnat S.

■ Dinu Săraru continuă dezbaterile cu privire la rolul actual al dramaturgiei românești, în *Teatrul – o tribună a adevărului*, specificând că succesul pieselor prezentate la *Decada dramaturgiei românești*, pe lângă talentul autentic al autorilor participanți, a constat în primul rând în *morala adevărului comunist* adus pe scenă odată cu ele. „Ne aflăm într-un moment deosebit de favorabil pentru scena românească... Contextul este astfel cu atât mai favorabil unei dezbateri cu privire la rolul actual al dramaturgiei românești, la sarcinile literaturii noastre dramatice și la datoriile ei în fața spectatorilor, dezbateră propusă, implicit, și de *Congresul educației politice și culturii socialiste* de care ne mai despart câteva zile.. Pentru Teatru, ca de altfel pentru toate domeniile artei, adevărul realității spirituale socialiste din țară noastră, adevărul comunist, exprimat cu partinitate de pe pozițiile gândirii comuniste a partidului nostru, acest adevăr constituie criteriul fundamental al validării în fața timpului actual dar și în fața viitorului... (Săraru citează câteva paragrafe din *Programul PCR – Rolul literaturii și artei*)... Se poate vorbi, cu nenumărate ar-

gumente, extrase din atâtea succese ale dramaturgiei noastre socialiste (vezi și articolul dedicat *Decadei Teatrului*), despre satisfacția publicului în fața acelor pagini care i-au adus în discuție nefardat, nemediat, netrunchiat sau neocolit, adevărul viu al vieții sale de constructor al unei lumi noi... Astăzi, mai mult ca oricând, Teatrului românesc i se cere să fie un martor activ al dezvoltării istorice a patriei noastre sub imperiul idealului comunist.”

29 mai

● **[„România liberă”, nr. 9827]** Radu Popescu scrie articolul *Progresul dramaturgiei noastre*, în urma încheierii „Decadei dramaturgiei românești”, organizată de Consiliul culturii și educației socialiste, „în pregătirea” Congresului educației politice și culturii socialiste, notând că: „Dramaturgia noastră – fără îndoială, bună și mereu în progres – nu deschisese, încă, foarte multe drumuri. Și, desigur, nici nu-și crease, încă, numeroși dramaturgi care să pornească pe aceste drumuri, fără a se rătăci sau fără a se poticni la primii pași. Cu anii, și mai ales, cu ultimii vreo zece, și, mai ales, cu ultimii vreo cinci, această situație s-a schimbat. Cultura nouă a intrat în perioada de maturitate. Societatea noastră socialistă a intrat în perioada de multilateralitate a dezvoltării. [...] Stimularea de partid a misiunii patriotice, civice, educative s-a exercitat, fără îndoială, cu egală intensitate și spornicie, pe întreaga suprafață a culturii și artei. [...] în ajunul Congresului, s-au putut catagrafia câte cincizeci de premiere originale pe stagiune și s-au putut elibera «buletine de identitate» pentru o sută de dramaturgi, mai noi sau mai vechi, dar toți în plină productivitate și emulație. [...] Cu această constatare îmbucurătoare, pășim pragul Congresului..”

● **[„Scânteia”, nr. 10 504]** Paul Everac semnează reportajul *Concepții și strategii într-un meleag trezit la viață nouă*. ■ Cu textul *Un înaintaș al artei românești* Marin Mihalache omagiază 150 de ani de la nașterea lui Karl Storck.

● **[„Scânteia tineretului”, nr. 8404]** Este publicat un interviu cu Titus Popovici, *Conștiință și literatură*, care consideră că „Tipul uman reprezentativ pentru această epocă, necesar acestei epoci, este acela în care se îmbină capacitatea de acțiune, cultura și luciditatea.”

● **[„Luceafărul”, nr. 22, 10 pagini]** Editorialul redacțional, aduce în prim-plan *Angajamentul conștiinței comuniste*. ■ Dan Cristea elogiază *Cartea Oltului*: „Vorbind despre un râu, Geo Bogza vorbește în totul despre destinul omului. Cartea sa izbutește, ca un fior unic, să facă palpabil misterul vieții și al creației și, mai mult decât «statuia unui râu» și a geografiei din care se înalță această imaginară plăsmuire, este cartea triumfului firii împotriva morții și a neantului” (*Cartea unui destin*). ■ Antologia de poezie patriotică *Eroica* (1974), datorată lui Nicolae Stoian, și culegerea *Poezii patriotice* (1975), alcătuită de Constanța Iliescu, sunt „traversate” de Voicu Bugariu. Selecția din cel de-al doilea volum cuprinde și „texte retorice, lipsite de fior liric, a căror

alegere nu poate fi justificată.” Totodată, majoritatea poeziilor din antologia lui Niculae Stoian se regăsesc și în culegerea „vecină.” ■ Marin Sorescu „privește”, de la *Ferestre*, în *Atelierul brâncușian*. ■ Volumul *Conspirații sub cer deschis*, în care L. Kalustian își adună publicistica din anii 1936-1937, este prezentat de Vartan Arachelian. ■ În cuprinsul revistei, versuri de Virgil Teodorescu (*Putere milenară*), Mihai Beniuc (*Din mers*), Ioan Alexandru (*România*), Daniela Crăsnaru (*Acum și-n veșnicie*), Virgil Carianopol (*De-aș fi-ntrebat*) ș.a ■ Sub genericul *În pregătirea Congresului Educației politice și culturii socialiste*, care escortează și alte pagini ale revistei, grupajul de articole *Scritorul și realitatea socialistă a țării*. □ Vasile Nicolescu „propovăduiește” *Versetul de aur al presei*: „E cel puțin respingător, în febra solară a acțiunilor noastre educative, estetice etc. să mai vezi – e drept, din ce în ce mai rar – cum veleitari sau, dimpotrivă, presupuși sacerdoți ai condeiului, cu gesturi reculese, încearcă să desfacă sandala unei critici absente, neimplicată în vreun adevăr, naiv iresponsabilă, numărând – Unamuno n-a fost nimic pentru ei! – fireturile metafizice ale umbrei lui Don Quijote, dar lăsând uitării *Zodia Cancerului* sau *Baltagul*.” □ *Personajul prezentului* este avut în vedere de Alexandru Papilian: „O proză lipsită de problematică psihică, lipsită de dezbateri ideatică și ideologică, fără o bază de întâmplări verosimile, nu poate pătrunde în conștiința publicului, nu se poate institui în cadrul istoriei literare naționale și universale. Dezideratul rămâne crearea unor personaje verosimile și reprezentative totodată.” □ La *Experiența de viață* se referă Ion Țugu: „Trăind viața oamenilor, martorul înzestrat, care este scriitorul, comunică prin experiența sa de viață cu semenii săi. [...] Ne este peste mână, astăzi, să ni-l imaginăm pe Sadoveanu scriind despre un Pașadia, sau pe Mateiu Caragiale despre un Tomșa Viața îi cere scriitorului experiența în cadrul căreia el crește și devine. Orice fals în acest mare gest se deconspiră.” □ Nicolae Velea invocă *Realismul, marca operei autentice*: „Înfățișarea realităților patriei, surprinderea sentimentelor fundamentale ale poporului, investirea literaturii cu înalte funcții educative relevă importanța pe care o are în actualitate militarea pentru o literatură de mare varietate stilistică, capabilă să surprindă multiplele aspecte ale vieții materiale și ale conștiinței întregului popor – o literatură care să conțină ca nucleu central ideile esențiale umanismului revoluționar.” □ Pentru Corneliu Sturzu, *Epopoea se scrie azi*: „Scriitorul este (trebuie să fie), înainte de toate, participant activ la viața și munca oamenilor vremii în care trăiește. El este timpul fierbinte pe care-l receptează cu întreaga-i sensibilitate, este istoria vie din care își extrage esențele, turnate apoi în opere de durată. Oglindă a epocii noastre, aceste scrieri vor fi, peste ani, mărturii neclintite ale unor generații care *acum* și *aici* făuresc chipul luminos al patriei. Desigur, aceasta nu înseamnă că scriitori aplecați spre cercetarea trecutului mai îndepărtat nu trebuie să-și urmeze menirea Sunt atâtea pagini de eroism și sacrificiu în istoria noastră [...] încât ele pot și trebuie înfățișate [...] în întreaga lor măreție,

cu o singură condiție: talentul. [...] Se cere din partea autorilor care abordează asemenea teme însemnate nu numai o cunoaștere exhaustivă a epocilor și personalităților respective, dar și o înțelegere profundă, în spiritul filosofiei noastre marxiste, a sensului evoluției istorice a omenirii și, în ansamblul acesteia a poporului român.” □ Nicolae Mateescu „trasează” *Hotarele unei noi înțelegeri*: „Căutând ecourile răzcoalelor țărănești de la 1907, de pildă, nu este de-ajuns să te oprești asupra documentelor vremii, ci mai trebuie privit și satul de astăzi, cu oamenii săi. [...] Țăranul nu și-a câștigat, acum, doar asigurarea materială pentru care se răsculase în 1907, ci are mai mult decât atât: un țel revoluționar. De la răscoală la revoluție este calea înțelegerii unui țel, a afirmării unei conștiințe. Este și drumul unei literaturi: abordarea istoriei naționale din perspectiva cuprinzătoare a timpului contemporan.” □ Despre *Umanism și creație* scrie Mircea Horia Simionescu: „Fideli înțelepciunii strămoșești, deschiși învățăturilor pe care știința politică a epocii socialismului le adresează minții și conștiinței – două magistrale ale ideii ce-și unesc în mod fericit sensurile – noi nu desprindem nici o clipă laturile creației materiale de creația spiritului.” □ Trecând prin Lukács și oprindu-se la Platon, Géza Domokos formulează o nuanță „egalitaristă” între *Scriitor și cititor*: „O îndelungată activitate de editor m-a convins definitiv de adevărul unei afirmații devenit deja loc comun și anume: lectorul este și el un creator al cărui act rezidă în integrarea vitală a verbului născut în ceasuri de meditație, în includerea lui ca ferment al efortului constructiv. [...] Există, deci, o profundă îndreptățire în dorința – pe care am avut prilejul s-o aud exprimată de nenumărate ori în cadrul întâlnirilor cu cititorii în acești cinci-șase ani din urmă – de a nu fi tratați ca niște minori, ci, dimpotrivă, ca parteneri egali din punct de vedere spiritual.” □ Cornel Nistorescu se „dispensează” de ficțiune în *Oamenii, eroii noștri*: „Există oameni a căror viață depășește literatura [...] Când îi ascuți, dacă te lași furat de cursul evenimentelor, ai impresia că urmărești un film sau citești o carte. [...] Viața celor ce au traversat istoria contemporană descoperită în adevărata ei dimensiune este în măsură să justifice o societate. [...] Viața lor nu trebuie nici inventată, nici stilizată. Exisă în ea suficientă istorie spre a nu mai fi nevoie de invenție. Privind-o și înțelegând-o, viața lor educă, dă forță și se constituie într-o istorie patetică a epocii contemporane.” □ În *Lumea cărții – lumea cititorului* se încadrează Florin Costinescu: „Prin mijlocirea operei sale, scriitorul nu-și dezvăluie numai talentul, capacitatea de invenție stilistică, capacitatea de construcție, ci propriile opțiuni politice. Ele, acestea din urmă, formează, ca să zic așa, stâlpii de susținere ai oricărei opere literare. *Ce* și *cum* spune autorul unei cărți este deosebit de important pentru cititor; el nu vrea să citească cuvinte și fraze – oricât de frumoase ar fi acestea –, ci să întâlnească o viziune, să afle idei. [...] O literatură autentică nu se poate sprijini decât pe mobiluri înalte.” □ „*Omul nou* – în specifica-i devenire istorică – reprezintă cheia de boltă a operei literare, *cunoașterea-documentarea* devenind nu o

simplă chestiune de ordin (limitat) scriitoricesc, ci o *problemă de conștiință*”, apreciază Mihai Stoian. ■ „Ion Horea n-a făcut surprize comentatorilor săi”, constată M. Ungheanu, comentând, la *Cronica literară*, volumul *Măslinul lui Platon*, pentru a adăuga: „Prima etichetă a fost și ultima, tradiționalismul poetului fiind în afara oricărei discuții, singura deosebire de opinii privind mai ales influențele care ar fi prezidat alcătuirea poeziei lui. Și aici un loc necontestat îl are Ion Pillat, de care poetul e, indiscutabil, foarte apropiat. Aceleași teme, același bucolism leagă pe tradiționalistul de azi de cel de ieri. Poeziei lui Ion Horea i s-a mai descoperit totuși și o notă argheziană, în sintaxa versului mai ales, și nu în universul poeziei lui, lipsit de tensiuni, după cum a fost probată și o rezonanță eminesciană foarte vizibilă atunci când apare.” Criticul sesizează o dublă temeritate a poetului: „Oricât de paradoxal ar părea, poezia lui Ion Horea stă sub semnul a două îndrăzneții: îndrăzneala de a merge alături [de] formulele curente și îndrăzneala de a accepta umbra măștrilor.” Remarcând, în *Măslinul lui Platon*, reverberații din Eminescu și Goga, precum și *pillatismul structural* al poetului, Ungheanu punctează o influență benefică în planul unei înprospătări lirice: „Încă volumul precedent [*Încă nu*, 1972] al lui Ion Horea a prilejuit observația că există o tendință de înnoire tematică a poetului, un adaos de spiritualitate. *Măslinul lui Platon* este și el receptacolul unor noi zvonuri lirice. [...] Noua fază a poeziei lui Ion Horea s-ar putea defini prin misterul continuei prefaceri, înțelesul ascuns al prefacerilor. «E-un înțeles în toate», scrie poetul, tocmai ca Lucian Blaga, în *Elegie*. Ecourile din Lucian Blaga sunt însă mai numeroase și circumscriu o afinitate mai adâncă. [...] Măslinul lui Platon ne semnalează în cadrele liricii lui Ion Horea un proces de înnoire și de îmbogățire a universului său poetic, ceea ce face cu atât mai interesant pe poet și, totodată, și acest volum.” ■ La *Viața cărților*, Dorin Tudoran „scrutează” *Ca un meteor îndrăgostit de pământ*, al treilea volum de versuri al lui Titus Vâjeu, „un poet nu ușor de etichetat”, înfățișându-se „sentimental ca structură, modern în spirit, grav dar și ironic, deseori în expresie” și „capabil [...] să ofere surprize dintre cele mai plăcute chiar și celor care i-au expediat cărțile de până acum în rânduri grăbite ori de conveniență.” În *Discurs despre copilărie*, comentatorul află „una dintre cele mai frumoase poezii – pe această temă – pe care le-am citit în ultimul timp.” „Din loc în loc, mai ales atunci când poetul își apropie teme ceva mai grave, poezia lui Titus Vâjeu nu e lipsită de superbie [...]”, observă recenzentul. Finalul însemnării e dătător de speranțe: „Pe un poet care scrie «când peste rânile noastre se strângea sarea/ ca un clopot al desăvârșirii» ori «Pe țarm rămâne iar o fată de pescar/ c-un felinar în mână și sub ploaie/ lumina de petrol scade încet/ ca o stea înfășurată în ziar» se poate miza chiar dacă el mai cochetează cu truculența unor bizarerii, nu-i așa?, trecătoare.” □ Voicu Bugariu semnalează *Diminețile lungi*, romanul lui Costache Anton, în care prozatorul „îmbină mai vechea sa preferință pentru urmărirea psihologiilor adolescente cu imaginarea câtorva conflicte morale,

în care sunt antrenate și personaje mature” □ În *Universalitatea liricii românești*, Artur Silvestri „investighează” *Direcții în poezia secolului XX*, volumul lui Dan Grigorescu: „Tot ce e notabil în poezia modernă (curent, autor, orientare) nu scapă în această carte fie și de un comentariu scurt. D. Grigorescu e un exeget remarcabil, analist subtil, informat, care despre orice poate schița iute o bibliografie. [...] Însă pe deasupra acestor accente m-a interesat soarta liricilor noștri în cadrul universal. Și nu-s puțini, fiindcă autorul a făcut în adevăr istorie de valori și a lăsat deoparte criteriul îngust al difuziunii. Dan Grigorescu e complet edificat asupra proporțiilor și știe că poezia noastră e în chip intrinsec universală, chiar dacă alții au avantajul propagării și al limbii. Această carte românească dă, așadar, și cuprinderea generică a liricii noastre. Însă nu prin exagerare.” Autorii cu care „lirica noastră capătă în adevăr o dimensiune internațională” sunt Blaga, Arghezi, Ion Barbu și Vasile Voiculescu. ■ „Un roman remarcabil” este, pentru Al. Piru, *Drumul egal al fiecărei zile* de Gabriela Adameșteanu, pe care îl „parcurge” la *Cartea de debut*. Câteva considerații: „Avem a face cu o prozatoare din stirpea Hortensiei Papadat-Bengescu, cultivând deocamdată rememorarea și analiza unor stări sufletești caracteristice adolescenței și tinereții. [...] În puține cărți a mai fost zugrăvit cu atâta pătrundere și înțelegere sufletul unei adolescente ca în acest roman. [...] Materia nu este aceeași cu cea din romanul Anișoarei Odeanu, *Într-un cămin de domnișoare* (1934). Anișoara Odeanu medelenizează, pe când Gabriela Adameșteanu rămâne permanent în domeniul autoanalizei [...]. Gabriela Adameșteanu are un scris egal, clar, punctat din loc în loc de ironii, ca și de ingenuități jucate, feminin, fără sentimentalisme, de fină observație la persoana întâi [...]. ■ La *Biografia debuturilor*, Dorin Tudoran o interviuează pe Henriette Yvonne Stahl („*Lucrul cel mai important pentru orice artist este dorința de a înțelege mecanismele omeniei*”). ■ Dumitru Manolescu publică proza *Întoarcerea* ■ În grupajul *A patriei cinstire*, versuri de Petre Ghelmez, Dumitru Bălăeț, Ion Segărceanu, Dan Rotaru, George Boitor, Damian Necula ș.a ■ Marius Robescu consemnează *Decada dramaturgiei românești*. ■ Cronica radiofonică este înfăptuită de Constantin Stan (*Călătorii imaginare*). ■ *Exigențele actului critic* sunt discutate, într-un grupaj, de mai mulți autori. □ În *Critică și cultură*, Ov.S. Crohmălniceanu pledează pentru o analiză interdisciplinară: „Astăzi, a reduce critica doar la formularea judecăților de valoare înseamnă a o sărăci grav. Sarcina aceasta o păstrează, dar nu ea i-a adus mulțimea cititorilor contemporani. Fiindcă, știm cu toții, în epoca noastră lectura cărților de critică s-a lărgit considerabil. Cititorii însă caută și devorează lucrările despre literatură mai ales pentru valoarea lor interpretativă. Să nu ne ascundem după deget, exegeza, stoarcerea de semnificații inedite a textului primează azi în critică asupra judecății estetice stricte. Iar interpretarea, descoperirea multitudinii sensurilor, «deschiderea» sau «hermeneutica» se bizuie în primul rând pe relațiile cercetării literare cu alte discipline. Fără socio-

logie, psihanaliză, fenomenologie, semiotică, etnologie, politologie, lingvistică, criticul e dezarmat. El sau ajunge să repete banalități, să emită observații răsuflate, la «minte cocoșului» Și ce fel de critic modern mai e? Încă o dată, sugestiile disciplinelor pomenite trebuie subordonate neconținut comentariului literar, altfel devin o baterie de câmpii, pseudo-savantă, prețioasă, fără rost și plicticoasă în ultimă instanță.” □ Despre *Complementaritatea necesară* scrie Mihai Gafița, pornind de la direcțiile critice antagonice ilustrate de Maiorescu și Gherea și trecând prin multe alte opoziții, care privesc și curente literare, pentru a arăta că „în toate aceste cazuri, trecerea timpului a validat ambele extreme, nu ștergând, nici cel puțin atenuând distanțele, ci omologând formulele diverse, în cadrul literaturii unice, omogene.” □ Referindu-se la dimensiunea estetică pe care o pretindeau Maiorescu și Lovinescu creațiilor inspirate de sentimentul național, Eugen Simion notează: „Literatura are un rol social și național important, și conștiința acestei misiuni înalte obligă pe critic la o deschidere largă și la o exigență maximă. Temele mari nu pot fi slujite decât de talente autentice. Se scrie și azi mult despre istorie și multe din poemele sau operele epice pe această temă găsesc un ecou puternic în conștiința publicului. Se face și poezie politică bună, o poezie, cum am afirmat și altădată, care nu se rezumă la evocarea unui eveniment, ci încearcă o meditație asupra istoriei din perspectiva timpului pe care-l trăim, o poezie directă, angajată, de confesiune socială. Ea este, indiscutabil, legitimă și, în configurația literaturii de azi, sunetul ei plin și *boneta ei roșie* (spre a folosi celebra expresie a lui Hugo) se aude și se vede deîndată. Apar, e drept, și versuri în care vegetația vorbelor goale înăbușă ideea gravă, nobilă, a umanismului socialist. Versurile situate în afara conștiinței estetice se situează și în afara conștiinței naționale, căci, încă o dată, numai operele puternice sunt demne să vorbească de istoria și spiritualitatea unui popor ” (*Critică și istorie*). □ În *Deschidere spre universal*, Aurel Dragoș Munteanu are în vedere importanța traducerilor, oferind un tur de orizont editorial: „Colecțiile Editurii Univers, specializată în traduceri, ca și seriile îngrijite de Minerva, Cartea Românească, Meridiane și Editura științifică și enciclopedică tind spre acoperirea unor epoci mari, din care nu lipsesc numele cele mai proeminente. Cel mai adesea, clasicii literaturii universale sunt editați la noi în tiraje de masă, iar *Biblioteca pentru toți*, aflată la îndemâna iubitorului curent de literatură, a inclus în sumarul său chiar titluri atât de prețioase cum sunt *Criticonul* sau *Oracolul manual* de Balthasar Gracian.” Este, de asemenea, amintită colecția de texte orientale a Editurii științifice, pe care o îngrijește Idel Segal. „Literatura noastră nu poate decât să câștige prin cunoaștere și largime de orizont. Dincolo de eforturile artiștilor înșiși, de frecventarea marilor surse ale culturii universale, mulțimea traducerilor reprezintă un factor important în educarea gustului public, un aport la rafinarea conștiinței estetice de azi. Un public trecut prin filtrul lecturilor de cărți străine va fi cu atât mai nuanțat față de propriile tentative artistice”, concluzionează

Aurel-Dragoș Munteanu. □ Pompiliu Marcea sancționează, generalist, *narcisismul critic*: „Am citit cronici literare în care numele autorului ori al operei apăreau numai în subsolul textului, altfel nici n-am fi știut despre cine-i vorba. Și în locul obiectului analizei, dispărut, se instalează, cu tot bagajul de cunoștințe, de idei, de opinii, criticul. Fără îndoială că, de multe ori, el poate fi interesant, agreabil, scriitor, chiar substanțial. Ne rezervăm însă dreptul de a-l citi ca eseist, ori în calitate de «creator», dar nu putem accepta substituirea, care este un fel de mod de a trișa pe cititor. Căci noi vrem să cunoaștem opinia celui mai autoritar cititor, criticul, despre cutare ori cutare carte, și nu altceva; oricât de interesant ar fi putut fi acel altceva” (*Interpret fidel al literaturii*).

□ *Onestitatea exercițiului critic* este „desfășurată” de Dumitru Micu: „Ce dezbină tagma criticilor nu ține atât de domeniul esteticii, cât de acela al micilor, rizibil de micilor interese și uneori momentane. Ce-i determină să articuleze judecăți pe care timpul nu le ratifică sau, mai cu seamă, să boicoteze anumite cărți și să sune din trâmbiți în jurul altora nu e, de cele mai multe ori, gustul nesigur, ci adoptarea unei atitudini contrare principiului elementar, etern și universal valabil, potrivit căruia criticul are a se pronunța nu asupra autorului, ci asupra cărților sale. Expresia cea mai elocventă a încălcării amintitului principiu sunt listele premiilor literare din ultimii ani. Pe aceste liste figurează, indiscutabil, titluri pe deplin îndreptățite de a fi împodobite cu lauri, dar – nimeni n-o va contesta! – și destule titluri care pălesc în fața altora, nereținute de juri. Se poate, desigur, formula în replică observația că distribuirea oricăror premii implică, prin definiție, o doză de arbitrar și în toate timpurile au fost premiate scrieri mediocre și desconsiderate opere de valoare. Erorile trecutului nu pot fi însă invocate ca scuză pentru erorile de azi... Dacă alții, înaintea noastră, au greșit nu e neapărat obligator să greșim și noi. Mai normal ar fi să încercăm a nu repeta, pe cât posibil, erorile. Analizând listele de premii alcătuite de juri, din care au făcut parte și critici ai zilelor noastre, e imposibil a reprimă bănuiala că o seamă de titluri au fost incluse în cuprinsul lor nu din eroare, ci pe tot felul de considerente străine judecății de valoare. Unui autor care a publicat cu ani în urmă un roman viguros sau un volum de poeme excelent, sau o sinteză critică devenită obiect de referință, nepremiate la timpul respectiv, i se premiază deodată o carte oarecare, nereprezentativă, asemenea căreia se puteau găsi alte douăzeci. În schimb se trec cu vederea cărți apreciate (tot de critici, alții – sau poate... chiar aceiași) ca fundamentale.” □ Gheorghe Grigurcu încheie grupajul prin *Militantismul exigenței*: „Congresul educației politice și culturii socialiste e unul dintre acele evenimente de prestigiu în viața patriei noastre, care va întreprinde o evaluare plină de autoritate a rezultatelor dobândite, asigurarea unor continuități a succeselor. Ca scriitor român, nădăjduiesc un climat propice creației, un cadru cultural capabil a perfecționa relația artist-public, în sensul unei reciproce deschideri sincere. Momentul de față, al afirmării energice a poporului român față de sine, ca și față de univer-

salitate, angajează în chip special producția literară, care trebuie să ne reprezinte cu un maximum de eficiență. Problema cea mai însemnată ce se pune în această ordine e a susținerii valorilor reale, diferențiate de conjuncturalism, de formele naive ale simplismului, de diversele confuzii impietând asupra specificului artei.” ■ Geo Dumitrescu răspunde la *Poșta redacției*. □ Gellu Dorian, enumerat între corespondenții vizați de răspunsul „Nimic nou!” □ Alți autori: Il brutto Roberto, Cipolla, Doppan, Surâd. ■ Ultima pagină găzduiește, în cadrul *Colocviilor „Luceafărului”*, o discuție despre *Universul vieții muncitorești și țărănești în proza contemporană*, la care participă Laurențiu Ulici, Valeriu Râpeanu, Constantin Chiriță, Nicolae Țic, Nicolae Ciobanu și Gheorghe Suci. □ Laurențiu Ulici: „Este limpede că imaginea lui Ion sărutând pământul nu mai este valabilă pentru țăranul de astăzi. Revoluția socială l-a eliberat pe țăran de obsesia pământului, iar revoluția tehnică l-a dezlipit de pământ, urcându-l pe tractor și pe semănători motorizate, de unde altfel se vede, probabil, pe sine și altfel vede, probabil, lumea Cooperativizarea și mecanizarea agriculturii au avut asupra omului de la sat consecințe ontologice comparabile cu cele proprii marilor diviziuni ale muncii: l-au săltat, în intervalul de timp al unei singure generații, într-un mod de existență esențial diferit de cel anterior, statornicit preț de veacuri. [...] Mai târziu, spre anii noștri, în condițiile unei dezvoltări industriale de mari proporții, formele tradiționale ale vieții țărănești au avut de suportat concurența pașnică, dar cu atât mai eficace, a formelor vieții industriale. Și acestea din urmă au învins sau sunt pe cale să învingă, cel puțin în lumea rurală din preajma zonelor intens industrializate. [...] Găsesc că prozei îi revine, ca să zic așa, misiunea de a releva complexitatea, adesea dramatică, a vieții țărănești contemporane. Numai că, privind în urmă, vom băga de seamă că, după *Moromeții*, *Cordovanii* și romanele lui D.R. Popescu, nu avem prea multe cărți pe această temă, necum notabile, și nici unul despre condiția de azi a țăranului. Iar singurul ce-și propunea să privească mai în adâncime fenomenul mutației reciproce sat-orăș – e vorba de *Navetiștii* lui Nicolae Țic – a trecut ca și neobservat pe sub ochii noștri, deși, dincolo de valoarea romanului, problema însăși, tema însăși, fenomenul însuși meritau o discuție atentă. [...] Dacă romanul despre țăran și despre țăranime are, la noi, o puternică și vitală tradiție, romanul despre muncitor și despre muncitorimea industrială e cu mult mai tânăr, are o vechime – ca producție «curentă» – de numai un sfert de secol. Și, dacă ne gândim că perioada din existența muncitorimii noastre transfigurată în proză e, cu puține și neînsemnate excepții, aceea dintre 1945 și 1965, vom avea, de fapt, numai două decenii de «exploatare» a temei muncitorești. De la *Străinul* la cea mai înaltă tensiune și *Facerea lumii* la *Intrusul*, *Pasiuni* ori *Catedrala*, se pot număra destule romane interesante inspirate din viața industrială, dar faptul că nici prozele foarte recente, bunăoară *Cercul*, *Focul*, *Trufie* etc., nu trec dincolo de anul 1965 mi se pare simptomatic pentru o stare întrucâtva delicată a acestei

teme. E indiscutabil că schimbările petrecute în ultimii zece-cincisprezece ani în existența muncitorului industrial privesc, în primul rând, conștiința Poate ca tocmai de aici să vină ezitățile scriitorilor în a se apropia de actualitatea imediată a vieții industriale. Mai des întâlnită în ultima vreme, în romanele unor tineri prozatori – *Zilele și nopțile inginerului Hagiu* de D.M. Bucur, *Zaruri de cretă* de C. Munteanu – schema este următoarea: într-o uzină, de preferință un combinat de mari dimensiuni, unul sau doi oameni, de preferință ingineri, au de luptat cu zece sau mai mulți inși, de preferință carieriști sau suficienți, cu oarecare răspundere administrativă, pentru a face să răzbească o idee valoroasă, de preferință sub forma unei invenții mai mult sau mai puțin epocale; lupta e grea, de preferință întortocheată, dar binele învinge răul, de preferință în ultima clipă. Faptele povestite pot fi, și probabil chiar sunt, cât se poate de reale, dar unificarea lor într-o imagine literară e neconvingătoare, artificială. Lipsește nu atât talentul, în sens strict literar, cât profesionalitatea, talentul de a cunoaște și de a înțelege ceea ce cunoști. Cred că autorul de proză despre viața muncitorilor, ca, de altfel, orice scriitor, nu este obligat să spună mai mult decât are de spus, dar este obligat, dacă se respectă și își respectă profesiunea, să spună ceea ce el simte și înțelege că are de spus.” □ Valeriu Râpeanu: „În discuția pe marginea temelor propuse ar trebui să pornim de la constatarea pe care însăși proza noastră a făcut-o, e adevărat, uneori parțial. Mă refer la faptul că noi vorbim despre reflectarea în proză a vieții muncitorimii și țărănimii fără să ne punem întrebarea dacă acest mod de reflectare, așa cum îl știm și îl aplicăm în judecarea operelor literare începând din 1948 mai este valabil azi. Oare aceste categorii, muncitorimea și țărănimea, mai sunt azi categorii atât de distincte ca pe vremea aceea; nu asistăm, în ultimii ani, la un progres foarte interesant de metamorfoză, de apropiere a poziției lor social-morale de condiția omului intelectual? Apropierea aceasta se produce pe diverse căi: în primul rând, satul de azi nu mai este satul de ieri și aceasta nu numai datorită faptului că într-un sat s-a ridicat un dispensar, un magazin comercial etc., ceea ce face ca nivelul de trai să fie cu totul altul. În sat trăiesc foarte mulți intelectuali. De exemplu, am fost de curând în comuna Pecica din județul Arad, unde sunt 130 de intelectuali, ceea ce înseamnă foarte mult. [...] În momentul de față [...] cred că are loc, în planul literaturii, fenomenul de reconsiderare a proceselor sociale petrecute după 1944, fapt evident, spre exemplu, în romanele lui D.R. Popescu, Ion Lăncrăjan, Bujor Nedelcovici. În scrierile acestora se investighează evenimente social-umane care, la vremea respectivă, nu au fost tratate în toată amploarea și complexitatea lor. Aceste romane urmăresc mai ales aspecte morale și nu atât ale reflectării vieții unei categorii strict sociale. [...] Eu cred că una din cauzele pentru care nu se scrie îndeajuns și întotdeauna bine despre muncitori o constituie și deprecierea reportajului. Gândiți-vă, câte cărți bune de reportaj avem noi în ultima vreme? Câte cărți de reportaj, nu numai despre noua înfățișare a unui oraș, ci despre

procesele morale pe care le presupun aceste transformări? Am vizitat, săptămâna trecută, industria arădeană. Am mers la Fabrica de ceasuri. Ceea ce impresionează acolo este faptul că mai mult de jumătate din muncitori sunt femei. Vedeam acolo un fel de industrie a viitorului. Cum ne imaginam noi, în '48, că va trebui să lucreze muncitorul? Ne gândeam, de pildă, la prezența femeii în câmpul muncii? Să observăm, de asemenea, că nici critica literară nu a pătruns întotdeauna pe terenul autorului și că a considerat că tematica acestuia este depășită: criticul nu a avut întotdeauna bunăvoința elementară să vadă ce anume a vrut autorul, nu a dialogat cu autorul pe terenul acestuia.”

□ Constantin Chiriță: „În tinerețea mea gazetărescă, la *Scînteia*, am trăit această experiență: am colindat fabrici, uzine, mine, șantiere, am cunoscut sute de muncitori și ani de zile am fost un îndrăgostit. Am cules atâtea emoții, atât de autentice și de frumoase, atât de încărcate de înțelesuri, că am rămas și astăzi fidel dragostei mele cele mari. De aceea, îndrăznesc să spun: a cunoaște clasa muncitoare înseamnă a o iubi și, dacă aceasta se întâmplă cu un scriitor, înseamnă literatură. Cred că acesta e singurul secret, sau, mai bine zis, principala cale pentru a scrie despre muncitori, despre cei prin care clasa își destăinuie specificul, caracteristicile, adică valori potențiale inedite în universul literar. Desigur, ca scriitor, e bine să amintesc că fiecare temă, fiecare subiect își găsește, ca și în dragoste, corespondentul, partenerul. Și aici intervin acele amănunte esențiale: biografia, temperamentul, personalitatea și, nu în ultimă instanță, întâmplarea. Principalul este să înțelegem și să acceptăm această literatură ca pe un capitol principal și absolut necesar în literatura noastră contemporană. Cu atât mai mult cu cât – să nu uităm – cea mai mare parte a membrilor partidului nostru aparține muncitorimii și țărănimii.”

□ Nicolae Țic: „Încercând să scriem despre clasa muncitoare, cred că facem o greșală luând numai aspecte ale ceasului de față, aspecte ale muncii într-o secție sau o uzină, uitând că mișcarea muncitorească are la noi o bogată tradiție și s-a manifestat în condiții specifice țării noastre. Există o continuitate a spiritului muncitoresc revoluționar de care trebuie să ținem seama în noua etapă de dezvoltare. Numai astfel, cred, vom ajunge să înțelegem un mediu și să îl aprofundăm. Pagini autentice și de reală valoare în acest sens am descoperit doar la Eugen Barbu și Constantin Chiriță. Poate că mai suntem robii unei vechi prejudecăți că omul uzinei, mediul muncitoresc nu îngăduie ample investigații, o problemă umană majoră, de larg interes. Pentru unii, omul uzinei este egal cu acțiune, normă, plan. [...] Cred, totuși, că lucrul cel mai important care s-a produs în ultimii ani este tendința spre echilibru a creației literare de pe urma zdruncinăturilor produse pe extreme, și-n felul acesta mă refer la ceea ce am numit proletcultism, un primitivism în cunoaștere și gândire – iar, pe de altă parte, ca o reacție nepotrivită și dovedind tot o necunoaștere a realității, la unele manifestări de evazionism din ultimii ani. Extremele acestea nu au lăsat opere viabile, era firesc să nu lase. Poate că unii

dintre noi nu avem încă o viziune limpede asupra unor lucruri cât se poate de limpezi în realitate.” □ Nicolae Ciobanu: „Cred că trebuie să menționăm [...] faptul că, în legătură cu cele două teme, proza noastră contemporană a pus deja bazele unei veritabile tradiții, caracteristice prin fundamentul ei filosofic-estetic inedit. Dar chestiunea care mi se pare că trebuie discutată acum, concentrându-ne atenția asupra producției editoriale din ultimii ani, este următoarea: se observă o vădită încercare de emancipare de sub tutela viziunilor anterioare, în sensul sublimării epicului în conflict direct în materie analitic-psihologică, al problematizării și chiar al «intelectualizării» personajului și, în fine, al promovării unor formule compoziționale mai complicate, mai subtile. Întrebarea este aceasta: e posibilă o reală compatibilitate între atari tendințe și fondul deschis realist, de amploare social-umană al temelor în cauză? Pentru exemplificare, iată, mă gândesc la romane precum *Vânătoarea regală* și *O bere pentru calul meu* de D.R. Popescu, *Țara îndepărtată* de Sorin Titel, *Al doilea pasaj* de Virgil Duda, *Fetele tăcerii* de Augustin Buzura, la romanele lui Al. Simion și Platon Pardău, chiar la *Delirul* lui Marin Preda, la *Incognito* de Eugen Barbu și la *Drumul câinelui* de Ion Lăncrănjan, la romanele tinerilor prozatori Constantin Stoiciu și Mihai Caramfil ș.a.” □ Gheorghe Suciu: „A fost, după câte știm, o perioadă când s-a clasat oarecum irevocabil: acesta este romanul industrializării, acesta al cooperativizării, al războiului etc. Tema, odată tratată într-o carte, se socotea epuizată și rezolvată artistic. Or, dintotdeauna se știe că nici o temă nu poate fi sleită, oricât de mare ar fi scriitorul care o abordează. Trebuie să subliniez că, chiar în epoca de care vorbesc, s-au scris opere bune și cărțile lui M. Preda, E. Barbu, I. Lăncrănjan și alții, prin viabilitatea lor, ne vin în sprijin. E însă tot atât de adevărat că s-au ivit, în același timp, și destui scriitori prea mici pentru temele atât de mari și grave care se cereau tratate. A fost apoi o perioadă, mai aproape de zilele noastre, când scriitorii, cei tineri în special, dar nu numai ei, s-au lăsat ispițiți de mode și formule recente. Așa s-a făcut că angoasatul de pe cutare meridian a fost transplantat și la noi și s-au găsit critici literari care i-au adus elogii. Snobismul unor autori (și critici literari), mimetismul au dus la sărăcirea substanței prozei noastre, la punerea în ecuație a unor probleme false, la crearea unor personaje fragile, cu preocupări minore, cu o onomastică luată de pe toate meridianele, numai de la noi nu. [...] E nevoie să ne apropiem cu mai multă înțelegere de omul muncitor de aici, de la noi, de comunistul revoluționar, să-i pătrundem mai adânc sufletul, să-i citim mai bine preocupările și problemele lui reale. Falsa intelectualizare, gesturile desuete și angoasarea teribilistă sunt străine societății noastre, una a descătușărilor de energii, una a muncii libere și cinstitute.

30 mai

• [„Scânteia”, nr. 10 505] Pe prima pagină citim poezia *Frumoasă țară* de Ion Brad. ■ Augustin Buzura publică reportajul *Demnitatea profesiei într-o*

uzină-școală. ■ În *Carnet plastic* Dan Grigorescu publică *Expoziție omagială Brâncuși*, organizată la Muzeul de artă al Republicii.

[MAI]

● [„*Albina*”, nr. 5] Pe prima pagină, versuri de Eugen Jebeleanu. □ Pagina de literatură reproduce, după volumul apărut la Ed. Univers (traducere de Teodor Naum și ilustrații de Mircea Dumitrescu) patru poeme din *Tristele* și *Ponticele* lui Ovidiu.

● [„*Amfiteatru*”, nr. 5] Pe prima pagină, *Patriotism* de Constanța Buzea. □ Versuri de Katia Fodor, Mircea Bârsilă, Eugen Bunea, Ioan Evu. □ Laurențiu Ulici, *Portrete din viitor*: poetul Dan Laurențiu. □ În cadrul anchetei realizate de Doru Flaviu și Cristian Neches, *O relație biunivocă: studenți – instituții culturale artistice* (studenții clujeni despre activitatea instituțiilor culturale ale orașului), reținem și cuvântul lui D.R. Popescu, Redactor-șef al revistei „*Tribuna*”: „Dialogul cu tineretul universitar se realizează printr-o absorbție a celor mai buni studenți, întâi în paginile revistei și apoi în cadrele redacționale. Noi am luat din rândul studenților o serie de prozatori și critici care astăzi au volume pe piață, unul sau mai multe, și sunt deținători ai unor importante premii literare naționale: Vasile Sălăjan, Marcel Constantin Runcanu, Constantin Zărnescu. De asemenea, a mai fost angajat un critic de mare talent, Ion Marcoș. O serie de alți absolvenți publică frecvent în paginile noastre și sunt considerați colaboratori externi de valoare: poetul Dan Damaschin, prozatorul Ion Boloș, criticul Constantin Hârlav, Ana Sârbu, Nastasia Marin și alții... Altă formă a relațiilor noastre cu Universitatea, cu diverse facultăți, constă în publicarea cadrelor didactice: Mircea Zăciu, Mircea Muthu, Ioana și Liviu Petrescu, Ion Vlad (cadru didactic, este și redactorul-șef adjunct al revistei noastre) Revista a scris despre activitățile studențești, de pildă despre un simpozion organizat de comitetul de Partid al Universității, legat de problema *ateismului*.” ■ În alt grupaj, *Artele și epopeea națională*, anchetă realizată de Dan Manolescu și Ion Corjan-Corinescu, mai mulți intelectuali dezbat noțiunea de *epopee națională* în sculptură, pictură, literatură, muzică, film etc. Ion Vlasiu – *Istoria și arta populară*; Gh. Dumitrescu – *Idealul iubirii de țară*; Mihai Beniuc – *O imagine mai tare ca bronzul*; Florian Potra – *Consolidarea sentimentului patriotic prin filmul istoric*; Lucian Bratu – *Investirea particularului cu virtuți generalizatoare*; Gh. Iliescu-Călinești: *Patria are nevoie de monumente*; Mircea Drăgan: *Un stil circumscris specificului național*. Mai importante opiniile lui Dan Zamfirescu, *Fundamentarea studiului trecutului*, și Edgar Papu, din nou despre *protocronism*, în *Fresca unui mare fenomen social*. „În cadrul epopeii naționale avem tot atât de mult de descoperit în ordinea ignoratelor noastre valori trecute, cât și în marile posibilități ale viitorului. De fapt, amîndouă aceste sensuri temporale se leagă în fresca marelui fenomen românesc. Am trăit atîta vreme fără să știm în ce moment trăim și ce loc

ocupăm în lume. Este momentul să deschidem ochii și să privim atent în jurul nostru, în urma noastră și mai cu seama înaintea noastră. Eu, care nu sunt un scriitor beletristic, n-am capacitatea de a alcătui – așa cum aș dori – un roman sau o dramă istorică. În limitele activității mele mă voi strădui, însă, să descopăr cât mai multe cazuri – și sunt foarte multe – de ceea ce am numit *protocronism românesc*. Este vorba de inițiativele creatoare, care de-a lungul veacurilor până astăzi inclusiv au apărut prima dată pe pământul nostru, mai înaintea oricăror alte culturi”, afirmă Papu. Sunt date câteva exemple majore: *Istoria ieroglifică*, *Țiganiada*, traducerea în versuri de către Dosoftei a *Prologului* la *Ecofilii* a lui Chatatzis. Papu mărturisește că are pregătite pentru tipar două cărți, *Barocul ca tip de existență* pentru Ed. Minerva și *Din clasicii noștri* pentru Ed. Eminescu, în care „va consemna exemplele de *protocronism* din literatura și cultura autohtonă.” ■ O altă anchetă, *Momentul socialului și proza românească de azi*. Răspund: C. Țoiu, Al. Papilian, Dinu Săraru, George Bălăiță, Platon Pardău, Gabriela Adameșteanu. Într-un chapeau al grupajului sunt puse 4 întrebări care să ilustreze și mai adecvat momentul zero al prozei noastre sociale: „1. Există în proza ultimilor ani o tot mai accentuată preocupare pentru sfera mai largă a raporturilor sociale, a vieții sociale în genere. În ce măsură această tendință definește, în globalitatea ei, proza noastră contemporană? Exemplificați cu opere și autori. 2. Se vorbește mult despre funcția socială a literaturii. Care este condiția care trebuie îndeplinită pentru ca proza să acționeze asupra conștiinței cititorului? Poate stimula literatura evoluția vieții sociale? 3. Sunteți de părere că personajele, caracterele ca atare, și nu numai modul lor de a acționa, pot furniza date valide despre istoria unei epoci, despre ideologia ei? În ce măsură credeți că a privi în trecut – fie chiar și în trecutul existenței unui anume personaj – ajută la înțelegerea viitorului? 4. Ce v-a făcut să optați pentru tipul de literatură pe care o scrieți?” Semnificativ apare răspunsul Gabrielei Adameșteanu: „(1 și 3) Ne aflăm de mai mult timp într-un moment «bun» al prozei, care durează de ani... niciodată, poate, în ultimii 30 de ani, publicul n-a urmărit atât de atent aparițiile așa cum s-a întâmplat cu – citez doar câteva și fără să țin seama de cronologie – *Delirul* sau *Intrusul*, *Princepele* sau *Îngerul a strigat*, *Poarta* sau *Iarna bărbaților*, *Absenții* sau *Fețele tăcerii*, *Vânătoarea regală* sau *Păsările*, *Iluminările* sau *Galeria de viță sălbatică*. Dacă nu se poate spune cu certitudine care dintre cărțile apărute în acest răstimp vor avea pentru istoria literaturii semnificația dobândită de *Moromeții*, *Bietul Ioanide* sau *Groapa* ritmicitatea aparițiilor memorabile și caracterul lor divers individualizează ansamblul prozei ultimilor ani... Cred că mai mult decât altădată, prozatorii și-au simțit responsabilitatea față de adevăr, față de sine. Atât de uzitatul – chiar prea mult – motiv al anchetei asupra unor întâmplări din trecutul apropiat, înainte de a fi un procedeu literar, oglindește, cred, o realitate psihologică. Depășind simpla reconstituire a unei perioade din trecutul apropiat, proza con-

temporană a dobândit o profunzime și densitate de gândire cu totul nouă – și mă gândesc, spunând acest lucru, la romanele lui Augustin Buzura și la *Galeria...* lui C. Țoiu. Ea s-a apropiat cu autenticitate și curaj, de existența cotidiană, descoperind, într-un univers riguros compartimentat social, traiectoria unor destine politice (Virgil Duda – *Catedrala, Deruta, Al doilea pasaj*). Menținându-se într-un cadru de expunere realist, proza contemporană și-a asimilat procedeele artistice moderne. De la acest nivel ea a putut să ofere opere de o izbitoare originalitate cum este *Lumea în două zile* de George Bălăiță, în care mari simboluri guvernează o realitate apropiată nouă, dilatăta însă de un ochi miraculos... (2) Pentru ca să acționeze asupra conștiinței cititorului, proza trebuie, cred, să întâlnească adevăratul său interes, să convingă prin sinceritate și bunăcredință și, nu în ultimul rând, să fie realizată artistic... (4) Cel puțin în ceea ce privește prima carte, nu cred că poate fi vorba de o opțiune. Mi se pare că nu alegi, deși ești ales de un anumit tip de literatură, și acest lucru poate chiar să te surprindă.”

• **[„Cinema”, nr. 5]** În pregătirea Congresului educației politice și culturii socialiste, pe lângă paginile arondate evenimentului, cuprinzând telgrama adresată de cinești lui Nicolae Ceaușescu sau rezumatul dezbaterilor din uniunile de creație, redacția închină câteva pagini unor angajamente semnate de diverși regizori (în grupajul *Programul partidului, izvorul de idei al filmelor noastre*). □ *Panoramicul românesc* realizat de N. C. Munteanu cuprinde în acest număr prezentări ale filmelor *Bunicul și doi delincvenți minori* (după un scenariu de Petre Sălcudeanu), *Gloria nu cântă* (după un scenariu de Dumitru Solomon) și *Marele singuratic*, ecranizare a romanului omonim de Marin Preda. Sub fotografia acestuia, redacția titrează: „Marin Preda, scriitorul de care cinematografia noastră are mereu nevoie.” Iulian Mișu, regizorul filmului, consideră că „dificultatea este în primul rând a scenaristului; Marin Preda și-a adaptat propriul său roman, păstrând esențialul, alegând din materialul literar tot ce i s-a părut demn de a fi reprezentat vizual. Repet, deci, problema adaptării este problema scenaristului, care este, totodată, autorul romanului.” George Motoi, interpretul personajului principal, intervievat despre rol, declară, la rândul-i: „Mi se pare că titlul romanului *Marele singuratic* este o metaforă de care trebuie să țin seama în abordarea rolului. Cred că însingurarea lui Niculae Moromete nu e o însingurare reală, ci mai degrabă un moment de reculegere, o reexaminare a drumului parcurs și un foarte sever și profund examen de conștiință.” □ Dan Mutașcu propune în rubrica sa lunară un „binevenit film despre Titu Maiorescu”, care ar fi „o arie despre bravura spiritului, arie latină și fără nimic exotic în ea, de analiză, de mărturie, de viziune.”

• **[„Convorbiri literare”, nr. 5]** În textul *Istoria, politica, destinul*, Fănuș Băileșteanu analizează romanele lui Marin Preda: „Primul volum al *Moromeților* este, din acest punct de vedere, un roman al jocului de-a politica, un

roman al reflexelor politice, exploatând copios efectele comice inerente unei participări detașate, unei dulci levitații în lumea fantomelor, a copiilor de gradul al II-lea.” ■ Daniel Dimitriu analizează două cărți de versuri. □ Radu Boureanu: *Planeta curată* (C.R., 1976): „Stadiul din urmă al liricii lui Radu Boureanu se caracterizează prin evitarea convenției. E aici, se pare, o modalitate de a interzice orice fel de abatere de la gravitatea unei problematice, problematică ce reclamă o sinceritate, fie ea și mai puțin arătoasă, a limbajului.” □ Ion Horea: *Măslinul lui Platon* (Dacia, 1976): „Avem de-a face cu un volum care aduce clarificări importante privind forța și dimensiunile reale ale unui lirism socotit, încă de la primele manifestări «domestic», pe linia unei tradiții onorabile. Departe de a se dezice de ceea ce a scris anterior, autorul și-a lărgit spațiul de acțiune, dezvăluindu-se nouă și poate chiar sieși în ipostaze mai puțin cunoscute.” ■ De rubrica dedicată prozei se ocupă Val Condurache. □ Stelian Baboi: *Prima iubire* (Junimea): „Volumul de schițe și nuvele *Prima iubire* mi-a confirmat o părere ce mi-o formasem încă de la apariția primului volum, anume că Stelian Baboi se acomodează mai ușor cerințelor prozei de mică întindere. În *Prima iubire*, nuvelele sunt fragmentate în capitole foarte scurte, insuficient legate și aceasta din pricina temperamentului liric al autorului.” □ Nicolae Mateescu: *Stația de salvare* (Eminescu): „Nicolae Mateescu îmbină tehnica realistă a dialogului cu notația lapidară comportamentistă. Impresia de viață se datorează darului de a evoca cu naturalețe vorbirea personajelor, una din calitățile volumului” ■ Al. Dobrescu prezintă două studii critice. □ Mircea Zăciu: „*Lecturi și zile* (Eminescu, 1975) (frumos titlu!) nu schimbă imaginea generală a criticii lui Mircea Zăciu; ea confirmă și întărește știutele calități ale criticului (despre care am avut prilejul să amintesc în însemnările consacrate anterioarelor volume).” □ Valeriu Cristea: *Domeniul criticii*: „Foiletoanele lui Valeriu Cristea, culese acum într-un al doilea volum (primul fiind *Interpretări critice*) atrag atenția prin ambiția generalizării. Stimulat de cărți, autorul se pronunță în chestiuni de principiu, pe care cărțile-pretext le ilustrează, în sens pozitiv ori negativ.” ■ Redacția revistei consemnează evenimentul: *Const. Ciopraga la 60 de ani*: „*Ce simțiți, cum vă simțiți acum la 60 de ani?* – În legătură cu vârstele rotunde circulă anumite șabloane. Unul dintre ele, venit din partea celor care vor să spună un cuvânt bun despre cei sărbătoriți, este «sunteți mai tânăr ca oricând». Pentru mine fraza aceasta, care este un clișeu, este monotona, este banală, nu re prezintă încă, deocamdată, vreun semnal, un semnal premonitoriu. Dar să ne amintim despre personalități, despre mari personalități dispărute în ultimele două decenii, începând cu Sadoveanu, Arghezi, Blaga și alții, cărora la datele aniversare, în toate articolele, în toate cuvintele fese tive li se atașa formula de genul: «Sadoveanu mai tânăr ca oricând». Scepticismul meu tandru vede în aceasta o formulă de politețe, o convenție. Personal, la această vârstă rotundă, pentru a fi foarte sincer cu mine însumi și cu dumneavoastră, văd semnele unui declin

care este inerent. Cercul se închide și este normal să se închidă. Este o vârstă de recapitulări. Nu pot spune că e vârstă de bilanț definitiv, acest lu cru rămâne sub semnul necunoscutului, dar, oricum, vârstă cere înțeleg ciune și cere, mai ales, ca retrospectiva să fie făcută cu discemământ, cu un simț al măsurii. A nega tot ceea ce ai făcut, ar însemna să conchizi că ți-ai irosit existența în zadar. A supraevalua ceea ce ai făcut ar însemna infatuare și aceasta, la o anumită vârstă, ar trece drept lipsă de înțelepciune. Pentru a fi la obiect, laconic, aș spune că recapitulând ce am făcut, am tras și eu o brazdă, folosesc un cuvânt, un vers din Arghezi: «am tras și eu o brazdă...» Brazda putea fi mai lungă, mai adâncă, dar împre jurările nu au fost întotdeauna favorabile, adică, am fost pus, am fost obligat, în situația în care m-am aflat, de multe ori, să sacrific bunul cel mai de preț, bunul ireversibil, acela pe care nu-l mai poți redescoperi niciodată – timpul. Aproape șapte ani au fost pierduți cu răz boiul. Ce s-a câștigat în schimb a fost destul de puțin pentru creșterea mea ca om pentru filozofia mea interioară, pentru atitudinea mea în fața vieții și pentru creația propriu-zisă, deși termenul de «creație» este pompos. Recapitulând iarăși, dintre lucrurile pe care le-am făcut, pe care le-am publicat, puține îmi mai plac. În anii aceștia lucrez cu mult mai intens decât în anii tinereții, dar lucrez în sectoare în care rezultatele nu se văd imediat pentru că, a-i forma pe studenți, a-i mo dela, înseamnă timp, rezultatele nu se văd repede. Dacă aș mai avea mult timp, aș relua multe din lucrurile pe care le-am făcut, pentru a le face mai bine. Perfecțiunea este un lucru extraordinar de rar, cred că nu există scriitor în lume care să fie perfect, nici Shakespeare, nici alții nu sunt perfecți, dar dorința de a mă apropia de cât mai frumos, de cât mai bine, de cât mai dens, m-a posedat și mă animă neconținut. Rămâne să se vadă dacă vreun bilanț viitor va putea adăuga ceva la ceea ce am făcut până acum. Un lucru însă trebuie precizat: în tot ceea ce am lucrat, (în tot ce am vorbit, pentru că profesia noastră, aceasta de profesor, vine tocmai de la.. a vorbi, a profesa, termenul vine din latinește, înseamnă a face confesiuni, a te exprima, a te comunica), în tot ce am vorbit, în tot ce am scris și în tot ce scriu, în tot ceea ce fac am pus întotdeauna o mare bună credință și un mare respect pentru om, pentru munca lui, oricare ar fi el, cu părul alb, mai în vârstă decât mine, sau debutant, la primii pași. Aceasta a fost steaua polară, un mare, un mare respect pentru om.” ■ Mircea Iorgulescu întocmește portretul literar al lui *Gabriel Gafița*: „Simple exerciții de compoziție literară, nuvelele din prima carte (*Moartea măștilor*, C.R., 1971) a lui Gabriel Gafița ... nu prevestesc în niciun fel romanul *Lumină pentru cei singuri* (C.R., 1975), unde preocuparea de stil, altădată absorbantă, e covârșită de punerea unei probleme morale într-un chip aproape reportericesc, în înțelesul de preponderență a documentului analitic.” ■ Părerea lui *Mite Kremnitz despre Eminescu* este semnalată de Constantin Pelmuș: „Nu este în intenția noastră să ne ocupăm de natura sentimentelor care i-au apropiat, o vreme, pe Eminescu și pe Mite Kremnitz. Și nici tăria lor. Pe

noi ne-au interesat numai informațiile noi asupra marelui poet, informații pe care le desprindem din scrisorile Mitei Kremnitz către Emilia Humpel, cumnata și prietena sa. Scrisorile le-am găsit în arhiva lui Constantin Meissner, aflată în păstrarea profesorului universitar N.I. Râmniceanu din București... Ele sunt scrise în limba germană și dăm în traducere rândurile care privesc pe Eminescu.” ■ Augustin Z. N. Pop își intitulează textul: *Vremea trece, vremea vine*: „Omagiu lui Mihai Eminescu cu prilejul a 20 de ani de la moartea sa, apărut în 1909 din inițiativa lui Corneliu V. Botez, a înscris o dată importantă în documentaristica eminesciană și prin conținutul informativ inedit, și prin iconografia Eminovicienilor și a locurilor legate de existența poetului, rămânând până astăzi autoritar în bogafia studiilor asupra vieții lui Eminescu.” ■ La rubrica *Aniversări*, Zaharia Sângeorzan se referă la *Ralea: concepția critică*: „Conceptul critic al lui Mihai Ralea este, și încă din tinerețe, pus în serviciile metodei sociologice, îmbrățișate până la entuziasm și nciodată părăsite. Influențat de Taine, Gherea, Ibrăileanu, Ralea aspiră – și în cea mai mare parte și realizează – spre o critică totală, completă.” ■ La *Influențe în poezia actuală* meditează Alex. Ștefănescu: „În ceea ce-l privește pe George Bacovia... trebuie să i se atribuie originea actualei obsesii a poeziei de a avea.. obsesii. Desigur, nu este vorba doar de mimetism. Observând că publicul cititor și reprezentanții lui specializați, criticii, descoperă termenii-cheie ai unor opere, poeții se străduiesc să anticipe și să obțină controlul asupra procesului exegetic, cultivând sistematic asemenea termeni. Tendința aceasta, care e urmarea conștientizării și înseamnă o emancipare, este însă catastrofală pentru autorii al căror talent e atât de inconsistent încât se evaporă sub lumina crudă a lucidității.” ■ Vlad Sorianu are *Nedumeriri*: „Mi se pare că, tratând cu asemenea aristocratică superioritate poeți din toate generațiile, Al. Piru face, fără să vrea sau fără s-o spună, un veritabil proces al poeziei noastre din ultimul sfert de veac. Spunând aceasta nu vrem să-i punem la îndoială bunele intenții, justețea exigenței în multe cazuri, dar o analiză mai puțin juvenil impresionistă s-ar fi potrivit mai bine cu gravitatea inițiativei și, poate, cu însăși semnătura universitară a lui Al. Piru, aspirând vădit să facă școală istoriografică.” ■ Mihai Dinu Gheorghiu semnalează, în textul *Lecția de critică*, debutul lui Cornel Ungureanu: *La umbra cărților în floare* (Facla, 1975): „Ca ton general, critica lui Cornel Ungureanu este patetică, bine temperată de ironie, prezentând uneori o inflație de superlative și mici narațiuni (în linia programului) inutile. Demn de reținut este și faptul că principala valoare acordată criticii este moralitatea.” ■ Adrian Marino reflectează la *Național și universal în literatură și critică*: „Adaptarea lor națională, asimilarea și integrarea metodelor moderne într-un context național diferit prin sinteze de personalitate, o altă realitate și necesitate a criticii literare, adesea mult prea aservită ultimului eseu străin care ne pică în mână. Maturitatea unei critici se definește prin refuzul epigonismului, prin incapacitatea sa organică de a fi la remorca librăriei străine.” ■ La rubrica dedicată *Cărții*

străine, Constantin Pricop semnalează apariția traducerii cărții lui Viktor Šklovski, *Despre proză; Meditații și analize*; în românește de Inna Cristea, Ed. Univers.

● **[„Familia”, nr. 5]** Pe prima pagină, *Versuri* de Al. Andrițoiu și articolul politic al Secretarului Comitetului județean Bihor al PCR, Alexandru Fifor – *Sub semnul umanismului socialist*. □ Din lirica universală: Diego Valeri, în traducerea Alexandrei Bărcăcilă și Dimos Rendis-Ravanis, în românește de Ion Brad. □ Pe urmele lui Andre Martinet via Roman Jakobson, H. Wald lansează un studiu în mai multe episoade, *Denotația și conotația* □ Continuă serialul lui Viorel Faur și Stelian Vasilescu, despre reflectarea *Războiului de independență în revista Familia* de acum un secol. □ Două apariții remarcabile sunt semnalate la rubrica *Vitrina cu cărți*: Ioan Taloș anunță *Meșterul Manole* – ediția bibliofilă (după o ediție similară *Miorița*), „variante Alecsandri”, Ed. Albatros, cu un eseu de Zoe Dumitrescu Bușulenga și cu grafica lui Emil Chendea; Nicolae Bot promovează *Mica enciclopedie a poveștilor românești* de Ovidiu Bârlea, „un dicționar al poveștilor și al povestitului popular, cartea cuprinzând tot ce este semnificativ în speciile prozei... constituindu-se într-un adevărat corpus de mitologie, credințe și artă arhaică și mereu contemporană... cu o permanentă raportare a poveștilor și povestitului românesc la repertoriul internațional – mai ales catalogul Aarne-Thompson.” □ Gh. Grigurcu comentează două cărți, „un glosar al debutanților”, *Prima verba* de Laurențiu Ulici, respectiv Aurel Rău – *Micropoeme*, iar Al. Cistelean pune în dezbatere romanul „politic” de debut al lui Grigore Zanc, *Conul de umbră*. □ În luna mai – publicația prezintă un interes literar restrâns, făcând loc articolelor politice care pregătesc *Congresul educației politice și al culturii socialiste*.

● **[„Presa noastră”, nr. 5]** Număr dedicat pregătirii Congresului educației politice și culturii socialiste. □ Revista continuă publicarea intervențiilor la dezbateră *Cuvântul potrivit la locul potrivit*. Semnează luările de poziție Nicolae Dan Frunteletă, redactor-șef al ziarului „Scânteia tineretului”, *Patosul autentic și manufactura lirică*, Const. Vișan redactor-șef redacția cultural-artistică Rtv., *Conciziune și expresivitate*, Boris Buzilă, șef de secție — „România liberă”, *Simțul limbii*, Sașa Pană, *Limba ce vorbim*, Ioan Chițu, „*Performanțe*” *nedorite ale presei sportive*. □ Mihai Cabel reia discuția reportajului literar în studiul *Specificul reportajului radiofonic* arătând că printre „citații” care ar depune în favoarea reportajului — gen literar sunt multe nume: Geo Bogza, Egon Erwin Kisch, Ioan Grigorescu, John Reed și alții: „Romancierii, nuvelisti și povestitorii de anecdote afirmă deseori că întâmplarea descrisă de ei s-a petrecut în realitate. Chiar dacă cititorul nu crede, acest lucru nu-i dăunează scriitorului, ba chiar îi ridică valoarea Dar un cronicar care mințe e iremediabil pierdut. [...] Pe lângă forța acestor adevăruri, toate celelalte discuții privind raportul ficțiune-realitate, reflectarea sa în pagina scrisă, apartenența unei astfel de creații — reportaj, literatură sau nu — devin simple spe-

culații, «argumentele» se transformă în orice, numai în argumente nu. [...] Fiind inițial o specie a jurnalisticii, situat la granița dintre document și literatură, alături de memorialistică sau jurnalul de călătorii, reportajul literar prezintă dificultăți în ceea ce privește definirea sa; esențial rămâne însă faptul că reportajul, tinzând la cetățenie literară, își păstrează caracterul documentar. Numeroși scriitori au trecut prin școala reportajului, de la care au învățat să surprindă și să descifreze semnificațiile inedite ale faptelor reale, cărora le-au dat ulterior expresie artistică. Dacă știm atât de bine că «reportajul literar» există, de ce este anevoios să-l definim și de ce mai „tinde la cetățenie literară” când sălășuiește sigur „la granița dintre document și literatură». [...] Și dacă a fost «inițial o specie a jurnalisticii» și acum este literar, ce este reportajul ce se practică astăzi în jurnalistică — domeniul în liniile sale fundamentale fiind același cu cel «inițial» — literatură ori gen publicistic? Cam multe semne de întrebare pentru o noțiune ce-și propune să definească ceva! Astfel există un singur punct comun între fervenții apărători ai reportajului privit ca gen literar și cei ce revendică reportajul domeniului publicisticii, dar nici acesta pe deplin stabilit, datorită unui gând nemărturisit până la capăt de «reporterii literari». Și unii și ceilalți dintre susținătorii ideilor în dispută cunosc marea putere de emoționare, de înrăurire a vieții oamenilor prin intermediul reportajului. «Doar» mijloacele, prin care înțeleg să-și servească propriile idei, diferă! Emoția provocată cititorului de gazetă, ascultătorului de radio sau telespectatorului presupune nu numai respectarea adevărului cuvântului și evenimentelor, al faptelor, ci și o ținută aleasă. Nu în sensul confectionării ad-hoc a unor «haine» cu orice preț strălucitoare, care să epateze în comparație cu limbajul comun, obișnuit, ci acela îngrijit, apropiat de limbajul literaturii, dar adecvat momentului, faptului despre care se relatează. Și, pentru a pune punct după prezentarea propriilor argumente față de această dispută continuă, vom apela din nou la creația unuia din reporterii care, deși având o «peniță de aur», n-a ținut în nici un fel să «bată» cu reportajul la «porțile literaturii».”

● **[„Ramuri”, nr. 5]** Se deschide cu un text al secretarului Comitetului județean Dolj al P.C.R., Ion Cetățeanu, omagiind *55 de ani de existență glorioasă a partidului*. □ Luchian Deaconu aduce în prim-plan semnificațiile zilelor de *9 mai 1877 – 9 mai 1945*. ■ Victor Teodorescu-Hațegan scrie despre *Nicolae Ceaușescu și contribuția României la pacea lumii*. ■ Sub egida *Eroul comunist* sunt reunite mai multe materiale. □ Grupajul este inaugurat, pe prima pagină, printr-o tabletă cu semnătura redacțională „R.”, care funcționează asemeni unui șapou: „Omul este măsura tuturor lucrurilor, el este și măsura epocii sale, care îl cuprinde în faldurile ei fastuoase precum un munte un filon de aur. Și măsura epocii noastre, a timpului fertil al edificării societății socialiste multilateral dezvoltate și al înaintării României spre comunism, desigur, o dă dimensiunea statuară a eroului comunist.” □ Trecând în revistă mai multe volume de proză, Eugen Măicăneanu susține, în *Romanul românesc și maturi-*

zarea conștiinței estetice, că „tulburătoarea mutație estetică a romanului românesc contemporan” constă în „a da noi valențe variatei tipologiei umane prin asimilarea în substanța ei a calității de comunist.” □ Ioana Dinulescu are în vedere, pornind de la *Culegerea de literatură română patriotică și militantă* apărută în colecția „Lyceum” a Ed. Albastros, *Poezia patriotică și diversitatea registrelor lirice*: „Din punctul de vedere al creatorului contemporan, a cânta, deci, a transfigura artistic dimensiunile majore ale acestei epoci istorice, este o datorie de onoare nu numai față de oamenii care îl învestesc cu încrederea lor, care văd în el un exponent al aspirațiilor lor cele mai profunde, dar și față de sine; constituie împlinirea sa ca personalitate umană creatoare. Patrie, partid, popor, țară – iată câteva noțiuni care revin cu o frecvență tot mai mare în cuprinsul poeziilor din publicațiile noastre. Se vehiculează diverse formule: lirică cetățenească, poezie patriotică, poezie agitatorică, poezie politică pentru a desemna aceste creații. Se cuvine a medita asupra conținutului acestor formule, în ce măsură ele semnifică ceva deosebit. Suntem de părere, chiar credem cu convingere că aceste denumiri, acești termeni contează mai puțin; important este faptul dacă aceste producțiuni ale gândirii artistice creatoare se constituie în adevărate valori, dacă ele reușesc să fie o cărămidă nouă la mărețul edificiu care este cultura națională. Se impune o exigență maximă față de nivelul valoric al acestor producții. Tocmai pentru faptul că o poezie nerealizată artistic, facilă, nu numai că nu reușește să-și atingă țelul propus – cel al comunicării unui mesaj ideologic –, dar chiar deservește ideea, o demonetizează.” □ Romulus Diaconescu publică articolul *Teatrul contemporan – o artă angajată*. □ În *Act individual și perspectivă socială*, Adrian Petringenaru abordează tema integrării spiritului comunist în artele vizuale. □ Radu Dionisie relevă *Opțiunea politică a cinematografiei de astăzi*. □ Nu lipsesc nici reportaje din șirul de materiale dedicate *Eroului comunist*. □ Astfel, Nicolae Petolescu se referă la *Un om cu o viață cât o istorie*, iar Irimia Gotu la *Nedeia, din nou, în maramă de apă...* □ Petre Dragu versifică *Noi, străbunii*. ■ La *Breviar*, dintre *Manifestările culturale dedicate aniversării partidului și pregătirii Congresului educației politice și al culturii socialiste*, reținem: „Juriul Colocviului național de literatură desfășurat la Craiova a acordat titlul de laureat al Festivalului național al artei studențești, ediția a X-a, și premii speciale următorilor concurenți: proză – George Cușnarencu (Universitatea din București); critică și istorie literară: Constantin Barbu (Craiova), Cristian Crăciun, Nicolae Scurtu, Costin Tuchilă (toți din București); poezie: Mircea Bârsilă (Timișoara) și premiul Editurii «Scrișul românesc»; Gabriel Chifu (Craiova) și premiul revistei «Luceafărul»; Denisa Comănescu (București); Nicolae Firuleasa (Craiova); Katis Fodor (București) și premiul revistei «Amfiteatru»; Ioan Gheorghisor (Craiova) și premiul «Agora literară» al Studioului de radio Craiova; Miruna Gologan (București); Viorel Mureșan (Cluj-Napoca); Domnița Petri (București); Elisabeta Vartic (Iași).” ■ Ioana D. (Dinulescu) îi aduce un oma-

giu lui *Eugen Jebeleanu la 65 de ani*: „Încerc, uneori, să-mi imaginez o istorie a poeziei române din care să lipsească *Inimi sub săbii*. Sau *Surâsul Hiroshi-me*. Sau *Elegie pentru o floare secerată*. Sau *Hanibal*. Efortul este zadarnic, imaginația mea nu-l poate răsplăti. Nu-mi pot închipui acest lucru, așa cum nu pot gândi Munții Carpați fără culmile Negoilului. Sau ale Parângului. Sau ale Ceahlăului. Creația lui Eugen Jebeleanu, de la a cărei naștere am sărbătorit în înfloritul aprilie care ne-a părăsit de curând scuturându-ne pe inimi petale de măr, 65 de ani, constituie un element definitoriu și indispensabil pe harta literaturii noastre. Afirmatia nu are nevoie de argument, argumentul să află în însăși creația acestui poet al verbului aspru și tăios ca ascuțișul unui bisturiu.”

■ Sub genericul *Epopoea națională*, contribuții datorate lui Paul Anghel și Dan Zamfirescu. □ Autorul *Zăpezilor de acum un veac* evidențiază una dintre „capodopere, recent ivite”, care „poartă un titlu bizar, deconcertant, absurd: *Răceala* E o piesă de teatru semnată de Marin Sorescu. Piesa evocă, în termeni de proză dramatică, invazia lui Mahomed al II-lea, cuceritorul Bizanțului, asupra Munteniei, în vremea domniei lui Vlad Țepeș. În istoria literaturii române, un alt autor, Ion Budai-Deleanu, a evocat în termeni de epopee, aceeași epocă a lui Țepeș. Marin Sorescu reia acest început, reia modalitatea epopeică. *Răceala* este o epopee eroi-tragi-comică, un capitol din istoria omenirii scris în limba lui Păcală, povestea otomanilor, povestea unor cuceritori universali, răsturnată în absurd și destrămată în comic, prin intervenția celor ce tocmai că nu au vrut niciodată să se impună prin cuceriri în istoria universală – românii. [...] Ce înseamnă *Răceala*? Pentru un neam străvechi ca al nostru, invazia otomană n-a însemnat altceva în eternitatea timpului, decât o simplă răceală, un junghi, un strănut, care a durat – e drept – câteva secole în care am mai și murit, cu miile, cu generațiile, ca să ne ridicăm din nou din cenușă, la trântă cu istoria, senini și teferi, ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat. Atunci de ce nu *Răceala*? Atunci de ce nu *capodoperă*? În spiritul epopeii naționale, capodopera de scrie, cum vedem, sub ochii noștri” (*Epopoea se naște sub ochii noștri*).

□ Dan Zamfirescu consideră că atunci când „se va scrie cu amănuntul, cu documentele din arhive și cu imensul și neprețuitul document al existenței trăite de generația întemeietorilor, de generația luptătorilor și biruitorilor, ca și de aceea a fiilor României noi, această istorie de 55 de ani a Partidului Comunist Român, istorie înrădăcinată în straturile imemorabile ale trecutului națiunii și așezată pe temelia uneia din cele mai vechi și mai mature mișcări socialiste din Europa, atunci simpla povestire a ceea ce a fost, în perspectiva a ceea ce este, va da, neîndoiește, o epopee tot atât de legitimă ca și *Ștefaniada* sau *Mihaiada* încercate cândva de clasicii literaturii noastre. Căci, oricât de mare ne-a fost trecutul, oricât de încercat și de glorios totodată, apogeul epopeii este, fără îndoială, prezentul socialist românesc” (*Apogeul epopeii naționale este prezentul*). ■ Împlinirea a 150 de ani de existență a Liceului „Nicolae Bălcescu” din Craiova este marcată printr-un istoric realizat de Nicolae A. Andrei, directorul

instituției de învățământ (*La o aniversare: Liceul „Nicolae Bălcescu” împlinește un veac și jumătate de existență*), un articol sociologic al lui Dumitru Otovescu (*Elevii Liceului „Nicolae Bălcescu” scrutează perspectiva anului 2000...*), precum și printr-un montaj de declarații, *În semn de omagiu*, ale foștilor elevi care au căpătat, între timp, notorietate: acad. Corneliu Baba, Alexandru Balaci, Constantin Bobescu (maestru emerit al artei), acad. Ștefan Milcu și acad. M. Petruțian. ■ Constantin M. Popa parcurge *Straniul paradis* al lui Laurențiu Fulga: „Apărut în același an cu *Floarea din prăpastie* a lui Al. Philippide (1942), *Straniul paradis* anunța motivele esențiale ale unei viitoare opere, în care dimensiunea metafizică a morții și idealitatea erotică sunt așezate de un spirit romantic sub semnul inefabil al misterului. Cartea, născută din lupta împotriva neantului, a avut o geneză dramatică. Într-o confesiune preliminară, autorul mărturisește că manuscrisul, purtat în raniță prin infernul ultimei conflagrații mondiale, a fost pierdut, totul trebuind refăcut în Sanatoriul Saint-Vincent-de-Paul, unde se afla grav rănit. Răvășirea biologică a dat naștere, paradoxal, severei discipline interioare ce a guvernat actul demiurgic al creării unui univers subminat de cauze ancestrale. Încercarea comunicării tainelor își are impulsul în nevoia de absolut a creatorului, convins că «pe dedesubtul istoriei cotidiene, domestice a lumii, ca un dublu perfect al acesteia, figurează o altă istorie, suprasensibilă și bizară... În această ordine suprafirească se consumă tragic existențe traumatizate, năzuind spre depășirea condiției lor de victime, prin pătrunderea într-un *Paradis* imaginar, fapt ce echivalează cu reintegrarea în perfecțiune. [...] Lui Laurențiu Fulga fiindu-i caracteristică propensiunea spre fantastic, granițele se dovedesc suficient de flexibile, permițând mutații și transfigurări ale motivelor specifice. Eroi săi, personaje *emblematic*, «idei în stare pură», sunt termenii unei generoase demonstrații a permanenței umanității. Spirit congener contemporanilor Mandiargues sau Julio Cortázar, Laurențiu Fulga își exprima speranța că debutul său va rezista confruntării cu eternitatea «Portret al artistului în tinerețe», *Straniul paradis* are toate șansele să devină efigie a creatorului peste timp.” ■ Ceea ce aduc nou *Baladele* lui George Țârnea, față de volumul anterior al poetului vâlcean, este, conform Ioanei Dinulescu, „diversificarea evidentă a registrului afectiv și tematic. Nu numai dragostea de țară este obiect al transfigurării artistice; erosul, amintirile din copilărie, impresiile cele mai diverse își găsesc, de astă dată, loc sub pana poetului. Alături de această diversificare a registrului tematic, o noutate o reprezintă abordarea tehnicilor prozodice specifice creației populare orale. Lucrul nu surprinde însă, la un poet care și în creația sa anterioară demonstrase o mare ușurință în expresie, în versificare, cele trei secvențe ale volumului (*Grâul de piatră*, *Baladele copilăriei* și *Memento*) demonstrând o perfectă stăpânire a tehnicilor versificației, impresia de cursivitate a versului fiind copleșitoare.” ■ „*Dialogurile despre umanism* ale profesorului Al. Tănase sunt scrise – notează Alexandru Balaci – la o înaltă temperatură intelectuală,

pătrunse de o forță deplin persuasivă, a argumentării logice și raționale, de o subtilă analiză, în concordanță cu un stil de rară claritate.” ■ Trei recenzii sunt consacrate unor volume extraliterare: Aurel Diaconu discută despre *Activitatea educativă a dirigintelui* de Ion Dumitrescu și Nicolae Andrei, I.D. despre monografia consacrată lui *Christian Tell* de către Anastasie Iordache și Constantin Vlăduț, iar M.C. despre studiul monografic consacrat activității medicului *Const. Severeanu* de către Iancu Jianu și C.I. Bercuș. ■ La rubrica *Dialog*, ne întâlnim cu criticul literar Mihai Ungheanu, într-un interviu semnat *Reporter*. Cel/cea care adresează întrebările mărturisește în punctul de pornire: „Mihai Ungheanu, ești singurul critic literar despre care pot spune, fără ezitare, că i-am urmărit întreaga activitate, de la debut și până în clipa de față.” Urmează întrebarea: „Ce poți să-mi spui despre atmosfera literară în care ai debutat?” Criticul evocă locurile în care și-a început cariera publicistică: „În anii în care am început să scriu și să public nu existau, practic, decât două reviste: *Gazeta literară* și *Luceafărul*, care contau în viața literară, iar debutul meu s-a legat, în anii ‘64-’65, de *Scînteia tineretului* și de *Ramuri*, publicații care au avut un cuvânt de spus atunci, în modificarea atmosferei literare. *Scînteia tineretului* a fost condusă de Anghel Paraschiv și, apoi, de Nicolae Dragoș, care au acordat o atenție susținută literaturii și artelor, deși publicația pe care o scoteau era un ziar, iar revista *Ramuri* de Ilie Purcaru, care s-a dovedit și el un excelent om de presă, risipind, ca și ceilalți, legenda după care priceperea de a face bine un ziar sau o revistă n-ar fi la îndemâna noilor generații.” (Cu Nicolae Dragoș, M. Ungheanu lucrează din 1974 până în 1979 și la *Luceafărul*, fiindu-i adjunct.) După ce amintește perioada în care a scris cronică literară în *Ramuri*, enumerând principalii colaboratori ai revistei oltene, criticul se întoarce la anii ‘60, pentru a semnaliza ieșirea culturii din chingile dogmatice. Dar adaugă o nuanță importantă: „Se află într-o eroare cu multiple consecințe cei ce susțin că literatura română postbelică începe în anii ‘60. A susține un asemenea punct de vedere înseamnă a considera perioada până în anii ‘60 un soi de *tabula rasa*, ceea ce nu numai că nu este neadevărat, dar este și un non-sens. În *Panorama deceniului literar 1940-1950*, Al. Piru a arătat, de altfel inconsistența unei astfel de aserțiuni. Mulți scriitori contemporani au scris operele lor capitale chiar în perioada amintită.” Încă o observație care merită reținută: „Admirația excesivă față de literatura română dintre cele două războaie mondiale poate deveni paralizantă pentru scriitorul român contemporan. Unii literați alimentează chiar convingerea că literatura română și-a spus atunci ultimul ei cuvânt, pe care noi nu mai putem decât să-l repetăm.” De aici, M. Ungheanu ajunge la *Istoria..* lui G. Călinescu, pledând pentru reeditarea acestei opere. Dialogul nu ocolește „restanțele” din literatura română: „În materie de critică, de pildă, este de făcut totul. Literatura interbelică, într-adevăr, a legitimat câțiva foarte mari scriitori, care nu și-au găsit încă ecoul în critică și tratarea pe măsură. Cu alte cuvinte, nu avem analize critice fundamentale, de proporțiile adecvate despre Mihail

Sadoveanu, Arghezi, Liviu Rebreanu, G. Călinescu, Mircea Eliade, pentru a nu vorbi de etape mai vechi [...]. Se vorbește mult despre necesitatea sintezelor, dar se uită că nu este vorba doar de sinteza ultimilor 30 de ani de literatură, ci de un efort considerabil, care să cuprindă, de fapt, întreaga istorie a literaturii române, în chip înnoitor. De aceea, consider justificat patosul lui Dan Zamfirescu, atunci când vorbește despre necesitatea escaladării unor prejudecăți an-chilozante. Apelul lui trebuie înțeles ca o chemare de o stringentă actualitate.” O parte substanțială a inter viului gravitează în jurul polemicilor despre modelul lui G. Călinescu, care „nu poate fi depășit decât acceptând sensul profund al creației sale.” Cronicarul *Luceafărului* face câteva constatări privitoare la *călinescianism*: „A fi călines cian nu înseamnă a rămâne la copierea de formule călinesciene, la ticuri de frază sau, atunci când vorbim despre Sadoveanu și Arghezi, de pildă, la viziunea lui; a fi călinescian înseamnă a încerca noi sinteze în sensul înțeles de el, monumentale, asupra acestor autori și a altora Cine îl consideră pe Călinescu un factor stagnant greșește, factorul stagnant fiind acei călinescieni care, după o vorbă a lui Camil Petrescu, au procedat precum mai-muța: au reținut doar coaja, aruncând miezul. Esențiale mai sunt la G. Călinescu intuiția unui sens al tradiției literaturii române și necesitatea de a proiecta în universal vocația creatoare a poporului român, nu fără o cenzură critică ghidată de intuiție și de bun gust.” Nu putea fi ignorată cartea Ilenei Vrancea despre Lovinescu, „un model de cum nu trebuie făcută istoria literară”, „o mistificare fără precedent a adevărilor cunoscute de noi toți.” Altă considerație semnificativă: „Importantă mi se pare și răspunderea criticului literar față de literatura română văzută din interiorul ei, ca literatură română, pur și simplu, care nu trebuie judecată cu măsuri proprii altor literaturi.” Reporterul profită de această afirmație ca să invoce polemica dintre cronicarul *Luceafărului* și cel al *României literare*, pe care Nicolae Manolescu a încercat, nu demult, să o întoarcă în favoarea sa, recurgând la un precar truc diversionist. Cu eleganță, M. Ungheanu devoalează strategia ticluită de confratele său, care, neîmpăcat cu o opinie critică deloc avantajoasă, reclamă lipsa de... *fair-play*: „Într-un interviu recent, apărut chiar în *Ramuri*, Nicolae Manolescu intra, în sfârșit, în polemică, după multă vreme, cu un articol al nostru care arunca o privire asupra activității lui critice. Încercând să minimalizeze problema de fond, Nicolae Manolescu – încurajat, în această așa de târzie replică, probabil, și de speranța că cititorii au uitat despre ce este vorba – sugerează că noi am comis un atac la persoană. Într-adevăr, critica literară se scrie despre cărți și idei și nu despre persoane. Persoana lui Nicolae Manolescu nu ne interesează. Ceea ce am avut în vedere au fost exclusiv textele sale critice.” Discuția continuă în același mod agreabil și concis, M. Ungheanu oferind numeroase reflecții cu încărcătură aforistică. O subtemă a interviului este romanul *Delirul*, pe care criticul nu îl privește din perspectivă „sincronistă”: „În ciuda unor prevestiri sceptice, *Delirul* a învins. Judecat din punctul de vedere al modernității exterioare, romanul

lui Marin Preda este, poate, criticabil. Dar miza și tensiunea subiectului, talentul și priceperea literară a autorului au dat o operă care a produs o breșă în conștiința artistică a multor literați. Și este regretabil că o parte a criticii literare a întâmpinat *Delirul* cu cronici ce nu au judecat cartea din interiorul fenomenului literar românesc. Elocvente în acest sens sunt unele articole din *România literară*, brodate în marginea romanului. Efectul acestei cărți îl putem judeca numai în timp. Ecoul intern și internațional al cărții ne spune că acesta este drumul prozei românești, în aspirația ei de a câștiga atât cititorul român, cât și pe cel de peste hotare.” ■ La *Restituiri*, Mihai Pelin cercetează două volume de L. Kalustian: „La interval de numai un an, prestigioasa editură Eminescu procedează la o dublă restituire, care îmbogățește în mod fericit viziunea noastră asupra peisajului spiritualității românești antebelice. În primul rând, îi oferă posibilitatea lui L. Kalustian să ne restituie (*Facsimile*, 1975), prin intermediul unor amintiri personale sau al comentariului unor documente și scrisori, aspecte inedite, de acut interes cultural, din activitatea acelor personalități spre care l-au îndrumat afinitățile sau împrejurările existenței. Apoi, printr-un volum prefațat de Valeriu Râpeanu (*Conspirații sub cer deschis*, 1976), Ed. ni-l restituie pe L. Kalustian însuși, prin cunoașterea căruia orizontul publicisticii românești antifasciste și democratice, dintre cele două războaie mondiale, se lărgeste considerabil. [...] În primul rând, se cuvine spus un cuvânt despre calitatea ca atare a scriiturii ce ne solicită atenția, despre harul de mânuitor al condeiului al lui L. Kalustian. Pamfletul social, publicistica militantă se bucură de o audiență cu atât mai notabilă cu cât verbul care le exprimă este mai incisiv și mai direct. L. Kalustian, din acest punct de vedere, se alătură în conștiința noastră galeriei de publiciști români care au așezat în dreptul lui stilul eliberat de prețiozități inutile, adaptându-l impecabil subiectului abordat. Nu de talent pur și simplu e vorba aici, ci de ceva mai mult, de o artă care își are canoanele ei inconfundabile și în care știința alegerii cuvântului potrivit se cere dublată de luciditatea luptătorului cu spada ațintită spre toate azimuturile. Acesta este și motivul pentru care cuvântul lui L. Kalustian, în epoca pe care scrisul său a zugrăvit-o, cu puține lumini și foarte multe umbre, cu puține bucurii și foarte multe vicisitudini, este inconfundabil. Inconfundabil până și în acele pagini, risipite cu generozitate în presa timpului, sub care, dintr-un motiv sau altul, nu și-a așternut semnătura proprie, așternând alta.” ■ Constantin Zărnescu „contemplă”, în *Brâncuși, un dosar deschis, Seninătate și măreție în opera sculptorului*. ■ În *Județele Olteniei* sunt adunate însemnări despre câteva antologii. □ N.H. Filimon salută apariția, în Dolj, a *Înălțimilor*, culegere editată de Marcel Locusteanu; Nicolae Diaconu supune atenției cel de-al patrulea volum al *Gorjului literar*; Victor Rusu recenzează antologia de versuri și proză *Ne cheamă timpul*, din Mehedinți; George Niță „descinde” în *Casa de sub pădure*, florilegiu vâlcean. ■ M.C. relatează desfășurarea *Colocviului tinerilor regizori*, care a avut loc între 15-19 aprilie.

• [„Secolul 20”, nr. 4-5] Numărul dublu se deschide cu fragmente despre patriotism din expunerea lui Nicolae Ceaușescu la Congresul Educației Politice și al Culturii Socialiste, ultimul citat amplu fiind extras din „expunerea cu privire la activitatea politico-ideologică și cultural-educativă de formare a omului nou, constructor conștient și devotat al societății socialiste multilateral dezvoltate și al comunismului în România”: „Călăuzindu-se de o teorie revoluționară, literatura și arta epocii noastre socialiste trebuie să aibă și ele un caracter profund realist și dinamizator. Aceasta înseamnă că artiștii trebuie să abordeze și să înfățișeze realitatea în operele lor prin prisma principiului dialectic al mișcării și transformării neîntrerupte a societății și omului. [...] De asemenea, situarea pe poziții revoluționare în artă presupune orientarea conștientă de către autor a operei sale în direcția unei contribuții active la transformarea înnoitoare, progresistă a societății, a omului. Creația literar-artistică trebuie să cultive tradițiile de înfrățire ale oamenilor muncii, ale luptei pentru eliberare socială și națională, pentru o viață mai bună, munca unită pentru făurirea socialismului, pentru înflorirea scumpei noastre patrii – Republica Socialistă România Numai o astfel de artă are cu adevărat un caracter revoluționar, umanist, slujește omului, poporului, patriei, cauzei socialismului, comunismului, păcii și prieteniei între popoare, umanității în general.” □ O parte importantă a numărului este dedicată culturii române, cel mai amplu grupaj (prefătat de un citat din *Originea, firea și destinul neamului românesc*, 1938, de N. Iorga) fiind intitulat *Misiunea culturală a pământului românesc în veacul întemeietorilor de țară*, printre semnatori numărându-se Răzvan Theodorescu (*Cultura europeană la Dunărea de Jos*), Vasile Drăguț, Theodor Enescu (*Un simbol al geniului politic românesc: Mircea cel Bătrân*) și Ion Nicodim (*Fresca Întemeierii*). □ Într-o „sinteză critică”, Ștefan Aug. Doinaș (în *Poezii români și folclorul*) decelează patru trepte fundamentale ale relației dintre poezia populară și poezia cultă, parcurse între 1851, anul în care apare *Povestea vorbei* de Anton Pann, și 1896, anul în care G. Coșbuc publică *Fire de tort*: „treapta spontană a spicuirii paremiologice, ilustrată de Anton Pann, pe care gustul nostru, mereu mai rafinat, îl înscrie pe o orbită estetică; revelația universului popular în creația poezilor anonimi, în care V. Alecsandri a văzut o «oglină a sufletului românesc», demnă de imitat ca sursă pentru o «renaștere culturală națională», așa cum a visat-o Alecu Russo; momentul Eminescu, exemplar, dar singular prin izbânzile sale, în care folcloricul – păstrându-și caracterul modelator inalterabil – este prelungit în cosmic și mitic, grație intervenției unei personalități romantice fără egal; și, în fine, acordarea unei poezii tipic culte, cum e aceea a lui George Coșbuc, la sensibilitatea și mecanica psihologică populară, la gustul estetic al țărănimii. E ca și cum, mulțumită de sevele anonime care au hrănit-o și stimulat-o, în plină exultanță de sine, poezia română cultă își plătește datoria față de geniul național, nu prin forme tipic folclorice, ci printr-un lirism aproape impersonal, de tip obiectiv,

gata oricând să-și piardă semnătura pentru a reintra în circuitul anonim.” Studiul se continuă cu urmărirea diverselor atitudini poetice („relevanța popularului”, „personanță folclorică”, „dezrădăcinare din rural” etc.), de la Lucian Blaga, Tudor Arghezi sau Ion Barbu, până la Mihai Beniuc sau Emil Botta. □ Rubrica *Scritori români în limbi străine* din acest număr se oprește asupra poetului Ioan Alexandru. Pe lângă o scurtă prezentare, ilustrată cu patru tălmăcirii în limba germană (*Alba Iulia*, *Lumină lină*, *Miserere nobis* și *Fluturele*), datorate lui Ulvine Alexandru, poetul este urmărit în evoluția sa lirică de Nicolae Balotă: „Ciclul *Imnelor bucuriei* – una dintre cele mai înalte împliniri ale liricii noastre contemporane – este o țesătură poematică de *sărbătoare*. Sărbătorescul constituie, poate, trăsătura cea mai remarcantă a acestei poezii, altfel deloc aulice. Descoperi aici o retorică insinuantă, excluzând elocvența, alcătuită din straturi diverse de vorbire, din mai multe registre vocale, în care apele subterane ale patosului irump fără violență, în care se face auzită o voce intonând – când solemn, când simplu, când apodictic, când interogativ – cântarea Carpaților, a luminii, a luceafărului de seară, a morților, a garoafei, a întoarcerii, ca și apologia lui Ștefan cel Mare, ori a lui Avram Iancu.” Sunt, de asemenea, reproduse caracterizări ale poetului român apărute în „Lexikon der Weltliteratur” (volumul I, Stuttgart, 1975) și în „Times Literary Supplement” (din 30 ianuarie 1976). □ La capitolul *Prezențe românești*, T. N. [Tatiana Nicolescu] face o succintă trecere în revistă a recepțării poetului Virgil Teodorescu în presa literară sovietică, de la un articol al acestuia despre propria creație (în „Literaturnoe Obozrenie”), până la prezentarea liricii sale în „Inostrannaia Literatura” (numărul din aprilie 1976), tălmăcirile ilustrative fiind semnate de Kiril Kovaldji și Lev Berinski. În aceeași revistă sovietică, Mihail Fridman publică o „interesantă analiză” elogioasă a câtorva numere din „Secolul 20”, pe care și-o rezumă el însuși, publicând-o sub inițialele M. F. Despre prezențele românești în străinătate, așa cum apar ele în fiecare număr al revistei, Fridman subliniază „interesul stârnit de cultura română, printre altele, în America Latină și Uniunea Sovietică”, prin traduceri publicate din operele lui Zaharia Stancu, Tudor Arghezi, Marin Sorescu, Nichita Stănescu ș.a □ Sunt publicate grupaje dedicate lui Bertolt Brecht și Albert Camus. □ Cu titlul *Note lusitane*, Ov.S. Crohmălniceanu semnează o corespondență din Lisabona, despre Congresul Asociației Internaționale a criticilor literari, ținut între 27 martie și 4 aprilie. „A fost, până la urmă, o luare de contact realmente fertilă între critica tradițională și cea nouă, fiindcă a luminat efectiv chestiuni controversabile (sic!), a reclamat precizarea ideilor și pozițiilor, a înlăturat multe confuzii și a restabilit rolul talentului pe tărâmul exegezei literare, ca și importanța acesteia sub raportul eficienței.”

• [„**Steaua**”, nr. 5] Numărul se deschide cu *Un orizont luminos*, semnat de Aurel Rău, marcând ziua de 9 Mai: „Conștienți că parcurgem o eră de opțiune fără precedent, îi privim pe semenii noștri, privim orașele și țările cu ochi de

Argus. Am ales să trăim, să învingem și să construim, nu să cedăm, nu să pierdem, sau să distrugem, și prin această condiție purtăm spre semnificație un orizont luminos.” ■ Vasile Vesa, în contextul pregătirii Congresului educației politice și culturii socialiste, publică *Semnificația unei glorioase aniversări*: „Crearea Partidului Comunist Român la 8 mai 1921 a fost rezultanta unui proces legic și firesc al dezvoltării mișcării muncitorești și socialiste din România de la începuturile sale. În contextul internațional al procesului revoluționar declanșat la sfârșitul primului război mondial în întreaga lume, felul în care s-a constituit reflectă specificul mișcării muncitorești din România acelor ani.” ■ Ovidiu Mureșan scrie despre *Independența României și începuturile cinematografiei naționale*: „Epopoea națională a figurat de la debut și până la ora actuală coloana vertebrală a cinematografiei noastre. Respectivul gen cinematografic a jucat un rol primordial în dezvoltarea filmului românesc, pentru că, prin el, cineasții noștri și-au descoperit vocația pentru filmul istoric autentic, purificat de intrigi romanțioase, galanterii artificiale și decoruri fastuoase. Primele noastre pelicule istorice au evitat simplul divertisment, au refuzat să fie acte de evaziune. Dialogul cu prezentul, a fost și a rămas pentru filmul istoric o preocupare permanentă.” ■ I. Rus semnează *Viitorul, un sens generos*: „Într-o amplă competiție, cu mulți și vrednici câștigători, județul Cluj s-a afirmat pregnant, materializând obiective de importanță majoră, care circumscriu dimensiuni noi în geografia județului. Chemarea, cu largă rezonanță, a secretarului general al partidului, de a îndeplini cincinalul 1971-1975, înainte de termen a canalizat energiile creatoare a numeroase colective de muncă, circumscrise convingător de rezultate edificatoare, cărora li s-a conferit o recunoaștere de valoare.” ■ Mate Gavril se ocupă de *Dialectica realului în artă*: „Conținutul cel mai abstract poate fi redat prin elementele unei realități empirice, și invers, un conținut propriu-zis cotidian poate fi formulat artistic prin cele mai abstracte, mai stilizate mijloace de comunicare. Această trăsătură a artei moderne explică reacția specifică, de cele mai multe ori negativă, față de ea, nu numai a consumatorului neavizat al artei, ci uneori, și a specialiștilor Ce se întâmplă de fapt? În cazurile la care ne referim, subiectul valorificator confundă sensul operei cu cel al «mijloacelor», al realității prin care se transmite acest conținut. De aici rezultă neînțelegerea sau înțelegerea greșită a operei în realizarea căreia artistul se folosește de anumite elemente, – cu un sens propriu –, ale realității. [...] În ce ne privește credem că aceasta contradicție poate fi rezolvată sau măcar atenuată prin îndreptarea tuturor eforturilor spre o sincronizare cât mai ideala a celor doi factori: arta și marea masă a consumatorilor de artă. Această sincronizare este posibilă numai dacă *inovația* artistică reprezintă continuarea *tradiției*, bineînțeles, pe o treaptă superioară. Pe de o parte. Pe de alta, și consumatorul de artă va trebui să adopte o perspectivă mereu înnoită, în deplină concordantă cu specificul operei evaluate. În această direcție criticii de artă și celorlalte ramuri ale esteticii le revin sarcini din ce în ce mai sporite. Cum se

precizează, în *Programul PCR de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintarea României spre comunism*: «Condiția îndeplinirii cu succes a misiunii criticii este situarea ei fermă pe pozițiile filozofiei materialist-dialectice și istorice, spiritul critic obiectiv și nepărtinitor în judecarea valorilor artistice, stimularea legăturii strânse a creatorilor cu viața, cu realitățile sociale, promovarea umanismului socialist.» ■ Horia Bădescu în *Mirabila sămânță*: „Mai târziu am înțeles că descoperisem timpul poeziei: prezentul ei perpetuu. Și am mai înțeles că timpul poeziei se naște din trăirea poetului în vreme, în istorie. Pentru că poezia este o sămânță mirabilă, sămânța vremii azvârlită în timp, păstrând și înviind acea vreme, și acei oameni care au fost în vreme. Nu poți fi în timp fără să fi fost în vreme. Pentru că timpul mirabilei semințe, timpul poeziei este pururi prezentul. Și pentru că nesfârșita, caldă câmpie care-o primește este omul. Omul unei vremi. Omul și vremea Acum și Aici!” ■ Despre *Deziderate și exigențe ale teatrului românesc contemporan* scrie Ion Toboșaru: „Teatrul românesc contemporan, actual prin tematică și viziune, optică și atitudine, revoluționar prin esența, angajat și partinic, este pătruns de spiritul realismului și umanismului. Succesele pe care le-a dobândit în ultimele decenii demonstrează încă o dată vitalitatea și inteligența artistică a unui popor înzestrat, posesor al unei arte scenice, recunoscută astăzi ca o valoare de prim rang în cadrul culturii și civilizației contemporane.” ■ Constantin Crișan publică textul *Literatură – societate – lectură*, cu subtitlul *Rememorări*: „Proza noastră de azi, cea mai viabilă și mai solicitată este aceea în care cititorul se găsește confruntat cu marile cardinale ale vieții noi, cu zbaterele, cu conflictele și contradicțiile reale pe care societatea noastră, în slujba unor țeluri majore, nedezmințit ascendente, le are încă de înfruntat. Teatrul – care trebuie considerat în fond o lectură colectivă îi reintrodus pe drept în zonele literaturii – își pierde spectatorii dacă viața de pe scena iese din cercul vital al preocupărilor, al gândirii, biografiei și – mai mult –, al universului filosofic și social al «cititorului» din sală. Care dispune în genere – subliniere banală – dincolo de un gust și de un criteriu ferm al echității și al opțiunii politice, de sentimentul justiției etice și civice. Determinarea artistică trebuie văzută pe fundalul societății și biografiei ei evenimentale în cadrul căreia creatorul este de fapt – sensul latinesc al cuvântului ne spune cel mai mult – *auctor* («fondator», «făptaș», dar și «propunător», «garant», «chezaș» și «îndemnător»). [...] Nu vom avea naivitatea să afirmăm că literatura transformă peste noapte un om, un caracter biografic; că o carte schimbă radical și brusc viața unui om. – Dar că, în urma unei cărți, acea carte *bună*, îl obligă să mediteze o vreme – la ceea ce el însuși gândea fără a ști să formuleze mai precis ideea, – iată un adevăr.” ■ Ioan Șerb scrie despre *Literatura română și folclorul*: „Ne vom întemeia demonstrația noastră privitoare la substratul folcloric al culturii românești, al literaturii române scrise, al permanenței acestui proces de osmoză, pe unele dintre cele mai caracteristice atitudini și poziții.” ■ În rubrica sa

Terasa, Aurel Gurghianu publică *Adrese cu destinații disjuncte*: „Aurel Martin împlinește în această lună 50 de ani. Lucrul e posibil, din moment ce un întreg set de literați din aceeași generație ne atingem, în plus sau în minus – preț de 2-3 ani – de această cifră fatidică.” ■ Mircea Popa scrie despre *Poezia lui Emil Isac*, cu ocazia apariției volumului *Poezii*, sub îngrijirea lui Mircea Tomuș, Editura Minerva, 1976: „E o poezie care se edifică în funcție de ritm și muzicalitate, căpătând cadența rafinată a lirismului eliberat de orice constrângeri. De reținut sunt în acest sens o parte din pastelurile cu tonalități discrete ce ascund profunde vibrații de sentiment, sensibil la schimbările naturi și ale peisajului. Regăsim în ele atât pe poetul artist, cât și pe poetul-cetățean, plecat dintre noi prea repede, dar cu credința intimă că nu s-a irosit în zadar și că o parte din flacăra sa mai dăinuie încă cu generozitate risipita printre oameni, pe care i-a iubit profund și cu gravitate.” ■ Despre acest scriitor scrie și Ion Th. Ilea, în *O conștiință umană Emil Isac*, cu evocării din anii 1930: „Caut deseori să-mi adun în memorie mici episoade, și mă opresc la jumătatea drumului. Nu am curajul să duc treaba până la capăt, pentru că este trist să faci adunările în gol: Emil Isac nu mai este.” ■ Sub semnătura Steaua este marcat evenimentul *Vatra 5 ani*: „În mare parte acest deziderat major al oricărei reviste care se respectă este îndeplinit. Ultimul număr, deloc festivist, constituie un exemplu în plus, în acest sens fiind în nota obișnuită a «Vetrei», atent conceput, cursiv, atrăgător. Îi dorim publicației din Târgu-Mureș numai pagini dense și exigente.” ■ Mircea Martin scrie despre *Vocile criticii moderne*, comentând volumul *Metamorfozele criticii europene moderne* [titlul nu este specificat în text, nici Ed. și nici anul] de Romul Munteanu: „Cartea lui Romul Munteanu ni se înfățișează ca o panoramă asupra criticii europene moderne, cea mai cuprinzătoare din câte avem până acum. O panoramă și nu o istorie, cu alte cuvinte o sinteză care vizează nu etapele unui proces, ci ipostazele lui contemporane, care surprinde mai mult variațiile spațiale ale unei orientări decât devenirea ei în timp. Desigur, mai ales în paginile dedicate criticii sociologice și celei psihanalitice e subliniată o filiație, dar problema nu e de a urmări metamorfoza doar înăuntrul unor direcții date, ci în ansamblul lor, de a vedea cum se ajunge de la una la alta, ce datorează una alteia etc..” ■ Adrian Popescu prezintă cititorilor pe poetul *Virgil Misarăș*: „Nu putem ascunde, firește, prezența unor naivități sau imagini insuficient sublimite, descriptiviste. Dar, dincolo de aceste mici neajunsuri, el impune prin sinceritatea cuvântului și prin deschiderea miraculoasă către lume a unei sensibilități adânci. Cultivat cu atenție și exigență, talentul lui Virgil Misarăș promite împliniri dintre cele mai mari.” Citim și versurile acestui poet: *Dorința; Acea clipă; Iubire; Patrie; Plouă*. ■ Fănuș Băileșteanu semnează *Logos, ethos, polis*, o prezentare a antologiei *Gândirea greacă*, Ed. Dacia, alcătuită de Kostas Assimakopoulos: „În ansamblul ei, antologia este-țiștilor greci contemporani este un strălucit dialog peste veacuri cu umanismul anticei Eliade.” ■ În *Disciplina criticii literare* Aurel Sasu scrie despre volu-

mul de eseuri *Lecturi constructive* de Ion Vlad: „Ca și pentru Pompiliu Constantinescu eseul este în concepția lui Ion Vlad «exercițiu stimulatîv pentru conceptualizarea și generalizarea unor experiențe critice», descoperînd aici și năzuința către o concepție unitară și către un echilibru al soluțiilor. Se poate atinge pe această cale profunzimea operei? Da, însă nu aceea profunzime despre care vorbește Jean-Pierre Richard. Pentru simplul motiv că Ion Vlad preferă deocamdată tăcerii care precede și conține momentul creației, istoria mai dramatică a cuvîntului viu. Dar și aici, ca și în cazul lui Tudor Vianu, inițiativele aparțin rațiunii, nu sentimentului.” ■ Mircea Muthu scrie despre *O ipostază a romanului actual*: „Rafinînd stilistic, o parte din proza noastră de azi continuă să problematizeze – evocînd din altă perspectivă decît aceea a lui Mateiu Caragiale de pildă – realitățile unui timp revolut. Mai exact, e vorba de acceptarea acestuia ca un fel de mit cu semnul negației, e adevărat, de vreme ce totul e marcat de ireversibil. Mediile alogene, o lume apusă, în sfîrșit, timpul pulverizator atmosferizează încă romanul contemporan, ce exploatează resursele Cuvîntului compensator.” ■ Virgil Ardeleanu publică o cronică literară la *Lecturi și zile* de Mircea Zăciu: „Dincolo de proverbiala-i intransigență, Mircea Zăciu dovedește rarissima capacitate și obsedanta dorință de a depista și cel mai mic semn de talent. Marea sa bucurie nu este să dea lecții, ci să afirme scriitori și critici. Semnul său distinctiv e o supravegheată dar nobilă generozitate critică. [...] Prin tot ceea ce întreprinde, Mircea Zăciu este între puținii care demonstrează o desfășurare normală a criticii românești.” ■ Și Petru Poantă semnează cronici literare: □ *Măslinul lui Platon* de Ion Horea: „*Măslinul lui Platon* este cartea unui poet în plină maturitate, valoros fără îndoială și cu un mare respect pentru poezie. Ion Horea readuce încrederea în stil, în ceea ce s-ar putea numi cu un termen mai obișnuit scrisul frumos, într-o vreme în care lirica este invadată de prozaism. E o odihnă și o desfătare în clasicitate.” □ *Pe-o invizibilă harpă percuții* de Virgil Nistor: „I-am reproșa lui Virgil Nistor convenționalitatea unor imagini constînd din construcția lor plană, adițională. De fapt poetul este mai degrabă un cerebral, decît un imaginativ, însă supără uneori abundența epitetelor determinative precum și inserțiile neașteptate ale neologismelor în contexte care nu le reclamă. Epurat de aceasta, versul ar câștiga mult în substanță. Mai există, în sfîrșit, încă o tentație riscantă: prozaismul care dacă nu e susținut de un autentic duh demistificator, ironic, rămîne în afara lirismului.” □ *Orgoliul din oglinzi* de Dumitru Mureșan: „Lirica sa însăși parte la o primă lectură calmă, trudnică, hrănită din lecturi. Imaginile sunt lunecătoare, sugestiile vapoaze, meditația vagă. O vaporozitate a conturilor, amintind într-un fel de Ion Vinea, o face dificilă dacă nu chiar nesigură. În fapt însă, *Orologiul oglinzilor* impune un poet matur, cu mari disponibilități stilistice.” ■ În *Punct final* Alexandru George discută despre conflictul dintre Carp și Maiorescu, pe marginea volumului lui Z. Ornea, *Junimea și junimismul*: „Mânia lui Carp a fost imensă și, în ceea ce-l privește strict pe Maiorescu,

ea a dus la ruperea definitivă a relațiilor personale, chiar și a contactelor de suprafață. Cauzele acestui gest sunt examinate și, pentru prima dată, puse în adevărata lumină de Z. Ornea, care găsește justificări pe multiple planuri: de amicitie, de politică, de conjunctură.” ■ Nae Antonescu publică lucrarea *Ion Breazu despre Lucian Blaga*: „În ordine cronologică, Ion Breazu devine cel dintâi susținător sistematic al creației lirice și dramatice a lui Lucian Blaga în Transilvania Acțiunea de încetățenire a operei lui Blaga în conștiința estetică a Transilvaniei interbelice o concepe metodic, urmărind un scop bine determinat: prezentarea autorului ca o personalitatea artistică de prim rang, fascinantă, care începe să domine peisajul literaturii române contemporane.” ■ D. Vatamanic scrie despre *Lucian Blaga și Academia Română*: „După intrarea lui Blaga la Academia Română, în mai 1936, presa pornește o campanie pentru chemarea sa la o catedră universitară. Campania de presă ia o și mai mare amploare în 1937, după pronunțarea discursului de recepție. Universitatea din Cluj îl numește, prin chemare, la 1 octombrie 1938, profesor la catedra de filosofia culturii, creată pentru el. Blaga străbate o cale «anormală». Căci pretutindeni ea duce, nu de la Academie la Universitate, ci de la Universitate la Academie.” ■ În *Unghiuri și antinomii* citim: □ Tudor Cățineanu publică a treia parte din *Eseu despre conștiința socialistă*: „Dintre multiplele puncte de vedere sau criterii de interpretare și explicare a conștiinței care au fost propuse sau au intrat în mentalitatea teoretică a timpului nostru ne vom opri la unul mai simplu și oarecum clasicizat și de anumite tradiții de gândire ne-marxistă. E vorba de distincția făcută între planul *reflectoriu* și planul *normativ* al conștiinței, indiferent dacă ea este socială sau individuală.” □ Ion Ghercioiu scrie despre *Noul în conștiința noastră*: „Societatea socialistă multilateral dezvoltată a creat un câmp larg de afirmare fiecărui om. Important este ca el să lupte pentru propria sa autodepășire, să acționeze pentru a ieși din anonim, pentru a renunța la comoditate, la modul simplist, empiric de a înțelege și privi viața.” ■ În *Confluente* apare *Sylvia Plath și Ted Hughes*, un text de prof. M. D. Uroff, Universitatea Illinois, tradus în românește de Sever Trifu. ■ Gelu Ionescu, în rubrica numită *Cronica traducerilor*, prezintă volumul *Odiseea marțiană – maeștrii anticipației clasice*, o antologie a literaturii de anticipație, alcătuită de Ion Hobana, considerând că „textele alese, comentarea lor, prezentarea istorico-teoretică alcătuiesc o realizare editorială excelentă.” ■ Din *Viața cărților* reținem: □ Adrian Popescu prezintă *Țărm de legendă* de Hara-lambie Țuguî, Editura Militară, 1975: „Poeziile acestea «sub drapel», închină-te ostașilor, dar nu numai lor, sunt alcătuite în special pentru a fi recitate, de aici anumite însușiri salutare: fermitatea articulării discursului liric, claritatea imaginii, permeabilitatea semnificației, ocolirea metaforei complicate, arborescente. O simplitate aparte, care știe însă a evita locul comun, mediocritatea inspirației, clișeul retoric, le conferă un timbru de real patriotism.” □ Horia Bădescu scrie despre *Ca un meteor îndrăgostit de pământ* de Titus Vâjeu,

Editura Albatros, 1976: „În ceea ce-l privește, Titus Vâjeu face parte din câștigători. «Premiul» lui este un teritoriu liric propriu al cărui sunet aparține în trezește în memorie o metaforă: «diac toamnătic și alumn».” □ Mircea Popa semnaleză apariția volumului *Ucenicul vrăjitor* de Gheorghe Schwartz, Editura C.R. . , 1976: „Cu acest ultim volum, Gh. Schwarz își lărgeste orizontul tematic și registrul de interpretare, dându-ne un volum interesant mai ales ca experiență a scrisului, ca o încercare de-a se versifica pe sine însuși în alte domenii și în alte registre, invenția fiind aici de fapt convenție. Dincolo de ea întâlnim un scriitor cu o frază fluentă, aproape transparentă, care promite mult pe viitor.” □ Ion Istrate recenzează *Nemuritorul albastru* de Radu Ciobanu, Editura Eminescu, 1976: „*Nemuritorul albastru*, cartea lui Radu Ciobanu, este unul din cele mai bune romane istorice pe care le-am citit în ultima vreme, o carte profundă, bine scrisă, sobru și cu simplitate, dar descinzând în zone adânci, plină de patriotism.” □ Virgil Mihail se ocupă de apariția volumului *Conspirații sub cer deschis* de I. Kalustian, Editura Eminescu, 1976: „Ni se oferă, astfel, o diagramă a climatului social și politic al timpului, căzut din interior, anume prin prisma celui aflat într-un contact direct cu realitățile și evenimentele cele mai semnificative.” ■ Versuri semnează Horia Bădescu (*Se poate*), Haralambie Țugui (*Prin vază de secole*), Titus Vâjeu (*Kogălniceanu nu era statuie*), George Corbu (*Țara*), Ama Urcan (*Destin în Mai*), Emil Crăciun (*Brâncuși*), Vasile Igna (*Cântec simplu de mai*, dedicată lui Nicolae Drăgan), Gheorghe Nicolaiescu (*Mânăstirea dintr-un lemn*), Dinu Flămând (*Coaja oului*), Ion Cocora (*Un trandafir roz*), Olimpiu Nușfelean (*Poet în viață; Pâinea zilnică*), Dan Damaschin (***), M. Beniuc (*Cu ochii limpezi*). □ Din proză citim *Ploaia de toamnă* de Radu Tudoran. □ Aurel Șorobeta semnează *Sinterizare, cadmiere, electroeroziune*, un reportaj despre fabrica „Triumf.” □ Aurel Rău traduce *Din poezia Vietnamului*: Nguyen Dinh Thi (*Culori de toamnă*), Phan Thi Thanh Nhar (*Parfum suav*), Hang Phoung (*Bucată de parașută roz*), Xuan Quinh (*Colina de laterită și santalul*), Che Lan Vien (*Cânt de iubire în zori*). □ Din proză citim *Până în zori când s-a născut Zeno* de Ilie Sălceanu. □ Adrian Popescu semnează traducerea versurilor lui Gerard Bayo (*Ars poetica; Aproape de ziua*), preluate din volumul *Un printemps difficile*, 1975, Ed. Chambeliand. □ Ion Caraion traduce poezia lui Andree Chedid (*Tinerețe*). □ Antița Augustopoulou-Jucan traduce *Un cetățean nemernic* de Takis Hagianagnostou. □ În *Secvența satirică de Ramiro* citim *Manevra*

● [„Teatrul”, nr. 5] „În pregătirea Congresului educației politice și culturii socialiste”, revista publică articolul de fond intitulat *Unanimă adeziune*: „Zilele imediat premergătoare istoricului Congres al educației politice și culturii socialiste au fost animate, după variate, multiple și substanțiale inițiative pregătitoare din partea oamenilor de cultură din toate domeniile, de o seamă de vii și creatoare dezbateri în cadrul uniunilor și asociațiilor de creație, pentru a

culmina cu lucrările plenarelor comitetelor județene de cultură și educație socialistă și cu Plenara lărgită a Consiliului Culturii și Educației Socialiste. Toate aceste acțiuni au fost închinete analizei modului în care se desfășurează programul politic al partidului, realizărilor în toate domeniile culturii în perioada 1971-1975, felului în care cultura, cu mijloacele ei specifice, a participat la opera de făurire și dezvoltare a conștiinței socialiste, de formare a omului nou, constructor al socialismului și comunismului. Scriitorii, artiști plastici, muzicieni, oameni de teatru și cinemaști, în spiritul unei înalte exigențe critice și autocritice, au fost unanimi în a sublinia că anii care au trecut de la Plenara CC al PCR din 3-5 noiembrie 1971 au fost ani de o rodnicie în fapte de artă, de netăgăduit; ei au confirmat, atât pe planul conținutului, cât și pe cel al expresiei, justetea orientărilor date de partid și a indicațiilor prețioase ale tovarășului Nicolae Ceaușescu. [...] Ceea ce s-a desenat cu pregnanță în activitatea tuturor domeniilor de creație a fost climatul partinic, spiritul militant raporturile fructuoase de colaborare între uniunile de creație, organizațiile de masă și obștești și forurile care au atribuit în domeniul activității cultural-educative. Toate dezbaterile au fost încununate de afirmarea adeziunii ferme și depline a participanților la politica internă și internațională promovată de partidul și statul nostru, la principiile marxist-leniniste care călăuzesc întreaga noastră viață socială și culturală, de angajamentul de onoare al oamenilor de cultură, al creatorilor din literatură și artă, al tuturor celor ce lucrează în instituțiile cultural-educative de masă, de a sluji, cu toată dăruirea, cauza și idealurile socialiste ale partidului și poporului nostru.” □ Amza Săceanu prezintă cea de-a IV-a ediție a Primăverii culturale bucureștene, în timp ce Valeria Ducea scrie despre Colocviul directorilor din teatrele bucureștene. ■ „În pregătirea Congresului educației politice și culturii socialiste” Alexandru Balaci scrie despre *Frumusețe și adevăr*: „Apropiatul Congres, în care se vor dezbate problemele culturii și educației socialiste, va trasa conturul luminos al bilanțului realizărilor din această importantă sferă a activității umane, stabilind totodată liniile de forță ale dezvoltării viitoare. Se vor sublinia, încă o dată, caracteristicile culturii contemporane românești, organizata ei legătură cu tradițiile cele mai nobile ale imensului patrimoniu de valori spirituale, create de poporul român în decursul milenarei și dramaticei sale istorii. Tradiția cea mai valoroasă a mișcării noastre culturale este a unei arte și literaturi profund legate de viața și idealurile poporului, trăgându-și seva din investigarea structurală a realității. O asemenea tradiție a fost îmbogățită de creatorii contemporani pe baza viziunii noi despre lume, artă și viață, pe care a acordat-o concepția filozofică a partidului, operele noii noastre culturi fiind caracterizate de înțelegerea dialectică a realității, de dinamica permanentă care schimbă liniile vieții individuale și colective, descoperind noi perspective de dezvoltare și realizare, în fiecare fenomen. În același timp, operele culturii contemporane românești poartă în ele, drept cea mai prețioasă încărcătură, optimismul generat de încrederea deplină în mersul continuu al întregii societăți românești.” ■ Valentin Silvestru, în *Atitudini crea-*

toare în dramaturgia română contemporană, reia, după cum afirmă autorul, o serie de idei publicate în diverse cronici, articole sau studii din „Scânteia”, „Era socialistă”, „Contemporanul”, „România literară”, „Tribuna”, „Familia”, „Ramuri”, în realitate textul fiind o încercare de sinteză a dramaturgiei românești moderne. „Circumstanțele istorice în care ne aflăm fac ca fiecare reușită a dramaturgiei să aducă un plus întregii literaturi și, prin ea, ca și prin teatru, un spor de influență întregii culturi, în formarea conștiinței socialiste și în afirmarea sentimentului național. Ca orice activitate din republica noastră, și activitatea dramaturgilor se înscrie în sfera patriotismului militant, căci se adaugă bunurilor spirituale ale țării. Suntem, în același timp, în competiție internațională și de valoarea acestor bunuri depinde locul pe care-l vom ocupa în cultura universală. Manifestându-se întregul respect pentru munca atât de dificilă și rezonantă a dramaturgilor, avem dreptul de a le pretinde mai mult și mai bine și, în aceeași măsură, datoria de a-i sprijini cu exigență, dar și cu cea mai generoasă atenție; cu exigență, dar și cu cea mai largă disponibilitate intelectuală; cu exigență, dar și cu cea mai aplicată compresie în eforturile lor de creație – ale celor existenți și a celor ce vin – atunci când aceste eforturi sunt săvârșite fără dubiu întru împlinirea nevoilor spirituale ale societății noastre.” ■ În *Cronica dramatică* C. Paraschivescu prezintă *Căsătoria* de N. V. Gogol (Teatrul Național din București); Radu Albala scrie despre *Jocul dragostei și al întâmplării* de Marivaux (Teatrul de Comedie); Ionuț Niculescu despre *Arborele genealogic* de Lucia Demetrius (Teatrul Evreiesc de Stat); Valeria Ducea despre *O stea pe ring* de Sütő András (Teatrul maghiar de stat din Cluj Napoca); Florin Tornea despre *Sâmbătă la „Veritas”* de Mircea Radu Iacoban (Teatrul Dramatic sin Brașov). Alte piese prezentate sunt *Atenție la cotitură!* de Méhes György (Teatrul dramatic din Baia Mare), *Švejk în al Doilea Război Mondial* de Bertolt Brecht, *Moartea unui comis-voiajor* de Arthur Miller, *Macbeth* de Shakespeare (Teatrul Municipal din Ploiești), *Martin Luther și Thomas Münzer sau introducerea contabilității* de Dieter Forte (Teatrul de nord din Satu Mare, secția română), *Slugă la doi stăpâni* de Carlo Goldoni (Teatrul Tineretului din Piatra Neamț), *Vara trecută la Ciulimsk* de Aleksandr Vampilov, *Sânziana și Pepelea* de V. Alecsandri (Teatrul dramatic din Constanța), *Nebuna din Chaillot* de Jean Giraudoux. În *Carnet I.A.T.C.*, Mira Iosif prezintă *Jocul de-a vacanța* de Mihail Sebastian. □ În *Turnee de peste hotare* Florian Potra prezintă piesele puse în scenă de Teatrul Dramatic „Sofia” la Teatrul Național din București: *Roșu și brun* de Ivan Radoev, *Cum vă place* de Shakespeare, *Sâmbătă 23* de Ștefan Țanev. □ În *Tv*, Dumitru Solomon scrie despre *Trei Premiere: Nunta însângărată* de Federico Garcia Lorca, *Pasărea speranței* de Radu Theodoru și *Rivalii* de R. B. Sheridan. □ Este publicat integral textul „comediei tragice în trei acte” *La margine de paradis* de Ovidiu Genaru.

● **[„Transilvania”, nr. 5]** Editorialul *Universul participării* este semnat în numele redacției: „Trăim astăzi într-un univers social ce se poate numi cu adevărat un univers al participării și acțiunii, întemeiat pe înțelegerea superioară a

rolului dinamic, transformator al factorului conștient în dezvoltarea socială. Dealtfel, este un lucru binecunoscut că programul ideologic al partidului nostru, fundamentat pe analiza științifică a realității, vizează chiar formarea și dezvoltarea conștiinței socialiste a maselor, afirmarea forței de creație pe planul organizării și conducerii sociale; formarea unui în alt nivel de conștiință politică implică astfel o cunoaștere profundă a realității sociale, a perspectiveilor dezvoltării viitoare, participarea responsabilă la procesul de perfecționare a relațiilor sociale în toată complexitatea lor. Or, este evident că, în acest sens, activitatea de educație socialistă, având ca scop formarea omului nou, cu o înaltă conștiință politică, este de natură să dea fiecărui cetățean măsura demnității sale, ca participant activ și creator la edificarea societății socialiste multilateral dezvoltate.” ■ Alexandru Grad semnează *PCR – existență și acțiune revoluționară*: „Acum, la sărbătorirea a 55 de ani de la înființare, întregul popor român, în frunte cu eroica noastră clasă muncitoare, trăiește din plin sentimentul mândriei patriotice pentru marile victorii cucerite sub conducerea Partidului Comunist Român, în toate domeniile vieții economice și sociale. Sărbătorirea evenimentului a constituit un prilej și pentru oamenii muncii din județul Sibiu, români, germani, maghiari și de alte naționalități, de a-și spori eforturile pentru realizarea exemplară a sarcinilor economice. Locuitorii meleagurilor sibieni se mândresc că, împreună cu toți cetățenii țării, sub conducerea partidului, își pot aduce contribuția la ridicarea României socialiste pe noi culmi de civilizație și bunăstare. Dăruirea lor totală în această nobilă activitate pentru ridicarea prestigiului patriei este cel mai de preț omagiu pe care-l aduc încercatului lor conducător politic, secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu.” ■ În paginile care apar în *pregătirea Congresului educației politice și culturii socialiste* citim: □ *Convorbiri*, partea a V-a, de Marin Panait. □ *Estetica spectacolului în teatrul românesc actual* de Ion Toboșaru: „Spectacolul românesc actual se bazează pe experiențele dobândite în istoria artei teatrale naționale și, totodată, permeabil influențelor, el selectează elementele înnoitoare care pot să dezvolte spiritul contemporan. Determinarea fizionomiei spiritualității naționale a poporului român se corelează cu dramaturgia actuală prin varietate tematică și tipologică, valorificată în arta scenică, expresie a ființei poporului nostru, continuității sale istorice. Ponderea acordată teatrului-idee, teatrului-dezbateri, teatrului de reflectare a realității social contemporane, teatrului epopee națională, toate acestea corelate cu specificul artei scenice românești, impulsionează cercetările esteticii spectacolului actual, ca parte integrantă a culturii naționale și ca operă imediată, îndrăzneată, în procesul de edificare a fizionomiei morale, civice și artistice a poporului român.” □ *Mesaj și angajare în teatru* de Gh. M. Ceaușu: „În modul său de a fi, aparență și nu iluzie, corealitate și nu realitate, mesaj și nu gratuitate, imagine și nu concept, problemă și nu soluție și, prin promovarea valorilor umanismului socialist românesc, teatrul se înscrie în sfera suprastructurii noi a societății, dinamizând conștiințele, ca mijloc, în marele proces de construcție, de modela-

re a unei personalități multidimensionale. Sensul său simptomatic și cel educativ se realizează prin cel intrinsec, pe care-l asimilăm cu mesaj ideatic-afectiv și senzorial-intuitiv, de a cărui natură și vigoare depinde plasarea subiectului în lumea valorilor frumosului, binelui, adevărului, dreptății, cinstei, dragostei și prieteniei.” □ *Contribuții spirituale ale populației săsești la patrimoniul culturii românești* de Carol Göllner, o succintă trece în revistă a „contribuțiilor la fondul spiritual unitar relevă aspirațiile de conviețuire creatoare a populației germane cu poporul român, în patria comună.” ■ Texte cu tematica independenței statale semnează Teodor Pavel (*Independența statală și unitatea națională în viziunea gândirii moderne românești*), Paul Abrudan (*Solidaritatea națională în războiul de independență din 1877-1878*), Mircea Ivan (*Un cântăreț sibian al vitejiei de la '77*). ■ Citim recenzii: □ Vasile Vetișanu scrie despre volumul *Din istoria literaturii didactice românești* de Onisifor Ghibu: „Din perspectiva ideilor de mai sus, lucrarea lui O. Ghibu ocupa un loc privilegiat, prioritar, în literatura didactică românească, la confluența ei cu alte domenii. Căci, în străduințele lui exemplare pentru viitorime, autorul mărturisea, în prefață: «sper să pot da și o istorie a literaturii didactice a învățământului religios, geografic și istoric, precum și a învățământului limbii maghiare, rămânând ca alții să se ocupe de învățământul matematic, fizic ș.a.m.d.». Planul se constituia ca un organon în istoria învățământului românesc.” □ Despre romanul *Paraskiv Paraskiv* de Georg Scherg, scrie Franz Hodjak: „Ceea ce conferă un plus de autenticitate și prospețime romanului este stilul concis, limbajul viu și colorat, fluid, expresiv și variat. Evitând cu consecvență orice idilizare a universului prezentat, Georg Scherg îmbogățește tematica literaturii germane din țara noastră.” □ Mircea Ivănescu prezintă *Cenușa unui ceas* de Marin Preda: „Lectura acestei cărți este ca o plimbare pe străzile vechi, în ploaie, sau sub razele prelungi ale soarelui decolorat, cu ochii mereu ridicați spre frunzele niciodată liniștite; e ceva din melancolia după-amiezilor autumnale, când pașii alunecând peste frunzele uscate și vântul spulberând picături prin geamuri – toate îndeamnă spre un anumit sentiment al închiderii unei file. Decât că simțămintele aceste, firești poate în fața îngreunării firii în jur – în poezia acestui anotimp, în cartea aceasta pe care o avem în față despre arderea unor asemenea ceasuri de îngândurare – reprezintă în primul rând o reculegere, un prilej de coborâre în plinurile ființei, spre a descoperi acolo înțelesurile adevărate ale dăinuirii și reînnoirii.” □ Tot Mircea Ivănescu prezintă și volumul de *Poezii* de Wolf Aichelburg, Editura Albatros: „Trebuie adăugat, de asemenea, ca o distincție în plus a acestui volum care fixează, nădăjduim, pentru un cerc larg de cititori, profilul unui poet de excepție, prezentarea în limba română, aproape totdeauna la înălțimea muzicii pure a originalului (ea este datorată, de altfel, unui poet, cum am spus, îndeaproape înrudit cu cel pe care-l interpretează cu o admirabilă congenialitate, și unui deopotrivă admirabil interpret al culturii sibiene și germane din țara noastră, el însuși poet autentic, Horia Stanca.) Remarcabilă, de asemenea, introducerea volumului, semnată de

Șt. Aug. Doinaș, care valorifică, tocmai prin înțelegerea și iubirea profundă pentru poezia colegului, calitățile majore ale versului lui Wolf Aichelburg.”

□ Wolf Aichelburg scrie despre *Im alten Land, Epik, Dramatik, Lirik, Essayistik* de Bernhard Capesius. □ *Gânduri despre arta naivă* de Titu Popescu: „Adevărații artiști naivi, înțelegi în universul unei școli de creație, nu sunt nici ei, în spiritul lor, amatori. Ar trebui să delimităm amatorismul la acele fenomene secunde, ulterioare, decadente, contrafăcute, care dau măsura degradării idealurilor. Cât privește maniera artei naive, aici amatorismul se poate insinua mai disimulat, dar nu este imposibil de a i se reproșa accentele minore prin lipsa de descoperire a limbajului artei. Fiecare obiect artistic naiv marchează o experiență de la capăt, iar autorizarea teoretică în artă, a cărei necesitate o subliniam mai sus, trebuie nu să complice o experiență recurentă pe toată întinderea ei, ci să-i recunoască spontaneitatea de spirit.” ■ Apar două cronici literare: □ prima, nesemnată, dar probabil scrisă de Mircea Tomuș, despre *Galeria de viță sălbatică* de Constantin Țoiu: „Cronică și parabolă în aceeași măsură, romanul comunică bogată materie de eveniment istoric, valorată printr-o subtilă infuzie de substrat semnificativ, după cum simbolurile ei, străvezii ca niște văluri subțiri, uneori, au un aer frust, «sălbatic», care le sporește încărcătura specifică ținându-le mereu aproape de faptul concret; în și peste toate acestea, o concentrată și înaltă tensiune lirică.” □ A doua cronică literară este semnată de Mircea Tomuș și este o cronică la volumul *Prima verba* de Laurențiu Ulici: „Suite întregi do fronde sterile și gălăgioase au pornit, la noi, de la argumentul vârstei; premature cununi de laur s-au convertit în agresive veleități în numele aceluiasi argument; conștiința scriitoricească s-a exersat mai mult pe latura ei agresivă și mai puțin pe cea critică. N-am vrea ca rândurile noastre să fie înțelese ca o reacție împotriva pretențiilor, bazate pe valoare, ale tinereții, ci ca un cuvânt pentru deplina punere în drepturi a conștiinței critice, autentice și realiste. Dacă vârsta nu este niciodată o valoare în sine, ci numai prin ceea ce ea realizează, spiritul critic rămâne întotdeauna autoritatea funcțională. Și tocmai înțelegerea și asumarea acestui rol conferă valoarea cărții și întreprinderii lui Laurențiu Ulici: un for critic stabil, o funcție de permanență a vieții noastre literare, îndeplinită cu umană exemplaritate.” ■ În *Mișcarea literară* citim: □ *Cărți de critică* de Mircea Braga, în care sunt prezentate două volume de critică – *Lecturi constructive* de Ion Vlad, C.R., și *Lecturi și zile* de Mircea Zăciu, Editura Eminescu: „Ceea ce reface Ion Vlad nu este itinerariul lecturii, ca dezvoltare gradată a unui ecoul literar, nici un itinerar interior al operei, ca proces de înțelegere și detaliere a structurii sale, ci un contur al conceptului raportat îndeosebi la o singură posibilitate concretă de existență literară. [...] *Lecturi constructive* este cartea unui autor care își are loc distinct în raftul teoriei noastre literare. [...] Îl vedem pe Mircea Zăciu ca pe un sceptic care, preocupat fără să vrea și poate fără să știe de istoria și critica literară ca de o utopie modernă, trece dincolo de pragul propriei negații, fiindcă utopia este tocmai vibrația care face posibilă anomal în apariției unei

consecințe străine propriei sale intenții.” □ Sub același titlu, Titu Popescu scrie despre mai multe volume de critică: „□ Virgil Ardeleanu, *Opinii. Prozatori și critici* (Editura Dacia). Virgil Ardeleanu ilustrează, cu fericită pregnanță, o anume tipologie critică, descifrată aici ca o supratemă a cărții. Primul gând care se desprinde în urma lecturii este intimul atașament al autorului la actul critic, semnalat pe două căi: concepția despre critică și funcționalitatea axiologică a stilului apreciativ. Încercând refacerea acestor ipostaze, vom spune de la început că judecățile de valoare cuprinse sunt în general juste (firește, este o opinie la opinie) și a încerca fasonarea lor nuanțată după alte gusturi nu înseamnă decât a impieta asupra dreptului la opinie, atât de imperativ reclamat de autor. [...] □ Nicolae Balotă, *Universul prozei* (Editura Eminescu). Vocația cărturărească de benedictin al cărții stă la baza comentariilor lui Nicolae Balotă. El ilustrează convingător familia literaților de o spiritualitate proteică, insațiabilă, una dintre ramurile acesteia fiind și Cercul literar de la Sibiu, prin Ștefan Aug. Doinaș, I. Negoieșcu, Ovidiu Cotruș, Ioanichie Olteanu, Radu Enescu, Eta Boeriu, alături fiind și Nicolae Balotă. [...] Textele se susțin și pe implicarea documentar-afectivă a criticului, pe scrupulul lecturilor fidele, sensibilitate intelectuală. Radiografierea operelor pornește de la conștiința preexistentă a valorii lor, de aceea libertatea descoperirilor din aproape înaproape conduce lectura spre un anume consens demonstrant. □ Nicolae Manolescu, *Teme 2* (C.R.). La a doua sa carte de teme, Nicolae Manolescu apare mai unitar în formulă și dexter în pretexte. Actul său critic, de exercițiu melodic și serios, presupunea însă și adaptarea convenabilă a unei forme optime, încât însumarea foiletoanelor să nu dea impresie fastidioasă, iar limbajul să fie scutit de divagație. Paralel cu cărțile, criticul s-a intuit pe sine, egalându-și efortul tranzitiv cu unul autoformativ, până ce o vocație distinctă a ajuns la o distincție a vocației. Impresionează și acuma prospețimea contactului cu opera, deși majoritatea sunt relecturi, făcând din vitalitatea resurselor de noutate o simplă declarație procedurală (ex.: «recitind curând pe Bacovia, am fost izbit de multe lucruri cărora altădată nu le-am dat atenție»). [...] □ Ion Vianu, *Stil și persoană* (Editura C.R. .). Cartea nu poate fi încadrată, neted, la sectorul criticii literare; este o meditație analitică asupra artei în general, cu elan intelectual autorizat, sub auspiciile unei metode de inspirație științifică. Validarea concepției autorului este dată pe proprietățile explicative ale psihanalizei, implicată ca o metodologie cu deschidere socială, culturală (intenționată, încă inexistentă ca atare), generează firesc problema limbajului și a intenționalității expresive și se recunoaște în finețea expresiei. Stilul este înțeles ca semnal al libertății individuale și calificare ideală a limbajului. [...] *Stil și persoană* este o carte compusă din fișe de alternanță liberă a ideilor, al cărei sumar se resimte, compozițional, de eterogenitate, iar în alcătuirea textelor și un fragmentarism de improvizație.” □ *O problemă de biografie argheziană: argumentul operei* de Ilie Guțan: „În revista «Manuscriptum» (nr. 2, 3/1975 și 1/1976), Constantin Popescu-Cadem publică un documentar-serial care e firesc să surprindă și

stârnească semne de întrebare, mai ales că, de la o intervenție la alta, apar modificări, amendări ale unor afirmații anterioare, retușări, în acord cu surprizele pe care oricare explorare de acest gen le dezvăluie. Nu înțelegem de ce C.P.-C. se grăbește să dea publicității «concluziile» unei cercetări abia incipiente, insuficiente, dovadă că în comentariu se mănuiesc frecvent presupunerea, aproximarea, ajustajul, procedee care, dacă ni se permite, nu se adecvează rigorii științifice. Poetul spune undeva că omul este «o eroare ce se corectează progresiv», dar cercetarea implică un alt postulat. Suntem bucuroși să cunoaștem și biografic pe Arghezi, însă pe baza unei demonstrații curente și cât mai puțin relative. [...] Documentele publicate și comentariile însoțitoare, în loc să clarifice, tulbură și mai mult momente și capitole delicate ale biografiei. Printre acestea se află *mama*, scenariu din ce în ce mai deconcertant. Cine a fost într-adevăr, cât a stat Arghezi alături de ea, când a murit?» □ Eugen Onu marchează 90 de ani de la nașterea lui *Emil Isac, dramaturgul*: „Anticipând, așadar, o serie de direcții ale teatrului, nu numai românesc, ci și universal, dar păstrându-și, în același timp, până astăzi, o deplină originalitate și valoare în sine, *Maica cea tânără* se arată realmente ca o operă de referință. Și nu se poate decât regreta că prezența lui Emil Isac în câmpul dramaturgiei, unde a dat măsura deplină a talentului său, s-a oprit până la urmă doar la atât.” □ Titu Popescu scrie despre Eugen Jebeleanu: „Recunoașterea, în panteonul artei, a lui Eugen Jebeleanu înseamnă mai mult decât reputație durabilă a poeziei, înseamnă recunoașterea unei conduite umane de mare vibrație, cu o capacitate deosebită de asumare și rezonanță. Toate marile drame ale omenirii, din ultima jumătate de veac, au trecut prin inima lui Eugen Jebeleanu. O neliniște fremătândă la seismele lumii îi pivotează profilul leonin. Vânturile multor presimțiri i-au ascuțit accentul privirii. Totul pare că se alege pe două disponibilități, în combustii decisive, de celebrare și acuză. Căile intermediare, sunt neglijate. De aici, supremația criteriului și rezultatul exemplarității de destin. Poetul face parte, cu strălucire, din familia artiștilor-martori ai vremii, a acelor conștiințe exprimate prin artă care adaugă semnele diacritice la spiritul timpului. De asemenea cugete verticale avem nevoie ca de o certitudine și o speranță.” □ Aurel Șorobetea, *Reportajul și realitatea*: „Reportajul se supune «legii» prezenței la fața locului, regulă mult restrictivă, deoarece evenimentele nu stau să aștepte caietul de însemnări și microfonul. Aderența la realitate, necesitatea informării extrem-operative, înseamnă prin excelență actualitate, fapte petrecute de puțină vreme, pe când literalul are pentru sine meditația, istoria, prezentul și viitorul, visele și aberațiile, deci tot atâtea atuuri. Cu alte cuvinte, întreaga realitate este de componența literaturii, reportajului revenindu-i numai mugurele de creștere, actualitatea. De o parte avantaje și libertăți, de cealaltă restricții. Ce rost ar mai avea concurența? În romanul realist, puterea descriptivă și analitică a literaturii s-a arătat cu prisosință. Din faptul că reportajul apelează la modalități literare de expresie, devenind literar, decurge vreo urmare cât de cât importantă pentru literatură? [...] Astăzi, febra pare a fi trecut. Reportajul

își reasumă, prin atitudine critică realitatea adesea contradictorie. În respectul documentului și în alianță cu literatura, el are în față o «perioadă de aur».

□ Vasile Chifor, *Elogiu și creație*, o semnalare a cărților □ *Ultimul drum* de Ion Brad, Editura Eminescu, 1975: „Remarcabil este, la Ion Brad, modul de percepție a realului și semnificativului, încrederea și căldura cu care se apleacă asupra personajelor, îndemânarea de a reda fidel vorbirea specificii țăranului ardelean din părțile Blajului” și □ *Pasărea de lut* de Mircea Opriță, Editura Dacia, 1976: „Pasărea zugrăvită pe o cană de lut de peste 100 de ani este, evident, simbolul perenității, al durabilității și trăinicieii, al prelungirii vieții prin rădăcini trainice dincolo de moarte: *Omul piere, dar lucrul mâinii și minții sale rămâne* – iată ideea pe care se fundează o întreagă filozofie și existență și pe care este central edificiul cărții.” □ George Răzvan Stoica, *Bicentenar Hoffmann*: „Farmecul deosebit al prozei lui Hoffmann, universul fantastic în care se mișcă personajele sale contribuie la crearea unui tablou inedit, fascinant. Aceste calități asigură scrierilor sale perenitate.” □ Nae Antonescu semnează *Revelația jurnalului*, prezentând *Jurnal-ul* lui Octav Șuluțiu, Editura Dacia, ediție, prefață și note de Nicolae Florescu: „*Jurnalul* lui Octav Șuluțiu este plin de destăinuiiri literare, mărturii prețioase despre ascensiunea operei lui Blaga, efervescența lui Camil Petrescu, cenaclul *Sburătorul* lui E. Lovinescu și atmosfera lui, proiectele de editare a unor reviste, notații despre valoarea criticii, prietenia cu Anton Holban, corespondențele dintre viața personală a autorului și reflectarea ei în opera românească, opinii despre diversele aspecte ale scrisului beletristic românesc interbelic, toate împreună conturează pregnant biografia interioară a unui scriitor de vocație.” □ În *Pe linia tradiției transilvane*, G. Nistor scrie despre volumul *Măslinul lui Platon* de Ion Horea, Editura Dacia, 1976: „Fără să negăm recunoscute legături cu poezia lui Alecsandri, Pillat, Voiculescu, adesea Arghezi (îndeosebi în *Și m-am întors...*), prin specificitatea sintagmelor, lexicului, viziunii, simbolisticii (până și Mureșul este un corespondent al Oltului), prin neliniștea, uneori, fără motiv, prin profesiunile de credință (*Și dacă vreau* trimite la *Rugăciune*), cea mai viabilă parte a producției lirice din *Măslinul lui Platon* continuă tradiția poeziei transilvane, în perfectă concordanță cu modalitatea impusă de Goga.” □ Ion Mircea publică *Scrisori către un poet în etate (VI)*, despre Mircea Ivănescu: „Marcat de ideea jocului, refuzul «literaturii» are menirea de a încorona, în mediul livresc al poemului – orice s-ar zice, de o mare altitudine – firescul unei emisiuni lirice. De aceea, cât de matură ni se va părea, la o ultimă analiză, această atitudine poetică, dacă o vom compara cu a poeților încrâncenați la gândul că emit adevăruri sonore, în mod real și în forma brută a sublimului! Poemele lui Mircea Ivănescu se creează ca halo-uri în jurul unei sugestii centrale, dominante, sugestie descompusă în elementele ei subtile în funcție de programul prin excelență spectral al acestei formule lirice. O poezie din familia «discursului povestit».” □ Al. Covaci semnează *Epica faptului cotidian*, o recenzie la romanul *Prietenul pe care-l caut pretutindeni* de Ion Arieșanu: „Interferența permanentă a

două planuri temporale, alăturarea concludivă a evenimentelor trecute cu interogațiile prezentului, ce scurtează în reacțiile și rememorările martorilor adevărul, pun sub lentila observației o autentică galerie tipologică. Realismul relatării, accentele lirice inspirat plasate, caracterizările exacte sunt virtuțile acestui roman.” □ Mircea Ivănescu revine cu o nouă *Cronica traducerilor*, de data aceasta comentând *Cantos și alte poeme* de Ezra Pound, Editura Univers, arătând rezervele sale care au fost generate din cauză „că s-a pornit de la o greșită înțelegere a textului. Avem în față un Ezra Pound care ni se adresează jovial, direct, neocolind exprimările brutale, uneori deliberat vulgare, cu o vorbire abundând în locuțiuni «neoașe», dar care este cu totul străină celei în care și-a conceput Pound poemele – e drept, uneori cu asprime, dar totdeauna păstrând o certă sobrietate intelectuală.” Traducerea a fost făcută de Ion Caration. ■ În *Revista revistelor* sumarele publicațiilor prezentate sunt împărțite în secțiuni *Ideologie, Poezie, Proză, Critică, Istorie literară, Literatură universală*. În mod special sunt menționate revistele „Neue Literatur”, „Forschungen zur Volks und Landeskunde” nr. 1/1976 și „Viața românească.” □ Revista „Transilvania” notează jubileul publicației „Viața românească”: „Omagiul care i se cuvine pentru ceea ce a înscris până acum în cultura noastră se întregeste în chip firesc și cu expresia admirației pentru tinerețea ei mereu vie, sub semnul continuității unei denumiri în care ne recunoaștem toți.” ■ Versuri semnează: Ion Rahoveanu (*Risipa aripilor*), Miron Țic (*Numai atât*), Ioan Șerb (*Dor de mamă*), Ion Mircea (*Clima ta dulce ne inundă visul*), Monica Zgârcu (***).

● [„*Vatra*”, nr. 5] Dumitru Mureșan publică pe prima pagina un poem patriotic. ■ Este dat publicității un fragment dintr-o lucrare semnată de Lucian Blaga cu privire la gândirea românească în Transilvania în secolul al XVIII-lea Eugen S. Cucerzan citează dintr-o scrisoare a lui Blaga către M. Ralea, datată 31 martie 1951, în care filozoful mărturisește că a recitit *Capitalul* lui Marx în vederea completării lucrării, fapt care „probează apropierea mai fermă a lui Blaga de materialismul istoric și fondatorii săi.” ■ Dan Culcer scrie o cronică la cartea *Poezia românească contemporană între 1950 și 1975* (Ed. Eminescu, 1975) semnată de Al. Piru. Semnatarul consideră exegeza criticului severă, datată, în special datorită metodei epicizante, care favorizează clasicii, poezii „stâmpărați” și defavorizează inovația „Necesară ca inventar descriptiv, cartea lui Al. Piru (care ar fi putut conține cu puțin bunăvoință și o bibliografie critică) se adaugă *Panoramei deceniului literar românesc 1940 – 1950* (a aceluiași autor), extrem de utilă ca informație, obligându-ne să așteptăm cu sporit interes promisiile istoriei literare față de care astfel de lucrări ar trebui să fie doar timide aproximări”, concluzionează cronicarul. ■ Anton Cosma analizează romanul *Blocul de marmură*, de Al. Simion, considerându-l o carte insuficient sau superficial evaluată: „*Blocul de marmură* este un roman despre umanizarea revoluției, despre transformarea ei dintr-o legitate istorică abstractă, impresonală, într-un adevăr organic, sufletesc, al fiecăruia dintre

indivizii care o înfăptuiesc. În ciuda lungimilor care, e adevărat, fac lectura mai dificilă, romanul e în ansamblu un roman viu, de o stringentă actualitate.”

■ Pentru rubrica *Filtre*, Dumitru Mureșan se oprește asupra volumului de poezii *Micropoeime*, de Aurel Rău (Ed. Dacia, 1975). Comentatorul afirmă că este un volum în care prevalează formula „lirismului obiectiv” care facilitează rafinarea formulei poetice astfel încât poetul reușește „să dea, pentru întâia oară, măsura deplină a talentului său.”

■ La proză, Silvia Udrea prezintă un volum de povestiri „inegal” – *Stația de salvare*, de Nicolae Mateescu și un roman „inconsecvent” – *Cercul*, de Platon Pardău (Ed. Eminescu, 1975) pe care autoarea îl analizează în termeni duri („În cele aproape patru sute de pagini, P. Pardău s-a căznit să aglomereze cât mai multe fapte, să bombardeze cititorul cu o avalanșă de cuvinte pentru a crea impresia de febră a istoriei.”)

regretând că autorul nu a rămas fidel talentului demonstrat în *Orele de dimineață*.

■ Serafim Duicu trece în revistă câteva apariții din domeniul criticii, cele mai multe ale anului 1975: *Ipostaze ale iluminismului românesc*, de Ovidiu Papadima (Ed. Minerva, 1975), *Proza fantastică românească*, de Sergiu Pavel Dan (Ed. Minerva, 1975), *Blaga inedit: Amintiri și documente* (Ed. Dacia, 1974), *V. Voiculescu – studiu monografic*, de Ion Apetroaie (Ed. Minerva, 1975), *Tensiuni lirice contemporane*, de H. Zalis (Ed. Dacia, 1975).

■ La *Vatra- Dialog*, Mihai Sin realizează un interviu cu Marin Sorescu. Discuția începe cu subiectul popularității lui Marin Sorescu, pe care poetul mărturisește că n-o resimte ca atare, bucurându-se numai să fie citit, apoi întrebările se referă la traductibilitatea poeziei sale care îi permite să fie cunoscut peste hotare, la anticalofilie, dar și la necesitatea stilului în proză, la personalitatea proteică a scriitorului și specificitatea spațiului transilvănean și rolul său în cultura românească. „Înclinația spre autodefinire, mesianism, preocuparea etică și morală, cultivarea sistemului în filozofie, a construcției solide în proză, iată enumerate doar o seamă de calități de primă mână specifice creației ardelenesti, fără de care cultura românească n-ar fi ceea ce este.”

■ La rubrica *Tineri poeți* este publicat un grupaj de poeme, majoritatea patriotice sau dedicate partidului, semnate de Margareta Pușcaș, Petre Scutelnicu, Doina Pologea, Ioan Veza, Aurel Traian Furnea etc.

● [„**Viața românească**”, nr. 5] Alexandru George reflectează la *Critica, o problemă de conștiință*: „Problema criticii literare ca un act etic ni se pare fundamentală pentru determinarea celor mai profunde nivele ale unei atitudini generale, comune tuturor oamenilor care citesc cărți, dar pe care numai unii dintre profesioniștii scrisului o duc la expresia ei publică și-i dau un statut întrucâtva autonom. Criticul trebuie să depășească pe cititorul obișnuit;”

■ Eugenia Tudor-Anton în *Istorie și roman* se referă la *Delirul* lui Marin Preda: „Ce aduce nou *Delirul*, această insolită arhitectură epică? Mai întâi e vorba de o deschidere foarte amplă spre universal, spre înțelegerea timpului nostru contradictoriu și inegal. Formula romanescă aleasă, cu toate că apare șocantă la început, capătă drepturi legitime pe măsură ce înaintezi în lectură. Scriitorul

îmbină romanul obiectiv, detașarea de evenimente, cu acel suflu personal al expresiei aparținând unei viziuni lucide, cu atitudinea participativă, sau cutremurarea pe care le întâlnim și în literatura unui Camus sau Malraux, de pildă.”

■ Cornel Regman, în textul *Regula de cinci simplă a călătorului –politolog*, se referă la cartea lui Mircea Maliția: *Fire și noduri*: „Din când în când, în călătoriile sale Mircea Maliția își amintește de a fi jurat să rămână credincios principiului ce însuși și-a impus, al «regulei de cinci simplă». [...] Departe de a fi restrictivă, cum pare la prima vedere, regula autorului permite, dimpotrivă un program destul de larg, chiar foarte larg, devreme ce o «colecție» poate fi câteodată un oraș întreg, iar în postura de «obiecte» pot apărea ... instituții” ■ În cadrul rubricii *Cărți. Oameni. Fapte* semnează texte: Roxana Sorescu, Mirela Roznoveanu, N. Steinhardt, Veronica Porumbacu, Gheorghe Grigurcu. □ În textul *Ion Brad și vocația autenticității*, Roxana Sorescu prezintă cartea *Ultimul drum*: „Romanul ... își propune o sarcină mai grea decât *Descoperirea familiei*, de vreme ce reia o temă cu solidă tradiție: trecerea din această viață a bătrânilor întemeietori de dinastii. De la Pavel Dan la Ion Brad s-au schimbat, desigur circumstanțele în care se desfășoară marea trecere a cititorilor, a rămas însă capacitatea de a fuziona acceptarea realistă a morții cu o înfiorare ce depășește orizontul evenimentului.” □ Mirela Roznoveanu analizează romanul lui Radu Ciobanu: *Nemuritorul albastru* (Eminescu, 1976): „Romanul lui Radu Ciobanu se citește cu plăcere și pasiune intelectuală pentru amestecul de magie, fabulos, mister, revelații și nota de tragism existențial al personajelor creatoare de artă sau istorie. O parte din atmosfera barocă, magică, estetizantă la care se adugă perechea spirituală Voievod-Meșterul Toma, deși cu alt sens moral și animată de idelauri constructive, pun totuși *Nemuritorul albastru* într-o ciudată și ușor jenantă dependență de *Princepele* lui Eugen Barbu.” □ N. Steinhardt notează despre *Sorin Ilfoveanu ori cum se compune un cosmos*: „«Morală» fabulei picturale zugrăvite de Sorin Ilfoveanu ar mai putea fi formulată și astfel: niciun univers nu este complet, în stare de funcționare și «gata la cheie» fără de precipitantul numit artă.” □ Despre *Mitologia și omul modern* scrie Veronica Porumbacu: „Pe Octavian Paler l-am cunoscut ca poet: poet este și în cărțile sale de proză. Parcurgând tripticul acestora, ajungem la «drumurile prin memorie», la «mitologiile subiective», care rotunjesc poemul simfonic închinat... Călătoriile precedente în spațiu i-au fost autorului un prilej fast de întoarcere la esențele lucrurilor natale, la măsurile eterne ale muntelui. De astă dată îl însoțim într-o speleologie a timpului, la marginea mării.” □ De cartea lui Ion Vianu, *Stil și persoană* (C.R., 1975) se ocupă Gheorghe Grigurcu: „Față de misterul pe care-l sugera continuu personalitatea atât de transparent elaborată a autorului *Esteticii*, eseistul e mai concentrat, aplicat pe pagini aparent fortuite, ca într-o (sublimată totuși) confesie. Registrul preferințelor sale e mai restrâns (orice restrângere subiectivă fiind, după cum spunea Gide, un romantism).”

IUNIE

1 iunie

• [„Scânteia”, nr. 10 506] Pe prima pagină citim *Mesajul adresat de tovarășul Nicolae Ceaușescu participanților la Conferința Națiunilor Unite pentru așezările umane de la Vancouver-Canada* ■ Ilie Tănăsache publică *De ziua copilului: Superbă recompensă*. ■ Reportajul *Nucul, râul, Țara* este semnat de Dumitru Radu Popescu. ■ Traian Coșovei semnează *Partidul comunist fruct de aur al istoriei românești*: „În mijlocul viei tinere, curată ca lacrima; în mijlocul Țării tinere, mai curată ca lacrima; în mijlocul uriașei primăveri și a generoasei înfloriri; în adâncul pământului, în adâncimea fecundă a lanurilor, în jurul uriașelor focuri nestinse, pe platforma complicatelor uzine, pe schelele înalte ale construcției, printre torenți de oțel și uriașe, complicate retorte, se află uriașul spirit al lumii noastre, uriașa gândire, uriașa voință a țării – Partidul Comunist Român.” ■ Florian Potra semnează *Intelectualul și intelectualitatea în societatea noastră*: „Apropiatul Congres al educației politice și culturii socialiste va constitui, desigur, un adevărat examen al conștiințelor înaintate, mai precis, va aprecia progresele și va indica limitele de depășit în evoluția vieții morale și spirituale a națiunii. În acest sens, unele concepte și noțiuni vor fi consolidate, după o prealabilă verificare critică. Una din aceste noțiuni de bază este aceea de *intelectual* sau de *intelectualitate*, categorie socială care și-a modificat profund existența și esența în ultimele decenii. [...] Departe de dubioasele definiții date în trecut noțiunii discutate, societatea socialistă multilateral dezvoltată înalță funcțiunea intelectualului la o înaltă demnitate, pe un teren democratic concret. Această societate e capabilă să scoată la lumină oameni a căror gândire rafinată, în spirit civic, se încălzește la flacăra înțelepciunii, a sentimentelor și pasiunilor populare, pentru propășirea constantă, omogenă, a întregii noastre națiuni socialiste, a culturii și civilizației sale socialiste. Astfel, apropiatul Congres al educației politice și culturii socialiste va putea și va trebui să fie definit ca un forum al tuturor intelectualilor, deci al tuturor cetățenilor acestui scump pământ al patriei, deci al țării și al poporului în întregime.” ■ Din *Manifestări în pregătirea Congresului educației politice și culturii socialiste* reținem: □ Al. Mureșan, *Dezvelirea unei statui a lui Mihai Eminescu*: „Luni, la Cluj-Napoca a avut loc festivitatea dezvelirii unei statui a Luceafărului poeziei românești, operă în bronz a sculptorului Ovidiu Maitec. Amplasată în fața Teatrului Național, statuia lui Mihai Eminescu vine să îmbogățească patrimoniul monumentelor istorice și de artă al orașului. La festivitate au participat tovarășul Ștefan Mocuța, prim-secretar al comitetului județean de partid, alți activiști de partid și de stat, oameni de știință, cultură și artă, oameni ai muncii români, maghiari și de alte naționalități, elevi și studenți. Statuia a fost dezvelită de tovarășul Constantin Crișan, primarul municipiului. În cuvântul său, prof. univ. Mircea Zăciu a spus, printre altele:

«Niciodată ca astăzi Eminescu n-a fost mai apropiat sufletului nostru. Venerându-și trecutul, omagiindu-și înaintașii, România socialistă dă un răspuns înțărcat de noblețe neliniștitoare la întrebări a poetului: „O, nație iubită! / Vei înțelege dorul, vei ști să-l prețuiești?” Monumentul înălțat astăzi, acum și aici, în inima țării, este și el un răspuns».” □ *Colaborare între scriitori și întreprindere*, P. D.: „Primim din partea Asociației scriitorilor din Iași următoarele: «Vă informăm că, la Iași, s-a semnat o *Convenție de colaborare* între Asociația scriitorilor și întreprinderea mecanică „Nicolina.» Alăturat, ni se trimite un exemplar, tipărit, al convenției, din care desprindem: «In lumina înflăcăratelor idei cuprinse în documentele celui de-al XI-lea Congres al P.C.R., în cuvântările secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, privind făurirea culturii noi, socialiste în patria noastră, Pornind de la faptul că beneficiarii direcți ai creației literare contemporane sunt oamenii muncii din fabrici și de pe ogoare, constructorii societății socialiste multilateral dezvoltate, Înțelegând că rădăcinile adânci ale inspirației scriitoricești se află în primul rând în viața și munca făuritorilor de bunuri materiale din patria noastră, Considerând că scriitorii români de astăzi au datoria de a contribui mai eficient la cunoașterea, prin literatură, a vieții, preocupărilor și eforturilor eroice ale noastre clase muncitoare, Asociația scriitorilor din Iași, întreprinderea mecanică „Nicolina” și Consiliul județean Iași al sindicatelor au procedat la semnarea prezentei convenții de colaborare, menită să stimuleze realizarea unor lucrări valoroase, inspirate nemijlocit din viața uzinei». În continuare sunt stabilite condițiile colaborării: astfel, asociația scriitorilor: «Va recomanda prozatori pentru încadrarea în colectivul uzinei în vederea cunoașterii temeinice a vieții acestuia; va organiza un concurs de creații literare inspirate din tradițiile revoluționare ale întreprinderii „Nicolina”, din prezentul socialist al întreprinderii ieșene, din viața noului șantier U.M.G.I.; va oferi premii celor mai valoroasă creații prezentate în concurs; va organiza, periodic, acțiuni de documentare pe termen scurt; va patrona cenaclul literar al uzinei; va contribui la organizarea acțiunilor programate la clubul uzinal». La rândul ei, întreprinderea «Nicolina»: «Va asigura și susține documentarea scriitorilor în uzină; va oferi un premiu pentru vel mai valoros reportaj literar despre „Nicolina”; va organiza discutarea și dezbateră în cadrul colectivelor de muncă a lucrărilor create pentru și despre „Nicolina”» etc..”

• [**“Viața studențească”, nr. 22**] Versuri de Marin Constantin, Gh. Băjenaru, Cătălin Bordeianu, Ion Gheorghiușor. □ Despre *Vocația universală a spiritului românesc* scrie Pompiliu Marcea, propunând câteva modele naționale ce au devenit și universale: Brâncuși, Enescu, Țuculescu, Eminescu, Bacovia, Iorga, Sadoveanu s.a până la G. Călinescu sau Marin Preda. „Întrucât universalul trece întotdeauna prin național, în afara căruia nu poate fi conceput, calea cea mai firească de a-l stabili este valorificarea spiritului național în laturile sale durabile, care îmbogățesc imaginea complexă a umanității cu nuanțe și

rezonanțe originale. Universalul nu este o supra existență, un fel de *topos-atopos* apriori în care se găsesc niște idei ori niște valori ce se pot chema universale. O asemenea viziune este nedialectică și neistorică, fiind redevabilă idealismului metafizic. Universalul nu poate fi decât o categorie axiologică, rezultată pe calea comparației și a selecției și validată istoric și practic. Este limpede, prin urmare, că nu orice rang al valorii naționale intră în sfera universalității, ci numai valorile supreme... Drumul spre universalitate al culturii noastre este condiționat de conținutul problematic ce-l vehiculează. A miza excesiv pe factorii exteriori: limbaj, pitoresc, originalitate excentrică, înseamnă a forța uși deschise ori a te situa la periferia spiritului. Clădim o societate nouă, întreprindem o experiență originală, ce poate avea, în ordinea voinței de a dura, o valoare general-umană, universală. Marin Preda a exprimat, cu pregnanță, necesitatea unei asemenea atitudini din partea creatorilor: *Marea forță creatoare a artei noastre ar trebui să se reverse de aici înainte dincolo de formele de expresie care nu-și dezvăluie secretul decât pentru noi și să găsească formă de expresie care, păstrându-și mai departe farmecul inexprimabil al specificului național, să fie covârșite de conținut, să-și caute astfel nestingherit drumul spre universalitate.*"

• **[„Era socialistă”, nr. 11]** Francisc Păcurariu analizează *Romanul românesc actual și viața socială a epocii*: „Romanul nostru actual se situează în continuarea principalelor direcții de dezvoltare ale romanului românesc dintre cele două războaie mondiale (care a configurat la noi prima perioadă de înflorire matură a acestui gen complex), pe care le îmbogățește și le diversifică prin exploatarea unor noi probleme sociale, politice și ideologice, ca și prin utilizarea unor modalități moderne, novatoare, generate de evoluția prozei în secolul nostru. [...] Confruntat cu o problematică existențială și istorică de o strălucitoare noutate și de o mare densitate și complexitate, ca și cu necesitatea unei intense reflecții asupra sistemului de forme prin care mesajul desprins din ea își poate găsi expresia adecvată, singura valabilă, romanul nostru actual se află în fața unor răspunderi majore.”

• **[„Tribuna României”, nr. 86]** *Cuvântul zilei*, intitulat *Programele verii*, este semnat de Gheorghe Milea, secretar de comisie al Asociației „România”: „Popor ospitalier, românii își primesc prietenii cu inima deschisă, bucuroși să le poată oferi posibilitatea de a cunoaște pământurile noastre, cu frumuseți binecuvântate, locurile care evocă istoria neamului nostru și cultura lui cu străvechi rădăcini, tot ce ne înconjoară și alcătuiește viața harnicilor oameni din ținuturile românești. Tradiționala primire a oaspeților capătă extensiune în timpul lunilor de vară, atât de potrivite, în multe privințe, pentru drumeție. Nu puțini dintre vizitatori vin să-și vadă rudele, prietenii, cunoscuții, să împărtășească împreună cu ei bucuriile vacanței. Pe noi ne bucură mult faptul că printre vizitatorii ce sosesc zilnic în România, în fermecătoarele luni de vară, mulți sunt oaspeți ai Asociației «România» și ai revistei «Tribuna României».

■ Niculae Stoian publică tableta *Artele și publicul*: „Cine urmărește rubricile de actualități culturale ale publicațiilor noastre n-a putut să nu remarce, după informațiile curente, amploarea unui fenomen : întâlnirile frecvente ale scriitorilor și artiștilor cu publicul la el acasă, în șezători, festivaluri, concerte-lecție, tabere de creație sau expoziții itinerante. Chiar la ora când scriem aceste rânduri, iată, «România literară», proaspăt apărută, consemnează pe aproape o pagină numeroasele șezători la care au fost prezenți zeci de poeți și scriitori din București și din țară. Numai la festivalul de poezie, care a avut loc recent la Sala de concerte a Palatului au citit din poemele lor aproape 30 de autori. O antologie de poezie prezentată prin viu grai de autorii înșiși în fața a câtorva sute de iubitori ai literaturii. Tot în aceste zile, împreună cu un grup de literați bucureșteni și olteni din județele limitrofe Gorjului precum și cu un mare număr de actori și soliști reputați, am avut prilejul să constatăm exigenta receptivitate față de artă a concetățenilor marelui Brâncuși, la festivalul literar-artistic organizat la Casa de cultură în Tg. Jiu. Timp de peste patru ore s-au ascultat poezii, cântece, balade străvechi și arii de operă într-o ambianță sărbătorească. Aproape că nu era teatru bucureștean care să nu aibă cel puțin un artist de primă mână prezent pe acea scenă. [...] Cenaclul revistei «Flacăra», cunoscut pentru succesul cu care știe să prezinte poezia și muzica tânără la un public nu mai puțin tânăr și entuziast, își anunță unul din lungile sale turnee care începe la Râmnicu-Vâlcea, se continuă la Sibiu și la Arad pentru a atinge unul din punctele cele mai depărtate de Capitală ale țării, orașul Satu Mare și a se încheia la Sfântu Gheorghe, reședința județului Covasna O vultură amplă de vers și cântec cuprinzând mai bine de un sfert de țară.” ■ Din pagina numită *Pe scurt* citim: □ *Scrisori inedite*: „Filiala din Bistrița a Arhivelor Statului a achiziționat recent 17 scrisori inedite care au aparținut lui Vasile Rebreanu, tatăl scriitorului Liviu Rebreanu. Datând de la începutul acestui secol, scrisorile fac parte din corespondența purtată de învățătorul Vasile Rebreanu cu directorul liceului din Năsăud. Conținutul acestor scrisori interesează îndeaproape și istoriografia literară, întrucât unele din informațiile pe care le cuprind se regăsesc și în scrierile marelui nostru romancier.” □ *Standul de cărți*: „În București, ca și în alte orașe din țară, acum, când zilele sunt însorite și calde, cărțile ier în întâmpinarea cititorilor pe stradă și în parcuri, nu numai în tradiționalele librării, ci și la zeci de standuri special amenajate.” ■ Constantin I. Ionescu semnalează apariția volumului *Sub semnul Minervei* de I. M. Ștefan și V. Firoiu: „Lucrarea este structurată în două capitole – unul despre femeia străveche, creatoare anonimă, al doilea consacrat înfățișării chipurilor unor femei din epoca feudală – și 31 de medalioane de-sine-stătătoare, care evocă memoria unor femei de seamă din istoria României, îndeosebi a acelor care și-au adus o contribuție de preț la făurirea societății românești moderne.” ■ Zoe Dumitrescu-Bușulenga semnează *Originalitate și personalitate*: „Cultură de sinteză între răsărit și apus, între sud și nord, cultură de mijloc, de echilibru clasic la

nivel folcloric, cultura românească își arată în continuare, astăzi, specificitatea, modelând, după necesitățile unei etape de istorie, răspunsurile contemporane ale unei străvechi matrici creatoare. Antropocentrică în chip esențial, ea vorbește despre om și-l slujește, accentuând sensul eroic al existenței, ca și optimismul înțelept care ne caracterizează. Întemeiată mai departe pe o cunoaștere filosofică, dobândită fără interdicții și fără transgresări, cultura României contemporane se hrănește, în continuare, din miturile specifice aplicate la noi modele umane, îndrăznește, și la condiții de viață modernă. Un sens al plenitudinii însuflețește creația actuală, artele, toate consemnând victoriile unui popor vechi ce și-a redobândit tinerețea Tradițiile expresiei plene a personalității se continuă în perspectiva viitorului, înnobilită de nerăbdătoarele imbolduri ale acestei vremi fierbinți, de un spirit angajat, militant, care ne poartă pe căile larg deschise ale unei deveniri din ce în ce mai accelerate, spre noi orizonturi de civilizație. Și, a pune culturii românești de azi și dintotdeauna întrebările specificității, înseamnă a obține un răspuns tonic, echilibrat, plenar, ca o făgăduință a unor permanențe pe care lumea întreagă se poate sprijini. Căci umanismul vechi și nou românesc de care vorbea recent președintele și poetul senegalez Léopold Sédar Senghor oferă lumii imaginea exemplară a unei culturi apărute de criză, a unei continuități la fel de pilduitoare între tradiție și inovație, a unor permanențe ce mărturisesc durata unui spirit.” ■ Șerban Cioculescu scrie despre *Confluența generațiilor*: „Experiența ne arată că fenomenul modern al emancipării, produs uneori chiar înainte de majoratul legal, nu trebuie privit totuși ca o ruptură definitivă. Nu e mai puțin adevărat că, în societățile moderne de azi, copiii discută liber cu părinții, adeseori în contradictoriu și nu totdeauna în modul cel mai cuviincios, și că fenomenul nu mai uimește pe nimeni. Dialogul, așadar, este climatul actual al relațiilor dintre generații. [...] Privită analitic, adică de aproape și în amănunțime, problema relațiilor dintre generații poate justifica pesimismul celor ce ar dori să domnească o înțelegere ideală între ele. Mai practic este să ne arătăm satisfăcuți de noul «modus vivendi», în cadrul mereu existent al familiei și în condițiile dialogului în care nu mai predomină autoritatea oarbă. Există însă și un alt mod de a examina lucrurile: mai de sus și într-un spirit istoric de sinteză. Dacă, văzute la lupă sau la microscop, relațiile dintre părinți și copii ne pot părea defectate, alta este viziunea dacă ne luăm oarecare distanță și punem fenomenul sub proiecția istorică. Atunci vom vedea că jocul de basculă este în favoarea continuității organice, că societățile, popoare și națiuni, își păstrează caracterele specifice, indiferent de șocurile pe care le-ar primi din afară sau de mișcările seismice interne. [...] În decursul ultimei generații, ridicată după sfârșitul celui de-al doilea război mondial, structura noastră socială s-a schimbat, relațiile sat-oraș au suferit adânci transformări numerice și calitative, dar firea dârză și constructivă a poporului a rămas aceeași, chiar dacă natura «dialogului» dintre generații ar fi suferit o evoluție

surprinzătoare. Trăim un moment-vârf de solidaritate națională și socială, pe care am putea-o nuanța cu sentimentul de mândrie cu care strămoșul nostru spunea: «Civis romanus sum». Astfel se înfăptuiește, dincolo de aparențe, confluența generațiilor.” ■ Dumitru Radu Popa semnează cronici la *Patru cărți de poezie*: □ *Planeta curată* de Radu Boureanu, Editura C.R.: „Poezia cultivă, cel mai adesea, meditațiile unui spirit izolat, reflexiv, dar niciodată peste măsură, nostalgic reținut, preferând elementul pictural, decorativ, descrierea minuțioasă – genul de rostire atât de drag parnasienilor. Nu e, prin aceasta, o poezie devitalizată căci autorul ei, în ciuda unei măști de înțelepciune pe care a arborat-o întotdeauna, e, de fapt, adânc implicat în tot ceea ce ține de întrebările asupra existenței. Recentul volum *Planeta curată*, apărut la Editura C.R., prelungește liniile acestei perspective înregistrând, totodată, și semnificative mutații în substanța meditativă.” □ *Măslinul lui Platon* de Ion Horea: „Abordând în acest fel rondelul, Ion Horea face demonstrația disponibilităților sale poetice ajunse la maturitate și curmă o prejudecată. Cartea sa a apărut de curând la Ed. clujeană Dacia, într-o ținută grafică deosebită.” □ *Dimineața apelor* de Valeriu Bucuroiu, Editura Eminescu, 1976: „Reținute, echilibrate, atrăgătoare la lectură, versurile lui Valeriu Bucuroiu din *Dimineața apelor* – marcând o surprinzătoare metamorfoză a registrului liric – ne fac să așteptăm cu interes și aparițiile ulterioare ale poetului.” □ *Balade* de George Țărnea, Editura C.R., 1976: „Poezia lui George Țărnea își află, paradoxal, marea calitate și pericolul cel mai de seamă într-unul și același element: neobișnuita disponibilitate lirică. Ajungând atât de lesne la formulări fericite, Țărnea ilustrează parcă știutul episod cu darul regelui Midas: pe tot ce pune mâna, poetizează. De aici, însă, și pericolul manierismului, al facilității care pândește acest gen de poezie, pe care adesea muzicalitatea prea intensă o deservește, estompând sensuri și nuanțe subtile în favoarea eufoniei. Oricum, e vorba de problemele unei poezii autentice.”

2 iunie

• [„Scânteia”, nr. 10 507] Citim pe frontispiciu *Succes deplin Congresului educației politice și culturii socialiste*. □ Aflăm: *Congresul își începe lucrările astăzi, în Capitală, iar Pe ordinea de zi Conștiința revoluționară*. ■ Sub titlul *Pentru prezentul și viitorul patriei Oameni cu spirit revoluționar, constructori devotați ai socialismului* citim „Participantii la congres răspund la întrebarea *Cu ce sentimente, cu ce experiență veniți la marele forum?*.” Dintre răspunsuri reținem: □ András Sütő: „Cunoaștem foarte bine concepția și practica partidului nostru în ceea ce privește legătura dialectică între național și internațional. Cunoaștem și teoriile așa-zis «moderne» care atacă în fel și chip ideea triumfătoare a independenței popoarelor; în ceea ce privește latura culturală a problemei, regăsim aceleași grave greșeli și denaturări ale sensului istoriei, un «teoretician» occidental spunând că deoarece tot globul pământesc este

un oraș gigantic... mi-e indiferent că, întâmplător, locuiesc pe o stradă anume. Să fie sănătos domnul în cauză, dar nouă nu ne e indiferent dacă trăim sau nu în patria noastră, dacă suntem legați sau nu de pământul natal, de istoria care ne-a format și pe care am creat-o. Nu ne sunt indiferente cultura și limba maternă care, luându-ne în brațele lor milenare, ne șoptesc tainele poeziei, ne oferă frumusețile exprimării umane, metaforele lui Eminescu, ale lui Petőfi Sándor. Personal nu mi-e indiferent dacă mă găsesc în orice stradă a globului, sau dacă mă pot considera scriitor comunist al patriei mele, scriitor maghiar din România socialistă care, ascultând porunca învățămintelor istorice, doresc să slujesc din inimă frăția dintre poporul român și naționalitățile conlocuitoare. Nu mi-e indiferent dacă colegul meu de alături este, bunăoară, Titus Popovici sau cineva care se miră de obiceiurile și cuvintele mele. Colegul amintit, în prefața lui scrisă la romanul meu *Un leagăn pe cer*, mă întreabă: «Dragă prietene, îți aduci aminte? Ne găseam împreună, acum câțiva ani, la Roma, într-o toamnă care curgea ca o ploaie de aur peste orașul etern... Se încheiase o conferință și noi doi am rămas câteva zile singuri, în fața columnei, în pustiul de piatră al Colosseumului, și am vorbit de-ale noastre, de faptul că realmente avem ce spune lumii. Nu era orgoliul celui ce-și închipuie că ceea ce se întâmplă la Mișca sau la Cămərașu (satele noastre natale) e mai important decât oricare mare eveniment al Universului: ci sentimentul firesc, fără de care nu cred să poată trăi un scriitor, că lumea lui – acea topire și renaștere în conștiință a amintirilor, a viselor, a iluziilor, a dezamăgirilor, a bucuriilor și tragediilor, a râsului, a plânsului sau a strigătului de revoltă – conține în ea lumea întreagă, așa cum în sămânță e arborele care va crește sau nu va crește. Adică posibilitatea». Și continua colegul meu: «Avem ce spune mult celuiilalt, pentru că istoria ne-a așezat alături, pe acest pământ, de ale cărui roade trebuie să ne bucurăm în mod egal, așa cum spunea.. Avram Iancu», așa cum concepe astăzi partidul nostru, așa cum concepem noi înșine, români, maghiari și de alte naționalități, toți fiii României socialiste. Nu mi-e indiferent deci dacă stau, alături de Titus Popovici ori în strada domnului «teoretician». Pentru că – folosind numele concret la modul general și metaforic – pe Titus îl cunosc de când lumea și pământul. Cinstim în literatura trecutul nostru comun, de muncă și luptă, istoria poporului român, a naționalităților conlocuitoare, slujind și prin aceasta prezentul, adâncirea sentimentelor ce ne leagă de universul patriei, ale cărei ferestre le-am deschis în fața tuturor valorilor adevărate ale spiritului contemporan.” □ Nicolae Dragoș: „De mai mulți ani, în revista «Luceafărul», o bună parte din poezii sunt publicate sub titlul generic *A patriei cinstire*. Unul din versurile memorabilului Testament al unuia din înaintașii liricii naționale. Nimic mai firesc: acest vers sintetizează strălucit lucrarea spirituală desfășurată de-a lungul vremii de numeroase generații de creatori care și-au făcut un permanent țel artistic din evocarea istoriei patriei, din omagierea ei vibrantă în opere durabile nepieritoare. Istoria este tezaurul viu al poporului, fără de care

n-ar putea fi înțelese în adevărata lor dimensiune realitățile prezentului, rațiunea angajării creatoare a contemporanilor, cu atât mai mult într-un moment în care, în prezent, poporul întreg scrie o eroică și pașnică istorie a faptei, angajat – sub conducerea partidului – în edificarea unei opere mărețe, în ctitorirea societății comuniste. Asemenea tuturor oamenilor de artă din țara noastră, ce-și identifică existența și opera cu viața și idealurile poporului din care fac parte, sunt încredințați că – prin efortul de gândire și creație al tuturor, prin emulația spirituală și accentuarea sentimentului răspunderii față de cuvântul scris, emulație ce, neîndoiș, va fi generată de dezbaterile și hotărârile congresului – literatura noastră va înregistra noi și durabile împliniri, că prin lucrări artistice de valoare arta românească se va îmbogăți, dovedindu-ne tot mai pregnant că oamenii de artă sunt «suflet în sufletul poporului».” □ Prof. univ. dr. Ion Ianoși: „Dezvoltarea conștiinței presupune conștiința dezvoltării. Nu poți ști ce ești decât dacă înțelegi de unde vii și încotro te îndrepti. Ființa ți-o luminează istoria: cea pe care ar parcurs-o, o parcurgi și o vei parcurge. Căci prezentul este istorie convertită în prezent, moment deocamdată ultim al devenirii neîntrerupte. Dezvoltarea conștiinței socialiste presupune conștiința dezvoltării socialiste. De la primele avânturi și zidiri revoluționare. Prin frecare cincinal de împliniri în parte. Cel pe care tocmai l-am încheiat, înainte de termen. Cel pe care tocmai l-am început, convinși că-l vom desăvârși și pe el în mai puțin de cinci ani. Timpul ne solicita, la rândul nostru solicităm timpul. Vrem să-l concentrăm din ce în ce, pentru a-l face tot mai cuprinzător. Pentru ca fiecare clipă să dea rod bogat. Creștem și noi pe măsura acestei concentrări. Într-o viață de om încap tot mai multe valori. Și o viață de om se răsfrânge în tot mai multe dintre aceste valori. Materiale și spirituale. Mai bine zis, material-spirituale, fiindcă întrepătrunderea și unirea lor superioară le urmărim la tot pasul. În noua industrie, în noua agricultură, în noua cultură. Marxist-leniniștii sunt dintotdeauna materialişti cei mai preocupați de spiritualitate. Materialişti celor mai cutezătoare idealuri. Pe care sunt capabili să le și transfigureze treptat în realitate. Dezvoltarea conștiinței comunismului presupune conștiința dezvoltării comunismului. El a fost transformat din utopie în știință, deci și în conștiința științei prin care este și va fi înfăptuit. Aici și pentru noi, prin succesive acțiuni temerare. Pentru omul conștient de sine, viața devine program de viață, și programul de viață redevine viață. Cum neîncetat devine viață Programul lucid și cutezător al comuniștilor români.” ■ Cititorii sunt înștiințați că *A apărut volumul 12 Nicolae Ceaușescu: „România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate.”* ■ Sub titlul *Patria Partidul Comunismul izvorul cântecelor noastre* găsim o întreagă pagină de versuri „culese” din popor.

3 iunie

• [„Scânteia”, nr. 10 508] Pe frontispiciu scrie: *Într-o ambianță de înaltă responsabilitate comunistă, ieri, în Capitală, și-a început lucrările Congresul*

educației politice și al culturii socialiste. ■ În acest număr este tipărită *Expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu cu privire la activitatea politico-ideologică și cultural-educativă de formare a omului nou, constructor conștient și devotat al societății socialiste multilateral dezvoltate și al comunismului în România* □ Din *I Lupta poporului român pentru afirmarea ființei sale naționale, pentru libertate, neatârnare și progres, pentru prietenie și colaborare cu celelalte popoare* reținem: „Un rol primordial în supraviețuirea și dezvoltarea neîntreruptă a poporului nostru pe multiple planuri au avut conservarea și îmbogățirea limbii, precum și creația artistică populară care a cizelat continuu graiul strămoșesc, a cultivat virtuțile poporului, tradițiile înaintate și obiceiurile sale, l-au lărgit permanent orizontul de cultură. Baladele, doinele, cântecele haiducești, poezia și basmul, arta ceramică, sculptura în lemn și piatră, țesăturile și portul național alcătuiesc un inestimabil patrimoniu spiritual care oglindește în modul cel mai elocvent forța creatoare și geniul poporului nostru, nestinsa sa dragoste de frumos, spiritul umanist, setea lui de adevăr și dreptate. (Aplauze puternice). Avântul care l-au cunoscut literatura și arta începând, în special, cu a doua jumătate a secolului trecut, are la bază tocmai bogăția fără seamăn a acestei minunate comori a ariei noastre populare. Este semnificativ în această privință faptul că înflorirea poeziei, artelor plastice și muzicii române moderne a coincis cu o amplă activitate de culegere și prelucrare a tezaurului folcloric. În punerea în valoare a liricii populare, ca izvor de inspirație a unei creații de înaltă valoare artistică, un merit nepieritor are. așa cum spunea Eminescu: «Ș-acel rege-al poeziei, vecinic tânăr și ferice, / Ce din frunze îți doinește, ce cu fluierul îți zice, / Ce cu basmul povestește – veselul Alexandri». Cine nu citește sau recitește astăzi cu nespusă încântare opera poetică a bardului de la Mircești, lucrările lui Bolintineanu, capodoperele lirice ale lui Eminescu, bogata și vibranta poezie a lui Coșbuc, Vlahuță, Hasdeu și a atâtor alți poeți, ce au îmbinat în mod exemplar profunzimea și măiestria neîntrecută a artei populare cu ideile avansate ale veacului lor, cu aspirațiile maselor populare în mijlocul cărora trăiau, spre libertate, dreptate și neatârnare, demonstrând astfel, prin operele lor. că literatura, arta trebuie, întotdeauna, să servească poporul, să fie scrise pentru popor! (Aplauze puternice).” □ Din *secțiunea II Edificarea societății socialiste, înfăptuirea revoluției culturale adus la înflorirea artei și culturii, la succese remarcabile în formarea omului nou:* „În munca politico-educativă și cultural-artistică un rol de cea mai mare importanță a avut plenara Comitetului Central din 3—5 noiembrie 1971, care a elaborat Programul ideologic al partidului, a stabilit sarcinile organelor și organizațiilor de partid, ale organizațiilor de masă și obștești, ale tuturor organismelor cu caracter educativ, în activitatea de ridicare a conștiinței socialiste a maselor, de făurire a omului nou. Justețea concluziilor și obiectivelor stabilite de plenara din 1971 a fost demonstrată în viață de realizările înfăptuite în acești cinci ani în întreaga activitate de educație politică a poporului nostru, în

dezvoltarea culturii noi, socialiste a României. (Vii aplauze). Un avânt remarcabil cunoaște creația literar-artistică, lucru demonstrat în modul cel mai elocvent și de faptul că anul trecut producția de carte a însumat aproape 3 900 de titluri într-un tiraj de peste 65 000 000 exemplare. Dintre acestea, 340 titluri totalizând un tiraj de peste 3 000 000 exemplare sunt scrise în limbile naționalităților conlocuitoare. [...] O serie de lipsuri s-au manifestat de-a lungul anilor și în orientarea creației literar-artistice. Nu s-a acordat totdeauna atenția cuvenită abordării temelor majore ale trecutului și prezentului nostru revoluționar, încurajându-se lucrări cu caracter facil, care tratau realitatea în mod superficial. S-a manifestat uneori mai mult interes față de forma artistică a creației decât față de problematica ei socială, față de conținutul de idei. În general se poate spune că în creația literar-artistică, cu toate rezultatele bune obținute, nu s-au evidențiat prea multe lucrări de valoare remarcabilă, atât sub raportul profunzimii conținutului, cât și al calității artistice. Multe din problemele fundamentale ale vieții contemporane, din mărețele transformări revoluționare petrecute în țara noastră nu se regăsesc încă în toată amploarea și complexitatea lor în literatură și artă. Putem spune, de aceea, că mulți din creatorii noștri sunt încă datori oamenilor muncii, poporului, care așteaptă opere de o mai mare valoare, profund educative prin adevărul și forța lor dinamizatoare, capabile să dăinuie peste timp drept mărturie a mărețelor file de istorie scrise în aceste decenii de națiunea noastră socialistă. (Vii aplauze). Critica literar-artistică nu a făcut întotdeauna o analiză obiectivă, științifică a lucrărilor, mai ales a tendinței lor sociale și filozofice, mulțumindu-se uneori cu aprecieri formale, de complezență, sau ocupându-se doar de procedeele de creație folosite de autori; ea nu a acordat atenția necesară problemelor teoretice de bază ale esteticii marxiste, ale realismului revoluționar în artă. Și în valorificarea moștenirii trecutului s-au făcut greșeli, într-o perioadă nesocotindu-se sau chiar blamându-se opere remarcabile ale înaintașilor, de pe poziții ideologice dogmatice, rigide, străine materialismului dialectic și istoric, iar altele elogiindu-se fără discernământ lucrări conținând idei retrograde sau având o calitate artistică discutabilă, nereprezentativă pentru patrimoniul nostru cultural. Toate aceste lipsuri se datoresc, în primul rând, faptului că propaganda noastră de partid, lucrătorii pe tărâmul muncii ideologice nu au studiat serios, pe baza concepției materialismului dialectic și istoric, a marxism-leninismului, fenomenele și problemele ridicate de întreaga dezvoltare socială, spre a trage concluzii corespunzătoare pentru activitatea teoretică și practică. Unii au dat dovadă de o inadmisibilă lipsă de răspundere, orientând greșit această activitate. Totodată, trebuie să spunem deschis că multă vreme organele de partid, inclusiv Comitetul Central, n-au acordat atenția necesară conducerii nemijlocite a muncii ideologice și de propagandă, manifestându-se o mentalitate greșită după care de propagandă și educație trebuie să se ocupe numai cei ce lucrează în acest domeniu. Cu toate măsurile luate și îmbunătățirile obținute, mai continuă încă să

se manifeste o anumită subapreciere a propagandei și activității politico-ideologice din partea unor organizații și a unor organe de partid. În același timp, organele de stat create în scopul îndrumării acestei activități nu și-au îndeplinit în mod conștiincios îndatoririle lor de mare răspundere în activitatea de educație politică și culturală. În activitatea Consiliului Culturii și Educației Socialiste, a Ministerului Educației și Învățământului, Consiliului Național al Radioteleviziunii, Academiei de Științe Sociale și Politice și altor organe se fac simțite serioase lipsuri, mult formalism, manifestări de paradă, neacordându-se atenția necesară organizării temeinice a muncii educative și culturale, îndeosebi conținutului politic și de idei al acesteia, precum și cuprinderii largi a maselor populare. Totodată, Consiliul Central al Uniunii Generale a Sindicatelor, Comitetul Central al Uniunii Tineretului Comunist, Consiliul Național al Femeilor, conducerile uniunilor de creație, ale organizațiilor cooperatiste și obștești nu acordă toată atenția activității de educație și cultură în rândul masei largi, îndeosebi al femeilor și tineretului. Consider, de asemenea, necesar să menționez lipsurile manifestate în munca Consiliului Național al Frontului Unității Socialiste, a consiliilor județene ale acestuia, în coordonarea activității organizațiilor componente și desfășurarea unitară a muncii de educație și cultură.” □ Reținem și *Creația literar-artistică – factor activ în transformarea revoluționară a societății și a omului, în slujirea cauzei progresului social în întreaga lume*: „În viața cultural-artistică a țării, ca și în educația oamenilor muncii, un rol de mare însemnătate are creația literar-artistică. Doresc să dau și la acest congres o înaltă apreciere minunatelor opere literare, ca și operelor din celelalte domenii ale artei, realizate în anii socialismului, în mod deosebit celor făurite în ultimii ani – care au îmbogățit tezaurul nostru de valori culturale, au contribuit la elevarea vieții spirituale a poporului, la făurirea omului nou, devotat cauzei socialismului, idealurilor partidului nostru comunist. (Aplauze puternice). În cadrul acestor realizări de seamă se înscriu în mod firesc și operele artistice făurite de creatorii din rândul naționalităților conlocuitoare – parte integrantă a culturii noi ce se edifica în patria noastră socialistă. Scrise în limba maternă, reflectând aspectele specifice ale vieții și spiritualității naționalităților respective, aceste opere oglindesc totodată realitățile generale ale patriei, folosind limba unică a societății noastre socialiste – limba umanismului revoluționar, a concepției filozofice a materialismului dialectic și istoric. Este de înțeles că, odată cu dezvoltarea generală a societății noastre, pretențiile oamenilor muncii cresc și în domeniul creației cultural-artistice. Cetățenii patriei noastre, făuritori ai societății socialiste, doresc cât mai multe lucrări literare, muzicale, plastice, cinematografice și teatrale care să înfățișeze, prin limbajul specific al fiecărei arte, realizările, preocupările și visurile lor. Oamenii muncii vor să-și recunoască în lucrările literare și artistice propria lor fizionomie morală, nu să găsească în romane, filme sau piese de teatru personaje închipuie sau eroi transplantați în zilele noastre din alte etape istorice sau chiar de pe alte

planete. Unii creatori de artă își închipuie că pot găsi conflicte interesante nu-mai în anumite medii sociale, unde unii oameni complică inutil lucrurile și în-săși viața lor câteodată din lipsă de activitate. Într-adevăr, oamenii muncii din uzine și de pe ogoare sunt mult mai puțin complicați, ei rezolvă problemele de viață și de muncă mult mai simplu și mult mai direct. Dar fac o mare greșeală aceia care cred că, din această cauză, acești minunați creatori ai bunurilor materiale și spirituale, oamenii muncii, nu pot oferi cele mai importante surse de inspirație pentru artiști. (Vii aplauze). Tocmai oamenii muncii sunt animați de idealurile cele mai înalte și de convingerile cele mai profunde, își trăiesc viața cu pasiune și dăruire, sunt însuflețiți de spirit de dreptate și adevăr. Ei, oamenii muncii, exprimă în modul cel mai pregnant adevăratul caracter al poporului nostru, sensibilitatea și frumusețea sa morală unică în felul ei. (Aplauze puternice). Iată de ce creatorii de artă trebuie să-și caute eroii îndeosebi în rândul maselor populare, în mijlocul poporului – constructor glorios al noii orânduiri sociale în România! Lor, oamenilor muncii, le consacram tot ceea ce se făurește mai bun în societatea noastră, lor le închinăm întreaga noastră bogăție materială. Este, deci, normal ca lor să le aparțină și tot ceea ce se creează mai de preț în literatură, muzică, cinematografie, teatru și în artele plastice, în întreaga creație spirituală din patria noastră. (Aplauze puternice, prelungite). Avem nevoie de o literatură și o artă care să redea cât mai colorat și cât mai divers din punct de vedere artistic realitatea contemporană, viața constructorilor socialismului, succesele și bucuriile lor, greutățile și lipsurile existente, mentalitățile înapoiate și viciile condamnabile ale unor oameni. Suntem revoluționari și nu dorim opere care să înfrumusețeze realitatea, să prezinte viața în culori trandafirii; nu avem nevoie de dulcegării artistice. Dimpotrivă, considerăm că o astfel de prezentare idilică a vieții este dăunătoare pentru dezvoltarea spiritului și a combativității revoluționare a omului socialist. Dar nu ne trebuie nici o artă care să nege realitățile, să le deformeze, prezentându-le în negru, înfățișând în culori cenușii viața și munca eroică a poporului nostru. O asemenea artă are, de asemenea, un caracter bolnăvicios și ca atare este profund dăunătoare. Oamenii muncii au nevoie de o artă cu adevărat revoluționară, care să redea în mod veridic și obiectiv realitatea, care să fie pătrunsă de un puternic suflu mobilizator, militând cu pasiune pentru perfecționarea societății și a omului. Dorim o artă care să redea cele mai nobile sentimente ale constructorilor noii orânduiri sociale, dar care, totodată, să biciuiască mentalitățile înapoiate, să dezvăluie lipsurile și greșelile, dând maselor o perspectivă însuflețitoare de muncă și luptă, pentru progres și civilizație. (Aplauze îndelungate). Creația artistică la baza căreia se află dialectica materialistă, filozofia noastră revoluționară despre lume trebuie să-și tragă seva din realitatea social-istorică în mijlocul căreia se naște, ea fiind incompatibilă cu înstrăinarea de viață, cu lipsa de țel, cu gratuitatea, cu așa-zisul principiu al artei pentru artă infirmat de întreaga dezvoltare a culturii universale. Reamintesc și la acest congres spusele lui Le-

onardo da Vinci: «Acela care poate merge la izvor nu trebuie să meargă la ulcior». Noi avem izvoare nesecate care, dacă bei din ele, te întineresc, îți dau noi puteri de viață, îți stimulează forța creatoare. Renunțați deci, dragi tovarăși scriitori și artiști – dar și lucrători din alte domenii – să căutați sau să alergați după tot felul de ulcioare care de care mai smălțuite, de cele mai multe ori cu o băutură fără gust, stătută și deci dăunătoare. (Aplauze îndelungate). Sorbiți apa limpede, răcoritoare și veșnic vie a izvoarelor patriei noastre socialiste. (Aplauze puternice, îndelungate). Călăuzindu-se de o teorie revoluționară, literatura și arta epocii noastre socialiste trebuie să aibă și ele un caracter profund realist și dinamizator. Aceasta înseamnă că artiștii trebuie să abordeze și să înfățișeze realitatea în operele lor prin prisma principiului dialectic al mișcării și transformării neîntrerupte a societății și omului. Tratarea faptelor de viață și a actelor indivizilor rupte de contextul social-istoric în care se produc, fără cauzalitate și scop, ca pe niște date fatale, incognoscibile, determinate de o forță supranaturală, denotă până la urmă o optică metafizică în procesul de creație, diametral opusă filozofiei materialist-dialectice. De asemenea, situarea pe poziții revoluționare în artă presupune orientarea conștientă de către autor a operei sale în direcția unei contribuții active la transformarea înnoitoare, progresistă a societății, a omului. Creația literar-artistică trebuie să cultive tradițiile de înfrățire ale oamenilor muncii, ale luptei pentru eliberare socială și națională, pentru o viață mai bună, munca unită pentru făurirea socialismului, pentru înflorirea scumpei noastre patrii – Republica Socialistă România (Aplauze puternice). Numai o astfel de artă are cu adevărat un caracter revoluționar, umanist, slujește omului, poporului, patriei, cauzei socialismului, comunismului, păcii și prieteniei între popoare, umanității în general. (Aplauze puternice). În contextul preocupărilor pentru transformarea culturii într-un factor activ al luptei împotriva războiului și agresiunii, pentru destindere, pentru mai bună cunoaștere reciprocă și apropiere între popoare, atrage atenția faptul că în unele cercuri intelectuale occidentale se aud din nou voci care exaltă teoria apolitismului în artă, cerând artiștilor să ignore realitățile actuale, problemele complexe care preocupă omenirea. Desigur, în aceste teze nu găsim nimic nou, ele nu fac decât să reediteze concepții vechi care au oglindit întotdeauna interesele claselor exploatare, ale forțelor reacționare, de a îndepărta arta și pe creatorii ei de aspirațiile și lupta socială a maselor populare. În fapt, nu mai este un secret pentru nimeni că așa-zisul «apolitism» exprimă în mod camuflat o atitudine politică reacționară netă în sfera creației cultural-artistice, ostilă oricăror schimbări și înnoiri sociale. Este proaspăt în mintea tuturor modul în care, între cele două războaie mondiale, teza «apolitismului» i-a îndepărtat pe unii creatori de artă de forțele democratice, i-a îndepărtat de popor, slujind în ultima instanță fascismul, războiul. Iată de ce ne manifestăm deschis ca partizani și unei arte militante, angajată activ în lupta forțelor avansate ale lumii contemporane, ai unei arte care să se ridice împotriva reacțiunii, a neofascis-

mului, a rasismului, a politicii de dominație și dictat, care să slujească cu abnegație aspirațiile de libertate ale tuturor popoarelor, cauza progresului, păcii și prieteniei între națiuni. (Vii și puternice aplauze). În acest spirit, promovăm dezvoltarea largă a schimburilor și contactelor cultural-științifice internaționale, pornind de la necesitatea îmbogățirii vieții spirituale a poporului nostru cu tot ce creează mai valoros celelalte popoare, a sporirii contribuției noastre la patrimoniul cultural-științific mondial și, totodată, de la rolul deosebit pe care îl joacă cultura în mai buna cunoaștere și apropiere între popoare, în dezvoltarea colaborării și păcii în întreaga lume. Dând o înaltă apreciere contribuției presei și radioteleviziunii la munca politico-educativă, atragem, totodată, atenția asupra răspunderii și îndatoririlor ce revin acestor instituții în activitatea de formare a omului nou, de dezvoltare a conștiinței socialiste a maselor, de popularizare a Programului partidului, de unire a eforturilor întregului popor în realizarea politicii interne și externe a partidului și statului nostru. Totodată, considerăm necesar ca în viitor aceste mijloace de informare și educare a maselor să acorde mai multă atenție ridicării calității activității lor, creșterii nivelului politic al materialelor publicate, precum și abordării mai aprofundate a problemelor muncii politice, culturale și artistice. Programele televiziunii noastre trebuie să aibă un rol mai important în prezentarea unor filme și piese și a unor activități educative, cu un bogat conținut, să stimuleze și să joace un rol mai activ în perfecționarea întregii noastre activități din acest domeniu. Presa, radioteleviziunea trebuie să acționeze cu mai multă fermitate în creșterea rolului lor, în unirea eforturilor pentru înfăptuirea hotărârilor Congresului al XI-lea al partidului. Trebuie să facem totul ca, într-adevăr, aceste mijloace de care dispune societatea noastră socialistă să-și desfășoare activitatea în întregime în spiritul concepției revoluționare a Programului partidului, sub conducerea nemijlocită a organelor și organizațiilor de partid. Nu aş putea să închei această parte fără să nu reamintesc rolul important pe care trebuie să-l aibă critica literar-artistică în perfecționarea activității de creație, în promovarea noului, în realizarea unei arte și unei activități cultural-artistice educative în spiritul concepției revoluționare a partidului nostru. Trebuie să facem din critica literară o armă puternică de luptă pentru o artă revoluționară, pentru formarea omului nou, cu o concepție înaintată despre lume. (Aplauze puternice, prelungite).” ■ Din *Congresul educației politice și al culturii socialiste Prima zi a lucrărilor* aflăm care a fost ordinea de zi: „1. Cu privire la activitatea de înfăptuire a hotărârilor Congresului al XI-lea, a prevederilor Programului P.C.R., referitoare la educația oamenilor muncii în spiritul patriotismului socialist și al solidarității internaționale cu cei ce muncesc de pretutindeni, la munca politico-ideologică și cultural-educativă de formare a omului nou, constructor conștient și devotat al societății socialiste multilateral dezvoltate și al comunismului în România 2. Activitatea educativă desfășurată de instituțiile de învățământ și așezămintele culturale de la orașe și sate. 3. Creația literar-

artistică și rolul ei în educația revoluționar-patriotică a maselor, în promovarea idealurilor nobile ale umanismului revoluționar. 4. Activitatea instituțiilor de artă, mișcarea artistică de amatori, dezvoltarea și valorificarea artei populare. 5. Rolul educativ al presei și radioteleviziunii.” □ Din același text mai aflăm: „Din prezidiul congresului fac parte tovarășii Nicolae Ceaușescu, Manea Mănescu, Elena Ceaușescu, Emil Bobu, Cornel Burtică, Gheorghe Cioară, Lina Ciobanu, Emil Drăgănescu, Janos Fazekas, Petru Lupu, Paul Niculescu, Gheorghe Oprea, Gheorghe Pană, Ion Pătan, Dumitru Popescu, Gheorghe Rădulescu, Leonte Răutu, Virgil Trofin, Iosif Uglar, Ilie Verdeț, Vasile Vâlcu, Ștefan Voitec, Ștefan Andrei, Iosif Banc, Mihai Dalea, Miu Dobrescu, Mihai Gere, Nicolae Giosan, Ion Iliescu, Ion Ioniță, Vasile Patilineț, Mihai Telescu, Ion Ursu, Richard Winter, Dumitru Bălan, prim-secretar al Comitetului județean Brăila al P.C.R., Dumitru Bejan, prim-secretar al Comitetului județean Galați al P.C.R., Radu Beligan, director al Teatrului Național «I. L. Caragiale» – București, Maria Bisztrai-Horvalh, director al Teatrului maghiar de stat din Cluj-Napoca, Gheorghe Blaj, prim-secretar al Comitetului județean Maramureș al P.C.R., Petre Blajovici, prim-secretar al Comitetului județean Bihor al P.C.R., Ștefan Boboș, prim-secretar al Comitetului județean Neamț al P. C. R., Elena Verona Burtea, secretar al comitetului de partid de la întreprinderea de confecții și tricotate București, Andrei Cervencovici, prim-secretar al Comitetului județean Arad al P.C.R., Ion Cârcei, prim-secretar al Comitetului județean Prahova al P.C.R., Trandafir Cocârlă, prim-secretar al Comitetului județean Caraș-Severin al P.C.R., Clotilda Constantinescu, director al liceului «Mihai Eminescu» din Buzău, Brăduț Covaliu, președinte al Uniunii artiștilor plastici, Adalbert Crișan, prim-secretar al Comitetului județean Bistrița-Năsăud al P.C.R., Constantin Crișan, prim-secretar al Comitetului municipal Cluj-Napoca al P.C.R., Pârvu Dănilă, secretar al comitetului de partid de la Combinatul siderurgic Reșița, Ion Dincă, prim-secretar al Comitetului județean Argeș al P.C.R., Tamara Dobrin, membră a Biroului Consiliului Național al Femeilor, vicepreședinte al Consiliului Național al Frontului Unității Socialiste, Simion Dobrovici, prim-secretar al Comitetului județean Vrancea al P.C.R., Constantin Drăgan, prim-secretar al Comitetului județean Ilfov al P.C.R., Mihaelache Drăghici, director al clubului întreprinderii „Progresul» – Brăila, Petre Duminiță, prim-secretar al Comitetului județean Botoșani al P.C.R., Ion Dumitrescu, președinte al Uniunii compozitorilor, Eduard Eisenburger, președinte al Consiliului oamenilor muncii de naționalitate germană, Ludovic Fazekas, prim-secretar al Comitetului județean Harghita al P.C.R., Ion Florea, prim-secretar al Comitetului județean Mureș al P.C.R., Ion Foriș, prim-secretar al Comitetului județean Satu-Mare al P.C.R., Suzana Gâdea, prorector al Institutului politehnic București, Elena Grumeza, director al Casei de cultură din Satu-Mare, George Homoștean, prim-secretar al Comitetului județean Alba al P.C.R., Maria Ichim, director al căminului cultural din comuna Valea Largă,

județul Dâmbovița, Mircea Izbășoiu, secretar al comitetului de partid de la Combinatul petrochimic Brazi, Eugen Jebeleanu, vicepreședinte al Consiliului Național al Frontului Unității Socialiste, Margareta Krauss, secretar al Comitetului orășenesc Codlea al P.C.R., Ion Maneiuc, prim-secretar al Comitetului municipal Iași al P.C.R., George Micota, prim-secretar al Comitetului municipal Timișoara al P.C.R., Ștefan Mocuța, prim-secretar al Comitetului județean Cluj al P.C.R., Ioachim Moga, prim-secretar al Comitetului județean Hunedoara al P.C.R., Vasile Mușat, prim-secretar al Comitetului județean Vâlcea al P.C.R., Ferdinand Nagy, prim-secretar al Comitetului județean Covasna al P.C.R., Victoria Negrea, președinte al Comitetului de cultură și educație socialistă al județului Brașov, Cornel Onescu, prim-secretar al Comitetului județean Teleorman al P.C.R., Iolanda Oprea, președinte al Comitetului de cultură și educație socialistă al județului Covasna, Gheorghe Paloș, prim-secretar al Comitetului județean Gorj al P.C.R., Ștefan Peterfi, președinte al Consiliului oamenilor muncii de naționalitate maghiară, Gheorghe Petrescu, prim-secretar al Comitetului județean Dolj al P.C.R., Constantin Pârvulescu, membru de partid cu stagiu din ilegalitate, Iulian Ploștinaru, prim-secretar al Comitetului județean Mehedinți al P.C.R., Ion Popescu-Gopo, președinte al Asociației cineaștilor, Ion Popescu-Puțuri, director al Institutului de studii istorice și social-politice, Otilia Popescu, secretar al comitetului de partid de la Combinatul de celuloza și hârtie Suceava, Vasile Potop, director general al Radioteleviziunii române, Aneta Retca, director al căminului cultural din comuna Chilia Veche, județul Tulcea, Gheorghe Roșu, prim-secretar al Comitetului județean Bacău al P.C.R., Constantin Sandu, prim-secretar al Comitetului județean Olt al P.C.R., Victoria Sălceanu, director al căminului cultural din comuna Joița, județul Ilfov, Ion Sîrbu, prim-secretar al Comitetului județean Buzău al P.C.R., Maria Stănescu, adjunct al ministrului educației și învățământului, Ion Stănescu, prim-secretar al Comitetului județean Dâmbovița al P.C.R., Ion Traian Ștefănescu, prim-secretar al C. C. al U.T.C. , Gheorghe Stoica, președinte al Comisiei Centrale de Revizie a P.C.R., Gheorghe Tănase, prim-secretar al Comitetului județean Vaslui al P.C.R., Virgil Teodorescu, președinte al Uniunii scriitorilor, Laurean Tulai, prim-secretar al Comitetului județean Sălaj al P.C.R., Marin Vasile, prim-secretar al Comitetului județean Ialomița al P.C.R., Smaranda Vasiliu, director al căminului cultural din comuna Olteni, județul Teleorman, Ion Velișcu, prim-secretar al Comitetului județean Tulcea al P.C.R.” □ „În continuare, lucrările sunt conduse de tovarășul Manea Mănescu, membru al Comitetului Politic Executiv al C. C. al P.C.R., prim-ministru al guvernului. Se trece la alegerea celorlalte organe de lucru ale congresului. A fost aprobată componența secretariatului congresului, din care fac parte tovarășii: Ilie Verdeț, secretar al C. C. al P.C.R., Cornel Burtică, secretar al C. C. al P.C.R., Ion Cârcei, prim-secretar al Comitetului județean Prahova al P.C.R., Constantin Dăscălescu, prim-adjunct de șef de secție la C. C. al

P.C.R., Dumitru Ghișe, vicepreședinte al Consiliului Culturii și Educației Socialiste, Alexandru Ionescu, redactor-șef al ziarului «Scânteia», m Constantin Matei, adjunct de șef de secție la C. C. al P.C.R., Ferdinand Nagy, prim-secretar al Comitetului județean Covasna al P.C.R., Ion Stănescu, prim-secretar al Comitetului județean Dâmbovița al P.C.R.» □ „Comisia pentru redactarea documentelor congresului a fost aleasă în următoarea componență: Dumitru Popescu, secretar al C. C. al P.C.R., Mihai Băcescu, director al muzeului «Grigore Antipa» – București, Dumitru Boriga, președinte al Comitetului de cultură și educație socialistă al județului Ilfov, Silvia Ceucă, președinte al Comitetului de cultură și educație socialistă al județului Satu-Mare, Gheorghe Cioară, prim-secretar al Comitetului municipal București al P.C.R., Lina Ciobanu, președinta Consiliului Național al Femeilor, Eduard Eisenburger, președinte al Consiliului oamenilor muncii de naționalitate germană, Ludovic Fazekas, prim-secretar al Comitetului județean Harghita al P.C.R., Haromszeki Elisabeta, director al căminului cultural din comuna Turia, județul Covasna, Ion Iliescu, prim-secretar al Comitetului județean Iași al P.C.R., Ștefan Mocuța, prim-secretar al Comitetului județean Cluj al P.C.R., Paul Niculescu, viceprim-ministru al guvernului, Mihai Telescu, prim-secretar al Comitetului județean Timiș al P.C.R., Virgil Teodorescu, președinte al Uniunii Scriitorilor, Zeno Vancea, vicepreședinte al Uniunii compozitorilor, Radu Voinea, rector al Institutului politehnic București, Ștefan Voitec, vicepreședinte al Consiliului de Stat.» □ De asemenea reținem: „Congresul a aprobat, totodată, organizarea secțiunilor și prezidiilor acestora, astfel: Secțiunea pentru activitatea educativă desfășurată de școli, case de cultură și cluburi din orașe și întreprinderi, cu următorul prezidiu: Ilie Verdeț, Gheorghe Cioară, Richard Winter, Gheorghe Roșu, Ion Stănescu, Ioachim Moga, Maria Stănescu; Secțiunea pentru activitatea educativă desfășurată de școli și căminele culturale satești, cu următorul prezidiu: tovarășii Paul Niculescu, Vasile Vâlcu, Ferdinand Nagy, Laurean Tulai, Marin Vasile, Iulian Ploștinaru, Ion Jinga, Nicolae Mihai; Secțiunea pentru educația științifică a maselor, cu următorul prezidiu: tovarășii Elena Ceaușescu, Nicolae Giosan, Miu Dobrescu, Petre Blajovici, Ion Foriș, Ștefan Boboș, Cornel Onescu, Tamara Dobrin; Secțiunea pentru producția cinematografică și difuzarea filmului, cu următorul prezidiu: tovarășii Emil Bobu, George Homoștean, Dumitru Bălan, Dumitru Bejan, Ion Cârcei, Ion Florea, Ion Popescu-Gopo, Dumitru Ghișe; Secțiunea pentru creația literară, activitatea editorială și munca cu cartea, cu următorul prezidiu: tovarășii Dumitru Popescu, Ion Iliescu, Gheorghe Paloș, Constantin Drăgan, Vasile Mușat, George Macovescu, Virgil Teodorescu, Ion Dodu-Bălan; Secțiunea pentru creația muzicală și dramatică și activitatea instituțiilor artistice cu următorul prezidiu: tovarășii Leonte Răutu, Virgil Trofin, Mihai Dalea, Trandafir Cocârlă, Ion Dincă, Mihnea Gheorghiu, Ion Dumitrescu, Radu Beligan; Secțiunea pentru creația în domeniul artelor plastice, cu următorul prezidiu: tovarășii

Iosif Uglar, Ștefan Andrei, Petre Duminică, Ion Sârbu, Gheorghe Blaj, Simion Dobrovici, Brăduț Covaliu; Secțiunea pentru mișcarea artistică de amatori, dezvoltare și valorificarea artei populare, cu următorul prezidiu: tovarășii Gheorghe Pană, Ion Ioniță, Ludovic Fazekas, Andrei Cervencovici, Adalbert Crișan, Constantin Sandu, Ion Velișcu, Gheorghe Tănase; Secțiunea privind rolul educativ al presei și radioteleviziunii, cu următorul prezidiu: tovarășii Cornel Burtică, Mihai Gere, Gheorghe Petrescu, Ștefan Mocuța, Mihai Telescu, Vasile Potop, Teodor Marinescu.” □ „După-amiază au început dezbaterile în plen asupra problemelor înscrise pe ordinea de zi a congresului. Prima parte a ședinței a fost condusă de tovarășul Ștefan Voitec, membru al Comitetului Politic Executiv al C. C. al P.C.R., vicepreședinte al Consiliului de Stat. Au luat cuvântul tovarășii Miu Dobrescu, prim-secretar al Comitetului județean Suceava al P.C.R., Aurelia Leuceanu, secretar al comitetului de partid de la întreprinderea textilă Arad, Viorel Surugiu, secretar al comitetului de partid de la cooperativa agricolă de producție din Conțești, județul Teleorman, Ștefan Pascu, rectorul Universității «Babeș-Bolyai» din Cluj-Napoca, Vasile Păcuraru, președintele Consiliului județean Bacău al sindicatelor, Ludovic Fazekas, prim-secretar al Comitetului județean Harghita al P.C.R., Virgil Teodorescu, președintele Uniunii scriitorilor, Amza Săceanu, președintele Comitetului de cultură și educație socialistă al municipiului București, Franz Storch, scriitor, Teodora Ciurea, directorul căminului cultural din comuna Bâlteni, județul Gorj, Tamara Dobrin, vicepreședinte al Consiliului Național al Frontului Unității Socialiste. În continuare, lucrările au fost conduse de tovarășul Dumitru Popescu, membru al Comitetului Politic Executiv, secretar al C. C. al P.C.R., președintele Consiliului Culturii și Educației Socialiste. În cadrul dezbaterilor au luat cuvântul tovarășii Cornel Burtică, membru al Comitetului Politic Executiv, secretar al C. C. al P.C.R., Constantin Iordache, directorul Casei de cultură a sindicatelor din Reșița, Ștefan Panait, secretar al comitetului de partid de la Șantierul naval Constanța, Paul Erdos, vicepreședinte al Uniunii artiștilor plastici, Radu Beligan, directorul Teatrului Național «I. L. Caragiale» din București, Elena Georgescu, secretar al Comitetului județean Brașov al PCRLucrările congresului continuă joi, în plen și pe secțiuni.”

• [„Flacăra”, nr. 22] Pe prima pagină, intitulată *România scrutându-se în oglinda conștiinței de sine*, este publicată o poezie nesemnată, aparținându-i, probabil, lui Adrian Păunescu. Tot aici, în *România nemuritoare*, Ioan Radu Igna publică poezia *Columna dacică*. □ George Arion publică un amplu interviu cu Gheorghe Tomozei. Intitulat *În fața patriei nu vorbești cu cuvintele, ci cu truda ta, cu faptele tale*, acesta este precedat de o notiță bio-bibliografică. Autorul răspunde la întrebări legate de importanța lui Nicolae Labiș pentru generația lui G. Tomozei („Eram foarte tineri noi, elevii de la Școala de literatură (eu, de pildă, aveam 16 ani). Eram tineri și plini de visuri, dar, dar datorită

lui Nicolae Labiș, înainte de cum se poate trăi am învățat cum se poate muri”), despre ce le reproșează poezilor, despre evoluția poeziei patriotice, despre „trăsăturile noastre ca popor”, despre Congresul educației politice și culturii socialiste. □ Al. Andrițoiu publică *Valențele culturii*: „Abordând problemele educației politice și culturii socialiste, Congresul nostru este el însuși un act de cultură. Meritul său este că pentru prima oară în istoria revoluției noastre sunt chemați să se pronunțe despre cultură și educație nu numai oameni din breaslă, de profesie, adică scriitorii, artiștii, pedagogi, ci oameni din toate domeniile de activitate socială; din industrie, din agricultură, din economia pură și aplicată, din activul de partid și de stat, ea o dovadă că în noul context istoric cultura devine colectivă în sensul cel mai larg al cuvântului și este făcută de către toți pentru toți.” □ Dinu Săraru publică *Omul – scopul întregii noastre politici*, în timp ce Nicolae Dragoș semnează *Patria, opțiunea fundamentală*. ■ Pe pagina *Literară*, în *Faptele și vorbele*, Ov.S. Crohmălniceanu semnează *Ominprezența poeziei*, un eseu ce are ca temă literatura pentru copii, cu trimiteri la volumul lui Ion Caraion, *O ureche de dulceață și-o ureche de pelin*.” ■ În *Cronica literară*, Cornel Moraru prezintă lirica lui Alexandru Phillipide, poezia sa fiind publicată de curând într-o ediție definitivă, îngrijită chiar de autor: „Selecția, foarte severă, reflectă o conștiință artistică dusă la limita exigenței de sine. De la Eminescu, niciun alt poet român n-a mai avut-o în așa măsură. Au rămas 114 poeme și aproximativ 5000 de versuri. Poetul e pregătit să înfrunte veșnicia.” □ Horia Zilieru scrie poezia *Țara poezilor*. ■ Într-o notă se anunță apropiata apariție a unui „disc medalion” cuprinzând o selecție din poeziile lui Adrian Păunescu. ■ În *Instantanee* sunt publicate câteva fotografii: Augustin Buzura, Romulus Vulpescu, Edgar Balogh. □ Eugen Secleanu prezintă în *Cronica* (147, 148, 149) ultimele ședințe ale cenaclului.

● **[„România literară”, nr. 23]** Versuri de Virgil Teodorescu, Constanța Buzea, Darie Novăceanu, Vasile Nicolescu, Ovidiu Genaru, Georg Scherg, Al. Jebeleanu, Letay Lajos, Radu Cârneci, Al. Andrițoiu, Negoită Irimie. ■ În *Cultură națională, cultură socialistă*, Francisc Păcurariu meditează asupra datoriei scriitorilor și a rostului culturii: „Datoria noastră, a scriitorilor, este de a pătrunde cu tot curajul și cu toată răspunderea în multiplicitatea uluitoare de procese și fenomene în care se întrupează această transformare fundamentală, de a asuma, așa cum au făcut-o fără ezitare marii noștri înaintași, partea noastră de răspundere în punerea dreaptă și cinstită în lumină a izbânzilor și a erorilor, a reliefulor de strălucire și a depresiunilor de umbră. [...] Rostul culturii constă tocmai în descifrarea semnificației perene cuprinse în experiența unei epoci, în descoperirea – în frământările și preocupările ei, în multitudinea de probleme, sarcini, greutăți și reușite care-i alcătuiesc praxisul cotidian – a procesului fundamental marcat de efortul uman de înălțare spre imperiul libertății, spre omul total, deplin conștient de existența sa, visat de Marx și Engels.” ■ În *Mărturisire*, Laurențiu Fulga subliniază angajamentul constant al literaturii de

partea Partidului Comunist Român, precum și datoria înfăpturii epopeii naționale de către scriitori: „literatura s-a așezat întotdeauna de partea ideologiei promovate de Partidul Comunist Român, iar slujitorii ei s-au simțit onorați a fi denumiți ajutoare de nădejde ale partidului, aflând în această apreciere și dovada respectului ce li se poartă, dar și dovada condițiilor optime ce li se oferă pentru afirmare.” ; „Scriitorii din România se angajează să-și spună cuvântul plin de pasiunea dreaptă prin Epopeea Națională, pe care n-o considerăm ca pe o campanie limitată în timp, ci ca pe un obiectiv statornic pentru toate generațiile de azi și de mâine.” ■ În *Constanta politică în opera de artă*, Al. Voitin își exprimă adeziunea la concepția socialistă asupra literaturii ca artă angajată: „În acest ceas, la chemarea Partidului Comunist Român, oamenii noștri de artă și deci și noi, scriitorii, ne îndreptăm către problemele majore, esențiale ale existenței și afirmărilor românești.” ■ Pentru Constantin Ciopraga (*Despre participarea creației*), opera literară nu poate avea o existență monadică, ci este inevitabil prinsă în mersul lumii și al istoriei: „Rămânând principiu focalizator, esteticul nu se poate manifesta plenar decât în măsura în care dă expresie aspirațiilor de ordin social, etic, psihologic, istoric și celorlalte, prin care arta se integrează conștiinței generale. [...] Studiul capodoperelor artei naționale și universale probează că acestea nu sunt niște «monade» izolate, desprinse de scheletul vieții, ci construcții totale, cu rotație proprie, în spiritul mișcării dialectice a lumii.” ■ Ion Horea aduce un elogiu Congresului educației politice și culturii socialiste în articolul *Ființa culturii*: „Ce poate să însemne, așadar, un Congres al educației politice și culturii socialiste, cum poate fi înțeleasă menirea lui, dacă nu ca un anotimp al verii, ca un tărâm al culturilor, o vedere asupra a ceea ce se face în cultivarea naturii sufletului, în structurarea sub semnul acesta a societății în care trăim?” ■ Teodor Mazilu subliniază în *Spații mai vaste* progresele prozei contemporane, care s-a despovărat de clișee și s-a orientat spre teme sociale: „Când vorbim despre proza din ultimii ani nu ne gândim la eliberarea ei de clișee – ar fi fost un progres prea modest, știm că cine se eliberează de un clișeu pune altul la loc –, ci la maturitatea artistică și morala cu care s-a îndreptat spre temele fundamentale. Proza a descoperit cu mai multă vigoare și poetică ingenuitate legătura dintre individ și istorie, dintre viața personală și mișcarea Revoluției. Spațiul prozei a devenit astfel mai larg, n-a câștigat numai în rafinament stilistic, ci și în rigoare și adâncime, în înțelepciune și echilibru, tinzând spre o firească clasicizare.” ■ Claus Stephani semnează textul *Marea familie*: „Această luptă umăr la umăr și conviețuirea comună au dus la înfrățirea în spirit și muncă a oamenilor acestei Țări milenare, astfel că poporul român și naționalitățile conlocuitoare alcătuiesc astăzi o familie strâns unită în jurul Partidului, în jurul conducătorului său, tovarășul Nicolae Ceaușescu, o comunitate ce alcătuiește marea familie a României socialiste.” ■ Constantin Țoiu publică cu ocazia congresului articolul *Aici și acum*: „Conștiința noastră revoluționară și realitatea noastră revoluționară tră-

iesc și se manifestă prin nervul veșnic viu al limbii române.” ■ În *Cultura și socialismul*, Alexandru Ivasiuc evidențiază faptul că România trece printr-o turnantă istorică, în timpul căreia scriitorii trebuie să-și angajeze ideologic și politic discursul: „Oamenii de litere nu pot decât să câștige fundamentându-și istoric și ideologic chiar cele mai îndrăznețe viziuni, fără de care literatura și arta nu pot exista Confruntarea cu istoria vie, efortul de a o înțelege, nu ca spectatori ci ca participanți, este nu numai o sursă de inspirație, dar și un motiv de îndreptățită mândrie.” ■ Voicu Bugariu consideră, în *Militantismul poeziei*, că lirica cu tematică politică se află în plină ascensiune: „În peisajul atât de complex al liricii noastre actuale poezia militantismului social și politic și-a câștigat, mai ales prin intermediul unor realizări ale ultimului deceniu, un loc de prim ordin. O veche tradiție este continuată cu strălucire. Reușitele prevalează în chip evident asupra eșecurilor și ne îndreptătesc să constatăm o mișcare ascendentă către perfecționarea poeziei, către înregistrarea tot mai autentică și mai vibrantă a vremurilor contemporane și a realizărilor lor.” ■ În rubrica *Breviar*, Șerban Cioculescu discută antologia *Cântece bătrânești*, realizată de Al. I. Amzulescu (Minerva, 1974): „Alături de doină, specifică folclorului nostru liric, și făcându-i un spectaculos «pendant», în genul epic, cântecul bătrânesc n-a murit. Vitalitatea sa neobișnuită ne-o atestă culegerea masivă de *Cântece bătrânești*, alcătuită de cunoscutul folclorist Al. I. Amzulescu...” ■ Laurențiu Ulici inventariză 200 de debuturi în ultimii 4 ani, identificând drept cauză principală a acestui număr impresionant evoluția culturală a întregii populații și umanismul socialist: „numărul mare de aspiranți la profesiunea de scriitor este urmarea firească a lărgirii orizontului cultural al tuturor membrilor societății și a umanismului ce stă la baza politicii noastre culturale.” ■ În *Romanul nostru și realitățile construcției socialiste*, Ov.S. Crohmălniceanu realizează o trecere în revistă a principalelor caracteristici și orientări ale epicului românesc din ultimii ani, pe care le situează în strânsă legătură cu programul ideologic al partidului: „După cinci ani, de când îndrăznețul și clarvăzătorul Program Ideologic al Partidului a fost pus în practică, putem constata pe toate tărâmurile vieții obștești evidentul său efect salutar. [...] Principalele reușite ale romanului nostru actual vin de pe calea largă a realismului. Merită subliniat faptul că reînflorirea acestei vechi și mari tradiții epice românești pare să aibă acum loc printr-un proces de autoconvingere artistică intimă și profundă.” Autenticitatea pare să fie, în viziunea criticului, esența evoluției recente a prozei autohtone: „Înainte de orice cred că a câștigat o importanță enormă senzația autenticității. E o calitate la care a apelat și altădată realismul, să ne amintim toate bătăliile duse în numele ei de Camil Petrescu prin anii '30. Dar atunci teoriile copleșeau instinctul creator propriu-zis. Acum, tendința bunelor noastre romane realiste este de a o rupe definitiv cu o lume fabricată, izbitoare supărător prin falsitatea cadrului ei social moral, ilustrație la câteva teze teoretice abstracte. Exemplul cel mai convingător l-a dat Marin Preda în

volumul doi din *Moromeții*. Nimic nu mai e acolo «aranjat», «elaborat»; raportabil la vreun «clîșeu». O lume vie, complicată, surprinzătoare prin reacțiile adesea neașteptate, colcăie în carte. Orice detaliu mustește de experiență trăită nemijlocit.” Realismul este de asemenea elogiat pentru treapta superioară de obiectivitate pe care o atinge: „Spiritul critic al realismului nu este unilateral și deformant. El tinde către o obiectivitate superioară, care aparține însăși istoriei, progresului gândirii și practicii sociale omenești.” ■ Sub titlul *Prestigiul culturii românești în lume*, sunt reunite analize privind toate artele, inclusiv literatura, de care se ocupă Nicolae Nicoară: „Prezența spirituală a României în cultura universală este astăzi o realitate mai vie și mai convingătoare ca oricând. Anual se traduc în lume, în peste 40 de limbi, zeci și zeci de lucrări ale poeților și prozatorilor noștri, începând cu cronicarii și până la cea mai tânără generație de creatori, lucrări care depășesc cu mult tirajele în care literatura română se tipărea, înainte de Eliberare, în propria țară. [...] În ultimele trei decenii, în afara hotarelor țării au apărut peste două mii două sute de titluri din literatura română.” ■ Felicia Antip explorează structura basmelor și a miturilor în *Individ și colectivitate*. ■ În secțiunea *Atlas*, Ana Blandiana publică textul *Case memoriale*. ■ Fănuș Neagu este prezent în rubrica sport cu *A venit vara* ■ Zoe Dumitrescu-Bușulenga semnează articolul *Elevata noastră demnitate spirituală*, închinat Congresului educației politice și culturii socialiste: „Să iasă din mâinile noastre, ca să fie arătate lumii, lamura frumuseților, argumentul elevatei noastre identități spirituale. Pietatea față de cultura veche și nouă românească trebuie să ne însuflețească, atunci când ne înfățișăm nouă înșine și altora, cu acele vorbe și imagini care fac mândria noastră și dau sens și substanță prezenței noastre în lume. Sub semnul Congresului educației politice și culturii socialiste, să gândim cu atât mai intens, cu gravitate și angajare, la sarcinile care ne stau înaintea și de a căror îndeplinire ține dezvoltarea noastră în viitor. Este pentru fiecare din noi o datorie obștească și de conștiință.”

• [„*Tribuna*”, nr. 23] Sunt publicate versuri de Teohar Mihadaș, Radu Cosașu (în secțiunea sa *Cronica de trei secunde*), Mircea Vaida, Cornel Udrea, teatru de Emil Poenaru. ■ În „*Drumul*” poetic al lui Romulus Guga, Fănuș Băileșteanu analizează deopotrivă poezia și proza scriitorului: „Așa cum, în finalul *Odiseei*, Ulise și-a regăsit-o pe Penelopa, tot astfel, la capătul odiseei memoriei, poetul se salvează de neant, regăsindu-și speranța și echilibrul. Memoria este purgatoriul prin care el trebuie să-și treacă existența, ca să știe că există. Dacă, în poezie, Romulus Guga dă glas mai mult tensiunii parcurgerii acestui drum al purificării și al umanizării, proza sa devine chiar expresia epică a acestor lungi călătorii pe potecile nu o dată labirintice ale memoriei, structurându-se pe câte un nucleu odiseic, adesea într-o transpunere epico-poematică.” ■ Victor Felea constată o reechilibrare lăuntrică în placheta Constanței Buzea, *Limanul orei* (Eminescu, 1976): „Față de o etapă anterioară, destul de lungă, stând sub semnul unor cărți ca *Răsad de spini* ori *Sala nervi-*

lor, deci dominată de o tensiune răvășitoare, nevrotică, noile poeme aduc un climat sufletesc ce atestă o reechilibrare, o redobândire a unui orizont mai liniștit, mai puțin prăpăstios, atestă un moment când încrederea în sine și în puterile antrenante ale vieții începe să se refacă.” ■ Este publicată cuvântarea ținută de Mircea Zăciu la dezvelirea statuii lui Mihai Eminescu, operă a sculptorului Ovidiu Maitec, la Cluj-Napoca: „În ajunul deschiderii marelui areopag al educației politice și culturii socialiste, întâmpinăm acest important eveniment cu un neprețuit dar făcut orașului: statuia lui Eminescu. [...] Iată-ne așadar strânși lângă ideea de Eminescu, în acest ceas al amiezii, pentru a medita la omagiul adus de contemporaneitatea noastră socialistă celui pe drept numit cel mai mare poet român din toate timpurile.” ■ La împlinirea de către Eugen Jebeleanu a vârstei de 65 de ani, Al. Căprariu semnează un text omagial purtând numele acestuia ■ În *Salut poetului Nichita Stănescu*, Nicolae Prelipceanu consemnează primirea de către poet a premiului Herder pe anul 1975: „Nichita Stănescu a înnoit poezia română și a înnoit limbajul ei, cu el limba română însăși realizează un certificat de bogăție, de strălucire, cu el gândirea poetică românească face un pas important înainte, cu poezia lui Nichita Stănescu, poezia românească însăși își alege drumul dificil al profunzimilor, pe care mai pornise o dată, în secolul trecut.” ■ În pregătirea Congresului educației politice și culturii socialiste, este realizat un dosar privind municipiul Galați în anul 1976, la care participă cu texte-reportaje Ion Marcoș (*Ochii ciclopului*), Radu Mareș (*Portret de tânăr*), Vasile Sălăjan (*La marginea Dunării...*). ■ Vasile Rebreanu publică a doua parte a articolului său *Mit și realitate în literatura română*, în care se concentrează asupra legendei Meșterului Manole: „Întreaga baladă, impresionantă, shakespeariană am zice, în dramatismul ei, e, în fapt, un elogiu adus spiritului constructiv, pașnic, puterii de supraviețuire ale poporului român, ideii că numai printr-o jertfă supremă se poate înfrunta timpul, se pot înălța monumente ale sufletului, se poate crea tot ce e nobil și nemuritor.” ■ Constantin Noica publică a noua parte a studiului său *O interpretare din Faust*.

4 iunie

• [„Scânteia”, nr. 10 509] Numărul se deschide cu: *Lumina Programului Partidului Comunist Român, a ideilor, aprecierilor, orientărilor deschizătoare de noi perspective pentru viața spirituală a țării noastre, cuprinse în expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu, ieri și-a continuat lucrările, în ședințele plenare și pe secțiuni, Congresul educației politice și al culturii socialiste.* □ Din *A doua zi a lucrărilor* reținem: „Joi, 3 iunie, au continuat lucrările Congresului educației politice și al culturii socialiste, eveniment de seamă care polarizează atenția întregii națiuni. Tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român președintele Republicii socialiste România, președintele Frontului Unității Socialiste, ceilalți tovarăși din conducerea

partidului și statului au fost întâmpinați, la sosirea în sală, cu deosebită căldură, cu entuziasm, de miile de Participanți la marele forum. În cursul dimineții, lucrările au avut loc în plen, ele fiind conduse de tovarășul Ștefan Peterfi, vicepreședinte al Consiliului de Stat, președintele Consiliului oamenilor muncii de naționalitate maghiară, și tovarășa Tamara Dobrin, membră a Biroului Consiliului Național al Femeilor, vicepreședinte al Consiliului Național al Frontului Unității Socialiste. Au luat cuvântul tovarășii Manea Mănescu, membru al Comitetului Politic Executiv al C. C. al P.C.R., prim-ministru al guvernului, Nichita Stănescu, scriitor, Ion Cârcei, prim-secretar al Comitetului județean Prahova al P.C.R., Lajos Letáy, scriitor, Maria Pitică, secretar al Comitetului județean Sălaj al P.C.R., Ion Traian Ștefănescu, prim-secretar al C. C. al U.T.C., ministru pentru problemele tineretului, Draga Olteanu-Matei, actriță, Ion Dumitrescu, președintele Uniunii compozitorilor, Paul Niculescu, membru al Comitetului Politic Executiv al C. C. al P.C.R., viceprim-ministru al guvernului, ministrul educației și învățământului, Dumitru Popescu, membru al Comitetului Politic Executiv, secretar al C. C. al P.C.R., președintele Consiliului Culturii și Educației Socialiste, Titus Popovici, scriitor, Janos Fazekas, membru al Comitetului Politic Executiv al C. C. al P.C.R., viceprim-ministru al guvernului, ministrul comerțului interior, Ion Vlasiu, artist plastic, Ernst Breitenstein, redactor-șef adjunct al ziarului «Neuer Weg», Gheorghe Pană, membru al Comitetului Politic Executiv al C. C. al P. C. R., președintele Consiliului Central al Uniunii Generale a Sindicatelor, colonel Dumitru Burlacu, secretar al comitetului de partid de la Școală militară de aviație «Aurel Vlaicu». După-amiază, lucrările au continuat în cele nouă secțiuni ale congresului: – Secțiunea pentru activitatea educativă desfășurată de școli, de cultură și cluburi din orașe și întreprinderi; – Secțiunea pentru activitatea educativă desfășurată de școli și căminele culturale satești; – Secțiunea pentru educația științifică a maselor; – Secțiunea pentru producția cinematografică și difuzarea filmului; – Secțiunea pentru creația literară, activitatea editorială și munca cu cartea; – Secțiunea pentru creație muzicală și dramatică și activitatea instituțiilor artistice; – Secțiunea pentru creația în domeniul artelor plastice; – Secțiunea pentru mișcarea artistică de amatori, dezvoltarea și valorificarea artei populare; – Secțiunea privind rolul educativ al presei și radioteleviziunii. [...] Concluziile, propunerile și sugestiile formulate în secțiuni, concretizate în ample planuri de măsuri de perspectivă, au fost înaintate secretariatului congresului. Dezbaterile – în plen și pe secțiuni – s-au desfășurat sub semnul adeziunii depline a participanților la ideile de excepțională însemnătate teoretică și practică cuprinse în expunerea prezentată de tovarășul Nicolae Ceaușescu, în prima zi a congresului, al voinței unanime de a le transpune cu consecvență și fermitate în viață, de a acționa cu energie pentru îndeplinirea Programului partidului și a hotărârilor Congresului al XI-lea al P.C.R., pentru a face din activitatea politică și cultural-educativă o puternică forță motrice în transformarea revoluționară a

întregii societăți, în procesul de formare a omului nou, în vasta operă de edificare a socialismului și comunismului pe pământul României. Lucrările congresului se reiau în plen, vineri, 4 iunie.” ■ Petre Dragu și Ilie Tănăsache semnează *Strălucită călăuză în activitatea pentru făurirea conștiinței revoluționare, pentru modelarea omului nou, însuflețit de idealurile comuniste. Adâncă rezonanță în cugetul întregii națiuni a expunerii tovarășului Nicolae Ceaușescu la Congresul educației politice și al culturii socialiste*, o anchetă-reportaj despre felul în care a fost primită expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu. ■ Ziarul publică și fragmente *Din cuvântul participanților la dezbaterile în ședințele plenare din zilele de 2 și 3 iunie*. Reținem: □ *Cuvântul tovarășului Virgil Teodorescu, președintele Uniunii scriitorilor*: „Am ascultat cu profundă emoție aici, în înaltul forum al educației politice și al culturii socialiste, ampla și strălucita expunere a tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al partidului și președintele României, socialiste, document programatic care, prin profunzimea ideilor, prin justetea și clarviziunea liniilor directe pe care le trasează, se înscrie ca un moment crucial în viața noastră politică și socială. Aflându-ne, astfel, în fața unei noi etape de dezvoltare a culturii românești, se impune, în mod firesc, o analiză succintă a înfăptuirilor obținute în cei cinci ani care au trecut de la istorica plenară din noiembrie 1971 a C. C. al PCR. În lumina hotărârilor plenarei, a documentelor Congresului al XI-lea, a cuvântărilor și indicațiilor tovarășului Nicolae Ceaușescu, literaturii și artei le-au revenit îndatoriri sporite, decurgând din importanța deosebită acordată de partid acțiunii de formare și dezvoltare a conștiinței socialiste, considerată a fi o forță capabilă să înfrăurească în mod decisiv progresul economic și social, capacitatea de înțelegere a marilor transformări care au loc în societatea noastră. Vorbitorul a evidențiat creșterea conștiinței politice a scriitorilor, preocuparea și strădania lor de a exprima miezul fierbinte al epocii, de a da strălucire, prin arta lor, idealurilor revoluționare ale partidului. Pentru că arta n-a fost niciodată și nu poate fi apolitică – a spus vorbitorul – se cuvine să subliniem că responsabilitatea ce ne revine nouă, scriitorilor, sporește în actuala etapă. Suntem datori să reflectăm viața cu luminile și umbrele ei, bucuriile și succesele poporului nostru, fără a ocoli greutățile, lipsurile, să reflectăm lupta noului împotriva a tot ceea ce este vechi. Numai mergând mereu la acest izvor viu și nesecat de inspirație arta noastră are șansa de a rămâne veșnic tânără. Vorbitorul a arătat că între etică și estetică, între elaborarea operei și viața autorului există o permanentă interferență, un raport direct și reciproc. De aceea, se cer o mai mare rigoare față de calitățile profesional-artistice și moral-cetățenești ale scriitorilor, stăvilirea tendințelor de pasivă contemplare, de reflectare vagă și superficială a realității, combaterea exercițiilor formale, lipsite de finalitate și, totodată, o mai mare grijă în ce privește promovarea talentelor autentice, în primul rând a tinerilor. Referindu-se la intensificarea legăturilor dintre scriitori și cititori, vorbitorul a arătat că, începând din 1972, au avut loc 1500 de mani-

festări, cu peste 10 000 de prezențe scriitoricești și circa 750 000 de participanți. S-au înregistrat succese în domeniul îndrumării cercurilor literare din instituții și întreprinderi, al participării la schimbul de experiență cu organizații similare din străinătate, precum și la diferite dezbateri și reuniuni internaționale. A crescut rolul organizației de partid în orientarea activității de creație, în educarea în spirit revoluționar a scriitorilor, în ridicarea nivelului conștiinței lor. Cu toate aceste rezultate – a subliniat vorbitorul – în munca Uniunii scriitorilor, a asociațiilor mai există încă lipsuri în ce privește desfășurarea unei activități ideologice mai intense, organizarea unor dezbateri privind orientarea creației, a revistelor uniunii, îndrumarea mai susținută și mai fermă a criticii, istoriei și teoriei literare, preocuparea pentru educarea tinerilor scriitori în spiritul responsabilității sociale, al modestiei și al cultului muncii, al exigenței, al dragostei pentru patrie și popor. Dezbaterile plenarei lărgite a Uniunii scriitorilor – a subliniat în continuare vorbitorul – au pus un accent deosebit pe misiunea nobilă încredințată de partid tuturor slujitorilor literaturii și artei de a contribui cu întreaga lor putere de creație la realizarea Epopeii naționale și a literaturii epocii noi, socialiste. Plenara a dat mandat reprezentanților obștii scriitoricești să raporteze congresului, tovarășului Nicolae Ceaușescu că scriitorii s-au angajat într-o vastă acțiune de elaborare a unor opere pătrunse de un patriotism fierbinte, care să celebreze deopotrivă lupta eroică a poporului pentru dreptate socială, păstrarea ființei naționale și apărarea adevărurilor indubitabile ale existenței noastre pe acest pământ, trecutul revoluționar, lupta partidului comunist pentru libertate și dreptate socială, cât și bătăliile clasei muncitoare, nobilul efort depus de popor, după cucerirea puterii de către proletariat, de a edifica România socialistă. Uniunea scriitorilor se angajează să acționeze cu și mai multă energie, cu spirit partinic, în lumina indicațiilor din expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu, făcând din ideile și sarcinile pe care le cuprinde un program de activitate care va duce la progresul și înflorirea literaturii noastre. Suntem pe deplin convinși – a declarat în încheiere vorbitorul – că talentul nostru e un dar pe care trebuie să-l oferim cu ambele mâini acestei țări și acestui popor, fără de care el n-ar fi existat și nici nu poate exista, cauzei socialismului și comunismului. De toate vârstele și indiferent de modalitatea de expresie, suntem scriitorii acestei țări a cărei forță conducătoare, fermă și înțeleaptă, este Partidul Comunist Român, fața de a cărui politică internă și externă ne exprimăm totală noastră adeziune și încredere. Aparținem acestui popor cu toată ființa noastră și lui trebuie să-i închinăm tot talentul, care va rodi în opere demne de măreția patriei noastre socialiste.” □ *Cuvântul tovarășului Franz Storch, scriitor:* „Ca scriitor – scriu în limba germană, dar gândurile sunt exprimate în limbajul nostru comun al patriei noastre socialiste – încerc uneori dorința de a privi măcar câteva minute tot ce facem, năzuim și visăm astăzi – cu ochiul viitorului. Cred că nici cea mai îndrăzneată imaginație nu este în stare să cuprindă de pe acum întreaga forță de acțiune a patosului revo-

luționar cu care partidul nostru – la inițiativa secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu – s-a angajat să organizeze și să conducă, la nivelul cerințelor de azi și de mâine, șantierul de construcție a conștiinței socialiste. Pe fundalul mărețului program de muncă și de luptă pe care-l înfăptuim, se conturează în mod vizibil roadele acestor orientări unitare, ce potențează întreaga noastră activitate educativă. Vreau să-mi exprim recunoștința în fața conducerii Partidului Comunist Român pentru felul cum a reușit să facă din această mare cauză comună, cauza fiecăruia în parte. Cred că societatea pe care o construim va fi o societate a personalității umane multilaterale, deoarece încă de pe acum și concomitent cu o dinamică extraordinară a vieții economice are loc această plămădire de noi fizionomii morale și spirituale. Vreau să spun aici, de la tribuna marelui sfat al culturii, că noi scriitorii – indiferent de graiul în care țesem materialul literar – ne străduim, pe măsura talentului și experienței noastre, să descifrăm sensurile timpului, folosind limbajul propriu al creației literare și totodată al creației ridicate la scara întregii societăți. Nu vreau să par lipsit de modestie, căci știu cât de rare sunt cazurile în care o singură carte influențează în mod decisiv calea vieții unui om; în general o carte nu poate decât să întărească (sau să slăbească) tendințe deja existente. Dacă scrierile noastre au fost numite totuși pârghii educative și mijloace de influențare eficace pe planul eticii și echității socialiste, atunci o bună parte a eficienței sporite a literaturii se datorează negreșit prezenței sale în simfonia educațională. Cei ce ne îndelnetnicim cu mânuirea condeiului îi datorăm mult acestei societăți și în primul rând partidului nostru: nu doar pentru asigurarea condițiilor materiale și a unui climat propice creației – lucruri esențiale pentru existența noastră de scriitori –, ci și pentru acea cultivare, pe toate planurile, a încrederii în capacitatea omului de a se schimba! Și încă ceva. Avem adânc sădită în noi convingerea că aici și numai aici, în patria noastră comună, găsim adevăratele izvoare ale inspirației artistice/ Cât adevăr conține afirmația că se înșeală cei care preferă ulciorul oricât ar fi el de smălțuit izvorului mereu proaspăt, mereu viu. Departe de mine ideea simplistă după care dezvoltarea economico-socială ar garanta automat și creșterea calității literare; dar știu că noile relații interumane, care nu pot rodi decât într-o colectivitate puternică și pe pământul fertil al unei societăți profund umane, au darul de a transforma până și așa-zisele teme veșnice ale literaturii într-un fel de terra incognita, care își așteaptă încă descoperitorii. Nu poate să nu te miște, în adâncul sufletului aceste mutații. Omul, considerat cândva un firicel de praf pierdut în infinitatea spațiului stelar, își însușește strategia și instrumentele eliberării și umanizării sale. Omul descifrează sensurile și semnificațiile istoriei, pe care Marx a transformat-o dintr-o succesiune de evenimente întâmplătoare într-o structură complexă de care nu numai că merită să te ocupi, nu numai că permite intervenția omului ca ființă socială, ci o face chiar necesară – cu toată responsabilitatea comunistă ce derivă de aici. Iată și puntea de legătură între faptele noastre cotidiene și marea istorie, între

idealurile noastre și idealurile omenirii. Omul, care în decursul mileniilor s-a îndepărtat, fără voia lui, de el însuși, are însă un drum lung și anevoios de parcurs, și cu multă muncă și cu multă trudă merge pe acest drum pentru a se repropia, în decursul câtorva decenii, pe un plan superior, de el însuși. Este meritul incontestabil al Partidului Comunist Român că face totul pentru a înlesni parcurgerea acestui drum, unde fiecare pas nu face decât să impulsioneze afirmarea personalității în și prin societate, ceea ce înseamnă implicit în folosul tuturor. Am fost și eu unul din cei 200 000 de cetățeni care au participat în ziua da 8 mai la sărbătorirea zilei de naștere a partidului nostru. Țin să vă spun aici, tovarășe secretar general, că m-au impresionat cuvintele dumneavoastră cu privire la aplicarea în viață a politicii naționale marxist-leniniste. Am văzut în aceste clipe noile peisaje industriale, apărute și pe plaiurile mele natale în ultimii ani – singura bază reală ca oamenii muncii, indiferent de naționalitate, să beneficieze de posibilități egale de a-și manifesta capacitățile creatoare. Pot să confirm din experiența mea de zi cu zi că (citez) «suntem într-adevăr printre puținele țări în care se asigură în mod real deplina egalitate în drepturi a tuturor cetățenilor». Am avut ocazia să particip și la sfatul oamenilor muncii de naționalitate germană, unde dumneavoastră, tovarășe secretar general, ați dezbătut cu noi problemele noastre, atât cele rezolvate, cât și cele care, pe măsura mersului nostru înainte, au solicitat regândiri și rejudicări creatoare, soldându-se însă mereu cu rezultate certe. Chiar acum câteva zile, istoricii noștri au dat la iveală primul volum al studiului privind trecutul și identitatea populației conlocuitoare germane din România N-ar fi rău dacă această carte – ce reliefează atât trăsăturile specifice, cât și munca și lupta comună a poporului român și a naționalității germane așezate de istorie pe aceste meleaguri – ar fi măcar răsfoită și de către acei domni care astăzi vorbesc despre noi și în numele nostru, de parcă n-ar fi pierdut orice drept în acest sens din clipa în care au întors spatele patriei noastre. Cei care astăzi invită ba pe unul, ba pe altul să-și părăsească țara pentru așa-zisa reîntregire a familiei – ignorând faptul că abia prin asemenea «întregiri» s-ar destrăma aici alte zeci de familii – ar trebui să afle în sfârșit că moșii și strămoșii noștri aici au trăit sute de ani și că locul și rostul nostru, al naționalității germane din România, sunt tot aici. Nu vreau să repet ceea ce s-a mai spus, deși ar merita de zece ori subliniat adevărul socialist că orașul meu natal, Timișoara, este singurul oraș din Europa cu 3 teatre ce-și desfășoară activitatea în trei limbi materne; că în școlile timișorene avem de-a face cu patru limbi: română, germană, maghiară și sârbă, că acest oraș este el însuși o mare școală de filologie, nu numai prin amfiteatrele centrului universitar, ci și prin străzile și cartierele sale, unde omul care-și salută semenii face acest lucru deseori în limba maternă a celui salutat. Rolul nostru egal în făurirea societății – a subliniat în încheiere vorbitorul – se afirmă pe măsura talentului și capacității în toate domeniile vieții și pe toate treptele ierarhice. În această țară, dreptul de a participa la împlinirea destinului patriei este o conse-

cință a însăși orânduirii noastre socialiste, la făurirea căreia ne simțim coautori, cu aceleași drepturi, cu aceleași obligații, cu aceleași condiții de creație.”

□ *Cuvântul tovarășului Nichita Stănescu, scriitor:* „De la sfârșitul celui de-al doilea război mondial încoace, mai întâi Republică Populară, mai apoi Republică Socialistă, țara noastră și-a esențializat cei două mii de ani de istorie trăită eroic. De două mii de ani, pământul țării s-a îngrășat cu sângele fiilor ei, de două mii de ani munții Carpați strălucesc de o spiritualitate aparte; spiritualitate nobilă care se adaugă cu strălucire la spiritualitatea umanității. Unitatea patriei de pământ și de piatră se împlinește și în unitatea excepțională a limbii române. Limba română este patria spiritului nostru, așa cum România este patria ființei noastre vii. Acum, când întregul popor construiește cea mai frumoasă casă a sa, socialismul multilateral dezvoltat, ne aducem aminte cu mândrie, cu dragoste și cu venerație de toți înaintașii noștri. Dar noi nu suntem numai beneficiarii lor, ci și continuatorii lor. pentru că ne iubim țara, ca și el, așa cum este, în mod necondiționat, muncind la ogorul ei, s-o facem minunată. Noi nu suntem numai nepoții și strănepoții înaintașilor noștri. Noi suntem, la rândul nostru, strămoși. Noi suntem strămoșii generațiilor viitoare. Iar aceasta înseamnă efort deosebit în muncă și demnitate în gândire. Adolescent fiind, la sfârșitul războiului, am avut revelația că atunci când un bărbat nu ară în mod direct câmpul sau nu poartă o armă pe umăr ca să apere lanul, ceva nu este în ordina cu el. Tot atunci mi-am dat seama că arta poeziei este aceea de a exprima visul muncii, visul împlinit al muncii. Am credea că poetul există pentru că există poezie, pentru că poezia este un fenomen natural, o dimensiune umană care se află în fiecare om. Poeții au apărut pentru că munca naște vise, iar acesta se cere exprimat într-un mod ales, real și fericit. Ca și în orice altă profesiune, munca poetului nu este simplă, efortul de a «găsi cuvântul ce exprimă adevărul», cum splendid spune Eminescu într-un vers de-al său, este continuu. Profesiunea de poet este una dintre profesiunile clasei muncitoare. De aceea ea nu iubește dulcegăriile artistice și nici superficialitatea, așa cum se subliniază în strălucita cuvântare a tovarășului Nicolae Ceaușescu, document programatic cu adânci semnificații și energice îndemnuri, pentru triumful unei înalte spiritualități, proprii omului acestei ere a lumii socialiste. Estetica nu este un domeniu de sine stătător, ci este o parte integrantă a eticii. Frumosul este partea cea mai înaltă a moralului. Frumusețea de spirit este partea cea mai înaltă a moralității. Marx spunea că perioadele de înflorire economică nu coincid în mod neapărat cu o similară înflorire artistică. Dar Marx în această afirmație se referea la societatea sclavagistă, la cea feudală și la cea capitalistă, pentru că pe vremea lui nu exista în mod viu încă o societate de tip socialist. Astăzi putem constata o deplină coincidență a înfloririi artei simultan cu cea economică în societatea socialistă. Este de natura evidenței – a subliniat în continuare vorbitorul – că a apărut la noi, de peste două decenii de activitate literară intensă, o generație pe care aș numi-o constructivă, care se manifestă nu numai

în poezie. în proză sau în critică, ci și în muzică, în pictură, în sculptură. Mesajul umanist socialist al artei noastre nu are nimic distructiv în el, nimic din ce ar putea descuraja ființa muncitoare și visătoare a omului. Înainte de a fi poet, sunt cetățean al țării; de aceea pentru mine libertatea nu înseamnă debandadă și haos; pentru mine libertatea înseamnă vigoarea Constituției țării. Mesajul artei noastre este mesajul Constituției țării noastre, care este mesajul țării de pământ și de piatră, al țării eterne și al spiritualității ei. Cât despre actul creației, n-avem decât să ne întrebăm mamele cu ce preț ne-au născut pe noi.” La final, poetul a citit poemul său *Ființa patriei*: „Despre patrie se pot spune / cuvinte scrise cu colțul inimii noastre / suspendate în aer, albe spume / ale mării acesteia, albastre.” □ *Cuvântul tovarășului Lajos Letáy, scriitor*: „Sunt convins că istoria va caracteriza astfel drumul României în al treilea pătrar al secolului XX: acestea au fost deceniile în care cetățenii săi, români, maghiari, germani și de alte naționalități, au pășit împreună, într-o indestructibilă comuniune de interese și destin, pe drumul deschis de Partidul Comunist Român spre desăvârșirea ființei națiunii noastre socialiste. Și sunt convins că istoria va consemna rolul epocal al tovarășului Nicolae Ceaușescu în viața acestui popor și a acestor meleaguri și chiar în istoria acestei epoci, tocmai fiindcă el a fost acel conducător comunist care, în fruntea partidului și poporului nostru, a făcut cel mai mult pentru modelarea noii fizionomii a națiunii noastre socialiste, pentru dezvoltarea națiunii socialiste moderne. După ce s-a referit la trăsăturile esențiale ale etapei istorice pe care o trăim, caracterizată prin creșterea rolului conducător al partidului, vorbitorul a spus: Partidul a acordat întotdeauna scriitorilor o încredere deosebită, deoarece ei pot să contribuie mult la procesul de făurire a omului nou, înarmat cu o conștiință avansată, revoluționară. Mai ales în ultimii ani, documentele de partid au acordat o mare importanță interpretării estetice a lumii noastre, rolului pe care cele mai diverse modalități și metode de exprimare artistică îl au în slujirea idealurilor noastre comuniste. Noi, scriitorii, am venit la acest congres încredințați că nu trebuie să negăm nimic din ceea ce am considerat valoros și până acum în moștenirea noastră literară, ca și în noua noastră creație, dar totodată vedem și mai clar semnificația pe care o are pentru noi îmbogățirea artei scrisului cu valențele educative pe care le cer, în această etapă, poporul și partidul. Ne solicită în primul rând prezentul, viața omului zilelor noastre. Cine ar putea compara libertatea noastră de azi cu robia de ieri, de alaltăieri? Și totuși trebuie să ne întrebăm: oare scriitorul, literatura noastră actuală reflectă în toată complexitatea lui uriașul efort prin care poporul nostru făurește cea mai grandioasă operă din întreaga sa istorie? Oare există vreun scriitor care ar putea să susțină că el n-are nici în clin nici în mănecă cu drumul istoric care înalță România în rândul țărilor industrializate și asigură condiții de viață tot mai demne oamenilor acestei țări? Noi, scriitorii, poeții, esteticienii, cu uneltele și mijloacele noastre trebuie să facem și mai mult pentru ca principiile eticii și echității socialiste, spiritul umanismului revoluționar

să pătrundă cât mai adânc în viața tuturor. Analizându-ne cu toată exigența propria activitate, suntem datori să recunoaștem justețea criticii formulate de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Oamenii muncii, întregul popor așteaptă din partea noastră opere de o și .mai înaltă valoare, profund educative prin adevărul și forța lor dinamizatoare capabile să dăinuie peste timp drept mărturie a mărețelor file de istorie înscrise de națiunea noastră socialistă. La această misiune istorică vrem să contribuim din plin și noi, scriitorii maghiari din România, care, pornind de la bogatele tradiții revoluționare și progresiste ale artei noastre, ne dăm un aport sporit la îmbogățirea tezaurului spiritual comun al patriei noastre comune, România socialistă. Ne simțim acasă în patria comună, unde de multe secole străbunii noștri au creat împreună noi valori și și-au vărsat laolaltă, nu de puține ori, ființele în slujba idealurilor comune de libertate. Români, maghiari, germani – glăsuind românește, ungurește, nemțește – am pășit împreună în revoluție, în construcția socialistă, și pășim împreună pe drumul viitorului comunist al României. Să dăm deci glas acestui strălucit fapt istoric: cum o națiune socialistă, mândră de libertatea și de independența ei, își asigură unitatea de nezdruccinat, unitatea poporului român cu oamenii muncii de naționalitate maghiară sau germană, sârbă sau de alte naționalități. Această unitate constituie una dintre cele mai importante izbânzii ale revoluției socialiste din România, fie că acest fapt place sau nu place unora Asemeni tuturor cetățenilor patriei noastre subscriu din toată ființa la întreaga politică internă și externă a partidului și statului, înfățișată cu atâta claritate și profunzime în expunerea-program prezentată de secretarul general al partidului nostru. Așa cum a subliniat tovarășul Nicolae Ceaușescu, partidul și statul nostru pun pe prim-plan în activitatea externă dezvoltarea colaborării cu toate țările socialiste, amplificarea relațiilor de prietenie, solidaritate și concurență multilaterală cu acestea, în spiritul egalității, avantajului reciproc și întrajutorării. Aceasta corespunde pe deplin atât intereselor poporului român, cât și intereselor celorlalte popoare care construiesc noua orânduire, cauzei generale a socialismului și păcii.” □ *Cuvântul tovarășului Dumitru Popescu, membru al Comitetului Politic Executiv, secretar al C. C. al P.C.R., președintele Consiliului Culturii și Educației Socialiste:* „Expunerea secretarului general al partidului, prin amploarea și multitudinea, copleșitoare a problematicei abordate, prin profunzimea viziunii teoretice, desprinsă dintr-o pătrunzătoare înțelegere a celor mai acute imperative ale vieții, prin noutatea eclatantă a unor teze și originalitatea redefinirii unor noțiuni fundamentale ale filozofiei umanist revoluționare moderne, va da, fără îndoială, un nou impuls perfecționării și consolidării suprastructurii noastre socialiste, procesului de elevare morală a omului, va găsi o adâncă și îndelung prelungită rezonanță în conștiința poporului român și, nu mă îndoiesc, în opinia publică mondială. Subliniind că unul din postulatele esențiale enunțate de tovarășul Nicolae Ceaușescu este democrația culturii, vorbitorul a arătat că acest fenomen este o ilustrare pregnantă a

superiorității socialismului. Dacă în marile țări capitaliste – s-a spus – poporul și-ar putea impune, ca la noi, preferințele culturale, stând ochi în ochi cu artiștii și cu organizatorii artei, am mai asista la teribilul flagel al pornografiei, obscurantismului și primitivismului ce bântuie astăzi cu atâta furie arta Occidentului ? Evident, numai democrația socialistă poate salva cultura de la degenerarea progresivă imprimată de mercantilismul și cinismul filozofic al imperialismului. Oare întâmplător o țară a marilor tradiții iluministe cum este Franța se plânge că aproape două treimi din populația ei trecută de 15 ani nu citește în medie nici măcar o carte pe an? Desigur, lupta dură pentru existență sacrifică nevoile spiritului, dar în afară de aceasta își spune cuvântul scârba față de literatura de serie, făcută să împrăște noroi în loc de lumină. Pentru a compara, este destul să spun că noi vindem fiecărui cetățean într-un an, în medie, 3,5 cărți și facem să treacă anual, în medie, prin mâna fiecărui tânăr sau adult, prin bibliotecile publice, 4,6 cărți. Vorbitorul a subliniat că lupta pentru continua transformare revoluționară a conștiinței presupune angajarea efectivă a tuturor oamenilor înaintați ai societății, a unor mase populare cât mai largi. Din păcate, unii activiști din domeniul culturii nu reușesc să înțeleagă acest lucru, continuă să-și închipuie că educația comunistă e o chestiune de strictă specialitate, nu pot depăși un stil sectar; din această cauză, încă destule din acțiunile pe care le organizăm în rețeaua de așezăminte culturale nu au greutate, eficiență, ecou. Acesta este unul din punctele slabe ale Consiliului Culturii și Educației Socialiste, ca și ale organismelor politice și culturale, locale, o moștenire nefastă împotriva căreia nu am luptat cu destulă energie și pentru depășirea căreia va trebui să punem în joc toate forțele noastre. Relevând semnificațiile faptului că – într-o epocă în care mulți conducători de state, dând prioritate altor probleme, se preocupă atât de puțin de cultură – expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu consacră un spațiu foarte larg problemelor teoretice ale literaturii și artei, vorbitorul a subliniat că arta socialistă are nu numai îndatorirea de a ne îmbogăți și purifica propriile noastre suflete, ci și misiunea de a-și afirma forța idealurilor și superioritatea intrinsecă într-o acerbă înfruntare universală. Șansa artistului nostru stă în aerul social neviciat pe care îl respiră, în protecția morală a societății, în faptul că e ferit de izolare și singurătate, că găsește un sprijin generos în viața obștii, ca și în contactul tonic, regenerant cu masele populare. Tot acest complex de împrejurări explică orientarea sănătoasă a literaturii și artei de la noi, pe palmaresul cărora s-au înscris în ultimii ani victorii remarcabile – dovezi elocvente ale talentelor puternice și conștiințelor treze, angajate, existente în cultura românească. S-a conturat un curent liric patriotic cu un timbru nou, specific socialismului, se practică tot mai frecvent o poezie de reflecție filozofică în viziunea umanismului revoluționar, s-au tipărit lucrări de proză socială reflectând interesul viu pentru descifrarea marilor răsturnări și așezări ale istoriei noastre postbelice, s-au scris piese și s-au turnat filme ce încearcă să prindă pulsul vieții de azi, să

dea revelația prezentului, s-a realizat o plastică de factură superioară, în unele genuri, ca de pildă fresca și tapiseria, situându-se pe poziții de vârf ale piramidei mondialo. Se simte o intensă vibrație a creatorilor de frumos la ideile partidului, la aspirațiile poporului, la cauza socialismului, o angajare sinceră și totală pe drumul nou al României. Pietrele prețioase ale creației ar putea fi însă mai numeroase în raport cu volumul total al producției artistice – a subliniat, în continuare, vorbitorul – dacă unii artiști nu ar ocoli, datorita unei optici simpliste asupra vieții noastre socialiste și neînțelegerii a ceea ce înseamnă spirit revoluționar în artă, conflictele grave, dramatice ale revoluției, înfruntările dintre oameni și din oameni, contradicțiile sociale, adică tocmai ceea ce ar putea da substanță și putere de atracție operelor lor. Este incontestabil că operele călduțe, lipsite de o mare combustie pentru adevăr, în care nu clocotesc ura și iubirea, sentimentele adânci, autentice, în care lumea noastră nu se regăsește cu tot ce are ea înălțător, dar și negativ și dificil, inclusiv lupta împotriva stihiiilor și umbrelor trecutului încarnate în personaje vii – asemenea opere nu pot răscoli conștiințele, nu pot contribui la transformarea oamenilor, nu-și ating țelul educativ! Din micul fapt divers, din banalele întâmplări cotidiene, bunăoară, ale unor tipuri literare sau cinematografice fără personalitate, fără vlagă, fără semnificație” nu pot ieși capodopere. În fața unei asemenea tipologii, un cercetător străin se poate întreba: oare cu astfel de personaje de mucava a fost răsturnată vechea societate românească și se zidește din temelii această țară modernă? Evident, nu! În asemenea lucrări întâlnim doar umbra ștersă a demiurgilor României contemporane. De câțva timp, constatăm o resurecție a interesului unor autori pentru «omul de rând» – și această tendință am aprecia-o ca meritorie dacă nu ar fi mânată, câteodată, de eroarea profundă că acesta este insul șters, periferic, insignifiant. Or, această penibilă prejudecată condamnă în mod aprioric opera de artă. Nu ar fi nevoie de o perspicacitate exagerată pentru a «descoperi» că tocmai «omul de rând» este eroul zilelor noastre – personajul puternic și dâr, activ și independent, participant la conducerea societății, conștient de țelurile ei majore, creator al întregii avuții naționale, «sarea pământului» însăși. Ar trebui numai ca artistul să trăiască alături de el, să-l cunoască atât în ipostazele sale sociale, cât și în intimitate, să-l prețuiască și să-l iubească. Pornind de la faptul că a existat întotdeauna o «artă de avangardă», înțelegând prin aceasta, desigur, arta înnoitoare, în pas cu nevoile de schimbare ale lumii, cu legile progresului, cu aspirațiile înaintate ale omenirii, vorbitorul a relevat că, din păcate, acestui concept i s-a denaturat câteodată sensul, fiind aplicat tocmai pe dos, atribuit înclinației spre «jocul de umbre» asocial și atemporal, spre inventarea de scheme artistice în sine. Cel mai ridicol este ă asemenea «avangardiști», văzându-se ignorați, se consolează cu concluzia că au luat-o prea mult înaintea epocii. Trebuie odată înțeles că societatea însăși pe care noi o edificăm este o societate de avangardă. Tot ce nu se integrează în arta acestui spirit nu aparține timpului nostru. Artă de avangardă este

revoluționară în esență, nu numai în forma ei, e inovatoare nu numai în limbaj, ci în modul cum cultivă marile modele umane, ideile superioare ale viitorului, lupta, transformarea, în felul în care se opune inerției, stagnării, concepțiilor vetuste, nedreptății, spiritului reacționar oriunde s-ar manifesta el în lume. O asemenea artă nu poate fi însă creată de domnișoare de pension sau de îmbătrâniți adolescenți claustrați, în stare să nască doar opere livrești, artificiale, clorotice – fie că sunt intitulate de avangardă sau nu. Masele populare de la noi participă nu numai la organizarea și desfășurarea activității culturale generale a societății, ci, în același timp, continuă să îmbogățească artele, cum au făcut de altfel timp de mii de ani, prin talentele permanent plămădite în sinul lor, dar care, pentru prima oară, încetează de a mai fi anonime. Această realitate cu adevărat fericită pare să provoace unor artiști de profesie, geloși curtezani ai muzelor, o ușoară neliniște ascunsă sub malițiozitate, vădind fie îngrijorare față de puternica vină de realism și sinceritate ce străbate producțiile din masă, fie credința că arta este un monopol, apanajul unei caste. Să nu uităm însă că, așa cum arătau K. Marx și Fr. Engels, numai «diviziunea muncii face posibil, va chiar real, faptul că activitatea spirituală și cea materială... revin unor indivizi diferiți», dar omul se va manifesta liber «în societatea comunistă, în care nimeni nu are un cerc exclusiv de activitate, ci se poate perfecționa în orice ramură ar dori». Probabil, în comunism, artiștii vor fi recunoscuți de societate nu în baza legitimației profesionale, a apartenenței la o uniune sau alta, ci exclusiv după talentul și fantezia creatoare, după forța, noutatea și frumusețea adevărilor pe care le au de comunicat – indiferent dacă poartă sau nu pe frunte coroana de lauri a unei bresle. Deși ia legătură cu acest larg cerc de preocupări și tendințe au avut loc nu puține dezbateri în rândul oamenilor de artă de diferite categorii, ca și în presa de specialitate, acestea s-au purtat adeseori într-o tonalitate abstractă, nu au atacat frontal problemele realității artistice concrete, nu s-au axat suficient pe materialul viu al operelor înseși. Ne revine îndatorirea să perseverăm mai mult pe acest tărâm, influențând mai hotărât cursul vieții ideologice a uniunilor de creație, sporind rolul Consiliului Culturii și Educației Socialiste în organizarea schimbului de idei principal, stimulator și fertil în toate compartimentele artei. Vorbitorul a arătat că atât din criticile directe, cât și din cele indirecte cuprinse în expunerea secretarului nostru general a tras concluzii corespunzătoare. Subliniind că expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu – de o amplitudine și densitate ieșite cu totul din comun – oferă surse de meditație pe o arie infinit mai mare, vorbitorul a spus în încheiere: Exprimându-mi admirația profundă pentru uriașa putere de cuprindere și inovare a minții celui ce stă în fruntea națiunii noastre, mândria pentru contribuția de esență pe care această minte o aduce la înflorirea, actualizarea și dezvoltarea marxismului, încheie nu numai împărtășind în modul cel mai intim conținutul acestui impresionant document ideologic – programul muncii noastre de viitor – ci angajându-mă cu toată răspunderea și fervearea sub flamura

lui.” □ *Cuvântul tovarășului Titus Popovici, scriitor:* „Anii care au trecut de la Plenara Comitetului Central din noiembrie 1971 au demonstrat cu forță indiscutabilă a evidenței că hotărârile adoptate atunci – însușite de întregul nostru popor ca expresia superioară a intereselor sale majore – au constituit, constituie și vor constitui încă multă vreme un document de a mare însemnătate teoretică și practică, un îndreptar permanent al muncii întregului nostru partid pentru făurirea unei conștiințe noi. Analiza acestei etape cuprinsă în expunerea magistrală a tovarășului Nicolae Ceaușescu, analiză îmbinând, ca întotdeauna, o profundă rigoare marxist-leninistă cu patosul revoluționar, ne îndeamnă, din nou, nu numai la o privire critică și sinceră asupra propriei noastre activități, ci în primul rând la concentrarea fiecăruia, cu maximum de responsabilitate comunistă și patriotică, asupra a ceea ce avem de făcut mai ales, cu acea gravitate simplă cu care poporul nostru își făurește destinul pe care și l-a ales. Din tumultul de gânduri, de meditație activă pe care l-a născut în sufletul meu, ca în sufletul tuturor, expunerea secretarului general, permiteți-mi să mă refer la una din problemele de interes major care stau în fața întregii noastre culturi, și anume, la realizarea conștiinței, organizată și responsabilă a epopeii naționale, sarcină cuprinsă în Programul partidului și devenită comandament spiritual superior al fiecărui om de artă demn de acest nume, examen de maturitate, atât al creatorilor, cât și al celor ce răspund pe linie de partid și de stat de educația politică și de cultura română. Tema este tot atât de vastă precum viața. De aceea mă voi mărgini la un singur aspect: raportul dintre artă și istoria națională. După o amplă incursiune în istoricul apariției și impunerii genului epopeic în cultura românească, vorbitorul s-a referit pe larg la activitatea scriitorilor noștri desfășurată după eliberare în acest domeniu. În perioada următoare insurecției armate s-au făcut eforturi notabile și importante într-o viziune științifică asupra istoriei noastre, implicit a reflectării ei în artă, dar în același timp au apărut și tendințe care n-aveau nimic comun cu materialismul istoric, deși se reclamau de la el. A existat, de pildă, tendința de a prezenta istoria noastră într-un mod mecanicist, ca pe un fel de proces anonim și cenușiu. Marile ei figuri, acei bărbați care s-au identificat până la sacrificiu cu aspirațiile naționale și sociale erau tratați ca niște palide umbre fără personalitate, fără identitate și fără rădăcini. Momentele complexe din lupta acestui popor pentru apărarea și păstrarea autonomiei sale, consacrată în cele mai vechi tratate, erau prezentate într-un spirit straniu, în care fie poporul român, fie reprezentanții săi din momentele acelea complexe erau învinovați că nu au văzut, nu au înțeles, au ezitat etc., etc. Este meritul Istoric al Congresului al IX-lea al PCR – a spus în continuare vorbitorul – de a fi repus și în acest domeniu lucrurile pe făgașul lor firesc, acela al adevărului științific. Este meritul personal, nepieritor al tovarășului Ceaușescu, care a afirmat clar: «Istoria trebuie să prezintă întregul proces al luptei revoluționare, în complexitatea sa, să pornească de la analiza științifică a realității, să înfățișeze faptele nu după

dorințele subiective ale oamenilor, nu după nevoi politice de moment, după criterii de conjunctură, ci așa după cum sunt ele conform adevărului vieții». Aceasta este poziția științifică, marxist-leninistă, cadrul în care partidul a pus în fața creatorilor sarcina făuririi epopeii naționale, operă organizată și colectivă, în sensul cel mai înalt al acestui cuvânt, adică a unei viziuni comune, liber însușite, a unei viziuni unitare simbolice într-o infinită varietate a personalităților creatoare. În continuare, vorbitorul s-a referit la unele aspecte ale libertății de creație. O literatură dulceagă, ocolind problemele, greutatea cu care se înfruntă oamenii n-are nimic comun cu revoluția; nu există revoluționari călduți dospind în apa stătută a automulțumirii și stagnării. Revoluția cere flacăra înaltă și pură. Cât de jalnici, cât de meschini, cât de nemernici apar în lumina tăioasă a unor asemenea concepții comuniste despre libertate și curaj artistic, acele triste lepădături, purtând pe palida și îngusta lor frunte stigmatul trădării, care scâncesc după libertate în cine știe ce fițuică, la microfonul cine știe cărui post semiclandestin. Despre ce libertate e vorba? Libertatea de a-și etala propria nimicnicie, propria lor renegare, propriul lor gunoi interior o au întreagă acolo unda se află. Libertatea de a lupta pentru libertate, curajul de a lupta pentru curaj, demnitatea de a fi slujitorii demnității naționale și sociale, acestea sunt ale noastre, acum și aici. Acestea sunt bunurile noastre câștigate de toți pentru toți. Ar însemna să nu ne situăm la înălțimea incandescentă a chemării tovarășului Nicolae Ceaușescu dacă nu ne-am privi în același timp cu luciditate, dacă n-am găsi în noi curajul și libertatea de a spune deschis că avem de dus și o bătălie cu noi înșine, în primul rând, pentru a câștiga acea disponibilitate superioară, acea putere de dăruire totală, fără rezerve, care a fost întotdeauna sursa marilor creații, prin care omul a căpătat sentimentul generos al umanității sale. Trăim într-o societate în care omul, deci și artistul – a spus vorbitorul în încheiere – nu e singur. O societate care, printre altele, a declarat război și însingurării omenești. Și sunt convins că în fiecare din noi va rodi sensul adânc al mesajului pe care ni-l adresează secretarul general de a fi dăru-iți cu tot ce avem mai bun acestui popor, sinceri unii față de alții, intransigenți unii față de alții, tovarăși unii cu alții. Cred în forța creatoare și fertila a acestei solidarități.”

• [„Contemporanul”, nr. 23] Dumitru Micu prezintă în secțiunea: *Teatru istoric*, volumul *Procese istorice* al lui Al. Voitin: „Piese capitală a volumului *Procese istorice*, și implicit principala realizare de până acum a dramaturgului Al. Voitin, este neîndoiește *Procesul Horia* Realizate literar (la nivele diferite) sunt și celelalte, însă *Procesul Horia* le întrece pe toate, și acesta în temeiul mai cu seamă, al originalității de viziune, de concepție dramatică.” ■ Mircea Moga analizează două volume de versuri. □ Haralambie Țugui: *Țărm de legendă* (Editura Militară): „Patriotismul e dimensiunea afectivă dominantă și în cartea lui Haralambie Țugui. În patru cicluri... poetul tratează liric, în ordine, istoria veche, istoria modernă, viața ostășimii, istoria contemporană, afirmân-

du-și, în versuri limpezi și corecte, încrederea în vocația constructivă a neamului și în frumusețea morală și spirituală a românului.” □ Valeriu Bucuroiu: *Dimineața apelor* (Editura Eminescu): „Solară, poezia lui Valeriu Bucuroiu, afirmă un program existențial dominat de atitudinea senină, optimistă, în fața intemperiilor de tot felul, de robustețe morală și încredere în destinul înalt al speței umane.”

● [„Cronica”, nr. 23] Editorialul pledează *Pentru formarea omului nou*: „Congresul educației politice și al culturii socialiste – cel dintâi congres de acest fel din țara noastră – demonstrează cu forța de convingere a marilor evenimente că în România de azi conștiința omului nou, modelarea spirituală a acestui om și educarea lui în ideea superioară a eticii și echității socialiste sunt, evident, probleme de boltă ale politicii de partid și de stat. Congresul este încă un act fundamental în construcția noii noastre societăți, un act de o complexă semnificație, dovedind atributele mereu novatoare și înțelepte ale Partidului Român, inițiativa și dinamismul din activitatea neobosită a secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu. [...] Congresul educației politice și al culturii socialiste, având drept emblemă călăuzitoare cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu, va rămâne în istoria noastră drept un eveniment de neuitat dedicat conștiinței românești de azi, conștiință fundamentată pe ideologia Partidului Comunist și pe o puternică tradiție, un eveniment dedicat în esență fericirii și formării omului nou.” ■ Al. Andriescu semnează cronica literară la *Critica – formă de viață* de Lucian Raicu: „Logica impecabilă și harul nuanțarilor fericite fac farmecul și dau pondere și autoritate criticii lui Lucian Raicu, unul dintre comentatorii cei mai avizați și mai pasionați ai fenomenului literar actual.” ■ Voicu Bugariu semnează *Coerența semnificativă și valoare*: „Marile romane ale contemporaneității dau palpabilitate artistică acestei aspirații, ce coincide în mod fericit cu idealul de viață al poporului nostru, acordând preponderență acțiunii sociale față de problematica individuală. Privind lucrurile din punctul acesta de vedere, vom acorda prioritate valorică unui roman care reușește să fie convingător în surprinderea unor aspecte importante ce țin de evoluția socială, față de unul care reușește să urmărească interesant evoluția din conștiința unui personaj a cărui existență nu are vreo contingentă cu măsurile evoluției sociale.” ■ În *Mențiuni critice* citim: □ Daniel Dania prezintă *Impresia unei seri* de Toma Michinici: „Poezie minoră face Toma Michinici care, fără a se afla în sfera poeziei, a făcut o experiență nereușită.” □ Har. Ț. scrie despre *Momentele marmorei* de George Moroșanu: „Cu excepția unor infiltrații de locuri comune și prozaisme care apar uneori în aceste poeme, volumul *Momentele marmorei* este o oază de poezie românească din cea mai curată și autentică.” □ Gheorghe Simon recenzează *Iubește sincer iarba nedreaptă* de Ioan Reu, Editura Dacia, 1975: „Reținerea care îl scutește de inegalități și sonorități facile este un semn bun; reținere aparentă doar, pentru că sub această «mască» se ascunde un flux liric adevărat, relevabil, în curgerea

lui firească.” ■ Const. Ciopraga publică a treia parte din *Reflecții despre proza istorică*: „Nici o manifestare în artă nu se produce fără scop. Nici un scriitor autentic nu se aventurează gratuit în arhivele Evului Mediu sau în culisele unor evenimente de acum o sută de ani. În romanul istoric de nivel superior explorarea trecutului în sens instructiv și modelarea cititorului în sens etic-patriotic sunt acțiuni implicite, corelative și interferente; fără împletirea lor perfectă, scrierile de acest tip cantonează în senzațional ori în fabulos.” ■ Din *Moment reținem*: □ „*Convorbiri literare*”: „Cu un plus de diversitate tematică, nr. 5/1976 al revistei «Convorbiri literare» publică, în pregătirea Congresului Educației Politice și Culturii Sociale, sun semnul epopeei naționale, un amplu grupaj de materiale, axat pe relația *Literatură și istorie*. Pe prima pagină este inserat un interviu cu tovarășul Ion Iliescu, prim-secretar al Comitetului județean Iași al P.C.R., pe tema *Iași, istorie și contemporaneitate*.” □ *Scriitori în uzină*: Pentru o mai eficientă și mai promptă reflectare a mediului industrial în literatură, pentru o mai profundă cunoaștere a acestui mediu de o mare complexitate umană, Asociația Scriitorilor din Iași și Uzina mecanică «Nicolina» au convenit ca, în următoarea perioadă de timp, ambianța uzinală să constituie o sursă de documentare oricând deschisă autorilor interesați a o reflecta în scrierile lor. Fără îndoială, faptul nu este deloc festiv, cu atât mai mult cu cât Iașul, mare oraș industrial al României socialiste, cetate a unor impresionate unități industriale, oferă scriitorilor atâtea și atâtea teme demne să genereze creații de valoare și durabilitate.” □ N. Irimescu, *În câteva cuvinte*: „Editura Eminescu s-a fixat asupra premiilor de debut. Se pare însă că juriul n-a prea avut ce premia de creme ce la poezie a acordat doar de la premiul III în jos, iar la proză numai mențiuni.” □ Din studiul *Independența și cultura*, contribuție substanțială a lui Dan Zamfirescu la dezbaterile «României literare», reținem: «Cultura română se explică, deci, prin această istorie dominată de lupta pentru independență și servește la rândul ei ca mărturie a ei». □ *Ce am fost, ce suntem, ce avem să fim* e titlul sub care «Manuscriptum» se ocupă de un proiect abandonat al lui Dimitrie Cantemir, începând totodată publicarea manuscrisului *Despre numele antice și de astăzi ale Moldovei* regăsit de Dan Slusanschi și care atestă hotărârea lui Cantemir de a dezvolta descrierea și istoria Moldovei într-o istorie a întregii României, privind originea romană a întregului nostru popor. □ Impresionante sunt evocările lui Adrian Marino și Dumitru Radu Popescu despre Moldova în ultimul număr al «Tribunei», număr ilustrat cu iconografie ștefaniană și deschis de articolul *Ștefan la Putna* semnat de Șt. Pascu. Și tot în acest număr o pertinentă cronică a lui Ion Vlad la volumul lui Zaharia Sângeorzan *Teme fundamentale la Sadoveanu*. □ Nu mai puțin de trei colocvii în ultimul număr al revistei «Luceafărul»: *Scriitorul și realitatea socialistă a țării – Existențele actului critic – Universul vieții muncitorești și țărănești în proza contemporană*. Participă 24 de condeie, încrucișând opinii și tinzând spre concluzii edificatoare.” ■ Odette Cauffman semnează *Thornton*

Wilder – in memoriam: „A trecut puțin timp de când agențiile de presă și posturile de radio din lumea întreagă anunțau moartea scriitorului, aproape octogenar, Thornton Wilder. Personalitate complexă – romancier, dramaturg, traducător, estetician și critic literar, liberalist, profesor de literatură – înzestrat cu un excepțional talent disociativ și o erudiție deosebită, Thornton Wilder rămâne, fără echivoc, un exponent de elită al «avangardei» literare americane de după primul război mondial.” ■ Apare nota nesemnată *Literatura pentru copii în R. D. G.*: „Anul 1976 se arată deosebit de bogat pentru micii cititori din Republica Democrată Germană. Editura pentru copii va tipări în acest an peste 500 de titluri într-un tiraj total de peste unsprezece milioane de exemplare, ceea ce înseamnă o dublare a «producției» de cărți pentru copii față de anul precedent.” ■ Versuri semnează George Lesnea (*Acest Congres*), Haralambie Țugui (*Întru slava României*), Ioanid Romanescu (*A locui lumina, prin cuvânt*), Corneliu Popel (*Zeul blând; Imnul patriei eterne; Izvorul nostru-i aici*), Emil Nicolae (*Semne; Tablouri din patrie; Istorie*), Vasile Zamfir (*Permanență; Ascultând pământul natal*).

● **[„Orizont”, nr. 22]** Din nou, tenta politico-ideologică predomină. Enumerăm câteva articole în acest sens: *Forumul conștiinței comuniste* (editorialul semnat *Orizont*), *Umanismul, constantă a politicii externe a României socialiste* (Paul Sterescu), *Democrație și valoare socială* (Viorel Sârbu), *Imaginea omului de mâine* (Ion Iliescu), *Să fii moral în sensul comunist* (N. Stanciu), *Formarea personalității comuniste* (Adrian Rachieru). ■ Printre aceste articole, se strecoară două recenzii: prima a lui Cornel Ungureanu la cartea de critică a universitarului Ion Vlad, *Lecturi constructive* (Editura Cartea Românească), o carte despre alți critici, autorul fiind „un riguros cercetător al textului literar, om de știință în cel mai nobil (și mai exact) sens al cuvântului, Ion Vlad pare atras mai curând de criticii eretici (ce trebuie mântuiți de rău) decât de cei preocupați de spritiul și litera regulamentelor teoretico-literare.”; iar a doua a lui Lucian Alexiu la volumul de poezie al Floricăi Mitroi, *Între cer și pământ* (Ed. C. R., 1976), „poetă a demoniei erotice” poezia ei având „o latură spectaculată”. ■ Colțul de poezie poartă titlul „poetii cântă patria, partidul” și aici îi aflăm pe George Drumur, Marcel Turcu, Damian Ureche, Nicolaus Berwanger, Sabin Opreanu, Romulus Mustețiu, Gheorghe Azap. ■ În cadrul valorizării literaturii dialectale, bănățene, având în vedere că (așa cum susține semnatarul rândurilor, Mircea Popa) „puține literaturi ale lumii se pot mândri cu existența în cadrul lor a unor literaturi dialectale. Acestea sunt de obicei apanajul marilor popoare ce cunosc în sânul lor stratificări deosebite de populații care își păstrează încă trăsături dialectale puternice. Ele mai sunt în același timp moduri de manifestare în extremis ale curentelor realiste din cadrul literaturii naționale, când tendința de a surprinde detaliul pitoresc merge până la redarea întocmai a limbii vorbite într-o provincie sau alta”, este pus în avansca receptării scriitorul bănățean Victor Vlad Delamarina cu reproducerea

unui articol scris de însuși Blaga, „interesant document asupra psihologiei bă-nățeanului“ (Blaga devenise rudă, prin Brediceni, cu scriitorul Victor Vlad Delamarina) (articolul *Lucian Blaga despre Victor Vlad Delamarina*)

• **[„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 287]** Pe prima pagină, Mircea Constantinescu – *Gânduri la Congres*, completat în sumar de un text ce aparține lui Dan Mutașcu, *Ritmuri contemporane* – celebrând *Areopagul educației politice și al culturii socialiste*. □ Un savuros portret al lui Caragiale, schițat de Eugen Barbu, urmărind etapele biografice ale dramaturgului așa cum reies din câteva cărți esențiale: G. Călinescu – *Istoria*, antologia alcătuită și prefăcută de Ștefan Cazimir – *Amintiri despre Caragiale*, Ed. Minerva, 1972 sau *Viața lui I. L. Caragiale* de Șerban Cioculescu (1940, revăzută în 1969 la EPL). □ Versuri de Mircea Micu și Virgil Nicoară. □ *În Zilele și umbra mea* E. Manu dezvăluie *Jurnalul bucovinean* al lui Traian Chelariu, Ed. Junimea, apărut prin grija lui Corneliu Popescu și ilustrând perioada 1920-1930 în viața literară de la noi. □ Textul *Ne-am pricopsit...* de Eugen Barbu continuă *guerilla* declanșată împotriva „Europei Libere.”

5 iunie

• **[„Scânteia”, nr. 10 510]** Pe frontispiciului apare: *Congresul educației politice și al culturii socialiste și-a încheiat ieri lucrările, încununat de succes deplin, urmărit cu atenție și aprobare de întregul popor*. ■ Citim *Hotărârea Congresului educației politice și al culturii socialiste*: „Congresul educației politice și al culturii socialiste, apreciind înalta valoare ideologică, teoretică și politică a expunerii tovarășului Nicolae Ceaușescu, care înfățișează marile transformări revoluționare petrecute în structura societății noastre și în educația maselor, precum și obiectivele fundamentale pentru ridicarea la un nivel superior a întregii activități consacrate formării omului nou, înfloririi literaturii și artelor în concordanță cu cerințele noii etape istorice în care intră societatea noastră, își însușește pe deplin întregul conținut al acestui document de maximă importanță pentru viața partidului și poporului nostru. Congresul adoptă expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu drept Program al întregii activități viitoare a partidului și statului, a tuturor organizațiilor de masă și obștești, a organismelor educative și cultural-artistice, a întregului nostru popor în lupta pentru înfăptuirea hotărârilor Congresului al XI-lea, a liniei politice generale a Partidului Comunist Român, de unire a eforturilor tuturor celor ce muncesc pentru edificarea societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism, în întreaga activitate de educație socialistă a maselor, de ridicare a nivelului lor ideologic, politic și cultural, a tuturor membrilor societății noastre.” ■ Pe prima pagină apare și *Cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu*: „Așa cum am menționat în expunerea mea, acest congres a fost determinat de necesitatea ca, odată cu trecerea la realizarea Programului partidului de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare spre

comunism – program ce asigură dezvoltarea impetuoasă a forțelor de producție, a bazei materiale a țării, sporirea avuției naționale, perfecționarea relațiilor de producție și sociale – să stabilim și căile de împlinire a celei mai importante îndatoriri a partidului nostru: ridicarea, odată cu creșterea bunăstării materiale, a nivelului de cunoștințe a maselor populare pe baza celor mai noi cuceriri ale științei și cunoașterii umane, educarea întregului popor în spiritul mărețelor idealuri ale socialismului și comunismului.” ■ Reținem *Din cuvântul participanților la dezbaterile în ședința plenară din ziua de 4 iunie*: □ *Cuvântul tovarășului András Sütő, scriitor*: „Realitățile noastre vorbesc de la sine de existența unei culturi socialiste înfloritoare, integrată trup și suflet politiciii Partidului Comunist Român. Caracterul ei a fost definit în mod științific, sarcinile ce-i revin astăzi au fost clarificate de către Congresul al XI-lea și îmbogățite în cadrul congresului nostru de magistrala expunere a tovarășului Nicolae Ceaușescu, adevărată capodoperă a marxism-leninismului creator. În spiritul ideilor revoluționare, cristalizate încă o dată, pentru noi toți, prin această analiză adâncă, avem prilejul să ne concentrăm din nou atenția asupra unor învățăminte istorice și a sarcinilor care ne stau în față. Ele sunt multiple și sunt legate în mod organic de politica generală a partidului și statului nostru, de atașamentul nostru față de patrie, față de popor, față de viitorul țării. Referindu-se pe larg la unele aspecte ale creației, vorbitorul a arătat că cinstea de a fi scriitor comunist, scriitor maghiar din Republica Socialistă România sporește și mai mult îndatoririle față de patrie și de istoria ei, contribuie la întărirea frăției dintre poporul român și naționalitățile conlocuitoare. Istoria – a subliniat el – ne-a unit în momentele ei de vârf, atunci când sângele nostru a curs alături, roșu, pentru dreptate, adevăr, libertate, pâine. Pentru că prin strămoșii noștri am luptat împreună contra tătarilor, am suferit robia turcilor, a habsburgilor, a magnaților și a boierilor, am murit împreună la Bobâlna și-am văzut lumina învierii comune în 1848, am suferit împreună coroana de foc a lui Doja și trupurile noastre au fost sfărâmate de cuțitele rotii lui Horia și, pentru a nu pierde visul nostru despre libertate, s-au aplecat asupra noastră cu sufletul înflăcărat un Bălcescu, un Ady Endre, un Emil Isac, un Jozsef Attila. Acestea sunt amintirile noastre comune, învățăminte care ne cer atenție și sensibilitate; atrași de luminile viitorului, trebuie să ne întoarcem privirea și înspre mesajul trecutului comun. Cinstind și în literatură trecutul nostru comun, de muncă și luptă, istoria poporului român, a naționalităților conlocuitoare, slujim și prin aceasta dezideratelor prezentului, adâncirii sentimentelor ce ne leagă de universul patriei, ale cărei ferestre le-am deschis în fața tuturor valorilor adevărate ale spiritului contemporan. Accentuând necesitatea perfecționării continue a întregii noastre vieți sociale, vorbitorul a arătat că ideile Congresului al XI-lea al partidului constituie un îndemn spre aplicarea creatoare a marxism-leninismului în toate domeniile de activitate, inclusiv în cel al creației. Prin aceasta slujim patria noastră socialistă și totodată cauza fericirii general-umane, îmbinând creator

interesele națiunii noastre socialiste cu cele ale internaționalismului proletar. Sentimentele pe care le purtăm față de cauza generală a progresului și păcii, față de întreaga omenire sunt exprimate – și dovedite cu fapte – în crezul nostru formulat cu atâta claritate de către secretarul general al partidului, președintele republicii noastre, tovarășul Nicolae Ceaușescu: «Interesele naționale și internaționale proletare nu se exclud, ci, dimpotrivă, se condiționează reciproc: între ele există o strânsă interdependență, o unitate dialectică organică». Pentru noi «internaționalismul înseamnă colaborare între națiuni egale în drepturi, între popoare care se întrajutorează spre a putea desfășura cu mai mult succes lupta pentru socialism și comunism în fiecare din țările lor». În lumina acestei politici, deschidem ferestrele culturii și artelor, ale literaturii noastre înspre toate meridianele globului. Dorim ca mărturia noastră despre epoca în care trăim, despre realitățile vieții noastre să devină tot mai mult fila unei cronică istorice vii, obiective, dovadă a atașamentului și adeziunii noastre ferme față de ideile cristalizate în expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu, față de politica internă și externă a Partidului Comunist Român. Dorim ca operele noastre să dovedească acest atașament. Muncim, creăm, stimați tovarăși – a spus vorbitorul în încheiere – visând durabilitatea scrisului nostru. Speranța noastră poate nu este prea îndrăzneată, pentru că prima condiție a valorilor adevărate o purtăm în fiecare clipă a vieții noastre: trăim, ceea ce – sub conducerea partidului – trăiește azi întreaga țară, întregul nostru popor.” □ *Cuvântul tovarășului Mihnea Gheorghiu, președinte Academiei de științe sociale și politice:* „Vorbitorul a subliniat, în cuvântul său, că anii din urmă au fost deosebit de prielnici și cercetării științifice în domeniul științelor societății, al economiei, filozofiei, lingvisticii științelor juridice și politice, istoriei și teoriei, artei și literaturii, domenii în care au apărut multe lucrări valoroase; au avut loc sute de dezbateri, sesiuni, conferințe, colocvii și congrese în Capitală și în țară, unele cu participare internațională, garantate de acest climat de libertate a creației spirituale din țara noastră. O serie de tratate fundamentale și lucrări de referință sunt în curs de apariție. Știința noastră participă cu succes la confruntări internaționale de înaltă clarificare, purtând peste hotare cuvântul partidului, al patriei. Pe unii le-au satisfăcut cantitatea, numărul paginilor tipărite, numărul orelor de curs sau consultații; dar noi trebuia să punem în chestiune calitatea și eficiența lucrului. [...] Pentru că e anul în care se celebrează Brâncuși, aș fi înclinat să observ că, precum arta revoluționară, tot astfel și gândirea social-politică trebuie să se afle în stare de căutare permanentă, pentru ca «sculptând păsări, de fapt să sculpteze zboruri», cum declara despre sine marele artist român, părintele artei moderne. Elanul nostru declarat «spre comunism, în zbor» reflectă un asemenea proces practic și teoretic, constituit dintr-o infinitate de nuanțe, de acumulări și salturi, în care însăși filozofia noastră se îmbogățește, reconsiderând raportul dintre știință și ideologie, prin definirea filozofiei ca instrument ideologic de transformare revoluționară a societății. [...] Inițiativa

acestui program ideologic și etic de o inestimabilă importanță pentru viitorul socialismului în România, pentru făurirea omului nou al noii societăți românești aparține, precum știm cu toții, președintelui mult stimat al patriei noastre socialiste, a cărui tinerețe eroică și imaturitate prodigioasă ne-au oferit și ne oferă și azi, tuturor comuniștilor, întregului popor, exemplul pluridimensional al realității omului nou: un țăran prin obârșie, muncitor prin destin și intelectual prin pregătirea sa multilaterală, patriot și internaționalist neabătut, apărător al tradițiilor înaintate și înaintaș al transformărilor revoluționare, om comunist și comunist de omenie. Acesta este comunist general al Partidului Comunist Român, președintele Nicolae Ceaușescu.” ■ Ziarul publică și *Din cuvântul participanților la dezbaterile în secțiuni din ziua de 3 iunie. Reținem Cuvântul tovarășului Ion Dodu Bălan, vicepreședinte al Consiliului Culturii și Educației Socialiste la Secțiunea pentru creația literară, activitatea editorială și munca cu cartea*: „Pe fondul dezvoltării multilaterale și impetuoase a economiei naționale, al perfecționării relațiilor socialiste, și fiind organic determinate de acestea, succesele înregistrate în domeniul producției și difuzării cărții – a spus în cuvântul său vorbitorul – întregesc tabloul general al progresului material și spiritual al României socialiste din ultimii cinci ani. În ultimii cinci ani funcția mobilizatoare, educativ-formativă a activității editoriale s-a accentuat tot mai mult. Au apărut astfel 18 500 titluri, într-un tiraj de peste 350 milioane exemplare. Între acestea, ca o expresie a politicii naționale juste, principiale, profund democratice a partidului nostru, sunt prezente creațiile naționalităților conlocuitoare, concretizate în 1 834 de titluri, dintre care 1 202 în limba maghiară și 399 în limba germană, într-un tiraj total de 11 407 000 exemplare, ceea ce reprezintă o creștere de 62 la sută față de tirajul înregistrat în cincinalul precedent. S-a intensificat procesul de realizare a unor lucrări valoroase, menite să evoce trecutul revoluționar al poporului român, luptător pentru libertate, progres social și național, viața și munca eroică, a întregii noastre națiuni socialiste. S-a elaborat astfel pe întregul sistem editorial un amplu plan de comenzi sociale, pentru promovarea unei literaturi angajate, ferm orientate ideologic, cu o mai puternică expresivitate artistică, cu o înaltă ținută științifică. Semnalând prezența acestor tendințe pozitive în orientarea tematică și în ținuta artistică a operelor, nu putem, totuși, a precizat în continuare vorbitorul, să nu semnalăm și apariția unor volume de factură facilă, inconsistente ca substanță, superficiale sau schematice. Unele aspecte esențiale ale prefacerilor sociale și morale ale timpului nostru, multe din realizările luminoase ale acestor zile eroice mai dau naștere unor clișee idilice sau dimpotrivă nihiliste, la fel de sterile. Referindu-se la succesele obținute de critica literară, vorbitorul a menționat că, ținând seama de observațiile critice cuprinse în documentele Plenarei C. C., al PCR din noiembrie 1971 și în Programul partidului, nu putem ignora faptul că această disciplină de o deosebită importanță ideologică nu a angajat suficiente dezbateri teoretice privitoare la categoriile fundamentale ale esteticii marxist-

leniniste, pentru a sprijini în felul acesta interpretarea științifică a semnificațiilor filozofice, a conținutului operei literare, a mesajului de idei a acesteia, precum și aprecierea cu deplină obiectivitate a creațiilor artistice. La formarea multilaterală a omului nou, având convingeri revoluționare, comuniste și patriotice, și care să militeze cu toată energia pentru înfăptuirea Programului partidului, în spiritul eticii și echității socialiste, a contribuit substanțial și cartea social-politică. Au apărut lucrări care interpretează în spirit marxist-leninist experiența românească în construcția noii societăți, abordând problemele fundamentale ale istoriei patriei, filozofiei, sociologiei, politologiei, economiei politice etc. Se impune însă în continuare o atitudine mai fermă față de ideologia burgheză, față de manifestările idealiste, antiștiințifice, împotriva tuturor denaturărilor adevărului istoric, pentru triumful rațiunii și obiectivității științifice. În cadrul acțiunii de lărgire neconținută a orizontului de cunoaștere științifică, precum și de valorificare a inteligenței creatoare a poporului nostru, de stimulare a contribuției sale la dezvoltarea gândirii umane, o atenție deosebită s-a acordat cărții tehnico-științifice și enciclopedice, punându-se un accent special pe proiectarea și realizarea unor lucrări de importanță națională. A început realizarea unor lucrări de sinteză, de înaltă ținută științifică, menite să contribuie substanțial la educarea materialistă a maselor de oameni ai muncii și la combaterea hotărâtă a rămășițelor ideologiei burgheze, a orientărilor mistice, retrograde. Totodată, prin numeroase traduceri din diferite domenii ale culturii și științei universale, judicios selectate, s-au pus la îndemâna maselor de cititori creațiile universale de valoare incontestabilă. În același timp, în ultimii ani o atenție sporită s-a acordat tipăririi unor cărți românești de prestigiu în limbi de circulație universală, sau în ediții bilingve. În perioada 1971-1975 au apărut aproape 250 de lucrări în limbi de circulație universală. Conform statisticilor UNESCO, România se înscrie astfel, a spus vorbitorul, printre primele 15 țări din lume care produc numărul cel mai mare de titluri la un milion de locuitori. România este, totodată, deținătoare a unui patrimoniu care la sfârșitul anului 1975 număra 140 de milioane volume, bibliotecile integrându-se organic în amplul proces educațional, desfășurat în lumina Programului ideologic al partidului nostru. Lipsuri însemnate se manifestă însă în unele cazuri și în activitatea editurilor, printr-o inexplicabilă lipsă de exigență față de calitatea artistică, de ținută științifică și de valoarea intrinsecă a operei editate, ca și a instituțiilor de difuzare a cărții. În lumina obiectivelor cuprinse în Programul partidului, a prețioaselor indicații din expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu la Congresul educației politice și al culturii socialiste – a spus în încheierea cuvântului său vorbitorul – generalizând experiența pozitivă dobândită în anii 1971-1975, ținând seama de importanța creației literare, a producției editoriale și a muncii cu cartea în procesul de formare și dezvoltare a conștiinței socialiste a omului nou, de lărgire continuă a orizontului său de cunoaștere, este necesar ca întreaga activita-

te desfășurată în aceste domenii să se întemeieze cu fermitate pe concepția marxist-leninistă cu privire la funcția modelatoare cultural educativă a artei, pe principiile fundamentale ale politicii interne și internaționale ale partidului nostru.”

● **[„Luceafărul”, nr. 23]** Pe prima pagină, sub frontispiciu și deasupra fotografieii lui Nicolae Ceaușescu, este „desfășurat”, pe două rânduri, genericul *Congresul afirmării idealurilor revoluționare, al responsabilității față de destinele culturii naționale*. □ Editorialul – semnat *Luceafărul* – aduce în prim-plan *Militantismul umanismului socialist al artei*, „acoperind” Congresul educației politice și al culturii socialiste din 2-4 iunie. □ Despre Congres scrie Petre Ghelmez în *Sentimentul suprem*, iar ultima pagină a revistei găzduiește o suită de articole „evenimentiale”, semnate de Tiberiu Utan (*A fi patriot revoluționar*), Ion Bănuță (*Poezia unui congres*), Pop Simion (*Scriitorul – constructor de opinie revoluționară*), Mihai Pelin (*Înălțimea aspirațiilor*), Constantin Vișan (*O nouă Cântare a României*), Bodor Pál (*Unitatea noastră în ochii cititorului*). □ În paginile revistei sunt „răspândite” câteva citate din expunerea lui Nicolae Ceaușescu. ■ La *Jurnal de poet*, Ioan Alexandru publică tableta *Înaintașii*. ■ Sub genericul *Epopoea României eterne*, Constantin Sorescu „traversează” *Labirintul*, romanul lui Francisc Păcurariu, „o carte a pătimirii colective în Ardealul sfâșiat de hortiști”, în care prozatorul găsește „echilibrul just între adevărul istoric și viziunea românească”: „Metafora «labirintului» se repercutează în toate planurile și, în același timp, le unifică. Sub zodia ei, întâmplările, documentele, povestirile, scrisorile și însemnările personajelor coagulează imprevizibil, din punctul de vedere al structurii epice, și previzibil, din punctul de vedere al sensului istoric. Epicul se ordonează în jurul poeticului, dar structurile lor intime le determină configurația epocii. Modernității pe care o creează această întrepătrundere de categorii i se adaugă modernitatea unor meditații” (*Adevăr istoric și viziune românească*). ■ Voicu Bugariu analizează volumul *Personalitatea literaturii române* de Const. Ciopraga, care se împarte între cercetarea sincronică și diacronică. Astfel, prima parte, „de tip structuralist”, investighează „o entitate spiritual-artistică, scoțând în evidență datele ei neschimbătoare”, „câteva dintre notele fundamentale prin care literatura română și-a cucerit un loc distinct în contextul universal”, respectiv „vocația pentru echilibrul clasic, înclinarea moralistă, dimensiunea filosofică, echivalența, în esența ei, cu aceea a viziunii populare asupra lumii și vieții.” A doua secțiune a cărții cuprinde „cercetări de tip diacronic, în care sunt luate în considerare câteva dintre momentele esențiale ale literaturii noastre (Eminescu, Caragiale, Creangă, Sadoveanu, Rebreanu, G. Călinescu, Camil Petrescu, Arghezi, Blaga, Ion Barbu, literatura contemporană”, iar capitolul ultim, *Proiecții în universal*, „sesizează câteva momente de sinteză din literatura noastră.” Comentatorul subliniază „remarcabila energie eseistică a scriiturii”, Const. Ciopraga imprimând „discursului său critic o vibrație intelectuală ne-

dezmințită.” ■ La *Aniversări*, Tudor Olteanu scrie despre *Oskar Walter Cisek și actualizarea permanențelor*, pornind de la romanul *Pârjolul*: „Deși se reconstruiește aici universul lui Horia, miez de istorie națională, relația nu este pur tematică. Tentația romancierului nu s-a oprit doar la evocarea unei vremi dispărute. Pentru O.W. Cisek, clipa istorică este o actualizare a permanențelor, revelare plenară a unui mod de existență.” ■ „Trăsătura cea mai evidentă la Lucian Raicu este acuta inteligență disociativă, capacitatea de a transforma vibrația emotivă în marginea unui text de literatură în vibrație intelectuală”, apreciază M. Ungheanu, la *Cronica literară*, analizând volumul *Critica – formă de viață*. Comentatorul „fixează” direcția pe care o urmează confratele său: „Lucian Raicu este un fin psiholog și critica lui e mai ales psihologică. Dintre prozatori, mai ales bunii și acuity observatori de psihologii stârnesc interesul criticului, și ei se numesc în acest volum: Marin Preda, Teodor Mazilu, Augustin Buzura, Ion Băieșu, Radu Cosașu, Sorin Titel.” O observație: „Când familiarizarea cu lumea operei nu este totală, pledoaria criticului merge pe deasupra, fără a observa că reușitele citate nu se încheagă într-o carte armonioasă, lipsită de stridențe. Lucian Raicu nu vede, de pildă, în *Fețele tăcerii*, cât de fals este concepută și înfățișată familia Măgurenilor, cu un trecut glorios neverosimil pe alocuri, cu nuanțe semănătoriste în evocarea fostelor ei vremuri ideale, cât de neautentică poate fi psihologia Măgurenilor în diverse împrejurări.” Criticul „luceferist” se oprește mai ales la capitolul despre opera lui Marin Preda: „Incursiunea cea mai profundă pe care o face Lucian Raicu [...] este aceea din eseu *Fascinația valorilor stabile*, închinat în întregime prozei lui Marin Preda și în principal ultimului roman al prozatorului, *Delirul*.” Nu lipsesc obiecțiile: „Criticul nu observă nicăieri ruptura dintre cele două stări ale lui Ștefan, cea de țăran și cea de orășean, ci dimpotrivă unitatea subtilă a unei stări care-l face pe Ștefan să trăiască senin și fericit în mijlocul catastrofelor. Personajul, departe de a fi fals, are, deci, o autenticitate fundamentală și este extrem de caracteristic prozei lui Marin Preda Prin Ștefan, prozatorul dă din nou expresie temei destinului ocrotitor care-l va salva pe Niculae Moromete de la imposibilitatea de a intra într-o școală prin o providențială întâlnire cu un necunoscut bine intenționat. Interpretarea lui Lucian Raicu confirmă, de fapt, o alta, pe care el o citează, dar pe care ține s-o amendeze.” ■ Romanul *Nemuritorul albastru*, în care Radu Ciobanu reconstituie anii primei domnii a lui Petru Rareș, este discutat, la *Viața cărților*, de Valentin F. Mihăescu. Deși semnalează că proza este „lipsită de strălucirea eposului sadovenian”, recenzentul află „destule pagini în care forța evocării și frumusețea frazei amintesc de autorul *Fraților Jderi*.” □ Paul Dugneanu comentează volumul de versuri *Astă seară* de Paul Emanuel, remarcând „grija pentru prestigiul stilistic al limbajului poetic, trăsătură nu prea des întâlnită la tinerii poeți de azi” (*Cultul formelor limpezi*). □ *Marin Preda interpretat de...*, culegere alcătuită de Mihai Ungheanu, pledează „nemărturisit” pentru „instaurarea unei exegeze active, corespondentă a maieuticii”, consideră Doina Uricariu (*O antologie deschisă*).

■ Nicolae Ciobanu aduce în prim-plan un volum de la Ed. Litera: „Apariție insolită în aria debuturilor poetice din ultima vreme, volumul *Texte pentru Phoenix* [...] atrage atenția asupra unui poet deosebit și care, pare-se, este încă ignorat de editori. Ne referim, se înțelege, la poetul Șerban Foarță. Cât despre coautorul său, Andrei Ujică, din câte cunoaștem – și sperăm a nu ne înșela – este în primul rând un talentat autor de schițe și povestiri, al cărui debut editorial, de asemenea, întârzie inexplicabil.” ■ Corina Cristea încredințează proza *Zăpadă tânără*. ■ Publică versuri Ioana Ieronim (*Țara*), Marin Constantin, Valeriu Bucuroiu și Ion Sofia Manolescu. ■ Sub semnătura *Cronicar* este prezentată cea de-a XXXI-a ședință a Cenaclului revistei *Luceafărul*, din 17 mai, la care au citit versuri Romeo Cătuneanu și Rodian Drăgoi, iar proză Mariana Devesel. □ Despre poezie s-au pronunțat Dan Cristea, Ion Stratan („a disociat între poezia reflexivă, fără carnație convingătoare, angajată în plan sintagmatic și metafizic a lui Romeo Cătuneanu și poezia mai senzuală a lui Rodian Drăgoi, optând pentru cea de-a doua”) și a □ Proza a fost „cântărită” de Nicolae Ciobanu („texte elaborate în virtutea unor concepții greșite despre proză”), Aurel-Dragoș Munteanu („a apropiat-o pe autoare de Salinger”), Voicu Bugariu sau Marius Robescu. Ședința a fost închisă de Nicolae Dragoș, care „a solicitat o și mai mare receptivitate din partea ascultătorilor, o critică mai aplicată, astfel încât cenaclul să devină «un adevărat» laborator de creație.” ■ O însemnare fără autor reliefează „startul” ciclului de manifestări artistice „*La trecuți mare, mare viitor!*”, organizat, pentru a întâmpina Centenarul Independenței, de ziarul *Scînteia tineretului*, în colaborare cu revista *Luceafărul* și redacția de tineret a Radioteleviziunii. Primul spectacol a avut loc la 30 mai, în amfiteatrul dacic de la Costești-Hunedoara, strângând peste 30.000 de spectatori. Istoricul Hadrian Daicoviciu a susținut o prelegere. Au citit versuri Liliana Ursu, Profira Mihăilescu, Dorin Tudoran, Dan Verona, Mircea Florin Șandru și a Programul a cuprins și recitaluri muzicale sau spectacole de teatru. Pe scenă s-a aflat și formația Phoenix. ■ În cadrul cronicii de teatru, Marius Robescu are în vedere *Cazul Enăchescu*, piesa Eugeniei Busuioceanu, montată de Magda Bordeianu la Naționalul bucureștean. ■ Călin Stănculescu se oprește la *Decada cinematografiei românești*, organizată în cinstea Congresului educației politice și culturii socialiste”, evidențiind, din filmele selectate, „două certe reușite în domeniul ecranizărilor”: *Nunta de piatră* de Dan Pița și Mircea Verroiu („povestirile lui Agârbiceanu, traduse într-un limbaj cinematografic concis, cu mare intensitate emoțională, au prilejuit un debut de excepție, confirmat din plin de evoluția ulterioară a celor doi cineaști”) și *Felix și Otilia* de Iulian Mihu („un film interesant și inegal”). Alte filme reținute: *Mihai Viteazul* de Titus Popovici și Sergiu Nicolaescu, *Puterea și adevărul* de Titus Popovici și Manole Marcus, sau *Explozia* și *Drum în penumbră* de Mircea Drăgan și Lucian Bratu. ■ Despre reportaj scrie Mircea Florin Șandru la cronică TV. ■ Nicolae Mateescu realizează cronică radiofonică, dedicată celui de-al patrulea concert din ciclul *Lumea copiilor și muzica*, „deschis” de prozatorul Con-

stantin Chiriță. ■ Cronica plastică este înfăptuită de Grigore Hagiu (*Idealuri milenare*). ■ Grete Tartler consemnează *Festivalul tinerilor muzicieni*. ■ La *Fragmente critice*, Eugen Simion discută „un bun roman satiric”, *Eternitate locală* de Eugen Seceleanu, „în stilul pseudo-picaresc din *Douăsprezece scaune* și *Vițelul de aur* de Ilf și Petrov, dar și în tradiția balcanică a «bășcăliei» pe care au cultivat-o la noi și marii poeți, pentru puterea invenției și savoarea limbajului.” Totodată, criticul semnalează că „narațiunea complică, uneori în stil polițienesc, alteori în stilul romanelor de aventuri sentimentale și exotice, un subiect tras dintr-unul din numeroasele mofturi caragialiene”, însă „satira este fină, puterea autorului de a susține o parodie pe un spațiu epic întins este notabilă.” ■ Aglomerând o bibliografie spectaculoasă a ruralității în literatura universală și română, Eugen Barbu surprinde în romanul *Niște țărani*, care îi reține și în acest număr atenția la *Spirale*, „o viziune insolită, foarte autentică și, mai ales, extrem de actuală”: „Țăranii lui Săraru nu sunt ficțiuni, nici niște paradigme, nu au întunecimea morală a *Cordovanilor*, idilismul transparent al eroilor lui Șerban Nedelcu sau Ion Istrati, exotismul celor din nuvelele lui Fănuș Neagu; nu sunt fanștaști ca în Bănulescu sau dubitativi ca Moromete” (*Drumul spre nou*). ■ „Cuvântate, patetice, sincopate de o emoție a neliniștii, versurile lui Nicolae Prelipceanu sunt în același timp crisplate, ironice, sarcastice adesea, traducând prin alternanțe izbitoare – și care, în fond, fixează nu atât o dispoziție lirică anume, cât o atitudine față de poezie, dictată de inteligență – o încercare de a se frâna sentimentalismul prin afectări”, notează Mircea Iorgulescu la *Profil*. ■ Aurel-Dragoș Munteanu așază, la *Repere*, cel de-al doilea volum al *Odelor* lui Pindar, în traducerea lui Ioan Alexandru și a elenistului Mihail Nasta. Comentatorul invocă, în finalul însemnării, și alt poet care împărtășește „arheologia” culturală: „Poetul Ioan Alexandru este unul dintre cei care, împreună cu Ion Gheorghe și cu puțini alții, s-au întors la izvoarele culturii clasice, pentru a căuta un înțeles adânc al petrecerii poemului prin lume. [...] Ion Gheorghe și-a căutat sprijinul pentru o asemenea viziune în cultura tracilor, unde fantezia sa extraordinară încearcă reînvierea unui întreg orizont mitologic. Ioan Alexandru, mai elaborat, s-a întors la greci, unde găsește o operă fundamentală, capabilă să se adreseze cu aceeași prospețime și unui modern. Prin traducerea *Odelor*, autorul *Infernului discutabil* săvârșește un act intelectual de aleasă ținută, propunând în același timp o viziune despre lume care se bazează pe cultul Patriei, pe realitatea actului poetic creator de lume și pe încredere în durabilitatea faptelor omului drept.” ■ Geo Dumitrescu răspunde la *Poșta redacției*.

6 iunie

• [„Scânteia”, nr. 10 511] Și acest număr stă sub semnul Congresului educației politice și a culturii socialiste: □ Pe prima pagină citim textul nesemnalt al cărui titlu e un îndemn: *Prin muncă, prin îndeplinirea sarcinilor de fiecare zi, să dovedim că am înțeles ce înseamnă educația socialistă, să dovedim*

că ne-am însușit spiritul și hotărârile marelui Congres! □ Ziarul publică și *Lucrările secțiunilor Congresului educației politice și al culturii socialiste*. Reținem lucrările din *Secțiunea pentru creația literară, activitatea editorială și munca cu cartea*: „Bucurându-se de prezența a 553 participanți la Congresul educației politice și al culturii socialiste, lucrările secțiunii pentru creația literară, activitatea editorială și munca cu cartea au fost conduse de tovarășul Ion Iliescu, membru supleant al Comitetului Politic Executiv al C. C. al P.C.R., prim-secretar al Comitetului județean de partid Iași. Cuvântul introductiv a fost rostit de tovarășul Ion Dodu Bălan, vicepreședinte al Consiliului Culturii și Educației Socialiste. La dezbateri au participat tovarășii: Romul Munteanu, Gheorghe Munteanu, Alexandru Ivasiuc, Alexandru Căprariu, Vasile Mușat, Elena Lăzărescu, Szasz Ianoș, Constantin Drăgan, Alexandrina Ardelean, F. Tuinea, Mircea Florin Șandru, Mircea Sântimbreanu, Alexandru Szekereș, Georghe Luchescu, Ioan Grigorescu, Nicolae Fulga, Ion Dumitrașcu, Aurel Martin, Tudor Tamaș, Gheorghe Vasiu, Mircea Tomuș, Vasile Văcaru, Virgil Olteanu, Victor Iovu, Silvestru Voinescu, Corneliu Voica, Elena Tambric, Elena Profir, Sandor Fodor. Într-un spirit de unanimă azeziune față de ideile cuprinse în istorica expunere rostită de tovarășul Nicolae Ceaușescu de la tribuna marelui forum al spiritualității românești, cuvântul introductiv ca și toți participanții la dezbateri au subliniat inestimabila valoare teoretică și practică a tezelor formulate de secretarul general al partidului cu privire la activitatea politico-ideologică și cultural-educativă de formare a omului nou, constructor conștient și devotat al societății socialiste multilateral dezvoltate și al comunismului în România. Vorbitoarii au exprimat hotărârea lor de a acționa neabătut pentru traducerea în viață a acestui însuflețitor program de acțiune educativă. De la Plenara C. C. al PCR din noiembrie 1971, care a adoptat Programul ideologic al partidului, au arătat participanții la dezbateri, în domeniul creației literare, al activității editoriale și de difuzare a cărții în rândul maselor largi de oameni ai muncii s-au obținut rezultate care prefigurează marile succese pe care partidul le așteaptă de la creatorii de artă, de la toți cei ce lucrează în domeniul producției și difuzării valorilor culturale. Astfel, s-a arătat că un însemnat număr de scriitori – poeți, prozatori, dramaturgi – s-au îndreptat cu mai multă atenție spre izvoarele de inspirație pe care le reprezintă marile succese ale constructorilor socialismului – în uzine, pe șantiere, în agricultură. S-au dezvoltat și au cunoscut o îmbunătățire calitativă producția de literatură social-politică, literatura pentru copii și tineret, în care sunt înfățișate pagini glorioase din trecutul de luptă al patriei și partidului, înaltele aspirații ale poporului. În cadrul unei juste politici editoriale care reflecta politica în problema națională a P.C.R., o fertilă dezvoltare a cunoscut și literatura naționalităților conlocuitoare. În general, au sporit tirajele și vânzarea de carte, atât la orașe, cât și la sate. Însușindu-și în întregime observațiile critice formulate de tovarășul Nicolae Ceaușescu de la tribuna congresului cu privire la unele minusuri ale creați-

ei și criticii literare, ale muncii editoriale și de difuzare a cărții, vorbitorii au scos astfel în evidență unele neajunsuri în ce privește varietatea și profunzimea tematicii abordate, problematică uneori ruptă de realitatea noastră socialistă, de preocupările cotidiene ale oamenilor muncii. În aria vastă a literaturii noastre beletristice, de largă informare, de popularizare a științei, s-au dovedit a fi insuficiente cărțile destinate copiilor și tineretului, lucrările care, prin problematica abordată, să contribuie nemijlocit la educarea în spirit profund patriotic-revoluționar a tinerei noastre generații. A fost, de asemenea, relevantă slaba orientare și corelare între toți factorii de tipărire și răspândire a cărții în ceea ce privește stabilirea corespunzătoare a tirajelor, conform cerințelor exprese ale tuturor categoriilor de cititori. Cu interes au fost ascultate numeroasele propuneri și sugestii exprimate cu acest prilej, printre care cele vizând promovarea unor genuri literare de mare actualitate – piesele de teatru scurt, textele destinate brigăzilor artistice, creații surprinzând secvențe din viața muncitorilor, a tineretului. S-au făcut sugestii privind satisfacerea cererii tot mai mari de literatură tehnică de nivel mediu, crearea unui sistem de informare a bibliotecarilor asupra conținutului cărților noi. Vorbitorii au formulat propuneri privind crearea unui sistem unitar de difuzare a cărții, îmbunătățirea activității bibliotecilor caselor de cultură, sătești și școlare, necesitatea extinderii în mediul rural a unităților de librărie. Se face simțită, de asemenea, necesitatea extinderii sondajelor de opinie în rândul cititorilor, pentru testarea opțiunilor lor. Numeroși vorbitori și-au exprimat aprobarea față de indicația cuprinsă în expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu de a se constitui în întreprinderi și instituții, la sate consilii unitare de educație și cultură, menite să organizeze, sub conducerea organizațiilor de partid, întreaga activitate de răspândire a științei, de educare politică, munca cultural-artistică. precum și petrecerea plăcută, educativă a timpului liber. În încheierea dezbaterilor, participanții la lucrările secțiunii au adoptat un plan de măsuri pentru îmbunătățirea creației literare, activității editoriale și difuzării cărți. Astfel, Uniunea scriitorilor se va ocupa în mod deosebit de extinderea acțiunilor de documentare individuală și colectivă a scriitorilor în mari unități industriale și agricole, în centre muncitorești, pentru realizarea unor lucrări actuale, realiste, militante, care să aibă în centrul lor chipuri de comuniști, de constructori devotați ai socialismului. O atenție deosebită va fi acordată sporirii rolului criticii literare în îmbunătățirea valorii ideologice și artistice a creației artistice. Va crește contribuția Academiei de științe sociale și politice, a institutelor de cercetări, a editurilor la promovarea într-o tot mai mare măsură a cărții social-politice, destinată să contribuie la sădirea în conștiința cititorilor a concepției materialist-dialectice și la combaterea ideologiei burgheze, a influențelor mistice, retrograde. În cincinalul 1976-1980 editurile vor lua măsuri pentru îndeplinirea hotărârilor conducerii partidului de a se publica ample lucrări de sinteză, de importanță națională, studii monografice în domeniu istoriei, eco-

nomiei, limbii și literaturii române, științei și tehnicii. Vor fi elaborate și tipărite Istoria Partidului Comunist Român, Istoria mișcării comuniste și muncitorești internaționale, precum și a mișcărilor de eliberare națională, antiimperialiste, Istoria României, Istoria Europei, Istoria Universală, Istoria literaturii și limbii române, Istoria învățământului în România, Istoria creației științifice și tehnice românești. Acestea li se vor adăuga mari lucrări de referință – Enciclopedia României, Marea Enciclopedie română, Enciclopedia mișcării muncitorești din România.”

8 iunie

• **[„Scânteia”, nr. 10 512]** Petre Dragu publică poezia *Agitator*. ■ În contextul recentului Congres de educație politică și al culturii socialiste, Ion Ianoși publică *Un adevăr strălucit demonstrat de marele congres: Umanismul revoluționar este esența întregii noastre strategii constructive*: „Literatura beneficiază, ca toate artele, de un avid și larg public cititor, de multe și ample canale de comunicare. Circuitele funcționează din plin, cu excepția unor cazuri de scurtcircuitate. Printre motivele lor se înscriu și reziduurile acelei concepții elitare care, în ciuda tuturor probelor culturale contrare, suspectează de mediocritate accesibilitatea. Nu vom nivela căile și ritmurile înțelegerii literaturii și artei, domenii complexe și care se destăinuie treptat receptorului. Nevoia eficienței lor este însă în afara oricărei îndoieli. Ca și faptul că valoarea se cuvine să influențeze cât mai multă lume. Continua democratizare a literaturii noastre, în propriile ei structuri și în interacțiunile ei cu cititorii, rămâne ca atare un imperativ categoric al unei societăți care parcurge faze de instruire și culturalizare decisive într-un timp istoric scurt și la nivelul unor mase din ce în ce mai largi. Ne presează timpul, progresele impetuoase ale civilizației socialiste solicită mutații intelectuale, afective și voliționale, pe care le susține și literatura – toate speciile literaturii – cu mijloacele ei particulare. [...] Congresul ne-a demonstrat din nou că umanismul revoluționar este esența marxismului, esența întregii noastre strategii constructive. Comuniștii sunt umaniști, sunt umaniștii consecvenți ai acestui greu încercat secol și al acestui ultim pătrar al său de-abia început. Ei își ațintesc privirea asupra omului cutezător și asupra împlinirii lui, pe care o doresc de nici o opreliște stingherită și pe care se străduiesc din toate puterile să o impulsioneze în această perspectivă istorică. Așa vor proceda comuniștii români, în temeiul propriului lor trecut, prezent și viitor. Afirmându-și identitatea inconfundabilă și nefisurabilă.”

• **[„Viața studentască”, nr. 23]** Viorel Sâmpetean îl elogiază pe Geo Bogza, poetul-cetățean din *Cartea Oltului: Statuia unui poem*. „Trebuie să-l fi obsedat pe Geo Bogza – acest singular poet de cuprinderi epopeice – scrierea unui poem capital, esențial pentru o existență a cărei rațiune a fost poezia.. Conceput ca un vast poem, cu fraze nemărginite, de mare suflu, *Cartea Oltului* este – în accepțiunea pe care T. S. Eliot o dădea scriiturii unui cărturar – o ope-

ră semnificativă... Aș vedea în *Cartea Oltului* un posibil răspuns dat peste timpuri *Cântării României* (a lui Russo). Aș vedea în măreția frazelor bogziene, tumultul whitmanian de peste Ocean, de peste lume.” □ La rubrica Teatru: *Încununarea unei etape – Hamlet de Dinu Cernescu*.

9 iunie

● [**„România liberă”, nr. 9836**] Aurel Martin scrie despre *Sentimentul patriei în lirica actuală*, notând că acesta este „funciar”, „major, definitoriu pentru identitatea națională a poetului, pentru orizonturile lui. [...] Conștiința e amplificată liric prin reverberațiile pe care Programul ideologic al Partidului Comunist Român le cunoaște la scară națională [...], prin îndemnul adresat creatorilor la Congresul educației politice și al culturii socialiste de către secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, de a sorbi apa limpede, răcoritoare și veșnic vie a izvoarelor patriei noastre socialiste. Numeroase volume stau dovadă. [...] De la Mihai Beniuc, Virgil Teodorescu sau Ferenc Szezlér la Dan Mutașcu sau Mircea Dinescu. Generațiile întâlnindu-se în spațiul aceluiași laitmotiv: patria.” În plus, autorul menționează că: „timbul vocii” lui Ștefan Aug. Doinaș nu poate fi confundat cu cel al lui Tiberiu Utan, că „opțiunea tematică” a lui Adrian Păunescu, „oricât de cuprinzătoare ar fi ea, nu vizează aceleași teritorii lirice ca acelea cutureiate de Petre Ghelmez sau de George Țărnea”, și de mulți alții. Autorul observă că „sentimentul patriei” cunoaște un statut artistic „deloc uniformizat”, înregistrând „dimpotrivă, prin sinceritatea lui, o gamă cromatică niciodată atinsă în epocile anterioare.” Nichita Stănescu, Marin Sorescu sau Vasile Nicolescu „își păstrează, indiferent de temă, modul lor personal de a-și reprezenta lumea Cum și-l păstrează Mihai Beniuc în *Patrula de noapte*, Meliusz Jozsef în *Arena* sau Adrian Păunescu în *Istoria unei secunde*. Fiecare dialogând cu patria Ca entitate concretă. Dar, mai ales, ca adevăr vital, asumat, la scara idealurilor comuniste.”

● [**„Scânteia”, nr. 10 513**] Ziarul publică *Rezoluția Congresului educației politice și al culturii socialiste*: „Congresul dă o înaltă apreciere contribuției tovarășului Nicolae Ceaușescu la inițierea și înfăptuirea programului de perfecționare a activității politico-ideologice, rolul decisiv al secretarului general al partidului în afirmarea concepției revoluționare privind formarea omului nou, în promovarea spiritului revoluționar, a principiilor noastre și umanismul socialist. Prin capacitatea de a descifra cerințele majore ale mersului înainte al societății, de a acționa cu o inegalabilă energie pentru traducerea în viață a orientărilor și hotărârilor adoptate, tovarășul Nicolae Ceaușescu constituie un strălucit exemplu de vie și mobilizatoare dăruire patriotică, revoluționară, pentru întregul nostru popor. Congresul își însușește în întregime expunerea prezentată de tovarășul Nicolae Ceaușescu, model de analiză marxist-leninistă multilaterală, științifică, a fenomenelor vieții sociale, document de o deosebită însemnătate teoretică și practică pentru activitatea politico-ideologică și cultu-

ral-educativă, pentru întreaga operă a construcției socialiste în țara noastră. [...] Un avânt remarcabil cunoaște creația literar-artistică, îmbogățită cu noi opere reprezentative, care contribuie la educația revoluționar-patriotică și estetică a maselor, la promovarea idealurilor nobile ale umanismului socialist, ale păcii și înțelegerii între popoare.” □ Din lista de hotărâri reținem: „12. Dând o înaltă apreciere rolului artei în viața socială a țării, în procesul educației oamenilor muncii, congresul subliniază necesitatea creării unor opere de artă revoluționare, care să redea în mod veridic realitatea, să fie pătrunse de un puternic suflu mobilizator, care să contribuie la perfecționarea societății și a omului. Arta trebuie să redea cele mai nobile sentimente ale constructorilor noii orânduirii sociale și, totodată, să biciuiască mentalitățile înapoiate, retrograde, dând maselor o perspectivă însuflețitoare de muncă și luptă. Creația artistică, având la bază dialectica materialistă, filozofia noastră revoluționară despre lume, trebuie să-și tragă seva fin realitatea social-istorică, arta adevărată fiind incompatibilă cu înstrăinarea de viață, cu lipsa de țel, cu gratuitatea, cu așa-zisul principiu al «artei pentru artă» infirmat de întreaga dezvoltare a culturii universale. Situarea pe poziții revoluționare în artă presupune orientarea conștiinței de către autor a operei sale în direcția unei contribuții active la transformarea înnoitoare, progresistă a societății, a omului. Creația literar-artistică trebuie să cultive tradițiile de înfrățire a oamenilor muncii fără deosebire de naționalitate, ale luptei pentru eliberare socială și națională, pentru o viață mai bună, munca unită pentru construirea societății socialiste, pentru înflorirea scumpei noastre patrii – Republica Socialistă România Numai o astfel de artă are cu adevărat un caracter revoluționar, umanist, slujește omului, poporului, patriei, cauzei socialismului, comunismului, păcii și prieteniei între popoare, umanității în general. Congresul relevă, totodată, necesitatea creării unei arte militante – angajată activ în lupta forțelor avansate ale lumii contemporane, împotriva reacțiunii, a neofascismului, a rasismului, a politicii de dominație și dictat – care să slujească cu abnegație aspirațiile de libertate ale popoarelor, cauza progresului, păcii și prieteniei între națiuni.” □ Rezoluția se încheie cu următorul mesaj: „Oameni ai muncii din organizațiile componente ale Frontului Unității Socialiste! Activiști din domeniul ideologiei și al propagandei! Oameni de creație din domeniile culturii de masă! Slujitori ai artei interpretative și activiști din instituțiile de artă! Activiști din domeniul culturii de masă! Învățători și profesori, lucrători din învățământ! Activiști din presă, radio și televiziune! Oameni ai muncii din toate domeniile de activitate! Congresul a adoptat un minunat program de îndeplinire unitară a sarcinilor ce ne revin în domeniul muncii ideologice, al educației politice și al culturii, care în lumina hotărârilor Congresului al XI-lea al partidului că o orientare clară tuturor factorilor ce contribuie la dezvoltarea conștiinței socialiste a maselor. Ceea ce se impune acum este ca, sun conducerea nemijlocită a organelor și organizațiilor de partid, să trecem cu toată hotărârea, cu elan revoluționar, la îndeplinirea

acestui program! Să nu precupețim nici un efort pentru îmbunătățirea întregii munci educative, pentru realizarea cu succes a politicii partidului, de făurire a omului nou, revoluționar înflăcărat, constructor conștient și devotat al socialismului și comunismului pe pământul României!”

10 iunie

● **[„Flacăra”, nr. 23]** Bogdan Ghiu publică poezia *Cărturarii faptelor*. ■ Ion Horea publică un amplu articol intitulat *Epopeea națională, expresie a devărului*: „Trăim anii fericiți ai dezvoltării acelei opere și a rostirii adevărului. Nu mai într-o asemenea zodie se poate gândi la realizarea Epopeii naționale. Ea este un program care trebuie să ducă la cunoaștere și la deschidere, la diversitate și la relief în viața spirituală a țării, să fie o bucurie în angajare, altfel nu se poate concepe. Este un spirit nou al culturii române, rezultat din spiritul nou decisiv pe toate tărâmurile. Este spiritul rostirii adevărului. [...] Este epopeică orice pagină de literatură inspirată din faptul social, din trecutul ori din contemporaneitate, sau este numai literatura marilor momente și a marilor personalități istorice? Evi dent că epopeic nu este orice eveniment și nu stăruim în alcătuirea unei false probleme. [...] Epopeea națională presupune literatura socială pur și simplu, sau literatura aceluia de excepție. S-ar părea, după o listă de teme propusă scriitorilor, că ar fi vorba de figuri și de momente deci sive, simbol, ilustrative pentru istoria, vitejiile, jertfele, eroismul, măreția, într-un cuvânt, virtuțile și sacrificiul poporului român, de la origini până la dobândirea libertății și independenței pe care le cunoaștem. Este vorba deci, judecând din punctul de vedere al creației, de o anumită capacitate, de virtuți scriitoricești pe care nu le poate avea oricine, prin firea lucrurilor, este vorba nu numai de talente ci și de însușiri remarcabile. Mai este vorba și de un climat fericit al creației, în care să nu se ivească sentimentul de inferioritate în sufletul acelora mai puțin pregătiți pentru întâmpinarea unor condiții ale creației care ne preocupă. [...] Vreau să spun că Epopeea națională nu trebuie să fie în cugetul nimănui o stafie care umblă prin România, de care unii să se teamă, pe care alții să o ridice în țepușile condeielor, pe niște baricade imaginare. Să ne stăpânească un sentiment nobil și realist, să ne întoacem la cărțile mari ale neamului nostru, să învățăm ce este studiul și răbdarea, lucrul de artă în adevărarea istoriei, să ne iubim țara și să necunoaștem contemporanii, să nu uităm că momentele mari ale scrisului sunt tot atât de rare și de nepieritoare ca și momentele mari ale istoriei.” ■ Ov.S. Crohmălniceanu publică *Complicat și complex*, în care afirmă: „Sunt absolut convins că pe orice scriitor adevărat l-a uns la inimă vestejirea literaturii idilice de către tovarășul Nicolae Ceaușescu în Congresul educației politice și al culturii socialiste. Pentru cine vrea efectiv să modifice suflul omenesc cu mijloacele artei e limpede ca lumina zilei următorul lucru de bun simț elementar: nu poți forma o conștiință civică trează, gata să reacționeze prompt, în spirit revoluționar consecvent, oricând și

oriunde normele conduitei socialiste sunt încălcate, ascunzând astfel de fapte, deși ele au loc. Cum să crești firi oțelite, nedescurajabile ușor în fața primului obstacol, înfățișând viața cotidiană ca pe o voioasă să cadere de pere mălăiețe în gura cui își dă osteneala să o caște puțin? Nici copiii nu mai gustă azi, la noi, istoria rele siropoase, în stilul contesei de Ségur, potrivite, poate, doar pentru nepoții ei cu sânge albastru. Ce influență pot să aibă atunci niște povești dulcege asemănătoare asupra oamenilor încercări, care asudă din greu, cheltuindu-și cu abnegație imense energii fizice și în teletuale spre a construi o lume în tr-adevăr la înălțimea nestinselor idea luri ale comunismului? Există oare cea mai mică șansă de întreținere a cultu lui muncii printr-o gândire artistică leneșă, gata să închidă automat ochii asupra greutăților inerente tuturor marilor realizări umane?." Continuând pe aceeași linie, acesta concluzionează: „Cunoscând acestea e bine să înțele gem tot atât de clar încă ceva Renunțarea la complicația născocită ad-hoc, foarte adesea falsă, sau prea puțin semnificativă ca să fie interesantă nu în seamnă simplism. Complexitatea uma nă e departe de a fi apanajul exclusiv al inșilor cu sufletele torturate. Dis tinția a stabilit-o admirabil G. Căli nescu arătând încă din 1939 că țăranul are „filosofia” sa în tot ce săvârșește pe când snobul poate da impresia subtili tății rămânând un perfect idiot. Omul simplu nu e lipsit de complexitate. Aceasta în seam nă: bogăție, profunzime, structurare sufletească pronunțată și nu neapărat încălceală, răsucire interioară încontinuu. A observa viața individuală în multiplele ei legături, coincide dențe și contradicții cu lumea, revine practic la a da personajelor literare densitatea care le face credibile și inte resante. Existenta autentică prezintă gama tuturor culorilor. Invariabil, roz sunt bomboanele de pe colivă.” □ Eugen Seceleanu prezintă în *Cronica (150)* ultima ședință a cenaclului ce avut loc la Sala Palatului. □ În *Scriitori români de azi*, Florin Manolescu publică un portret bio-bibliografic dedicat lui Virgil Duda. ■ În *Eminescu de la A la Z*, Alexandru George abordează problema manuscriselor eminesciene, constatând că „istoria manuscriselor lui Eminescu există – negreșit și pentru alte motive decât pentru faptul că e mereu povestită. E ceva duros și straniu că textele acestea unice, de pregătire a unei opere ajunse atât de fragmentar la stadiul hărăzit chiar de autor publicării, rămân încă și astăzi apanajul unui grup foarte restrâns de specialiști (așa-numiți, pe drept, abia după familiarizarea cu ele, căci o specializare „în Eminescu” nu se poate dobândi decât prin insistența și inteligenta frecventare a acestei arhive). [...] Se simte imperios necesitatea ca ele să fie cunoscute nu doar prin valorificări, fie ele și de mare răsunset. Cunoașterea ope rei lui Eminescu nu e numai o problemă rezervată specialiștilor. Toți ne dăm sea ma că opera lui constituie încă și astăzi o fortăreață către care trebuie să se în drepte forțele critice cele mai diverse. Există și o „problemă” Eminescu, în sensul că se simte nevoia unei interpretări noi; generația actuală de critici rămâne încă datoare cu un astfel de studiu, și cunoaș terea integrală desigur că ar stimula-o. Din fericire, publicarea arhivei

emines ciene nu mai e o problemă de complicată editare. O ediție care să ordoneze după criterii și cu lămuriri științifice texte le nu se exclude, dar până atunci ele s-ar putea multiplica printr-un procedeu fotomecanic, destul de ieftin, și din punct de vedere tehnic foarte simplu. Chiar dacă o astfel de editare – ca să nu-i zi cem „ediție” – nu s-ar adresa marelui public (deși nici ipoteza aceasta nu ar trebui înlăturată din capul locului), im portanța unui astfel de act de cultură ar marca un moment capital în viața esențială a marelui poet.” ■ În *Cronica literară*, Cornel Moraru prezintă, în *Critica și utopia operei*, „strălucitul eseu critic” al lui Nicolae Manolescu despre M. Sadoveanu: „Este o sinteză care mai ales nu abuzează de erudiție, deși nu-i lipsește rigoarea Intenția criticii e să clarifice. Lucrarea deschide o cale de interpretare, fără s-o epuizeze. Opera nu e văzută ca existență absolută, ci mai degrabă ca posibilitate infinită. Accentul nu mai cade pe „exegeză”, care firește are uneori și un revers rău: izolarea clasicilor în abstracție sau în imaginea lor de arhivă. Critica este propriu-zis lectură (dublată de «o practică anume a scrisului»)." ■ În *Opinii*, Traian Stoica scrie despre *Lacune monografice*, unde afirmă: „Nu așteptăm miracole de la monografie. Nu așteptăm ca studiile monografice să ne furnizeze chei potrivite pentru satisfacerea tuturor exigențelor istoriografiei literare. Funcționalitatea monografiei are limite. A ne pune toate speranțele în existența ei înseamnă a comite o gravă eroare. Am plele sinteze nu pot fi rezultatele exclusive ale monografiilor, nu-și pot avea în ele iz vorul prim. Caracterul, trăsăturile domi nante ale lucrărilor de sinteză sunt deter minate mai complex. În elaborarea, de pildă, a unei istorii literare intervin mai mulți factori obiectivi și subiectivi, într-o bună și vie istorie literară acești factori coexistă organic: interpretarea strictă a documentului trăiește în bună vecinătate cu intuițiile congruente și cu rafinamentul de gust ale autorului. [...] Considerăm monografia drept un substanțial instrument în operația de valorificare a unui scriitor, în delimitarea valorilor de nonvalori.” □ În *Arte – Blocnotes*, Radu Beligan scrie despre *Teatrul Național și tradiția* ■ În *Instantanee* sunt publicate câteva fotografii: Eugen Barbu, Bálint Tibor □ În suplimentul *Racul* (112), Teodor Mazilu publică *De ochii lumii*, Al. Monciu-Sudinski – *Condica de sugestii și reclamații*.

• [„România literară”, nr. 24] Poeme de George Țârnea, Petre Solomon, Vlaicu Bârna, Valeriu Bucuroiu, Aurel Rău, Ferenc Szeamlér, Aurel Gurghianu. ■ Paul Anghel evidențiază necesitatea construirii unui nou umanism, socialist, în *Demnitate și Răspundere*: „Misiunea de a elabora conceptele acestui nou tip de umanism, de a făptui opere în spiritul lui, revine desigur întregii noastre societăți, revine însă în chip special creatorilor noștri de cultură și artă. Nu e o misiune ușoară. Nu e o misiune anonimă, ci o misiune adresată unor conștiințe, unor oameni cu nume. Premisele acestei vaste acțiuni de formare a omului în spiritul unui nou umanism au fost puse prin însăși revoluția socială care s-a desfășurat în România, rădăcinile acestei acțiuni de formare a omului

sunt înfipite în înseși temeliile construcției socialiste.” ■ În *La izvoare*, Ion Istrati susține necesitatea reînnoirii literare și artistice prin aportul surselor istorice, amintind de cuvântarea lui Nicolae Ceaușescu din cadrul Congresului educației politice și al culturii socialiste: „înăvușirea neîncetată de factură cultural-educatională a patrimoniului spiritualității națiunii noastre depinde, în cea mai bună măsură, de capacitatea, energia și calitatea surselor capabile să întrețină și să sporească acest tezaur național, de acele izvoare cu apă vie și limpede, mereu proaspătă, sănătoasă și inepuizabilă, de care amintea tovarășul Nicolae Ceaușescu în cuvântarea sa de la Congres.” ■ Ștefan Pascu are convingerea că istoria națională și cea a minorităților etnice trebuie să fie fundamentul culturii autohtone: „Pentru ca poporul român să nu se simtă asemenea copilului ce nu-și cunoaște părinții, istoria neamului și a naționalităților conlocuitoare se cuvine să fie coloană de susținere trainică a edificiului impunător, măreț care este România socialistă.” ■ Iosif Naghiu semnează articolul *Realitate și etică*: „Ce trebuie să dezbată, unde trebuie să se desfășoare scrisul nostru pe care cu toții îl dorim mai bun, mai necesar, mai interesant și mai universal?... Răspunsul cel mai simplu restrângând pe cât posibil sfera de căutare poate să fie acesta, între realitate și etică.” ■ În *Elogiu muncii*, Pop Simion afirmă că militantismul este prin definiție menirea scriitorului: „noi afirmăm cu deliberare, în cunoștință de cauză, militantismul intelectualului de tip nou, caracterul programatic, puternic educativ al întregului evantai de profesii din câmpul culturii și artelor. Cu atât mai evidentă apare această vocație în cazul scriitorului, care este mesager al timpului său, depozitarul esențelor unei epoci, ale unui loc, ale unor oameni, adică adevărul tuturor acestora, prin care vorbește contemporanilor și viitorimii.” ■ Valeriu Râpeanu realizează o retrospectivă a cărților apărute în ultimii cinci ani: „Proza, care a avut în centrul ei mai mult decât oricând figuri luminoase de activiști de partid, de muncitori și țărani, de intelectuali devotați poporului, proza inspirată din momentele cruciale ale istoriei țării noastre. O proză care a dovedit cât de fertile sunt îndemnul partidului de a aborda cu răspundere problematica morală a omului nou, lupta pentru afirmarea în viață a conștiinței comuniste, a atitudinii înaintate față de muncă, a luptei împotriva a ceea ce e vechi” ; „Sunt printre cărțile apărute în acești cinci ani volume de poezie inspirate din patosul viu al actualității, din freacă muncii și al creației milioane de oameni, din sentimentele lor de dragoste de patrie. Versuri de o puternică forță emoțională, versuri ce își află sursa de inspirație în universul sufletesc bogat al omului de astăzi, versuri recitate de cei care își regăsesc în cantețele lor sentimentele de adâncă recunoștință pentru patria socialistă și partid...” ■ În textul *În mod firesc*, Szász János consideră că, deși sunt scrise în limbile minorităților naționale, operele participă la același limbaj comun al umanismului revoluționar: „Scrise în limba maternă, reflectând aspectele specifice ale vieții și spiritualității naționalităților respective, aceste opere oglindesc totodată realitățile generale ale patriei,

folosind limba unică a societății noastre socialiste – limba umanismului revoluționar, a concepției filozofice a materialismului dialectic și istoric.”

■ Șerban Cioculescu publică articolul *Obiectivitatea în critică*, în care inventariază resorturile autorității criticului literar: „Autoritatea unui critic este în funcție de acele însușiri care condiționează ceea ce se cheamă un caracter: omul unei singure linii de comportare, dezinteresat, independent, pasionat de frumos. Numai omul unei astfel de structuri etice este capabil de obiectivitatea cât mai strictă, condiție esențială pentru judecata operei literare. Act de voință și de autodisciplină, de mortificare a personalismului, obiectivitatea este calitatea prin care criticul literar vrednic de acest nume se apropie de omul de știință...”

■ Pe baza lucrărilor Congresului educației politice și culturii socialiste, Alexandru Ivăsiuc scrie despre rostul criticii și eseisticii în *Cultura și spiritul adevărului*: „Eseistica și critica literară, sprijinite de documentele Congresului, care fac apel la adevăr, discuție liberă, dezbateri, au aici un teren fertil de investigație, care să nu le împingă la simpla speculație abstractă.”

■ Ion Lăncrănjan reflectează asupra romanului politic în articolul cu același titlu (*Romanul politic*) din secțiunea *Opinii*: „Romanul politic are o importanță deosebită, mai ales în condițiile orândurii noastre socialiste. El îl apropie pe scriitor de cititorul pentru care scrie, facilitează și înviorează dialogul dintre literatură și viață, profitabil pentru ambele părți, dar mai cu seamă pentru literatură, care nu se va nutri niciodată suficient de mult din bogăția mereu nouă și mereu inepuizabilă a vieții. [...] Romanul politic poate fi mijlocit de cunoaștere, dar și de educație, el poate înapoia vieții, direct și mult mai repede decât o pot face alte forme narative, ceea ce ia de la viață, contopindu-se într-un fel și până la un loc cu viața (până în locul unde nu-și trădează natura și specificitatea).”

■ Nicolae Manolescu inaugurează seria de articole *Poezia românească: de la Dosoftei la Goga*, oprindu-se în primul text asupra liricii dosofteiene: „Niciun model străin nu explică lirismul *Psaltirii în versuri*, fiindcă el reprezintă înaintea de orice o biruință asupra limbii, neformate pentru vers, pe care autorul o avea la îndemână și pe care trebuia, folosind-o, s-o modeleze. Și în ce chip miraculos a reușit! *Psalmii* lui Dosoftei sunt mai aproape, prin ceara și boarea limbii, de ai lui Arghezi și Voiculescu decât de al lui David [...] E o limbă materială, groasă, păstoasă, în care poetul trebuie să traducă înalta spiritualitate a psalmistului.”

■ Lucian Raicu comentează volumul *Starea poeziei* (Minerva, 1975), de Nichita Stănescu: „Este o poezie pe care înrădăcinarea în real o ajută să subziste și în același timp una care-și caută singură pricini de suferință, de ruptură, de boală; și performanța sa este că ne dovedește cu forță că și acestea sunt posibile și chiar foarte reale, foarte palpabile, deși par la început de domeniul gratuității, al invenției hazardate.”

■ Valeriu Cristea remarcă natura monografică a romanului *Patima urșilor albi* (Cartea Românească, 1975) de Nicolae Țic: „Caracterul «monografic» al romanului lui Nicolae Țic nu duce însă la obiectivarea non-

ficțiunii. Scriitorul privește lumea prin ochii personajelor sale, care formează o lume. O lume a lor, aparte.” ■ Constantin Țoiu îl elogiază pe Alexandru Balaci în articolul *Ziua cu soare în munți*, la împlinirea vârstei de 60 de ani. ■ În *De la „Litera”, citire... (I)*, Laurențiu Ulici semnalează apariția plăchei *Departele Epimenides*, de Virgil Diaconu (Litera): „Un poet care-și caută cu talent și îndârjire personalitatea pe o traiectorie lirică al cărei punct de plecare se află în poezia stănesciană...” ■ La împlinirea a 30 de ani de la moartea Sofiei Nădejde, Ion Munteanu îi dedică un articol în paginile revistei: „Între acestea, o fruntașă inegalată – în epoca sa – a fost Sofia Nădejde. Spunem inegalată pentru că în timp ce tovarășele sale de luptă – puține câte au fost în cea de a doua jumătate a secolului trecut – s-au limitat la acțiuni privind numai domeniul profesional – catedra, medicina, avocatura – Sofia Nădejde a trecut dincolo de aceste limite, angajându-se, multilateral, în lupta politică, singura efecă pentru atingerea țelurilor supreme ale emancipării semenelor sale.” ■ Felicia Antip semnează articolul *Ieșirea din tăcere*. ■ Ana Blandiana publică *Pe străzi* în secțiunea *Atlas*. ■ Fănuș Neagu își continuă rubrica sportivă cu textul *Nu ne-am priceput...*

● [„**Tribuna**”, nr. 24] Cuprinde versuri de Victor Felea, Petre Bucșa, Pavel Bellu, Ioan Șerb, Virgil Nistor, Romulus Cojocaru, George Boitor, proză de Viorel Cacoveanu, Radu Cosașu. ■ Redacția semnează editorialul *Programul de formare a omului nou*, în urma lucrărilor Congresului educației politice și culturii socialiste: „punând la baza întregii activități educative, de formare a omului nou, concepția revoluționară despre lume și viață a partidului – materialismul dialectic și istoric –, munca, activitatea socială utilă constituie factorul determinant în formarea conștiinței socialiste, în educarea morală și politică a maselor. [...] Devenind un factor tot mai activ în transformarea revoluționară a societății și a omului, în slujirea progresului social din întreaga lume, creația literar-artistică va cunoaște o înflorire fără precedent în viața poporului nostru harnic și talentat, pe măsura geniului său creator, a dragostei sale de bine, frumos și adevăr, de dreptate și omenie.” ■ Cu ocazia unei noi ediții a *Poeziilor* lui Emil Isac (Minerva, 1976), realizată de Mircea Tomuș, Ion Vlad redactează o analiză în patru puncte a liricii acestuia: „1. O poezie a întrebărilor dureroase, mistuitoare scrie Emil Isac, totdeauna îngrijorat de destinul ființei, de umbra proiectată de acesta, de urmele Omului. Meditativ, creatorul țintește spre marile probleme ale unei lumi dominate de spiritul istoriei, de agitația unui continent intrat în etapa unor mari prefaceri. [...] 2. O poezie cu grave și profunde reflecții asupra condiției sociale a omului este creația lui Emil Isac și dacă în spațiul simbolismului românesc o atare atașare la motive sociale este frecventă, la poeții proveniți din Transilvania ea reprezintă un criteriu suprem al poezicii lor. [...] 3. O autobiografie lirică în perfectă consonanță cu vocile poeziei simboliste și cu acelea ale poeziei românești moderne, în general, se desenează și avem să descoperim neliniștile, gesturile sau tristețile unei poezii

a cărei diagramă lirică se situează în zonele fierbinți ale creației vremii. [...] 4. Emil Isac scrie un impresionant număr de «cântece» și avem de-a face cu o formă a poeziei, cultivată în spiritul și tonalitatea ei lirică elegiacă.”

■ Constantin Cubleșan semnalează apariția unei micro-monografii a lui Virgiliu Ene despre Anton Bacalbașa (*Anton Bacalbașa*, Editura Politică, 1975).

■ Ion Oarcășu abordează problema redactării unei epopei naționale în *Gânduri la un Congres*: „De subiectul istoric nu te poți astăzi apropia numai cu entuziasm și bunăvoință. E necesar studiul adânc al izvoarelor documentare existente, ca și un efort de transpunere în infinitele ipostaze ale vieții trecutului. În niciun caz, nu trebuie acceptate improvizările epice sau retorismul versului ocazional. Privim trecutul cu un ochi matur și critic, pentru a-i lumina desfășurarea spre un țel care nouă ne este cunoscut și apropiat sufletește. Cu alte cuvinte, problema constituirii epopeii naționale este una de valoare estetică, de educație politică și de rigoare documentară – nu una de refugiu din fața problematicei actuale.”

■ În *Literatura și umanismul revoluționar*, Mircea Vaida discută coordonatele umanismului în literatură, cu referire la *Expunerea* lui Nicolae Ceaușescu de la finalul Congresului educației politice și culturii socialiste: „Acest umanism e revoluționar prin însăși esența sa, e de asemenea combativ, militând împotriva anacronismelor de mentalitate, burgheze și mic-burgheze, contra egoismului și individualismului celor ce exploatează. El îndeamnă spre înțelegere între oameni, pentru înfăptuirea idealului de dreptate și egalitate între toți oamenii. În acest spirit, o carte, un poem sau un roman, pot fi tot atâtea steaguri în iureșul tumultuos al veacului, pe care trebuie să scrie: solidar, nu solitar...”

■ Constantin Noica publică a zecea parte din studiul său *O interpretare din Faust*.

■ Vasile Rebreanu este prezent în paginile revistei cu a treia parte a articolului său despre mit în literatura română, intitulată „*Ciobanul care și-a pierdut oile*”, în care analizează cu precădere balada *Miorița* și transpunerile moderne ale unor arhetipuri populare: „Forța de fascinație a motivelor literaturii noastre antice nu s-a diminuat odată cu evoluția artei moderne. Dimpotrivă, artiștii ultimelor decenii au descoperit în folclor straturi profunde, valențe surprinzătoare prin modernitatea lor, de o bogăție nepuizabilă. [...] Filosof el însuși, Blaga e autorul unui sistem filosofic intitulat de el: Spațiul mioritic în care explică întreaga structură a sufletului românesc printr-o prismă sugerată, așa cum arată și numele, de balada *Miorița* Mihail Sadoveanu a scris un modern roman, *Baltagul* – inspirat din aceeași baladă – cu tehnică polițistă, dar încărcat de o nobilă poezie. Liviu Rebreanu – între cele două războaie mondiale – a dat un tulburător roman psihologic pe tema obsesiei duse până la paroxism, motiv luat dintr-un dans popular, *Ciuleandra*.”

■ În *Lirism și substanță*, Fănuș Băileșteanu evidențiază fondul poetic al prozei lui Romulus Guga, analizând îndeosebi simbolul trenului: „Trenul, absent doar în *Viața post-mortem*, devine la Romulus Guga nava vieții din poezia lui Macedonski, aducătoare de moarte și dătătoare de ultime speranțe. El, trenul, îi restituie Sa-

vantului copilăria, el, trenul, salvează partea de nord a Transilvaniei în anii ocupației horthyste, el, trenul înaripează gândul și face posibilă utopia Labirintul odiseic structurează stilistic toată creația lui Romulus Guga Iar «calea ferată», cu dubla sa funcție de cale șerpuitoare printre reliefuri (drum) și de obiect de contemplare-reflectare (oglină) îi conferă un lirism substanțial.” ■ Ion Pop publică interviul realizat cu Jean Cassou sub titlul „*Suntem locuitori și cetățeni ai timpului*”: „– *Vorbiți la un moment dat, despre «instituționalizarea» creației literare și artistice ca despre un pericol ce pândește mereu tot ceea ce este mai nou, mai de avangardă. Cum judecați acest «pericol» în raport cu avangarda cea mai recentă, având în vedere că dețineți o foarte bogată experiență a tuturor avangardelor secolului?* – [...] Societatea ține însă să-și păstreze gusturile, modele, obișnuințele, rutinele, privește cu neîncredere toate aceste inovații. Iar dacă ele se încorporează, se extind în ideile publicului, adică transformă tocmai sensibilitatea socială – ei bine, atunci societatea încearcă să le recupereze, să le facă să intre, la rândul lor, printre modele sale – de exemplu în învățământul său. [...] Toate acestea constituie un fenomen destul de curent și care – doamne, Dumnezeu! – e uneori destul de primejdios, căci se întemeiază pe niște neînțelegeri: în realitate, ceea ce se caută prin aceasta este, foarte adesea, slăbirea vigoriei critice a ideilor noi, naturalizarea lor, așa cum se domesticește un animal. Se încearcă deci îmblânzirea acestor adevăruri primejdioase și, firește, li se răpește mult din forța lor creatoare și înnoitoare. Așa se face că tot felul de idei care au fost revoluționare la vremea lor sfârșesc prin a deveni locuri comune și vechi povești scâlciate și zbârcite... Cred că criticul sau oamenii însărcinați să dea seamă despre istoria formelor și a ideilor trebuie să ia în considerație în studiile și în cercetările lor acest fenomen, să fie preocupați de a descoperi întotdeauna în noutăți ceea ce ele au avut cu adevărat nou. Iar când le prezintă publicului ori elevilor lor – dacă sunt profesori – să facă întotdeauna sensibil ceea ce aceste opere devenite clasice, celebre, ilustre, devenite un fel de bun comun, păstrează încă drept element vital. La origine ele au fost revoluționare. Ei bine, trebuie făcut să se înțeleagă că ele continuă să fie astfel și că există mereu în ele surse de reflecție, adică de emoții noi.”

11 iunie

• [„**Contemporanul**”, nr. 24] Alexandru Ivasiuc semnează textul *Ideologie și literatură*: „În expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu, documentul fundamental al Congresului educației politice și al culturii socialiste, ni se cere, și este o legitimă cerință, să facem o literatură care să nu se mărginească să fie doar frumoasă – deși ea trebuie să fie și frumoasă, altfel nu e artă – ci să exprime cele mai profunde năzuințe ale contemporanilor noștri, sensul istoriei, marile ei linii de forță, o literatură și o artă care nu numai să se inspire din realități, dar să și participe la continua lor transformare, să fie, deci, nu numai

vorbă meșteșugită bine așezată și cristalină, dar și faptă.” ■ Dumitru Micu semnează rubrica *Jurnal de lector*, cu subtitlu: *Îndemnul țării scumpe*, analizând două cărți. □ Ion Horea: *Cearcăn. Elada Rondeluri. Măslinul lui Platon*: „Ion Horea încearcă un salt dincolo de spațiul poetic al culegerilor sale anterioare, analog, păstrând proporțiile, cu cel realizat de Ion Pillat cu *Țărm pierdută*. [...] Semn al unei tendințe de înnoire, expresie a unei efective primeniri a inspirației, Elada nu este, totuși, ciclul cel mai incontestabil liric din volum.” □ Anaïs Nersesian: *Stampe lirice*: „În căutarea încă a notei proprii, oscilând între cuminența impersonală a unui intimism artificios... și o frondă banală, vehiculatoare de teribilisme răsuflăte ..., Anaïs Nersesian se realizează deocamdată – la modul grațios și suav – tot în sfera inspirației tradiționale.” □ Același autor semnalează apariția volumul de *Poezii* (Albatros) ale lui Octavian Goga: „Apărută în colecția Lyceum, această ediție, desigur selectivă, a poeziilor lui Goga (text stabilit de I. D. Bălan) reține interesul în chip special în virtutea mai multor fapte. Ea nu reproduce pur și simplu piese din volumul cântărețului pătimirii noastre, ci indică totodată locul și data primei lor apariții.”

● [„Cronica”, nr. 24] Editorialul *A fi patriot* este semnat Cronica: „Trăim încă sub profunda impresie ce a produs-o asupra întregii suflări românești, cu ecouri din cele mai bogate și mai favorabile și peste hotare, expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu la Congresul educației politice și al culturii socialiste.” ■ Texte despre Eminescu, sub titlul *Eminescu – permanența spiritualității românești*, semnează: □ D. Irimia, *Perspectiva umană în structura metaforei eminesciene*: „Vom încerca să relevăm în cele ce urmează câteva din formele de manifestare ale primului câmp metaforic în interpretarea estetică a lumii, în recrearea universului în poezia lui Eminescu.” □ Gh. Bulgăr, *Unitatea și originalitatea limbii române în opera marelui poet*: „Nici un scriitor român n-a întrunit mai expresiv în opera sa atributele limbajului artistic, unitar și reprezentativ pentru o națiune romanică, cum e poporul român – imagine a bogăției, originalității și continuității latine – ca Eminescu, pe care încă acum patru decenii Călinescu îl consacra în ampla lui cercetare (*Opera lui Eminescu*, 5 volume, 1932-1936) drept «Poetul național al românilor», titlul păstrat și în monumentală *Istorie a literaturii române de la origini până în prezent* (1941).” □ Gheorghe Simon, *Ideea de Patrie*: „Patria în opera lui Eminescu este o *permanență*, un *nucleu* către care converg cele privitoare la existență.” □ Ion Mihail Popa, *Prezența folclorului*: „Eminescu a trăit intens bucuria apartenenței la etnitatea noastră. În opera sa el s-a adresat filonului statornic în nesfârșită îmbogățire – *folclorul*, cucerind, astfel, noi dimensiuni ale «magiei» în drumul către capodoperă.” □ Ioana Em. Petrescu, *Ființă și gândire în poezia lui Eminescu*: „Gândirea concepută ca suport și esență a ființei este una dintre intuițiile primare ale liricii eminesciene.” □ Gh. B., *Ziarist la Iași*: „La începutul lui iunie 1876, Eminescu fiind scos din postul de revizor școlar își găsește cu greu un post de redactor la foaia obscură a Primăriei din Iași («Cu-

rierul de Iași»), care apărea în patru pagini, primele două cu anunțuri curente ale Primăriei, ultimele cu note, comentarii, discuții și informații din toate domeniile, scrise de Eminescu.” □ Viorica S. Constantinescu, *Permanența unor „topoi” poetici*: „Sensul relevării acestor topoi este, cum am mai spus, acela de a argumenta și în acest fel universalitatea poetului, faptul că opera sa participă la structurile permanente ale poeziei.” ■ Liviu Leonte semnează *Critica în volume*, cronică literară la: □ *Sinteze și antisinteze literare* de Emil Manu, Editura Dacia: „Emil Manu este un critic dublat de un poet delicat, sensibil la virtuțile demiurgice ale personalităților pe care a avut bucuria să le cunoască, dar și la calitățile lor etice, la umanismul prezent în manifestările lor.” □ *Incursiuni critice* de Nicolae Ciobanu, Editura Facla: „Remarcabile sunt în *Incursiuni critice* articolele din prima parte, cu un caracter generalizator al experiențelor prozei actuale. Nu mă refer la cele de tot generale, cum e comentariul despre umanismul românesc, ci la acele contribuții în care, cu textele în față, criticul încearcă a desprinde câteva dominante și a face clasificări în proza actuală.” ■ Zaharia Sângeorzan semnează *Mihai Ralea, critic literar*: „Ideile lui Mihai Ralea își au modelul, și în mare măsură, în ideile lui G. Ibrăileanu. Discipolul vorbește de metode, definește tipurile de critică, susține puncte de vedere apropiate sau identice cu concepția lui G. Ibrăileanu despre critică.” ■ În *Mențiuni critice* citim: □ Emil Nicolae prezintă *Baladă pentru vechiul drum* de Iordan Chimet, Editura Eminescu, volum „pare o carte derutantă prin ecletismul ei, prin foarte variatele domenii către care se îndreaptă atenția autorului.” □ Corneliu Popel scrie despre *Lumina rugului* de Nicolae Brânda, Editura C.R., 1976: „Ar fi inutil să utilizăm criterii riguroase în analiza acestei cărți. O carte de imnuri are menirea să ne pună în afara rigurozității științifice, valoarea fiind hotărâtă de semnificațiile temporale.” □ Haralambie Țugui recenzează *Mielul negru* de Simion Dima, 1976: „Ca și în prozele din *Urmele duc la Nera*, și poate chiar cu o elasticitate mai mare, Simion Dima acordă atenție elementelor de culoare locală în limbaj, ceea ce împropățează suflul relatărilor, acordându-i forță și subtilitate.” ■ Sub titlul *Un eveniment de profundă rezonanță* citim despre Congresul educației politice și al culturii socialiste: □ Textele publicate stau sub semnul citatului din *Cuvântarea la încheierea Congresului educației politice și al culturii socialiste*, rostită de Nicolae Ceaușescu: „În esență, noi, comuniștii, ne propunem, de fapt, să venim – dacă se poate spune astfel – în sprijinul naturii, care a sintetizat în om forma superioară de organizare a materiei, acționând prin toate mijloacele pentru stimularea însușirilor celor mai nobile ale acestuia, pentru dezvoltarea sensibilității sale, a dorinței și voinței de autodepășire, pentru amplificarea continuă a cunoașterii sale, pentru împlinirea visurilor sale celor mai cutezătoare de progres, dreptate și fericire. Aș putea spune că, în fond, și în acest domeniu acționăm în spiritul materialismului dialectic. Înțelegând și stăpânind legile naturii, acționăm totodată pentru a le pune în serviciul omului – adică a

tot ce a creat mai bun natura Noi ne propunem acum să perfecționăm produsul cel mai înalt al naturii – omul, creatorul a tot ce există în societate!” □ L. Boicu, *Studiul istoriei – cerință ideologică primordială*: „Ca întotdeauna, în lucrările și intervențiile secretarului general al Partidului, istoria formează punctul de plecare al judecăților, temeiul demersurilor actuale și viitoare. Ce am fost, ce suntem și ce vom fi – iată cele trei dimensiuni ale istoriei noastre, care au fost definite în spiritul științific materialismului dialectic și istoric.” □ Mihai Cozmei, *Înțelegerea responsabilă a originalității artistice*: „Primul Congres al educației politice și al culturii socialiste realizând o analiză critică a spiritualității societății noastre, a pus cu și mai multă insistență și responsabilitate problema făuririi *omului nou*, care ducând mai departe tradițiile materiale și cultural-artistice ale poporului nostru, este chemat să împlinească – cu demnă hotărâre și luminoasă încredere – condițiile mersului nostru neabătut spre viitor, spre culmile progresului și civilizației. În acest sens, neprețuite sunt ideile expuse de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Am reținut, cu deosebire, rolul ce revine școlii ca factor decisiv în educarea omului societății socialiste, prin transmiterea patrimoniului de valori morale și culturale ale poporului nostru și prin instruirea generațiilor de tineri în perspectiva dezvoltării revoluționare a societății. Am reținut, apoi, cerința insistență ca actul literar-artistice să aibă valoare și autenticitate prin apelul la realitățile oamenilor acestor meleaguri și prin înțelegerea firească și responsabilă a originalității artistice. Creația adevărată nu poate avea nimic comun cu moda și imitația epigonică, cu falsa înnoire determinată de cauze exterioare și nu de înțelegerea adâncă a omului de astăzi, a lumii noastre. Am reținut, în sfârșit, că oamenii de artă, angajați să făurească opere militante, cu un puternic caracter revoluționar, împreună cu cadrele din învățământ, cu toți oamenii de cultură, sunt chemați să contribuie la stimularea pasiunii pentru muncă – înțeleasă ca o nobilă îndatorire a tuturor membrilor societății noastre. În ultima instanță, am înțeles că țelul suprem al politicii revoluționare, marxist-leniniste a partidului este omul, dezvoltarea și afirmarea plenară a personalității umane în condițiile societății socialiste.” □ Ion Istrati, *Sub constelația spiritualității românești*: „Eveniment de importanță crucială în viața noastră, precum l-a apreciat tovarășul Nicolae Ceaușescu în ampla sa expunere de la Palatul Sporturilor și Culturii din capitală, înaltul forum național pe care l-a constituit Congresul educației politice și culturii socialiste a reliefat, cu toată pregnanța, grandioasele dimensiuni ale realizărilor și inepuizabilele capacități și potențialități de creatoare și eficientă afirmare la care se află și de care dispune întregul ansamblu de valori ale patrimoniului de aur al spiritualității românești. De altminteri, toate grandioasele împliniri și obiectivele larg cuprinzătoare scoase în evidență în cadrul lucrărilor Congresului din 2-4 iunie 1976 dovedesc, cu reală convingere, justiția politicii înțelepte a partidului atât pe plan intern cât pe tărâm extern. De asemenea, cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu, precum și dezbaterile

care au avut loc asupra problemelor înscrise pe ordinea de zi, la fel ca și documentele și măsurile adoptate, au demonstrat, cu deplină claritate, că, în toate accepțiunile ei mai largi sau mai restrânse, cultura zilelor noastre interesează, deopotrivă, sub raportul sistemului ei de valori deja verificate și impuse, de firești trebuințe și de nobile aspirații, absolut toate categoriile sociale.”

□ Conf. univ. dr. Petre Dumitrescu, locțiitor al secretarului comitetului de partid al Centrului universitar Iași, *O concepție revoluționară privind învățământul*: „În admirabila expunere a Secretarului general al partidului am găsit răspuns la toate problemele pe care le pune afirmarea și dezvoltarea conștiinței socialiste în viața societății noastre, angajată ferm pe drumul progresului, am descoperit, din nou, jaloanele care trebuie să orienteze activitatea institutelor de învățământ superior și cercetare științifică.”

□ Teofil Vâlcu, *Simbioză a marilor valori*: „Teatrul, ca artă ce se adresează deopotrivă sufletului ca și minții, i s-a conferit un rol de prim ordin în formarea și educarea omului societății socialiste multilateral dezvoltate, cu responsabilități sporite. Ne simțim mândri de această înaltă îndatorire patriotică și suntem convinși că ne-o vom îndeplini cu o înaltă conștiință artistică și politică.”

□ Dan Hatmanu, *Nou orizont de frumusețe*: „Dezbaterile din Congres, ca și efervescența acțiunilor cultural-artistice la care am participat, cu bucurie și cu real folos ne-au oferit prilejul unei mai profunde meditații asupra creației noastre, asupra misiunii artistului, ca om politic și ca cetățean, ca om al epocii sale. Acesta va fi preocupat acum, în mai mare măsură, de a înfățișa mai amplu și mai emoționant chipul spiritual al celor care făuresc noua societate, chipul adevărat al muncii. Va trebui să dăm poporului asemenea lucrări de artă militantă, încât ele să corespundă spiritualității sale.”

■ Ion Alex. Angheluș scrie despre *Un mare înaintaș: George Bariț*. ■ Din *Moment* reținem: □ *Sărbătoarea bojdeucii*: „Du mi nică dimineața, amfiteatrul format de dealul Țicăului din fața bojdeucii lui Ion Creangă s-a dovedit aproape neîncăpător pentru cei care au dorit să aducă un cald omagiu nemuritorului povestitor al literaturii române. Organizat sub egida Consiliului județean pentru cultură și educație socialistă, cu contribuția Muzeului de literatură a Moldovei, sărbătoarea locului unde au trăit și muncit două genii ale culturii noastre naționale, a întrunit pe mica scenă improvizată lângă bojdeucă scriitori, poeți, artiști amatori care au realizat un impresionant program menit să împrăspăteze în memoria celor de față prodigioasa activitate a lui Eminescu și Creangă. După o amplă prezentare a vieții și activității celor doi clasici ai literaturii noastre expusă de prof. dr. doc. I. D. Lăudat, poezii Haralambie Țugu, Mihai Ursachi, Florin Mihai Petrescu, Ion Puha, Silviu Rusu, Emilian Marcu, Alexandru Tacu și alții au citit din creațiile proprii, iar corul filarmonicii «George Enescu» a susținut un mic recital de piese corale inspirate de versurile eminesciene.”

□ *Militantism*: „Numărul 2 din acest an al revistei «Manuscriptum», închinat Congresului educației politice și culturii socialiste, are ca temă fundamentală raportul scriitor-epocă. Punând accentul pe

rolul activ, militant și creatorului, materialele grupate la rubrica *Scriitorii și înțelesurile vieții*, semnate de reprezentanți de frunte al scrisului românesc, aduc noi mărturii despre răspunderea civic-socială și istorică a creatorului față de cuvântul scris.” □ *Concursul Labiș*: „Propunându-și să contribuie la promovarea unor noi și autentice talente din rândul tineretului, Comitetul județean pentru cultură și educație socialistă Suceava, prin Centrul de îndrumare a creației populare și a mișcării artistice de masă, organizează cea de-a VIII-a ediție a Concursului național de poezie «Nicolae Labiș». Tinerii creatori sunt chemați să exprime, prin versurile lor, dragostea față de patrie și partid, să oglindească universul spiritual al omului de azi, munca și viața înfloritoare a poporului, înaltele idealuri umaniste ale societății noastre socialiste. Actuala ediție fiind organizată în preajma sărbătoririi centenarului independenței de stat a României și împlinirii a 70 de ani de la răscoalele țărănești din 1907, poeziile prezentate în concurs vor evoca și aceste memorabile evenimente.

Condiții de participare. – La concurs pot participa tineri muncitori și țărani, elevi, studenți, intelectualii care nu depășesc vârsta de 25 de ani, nu sunt membri ai Uniunii Scriitorilor nu au publicat volum de poezii și nu au obținut premiul I la edițiile precedente ale concursului «Nicolae Labiș». – Fiecare participant are dreptul să se înscrie la concurs cu un număr de cel mult cinci poezii. – Lucrările vor fi trimise în 7 exemplare (scrise la mașină), până la data de 1 septembrie 1976, pe adresa: Centrul de îndrumare a creației populare și a mișcării artistice de masă Suceava, str. Ana Ipătescu nr. 1. Toate lucrările vor purta, în loc de semnătură, un moto ales de autor. În același colet poștal va fi pus un plic închis, care va conține același moto, numele și pronumele autorului, data și locul nașterii, adresa exactă, profesia și, acolo unde este cazul, denumirea cenacului literar din care face parte. Premiile. Pentru cele mai valoroase lucrări prezentate în concurs juriul va acorda următoarele premii și mențiuni: Premiul «Nicolae Labiș» (3.000 lei); Premiul Uniunii Scriitorilor din R. S. R., (2.500 lei); Premiul II, (1.500 lei); Premiul III, (1.000 lei); Trei mențiuni a câte 500 lei. Vor mai fi acordate următoarele premii: Premiul special al revistei «Ateneu» (1.500 lei); Premiul special al Editurii «Junimea» (1.500 lei); Premiul special al revistei «Cronica» (1.500 lei); Premiul special al revistei «Luceafărul», (1.500 lei), pentru cea mai bună poezie creată de cel mai tânăr participant la concurs (dar care să nu fie elev al școlii generale); Premiul special al revistei «Tribuna» (1.500 lei); Premiul ziarului «Zori noi», (1.500 lei), pentru cea mai bună poezie închinată patriei și partidului; Premiul Comitetului județean al Uniunii Tineretului Comunist, (800 lei), pentru cea mai bună poezie inspirată din viața tineretului; Premiul Consiliului județean al pionierilor, (700 lei), pentru cea mai bună poezie scrisă de un elev al școlii generale; Premiul Comitetului județean de luptă pentru pace Suceava (500 lei), pentru cea mai bună poezie destinată păcii; Premiul Centrului județean de librării Suceava, (500 lei). Lucrările premiate vor fi publicate de către Centrul

de îndrumare a creației populare și a mișcării artistice de masă Suceava, în cel de al optulea caiet de poezie «Nicolae Labiș».” ■ Versuri semnează Ovidiu Genaru (*Eminescu*), Paul Balahur (*Scrisoare*).

● [„**Munca**”, nr. 8339] Al. Andrițoiu publică poezia *Legământ*.

● [„**Orizont**”, nr. 23] Dincolo de prima pagină, a vitrinei politice și ideologice în care editorialul exprimă mereu o adeziune fățișă, semnat cu numele colectivului *Orizont*, se revine, în paginile următoare, la rubricile obișnuite. Cronica lui C. Ungureanu „atacă” lucrarea lui Eugen Barbu, *O istorie polemică și antologică a literaturii române de la origini până în prezent* (Ed. Eminescu, 1975), considerată a fi „cartea unui mare artist” care „prelungeste Caietele Princepelui.” ■ Lucian Alexiu semnează cea de-a doua cronică și prezintă publicului a doua carte de proză a lui Simion Dima, *Mielul negru* (Ed. Dacia, 1975). ■ Livius Ciocârlie își reia eseu de semiotică și de discutare a relației dintre simbol și text, dezbătând de data aceasta nuvela lui Melville, *Bartleby*. ■ La rubrica „prezențe literare”, Alexandru Ruja face exegeza poeziei lui Cezar Ivănescu, considerându-l (prin citarea opiniei lui Marin Preda) „«o voce de mare poet».” ■ Proza numărului este semnată de Ion Arieșanu, cu povestirea *Pauza* ■ La rubrica „banatica”, este prezentat unul dintre talentele autentice ale regiunii, *Poetul țaran*, Paul Târbățiu (sub semnătura lui Miu Străin). ■ Ancheta, începută pe prima pagină și încheiată pe penultima pagină, cuprinde tema relației dintre artă, cultură și politică, nu orice fel de artă, ci numai aceea „angajată” pe care „artistul cetățean e chemat s-o promoveze” într-o orânduire care este „o virtuală Renaștere a umanității.” ■ Pe ultima pagină, Apollo Bolohan traduce câteva poeme ale lui William Carlos Williams, poet american. Alături există și o scurtă recenzie a lui Iordan Datcu privitoare la culegerea de folclor românesc, *Poezii populare din Țara Loviștei* (Ed. Minerva, 1975).

● [„**Săptămâna Culturală a Capitalei**”, nr. 288] Stan Velea semnează eseu *Umanistica și educația socialistă* □ D. Mutașcu, în *Gustul sintezei*, se referă la Ov.S. Crohmălniceanu și volumul al treilea din *Literatura română între cele două războaie mondiale*, incluzând *Dramaturgia* și *Critică literară*, Ed. Minerva „o anatomie veridică a literaturii noastre din deceniile 3 și 4 ale veacului, detaliată și gingașă în fond, stufoasă și complexă, în mișcare, în devenire dialectică... pe un ton de civilitate și prevenitor, un ton universitar, ce nu irumpe, nu jignește, nu se angajează total, nu intrigă și nu improvizează.” Comentariile apar și în numerele următoare, până la nr. 292 din 15 iulie 1976, cu o concluzie evidentă: „lucrarea prof. Crohmălniceanu, volumul 3, certifică nu numai un temperament de istoric și critic literar dar și un gust al sintezei, metodă, și, cel mai adesea, obiectivitate. Literatura română între cele două războaie mondiale este o carte ce nu are cum lipsi din bibliografiile serioase.” □ *O istorie polemică...* de Eugen Barbu va fi prezentată de E. Manu, cu o continuare în nr. 289, 290. „Primul atribut din titlul cărții lui Eugen Barbu definește nu atât tonul cât stilul acestei Istorii.... Care, dincolo de obtuzitatea

unor profesioniști ce-o caracterizează ca o încălcare de domenii, este și o fascinantă cercetare gândită și realizată altfel decât până acum... La apariția acestei istorii se repetă – pe alte coordonate și în alt context – cazul *Istoriei* lui G. Călinescu (*Modelul meu e Călinescu, dacă interesează pe cineva*, spunea Eugen Barbu în interviul din „Steaua”, 1972)... Cartea lui Eugen Barbu consemnează, chiar atunci când nu e de acord întru totul cu poezia pe care o prezintă, o istorie reală a unei mari efervescente poetice; poezia contemporană, prin cei mai buni poeți, îi produce autorului un frison intelectual... În istoria polemică și antologică nu poți afla biografia calendaristică a poeților, dar poți afla mai ales biografia lor spirituală.” □ I. Lotreanu, în *Efigia unui poet*, îl discută pe Nicolae Tăutu (urmare în nr. 289, 290). □ Traian Filip demontează volumul *Pretexte critice* de Eugenia Tudor, în *Prefăcătoriile Giocondei*. □ Cronică teatrală de D. Săraru, *Richard al III-lea – scene* – la Național, cu Beligan protagonist. □ În *Viața la intersecție*, o recenzie de Marius Tupan asupra romanului *Mielul negru* de Simion Dima. ■ Tot despre *Domnii de la Europa Liberă* (și afinitățile lor cu anumiți scriitori din țară), Eugen Barbu, în rubrica *Accente* – textul *Trapeziștii culturali* (de la Munchen, adică dl. Noel Bernard și pronosticurile sale – ulterior demonstrate complet ratate – despre „taberele” și reglările de conturi ale scriitorilor la Congresul Uniunii): „Noel Bernard a observat că la US se petrec mari manevre, care anunță viitoarea conferință, distingând două grupuri rivale: una formată din redactori și scriitori care scriu la «Săptămâna», «Luceafărul» și «Contemporanul», cealaltă constituită din redactori și scriitori asociați cu «România Literară», «Tribuna», «Steaua», «Convorbiri literare». **NB** a stabilit că primii ar reprezenta dogmatismul, care între altele practică naționalismul și sunt lipsiți de talent literar, cel de-al doilea grup fiind format dintr-un fel de victime care vor fi ciomăgiți de la tribuna Congresului, dați afară din România, dacă nu vor fi puși cumva înainte pe coji de nucă și pedepsiți să scrie cărți în genul gumelor. Cine sunt scriitorii celor două cete știm cu toții. Staroste la dogmatici ar fi subsemnatul, iar la adversari ar trona Nicolae Manolescu, Al. Ivăsiuc, Valeriu Cristea, Eugen Simion și S. Damian, cei care, cităm, ar dori «să revizuiască literatura română, impunându-i anumite valori care sunt incompatibile cu o literatură sănătoasă...» Reamintim cu acest prilej că «Săptămâna» apără, de ani de zile, opera unor «valori incompatibile cu o literatură sănătoasă», cum ar fi Călinescu, Lovinescu, Blaga, I. Barbu, Bacovia, Arghezi, Voiculescu, și pe alții mai mărunți, în timp ce «ne-dogmaticii» vor să facă din aceste valori incompatibile cu literatura română niște vechituri, niște depășiți, incomparabili cu alde Țepeneag, V. Oișteanu, Ivănceanu, Petru Popescu și alții...”

12 iunie

• [„Scânteia”, nr. 10 516] Tiberiu Utan publică reportajul *Efigii sătmărene*. ■ Paul Anghel vine cu „impresii și sugestii pe marginea unei expoziții”, intitulată *Cea mai veche carte de istorie a țării: Documentul ceramic*, prezen-

tând cititorilor expoziția *Ceramica – tezaur al unei culturi și existențe milenare*, organizată la Muzeul de istorie. ■ Apare o notă scurtă, *O carte adnotată de George Coșbuc*, nesemnată: „În colecția de documente a filialei Arhivelor Statului din Bistrița a intrat o carte veche, scrisă în limba italiană, editată la Veneția, în anul 1733. Cartea prezintă o importanță deosebită prin aceea că filele ei conțin numeroase adnotări și comentarii făcute cu creionul la începutul acestui secol de George Coșbuc. Poetul a studiat-o pentru a se edifica asupra unor probleme pe care i le ridicau traducerea în limba română a monumentalei opere a lui Dante, *Divina comedie*. Meritul descoperirii cărții într-o bibliotecă din Iași revine prof. univ. Alexandru Husar, de la Universitatea «Al. L. Cuza».”

● **[„Luceafărul”, nr. 24]** Nicolae Ciobanu semnează editorialul acestui număr, așezat *Sub semnul Programului Congresului educației politice și al culturii socialiste* și tratând *Dialectica autenticității*: „În cazul scriitorului adevărat, a ști cum să scrie reprezintă dezideratul care nu se rezolvă decât în măsura în care îi este limpede un altul, anume acela care îl somează să răspundă la întrebarea *despre ce anume scrie*. [...] Literatura română actuală aspiră la dobândirea unui cât mai ridicat grad de autenticitate artistică trăgându-și direct substanța din realitatea vieții omului contemporan.” Articolul gravitează în jurul unui citat din Nicolae Ceaușescu despre creația artistică. ■ La despărțirea de Martin Heidegger, Ioan Alexandru îi consacră filosofului german un medalion în care sunt și câteva „instantanee” din preajma cărțurii: „Locuia într-o casă de lemn țărănească aproape de Freiburg, cu mușcate la ferești, în preajma pădurii ce venea pe o cărăruie până în grădină. [...] Mărunt la statură, prezența lui era numai înfățișare: ochii blânzi și iscoditori ce-și înseninau licăririle la o veste bună. Cunoștea istoria poporului nostru, știa destinul lui Eminescu, se interesa de poezia și limba noastră și, când i-am înmănat revista *Luceafărul* în care tipărisem un fragment din cartea sa despre Hölderlin, cu bucurie și-a chemat soția să i-l arate de îndată. Își scria cu mâna corespondența Am primit de la Dânsul, la un moment dat, o fotografie, poate ultima trimeasă celor ce-l prețuiau, cu același scris medieval mărunt, cu cerneală neagră, ferm și curat, ce i-l cunoșteam din gândurile calde, așternute cu autograf pe unele din cărțile dăruite cu generozitate” (*Cugetător al Poesiei*). ■ Sub genericul *Epopoea româniei eterne*, Ioan Lazăr îl interviează pe Mihnea Gheorghiu (*În vremea noastră, un intelectual neangajat nu este intelectual*). ■ Tudor Olteanu trasează, în *Portretul unui cărturar*, dimensiunile și semnificațiile operei lui Al. Balaci, la aniversarea celor 60 de ani a italianistului: „Paginile semnate de Alexandru Balaci dau viață unor idei majore. Primordială este căutarea acelor fapte de cultură care se adună sub *semnul latinității* noastre inalterabile. De aici pleacă atracția studiilor sale italiene, reluare la dimensiunile și cu mijloacele actualității a unei atitudini specifice umanismului românesc de totdeauna.” ■ „*Receptivitatea* față de marea literatură, receptivitate manifestă înaintea altor zone geografice, a existat constant în România ultimului secol”, constată

Mihai Zamfir în eseu-documentar *Perspicacitate românească*, în care este evocată apropierea timpurie a unor scriitori români de opera lui Hölderlin, Rilke, Valéry, Mallarmé, Joyce sau Proust: „Din momentul încadrării conștiente, odată cu epoca pașoptistă, în circuitul european, intelectualitatea din țara noastră și-a dovedit aplecarea spre un notabil avangardism spiritual, în sensul bun al cuvântului. O deschidere superioară și o mobilitate constant exercitată fac din intelectualii români terenul propriu pentru receptarea deplină a noutăților. Conservatorismul arid lipsește spiritului acestei zone [...]. Marii poeți sau prozatori apreciați în țara noastră cu decenii mai devreme decât aiurea nu prezentau un alt numitor comun perceptibil, în afară de acela al valorii. Iar spiritul selectiv românesc s-a manifestat cu siguranță, intuind, dincolo de vogă (trecătoare prin forța lucrurilor), perenitatea operei de excepție.” ■ Dinu Flămând se oprește la *Antologia eseului hispano-american* alcătuită de Paul Alexandru Georgescu, selecția cuprinzând și contribuții ale lui Neruda sau Asturias. Traducerile sunt semnate de Ruxandra Maria Robe, Victor Ivanovici, Aurora Niculescu și Diana Livia Bogdan. Volumul îi prilejuiește comentatorului următoarele observații: „Acești scriitori practică un eseu cu totul aparte, *eseul politic*. Fără îndoială că problemele literare își au și aici importanța lor (iar antologia ne oferă câteva frumoase eseuri despre literatură, mai cu seamă cele ale lui Borges), dar materia principală a eseului care se scrie în acest «continent vulcanic» o formează temele de istorie națională și ideile de actualitate socială. Nu exagerăm spunând că Europa ignoră, cu rare excepții, acest gen de eseu. Gazetăria intensivă a creat dincoace de Ocean prototipul publicistului, articlier de fond gata în orice moment să comenteze lejer evenimentul. Scriitorul occidental rămâne, în general, în afara evenimentului sau se pronunță doar la ocazii mai mult sau mai puțin festive” (*Eseul politic*). ■ Despre *Formulă și semnificație* în romanul românesc al ultimului deceniu scrie, la *Opinii*, într-un mod generalist, fără exemplificări, Maria-Luiza Cristescu: „Aspirația puțin crispată spre o formulă originală, cu totul nouă, s-a metamorfozat într-o anume libertate în fața metodei. Eliberat de sub imperiul constrângător al inovației de factură stilistică, romancierul ajunge mai firesc la tonul său original, urmărind semnificația mesajului. Formula însăși, proprie numai unui anume romancier, se constituie cu mai multă siguranță și fără contorsionări.” ■ M. Ungheanu așază, la *Cronica literară*, trei apariții din cadrul *Bibliotecii criticii*, colecția Ed. Eminescu. □ Despre *Calistrat Hogaș interpretat de...*, culegerea alcătuită de Jana Balacciu, criticul afirmă: „Deși materia cărții se oferea de la sine, autoarea selecției n-a rezistat tentației de a introduce între numele importante ale comentatorilor lui Hogaș și contribuții neglijabile, lăsând însă pe dinafară paginile scrise de N. Davidescu, Ioachim Botez, Anton Holban.” □ Pare că M. Ungheanu își dispune analiza „tridimensională” într-o ordine valorică ascendentă: „Mult mai aproape de un posibil model al colecției este selecția de articole și fragmente pe care ne-o oferă Ioan Adam despre Duiliu Zamfirescu. [...]

Conștiințioasa cercetare a lui Ioan Adam este de natură să schimbe multora părerea pe care și-o fac despre anume decenii ale literaturii române. [...] Ioan Adam nu s-a temut de prezența unor articole mai tăioase la adresa lui Duiliu Zamfirescu. [...] Imaginea oferită nu este unilaterală și înțelegerea operei, ca și a mișcării critice câștigă dintr-o alcătuire ale cărei criterii sunt mai ales cele ale istoriografiei.” □ Ultimul titlu investigat beneficiază de o apreciere sporită: „Un remarcabil gest deshumatoriu a făcut și Al. Săndulescu într-o carte din aceeași colecție privitoare la Delavrancea.” Culegerea e considerată de Ungheanu „valoroasă cât o monografie.” ■ „Regimul de existență al poeziei Floricăi Mitroi este dat de un paroxism în care își află loc frenezia rudimentară, neliniștit-primitivă – vitalitatea deseori devastatoare la nivelul coerenței imaginilor, iconoclastia, delirul verbal, stridența emisiei lirice, libertatea barocă a formelor”, notează Dorin Tudor, la *Viața cărților*, pe marginea volumului *Între cer și pământ*, pentru a adăuga: „Cum toate acestea sunt, cum ar spune cineva, fiare greu de stăpânit, talentul remarcabil al Floricăi Mitroi mi se pare cu atât mai evident cu cât, în toate cele trei cărți publicate până acum [...], poeta a lucrat cu o mână foarte sigură, reușind să închege din tot acest amalgam de electricitate o poezie cu multe procente de originalitate, o mitologie proprie ale cărei elemente se conturează din ce în ce mai concludent” (*Puterea imaginii*). □ Voicu Bugariu recenzează cel de-al doilea volum de interviuri *Biografii posibile*, semnat de Ileana Corbea și Nicolae Florea, fără a evidenția măcar câțiva dintre protagoniștii convorbirilor. Comentatorul consideră că reușitele demersului „sunt acelea care conțin memorii vorbite, datorate unor personalități de diferite formații ale culturii noastre contemporane” (*Memorii vorbite*). □ Volumul de eseistică *Stil și persoană* al lui Ion Vianu, distins cu Premiul U.S.R. pentru debut, este „scrutat” de Artur Silvestri: „«Critică literară» ar fi o formulă exagerată, fiindcă Ion Vianu e unul dintre specialiștii care, activând în domeniul umanist, voiesc a se exprima cu câte o sugestie în comentarii și teorie. El este, pe scurt, un om cu pregătire psihanalitică, deși nu un freudist și în totul încearcă să introducă un element stilistic în expertiza «abisală». [...] Autorul vădește o notabilă înzestrare analitică, uneori de formulă introspectivă și cu o mână de posibil romancier. [...] Incitantă, scrisă în chip elaborat, aci cu câte o vibrație personală, de jurnal, aci cu precizia disociației teoretice, *Stil și persoană* e o producție apreciată pe merit, care face din Ion Vianu unul dintre eseștiții noștri importanți.” ■ Lucrarea doctorală consacrată de C. Ciuchindil cărții populare românești *Povestea lui Archiric filosoful* este „străbătută” de Al. Piru, cu exigența care îl caracterizează, la *Cartea de debut*: „Concentrat la maximum, 100 de pagini, cu eliminarea părții întâi, studiul lui C. Ciuchindel ar fi o bună introducere la o ediție critică a versiunii românești din *Povestea*” ■ *Tradițiile cercetării istorice românești* sunt aduse în prim-plan la *Colocviile „Luceafărului”* de Mircea Măciu, Nicolae-Șerban Tanașoca și Mircea Babeș. Discuția este însoțită de un citat dintr-o expunere a lui Nicolae Ceaușescu: „O

însemnătate deosebită pentru fundamentarea științifică a ideii unității de neam, de origine etnică și limbă a tuturor românilor au avut cronicarii și învățații poporului nostru din toate cele trei provincii. Astfel, cronicarul Grigore Ureche scria că «Rumânii, câți se află lăcuiitori la Țara Ungurească și la Ardeal și la Maramoroș, de la un loc sunt cu moldovenii, și toți de la Râm se trag», iar Miron Costin, demonstrând că «Locul acesta unde este acum Moldova și Țara Muntenescă este drept Dachia, cum și tot Ardealul cu Maramoroșul și cu Țara Oltului», sublinia că «rumân înseamnă romanus, și unul când întreabă pe celălalt despre limbă, zice până în ziua de azi: ști rumânește? – nu zice moldovenește». La rândul său, marele nostru savant Dimitrie Cantemir, vorbind de daci și romani, arăta că aceștia «sunt moșii și strămoșii noștri, a moldovenilor, muntenilor, ardelenilor și a tuturor, oriunde se află, a românilor». Literatura despre unitatea și continuitatea pe aceste meleaguri a românilor, precum și despre cerința obiectivă a organizării lor într-un singur stat ia o amploare impresionantă în secolul al XIX-lea.” ■ Publică proză Areta Șandru (*Spune-mi cum ninge*) și Ilarion Ciobanu (*Doi prieteni*). ■ Sunt prezenți cu versuri Mircea Florin Șandru, Marcel Gafton și Sterian Vicol. ■ Marius Robescu comentează spectacolul *Richard al III-lea*, înfăptuit de Horea Popescu la Naționalul bucureștean, semnalând că „reprezentăția are amploare, nu însă și măreție.” ■ Filmul *Instanța amână pronunțarea* al lui Dinu Cocea este discutat de Ion Lazăr. ■ Corina Cristea semnează cronică micului ecran (*Ediții speciale*). ■ Constantin Stan cuprinde, în cronică radiofonică, emisiunea *Student-club* din 4 iunie, care a găzduit și un interviu cu poeta Constanța Buzea (*Examene, emoții și flori*). ■ Viziunea artistică a sculptorului George Apostu atrage atenția lui Grigore Arbore. ■ Costin Cazaban prezintă cartea *Cântec iberic* a lui Doru Popovici, o lucrare sincretică, îmbinând muzicologia cu artele plastice și literatura Volumul îi este dedicat poetului Dan Mutașcu. ■ La *Fragmente critice*, Eugen Simion inaugurează un studiu despre poezia lui G. Călinescu: „Cele mai multe versuri sunt niște meditații livrești pe teme ce variază (uneori, în interiorul aceluiași poem) de la cosmos la eros”, autorul fiind „un fan-tezist care privește pe deasupra școlilor literare”, iar „multe versuri parafrazează vechi motive lirice (Horațiu, Virgiliu, Petrarca) în acel stil de ironie cordială care îngăduie gesticulația largă, patetismul în formele lui cele mai teatrale.” ■ „Prin echilibru și rafinament, poeziile lui Nicolae Oancea se înscriu în orientarea căreia îi aparține și lirica lui Cezar Baltag”, consideră Mircea Iorgulescu la *Profil*. ■ La *Spirale*, Eugen Barbu încă „pavează” *Drumul spre nou* pe care îl găsește în romanul *Niște țărani*, o analiză ajunsă la al treilea episod. ■ *Trei poeți* stărnesc interesul unui al patrulea, George Alboiu. □ Mai întâi, Cezar Baltag, ale cărui poeme din *Unicorn în oglindă* „sunt, de obicei, descripții simbolice ale unor peisaje esențiale, mumificate de rigoare conceptelor.” Comentatorul operează și o reparație: „Nedreptățit de către unii critici prin comparații confuze cu Nichita Stănescu, Cezar Baltag rămâne ori-

cum un poet important. [...] Acești doi poeți au pornit cu puteri egale și de la premise poetice înrudite. Unul mai grăbit, celălalt mai încet. [...] Stilistic, acești poeți sunt foarte apropiați. Ei se despart oarecum în ceea ce privește materia poetică și definitiv prin viziune.” □ În volumul *Apologii* al lui Gheorghe Grigurcu „frapează atenția exagerată dată *temei cuvântului* (ca la toți livreștii)”, astfel încât „realitatea devine pur lingvistică.” O observație: „Nu este lipsit de interes faptul că Gheorghe Grigurcu practică o critică în strânsă legătură cu «princiipiile» poetice aplicate în propria poezie.” □ În fine, Vasile Andronache, „un poet, deocamdată, obscur”, adună, în *Texte de ființă*, versuri „bine șlefuite, cu mîgală de ceasornicar”, care „nu trebuie trecute cu vederea.” ■ La *Poșta redacției*, Geo Dumitrescu îi retrace lui Adrian Alui Gheorghe creditul pe care i-l acordase în nr. 8: „Dezamăgitor, acest plic nu numai că nu confirmă primele bănuieli, dar «lucrul manual», căznit și neinspirat (uneori, de gust îndoielnic), pe care-l ilustrează, «croșetând» metafore forțate, artificiale, ce «nimic nu au a spune», ne determină să credem că încurajările pe care vi le-am adresat anterior au fost, poate, cam grăbite, insuficient justificate.” □ Alți corespondenți: Cotyso Roltes, I. Zavera ■ Dan Cristea scrie, la *Tine-rețea clasicilor*, despre *Ion Ghica sau plăcerea amintirii*. ■ La *Mapamond*, Andrei Ion Deleanu „desfășoară” metodologia pe care a întrebunțat-o *Traducând Shakespeare*.

15 iunie

● [„**România liberă**”, nr. 9841] Pe parcursul întregului articolul *Patria și poezia*, Gheorghe Tomozei își exprimă credința că poezia românească patriotică „se poate constitui într-o mare operă colectivă”, capabilă să se impună în literatura universală, și aceasta, pentru că „e meritul poeților contemporani că și-au făcut, mărturisit un rost existențial din incantarea ideii de patrie. Toate marile peneadaugă noi versuri *Poemei Patriei*.”

● [„**Scânteia**”, nr. 10 518] În *Note de lectură* citim: □ Emil Vasilescu scrie despre *Ideea de patrie în literatura română* de Al. Hanță, Editura Minerva: „Lucrare de sinteză realizată după criterii științifice, utilizând un bogat material extras din lucrările cele mai de seamă ale literaturii noastre, *Ideea de patrie în literatura română* se impune ca o pagină importantă în eforturile istoriografiei noastre actuale de a contura realitățile intime, în continuă îmbogățire, ale culturii noastre sociale.” □ Natalia Stancu-Atanasiu prezintă *Procese istorice* de Al. Voitin, Editura Eminescu: „Evocând trecutul cu gravitate, adâncă prețuire și înaltă mândrie patriotică – dramele istorice ale lui Al. Voitin configurează aspirații naționale de domeniul permanenței, care și-au găsit împlinirea deplină în anii socialismului, invitându-ne implicit să le consolidăm.” □ D. Macrea semnează *Dialectologia românească*, o prezentare a volumului *Compendiu de dialectologie română (nord și sud-dunăreană)* de Matilda Caragiu-Marioțeanu, Editura științifică și enciclopedică.

● **[„Viața studentească”, nr. 24]** Există un singur articol de interes, *Relația revistă-carte, după Al. Căprariu* în grupajul *Din revistele studențești* (fragmente preluate dintr-un interviu acordat de Căprariu revistei „Napoca universitară”), criticând debutanții din reviste care ajung rapid să publice și în volum, poeți mai ales, de parcă editorul „este automat obligat să-i publice.” „Cu 2-3 ani în urmă, dacă nu mă înșel, în materie de «poezie» a fost un an «atât de mănos» încât au apărut peste 300 (trei sute!) de volume. Eu înțeleg și știu că românul e născut poet, dar am convingerea că, din cei peste 300 de autori amintiți global, două treimi s-ar fi putut să-și încerce farmecul versului lor în familie. După care, sunt convins, s-ar fi liniștit... Cea mai spinoasă și cea mai complexă problemă în raportul revistă-carte (editură) este, deci, a debutanților. E limpede –, nu din cauza debutanților, ci din cauza exigenței critice reduse – atunci când, sincer fiind, îl faci pe un june să creadă că «virtuțile» lui poetice vor ține mai mult decât coșurile de pe obraz.”

● **[„Tribuna României”, nr. 87]** Pe prima pagină citim *Cântecul spicelor* de Lucian Blaga. ■ În *Cuvântul zilei* prof. dr. Virgil Cândea semnează *Trianon 1920-1976*: „Considerațiile de mai sus mi-au fost prilejuite de excesiva atenție pe care unii oameni de peste hotare – lipsiți și de înțelegerea istoriei și de simțul realității contemporane – au acordat-o recent tratatului de la Trianon, de la semnarea căruia se împlinesc, iată, 56 de ani. Fapt care nu ne surprinde. Se știe doar că, printr-o voită mistificare, tratatul a fost atacat decenii de-a rândul de un program iredentist retrograd. Datele fundamentale din istoria popoarelor nu sunt însă înscrise de conferințe și păci, ci de luptele de eliberare, de drepturile și victoriile cucerite de aceste popoare. În cazul românilor, este bine de reamintit că, Unirea Principatelor Moldovei și Munteniei n-a avut loc în 1862 (când această unire a fost recunoscută de puterile europene), ci la 24 ianuarie 1859, că ea nu a fost acordată românilor de cancelariile marilor imperii, ci făurită de însuși poporul român. Tot așa, Independența de stat nu a fost oferită poporului român de Congresul de la Berlin în 1878, ci proclamată la București la 9 mai 1877 de Adunarea deputaților, forul suprem al țării. La fel Transilvania nu s-a unit cu România în 1920 la Trianon, ci în 1918 la Alba Iulia.” ■ Aflăm de *Vizita profesorului Virgil Cândea, secretarul Asociației „România”, în Canada și S.U.A.*: „La invitația Ministerului Afacerilor Inter-guvernamentale al Statului Quebec (Canada) și a Asociației culturale «Quebec – Roumanie», prof. Virgil Cândea, secretarul Asociației «România» a făcut o vizită în Canada. În cursul vizitei, prof. V. Cândea a fost primit la conducerea statului Quebec, a conferențiat la Universitățile din Montreal și Quebec, a vizitat așezăminte românești din Montreal. În continuarea călătoriei sale secretarul Asociației «România» a vizitat așezămintele românești ale sașilor transilvăneni din Toronto și Kitchener (Canada), Cleveland, Detroit și New York (S.U.A.), a conferențiat la Universitățile din Toronto și York și a vizitat Universitatea Columbus.” ■ Pan Solcan informează cititorii despre *Congresul educației și cul-*

turii, organizat la București în perioada 2-4 iunie 1976: „Caracterul cuprinzător al unui asemenea forum, puțin obișnuit atât sub raportul participării (6 500 de delegați) cât și al ariei problematice, a dat dezbaterilor o trăsătură democratică de cea mai mare însemnătate. Și-au exprimat opiniile cu acest prilej oameni de cultura și artă, reprezentanți ai forurilor guvernamentale, ai instituțiilor care se ocupă de educația adulților și răspândirea culturii, delegați ai organizațiilor de masă, exponenți ai vieții publice, ai intereselor milioanei de cetățeni, participanți la fenomenul cultural și preocupați de destinele lui. [...] Lucrările Congresului culturii au avut la bază expunerea amplă a președintelui Nicolae Ceaușescu, prezentată în prima zi și consacrată atât problemelor de ordin teoretic expuse într-un sistem armonios, cuprinzător, cât și laturilor practice, de o mare diversitate, ale activității de formare a omului noii societăți românești. Dinamica dezvoltării noastre economice și sociale este însoțită, după cum se știe, de îmbogățirea vieții spirituale, de deschiderea largă spre cunoașterea patrimoniului cultural al omenirii, de accentuarea contribuției românești la spiritualitatea universală. Expunerea, devenită printr-o hotărâre a Congresului, unul din documentele sale de bază, alături de Rezoluție, are o mare însemnătate în întreaga politică culturală românească. Un examen al expunerii ne oferă imaginea a ceea ce a reprezentat, pe planul ideilor. Congresul culturii, cât și a ceea ce și-a propus să soluționeze, să continue să înfăptuiască poporul nostru pe tărâmul culturii și educației. [...] Dimensiunile culturii românești, condițiile favorabile pentru afirmarea spirituală a naționalităților conclouitoare, extinderea mijloacelor de comunicare în masă au oferit participanților la dezbateri reflecții prețioase, sugestii utile pentru vasta muncă practică din domeniul culturii, ale cărei granițe se află în continuă expansiune. Abordarea globală a problematicii culturii, într-un asemenea cadru, extrem de generos, va deveni, așa după cum s-a stabilit la acest Congres, o modalitate firească de lucru, cu o periodicitate din cinci în cinci ani. Congresul culturii a fost, în fapt, un congres dedicat personalității umane, moderne, în România de azi, cerințelor și aspirațiilor spirituale ale omului epocii noastre.” ■ Prof. dr. Radu Vulpe semnează *Un dicționar al epocii vechi*, o prezentare a *Dicționarului de Istorie veche a României (Paleolitic – Sec. .X)*, elaborat de un colectiv condus de prof. univ. dr. doc. Dionisie M. Pippidi, directorul Institutului de Arheologie. ■ Dosarul din acest număr poartă numele *Cultura pentru toți*, iar paginile au fost realizate de Pan Solcan: „Congresul culturii, întrunit la începutul lunii la București (2—4 iunie 1976), a relevat spiritul activ al culturii noastre, locul său în procesul general de dezvoltare, capacitatea de acțiune în afirmarea patriei noastre în lume. O cultură care s-a clădit și se clădește pe cele mai bune tradiții ale umanismului, pe multiple și generoase aspirații de împlinire a omului. Extensiunea culturii și sporirea fără precedent a mijloacelor sale, transmiterea nealterată a valorilor culturale și participarea la creația culturală a unui număr cât mai mare de oameni sunt numai câteva din caracte-

risticile fenomenului cultural în România contemporană. Descifrarea linilor sale de manifestare se află în strânsă corelație cu înțelegerea procesului mai larg de dezvoltare economico-socială, care înglobează ridicarea culturală ca pe una dintre laturile edificiului național, rezultat al unor eforturi concertate, al unei viziuni unitare. A trata fenomenul cultural din acest unghi este ceea ce ne-am propus în «Dosarul» de față.” În Dosar sunt prezentate *Condițiile materiale, Valorile culturale și Accesul la cultură*. ■ Din *Valori culturale* reținem: „Cartea nu mai este doar apanajul unor grupe restrânse. Dacă marele dramaturg I. L. Caragiale credea, în vremea lui, că nu va avea niciodată mai mult de 5 000 – 6 000 de cititori, într-o țară în care domina analfabetismul, romancierii contemporani au ajuns să aibă la debutul unei cărți un tiraj de 150 000 de exemplare (cazul romanului *Delirul* de Marin Preda sau al romanului *Frumoșii nebuni ai marilor orașe* de Fănuș Neagu), dar nu numai atât, ci și o vânzare foarte rapidă. Între anii 1944-1973, s-au tipărit în țara noastră peste 140 000 de titluri, într-un tiraj de peste un miliard și jumătate de exemplare. Douăzeci și patru de case de editură din București, Iași, Cluj-Napoca, Timișoara, Craiova concurează la punerea în circulație a unor cărți de mare varietate, din toate domeniile. Clasicii literaturii române, scriitorii dintre cele două războaie, operele de seamă din patrimoniul literaturii universale, cei mai buni dintre scriitorii români contemporani au fost tipăriți în tiraje de masă, în colecții specializate, în ediții definitive. Punerea în valoare a moștenirii culturale a poporului nostru ocupă un spațiu deosebit de important în activitatea editorială.” ■ Dumitru Radu Popa semnează *Poezia exemplară: Alexandru Philippide*, notând apariția primului volum de *Scrieri*, la Editura Minerva: „Versurile lui produc un fior inconfundabil, și o ciudată memorie afectivă trezește parcă în noi aceleași impresii fundamentale la fiecare lectură. Poezia aceasta cursivă, aproape obstinată – cu dese justificări teoretice ale autorului însuși – în formele așa-zis «tradiționale» ale versului, revelă îndrăzneli și orgolii de vizionar.” ■ Al. Hanță scrie despre *Ioan Barac*: „În perspectiva istoriei literare și sub acțiunea corozivă a timpului, Ioan Barac (1776-1848) nu se profilează ca un scriitor de prim rang, deși popularitatea de care s-a bucurat în timpul vieții și chiar în primele decenii de după moarte a fost imensă. [...] La două sute de ani de la nașterea sa, retrospectiva critică îl situează pe Ioan Barac printre harnicii meșteșugari care, cu modestie și dăruire, pregătesc ivirea marilor monumente.” ■ Andrei Corbea notează debutul editorial Adelei Popescu, *Între noi, timpul*, volum apărut la Ed. franceză „Saint-Germain-Des-Pres”: „Nedisimulat feminine, poemele Adelei Popescu se situează sub semnul unei profunde meditații asupra sentimentului dragostei și al timpului ce îl guvernează. Confruntarea dintre puritate, naivitate, candoare, pe de o parte, și treptata descoperire a «regulilor jocului» reprezintă tensiunea generatoare a lirismului; nu haosul invaziei sentimentale a timpului trecut, ci ordonarea, zăgăzuirea rațională a preaplinului iubirii, reflex al unei maturități obsedante, domină atmosfera aces-

tui moment al adevărului interior, poezia Riscul timpului prezent, posibila să-răcire a sentimentului care pare, cronologic, implacabilă, constituie o ipostază nouă, și în aceeași măsură străină, artificială, alternativă dureroasă la omenescul dăruirii totale a anilor dintâi.”

16 iunie

● **[„Scânteia”, nr. 10 519]** Virgil Munteanu semnează *Spațiu de afirmare majoră*, un text despre spectacole de teatru în spațiul liber.

17 iunie

● **[„România liberă”, nr. 9843]** Mihail Petroveanu analizează *Cartea Olutului*, a lui Geo Bogza. Deși scrisă „în ultimii ani ai vechii orânduiri”, ține să menționeze personajele a căror „existență” este marcată de „Oltul ca erou”, mineri, țărani, lucrători din carierele de piatră ș.a Opera este văzută ca o *Cîntare a României*, particularitățile de construcție și de conținut „ridicându-l pe Geo Bogza mai sus de Hogaș, lângă un Bălcescu, un Russo.”

● **[„Flacăra”, nr. 24]** Nicolae Stoian publică poezia *Suntem puternici cât suntem morali*. ■ George Arion scrie despre *Critica literară – o puternică armă de luptă*: „Mai există și astăzi oameni care nu în țeleg rostul criticii literare într-o litera tură. Se mai găsesc și în zilele noastre unii care cred că un critic literar trăiește pe spinarea scriitorilor, bun cel mult să laude pe unii autori, să le născocoască merite sau să-i denigreze pe alții din ranchiună sau potrivit intereselor perso nale. În fond, ce face un critic literar? se întreabă cu inocență unii inși cu o pre gătire insuficientă. Citește cărțile altora și apoi scrie despre ele, mai bine sau mai rău, după cum îl taie capul și după cum are chef în ziua respectivă. Pen tru ca nu a devenit el însuși poet sau romancier, spun cei care îi disprețuiesc activitatea, acesta și-a camuflat ratarea și, pentru a dovedi că totuși se ocupă de literatură, a început să scrie cronici și recenzii, lucru la care s-ar pricepe, chi purile, toată lumea și nu ar mai fi ne voie deci de oameni de specialitate. [...] Evident, a fi critic literar nu înseamnă a fi un damnat, un ins cufundat în cărți de dimineața până noaptea târziu, fără a mai fi atent la cei din jur, fără a mai avea viața ta personală, străin de întâmplările țării tale, ale întregului glob pământesc. Critica literară este ea însăși o formă de participare la viața cetății și cei care o practică trebuie să fie respec tați pentru munca lor așa cum ne-am obișnuit să fie respectată munca tuturor oamenilor de pe cuprinsul acestei țări, munca tuturor semenilor noștri. Pentru că prin truda lor criticii literari executa operația de separare a valorilor de non valori, contribuind astfel la mersul îna inte al literaturii noastre.” □ Vasile Smărăndescu publică poezia *Permanența* □ În *Scriitori români de azi*, Florin Manolescu publică un portret bio-bibliografic dedicat cercetătoarei Zoe Dumitrescu-Buşulenga: „Obligația noastră, par să spună toate aceste cărți, este aceea de a reface drumul firesc al gândirii europene, de la filozofia și literatura greacă, prin dreptul și prin retori-

ca romană, prin patristica Evului Mediu, prin umanismul Renașterii, spre valorile fundamentale românești. O concepție ambițioasă stă la baza acestui program – ideea misiunii de sinteză a culturii române. Excesului, fanatismului și agresivității, Zoe Dumitrescu-Bușulenga le opune echilibrul și toleranța, interpretate ca noțiuni fundamentale în tabla valorilor românești. Pornind de la modele, cultura română devine ea însăși o propunere de model făcută în liniște, fără violență, dar nu și fără orgoliu. „Când aparții unui popor ca al nostru, pentru care istoria a fost maștera și natura generoasă, pentru care nu se știe dacă a fost mai puternică, la împreunarea lor, stirpea dacică ori cea romană, despre care nu se știe bine dacă a dat sau nu naștere lui Orfeu și a primit misterele lui ori le-a avut pe ale sale, stinse sau păstrate tainic, pentru care înnoirea a fost primită cu înțelepciune, iar tradiția păstrată ca un sacru neprețuit, când aparții unui astfel de popor ciudat, cu ascunse și nesfârșite valențe spirituale, nu mai e nevoie îndeobște să te lauzi.” Prin această răbdătoare și obstinată exercitare a spiritului superior pedagogic și cultural, prin acțiunea de integrare cu ropeană, în ambele sensuri, prin preferința pentru literaturile nordice (engleză și germană) și meridionale (greacă și italiană), Zoe Dumitrescu-Bușulenga este o Măe de Staël a literaturii române. ■ În *Atitudini*, Alex. Ștefănescu publică un articol intitulat *Bolile copilăriei*, în care abordează situația poetilor debutanți. Sunt comentați Florin Țene, Ion Stanciu, Dan Damaschin, Dumitru Ion Dincă. ■ În *Critica „zburdalnică”*, Cornel Regman afirmă: „Se poartă azi articolul scurt, opinia de 30 de rânduri, cronica-pilulă. iar revista „Flacăra”, alături de „Săptămâna”, încurajează în chip deosebit, în paginile literare, ase menea forme publicistice, agreate – se pare – și de o parte a publicului. Procedând astfel, ele se conformează unui anu mit specific al lor de a fi publicații – semnal ce se mișcă într-un vast perimetru de probleme, și ar fi cel puțin impropriu să le reproșezi sprinteneala unor intervenții în actualitatea literară sau absența contri buțiilor fundamentale. Grav e când, în tentativa de a se impune, alte publicații, cu un profil net deosebit, fac totul să le imite, renunțând la programul și mijloacele proprii, mimind o vioiciune nimănui trebuitoare. Nu asistăm oare, de-o vreme încoace, la transformarea unor săptămânale literare ale noastre într-un sistem supra etajat de casete, rubrici, rubricuțe și articolașe, din dorința de a face cât mai „mișcă” pagina, de a da aparența abundenței și varietății ? Și astfel, instituționalizată, vioiciunea (calitate – știm – intrinsecă textului, unei demonstrații, opusă pedanteriei și didacticismului) a ajuns sinonimul pulverizării și redundanței, al unei mari risipe de forțe și de spațiu, cheltuit în bună măsură cu roadele improvizate. Pe de altă parte, acțiuni specifice trebuințelor de clarificare și valorificare se văd reduse la forme publicistice strict senzaționale, mai mult epidermice, din care iese satisfăcut cel mult criteriul cantitativului sau al oportunității.” ■ În *Puncte de vedere personale*, Marian Popa scrie despre *Întreținerea unei literaturi*: „Două concepții domină azi valorificarea literaturii: una care-și vede obiectul muzeistic,

cealaltă ca pe un bun de consum. Fiecare își alege și-si valorifică posibilitățile într-o anumită zonă a fenomenului literar. Literatura de muzeu este aceea „clasică”, intrată deja în tradiție și generând tradiție, adeseori sanctificată, având în orice caz toate certificatele de perenitate și stabilitate; în celălalt caz, există literatura la modă, a urgenței sociale, a comandamentului, a contemporanilor. În tre cele două tipuri există adesea confruntări, comparații, se fac legături și se stabilesc nu rareori discriminări. Rareori însă cele două concepții funcționează asupra materialului celeilalte: nu pot fi muzeificați contemporanii fără să se intre într-o zonă a suspiciunii. Or, tocmai în această lipsă de curaj constă unul din complexe literaturii noastre. Principiul de existență superioară al unei literaturi mi se pare a fi exact acela care dă caracterul de muzeu contemporană neității și de bun de consum operelor clasice. A doua realitate este evidentă în epoca noastră prin circulația de masă a marilor autori. Pentru prima dată nu s-a făcut însă nimic important. Oricine poate observa că studiul monografic în volum, cartea, este mijlocul principal de certificare și consacrare a valorii: există, astfel, un număr impresionant de cărți despre Eminescu, Blaga, Arghezi sau Caragiale. Nu același tratament îl au contemporanii. Este dificil de înțeles de ce trebuie să existe câteva monografii despre Slavici, și nici una despre Dumitru Radu Popescu, de ce se poate face o monografie despre Gârleanu sau Dimitrie Anghel și nu despre Nichita Stănescu sau Aurel Baranga?.” ■ În *Cronica literară*, Cornel Moraru prezintă, în *Limanul poeziei*, ultimul volum de versuri al Constanței Buzea: „Oricât de subtilă însă, poezia Constanței Buzea e întotdeauna ceva mai mult decât speculație a minții. *Limanul orei* este chiar limanul artei. În felul lui, acest volum constituie o mărturie despre vitalitatea creației pornită din confesiune și ridicată prin cuvint în sfera demnității poetice.” ■ În *Instantanee* sunt publicate câteva fotografii: Kiss Jenő, Adrian Marino, Alexandru Balaci, Ioan Alexandru. □ Eugen Seculeanu prezintă în *Cronica* (151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161) ultimele ședințe ale cenaclului. □ În suplimentul *Racul* (113), Teodor Mazilu publică *Divina analfabetă*, iar Al. Monciu-Sudinski – *Condica de sugestii și reclamații*. □ În *Hoinar pe meridiane*, Toma George Maiorescu semnează *Orașul dintre mare și ocean*. □ George Stanca publică eseu-reportaj *Ulise*.

● [„România literară”, nr. 25] Cuprinde versuri de Zaharia Stancu, Traian Iancu, Al. Jebeleanu, Darie Novăceanu, ■ În *Mesajul generațiilor*, Romul Munteanu susține realizarea unui echilibru între utilitatea practică și plăcerea estetică a operei literare, echilibru moștenit de la generațiile anterioare: „Echilibrul și modestia, căutarea decentă a etosului specific, încrederea în cultură ca praxis, conjugate cu plăcerea estetică, ne-au ferit de imitațiile sterile, ca și de unele experiențe aventuroase, soldate în alte părți cu eșecuri”; „În prima lor fază, marile schimbări de pe scena istoriei aduc din nou pe prim plan sensurile practice ale culturii. Dar după un asemenea timp al reexaminării valorilor, al resituării lor într-un nou context, creațiile literare încep din nou să fie privite

ca o plăcere utilă, nu ca o simplă utilitate, nici ca un simplu mijloc de agrement.” ■ Iorgu Iordan semnează amplul articol *Limba română, idiom romantic*. ■ În *George Sand în România*, Șerban Cioculescu urmărește receptarea operei scriitoarei franceze de către peisajul cultural autohton: „Fie că au fost romane ale pasiunii dezlănțuite, ca *Indiana*, sau romane socialiste, ori romane câmpenești, cărțile lui George Sand n-au putut lăsa pe nimeni indiferent în vremea lor, când ea știa atât de bine să ia pulsul evenimentelor și al simțirilor obștești. Cărțile ei au avut darul de a vorbi de la inimă la inimă.” ■ În rubrica *Eseu*, Ion Vianu publică articolul *Modelul autocritic al epicii*, în care consideră că autocritica este o caracteristică a prozei moderne: „Capacitatea de a surprinde din unghiuri nebănuite ceea ce e antagonic sau ambiguu în om e într-o relație directă (deși nu univocă) cu valoarea operei moderne. Dacă în literatura mai veche predomina preamărirea și dorința de a înălța o operă solidă și unitară, se pare că doctrinele literare mai noi valorifică numai în măsura în care exprimă ambiguitatea; și nu ambiguitatea numai a lumii, ci însuși a autorului, luat ca model microcosmic al unui univers în expansiune care nu se mai teme de contradicție, ci și-o însușește ca o componentă naturală. În acest fel de a gândi, de a simți, de a se emoționa vedem una dintre caracteristicile cele mai însemnate ale modernității.” ■ Nicolae Manolescu scrie a doua parte a seriei *Poezia românească: de la Dosoftei la Goga*, în care se oprește asupra câtorva reprezentanți ai romantismului autohton. Pe Ion Heliade-Rădulescu îl consideră un precursor ce oscilează între Paradis și Infern, autor al unor viziuni monstruoase: „Heliade rămâne, în ciuda unei limbi imperfecte (și mai apoi stricată de mania italianizării), un remarcabil precursor. [...] El are o știință inegalabilă a caricaturii monstruoase, ca în viziunile macabre și parodice ale lui Brueghel sau Ensor.” Spre deosebire de acesta, Vasile Cârlova folosește o limbă română mult mai fluidă și coerentă: „Cârlova are o limbă mai fluentă și norocoase invenții strofice, lamartinizând cu oarecare personalitate.” De o complexitate mai nuanțată se arată, în viziunea lui Nicolae Manolescu, Grigore Alexandrescu: „Mai complex e Grigore Alexandrescu. Romantismul se vede în meditațiile solemne, în decorul imens al unei naturi copleșitoare ca un deșert.” Odată cu Bolintineanu, romantismul de tip nordic ajunge la noi la apogeu: „Cu Bolintineanu triumfă romantismul de tip nordic: Byron și Uhland.” Nicolae Manolescu discută mai apoi lirica lui Alecsandri, pe care îl percepe ca pe un spirit echilibrat, în care clasicismul ține în frâu năvala romantismului: „Vasile Alecsandri încheie o epocă și deschide o alta El e sinteza poetică a unei jumătăți de veac și totodată un poet nou, la care romantismul e depășit în sensul reechilibrării clasice.” După scurte menționări ale lui Eminescu și Macedonski, care depășește romantismul târziu al celui dintâi și se orientează spre mișcări mai moderne, criticul se oprește asupra lui George Coșbuc și Octavian Goga: „Mai idilic, G. Coșbuc e un tipic poet de factură populară, inventând cu abilitate structuri metrice și strofice, compilând subiecte. El e un versificator, un virtu-

oz, și nu atât în poezia lirică propriu-zisă, cât în aceea epică”; „Mult mai modern e O. Goga, poet de mare timbru elegiac în *Poeziile* din 1905, scriind într-o limbă originală și totodată foarte veche (am recunoscut-o la Dosoftei), puternică atât în tonul sărbătoresc-idilic cât mai ales în expresia plângerii unui neam împilat.” ■ Potrivit Danei Dumitru, poezia lui Gheorghe Anca din placheta *Poezele părinților* (Eminescu, 1976), păcătuiește prin muzicalitatea și substanța lirică deficitară: „Tălmăciea poeziei e dificilă, iar valorile ei melodice neconvingătoare. Interesantă mi se pare încercarea de a da poeziei o existență la limita între joc și reflecție, cu observația că poetul, prea haotic, nu și-a precizat încă o atitudine lirică și substanța reflexivă este foarte săracă.” ■ Sorin Titel semnalează apariția volumului de reportaje *O mie de ani fericiți* (Eminescu, 1976), realizat de Ion Lazăr, care a pornit în căutarea personajelor lui Zaharia Stancu: „Din acest punct de vedere, volumul acesta de reportaje poate fi citit și ca un fel de epilog omagial, scris cu iubire și admirație față de proza lui Zaharia Stancu...” ■ Mircea Iorgulescu apreciază autenticitatea și utilitatea volumului de interviuri *Biografii posibile*, realizat de Ileana Corbea și Nicolae Florescu: „autorii au înregistrat discuțiile pe viu, fără a interveni decât rar și numai prin întrebări exacte, lăsându-și interlocutorii să se exprime, nestânjenți. *Biografii posibile* este de aceea o carte care se citește cu plăcere și interes, foarte utilă sub aspectul informației și reușind totodată să familiarizeze cu universul de preocupări și de gândire al unor personalități culturale contemporane.” ■ Pentru Laurențiu Ulici, placheta *Texte pentru Phoenix* (Litera 1976), de Șerban Foarță și Andrei Ujică, reprezintă o revelație: „Calitatea esențială a textelor este poeticitatea lexicului, cel mai adesea carhai, cu parfum de cronici și de dosofteiană psaltire, întrebuințat cu rigoare de filolog erudit și evidențiind un desăvârșit gust cărturăresc”; „*Texte pentru Phoenix* nu e doar cel mai original volum de poezie scos până acum de Editura Litera, ci de-a dreptul o revelație.” Criticul se oprește apoi asupra poeziei lui Anton Grecu (*Din Capricorn*, Litera, 1976), pe care o situează sub zodia patetismului și a romantismului: „Fără îndoială, poetul trăiește sub regim patetic cam tot ce i se întâmplă; este exuberant în linia timpurie a lui Labiș când materia poemului ține de sentimentul patriotic...” ■ Revista realizează un dosar special despre Mihail Kogălniceanu, reunind informații despre activitatea istorică (text semnat de Ion Munteanu) și rolul de animator de reviste al acestuia ■ În articolul *Dacia Felix și Eminescu*, Elena Tacciu analizează dacismul poetului, de sorginte pașoptistă: „Dacismul eminescian, sistem primordial între vârstele de aur ale poetului, pornește de la premise pașoptiste”; „Dacia aceasta, concretă prin personajele ei mitice, Zamolxe, Zeus și cele istorice, Decebal, Traian, are forme mai bogate decât paradisul elen, o vegetație și faună salbatică, debordantă. Sentimentul consangvinității cu strămoșii daci și romani se întrețese astfel cu fantezia fabulos-romantică de vocație cosmică, a increatului, proiectând la Eminescu un mit oniric al originilor.” ■ Felicia Antip comentează romanul

Maria Republica, de Augustin Gómez-Arcos. ■ Ana Blandiana semnează textul *Lumina* în rubrica *Atlas*. ■ Fănuș Neagu publică *La ureche de mărgean*, *șoapta tinereții* în secțiunea *Sport*.

● [„**Tribuna**”, nr. 25] Conține versuri de Radu Cosașu (în rubrica sa *Cronica de trei secunde*), Leonid Dimov, Dorin Tudoran, proză de Grigore Beuran. ■ În *Poezia fragilității*, Nicolae Oprea recenzează placheta Intermundii (Albatros, 1975), de Dan Damaschin, câștigător al concursului de debut organizat de Ed. Albatros, poet caracterizat de sobrietatea prozodică și bogăția imaginației: „un poet discret și ceremonios, foarte sever cu sine, format în climatul revistei „Echinox.” Versurile sale indică nu numai un singur instinct poetic, ci și o sensibilitate adecvată unei imaginații prodigioase. Rigoarea prozodică, sintagmele minuțios încheigate, expresia maschează încordarea poetului, „cutremurul adânc” zăgăzuit întru atingerea acelei limpezimi tainice a poemului...” ■ Victor Felea discută în *Cronica literară* volumul *Imnele Transilvaniei* (C.R., 1976), de Ioan Alexandru, prilej de a identifica principalele trăsături ale liricii acestuia: „Blândă și aspră totodată, locală și universală, modern șocantă și tradițional învăluitoare, poezia lui Ioan Alexandru în genere, incluzând aici și *Imnele Transilvaniei*, se înalță ca un moment impunător al liricii noastre contemporane, înălțat din solul transilvan, dar devenit reprezentativ pentru întreaga spiritualitate a patriei. Versurile de larg suflu liric și etic fac parte, de-acum înainte, din însăși respirația noastră spirituală – de oameni ai acestui pământ și ai acestui moment istoric.” ■ Nicolae Prelipceanu semnalează apariția culegerii de versuri, proză și traduceri *Pasărea de foc*, aparținând cenaclului „Flacăra” de la Hunedoara ■ Gheorghe S. Suciuc identifică în motivul gândului curat cheia de boltă a creației lui Valeriu Bucuroiu, inclusiv a plachetei acestuia *Dimineața apelor* (Eminescu, 1976): „Naturaletăea adresării, o incontestabilă continuitate comunicativă realizată prin puritatea vocii sunt în *Dimineața apelor* consubstanțiale cu ardoarea versurilor. Ideea gândului curat este fără îndoială – s-a spus – simbolul, obsesia întregii sale rostiri poetice.” ■ Marian Papahagi consideră că în a doua sa carte, *O seară de noiembrie* (C.R., 1976), Alexandru Papilian este un prozator ajuns la maturitate, întru totul format: „Că Alexandru Papilian este deja un prozator format e mai presus de orice îndoială. Nuvelele au fluentă și un ritm al lor, nedezmințit până la capăt. O evidentă ușurință a scrisului se lasă întrevăzută; ea își are riscurile ei, de care probabil prozatorul e conștient și împotriva cărora știe să lupte. Una din căi este detașarea: destinul personajelor pare a-i fi destul de indiferent autorului lor, în ciuda patetismului uneori artificial al tânărului din prima nuvelă, a sensului de dezbatere etică pe care îl cuprinde cea de-a doua sau a interesului pe care îl are pentru personajul din a treia.” ■ Dumitru Susan semnalează în *Persistența unei erori*, greșeala lui Marian Popa de a situa, în *Dicționar de literatură românească contemporană*, în rândul operelor poetice ale lui Corneliu Sturzu romanul acestuia, *Vatra legendelor*. ■ Constantin Noica este

prezent în paginile revistei cu a unsprezecea parte a studiului său *O interpretare din Faust*. ■ Vasile Rebreanu publică a patra parte a articolului său despre mit în literatura română, intitulată *Lumea fantasticului*, în care analizează și compară proza lui Vasile Voiculescu și Mircea Eliade: „Înrudiți într-un fel, Vasile Voiculescu și Mircea Eliade, abordează lumea fantasticului din unghiuri și cu tehnici ale narațiunii cu totul originale. La Vasile Voiculescu, înzestrat cu o fantezie ieșită din comun, depozitar al mitologiei populare, elementul miraculos se desfășoară într-un spațiu primar, parcă netulburat de milenii în care natura și oamenii urmează un ritual statornicit din începuturi de zodii, în care miracolul se petrece firesc, nesurprinzând pe nimeni, cu o candoare ce ține de puritatea naturii însăși. [...] La Mircea Eliade, mare scriitor și savant de renume mondial, miracolul se petrece într-o ambianță ce are toate atributele lumii moderne. Uzând de maniera cea mai realistă, de tip clasic, scriitorul deplasează epicul pe neobservate, într-un plan care ține de altă realitate, o realitate fantastică, umplându-ne de mister și uimire, narațiunea derulându-se într-o logică strânsă, perfectă.” ■ Ion Pop publică a doua parte a interviului său realizat cu Jean Cassou: „...pentru a încheia, aș vrea să vă rog să mai răspundeți la câteva întrebări privindu-i pe alți români pe care i-ați cunoscut îndeaproape și iubit – mă gândesc mai ales la Ilarie Voronca și la B. Fundoianu... – [...] Dvs. tocmai i-ați evocat pe doi dintre ei; eu l-aș adăuga și pe un al treilea, care e Tristan Tzara, pe care-l consider drept unul dintre marii poeți ai timpului nostru și de care m-a legat o prietenie foarte strânsă, de-a lungul mai multor ani, căci ea începe odată cu venirea lui Tzara la Paris în momentul inventării dadaismului și al începuturilor suprarealismului... Ilarie Voronca e un poet la care țineam enorm. Îl iubeam mult, căci era un om de foarte mare sensibilitate, foarte secret, foarte blând și misterios, plin de gingășie, de o gentilețe uimitoare, cu adevărat emoționantă, plin de tandrețe, de afecțiune și amabilitate. Un mare poet, ce avea simțul tragicului, al singurătății, și care a murit tocmai într-un fel tragic. B. Fundoianu a murit și el în împrejurări tragice, în deportare – era un om pe care-l vedeam deseori într-un grup de poeți și scriitori, cu care eram în legături destul de strânse în anii ce au precedat cu puțin al doilea război mondial în catastrofele căruia el a dispărut.”

18 iunie

• [„Scân-teia”, nr. 10 521] Franz Storch publică reportajul *La scara 1:1 a certitudinilor*, despre Timișoara

• [„Contemporanul”, nr. 25] Dumitru Micu semnalează *Debuturi în roman*. □ Ion Țăranu: *Sub zodia Dragonului*: „În realitate nu-i nicio deosebire structurală între ele, toate trei aparținând pezei analitice – și nuvela și povestirea fiind mai curând fragmente de roman. Dar să procedăm sistematic.” □ Petre Anghel: *Fratele nostru Emanuel*: „faptele vorbesc, incontestabil, însă ceea ce spun nu este chiar de neuitat. Semnificația celor comunicate e limitată. Tipici-

tatea situațiilor, consistența personajelor – reduse. Cartea comite, mutatis mutandis, eroarea atribuită chiar înăuntrul ei unei doamne care a crezut că, pentru a compune un roman în stare a stoarce lacrimi e de ajuns să-și aștearnă povestea vieții alături de fostul ei bărbat. *Fratele nostru Emanuel* se încadrează, prin numeroși constituenți, în literatura de cazuri.” □ Laurențiu Ulici semnează rubrica intitulată: *Cronica lapidară: reviste*: „Sub semnul documentelor Congresului educației politice și al culturii socialiste, în revista «Luceafărul» din 12 iunie este publicată, între alte eseuri și articole pe teme literare, o interesantă dezbatere despre *Tradițiile cercetării istorice românești* la care participă... Nicolae-Șerban-Tanașoca, Mircea Babeș și Mihai Ungheanu. Opinii serioase, puncte de vedere argumentate în legătură cu importanța cercetării istorice și cu raportul dintre tradiție și actualitate în domeniul gândirii istorice românești.” □ „Și în «Tribuna» din 10 iunie ecourile Congresului se fac simțite, revista publicând articole semnate de Ion Oarcășu (*Gânduri la un Congres*), Pompiliu Teodor (*Sentimentul istoriei*), Mircea Vaida (*Literatura și umanismul revoluționar*), precum și un grupaj de versuri sub genericul *Patria* cu contribuția poezilor Petre Bucșa, Pavel Bellu, George Boitor, Romulus Cojocaru, Virgil Nistor, Ioan Șerb.”

• [„**Cronica**”, nr. 25] Editorialul *Sensul fundamental* este semnat redacțional: „Așa cum se subliniază în *Rezoluția* Congresului educației politice și al culturii socialiste, întreaga muncă de formare comunistă a omului nou se va desfășura pe baza coordonatelor definite de *Cuvântarea secretarului general al partidului*, a obiectivelor și sarcinilor acestui important document în care aflăm o strălucită sinteză a tradițiilor istorice ale poporului nostru, a luptei sale progresiste, de-a lungul veacurilor, a înfăptuirilor mărețe pe drumul luminos al făuririi societății socialiste, constituind astfel un cutezător program revoluționar, de înaltă principialitate și exigență comunistă, străbătut de spiritul gândirii creatoare, de nețărmurit devotament față de interesele vitale ale națiunii noastre, ale cauzei socialismului și păcii în lume.” ■ N. Barbu scrie despre *Spiritul militant*: „Literatura română, încă de la începuturi, a exprimat o profundă conștiință a istoriei ba chiar, am putea spune, a crescut din sevele istoriei neamului. Ideea apărării ființei și a continuității de viață a poporului zămislit în jurul arcului carpatic, înăuntru și în afara lui, până departe, răzbate din cântece, din doine și balade, din bocete și din întregul mare, prețios zăcămant al folclorului, la toate straturile vechimii lui. Literatura, conservată oral, ca și portul, artele casnice, construcțiile, formează un amplu tezaur de suflet, definind permanențe ale etosului românesc. [...] Militantismul umanist și – astăzi – cel umanist-revoluționar continuă să caracterizeze, în continuarea tradițiilor angajant-patriotice, domeniul prozei românești contemporane. Literatura noastră se dovedește, și din acest unghi, o pârgie a adevărului istoric, un ferment al progresului social și al perfecționării omului preconizat încă de la primele ogindiri ale spiritualității românești. În acest sens, creatorii au primit cu adân-

că satisfacție și cu mândrie patriotică acele cuvinte de prețuire pe care le-a rostit la Congresul educației politice și al culturii socialiste, tovarășul Nicolae Ceaușescu: «Doresc să dau și la acest congres o înaltă apreciere minunatelor opere literare, ca și operelor din celelalte domenii ale artei, realizate în anii socialismului, în mod deosebit celor făurite în ultimii ani – care au îmbogățit tezaurul nostru de valori culturale, au contribuit la elevarea vieții spirituale a poporului.» ■ Al. Andriescu semnează cronică literară la *Al doilea rond* de Mircea Iorgulescu: „Mircea Iorgulescu nu face «frazе» și nu cultivă paradoxul de dragul paradoxului. Expresia obscură și fraza pompoasă îi repugnă în egală măsură ca lustrul academic. El nutrește în permanență o mare ambiție de diagnostician preocupat să-și formuleze cu cea mai mare exactitate, fără nici o umbră de echivoc, rezultatul observațiilor, indiferent la reacțiile pacientului. Este, de fapt, dintre toți criticii tineri, cel mai aproape de Al. Piru, căruia-i admiră sincer, după ce-i înșiră defectele, «economia verbală». dar, înclinăm noi să credem, și rara capacitate a «execuțiilor» lapidare.» ■ În *Mențiuni critice* citim: □ C. Isac scrie despre *Alb și negru* de Ion Luca: „Reeditarea a trei piese, dintre cele mai cunoscute, aparținând lui Ion Luca, onorează Ed. «Minerva» atrăgând din nou atenția asupra unei opere reprezentative pentru creația dramatică interbelică.» □ Miron Blaga prezintă *Teritoriul unui surâs* de Dim. Rachici, C.R., 1976: „Parafrazându-l pe poet, am spune că acest nou volum al lui Dim. Rachici este un semn al unei vocații poetice și patriotice exemplare, care merită mai multă atenție din partea criticii noastre.» □ Corneliu Popel semnalează antologia *Fântâna soarelui*, editată la Botoșani: „Despre poeții incluși în antologia cenaclului «M. Eminescu» din Botoșani sunt siguri că se va mai scrie.» ■ Mihai Drăgan semnalează *Un eveniment editorial. Jurnalul lui Titu Maiorescu*, primul volum editat la finalul anului 1975, îngrijit de Georgea Rădulescu-Dulgheru și Domnica Filimon, studiu introductiv de Liviu Rusu. ■ În contextul educației politice și culturale, Mircea Mancaș scrie despre *Conștiința estetică, factor activ în formarea personalității*: „Închipuind idei și sentimente superioare în forme originale, opera de artă contribuie la dezvoltarea conștiinței estetice și, prin aceasta, la îmbogățirea personalității. Căci circuitul artă-conștiință are un dublu sens funcțional. Noile relații estetice, care își au fundamentul teoretic în conștiința socialistă, se constituie în practica socială, reflectând și comunicând dialectica creației revoluționare a epocii noastre.» ■ Const. Ciopraga publică partea a patra din *Reflecții despre proza istorică*. ■ Sub semnătura Ovid Densusianu-fiul citim *Amintiri despre Cezar Petrescu*, marcând astfel 15 ani de la decesul scriitorului. ■ Din *Moment* reținem: □ *Sărbătoarea teiului*: „În duminica bucuriei pe care ne-o aduc ramurile de tei, coborând prin păduri spre a ne înmiresma potecile, ieșenii au înscris în calendarul inimii lor tandre pelerinajul spre inima «Grădinii privighetorilor», cum îi plăcea lui Mihai Sadoveanu să numească Copoul. Ne ducem acolo pe largul bulevard străjuit de tei și ținem sfat de cuminecare cu poezia în jurul

teului-bunic sub care a visat Luceafărul, șlefuit cu geniu românesc diamantele dăruite întregii omeniri.” □ *Zilele culturii călinesciene*: „Acum opt ani Municipiul Gh. Gheorghiu-Dej a simțit nevoia să înalțe, între atâtea microcetați industriale, una care să ardă cu o altfel de flacără, invizibilă pe cerul orașului, dar emanând din ce în ce mai puternic în sufletele și conștiința oamenilor. Trecerea lui G. Călinescu prin Onești și un eseu publicat ceva mai târziu la «cronica optimistului» în «Contemporanul» au fost pretextul instituirii, de care un grup de entuziaști (între care includem, fără îndoială, și forurile de conducere) a *Zilelor culturii călinesciene*. De la ediția întâi la a opta s-au străbătut și s-au sondat nu numai opera și personalitatea spiritului tutelar al acestui act de cultură ci și, printr-o continuă deschidere, dimensiunile artei și literaturii noastre actuale. Lucrările ediției din acest an s-au desfășurat pe nu mai puțin de cinci secții: literatură contemporană, literatură clasică, limbă literară, sociologia literaturii, arta și secția G. Călinescu. Adăugând la acestea întâlnirile cu cititorii, în uzine (pe tema «Industrie și spiritualitate»), recitalurile de poezie la licee și în «parcul trandafirilor», expoziția de carte și cea de pictură (reunind, retrospectiv, lucrări ale copiilor oneșteni deținători ai unor spectaculoase premii internaționale), recitalul corului de cameră «Ateneu» din Bacău, avem imaginea unor zile dense, în care supralicitarea – de o parte și de alta – a fost pe deplin compensată. La ediția din acest an a «Călinescienei» au participat tov. Păun Bratu, secretar cu probleme de propagandă al Comitetului județean Bacău al P.C.R., Valerian Ghineș, prim secretar al Comitetului municipal Gh. Gheorghiu-Dej al P.C.R., Ion Ilie Calimandric, președintele Comitetului județean pentru cultură și educație socialistă a județului Bacău, Constantin Toma secretar cu probleme de propagandă al Comitetului municipal Gh. Gheorghiu-Dej al P.C.R., scriitori, critici și istorici literari.” □ N. Irimescu, *În câteva cuvinte*: „La Cluj a fost dezvelit un nou Eminescu de bronz, operă a lui Ovidiu Maitec, nouă concretizare a venerației pe care o mărturisim operei Luceafărului poeziei noastre. Din cuvântarea rostită la inaugurare de Mircea Zăciu: «Niciodată ca astăzi Eminescu nu a fost mai apropiat sufletului nostru». □ În cadrul Dezbatelor «Contemporanului» a conferențiat la Iași Mircea Malița pe o temă deosebit de interesantă: *Dimensiunea culturală a noi ordini economice internaționale*.” ■ Marin Ionescu semnalează apariția lui *Lautreamont în românește*, prezentând volumul *Cânturile lui Maldoror*, Editura Univers, 1976, traducere de Tașcu Gheorghiu, prefața de Romul Munteanu: „De aceea, ceea ce surprinde în traducerea lui Tașcu Gheorghiu este pronunțată tentă arhaică pe care a imprimat-o textului lui Lautreamont, ton care, după părerea noastră, nu concordă cu strigătele dureroase ale acestui pionier al noului și al modernului.” ■ Versuri semnează George Lesnea (*Poporul meu e veșnic*), Dorin Tudoran (*Rouă*), George Boitor (*Tudor; Ecou de legendă*), Constantin Scripcă (*Cerbul; Visul*).

● [„Orizont”, nr. 24] Ne întâmpină pe prima pagină un interviu cu criticul de teatru Valentin Silvestru (realizat de A. C. Iordache) din care selectăm câ-

teva întrebări și răspunsuri: „[...] – *Îmi puteți încredința răspuns la întrebarea: care e lucrul rămas cel mai viu pentru dumneavoastră?* – Profesorii mei: Călinescu și Vianu. Am făcut două facultăți în același timp și am beneficiat de acești doi titani ai gândirii și culturii noastre. Ei sunt foarte vii pentru mine. Prin ceea ce m-au învățat ca pe atâtea alte generații, prin ceea ce mi-au spus după ce n-am mai fost studentul lor, prin ceea ce mi-au lăsat ca un legat, mie și nouă tuturor, prin articolele, cărțile și studiile lor. Și, aș vrea să vă spun, prin modul lor de a se comporta ca mari intelectuali ai acestei țări. Unul dintre profesori a numit atitudinea pe care intelectualul trebuie s-o aibă față de oameni, față de sine, față de lume: *civilitate*. [...] – *Care ar fi profilul spiritual al criticului de teatru necesar acestui moment de istorie românească?* – Eu văd în critic un ideolog și un animator. Denumesc critica drept acțiune multilaterală. Pe toate planurile în care se poate angaja profesia noastră. Nu înțeleg criticul de cabinet, scolasticul, claustrat între rafturi cu hârtii, înțeleg criticul drept omul care participă la viața teatrului prin toate fibrele sale și care măsoară valoarea exercițiului sau prin funcționalitate eficace. De altfel, în acest sens, mi se pare valoroasă și pe deplin îndreptățită chemarea adresată criticii de tovarășul Nicolae Ceaușescu la Congresul educației politice și al culturii socialiste...”

■ Cronica lui C. Ungureanu abordează un volum de restituiri al lui Camil Petrescu din perioada timișoreană, cu titlul *Trei primăveri* (Ed. Facla, 1976), ediție realizată de Aurel Cosma și în care este accentuată ideea „de scriitor antiburghez” al lui Camil Petrescu. ■ Pe pagina alăturată, Lucian Alexiu își consacră exegeza volumului de poezie *Punctul sensibil* (Ed. Eminescu, 1976) al lui Ion Lotreanu. ■ Pe următoarea pagină, Ion Lotreanu dezvoltă idei și argumente despre romanul *Princepele* al lui Eugen Barbu (*«Princepele» și câteva idei despre putere*). ■ La rubrica „philologica”, Felicia Giurgiu pune în valoare lucrarea lingvistului Gh. Bulgăr, *De la cuvânt la metaforă în variantele liricii eminesciene* (Ed. Junimea, 1975). ■ Dezbătând problema „umanismului românesc”, Al. Belu îl aduce în actualitate pe învățatul transilvănean, de origine română, Nicolaus Olahus (1493-1568), cu scopul de a demonstra o teză, și anume: „Ca și pentru umaniștii români din Țara Românească și Moldova, și pentru Nicolaus Olahus clasicismul antic nu se rezumă la o exclusivă podoabă de erudiție. El implică de cele mai multe ori o finalitate bine conturată. Profunda cunoaștere a limbilor clasice, orizontul culturii greco-latine, au constituit unul din factorii care l-au dus la emiterea valoroasei idei a originii latine a poporului român și a limbii sale, a unității sale etnice, idee reluată și sensibil îmbogățită ulterior de către Grigore Ureche, Miron Costin, Constantin Cantacuzino, Dimitrie Cantemir și reprezentanții Școlii ardelenene.” ■ Octavian Doclin semnează câteva poeme. ■ V. Șerban își susține rubrica „dicționar ortografic” cu o temă despre „flexiunea verbelor.” ■ Iv. Martinovici și Aurel Cherlea traduc din „lirica sovietică” pe Evgheni Evtușenko, Vadim Sefner și V. S. Rojdestvenski.

• [„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 289] Poemul de pg 1, *Epistola lui Mihai Eminescu catre Tudor Arghezi* de Ion Lotreanu. □ *Documentul istoric și literatura* reprezintă o analiză pertinentă de Mircea Constantinescu: „În condițiile României actuale, nu e lipsită de sens rediscutarea raporturilor dintre opera literară și istorie, ca document prezent sau trecut... «Literatura noastră face prea multă sociologie și istorie, este cazul a o îndrepta spre psihologie caracterologică și spre umanitatea canonică», scrie G. Călinescu în *Sensul clasicismului*. În lumina dezideratelor prezentului, teza de mai sus se cuvine îmbogățită... Întrebarea (*e valoroasă literar o operă dacă e foarte autentică sub raportul documentației istorice?*) se justifică prin profilul momentului actual, când politica noastră culturală reclamă, între altele, și o judicioasă literatură istorică. Fără umanizarea în cel mai înalt grad a documentului istoric, se discreditează și literatura și istoria Pentru literatură, documentul istoric nu trebuie să fie și să devină un *parti pris*, un pașaport facil al autenticității.” □ *Melancolia săgetătorului*, realizată de același vituperant de serviciu Traian Filip, înseamnă o caracterizare a strategiilor și a clișeele de execuție ale „arcașului tânăr” Gh. Grigurcu (din volumul *Idei și forme critice*), acesta la rândul-i demonstându-i pe Paul Georgescu din *Polivalența necesară* sau pe „fastidiosul critic” D. Micu, scoțându-i din luptă deci pe cei care „și-au epuizat întregul arsenal de idei vii.” Grigurcu procedează fără menajamente și cere pensionarea imediată a celor ce „nu mai spun nimic nou... plonjând în mediul odihnitor al afirmațiilor incontestabile care prin adăugare creează o atmosferă irespirabilă.” □ *Serialul nostru* începe să publice din acest nr. fragmente din viitoarea lucrare a lui Iosif Constantin Drăgan – *Noi, tracii*, în curs de apariție la Ed. Scrisul Românesc – Craiova

19 iunie

• [„Scânteia”, nr. 10 522] Agerpres informează cititorii despre *Simpozion consacrat împlinirii a 100 de ani de la moartea poetului revoluționar bulgar Hristo Botev*: „La Brăila a avut loc, vineri, un simpozion consacrat împlinirii a 100 de ani de la moartea poetului revoluționar bulgar Hristo Botev. Cuvântul de deschidere a fost rostit de Viorica Cucută, secretar al Comitetului municipal de partid Brăila În continuare, prof. Nicolae Harțuche, cercetător la Muzeul Brăilei, și prof. univ. dr. Constantin Velichi, de la Universitatea din București, au relevat tradițiile îndelungate ale prieteniei dintre popoarele român și bulgar, activitatea revoluționară desfășurată de poetul Hristo Botev, legăturile sale cu cercurile socialiste și progresiste din țara noastră. În cuvin tul său, Ivan Abagiev, ambasadorul R.P. Bulgaria la București, după ce a vorbit despre personalitatea complexă a poetului revoluționar Hristo Botev, a evidențiat relațiile tradiționale de prietenie româno-bulgare. care au fost ridicate pe o treaptă superioară în condițiile edificării socialismului. În încheiere. vorbitorul a mulțu-

mit partidului comunist și Guvernului Republicii Socialiste România pentru felul în care au fost marcate în țara noastră răscoala antiotomană bulgară din aprilie 1876 și comemorarea lui Hristo Botev. Manifestarea a fost urmată de un recital de poezie din opera lui Hristo Botev, susținut de actori ai teatrului municipal «Maria Filotti» din Brăila.”

● [„Luceafărul”, nr. 25] Se deschide cu editorialul redacțional *Critică și veleitarism*, în ale cărui rânduri s-ar putea disimula și „secretul” despărțirii – după acest număr – de unul dintre foiletoniștii revistei: „Ceea ce atrage pe veleitar este autoritatea criticii. El are un complex napoleonic, visează mari desfășurări strategice, prestigiu nelimitat și, sedus de tradiționalul prestigiu al criticii, se strecoară în rândurile ei. Citim în paginile semnate de acești veleitari opinii abracadabrante despre cărțile curente. [...] Mai ales lipsa de originalitate a autorilor scapă criticului intrus, semn al propriei lipse de originalitate. Autori ale căror texte dau sentimentul clar că au mai fost citite în ultimii 20 de ani în varii reviste și volume capătă sub pana lui merite importantissime. [...] Există paraziți ai criticii așa cum sunt paraziți ai viței de vie. Există posturi pirat care emit pe aceeași lungime de undă cu posturile oneste. Teritoriul critic nu e însă unul al exhibiției, nici al aventurii și nici al revanșelor scriitoricești.” ■ La *Jurnal de poet*, Ioan Alexandru „pornește” într-o *Călătorie la Blaj*. ■ Mihai Zamfir supune atenției studiul *Ipostaze ale iluminismului românesc* semnat de Ovidiu Papadima, „un mare exeget al miciei literaturi”: „Conformismul aparent al propozițiilor generale va fi contrazis la fiecare pas de non-conformismul lecturilor particulare. Tot astfel, modestia principială și prezentarea cât mai cuminte pot ascunde doar pe jumătate puncte de vedere substanțial noi: este ceea ce face Ovidiu Papadima în această indispensabilă sinteză.” ■ Sub genericul *Epopoea României eterne*, Ion Lazăr îl intervieuează pe Paul Everac („*Cine își taie rădăcinile se usucă*”). Dramaturgul se referă la temele și mesajele operei sale. Câteva considerații despre miza și morala din *Un fluture pe lampă*: „Am umblat prin străinătate și am cunoscut oameni poposiți acolo mai de puțină vreme sau de multă vreme. Am cunoscut, pe de altă parte, în țară, oameni care își imaginau Apusul ca pe un fel de El Dorado al oricăror posibilități. Din juxtapunerea celor două experiențe, piesa s-a născut singură. Era o comunicare pe care o făceam simultan atât celor de aici, cât și celor de acolo. Pe cei de aici încercam să-i corectez în iluziile lor, iar celor de acolo voiam să le zgândăr condiția precară a dezrădăcinatului. [...] Dezrădăcinarea este întotdeauna o dramă. În cazul nostru ea este și mai tristă, fiindcă cel plecat își arogă, fără contactul cu țara, dreptul de a o reprezenta legitim în cele mai multe din aspirațiile sale. Sigur că pentru transfug lucrul acesta este obligatoriu. Dacă nu s-ar simți «în misiune» acolo, el ar muri sau s-ar usca. Or, eu m-am considerat dator să-i spun că nu prea se află în misiune și că misiunea unui intelectual român este să lupte chiar în țara lui pentru ridicarea acesteia, nu s-o batjocorească sau s-o critice de peste gard.

Pe de altă parte, văzând ce fac proastele care se uită mereu cu niște ochi vițeloși la mirajul Apusului, este bine să știe că nu le așteaptă nimeni acolo cu masa pusă de-a gata și că șansa de a se întoarce resemnate sau de a cădea în mediocritate este destul de mare chiar acolo, pe lămpile care de departe arată strălucit. Mobilul piesei, dacă este unul, s-ar putea numi patriotic. Dar, în fond, toate piesele au acest mobil” ■ Prima pagină găzduiește o fotografie inedită a lui Zaharia Stancu din 1966, realizată de Vasile Blendea ■ În *Lumea privită cu un singur ochi*, Ioan Vida are în vedere, la *Atitudini*, volumul *Eco-spasme* de Alvin Toffler, apărut la Paris, în 1975: „Dincolo de lipsa de precizie a conceptelor utilizate, de super-ul ce marchează contribuția autorului care trebuie să caracterizeze procesele sociale viitoare, explicațiile date se cantonează în aceeași zonă limitată a gândirii occidentale, în ideile ei la modă, care mai mult contestă decât oferă rezolvări.” ■ M. Ungheanu aduce în prim-plan, la *Cronica literară*, romanul *Vara* de Nicolae Damian, pe care îl traversează „comparativ”: „*Absenții* lui Augustin Buzura ne vorbeau de un mediu similar și de relații de la șef la subalterni asemănătoare. Nicolae Damian scrie însă descongestionat, atât la nivelul frazei, cât și al analizei faptelor, nu mai avem în față profunzimea de detalii ca din *Absenții*, și *Vara* câștigă incontestabil prin faptul că este scrisă de un autor cu simțul limbii și cu plăcerea de a scrie exact. La sfârșitul cărții sale, Nicolae Damian face următoarea precizare: «Sfârșitul *Verii*, din ciclul *Viața lui Martin*». [...] Romanul ciclic presupune însă o cronologie și o justificare epică mai strânsă decât a practicat-o în acest prim volum Nicolae Damian. Motiv să ne îndoim nu de valoarea viitoarelor volume, ci de îndreptățirea lor ciclică. Până la a le cunoaște, putem afirma că Nicolae Damian este un prozator superior stilistic care, pentru a produce un roman memorabil, nu numai bine scris cum este *Vara*, are nevoie de un conflict original, altfel spus, adecvat propriei structuri.” ■ *Prelungiri simboliste* identifică Paul Dugneanu, la *Viața cârților*, în volumul *Punctul sensibil* al lui Ion Lotreanu, care „respiră, pe alocuri, cu riscul monotoniei, o poezie de nuanță livrescă, utilizând cu remarcabile efecte estetice un limbaj ce părea a fi depășit și învechit.” □ „Pe ansamblu, cartea nu reușește să convingă, creând impresia unui produs sterilizat, din care orice urmă de viață a dispărut”, notează Valentin F. Mihăescu pe marginea prozelor din *Ucenicul vrăjitor* de Gheorghe Schwartz, cuprinzând și o secțiune de povestiri fantastice: „În contextul literaturii române actuale, caracterizată printr-o orientare sobră în direcția valorificării artistice de înaltă ținută a semnificațiilor profunde ale cotidianului, volumul lui Gheorghe Schwartz suferă de desuetudine” (*Dincolo de cuvinte...*). □ Doina Uricariu recenzează volumul al VII-lea din seria de *Opere* Perpessicius, îngrijit de Dumitru D. Panaitescu, care adună cronicile radiofonice ale criticului din perioada 1934-1938: „Mai mult decât expresia unei imposibile «vacanțe a lecturilor» și, deci, a unei continue legături între profesionalismul lecturii și cel al scrisului, specifice cronicarului literar, aces-

te *Mențiuni* evidențiază continuitatea unui stil neparazitat sau modificat de schimbarea canalului de comunicare sau a lungimii de undă și circumscriu, în același timp, activitatea primului cronicar literar al radioului nostru.” ■ Două titluri premiate la concursul Ed. Junimea discută Nicolae Ciobanu la *Cartea de debut*. O observație despre autorul volumului *Cartea cu adolescenți*: „Stăpân pe meșteșugul poetic, prodigios inventator de metafore grațioase, strălucitoare (în acest punct, gândul ne duce la poezia lui Horia Zilieru), Vasile Mihăescu, însă, e dator, încă de pe acum, să fie mai circumspect cu propriul talent.” □ Cele trei proze din volumul *Sub zodia Dragonului* de Ion Țăranu, „eclectice în multe privințe”, au la bază „surse livrești mai mult sau mai puțin recente, și, firește, la modă”, purtând „pecetea unor trudnice elaborări strict mentale.” Criticul surprinde minusul volumului: „Încrederea lucidă în binefacerile epicului ca atare, iată elementul reclamat imperios de proza acestui autor.” ■ La 13 iunie, s-au acordat Premiile concursului literar al elevilor „Tinare condeie” pe anul 1976, prezentate în revistă sub titlul *Premiile UTC*. □ În juriu s-au aflat Ștefan Aug. Doinaș (președinte), Constanța Buzea, Alecu Popovici, Vasile Poenaru, Dinu Flămând, Adrian Jiga, Cornea Veronica, Ceske Gabor, Mihai Ion Cetină, Ioana Colceag și Mihai Tatulici. □ La Poezie, premiul I a revenit următorilor: Cleopatra Dana Lorințiu, Lelia Munteanu, Atilla Ratz, Gheorghe Rogojinaru; premiul al II-lea: Anca Florina Boglea, Tudor Adrian Cenușă, Corina Dodoi, Liviu Papadima; premiul al III-lea: Iulian Bitoleanu, Eugen Bunea, Viorica Gheorghică, Anca Oprea, Petre Scutelnicu. □ Doi laureați de la *Poezie* se regăsesc la *Proză*, împărțind Premiul I: Liviu Papadima și Tudor Adrian Cenușă. ■ Publică proză Mircea Horia Simionescu (*O dragoste de altădată*) și Mihai Vișoiu (*În munte*). ■ Sunt prezenți cu versuri Lidia Stăniloae, Matei Gavril, Ion Murgeanu, Patrel Berceanu, Ion Iuga, Florea Burtan. ■ În grupajul *Din poeziile citite în cenaclu*, Grid Modorcea, Rodica Drăgoi, Romeo Cătuneanu. (Este vorba despre Cenaclul revistei *Luceafărul*.) ■ Radu Anton Roman evidențiază spectacolul *Vara trecută la Ciulimsk* de Aleksandr Vampilov, montat de Emil Mandric la Teatrul Tineretului din Piatra Neamț (*O piesă a provinciei*). ■ În cronică micului ecran, Mircea Florin Șandru „așază” premiera piesei *Decebal* de Mihai Eminescu, realizată de Televiziune în colaborare cu Teatrul „Mihai Eminescu” din Botoșani, în regia lui Constantin Dinischiotu și Ion Olteanu, o lucrare „care poate și trebuie să facă parte din marele nostru repertoriu național”: „Tensiunea piesei rezultă din forța poetică a textului ieșită din comun, din încărcătura ideatică maximă [...]” (*Moment Eminescu*). ■ La cronică radiofonică, Nicolae Mateescu remarcă *Înveselirea „Undei vesele.”* ■ Grigore Arbore prezintă inedita expoziție de pictură de la Policlinica din Drumul Taberei, pe holurile căreia se află lucrări de Henri Catargi, Ciucurencu, Piliuță, Ion Pacea, Brăduț Covaliu, Viorel Mărgineanu sau Horia Bernea. Inițiativa acestei „galerii” artistice îi aparține medicului-șef Alexandru Boanchiș (*Un*

medic și o expoziție). ■ Cronica muzicală este înfăptuită de Grete Tartler („*Musica per Ars Nova*”). ■ Eugen Simion publică, la *Fragmente critice*, partea a doua a studiului despre lirica lui G. Călinescu, subliniind, în această explorare, tehnica poetică a scriitorului: „Ea se bazează pe un sistem simplu de corespondente între mai multe planuri. A înfățișa liric un element material, o noțiune, stare de spirit este a găsi echivalentul sugestiv în alte zone de percepție. [...] Aș numi această tehnică, de esență clasicistă, *tehnica succedaneului*.” ■ „Sarcas tică, ireverențioasă, uneori teribilistă, foiletonistica de început a lui Marian Popa se deosebește de ulterioarele lucrări, de factură erudită și enciclopedică, mai mult prin material și dimensiuni decât prin spirit”, semnalează, la *Profil*, Mircea Iorgulescu, adăugând: „prin schimbarea câmpului de aplicație, sarcasmul s-a prefăcut în ironie și malițiozitate, ireverența s-a dovedit a fi o degajare și liber arbitru, teribilismul a devenit efort de epuizare a problematicei tratate.” Scriind despre acțiunea criticii lui Marian Popa „într-un cadru larg”, comentatorul consideră că aceasta „atinge absolutul ficțiunii artistice, fără a se sluji de vreun mijloc «literar», ci numai uzând de procedee «tehnice»”, cel mai frecvent fiind inventarierea: „Marian Popa a introdus în critica noastră atitudinea pragmatică de comentare a literaturii ca masă de produse clasificabile după criteriile evidenței, reducția inițială fiind urmată de o mișcare în sens opus, constând într-o relaționare plină de imaginație și, de aceea, deseori uimitoare.” ■ *Critica universitară* e investigată, la *Opinii*, de H. Zalis: „Depășind condiția criticii foiletonistice, dar integrându-i cuceririle, rectificând prin detașare ceea ce se putea pierde în focul primelor dezbateri, această critică a stimulat deschideri.” Autorul eseului se oprește la modelul lui Sergiu Pavel Dan din *Proza fantastică românească* sau la cel al lui I. Constantinescu din *Caragiale și începuturile teatrului european modern*. ■ La *Spirale*, Eugen Barbu nu-și păra șeste foiletonul – ajuns la al patrulea episod – consacrat romanului *Niște țări rani*. Va fi, în schimb, ultima sa prezență ca titular al acestei rubrici în *Lucea fărăul*. ■ Geo Dumitrescu răspunde la *Poșta redacției*. □ Câteva corespondenți: Apolodor, O. Dinamurg, M.A. Teo. ■ Mircea Micu îl parodiază pe Aurel Gurghianu. ■ La *Tinerețea clasicilor*, Dan Cristea publică partea a doua din *Ion Ghica sau plăcerea amintirii*. ■ La *Mapamond*, Leonid Dimov surprinde, prin câteva traduceri proprii, așezate într-o „ramă” exegetică, *Dialectica vârstelor la Victor Hugo*. ■ Elike Melike Roman tălmăcește, *Din Lirica turcă*, „eșantioane” de Behcet Necatigil, Bedri Rahmi Eyüpoglu și Necati Cumali.

20 iunie

● [„*Scânteia*”, nr. 10 523] Aflăm că *La Ankara a apărut volumul*: „*Ceaușescu și România*”, titlul integral al volumului este *Ceaușescu și România de ieri, de azi și de mâine*, apărut la Ed. „Doguş”, scris de profesorul universitar Necip Alpan.

23 iunie

• [„Scânteia”, nr. 10 525] George Munteanu publică note de lectură la volumul *De la cuvânt la metaforă în variantele liricii eminesciene* de Gh. Bulgăr: „Explorarea reînnoită a imensului material documentar care constituie laboratorul artistic eminescian, punctarea fazelor prin care au trecut cele mai multe dintre poeziile publicate de poet până când acesta le-a socotit ca definitive, urmărirea încrengăturilor colaterale și a unor posibile înrudiri dovedește convingător cum ajunge Eminescu de la cuvântul comun, uneori uzat sau surprinzător de nou, la metaforă, adică la expresia artistică memorabilă, în care totul capătă alte dimensiuni. Este partea cea mai consistentă a acestei cărți, o contribuție la cunoașterea operei celui mai mare poet al poporului român.”

24 iunie

• [„Scânteia”, nr. 10 526] Citim despre *Lucrările celui de-al doilea Colocviu internațional al traducătorilor de literatură română în limbi străine*: „După ce, în primele două zile, participanții au abordat o serie de aspecte privind beletristica română clasică și contemporană, cu directă referință la poezie, proză și dramaturgie, în contextul interesului larg manifestat pentru tălmăcirea creațiilor originale ale țării noastre în cele mai diverse limbi, ieri au fost dezbătute probleme ale criticii noastre literare, obiectivele și orientările actuale ale acesteia. Pentru mai bună cunoaștere a fondului de valori al literaturii noastre, participanții s-au întâlnit, în aceeași zi, cu reprezentanți ai caselor de editură «Minerva» și «Albatros», specializate în tipărirea literaturii române clasice și a celei destinate tinerilor cititori.” În cadrul textului găsim și următoarele declarații de la trei traducători: □ Iuri Kojevnikov, cercetător științific la Institutul de istorie mondială din Moscova: „De mai bine de trei decenii și jumătate, de când sunt preocupat de literatura română, de traducerea unor cărți reprezentative, am încredințat tiparului numeroase volume de versuri aparținând lui Eminescu, Blaga și Bacovia. Cu mare interes au fost, de asemenea, primite *Antologia poezilor români contemporani*, nuvelele și schițele lui Caragiale, o serie de romane semnate de Sadoveanu, Călinescu, Barbu ș. a. Patru edituri sovietice sunt preocupate, în prezent, de traducerea unor volume ce vor fi reunite într-o colecție a literaturii române contemporane. Interesant și folositor deopotrivă, acest colocviu dovedește răspândirea cărții românești pe glob, e un prilej de a cunoaște cultura și viața poporului dumneavoastră, orientările actuale ale creației literare.” □ Jon Milos, profesor la Universitatea serală din Malmö: „Mai vechilor preocupări existente în Suedia pentru cunoașterea climatului cultural românesc – organizarea unor expoziții de artă plastică, a unor concerte sau spectacole de teatru – li s-a alăturat în ultima vreme publicarea unui mare număr de creații literare. Numai eu am tradus, astfel, peste 40 de poeți și dramaturgi români. În ultimii trei ani, spre exemplu, la Stockholm au văzut lumina tiparului șase cărți de Z. Stancu, altele aparținând lui I. L. Caragiale, M. Preda,

N. Stănescu, D.R. Popescu, M. Sorescu, G. Melinescu ș.a Pasiunea mea rămân însă datinile și obiceiurile poporului dumneavoastră, literatura populară, din care am tradus inegalabila baladă *Miorița*, zeci de doine și proverbe. Cu plăcere vorbesc despre literatura română în cadrul emisiunilor de radio și televiziune, în articolele publicate în presa suedeză.” □ Atsushi Naono, profesor la Universitatea din Tokio: „Ca cel dintâi traducător de literatură română în Japonia, sunt mândru de aceasta și am convingerea că am descoperit adevărate valori artistice. Pentru publicul nostru cititor literatura română a fost cunoscută prin intermediul operelor lui I. L. Caragiale, G. Galaction, M. Sadoveanu și Alexandru Sahia, Z. Stancu, F. Munteanu, F. Neagu, toate apariții ale ultimilor ani, în traducerea cărora m-am străduit să păstreze specificul spiritualității unui popor cu bogate tradiții istorice și culturale. O bună parte din aceste tradiții apar transpuse și în *Basme românești*, în *Antologia de nuvele fantastice românești*, în nuvelele lui M. Preda, în *Șatra* de Z. Stancu, volumele la traducerea cărora lucrez în prezent.”

● [„**Flacăra**”, nr. 25] Vasile Versavia publică poezia *Copii suavi*, iar Ion Sofia Manolescu, *Brâncuși*. ■ În *Faptele și vorbele*, Ov.S. Crohmălniceanu scrie despre *Culori literare complementare*, în care afirmă: „Nu știu dacă în ordinea spectrului so lar, trandafiriul și cenușiul sunt culori complementare. Din punct de vedere li terar însă, lucrurile stau sigur așa Rozul și griul se cheamă unul pe altul cu o nevoie de împlinire inexorabilă. O co pioasă producție scriitoricească idilică trage după ea automat o serie de cărți păcloase, ca în visul faraonului, unde vacile slabe urmează imediat celor grase, și nu trebuie să posezi știința biblicului Iosif spre a ghici că anunță o epocă de secetă. În literatura roz, tinerii ingineri agronomi, trimiși la țară, își bat capul ce locuință să-și aleagă printre cele mai frumoase și mai confortabile case din sat. Pe gri, problema nici nu se pune, noilor sosiți fiindu-le indiferent unde trag, întrucât fiecare cameră arată egal de urâtă și neprimitoare. În universul trandafirii, eroul întâlnește o bomboană de fată, duce cu ea o viață dulce și devine tatăl a numeroși co pii delicioși. Aici, ne aflăm, cum se vede, într-un regim intens zaharat. Sub semnul cenușiului, gustul domi nant e leșietic; personajul central are mari dificultăți ca să se fixeze în mate rie amoroasă; partenerile lui nu sunt niște mume ale pădurii, dar nici nu riscă să fie confundate cu Claudia Cardinale; în general, le lipsește atât grația cât și spiritul. Practic, seamănă până la confun dare între ele și e explicabil de ce sunt incapabile să sfințească vreo preferință specială. Copiii, dacă apar, plâng sau fac gălăgie tot timpul, obligându-i pe părinți să-și caute puținele clipe de repaus în afara căminului, prin bodegile din apropiere. Literatura roz și cea gri se completează și altfel figurile imperfecte din prima (există și ele, pentru că, totuși, suntem autori realiști) sfârșesc prin a fi pedep site și expediate în a doua categorie de scrieri, spre a-și duce acolo existența plată pe care o merită. Mișcarea are loc și invers: din când în când, la capătul cărților cenușii câte un exemplar uman se reabili-

tează și capătă permisiunea să treacă, să apuce pe dumnezeu de picior și să treacă în lumea trandafirie. Complementaritatea perfectă, cele două culori o realizează, literar, pe planul plic tiselii. Ambianța trandafirie trezește o stare de lehamite, prevestitoare a diabe tului cronic. Pe tărâmul cenușii, citi torul se desprinde iarăși treptat de lumea cărții și simte cum îl cuprinde, invincibil fi izbăvitor, somnul. Marele avantaj e că scriitorul idilic se poate oricând recicla și produce literatură ștearsă, constatativă, precum și viceversa.” ■ În *Eseu*, Edgar Papu publică *Alte arte în literatură* abordând tematica interdependenței artelor. „Dintre aceste domenii literatura prezintă cea mai mare putere de absorbție din substanța altor arte. O poemă împe cabilă sub aspectul exigențelor clasice ale formei împrumută principiile sculpturii. Se vorbește aici de o „ciocănire” a cuvintelor, a ritmurilor, a rimelor. Exact ca în sculptură, după ce componentele poemei au fost „ciocănite” ele încep a fi mai fin „cizelate.” Sonetul, de pildă, este o operă sculpturală, împrumutând ceva din răcea la perfec-tă a lespezilor lustruite. Caden țele sale sunt ale ecourilor dintr-un mediu cu statui și reliefuri de marmură.” ■ În *Controverse* George Arion publică, cu titlul *Cum „sună” cu adevărat Eminescu*, un interviu cu Gheorghe Bulgăr. Subiectul este pregătirea de către acesta a ediției critice a *Poeziilor* lui M. Eminescu. În ceea ce privește problema anunțării apariției acestui volum, el afirmă: „Din pricină că în momentul de față se confruntă două opinii în legătura cu *Poeziile* lui Eminescu, mai exact cu transcrierea autentică a textului, unii susțin că nu ne putem atinge de textul ediției monumentale Perpessicius, o operă academică de mari proporții, de mari merite, care însă nu e lipsită de unele inadvertențe. Dealtfel, editorul însuși afirma în prefața ediției sale din 1939 că procesul de difuzare a operei unui scriitor clasic nu e niciodată încheiat. Alții, printre care mă număr și eu, susțin că, fără a aduce vreo impietate memoriei lui Perpessicius, ediția *Poeziilor* lui Eminescu poate fi îmbunătățită pentru a oglindi cât mai fidel textele originale. Pentru că „sunetul” acestor poezii trebuie să fie așa cum au fost scrise ele, și nu cum ni se pare nouă astăzi.” Calitățile acestei noi ediții sunt, în opinia sa, „o concordanță mal deplină cu speci ficul lingvistic al momentului istoric. O ilustrare a luptei cu canoanele lingvistice ale timpului său, pe care a dus-o Eminescu. O luptă nu lipsită de dramatism. Există un moment Eminescu în evoluția limbii noas tre literare și o ediție științifică trebuie să marcheze acest moment. Apoi, ediția pe care am alcătuit-o pune de acord textul poeziilor cu edițiile din proza sa literară (apărută în 1904 sub îngrijirea lui Eugen Simion și Flora Șuteu) și publicistică (apărută în 1975) ast fel încât cititorul nu mai rămâne nedumerit de ce într-o nuvelă Eminescu folosește o formă lingvistică, iar într-o poezie apare o alta Această grijă față de autenticitatea tex telor eminesciene nu privește doar pe filo logi, ci e o problemă de interes național, deoarece nu cred că există vreun român pe care să nu-l intereseze cum „sună” cu adevărat graiul lui Eminescu. Inerția, conservatorismul, conformismul, idolatria nu-și au locul în știință. Venerăm cu

toții strădania lui Perpessicius, opera lui monumen tală, dar știința nu rămâne pe loc, își per fecționează mijloacele de cercetare și deci, fără a diminua cu nimic meritele acestui editor eminent, trebuie să recitim textele eminesciene și să le punem acum la dispoziția publicului cât mai aproape de adevărul lor, reflectând progresele cercetărilor din ultimele două decenii în domeniul vast al manuscriselor eminesciene, dovedind astfel și respectul pe care îl purtăm marelui nos tru poet, scrisului său autentic.” □ În *Cronica literară*, Cornel Moraru, cu titlul *O arhivă vie*, publică o prezentare a volumului *Noua arhivă sentimentală* de Paul Anghel. ■ Alexandru George scrie despre *Scriitorul și publicul*: „Scriitorul care vrea să stabilească o adevărată legătură cu societatea timpului său și cu posteritatea cea mai depărtată trebuie să se străduiască a descoperi un nivel de cerințe și determinări mai com plex, poate insesizabil la prima vedere, dar în care publicul să sfârșească prin a se recunoaște, prin a-și descifra aspirațiile, idealurile sale uneori neexplicite. În realitate, grație libertății care stă la temelia activității artistice, scriitorii nu fac altceva decât să creeze o nouă necesitate și o nouă satisfacere, ducând la o prefacere interioară a omului contempo ran. În aceasta constă acțiunea lor mo delatoare, educativă. Pentru a o și în făptui e nevoie ca artistul să aibă cu rajul de a depăși experiența curentă și spiritul rutinier.” □ În *Arte – Din fotoliul spectatorului*, Al. Covaci prezintă premiera pe țară a piesei *O stea pe rug* de Sütő András. ■ În *Instantanee* sunt publicate câteva fotografii: Maria Banuș, Niculae Stoian, Victor Tulbure. □ În suplimentul *Racul* (114), Teodor Mazilu publică un dialog intitulat *Mobilă și durere*. □ Eugen Seceleanu prezintă în *Cronica* (162, 163, 164, 165) ultimele ședințe ale cenei. □ În *Hoinar pe meridiane*, Toma George Maiorescu partea a doua a însemnărilor de călătorie intitulate *Orașul dintre mare și ocean*.

● [„**România literară**”, nr. 26] Versuri de Vasile Nicolescu, Florența Albu, Irina Mavrodin. Francisc Păcurariu publică, de asemenea, proza *Concertul*. ■ George Ivașcu semnează pe prima pagină articolul *Literatura noastră în lume*, cu ocazia organizării Colocviului internațional al traducătorilor de literatură română în limbi străine la București: „Faptul că participă aproape cincizeci de traducători din 20 de țări, atât din Europa, cât și din S.U.A, Japonia sau India, vorbește de la sine asupra ariei de interes pentru cunoașterea tot mai aprofundată și mai variată a literaturii române, a geniului creator, prin arta cuvântului, a poporului nostru.” ■ Cu ocazia organizării la București a Colocviului internațional al traducătorilor de literatură română în limbi străine, redacția adresează 3 întrebări invitaților: „Care a fost punctul de legătură, de impact, dintre limba în care traduceți și literatura română?”, „V-am ruga să enumerați unele dintre succesele obținute de literatura română în alte limbi, prin intermediul versiunii semnate de dumneavoastră”, „Ce aspecte ale literaturii și culturii române intenționați să înfățișați pe viitor cititorilor din țara dumneavoastră?” ■ Roy McGregor Hastie (Anglia) își amintește primul contact cu România din

1957: „Am sosit aici acum 19 ani, în 1957. Eram corespondent de presă și, cu această ocazie, am descoperit o literatură necunoscută pentru mine și foarte puțin cunoscută în străinătate.” Dintre operele cu impact traduse de el în engleză amintește antologia poeziei românești publicată de UNESCO în 1969, volumul său de Eminescu din 1972, romanul *Șatra* de Zaharia Stancu din 1973 (100.000 de exemplare la Londra și New York). Ca proiect de viitor, menționează o antologie din poezia lui Nichita Stănescu. ■ Max Demeter Peyfuss (Austria) situează primul contact cu limba română în perioada adolescenței, când, fiind în clasa a șasea de liceu, a găsit în pod gramatici și dicționare româno-germane. Dintre operele traduse de el care au avut succes, amintește *Echinoxul nebunilor* de A. E. Baconsky, poezii de Bacovia, Ion Barbu, Gellu Naum, Petre Stoica, Modest Morariu, Virgil Mazilescu, Daniel Turcea, dar și proză scurtă și eseuri. Intenționează să traducă o istorie a poporului român realizată sub coordonarea lui Andrei Oțetea. ■ Pentru Michel Steriade (Belgia), momentul în care a început să se ocupe de popularizarea culturii române în străinătate a fost publicarea primei sale cărți în limba franceză, *Soveja ou le retour du coeur* (1930). Operele bine primite în spațiul francofon au fost *Miorița* (1958), *Destin roumain, voix universelle: M. Eminescu, Anthologie de la poésie roumaine* (1970). ■ Spaska Kanurkova (R.P. Bulgară) a luat contact cu literatura română în timpul facultății urmate la București și a tradus opere precum *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război*, *Momente și schițe*, *Desculț*, *Venea o moară pe Siret* și alte texte de Mihail Sadoveanu. Plănuiește să traducă *Zodia Cancerului*. ■ Valentin Lupescu (R.D. Germană) a cunoscut cultura română datorită părinților săi bucureșteni. A tradus din Rebreanu, Sadoveanu, Hortensia Papadat-Bengescu, Zaharia Stancu, Eugen Barbu, D.R. Popescu, Ion Băieșu, Ștefan Bănuțescu, Mircea Radu Iacoban. Vrea să publice o antologie de teatru românesc contemporan și romanul *Apa* de Al. Ivasiuc. ■ Hans Diplich (R.F. Germană) s-a născut într-un sat din România, astfel încât a cunoscut devreme spațiul cultural autohton. Acest fapt explică înclinația către literatura populară, din care a tradus aproximativ o sută de doine și balade (printre care *Miorița* și *Meșterul Manole*). A transpus de asemenea poezii de Alecsandri, Eminescu, Bacovia, Blaga, Arghezi, Ion Pillat. Traduce în prezent versurile Anei Blandiana și intenționează să publice un volum de proză folclorică, *Legendele florilor*, cu texte culese de Simion Florea Marian. ■ Interesul lui Kostas Valetas (Grecia) pentru literatura română a început odată cu lectura versurilor eminesciene. Scrie despre operele traduse din română în greacă în revista *Literele eoliene*, dedicată culturii balcanice, unde este redactor șef. Pregătește un număr special al acestei publicații consacrate literaturii române. ■ Pasiunea Amitei Bhose (India) pentru România s-a născut în urma primei vizite, de aproape doi ani, în țară, urmată de o teză de doctorat susținută cu Zoe Dumitrescu-Bușulenga. A realizat o culegere de poezie românească contemporană, a tradus versuri din Eminescu, piese de teatru clasice

precum *O noapte furtunoasă* și *O scrisoare pierdută*, *Jocul de-a vacanța* și *Steaua fără nume* și texte în proză cum ar fi *Bordeienii* de Mihail Sadoveanu. În viitor își va publica teza de doctorat *Eminescu și India* și două volume de Sadoveanu, *Creanga de aur* și *Nopți de sânziene*. ■ Mario Baffi (Italia) a ajuns să iubească cultura română în urma descoperirii operei și figurii lui Nicolae Iorga. Dintre operele traduse de el care au avut răsunet în spațiul italian enumeră *Străinul* de Titus Popovici, *Baltagul* și *Bordeienii*, de Sadoveanu, *Basme* de Petre Ispirescu, o antologie cu poezii de Lucian Blaga. Pregătește o selecție din proza lui Vasile Voiculescu și traducerea textului *Uruma (Pădurea nebună)* de Zaharia Stancu. ■ Marco Cugno a fost lector de limba și literatura italiană la Universitatea din București. A tradus din Marin Sorescu (versuri, *Există nervi* și trilogia *Paracliserul*, *Matca*, *Iona*), un volum de Eminescu în 1972 și *Ce mult te-am iubit* de Zaharia Stancu. Intenționează să finalizeze o antologie a tinerilor poeți români și să transpună în italiană *Delirul* de Marin Preda. ■ Radu Flora (R.S.F. Iugoslavia) are contacte vechi cu literatura română, pe care a studiat-o la București cu Caracostea și Vianu. A tradus *Aurul negru* de Cezar Petrescu, *Steaua fără nume* de Mihail Sebastian, o antologie a poeziei românești din secolul XX la care a colaborat cu alți doi traducători, *Creanga de aur*, *Patul lui Procust*. Își dorește să publice în continuare studii despre literatura română, traducerea nefiind preocuparea sa principală. ■ Atsushi Naono (Japonia) a descoperit literatura română într-o librărie grație unor traduceri în limba engleză. A transpus în japoneză *Desculț*, *Ospățul lui Réz* Mihály de Nagy István, schițe de Caragiale. A scris de asemenea o *Introducere în gramatica limbii române* și un mic *Dicționar româno-japonez*. Intenționează să traducă o antologie de basme populare românești și romanul *Șatra* de Zaharia Stancu. ■ Elisabeth des Plantes (Olanda) este asistentă universitară de limba română. A tradus *Pe strada Mântuleasa* și a realizat o antologie de poezie românească. În viitor va publica o antologie a nuvelei românești, cuprinzând șapte prozatori contemporani. ■ Danuta Bienkowska (R.P. Polonă) a luat contact cu literatura română în timp ce era studentă a Facultății de Medicină din București. A transpus în polonă *Țara de piatră* de Geo Bogza, romane, piese de teatru de Caragiale și Sorescu, *Siciliana* de Aurel Baranga, *Celebrul 702* de Al. Mirodan, *Arca Bunei Speranțe* de I. D. Sîrbu, precum și opere de G. Călinescu, Ion Marin Sadoveanu, Mateiu Caragiale. Ar vrea să traducă *Niște țărani* de Dinu Săraru și să scrie un scenariu de film pornind de la acest roman. ■ Irena Harasimowicz (Polonia) s-a familiarizat cu literatura română în timpul studiilor la Facultatea de Litere din București. A tradus versuri de Marin Sorescu, o antologie a nuvelei contemporane românești, *Masa Zarafului* de Dana Dumitriu, *Maitreyi* de Mircea Eliade. Va publica și o antologie a poeziei contemporane românești. ■ William Dewitt Snodgrass (S.U.A.) a cunoscut cultura română după ce a fost trimis de Departamentul de Stat al S.U.A. în țară și a vizitat Institutul de Folclor. Acolo s-a

îndrăgostit de literatura populară și a tradus ulterior *Miorița* și *Meșterul Manole*. În viitor va traduce din nou balade românești și va publica un volum cu textele de la Săpânța ■ Jon Milos (Suedia) a realizat o serie de evenimente culturale româno-suedeze, cum ar fi expoziția de pictură a lui Constantin Piliuță și turneul Teatrului de Comedie în Suedia. A fost primul care a tradus versuri de Eminescu, Blaga, Bacovia, Barbu, Pillat, Voiculescu în suedeză. Va publica două antologii de poezie românească, cu 20, respectiv 80 de poeți. Lucrează totodată la *Iertarea* de Ion Băieșu. ■ Barbro Andersson (Suedia) a tradus *Uruma* și *Constandina* de Zaharia Stancu, *Chira Chiralina* și *Moș Anghel* de Panait Istrati, *Păsările* de Alexandru Ivasiuc, *În absența stăpânilor* de Nicolae Breban și altele. Ar vrea să traducă și literatură populară. ■ Primul contact al lui Belia György (R. P. Ungară) cu România a avut loc în timpul facultății, când a citit o istorie a literaturii române. Dintre operele cu răsunet în spațiul maghiar amintește volumele de poezie de Lucian Blaga și Ion Pillat, precum și romanul *Absenții* de Augustin Buzura. A scris de asemenea studii despre literatura autohtonă. Va participa la elaborarea unei *Istории a literaturii române* de către Academia Ungară, în care va redacta câteva capitole. De asemenea, romanul *Fețele tăcerii* este în curs de apariție. ■ Interesul lui Iuri Kojevnikov (U.R.S.S.) pentru literatura română a fost trezit de opera eminesciană. A tradus versuri de Eminescu, Blaga, Arghezi, Fundoianu, Minulescu, Bacovia și proză de Caragiale, Sadoveanu, Eugen Barbu. Operele lui Călinescu, *Groapa* lui Eugen Barbu, piesele lui Caragiale și Sebastian au avut cel mai mare răsunet în U.R.S.S. Intenționează să realizeze o antologie a poeziei românești contemporane. ■ Nicolae Manolescu remarcă faptul că poezia lui Ioan Alexandru a evoluat, începând cu *Imnele bucuriei*, de sub influența lui Lucian Blaga spre cea a lui Octavian Goga: „poezia lui Ioan Alexandru s-a apropiat tot mai mult de la *Imnele bucuriei* încoace de aceea a celui alt mare liric ardelean, Octavian Goga *Imnele Transilvaniei* nu ne mai lasă nici o îndoială în această privință. Ele evocă Ardealul ca pe o țară deopotrivă mitică și istorică, în care se înfig rădăcinile de multe generații ale poetului, cântată cu solemnități retorice și pe același ton de litanie, când nostalgică și blândă, când încețoșat-profetică, din *Noi ori din Rugăciune*.” ■ Mirela Roznoveanu semnalează apariția romanului cu tematică politică *Lungile apusuri de soare* (Junimea, 1976), de George Timcu: „Procesul revoluționar traversat de societatea românească formează substanța unora dintre cele mai importante romane ale ultimului deceniu. Înscriindu-se în această serie a prozei problematice de o evidentă coloratură politică, romanul lui George Timcu cuprinde povestea unei reparații morale și a unei integrări sociale.” ■ Conform Roxanei Sorescu, poezia Adelei Popescu din volumul de debut *Entre nous, le temps (Între noi – timpul)*, ediție bilingvă apărută la Editions Saint-Germain-des-Près (Paris, 1975) se află sub semnul elegiei: „Natură elegiacă, de o sensibilitate repede vulnerabilă, deloc exaltată, poeta cultivă tehnica sugestiei prin plasticizarea gesturilor

oprite la jumătate...” ■ Lucian Raicu discută volumul *Alge*, de Aurel Baranga, ce reunește textele publicate în revista avangardistă cu același nume din perioada interbelică. Aceste texte, citite la o distanță de câteva decenii, prezintă un important caracter premonitory: „Așa este: poemele acestea au o «derutantă forță de premoniție», scoțând la iveală niște antene cu care nu prea mulți, la vremea respectivă, erau prevăzuți.” ■ Valeriu Cristea notează dificultatea de a încadra romanul lui Iordan Chimet, *Baladă pentru Vechiul Drum* (Eminescu, 1976) într-o specie literară: „baladă sau jurnal liric, cartea consacrată de Iordan Chimet Vechiului Drum este totodată poem în proză, reportaj, eseu filosofic, schiță istorică, tablou etnografic, carte pentru copii etc.” ■ Potrivit lui Mircea Iorgulescu, *Între viață și cărți* de Nicolae Steinhardt este cartea târzie a unui reprezentant modern al umanismului: „pentru încrederea în puterile cărții; și din această încredere pornesc eseurile lui N. Steinhardt, mai puțin chiar decât din căutarea de perspective și interpretări originale (care nu lipsesc), încât mai potrivit decât a le analiza în litera lor este a le evidenția spiritul conducător: *Între viață și cărți* este volumul târziu al unui umanist modern.” ■ Laurențiu Ulici prezintă studiul lui Zaharia Sângeorzan, *M. Sadoveanu. Teme fundamentale* (Minerva): „În *Sadoveanu. Teme fundamentale* avem o descriere a operei sadoveniene făcută de un lector atent și pasionat.” ■ Andrei Bantaș introduce și traduce un fragment din romanul *Prieteni de nădejde*, de J. B. Priestley. ■ Felicia Antip explorează în *Regele fără noroc* romanul *Regele Mateiaș I*, de Janusz Korezak. ■ În rubrica *Atlas*, Ana Blandiana publică *Valencia, Valencia*.

• [„**Tribuna**”, nr. 26] Sunt publicate versuri de Gheorghe Roș, George Suru, Gheorghe Azap, Nicolae Sârbu, Nicolae Irimia, Ioan George Șeitan, Sabin Opreanu, Constantin Măărăscu, Mariana Rusu, Radu Cosașu (în rubrica sa *Cronica de trei secunde*), proză de Ion Lăncrănjan, Rodion Markovits (în traducerea lui V. Meszesi), Titus Suciu, Valeria Negovan, Gheorghe Zinescu. ■ Este consemnată vizita de lucru a lui Nicolae Ceaușescu în județele Cluj și Bihor. ■ Ion Marcoș semnează *Inscripții la o fotografie*: „Reconstitui ușor imaginea din ziare. Figura concentrată, preocupată, a Întemeietorului, cu fața inundată de o intensă agitație lăuntrică. În apropiere, placa comemorativă, simplă, nu mai înalță de un stat de om, consemnând un solemn început: „În prezența tovarășului Nicolae Ceaușescu...” ■ În *Cartea lunii iunie*, Ion Vlad discută volumul *Al doilea rond* (Cartea Românească, 1976), de Mircea Iorgulescu: „În lectura prozei (Marin Preda, D.R. Popescu, Augustin Buzura) și a poeziei (a se vedea momentul 1945 și minuția analizei), în seria de *Revizuirii lirice*, având justificări de altă natură decât «revizuirile» lovinesciene (criticul de azi participă la evoluția și la mecanismul complicat al creației însăși), Mircea Iorgulescu este nu numai foiletonistul cu bune și adesea justificate opinii, ci autorul pregătit pentru o nouă etapă constructivă. *Al doilea rond* este cea de a doua alcătuire critică ce așteaptă spiritul ordonator, decis să definitiveze, să claseze

și să stabilească ordinea valorică.” ■ Victor Felea recenzează placheta *Între cer și pământ* (C.R., 1976), de Florica Mitroi, articulată în jurul a numeroase contraste: „Reîntâlnim același mod de a colaționa stări sufletești contrastante, oscilând între elan și blazare, între candoare și gustul pentru grotesc, pentru cuvântul naturalist și imaginea izbitoare. De fapt, în poezia Floricăi Mitroi există o continuă confruntare cu niște forțe obscure, pernicioase, degradante, există și o nevoie de puritate și de dragoste care nu e spusă direct, ci se simt doar din câteva reacții ușor cinice, dintr-o anume bruschețe și bravadă...” ■ În *Valabilitatea unui concept*, potrivit lui Marcu Mihail Deleanu, conceptul „proză ardeleană” poate fi folosit nu doar diacronic, ci și sincron, în planul stilisticii literare: „conceptul de proză ardeleană poate fi operant în contemporaneitate numai din perspectiva abordării stilistice a textului literar, în măsura în care printre obiectivele de studiu ale stilisticii se numără – alături de stilul individual al scriitorului – și «stilul unui gen, stilul unei școli literare (s.n.), stilul unei epoci» (Vinogradov). Așadar, conținutul acestui concept nu trebuie tratat doar diacronic, ca formă de existență a prozei românești în general în anumite condiții de timp și spațiu, ci și sincron, ca o modalitate stilistică proprie scriitorilor cu structură temperamentală și formație culturală asemănătoare.” ■ Constantin Noica publică a douăsprezecea parte a studiului său *O interpretare din Faust*. ■ Ion Pop publică interviul realizat cu Francis Ponge sub titlul „*Eu am început foarte de tânăr să deschid dicționarul...*” : „– *Cred că am putea porni de aici pentru a explica puțin acest «parti pris des choses», această alegere pe care ați făcut-o căutând sub cuvintele uzate realitățile și cuvintele esențiale, păstrătoare ale acelei mișcări a genezei, a acelei culori dintâi a lumii...* – Când spun «parti pris des choses» – de ce am ales să vorbesc despre orice, despre orice obiect, fie și cel mai nefamiliar, mai nepoetic? Am fost întrebat, de pildă, de ce n-am vorbit despre pisici, ci despre crevete, despre viespe sau alte vietăți, – dar nu despre pisică... Ei bine, ador pisicile, însă pisica mi se pare deja un animal prea poetic... Cred că e mai bine să alegi niște obiecte mai obișnuite, ce nu sunt poetice, să arăți că ele sunt tot atât de interesante ca oricare altele, și chiar mai mult... De ce am ales așadar să vorbesc despre astfel de lucruri? – E pentru a pune limbajul față în față cu un lucru – cum să spun? – foarte... neutru. Căci există desigur un gust al lucrurilor, o sensibilitate la lumea din afară, – fie că e vorba de un obiect, – această scrumieră – sau de o femeie... Ca toți artiștii, ești un pic mai sensibil decât cea mai mare parte dintre oameni. Această sensibilitate poate ajunge la excese: sunt oameni aproape nebuni de sensibili... Nu există deci nici un temei ca să nu încerci nevoia de a vorbi, pornind de la emoția trăită în fața oricărui obiect, folosindu-te de cuvinte, și folosindu-le tocmai cum am spus...” ; „– *Dacă ne întoarcem puțin în istoria poeziei Dv. – cum se explică această opțiune în raport cu ambianța literară a epocii? Se poate vorbi despre o atitudine polemică?* – Când eram tânăr, credeam că toată lumea e sensibilă chiar și la lucrul cel mai neîn-

semnat – și față de limbaj. Căci eu am început foarte de tânăr să deschis dicționarul, să-mi spun: «Ce comoară, e minunat!» Pentru că dicționarul comportă deopotrivă etimologii și exemple luate din scriitorii trecutului. Cu aceste expresii vechi, cu aceste cuvinte care au servit unor expresii vechi trebuie să faci ceva nou. E vorba deci și de o reacție – pe de o parte împotriva faptului că limbajul e depravat de către jurnalistică ori în vorbirea de toate zilele. Or, cum mie îmi place limbajul propriu, adică limbajul conform înțelesului, având proprietatea termenilor și corespunzând rădăcinilor sale dintâi – am ținut să reacționez împotriva acestui fapt... [...] E vorba deci de o atitudine anti-romantică și de asemenea de o reacție împotriva folosirii limbajului doar ca expresie a unor abstracțiuni, idei, ideologii – care sunt și ele foarte obositoare, căci e mereu aceeași poveste: predici, predici... Ești așezat pe niște eșafodaje abstracte, nu mai ai legătură cu pământul, cu natura, cu adevărata viață. Or, tocmai asta trebuie regăsit, după părerea mea.. Se întâmplă că acum lumea începe să-și dea seama de necesitatea acestei întoarceri, din cauza unui anumit exces – căci ești obosit de toate aceste construcții abstracte.”

25 iunie

- **[„Contemporanul”, nr. 26]** N. Davidescu semnează textul: *Varia*: „Uitat încă din timpul vieții sale active (și nu e chiar pe nedrept, cum obișnuiam a spune, cu o formulă stereotipă, în asemenea cazuri), N. Davidescu rămâne, totuși, unul dintre publiciștii literari eminenți, unul dintre principalii animatori ai vieții literare din deceniile doi și trei ale secolului nostru.” □ „Compus din două cicluri, volumul *Marea aurie* de Leonida Secrețeanu reunește piese diverse prin tematică, asemănătoare prin structura interioară și aflate, în imensa majoritate cam la același nivel de realizare. Numeric, predomină compunerile cu caracter meditativ, destul de abstracte, aride, grupate în ciclul *Geneza*.”

- **[„Cronica”, nr. 26]** Editorialul *Prestigiul școlii* este semnat Cronica: „Încă un an școlar s-a sfârșit, alte generații de tineri și tinere pornesc, cu inimile pline de speranță și de încredere, unii, în viață, în producție, iar alții în forme mai avansate de învățământ.” ■ Sub titlul *Valori fundamentale ale culturii românești* citim: „În Expunerea sa la Congresul educației politice și al culturii socialiste, tovarășul Nicolae Ceaușescu, vorbind despre «cultivarea în rândul tineretului a înaltelor trăsături ale omului nou», sublinia necesitatea aprofundării valorilor specifice ale spiritualității românești: «Consider necesar să atrag atențiunea asupra necesității de a se acorda mai multă grijă istoriei, literaturii, limbii române, creației poporului nostru». În lumina acestor îndemnuri, revista noastră deschide, începând cu numărul de față, o dezbatere cu referire la specificul culturii românești și la valorile fundamentale care o definesc. Dialogul de idei care s-a născut în acest sens, reunind contribuțiile unor personalități distincte, se situează la confluența a ceea ce în filozofia culturii se înțelege prin *logos* și *etos*, – cu manifestările corespunzătoare în istorie, literatură, etică,

estetică. Intervențiile pe care le publicăm, în acest context, își propun să contureze cadrul dezbaterii, cu dominantele menționate, subliniind câteva elemente specifice care conferă culturii românești efigia personalității sale de neconfundat.” Textele semnează: □ Const. Ciopraga, *Un frumos în lumină*: „Toate basmele lui Creangă reprezintă o proiecție imaginară într-un frumos pământesc, bucurie a ochilor și minții treze. Poezia lui Eminescu face legătura între o natură familiară și un frumos cosmic solemn, grandios, demiurgul mișcându-se liber într-o lume cosmicizată. Structuri ca acestea intră organic, de drept și de fapt, în creația ce se desăvârșește în continuare sub ochii noștri.” □ Gh. Platon, *Conștiința genezei istorice*: „Teoretizarea livrescă a obiectivizat o realitate, a conferit credințelor, instinctului și tradițiilor populare o bază de înțelegere rațională; a restituit poporului, în forme înnobilate de acțiunea științifică a cunoașterii, posibilitatea de a ajunge la conștiința de sine prin istorie, l-au făcut părtaș conștient la marile acte ale împlinirii naționale, la care-i dădeau dreptul această istorie.” □ Al. Zub, *Vocația adevărului*: „În gândirea istorică românească, *logos* și *ethos* apar, de obicei, ca termeni complementari, ceea ce face ca această gândire să aibă un caracter relativ omogen și organic. Ea nu s-a referit nicicând cu precădere la problemele speciei și n-a vizat deci pe omul abstract, dedus din criterii logice, așa cum îl înțelegea filosofia raționalistă din secolul XVIII.” □ Petre Botezatu, *Înțelepciunea, model de umanitate*: „Filosofia noastră populară, turnată în maxime de înaltă ținută morală și de fermecătoare grație verbală, a relansat în timpurile moderne o invitație la înțelepciune, care suscită considerație și cinstire. Ca și în răstimpul antic de strălucire a conceptului, ni se propune *un model de om total*. Dar acesta este acum un ideal de umanitate, care a înfrânt individualismul antic și se revarsă în dăruirea plenară pentru binele obștesc, în configurarea *ideii de omenie*, astăzi în atenție.” □ Andrei Roth, *Umanismul revoluționar, axul valoric al culturii noastre*: „Într-un cuvânt: *ethos*-ul comunist este pătruns de spiritul *logos*-ului științific, iar cunoașterea este pusă în slujba celor mai nobile idealuri.” ■ Liviu Leonte semnează *Sadoveniana*, o cronică literară șa *Sadoveanu sau utopia cărții* de Nicolae Manolescu: „Nicolae Manolescu rămâne și aici același critic inventiv, cu gustul paradoxului, obligându-se totdeauna să recitească cu alți ochi spre a corecta interpretări consolidate prin tradiție. [...] Oricâte rezerve ar putea suscita (ce operă critică e scutită de obiecții?), textele lui Nicolae Manolescu reprezintă una din ipostazele cele mai fecunde ale spiritului critic.” ■ Elvira Sorohan semnează *Un nou argument pentru umanismul românesc*: „Lucrată după un text de bază aflat în fondul de manuscrise al Bibliotecii universitare ieșene, întâia ediție critică a *Ceasornicului domnilor*, de Nicolae Costin, este o excepțională carte tipărită de Ed. Minerva în acest an. Cunoscut specialiștilor mult înainte de ediția Antim Ivireanul, Gabriel Ștrempel este consacrat ca unul dintre cei mai buni autori de ediții critice pentru literatura română veche, alături de Virgil Cândea și N. A. Ursu.” ■ În *Mențiuni critice* citim: □ Emil Ma-

nu prezintă *O antologie a anticipației clasice*, apărută în colecția „Biblioteca pentru toți” și alcătuită de Ion Hobana: „Ion Hobana contribuie astfel la punerea în circulație a unor texte fascinante, dar, și acest lucru trebuie reținut, contribuie și la introducerea acestui gen de literatură în circuit estetic, metodologic.” □ Grigore Ilisei scrie despre *Biografii posibile (II)* de Ileana Corbea, Nicolae Florescu: „Autorii interviurilor procedează, rând pe rând, ca niște romancieri, ca niște istorici literari, ca niște reporteri de la o gazetă sau de la radio ori pur și simplu ca niște oameni de pe stradă dornici să știe una sau alta despre cutare persoană.” ■ Victor Vișinescu scrie despre *Sofia Nădejde*, marcând 120 de ani de la nașterea scriitoarei. ■ Din *Moment* reținem: □ *Întâlnirile „Cronicii”*: „Joi 17 iunie, la Belcești, una din cele mai mari comune ale județului Iași, redactori și colaboratori ai revistei «Cronica» s-au întâlnit cu cadre didactice și locuitori și comunei. Au fost prezenți scriitorii George Lesnea, Aura Mușat, Ștefan Oprea, Silviu Rusu, Nicolae Turtureanu, Ion Țăranu, Horia Zilieru.” □ *În câteva cuvinte*: „Zoe Dumitrescu-Bușulenga se bucură de aprecieri când calde când reci din partea lui Florin Manolescu («Flacăra»). Sfârșitul prezentării însă decide totul: «Prin preferințele pentru literaturile nordice (engleză și germană) și meridionale (greacă și italiană), Zoe Dumitrescu-Bușulenga este o M-me de Stael a literaturii române».” ■ N. Barbu prezintă volumul *Educația la timpul viitor* de Mircea Herivan, Editura Albatros: „Este o carte necesară, un compendiu funcțional, bogat în idei, relevând nu numai informarea, ci și spiritul critic, tenacitatea și aplicația analitică a autorului.” ■ Versuri semnează Cristian Livescu (*Dalbă Românie*), Elisabeta Vartic (*Țărm înflorit*), Florin Mihai Petrescu (*Îndemn; Esențială; Nud*). □ În acest număr este prezentat *Cenacul „Lupta cu inerția”, Întreprinderea mecanică „Nicolina”*: Alexandru Tacu (*A ieși de sub timp; Înseninări*), Aurel Ștefanachi (*Copilăria; Poate aștepta pe cineva*), Constantin Leonte (*Flux*), Petre Pruteanu (*Timpul cere*), Jan Panaite (*Elegie; Alergătorii*), Diana Andreescu (*Covor românesc*), Adi Cristi (*Nemurire*). □ Lucian Vasiliu publică parodia *Cezar Baltag – Jumătate rămas la Ialomița*

● [**„Munca”, nr. 8341**] În *Însemnări de scriitor*, Dumitru Almaș publică *De ziua învățătorului*. □ În *Note de lector*, Mihai Coleșiu prezintă placheta de versuri *Generații*, ce „cuprinde lucrări ale membrilor cenacului literar „Victor Eftimiu” de pe lângă Consiliul județean al sindicatelor Timiș.”

● [**„Orizont”, nr. 25**] A doua culegere de foiletoane critice a lui Lucian Raicu, *Critica – formă de viață* (Ed. C. R., 1976), formează obiectul cronicii literare al lui Marcel Pop-Corniș, despre aceasta cronicarul notând: „o veritabilă istorie vie a literaturii actuale”, „chiar dacă evită în general judecata ordonatoare, ierarhizantă, conține un implicit act al selecției, căci evident aproape toți autorii comentați sunt îmbrățișați afectiv de critic; critica participării nu înseamnă și critica receptivității totale.” ■ Lucian Alexiu ne îndreaptă atenția spre poezia lui Ioan Alexandru din volumul *Imnele Transilvaniei* (Ed. C. R.,

1976), din a cărei cronică este de reținut: „tema patriei, de referință în *Imnele Transilvaniei*”, „există o poezie mai adâncă, de ecouri blagiene în tincturările unei nostalgii metafizice”, „volum al unui autor de o cultură remarcabilă [...] la fel ca și *Imnele bucuriei*, lasă posibilitatea unor deschideri multiple poeziei.”

■ Pe urmele „panteonului gândirii românești”, Vasile Vetișanu împropătează memoria cititorului cu activitatea lui *Samuil Micu (Clain)* și «adevărul cel deplin», considerat a fi „cel dintâi istoric român modern din Transilvania.”

■ Alexandru Ruja îl aduce la rubrica „prezențe literare”, pe criticul Mihai Ungheanu, apreciat drept „polemist de ținută, spirit elevat, cu clară viziune asupra «moștenirii culturale», cronicar literar sever și constant în opinii”, „îmbină în chip fericit critica foiletonistică, studiul de istorie literară, articolul de atitudine”, „primul (și singurul până în prezent) critic care a realizat o privire critică de sinteză asupra operei lui Marin Preda.” ■ Radu Selejan publică un fragment din volumul *Cercul adevărului*. ■ Serban Foarță relevă „grefele franțuzești” din proza lui Mateiu Caragiale și asemănările cu proza lui Lautréamont, reliefate și de excepționalul traducător, Tașcu Gheorghiu, într-o primă variantă (articolul *Lautréamont – în tălmăcire dublă*).

• [„**Săptămâna Culturală a Capitalei**”, nr. 290] Sinteza *Creația românească peste hotare* de Al. Dima punctează ediția a doua a *Colocviului internațional al traducătorilor literaturii române în limbi străine*, desfășurat la București, 21-26 iunie 1976: „Reuniunea traducătorilor este și expresia simpatiei scriitorilor din țările lumii pentru creația spirituală a poporului nostru, animat de sentimente prietenești, larg umaniste... Nu întâmplător interesul cititorilor de pe toate continentele este atras de lirica filosofică a lui Blaga, de viziunea stenică prinsă în versul arghezian, de meditația gravă a unui Bacovia etc (Al. Dima menționează că, de exemplu, poate un G. Călinescu nu a fost tradus îndeajuns, nu e cunoscut în măsură în care ar fi trebuit să fie)... Actualul *Colocviu internațional al traducătorilor de literatură română*, găzduit de Capitala noastră, ne atrage atenția că trebuie să oferim lumii, prin traduceri inspirate, opere, valori durabile și că este datoria noastră, a celor ce lucrăm în sfera culturii, să depășim viziunea îngust-conjuncturală, că e așadar bine să ne prezentăm în cadrul patrimoniului literaturii lumii cu ceea ce avem mai bun.”

■ Eugen Barbu intervine brusc aici cu ep. 5 (și ultimul) din *Niște țărani de Dinu Săraru*, însemnări ce apăreau până atunci în „Luceafărul”, la rubrica *Spirale*: din acest moment, spune Barbu, în urma refuzării secvenței spre publicare „din motive care ne scapă”, colaborarea cu revista «Luceafărul» încetează: „Trecând peste ierarhizările subiective pe care o critică orchestrate le-au stabilit se pare pentru multă vreme, afirm cu certitudine că romanul *Niște țărani* rămâne una din cărțile cele mai adevărate ale ultimilor 30 de ani... Dinu Săraru realizează o biopsie precisă și veridică a procesului revoluționar din anii noștri în mediul cel mai controversat, în care unii ar fi dispuși să vadă numai latura folclorică plină de dulceagărie și mai ales să distingă în țăran ori tipul

primitiv, teluric, brutal, condus de instincte, un *homo primigenius* ori un Hamlet în ȋtari, glosând asupra unor probleme metafizice inventate.” □ Versuri de Viorel Dinescu

26 iunie

• [„Scânteia”, nr. 10 528] Aflăm de *Încheierea lucrărilor Colocviului internațional al traducătorilor de literatură română în limbi străine*: „Vineri s-au încheiat lucrările Colocviului Internațional al traducătorilor de literatură română în limbi străine, manifestare desfășurată sub auspiciile Consiliului Culturii și Educației Socialiste. Colocviul a reunit un mare număr de oameni de litere din Anglia, Austria, Belgia, Bulgaria, Cehoslovacia, Finlanda, R. D. G., R. F. G., Grecia, India, Italia, Iugoslavia, Japonia, Olanda, Polonia, Suedia, S. U. A., Turcia, Ungaria, U. R. S. S., precum și scriitori, editori și oameni de cultură români. De-a lungul a cinci zile, au fost dezbătute problema privind traducerea literaturii noastre în alte limbi, posibilitățile de răspândire a cărții românești peste hotare, au fost prezentate lucrări din domeniul poeziei, prozei, dramaturgiei, criticii și istoriei literare, apărute în ultimii ani. Au avut loc, de asemenea, întâlniri ale participanților cu colective redacționale ale principalelor case de editură din țara noastră, dialoguri cu scriitori și oameni de cultură, vizionări de spectacole și filme realizate după opere literare românești. În cuvântul de închidere a lucrărilor, Ion Dodu Bălan, vicepreședinte al Consiliului Culturii și Educației Socialiste, a relevat faptul că reuniunea de la București s-a desfășurat sub semnul promovării schimburilor și contactelor internaționale, fiind un mijloc de întărire a legăturilor dintre popoare, un punct de plecare pentru mai buna cunoaștere a valorilor creației literare românești pe meridianele lumii.”

• [„Luceafărul”, nr. 26] *Prestigiul literaturii române* se intitulează editorialul acestui număr, semnat redacțional, în care este evocată a II-a ediție a Colocviului internațional al traducătorilor de literatură română în limbi străine, găzduită la București. Nu sunt amintiți participanții sau măcar spațiul în care a avut loc evenimentul. Singurul detaliu calendaristic este „această săptămână.” În schimb, ultima pagină înfățișează intervențiile a patru oaspeți. □ Este reprodus *Cuvântul de deschidere al Colocviului*, rostit de Marin Preda: „Importanța unui asemenea eveniment, prin consecințele lui, este, după părerea mea, covârșitoare. [...] Nu este adevărat că cinematograful sau televizorul știrbesc cu ceva din această curiozitate pentru arta cuvântului. Dimpotrivă, am observat la noi fenomenul surprinzător că o carte ecranizată e căutată apoi în librării cu un interes sporit. Sunt editor și confirm acest lucru din experiență. [...] Se cunosc cazuri în care la traducerea unei cărți s-a lucrat ani de zile, mai mult traducători la un loc împreună cu autorul. *Țăranii* lui Ladislav Raimont, sau *Ulyse* de Joyce. Dar eu știu, de pildă, că, la noi, până s-a ajuns la bune traduceri din Shakespeare, Goethe, Homer, Dante, au trebuit să fie făcute multe în-

cercări.” ■ *Modernitatea lui Nicolae Labiș* este „scrutată”, la *Opinii*, de Paul Dugneanu. ■ Ioan Alexandru publică, la *Jurnal de poet*, tableta *Oedip*. ■ Sub genericul *Epopoea României eterne*, Ion Lazăr îl interviuează pe D.R. Popescu (*Teatrul care face istorie are întotdeauna viziunea zilelor de azi*). □ Întrebat dacă *tema justiției* este o obsesie a operei sale, invitatul recurge la nuanțe, fixând aforistic *climatul justiției* într-o evocare a prefacerilor politice postbelice: „Eu cred că justiția nu cade în atribuțiile unui scriitor. Justiția ține de instituții profesionalizate, cu cadre specializate, și cred că nu există justiție fără un *climat al justiției*. De-abia de aici s-ar putea vorbi de un *sentiment justițiar* care se poate întrezări într-o carte. O carte nu poate face justiție, nu o poate înfăptui, dar o poate arăta lumii. [...] Fiecare timp are o justiție care e numai a acelui timp și pe care și-o merită. Nu cred că într-un timp nedrept există o justiție dreaptă. [...] În acești ani, întreaga societate a contribuit la formarea unui climat justițiar. Adică nu cred că e vorba de un merit al câtorva scriitori, de o datorie a lor, ci de o datorie care s-a împlinit în consens și sincronic cu evenimentele petrecute în acest timp. Dar cred că meritul e al timpului în general, adică al oamenilor din acest timp. Dacă anomaliile (anormalitățile) nu se schimbă, anii merg la fel. [...] Anul ‘50 a trebuit urnit din loc. Aceasta nu se putea face fără un efort al întregii ideologii, fără un efort de autoînțelegere. [...] Sigur că toate greșelile lumii nu pot fi reparate deodată, printr-o decizie, toate suferințele și tristețile nu se repară ca un sac, nu se cârlesc, ele trebuie să se resoarbă, să reintre în circuitul biologic al organismului.” Discuția îi cuprinde și pe tinerii prozatori sprijiniți de D.R. Popescu, cei mai mulți aflându-se în redacția *Tribunei*. Invitatul respinge ideea unei *școli* care să continue direcția tematică și estetică a prozei transilvane: „Toți acești scriitori nu sunt cantonați în ceea ce îndeobște numim specific transilvănean. De altfel, nici prin obârșia lor nu toți sunt din Transilvania [...] Nu se poate vorbi de o școală. Vasile Sălăjan, Radu Mareș, Marcel Runcanu, Dan Rebreanu, Nicolae Prelipeanu, Constantin Zărnescu, Eugen Uricaru, Valeriu Varvari, mai tinerii Ion Boloș, Olimpiu Nușfelean, Ion Peianov (ordinea nu contează) – nu toți scriu la fel. E mai degrabă o stare de spirit, un moment fericit care a fost să se producă la Cluj-Napoca și să fie un moment al prozei. [...] Dar acești scriitori tineri de la Cluj-Napoca sunt și reporteri, ei descriu și istoria vie de azi, ei prospectează și timpul care vine.” ■ „Două cărți de interviuri de excepție” sunt, pentru Mihai Pelin, *Poezie și politică* și *România – convergențe la universal* de Ilie Purcaru, pentru care acest gen publicistic nu constituie „un teren de hărțuială, un domeniu al șicanei prelungite, un cadru al farsei dialogate”, ci „un teren al creației, mai exact spus, un teritoriu al desăvârșirii prin dialog a unor enunțuri gândite, dar nerostite, și rostite în sfârșit cu eleganța și stringența logică impusă de respectul însuși pe care și-l poartă interlocutorii” (*Un teritoriu al creației*). Între protagoniștii celor două volume: G. Călinescu, Al. Rosetti, Ion Vineanu, Petre Pandrea, Zaharia Stancu, M.R. Paraschivescu, Geo Dumitrescu sau Adrian

Păunescu. ■ „Verva umoristică a lui Ion Băieșu se întemeiază pe o incisivă observare a vieții”, scrie M. Ungheanu, la *Cronica literară*, pe marginea volumului *Pompierul și opera*, cuprinzând schițe „în care se șarjează gros, în vederea obținerii efectului dorit, în care construcția este adesea neglijată, în intenția curat umoristică e uitată pe drum”, dar care au „substanță și prospețime, ceea ce nu e puțin” și oferă „materia de indiscutabilă autenticitate a unei posibile opere comice.” ■ Dorin Tudoran comentează, la *Viața cărților*, al doilea volum de versuri al Danielei Crăsnaru, *Spațiul de grație*: „Dacă i se poate aduce, totuși, un reproș esențial poetei atât de talentate, acela este că aripa de înger a poeziei sale (cum spunea cineva) are o bătaie încă prea mică pentru resursele pe care le are. Pentru a fi mai repede ceea ce lesne se vede că poate deveni, poeziei Danielei Crăsnaru îi trebuie mai mult orgoliu. Căci vine o vreme când, pentru destinul oricărui poet autentic, marele strigăt liric pe care-l poate da aruncă în uitare performanțele ținând prea mult de nobile transparențe” (*Talent și orgoliu*). □ „În această siluetă literară recunoaștem ceva din îndârjirea de a fi obiectiv a lui Hemingway, dar și din sensibilitatea învinsă, care dă reportajelor scrise de Sânziana Pop o notă atât de aparte”, notează Voicu Bugariu despre *Călătorie spre nord*, volumul de reportaje al lui Radu Anton Roman, „o carte frumoasă, al cărui autor are, după toate aparențele, vocație de romancier” (*Reportajul unui sentiment*). □ Artur Silvestri vede în *De la cuvânt la metaforă în variantele liricii eminesciene* „cea mai interesantă carte pe care o putea da până acum Gh. Bulgăr, cu mijloacele lui (istoria limbii, stilistică, expertiză de manuscris)”, „o compoziție profesorală, scrisă cu sentiment și osârdie”, din care „cititorul poate afla asupra fiecărei poezii știri notabile și un tablou critic al chestiunii.” ■ La *Cartea de debut*, Al. Piru prezintă plachetele de versuri a cinci autoare (toate apărute la Ed. Junimea): *De-a soarele* de Ana Grigoraș („versuri libere, scurte, cu unele urme din Blaga”), *Iată-mă în lumină* de Angela Traian-Talabă („aceleași urme ale lui Lucian Blaga, cu reminiscențe și din Nichita Stănescu”), *Cea mai tânără Ecaterină* de Lucia Olaru Nenati („experimentează mai multe maniere”), *Libera stare de pasăre* de Doina Doru („tot în stare de experiment, diversă”) și *Timpul sevei* de Domnița Petri („cea mai tânără exponentă din cele cinci nu e și cea mai puțin talentată”, ale cărei „juvenile” versuri „sunt interesante prin undulările ritmice din poezia de tinerțe a lui Eminescu”). ■ Ileana Mălăncioiu semnează, la *Dialog*, un text în care se referă la absența propriului nume de pe coperta antologiei *Marin Preda interpretat de...*, alcătuită de M. Ungheanu. Scriitoarea, prezentă în volum cu un articol apărut în revista *Argeș*, atrage atenția că enumerarea autorilor de pe copertă se încheie prin „și alții”, deși sub acest plural nu se regăsește decât o persoană, adică... Ileana Mălăncioiu: „Să nu se fi știut oare la Ed. al cărei director este criticul Valeriu Râpeanu că limba română interzice să se zică «și alții» dacă nu este vorba despre cel puțin doi?” ■ La *Tinerețea clasicilor*, Dan Arsenie semnalează „deschiderea către istoria imediat contiguă, calitatea con-

temporaneității” din ciclul blagian *Vârsta de fier, 1940-1944* (Blaga – *suavitatea care condamnă*). ■ Radu Cosașu publică proza *Cu privire la unchiul meu*. ■ Sunt prezenți cu grupaje de versuri Doina Uricariu (*Arderea lui Giordano Bruno, Pliptănașul tău încet pe umeri, Tu spunei*), Nicolae Dan Fruntea și Paul Tutungiu. ■ Adrian Păunescu (*Dor, Pedepse convenabile, Olarule, Cu crivățul și cerul, Fără durere, Fluturi galbene, fluturi negri, Monumentul unui flaut, Oaia îndrăznească, Insomnie de primăvară, Amintiri de tinerețe*). ■ În *Viața pe scenă*, Vasile Băran are în vedere teatrul lui Ion D. Șerban, „unul din autorii dramatice ale cărui scrieri se constituie în capitole ale unei singure cărți, inspirate din viața noastră cotidiană.” Comentatorul se oprește la „un capitol insolit” al acestei opere, *Un rulment numit Calypso*, jucată la Alexandria, „o piesă născută în uzină și pentru uzină, rod al unui mod nou de a aborda artistic viața contemporană.” ■ Constantin Stan înfăptuiește cronică radiofonică (*Fotbal minut cu minut*). ■ Arta sculpturală a lui Constantin Popovici este evidențiată de Grigore Hagiu. ■ Mircea Iorgulescu scrie, la *Profil*, despre Dorin Tudoran, „unul dintre cei mai înzestrați poeți apăruiți în prima jumătate a acestui deceniu”, a cărui caracteristică este „discreția, de natură însă nu sentimentală, ceea ce ar duce la inhibiție și la mărunț intimism, ci intelectuală, de unde o încordare acerbă, fără totuși aparență de efort, a versului, totdeauna «plin» și de o densitate lirică neobișnuită.” ■ „O prea frumoasă carte” este, pentru Cezar Ivănescu, *Măslinul lui Platon*, volumul de „strălîmpezi versuri” al lui Ion Horea, într-un comentariu „sompțuos”, care trece prin poezia lui Henri Michaux, Salvatore Quasimodo, prin Sofocle, Dante, Shakespeare (*Poezia memorabilă*). ■ La *Fragmente critice*, Eugen Simion încheie foiletonul consacrat poeziei lui G. Călinescu: „A căuta poezie mare în aceste inteligente improvizatii este o exagerare, a le contesta un simț liric autentic este, iarăși, o greșeală.” ■ Geo Dumitrescu răspunde la *Poșta redacției*. □ Adrian Alui Gheorghe capătă o nouă „expertiză”: „Nu prea sunt noutăți în ultimul plic (mai ales că retrimiteți – de ce? – o serie de pagini pe care abia le-am citit de curând). Ceva mai bine în *Păsări împăiate*. Încolo, mult retorism și efort grafic neînsuflețit. Paginile de proză nu sunt de lepădat; e bine să mai încercați și pe acest fir.” □ Alți corespondenți: Doina de la Archiud, G. Lyricus, Altanyera, Arteziana („Nu e mai bine nici sub această semnătură. E chiar mai rău, un delir metaforic nesfârșit, un fel de «alabala» pueril, incontinent, monoton, fără sens, fără vibrație”). ■ Numărul se încheie cu opinii exprimate de patru dintre participanții la Colocviul internațional al traducătorilor de literatură română în limbi străine, desfășurat la București. □ Jon Milos (Suedia): „Ca suedez, fac imediat constatarea că totuși nici un român nu a luat Premiul Nobel. Este o întrebare care dă de gândit comentatorului literar. De ce a uitat Academia Suedeză România? Nu întotdeauna cei mai buni scriitori primesc această mare distincție internațională. [...] În Editura René Coeckelbergh au apărut mai mulți scriitori foarte promițători [...], printre care Marin Preda și Nichita Stănescu, și în cu-

rând vom vedea încă patru români plini de talent în limba suedeză: Eugen Barbu, Fănuș Neagu, D.R. Popescu și Marin Sorescu. Sunt sigur că unul dintre ei va putea în viitor să se arate demn de Premiul Nobel” („*Puține popoare au dat atâtia scriitori de geniu literaturii universale, cum au dat românii*”). □ Roy McGregor-Hastie (Anglia): „Până în momentul de față, eu am publicat trei texte bilingve (poemele lui Nichita Stănescu, Marin Sorescu și Lucian Blaga într-o editură americană universitară și Edit. Eminescu, aici) [...]. Sper să apară în curând și o ediție bilingvă cu tradu cerea poeziilor lui Eminescu în limba engleză, făcută de mine. [...] Pentru a-mi diversifica munca, după traducerea lui Eminescu, l-am tradus pe Zaharia Stancu, cu romanul *Șatra* După cartea de traduceri a poeziei lui Blaga, apărută anul trecut, am scris o carte despre istoria educației în România” („*Un traducător trebuie să aibă conștiința limbii în felul în care o are un scriitor, un creator de literatură originală*”). □ Zbigniew Szuperski (Polonia): „După cel de-al Doilea Război [Mondial] [...] s-a făcut un efort mai mare, datorat în primul rând numeroșilor cunoscători ai limbii române, celor care au petrecut în țara dumneavoastră anii tragici ai refugiului din fața urgiei naziste. [...] La Cracovia, unde lucrez, colaborăm intens cu Catedra de limbă română de la Universitate [...]. Odată, de exemplu, eu am fost preocupat de proza lui D.R. Popescu. La noi a apărut un fragment din *Vânătoare regală* care a stârnit un mare ecou, pentru că aducea în fața cititorului mituri specifice satului românesc. Era, de fapt, o modalitate de a-i trezi interesul față de propriile sale mituri și realități. În fond, un sat oltenesc, un sat de munte din România seamănă cu unul de la noi. Un alt exemplu: am organizat, în urmă cu câțiva ani, o seară literară consacrată poeziei românești contemporane. Versurile lui Blaga, Arghezi, Nichita Stănescu sau Ana Blandiana au stârnit un ecou extraordinar” („*Cred în destinul literaturii române și cred că cititorii de mâine vor dori să o cunoască tot mai îndeaproape*”). □ Janos Domokos (Ungaria): „Aș putea spune că aproape toate operele de bază ale literaturii române clasice și contemporane pot fi citite în limba maghiară. Numai în ultimii cinci ani au apărut în librăriile noastre 75 de lucrări beletristice traduse din limba română. Trebuie să vă mărturisesc, și o fac cu bucurie, că din acest număr, aproximativ 40 de titluri au apărut sub formă de coeditări cu editurile Kriterion, Dacia și altele. [...] În cele trei decenii ce s-au scurs de la eliberarea țărilor noastre, am editat peste 320 de titluri din literatura română [...]” („*Trebuie să traducem ceea ce reflectă curente adânci din cultura română și se adresează unor tendințe similare din culturile noastre de acasă*”).

30 iunie

• [„**Scânteia**”, nr. 10 531] Pe prima pagină citim *Cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu la Conferința partidelor comuniste și muncitorești din Europa* ■ Ziarul marchează *De ziua învățătorului*. Reținem textul elogios de D.R. Popescu, adresat cadrelor didactice, ... *Cel care ne-a învățat să descope-*

rim lumea ■ Mihai Iordănescu semnează *Prețuire umanismului culturii românești*, un text despre recentul Colocviu internațional al traducătorilor de literatură română în limbi străine. În cadrul textului apar declarațiile lui Atsushi Naono, Iuri Alexeevici Kojevnikov, Domokos János și Gerard Ridder.

[IUNIE]

● **[„Albina”, nr. 6]** Versurile Passionariei Stoicescu, intitulate *Emineciana I*, sunt selectate pentru prima pagină. Mai publică poezii în acest număr Titus Vâjeu (*Cântec de ctitorire*), Valentin Deșliu (*Cum cântă Eminescu*), precum și membri ai unui „cenaclu literar entuziast” din județul Neamț, vizitat de reprezentanții redacției, Ion Bănuță și Dumitran Frunză. Au fost „spicuite” câteva poezii „ce exprimă sinceritate, sensibilitate, candoare”, semnate de un profesor, un muncitor, un învățător, o elevă și un țăran cooperator. □ Este publicată *Legenda Ozanei*, culeasă tot în județul Neamț. □ La pagina dedicată *Școlii și familiei*, Al. Voitin scrie despre *O lecție a lui conu’ Mihai*, relatând întâlnirile sale cu Mihail Sadoveanu, din vremea când semnatarul rândurilor se ocupa de protocol pentru cei din Marea Adunare Națională, în calitate de „aprod de frunte.”

● **[„Amfiteatru”, nr. 6]** Versuri de Viorel Sâmpetean, Ion Stratan, Mihai Leoveanu, Cleopatra Lorințiu. □ O cronică literară de Dinu Flămând despre Romul Munteanu: *Metamorfozele criticii europene moderne*, Ed. Univers. □ *Portretul din viitor* semnat de Laurențiu Ulici îl vizează pe poetul Nicolae Ioana. □ Marin Mincu îl omologhează pe Mircea Martin, cel din *Poezie și generație*, EPL, 1969 și *Critică și profunzime*, Ed. Univers, 1975, la rubrica de *Colocvii critice*. □ Al. Piru notează, în *Cartea de debut, Doi poeți*: Profira Mihăilescu și Dionis Fărcașiu, cel din urmă „lipsit de orice har.” □ *Jurnal de cărți* punctează trei apariții: în *Trecutul răzii viitoare*, D. Flaviu vorbește despre *Limanul orei* de Constanța Buzea, Ed. Cartea Românească; Costin Tuchilă, în *Investigarea realului*, dezbate excelentul roman al lui C. Țoiu, *Galeria cu vișă sălbatică*, Ed. Eminescu, 1976, dar și volumul de nuvele al lui Al. Papilian, *O seară de noiembrie*, Cartea Românească, 1976; în *Definiția patriei*, Constantin Sorescu comentează volumul *Ideea de patrie în literatura română*, Ed. Minerva, 1976, de Al. Hanță, respectiv *Permanența patriei* de Dan Zamfirescu, Ed. Eminescu, 1975. ■ Grupajul-anchetă *Actualitatea exemplară a unor direcții critice – În spiritul Congresului educației politice și al culturii socialiste*, stând sub motto-ul lui Nicolae Ceaușescu (“Trebuie să facem din critica literară o armă puternică de luptă pentru o artă revoluționară, pentru formarea omului nou, cu o concepție înaintată despre lume” – din *Expunerea* prezentată de acesta la deschiderea Congresului educației politice și al culturii socialiste), propune trei articole: *Ibrăileanu* de G. Ivașcu, apoi *Un memento: Călinescu* (text de Gh. Grigurcu), dar și un eseu de D. N. Zaharia, *Funcția formativă a*

literaturii. Să notăm prerogativele publicației din acest grupaj, totul sub semnul lui G. Ibrăileanu și al studiului său *Morala în artă*: „**Amfiteatru** deschide paginile, începând cu acest număr, unei ample dezbateri despre actualitatea concepției marilor critici asupra funcției criticii ca factor educativ în formarea omului nou, despre înaltele responsabilități sociale ale literaturii socialiste, puse în slujba transformării revoluționare a conștiinței. Deschide, astfel, paginile unui fertil dialog între generații, care să pună în evidență *permanența caracterului social, formativ, al literaturii noastre*, magistralul exemplu al marilor personalități din istoria criticii literare românești. Înțelegem astfel să evidențiem atât ceea ce este *actual* în moștenirea clasicilor, cât și ceea ce este *valoros* în creația de azi, în sensul *angajării sociale prin opera literară*, în sensul slujirii omului și societății socialiste, în spiritul exigențelor pe care partidul și poporul le pun în fața creatorilor literaturii române contemporane.” Punctul de vedere exprimat de D. N. Zaharia subliniază un adevăr deranjant: printre scriitorii publicați masiv și care au realmente ceva de spus cititorilor – Marin Preda, Titus Popovici – pot și trebuie să trăiască și alții „cu posibilități mai modeste în ceea ce privește amploarea și adâncimea experienței de viață pe care au o comunica în scris” (de tipul N. Țic, I. Crânguleanu) – dar acest lucru nu înseamnă obligatoriu și editarea lor în tiraje foarte mari pentru fiecare volum anual pe care îl scot, în dauna altor opere cu adevărat importante. Rolul criticii rămâne predominant în „a impune mai ales acele creații de o valoare incontestabilă și de a educa pe această cale gustul și sensibilitatea cititorilor.”

□ Din *Lirica angoleză*: Agostinho Neto și Antonio Cardoso, în românește de Pavel Mocanu.

• [„**Argeș**”, nr. 2/ iunie] Articolul de fond, intitulat *Un eveniment istoric*, are ca temă primul Congres al educației politice și culturii socialiste.

■ Redacția revistei publică articolul *La aniversară*, dedicat împlinirii a 10 ani de apariție a revistei: „Încă de la apariția sa în iunie 1966, Ar geș s-a impus publicului lector din toată țara drept una din cele mai importante tribune de afirmare a nobilelor imperative spirituale pe care le trăim. Născută într-o regiune de străvechi tradiții istorice, institu ționale, de cultură și civilizație, cu rădăcini în trecut până în timpurile regatului sclava gist dac, ale epocii romane și ale întemeierii Țării Românești, revista Argeș venea în contextul presei literare și artistice din România de azi cu misiunea de imensă responsabilitate și cu datoria de onoare de a da un nou impuls tuturor puterilor de creație de care argeșenii dispun. Cultivând programatic, în primul rând valorile eterne ale culturii și civilizației române din Argeș, revista întemeiată cu zece ani în urma s-a ferit însă de la bun început să fie o pu blicație închistată, mărginită de un exclusivism greoi și opac. Localismul creator și nepieritoarele virtuți ale tradiției pe care le-a cultivat cu atâta grijă s-au unit per manent în activitatea revistei cu o deschi dere de largi orizonturi spre cele mai fier binți înfruntări ideologice ale

lumii de azi.” ■ În *Cronica literară* este publicat un articol nesemnat, intitulat *Spiritul militant al literaturii române*, o prezentare a antologiei omonime, îngrijită de Adrian Isac, cu o prefață de Gheorghe Stroia: „Fiecare creație literară, cu adevărat reprezentativă este, prin idealurile specifice pe care le conține, ca și prin implicațiile în actualitate, pro fund militantă. Acest adevăr devine axiomatic chiar și numai printr-o simplă încercare retrospectivă în oricare dintre literaturile lumii. Mili tantismul, circumscris astfel, capătă marca de noblețe a realizării artistice reprezentative, care, fără îndoială, însumează generos speranțele unui moment istoric, trăit cu intensitate de către autor. Acest efort, constituit într-un cosmos propriu – opera – conține referințe care trimit spre momen tul respectiv, cu notele lui distinctive de cultură și civilizație, de comportament și atitudine în fața sau în mijlocul unor evenimente concrete. O dată cu trecerea timpului, opera capătă nuanțe noi, se înscrie organic într-o serie, definind – în ma joritatea cazurilor – nu numai personalitatea scri itorului cât mai ales pe cea a unei epoci. Nu sunt necesare în momentul de față și pentru susține rea acestei idei, exemple, dar putem afirma cu certitudine – că operele marilor scriitori au fost și vor rămâne atitudini în fața lumii și a eveni mentelor istoriei, atitudini din perspectiva cărora cititorii de azi și de mâine vor putea să înțelea gă mai profund lumea și evenimentele timpului lor. Nici nu putem concepe altfel literatura decât ca pe un act referențial direct, prin care se poate descifra cu ușurință o atitudine, o stare de spirit, am zice o implicare în problematica speci fică timpului, încercările unor teoreticieni de argumentare că literatura contemporană s-ar sustra ge acestei condiții eșuează în fața unei analize atente, adecvate obiectului artistic.” □ S. I. Nicolaescu prezintă volumul *Mantia de lumină* de Dan Rotaru și *Colinele somnului* de Otilia Nicolescu. ■ În *Sesiunea științifică Meșterul Manole. Ediția a II-a*, intitulată *Mit, folclor, istorie. Teoria specificului național*, Roxana Sorescu publică *Mit, limbaj poetic, istorie*. Mihail Diaconescu scrie despre *Metoda de cercetare*. □ Nicolae Mecu publică un articol despre „*Dialogurile*” lui Creangă: „Creangă, s-a spus cu lux de erudiție, preia fără excepție temele și schema povestirii folclo rice. Consecința ar fi că la nivelul acesta, al „culegătorului”, nu avem a căuta contribuția au torului. Și totuși... Momentul de început al con tribuției sale se confundă cu operația de selecție, încă din această etapă, a opțiunii, *Poveștile* în cep să-l definească pe Creangă. Acesta „prelu crează” nu la întâmplare, ci ale ge ceea ce se potrivește spiritului său. Numai în limitele aces tei constatări putem continua spunând că autorul ia cu împrumut, și fără a le modifica, elementele narațiunii populare. Într-adevăr, Creangă nu intervine în motive, în schema și etapele fi rului narativ. Acesta este de regulă sărac și li niar, iar dacă ar fi să definim caracterul epic al scrisului său numai din acest punct de ve dere, am ajunge la concluzia că, asemeni lui Sadoveanu, Creangă nu este un autor epic.” □ Nicolae Oprea publică *Epopoea Oltului sau istoria unui popor*. □ Emil

Manu scrie despre *Farmecul „dureros de dulce” al poeziei*: „Insurecția împotriva academismului poetic, lup ta contra formalismului liric se confundă cu istoria modernă a poeziei; după symbolism, căutându-și propriul său obiect, poezia începe să nu mai fie o poezie a existenței sau a istoriei omului, începe să nu mai spună ceva despre lume, ci lumea să se spună prin ea, ajungând aparent să nu mai aibă un conținut pozitivat. Teoreticie nii moderniști consideră poezia veche o meta- poezie iar pe cea nouă o „dramă a cuvintelor.” Poetul modern se joacă sau poate practică un joc al cuvintelor, înțeles fie ca o irațională asociere, fie ca o organizare geometrică, dusă până la încifrare. Prin cuvinte omul își spune totul, dincolo de cuvinte el nu mai înseamnă nimic. În realitate, teoria modernă a poeziei prin care se vorbește de degradarea imaginii poetice și de fenomenul depoetizării nu e o invenție prea în solită pentru noi. Și Arghezi, promovând o este tică a urâtului și Camil Petrescu lansând atacul împotriva calofiliei și G. Călinescu prin *Univer sul poeziei*, au arătat mai elocvent decât mulți esteticieni de circulație, ca Hugo Friedrich de exemplu, această tendință a liricii contemporane. Tradusă în limbi de circulație lucrarea lui G. Călinescu ar produce o revelație în poetica de azi. [...] Abstractizarea exagerată a limbajului, ermetizarea sau intelectualizarea formelor poetice duse până la încifrare, jocul steril au dus poezia occiden tală într-o criză de comunicare; poezia există ca atare și în Occident dar într-un fel de autodevorare funcțională: acolo poezia începe să nu mai aibă un public. Accesibilitatea depinde și de cultura și de educația multilaterală a omului, poezia fiind dome niul în care se întâmplă cele mai multe falsuri e și domeniul cel mai controversat. Pentru poe zia românească cel mai mare fals îl constituie mimarea unor experimente și mode poetice care și au o rațiune oarecare numai în culturile obosite, de secole de poezie, de secole de filozofie. Tineretea epocii noastre nu e o inovație teoretică ci o realitate istorică. Există un farmec uitat al poeziei ca vrajă spirituală, ca „joc secund” ca plăcere sinestezică, ca stare umană.” □ Ion N. Voiculescu publică *Poezia și dinamismul țării*. □ În *Aniversări*, I. D. Lăudat se ocupă de *Viața Românească și Ibrăileanu în perspectiva timpului*. ■ Constantin Dumitrache, în *Profil*, publică un portret literar dedicat lui George Țârnea. ■ Ștefan Aug. Doinaș îi dedică un articol omagial lui Radu Boureanu, la împlinirea vârstei de 70 de ani: „La cei șaptezeci de ani ai săi, maestrul Radu Boureanu ne îngăduie onoare de a-l omagia călduros într-o dublă ipostază: ca bărbat viguros și vioi, atât de tânăr în cât își poate permite cochetăria de a schiopăta puținel; atât de biruitor în încheștarea cu timpul încât nu și-a schimbat înfă țișarea de vreo 15 ani încoace; în calitate de creator, flancat de multiple volume de poezie, teatru și proză, ca de un blazon impresionant al nobleței sale spirituale, no blețe care este – în același timp – a po eziei noastre actuale.” ■ Dan Rotaru, cu titlul «*Sunt un om pe care-l încântă frumosul și adevărul*», publică un interviu cu Radu Boureanu, întrebările fiind legate în special de anumite aspecte de ordin

biografic. □ Radu Boureanu publică un eseu intitulat *Marii meșteri de Argeș*. □ Este reprodus un fragment din romanul *Cântăreața cheală avea perucă* de Marin Ioniță. □ În *Universală*, Gabriel Pârvan publică un portret literar dedicat lui Saint - John Perse. □ Cu titlul *Un poet, o poezie* sunt publicate o serie de versuri semnate de Mihai Moșandrei, Ludmila Ghițescu, Marian Stoica, Mircea Bacria. □ În *Teatru. Film. Muzică. Plastică* Emilia Bogdan scrie despre *Dialogul teatrului cu conștiința* □ Dan Giurea publică o cronică dramatică a premierei pe țară de la Teatrul „A. Davila”, piesa *Cafeneaua actriței* de Emil Poenaru. □ Sunt publicate 6 poeme de Dan Rotaru și 4 poeme de Octavian Pârvulescu. □ Gh. Catană publică un fragment din *Dicționarul scriitorilor contemporani din Argeș, Olt, Vâlcea, Dâmbovița și Teleorman*.

• [„Astra”, Nr. 2/ 103/ iunie] *Epopeea modelării umane* de I. Ciutacu, pornind de la Congresul al XI-lea al PCR și Congresul educației politice și al culturii socialiste, definește *Forumul Unității Socialiste* și dinamica frontului ideologic. □ Grupajul *Orizonturi de muncă, de acțiune în epopeea de modelare a omului de azi, a omului de mâine*, conține și cuvântul lui Dan Tărchilă, secretar al Asociației scriitorilor din Brașov: *O creație literară pe măsura tradiției*. „Istoria bogată și neîntreruptă a poporului român, făuritorul civilizației românești vechi și permanente, lupta maselor largi pentru libertate socială și națională, au constituit dintotdeauna sursa de inspirație pentru marii noștri creatori. Noi avem izvoare nescapate, care, dacă bei din ele, te întineresc și îți dau puteri de viață, îți stimulează dorința creatoare – sublinia secretarul general al partidului de la tribuna marelui forum al educației politice și al culturii socialiste. Este un îndemn care aici, la Brașov, ne îndreaptă cu gândul și spre tradiția literară bogată a acestor meleaguri, spre pildele unor mari cărturari ca George Barițiu, Coresi, Rab Istvan Zajzony, Andrei Mureșianu, Christian Heyser, Maximilian Moltke, Șt. O. Iosif, Aron Densușianu și alții... Totodată, consecvența tradiției cultural-locale, care confirmă prezența aici a unora din cele dintâi forme organizate ale scriitorilor (Societatea filosoficească a lui D. Eustatievici – 1796, Asociația literară a scriitorilor – 1822, sau prima Asociație a scriitorilor din Transilvania – 1936) a căror prezență s-a dovedit catalizatoare pentru întregul proces al formării spiritualității noastre pe aceste meleaguri, Asociația scriitorilor din Brașov își va asuma și pe mai departe responsabilitatea participării la viața culturală a Brașovului... Cărțile viitoare au și început să devină manuscrise pe mesele noastre de lucru.” □ Versuri de George Boitor (decedat chiar în mai 1976). □ *Soldatul de la pod*, proză scurtă de Mihai Arsene. □ La Concursul „Astrei”, sunt tipărite poeziile celor care au acumulat cele mai multe puncte din partea juriului: Al. Deniforescu (câștigător), Mihai Deșelaru – locul II, Elena Rusu – locul III, Nicolae Virgil, Constantin Mezinca. □ Un colocviu dedicat *Comportamentului estetic* (“Socialismul fiind interesat și de conduită, de purtarea frumoasă, de sufletul frumos al oamenilor”);

răspund profesorii Dan Mihăilescu – *Act de valoare și act de atitudine*, Petru M. Haș – *Esteticul în relațiile inter-umane*, Al. Deniforescu – *Obiectivarea comportamentului*. Cităm din P. M. Haș: „Afirmația lui Gorki («estetica este etica viitorului») trebuie interpretată în sensul că într-o societate viitoare, calitativ superioară, latura estetică va armoniza acest complex de însușiri care este personalitatea umană, într-un grad neatins vreodată în decursul istoriei. Concepem fondarea esteticii relațiilor interumane, printr-o citire integrală, nu pe sărite, a textului vieții sociale... Crearea unui mediu al valorilor estetice pozitive este o sarcină prioritară a educației estetice. Esteticul artistic are o acțiune modelatoare asupra relațiilor interumane.” Este amintit aici și I. Pascadi, cu studiul *Estetica relațiilor sociale*, din volumul *Estetica vieții cotidiene*, Ed. Științifică, 1966: „Educația estetică socialistă trebuie să dezvolte la oameni nu numai capacitatea de a se bucura de frumusețea operelor create de om prin muncă, sau prin creația artistică, ci și priceperea de a vedea și înțelege estetica relațiilor dintre ei, de a culege «floarea vieții» – adică «pornind de la realitatea obiectivă a laturii estetice a relațiilor interumane, se impune cultivarea acesteia, dezvoltarea sistemului de educație estetică, decurgând din necesitățile estetice formate în conștiința omului de evoluția societății».” ■ Ancheta revistei – *Istorici literari avem, dar nu avem o istorie a literaturii române!* – apare sub un motto din Nicolae Ceaușescu: „Pentru a oferi o orientare clară asupra dezvoltării spirituale a poporului nostru apare necesară elaborarea unei istorii a limbii și literaturii române, unei istorii a învățământului în România, precum și a unei istorii a evoluției creației științifice în patria noastră. Alcătuirea tuturor acestor lucrări cu caracter fundamental reprezintă o cerință ideologică primordială pentru societatea noastră, pentru ridicarea nivelului politic și ideologic al partidului, constituind un factor deosebit de important pentru îmbunătățirea întregii activități de educare a maselor în România.” □ În articolul de deschidere, *Repere*, C. Moraru reiterează aceste trasee: „Avem nevoie de o istorie a literaturii române din prezent la origini; o istorie în fruntariile adevărului, cu valori așa cum au fost sau așa cum sunt, într-un tablou cât de cât unitar, având ca element de referință (dătător de sens) ideologia marxist-leninistă, principiile realismului revoluționar. Prezentul are nevoie de un trecut care să-l justifice... Mai domină încă spiritul documentarist, confuzia de gust și valoare, prejudecata monografistă, comparatismul mecanic. Excesul de «metodă» nu suplinește o gravă absență: *vocația sintezei epice*. Modelul călinescian pare el însuși îndreptat împotriva unor astfel de producții veleitariste...” Se discută și despre *Tratatul de istoria literaturii române*, ajuns la al treilea volum – „tacit sau nu, este considerat aproape un eșec... (și) prin tentația supradimensionării; e de conceput și un dicționar de literatură contemporană dar sub redacție colectivă (mai ales că în prezent există *Dicționarul* lui Marian Popa, lucrare singulară la noi) Pentru o istorie a literaturii contemporane avem (cu modificările de rigoa-

re care se impun) modelul Iovinescian... Ar fi monstruos ca fiecare critic să scrie câte o istorie a literaturii române... De altfel, și Lovinescu a ajuns relativ târziu la sinteză... Ceva asemănător se petrece și astăzi. Volumele lui Al. Piru, în stilul panoramei moderne, anunță o istorie completă. *Scriitori români de azi* a lui Eugen Simion este un început mai mult decât promițător (a se vedea și dezbaterea organizată de «Luceafărul» pentru cartea lui E. Simion); tabloul propus de critic trebuie doar întregit. Nu avem nici o istorie analitică a literaturii române. Ne-o promitea Nicolae Balotă, la care s-a conturat îndeosebi profilul prozei... În absența istoriei propriu-zise, orice speculație – credem – este binevenită, cu condiția să consolideze stratul teoretic, favorabil sintezei așteptate. Cuvântul acesta e: *așteptare*.” □ Mai răspund anchetei: Anatol Ghermanschi, prin *Un capitol al epopeii naționale*: „O istorie literară nu este doar un simplu act de ordonare, o «panoramă», este un act de sinteză, produs al unei științifice analize și sinteze, dublate de un bun gust absolut indispensabil în apreciere. Ceea ce o istorie descriptivă scapă din motive absolut obiective este suplimentat prin numeroasele istorii literare «de autor» (în această ordine de idei, mult mai aproape de amintirile imperative – pentru a ne referi doar la trei apariții dintre cele mai recente – ni se pare cartea lui Eugen Simion decât cele ale lui Eugen Barbu sau Al. Piru; uneori o istorie a literaturii devine ea însăși operă literară, ceea ce ar fi realmente ideal – e cazul excelentului studiu *Personalitatea literaturii române* de Constantin Ciopraga.) Istoricul literar nu întreprinde în opera sa clasamente literare, «top»-uri ci interpretează fenomenul literar în spiritul de clasă, al caracterului social-ideologic al fenomenului artistic prin propriul său filtru spiritual”; Ovidiu Moceanu, prin *Necesitatea redimensionării*, acesta menționând lipsa unei sinteze a sintezelor literare, tratat unitar și complet – de aceea *Istoria* lui Călinescu rămâne o operă unică: „O istorie literară care ar corespunde năzuințelor noastre este aceea în care valorile românești sunt privite prin prisma materialismului dialectic și istoric și din unghi universal.” Sunt reamintite lucrările importante despre literatură veche: Al. Piru, G. Ivașcu, tratatul Academiei vol 1, cât și cele recente despre literatura actuală: Eugen Simion, *Scriitori români de azi*, Al. Piru, *Poezia românească contemporană*, Eugen Barbu, *O istorie polemică și antologică a literaturii române*. □ Ca o completare, rubrica *Trasee critice*, în care Ion Itu (trecând prin Goethe, Marx, Engels, Lenin și... Ceaușescu) și A. I. Brumaru (cu un studiu de caz pe *Fețele tăcerii* de A. Buzura, Cartea Românească, 1975) pun în oglindă *Artă și politică* vs *Literatură și politică*, toate cele de mai înainte completate cu un motto simbolic din N. Ceaușescu: „Să facem din critica literară o armă puternică de luptă pentru o artă revoluționară, pentru formarea omului nou, cu o concepție înaintată despre lume.” Cităm din A. Brumaru: „Augustin Buzura alcătuiește un dosar al exis tenței sociale dintr-o epocă: dar unul deschis încă, fără sigilarea copertilor. Politic înseamnă a primi recunoaștere din partera altui

sine, dezbatere și confruntare, heteroraportare permanentă sub jocul de antinomii ale bazei economice, și atunci de ce să copiem doar, cum s-a mai procedat, realități închise definitiv în arhive, când o sarcină a literaturii e, prin însuși nucleul ei germinativ, de a participa la această dezbatere și la această confruntare? Printr-un flux și reflux ale temei, prin, apoi, aceeași mișcare a memoriei, niciodată statornicită pe loc, Buzura realizează (ceea ce dintre contemporani mai realizează, probabil, doar un D.R. Popescu) o frescă socială de tensiuni între personaje contrare, în care se mai poate reveni încă, mai mult sau mai puțin, cu penelul. Ori dacă e cazul, cu bidineaua Un alt precept al romanului politic, vizibil și în *Fețele tăcerii*, este punerea literarului în serviciul doctrinei, fără, desigur, ca cel dintâi să renunțe la sine, rămânând adică literatură tot timpul; de aici o tensiune uneori dramatică, generalizabilă în cititor, care primește astfel un gust al judicabilității social-istorice, apetența privirii prin lentila ideologică a evenimentului anecdotic, a transportării acestuia în lumea conceptelor cu rol efectiv în viață de relație. Politicul din scriitor, ca și acela indus din cititor, devine angajament, stil de existență, el educă, pe calea reflexiei, în spiritul sensului cel bun al istoriei, mergând în direcția soluționării umaniste a problemelor ivite pe traiectele vieții social-istorice. *Romanul politic mai este, în sfârșit, și o mărturie*. Scriitorul o depune, dar nu ca pe un document, destinat exclusiv generațiilor viitoare; el e un martor, adică într-o cauză actuală și totodată participant, contribuind la rezolvarea ei astăzi. Rolul său se împlinește astfel sub semnul construcției și al activității social-politice generale.”

□ Angela Nache anunță la rubrica de *Carte* apariția antologiei *Epigramiști români de ieri și azi*, Ed. Eminescu, 1975, cu un studiu introductiv și note de Nicolae Crevedia, în care sunt prezenți și autorii brașoveni I. St. Bogza și Apollo Bolohan, respectiv antologia *Dansul săbiilor* la Ed. Facla, dedicată tot epigramisticii – autori Ion Arieșanu și Ion Velican, în care sunt incluși același A. Bolohan și Anatol Ghermanschi. □ La rubrica *Selectiv* sunt amintite alte apariții: Constantin Noica și Al. Surdu – *Lecturi kantiene* (traducerea din *Critica rațiunii pure* a tânărului Eminescu, Ed. Univers, 1975), semnalată de A. I. Brumar, respectiv L. Kalustian – *Conspirații sub cerul deschis* (*Pagini dintr-o luptă antifascistă și democratică*, Ed. Eminescu, sub îngrijirea lui V. Râpeanu, însumând articolele unui gazetar de stânga din perioada 1936-1937).

• [„Ateneu”, nr. 2/ iunie] *Restituiri* – Barbu Ștefănescu Delavrancea: *Patria și patriotismul*. □ Arhiva *Ateneu* – *Noi date despre Ibrăileanu*: I. D. Lău dat analizează conceptele de specific național, tendenționism, caracter de clasă, genuri și specii literare, alături de îmbinarea criticii psihologice cu cea sociologice. □ *Zilele culturii călinesciene: Călinescu, inedit*: cuprinde o scrisoare adresată lui Ion Petrovici, în care își justifică încadrarea acestuia în secțiunea de *Memorialistică* □ *Varietăți critice*: Călinescianismul metodic și poezia română de azi – articol de Cristian Livescu – despre *Panorama dece-*

niului literar românesc 1940-1960, a lui Al. Piru. □ În *Varietăți critice*, Constantin Călin semnează un articol intitulat *Moștenirea modernilor*, în care vorbește despre cartea menționată în titlu, aparținându-i lui I. Constantinescu (Ed. Junimea, 1975): „întrutotul remarcabilă, analiza conceptului eminescian de poezie accentuează caracterul voluntar, opțiunea poetului pentru moder ni tate.” □ Secțiunea *Cartea în Librărie*: despre *Metamorfozele criticii europene moderne*, de Romul Munteanu – cronică de N. Nicolescu □ Fragment de proză din *Darul lui Humboldt*, de Saul Bellow, tradus în românește de Felicia Antip.

● **[„Cinema”, nr. 6]** Congresul educației politice și culturii socialiste, considerat de redacție drept „o tribună a conștiinței revoluționare”, își găsește ecou în paginile revistei, care publică o fotografie a lui Nicolae Ceaușescu la tribună, alături de un citat semnificativ din „fundamentală sa expunere”: „Avem nevoie de o literatură și de o artă care să redea cât mai colorat și cât mai divers din punct de vedere artistic realitatea contemporană, viața constructorilor socialismului, succesele și bucuriile lor, greutățile și lipsurile existente, mentalitățile înapoiate și viciile condamnabile ale unor oameni. Suntem revoluționari și nu dorim opere care să înfrumusețeze realitatea, să prezinte viața în culori trandafirii; nu avem nevoie de dulcegării artistice.” □ În siajul aceluiași eveniment, regizori, scenariști, actori și creatori de film aduc mărturie că „marele eveniment trăit de întreaga noastră națiune, la acest început de vară, a fost o adevărată sărbătoare în haine de lucru a spiritualității românești.” Între aceștia, Petre Sălcudeanu, în calitate de scenarist, declară: „Ce poate să însemne acest lucru pentru oamenii condeiului și ai imaginii, pentru toți cei angajați în marele proces de definire istorică, dacă nu grijă atentă și caldă din partea partidului și statului nostru, a tovarășului Nicolae Ceaușescu personal, pentru rostul cuvântului adevărat, al imaginii nemistificate, al destinului unei spiritualități născută în trudnica devenire a acestui popor și chemată să-l slujească cinstit și până la capăt. [...] Pentru mine, ca scriitor și cineast, legat de totdeauna de fibrele acestui pământ, gândurile bune și drepte rostite cu toată răspunderea la acest forum al democrației culturale reprezintă firescul îndemn de a-mi contopi și pe mai departe sensibilitatea cu natura generoasă a oamenilor din rândul cărora am pornit, comuniune care determină în creator curaj, cinste, spirit civic și dragoste de adevăr.” □ La adunarea dintre „creatori și beneficiari ai actului artistic la o masă perfect rotundă”, organizată de Cabinetul de partid al Municipiului București în colaborare cu revista, la discuția ce are ca temă *Filmul ca act politic*, același scenarist Petre Sălcudeanu consideră că experiența acumulată prin realizarea lung-metrajelor *Mihai Viteazul* și *Tudor* și, „mai ales, îndatoririle patriotice care ne revin în lumina Programului partidului și a preocupărilor lumii contemporane, ne dau dreptul astăzi să pășim cu mai mult curaj în abordarea temelor istorice.”

● **[„Convorbiri literare”, nr. 6]** Semnează articole dedicate lui Eminescu: Const. Ciopraga, Al. Călinescu, Augustin Z. N. Pop. □ Al. Călinescu: *Ieșirea*

din umbră: „*Umbra mea* precede cu câțiva ani *Sărmanul Dionis* și a fost considerată un exercițiu pregătitor; povestirea conține un episod ce va fi reluat, amplificat și inserat în *Sărmanul Dionis* cu modificări nu o dată importante și de care vom mai vorbi în cele ce urmează.” □ Const. Ciopraga: *Eminescu: poezia începuturilor de țară*: „La șaptesprezece ani, poeta vagans însoțind o trupă de teatru, Eminescu medita la un repertoriu național. Ulterior, Viena și Berlinul fecunzilor «Lehrjahre» îi accentuează hotărârea de a scrie teatru, trecând chiar la schițarea unor fragmente.” □ Augustin Z. N. Pop: *Eminescu: întregiri biografice*: „În restituirea drumurilor de viață ale feciorilor lui George Eminovici există un gol în privința anilor de învățătură elementară – și pentru frații mai mari ai poetului și pentru el (întâia și a doua clasă primară) ca și pentru surori.” □ Mihai Drăgan semnalează *Permanența clasicului Eminescu*: „Acțiunea de valorificare critică, de asimilare creatoare a tot ceea ce s-a realizat mai de preț în literatura română din toate timpurile, a devenit azi una din axele culturii noastre socialiste. Și pe drept cuvânt, deoarece spiritualitatea unui popor esre cu adevărat puternică și reprezentativă, în stare să se impună în fața lumii, în măsura în care tradiția ei artistică viabilă, adică aceea verificată de timp și ajunsă la un stadiu de clasicitate, devine o permanență absolută în viața prezentului.” ■ Eugen Simion propune *O lectură nouă a Moromeților*: „Întâiul volum este concentrat asupra unui singur personaj, întreaga desfășurarea epică este subordonată lui Ilie Moromete. Cartea este scrisă într-un stil pe alocuri ironic, personajele au timp să gândească și să se exprime, gesturile lor sunt libere, existența, în orice caz, nu-i terorizează. [...] Ritmul epic se schimbă în volumul al II-lea Existența socială este, aici, mai concentrată, oamenii apar invadați de întâmplări, satul așezat pe tipare arhaice intră într-un proces rapid de destrămare.” ■ Daniel Dimitriu recenzează volumul de versuri al lui Ion Lotreanu: *Punctul sensibil* (Eminescu, 1976): „Poezia lui Ion Lotreanu este o reverie la lumina zilei, într-un spațiu al transparențelor și al strălucirilor epatante. Punctul ei vulnerabil este cantitatea care face uneori din autor un meșteșugar specializat în mica producție de serie. Cu atât mai mult, unicatele, câte sunt, se impun atenției.” ■ Val Condurache analizează două cărți de proză. □ Constantin Țoiu: *Galeria cu viță sălbatică* (Eminescu, 1976): „Am convingerea că, abandonându-se epicului, Constantin Țoiu ar fi izbutit mai mult decât cu acest substanțial roman-eseu. Puterea de a vedea în concret o ordine nouă e rară și câteva episoade din acest roman au dovedit că o are. *Galeria cu viață sălbatică* este un foarte bun roman și, totuși, prea cuminte așezat în albiile în care au curs ape domoale” □ Fănuș Neagu: *Frumoșii nebuni ai marilor orașe* (Eminescu, 1976): „Ceea ce, iarăși, n-am înțeles în romanul *Frumoșii nebuni ai marilor orașe* a fost renunțarea la povestire. Romanul se compune din scene dialogate, în cea mai mare parte, ori raportate, reclamându-se de la tehnicile dramatice, mai curând decât de la epic. Nu contest modalitatea în sine, ci

adecvarea ei la aptitudinile lui Fănuș Neagu. Fabulosul atât de organic încorporat în *Îngerul a strigat*, e introdus silnic în *Frumoșii nebuni ai marilor orașe*. Mediul citadin, cadrele realiste, sunt intolerante în această privință: cred în nălucile câmpiei Bărăganului, îngădui iluziei să mă stăpânească în întregime.”

■ Al. Dobrescu prezintă două studii critice. □ Nicolae Balotă: *Universul prozei* (Eminescu, 1976): „Nu se putea titlu mai potrivit decât *Universul prozei*. Pentru că (reiau) «universul» (ideologic, psihologic, moral), niciodată «arta», este obiectul eseurilor și recenziilor adunate în volum. Cu acest amendament, lectura dezvăluie în multe pagini destule observații de cert interes. Analizele consacrate romanelor lui Ion Marin Sadoveanu, Zaharia Stancu, D.R. Popescu, ori Alexandru Ivasiuc, ca și aceea a prozei lui Fănuș Neagu, reprezintă treapta de sus a exegeticii lui Nicolae Balotă, preocupată în principal de determinarea punctului originar” □ Ion Vlad: *Lecturi constructive* (C.R., 1975): „Secțiunea de început a *Lecturilor constructive*, cuprinzând (sub genericul *Critică literară. Teorie literară*) cronici ale unor volume de critică, suferă cel mai tare din această pricină. Înțeleg că Ion Vlad a ținut, în spiritul propriilor preocupări, să sublinieze pe viu interacțiunea între critică și teorie literară, efortul criticilor de a justifica principial o metodă ori de a clarifica nu știu care concept.”

■ Constantin Coroiu redă interviul cu Alexandru Paleologu: „*Stimate Alexandru Paleologu sper că nu aveți nimic împotrivă să începem prin a vorbi despre eseu. Considerați eseu forma ideală de criticii?* -Nu-l consider formă ideală de critică și nici nu cred că s-ar putea indica o formă ideală de critică. Cu eseu tentația este prea mare și sen timentul că poți, în mod inteligent, subtil, grațios să tratezi probleme esențiale pe o traiectorie relativ scurtă în aparență, poate ispiti pe foarte mulți care sunt mai puțin răb dători în ceea ce privește studiul, meditația, metafora Atracția pe care critica eseistică o poate exercita, vine și din aceea că ea pare a permite manifestarea mai evidentă a înzes trării literare, a talentului, a inte ligenței ca talent, a talentului ca in teligență, într-un mod care să fie mult mai imediat comunicativ decât studiul auster, aprofundat, erudit. Nu poți să fii însă un eseist adevărat și serios numai prin ceea ce eseu pare a fi pentru că două pagini de eseu pot să însemne rodul a doi ani de meditație și al unei biblioteci în tregi citite. Pe mine mă cam irită termenul de «eseu» și văd că foarte multe cărți se intitulează așa, proba bil pentru a da o notă mai grați oasă, mai cochetă. M-a frapat că au apărut cu câțiva ani în urmă *Eseurile* lui Montaigne cu o incon gruență manifestă prin faptul că pen tru a transpune o limbă mustoasă precum aceea a lui Montaigne, tra ducătoarea s-a străduit să-l transpu nă într-o limbă arhaică cu expresii și întorsături de frază cronicărești. Cred că traducerea ar fi fost mai exactă dacă ar fi fost făcută într-o românească modernă. Firește, nu foarte prețioasă, dar direct comuni cativă. Incongruența acestei traduceri atât de laborioasă și cu parfum de liberat, contrastează cu însuși titlul *Eseuri* pentru că la Montaigne aces ta înseamnă încercare în sens

renas centist de experimentare, de palpare, de verificare. El a inventat acest termen dându-i desigur și o nuanță de modestie. Mi s-ar părea de o prea premeditată ironie să mă numesc în cercător ...[...] – *S-a scris și s-a publicat în ultimul timp mult despre Lovinescu. Au apărut cărți și articole în serie. Ce credeți dumneavoastră ca explică această revenire puternică în actualitate a lui Lovinescu și a lovinescianismului?* – Restaurarea lui Lovinescu în drepturile lui era de așteptat, nu putea să nu vină. Nu se putea să nu se vadă că Lovinescu nu este un critic estetizant, cum n-a fost nici Zarifopol. Critica estetică nu este critică esteti zantă. Estetizantul este un personaj ridicul, totdeauna a fost ridicul și eu am scris odată, într-un loc, că este un semn sigur de mitocănie. Lucrul e foarte clar arătat de Proust. Critica estetică nu este estetism și ea nu e exclusivă. Lovinescu n-a fost exclusiv cum n-a fost nici Zarifopol – îi citez pe aceștia doi pentru că de nu s-au simpatizat, poate că sunt criticii cei mai apropiați între ei din literatura română. Lovinescu este de alt fel și un sociolog. Opera lui sociologică este definitorie pentru opera lui critică. Mai mult, el a înțeles bine că sunt momente ale Istoriei care impun suspendarea exigențelor exclusiv estetice pentru o utilizare a literaturii în sensul mobilizării conștiințelor. Evident, că un om ca Lovinescu nu putea concepe suspendarea exigențele autonom-estetice până la dispariția lor. — *Vă pun și dumneavoastră o întrebare pe care am mai adresat-o altor interlocutori: ce înțelegeți prin metodă în critică ?* – Nu există om de știință, scriitor, artist, care să nu aibă o metodă, fiindcă metoda este calea pe care se ajunge la operă și chiar dacă o operă de artă este aparent produsul unei inspirații, al unei porniri instinctive undeva, tot există o metodă. Dar preconizările care se fac și declarațiile de principii prealabile, deducțiile trancedentale prealabile oricărei abordări a operei de artă, speculația teoretică uneori foarte ingenioasă, subtilă, de o mare competență care amână mereu judecata și analiza operelor de artă, mi se par a fi o lucrare a spiritului care este interesantă prin ea însăși dar nu se poate numi critică. Sunt scriitori extrem de înzestrați pentru teoria literaturii mai puțin însă pentru critica aplicată, care este, cum spunea foarte bine Al. Piru, o ope rațiune a posteriori. Or, toate cele enumerate mai sus sunt apriori. În vocarea metodei, discuțiile interminabile despre lectură, sistem de lectură etc. – de altfel totdeauna inteligente, rezultatul unor foarte legitime demersuri ale minții – riscă să inhibe, să stereotipizeze activitatea curat critică. Este ridiculă inventarea unei terminologii cabalistice pentru a spune lucruri comune și înțelese de orice minte cultivată și obișnuită cu arta. Spi ritul științific indispensabil criticii nu trebuie confundat cu scientismul care este totdeauna caricatura și înfundă tura lui.” ■ Mircea Muthu se referă la Aurel Rău: „Elegie cenzurată de luciditate, caligrafie fină – și totuși în linii de gravură – a sentimentelor distilate de timpul ce structurează un melancolic fără agresivitate, precum și meditație în marginea elaborării poetice, *Micropoeemele* (Dacia, 1975) lui Aurel Rău marchează respectarea deplină a

unui program mai vechi, ilustrând în același timp o condiție a livrescului, superioară.”

• [„Echinox”, nr. 5-6] Ioan Groșan și Radu G. Țeposu realizează un interviu cu Nicolae Manolescu: „Fără să spun că eu am descoperit sistemul acesta de a face cronică (înainte de război se făcea obișnuit cronică la reeditări), poate că am contribuit într-o anumită măsură la reimpunerea acestei diversități scriind despre tot felul de cărți care nu intrau în «obligațiile» cronicarului literar. Există, mai ales prin anii 60, obișnuința cronicii literare de a se ocupa aproape exclusiv de cărțile noi. Era și un moment de explozie editorială prin 66-67 și cronicarii erau literalmente depășiți de cantitatea de cărți și atunci nu putea cere unui cronicar să scrie de exemplu și despre istorie literară. Eu am încercat chiar atunci să scriu despre reeditări, istorie literară, cărți apărute în secolul trecut, vechi autori din literatura română de la începuturile ei. Inițial, chiar cu puțină ostentație, șocând pe unul sau pe altul. S-au mai și supărat pe mine confrăți sau scriitori care îmi reproșau că nu mă ocup de ei ci de Dosoftei, dar uneori prefer să recitesc pe Dimitrie Cantemir decât să citesc o carte recentă și proastă, un roman insipid sau un volum de critică ce mă plictisește.” ■ Ion Pop vede în atitudinea ludică a lui Arghezi față de poezie o *ars poetica*, idee dezvoltată în articolul *Ipostaze ale «jocului» arghezian*. ■ Ca proaspăt laureat al premiului Herder, Nichita Stănescu este „obiectul” a două comentarii. Primul îi aparține lui Mircea Petean și îl cuprinde pe poetul „necuvintelor” în ipostaza de căutător a unei „sinteze a realității și a spiritului” (articolul *Cuvintele, cuvintele, tristețe*). Al doilea comentariu apare sub semnătura lui Dan C. Mihăilescu care își dezvoltă ideile despre poetica nichitastănesciană, pornind de la o observație critică a lui Eugen Simion după cum se vede din introduce-re: „In capitolul dedicat poeziei lui Nichita Stănescu (în *Scriitori români de azi*) Eugen Simion observă oroarea poetului de «universurile lichefiate». Observația este într-un totuși justă și merită o analiză specială” (articolul *O poetică a mineralului*). ■ Ion Pecie îl apreciază pe Eugen Barbu după criterii sociale: „Polemist prin excelență, angajat permanent în problematica socială, receptiv la actualitate, Eugen Barbu își caută vocația literară în încercarea de a pătrunde în cavitățile și enigmaticele Istoriei, domeniu al marilor frământări ce ispitește prin eveniment. După *Principele* a apărut *Incognito*.” (articolul *Document și ficțiune*). ■ Radu Săplăcan recenzează cartea de critică a lui Romul Munteanu, *Metamorfozele criticii europene*, arătând atât sinteza pe care o face autorul într-un tablou al criticii europene „obiective” și „impresioniste”, cât și principalele grupări critice. ■ Radu G. Țeposu ne îndreaptă atenția spre eroii spanioli ai evului mediu, mai exact cavalerul (Amadis de Gaula), omul de lume (Baltasar Gracián – *Il Cortegiano*), omul cu mințile rătăcite, Alonso Quijano cel Bun și Don Juan (Tirso de Molina – *Seducătorul din Sevilla*) într-un studiu intitulat *Moartea lui Amadis*. ■ Ion Vartic ne ține captivi în lumea pieselor de teatru ibsenian, menținând apropierea și paralela între dramaturgul norvegian

și Pirandello (articolul *Ibsen, un pirandellian timid*). ■ Ovidiu Maghiaru se ocupă de o dezbatere pe marginea esteticii marxiste în articolul „cu tendință” *Creație și reflectare în artă*. ■ La rubrica de „arhivă”, descoperim ca inedite scrisorile lui Blaga adresate lui M. Ralea (pe atunci director al secției de filosofie a Institutului de Istorie și Filosofie al Academiei R.P.R.), în 1950, în care dă raportul despre felul cum avansează documentarea și redactarea lucrării *Gândirea românească în Transilvania în secolul al XVIII-lea*

● [„Familia”, nr. 6] Include *Cuvântarea* tov. Nicolae Ceaușescu la Marea Adunare Populară din Oradea □ Ioan Chira scrie despre *Cultura și dimensiunile civilizației socialiste*: „În cele din urmă, noi ne propunem să perfecționăm cel mai înalt produs al naturii – omul, făuritorul tuturor valorilor de care dispune societatea.. Pentru că nu dorim o uniformizare a omului ci vizăm dezvoltarea valorilor morale și virtuților umane specifice fiecărui individ, manifestarea plenară a capacității și personalității tuturor cetățenilor. Aceasta cu atât mai mult cu cât dezvoltarea în condițiile socialismului presupune: un înalt nivel tehnic al producției și impune un caracter conștient întregii activități umane. Atât înaltul nivel tehnic al producției, cât mai ales caracterul conștient pe care-l presupune dezvoltarea în condițiile socialismului determină trăsături specifice profilului personalității umane. De fapt aceste trăsături specifice se definesc ca dimensiuni fundamentale ale *idealului cultural* al națiunii noastre socialiste: – *multilateralitatea* și – *creativitatea*, ca laturi esențiale și componente, în același timp, ale conceptului de *personalitate multilateral dezvoltată*.” □ Crăciun Bejan pune în discuție cartea lui Romul Munteanu, *Metamorfozele criticii europene moderne*. □ Coriolan Gheție, în *Cartea neamului*, se referă la sintagma lansată de prof. Ștefan Pascu la *Congresul educației politice și al culturii socialiste*, acesta „numind Istoria României cu supremul conținut de cuvinte *Cartea Neamului*.” □ Radu Enescu, câteva *Gânduri la Congresul nostru*: „Am înțeles încă o dată că echivalentul pe plan spiritual al independenței și suveranității politice este originalitatea și unicitatea culturii noastre naționale. Mai mult chiar, originalitatea specifică a unei culturi este acoperișul semeț care articulează și încunună temeiurile solide ale temeliei clădirii sale politico-economice și ne asigură un loc unic sub soare în concernul culturii universale... Cred că răspunsul optim la direcțiile luminoase trasate strălucit de secretarul nostru general întregii obști a patriei, este că și noi cei care trăim și muncim pe acest străvechi pământ românesc, să dovedim prin fapta noastră că «nasc și la Bihor oameni» . Și nu orice fel de oameni. Ci comuniști de omenie!” □ Versuri de Al. Andrițoiu și Ilie Măduță, Ion Davideanu și Mircea Indrieș. □ Mircea Bradu, un elogiu de *Ziua Învățătorului*. ■ Recenzii de Liviu Câmpeanu – la volumul de versuri al lui Nicolae Branda, *Lumina rugului*, și de Al. Cistelean – o dură întâmpinare a romanului lui Fănuș Neagu, *Frumoșii nebuni ai marilor orașe*, criticul acuzându-l pe prozator de frivolitate, superfi-

cialitate și inconsistență a faptelor: „Lucrat ceva mai bine de un cincinal... ultimul roman al lui Fănuș Neagu nu este, totuși, altceva decât un eșec... Gustul pentru excentricitate și gratuitate, o vulgaritate pitorească și o sensibilitate bine ascunsă fac din toți acești «crai» niște histrioni fără suport moral sau social, tipuri himerice, fără statut și condiție. Lipsește cu totul romanului suportul realității, atât în privința coordonatelor sociale cât și a celor spațiale; în afară de o anume poezie a Bărgănelului și a Brăilei, pare un capriciu cel puțin curios că autorul își localizează acțiunea în București... grav e gustul care a prezidat la însăilarea câtorva chiolhanuri, pipărate cu înjurături neaoșe sau cu excentricități mai de soi, într-un volum care are și alte ambiții decât epatarea cu orice preț... o comedie îndoielnică jucată într-un bâlci mai mereu înzăpezit, cu singurul scop de a satisface gustul pentru senzația violentă, șarjarea unui pitoresc fals pentru că e excesiv, alcătuiesc, în cele din urmă, o carte care are oroare doar față de veridicitate... O problemă care depășește cazul acestui roman, fiind generală prozei lui Fănuș Neagu, o constituie funcționalitatea expresiei poetizante în economia unui text cu intenție epică, romanescă. E prea bine știut că Fănuș Neagu are un neobișnuit simț al limbii, fiind un mare creator de metafore sau de expresii savuroase; ceea ce e cert, însă, e faptul că gustul pentru acest soi de expresivitate mustoasă și colorată a devenit exacerbant, fiind cu totul nonfuncțional.” □ Gh. Grigurcu prezintă „istoria” lui Al. Piru, *Poezia românească contemporană, 1950-1975*, I, II. „Autorul *Poeziei românești contemporane* e o natură «sănătoasă», iubitoare de clarități, evitând complicațiile și suspectând sufletul labirintic al poeziei de artificialitate (*difficile nugae*). Prin alternanța gravității autoritare cu umorul, el aparține tipului latin. Nu putem să nu apreciem solida sa lucrare, expresie a unui temperament manifest, al unui gust ce s-a străduit a rămâne fidel sieși.” Diversi autori „Sunt urcați în balanșoarul aneantizării, urmăriți cu un surâs sardonice”: C. Abăluță, Mircea Ciobanu, Florica Mitroi, Ion Bănuță etc Care sunt poezii preferați de Piru? „În afară de Arghezi, Blaga, Philipride, Jebeleanu, Beniuc, Doinaș... Piru este altfel un spirit eminentemente incredul, dându-și pe față preferințele «clasice», în numele cărora creația formal mai îndrăzneță este, în general, amendată.”

● **[„Presa noastră”, nr. 6]** O notă informează despre întâlnirea, marți 18 mai, a ziariștilor din Capitală cu Alvin Toffler, organizată de Consiliul Ziariștilor. „Cu acest prilej, a avut loc o discuție liberă, colegială, referitoare la valabilitatea astăzi a ideilor cuprinse în volumele *Șocul viitorului* și *Eco Spasmo* ale viitorologului american.” □ Revista continuă publicarea intervențiilor la dezbaterea *Cuvântul potrivit la locul potrivit*. Semnează luările de poziție Constantin Crișan, redactor-șef adjunct — „Revista de pedagogie”, *Despre limbajul presei scrise audio-vizuale*, Corneliu Lupașcu - „Viața nouă” Galați, *Drumul spre stil, un drum al cunoașterii*, F. Vasas *O critică publicistică - de ce nu?*

• [„*Ramuri*”, nr. 6] Se deschide cu un text amplu despre Congresul educației politice și socialiste, semnat de Gheorghe Petrescu, prim-secretar al Comitetului județean Dolj al P.C.R.: *Marele forum al desăvârșirii noastre spirituale*. ■ Sub egida *Perspectivelor vaste ale educației revoluționare, socialiste a oamenilor muncii din patria noastră* sunt adunate grupate materialele: *În spiritul dragostei față de patrie, popor și partid* (Luchian Deaconu, directorul Muzeului Olteniei), *Dezvoltarea atitudinii înaintate față de muncă* (Ion Șerban, directorul clubului „Electroputere”), *A nu precupeți nici un efort în munca de formare a omului nou* (Constantin Pârviucă, secretar al Comitetului orașenesc Filiași al P.C.R.), *Misiunea teatrului în lumina exigențelor actuale* (Alexandru Dincă, directorul Teatrului Național din Craiova), *Catalizatori ai spiritualității socialiste* (Tudor Nedelcea, directorul Bibliotecii județene Dolj) și *Funcția dinamică a muzeului de artă* (Paul Rezeanu, directorul Muzeului de artă din Craiova). ■ Al. Piru comentează *Apa* lui Alexandru Ivasiuc, ajunsă de curând la cea de-a doua ediție: „Și *Apa* (ediția I, Eminescu, 1973), al cincilea roman al lui Alexandru Ivasiuc, este tot problematic, însă de data aceasta mai puțin o dezbatere filosofică și mai mult o narațiune pe tema trecerii de la anomie, dezordine, la reinstaurarea imperiului legii. Termenul de anomie este cunoscut din Guyau (*Morale sans obligation ni sanction*) și Durkheim (*Le suicide, La division du travail social*). El înseamnă într-o primă accepție absența legii fixe, în a doua lipsa de organizare, de coordonare. [...] Depășind sensibil caracterul unui reportaj, romanul *Apa* lasă senzația unui document autentic al momentului 1946. [...] Toate întâmplările sunt narate după formula clasică a romanului senzational, romancierul descoperind, în sfârșit, în *Apa*, resursele epicului. Unele obiecții se pot totuși aduce romanului altfel rotund, bine gândit. Mai întâi sinuciderea nu este cea mai nimerită ieșire din scenă a unui gangster și, într-adevăr, conduita Piticului nu e egală de la început la sfârșit. Dintr-un șef de bandă crud și cinic cum apare la început, treptat eroul se prefăce într-un rezonator fatalist, aproape înțelept, care se autonimicește. La fel Paul Dunca, la început aproape complice al clientului său deocheat, devine brusc justițiarul lui, avocat decis să-l denunțe.” ■ Pavel Țugui inaugurează, în cadrul rubricii de *Istorie literară*, serialul *Mihail Sadoveanu, cronicar la „Revista modernă” și „Pagini alese” (1901-1902)*, subliniind încă de la început că „Aspectele multiple și deosebit de importante totodată, privitoare la începuturile literare ale lui Mihail Sadoveanu au fost analizate, pe larg, de Savin Bratu, în studiul său monografic *Mihail Sadoveanu, o biografie a operei*, apărut în 1963. Bucurându-se de generozitatea marelui prozator, criticul a avut la îndemână, pe lângă mărturisirile directe ale maestrului, numeroase scrisori personale din epoca tinereții, deosebit de valoroase și elocvente pentru reconstituirea principalelor momente ale formării tânărului scriitor Sadoveanu, ale delimitării și afirmării talentului său artistic.” ■ Constantin M. Popa anali-

zează pe larg *O istorie polemică și antologică a literaturii române de la origini până în prezent* de Eugen Barbu: „Urmând modelul lui G. Călinescu, Eugen Barbu oferă în primul volum al *Istoriei* sale o viziune personală asupra poeziei române contemporane. Ar fi greșit să căutăm în această carte norme metodologice, deși într-un interviu din *Luceafărul* (15 noiembrie 1975) sunt emise programatic unele idei privind cronologia și clasificarea poezilor «pe curente sau pe afecțiuni electivă». Sub acest aspect reținem afirmația: «În ce mă privește, nu mă consider un critic literar, ci un scriitor care scrie despre alți scriitori. Lucrez – cum am spus-o de mai multe ori – *cu materialul clientului*, adică pe bază de citat, metodă care mi se pare echitabilă», având valoarea unei profesiuni de credință. Cu alte cuvinte, o scriere polemică în care recunoaștem toate virtuțile scriiturii lui Eugen Barbu și în care subiectivismul este ridicat la rang de principiu: «am mai mare încredere în subiectivismul omului de condei decât în priceperea multor *scriitori ratați*, numiți critici». [...] Discipol al lui Călinescu și Perpessicius, preluând fertile sugestii din Hugo Friedrich sau Paul Valéry, acesta din urmă considerat un fel de factotum al poeziei moderne, Eugen Barbu devine un teoretician sui-generis al fenomenului literar. Planul ideatic al *Istoriei* este generat de atracția pe care o exercită asupra autorului unele subiecte cărora le poartă un interes particular (balcanismul, simbolistica), prilej de a etala o erudiție luxuriantă. Sistemul de referințe este articulat pe rezonanța numelor unor Jacopone da Todi, Petrarca, La Bruyère, Vivaldi, Dürer, Gluck, sau Marintain, Ponge, Jiménez, Cummings, Duffy, Satie, acoperind o arie culturală vastă. [...] Eugen Barbu întreprinde o fastuoasă călătorie printre valorile liricii contemporane, mereu cu gândul la neajutorării «deliranti» pe care îi ia sub aripa sa, nu pentru a-i ocroti, ci pentru a-i supune caznelor. «Păcatele» poezilor sunt denunțate în sintagme vitriolante. Teodor Crișan «scapă caii când ție lumea mai dragă», în timp ce «cu Vasile Vlad din volumul *Sărbătorile absenței* ne aflăm în cazul unui oligofren...». Iritarea criticului în fața simplelor «exerciții de cârciumă și petrecere», a «baloanelor cu săpun» atinge intensitățile implicării directe: «Dacă ceea ce am citat (din Iolanda Malamen – n.n.) se poate numi poem filosofic, noi suntem cocoșatul de la Notre Dame». În această participare ardentă, în *patosul formulărilor* se află adevărata măsură a reușitei lui Eugen Barbu. Participăm la o exemplară aventură intelectuală, la experiența spirituală a unui lector avizat, care se autodefineste în raport cu marea poezie. [...] Eugen Barbu nu este un scriitor comod. Opțiunile ca și negațiile lui sunt tranșante. În savuroase formule sintetizează cu sagacitate o personalitate sau o operă: «Bacovia e un poet cu un mare verb, deși folosește puține cuvinte»; Romulus Vulpescu, «acest François îmbătându-se prin librării cu miedul cărților», apare în ipostaza unui «gramătic subțire, cu înaltă școală filologică, atent la marea poezie, îngrijitor și colaborator postum al lui Ion Barbu, căruia i-a facilitat apariții în vremuri mai dificile pentru poezia acestu-

ia, suferind de un ușor savantlâc *miștocar*, aş zice cu un cuvânt villonesc, traducător al hoţului şi canaliei de geniu, provocând în lexic adevărate furtuni...»; Traian Lalescu, la care descoperă o poezie «întârziată», «a rămas undeva în timp şi aşteaptă un tren electric care să-l proiecteze într-o gară lirică modernă». [...] Printre iataganele criticului se ivesc portrete de o rară forţă plastică. Nichita Stănescu este «un paranimf blond de la Vizanţ, poet limbut, plin de ameninţări, gelos pe orice laude ce-i scapă, încărcat de diplomaţie cu o Triplă Alianţă, adolescent firav, îmbătrânit în imaginea purităţii, de un talent remarcabil şi de un meşteşug şi mai şi»; Adrian Păunescu, «un mare copil uitat într-o vitrină cu porcelane fine, simte nevoia să spargă totul şi pe urmă plânge, se înduioşează, devine calin şi repară răutăţile cu un surâs»; iar Ioan Alexandru «un poet blond şi sfios, frumos ca un arhanghel, cu o figură marcată de o suferinţă netrădată». Asistăm frecvent la o *epicizare* a comentariului critic. Poezii discutaţi devin personaje în adevărate schiţe narative din care nu lipseşte anecdoticul («doctoratul» lui Marin Sorescu). Barbu ia chipul pamfletarului vindicativ: Sorescu «şoltic negustor de cuvinte», «îl imită pe Beckett fără nici o stânjeneală chiar în *Iona*, iar în *Capriciu* se ia ideea din *Scaunele* lui Ionescu şi se compromite cu solemnitate». La rândul ei, poezia Anei Blandiana îi sugerează «imaginea unor conserve lirice din care tocmai sucul lipseşte». Pamfletarul se agită, dă sfaturi («A pânde poezia, a aştepta, a spune mai rar, a nu trişa cu cuvintele»), invocă («Doamne, nu-l pierde pe Pituţ, nu-i da ideea de a semăna cu poeţii snobi...»), ameninţă («Vi-l restitui pe Ştefan Roll cu vehemenţă!»), pentru ca apoi să declare: «Evident, nu sunt o dădacă literară şi nu-mi revendic postul de moaşă şefă a liricii româneşti». Sunt umorile unui «bizantin» sensibil. Deschis veritabilei poezii, fie ea suprarealistă sau tradiţională, Eugen Barbu face dovada unei mari toleranţe. *Istoria* sa este o carte care nu trebuie să supere, chiar dacă autorul ei gândeşte altfel.” ■ La *Reper*, Alexandru Balaci aduce în centrul atenţiei pe *Pier Paolo Pasolini*. ■ Romanul *Mândra* de Tudor Băran este recenzat de Eugen Măicăneanu. ■ „Studiul critic al lui Zaharia Sângeorzan (*M. Sadoveanu. Teme fundamentale*, Ed. Minerva, 1976), oferă – notează Aurel Diaconu –, dincolo de comentariul propriu-zis, o situaţie mult mai interesantă: reacţia unui critic fără «prejudecăţi teoretice» şi fără «sistem aprioric» în faţa unei opere colosale. Lectura masivă şi condensată în timp îi dă lui Z.S. freamătul înţelegerii totale şi o subtilă iluzie a putinţei de a-l comenta esenţial pe Sadoveanu. Numai că, în asemenea cazuri, graba trecerii de la impresie la propoziţia critică reduce din valoarea entuziasmului iniţial. Involuntar, textul citit sufocă textul critic, opera umbreşte comentariul. Dimensiunile studiului lui Z.S. țin de această lectură nemijlocită în care textul sadovenian acoperă atât spaţiul ideatic, cât şi cel tipografic. De două ori, însă, se impune şi vocea criticului: în ideea (enunţată) de inspiraţie călinesciană a prezenţei iniţiale a temelor sadoveniene şi a treptatei lor desăvârşiri şi în ideea

(demonstrată) a supremației poeticului în textul sadovenian. [...] Fără a fi o carte reprezentativă a criticii noastre actuale, studiul lui Zaharia Sângeorzan lasă să se întrevadă, pentru viitor, un bun critic sadovenian.” ■ Laurențiu Ulici „contemplă” *Lungile apusuri de soare* de George Timcu: „Scriș curat, într-un stil mai degrabă muntenesc decât ardelenesc, cu alternări de povestire și dialog, cu două momente memorabile, unul pentru frumusețea lui (idila dintre Eugen și Maria), celălalt pentru artificialitate (convorbirea eroului cu prietenul său în prima parte a cărții), romanul lui George Timcu își găsește în temă și în problemele adiacente temei, punctul principal de interes. Și, totodată, actualitatea.” ■ Ion D. Sîrbu adresează o *Invitație la „fabuliniile” lui Gabriel Bratu*, mai precis, la expoziția caricaturistului, găzduită de Muzeul de Artă din Craiova ■ George Niță scrutează istoria de 150 de ani a liceului „Nicolae Bălcescu” din Craiova, cuprinsă în lucrarea lui Nicolae Andrei, *Ani de lumină*. ■ Un scurt istoric al publicației *Vocea Oltului* întocmește Ștefan Bossun. ■ Iancu Popescu pledează pentru „a se reexamina conținutul lecțiilor din manualul de literatură pentru anul IV de liceu dedicate lui Ion Barbu, cu scopul de a evidenția trăsătura de excepție a poeziei sale” (*Ion Barbu în manualul de literatură*). ■ Gabriel Chifu versifică un *Sentiment*. □ Ilarie Hinoveanu publică grupajul de poeme intitulat *Cântece pe râurile țării*. □ Sunt, de asemenea, prezenți cu grupaje de versuri Liana Marcu și Eleodor Dinu. ■ La *Meridiane*, Ion Zamfirescu desfășoară un studiu despre *Paul Valéry, gânditorul*.

● [„Secolul 20”, nr. 6] Numărul se deschide cu un grupaj de articole scrise „în lumina generoasă a Programului de măsuri pentru aplicarea hotărârilor Congresului al XI-lea al Partidului și ale Congresului Educației Politice și al Culturii Socialiste, în domeniul muncii ideologice, politice și cultural-educative.” Astfel, Alexandru Balaci (în *Cultura socialistă ca modelare umană*) este de părere că programul de măsuri „trasează oamenilor de cultură luminoasă, responsabilă sarcină de a-și pune întreaga lor energie, forța morală, ardoarea de a înțelege și de a crea, în slujba colectivității umane”, iar Dan Hăulică (în *Noi dimensiuni ale dialogului intelectual*) îl citează pe Nicolae Ceaușescu care, la Congresul al XI-lea, atrăgea atenția asupra unei îndatoriri majore: „Să nu uităm că și creatorii de azi au nevoie să fie educați pentru a se putea ocupa de educația altora Aceasta este o necesitate pentru toate domeniile de activitate.” □ Edgar Papu semnează textul intitulat *Protocronism și sinteză*, ce rezumă vechiul său articol *Protocronism românesc* (apărut în revistă în iulie 1974). Bazându-se atunci doar pe „argumente statistice de exemplu”, își găsește acum „întărirea explicativă” în cartea lui Dan Zamfirescu, *Istorie și cultură* (Eminescu, 1975), precum și în eseul aceluiași, intitulat *Cultura română – sinteză europeană*, un „fundament teoretic, istoric și filosofic-cultural” al fenomenului în discuție. Recenzându-le, Papu întâm pină cu entuziasm astfel de sinteze importante pentru promovarea inițiativelor pro-

tochrone, găsiind în ele explicații valabile pentru teoria sa: „Trecând prin toate momentele mari ale culturii noastre vechi, autorul se oprește la Budai-Deleanu inclusiv, precizând peste tot funcțiunea sintetică a romanității între cele două Europe [cea latină sau latinizantă și cea bizantino-slavă, n.n.]. O asemenea funcțiune se mai continuă și astăzi. Aci mi se pare a vedea cea mai solidă rațiune de ordin istoric și filosofic-cultural a unui *protocronism românesc*.” Redacția încheie grupajul cu o trecere în revistă a istoriei naționale (*Nu există miracole mici*), „tradiția românească de asimilare” fiind subliniată cu precădere: „Nu avem așadar motive să fim pesimiști. Fluviul nostru, cu traiectoria sa unică în Europa, n-a putut fi abătut de nimeni. «Acela care poate merge la izvor, nu trebuie să meargă la ulcior», reamintea recent Președintele Țării, citând, cu adâncă înțelegere, un dictum celebru al lui Leonardo. Uriașa noastră biruință asupra negurii a fost într-adevăr, înainte de altceva, o victorie a sufletului garant și păstrător, asimilator al tuturor înrâurilor, asemenea iarăși, în aceasta, apei vii sorbind în matca sa adâncă afluenți – oricât de numeroși –, rămânând ea însăși aceeași, nestrămutată.” □ Sub titlul generic *Omagiu patriei*, revista publică poezii în versiune bilingvă: Virgil Teodorescu tradus în franceză de Andreea Dobrescu-Warodin, Aurel Rău și Nichita Stănescu, transpuși în engleză de Andrei Bantaș, respectiv de Dan Duțescu, Gheorghe Tomozei și Ion Gheorghe, traduși în germană de Alexandru Al. Șahighian. □ O pagină intitulată de redacție *Probleme ale traducerii în dialectica învățământ-creație*, subliniind importanța învățării unor limbi străine în vederea unor traduceri viitoare, prefătează două studii tematice datorate profesorilor Leon D. Levițchi (*Eminescu, traducător al lui Shakespeare*) și Paul Miclău (*Probleme semiotice ale traducerii: Blaga în franceză*). □ Cel dintâi va căuta să demonstreze aplicat două chestiuni, mai întâi faptul că „traducând cele 132 de versuri din *Timon din Atena* (manuscrisul 2254), Eminescu s-a călăuzit în primul rând după textul shakespearian original și nu după traducerile germane și franceze, așa cum s-a afirmat de obicei și că, pe de altă parte, a dorit să fie un traducător fidel, nu un rival.” □ Cel de al doilea, Paul Miclău, al cărui domeniu de interes și de ilustrare este modul în care lirica lui Lucian Blaga a fost tradusă în ultimul timp, aplică tehnici de analiză folosite de știința semnelor, detectabile și în lingvistică, constatând în finalul excursului că „există traducători grăbiți.” □ La două sute de ani de la proclamarea independenței americane, Virgil Teodorescu și Petronela Neg oșanu alcătuiesc și traduc o antologie lirică cu nume reprezentative pentru spațiul respectiv, între care Ralph Waldo Emerson, Walt Whitman, Carl Sandburg, Robert Frost, Allen Ginsberg ș.a □ Textul lui Kiril Kovaldji, *Tălmăcind literatura românească: un sentiment vechi și adânc*, reprezintă de fapt o prezentare a simpozionului organizat la Casa Scriitorilor din București pe tema traducerilor din literatura română în diverse limbi străine. Traducă torul

sovietic salută inițiativa, benefică pentru îmbogățirea cunoștințelor de limbă, și trece în revistă selectiv cele mai recente titluri din literatura română traduse în Uniunea Sovietică, care au stârnit un deosebit interes: *Enigma Otiliei* de G. Călinescu, *Groapa* de Eugen Barbu, *Fram, ursul polar* de Cezar Petrescu, *Apa* de Al. Ivăsiuc, o antologie de poezie română contemporană, trei culegeri de proză etc. □ Rubrica intitulată *Prezențe românești* continuă să informeze cititorii în legătură cu noi apariții românești în străinătate. În acest număr, se fac referiri la studiul comparatist al Rodicăi Ciocan-Ivănescu, apărut în revista varșoviană „Literatura na Świecie”, despre „raporturile intelectuale și afinitățile creatoare dintre Ion Marin Sadoveanu și unele personalități reprezentative ale curentului literar cunoscut sub denumirea «Młoda Polska» (Tânără Polonie).” Este semnalată și cea mai recentă traducere din poezia lui Arghezi, o culegere în limba letonă, datorată poetului Leons Briedis. Prefața volumului este semnată de „criticul sovietic” Mihai Cimpoi, cel care a și selectat versurile. O ultimă informație se referă la ampla recenzie a lui Iuri Kojevnikov (din „Inostrannaia literatura”, nr. 8/1976) la volumul de versuri *Patrula de noapte* de Mihai Beniuc. „Criticul sovietic care se afirmă în această recenzie și ca traducător, prezentând în tălmăcire proprie versurile care ilustrează opiniile despre creația lui Beniuc, îmbină analiza critică și opiniile estetice cu privire la volumul cercetat, cu o prezentare mai largă a întregii creații a poetului român, realizând în felul acesta un portret literar complet [...] relevând ca o coordonată esențială a poeziei lui Beniuc optimismul ei istoric care biruie inevitabila tristețe a scurgerii anilor.”

● [„Steaua”, nr. 6] În contextul Congresului educației politice și al culturii socialiste citim: □ Aurel Codoban, *Cultura socialistă*: „Formarea omului nou, constructor conștient al celei mai drepte orânduiri sociale, problemă de mare amploare și de largă perspectivă, presupune conlucrarea unor factori multipli, între alții, a unei conștiințe de tip nou, socialist. În acest proces de structurare a unei noi personalități și conștiințe umane educația și cultura socialistă își găsesc rosturile firești.” □ Ion Arcaș, *Pentru oamenii acestui pământ*: „În ritmul vieții din țara noastră, pasiunea revoluționară a tovarășului Nicolae Ceaușescu de a fi mereu prezent printre noi conferă o nouă dimensiune existenței: neodihna căutărilor cotidiene. În preajma conducătorului vedem mai limpede și mai departe; probleme și fenomene extrem de complexe îmbracă haina simplității și firescului riguros științific; acul busolelor arată sincronizat către nordul priorităților esențiale și vitale.” □ Sub semnătura Steaua apare *Umanismul și spiritul revoluționar*, text anunțat prin următorul citat din Nicolae Ceaușescu: „Oamenii munci iau nevoie de o artă cu adevărat revoluționară, care să redea în mod veridic și obiectiv realitatea, care să fie pătrunsă de un puternic suflu mobilizator, militând cu pasiune pentru perfecționarea societății și a omului. Dorim o artă care să redea cele mai nobile sentimente ale constructorilor noii

orânduiri sociale dar care, totodată, să biciuiască mentalitățile înapoiate, să dezvăluie lipsurile și greșelile, dând maselor o perspectivă însuflețitoare de muncă și luptă, pentru progres și civilizație.” Din text reținem: „Strălucita expunere a Secretarului general al Partidului Comunist Român, tovarășul Nicolae Ceaușescu, constituie în fapt după cum spuneam un îndreptar ideologic și politic necesar creatorilor din domeniul literaturii și artei, care definește principiile artei socialiste, care stabilește cadrul generos al dezvoltării fără precedent a literaturii, artei, culturii în general, în spiritul concepției revoluționare a Programului partidului, având un caracter revoluționar, umanist, care să slujească omului, poporului, patriei, cauzei socialismului în România Constanta literaturii noastre – umanismul și spiritul revoluționar.” ■ Despre *Tendențele permanente ale criticii noastre* scrie Al. Dima: „Creșterea continuă a interesului pentru teoria criticii literare a devenit, de mai multă vreme un fapt de necontestat. El a depășii evident mai toate preocupările teoriei generale a literaturii, ceea ce poate fi dovedit și concret, cifric, așa cum am arătat-o și cu alte prilejuri Reamintim și aici o statistică de acum un deceniu care număra între 1956 și 1966, referindu-se doar la occident, nu mai puțin de 7000 de titluri de monografii, studii, exegeze biografii, lucrări de erudiție etc. la care, trebuie să adăugăm lungul șir de articole de după această dată, însumând până astăzi încă un deceniu. Desigur, o astfel de abundență a trebuit să dea de gândit și ca de obicei s-a tins spre explicații contradictorii. Una dintre acestea, mai pesimistă, nutrește convingerea că ne-am afla în fața unei «grave crize» de structură privind însuși rolul și misiunea criticii. O alta, de caracter optimist, consideră că, de fapt, ne-am găsi, dimpotrivă, în fața unei «crize de creștere», urmărind, în realitate, căutarea unor noi metode de interpretare și apreciere a fenomenelor literare. Cea dinții soluție se reazimă pe unele deficiențe, cu adevărat grave, cum ar fi carența autorității criticii, evitarea unor atitudini categorice cu prilejul valorificării operelor, căderea în descriptivism, procedeu și acesta de a ocoli situarea axiologică, eșuarea în verbalism etc. Cealaltă soluție, cea a «crizei de creștere», e ilustrată prin febrilitatea utilizării unor noi metode, dintre care unele purced din existențialism, psihanaliză, din diferite tipuri de formalismului și structuralismului etc. În fond, nu e greu de conchis, că de fapt, ambele explicații sunt valabile și că ele determină, în mod limpede, un adevărat impas al criticii contemporane care nu poate fi contestat.” ■ Melania Livadă publică *O teorie intelectuală a poeziei*, prezentând teoriile lui G. Călinescu: „Am relevat existența în teoria poeziei aparținând lui Călinescu, a unor idei fundamentale din poetica franceză contemporană, nu pentru a descoperi similitudini, ci pentru a sublinia spiritul foarte modern al propriei sale poetici, înalta ei viziune și capacitatea uimitoare a marelui nostru critic de a integra gândirii proprii și de reformula idei estetice ce străbăteau cultura veacului.” ■ Leonida Neamțu semnează *Dialog la Cartea Oltului*: „- Te invit să-mi răspunzi sincer,

dacă citind, sau recitind *Cartea Oltului*, nu ți-a venit așa o poftă nebună de a lua din cui toiagul cel bătrân al drumeției și a reface punct cu punct traseul pe care ni-l oferă Bogza? – Mai întâi să-ți fac o mărturisire, dacă permiți: de la primele acorduri ale cărții – observi că pronunț *acorduri*, în loc de *cuvinte*, și care prime acorduri sunt acestea: «Presărat cu cetăți în ruină și cu ascuțite turlă de biserici, Ardealul...» – am simțit ceva ce aș denumi convențional un *șoc simfonic*... Cât privește ideea de a reface traseul Oltului, și al scriitorului, răspund negativ. Pur și simplu, aș fi avut chef ca această carte să nu existe, și s-o scriu eu!” ■ Ion Taloș scrie despre *Mică enciclopedie a poveștilor românești*, apărută la Editura științifică și enciclopedică, de Ovidiu Bârlea: „Fiecare articol are un caracter monografic. El privește întregul material care se referă la temă.” ■ În *Opinii* Nae Antonescu publică *Dimensiunile și fisurile unui monument*: „Înspăimântătoare dar nu fără putință devine fascinanta întreprindere a scriitorului de nebănuite resurse beletristice Eugen Barbu de a surprinde trăsăturile caracteristice ale literaturii române, de la origini până în prezent, într-o masivă istorie polemică și antologică, în numai puțin de cincisprezece volume a căror dimensiune amintește efortul epopeic al lui Hasdeu ca și a vechilor și doctelor tratate medievale ale cărturarilor filologi precum și neastâmpărata efervescentă artistică a lui G. Călinescu modelul declarat al autorului pentru această primă carte. *Poezia română contemporană*, primul volum al seriei voit necronologică (al treisprezecelea din total) apare după didactica «analiză» a lui Al. Piru, intitulată exact la fel, dar o comparație între cele două cercetări ar fi totuși riscantă. Deosebiri în trec cu mult asemănările, originalitatea inițiativei lui Eugen Barbu depășește cu mult manifestarea lui Al. Piru.” ■ N. Mărgineanu publică un fragment din lucrarea *Poezia filozofică a lui Eminescu*, Adrian Popescu scrie despre Eminescu în textul *La o statuie*, iar sub titlul *Inedit* George Corbu publică patru versuri „neidentificate încă în opera” lui Eminescu. ■ Valentin Tașcu scrie despre *Romanul lui Fănuș Neagu*, anume *Frumoșii nebuni ai marilor orașe*: „Așa cum am mai spus în urmă cu opt ani în legătură cu *Îngerul a strigat* (vai, ce mult a fost uitată această carte și cum n-a intrat în nici o ordine), Fănuș Neagu rămâne un excelent povestitor. Ca și presupusul roman din 1968, cel de azi nu poate depăși condiția unei culegeri de povestiri reunite prin convenția personajelor unice.” ■ Constantin Noica prezintă *Un înțeles al ființei din perspectiva operei lui Brâncuși*: „Nu a fost bine, pentru cugetul și inima omului, să conceapă Ființa drept ceva imuabil și veșnic. Ar fi mai înțelept să se gândească ființa drept o desfășurare încă, așa cum ne apare în viziunea românească: drept *devenire* întru ființă. Pentru o asemenea devenire întru ființă ne luăm cutezanța să invocăm un aspect, poate cel esențial, din creația îmbibată de o începătoare reflexiune filozofică (deopotrivă populară și cultă) a lui Brâncuși.” ■ În *Proză eseistică* Ion Marcoș scrie despre scrierile lui Alexandru Papilian: „Ceea ce dă relief prozei și individualizează personaje-

le lui Al. Papilian este insistența și adâncimea analizei. Fără a face psihologism, autorul are o remarcabilă știință a detalierii. Proză eseu, epica lui evită capcana retorismului. Eroi mănuiesc cu dezinvoltură abstracții, se lansează în controverse, fără a lăsa impresia că devin exponenți, purtători de cuvânt ai autorului. Ideile sunt subsumate individualității, o potențază. Impresia de autenticitate se realizează datorită unei puternice aderențe la concretul palpabil. Între prozatorii tineri, Alexandru Papilian are, poate cel mai pronunțat, demonul dialecticii.” ■ Nicolae Balotă scrie despre *Arta poetică a lui Ilarie Voronca*: „Arta poetică a celor mai mulți avangardiști – și printre aceștia, cazul lui Ilarie Voronca este exemplar – s-ar putea reduce la o lungă enumerare a formulelor prin care se încearcă proiecții ideale, un fel de epure ale Poemului. Definițiile poeziei pe care le găsim în manifeste, articole teoretice, eseuri, sunt dintre cele mai diverse cu alură ori constituție retorică. De la metafora abstrusă la definiția cu alură pedant-științifică, de la analogiile cele mai temerare la exclamarea patetică, orice mod de a identifica poeticul – fie și prin negarea lui – este folosit de poeții-doctrinari ai Avangardei.” ■ Aurel Sasu semnează *Morala Hronicului*, o scurtă prezentare a volumului *Hronicu leatului 7481* de Dumitru Trancă: „Prozatorul este un ironic solitar, raționalist entuziast și orgolios prin fidelitatea față de un sentiment al independenței. El critică, fără mijloacele pamfletului și este liric, fără mijloacele poeziei, cum s-ar spune e un scriitor cu «mâncărime la peană»; desigur incomod pentru foarte mulți, dar adversar al solitudinii gratuite și al voluptoaselor fățării.” ■ Alexandru George semnează *Creația și analiză*, în contextul apariției *Jurnalului* lui Oct. Șuluțiu, Editura Dacia, 1976: „Material cuprins în acest volumaș e, oricum, complementar, incapabil să se susțină altfel decât prin raportare. El deschide o fereastră asupra unei epoci turmentate, a cărei istorie e departe de a fi scrisă, a unei «generații» literare căreia autorul i-a aparținut ca figurant de seamă.” ■ În *Cronica edițiilor* Geo Șerban publică textul *La o nouă ediție din Descrierea Moldovei*. ■ Liviu Petrescu semnează *Un debut critic*, prezentând eseu *M. Sadoveanu* de Zaharia Sângeorzan: „În întregul ei, imaginea despre Sadoveanu, pe care ne-o oferă Z. Sângeorzan, prezintă monumentalitate, coerență și sugestivitate; este o construcție critică deosebit de convingătoare.” ■ Mircea Popa, în *O carte veche necunoscută*, atrage atenția asupra culegerii *Fanule alese*, din mai mulți autori, găsită la Biblioteca universitară din Cluj-Napoca, numărul de înregistrare B. R. V. 60. ■ Petru Poantă semnează cronici literare: □ *Dimineața apelor* de Valeriu Bucuroiu: „Poet cu reale disponibilități, Valeriu Bucuroiu este un nume despre care se va mai auzi, cu atât mai mult cu cât se orientează înspre un lirism care a scăpat de prejudecățile purismului și ale unei căutate ambiguități. El scrie o poezie în sens superior tematică, actuală, implicată în viață.” □ *Punctul sensibil* de Ion Lotreanu: „Ion Lotreanu este un poet al imponderabilelor, de reală expresivitate, dar în universul căruia există deocamda-

tă multe impurități.” ■ Cronici literare scrie și Virgil Ardeleanu: □ *Mitologii subiective* de Octavian Paler: „Scriitor de eclatant rafinament intelectual, utilizând pe larg sentința morală, Octavian Paler oferă și în *Mitologii subiective* un admirabil eseu, care se revendică de la viziunea unui poet și, în egală măsură, de la structura unui prozator.” □ *Conspirații sub cer deschis* de L. Kalustian: „Se poate spune pe drept cuvânt că această carte constituie un omagiu adus meseriei de publicist, o reabilitare a ceea ce prea mulți se grăbesc să taxeze drept perisabil.” ■ Gheorghe Iancovici publică *Epistolar speranțian*, prezentând scrisorile lui Eugen Speranția, trimise autorului textului. ■ În *Cronica traducerilor* Gelu Ionescu semnalează apariția volumului *Invenția lui Morel. Plan de evadare* de Adolfo Bioy Casares, Editura Univers, 1976: „Scrierile lui Casares (tălmăcite cu meticulozitate de Ion Oprescu) au, pe lângă farmecul unei originalități indubitabile, și meritul unei conștiințe teoretice pătrunzătoare – de unde noutatea discursului său «fantastic» ce implică lectura în însăși concepția ficțiunii. Fantasticul sud-americanilor ar putea fi numit, sui generis, un «fantastic al cărții».” ■ În *Confluente* citim: □ *Note americane* de Serge Fauchereau, traducere de Petru Poantă. □ *Lecturi din Louise Labe* de Veronica Porumbacu: „Nu știu altă poete care să-și intuit mai autentic «dialectica iubirii», imponderabilele care schimbă stările de spirit ale partenerilor, care să fi trăit atâta pentru dragoste, ca ea.” ■ În *Viața cărților* citim: □ Ion Cuceu prezintă *Coordonate sud-est europene ale baladei populare românești* de Adrian Fochi, Editura Academiei, 1976: „Prin prețioasele ei constatări, cartea lui Fochi discreditează afirmațiile unor cercetători străini care negau originalitatea baladei noastre, socotind-o dependentă de cea specifică popoarelor vecine, punând în termeni dialectici raportul între difuzionism și poligeneză în explicarea răspândirii fenomenelor de cultură populară.” □ V. Mihai scrie despre *Impresia unei serii* de Toma Michinici, Editura C.R. . , 1976: „Impresia pe care o lasă poemele acestui volum este confuză. În pofida «tiraniei» formale a rimei, autorul aspiră la o desfășurare lirică pe coordonatele modernității.” □ Despre monografia *Van Gogh* de Viorica Guy Marica, Editura Meridiane, 1976 scrie Liviu Văcariu. □ Valentin Tașcu recenzează *Cred în teatru* de Stelian Vasilescu, Editura Facla, 1975: „Adăugind că interviurile sunt însoțite de o documentație științifică riguroasă din partea semnatarului lor, conchidem că lucrarea *Cred în teatru* nu este a culegere întâmplătoare de articole de gazetă, ci un întreg elaborat, cu vădita intenție și reușită, pentru Stelian Vasilescu, de a oferi o imagine vie, disputată a fenomenului teatral contemporan.” ■ Dan Bândilă semnalează apariția antologiei de proză umoristică sovietică *Romanța Samovarului*, Editura Univers, 1976: „Cititorul e obligat să se adapteze fiecărui autor. Din acest punct de vedere, numita antologie este neunitară, chiar eterogenă, deși substanțială și bine venită.” □ P. Petru scrie despre *Florilegiu* lui Giambattista Marino, traducere de Leonid Dimov, Editura Univers, 1976: „În

orice caz versiunea românească a acestui mic florilegiu, pe lângă faptul că este o reușită cartă a traducătorului, îl poate familiariza pe cititorul contemporan cu ceea ce deunăzi era considerat ermetism iar astăzi e pur și simplu izbândă a frumuseții.” ■ Din *Mențiuni și opinii* reținem: □ Ovidiu Mureșan, *Forras*: „Pe parcursul anilor, revistele Uniunii Scriitorilor au stabilit contacte, ce au devenit tradiționale, cu diverse publicații de profil similar din alte țări. În acest context, «Steaua» a reprodus deja în numărul 11 (1975) o selecție de texte literare provenind de la redactori și colaboratori ai revistei «Forras» (Izvorul) din Kecskemét, R.P.U. Răspunzând inițiativei amintite, lunarul de cultură maghiar publică anul acesta, în numărul său din februarie un grupaj din lirica, proza și eseistica redactorilor de la revista «Steaua».” □ A. P., *Centenarul Hristo Botev*: „Cu ocazia aniversării a 100 de ani de la moartea eroică a revoluționarului și poetului bulgar Hristo Botev, în întreaga țară au avut loc numeroase manifestări comemorative, între care se înscrie, ca moment de vârf, *Festivalul literar* organizat de Uniunea Scriitorilor din România.” ■ Versuri semnează Virgil Teodorescu (*Splendorile dovezii*), Cornel Udrea (*Contemporani cu istoria*), Titus Andronic (*Vârful Omul*), Adrian Popescu (*Casa lui Goga În memoriam*), Ion Murgeanu (*Salsovia*), Florența Albu (*Strada Nufurilor*), Iustin Moraru (*Statuia unui cântec*), Franciska Ricinski (*Arcul tău de triumf*), Dan Constantinescu (*Coloana fără sfârșit*), Ana Blandiana (*Acolo*). □ Aurel Gurgianu revine la rubrica *Terasa* cu textul *Abrevieri*. □ Sub titlul *Libertate lui Kim Chi Ha!* apare traducerea fragmentului din poema *Strigătul poporului*, în românește de Flavia Andrea și Aurel Șorobetea. Traducerea apare în contextul încarcerării poetului sud coreean Kim Chi Ha, acuzat de comunism. □ Citim *San Giorgio* de Eugen Uricaru. □ Nicolae Mareș semnează traducerea versurilor poetului Stansilaw Jerzy Lec (*Fidelitate; Poduri obișnuite; M-am uitat; Negru pe alb*), comemorând poetul la 10 de la marte. □ Ion Pop traducere versurile lui René Char (*Orion irochez; Primirea lui Orion; Beție; Țărnuț violonist; Pontonieri*). □ În traducerea lui Ion Brad citim poeziile lui Iannis Ritsos (*Refuz; Mijloace de transport; Diversiune; Rezistențe*). □ Virgil Mihai transpune în românește versurile poetului irakian Ali Al-Hillit (*Ardere; Parfum rănit; Iubire tandră*). □ Sub titlu *Cenaclu* sunt publicate versurile poezilor din Botoșani: Constantin Bojescu (*Se face ziua; Poem*), George Luca (*Pasărea de foc*), Neagu Marcel Ciucașu (*Desfășurarea prin cunoaștere*), Dumitru M. Necșanu (*Până-n ziuă*), Gelu Dorian (*Fragment de primăvară*). □ Mircea Țoca prezintă pe poetul *Camille Bryen* și traduce poezia *Eupictezeu*. □ I. Câmpeanu publică *Imagini vieneze*. □ Mircea Ionescu-Quintus publică versuri: *Invidia; Autobiografie; Mărul lui Adam; Cioara* □ Al. Misiuga scrie *Zeflemele*.

● **[„Teatrul”, nr. 6]** ■ În articolul de fond, intitulat *Nobila răspundere*, se afirmă: „Creația literară și artistică și-a dat dintotdeauna măsura valorii și trăinicieii ei în faptele și natura faptelor de viață cercetate, în adâncimea demersu-

lui și aria ei de investigare, în semnificațiile ce degajă, în ecoul ei spiritual și în puterea ei de înrâurire asupra spiritului. Fără hotar în principiul libertății și diversității ei expresive, imaginative, creația, în genere, dar mai cu seamă creația de artă, a fost dintotdeauna, când s-a voit autentică, fruct și tributară unui anumit climat și unei anumite realități înconjurătoare, mărturia unei anume culturi și unui anume orizont de gândire și de aspirații, însoțitorul și susținătorul unei anumite deveniri, unui anume destin istoric, național. [...] Amplele Expuneri ale secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, au atins, în contextul analizei stării actuale a culturii noastre și a perspectivei ei de dezvoltare, și capitolul artei, ca pe un capitol de importanță fundamentală. A fost subliniat avântul remarcabil pe care, mai ales de la Plenara CC a PCR-din noiembrie 1971, îl cunoaște creația literar-artistică, precum au fost subliniate și cerințele actuale cărora au a le face față artele – creația și creatorii de artă. Aceste cerințe nu pot fi înțelese desprins de politica de ansamblu a partidului în toate compartimentele ei, de cerințele generale ale edificării și educației omului, de problemele care privesc chiar domenii aparent străine artei, cum ar fi bunăoară dezvoltarea și modernizarea economiei, sporirea venitului național. Fiindcă toate acestea tind, în fond, spre ridicarea nivelului de trai, material și spiritual, al poporului, tind, deci, spre îmbogățirea cerințelor și creșterea gustului pentru frumosul și adevărul artistic în om, spre modelarea deopotrivă cetățenească, estetică și etică a omului. Omul de artă este, așadar, dator să aibă în vedere, în această perspectivă, problemele creației sale, în funcție de schimbările produse în structura socială a societății noastre, de procesul, în continuare, de dezvoltare a învățământului, a științei, de procesul, tot mai viu, de pătrundere a celor mai noi realizări de cunoaștere în conștiința oamenilor muncii, de mutațiile încercate de omul muncii, în climatul de muncă, al construcției la care participă. El e chemat să țină seamă de faptul că, pe măsură ce revoluția tehnico-științifică se integrează învățământului, ca și dezvoltării economico-sociale a țării, construcția socialistă, istoria ei, apar tot mai evident ca rod al creației conștiente a maselor, al conștiinței lor revoluționare, al orizontului lor lărgit de cultură.” ■ Horia Lovinescu scrie despre *Omul nou – un imperativ impus de realități*: „Congresul educației politice și al culturii socialiste și, mai ales, marea expunere făcută de tovarășul Nicolae Ceaușescu care a prilejuit, între altele, definirea funcției culturii într-un context politic și filozofic atât de vast încât l-aș numi istoric, mi se par încă o dovadă a preciziei științifice cu care intervine partidul la momentul potrivit în toate sectoarele existenței noastre. Tocmai caracterul acesta de necesitate, de oportunitate, în sensul cel mai propriu al cuvântului, îi acordă o însemnătate majoră. Este, în adevăr, încă un prilej de a defini conceptul nostru despre educație politică și cultură, de a pune în lumină interdependența celor două noțiuni, de a face bilanțul activității ideologice în anii care au urmat Plenarei din 1971 și care au fost marcați de docu-

mentele de partid de o importanță capitală și, mai ales, este momentul în care apar cu claritate premisele și necesitatea unei noi etape în activitatea ideologico-educativă, necesitate dictată de dezvoltarea impetuoasă a vieții noastre sociale și politice din ultimii ani.[...] Pentru a mă referi la domeniul nostru strict, cred că trebuie remarcat că, în acești ani, în viața teatrală nu s-a urmărit numai aplicarea hotărârilor Plenarei din 1971 și a celorlalte documente de partid, ci că, în spiritul lor, au apărut inițiative creatoare care, în urma Congresului, vor fi dezvoltate și îmbogățite. Am în vedere în special două aspecte pozitive: îndepărtarea de stihia birocrației și manifestarea unui dinamism real în activitatea teatrelor și a forurilor de conducere. Aceasta nu înseamnă, desigur, că a dispărut orice urmă de birocratism și că unele acțiuni bine intenționate nu au rămas încă formale. Pe mine, termenul acesta nu mă înspăimântă, atunci când el nu ascunde inerție, ipocrizie, neputință. În activitatea culturală nu putem găsi întotdeauna, de la început, mijloacele perfecte de realizare a intențiilor noastre.” □ Constantin Măciucă scrie despre *Vocația educativă a teatrului românesc*. ■ Valentin Silvestru publică un articol intitulat *Ponderea teatrului în cadrul culturii socialiste*: „Lucrările Congresului educației politice și al culturii socialiste au, în aceste zile, o mare densitate. E și firesc; în cursul dezvoltării s-au acumulat, și în acest domeniu, un număr foarte mare de probleme care-și revendică dezbaterea și solicită soluții în sensul noii realități. De aceea, pornind de la experiența partidului nostru, care a organizat congrese periodice pentru alte categorii de activiști și oameni ai muncii din industrie și agricultură, propun ca și Congresul educației politice și al culturii socialiste să nu rămână un eveniment singular, să se instituționalizeze, să aibă loc cu o periodicitate asemănătoare celorlalte manifestări evocate. [...] După Congresul al XI-lea al partidului, creația teatrală a primit un impuls puternic, în timp ce în multe țări teatrele se închid sau capătă alte destinații. Trupe sunt obligate să itinereze veșnic, fără local stabil, la noi s-au dat în folosință noi spații teatrale, clădirile Teatrelor Naționale din București, Craiova și cea a Teatrului de stat din Tg. Mureș fiind adevărate palate ale culturii, cu o dotare tehnică de nivel mondial și cu posibilități vaste de desfășurare a activității. [...] E cert că, în lumina comandamentelor de partid, a marilor sarcini ideologice ale activității culturale, ne revine tuturor celor ce suntem legați, într-un fel sau altul, de mișcarea teatrală îndatorirea de a sprijini această splendidă artă în efortul ei spre o calibrare contemporană a creației și spre o cât mai mare apropiere a ei de publicul firesc care, azi, la noi, e întregul popor.” □ Sinka Károly scrie despre *Propagarea și valorificarea creației originale*. □ Florian Potra publică *Artă și ideologie – o singură expresie modelatoare*: „Meditând la cuvintele de foc ale secretarului general al partidului – ascultate întâi în sala Congresului educației politice și al culturii socialiste și recitate, apoi, în presă – ni se conturează din ce în ce mai limpede țelurile și sarcinile individuale, ale intelectualilor care

activează, specializat, în domeniul culturii și al artei, concretizându-ni-se pregnant modalitățile ce fac din cauza generală, a întregului partid și popor, cauza fiecăruia în parte, o *causamea agitur*. [...] Din complexul de factori, condiții și scopuri, omul de artă, în general, omul de teatru, în special – autor, regizor, actor, critic – trebuie să extragă sensuri majore și să-și confrunte gândirea și munca practică în raport cu ele. O idee fundamentală degajată din ideile Congresului, rămâne – cred – necesara fuziune a esteticului (artisticului) cu ideologicul (politicul). Niciodată și nicăieri, în nicio orânduire socială, creația artistică n-a fost independentă de o determinare ideologică sau chiar propagandistică: societatea socialistă este cea dintâi care are efectiv nevoie de toate formele de cunoaștere (și, în consecință, de modificare, de modelare a naturii umane), deci și de cunoașterea artistică, pereche cu cunoașterea științifică și filozofică.” ■ Al. Mirodan, în *Afirmarea originalității*, apreciază că „Una dintre ideile cele mai importante, prețioase și fecunde ale Congresului mi se pare a se afla în atacul net lansat de tovarășul Nicolae Ceaușescu întru potrivea „uniformității.” Vorbind la închiderea Congresului și punând un punct memorabil pe i în această privință, secretarul general al partidului a insistat, limpede și categoric, asupra necesității ca societatea contemporană să stimuleze, pe toate planurile posibile, dezvoltarea personalității creatoare. [...] Originea litetea, în câmpul discuțiilor noastre teatrale, presupune ca fiecare autor, evitând cu orice preț (și fiind încurajat întru aceasta) mimetismele, de orice nunață, să scrie pe potrivea autenticității sale. Originalitatea presupune, de asemenea (sau prin urmare), ca personajele pieselor de teatru sau, mai cu seamă, mult doriții „eroi contemporani”, fugind de ispitele uniformității, în gând, gest sau formulă verbală, să se întruchieze ca personalități distincte, întrucât în artă numai unicitatea e, după cum știm, semn de adevăr și viabilitate. Originea litetea presupune, mai apoi, ca fiecare teatru în parte să-și înțeleagă și să-și dezvăluie – pe măsura locului, timpului și artiștilor săi, și după exemplul celor mai bune trupe ale țării – personalitatea colectivă, care, ea, și numai ea, poate da valabilitate și ecou social unei opere de artă teatrală.” ■ Gheorghe Vlad răspunde la câteva întrebări privind *Responsabilitatea scriitorului*; acesta detaliază temele ce urmează să le abordeze, vorbește despre modalitățile de scriere pe care dramaturgii ar trebui să le abordeze „pentru ca opera lor să aibă un ecou cât mai mare în rândul maselor largi de spectatori.” ■ Dan Micu răspunde la o serie de întrebări privind *Necesitatea teatrului politic*: vorbește despre ecourile Congresului educației politice și al culturii socialiste, despre o posibilă structură a repertoriului viitoarei stagiuni din perspectiva acestui Congres, despre noua generație de regizori și despre cum energia acestora „poate fi încorporată în procesul de democratizare a culturii.” ■ Dumitru Solomon, în *Umanismul și fericirea*, susține: „Congresul educației politice și al culturii socialiste a constituit un important fapt de cultură, un act de referință fundamental pentru

înțelegerea complexă a fenomenului educativ și cultural, într-un moment istoric de mare solicitare a conștiinței umane, pentru instituirea unui climat excepțional de studiu și de creație, de înălțare spirituală. Conștiința culturală se organizează, se confruntă și se mobilizează în vederea atingerii unuia dintre cele mai tulburătoare scopuri: *omul*, eliberarea deplină, socială și spirituală, a omului. Tot ceea ce, generic vorbind, înseamnă producție, consum, schimb cultural se desfășoară, așa cum arată în remarcabila Expunere a tovarășului Nicolae Ceaușescu, pentru om, în contextul celei mai umane dintre lumi și a celui mai autentic umanism. [...] Creația artistică, a relevat Congresul educației politice și al culturii socialiste, nu poate evolua în afara societății, independent de dezvoltarea socială și morală a poporului nostru, divergent față de idealurile epocii. Literatura, arta nu pot fi decât ale vieții contemporane, ale omului contemporan și misiunea lor este de a exprima realitatea vieții. „Avem nevoie de o literatură și o artă – precizează secretarul general al partidului – care să redea cât mai colorat și cât mai divers din punct de vedere artistic realitatea contemporană, viața constructorilor socialismului, succesele și bucuriile lor, greutățile și lipsurile existente, mentalitățile înapoiate și viciile condamnabile ale unor oameni. Suntem revoluționari și nu dorim opere care să înfrumusețeze realitatea, care să prezinte viața în culori trandafirii; nu avem nevoie de dulcegării artistice. Dimpotrivă, considerăm că o astfel de prezentare idilică a vieții este dăunătoare pentru dezvoltarea spiritului și a combativității revoluționare a omului socialist. Dar nu ne trebuie nicio artă care să nege realitățile, să le deformeze, prezentându-le în negru, înfățișând în culori cenușii viața și munca eroică a poporului nostru. O asemenea artă are, de asemenea, un caracter bolnăvicios și ca atare este profund dăunătoare.”

□ În cadrul anchetei realizate de Paul Tutungiu, cu titlul *Conștiința de sine a unui popor, a unei națiuni*, Corneliu Marcu Loneanu răspunde la o serie de întrebări privind activitatea sa de dramaturg în contextul Congresului educației politice și al culturii socialiste. ■ În *Sinteze*, Margareta Bărbuță scrie despre *Drama turgia examenului de conștiință*: „Fără îndoială, direcția cea mai fertilă afirmată în dramaturgia ultimilor ani este aceea a problematicii actualității și, îndeosebi, a confruntărilor pe plan etic. Am putea spune, examinând piesele apărute în această perioadă, că dramaturgia română contemporană manifestă o adevărată vocație etică, domeniul predilect al autorilor fiind procesele de conștiință. [...] Apelul la responsabilitate – civică, etică, umană – răsună cu aceeași vigoare, sau, poate, chiar cu vigoare sporită în piesele apărute în ultimii ani. Este, de altfel, o expresie a angajării dramaturgiei, a teatrului românesc în procesul general de conștientizare, de educare socialistă a maselor. Dar, în piesele ultimilor ani, acest apel la responsabilitate apare ca un corolar al unui proces de conștiință, în care sunt puse în cauză perioade întregi din viața eroilor, fapte și atitudini, convingeri și mentalități. Limitată

la o piesă sau alta, această tendință n-ar depăși cadrul unei constatări de coincidențe. Privită în ansamblul dramaturgiei, ea se constituie într-o adevărată direcție, apare ca expresia unei necesități obiective. În formule dramatice variate, adesea metaforice, dar nu numai, eroii se adâncesc în propria lor conștiință și se confruntă cu ei înșiși, cei de ieri și cei de azi, sau cu idealurile lor, cu principiile morale ale societății noastre socialiste. În mod explicit sau implicit, piesele afirmă valoarea idealului comunist, a principiilor eticii și echității socialiste, intentând un adevărat proces acelor atitudini, fapte, înclinări care contravin acestui înalt ideal.” ■ Leonida Teodorescu scrie despre *Dramaturgia ca literatură*. Abordând problematica „așa zisei crize a dramaturgiei”, autorul susține că „instrumentele cu care se apreciază dramaturgia trebuie să fie altele decât cele cu care se apreciază proza sau poezia Disjuncțiile trebuie să fie operate în alte sfere decât cele în care se operează în mod obișnuit în proză sau în poezie. Și atunci este posibil ca senzația de criză să dispară. Pentru că, cel puțin în ceea ce privește dramaturgia noastră actuală, ea nu trece prin niciun fel de criză. Și ea se impune, așa cum de altfel se impune orice dramaturgie de calitate, prin ținuta ei literară. În al doilea rând, dramaturgia noastră de azi reprezintă o stare dinamică, nu prin faptul că se scriu piese noi, cât prin faptul că trăim într-o reală epocă a unei mișcări dramaturgice. Dar trebuie să spunem că toate aceste lucruri sunt destul de puțin cunoscute. Se simte tot mai acut lipsa unor studii temeinice cu privire la starea și la mișcarea dramaturgiei noastre, ca și lipsa unor preocupări sistematice cu privire la profilul dramaturgilor noștri, la diferite raporturi care se pot stabili între dramaturgi, opere etc..” □ Paul Tutungiu publică o convorbire cu Virgil Stoenescu despre „permanențele categoriei sociale tineret, istoria *Notei zero la purtare*, școala de dramaturgie românească.” ■ În *Întâlnirile revistei „Teatrul”* este prezentat Colocviul vâlcean din 24 mai, eveniment organizat în colaborare cu secția de dramaturgie a Uniunii Scriitorilor și cu Comitetul de cultură și educație socialistă al județului Vâlcea La acesta au participat, printre alții, Paul Everac, Radu Albala, Leonida Teodorescu. ■ În *Cronica dramatică. Piesa românească în premieră*, Cristina Constantiniu prezintă *Cazul Enăchescu* de Eugenia Busuioceanu (Teatrul Național din București); Ionuț Niculescu scrie despre *Cafeaua actriței* de Emil Poenaru (Teatrul „A. Davila” din Pitești); Kocsis Marika scrie despre *Un leagăn pe cer* de Sütő András, dramatizare de Szabó József (Teatrul de stat din Oradea, secția maghiară). În *Alte premiere* sunt prezentate *Barbarii* de Maxim Gorki (Teatrul „Nottara”), *Nevestele vesele din Windsor* de W. Shakespeare (Teatrul de Revistă și Comedie „Ion Văsiľescu”), *Omul de zăpadă* de A. De Herz (Teatrul Național din Craiova), *Tineri căsătoriți caută cameră* de Mihail Roșcin (Teatrul Municipal din Ploiești), *După cădere* de Arthur Miller (Teatrul de Nord din Satu Mare, secția maghiară). ■ În *Discuții*, Paul Everac publică un amplu studiu intitulat *Concepții și*

direcții în critica dramatică, un răspuns la articolul lui Valentin Silvestru din numărul precedent al revistei „Teatrul” dedicat acestei teme. Paul Everac afirmă că „recentul Congres al educației politice și culturii socialiste a consfințit prin glasul secretarului general al partidului, rezultate meritorii în câmpul literaturii și artei, implicit, al mișcării de teatru, formulând, pe bună dreptate, așteptări și mai mari în direcția apropierii teatrului de masele largi cărora le e destinat și de eroii cuprinși în realitatea societății noastre.” Sunt discutate în detaliu conceptele criticii din perioada anterioară și cele recente, se trece prin prezentarea unei serii de dispute pe teme teatrale din anii 1968-1969, făcându-se în permanență trimiteri la articolul lui Valentin Silvestru, în special la opiniile sale asupra unor autori dramatici precum Marin Sorescu, D.R. Popescu, Ion Băieșu. Everac concluzionează: „Sigur că admir la tovarășul V. Silvestru ceea ce și recenziții d-sale – după informația ce ne-o dă – au observat: „continuitatea de preocupări și consecvența principiilor.” Dar sunt preocupări și, mai ales, principii de evaluare și determinare a activității de teatru din perioada dinaintea Plenarei și până destul de recent, cu care, îmi pare rău, dar nu pot fi de acord, nici când se afirmă prea ritos, nici când fluctuează după circumstanță sau preopinent. N-am fost de acord nici cu cei ce, în anii dinaintea Plenarei, au propovăduit direcții și criterii asemănătoare și din care unii, răsfățați de spațiile revistelor noastre, și-au schimbat cadrul de activitate, slăbind direcționarea estetizantă și încărcând suplimentar sarcina tov. V. S. Sunt cu totul de acord cu tendințele exprimate în Plenara din 1971 și mai ales în recentul Congres al educației politice și culturii socialiste, unde tovarășul Nicolae Ceaușescu ne-a prevenit din nou împotriva ulcioarelor smălțuite, a personajelor închipuite sau eroilor „transplantați în zilele noastre din alte etape istorice sau chiar de pe alte planete”, a situării conflictelor sociale în zone „unde oamenii complică inutil lucrurile” și a reînnoit îndemnul ca oamenilor muncii și nu unei elite „să le aparțină tot ceea ce se creează mai de preț în artă.” Respingând idilismul, secretarul general al partidului a spus că „nu ne trebuie nicio artă care să nege realitățile, să le deformeze prezentându-le în negru” și că nu concepem „tratarea faptelor de viață și a actelor indivizilor în contextul social-istoric în care se produc, fără cauzalitate și scop.” Respectul pentru moștenirea clasică, disprețul pentru gratuitatea artei, îndemnul spre militantism și realism au fost din nou subliniate cu putere. Ele animă, de altfel, astăzi creația mării majorități a dramaturgilor și artiștilor țării noastre și fac mai greu de conceput întoarcerea la viziunea unei arte distorsionate sau de pur răsfăț estetic în zona spectaculosului. Ca și până acum, critica va fi, pentru noi, scriitorii de teatru, un îndreptar util și prețios în munca noastră, dacă nu se va abate, prin concepțiile și direcțiile sale, mărturisite sau subreptice, de la aceste adevăruri, ci va stimula acea fuziune de gând și faptă, de tradiție și înnoire, de text și spectacol, de îndrăzneală și discernământ care să asigure

progresul continuu al teatrului socialist românesc.” □ În *Turnee de peste hotare*, Bogdan Ulmu prezintă *Romeo și Julieta* de W. Shakespeare, piesă pusă în scenă de Teatrul Dramatic din Plovdiv. □ Este publicată piesa *Podul soarelui* de Șerban Codrin.

● [„Tomis”, nr 2/iunie] I. D. Lăudat notează despre: *Ibrăileanu-istoric literar*: „În cadrul istoriei culturii românești, Ibrăileanu este o personalitate prominentă. Revistei «Viața românească» pe care a condus-o și catedrei profesionale le-a închinat întreaga sa viață spirituală. [...] Numele lui Ibrăileanu este păstrat cu venerație atât de cei ce i-au fost ucenici direcți, ca și de acei care au învățat în atmosfera creată de el la facultatea unde a fost profesor atâta vreme.” ■ Enache Puiu recenzează două cărți. □ Al. Piru: *Poezia românească contemporană*: „Lucrare masivă, în două volume însumând peste 900 de pagini, *Poezia românească contemporană* este un tablou larg cuprinzător al liricii noastre din ultimul sfert de secol. Organizate pe criteriul anului de naștere al autorilor (criticul stabilește trei generații: vârstnică, mijlocie și tânără) și al debutului editorial, volumele iau în observație creația unui număr mare de poeți, peste 180... Dincolo însă de dimensiuni, în substanța ei, cartea este o operă de analiză, o lucrare ce confirmă calitățile modalității critice a lui A. Piru, prilej pentru noi de a observa mai îndeaproape «mașinăria», tehnica specifică actului său critic.” □ Ovidiu Papadima: *Ipostaze ale iluminismului românesc*: „Carte solidă, care realizează în mod savant și plăcut, panorama amplă și atrăgătoare a zorilor culturii și literaturii noastre moderne, *Ipostaze ale iluminismului românesc* constituie, negreșit, un studiu absolut indispensabil în cunoașterea unui fapt de cultură major.” ■ Nicolae Motoc analizează două volume de versuri. □ Primul aparține lui Aurel Rău, *Micropoeme*: „Poetul se supraveghează cu severitate, căutând să se limiteze numai la ceea ce îi aparține cu adevărat. Rar se aude un sunet de împrumut. Marii lirici din care a tradus excelent nu și-au lăsat urme vizibile în *micropoemele* lui Aurel Rău. Reținând ceva din concizia și concretețea lui Antonio Machado, dar nimic din respirația largă a poeziei lui S. J. Perse, Aurel Rău se simte mai bine în preajma poetului alexandrin Constantin Kavafis.” □ Al doilea volum de versuri aparține Marianei Filimon: *Recital*: „Dincolo de lirismul acesta întemeiat pe o subiectivitate extremă (poeta ne oferă banchetul...) Mariana Filimon îndrăznește să treacă foarte rar. Când o face, atmosfera sărbătorească, dominantă în volum, dispare; poeta își înmoaie penița în alte culori mai întunecate, care anunță probabil, alte zone ale universului său liric.”

● [„Transilvania”, nr. 6] Editorialul *În spiritul umanismului revoluționar* este semnat Transilvania: „Parte integrantă a politicii generale a partidului nostru, congresul educației politice și al culturii socialiste, prin lucrările și programul adoptat, prin dezbaterile vastă care i-a precedat, mărturisește cu elocvență că, în viziunea partidului, munca pentru transformarea și dezvoltarea conștiinței reprezintă o sarcină de maximă importanță, cu caracter permanent,

de perspectivă. Evident, într-o atare viziune, locul central îl ocupă omul, omul nou, constructor conștient al noii orânduiri sociale. [...] Este ușor de remarcat că, în procesul edificării noii orânduiri, au loc prefaceri înnoitoare în toate sferile vieții sociale, aceste prefaceri concentrându-se, ca într-un focar, în noua condiție a omului din societatea noastră; marile succese în edificarea socialismului în țara noastră sunt, în acest sens, revelatoare, ele constituind, totodată, o expresie a realismului politicii marxist-leniniste a partidului nostru, a capacității sale de a aplica creator legitățile generale la condiții concrete, de a aborda și soluționa problemele noi ale dezvoltării social-economice și culturale corespunzător necesităților do progres ale țării; ele reprezintă, de altfel, chezașia viitoarelor victorii ce vor marca înaintarea societății noastre spre noi trepte de civilizație, sporirea bunăstării întregului popor, situarea României pe un loc demn în concertul țărilor socialiste, al tuturor popoarelor libere.” ■ Marin Păunat publică a VI-a parte a *Convorbirilor*. ■ Despre *Relații funcționale ale artei* scrie Ion Toboșaru: „Caracterul de clasă al artei privește atât geneza operei, cât și influența pe care o exercită creația artistică asupra consumatorului. Rezultă, deci, că funcția social-educativă a artei se determină în primul rând de atașamentul creatorului față de o cauză promovată, urmând ca reflexul acesteia să fie transmis publicului. Refractor didacticismului, consumatorul de artă, exigent, reclamă ca influența pe care o imprimă creația artistică să se realizeze la temperatura talentului autentic, cultivat prin eforturi creatoare și îndrumare ideologică marxistă. Tezele lui Lenin se ridică împotriva obiectivismului și subiectivismului, demonstrând necesitatea creatorului ancorat puternic în iureșul transformărilor istorice pe care le înscrie societatea Atașamentul deschis, obiectiv, lucid și afectiv, partinitatea deci, presupune libertatea creatorului de a aborda cele mai semnificative aspecte ale vieții, care slujesc o cauză, și de a pune în valoare, în actul reflectării și al desăvârșirii operei, întreaga capacitate creativă. La fel ca și tendința artei, partinitatea este immanentă operei, decurgând din însăși natura cunoașterii artistice. Partinitatea și libertatea reală creează climatul dezvoltării stilurilor și a genurilor artei, creează atmosfera plină de emulație necesară afirmării viguroase a talentelor. Umanismul socialist reclamă creatorilor cerința întruchipării aspectelor clocotitoare ale vieții, elogiul omului și al muncii, evocarea momentelor cruciale din istoria patriei. Partinitatea și umanismul socialist contribuie la dezvoltarea capacității creatoare a artistului, la înflorirea talentului, la posibilitățile nelimitate de a cuprinde epopeea tulburătoare a puternicelor transformări social-istorice pe care le ridică socialismul și comunismul.” ■ În *Necesitatea artei* apar: □ Mircea Braga, *Conștiință și cultură – schiță pentru o posibilă relație* – : „Prima și, poate, esențială consecință a acceptării conceptului de cultură ca moment relațional între conștiință și existență este ideea permanenței culturii. Devine evident că, astfel legată de categoria umanului, cultura nu poate fi un fenomen pasager, în aceeași măsură în care nu poate fi un factor de regres și nu poate avea – în spa-

țiul valorilor – o funcție antiumană. Concomitent, ea își dezvăluie caracterul istoric-evolutiv cu o caracteristică în plus, aceea conform căreia orice transformare sau invenție nu înseamnă negarea și anularea valorilor deja existente, etapele de «criză» a culturii fiind asemenea evenimente de tranziție. Destinul culturii este destinul unui «document» care își transcede propria sa calitate, în ipostază de funcție care asigură și ea, alături de altele, stabilitatea unității conștiință-existență.” ■ Apar două *Cronici literare*: □ *Cartea Oltului* de Geo Bogza, cronică probabil scrisă de Mircea Tomuș, dar nesemnată: „Citită astăzi, «cartea» dezvăluie chipul peisajului geografic și uman puternic marcat de ridurile istoricității; după cum, la fel de puternic, gravează chipul de eternitate al spațiilor străbătute, fața de peste timp a locurilor și oamenilor. Din această muzicală confruntare, în mod surprinzător, cum numai misterul adevăratei arte ne poate surprinde, cele mai limpezi formulări ideatice ale semnificațiilor majore și generale, nivelul de maximă altitudine al textului.” □ *Conjuncturi și permanențe* de Mircea Braga, cronică semnată de Mircea Tomuș: „În contrast cu sterilele divagații, la modă prin simpozioane și reviste de specialitate din occident, despre sfârșitul artei și impasul total al esteticii, în consens cu cele mai valabile realizări ale esteticii noastre, Mircea Braga are curajul nu numai să nu fredoneze cântecul de lebdă al artistului, dar mai ales să caute cu seriozitate și competență temeiurile practice și teoretice ale ipostazei actuale a conceptelor estetice eterne. Din conștiința valorilor eterne, proclamarea eternității componentelor artei: frumos, realism, sinceritate, creație și experiment, conturul artistic al mitului, ca una din dimensiunile de bază ale umanului.” ■ În *Mișcarea literară* citim: □ *Despre Sadoveanu* scrie Ilie Guțan, comentând *Sadoveanu sau Utopia cărții* de Nicolae Manolescu: „Substanța adevărată și masivă a eseului dezvoltă și ilustrează reflecțiile precumpănitor teoretice din primele zeci de pagini, într-o suită de analize și demonstrații axate pe materialul furnizat de povestiri, romane (rurale ori istorice), scrieri despre natură etc., operându-se disociații ingenioase, unele surprinzătoare, chiar provocatoare, cu simțul discernerii valorii de nereușita artistică, moderându-se mai vechi afirmații entuziaste sau exultându-se scrieri ignorate până aici, secționându-se în profunzimi, de unde se aduc la suprafață înțeleșuri și semnificații grave, ascunse în faldurile mătăsoase ale textului sadovenian. Că se acceptă sau nu integral eseul lui Nicolae Manolescu n-are nici o importanță, nu-i modifică nicicum densitatea de idei și reflecții; cartea îndeamnă la meditație, la o nouă lectură, la revederea unor texte sadoveniene fundamentale.” □ Augustin Z. N. Pop, *Eminesciana Eminescu, Johannes Scherr și păreriile lor despre spiritul limbii române*. □ Nae Antonescu, în *Marginalii la o biografie*, scrie despre „strădaniile cercetătorului Ion Bălu”, concentrându-se asupra volumului *G. Călinescu*, Editura C.R. . , 1970, spunând că Ion Bălu „ar putea servi ca exemplu roditor și altor cercetători, pentru că, în domeniul bibliografiei literare românești, a scriitorilor și a periodicelor, există încă mult teren nedestele-

nit.” □ Geroage-Răzvan Stoica semnează *Interpretări. Destine poetice paralele: Blaga și Rilke*: „Fără să fie rezultatul unor influențări de ordin formal, drumurile paralele ale lui Blaga și Rilke sunt expresia receptării realității printr-o prismă asemănătoare.” □ Mircea Ivănescu semnează un scurt text, *Radu Boureanu*. „Lirica sa și-a câștigat rezonanțe mai ample, mai active (păstrându-și finețea și acuitatea caracteristică a notației – asemenea «esenței / ce crește în păduri montante / înaltul brad de rezonanță / în care dorm viori abstracte»), poetul și-a confirmat, de asemenea, opera și prin activitatea de prozator și publicist, vădind aceeași subtilitate plină de forță care rămâne a poezilor în oricare modalitate de creație – astfel că prestigiul său de astăzi este o recunoaștere a însemnătății junei vieți dedicată valorilor înalte ale lirismului, la care se alătură toți cei care prețuiesc poezia.” □ În *Ultimul act*, Eugen Onu notează apariția volumul III al *Literatura română între cele două războaie* de Ov.S. Crohmălniceanu: „Menționam, mai întâi, că, în acest al treilea volum, potrivit planului de ansamblu adoptat, urmau să fie incluși numai scriitori la care activitatea teatrală a fost de departe precumpănitoare, dacă nu singura de reținut. Operele dramatice ale lui Lucian Blaga, Camil Petrescu, Adrian Maniu etc. au fost deja tratate fie în volumul referitor la proză, fie în cel asupra poeziei. Procedul, judicios luat la modul abstract, suportă, însă, în felul cum a fost aplicat, discuții. Pentru că se ajunge ca despre scrierile dramatice ale lui Felix Aderca sau A. Dominic să nu se vorbească nicăieri, iar cele ale lui Liviu Rebreanu (ne gândim la *Plicul*), Gib Mihăescu ori Victor Papilian să fie expediate – pe nedrept – în câteva cuvinte. Ca să nu mai vorbim de faptul că activitatea în planul respectiv a unor autori afirmați deja anterior, dar tot atât de prezenți – cu lucrări semnificative – și în perioada interbelică (Victor Eftimiu, Mihail Sorbul ori I. Minulescu, care, de fapt, ca dramaturg, îi aparține acesteia integral), este, de asemenea, omisă cu totul. Adăugind totală neînțelegere a valorilor conținute în piesele lui V. Voiculescu, nu e de mirare că, pe acest drum, sărăcind substanțial realitatea, Ov.S. Crohmălniceanu împărtășește întrutotul ideea absolut falsă, devenită truism, că dramaturgia perioadei a rămas, ca evoluție, mult sub nivelul poeziei și prozei. (Mai mult, consideră – ceea ce este tot atât de fals – că ea se arată inferioară și realizărilor din scrisul teatral românesc de dinaintea războiului.). Este o optică preluată, cu deplin credit, din afirmațiile unor condeie ale timpului. De la G. M. Zamfirescu, de pildă (pe care Ov.S. Crohmălniceanu îl și amintește, în dezbateră a problemei respective). [...] E cert, însă, că dramaturgia noastră interbelică mai are de așteptat cercetătorul care să-i reliefeze la adevăratele dimensiuni – în spirit critic, firește – valoarea și complexitatea.” □ Ioan Adam semnează *Originalitate și militantism*, despre *Interpretări și înțelesuri* de Valeriu Râpeanu, Editura Junimea: „Am insistat asupra studiilor de amploare din volum numai din dorința de a semnală originalitatea și nervul lor polemic în comparație cu erudiția mohorâtă a altor studii cu subiecte similare. Din lectura unor asemenea texte poate fi descifrată însă și o con-

stantă a scrisului lui Valeriu Râpeanu: activismul, refuzul științei sterile, neutrale, rămasă mereu la studiul expectativei prudente al tatonării precaute. Adevărul spus numai pe jumătate nu mai este adevăr, iată o frază cu valoare conclusivă pentru această critică de superioară extracție. Publicistica din celelalte capitole, vie, incitantă, cu subiecte din realitatea imediată, nu inventate, completează fericit acest spectacol intelectual.” □ Simion Bărbulescu, *Un poet al opțiunilor clare – Valeriu Bucuroiu*, semnalând volumul *Dimineața apelor*, Editura Eminescu, 1976: „Valeriu Bucuroiu cultivă o poezie solară, cu vădit caracter programatic, alcătuită, în cea mai mare parte, din meditații asupra rolului și rostului poeziei, asupra locului și menirii poetului în Cetate.” □ Sub titlul *Cărți de critică* Mircea Braga scrie despre *Incidențe critice* de Al. Oprea, Editura Eminescu: „Deși va trebui să recunoaștem, în cele din urmă, că aceste «incidențe critice» au finalitatea specifică «disciplinei» în cauz: momentul analizei conduce spre cel al sintezei, înțeles ca un act de valorizare. Mai mult, Al. Oprea nu contestă, prin fapt, nici posibilitățile instrumentarului așa-zis «științific» al criticii literare, deși parcă simțim, sub dezinvoltura «practicii», convingerea că instrumentul esențial al teoreticianului rămâne tot intuiția valorilor, ca «expertiză» subiectivă, personală, fără șanse de emigrare prin intermediul rețelor.” □ Sub același titlu, Titu Popescu scrie despre *La umbra cărților în floare* de Cornel Ungureanu, Editura Facla, 1975: „Vocația lui Cornel Ungureanu se dezvoltă mai ales în plinătatea solară a marilor exemple, după cum firul tradiției criticii noastre aduce, în această idee, pilduitoare învățăminte pentru cine-i poate citi spiritul. Putem, deci, observa că iconoclasia nu face ravagii printre criticii tineri, iar unele dispute de descendență subliniază tocmai simțul subțire al raportării selective la magisteriul înaintașilor. De aceea, nu întâmplător cartea în cauză se deschide cu un «portret exemplar» închinat criticii lui Șerban Cioculescu și, tot așa, se continuă, argumentând prin subtext, cu o serie de portrete actuale, sumare și afirmative în general. Criticul practică analiza sub forma descripției de motive ale operei, în viziunea structurii critice ce ține de autorul respectiv; opinia critică proprie se acreditează prin aspectul vioiciunii polemice și ironice a stilului, în care, însă, intervine și deserviciul piruetării în maliție.” □ Titu Popescu semnalează și *Duiliu Zamfirescu interpretat de...* de Ioan Adam, Editura Eminescu, 1976: „Sinteza introductivă reia reperele prezenței critice a literaturii lui Duiliu Zamfirescu, într-un comentariu introductiv util, care se oglindește mai apoi, în carte, în mărturia textelor propriu-zise. La fel de minuțios și deci, util, este alcătuit tabelul crono-bibliografic final. După aceste dovezi de capacitate organizatorică în actul de istorie literară, după cele ale înzestrării critice presărate prin ziare și reviste, așteptăm ca Ioan Adam să semneze cărțile complete ale înzestrării sale critice.” □ Vasile Chifor semnează *Istorie și legendă*, o prezentare a romanului *Nemuritorul albastru* de Radu Ciobanu, Editura Eminescu, 1976: „Lipsit, cum am mai subliniat, de o deosebită forță a concretizării, evitând materializa-

rea prin cuvânt a înseși faptelor ce se cereau evocate, permițându-și în schimb, libertăți subadiacente materiei epice de bază, ale cărei mecanisme nu se încheagă permanent într-un ansamblu armonios, narațiunea curgând lin, precum molcomul grai al oamenilor Moldovei, autorul a reușit, totuși, pe lângă schematismul unor psihologii, câteva chipuri care se rețin.” □ N. Carandino scrie despre *O nouă carte de Leon Kalustian*, semnalând *Fascimile*: „Cartea trebuie citită, în concluzie, la data la care a fost scrisă. Iar învățămintele trebuie trase din comparație – așa cum suntem îndemnați să tragem citind în *prezent* istoria trecutului, cu gândul la viitor.” □ Vasile Chifor publică *Între portret și analiză*, despre *Rămas bun* de Ileana Vulpescu, C.R., 1975: „Ileana Vulpescu este o scriitoare care dispune de o incontestabilă vocație și pasiune în excursul psihologic. Citindu-i romanul, ai sentimentul reînvierii unei lumi exotice, de sorginte bizantină, amestec pestriț de origini și tradiții. Un întreg secol, al XIX-lea, se derulează cinematografic prin fața noastră, mediul de predilecție fiind cel orășenesc, aristocrat. De pe scena descoperită pătrundem în culisele saloanelor, unde consemnăm im întreg meca nism ce coordonează existența în toate laturile sale.” □ În *Cronica traducerilor* Mircea Ivănescu scrie despre *Rime* lui Michelangelo, Editura Dacia, 1975, traducere de Eta Boeriu: „Spuneam însă că antologia Etei Boeriu răscumpără, prin frumusețile cântului poetic, renunțările la o anume fidelitate despre care am exemplificat mai sus.” ■ Versuri semnează: Titus Andronic (*Ars poetica*), Viana Șerban (*Crin roșu*), Traian Suci (Joc de doi), Haralambie Țugui (*Temelia*). □ Din proză citim un fragment din *Penelopa e de altă părere* de Georg Scherg, în românește de Amalia Pascu și Horia Stanca.

• [„**Urzica**” – *Almanah Perpetuum comic*, volum estival – 1976]; Redactori: Ion Vasile, A. Poch, Rodica Tott] Din sumar: *Proverbe* de Mihai Beniuc; *Fabule* de A. Baranga; versuri de Marcel Breslașu, Eugen Frunză, Andrei Ciurunga, Victor Felea; schițe de Al. Mirodan și D. Solomon, Mircea Sântimbreanu; Nina Cassian – *Cum m-aș comenta la Poșta Redacției*; M. H. Simionescu, Marius Tupan; Alexandra Târziu – proze scurte; Horia Zilieru – *Zece arici ... îndamorați (odisee naivă)*; *Dicționar de stadion* de V. D. Popa; *Mică antologie de epigrame străine* în traducerea lui Gabriel Teodorescu; *Aforisme* de Vasile Băran; rubrici umoristice de Al. Stark, Marin Traian, Fred Firea, Dan Nicuță; 5 acte din *Cum or fi trăit părinții noștri* – dramă în 55 de acte contemporano-istorico-filosofice de Aurel Felea; amintiri despre Păstorel Teodoreanu – de Giuseppe Navarra; traduceri de Theodor Holban, Stelian Filip și V. Roban (din Art Buchwald); epigrame de Octav Sargețiu și Mircea Trifu; traduceri din Pierre Daninos – tălmăcit de Aristide Mircea; schițe de H. Salem – *Prima întâlnire*, Petre Bokor, C. Turturică; umor străin de Jerome K. Jerome și Ivan Rehak, în românește de T. Cutlic; anecdote culese de Lucia Illes; scheciul *Don Juan pe linia a treia..* de Grigore Pop și Dan Mihăescu; versuri de Sorin Pavel etc.

• [„Vatra”, nr. 6] În acest număr începe un nou serial de critică, semnat de Petru Poantă și dedicat poeziei coșbuciene. Studiul se intitulează *George Coșbuc sau „lupta vieții.”* Direcția studiului este formulată, într-o privire de ansamblu asupra liricii lui Coșbuc, astfel: „Lumea reprezintă pentru el un spectacol enorm căruia îi caută mai de grabă omogenitatea decât problematizatul. În esență, atitudinea sa «filosofică» în fața acestui spectacol este una deliberativă: ce cale trebuie să urmeze omul în viață pentru a-și păstra demnitatea atât în fața marilor mistere existențiale cât și în așezarea sa, ca rasă, în istorie. Poziția aceasta implică o morală strictă, solidă în fond, bazată pe uzanțe. Poetul nu vrea să iasă din cultură. Gândirea sa asupra problemelor fundamentale ale omului, ca viața și moartea, rămâne în substanță aforistică. Pro vine, așadar, din experiența comună a colectivității.” ■ La *Cronica literară*, Dan Culcer se oprește asupra volumului *Idei în mers* (Ed. Albatros 1975, și *Fire de noduri* (Ed. Eminescu, 1975), de Mircea Malița. Volumele premiate de Uniunea Scriitorilor, îi prilejuiesc lui Dan Culcer reflecții vizavi de necesitatea „domeniilor de interferență” pe care matematicienii (alături de M. Malița, Gr. C. Moisil, și Solomon Marcus) le servesc. Dan Culcer consideră că autorul vede în matematică un „panaceu pentru probleme omenerii” și tot el remarcă sugestia unui concept ca „ecologie culturală” alături de meditații despre sensul istoric, „înțelepciunea bizantină” care emană din *Învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie* etc. La aceeași rubrică, Dan Culcer scrie și despre volumul *Al doilea rond*, de Mircea Iorgulescu (Ed. Cartea Românească, 1976), adresând problematica revizuirii, mai ales a operelor trecute prin registrul foiletonului. „Mircea Iorgulescu are spiritul geometric și organizator, răbdarea, perseverența și rectitudinea cartografiilor militare care trasează în repetate expediții de hotărnicie granițele unor ținuturi doar aparent cunoscute”, concluzionează cronicarul. ■ Analizând romanele semnate de Constantin Cubleşan, *Iarba cerului* (1974) – distins cu premiul Uniunii Scriitorilor, *Licheni* (1974) și *Un gotic târziu* (1975), Anton Cosma îl încadrează pe autor în categoria scriitorilor care își asumă rolul de „educator al cititorilor”, creând o literatură „sinceră și directă [...], fără mirajul înșelător al absolutului și al abisului.” ■ Dumitru Mureșan semnează recenzia cărții de versuri *Întrebați fumul*, de Nicolae Prelipceanu (Ed. Dacia, 1975): „În fond, poetul semnalează faptul că viața spirituală a omului contemporan nu poate fi separată dogmatic de viața sa cotidiană, atrăgând atenția asupra spațiului interior acordat de acesta poeziei. Lirica lui N. Prelipceanu pledează pentru lărgirea și aerisirea acestui spațiu situat într-un fel în miezul existenței noastre concrete, spațiu liric de ilustră tradiție în poezia noastră modernă. E un fel de a vorbi despre trebuința de poezie a omului contemporan, «despre dorința omului de a scrie».” Un alt volum de versuri care îi atrage atenția comentatorului este *Dezlegare de chaos*, de Ion Cocora, a cărui formulă este descrisă astfel: „Evident, ideea volumului este una de actualitate, afirmând

perspectiva pe care o deschide poeziei de problematică morală etosul patriotic, prin trecerea de la morala subiectivă la morala colectivității, de la sentimentul moral la atitudinea etică. Poezia își regăsește în etos coloana vertebrală, poetul își recâștigă «suveranitatea lăuntrică».” ■ Serafim Duicu scrie despre cartea *Poezie și generație*, de Marin Mincu (Ed. Eminescu, 1975) „întâmpinată în momentul apariției cu acrială categorică.” Comentatorul consideră că autorul dorește să facă un act de „justiție literară” generației poetice de după Nichita Stănescu. „Dar meritul dintâi al acestei cărți stă în efortul criticului de a jalona într-un fel propriu materia lirică a ultimilor 30 de ani și de a-i găsi acesteia filoane de tradiție în poezia interbelică”, scrie recenzentul reproșându-i totuși autorului faptul că alege din operele poezilor analizați doar exemplele care îi susțin demersul demonstrativ. ■ Silvia Udrea semnează rubrica *Jurnal* – o trecere în revistă a unor lecturi – referindu-se la volumul de povestiri *Moscuna*, de Tudor Vasiliu (Ed. Eminescu, 1975) și la romanul *Casa Emilianei*, de Oltea Alexandru (Ed. Cartea Românească, 1975). ■ D.R. Popescu publică un fragment de proză. ■ Re dacția propune un nou prozator – Mircea Stanciu, ziarist, redactor la ziarul „Drum nou” din Brașov. ■ La *Vatra* – *Dialog* se poate citi un interviu cu Ion Horea, o discuție despre târâmuri geografice și literare, despre pro vin ciazare și nu numai. ■ Sunt prezenți cu versuri Teodor Borz, Ioan Pop Barassovia.

● **[„Viața românească”, nr. 6]** M. Nițescu prezintă *Un romantic degheizat*: „Dacă poezia lui Mihai Ursachi ar fi privită în litera ei, așa cum apare la o primă lectură, parțială sau grăbită, ea ar putea fi considerată ca o pastişă superioară sau ca o foarte distilată parodie, dar numai atât. În realitate, nu e nici una nici alta, ci o formă rafinată de manifestare a lirismului, un lirism à rebours, întors «corupt» de cenzura pe care și-o impunea poetul, ispitit să ucidă ceea ce părea să iubească mai mult... Întreaga sa ființă îl duce spre poezia de substanță romantică, dar conștiința îl oprește la jumătatea drumului.” ■ Z. Ornea semnează textul *O tribună militantă a ideilor fasciste*: „Prin tot ceea ce reprezenta în cultură, literatură, publicistică și ideologie, «Viața românească» a fost, în acest deceniu convulsional, cu adevărat o tribună ideologică antifascistă. S-ar putea spune chiar că a fost principala tribună a militantismului antifascist, de o constanță în preocupări și o diversitate a mijloacelor utilizate care impresionează.” ■ Liviu Rusu continuă studiul: *Din nou despre Titu Maiorescu*: „Prestigiul lui Titu Maiorescu rezidă în faptul de a fi creat și animat o epocă, de a fi fost îndrumătorul ei literar și cultural, de a fi deșteptat lupta de idei pentru consolidarea spirituală a națiunii noastre, ancorat fiind, pe cât omeneste îi era posibil, în principiul solid al adevărului.” ■ Tudor Vasiliu se referă la *Sorescu I și Sorescu II*: „Cu alte cuvinte, Sorescu I și Sorescu II, de altfel singurii asimilați de cititori, omologați totodată și de majoritatea criticii, căci Sorescu cel de azi, afirmat cu deosebire în volumul *La liliaci* a întâmpinat rezistența dârză, când nu ostilitatea fățișă a criticilor, cu puține excepții

intoleranți cu această nouă față a poetului. Dar Sorescu III există în virtutea faptului că i-a premers Sorescu II, în multe privințe deosebit de Sorescu I. Aș spune chiar că rațiunea de a fi a celui de-al doilea Sorescu e de a fi pregătit – cu câte sacrificii! – ivirea acestuia din urmă, într-atâta noua metamorfoză îmi apare drept o etapă estetică organică, deloc periferică sau accidentală a creației sale. Nu mă îndoiesc că o selecție de autor operând și pe câmpul *Lilieciilor* ar fi avut la ce renunța.” ■ În cadrul rubricii *Cărți. Oameni. Fapte* semnează texte: Dragoș Vrânceanu, M. Nițescu, Roxana Sorescu, Doru Mielcescu, Sanda Radian, Gheorghe Grigurcu, M. Petroveanu, Florin Mihăilescu, N. Steinhardt, Cornel Moraru. □ Dragoș Vrânceanu omagiază pe *Alexandru Balaci la 60 de ani*: „Este drept că noua viziune a lui Balaci aduce în aceste lucrări contribuția unei mentalități proprii a socialismului de care este pătruns. Erudit de largă viziune umanistă, Alexandru Balaci este un profesor nou pentru o știință veche și studiată, pe care a făcut-o din nou vie în fața poporului nostru doritor să ia contact cu fața esențială a marilor culturi.” □ M. Nițescu se referă la *Nichita Stănescu în B.P.T.*: „În noua culegere selectivă, *Starea poeziei* (colecția Biblioteca pentru toți, Ed. Minerva, prefată de Aurel Martin) au fost eliminate programatic în primul rând numeroasele arte poetice care au însoțit până acum, mai mult sau mai puțin justificat, fiecare volum de versuri al lui Nichita Stănescu.” □ În textul *Eliberarea de vechile obsesii*, Roxana Sorescu analizează romanul lui Radu Tudoran: *Acestei fete frumoase*: „Dacă în tehnica narațiunii Radu Tudoran s-a perfecționat într-atât încât poate reuni mai multe nivele a două linii narative, reușind să atribuie realului o aură de mister și misterului un aer de realitate, trebuie să acceptăm ca pe un dat iremediabil incapacitatea personajelor sale de a se exprima firesc... În acest roman, Radu Tudoran și-a dus până la capăt toate calitățile și toate slăbiciunile. Ne întrebăm cum va continua.” □ Doru Mielcescu descoperă *Într-o casă străină* (C.R.) al lui Teodor Mazilu, *Un roman ironic*: „Temele și modalitățile artistice din acest roman pot fi regăsite în cărțile anterioare. Noutatea o dă însă ansamblul în care episodul, fragmentarul nu sunt valori în sine, ci elemente structurale. [...] *Într-o casă străină* relevă așa-dar, cum sperăm că am demonstrat în acest spațiu limitat, un romancier fără complexe, având un original mod de construcție românească.” □ Sanda Radian asociază romanul Ilenei Vulpescu, *Rămas bun* (Eminescu, 1975) cu niște *Grațioase siluete feminine sau balcanismul înnobilit*: „Cartea surprinde cu aprofundări și nuanțe condiția femeii, trasând câteva destine care trezesc în minte celebrul refren al baladei doamnelor de odinioară. Melina Mavros, Agripina și Luxița se desprind cu grație din picturile galeriei de familie pentru a-și oferi o clipă strălucirea și de a-și estompa apoi din nou ființa sub vălul uitării.” □ Gheorghe Grigurcu recenzază volumul lui Ion Sofia Manolescu, *Între mine omul și voi cartofii* (C.R., 1975): „Lirismul lui Ion Sofia Manolescu... reprezintă un amestec de simplitate și complicație. Simplitatea e un dat

temperamental, fără îndoială, dar și o «atitudine» literară, un «manifest» ingenuu ce-și împrumută accentul de fierbinte discursivitate whitmaniană (o interpelare «agronomică» a cartofilor emblematici ca o testare paradoxal-lică a motivului)” □ M. Petroveanu, în textul *Florin Mugur și făpturile disgrațioase*, analizează *Cartea numelor*: „De o factură puțin obișnuită la noi, sau ca să fim în nota motivului principal, jumătate eseu, jumătate jurnal intim, *Cartea numelor* este organizată în jurul unui personaj mitic. E vorba de Jumătate de om călare pe jumătate de iepure șchiop, cunoscutul și enigmaticul erou al basmelor românești. [...] Cum însă, prin natura sa, un asemenea personaj și, cu el odată, întreaga categorie a «neisprăviților», este improprie pentru asemenea cerință, Florin Mugur recurge pe de o parte la asociația liberă de idei, pe de alta, la evocarea de împrejurări cotidiene, mărunte, dar cu investiții parabolice ca niște adevărate apologuri, sau la viziuni lirice de sine stătătoare.” □ Despre studiul *Lecturi constructive* (C.R., 1975) al lui Ion Vlad scrie Florin Mihăilescu: „Ne pare rău că nu putem insista, precum ar merita, asupra unor pagini din volum ca, de exemplu, cele consacrate retoricii romanului modern... problemelor unei istorii ale literaturii contemporane ... romanului de război sau celui polițist etc. Lectura lui Ion Vlad nu este numai constructivă, ea este, dincolo de unele impurități sau iabilități stilistice, și o lectură stenică, reconfortantă și stimulatorie.” □□ N. Steinhardt prezintă *Doi poeți*: „De *Emailuri* și *Camee* ale lui Théophile Gautier ne aduc mai întâi aminte versurile lui Paul Emanuel (*Astă seară*, Editura C.R. . 1975). Avem în față o poezie somptuoasă, nițel orientală (sau orientalizantă), ferecată în argint și peruzea, bătută în nesetmate și solemn oferită cititorului odată cu daruri de mare preț: aur, smirnă și tămâie.” □ „Ion Stanciu (*Despre Uimire*, C. R., 1975) își intitulează una din poeziile sale *Ars poetica*, dar adevărul e că întregul mănunchi de poeme prezentat sub semnul uimirii este o succintă și precisă artă poetică.” □ Cornel Moraru recenzează *Un romancier*: „Marcel Petrișor ne era cunoscut până acum mai mult ca etetician. *Măreasa* e primul său roman, oricum promițător ca realizare epică și descriere a mediilor. Autorul și-a redactat cartea în cea mai mare parte, dacă nu chiar în totalitate, la Ocșișor, probabil satul său natal. Acțiunea, plasată cu două secole în urmă, se desfășoară tot aici.”

• [„Književni život”, nr. 1; **Revista Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România; format A4, număr de pagini 96; Colegiul redacțional: Vladimir Čokov (redactor-șef), Nebojša Popović, Svetimir Rajkov, Živko Milin, Draga Mirjanić**] Din lirica scriitorilor sârbi din România citim versuri semnate de: Ivo Munćan, Čedomir Milenković, Vladimir Čokov, Vlada Barzin, Setomir Rajkov, Živa Popović, Draga Mirjanić, Jovan Čolaković, Lazar Ilić, Živa Mišković, Đoka Županski, Arkadije Đurđev. □ În traducerea lui Ivo Munćan citim poezia lui Adrian Păunescu, sub semnătura V. M. apare o traducere a poeziei lui Dušan Petrovici, Čedomir Milenković traduce poezia lui Mihai Beniuc și o poezie de Dusan Petrovici. Dusan Petrovici apare și în

traducerea lui Vladimir Čokov, iar Sv. Rajkov traduce din Endre Kuban. □ Din creația literară iugoslavă citim pe scriitorii Ivo Andrić, Desanka Maksimović, Dobrica Erić. □ Din lirica slovacă, în traducerea lui Vladimir Čokov citim versurile semnate de Andrej Plavka și Vojtech Mihalik, iar Ivo Muncán traduce din Pavol Horov și Milan Rufus. Traducerile sunt urmate de o prezentare a poetilor. □ Dušica Živanov semnează traducerea unui text dramatic într-un singur act, scris de George Vlad. ■ Numărul se deschide cu un text semnat de Dumitru Preda, președintele Comitetului județean pentru cultură și educație socialistă, dedicat *Congresului educației politice și culturii socialiste*. În acest text sunt prezentate activitățile culturale ale județului și este accentuat „rolul important” pe care-l au revistele „Orizont” și „Književni život”, precum și Ed. Facla, pentru stimularea și propagarea creației artistice și literare în județul respectiv. ■ Sub semnătura lui Cezar Apreotesei citim un scurt text despre *Brâncuși*, în contextul centenarului marcat de toate publicațiile din țară. ■ Dragoljub Vlatković publică textul *Три карактеристична лука у делу Боре Станковића* (*Trei personaje caracteristice în opera lui Bora Stanković*), oferind cititorilor posibilitatea de a cunoaște mai bine creația unui scriitor iugoslav. ■ Nicolae Dragoș semnează textul care informează cititorii despre Premiul Herder acordat lui Nichita Stănescu, oferind o scurtă prezentare a bio-bibliografiei scriitorului. ■ În rubrica numită *Литерарна критика* (*Critică literară*) citim: □ Dragan M. Jeremić semnează *Заниси о поезију. Поезија и проза* (*Note despre poezie. Poezia și proză*). Autorul susține că proza e, de fapt, „o poezie ritmată neregulat”, pentru că proza „se armonizează cu ritmul personal și cu înțelegerea individuală a lumii, care nu trebuie să se supună normelor colective generale și creează mult mai multă libertate.” □ N. Popović pledează *За стварање националне епонеје* (*Pentru crearea epopeii naționale*), anunțând că scriitorii de limbă sârbo-croată din România se obligă că vor, împreună cu scriitorii de limba română, maghiară și germană, da un aport valoros la crearea „frescei impozante a epopeii naționale.” ■ Dorin Gămulescu publică note despre volumul jubiliar *Fabule și moralnice învățături* de Dimitrie Țichindeal, Editura Facla, 1975, caracterizând această carte drept „versiune” (nu traducere) a textului scris de Dositej Obradović. ■ Mirko Živković omagiază patruzeci de ani de la apariția almanahului „Život”, prezentând istoria acestei publicații care a apărut în 1936 la Timișoara. ■ În rubrica *Живот књига* (*Viața cărților*) citim recenzii: □ Nicolae Țirioi scrie despre romanul *Frumoșii nebuni ai marilor orașe* de Fănuș Neagu, susținând că scriitorului nu i se poate nega „originalitate și pe alocuri – poezia în proză a balcanismului pitoresc și sentimental.” □ B. Đorđević prezintă volumul *Prietenul pe care îl caut pretutindeni* de Ion Arieșanu, Editura Eminescu, 1975, oferind un sumar al cărții. □ Višeslava Ćirić notează că la Editura Kriterion, 1975, a apărut o traducere a *Nuvelelor* scrise de scriitorul sârbocroat Branko Ćopić.

ACADEMIA ROMÂNĂ • FUNDAȚIA NAȚIONALĂ PENTRU ȘTIINȚĂ ȘI ARTĂ
INSTITUTUL DE ISTORIE ȘI TEORIE LITERARĂ „G. CĂLINESCU”

CRONOLOGIA VIETII LITERARE ROMÂNEȘTI

PERIOADA POSTBELICĂ

XXII-B

1976

IULIE-DECEMBRIE

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Cronologia vieții literare românești : perioada postbelică / coord.

generală: Eugen Simion. - București : Editura Muzeului Literaturii
Române, 2010-

vol.

ISBN 978-973-167-040-9

Vol. 22-B : 1976 / Andreea Apostu, Ana-Maria Bănică, Carmen Brăgaru, ...

; coord. redacțional: Lucian Chișu. - 2020. - Conține bibliografie. - Index. -

ISBN 978-973-167-572-5

I. Apostu, Andreea

II. Bănică, Ana-Maria

III. Brăgaru, Carmen

IV. Simion, Eugen (coord.)

V. Chișu, Lucian (red.)

930.24:821.135.1.09"1944/1957"

Volum realizat în cadrul Proiectului *Prezervarea și valorificarea
patrimoniului literar românesc folosind soluții digitale inteligente
pentru extragerea și sistematizarea de cunoștințe* (INTELLIT),
PN-III-P1-1.2-PCCDI-2017-0821/Nr. 54PCCDI/2018.

Editura Muzeul Literaturii Române

este recunoscută C.N.C.S.,

având categoria B.

Cod CNCS PN – II – ACRED – ED – 2012 – 0374

Tehnoredactor: Luminița Login

Coperta: Mircia Dumitrescu

Eugen SIMION (coordonator general)

Lucian CHIȘU (coordonator redacțional)

Andreea APOSTU, Ana-Maria BĂNICĂ, Răduț BÎLBÎIE, Elena BOTEZATU,
Carmen BRĂGARU, Lucian CHIȘU, Alunița COFAN, Cristina DEUTSCH,
Alexandru DUMITRIU, Nicoleta IFRIM, Andrei MILCA,
Marjia NENADIĆ ZURKA, Lavinia TACHE, Andreea TELIBAN

CRONOLOGIA VIETII LITERARE ROMÂNEȘTI

PERIOADA POSTBELICĂ

XXII-B

1976

IULIE-DECEMBRIE

ACADEMIA ROMÂNĂ • FUNDAȚIA NAȚIONALĂ PENTRU ȘTIINȚĂ ȘI ARTĂ
INSTITUTUL DE ISTORIE ȘI TEORIE LITERARĂ „G. CĂLINESCU”

București, 2020

IULIE

1 iulie

• [„Flacăra”, nr. 26] Coman Șova publică poezia *Pământul reazim*.
□ Vlaicu Bârna publică poezia *Prin clocotul acestui timp*, iar Corneliu Vadim Tudor, *Feerie de vară*. ■ În *Instantanee* sunt publicate o fotografie cu Ștefan Augustin Doinaș. ■ În *Faptele și vorbele*, Ov. S. Crohmălniceanu semnează eseul *Talente vitregite*. ■ În *Eseu*, G. Dimisianu scrie despre *Un prozator satiric*, o analiză a romanului lui T. Mazilu, *Într-o casă străină*. ■ În *Contraverse*, Mihai Ungheanu propune *O soluție realistă* în privința noii ediții a *Istoriei literaturii* de G. Călinescu: „Fervoarea unor așa-ziși călinescieni împiedică apariția istoriei literaturii de care vorbim. Ei obiectează că lucrarea trebuie tipărită fără nici o omisiune și că, mai mult decât atât, ea trebuie să aibă exact înfățișarea pe care a avut-o la prima apariție. Chiar dacă admitem că efectul cărții a fost dat și de aspectul ei grafic neobișnuit, nu putem trece asupra înfățișării exterioare a volumului meritele textului călinescian. Ne interesează, deci, mai întâi textul și asupra lui trebuie să ne concentrăm atenția. G. Călinescu a lucrat la aducerea la zi a istoriei sale literare. Intenția lui era de a-i adăuga capitole noi și de a îmbunătăți pe cele vechi. În acest scop a început după război să scrie cronică literară și la ediția prescurtată a istoriei sale literare a adăugat un capitol nou, cel despre Mihai Beniuc, care nu se afla în versiunea mare. G. Călinescu înțelegea să amelioreze textul ediției inițiale și a refăcut în bună măsură unele capitole. Al. Piru a predat unei edituri textul ediției revăzute de G. Călinescu, care ține seamă de ultimele intervenții ale acestuia în text. Chestiunea este de ordinul evidenței, soluția reeditării fiind dată de chiar G. Călinescu. Marea ediție, de referință, cere însă timp, iar istoria poate să ajungă pînă atunci la cititori în forme mai puțin ample. Ea este alcătuită din fișe monografice puse cap la cap, a căror întindere și valoare variază de la caz la caz. Capitolele cele mai expresive sunt cele acordate marilor scriitori români fie ei vechi sau noi. Ele fac axul cărții în jurul căruia gravitează celelalte capitole, de o importanță secundară. Critic excepțional și portretist mare G. Călinescu este, mai ales, în analizele dedicate scriitorilor români de prim plan, adică celor fără de care nu se poate concepe nici o istorie literară românească și nici un manual. [...] Marea ediție rămâne o problemă reală și înfăptuirea ei este necesară. Dar și asemenea formule intermediare de circulație a valorilor literare e bine să fie folosite. Cel care va ciștiga va fi în primul rând G. Călinescu și nu în ultimul rând cititorul care iubește literatura”. ■ În *Cronica literară*, Cornel Moraru prezintă selecția făcută de Mihai Ungheanu în *Marin Preda interpretat de...: „O antologie critică despre Marin Preda e dificil de întocmit. Nu numai pentru că despre acest autor s-a scris foarte mult, ca despre orice mare scriitor. Dar autorul nu și-a încheiat încă opera: e posibil să avem unele surprize mai încolo. Apoi, diversitatea opiniilor critice (lucru nor-*

mal) face ca imaginea de ansamblu să fie destul de accidentată. Mihai Ungheanu introduce aici oarecare ordine, selecția sa din volumul *Marin Preda interpretat de...*, este foarte bine gândită, criticul reține, în primul rând, judecățile și analizele cele mai pertinente și – desigur – cele de viitor. E în toate acestea și mult risc, dar antologia e neîndoios originală și poartă amprenta personalității criticului. Până la un punct, cartea de față (e, într-adevăr, o carte) a fost prefigurată în chiar primul capitol din *Marin Preda. Vocație și aspirație*, unde M. Ungheanu sublinia cu promptitudine contribuțiile critice mai deosebite. Acum le redă integral, într-un context care el însuși constituie aproape o sinteză”. □ Traian Stoica publică un eseu intitulat *O superstiție: inițiații*, în care afirmă: „Nimeni nu poate contesta faptul că pentru înțelegerea adecvată a artei e necesară o activitate de formare a gustului, a sensibilității, de dezvoltare a însușirilor de receptare, a facultăților de apreciere a creațiilor artistice, de o educație estetică. O educație estetică legată, fără doar și poate, de o „inițiere”. Am ghilimetat cuvântul deoarece el păstrează, atunci când e aplicat la artă, accente esoterice, de mister, de ascuns. Nu de puține ori am întâlnit afirmații de felul următor: cutare poezie poate fi înțeleasă numai de câțiva inițiați; dificultățile de procedeu ale unei anumite proze pot fi învinse doar de inițiați; cutare sistem de critică e destinat doar câtorva inițiați. Aceasta în sens pozitiv, adică în cazul când se recunosc totuși respectivei lucrări anumite valori care, prin densitatea și rafinamentul lor, nu se lasă asaltate de orice muritor, fie el oricât de cultivat, dar care nu face parte din cercul extrem de restrâns al celor câțiva inițiați. Dar lucrurile se încurcă atunci când vocabula e folosită destul de neclar și echivoc, când nu putem ști dacă poemul, proza sau critica, prin faptul că sunt declarate a fi concepute numai pentru inițiați, cuprind sau nu însemnele valorii. Aruncându-le în brațele inițiaților, exegeții nu ne comunică nimic apreciativ. Nu ne putem măcar da seama dacă e bine sau rău că autorii le-au gândit numai pentru a fi destinate inițiaților. [...] E recomandabil ca, oricum ar apărea, invocarea realilor sau bănușilor inițiați să fie privită cu circumspecție”. □ În *Hoinar pe meridiene* Toma George Maiorescu publică *În capitala Nordului Lusitan*. ■ George Arion publică un articol omagial dedicat lui Octavian Paler la împlinirea vârstei de 50 de ani. „Scrierile lui Octavian Paler povestesc frumos și cu discreție despre bucuriile și tristețile unui om, despre teama lui de singurătate și despre nevoia lui de singurătate, despre victoriile și înfrângerile sale, despre frica sa de moarte, precum și despre dragostea față de meleagurile natale, centrul vital la care se raportează în permanență, pentru a-și îmborsăta puterile în această aventură a cunoașterii de sine și a lumii. Drumurile lui Octavian Paler nu-ți stărnesc pofta de a porni în voiajuri nemaipomenite, ci te invită la meditație, la scrutarea propriei tale conștiințe. Autorul lor se desparte cu hotărâre de cei care străbat ținuturile cu febrilitate și își încarcă memoria cu tot felul de informații în legătură cu cele contemplate, ce nu lasă nici o urmă în sufletul lor: „...nu m-am priceput niciodată să-mi răspund ce profit moral au

din voiajurile lor în străinătate cei care nu se descoperă pe ei înșiși”. Paginile scrise de el constituie un elogiu adus puterii omului de a se scruta, de a afla enigmaticele din istoria sa. Frazeele lui Octavian Paler, de o mare forță emoțională, lipsite însă de sentimentalism, precum și de podoabe inutile, se impun uneori în memoria cititorului ca mici poeme în proză”.

• [„**Orizont**”, nr. 26] C. Ungureanu comentează un op intitulat simplu *Texte*, al cărui contributor principal și textier este Șerban Foarță, secondat pe alocuri de Andrei Ujică, un volum de texte scris pentru formația muzicală Pasărea Phoenix (*Texte pentru Phoenix*) și notează spre final: „Arhitectura Cărții, comentariile de poezie, ce se constituie în interiorul lor, mărturisesc un îndelung exercițiu asupra Cuvântului. În aceasta epocă în care poezia nu-și mai e suficientă sieși, *Textele pentru Phoenix* reprezintă un unicat.” ■ Subliniind „poezia de aspect confesiv” , „absența efortului de a se singulariza prin limbaj” și „permanenta tensiune afectivă aplicată poemelor”, Lucian Alexiu ne introduce în universul liric al Constanței Buzea, mai ales în ultimul volum apărut, *Limanul orei* (Ed. Eminescu, 1976). ■ Alexandru Ruja ne orientează spre poezia lui Geo Dumitrescu, la rubrica „prezențe literare”, comentând chiar de la început: „un poet sever cu propria-i creație, inconformist în atitudine și vers, încă de la debut *Libertatea de-a trage cu pușca* (1946), reprodus ca anexă la *Nevoia de cercuri* (1966) și fragmentar în *Jurnal de campanie* (1974)”. ■ Scormonind prin filele trecute ale istoriei literare, Augustin Z. N. Pop aduce în actualitate polemica dintre Eminescu și Macedonski (1882-1883) din care posteritatea a păstrat numai veninoasa poezie a lui Macedonski, dar a tăcut chitic asupra confruntărilor, amplificate în pamflete, ale lui Eminescu din *Timpul* care vizau persoana și beletristica din *Literatorul* (articolul *Duelul Eminescu – Macedonski*). ■ Ne delectăm cu poezia ludică a lui Șerban Foarță, cu opt poeme, în care poetul „se copilărește”: *Casa-pește*, *Crococronică*, *Cinci săptămâni în balcon*, *Urmare și sfârșit*, *De vorbă cu florile*, *Rondelul rozei vânturilor* ■ V. Șerban își continuă rubrica („dicționar ortografic”) cu dificultățile de conjugare ale verbelor de conjugarea I. ■ Dan Ciachir traduce fragmente dintr-o carte de memorii a lui Aurelio Andreoli despre Luchino Visconti (articolul *Amintiri despre Luchino Visconti*), un regizor care „a înfruntat și a lovit fascismul în rădăcinile sale cu arma culturii, încă din anul 1942”.

• [„**România literară**”, An IX, nr. 27, săptămânal editat de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România, format A3, 53 de apariții, 24 pagini, ziua de apariție: joi, George Ivașcu – director, G. Dimisianu – redactor șef adjunct, Roger Câmpeanu – secretar responsabil de redacție. Colegiul: Ana Blandiana, Șerban Cioculescu, Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Ion Horea, Nicolae Manolescu, Darie Novăceanu □ Pagina a doua prezintă știri din viața literară cuprinzând subsecțiuni care oferă informații legate de asociațiile scriitorilor, Revista literar-artistică pentru elevi, întâlniri cu cititorii, cenacluri, dar și o rubrică intitulată *Șantier* din care publicul află ce au în

lucru scriitorii și ce lucrări sunt în curs de apariție. Rubrica *Semnal* aduce în atenție cele mai recente publicații ale editurilor importante. ■ Nicolae Balotă semnează un amplu eseu despre poezia lui Virgil Teodorescu, intitulat *Continuitatea poeziei*. Identificând în poezia lui Virgil Teodorescu un „sens argonautic”, indicându-i precursorii în Rimbaud și Lautréamont, dar și în Breton, criticul urmărește metodic formarea poetului de la versurile de început, la *Blănurile oceanelor* (1945) și *Heraldica mișcării*. Balotă nu întârzie însă a-l separa pe poet de magma începuturilor și influențelor: „Poetul Virgil Teodorescu nu face parte din categoria acelor poeți care au fost cuprinși de «valul de vise» suprarealist. O analiză a substanței imagistice din aceste poeme, ca și – mai ales – a legăturilor dintre ele, a structurii discursului poetic ne demonstrează un fapt esențial. După cum scrierea automată a suprarealismului ortodox nu și-a avut în Virgil Teodorescu un emul, tot astfel nici experiența onirică în felul programat de Breton și exersat de grupul suprarealist în perioada «valului de vise» nu au în poetul nostru un adept. Un pseudoonirism este regizat cu multă iscusință de acesta”. Comentatorul remarcă dorința poetului de a avea un discurs propriu, explicând astfel felul în care, pe parcursul volumelor, Virgil Teodorescu a asimilat nu numai suprarealismul, ci și alte experiențe estetice, transformându-le într-un „joc superior” și eliminând din ele gratuitul. Criticul conchide că formula maturității poetului constă în controlul unei sensibilități „în ebuliție”, deși acesta rămâne fidel opțiunii sale de început de a se oferi pradă poeziei. ■ Ștefan Aug. Doinaș publică *Amintiri din No man's land*. ■ La rubrica *Cronica literară*, Nicolae Manolescu scrie despre Biobibliografia pentru Călinescu, alcătuită de Ion Bălu. Primul punct de interes pentru comentator este problema clasificării referințelor, pe genuri și teme la critică, dar și pe rubrici (când e vorba de cronici literare și recenzii), ceea ce, conchide Manolescu este greu de urmărit având în vedere că numele publicațiilor nu apare în *Indicele general* și că unele texte aparțin mai multor clase. Un plus îl reprezintă faptul că cititorul poate urmări felul în care au fost receptate operele călinesciene pe măsura apariției lor. Un caz discutat este *Viața lui Eminescu*, receptată cu neîncredere de «eminescologii» Leca Morariu, O. Papadima, reproșându-i-se tânărului, pe atunci, autor, că a falsificat imaginea poetului, vulgarizând-o. „Suficiență critică sau orbul găinilor”, califică Manolescu atacurile. Nicolae Manolescu inventariază și reacțiile, cu mult mai ostile, stârnite de *Istoria literaturii* în 1941. Sunt amintite articolele din „Chemarea vremii” – *O carte infamă*, semnat cu pseudonimul Loyola, „Porunca vremii” – *O carte de scandal*, semnat de Mihai Băișoiu Petrașincu, nota lui Ion Vineanu din „Evenimentul zilei” în care îl descrie pe Călinescu drept «nu tocmai lipsit de talent și de inteligență». Autorul cronicii detaliază campania legionară de defăimare a tânărului critic și nu uită să menționeze dezbaterile din „Curentul literar” la care participă E. Lovinescu, Vl. Streinu, Ș. Cioculescu: „Cel mai detașat este E. Lovinescu, deși el însuși vădit nesatis-

făcut de capitolul ce i se consacră din carte. Lui Vl. Streinu i se pare că *Istoria* e hibridă, «amestec de intuiții noi și de bârfeli vechi», operă de romancier «foarte dotat», dar în același timp. și «un morman de judecăți arbitrare». Ș. Cioculescu enumeră greșelile de informație și de tipar. Pompiliu Constantinescu, recenzând toate celelalte opere ale lui Călinescu, despre *Istorie* tace”. În acest sens, Nicolae Manolescu numește Biobibliografia lui Ion Bălu „una din acele lucrări pe care le tragem zilnic din raft ca să ne verificăm memoria”. ■ Hristu Cândroveanu recenzează al doilea volum de versuri semnat de Passionaria Stoicescu, *Fără de pierdere, ca o iubire* (Ed. Albatros, 1976) vorbind despre expresia unei împliniri «pe jumătate», a unei existențe mereu provizorie pentru care registrul liric trebuie să fie excepțional, dar care este și capabilă să armonizeze contrariile. ■ La rubrica dedicată poeziei, Mircea Iorgulescu se oprește asupra volumului *Țara amintirilor*, de Mihai Beniuc (Ed. Eminescu, 1976). Exponent al comunității în spirit ardelenesc, dar și individualist, remarcă Iorgulescu, Mihai Beniuc obține cu acest volum o „acumulare spațială” mai degrabă decât o „evoluție în timp”, și, în același timp, „înglobarea tuturor temelor, a atitudinilor celor mai variate într-o unică formulă, aceea de confesiune, înaintând discontinuu, prin fluxuri și refluxuri, ca o vastă maree”. La *Proză*, Valeriu Cristea remarcă volumul Soniei Larian, *Biblioteca fantastică* (Ed. Cartea Românească, 1976). La baza cărții stă ideea fabuloasă de a reuni, în poveștile pentru copii, personajele din diverse opere literare (Lupul din *Scufița Roșie*, prieten cu Lupul din *Capra cu trei iezi*, dar și cu lupul moralist, Vulpea din fabula *Vulpea și corbul* împreună cu Vulpea din *Vulpea și strugurii* sau Vulpea liberală etc.). Criticul identifică farmecul cărții: „Precum fabulele reprezintă lumi totodată paralele și interferente, «închise» și «deschise», tot astfel personajele lor acționează într-un chip predestinat, bucurându-se în același timp de o infinită libertate. Farmecul cărții Soniei Larian rezultă, într-o importantă măsură, din jocul acestor contradicții, condus cu discreție și abilitate”. ■ Dana Dumitriu contribuie la secțiunea *Critica* scriind despre lucrarea Duiliu Zamfirescu. *Antologie, studiu introductiv, tabel cronologic, note și bibliografie*, de Ioan Adam (Ed. Eminescu, Colecția Biblioteca critică, 1976). Comentatoarea face o scurtă trecere în revistă a receptării lui Duiliu Zamfirescu, pornind de la tăcerea inițială, la antipatia pe care profilul său sobru, de estet și polemicile cu „Sămănătorul” și poporanismul le-au generat. Ulterior G. Călinescu remarcă realismul scrisului său. Comentatoarea încearcă să sistematizeze cauzele lipsei de receptare a scriitorului, clasificându-le în categorii legate de scriitor, mediu literar și publicul cititor, arătând în final că antologia are și meritul de a scoate în evidență probleme de sociologie literară. ■ Laurențiu Ulici îi urează *Bun venit* în literatură lui Marin Constantin, care debutează la Ed. Ion Creangă cu volumul de versuri *Mierea pământului* prefațat de Tiberiu Utan. ■ Numărul conține o pagină dublă dedicată lui Pompiliu Constantinescu. Semnează Eugen Jebe-

leanu, Silviu Iosifescu, Al. Paleologu. Ultimul evocă activitatea critică a lui Pompiliu Constantinescu, evidențiind succesul exegezei sale despre I.L. Caragiale și Mateiu Caragiale.

• **[„Tribuna”, nr. 27]** Sunt publicate versuri de Radu Cosașu (în rubrica *Cronica de trei secunde*), Gabriel Pamfil, Organ Veli Kanik, Yaşar Nabi Nayir, Ahmet Haşim (în traducerea lui Al. Covaci), proză de Mircea Diaconu. ■ În urma lucrărilor Congresului educației politice și culturii socialiste și a cuvântului de încheiere rostit de Nicolae Ceaușescu, Grigore Zanc publică *textul Rolul formativ al creației literar-artistice*: „Printre mijloacele chemate să concure la acest proces, un rol deosebit îi revine creației literar-artistice care are o mare putere de înrăurire asupra fizionomiei spirituale și cetățenești a oamenilor, un puternic rol modelator de conștiințe și atitudini. Dincolo de funcția specifică artei și literaturii, aceea de a educa și a forma la oameni gustul pentru frumos, a-i deprinde să recepteze lumea și după legile frumosului și să o modeleze ascultând și de ele (aspect asupra căruia am stăruit și cu alte prilejuri) creația literar-artistică îndeplinește un rol formativ important sub aspect moral, politic, cognitiv și axiologic”. ■ Ion Oarcășu prezintă antologia în trei volume *Poezia română clasică – de la Dosoftei la Octavian Goga*, îngrijită de Al. Piru și Ion Șerb (Minerva, 1976): „să notăm că antologia în discuție îți sugerează și un tonic sentiment al convergențelor de structură. În cele trei secole de existență, poezia noastră evoluează organic spre forme de expresie diferite, dar însumabile unui univers de simțire specific. Ea aduce, de la început, un suflu de mare prospețime pământească, prin psalmii lui Dosoftei, localizați în realitatea românească medievală. Cunoaște repede aventura absolută a construcției poetice de proporții, prin epopeea rafinatului și pletoricului Budai-Deleanu, fără să părăsească, totuși, nota pământească, lumească (același poet, apoi Văcăreștii, Anton Pann). Devine patetică, vizionară în sens național și cetățenesc prin poeziile pașoptiști. Se deschide programatic ultimelor experiențe europene (Macedonski) și iar revine la matcă, prin George Coșbuc și Octavian Goga”. ■ În *Cronica literară*, Victor Felea recenzază placheta lui Anaïs Nersesian, *Stampe lirice* (Eminescu, 1975): „Există la Anaïs Nersesian o fervoare a luminii, a naturii, o vitalitate când exuberantă, când neliniștită, o tendință de a se integra cu înțelegere în rosturile vieții, nu fără a întrezări totodată și laturile mai puțin încurajatoare ale existenței. Stampele depășesc pura descripție, așadar, și devin expresia plastică a unui neastâmpăr interior, a unei vii mișcări a sentimentelor”. Victor Felea se oprește de asemenea și asupra poeziei imnice din volumul *Cartea runelor* (Eminescu, 1976), de Dan Verona: „Tonul e, așa cum se cere, solemn și ceremonios, cadența rostirii e largă iar cuvintele se umplu de o nobilă și veche demnitate. Uneori inflexiunile devin mai lumești, expresiile ușor prețioase, mersul versului prea terestru [...], dar în cele mai multe poeme simțul ritualic și al grandiosului rămâne dominant și astfel runele se mențin în zona poeticului”. ■ În articolul *Ingeniozitate*

și substanță în literatură, Ioana Lipovanu-Theodorescu discută literatura lui Mircea Horia Simionescu: „Cea mai ingenioasă carte a sa este Dicționarul onomastic (1969), urmat în ordine valorică de *Răpirea lui Ganymede* (1975), o personală și agreabilă carte de călătorie, *După 1900, pe la amiază* (1974), o culegere de «proze», și *Bibliografia generală* (1970), care putea foarte bine să lipsească din bibliografia scriitorului. [...] *Dicționarul onomastic* oferă în ansamblu o viziune caleidoscopică pitorească în care se agită o întreagă faună, pictată de Mircea Horia Simionescu într-o paletă variată, mergând de la grațios până la grotesc. Singura sa ambiție, mărturisită chiar în textul cărții, este de a oferi un simplu „joc” al inteligenței. [...] *Bibliografia generală* a beneficiat, cred pe nedrept, din partea criticii, de o primire la fel de favorabilă cu cea a *Dicționarului onomastic*, în ciuda nivelului inferior la care se află de astă dată spiritul parodic al autorului”. Deși diferită de celelalte opere, ultima sa carte *Răpirea lui Ganymede* (1975) se remarcă prin talentul asociativ al autorului: „Călătoria, așa cum o concepe scriitorul, este o experiență spirituală profundă, capabilă să ni se insinueze în biografie și să-i modifice structura, prin înmulțirea punctelor de referință, care intră în jocul spiritualității noastre. Ironistul din *Bibliografia generală* scrie aici o carte a pasiunilor intelectuale, saturatul de literatură mediocră fiind un ahtiat de cultură majoră. [...] Sângele volumului este dat de capacitatea asociativă redutabilă a scriitorului, care stabilește corelații îndrăznețe, uneori adevărate sinestezii, bazate pe o cultură temeinică, între diferite arte, între acestea și peisaje citadine sau naturale, între ambianța națională și cea extranee”. ■ Ion Pop publică a doua parte a interviului său cu Francis Ponge: „ – Poate că tocmai pe acest teren al genezelor ați întâlnit suprarealismul – și aș vrea să vă întreb ce a însemnat acest eveniment în biografia Dv. poetică și cum se face că această întâlnire a fost atât de scurtă? – De la început, încă din tinerețe, m-am interesat de problemele pe care le pune suprarealismul: erau aceleași pe care mi le puneam eu însumi. «De ce scrieți?» «Cui îi vorbesc?» etc. erau întrebări ce mă preocupau mult. Iar apoi mai era și reacția împotriva limbajului academic, faptul că sfârâneau totul, cum o făcuseră și dadaistii de dinaintea lor. Însă chiar fiind foarte interesat – căci uneori mergeam incognito la manifestațiile suprarealiste – eram prin temperament împotriva laturii lor prea spectaculare: suprarealiștii erau mereu pe o scenă... Aveau desigur dreptate, așa le era firea, să conteste totul în fiecare clipă – dar latura teatrală a activității lor mă plictisea, în sfârșit, nu corespundea temperamentului meu”; „ – Întorcându-ne la poezie, ar mai fi o altă problemă, prezentă în creația Dv., – aceea a trecerii de la «obiect» (objet) la «objoc» (objeu) – adică de la poezia care, deși se situează «de partea lucrurilor», e în același timp captată sau captivată de limbaj, care pune în mișcare, face să joace (fait jouer) cuvintele... – Este vorba de joc în înțelesul cel mai adânc al cuvântului, adică de funcționarea, de «jocul» unei piese mecanice: tot așa se întâmplă și cu cuvintele, pe care le îmbini în așa fel încât să «func-

ționeze», le potrivești așa cum face un ceasornicar... Dacă demontezi un ceas, el nu mai funcționează, însă dacă reușești să-l montezi la loc, să-l ajustezi, atunci poți să dispari, căci el va funcționa singur. Același lucru se poate spune despre poem. Poemul funcționează dacă ai reușit să-l asamblezi în așa fel încât să «meargă», să funcționeze, prin legăturile foarte complexe dintre elementele lui...” ■ În *Nichita Stănescu: „Contemplare” și „criză de timp”*, Dorina Andraș analizează pe rând poemele din placheta *11 Elegii*: „«Smuls din mirajul fraged, rarefiat» al primelor volume, în cele *11 Elegii*, Nichita Stănescu se afirmă ca o «prezență» deschisă la o serie de experiențe cosmice. Raportul poet – univers corespunde raportului micro-macrocosmos. Eul poetic fiind o «existență deschisă» face posibilă trecerea de la o situație existentă la alta, ceea ce-i conferă o dublă valență. Una este aceea a unității primordiale, a stadiului fericit de comuniune a «sinelui» cu «sine», numit de poet stadiul «bunului simț» iar cea de-a doua este aceea a secesiunii întregului, analogă stării de «contemplație». (v. Ion Pop. *Poezia unei generații*, 1973, p. 100). Universul său poetic se configurează așadar «ca un joc de treceri» de la «eu» la «eu» sau de la starea de «contemplație», la starea «bunului simț». Cele *11 Elegii* propun o «ontologie poetică»”. ■ Ion Apostol Popescu semnează articolul *Vladimir Streinu și clasicismul folclorului*: „Vladimir Streinu înțelege folclorul ca o convorbire cu cele mai profunde condiții ale existenței, ca o dezvăluire a propriei noastre plenitudini. După cum am mai accentuat, distinsul critic reține pe lângă clasicism și alte fațete ale bogatei «ars poetica» a celor mulți. Abordând, de pildă, problema versului liber, după ce face incursiuni substanțiale în zestrea poetică a altora, ajunge la constatarea că «poezia noastră populară, în sectorul ei de colinde, orații, descântece, bocete și cântece bătrânești este formal neasemuit mai liberă decât carolele sau rondele franceze»”. ■ În *Critica sub supravegherea conceptelor*, Ion Vasile Șerban analizează *Lecturile constructive* (C.R., 1976) publicate de Ion Vlad, subintitulate *Repere de metodologie literară*: „Subtitlul era aproape un program, indicând domeniul privilegiat al cercetării, cu consecințe în afirmarea atitudinii critice. Punerea în evidență a metodelor subliniază necesitatea unei adevări mai riguroase a studiului literar, ceea ce presupune explicația teoretică, justificarea științifică după repere estetice și filosofice, abordarea sistematică. Elocventă trebuie să fie conduita intelectuală a actului critic”.

● **[„Tribuna României”, nr. 88]** *Cuvântul zilei*, intitulat *Ferestrele deschise ale vacanței* de Pan Solcan, stă sub semnul începutului de vară. ■ Sub semnăturile lui Charles M. Carlton, University of Rochester, și Aurel Trofin, University of Rochester and Cluj-Napoca, aflăm de *Prezența culturii românești la University of Rochester*: „Primăvara care a trecut a constituit o perioadă bogată în acțiuni cultural-științifice românești. Sâmbătă, 27 martie, la University of Rochester, în cadrul Clubului Internațional de dansuri populare a avut loc o seară românească. Am fost sincer emoționați văzând tineri ameri-

cani în costume populare românești dansând hora, sârba sau brâul. Cu această ocazie am prezentat în fața unei asistențe foarte numeroase un grupaj de diapozitive reprezentând costume, dansuri populare și orchestre de muzică populară românească. Duminică, 28 martie, stația de radio a Universității Rochester a transmis un program de muzică românească de două ore. Cu ocazia acestei transmisii, am invitat ascultătorii să viziteze România în cadrul unei excursii pe care o pregătim. La 3 aprilie a avut loc la University of Rochester cel de al III-lea Simpozion de limbă și cultură românească organizat de Departamentul de Limbi și literaturi străine al Universității Rochester în colaborare cu Biblioteca Română din New York. Dedicat aniversării Bicentenarului U.S.A. și Centenarului Independenței de Stat a României, simpozionul a fost prima manifestare românească consacrată – în Statele Unite – ambelor evenimente cu adânci semnificații pentru istoria țărilor respective. Au fost prezentate comunicările «Semnificația Centenarului Independenței de Stat a României» (Ion Monafu, Biblioteca Română din New York); «Locul limbii române între limbile romanice» (Robert A. Hali, jr. Cornell University); «Structuri atributive în engleză și română» (Aurel Trofin); «Brâncuși și India» (prof. Florence Hetzler, Fordham University); «Dansul românesc» (Sally Sheard, studentă). În încheiere, au fost prezentate diapozitive după gravuri de Brana la volumul *Miorița*, însoțite de recitarea, înregistrată pe bandă de casetofon, a traducerii în engleză a baladei. Filmele documentare *Războiul de independență* și *Brâncuși* au completat firesc programul. În timpul simpozionului a fost organizată o expoziție de carte românească, discuri, artizanat și grafică (Dan Hatmanu). Simpozionul s-a bucurat de un deosebit succes, atrăgând participanți din alte localități, unii dintre ei aflând despre eveniment din «Tribuna României». În 8 aprilie, la University of Vermont, Burlington, a avut loc al doilea seminar de limba și literatura română organizat în cadrul N.E.M.L.A. (North East Modern Language Association). Seminarul a cuprins două comunicări: Aug. Maissen (University of North Carolina): «Legături lexicale între română și română», și Ch. Carlton, Aurel Trofin : «Americanisme în stilul jurnalistic». Seminarul își va continua activitatea și în anul viitor când își va ține lucrările la University of Pittsburg». ■ Pompiliu Marcea prezintă volumul *Ideea de Patrie în literatura română* de Al. Hanță, Editura Minerva, 1976: „Autorul *Ideii de Patrie în literatura română*, aflat la debutul editorial, se dovedește un excelent cunoscător al istoriei noastre literare și un eseist cu vocația sintezei. Iar cartea sa, demonstrând, cu elocvență științifică, fondul patriotic al literaturii române ca substanța ei fundamentală, se dovedește de o utilitate indiscutabilă”. ■ Dumitru Radu Popa recenzează *Imnele Transilvaniei* de Ioan Alexandru, C.R., 1976: „Poetul, intrat, se pare, încă cu precedentul volum, *Imnele bucuriei*, sub zodia unei mai mari accesibilități, a adunat prea multe poeme în această carte. Contrastele, de aceea, se simt uneori și transpare, de asemenea, supărătoare, o

oarecare neglijență în cizelarea versului. Ceea ce încântă și de această dată este forța vizionară, imagismul excepțional, calități ce l-au impus de timpuri pe poet întregii critici literare românești. *Imnele Transilvaniei*, publicate o parte în presa literară, formează, în ciuda unor disonanțe, un volum unitar, revelatoriu pentru momentul actual al unuia dintre cei mai înzestrați poeți români de astăzi”.

2 iulie

● [„Contemporanul”, nr. 27] În cadrul rubricii *Jurnal de lector*, Dumitru Micu descoperă *Dimensiuni sadoveniene*: „Seducător prin profunzimea de observații interesante, prin numeroase asocieri neașteptate, disociații subtile, caracterizări memorabile, formulări scântâietoare, eseu înscris, evident, în bibliografia critică nutrită din creația sadoveniană, un titlu dintre cele mai atractive, mai incitante. Existența lui dovedește că scrisul lui Sadoveanu e atât de complex, de polivalent, încât oricine l-ar parcurge nu rămâne dezamăgit. Scrisul lui Mihail Sadoveanu rezistă oricărei lecturi și întorși la el după ce ne-am pus gustul la încercare, frecventând cele mai rafinate opere de structură modernă, experimentăm surpriza de a-i descoperi dimensiuni și puteri de a ne fermeca nebănuite”.

● [„Cronica”, nr. 27 (544)] Editorialul *Colaborare fructuoasă* arată că „Din nou am fost martorii unor acțiuni de prestigiu internațional ale României socialiste. Este vorba în primul rând de vizita făcută în Turcia de președintele Nicolae Ceaușescu, împreună cu tovarășa Elena Ceaușescu, la invitația președintelui Republicii Turcia, Fahri S. Koruturk”. ■ M. Bulimar scrie despre *Politicul și culturalul în socialism*: „Prezența culturalului – în accepția lui cea mai generală – în viața socială este tot așa de veche ca istoria omenirii însăși, întrucât chiar cele mai timpurii faze de existență a omului presupuneau anume norme și valori morale, artistice etc. Politicul ca domeniu distinct al practicii sociale, s-a ivit mult mai târziu”. ■ Al. Andriescu semnează cronica literară la *Scrieri I* de Alexandru Philippide, Editura Minerva, 1976: „Al. Philippide este un caz departe de a putea fi considerat clasat în dosarele istoriei literare și e de mirare ca unele «sinteze» ale poeziei actuale îl ignore. În tot ceea ce a scris a căutat, cu o rară convingere, unicatul. Acest poet excepțional ocupă, din această cauză un loc singular în lirica românească”. ■ În *Formule poetice* Ion Loreanu scrie despre: □ *Suveranitate lăuntrică* de Ion Cocora, Editura Eminescu, 1975: „Pentru tânărul autor versul înseamnă nu numai o experiență de trăire, ci și una estetică. Textul poetic, bine organizat în proporții muzicale, pare a transmite un fel de «radiograme» sufletești. De aici, și relativa dificultate de receptare a acestei poezii”. □ *Balade* de George Țărnea, C.R., 1976: „După două volume în care și-a făcut «mâna», George Țărnea se îndreaptă, prin aceste suave *Balade*, spre țărnul lirismului adevărat”. □ *Cartea runelor* de Dan Verona, Editura Eminescu, 1976: „Volumul *Cartea runelor* este o ex-

periență utilă a poetului Dan Verona, poetizantă în esență, salvată din loc de loc de metafore frumoase, pe măsura talentului de excepție al acestui tânăr autor”. ■ În *Mențiuni critice* citim: □ Miron Blaga prezintă *Fiul soarelui* de Virgil Dumitrescu, Editura Scrisul Românesc: „Marile ambiții ale lui Virgil Dumitrescu nu sunt susținute însă și de o conștiință lirică pe măsură, se simte că tânărul poet n-a frecventat aici școala temperanței clasice, dar nici pe cea a metaforei moderne”. □ Gh. Lateș scrie despre *Spațiul de grație* de Daniela Crăsnaru, Editura Eminescu, 1976: „Versul curge lin, spectacularul e ocolit cu grijă, tematica e banală dar realizările poartă amprenta adevăratei poezii”. ■ Const. Ciopraga publică a cincea parte din *Reflecții despre proza istorică*: „Scriitorului i se cere să vadă în istorie astfel de reflexe. Faptele de repetiție, oricât de importante, sfârșesc prin a obosi, de unde necesitatea de a contrapuncta elementele de serie cu amănunte noi, particulare. Să nu se uite că limbajul mitologizant, oricât de seducător, cade totuși în sfera convențiilor obișnuite. Realismul prozei istorice nu diferă de realismul în genere, de unde dreptul cititorului de a aștepta o realitate credibilă, indiferent dacă se vorbește de epoca lui Decebal sau de războiul de independență. O astfel de proză va constitui un mod de inițiere, introducând pe cititor în zone și situații pe care operele istorice propriu-zise le lasă în suspensie”. ■ Vasile Arvinte publică a doua parte din comunicarea sa *Numele etnic român și crearea statului național România*. ■ Emil Diaconescu scrie despre *Gheorghe Șincai (1754-1816)*, în contextul Aniversării UNESCO. ■ Din *Moment* reținem: □ *Șezători*: „În patru localități ale județului Vaslui (orașul de reședință județeană, Bârlad, Huși și comuna Murgeni) s-au desfășurat recent șezători literar-muzicale inițiate de Comitetul județean Vaslui pentru cultură și educație socialistă în colaborare cu Asociația scriitorilor din București. Au fost lansate, cu prilejul întâlnirii de la Vaslui, patru noi apariții editoriale: *Punctul sensibil* și *Creație și implicare* de Ion Lotreanu, *Scrisori din țara copilăriei* de Victor Vântu, *Zâna castraveților* de Valentin Silvestru. Autorii au acordat autografe”. □ N. Irimescu, *În câteva cuvinte*: „«Vijelii cumplite au trecut peste noi, la toate am ținut piept și nu ne-am dat, ș-aici am stat...» afirma Al. Vlahuță scriind despre patriotism. Ce înseamnă azi a fi patriot încearcă să răspundă Ioan Alexandru, Al. Tănase, D.R. Popescu, Galfalvi Zsolt, Radu Voinea și D. Almaș la ancheta din ultimul număr al «Contemporanului». În capitală s-a desfășurat colocviul internațional al traducătorilor de literatură română. Oameni de cultură din 20 de țări au discutat despre răspândirea cărții românești în lume, frumusețea limbii române, conchizând că «Literatura română reprezintă în sine o valoare care trebuie cunoscută de către întreaga umanitate». * Mărturie a unei cercetări pertinente e Breviarul semnat de Șerban Cioculescu («România Literară») pe marginea volumului de *Documente din arhivele ieșene* publicat de Gh. Ungureanu, D. Ivănescu și Virginia Isac. E vorba de al doilea volum axat pe viața teatrală ieșeană de la începuturile ei și până în ajunul celui de al doilea război mondial”.

■ În contextul *Bicentenar S.U.A.* Al. Pascu publică *Panoramic literar*: „La timpul bilanțurilor prilejuite de cele două secole de existență a Statelor Unite ale Americii, literatura se bucură de o largă participare la stabilirea prestigiului națiunii americane”. ■ Andreas Rados prezintă *Epopeile homerice* de K.A. Trypanis: „Așadar, prin abordarea științifică a numeroaselor probleme ale artei lui Homer, volumul lui K. A. Trypanis *Epopeile homerice* constituie un punct de referință de care exegeza homerică de azi trebuie să țină seamă”. ■ Versuri semnează Nicolae Țațomir (*Țara; Adâncă-i rădăcina...*), Lucia Negoită (*Câtă vreme vorbim; Nervi în iscoadă*), Mihai Adrian Eres (*Există o singură poartă...; Vom privi în noapte*). □ Lucian Vasile publică o nouă parodie – *Ion Bănuță – Panorama cu turturele*.

• [„**Munca**”, nr. 8342] Cu titlul *Vă recomandăm spre lectură*, Veronica Porumbacu prezintă culegerea de versuri *Dimineața apelor* de Valeriu Bucuroiu. □ Lucia Bogdan publică o cronică dramatică a piesei *Cazul Enăchescu*, de Eugenia Busuioceanu, pusă în scenă la Teatrul Național din București. □ În *Însemnări de scriitor*, Al. Andrițoiu publică *Cultură și sens*.

• [„**Săptămâna Culturală a Capitalei**”, nr. 291] Pe prima pagină, poemul *Istorie* de Cortez Constantinescu și articolul *Documente ale politicii externe românești* de Dinu C. Giurescu, urmărind vol. *Cronologie politico-diplomatică românească 1944-1974*, Ed. Politică, 1976. □ E. Manu propune *Două cărți de poeme*: Vasile Zamfir – *Regăsire la porți*, Ed. Eminescu și Daniela Crăsnaru, *Spațiul de grație*, Ed. Eminescu, ambele 1976. □ În *Literatură și implicare*, H. Zalis se referă la contactul politică-literatură „*Impactul politică – literatură* a generat în anii din urmă câteva romane pasionante... Cititorii acestora – fie că este vorba de *Incognito* sau *Galeria cu viță sălbatică*, de *Labirintul* ori *Vânătoarea regală* – le-au acceptat ca pe niște răspunsuri la un comandament de onoare. Nimeni, nici comentatorii de specialitate și desigur nici cititorii obișnuiți nu s-au mulțumit să le discute numai în plan strict artistic. Arta cuvântului în proza de respirație, ca de altfel și în lirică, reportaj sau teatru, înseamnă de asta dată meditație civică, matură lărgire a orizontului formativ-educativ. Nu mai citim doar pentru a lua pulsul unor produse ale ficțiunii. Citim că să vedem mereu îmbogățite accepțiile umanismului, să ne orientăm în universul moral al contemporanilor, să fim mai generoși...” ■ Rubrica *Mimesis* de Traian Filip abordează *Narcisismul, metamorfoza și reîncarnările degustătorilor de esențe*, tendințele de emancipare ale criticii preocupată de „forme, formule și metamorfoze”, dar păstrându-și narcisismul când din rândurile ei apare vreun iconoclast, „rebelul fiind repede adus la ordine”: „Cum l-a privit Călinescu pe Lovinescu? Dar Lovinescu pe Călinescu? Ce-a crezut Gherea despre Maiorescu? Dar Ibrăileanu de celebrii lui înaintași? Avea dreptul Piru să scrie despre poeți? Dar poeții despre Piru? Cu cine s-a bătut voinicește Manolescu și ce părere au despre Manolescu ceilalți critici literari? Cum ne situăm față de Paul Georgescu? Dar ce zic Grigurcu despre Marino și Novicov despre Carandino? Are suflu

Dimisianu cu condeiul său «reprimat»? Vorbește judicios Eugen Simion despre «scepticul mântuit»? În ce clasă a trecut Sorin Titel și ce premii a mai luat răsfățata Dana Dumitriu? În ce sferă se mai înscrie Georgeta Horodincă și care este unghiul cel mai potrivit pentru a-l privi pe Ungheanu? Există o școală a criticii românești moderne, ori există numai epigonismul călinescian și lovinescian? Iată tot atâtea întrebări și dileme care frământă neconținut pe cei ce rotesc la cronicile literare... De ani de zile se discută... dacă trebuie sau nu trebuie să-l reedităm pe Călinescu cu a sa *Istorie a literaturii române de la origini până în prezent*, și tot nu s-a ajuns la nicio concluzie. Nu scrie nimeni că această istorie n-ar trebui să apară, toți sunt de acord, numai că prețiosul volum nu apare... » □ Cronică teatrală de D. Săraru, marginalii la *Excursia* de Theodor Mănescu la ATM. □ La rubrica *Aveți cuvântul!* prof. Nicolae Gh. Caraiani acuză *Un plagiat nereușit* al lui Tache Papahagi, autor al *Dicționarului dialectului aromân* (care ar fi fost „furat” parțial după un manuscris dat cu 30 de ani înainte de tânărul Caraiani lui Papahagi). În apărarea profesorului Papahagi, octogenar la acea vreme, se pronunță George Corbu în nr. 295 din 30 iulie, demontând parțial incriminările din filipica lui Caraiani.

3 iulie

• [„Scânteia tineretului”, nr. 8434] Este publicată ancheta cu tema *De ce este necesară critica criticii?*, pornindu-se de la constatarea conform căreia „critica apologetică” este „caracterizată, între altele, de tendința de a clasiciza prematur autori la prima lor lucrare, de a decreta arbitrar capodopere, precum și de obsesia genealogiei disproporționate și prin aceasta ridicole. Plimbarea unei așa zise *capodopere* prin apele adânci ale veritabilelor capodopere create în literatură de-a lungul secolelor aduce cu *seriozitatea* lansării la apă într-un vast ocean a unei coji de nucă. De regulă, o asemenea malformație se îmbracă în haina unei autorități cusute cu ața subțire a citatelor din lecturi mai recente.” În acest context, M. Ungheanu discută despre *Obiectivitatea criticii*: „Rău înțeleasă a fost și ideea, deloc nouă de altfel, a criticii creatoare. A face din textul critic un text care să concureze textul literar a devenit pentru mulți susținători ai rubricii critice sau autori de comentarii literare o preocupare de prim ordin. Cel mai jos nivel al acestei tentative îl dă literaturizarea textului critic, căutarea frazei frumoase cu orice preț, o anume calofilie stilistică care nu este deloc o condiție a criticii, cum trece în ochii unora din adepții criticii creatoare. A face literatură în marginea literaturii înseamnă a desființa critica și statutul care-i e propriu. [...] Critica nu se face cu sentiment și nu doar cu sensibilitate și gust ci și cu rațiune.” La fel, M. Iorgulescu, care se poziționează împotriva criticii făcute „fără spirit critic”: „Scriitorii care au făcut critică interesează pentru opiniile și judecățile lor întrucât ne interesează opera lor de creație; critica unui autor mediocru sau nul rămâne la fel de obscură ca și scrierile lui artistice.”

• [„Luceafărul”, nr. 27] *Securitatea și pacea lumii* sunt temele editorialului din acest număr, semnat redacțional. ■ O pledoarie pentru *Farmecul vieții cotidiene* propune, la *Atitudini*, prozatorul Sorin Titel: „Recent am citit o foarte frumoasă povestire a unui remarcabil scriitor, în care era vorba despre un șofer și cum se hotărâște el să-i cumpere nevastei o pereche de cizmulite de lux. Și cum cizmulitele sunt prea mici, încât femeia iubită n-o să le poată purta niciodată. Iată un subiect prea simplu, inadmisibil de sentimental, după unii, și, totuși, n-aș schimba proza asta autentică, adevărată, cu multe altele, de o falsă complexitate, fără legătură cu viața, gata să inventeze probleme «grave», dar care nu interesează pe nimeni, confecționate în laborator. Curajul de a scrie despre lucruri «mărunte» l-au avut întotdeauna marii scriitori și așa s-au scris schițele lui Caragiale și *Doamna Bovary*, *Moromeții* și povestirile lui Cehov și atâtea cărți nemuritoare”. ■ În *Critica și viața*, Dan Cristea „scrutează” *Istoria literaturii române contemporane (1907-1937)* de E. Lovinescu, lărgind o perspectivă a lui Eugen Simion: „În postfața volumului, întrebându-se la ce *semne* reacționează de predilecție critica lui Lovinescu, Eugen Simion stabilește nuanțat câteva din opțiunile intime ale criticului, rezumându-le apoi într-un «ideal al măsurii» care pecetluiește sensibilitatea lovinesciană. Perfect adevărat acest lucru. Lovinescu reacționează de regulă negativ la tot ceea ce intră în categoriile excesului, stridenței, bizareriei, morbidității sau libertinajului, acceptând, în schimb, măsura și firescul. [...] Totodată, însă, acest ideal al măsurii trebuie completat cu un ideal al energiei și al activismului, proprii, de fapt, vieții adevărate și încheștării de forțe pe care o presupune aceasta”. ■ La *Jurnal de poet*, Ioan Alexandru „celebrează” *Sărbătoarea luminii* lui Ștefan Luchian. ■ Gh. Ceaușescu scrie despre *Istorie și aspirație eminesciană*. ■ *Cronica literară* a lui M. Ungheanu este consacrată studiului *Barocul în literatura română din secolul al XVII-lea* de Dan Horia Mazilu: „*Miron Costin sau neliniștea aparentului echilibru* este capitolul cel mai convingător al demonstrației întreprinse de Dan Horia Mazilu. La fel de important, dar mai puțin întins, este cel închinat lui *Dosoftei între poezie și rugă*, în care decuparea elementelor baroce este făcută la fel de convingător”. Volumul îi prilejuiește criticului un comentariu despre *sincronism*: „Interesul unor astfel de studii [...] este și altul. Ele prezintă literatura română ca pe un fenomen integrat culturii europene, reacționând prompt la schimbările ce se produc în sensibilitatea și mentalitatea Europei, cu alte cuvinte ele ne dezvăluie sincronismul profund al evoluției literaturii române în formele-i specifice. Când cutare critic ne arată că e necesar să ne sincronizăm, e bine să avem la îndemână documentele mai vechii și fireștii noastre integrări în fluxul culturii europene. Sincronismul nu-i o descoperire de program, cum a părut multora, ci o realitate organică a literaturii române. Astfel de studii care arată rădăcinile adânci ale evoluției noastre literare sunt de natură să tempereze și excesele celor care cred fie că literatura română începe cu simbolismul, fie cu «Sburătorul», fie cu

generația '60 sau a nu știm cărei promoții de poeți lansați de o revistă sau de o editură". ■ „În linia volumelor sale anterioare, Vasile Zamfir se afirmă și de astă dată ca o structură poetică de o sensibilitate fragilă, căutând un spațiu fără asperități, un spațiu al «cântecului» și al visării odihnitoare”, notează Paul Dugneanu, la *Viața cărților*, pe marginea volumului *Regăsire la porți*. □ . *Un pseudo-roman polițist* este, pentru Valentin F. Mihăescu, *Samsarul* lui C. Bărbuceanu. □ Doina Uricariu se oprește asupra studiului *Folclor literar românesc* de Mihai Pop și Pavel Ruxăndoiu, o „primă sinteză modernă” a temei, oferind „o pledoarie, convingător ilustrată și argumentată, pentru modelarea informațională a conținuturilor, și nu doar a formelor, pentru un structuralism «de a doua generație», semiotic și semantic” (*Actualitate și izvoare*). ■ La *Cartea de debut*, Nicolae Ciobanu continuă analiza volumelor premiate la concursul Ed. Junimea, începută în nr. 25. □ Versurile din *Prin departe și aproape* îl îndeamnă pe critic să noteze că „șansa cea mai sigură ce i se oferă lui Dumitru Țiganiuc constă în «repovestirea» acelor teme care, neîndoielnic, se înscriu în albia propriei biografii lirice [...]. Așteptăm, deci, ca pe viitor ruralismul de extracție nord-moldovenească al poeziei lui Dumitru Țiganiuc să dețină o pondere mai mare decât în prima sa carte”. □ Romanul *Zaruri de cretă* al lui Constantin Munteanu dezvăluie „o proză caracteristică prin ritmul ei alert, de scenariu cinematografic, în maniera lui Constantin Stoiciu, Mircea Radu Iacoban sau Horia Pătrașcu”, care atrage atenția prin „naturalitatea reportericească a faptelor și a oamenilor”. ■ La *Biografia debuturilor*, Dorin Tudoran îl interviuează pe Iorgu Iordan („*Ca și poetul, vorbitorul e un creator; unul anonim*”). ■ Ion Băieșu publică un fragment de roman (*Nela doarme și visează vrăbii*). ■ Sunt prezenți cu grupaje de versuri Ioana Diaconescu, Ion Iuga și George Iarin. ■ Marius Robescu comentează versiunea regizorală a Soranei Coroamă pentru *Rața sălbatică* de Ibsen, pe scena Teatrului Mic. ■ Cronica micului ecran este realizată de Mircea Florin Șandru (*Elogiu oamenilor*). ■ Nicolae Mateescu semnalează, în cadrul cronicii radiofonice, câteva „instantanee” literare: *Fonoteca de aur*, cu secvențe recitative de Cicerone Theodorescu și I. Minulescu, *Revista literară radio* a Luciei Chirilă, aducând în prim-plan creația lui Cezar Bolliac și ciclul *Ctitorii* de Ion Pillat, *Viața cărților*, consacrată aparițiilor recente de la Ed. Eminescu, *Moment poetic*, cu Tiberiu Utan, Vasile Zamfir, Emil Nicolae, Constantin Cristian, Vladimir Ciocov și Petre Manolache, și emisiunea *Cenacлу radiofonic*, în care Radu Felix a prezentat cercuri literare din județul Buzău (*Poezia în haine de lucru*). ■ Despre arta sculpturală „cinetică” a lui Constantin Lucaci scrie Grigore Hagi. ■ Grete Tartler înfăptuiește cronică muzicală (*Ornamente și oglinzi*). ■ La *Fragmente critice*, Eugen Simion evocă întâlnirile sale cu pictorul Henri Catargi și arta acestuia: „Tablourile sale sunt niște stări de suflet delicate, comparabile, în plan literar, cu poemele lui Ion Pillat, un pastelist și acesta melancolizat de idei”. ■ „În lungi poeme, solemn antichizante, Dan Verona cele-

brează poezia, poetul, starea de grație, pe scurt, glorifică arta”, punctează Mircea Iorgulescu la *Profil*, arătând că autorul *Cărții runelor* îmbină „în genere nota solemnă ce-i este proprie cu ingeniozitatea fabulistică a lui Marin Sorescu”. ■ Sultana Craia nu ocolește, în schița monografică *Metaforă și spirit funambulesc la Fănuș Neagu*, nici cronicile sportive ale prozatorului, care „transformă lumea stadioanelor și cartierele bucureștene într-un spațiu la fel de fabulos ca și câmpia, mai colorat, bântuit de aleanuri balcanice și sărbători”. Totodată, în aceste cronici „e prezentă toată personalitatea scriitorului – de fapt, a poetului – [...], mai evidentă decât în roman sau nuvele, pentru că, efemere fiind, autorul își permite luxul de a nu se cenzura. [...] Există, la Fănuș Neagu, o anume poezie a balcanismului, mai accentuat în cronici decât în *Îngerul a strigat* sau nuvele. Un balcanism stilizat poetic, abstractizat, decorativ [...]”. ■ Geo Dumitrescu răspunde la *Poșta redacției*. □ □ Câteva corespondenți: Varvara, Nan, Ion Ion. ■ Sub genericul *Din lirica americană*, poemul *Strigăt* de Allen Ginsberg (nu se precizează traducătorul). ■ Din grupajul *Revista străină*: „O nouă formă de expresie artistică, incluzând și o pretențioasă «reformă» a conduitei autorului, e așa-numita «artă comunitară», care s-a născut sub deviza: Proces, iar nu produs, vrând să sugereze că este mai important însuși actul creator decât rezultatul lui. Este, de fapt, tot o tendință de mistificare a creației, care va săvârși, probabil, ca și celelalte. J. Ravillous fotografiază oamenii pe sate și apoi mărește fotografiile până la statura unui om și le expune ca opere plastice, cu comentarii pe bandă. Păcat! Erau mai interesante ca fotografii, fără comentarii”. ■ Paul Silvestru realizează ancheta *Literatura română și filmul*, însoțită de un citat din Nicolae Ceaușescu: „A crescut și s-a diversificat producția cinematografică românească de toate genurile, găsind un ecou tot mai larg în rândurile spectatorilor, contribuind la întreaga activitate de educație socialistă și de instruire științifică, tehnică și culturală a poporului”. □ Ecaterina Oproiu: „Câteva filme extrase din cărți de prestigiu au inspirat filme de prestigiu. *Pădurea spânzuraților* străbate intactă timpul, rămânând, din păcate, o performanță închisă. Este uimitoare nedorința lui Liviu Ciulei de a suporta consecințele acestui mare succes. Prin acest film, regizorul aducea cinematografia românească în punctul de contact cu marele circuit internațional. Premiul special al Juriului de la Cannes îl aducea pe una din cele mai râvnite trambuline de lansare, dar regizorul nu numai că nu a folosit acest moment de maxim interes național și internațional, dar a avut aerul că a făcut totul pentru a închide paranteza cinematografică a carierei sale. [...] Interesant mi se pare că, atunci când au reușit, așa-zisele ecranizări au înscris în istoria cinematografiei românești nu numai succese izolate, ci puncte de referință. *Moara cu noroc* în viziunea lui Victor Iliu a scos cinematografia românească dintr-un context spiritual alcătuit din *Ilie în luna de miere*, *Popescu 10 în control*, *Ora H*, *Râpa dracului* etc., dând pentru prima oară sentimentul că filmul poate deveni «literatura secolului XX» [...]. Nuvela lui Marin Preda

Desfășurarea a inspirat filmul în afara căruia nu se poate discuta cum s-a declanșat unul dintre cele mai importante procese de conștiință pe care cinematografia l-a trăit și-l trăiește în continuare: lupta pentru autenticitate. [...] Literatura română posedă o tradiție de gândire și de cultură, de artă și de personalități cu care filmul nostru, oricât de mândru ar fi de condiția sa de artă egală în drepturi, nu se poate (deocamdată) compara. Forța conflictului dintr-un film ca *Răscoala* de Mircea Mureșan nu se poate imagina în afara unui roman ca *Răscoala* de Liviu Rebreanu. Atmosfera, savoarea, rafinamentul psihologic din *Felix și Otilia* de Iulian Mihu nu puteau exista în afara lui G. Călinescu. Romanele *Șoseaua Nordului* și *Facerea lumii* de Eugen Barbu au dat filmelor inspirate de ele soliditatea unor edificii construite de un mare arhitect [...]. Succesele esențiale ale epopeii naționale, apariția unui film ca *Putearea și adevărul* nu se pot înțelege în afara experienței și a prestigiului unui Titus Popovici, de profesiune scriitor. De altfel, nu e deloc surprinzător că străbătut un drum invers, inspirându-se din filmul său pentru a scrie piesa cu același nume, așa cum nu e surprinzător că Eugen Barbu, pornind de la serialul său de televiziune, a scris primul volum al unui «cineroman» ca *Incognito* [...]” (*Fatalitatea unei idei*). □ Ov.S. Crohmălniceanu: „Până acum, avem câteva reușite, prin Slavici mai ales: *Moara cu noroc* și *Dincolo de pod* (*Mara*). O transpunere cinematografică foarte bună, adică o lectură inteligentă, proaspătă, în stare să ne reveleze sensuri inedite ale operei Hortensiei Papadat-Bengescu a prilejuit, la televiziune, inspirata ecranizare a romanului *Concert din muzică de Bach*. Filme remarcabile au fost create și pe baza *Pădurii spânzuraților*, *Răscoalei*, *Enigmei Otiliei*, *Noptii furtunoase* și a lui *Harap-Alb*. Trebuie să mărturisesc însă [...] că multe ecranizări din clasici au fost eșecuri, începând cu *Baltagul* și sfârșind cu *Frații Jderi*. [...] Sadoveanu, Cezar Petrescu, Mihail Sebastian sunt câteva victime notorii nevinovate [...]” (*Șansa școlii românești*). Proze ale literaturii postbelice pe care criticul le-ar vedea ecranizate: *Intrusul*, *Delirul* (Marin Preda), *O canistră cu apă*, *Un pumn de caise*, *Franzeluță*, „poate chiar *Princepele*, dacă și-ar găsi regizorul priceput” (Eugen Barbu), *Vânătoare regală* și *Cei doi din dreptul Țebei* (D.R. Popescu), *Galeria cu vișă sălbatică* (Constantin Țoiu), *3x8+infinitul* (Ecaterina Oproiu); proze din afara literaturii contemporane: *Alexandru Lăpușneanu* (C. Negruzzi), *Sărmanul Dionis* (Eminescu), *Zodia Cancerului* (Sadoveanu), *Rădăcini* (H. Papadat-Bengescu), *Cei care plătesc cu viața* (Camil Petrescu), *Orașe înecate* (Felix Aderca), *Întunecare*, *Duminica Orbului*, *Aurul negru* (Cezar Petrescu), *Cărvunarii* (D.V. Bernoschi), *Tulburarea apelor*, *Avram Iancu* (L. Blaga), *Accidentul* (M. Sebastian), *Maidanul cu dragoste* (G.M.-Zamfirescu). □ Dan Pița: „Drumul propus de Victor Iliu în *Moara cu noroc* merită continuat de noile generații de cinești. *Viața nu iartă* de Iulian Mihu și Manole Marcus, *Pădurea spânzuraților* de Liviu Ciulei, *Felix și Otilia* de Iulian Mihu și *Dincolo de pod* de Mircea Veroiu cred că sunt garanția unei autentice sim-

bioze literatură-cinematograf și una din căile sigure spre o școală națională de film” (*Familiarizarea cu universul literaturii*). Proze despre care invitatul consideră că ar răspunde nevoii de actualizare a cinematografiei românești: romanele lui N. Filimon, Mateiu Caragiale, Mircea Eliade, *Păcat boieresc* (Sadoveanu), *Ion* (L. Rebreanu), *Ultima noapte de dragoste...*, *Patul lui Procust* (Camil Petrescu), *Intrusul*, *Moromeții* (M. Preda). □ Platon Pardău: „Adesea, azi, un film bun trebuie să fie cât mai puțină literatură, iar un roman reușit – cât mai puțin cinematografic. Noțiunea de ecranizare devine cu totul inoperantă pentru stadiul actual al filmului. Operațiunea este mai degrabă o incorporare în film, de către film, a substanței literare. De gradul în care este «respectată» regula depind succesele și insuccesele. *Dincolo de pod*, excelentul film al lui Mircea Veroiu, este, în același timp, o convingătoare asimilare a lumii lui Slavici. *Pădurea spânzuraților* citită de Ciulei ne relevă un Liviu Rebreanu aproape inedit ca forță, ca tragedian”. În privința ecranizărilor literare, prozatorul „îndepărtează” perspectiva de până acum: „Ce filme excepționale se pot face după *Miorița*! Câtă materie cinematografică e în Ureche, ori în Neculce. Chiar faimoasa *Istorie a românilor sub Mihai Vodă Viteazul* oferă vibrantă matehrie pentru epopeea națională, spre a cărei făurire năzuiește și cinematografia. Dar *Patul lui Procust* al lui Camil Petrescu? Dar *Întunecarea* lui Cezar Petrescu? Dar lumea *Moromeților*, din care o primă interpretare cinematografică așteptăm anul acesta de la Iulian Mihu?” (*Scriptorul de film*). □ Călin Căliman: „Înainte oricăror alte considerații [...], nu putem trece cu vederea peste o realitate (mai mult decât) obiectivă: cei trei piloni pe care s-au ridicat filmul românesc contemporan se numesc *O noapte furtunoasă*, *Moara cu noroc* și *Pădurea spânzuraților*. [...] De la *Răscoala* (film cu certe calități) la *Baltagul* (în care eposul sadovenian este doar arareori regăsit) sau de la *Șoseaua Nordului* – *Procesul alb* la *Facerea lumii*, filmul românesc cuprinde numeroase ecranizări mai mult sau mai puțin corecte, de la *Calea Victoriei* la *Codin*, filmul românesc cuprinde ecranizări mai mult sau mai puțin ratate. Pentru mine, literatura și filmul, în cazul ecranizărilor, sunt un fel de... amnar și cremene. [...] De aceea, pentru destinele filmului românesc mi se par deosebit de importante următoarele ecranizări relativ recente: *Felix și Otilia* (cu «scânteia» întâlnirii dintre G. Călinescu și Iulian Mihu), *Dincolo de pod* (Agârbiceanu continuat creator de Mircea Veroiu), *Prin cenușa imperiului* (Zaharia Stancu față în față cu Andrei Blaier, realism literar și realism cinematografic”. Criticul de film nu enumeră proze care s-ar preta ecranizării („Nu mi-a plăcut niciodată să ofer rețete”), ci ridică o întrebare: „Oare filmul românesc nu-și poate îngădui în prezent o ecranizare de amplă rezonanță cultural-educativă după... *O scrisoare pierdută*, să zicem?” (*Ecranizările «pilon»*). □ Nici regizorul Mircea Daneliuc nu oferă o „bibliografie” în vederea transunerii pe micul ecran: „Nu poți ecraniza decât atunci când *simți* povestea și pe cel care a scris-o. În general, un regizor care a făcut întâmplător un film de epocă nime-

rește mai puțin întâmplător peste o ecranizare costumată. Cărțile nu se potrivesc întotdeauna pe oameni și regizorul e și el om. Cu timpul, literatura cea bună și moștenită se va epuiza, firesc. Am stricat destule opere valoroase, poate învățăm ceva din asta. Într-un anume sens, cărțile sunt și ele bunuri naturale...” (*Afinitatea dintre regizor și scriitor*). □ Al.I. Ștefănescu: „Regizorii de film au fost în general îndrăzneți față de operele literare mari și bine au făcut. Iată, de pildă, *Răscoala*... aici, vă mărturisesc, eu am unele rezerve față de roman. Mi se pare că partea de la oraș e slabă, forța acestei opere stă în înfățișarea procesului țărănesc, iar filmul cred că a ajutat mult în acest sens, în analiza creșterii micii burghezii la oraș. Alteori, filmul a ridicat în mod fericit literatura, prin audiența, mult mai largă pe care o are față de cuvântul scris. Iată cazul recent al filmului *Patima* al Dragăi Olteanu, după Petru Vintilă, care redă foarte bine atmosfera de provincie, Banatul '44-'47 [...]. Viziunea cinematografică asupra marilor opere literare românești – *Moara cu noroc*, *Setea*, *Pădurea spânzuraților*, *Enigma Otiliei* – ca să dau câteva din cele mai reușite exemple – nu trebuie să rămână fixă; există loc și pentru o a doua, o a treia interpretare. Cred că ciclul lui Duiliu Zamfirescu ar putea fi ecranizat și s-ar realiza un serial interesant. Sau *Princepele* lui Eugen Barbu [...] (Prospectarea *literaturii actuale*)”.

5 iulie

- [**„România liberă”, nr. 9858**] Ion Drăgănoiu scrie despre *Literatura română în lume*, pornind de la afirmația cu rol director a lui Nicolae Ceaușescu la Congresul educației politice și al culturii socialiste: „[...] promovăm dezvoltarea largă a schimburilor și contactelor cultural-științifice internaționale”, accentuând „rolul deosebit pe care-l joacă cultura în mai buna cunoaștere și apropiere între popoare, în dezvoltarea colaborării și păcii în întreaga lume”. Astfel, inventariază traducerile operelor autorilor români în afara granițelor, de la Philippide până la Mihai Beniuc, Eugen Jebeleanu, Virgil Teodorescu, Nina Cassian, Gellu Naum, Nichita Stănescu, Marin Sorescu, Petre Stoica ș.a., până în „prezent”, pentru a demonstra eforturile Partidului și Patriei de a se remarca „în lume”.

7 iulie

- [**„Scânteia”, nr. 10 537**] Alexandru Andrițoiu scrie *Câteva considerații privind integrarea în epocă a literaturii și artei pentru copii*: „Trebuie, cred, ca formarea conștiinței copilului să coincidă cu prezența primelor jaloane ale conștiinței sale socialiste. Iar dacă aceasta nu se poate încă pe plan superior, ideologic – este posibilă familiarizarea cu elementele primare ale moralei comuniste. Astfel, dacă micului cetățean i se insuflă certitudinea unei copilării fericite, lipsită de grija zilei de mâine, această certitudine nu trebuie confundată cu «para mălăiață», cu gustul gratuitului, cu fericirea venită de la sine, ci, dimpotrivă, primele materiale didactice, primele poezii și povestiri ascultate și

învățate în lumea lui liliput trebuie să întărească în sufletul copilului adevărul că fericita lui copilărie este rodul unei munci intense și-al vegherii continue a părinților, a țării, a partidului, până la însușirea devizei elementare și atotcuprinzătoare: cine nu muncește nu mănâncă! [...] Sunt frumoase și în nici un caz de eliminat poezii și cântece de altădată ca: *Sunt soldat și călăreț* sau *Căte-luș cu părul creț*, pentru simțul umorului și duioșiei, pentru latura colorată, lirică a copilăriei ce nu trebuie știrbită. Dar, în contextul societății socialiste moderne, de înaltă tehnicitate și de bărbăție robustă, acestea sunt – vai! – prea puțin. Selecționerul unei antologii de literatură pentru preșcolari și școlarii mici nu are încă materialul valoric necesar, cu toate succesele din ultima vreme. Multe din poeziile existente la acest capitol sunt încă generale și abstracte. În loc să cânte bucuria, plăcerea și roadele muncii, se cântă noțiuni necircumscrise în existența lor practică și creatoare. [...] Nu avem, de asemenea, suficiente piese pentru teatrele specifice, cu actori sau cu marionete. Aici se întâmplă invers: tradiția e mai săracă decât realitatea. Dar cu *Cocoșelul neascultător*, *Poveste neterminată* sau alte câteva nu se poate face o aritmetică mulțumitoare. [...] Congresul educației politice și al culturii socialiste a plecat de la o constatare imperioasă: copiii patriei noastre sunt prezenți astăzi în multe din domeniile de activitate rezervate până nu prea de mult numai maturilor. Pe șantieri (de construcții sau arheologie), în microuzine, pe loturi agricole experimentale, în laboratoare, în pregătirea pentru apărarea patriei, în circulația etc. Dovadă că educația partinică a avut ecoul scontat în frageda conștiință socialistă a generațiilor proaspete”.

8 iulie

• [„Scânteia”, nr. 10 538] Constantin Ciopraga semnează *Critică și valoare*: „Generații diferite de critici își exercită misiunea astăzi cu talent și responsabilitate, iar volumele tipărite anual de ei învederează nu numai un ritm viu, dar și o salutară emulație. Niciodată, anterior, nu s-au manifestat în aceeași epocă personalități critice atât de multe la număr ca în acești ani. De reținut, de asemenea constatarea că la majoritatea dintre ei criteriile de valoare denotă o dreaptă opțiune pentru opere de calitate. De observat totuși că temeinice lucrări de sinteză n-au tentat decât în măsură restrânsă, nereținând atenția criticii, deși ani de-a rândul s-a vorbit de necesitatea sintezelor. Volumele solide privind diverse curente cu implicații literare (de la junimism până la gândirism), a căror elaborare implică lungi eforturi și competență, au avut, în unele cazuri, o rezonanță critică sub nivelul unor culegeri de comentarii comune. Unele edituri publică de câțva timp volume de foiletoane și medalioane (unele incluzând chiar note strict ocazionale) fără o îndreptățire calitativă. Problema invită la meditație. Datori sa vegheze neîncetat asupra valorilor, e curios cum unii critici, seduși de ideea cantității, își reunesc în volume tot felul de efemeride; în locul cărții bazate pe o direcție fundamentală, reprezentând o construcție dura-

bilă, ne întâmpină scrieri mozaicale din care nimic n-a fost înlăturat. Nici G. Ibrăileanu, nici E. Lovinescu, nici G. Călinescu n-au adunat în volume tot ce au tipărit prin periodice, lăsând ca posteritatea să aleagă din reviste de odinioară amănuntele utile. Se înregistra într-o vreme un fenomen de supraevaluare a unor volume provenind de la scriitori vârstnici de mare reputație, aspect astăzi pe cale de dispariție. Despre aceleași cărți, după moartea scriitorilor respectivi, se scrie acum altfel, potrivit valorilor reale. Există însă alți *laudatores*, dispuși la exagerarea meritelor unor volume din rațiuni diverse. Calificative ca «extra-ordinar», «strălucit» ori «unic», risipite fără frână în dreapta și în stânga, pot servi, subiectiv, amintirilor «lăudători», dar nu și progresului literaturii. Pe versantul opus se situează criticii duri, aceștia practicând sistematic, programat, negația violentă, întrecându-se în concluzii deprimante, fără a vedea nimic pozitiv. Dar a face critică nu înseamnă a fi refractar de plano oricărei încântări. Să se vadă, pentru demonstrație, satisfacția lui E. Lovinescu (în paginile «Sburătorului») ori bucuria lui G. Călinescu (în «Viața românească». la «Adevărul literar», în «Jurnalul literar» și «Contemporanul») în fața valorilor autentice”.

• [„Scânteia tineretului”, nr. 8438] Dumitru Micu recenzează romanul lui Francisc Păcurariu, *Labirintul*, o carte inspirată din „experiența istorică din 1940-1944 a Transilvaniei nordice”: „Roman al ieșirii din labirintul anilor de beznă și sânge al dominației fasciste, cartea lui Francisc Păcurariu a reușit să reconstituie cu putere evocativă aspecte ce n-au mai fost descrise ale unui mare moment din epopeea noastră națională.” □ Ioan Adam prezintă volumul lui L. Kalustian, *Conspirații sub cer deschis*, care face parte din seria „ilustră de documente grave și lucide, de mare valoare civică, umană și literară scrise în anii împotrivirii – articolele din acei ani ale lui Iorga și Arghezi, Eugen Jebeleanu și Geo Bogza, G. Călinescu, George Macovescu, Al. Sahia, M.R. Parascchivescu”, schițând „în linii precise, ferme, imaginea masivei împotriviri a intelectualității noastre democate față de fascism.” „Diagnostician lucid, moralist cu conștiința revoltată de spectacolul trist al ascensiunii fasciste, L. Kalustian ne apare la lectura acestor pagini ca un herald al demnității, un fidel al rațiunii.”

• [„Flacăra”, nr. 27] În *România nemuritoare* Corneliu Vadim Tudor publică poezia *Patria e totul*. ■ În *Faptele și vorbele*, Ov. S. Crohmălniceanu semnează *Când zicala nu prea se potrivește*, abordând problema ignorării apariției anumitor ediții critice sau a altor instrumente de lucru ca, de exemplu, cea a lui Vladimir Drimba dedicată lui Heliade-Rădulescu sau corespondența lui B. P. Hasdeu cu fiica și soția sa, volum editat de Elena Piru, Paul Cornea și Roxana Sorescu. ■ În *Eseu*, Eugen Simion scrie despre *Viitorul poeziei*: „Care este viitorul poeziei în societatea industrială? Iată o întrebare ce tulbură multe spirite. Răspunsul este de cele mai multe ori descurajant: poezia n-are nici un viitor, tehnica înghite arta, știința înlănțuie, domină imaginația și poezia, fiica

imaginației, n-are în față altă perspectivă decât aceea a propriei dispariții. Încercarea studenților contestatari din occident de a o reabilita în mica lor revoluție din 1968 (L'imagination au pouvoir!) n-a schimbat prea mult cursul unul proces, după mulți, ineluctabil. Poezia se pregătește să moară, în ierarhia de valori spirituale din acest sfârșit de veac ea și-a pierdut locul pe care l-a deținut cu demnitate și strălucire secole de-a rândul [...] Cred, totuși, că în împrejurarea în care omul este confruntat azi în lume cu fenomene de ordin social și politic, poezia viitorului nu va putea fi decât o expresie a curajului și a demnității omului de a fi, cu alte cuvinte: poezia va regăsi limbajul ei direct și-și va întoarce din nou fața pe care multă vreme care a fost, fatal, ignorată. Privind direct istoria literaturii, observăm ca la sfârșiturile de veac reappare de obicei gustul pentru stabilitate și cultul pentru perfecțiunea morală. Va renaște, cu alte cuvinte, interesul pentru idealurile clasice. Se va reaprinde, oare, flacăra lor în ultimele mele decenii ale secolului nostru, secolul prin excelență al revoluțiilor, al marilor mutații în conștiința omului? Nu știm. Sigur este doar că multe din miturile pe care poezia le-a ironizat în deceniile anterioare (mitul naturii, mitul existenței raționale) revin în poezie și că din confruntarea cu valorile societății industriale arta va trage învățăminte utile. A le ocoli nu este cu puțință, a se întoarce, cum visează unii, la vechi formule naive, sentimentale, este o aberație. Poezia viitorului va fi, probabil, expresie unui nou umanism, acela care împacă într-o sinteză superioară omul și universul de care el s-a înstrăinat”. □ Marian Popa scrie despre *Capcanele idilismului*, considerând că acesta „produce opere scadente”. ■ În *Cronica literară*, Florin Manolescu prezintă volumul lui Mircea Iorgulescu, *Al doilea rond*: „Al doilea volum al criticului Mircea Iorgulescu readuce în discuție chestiunea istoriei literare la care, pe față sau în secret, lucrează astăzi toată lumea. Dintre metodele mai clare de pregătire, una este aceea a lui Al. Piru, care se apropie de sinteză, întocmind mai întâi un șir de vaste panorame critice, pe genuri literare, a doua este cea a lui Eugen Simion, care preferă să înceapă cu o schiță de ansamblu, făcută la nivelul adevăratelor valori literare de azi. Ambele metode ignoră deocamdată „intriga” și, de aceea, atât panoramele lui Al. Piru, cât și sinteza lui Eugen Simion sunt cărți fără „acțiune”, în care putem însă bănuși istoria literară de mâine. Dar pregătirea unei sinteze trebuie înțeleasă și altfel. Istoricul literar român are „superstiția” inițierii, el acceptă să treacă, înainte de „a scrie”, printr-un șir de „probe” și de dificultăți, și lucrul acesta trebuie interpretat, firește, ca o dovadă de conștiință literară și de curaj. G. Călinescu a dat chiar câteva indicații clare despre acest „ritual” de pregătire. Recomandând o adevărată probă a clasicilor, indispensabilă și prealabilă oricărui alt demers, înainte de a scrie o istorie literară, mică sau mare, Călinescu ne-a dat monografia vieții și a operei lui M. Eminescu. Și Cioculescu pe aceea a vieții lui Caragiale. Tot criticii de după război au „acceptat” acest program, din care, firește, nu trebuie să facem o regulă inhibitoare și, pentru a da numai trei

exemple. I. Negoïtescu și E. Simion au scris despre Eminescu, iar N. Manolescu despre Titu Maiorescu. [...] Mircea Iorgulescu este un critic cu o bună informație de specialitate (epoca de după 1948), atent la jocul forțelor literare, îngăduitor cu istoria, pe care înțelege foarte repede, dar intolerant cu scriitorii care, în felul lor, o fac, un critic care, deformat de exercițiul de a scrie prea des despre cărțile mediocre, riscă să piardă perspectiva valorilor adevărate, regretă când laudă și dacă totuși o face, este tentat să-și ia cuvântul înapoi”. □ În *Arte – Cronica spectacolelor*, în *Doar o incursiune însă dublă*, este prezentată piesa lui Theodor Mănescu, *Excursia*. ■ În *Instantanee* sunt publicate câteva fotografii: Bodor Pál și Hans Liebhadt, Nichita Stănescu. □ Adrian Frățilă publică poezia *Statornicie*. □ În *Hoinar pe meridiane* Toma George Maiorescu publică *Portul Londrei*.

● [„**Orizont**”, nr. 27] Atrage atenția în acest număr amplul articol al lui Cezar Tabarcea, din cadrul unei rubrici noi de „etnologie”, intitulat *Univers specific în proverbele românești*. ■ Cele două cronici literare obișnuite sunt consacrate după cum urmează: C. Ungureanu scrie despre romanul lui Anghel Dumbrăveanu, *Piatra de încercare* (Ed. C. R., 1976), despre care spune: „*Piatra de încercare* este eseul (în sens etimologic) unui poet. «Personajele» sale mai vechi primesc o identitate, intenții risipite altădată [...] într-un roman ce nu deconspiră decât în aparență viața secretă a eroilor săi”; și cronica lui Lucian Alexiu despre un alt roman, al lui Gheorghe Schwartz, *Ucenicul vrăjitor* (Ed. C. R., 1976), „volumul de povestiri al unui romancier“, dublat de „siguranța construcției“. ■ I. Cheie-Pantea face o paralelă între poezia lui Arghezi și cea a lui Eminescu, pornind de la o observație a criticului N. Balotă asupra eroticii lui Arghezi unde ar funcționa experiența rupturii, sentimentul de dragoste fiind proiectat într-un infinit al neîmplinirii (articolul *Arghezi și Eminescu*). ■ Este publicată povestirea lui Titus Suci, *Învoiala* și sunt publicate poezii de Gheorghe Azap. ■ Tot despre flexiunea verbelor continuă să scrie V. Șerban, la rubrica curentă, de ortografie și ortoepie, pe care o ține.

● [„**România literară**”, nr. 28] Editorialul, semnat România literară, teoretizează scopul literaturii ca recipient al ființei sociale, având în același timp poporul ca izvor de inspirație, în spiritul recomandărilor Congresului educației politice și culturii socialiste: „La Congres, secretarul general al partidului nostru reamintea vorbele lui Leonardo da Vinci: «Acela care poate merge la izvor nu trebuie să meargă la ulcior». Tovarășul Nicolae Ceaușescu reactualiza în mod vibrant cuvintele marelui umanist al Renașterii, în îndemnul însuflețitor adânc întipărit în conștiința noastră: «Renunțați deci, dragi tovarăși scriitori și artiști – dar și lucrători din alte domenii – să căutați sau să alergați după tot felul de ulcioare care de care mai smălțuite, dar de cele mai multe ori cu o băutură fără gust, stătută și deci dăunătoare. Sorbiți apa limpede, răcoritoare și veșnic vie a izvoarelor patriei noastre socialiste»”. ■ Ana Blandiana semnează, tot pe prima pagină, un text despre vacanța mare. ■ Pompiliu Mar-

cea publică un eseu despre romanul istoric. Prima observație a criticului este că inspirația din trecutul istoric constituie în literatura română o permanență, exemplificând cu lucrări din „copilăria” romanului românesc (Radu Buzescu, V. A. Ureche, B. P. Hașdeu), continuând cu Sadoveanu, pe care îl consideră părintele romanului nostru istoric și semnalând și în literatura recentă același interes pentru genul în cauză (Eugen Barbu, Marin Preda, Titus Popovici, Petru Vintilă, Haralamb Zincă). La finalul acestui periplu printre romanele istorice, semnatarul concluzionează: „Toate continuă și îmbogățesc tradiția romanului istoric românesc, caracterizat prin împletirea organică dintre problematica națională și socială, printr-un puternic simțământ patriotic, prin atașamentul față de idealurile democratice, printr-o mare dragoste față de categoriile sociale fundamentale, prin respectul față de toate naționalitățile conlocuitoare. Credem că această tradiție, odată statornicită, poate deveni un nou stimulent pentru scriitorii de astăzi, chemați să dea glas năzuințelor celor mai adânci ale poporului”. ■ Dan Horia Mazilu consideră necesar să particularizeze umanismul cronicarului Miron Costin, identificându-i o nuanță militantă, patriotică exprimată în încercarea sa de a descoperi și descrie o antichitate românească de ținută egală cu cea europeană. Aceași expresie a umanismului o regăsește autorul și în prezent, punând cercetările într-o relație de continuitate cu trecutul: „Umaniștii noștri, în afara necesarului dialog intern, pe care îl poartă cu știutorii de carte dinlăuntru într-un efort susținut de comunicare a adevărilor fundamentale (V. Căndea), întreprind acum un la fel de necesar (ba poate chiar într-o măsură sporită) dialog cu străinătatea, cu învățații din alte țări, cărora trebuie să li se pună la îndemână informații cât mai exacte, în primul rând despre istoria veche a poporului român. Demersurile, diferite ca dimensiuni și sferă de cuprindere, ale unui Udriște Năsturel, Nicolae Milescu, Miron Costin sau Dimitrie Cantemir, nu pot fi interpretate plenar decât din acest unghi de vedere”. ■ Paul Georgescu scrie despre lucrarea lui N. Manolescu, *Sadoveanu sau utopia cărții*, remarcând capacitatea de sinteză a criticului, puterea de acoperire a întregii opere integrând-o într-o formulă interpretativă viabilă, și densitatea scrisului izvorât dintr-o gândire „rapidă, clară, rece, adesea tăioasă” care „emite idei cu mare frecvență în cadrul unei demonstrații strânse”. Paul Georgescu consideră că punctul de vedere sociologic care stă la baza cărții constituie și cel mai potrivit punct de plecare care-i permite să restituie formula scrisului sadovenian, aceea a reconstituirii unui paradis pierdut. Abordând tema centrală, utopia cărții, autorul cronicii scrie: „Aș dori doar să subliniez faptul că în intenția lui N. Manolescu, utopia este o reacție originală și creatoare, o fuziune dens sensibilă a legendei cu istoria, a sângeroasei cronici shakespeariene cu lăcomia senzorială, a meditației înțeleptului cu bucuria realului, cu beția de foșnete, culori și lumină. Prin coerență, claritate și finețe, Nicolae Manolescu a creat o carte demnă de preaiubitul nostru Mihail Sadoveanu”. ■ Șerban Cioculescu semnalează apariția la Editura

Minerva a volumului *Scrieri (I)* de Alexandru Philippide. ■ Ion Pascadi rezumă, sub titlul *Valorile artistice în socialism*, discuțiile purtate la Congresul educației politice și culturii socialiste pe tema rolului operelor în societatea contemporană. Excursul este împărțit în câteva puncte de reper: determinarea, funcționarea socială (cu subtemele circulația axiologică, asimilarea valorilor și efecte social-estetice), statutul estetic. ■ La *Cronica literară*, Nicolae Manolescu integrează mai multe titluri. Criticul începe cu al doilea volum de versuri semnat de Paul Emanuel, *Astă seară*, numind creațiile sale „o poezie de notație și de atmosferă intelectuală”, și continuă cu al doilea volum, tot de versuri, al Danielei Crăsnaru care îi prilejuiește concluzia: „Plină de candoare și prospețime, poezia Danielei Crăsnaru e deocamdată prea cuminte, abuzând de grația ei naturală până la sațietate. Mai mult spațiu acordă criticul *Textelor pentru Phoenix* de Șerban Foarță și Andrei Ujică: „Exercițiu superior de literatură, *Textele pentru Phoenix* revelă doi poeți plini de inventivitate, cultivați, admirabili prelucrători de motive (pe care le găsesc în poezia medievală franceză, la Miron Costin, Anton Pann, Ion Barbu, în folclor, cu alte cuvinte aproape peste tot), scriind într-o limbă rafinată și neverosimilă, ce dă o surprinzătoare turnură modernă expresiei arhaice”. Pe aceeași pagină sunt prezente recenziile Veronicăi Porumbacu la culegerea de schițe și nuvele *Zăpadă târzie*, de Arnold Hauser (Ed. Albatros, 1976), în traducerea Marianei Șora, și a lui Voicu Bugariu la *Epopoea Transfăgărășanului* de Romulus Lal (Ed. Scrisul Românesc). ■ La rubrica de poezie, G. Dimisianu reține un volum de versuri ce ar putea trece ușor drept literatură pentru copii – *O ureche de dulceță și-o ureche de pelin*, de Ion Caraion, cu ilustrații de Valentina Bardu (Ed. Ion Creangă, 1976) – dacă nu ar fi un manifest despre lupta antihitleristă prezentat ca un basm liric. ■ La proză, Sorin Titel comentează romanul *Prețul dragostei, al credinței și al urii*, de Corneliu Leu (Ed. Eminescu, 1976). ■ O trecere de la frenezie și judecăți emoționale la un ton critic mai controlat remarcă Dana Dumitriu la volumul de critică *Al doilea rond*, semnat de Mircea Iorgulescu. De altfel, acest volum completează *Rondul de noapte* cu tabloul criticii literare, secțiune pe care comentatoarea o găsește cea mai interesantă dintre cele două volume. Dana Dumitriu evidențiază observația lui Mircea Iorgulescu că dezvoltarea criticii a urmat creșterea în calitate a literaturii contemporane și opinia sa că rolul criticii este dublu: acela de a integra operele în „realitatea culturală a literaturii” și de a diferenția aceste opere cultivându-le particularitățile. Dintre analize, sunt reținute cele referitoare la Adrian Marino, Nicolae Balotă, Cornel Regman, Mircea Zăciu și este, de asemenea, apreciat interesul său pentru critica și poezia tânără. ■ Din categoria „cazuri”, este evocat Constantin Stere în texte semnate de Radu Popescu (care dezvoltă legătura dintre destinul scriitorului și Viața Românească) și Z. Ornea (despre problema țărănească). ■ Norman Manea publică fragmente de proză. ■ Despre figura lui Al. Odobescu și rolul scrisului său în lupta pentru indepen-

dența națională ca și în asigurarea continuității idealurilor pașoptiștilor (tipărind *Istoria românilor supt Mihai Vodă Viteazul* de Nicolae Bălcescu) scrie un amplu articol Teodor Vârgolici.

• **[„Tribuna”, nr. 28]** Cuprinde versuri de Teohar Mihadaș, Radu Cosașu (în secțiunea sa *Cronica de trei secunde*), Salamon László (trad. Vasile Grunea), Mihai Traianu, Doina Cetea, proză de Ion Dodu Bălan. ■ Victor Felea discută volumul *Poezii*, de Ioanna Tsatsos, apărut în traducerea lui Ion Brad la Ed. Eminescu (1976): „Confruntarea cu stihia timpului devine mai acută, dar lirismul Ioannei Tsatsos nu renunță la inflexiunile lui dulci-amărui care îi constituie farmecul”. ■ În *Cronica literară*, Ion Vlad situează sub semnul interdisciplinarității volumele *Semiotica folclorului* (Editura Academiei Republicii Socialiste Române, 1975) și *Din gândirea matematică românească* (Editura Științifică și enciclopedică, 1975), îngrijite, respectiv redactate de Solomon Marcus: „Nivelul explicațiilor lingvistice, al adoptării unui sistem elementar de analiză matematică (repetiția unor forme, procedee etc.) este net și strălucit depășit în câteva dintre studiile grupate în volum. Problema variantelor, a tipurilor de discurs, a gramaticii textului epic (folcloric), a modificărilor, a arhetipurilor intră în atenția cercetătorilor călăuziți de prof. Solomon Marcus...”; „Adevărat e faptul că *Din gândirea matematică românească* este o carte frumoasă și o numim astfel pentru vocația de narator a prof. Solomon Marcus; personalități ale științei matematice din țara noastră sunt înfățișate sub faldurile amintirii în portrete făcute de un specialist care prețuiește omul și demersul său intelectual”. ■ Constantin Cubleşan recenzază placheta *Patima albă* (Dacia, 1976) de Bazil Gruiă: „... ni se înfățișează astfel ca un volum reprezentativ pentru întreaga sa creație, tocmai pentru că în substanța lui sunt arse – ca să reiau aceeași idee – etapele unui drum de neostenite căutări până la maturitatea deplină. Poetul aduce acum înnoiri de limbaj ca și în structura versurilor; inovația sa este în linia unui modernism practicat la școala literaturii clasice”. ■ Ion Cocora constată relieful psihologic pronunțat al personajelor din romanul lui C. Bărbuceanu, *Samsarul* (C.R., 1975): „Cu o acțiune [...] care implică triumghiul clasic al romanului polițist – criminal-victimă-anchetator –, dar care-și circumscrie și alte personaje la fel de exact conturate, cu un relief psihologic mai mult decât notabil, *Samsarul* e o carte care-și depășește litera anecdoticii, e o carte care nu numai delectează cititorul, ci îl și obligă la meditație”. ■ Redacția semnează textul aniversar *Utunk la treizeci de ani*, închinat revistei „Utunk” („Drumul nostru”), înființată de criticul marxist Gaál Gábor ■ Este publicat în traducerea lui Al. Căprariu interviul realizat de Pati Hill cu Truman Capote.

9 iulie

• **[„Scânteia”, nr. 10 539]** Dim. Rachici publică *Însemnări despre epopeea națională*: „Epopeea națională se creează în timp, prin prinosul sufletului

tuturor creatorilor de frumos, ea fiind, totodată, o continuare firească pe alte planuri – ale vremii noastre! – a operei începute de înaintași. În epopeea națională nu intră numai evocarea faptelor de vitejie din istoria neamului. cum îngust sunt tentați unii să creadă. Un poem despre Ceahlău sau despre Porțile de Fier se include organic în epopee în măsura în care el e scris cu talent și primește investitura duratei. La fel ca poemul de dragoste, sincer, de mare concentrație poetică, scris într-o aleasă limbă românească. Principalul, cred eu, este să se vadă, să se simtă din ele că n-au putut fi create decât de un poet care trăiește în România, în acest timp și între acești oameni ce vorbesc o limbă «ca un fagure de miere»; un poet care respiră aerul și mănâncă pâinea acestui pământ, un poet căruia îi curg prin sânge, mereu luminându-l, toți străbunii ce-au locuit aceste bine-cuvântate meleaguri!”.

• **[„Contemporanul”, nr. 28]** La secțiunea *Jurnal de lector*, Dumitru Micu analizează volume de *Nuvele*. □ Vasile Rebreanu: *Moartea comandorului*: „Reunind narațiuni de vârste diferite, unele reproduse din culegeri anterioare, altele incluse pentru întâia dată în volum, e de la sine înțeles că *Moartea Comandorului* de Vasile Rebreanu nu poate avea decât un cuprins foarte compozit. Formule proprii realismului tradițional (*Comandorul*, *Schimbarea la față*) coexistă cu fantasticul (*Vânătoarea de vulpi*, *Remușcarea*) și cu absurdul... parabola... se întâlnește cu tehnicile literaturii detectiviste...”. □ Alexandru Papilian: *O seară de noiembrie*: „Toate trei nuvelele reconfirmă, cum spunem, talentul autorului și ne putem permite să nădăjduim că Alexandru Papilian își va scrie viitoarele proze nu doar spre a se încredința și a ne încredința, ci pentru a crea efectiv, durabil”.

• **[„Cronica”, nr. 18 (545)]** Paul Balahur scrie despre *Știința acțiunii și umanismul*: „Constituirea praxeologiei ca teorie a acțiunilor eficiente corespunde unui mod specific de structurare a achizițiilor în planul cunoașterii științifice. Funcțiile teoriei sunt în prezent integrate de imperativele optimizării formelor și metodelor de activitate în toate compartimentele vieții sociale. În condițiile în care analiza dialecticii sistemului și praxisului social contemporan este orientată de mutațiile din problematica omului, datele acestei problematice evidențiază rolul central al noțiunii de *acțiune umană*”. ■ Liviu Leonte semnează *Preludiu la un ciclu*, o cronică literară la romanul *Vara* de Nicolae Damian: „Supărătoare rămâne însă în roman parada juvenilă de erudiție, la care scriitorul nu vrea în nici un chip să renunțe, de la mica prelegere din primele pagini asupra cunoașterii mediate (citați Roland Barthes, Dostoievski, Valéry, Borges), la însemnările finale de călătorie la Nurnberg, cu citate din Hölderlin, Erich Maria Remarque. Erudiția trebuie, bineînțeles, absorbită în idei. *Vara* are calități care ne fac să așteptăm cu îndreptățit interes volumele următoare ale ciclului”. ■ Al. Călinescu semnează „*Imperiala solemnitate...*”, un text despre *Cartea Oltului* de Geo Bogza: „*Cartea Oltului* ilustrează, la modul exemplar, statutul acelor scrieri care se refuză clasificărilor și etichetelor; ceea mai

simplă și mai comodă soluție e de a spune că Bogza a ridicat reportajul la demnitatea poeziei”. ■ În *Mențiuni critice* citim: □ Mariana Zavati scrie despre *Pământ sălbatic* de Stelian Păun: „*Pământ sălbatic* este un roman al cărui spațiu reînvie autentic climatul de luptă al unei epoci”. □ Nae Antonescu scrie despre *Moment editorial Emil Isac*, marcând tipărirea operei lui Emil Isac, editorii Mircea Tomuș și I. Precup: „Tipărirea operei lui Emil Isac se face după criterii științifice sigure pornindu-se de la textul volumelor antume, a poeziile înserate în diverse periodice și considerarea manuscriselor”. □ Miron Blaga prezintă *Unde concentrice* de C. Miu-Lerca, Editura Facla, 1976: „Un volum care nu marchează nici un progres, dar nici un regres”. ■ Traian Cantemir scrie despre *O culegere de basme*: „Volumul de *Basme din Țara de Sus* al lui Simion Florea Marian, apărut în Ed. «Junimea» sub îngrijirea lui M. Cărauși și Paul Leu, dezvăluie o latură inedită a activității folcloristului sucevean”. ■ În contextul Congresului de educație politică și al culturii socialiste, Constantin Coroiu semnează *Critică și ideologie*: „Acțiunea vastă și complexă de valorificare a unei invidiabile moșteniri literare cum este a noastră, presupune creație critică, construcție în spiritul ideologiei partidului nostru. Și aceasta ni se pare a fi unul din mesajele primului forum ideologic de la începutul lunii iunie. Mesaj la care suntem datori – o nobilă datorie – să medităm cu toții: critici, istorici literari, oameni de presă, cititori”. ■ Emil Georgescu și Vasile Bașa publică *Marginalii la o corespondență Slavici*. ■ Din *Moment* reținem: □ *Socul lui Miron Costin*: „Restaurarea sau reconstruirea unui monument este mai mult decât o problemă de ordin strict tehnic sau arhitectural: este, în ansamblul complex al realității românești, un act cultural de profundă semnificație, care ne leagă de o tradiție și pregătește în același timp un viitor. Ea solicită un efort conjugat al constructorilor, istoricilor, oamenilor de artă și în general al marelui public pentru o colaborare eficientă. Din acest unghi, să încercăm a privi modul cum a fost «împrosătat» socul statuii lui Miron Costin, din fața Conservatorului de muzică Iași. Se pare cu lucrarea se datorește aportului voluntar al muncitorilor Trustului de construcții Iași, o inițiativă generoasă și care îi onorează pe constructori”. ■ N. Irimescu, *În câteva cuvinte*: „La Muzeul Literaturii Române din capitală e în curs de reconstituire ultima cameră de lucru a lui Mihail Sadoveanu. La Iași, casa sa din Copou se pregătește de firească investitură, după ce Centrul de lingvistică-istorie literară și folclor s-a mutat în oraș, acasă la Gh. Asachi”. ■ Hertha Perez scrie despre *Mărturii despre români în „Cântecul Nibelungilor”*: „Unele izvoare medievale germane, spre exemplu *Cronica lumii* a lui Rudolf von Ems (scrisă pe la 1250), pomenind pe români drept un popor cu o limbă deosebită de cea a vecinilor, dar, mai cu seamă, grandioasa epopee eroică germană *Cântecul Nibelungilor* transmit informații de mare preț, cu privire la continuitatea poporului român pe teritoriul de azi al României”. ■ Horst Fassel scrie despre *Scriitori români într-un dicționar german din 1882*, notând că în *Biographis-*

ches Schriftsteller – Lexikon der Gegeurwart de Franz Baramuller, Leipzig, 1882 apar Alexandrescu, Alecsandri, Bolliac, Bolintineanu, C. Negruzzi și Gr. Sion, Hasdeu, Maiorescu, I. Negruzzi, C. Rosetti, Dora d'Istria. ■ Versuri semnează George Lesnea (*Baladă*), Ion Alex. Angheluș (*Poem; Munți*), Vasile V. Pleșcan (*Un imn*). □ Lucian Vasiliu publică o nouă parodie: *Horia Zili-eru – Mirele rozei*.

• [„**Munca**”, nr. 8343] În *Însemnări de scriitor*, Ion Horea publică *Două lumi la Oșelul Roșu*.

• [„**Săptămâna Culturală a Capitalei**”, nr. 292] Dan Zamfirescu lansează un nou „foileton” *Certitudinile culturii românești*, pornind de la *Epoca veche*. □ Cronică teatrală a lui Dinu Săraru anunță piesa *Carambol* de I. D. Șerban la Teatrul Nottara. □ *Candoare de reporter* este portretul lui Victor Vântu, făcut de Traian Filip. □ *Noaptea în care vin caii*, un poem de Sorin Roșca. □ E. Manu semnează o cronică de întâmpinare a romanului Ilenei Vulpescu, *Rămas bun*: „romanul... se aude ca o muzică și se privește ca o suită de tapiserii dedicate – nu numai tematic – unui vechi București, fascinant ca subiect literar. Acest *Rămas bun* face parte din familia cărților lui Ion Marin Sadoveanu, G. Călinescu (în parte) sau Eugen Barbu, gândit pentru o altă epocă dar cu aceeași intenție... Transformată în scenariu cinematografic, cartea Ilenei Vulpescu ar oferi posibilitatea unui film poetic de mare distincție, aproape cu-n aer de «*belle époque*». ■ C. Sorescu analizează *Moralitatea unor critici*, într-un nou serial, cu un exemplu, *Niște țărani*: „Refuzând să accepte un nou roman cu țărani, criticii (de la „România Literară” și „Luceafărul”) caută să închidă artificial porțile unei materii practice inepuizabile. Pentru ei, autorul *Moromeților* pare să fie primul, singurul și ultimul mare romancier al țărănimii... În gestul unor critici văd neapărat gândul de a respinge romanul despre care s-a discutat, pozitiv, în ultima vreme, ci văd în primul rând gândul de a respinge orice altă operă literară cu țărani – e un gest de o gravitate care dă de gândit... A pureca o întreagă revistă de cea mai mică aluzie critică la autorul *Moromeților*, a refuza colaboratorilor articolele cu observații de abia formulate la adresa aceluiași autor, a le cere tuturor să susțină că acesta e de la distanță superior altui roman pe aceeași temă, a da drumul apariției unor articole negatoare privitoare la emulii aceluiași autor, a căuta fel și fel de metode pentru a impune o ierarhie arbitrară – înseamnă a face apologetism curat. Prin urmare, unde sunt: obiectivitatea, spiritul critic, raționalitatea, fermitatea și ingenuitatea criticilor cu pricina?”.

10 iulie

• [„**Scânteia**”, nr. 10 540] Emil Vasilescu semnează cronică literară la *Planeta curată* de Radu Boureanu, Editura Cartea Românească: „Predominant vizuală, de o picturalitate tratată cerebral, închisă în simboluri sau în metafore îndelung cizelate, versurile cele mai izbutite din volum ne atrag prin limpezi-

me și frumusețe, prin capacitatea lor de a ne comunica simplu și direct emoții poetice de aleasă ținută”.

• **[„Scânteia tineretului”, nr. 8440]** Pornind de la eseu lui Șerban Cioculescu, *Obiectivitatea în critică*, publicat în *România literară* nr.24, M. Costea consemnează: „Cu luciditatea ce constituie blazonul de noblețe al scrisului său, Șerban Cioculescu ne-a pus în gardă împotriva riscurilor criticii dubitative, care unduiește ca o trestie sub vânturile scepticismului.”

• **[„Luceafărul”, nr. 28]** *Audiența romanului* este tema editorialului redacțional, în care sunt „inventariate” și titlurile reprezentative apărute în anii din urmă: „Numărul romanelor apărute în ultimii treizeci de ani de literatură română este destul de mare. D. Micu a scris o carte substanțială plecând numai de la o parte a acestei însemnate producții editoriale: *Romanul românesc contemporan*. Interesul pentru specia cea mai populară și cea mai iubită a continuat să rămână pentru scriitorul român pe primul plan. Romanul postbelic a devenit cu adevărat interesant atunci când și-a diversificat mijloacele de expresie. Anul 1968 a fost considerat de unii din această pricină anul romanului. Această titulatură se explică prin apariția, în acel an, a circa zece romane de bună calitate, fără a le socoti și pe celelalte, fiecare în parte reprezentând o altă marcă artistică. Ultimii ani au confirmat înflorirea romanului și simpla listă de titluri vorbește de la sine: *Marele singuratic* și *Delirul* de Marin Preda, *Incognito* de Eugen Barbu, *Vânătoare regală* și *O bere pentru calul meu* de D.R. Popescu, *Galeria cu viță sălbatică* de C. Țoiu, *Caloianul* de I. Lăncrănjan, *Lumea în două zile* de G. Bălăiță, *Înainte de tăcere* de Paul Georgescu, *Într-o casă străină* de Teodor Mazilu, *Labirintul* de Francisc Păcurariu, *Fețele tăcerii* de Augustin Buzura, *Noiembrie vitează* de Tudor Octavian, *Țara îndepărtată* de Sorin Titel, ca și alte romane semnate de Fănuș Neagu, N. Breban, Laurențiu Fulga, Al. Simion, Al. Ivasiuc, Platon Pardău, N. Țic, M.L. Cristescu, B. Nedelcovici, M. Damian, M. Giugariu, N. Manea, M. Oprița, R. Ciobanu, I.D. Teodorescu, Alexandru Deal, Virgil Duda, V. Sălăjan, Vasile Andru, C. Zărnescu vorbesc de la sine despre diversitatea romanească a acestui moment literar”. ■ Marin Preda publică, pe prima pagină, „montajul” de momente *Gerontocrația literară*. Amintind un titlu al lui Montherlant, *Milă pentru femei*, prozatorul notează: „Într-o zi mi-a venit și mie în minte un titlu: milă pentru bătrâni. «Credeți că ne pasă că suntem bătrâni» – ne-ar răspunde ei. Nici o grijă! Avem și noi mijloacele noastre, noi aștia, gerontocrația literară, să vă amintim că valorile noastre nu se compară cu ale voastre și n-o să vi le recunoaștem niciodată. Înclinăm votul la Academie la premii în favoarea nulităților din sadism, ca să protestați zadarnic, și ne servim la vot tot de-ai voștri. Dăm din când în când și la câte unu, acolo, din cei buni, ca să nu pară lucrurile prea de tot scandaloase. Așa și fac. Cei mai buni critici tineri, de pildă, sunt ignorați. Degeaba scriu ei studii strălucite și urmăresc fenomenul literar cu pasiune”. Altă secvență: „Cu mulți ani în urmă, adică vreo cincisprezece, am

cunoscut o astfel de personalitate anchilozată, care tocmai sărbătorea șaptezeci de ani de la naștere. Făcuse să apară în cinstea lui un volum gros, de 700 de pagini, format mare. Cum nu era iubit, nu știu cine a lansat atunci despre el ceea ce urmează: «...cădea-i-ar volumul omagial în cap de la etajul șapte». Îi făcuse ceva probabil și acela se răzbunase. Am înțeles că avea motive, într-o ședință de redacție a *Vieții Românești*, unde, fiind membru în colegiu, a acaparat discuția, n-a mai lăsat pe nici unul să scoată un cuvânt. Nimic nu-i plăcea, totul era demn de dispreț, nimeni nu știa nimic, numai el știa. El era pentru dispariția îului din a, pentru eliminarea unor forme lingvistice ale latinității noastre. Viața lui spirituală fusese oscilantă, după cum bătuse vântul, având un cap de gresie, savant timoleonpisanesc. Totuși, i s-a sărat inima când am publicat un articol critic despre *Scrinul negru*. Dacă știam, nu-l mai publicam! Pentru mine, creația și eșecul sunt ceva dramatic, nu motiv să i se săreze inima cuiva care mârâie tot timpul împotriva efortului creator”. Momentul care încheie acest scene „curge” de la aniversarea unei fete de scriitor. „Subțirimea” tortului servit declanșase elogii peste elogii de la aleșii oaspeți: „Prefăcându-se că înfulecă și că a luat prea mult în gură, când în realitate i-ar fi trebuit cel puțin trei felii din acelea ca să aibă ce ține în lingurița de argint, un astfel de om fin a exclamat la un moment dat: – Ex-cșe-lent! Ex-cșe-lent!... Ioana, dragă, ne-ați răsfă-țat! He, he, he... Și ironia întoarsă din afară era treptat absorbită înăuntru cu fiecare he, he, până când se topea într-o șoaptă spusă sieși. Râdea, deci, și de sine”. Din această secvență, prozatorul assemblează finalul. Același personaj „fin” îl va invita la o manifestare a unei universități populare: „M-a întâmpinat extrem de jovial, am schimbat câteva cuvinte și am urcat pe podium. Dar am observat că-și ducea mereu mâna la buzunarul hainei, că avea pe chip o expresie nu de jovialitate de circumstanță, ci de extremă încântare. Hotărât că i se întâmplase ceva: mă privea cu un ochi uimit, ca și când nu m-ar fi cunoscut, sau mă cunoscuse și mă uitase, și acum era bucuros că venisem... Așa-mi închipuiam... În sfârșit, toată lumea luă loc în bănci și se făcu liniște. Marele critic, căci era mare critic și istoric literar, s-a ridicat în picioare și a rostit câteva cuvinte. Că avem în mijlocul nostru un scriitor care... Și aici îl văd că scoate din buzunar o broșură. Îl văd că începe s-o agite prin aer, s-o arate publicului. – V-o recomand, zice, cu toată căldura! Este scrisă de oaspetele nostru. Este intitulată *Friguri*... Este ex-cșe-lentă... He, he, he... Va să zică asta era misterul gestului cu dusul mâinii la buzunar. Era încântat! Ar fi vrut să mi-o spună de la început, dar îmi rezervase surpriza în fața publicului. Am început și eu să râd ca el: he, he, he... Aveam și de ce. Scriam literatură de douăzeci și cinci de ani și marele critic nu citise nimic din ceea ce publicasem. Și acum, pentru că venisem să-l servesc găsise și el o nuvelă de-a mea, cine știe de pe unde, și o citise; i se păruse... și aproape că nu-i venea să-și creadă ochilor... Am luat cuvântul cu multă vervă, am răspuns la întrebări, pe urmă criticul m-a condus până la ușă și am plecat într-o ex-cșe-lentă stare de spirit,

cum ar încheia marele Caragiale”. ■ În cadrul rubricii *Viața la zi*, Adrian Păunescu publică poemul *Reculegere*. ■ Despre *Patosul evocării* scrie Ioan Alexandru la *Jurnal de poet*. ■ Eugen Simion construiește, la *Fragmente critice*, un dialog care supune atenției *Reciclarea romanului*: „Sunt, într-adevăr, două teorii privitoare la *noul roman*, cea dintâi (reprezentată de Nathalie Sarraute, Alain Robbe Grillet, Michel Butor) vorbește de o reînnoire a formelor în continuarea romanului epistemologic și a realismului fenomenologic, cea de-a doua (*noul nou roman*), pusă sub tirania spirituală a lui Jean Ricardou, un estetician cu spirit de iacobin, consideră romanul ca un joc de construcție, un procedeu de «organizare a semnificațiilor». Limbajul este rebarbativ, însă cu puțină răbdare vei putea constata singur că sub această terminologie se ascund multe idei vechi. Cum am citit și eu câteva articole pe tema decesului noului roman, te pot asigura că fenomenul despre care vorbim afectează deopotrivă cele două straturi. Cât despre tristețea dumitale, ea n-are un motiv serios. Noutățile sunt de scurtă durată în literatură, adu-ți aminte de suprarealism și de celelalte insurecții moderne care s-au succedat cu rapiditate. Mai interesant este de văzut ce urmări au avut ele în literatură. Mulți cred, de pildă, că mișcările de avangardă din secolul al XX-lea n-au lăsat decât o literatură de programe. *Opera* a apărut în măsura în care suprarealistul, de pildă, a depășit dicteul automat”. ■ La *Ecouri*, Victor Felea „explorează” eseistic *Cuprinsul și necuprinsul poeziei*. ■ Desfășurate pe două pagini, *Colocviile „Luceafărului”* găzduiesc grupajul de comentarii *Tradiție și modernitate în romanul actual*, însoțite de un citat din Nicolae Ceaușescu: „Oamenii muncii au nevoie de o artă cu adevărat revoluționară, care să redea în mod veridic și obiectiv realitatea, care să fie pătrunsă de un puternic suflu mobilizator, militând cu pasiune pentru perfecționarea societății și a omului. Dorim o artă care să redea cele mai nobile sentimente ale constructorilor noii orânduiri sociale, dar care, totodată, să biciuiască mentalitățile înapoiate, să dezvăluie lipsurile și greșelile, dând maselor o perspectivă însuflețitoare de muncă și luptă, pentru progres și civilizație”. ■ *De la personaj la „vocea autorului”* analizează Nicolae Cioabanu *Delirul*: „Ceea ce ni se pare cu adevărat impresionant în ultimul roman al lui Marin Preda este extraordinara tensiune iscată odată cu acuta confruntare dintre experiența de anvergură istorică a personajului central și punctul de vedere al romancierului asupra aceluiași eveniment, fundat pe analiza a două categorii de documente: acelea care aparțin chiar experienței eroului, de o parte, și acelea care aparțin arhivelor, de alta. În această direcție – dincolo de împrejurarea că asistăm la luarea unei poziții polemice privitoare la raportul dintre mase și personalitate în istorie –, *Delirul* valorifică metoda de lucru statornică în romanul istoric tolstoian, cum prea bine se știe, continuu adoptată de romanul istoric modern. [...] În postura de «povestitor» al istoriei, Marin Preda este cu totul stăpân pe punctul său de vedere asupra tragicelor evenimente ce au însângerat România în anii de dinaintea și din momentul

declanșării celui de-al Doilea Război Mondial”. □ *Joacă și seriozitate* sunt, pentru Ov.S. Crohmălniceanu, „emisferele” romanului *Lumea în două zile*: „Simplu zis, G. Bălăiță are «haz». Vreau să spun că știe cu un veritabil instinct poetic cât să umfle lucrurile, până ar face perceptibil jocul scrisului, și unde să se oprească spre a lăsa, totuși, senzația plauzibilului, chiar când lucrurile ies din țâșnirile obișnuitului, căpătând o umbră fantomatică. Surprindem [...] o pasișă ironică a majorității clișeelelor prozei noastre contemporane. [...] Peste exercițiul ludic, practic de George Bălăiță cu o cuceritoare degajare, crește însă o realitate densă, dând indubitabil prin concretețe, materialitate și multilateralitate, senzația vieții autentice. [...] Dibăcia romancierului e de a nu se fixa definitiv în nici o parte a cărții sale glumeață și serioasă, alcătuită din întâmplări banale și bizare, angelică și demonică, realistă și fantastică totodată. [...] Intuiția bună a autorului a fost, din fericire, de a perfora mereu osatura mitică prin detaliul banal realist. [...] Bălăiță se află în largul său când aruncă o privire radiografică asupra ființelor și lucrurilor din realitatea zilnică înconjurătoare, surprinzându-le umbrele interioare, invizibile cu ochiul liber. Un fantastic de tip foarte aparte, insolit, natural s-ar putea spune, în mod paradoxal, țâșnește din acuitatea observației fixe, stăruitoare, perforante asupra banalului, ca la Kafka. O undă de umor proprie bucuriei ludice vine concomitent să risipească disproporția spiritelor speriate și simplificatoare de a preface analogiile și paralelismele în sisteme simbolice sau metafizice odihnitoare. Numai proștilor gravi le e teamă că realismul duce la monotonie și platitudine”. □ Constantin Tuchilă evidențiază *Subtilitatea modului narativ* din *Alexandra și Infernul*, romanul lui Laurențiu Fulga. □ Sub *Polivalența realismului* așază Doina Uricariu *Țara îndepărtată*: „Proza lui Sorin Titel, ca, de altfel, proza modernă în general, nu poate fi abordată dintr-o viziune monogenetică și disjunctivă (*sau* Dostoievski *sau* Balzac *sau* modernism *sau* tradiționalism). Originalitatea și valoarea *Țării îndepărtate* are la bază reasumarea unor forme tradiționale, povestirea și oralitatea – și o înțelegere a prozei ca formulă simultaneizată, ramificată, ca un discurs impus de o poligeneză aproape anonimă – (citind, căutăm adesea identitatea vocilor) și de o rostire colectivă, nu demiurg individuală. [...] Textul e fie un adevărat goblen al epicului, fie o pictură naivă. Densitatea romanului obligă la o lectură a lui pe mai multe nivele, permanent simultane și tranzitorii, date de realitatea cotidiană propriu-zisă, de cea selectată și povestită, și de cea fabulos-rituală”. □ Mirela Roznoveanu extrage *Semnificațiile unui tablou de epocă* din *Incognito*: „Personajul acestui roman care comprimă între copertile sale o materie copioasă, suficientă pentru încă cel puțin zece romane, este în mod evident societatea românească din primii ani ai celui de-al Doilea Război Mondial. În procesul evocării ei, autorul nu ignoră nici un detaliu, dintr-o cunoscută vocație a exhaustivității documentare practicate, de altfel, la scară mare în *Princepele*. [...] Dorind să facă foarte evidentă discrepanța dintre clasele sociale, prozatorul descrie luxul protipendadei cu fascinație. Cu acest prilej, Eugen Barbu găsește

un pretext pentru a satisface gustul său tiranic pentru spectacol, pentru înscenarea fastuoasă. Aceste pagini, ce amintesc de *Princepele*, sunt pagini remarcabile ale romanului”. □ Despre *Densitatea materiei epice* din *Galeria cu viță sălbatică* scrie Dan Cristea: „Scriitorul știe să discearnă din volbura faptelor atât binele, cât și răul, încorporându-le în pregnante situații și siluete umane. Tot amestecul de adevăr și ambiguitate morală, de pasiune autentică și de ipocrizie, de sinceritate și suspiciune e înfățișat în culorile întregului din care a fost desprins, într-o umanitate nu canonizată, ci vie, obiectivă, având forța întipăririi. Gesturile sau sentimentele personajelor nu urmează trasee dinainte stabilite, ci ies dintr-un concret uman în care se ciocnesc tendințe adeseori opuse, cu rezultate din cele mai neprevăzute. Tocmai această perspectivă de profunzime a mecanismului omenesc, această capacitate a lui de a-și mobiliza resursele cele mai adânci și rezistența cu care poate răspunde solicitărilor ce par să-i depășească inițial forțele, prin urmare această izbucnire miraculoasă de vitalitate și energie din sânul presupusei fragilități umane, care nu trebuie nici o clipă nesocotită, dar nici supralicitată, constituie tema romanului lui Constantin Țoiu”. □ „Cele două cărți ale lui Teodor Mazilu confirmă prezența unui ironist de prim-rang și afirmă în literatura sa un nou tip de personaj, mult mai complex decât cele de până acum, apt să atingă edificii romanești mai riguros construite”, notează Valentin F. Mihăescu despre *Într-o casă străină* și *O singură noapte eternă* (*Detășare ironică și participare afectivă*). □ În *Sensul construcției romanești*, Voicu Bugariu „străbate” *Al doilea pasaj* de Virgil Duda, proză care „amintește în chip stăruitor de intențiile hiperrealiste ale promotorilor «noului roman» francez”: „Modul stilistic concret în care se derulează romanul constă în descrierea obiectivă (ce recurge adesea la un ton paradoxal, abia perceptibil ironic), ce alternează cu lungi inserții în care vocea unuia sau altuia dintre personaje comentează întâmplările. Intervin și dialoguri, dar ele au un specific aer tern, de devitalizare, ca și cum vocile care le rostesc nu ar aparține unor personaje bine determinate, ci ar fi spuse de un glas impersonal, de undeva din culisele scenei pe care are loc acțiunea. [...] Deși bun psiholog, deși capabil de notații subtile, lui Virgil Duda pare a-i scăpa uneori sensul construcției sale romanești”. □ Laurențiu Ulici „fixează” *Tema ascultătorului* din *F* și *Vânătoare regală*, ilustrată de anchetatorul Tică Dunărințu: „Ascultătorul lui D.R. Popescu nu este pasiv decât într-un sens foarte restrictiv. Sigur, el nu participă la evenimentele romanului: nu participă, pentru că ele sunt istorisiri ale cuiva despre ceva de cândva [...]. În fond, ascultătorul face, în mare, gesturile scriitorului: pătrunde, prin intermediul imaginației, în esența realității. Numai că, uneori, scriitorul e ispitit să creadă că imaginația îi e dată ca să concureze cu ea realitatea. Tot mai des însă, în literatura epocii noastre, scriitorul are prilejul să constate că imaginația nu poate inventa nimic și că rostul ei, ca și în cazul ascultătorului din romanele lui D.R. Popescu, este de a facilita accesul către esența realității”. ■ În grupajul *A patriei cinstire*, versuri de Ion Raho-

veanu, Mihai Duțescu, Corneliu Antoniu și, limitrof, Marius Stănilă. ■ Versuri în afara tematicii festive publică Florența Albu (*Solstițiu, Semnale, Ruguri, Pastel*) și Lucian Avramescu (*Poem pentru olar*). ■ Proza este „acoperită” de Maria Lozanu (*Somptuoasa sală de bal*) și Marian Drumur (*Expertiza*). ■ Radu Anton Roman comentează montarea *Excursiei* de Theodor Mănescu, înfăptuită de Ion Cojar, la Teatrul „Ion Creangă” (*Adevărul imposibil*). ■ La cronică micului ecran, Corina Cristea „ajunge” la *Întâlnirea de la ora 10*, emisiunea care oferă, sâmbătă de sâmbătă, un spectacol de varietăți. Publicista remarcă emisiunile realizate de Ion Băieșu (în regia lui Petre Mihaiescu), Teodor Mazilu (în regia lui Titi Acs) și Valentin Silvestru (în regia lui Petre Bokor), care „au ocolit banalitatea, filtrând humorul până la subtil”. ■ Cronică radiofonică este realizată de Constantin Stan (*Replici false*). ■ O cronică nesemnată aduce în prim-plan al doilea spectacol din cadrul *Serilor „Scînteia tineretului”*, organizate în colaborare cu revista *Luceafărul* și Radio-televiziunea, în cinstea Centenarului Independenței. Evenimentul a avut loc pe Stadionul Municipal din Călărași, la 4 iulie, în prezența a 8.000 de spectatori. Au citit versuri Niculae Stoian, Mircea Florin Șandru, Dorin Tudoran, Dan Verona și Mircea Dinescu. Manifestarea a cuprins recitaluri muzicale oferite de Anda Călugăreanu, Mircea Vintilă, Dan Tufaru, Zoia Alecu, Tudor Gheorghe, FFN ș.a., iar istoricul Vasile Netea a deschis programul cu o prelegere. ■ „Ceea ce uimește în *Prima verba* este răbdarea și chiar delicatețea cu care stăruie criticul în preajma unor pagini care n-ar mobiliza prea mult pe alții”, observă M. Ungheanu, la *Cronica literară*, despre volumul lui Laurențiu Ulici, pentru a adăuga: „Operația lui critică nu este sterilă. Criticul are o altitudine a privirii care-l menține deasupra majorității nivelului producțiilor de care se ocupă, cu alte cuvinte, scrie având înaintea o scară de valori și experiențe poetice la care raportează în permanență pe cei comențați. [...] Interesant este să enumerăm și mizele criticului. În poezie, el preferă pe Carolina Ilica, Mircea Florin Șandru, Dorin Tudoran, George Țărnea, Cornelia Maria Savu, Ștefania Ploeanu, în proză criticul a reținut pe Dumitru Matală, Constantin Zărnescu, Ștefan M. Gabriel, Monica Săvulescu, iar în critică de M. Iorgulescu și Petru Poantă, nume despre care se poate spune că n-au dezmințit până acum pe critic. Unele, dimpotrivă”. ■ *Beție de imagini* află Dorin Tudoran în volumul de versuri *Ce se cuvine* de Nicolae Lupu, discutat la *Viața cărților*. ■ *Alte cinci plachete* „aduce” Al. Pîru la *Cartea de debut: Prețul alegerii* de Constantin Popa („mai distinct” decât colegii din „cvintet”), *Șansa* de George Bodea („cântă în versuri oneste, fără timbru personal, întoarcerea în peisajul natal bucovinean”), *Poetul adormit în dragoste* de Emil Nicolae („promite”), *Nunta în sâmbure* de Emilian Marcu („găsește unele imagini în descrierea fântânarilor și mai ales în sentimentul înfrățirii cu natura”), *Balans* de Corneliu Ostahie Cosmin („încărcătura lirică e mică”). ■ „Critic «de idei» mai mult decât de «forme» literare, C. Stănescu are nevoie, pentru libera

desfășurare a inteligenței sale pătimașe, de stabilitatea marilor creații”, consideră Mircea Iorgulescu la *Profil*. ■ Geo Dumitrescu răspunde la *Poșta redacției*. ■ Între beneficiarii expertizelor acestuia, R. Cange: „Improvizații grăbite, uneori, alteori uscate și retorice compuneri de efort. Doar *Și alte adevăruri* poate fi citată, încercare meritorie, dar nu pe deplin realizată”. ■ Alți corespondenți: Samantha, Th. Bănățeanu. ■ În grupajul *Din lirica mongolă*, versuri de Dașdorjiin Națagdorj, în traducerea lui Petre Dan Lazăr. ■ Mircea Micu o parodiază pe Daniela Crăsnaru. ■ Sub genericul *File de istorie, file de epopee*, Mihai Stoian semnează documentarul *România – sacru nume de legendă*, în care este evocat, cu numeroase contextualizări internaționale, demersul diplomatic al guvernului român din 1876 de recunoaștere a individualității Statului Român și a numelui România. Un citat dintr-o expunere a lui Nicolae Ceaușescu însoțește materialul.

13 iulie

● [„Scânteia”, nr. 10 542] În contextul Congresului de educație politică și al culturii socialiste, Franz Johannes Bulhardt publică *Viața – izvorul creației autentice*: „Scriitorul are față de societate două responsabilități: una în calitate de cetățean căruia destinul țării și al poporului său – și, legat de acest destin, al său propriu – nu-i poate fi indiferent; în al doilea rând ca om dotat cu aptitudinea de a da expresie preocupărilor și simțămintelor semenilor săi, ca și alor sale proprii, încât, datorită acestui dar, să-i îndrepte spre bine, să-i îndemne la realizarea importantelor sarcini puse în slujba colectivității. Prin propriul său avânt, scriitorul trebuie să entuziasmeze și să îndrume masele largi. [...] Umanismul revoluționar este izvorul și țelul cuvântului tipărit și, totodată, criteriul valorii și eficienței acestuia. Scriitorul comunist însușește în multiple și variate lucrări viața intelectual-culturală a poporului și îi transmite conștiința frumuseții rolului său istoric. Cu cât mai legate de viață și mai aproape de popor îi sunt operele, cu cât ochii lui se deschid mai mult pentru a cuprinde realitatea și actualul, cu atât mai răsunător va fi ecoul formelor lui de exprimare și de redare a vieții. Responsabilitatea artistică în socialism este comprehensibilă numai ca responsabilitate artistică pentru socialism. Programul partidului nostru pune în evidență partinitatea, atașamentul față de popor și conținutul socialist de idei, ca principii inalienabile ale creației artistice. [...] Lucrările noastre vor fi prețuite pretutindeni – și mai ales în Occident – în măsura în care vor ilustra tocmai ceea ce lumea respectivă nu cunoaște, dar își dorește în mediile ei progresiste: Omul Nou, purtător al unui ideal cu adevărat umanist și luptător pentru înfăptuirea lui; Omul, la a cărui formare și dezvoltare sunt participanți cu toții, români, maghiari sau de alte naționalități, beneficiind de o realitate exemplară; seculara conviețuire și conlucrare a naționalităților, egale în drepturi, cărora le bate inima la fel pentru înflorirea patriei lor comune, Republica Socialistă România”.

14 iulie

• [„Scânteia”, nr. 10 543] Constantin Prut publică note de lectură la volumul *Arta lemnului la români* de Cornel Irimie, Florentina Dumitrescu, Andrei Paleolog, Editura Meridiane: „Monument de cultură și civilizație milenară, arta lemnului la români este o temă căreia i se cuvine un autentic monument editorial. I s-a realizat, deocamdată, prin cartea consemnată aici, în meritoriu monument la proporții reduse”. ■ În contextul Congresului de educație politică și al culturii socialiste, Constantin Vișan scrie *O largă tribună de prezentare a valorilor epopeii naționale*: „Trebuie spus că sentimentul participării la împlinirea epopeii naționale a existat și până acum – dovada o fac chiar titlurile unor cicluri de largă respirație și de mare popularitate din ultimii ani, ca: *Epopeea constructorilor*, *A fi comunist*, *Azi în România*, *Memoria pământului românesc*, *Biruit-au gândul*, *Clasicii*, *contemporanii noștri*, *Foaie pentru minte, inimă și literatură*, *Cântare omului* – dar, în lumina exigențelor Congresului educației politice și al culturii socialiste, acest ansamblu de emisiuni va trebui să-și afirme mai limpede finalitatea, să prezinte mai evident ascultătorilor ideea unui întreg, a unei unități în varietate, tocmai pentru ca ascultătorii, la nivelul general de cultură al societății noastre actuale, să-și poată sistematiza cunoștințele, să urmărească emisiunile ca pe lecțiile unui mare curs de educație politică și artistică, civică și patriotică. Marile cicluri consacrate popularizării clasicii literaturii și artei naționale, «edițiile complete» radiofonice, rubricile de evocare a istoriei patriei, de popularizare a documentelor arheologice, ca și montarea capodoperelor literaturii noastre dramatice sau a vibranterelor spectacole de poezie și muzică politică și patriotică, sutele de *Momente poetice* ori emisiuni ca *Biblioteca pentru toți*, *Mult e dulce...*, *Cartea românească de învățătură* – ca și amplul și ambițiosul repertoriu de filme inspirate din marile momente ale istoriei poporului nostru – toate acestea și multe alte emisiuni cultural-artistice se cer mai limpede însumate multilateralului program educativ, desfășurat armonice și pe toate căile în întreaga țară. Desigur că o asemenea perfecționare presupune și un spor de calitate a realizării: o mai organiză afirmare a ideilor actualității, mai multă fantezie în împletirea factorului estetic-emoțional cu cel educativ, mai multă consistență agitatorică, de impuls constructiv și, bineînțeles, aducerea în prim-plan a cât mai multe dintre valorile spirituale insuficient puse în lumină până acum, antrenarea publicului la dezbaterile vie, convingătoare, exigentă a fenomenului cultural-artistic”.

15 iulie

• [„Scânteia tineretului”, nr. 8444] C. Stănescu analizează romanul lui Costache Anton, *Diminețile lungi*, publicat în 1976 la Ed. Cartea Românească, o proză care „descrie prin intermediul evocării câteva tipuri, modele de existență. Este mai întâi imaginea lumii (modelului) provinciei cu obiceiuri considerate sobre, cu acea atmosferă de cuminenie semitonală întreținută de reguli

statornicite funcționând de la sine, cu lipsa ei de evenimente denumită decență, cu mersul calm-alunecat al vieții, un întreg cadru ce stimulează sensibilitatea introvertită, aproape bolnăvicioasă, a copilului: lipsit de aventuri exterioare le caută și le inventează înăuntru.”

● **[„Flacăra”, nr. 28]** În *Faptele și vorbele*, Ov. S. Crohmălniceanu semnează un eseu intitulat *Literatură și vacanță*. ■ Florin Manolescu, în *Scriitori români de azi*, publică un portret literar dedicat lui Fănuș Neagu. Sunt trecute în revistă în special subiectele romanelor sale. ■ Mircea Scarlat, în *Inerția în critică*, afirmă: „În critică, inerția se manifestă în primul rând în modul abordării unor teme și scriitori. Mă refer, bineînțeles, la extreme: abordarea excesivă și neabordarea. Există prea mulți scriitori „taxați” între contemporanii noștri. Opinia curentă este că Marin Preda și Eugen Barbu, de pildă, sunt autorii unei singure cărți de rezistență: *Moromeții* (I) și *Groapa*. Dar oamenii aceștia abia au trecut de cincizeci de ani. Se pune problema în ce măsură critica a favorizat sau nu evoluția lor scriitoricească, în cazul marilor scriitori, inerția se manifestă de obicei în evlavie, în atrofierea simțului critic. În cazul tinerilor, inerția se manifestă în neabordare. Nu discut aici recenziile, ci studiile ample, singurele capabile să impună scriitori. [...] Când vigilența criticii scade, șansele impostorilor cresc. Parafrazând definiția dată de Blaga conștiinței filozofice, putem vedea în critică o sumă de acte ale literaturii epocii, reflectate asupra ei însăși, și intrate, firește, în sânge, sub înfățișarea unor atitudini bine consolidate. De aici – relația între inerția criticii și inerția literaturii”. ■ În *Cronica literară*, Cornel Moraru prezintă volumul lui Ioan Alexandru, *Imnele Transilvaniei*: „Lucru remarcabil însă, nu e vorba propriu-zis de o îngustare a programului poetic. Dimpotrivă, Ioan Alexandru are convingerea fermă că abia acum a descoperit sursa cea mai profundă a lirismului său. Gândul poetului este mai mult la „patria de acasă”, la realitățile cele mai familiare, pe care se străduiește să le ridice la expresie – la cuvânt, zice el – cu mijloacele Poeziei. Așa se face că reînvie, în cele din urmă, un Ardeal mitic, țară a frustrării, dar și a împlinirilor fabuloase. Există mult ritual în poemele lui Ioan Alexandru și nu vedem în asta ceva contrafăcut. După cum tabloul idilic și retorica imnică par firești. Ținând seama de idealul absolut de poezie către care tind, ar putea fi încadrat foarte bine în formula, tradiționalistă, dacă aceasta, la rândul ei, n-ar fi devenit cu timpul o prejudecată. Or, am văzut, poetul refuză programatic orice limitare și deci nu e suficient să-l apropiem de Goga, de Coșbuc sau de Blaga. Poezia imnică a lui Ioan Alexandru, cu toată abundența ei, este originală, fie și ca „manieră”. Important e că există și încă în chip monumental, în dorința secretă a poetului, cartea aceasta de imne face cât o ctitorie de civilizație românească și nu credem că așteptările au fost înșelate. [...] Ioan Alexandru rămâne, în continuare, același liric viguros al elementarului, fiu al pământului și al roadelor sale, într-un cuvânt al naturii necorupte. În *Tânguire*, de exemplu, apare oroarea de putreziciune. Ar mai fi de amintit,

în plus, visul curat, luminos, aura de spiritualitate ce învăluie lucrurile, coșmarul blând, îngeresc, starea de contemplație și de tensiune a cunoașterii („Natura firii să o poți vedea”). Într-un efort lin – deloc încrâncenat – de limpezire, de trecere prin oglinzi, chiar dacă mai întâlnim unele simbolisme obscure, șarpele bunăoară: metaforă a dorințelor latente ori simbol mantic, după unii”. □ Adrian Bucurescu publică poezia *Viața și petrecerea Viteazului*. □ În *Hoinar pe meridiane* Toma George Maiorescu publică *Prima noapte la Londra*.

● [„**Orizont**”, nr. 28] Poetul Mihai Beniuc cu volumul *Țara amintirilor* (Editura Eminescu, 1976) formează subiectul cronicii lui Lucian Alexiu, care scrie chiar din prima frază: „Poet social, insurgent prin poezie și nicidecum insurgent în poezie, Mihai Beniuc își omologhează acțiunea lirică sub stindardul tradiționalismului transilvănean”. ■ Titu Popescu folosește puterea de impact a temei «*Specificul național*» în concepția lui G. Călinescu.

● [„**România literară**”, nr. 29] *Politica și literatura* este titlul articolului semnat de Mihai Beniuc pentru a da expresie finalității Congresului culturii și educației socialiste. Reafirmând teza că literatura aparține cetățenilor, poetul dă exemple de scriitori a căror literatură este politică, rămânând fidelă și adevărului. Periplul prin cultură se încheie cu recomandarea către contemporani și urmași de a se inspira din faptele patriei socialiste, ele însele considerate o operă. ■ Despre opera lui Marx și conceptul de „umanism real” scrie Ion Ianoși. Conceptul se referă la „lupta pentru viitorul liber al maselor de muncitori și țărani asupriți și este „înnoit în condițiile specifice secolului nostru”. ■ Ion Caraion concepe un eseu liric despre *Cartea Oltului* de Geo Bogza. ■ Insistând asupra dublei înclinații de critic și istoric literar a lui Al. Săndulescu, George Muntean prezintă volumul *Continuități*. Comentatorul reține studiile de substanță, cum ar fi *Formarea ideii de realism în literatura română* sau *Evoluția conceptului de liric de la Dimitrie Cantemir la Tudor Arghezi*. ■ Nicolae Manolescu semnează cronică la *Cartea numelor* de Florin Mugur, cartea care are în centru un personaj de basm ce invită la metamorfoze ale scrisului: „Eseu, «estetică a basmului», poem în proză – din toate câte ceva, într-o formulă originală, pe care autorul însuși o prezintă de la început drept «o carte despre un nume» sau «o carte despre un om în al cărui chip să ne putem recunoaște»”. ■ Apreciind prozele din volumul *Pompierul și opera*, de Ion Băieșu (Ed. Cartea Românească, 1976), Lucian Raicu îi recomandă acestuia mai mult curaj pentru a încerca, pe lângă buna observare a mediilor situațiilor tipice, invenția sau „metafora cu implicații mai profunde”. Comentatorul formulează „schema” prozelor astfel: „Meritul (uneori și limita) prozelor din *Pompierul și opera* stă în natura lor cât se poate de terestră, în rezistența pe care o opun, de la sine, complicației inutile când nu complicației pur și simplu. Iată, cam așa stau lucrurile, cam așa sunt, de fapt, oamenii, cam astea sunt adevăratele lor probleme, nu prea seamănă cu ce ne închipuim noi la masa de scris”. ■ O accentuare a dramatismului remarcă Mircea Iorgulescu în poezia

Constanței Buzea, odată cu volumul *Limanul orei* (Ed. Eminescu, 1976). ■ La rubrica *Prima verba*, Laurențiu Ulici prezintă volumul de versuri *Zăpezile fierbinți*, de Gheorghe Andrei (Ed. Litera). ■ La rubrica *Opinii*, Mircea Tomuș semnează un amplu articol intitulat *Conștiința națională și conștiința creației poetice*. Pornind de la teza că „stabilim culmile valorice ale poeziei noastre în răstimpuri, prin acțiunea alternativă a tiparului prestabilit de un ilustru exemplu anterior și cea, contrarie, a realității poetice” autorul își propune o analiză a formulelor lirice ale celor patru cei mai importanți promotori ai poeziei moderne românești, Tudor Arghezi, George Bacovia, Lucian Blaga și Ion Barbu, din perspectiva eminescianismului sau macedonskianismului lor și a atuurilor prin care au integrat și depășit acest dat al tradiției poetice. Interacțiunea dintre „tiparul prestabilit” și „realitatea poetică” este ceea ce dă formula înnoitoare în fiecare caz analizat. Evoluția elementelor formale (T. Arghezi), originalitatea universului creat, corespondența dintre drama existențială și expresia poetică (G. Bacovia), „reactualizarea interpretării eminesciene a morții (Lucian Blaga)”, punerea în discuție a principiului increatului ca temă a universului barbian și înlocuirea acestuia cu principiul vital, sunt tot atâtea teme care străbat discursul analitic, fiind puse în oglindă unele față de celelalte pentru o limpezire a formulelor poetice discutate.

● **[„Tribuna”, nr. 29]** Conține versuri de Lucian Valea, Vasile Zamfir, Vasile Smărăndescu, Radu Cosașu (în rubrica sa *Cronica de trei secunde*), Pavel Bellu, Teodor Capotă, Horia Patapievici (*Eu, eu...*), însemnări de călătorie de Adrian Popescu și Vasile Rebreanu. ■ În *Cronica literară*, Victor Felea comentează volumul lui Lucian Raicu, *Critica – formă de viață* (C.R., 1976): „Critica ia naștere din contactul intim cu opera și se constituie într-o altă «operă» vie, operă de reflecție substanțială, de atitudine și consimțire. Așa se face că toate comentariile lui, deși nu se abat de la obiect și nu îl trădează transformându-l în pretext, pot fi citite cu un interes mai mult decât informativ, pot fi considerate o expresie originală a unei personalități temeinice pentru care literatura e și fenomen artistic dar totodată și semn de primă importanță, indicând o realitate ce transcende aspectele și datele obișnuite”. ■ În traducerea lui N. Prelipceanu apare articolul lui Erich Segal, *Reflecții despre mitul succesului (Balena albă și Lâna de aur)*: „Opunând balena albă Lânii de aur, America nu numai că a oferit lumii o nouă mitologie. Ci ea a spulberat-o, de asemenea, pe cea veche. Căci astăzi e sigur că El Dorado nu se află nicăieri, nici chiar la ultimele frontiere ale Statelor Unite: Luna. Melville a spus-o”. ■ În textul *Împotrivirea la sentimente*, Vasile Sav identifică ironia și luciditatea drept principalele trăsături ale poeziei lui Nicolae Prelipceanu: „Prin cele cinci volume de poezie [...] Nicolae Prelipceanu și-a conturat un profil artistic interesant, cultivând o modalitate poetică modernă a cărei coordonată principală este ironia. Pentru o mai exactă înțelegere a particularităților universului poetic, încadrării sale în rândul poeziilor ironice trebuie să-i fie alăturat atributul lucidi-

tății. Aceasta cu atât mai mult, cu cât, la Nicolae Prelipceanu, ironia nu este numai o caracteristică estetică, ci și una temperamentală”. ■ Ion Biberi propune o cartografiere a poeziei lui Tudor Arghezi, caracterizată prin asumarea concretului, în prima parte a articolului *Universul arghezian*: „Călăuzirea prevalentă a spiritului arghezian a fost îmbrățișarea concretului, în imediatitatea lui – dar, pentru ca aceasta să poată fi transfigurată, prin deformare, amplificări, schimbare de sens, cuprindere de la perspectivă insolită, infiltrare de valori sufletești personale, prin înălțare de portativ către sublimitate, degradare în violență polemică, sau alterare a realității sale, prin caricatură. Interesul poetului pentru faptul exterior, pentru ceea ce s-ar putea numai, cu un vocabular modern, *constata*, este instinctivă, directă, dar intuirea concretului nu alcătuiește, pentru Arghezi, decât un *pretext* pentru vădirea unei atitudini emotive de mare intensitate. Intuiția argheziană nu este pură și nu conduce la idei, la subsumare logică, ideativă, la un concept cuprinzător, într-un cuvânt la abstracție”. ■ Este publicată a doua parte a interviului realizat de Pati Hill cu Truman Capote, în traducerea lui Al. Căprariu.

● **[„Tribuna României”, nr. 89]** ■ C.N. Constantiniu publică tableta *Florile orașului*. ■ Dosarul acestui număr este dedicat universului copilăriei, alcătuit de scriitorul Ovidiu Zotta. ■ Găsim știrea *Profesorul Mihnea Gheorghiu omagiat la New Orleans*: „Cunoscutul om de cultură român Mihnea Gheorghiu, eseist, publicist, poet, traducător și dramaturg, membru corespondent al Academiei Române și președinte al Academiei de Științe Sociale și Politice, ilustrează o personalitate complexă, afirmată în multiple domenii de activitate. Pasiunii sale pentru Shakespeare, printre altele, îi datorează cultura română prima ediție completă de *Teatru*, al cărei coordonator a fost. Desfășurând o consecventă activitate publicistică în presa străină, traducând intens autori precum Dickens, Cooper, Whitman, Ben Johnson – Mihnea Gheorghiu s-a făcut de timpuriu cunoscut și apreciat în spațiul anglo-american. Onorat, câțiva ani în urmă, cu Ordinul Literelor și Artelor de către Republica Franceză, Mihnea Gheorghiu a fost de curând omagiat cu titlul de Cetățean de Onoare ale orașului New Orleans (U. S. A.)”. ■ Aflăm că *Bicentenarul U. S. A.* a fost marcat printr-o *Seară culturală omagială*: „În Capitală a avut loc, în seara zilei de 30 iunie 1976, o manifestare culturală consacrată aniversării bicentenarului Statelor Unite ale Americii, organizată de Institutul pentru relații culturale cu străinătatea. Cuvântul introductiv a fost rostit de secretarul Institutului, Ioan Botar. Poetul Petre Ghelmez, redactor șef al revistei «Tribuna României», a evocat momente ale unei călătorii în U.S.A., referindu-se pe larg la viața cetățenilor americani de origine română, la relațiile dintre cele două țări și rolul cunoașterii reciproce în întărirea prieteniei și colaborării. La rândul său, ambasadorul U.S.A. la București, Harry Barnes jr., a vorbit despre dezvoltarea relațiilor americano-române în ultimii ani, cât și despre semnificația sărbătoririi bicentenarului Independenței U.S.A. Seara culturală s-a încheiat cu un

program de filme documentare, producții ale studiourilor americane, oferit de Ambasada U.S.A. la București. La seara culturală au participat Vasile Gliga, adjunct al ministrului afacerilor externe, reprezentanți ai Consiliului Culturii și Educației Socialiste, oameni de artă și cultură, un numeros public”. ■ Într-o notă nesemnată apar informații despre *Colocviul traducătorilor la București*: „De curând, Bucureștiul a găzduit, în saloanele Casei scriitorilor «Miha-il Sadoveanu», a doua ediție a Colocviului internațional al traducătorilor de literatură română în limbi străine. Au participat, alături de scriitori, editori și alți oameni de cultură din România, personalități ale vieții literare din aproape 20 de țări, printre care Austria, Anglia, R. F. Germania, Statele Unite ale Americii, Uniunea Sovietică, Japonia, India. Colocviul a fost deschis prin cuvântul de salut adresat de criticul și istoricul literar Ion Dodu Bălan, vicepreședinte al Consiliului Culturii și Educației Socialiste, și de prozatorul Marin Preda, vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor din România. Printre cei prezenți la acest colocviu s-au aflat W. R. Snodgrass (U. S. A.), Roy McGregor Hastie (Anglia), Maz Demeter Peyfuss (Austria), poetul de origine română Michel Steriade (Belgia), Mariano Baffi (Italia), Hans Diplich (R. F. Germania), Iuri Kojevnicov (Uniunea Sovietică), Jon Milos (Suedia). S-a discutat pe marginea referatelor «Poezia românească azi», «Aspecte ale prozei românești contemporane», «Dramaturgia românească contemporană», «Probleme ale traducerii literaturii române», «Critica literară română: obiective și orientări actuale». Scriitori români de prestigiu și-au expus proiectele unor lucrări, iar editorii au prezentat proiectele caselor noastre editoriale. Oaspeții au înfățișat de asemenea proiectele lor”. Dintre proiectele oaspeților, revista citează pe Roy McGregor Hastie Max Demeter Peyfuss, Amita Bhose, Mariano Baffi, W. Dewitt Snodgrass. ■ Din pagina cu informații *Pe scurt*, aflăm de o *Carte adnotată de G. Coșbuc*: „În colecția de documente a filialei Arhivelor Statului din Bistrița a intrat recent o carte veche, scrisă în limba italiană, descoperită de prof. univ. Al. Husar de la Universitatea «Al. I. Cuza» din Iași. Cartea, editată la Veneția, în anul 1733, prezintă o importanță deosebită prin aceea că filele ei conțin numeroase adnotări și comentarii făcute cu creionul, la începutul acestui secol, de George Coșbuc. Poetul a studiat-o pentru a se edifica asupra unor probleme ridicate de traducerea în românește a monumentalei opere a lui Dante, *Divina comedie*”. ■ Dumitru Radu Popa prezintă două volume: □ *Gloria ierbii* de Gheorghe Tomozei, Editura Cartea Românească: „Volumul lui Gheorghe Tomozei aduce o lirică cerebrală, eufonică în cele mai bune piese, înscriindu-se printre aparițiile valoroase ale poeziei noastre din ultimul timp”. □ *Scrisori din țara copilăriei* de Victor Vântu, Editura Albatros: „Dar, dincolo de varietatea registrelor, toate aceste confesiuni reușesc să ne apropie de spiritul locurilor evocate, prilejuind, prin retrospectiva scriitorilor asupra meleagurilor de unde își trag rădăcinile, și un salt peste timp, o proiecție a chipului lor de azi. Lectura cărții dă astfel senzația unei călătorii pe meleagurile

românești cunoscute, dar în care priveliștile nu mai sunt simple puncte geografice, ci, mai presus de toate, popasuri de suflet”. ■ Sub semnătura T. O. aflăm că a apărut *Album Brâncuși la Paris*, „au apărut la Arted două noi studii dedicate lui Brâncuși; primul semnat de Jianou însuși, al doilea de Constantin Noica. [...] Eseul lui Constantin Noica este o cercetare a înțelesurilor *Cumînțeniei pământului*. Interpretarea lui Constantin Noica găsește, cu o cuceritoare argumentație, locul acestei sculpturi între lucrările cele mai împlinite de sens din toată opera”.

16 iulie

• [„Scânteia”, nr. 10 545] Marius Tupan publică o recenzie la volumul *Lungile apusuri de soare* de George Timcu, Editura Junimea: „Un limbaj frust (uneori prea), scene specifice de șantier creează atmosferă și sugestie. Notabile rămân, prin patetism și organizare, mărturiile eroilor, fapt care demonstrează că George Timcu are reale virtuți de povestitor, dar, prin opoziție, și o anumită dificultate în construcție, în dispunerea materialului epic. Cu toate acestea, *Lungile apusuri de soare* rămâne o scriere emoționantă și o promisiune certă pentru viitoare împliniri”.

• [„Contemporanul”, nr. 29] Alexandru Balaci reflectează la *Deminitatea cuvântului scris*: „Scriitorii români ai coterporaneității se desprind lucid de miturile sterile ale unei entități idealizate, știind să distingă și să aleagă din modele de artă literară precedente, întreaga complexitate a unei umanități afate într-un efort unanim, pe drumurile vaste ale cercetării și cunoașterii. Înzestrați cu facultate critică, ei nu fardează realitatea și nici n-o umbresc: se devotază, cu instrumentele atât de mlădioase și sensibile ale artei, servirii adevărului și frumuseții. Ei transfigurează tumulturile existențiale ale prezentului prin artă...”. ■ În cadrul rubricii dezbaterile „Contemporanului”, realizată de George Chirilă cu tema *Cenacurile literare* se afirmă: Mircea Radu Iacoban: „Funcția de încurajare a fost și va rămâne a fost și va rămâne definitorie pentru activitatea unui cenacul. Deși poate părea ciudat, din însăși ființa ei se naște și obligativitatea descurajării – fiindcă promovarea tinerelor talente se produce într-un spațiu de competiție și-i absolut inefficient să propui o nouă valoare într-un context blajin și amorf, aliniind, adică, un general adevărat printre... generali de paie. A îndrăzni să spună răspicat nu – iată ce uită, adeseori, cenacurile noastre. Ba, mai mult, respingerea hotărâtă este considerată ca incompatibilă cu înseși rolul și menirea cercului literar. [...] Nu de mult am asistat, mai degrabă din întâmplare, la o ședință a unui cenacul bucureștean în care tineri condeieri trecuți de mult de vârsta pensionării, risipind torente de epitețe măgulitoare și gratulându-se numai cu adânc reverențiosul maestre, alcătuiau ciudatul spectacol al unei lumi închise, în care o literatură siropoasă, de album cu poze gen *Amintire din Sovata*, era ridicată la rang de capodoperă. În fond bine intenționați, acești cenaculiști își macină la infinit iluzii și puteri, numai și numai pentru că nimeni n-a avut curajul să le arate sincer, totala lipsă de chema-

re”. ■ În cadrul rubricii *Jurnal de lector*, subintitulat *Țara*, Dumitru Micu prezintă două volume de versuri. □ Vasile Nicorovici: *Totul este în mișcare*: „Parcurgând o asemenea carte, criticul literar se întreabă, spontan, în ce măsură aparține literaturii. A încerca un răspuns ar însemna a lua de la capăt întreaga discuție asupra literarului. Prefer, de aceea, să procedez empiric, declarând că, indiferent de domeniul în care s-ar încadra..., *Totul este în mișcare* rămâne – în pofida retorismului excesiv pe alocuri și a unilateralității de viziune, în unele capitole – o carte substanțială, instructivă și stimulativă, vrednică de a fi citită”. □ Victor Vântu: *Scrisori din țara copilăriei*: „Leitmotivul «scrisorilor», indiferent de structură, este paralela «atunci», «astăzi». Socialismul a determinat prefaceri considerabile în toate «țările» subiective și obiective de pe cuprinsul țării noastre ... și nu veți găsi în carte un singur semnatar care, emoționat de a cunoaște peisaje cutreierate în copilărie și purtate de atunci în subconștient, să nu jubileze în fața priveliștilor noi, expresii ale noii vârste a patriei”.

● [„Cronica”, nr. 29 (546)] Editorialul *Politică, educație, cultură* este semnat Cronica: „Îmbinarea acestor trei noțiuni, *politică, educația, cultura* – în actuala etapă a realizării cincinalului revoluției tehnico-științifice – are în vedere, odată cu dobândirea bunăstării materiale a întregului popor – asigurarea acelei baze morale trainice de pe care să putem privi, în siguranță și cu deplină claritate, viitorul”. ■ Mircea Dragomir scrie despre *Cultura științifică – factor important al educației*: „Epoca actuală a zămislit un fenomen fără precedent în istorie – revoluția științifică și tehnică, fenomen integrator al tuturor formelor de activitate, cu multiple implicații în domeniul muncii și al vieții în general”. ■ Al. Andriescu semnează cronică literară la *Imnele Transilvaniei* de Ioan Alexandru, Editura Cartea Românească, 1976: „Ioan Alexandru este singurul poet contemporan care nu ne amintește prin nimic în poezia sa de civilizația veacului nostru. Vârsta omenirii la care s-a oprit este aceea a patriarhilor. De aici își trage nota particulară lirismul său, în care extazul este provocat de misterul dăinuirii, proiectat și asupra istoriei naționale, concepută ca o evoluție gentilică”. ■ Daniel Dimitriu semnează *În actualitate*, un text despre *Lumea în două zile* de George Bălăiță și *Galeria cu viață sălbatică* de Constantin Țoiu: „Cărțile la care m-am referit sunt ale actualității deoarece pe lângă implicațiile de fond – în primul rând sociale și morale – încearcă să supună materia epică unei noi organizări, unor tipare de expresie ce nu țin de proza tradițională. Ele polemizează subtil cu micile sau marile improvizații ale spontaneității neîngrădite, după cum persiflează în subtext exercițiile de stil mai mult sau mai puțin rafinate, mai mult sau mai puțin arătoase, puse să compenseze (iluzie!) sărăcia substanței. Desigur, ești în actualitate nu prin ceea ce ambiționezi, ci prin ceea ce impui, prin ceea ce confirmi. Să nu uităm de unde am plecat: a fi în actualitate, înseamnă foarte multe lucruri; înseamnă chiar a fi în viitor, în permanență...”. ■ În *Mențiuni critice* citim: □ C. Isac scrie despre *Zâna castrevelor* de Valentin Silvestru: „Valentin Silvestru dezvăluie sub titlul cam

hâtru pe care l-a pus cărțile sale, fizionomia unui poet desăvârșit”. □ Gh. Bulgăr scrie despre *Ovidianum*: „Actele Congresului Ovidianum constituie de fapt un volum masiv de studii, prezentate în cadrul primului forum științific de acest fel de la Constanța, la care au participat sute de specialiști din numeroase țări ale lumii, reputați latiniști și romaniști devotați umanismului”. □ Ion Alex. Angheluș recenzează *Iarna, departe...* de Sergiu Adam: „După acest roman-exercițiu plin de farmec și dovedind calități epice remarcabile – poetul Sergiu Adam poate ambiționa mai mult”. ■ Horst Fassel scrie despre studiul *Istoria războiului troian în literatura română veche* de K. H. Schroeder, Berlin, 1976. ■ Versuri semnează Emilian Marcu (*Comoara este grâul*), Ion Hurjui (*Poeme*). □ Petre Botezatu revine la *Exerciții* cu *Azi e mâine*.

● **[„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 293]** *Amintirile* istoricului C.C. Giurescu, apărute la Ed. Sport Turism în 1976, sunt dezbătute de E. Manu. □ Sub semnul *Anului Brâncuși*, Nicolae N. Rădulescu demarează o *Bibliografie completă esențială Brâncuși*, lucrări apărute în țară și străinătate despre sculptor până în 1975, materialul fiind pus la dispoziție de marele brâncușolog Barbu Brezianu – autor și el al cărții *Opera lui Constantin Brâncuși în România* (Ed. Academiei, 1974). □ Dinu Săraru comentează vol. *Procese istorice*, în care Al. Voitin și-a adunat piesele sale reprezentative. □ C. Sorescu stigmatizează *Moralitatea unor critici* – partea a doua, alăturându-i-se Traian Filip, care brodează în jurul formulei de *Critică inginerescă*. ■ Dan Mutașcu se întoarce la *uomo universale*, Eminescu (privit prin ochii lui Constantin Noica din *Eminescu sau gânduri despre omul deplin al culturii românești.*) „Pus mereu în comparație – indiscutabil măgulitoare, de sporire – cu Goethe și Valéry, Eminescu *al nostru*... nu iese distorsionat, nici împălezit, dimpotrivă, clamându-i-se, pe drept, *conștiința de cultură completă*... Ținând seama cu seriozitate de direcția, mișcarea, de semnul culturii românești post-eminesciene, eseistul Constantin Noica vede în Eminescu fără ezitare pe *omul ei providențial*: prin Eminescu i-a fost dată poporului român o *Conștiință de Cultură*, de la început, adică din anii formării, și până la capăt, adică până la speculația supremă... Excepțională în eseul lui Noica despre Eminescu mi se pare ideea repetată în chip fericit până la obsesie și de o simbolică rigoare că Eminescu a fost *un constructor de cultură*... Constantin Noica ne oferă imaginea de discutat în sensul superior al cuvântului a unui Eminescu total, fiind pentru noi, românii, ce este Goethe pentru germani. Fără complexe, Noica creionează imaginea unui Eminescu peren, văzut în linia Iorga ca «*expresie integrală a sufletului românesc*»... Ideea centrală a eseului transpare tranșant și este următoarea: dacă n-ar fi existat decât Eminescu tot ar fi fost de ajuns să ne simțim mândri că suntem români.”

17 iulie

● **[„Scânteia tineretului”, nr. 8446]** Este publicată, sub semnătura lui Dumitru Micu, o altă secvență a anchetei *De ce este necesară critica criticii*:

„Critica implică judecata de valoare prin definiție. Eludând-o, ea își anulează statutul propriu.”

● **[„Luceafărul”, nr. 29]** Editorialul acestui număr, semnat redacțional, aduce în prim-plan reluarea de *Concursuri literare*, cu avantajele și dezavantajele lor: „Nu de mult timp, editurile noastre au revenit la formula concursurilor editoriale pentru debutanți. Primul dintre ele a și avut loc și a dat rezultate interesante, chiar dacă nu toți cei premiați sunt autori care vor române. Prin el avem și un criteriu al peisajului literar al începătorilor, al predilecțiilor literare care-i animă, al forței lor de creație. Un concurs complet ne dă posibilitatea să luăm și pulsul unui moment literar, chiar dacă materia pe care o avem sub ochi este a celor mai tineri dintre scriitori. Critica a comentat pe cei dintâi premiați ai unui concurs românesc de editură de după război și chiar dacă dezacordurile dintre opinia juriului și cea a criticii n-au lipsit, aceasta nu înseamnă că experimentul premiilor n-a fost folositor. El s-a extins, de altfel, și la alte edituri și pare a deveni un fapt obișnuit în viața noastră editorială. Ideea existenței unui concurs literar pentru debutanți este salutară și merită, desigur, să fie continuată. Dar înmulțirea acestor concursuri de debut poate da rezultate contrare scopului. Dacă mai adăugăm și întârzierea cu care se anunță uneori rezultatele, căpătăm încă un element discutabil din viața acestor concursuri literare. Cu cât este scos în afara discuției, cu atât concursul este mai indiscutabil. Întârzierea poate fi interpretată ca nesiguranță, iar înmulțirea concursurilor mărește șansa celor de a doua și a treia mână. Un concurs se cuvine să fie implacabil și exigent. De asta ține autoritatea și prestigiul lui. A anunța un concurs care însă întârzie să-și pronunțe rezultatele înseamnă a demonetiza ideea de concurs literar. Tinerii, debutanții sunt în majoritatea covârșitoare tineri, au nevoie de încurajare, evident, atunci când o merită și nu de descurajare”. ■ *La Jurnal de poet*, Ioan Alexandru „colindă” *Țara Branului*. ■ Mihail Diaconescu scrie, la *Opinii*, despre *Istoria civilizației române*. ■ Prima pagină găzduiește un document iconografic inedit: o fotografie din 1971 a lui Victor Eftimiu, realizată de Vasile Blendea. ■ Ion Ianoși semnează studiul *Marx, diagnostician al înstrăinării*. ■ *Dimensiunea liricii noastre de azi* e explorată, la *Ecouri*, de Hristu Cândroveanu, cu incursiuni pedagogice în epoca interbelică, menite să demonstreze că „nostalgia” valorică a acelei perioade se întemeiază pe o iluzie – autorul aduce în discuție receptarea operelor lui Bacovia, Blaga sau Arghezi, care nu se bucurau, la momentul apariției, de reputația de mai târziu. De aici, comentatorul ajunge în prezentul anului 1976: „Așadar, noi contrapunem cu adevărat celor trei decenii în care au publicat marii poeți interbelici – doar trei lustri: 1960-1975. Or, în 15 ani nu se creează o literatură, oricât de strălucit ar începe și sub oricât de favorabile auspicii ar evolua. Și, totuși! Și, totuși – putem alinia nume de rezonanță, care au publicat poezie bună în acest un deceniu și jumătate. Din generația vârstnică, ce debutase (cu puține excepții) încă înainte de Eliberare: Zaharia Stancu, Virgil Teodorescu, Gellu Naum, Mihai

Beniuc, Eugen Jebeleanu, M.R. Paraschivescu; apoi Dimitrie Stelaru, Geo Dumitrescu, Nina Cassian, A.E. Baconsky, Vasile Nicolescu, Ștefan Aug. Doinaș, Tiberiu Utan, Aurel Rău, Ion Horea, Ion Brad, Tudor George, Ioanichie Olteanu, Al. Andrițoiu ș.a. Și – perioada înfloritoare ce a urmat anilor 1960, cu centrul de greutate prin 1965, când și-au dat măsura autori din toate generațiile, dar mai cu seamă s-au impus, în grup, atât de solidari și atât de diferiți, totodată: Nichita Stănescu, Marin Sorescu, Ioan Alexandru, Cezar Baltag, Dan Laurențiu, Adrian Păunescu, Leonid Dimov și Mircea Ciobanu, Mircea Ivănescu și Ion Gheorghe, Florin Mugur și Liviu Călin, Gheorghe Tomozei și Teohar Mhadaș, Ileana Mălăncioiu și Cezar Ivănescu, Constanța Buzea și Ana Blandiana, Horia Zilieru, Radu Cărneci și Petre Ghelmez, și încă alții. O întreagă vârstă de aur! La care ar trebui adăugate cel puțin câteva nume noi, unele de dată chiar recentă, dar încurajatoare – printre care un Mihai Ursachi, Emil Brumaru, apoi Dan Verona, Dorin Tudoran, Horia Bădescu, Adrian Popescu, Mircea Dinescu, Dinu Flămând. [...] S-au auzit, într-o mai veche discuție organizată de *Luceafărul*, și voci speriate de o așa-zisă «inflație» de poezie în anii noștri, cu posibile consecințe negative în evoluția liricii românești... Cât adevăr în astfel de păreri? [...] Apar și cărți cu poezie de valoare îndoielnică, dar aceste cărți nu le amenință pe cele bune, cu prezența lor nesemnificativă, prezență... inexistentă s-ar putea spune”. ■ „*Imnele Transilvaniei* verifică singularitatea lui Ioan Alexandru în peisajul poeziei noastre contemporane”, notează M. Ungheanu la *Cronica literară*. Criticul identifică, în această creație „imnologică”, o succesiune arhetipală, arătând, totodată, că noua etapă a liricii lui Ioan Alexandru nu se îndepărtează prea mult de cea care l-a consacrat: „Poetul cântă un univers ai cărui oameni se mișcă ritual în relație cu cele veșnice, așa cum o fac și eroii sadovenieni. Ioan Alexandru este singurul poet care a încercat o sinteză a marilor valori lirice și spirituale din Eminescu, Goga, Blaga, Sadoveanu. [...] Setea de puritate din poezia lui Labiș, care a marcat începuturile poetice ale multor urmași ai acestuia într-ale poeziei, trăiește încă în versurile lui Ioan Alexandru întreagă. [...] Poetul a rămas, în ciuda aparențelor, fidel propriei structuri și primului său mesaj, chiar dacă mijloacele au trăit și trăiesc momente de însemnată prefacere. Valoroasă în sine, poezia lui prețuiește și prin interesul pe care-l atestă pentru latura vizionară a poeziei eminesciene, ca și pentru poezia de insurgență a transilvănenilor. Izolarea poetului îi aduce și prejudiciul unei voințe de singularizare programatică, de unde o anume ostentație a propriei formule și disprețul pentru altele. Din *Imnele Transilvaniei*, volum inegal și surprinzător, se desprind însă cristalele creației veritabile”. ■ Dan Laurențiu discută, la *Viața cărților*, volumul de versuri *Unicorn în oglindă* al lui Cezar Baltag: „Fundamental reflexivă, organizată ca răsfrângere a oglinzilor conceptuale, poezia lui Cezar Baltag depășește mereu nivelul speculațiilor pure ale intelectului, impunându-se, paradoxal, prin elanul dramatic de anulare a distanțelor dintre categoriile polare, prin vo-

înța biciuitoare de a găsi un centru, un punct de echilibru, de reconciliere a forțelor disjuncte. Foarte rar agreabilă (excepție face doar volumul *Madona din dud*), această poezie însetată de *ultima ratio rerum*, de un reper absolut, menit să facă ordine în varietatea nesfârșită a lumii fenomenale, amintesc [*sic!*], *mutatis mutandis*, atât efortul auster al lui Al. Philippide, care și-a ales drumul arid și stâncos al deșertului, înaintând trudnic, cu ochii țintă la Poarta Rațiunii ca la o altă Fata Morgana, cât și de structurile abstracte, patetice, ale lui Nichita Stănescu. [...] Ultima carte a lui Cezar Baltag [...], prin nobila tensiune care o exprimă, ca și prin exigențele aspre pe care și le-a impus, ni se prezintă ca un reper menit să adâncească profilul unuia dintre cei mai remarcabili poeți ai generației sale” (*Voința de ordine*). □ Invocându-l pe Sainte-Beuve, Voicu Bugariu face loc, în recenzie consacrată volumului *Zâna castraveților* de Valentin Silvestru, unei amintiri „ce conține o posibilă metaforă critică”, „încălcând regulile tradiționale ale speciei publicistice numită recenzie”. (Această introducere teorizant-didactică ar fi putut, însă, lipsi, pentru că atrage prea mult atenția asupra comentatorului... Amintirea, în schimb, e binevenită și slujește, într-adevăr, demonstrației.) Așadar: „Într-o duminică, pe la ora două, sunt câțiva ani buni de atunci, am auzit la radio, pentru prima oară, vocea unui bărbat care vorbea cu accent moldovenesc destul de pronunțat, răspunzând unor scrisori primite de la ascultători. Erau niște epistole hazoase, pe care Valentin Silvestru le comenta cu o mare-falsă gravitate, oferind niște sugestii de un umor irezistibil. Din contrastul între tonul aproape doctoral și conținutul umoristic se năștea un farmec inedit. Acest contrast definește și *Zâna castraveților* [...], ce reunește schițe umoristice de diferite facturi. [...] În *Istoria și geografia trupului meu*, precum și în multe alte schițe, Valentin Silvestru cultivă ironia fină sau truculentă, dovedindu-și vocația de moralist. O serie de vicii benigne, dar care se pot transforma în pericole sociale, sunt surprinse cu acuratețe și însemnate cu pecetea satirei” (*Umor grav*). □ Doina Uricariu recenzează volumul *N. Bălcescu. Opera, omul, epoca* de G. Zane, „un volum de vastă erudiție”, care „ajunge să aibă eficacitate directă atât pentru istoria culturii și științei românești, cât și pentru literatură, impunând un N. Bălcescu de dimensiune europeană și, în același timp, un nou material pentru un personaj sau mit mult mai complex și actual”. □ *Mierea pământului*, volumul de versuri cu care debutează Marin Constantin, e „cântărit” de Nicolae Ciobanu, care observă și unele asemănări cu poezia de început a lui Zaharia Stancu: „La ora de față, pentru cei mai mulți, Bărăganul e un motiv poetic consacrat, de care se apropie numai dacă, după orgolioase preparative, au fost găsite ideile de anvergură mitic-simbolică în măsură să intelectualizeze la maximum peisajul și, astfel, să-l literaturizeze până la dispariția oricărei urme de autenticitate originară. Străine de asemenea ambiții, peisajele lirice ale lui Marin Constantin surprind tocmai prin materialitatea lor necontrafăcută” (*Un nou poet*). O poezie a lui Marin Constantin este „așezată”, în acest număr, pe

prima pagină a revistei (*Se treieră lumina*). ■ La *Tinerețea clasicilor*, Pompiliu Marcea „fixează” *Numele proprii în opera lui Sadoveanu*. ■ Sub genericul *Epopoea României eterne*, Adolf Armbruster discută despre cercetări care privesc *Românii în izvoarele bizantine*. ■ Sunt prezenți cu grupaje de versuri Angela Marinescu (*Tăcerea ta, Ușa, Zeița, Vecina*), Dinu Flămând (*Năsăudenii, Uneori, Convalescență*), Valeriu Bucuroiu, Constantin Nisipeanu, Florica Mitroi, Alina Popovici, Florin Costinescu. ■ Constantin Stan publică *Frumoasele zile ale lui mai*, fragment din romanul *Carapacea*. ■ Cronica de teatru este semnată de Marius Robescu (*Zoo*). ■ Mircea Florin Șandru realizează cronica micului ecran (*Actualități*). ■ *Atenție: autentic!* își intitulează Nicolae Mateescu cronica radiofonică. ■ *Arta bizantină*, studiul lui Charles Delvoye, apărut în traducere românească la Ed. Meridiane, reține atenția lui Grigore Hagiu. ■ Grete Tartler înfăptuiește cronica muzicală (*Omagiul tinerei generații*). ■ „În aproape toată poezia lui Mihai Ursachi se găsesc ecouri lesne de identificat din Novalis, Edgar Poe, Eminescu, Emil Botta, Leonid Dimov, Mircea Ivănescu, Dan Laurențiu, Emil Brumaru și chiar din săltărețele producții clovnești ale lui Ion Nicolescu [...], nefiind rare cazurile când se ajunge nu departe de pastişă”, constată Mircea Iorgulescu în introducerea de la *Profil*, pentru ca analiza să ia imediat o întorsătură paradoxală: „Cu toate acestea, personalitatea poetului rămâne în afara oricărui dubiu, nota proprie, prin care se impune o originalitate de netăgăduit, constând într-o profundă trăire a convenționalității poetice. Luându-și un model sau altul, poetul nu imită un stil ori o modalitate lirică; dar se identifică în oglinda lor și chipul său, deși, astfel, la cele mai diferite înfățișări, rămâne unitar și recognoscibil prin această putere, de asumare la nivel existențial a artificialităților”. Discursul criticului se va limpezi curând: „Livrești prin material, constituite din elemente evident împrumutate, poeziile lui Mihai Ursachi sunt de o autenticitate a trăirii fabuloasă, cu atât mai impresionantă cu cât nu se face nici un efort de ascundere a «surselor», în adopțiuni existând, dimpotrivă, chiar o anume ostentație. Reluarea, împrumutul, dezvoltarea de procedee, de teme și de motive cunoscute înseamnă *participare* și se poate observa cum la Mihai Ursachi ironia însăși devine un mijloc de apropiere, nu este un instrument al detașării, o formă de travestire pudică a sentimentalității”. ■ Pornind de la conceptul de *patrie interioară* formulat de criticul Albert Béguin, Eugen Simion analizează, la *Fragmente critice*, poeziile postume ale lui Lucian Blaga: „Prin Blaga reapar în poezie mitologia silvană, metafizica nordului, negura ținuturilor reci. În ciclurile postume, sudul urcă vertiginos, expansiv, nordul se retrage timorat, existența materială și spirituală stă acum sub incidența soarelui, nu a lunii, astrul misterios și rece. Chiar nordul, când se manifestă, tinde spre un regim de lumină și fecunditate. Acestea sunt, pe scurt, elementele care determină, în poezia postumă a lui Blaga, patria interioară de care vorbea Béguin, o geografie a imaginarului ce prinde contur pe măsură ce înaintăm în lectură. Este, de-

sigur, o determinare posibilă, subiectivă, căci lectura nu este neutră, obiectivă, ea însăși devine participantă, creatoare, un element în această hartă spirituală. Patria lui Blaga își schimbă culorile, în ritmul poeziei ea intră sub puterea altor astre. Vom vedea că *timpul* și *nordul* (alegem arbitrar doi factori care determină «clima» acestei mari poezii) revin în primul plan, modificând înfățișarea acestei bucolici luminoase”. ■ În *Univers poetic și expresie*, reperele lui Al. Andriescu sunt Eminescu, Macedonski, Blaga sau Ion Barbu. ■ Geo Dumitrescu răspunde la *Poșta redacției*. □ □ Între beneficiarii „îndrumărilor”, tânărul Aurel Dumitrașcu: „Ceva mai bine, în *Spre lebede*”. □ Alți corespondenți: Simplex Uno, Ion Jiu, R.Gg. ■ În grupajul *Din lirica franceză*, Maria Ivănescu traduce un poem de Pierre Emmanuel, iar Virgil Mazilescu trei poeme de Michel Deguy. ■ Mircea Micu îl parodiază pe Mircea Dinescu. ■ La *Tinerețea clasicilor*, Radu Haret assemblează documentarul *Amintiri despre Spiru Haret*. ■ Valter Roman scrie, la *Mapamond*, despre Războiul Civil din Spania anului 1936 („*Rezistir es vencer*”).

18 iulie

• [„*Scânteia*”, nr. 10 547] Miko Ervin semnează *Tinerețea patriei, tinerețea oamenilor*, un reportaj despre atelierele „16 Februarie”.

19 iulie

• [„*România liberă*”, nr. 9870] În dialog cu Eugen Simion, Tia Șerbănescu apelează la afirmația acestuia pentru a-și intitula articolul, respectiv *Angajarea criticii înseamnă însăși angajarea literaturii*. Prezentat ca „tânărul critic” ale cărui cărți „au devenit puncte de reper în discutarea literaturii actuale”, ce publicase în urmă cu doi ani *Scriitori români de azi*, acesta precizează, în completarea anterioarei enunțări: „[critica – n.n.] trebuie să lupte pentru adevărul literaturii și pentru impunerea valorilor. Un critic care-și exprimă adeziunea la niște principii revoluționare, dar care, în analiză, adoptă o atitudine de conservatorism, trăiește într-o contradicție care-i va fi fatală”. Pregătind volumul al doilea al operei *Scriitori...*, vocația criticului este vizibilă, deoarece aproape refuză a mai recenza, deoarece „modul meu de a înțelege critica s-a schimbat”. Aproape de realizarea unei istorii a literaturii, criticul „ia pulsul vremii” și menționează: „Oamenii manifestă interes pentru asemenea cărți în care istoria nu este prezentată în aspectele ei festive, ci în profunzimea ei, aceea care a regizat destinul omului în veacul nostru. Cred că literatura, proza de azi au încă nevoie de o baie de istorie, de o baie de realism”.

20 iulie

• [„*Scânteia*”, nr. 10 548] Emil Vasilescu semnează o cronică literară la antologia *Spiritul militant al literaturii române* alcătuită și comentată de Adrian Isac, prefața semnată de Gheorghe Stroia, Editura Eminescu: „Utilitatea

lucrării este neîndoieală. Îmbogățită și, mai ales, extinsă către începuturile firești, lucrarea se poate constitui într-o fidelă reprezentare a spiritului militant românesc. Mai mult, ea poate fi un început pentru cercetarea, în alte lucrări de sinteză, a unor aspecte de mare actualitate ale creației literare românești”.

■ Gheorghe Achiței scrie despre *Esteticul în viața cotidiană*: „În lumina realităților sociale și culturale pe care le trăim astăzi în România socialistă se cer, fără îndoială, reconsiderate unele teorii estetice mai vechi și regândite numeroase concepte de lucru. Suntem convinși cu toții că noua societate pe care o făurim nu poate fi concepută decât în conformitate cu sensurile frumosului de factură superioară. Esteticul poate fi considerat, din acest punct de vedere, și ca o problemă politică cu implicații în economie și în cultură, în activitatea de producție și în activitatea de consum, acolo unde oamenii muncesc și acolo unde oamenii își petrec timpul liber. [...] Este evident că, în lumina expunerii tovarășului Nicolae Ceaușescu la Congresul educației politice și al culturii socialiste, a rezoluției congresului, misiunea de frunte a tuturor este de a ne reconsidera unghiul de vedere asupra problemei esteticului, de a-i da deschiderea și profunzimea cerute de momentul pe care-l parcurgem, de civilizația și personalitatea pe care le făurim. Frumosul trebuie să devină scopul esențial al tuturor strădaniilor noastre constructive”.

● [**“Viața studentească”, nr. 25-26, număr dublu, 24 de pagini**] Cuprinde un Chestionar *V.S.* sub titlul *Cunoașterea tradițiilor universitare*: răspund (pe lângă alți intervievați din afara sferei literaturii – Emil Condurachi, Constantin Corduneanu, Octav Onicescu, Marin Voiculescu) dintre filologi: C. Ciopraga – Facultatea de Filologie Iași (*Cultul înaintașilor este încă deosebit de precar în facultățile noastre*), Ion Coteanu – Facultatea de Limba și Literatură Română – București (*Tinerii noștri știu câte ceva despre marii profesori doar din cărți*), Mircea Zăciu (*Ceea ce se face nu mi se pare pe măsură dimensiunii acestor înaintași*). Întrebările anchetei: 1. *Ce personalități, înaintași iluștri, fondatori ai culturii și științei românești, magiștri exemplari ai învățământului românesc aparțin tradițiilor facultății dvs?* 2. *Ce considerați că ar trebui întreprins pentru ca tânăra generație universitară de astăzi să cunoască mult mai bine exemplul moral și profesional al acestor mari profesori, pentru ca tradițiile facultății să se constituie într-un puternic factor educativ?* Ciopraga îi nominalizează ca modele ale universității ieșene pe cei care au trecut și predat, mai mult sau pe termen mai scurt, la cea mai veche universitate din țară: Xenopol, Andrei Oțetea, Simion Bărnuțiu, Titu Maiorescu, Vasile Conta, Dimitrie Gusti, Ștefan Zeletin, Mihail Ralea, Al. Philippide, Iorgu Iordan, Ibrăileanu, G. Călinescu etc. Zăciu îi „alege” dintre mentorii clujeni pe Sextil Pușcariu, Bogdan-Duică, Dimitrie Popovici, Ion Breazu, Constantin Daicoviciu. Ion Coteanu își aduce aminte de „bucureștenii” Maiorescu, Densușianu, Rosetti, și mai ales de G. Călinescu și T. Vianu – „pentru a-i comemora... nu e nevoie să așteptăm cifre omagiale rotunde, ci să învingem inerția”: „Eu am

avut fericirea să cunosc pe mulți dintre acești oameni deosebiți și pot spune că fiecare reprezenta un model unic de om și savant... Lecțiile deschise ale lui Călinescu au devenit deja legendare, deși practic, în timp, nu ne despart decât puțini ani de când ele umpleau amfiteatrele de azi... Felul în care știa Vianu să-și apropie studenții, să le explice fenomene literare, modul în care dialoga cu ei și îi antrena la discuții și confruntări nu-și mai găsesc egalul, ca să nu mai adaug pilda sa exemplară ca *Om al Cetății și al Culturii*. A fost un mare umanist și e păcat că studenții noștri îl descoperă cel mult din cărți.” ■ *Cu Dan Zamfirescu despre: Umanismul – coordonata esențială a istoriei și culturii românești*, este un amplu interviu realizat de Grigore Arbore, conturând deja ceea ce avea să ajungă tema principală de discuție a anilor următori: noțiunea de protocronism. Cităm: „*Umanismul* este gloria, drama și cartea de identitate a geniului european, de la grecii antici care l-au «inventat» și... până la noi, cei din România de azi, care am înscris pentru prima oară între punctele esențiale ale programului unui partid politic de guvernământ «*noul umanism*», definindu-l ca «*umanism revoluționar*»... Umanismul mai înseamnă înarmare pentru acțiunea de restaurare și elevare a omului într-un veac plin de primejdii și cumpene... Eu cred că procesul de universalizare a conștiinței românești și a orizonturilor culturii românești este legat direct de marele efort de construire a societății socialiste multilateral dezvoltate...” La întrebarea lui Arbore legată de *Cât mai rămâne valid din „Sincronismul” lovinescian*, Zamfirescu vine cu termenul de *protocronism*: „Ai amintit aici de *sincronizare/ sincronism*. Aș adăuga un termen nou, făurit de profesorul Edgar Papu pentru a defini o realitate care până la dânsul nu devenise o temă de meditație și cercetare sistematică: **protocronismul românesc**. Când pronunțăm cuvântul sincronism ne gândim imediat la teoria lui Lovinescu și la ideea de înapoiere ce trebuie lichidată... Primul «lovinescian» este în fond diaconul Coresi, când strigă: *Toate neamurile au carte pe limba lor, numai noi românii nu avem!* Este vorba însă, evident, de un fenomen ce nu ține doar de întârziere, ci mai ales de diferența de tradiție culturală. «Sincroniștii» sunt cei care compară cultura noastră, cultura ce urmează multă vreme făgașul tradiției bizantine, cu culturile occidentale și vor să ne ridicăm la înălțimea lor... Suntem noi numai «contemporani», numai «sincronici»? Nu cumva experiența istorică și tradiția culturală proprie ne-au pus în situația de a anticipa uneori?... Istoria culturii noastre dovedește nu numai capacitatea de a fi contemporani cu cele mai noi curente ale altora, ci și de a fi deschizători de drumuri. Mai puțin spectaculos decât în sculptură (Brâncuși) sau aeronautică sau astronomică (Vuia, Oberth, Coandă) literatul român, cărturarul în genere, n-a fost nici el un continuu întârziat și a umblat, în felul lui, pe drumuri pe care alții le-au descoperit uneori după el. Este un mod de a ne defini nu numai în raport cu realitatea imediată, sud-est europeană și răsăriteană, ci și europeană în genere.”

21 iulie

• [„Scânteia”, nr. 10 549] În spațiul dedicat jocurilor Olimpice de vară, organizate la Montreal, corespondentul ziarului, Valeriu Mironescu scrie despre *Mândrie patriotică pentru succesele gimnastelor noastre*, textul fiind urmat de *Elogiile unanime pentru Nadia Comăneci*, un colaj de citate din diferite agenții jurnalistice și un ziar din Moscova.

22 iulie

• [„Scânteia”, nr. 10 550] În acest număr apar două texte de la jocurile Olimpice. □ Primul, nesemnat, poartă titlul *O strălucită victorie a sportului românesc Nadia Comăneci – medalie de aur, campioană olimpică absolută!* □ Cel de-al doilea, *Drapelul României pe cel mai înalt catarg! Nadia Comăneci: primul titlu olimpic din istoria gimnasticii românești*, este semnat de Valeriu Mironescu.

• [„Scânteia tineretului”, nr. 8450] C. Stănescu recenzază romanul lui Platon Pardău, *Cercul* (Ed. Eminescu), „o altă *facere a lumii*” structurată pe formula de scriitură a lui Eugen Barbu: „cuprinde preistoria și mitologia din care treptat capătă viață, conștiente de ele însele, personajele.”

• [„Flacăra”, nr. 29] Nicolae Dragoș publică poezia *Gând definitiv*. ■ Cu titlul *Trebuie să facem, în fața noastră și a lumii, dovada celor mai strălucite virtuți de creație și luptă, de încredere în destinul nostru demn și neatârnat* George Arion publică un amplu interviu cu scriitorul Niculae Stoian, redactor șef al revistei „Tribuna României”. Mare parte din întrebări sunt de ordin biografic, însă acesta se referă, printre altele, și la cenaclul Flacăra. G. Arion afirmă că „se aud unele voci care susțin că ședințele Cenaclului Flacăra al tineretului revoluționar seamănă ea acele întruniri ale credincioșilor din evul mediu, unde lumea cădea în extaz și bolborosea cuvinte într-o deplină uitare de sine și de cele înconjurătoare. Așa să fie?”. Niculae Stoian răspunde: „Mie mi se pare că acest cenaclu, nu numai ca fenomen literar-artistic, dar și ca fenomen social este un fapt pozitiv. Animatorii lui – în frunte cu Adrian Păunescu – au intuit, cred, o cerință vitală a tinerilor, îndeosebi a adolescenților, aceea de a se exprima în for, de a avea sentimentul real al intrării lor în viață, de a fi în diferitele ipostaze ale formării lor nu numai „spectatori” ci și „actori”. Cenaclul Flacăra al tineretului revoluționar a probat virtuțile patriotice ale unei generații, după unii insuficient de preocupată de comandamentele revoluționare ale momentului de față. Apoi, un alt secret al succesului de care se bucură cenaclul este și faptul că realizarea programelor ține seama de specificul acestei vârste. Cu alte cuvinte, deși aceste manifestări au loc într-o colectivitate, ele nu se rezumă la ședințe aride de care s-a făcut și se mai face încă abuz în organizațiile de tineret din școli și facultăți”. La întrebarea „Ce-i mai lipsește Cenaclului?”, N. Stoian răspunde: „Ar trebui, cred, o mai mare diversificare a repertoriului, care nu trebuie redus la câteva titluri și la câțiva auto-

ri, o temperare a unor excese gratuite de sensibilizare colectivă, inclusiv o atitudine mai exigentă față de public – evident, nu în sensul apostrofării acestuia. Acestea sunt aspecte pe care însăși conducerea cenaclului, într-o analiză publicată în revista „Flacăra”, le viza. Din aceeași analiză am înțeles că au apărut și unele „asperități” între membrii cenaclului, dar ele trebuie privite ca dificultăți inerente de creștere, de maturizare. Cât privește apropierea pe care unii înși răuvoitori – pesemne dintre campionii înțelegerii simplificatoare, dogmatice, a formării tinerilor – o fac între acest cenaclu și unele scene de extaz colectiv, de esență mistică, evident, ea trebuie respinsă ca o calomnie detestabilă”.

□ Eugen Seculeanu prezintă în *Cronica* (166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179) ultimele ședințe ale cenaclului. ■ În *Faptele și vorbele*, Ov. S. Crohmălniceanu semnează un eseu intitulat *Ghinionul în literatură*. ■ Florin Manolescu, în *Scriitori români de azi*, publică un portret literar dedicat lui Ion Caraion. „Un scriitor dificil, cu obsesii și gusturi ciudate și cu cititori puțini, dar credincioși, este poetul și eseistul Ion Caraion, născut în anul 1923, în comuna Bușavăț, județul Buzău, „într-un sat ca o bubă”. Prin momentul debutului, el aparține așa-numitei generații a războiului sau a „negativiștilor” grupați în jurul revistelor „Albatros” (1941) și „Gândul nostru” (1942). S-a mai vorbit despre poezia acestui moment ca despre o generație de legătură, care a realizat o adevărată „punte lirică” între două epoci radical deosebite prin stilul de viață și prin arta lor. Iritat, ca toți poezii, de obiceiul criticilor de a pune „etichete”, Ion Caraion nu a putut să le respingă cu totul pe acestea, ba s-ar putea chiar spune că din toată promoția sa el a făcut cel mai mult pentru a readuce în discuție o generație aflată la un moment dat pe punctul de a fi uitată. Dar sentimentul de solidaritate, convingerea că aparține unui anumit contingent de poezii, funcționează la el nu atât în legătură cu cei care au reușit să se impună (Ștefan Aug. Doinaș, Geo Dumitrescu, Radu Stanca), cât cu poezii care au trecut cu discreție prin viață, apăsăți de soarta de a fi citați numai din când în când (C. T. Lituon, Petru Sfetcă, Radu Căplescu, Ion Horga, Marcel Gafton, Mihai Zissu).” ■ În *Cronica literară*, Cornel Moraru prezintă volumul de schițe umoristice al lui Ion Băieșu, *Pompierul și epoca*. ■ Adriana Mătescu publică *Ce este călinescianismul?*: „Poate niciun alt critic român, cu excepția lui Titu Maiorescu nu a devenit obiectul unor interpretări și polemici atât de contradictorii ca G. Călinescu. Desigur, receptarea unei opere beletristice sau critice din variate puncte de vedere, chiar dacă acestea se află în violentă opoziție, este un semn al vitalității operei respective, personalitatea autorului exercitându-și influența prin demonia eternității scrisului său. În cazul lui G. Călinescu, însă, și a ceea ce s-ar putea denumi prin termenul „călinescianism”, se poate observa că invocarea memoriei criticului, referirile la operă, extragerea anumitor citate, constituie, de cele mai multe ori, un pretext care maschează controverse mai adânci ale criticii noastre contemporane. De pildă, mult discutata aripă a criticilor „călinescieni” nu alcătuia, în realitate,

nici în urmă ca un deceniu, și nici acum, o tendință metodologică sau stilistică omogenă, care s-ar fi revendicat din sistemul de principii estetice și critice promovat de G. Călinescu. Dimpotrivă, aceștia izolau numai elemente ca: spontaneitate a impresiei, inefabil poetic, inspirație, absolutizarea gustului personal, deformând, astfel, moștenirea complexă a călănescianismului eare ajungea, în mod paradoxal, să fie sinonim cu absența „metodei” necesară judecății de valoare. Fără îndoială, o asemenea interpretare unilaterală a operei lui G. Călinescu era simptomatică într-un moment când critica noastră depășise o etapă dominată de perspectiva deterministă social-economică asupra literaturii. Unei exagerări sociologice îi răspundea o altă exagerare, care pune sub tăcere atitudinea atât de echilibrată și consecvent estetică exprimată de G. Călinescu în anii de pionierat al literaturii noastre socialiste. [...] Ca și discursul liric al lui Mihai Eminescu în poezie, în critică, discursul teoretic al lui G. Călinescu nu poate fi imitat fără să fie lesne recunoscut. De asemenea, nu e penibilă nici selectarea trunchiată a unor principii schematice asupra poeziei, romanului sau criticii formulate de G. Călinescu. Proaspeții adepți sau detractori nu se pot scuti, astfel, de propria lor muncă de investigație și clarificare lăuntrică a opțiunilor lor teoretice și ideologice. Astăzi, când revistele literare discută despre misiunea educativă și militantă a criticii, mi se pare anacronică, dacă nu chiar artificială, cantonarea dezbatelor la nivelul unei opoziții convenționale între „metodă” și „creație” în critică. De aceea, mi se pare necesară precizarea nuanțată a călănescianismului ca metodă critică din perspectiva problematicei actuale a criticii noastre. G. Călinescu devine un critic contemporan cu noi tocmai prin incandescența subiectivității sale critice riguros structurată de principiile obiective care guvernează existența operei literare. Călănescianismul reprezintă, astfel, conștientizarea acestor principii și mânăuirea lor ca modalități subiective de „trăire” și „recreare” personală a operei, ca dat obiectiv”. □ În *Cronica spectacolelor* Horia Pătrașcu, cu titlul *Datoria noastră față de noi*, prezintă piesa lui Radu Stanca, *Dragomara*. ■ În *Instantanee* sunt publicate câteva fotografii, printre care se remarcă cea cu Paul Anghel și Petru Vintilă. □ În *Hoinar pe meridiane* Toma George Maiorescu publică *O schimbare de gardă, Hyde Park, Cavalerul trac*.

● [„**Orizont**”, nr. 29] Urmare a vizitei lui Alvin Töffler în România, *Orizont* publică un interviu realizat de Victor Isac, pe prima pagină, cu vestitul „futuolog”, interviu ce are ca motto o cugetare a intervievatului: „Viitorul ce urmează nu este predestinat; el este rezultatul deciziilor luate de noi în prezent”. ■ Pornit să demonstreze că „tot un fals eșec – la fel ca în *Luceafărul* – se consuma în *Noaptea de decembrie*”, Livius Ciocărlie punctează semiotic imagini și idei din *Noaptea de decembrie* a lui Macedonski. ■ C. Ungureanu analizează comicul din scrierile câtorva confrăți cu simțul umorului, aducându-i pe lista demonstrației analitice pe prozatorul Ion Băieșu, pe criticul de teatru Valentin Silvestru, pe Mircea Horia Simionescu (cu *Dicționarul ono-*

mastic), pe Alexandru George (cu *Simple întâmplări cu sensul la urmă*), pe Vlad Mușatescu (cu eroul Al Canon Doi din literatura sa polițistă) (articolul *Umoriștii și publicul lor*). ■ Încheind cu verbe, V. Șerban, mutat pe pagina a treia, abordează acum derivatele cu sufixele -ean și -eală (rubrica „dicționar ortografic”). ■ Este publicat Octavian Popa cu proza *Un scurt interval*. ■ În cadrul rubricii „frontispicii”, Paul Dugneanu luminează sensurile și contextele unui „element metaforic aparte în mitologia poetică a lui Nichita Stănescu [...] lemnul” (articolul *Un element metaforic în poezia lui Nichita Stănescu*).

● [**„România literară, nr. 30**] La rubrica *Viața literară* se relatează despre a XIII-a întâlnire a conducătorilor Uniunilor de scriitori din unele țări socialiste în perioada 9-16 iulie 1976, în R.D. Germană. ■ În cadrul *Dezbaterilor „României literare”* se propune ca temă conflictul literar care, conform discuțiilor de la Congresul educației politice și al culturii socialiste, trebuie să corespundă unei atitudini realiste și militante. Răspund Platon Pardău, Bujor Nedelcovici și Radu Petrescu. □ Platon Pardău este de părere că literatura trebuie să caute conflictele, iar scriitorul să le deosebească pe cele adevărate de cele false, „de a opera o selecție între contradicții, de a nu le minimaliza, de a rezista, deopotrivă, tentației de edulcorare ca și negativismului”. □ Tot despre negativism și idilism vorbește și Bujor Nedelcovici, ca și despre conștiința scriitorului care, și în viziunea sa, trebuie să discearnă și să colaboreze cu editorul pentru a descoperi un conflict „profund și real”. În ceea ce privește personajele, ele par a fi exponenții conflictului: „Fiecare personaj este deținătorul unui adevăr al său – despre el și despre lume – iar opinia lui poate intra în conflict cu opinia celui cu care se află în dialog. Din această dezbateră apar sensuri noi, relevante, superioare premiselor. Conflictul nu e folosit numai pentru a conferi tensiune cărții și pentru a stârni interesul efemer al cititorului; conflictul are o logică precisă, el nu trebuie precipitat, este necesară o curbă ascendentă ce duce spre finalul cărții, care să nu fie o «răfuială», ci să dezvăluie aspecte care să schimbe sensul evenimentelor desfășurate până atunci, să dea un înțeles nou întregului conținut ideatic și afectiv, o semnificație neașteptată, să ridice scriitura la nivelul esențelor, al simbolului. Putem afirma că dacă se va lărgi aria conflictului ca unghi de deschidere spre social și politic și ca explorare în profunzime în cele mai reale și dramatice frământări ale sufletului uman, dacă vor fi sincer dezbătute problemele actuale ale vieții noastre prin eroi angajați în conflicte deschise și dacă se va renunța la o anumită «comoditate prudentă», atunci se vor crea opere de artă ce vor rămâne definitiv în patrimoniul literaturii noastre. Exemple sunt. Trebuie doar să le urmărim”. □ Radu Petrescu dezvoltă, de asemenea, legătura dintre conflict și personaj, dar pornind de la relația dintre personaj și univers în proză pe care o analizează prin prisma analogiei cu relația dintre personaj și univers în teatru: „În ce îl privește pe romancier, el se comportă, s-a comportat totdeauna ca univers, întrucât se obiectivează în toate detaliile operei și înaintează cu toate deodată în

construcția sa. [...]Se vede astfel că, departe de a scădea în importanță, conflictul devine în epică, o temă de meditație dintre cele mai dificile, urmând a fi rezolvat simultan în toate registrele, bineînțeles fără eludarea celor tradiționale, de la cel fiziologic până la cel social și istoric. De aici el se desparte clar de anvergura și chiar de înțelesul pe care îl are în teatru, unde un demers precum cel indicat este imposibil. Aceasta, în cazul viziunii corecte, deocamdată încă pe cale de constituire – pentru că mergem, cu siguranță, spre o redefinire a personajului și întrebările se înmulțesc”. ■ Horia Zilieru și Radu Selejan publică poeme. ■ Șerban Cioculescu recitește *Zburătorul*, culegere de balade culte românești, ediție îngrijită și introducere de Iordan Datcu (Ed. Minerva, Colecția *Biblioteca pentru toți*, 1973). ■ Constantin Ciopraga scrie un text cu ocazia centenarului sonetistului Mihai Codreanu. ■ La *Cronica literară*, N. Manolescu pune în discuție barocul românesc analizând cartea lui Dan Horia Mazilu, *Barocul în literatura română din secolul al XVII-lea* (Ed. Minerva, 1976). Criticul aduce argumente care demontează teza conform căreia a existat un baroc românesc încă din secolul al XVII-lea datorită legăturilor pe care cronicarii moldoveni le-au avut cu Polonia. Nicolae Manolescu arată că barocul polonez a apărut datorită Contrareformei, în timp ce Miron Costin, de exemplu, aparținea religiei ortodoxe și nu ar fi avut cum să primească influențe pe această cale. Mai mult, referindu-se la poemul *Viața lumii* – analizat și de Dan Horia Mazilu ca expresie a barocului – Nicolae Manolescu îl găsește tribut ar medievismului (cu teme ca *fortuna labilis* sau *ubi sunt*) și poeziei latine. Metodologia autorului este, în viziunea comentatorului, discutabilă și ea: „Noi n-am avut Renaștere propriu-zisă; de un baroc înainte de Cantemir nu e cuminte de asemenea să vorbim, spiritul teologic persistând în formele vechi până târziu. Generalizările lui Dan Horia Mazilu pentru epoca lui Varlaam sunt cu atât mai precare. O explicație constă în exagerarea rolului influenței polono-ucrainiene. Slavist informat, autorul studiului transferă oarecum mecanic (deși e conștient de deosebiri și uneori le arată) atmosfera, temele și procedeele barocului polonez și ucrainian în cultura noastră. O altă explicație ne-o oferă insuficiența clarificării teoretice a noțiunilor. Capitolele cele mai neconvingătoare sunt primele două: nu numai că nu e nicio idee nouă (ceea ce la rigoare s-ar putea scuza), dar definirea barocului rămâne indecisă și chiar confuză: nu avem garanția consultării directe a surselor celor mai importante. Pe cât de sigur se mișcă Dan Horia Mazilu în domeniul său (slavistica), pe atât de sumare sunt referirile directe la problemele teoretice ale barocului, majoritatea fiind luate de-a gata, ca să nu zic altfel. [...] Subsolvările fiind fastidioase, ideile originale lipsesc cu desăvârșire; autorul transcrie pur și simplu biografii alcătuite de alții”. ■ G. Dimisianu comentează cartea de versuri *Noaptea coridei*, de Teodor Balș (Ed. Cartea Românească, 1976), considerând-o un „jurnal liric de drum”. ■ Dana Dumitriu recenzează romanul *Căderea Constantinopolului*, de Vintilă Corbul: „Romanul *Căderea Constantinopolului* este

o frescă bogată, foarte colorată, cu semnificații care puteau fi interesante, dar sunt subminate de neglijențele stilistice și de înclinațiile spre efectele facile și spre narațiunea de aventuri. Gustul spectaculosului are riscurile lui”. ■ O carte de memorialistică, *Clepsidra amurgului*, de I. Igiroșianu (Ed. Cartea Românească, 1976) îi reține atenția lui Sorin Titel, iar la *Prima verba*, Laurențiu Ulici îl introduce în lumea literară pe Eugen Evu cu volumul *Muntele mioritic* (Ed. Facla). ■ Zoe Dumitrescu-Bușulenga semnează un articol despre interferențele literaturii române cu cea americană. Autoarea urmărește întâi istoria traducerilor, începând cu Benjamin Franklin în 1840, continuând cu Washington Irving și ajungând la Poe și intensificarea ritmului traducerilor între 1874 – 76 și 1896 – 98, pentru ca apoi să privească îndeaproape influența lui Edgar Allan Poe în literatura noastră, al cărei ton l-a dat Titu Maiorescu și, cu el, Junimea. Eminescu, Caragiale, Macedonski iar, mai târziu, Ion Pillat, Dan Botta, Emil Botta, Ion Barbu au fost și ei influențați de poetul american. Autoarea mai menționează și traducerea povestirilor lui Poe de către Ion Vinea, catalogată drept o capodoperă și încheie cu influența operei lui Poe asupra literaturii științifico-fantastice.

● [„**Tribuna**”, nr. 30] Conține poeme de N. Prelipceanu, Aurel Gurghianu, Romulus Cojocaru, Mircea Capeti, Radu Cosașu (secțiunea *Cronica de trei secunde*), proză de Radu Mareș, Olimpiu Nușfelean (debut). ■ Mircea Popa se oprește asupra modalității regionale de abordare a literaturii de către Ion Breazu în articolul *Un mod de cercetare literară*: „Oricât s-ar părea de paradoxal, acest mod regional de a privi literatura s-a soldat, în cazul lui Breazu, cu rezultate dintre cele mai fertile în planul cercetării. Chiar dacă metoda a fost privită cu rezerve și taxată cu superioritate binevoitoare, chiar dacă l-a împins cumva pe autorul ei înspre periferia clasamentelor criticii literare a timpului său, totuși ea rezistă și astăzi (evident, cu corectivele necesare) în planul unei cercetări aplicate, metodice și avertizate, domeniu în care Breazu și-a câștigat un loc binemeritat”. ■ În *Personaj și istorie*, C. Blănaru discută romanul *Cercul* (Eminescu, 1975), de Platon Pardău: „Reușita lui Pardău se datorează atât cunoașterii adânci a sensurilor istoriei contemporane a României, cât și realizării unor personaje «pe măsura» acesteia. Și, ceea ce s-a subliniat prea puțin în comentariile consacrate romanului *Cercul*, este tocmai problema raportului dintre literatură și istorie, dintre personajul literar și viața pe care o reprezintă acesta”. ■ În *Cronica literară*, Victor Felea subliniază riscul pedantismului din lirica lui Ștefan Aug. Doinaș prezentă în placheta *Anotimpul discret* (Eminescu, 1975), notând totuși reușitele pline de grație și rafinament stilistic ale acesteia: „*Anotimpul discret* e un volum amplu, divers ca preocupări. Poate tocmai de aceea nu se păstrează, peste tot, la aceeași altitudine. Autorul abordează, uneori, cu dezinvoltura ce-i este caracteristică, o tematică abstractă (mai ales în ciclul *Un dialect al formelor*), dovedindu-se un virtuoz al instrumentației poetice, dar mai puțin inspirat. Îl pândește un pedantism al termenilor, ca și

unul al «speculațiilor» stilistice prea subtile. Îl preferăm în versurile desenate simplu și elocvent, ale căror volute sugestive și pline de grație duc spre o magică prezență lirică, și există aici suficiente dovezi că poetul dispune încă de substanțiale resurse și poate întâmpina viitoarele ipostaze lăuntrice pregătit să le transpună în echivalențe artistice de înaltă calitate, așa cum ne-a obișnuit”.

■ Aurel Sasu publică interviul său realizat cu Ion Negoïtescu: „ – *Au apărut mai multe monografii despre Lovinescu, altele sunt anunțate. În ce credeți că constă actualitatea ideologiei sale literare?* – Numărul mare de monografii dedicate lui Lovinescu (mi se pare că el deține primatul în această privință) dovedește din plin actualitatea ideologiei sale literare. Firește, când spun «actualitatea ideologiei» mă refer la zarea larg și precis cuprinzătoare a unor principii concordante cu cele mai noi câștiguri ale epocii prezente în domeniul criticii. Un critic modern nu mai poate să-și îngăduie a relua pur și simplu metoda simbolistă proprie mentorului de la «Sburătorul», cum nici metoda impresionist-descriptivă a lui G. Călinescu. Lumea s-a schimbat, alte mentalități, alte mijloace de investigație răspund fenomenului literar în continuă ebuliție și transformare. Chiar faptul că formația mea lovinesciană s-a întrepătruns adânc cu morfologia culturii a lui Blaga determină ab initio detașarea mea metodologică de maestrul pe care i-am avut drept model: un demers raționalist în sfere abisale. Așa cum spunea Lovinescu despre Maiorescu, cred însă că sensul cel mai adânc al actualității celui dintâi constă în preluarea integrală a postulatului său asupra moralității actului critic”; „ – *Proiectul dumneavoastră pentru o Istorie a literaturii române a produs reacții dintre cele mai ciudate. Surprinși, unii s-au și manifestat polemic. Plecând de la fragmentele publicate periodic în revistele literare să presupunem că este foarte apropiată apariția viitoarei istorii?* – Apariția integrală a *Istoriei literaturii române*, din care am publicat părți însemnate, depinde de felul în care se desfășoară propria mea biografie”; „ – *În ce sens se poate vorbi de «obscurizare» în critica actuală?* «Se scriu mult prea rar studii analitice, de strictă aplicație la problemele ce se dezvoltă natural din însăși materia tratată», spuneți dumneavoastră pe bună dreptate. Există o explicație? – Explicația constă în «modă». «Noua critică», în obscuritățile ei, uneori intrinseci și inevitabile, alteori artificiale și arbitrar, a fost de mulți preluată printr-un sincronism deliberat. Eu am conceput întotdeauna o critică în care metoda să se desprindă din însăși materia tratată, deoarece nu cred că există în critică – la proporțiile la care s-a dezvoltat ea în secolul al XX-lea – o metodă general valabilă. Se cer unelte strict adecvate delicatului organism estetic, în particularitatea sa, care e opera în cauză”.

■ Ion Biberi publică a doua parte a articolului său *Universul arghezian*: „Spre deosebire de ceilalți poeți, români și străini, care își circumscriu prin întinderea excursiei temperamentale zonele bătătorite și arpegiile sufletești adâncite sau numai evocate, Tudor Arghezi a parcurs lumea și traiectoria vieții umane, îmbogățindu-le și revelându-le noi și neașteptate înfățișări. Lirismul său înmă-

nunchează toate accentele și toate gamele simțirii: exaltare și panteism naturist, erotism carnal și dramă metafizică, rațiune și dezlănțuire, aspirație însetată către puritate, cântec pastoral, suavitate, imn sensual, vigoare barbară, îndoială și ardere interioară, revoltă și supunere, sentiment al păcatului și damnațiune, idealizare, întunecare a melancoliei, simț al durerii, obsesie devorantă a Cunoașterii, repulsie și religiozitate, înfruntare de înger răzvrătit”. ■ Gheorghe S. Suci semnalează volumul de interviuri *Dialoguri contemporane* (Eminescu, 1976): „... Romulus Balaban ne propune un substanțial și semnificativ volum de interviuri realizate cu concursul unor personalități marcante ale vieții culturale românești contemporane, precum și cu o serie de alți oameni de știință, poeți sau pictori din alte țări”.

23 iulie

● **[„România liberă”, nr. 9874]** Analizând *Pompierul și opera*, volum cu „titlu urmuzian” al lui Ion Băieșu, ce cuprinde schițe umoristice, Tia Șerbănescu notează că evidențiază „semidoctii asupra cărora «impactul» cu mijloacele de informare a produs ravagii lingvistice și nu numai. Sunt, într-o oarecare măsură, personaje comune și prozei lui Tudor Mazilu, cu deosebirea că, în vreme ce Ion Băieșu exploatează comicul involuntar al existenței acestora, Mazilu îngroașă tonul până la sarcasm, deformându-le cu ostentație”. În urma abordării, conchide, totuși, că umorul creat, „popular, oral, cel mai adesea plăcut” este „pândit, uneori, și de primejdia facilității”.

● **[„Scânteia”, nr. 10 551]** Și acest număr stă sub semnul jocurilor olimpice. Pe prima pagină citim *Drapelul României s-a înălțat din nou pe cel mai înalt catarg, Calde felicitări tinerelor noastre gimnaste pentru strălucitul lor succes!* și *Numele româncelor – rostit cu admirație Evoluțiile Nadiei Comănesci și Teodorei Ungureanu elogiare de personalități ale gimnasticii mondiale.*

● **[„Contemporanul”, nr. 30]** În cadrul rubricii *Varia*, Dumitru Micu face referire la apariția volumului: *Amintiri despre vechea mișcare socialistă*: „Grupate în trei secțiuni, pe etape istorice, fiecare cu un tabel cronologic în frunte, *Amintirile* (urmate de o a patra secțiune: *Portrete socialiste*) sunt însoțite de note ale îngrijitorului ediției, care constituie o adevărată comoară de informații”. ■ Radu Mavrodin apreciază activitatea revistei „Luceafărul”: „De-a lungul celor aproape douăzeci de ani de existență, «Luceafărul» a lansat și a sprijinit un număr relativ mare de noi scriitori, poeți, prozatori, dramaturgi, critici literari – aducând prin aceasta o contribuție însemnată la dezvoltarea literaturii contemporane românești. Din paginile revistei s-au făcut auzite nu puține dintre vocile personale ale poeziei, prozei și criticii de astăzi, de la Ioan Alexandru, Adrian Păunescu, Nicolae Velea, Marian Popa, Dan Zamfirescu etc. [...] În ultimul său an, cotinuând un program devenit tradițional, Luceafărul este o oglindă a principalelor tendințe din literatura tinerilor”.

● [„Cronica”, nr. 30 (547)] Mircea Dragomir realizează o convorbire cu prof. univ. dr. Petre Mălcomete, rectorul Universității populare Iași, „*În amfiteatrele întreprinderilor și instituțiilor*”. ■ Liviu Leonte semnează *Domeniul certitudinilor*, o cronică literară la *Domeniul criticii* de Valeriu Cristea: „Exprimându-mi rezerva la alcătuirea volumului, îmi reafirm aprecierile la calitățile criticului care este unul din cei mai înzestrați și mai consecvenți ai mișcării noastre literare”. ■ Hristu Cândroveanu semnează *Preludii la o capodoperă*: „Univers dur, naturalist înfățișat – s-a spus uneori despre cărțile lui M. Preda, ca și când naturalismul ar trebui izgonit din artă, deși a ilustrat-o nu o dată exemplar. Dar, lumea acestui prozator, din întâile sale povestiri – prefigurând-o pe aceea din *Moromeții*, înseamnă totodată și puritate, ingenuă descoperire a existenței, în laturile ei mirifice, ironizare cu maliție a ipostazelor ei nefirești, ilogice, chiar revoltă activă împotriva rețelilor întocmiri sociale ale oamenilor”. ■ În *Mențiuni critice* N. Barbu notează reeditarea *Căruțe cu paiețe* de Mircea Ștefănescu, Editura Eminescu, colecția „Rampa”. ■ Revista comemorează *Războieni 500* publicând textul „*În fruntea norodului*” de Antoaneta Macovei. ■ Revista organizează ancheta *Critica teatrală, responsabilitate și eficiență* cu întrebările: „1. În ultimii ani, critica s-a afirmat pregnant în viața teatrală românească și a făcut-o nu numai prin scris (foiletonul critic din majoritatea publicațiilor are o autoritate îndeobște recunoscută, iar editurile publică uneori și volume de critică teatrală), ci și prin manifestări publice de amploare: simpozioane, colocvii, întâlniri de lucru etc. în care sunt dezbătute atât problemele fenomenului teatral propriu-zis, cât și cele ale clarificării conștiinței de sine a criticii. Care credeți că sunt rezultatele acestor dezbateri? A reușit critica teatrală să-și creeze un statut propriu, clar și impunător, așa cum are, de pildă, critica literară? 2. Un distins confrate scria undeva: «Tot grefând notițe și articolașe pe fenomenul curent, istovindu-se în polemici volatile sau perimetrându-se în cronica limitată la ceea ce cade imediat sub văz și auz, critica dramatică trăiește largi perioade fără arborul sintezei; ajutorul ei la clarificarea, generalizarea, sistematizarea faptelor e inconsistent». Vă rugăm să interpretați acest citat! 3. Se vorbește frecvent despre rolul stimulatив al criticii în dezvoltarea și promovarea dramaturgiei românești contemporane. Cum se concretizează acest rol în exercițiul critic curent? 4. Obişnuim să spunem: *regie tânără, dramaturgie tânără*, etc. Credeți că există și o *critică tânără*? Care i-ar fi trăsăturile caracteristice? Ce contribuții credeți că are ea la dezvoltarea artei teatrale românești?”. Răspund: Valentin Silvestru („*Mulți scriitori și artiști veritabili au o atitudine veritabil intelectuală față de critică...*”), Margareta Bărbuță („*Înalta profesionalitate e prima treaptă, iar conștiința răspunderii e condiția sine qua non a criticii teatrale*”), Vladimir Brânduş („*Este posibilă o definire a criticii tinere doar sub aspectul energiei de lucru, al vitalității, pasiunii și perseverenței*”), N. Barbu („*Critica a fost și este o chestiune de vocație, presupunând contactul unei conștiințe, a unei sensibilități, cu obiectul artis-*

tic”). ■ Din *Moment* reținem *În câteva cuvinte* de N. Irimescu: „La întrebarea «Ce sunt și ce ar trebui să fie cenaclurile literare» încearcă să răspundă Lucian Valea, Gerhard Eike, Nicolae Dragoș, Mircea Radu Iacoban și Lucian Avramescu («Contemporanul»). Iar concluzia anchetei e cea așteptată: «Fără a fabrica scriitori cu orice preț, cenaclurile tind să exprime confruntările deschise, schimbările generoase de opinii, de idei ale unor oameni capabili și dornici, în lucrările lor, să transpună idealurile societății noastre, cuprinse în documentele programatice ale congresului al XI-lea al P.C.R.»”. ■ Traian Diaconescu semnează *Poezia alexandrină și Apollonius din Rhodos*: „Traducerea epopeei lui Apollonius din Rhodos, realizată cu trudă și inspirație, însoțită de un studiu introductiv și doct și exact cu note clare și sobre, este o carte necesară și valoroasă care introduce în lumea literelor române, o altă capodoperă a poeziei alexandrine”. Traducerea aparține lui Ion Acsan. ■ Versuri semnează V. Filip (*Lumina de țară*), George Lesnea (*La Războieni, 26 iulie 1476*). □ În acest număr este prezentat *Cenaclul „Alexandru Vlahuță”*: George Irava (*Așa venim...*), Vasile Doboș (*Numele tău*), Rodica Florea (*Lacrimile munților*). □ Lucian Vasiliu publică o nouă parodie: *Corneliu Sturzu – Timp de dragoste*.

● [„**Munca**”, nr. 8345] În *Însemnări de scriitor*, Ioana Postelnicu publică eseul *Dorul*.

● [„**Săptămâna Culturală a Capitalei**”, nr. 294] Din sumar: E. Manu recenzează volumul lui I. Lotreanu, *Punctul sensibil*; Un poem de Traian Iancu, *La Olimpiadă*, dedicat Nadiei Comănesci; Val. Iulian Moldoveanu vorbește despre *Alecsandri – poet solar*; continuă serialele *Caragiale* de Eugen Barbu (dramaturgul văzut pe mai multe episoade prin ochii criticului Șerban Cioculescu din vol. *Viața lui Caragiale*), *Uomo universale* (Dan Mutașcu despre personajul Eminescu din cartea lui Constantin Noica), respectiv *Moralitatea unor critici* – ep. 3 de Constantin Sorescu. ■ C. Regman, devine „calm și calp” – în articolul lui Traian Filip, *Plante fără personalitate*. „Din vreme în vreme citat pentru năzdrăvăniile de la revista «Tomis»... fostul elev de la Sibiu al Ecaterinei Săndulescu, redevenit posac și anodin, seamănă cu un tren de marfă ce staționează prea mult pe liniile moarte și nu-și mai pune în gând să între în competiții de viteză... furiile de demult au trecut și criticul nostru nu mai vrea să se mențină în strania izolare față de ceea ce numea odinioară «biserițe-cazemat» și, cu oarecare sfiiciune, îl vedem cum începe să cânte și el la unison în corurile parohiale, ba chiar să facă la cerere și simțite acompaniamente la mandolină... Acum, el și-a găsit un spațiu locativ la «Viața Românească» dar, din păcate, această revistă vegetează demult, nu mai are oxigen și nu mai joacă decât rolul cenușăresei în domeniul literaturii. Într-o asemenea ambianță condeiul lui C. Regman... s-a înmuiat de tot. La ceas de seară criticul nu mai riscă. Nu-și mai pune pielea la saramură. Nu se mai revoltă văzând sentimente denaturate și caută să lase impresia că ar fi ajuns la rezolvarea tuturor contradicțiilor. Renunțând la stilul agresiv și incisiv, el a renunțat, în fond,

la proprietatea personală și la ceea ce îl deosebea de alții. În jurul lui, nimeni nu mai vede o arenă de lupte și de înfruntări, ci un maidan ce se acoperă treptat cu plante fără personalitate...”

24 iulie

• [„Luceafărul”, nr. 30] Editorialul *Viața literară și atitudinea exclusivistă*, semnat redacțional, furnizează schema unei coterii: „O sumară confruntare de citate ar putea, în unele situații, să facă vizibilă existența obiceiului unui număr fix de oameni ai condeiului de a se gratula reciproc ori de câte ori au ocazia. Procedul e bine pus la punct (nu vorbeam și de reala capacitate de a se subordona a omului cu mentalitatea cafenelei?): A scrie despre B, B scrie despre C, C, la rândul lui, despre A. Când membrii formației se înmulțesc, în-crucișarea de elogii e ceva mai complicată, dar nu lipsită de precizie. În plus, asemenea creatori computerizați obișnuiesc să și riposteze oricui îndrăznește să atace pe B sau pe C sau pe A. Și aici regula jocului e simplă. Dacă B este atacat, nu va răspunde victima, ci colegul A, risc nu lipsit de o scadență. Dacă va fi atacat A, B are datoria să intre în joc. Și acesta e tot un exclusivism ca oricare altul. Cu atât mai mult cu cât declară toleranța, dar n-o aplică, face caz de valoarea artistică, dar n-o observă decât acolo unde o indică raza cercului cu centru fix”. ■ La despărțirea de pictorul Henri Catargi, Grigore Hagiu semnează *Mesajul unei vieți*. ■ *S-a copt, prieteni, grâul*, vestește, în patru strofe, Marius Stănilă. ■ La *Jurnal de poet*, Ioan Alexandru publică tableta *Olimpiadele*. ■ Despre *Manualul de istorie* scrie, la *Atitudini*, Dumitru Almaș: „În cele peste două decenii de când lucrez, fac și refac ediții după ediții, manuale de istorie, am ținut seama de câteva elemente absolut necesare, de noile descoperiri în știința istoriei, de modernizarea metodelor de predare, de schimbările produse în programele școlare, de condițiile tehnice, de faptul că manualul este același pentru toți școlarii, indiferent în ce colț al țării trăiesc. În cadrul acestor coordonate, am căutat, m-am străduit, din răspuseri, să alcătuiesc manuale cât mai bune. Adesea, a fost nevoie de discuții cu zeci și sute de colegi. Adesea, a trebuit să scriu și să rescriu de nenumărate ori o lecție ori un capitol dintr-o lecție. Nicicând n-am fost nevoit să lucrez mai mult asupra cuvântului și asupra frazei, cu marea dorință de a o încălca de conținut și totuși de a-i păstra nivelul de accesibilitate. Așa cum indică toate documentele de partid și stat, așa cum poruncesc legile științei, am căutat să respect în primul rând adevărul. [...] Așa cum e firesc, am dat cea mai mare atenție luptei duse de popor și de clasa muncitoare pentru cucerirea baricadelor progresului și am relevat, în lecții speciale, rolul partidului în revoluționarea societății românești contemporane și în construcția societății socialiste”. ■ În *Amintirea sonetistului*, Artur Silvestri „vizitează” lirica lui Mihai Codreanu: „Categorisit între parnasieni, a păstrat ceva din răceala exotică și riguroasă a lui Heredia. Era, ca Macedonski, un plastic și un sculptural, rămăsese din Eminescu numai cu o umbră de «filozofie». Însă Mihai

Codreanu e întâiul care dă la noi o schiță mallarméiană, pe a cărei bază s-a ivit o mitologie a poetului. Cu el, poezia a luat la noi o formă geometrică și totuși pluralistă, oglindindu-se pe sine, la nesfârșit, ca o pânză din ce în ce mai subțire, ireală”. ■ Scriind despre *Eseu, exegeză didactică, didacticism*, Victor Atanasiu are în vedere, la *Opinii*, patru volume din colecția *Introducere în opera...* a Ed. Minerva, pe baza cărora alcătuiește o demonstrație: „Critica de superioară esență didactică se află foarte aproape de eseul de bună calitate, comune fiindu-le o privire profundă, capabilă a surprinde aspectele esențiale ale operei”. Înainte de a discuta cele patru volume, Atanasiu face următoarea observație: „La criticii «universitari» de cea mai bună calitate, precum Ov.S. Crohmălniceanu sau Eugen Simion, se pot descoperi frecvent sugestii fascinante asupra scrierilor discutate, sugestii care, dezvoltate, ar putea da naștere unor eseuri scăpărătoare”. □ În demersul său analitic, comentatorul se oprește mai întâi la studiul consacrat de Nicolae Balotă lui Al. Philippide: „Remarcabila cultură a autorului acestei cărți se face simțită în multitudinea de raportări și disociații, toate făcute cu scopul de a scoate mai pregnant în relief specificul creației philippidiene. [...] Cartea lui Nicolae Balotă [...] reprezintă un exemplu tipic de cercetare «universitară», «didactică», căreia nu îi sunt străine zonele eseului. Dimpotrivă, ea are multiple tangențe cu acesta și, pornindu-se de la ideile subtile avansate aici, se poate ajunge la un eseu de acut interes”. □ „Excelentă sub raport analitic”, cartea lui Aurel Martin despre N. Filimon „e mai puțin temerară în creionarea unui portret sintetic”. □ *Introducere în opera lui Ion Neculce* de Valeriu Cristea reprezintă „un eseu excelent și, în același timp, o monografie didactică compusă de un spirit superior”. Comentatorul apreciază obiectivitatea întrebuițată de critic: „Este oare minimalizat Neculce prin această interpretare care refuză orice idealizare chiar dacă e vorba de un mare scriitor, primul nostru mare prozator? Nicidecum. Idealizarea, spaima de accente critice demonstrează la aceia care [le] practică credința în fragilitatea personalităților proslăvite, pe care, chipurile, cea mai mică rezervă le-ar coborî de pe soclu”. □ Ajungând la *Introducere în opera H. Papadat-Bengescu* de Florin Mihăilescu, autorul însemnării consideră că „au fost îndreptățite” sentințele aspre pe care le-a cunoscut cartea: „Ni se dă de înțeles încă din primele rânduri că se va folosi «o perspectivă metodologică neîntrebuițată încă». [...] Așadar, există o evidentă perspectivă subiectivă a autoarei manifestată în cadrul operei sale. Acesta e un adevăr de mult cunoscut, valabil în cazul oricărei mari creații. A-l rescrie într-o modalitate, stilistic, încalcă nu e proba unei noi «perspective metodologice». În genere, afirmațiile exacte din carte repetă lucruri vechi și elementare [...]”. ■ M. Ungheanu discută, la *Cronica literară*, a doua versiune a *Cărții Oltului*, „un poem de mare respirație (suflul lui Whitman trece prin el)”: „Ediția din 1976 poartă un subtitlu, *Statuia unui râu*, și, ceea ce rămâne mai important decât acest adaos este practic o altă carte decât cea apărută în 1945. Geo Bogza și-a revăzut în întregime opera de

căpătâi și mai nu este pagină în care să nu recunoaștem intervenția stilistică de ultimă oră. [...] Revizuirea nu privește doar înlocuirea câte unui cuvânt ici-colo, ci eliminarea de pasaje întregi, comprimarea altora sau înlocuirea lor cu altele noi, cum se întâmplă în capitolul III, *Norii*. Întâmpinată elogios la apariție, *Cărții Oltului* i s-a imputat, totuși, un anume patetism verbal, anume lungimi care dăunau frumuseții poemului. Fie că a răspuns atât de târziu vechilor observații, fie că a acționat dintr-un imbold lăuntric, Geo Bogza ne-a dat în recenta ediție a *Cărții Oltului* un text pe care-l putem numi, pe bună dreptate, nou. [...] Confruntarea aprofundată a celor două versiuni poate duce și la alte observații. Este însă indiscutabil că revizuirea de stil n-a atins doar straturile superficiale ale scrierii și că la un loc toate aceste modificări dau o altă carte. Ceea ce, de altfel, este explicabil. Scris la mare distanță de timp de primele volume, ultimul volum al trilogiei lui Faulkner e de altă factură decât precedentele, după cum al doilea volum al *Moromeșilor* lui Marin Preda este cu mult diferit față de primul. Un scriitor evoluează cu vârsta și scrierile senectuții diferă de cele ale tinereții. Cine vrea să se întâlnească cu poetul de gigantescă imaginație fantastică și geologică, liric și vizionar, singurul de acest fel din literatura română, se va îndrepta către *Cartea Oltului* dintâi". ■ „Jurnalul” liric spaniol al lui Teodor Balș, *Noaptea corridei*, este comentat la *Viața cărților*, de Dorin Tudoran: „În cazul lui Teodor Balș nu trebuie să ne sperie mulțimea numelor proprii cu care operează. Lucru rar, poetul le mănuieste cu mare finețe – semn incontestabil al unei remarcabile inteligențe artistice –, poeziile nefixându-se în acele atât de cunoscute și locale tablouri pe care le întâlnim în cărțile numeroșilor «turiști melancolici». [...] Cât privește *Corrida*, ea nu pune în valoare doar calitățile unui reductibil *poeta artifex*, în stare să construiască un poem în mai multe *mișcări* [...], ci ni-l apropie pe poetul capabil să construiască o metaforă durabilă pe nisipul mișcător al unui subiect «de spectacol»” (*Radiografia unei pasiuni*). □ Valentin F. Mihăescu recenzează *Prețul dragostei, al credinței și al urii* de Corneliu Leu, „romanul unui conflict etic, cu multe pagini frumoase, cu personaje puternice ce se confruntă în spațiul unor convingeri morale opuse, oscilând între formule epice consacrate și originalitate”. Autorul însemnării nu ignoră „schematismul intrigii” sau „epilogul dilematic și melodramatic”, evidențiind, totodată, „frază simplă, fără podoabe și prețiozități, caracteristică stilului scriitorului”. □ *Între viață și cărți*, culegerea de eseuri a lui N. Steinhardt, îl pune pe Voicu Bugariu într-o „complezentă” încurcătură, comentatorul neștiind cum să prezinte conținutul cărții, care adăpostește „un muzeu babilonic de idei”, și declarându-se copleșit de erudiția autorului: „Există însă posibilitatea foarte tentantă de a privi tot acest amalgam colosal de informații și de speculații asupra literaturii, pornind de la bun început de la recunoașterea unui fapt elementar: nu am citit nici pe departe atât cât autorul acestor eseuri ingenioase, doar cândva, în viitor, putem spera că vom ajunge să ne completăm lecturile în așa măsură încât să fim în

măsură să luăm frază cu frază și să validăm sau să respingem afirmațiile eseistului”. În cele din urmă, recenzentul părăsește micul joc al impasului: „Eseistul se află în fața unei impresionant de bogate colecții de idei și de analogii, actul principal prin care își manifestă personalitatea fiind acela al savurării propriilor sale reacții în fața acestui tezaur imaterial. [...] Sunt motive pentru care suntem îndreptățiți să considerăm *Între viață și cărți* un autentic și tulburător roman al vieții intelectuale” (*Psihologia colecționarului*). □ Monografia M. Sadoveanu. *Teme fundamentale* a lui Zaharia Sângeorzan este „inspectată” de Al. Piru: „Din ceea ce a publicat până acum prin reviste, nu se întrevădea înclinația lui Zaharia Sângeorzan pentru studiul critic de amploare, pentru monografie sau eseu. Și iată că autorul de recenzii în genere obiective, prea binevoitoare uneori, dar și câteodată curajoase, clătinând inerția publicistică, se încumetă să scrie o carte [...] despre un mare scriitor, prin urmare greu de tratat, despre care încercările anterioare (trei la număr) n-au convins. Afară de asta, Zaharia Sângeorzan publică o carte despre Sadoveanu în același timp cu Nicolae Manolescu, concurând, fără să vrea, cu un critic exersat și care se bucură de audiență, sau lăsându-se concurat în chip temerar. [...] Zaharia Sângeorzan nu face ceea ce se înțelege astăzi prin critică tematică, nu urmează metodele propuse de un Bachelard, Jean-Pierre Richard, Georges Poulet, Jean Starobinski. Punctul său de plecare este într-o observație a lui G. Călinescu: «O particularitate a operei lui Mihail Sadoveanu este repetarea în variantă a temelor...» [...] Se spun multe și adevărate lucruri despre epocile evocate de Sadoveanu, cu riturile, moravurile, politica, filozofia și etica lor, cu modul prozatorului de a interpreta istoria, mai puțin despre tehnica evocării, sau, mai bine zis, creației, despre stilul eposului sadovenian, de altfel destul de diferit pe etape [...]. Lucrarea nu face literatură comparată, de acord, dar mi se pare că astăzi nu se mai poate scrie despre un mare scriitor român fără raportări la literatura universală. [...] Nu este prima oară că Sadoveanu e definit ca un poet. Prin poet nu se înțelege însă numai poetul liric, dar și cel epic și dramatic, într-un cuvânt, creatorul. Cât despre creația lui Mihail Sadoveanu, a prozatorului artist, este încă mult loc de discutat”. ■ Sunt anunțați câștigătorii Concursului de poezie pe 1976 al Ed. Cartea Românească: Ion Popa-Argeșanu (*Subțire trecere*), Laurențiu Cristian (*Ținutul îndepărtatelor seri*), Dumitru Eliade (*Roua de amiază*), George Iarin (*Elegii pentru pământ*), Ion V. Strătescu (*Ulise, alte întâmplări*). În juriu s-au aflat Marin Preda, Ion Caraion, Mihai Gafița, Mircea Ciobanu, Florin Mărculescu și Florin Mugur. ■ La *Biografia debuturilor*, sub semnătura Reporter (în spatele căreia se află tot Dorin Tudoran), un dialog cu Edgar Papu („...Să dobândești statura normală de care ai nevoie pentru a fi tu însuși și nu altcineva sau altceva”). (Convorbirea a fost reprodusă în vol. Dorin Tudoran, *Nostalgii intacte*, București, Ed. Eminescu, 1982, p. 144-162, specificându-se că a apărut în *Luceafărul* din 24 iulie 1976.) ■ „Cerebralizarea factorului emoțional de care s-a vorbit în cazul Constanței Buzea, pe linia

căreia merge Daniela Crăsnaru, este, în cazul unor poete ca Ileana Mălăncioiu și Florica Mitroi, o orgiastică organicitate, o hiperdilatare a eului și a simțurilor”, remarcă Dan C. Mihăilescu, la *Tineri critici*, în preambulul unei explorări a liricii Floricăi Mitroi. În calitățile acestei poezii stau și primejdiile ei: „Dacă ar fi să semnalăm pericolul principal al poeziei Floricăi Mitroi, l-am vedea venind tocmai din deosebita capacitate asociativă a poetei, înșiruirea cinetică a elementelor și senzațiilor fiind nu o dată arbitrară, existând riscul unei poezii pur spectaculare, descriptive. Forța metaforizantă, nelucrată cu abilitate, poate deveni uneori – și devine deja – periculoasă verbozitate” (*Geografii interioare*). ■ Sunt prezenți cu grupaje de versuri Cezar Ivănescu (*Mariolatricie, Agamemnon I, Agamemnon II, Sfârșitul lui Decebal*), George Alboiu, Ria Ivan și Corneliu Brahaș. ■ Constantin Stoiciu încredințează proza *Început de biografie* (fragment din romanul *Bănuiala*). ■ „Ion D. Șerban are rara capacitate (nu ne interesează acum la ce grad) de a înfățișa banalul, captându-l împreună cu semnificația lui deseori surprinzătoare”, notează Marius Robescu, la cronica de teatru, despre autorul farsei *Carambol*, montate de Dan Nasta la „Nottara”. ■ Constantin Stan semnează cronica radiofonică (*T '76*). ■ Despre *Anuala de pictură și sculptură* scrie Grigore Hagiu. ■ Cronica muzicală este înfăptuită de Costin Cazaban (*Echipa de tineret*). ■ Eugen Simion rămâne fidel, la *Fragmente critice*, formulei dialogice, într-un eseu narativ despre *Infracțiunile romanului*: „Mi se pare interesant să reținem, de pildă, faptul că teoria *noului roman* admite un număr nelimitat de inserții *neromanești* în interiorul romanului. Cu alte cuvinte: într-un roman pot intra, fără să deranjeze pe cineva, fragmente din scrisori, comentarii jurnalistice sau artistice, poeme, prospecte publicitare, pastişe și parodii ale romanului contemporan, aluzii din alte cărți etc. Textul epic, va să zică, nu mai este pur, pentru a da iluzia haosului vieții trebuie ca romancierul să juxtapună elemente din domenii diferite. Universul romanesc este universul din faza prelogosului. Cititorul este chemat să despartă pământul de ape și să creeze, pe contul său, *opera*. Ideea nu este rea, de altfel, romanul modern folosește de mult aceste procedee. Gândește-te la Camil Petrescu, un precursor, din acest punct de vedere, al *noului roman*. Nu este singurul care a anticipat pulverizarea epicului tradițional, dar (și aici deosebirea este fundamentală) spargerea narațiunii n-are alt scop decât să întărească sentimentul de autenticitate a personajului. Iată ce au pierdut din vedere unii dintre *noii romancieri*, oameni, altfel, inteligenți, buni esești, tehnicieni inventivi. Romanul contemporan poate folosi (și folosește) experiența lor. Așadar, tehnică fără a uita ce este etern și fundamental în literatură: și omul (personajul). [...] *Noul roman* a murit. Trăiască romanul!”. ■ La *Profil*, Mircea Iorgulescu „fixează” critica lui Laurențiu Ulici: „Activitatea lui mai recentă, desfășurată în forma unei foiletonistici mature, echilibrate, arată o părăsire deplină a zadarnicelor formulări «frumoase» în sine; analize funcționale, aplicate, un stil al proprietății, metodic, atitudini măsurate, ferme, însă și consecvente, o remarcabilă

deschidere a preocupărilor, de la cronica «debuturilor» la vechiul Dosoftei, aşadar, de la actualitatea cea mai vie la îndepărtaţi clasici – sunt calitaţi ce recomandă grăitor critica lui Laurenţiu Ulici în vederea unor întreprinderi de amploare». ■ Geo Dumitrescu răspunde la *Poşta redacţiei*. □ Într-o enumerare de autori, întâlnim numele lui Bedros Horasangian, care beneficiază de următorul verdict: „Mai bine, în *Alimentaţie, Îndoială*”. □ Titularul rubricii oferă o „expertiză” drastică încercărilor literare ale lui C. Bunilă: „Talentul încă nu se poate constata cu toată certitudinea în manuscrisele dv. – unele semne nu lipsesc ici-colo, dar nu sunt încă suficient de concludente. În schimb, orizontul de gândire şi cultură e foarte evident, în condiţia lui modestă, primitivă (ceea ce, fireşte, nu poate înlesni afirmarea, valorificarea talentului, atâta cât o fi!). Aşa-zisul dv. ciclu e aberant, fără legătură cu poezia, cu bunul simţ, cu adevăratul patriotism. Lăsaţi, deci, la o parte «domnii care cresc în sângele nostru», ori «buza de pahar din care sorb românii a sângelui licoare» (unde naiba aţi pomenit aşa ceva în istoria noastră?...) şi puneţi cu nădejde mâna pe carte şi iubiţi-vă Patria decent şi creator, învăţând să-i fiţi de folos măcar prin formarea dv. ca om întreg şi cu capul pe umeri!”. □ Alţi corespondenţi: Pluto, G.O.E.C., Ioan Covaciu-Unic. ■ *O pasăre măiastră pe nume Nadia* se intitulează cronica sportivă, semnată *Discobol*. ■ Mircea Micu îşi exersează aptitudinile parodice pe un poem de Saşa Pană. ■ Sub genericul *Contemporanii noştri*, un grupaj de poeme de Ştefan Aug. Doinaş (*Pasărea care zboară stând pe loc, Naşterea cuvintelor, Vinerea noastră mistuie timpul, Repetiţia*). ■ La *Brâncuşiana*, Fănuş Băileşteanu „aşază” *Trei sentimente româneşti*, legând opera sculptorului de versuri ale lui Arghezi, Blaga, Ion Barbu, Marin Sorescu, Nichita Stănescu sau Ioan Alexandru. ■ *Din lirica poloneză* traduce, la *Mapamond*, Nicolae Mareş (poeme de Jan Koprowski, Wislawa Szymborska, Jerzy Harasymowicz şi Zbigniew Herbert).

25 iulie

● [„*Scânteia*”, nr. 10 533] ■ Mircea Anghelescu comemorează centenarul naşterii poetului Mihai Codreanu cu textul *Maestrul sonetului românesc*: „Reprezentând în sine o valoare artistică remarcabilă, poezia lui Mihai Codreanu mărturiseşte, alături de opera altor scriitori de seamă al epocii sale, neîntrerupta continuitate a marilor idealuri umaniste în literatura noastră”.

27 iulie

● [„*Scânteia*”, nr. 10 554] În contextul Congresului de educaţie politică şi al culturii socialiste, Dim. Rachici semnează *Etica poeziei autentice*: „Atitudinea poetului de har, a cărui substanţă etică este pe măsura talentului, nu poate fi decât în consens cu atitudinea şi aspiraţiile celor mulţi, ale maselor de oameni ai muncii în mijlocul cărora poetul trăieşte şi pentru care scrie. Etica operei sale este etica acestor oameni – cinstiţi şi curaţi sufleteşte, cărora le

repugnă ipocrizia, lenea, egoismul și tot ce duce la diminuarea condiției de om. Este vorba, așadar, de o înaltă ținută morală. Este semnificativ faptul ca acele cărți de poezie izvorâte dintr-o asemenea poziție etică sunt totdeauna receptate cu interes de marele public, citite cu pasiune. Pentru ca asemenea poeți refuză jocul gratuit și succesul ieftin, pentru ca sunt demni și sinceri în tot ceea ce scriu, pentru ca sufletul lor e ca un rezonator care amplifică sentimentele oamenilor din jur, transformându-le în poezie de certă valoare. Este cea mai de seamă împlinire a poeziei autentice ai României socialiste faptul că au înțeles că între ei și popor nu poate exista nici cea mai mică fisură, că a scrie numai pentru un grup de inițiați, a te izola în proverbialul turn de fildes (sau într-un... bloc de beton din nu știu care cartier bucureștean, ori de aiurea), a sta, deci, departe de frământările acestui «ev aprins» înseamnă sterilitate a inspirației, înseamnă naștere – nu arareori cu forcepsul! – a unor «opere» neviabile. Este vorba și aici de etica poetului, a versurilor pe care le scrie. Poezia de mare vibrație, poezia care rămâne, impune creatorului de a reflecta, transfigurata, în oglinzile sufletului său, viața semenilor din preajmă; impune, în același timp, «riscul» de a fi el însuși în totalitate – cu talentul, cu zestrea lui spirituală, cu izvoarele din care s-a adăpat și se adăpa mereu, cu cultura formată de-a lungul anilor pe băncile școlii și prin mii de tomuri citite. Iar acest «risc», pentru a deveni o reușită indubitabilă în creație, implică sinceritate și dăruire fără de margini; implică, cu alte cuvinte, o înaltă ținută etică! Deci, ținuta unui creator comunist”.

29 iulie

• [„Flacăra”, nr. 30] În *Faptele și vorbele*, Ov. S. Crohmălniceanu semnează un eseu intitulat *Reflecții după examene*. ■ În *Puncte de vedere* Marian Popa publică *Ce romane ne mai trebuie*. „Obiectele genului romanesc pot fi încadrate într-un muzeu, dar și într-un fel de tablou al lui Mendeleev. Când există suficiente capodopere, atunci se face un muzeu; când nu există, se înlocuiește în așteptare, capodopera cu opera reprezentativă. Ilustrativă pentru o temă, problemă, mediu, stil, ierarhizarea fiind înlocuită cu funcționalitatea. Literatura română actuală s-ar preta mai curând la cea de-a doua ipostază; multe căsuțe sunt încă goale. Știm foarte bine ce avem; să vedem în primul rând ce lipsește. Un deziderat al epocii îl constituie realismul sau, mai exact, captarea problematică a realității sociale într-o ficțiune romanescă. Acest lucru s-a realizat parțial printr-o așa-numită acoperire „tematică”: s-au scris romane despre o uzină sau alta, despre șantieri și combinate, inspirată din diferite industrii constructoare și prelucrătoare, asigurându-se mai puțin accentul problematic, ca diferență specifică și ca realitate generală a țării. De la o vreme, un asemenea roman este considerat perimat; aceasta datorită modulul eronat în care a fost văzut inițial. Un roman tematic, făcut cinstit și bine, a avut și va avea succes. De câțiva ani au o popularitate, în Franța bunăoară, și sunt chiar

premiat, romane despre țesătoare, spălători de vase sau portari de hoteluri. Realitatea socială poate fi redusă la un aspect prin tematică; alți autori încearcă să totalizeze într-un roman toate articulațiile sociale. Dar nici una dintre aceste posibilități nu e azi valorificată integral. S-ar părea că există zone tematice delicate și tabuizate: nimeni nu pare a se gândi că se poate scrie un roman despre gunoieri, ȝigani sau momârlani. Lipsește așa-numitul realism al mediilor. [...] Pentru a avea romane ilustrative ar mai fi nevoie și de o bună critică profesionistă. Critica actuală are un caracter constatativ și nu orientativ: uneori lipsită de cultură estetică și chiar de informație literară. Cel mai elocvent, exemplu îl constituie ultimul roman al lui Fănuș Neagu, primul roman baroc din literatura noastră, refuzat de toți criticii din opacitate profesională, privit nu din punctul lui de vedere, ci din altele; prin opera anterioară a autorului sau pur și simplu prin absența unui termen de comparație. Nici un autor, descurajat astfel, nu ar mai continua pe un astfel de drum. Există prozatori dotați pentru toate tipurile de romane: ar lipsi doar impulsul și curajul sau sacrificiul de a scrie ceea ce ne folosește fie și pentru un tablou al lui Mendeleev”. ■ În *Accente*, Alex. Ștefănescu publică *Privind peste umărul scriitorului*, eseu ce abordează „confuzia dintre obiectul literaturii și obiectul criticii”: „Scriitorul descrie (analizează, interpretează, simbolizează, caricaturizează, tranfigurează etc. etc.) realitatea, criticul – realitatea literaturii. Această distincție extrem de simplă (pusă în evidență până și de faptul că într-un text literar ne place să recunoaștem o situație trăită și de noi, însă greu de exprimat în cuvinte, iar într-un text critic – un stil pe care singuri de asemenea nu l-am fi putut defini) este deseori trecută cu vederea. Diferiți critici se pleacă peste umărul scriitorului și observă din nou ceea ce am observa noi, în loc să-i observe pur și simplu observațiile. Este ca și cum cineva, vrând să înțeleagă natura unul ceasornic, l-ar topi într-un creuzet și ar analiza materialele obținute”. □ În *Comedia erorilor*, Al. Dobrescu discută problema nerespectării normelor gramaticale în literatură și în critică. ■ Dr. Mihai Iubu publică un amplu material intitulat *Reportajul bolii și morții poetului Lucian Blaga. O coborâre lentă spre neîființă*. ■ George Arion publică un interviu cu Nicolae Manolescu intitulat *Un personaj istoric este cu atât mai viu cu cât își simte mai devreme și mai radical timpul, cu cât anticipează, cu cât revoluționează*. Criticul răspunde la întrebări legate de „anistorismul” său („Uite așa se nasc și circulă ideile greșite despre cineva – când oamenii se fac prea ușor ecoul opiniilor altora. Anistorismul meu, George Arion, este o prejudecată la care, din comoditate intelectuală ori din prostie agresivă, mulți nu pot sau nu vor să renunțe. Cum să trăiești, să gândești, să scrii în afara istoriei? Cărțile mele sunt pline de istorie. Maiorescu. Sadoveanu... Nu am scris întâmplător despre ei și scopul meu n-a fost simpla exegeză. Experiența literară (și istorică) mi i-a scos în cale ca pe niște martori semnificativi. Și i-am folosit ca să vorbesc despre condiția criticii ori a literaturii, despre mine însumi, cel de aici și de acum, –

într-o măsură poate mai mare decât despre ei înșiși, cei de altădată”), vorbește despre volumul *Contradicția lui Maiorescu*, despre modul său de a polemiza („Am polemizat cu șabloanele, hiperbolele, lozincile, prejudecățile, manualele și, la urma urmei, cu mine însumi. Dar observă, te rog, că am polemizat cu deferență și n-am jignit pe nimeni. Am citat tot ce am găsit interesant și am omis părerile pe care eram silit să le resping. Nu înțeleg unde au văzut unii dintre recenzenții cărții lipsă de respect, iconoclastie etc... Mă și miră la critici frica aceasta de o părere deschisă. L-am coborât pe Sadoveanu ? În realitate, am vrut să-l instalez pe un alt soclu decât acela de pe care rutina noastră cea de toate zilele nu l-ar vrea niciodată dat jos. Cât de solid e acest soclu nu știu, te las să apreciezi singur. Dar de coborât, nu critica îl coboară pe Sadoveanu (sau pe oricare alt scriitor, ci politețea mortificantă a celor care și-l amintesc doar la aniversări”), discută despre romanul interbelic văzut ca roman istoric („Romanul nostru interbelic e, adesea, un roman istoric: *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război*, *Pădurea spânzuraților*, *Răscola*. Fără însă o mare problematizare istorică. Să pornim de la un exemplu : *Zauberberg* (*Muntele vrăjit*, n.n.) al lui Thomas Mann nu conține, decât în final, imaginea istoriei concrete (primul război mondial), fiind totuși cartea cea mai tulburătoare care s-a scris despre sfârșitul Europei burghezo-umaniste. În disputa dintre două personaje ale romanului, Settembrini și Naphta, se decide „soarta” moștenirii europene a trei secole de umanism. Regăsim ideea peste tot la Th. Mann, în conferința despre Goethe sau în proză. Dar *Pădurea* lui Rebreanu? Imaginea războiului e a Ardealului sub habsburgi, a conflictului ce se dă în sufletul unui român silit să lupte contra românilor, toate acestea se văd, sunt directe și puternice; dar romanul nu trece dincolo de experiența imediată a lui Bologa și nivelul problematic e departe de a fi impresionant. Cum nu e, vai, nici la Camil Petrescu, spirit mai speculativ decât Rebreanu. Ceea ce lipsește romanului românesc interbelic este teoria: cu alte cuvinte nu istoria, ca temă, ci istoricitatea, ca idee.), despre anumite aspecte de ordin biografic, despre fascinația sa pentru Nicolae Bălcescu și despre antipatia față de Dimitrie Cantemir, despre poziția sa față de istorie. ■ În *Instantanee* este publicată, printre altele, o fotografie cu Șerban Cioculescu și George Ivașcu. □ În *Hoinar pe meridiane* Toma George Maiorescu publică *Tamisa naște Londra*. □ În *Ultima oră* apare o notiță intitulată *Eugen Barbu cu mâna în ghips...*

• [„Orizont”, nr. 30] Livius Ciocârlie se oprește asupra a doi scriitori francezi, moderni și moderniști, Paul Valéry și André Gide, mai precis asupra a două dintre cele mai îndrăznețe scrieri ale lor, *Une soirée avec Monsieur Teste* și *Paludes*, centrându-și analiza asupra ideii de „relație dintre poetica gidiană din *Paludes* și vechiul realism”. ■ Andrei A. Lillin își alege ca subiect al eseului său despre „un dialect șvăbesc bănățean” pe poetul român de expresie germană, Nikolaus Berwanger (articolul *Când un poet scrie în grai natal*). ■ Poezie de Gr. Popiți. ■ În cadrul rubricii „literatura universală”, Dan Cia-

chir traduce din prozatorul italian Ignazio Silone, „continuator al filonului verist din sudul italian”, un promotor al problematicei abordate și de Pirandello și Grazia Deledda.

● **[„România literară, nr. 31]** În întâmpinarea celui de-al VIII-lea Congres al literaturii comparate de la Budapesta, Al. Dima scrie articolul *Istoric și estetic în cercetarea literară* punând în discuție configurația celor două categorii în teoria literară. Polemizând discret cu Croce, care absolutizează criteriul estetic, autorul semnalează lucrarea lui Ignat Bociort, *Teoria progresului literar artistic*, care susține importanța criteriul istoric în cercetarea literară, concluzionând în cele din urmă că cele două criterii nu se află în opoziție: „Comparatismul însuși, care ne-a preocupat aici îndeosebi, e tocmai domeniul în care coordonarea dintre considerarea istorică și estetică se impune în mod expresiv”. ■ *Dezbaterile „României literare”* continuă cu tema *Natura și formele conflictului literar*, la care răspund Mihai Gafița, Virgil Duda și Voicu Bugariu. □ Mihai Gafița stabilește sursa conflictului literar în „sfera determinărilor sociale” fiind, în același timp, prin elementele compoziției, inerentă operei literare. Exemplificând tipuri și intensități diferite ale conflictului literar în opere ca *Război și pace*, *Frații Jderi* sau *Sărmanul Dionis*, autorul articolului afirmă că centrul de greutate al conflictului stă în opțiunea scriitorului în legătură cu „momente umane sau sociale”, în „forța literară” și „înălțimea ideilor”. □ Virgil Duda este interesat de conflictul în „literatura realistă autentică” și își sprijină intervenția pe aserțiuni călinesciene, fiind interesat mai ales de „implicarea personajului”. Răspunsul se formulează astfel: „Pentru a fi convingător, conflictul trebuie să fie verosimil și adecvat, să nu încovoie umerii personajelor cu povara unei încordări pe care n-o pot suporta și care se răsfrânge negativ asupra viabilității lor artistice; un conflict nuanțat, original, fie și numai într-o parte din straturile care-l compun, specific și definitoriu pentru locul și spațiul în care evoluează protagoniștii chemați să-l susțină; să fie echilibrat, adică să se desfășoare între forțe care dispun de argumente sensibil egale; interesant și limpede, apt să stârnească neliniști, să pună în cumpănă mintea și sufletul celui care s-a angajat să-l urmărească”. □ Voicu Bugariu scrie: „[...] marea operă literară dă concretețe artistică unei viziuni a lumii ce reprezintă un grup social important, a cărui evoluție istorică are o pondere considerabilă în existența unui popor, a unei națiuni”. În acest sens, îi numește pe autorii ale căror opere au reprezentat viziunea țărănească asupra lumii (Mihail Sadoveanu, Zaharia Stancu, Marin Preda, Titus Popovici, Nicolae Velea, D.R. Popescu), dar nu îi uită nici pe cei care exprimă o viziune muncitorească asupra lumii (Eugen Barbu, Constantin Chiriță, Platon Pardău, Nicolae Țic). ■ Nicolae Prelipeanu și Gheorghe Azap publică poezii. ■ Șerban Cioculescu continuă materialul despre balada balcanică analizând texte aflate în antologia *Zburătorul* îngrijită de Ioan Datcu. Criticul se oprește la textele lui Ștefan Aug. Doinaș, mai ales *Mistrețul cu colți de argint*, la bala-

da închinată de Tudor George lui Constant Tonegaru și altor prieteni dispăruți, creații descinzând din François Villon. ■ Vasile Băran atrage atenția asupra unei antologii de proză română contemporană pentru copii, *Înălțimile se cuceresc* (Ed. Ion Creangă), îngrijită de Delia Damirescu, în care semnează Eugen Barbu, Geo Bogza, Costache Anton, Ovidiu Zotta. ■ Nicolae Manolescu redescoperă parabola călinesciană *Șun sau calea neturburată*, publicată prima dată în 1953 și republicată de Editura Minerva în 1976: „Subiectul, foarte simplu, nu are importanță în sine. Cititorilor prea tineri ori neavizați estetic, basmul acesta li s-ar părea desigur ușor pueril. Așa am judecat și eu când l-am citit prima oară; dar acum înțeleg mai bine că farmecul lui vine din înalta schematizare și din generalitatea exprimată sentențios, din ceremonia poetică, din amestecul proporționat de joc grav și de gravitate jucată. *Șun sau calea neturburată* este una dintre cele mai frumoase opere ale maturității depline și echilibrate a artistului”. ■ Lucian Raicu prezintă volumul de poezie *Între cer și pământ* de Florica Mitroi (Ed. Cartea Românească, 1976). Dincolo de vitalism și senzorialitate, comentatorul reține și refuzul idilicului și al „dulcegăriei”, al „complacerei sentimentale”, totul „în favoarea unei anume durtăți, a tonului de o sinceritate brutală, a imaginii crude, izbitoare” în contextul unei poezii dominate de erotism. ■ *Rolls-royce*, de Chiril Tricolici (Ed. Cartea Românească, 1976) face subiectul comentariului lui Mircea Iorgulescu. ■ La rubrica de critică, Valeriu Cristea abordează al doilea volum din *Itinerar critic*, de Șerban Cioculescu (Ed. Eminescu, 1976). Autorul începe prin a-și mărturisii credința că nu există un singur mare critic al generației post-lovinesciene, și anume G. Călinescu, înaintând ca dovadă lucrarea lui Șerban Cioculescu. Remarcând, în spirit mai degrabă maiorescian, coexistența elogiului cu reproșul brut, uzul maliției și mai rar al umorului, Valeriu Cristea face o amănunțită analiză de stil a discursului critic din *Itinerar*. Obiecțiile aduse țin de respingerea „în bloc” a criticii, poeziei și prozei noi. ■ Debutul în proză al lui Anghel Dumbrăveanu cu *Piatra de încercare* (Ed. Cartea Românească) este comentat de Laurențiu Ulici. ■ Dan Cristea semnează eseul intitulat *Camil Petrescu – peisaj interior*. Criticul analizează un memorial de călătorie *Rapid Constantinopol-Bioram* (publicat în 1933) și jurnalul intim *Note zilnice*. În ce privește călătoria, se evidențiază constant lipsa de interes a scriitorului pentru peisajul exterior, sugerându-se un alt tip de lectură: „De aceea, pentru un scriitor la care peisajul exterior nu constituie o preocupare precumpănitoare, acest material de călătorie poate fi citit cu mult folos și într-o accepție mai largă, cu aplicare la constantele lui spirituale, tocmai pentru reliefaarea raporturilor sale cu peisajul, pentru relațiile care se stabilesc între el și obiecte, între climatul său lăuntric și realitatea lucrurilor. Confruntarea cu un cadru care îl solicită din plin, care îi ține încordată atenția, în acceptare sau în refuz, atinge aici una din cotele de maximă intensitate din literatura lui Camil Petrescu”. În ceea ce privește *Notele zilnice*, acestea sunt

fragmentare, disipate pe perioada 1927-1940, fără să redea o evoluție sau o privire de aproape a mișcărilor interioare și nici o imagine consistentă a epocii. Ceea ce însă jurnalul scoate în evidență este „tema obstacolului”, „ipostaza unui debut perpetuu” – mecanismul de care Camil Petrescu are nevoie pentru a declanșa actul scrisului. Jurnalul are un ton preponderent negativ, arată comentatorul, formulând și explicația, în registrul portretului psihoezistențial al scriitorului: „Este o repulsie viscerală convertită într-o atitudine spirituală, o acumulare de «nefericiri» care să scoată cu atât mai mult în evidență efortul obstinat eroic de a ieși la suprafață din strânsoarea lor. Orice revelație, orice promisiune de împlinire, orice succes și orice fapt pozitiv e la Camil Petrescu urmarea acestei «febre interioare» pe care scriitorul o alimentează din răspuțeri în notele jurnalului. [...] Astfel se explică de ce face din jurnalul său un jurnal al minusurilor existențiale și de ce caută să se convingă la tot pasul, atât pe sine, dar să ne convingă și pe noi în același timp de oboseala pe care i-o pricinuieste literatura, cu toate că aceste însemnări dezabuzate preced cu puțin, iar uneori chiar coincid cu perioada elaborării celor mai bune creații ale sale”. ■ Eugen Uricaru publică proza *Poveste de dragoste*. ■ De la rubrica *Prezențe românești* aflăm că: Mihnea Gheorghiu, traducător de Shakespeare, Dickens, Whitman a fost făcut cetățean de onoare al orașului New Orleans, în revista americană „Mundus atrium”, vol.III, nr. 2 au apărut poeme de Ion Caraion și chiar un eseu semnat de Marguerite Dorian. ■ La *Sport*, Fănuș Neagu scrie, în stilul inconfundabil, despre performanța Nadiei Comăneci: „Nadia, încoronându-se în Canada ca regină a jocurilor olimpice, mi-a amestecat sufletul cu izvoare curgând pe sub nuci în jgheab de scoarță de brad [...]”.

● **[„Tribuna”, nr. 31]** Conține versuri de Ion Rahoveanu, Ion Cocora și proză de Corneliu Ștefanache. ■ În *Cartea lunii iulie*, Victor Felea discută placheta *Țara amintirilor* (Eminescu, 1976), de Mihai Beniuc, ce continuă linia consacrată a poetului din ce în ce mai apropiat de versul popular: „... voi spune că Mihai Beniuc nu ne rezervă surpriza, decât cel mult pe aceea de a-l regăsi, cum se zice la «postul» său de fidel slujitor al poeziei, continuând să desfășoare inepuizabilul său cântec, nesfârșita sa doină, această mlădiaoasă și receptivă formă de expresie lirică ivită pe aceste meleaguri. Se pare că poetul, mai ales în ultima perioadă, se comportă din ce în ce mai mult asemenea poetului popular, fără să renunțe, întru totul, desigur, la însemnele și privilegiile individualității...” ■ Dorel Farcaș publică interviul *Fănuș Neagu față în față cu „Frumoșii nebuni ai marilor orașe”*, în care îi pune scriitorului întrebări privind nașterea și semnificațiile ultimului său roman: „– *După lectura cărții, oare putem spune că romanul Frumoșii nebuni ai marilor orașe își găsește puncte tangență de cu alte cărți ale dumneavoastră sau dacă nu, unde își are geneza?* – Romanul acesta nu-și are legătura și nu formează o punte cu *Îngerul a strigat*, ci l-aș lega mai degrabă de o altă latură a activității mele, aceea de

dramaturg. *Frumoșii nebuni ai marilor orașe* se unește în intenția mea cu piesa *Echipa de zgomete*. Iar, dacă termenul nu-i pretențios, geneza lui ar fi undeva, într-o întâmplare petrecută mai de mult, cu mine și cu niște prieteni pe care am încercat să-i descriu în filele acestei cărți. Întâmplarea s-a produs acum vreo șase ani și ea a fost destul de plină de gâlceavă. Apoi m-am ocupat să o dezvolt în literatură. – *Prin personalitatea unei cărți, spusă într-o limitare firească, înțeleg profilul, structura și stilul ei. Iar cum stilul înseamnă opțiune pentru o anumită manieră, cum definiți maniera scriiturii romanului?* – Nu e vorba de manieră, e vorba de cu totul altceva. Orice subiect, gândesc eu, se încorporează unei formule de scris cu totul diferite. Nu puteam în niciun caz, tratând despre eroi cu o ținută și o pregătire intelectuală să adopt stilul romanului *Îngerul a strigat*, sau al povestirilor mele, care mai toate tratează despre lumea Bărganului. S-ar impune o formulă adecvată lumii bucureștene, o formulă adecvată spiritualității personajelor, și mai ales această formulă care ține de ceea ce aș numi realism magic, sau de formula poetică pe care am adaptat-o și se cuvenea să fie astfel abordată, pentru că iarna bucureșteană, peisajul în care se desfășoară eroii mei, cere o formulă poetică”; „– *Ce apariție de carte sub semnătura d-voastră va face să oscileze seismograful literaturii române?* – Nu știu dacă va oscila seismograful literaturii române, însă acum scriu la un alt roman care se cheamă *Fata morgana* și a cărui acțiune se petrece, după cum bănuieți, la Brăila și în bălțile Brăilei și sper că romanul va fi gata la anul, căci acum mi-am pus în gând să lucrez cu mai multă fervoare și va fi un roman de o factură cu totul aparte, și de *Îngerul...* și de *Frumoșii nebuni...* Pentru că, gândesc eu, scriitorul, de fiecare dată, cu fiecare carte, începe o nouă formulă în viața lui”. ■ Este publicată a treia parte a studiului lui Ion Biberi, *Universul arghezian*: „Vădită cu deosebire în unele din poemele primului volum [...] înțelegerea generală a vieții și morții, a relativității lucrurilor și caracterului pieritor al vieților, înlănțuite în generații succesive, poezia faptului neînsemnat și al existenței cotidiene, țesută din întâmplări mărunte și spectacole lipsite de grandoare și dramă, se afirmă în opera lui Tudor Arghezi, cuprinsă în întregul ei. Raportarea la marile coordonate metafizic-religioase este îndeobște prezentă, mai ales, în poeme; opera, în întregimea ei apare, credem, la o privire cuprinzătoare, ca rodul unei înțelepciuni populare, de împăcare cu sine și cu lumea, expresie a unui echilibru interior nelipsit totuși de dramă și durere. Suferința nu era suscitată, însă, de condiția umană generală, pe care Arghezi o accepta cu seninătate reculeasă, deși îndurerată, ci de spectacolul vieții sociale”. ■ Ion Pop este prezent în paginile revistei prin interviul luat poetului André Frenaud și intitulat „*Poezia este esențialmente o experiență a libertății*”.

30 iulie

• [„*Scânteia*”, nr. 10 557] Corneliu Leu publică reportajul *Deva – frescă a acestui timp*. ■ Romulus Guga publică însemnări *Istorie trăită...*, despre

o conversație cu Ianoș Kovaci, pensionar din Târgu-Mureș, care i-a cerut „să-i procur materiale legate de istoria eliberării orașului de sub ocupația fascistă”.

• [„**Contemporanul**”, nr. 31] Dumitru Micu prezintă două romane ale lui Corneliu Leu. □ „Roman de tip balzacian în una din laturi, ... *această viață sentimentală* se vrea roman analitic în cealaltă. În capitole retrospective, Constant Hagiu își trăiește viața, în cele situate în anul 1950 și-o analizează”. □ „Cu un final veridic, *Prețul dragostei, al credinței și al urii* ar fi, în pofida titlului retoric (titlul celui-lalt roman e dulceag), un roman dintre cele ce se țin minte”.

• [„**Cronica**”, nr. 31 (548)] Ioan Humă scrie despre *Conștiință și valoare*: „Pentru etica marxistă, a vorbi de ordinea conștiinței morale a omului nou, înseamnă, în primul rând a recunoaște structurarea ei de către valorile morale ale societății noastre, de către principiile și normele eticii și echității socialiste”. ■ Al. Andriescu publică o cronică literară la două volume: □ *Cartea runelor* de Dan Verona, Editura Eminescu, 1976: „Lui Dan Verona nu-i lipsește puțința de a găsi cu ușurință analogia frapantă în ordinea materială. [...] Poezia cere un efort de interiorizare mai mare”. □ *Gravuri* de Sergiu Adam, Editura Junimea, 1976: „O ușoară dezabuzare, care poate determina totuși o mișcare lirică autentică, trebuie ferită de o anumită poză poetică impusă de un modernism demistificator cu orice preț. Această poză este evidentă la mai mulți poeți din generația lui Sergiu Adam”. ■ Hristu Cândroveanu publică a doua parte din *Preludii la o capodoperă*, considerând că în proza scrisă înainte de *Moromeții*: „M. Preda era un scriitor pe deplin format încă de aici, unde ne și întâmpină preludiile capodoperei, în mai toate motivele, deocamdată schițate, dar pe care le va relua magistral în roman”. ■ În *Mențiuni critice* citim: □ Al. I. Friduș scrie despre *Maturitatea – o treaptă, un prag?* de Mihai Stoian: „Adolescența este, ea însăși, o tulburătoare întrebare, în fața căreia se cuvine să medităm. Gest stimulat de această carte, care merită să fie citită. Și nu numai de cei despre care se vorbește în ea”. □ Al. Pascu semnalează *Avram Iancu – Documente*, Editura științifică, editorii Ion Ranca și Valeriu Nițu: „Rod al unei munci de mai mulți ani, volumul *Avram Iancu*, este o prezentare exhaustivă a vieții eroului popular și martirului revoluției de la 1848, așa cum reiese din documentele vremii în care acesta a trăit”. ■ Zaharia Sângeorzan semnează *Orizontul umanistului*, un text despre Mihai Ralea: „Este cu neputință să se înțeleagă în spiritul cel mai profund personalitatea lui Mihai Ralea, fără să nu se ia în considerație imensa lui pasiune pentru literatura străină. Tânărul critic era convins și încă din anii studenției și a perioadei doctoratului de la Paris și Berlin, că în absența unei serioase introduceri în literatura străină, examenul critic al valorilor naționale rămâne insuficient”. ■ Constantin C. Angelescu semnalează că a apărut al doilea volum de *Documente din arhive ieșene*, Editura Minerva, 1976, întocmit de Gh. Ungureanu, D. Ivănescu și Virginia Isac: „În adevăr, acest volum cuprinde în genere un material bogat și foarte prețios pentru cei ce se îndeletnicesc cu

studiile istorice, iar erorile semnalate de noi se află doar în unele note adăugate la acest material de către editori”. ■ Din *Moment* reținem: □ *Evocarea sonetistului*: „Duminică, 25 iulie, în casa în care a trăit Mihai Codreanu, – Vila Sonet, cum i se spune acum, atestându-i-se calitatea de cadru creator al maestrului – s-au întâlnit mulți iubitori de poezie, mulți oameni care l-au cunoscut cândva pe distinsul om de litere, pentru a consemna împreună împlinirea a o sută de ani de la nașterea poetului. De un impresionant autentic, conservată până la detaliu în odăile calme și evocatoare, atmosfera a favorizat evocarea sonetistului de excepție care a fost Mihai Codreanu, ponderea sa în contextul literaturii române, activitatea și pasiunea dăruite teatrului românesc și artei scenice. Prin grija Muzeului de literatură al Moldovei, cei prezenți au audiat o suită de calde rememorări, (Dumitru Văcariu, Corneliu Sturzu, Ilie Dan, Margareta Baci), autentificate de vocea profundă a poetului păstrată pe bandă de magnetofon prin grija Muzeului de literatură al Moldovei”. □ N. Irimescu, *În câteva cuvinte*: „În legătură cu o notă anterioară privind soclul statuii lui Miron Costin, primim din partea Trustului de construcții industriale – Iași precizează că «împrospătarea» soclului respectiv a fost executată prin muncă obștească de un colectiv de oameni ai Trustului de construcții industriale Iași și nu Trustul local, la inițiativa Comitetului de partid și a conducerii trustului, după o selecție dată de organele de specialitate, competente, municipale – deci reproșul trebuie adresat tot oamenilor cunoscători. În consecință facem cuvenita schimbare de adresă. [...] * Din *Amintirea sonetistului* de Artur Silvestri («Luceafărul») reținem sfârșitul: «Categorisit între paranasieni, a păstrat ceva din răceala exotica și riguroasă a lui Heredia. Era ca Macedonski un plastic și un sculptural, rămăsese din Eminescu numai cu o umbră de „filozofie”. Însă Mihai Codreanu e întâiul care dă la noi o schiță mallarmeiană, pe a cărei bază s-a ivit po mitologie a poetului. Cu el, poezia a luat la noi o formă geometrică și totul pluralistă, oglindindu-se pe sine, la nesfârșit, ca o pânză din ce în ce mai subțire, ireală». □ Ion Popescu Sireteanu, *Aniversare*: „Istoricul sau criticul literar care ar vrea să cunoască îndeaproape scrierile lui George Moroșanu trebuie să cunoască mai întâi Bucovina și Câmpulung Moldovenesc, cu Bodea și cu Rarăul, pentru că izvoarele poeziei acestui poet bucovinean pleacă de sub Pietrele Doamnei”. ■ Emil Nicolae prezintă *O antologie de critică*, întocmită de Perpessicius și intitulată *De la Chateaubriand la Mallarme*, Editura Dacia, 1976: „În genere antologia probează că, dacă s-a afirmat cândva că fiecare critic ascunde în el un scriitor ratat, cu egală dreptate s-ar putea spune că orice scriitor poartă în sine o ambiție critică (unii au și susținut că s-au apucat de scris numai ca să-i îndrepte pe cei dinaintea lor!)”. ■ Versuri semnează Florin Mihai Petrescu (*Suprapuneri*), Ion Chiriac (*Semnul poeziei; Ploaie de iulie; Grai de stea*), Tamara Pintilie (*Călători*).

● **[„Munca”, nr. 8346]** În *Însemnări de scriitor*, Sânziana Pop publică *Ziua-lumină a unui copil*. □ Cu titlul *Vă recomandăm spre lectură*, Veronica Porumbacu prezintă *Poeemele părinților* de Gheorghe Anca.

• [„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 295] Al. Dima consemnează pe prima pagină al VIII-lea *Congres al Asociației Internaționale de literatură comparată* ce va avea loc la începutul lui august la Budapesta, determinând stadiul contemporan al științelor umaniste în domeniul literar pe trei direcții: *Mari mutații în istoria literaturilor de limbi europene; Relații dintre literaturile diferitelor culturi naționale în sec. 20 și îndeosebi emergența noilor literaturi naționale și rolul lor în evoluția literaturii mondiale; Literatura comparată și teorie literară*. Contribuția românească în cadrul primei secțiuni a aparținut lui Zoe Dumitrescu-Bușulenga, *Importanța literaturii platonizante în Renașterea europeană*, G. Mihăilă – *Originile umanismului în Țările Române*, I. C. Chițimia – *Umanismul sud-est European în raport cu cel occidental și cel din centrul Europei*, Paul Cornea – *Difuziunea modelelor culturale ale [i]luminismului în sud-estul European*, alți participanți fiind N. I. Popa, Tatiana Nicolescu, M. Novikov, A. Marino. Cea de a doua temă a fost ilustrată de Liviu Rusu, *Perspectiva adâncimii în literatura comparată*, Al. Duțu – *Literatura și istoria mentalităților*, Al. Dima – *O nouă sinteză a problematicei literaturii comparate*, S. Iosifescu – *Modalități ale povestirii*. Dezvoltarea comparatismului în RSR a fost reflectată și în apariția *Istoriei și teoriei comparatismului din România* (coordonată de Al. Dima și O. Papadima), în consfăturile naționale desfășurate prin IITL G. Călinescu, alcătuirea unui Comitet național de literatură comparată (președinte Ion Zamfirescu), apariția numerelor din „Synthesis” și „RITL” – director Zoe Dumitrescu-Bușulenga etc. □ E. Manu notează apariția *Dicționarului de rime – Eminescu*, sub îngrijirea Victoriei Ana Tăușan și a lui Marin Bucur, Ed. Albatros, „un eveniment editorial”. □ Versuri de Ludmila Ghițescu, Valeriu Pricină și Radu Ghica Moise. □ Sultana Craia pune în discuție vol. lui Zaharia Sângeorzan, *Sadoveanu – Teme fundamentale*. □ C. Sorescu îl atacă, în *Viața literară în ecuație*, pe *Autorul Anonim* („Colecțiv sau nu”) care a publicat în nr. 30/ 24 iulie din „Luceafărul” editorialul *Viața literară și atitudinea exclusivistă*.

31 iulie

• [„Luceafărul”, nr. 31] Sub genericul *Contemporanii noștri*, grupajul de comentarii *Concepție și atitudine în critica de azi*, escortat de un îndemn al lui Nicolae Ceaușescu: „Trebuie să facem din critica literară o armă puternică de luptă pentru o artă revoluționară, pentru formarea omului nou, cu o concepție înaintată despre lume”. □ Sultana Craia „fixează” *Încrederea în critică* pe care o propagă *Dicționarul de idei literare* al lui Adrian Marino: „Enciclopedismul lucrării este unul de coloratură proprie, cu un sens nou. Declarându-și tradiția căreia îi urmează și de care în același timp se separă, Adrian Marino întreprinde, în articolul-program, o reabilitare a erudiției, căreia îi conferă o nouă înțelegere, noi virtuți, o nouă funcționalitate. Este și aceasta o atitudine proprie criticului, ca și elogiul clarității, pe care cartea îl conține în text și în

subtext. Nevoia de claritate – din rațiuni metodologice, dar și cu motivație estetică – prezidează la edificarea *Dicționarului de idei literare* și în concepția articolului-program. [...] În varietatea peisajului criticii românești contemporane, Adrian Marino susține pledoaria pentru o critică integrală, bazată pe clarificări conceptuale, o critică riguroasă, sistematică și constructivă, practică nu cu detașare, ci, dimpotrivă, cu totală pasiune”. □ Volumul *Incidențe critice* de Al. Oprea este discutat, în *Portrete interioare*, de Ioan Adam : „Al. Oprea posedă știința de a transforma cu un firesc invidiabil *biografia documentară* în *biografie estetică*. Critica lui este construită pe subtextuale intenții justițiare. [...] În viziunea sa, actul critic este echivalent cu arheologia internă a unei creații și a unei vieți”. □ *Vocația problematizării* este extrasă de Victor Ernest Mașek din *Schiță pentru o estetică posibilă* de Ion Ianoși, „un demers metodologic deosebit de fructuos”: „El oferă criteriile de abstragere a problemei esențiale din haosul de pseudo-probleme inventate de diferitele «isme» la modă și posibilitatea de a construi în jurul ei un edificiu necontradictoriu de deducții și definiții. [...] Și aici e cazul să menționăm principalul merit *tactic* al cărții lui Ion Ianoși, conștient că a venit timpul marilor eforturi sintetizatoare pe care maturitatea sa teoretică și acumulările anterioare le justifică și le cer. «Schița» propusă de Ion Ianoși dovedește astfel nu numai posibilitatea *esteticii*, ci și posibilitatea *sistemului*, respectiv existența premiselor teoretice necesare pentru ivirea mult așteptată a unui sistem *original* în cadrul esteticii românești, producătoare a numeroase contribuții remarcabile în elucidarea unor probleme sau aspecte fragmentare ale realității estetice”. □ Doina Uricariu cercetează *Starea de veghe* care „străbate” două volume ale lui Mircea Zăciu: „Și nu întâmplător, descoperim în paginile cuprinse în *Bivouac* sau în *Lecturi și zile* un interes constant pentru jurnalul și șantierul marilor creatori, pentru carnetele și notele scriitorilor, pentru fulgurantele lor confesiuni sau autoportrete literare, după cum nu ni se pare accidentală inserția unui *Fals-jurnal* personal în cea de-a patra secțiune a volumului *Lecturi și zile*. În pledoaria pentru cronicarul literar cu drept de statut autonom, la fel ca și istoricul sau teoreticianul, și el persoană justificată și necesară în orice peisaj al criticii, ca și în paginile de confesiune sau de negare a așa-zisului «critic universitar» – categorie în care un inventar comod l-ar așeza și pe Mircea Zăciu – starea de veghe a criticului e considerată obligatoriu cotidiană, continuă și intermitentă, lecturile identificându-se cu zilele anului, deși temperatura lor, aflată sub semnul lucidității, trădează căldura spirituală [...]. Dimensiunea etică a acestui *Pro-domo* devine astfel condiția considerării lui ca element definitoriu pentru o *ars poetica*, în care jurnalul personal devine un jurnal al lecturilor, cu o retorică interioară ce e, în același timp, o morală”. □ *Lecturi constructive*, volumul lui Ion Vlad, este discutat de Voicu Bugariu: „Nu știm dacă a fost sesizat până acum caracterul polemic al criticii lui Ion Vlad. În ciuda absenței oricărei referiri explicite, ansamblul lecturilor constructive este semnificativ în

acest sens. Ion Vlad practică o critică încrezătoare în posibilitatea raționalizării actului critic și, implicit, respinge speculația spectaculoasă care [...] tinde spre validități indemonstrabile. Critica nu este literatură, pare a argumenta autorul, decât în măsura în care se nutrește din literatură, decât în măsura în care autorul ei are posibilitatea de a-și transforma discursul într-un demers de surprindere a unor esențe potențial existente în câmpul literaturii. Este adevărat că o lectură superficială ar putea să constate existența unei aridități stilistice. Parcurgerea atentă a ansamblului relevă însă, fără puțință de tăgadă, prezența unei coerențe conceptuale, exemplară în felul ei” (*Voință de teoretizare*). □ „Oarecum dezavantajată de comentarii, ultima carte a lui Eugen Simion, *Scriitori români de azi*, a pricinuit mai multe păreri contradictorii și nu întotdeauna așa cum ar fi meritat”, notează Artur Silvestri în *Analiză și perspectivă*. Comentatorul caută să demonteze prejudecățile de care s-a izbit cartea, arătând că Eugen Simion „nu e nici un «cosmopolit» și nu disprețuiește tradițiile disciplinei pe teren românesc”. Invocă, în acest sens, eseul pe care autorul i l-a consacrat lui E. Lovinescu, dar și modelul călinescian al „conjugării criticii cu istoria literară”, semnalând, totodată, că Eugen Simion „nu e un critic propriu-zis al actualității, nu face foiletonistică ocupându-se de îndată de ultima apariție, oricare ar fi ea”. Silvestri își încheie articolul într-o linie „reparatorie”: „Cu greu s-ar putea spune ce fel de literatură iubește E. Simion, căci el vede mereu valoarea și diversitatea de forme și de voci, fără a face o separație subiectivă. Sforțarea de a face aprețuiri de sus, cu perspectivă istorică, aptitudinea de a da formule, uneori paradoxale, și în ton oarecum oracular, ideea de a privi armonnic, potrivit valabilității estetice, literatura contemporană, pe baza unor izvoare istorice de modele și precursori sunt însușirile cele mi izbitoare ale acestei critici de formulă lovinesciană, echilibrată, nepărtinitoare. Adăugați o aptitudine de a portretiza pe latura morală [...], un stil precis, deși nu fără reverii și exerciții de caligrafie, și veți avea răspunsul asupra valorii acestei cărți date de un «universitar» modern, a unui critic «nou» din toate punctele de vedere: Eugen Simion”. □ O incursiune brevilocventă în *Studii despre romantism* realizează Ion Simuț. □ Dan Cristea consideră că volumul *Domeniul criticii* al lui Valeriu Cristea adăpostește „una din cele mai elocvente pledoarii pentru autenticitatea, veridicitatea, forța de reprezentare și omenescul literaturii pe care le-a întreprins critica noastră în ultimul timp”. Adevărata calitate a cărții stă în viziunea etică la care apelează autorul: „Dar ceea ce credem că merită a fi subliniat în scrisul lui Valeriu Cristea și care, de fapt, totdeauna, ne introduce mai bine în intimitatea opțiunilor sale este atenția pe care o acordă criticul vieții morale a personajelor literare, manifestărilor acestora de intensă și neprefăcută umanitate, accentul pe care îl pune, ca în cazul lui Marin Preda, pe «experiența elevării», pe descoperirea trăirilor armonioase și a gesturilor plene, bucuria cu care știe să releve pulsațiile de existență autentică și înțelegerea integrată față de făptura umană de care dă dovadă un creator. Exegetul lui Dostoievski

și-a întărit percepția morală, bineînțeles, în cadrul esteticului, căutând adeseori să scoată în lumină dimensiunile de cuprindere profundă a omenescului prezente în viziunile autorilor” (*Opțiunile criticului*). □ În volumul *Sub semnul lui Aristarc* al lui George Munteanu, Pompiliu Marcea depistează „o pledoarie pentru *luciditatea* critică, condiția primordială a *dispoziției critice*”. Apreciind echilibrul cu care autorul întrebuințează achizițiile criticii noi și remarcând „excelentul studiu despre *Structura teatrului comic la Caragiale*”, comentatorul formulează și unele reproșuri: „Nu ne vom ascunde însă insatisfacția față de unele capitole din carte, ceea ce, avem convingerea, nu va supăra pe un critic așa de sever cu alții. Studiile lui George Munteanu despre exegeza eminesciană sunt, după noi, întru totul caracteristice însuși profilului critic al autorului lor: măsurat, verificând riguros fiecare teză emisă, impunându-și reprimarea elanurilor necontrolate, drămuind fiecare afirmație. În felul acesta, exegetul preferat al lui Eminescu este D. Popovici, cu un curs universitar nefinisat suficient, în timp ce Călinescu este tratat cu maliție”. □ Valentin F. Mihaescu „explorează” *Arhipelag de semne*, volumul lui M. Ungheanu: „Esențială este prezența în toate textele din volum a judecății de valoare, rostită fără menajamente, care beneficiază de atributul clarității. Aceasta poate atrage, desigur, după sine o sumă de riscuri (chiar și pe acela de a fi acuzat de lipsă de stil), dar este oricum atitudine de critic adevărat. [...] Aderența la mare parte din ideile lui Ibrăileanu despre literatură este evidentă. Iar în privința fermității opiniei, asocierea numelui lui Maiorescu este oricând posibilă; dintre criticii contemporani, o subtilă afinitate spirituală îl atrage spre Lucian Raicu. [...] Remarcabilă prin consecvența atitudinii și principiilor, cartea este un exemplu de discurs critic activ, implicat cu orgolioasă mândrie în dificila operație a stabilirii contururilor reale ale hărții literaturii române” (*Limpezimea demersului*). ■ Sunt prezenți cu grupaje de versuri Radu Cârneli (*Poem despre dor, Clipa de trecere, Dincolo*), Liliana Ursu (*Senzație, Cuvintele, Altă scrisoare din secolul XXI, Oraș fiind, Cântec pentru o vară*), Carolina Ilica (*Pe buzele aprinse, Voluptate, Vezi, credincioasa Damayanti...*) și Marius Robescu (*Precum o lespede, Viziune, Către Mare, Grația, Basm fioros*). ■ D. Matală încredințează proza *Oglinda retrovizoare*. ■ Călin Stănculescu evidențiază monografia *Filmul și armele* de Manuela Gheorghiu: „O amplă filmografie întrește un volum ce depășește condiția unei simple cărți de cinema, devenite, prin gravitatea temei și rigurozitatea demonstrației nu lipsită, pe alocuri, de un fermecător patos, o contribuție semnificativă la îmbogățirea patrimoniului teoretic într-o zonă încă săracă în opuri remarcabile”. ■ În cronica micului ecran, Mircea Florin Șandru desfășoară o cronică... muzicală, consacrată Festivalului de la Mamaia. ■ Constantin Stan înfăptuiește cronica radiofonică (*Emisiuni și preferințe*). ■ *Din nou despre Anuala de pictură* scrie Tatiana Rădulescu. ■ Grete Tartler aduce în prim-plan *Muzicieni ardeleni*. ■ La *Cronica literară*, M. Ungheanu „contemplă” *Acea fată frumoasă*, înșelătorul roman al lui Radu

Tudoran, „care se alcătuiește din însemnări de călătorie arborescente, fără a respecta nici o linie epică”: „Detaliile se adună unul lângă altul, paginile cărții sporesc, și întrebarea pe care ne-o punem la un moment dat este aceea dacă nu cumva romanul *Acea fată frumoasă* nu este altceva decât un oarecare jurnal turistic, ținut, e adevărat, cu minuție, dar și cu un simț al plasticului deosebit”. Perspectiva romanească se ivește din... mers: „*Acea fată frumoasă* este jurnalul de drum al unui călător singuratic, căruia automobilul i-a scos în cale o întâmplare banală de dragoste, dar pe care scriitorul o ridică deliberat la dimensiunile sublimului. Prin încastrarea istoriei lui Vicht și a Dominiquei în jurnalul turistului, acesta începe să aibă nu numai densitate psihologică, ci și un centru de greutate care-l face să devină roman”. Criticul consideră că autorul e tributatar unei presiuni a formulei prozastice moderne: „Din această nevoie de modernizare a formulei romanești i-a venit probabil autorului și ideea divagării de tip odobescian. Suntem înclinați [...] să credem că ne aflăm în fața unui *Fals tratat turistic*, dar ocolurile lui Radu Tudoran nu au grația și farmecul celor din *Pseudokinegheticos*, multe din paginile jurnalului fiind parazitare. Romanul capătă, de aceea, un aspect hibrid, pentru că în el coexistă o carte de călătorie cu o viață independentă și o poveste de dragoste care se poate detașa cu ușurință, fără ca ea să sufere din pricina separației și fără ca jurnalul să fie atins în aspectul lui originar. Dezavantajul acestei cărți provine din faptul că este prea construită”. ■ Dan Laurențiu se oprește, la *Viața cărților*, asupra volumului de versuri *Patima albă* de Bazil Gruia, „un poet sensibil, căruia i se potrivește și i se cuvine simplitatea confesiunii”. Comentatorul invocă unele capcane „pulverizatoare” în care cade Bazil Gruia: „Explorările în necunoscutul plin de tunete și fulgere sunt operații riscante, pândite de primejdii la tot pasul, ca în poemele, ce-i drept, puține la număr, de sondaje modernist-abisale care, tot încercând să vâneze asociații și imagini-trăznet, sfârșesc prin a sări în aer, astfel că din ele nu se mai înțelege nimic” (*Modul optativ*). ■ Două volume de proză scurtă semnalează Al. Piru la *Cartea de debut: Strigătul* de George Băiculescu și *Chip de aproape* de Ștefan Pârvu. □ Atenția criticului se îndreaptă mai ales către al doilea titlu, notând despre autor că este „un faulknerian prin Fănuș Neagu din *Vară buimacă*, creator de atmosferă și de povestiri enigmatice, greu sau chiar imposibil de descifrat, într-un stil nervos, abrupt, cu înclinații umoristice, fără dialog, în pagini compacte, transcriind, din loc în loc, vorbirea eroilor, intercalând-o în relatarea povestitorului”. ■ În grupajul informativ *Prezențe*, este semnalată cea de-a treia manifestare artistică din ciclul „*La trecu-ți mare, mare viitor!*”, organizat de ziarul *Scînteia tineretului* în colaborare cu revista *Luceafărul* și Redacția de tineret a Televiziunii Române. Spectacolul – cuprinzând lecturi de poezie, teatru, muzică, dans – a avut loc la Târgoviște, în 25 iulie, lângă ruinele Curții Domnești. Au citit versuri Nicolae Stoian, Nicolae Dragoș, A.I. Zăinescu, Mircea Florin Șandru și Dan Verona, iar istoricul Virgil Cîndea a ținut o prelegere. De asemenea, au oferit

recitaluri muzicale Dumitru Fărcașu, Anda Călugăreanu, Mircea Vintilă, Dan Tufaru și Tudor Gheorghe. ■ Rubrica sporadică *Aqua forte* prezintă un montaj de citate despre săptămânalul *Luceafărul*, desprinse din revistele *România literară*, *Contemporanul* și *Săptămâna*. □ Dacă opiniile exprimate în primele două publicații sunt favorabile, decupajele din hebdomadarul condus de Eugen Barbu se dovedesc... divergente. Astfel, în ianuarie 1976, *Luceafărul* era văzut „într-o permanentă ascendentă”, în timp ce, în nr. 294 din 23 iulie al *Săptămânii*, apărea următorul comentariu: „Despre periodicitatea cu care apar cu adevărat tinerii critici în revista luceferistă nu scoatem decât o vorbă: ei sunt amânați de la o lună la alta, ba chiar de la un anotimp la altul”. □ În continuare, o replică – nesemnată – a „părții” acuzate: „Să punem recenta furie împotriva revistei *Luceafărul*, generos găzduită de publicația Municipiului București, a cărei destinație este alta decât cea pe care și-o asumă, pe seama inocenței împrejurări că redactorul-șef al *Săptămânii*, Eugen Barbu, nu-și mai susține rubrica de *Spirale* în revista *Luceafărul*? «Ascendentă» atunci când făcea loc recenziilor sus-numitului redactor-șef, *Luceafărul* a intrat brusc în declin atunci când a renunțat la colaborarea acestuia. Coincidența este izbitoare”. ■ La despărțirea de pictorița Maria Cici Constantinescu, Cezar Ivănescu semnează un ferpar. ■ Geo Dumitrescu răspunde la *Poșta redacției*. □ Câteva corespondenți: D. Batavia, Tulbure Agurița, X.Y.Z., Martin Montoya. □ Coloanele *Atelierului literar* propun un grupaj de versuri de Mihai Crăiescu. Unul dintre poeme poartă dedicația „lui G.D.”. Să fie inițialele celui care „veghează” *Poșta redacției*? ■ Ultima pagină găzduiește trei proze de Ion Lăncrănjan din volumul *Capricii (Forța clasei muncitoare, Doboșel, Amenințarea)*. ■ Sub genericul *Brâncușiana*, Dragoș Vrânceanu traduce fragmentar o evocare semnată de Eugenio Montale despre o vizită pe care i-a făcut-o sculptorului român, în atelierul din L’impasso Ronsin. Mărturia este însoțită de câteva rânduri ale traducătorului: „În multe mele întrevederi cu Eugenio Montale, actualul deținător al Premiului Nobel pentru Literatură, am vorbit adesea despre artă și cultură. Cultivase în tinerețe muzica, apoi se dedicase cu mare pasiune picturii, ilustrându-și din când în când propriile sale poezii. De muzică, de asemenea, s-a despărțit, deși renunțase la cariera de tenor, continuând până astăzi să țină cronica celebrului teatru La Scala din Milano. Era un cunoscător al poeziei din toate țările europene. De la noi era la curent cu marea glorie a lui Eminescu și se interesa de renumele lui Octavian Goga. În conversațiile noastre, revenea foarte des figura lui Brâncuși. Mi-a dat într-o zi cartea sa de note de călătorie, atrăgându-mi atenția cum fusese «maltratată» de Brâncuși la o vizită pe care i-o făcuse în anul 1953, la recomandarea prietenului comun Ezra Pound”.

[IULIE]

• [„*Albina*”, nr. 7] *Țară-n adânc*, poezia lui Radu Cârnecki, deschide numărul. Versuri mai semnează în paginile următoare și Hristu Căndroveanu,

Virginia Carianopol și Adrian Alui Gheorghe (*Osândirea lui Giordano Bruno*), în calitate de elev din „satul Toplița, comuna Grumzănești-Neamț”. □ Pagina de literatură este dedicată lui Miron Costin, fiind reproduse fragmente din „compunerile lui Miron, prea cinstitul mare vornic și stihuitor din Țara de Jos” (*Viața lumii, Stihuri de descălecatul țării, Neamulu țării Moldovii...*, *Apostrof*) și însoțite de textul intitulat *Cocorul din fruntea șirului*, pe care autorul Dumitru Almaș îl încheie astfel: „Pentru toate acestea și încă pentru multe altele, Miron Costin, cronicarul și logofătul, cărturarul și patriotul, este un cocor din fruntea șirului scriitorilor români, luptători cu spada și cu pana pentru dreptatea și libertatea poporului său”. □ Un mic grupaj, de pe ultima pagină *Magazin*, este dedicat Nadiei Comănești, devenită cea mai bună gimnastă din lume după Jocurile Olimpice de Vară de la Montreal. Ion Bănuță îi compune o poezie intitulată *La mulți ani, Domniță-Astru!*

● [**“Amfiteatru”, nr. 7**] Se deschide cu un poem de Ion Evu și cu articolul tematic *Iulie – Literatura întrebărilor de azi*. □ Alte versuri de Sorin Planeta-ru, Nicolae Iorga, Gabriel Chifu, Gabriel Stănescu; se adaugă câțiva poeți propuși de Șt. Aug. Doinaș la rubrica *Tinere condeie* (după a zecea ediție a concursului omonim, organizat de CC al UTC și Ministerul Educației și Învățământului), prin textul *Amploare și calitate*: Liliana Grădinaru, Cristian Dică, Victor Ionescu, Gh. Cormos, Constanța Tazlău și Eugen Bunea. □ M. N. Rusu semnează două articole, despre Valeriu Braniște și corespondența inedită cu Alexandru Bogdan și *Nicolae Iorga – Epistolier*, respectiv *Metafora mitologică*, despre vol. *Noimele* de Ioan Gheorghe, apărut la Cartea Românească. ■ Mircea Zăciu proiectează câțiva pași *Spre sintezele necesare*, punctând unele repere pentru viitor: *I. Istoria literaturii române* – titlul a fost folosit „de un critic, combătut în felurite feluri, a și înseriat pe decenii și vârste poezia contemporană... de un prozator, care a imaginat o «istorie polemică» – tot a poeziei – înainte însă de a avea cu ce alte istorii să polemizeze, la drept vorbind... Firește, reeditarea recentă a *Istoriei...* lui E. Lovinescu ne invită chiar, prin spiritul critic al textului, la tentația depășirii. Modelul călinescian, mult mai tiranic, se datorește poate și mitizării sale (uneori chiar fetișizării autorului), fenomen ce se poate produce uneori în cazul lipsei de circulație normală a unei valori. Reeditarea *Istoriei...* lui Călinescu ar constitui, cred eu, un prim pas necesar și obligatoriu pentru eliberarea (emanciparea) și stimularea criticii contemporane în direcția unei replici (în sens superior moral) deplin posibilă azi”; *II. Instrumentele cercetării* – nevoia „unui corpus de documente literare, unitar investigate și editate”, dincolo de efortul colecției *Documente literare* a Ed. Minerva, încă incomplete; *III. Instrumentele de informare* – cu excepția efortului singular și mult discutat al lui Marian Popa, pentru o perioadă doar (*Dicționar de literatură română contemporană*) nu avem până în prezent o lucrare sintetică, de mari proporții, capabilă să furnizeze datele esențiale despre scrisul românesc de la origini și până astăzi...”. □ Viorel Sâmpetean, în

rubrica intitulată *Cronica faptului literar*, semnaleză în *Noi metode în „Literatura...comparată”* amplul articol omonim din ultimul nr. al „Convorbirilor literare”: „Metoda constă în a compara *Fragmentele critice* din scriitura lui Al. Piru cu literatura propriu-zisă a lui Nicolae Cartoian, D. Popovici, G. Călinescu. Autorul articolului se convinge că «afinitățile» și «influențele» (explicabile, nu?) lui Al. Piru sunt așa de mari, încât, ce mai, domnule, nu-ncape nicio urmă de îndoială în această chestiune și drept urmare «comentariile sunt de prisos».” □ Alte articole critice din cuprins: *Portrete din viitor* de Laurențiu Ulici; *Ioanid Romanescu*; *Un mare istoric literar – D. Popovici* de Dim. Păcurariu; *Un moralist modern* (despre *Însemnările zilnice* maioreștiene) de Radu G. Țeposu; *Conture estompate* de Dinu Flămând, vizând poezia Daniei Crăsnaru; *Text și parabolă* de Costin Tuchilă, despre volumul de proze de debut al lui Ștefan Părvu, *Chip de aproape*, Ed. Albatros, dar și despre debutul lui Mihai Tatulici, *Ceață și obișnuință*, nuvele, tot Ed. Albatros, 1975; Constantin Sorescu – *Sadoveniana*, comentând vol. *Sadoveanu sau utopia cărții* de Nicolae Manolescu, Ed. Eminescu, și *M. Sadoveanu. Teme fundamentale* de Zaharia Sângeorzan, Ed. Minerva. Cităm din C. Sorescu: „Niciuna dintre cele două cărți nu reușește să substanțieze absența unei monografii fundamentale... Nicolae Manolescu, din nefericire, are doar vocația fragmentarului. Judecată în întregime cartea sa abundă în contradicții... Surprinzător de frumos scris, deși inferior stilistic celui al lui Nicolae Manolescu, esul lui Sângeorzan e bogat în sugestii și observații pertinente... Dar ambiția cea mai mare a lui Zaharia Sângeorzan a fost aceea de a defini «sadovenianismul» ceea ce, prin aproximări succesive, reușește numai parțial.” □ Un interviu realizat de Eleni Pandrea cu scriitorul Per Olof Ekström: *Această minune care este limba română*. ■ Ancheta revistei se oprește la *Literatura și problematica social-politică a realității românești contemporane*. Răspund: Constantin Sorescu – *Experiența de viață și experiența literară*; Eugen Mihăescu – *Problematica integrării social-politice*; Dan Caragea – *Reflexia profundă asupra lumii în care trăim*; Dan Oprescu – *Insatisfacții în domeniul calității*; Ion Cristoiu – *Exigențe deosebite* și Ion Marcoș – *Critica nu inventează marile probleme ale realității*. Profunde transformări ale societății noastre au dus, și prin prisma *Expunerii* tov. Ceaușescu la deschiderea Congresului educației politice și al culturii socialiste, la „necesitatea diversificării artei problematice abordate de literatură și înscrierea curajoasă a noi și noi probleme social-politice, filosofice, morale ale societății socialiste în spațiul dezbaterii literare”. Întrebările la care ar trebui să răspundă tinerii critici se constituie ca niște puncte orientative: 1. *Numiți câteva probleme filosofice, social-politice și morale ale societății socialiste, ale condiției umane în socialism, abordate de literatura contemporană în ultimul timp*; 2. *Cum credeți că a contribuit critica literară la relevarea lor?*; 3. *În ce constă, pentru un critic literar, raportul dintre experiența de viață și experiența literară?*; 4. *Numiți unele probleme sociale, filosofice, morale ale so-*

cietății contemporane care sunt, după părerea dvs, încă insuficient abordate în proză, poezie, teatru.” Răspunsurile lui Constantin Sorescu acoperă cel mai eficient și profund întrebările anchetei. „Atitudinea scriitorului român contemporan față de mituri se situează astfel: el valorifică în manieră modernă vechile mituri românești, accentuând latura lor peren umanistă, în polemică (nu demitizatoare) cu mai vechile atitudini de apologie a iraționalului ori de respingere totală a miturilor strămoșești. Acest «El» cuprinde poeți – Ioan Alexandru, Ion Gheorghe, Cezar Baltag, Marin Sorescu, Nichita Stănescu s.a., romancieri – Eugen Barbu, D.R. Popescu, Marin Preda, Dinu Săraru s.a., dramaturgi: Paul Anghel, Paul Everac, D.R. Popescu, Marin Sorescu s.a.” Din nefericire, afirmă Sorescu (pentru a doua întrebare a anchetei), „contribuția criticii literare la relevarea importanței acestei probleme se apropie însă de gradul zero, criticii noștri neavând aproape deloc cunoștințe de mitologie și folclor, ca pe vremuri Maiorescu sau Călinescu”. (3) Raportul dintre experiența de viață și cea literară, pentru un critic, trebuie să se identifice cu raportul de care vorbim în cazul scriitorului: „un critic fără experiență de viață nu va putea să califice exact, drept artificial sau verosimil, cutare roman”. La întrebarea cu nr. 4, criticul consideră că „Sunt insuficient reflectate în literatura noastră contemporană epoca iraționalismului legionar și epoca depășită a unor greșeli în construcția societății noastre noi.”: „Câteva apariții românești au încercat și în bună măsură au și reușit să populeze cu personaje literare aceste epoci istorice. Mă gândesc la *Delirul* și *Incognito*, pentru prima epocă, la *Absenții*, *Vânătoarea regală* și *Galeria cu vișă sălbatică*, pentru a doua.”

• [„Cinema”, nr. 7] Numărul se deschide cu un „raid-anchetă” realizat la un șantier al tineretului din Târgoviște, intitulat semnificativ: *Educația prin muncă, iar după muncă, prin film*. □ Valerian Sava intervievează echipa care realizează filmul *Cuibul salamandrelor*. Dacă scenaristul Ioan Grigorescu descrie subiectul, punctând că a pornit „ca întotdeauna de la un fapt autentic, pentru că acest fapt autentic este viața, este realitatea, este lumea în care trăim”, regizorul Mircea Drăgan, în locul unor detalii legate de filmul în lucru, explică absența sa îndelungată din paginile revistei prin nemulțumirea stârnită de o cronică negativă din anii trecuți, apărută în „Cinema”, la adresa filmului său după romanul *Neamul Șoimăreștilor*: „Desigur, era vorba de un film nu lipsit de imperfecțiuni, un film de început, asupra căruia, vreau să fiu foarte clar, am la rândul meu multe obiecții. În cronică se afirma însă că dialogurile romanului de la care am plecat au fost pur și simplu falsificate, din lipsă de respect față de opera sadoveniană [...]”. □ Pe aceeași pagină, lângă o fotografie a lui Eugen Barbu, revista publică următoarea notă: „O ecranizare de prestigiu va semna Eugen Barbu după romanele lui George Călinescu *Bietul Ioanide* și *Scrinul negru*. În același timp, regizorul Sergiu Nicolaescu lucrează la decupajul uneia dintre cele mai importante cărți din opera scriitorului Eugen Barbu, romanul *Groapa*. Două posibile și așteptate succese ale filmului românesc în perspec-

tivă”. □ Dând exemple din literatura română și universală, Ov. S. Crohmălniceanu se ocupă de ecranizări în articolul intitulat *Cartea și filmul. Scriitorul și cineastul*, pledând pentru o privire mai puțin rigidă a publicului și a criticii față de transpunerea unei opere literare pe pânză: „O carte clasică se păstrează actuală, exact prin calitatea rară de a permite neconținut o lectură inedită, cu o mentalitate și sensibilitate umană evolute. În fond, fiecare epocă face decupajele ei specifice prin marile opere de cultură. [...] Transpunerile de opere literare clasice pe ecran devin niște plicticoase parastase.” Atrăgând atenția că un scenarist priceput „e dator să fie un scriitor cu foarte multe însușiri”, una dintre acestea presupunând să își citească „sistematic și atent confrății, cu ochi de antologist și mână de adaptor exersat”, semnatarul articolului conchide că literatura română de bună calitate, fie ea clasică sau contemporană, „nu e încă destul de sistematic explorată de cinești în căutarea materiei pentru scenarii substanțiale și cu vie adresă prezentă. Sunt numeroase narațiuni scurte care, singure, pot să aibă o tramă epică pentru ecran, dar adunate ingenios laolaltă, ca mărgelele pe un fir, alcătuiesc îndată subiecte admirabile de film. Câteva de ardentă actualitate le și văd închegându-se din epica nuvelistică a lui Marin Preda, Eugen Barbu, D.R. Popescu, Fănuș Neagu, Teodor Mazilu, Paul Georgescu, Nicolae Velea, Radu Cosașu și alții”. □ În rubrica sa lunară, Călin Căliman se oprește de această dată la telemonografia Ioan Slavici, recent difuzată, propunând documente inedite, fapte de viață, dar și „cinematografizarea” unor fragmente din scrierile autorului.

• **[„Convorbiri literare”, nr. 7]** Const. Ciopraga întocmește: *Fragmente despre roman*: „De la un roman istoric sau de la romanul unui destin se așteaptă ordonarea faptelor într-o structură inedită, anterior ignorată. Teme așa-zise eterne, Destinul, Iubirea, Moartea, Timpul, Absolutul, sunt de fapt mereu noi, reneascănd de la nivelul fiecărei alte generații”. ■ George Munteanu descoperă: *Izvoarele și funcțiile culturii emineciene*: „Ne întrebam ceva mai înainte care sunt principalele căi eminesciene de acces spre marea cultură și ce funcție specifică li se poate atribui. Ele au fost... cu deosebire trei. Întâiul și principalul instrument de cultură era... – natura, ca suprem scop al cunoașterii [...]. A doua cale însemnată de acces spre ceea ce înțelegea Eminescu prin marea cultură o constituia spiritualitatea comunității etnice românești.... În fine, ca mijloc de verificare a ceea ce era încă trainic în spiritualitatea românească, ori se cuvenea primenit, Eminescu nu și-a refuzat sprijinul altor culturi naționale, ci a recurs la ele cu un simț al funcționalului, cu o forță de cuprindere și asimilare rar egalate”. ■ Eugen Simion continuă studiul despre *O nouă lectură a Moromeților (II)*: „Apropiată prin vârstă și credința în superstiții de Guica este Catrina, însă Catrina va deveni un personaj cu o identitate literară mai bine conturată în volumul al II-lea. Unicul detaliu care o diferențiază aici este viața ei dublă, în vis și realitate, și frica morbidă de diavol. Ura cumplită împotriva bărbatului o va scoate, mai târziu,

din anonim”. ■ Volumele de versuri ale Constanței Buzea sunt prezentate de Daniel Dumitriu: *Ape cu plute* (C.R., 1975), *Limanul orei* (Eminescu, 1975): „Desigur valoarea textelor nu este aceeași, unele sunt amorfe bânuite de o sterilitate indubitabilă. O lectură atentă – și versurile Constanței Buzea reclamă o lectură foarte atentă – dă la iveală reluări ale unor imagini, ticuri, complicații și închideri deliberate, neexpresive ale sensurilor. Dar atât Ape cu plute cât și Limanul orei sunt volume încitante, îndeosebi prin urmărirea metamorfozelor unui sentiment și, în al doilea rând, prin cristalizarea unei atitudini, a unei concepții privind poezia însăși. Erosul servește la definirea, într-o manieră originală, a poeticului”. ■ Val Condurache recenzează două cărți de proză. □ Teodor Mazilu : *Într-o casă străină* (Eminescu, 1975): „*O singură noapte etrenă* e, în detaliu, superior romanului *Într-o casă străină*. Aș remarca îndeosebi trecerea satirei de la dialog la stilul indirect liber, semn că experiența de dramaturg a încetat să-și pună amprenta pe proza lui Teodor Mazilu. Judecat în ansamblu, *Într-o casă străină* e mai complex, mai radical satiric, mai bine realizat ca univers de personaje. În *O singură noapte etrenă*, galeria de personaje e ceva mai săracă și mai puțin particularizată”. □ George Timcu: *Lungile apusuri de soare* (Junimea, 1976): „Ultima carte a lui George Timcu, *Lungile apusuri de soare*, subintitulată «roman», se compune dintr-o suită de povestiri având în centru același personaj. Povestirile sunt înglobate unei situații de viață care le servește de cadru, el însuși o povestire dilatăată, formată din peripeții autonome, raportate la o sumă de argumente morale”. ■ Mihai Dinu-Gheorghiu se referă la două debuturi. □ Ion Vianu: „*Stil și persoană*, volum de eseuri despre literatura citată de un psihiatru, este, aproape inevitabil, un prilej de a supune textul critic unei perspective psihanalitice. [...] Nefiind un simplu veleitar în ale literaturii, Ion Vianu are vocație sigură de critic, unele din eseurile sale fiind prea reușite în materie, aprecierile tehnice, «profesionale» ocupând în aceste cazuri un loc marginal”. □ Zaharia Sângeorzan: *M. Sadoveanu – Teme fundamentale*, Editura Minerva, 1976: „Un debut ambițios este cel al lui Zaharia Sângeorzan cu o carte despre Mihai Sadoveanu. Copleșit, pare-se, de subiect, autorul scrie o narațiune critică tumultuoasă, încercând aproximarea temelor fundamentale ale operei sadoveniene, în amploarea expresiei”. ■ Despre *Maioreșcu și Gherea* scrie Leonida Manea: „Compararea lui Maioreșcu cu Gherea vine să arunce lumină asupra acestor chestiuni, în același mod în care, la momentul potrivit, compararea lui Gherea cu Maioreșcu contribuie la rezolvarea meritelor și limitelor criticului de la «Contemporanul», Concepția maioreșciană despre artă, cu toate luminile și umbrele lui, își află dezlegarea în înțelegerea exactă a temeiurilor ei, toria înălțării impersonale”. ■ Al. Călinescu face *Note despre Adela*: „Fantasmagoriile (termenul e al lui Emil Codrescu) naratorului au ca obiect (și pretext) nu numai pe Adela, ci și alte femei. Febra sentimentală îl determină la un moment dat să vadă în orice femeie un prototip al sensua-

lității devastatoare. Dorința reprimată (și mereu mai puternică) îl face să transfere altor femei atributele pasiunii dezlănțuite, atributele pe care ezită a le conferi Adelei, ce trebuie să fie atrăgătoare dar în același timp pură, pentru a justifica inaccesibilitatea ei”. ■ Al. D[obrescu] prezintă studiul lui Mircea Iorgulescu: *Al doilea rond* (C.R., 1976): „Critic al literaturii contemporane prin excelență.... , Mircea Iorgulescu continuă cu *Al doilea rond*, adunarea în volum al foiletoanelor din România literară, Luceafărul și Convorbiri literare, cărora se străduiește să le dea, printr-o minuțioasă regie, aparența cercetării metodice. Procedul este acela din primul *Rond de noapte*; numai că, acolo, preocupat de devenirea poeziei și prozei postbelice, autorul sugera o evoluție prin examinarea stărilor de reacțiune, igorând programatic excepțiile și momentele de stabilitate a creației”.

● [„Familia”, nr. 7] Cronicile literare sunt realizate de Gh. Grigurcu despre Nicolae Balotă – *Universul prozei*, Val. Tașcu despre *Imnele Transilvaniei* de Ioan Alexandru și Al. Cistelecan despre romanul lui Constantin Țoiu, *Galeria cu vișă sălbatică*, acesta din urmă remarcând trecerea autorului de la vocația pentru textul cu infuzie lirică la angajarea lui în miezul epocii, în cotidian și implicit *înfrânarea lirismului*: „Romanul propriu-zis se întreține din specificul fenomenelor sociale din anii 50, perioadă care a devenit tot mai solicitată de proza noastră de actualitate și asupra căreia se emit sancțiuni aspre de conștiință, parcă pentru a compensa o altă serie de romane care, la vremea lor, idilizau simplist realitățile curente; în viziunea pe care textul de față o edifică asupra acelei etape, C. Țoiu dovedește un plus de înțelegere istorică, dialectică a evenimentelor, cartea evitând ambele clișee cu un spor evident în surprinderea complexității momentului... avem de-a face cu o meditație asupra sensului și valorii umanismului într-un complex de fenomene revoluționare... Constantin Țoiu se dovedește un prozator de o mare complexitate, stăpânind cu siguranță dimensiunile proiectului.” □ Alte recenzii: Ion Maxim – *Neștiutele noastre iubiri* de Sofia Arcan, roman, Premiul Asociației Scriitorilor Timișoara, 1976; Simon Dănilă – romanul *Mielul negru* de Simion Dima; Ion Lotreanu despre Dan Mutașcu – *Scrisori bizantine*; Miron Blaga – *Masă de mire* de Petre Got; Al. Ruja despre *La umbra cărților în floare* de Cornel Ungureanu. □ Versuri de Al. Jebeleanu, Ion Alex Angheluș, Hristache Tănase, Vasile Smarandescu, Al. P. Covaci, Adrian Pinte, Ofelia Burcea, Petre Vlad, Dumitru Pricop, Radu Călin Cristea. □ În *Prezența fizică*, o trecere prin opera lui Fănuș Neagu până la *Fumoșii nebuni ai marilor orașe*, pe principiul *grotescului opus frumosului*, încearcă Marian Popa (fragmente din eseu monografic *Fănuș Neagu sau regulile excepției*). □ *In memoriam* Octavian Neamțu, om de cultură și sociolog, cu fragmente dintr-o prezentare asupra expoziției din 1976 a Lenei Constante. □ O cronologie a *Dramaturgiei americane pe scenele românești* schițează Valentin Silvestru. □ Traduceri din poeți americani – Longfellow, Emily Dickinson, Edgar Lee

Masters, E.E. Cummings, William C. Williams, realizate de Alexandru și Mihai Andrițoiu. □ Eseul *Vorbirea și educarea gândirii* de H. Wald, continuat în nr. din august prin *Creierul și gândirea*. □ Un manuscris după o tipăritură a lui Coresi descoperit la Oradea expune Florin Dudaș. □ Viorel Faur menționează apariția vol. de *Scrieri social-politice și literare* de Vasile Gol-diș, alcătuit de Mircea Popa și Gh. Șora.

● **[„Ramuri”, nr. 7]** Cuprinde poeme de Titus Vîjeu. ■ Mihai Pelin semnează articolul *Adevărul și rațiunea de a fi a reportajului*: „Răspunsul la întrebarea dacă reportajul este sau nu un gen literar, de altfel, chiar satisfăcător fiind, în sensul întrunirii unor adevăruri majoritare, deplasează problema din terenul fertil al practicii în cel abstract al teoriei. Cu alte cuvinte, un astfel de răspuns nu rezolvă nimic, cu atât mai mult cu cât se pierde din vedere faptul că reportajul, ca gen, fie literar, fie de altă natură, și-a diversificat considerabil speciile, și-a extins domeniul de acțiune și, totodată, și-a dezvoltat modalitățile de expresie. El nu mai poate fi așezat cu seninătate într-un raft dimensionat teoretic, întrucât mai mult decât sigur el nu va încapa în conceptul prin prisma căruia ne încapă înăuntru să-l privim”. ■ În rubrica *Istorie literară*, Pavel Țuguî urmărește evoluția de cronicar a lui Mihail Sadoveanu la publicațiile „Revista modernă” și „Pagini alese”: „Opțiunile ideologice-artistice ale tânărului prozator apar cu pregnanță în recenziile despre volume de poezii, nuvele și romane. În judecățile formulate, cronicarul discută probleme specifice dezvoltării prozei, raporturile ei cu realitățile sociale, importanța compoziției, a analizei psihologice, a naturii, tehnica dialogului și deseori probleme privitoare la mijloacele de expresie”. ■ George Sorescu este prezent în paginile revistei cu articolul *Dacismul în poezia lui Asachi*, în care susține că înclinația autorului pentru lumea dacilor este de ordin deopotrivă istoric și afectiv: „Dacismul poeziei lui Asachi trebuie înțeles, așadar, ca o trăire permanentă, în plan istoric, științific și totdeauna afectiv. El punctează căutări și deveniri, stări de criză și ideologii literare. Nucleele acestei trăiri – cu diverse încărcături mitice – vor trece tulburător în opera lui Eminescu. Dacismul nu aparține unei epoci, unei literaturi, ci se conturează permanent în climatul nostru spiritual”. ■ Constantin M. Popa discută în secțiunea *Cronica literară* proza lui Ion Băieșu din *Pompierul și opera* (C.R., 1976), în care sunt reinterpretate modern, cu vervă, o serie de teme clasice: „În teritoriul limitat al prozei umoristice, Ion Băieșu ne apare ca un inteligent comedialograf al locului comun, războindu-se cu clișeele și rutina, denunțând anacronismele de orice natură în numele bunului simț suveran. [...] Proză de atitudine, *Pompierul și opera* propune o confruntare a valorilor etice sub forma unor scene având tutelar spiritul caragialesc. Verva prozatorului își are terenul de exprimare în interpretarea modernă a unor teme clasice (educația, birocratismul, corupția, adulterul)”. Cronicarul abordează de asemenea romanul *Fratele nostru Emanuel* (C.R., 1976) de Petre Anghel, aflat, în viziunea sa, la granița din-

tre eseu și epic: „Uneori, inconsistența invenției epice este compensată de lirismul subiacent scriiturii («Cuvintele nu pot ucide dacă sunt învăluite în suflet»), fie prin inserția pitorescului («ucenicii așteptării»), vorbind despre calitățile unui scriitor format. Găsindu-se la confluența eseului cu epicul, *Frațele nostru Emanuel* aparține literaturii moraliste”. ■ Ioana Dinulescu comentează, în *Fantezie și disciplină lirică*, placheta *Viața după o zi* (C.R., 1976) de Nicolae Ioana: „Nicolae Ioana este, cu evidență, un modern atât în simțire, cât și în expresia ei. Și are orgoliul, sau umiliința superbă, caracteristică poezilor secolului nostru, de a se lăsa dominat de propria sa fantezie lirică, atât de bogată, de tumultuoasă, încât formele verbale în care ea se concretizează frizează cu frecvență, după cum remarcă și Petru Poantă – în revista «Steaua», nr. 4/1976, – tărâmul suprarealismului poetic”. La antipozi se situează volumul *Regăsire la porți* (Eminescu, 1976), de Vasile Zamfir, marcat de rigoare și de înfrânarea oricărui elan imaginativ: „De astă dată, avem de-a face cu un creator care-și cenzurează cu strășnicie impulsurile, își reprimă izbucnirile imaginației, așezându-se sub steaua călăuzitoare a unei rigori formale și ideatice ce face ca, deseori, flăcările fanteziei să înghețe pietrificându-se în forme care frizează severitatea gustului clasic”. ■ Este anunțată recenta lansare, la librăria „Al. Macedonski” din Craiova a romanului *Bătrâna domnișoară n-are alibi* (Scrișul Românesc, 1976) de Olimpian Ungherea, prezentat de Ilarie Hinoveanu, directorul editurii.

● [„Steaua”, nr. 7] Editorialul *Afirmarea spiritului democratic* este semnat redacțional: „Îmbinarea armonioasă a formelor și modalităților de exprimare și acțiune a oamenilor muncii cu organele și organizațiile de partid și de stat caracterizează evoluția vieții noastre social-politice, generatoare de acel climat de încredere și siguranță necesar omului și societății, în care colectivitatea devine tot mai trainică, în care se dezvoltă neconținut respectul omului față de om și al fiecărui individ față de societate. Un asemenea climat este cu atât necesar astăzi pentru a contribui la soluționarea operativă și eficientă a numeroaselor probleme de care depinde realizarea în bune condiții a planului unic de dezvoltare economico-socială a României”. ■ Eugen Uricaru semnează *Înțelesuri pentru un termen – realismul*: „Astăzi asistăm la dezvoltarea unui nou tip de realism, denumit mai mult sau mai puțin exact magic, fantastic. Îl ilustrează din plin prozatori latino-americani, cum García Márquez, Cortazar, Rulfo iar la noi V. Voiculescu, Bănulescu, însă dacă vom cerceta vom găsi elemente ale sale și la Galaction, M. Sadoveanu, la Fănuș Neagu. Această lărgire a sferei realismului se petrece începând de la opere. Deci numai discuția acestora poate definitivă noua limită, noua frontieră, deschisă realismului. Iată deci cum în prezența noului proces dialectic al adecvării, pe care îl aminteam la început, se realizează, realismul devenind de o complexitate nebănuită ceea ce nu este decât un semn al puterii de creație și a libertății omului”. ■ T. Tihan pledează *Pentru o artă a condiției umane*:

„Reconsiderându-și vocația și menirea, neîndoielnic profund sociale, literatura română ancorează astăzi tot mai decis în teritoriile realului, manifestând totodată și un mai acut interes pentru o problemă umană cu implicații răspicată politice și filosofice. Desigur, mutațiile ca și metamorfozele survenite în spațiul său nu sunt, până la un punct, decât urmarea firească a unui serios proces de radicalizare pe care l-a cunoscut în ultimii ani critica literară. Căci pentru a deveni cu adevărat conștiința de sine a unei literaturi aflată într-un serios efort de primenire spirituală, a trebuit, mai întâi, să se elibereze ea însăși de mai vechi tare și inerții. [...] Oferind sugestii prețioase literaturii și artei, Secretarul general al Partidului nostru tovarășul Nicolae Ceaușescu atrăgea totodată pe bună dreptate atenția asupra faptului că, în unele cazuri, creatorul de frumos supralicitează biografii neinteresante, aducând în opera sa eroi care nu fac decât să-și sofisticizeze penuria morală și intelectuală. Or, remediul împotriva acestei sterilități nu-l poate da artei decât apropierea ei de viață și idealurile constructorilor socialismului. Fixându-și obiectivul investigației asupra muncii lor pline de abnegație și prinzând într-un cadru adecvat năzuințele lor de mai bine și mai frumos, scriitorul de astăzi va găsi fără îndoială audiența pe care o scontează din partea marelui public”. ■ Liviu Petrescu semnează *M. Sadoveanu – scriitor al „restaurației”*, un text despre *De ce nu avem roman* de N. Manolescu: „Eseul lui N. Manolescu mi s-a părut, în tot, strălucitor prin inteligență și inventivitate; până la urmă, însă, aglomerarea aceasta nestăpânită de spirit și de idei creează totuși un sentiment de încărcat și de conglomerat. Adevărata sa maturitate culturală, N. Manolescu o va dobândi, cred, atunci când va renunța la ambiția manieristă a ingeniozității, atunci când va dobândi gustul austerității clasice”. ■ Virgil Ardeleanu scrie despre *Labirintul* lui Francisc Păcurariu (1974): „Construcție complicată, frizând neaderența modernilor la vechile reguli, *Labirintul* lui Francisc Păcurariu se lasă destul de greu cercetat. În el se pierd oameni din epoci diferite dar nu o dată și cititorul, deoarece Sabin Popa, cel cu presupusul fir al Ariadnei, ne ajută prea puțin în ordonarea cronologică a evenimentelor. Ceea ce, fapt demn de subliniat, nu impietează întru nimic asupra ideii directoare: obscuritatea declanșată de izbucnirile ilogice ale spiritului, revanșist și șovinist”. ■ Ion Istrate scrie *Despre barocul Istoriei ieroglifice*: „Oricum am privi problema, legitimizarea barocului literar autohton este o chestiune istorică și ea nu se poate rezolva decât prin examinarea, de asemenea istorică, a fenomenului literar, proces înțeles ca punct de plecare al oricărei speculații teoretice. Teoria barocului istoric românesc se leagă de șansa participării timpurii a literaturii noastre în concretul literaturii europene”. ■ Nicolae Balotă publică *La Freiburg fără Heidegger*: „Miercuri, 26 mai 1976, a murit Martin Heidegger. Cu două zile în urmă, luni, am plecat din Freiburg după ce pierdusem speranța de a-l mai întâlni”. ■ Mircea Ghițulescu, în textul *Un clasic neliniștit*, scrie despre opera lui Horia Lovinescu: „Realizându-se ca dramaturg în perioada imediat urmă-

toare instaurării puterii democrat-populare, într-o epocă de reorganizare revoluționară pe plan social și individual, Horia Lovinescu se concentrează asupra acestor evenimente într-o bună parte din piesele sale”. ■ Mircea Muthu scrie despre *Archirie și Anadan*, căutând paralelisme cu opera lui Anton Pann. ■ L. Dimov semnează *O veșnicie circumscrisă*: „Convinși fiind, însă, de justetea și necesitatea modului în care Bahtin interpretează romanul dostoevskian, convinși că Dostoievski e maestru al aducerii lumii în prag, al scormonirii în infernul carnavalizat al «satirei menippe», nu putem renunța la ideea că-n nesfârșita sa sinceritate, Dostoievski s-a lăsat sfârșit clipă de clipă de două ispite distincte, de două «realuri» care nu vădesc, desigur, un divorț dar nici nu sunt legate printr-un matrimoniu celebrat: realul existențial și cel estetic”. ■ Revista marchează 200 de ani de la semnarea Declarației de Independență a Statelor Unite ale Americi publicând texte semnate de □ Camil Mureșan, *Declarația de Independență a Statelor Unite ale Americii*, □ Virgil Stanciu (*Sensurile majore ale literaturii americane*: „Autonomia literară, în sensul mai limitat al noțiunii, acela al încetării emulării unor modele desprinse de realitățile naționale și al exprimării unei spiritualități proprii, al descoperirii unor filoane proprii, generoase de inspirație, nu putea veni decât cu timpul, după consolidarea bazei economice și politice a noului stat, după topirea grupurilor eterogene de imigranți într-o adevărată națiune, după începuturile cristalizării unei experiențe americane. Procesul a fost îndelung și, pentru nerăbdătorii campioni ai unui americanism spiritual, dureros și umilitor. Epoca imediat următoare Independenței s-a dovedit a fi cum nu se poate mai sterila din punct de vedere literar – de nicăieri nu apărea grandiosul cântec autohton care să vestească lumii întregi nașterea unei noi sensibilități”. □ În traducerea Lidei Ionescu citim *Poeți americani*: Robert Duncan (*Poezia, un lucru natural*), William Stafford (*Povești din Kansas*), Robert Creeley (*Lumea*), James Wright (*Binecuvântare; Trei argumente pentru o lebădă moartă*), Keith Wilson (*Poem pentru părinți; Urșii țiganilor*), Diane Wakoski (*Poem pentru o eclipsă de lună pe care n-a văzut-o nimeni*). □ Aurel Rău traduce din poezii Louis Simpson (*Yen Yu*) și Robert Bly (*Somnorosul în munți*). □ Leonida Neamțu scrie despre *Hemingway*: „Mereu atras, în imensa lui neliniște, de tot ce este departe, de tot ce este greu de atins, bătrânul a dus o viață trepidantă și a lăsat o operă vastă, inegală, din care răsar piscuri. Spre aceste piscuri nu poți ridica ochii fără complexe. Dacă ești cât de cât cinstit cu tine. Și așa stând lucrurile, întrebarea a fost sau n-a fost H. un mare scriitor, pare anacronică”. În continuare citim, în traducerea lui Toma Suciu, *Aripi deasupra Africii* de Ernest Hemingway. ■ Despre *Conștiința și valoarea trecutului* scrie Aurel Sasu: „Întâia calitate a romanului lui George Timcu, *Lungile apusuri de soare* (Junimea, 1976), este că nu complică inutil un caz din toate punctele de vedere simplu. Un om este amenințat la un moment dat de propriul său trecut, riscă, altfel spus, să cultive o memorie nu atât falsă, cât parțială, din care se vor naște toate

dramele și neliniștile, unele adevărate, altele închipuite. Știința scriitorului ține de tehnica rememorării, abilă, uneori didactică, dar întotdeauna în limitele strictei convenții literare”. ■ În *O carte ciudată* Adrian Popescu scrie despre volumul *O ureche de dulceață și-o ureche de pelin* de Ion Caraion, Editura Ion Creangă: „Bizară, purtând marca personalității poetului I. Caraion, *O ureche de dulceață și-o ureche de pelin* se desfășoară între joc și paradox”. ■ Antal Arpad publică necrologul la moartea profesorului *Csehi Gyula*: „Și e greu să ne obișnuim cu gândul că pe profesorul Csehi, educatorul și profesorul atâtor generații de studenți, pe cel care a stimulat creația prietenilor săi, nu-l mai avem printre noi”. ■ Domițian Cesereanu scrie despre *Lucian Blaga și Sextil Pușcariu*: „Pușcariu, cum am văzut, ca exeget al său își propunea inițiative, răspunderi, îndatoriri, ilustrând în mod exemplar, încadrarea criticului în creator. Iubirea deplină, fără răsplată, mulțumirea de a-l putea încuraja cu atât mai mult cu cât în cauză era, în adevăr, un mare scriitor. Istoria literaturii trebuie să rețină între filele ei această pilduitoare devoțiune critică”. ■ Mircea Zăciu îi face un portret lui *G. Ivașcu*, de ziua lui de naștere: „La o aniversare i-aș ura acestui neobosit căutător de valori, i-aș ura, dincolo de formula tradițională, să scrie acea carte de memorii pe care am simțit-o fremătând în sufletul lui în fragmentele conversației noastre de atunci. Ca orice moldovean ce se respectă (și care, mai ales, a avut rarul privilegiu de a fi stat la «masa umbrelor» unei mari epoci de literatură) George Ivașcu are conștiința (și vocația) plurivalentă a Cronicarului”. ■ Virgil Ardeleanu semnează cronică literară la *Vara* de Nicolae Damian: „Ceea ce a vrut el să ne spună în *Vara*, au spus-o alții mult mai bine înaintea sa. Fapt ce probează, între altele, și... inoperativitatea inferenței în domeniul criticii, mai exact în stabilirea judecății de valoare”. ■ Petru Poantă semnează cronici literare: □ *Gloria ierbii* de Gheorghe Tomozei: „Totul este făcut cu sentimentul jocului din amuzament, deși poetul apare de multe ori în ipostaze meditative, romanțios-erotice, grav-existențiale. Dar într-adevăr organică îi rămâne jovialitatea invenției limbajului, bucuria subtilităților formale. Sensibilitatea sa este prin urmare livrescă. Deși e spontană și neelaborată, surprinzătoare adeseori prin spiritualitatea ei, poeziei îi lipsește naturalețea și profunzimea. Superficialitatea ei nu acuză lipsa de substanță; ea indică o calitate: porozitatea, lipsa volumelor, dematerializarea acestora prin continua metamorfoză a obiectelor și regnurilor care populează spațiul poetic. Ea poate fi încântătoare prin inconsistența ei, dar niciodată tulburătoare. Într-un asemenea univers, sensibilitatea va fi înlocuită cu grafia, pasiunea cu spiritualul și șăgalnicul”. □ *Patima albă* de Bazil Gruia: „Se simte în *Patima albă* un extraordinar efort de a recupera, de a retrăi imagistic niște experiențe care s-au consumat demult, de unde voința poetului de a construi o «mitologie» a avântului, mai exact a avântului ca jertfă”. □ *Limanul orei* de Constanța Buzea: „Credem că, în esență, poezia înseamnă pentru Constanța Buzea o biografie interioară în care însă evenimentele și sentimentele nu aparțin vieții reale, ci

uneia secrete; este viața fantasmatică, a obsesiilor, cea esențială și, prin urmare, nu un spațiu al reclusiunii în imaginar”. ■ Valentin Tașcu semnează *Ingeniozitate și risc în proza limitativă*, un text despre scrierile lui Valentin Șerbu: „Inventiv ori doar fin observator (oricare dintre aceste poziții este avantajoasă) el presimte apropierea manierismului. Îl va evita oare? Talentul lui Valentin Șerbu poate fi o garanție”. ■ Gh. Hristodol prezintă cititorilor revista „*Societatea de mâine*” o revistă cu tradiții progresiste: „Între tradiționalele publicații transilvănene la loc de frunte se înscrie revista «Societatea de mâine», care vreme de mai bine de două decenii, în ciuda unor inerente vitregii a purtat cu cinste, curaj și perseverență făclia progresului în conștiința oamenilor”. ■ În *Cronica traducerilor* Gelu Ionescu semnalează apariția *Antologiei poeziei franceze de la Rimbaud până azi*, 3 vol., Editura Minerva: „Vom încheia elogiind prefața elegant eseistica a lui Ov. S. Crohmălniceanu și postfața lirică a lui Ion Caraion, nu fără a adăuga că citind, de mai multe ori pentru prima oară, poezii francezi contemporani din generațiile mai tinere, ne-am bucurat că peisajul poeziei românești din aceleași generații este mai variat, mai robust, mai palpitant – mai valoros. Dacă noi o știm, trebuie să știm a face ca și alții să o afle”. ■ În *Confluențe* citim: □ *Henri Michaux, exploratorul* de Ion Pop, semnalând apariția volumul *Face a ce qui d-robe*, Editura Gallimard, 1975: „Poate mai mult decât în scrierile anterioare, Michaux e aici un elegiac. Însă abia intrată în albia melancoliei, mișcări secrete fac vocea torențială, pentru ca iarăși s-o auzim, limpede, în geometria contemplativă. În fața a ceea ce se ascunde, poetul deschide un ochi întrebător, supus în așteptare și agresiv în ofensiva contra opacului; transformator și transformat, pe măsură ce primește în el adevărurile adâncului”. □ *Alegoria sau soarta unei culturi amenințate* de Ion Dună: „A vorbi despre Thomas Mann și mai ales despre romanul său cel mai caracteristic este ca și cum ai intra într-un sanctuar, înzestrat fiind, dar fără puțință de înțelegere absolută. Această dezarmare o simți din plin mai ales dacă vrei să fii sincer cu tine însuși și cu cel care te obligă la loialitate: însuși scriitorul”. ■ În *Viața cărților* citim: □ P. Petru prezintă *Diminețile lungi* de Costache Anton, Editura Cartea Românească, 1976: „În ansamblu, atmosfera e densă, dar romanul păcătuiește printr-un anume convenționalism, prin câteva excrescențe inutile (jurnalul procurorului Popcea, bine făcut în sine, credibil). În orice caz, *Diminețile lungi* este o carte serioasă, scrisă cu virtuozitatea unui prozator format”. ■ Veronica Porumbacu scrie despre *Scrum și pajură* de Szenczei László, Editura Kriterion, 1976, tradus în românește de George Sbârcea: „Lectura îți descoperă dragostea autorului pentru romanele lui Rebreanu, pentru *Răscoala* îndeosebi”. □ Despre volumul *Iarna, departe* de Sergiu Adam, Editura Junimea, 1976, scrie Adrian Popescu: „Fără nimic ostentativ, beneficiind de o frază elegantă și sigură, *Iarna, departe* rămâne o proză mai mult decât agreabilă, unde Sergiu Adam demonstrează nerv epic și putere de invenție. Chiar dacă nu forțează originali-

tatea, scrierea lui înseamnă o frumoasă reușită”. □ V. Mihai recenzează *Clopotul viselor* de Jean Băileșteanu, Editura Scrisul românesc, 1975: „Privind lucrurile dintr-un unghi de vedere juvenil, autorul e adesea tentat să aglomereze material faptic mai mult sau mai puțin semnificativ, lăsându-ne, în cele din urmă, o impresie de dezorganizare, de lipsă de structurare”. □ Virgil Florea scrie despre *Fântâna dorului poezii populare din țara Loviștei* de C. Mohanu, Editura Minerva, 1976: „Consemnarea unor vechi fapte de limbă sporește valoarea și sfera de interes a culegerii, remarcabilă sub toate aspectele, îndeosebi sub acela al punerii în circulație a unui bogat și autentic material folcloric, încă foarte bine păstrat, dintr-o zonă mereu și fără motiv neglijată, până acum, în cercetările de specialitate”. □ Vasile Igna prezintă *Moartea sorei Agatha* de I. Mocanu, Editura Dacia, 1976: „Lectură plăcută, cu un conținut educativ și patriotic pregnant, *Moartea sorei Agatha* este o apariție remarcabilă”. ■ În *Mențiuni și opinii* citim: □ *O valoroasă contribuție la colaborarea interbalcanică* de Antița Jucan: „Bogat ilustrat și într-o prezentare grafică ireproșabilă a apărut recent la Atena primul număr al prestigioasei reviste «Lumea balcanică». [...] «Lumea balcanică» dedică un loc deosebit țării noastre, a cărei politică de apropiere între popoarele balcanice și eforturi depuse în acest sens sunt subliniate în repetate rânduri. Astfel, în afara amplului reportaj citat mai sus, referitor la vizita președintelui Nicolae Ceaușescu în Grecia, sunt publicate un mare număr de articole legate de România. Dintre acestea cităm: Prezentarea cărții președintelui Ceaușescu *Pace și colaborare în Balcani și în lumea întreagă, București un oraș fermecător* impresii de călătorie de Tasos Zapas, *Filmul românesc* și o prezentare a poetului Aurel Rău, de Kostas Asimakopoulos, Expoziția de carte românească la Atena, de Apostolos Manfanaris, două medalioane despre volumele *Minaș rebelul* și *Gândirea greacă – Eseiști contemporani* apărute la Ed. Dacia din Cluj-Napoca, *Thomas Pashidis, un înaintaș al colaborării balcanice în România* de I. M. Hatzifotis, un poem al lui Mihai Eminescu etc.”. □ Nae Antonescu, *Atelier literar*: „Cenaclul literar «Tudor Vianu» de pe lângă Casa de cultură a sectorului I București a tipărit recent un frumos caiet de poezie, proză beletristică și critică intitulat *Atelier literar* vizând ideea de muncă și abnegație în creația literară. O prodigioasă activitate a cenaclului bucureștean se oglindește veridic în paginile acelei frunze publicatii neperiodice, începând de la condițiile tehnice ireproșabile în care se tipărește și până la calitatea creației literare inserată în coloanele ei. Deosebit de interesante sunt contribuțiile critice și de istorie literară semnate de Șerban Cioculescu (*O scrisoare inedită a lui Camil Petrescu*). Ion Negură (*Eminescu și bibliotecile lui Aron Pumnul*), Emil Manu (*Critica necesară*), M. Gafița, M. Straje, Bucur Țincu, Horia Stanca; poeziile lui Șt. Aug. Doinaș, Livia Bacîru (*Epitaf*, închinat lui Antim Ivireanul), Vl. Bârna, Dominic Stanca, traducерile lui Petre Nistor din Rimbaud (*Corabia buimacă*), ale lui G. Buznea din Pușkin (*Cărarea vieții*). Este de subliniat caracterul elevat patriotic al majorității

creațiilor poetice, proza lui Ionel Neamtzu și ingenioasa idee de a redacta grupajul festiv *Femeia în istoria patriei*. Rubrici de recenzii, comentarii, note, opinii, constatări contribuie armonios la împlinirea sumarului alături de reproduceri de vechi coperte de cărți, vignete, desene, fotografii. Am reținut sugestivul *Desen* al lui A. Demian. Îi lipsește acestei tipărituri o fermă cronică literară”. □ S. V., *Lirica populară*: „Lucrând la alcătuirea celebrei *Antologii* de lirică populară, Lucian Blaga a apelat nu doar la culegerile deja cunoscute, ci și la «informatori» voluntari. După cum reiese din scrisoarea aici reproducă, poeziile trimise de către unul dintre aceștia, poetul Nichifor Mihuță, profesor de limba și literatura română din Banat, nu au fost incluse în *Antologia* editată postum. Ar fi interesant de știut care este cauza acestei omisiuni, din moment ce autorul scrisorii se arată atât de încântat de descoperirea lor. Dacă cele cinci piese la care se face referință nu s-au pierdut, ele ar trebui probabil incluse în seria de *Opere*, cu atât mai mult cu cât nu punem la îndoială gustul lui Blaga”. □ *Criticul și veleitarul*, Ion Voicu: „Citim în «Luceafărul» nr. 25, pe prima pagină, un bătaios articol *Critică și veleitarism*, unde se afirmă printre altele: «Criticul veritabil ține o rubrică permanentă. Veleitarul va ține și el o rubrică de comentarii literare. Criticul adevărat laudă sau contestă. Criticul improvizat va folosi și el elogiile, ca și negația sublimată...» Cum exemplele lipsesc cu desăvârșire din articolul amintit, ne-am propus să identificăm singuri, în chiar textele publicației bucureștene, cele două «soiuri» de critici, molipsindu-ne, în parte și de metoda trierii pe grupe paralele, albă și neagră, pozitivă și negativă practică cu obstinație de autorul polemicelor rânduri”. □ *Romano-arabica (II)*: „Editat de Mircea Anghelescu, volumul reflectă o parte din activitatea, mult mai bogată altfel, a Asociației de studii orientale din R. S. România. Temele puse în discuție sunt variate, multe dintre ele cu un evident caracter de sinteză, ori de polemică aducere la zi a vechii informații. În *Arabic Language and Literature in Romania* se argumentează doct și convingător că interesul scriitorilor români pentru limba și cultura arabă, începând cu secolul al XVII-lea până astăzi, este o constantă a literaturii noastre”. □ Aurel Sasu, *Manuscriptum*: „Niciodată parcă actualitatea istoriei literare n-a fost scoasă în evidență ca în acest număr al prestigioasei reviste editate de Muzeul Literaturii Române. Responsabilitatea cuvântului scris, respectul și cultivarea adevărului, programul patriotic și educativ al scriitorului sunt numai câteva din temele unei dezbateri susținute de texte (documente) exemplare ale culturii românești”. □ Sub titlul *Nadia Comăneci* sunt publicate fragmente din presa străină despre gimnastă: „Kashmerini”, „Stuttgarter Zeitung”, „Sovietski Sport”, „Washington Post”. ■ Versuri semnează Adelina I. Cârdei (*Țara mea*), Nichita Stănescu (*Uraniul ca și plumbul*), Vasile Nicolescu (*Meteoriți; Cangur*), Traian Iancu (*Vedere din Varșovia*), Aurel Rău (*Cântec de dragoste*), Ioana Diaconescu (*Îți vei oglindi obrazul; Țărmii de aur*), Cleopatra Lorințiu (*Drum de săptămână; Dincolo*), Valeriu Bucuroiu

(*Cu faguri grei*), Eugen Cristea (*Dealul*), Aurel Gurghianu (*Noapte montană; Somnul rațiunii; Cearcăn; Statuile; Necunoscuta umbră*), Nina Cassian (*)
 □ Horia Bădescu publică *Grebla*. □ Aurel Gurghianu revine la rubrica sa *Te-rasa* cu eseu *Scurte istorii*. □ Vasile Rebreanu publică proza scurtă (*Fata nevăzută; Misterul domnișoarei Morgan*). □ Ion Lăncrănjan publică *Moșteni-rea*, un fragment din romanul *Suferința urmașilor*.

● **[„Teatrul”, nr. 7]** Cu titlul *Repere la stagiunea '75-'76* sunt publicate o serie de articole care abodează diverse aspecte ale stagiunii teatrale. Margareta Bărbuță scrie despre *Afirmarea conștiinței colective a creatorilor de teatru*, text în care se referă și la viitoarea stagiune, susținând că aceasta „va trebui să însemne materializarea în fapte de artă a multora dintre principiile de înaltă noblețe enunțate în cadrul dezbatelor și întâlnirilor acestei stagiuni. Dacă discuțiile și confruntările sunt necesare și stimulatoare, aducând clarificări, înlesnind evaluarea unei situații de ansamblu și stabilirea unor direcții de dezvoltare, publicul – care, în această stagiune, s-a apropiat din nou de teatru, regăsind cu entuziasm drumul spre actul de comunicare scenică – așteaptă noi fapte artistice care să consolideze această comunicare, în numele idealului comun al umanismului revoluționar”. □ Mihai Nadin publică un articol intitulat *Teatrul necesar*, o succintă trecere în revistă a activității diverselor teatre în această stagiune. □ Constantin Paraschivescu, în *Stagiunea și debaterile*, subliniază importanța acestui tip de activități ce „nu oferă câștiguri imediate și spectaculoase, uneori nu prilejuiesc nici avansarea unor contribuții inedite la elucidarea unor termeni și chestiuni teoretice; dar prilejuiesc, fără doar și poate, odată cu un larg schimb de păreri, cunoașterea și stabilirea unor raporturi de reciprocitate între teoreticieni și practicieni, confruntarea unui mod de gândire cu altul, a unui mod de experiență cu altul, elucidarea unor controverse, stimularea unor inițative”. Sunt amintite, în acest context, analiza spectacolului *O noapte furtunoasă* de I. L. Caragiale, realizată la Cluj-Napoca, subliniindu-se, ca efect, creșterea interesului pentru teatru. □ Marius Robescu abordează *Problema stilului*, considerând că „teatrele bucureștene trec printr-o criză a stilului din pricina unei momentane, trecătoare, desincronizări”. ■ În *Sinteze*, Theodor Mănescu publică un studiu intitulat *Conflictul dramatic și conexiunea dramaturgiei cu noua societate*. Aici se discută, la modul teoretic, despre „studiul problematicii contradicțiilor [...] în măsura în care acesta determină (sau nu) problematica conflictului dramatic”. ■ În *Puncte de vedere*, Ion Toboșaru aduce în discuție *Critica de teatru și publicul*: „În contextul spiritualității noastre actuale, criticii de teatru îi revin multiple sarcini. Promovarea dramaturgiei contemporane originale domină, de cele mai mult ori, ca o preocupare constantă, scrisul închinat spectacologiei. Este evident că asemenea preocupări ale criticii de teatru, vizând literatura dramatică și estetica spectacolului actual, se înscriu într-un moment semnificativ al afirmării teatrului național, al integrării lui în sfera culturii generale

actuale. Critica de teatru – critică de direcție, de orientare – contribuie, deopotrivă, la formarea, în rândul maselor, a unei conștiințe teatrale, la stimularea interesului lor pentru spectacol, acesta fiind considerat ca formă de educație politică și estetică a publicului. În acest sens, critica de teatru se fortifică prin asimilarea și aplicarea principiilor politicii partidului nostru în domeniul culturii și al artei. Misiunea criticii, indisolubil legată de dinamica fenomenului spectral, ascultă, în același timp, de imperativele proprii unei societăți eminentamente educaționale, cum este societatea noastră; rolul ei se cere, așadar, privit în perspectiva sarcinilor pe care le ridică formarea unei spiritualități complexe socialiste, a unei spiritualități patriotice, civice și estetice. Din acest punct de vedere se și cuvine a privi multiplele atribute ale criticii de teatru, astăzi”. ■ În *Cronica dramatică – Piesa românească în premieră*, Virgil Munteanu prezintă *Excursia* de Theodor Mănescu și *La margine de paradis* de Ovidiu Genaru (Teatrul dramatic „Bacovia” din Bacău); Valeria Ducea scrie despre *Tropaeum Traiani* de George Sălceanu, Virgil Munteanu despre *Balada celor doi îndrăgostiți* de Dimitrie Roman și *Comoara din deal* de Corneliu Marcu Loneanu (Teatrul de stat din Arad); Mira Iosif despre *Acești îngeri triști* de D.R. Popescu (Teatrul de stat din Oradea, secția maghiară) și C. Paraschivescu despre *Marea gară nouă* de Victor Frunză (Teatrul de stat din Oradea, secția română). ■ În *Bloc-notes*, Leonida Teodorescu publică *Contactul social*, text în care susține necesitatea contactului publicului cu textul literar. ■ Ionuț Niculescu publică un portret literar intitulat *Tudor Arghezi – poet și moralist al teatrului*. □ În *Turnee*, Dan Nasta, Valeriu Moisesescu și Dinu Cernescu își exprimă opiniile depre turneul Teatrului Nottara în Grecia. □ Este publicată piesa *Comedia nebunilor sau Îngerul bătrân* de Alexandru Sever.

● [„*Transilvania*”, nr. 7] Sub semnătura Transilvania citim editorialul *Dezvoltarea conștiinței socialiste*: „Urmărind dezvoltarea impetuoasă a civilizației socialiste, creșterea rolului conștiinței sociale reprezintă astăzi un adevăr unanim recunoscut, ceea ce corespunde conținutului etapei actuale în care se găsește țara noastră. Având drept fundament dezvoltarea și modernizarea întregii economii, partidul și statul nostru au înfăptuit un amplu program de măsuri în vederea ridicării nivelului de trai, material și spiritual, al întregului nostru popor. Dezvoltarea forțelor de producție a adus cu sine o nouă înflorire a culturii socialiste, aceasta fiind expresia firească a răspândirii largi în mase a cunoștințelor științifice, politice și artistice contemporane”. ■ Solomon Marcus semnează *Direcții și tendințe noi în științele umaniste și sociale. Școala de vară postuniversitară, Sibiu 1-31 august 1976*: „Ideea organizării, în România, a unei școli de vară dedicate direcțiilor și tendințelor noi în științele sociale și umaniste a apărut necesară, ca urmare a dezvoltării vertiginoase a preocupărilor românești interdisciplinare, de colaborare a metodelor sistemice, semiotice și logico-matematice cu domeniile actuale ale economiei și sociologiei,

prognozei și dezvoltării, ciberneticii și informaticii, lingvisticii și logicii, biologiei, medicinei și psihologiei. Știința românească deține de mai mulți ani unele priorități și poziții de pionierat în aceste direcții, care i-au atras un deosebit prestigiu. Tot mai numeroși sunt studenții și specialiștii străini care vin la noi în țară pentru a beneficia de îndrumarea specialiștilor noștri, în timp ce numeroși savanți români sunt invitați ca profesori vizitatori la universități de peste hotare”. ■ În *Cronica ideilor* citim partea a doua din *Pledoarie pentru „simțul măsurii”* de Tudor Cățineanu, care de această dată scrie despre *Măsura în acțiunea socială*. ■ În *Patrimoniul documentar* Dumitru Bălăeț scrie despre *Lucian Blaga la Academia Română*: „Dacă rațiunile înalt teoretice cuprinse în răspunsul academic al lui Blaga la discursul de recepție al lui Nichifor Crainic ar fi fost luate cu mai multa temeinicie în considerație, am fi fost poate scutiți de multe erori în interpretarea mesajului umanist, pozitiv, al gândirii blagiene. Cel care-l însoțise pe Nicolae Titulescu în strădaniile sale de pace și barare a drumului de ascensiune a fascismului găsea de cuviință să se delimiteze la timp și în condiții deosebite, sub cupolele înaltului for spiritual al Academiei Romane, de ceea ce putea însemna în țara noastră expresia acestei ideologii. Iată cum, prin cercetarea relațiilor lui Lucian Blaga cu Academia Română, parafrazând o expresie a lui Ortega Y Gasset, nimerim ca din întâmplare în însuși miezul vieții și operei marelui nostru înaintaș”. ■ Și în acest număr apar două cronici literare: □ *Țara amintirilor* de Mihai Beniuc, cronică nesemnată, dar probabil scrisă de Mircea Tomuș: „Aceeși în raportul dintre maxima realizare și materialul brut, aceeași în componenta problematică și în modalități, poezia lui Beniuc își asumă, prin această conștientă constanță, riscuri apreciable. Cititorul atent la pulsul ei cel mai intim bănuiește aici condiția estetică maximă, pe care singură și-o impune. Pe axa ascendentă a unei traiectorii atât de ample, astăzi meritul ei cel mai important este în curajul de a-și asuma acest risc, cu un nedesmințit spirit de bărbăție”. □ Sub semnătura lui Mircea Tomuș, citim cronică literară la *Imnele Transilvaniei* de Ioan Alexandru: „În etapa actuală, limbajul acestui poet deține caracteristicile labei primordiale: mare bogăție de substanță specifică, avânt tumultuos, forță iluminatoare, înaltă combustie; el a angajat un fructuos conflict între cuvânt și vers, fiecare, pe rând, reușind a-și supune elementul opus, ori depinzând încă de forța lui neîmblânzită. Există în arta poetică a acestui moment pe care îl marchează *Imnele Transilvaniei* resurse generoase, dar și zăcămintele ascunse încă; nutrim speranța că, cu timpul, coaja încă dură a poeziei se va dezghioa, lăsând atunci ochilor și înțelegerii viitorului bucuria unor fertile descoperiri”. ■ În *Mișcarea literară* citim: □ Titu Popescu semnează *Jurnalul lui Titu Maiorescu*, marcând apariția volumului I: „Unic în literatura noastră ca operă de formare, *Jurnalul* lui Titu Maiorescu este una dintre cele mai pline de învățăminte lecturi”. □ Tot Titu Popescu semnează și textul omagial *Octavian Paler – 50 de ani*: „O mare mobilitate subtilă îi stă la îndemână. Spațiul său afectiv

este expansiv și densificat cu implanturi reflexive. Firea sa adevărată este cea de poet. Peste tot, nu este altceva. Este atât de tiranic poet în scris, încât te face și pe tine, cititor, să fi într-un fel poet. Când îl citești, nu-ți mai aparții. Cuvintele pe care ți le servește în montura splendidă a paradoxului liric sunt cifrate pentru declanșarea palingenezei. Este încă un motiv pentru experiența captivantă a lecturii cărților sale. Cărți care trebuie să stea în raftul de onoare și la care trebuie să revii periodic. Ele îți oferă o lectură în trepte interioare, cu ecouri savant multiplicat și succesive, cu ligaturi la vedere în subțirimea de spirit. În vastitatea vibrației pure, îți contempli uimit chipul Înnobilat. La procesiunea acestui eveniment decisiv, Octavian Paler este un lampadofor”. □ Grigore Traian Filip realizează un interviu cu Constantin Noica, *Literatură și filozofie*: „- *Ce accepție dați poeziei filosofice?* – Mă opresc la poezie. E destul să fie poezie spre a putea trezi o emoție și un gând filosofic. Chiar poezia de idei e poezie sau nu este. – *La baza filosofiei poetice stă simpla alianță dintre raționament și imaginație?* – Într-un act creator e spiritul întreg cu toate facultățile și subfacultățile lui. Dar ce poate însemna «filosofie poetică»? În genere aș desființa din dicționare adjectivul «poetic». Oricum l-am folosi, el alunecă spre minor, grațios și iresponsabil. Poezia nu admite să fie adjectivată. Când spui de un lucru că e divin, ai terminat de mult cu zeii. [...] – *Vă întreb acum despre Eminescu, la care vă referiți atât de des, Tudor Vianu îl numea «cel mai de scamă român care a trăit vreodată». Dv. îl socotiți «sinea rostirii românești». Ce înțelegeți vorbind așa?* – Orice spunem despre Eminescu riscă să fie o declamație, până și vorba lui Maiorescu: «un rege al cugetării omenești». Mi s-a părut că Eminescu s-a instalat în noi, în intimitatea noastră, iată, în intimitatea limbii noastre... Ori de câte ori am încercat să adâncesc limba noastră și să-i caut implicațiile filosofice am regăsit căutările lui și ceva din libertățile lui spirituale. Ce ni se pare fără echivalent este faptul că, folosind limba tuturor, și întorsăturile de pretutindeni ale altora, Eminescu vorbește uneori și ca «nealții» cu propria lui expresie. Totul poate îmbătrâni într-o limbă, dar nu capacitatea de a o înnoi. Este una din marile lecții pe care ni le-a lăsat Eminescu”. □ Mircea Ivănescu scrie despre primul volum din *Istoria polemică și antologică* de Eugen Barbu: „Fără îndoială, acest întâi volum din *Istoria polemică și antologică*... a lui Eugen Barbu este o carte interesantă, uneori amuzantă, uneori pasionantă de-a dreptul, de multe ori incitantă la replici și amendări, totdeauna răsplătind lectura. Nu în primul – dar nici în ultimul – rând pentru că își justifică al doilea calificativ al titlului: se pot regăsi (sau întâlni pentru prima dată, spre rușinea de sigur a unora din cei ce citesc literatură modernă), aici, texte, în general poezii întregi, sau cel puțin versuri memorabile din opere, unele rare poate, altele accesibile, și aproape fără excepție, selecțiile de antologie poetică sunt judicioase și binevenite. Cartea, însă, așa cum se și intitulează în primul rând, și cum autorul are grijă să sublinieze în mai multe locuri, este și o trecere în revistă polemică și aceasta ne duce la remarca

liminară (de altfel formulată de majoritatea celor care au comentat-o până acum): în actuala ei compunere și în optica în care a fost intenționată, nu e vorba aici de o Istorie literară, ci de un «log-book», cum i-ar spune Valery (pe care autorul îl citează cu predilecție, ca termen de comparație sau model recomandabil), un caiet de impresii, de însemnări în cursul navigației pe mărele poeziei românești actuale”. □ Vasile Chifor semnează *Fețele adevărului și sentimentul frustrării*, semnalând romanul *Fratele nostru Emanuel* de Petre Anghel: „Roman al unui subtil moralist, *Fratele nostru Emanuel* convinge și confirmă profilul unui autor cu certe și variate disponibilități narative”. □ În *Evoluția unui povestitor* G. Nistor scrie despre Mihai Sin, comparând *Așteptând în liniște* și *Viața la o margine de șosea*: „Între povestiri și roman există legături dialectice, cărțile luminându-se reciproc. Totuși, romanul lărgeste considerabil aria socialului și adâncește sondajul psihologic. Rămânând în continuare un bun povestitor, Mihai Sin ne propune, în a doua carte a sa, mai degrabă o suită de bune povestiri, decât un roman (sau decât un roman modern). Nu că ar lipsi unitatea cărții, determinată de rememorările inginerului Achim Brezeanu, dar nucleele narative cele mai importante nu fac altceva decât să urmărească niște destine individuale, fiind, din punct de vedere epic, adevărate povestiri. Mai favorizează această părere și modalitatea compozițională cam forțată, sau, oricum, destul de banală”. □ Mircea Ivănescu revine cu noua *Cronica traducerilor*, comentând *Florilegiu* de Gianbattista Marino, Editura Univers, 1976, traducere de Leonid Dimov: „Aproape fără excepție, versul românesc are muzica superbă, densa a originalului și stanțele și poemele întregi – mai ales în partea mediană a cărții, cea cuprinzând traducerile de sonete – se împlinesc în puritatea de cristal supraîmpodobit a italianului, și cititorul descoperă cu încântare concentrarea concettistă, tensiunea care face să se cambreze versul, transformându-l într-un joc frumos al spiritului. Pretutindeni în paginile din dreapta ale acestei cărți (cele ce stau în fața textului original, reproduș și el, potrivit tradiției colecției «Orfeu») scânteie reverberațiile de poezie, și muzica, pe care ne-am obișnuit s-o considerăm artificială, a ottavelor sau sonetelor clasice și preclasice ni se dezvăluie neașteptat și entuziasmant de modernă și de spontană”. □ Sub semnătura G. N. citim *Ars-artifex*, un text scurt în care se semnalează apariția plachetei *Unde concentrice* de C. Miu-Lerca, Editura Facla: „Oricum, întâlnim în această carte, saturată de concepte și teoretizări, de poezii care-și explică titlurile prin metafore-apoziții, cu fiecare strofă, un freamăt interior real, capabil de a transpune ideile în imagini”. ■ Nicolae Branga publică studiul *Inscripții tegulare civile romane din Oltenia*. ■ În *Necesitatea artei* citim: □ Mircea Braga, *Estetica în fața propriei sale istorii* (I): „Când cercetăm mecanismul procesului de elaborare a unei istorii a oricărui fenomen manifestat în sfera spiritualității, când suntem deci în fața unui act ce își revendică apartenența la o «disciplină» care – prin asimilare – se vrea a fi în primul rând știință, sesizăm că fiecare cercetător parcurge mai întâi o etapă în care apare acut și

prioritar necesitatea elucidării condiției specifice a domeniului respectiv. Înțelegem, în această ordine de idei, că formarea unei viziuni de ansamblu asupra unui fenomen definit ca unitate în durată supusă regimului cauzalității presupune un răspuns dat câtorva întrebări fundamentale, răspuns în măsură să asigure cadrul teoretic și instrumentarul metodologic necesare demersului propus. Este vorba, evident, de un complex de date care, el însuși, o dată exprimat, devine obiect al propriei discipline, supus fiind acelei ciudate legi a culturii care determină neîntrerupt amplificarea, continua expansiune a obiectului”. □ Titu Popescu semnează *Doctrina estetică*: „Constituirea unei doctrine este un eveniment filosofic pentru domeniul în care apare, deoarece reflectă atât structura caracteristică a acestuia, cât și racordările sale la marile înțelesuri ale omenirii. Concentrând sensuri fundamentale, sfera ei noțională a fost pusă sub semnul unei cauzalități logice autonome, bazată pe articularea convergentă a semnificațiilor conținute, ceea ce înseamnă o structură delimitativă față de contingentul mai puțin riguros. Doctrina apare ca o emisie egală și continuă de idei apropiate, ca un ansamblu programatic de opinii”. ■ În *Revista revistelor* apar sumarele publicațiilor, împărțite în secțiuni *Ideologie, Poezie, Proză, Critică, Istorie literară, Literatură universală*. ■ Versuri semnează: Dan Mutașcu (*Poem pentru fiecare*), Horia Lupu (*Scrisoare din câmp*), Ion Dancu (*Psalm impurei tristeți*), Adriana Marina Popovici (*Sunt Cosânzeana unui basm nescris*). ■ Din proză citim *Fidelitate* de Bianca Nord.

● [**„Vatra”, nr. 7**] Dan Culcer semnează articolul *Literatura ca model*, un excurs despre rolul educativ al literaturii „cu modele pozitive”. ■ La rubrica *Efigie*, este publicat poemul *Străluminat pământ*, de George Boitor. ■ Pe pagina următoare se regăsește un grupaj de poezii patriotice semnate de: Ioana Dinulescu, Dan Lupescu, Anton Moraru, Eleodor Dinu, Ștefan Tunsoiu. ■ Petru Poantă publică a doua parte din studiul *George Coșbuc sau „lupta vieții”*, comentând despre sensul eroic sau epicureic al vieții opus fatalității mioritice. Criticul dezvoltă analiza pe direcția unui „anacreontism” în opera lui Coșbuc, mai ales în ciclul *Cântecelor* din *Balde și idile*. De asemenea, fragmentul cuprinde și începutul exegezei poemului *Moartea lui Fulger* construită în jurul viziunii asupra morții. ■ La *Cronica literară*, Dan Culcer scrie despre *Metamorfozele criticii europene moderne*, de Romul Munteanu (Ed. Univers, 1975): „Incitantă, lectura cărții lui Romul Munteanu îndeamnă atât la o nouă reflecție asupra surselor teoretice de până acum ale criticii cât și la căutarea altor surse pe care științele de interferență le pot oferi, la diversificarea metodelor criticii românești căreia i se cere, indirect, un efort mai mare într-o lucidă sincronizare ca și depășirea fazei recuperărilor întârziate, drum pe care a pășit în ultima vreme cu mai puține ezitări, în căutarea unui cadru publicistic superior amenajat”. Un alt volum de critic asupra căruia se oprește cronicarul este *Obsesia autenticității*, de Mircea Zăciu apreciată pentru „prezenteizarea” operelor clasate și pentru interesul acordat jurnalului pe care criticul nu îl con-

sider literatură și a cărui ficționalizare nu o agreează. ■ Anton Cosma semnalează republicarea cărții de debut a lui Laurențiu Fulga, volumul de povestiri *Straniul paradis*. ■ La rubrica *Filtre*, Silvia Udrea recenzează volumul de povestiri *O seara de noiembrie*, de Alexandru Papilian și *Făptura*, debutul în roman al lui Paul Drumaru. ■ La secțiunea de critică, Serafim Duicu abordează cartea de istorie literară *Fața ascunsă a lunii*, de M. Gafița. Recenzia (din care în acest număr apare doar prima parte) debutează cu un ton de pamflet la adresa lipsei de interes a criticilor contemporani pentru istoria literară. În continuare, recenzentul observă perspectiva autorului: [...] privirea lui este retroproiectivă: el întoarce manivela timpului, aduce trecutul către prezent, ochiul rămânându-i actual”. ■ Dumitru Mureșan publică, la *Jurnal*, prima parte din articolul intitulat *Poezia culturii*. Pornind de la observarea faptului că „poezia contemporană tinde să re trăiască [...] realitatea culturii” și a personalităților ei, autorul își propune să cerceteze sensul poeziei patriotice actuale, a „poeziei trăirilor istoriei noastre” care este, totodată, și „poezia culturii românești”. Primul volum supus exegezei este *Cartea runelor (Adaos la Paranasul dacic)* (Ed. Eminescu, 1976), de Dan Verona, urmat de *Apărătorii, Poeme istorice și alte poeme* (Ed. Dacia, 1975), de Aurel Șorobetea și *Scripturile române* (Ed. Albatros, 1975), de Vasile Diaconescu, care se dorește, conform lui Dumitru Mureșan, „o istorie a literaturii române în versuri”. ■ Publică proză Mircea Horia Simionescu și Gheorge Schwartz. ■ Sunt prezenți cu versuri Aurel Pantea, Miron Rusu Baran, Augustin Pop, Mara Nicoară. ■ Mihai Sin scrie despre *Jurnal pentru mine*, un jurnal „secret” al lui Tolstoi, scris în paralel cu cel masiv, din care Editura Univers a publicat al doilea volum, conform semnalării recenzentului.

● [„**Viața românească**”, nr. 7] Ion Maxim semnează textul: *Lucian Blaga și problema antropogenezei*: „Întreaga filosofie a lui Lucian Blaga se desfășoară în jurul situației omului în univers. A întemeiat mai degrabă o antropologie filosofică, deci o noologie abisală, cum își închipuia, furat de o terminologie ce nu i-a servit întotdeauna gândirea. Statornicește ideile principale ale acestei antropologii în toate lucrările sale, fie în direcția cunoașterii, a culturii sau valorilor, fie în direcția cosmologică”. □ Despre *Șerban Cioculescu memorialist* scrie Alexandru George: „În fapt, *Amintirile* au fost precedate de o schimbare de manieră în felul criticului de a înțelege relațiile sale cu literatura. Pe de o parte, acțiunea sa e mai mult de a completa o imagine critică a câte unui scriitor sau de a pune la punct o problemă în controversă, iar pe alta, tonul criticii sale s-a modificat sensibil, alunecând într-o indulgență generală, în care recunoaștem cu greu pe cronicarul atât de sever și lipsit de menajamente de până în 1948. Vivacitatea tonului nu s-a pierdut ba dimpotrivă a sporit, dar ironia de cele mai multe ori tăioasă dinainte a devenit un fel de spirit hâtru, cu grija de a menaja niște susceptibilități de care tocmai autorul e în fericită situație de a nu trebui să se teamă”. □ Nicolae Oprea analizează *Structura unor*

romane: „Prin ultimile sale romane (*F, Cei doi din dreptul Țebeii, Vânătoarea regală, O bere pentru calul meu*), dispuse ciclic, Dumitru Radu Popescu se definește pregnant ca prozator dinamic, structurându-și un spațiu epic inconfundabil, comparabil prin organizare cu Yoknapatawpha faulkneriană. În acest cvartet românesc există ca și la Faulkner, două planuri temporale distincte: 1. Planul imediat al succesiunii faptelor, des-ordonate, după cum au fost trăite, imaginate sau istorisite de diverși naratori flotanți: 2. Planul real în ficțiune, ordonat în conformitate cu succesiunea obiectivă a evenimentelor, prin coroborarea informațiilor capricios prezentate de unul sau mai mulți povestitori”.

□ Cornel Regman notează despre *Criticul Eugen Barbu sau cât de necesar se dovedește Al. Piru*: „Poezia română contemporană, primul volum din *O istorie polemică și antologică a literaturii române de la origini și până în prezent*, este rezultatul înădării și depășirii Spiralelor autorului publicate vreme de mulți ani în «Magazin», «Luceafărul» sau «Săptămâna», operații nu prea complicate, de vreme ce sprintenele foiletoane au trecut fără amputări și modificări în noua ipostază care, pentru motivele arătate, aducea mai mult cu o uriașă bobină decât cu o sinteză. Dintre foiletoanele acelea, câteva erau strălucite, prin verva pamfletară a autorului, mare specialist în demolarea prestigiilor false, întreținute cu suliman”. ■ În cadrul rubricii *Cărți. Oameni. Fapte* semnează texte: Gheorghe Grigurcu, Victor Atanasiu, C. Trandafir, N. Steinhardt.

□ Gheorghe Grigurcu descoperă un *Domeniu al criticii* în studiul lui Valeriu Cristea: *Domeniul criticii* (C.R., 1975): „«Salvarea» o găsim în pasajele de tensiune plastică medie, în care pedestritatea este atenuată de causticitatea exactă a observației, de un moralism ce reduce deficitul expresiv... Deoarece modul critic al lui Valeriu Cristea, «anticalofilul» (deși imagistic!) oferă o largă rază de acțiune preocupării etice de tărâmul literelor (ca un corectiv existențial)”. □ Despre *M. Ungheanu și insulele Arhipieleagului* scrie Victor Atanasiu: „M. Ungheanu a inclus în ultimul său volum *Arhipieleag de semne* (C.R., 1975) un notabil studiu asupra lui G. Ibrăileanu și a preocupărilor criticului de la Iași în legătură cu romanul. Studiul este caracteristic pentru o direcție pozitivă în scrisul lui M. Ungheanu: criticul cultivă uneori un didacticism superior, exprimat prin urmărire atentă, în toate meandrele și implicațiile posibile a unei teme. [...] Deși obiecția cea mai gravă pe care o trezește volumul lui M. Ungheanu e de ordinul sumarului. Fiecare din cărțile sale anterioare prezenta o anume structură, materialele introduse își găseau o legitimitate a includerii lor între coperți”. □ C. Trandafir se ocupă de volumul lui Const. Ciopraga: *Ecranul interior* (Junimea, 1975): „Const. Ciopraga se arată aici un sceptic superior, un ironist de-o suavă jovialitate, un umorist stăpânit. În viziunea lui, lumea e un spectacol cu lumini și umbre, cu infinite ipostaze cotidiene, unele de reală gravitate, altele de-o banalitate duioasă. Câteodată, poetul recurge la dilatarea faptului mărunț prin proiecția lui la altitudinea fanteziei, ori prin devierea în burlesc și caricatural”. □ La *Aforisme românești* meditează N.

Steinhardt: „Iată *Pegasul troian* al lui Tudor Vasiliu, culegere de aforisme (C. R., 1976): deîndată se desprinde din citirea acestor 220 de cugetări caracterul iscusit-sfătos pe care-l iau aforismele grăite în românește”.

AUGUST

1 august

• [„**Era socialistă**”, nr. 15] Francisc Păcurariu analizează relația dintre *Literatură și istorie*, definindu-i „o dublă deschidere: spre acțiunea istoriei asupra producerii acestei complexe forme de obiectivare a conștiinței și spre acțiunea literaturii asupra procesului istoric. [...] Romanul, ca mod de făurire a unei ample imagini artistice capabile să sugereze aparența totalității vieții, este istoric prin însăși natura sa, materialul din care își ridică amplele construcții – existența oamenilor – fiind rezultat al istoriei, modelat de istorie până și în formele ei individuale.”

• [„**Tribuna României**”, nr. 90] Pe prima pagină citim *Constelația de aur a gimnasticii române*: „La miezul nopții, cu câteva clipe după ce orologiile bătuseră începutul zilei de 22 iulie pe meridianele 20, și cu câteva clipe înainte de închiderea ediției noastre, la Montreal, în sala «Forum», se intona imnul României, iar pe cel mai înalt catarg era înălțat tricolorul roșu, galben și albastru. În torentul de aplauze entuziaste ale miilor de spectatori, Nadia Comăneci, copilul minune al gimnasticii mondiale, a primit răsplata sportivă cea mai mare – medalia de aur și titlul de campioană olimpică absolută. Cu două zile mai înainte, întreaga echipă de gimnaste urcase pe locul II în ierarhia olimpică a acestei discipline sportive, cucerind medalia de argint. Alături de Nadia, Teodora Ungureanu, Mariana Constantin, ca și celelalte talente sportive, au făcut din gimnastica românească o constelație de aur”. ■ În *Cuvântul zilei* citim *Literatura română în lume*, semnat de prof. dr. Virgil Cândea: „Recentul colocviu al traducătorilor de literatură română, a fost, neîndoielnic, una dintre cele mai marcante manifestări internaționale incluse în programul cultural al acestei veri din Capitala țării noastre. Peste 40 scriitori, poeți, critici literari și oameni de cultură din 20 țări, din Japonia și India până în U.S.A. oameni care și-au făcut din tălmăcirea creației literare românești în alte limbi o nobilă preocupare, s-au întrunit la București pentru un larg schimb de idei și experiențe. [...] Odată cu vocația scriitoricească, acești tălmăcitori ai versului, prozei literare sau științifice românești în alte limbi împlinesc o vocație superioară pe care am evocat-o adesea în coloanele «Tribunei României», au șansa de a fi ambasadori ai valorilor românești în lume. Dacă apreciem orice inițiativă a unui cărturar străin interesat de cultura românească și de creațiile ei suntem cu atât mai mult sensibili la eforturile pe care le fac în acest sens compatrioții noștri așezați pe îndepărtate meridiane. Aflat la cea de a doua ediție a sa, colocviul

internațional al traducătorilor de literatură română – asupra căruia dealtfel s-a și publicat o scurtă dare de seamă în numărul precedent – vine să confirme o nouă ipostază a prezenței noastre spirituale în lume: de la pătrunderea din timp în timp în universalitate a unor opere și personalități proeminente, asistăm azi la o răspândire sistematică a tot ceea ce este mai valoros și poartă girul geniului creator al românilor. Literatura română, ca parte a acestui tezaur de valori, se dovedește, astfel, un mesager spiritual care se bucură de o tot mai largă primire, contribuind la mai buna cunoaștere a poporului nostru pe meridianele lumii”. ■ Edgar Papu publică tableta *Originalitatea tezaurului nostru*: „România este un pământ de sinteză. De aici derivă și unicitatea fenomenului românesc. Sinteza creează mereu alcătuiți noi, inexistente până la operațiile ei. Tezaurul nostru național are deci la bază ceea ce am numit protocronismul românesc, capacitatea noastră de-a rămâne originali, de-a anticipa creații unice în felul lor”. ■ Dumitru Radu Popa scrie despre *Vizita delegației asociației italo-române „Vasile Alecsandri”* în textul intitulat „România – țară purtătoare a destinului latinității orientale”: „La sfârșitul lunii trecute am primit o vizită inedită: delegația Asociației italo-române pentru relații culturale «Vasile Alecsandri» din Torino a sosit la București pentru câteva zile la invitația Asociației «România». Asociația a fost înființată cu numai 5 luni în urmă, la 13 martie, din inițiativa unor personalități din viața politică și culturală a orașului Torino, între care și cetățeni de origine română. Președintele de onoare al tânărului așezământ este Francesco de Martino, profesor de istorie a dreptului roman la Universitatea din Torino, iar președinte – Franco Mollo, director al asigurărilor sociale”. ■ Apare nota nesemnată „*Academia di Romania” din Roma*: „Centenar Brâncuși. Sărbătorirea centenarului nașterii marelui sculptor român a fost marcată de o conferință susținută de prof. Alexandru Mircan pe tema «Influența lui Brâncuși asupra artei europene», la care au asistat specialiști din domeniul artei și un numeros public. Manifestarea a fost completată de vizionarea unor filme documentare privind opera lui Brâncuși, precum și de o expoziție de fotografii. O manifestare similară s-a desfășurat și la Centrul francez din Milano, unde dr. George Trancu a conferențiat despre personalitatea și opera lui Brâncuși. *Simpozion științific*. În cadrul unui interesant simpozion a fost prezentată electronografia – metodă românească de diagnosticare și cercetare științifică pe care cititorii noștri o cunosc dintr-un număr anterior al «Tribunei României». Prezentarea a fost susținută chiar de autorii metodei, dr. Florin Dumitrescu și dr. Gh. Cămîrzan, aflați în Italia cu ocazia unui colocviu internațional de parapsihologie, desfășurat la San Remo. Metoda cercetătorilor români a stârnit în rândul specialiștilor un deosebit interes, datorită câmpului larg de aplicare pe care-l are în domeniul diagnosticării unor afecțiuni până în prezent greu de explorat. Presa italiană a acordat o mare atenție acestei metode, iar televiziunea în culori, care urmează să-și înceapă în curând emisiunile, va transmite în primele zile filmul realizat de inventatorii români, film în care,

pentru prima dată, fenomenele studiate prin electronografie sunt redată în dinamica lor”. ■ Virgil Cândea semnează *Un francez în Țara Oltului*, prezentare a romanului istoric *În numele Mariei Tereza* de Henri Nicolas, publicat la Măcon: „Romanul lui Henri Nicolas se citește cu interes și plăcere. Străbat din paginile lui nu numai sentimentele de atașament ale autorului pentru oamenii și plaiurile românești, dar și prețuire și respect pentru trecutul, drepturile și idealurile poporului român. Această atitudine este vădită de comprehensiunea autorului pentru problematica românească din Transilvania secolului al XVIII-lea, de ampla sa informație întemeiată pe o solidă bibliografie. O carte frumoasă și adevărată. Încă o piatră pe drumul vechi și neted al cunoașterii și prețuirii reciproce din prietenia franco-română. ■ Sub titlul *Diplomația română postbelică* Dinu C. Giurescu semnalează apariția volumului *Cronologia politico-diplomatică românească 1944-1974*, Editura Politică, 1976, volum realizat de Cristian Popișteanu: „Volumul trebuie continuat; este necesar ca autorul să-i adauge anual un supliment cu evenimentele anului precedent, însoțit de un studiu în care cifrele să fie date și separat – pentru cele 365 zile considerate – dar și recapitulativ; la care să se întocmească și un indice. La primul supliment ar fi de dorit să se insereze, tot recapitulativ, și alte date ce au rezultat din remarcabile investigații ale cercetătorului Cristian Popișteanu”. ■ Dosarul din acest număr, *Patrimoniul cultural național*, a fost realizat de Pan Solcan și Tudor Octavian, în contextul Legii ocrotirii patrimoniului cultural național. ■ Șerban Cioculescu semnează *Poezia română clasică de la Dosoftei la Goga*, prezentând antologia liricii apărută la Editura Minerva, sub îngrijirea lui Al. Piru și Ioan Șerb: „La o reeditare, un glosar ar fi binevenit pentru lămurirea cititorilor de toate treptele. Lucrarea interesează un public foarte larg și mai ales învățământul de toate gradele. Ca atare se recomandă singură”. ■ Doru Milescu semnează *Jurnalul, literatura și introspecție*, o prezentare a două colecții: „Memorialistică” a Editurii Minerva, dedicată scriitorilor români, și „Correspondență. Memorii. Jurnale” a Editurii Univers, dedicată autorilor străini.

4 august

- **[„România liberă”, nr. 9881]** Pornind de la ideea că în istoria culturilor sunt „momente favorabile sintezelor și discuțiilor teoretice”, Emil Manu scrie articolul *Militantismul literaturii*, considerând Congresul educației politice și al culturii sociale ca fiind unul dintre acestea. În acest sens, prezintă colecția Permanențe-Perspective, apărută sub tiparul editurii Eminescu și precizează că, prin conținut, „contribuie la impunerea conceptului de literatură militantă”, de altfel, *militantismul* fiind definit în lucrare „ca o opțiune estetică și civică, ca o permanentă «vocație a literaturii române»”.

- **[„Scânteia”, nr. 10 561]** Pe prima pagină citim *Aflat în Uniunea Sovietică, la invitația C.C. al P. C. U. S., pentru a-și petrece o parte a concediului de odihnă tovarășul Nicolae Ceaușescu s-a întâlnit ieri în Crimeea cu tovarășul*

Leonid Ilici Brejnev. ■ În contextul Congresului de educație politică și al culturii socialiste, Aurel Martin semnează *Rigorile științei să călăuzească valorificarea creației literare a trecutului*: „Timpul e necruțător, decantând cu severitate creațiile generațiilor trecute în funcție de rațiuni ținând de orientare politică, ideologică, axiologică, de rafinament al gustului estetic, de valabilitate a sistemului filozofic, de ceea ce interesează realmente, prezentul, ca forță care își întemeiază conștiința dinamicii ascensionale pe sevele venite din străvechi rădăcini, eliminând tot ceea ce, ca moștenire, nu poate intra în categoria patrimoniului, a tezaurului. Rămâne viabil doar ceea ce este expresiv, definitoriu nu doar ca document de epocă, de moment strict istoric, cât ca dimensiune elocventă pentru structura geniului național și, mai cu seamă, ca element activ în construcția civilizației prezentului, în formarea spiritualității de care societatea are nevoie pentru mersul ei înainte, pentru educarea noilor generații. De aici perspectiva critică a ideii de evaluare prin asimilare și disjuncție. Perspectivă deosebit de fertilă prin implicațiile și reverberațiile ei, prin rezultatele investigației. Chiar dacă, fenomen nu întotdeauna inevitabil, s-au tipărit unele cărți mai puțin reprezentative sau unele comentarii cercetează mai puțin opera respectivă în toate laturile și implicațiile ei actuale, cu mijloacele esteticii și istoriei literare marxiste. Dincolo de atari accidente este cert că reeditările și studiile care le însoțesc certifică, în situațiile reprezentative, vocația universalistă a literaturii române, originalitatea sa, tradițiile ei funciar umaniste, situația sa competitivă pe plan mondial, sub raportul experienței comunicate la nivelul specificului și sub acela al diversității modalităților de concretizare artistică. [...] Un vast plan de perspectivă are în vedere înfăptuirea finală a unui veritabil «corpus» al literaturii române, cuprinzând tot ceea ce se constituie ca expresie autentică, instructiv-educativă, la altitudinea exigențelor și a setei de cunoaștere actuale, democratizarea socialistă a culturii justificând și interesul maselor pentru toți cei ce, într-adevăr, au contribuit la exprimarea spiritualității noastre, ca și capacitatea de a-i judeca de la nivelul înalt al cerințelor prezentului. Această realitate, relevată în expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu la recentul congres, justifică și exigențele ce se pun în fața activității editoriale de perspectivă. [...] Parte integrantă din programul de educație politică și patriotică al partidului nostru, larga acțiune editorială de absorbție, prin cunoaștere, a tezaurului încredințat nouă de cei ce l-au distilat de-a lungul secolelor, ne îngăduie relevarea continuă a adevărului, cu alte cuvinte, că avem o tradiție literară cu care ne putem mândri, tradiție pe temeliile și coloanele căreia se înalță în spirală epica, lirica, dramaturgia, istoriografia literară a epocii socialiste, orizonturile policrome ale literaturii noastre, apetența ei pentru real, pentru politic, pentru ideal, pentru diversificare stilistică, pentru certitudini și pentru întrebări existențiale, pentru depășirea impasurilor, pentru propășire, pentru aport elevat și substanțial la educația poporului. În acest sens, exemplul clasi-

cilor ne oferă imaginea prezenței active a scriitorilor în agora, vocația asumată de el de a fi, în primul rând, cetățeni”.

5 august

● **[„Scânteia”, nr. 10 562]** Tot în contextul recentului congres, prof. Virgil Cândea scrie despre *Substanța documentară și ficțiune în literatura de evocare*: „Analiza romanelor, nuvelor, poemelor – numeroase – realizate în literatura română din ultimii ani având ca obiect sau ca pretext istoria națională cade în sarcina criticilor literari. Ca istorici, întrebările pe care ni le punem privesc mai puțin procedeele literare, cât atitudinea autorilor. [...] Ce condiționează oare succesul unei creații literare românești cu temă istorică? Talentul scriitorului? Firește, este o primă condiție înțeleasă de la sine de vreme ce este vorba de o creație artistică. Dar oricât de mare ar fi acest talent, el este condițional pentru afirmarea în domeniul delicat al evocării trecutului poporului român, de corecta cunoaștere a acestui trecut și de fidela sa redare. [...] Chemați să reînvie trecutul românesc prin romane, nuvele sau versuri, slujitorii culturii noastre prin condei sunt datori să țină seama, în primul rând, de tot ce tovarășii lor istorici au scos la iveală, după îndelungate eforturi, cu privire la acest trecut. Relația între literatură și istorie nu se stabilește doar prin fantezia bine dirijată, ci, în primul rând, prin severă informație. Este, de altfel, adevărul de însemnătate primordială reieșit din orientările Congresului educației politice și al culturii socialiste, din strălucita sintetizare a misiunii culturii și artei în socialism, cuprinsă în expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu, care acordă cea mai mare însemnătate studierii științifice a trecutului, analizei obiective a realităților explicării limpezi a sensurilor reale ale evenimentelor și biografiilor istorice”.

● **[„Flacăra”, nr. 31]** În *Faptele și vorbele*, Ov. S. Crohmălniceanu semnează un eseu intitulat *Cum se întoarce elefantul*. ■ În *Dezbateri*, Cornel Moraru scrie *Sub semnul adevărului*: „[...] este evident că se poate face literatură bună, valoroasă și cu oameni simpli, normali, sănătoși, fără a mai supralicita cazurile clinice și de conștiință (de obicei, de conștiință confuză), în această manieră s-a scris într-o vreme o proză interesantă, cu unele succese notabile, pe care nu avem dreptul să le ignorăm, dar e vorba de o formulă deja epuizată, acum anacronică. Istoria însăși, ca personaj, nu e cazul să mai apară la nesfârșit ca o fatalitate de neînțeles. Nu mai puțin desueți sunt eroii traumatizați sau demonici dintr-un trecut nu prea îndepărtat, dar care prin repetiție s-au banalizat și ei. Există chiar pericolul de a transforma evocarea, în ciuda substanței epice de necontestat, într-o schemă anistorică și, se înțelege, caricaturală, ceea ce vine flagrant în contradicție cu spiritul adevărului. Paradoxal, confuzia nu ni se pare a fi propriu-zis de ordin ideologic (faptele sunt prezentate mai degrabă nuanțat, pe linia documentelor de partid de după Congresul al IX-lea), ci mai mult estetic. [...] Scriitorul român de azi se află prin forța împrejurărilor, dar și prin opțiune (am văzut) în miezul actualității. E așadar

mai firesc să încerce să pătrundă în intimitatea vieții curente sociale, decât să prezinte până la exces nu știu ce derută interioară, mai mult sau mai puțin sofisticată. Desigur, ce e scris va fi în același timp și trăit. Aceasta e altă față a adevărului, ținând chiar de limbajul propriu al operei de artă. În orice caz, cultura noastră a atins un moment de indiscutabilă maturitate. S-a conturat, credem, ideea unui socialism victorios, în mod ireversibil, și în domeniul – clasic totuși ca formulare – al binelui, adevărului și frumosului. Literatura sinceră, curată poate depune cel mai bine mărturie într-un chip convingător, nu tezist despre această victorie. Este un privilegiu, care fără îndoială va fi de-acum și mai intens fructificat. Nu e vorba de a ajusta într-un fel lucrurile, de a simplifica, ci de a face explicit acest sens dominant și profund revoluționar. Responsabilitatea artistului va fi deci cu atât mai nobilă”. □ Dorin Sălăjan publică poezia *Clopote de grâu*. ■ În *Cronica literară*, Florin Manolescu prezintă volumul *Itinerar critic (II)* de Șerban Cioculescu (Eminescu). □ În *Tabletă de vacanță*, Al. Andrițoiu scrie despre *Mogoșoaia*. ■ În *Instantanee* sunt publicate câteva fotografii: Alexandru Balaci și Radu Boureanu, Victor Felea, Ana Blandiana, Constantin Chiriță. □ În *Hoinar pe meridiane* Toma George Maiorescu publică *Windsor*. ■ Adrian Păunescu publică reportajul pe teme sociale *Nevoia de criterii*.

● [„Orizont”, nr. 31] Cronica literară a lui Lucian Alexiu este consacrată volumului *Noimele* (Ed. C. R, 1976) a lui Ion Gheorghe despre care cronicarul lansează următoarea apreciere: „Ceea ce ni se pare remarcabil în poemele lui Ion Gheorghe (deopotrivă în «ipotezele» din Cultul Zburătorului) este însă tendința de a evada din folcloric în pseudofolcloric (fapt remarcat și în poezia lui Blaga), plăcerea de a fabula pornind de la un motiv de basm, de baladă etc, de a se abandona unei fantezii necenzurate, capabilă să creeze, singură, o mitologie paralelă cu cea luată ca model. ■ La rubrica „prezențe literare” este luat drept model poetic Grigore Hagiu, sub semnătura lui C. Costin, unde aflăm următoarea concluzie: „Autor de certă valoare, cu un univers al său în lirica românească actuală, Grigore Hagiu reprezintă într-un mod original generația poetică afirmată în primul contingent al colecției «Luceafărul». Poezia sa – inclusiv cea ocazională, pe care poetul o cultivă cu inima curată, din rațiuni de înalt civism – pare un edificiu deja încheiat în elementele sale structurale.” ■ Începându-și exegeza poeziei lui Goga, cu mărturisirile poetului „...nu sunt decât continuatorul normal al simțirii generale”, „m-am născut cu pumnii strânși”, Brîndușa Armanca analizează poezia lui Goga în straturile sale de adâncime, în structurile de percepție și de visare, a metaforelor ordonatoare pentru întreaga lui creație (articolul *Funcția magică a cuvântului la O. Goga*). ■ Pe aceeași pagină, Ion Maxim caută să pună în valoare eforturile lui Constantin Noica și Alexandru Surdu de a fi realizat o ediție științifică a *Lecturilor kantiene* (Editura Univers), cuprinzând fragmente traduse de Eminescu din *Critica rațiunii pure* (articolul *Eminescu și Kant*).

■ Horst Fassel și Anghel Dumbrăveanu tălmăcesc, pe ultima pagină, poezia lui Bertolt Brecht și alți poeți austrieci, Alfred Gesswein, J. Ebner.

● **[„România literară, nr. 32]** Editorialul are ca subiect și titlu *Dramaturgia în contextul creației literare*. Textul face o radiografie a dramaturgiei contemporane din prisma răspunsului ei la imperativele realismului de tip socialist: „Au apărut în dramaturgie chipuri de comuniști mai puternic conturate, aspecte mai directe ale relațiilor dintre generații, s-au analizat, într-o perspectivă mai amplă, condiția femeii în societatea nouă și aspirațiile etice ale tânărului. Tonusul militant și orientarea critică sunt acum mai pronunțate”. Îi revine criticii răspunderea de a menține cât mai sus etalonul ideologic și estetic propus de Nicolae Ceaușescu la Congresul educației politice și culturii socialiste. ■ Pompiliu Marcea echivalează conflictul literar cu realismul și analizează conflictul interior, acela care se desfășoară în mentalitatea eroului. În acest sens, exemplul propus este romanul *Iluminări*, semnat de Al. Ivasiuc.

■ *Dezbaterile „României literare”* continuă tot cu tema referitoare la natura și formele conflictului literar, iar în acest număr semnează Laurențiu Fulga și Nicolae Balotă. □ Pentru primul, conflictul în socialism are loc în interiorul conștiinței, mai precis este egal cu pătrunderea în societate a conștiințelor retrograde, care nu pot ține pasul cu saltul înainte al societății: „În asta constă substanța contradicțiilor în socialism, oglinzile interioare în competiție cu reflectarea de la suprafața lucrurilor, adevărat că sub specia inevitabilității, dar și sub specia înfrângerii lor printr-o revoluție continuă. Relative nu pot fi decât adevărurile științei, lucrurile „în sine” necunoscute azi, dar care vor fi cunoscute mâine, pe când adevărurile conștiinței trebuiesc obligatoriu absolutizate, tocmai pentru a ajunge cât mai repede clipa arderii distanțelor care ne separă de spiritele superlative, de mergătorii înainte”. Autorul deplasează, de fapt, conceptul de conflict literar în relație dintre literatura și societate: „Literatura nu are pentru ce se afla în conflict cu societatea, cu liniile ei de forță, directoare, dar, ca să se justifice pe sine și ca să reziste, în timp, trebuie să se afle în conflict cu toate câte încearcă s-o desfigureze”. □ Răspunsul lui Nicolae Balotă se intitulează *Natura psihologică a conflictului*. Identificând o criză a psihologicului în romanul modern de la începutul secolului, comentând cu privire la disoluția personajului în mișcarea *Nouveau roman*, dar și situarea comportamentismului american vizavi de „neantizarea psihologicului”, criticul conchide: „Nu mai avem azi (și mă gândesc înainte de toate la scriitorii români contemporani) prozatori care să aplice naiv formulele psihanalizei, nici comportamentişti intransigenți. Este, în schimb, în universul imaginarului, tot mai evidentă o surprindere concomitentă a umanului în mundan, a eului-în-lume. Și aceasta prin utilizarea celor mai diverse parabole, simboluri sau imagini. Un roman de situație opus altuia psihologic. Decesul «analizei psihologice» implică apariția unor noi perspective de apropiere a psihologicului. Spectacolul pe care ni-l oferă operele cele mai reprezentative ale prozei noastre contemporane

este acela al unui examen public de conștiință. Înțelegem acest proces în două sensuri: pe de o parte, e un examen al conștiinței publice, al existenței social-istorice și morale a societății românești din ultimele decenii; pe de altă parte e vorba de o reexaminare, pe plan literar, a condiției romanului ca atare, cu alte cuvinte un proces al conștiinței romancierului. Cele două modalități ale întoarcerii conștiinței asupra sa însăși sunt corelate. Natura conflictuală a proceselor reprezentate exprimă această răsfrângere a conștiinței”. ■ Vasile Andronache publică poezia *Clopot de purpură*. ■ Grigore Hagiu semnează un grupaj de poeme ce ocupă pagina 6. ■ Interesul lui Șerban Cioculescu față de balada cultă se oprește la lirica de tinerețe a lui Al. Philippide. Din volumul de debut al poetului, *Aurul sterp* (1922), criticul alege poemele *Năluca pădurii*, *Pantomimă*, *Preludiu de toamnă* remarcând „perspectiva stihială”. Tema sfârșitului, tratată în tușe expresioniste se regăsește în al doilea volum, din 1930, *Stânci fulgerate*. „Magistrale sunt baladele maturității, din *Visuri în vuietul vremii* și *Monolog în Babilon*”, adaugă autorul cercetării. ■ La rubrica *Revista revistelor*, se prezintă articole de interes din sumarul numărului 6, din iunie 1976. ■ Alexandru Duțu răspunde la *Puncte de vedere* lui Nicolae Manolescu care a afirmat că lucrarea lui Dan Horia Mazilu, *Barocul în literatura română din secolul al XVII-lea* este neconvingătoare. Duțu consideră că lucrarea face parte din acele inițiative de reinterpretare care merg alături de dovezi de arhitectură (elemente baroce de pe piatra tombală a Elinei Basarab) sau motive din scrierile religioase (pisania bisericii cu hramul Învierii din Suceava – 1551) pentru a arăta că moștenirea bizantină, dar și a fost o permanență continuu înnoită de alte influențe ale zonei (elemente gotice, ale Renașterii etc.). ■ În volumul de poeme *Noimele*, semnat de Ion Gheorghe, Nicolae Manolescu remarcă un lirism mai „tulbure” decât în *Megaliticele*, cu metafore „nefericite”: „Necoagulate, fruste, rudimentare, poemele nu sunt mai puțin de o mare originalitate în naivitatea lor, pline de extraordinare imagini care se învecinează cu altele greoaie și grosolane”. ■ Mirela Roznoveanu recenzează volumul de versuri *Patima albă*, semnat de Bazil Gruia. ■ Sorin Titel identifică un filon poetic în prozele scurte din a doua carte semnată de Gheorghe Schwartz, *Ucenicul vrăjitor* (Ed. Cartea Românească, 1976). Concluzia lecturii se formulează ca interogație: „Încetând să «zboare», reîntorcându-se pe pământ, Gh. Schwartz merge deocamdată pe picioare destul de șubrede. Va reuși el oare să realizeze acel echilibru între imaginar și concret la care proza mare a aspirat întotdeauna?”. ■ La *Prima verba*, Laurențiu Ulici semnalează, nu foarte optimist, romanul *Făptura*, de Paul Drumaru (Ed. Albatros), autorul fiind, în primul rând, poet. ■ La rubrica de critică, G. Dimisianu comentează în termeni pozitivi cartea lui V. Fanache despre localismul creator, *Întâlniri* (Ed. Dacia, 1976). Meritul demersului constă în repunerea în circulație a conceptului și în recuperarea unor poeți, prozatori și, respectiv, critici precum George Popa, Ionel Neamtzu, Ion Chinezu, Ion Breazu: „Ceea ce valorifică V. Fanache în

producția acestora sunt semnele modernizării conștiinței poetice la liricii ardeleni, în sensul abandonării «canoanelor lirismului provincial», și a ticurilor care vorbeau despre «malformația eticistă» și «etnografismul descriptiv» post-coșbucian. E apreciată tentativa acestor lirici de a găsi acces la «o linie de evoluție normală, sincronă cu viața literară românească în ansamblu», aspect subliniat cu insistență de autor, mereu atent să precizeze că funcția creatoare a localismului s-a putut exprima deplin numai prin deschidere și firească adaptare la ritmurile generale ale vieții». ■ M. Constantin prezintă pe scurt romanul *Adevărul fiecăruia*, de Horia Panaitescu, iar George Muntean, *Satul cu oameni frumoși*, de Dragoș Vicol. ■ Mircea Horia Simionescu publică proza *Jumătate + 1. Fișe caracterologice*. ■ Ion Negoitescu publică două poezii, *Dominic și Macedonskiană*. ■ La rubrica dedicată radioului și televiziunii, Ioana Mălin remarcă debutul emisiunii *Cartea românească de învățătură: „Învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie”* la care au participat Dan Zamfirescu și Ioan Alexandru. De asemenea, Ioana Mălin pomenește despre reluarea piesei *O noapte furtunoasă* în regia lui Alexa Visarion, iar la teatru TV, despre reluarea piesei lui D.R. Popescu, *Acești îngeri triști*. ■ Ion Lăncrănjan semnează un amplu eseu despre filonul popular al literaturii române. Textul este o pledoarie pentru conservarea fondului folcloric și „mutarea țăranului în legendă” pentru că este o categorie pe cale de dispariție. ■ Ana Blandiana semnează rubrica *Atlas*, publicând mici fragmente lirico-filozofice. ■ Lucia Dimitriu Hurmuziadis relatează impresii de la Colocviul traducătorilor din limba română în limbi străine organizat la București, deschis de Ion Dodu Bălan și continuat de Marin Preda cu un cuvânt pentru oaspeți. Temele colocviului au fost în legătură cu literatura și „destinele colectivității văzută prin tradiție, istorie, prezent”. Ședințele au fost prezentate de Horia Lovinescu, Nichita Stănescu, Marin Preda, Alex. Balaci, Zoe Dumitrescu-Bușulenga și au vorbit, de asemenea, Aurel Martin, Valeriu Râpeanu, Romul Munteanu, Ov. S. Crohmălniceanu, Ion Ianoși.

● [„**Tribuna**”, nr. 32] Sunt publicate versuri de Teofil Bălaj, Eugen Evu, Mihai Traianu, Octavian Baciuc, Viana Șerban, Aurel Gr. Zegreanu, Petru Romoșan, proză de Radu Cosașu (în rubrica sa *Cronica de trei secunde*), Mihai Nadin, Aurel Mihale (fragment din romanul *Focul alb*). ■ În *Istoria și umorul grav*, Gheorghe S. Suciuc analizează culegerea de schițe *Zâna castravelilor* (Albatros, 1976), de Valentin Silvestru: „Ultima carte de schițe umoristice [...] adaugă prin eseistica amuzantă, gravă deopotrivă, din secțiunea *Istoria și geografia trupului meu* o notă salutară scrierilor sale, expresie a predispoziției și disponibilităților literare multiple ce l-au înscris printre autorii de seamă ai genului”. ■ Mircea Popa prezintă studiul *Sinteze și antisinteze* (Dacia, 1975), de Emil Manu: „Este un volum în care evocarea, filtrată liric, se îmbină de aproape cu exegeza și contribuția de istorie literară, structurate inteligent, în funcție de câteva personalități directoare ale vieții noastre literare, în preajma

cărora a trăit, pe care le-a cunoscut în intimitate (G. Călinescu, T. Vianu, Ion Minulescu) sau pentru care a nutrit admirație (G. Bacovia)”. ■ În *Cronica literară*, Victor Felea identifică principalele trăsături ale plachetei *Noaptea cori-dei* (C.R., 1976), de Teodor Balș, care introduce un teritoriu exotic al iubirii în literatura autohtonă: „Poemele de azi se grupează într-un ciclu unitar, într-o suită de gravuri lirice despre peisajele Spaniei, o Spanie a impresiilor imediate dar în același timp și una a culturii, a spiritului; se grupează într-o carte a iubirii pentru valorile perene ale țării iberice, pentru sufletul ei pasionat și enigmatic, unde se simt mereu prezente marile «triste figuri», visătoare și combatante, ale spiritualității spaniole, începând cu autorul lui Don Quijote și până la comentatorul său modern, Unamuno, și până la cântăreții tragediei din veacul douăzeci a poporului spaniol, García Lorca și Miguel Hernández”. ■ În *Recitind Oltul...*, Norman Manea își notează impresiile de relectură privind *Cartea Oltului* de Geo Bogza, apărută în ediție definitivă: „Amplă, patetică, viguroasă închinare libertății și frumuseții, fulgerând în tulburătoare momente de poezie, mesaj al unei nedesmințite credințe în grandoarea și permanența omului și naturii, Cartea readuce «orologiul viu și oglinda pururi mișcătoare a Oltului» care reflectă și măsoară durata lumii prin care curge, precum însuși Poetul o face”. ■ În articolul *Dorul de zăpezi, de apă din fântână*, Liviu Petrina apreciază forța și nostalgia prozei lui Ion Lăncrănjan din *Drumul câinelui* (Dacia, 1974): „Construcția și fabulația romanului stau, de asemenea, sub semnul bunului simț. Războiul nu are lucruri contrafăcute. Dorul de țară este magnific tradus prin dorul de zăpezile de acasă și de apa din fântână. Stilul este vârtos, bărbătesc, fără licențe. Scena de intrare a eroilor, ca și finalul sunt de dimensiuni cosmice stăpânite de autor cu o mare artă”. ■ Ion Oarcășu situează volumul lui V. Fanachie, *Întâlniri* (Dacia, 1976?), în descendența criticii și istoriei literare practicate de Ion Breazu: „Printr-o bună parte a studiilor sale, autorul *Întâlnirilor* continuă activitatea lui Ion Breazu. Atenția acordată fenomenului local, ca și despuierii, în continuare, a documentului semnificativ, vorbește de apartenența afectivă și metodologică la o cunoscută școală de critică și istorie literară. Cultul trecutului artistic și cultural nu ia forme de pedanterie arhivistică, analiza datelor obținute prin cercetare minuțioasă e făcută cu un nedeșmințit simț al valorilor, când e cazul chiar cu ușoară ironie, strecurată abil printre rânduri”. ■ Tiberiu Graur publică interviul său cu antropologul în devenire Thomas Lynn Evascu, aflat în România în vederea realizării unor cercetări de teren.

6 august

• [„Scânteia”, nr. 10 563] Traian Coșovei publică reportajul *Tulcea timpul trăinicieii și al marilor constelații*. ■ Dinu C. Giurescu marchează 375 de ani de la moartea lui Mihai Viteazu publicând textul *Principe demn de glorie, erou între eroii marii epopei a eliberării poporului român*.

• [„Scânteia tineretului”, nr. 8463] Aurel Martin prezintă volumul unui „critic incomod”, Cornel Regman, *Colocvial*, care înregistrează și amendează „practica laudelor reciproce. Practică identificată la unele reviste.” Ceea ce „îl situează în vecinătatea lui Șerban Cioculescu. Izbutind, ca și acesta, să aibă un stil. Nastratinesc, aidoma celuiia descoperit la Nicolae Velea și la Marin Sorescu.”

• [„Contemporanul”, nr. 32] Dumitru Micu analizează două monografii. □ Prima este semnată de Zaharia Sângeorzan: *Mihail Sadoveanu. Teme fundamentale*: „Oferind repere sigur, descriind corect, punctând sensuri fundamentale, cartea lui Zaharia Sângeorzan (eseu, studiu, monografie – putem s-o numim oricum, cu aceeași îndreptățire) este, indiscutabil (în ciuda titlului nu tocmai adecvat) o competentă *Introducere în opera lui Mihail Sadoveanu*”. □ A doua, semnată de Ion Apetroaiei este despre *V. Voiculescu*: „În ansamblu, monografia reprezintă o contribuție meritorie la cunoașterea lui Vasile Voiculescu, ca om și scriitor”.

• [„Cronica”, nr. 32 (549)] Numărul stă sub semnul vizitei tovarășului Nicolae Ceaușescu – *Ieșenii au întâmpinat cu nespusă dragoste și entuziasm fierbinte Vizita de lucru a tovarășului Nicolae Ceaușescu*. Pe prima pagină citim *Cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu la marea adunare populară din Piața Unirii*, iar sub semnătura Cronica apare *În mijlocul poporului*: „Vizita de lucru făcută la Iași de către tovarășul Nicolae Ceaușescu, eveniment de seamă cu adânci rezonanțe naționale, rămâne în sufletul fiecăruia dintre noi, pentru că din sufletul fiecăruia dintre noi a răsarit o floare pentru a-l întâmpina pe cel care ne conduce”. □ În contextul acestei vizite citim texte semnate de George Lesnea (poezia *Bine-ați venit!*), prof. dr. ing. Mihai Gafițanu, rectorul Institutului politehnic „Gh. Asachi” din Iași (*Educația comunistă*), H. Năstase, inginer șef de investiții Combinatul de utilaj greu Iași (*Perspective*), Constanța Păcurar, muncitoare la Întreprinderea de confecții Iași (*Ștafetă luminoasă*), Haralambie Țugui (poezia *Al țării glas*). □ Printre aceste texte apare și *Cuvintele încrustate în istorie*, semnat de Mircea Radu Iacoban, secretarul Asociației Scriitorilor din Iași: „Există locuri predestinate să găzduiască *istorie*. Cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu, rostită de la tribuna instalată în Piața Unirii, este menită să rămâne drept moment de referință în cronică Iașului și-a țării. În locul în care s-a făurit și celebrat atâta *istorie* românească, în fața statuii lui Cuza și-n perimetrul magic în care se rotește mereu, de mai bine de un secol, o nevăzută, dar puternică și eternă Horă a unirii, președintele României socialiste a adus cel mai cald și mai înțelept și mai frumos și mai emoționant omagiu luptei și trudei strămoșilor: «Cea mai bună cinstire pe care o putem aduce înaintașilor noștri este, în primul rând, de a face totul, totul pentru a păstra independența, pentru a păstra demnitatea, pentru a face ca poporul nostru să fie întotdeauna stăpân la el acasă!». Cuvinte încrustate, de acum, în *istorie*”.

■ Liviu Leonte semnează *Romanul cronică*, o cronică literară la *Cercul de*

Platon Pardău: „Romanul încearcă să dobândească și o perspectivă filozofică privind faptele de repetiție și cele de schimbare din viața colectivităților și a indivizilor. Titlul însuși conduce spre o asemenea interpretare, nu întâmplător în succesiunea evenimentelor sunt surprinse momentele dispariției a două personalități politice, iar moartea bătrânei Mihail Gala, a lui Ieremia, nașterea copilului lui Mihail au o pondere hotărâtoare în roman. Intențiile prozatorului în această direcție nu au totdeauna acoperire, *Cercul* recomandându-se prin calitățile sale de cronică a contemporaneității, cu personaje desprinse dintr-o trepidantă istorie. În plus, romanul se citește cu un real interes, calitate care nu trebuie deloc neglijată”. ■ Liviu Petrescu scrie despre *Critica actualității*, despre opera lui Mircea Iorgulescu: „Prin siguranța și precizia formulărilor, prin incisivitatea tezelor generale, prin mobilitatea expresiei, prin forța reflexiilor sale – Mircea Iorgulescu este unul dintre remarcabilii critici români ai actualității”. ■ În *Mențiuni critice* citim: □ D. Florea-Rariște scrie despre *Meduza* de Miron Scorobete: „Construit după metoda clasică a genului, romanul *Meduza* nu e lipsit nici de interesul ce ni-l prezintă prin antrenarea cititorului la depistarea adevăratului criminal, în persoana cea mai puțin vizată, integrându-se astfel în specificul unui reușit roman polițist și, în genere, al unui roman reușit”. □ Nae Antonescu prezintă *Lacrimi în soare* de Dionis Fărcașiu, Editura Dacia, 1976: „În general o poezie modestă, de evocare a satului natal, tributară unui sentimentalism ușor și retorismul. Volumul *Lacrimi în soare* îl putem considera un document de epocă, de valoare medie”. ■ Din *Moment* reținem: □ *Critica criticii*: „O utilă dezbatere despre critica literară a început și continuă în «Scânteia tineretului», tinzând «să încercuiască punctele nevralgice, indicând resorturile unor atitudini și judecăți eronate, dar și căile de depășire a acestora». Dintre contribuțiile inserate atrage atenția în chip deosebit cea a prof. dr. Al. Dima, membru corespondent al Academiei, tratând despre critica negativistă, adică despre tendința (și tentația) unora de a-și «impune» «personalitatea» doar prin negarea calităților și a valorii scriitorilor, fie a celor din trecut, fie a debutanților, mai ales a celor din provincie. [...] Este de semnalat, de asemenea, și intervenția lui Dumitru Micu care demonstrează convingător că nici tehnicile numeroase ale «noii critici» (psihocritica, critica stilistică, critica bazată pe teoria miturilor, pe semiotică, informatică, feluritele structuralisme) nu se pot dispensa de judecata de valoare care se cere și argumentată, iar nu numai implicată”. ■ N. Irimescu, *În câteva cuvinte*: „«Să nu ne ferim de neologisme, mai ales de cele latino-romanice», pledează *Cronica limbii* din «România Literară». Ele ne sunt prieteni, nu dușmani, în acțiunea de consolidare a limbii române ca limbă romanică de cultură. «Ele nuanțează expresia literară. Dar ele trebuie utilizate corect». [...] * S-a stins din viață scriitorul Dominic Stanca, autorul volumelor *Balade*, *Itinerar dacic*, *O sălbatică floare* și altele. O notă aparte îl constituie volumul *Hurmuzul jupâniței*, care, mergând pe tipar cronicăresc, reconstituie o Moldovă plauzibilă, plină de viață.

* Impresionant «reportajul bolii și morții poetului Lucian Blaga» scris de dr. Mihai Iubu («Flacăra») și incluzând dramatismul luptei cu boala de la declanșarea ei (decembrie 1960) până la sfârșit (6 mai 1961) când o studentă așază pe trupul marelui dispărut poezia *Câinele din Pompei*, iar cineva îi introduce în buzunarul hainei «creionul care scrie singur». * *Cunoașterea tradițiilor universitare* se intitulează ancheta deschisă de revista «Viața studentescă». Despre înaintași iluștri, fondatori și culturii și științei românești, ne vorbesc Const. Ciopraga, Emil Condurachi, Const. Corduneanu, Ion Coteanu, Octav Onicescu, Mircea Zăciu și Marin Voiculescu. * «Multe pagini din cele nouă volume de versuri publicate între 1966-1975 îi dau dreptul lui Ioanid Romanescu să aspire la altă altitudine poetică decât aceea la care l-au cotate contemporanii» e de părere Laurențiu Ulici («Amfiteatru»)/ Drept care «locul lui Ioanid Romanescu este între poeții de lirism existențial-dialectic, specie, fără îndoială, cea mai dramatică de lirism». ■ Viorica S. Constantinescu scrie despre *Florilegiu* de Giambattista Marino, traducere de Leonid Dimov: „În contextul unor preocupări general-europene pentru fenomenul barocului, traducerea lui Leonid Dimov este de o remarcabilă valoare”. ■ În cadrul *Itinerar cultural: Vaslui* apare și prezentarea cenaclului literar „Vasile Alecsandri”: Marite Radu (*Patrie*), Ion Enache (*Ora exactă*), Coriolan Păunescu (*Suntem cu tine*), Vasile Amândache (*Zidarului*), Vasile Vecinu (*Geneză*), Nicolae Ginghină (*Dialog cu cântecul meu*).

● [„**Munca**”, nr. 8347] În *Însemnări de scriitor*, Pop Simion scrie, cu ocazia Zilei minerului, *Rostire pentru băieși*.

● [„**Săptămâna Culturală a Capitalei**”, nr. 296] Versuri de Nicolae Pop, Gabriela Hurezean. □ *Istorie și interpretare*, un articol de Ion Lotreanu, propune nume reprezentative pentru ideea de naționalism, precum Bălcescu, Călinescu, Cantemir, cronicari etc. □ În Anul Brâncuși, *Un Fals tratat de cumînțenie...* scrie Nicolae-Paul Mihail. □ Adrian Beldeanu merge mai departe cu *Dicționarul plastic selectiv*. □ *Cronica TV* sub semnul *Nadiei la Montreal* este realizată de Ileana Lucaciu. □ *Lampadoforii Văcărești* ne sunt reamintiți de Dan Mutașcu. □ O recenzie a lui Romulus Diaconescu la romanul policier umoristic *Bătrâna domnișoară n-are alibi* de Olimpian Ungherea, Ed. Scrisul Românesc, 1976. □ E. Manu, în cronică literară, ajunge la un „jurnal de lector”: vol. *Continuități* de Al. Săndulescu. □ C. Sorescu își continuă execuția lui Mihai Ungheanu și a precarității ideilor critice ale acestuia: „Ungheanu ar vrea să «construiască» o literatură care există deja, dar pe care el nu o vede...” □ În *Documente și destine* M. N. Rusu se referă la o scrisoare a lui Șt. O. Iosif adresată lui Alexandru Bogdan. ■ Este rândul lui S. Damian să fie disecat de Tr. Filip : *Paiațe și călușei de iarmaroace*, discutându-se pe marginea *Falsului tratat despre psihologia succesului*, în care Damian are ceva de împărțit cu scriitorii tineri, „monștrii energici”, animați de o forță brută, unică lor hrană fiind laudele de care nu se mai satură și unicul lor ideal – apariția în coloanele unei

gazete, dacă se poate literare”: „(Scriitorul tânăr) se canonește, suportă insulte, se gudură pe lângă *criticii-cerberi*, dar în taină contabilizează fiecare ofensă, și pe urmă, privind răbojul, când îi vine la îndemână, pocnește în dreapta și-n stânga și pedepsește mai ales critica obiectivă, binevoitoare, care l-a ajutat să-și purifice textele și mai ales să parvină la rampă și să strălucească în lumina tiparului... Rar animal mai cumplit ca scriitorul tânăr, rar animal mai antipatic ca scriitorul bătrân.” Apoi sunt ironizate alte frustrări ale criticului *S.D.*, care se visează „personalitate-călăuză”: „greu să domnești peste o asemenea lume... să ai rolul de pedagog, să încerci o critică de direcționare... Tristețea lui Damian rezultă din faptul că scriitorii nu vor să (il) asculte. Ei sunt ignoranți și obtuși... părăsind repede «zborurile astrale» și devenind preocupați de treburi mărunte: grăbirea publicării, tirajul, trimeri în străinătate etc.”

7 august

● [*„Scânteia”, nr. 10 564*] Romulus Guga publică reportajul *Diminețile la Târgu-Mureș*. ■ Emil Vasilescu prezintă două volume de versuri: □ *În lume nu-s mai multe Românii* de Victor Tulbure, Editura Ion Creangă: „Prin acest volum, Victor Tulbure dovedește încă o dată virtuțile versului direct, angajat, cu evidentă substanță politică. Poezia sa vehiculează gânduri înțelepte și sentimente înalte, deși, uneori, o insuficientă căutare a imaginii poetice dă unor versuri impresia de neîmplinire”. □ *Simfonie* de Violeta Zamfirescu, Editura Eminescu: „Poeta este de fapt stăpânită de impulsuri lirice, pe care le transmite ca atare, în fraze scurte, nu o dată sincopate. De aici pare a veni impresia de grabă spre un deznodământ al trăirilor lirice, febrilitatea transmisă prin rânduri scurte, tensionate, în care versurile au pe alocuri o frumusețe stranie”.

● [*„Luceafărul”, nr. 32*] Se deschide cu editorialul redacțional *Conștiință și responsabilitate*, așezat sub o fotografie în care își strâng mâna Nicolae Ceaușescu și Leonid Brejnev. ■ În cadrul rubricii *Viața la zi*, Adrian Păunescu folosește un „instantaneu” parabolic pentru a contura, din perspectivă etică, o *Dilemă fundamentală*: „Artistul, omul politic, omul de cultură, activistul vieții spirituale se află, vrând-nevrând, câteodată, în fața situației de a vedea un om luptând cu o fiară. Binele se luptă cu răul. Ce trebuie să facă artistul, ziaristul, omul politic? Să scoată repede aparatul de fotografiat și să tragă o poză minunată, autentică, tulburătoare, în care să fie surprins momentul în care fiara sfarmă – strict autentic – oasele omului, sau să sară în ajutorul binelui, riscând să piardă tot acel coeficient de autenticitate, de veridicitate, de credibilitate pe care i l-ar da fotografia victoriei momentane a răului? [...] Ziaristul unui mare cotidian burghez, aflat în această situație, își va pierde pâinea dacă în loc să fotografieze dezastrul sare să-l potolească. Omul nou trebuie să fie altfel”. ■ La *Jurnal de poet*, Ioan Alexandru scrie despre lirica „ezoterică” a lui Ion Gheorghe, în care sunt depozitate simboluri și motive ale „artei noastre vechi”, ale „lumii basmelor românești”, ale „civilizației fără seamă a poporului nos-

tru” (*Statornicie*). ■ Dan Cristea recurge la imaginea copiilor de mingi de pe marginea terenurilor de fotbal sau tenis pentru a denunța oportunismul unor tineri condeieri care slujesc critica literară în funcțiile de capriciile „patronale”: „Când, însă, «copiii de mingi» părăsesc mediul lor natural și adecvat, când înlocuiesc peisajul sportiv cu acela literar, lucrurile se modifică întrucâtva. [...] Subiectivismul cuiva îndeamnă la un articol injurios? «Copilul de mingi» este gata, sărit în picioare, ca la comandă. Interesul de grup are nevoie de o notă extrem laudativă, în neconcordanță flagrantă cu subiectul la care se referă? «Copilul de mingi» se execută. E nevoie ca articolul, prin prisma aceluiași interes, să devină extrem laudativ și nota injurioasă? Nici o problemă, «copilul de mingi» se află la datorie [...]. Dacă în autenticul «băiat de mingi» se poate ascunde un posibil viitor mare campion, în cel transplantat în viața literară se ascunde fără echivoc un mediocru veleitar” (*Băiatul de mingi*). ■ *Despre critica tânără* se pronunță, la *Atitudini*, Artur Silvestri. Câteva puncte de vedere din radiografia... tânărului critic: „Sunt cronicari la o revistă sau alta, de vârstă tânără, ale căror păreri despre o seamă de scriitori se pot anticipa cu exactitate, cunoscând preferințele redacției reprezentate, antipatiile ei. Fenomenul este curios și regretabil, fiindcă preface pe tânăr sub latura morală, obligându-l să profeseze lipsa de cinste, lașitatea, învățându-l cu micile coterii. Sprijinirea unui critic e discutabilă și prin ținerea lui în atenția publică. Am răsfoit o seamă de publicații din anii trecuți, spre a vedea ce s-a întâmplat cu unul sau altul din criticii de talent. Cu rare excepții, ei s-au realizat publicând cu timpul cărți importante (Dan Cristea, M. Iorgulescu), ori deținând la această oră cronici literare unde oficiază cu măsură (C. Ungureanu). Este încă o dovadă că acei tineri serioși, cu sentimentul viitorului, vor fi mereu în fruntea brigăzilor de comentatori. Alții au dispărut din foiletonistică, scriind astăzi numai sporadic (e cazul lui I. Marcoș), deși aptitudinea lor era învederată. Poate s-au dedicat și ei unor opere de sinteză, ori scrierii unor monografii. Însă rezultatele se lasă, deocamdată, așteptate”. ■ Maria Luiza Cristescu publică micro-eseul *Afirmarea artei*. ■ Sub genericul *Epopoea României eterne*, Romulus Diaconescu găsește, în noua Expoziție de istorie a Muzeului „Olteniei” din Craiova, *Pulsația fertilă a istoriei*. ■ Al doilea *Itinerar critic* al lui Șerban Cioculescu este adus în prim-plan, la *Cronica literară*, de M. Ungheanu: „Criticul atât de activ implicat altădată în viața literaturii celei mai recente s-a cufundat în prezent în lectura volumelor de corespondență, a culegerilor de documente, a biografiilor de scriitori din secolele trecute, a epistolelor scriitorilor români, a monografiilor care se dedică celor mai mari dintre ei. Cu alte cuvinte, nu știm ce crede criticul care a dat numeroase judecăți literare exacte asupra operelor apărute între cele două războaie mondiale despre cele mai importante opere ale literaturii postbelice. Sarcina evaluării acestei literaturi a revenit unei noi echipe critice, cu limbajul și procedeele căreia Șerban Cioculescu nu se împacă. [...] Criticul a înlocuit întâlnirea cu autorii de ficțiune prin întâlnirea cu întocmitorii a tot felul de do-

cumete fastuoase prin bogăția și imprevizibilul informației lor. E teritoriul în care se mișcă astăzi Șerban Cioculescu, în care-și satisface setea de literatură”.

■ La *Viața cărților*, Dorin Tudoran „așază” sub *Tutela modelelor* volumul de versuri *Niciodată departe* de Viorel Varga: „Șocantă nu este atât o impresie de *déjà vu*, cât un anumit timbru liric, în care se simt, deopotrivă, lipsa originalității și silința de a da o altă ordine lirică elementelor preluate de-aiurea”.

□ În *Proza poezilor*, Paul Dugneanu recenzează romanul *Piatra de încercare* al lui Anghel Dumbrăveanu, care îi urmează debutului „remarcabil” în acest gen al confratelui Petre Anghel, cu *Fratele nostru Emanuel*. Spre deosebire de tizul lui, Dumbrăveanu „se păstrează mai aproape de domeniul care l-a consacrat, romanul său fiind mai degrabă un amplu poem de dragoste pornind de la un pretext epic”.

□ Voicu Bugariu analizează *Artă și civilizație* de Ion Pascadi, „un discurs despre necesitatea considerării artei într-un context mai larg decât cel care urmărește mișcarea ei de autogenerare”. Comentatorul consideră că perspectiva lui Ion Pascadi rămâne în suspensie: „Această stare a lucrurilor se datorează în bună măsură și faptului că scriitura cărții este de-a dreptul neglijentă [...]. *Artă și civilizație* pare a fi un text vorbit sau aflat la prima redactare” (*Artă propusă și artă trăită*).

■ Două volume de versuri prezintă, la *Cartea de debut*, Nicolae Ciobanu: *Zăpezile fierbinți* de Gheorghe Andrei și *Răboj* de Ion Filipciuc.

□ Prima plachetă, aparținându-i unui profesor și animator cultural, atrage mai mult atenția criticului, poate și datorită recomandării semnate de Eugen Simion de care beneficiază volumul: „Anume, este vorba de categoria aparte a acelor cărturari onești, care sunt până într-atâta fascinați de literatură, încât, în cele din urmă, cum se spune, demonul creației pur și simplu îl asaltează. Un asemenea amatorism superior, dezinteresat, pornit dintr-o sinceră și aplicată iubire pentru frumos, se cuvine a fi privit ca un simptom pozitiv în direcția edificării la scară socială a unui generos climat cultural-artistic. Din unghi critic, fenomenul merită toată sollicitudinea și în nici un caz nu trebuie confundat cu veleitarismul semidoct și, nu o dată, agresiv”.

■ La *Biografia debuturilor*, Dorin Tudoran îl intervieuează pe prozatorul Laurențiu Fulga („*Lumea de mâine nu poate fi gândită superlativ decât de spirite superioare*”).

■ Aurel-Dragoș Munteanu semnalează antologia *Romancero. Vechi balade spaniole*, datorată poetului Sorin Mărculescu, „un traducător de marcă, îmbinând gustul artistic ireproșabil cu erudiția fină”, care „a menținut prozodia originalului și a creat în românește frumoase bijuterii de limbă și simțire, încărcate de toată neliniștea sufletului iberic”.

■ Sunt prezenți cu grupaje de versuri Constantin Abăluță (*Întretăieri*, *Proiecție*, *Un ac de pin*, *Vârtej*), Mircea Micu (*Doină*, *În văzduhul cu sănii de lemn* – variantă, *Purtat de fluturi*, *Amintește-ți*), Marin Mincu (*Decebal, către ai săi* – fragmente) și Ion Andrei.

■ Publică proză Teodor Mazilu (*O iubire rece și pătimășă*) și Areta Șandru (*Mașina de noapte*).

■ În grupajul *Preludii în august*, versuri de Valeriu Bârgău, Vasile Andronache, Ion Trif Pleșa, Daniela Caurea, Dumitru Stancu,

Dumitru Udrea. ■ Bogdan Ulmu realizează un micro-interviu cu regizorul Alexa Visarion. ■ Sub semnătura *Cronicar* este prezentată întâmpinarea zilei de 23 August pe calea undelor. Cu acest prilej, au fost cuprinse în programul Radioului și momente literare: „Sărbătoarea vibrează astfel anticipat ca un numitor comun. Accentele ei patriotice răsună în creațiile citite duminică de Al. Andrițoiu, Haralambie Țugui, Ana Maria Nițu, Damian Ureche, Petre Anghel, Florența Albu, Anghel Dumbrăveanu, Damian Nacula, Otilia Nicolescu și Kiraly Laszlo sub semnul: *Sentimentului de patrie*. Semnificația ei de «timp al sintezei» străbate implicit comentariile de la *Revista literară radio* despre «cultura națională, sinteză a tradiției și progresului, bun al întregului popor», ca și în reportajul-poem *Secerișul* semnat de Nicolae Prelipeanu”. ■ Grigore Arbore „contemplă”, în *Realitatea reconstruită*, expoziția de la Galeriile *Galateea* a sculptorului maramureșean Domokos Lehel. ■ *Banalități pe portativ* reține Grete Tartler din concursul de muzică ușoară de la Mamaia. ■ O însemnare moralistă, cu instantanee reportericești, semnează Eugen Simion la *Fragmente critice*, evocând ostilitatea și reproșurile pe care, într-o reuniune de breaslă, le-a întâmpinat de la doi autori nemulțumiți că absentau din *Scriitori români de azi*. Inimiciția unuia este ireconciliabilă: „Vorbele mele n-au nici un ecou, omul din fața mea n-acceptă nimic, e hotărât să treacă la fapte: mă va distruge total, definitiv, nu mai încapе îndoială”. În narațiune apare, nenumit, și Nichita Stănescu, spre care criticul se îndreaptă înainte de a fi luat în primire de unul dintre confrății indignați: „Și m-am îndepărtat rapid spre alt colț al sălii, acolo unde zărisem un alt poet, prieten din copilărie, coleg de bancă. El, cel puțin, n-are să-mi reproșeze nimic. Am scris despre cărțile sale de 20 de ani, prietenia pe care mi-o arată este constantă, pe deasupra circumstanțelor”. Proza se încheie cu următoarele gânduri: „Nu, nu-l voi distruge pe confratele care tocmai m-a anunțat solemn că mă distruge, n-am să nedreptățesc pe tânărul nostru pensionar. N-am vocație de călău. Îi las să trăiască. Hotărârea mea vizează întunecimi mai adânci și mai sofisticate”. ■ La *Tineri critici*, Mihai Coman scrie despre *Miorița eternă*. ■ Mircea Iorgulescu analizează, la *Profil*, lirica lui A.I. Zăinescu, „un «poet al pământului», căruia însă aspectele vieții telurice îi apar fabulos ritualizate, în exaltările cele mai frenetice văzându-se înscrisă o ordine străveche”. □ Comentatorul anunță că rubrica sa a ajuns la „Finish”: „Ajunsă, cu inevitabile omisiuni, la capăt, prezentarea scriitorilor tineri contemporani se încheie, după doi ani, cu «profilul» de față. Mulțumesc, și pe această cale, redacției revistei *Luceafărul* pentru condițiile oferite unei colaborări desfășurate, de la început și până acum, sub semnul unei depline înțelegeri”. ■ Geo Dumitrescu răspunde la *Poșta redacției*. □ Între „cutezători”: Micota, Maura, G. Lyricus, D.I.O.N.

8 august

• [„Scânteia”, nr. 10 565] Gheorghe Graure și Lucian Ciubotaru publică *Jurnal de vară în Bărăgan „Acu’ să fi avut eu, neică, 25 de ani...”*. ■ Acad.

Ștefan Pascu marchează 375 de ani de la moarte lui Mihai Viteazul cu textul *Făclie a unității, luminând prin veacuri*.

9 august

• **[„România liberă”, nr. 9888]** În articolul intitulat *Un realism al lucidității revoluționare*, chiar dacă pornește în demersul său analitic de la afirmația lui Cervantes, „Acela care nu vede decât ceea ce există este un orb.”, George Bălăiță reproduce și răspunsul dat de Ceaușescu într-un ziar german, referitor la cincinalul 1971-1975, ce puncta „rezultate remarcabile” în toate domeniile, dar care prevedea, printre altele, și „participarea mai largă a maselor populare la conducerea diferitelor sectoare de activitate”. Lui Bălăiță i se pare că „scrisul” secretarului general este unul de „un rar echilibru, atât în expunere, cât și în gândire. [...] O pildă de realism asupra căreia s-ar cuveni ca scriitorul să mediteze”, căci „realitatea noastră de azi” reprezintă „un climat de dezvoltare firească, armonioasă, echilibrată”, ce „are nevoie de cărți care s-o exprime”.

10 august

• **[„Scânțea”, nr. 10 566]** Paul Dobrescu semnează *Cartea de etică mai ferm angajată în cultivarea trăsăturilor moralei socialiste*: „Nu se poate ignora faptul că neajunsurile de care suferă cartea de etică reflectă, în fond, neajunsurile activității de cercetare propriu-zisă în domeniul eticii, ea însăși ancorată încă în insuficientă măsură în realitățile morale ale societății noastre. Un proces de complexitatea celui al industrializării și urbanizării socialiste, de pildă, are profunde implicații pe multiple planuri, care, pentru a fi cunoscute în mod aprofundat, se cer studiate cu mijloacele puse la îndemână de către științe sociale ca: sociologia, psihologia etc. [...] Cum fenomenul moral concret nu poate fi studiat astăzi, cu bune rezultate, decât prin investigații de tip sociologic sau psihologic, apare necesară o mai strânsă colaborare între cercetarea etică, sociologică și psihologică, organizarea unor cercetări pluridisciplinare. [...] Un domeniu puțin cercetat și tratat în literatura etică este cel al deontologiei, al aspectelor de ordin moral implicate în exercitarea diferitelor profesii. Realizarea unor investigații mai adânci asupra acestui domeniu, care să surprindă rolul elementelor morale în configurarea atitudinii față de muncă, să pună în evidență specificul îndatoririlor etice ale diferitelor profesii ar contribui, fără îndoială, la îmbogățirea literaturii de specialitate cu lucrări valoroase și utile”.

11 august

• **[„România liberă”, nr. 9890]** Dialogând cu Dumitru Micu, Tia Șerbănescu semnează articolul *Această literatură majoră, dedicată omului de azi*. Iată câteva fragmente sugestive din răspunsurile oferite de critic, referitoare la literatura „contemporană”: „[...] romanele – citadine sau rurale – se înscriu în definiția realismului autentic. Și, în general, în toate genurile literare există

această sincronizare a celor mai avansate forme de artă din întreaga lume cu spiritul epocii noastre”. Dorindu-și a realiza o istorie literară, precizează că: „E în interesul vital al literaturii să-și însușească limbajul modern, dar și să-și ia substanță din izvorul dătător de viață al realității naționale, pentru că numai astfel poate comunica un suflet particular, propriu. Iar critica, prin definiție, e chemată să sprijine tocmai această literatură majoră, dedicată omului nou de astăzi”.

● [„Scânteia”, nr. 10 567]. ■ George Muntean semnează *Ghidranii rădăuțeni*, un text despre inaugurarea noului sediu al hergheliei la Rădăuți.

12 august

● [„Flacăra”, nr. 32] Nicolae Stoian publică poezia *Drumu-n sus pe care-n august l-am ales*. ■ În *Faptele și vorbele*, Ov. S. Crohmălniceanu semnează un eseu pe tema „savantului analfabet” intitulat *O revendicare didactică imperioasă*. ■ În *Scriitori români de azi*, Florin Manolescu îi dedică un portret literar lui Ion Brad. ■ Al. Paleologu, în *Scritorii și critica*, afirmă: „[...] nicio singură pagină, oricât de sublimă, nici o singură carte, oricât de genială, nici un singur autor, fie chiar Shakespeare, nu pot înlocui toată literatura din care, vrând-nevrând, face parte negreșit și critica, gen literar ca și celelalte. Reducționismul acesta are un aer de superioritate și de extremă exigență, în fond însă nu exprimă altceva decât lenea minții. Lenea minții are un implacabil inamic, acesta e critica. Ea nu e reducere nici preferință; e, dimpotrivă, amplificare, aprofundare, înțelegere, deci admirație, cu extaziere. Înlătură non-valorile, dar nu are preferințe între valori, chiar dacă le ierarhizează; nici numărul mare al acestora, nici inepuizabilul fiecăreia, nu o obosesc. Nici preferință, nici oboseală: antidotul lenei așadar. A prefera e o atitudine necritică și subiectivă, deci leneșă; nu trebuie confundată cu a distinge și a alege, operațiuni obiective, ale spiritului liber de orice prevenire. [...] A nu citi critică înseamnă a nu se sinchisi de literatură și a întoarce spatele inteligenței. Dar când un scriitor, amețit de glorie (care chiar pe deplin meritată poate fi în bună măsură și efectul unor împrejurări extraliterare) ajunge să nu mai aștepte de la critică decât servicii de presă și tămâieri continue, sărind ca ars, fără elementară decență, la orice obiecție sau rezervă, cum nu rareori avem tristul prilej de a vedea, acela are toate șansele să fie defunct ca scriitor și are, ca atare, parte să-și audă orațiile funebre în panegiricele ce-l încântă”. ■ În *Cronica literară*, Cornel Moraru prezintă volumul lui Ion Gheorghe, *Noimele*: „Unele poeme din această carte țin oarecum de maniera poeziei de cunoaștere. Avem în vedere nu atât elementul de speculație (implicat sau doar presupus, în afara textului), cât ambiția de a descifra hieroglifele existenței țărănești, proiectată în mit. Un vers ca acesta nu e deloc întâmplător: „țărani prin lume sunt semnele mele pe care zeul însuși mi le trimite”. Poetul e preocupat în tot ce scrie de tiparele vieții arhaice, mergând până la arhetipul folcloric. [...] *Noimele* este

fără îndoială una dintre cele mai bune cărți de poezie ale anului”. ■ În *Capricii*, Ion Lăncrănjan publică tableta *E bine, dacă poți*. □ Nelu Ionescu, în *Cronica spectacolelor* prezintă, în *Se făcea că sunt cu mine, într-o noapte la proces*, piesa lui Paul Everac, *Armistițiu cu diavolul*. ■ În *Instantanee* sunt publicate câteva fotografii: Vasile Rebreanu, Ion Băieșu și Nicolae Velea. □ În *Hoinar pe meridiane* Toma George Maiorescu publică *Orașul cu două dimensiuni*.

● **[„Orizont”, nr. 32]** Alături de editorial (cu titlul *Valoarea muncii*, semnat de Viorel Sârbu), este inserat un interviu cu Emil Manu, cercetător științific principal la Institutul de istorie și teorie literară «G. Călinescu», care a debutat ca poet în 1945 la revista *Lumea* condusă de G. Călinescu (interviul este realizat de Petre Pintilie). ■ La rubrica „lecturi”, Iordan Datcu recenzează volumul de folclor românesc *Fântâna dorului. Poezii populare din Țara Loviștei* (Ed. Minerva, 1975). ■ Marcel Pop-Corniș parcurge exhaustiv poezia lui Alexandru Philippide, observând capacitatea poetului de a „plasticiza, materializa abstractul” și demonstrând, la urmă, „spiritul revoluționar și nicidecum unul echilibrat, iubitor de pace și seninătate clasică”, din pricină că „vântul este investit cu acea forță tulburătoare ce pricinuieste dramatice răsturnări atât în ordinea cosmică cât și în visurile și mintea poetului.” ■ Ne poartă pe aripile poeziei Aurel Turcuș și Octavian Doclin, iar Damian Ureche îi dedică lui Al. Andrițoiu un poem. Este publicat un fragment de proză, *Suferința urmașilor*, de Ion Lăncrănjan. ■ Galina Cernicova analizează poezia simbolistului rus Alexandr Blok într-un articol intitulat *Alexandr Blok și evoluția simbolului cromatic în poezia sa*, ales pentru a încheia numărul, din cauză că: „evoluția poetică a lui Blok a fost sinuoasă. De la poetul simbolist cu o poezie rafinată, cifrată, accesibilă numai unui cerc restrâns de consacrați până la poetul care a cântat primul revoluția și victoria poporului. Aceasta evoluție s-a manifestat și în domeniul cromatic, parcurgând etapele amintite.”

● **[„România literară”, nr. 33]** Grigore Hagiu scrie un articol omagial intitulat *Socluri de statui*. Primul fragment îi este adresat lui Mihai Eminescu și include incursiunea autorului omagiului pe meleagurile natale ale poetului național, incursiune soldată cu o hemoragie nazală datorată căldurii toride. Grigore Hagiu interpretează evenimentul într-un mod neașteptat: „Ce omagiu, mai pios și înspăimântat aş putea aduce vreodată marelui poet? Eminescu nu poate fi plâns decât cu sânge adevărat, acolo, la el acasă, în încrâncenarea lui, cu atât mai teribilă, cu cât se petrece în cel mai dulce și nordic decor”. Celelalte fragmente le sunt dedicate lui George Coșbuc și George Bacovia, alcătuite tot sub inspirația călătoriei pe meleagurile de origine ale poezilor. ■ Nicolae Velea, Norman Manea și Corneliu Ștefanache răspund în acest număr dezbaterei pe tema *Naturii și formelor conflictului literar*. □ Pentru Nicolae Velea conflictul coincide cu starea declanșatoare a operei de artă: „Cred, sunt convins, că o situație, un «fapt de viață» devine conflict, conflict

apăsat convingător și copleșitor dacă, odată intrat în perimetrul experienței și cunoașterii scriitorului, este despicat atent, nuanțat, apoi înțeles și reconstruit emoțional și pe urmă, prin sedimentări și etajări succesive, prin respingeri și acumulări, devine sinteză de emoție și cunoaștere temeinică și durabilă”.

□ Răspunsul lui Norman Manea este, de fapt, o critică voalată, la adresa romanului contemporan. Autorul folosește categoria conflictului pentru a recomanda evoluția romanului pe calea unei sondări autentice a interiorității: „Considerat multă vreme, probabil pe bună dreptate, prea încăpător și deci «neartistic», romanul ar renunța să fie doar o «narațiune» cu inserții pitorești și o «dezbatere» adesea avocățască, dobândind poate o necesară nouă coeziune, acea dinamică sinergie care refuză decodarea facilă, funcția de strict consum și uitarea, potențând misterul și interogația indispensabile actului creator autentic. În acest context, conflictul literar n-ar mai fi, credem, doar o colecție de situații evident «tipice», delimitate și limitative, euclidiene, «funcționale», care doar să opună «ca în viață» interese adverse sau componente antitetice ale personalității, ci pătrunderea în multiplicata semnificații ale vieții sufletești, ale «stării conflictuale», cum a fost, fericit, denumită într-una din recente intervenții din «România literară»”.

□ Corneliu Ștefanache se pronunță și el împotriva conflictelor prestabilite, acestea falsificând realitatea vieții care este ineputabilă, dar nu recomandă nici teme de tipul „aventurile erotice ale unui gestionar” sau problemele „unui fotbalist ce-a schimbat antrenamentul pe un club”. Conflictele mari, cele capabile să tulbure publicul pentru că îi expun dilemele condiției sale umane sunt, de exemplu, „cele generate de procesul integrării omului de la sat în marile centre industriale: „Avem romanele acestor conflicte? Sau pe cele ale marilor bătălii de pe șantierele ce au transformat nu numai înfățișarea pământului, ci și conștiințe umane?... Nu demult, un critic de prestigiu scria că reporterii au luat-o înaintea romancierilor în abordarea nu numai a evenimentelor, dar și a conflictelor. Chiar dacă nu i-am da întru totul dreptate, un anume sentiment al «datoriei neîmplinite» nu-l putem totuși înlătura, ca și pe cel că încă mai suntem timorați sau «comozi» în fața deschiderii mai largi a conflictului spre social și politic”.

■ Pagina a șasea găzduiește două grupaje de poeme de Florin Mugur și, respectiv, Mara Nicoară.

■ Numărul găzduiește continuarea analizelor lui Șerban Cioculescu având ca subiect baladele lui Al. Philippide.

■ Apare o nouă rubrică, *Lectura subiectivă*, unde Veronica Porumbacu semnează un text despre volumul de rondeluri al lui Cicerone Theodorescu, prefăcut de Mihai Gafița.

■ La *Cronica literară*, Nicolae Manolescu abordează noua ediție a *Dicționarului de rime eminescian*, îngrijită de Marin Bucur și Victoria Ana Tăușan, cu prefața de Marin Bucur (Ed. Albatros, 1976). Criticul apreciază faptul că dicționarului i s-a găsit o altă motivație decât aceea de instrument creator, considerându-se că este o modalitate de studiu al posibilităților expresive și fonice ale limbii. Pentru Nicolae Manolescu, *Dicționarul* reprezintă un material excelent pentru a formula re-

flecții legate de rima imperfectă eminesciană. Concluzia este că rima imperfectă la Eminescu este căutată și exploatată în deplină conștiință a rezultatului estetic: „Rima perfectă – Eminescu o știa – e aceea imperfectă, care menține între polii versurilor o anume tensiune. Dacă orice curent se anulează, lirismul încetează”. ■ Fănuș Băileșteanu recenzează volumul de versuri *Regăsire la porți*, de Vasile Zamfir (Ed. Eminescu, 1976). Comentatorul îl găsește pe poet „un romantic îndrăgostit de chipul țării natale”, care „atinge ecouri distincte când se autocenzurează”. ■ Dana Dumitriu scrie despre două cărți de poezie – *Lupoica albă*, de Florin Muscalu și *Casa de cuburi*, de Suzana Delciu. ■ La categoria proză, Valeriu Cristea evidențiază romanul *Vara*, de Nicolae Damian (Ed. Cartea Românească), menționând elementele de experiment literar. ■ Un portret al lui Perpessicius, îi prilejuiește lui Lucian Raicu antologia *Mențiuni critice* realizată și prefăcută de Eugen Simion (Ed. Albatros, 1976). Caracteristica principală a criticului pare să fie libertatea și modalitatea inefabilă de a scrie despre opera de artă fără a-i distruge „corola de minuni”. Comentatorul face apel la o întâmplare critică ce pune în prim plan principiile de la care Perpessicius nu admite derogări: este vorba despre in justiția pe care Pompiliu Constantinescu, admirat de Perpessicius, i-o face lui Ibrăileanu cu ocazia unui comentariu vizavi de moartea lui M. Eminescu. Articolul conține și alte exemple de fervoarea a comentariului critic principial al lui Perpessicius caracterizat de opoziția față de impulsul distrugerii în discursul critic și pledoaria pentru înțelegerea diversității. Această calitate criticul i-o recunoaște lui Pompiliu Constantinescu în afara rezervei care-l privește pe Ibrăileanu. ■ Articolul *Filtere*, de la *Prima verba*, redă opinia lui Laurențiu Ulici față de prozele de debut ale ultimilor ani. Ca o tendință comună este remarcată trecerea interesului prozei tinere spre domeniul realității. Criticul este de părere că „e semn de maturizare înlocuirea vanității imaginarului cu orgoliul realului” și consideră această tendință o adevărată promisiune pentru literatura epică a perioadei. ■ La rubrica *Sport*, Fănuș Neagu descrie o noapte petrecută într-o herghelie la Mangalia.

● [„*Tribuna*”, nr. 33] Cuprinde versuri de Radu Cosașu (secțiunea *Cronica de trei secunde*), un grupaj de poeme de James Joyce (trad. Nicolae Nicoară), proză de Ștefan Damian, Radu Țuculescu, Maria M. Muthu, Valeriu Varvari, George Cușmarencu, Pentru M. Haș, Dumitru Ozunu, Ion Boloș, Alexandru Vlad, Doina Cetea, Mircea Diaconu, Victor Vezan. ■ Ion Marcoș semnează articolul *Între roman și proză scurtă*, în care compară stadiul contemporan al prozei cu cel interbelic: „Etapă actuală atinge, cred, complexitatea epocii interbelice. Varietatea de formule, modalități și stiluri este maximă. Au fost depășite «complexul», dar și prejudecata romanului. Critica nu mai pledează exclusiv pentru un gen sau altul, pentru realism sau subiectivitate, ci pentru valoare în primul rând. O puternică generație de romancieri afirmați începând din anii '68-'70 evoluează constant și sigur, dând cărți care vor ră-

mâne. În același timp se înmulțesc vocile care dau «genului scurt» atenția meritată, în proporție adecvată numărului crescând de apariții editoriale notabile. [...] Romane promițătoare au publicat Al. Papilian, Vasile Sălăjan, Marcel Constantin Runcanu, Radu Mareș, Constantin Zărnescu, Gheorghe Schwartz, Eugen Seceleanu, dar la fel de puternice sunt argumentele pentru nuvelă și povestire ale lui Eugen Uricaru, Dan Culcer, D. Matală, Marius Tupan, Mihai Tatulici sau, din nou, Al. Papilian, Gh. Schwartz, Radu Mareș. Între debutul unora din ei în roman și publicarea cărții a doua, de nuvele sau povestiri, ceva s-a schimbat în optica asupra formei epice ideale. «Curajul» de a apărea cu un volum de proză scurtă este simptomul unei astfel de mutații, de bun augur pentru evoluția epicii actuale. Suprimarea succesivă a unui șir de prejudecăți formale duce firesc la concluzia că valoarea e compatibilă cu orice formulă epică, cu condiția să fie respectate adevăratele legi ale creației. Obiectivitatea nu e neapărat cantitate, extensie epică amplă, cum nici proza scurtă nu e implicit subiectivă. Unitatea de viziune este rezultatul unei concepții bine articulate, nu linearitate a unui subiect sau monotonie tematică. Diversitatea cea mai frapantă, abundența extremă de întâmplări, fapte epice încheagă construcția cea mai organică, atunci când scrisul poartă pecetea stilului. Prin operele ei reprezentative, proza românească actuală are pecetea unui stil, a unei personalități inconfundabile». ■ Dan Rebreanu recenzează romanul polițist *Meduza* (Dacia, 1976), de Miron Scorobete: „Tonul cald al narațiunii, atmosfera poetică, fac din *Meduza* un roman ce se citește cu plăcere”. ■ În *Rigorile vârstei*, Mircea Constantin identifică trăsăturile noii generații literare: „... generația de azi, cea mai nouă, beneficiază și de o eliberare în cultură. Așa se explică faptul că poezia unor N. Prelipceanu, I. Cocora, Adrian Popescu, Dinu Flămând, Ion Mircea, Dorin Tudoran, Horia Bădescu sau Dan Damaschin substituie mirajul ochiului prin conștiința perceperii, abstracția pură prin savoarea realului astfel conștientizat. Nici prozei nu-i lipsește o unitate în acest sens. Eliberată de inerția frazei faulkneriene și în același timp de o problematică artificială devorând în cele din urmă comunicarea, proza (semnată: Marcel Constantin Runcanu, Vasile Sălăjan, Eugen Uricaru, D. Matală, Gheorghe Schwartz etc.) tinde să imite structura realului, utilizând propriile mituri. Universul imaginar este supus astfel ironiei autorului prefăcând mitul modern al inspirației”. ■ În *Cronica literară*, Ion Vlad se oprește asupra volumului publicat de Nicolae Steinhardt, *Între viață și cărți* (C.R., 1976): „N. Steinhardt nu este un teoretician al lecturii; o profesează, însă, sub supravegherea unor concepte bine cunoscute autorului acestui volum și adesea puse în lumină în funcție de referenții reali ai operei discutate. Ideea că literatura este o formă a vieții, că ea reprezintă una dintre formele de comunicare și de cunoaștere, că ea dezvăluie raporturi existențiale și mecanisme ale relațiilor interumane e subliniată în virtutea unei comprehensive înțelegeri a mecanismului recreării lumii în reprezentări artistice (proces cu atitudini și etape bine cunoscute)”. ■ Ion Apostol Popescu deta-

liază reminiscențele bizantine din poezia lui Vasile Voiculescu în *Un filon bizantin al liricii lui V. Voiculescu*: „Ca și creatorii de artă bizantină, Vasile Voiculescu ne dă parcă să înțelegem că frumosul are însăși vârsta existenței noastre. De aceea, poetul lasă cuvintele să-și dezvăluie întreaga splendoare cât și lăutele ascunse în ele. [...] Filonul bizantin, autohtonizat multilateral, a oferit un spor de frumusețe perenă poeziei lui Vasile Voiculescu, i-a conferit și alte zone de pulsație umană și a contribuit, împreună cu celelalte elemente intrinsece, la conturarea unei personalități artistice bogate”.

13 august

• [„Scânteia”, nr. 10 569] În rubrica numită *Contemporanii noștri despre muncă și viață* Ioan Grigorescu publică *Dialog cu un tânăr bucureștean*.

• [„Contemporanul”, nr. 33] Redacția revistei consemnează dezbatere: *O critică literară demnă de epoca noastră*: „Eveniment de seamă în viața spirituală a societății românești contemporane, Congresul educației politice și al culturii socialiste a acordat în documentele sale un loc important literaturii în general și criticii literare în special, chemând pe scriitori și pe critici să contribuie, prin toate forțele lor, la consolidarea patrimoniului culturii socialiste, la continua dezvoltare spirituală a întregului popor. S-a subliniat la Congres că, în contextul literaturii actuale, criticii literare îi revine rolul important de orientare a poeziei, prozei, dramaturgiei românești spre cele mai fertile căi de evoluție și, totodată, rolul de îndrumare a cititorilor spre valorile autentice ale creației literare de azi. O critică « armă de luptă », onestă, clară, principială, capabilă de a convinge prin argumente serioase, militând pentru o literatură realistă, inspirată din viața de toate zilele a omului contemporan, promovând operele valoroase și barând drumul mediocrității – aceasta este, credem, funcțiunea socială înaltă pe care este chemată s-o realizeze critica literară din România socialistă”. „Laurențiu Ulici: Tema dezabaterii noastre de azi, «critica de direcție», este destul de veche și, dacă-mi amintesc bine, cu ani în urmă a mai făcut obiectul unor discuții largi, provocate de o întrebare care pretindea un răspuns: este posibilă, în literatura contemporană, o «critică de direcție» în înțelesul tradițional ce i l-a dat istoria literară? Personal, cred că astăzi, când apar tot felul de explozii individuale într-o literatură care este mai mult de autori decât de direcții literare, tendința criticii de a acționa asupra evoluției literaturii are de întâmpinat dificultăți obiective inexistente altădată. Oricum, cât de mult s-ar fi schimbat datele problemei în timp, esența ei rămâne aceasta: în ce măsură critica poate și are datoria să acționeze – fie că se numește sau nu de direcție – în ansamblul acesta foarte eterogen al fenomenului literar contemporan? Și dacă acționează, care este sensul acțiunii, adică spre ce trebuie să tindă ea în acțiune? – Dumitru Micu: Întrucât reflectez de mai mult timp pe această temă (am și scris despre «critica de direcție», anul trecut în «Contemporanul» chiar), m-aș aventura să articulez și eu, pentru început câteva opinii. Exercițiul

critic implică, prin definiție, o funcție ostentativă. Tendința de a îndruma literatura – cu precădere – într-un anume sens, de a sprijini așadar o direcție anumită, este inerentă criticii, indiferent dacă un critic sau altul își asumă sau nu, în mod declarat, rolul de «director de conștiințe», așa cum «tendința» e inerentă artei. Oricine se pronunță asupra fenomenului literar contemporan – și se pronunță cu seriozitate, cu simț de răspundere, nemulțumindu-se doar să înregistreze noile apariții (spre a informa, la modul plat, cititorii sau a face servicii scriitorilor) – oricine deci își exercită cu gravitate necesară magistratura critică încearcă, *ipso facto*, să impună admirației colective anumite cărți și să discrediteze altele, anumite opere și chiar un anumit tip de literatură și să expulzeze la periferie nu numai cutare scriere neizbutită, dar și anumite modalități literare pe care le consideră a fi improprii evoluției ascendente a creației. Prin simplul fapt că apreciază o anumită carte și respinge o alta (aceasta, desigur, în cazul în care operează cu criterii, nu aruncă verdicte la întâmplare sau interesat, arbitrar și inconsecvent cu sine însuși) exercită, *volens-nolens*, o critică «de direcție». Neutralitatea și eclectismul sunt incompatibile cu profesia de critic. Problema, prin urmare, este nu de a stabili dacă o critică «de direcție» e posibilă, necesară, oportună, ci de a preciza care este direcția pe care, urmând-o, literatura își poate îndeplini cu maximă eficacitate sarcinile specifice în condițiile societății noastre. Natural, fiecare critic își are preferințele și gusturile proprii. Încât oricât de diferite ar fi aceste gusturi și preferințe, criticul trebuie să se situeze (și aceasta nu pentru că i-o cere cineva, ci pentru că actul implică prin definiție o asemenea situație), la un anumit nivel al conștiinței estetice și, în consecință, să examineze fenomenul literar dintr-o perspectivă ce nu poate fi cu totul singulară. Ar fi de neconceput ca, sub cuvânt să nu mă diferențiez în gusturi de, să zicem, Ovid Crohmălniceanu, să acord lauri unor romane izbutite la modul minor și să contest realizarea altora, viguroase. Cine m-ar mai lua în serios dacă aș cădea în extaz în fața literaturii lui Ionel Teodoreanu și m-aș declara plictisit de aceea a lui Sadoveanu sau dacă, entuziasmat de Aderca, «n-aș avea organ» (vorba lui Rilke) pentru a recepta creația lui Camil Petrescu? Diferențierea gusturilor devine legitimă, în critică, doar de la o anume treaptă a ierarhiei valorilor în sine. Sper să mă pot face pe deplin înțeles pe paracursul dezbaterii. Teza pe care am încercat să o lansez vrea să spună, pur și simplu, că năzuința de direcționare a creației este o componentă inalienabilă a exercițiului critic și că, găsindu-se pe aceeași platformă ideologică, având totodată cam aceleași repere estetice concrete, în sensul că recunoaștem în cuprinsul literaturii naționale o aceeași scară de valori (toți jurăm pe Eminescu, Arghezi, Blaga etc.), sprijinim, în principiu, în sens foarte larg. Subliniez: în una izbutim cu toții să delimităm cu precizie direcția pozitivă, fecundă, de celelalte, și unii dintre noi se angajează, uneori cu fervoare, în promovarea unor experimente care, dacă s-ar generaliza sau ar imprima ele caracterele distinctive, dominate ale scrisului artistic, literatura ar fi direcționată – aceasta e părerea

mea – într-un sens contrar evoluției firești. Dar să revin la ideea inițială! Funcția oreintativă fiind un implicat definitoriu al activității critice, e clar că toți practică, în acest sens larg, o critică de direcție. Toți ne străduim să ne dăm concursul la orientarea literaturii române de azi în direcția cea mai propice valorificării plenare a posibilităților sale, călăuziți de principiile ideologiei marxist-leniniste, pe directivele înscrise în documentele de partid. Diferențieri (ba chiar și divergențe) pot să apară, cum am spus, când principiile orientative sunt traduse în practică. Toți ne străduim să sprijinim direcția cea mai fecundă – dar care e aceea? Mulți dintre noi susținem că țin de marea literatură operele care atacă direct problemele existențiale de bază, care înfățișează frământări omenești permanente în contextul realității concret-istorice. Nu lipsesc însă nici tentative de a acredita concepția că ar fi superioară literatura scrisă tot pe marginea literaturii: poezia poeziei, romanul romanului, teatrul de meditație asupra teatrului. Iată două direcții critice! Dezvoltând constatarea, se poate adăuga că o seamă de critici acordă interes prioritar substanței operelor, conținutului și orientării lor ideologice, iar alții sunt preocupați mai ales de sincronizarea literaturii cu mișcarea artistică universală și, în consecință, sprijină din răspuțeri experimentele literare, inovațiile, pierzând uneori din vedere conținuturile. Evident, greșesc și acei ce subestimează structurile artistice, dar și cei ce fac abstracție de conținut. – Laurențiu Ulici: Dacă am înțeles bine, dumneavoastră credeți ... că există o critică de direcție care se definește prin aceea că acceptă mai multe direcții și există o alta care se definește prin aceea că acceptă o singură direcție. Înțeleg – schematizând, desigur – că dumneavoastră optați pentru cea de-a doua. Țin să fac o distincție: critica de direcție pretinde o ideologie literară, cel puțin în viziunea istoriei literare, de unde și concluzia că mai multe critici de direcție presupun mai multe ideologii literare. Or, la noi, astăzi există o unitate a ideologiei literare și rămâne de văzut dacă înăuntrul ei e posibil să coexiste mai multe critici de direcție. Aparența de paradox a unei atari întrebări indică o modificare chiar a înțelesului comun pe care-l are «critica de direcție». – Ov. S. Crohmălniceanu: În accepțiunea comună, prin «critică de direcție», se înțelege o critică dornică a orienta literatura pe un anumit făgaș. Deci este o critică situată la antipodul acceptării ideii de dezvoltare spontană a literaturii, după principiul: «scriitorul mai scrie, cititorul mai citește...». Recunoscând, firește, natura proprie a diferitelor înclinații artistice, «criticul de direcție» are convingerea că poate influența suficient literatura ca să o îndrepte către țintele pe care el le socotește prioritare, într-un moment dat. Inițial, mă simțeam împins și eu să subliniez, asemeni lui D. Micu, implicarea «criticii de direcție» în orice critică. Ea ca și faimoasa «tendință». Poți să proclami cât vrei că nu o ai. În realitate, însăși aparenta evitare a «tendinței» este o «tendință» și încă foarte marcată – cum s-a dovedit pe deplin. Exact așa, critica opusă criticii de direcție, partizană a absolutei spontanietăți, are întotdeauna o direcție ne-

declarată și o susține, adesea, cu fanatism. Ascultându-l pe D. Micu, mi-am schimbat oarecum intenția. Nu e cazul, cred, să reducem lucrurile la susținerea sau nu a «literaturii bune», «majore», «exemplare», «precare» etc. Noțiunea de «direcție» își păstrează un sens în literatură când se referă la o orientare caracterizată prin preferințe literare înrudite și distincte, dacă le comparăm cu ansamblul creației. «Critica de direcție» își poate revendica necesitatea – cred eu – numai împotriva dezvoltării întâmplătoare a literaturii, «haotice [...] Mihai Ungheanu: [...] Este aceasta adevărata și întreaga față a societății românești, se întreabă el excedat de convoiul de personaje lipsite de voință pe care i le procura cu precădere romanul românesc atunci? Imaginea societății românești pe care romanul o oferă cititorului nu este oare lacunară? Nu este cumva această viziune parțială și nu cumva atenția scriitorului român ar trebui să se îndrepte către figurile de remarcabilă energie și voință pe care societatea românească le are din plin? Nimic mai caracteristic pentru critica de direcție decât acest articol comemorativ scris de E. Lovinescu în tinerețe și păstrat și în opera de maturitate. După război, directiva criticii a lui E. Lovinescu ia un aspect mult mai organizat, fiind exprimată atât prin cărțile criticului cât și prin cenaclul Sburătorul și operele citite aici. Sincronismul modernilor de atunci este o direcție literară cu critica ei. Mulți dintre adversarii criticii de direcție se revendică însă din E. Lovinescu, uitând elementarul amănunt că maestrul a fost unul din cei mai mari critici români de direcție și de a-i prelua poziția și argumentele criticii nu însumează a statua o critică în afara oricărei direcții, dorita critică transparentă, ci a face critică de direcție în prelungirea poziției și ideilor marelui lor înaintaș. Criticul se află în fața complexului fenomen literar românesc de astăzi. Ce va face el? Se va mulțumi cu înregistrarea lui transparentă și indiferentă, fără niciun accept personal? Zecile de volum grefier al literaturii? Astfel făcea E. Lovinescu? Monotonia de teme și formule a unei bune părți a poeziei de astăzi să nu merite oare o replică a criticii? Întrebările pe care le adresa E. Lovinescu, mai demult, scriitorilor români sunt ele astăzi în întregime inactuale? Peisajul literaturii române contemporane cere criticii opțiuni deschise, care infirmă necesitatea unei critici plutind pe deasupra fenomenului literar, în indiferență față de tendințele care-l animă și problemele pe care le ridică. – Ov. S. Crohmălniceanu: Revin la o idee care, după opinia mea, n-ar trebui să rămână neclarificată. N-am înțeles prea bine cum vede prietenul meu Dumitru Micu problema judecății de valoare în acest context. Putem să aplaudăm cărți reușite și să fluierăm altele proaste, fără a sprijini neapărat o orientare literară. S-a spus, pe drept cuvânt, că astăzi la noi, nu există mai multe direcții ideologice. Împărtășim cu toții concepții revoluționare, marxiste, asupra lumii și milităm pentru desăvârșirea construcției României socialiste, multilateral dezvoltate. Direcția fundamentală, ideologică, a dezvoltării literaturii noastre a fixat-o Programul Partidului. Că există critici, care fac declarații de adeziune la această orientare generală, obștească, dar în practică fac altfel,

nu neg. Lucrul e deplorabil, reprezintă o mărunță trișere morală... dar nu constituie o «direcție». Problema rămâne cea pusă de colegul nostru Laurențiu Ulici: acceptând – nu formal ci efectiv – platforma ideologică revoluționară, comună literaturii noastre, se simte nevoia exercițiului unei «critici de direcție» și în ce ar consta concret el? – Dumitru Micu: Pentru a nu vorbi mai multe limbi, vă rog să-mi permiteți să precizez accepția pe care am dat-o termenilor. Nu înțeleg sau nu voi înțelege niciodată prin «critică de direcție» o critică intervenționistă, care ar încerca să impună literaturii baremuri, opreliști, să-i decidă aprioric traiectele. Chiar dacă *ab absurdo*, unindu-se criticii ar ajunge să fie în măsura de a dicta scriitorilor ce și cum să scrie, spontanietatea procesului de creație tot n-ar putea fi strangulată. A profesa o critică de direcție nu înseamnă, în niciun caz, a dădăci scriitorii. Criticul acționează asupra conștiinței scriitorului pe cu totul alte căi. El îl poate ajuta pe un debutant în căutarea de sine însuși să se găsească mai repede. Poate, sprijinind valorile autentice, așa cum a procedat Maiorescu, să contribuie la recunoașterea unanimă a acestora și, implicit, la infirmarea falselor valori. Acționând mai cu seamă asupra publicului, criticul își poate da contribuția, masiv, la crearea unui climat propice receptării cât mai rapide a scrierilor celor mai izbutite și mai în consonanță cu spiritul timpului, la declanșarea unui curent de opinie care să stimuleze experiențele literare cele mai fecunde. Cu alte cuvinte, artistul creează conform înclinațiilor sale, criticul – vorba lui Ibrăileanu – selectează ceea ce consideră vrednic de a fi însușit de către societate. – Ov. S. Crohmălniceanu: Aici, de fapt, nu există o contradicție! Cine o să pledeze împotriva celor ce spui dumneata acum? –Dumitru Micu: Nimeni, evident, în principiu, dar în practică se poate întâmpla și astfel. Se întâmplă chiar și, mai ales, s-a întâmplat în ani trecuți. N-am asistat oare la tentative evidente de a substitui nu doar clasic realiste, ci realiste în sensul cel mai larg cu putință, nu însă nelimitat, sans rivages orientări net opuse realismului? Aș dori să fiu exact înțeles. Nu cred că realismul (în accepție oricât de largă) este unica orientare legitimă. Alături de realism pot să se dezvolte, și chiar se dezvoltă, fabulosul, parabolicul, oniricul, o diversitate de alte modalități. Dar o seamă de literați, nu fără concursul unor critici, au crezut la un moment dat că sosise timpul pentru a institui hegemonia oniricului. Un timp, scurt, presa literară a fost, pur și simplu, monopolizată de către un număr de tineri (și mai puțin tineri) extrem de gălăgioși care nu s-au mulțumit să facă o reclamă asurzitoare literaturii absconse, bizare, excentrice la modul gratuit, frivole sau preocupate doar de propriile tehnici, dar au practicat o adevărată intoleranță față de creația nealinată orientării lor. Prin legătură reacție (dar, unii, care nu se mai găsesc printre noi, fără îndoială, și numai sub pretextul reacției) împotriva schematismelor de altădată, o seamă de publiciști literari făceau (în 1968-1970) un tapaj nemaipomenit tocmai în jurul unor apariții nu numai discutabile sub raportul realizării artistice, dar și nutrite de preocupări evident periferice, minore, unele în

directă discordanță cu problematica reală, majoră a omului de astăzi și de totdeauna. Deci în concluzie: ar fi inadmisibil și contrar ideologiei pe care o profesăm să încercăm a impune un singur tip de literatură, dar cel puțin tot atât de condamnabilă ar fi acceptarea oricărei literaturi, indiferent de calitatea și de spiritul orientativ, și cu atât mai mult pasivitatea față de tendința de a discredita literatura pentru care milităm, sub pretextul de diversității de orientări artistice, în realitatea cu scopul de a institui dominația unei singure orientări, alta decât acelea care și-au dovedit prin veacuri fecunditatea. – Ov. S. Crohmălniceanu: Tocmai combătând dogmatismul, silirea brutală și mărginită a talenților să fabrice, împotriva pornirii lor naturale, exclusiv un tip de literatură, partidul nostru a chemat pe scriitori să cultive liber toate stilurile și mijloacele artistice de pe platforma promovării idealurilor umanismului revoluționar. E vorba, așadar, principial de o mare varietate a formelor literare. În interiorul acestei varietăți, criticul poate avea preferințe. Fără a exclude alte forme, el e îndreptățit să-și exprime simpatia pentru unele. Problema principală pentru critica de direcție la noi, astăzi, este – după mine – cum înțelege ea să se exercite? Dacă preferințele amintite, formulate oricât de net, iau o turnură exclusivistă ele contrazic, practic, înseși principiile politicii literare a societății noastre. Absolut altceva este legitimul drept al criticii la preferințe estetice și strădania de a le demonstra cu argumente convingătoare legitimitatea. Așa înțeleg eu posibilitatea la noi, în prezent, a exercițiului unei critici de direcție necesare. Lucrul trebuie văzut și sub încă o față. Totdeauna au existat în creația artistică șanse diferite. Orice literatură are anumite tradiții și practic moștenește aptitudini și experiențe diferite. Mai mult, poate să aibă, într-o perioadă dată, talente scriitoricești cu vocații precumpănitoare. Se întâmplă să posede multă forță de observație și o putere analitică sau speculativă inferioară. Există situații exact contrarii. Bazându-se pe asemenea date, intuind oarecum și mutațiile de gust ale publicului, n-are oare drept criticul să riște niște prognoze? – Dumitru Micu: Cred că e chiar dator s-o facă. – Ov. S. Crohmălniceanu: Critica bună de direcție socotesc că e însăși indicarea șanselor unei literaturi, într-un moment istoric dat cântărind bine realitățile. Călinescu nu s-a dat înapoi să conteste proustianismului posibilități de succes notorii la noi, în perioada interbelică. A vedea și mai exact șansele unei literaturi înseamnă și a ajuta autorilor să se găsească. Nu puțini, înnebuniți de mode și ascultând îndemnuri greșite ale criticilor..., își părăsesc o vocație autentică spre a parctica o literatură străină chemării lor firești. A spune răspicat asemenea lucruri autorilor și, mai ales, a-i convinge că au apucat o cale nefericită, revine la a le evita eșecuri viitoare. – Laurențiu Ulici: N-aș vrea să se înțeleagă din cele spuse până acum că reducem critica la cele două moduri discutate aici: critica de direcție – cu acțiune asupra literaturii de ansamblu – și critica, să-i zicem, de influență, cu acțiune asupra cititorului. În epoca modernă a apărut disputa dintre literatură și literar, între criticii care au în vedere, în analizele lor, desti-

nul unei opere în contextul unei literaturi și cei interesați exclusiv de literar, adică de acea totalitate de semne care fac individualitatea operei. Desigur, ar fi cu totul impropriu să numim drept critică de direcție critica modernă de text: nu-i mai puțin însă adevărat că ea se poate constitui într-un argument de prim ordin al opțiunilor aceleia. Spun asta fiindcă am constatat o primire în genere rezervată, neîncrezătoare a criticii de text din partea criticii tradiționale. Abuzul tehnicist cu care uneori vin diversele forme ale noii critici nu-i un motiv de a le refuza atunci când e cazul, judecățile, mai ales că în fața patinajului alături de operă ce amenință adesea valoarea impresionismului critic, derivatele structuraliste pun bariera revenirii la obiect, încurajând astfel exercițiul critic substanțial. – Daniel Dimitriu: Și pentru că s-a pomenit de noua critică, aș vrea să spun că aceasta în manifestările ei radicale, canonice, se definește numai în raport cu ea înseși. A reduce literarul la literal, indiferența față de literatură ca manifestare complexă a spiritului. Astfel, relația literatură-critică se simplifică foarte mult, iar criticul nu mai are niciun fel de neliniști privind soarta, devenirea literaturii; el se apleacă cu voluptate asupra exercițiului critic încercând să-și îmbunătățească randamentul, să-i perfecționeze metodologia. Aș zice că din această pricină o serie de manifestări ale noii critici sunt infinit mai subiectiviste, mai egoiste decât cele ale bătrânei și capricioase critici impresioniste. Dar dincolo de excесе și situații extreme, noua critică are merite incontestabile, unul dintre acestea fiind scoaterea criticii din starea de servitute față de literatură. – Ov. S. Crohmălniceanu: Întorcându-ne la «critica de direcție». Adversarii ei vor spune: «noi judecăm lucrurile stric estetic, după realizări!». În consecință, ne vom trezi cu o grămadă de romane, foarte vag tangente la realitățile contemporane, dar ingenios scrise, foarte lustruite, laudate prin toate revistele. În schimb, cărților angajate li se va reproșa cu o indiferență și severitate olimpiacă orice scădere. Tratatamentul acesta «egal» nu-l găsesc, de fapt, realmente echitabil. Personal, eu mă simt împins să susțin ultimele cărți, să nu le trec cu vederea lipsurile, dar să scot apăsător în evidență contribuția lor prețioasă, inedită, direcția critică salutară și autentic revoluționară, spre care împing literatura noastră. A scrie astăzi, în România, un roman izbutit, dar care putea apărea la fel și prin 1938, este o operă meritorie, dacă vreți, dar nu o mare ispravă. Îmi voi scoate deci pălăria în fața talentului scriitoricesc dovedit de respectiva carte, fără a-i recunoaște totuși o valoare specială, reprezentativă, pentru experiența noastră istorică... – Dumitru Micu: ... Iar eu prefer, fără a subestima proza de orice alt tip, romanul problematic, romanul condiției umane, romanul dezbateri. Când apare un astfel de roman (și am avut de curând un caz: *Delirul*), încerc să stabilesc importanța, accentuez cu putere caracterul cu totul pozitiv al faptului că s-a scris și publicat o asemenea carte, fără a acorda însă niciu rabată de calitate și fără a-mi ascunde rezervele, chiar față de unele dintre ideile autorului, dacă e cazul. Procedând astfel, sprijin o anumită direcție epică, fără a practica niciun fel de sectarism. Unui roman în

genul *Crailor de Curte Veche* (acela este, evident, *Frumoșii nebuni ai marilor orașe*) îi voi recunoaște calitățile de scriitură, dar voi observa că magistrala prozei românești e marcată de opere cu substanță diferită. Aceasta cu atât mai mult cu cât între romanul lui Fănuș Neagu și acela al lui Mateiu Caragiale, există mari diferențe de calitate, de profunzime și chiar de sens. Alta e semnificația petrecerilor nocturne (cu foarte elevate discuții!) ale *Crailor* și alta e aceea a nebuniei frumoșilor din marile orașe, nebunie foarte comună și deloc vrednică de admirație. Iată cum, găsindu-ne pe aceleași poziții ideologice, putem sprijini direcții artistice (în sens restrâns – mai larg, totuși, decât sensul conceptului de stil) diferite. – Ov. S. Crohmălniceanu optează pentru proză... care sparge ideea de ficțiune în sens tradițional (fără a nega posibilitățile altor moduri prozastice); altcineva aderă afectiv la romanul-problemă (indiferent de ponderea în spațiul său a ficțiunii). Iarăși fără a considera că doar aceasta este valoroasă și modernă. – G. Dimisianu: Militând pentru un anume tip de literatură, cineva se poate simți înclinat să judece cu un plus de simpatie cărțile care i se pare că vin mai direct în întâmpinarea formulei personalizate (din problematică, prin subiecte, ș.a.m.d.). Le va da gir estetic mai repede decât altora, instituind, de fapt o critică protecționistă. Lucrul se întâmplă destul de frecvent chiar sub privirile noastre, când vedem că sunt încurajați diverși autori mai mult pentru intențiile lor decât pentru ce au obținut materializându-le. Este bine, într-adevăr, să punem pasiune în susținerile noastre dar nu până la abolirea spiritului critic și a drepte valorizări estetice. – Daniel Dimitriu: cred că nu trebuie, totuși, să confundăm critica de direcție cu ideea de opțiune. Și revin la o idee exprimată anterior, un critic de direcție e o personalitate critică, este acela care lasă o dâră după el, determinând posteritatea să slujească mai mult sau mai puțin fidel punctele sale de vedere și ideile, și, de multe ori, obligându-o s-o facă într-o manieră epigonică. În acest sens major, toate figurile proeminente ale criticii noastre, de la Maiorescu la Călinescu, au practicat o critică de direcție. -Dumitru Micu: Opțiunea unui critic poate determina apariția unei direcții sau poate contribui la consolidarea unora dintre cele existente. – Daniel Dimitriu: Aș mai face o singură observație. Eu am discutat problema aceasta care este foarte dificilă și delicată, pornind de la starea literaturii. Acum aș face câteva remarci pornind de la starea criticii propriu-zise. Poate susțin o părere greșită, dar mie mi se pare că la ora actuală, de o bucată de vreme, există printre unii critici un anumit obicei de a pune foarte radical problema opțiunii, strecurându-se unele mici îndoieli referitoare la clarviziunea ideologică, la pregătirea unui critic sau a altuia. Cei care procedează astfel încearcă, de fapt, să se erijeze în judecători absoluți și să impună în mod exclusiv o direcție pe care ei o consideră justă! În realitate, de foarte multe ori, la mijloc sunt niște dispute mărunte, care se camuflează cu principii la care aderă toată lumea. Ne amintim că la Congresul Educației politice și al culturii socialiste s-a spus în chip răspicat că obligația esențială a criticii noastre este de a fi ferm orientată

ideologic și în egală măsură exigentă și intolerantă față de impostură, de a fi o armă de luptă (iată un sens actual al criticii de direcție!). Acesta e un lucru deosebit de important, pentru a mai lăsa loc pornirilor subiectiviste și exclusiviste. – Laurențiu Ulici: Mi se pare foarte interesantă această intervenție. Am citit nu de prea mult timp, în «România literară» un poem, un eseu-poem, în apărarea criticii, care mie mi s-a părut simptomatic. De fapt, dacă un poet sau un prozator ajunge să ia apărarea criticii la un moment dat, înseamnă că ceva nu e în ordine cu critica respectivă ceva se întâmplă grav pentru ființa ei; și am văzut care este situația. – Daniel Dimitriu: Și ca să-mi continui ideea, voi spune că situația respectivă e dezonorantă, păgubitoare pentru critica însăși. Autoritatea în critică e un lucru care se câștigă greu, a impune o direcție în critică e un lucru și mai anevoios dar aceste lucruri nu le realizăm decât prin muncă, niciodată inculpând și etichetând în stânga și în dreapta. Funcția directoare, îndrumătoare a criticii se realizează într-un climat literar de principialitate și loialitate. – Laurențiu Ulici: Eu cred că impasul criticii – dacă putem vorbi de un impas – la ora actuală, este unul de autoritate. Desigur, nu vrem să lămurim acum, aici, de ce și cum s-a ajuns la acest impas, însă lucrul pare totuși evident; subiectul nostru de discuție este imposibil în afara acestei autorități! Avem nevoie de o critică de direcție, susținem că se poate face astăzi și, în același timp, privind foarte lucid în realitate, băgăm de seamă că posibilitatea aceasta rămâne, uneori, doar o posibilitate – adică este foarte greu ca ea să devină realitate. Probabil că sunt tot felul de motive care au dus la această pierdere de autoritate a criticii: incompetența unui critic, imoralitatea altuia...; apoi, avalanșa aceasta de critici care nu sunt critici dar care, nefiind anonimi, pot influența pe cititor, de obicei însă producând asupra lui o impresie exact contrară aceleia pe care ei cred că o produc. De fapt, criticii de ocazie au o părere foarte proastă despre scriitorii evaluați, chiar atunci când le exaltă meritele. – Ov. S. Crohmălniceanu: Dar autoritatea aceasta nu se poate asigura cu mijloace exterioare. Ea trebuie câștigată prin forțe proprii, adică prin curajul apărării opiniilor în care crezi. – Dumitru Micu: Dar ce să facă dacă nu i se dă cuvântul?! – Ov. S. Crohmălniceanu: Da – aceasta este chestiunea cea mai supărătoare, deși trebuie s-o spunem asistăm și la situații când i se dă criticului cuvântul în replică, dar el ar vrea ca alții să-i rezolve chestiunea! Poate că uneori are și dreptul să aștepte aceasta, anumite comportări suburbane reclamând o solidaritate de breaslă. Acum 7-8 ani s-a discutat foarte mult despre autoritatea criticii. Comic era că agitatorii chestiunii voiau să și-o câștige ei înșiși! E neapărat nevoie ca nimeni să nu se afle într-o situație de inegalitate. Autoritatea însă, trebuie să și-o câștige fiecare el însuși. – Dumitru Micu: În reprezentarea unora dintre scriitori, criticul ar fi un fel de agent de publicitate în slujba lor, un fel de *femeie la toate*. Întrebat cum crede că va fi primită o carte a lui de către critică, un talentat prozator a răspuns în cadrul unui interviu televizat: *Ca de obicei. Cei ce mă iubesc o vor lăuda, ceilalți o vor com-*

bate. Deci, criticii ar fi din principiu angajați în serviciul unor scriitori, fiindu-le indiferentă calitatea literaturii acestora. Din nefericire, critici din aceștia există. Ba, câte unii cred că pot dobândi o cu atât mai necontestată autoritate cu cât au o coloană vertebrală mai elastică și se pretează la mai umilitoare funcții ancilare. Publiciștii de soiul acesta întrețin o – hai să-i zicem – direcție pe care am putea-o numi agresivă și confuzionistă. –G. Dimisianu: Dar ce se întâmplă când spui un lucru foarte clar, în scris, lesne controlabil de oricine – fiindcă ce e scris rămâne, nu se pierde în eter – și constăți că tot în scris, ce ai spus tu e răsturnat exact pe dos, întors în calomnie, cu dispreț flagrant față de adevăr? Cum să reacționezi într-o astfel de situație? Eu nu spun că încercările unora de a discredita critica, de a-i ruina autoritatea, chiar și reușesc. A discredita un critic de autoritate reală, dobândită prin exersarea onestă a profesiei, autoritate pe care cititorii i-au conferit-o urmându-l de-a lungul anilor în judecățile lui, a-i discredita așadar, nu e un lucru chiar atât de simplu pe cât își închipuie cutare autor obscur și înveninat de insuccese, încurajat să-și reverse complexele în plicticoase pamflete-serial împotriva criticii! Cine e în cunoștiință de cauză vede neputința, trist-ridicolă, a încercării de compromitere, iar cine nu, se va lămurii în timp. Indiferența față de astfel de fenomene mărginașe desigur că e cea mai cuminte poziție – însă doar atâta vreme cât ele nu se preschimbă în campanii de durată lucid întreținute. – Laurențiu Ulici: Fără îndoială, cele două direcții principale de acțiune ale criticii literare despre care am vorbit aici –asupra literaturii și asupra cititorului – răspund unor imperative de ordin spiritual ale societății și pretind, spre o bună desfășurare, cunoașterea deopotrivă a fenomenului literar în evoluția lui și a poziției cititorului față de literatură. Independente într-o anumită măsură, acțiunea criticii asupra literaturii și acțiunea criticii asupra cititorului reprezintă, totuși, în ce privește sensul și semnificațiile lor o unitate dialectică în care termenii se condiționează reciproc. Un critic serios nu va milita pentru un anume fel de literatură fără să aibă o imagine limpede despre poziția cititorului (ca exponent al societății) în fața acelei literaturi și nici nu-l va îndruma pe cititor spre o literatură în care el, criticul, e cel dintâi care nu crede. Ambele aceste acțiuni ale criticii sunt consecințe ale ideologiei literare. Se înțelege că de fermitatea acesteia depinde eficiența actului critic – fiindcă e greu de imaginat o adevărată critică de direcție sau o veritabilă critică de influență bazată pe o ideologie literară neconstituită sau constituită în afara contactului cu realitatea socială concret-istorică și cu realitatea fenomenului literar. Ideologia noastră literară dă criticului posibilitatea, programatic, să privească dialectic raportul dintre literatură și public spre a găsi în constituția de la un moment anume a celei dintâi, premisele evoluției proprii și ale evoluției publicului, iar în situația acestuia din urmă opțiunile cu valoare de puncte de reper pentru evoluția literaturii. Militând pentru o critică solidă, principială, fermă, criticii și scriitorii noștri au datoria de a-și crea reciproc condițiile de

atmosferă pe care eforturile celor mai mulți dintre ei le merită. –Dumitru Micu: Am impresia că găsim-ne la început oarecum în divergență, cel puțin terminologică, am sfârșit prin a ne înțelege. Dacă nu dăm sintagmei critică de direcție o accepție rigidă, imuabilă, toți suntem de acord, profesăm efectiv o asemenea critică. Critica de direcție înseamnă critică activă, angajată. Angajată estetic și ideologic. Critică ce nu se resemnează să ia act de ceea ce apare, ci își asumă și un rol orientativ. Sprijinind literatura viabilă, înrădăcinată în spiritualitatea națiunii noastre, nutrită de problematica vie a existenței contemporane (chiar și atunci când evocă trecutul), realizată la un cât mai înalt nivel de artă, modernă în spirit și expresie, animată de idealurile umanismului revoluționar, critica literară își dă contribuția (și e normal să tindă neconștient ca acesată contribuție să fie cât mai consistentă) la vasta operă de formare a omului nou în care este angrenată întreaga activitate ideologică, întregul nostru popor”. ■ Dumitru Micu semnează secțiunea *Jurnal de lector*, referindu-se la *Proza rurală* din două volume. □ Dragoș Vicol: *Satul cu oameni frumoși*: „Acei ce-l cunosc pe Dragoș Vicol doar din compunerile sale mai vechi ... au obligația de a-i citi neapărat ultima carte. ... *Satul cu oameni frumoși* e o scriere de tipul *Decameronului*, însumând în afară de prolog și epilog, paisprezece povestiri nutrite de întâmplări, unele hazlii, altele cu tâlc, dintr-un sat de munte, situat undeva la Nord”. □ Liviu Bratoloveanu: *Pelagrá*: „În pofida schematismului extrem și, în genere, a realizării artistice precare, cartea reușește, pe destul de vaste porțiuni, să procure o lectură antrenantă. Cu toate simplificările, *Pelagrá* conține pagini în care situația țărănimii sub guvernările liberale și național-țărăniști, rapacitatea burgheziei rurale, climatul social-politic din perioada interbelică sunt înfățișate autentic. Avem încă un roman al cărui cuprins constituie un act de actualizare la adresa rânduielilor burghezo-moșierești, crude și nedrepte”. ■ Radu Mavrodin face referire la două publicații: „Un loc important în coloanele revistei îl ocupă critica literară, sector ce beneficiază, în ultimul timp, de două rubrici: *Comentarii critice* și *Cronica literară*. Prima rubrică este susținută de prof. Al. Piru în maniera cunoscută, contestată de unii și apărută de alții, a doua, de doi tineri începători care încă n-au păreri personale, mai ales când analizează cărțile autorilor cu influență în viața literară. Or se cunoaște autoritatea unei reviste, personalitatea sa, depind în mare măsură tocmai de atenția care se dă adâncimii pertinentei, moralității textelor de critică”. □ „«Familia» (serie nouă) împlinește 11 ani de existență în septembrie.... Consecventă programului său, «Familia» și-a conturat un profil complex; în paginile sale întâlnim, astfel, reflectată atât viața politică, economică și socială a județului, cât și preocuparea de a stimula valorile autentice ale literaturii și artei izvorâte din realitatea acestei zone. Prin cronici, reportaje, interviuri, anchete, traduceri, sunt comentate spectacolele de teatru, fenomenul sociologic concret, precum și cele mai importante realizări ale științei și tehnicii românești și universale”.

• [„Cronica”, nr. 33] Al. Andriescu semnează *O disciplină controversată: retorica*, o cronică literară la *Retorica literară românească* de Aurel Sasu: „Evoluția retoricii către stilistică, poetică și critica literară este văzută de Aurel Sasu ca o extensiune a domeniului ei și nu ca o îngustare, cum greșit se afirmă. În această perspectivă teoretică, Aurel Sasu are marele merit de a atrage atenția, în cartea sa, asupra unui capitol aproape ignorat din istoria culturii românești: preocupările de retorică, pe care le cercetează cu competență, minuție și scrupulozitate științifică, stabilind cu exactitate filiațiile ca și contribuțiile personale”. ■ Al. I. Friduș semnează *Estetică și metempsihoză*, despre *Conjuncturi și permanențe* de Mircea Braga: „Consecvent cu el însuși, autorul operează cu concepte de «mare indeterminare», istoria devenind, în cazul culturii, «cicluri niciodată încheiate»”. ■ În *Mențiuni critice* citim: □ C. Isac scrie despre *Teatru* lui I. D. Sîrbu: „Din cele patru titluri incluse în primul volum selectiv de teatru al lui Ion D. Sîrbu, două se bucură de o notorietate bine câștigată: *Arca bunei speranțe* – scriere tălmăcită, după câte știm, în câteva limbi (volumul publicat la Scrisul românesc nu furnizează nici o informație despre cariera scenică a pieselor) și, *A doua față a medaliei* jucată și comentată, la timpul ei, în termenii atribuiți, de obicei, lucrătorilor ce pot caracteriza o tendință majoră în dramaturgie”. □ Gheorghe Simon o prezintă pe Florica Mitroi, cu ultimul volum apărut: „*Între cer și pământ* (C.R., 1976) ne propune o viziune a Patriei ce sălășluiește în firea lucrurilor, în cosmos. Această prezență spirituală fiind necesară, ea este receptată cu acuitate, puritate sufletească și cu o anume demnitate lirică”. ■ Revista organizează dezbaterea *Romanul social-politic*: „În urma de discuții organizate de revista noastră pe diferite teme ale dezvoltării sociale românești, ale specificului spiritualității contemporane, pornind de la principiile adoptate de recentul Congres al educației politice și al culturii socialiste – dezbaterea începută în acest număr își propune ca obiectiv definirea vocației social-politice a romanului nostru actual în relație cu valoarea tradiției a genului. Romanul românesc de astăzi investighează cu succes realitatea socială și politică românească din perspectiva unor noi modalități de expresie. Se poate vorbi astfel de o redescoperire mai curajoasă a socialului și ia politicului asumat estetic; de o diversitate mai pronunțată de stiluri; de o generație de tineri romancieri care sunt preocupați de marile teme ale contemporaneității, ale istoriei. Discuția noastră aspiră să pună în evidență procesul de sincronizare care s-a produs între social și politic în romanul contemporan. Intervențiile critice pe care le facem publice vorbesc de acest proces. Ele sunt și o invitație la dezbatere. Revista noastră va publica în numerele viitoare și ale contribuții la această temă”. La dezbatere participă: □ Al. Dima, *Considerații generale, dar necesare*: „Putem conchide dar că există *roman social* în sensul că problemele sociale alcătuiesc o temă explicită, categoria socială e inevitabilă cu prilejul oricărei tipologii a romanelor, fiind legate – cum spuneam – de însăși definiția literaturii ca disciplină antropologică. În sfârșit, un cuvânt cu

privire la romanul politic. Desigur, a existat și există numeroase romane de acest fel în literatura universală tot în sensul explicit pomenit mai sus, dar – în fond – orice roman social nu poate fi decât unul politic din moment ce scriitorii nu înfățișează fotografie realităților ci le interpretează luând atitudine față de ele, conform propriei lor viziuni sociologice, transformând așa numita «ficțiune românească» în realitate artistică cu încărcături sociale evidente. Am înclina chiar să contopim cele două categorii în discuție într-una singură pe care am denumi-o romanul *social politic*. O astfel de caracterizare ține seamă și de exemplele istorice concrete ale romanului ca și de procesul interior de concepție în cadrul creației, în sensul recent afirmat de tovarășul Nicolae Ceaușescu în expunerea prezentată la Congresul educației politice și al culturii socialiste: «Creația artistică, la baza căreia se află dialectica materialistă, filozofia noastră revoluționară despre lume trebuie să-și tragă seva din realitatea social-istorică în mijlocul căreia se naște, ea fiind incompatibilă cu înstrăinarea de viață, cu lipsa de țel, cu gratuitatea, cu așa-zisul principiu al artei pentru artă înfirmat de întreaga dezvoltare a culturii universale»⁷. □ Dumitru Micu, *Modalități noi de construcție epică*: „E de ajuns a cita câteva titluri de romane apărute în ultimii ani (*Vânătoarea regală* de D.R. Popescu, *Ora de dimineață* de Platon Pardău, *Labirintul* de Francisc Păcurariu, *Fețele tăcerii* de Augustin Buzura, *Delirul* de Marin Preda, *Iluminări* de Al. Ivasiuc, *Blocul de marmură* de Al. Simion, *Incognito* de Eugen Barbu, de ex.) pentru a se vedea că socialul și politicul constituie azi principala sursă nutritivă a epicii românești. Prozelor de analiza psihologică în sine, în al căror cuprins umanul e studiat într-un chip omolog aceluia în care biologul examinează țesuturi organice, izolându-le de mediul ambiant, cititorul de azi le preferă hotărât creația preocupată de condiția umană concretă, deci nu exclusiv de conținutul ontic al omenescului, ci de toți determinanții și stimulii săi, ca și de tot ce-i stăvilește expansiunea, cu alte cuvinte, de întreaga ambianță (socială, istorică) în care se exprimă. Implantarea în social nu poate decât să ridice calitatea literaturii. Dacă, sub aspectul ei, arta este «dificultate învinsă», explorarea socialului, a politicului prilejuiește într-o măsură infinit mai mare decât orice alt demers asediarea unor probleme ce pretind rezolvări artistice cât mai ingenioase, mai inventive, impunând în consecință căutarea continuă de noi și noi procedee, experimentarea de formule îndrăznețe, verificarea tehnicilor celor mai insolite»⁸. □ Francisc Păcurariu, *Valențe sociale-politice și valoarea estetică*: „Printre trăsăturile definitorii ale romanului de azi – pe orice meridian i-am studia înfățișările – se numără o fundamentală orientare spre sondarea condiției umane. Romanul modern nu se mulțumește cu studierea unor psihologii în contextul unei acțiuni sau cu cercetarea unor ciocniri de caractere. El se străduiește să descopere și să pună în lumină cu mijloacele specifice ale expresiei artistice, sensul existenței, rostul omului în lume, relațiile complexe dintre om și societate, dintre eu și ceilalți, modul cum se realizează sau se ratează o viață. [...] Marile procese sociale pe

care le determină opera de construcție a societății socialiste multilateral dezvoltate sunt ilustrate de o gamă extrem de variată de situații ontologice, de mutații psihologice, de conflicte umane. Romanul nostru actual are astfel posibilitatea de a studia un material extrem de bogat de teme, de psihologii, de conflicte, de procese sociale, de întrupări ale măreției și ale micimii umane. Niciodată, în nici o etapă a istoriei sale, societatea noastră nu a mai oferit scriitorilor de asemenea bogăție de teme pline de adevăr uman, de autenticitate, de luptă, de frământări și de idei. Este neîndoielnic că o viguroasă transfigurare a acestui uriaș și plin de noutate material oferit explorării, selectării și ordonării în lumina semnificației, deschide calea unei afirmări majore a creației noastre românești în aria largă a literaturii mondiale”. □ Emil Manu, *De la romanul frescă, la romanul de probleme*: „Romanul românesc de azi atrage atenția în primul rând printr-o depășire stilistică a condiției sale; de la romanul frescă, în care problematica era pe planul al doilea, s-a trecut la romanul de probleme, în care scenograficul epic a devenit subsidiar. Structura politică a romanului a devenit mai evidentă, fără să dezavantajeze caracterul estetic al operei; discursul a devenit dezbateră, tinzând spre caracterul de expresie parabolică”. □ Cornel Ungureanu, *Proza ca document*: „Atunci când ne oprim asupra romanului actual ne interesează mai puțin cantitatea de documente reproduse, cât capacitatea scriitorului de a medita, prin personajele sale, prin construcția romanului, asupra realului. Nu curiozitatea amatorului de amănunte este chemat să o potolească romancierul (de fapt, dacă citim cu atenție așa zisele romane document vom observa că nu odată tocmai *documentul* se află în mare suferință: a se reciti atent, de pildă, ultimul roman al lui Platon Pardău). S-ar cuveni să observ în acest context că, de prea multe ori, critica solicită romanului reportaj și nu sinteză. Una dintre marile sinteze românești ale literaturii noastre actuale începe să devină uitată, ignorată la prea puțină vreme de la apariție. *Lumea în două zile*, căci despre acest roman e vorba, de George Bălăiță mi se pare a fi un excepțional roman politic, fără nici un fel de derogare de la legea literaturii: dimpotrivă, prin inovare, prin noutate, prin înscrierea responsabilă în circuitele modernității literaturii, ale romanului. Fără a refuza să recunoaștem rolul documentului, a colajului, al citatului în construcția romanului, credem deci că ei trebuie să «convorbească» cu epoca sa prin limbajul său propriu. În sens mai larg relația document-literatură e străveche, și n-are sens să facem aici istoria ei”. ■ Din *Moment* reținem: □ *Transilvania*: „Numărul 7 (iulie 1976) al revistei «Transilvania» acordă un întins spațiu criticii și istoriei literare, problemelor de actualitate literară și culturală”. □ *Zilele culturii bucovinene*: „Biblioteca orașului Câmpulung Moldovenesc a organizat recent «Zilele culturii bucovinene». Simpozionul *Permanențe culturale pentru unitatea națională, progres și civilizație* a fost susținut de lect. univ. Ion Popescu-Sireteanu, de la Universitatea din Iași (eseurile: *Dor, Codru, Țară*), prof. Ion Țugui (*Elemente decorative pe linguri de lemn și tâlcuirea lor*), prof. Dragoș

Nisioiu (*Valori și semnificații ale culturii bucovinene*), prof. Horațiu Stamatina (*O interpretare psihanalitică a poeziei «O, mamă» de Mihai Eminescu*), prof. George Bodea (*Legende și virtuți câmpulungene*). Șezătoarea literar-muzicală ce s-a desfășurat în ziua a doua, în sala Casei de cultură, a reunit, în fața unui numeros public, pe scriitorii George Moroșanu, George Drumur, Dragoș Viicol, Bogdan Sireteanu, Dragoș Nisioiu, Dim. Florea-Rariște, George Bodea, Horațiu Stamatina”. □ *Conflict și psihologie*: „Vorbind despre *Natura psihologică a conflictului*, Nicolae Balotă («România literară» nr. 32/1976) conchide: «Spectacolul pe care ni-l oferă operele cele mai reprezentative ale prozei noastre contemporane este acela al unui examen public de conștiință. Înțelegem acest proces în două sensuri: pe de o parte, e un examen al conștiinței publice, al existenței social-istorie și morale a societății românești din ultimele decenii; pe de altă parte e vorba de o reexaminare, pe plan literar, a condiției romanului ca atare, cu alte cuvinte un proces al conștiinței romancierului. Cele două modalități ale întoarcerii conștiinței asupra sa însăși sunt corelate. Natura conflictuală a proceselor reprezentate exprimă această răsfrângere a conștiinței». Reținând acest interesant punct de vedere, (care face totuși absurdă o anatemiizare, în sine, a analizei psihologice), ar mai fi de considerat, în continuare, implicațiile unei asemenea viziuni asupra a ceea ce reprezintă, în fapt, expresii organice ale realismului, angajării, ale unei firești dialectici a discursului literar. Mult prea adesea pus să asculte lecția desuetă a unor revolte reprezentări empirico-academizante. Al cărei unic material didactic îl constituie un fel de bau-bau constituit din reziduurile tuturor extravaganțelor cândva la modă. Ca și cum acestea ar fi unicele alternative! Simplificare dogmatică ce se cere devansată. Cu luciditate și înalt simț de răspundere. Și cu avizarea necesară, calitate indiscutabilă și de apreciat a mai sus amintitului articol”. □ N. Irimescu, *În câteva cuvinte*: „«Filonul popular, permanenta comunicare dintre cel care a scris – cu lacrimi și cu sânge de multe ori – și cel pentru care s-a scris, a fost legătura indestructibilă dintre creator și popor, devenind în vele din urmă, datorită strădaniilor depuse de înaintașii noștri, o adevărată coloană de susținere a literaturii române, a întregii culturi românești», scrie Ion Lăncrăjan («România literară») considerând că după Filonul tragic, Vocația constructivă și Viziunea cosmică, Filonul popular ar constitui cea de-a patra coloană a templului culturii noastre. E desigur un punct de vedere personal și discutabil, din care cauză, probabil, revista publică articolul sub manșeta *Opinii*. [...] * *La Mamaia e nevoie de aer proaspăt* («Flacăra») și *Să nu ne facem iluzii* («Săptămâna») sunt considerații edificatoare privind Concursul național de muzică ușoară de la Mamaia. Mai la obiect, cităm din Adrian Păunescu: «Poeți lipsiți de har s-au mai găsit și se mai găsesc, dar jurii atât de lipsite de exigență mi-e greu să află chiar în istoria zbuciumată a acestui concurs de la Mamaia. Este inacceptabilă ideea că niște oameni responsabili au putut lăsa teme dragi, cum e independența de stat a României, subiecte în care sângele generațiilor e încă

fierbinte, pe seama unor cetățeni lipsiți de har și, mai ales, lipsiți de scrupule»...”. ■ Nicolae Turtureanu semnează *Călătoria* – „ca îndoială metodică”, despre volumul *Stampele europene* de Grigore Ilisei, Editura Junimea: „Se reconstituie o lume mozaicată, caleidoscopică, fascinantă sau ternă, acceptată și respinsă, o lume care își revendică adeseori imaginea bălciurilor copilăriei”. ■ Despre *Prezențe românești la Viena* scrie Al. Zub: „O recentă călătorie în Austria ne-a oferit prilejul unei confruntări între imaginea livrescă și cea reală, așa cum se poate dezvălui aceasta, la prima vedere, unui cercetător al trecutului. Atenția ne-a fost captată deopotrivă de elementele specifice de civilizație locală și de urmele românești din spațiul austriac, atât de frecventat de compatrioții noștri, mai ales în ultimele trei secole”. ■ Versuri semnează Ioanid Romanescu (*Eroii*), Ovidiu Genaru (*Soarele cântând în ploaie; Mă simt visat; Din prag în prag*).

● [„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 297] Pe pg. 1, M.N. Rusu abordează *Poema lui Mihai Viteazul*, adică acea *Cronică a lui Stavrinus*, scrisă în 1638 și tălmăcită exemplar în 1975 de Gh. Tomozei. □ Este semnalată apariția de la Ed. Albatros – în *Cronică de librărie* a lui Traian Iorga – a *Scrierilor literare* ale lui Leonardo da Vinci (fabule, snoave, povestiri) – prefată, traducere și note de Ovidiu Drimba. □ Cronică literară a lui E. Manu notează o carte de reportaj și meditație, *Spre Kilimandjaro* de Traian Filip, Ed. Dacia, 1976, o primă apropiere în literatura noastră de universul Africii centrale. □ I. Lotreanu, în *Șt. O. Iosif, poetul duiosiei*, susține antologia de *Poezii* apărută la Ed. Minerva, cu postfață și bibliografie de I. Dodu Bălan. □ În *Condiția creației*, C. Sorescu recenzează volumul de „eseuri românești” *Ceață și obișnuință* de Mihai Tatulici, debut la Ed. Albatros, 1975. □ Traian Filip nuanțează psihanalizarea „paiațelor și călușeilor de iarmaroc” – ep. 2 despre S. Damian: „Dezvoltând (pseudo) imaginea criticului literar ideal, S. Damian îl apropie de *Albatrosul* lui Baudelaire... Dar ce face criticul, în definitiv? Cu ce se ocupă? Cum trăiește și cum operează? Care-i sunt instrumentele? S. Damian ne dă tot felul de indicații și ne dezvăluie psihologia acestui Robinson al culturii. Criticul se ocupă cu exploatarea zăcămintelor subterane și săvârșește «fotaje în ținuturile tenebroase ale psihicului».”

14 august

● [„Scânteia”, nr. 10 570] Ca urmare a congresului de educație politică și al culturii socialiste, Alexandru Balaci scrie despre *Finalitatea etică și modelatoarele a artei*: „Însușirea învățămintelor istoriei și neștirbirea adevărului trebuie să facă din creatorii de artă al României contemporane, în spiritul principiilor și practicii Partidului Comunist Român, ecouri ale timpului trăit cu intensitate și mentori necesari în formarea și consolidarea conștiinței unitare a poporului român, căruia îi aparțin, prin toată structura ființei și operei lor. Ei caută să exploreze cu toate antenele sensibilității în unghiurile cele mai îndepărtate sau

apropiate ale istoriei țării și poporului lor, năzuind să le lumineze cu fosforescența artei, să releve celor mulți frumusețea, legile raționale ale lumii și creației, pentru dobândirea cunoașterii depline. Adevărații creatori de artă sunt totdeauna deschiși către fluxul nou de idei, iar judecățile lor se află sub egida nonconformismului. Însușindu-și ideile Congresului educației politice și al culturii socialiste, ei se străduiesc să abandoneze atitudinea abstractă ori retorică, aspirând să se situeze totdeauna pe planurile necesarei concretizări. Estetica lor realistă este determinată de constanta preocupare, de artă și etică, de a contribui deplin la dezvoltarea procesului istoric al evoluției societății socialiste multilateral dezvoltate – colectivitate umană care construiește în libertate o nouă existență umanistă. [...] Este deplin acceptat și tot mai organic înțeles faptul că realismul artei este cel care determină modernitatea scriitorilor contemporani, a celor care caută să modeleze în tiparele perene ale artei istoria românească. În primul rând, ei năzuiesc să devină scriitori ai comportamentului românesc, ei doresc ca locuitorii de milenii ai acestor pământuri să se poată recunoaște în oglinda profundă a paginilor de literatură. Fiecare rând al acestor fibre sonore ale timpului care sunt scriitorii tinde să se înscrie în marea carte națională a țării căreia ei îi aparțin. Numai astfel literatura contemporană este înrădăcinată în viața și conștiința oamenilor, relevând sensul și rațiunea tuturor «lucrurilor», descoperind valorile concretului, individualizând realul. [...] În operele cele mai bune ale acestui timp, creatorii de artă se dovedesc a fi apți de a sonda nu numai în vastele zăcămintele ale istoriei, ci și în straturile profunde ale vieții interioare a oamenilor și în primul rând a propriei trăiri, pentru a purta în fața luminii sâmburele pozitiv, nucleul iradiant al fiecărei creații omenești. Căci este unul din cele mai fierbinți îndemnuri comuniste, acela ca scriitorii să nu uite nici vocea singulară a omului, încercând s-o individualizeze din coraliitatea lumii. Ei au misiunea de a se strădui să sublinieze și aportul creator al omului social, al individului conștient de misiunea sa în lume, care caută să se perfecționeze, sub călăuzirea celei mai înalte etici, pentru a căpăta facultăți exemplificatoare”.

● [„Luceafărul”, nr. 33] Sub semnătură redacțională, editorialul acestui număr tratează *Spiritul polemic*. Câteva rânduri par să aibă un caracter aluziv: „De mai multe ori au fost încercate disocieri între polemica literară și pamflet. [...] Numai un model de conduită poate fi un pamfletar strălucit, pentru că altfel se degradează în bîrfă de periferie literară. [...] Dar atunci când îți schimbi părerile de la o zi la alta, în funcție de interese meschine, poți fi cel mult un saltimbanc ce sare când pe calul adevărului, când pe acela al minciunii, dar în nici un caz nu ești cavalerul fără de reproș al adevărului. Sabia de foc a unui asemenea justițiar auto-proclamat este un biet ciomag, iar scrima lui este bună pentru mahalaua literară, dacă o mai fi existând pe undeva”. ■ La *Jurnal de poet*, Ioan Alexandru înfățișează un *Drum în Dobrogea*. ■ Cornel Nistorescu portretizează reportericește *Un om al luminii*. ■ În cadrul rubricii *Viața la zi*,

Adrian Păunescu invocă *Exemplul personal* pe care îl întruchipează președintele țării, dar își îngăduie și o coerență vizionară: „Cum i-ar fi stat istoriei noastre contemporane fără exemplul personal numit Nicolae Ceaușescu? Nici un cetățean român și nici un umanist din lume nu va putea uita marile sale acte politice, patriotice, prin care a statornicit și statornicește caracterul unui popor, mersul unei istorii și libertatea unei patrii. Când au venit apele, omul care s-a aflat peste tot, de pe digurile Capitalei pe digurile Albei Iulia, deasupra apelor și în ape, în noroi și în cabinetul său de decizie s-a numit Nicolae Ceaușescu. [...] Istoria va avea dreptul să judece generația noastră cum va voi. Să nu ne facem iluzii. Multe dintre lucrurile pe care le avem acum vor suporta judecata severă a istoriei și unele vor fi infirmate, așa cum altele vor fi confirmate. Între aceste lucruri minunate pe care istoria nu va putea, oricât de rea ar fi într-o zi a ei, să ni le conteste nouă, celor de azi, este că în acești ani, prin vocația formidabilă a celor mai buni fii ai săi, prin Partidul Comunist Român, a avut loc procesul adânc de descoperire a României, iar românii, fie ei români, fie ei maghiari, fie ei germani, fie ei evrei, fie ei sârbi, ucrainieni, din această țară s-au descoperit pe ei înșiși, căpătând o incomparabilă încredere în puterile creatoare ale acestui popor”. ■ George Gibescu semnează documentarul *Ion Barbu văzut de Tudor Vianu*. ■ Alegoria teatrală *Șun sau Calea neturburată* de G. Călinescu îi prilejuiește lui Dan Cristea câteva constatări despre *Semnificațiile artei adevărate*: „În gândirea politică a lui G. Călinescu, de altfel, în concepția lui economică, civilă și culturală, indiferența, rezerva, nepăsarea și neangajarea într-un ideal comun, nesocotirea firescului și a omenescului, neasumarea unor imperative general-valabile de civilitate și viață comună constituie păcate capitale ale omului social și reprezintă dușmani esențiali ai creației de valori. [...] Toată piesa lui Călinescu se desfășoară sub semnul armoniei și al echilibrului, al fascinației principiilor, al conștiinței în necesitatea ordinei în univers”. ■ M. Ungheanu discută, la *Cronica literară*, diaristica lui Octav Șuluțiu, în ediția îngrijită de N. Florescu, surprinzând dimensiunea romanească a acestor scrieri: „În mic, jurnalul lui Șuluțiu conține materia unui roman al formațiunii. Extrem de vie este însă și materia pentru un posibil roman al cronicarului literar. Autorul citește cărți și cunoaște pe semnatarii lor, are amiciții și inimiții literare, oamenii îi provoacă impresii diferite la date diferite, cărțile îl entuziasmează. În fond, criticul e torturat de propria lui sensibilitate. [...] Romanul cronicarului literar e intersectat de un roman de dragoste. Un roman de dragoste chinuitor, cum sunt toate romanele de dragoste ale acestei generații, *Ultima noapte de dragoste...*, *Ioana*, *Accidentul* etc. [...] În totul, *Jurnalul* lui Octav Șuluțiu ne dezvăluie un intelectual sensibil, rănit de impactul cu viața, foarte viu și foarte caracteristic pentru pasionata generație care a voit să facă din autenticitate un bun al literaturii române. Fizionomia ei ne-ar fi rămas mai puțin cunoscută fără acest delicat și profund jurnal, care vedește în Octav Șuluțiu pe prozatorul care n-a avut însă timp să se mai realizeze”. ■ La *Viața cărților*,

Dan Laurențiu „contemplă” *Stele pe dealuri*, al doilea volum de versuri publicat de Lucian Avramescu, „o poveste al cărui unic erou este satul copilăriei, o micro-monografie a gesturilor rurale reconstituite pe calea memoriei”, remarcând influențe ale lui Ion Pillat sau Goga. „Talentatului poet” comentatorul îi atrage atenția că, „din când în când, în absența tăieturii vizionare pe care o realizează metafora revelatorie, i se întâmplă ca drama să-i eșueze în melodramă, iar etica în eticism” (*Satul copilăriei*). □ Valentin F. Mihăescu se oprește la *Iubirile cascadorului* de Vasile Rebreanu: „Subtitlul «roman» pe care i-l aplică autorul este impropriu, atribuind volumului un statut pe care nu-l poate avea. Romanul presupune vocația construcției, [...] inexistentă în *Iubirile cascadorului*. Volumul este compus din nouă secvențe, apărute separat în culegeri mai vechi și reunite acum prin prezența unei teme comune: aspirația spre dragoste. [...] Fragmentar, rezultatele sunt excelente, analiza senzațiilor dobândește adâncime și finețe. La nivelul întregului, discursivitatea și abstractizarea căutată (chiar și în dialog) fac însă dificilă reconstituirea semnificațiilor. Și, fără poezie, [...] ar rămâne o carte înțesată de idei, dar aridă” (*Virtuțile și servitușile prozei poetice*). □ În *Critica de frontieră*, Doina Uricariu analizează volumul *Continuități* al lui Al. Săndulescu: „Obstinația criticului de a frecventa aceleași nume sau probleme, statornicia cu care reia aceleași documente, pentru a releva noi fațete, sau doar un simplu amănunt, accentul pus pe valoarea literară și nu pe cea de inedit a textului, pe familiaritatea cu marile opere e o replică constantă la efemeridele criticii, un refuz al activității sincopate, al spațiilor albe și, în același timp, o respingere permanentă a cameleonismului pe care fie metoda, fie interesul unor critici îl pot manifesta”. ■ „Dacă nu toate, dar câteva nume din această culegere s-ar putea să se impună în viitor”, pronostichează Al. Piru, la *Cartea de debut*, pe marginea antologiei *9 dimineți* a Cenaclului „George Coșbuc” din Bistrița, îngrijită de Ion Oarcășu. Volumul cuprinde „dimineața poezilor” Domnița Petri, Cleopatra Lorințiu, Olimpiu Nușfelean, Vasile Dâncu, George Roș, Luca Onul, Virgil Rațiu, Adriana Rodica Barna și Emil Dreptate. Studenta Domnița Petri, căreia Al. Piru i-a comentat, în nr. 26 al revistei, placheta *Timpul sevei*, „blestemă uitarea de țară și depune jurământ de veșnică fidelitate”, dar „exprimarea e încă dificilă”; Olimpiu Nușfelean „se întreabă de ce zăpada cade pe atât de mari întinderi”, iar Vasile Dâncu întrebuințează „un glas de fluier [...] care trezește din somn pe Burebista și pe vechii păstori”. Cleopatrei Lorințiu criticul îi reține *Scrisoare din Transilvania*. ■ Cezar Ivănescu publică un drept la replică, în care răspunde „unui șirag nestemat de articole incalificabile” ale lui Constantin Sorescu din *Săptămâna Culturală a Capitalei*: „Nu cetim numita publicație și nu cetim nici textele semnate Constantin Sorescu (ori Sorescul); renunțând să-și mai articuleze numele, autorul nu renunță la mediocritate și agramatism, calități distincte ale scrisului său, calități pe care am avut neplăcerea să i le descoperim și în unicul text ce i l-am cetit, text referitor la creația prozatorului Eugen Barbu. De această dată însă

am fost obligați să-l lecturăm pe numitul Constantin Sorescu deoarece în nr. 295, vineri 30 iulie din *Săptămâna*, susnumitul ne citează într-un pasaj conținând o insinuare calomnioasă. Cităm *in extenso*: «M. Ungheanu (A) scrie elogios despre Dan Laurențiu (B) în *Luceafărul* nr. 48, 1975; despre Cezar Ivănescu (C) în *Luceafărul*, nr. 31, 1975, despre Mircea Iorgulescu (D) în *Luceafărul*, nr. 29, 1975, despre Mihai Gafița (E) în *Luceafărul*, nr. 17, 1975, despre Laurențiu Ulici (F) în *Luceafărul*, nr. 28, 1976. La rândul lor, Dan Laurențiu (B) și Cezar Ivănescu (C) au scris elogios despre Marin Preda (G) în *Luceafărul*, nr. 7, 1975...» ș.a.m.d. [...] După cum se poate vedea, se insinuează că Mihai Ungheanu ori Dan Laurențiu au scris despre noi în virtutea nu știu cărei obscure complicități. Cititorul poate compara textele scrise de distinșii comentatori Mihai Ungheanu și Dan Laurențiu și publicate în revista *Luceafărul* cu toate celelalte texte critice care s-au publicat vreodată despre noi, inclusiv în revista *Săptămâna*: va constata tonul ponderat al celor doi critici deja amintiți, caracterul analitic al textelor, în *consens*, oricum, cu numeroase alte texte critice publicate în alte reviste. Se mai insinuează că noi înșine, urmând dinamismului aceleiași obscure complicități – obsesie mai generală a colaboratorilor *Săptămânii* –, am fi scris la răndu-ne interesat. Pentru noi este uimitor cum această publicație, campioană a adulărilor reciproce, este tolerată în manifestările ei publice. Orice cititor de bună-credință poate să răsfoiască revistele *Săptămâna*, *Luceafărul*, *România literară* numai pe ultimii doi ani ca să constate numărul impresionant de articole cu care numiții campioni se intergratulează. Nici nu trebuie să mai deschidă îndoiioasa *Istorie polemică...* semnată de Eugen Barbu, ca să descopere că autori periferici de poezie sunt așezați la loc de frunte... Toate rudele și toți megieșii...” (*O lămurire*). ■ Sub genericul *File de istorie, file de epopee*, un grupaj închinat lui Mihai Viteazul, la 375 de ani de la moartea domnitorului. □ Scriu Sânziana Pop (*Marele făptuitor de istorie*), Eugen Teodoru (*Mausoleul lui Mihai Vodă*) și Ioan Dan (*Sfat de taină*), „acompaniați” de Ion Văduva Poenaru, cu poezia *Voievodul*. ■ Sorin Titel încredințează un fragment din romanul *Păsărea și umbra*. ■ Sunt prezenți cu grupaje de versuri Matei Gavrila și A.I. Zăinescu. ■ În grupajul *Preludii în august*, versuri de Doina Sterescu, Luca Onul, Ion Murgeanu, Aurel Butnaru și, limitrof, Gheorghe Istrate. ■ În lapidara retrospectivă *Afișul anului teatral*, Bogdan Ulmu semnalează și disponibilitățile dramatice ale unor scriitori consacrați în alte genuri: „Ca în orice an, nici anul acesta n-au lipsit *debuturile* (ca și *rebuturile*). În stagiunea '75-'76, în dramaturgie s-au lansat prozatori și poeți din generațiile mijlocii – Al. Căprariu și Ovidiu Genaru – sau din cele mai recente – Dan Rebreanu și Al. Monciu-Sudinski”. ■ Călin Stănculescu evidențiază volumul panoramic *Cinematograful românesc contemporan*, coordonat de Ion Cantacuzino și Manuela Gheorghiu, „un tablou mozaicat, uneori inegal prin perspectiva unghiului critic, dar cu meritul viziunii de ansamblu și al stabilirii unor ierarhii convingătoare”. □ Totodată, co-

mentatorul supune atenției cartea *Mituri și legende din lumea filmului*, beneficiind de un tiraj „mult prea generos (60.000 de exemplare față de 3.560, volumul comentat în rândurile precedente)”, în care Lazăr Casavan oferă un „colaj de cancanuri de mână a treia, de aprecieri simpliste și evocări vag înduioșătoare dedicate filmului american și unui depășit peisaj cinematografic bucureștean, suprasaturat cu amintiri de uz personal”. ■ La cronica micului ecran, Mircea Florin Șandru are în vedere un reportaj din Valea Jiului (*Minerii*). ■ Constantin Stan prezintă, în cronica radiofonică, emisiunea matinală *Răspundem ascultătorilor*. ■ Cronica plastică înfăptuită de Grigore Arbore aduce în prim-plan expoziția *Ex libris* de la *Căminul artei*, cuprinzând piese din colecția Bibliotecii Centrale de Stat și din cea a bibliofilului Emil Bologna. ■ Costin Cazaban recenzază volumul de eseistică muzicologică *Joc al permanențelor* de Ada Brumaru, care „literaturizează frumos, fără abandon științific, manevrează informația virtuos, solicitant” (*Dinamica sugestiei*). ■ La *Fragmente critice*, Eugen Simion publică prima parte dintr-un studiu despre Arghezi, în care se oprește la volumul *Cântare omului*: „Se remarcă ușor la lectură că temele nu sunt dispuse sistematic, părăsit într-un poem, motivul revine în altul, situat la un punct îndepărtat în relieful acestei epopei neîncheiate. Sentimentul pe care îl avem văzând aceste reveniri, reluări, este că Arghezi ar fi putut scrie numeroase alte secvențe, că tema este, practic, inepuizabilă, ca și aceea a *psalmilor*. *Cântare omului* reprezintă în biografia poetică a lui Arghezi experiența unui lirism obiectiv (cel puțin în punctul de plecare), acordat repede acelor fantasme interioare care agită spiritul poetului. Voind să vorbească despre omul universal, omul istoric, Arghezi vorbește deseori despre sine”. ■ În *Transparența eseului*, Gheorghe Grigurcu stabilește câteva coordonate ale exegezelor lui Nicolae Balotă, având ca punct de plecare în aceste considerații volumul *De la Ion la Ioanide*: „Ceea ce trebuie relevat întâi de toate e mobilul psihologic al retoricii de tip asianic, revărsată într-o amplă unduire peste o deconcertantă varietate de subiecte, cu o intensitate moale și concomitent tiranică, marină. Sub excepționala propensiune laborioasă se întrevede ambiția egalării unei serii marcate de «etosul muncii»: Hasdeu, Iorga, Pârvan, Bogdan-Duică, G. Călinescu, spre care admirația i se îndreaptă constant, pe povârnișuri abrupte, care îl silesc a ține mereu privirea ațintită în sus. [...] În tumultul analogiilor ideatice sale bazate pe conexiuni, pe contacte erudite, N. Balotă se învederează o personalitate gravă, lipsită de «spirit critic» (adică negator), prin urmare «tradițională», încercând a reconsidera o lume dată, fără a-i neglija nici o porțiune. Elasticitatea sa spirituală (în pofida «curiozității») e redusă în favoarea tonului obiectiv-autoritar de «oficiere». Atracția sa pentru noutatea literară e, firește, scăzută. Excelent când se află în fața unor prilejuri de celebrare (retorismul său aurit, de tip *prédicateur* e de un mare rafinament), N. Balotă e mai puțin apt pentru polemica pe care o expediază în note de subsol puțin concludente, cu gesturi de impaciță”. ■ Geo Dumitrescu răspunde la *Poșta redacției*. □ Câțiva corespondenți: A. De

Chamonix, Șerbiana, Onasis. ■ Sub genericul *Pământul mărturisește*, Sânziana Pop „aduce” *Lumină în „mileniul întunecat”*, un interviu cu arheologul Radu Heitel. ■ La *Mapamond*, Aurel-Dragoș Munteanu publică însemnarea *Călătoria prin India*. ■ Domnița Dumitrescu traduce versuri semnate de *Cea mai tânără poetă din Spania*, Eugenia – fiica scriitorilor Maria Victoria Atencia și Rafael León –, autoare a plachetei *Eu și luna*.

15 august

● [„Scânteia”, nr. 10 571] George Bălăiță semnează reportajul *Doar munca face omul – om*.

● [„Tribuna României”, nr. 91] Pe prima pagină citim poezia lui George Coșbuc, *Pastel*. ■ În acest număr *Cuvântul zilei* poartă titlul *Perspectivă românească* și este semnat de prof. dr. docent Titu Georgescu: „Între momentele decisive ale istoriei milenare a poporului român, pe scara multelor veacuri trecute, se înscriu cu profunde semnificații marele act național din August 1944. Înfăptuirea insurecției naționale antifasciste armate, la care au luat parte toate forțele patriotice și democratice, a fost pentru poporul român calea unică de a-și salva interesele vitale, însăși patria, de la un adevărat dezastru, de a pune capăt cortegiului de jertfe și suferințe la care a fost condamnat în anii grei ai războiului. S-a afirmat încă o dată – și cu câtă strălucire și eroism – forța voinței și unității naționale, capacitatea poporului nostru de a-și lua destinele în propriile mâini, de a înfrunta primejdiile unei istorii atât de zbuciumate”.

■ Nicolae Stoian publică tableta *Remember in august*: „Remember în August! Și amintindu-ne fie și numai aceste momente-pietre unghiulare la temelia ființei noastre naționale, a existenței libere și neatârinate, a puterii de a fi suverani pe drepturile noastre, nu putem să nu medităm cu luare-aminte la cât adevăr de istorie și de viață conține versul unui poet român contemporan care, evocând izbânda crucială a poporului de la 23 August 1944, spune: «Ziua venea de demult și de departe...»”. ■ În pagina *Pe scurt* găsim nota „*Omagiu lui Brâncuși*”, nesemnată: „A apărut, de curând, almanahul editat de revista sibiană «Tribuna», intitulat, anul acesta, «Omagiu lui Brâncuși». În cuprinsul său pot fi întâlnite semnăturile unor personalități de prestigiu: Eugen Jebeleanu, Carola Gideion Welcker, Bulent Ecevit, Barbu Brezianu”. ■ Prof. dr. Gh. Bulgăr scrie despre *Actele Congresului Ovidianum*: „*Actele Congresului Ovidianum* constituie un volum masiv de studii prezentate în cadrul primului forum științific de acest fel de la Constanța, la care au participat sute de specialiști din numeroase țări ale lumii, reputați latiniști și romaniști devotați umanismului. Primul punct al rezoluției acestui Congres internațional, tipărirea comunicărilor prezentate (*Acta primi Congressus Ovidianis studiis fovendis in lucedem edere*), s-a realizat prin difuzarea acestui frumos și instructiv volum, apărut sub îngrijirea Comitetului român pentru studiile ovidiene (tipărit de Universitatea din București, 636 pag.). Volumul este o demonstrație a interesu-

lui învățaților noștri față de tradițiile umanismului latin și o ilustrare a dezvoltării culturii romanice în epoca actuală, atât de evoluată tehnic. El cuprinde comunicările a 70 de autori, în ordine alfabetică, un număr mare de specialiști venind din țări neromanice în care însă studiile clasice au o veche tradiție (Austria, R.F.G. și R.D.G., Anglia, U.S.A., Ungaria, Polonia etc.). Iată câteva titluri mai semnificative din volum: *Carmen et error* (Fr. Barrone), *La societa Augustea ed Ovidio* (S.D.'Elia), *Ovidius de hominibus* (G. Nethercut), *Ovide - le drame de l'innocence* (A. Ropală) etc. Firește s-ar putea citi alte zeci de teme sugestive, adevărate sinteze de cultură europeană. Sunt incluse în volum și relatări despre manifestările organizate cu prilejul Congresului Ovidiu, dintre care, cea mai semnificativă, omagierea de către participanți a statuilor lui Ovidiu și Eminescu, semn al legăturii spirituale peste timp dintre cel dintâi poet al pământului daco-roman și cel mai mare poet al românilor de pretutindeni”.

■ Sun titlul *Antologia română* citim creații literare semnate de Al. Vlăhuță (*Podoaba cea mai aleasă și mai mândră*, fragment din *România Pitorească*), Al. Odobescu (*Pe culmea dealurilor*, fragment din *Pseudo-cynegeticos*), Geo Bogza (*Astfel coboară Oltul...* fragment din *Cartea Oltului*), Ion Pillat (*Cititorii*), Mihai Eminescu (*O, rămâi*), Franz Johannes Bulhardt (*Sighișoara*), Șt. O. Iosif (*Icoane din Carpați*), Victor Tulbure (*Țării mele*), Lucian Blaga (*Noaptea la mare*), Szemler Ferenc (*Cina*, în românește de Veronica Porumbacu), Ștefan Aug. Doinaș (*Trestia*), Al. Philippide (*Pădure*). ■ Dumitru Radu Popa realizează un interviu cu Nichita Stănescu, „*Spiritualitatea noastră își află, prin poezie, un loc de cinste și de emoție în universalitate*”: „- *Contactul pe care-l ia cititorul cu poezia ta constituie, în bună măsură, o experiență deconcertantă: pe de o parte el se simte atras irezistibil, supus de vers, pe de altă parte, nu găsește de la bun început obiceiul inteligibil al încântării sale. E un gen de percepție care îmi amintește afirmația lui T. S. Eliot, că poezia se poate comunica înainte de a fi înțeleasă...* – Nu pot să-mi dau seama în ce măsură cititorii mei sunt supuși sau nu. Desigur, poezia așa cum se scrie astăzi, la noi și în lume, poate să dea aparența unei dificultăți. Trebuie remarcat însă că, în mod majoritar, cititorii, dar nu numai ei, și esteticienii, cred că poezia trebuie în primul rând să se înțeleagă și că ea aspiră către adevăr. O face, însă altfel decât la modul obișnuit, comun: e o aspirație mediată de frumos. Un text literar, dacă este autentic, trebuie în primul rând să stârnească dragoste, să placă, să nască frumusețe, să fie, cu alte cuvinte, iubit. Poezia, spre deosebire de filosofie își propune zona frumosului ca adevăr – frumosul înțeles ca pe o încununare a zonei etice, a zonei morale. Nu mă gândesc la un corpus de legi, ci mă refer la acel spirit profund al moralității, care din când în când se transformă în artă. – *Totuși, concepută pentru a fi comunicată, cred că ești de acord că poezia trebuie să găsească ecou în cel ce o receptează. Gloria de a fi neînțeles nu l-a mulțumit niciodată pe poet, chiar Baudelaire o clama cu orgoliu amar. Ce crezi, în această perspectivă, despre relația poet-cititor?* – Eu nu cred că

poetii sunt foarte importanți – de multe ori am mai exprimat această credință —, ci cred că numai poezia este importantă. Există, deci, nu poeți, ci poezie, așa cum există mare, așa cum există munte. Dacă-ți place marea, inevitabil înveți să înoți, dacă-ți place muntele, inevitabil înveți să te cațeri. Ce vreau să spun cu această remarcă simplă este că cititorul, astăzi poate mai mult ca altădată, trebuie la rândul său să devină accesibil poeziei, să o descifreze. Dimensiunea poeziei este de natură obiectivă și se află în absolut toți oamenii. Zona ei de acțiune este însă subiectivă, ține de individ. Idealul fiecărei existențe în parte este frumusețea; dacă viața este o zbatere pentru adevăr, încununarea ei trebuie să aibă o natură sublimă, adică frumoasă. Aici intervine rostul poeziei. Și, așa cum doctorii pe care îi iubim au rolul lor în societate, de neînlocuit, pentru că vindecă bolile, tot așa și poeții sunt de neînlocuit pentru că exprimă ce e mai frumos în fiecare, nu în toți, ci în unul câte unul, și, unul câte unul, oamenii trebuie să-i descifreze. – *În afara unor variații ne semnificative, poezia ta e îndreptată cu consecvență către acea sferă înaltă unde opusele coincid. Tema fundamentală a liricii tale mi se pare a fi identitatea, esențială a lumii, dincolo de normele comune și de fulgurația obiectelor și cuvintelor. În acest spațiu, al tensiunilor aproape abstracte, prin ce consideri că este românească poezia ta?* – Poezia, prin natura ei, are o duplicitate sublimă, o dualitate evidentă. Esența sa este sentimentul ca act de conștiință; sentiment care, de o vreme încoace, semnifică suferința omului îndepărtat de natură, care și-a creat un spațiu artificial; spațiu artificial care, la rândul lui, a creat prin gândire un spațiu abstract. Pe de altă parte, materialul poeziei are o profundă naționalitate. Materialul poeziei mele este limba română și prin aceasta o consider în primul rând profund românească. Limba română, care-mi este odată cu țara mea de pământ și de piatră la fel de patrie ca și țara, o patrie aș zice aproape mai eternă decât pietrele țării, prin însăși făptura și nuanțele sale imprimă un caracter de unicitate, de naționalitate, de specific al acestor plaiuri. Limba, ca material intraductibil al poeziei, o nuanțează în universalitate cu sclipiri unice, de neconfundat. – *Scriam odată despre poezia ta că, dincolo de avatarurile limbii, ea ilustrează un etos specific, un anume sistem de valori, esențialmente românesc.* – Eu cred că în orice poet apar, nu în mod premeditat, ci firesc, natural, nu numai ființa și spiritualitatea țării lui, dar și o serie de tipare și valori străbune, moștenite odată cu respirarea aerului. Niciodată nu mi-am făcut un program din aceasta: ascultând o doină sau ascultând-o pe Măria Tănase, prințesa tulburătoare a cântecului nostru, niciodată nu m-am gândit că iau parte în mod direct la una din acele valori pe care le încadrăm în etosul românesc. Îmi era și îmi este atât de firesc un asemenea simțământ încât, a-mi face un merit din el sau a încerca să-l explic, mi s-ar părea ca și cum m-aș lăuda că exist... – *Ești, după câte știu, un bun cunoscător al liricii universale. Ce crezi despre perenitatea valorilor poetice?* – Sunt, într-adevăr, aș zice un iubitor și nu un cunoscător al liricii universale. Și sunt un iubitor cu precădere al celei mai

universale dintre lirici, al poeziei străvechi. Cred că un poem ca *Ghilgameș*, sau *Vedele*, sau *Cărțile morților egiptene*, sau *Cărțile Sibiline* în fragmentele care ni s-au păstrat, sau tulburătorul *Dao De Tzin* al lui Lao Tzi, împreună cu fondul natural folcloric, balada, cântecul popular – toate acestea constituie prezentul nostru cel mai acut. Întotdeauna am înțeles contemporaneitatea prin natura ei eternă, niciodată prin forma ei conjuncturală. Adevărata perenitate se măsoară prin mulțimea, generozitatea sensurilor și valențelor. Veritabilele, grandioasele valori sunt cele care, peste timp, pot să vorbească în mod contemporan, contemporanilor. – *Ca iubitor de poezie, realizezi probabil dificultățile pe care le suscită necunoașterea limbii române în lume, pentru propagarea valorilor noastre. Această limbă, pe de o parte atât de puțin răspândită pe mapamond, are, pe de altă parte, valențe poetice deosebite, o poli-semie fantastică. În această situație, care crezi că este șansa poeziei românești în universalitate?* – Limba română, atât de încăpătoare și atât de generoasă, este poate cea mai deschisă dintre limbile europene și, nu pot să uit că un filolog belgian dădea un pronostic fabulos pentru viitorul ei, propunând-o ca limbă de circulație internațională din pricina fantasticului dar al structurii limbii române, în aparență rigidă, de a adopta aproape orice alt cuvânt cu naturalețe. Aș face aici o paranteză: se știe că, în aria limbilor latine, limbile de margine, vicinale, au rămas conservatoare. Depărtarea de centru exaltă întotdeauna valorile centrului. Nu cred că există un punct care să fie mai divinizat decât centrul cercului adorat de cercul care-l înconjoară. De aceea, în structurile ei gramaticale, limba română a rămas mal latină decât oricare alta, dar în coroana ei de frunze și de cuvinte că se înavuțește într-una, cu o amețitoare viteză. O capacitate atât de mare de a primi și adapta cuvinte nu poate să o aibă decât o limbă matură în structurile ei, pe deplin fixată. Dacă trebuie să-i fim recunoscători, printre multe alte pricini, lui Eminescu, este pentru încercarea lui sublimă de a fixa limba romană. Acest lucru se poate observa însă cu ușurință în privința tuturor capodoperelor poetice românești. Să remarcăm că Miorița, sau Meșterul Manole, sau Toma Alimoș sau oricare altă poezie apropiată ca intensitate și viziune de acestea, deși au vechime cu sutele de ani, citindu-le astăzi, din punct de vedere al limbii, par scrise ieri. De ce nu s-au alterat lingvistic? Bănuiesc că nu s-au perimat pentru că structura lor a atras cu precădere un fond primordial și etern. Același lucru s-a întâmplat și cu marele nostru Eminescu. Aceste vârfuri despre care am vorbit – și am dat doar câteva exemple – dovedesc că spiritualitatea noastră, prin poezie, își află și își va afla întotdeauna un loc de cinste și de emoție în universalitate”.

16 august

• [„**Scânteia tineretului**”, nr. 8471] Aureliu Goci scrie despre *Un scriitor în conștiința criticii*, semnalând apariția, la Ed. Eminescu, a volumului lui M. Ungheanu, *Marin Preda interpretat de...*, care „confirmă intrarea definitivă a

prozei acestui scriitor în conștiința publicului și a criticii.” Acum, „M. Unghianu procedează sistematic în organizarea acestei cărți-spectacol și judicios în selecția textelor, respectând chiar și inevitabila gradație valorică a exegezelor, mărturii însă reprezentative pentru modul divers și dinamic în care o operă importantă a putut fi înțeleasă în decursul a numai două decenii.”

17 august

● [„Scânteia”, nr. 10 572] Emil Vasilescu publică notele de lectură la volumul *Universul prozei* de Nicolae Balotă: „Criticul are pasiunea detaliului, utilizează adesea ample inventare de obiecte, motive, legende care populează epica, pătrunde, altfel spus, în însăși materia epică, în amănuntul concret al faptelor. Cultivând dialectica, chiar sursele biografice ale autorilor îi servesc la caracterizarea unui stil creator sau altuia. [...] Cartea demonstrează că o cercetare critică făcută cu pasiune și competență, în deplin respect pentru opera investigată – și cu permanenta perspectivă asupra întregului fenomen literar – servind opera și literatura, iar nu aservindu-și-le, participă creator la difuziunea operelor literare autentice în înțelegerea cititorului”.

18 august

● [„Scânteia”, nr. 10 573] I. Mihăilescu semnalează că a apărut *Din istoria literaturii didactice românești* de Onisifor Ghibu, sub îngrijirea lui Octav Păun, Editura didactică și pedagogică: „Din orizontul scrisului sau răzbat pulsațiile a două mari adevăruri ale istoriei. Primul se referă la faptul că românii din Transilvania, au știut a face din carte o nobilă armă, iar din școală o demnă tribună de luptă. Al doilea, derivat din primul, atestă cu puterea faptelor împlinite că generații întregi s-au contopit într-atât cu idealul științei de carte încât istoria școlii românești, mai mult decât oricare alta, poate fi înțeleasă pe deplin numai pe fondul bogat reliefat al istoriei naționale”. ■ Georgeta Hălășan recenzează *Calitatea vieții și explorarea viitorului* de Pavel Apostol, Editura politică: „Caracterizată printr-o ținută științifică și totodată prin claritate și accesibilitate, străbătută de un profund optimism, dar totodată și de spirit rațional, științific în efortul de a descoperi și explica semnificația umană a transformărilor structurale care au loc, lucrarea prezentată se adresează deopotrivă specialiștilor, cât și publicului larg, interesat în probleme ale viitorului”.

19 august

● [„Scânteia”, nr. 10 574] N. Copoiu publică note de lectură la vol. I *Opere complete*, Constantin Dobrogeanu-Gherea, Editura politică, ediție îngrijită de colectivul format din Ion Popescu-Puțuri, Ștefan Voitec (coordonatori), Augustin Deac, Ion Iacoș, Ion Mamina, Teodor Popescu: „Evenimentul editorial a cărui semnificație politică și științifică se încorporează organic actului de cultură se cuvine a fi relevat din multiple puncte de vedere, determinate de

ceea ce putem numi, pe drept cuvânt, destinul istoric al operei lui Dobrogeanu-Gherea”.

● **[„Flacăra”, nr. 33]** Adrian Frăţilă publică poezia *Justificarea tricolorului*. □ Adrian Păunescu scrie articolul de fond *Prin muncă, spre fericire*. □ Grigore Grigore publică poezia *Cântec de august*, iar Vlaicu Bârna *Acestor munţi le-am zis părinţi*. ■ În *Faptele şi vorbele*, Ov. S. Crohmălniceanu semnează un eseu intitulat *Despre mentalitatea unor „copii mari”*. ■ Al. Călinescu publică *Semne ale deprofesionalizării romanicerilor*: „Dacă toată lumea e de acord că epoca interbelică a fost o epocă de aur” pentru romanul nostru, să nu uităm totuşi că aceia ce au fost nemijlocit implicaţi în viaţa literară a vremii au avut, nu o dată, opinii severe despre evoluţia prozei. Nu e nevoie să invocăm celebrul articol, mereu citat, al lui Mihai Ralea, cu brutalul titlu „De ce nu avem roman ?” [...] e incontestabil că multe din problemele care frământau conştiinţa literară interbelică rămân şi astăzi în actualitate. Perioada 1965-1975 a însemnat, pentru romanul românesc, o perioadă fastă, marcată de afirmarea unor noi generaţii şi de o salutară diversificare tematică şi stilistică. Este o situaţie radical diferită de cea din deceniile imediat anterioare, din care se pot reţine câteva opere de excepţie, dar în care producţia curentă s-a aflat la un nivel inacceptabil astăzi. [...] Un deziderat rămâne însă existenţa acelei (exprimarea poate părea paradoxală) bune producţii medii, a acelor romane care, cantitativ dar şi calitativ, imprimă mişcarea generală şi dau tonul evoluţiei epicii. Un an literar poate fi judecat nu după apariţiile excepţionale şi, fireşte, nici după cele sub orice critică, ci după valoarea producţiei curente, aceea care este oferită publicului, acel public care „cere” romane. O bună producţie medie este şi un semn al profesionalizării romancierului, al stăpânirii uneltelor şi secretelelor epicii, este, pe scurt, un semn de maturitate: o bună producţie medie înseamnă şi un prilej de confruntare pentru scriitori şi unul de „sondare” a gustului public: o bună producţie medie este, în fine, „apanajul” unei literaturi care şi-a creat şi şi-a fructificat o tradiţie şi care nu mizează doar pe marile personalităţi sau pe apariţiile meteorice. Este o exigenţă la care romanul românesc, ce are de acum o tradiţie, poate să răspundă. Nu proliferare de înşăilări facile, urmărind succesul imediat, ci o producţie solidă, care să formeze publicul şi să reziste judecăţilor de valoare, oricât de severe. Poate că acesta ar fi cel mai frumos omagiu pe care romancierul român l-ar putea aduce cititorului matur şi serios de astăzi”. ■ Florin Manolescu, în *Cronica literară*, prezintă volumul lui Ion Horea, *Măslinul lui Platon*: „Calitatea principală a poemelor lui Ion Horea este „lipsa de originalitate”. După ce a scris aproximativ zece volume, după ce a pătruns în câteva sinteza critice sau cărţi de istorie literară, poetul a rămas şi în *Măslinul lui Platon* (Dacia, Cluj-Napoca, 1976) un tradiţionalist şi un clasicizant, care lasă impresia că ignoră orice fel de iniţiativă poetică, orice inovaţie, scriind mai departe ca Ion Pillat şi uneori ce Fundoianu şi folosind, fără complexe, formele fixe ale poeziei mai vechi,

rondelul și sonetul, versificația cu bătaie metronomică și cezură fermă, eneasilabul dublu sau alexandrinul românesc”. ■ Cornel Moraru, în *Rolul criticii (I)* scrie *Adevărul „înzorzonat” nu convinge*: „Despre rolul criticii documentele de partid s-au pronunțat în termeni care nu mai lasă nici un dubiu: „Trebuie să facem din critica literară o armă de luptă pentru o artă revoluționară, pentru formarea omului nou, cu o concepție înaintată despre lume. Este nevoie, cu alte cuvinte, de o critică luptătoare, activă. Firește, făcând o astfel de afirmație, nu vizăm doar temperamentul sau dispoziția de moment a criticului. Acesta din urmă poate fi bățios sau ironic, optimist sau sceptic, sever sau inteligent sau numai cu umoare. Ne-am situa pe terenul purei fatalități psihice. Problema se pune în alt context: oricum, la scară socială, e vorba de cultivarea unui gust cu adevărat nou și a unui unghi de percepție totalizant, practic nelimitat. Totul trebuie regândit în proporție de masă, urmărind și zguduirea unei anumite mentalități, mai mult sau mai puțin învechite. Are loc deci o supradimensionare a perspectivei critice. Mai este de actualitate, în acest caz, inventarea unei alte retorici sau a unei noi apologii? Așa ceva ar părea cu totul desuet. Dimpotrivă, e de așteptat esențializarea la maxim a limbajului critic. Se impune, de asemenea, apropierea de filozofie și sociologie, de unde pot fi preluate puncte de vedere inedite, cu accent pe aspectul funcțional și formativ al literaturii. [...] Dar să nu uităm esențialul: critica susține și promovează arta revoluționară. Sunt de făcut aici câteva remarci (la concret). Revoluționară, în literatură, este întotdeauna afirmarea noului. Propoziție la îndemâna oricui, dar greu de transpus în operă. Cu atât mai mult cu cât în viața socială afirmarea noului presupune nu o dată un proces îndelungat și dureros. Scriitorul, în ce-l privește, se află mereu în căutarea celei mai complexe formule artistice, între veghe și slăvire mai sunt o mulțime de nuanțe, îndeosebi acestea nu trebuie ignorate. Revoluționară este deci și preocuparea pentru simplitate, pentru destrămarea tuturor iluziilor și a oricărei utopii despre existență. Adevărul „înzorzonat” nu convinge. Formă a conștiinței sociale, spune un estetician (Ion Ianoși), arta este și conștiință a formei. Efortul de autodepășire (alt element revoluționar) se manifestă ca atare la toate nivelurile creației. Revoluționară este, de asemenea, literatura care nu se depărtează de aspectele contradictorii ale vieții. Bineînțeles nici nu le absolutizează în chip metafizic. Vedem aici sursa unui realism radical. Soluționarea propriu-zisă a contradicțiilor depășește puterea și misiunea artei. În schimb, atmosfera de ansamblu trebuie să fie veridică, să convingă și să șocheze conștiința cititorilor. Artistul revoluționar se ferește mai ales de compromisuri. El merge cu tot riscul până la capăt. Face întotdeauna ceva îndrăzneț și durabil. Critica, pledând pentru un asemenea ideal de artă, va fi ea însăși o critică profund angajată, militantă”. ■ În *Revista presei* se face o succintă trecere în revistă a ultimelor numere din „Contemporanul”, „Săptămâna”, „România literară”, „Steaua”, „Luceafărul”. □ Eugen Seceleanu prezintă în *Cronica* (180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188,

189, 190, 191, 192, 193, 194) ultimele ședințe ale cenaclului. ■ În *Capricii*, Ion Lăncrănjan publică un eseu intitulat *Urmele suferinței*.

● [„**Orizont**”, nr. 33] Intr-un articol început pe prima pagină, plasat lângă un editorial encomiastic (*August biruitor* de Traian Bunescu), Alexandru Ruja construiește o demonstrație în jurul ideii că „socialismul a produs substanțiale restructurări pe care proza și le asumă într-o tratare specifică” la care se adaugă, firește, poezia care „integrată în evoluția generală a literaturii, poezia de după Eliberare cunoaște o dezvoltare impresionantă. Poezia actuală a devenit o realitate evidentă prin valoare” (articolul purtând titlul *Coordonate literare*). ■ În consecință articolele din cuprinsul numărului sunt în ton cu „augustul în flăcări, sărbătorec”. Ion Munteanu recenzează volumul *Istoria lui Mihai Vodă Viteazul, domnul Țării Românești* (Editura Facla, 1976). ■ Lucian Alexiu scrie despre *Lirica patriotică în antologii* (mai precis despre volumele *Poezii patriotice*, E.D.P., 1976 și *Pasărea de foc*, antologie literară, 1975). ■ Iordache Moldoveanu cercetează scrierile antice pentru a arăta forța dacilor în articolul *De ce se temeau de daci?* ■ Rabinovici Herbert descrie, în cadrul rubricii „figuri bănățene”, activitatea lui Valeriu Braniște, om politic, istoric, remarcabil ziarist, într-un cuvânt o personalitate complexă, în fruntea ziarului «*Drapelul*» din Lugoj (articolul articolul *Dr. Valeriu Braniște, în fruntea ziarului «Drapelul» din Lugoj*). ■ Poezia și proza publicată se află sub flamura patriotismului, printre poeții mai cunoscuți îi găsim pe Al. Jebeleanu și George Drumur, iar la proză pe Aurel Berinde (*In inima pădurii*) și Marcel Olteanu (*Ca pe vremea lui Mihai Viteazul, episod eroic din August 1944*). ■ V. Copilul-Cheatră relatează cum l-a cunoscut pe Ion Breazu, prin 1927, făcându-i următorul portret: „Cald în austeritatea sa. Sfetnic chibzuit și vizionar. Avea ochi critic. Descoperea talentul în faza lui incipientă și-l cultiva, cum a făcut-o cu Lucian Blaga și mai apoi cu Pavel Dan, despre care îmi scria.” (articolul *Un vizionar: Ion Breazu*) ■ Mihaela Babiuc arată, la rubrica de „istorie literară”, cum a colaborat la ziare bănățene, Ion Agârbiceanu. ■ Nicolae Mareș traduce în românește din lirica poloneză, Anna Kamienska, Wisława Szymborska, Zbigniew Jerzyna.

● [„**România literară**”, nr. 34] George Ivașcu semnează editorialul omagial cu ocazia aniversării zilei de 23 august. ■ Vasile Nicolescu publică pe prima pagină poemul *Pământ etern*. ■ Constantin Țoiu semnează textul *În lumina acelor zile*, evocând data de 23 august 1944. ■ La rubrica *Dezbaterile «României literare»* scriu despre *Natura și formele conflictului literar* Romul Munteanu, Corneliu Leu și Teodor Mazilu. □ Romul Munteanu se referă la *Starea conflictuală și motivațiile ei literare*. „Motivația stărilor conflictuale existente în operele literare nu poate fi niciodată despărțită de viziunea scriitorilor asupra lumii”, afirmă criticul trecând în revistă, cu exemple din istoria literară universală și română, felul în care conflictul este structurat în funcție de epoci și estetici literare. □ Discuția despre conflict începe, la Cor-

neliu Leu, printr-o definire a acțiunii în roman: aceasta trebuie să fie veridică, să ofere în mod credibil cititorului adevăruri despre viața sa. Acțiunea trebuie să fie, pentru roman, ceea ce metafora este pentru poezie. Acțiunea, mai spune Corneliu Leu, trebuie să ajungă să semnifice „o concepție de viață, un punct de vedere asupra realității descrise, filozofia autorului în fața faptelor de viață conținute și a destinelor care capătă rezonanță prin ele”. □ Pentru necesitatea ca în conflict să se regăsească oglinda realității pledează și Teodor Mazilu: „Când se află în fața contradicțiilor existenței, prozatorul trebuie să le examineze cu sufletul de copil al poetului, dar cu rigoarea omului de știință. A dezbate probleme și neliniști imagineare e păcatul cel mai mare pe care îl poate săvârși un scriitor”. ■ În cinstea datei de 23 august, a Partidului și a țării scriu poeme Grigore Hagiu, Nicolae Arieșescu, Vlaicu Bârna, Ion Mărgineanu, Jenő Kiss, Petre Ghelmez. ■ Ion Iuga semnează un articol amplu intitulat *Poezia sentimentului de țară*. Justificând lirica patriotică prin însuși statutul poetului ca om politic în antichitate sau prin girul maioreșcian, autorul articolului identifică una din bornele de referință ale acestui tip de lirică în Lucian Blaga. Reușitele poetului îi prilejuiesc lui Ion Iuga reflecția că sentimente sincere, patosul necontrafăcut nu sunt suficiente pentru a scrie poezie patriotică de înaltă calitate, alte două condiții fiind necesare: talentul poetului și legătura organică a acestuia cu poporul. ■ Șerban Cioculescu se pronunță și el asupra poeziei patriotice, prezentând culegerea de literatură patriotică pentru clasele V-VIII, *Patrie, partid, popor*, îngrijită de profesorii Petru Demetru Popescu și Gheorghe Șova și prefătată de Al. Piru. ■ În cadrul *Dezbaterilor «României literare»*, Dan Zamfirescu scrie despre *Conflictul istoric*. Definiția conflictului literar este preluată de la Partidul Comunist Român, explică autorul textului: „O distincție de capitală importanță, adâncită și explicată creator de către Partidul Comunist Român, este aceea între contradicțiile antagonice și neantagonice, adică între contradicție ca element component esențial al realității și formele conflictuale, antagonice, pe care le poate lua în anumite circumstanțe, ducând la manifestări din categoria cărora ține și suprema calamitate a «conflagrației mondiale». Teza potrivit căreia există posibilitatea și chiar imperativul (în socialism) de a evita transformarea contradicțiilor neantagonice în contradicții antagonice, deschide și literaturii una dintre cele mai fecunde perspective de înțelegere a realităților și de căutare a soluțiilor. Această teză permite și înțelegerea naturii conflictului literar sau, mai precis formulat, spre a evita răstălmăcirile, a conflictului ca obiect și ca tehnică literară”. Autorul consideră că solul fertil din care a rezultat o cultură română capabilă să stea alături de clasicismul greco-latin și de culturile franceză, germană, rusă este reprezentat de felul în care această națiune a purtat conflictul istoric în numele idealului de libertate națională și de „afirmare creatoare” a poporului. Se urmărește apoi felul în care literatura, începând cu cronicarii și până la Marin Preda, a internalizat și ilustrat acest conflict istoric. Articolul se încheie cu evocarea luptei an-

tifasciste și o recomandare ca și această luptă să fie abordată pe măsură de scriitori. ■ La *Cronica literară* intră în atenția lui Nicolae Manolescu volumul de reportaje din zona senzaționalului *Meseria mea e viața*, de Mihai Stoian. Cronicarul apreciază talentul de prozator al autorului, consideră că ancheta istorică (biografia Anei Ipătescu sau procesul memorandiștilor) este specialitatea sa și îl așază alături de Radu Cosașu, Ioan Grigorescu și Al. Monciu-Sudinski. ■ Nicolae Constantinescu semnaleză o lucrare de referință în domeniul folcloristicii – *Folclor literar românesc*, de Mihai Pop și Pavel Ruxăndoiu (E.D.P, 1976). Remarcând perspective ale antropologiei structurale, semioticii, poeziei, comentatorul afirmă: „Depășind dificultățile generate de diletantismul care nu odată s-a manifestat în acest domeniu, de vastitatea și diversitatea extremă a câmpului cercetării, autorii realizează o sinteză cuprinzătoare și coerentă asupra creației literare populare îmbinând în exegeza lor câștigurile folcloristicii tradiționale cu principiile teoretice și metodologice cele mai moderne manifestate în cadrul acestei discipline. ■ Mircea Iorgulescu semnează cronică de poezie. Comentatorul reține volumul de versuri al lui Lucian Avramescu, *Stele pe dealuri* (Ed. Scrisul românesc, 1976). Recomandarea este ca poetul să păstreze, mai degrabă, registrul din primul său volum de poeme. ■ La memorialistică, Sorin Titel reține volumul *Amintiri*, de Constantin C. Giurescu (Ed. Sport-Turism, 1976). Trăsăturile cele mai relevante ale volumului sunt luciditatea și aspirația de a spune mereu adevărul. Așa cum o mărturisea, memorialistul preferă să nu formuleze judecăți de valoare, ci să le lase să reiasă din faptele rememorate. Cartea are astfel valoarea unui document autentic care privește șase decenii din istoria României, afirmă Sorin Titel. ■ Pe pagina dedicată zilei de 23 august se pot citi fragmente tematice semnate de Gala Galaction, Tudor Arghezi, Virgil Teodorescu, Geo Bogza, poeme de Zaharia Stancu, Nichita Stănescu, Tiberiu Uțan. ■ La cronică de radio și televiziune, Ioana Mălin semnaleză calitatea a două ediții ale *Revistei literare T.V.*, una prin dezbaterile și masa rotundă cu tema *Vocația politică a romanului românesc contemporan* la care au participat Ov. S. Crohmălniceanu, Dumitru Micu, Eugen Simion și Mihai Ungheanu, iar cealaltă prin tema *Izvoarele literaturii noastre* unde Marin Preda a avut o intervenție pe marginea romanului *Marele singuratic*. ■ Teodor Vârgolici trece în revistă povestirile lui Mihail Sadoveanu inspirate din Războiul de Independență cuprinse în volumul *Povestiri din război*: „Vocația trecutului, proprie lui Mihail Sadoveanu, evidentă încă din faza inițială a activității sale creatoare, se cristalizează pregnant în *Povestiri din război*. Așa cum a demonstrat prin întreaga sa operă, Mihail Sadoveanu se relevă, și în aceste povestiri, un rapsod al timpurilor de odinioară, reconstituind o operă nu prin rigoarea documentului, ci prin evocarea atmosferei ei specifice, a destinelor umane, a fizionomiilor morale, îmbinând liricul cu epicul, într-o tonalitate de baladă și legendă, în acorduri poetice”.

• [„Tribuna”, nr. 34] Conține versuri de Ovidiu Genaru, Gabriel Pamfil, Eugen Evu, Valeriu Bârgău, Maria Mărgăianu, Valeriu Armeanu, Mariana Bojan, Gabriel Rațiu, Bazil Gruia, Ion Mărgineanu, Emil Crăciun, Ion Vergu Dumitrescu, Gh. Chivu, Radu Cosașu (în *Cronica de trei secunde*), proză de Ion Bălăceanu. ■ Ion Vlad semnează articolul *C. Dobrogeanu-Gherea în actualitate*: „Atracția exercitată de realism, condiție a artei cu finalitate cognitivă și cu disponibilități modelatoare, este mereu detectabilă în afirmațiile criticului fiindcă – o spune chiar el – o operă «cinstită și adevărat artistică» servește aspirațiilor socialismului, ideal major al lumii în viziunea însuflețită a lui Gherea. [...] Teoria gheristă a artei și principiile criticii se inspiră din statutul creației realiste. Este indiciul unui acord cu timpul și cu dominantele superioare ale acestuia. E și motivul pentru care, recitindu-l pe critic, ne situăm în actualitatea literaturii”. ■ În *Cronica literară*, Victor Felea se oprește asupra plachetei *Curenții de seară* (Dacia, 1976), în care Aurel Gurghianu se remarcă prin evocarea spațiului citadin și diversitatea trăirilor: „Gurghianu e un excelent evocator al momentelor sale citadine, notate într-o variată gamă de stări sufletești, din care nu lipsește niciodată acea atitudine amuzat-amară, șăgalnic-grotescă sau blând-ironică, atitudine ce particularizează atât de interesant lirismul său”. ■ În *Romanul politic*, Ion Marcoș observă evoluția romanului ultimului deceniu și dificultatea de a discerne individualul de supraindividual în cazul acestuia: „Sfârșitul deceniului șapte și începutul celui actual cunosc o afirmare impetuoasă a romanului, formă epică a cărei apropiere de social este maximă. În registrul larg a ceea ce numim roman, proza-document de bună calitate este din ce în ce mai bine reprezentată. Pe axa marilor evenimente gravitează multe din cărțile, într-un fel sau altul, reprezentative, apărute în acești ani: al doilea volum din *Moromeții*, *Vântul și ploaia*, *Șatra*, *F*, *Vânătoarea regală*, *Îngerul a strigat*, *Fețele tăcerii*, *Drumul câinelui*, *Caloianul*, *Apa*, *Delirul*, *Incognito*, *Labirintul*, *Galeria cu viță sălbatică*. Realități sociale, rețeaua complicată a relațiilor de putere, raportul acesteia față de idealul binelui și justiției sunt abordate fără inhibiții de tineri prozatori înzestrați: Eugen Uricaru cu volumul *Despre purpură*, Vasile Sălăjan cu *Săptămâni de dragoste*, Grigore Zanc cu *Conul de umbră*. Remarcabil e faptul că granița dintre romanul destinelor individuale și cel propriu-zis social este tot mai greu de trasat”. ■ Mircea Vaida comentează în *Proză – etică și memorie*, romanul lui George Timcu, *Lungile apusuri de soare* (Junimea, 1976): „Volumul lui George Timcu se înscrie printre preocupările tinerilor prozatori care în ultimii ani au abordat tot mai îndrăzneț și fără echivoc subiecte de esență politică, adânc înfipte în realitatea dialecticii social-istorice”. ■ Aug. Cozmuța publică interviul realizat cu etnologul Claude Karnoouh.

20 august

• [„Scânteia”, nr. 10 575] Pe prima pagină citim: *O emoționantă sărbătoare a sportului românesc, un îndemn la înflorirea continuă a mișcării noastre*

tre sportive. Tovarășul Nicolae Ceaușescu a acordat înalte ordine și medalii fruntașilor noștri la Jocurile Olimpice. Urmează și Cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu, iar două pagini din interiorul ziarului sunt dedicate: *Nadia Comăneci – tânăra care a ridicat la Montreal pe cel mai înalt catarg drapelul patriei* – „*Erou al Muncii Socialiste*” și *Relatarea festivității decorării sportivilor fruntași, care a avut loc la Palatul sporturilor și culturii din Capitală*.

● [„**Contemporanul**”, nr. 34] De cartea lui Ioan Alexandru, *Imnele Transilvaniei*, se ocupă Dumitru Micu în textul *Cântarea cântărilor*: „Asemenea *Imnelor bucuriei*, *Imnele Transilvaniei* respiră un aer încărcat de miresme de busuioac, tămâie și smirnă... Tărâmurile spațiului liric al lui Ioan Alexandru sunt patria unei umanități de o vechime incalculabilă de aceeași vârstă cu Munții Carpați, cu lacul Sfânta Ana.... Înrudite prin aceasta cu lumile poetice create de Goga și Blaga, tărâmurile din *Imne* se particularizează fie prin referiri precise la trecutul național, fie prin elemente de decor specifice, efectul fiind accentuarea cromatismului regional și o considerabilă potențare a concretului istoric”.

● [„**Cronica**”, nr. 34 (551)] Numărul stă sub semnul sărbătoririi 23 August: Nicolae Stoica (*Independență și economie modernă*), Gh. Buzatu (*Vocația neatârării*), L. Eșanu (documentar *Rezistența antifascistă în România*), Aurel Leon (*Înaltă spiritualitate*), Al. I. Friduș (*Granitul promonitoriu*).

■ Apare un amplu interviu cu tovarășul Ion Iliescu, membru supleant al Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R., prim-secretar al Comitetului județean Iași al P.C.R., președintele Consiliului popular județean, intitulat *Un climat de muncă, de hotărâre*: „- *Stimate tovarășe prim-secretar, vă rugăm să vă referiți la realizările cu care oamenii muncii din județul Iași întâmpină în acest an, asemenea întregului popor, marea sărbătoare a zilei de 23 August.* – Ne aflăm în primul an al noului cincinal. S-a încheiat un prim semestru din cele zece. Pentru județul Iași acest nou cincinal a debutat cu rezultate bune. Să ne referim mai întâi la producția industrială. Industria ieșeană a îndeplinit, a depășit chiar prevederile pe primele șase luni. Principalii indicatori de plan au fost realizați. Înfăptuirile din această cea dintâi jumătate a anului sunt ele singure mai mari decât tot ce dădea industria ieșeană în decurs de 1 an la începutul cincinalului trecut: 8 miliarde jumătate în 1970, 11 miliarde numai în primele șase luni ale lui 1976. În același timp, în agricultură, anul acesta este marcat de o recoltă bună, deși starea vremii nu ne e întotdeauna favorabilă. Suntem în faza de încheiere a recoltatului păioaselor, cred că până la apariția în revistă a acestor rânduri operațiunea va fi terminată. Avem, așadar, o recoltă bună. De asemenea, datorită regimului de precipitații, dar în primul rând datorită muncii tuturor lucrătorilor din agricultură, recolta de toamnă se anunță a fi și ea bună. Pe plan general, în celelalte sectoare de activitate, în acțiunile tuturor oamenilor muncii, este evidentă existența unui climat de mobilizare, de muncă, de hotărâre pentru îndeplinirea tuturor obiectivelor de dezvoltare economică-

socială a județului. [...] – *Într-un oraș socialist cum este Iașul, pe care la începutul interviului l-ați numit «metropolă culturii românești» – este firesc să existe și să prospere o remarcabilă activitate de cultură, stimulată și sprijinită de orientarea pe care o dă partidul acestui atât de important domeniu al existenței noastre.* – Și aici, ca pretutindeni în țara noastră, dezvoltarea de ansamblu economico-socială, dimensiunile pe care le va cunoaște această dezvoltare, amploarea mutațiilor pe care le înregistrăm, au implicații multiple pe planul vieții sociale, spirituale a județului în general, a tuturor localităților, a tuturor categoriilor de oameni ai muncii. Concomitent cu propulsarea economico-socială are loc un evident proces de ridicare a gradului de conștiință, a gradului de cultură. Dezvoltarea învățământului de 10 ani, extinderea învățământului de specialitate, programele ample de pregătire a cadrelor, extinderea mijloacelor de comunicare de masă, amplele acțiuni educative ce se desfășoară de societate, au influențe profunde pe planul ridicării nivelului de instrucție și cultură a maselor, duc la mutațiile de care vorbeam în viața spirituală a societății. Procesul dezvoltării noastre la proporția de azi implică o prezență tot mai largă a tuturor membrilor societății la așezarea relațiilor între oameni pe principii care decurg din natura orânduirii noastre. Este un proces complex care implică o acțiune conjugată a tuturor factorilor sociali, politici, ideologici, culturali. Dezvoltarea vieții imateriale a societății, a producției materiale este un factor determinant, de influențare a conștiinței oamenilor, de aceea colectivitățile de muncă sunt chemate să acționeze, în primul rând, în sprijinul promovării noii conștiințe, a noilor relații dintre oameni, în însuși procesul muncii. Revin în această direcție sarcini importante școlii, factorilor de cultură, publicisticii, presei scrise sau vorbite, tuturor mijloacelor de informare, artei, literaturii. Toate mijloacele de care dispune societatea noastră trebuie să formeze un front comun de influențare, de acțiune în sprijinul programului amplu de educare a noilor generații, de promovare a principiilor și normelor noastre de conviețuire a unei concepții înaintate despre viață. Aceasta este esența programului ideologic al partidului nostru. E o datorie fundamentală, care răspunde comandamentelor esențiale ale asigurării progresului material și spiritual al societății românești contemporane”. ■ Liviu Leonte semnează cronica literară la volumul *Ideea de patrie în literatura română* de Al. Hanță, Editura Minerva: „Al. Hanță se oprește și la publicistica scriitorilor, la textele lor teoretice, la programele revistelor, reușind să contureze un tablou de ansamblu al unei literaturi, cu conștiința misiunii sale patriotice și etice. Cartea lui Al. Hanță oferă o lectură de maximă utilitate pentru toate categoriile de cititori”. ■ În contextul dezbaterii despre romanul social-politic, inițiată în numărul anterior, Victor Atanasiu scrie despre *Diversitate de formule*: „O creație viabilă inspirată din realitatea contemporană nu poate oferi decât o imagine complexă, nuanțată a acestei societăți. Invers, cărțile care dau o imagine simplificată a vieții oamenilor, a trăirilor lor, a dramelor prin care trec, nici nu se constituie într-un docu-

ment, nici nu au valoare artistică. Au apărut în ultima vreme câteva cărți în care tot ceea ce era problematizare profund transpusă în materie romanească (așa cum se întâmplă în cărțile autorilor despre care am vorbit) s-a degradat până la clișeu și melodramă, cu știuta perspectivă de alb-negru. Nu se poate face cu procedee anacronice un roman puternic al vieții moderne”. ■ În *Mențiuni critice* citim: □ Miron Blaga prezintă *O mie de ani fericiți* de Ion Lazăr, Editura Eminescu, 1976: „*O mie de ani fericiți*, carte scrisă *În memoriam* lui Zaharia Stancu și aflată sub zodia scrierilor sale, respiră un aer de lirism lucid, fiind, fără discuție, semnul distinctiv al unui prozator de viitor”. □ Cristian Livescu scrie despre *Literatura populară* de Artur Gorovei, Editura Minerva, 1976: „Ediția lui Iordan Datcu, bine elaborată, ordonând bibliografia lui A. Gorovei, se cuvine susținută de repunerea în circulație largă și a celorlalte studii ale cunoscutului folclorist”. ■ Emil Georgescu și Vasile Bașa publică textul „*Când zic România...*” Elena Văcărescu, *Alecsandri, Iorga*, în care sunt reproduse fragmentele dintr-o scrisoare semnată de Elena Văcărescu. ■ Emil Diaconescu publică *O scrisoare inedită a istoricului A. D. Xenopol*, adresată primarului din Iași. ■ Din *Moment* reținem: □ *Bibliografia Mihai Eminescu*: „Sub îngrijirea unui larg colectiv de autori, la Editura Academiei R.S.R., cu o prezentare de Șerban Cioculescu, și în condiții grafice remarcabile, a apărut primul volum din *Bibliografia Mihai Eminescu*. Este un instrument de lucru de foarte mult timp așteptat și care pune în fața cercetătorilor, studenților și elevilor, publicului în general, o sursă de informații exacte; o imagine de sinteză asupra creației poetului”. □ *Proza scurtă*: „O atenție deosebită acordă de mai multă vreme revista «Tribuna» prozei scurte, statutului ei față de alte genuri. Ultimul număr (12 august 1976) este consacrat aproape în întregime schiței și povestiri”. □ *Cărți cu defecte*: „Prezentăm, în continuare, titlurile unora dintre cărțile ale căror tiraje «beneficiază» de exemplare cu diferite defecte – pagini lipsă, pagini albe, pagini deslipite etc. – intrate nu de mult în librării. Și rămase acolo. Fără vina lor. Nici măcar a autorilor sau a editurilor. Deși, la drept vorbind, ar fi timpul ca o discuție între părțile interesate să restrângă denomenul în cauză la limite... omeneste suportabile.” □ N. Irimescu, *În câteva cuvinte*: „Emoționante paginile republicate («Magazin istoric» și «România Literară») din *Istoria lui Mihai Viteazul scrisă de el însuși*. E vorba de memoriul întocmit de voievod în 1601 și adresat căpeteniilor Ligii Creștine, în care el își povestește faptele, de la dobândirea domniei până la ultimele evenimente din 1600. Textul descoperit de Nicolae Iorga în arhivele italiene a fost readus în actualitate cu prilejul împlinirii a 375 de ani de la uciderea primului domn al tustrelor provinciei românești. * Pentru *O critică literară demnă de epoca noastră* pledează Dumitru Micu, Laurențiu Ulici, G. Dimisianu, Ov. S. Crohmălniceanu, Daniel Dumitriu și Mihai Ungheanu («Contemporanul»), încercând să explice că avem nevoie de «o critică de direcție, adică activă, angajată estetic și ideologic. Deci o critică cu rol orientativ care să aducă o contribuție cât mai

conștientă la formarea omului nou și nu una subiectivistă, capricioasă, agresivă, confuzionistă etc.». * O inovație: almanahurile estivale. După cel al Uniunii scriitorilor din București, a venit cel al turismului, al revistei «Cinema» și probabil vor mai urma. Încercând a însemna «un surâs în plină vară», respectivele publicații dau divertismentului ce e al umorului, dar vin și cu materiale ce merită a fi reținute. De pildă, «Almanahul de vacanță» al Scriitorilor, în afara griii pentru pitorescul țării ca zestre a istoriei, aduce evocări și confesiuni de condei semnate de Fănuș Neagu, Tudor Mușatescu, Emil Manu, Mircea Micu, N. Scurtu și N. Carandino. [...] * Despre caracterul baladesc al poeziei lui Al. Philippide se ocupă Șerban Cioculescu în ultimele numere ale «României literare», citând cu voluptate din vasta operă aflată la îndemână și indicând firesc – *quod erat demonstrandum* – drept capodopera lui Al. Philippide *Balada vechii spelunci*. În concluzie «învingerea timpului și a spațiului, rotirea într-un trecut în care ideea și omul erau de alte dimensiuni, dar și proiectarea într-un viitor în care idealurile umaniste ar găsi o nouă învigorare, într-o formă clasică, densă, concentrată, constituie farmecul creației lui Al. Philippide, născocitor de idei și înalte mituri». ■ Paul Leu scrie despre *Universalitatea scriitorilor români*, un text despre Caragiale și felul în care acest scriitor este receptat pe scenele lumii. ■ Versuri semnează Florin Mihai Petrescu (*Sărbătoare în cetate*), Nicolae Țațomir (*Mică baladă*), Corneliu Popel (*Patria-n august*). □ Sub titlul *Poetul gândește patria* citim versuri semnate de Mihai Adrian Eres (*Timp Comunist*), Lucian Fapteșu (*Partidului*), Emil Micu Dolea (*Cartea de iubire*), Cleopatra Lorințiu (*În august, țara*), Aurel Butnaru (*Viteaz și demn popor*), Ion Boroda (*Cuvântul frumosului*).

● [„Munca”, nr. 8349] Florin Costinescu publică poezia *Piatră de hotar*.

□ Ion Băieșu publică schița *Pe dig*.

● [„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 298] I. Segărceanu remarcă *Suflul înnoitor al literaturii*, și implicit revirimentul decisiv al artei noastre „părtașă la profundele primeniri social-politice ale țării” – sunt dați ca exemplu în primul rând veteranii care au fost receptivi la mutațiile societății: Arghezi, Blaga, Beniuc, Camil Petrescu etc. „Printr-un gest de asumare conștientă, scriitorii sunt chemați să participe la opera de elevare a poporului, să dea întruchiparea artistică luptei, vieții și năzuințelor celor ce muncesc, privite în viziunea mai largă a ceea ce numim cu un termen precis și sugestiv *«epopeea națională»* ... Călinescu sublinia undeva că adevărată măsură a unui autor este dată de capacitatea să de a surprinde «esența prezentului». Această esență este pentru noi patosul constructiv al zilelor noastre, cu sensurile sale profund politice, umaniste; este tot ce se înalță astăzi pe străbunele plaiuri, în împlinirea destinului nostru socialist, a idealului comunist.” □ Dinu Săraru, în *Cronică teatrală*, realizează o... cronică literară, *Kirițescu în Biblioteca pentru toți* – despre apariția *Teatrului* lui C. Kirițescu, cu un aparat critic asigurat de Vale-riu și Sanda Râpeanu, BPT, 1976. □ Angela Bocancea anunță, în rubrica *Câte*

ceva despre..., vol de schițe al lui Ion Băieșu, *Pompierul și opera*. □ În serialul *Caragiale*, Eugen Barbu revede dosarul procesului Caragiale-Caion, alcătuit de către Octav Minar. □ La rubrica *Aflăm cu uimire...* sunt ironizați pe scurt, în câteva rânduri, Eugen Simion pentru articolul din nr. 33 al „Luceafărului”, despre Tudor Arghezi și *Cântare omului*, respectiv Cezar Ivănescu (“vechi client al rubricii noastre *Găgă*”) care îl amenință cu Justiția pe Constantin Sorescu, pentru că și-a permis într-un articol precedent să îl numească „băiat de mingi al mai multor redactori-șefi”. □ E. Manu reflectează asupra noului volum al lui Ion Gheorghe, *Noimele*, care continuă ca univers *Megaliti-cele* și *Cultul Sburătorului*. ■ C. Sorescu lansează o dezbatere despre *Spiritul polemic*, în replică la articolul cu același nume apărut în „Luceafărul” nr. 33/14 august 1976, vitriolând în „Săptămâna” o întreagă *echipă luceferistă*. „În ce măsură M. Ungheanu, M. Costea, Dan Cristea, Artur Silvestri și Cezar Ivănescu au contemplat împreună cu noi aceleași idei, adică aceeași «realitate», în recenta polemică?... toți, dirijați de aceeași baghetă, au refuzat abordarea frontală a adevărului... Nu noi am interzis vreunui critic să scrie despre scriitorii din preajmă, ci autorul colectiv al acelui editorial.” Sunt consemnate și nota agramată a lui Cezar Ivănescu ce îl cheamă în instanță pe C. Sorescu, dar, mai ales, amenințarea fizică a unui anume **M. Costea** (probabil un pseudonim) din „Scânteia tineretului”, 9 august 1976, art. *Criticul detectiv*, „lucru fără precedent în presă noastră socialistă, amenințarea cu dispariția fizică (pentru a folosi un eufemism)”. „Cu aceste exemple – M. Costea, Cezar Ivănescu – ne aflăm tocmai în «mahalaua literară», pe care o condamnă editorialul numit, unde se acționează cu «ciomagul». Hotărât lucru, climatul nostru literar nu are nevoie de bătauși, ci de polemiciști cinstiți care să facă din critică o adevărată armă de luptă.”

21 august

- [**„Scânteia”, nr. 10 576**] Paul Everac publică un *Reportaj din actualitatea socialistă a țării*, intitulat *Dubla excursie pe tărâmurile moldave*.

- [**„Luceafărul”, nr. 34**] Se deschide cu editorialul sărbătoresc *23 August, piatră de hotar*, semnat redacțional. □ Aurel-Dragoș Munteanu scrie despre *Noblețea angajamentului comunist*, în care își află loc citate din expuneri ale lui Nicolae Ceaușescu. □ Pe o coloană tipografică, grupajul *Patriei în august*, cu versuri de Mihai Beniuc (*Eroului necunoscut*), Ion Bănuță (*În steaguri de aur*), Vasile Nicolescu (*Izvorul*) și Victor Tulbure (*Cununa*). □ Sânziana Pop consemnează felicitările primite de lotul de gimnastică, în frunte cu Nadia Comăneci, de la Nicolae Ceaușescu: „Așa cum a știut s-o facă întotdeauna, așa cum perpetuu știe să ne convingă prin chemarea cuvintelor sale, joi seara, tovarășul Nicolae Ceaușescu a declanșat iarăși resortul atât de omenesc al entuziasmului” (*O mare victorie*). □ În cadrul rubricii *Viața la zi*, Adrian Păunescu „înalță”, în 12 strofe, *Odă libertății*. ■ Artur Silvestri „scrutează”

Dimensiunea universală a prozei, având în vedere literatura română postbelică: „A scăzut în chip înverdat numărul producțiilor scrise în grabă, fără identitate, aproape după o singură matrită, și aproape simultan a urcat proporția romanelor cu viziune vastă și de contemplație cu sens universal. Pe măsura omului din ce în ce mai complicat, stilurile «se diversifică» și ele, cum se zice. Să examinăm cazul lui Marin Preda care, după un diptic rural (*Moromeții*, I, II), a dat și un șir de cărți, refăcute mereu, unele din ele, și în care ochiul se plimbă liber, voind să dea altă expresie unor medii umane noi pentru prozator. [...] Un prozator ca Eugen Barbu a trecut de la pitorescul *Gropii* la reconstrucția livrescă (*Princepele*) și chiar la romanul cinematografic, cu evenimente din ilegalitatea comuniștilor în al Doilea Război Mondial (*Incognito*). [...] Cine citește romane ca *Labirintul* de Francisc Păcurariu, *Caloianul* de Ion Lăncrănjan, *Galeria cu viță sălbatică* de Constantin Țoiu, *Niște țărani* de Dinu Săraru, *Cercul* de Platon Pardău, *Țară îndepărtată* de Sorin Titel, *Vânătoarea regală* de D.R. Popescu, cărțile lui Al. Simion va înțelege că elementul politic și istoria, cu toate consecințele ei, sunt pretutindeni prezente, în ciuda diferențelor de stil, care sunt mari. [...] Vreau să spun că personajul prozei noastre (pe măsură ce ea a devenit mai complexă) este din ce în ce mai des comunistul. [...] Este notabil că și prozatorii tineri (G. Gafița, de pildă) își găsesc în acesta pe eroul preferat”. ■ La *Colocviile „Luceafărului”*, o suită de comentarii pe marginea temei *Literatură – opțiune și angajare*. □ Câteva dintre contribuții integrează citate din Nicolae Ceaușescu. □ Grigore Hagiu: „Convingerea într-un ideal generos, pe care partidul nu pregetă niciodată, în documentele lui cele mai importante, să-l reamintească, ține de domeniul vieții în general, dar se aplică artei cu o deschidere mai pătrunzătoare și largă. Cel care structurează conștiințe le face mai demne de întregul lor potențial constructiv, trebuie să se cuprindă în primul rând de temeinicia propriei lui situații în timp. Arta politică este abnegația și răbdarea cu care încerci și reușești tu însuși să rezisti alcătuirii tale celei mai noi, concentrată în fulgerul înaintării” (*Ideal generos*). □ Alexandru Papilian: „Opera de artă trebuie să-și asigure oportunitatea din toate punctele de vedere. Munca scriitorului se vede determinată de o mulțime de noi parametri, de o mulțime de noi energii ce se cer surprinse în manifestarea lor, se cer traduse în operă, se cer împăcate. [...] În această ordine, scriitorul din România de azi, socialistă, beneficiază de un privilegiu. El trăiește și creează într-o societate nouă. Are posibilitatea să surprindă încă din germene fructul de mâine. Are datoria să surprindă această germinație” (*Eternele sugestii ale realității*). □ Radu Petrescu: „Văzând ce este în stare să facă muncitorul cu mintea lui ageră și cu mâinile înnegrite de fum și arse de acizi, dar și cum poetul adaugă minunilor create de acela minunea, deloc mai prejos, a vocii umane, fără de care istoria nu ar fi decât un vast muzeu mut, unde construcțiile păsărilor ecuatoriale ar sta doar cantitativ în alt orizont decât cele omenești, înțelegem că vorbirea poetului fără fapta muncitorului s-ar altera, pierzând

constrângerile și-ar pierde înțelesul” (*Dialectica scrisului*). □ Nicolae Velea: „Muntean fiind, adică dintr-un sat aflat între dealuri și munte (am protestat destul de neconvins și poate neconvingător și cam în glumă odată, mirându-mă că de ce și cei de la câmpie se numesc munteni) – fac parte din zona literară a prozei muntenesti, sunt încadrat, deci, să-mi placă și să scriu potrivit vorbirii, trăirilor și scrierii statornicite aici. Dacă scrisul moldovean leagănă, ametește și prin mlădieri de sunete și culori, iar cel ardelean *învață* (lucrarea mea de absolvire a facultății, «de Stat», a fost despre nuvelistica lui Slavici), toate au dus la sinteza superior distilată a scrisului românesc. [...] Deci, pledez și mă încadrez fără nostalgia șovăirii în perimetrul definitoriu al scrisului românesc, în trăsăturile apăsător-distincte ale acestuia care, presupunând pluralități de formule, se definește prin deschidere spre simplitate și comunicare, prin expresie limpede, sinceră, directă fără mari și sterile ocolișuri inutile estetizante” (*Deschidere spre simplitate*). □ Mircea Florin Șandru: „Mă plimbam anul trecut pe străzile unui oraș din Statele Unite, unul din acele orașe fără trotuare și copaci. Mergeam ferit, ținându-mi echilibrul pe bordura îngustă, aproape lipit de perețele zgârâie-norilor, de teamă să nu mă lovească mașinile. Ici, colo, câte un arbore pitic și iarba rară și cerul vânăt al după-amiezii și clădirile înalte și cenușii. [...] Mi-am dat seama că trecerea mea pe acele străzi fără trotuare, fără iarba și fără copaci a stârnit mirarea și condescendența automobiliștilor care luau trecerea mea pedestră drept o apariție în altă lume. În ceea ce mă privește, mi-am dat seama, de-odată, că în unele orașe ale lumii oamenii au uitat să meargă pe jos, au uitat că există copaci și iarba și flori, că ființa noastră este făcută din aer și din verdețură, din carne și din sânge. [...] Să fim, deci, bucuroși că trăim în țara noastră, că suntem noi înșine. Să iubim, deci, orașele noastre, să ne iubim țara și să scriem despre extraordinara noastră vitalitate, pentru că numai aceasta este cheia artei noastre” (*Sensul adânc al artei*). □ Grigore Arbore: „Trăim, desigur, într-o epocă în care, mai mult decât oricând, aderența scriitorului la viața, realitatea politică, socială, etică a timpului său are semnificația unei validări pe plan etic a propriei creații. [...] Nu de un pedagogism inutil este nevoie în artă, nu de modele exterioare, nici de ritmări în scopuri didactice ale unor adevăruri cunoscute, ci de o regăsire și remeditare a problematicii umane în termenii proprii, specifici artei” (*Instituția omului*). □ Nicolae Prelipceanu: „Dacă tu, scriitorule, și uneori prietene, vei trăi în profunzime creșterea firului de iarba din vremea ta, atunci nu cred că trebuie să-ți mai spun eu că vei fi contemporan cu iarba lui Ștefan cel Mare, fiind în același timp contemporan cu iarba secolelor despre care doar bănuiam că vor fi. Și fiind, mai ales, contemporan cu tine însuși, ceea ce, cum spunea un poet, e de ajuns” (*Aptitudinea pentru prezent*). ■ Tot sub genericul *Colocviile „Luceafărului”*, grupajul *Personaj și istorie în romanul actual*, care găzduiește patru comentarii. □ În *Eroul și meditația politică*, Doina Uricariu discută una dintre prozele lui Marin Preda: „*Marele singuratic* este romanul despre impe-

rativul definiției și definirii faptelor, despre asumarea lor în memorie și rațiune. Tot socratică e acea deviză lăuntrică a personajelor de a se cunoaște pe ele însele, înainte de a-și lua dreptul să cunoască și să judece lumea. [...] Istoria nu este, la Marin Preda, ilustrată, pictură după model sau înviere dintr-un pomelnic al documentelor. Este, în primul rând, o istorie așezată în menghina întrebărilor. Devenită interogație istorică, întrebarea joacă în cuprinsul operei lui Marin Preda un rol oarecum similar șocului electric resimțit de interlocutorii atenieni la întâlnirile lor cu Socrate, pe care, din acest motiv, îl supranumeau Torpila. În puterea ei coercitivă, în caracterul neașteptat, în subtilitatea ei polemică și imperativă se află explicația violentei tensiuni ce definește proza lui Marin Preda”. □ Valentin F. Mihăescu analizează romanul *Cercul de Platon* Pardău: „S-a observat (M. Ungheanu) că, prin consemnarea obiectivă de evenimente și personaje la granița dintre real și legendă, autorul încearcă să creeze un spațiu romanesc fabulos, asemănător celui din *Un veac de singurătate* al lui García Márquez. Modelul este, într-adevăr, ușor de recunoscut. Chiar titlul romanului pare a sugera un spațiu închis, izolat [...]. Judecată prin comparație cu originalul, replicii lui Platon Pardău îi rămâne puțin în afară de meritul tentativei îndrăznețe” (*Cristalizarea unei conștiințe*). □ *Blocul de marmură*, romanul lui Al. Simion, este avut în vedere de Sultana Craia: „Personajele lui Al. Simion sunt profund conștiente de faptul că existența lor nu se poate defini decât într-un complicat raport cu istoria, având sentimentul acut al climatului revoluționar de radicalizare a conștiințelor «într-un ritm galopant». Raporturile lor cu istoria la care participă, care le modelează și de care sunt răspunzătoare cunosc însă nuanțe și ipostaze diverse. Puțini dintre ei, ca Dan Stănoiu, șobolani ai istoriei, se sustrag înspăimântați, pândind conjunctura profitabilă. Trăsătura fundamentală a majorității personajelor este însă implicarea în evenimente, integrarea activă în istorie, în mod diferit, dar sub semnul unui singur adevăr” (*Sensurile implicării*). □ Dan Zamfirescu „colindă” *Labirintul* lui Francisc Păcurariu, cuprinzând, în comentariu, și alte titluri de romane istorice postbelice: „Ca și Marin Preda, Francisc Păcurariu ridică tulburătoarea problemă a istoriei concrete, aceea care nu este doar *legi* confirmate de evenimente, ci o țesătură de evenimente imediate cu care individul, și el concret, se lovește sau pe care anumiți indivizi, folosindu-le, ajung să joace în cadrul evenimentelor roluri ce pot merge până la dezlănțuirea catastrofelor universale. Polemizând cu o înțelegere simplistă a istoriei, care pierde din ochi materia vie, sângărând adesea, și reține doar scheme și uneori numai fraze, Francisc Păcurariu ne pune în față un destin, al intelectualului progresist și patriot Sabin Popa (corespondentul lui Paul Ștefan) din *Delirul*, care optează pentru lupta împotriva conjuncturii tragice create Transilvaniei de Nord de către Dictatul de la Viena. Ceea ce este unic în romanul lui Francisc Păcurariu este evocarea atmosferei de labirint, de «tunel» al istoriei, în care eroul se angajează dus de o nevoie ființială

de a rămâne în suferință cu «ai săi», de a nu se sustrage, de a risca totul” (*Omul în „labirintul” evenimentelor*). ■ Dumitru Bălăeț publică versuri cu semnificație „calendaristică” din ciclul *Augustele iubiri*. ■ În grupajul *Drumul solar al legendei*, reportaje semnate de Vasile R. Versavia (*Portretul unui om de „țară”*), Constantin Stan (*Coloana de sprijin numită „pasiune”*), Ioniță Marin (*Împuterniciții munților*) și Eugen Mihăescu (*Salopete albastre*). □ Câteva rânduri... memorialistice din reportajul lui Constantin Stan: „M-am născut și am crescut într-un cartier muncitoresc. Și-așa mi-au rămas ei [muncitorii] întipăriți din vremea vacanțelor mele în dimineți senine de iulie sau august, când, pentru plăcerea răsăritului de soare și a aburului ireal ce se ridica de pe fața apei, plecam la pescuit: revărsându-se spre tramvaie flux neîntrerupt preț de un ceas, un ceas și jumătate, niciodată grăbiți (graba își face loc mai încolo, spre ora șapte, ora funcționarilor, a persoanelor cu tabieturi și cafeluță), saluându-se scurt, bărbătește, fără conversația «să treacă vremea până la tramvai», cele bune și cele rele se știu aici aproape fără cuvinte. Așa i-am întâlnit oriunde am fost: sculându-se din vreme și orânduind ziua cu de-amănuntul chiar înainte de începerea ei, cumpănind fiecare lucru ca și fiecare gând, înverșunați în hărnicie și în «mai bine»”. ■ Publică proză Sorin Teodorescu (*Într-o noapte de septembrie*). ■ Bogdan Ulmu se oprește la două montări dramatice văzute pe micul ecran: *Zestrea* de Paul Everac, care „rămâne piesa-etalon a teatrului ultimelor trei decenii...”, și *Un rulment numit Calypso* de Ion D. Șerban, scrisă la comanda forurilor politice din Teleorman și jucată la televiziune de un colectiv artistic de amatori. Al doilea spectacol a fost precedat de o dezbatere. Autorul însemnării reține și comentează declarația unui interpret: „«Rolul nu a fost dificil pentru mine, pentru că sunt muncitor, sunt navetist, adică fac în viață ceea ce făcea eroul din piesă» [...] Toată erudiția noastră teatrală, toate sistemele stanslavskiene, brechtiene, grotowskiene, toată experiența noastră teatrală rămân mute în fața acestei declarații, pe cât de simple, pe atât de adevărate” (*Spectacol și dezbatere*). ■ În cronică TV, Corina Cristea „aduce” *Lumină de august*. ■ Cronică radiofonică este înfăptuită de Nicolae Mateescu, care evocă bombardamentele germane din august 1944 asupra studiourilor din strada Berthelot (*Adevărul, munca și omul*). ■ Grigore Hagiuc evidențiază arta plastică a lui Spiru Chintilă. ■ Cronică muzicală realizată de Grete Tartler salută includerea mai multor lucrări semnate de tineri compozitori români în programul celei de-a VII-a ediții a Festivalului Internațional „George Enescu” – între acestea, *Două poeme pe versuri de Ana Blandiana* de Cornel Țăranu (*Preludii*). ■ O hartă semnificativă a țării „străbate”, la *Viața cârților*, Paul Dugneanu, care semnalează volumul *Scrisori din țara copilăriei*, alcătuit de Victor Vântu, cuprinzând o selecție de reportaje ale unor scriitori, apărute în ziarul *Scînteia*: „Nu ne aflăm în fața unor reportaje neutre, ci a unor pagini emoționante, punând la contribuție variate genuri literare: evocare și confesiune lirică (Al. Andrițoiu, Nicolae Dragoș), instantaneu

(Artur Breitenhofer [*sic!*]), fragment de jurnal (I.D. Bălan), colaj (Paul Eve-rac), poem în proză și paralelă istorică (Mircea Horia Simionescu), tabletă (Constantin Ciopraga), eseu (Paul Anghel, Al. Ivasiuc), pagină autobiografică (Radu Tudoran) etc”. □ Alexandru Romașcanu formulează mai multe observații privind volumul *Al doilea rond* de Mircea Iorgulescu, care „este, privit în liniile esențiale, o mică istorie polemică a criticii contemporane, un polemist bovaric fiind și autorul”. Comentatorul remarcă „o amabilitate insidioasă, o cruzime surâzătoare” în atitudinile lui Iorgulescu față de confracți: „Singurul combătut cu seriozitate este M. Ungheanu (tratamentul aplicat lui N. Ciobanu e nesemnificativ, având aerul unei expeditivă puneri la punct; în vreme ce, paradoxal, necesarul capitol despre N. Manolescu lipsește, deși criticul este citat cu asiduitate). Observațiile se rezumă însă la reproșuri de ordin tehnic, axate aproape cu obstinație în jurul studiului acestuia *Marin Preda: vocație și aspirație*, încât ghicim ușor dorința pregătirii terenului pentru preocupări similare; metodă de nu chiar legitimă, măcar uzuală”. Romașcanu sesizează o egalizare valorică discutabilă operată de Iorgulescu între „versurile atât de aride” ale unui „fin intelectual răătăcit în poezie” și lirica lui Adrian Păunescu: „Oricum, a supune aceluiași tratament stilistic pe Sorin Mărculescu și Adrian Păunescu – curios lucru!”. Încă straniețate remarcată de comentator: „Problema gravă e alta, și cine ajunge a considera, oricât de «tipologică» ar fi abordarea, romanele lui Marin Preda, D.R. Popescu ori N. Breban povestiri n-are multe cunoștințe de istorie și teorie literară. Procedul nu e gen și faptul că în *Francisca* o parte a acțiunii e relatată de personajul însuși ține de cea mai inofensivă tehnică literară, fără vreun efect asupra statutului operei. Admițând ipoteza criticului, nu doar scriitorii citați, dar și Dostoievski și Tolstoi, ca să nu mai vorbim de Balzac și Proust, ar ajunge «povestitori»; și în fața impetuosului elan uniformizator al foiletonistului, orice criteriu de analiză se evaporă, dispare, lăsându-ne derutați și neputincioși”. Dacă M. Iorgulescu „micșora” monografia consacrată de M. Ungheanu literaturii lui Marin Preda, Romașcanu consideră că în *Al doilea rond*, în care capitolul despre proză este meritoriu, „supără cu atât mai mult pasaje de o neașteptată uscăciune ideatică, secțiunea dedicată cu osebite de acest soi de placiditate interpretativă”. Încheierea pare să pastişeze chiar „amabilitatea insidioasă” a autorului: „Critic foarte stimabil, malițios din resemnare, practicând candoarea ca o virtuozitate a intelectului, făcând din dezamăgire cutie de rezonanță pentru emoția critică, iconoclast anxios, având mai mult voința decât vocația autorității, Mircea Iorgulescu este micul Machiavel laborios al criticii noastre actuale”. ■ În *Metodă și adevărate*, Nicolae Ciobanu supune atenției *Corola de minuni a lumii*, studiul Alexandrei Indrieș, o cercetare din perspectivă stilistică a universului poetic blagian, „dovedește că rigoarea analizei și dorința de sistematizare pot fi foarte bine valorificate pe terenul intuițiilor critice fondate pe criterii de evaluare estetică, pe cât de diverse, tot pe atât de necesare”. ■ Geo Dumitrescu răspunde la *Poșta re-*

dacției. □ Între destinatari, B. Ghiu: „Lucruri interesante, într-o măsură, și confirmări ale bunelor impresii inițiale. Dar și multe șovăieli, alunecări mimetice într-un suprarrealism prăfuit, imagini forțate (ca în *Răboj*, *Rengul*, *Melancolie* etc.). Cele mai apropiate de reușită, *Trepte*, *Pașii mei*, *Glonțul*, *Ochii îmi sunt, Dorință*”. □ Alți corespondenți: B. Nord, Andrei Delapădure, Mircea Delasud. □ În vecinătate, la *Atelier literar*, Gellu Dorian este prezent cu poemul *Posada*. ■ Ultima pagină propune grupajul festiv *Patriei în August*, cu versuri de Ovidiu Genaru, Daniela Crăsnaru, Valeriu Bârgău, Mara Nicoară, Traian Iancu, Dinu Adam, Ion Sofia Manolescu, Rodian Drăgoi, Al. Raicu, Ion Crânguleanu ș.a.

22 august

● [„Scânteia”, nr. 10 577] Pe frontispiciu citim *Trăiască 23 August, ziua eliberării patriei! Trăiască România! Trăiască socialismul! Trăiască Partidul Comunist Român!* ■ Victor Tulbure publică poezia *Ca tot mai falnic...* ■ Editorialul *Partidul și poporul într-un cuget, într-o simțire* este nesemnat: „Atunci, la 23 August 1944, prin eroismul și jertfele sale, poporul român a scurta considerabil coșmarul cel mai sinistru al lumii: războiul hitlerist. Acum, la 32 de ani de la acea istorică zi, prin izbânzile sale în edificarea noii orânduiri sociale, cea mai avansată din istoria societății umane, acest vrednic și demn popor grăbește cu o zi viitorul său”. ■ Laurențiu Fulga semnează *Pentru ieri, pentru azi, pentru mâine...*: „Trebuie să avem în vedere că, pentru prima dată în istoria neamului, suitei noastre de generații (fiindcă, sigur, va fi o acțiune de durată) îi revine, prin Programul Partidului Comunist Român, sarcina extraordinară de a considera personalitatea umană ca pe o problemă complexă și de a o ajuta să se dezvolte pe cât mai varii coordonate, de a o elibera de toate avatarurile străvechi și de a o face să atingă calitatea spiritelor superioare”. ■ Apare scurta notă, nesemnată, *Librăria „Lumina”*: „În pragul sărbătorii, pe Dorobanți, acolo unde Capitala își înalță, ca în atâtea alte locuri, șiragul de blocuri noi, ieri a fost inaugurată una din cele mai mari librării ale Bucureștiului: «Lumina». Instantaneul fotoreporterului n-a putut cuprinde decât o parte din interiorul acestei noi «vetre a cărții», întinsă pe câteva sute de mp și ocupând două etaje. Cât despre menirea librăriei, este de ajuns să-i amintim numele: «Lumina». Un străvechi cartier, devenit nou, ne oferă, astfel, un prim reper caracteristic pentru noua sa vârstă”. Fotografia realizată de E. Dichisceanu. ■ Sub titlul *Poeme în August* citim versuri semnate de: Radu Cârnelci (*Bărbăție*), Franz Johannes Bulhardt (*23 August 1944*, traducere de I. Cassian Mățasaru), Kiss Jenő (*De veghe viselor*, traducere de Constantin Olariu), Vlaicu Bârna (*Pe harta inimii noastre*), Corneliu Șerban (*August de foc*), Petre Popa (*Omagiu*). ■ Sub titlul *Întreaga națiune-fermă angajare comunistă pentru făurirea unui viitor luminos* apar mai multe mesaje, printre care: □ *Pentru eroii acestui timp eroic*, Domokos Geza: „Este știut: condiția scriitorului, această noțiune complexă, mult discutată de-a lungul vremii, înglobează în

sine elemente de ordin economic, ideologic și, nu în ultimul rând, psihosociologic. Cred însă că nu se insistă suficient asupra rolului pe care îl au personajele proprii asupra autorului. Sunt convins că eroul literar odată creat își lasă pecetea asupra făuritorului său. De aceea, plătirea artistică a omului contemporan multidimensional, care nu este un simplu produs al istoriei, dar care este capabil să producă, să creeze istorie, înfățișarea unui pasionat al muncii care nu se teme de riscurile căutărilor și experiențelor, care, asumându-și conștient obligațiile ce decurg din apartenența sa la colectivitatea socialistă, își păstrează și cultivă personalitatea, demnitatea umană – reprezintă nu numai un deziderat al creației, dar și o condiție a auto-depășirii individuale a scriitorului. Este adevărat: o literatură e sănătoasă doar când scriitorii sunt liberi să inoveze în cât mai multe direcții cu putință – subiecte, stil, tehnici literare. Dar nu poate fi pierdut din vedere un lucru esențial: creația nu există în afară de om, în afară de pledoaria pentru om, care are drepturi și îndatoriri, față de care semenii lui au, de asemenea, drepturi și îndatoriri. [...] Succesele deosebite obținute în anii din urmă de literaturile naționalităților conlocuitoare din patria noastră se datorează, în primul rând, modului în care – conform politicii marxist-leniniste a Partidului Comunist Român în problema națională – a fost abordată chestiunea unității firești dintre conținutul social al operei artistice, momentul istoric pe care aceasta îl reflectă și forma specifică de exprimare, respectiv limba în care este scrisă. Desigur, și aceasta realitate, literatura naționalităților conlocuitoare, poate fi înțeleasă just numai dacă este urmărită în evoluția ei istorică, ca produs social în continua mișcare, expus schimbărilor și reevaluărilor cerute de viață”. □ *Graiul frăției*, Franz Liebhard: „Odată cu mărețele transformări generate de era deschisă de primul 23 August au fost soluționate pentru totdeauna vechile conflicte naționale și de limbă întreținute și înveninate în mod artificial, ca expresie a contradicțiilor sociale de neîmpăcat dintre clasele dominante și cele dominate. Șirul istoric de noi fapte pe care l-a adus dezvoltarea noastră socială ne-a scos din desigurul înăbușitor al rămășițelor feudale și burgheze și ne-a condus în cele din urmă peste pragul epocal – unde poporul român și naționalitățile cu care, a conviețuit și conlucrat din străvechi timpuri istorice au găsit limbajul unei depline înțelegeri. Aceasta este munca noastră comună, umăr la umăr, pentru producerea corelată a valorilor socialiste prin folosirea de unelte asemănătoare și cu aceeași destinație funcțională. Acest grai al muncii este o cucerire proprie epocii umanismului revoluționar, care transformă toate relațiile sociale și care conferă un nou conținut și o nouă formă tuturor activităților situate între polurile *eu* și *tu*, *noi* și *voi*. Pe lângă multilaterală revoluție științifico-tehnică, ne aflăm în toiul unei revoluții a înțelegerii, a graiului muncii, a faptelor realizate prin gestul laborios al creativității, al înfrățirii pentru totdeauna între om și om, între popor și popor. Acestei opțiuni față de revoluția noului mod de comunicare i se adaptează în permanență și limbajul creatorilor artistici”.

23 august

● [„Scânteia”, nr. 10 577] Pe frontispiciu citim un citat din Nicolae Ceaușescu: „Sub conducerea Partidului Comunist Român – exponentul cel mai fidel a poporului nostru, a tuturor oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate – pe pământul României înflorește o viață nouă, socialistă. Aceasta asigură națiunii noastre condiții de viață tot mai îmbelșugată, asigură adevărata libertate, independență și suveranitate a patriei!”. ■ Pe prima pagină citim *În prezența tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretarul general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, ieri a avut loc în Capitală Adunarea Festivă consacrată celei de-a XXXII-a aniversări a eliberării patriei de sub dominația fascistă.* ■ Apare anunțul: „Astăzi, 23 August, în Piața Aviatorilor din Capitală are loc Demonstrația oamenilor muncii cu prilejul celei de-a XXXII-a aniversări a eliberării României de sub dominația fascistă. Posturile de radio și televiziune vor transmite, începând din jurul orei 8,30, desfășurarea marii manifestații populare”.

24 august

● [“Viața studentescă”, nr. 27-28, număr dublu, 24 de pagini] 375 de ani de la moartea lui Mihai Viteazul, *Un itinerar intrat în istorie* de Gernot Nussbächer și *Istoria văzută de aproape – Broderie și istorie* de Răzvan Theodorescu. □ Grupajul *Polemici în mic* adună fragmente din articole celebre în epocă, de la Argezi în „Bilete de papagal”, 1928 și Ovidiu Papadima, 1937 până la același Argezi, „Curentul literar” – 1941.

25 august

● [„Scânteia”, nr. 10 579] Pe frontispiciu citim: *Sub semnul dragostei fierbinți pentru patria socialistă, al unității ferme a întregului popor în jurul partidului, al secretarului general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, într-o atmosferă entuziastă, la 23 August, s-a desfășurat în Capitală marea demonstrație a oamenilor muncii cu prilejul celei de-a XXXII-a aniversări a eliberării României de sub dominația fascistă.* ■ Gh. D. Vasile publică poezia *Mereu mai puternici*, iar Ion Davideanu semnează *Cântec*. ■ Sub titlul *Însemnări din tribună* citim: □ *Împreună, în casa noastră, România* de Hajdu Gyözö „Privesc multitudinea de culori în coloanele locuitorilor orașului – înfrățita demonstrație a oamenilor muncii români și maghiari. Mă impresionează suvoaiele de oameni din cele mai noi uzine și fabrici ale Târgu-Mureșului – de la Combinatul «Azomureș», Fabrica de mașini electromecanice de calcul, «Imatex», «Metalotehnica», «Prodcomplex». [...] Privesc însuflețit demonstrația din Piața Trandafirilor, și sunt convins că flacăra patriotismului strălucește la fel în toate inimile, indiferent în ce limbă ne chemăm mamele, pentru că nimic nu e mai sfânt decât unitatea de nezdruccinat a poporului nostru în jurul Partidului Comunist Român”. □ *Crini și curcubee de steaguri*, George

Lesnea: „Ieșeni au demonstrat prin fața tribunelor oficiale instalate în Piața Unirii ca un șuvoi continuu, ca niște ghirlande nesfârșite de femei și bărbați. Un imn al muncii și al florilor se împletea din cântecele și uralele lor”. □ *Entuziasm și chibzuință* de Alexandru Andrițoiu: „Iată, din tribuna de la Oradea, o noutate bihoreană: apa termală de la Băile Felix, vestită în țară și peste hotare, țâșnește acum dincolo de chenarele ei tradiționale balneoterapeutice. [...] Un plan lucid și pasionant prevede extinderea apei termale în energetică, în industrie. Iar apa astfel folosită nu va fi aruncată, ci refolosită în scopuri terapeutice și de agrement”. □ Vasile Rebreanu, „*Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie...*”: „Ca de fiecare dată, marea demonstrație se deschide cu un surâs: piața e invadată de exuberanță și tandrețe, de eșarfe roșii și tricolore. Pionierii înalță spre tribună note maxime, etalează cu mândrie aparate tehnice create de ei în atelierele-școală. [...] În vara aceasta, chipul municipiului Cluj-Napoca s-a înnobilit cu o întruchipare în bronz a lui Mihai Eminescu. E chiar aici, în fața Teatrului Național și a tribunei oficiale”.

26 august

● [„*Flacăra*”, nr. 34] În *Faptele și vorbele*, Ov. S. Crohmălniceanu semnează un eseu intitulat „*Umanistul trogoldit*”. ■ În *Puncte de vedere*, Marian Popa publică *Poezia, acum*: „Se încheie o etapă din istoria poeziei, mai ales prin încheierea unor cariere de excepție. S-ar părea că și din alte puncte de vedere se poate vorbi azi de sfârșitul unei etape; poate chiar de una din ultimele etape. Un semn al declinului poeziei sau că măcar ceva nu e în regulă, așa cum am mai afirmat, e invazia de poezie bună, remarcabilă, dar diversificată. Avem poeți buni, remarcabili, specializați în câte ceva, ca orice profesioniști. Și toți sunt remarcabili. Faptul că poeții sunt remarcabili dar nu prezintă nici un ecou nu mai trebuie explicat însă prin opacitatea unui public contemporan, ci prin ineficacitatea cronică a poeziei, indiferent dacă e bună sau rea. Așadar, poeți remarcabili sunt Doinaș, Caraion, Mircea Ivănescu, Mihai Ursachi, Emil Brumaru, Mircea Dinescu, Ion Mircea, Ioanid Romanescu, Ovidiu Genaru și alte câteva zeci sau sute. majoritatea tot așa de valoroși, deși deocamdată nu considerați importanți ca Al. Philippide. Desigur, avem cea mai bună poezie din lume. Dar exact în momentul când poezia în forma tradițională nu mai interesează pe nimeni. [...] Într-o mare măsură, poezia ultimelor două decenii s-a bazat pe ilustrare. Uimiți sau încântați, poeții au descoperit domenii și discipline pe care le-au poetizat. S-a poetizat logicul; filozoficul, istoricul etc. Dar poezia este oarecum altceva. Aceasta s-a constatat când disciplinele date au fost stoarse de ceea ce era util momentului. S-au epuizat teme și motive. S-au epuizat după mine posibilitățile istoriei în funcție de viziunea actuală, de la metaforele protoistoriei la contemporaneitate, de la substrat la suprastrat. S-au terminat posibilitățile de manevră în poetizarea absolutului, nedeterminatului, infinitului, care a constituit poate cea mai caracteristică trăsătură a deceniului

ultimilor cincisprezece ani. Complementar acestui fenomen de epuizare, s-a dezvoltat profesionalismul, care substituie trăirea profundă cu procedeul, adeseori rafinat până la excepție: de la Șt. Augustin Doinaș până la colaboratorii „Echinoxului”. [...] Românul s-a născut poet. Poate tocmai de aceea, poezia este bine remunerată. Dar mă întreb dacă el n-ar deveni prozator sau dramaturg, când lucrurile s-ar schimba. E cazul să ne mai întrebăm: dacă tot românul poate fi poet, și tendința editurilor este de a demonstra acest lucru, atunci ce rost mai are poezia? Și mai ales ce rost mai are să fie remunerată? N-ar fi mai bine să se pună un impozit pe ea? Am de mult o bănuială că și poezia excelentă, remarcabilă, nu e produsă numai dintr-o organică pornire. Opinia mea este că poezia actuală mai poate exista doar ca act politic. Dar fac distincția între poezia de ilustrare politică și poezia ca inițiativă politică. Anii 1848, 1877 și alte câteva momente au dat poezie în acest sens. Dar aceasta a fost o poezie a prezentului și prezenței...”. ■ Daniel Dimitriu publică eseu intitulat *Critica literară și chirurgia estetică*: „De curând, cineva m-a întrebat de ce, scriind sau vorbind despre cărți, mi-am pierdut entuziasmul, căci fără entuziasm – a zis sentențios respectivul – nu convingi pe nimeni. Excepțiile sunt prea puține pentru a infirma regula. Și nu e vorba atât de entuziasm, pentru că entuziasmul e o probă de sănătate morală, e vorba mai ales de spiritul exaltat sau insinuant al tămâierii. Cum apologia și frenezia sunt lucruri care cer efort și, pe deasupra, sunt bătoare la ochi, cel mai mulți se vor decenți și, ca atare, se manifestă mai puțin energic. Adică, „una pe față, una pe dos”, tricotează cuvintele în tot felul de formulări amabile, care dau liberă trecere, către public, mediocrităților. Un critic „bine crescut” nu este niciodată tulburat de nulitate, el are talentul să găsească (sau să inventeze) și în cea mai nesemnificativă carte ceva care să-l motiveze bunăvoința. De fapt, e aici o ipostază caricaturală a criticii creatoare, în realitate o expresie a mistificării ultrarafinate. A sfida, a trata cu indiferență, cu calm englezesc nonvaloarea e un lucru de înțeles până la un punct, în timp însă o asemenea atitudine devine un pericol public”. ■ Dumitru Eliade, în „13 Rotonde 13” – o provocare a documentelor, prezintă volumul de evocări ale serilor literare „care s-au succedat lunar în cursul anilor 1970-1975 în incinta Muzeului literaturii române și prezidate de acad. Șerban Cioculescu”. □ În *Cronica literară*, Cornel Moraru prezintă romanul polițist *Moartea sorei Agatha* de I. Mocanu. □ Cu titlul *Cum să urăști viața?* sunt publicate o serie de fragmente din romanul *Clipa* de Dinu Săraru. ■ În *Instantanee* sunt publicate câteva fotografii: Nina Cassian, Paul Anghel, Al. Oprea.

● [„Orizont”, nr. 34] Din interviul luat de Marius Pop Agathe Bacovia reținem câteva lucruri interesante: „ – Care credeți că trebuie să fie condiția poeziei actuale? – Prima condiție este, firește, talentul, cu majuscule. Cultura literară, axarea tematicii în contemporaneitate, în vederea reflectării ei cât mai veridice. Oricare ar fi mesajul literaturii actuale, el trebuie să fie cât mai inteligibil, pentru că el se adresează nu inițiaților, ci maselor largi, refractare la

teribilisme și ermetism. – *Dv. ați scris și scrieți o poezie angajată. O mărturișiți în poezia «Eu n-am cântat», aflată în volumul dv. de debut din 1923... – Poezia despre care vorbiți este scrisă în epoca primului război mondial și răsfrânge durerea, întristarea profundă ce trăiam în acea epocă de sânge și carnagiu european. [...] Ce poet rămâne în afara evenimentelor contemporane, pe care le trăiește prin toți nervii? [...] Angajată m-am considerat totdeauna față de țara în care m-am născut și de care sunt mândră, față de noua orânduire, în care pot spune așa cum am spus în poezia *In anii noi*, ca „m-am împlinit deplin”. – Ce datorați în formația dv. scriitoricească omului și poetului G. Bacovia? – Bacovia mi-a cunoscut poezia târziu...Eram deja formată. Publicasem în 1919, în «*Scena*» poezia «*Declin*». La câteva zile de la apariție, poetul mi-a adus numărul cu poezia. Mi l-a pus pe masa de scris și m-a rugat să i-o citesc. Mă descoperise autoare. De două-trei ori m-a rugat s-o recitesc. L-a interesat, i-a plăcut și mi-a spus: «Sunteți o poetă formată! Va trebui să publicați mai mult». Tristețea poemei dovedea afinitatea noastră pentru exprimarea elegiacă a sentimentelor poetice. [...] Era prea mare Bacovia, covârșitor de mare, ca să nu influențeze nu numai modesta mea pană ci și a altor poeți notorii. [...] – *Se vorbește tot mai mult în ultima vreme de realizarea epopeii naționale, sarcină de mare răspundere pusă de partid în fața scriitorilor. Dv. cum vedeți realizarea acestui imperios deziderat al prezentului? – Este o sarcină de partid care cinstește pe scriitori. Sunt sigură că va fi îndeplinită cu succes, date fiind talentele reale ale scriitorilor noștri. Din perspectiva prezentului, în linia sănătoasă a tradiției literaturii noastre clasice și moderne, atât de bogată în realizări de excepție, din efervescența construirii patriei socialiste multilateral dezvoltate, va rezulta marea Epopee națională, ca o încununare supremă a afirmării patriei noastre întru desăvârșirea marilor ei împliniri.* ■ Cronica literară a lui C. Ungureanu se ocupă de o critică a criticii, mai precis de volumul *M. Sadoveanu – teme fundamentale* (Editura Minerva, 1976) a lui Zaharia Sângeorzan, despre care ni se comunică în final: „volumul lui Zaharia Sângeorzan demonstrează încă o dată că stăruința întru foileton oferă virtualului istoric literar nu numai piste noi de cercetare, ci și o armătură intelectuală și morală ce asigură soliditatea demersului critic.” ■ Lucian Alexiu descoperă teritoriul liric al lui Emil Manu din volumul *Ora Magnoliilor* (Ed. Eminescu, 1976), fiind sigur că „suportul principal al poemelor din *Ora magnoliilor* este dat de informația (reflexia) culturală.” ■ Alexandru Ruja îl ia în colimator, la rubrica „prezențe literare”, pe Ștefan Bănulescu, analizând volumul de nuvele *Iarna bărbaților* (1965) despre care comentează: „Ștefan Bănulescu rămâne autorul unei cărți pe urmele căreia se poate realiza o operă. *Iarna bărbaților* nu apare ca un volum de nuvele, reunite întâmplător, ci ca o carte impunând o unitate de viziune și un stil. Toate nuvelele sunt prinse în constantele acestei viziuni, în esență folclorică. Proza este simbolică, aluzivă, și se desfășoară într-o acțiune ce îmbină realul cu fantasticul.” ■ V. Copilu*

Cheatră aduce alte mărturii, din amintirile sale, despre activitatea excepțională a lui Ion Breazu (articolul *Ion Breazu și problema moșilor*). ■ V. Șerban dezbată problema paronimelor, la rubrica „dicționar ortografic”. ■ Emil Manu îl prezintă și îl traduce pe poetul de limba arabă, Abdul Wahab al-Bayati.

● [„România literară, nr. 35] Anghel Dumbrăveanu publică pe prima pagină poezia patriotică *În lauda țării*. ■ Virgil Tedorescu semnează articolul *Imperativele cuvântului scris* în care afirmă rolul artei și al literaturii în special în educarea maselor și în formarea omului nou conform recomandărilor Partidului Comunist Român. Cu această ocazie, autorul creionează și portretul eroului literar: „Eroul literar al timpului nostru nu rămâne o construcție teoretică a imaginației noastre, el vine din viața reală cu multiplele sale probleme, dar ar fi foarte dificil și neconcludent să-l definim în afara realizărilor noastre literare. Ele trebuie să înfățișeze în forme cât mai cuprinzătoare acest vast proces, complicat și complex al evoluției sale, al dezvoltării noii sale conștiințe în era noastră socialistă”. ■ Continuă *Dezbaterile „României literare”* cu tema *Natura și formele conflictului literar*. În prezentul număr răspund Mircea Horia Simionescu, Ion Pascadi și Emil Manu. □ Mircea Horia Simionescu dă detalii despre arta secretă a incipitului narațiunii, a pornirii mecanismului particular care este scrisul epic: „Primul și cel mai important conflict în epică are loc în expresie: forțele față în față sunt realitatea ce urmează a fi oglindită – ne-cuprinsă și în perpetuă mișcare – și conștiința mărginită, în stare să oglindească, când știe să se rotească, acea vastă realitate”. În continuare, autorul teoretizează conflictul narativ ca înfruntare a unor forțe complet opuse, descinzând astfel încă din epica antică (exemplu: omul ca natură pieritoare înfruntă soarta). Adresând, din acest punct de vedere epica momentului, scriitorul conchide: „Dar marile descoperiri ale epicii contemporane năzuiesc să apropie narația de exactitatea, evidența, puterea de cuprindere și obiectivitatea genului istoric, să-i împrumute epicii un presupus schelet mai solid. Este posibil, cu condiția ca Poezia să-și păstreze capacitatea de invenție și inocență, «frivolitatea» consubstanțială, astfel ca în zonele și pe continentele realității descoperite de istorie și anexate de epică să debarce bucuria și pasiunea, frumusețea și lumina, ideile cele mai nobile ale omului atoatebiruitor”. Cu alte cuvinte, conflictul (din istorie, din realitate) să treacă pragul esteticului. □ Remarcând că romanele care ilustrează conflictul dintre vechi și nou în lumea rurală sunt mai reușite decât corespondentelor lor din lumea industrială, a muncitorimii, Ion Pascadi sugerează scriitorului că ar trebui să fie mai receptiv și în această zonă, să caute conflictele sub forma unei „investigații sociale pe cont propriu”. Autorul mai recomandă și evitarea unor prejudecăți de tipul „conflicte tragice nu ar exista întrucât orânduirea noastră a retezat condițiile sociale care le pot genera”, afirmând: „Disparația exploatării omului de către om, trecerea la schimbarea revoluționară a stilului de viață nu înlătură posibilitatea conflictului tragic, ci doar îi oferă un cu totul alt cadru social de desfășurare și rezolvare. Trebuie să

învățăm a râde nu doar de frizeri, de responsabili de aprozare sau de birocrați, ci să deschidem drum larg satirei îndreptată împotriva a tot ce împiedică înaintarea noastră, chiar și atunci când implicațiile conflictelor devin mai însemnate, iar repercusiunile lor mai grave”. □ Emil Manu scrie despre conflictul în poezie, arătând că acesta s-a transformat din figurativ, în antichitate, în nonfigurativ (adică interior, transmițând cititorului mai degrabă starea conflictuală). Ajungând pe firul demonstrației la poezia contemporană, autorul afirmă: „Artistul de azi se confruntă și în poezie cu prospețimea unei lumi noi (lumea comunistă: el vrea Lumea (cu majusculă), Universul, autenticitatea primordială). Poetul contemporan atestă, ca și romancierul, o experiență fundamentală a lumii. Această experiență fundamentală constituie conflictul (starea de conflict) poeziei noi, dar nu experiența deosebește poezia ca artă de proză și teatru, ci modul cum devine conflictuală și cum se exprimă conflictualitatea acestei experiențe”. ■ Dim. Rachici, Petre Got publică poezii în pagina 6. ■ Scriind despre poezia lui Bacovia, Șerban Cioculescu se delimitează de comentariile mai noi, de inspirație psihologică (comentariile și notele Adrianei Mittescu în antologia *Plumb, Scânteii galbene*, apărută la Editura Albatros în 1976) care consideră atmosfera poeziei sale expresie a eului profund, un eu nevrotizat, depresiv. Criticul numește formula poetului o „poezie de șoc” (pandant la formula „poezie de atmosferă” vehiculată de E. Lovinescu), argumentând: „Nevroza bacoviană e elaborare artistică, prevăzută cu o mare putere de șoc exclusiv asupra oamenilor de meserie (poeti, artiști, critici), dar fără apreciazabilă consonanță publică. Minulescu a cucerit mai mult masele de cititori decât Bacovia. S-ar putea convoca o masă rotundă din care să nu lipsească nici medicii, nici sociologii, pentru elucidarea acestui curios fenomen literar”. ■ Ecaterina Țarălungă prezintă cartea *Orientări în cultura contemporană*, de Mircea Mancaș. ■ Nicolae Manolescu analizează, la *Cronica literară*, calitățile de portretist ale lui N. Iorga, reluând lectura lucrării *Oameni cari au fost*. „Dacă nu era un psiholog desăvârșit, Iorga era în tot cazul un moralist de tip vechi, sever și patetic, amestecând lauda pioasă cu imprecizia politicoasă (dar fierbinte ca o lavă), caracterizarea fulgerătoare, uneori bizară, în felul lui Suetoniu, cu aceea de o complexitate amară a lui Tacit. *Oameni cari au fost* e plină de evocarea unor figuri istorice extraordinare ca un roman de personaje: bătrânul Franz Jozsef, Bismarck, Hașdeu, Mommsen, Barbu Știrbey. Un portret în *aqua forte* e acela al lui Titu Maiorescu, din care tradiția școlară reține de obicei câteva fraze («Cald și frig nu i-a fost nimănui lângă dânsul» etc.), scris de un moralist neobișnuit de pătrunzător, în ciuda ranchiunii evidente. Dar ranchiuna, care colorează uneori evocările, intră firesc în aliajul prozei acestui spirit contradictoriu, pătimaș, cu blândeți de apostol și mâini de profet sumbru, lacom de viață și de cultură, tolerant și, totodată, neprimitor. Este mereu ceva tolstoian în Iorga, probabil din cauza conflictului dintre principiul moral abstract, de care se lasă călăuzit, și temperamentul prea vital și viguros, psihologia sa imprevizibilă”. ■ George

Muntean prezintă cartea *Secvențe japoneze*, de George Ghețau (Ed. Sport-Turism, 1976). ■ La rubrica de proză, Lucian Raicu se apleacă asupra calităților de umorist ale criticului de teatru Valentin Silvestru, așa cum reies acestea din culegerea de „schite și foiletoane” *Zâna castraveților* (Ed. Albatros, 1976). Reușita textelor precum *Conferința științifică*, *Pironul*, *Dialoguri pe plajă* constă în păstrarea unui limbaj moderat și calm potrivit unor situații firești, deci în afișarea unei „false seriozități” vizavi de o conjunctură derizorie. ■ O „impresie incertă” exprimă Valeriu Cristea față de al patrulea volum de poezii semnat de Nicolae Lupu – *Ce se cuvine* (Ed. Eminescu, 1976). Poetul i se pare criticului „prea puțin fixat și definit, în ciuda unei experiențe lirice destul de îndelungate”. ■ Dana Dumitriu se oprește asupra lucrării *Eroi politici ai antichității* (Ed. Univers, 1976). Apreciind gradul de detaliu și disciplina pe care autorul studiului le demonstrează, urmărind îndeaproape fiecare model eroic pentru a depista „invariantele semnificative”, comentatoarea nu are de reproșat decât limbajul prea încremenit în jargon științific care ar putea ține departe de carte un public mai larg. ■ La *Prima verba*, Laurențiu Ulici își exprimă opinia față de starea criticii contemporane, remarcând o lipsă de „copii teribili” ai criticii concomitent cu creșterea vârstei de debut a acestora și, în contrast, o creștere a elanului monografic, responsabil în adresarea operei unui autor prin studiul atent și epuizarea surselor, demers în care autorul textului recomandă să fie incluși și autori contemporani. La rubrica *Atlas*, Ana Blandiana semnează un text cu impresii de călătorie în Olanda. ■ La *Sport*, Fănuș Neagu povestește despre întâlnirea dintre președintele Nicolae Ceaușescu și sportivii medaliați la Montreal. Scriitorul redă cuvintele Nadiei Comănești: „Atunci (la Montreal, n.n.) am simțit doar bucuria și mândria victoriei. Dar acum simt și o mare emoție. Pentru că nicio medalie și niciun titlu din lume nu valorează cât distincția pe care ți-o acordă țara ta”.

• [„*Tribuna*”, nr. 35] Cuprinde versuri de Nicolae Prelipeanu, Gheorghe Țiplea, Cornel Udrea, Dorin Sălăjan, un grupaj de poeme de Dylan Thomas (trad. Brandon Kershner și Corneliu Nicolescu), proză de Ana Blandiana (fragment din povestirea *Dragi sperietori*). ■ În *Cartea lunii august*, Victor Felea discută volumul *Colocvial* (Eminescu, 1976) de Cornel Regman, apreciat pentru bogăția sa, dar criticat pentru o anumită repetitivitate: „... criticul și comentatorul actualității literare, Cornel Regman, revine el însuși în cea mai strictă actualitate, oferindu-ne un bogat și savuros festin critic, de la care nu putem spune că nu plecăm satisfăcuți de calitatea și diversitatea «bucatelor», numai că satisfacția aceasta se unește uneori cu saturația. Cum s-ar zice, te saturezi uneori și de lucrul bun, dacă se repetă prea mult și sub forme identice sau apropiate”. ■ Ion Maxim comentează cartea *Idei în mers* (Albatros), de Mircea Malița: „O carte ce te neliniștește, cu care e imposibil să nu întreții un dialog, pe marginea căreia ești silit să meditezi, obligat să revii pentru a adânci atâtea idei, într-o supremă încercare nu numai de înțelegere dar și de integra-

re”. ■ În *Plecarea lui Sensitif*, Marian Papahagi analizează acest straniu personaj din proza lui George Bacovia: „Un senzorial care nu se poate purifica decât prin atingerea miezului viu al vieții, un senzorial care nu se poate smulge însă din propria condiție senzuală este Sensi sau Sensitif. El poate apărea așa-dar ca produs al unei contradicții lăuntrice. Singurătatea în societate, de care amintea Baudelaire, regăsită la Bacovia, apropie însă prin paradox condiția personajului nostru de cea a actorului care face față și el unei solitudini în public. Act de pur cabotinism însă, complicat de senzualitate și decadentă, condiționat de ceea ce puteam găsi ca hedonism al artificialului în poezia lui Bacovia”. ■ În *Izvorul cel mai autentic de cunoaștere a unui popor*, József Faragó subliniază, printre altele, asemănările dintre folclorul românesc și cel maghiar: „Consider înrudirile și similitudinile dintre baladele populare românești și cele maghiare drept dovezi elocvente ale conviețuirii frățești, trecute și prezente, a poporului român cu naționalitatea maghiară. Istoria comună, soarta comună, tristețile și bucuriile comune sunt adevărate nu numai de documente de arhivă sau de relicve de muzeu ci, cu pregnanță, și de folclor”. ■ Valentin Tașcu discută în *Reconstituire epico-lirică* opera lui Anghel Dumbrăveanu, *Piatra de încercare* (C.R., 1976): „Anghel Dumbrăveanu exagerează chiar, ducând simplitatea până la linearitatea povestirii, a legendei. Surprinde acest fapt la un poet care, ca atâția alții, trecând în teritoriul romanului, ar fi fost explicabil să aducă cu el «păduri de simboluri», schimbări de ritm și structuri ornamentale. Dimpotrivă, autorul *Pietrei de încercare* exclude funcția structurii sau, în cel mai bun caz, o reduce la cursivitate, la ordine orizontală, conform celei mai simple definiții a epicului narativ”. ■ Virgil Staicu este prezent în paginile revistei cu *Note despre Tennessee Williams*.

27 august

• [„Scânteia”, nr. 10 581] Ion Ianoși publică un *Reportaj din actualitatea socialistă a țării*, intitulat *Noroc bun!*

• [„Contemporanul”, nr. 35] Dumitru Micu recenzează *Două cărți de critică*. □ Lucian Raicu: *Critica, formă de viață*: „Adecvată îndeosebi literaturii ilustrate în chip indiscutabil în patrimoniul valorilor sigure, modalitatea critică profesată de Lucian Raicu, în volumul înfățișat, dă anumite bune rezultate și aplicată fenomenului literar curent, nu însă fără a-și vădi, inevitabil, și limitele. *Critica – formă de viață* rămâne, în orice caz, cartea unuia dintre cei mai talentați critici de azi”. □ Nicolae Ciobanu: *Incursiuni critice*: „Ce-l dezavantajează e un soi de paternalism și o represibilă propensiune spre divagație și prolixitate. În loc de a-și formula observațiile cât mai concis, percutant, criticul profesează cu consecvență digresia; nu intră niciodată direct în subiect, ci o ia întotdeauna de departe, execută în jurul ideii tot felul de piruete, debitează, infatigabil, generalități, nu pierde niciun prilej de a face referințe cât mai copioase și nu ostenește în a da autorilor, la modul indirect, sfaturi”.

• [„Cronica”, nr. 35 (552)] Sub semnătura Cronica citim editorialul *Liberi și stăpâni*: „Întregul popor român a sărbătorit, la începutul acestei săptămâni, cea de-a XXXII-a aniversare a eliberării României de sub dominația fascistă. Milioanele de oameni, de pe tot cuprinsul țării, și-au manifestat, în deplină unitate de gând și de voință, adevărată la politica înțeleaptă a partidului, exprimându-și bucuria și mândria pentru marile înfăptuiri socialiste ale deceniilor care au trecut, precum și hotărârea nestrămutată de a realiza, în anii ce vin, prevederile actualului cincinal, a traduce în viață strălucitele perspective puse în fața întregului popor de Programul partidului, de a înfăptui neabătut politica internă și externă a Partidului Comunist Român, de a face totul pentru ca România socialistă să devină mereu mai puternică, mai înfloritoare”. ■ Andi Andrieș semnează *Calitatea noastră istorică*: „Poate că nu neapărat anii și zilele contează, poate că nu neapărat memorarea datelor contează. Pasiunea pentru istorie are o altă cuprindere, capacitatea ei de a ne sensibiliza se naște din propria noastră răsfrângere în vreme”. ■ Al. Andriescu semnează cronică literară la *Noimele* de Ion Gheorghe: „Într-un moment când mai pot fi citate atâtea versuri sofisticate, după rețete mai vechi sau mai noi, poezia lui Ion Gheorghe aduce un aer proaspăt. Dincolo de acest interes de ecologie poetică, dacă putem spune așa, se impune constatarea că opera acestui poet are un izvor liric adânc și curat”. ■ Const. Ciopraga revine la *Fragmentarium* cu textul *Cărți de versuri*: □ *Ideea de înfrunzire* de Marta Bărbulescu: „Ne-am fi așteptat la un lirism tipic, de nuanță feminină, îmbibat de culoare și reacții intimiste, la o scenografie privind spațiul familial, însă, dimpotrivă, în *Ideea de înfrunzire* domină poezia spațiilor deschise invitând la reflecție”. □ *Anotimpul izvoarelor* de Al. Raicu: „În total, surprizele lipsesc, versurile lui Al. Raicu, nepretențioase, desfășurându-se într-o ambianță de simplitate”. ■ În *Mențiuni critice* apar: □ Nae Antonescu scrie despre *Flori de câmp* de Alexiu Viciu, volum postum, Editura Dacia, 1976: „*Flori de câmp* este o apariție editorială de o utilitate deosebită pentru cercetările de folclor și dialectologie. În felul acesta Romulus Todoran și Ion Taloș valorifică rodnică strădanie a lui Alexiu Viciu, textele publicate confirmând în același timp originala putere de creație a popoului român”. □ Haralambie Țugui prezintă *Piatra de încercare* de Anghel Dumbrăveanu: „Poem și roman în același timp, *Piatra de încercare* demonstrează posibilitatea de a se scrie proză de calitate cu minimum de elemente epice, deschizându-i lui Anghel Dumbrăveanu perspective notabile în direcția romanului de analiză, bineînțeles nu fără o judicioasă și atentă verificare a mijloacelor de care dispune”. ■ Dragoș Vicol transmite o *Scrisoare din Fresach*: „Ediția de anul acesta a întâlnirilor organizate de Asociația scriitorilor din landul Kärnten, prin osârdia neobosită a lui Anghel Dumbrăveanu, este cea de a V-a și a reunit scriitori din nouă țări: Austria, R.F.G., România, Iugoslavia, Ungaria, Elveția, Polonia, R.D.G. și Italia. Au participat scriitori și critici de prestigiu, ca Walther Nowotny, Georg Drozdowski, Alois Drandsdet-

ter, Alois Brandstetter, Ilse Tielsch-Felzman, Alfred Gesswein din Austria, Hans Peter Keller, Ingeborg Drewitz, Erika Runge, W. Alexander Bauer din R.F.G., István Király și Ottó Jávör din Ungaria, Antun Soljan și Slobodan Sembera din Iugoslavia, Claudio Magris din Italia, Lothar Herbst din Polonia etc., care au dezbătut, timp de trei zile, referatele datorate lui Claudio Magris, Ingeborg Drewitz, Cristian Wallner (Austria), Antun Soljan și Lothar Herbst, toate pledând pentru conceptul de realism în literatură și artă ca o necesitate stringentă pe care o reclamă însăși viața, însuși stadiul de dezvoltare a societății în contextul marilor descoperiri științifice și a marilor mutații petrecute în conștiința umanității”. ■ Rodica Sârbu semnează *Poetica structurală*, o prezentare și sumarul volumului *Structuralist Poetics. Structuralism, Linguistics and the Study of Literature*, London, 1975: „Încheiat cu un îndemn încurajator tocmai prin recunoașterea faptului că stadiul actual e doar incipient, acest studiu se remarcă până la capăt printr-o manieră de expunere directă și susținut atrăgătoare”. ■ Versuri semnează George Chirilă (*Mereu aici*), Anca Nicolau (*Patria*), Lucian Valea (*Așa sunt ei; Romantică; Portret*).

● [„Munca”, nr. 8350] În *Însemnări de scriitor*, Romulus Zaharia scrie *Flori pe Iza*.

● [„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 299] *Disciplinele umaniste la Congresul mondial de literatură comparată* (12-17 august), un articol de Al. Dima, pg. 1, aprofundează tema din nr. 295/ 10 iulie 1976. Tratatând atmosfera contemporană de cooperare internațională, Congresul a insistat asupra relațiilor între diferite literaturi, Africa, Asia, Arabia, America Latină în context literar universal, discutând și problematica Renașterii, Iluminismul, post-simbolismul, diverse forme ale avangardei etc. „De o dezvoltare amplă s-a bucurat, în schimb, secția de literatură comparată și teorie literară în care s-a discutat mai pe larg raporturile dintre literatură națională și cea universală, condiția istorică și evaluarea estetică, «criza» istoriei literare sau dimpotrivă reînnoirea ei prin noi metode, în alte comunicări insistându-se asupra raporturilor comparatismului cu axiologia, sociologia, structuralismul, semiotica, stilistica etc. Contribuția românească a fost apreciată ca remarcabilă și s-a cristalizat în prezentarea a 9 comunicări discutate cu interes de cercetătorii străini... Mai adăugăm că 4 dintre ședințele Congresului au fost prezidate de cercetători români, ceea ce desigur a ridicat prestigiul științei noastre peste hotare.” □ Adrian Păunescu își reia rubrica de *Sport*, prin articolul *Va surâde zeul bosumflat?* □ Este recomandat discul de autor de la Electrecord al aceluiși Păunescu, poetul recitându-și cele mai cunoscute poeme. □ În *Cronică de librărie* sunt menționate *Istoria românilor vol 2* de C.C. și Dinu C. Giurescu, Ed. Științifică și Enciclopedică, dar și *Tudor Arghezi (Poezia filosofică)*, antologie coordonată de Elena Zaharia-Filipaș, colecția *Lyceum* a Ed. Albatros. □ Articole critice: *Între lirism și realism* de I. Lotreanu, despre începuturile lui Sadoveanu și trecerea de la *romantismul categoric* la *realismul*

liric; Prietenul lui Eminescu de M. N. Rusu (despre Ștefan Cacoveanu); D. Mutașcu despre „o indiscutabilă promisiune”, vol. lui Cornel Ungureanu, *La umbra cărților în floare*, Ed. Facla. ■ E. Manu consemnează, în *Bibliografia Eminescu*, apariția primului volum dintr-o cercetare de amploare, inițiată de Biblioteca Academiei în 1965 (Bibliografia fiind înscrisă în planul de cercetări al B.A.R. de Tudor Vianu în 1964) – conținând bibliografia operei (poezii din ediții și periodice, proză din periodice, teatru, corespondență, aforisme, traduceri etc), fiind în pregătire un al doilea op consacrat bibliografiei critice. Șerban Cioculescu consideră această prima apariție „o operă deschisă”. ■ Traian Filip se ocupă de Dumitru Micu în articolul polemic *Tête à tête cu Cassius Clay*: „Într-o recentă spovedanie făcută Tiei Șerbănescu, reductibilul critic D. Micu iese din obișnuitele sale «ascunzișuri» și, propunându-și să ne dezvăluie fațete necunoscute ale personalității sale, afirmă consternat: *Lumea mă cunoaște prea puțin, Toată lumea mă crede blajin, stăpânit, calm, dar nu aceasta e realitatea...* D. Micu are o mare forță perturbatoare și sufletul său e mistuit de pasiuni năpraznice. Asemenea lui Cassius Clay, el își anunță de dată asta intrarea în ring, etalandu-și fabrica de pumni și setea de a pedepsi... Este D. Micu lipsit de nerv, are reacții lente, se sperie de imagini artistice îndrăznețe și preferă linearitatea și monotonia? Nu. Acestea sunt basme. Dezlănțuirile lui vor fi cunoscute odată și odată, fie din memorii, fie din mărturiile intimilor săi”. La final, Filip adaugă un etern *PS* în care persiflează prolixitatea criticii lui D. Micu, care înțelege complet greșit metoda călinesciană *a inventarierii* în *Jurnal de lectură la Imnele Transilvaniei* de Ioan Alexandru. Serialul continuă în nr. 300.

28 august

• [„Luceafărul”, nr. 35] *Fixarea valorilor contemporane* reprezintă tema editorialului din acest număr, semnat redacțional, un „rechizitoriu” al restanțelor exegetice cu care se confruntă literatura română: „Sunt scriitori care încă n-au beneficiat de conul de lumină cel mai favorabil, care n-au întâlnit încă interpretarea cea mai potrivită. S-a făcut oare totul pentru proza Hortensiei Papadat-Bengescu? Opera lui Mihail Sadoveanu a fost stoarsă de toate semnificațiile? Gib Mihăescu a fost analizat în tot ce are el mai prețios și mai modern? Desigur, răspunsul este negativ. În legătură cu Hortensia Papadat-Bengescu nu avem de la înaintașii noștri decât o mână de articole, fără profunzimea analitică pe care opera ei o cere. Trei studii de amploare încearcă să umple acest gol (V. Ciobanu, C. Ciopraga, F. Mihăilescu), dar și cu ele nu suntem decât la început de drum. Opera lui Sadoveanu abia acum își caută exegeții și ultimele încercări în materie (N. Manolescu, Z. Sângeorzan) ne arată indirect cât de grea e sarcina criticului în fața unei opere atât de vaste. [...] Este interesant de reținut că operei lui Mihai Eminescu și vieții lui i s-au dedicat, în ultimele trei decenii, numeroase studii, dintre care unele fundamentale pentru bibliografia marelui poet.

Dar nici strălucirea literaturii dinainte de război, nici așa-zisa inactivitate a criticii contemporane nu fac obiectul acestor rânduri. [...] S-a vorbit mult despre explozia lirică a anilor '60. Dintre cei debutați atunci, câțiva poeți au realizat o operă întinsă și au dat scrieri memorabile. [...] Dintre aceștia, s-a detașat atât pentru critică, cât și pentru marele public, poezia lui Nichita Stănescu, Ioan Alexandru, Ion Gheorghe, Marin Sorescu. [...] Ei nu sunt singurii, fiind însoțiți îndeaproape de valori literare mai tinere, și ele demne de studiu (A. Păunescu, Constanța Buzea, Gh. Pituț, Ana Blandiana ș.a.). Totodată, sunt scriitori de o consacrare care de mult nu mai comportă nici o discuție și care n-au beneficiat de studiul potrivit unei traiectorii literare exemplare și valoroase. Ne gândim la Emil Botta, Eugen Jebeleanu, Nina Cassian, Ștefan Aug. Doinaș. Lucrurile nu stau altfel nici cu proza, unde nu există o astfel de carte despre Eugen Barbu sau despre D.R. Popescu. [...] Cât despre critici, ei au fost mai totdeauna uitați și lăsați la urmă. Opera lui Tudor Vianu, care beneficiază de lucrarea introductivă a lui Ion Biberi, își așteaptă cercetătorii. Aceea a lui Șerban Cioculescu, la fel. Contribuția criticilor este la fel de importantă ca a oricărui alt scriitor și a scrie despre el înseamnă a scrie despre literatura română. [...] Articole de jurnal, improvizații periodice în revistă pot face mulți. Asceza unei munci îngredite sever de obligațiile unui studiu bine precizat nu e decât la îndemâna celor cu vocația construcției critice veritabile. Literatura de azi merită, prin valoarea ei, această devoțiune". ■ În cadrul rubricii *Viața la zi*, Adrian Păunescu „întonează” poemul *Cântecul reparator*. ■ Cezar Ivănescu publică poemul *Terra paterna*. ■ La *Jurnal de poet*, Ioan Alexandru continuă evocarea *Drum în Dobrogea*. ■ Prozatorul Nicolae Velea scrie, cu oarecare întârziere, despre semnificațiile zilei de 23 August: „Sărbătorile noastre naționale au devenit serbări ale muncii, în care cântăm deopotrivă iubirea și recunoștința pentru cel care, fără de preget și fără odihnă, fără teamă și fără abatere, cu atâta tenacitate și devoțiune, servește cauza comunistă a întregului nostru popor: secretarul general al partidului, președintele republicii, simbolul victoriilor noastre de astăzi și-al demnității naționale, tovarășul Nicolae Ceaușescu” (*Sărbătorile muncii*). ■ În *Exemplul școlii*, Aurel-Dragoș Munteanu evidențiază monografia *Ani de lumină. Istoria liceului „Nicolae Bălcescu” din Craiova*, înfăptuită de profesorul Nicolae Andrei. ■ Angela Marinescu semnează, la *Opțiuni*, micro-eseul *Poezie și lirism*: „Am avut întotdeauna credința că lirismul este mai complex și că el definește mai exact omul și destinul lui decât poezia. Că, dacă poezia este doar un produs, o creație, e drept, de neînlocuit a minții omenesti, lirismul este în același timp și act, luare în stăpânire a destinului tău prin aceea că, nefăcând deloc abstracție de efortul calofil ce caracterizează în special poezia, el obligă și la efort existențial, consideră viața ca pe un lucru la fel de însemnat ca și poezia și o ridică la înălțimea ei (a poeziei)”. ■ M. Ungheanu aduce în prim-plan, la *Cronica literară*, volumul de antologie critică *Geo Bogza* alcătuit de Antoaneta Tănăsescu: „Dacă recapitulăm, vom vedea că toate aprecierile im-

portante asupra literaturii lui Geo Bogza s-au făcut încă de la începuturi. I s-a observat poezia aspră, antiidilismul, perspectiva cosmică, homerismul, barochismul, depășirea, cu alte cuvinte, a unei specii ce popula modest paginile ziarelor. E comparat cu Mihail Sadoveanu și Walt Whitman. Virtuțile epice ale *Țărilor de foc, de piatră și de pământ* îl fac pe Miron Constantinescu să pună această carte alături de *Răscoala*, iar pe Octav Șuluțiu să-l considere pionierul unei literaturi de o superioară modernitate. Se poate conchide, cu alte cuvinte, că Geo Bogza a avut, după primele cărți, nași literari de bună calitate. Critica ultimelor decenii n-a făcut decât să redescopere treptat vechile afirmații ale primilor comentatori și să le dezvolte cu oarecare întârziere descoperirile. Putem zice chiar că opera lui Geo Bogza, «năzdrăvanul nostru navigator», după formula lui Eugen Jebeleanu, n-a fost încă redescoperită în întregime, mai ales în direcția atât de necesară azi, în care Octav Șuluțiu găsea că merge proza scriitorului. [...] Bine alcătuită, antologia deschide drumul monografiei viitoare». ■ „În filonul poeziei patriotice, avem în Traian Reu un poet autentic; prin patosul mesajului său liric, grija pentru șlefuirea expresiei și suplețea îmbinării motivelor cărora le este statornic”, notează Dorin Tudoran, la *Viața cărților*, semnalând al patrulea volum al autorului, *Lângă inima țării*. □ Dan Laurențiu discută placheta de versuri *Gravuri* de Sergiu Adam: „Ținând seama de experiența acumulată în conciziunea și acuratețea limbajului din actualul volum, credem că ne putem face și alt fel de speranțe cu privire la viitoarele cărți ale lui Sergiu Adam”. □ *Cânturile lui Maldoror* de Lautrémont, în traducerea lui Tașcu Gheorghiu, reține atenția lui Aurel-Dragoș Munteanu: „Ceea ce caracterizează stilului lui Lautrémont este tocmai *directețea*, un verism de om de știință, completamente eludat în traducerea lui Tașcu Gheorghiu. Echivalența lui Tașcu Gheorghiu rămâne *un* Lautrémont, o viitoare referință pentru toate încercările ce se vor mai face de a traduce *Cânturile lui Maldoror* în românește. În orice caz, trebuie citite în sine, o carte ce semnifică proiectul marelui artist care este Tașcu Gheorghiu, unul dintre cei mai prețioși din câți avem la ora actuală, chiar dacă se exercită pe partituri străine” (*O traducere somptuoasă*). ■ Al. Piru parcurge *Muntele mioritic*, volumul de versuri cu care debutează Eugen Evu, pândit de riscul căderii „în simplă caligrafie”. ■ Sub genericul *File de istorie, file de epopee*, istoricul literar Teodor Vârgolici panoramează *Poezia anului 1877*, cu opriri asupra unor versuri-manifest de George Sion, Delavrancea, Iacob Negruzzi, Ioan Nenițescu, George Baronzi, N.T. Orășanu ș.a. Autorul cercetării nu ignoră nici „răspândirea” muzicală a poeziei parcurse: „Lirica din perioada războiului de independență a avut o desfășurare bogată și variată. Unii poeți au compus și texte de romane, pe teme adecvate momentului. Multă vreme s-au cântat romanele *Dați ajutoare pentru răniți* de Pantazi Ghica, muzica de I. Metz, și *O floare la Plevna* de I.M. Bujoreanu, muzica de Dimitrie C. Butculescu”. ■ Sunt prezenți cu grupaje de versuri Daniela Crăsnaru (*Cu alte legi, Aproape calm, Tăiș argintat*,

Sunt cascadorul...), Ileana Mălăncioiu (*Vizită, Vai cât pământ este acum între noi, Înainte de somn, Erau plante amețitoare, Miros de flori*), Mihai-Adrian Eres, Paul Sân-Petru și Nicolae Diaconu. ■ Publică proză V.M. Basarab (*Fratele lu' Odiseu* – fragment din *Crunta floare de tufan*) și Dumitru Dinulescu (*Coboară ploaia*). ■ Bogdan Ulmu consemnează *Trienala de scenografie*. ■ Cronica micului ecran este realizată de Mircea Florin Șandru (*Sărbătoarea lui August*). ■ Constantin Stan își consacră cronica radiofonică emisiunii *O zi într-o oră*. ■ Expoziția de grafică *Evocări în istorie* de la Galeriele Orizont este consemnată de Grigore Hagiu. □ Tot în cadrul rubricii *Plastică*, Marin Constantin stă de vorbă cu Radu Petre-Mihalache, *Cioplitorul lui Brâncuși*, care evocă – brevilocvent – momente din preajma sculptorului la Tîrgu Jiu, în 1937. ■ „Veritabil periplu spiritual, într-un spațiu care formează eul poetic, lăsându-se modelat de acesta” consideră Dan C. Mihăilescu volumul de versuri *Chorale* al Gretei Tartler, înfățișând „un univers liric constituit, neamenințat de apăsarea livrescului, marcat de limpezime, puritate și cugetare, operând abil și în domeniul concretului, și în cel al abstractului [...], vădind nu o sensibilitate care poetizează grațios și facil, ci o adâncime spirituală remarcabilă” (*Spiritualitatea livrescului*). ■ La *Fragmente critice*, Eugen Simion publică partea secundă a studiului despre Arghezi, în care analizează *peisajele* din ciclul 1907: „Nu toate fragmentele din acest vast poem social sunt substanțiale sub raport estetic. *Doină pe fluier, Doina pe nai, Doina pe frunză, Cultură, Telegramă cifrată, Răspuns la telegramă* sunt simple cronici rimate, scrise, evident, cu abilitate, dar în spatele versurilor nu se simte umbra unei mari lirici. Anecdota domină și acoperă poezia și în alte *peisaje*, însă, judecate în totalitate, impresia este zguduitoare. Invectiva și bocetul merg împreună, realismul crud și fantasticul absurd fuzionează. 1907 este, în fond, un imens tablou cu efecte obținute prin infinite varietăți de negru”. ■ Recuperarea *Dicționarului de rime* eminescian, într-o ediție îngrijită de Marin Bucur și Victoria Ana Tăușan, este elogiată de Gheorghe Suciu, care socotește această lucrare „impecabilă din toate punctele de vedere, pe care o salutăm ca pe unul din pașii fermi întru închegarea râvnitei integrale a poetului nostru național”. În preambulul cronicii, autorul radiografiază valorificarea operei eminesciene, făcând următoarele aprecieri: „Eminescu ne-a lăsat un tezaur inestimabil, iar noi n-am luat și n-am pătruns din el decât o parte; opera lui Eminescu este încă, într-o bună măsură, un teren nedefrișat, pe care unii nici n-au pășit vreodată, iar cei care au dat o raită pe acolo ori chiar au mas mai îndelungat ne-au adus cu ei doar niște eșantioane, mai mari ori mai mici, conglomerate de roci sau câte-o schijă de diamant care, unora, le-a și luat vederea. Dintre exploratori, îi prețuim întâi și-ntâi pe G. Călinescu și Perpessicius. În primul rând ei doi ne-au dat seamă de *peștera vastă* și de multele, fără de număr, bogății și simboluri ce conține. [...] Să nu fim greșit înțeleși! Lucrează astăzi o seamă de eminescologi care au adus și aduc la lu-

mină însemnate *părți* din moștenirea poetului; pe câțiva îi vom numi: D. Murărașu, C. Noica, Augustin Z.N. Pop, Aurelia Rusu, Marin Bucur, Al. Surdu și alții. Din păcate, întreprinderile lor sunt nu o dată izolate și au caracter fragmentar, nici unul neîncumetându-se la travaliul de punere în valoare a integralei eminesciene. De asemenea, scriu astăzi unii din cei mai distinși și pătrunzători exegeți ai lui Eminescu (E. Papu, Liviu Rusu, C. Noica, I. Negoșescu, G. Munteanu, Z. Dumitrescu-Bușulenga, G.I. Tohăneanu, E. Todoran etc.), însă studiile lor, adeseori strălucite, nu au, nu pot avea deocamdată la îndemână decât un Eminescu fragmentar [...]”. ■ *La Opinii*, Mihai Diaconescu scrie despre *Romanul istoric și inițiativele editoriale*, arătând că producțiile autohtone ale genului sunt neglijate: „Consultarea cataloagelor noastre editoriale din ultimii ani arată o abundență nejustificată a prozei străine de evocare istorică în dauna celei românești. Este o situație anormală. Dacă se face, de exemplu, socoteala titlurilor și tirajelor de proză dedicate de editurile noastre ultimului război mondial, rezultă clar că literatura română nu s-a bucurat de atenția ce i se cuvenea de drept”. ■ Geo Dumitrescu răspunde la *Poșta redacției*. □ Câțiva corespondenți: Mihai Dac Roș, Dăciș Mordillo, Stereostin Greo. ■ O notă anonimă din rubrica (ocazională) *Aqua forte*: „Absolventul Facultății de limbă și literatură română C. Sorescu a fost reparatizat, prin decizia comisiei guvernamentale B-8227 – Olt, la Slatina. Cum presupunem că moralitatea pe care o afișează insistent recentul absolvent într-una din tipăriturile noastre periodice nu-l va determina să facă altceva decât să se prezinte la post, sperăm, spre binele școlii, că lecțiile sale de literatură vor respira alt climat decât cel al colaborației cu *Săptămâna*. Deocamdată, atât!”. ■ La despărțirea de artistul plastic Imre Nagy, Constantin Stan semnează un ferpar. ■ Mircea Micu îl parodiază pe Rusalîn Mureșan.

29 august

• [„Scânteia”, nr. 10 583] Franz Storch publică *La izvoarele limpezi ale făurite de popor*: „Nu arareori, când sunt într-un impas de creație, din asemenea trăiri sorb noi puteri. Într-o vreme când creativitatea și simțul creației își croiesc drum în toate domeniile, iar frumosul devine într-o măsură din ce în ce mai mare o componentă a cotidianului, dialogul viu cu creatorii valorilor materiale și spirituale este întotdeauna răsplătit”. ■ Constantin Căpraru semnează nota *La Vălenii de Munte Cursurile de vară ale Universității populare „Nicolae Iorga”*: „Timp de o săptămână vor funcționa, la Vălenii de Munte, tradiționalele cursuri de vară ale Universității populare ce poartă numele marelui cărturar Nicolae Iorga, inițiatorul acestei manifestări de larg ecou în cultura românească, preluată și îmbogățită substanțial în epoca socialismului. Organizate de Comitetul județean de cultură și educație socialistă Prahova, cursurile se vor desfășura anul acesta sub genericul «Umanism și patriotism – coordonate ale spiritualității românești», cu participarea unui număr important

de academicieni, cadre universitare, cercetători, oameni de artă din județ și din întreaga țară, specialiști din domeniile științelor politice, economice, istorice, esteticii. Expunerile, prelegerile, comunicările științifice vor fi prezentate în fața a sute de cursanți, reprezentanți ai mișcării cultural-educative din toate județele țării, Reprezentativă pentru această ediție este ciclul «Marea epopee națională în arte», în cadrul căruia sunt programate dezbateri, simpozioane, spectacole de teatru și film (în premieră), concerte, expoziții – realizate cu concursul uniunilor de creație și al unor instituții artistice din Capitală și din Ploiești. Agenda bogată de manifestări, varietatea tematică, valoarea participărilor constituie premise pentru ca, și în acest an, cursurile Universității populare «Nicolae Iorga» să-și confirme prestigiul de rodnică manifestare politico-educativă și cultural-artistică, cu un profil bine distinct în peisajul acțiunilor de acest gen din țara noastră”.

31 august

• [„Scân-teia”, nr. 10 584] În contextul Congresului de educație politică și al culturii socialiste, D. I. Suchianu scrie *Epopeea națională – o mare tradiție în viziunea contemporană*: „Constatăm că azi – prin viziunea marxistă asupra evoluției istorice, prin politica Partidului Comunist Român – ridicând pe o treaptă superioară experiența unei milenare tradiții, națiunea noastră este consecventă în a gândi istoric, în a gândi și a acționa în numele intereselor naționale, dar și în numele marilor interese internaționale, al marilor idealuri ale lumii contemporane. Pentru că problemele contemporane sunt adesea drame care privesc chiar ființa fizică a întregii populații de pe glob. Și nu întâmplător omenirea ridică cu acuitate problema unei noi ordini politice și economice – imperativ în a cărui înfăptuire țara noastră este un inițiator și un militant activ. [...] A contribui la înțelegerea, în lume, a imperativelor epocii este o treabă grea, care cere perseverență, revenire neobosită, imunitate la descurajare, purtare a acestui mesaj pretutindeni. Este o muncă de înalt umanism – în care România are unanim recunoscute merite, un prestigiu câștigat prin neobosită activitate a președintelui țării. A milita în această direcție și cu mijloacele artei este o necesitate și o datorie. Aceasta este, cred, cealaltă față a medaliei de aur pe care suntem chemați s-o făurim: epopeea națională. Mesajul ei, izvorât din cele mai înaintate tradiții ale umanismului românesc, din înțeleapta și neobosită activitate politică a Partidului Comunist Român, trebuie făcut cunoscut tuturor națiunilor lumii, tuturor popoarelor. Iată, alături de misiunea zugrăvirii istoriei patriei, patetica sarcină a epopeii naționale, pusă în fața scriitorilor, poetilor, dramaturgilor, plasticienilor, muzicienilor și, cu precădere, a cineasților noștri: prezența pasionată, activă în problematica contemporană, transpunerea acesteia, cu mijloacele persuasive ale artei, ale luminii și culorii, în mesaj adresat omenirii, fie prin prezentarea marilor evenimente de interes național, fie a miilor de mici întâmplări grăitoare din viața cotidiană a omului nou făurit pe aceste meleaguri”.

[AUGUST]

● **[„Albina”, nr. 8]** Textele numărului curent coagulează în jurul datei de 23 August: tableta lui Ion Bănuță, versurile lui Tiberiu Utan sau Radu Felecan, articolul lui Dumitru Almaș, o mostră de folclor nou cules din comuna Leordeni (județul Argeș), fragmente din însemnările unor participanți la zilele fierbinți din august 1944, extrase din culegerea *Povestesc veteranii* (Editura Militară), versuri scrise de elevii unui cnaclu doljean etc. □ Al. Voitin povestește încă o întâlnire cu Mihail Sadoveanu (*Vizită la conu' Mihai*), în care acesta i-a vorbit despre meritele lui Mihai Viteazul, realizările căruia au fost pregătite de acțiunile lui Ștefan cel Mare. □ Valentin Deșliu semnează o poezie ocazională dedicată lui Nea Mărin, alias Amza Pellea.

● **[„Amfiteatru”, nr. 8]** Pe prima pagină, *Un Poem despre puterea iubirii de țară* de Gabriel Stănescu. □ Alte versuri: Elena Ștefoi, Radu Călin Cristea, Titu Șerban, Corneliu Ostahie-Cosmin, Lucian Gruia, Patrel Berceanu, Viorel Sâmpetrescu, Cleopatra Lorințiu, Viorel Horj etc. □ Proză de Ion Lazăr. □ M. N. Rusu este autorul articolelor *Logosul patriei*, discutând *Imnele Transilvaniei* de Ioan Alexandru – „un excepțional Imn al Limbii Române”, și *Ineditele Coșbuc*, despre corespondența aceluiași prof. Alexandru Bogdan cu poetul ardelean. □ *Poeți englezi contemporani* – Ted Hughes sau Sylvia Plath – sunt tălmăciți de Liliana Ursu. □ Grigore Arbore, în *Punctul de vedere al unui istoric al artei*, discută vol. lui Răzvan Theodorescu, *Un mileniu de artă la Dunărea de Jos*, Ed. Meridiane □ Alte recenzii despre cărți de istorie și filosofie: Stelian Moțiu – *Modelul eroic*, despre vol. *Eroi politici ai Antichității* de A. N. Cizek, Ed. Univers; Cătălin Ghica – *Despre și pentru educația la timp*, comentând cartea lui Mircea Herivan, *Educația la timpul viitor*; Aurel Codoban – *Un eseu asupra conceptului de tragic*, despre cartea lui Gabriel Liiceanu, *Tragicul – o fenomenologie a limitei și depășirii*. ■ În rubrica-serial a lui Marin Mincu, *Colocvii critice*, îi vine rândul lui Eugen Simion pentru a fi recunoscut între criticii importanți ai deceniului: „Pe deplin matur, Eugen Simion este singurul, deocamdată, în cadrul criticii tinere, emancipat de complexe și influențe stridente... Până în prezent, E. Simion și-a fixat acel stil critic care să-l reprezinte. Critica sa încapă toată în formula unui academism dinamic; universitar prin formație și vocație, E. Simion posedă acea neutralitate impersonală în fața operei specifică omului de la catedră, dar își extinde cât mai larg căile de investigație, fiind receptiv la orice noutate... Dacă subiectivitatea «creatoare» a lui Nicolae Manolescu este oricând derutantă pentru un neinițiat asupra întunecimilor culiselor literare, obiectivitatea constantă a lui Eugen Simion este reconfortantă... Lipsa de grabă și ponderea expresiei critice sugerează traiectoria lungă a maratonului său critic.” □ La rubrica de recenzii/cronici literare, Val. F. Mihăescu vorbește despre *O formulă românească originală – Delirul*; Marian Papahagi îl repune în circuitul literar pe Tudor Vianu – *poetul*; Costin Tuchilă percepe *Umorul ca metaforă* la Ion Creangă; Liliana Țigănesc-

cu, *en fin*, face o interesantă paralelă între *Basmul popular și proza fantastică actuală*, reprezentanții merituosi ai genului dar și exponenți tipici ai spiritului popular românesc fiind D.R. Popescu, Fănuș Neagu, Ștefan Bănuțescu.

● [„Cinema”, nr. 8] N. C. M. [Neculai Constantin Munteanu] consemnează un scurt interviu cu regizorul și scenaristul Francisc Munteanu, despre subiectul filmului la care lucrează, *Plecarea din rai* [devenit ulterior *Roșcovanul*].

● [„Convorbiri literare”, nr. 8] Doru Scărlătescu observă o *Prezență poetică în Phillippide*: „Discuția despre romantismul și clasicismul lui Philip-pide a devenit unul din cele mai evidente ticuri ale exegezei literare contemporane, în mare parte generat și întreținut de activitatea filologică a scriitorului însuși, care pare că «știe tot» nu numai în «câmpul elastic», cum observa, poate cu ușoară maliție, G. Călinescu, dar și în cel romantic, din care-și extrage materia pentru apreciate traduceri și care formează obiectul celor mai substanțiale studii ale sale”. ■ Semnează texte despre Eminescu: George Munteanu, Augustin Z. N. Pop. □ George Munteanu prezintă un *Elan dionisiac și orfism la Eminescu*: „Paradoxal, dar nu tocmai: pentru un poet de structura lui Eminescu, «adevărul» vieții e mai poetic decât pura «fantezie» (exaltată de atâția drept condiția inerentă a lirismului major). E mai poetic – pentru simplul motiv că fantezia nu poate cunoaște altă de învigorare și reînviorează decât procedând în raport cu adevărul existenței, cu arșitele lui, ca miticul Anteu”. □ Despre *Raluca, dulcea mamă* scrie Augustin Z. N. Pop: „Inima celei ce dăduse făptură poetului, ostentă în retorțele ei, încetă să mai bată la 13 august 1876... Țăranii locului au păstrat în minte zeci de ani chipul îndurerat al poetului la ceasul înmormântării mamei sale, cum însuși mărturisește în poemul Pierdută pentru mine, zâmbind prin lume treci! Scris în vara lui 1876 pentru Veronica Micle”. ■ Constantin Coroiu redă interviul cu Al. Ivasiuc: „- Vreți să vorbim despre proză? – Da, despre proză și despre eseu. – De altfel, cred că eseul este terenul de refugiu al prozatorului Ivasiuc. Sunteți de acord? – Nu, cred că prozatorul este un eseist, a fost totdeauna și a fost foarte manifest în primele lui cărți. După aceea, a încercat o nouă formulă epică, nu sub influența criticii, ci ca să nu uite că arta este și un joc superior. Un artist care nu se poate detașa puțin de propriile sale modalități de expresie înseamnă că nu le stăpânește. În paralel, activitatea eseistică a continuat; la Contemporanul și apoi la România literară, într-o rubrică pe care o țin neîntrerupt de peste cinci ani de zile (de fapt am mai avut o asemenea rubrică încă vreo doi ani înainte, deci șapte ani în total), rubrică în care, într-un fel, mă repet, ceea ce e un semn bun. Înseamnă că sunt consecvent în ceea ce afirm începând din 68 încoace. Această activitate eseistică s-a materializat în două cărți. Acum scriu un eseu de sine stătător, care nu va fi publicat într-o revistă și care va vorbi despre calitate. – De ce nu va fi publicat în revistă? – Pentru că revista mă limitează ca spațiu. – Critica a afirmat că proza dumneavoastră este o proză eseistică...

– Nu știu dacă eseistică în sensul strict al cuvântului. În orice caz, mi-ar place să fie. Ar fi o introducere a mea într-o familie de spirite foarte moderne. Ceea ce reproșez primelor mele cărți nu e că sunt prea eseistice, cum mi-au reproșat criticii, ci că nu sunt destul de eseistice, adică amestecă planul existențial cu planul ideilor și nu cu acel clivaj din care se naște gândirea reflexivă. *Iluminări* este mai manifest eseistică decât celelalte cărți ale mele deși are o intrigă ce împrumută ceva din *Corn de vânătoare* sau *Apa*, care sunt mai epice... – Proza este totuși epică și epica trăiește prin personaj... – Nu cred că e așa. Nu știu dacă Doctor Faustus a lui Thomas Mann sau, și mai mult, Musil, pe care îl consider cel mai mare prozator al acestui veac (mult mai eseist decât primul) nu cumva contrazic această afirmație. Îmi pare rău că n-am citit la timp *Omul fără însușiri*. Dacă aș fi citit-o mai devreme, poate că altul ar fi fost destinul meu, cunoscându-se că nu se poate fără cultură în afara oricărei influențe. Musil nu se sfiește să întrerupă orice fir de narațiune pentru cincizeci de pagini unde explică, de exemplu, problema fizicii moderne. În secolul XX, noi suntem asediați, între altele, și de faptul că realitatea o ia înaintea imaginației prin neprevăzutul și spectaculosul ei. De aceea, în lumea întreagă se citesc istorii, cărți de memorialistică și de politică, lucrări care sunt mult mai interesante decât ceea ce poate imagina un scriitor. Pe de altă parte, există necesitatea de a ordona realitatea, comentând-o direct prin eseu. Să nu uităm că ceea ce înseamnă Picasso în pictură reprezintă Sartre în filosofie. Evoluția ciudată a lui Sartre și încercările lui de a împăca ceea ce uneori nu se poate împăca reflectă marile contradicții ale veacului nostru și Sartre este un autor de romane și lucrări filosofice, romane care sunt eseistice și – vai! – tratate filosofice care sunt prea literare pentru specialistul riguros. – Ai vorbit de influențe. Ce alte influențe credeți că v-au mai marcat evoluția? – eu am început să scriu târziu, după 30 de ani... – Cred că pentru un roman cam acesta este momentul când trebuie să înceapă să se scrie. – Da, dar nu m-am gândit să scriu înainte. Nu m-am văzut literat, n-am făcut nuvele când eram tânăr de 20, nu mi-am găsit o identitate în această preocupare. Brusc, după 30 de ani, am început să scriu și prima influență care s-a exercitat asupra mea a fost cea a lui Faulkner, iar după aceea am avut timp de doi ani drept carte de căpătâi *Ulysse* de Joyce, care, asemenea cărții lui Musil, este una din cărțile fundamentale ale acestui veac, însă obsesiile mele nu erau cele ale lui Faulkner și Joyce. Faulkner a fost băiat de librărie, făcând parte din rândul grupului social învins în războiul de secesiune. A fost luciul care a rezonat în mine cel mai mult. Dar obsesiile noastre în această epocă sunt obsesii politice. Eu consider cărțile mele ca niște încercări – în sensul de eseu – de meditație politică văzută la planul indivizilor. – *S-a pronunțat în legătură cu cărțile dumneavoastră sintagma roman-politic*. – Literatura politică există de când există lumea. Să facem o distincție însă între politic și social. Orice literatură este socială și mai ales romanul care e o transformare burgheză a epopeii. Toate romanele sunt sociale. Politica este însă terenul re-

lațiilor de putere. Ceea ce a reprezentat pentru alte epoci banul, pentru epoca noastră este puterea, în societatea contemporană, nu banii sunt putere, dar puterea este principalul motor al mobilității sociale. Cine vrea să facă acum un roman balzacian trebuie să se ocupe nu cu averile lui *Père Goriot*, ci cu puterile lui *Père Goriot*. A repudia, în epoca noastră, romanul politic înseamnă, în alt plan, a repudia motorul acțiunilor sociale. Lupta pentru putere este tragică, renunțările pentru putere sunt tragice, dar principala sarcină a societății noastre este aceea de a-și găsi după expresia lui Marx – mecanismele de autoapărare (despre care vorbește el în cartea sa despre Comuna din Paris), adică întregul sistem de autoreglare, de primire a informației, nu numai de sus în jos, ci și de jos în sus, de evaluare corectă a acestei informații. Deci, e vorba de o modelare a puterii pe un mecanism superior. De altfel, crizele care în vechea societate burgheză sunt în primul rând economice, în societatea capitalistă contemporană sunt politice, sau îmbracă acest aspect. Este în afară de orice îndoială că nașterea și evoluția lumii noi nu este o evoluție lineară; are o mulțime de neprevăzuturi. Marxismul (decă eu voi spune că scriu romane politice, prin urmare romane care se ocupă cu puterea de pe pozițiile marxismului, care este o doctrină a puterii modelate de rațiune) are o dublă funcție: de modelare a societății și de construire a unui ideal. Și, bineînțeles, de menținere a valorilor civilizației. Marxismul, se știe, nu s-a născut din nimic. El selectează tot ce a fost măreț în iluminism, în raționalism, până și în criticismul kantian. Pentru prima dată apare ideea de determinism neunivoc, circular sau spiral în raporturile dintre bază și suprastructură: baza naște suprastructură, suprastructura influențează baza, și se creează astfel primul model cibernetic în istoria gândirii politice și sociale. Păstrarea raționalismului, a valorilor civilizației este una din marile sarcini istorice ale marxismului. – *Care din cărțile scrise până acum considerați că vă reprezintă? Sau poate credeți că nu vă reprezintă niciuna ?* – Nu cred că sunt un obiect, ci un proces. Deci și cărțile mele reprezintă un proces, au legătură unele cu celelalte și sunt integrate într-o mișcare literară. Nici o carte nu mă reprezintă numai pe mine ar fi trist, ar fi foarte trist, dacă m-ar reprezenta numai pe mine, nici o carte nu mă reprezintă total. Cărțile mele prezintă un moment istoric. De altfel sunt și foarte deosebite între ele. Tot ceea ce este spus în ele este divers, tot ceea ce nu este spus este comun. În măsura în care există ceva nespus care se degajă din ele și pe care cititorul îl simte, în acea măsură cărțile mele au valoare. Dar eu nu emit judecăți în legătură cu cărțile pe care le-am scris. Ceea ce mi-am propus este să fiu liber cu mine însumi, adică nu mi-am impus niciun fel de formulă, niciun fel de canon. Vreau să scriu cum îmi vine, adică dacă merg pe un fir și la un moment dat îmi apare altul măcar la prima elaborare să o iau pe acest fir. Principalul defect al unui autor este excesul de inhibiție... – *Mai lucrați la cinematografie ?* – Nu. Experiența mea cinematografică a durat vreo 19 luni și a fost o experiență interesantă sub raport social pentru că am condus prima dată o

întreprindere și știu acum ce înseamnă să conduci o întreprindere cu un buget etc. – *Dar sub raport estetic?* – Nu cred că am făcut, ca producător, un film bun cu adevărat și cred în general că, deși există și unele filme bune, cinematografia noastră nu este încă la parametrii pe care s-ar cuveni să-i atingă. – *Vinovăți nu sunt și prozatorii de această rămânere în urmă?* – Nu, pentru că scenariștii sunt altceva iar creatorii adevărați ai filmelor sunt regizorii. Vreau să spun doar că cinematografia a fost pentru mine o experiență umană și socială foarte interesantă. – *Cum vedeți proza actuală ca prozator? Prin ce vă deosebiți și prin ce vă apropiați de ceilalți confrați ai dumneavoastră?* – Dacă poezia a atins un vârf înalt și a dat un mare scriitor român contemporan de strictă, indubitabilă, clasă internațională, Nichita Stănescu, recunoscut ca atare, proza noastră nu are asemenea clasă. Și nu e o chestiune de limbaj, de dificultate la traducere. Cum un poet poate să fie tradus și recunoscut ca un mare poet din lumea asta, când poezia are un limbaj atât de specios și intraductibil, iar prozatorii întâmpină greutăți pe plan internațional? Cărțile românești care au atras atenția lumii au fost cele ale lui Zaharia Stancu, pentru că aveau o notă de pitoresc și, bineînțeles, și datorită unor valori, dar mai ales unei problematice comune care circulă pretutindeni în lume acum, într-o epocă în care se face o imigrație uriașă de la sat la oraș. Darie, el însuși, s-a mutat de la sat la oraș și are destinul a jumătate din omenire care, în momentul acesta, într-o singură generație, face aceeași mișcare. Există însă scriitori care potențial sunt de nivel internațional. Au trezit interes cărțile lui D.R. Popescu. A apărut Bălăiță cu un roman foarte bun. Există o preocupare de a cuprinde epoca. Deci proza nu este într-un moment slab. În momentul acesta, poezia este mai degrabă în stagnare, pentru că aici nu a mai apărut o individualitate de nivelul lui Nichita Stănescu. Poate a apărut și nu se știe, nu a avut răsunet. Dar literatura au este numai ceea ce este ea, ci este ceea ce devine atunci când se reflectă în conștiința publică. – *Asta în ceea ce privește literatura actuală. Dar e cazul să ne referim și la cea clasică. Numele care îmi vine acum în minte este Rebreanu.* – Cred că Rebreanu ne emoționează precum biserica din Rădăuți a lui Bogdan, care este greoaie și nu are frumusețea Voronețului, dar care e strămoașa tuturor și reprezintă prima încercare de transfer a casei țărănești din Maramureș într-un edificiu public de proporții. Meritul lui Rebreanu, ca și al lui Camil Petrescu – care tot nu e un mare scriitor, – derivă de acolo că a rupt cu ceea ce fusese proza română de până atunci, adică memorii despre copilărie. Este, de altfel, începutul oricărei proze. La noi, de la *Amințirile* lui Creangă până la *Moromeții*, înglobându-l aici și pe Ion Ghica, unul dintre cei mai mari scriitori români, vedem una din liniile de dezvoltare a prozei românești. Prin scriitor mare înțeleg clasa internațională, Eminescu, Arghezi, Blaga aparțin acestei supreme categorii. Marin Preda e comparabil poate cu Rebreanu și este, fără îndoială, un scriitor foarte bun. Din nefericire, ultimele sale două cărți sunt mediocre. *Delirul* a avut succes din două motive: datorită faptelor istorice și datorită elementelor

gen celor din Drumeș. Să-ți închipui că prostul satului venit la oraș ajunge în trei luni de zile să conducă pagina externă la un ziar, să-și facă relații în fosta înaltă societate bucureșteană, adică să spui: „stai Achime să bem un țoi la Obor că mă așteaptă Martha Bibescu“ este de o naivitate care mi-aduce aminte de *Elevul Dima dintr-a șaptea*, unde un personaj spunea: «Și-atunci mă pusei și în trei ani ajunsei profesor universitar». – *Dar cealaltă linie? Probabil a lui Mateiu Caragiale...* – Mateiu e un scriitor specios. Cartea sa e mai importantă prin poetică decât prin observație. La Proust poetica se sprijină pe un uriaș aparat de observație. De aceea Ion Barbu l-a elogiat pe Mateiu Caragiale, scriind memorabilele cuvinte: «Necuvenită cinste, prostescul nostru scris se căftănește». Mai este un Barbu – Eugen care se înscrie în aceeași linie a pitoreștilor și cea mai ambițioasă carte a sa este *Principele (Groapa este cea mai realizată)* unde a încercat să-și depășească amintirile. Lui i-a reușit mai mult decât lui Marin Preda, care a ratat. Când Preda se menține pe linia amintirilor, chiar în cele cincizeci de pagini cu dragostea bătrânului Moromete din *Marele singuratic*, dintr-o dată ajunge la literatură excelentă, antologică. Când Eugen Barbu a încercat să-și depășească amintirile, într-un plan de ideologie literară de care eu mă deosebesc, reușita literară a fost mai mare. Dar un scriitor care nu vrea să fie autorul unei singure cărți, – amintiri din copilărie —, trebuie să aibă capacitate de construcție și de reflectare. Cunosându-i pe amîndoi, nici o dată nu mi-aș fi putut închipui că Eugen Barbu va izbuti mai mult decât Marin Preda în a-și depăși propria umbră. Însă nici el nu e liber de eșecuri. – Cum vedeți viitorul prozei și al literaturii noastre în general ? – Evoluția prozei românești va depinde de circumstanțe care sunt ale istoriei și ale societății”. ■ Cu prilejul împlinirii a *100 de ani de la nașterea lui Mihai Codreanu* întocmesc articole omagiale: Dumitru Vacariu și Voicu Bugariu. □ Dumitru Vacariu: *Mihai Codreanu: 100 de ani de la naștere*: „Preocupările sale de predilecție aveau să fie dedicate însă poeziei și traducerilor din dramaturgia universală. Iașul acelei vremi se bucura de aportul unor mari actori ca Grigore Manolescu, Constantin Nottara... fapt ce avea să aibă o mare influență asupra formației artistice a poetului”. □ Voicu Bugariu: *Un spirit baroc* (fragmente): „Cultul formei coexistă în poeziile lui Mihai Codreanu cu preferința pentru construcția ingenioasă, care versifică idei. Poeziile nu sunt rezultatul trăirii poetice, ci elaborării calculate”. ■ Daniel Dimitriu recenzează două volume de versuri. □ Dan Rotaru: *Mantia de lumină* (Eminescu, 1976): „Reușitele lui Dan Rotaru sunt, în acest volum, fragmentare și fragmentate de vorbe cumînți, unele pline de pretenții, altele desemnate în modestia lor. Străluciri efemere, amintind de evanescența unor caligrafii calofile, altfel spus, reminiscențele din «dulcele stil vechi» animă o priveliște lirică în general neutră...”. □ Sergiu Adam: *Gravuri* (Junimea, 1976): „La Sergiu Adam se țin minte, am văzut, versurile de notație, lor li se adaugă cele de naștere, într-un cuvânt, poetul izbuteste acolo unde evită «timpii morți» ai popa-

surilor descriptive sau al reculegerii și spovedaniei. [...] Dar cele mai bune versiuni sunt cele din care răzbate, fără izbucniri, cu perfidiei sentimentul derizoriului”. ■ Val Condurache analizează două cărți de proză. □ Nicolae Damian: *Vara* (C.R., 1976): „De un lirism tumultuos în romanul de debut, Nicolae Damian și-a impus în *Vara* un prea sever control al rațiunii. Ce s-a câștigat prin claritatea scriiturii s-a pierdut în semnificație. Complexul cultural mi se pare a se manifesta aici în intervenții savant digresive și prețioase... în spaima de «naivitate», de spontanietate, în creditul minim acordat intuiției”. □ Alexandru Papilian: *O seară de noiembrie* (C.R., 1976): „În nuvela care dă titlul volumului *O seară de noiembrie*, narațiunea e mai «naturală», lipsită de crispări și de ezitări. Alexandru Papilian taie în materie decis, dezinvolt, descătușat parcă, eliberat de propriile obsesii. Deși mai comună, mai puțin personală ca scriitură, *O seară de noiembrie* spune mai mult despre calitățile de prozator ale lui Alexandru Papilian”. ■ Al. Dobrescu recenzează cartea lui Lucian Raicu: *Critica – formă de viață*: „Critica se judecă și după rezultate, nu doar după declarațiile de principiu. Or, la cercetarea rezultatelor, Lucian Raicu nu ajunge, mulțumit să denunțe și să pulverizeze o afirmație discutabilă. Este una dintre puținele «alunecări» ale acestui critic, pentru care realitatea textului e mai scumpă decât orice principiu”. ■ Const. Ciopraga face *Reflecții despre gust*: „Când gustul criticilor intră în dezacord cu acela al creatorilor, un artist temerar poate fi neîndreptățit, expus la izolare. E plin de răspunderi acest privilegiu al criticii de a opera, uneori tiranic, exclusivist, cu un criteriu atât de ambiguu cum este gustul. Însă fără condiția gustului nu e de imaginat critica”. ■ De *Clasicismul lui Ion Barbu* se ocupă C. Trandafir: „... Ion Barbu e mai aproape de spiritul liricii grecești decât mulți parnasieni, de vreme ce Homer, Eschil, Sofocle ilustrează poezia în vitalitatea și plenitudinea ei armonică. Deosebit de parnasieni, a căror pasiune clasicistă se vădește mai mult în supralicitarea motivelor mitlogice vechi, Ion Barbu depășește rigorismul stagnant și obediența față de aceste mituri”. ■ Dana Dumitriu semnează textul *Personajul lui Marcel Proust*: „Finalul este, de fapt, adevăratul început al romanului. Scriitorul include în personajul Naratorului o demonstrație. Romanul lui Proust nu este de aceea un roman confesiv ci unul de observare a unui proces psihologic (formarea unui scriitor) și, implicit, de observare a unei analize psihologice”.

● [„*Echinox*”, nr. 7-8] Mircea Zăciu scrie un articol introductiv la tematica numărului de față în care prezintă eforturile revistei de a reda „formele jurnalului intim în literatura română” prin „mănunchiul unor fragmente de studiu” (articolul *Conexiuni romantice – impulsuri moderne*). ■ Apare enunțată tema unei dezbateri contemporane *Creativitatea și tineretul*, articol semnat de Petre Danciu ■ Viziunea critică a lui Lucian Raicu despre ceea ce este criticul, „un mijlocitor între operă și cititor”, ne este deslușită de Gh. Perian în prima cronică literară a numărului, *Critica – formă de viață*. A doua cronică literară investighează tot producțiile critice, dar, de data aceasta Virgil Podoabă se re-

feră la cele două volume de cronici ale lui Mircea Iorgulescu, purtând titlul *Al doilea rond* (după un tablou de Rembrandt). ■ Poezie semnată de Mircea Pe-tean și un debut în genul liric a lui Octavian Soviany. ■ Alex. Cistelean își începe derutant cronica de la rubrica „opinii” (despre Cezar Ivănescu): „Astăzi, când majoritatea poetilor români sunt angajați într-o competiție a productivității, gestul lui Cezar Ivănescu de a publica în răstimp de șapte ani abia două volume e unic și ar fi putut să-i fie fatal – plasându-l în aria prezențelor pasive din sfera literaturii; aceasta atât pentru că memoria criticii noastre de actualitate e amenințată de industria poetică, cât și pentru faptul – sesizat mai demult chiar și de Ana Blandiana – că mediocritatea poeziei noastre e de nivel tot mai înalt, devine din zi în zi tot mai respectabilă; în orice caz și-a pierdut cu totul aerul compromițător. A publica rar e, astăzi, mult mai riscant decât a publica mereu banalități și versificații neutre. Cezar Ivănescu s-a dovedit însă posesorul unei conștiințe poetice care nu s-a lăsat pervertită de mirajul cantității și al continuei prezențe editoriale.” ■ Poezia Constanței Buzea întrunește sufragiile critice în cronica de poezie a lui Radu Săplăcan, la ultimul volum publicat al poetei, *Limanul orei*, despre care, în încheiere, aflăm: „Cantabile, de o cursivitate desăvârșită, poemele acestei cărți se împlinesc sub semnul poeziei mature a Constanței Buzea, poezie ce și-a apropiat pe drept cuvânt atributele gravității și profunzimii lirice.” (articolul *Simplitatea rostirii*) ■ Din interviul cu Ion Negoitescu, realizat de Virgil Podoabă, suntem edificați asupra simpatiilor și antipatiilor criticului legate de oamenii pe care i-a întâlnit în viața lui, precum L. Blaga (când era elev de liceu), I. Agârbiceanu („care mi-a plăcut foarte mult ca om, deși gusturile și preferințele noastre literare și artistice erau total diferite”), Liviu Rebreanu („discuția a fost pentru mine o mare decepție, deoarece vederile literare și spirituale, în general, ale faimosului scriitor mi s-au părut mult sub nivelul renumelui său”), Mateiu Caragiale („o antipatie marcată față de acest scriitor de seamă pe care nu l-am cunoscut personal – ar fi fost aproape chiar imposibil, căci la moartea lui eram încă prea copil”). ■ Ion Vartic face însemnări legate de *Falsul jurnal* al lui Mircea Zăciu, care, afirmă el, se organizează în jurul unei „singurătăți emblematice, tragice” (*Însemnări la o singurătate*). ■ Ion Simuț analizează proza lui Virgil Duda din romanul *Al doilea pasaj* (Ed. Cartea românească, 1975) despre care notează la final: „Cele mai bune creații ale autorului – personalitate distinctă în cadrul literaturii contemporane stăpân al unei forme românești de excepție, cu vocația analizei – rămân *Anchetatorul apatic* și *Deruta*.” (articolul *Cazul și ancheta judiciară*). ■ Despre literatura confesivă văzută în diacronie, realizează un scurt eseu cercetătoarea Lidia Bote în *Jurnalul intim, azi*. Jurnalul lui Titu Maiorescu suscită interesul lui Virgil Podoabă care consemnează legat de aceasta scriere diaristică: „Deși nu au aspect de confesiune pe toată întinderea lor, paginile maioresciene de jurnal scot la iveală o propensiune originară a autorului: vocația comunicării.” (articolul *Vocația comunicării*). Tot despre

jurnal, dar e vorba de jurnalul lui Gala Galaction, scrie și Ion Cristofor, precizând că: „Jurnalul lui Gala Galaction e un interesant soi de *Bildungs-roman*, jalonând etapele esențiale ale formării unui spirit, de la criza adolescenței de particulară și intensă fecunditate intelectuală, trecând prin experiența iubirii și a cunoașterii, până la maturitate și la confruntarea cu realitatea. (...) Specie literară extrem de elastică, capabilă să utilizeze modalități caracteristice altor specii, jurnalul intim al lui Gala Galaction ia aici forma literaturii epistolare, a «romanului epistolar».” (articolul *Ora târzie a spiritului*). ■ Jurnalul lui Octavian Goga din 1931 atrage atenția lui Aurel Pantea, pe care, dată fiind scurtimea lui (de trei luni), îl examinează pas cu pas, decretând de la început că: „Paginile puține oferă nu multă anecdotă, dar farmecul jurnalului său are alte resurse, anume construcție nuvelistică coborâtă în pagină.” (articolul *Nuvela de subtext*) ■ În căutarea „aventurilor spirituale” din jurnalele scriitorilor, Augustin Pop decortichează obsesiile, nostalgiile și sciziunile lui Mircea Eliade din *Șantier* (articolul *Un roman indirect*). Gheorghe Perian face un studiu asupra *Memoriilor* lui Eugen Lovinescu, pentru a întregi profilul sceptic al criticului de la *Sburătorul* și a regăsi „adevărul lăuntric al omului”, deși descoperă că „n-a stăruit prea îndelung asupra propriei intimități” (articolul *Semnele caracterului critic*). ■ În traducerea și prezentarea lui Gheorghe Lascu, cititorul este pus la curent cu *Limitele analizei lingvistice în poetică*, un studiu aparținând lui Nicolas Ruwet. ■ Volumul de amintiri al lui Garabet Ibrăileanu din *Privind viața* constituie subiectul contribuției lui Stefan Borbely la tematica jurnalului (*De la Amintiri la Adela*). ■ Radu G. Țeposu polemizează cu ideea încadrării romanelor lui M. Blecher, *Întâmplări din irealitatea imediată*, *Vizui-na luminată* și *Inimi cicatrizate*, în categoria „jurnalului intim”, deoarece „confesiunea însăși este literatură” și ar fi mai bine să fie considerate „literatură de frontieră” (articolul *Dincolo de singurătate*). ■ În cadrul rubricii „revista revistelor” este citat un răspuns al criticului Valeriu Cristea, din *România literară* nr. 31/ iulie 1976, la acuzația de a fi «anticălinescian»: „În ce constă pretinsul meu anticălinescianism? Numai în aceea – doresc să afirm cu toată claritatea – că nu îl consider pe autorul monumentalei *Istorie a literaturii române...* singurul mare critic al generației postlovinesciene. O demagogie a admirației, sub care se ascunde, de fapt, adevăratul spirit detractor, încearcă a reduce peisajul criticii noastre mari de dinainte și de după război la o unică personalitate, G. Călinescu, «divinul critic», cum îl numea de curând cineva. Ce are de câștigat – mă întreb – literatura română dintr-o asemenea absurdă incriminare? Acolo unde unii pretind a nu vedea decât o stea, eu văd – și nu sunt singurul – o constelație. În aceasta constă tot «anticălinescianismul» meu.” ■ Mircea Opriță traduce din poetul chinez Du Fu (712-770 e.n.), unul dintre cei mai importanți poeți chinezi din timpul dinastiei Tang, alături de Li Bai, dar spre deosebire de acesta cele mai multe dintre poeziile sale au fost proteste politice, criticând foametea, sărăcia și nedreptățile sociale îndurate de poporul chinez.

• **[„Familia”, nr. 8]** Conține *Poeme* (pe prima pagină) de Eugen Evu, Ion Davideanu; alte versuri: Carolina Ilica, Gabriela Hurezean, Domnița Petri, Viorel Horj, Horvath Imre – în românește de Gh. Moldovan. □ *Piesa uitată*, rubrica lui Val. Silvestru, ne amintește de *Vine doamna și domnul ghenearal*, o comedie de Gh. Brăescu. □ O povestire-eseu de Mircea Malița, *Samuraiul și electronista*. □ O convorbire realizată de Al. Andrițoiu, *Cu artistul Ion Lucian despre Teatrul total*. □ Traduceri din lirica sovietică (Al. Andrițoiu), americană – Carl Sandburg, Ezra Pound (Al. și Mihai Andrițoiu), franceză – Hubert Juin, Michel Cahour (tălmăciți de Vasile Spoială), canadiană – Leonard Cohen (în românește de Ursula Șchiopu). □ Al. Covaci prezintă romanul lui Mihai Sin – *Viața la o margine de șosea*. □ Mircea Constantin remarcă debutul liric în volum al poetului descoperit de Șt. Aug. Doinaș, Eugen Evu: *Muntele miotic*, Ed. Facla, 1976. □ Gh. Grigurcu urmărește „evoluția lui Mircea Iorgulescu... către densitatea texturii”, în *Al doilea rond*, un volum în care criticul reușește să prindă în egală măsură „fața de lumină și cea de umbră a unui autor, cu o iluzie a imaginii naturale, a *fotografierii*”. □ Val. Tașcu semnează o cronică literară la *Noimele* lui Ion Gheorghe, „mai mult poezia filosofiei decât filosofia poeziei”: „Cu starea lor folclorizantă (inventivă și profundă, desigur) de totdeauna, cu o sonoritate aleasă între ritmurile grecești (în lipsa celor tractice, bănuim), amplă, axiomatică, poezia lui Ion Gheorghe înregistrează prin *Noime* încă o dovadă a talentului serios și grav întrebunțat prin *sensuri* (noime) și nu prin ușurințe”.

• **[„Presa noastră”, nr. 8]** O notă menționează: „În sala de marmură a Casei Scânteii a avut loc, luni 16 august a.c., o adunare festivă organizată cu prilejul *Zilei presei române* și al celei de-a 45-a aniversări a apariției primului număr al ziarului «Scânteia». □ Nicolae Dragoș, redactor șef al revistei „Luceafărul” semnează articolul *Literatura despre oameni, pentru oameni*: „Revista «Luceafărul», asemenea tuturor publicațiilor editate de Uniunea scriitorilor, și-a propus, de aceea, în programul său de lucru adoptat în lumina orientărilor fertile cuprinse în *Expunerea* tovarășului Nicolae Ceaușescu la Congres, a cerințelor legitime ale oamenilor muncii, să acționeze cu mai multă limpezime și fermitate pentru stimularea realizării unor lucrări literare – poezii, romane, piese de teatru etc. – pe măsura cerințelor epocii, a celor ce, în calitate de eroi ai muncii, făuresc cu succes noul destin al țării. Punând în valoare tot ce este pozitiv, acționând în spirit constructiv, redacția noastră este totodată preocupată ca, în spiritul Congresului educației politice și al culturii socialiste, al cărui pronunțat caracter de lucru a fost ușor de observat, să nu fie ignorate nici aspectele mai puțin dorite în climatul nostru cultural, în creația literară. În acest sens, în unele din acțiunile noastre publicistice, pornim de la realitatea potrivit căreia nu întotdeauna cărțile publicate de editurile noastre se impun printr-un impact real cu sensibilitatea și gândirea compatrioților noștri, prin aderența la o problemă majoră, semnificativă pentru starea de spirit și preocupările societății noastre”.

tre, prin valoarea lor artistică ridicată. Există cărți în care bunele intenții nu sunt slujite de talente veritabile și nici de eforturi creatoare pe măsură, ceea ce poate duce la compromiterea unor teme generoase. În același timp, vom observa că pentru unii autori, claritatea imaginii și a mesajului, accesibilitatea lucrărilor artistice nu constituie o preocupare de prim ordin. Înțelegând, cum era firesc, opera artistică ca însumând multitudinea sentimentelor umane, vom observa, în cazul unor cărți de poezie cu deosebire, tentația către invocarea artificială, superficială a unor stări sumbre, pesimiste, într-o vreme a construcției, a prețuirii omului pentru fapta sa durabilă, animată de optimism, logodna prelungită, exprimată în metafore sumbre, cu moartea, mi se pare de un anacronism jenant. Uneori se mai face auzit, câteodată teoretizat cu prețiozitate, glasul snob al celor ce par a ignora receptarea scrisului lor de către contemporani, al celor ce se hrănesc cu iluzia că vor fi înțeleși doar peste decenii și secole, de urmași. Se înțelege, fiecare autor năzuiește ca scrisul său să dănuiască dincolo de limitata vârstă biologică a unei existențe. Dar, nici un creator adevărat nu își poate refuza ecoul lucrărilor la contemporanii săi. [...] Se mai fac observabile câteodată, în paginile de critică găzduite de o revistă sau alta, tendințe de mușamalizare a unor neajunsuri din domeniul creației, absența unor judecăți de valoare drepte, insuficienta raportare a lucrărilor de artă la realitate, la experiența vieții, eroarea de a se crede – în numele unei anacronice critici estetizate – că a dezbate probleme de conținut ale operei, a face observații de natură politică, sociologică, psihologică sau filozofică înseamnă a te îndepărta de specificul „literar” al creației. Aș enunța în treacăt câteva observații ce merită, cred, întreaga atenție în activitatea noastră viitoare: ignorarea sau minimalizarea în unele lucrări de critică a cărților inspirate din mediile producătoare de bunuri materiale; contestarea subtilă a unor scriitori și critici de valoare națională în numele unor false revizuirii critice; receptarea minimalizatoare de către unii critici a cărților de inspirație istorică, patriotică, cu deosebire a celor invocând perioade mai vechi, mitice din biografia poporului nostru; evitarea criticii de conținut în numele diversității de opinie, eludarea în comentariile critice a problemelor de fond ale unor lucrări; divagările în spații atemporale sau, câteodată, asimilarea necreatoare a unor mode artistice incompatibile cu realitatea noastră, cu programul nostru de construcție umană. Pentru redacția noastră, ca de altfel pentru toate revistele de cultură și literatură, ideile și îndemnul formulate de secretarul general al partidului, constituie un veritabil program de acțiune. [...]”.

□ Continuă publicarea intervențiilor la dezbaterea *Cuvântul potrivit la locul potrivit*. Semnează luările de poziție Lascăr Sebastian, *Să depunem armele?*, Dan Mutașcu, *Stricătorii de limbă*: „adevărata poezie e o expediție curajoasă în căutarea unor frumuseți originale, dar nu rizibile, contorsionate lipsite de acoperire ideatică și de informație. Să exemplificăm și să ne explicăm. Suntem de acord cu îndrăznelile lirice, cu găselnițele parfumate și inspirate ce nu exclud însă geometria necesară a ideii, dar cum să fim de acord cu formulări de

tipul: «cineva mi-a trimis o scrisoare/ învață-mă cum să devin candelabru», sau altceva și mai și: «culcă-te peste putrezimile / victoriei adumbrite în / bolboro-seala alcoolurilor / nisipoase ce-mi încheiază / vâslele în sânge». Îngrijorătoare sunt și aceste versuri din alți doi poeți a căror sensibilitate funciară nu poate fi negată, dar al căror somn al rațiunii produce monștri, de felul următor: «Aurul platoșei pe acizii nocturni / și pisica cu mustăți foarte rare... », iar celălalt autor, ca să nu se lase mai prejos, scrie negru pe alb : «în orice spic / un menuet de neant zace / și mai cu seamă dorul / resfiră boabele de nevermore / pe masa cu matrozi smeriți / de miza rocam- bolului sub lacăt», ceea ce e cam mult pentru puterile noastre. Ce s-ar mai putea adăuga, drept comentariu, acestor atât de îngrijorătoare citate? Că poezia nu poate fi confundată cu o leapșă de cuvinte, că ea adică, nu trebuie lăsată să cadă în ridicol, căci în cetatea poeziei poetul nu poate intra călare pe asin, ci doar pe un Pegas. Mai parcimonioase cu producția lirică absurdă, revistele ar face – și multe dintre ele chiar fac – servicii reale modului liric la zi”.

● [„**Ramuri**”, nr. 8] Cuprinde poeme de Claudiu Moldovan, Radu Felix, Anton Moraru, Camil Poenaru, Nicolae Bellu, Patrel Berceanu, Artur Bădița, Mihai Măceș, Adrian Frățilă, Virginia Carianopol, Anca-Smaranda Digă, Mihaela Andreescu. ■ În rubrica *Reper*, Alexandru Balaci conturează în articolul *Portret de poet*, imaginea generică a creatorului de versuri : „La un poet există concordanța armonică între etic și estetic și el nu poate fi decât un afirmator hotărât al adevărului integral, transfigurat de harul inefabil al artei și al talentului său. El este o voce clară a umanității, nertras în turnurile înalte ale alienării, ci un mesager încărcat de frumusețe, pe deplin conștient de faptul că un creator nu poate evada din istorie.” ■ Constantin M. Popa discută în *Trei prozatori clujeni* volumele de proză ale lui Radu Mareș, Mircea Opriță și Pavel Aioanei. *Cel iubit* (Dacia, 1975), cartea lui Radu Mareș se remarcă prin influența noului roman, rămânând însă un experiment pe alocuri neconvingător și dificil de receptat de cititor: „... spectacolul unei scriituri aplecate spre sugestiile oferite de noul roman, între care lipsa liniei de dialog – (determinând o infra-conversație) – întărește impresia de elaborare regizată a textului. Demonstrație tehnică nu întotdeauna concludentă, *Cel iubit* creează lectorului dificultăți de receptare”. În *Pasărea de lut* (Dacia, 1976), Mircea Opriță se aventurează cu succes pe teritoriul romanului social de tip realist: „După o îndelungată prezență în teritoriul literaturii S.F., Mircea Opriță, prin *Pasărea de lut*, abordează cu siguranță romanul social, în spiritul solidei tradiții a prozei ardelenе, dar cu mijloacele celei mai moderne formule”. În *Nefertiti* (Dacia, 1976), roman axat pe universul adolescenței, Pavel Aioanei propune o viziune antimedelenistă a iubirii: „... fără să fie o nouă love-story, Nefertiti are ca motiv central iubirea mirifică, irepetabilă dintre doi tineri, iubire pusă sub semnul sublimului cuplu Tristan și Isolda, autorul trasând «hotarul nestatornic» al vârstei din interior, fapt ce determină antimedelenismul său manifest”. ■ În *Rafi-*

nament și virtuți lirice, Ioana Dinulescu comentează volumul *Texte pentru Phoenix* (Litera, 1976) de Șerban Foarță și Andrei Ujică: „O mențiune specială s-ar cuveni faptului că, deși volumul este populat de fapte de basm, nu poate fi vorba de un fantastic pur sau gratuit, domeniul fabulosului fiind, de astă dată, doar sursa unor simboluri cu incontestabile valențe artistice. O carte de virtuositate și rafinament, alcătuită, deopotrivă, pentru minte și inimă...”. Ioana Dinulescu analizează de asemenea succint placheta *Corabia de fosfor* (Eminescu, 1976), de N. Grigore Mărășanu: „Simbolul central al volumului – corabia de fosfor – ca și substanța lexicală a majorității versurilor fac dovada unei preferințe a poetului pentru spațiile din apropierea apelor: câmpia dunăreană, țărmul dobrogean al Mării Negre”. ■ În rubrica *Dialog* este publicat interviul realizat de Ioana Dinulescu cu Dan Zamfirescu, sub titlul ...*Cu Dan Zamfirescu despre exercitarea facultăților spiritului*: „– În Dicționarul de literatură română contemporană Marian Popa vă numește «cel mai reprezentativ cercetător din generația tânără» și vă bucurați de reputația de a fi în prezent «specialistul nr. 1» în literatura română veche. Pe de altă parte, unii critici (Mircea Tomuș, Mihai Moraru, Al. Dobrescu, Dumitru Micu) au riscat apropierea de mari personalități ale culturii noastre, așezând numele dv. Alături de al lui Hasdeu, Iorga, Călinescu, desigur și cu prudente rezerve («păstrând proporțiile»). Cum privește Dan Zamfirescu aceste opinii despre Dan Zamfirescu? – Este adevărat că în ultimul deceniu m-am numărat printre cei care au contribuit la o primenire a orizonturilor și a informației în cercetarea literaturii vechi, dar este vorba de un efort solidar, în care am fost angajat alături de prietenii și tovarășii de concepții Virgil Cândea, G. Mihăilă, Al. Duțu, Gabriel Ștrempel, Corneliu Dima-Drăgan. [...] Cât privește înscrierea numelui meu alături de Hasdeu, Iorga și G. Călinescu (în special distinsul intelectual din generația vârstnică Bucur Țincu a pus în circulație, oral și scris, această idee) ea se explică prin faptul că fac parte din aceeași «familie de spirite» și constată această înrulare neimplicând o judecată de valoare”; „– Ce considerați a fi esențial pentru ca literatura română să-și fortifice prestigiul internațional? – Cred că trebuie să-și cucerească acest prestigiu la ea acasă, adică să nu mai întâlnești intelectuali convinși că n-avem literatură decât de o sută de ani și nici făcători de programe de învățământ care înghesuie patru secole de splendidă manifestare creatoare națională în câteva ore de clasă ori într-o jumătate de semestru de an universitar. Până când nu vom fi conștienți noi de cine suntem și ce trebuie să fim, zadarnic ne vom amări că nu fac asta, în locul nostru, străinii”. ■ L. Kalustian discută două scrisori inedite în articolul *Calistrat Hogaș în căutarea lui însuși*. ■ Tudor Nedelcea prezintă, în secțiunea *Carnet*, *Metamorfozele* lui Ovidiu traduse în 1808 de Scarlat Barbu Timpeanu și reeditate de Ed. Cartea Românească.

● **[„Secolul 20”, nr. 7-8]** Numărul dublu se deschide cu un grupaj de versuri din *Poeme ale paznicului de far* de Geo Bogza, selecția și traducerea căro-

ra este datorată Ilenei Vulpescu. □ Stârnit de colaborarea culturală internațională care cunoaște o dezvoltare fără precedent, articolul lui Vasile Ileașă, intitulat *România în circuitul mondial al valorilor culturale*, atinge doar tangențial și domeniul literar: „Editurile românești urmăresc cu atenție producția literară a țărilor în curs de dezvoltare, traducând și tipărind cele mai valoroase cărți. [...] Noi credem că, pe măsura progresului cultural și artistic ce se va realiza în țara noastră și în țările așa zisei lumi a treia, se vor crea noi și variate posibilități de schimburi, iar țările acestea își vor aduce contribuția lor tot mai valoroasă la tezaurul cultural mondial, pe măsura talentelor și forțelor proaspăt descătuseate de care dispun.” □ Elena Pătrășcanu-Weakis rememorează în câteva pagini întâlnirea lui Lucrețiu Pătrășcanu cu Brâncuși, în 1946 la Paris, ca membru al delegației române la Conferința de pace. □ Dan Munteanu traduce fragmente din romanul lui Alejo Carpentier, *Re-cursul la metodă*. □ Rubrica *Literatura română în limbi străine* ocupă în acest număr dublu un spațiu considerabil. În primul rând, □ Dragoș Vrâncianu și Nicolae Manolescu semnalează și comentează, pe rând, *O culegere a poeziei române de avangardă*, după cum titrează redacția, apărută în revista „L’Europa letteraria e artistica”, reinițiată la Chiasso, în Elveția italiană, sub direcția aceluiași Giancarlo Vigorelli. Astfel, în nr. 6/1975 al revistei menționate, un număr impresionant de pagini este consacrat avangardismului românesc interbelic și prelungirilor acestuia de până în 1947, Marco Cugno ocupându-se de prezentarea unor scriitori reprezentativi (Urmuz, Tristan Tzara, Ion Vinea, Ilarie Voronca, Ștefan Roll, Sașa Pană, Geo Bogza, Gellu Naum, Virgil Teodorescu), din creația cărora au fost traduse poeme și proze semnificative. □ Ov. S. Crohmălniceanu completează sumarul cu un studiu bogat în incursiuni istorice. „În genere, avangardismul nostru, – conchide N. Manolescu – fără să fi produs mari opere, e interesant ca manifestare literară în epocă, din cel puțin două motive: arată existența unor preocupări de inovație artistică foarte vii, de care poezia ulterioară a beneficiat incontestabil; indică un spirit deschis și un «sincronism» al conștiinței poetice mai pronunțat chiar decât acela teoretizat de E. Lovinescu și exemplificat de moderniști. Mi s-ar fi părut potrivită și o insistență mai mare a prezentatorului pe caracterul politic al avangardismului nostru, ai cărui reprezentanți au fost oameni de stânga, ca și francezii, sau chiar simpatizanți ai mișcării comuniste și muncitorești. S-ar fi văzut clar, în acest fel, că revoluția artistică și evoluția socială se legau nu numai teoretic, ci și practic.” □ Se publică apoi un fragment din versiunea poloneză a *Crailor de Curtea Veche*, datorată Danutei Bieńkowska, însoțit de o scurtă prezentare a tălmăcitoarei și a prefetei sale substanțiale, prezentare pe care o semnează R.C.I. [Rodica Ciocan-Ivănescu]. De asemenea, câteva poeme de Lucian Blaga sunt traduse în spaniolă de Omar Lara și Maria Elena Răvoianu. □ Semnalări în același spirit, dar de dimensiuni considerabil reduse, apar la rubrica *Interferențe*. Astfel, este anunțată

alegerea lui Dan Grigorescu în calitate de vicepreședinte al noului comitet de conducere al Asociației Internaționale pentru Istoria Culturii (în a XVII-a adunare generală, ținută la Lausanne), redacția apreciind gestul ca o încununare a activității „criticului, pentru modul eficient, suplu și plin de discernământ în care își înscrie contribuția la dinamizarea valorilor culturii, la propulsarea lor în circuite mai ample și mai vii, prin comentarii, studii și exegeze, menite să apropie – în cazul cunoașterii reciproce – bunurile comune ale civilizației”.

□ În continuare, T. N. [Tatiana Nicolescu] semnalează *Ecouri ale literaturii române la Kiev*, trecând în revistă diverse tălmăciri în limbile ucraineană și rusă, apărute în ultima vreme în revista „Vsevit”: *Îngerul a strigat* de Fănuș Neagu, precum și versuri de Virgil Teodorescu și Maria Banuș. □ O notă punctează recenzia pe care o face Al. Duțu la antologia *Eseul englez* (volum îngrijit de Virgil Nemoianu și Andrei Brezianu), text publicat în revista „Scriblierian”, a Universității Temple din Philadelphia. În același spațiu american, sunt semnalate un articol despre poezia feminină tânără în literatura română, semnat de profesorul Michael Impey (Universitatea din Kentucky), trimestrialul „Books Abroad” publicând și recenzii la romanele *Delirul* de Marin Preda și *Caloianul* de Ion Lăncrănjan. □ O ultimă notă de acest fel, semnată de G. Ș. [Geo Șerban], anunță publicarea romanului lui Sorin Titel, *Lungul drum al prizonierului*, în colecția „Les Lettres nouvelles” a editurii pariziene *Denoël*, înregistrând și primele recenzii favorabile din presa franceză, apărute în hebdomadarul „Les nouvelles littéraires” (nr. 2517/1976) și în „La Quinzaine littéraire”, în care recenzentul nenumit compară lumea lui Titel cu cea a gravorului Frans Masereel.

• [„Steaua”, nr. 8] Numărul se deschide cu textul 23 August, scris de Ovidiu Mureșan: „În aceste zile, premergătoare mării sărbători a eliberării patriei avem nenumărate dovezi ale unității indisolubile a întregului popor în jurul partidului, a conducerii sale, în frunte cu secretarul său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, exprimate prin elanul, abnegația și hotărârea cu care se muncește pretutindeni în țară pentru a îndeplini exemplar programul de dezvoltare economico-socială a patriei, adoptat la Congresul al XI-lea al Partidului, rezultatele remarcabile obținute în întrecerea socialistă pentru realizarea sarcinilor noului cincinal, succesele repurtate de oamenii muncii pe toate fronturile construcției socialiste”. ■ Titus Mocanu semnează *Literatură și morală*: „În literatura romană problema oglinirii planului etic în structura operei artistice apare ilustrată în mod statornic. Este suficient să reflectăm, în acest sens, la creația lui Caragiale – creație în cadrul căreia o morală «răsturnată» dobândește consistența și devine amenințătoare – la romanele lui Rebreanu sau chiar la mișcarea deosebit de subtilă a vieții într-un crâmpei de epocă și la peregrinările personajului principal, înzestrat cu un profil moral negativ, în cartea lui Mateiu Caragiale, *Craii de Curtea-Veche*. Dar până și o operă poetică cum

este aceea a lui Blaga – o operă despre care se poate spune, cu îndreptățire că, într-un prim înțeles restrictiv, devine neutră sub raportul anumitor valori morale de bază-capătă sens axiologic atunci când, meditănd mai profund, descoperim că artistul pune în lumină virtuțile de demnitate ale unui etos colectiv sau național”. ■ Aurel Sasu semnează *Patria scriitorului*, analizând poezia patriotică apărută în antologia *Scrisori din țara copilăriei*: „Mai simplu, textele cuprinse în această carte sunt mărturisirile entuziaste, nostalgice uneori, dar nu idilizante ale creatorilor întorși la sursele primare ale operei; pagini încântătoare prin sinceritate și remarcabil echilibru al viziunii. O înaltă simetrie a sentimentelor domină materia, după cum o sărbătorească invazie a realului definește un teritoriu năpădit de frumusețe. Trecutul glorios se prelungește firesc în demnitatea și dinamica prezentului, după cum miracolul contemporan luminează tradiția. Afectiv se desenează o geografie umană și istorică, un spațiu al certitudinilor și al legendei, totdeauna memoria lirică și amintirea poetică trădând bucuria celui care scrie. Inventarul de argumente va fi deci semnul acestei bucurii, precum orgoliul va fi semnul descoperirii și al revelației”. ■ Alexandru George publică textul *Vârsta creației*: „În perspectiva timpului, critica și programul junimist – cu toate urmările lor foarte îndepărtate – ni se par și sub acest raport deficitare, provenind dintr-o ignorare a istoriei și realităților românești și dezvoltând observații la nivel superficial, în felul lor limitat justificate”. ■ Horia Bădescu scrie o notă omagială *Leul în iarnă*: „Sub pleoapele ușor lăsate, ca o mare felină, Eugen Jebeleanu își pregătește saltul asupra prăzii: Poezia. Chipul lui de regală fiară a spiritului îmi amintește totdeauna superbul titlu al unui film pe care nu l-am văzut niciodată. Leul în iarnă”. ■ Aurel Rău semnează *Un glas discret și adevărat: Ioana Tsatsos*: „Ceea ce va impune și va fermeca mai ales în cântecul pe care Ioana Tsatsos îl înalță între atâtea capcane ale sirenelor e unitatea de ton a acestuia, calitate spirituală provenind dintr-o rostire în singurătate”. ■ Cristian Livescu analizează *Elemente fantastice în nuvelistica lui Eugen Barbu*: „Fantasticul în nuvelele lui Eugen Barbu provine dintr-o rafinată încărcare a viziunii și a supranaturalizare (în fon, transfigurare) a narațiunii, care nu se lasă intimidată de excesele invenției. Prozatorul plantează în decursul desfășurării epice personaje purtând însemnul tenebrei, fără a avansa prea departe o atare bănuială, tratamentul fantastic funcționând ca o insinuare pe planul ficțiunii, avantajat considerabil de barochismul discursului”. ■ În *Nimic nu-i alb, nimic nu-i negru* Virgil Ardeleanu scrie despre *Galeria cu viță sălbatică* de Constantin Țoiu: „Prin modul de selectare și de punere în pagină, aspectele smulse vieții dobândesc o tulburătoare semnificație, ceea ce ne-a și îndrituit să vedem în *Galeria de viță sălbatică* o meditație asupra existenței contemporane. Am vrea să sperăm că acest roman, în adevăr modern, înrudit cu *Iluminări*, dar vizând straturi mult mai profunde ale realității și convertind drama eroului într-o situație tragică –, nu va deveni hrana criticilor structuraliști.

Comentată cu obstinație din perspective formale, cartea lui Constantin Țoiu, de o exemplară responsabilitate civică, și-ar pierde orice rațiune”. ■ Teodor Vârgolici scrie despre *I. L. Caragiale și Independența națională*: „În imaginea caleidoscopică pe care opera lui I. L. Caragiale o dă asupra societății românești din ultimele decenii ale secolului al XIX-lea, cucerirea independenței naționale și-a aflat un loc distinct, cu multiple și inedite nuanțe”. ■ Ion Pop stă de vorbă cu Georges Poulet, „Nu mai fii decât loc de trecere...”: „- *Ar fi bine poate să vă explicați puțin în privința alegerii pe care ați făcut-o când ați scris Studiile despre timpul uman. Ar fi interesant de știut în ce măsură acest timp uman rămâne un timp interior – în perspectiva pe care tocmai ați propus-o – ori are și anumite tangențe sau contingente cu timpul din afară, al istoriei.* – E o întrebare ce mă pune puțin în încurcătură, căci mă întreb dacă pot să stabilesc tangențe, raporturi cu timpul istoriei exterioare... Strădania mea a fost atât de mare în sens invers, încât am ajuns aproape să suprim experiența timpului – a timpului ca durată și continuitate de-a lungul experienței temporale. Singurul timp ce mă interesa era timpul surprizei, timpul experienței pe care o aveai într-o clipă cu adevărat fără durată. Ceea ce mă interesa încă și mai mult (căci nu puteam accepta, bunăoară, punctul de vedere radical estetic al lui Gide), era să reușesc să stabilesc o durată, dar una care să țină seama în mod exclusiv de momentele pozitive ale experienței lăuntrice... [...] – *O chestiune importantă pe care o puneți în opera Dv. este aceea a unei anumite identificări a criticului cu obiectul interpretat...* – Actul critic este un act de dezapropiere, este un act prin care tinzi, nu să te identifici întrutotul cu celălalt – căci aceasta ar însemna să te consideri nu doar asemănător, ci egal celui alt – ci să realizezi o adevărată accentuare a ta în prezența celui alt. Numai în felul acesta înțeleg eu identificarea; ea nu e un fenomen prin care te ridici la înălțimea altcuiva, ci unul prin care te retragi ca să lași locul liber pentru ca celălalt să-l ocupe în tine însuși, în lăuntruul tău... – *Trebuie să lași deci opera să vorbească prin tine însuși...* – Exact. Prin tine însuși, în așa fel încât să nu mai fii decât un loc de trecere în care celălalt se va întrupa, se va materializa din nou”. ■ T. Tihan semnează *Critica și debutanții*, pe marginea volumului *Prima verba* de Laurențiu Ulici: „Tăietura fermă, elegantă a frazei trădează neîndoielnic un calofil care încearcă să-și ascundă zadarnic fervorile imaginative sub masca unui spirit cartezian. Căci descoperind starea «din spațele cuvintelor», el pare a fi mereu ispitit să o traducă în metaforă și paradox”. ■ Mircea Muthu, în *Lirismul unor mitologii*, discută despre *Mitologii subiective* de Ion Barbu, Editura Eminescu, 1975: „Printre rândurile acestei meditații de excepție în literatura memorialistică se ivește, oprind clipa, umbra Mioriței noastre, veșnic călătoare...”. ■ Valentin Tașcu semnează *Valoarea unui simbol*, o prezentare a volumului *Pasărea de lut*, Editura Dacia, 1976: „Observațiile aduse acestei cărți nu au rostul de a o nega. Dimpotrivă, ar putea contribui la refacerea unei materii de real interes pe care Mircea Opriță

comite deocamdată eroarea de a nu o desăvârși. Din această pricină *Pasărea de lut*, roman cu multe calități și disponibilități neexploatate, rămâne o propunere, totuși, dar una dintre cele interesante”. ■ Gelu Ionescu revine la *Cronica traducerilor*, cu *Apollonios din Rhodos – Argonauticele*: „Credem că am depășit momentul edițiilor trunchiate și că nu trebuie să năzuim decât spre cele cât mai științifice. Dar chiar și așa, eliminarea *mantiei lui Iason* ni se pare discutabilă: o vedem chiar transpusă în versuri. Mai lipsește acestei cărți o hartă a itinerarului, chiar dacă, conform textului, ea ar fi avut abateri fantastice. Oricum, o lectură serioasă nu se poate urmări fără apelul la note; parcurgerea ar fi fost mai ușurată de această hartă de care, și în alte cazuri edițiile noastre se lipsesc în mod nemotivat”. ■ Virgil Ardeleanu semnează cronica literară la *Prietenul pe care-l caut pretutindeni* de Ion Arieșanu: „Cum singur ne lasă să înțelegem în amarele sale pagini, realitatea contemporană, asemenea oricărei alteia, e mult prea complexă pentru a putea fi cuprinsă în scheme extrase din manicheismul vechilor narațiuni, pe cât de reconfortant, pe atât de factice. Va mai trebui, Ion Arieșanu, să-și supravegheze îndeaproape limba, neglijențele, prea numeroasele improprietăți impunând cu necesitate o stilizare a romanului. În ce ne privește, n-am fost și nu vom fi niciodată adepții regionalismelor. Înafara moldovenismelor, ridicate la rangul rafinamentului de scriitori de geniu, celelalte cuvinte locale, am spus-o și o repetăm, sunt pur și simplu rebarbative. Ardelenismele, oltenismele, bănățenismele n-au produs încă valori deosebite”. ■ Petru Poantă semnează cronici literare la: □ *Țara amintirilor* de Mihai Beniuc: „Lumea este văzută în manifestările ei energice, chiar și îmbătrânirea apare la Mihai Beniuc ca un efort. Ea nu e odihnă și trudă, asemănată fiind cu transportul sacilor uriași. Original și interesant rămâne poetul tocmai prin maturitatea aceasta a percepției timpului trecător”. □ *Curenții de seară* de Aurel Gurghianu: „Și cu ultimul său volum, *Curenții de seară*, Aurel Gurghianu continuă să fie unul dintre poeții redutabili ai generației sale, capabil de surprize. Aproape nimic improvizat în versul său, deși uneori «incoerența» jocului (în *Ludică* sau *Umorească*) nu mai este productivă liric. Important rămâne însă faptul că poetul și-a integrat firesc sensibilitatea în formele moderne ale lirismului”. ■ La 300 de ani de la moartea lui Grimmelshausen Virgil Mihai publică *Un picaro german: Simplicius Simplicissimus*. ■ Ion Biberi semnează studiul *Richard Wagner și „Opera de artă totală”*. ■ În *Confluente* Frida Papadache realizează colajul *Virginia Woolf – in memoriam*, marcând astfel 35 de ani de la decesul scriitoarei. ■ În *Viața cărților* citim: □ Mircea Popa prezintă *Între viață și cărți* de N. Steinhardt, Editura Cartea Românească, 1976: „Cartea lui N. Steinhardt (de o studiată dezorganizare în prezentarea materialului din care s-ar fi putut elimina totuși multe pagini neconcludente) este un mod de reîntoarcere la problemele și temele fundamentale ale literaturii interbelice și la eseistica sa plină de culoare”. □ Adrian Popescu scrie despre *Cartea runelor* de Dan Verona, Editura

Eminescu, 1975: „Nu lipsesc din *Cartea runelor* oscilațiile valorice, în parte explicabile, nu toate *runele* situându-se la aceeași altitudine, emoțională, chiar un anume exces, cred, de majuscule, care își diminuează, prin repetiție, forța de percuție, dar, în întregul său, volumul e meritoriu, scris cu o vădită plăcere, neascuns entuziasm patriotic și dovedind o mână exersată în executarea unei partituri pretențioase”. □ Nae Antonescu recenzează *Întâlniri* de V. Fanache, Editura Dacia, 1976: „Critica și istoria literară practică de V. Fanache coincide unui act de simpatie. Autorul scrie despre subiectele ce-i plac, care-i sunt dragi, apropiate sufletește, el devine avocatul unor scriitori năpăstuiți de soartă, le recuperează valorile artistice, propune restituiri și reface etapele resurecției literare din Transilvania deceniului al patrulea al veacului nostru”. □ Despre monografia *Ciprian Porumbescu* de Horia Stanca, Editura Dacia, 1976, scrie Dan Băndilă: „Un mesaj ce presupune dăruire și patriotism, urmărite ca direcții principale ale unei existențe artistice de referință, punctate cu căldură și talent de autorul unei cărți ce va rămâne mereu agreabilă”. □ Veronica Porumbacu prezintă *Cu pasul în liniște* de Karácsony Benő, Editura Kriterion, 1976, traducere de Petre Bokor. □ Dan Rupea discută despre *Intermundii* de Dan Damaschin, Editura Albatros, 1975: „Cu *Intermundii* tânărul autor clujean, publicat în special de «Echinoux» dar și de celelalte reviste, a obținut premiul editurii Albatros. Cartea a fost în general favorabil comentată de recenzenți, chiar dacă nu au lipsit unele observații critice. Oricum, debutul său este, credem, promițător și deasupra multor încercări firave de a obține cu orice preț notorietatea literară”. □ Mircea Țoca scrie despre monografia *Brăduț Covaliu* de Ion Frunzetti, Editura Meridiane, 1975: „Un rezumat în franceză și, mai ales, o bogată selecție de ilustrații de bună calitate (101!) completează această carte de excepție”. ■ În *Mențiuni și opinii* citim: □ Mircea Croitoru, *Naș Sovremennik*: „Pe linia unor contacte care tind să devină statornice, numărul 6 al revistei moscovite «Naș sovremennik» (Contemporanul nostru), organ lunar al Uniunii Scriitorilor din R.S.F.R.S., publică sub genericul *În vizită la noi revista românească «Steaua»* un grupaj din proza și poezia redactorilor și colaboratorilor apropiați ai revistei noastre”. □ M. N., *Certați cu gramatica*: „Am observat în ultimul timp expansiunea unui fenomen îngrijorător în cărțile editate de majoritatea editurilor noastre. Este vorba despre greșelile gramaticale. Sunt atât de frecvente și de grosolane încât e sigur că nu avem de-a face cu niște erori tipografice, ci cu incompetența redactorilor de carte și a corectorilor”. □ Virgil Mihai, *O Antologie*: „Hans Bender, de 23 de ani editor al revistei literare vest-germane «Akzente», oferă bibliofililor o plăcută surpriză: antologia intitulată *Sonne, Mond und Sterne* (Soare, lună și stele) – *inseltaschenbuch*, 1976. Este vorba despre o culegere de texte (versuri și proză) datorate unora dintre cei mai mari scriitori germani ai ultimelor trei secole. Criteriul de selecție principal e de ordin tematic: forța de fascinație pe care astrele au exercitat-o întotdeauna asupra literaturii”.

■ Versuri semnează Al. Pintescu (*Mihai Viteazul în tabăra de la Turda*), George Corbu (*Graiul țării*), Gabriel Stănescu (*Vara în patrie*), Cornel Paroșanu (*Eroul necunoscut*), Vlaicu Bârna (*Romancero cu noua stele-n fereastră*), Ion Cocora (*Când sub lună în patrie; Singură privighetoarea; Abia stârnit vântul de octombrie; Vă spun cu adevărat*), Zeno Ghițulescu (*Generații solidare*), Nicolae Drăgan (*Timp*), Jenő Kiss (*Numai gândul*, în românește de Aurel Holircă), Aurel Gr. Zegreanu (*Cerc*), Adriana Iliescu (*Balada*), Radu Felecan (*Gorunii de margine*). Al. Andrițoiu (*Arme și scule de cântec*). □ Din proză citim *Urmărirea* de Vasile Caia, *Inimosul cascador* de Cornel Udrea. □ Aurel Gurghianu revine la rubrica *Terasa* cu textul *Iulie*. □ Adrian Popescu traduce versurile lui Serghei Vikulov (*Grădinii straja; Vocile mării*). □ Ovidiu Mureșan traduce versurile lui Miodrag Pavlović (*Cina cnezului; Agamemnon apare*), iar Nichita Stănescu traduce poeziile lui Adam Puslojić (*Și noul nume al orașului e Histria; Cybela; Drum spre Tomis; La Pont*). □ Antița Augustopoulou-Jucan traduce *Ultimul atu* de Kostas Asimakopoulou. □ Apar *Fișele unui delfin*, sub semnătura Thomas, citim *Profesorul avu o mișcare de spaimă...*

● [„Teatrul”, nr. 8] În articolul de fond, publicat sub titulatura XXXII 23 august 1944 – 23 august 1976, intitulat *A descoperi chipul și virtuțile omului nou*, se afirmă: „Cu precădere, scrisul și arta teatrală se simt vizate de aceste linii directoare, pe larg dezbătute în cadrul Congresului educației politice și al culturii socialiste, cu rigoare științifică și adânc răscolitoare forță de convingere înfățișate și lămurite de tovarășul Nicolae Ceaușescu. Ele definesc, în zăcămintul lor de expresivitate, însăși vibrația militantă, patetică, a creației artistice, ce se vrea structurată și orientată pe coordonatele contemporane ale aspirației poporului nostru, deci, pe coordonatele umaniste și istorice ale politicii partidului. Ne-am deprins, în ultima vreme, să închidem valorile autentice ale creației noastre dramatice și teatrale în acolada dramei și teatrului de idei, de dezbateri. Dar ideea, dezbateri, străine de pulsul istoriei concrete al faptelor – exponențiale – de viață sunt străine și de eficiență. Scriitorii și, în genere, artiștii de teatru nu nutresc o ambiție mai fierbinte decât a sluji viața și conștiința spectatorilor, proiectând în fața lor chipul și virtuțile omului nou, către formarea căruia cheamă stăruitor partidul. A descoperi, în propriul lor chip și în propria lor viață, fermentul acestui om nou este, desigur [...] cuvântul, adânc pătruns de răspunderi și de nădejdi în bune rezultate, al deciziei lor creatoare”.

■ Mihai Nadin, în *Teatru și adevăr*, susține că „adevărul și teatrul se conjugă pe durata spectacolului, adică ele se întâlnesc în timp, și timpul dă măsura profunzimii sub care teatrul revelează adevăruri sau le obturează, exprimă relații necesare sau le mistifică. La urma urmei, teatrul și-a meritat numele de școală nu datorită excesului de didacticism, de care uneori a dat (și dă) dovadă, ci felului în care a scurtat accesul spre adevăruri – al existenței, în general dar și, în particular, ale istoriei, ale moralei etc. – atâtor generații cărora li s-a adresat.

Fie că a fost vorba de ceea ce se numesc adevărurile eterne, fie de acelea circumstanțiale – în fond, accesul spre etern a fost întotdeauna unul circumstanțial sau, cum se mai spune, generalul uman se atinge prin intermediul concretului istoric – teatrul a comunicat esența lor și a devenit, astfel, el însuși, esențial”. ■ Mircea Mancaș scrie despre *Critica și teoria teatrală în concepția contemporană*, discutând în special probleme legate de calitatea repertoriului. ■ În *Cronica dramatică*, Valeria Ducea prezintă *Zodia gemenilor* de Valentin Munteanu (Teatrul Giulești) și *Chirița în provincie* de V. Alecsandri (Teatrul dramatic din Galați). □ În *Turnee în Capitală* este prezentat turneul Teatrului de stat din Sibiu, secția română cu *Tineri căsătoriți caută cameră* de Mihail Roșcin și *Dragomara* de Radu Stanca; în *Carnet I.A.T.C.* este prezentată piesa *Ciuta* de V. I. Popa. □ În *Documentar*, Radu Sp. Haret publică un amplu material intitulat *Spiru Haret – reformator al teatrului românesc*. □ Este publicată o succintă prezentare a Zilelor artei teatrale românești în Republica Democrată Germană. □ În *Cartea de teatru*, Bogdan Ulmu prezintă *Scene* de Al. Mirodan, Florica Ichim – *Teatrul* de I. D. Sîrbu, Marian Popescu scrie de spre *Teatrul ca metaforă* de Dumitru Solomon, Constantin Radu-Maria despre Paul Everac, *Încotro merge teatrul românesc?* □ Este publicată piesa *Fortul* de Leonida Teodorescu.

● [„Tomis”, nr. 3/ august] Poeme de Sorin Roșca și Petre Vlad ■ Secțiunea *Aspecte literare* cuprinde o cronică asupra romanului *...Această viață sentimentală*, Corneliu Leu (Cartea Românească, 1976) – semnată de Nicolae Motoc. Acesta remarcă tendința de construire a unor destinelor unor personaje orientate în afara logicii firești care poate fi interpretată ca exagerată, fiind sugerată o moderare a senzaționalului. De asemenea, Sergiu Selian scrie despre volumul *Facsimile* de L. Kalustian (Ed. Eminescu) – sub titlul *Conspirații sub cer deschis*. □ George Gană scrie despre *Atracția neptunică la Blaga* („Marea intră așadar în lirica lui Blaga de la început, însă nu datorită unei experiențe senzaționale, ci grație afinității ei cu lumina, ca element necesar al unui univers poetic unde lumina este materia esențială”).

● [„Transilvania”, nr. 8] Editorialul *Acțiuni istorice* este semnat Transilvania: „Îndeplinirea obiectivelor celui de al șaselea cincinal impune mobilizarea tuturor forțelor națiunii noastre, participarea activă și responsabilă a fiecărui om al muncii la marea operă a construcției socialiste, realizările obținute până acum fiind o mărturie elocventă că întregul nostru popor – strâns unit în jurul partidului comunist, al secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu – este ferm hotărât să-și consacre întreaga energie și capacitate creatoare transpunerii în viață a mărețului Program de dezvoltare a României pe drumul luminos al socialismului și comunismului”. ■ Marin Panait publică partea a VII-a din *Convorbiri*. ■ În *Cronica ideilor* citim *Calitatea vieții – un instrument al dezvoltării sociale* de Nicolae Petru. ■ Apar două *Cronici literare*: □ *Eminesciana*, cronică nesemnată, în care sunt semnalate

Dicționarul de rime al lui Mihai Eminescu, îngrijit de Marin Bucur și Victoria Ana Tăușan, Editura Albatros, și *Bibliografia Mihai Eminescu*, vol. I. □ Mircea Tomuș semnează cronică literară la *Colocvial* de Cornel Regman: „Nefiind un adevărat polemist, Cornel Regman nu rămâne mai puțin un bun critic. O disciplină profesională riguroasă îl orientează fără greș spre aspectele problematice și estetice de esență ale fenomenului avut în vedere. Critica lui disociază cu finețe și tact, cu o rapidă mișcare, atunci când este nevoie, totdeauna țintind la idealul dreptei judecăți. Cum n-a acoperit pe nimeni cu elogi, cum n-a scutit pe nimeni de observații, este firesc să trezească nemulțumiri pe ambele laturi ale drumului pe care și-l vrea cât mai drept, îl animă o stare particulară în raport cu întregul criticii noastre, chiar dacă ea s-ar presupune că trebuie să intre în definiția oricărui act critic: nemulțumirea. A teoretizat-o pe scurt, dar la esență: asociată bunei deprinderi de profesionist format la școală bună, ea dă roadele pe care le cunoaștem dar, poate, încă nu le apreciem îndeajuns. Un critic a cărui ținută morală, de duritatea mai greu de mestecat a pietrei, este, în primul rând, o problemă de meserie”. ■ Eseul *Cartea cea mai „vie” a literaturii italiene* este semnată de Alexandru Balaci, despre *Decameronul* lui Boccaccio. ■ În *Mișcarea literară* citim: □ *Permanența ideii de patrie* de Ioan Adam, un text despre *Permanența patriei* de Dan Zamfirescu, Editura Eminescu, 1976: „Un adevăr în evidențierea căruia Dan Zamfirescu pune și informație, și rigoare științifică, și fervoare polemică este cel al suveranității noastre spirituale. Cultura română, argumentează strâns eseistul, nu a fost nicicând o colonie a altor culturi, ca atare complexul de inferioritate insinuat de unii – din ignoranță sau rea-credință – este nejustificat”. □ Sub aceleași titlu Ilie Guțan scrie despre *Ideea de patrie în literatura română* de Al. Hanță, Editura Minerva, 1976: „O cercetare interesată să analizeze structuri artistice, să descifreze componente stilistice, particularități de ordin formal oricând este binevenită și necesară, nu numai pentru a releva ce desparte un scriitor de altul, o operă de alta dar și pentru a dovedi ritmul și sensul interior al evoluției sensibilității literare având ca temei ideea de patrie. Dacă asemenea cerință n-ar fi fost pusă în paranteză, cartea lui Al. Hanță s-ar fi impus atenției ca o veritabilă istorie literară și, totodată, ar fi facilitat autorului posibilitatea de a semna mai convingător raportul tradiție-inovație, continua rafinare și perfecționare a formulelor de expresie, salturile calitative evidente pentru toată lumea”. □ Nae Antonescu semnează *O valoare restituită*, o semnalare a colecției de folclor *Flori de câmp* de Alexiu Viciu, Editura Dacia, 1976: „*Flori de câmp* este o apariție editorială de o utilitate deosebită pentru cercetările de folclor și dialectologie. În felul acesta, Romulus Todoran și Ion Taloș valorifică rodnică strădanie a lui Alexa Viciu, textele publicate conformând în același timp și originala putere de creație a poporului român”. □ În *Cărți de critică* Mircea Ivănescu scrie despre volumul *Între viață și cărți* de N. Steinhardt, Editura Cartea Românească, 1976:

„Autorul meditațiilor din *Între viață și cărți* nu uită nici o clipă (altă apropiere cu spiritele pe care i le-am citat ca fraterne) că aparține unei anumite culturi și spiritualități și că este dator să afirme, în paralelism și comparativ atunci când e cazul, că spiritualitatea românească își poate dovedi virtuți și calități cuprinzătoare și admirabile. Pledoariile despre scriitori români, clasici (Iorga, Brătescu-Voinești) sau contemporani (Ioan Alexandru, Ion Gheorghe – care-i și oferă prilejul unei foarte frumoase demonstrații a modernității tradiționalismului – sau Ion Caraion) sunt, în fond, foarte inteligente, și convingătoare – pentru că deplin întemeiate – demonstrații ale valorilor psihologiei morale românești”. □ Titu Popescu semnalează două volume de critică: „Rene Berger, *Artă și comunicare* (Buc., Ed. Meridiane, «Curente și sinteze», 1976). După cum vom vedea mai jos, problema mare a cărții despre artă a lui Rene Berger, explicită sau implicită, este problema criticii, astfel încât textul trimite la meditație pe marginea statului criticii, din interiorul acesteia și în strictă dependență de timpul (actual) când se exercită. Premisa observațiilor aparține unei atitudini deschise: între obiect și cunoaștere s-a stabilit un alt raport decât cel clasic, în sensul că obiectul implică actul de cunoaștere sub forma unor operații complexe, că el este produsul final al unui proces și nu un «dat»; obiectul aparține procesului de comunicare (așa cum mesajul este mijlocul în-suși, în viziunea lui McLuhan), deci celor care comunică. De aici, o seamă de implicații și retușări ale cunoașterii clasice. [...] V. Fanache, *Întâlniri...* (Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1976). Un nou argument este inculcat, în subtextul acestei cărți, pentru informația complexă într-un domeniu conținută în culegerile de articole, cronici și studii, cu structuri convergente, omogene, aici prin incidența istoriei literare cu frusterea rostirii critice. Predominantă este, în carte, tendința spre sinteze parțiale, înglobarea operei analizate în ansamblul creației scriitorului și restrângerea mijloacelor criticii la necesarul strict de argumente pentru luarea deciziei”. □ În *Adolescența ca pretextul epic* de Vasile Chifor, despre *Diminețile lungi* de Costache Anton, Editura Cartea Românească, 1976: „*Diminețile lungi* este unul din cele mai interesante romane despre adolescenți, despre psihologia caracteristică vârstei. Rememorările lui Tin luminează, printr-un obiectiv concav și dintr-un unghi favorabil analizei interioare, teritoriul profund sensibil al vârstei despărțirii de jocuri”. □ Eugen Onu prezintă volumul *Teatrul ca metaforă* de Dumitru Solomon, Editura Eminescu, 1976: „Chiar dacă în parte – ne referim acum mai ales la prima jumătate a volumului, conținând articole și eseuri cu caracter mai mult sau mai puțin general – nu se spun lucruri absolut noi (dar repetarea e – nu-i așa – de atâtea ori necesară), rămâne destul loc și pentru afirmarea unor puncte de vedere originale, subtile”. □ Nae Antonescu semnează *Miron Neagu*: „Un rol deosebit de important îi revine lui Miron Neagu în declanșarea resurecției literare și artistice din Transilvania deceniului al patrulea al veacului nostru. A trăit o viață îndelungată (1889-1973) jertfită pe altarul cul-

turii românești și îndeosebi a fost sensibil la virtuțile scrisului beletristic contemporan. Este primul editor științific din Transilvania după ce eșuase frumoasa experiență intelectuală a unui inginer din Brad”. □ Mircea Popa scrie despre *O monografie defectuoasă*, anume despre monografia *Viața și opera lui Miron Costin* de Enache Puiu: „Stilul critic al lui E. Puiu nu pare supravegheat de «ochi lucid din spate». Din această cauză, analizele se amalgamează (clasicismul se amestecă cu realismul), textele își găsesc greu o bază logică, locurile comune abundă. Analiza operei e parazitată de elemente divagante și e păcat că această personalitate de mare atitudine a literaturii noastre vechi nu și-a găsit încă un monografist pe măsură”. □ În *Tentația fantasticului* Vasile Chifor scrie despre *Moartea comandorului* de Vasile Rebreanu, Editura Dacia, 1975: „Calitatea prozelor lui Vasile Rebreanu din volumul *Moartea Comandorului* (am lăsat la o parte bucățile care se încadrează liniei cunoscute a autorului, cea a realismului obiectiv, cu sondarea unor medii și cadre cunoscute, sau pur polițiste, unde investigația psihologică și analiza stărilor de conștiință, a frământărilor sufletești sunt făcute fără experimente inutile, într-o notație frustă și cu o tehnică ce se apropie de realitate, excludem schițele de la sfârșit, simple divagații pe teme de ocazie, care ne fac să ne întoarcem la Arghezi și la a sa carte cu jucării) stă în gravitatea notației și, ce-l mai important, într-o mai acută conștiință a gestului creator ponderat, mai puțin speculativ în efecte și mai mult îndreptat spre creația autentică, capabilă de multiple simboluri și mari reprezentări”. □ Mircea Ivănescu revine la *Cronica traducerilor*, cu o prezentare a culegerii de poeme medievale spaniole *Romancero, Vechi balade spaniole*, antologie, traducere, prefață și note de Sorin Mărculescu, Editura Albatros, 1976: „Frumusețile care dau prețul adevărat al micii antologii alcătuite de Sorin Mărculescu le întâlnim în ultimul capitol, *Balade lirico-narative*”. ■ În paginile numite *Historia Militans*, printre altele, citim Mihail Sadoveanu și revista *Luceafărul (perioada sibiană)* de Dumitru Susan: „Colaborarea lui Sadoveanu la «Luceafărul» sibian se încheie cu evocarea *Cum am cunoscut pe Eminescu*, publicată în nr. 12 din 1914. Cu numărul următor, 13-14 din 1914, apreciată revistă sibiană își încetează apariția, căci *inter arma silent muse* (redactorul ei, Oct. Tăslăuanu, fiind mobilizat, pentru a participa la campania primului război mondial)”. În cadrul textului sunt enumerate textele cu care prozatorul a fost prezent în publicația sibiană, precum și o scrisoare din 3 septembrie 1913, transmisă redactorul-șef al revistei, despre campania de la Fălticeni. ■ Ion Toboșaru semnează *Sistemul dinamic al Categoriilor estetice*: „Categoriile estetice, în funcție de particularitățile și sfera lor de cuprindere, pot fi subdivizate în două cicluri: a) categorii consacrate tratării raporturilor estetice dintre om și realitate (esteticul, frumosul, sublimul, comicul și tragicul); b) categorii consacrate tratării fenomenului artistic (limbaj artistic, stil, curent, conținut, formă, idee artistică)”. Textul este împărțit în: □ *I. Esteticul*: „Factorul estetic îndeplinește rolul de înnobi-

lare a muncii, contribuind, totodată, la educarea atitudinii față de muncă. Îmbinarea elementului funcțional-tehnic cu cel de ordin estetic reprezintă o preocupare dominantă în practică și cercetare”. □ *II. Frumosul și sublimul*: „Frumosul reprezintă categoria estetică apărută în societate, iar obiectivitatea constă în existența sa exprimată în raporturi sociale. [...] Sublimul reprezintă o calitate modificată a frumosului, frumosul prelungit, maximum concentrat, culminantă a eforturilor umane de a se depăși și autodepăși, de a pătrunde și de a cunoaște, de a supune și de a transforma natura, de a-i mola calitățile în funcție de necesități”. □ *III. Tragicul*: „Tragicul face parte din categoriile estetice clasice, aparține sistemului dinamic al categoriilor – momente nodale ale cunoașterii artistice – concept inclus în sfera axiologică a acelor noțiuni prin intermediul cărora creația artistică primește aura autenticității valorice. [...] Esența artei, evident, nu o constituie tragicul, dar această categorie sporește eficiența emoțional-estetică a operei, aducând o contribuție însemnată pe coordonatele înrâuririi educative”. □ *IV. Comicul*: „Dacă frumosul are o sferă de cuprindere largă, domeniile sale referindu-se atât la societate, artă, cât și la regnul natural, comicul, prin excelență, se concretizează în zonele realității social-umane. [...] Dacă ironia și umorul urmăresc corijarea omului, satira demască virulent turpitudinea, satira afirmă negând și distruge afirmând. Satira presupune cunoașterea adâncită și multilaterală a fenomenelor, cangrena acestora, rezistența pe care o depun în viața socială. Prin satiră, autorul demască cu patos, dezvăluie necruțător tot ceea ce împiedică mersul ascendent al societății. Satira, ca gen literar, cultivată în beletristică și în teatru, este supusă unor rigori sau calități inerente autorului”. □ În concluzie: „Unitatea sistemului dinamic al categoriilor estetice nu exclude posibilitatea animării lor inegale. În lumea contemporană, cert, sfera de manifestare a frumosului este mult mai cuprinzătoare decât cea a tragicului; de asemenea, comicul se structurează deosebit în comedia satirică actuală. Dezvoltarea inegală a categoriilor estetice nu intenționează să adumbrească vreuna dintre ele. Ponderea frumosului, a sublimului, a monumentalului, a eroicului corespunde dimensiunilor societății socialiste, în cadrul căreia noul ideal social-politic, estetic și etic mobilizează și înobilează pe om”. ■ În *Necesitatea artei* citim: □ Mircea Braga publică a doua parte din *Estetica în fața propriei sale istorii*: „Mai întâi, nu putem – oricât de mult am dori aceasta – să evităm constatarea că estetica are în anumite sectoare ale sale (și – esențial! – nu în cele periferice) coordonate care sunt aceleași cu ale obiectului ei, deci cu ale artei. Una dintre aceste coordonate semnificative și definitorii ale istoriei esteticii, deci nu numai ale «discursului», dar chiar ale «metadiscursului», ale teoriei despre teorie, este sesizabilă în însăși dinamica sferei, în modul de înțelegere a caracteristicilor mișcării unităților cercetate”. □ Titu Popescu, *Sistem estetic*: „În estetică, posibilitatea constituirii sistemului este favorizată de unitatea funciară a domeniului artistic și de particularitatea investigațiilor pregătitoare, deoarece, spre deosebire de ști-

ință, premisa sa nu este cucerirea treptată a obiectului, ci postularea acestuia, o viziune asupra totalității lui, acoperind aria unei epistemologii dinamice (sistemul estetic este, deci, «rezultatul efortului de a înțelege totalitatea domeniului artei pe baza unității ei» – Tudor Vianu, *Studii de filozofie și estetică*, Buc. Ed. Casa școalelor, 1939, p. 144)”. ■ Sub titlul *Stilizarea artistică* citim „Fragment dintr-un tratat de *logică imperativă* (deontică) a artei, intitulat *Antologia*” de Adrian Rădulescu. ■ Voicu Bugariu semnează *Coerență semnificativă și valoare*: „Conceptul de coerență semnificativă conține, în esența sa, premisele unui act fundamental al demersului critic: lansarea judecății de valoare. A afirma că o scriere are o coerență semnificativă înseamnă a postula implicit valoarea ei. Spre deosebire de alte modalități critice, însă, metoda de evaluare pe care o propune structuralismul genetic presupune o comparare, în cele din urmă, a modurilor în care diferitele scrieri reușesc să contruiască viziuni ale lumii, meditănd concomitent asupra valorii acestor viziuni. În felul acesta, demersul critic încearcă să concilieze două puncte de vedere, care par ireductibile: cel sociologic, care ia în considerare structuri ce înglobează literatura, și cel de evaluare a unor structuri estetice inedite. Cât privește actul nemijlocit de detectare și de argumentare a viabilității unei opere sau a alteia, aceasta ține în considerabilă măsură de factorul imponderabil al criticii, de caracterul ei creator”. ■ În *Revista revistelor* apar sumarele publicațiilor, împărțite în secțiuni *Ideologie, Poezie, Proză, Critică, Istorie literară, Literatură universală*. ■ Sub titlul *A XXXII-a aniversare a Eliberării patriei* citim versuri semnate de: Ion Mărgineanu (*Sentimentul sfânt*), Franz Hodjak (*Porumbelul*, în românește de Reimar Alfred Ungar), Valentin Tudor (*În liniște, Augustul*), Emil Hurezeanu (*Rugăciunea lui Avram Iancu*). □ Din proză citim *S-a dus vremea lupilor* de Elena Siupiur. □ Citim și versuri de Ștefan Aug. Doinaș (*Nu jarul orb; Amintirea poetului; Roiul; Menirea poetului; Cântare fânului*), Ion Milos (*Floare alb-mirositoare*), Aurelian Sârbu (*El, dându-ne nume*), Lucia Negoită (*cruzime de lotus*), Vasile Dan (*Noaptea așteptând, întrebă*).

● [„*Vatra*”, nr. 8] Pe prima pagină semnează un poem patriotic Ioan George Șeitan. ■ La rubrica *Atitudini*, Serafim Duicu semnează câteva reflecții despre *Etic și estetic*, pornind de la relație dintre „eul uman” și „eul creator”. Invocând studiul lui M. Dragomirescu (*Critica „științifică” și Eminescu*), autorul pledează pentru interdependența dintre cele două instanțe. ■ Semnează un grupaj de poezie patriotică Adrian Frățilă, Tudor Voinea, Nicolae Diaconu, Ion Anastasia, Ion Cănașoiu. ■ A treia parte a studiului *George Coșbuc și „lupta vieții”*, de Petru Poantă, continuă cu analiza poemului *Moartea lui Fulger*, identificând viziunea asupra morții drept un dezechilibru în ordinea domestică și continuând cu felul în care este configurat *Thanatos*-ul în lirica poetului după moartea fiului acestuia. ■ La *Cronica literară*, Dan Culcer scrie despre *Galeria cu viță sălbatică*, de Constantin Țoiu (Ed. Eminescu, 1975): „*Galeria cu viță sălbatică* este un roman de mare densitate și complexitate

ideatică, care se citește cu plăcere și bucurie, dovadă palpabilă că se poate scrie un roman *cu teză*, în sensul superior al cuvântului, fără ca această teză să rămână exterioară textului, simplă premisă pentru un mânuitor mai mult sau mai puțin abil de marionete, cu sfori exagerat vizibile”. Apreciind calitatea și echilibrul construcției, proza în stil intelectualist, mai puțin decorativă, cronicarul consideră că scrierea este una dintre „cele mai interesante și lucide meditații asupra istoriei postbelice înțeleasă nu ca succesiune de evenimente, ci ca un proces de nuanțare a modelului social, ca o istorie apocrifă a oamenilor și nu a instituțiilor lor, spre o tot mai netă distincție dintre bunuri și oameni” și, deci, o „pledoarie pentru umanismul veritabil”. ■ C. Costin scrie despre «gâlceville» lui Eugen Barbu cu lumea, spicuind din *Caietele Prințelui* și din *Jurnal* reflecții și comentarii spumoase în stilul caracteristic scriitorului. ■ La *Filtre*, Silvia Udrea recenzează romanul *Conul de umbră* (Ed. Dacia, 1976), debutul lui Grigore Zanc, povestea unui intelectual marxist, și romanul *Pasărea de lut* (Ed. Dacia, 1976), de Mircea Opriță. ■ Serafim Duicu se oprește asupra unei culegeri de foiletoane, *La umbra cărților în floare* (Ed. Facla, 1975), semnată de Cornel Ungureanu, carte distinsă cu Premiul pentru debut al Uniunii Scriitorilor, pe anul 1975. „S-ar părea că această carte e una de «medalioane critice», dar nu e așa ceva, fiindcă textele nu au rotunjimea și nici solemnitatea necesară. Scriind despre alții, Cornel Ungureanu scrie despre sine, se autoconfesează. Criticul se topește în textul dat, îmbracă haina lui și apoi se exprimă. În paginile consacrate lui Al. Piru, ne întâlnim și cu stilul lui Al. Piru, după cum în cele consacrate lui C. Regman, găsim stilul lui Regman însuși”, notează comentatorul. ■ Dumitru Mureșan publică a doua parte a articolului *Poezia culturii*, oprindu-se în această secțiune la poezia de inspirație folclorică. Autorul trece în revistă volume de versuri ca *Zodia șarpelui*, de Gheorghe Istrate (Ed. Albatros, 1975), *Poemele părinților*, de Gheorghe Anca (Ed. Eminescu, 1976). O altă direcție pe care Dumitru Mureșan o descoperă în poezia contemporană, este cea a „reîntoarcerii în sat”, amintind ciclul *Cricovului* din volumul de debut *Poeme*, de Lucian Avramescu. ■ Publică proză Marian Popa și poezie Gheorghe Grigurcu.

● [„Viața românească”, nr. 8] Florin Mihăilescu semnează textul *Critica și exigențele sintezei*: „Dar exigențele sintezei sunt mult mai numeroase spre a le fi pomenit aici pe toate, încât discuția rămâne evident deschisă, chiar dacă nu e sigur că va continua prin intervenții speciale. Ceea ce ni se pare însă foarte sigur este faptul că am intrat într-o etapă nouă, în care aspirațiile spre sinteză exprimă o necesitate obiectivă, corespunzând unei maturizări interioare a cercetării noastre literare”. ■ Liviu Rusu prezintă *Jurnalul lui Titu Maiorescu*: „Trebuie precizat faptul că volumul conține nu numai jurnalul, ci și epistolarul lui Titu Maiorescu și că la a doua ediție e numai jurnalul: epistolarul cel crezut atâta vreme pierdut, apare pentru întâia dată. Subliniez de la început o inovație de cea mai mare importanță; la sfârșitul volumului se anexează și textele originale,

scrise de Maiorescu în limba germană, ale jurnalului și epistolarului, așa încât oricând se poate face o confruntare”. ■ Despre *Imnele Transilvaniei* ale lui Ioan Alexandru scrie Cornel Regman: „Asemenea fragmente și altele ca ele (mai rar poeme întregi, pentru că poemul chiar cel «vizionar», mai trebuie să suporte la Ioan Alexandru tirania pletoricului și a întâmplătorului, poetul nu prea pare a ști să construiască riguros să-și organizeze intențiile tridimensional, dimpotrivă se lasă în voia risipirii pe orizontală) autentifică oricum o altă imagine despre *Imnele Transilvaniei*, sensibil deosebită de aceea micilor poeme prizoniere în fel și chip formulelor și tiparelor consacrate, iar unele de-a binelea uzate”. ■ În cadrul rubricii *Cărți. Oameni. Fapte* semnează texte Mariano Baffi, I. Negoîtescu, Gheorghe Grigurcu, Alexandru George, Mircea Horia Simionescu, Nicolae Oprea, Gheorghe Pituș, Roxana Sorescu, N. Steinhardt. □ Mariano Baffi se referă la *Lucian Blaga în limba spaniolă*: „Este vorba de o antologie cu titlul *Poesia rumena contemporanea* apărută în 1972 la editorul Barral din Barcelona și de o bogată alegere din poezia lui Lucian Blaga, intitulată *În marea trecere – En el gran correr*, publicată în același an la București de Editura Minerva. [...] Este vorba de un volum de peste două sute de pagini cuprinzând șazeci de poezii alese din principalele volume ale lui Blaga. Inițiativa lui Novăceanu este desigur demnă de laudă pentru că reușește să pună publicul spaniol în contact cu o parte foarte semnificativă a poeziei române de azi”. □ I. Negoîtescu analizează poezia Etei Boeriu, recenzând volumul *Risipă de iubire* (Albatros, 1976): „În ciclurile poematice anterioare, *Ce vână crâng* și *Dezordine de umbre*, ca-ntr-o prea nobilă desfășurare de oglinzi «clasic» înrămate, hidrargir abstract delimitat, Agave, Medeea, Niobe, Hecuba se străvād prin chipul cu severe contururi al Etei Boeriu. Și totuși, după cum se vedește acum (*Risipă de iubire...*) acest lirism tenebral, nutrit de viziuni ale celui mai amar și sălbatic dionism postulant, ascunde violente izvoarele erosului personale, dar parcă inuman și de aceea tragic, de negre ape subterane inflamabile precum erupțiile minerale lichide, o păcură senzuală, menită să determine civilizația monstruos proliferată a cuvântului”. □ Gheorghe Grigurcu prezintă *O carte despre Sadoveanu*: „Mai înainte de a fi o aplicație, cartea lui Nicolae Manolescu, *Sadoveanu sau Utopia Cărții* (Eminescu, 1976), consacrată lui Sadoveanu se vrea o meditație asupra posibilităților criticii. [...] Meritul de căpetenie al acestui studiu dens și ingenios ni se pare că rezidă tocmai în libertatea acordată imaginației critice de a prospecta și organiza un teritoriu bogat ce, fiind al tuturor, părea al nimănui. Sadoveanu și-a dobândit în fine o lucrare de referință”. □ Alexandru George se situează *În împărăția încântării*: „Urmărind cu delectare de vreo teri decenii scrisul lui N. Steinhardt, ne-am temut de dificultatea enormă de a răspunde unei sarcini prea ușoare, în legătură cu scriitorul care ne e totuși atât de familiar. Desigur că nici publicul mai larg nu ignoră cu totul numele autorului acestei cărți, *Între viață și cărți*, atât de ezitant când a fost vorba să treacă la volum; îndeosebi cititorii «Vieții românești» s-au obișnuit în ultimii ani să vadă sumarele în gene-

re sever-gândite ale revistei încheindu-se cu clinchetul de clopoței al unei note semnate de N. Steinhardt”. □ Mircea Horia Simionescu reflectează la *Catagrafii: tonul unei literaturi*: „Lirismul și meditația, imagismul și introspecția nu sunt evaziune din realitate. Tonul ilustrat de un Sadoveanu și un Hogaș, de un Fundoianu și Blecher, de un Holban și un Mihail Ralea se dovedește fertil și de acută actualitate. Timiditatea cu care a sunat în concertul literelor românești n-a fost decât o chestiune de timp: tonul moldovean – o spune și Ibrăileanu –, e mai critic și, ca atare, mai precaut, cu o gestație mai îndelungată, dar producțiile nu sunt nicidecum mai puțin profunde și spectaculoase”. □ Gheorghe Pituș descoperă în volumul *Vânătorii de seară* (C.R., 1975) pe *Mircea Micu și edenul copilăriei*: „Poezia acestei cărți recrează în primul rând atmosfera inefabilă din peisajul copilăriei: am putea spune că această nostalgie este axul și tema fundamentală a tuturor poemelor incluse. Contemplarea trecutului însuflă poemelor un sentiment de melancolie princiară, senină, ferită însă de acel țipăt existențial propriu talentelor clădite pe angoasă și spaimă de moarte”.

SEPTEMBRIE

1 septembrie

● [„Scânteia”, nr. 10 585] Traian Coșovei publică un *Reportaj din actualitatea socialistă a țării*, intitulat *Cel mai falnic dintre sute de catarge... printre constructorii navei „Independența”*. ■ Amelia Pavel semnalează apariția volumului *Carte de inimă pentru Brâncuși* de Nina Stănculescu, Editura Albatros, „o antologie de texte despre marele sculptor”: „Sistematizarea unui material atât de stufos, de divers și, în mod inevitabil, inegal, n-a fost ușoară, ceea ce explică suprapunerile de criterii și unele neclarități în logica diviziunii pe capitole a căror funcție nu apare îndeajuns de coerent organizată. Utilitatea și atractivitatea antologiei nu sunt însă anulate de ușoara labilitate a încadrării textelor; la urma urmelor, este dreptul unei *Cărți de inimă* să-și spună cuvântul în forme spontane, fără stricte ierarhii”.

● [„Era socialistă”, nr. 17] Este publicată ancheta *Literatura și contextul social-politic*, la care răspund: Ion Vlad (*O literatură animată de patosul umanismului* – „Am produs în timp o literatură animată de patosul umanismului, de încredere în destinul țării, în ființa care gândește și pregătește istoria.”), Aurel Rău (*Predominanța realismului* – „Romanul nu trebuie considerat gen social exclusiv; senzația de sublim spre care ne îndreaptă pe căi sinuoase, de impur și accidental, putând fi atinsă și prin analiza genială a unei singure secunde sau a unei singure idei.”) și Nicolae Sorin (*Amprenta orânduiri noastre sociale* – „Literatura noastră nouă, literatura umanismului revoluționar, în tot ceea ce are mai valoros și a fost validat de timp, poartă în mod obiectiv-necesar amprenta puternică a orânduiri noastre socialiste.”)

• [„**Tribuna României**”, nr. 92] În *Cuvântul zilei* Theodor Ciortea, secretarul comisiei culturale a Asociației „România”, scrie despre *Relații culturale*: „Oameni de știință, istorici și personalități ale vieții culturale din țară au participat, de asemenea, prin intermediul Asociației «România» la congrese, simpozioane și conferințe organizate de către diversele așezăminte din străinătate cu care întreținem relații strânse de colaborare, făcând cunoscute în lume fața contemporană a țării, trecutul istoric al poporului nostru. Sprijinul pe care l-am acordat organizării unor expoziții în Canada, Austria sau R.F. Germania, ca urmare a laudabilelor inițiative ale Societății culturale «George Enescu» din Montreal. Coloniei române din Viena sau Asociației sașilor transilvăneni din R. F. Germania, a marcat tot atâtea momente de reala satisfacție și bucurie pentru noi, tot atâtea ore închinatelor unor acte de cultura, dedicate artei populare românești, evocării măreței figuri a lui Mihai Viteazul sau creației literare din România”. ■ Petre Ghelmeș semnează tableta *Statuie Vie*: „Între toate statuile domnilor români, a lui Mircea cel Bătrân, a lui Ștefan cel Mare, a lui Vlad Țepeș, a lui Constantin Brâncoveanu, a lui Iancu de Hunedoara, ori ale altor domni și voievozi ce stau și astăzi de veghe în toate laturile țării, mărturie a dăinuirii noastre pe aceste meleaguri, din negura aprinsă a timpului, probă a gândului și brațului nostru biruitor, una singură umblă fără odihnă prin țara, zi și noapte, pe lumină de lună ori pe lumină de soare, pe vânt, pe zloată ori pe furtună, învingând troiene de viscol și troiene de stele, trecând munții, străbătând codrii, câmpiile și văile apelor, ducând cu sine, veșnic vâlvoratoare, steaua primei noastre uniri în aceeași țară, pe pământul vechii Dacii, vatra de totdeauna a moșilor și strămoșilor noștri: statuia lui Mihai Vodă Viteazul”. ■ Revista comemorează 375 de ani de la moartea lui Mihai Viteazu publicând *Evocarea vieții și luptelor marelui voievod*, adică un text semnat de Virgil Cândea și intitulat *Mihai Viteazul „domn al Țării Românești, al Ardealului și a toată țara Moldovei”*. ■ O pagină este dedicată reportajului *23 August Sărbătorirea zilei naționale a României*, semnat de Petre Dincă. ■ Dosarul acestui număr este dedicat *Cultelor din România*, iar paginile sunt realizate de Pan Solcan. ■ Șerban Cioculescu prezintă *Dicționarul de rime al lui Eminescu*, alcătuit de Marin Bucur și Victoria Ana Tăușan, Editura Albatros: „Impresia de bazar a *Dicționarului* este sau poate fi unora neplăcută, dar atestă încă o dată excepționala conștiință profesională a poetului, răbdarea și tenacitatea lui, într-un cuvânt geniul lingvistic, la înălțimea celui poetic. Experiență strict personală, nu poate servi ca model, ci numai ca îndemn celor tineri, în ziua când i-ar mai putea pasiona metrica! Operă de entuziasm nu totdeauna comunicativ, *Dicționarul* editat de Marin Bucur și Victoria Ana Tăușan este o faptă culturală foarte laudabilă”. ■ Grigore Constantinescu publică *Prolog la Festivalul Enescu* anunțând a VII-a ediție a Festivalului, care va fi ținut în perioada 11-20 septembrie 1976.

2 septembrie

• [„Scântea”, nr. 10586] În contextul Congresului educației politice și al culturii socialiste, Dina Cocea publică *Teatrul parte componentă și stimulator al mișcării artistice de masă*: „Nici un efort nu trebuie precupețit pentru înflorirea artelor, a mișcării de amatori pentru ca fenomenul cultural-artistic să pătrundă în mase cât mai largi, iar puterea artei să se manifeste plenar – în sensul creșterii nivelului de conștiință al oamenilor, astfel ca fiecare cetățean să devină un participant conștient la realizarea Programului ideologic al partidului”.

• [„Flacăra”, nr. 35] Corneliu Vadim Tudor publică poemul *Baladă pentru o nouă ordine pe pământ*. □ George Arion scrie despre *O carte pasionată de Eugen Barbu*, o prezentare a primului volum din *O istorie polemică și antologică a literaturii române de la origini până în prezent*. „*Poezia română contemporană*, primul volum din *O istorie polemică și antologică a literaturii române de la origini până în prezent* (lucrare proiectată să apară în 15 volume!), a tulburat apele destul de calme ale vieții noastre literare. Cartea lui Eugen Barbu a subjugat pe unii prin atitudinea sa tranșantă, lipsită de complexe, față de creația poezilor români din ultimele trei decenii (de fapt se examinează parțial și fenomenul liric românesc din deceniile anterioare), prin verva sa polemică, după cum altora le-a stârnit reacții violente, bineînțeles, în primul rând autorilor analizați necruțător, precum și unora dintre critici, pomeniți fără simpatie (între el și „smecherii de pe margini decretați critici peste noapte de confrăți la fel de săraci cu duhul”). În orice caz, ea nu a lăsat indiferent pe nimeni dintre cei care au citit-o, pentru că se parcurge ca un adevărat roman cu multe peripecii care te țin cu răsuflarea tăiată, așteptând să vezi ce mai urmează. Și, desigur, se citesc cu febrilitate nu numai capitolele vitriolante *Mai mulți soldați* și *Păcatele poezilor: deliranți, impostori, aventurieri, inegali, fabricatori*, în care, din nefericire, figurează pe nedrept și unii poeți valoroși (Ana Blandiana, Ileana Mălăncioiu etc.), după cum, în alte secțiuni ale cărții, Nichita Stănescu, Marin Sorescu nu sunt deloc tratați cu blândețe. În această carte fermecătoare există unele injustiții, precum și unele erori de informație. Comentatorii s-au grăbit să observe că Eugen Barbu nu a prezentat în paginile volumului său o seamă de poeți importanți pentru literatura română contemporană (dar unele omisiuni aparțin omului Eugen Barbu și nu cercetătorului literar Eugen Barbu), că nu întotdeauna a transcris fidel datele de apariție ale unor cărți, că ierarhiile literare pe care le propune nu coincid cu cele stabilite de critica literară. Dar toate acestea nu spun nimic despre spiritul primului volum din *O istorie polemică...* Eugen Barbu nu a compus o lucrare didactică pentru uzul elevilor și profesorilor de liceu, nu le-a pus acestora la îndemână un instrument de lucru riguros din care să ia informații exacte și complete despre diferiți autori. El a scris o carte plină de viață, care are ca ilustru model, după cum s-a remarcat, *Istoria...* lui G. Călinescu, „divinul critic”, cum frumos îl numește Eugen Barbu. [...] În fond, *Poezia română contemporană* este o meditație des-

pre creația poetică, despre succesele și înfrângerile ei, meditație susținută cu mijloacele de expresie ale unui romancier. Scrisă de unul din marii noștri scriitori de astăzi care a avut entuziasmul și răbdarea să parcurgă sute de volume, unele excepționale, destul de multe penibile, ea pune întrebări, oferă răspunsuri, incită la discuții pasionante și își așteaptă replicile. Acestea – cum spunea Adrian Păunescu – nu pot fi doar opiniile favorabile sau negative ce le-a provocat, ci alte cărți despre același material literar”. □ În *Cronica literară*, Cornel Moraru prezintă volumul lui Șerban Foartă, realizat în colaborare cu Andrei Ujică, *Texte pentru Phoenix*. ■ Alexandru George scrie despre *O situație paradoxală*: cea a rămânerii în afara circuitului literar, de peste trei decenii a *Istoriei literaturii române* de G. Călinescu: „[...] *Istoria* lui Călinescu trăiește... Deși s-a tras în numai o mie de exemplare și constituie o raritate pe piața cărții, ea este neconținut citată și, spre mirarea cititorului mai vârstnic, e cunoscută chiar și de cei mai tineri critici, care nu o „utilizează” numai ca punct de referință, dar dovedesc că i-au asimilat substanța în cel mai profund înțeles al cuvântului. Nu vrem să spunem că, așa stând lucrurile, ea poate să nici nu mai fie reeditată, pentru că și așa o cunoaște toată lumea. Dimpotrivă, socotim că ambele versiuni trebuie publicate, pentru că diferența eventuală dintre ele ne-ar apărea ca foarte semnificativă pentru ideile autorului. Să nu uităm că atunci când îi apărea această carte, el abia împlinise patruzeci de ani și că în sfertul de veac următor el a revenit, și-a revizuit unele opinii critice, le-a nuanțat. Scrisul lui presupune etape ale înțelegerii și trebuie înțeles ca atare; materialul acestei judecăți se înșiruie pe o distanță destul de lungă, din care editorii au fost mai generoși cu articolele dispartate. O carte despre această carte ar constitui o pasionantă încercare, de care ne mirăm că nu ispitește inițiativa vreunui istoriograf mai tânăr. În ea, urmărirea destinului ei în critica actuală ar constitui un capitol deosebit de copios și de dificil. Căci, ani de zile, *Istoria* lui Călinescu a fost textul de referință fundamental în judecarea unei întregi literaturi. O bună parte din ceea ce s-a scris în critica actuală e o replică, o dezvoltare, o încercare de aprofundare a intuițiilor călinesciene.” ■ În *Puncte de vedere*, Al. Paleologu publică *Preferință și direcție*, o replică la „dezbaterile despre critică” din numărul din 13 august al revistei „Contemporanul” și o completare la propriul articol din „Flacăra”, *Scriitorii și critica*. Acesta abordează problematica criticii de direcție și afirmă: „Un critic trebuie să aibă două compartimente ale gustului: pe lângă gustul său intim, de simplu cititor, care-și poate avea, firește, preferințele, el e obligat să aibă și un al doilea gust, să zică așa „general”, obiectivat, capabil să înțeleagă și să aprecieze orice valoare reală. El poate de pildă să nu fie amator de literatură fantastică, dar trebuie s-o înțeleagă și să facă abstracție de gustul său intim dacă scrie despre ea. E adevărat că orice critic are domenii și autori despre care scrie mai interesant și mai pătrunzător decât despre altele, dar asta e o stare de fapt, nu ideală; afară de asta, ca orice scriitor, un critic își are temperamentul propriu,

care intră în alcătuirea talentului său literar ca atare. [...] În discuția din „Contemporanul” mi s-a părut că D. Micu lărgeste excesiv sfera criticii de direcție, spunând: „Funcția orientativă fiind un implicat definitoriu al activității critice, e clar că toți practică, în acest sens larg, o critică de direcție”. Nu totdeauna „implicatul” acesta se face simțit, bunăoară în critica exegetică și heuristică: ce „funcție orientativă” au de exemplu eseul lui Tudor Vianu despre Ion Barbu, cele cinci volume despre Eminescu ale lui George Călinescu? [...] Chiar și cu o orientare clară, cum ar fi raționalismul normativ al lui Șerban Cioculescu, critica nu este încă, prin aceasta, una „de direcție”, fie și „în sens larg”. Nici afirmația lui Ov. S. Crohmălniceanu cum că ar exista în critică și „direcții nedeclarate”, nu-mi pare acceptabilă deoarece o tendință latentă în critică nu-i poate defel atribui acesteia caracterul de direcție. Critica de direcție decurge dintr-o ideologie literară explicită, cum foarte just au arătat în aceeași discuție L. Ulici și G. Dimisianu. Dar și aici apare o aporie, în întrebarea pe care și-o pune L. Ulici: „la noi astăzi există o unitate a ideologiei literare și rămâne de văzut dacă înăuntrul ei e posibil să existe mai multe critici de direcție”. Asta ar putea chiar explica absența astăzi la noi a criticii de direcție, asemenea critică neexistând decât împotriva altei direcții și având esențialmente un caracter polemic. Totuși unitatea ideologiei nu exclude existența mai multor „direcții”, de exemplu „tradiționalism” și „modernism”, care au existat și în trecut, într-o cu totul altă structură social-economică și pe care, bineînțeles, *mutatis mutandis*, le putem discerne și acum. Direcțiile acestea nu se bucură încă, în actuala lor resurgență, de foarte explicite critici de susținere, dar ne putem aștepta ca acestea să se definească și să se constituie. Se bucură însă cel puțin de câte un eminent poet care le reprezintă cu strălucire: Ion Gheorghe și Nichita Stănescu”. □ În *Capricii*, Ion Lăncrănjan publică tableta *Cârcotașii*. □ L. Dumitrescu publică o notiță de prezentare a ediției 195 a *Cenaclului Flacăra*, eveniment ce a avut loc la Sibiu.

● [**„Orizont”, nr. 35**] Cronica lui C. Ungureanu conturează stilul criticului N. Manolescu, punând accent pe eseurile din *Teme 1* și *Teme 2* și pe *Sadoveanu sau utopia cărții*, despre aceasta din urmă cronicarul notând: „Ghicim în această carte o «sfidare» a unor adevăruri enunțate de Lovinescu sau G. Călinescu. Polemizând cu Lovinescu asupra civilizației române sau cu G. Călinescu asupra specificului românesc (în subtext, firește, de fiecare dată) N. Manolescu avansează o seamă de observații de bun simț, foarte utile de fiecare dată, ieșite din experiența cititorului de literatură modernă: a cititorului și nu neapărat a exegetului. Căci, dacă deslușim cu ușurință idei din Barthes, Todorov etc (și modele) observăm că iubirea pentru noua critică este și ea, la rândul ei, cât se poate de infidelă. Structuralismul genetic din alt capitol este urmat și el fără încredere.” (articolul *Stilul criticului*) ■ Zaharia Sângeorzan abordează memorialul de călătorie sau modul cum înțelegea Mihai Ralea călătoria, pornind de la o afirmație a lui Tudor Vianu: „Călătorul Ralea este

Ralea întreg” (articolul *Mihai Ralea, călătorul*). ■ Ion Arieșanu se află în ipostaza de traducător al lui Vladimir Ciocov, prezent la pagina de poezie cu poeme în proză dintr-un volum tipărit în limba sârbo-croată. Alți poeți care semnează poezii sunt I. D. Teodorescu și Dragomir Mirianici. ■ Doina Babeu, la rubrica „opinii”, se preocupă de *Direcția băănățeană a curentului latinist*, relevând eforturile cărturarilor băănățeni din perioada dominației imperiului habsburgic, în descendența lui Paul Iorgovici sau C. Diaconovici-Loga, pentru unificarea limbii care, din păcate, degenerază în etimologism (latinesc sau italianesc). ■ La rubrica „inedite”, Marius Pop comentează lapidar însemnările manuscrise și lingvistice ale poetului V. Voiculescu, cel din *Ultimele sonete*. ■ Din literatura lumii, în prezentarea și traducerea Marinei Bejan, este selectat poetul romantismului spaniol Gustavo Adolfo Béquier autorul *Rimelor* și *Legendelor*, căruia Jiménez și Machado din secolul XX îi datorează atât.

● [„România literară, nr. 36] Virgil Teodorescu publică poemul patriotic intitulat *Țării, iar, Haralambie Țugui, În pământul etern românesc...* . ■ Mircea Mancaș semnează un material despre *Sens și expresie în limbajul poetic*, text care exprimă o opinie antiformalistă în ceea ce privește limbajul poetic avansând în loc un punct de vedere marxist: „În fine, în gândirea marxistă omul apare ca o ființă ce «semnifică» prin întreaga lui activitate. El își creează un univers din ce în ce mai bogat prin producția materială și spirituală. Esența creației artistice constă deci în constituirea unei noi dimensiuni a realității, provocată de efortul uman de autodepășire, și care constituie totodată dubla reflectare în artă a omului și a realității redată în forme specifice și inedite. În înțelegerea sensului uman al artei nu poate fi exclusă referirea la semnificație, mai exact la relația semnificant-semnificat”. ■ La *Dezbaterile „României literare”* răspund George Bălăiță, Marin Mincu, Grigore Smeu, Leonida Teodorescu. □ Remarcând opera de artă are la baza ei existența conflictului și menționând că se așteaptă cărțile despre conflictele „lumii noastre”, cele care să illustreze „puterea de iradiere a muncii, așezarea instituțiilor pe calea dezvoltării multilaterale”, George Bălăiță arată însă că există și un alt tip de conflict, „difuzat în toată substanța cărții”, punând întrebarea: „Un autor bun poate să găsească în lucrurile mărunte semnificații adânci?”. Interogația subsumează și alte interogații: „Cum te integrezi, ce accepți, ce respingi, cât crezi din ce spui, cât ești din ce arăți? Înțelegi tu că țara ta este într-adevăr o mamă ca și mama ta adevărată și nu un cuvânt într-o frază retorică ? Care sunt lucrurile ce te întristează și care cele ce te fac să râzi ? Cum este râsul tău, este senin sau altfel ? Care este bucuria ta?... Nu sunt întrebările unui om care dă sfaturi despre cum cum și ce ar trebui scris, nemulțumit fără să facă ceva că ne lipsesc atâtea cărți bune și mulțumit că o spune tocmai el etc. Nu. Sunt întrebări pe care eu însumi mi le pun și caut un răspuns. Nu într-un text ocazional, ca într-o carte. Dar nu cred că este necuviincios să-tj pui întrebări din când în când, pînă apare cartea, și la gazetă, adică în văzul lumii și nu închis între două

coperte de carte. Fie și cu tonul unor personaje pe care mulți dintre noi le iubim în literatura clasică : oare cine sunt eu și ce se întâmplă cu mine?”. □ Marin Mincu recurge la *Exemplul romanului istoric*. Considerând că „romanul istoric reprezintă modalitatea cea mai adecvată, prin gama largă de procedee admise, pentru a construi pilonii de susținere ai acelei epopei naționale la a cărei împlinire năzuim”, criticul consideră că specia nu este foarte bine reprezentată în epica românească, cu excepția a trei mari scriitori care au și propus trei formule diferite de a scrie roman istoric – Mihail Sadoveanu, Camil Petrescu și Marin Preda. Cheia actualității, consideră Marin Mincu, este romanul istoric: „Generațiile diverse de prozatori de la noi nu trebuie decât să se angajeze cât mai responsabil, într-o activitate de creație solidă”. □ Grigore Smeu abordează în răspunsul său la dezbatere conflictele procesului creator. Conștientizarea acestui conflict conduce și la observarea neconcordanței între intenționalitatea creatorului și răspunsul final pe care îl reprezintă opera devenit astfel un surrogat. O astfel de situație, explică Grigore Smeu, derivă din „pierderea controlului din partea scriitorului asupra propriilor sale tensiuni conflictuale”. Revenind la conflictele contemporane, autorul conchide: „În general vorbind, conflictele umane exprimate de literatura contemporană sunt mai puțin zgomotoase și spectaculare decât în deceniile trecute, dar și mai profunde. Penetrația conflictuală și-a deplasat în mare măsură accentul de pe faptul exterior brut pe stările de veghe ale conștiinței, pe meditațiile active, zbuciumate și tăcute, căutătoare de deschideri umane. Personajele romanelor lui Marin Preda trăiesc tăceri mistuitoare, mai grăitoare decât gesturile cele mai spectaculoase. Tăcerile acestea sunt departe de a fi sinonime cu liniștea. Când un personaj din *Risipitorii* sau *Marele singuratic* tace îndelung, în «muțenia» lui simțim o nobilă și adâncă stare conflictuală, însetată de puritate. Risipa de gesturi exterioare – atât pentru spiritualitatea creatorului cât și pentru personajele create – lasă astăzi tot mai mult locul confruntărilor cu timbru de violoncel, într-o epocă în care echilibrul conștiinței umane este solicitat cu stăruință, ca o balanță corectă, ale cărei indicatoare evoluează fără să aibă nevoie de zgomot”. □ Leonida Teodorescu aduce în discuție precizări terminologice. Ca și termenul de roman social, autorul textului consideră că termenul de conflict este instabil. Exemplificând prin ceea ce înseamnă termenul în romanul polițist clasic, sau într-un roman ca *Război și pace*, Leonida Teodorescu concluzionează: „Prin urmare, nu este vorba doar de o oarecare deviere în înțelegerea termenului, ci de un proces de omonimizare, adică literatura a importat un termen și i-a dat un cu totul alt înțeles decât cel cotidian, comun rămânând doar cuvântul. Fenomenul în sine ar putea fi privit cât se poate de firesc, dacă n-ar interveni momentul contaminării, al unei contaminări de ordin social, în care transferul de sensuri duce la o frecventă confuzie între două noțiuni distincte, acoperite mai mult sau mai puțin întâmplător de același cuvânt. Să-i dăm Cezarului ce-i al Cezarului și să-i dăm lite-

raturii dreptul la o proprie și strictă înțelegere a termenilor, chiar dacă termenii au fost importați cândva din sfere absolut extraliterare”. ■ Florin Costinescu și Corneliu Vadim Tudor publică poezii în pagina a șasea. ■ Șerban Cioculescu aduce în atenție un document caragialean inedit, obținut de la Valeria Căliman, păstrătoare arhivei lui Valeriu Braniște: este vorba despre o carte de vizită, cu semnătura dramaturgului, pe verso-ul căreia acesta scrisese numele ardelenesti ale bovinelor, date în funcție de ziua săptămânii în care s-au născut, și încă un repertoriu de nume, prenume și porecle, tot din zona Ardealului. În volumul de *Amintiri din închisoare* (Ed. Minerva, 1972), Valeriu Braniște relatează despre o perioadă petrecută alături de Caragiale la Tușnad, în care au avut numeroase dispute pe tema unității limbii române, consemnând faptul că dramaturgul era reticent față de limba care se vorbea în Ardeal. Cele două documente menționate, îi prilejuiesc lui Șerban Cioculescu observația că Ion Luca Caragiale a fost, totuși, atras cel puțin de posibilitățile expresive și umoristice ale onomasticii populare ardelenesti. ■ Constantin Țoiu operează o lectura subiectivă a două dintre prozele lui Macedonski, *Caii negri* – citadină, la întâlnire cu Mateiu Caragiale și Hortensia Papadat-Bengescu, și schița fantastică *Ocean-ia-Pacific-Dreadnough*, remarcând modernitatea scriitorului, excentricitatea, cosmopolitismul viziunii și atracția către descoperirile veacului. ■ Paul Georgescu propune alte soluții pentru proza contemporană autentică: „investigarea mediilor obișnuite în situații obișnuite”. Uzina este mediul propice pentru scriitor în epoca socialismului, iar grupul social este noul său erou. Exemplul ales este Virgil Duda cu romane precum *Catedrala* sau *Al doilea pasaj*. ■ La *Cronica literară*, Nicolae Manolescu lămurește sensul cuvântului provincial în *Scrisorile provinciale* ale lui Ștefan Bănulescu. Inspirația din Costache Negruzzi fiind evidentă, criticul arată convergența acesteia și cu alte spirite, menționând „un alt sens, estetic-moral, al cuvântului, indicând o poziție contemplativă și ironică a observatorului, o candoare prefăcută în linia moralismului satiric al lui Swift, Montesquieu și Voltaire. Provincialul, astfel definit, e un Guliver pe insula Laputa, un persan la Paris, un Huron”. O altă trăsătură clasică remarcată este estetica anonimatului. „Școala marilor povestitori de altădată este imediat evidentă la Ștefan Bănulescu, în discreția mijloacelor, în inimitabila artă a cuvântului, potrivit după legi care azi s-au pierdut”, scrie criticul. ■ Antologia *Calistrat Hogaș interpretat de...* (Ed. Eminescu, 1976) îi prilejuiește lui Mihai Dinu Gheorghiu observații asupra modalităților de a alcătui antologii și asupra obiectivității antologatorului. În ceea ce privește cazul particular al lui C. Hogaș, comentatorul antologiei remarcă multitudinea punctelor de vedere și, în același timp, unilateralitatea fiecăruia. În consecință, multe ignoră fie clasicismul, fie barochismul ori romantismul operei, autorul comentariului reproșând, de asemenea, și lipsa opiniei lui N. Iorga. ■ Un elan artizanal, de căutare a „artisticului”, remarcă Mircea Iorgulescu în volumul de versuri *Punctul sensibil*, de Ion Lotreanu

(Ed. Eminescu, 1976). ■ Sorin Titel recenzează volumul de povestiri de Constantin Mateescu, *Fantezie pentru trompetă solo* (Ed. Eminescu, 1976), considerând că volumul aduce, față de scrierile anterioare, un surplus de autenticitate și o compoziție mai bine controlată. ■ Valeriu Cristea se oprește asupra volumului de critică *M. Sadoveanu. Teme fundamentale*, de Zaharia Sângeorzan (Ed. Minerva, 1976) o lectură, așa cum mărturisește autorul, „modernă prin renunțare”, adică prin concentrarea pe câteva scrieri: *Baltagul*, *Izvorul Alb*, *Creanga de aur*, *Zodia Cancerului*, *Nicoară Potcoavă*, *Împărăția apelor*, *Țara de dincolo de negură*. Remarcând jocul dintre afirmații de sinteză și analize specifice, comentatorul consideră că titlul cărții ar fi trebuit să fie trecut la singular pentru că este vorba de mai multe subteme aflate sub guvernarea uneia singure: Dacia veche, mitologia ei. Valeriu Cristea are și câteva aspecte de reproșat acestei cărți de debut, printre care: stilul uneori prețios, abuzul de analogii, repetiția și chiar o anumită naivitate. ■ La *Prima verba*, Laurențiu Ulici scrie despre antologia de tineri poeți intitulată *Caietul debutanților 1975* (Ed. Albatros). ■ Ana Blandiana publică fragmentul *Amintiri din copilărie*, din volumul *Cele patru anotimpuri*. ■ Roxana Sorescu publică un articol pe o temă de istorie literară: dilema în jurul anului de naștere al lui B. P. Hasdeu. ■ Rubrica *Prezențe românești* semnalează organizarea celui de-al III-lea Congres european de anticipație la Poznan, în cadrul căruia lui Vladimir Colin i s-a decernat un premiul special. ■ Nicolae Balotă relatează despre Congresul Asociației Internaționale de Literatură Comparată care a avut loc între 12-17 august, la Budapesta. Obiectivele Congresului, detaliază Balotă, au fost trei mari mutații în istoria literaturilor de limbi europene (Renașterea, Iluminismul și începutul sec. al XX-lea), studiul relațiilor dintre anumite literaturi din afara Europei, odată cu fenomenul istoric al eliberării unor țări din Africa sau Asia de sub dominația colonială și raporturile dintre studiile de literatură comparată și cele de teorie literară. Din delegația română la Congres au făcut parte: Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Al. Dima, I. Chițimia, Paul Cornea, A. Marino, Al. Duțu, N. Balotă.

● [„*Tribuna*”, nr. 36] Sunt publicate versuri de Victor Felea, Anaïs Nersisian, George Roș, Wisława Szymborska (trad. Nicolae Mareș), proză de Mircea Opriță, Leonida Neamțu, un reportaj de Dan Rebreanu. ■ În *Cronica literară*, Ion Vlad discută romanul lui D.R. Popescu, *Ploile de dincolo de vreme* (Dacia, 1976), în care întâlnește o întoarcere la povestire: „Important e deocamdată faptul că romanul lui D.R. Popescu se constituie ca: viziune, problematică și formulă, ca serie narativă, într-o succesiune de povestiri, și în această structurare găsim originalitatea prozei scriitorului. El redescoperă marea fascinație a povestirii, formă acceptată ca posibilitate de reprezentare a lumii; suntem în plină tradiție a prozei care recuperează soluțiile vechii povestiri cu toate metamorfozele acesteia (romanul medieval, povestirea filozofică a secolului al XVIII-lea, romanul-cronică al veacului următor și romanul-epopee

de azi). Vom numi acest proces de adaptare la condițiile povestirii: descoperirea «narativității» în romanul realist de azi, instrument de transmitere a unor fenomene, raporturi și idei de cea mai vastă și gravă rezonanță în conștiința receptorului și el atras de povestire”; „*Ploile de dincolo de vreme* este cartea povestirilor și a unui povestitor. El poate fi martorul, interpretul sau spectatorul; el produce cele mai neașteptate inserții narative (motivul mitic al șarpelui și convertirea basmului într-o suită de semnificații etice); comentează evenimentele, descifrează parabolele și face ca semnul să dobândească sens. Rolul povestitorului poate fi luat de diverși protagoniști, dar, independent de locul acestuia în «fabulă», el rămâne martorul și păstrătorul unei memorii ce destăinuie fața adevărată a lucrurilor. Romanul își relevă calitatea de reprezentare a lumilor prin povestire”. ■ În *Conștiință și autenticitate*, Ion Marcoș analizează romanul *Vara* (C.R., 1976) de Nicolae Damian, menit să fie prima parte a ciclului romanesc intitulat *Viața lui Martin*: „În lipsa unor piese importante din dosarul «cazului» Martin, destinate probabil volumului (sau volumelor) următoare ale ciclului, *Vara* are aspectul unei introduceri prelungite într-o dezbatere ce-și pierde o bună parte din interes înainte de a se produce. Nefiind duse până la capăt în plan psihologic, personajele nu sunt nici comportamental deplin autentice. Demonstrația nefiind încă încheiată, etapa ei următoare poate pune într-o lumină mai favorabilă începutul”. ■ Veronica Porumbacu semnează textul *Însemnare*, în care evocă poezia Floricăi Ștefan din placheta *Rădăcina*: „Pentru cititorul obișnuit cu litiile ei senine (nu e un paradox) murmurate cu voce scăzută în versete ample, catrenele acestei plachete [...] sunt o surpriză. Florica Ștefan surprinde în formă fixă, miniaturală, aceleași priveliști pe care le traversa cu versul «descult», cu «tălpile goale» în iarba umedă”. ■ C. Blănaru prezintă *Zilele și umbra mea*, pagini de jurnal de Traian Chelariu (Juni-mea, 1976). ■ În *Adevăr uman, adevăr artistic*, Norman Manea comentează romanul lui Mihai Sin, *Viața la o margine de șosea* (C.R., 1975): „Pledoarie artistică pentru autenticitate, oferind un chip credibil și complex adevărului uman, singurul erou totdeauna și în toate sensurile «pozitiv», romanul lui Mihai Sin propune – în vasta temă a însingurării, îndelung frecventată de secolul nostru, accente personale, de real interes”. ■ Ion Șeuleanu prezintă studiul *Folclor literar românesc* (Editura Didactică și Pedagogică, 1976), de Mihai Pop și Pavel Ruxăndoiu: „Vastitatea ariei problematice, perspectiva din care sunt interpretate valorile folclorului românesc, precum și calitatea de excepție a unor exegeze vizând conceptele ori categoriile creației orale sunt atribute care fac din cartea lui Mihai Pop și Pavel Ruxăndoiu o reușită certă”. ■ Grigore Traian Pop publică interviul *Cu Ion Biberi despre filosofie și literatură*.

3 septembrie

• [„Scânteia”, nr. 10 587] Agerpres oferă informații despre *Participări românești la târguri internaționale de carte*: „După participările, din primul

semestru al anului, la târgurile internaționale de carte de la Bruxelles, Leipzig, Bologna și Varșovia, România va fi prezentă, între 16 și 21 septembrie, la o manifestare similară cu sediul la Frankfurt pe Main. Țara noastră, care se numără printre participanții constanți la acest vechi târg de carte, va fi reprezentată, la actuala ediție, de circa 750 de titluri, cu precădere apariții editoriale ale anului 1976. Standul românesc va reuni astfel literatură originală – social-politică, științifică, enciclopedică, tehnică, beletristică, de artă, turistică, pentru copii și tineret, precum și numeroase traduceri. Nu vor lipsi nici lucrările în limbi străine, unele dintre acestea fiind realizate în coeditare cu case de editură din străinătate. Seria tradiționalelor târguri de carte cu caracter internațional va continua, în această toamnă, cu cele de la Sofia și Belgrad, manifestări la care țara noastră va fi de asemenea prezentă”.

• [„Contemporanul”, nr. 36] Dumitru Micu prezintă *Cărți pentru copii*.

□ Ion Caraion: *O ureche de dulceață și-o ureche de pelin*: „... basmul în versuri al lui Ion Caraion (ilustrat de Valentina Bardu: prezentare grafică: Ana Davlu) spune chiar, fără îndoială, mult mai mult cititorului matur decât școlarul și elevului”. □ Al. Mitru: *Din marile legende ale lumii*: „Repovestind faptele de arme, suferințele și actele de generozitate, de dreptate ale eroilor legendari, Al. Mitru s-a străduit, și nu fără notabile rezultate, să capteze tonalitatea lăuntrică a fiecărei epopei, să sugereze ritmica spunerii diferiților mnestreli... fără a se îndepărta de stilul specific al prozei narative românești de factură populară”.

• [„Cronica”, nr. 36 (553)] N. Barbu semnează *La izvoarele patriei*: „Marele valori ale literaturii și artei românești s-au constituit în jurul unghiului de vedere original, specific poporului nostru. Când vorbim de poezia românească de valoare universală ne referim, în primul rând, la filonul de profunzime care transpare din *Miorița* ca și din operele lui Brâncuși, din *Luceafărul* eminescian ca și din *Nicoară Potcoavă* al lui Sadoveanu sau din creația lui George Enescu. [...] Expresie a epocii și a poporului în sânul căruia s-a născut scriitorul, marea literatură înseamnă proiecția unui spirit comun dar complex în manifestări, la scara universalității și a duratei. În sensul acesta tovarășul Nicolae Ceaușescu reamintea la Congresul educației politice și al culturii socialiste spusele lui Leonardo da Vinci: «Acela care poate merge la izvor nu trebuie să meargă la ulcior» și – continua secretarul general al partidului nostru – «noi avem izvoare nesecate care, dacă bei din ele, te întineresc, îți dau noi puteri de viață, îți stimulează forța creatoare. (...) Sorbiți apa limpede, răcoritoare și veșnic vie a patriei noastre socialiste»”. ■ Ștefan Celmare scrie despre *Creativitatea filozofiei marxiste*: „Prin însăși geneza și funcțiile sale, filozofia marxistă se constituie ca un îndreptar al practicii revoluționare. A ține seama, în toate situațiile, de particularitățile dezvoltării economico-sociale reprezintă cerința care exprimă caracterul creator al marxismului, faptul că adevărurile și tezele universal-valabile ale acestuia se aplică în funcție de condițiile istorice

concrete”. ■ Ion Căpreanu semnează *Actualitate și perspectivă în acțiunile cultural-educative*: „Problematika teoriei culturii și a investigației sociologice s-a diversificat în ultimii ani, a căpătat înfățișarea unei științe moderne, capabilă să aprofundeze problemele, preluând mai hotărât din experiență și din uriașul material acumulat de etnografie, istorie, estetică, drept, morală etc. Astfel, se desfășoară astăzi pe baze noi, moderne, cu mijloace eficiente, preocuparea, începută cu mult înainte, de a îmbrățișa întregul domeniu al vieții spirituale în interferența și influența sa reciprocă cu viața social-economică”. ■ Liviu Leonte publică *Modalități noi*, o cronică literară la *Cel iubit* de Radu Mareș, Editura Dacia: „Altfel spus și raportat mai direct la volumul lui Radu Mareș se observă că, alături de pagini care certifică o preocupare pentru *ce* se spune, nu numai pentru *cum* se spune, se întâlnesc destule pasaje în care scriitorul, fascinat de propria sa manieră, pierde din vedere ideile în favoarea stilului, lăsându-și cuvintele să circule într-o libertate excesivă. A urmări ideii, iată o preocupare dovedită, dar care trebuie mai mult valorificată în proza lui Radu Mareș”. ■ Zaharia Sângeorzan, în *Romanul unei călătorii*, prezintă *Spre Kilimandjaro* de Traian Filip, Editura Dacia, 1976: „*Spre Kilimandjaro* este un itinerar – inițiere prin Kenya, un «dosar» ai existenței ei milenare și actuale, un roman insolit prin temă și frumusețea stilului. Este o carte care te face să te gândești la bătrânul Hemingway și la sfînxul Kilimandjaro...”. ■ În *Mențiuni critice* apar: □ Const. Blănaru scrie despre *Mansarda colibei* de Alex. Rudeanu, Editura Junimea, 1976: „Trecând peste faptul că simbolul clepsidrei este cam prețios comentat, iar adăugarea «mansardei» de către un colaborator face discutabilă omogenitatea sensurilor «colibei» înseși, trebuie să remarcăm graba cu care a fost scrisă cartea (dovezi și la nivelul stilului; pasaje literaturizate, repetări de propoziții și fraze fără rosturi speciale, unele devieri în reportaj ș. a.)”. ■ Miron Blaga prezintă *Poemele părinților* de Gh. Anca, Editura Eminescu, 1976 : „Talentul și posibilitățile lui Gheorghe Anca cer o maturitate care să limpezească fiorul liric care-l animă pe autor, să-i cristalizeze dominantele, să-i dea acel spor de «luciditate» fără care poezia este doar un simplu delir verbal”. □ Octavian Nestor recenzează *Corabia de fosfor* de N. Grigore Mărășanu: „Poet al spațiului maritim, N. Grigore Mărășanu încheie în poezia sa sensibilitatea acută a unui intelectual frământat de adâncile fioruri lăuntrice ale nevoii de transcendent”. ■ C. Ioan semnalează apariția volumului *Opere complete*, vol. I de Constantin Dobrogeanu-Gherea, Editura Politică: „Editarea *Operele complete* ale lui Dobrogeanu-Gherea se înscrie pe coordonata orientării pe care Congresul al XI-lea al Partidului Comunist Român a imprimat-o activității politico-ideologice, de a se acționa în direcția cunoașterii trecutului de luptă revoluționară a poporului nostru, a tradițiilor culturii lui progresiste. Adăugând la creația prezentului creația trecutului, se dă prețuirea cuvenită marilor înfăptuiri ale înaintașilor, moștenirii mișcării noastre revoluționare”. ■ Din *Moment* reținem *În câteva cuvinte* de N. Irimescu: „Despre aportul lui

Mihail Sadoveanu în calitate de cronicar literar și recenzent se ocupă un studiu de istorie literară pe care revista «Ramuri» îl publică în continuare. Despănușând publicațiile de la sfârșitul veacului trecut și începutul acestuia, anume «Revista modernă» și «Pagini alese», Pavel Țugui remarcă pe drept că «deși tânăr, Sadoveanu se impune prin maturitatea convingerilor ideologice și artistice, detașate spontan, fără convulsii și de mult bun simț». * În «Biblioteca Manuscriptum» a apărut un foarte interesant număr al *Rotondei* 13, în care sunt prezentate 13 ședințe prezidate de Șerban Cioculescu. Au fost comemorați Ioan Slavici, Tudor Arghezi, Camil Petrescu, Tudor Vianu, G. Călinescu, B. Fundoianu, Ionel Teodoreanu, Tudor Mușatescu. E un volum care merită o cercetare răbdătoare. [...] * O inițiativă interesantă ce aparține Asociației scriitorilor din Timișoara: o tabără de creație pentru inițierea debutanților în literatură. Cei care aspiră la condei au fost invitați în comuna Vârfuri – Arad, unde beneficiază de îndrumările unor confrăți cu aplicații didactice: Anavi Adam, Aurel Ardeleanu și Aurel Turcuș. Ce va rezulta va deveni produs public”. ■ Horst Fassel scrie despre *Premiul Buchner – 1976*: „În ciuda multiplelor sale realizări pe alte planuri, Piontek rămâne una din personalitățile lirice de seamă din perioada postbelică. Decernarea premiului *Buchner* confirmă și în fața publicului larg această constatare”. ■ Versuri semnează George Lesnea (*Cântecul calului șarg; Ploaia; Zbor*).

• **[„Munca”, nr. 8351]** În *Însemnări de scriitor*, Ion Dodu Bălan publică *Paralele tulburătoare*.

• **[„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 300]** Ion Lotreanu atrage atenția pe prima pagină asupra *Unui eveniment literar de excepție*, amintind de volumul 10 din seria de la Minerva a operelor lui G. Călinescu, conținând 17 poeme trecute de îngrijitorul ediției, Andrei Rusu, la cap. *Postume*: „Poezia lui G. Călinescu are și farmec, și adâncimi, e atent supravegheată, cărturărească, la nivelul recuzitei, fără crispări și fără entuziasme neacoperite artistic... Ea nu poate fi în niciun chip privită cu superioritate de critici literari gata să-și scoată pălăria în fața nu știu cărui veleitar.” □ Poem de Adrian Popescu, *Iubește-ți temelia*. □ Constantin Sorescu, o cronică despre *O ediție exemplară*: Valeriu și Sanda Râpeanu au coordonat o nouă ediție a excepționalei autobiografii a lui Nicolae Iorga, *Orizonturile mele. O viață de om așa cum a fost*, Ed. Minerva □ *Din reviste, pe scurt* citează din articolul lui Ov. S. Crohmălniceanu, *Umanistul troglodit*, din ultimul număr al revistei „Flacăra”, în care criticul o înfiează pe „o cucoană” care „le știe pe toate”: Monica Lovinescu (Untaru). □ Este anunțată, în *Cronică de librărie* a lui Traian Iorga, apariția „Substanțialei” lucrări *Aspecte antropologice* de Lucian Blaga la Ed. Facla. □ În rubrica *Accente*, un nou pamflet de Eugen Barbu, în care este luat în colimator Henri Kamm, „Spoitor cu bidineaua”, corespondent pentru Franța al ziarului „New York Times” – care lansează tot felul de calomnii, cum ar fi cea despre așa-zisa încordare a relațiilor României cu URSS.

4 septembrie

• [„Scânteia”, nr. 10 588] Paul Petrescu publică note de lectură la volumul *Un mileniu de artă la Dunărea de jos* de Răzvan Theodorescu, Editura Meridiane: „Între nordul și sudul Dunării au fost permanente relații, în ambele sensuri – era, de fapt, aceeași lume din punct de vedere cultural și artistic – fiind foarte greu să afirmăm existența unei ale «lumi» culturale – dacă nu ar fi decât pentru motivul încadrării acesteia în complexul într-adevăr mare al lumii bizantine. Dar este meritul cărții de a deschide noi perspective studiului relațiilor culturale și artistice, luminând și pe cele politice, din această parte a Europei”.

• [„Luceafărul”, nr. 36] Se deschide cu editorialul *Literatura despre om, pentru om*, semnat redacțional. ■ Ion Țuguie scrie, la *Opțiuni*, despre *O artă a clarității, a idealurilor generoase*. ■ În *Viața la zi*, Adrian Păunescu așază poemul *Septembrie de miere*. ■ *Călător prin Moldova* se intitulează tableta publicată de Ioan Alexandru la *Jurnal de poet*. ■ Victor Ernest Mașek se oprește, în eseu *Inovație și eficiență*, asupra epigonismului, compilând perspective ale lui Nietzsche sau Baudelaire. ■ *Introducere în opera lui Ion Creangă*, studiul lui George Munteanu, este analizat de M. Ungheanu în cadrul *Cronicii literare*. Criticul „luceferist” evocă apropierea unor înaintași de scrierile lui Creangă, considerând că incursiunile lor nu au putut să pătrundă profundimile acestei creații: „Nicolae Iorga, G. Ibrăileanu, G. Călinescu, Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Vladimir Streinu, iată pe câțiva care au încercat să intre în intimitatea operei cu șanse veritabile de reușită. Sentimentul pe care-l dă exegeza fiecăruia este că proza lui Ion Creangă este inanalizabilă și că subtilitatea artei lui scapă comentatorului. Intervenția lor n-a făcut decât să amplifice misterul operei”. Cartea discutată sporește, la rândul ei, acest mister: „Intenția lui George Munteanu nu este de a edifica o nouă interpretare, cât de a degaja drumul unor viitoare interpretări. Cartea este interesantă atât prin numeroasele puncte de vedere noi aduse de critic, cât și prin asimilarea în propria viziune a unora mai vechi, datorate puținilor săi predecesori în materie. Enigma omului și a operei persistă însă. Creangă tinde să devină un caz al criticii literare românești, una din pietrele ei fundamentale de încercare”. ■ La *Viața cărților*, Dorin Tudoran „așază” volumul de versuri *Vârsta copiilor mei* al lui Alexandru Brad: „Atunci când își depășește condiția cam reportericească [...], tonul mult prea tranșant pentru spațiul poeziei [...], declarativismul ușor patetic din unele poeme patriotice, poezia lui Alexandru Brad devine mai fidelă față de adevărata fibră poetică a autorului. Căci Alexandru Brad reușește cel mai bine în poezia sentimentală, bine strunită, în tablourile evocatoare peste care se lasă pânza de păianjen a unei nostalgii blânde, temperate”. □ Valentin F. Mihăescu „investighează” romanul polițist *Un glonte pentru rezident* de Haralamb Zincă: „O prejudecată nedreaptă, dar încă puternică, stabilește un regim tolerant menit să sporească plăcerea zilelor de concediu aces-

tor romane. Lucrurile stau și așa, dar nu la nivelul întregii literaturi. Pentru că, dincolo de formule și genuri, în ultimă instanță operează distincția sănătoasă între literatură de bună calitate și cea de proastă calitate. Or, *Un glonte pentru rezident* răspunde exigențelor pentru a face parte din prima categorie”.

□ *Vindecările*, volumul de versuri cu care debutează Doina Uricariu, este comentat de Nicolae Ciobanu: „Pe aproape întreg cuprinsul cărții se resimte faptul că poeta este beneficiara unei temeinice cunoașteri și înțelegeri a ceea ce numim conceptul de poezie modernă. [...] În general, ceea ce se poate reproșa tinerei poete este obstinația cu care se lasă prinsă în capcana practicilor discursiv-explicative. Există în volumul *Vindecările* un însemnat număr de poeme care ar fi putut ființa numai prin versurile și strofele cu funcție de nucleu poetic, lipsindu-se, deci, de balastul explicitărilor applatizante” (*Un discurs poetic*).

■ O notă din grupajul *Vitrina*, dedicat actualității editoriale românești: „Scriitorul Eugen Barbu a predat Editurii Eminescu cel de-al doilea volum din romanul *Incognito*, în timp ce primul volum, aflat la al treilea tiraj, s-a epuizat”.

■ La *Tinerețea clasicilor*, o suită de comentarii închinată operei lui Bacovia. □ Contribuie Grigore Hagiu (*O singură și mare poezie*), Mihail Petroveanu (*Ultimul jurnal*), Ileana Mălăncioiu („*Vâslind un corb...*”), Dan Laurențiu (*Masca tragică*), Dan Cristea (*Curajul locului comun*).

□ Grupajul este însoțit de manuscrisul poeziei *Arminden* (în facsimil) și de patru schițe portretistice realizate de Bacovia (Dosoftei, Macedonski, C. Rădulescu-Motru și Mircea Damian). De asemenea, prima pagină a revistei găzduiește un alt desen semnat de Bacovia, înfățișându-l pe Mihai Viteazul. □ Poezia *Arminden* beneficiază de o mică istorie... anonimă: „Acum mai bine de douăzeci de ani, revista *Flacăra*, într-unul din numerele sale, a alcătuit un fotoreportaj cu poetul George Bacovia. Câțiva redactori ai revistei l-au înconjurat cu căldura pe poet, l-au asaltat cu întrebări, l-au immortalizat pe peliculă; erau ultimele secvențe ce au reținut imaginea poetului. În aceeași zi, poetul Bacovia, generos și emoționat, a dăruit unuia dintre reporteri câteva poezii drept amintire, semn al recunoștinței pentru căldura cu care a fost înconjurat. Azi, același reporter dăruiește una din poezii revistei noastre, spre publicare. Generozitatea poetului este astfel răsplătită după mai bine de douăzeci de ani” (*O amintire*).

■ Mircea Constantinescu încredințează un fragment din romanul *Pentru ziua de mâine*.

■ Debutează cu proză Constantina Caranfil (*Eu mă întorc răsând pe prispă*).

■ Dușan Petrovici traduce poeme de Vladimir Ciocov. ■ În grupajul *A patriei cinstire*, versuri de Grigore Georgiu, Emilia Căldăraru și Gheorghe Daragiu.

■ La cronică de teatru, Bogdan Ulmu face loc unor *Gânduri autumnale*: „Am, ca și alți colegi ai mei, nostalgia *polemicii*. Întrebându-mă care sunt factorii care au contribuit la acordarea notei medii stagiunii trecute, am ajuns la concluzia că unul dintre ei a fost tocmai absența polemică. Despre stagiunea teatrală s-au scris aproape numai articole pline de menajamente. Un ton ceva mai reticent în apropierea ultimelor reprezentații teatrale nu ar fi produs de loc de-

zamăgiri în masă dimpotrivă”. ■ Corina Cristea apreciază ecranizarea romanului *Concert din muzică de Bach*, evidențiind meritul regizorului, care este și autorul scenariului: „Dinu Tănase nu copiază o capodoperă, nici nu realizează una, nici nu alterează măreția ei – cum se întâmplă în cazul transpunerilor în film a unor mari creații literare –, el se mărginește să cocheteze cu capodopere, să-i interpreteze filmic părțile componente, să-i mărească unele detalii, să-i estompeze altele” (*Cochetând cu o capodoperă*). ■ Cronica radiofonică este realizată de Nicolae Mateescu (*La microfon ascultătorii*). ■ Grigore Arbore își consacră cronica plastică artei sculpturale a lui Nicăpetre și tapiseriilor Celei Grigore Neamțu. ■ *La Ferestre*, Marin Sorescu invită *Un poet ca o ieșire la mare*. Este vorba despre Artur Lundkvist, pe care autorul *Descântotecii* l-a vizitat de curând la Stockholm, cei doi cunoscându-se, în urmă cu câțiva ani, la București. Întâlnirea din Suedia a prilejuit și un interviu – desfășurat în engleză –, publicat în acest număr al *Luceafărului*. Doar răspunsurile scriitorului scandinav sunt reproduse cu precizie, Sorescu reconstituindu-și narativ intervențiile. O secvență: „Ce știe domnul Lundkvist despre literatura română, ce știu eu despre cea suedeză? Scor egal, cinci-șase la cinci-șase. Suntem de acord că trebuie să eforturile. Când a fost în România, printre alte amintiri plăcute, și un incident. A plecat cu trenul și, la graniță, vameșii l-au pus să-și numere banii. El spune că a fost invitatul Uniunii Scriitorilor și pronunță numele lui Zaharia Stancu. La auzul numelui lui Zaharia Stancu, milițienii au făcut drepti și l-au salutat. Domnul Lundkvist râde din toată inima. Ei, se întâmplă, spun eu...”. ■ Eugen Simion „tratează” *Obsesia clișeeilor*, așternând, la *Fragmente critice*, „asaltul” de locuri comune pe care l-a cunoscut la un examen de definitivat: „Dialogul nu-i totdeauna posibil, între cel ce este pus să examineze și cel examinat se ridică, deodată, pragul necruțător al clișeeilor. Omul din fața mea nu mai vorbește el, în locul lui vorbesc niște formule goale, care trec de la o frază la alta cu insistență insuportabilă. Vocea interioară rămâne mută, personalitatea individului este prizoniera unor automatisme verbale pe care nici materia incitantă, profund subiectivă, a literaturii nu le descușează”. ■ La *Contemporanii noștri*, Doina Uricariu „fixează” *Conștiința – o permanentă mișcare interioară a creației lui Eugen Jebeleanu* contemplând publicistica autorului *Surâsului Hiroshimei*: „Salut sau replică, strigăt de acuzație sau pamflet, scrisoare plină de compasiune, poem, parabolă sau portret-medalie, articolul scris de Eugen Jebeleanu reprezintă manifestarea unei voci active, ce vibrează la plural, cu o lungime de undă singulară, fundamental reflexivă și axiologică. Publicistica nu este un epifenomen sau o creație minoră. Vocația *scrisului total* și a imaginii totale conferă poemului și articolului același timbru-conștiință, în care integritatea umană a artistului este potențată de integritatea lui istorică”. ■ Geo Dumitrescu răspunde la *Poșta redacției*. ■ În grupajul *Revista străină* este semnalată apariția, în URSS, a cărții *Viața nouă pe pământul României* de Nicolai Paklin, „cuprinzând impresiile culese

de autor în timpul activității sale de corespondent al ziarului *Izvestia*”. Sunt citate câteva rânduri dintr-o cronică de care a avut parte volumul: „Cu blocnotesul în mână, N. Paklin a străbătut toată țara. [...] Din reportajele și însemnările sale despre prezentul țării frățești se conturează imaginea impresionantă a României noi socialiste”. ■ Mircea Micu îl parodiază pe Alexandru Raicu. ■ În grupajul *Lirică vietnameză*, Liliana Liciu-Blajovici și Alexandru Andrițoiu traduc un *Vechi cântec popular din Sud*, iar Dominic Brezianu tălmăcește versuri de Man Giac și Nguyen Suong. ■ Radu Anton Roman semnează ancheta *Cartea de istorie, act politic*, așezată sub genericul *În spiritul orientărilor Congresului educației politice și al culturii socialiste* și însoțită de un citat din Nicolae Ceaușescu: „În studierea istoriei trebuie să ne călăuzim permanent de concepția materialist-dialectică, a marxism-leninismului, punând în lumină adevărul obiectiv, rolul maselor, al popoarelor, combătând tot ceea ce a fost negativ în trecut, politica de dominație a altor popoare și de învrăjbire națională dusă de clasele asupritoare. Istoria trebuie să pună, de asemenea, în evidență lupta comuniștilor pentru eliberare socială. Să facem totul ca istoria să devină o puternică armă a prieteniei și solidarității între popoare, în lupta pentru socialism, pentru colaborare și pace internațională!”. □ Materialul cuprinde contribuții semnate de Eugenia Zaharia (cercetător principal la Institutul de arheologie din București, Ion G. Stanciu (directorul Ed. Didactice și pedagogice), Constantin Bușe (lector), Lucia Georgian (profesoară de istorie) și Ioana Mărculescu (absolventă).

9 septembrie

• [„Scântea”, nr. 10 592] Citim nota nesemnată *O largă rețea a cooperăției de consum pentru difuzarea cărții la sate*: „Printre sarcinile de mare importanță care stau în fața cooperăției de consum se numără și difuzarea cărții la sate. În scopul îndeplinirii în condiții optime a acestei îndatoriri, cooperăția de consum dispune în mediul rural de peste 2 200 librării și raioane de librărie, 6 500 puncte de difuzare a cărții în cadrul magazinelor mixte, 3 800 de difuzori permanenți în unități agricole socialiste și în întreprinderile sătești etc. Un important număr de cărți se difuzează și prin secțiile județene «Cartea prin poștă», precum și prin Librăria centrală din București (str. Serg. Nuțu Ion 8-12, sectorul 6). Totodată a fost lărgită răspândirea cărții în rândul elevilor și cadrelor didactice. Astfel, în școli există peste 5 000 de difuzori de carte. De asemenea, în școli s-a dezvoltat rețeaua de librării obștești (școlare), numărul acestora ajungând în prezent la circa 600. Dragostea de carte, de literatură a locuitorilor din satele noastre este ilustrată elocvent de numărul mare de cărți difuzate prin rețeaua cooperatistă: lucrări din tezaurul culturii naționale și universale, clasice și contemporane, din domeniul științelor sociale și politice. Prin ampla acțiune «Formați-vă biblioteci personale» organizată de cooperăția de consum, un număr tot mai mare de cărți sunt solicitate în mediul sătesc.

Îndemnul «în casa fiecărui țăran o bibliotecă personală» exprimă astăzi obiectul spre care își concentrează eforturile lucrătorii din cadrul unităților cooperative de consum din sectorul de difuzare a cărții, reflectă eforturile conjugate ale tuturor factorilor culturali din mediul rural pentru ridicarea nivelului de cultură a satului nostru socialist”.

● [„Flacăra”, nr. 36] Ion Brad publică poezia *Efigie*. □ George Arion semnează un amplu articol politic intitulat *Pentru progres general, pentru pace în lume*. □ În *Rolul criticii*, Cornel Moraru scrie *Uneori a fi normal cere mai mult efort decât a fi excentric*, eseu în care susține că astfel încât „[...] să ne formăm o idee lucidă despre climatul literar de azi, fie și cu riscul de a simplifica puțin, e suficient să pornim de la principii; de la cel etic, în primul rând. O societate dinamică, în care noul se învechește relativ repede, are nevoie de o literatură avansată, ea însăși capabilă de înnoire. Un echilibru fecund între afirmație și negație nu e lucru ușor. Mai mult ca oricând se impune afirmarea explicită – la timp – a acelor adevăruri ferme (nu inflexibile), care să orienteze în chip luminos creația, dându-i astfel un sens major. La fel, spiritul critic nu poate fi lipsit de clarviziune principială. În ce măsură meritul aparține și scriitorilor sau criticilor, nu ne propunem să dezbatem acum. Semnalăm deocamdată consistența problemei”. ■ În *Eseu*, Alex. Ștefănescu scrie despre *Perspectiva istorică*: „Perspectiva istorică, transformând fiecare lucru într-o etapă a unui proces, face transparentă plastica opacă de care suntem înconjurați. Iar a regreta faptul că, drept urmare, pierdem din vedere această plastică este similar cu a regreta că, învățând să citim, nu mai vedem literele cu configurația lor ciudată, ci o realitate de dincolo de ele. Are „eficiență” estetică o asemenea perspectivă? Lăsând la o parte argumentele de ordin teoretic – imperativul călinescian al revelării universalului în particular, posibilitatea unei reprezentări vizionare a realității ș.a.m.d.- putem folosi ca argument pentru un răspuns afirmativ însăși consecvența cu care marii scriitori o adoptă. [...] E de înțeles, în concluzie, că a scrie cărți inspirate din „trecutul istoric” nu înseamnă a accede deja la o perspectivă istorică. Un roman în care totul se limitează la reconstituirea exactă a unei epoci oricât de vechi poate fi chiar lipsit de-o asemenea perspectivă, în timp ce altul în care realitatea, fie și imediată, apare ca o sinteză și ca o etapă a evoluției societății are toate motivele să și-o revendice”. □ În *Cronica literară*, Florin Manolescu prezintă volumul lui Cornel Regman, *Colocvial* (Minerva), o culegere de cronici literare. ■ Valeriu Cristea scrie despre *O aristocratizare a personajului literar?*: „trebuie subliniat faptul că în consens cu tradiția literaturii noastre din secolul trecut sau de la începutul acestui veac, dar și cu cea dintre cele două războaie mondiale, categoria oamenilor (ziși) simpli, a celor care muncesc din greu și cinstit, adesea în anonim, fără să se laude și să facă mare caz de faptele lor, care nu sunt totuși la îndemâna oricui, trebuie reflectată cu mai multă atenție în cărțile prozatorilor noștri. S-ar zice că asistăm la o „aristocratizare” a personajului literar, ales

aproape exclusiv dintre intelectuali și, ca să spunem astfel, „șefi”. Desigur, și unii și alții sunt cât se poate de necesari într-o societate organizată, dar temelia acesteia rămâne, și în noua orânduire, masa țăranilor, a muncitorilor, a „micilor” orășeni. Socialismul nu poate fi dealtfel conceput și realizat decât în numele acestor oameni, cu ei și pentru ei. [...] Oamenii pur și simplu constituie nu numai baza materială a unei societăți dar și instanța ei morală supremă. Orice societate, întotdeauna, a trebuit să obțină confirmarea acestei instanțe. Omul obișnuit nu devine deci „anacronic” nici în noua orânduire. Că lucrurile stau astfel o arată și literatura altor țări socialiste. „Resurecția” personajului, simbolică, este și a unui tip literar. Literatura română are tradiții solide în înfățișarea omului simplu, a bogăției sale sufletești, a capacității sale de muncă creatoare, a valorilor sale morale, perene. Proza actuală trebuia să continue și aceste tradiții”. ■ În *Instantanee* sunt publicate câteva fotografii: Aurel Baranga, Romulus Vulpescu. □ În *Racul* (115), Teodor Mazilu publică *Amorul divin sau o singură leafă*, iar în *Ridendo* Ion Băieșu publică schița *Ruptă din viață*.

● [„Orizont”, nr. 36] Cronica literară a lui Cornel Ungureanu dezbate cu-prinsul romanului *Galeria de viță sălbatică* a lui Constantin Țoiu (Ed. Eminescu, 1976) despre care afirmă ca este „procesul unei cărți, al unui text”. ■ I. Cheie-Pantea relevă, la rubrica „orizontul ideilor”, actualitatea ideilor critice ale lui Titu Maiorescu, a meritelor sale în dezvoltarea literaturii și în edificarea unei estetici românești (articolul *Maiorescu și poetica modernă*). ■ Mircea Șerbănescu este prezent cu trei schițe la rubrica „orizont literar”. ■ V. Șerban își reia rubrica de lingvistică intitulată „dicționar ortografic”, ocupându-se de data aceasta de *Hiperliterarizare* și amendând greșelile ivite din snobismul anumitor utilizatori ai limbii române. ■ Iulia Schiff îl prezintă și traduce, cu un fragment în proză intitulat *Sete de aer*, fragment extras dintr-un roman omonim, pe scriitorul maghiar Lajos Szilvási.

● [„România literară”, nr. 37] Constantin Țoiu scrie un articol introductiv al uneia dintre temele principale ale numărului: G. Coșbuc. Subliniind recunoașterea criticii de care s-a bucurat poetul și celebrând 110 ani de la nașterea sa, Constantin Țoiu formulează în propriile cuvinte rolul social al poetului: „Coșbuc este claritatea, condiție de bază a oricărei culturi democratice”. ■ Francisc Păcurariu încearcă să definească *Sensurile majore ale literaturii* în prelungirea formulărilor legate de activitatea literară de la Congresul educației politice și al culturii socialiste. Definițiile și aprecierile sunt în sensul umanismului socialist și orientate către atributele care duc la formarea „omului nou”. ■ Numărul conține poeme de Petre Bucșa, Eugenia Burdușa, Mihai Celarianu. ■ La *Dezbaterile „României literare”* scriu în acest număr Ana Blandiana, Al. Voitin și Sorin Titel. □ Cu viziunea specifică poetei, Ana Blandiana situează răspunsul legat de natura și formele conflictului literar în contextul prozei moderne care, arată autoarea, a împrumutat mijloace ale poeziei:

„Ciocnirii dintre personaje antagonice sau dintre sentimente antagonice îi ia locul tensiunea dintre cei doi poli, exprimat și neexprimat, ai metaforei. Raportarea la realitatea externă operei nu se va mai putea face, aparent, cu aceeași ușurință ca și în cazul literaturii clasice, pentru că privirea scriitorului va fi pătruns definitiv în interiorul realității, fără a mai păstra concordanța cu înfățișarea ei din afară”. În această logică a interpretării poeta include și registrul prozei fantastice. □ Al. Voitin pledează pentru conflictul specific teatrului clasic pe care îl regăsește în țința justițiară, numind teatru decăzut producțiile Renașterii și afirmând că teatrul cunoaște reviriment în epocile de lupte populare în care poate ilustra conflictul direct dintre clasele sociale. □ Sorin Titel se exprimă tranșant în favoarea conflictului interior, a profunzimii și complexității psihologice în defavoarea conflictului exterior, sonor, dar gol de substanță: „În cadrul unui conflict stă, prin urmare, întotdeauna omul cu problemele lui, nu neapărat angajat, însă, așa cum am căutat să arătăm, în conflicte dintre cele mai spectaculoase. Nu de puține ori, aparenta lipsă de conflict – din povestirile lui Cehov de pildă – ascunde de fapt mutații sufletești dintre cele mai profunde și mai complexe. [...] Referindu-ne la proza noastră din ultimii ani, apare limpede că unele romane ale lui Marin Preda, D.R. Popescu, George Bălăiță, Constantin Țoiu, Virgil Duda, Teodor Mazilu și Augustin Buzura au optat pentru un astfel de conflict”. ■ La rubrica *Breviar*, Șerban Cioculescu semnează articolul *Tudor Arghezi, poet al sfâșierilor lăuntrice*, prilejuit de apariția antologiei *Tudor Arghezi. Poezia filozofică*, prefată și note de Elena Zaharia-Filipaș, tabel cronologic de G. Pienescu (Ed. Albatros, colecția *Texte comentate. Lyceum*). Criticul reproșează lipsa din tabelul cronologic a unor momente importante din viața poetului, printre care cel care i-a prilejuit prima poezie publicată în „Liga ortodoxă” a lui Macedonski, în 30 iulie 1896, și intitulată *Tatălui meu*, reproducă integral în articol: „E prea târziu să mă iubești,/ Mai stai puțin să te gândești,/ Nu te-au mișcat, – sunt câțiva ani,/ Plânsoarea mea. – Setea de bani/ te-a cucerit și te-a furat,/ Și pentru dânsii m-ai uitat –/ Mai stai puțin să te gândești/ E prea târziu să mă iubești. [...]”. Altă informație lipsă ar fi faptul că, înainte chiar de apariția „Liniei drepte”, în care poetul s-a afirmat, acesta finalizase ciclul de poeme *Agate negre*. O altă observație a criticului se referă la poemul *Caligula*, interpretat de Elena Zaharia-Filipaș drept o poezie ce ilustrează lupta dintre clase, Șerban Cioculescu arătând că nu aceasta putea fi intenția poetului de vreme ce *Caligula* a fost la început un împărat popular și apropiat de armata sa. În ceea ce privește poemele cu temă și tentă filozofică, criticul apreciază selecția Elenei Zaharia-Filipaș. ■ Al. Graur semnalează apariția, la Editura Minerva, a cărții *Introducere în stilistica literară a limbii române*, de Ladislau Gáldi. ■ Nicolae Manolescu își intitulează *Maturitate* cronica literară despre două volume de poezie ale Constanței Buzea, *Ape cu plute* (Ed. Cartea Românească, 1975) și *Limanul orei* (Ed. Eminescu, 1976): „Ele diferă mult ca substanță lirică și ca

tonalitate: *Ape cu plute* urmează, rafinând-o artistic, linia elegiei sentimentale și muzicale de la debut (prelungită în *Coline* și în *Sala nervilor*); *Limanul orei* conține o poezie insolit-vizionară, sumbră, de un dramatism chinuitor al expresiei, amintind, mai ales pe această latură, de aspectul unor poeme din *Norii* și *Agonice*. [...]Revenind, să spun că *Ape cu plute*, prin echilibrul și stăpânirea mijloacelor, și *Limanul orei*, prin îndrăzneala de a renunța la o formulă de poezie ce părea deplin acceptabilă pentru natura poetei și de a se lăsa călăuzită de instinct pe drumuri nebătute încă și riscante, reprezintă un moment crucial în evoluția liricii Constanței Buzea, care s-ar putea să fie semnul maturității ei”. ■ Semnează recenzii Vasile Băran (despre *Scrisori din țara copilăriei*, de Victor Vîntu, apărută la Editura Albatros, 1976) și George Muntean (despre *Moartea sorei Agatha*, povestiri de I. Mocanu, apărută la Editura Dacia, 1976). ■ La cronică de poezie, G. Dimisianu se oprește asupra volumului *Curenții de seară*, de Aurel Gurghianu, o carte diferită de tonalitățile tradiționaliste baladești sau de pastel care infuzau poezia anterioară. Discursul liric este acum unul interiorizat, ermetic, eliptic sugerând neliniștea generată de „însărarea biologică”. ■ La proză, Dana Dumitriu optează pentru romanul *Grifonul lui Ulise*, de Vladimir Colin, comentând despre „imaginile mișcate” ale lumii antice pe care scriitorul le propune înfățișând cititorului sfârșitul vârstei eroice și decăderea eroilor din perspectiva unei parabole moderne. ■ Laurențiu Ulici continuă prezentarea *Caietului debutanților* începută în numărul anterior. ■ Paginile evocatoare ale lui G. Coșbuc cuprind un text despre Hordou, locul de baștină al poetului, semnat de Ion Horea, detalii bibliografice despre debutul poetului cu *Balade și idile*, premiile obținute ca traducător, cariera în presă și recunoașterea academică. ■ Radu Cosașu scrie despre emoția pe care i-a stârnit-o vizionarea pe peliculă a interiorului casei lui G. Călinescu. ■ Dinu Flămând relatează despre *Serile de poezie de la Struga*, festival macedonean aflat la a cincisprezecea ediție având ca invitați 60 de poeți din 20 de țări.

• [„**Tribuna**”, nr. 37] Conține versuri de Radu Cosașu (secțiunea *Cronica de trei secunde*) și un grupaj din lirica bulgară (trad. Valentin Deșliu). ■ Redacția semnează editorialul *Realitate și spirit militant*, cu trimitere la recentul Congres al educației politice și culturii socialiste, cu precădere la cuvântarea lui Nicolae Ceaușescu de la încheierea lucrărilor: „Cu atât mai mult sunt datori scriitorii, ce se adapă de la izvoarele adevărului partidului nostru, să abordeze o problemă a omului, să militeze cu mai mare claritate pentru un om nou, înnobilit spiritual și moral. Spiritul militant al literaturii, al artei, al culturii în general, substratul ei profund revoluționar și umanist sunt imperative relevate cu deosebită claritate la Congresul educației politice și culturii socialiste, și cărora creatorii trebuie să le dea un răspuns ferm, un răspuns materializat în operele lor, dar și în activitatea pe care fiecare o desfășoară la masa de lucru, în fața planșetei, în activitatea obștească. Judecata la care parti-

dul nostru supune creația literară, artistică, aprecierile dar și observațiile critice, îndreptățite, făcute la adresa întregii activități creatoare a oamenilor de cultură trebuie să însemne, pentru fiecare creator, un imbold la exigențe sporite, pentru a-și îndepărta creația de acele zone ale facilului, ale nesincerității, a confuzului, a neesențialului, neajunsuri care și-au găsit, în Expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu la Congres, veștejirea pe care o merită.” ■ În *Magnus poeta patriae*, Const. Ciopraga trasează principalele coordonate ale liricii lui George Coșbuc: „Rapsodul născut e mare în alt mod decât Eminescu sau Blaga. Simbolurile provenind din aceeași matcă au la el alt coeficient emotiv: alt magnetism al verbului dă farmec frazei. Baladescul și «idilicul» țin de un stil al colectivității, încât experiența personală se subordonează celeilalte. Un tablou nupțial în orizont rustic, un episod funebru, o scenă erotică sunt, în fondul lor intime fapte de repetiție, iar observatorul de rând le vede în cadrul unor ritualuri: aproape niște scheme. Stând în margine sau participând anonim, Coșbuc invită la spectacole de *plein air* cu trăsături memorabile, în care ritmul, cromatica, întreaga mișcare tind spre feerie, spre meditația gravă ori sugerează plenitudinea”. ■ În *Revanșa istoriei literare*, din secțiunea *Cronica literară*, Ion Marcoș discută lucrarea monografică a lui Mircea Popa, *Ioan Molnar Piuariu* (Dacia, 1976): „... studiu monografic semnat de Mircea Popa, ambițio-nând, în paralele, să contureze geografia distinctă, încă plină de surprize, a luminismului autohton, dintr-o perspectivă puțin abordată încă. Subiectul și tema cercetării sunt promițătoare”. Recenzentul se oprește, de asemenea, asupra volumului *Retorica literară românească* (Minerva, 1976), de Aurel Sasu, în care este urmărită evoluția retoricii și caracteristicile ei: „Așadar o panoramă a ideii și considerarea ei diacronică. Armătura teoretică a cărții, neașteptat de puternică, plasează dezbaterile într-un plan destul de sever. Autorul are orgoliul de a reface odiseea complicată a retoricii, în Antichitate, Evul Mediu, în Renaștere, romantism, urmărindu-i creșterea aluvionară, retragerile vremelnice și relansarea ei actuală. Semnalează mutațiile semantice, curba sinuoasă a nuanțelor ca și «constantele dialectice» ale fenomenului”. ■ Ion Buzași semnează articolul *Evocarea imnică a Transilvaniei în poezia lui Ioan Alexandru*: „Repet o constatare făcută: Ioan Alexandru este unul din cei mai înzestrați poeți pentru a ne da pagini din proiectata epopee națională. Fragmente din această epopee trebuie considerate imnele închinare unor voievozi (Mircea cel Bătrân, Alexandru cel bun, Bogdan-Voievod, Ștefan cel Mare, Mihai Viteazul), unor eroi naționali (Horea, Avram Iancu, Bălcescu), unor poeți și cărturari de seamă (Gheorghe Șincai, Mihai Eminescu, Octavian Goga), sau unor trudituri mai puțin știuți ce au râvnit spre lumină...”; „Versurile lui Ioan Alexandru care după propria-i expresie «s-a înglodat în acest neam afund» (*Poe-tul*) se caracterizează printr-un fierbinte patos al evocării ce derivă din însăși concepția sa despre poezie...”. ■ Petru Romoșan recenzează placheta *Confesiunea patetică* (C.R., 1976), de Ion Murgeanu: „Confesiunea patetică [...] a lui

Ion Murgeanu este în mare parte una reportericesc versificată”. ■ Revista realizează un dosar despre George Coșbuc și opera acestuia. N. Barbu publică articolul *Poetul țărănimii*: „Țărănia sau rusticitatea lui nu a condus la o operă rudimentară, facilă, așa cum s-ar fi putut înțelege din comentariile sociologizante. Anecdoticul care-i induce în eroare sau îi neliniștește pe mulți în poezia lui Coșbuc era de o factură clasică. [...] A se forma în aceeași epocă cu niște giganți, a se alătura lor, făcându-și cunoscut timbrul său aparte, glasul său prin care grăiesc mulțimile, înseamnă a se afirma o mare personalitate creatoare, cu un profil personal, cu o viziune inedită asupra sufletului milenar al țaranului. Acesta a fost George Coșbuc”. ■ Mircea Popa analizează opera poetului și receptarea acesteia în *Bardul național*: „După Eminescu, George Coșbuc a fost considerat multă vreme drept glasul cel mai reprezentativ al liricii românești, poetul național unanim recunoscut, întrecând în epocă mult faima lui Macedonski sau Vlahuță”. ■ Serafim Duicu propune o viziune inedită asupra poeziei lui Coșbuc în *Pentru o nouă lectură*: „Forța poemelor sale nu stă atât în frumusețea cadrelor trasate, cât mai ales în frumusețea cadrelor provocate de text. Textul lui Coșbuc este mediatorul între peisajul (întâmplarea) conturat de poet (real sau imaginat) și peisajul inventat de receptor (cititor) în funcție de experiența proprie și de coordonatele propuse de poet. [...] Vreau să spun că lirismul lui Coșbuc nu trăiește prin el însuși, ci prin ceea ce provoacă în sensibilitatea cititorului, altfel spus, prin deschiderea lui”. ■ În *Dimensiunile patriotismului*, Nae Antonescu identifică originile sentimentului patriotic în lirica lui George Coșbuc: „Ecourile mișcării muncitorești și țărănești din țara noastră, de la sfârșitul veacului trecut, se resimt puternic și în creația poetică a lui G. Coșbuc: *Noi vrem pământ* sau *Doina* semnifică o aderare patriotică la idealul uman al luptelor împotriva oprimării sociale, chiar dacă suprafața estetică a acestor poezii nu echivalează arta majoră din *El Zorab* sau celelalte balade ale sale”. ■ Octavian Ruleanu retracează receptarea lui Coșbuc în articolul *În conștiința contemporaneității*, precum și dimensiunea națională dominantă a poemelor sale: „O înviorare a interesului față de opera lui George Coșbuc s-a simțit abia în epoca noastră. Sărbătorirea centenarului nașterii, în septembrie 1966, pe plaiurile natale și în țară, a însemnat un act de o semnificativă cinstire și apoteoză”; „Dimensiunea predominantă a concepției artistice coșbuciene rămâne însă istoria națională. Aceeași reprezentare în mișcare, în devenirea ei spre desăvârșire o întâlnim și în creațiile izvorâte din sentimentul trecutului, din patriotismul cald și vibrant al poetului. Parcurgem astfel întregul ciclu istoric românesc de la întemeierea neamului până la dobândirea independenței de stat”. ■ În *Noi achiziții coșbuciene*, Al. Matei inventariază noile documente intrate în posesia Arhivelor Statului din Cluj-Napoca și subliniază importanța lor: „Unele din cele mai importante achiziții făcute nu de prea mult timp de către Arhivele Statului din Cluj-Napoca sunt documentele arhivistice reflectând aspecte din viața și creația marelui nostru bard național”. ■ În *Elemente*

pentru un profil spiritual, Eugen S. Cucerzan evidențiază caracterul popular și național al liricii lui Coșbuc: „...«Sunt suflet în sufletul neamului meu». Coșbuc a îndeplinit această profesiune de credință ca exponent al satului și al țărânului român, ceea ce, pornind de la valoarea acestor factori în istoria societății românești, explică și conștiința sa politică înaintată, revoluționară. Nu trebuie efectuate cercetări savante spre a se obține această opinie: întreaga operă a poetului, întinsa și continua ei receptare de către păturile cele mai largi de cititori, este o mărturie a caracterului său popular și național”. ■ Adrian Marino publică fragmente din *Jurnal „comparatist”*, în care consemnează întrevederile din timpul celui de-al VI-lea Congres al Asociației Internaționale de literatură comparată de la Budapesta.

10 septembrie

• [„Scânteia”, nr. 10 593] Aflăm de *Încetarea din viață a președintelui Mao Tzedun*: „Pekin 9 (Agerpres). – După cum transmite agenția China Noua, Comitetul Central al Partidului Comunist Chinez, Comitetul Permanent al Adunării Naționale a Reprezentanților Populari a R. P. Chineze, Consiliul de Stat al R. P. Chineze și Comisia Militară a C.C. al P.C. Chinez anunță cu cea mai profundă durere întregului partid, întregii armate și poporului de toate naționalitățile din întreaga țară că tovarășul Mao Tzedun, președinte al C.C. al P. C. Chinez, președinte al Comisiei Militare a C.C. al P.C. Chinez, președinte de onoare al Comitetului pe întreaga China al Consiliului Consultativ Politic Popular, a încetat din viață, la Pekin, la 9 septembrie 1976, ora 0,10 (ora locală). Tovarășul Mao Tzedun a încetat din viață din cauza înrăutățirii stării sănătății sale și în pofida tratamentului aplicat, deși i-a fost acordată o îngrijire medicală deosebită”. Ziarul publică și *Telegramă Comitetului Central al Partidului Comunist Chinez, Comitetului Permanent al Adunării Naționale a Reprezentanților Populari a Republicii Populare Chineze, Consiliului de Stat al Republicii Populare Chineze* semnat de Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România. Apare și *Comunicatul cu privire la organizarea funeraliilor președintelui Mao Tzedun*.

• [„Contemporanul”, nr. 37] Dumitru Micu prezintă două volume de versuri. □ Bazil Gruia: *Patima albă*: „Ceea ce e realmente izbutit în volum ține de poezia reveriilor calme, a recapitulărilor nostalgice, a elanurilor candidе, a destăinuirilor suav-dureroase și dacă tonalitatea e deseori asemănătoare a aceleia a pomelor lui Ștefan Roll,... agresivitatea caracteristică literaturii de avangardă lipsește din *Patima albă* cu totul și chiar îndrăzelile imagistice nu depășesc anumite margini”. □ Ion Lotreanu: *Punctul sensibil*: „Ion Lotreanu, eseist preocupat de «analogia suverană» și alte asemenea înalte probleme esistențiale, scrie când se rostește în versuri, o tipică poezie «de sentiment» trubadurească. Indiferent dacă se intitulează sau nu astfel, majoritatea pieselor

(îndeosebi majoritatea pieselor izbutite) din *Punctul sensibil* sunt «cântece», «lieduri», multe cu timbru elegiac, unele de orientare contemplativ-meditativă». ■ Același autor prezintă și cartea lui Ion Bălu: G. Călinescu (1899-1965): *Biobibliografie* (Ed. Științifică și enciclopedică): „Excelent instrument de lucru, *Biobibliografia G. Călinescu* (la a cărei definitivare și-au dat concursul și redactori ai editurii: Mihai Șora, Niculae Gheran, Mihaela Angelescu) este, de departe, cea mai izbutită apariția de acest gen în cadrul Editurii Științifice și enciclopedice”. ■ Veronica Porumbacu semnaleză apariția traducerii în limba germană la Editura Kriterion a unui volum de versuri de Ion Pillat: „Ceea ce regretă cititorul care-l cunoaște pe Pillat în românește, e absența *Poemelor* într-un vers – acele pietre rare ce ar fi putut fi încrustate în montura cărții. Iar dacă un succint tabel bio-bibliografic încheie pertinent volumul german, acesta ar fi putut să fie secondat de o scurtă inițiere în operă”.

● **[„Cronica”, nr. 37 (554)]** Editorialul *Tracologia în actualitate* este semnat Cronica: „Sub înaltul patronaj al președintelui Republicii Socialiste România, tovarășul Nicolae Ceaușescu, în București s-au desfășurat în ultima săptămână lucrările celui de al II-lea Congres internațional de tracologie. Sute de delegați din foarte multe țări ale lumii, specialiști de prestigiu, au ales capitala patriei noastre drept cel mai potrivit loc pentru o dezbatere care se referă la o străveche civilizație, la o străveche cultură, la elementele definitorii (istorice, lingvistice, etnografice etc.) prin care binecunoscuta putere numerică și politică a tracilor de odinioară a contribuit la formarea unor popoare sud-este europene, lăsând acestora substanțiale moșteniri culturale și materiale”. ■ În contextul educației politicii și culturii Mircea Dragomir scrie despre *Formarea conștiinței – o problemă a practicii*: „În dezvoltarea și perfecționarea sa continuă, conștiința socialistă are neapărat nevoie de aceste importante și hotărâtoare cuceriri ale eticului. Care sunt autentice în măsura în care, pentru fiecare om, sunt o expresie adevărată a muncii și vieții sale. Acestei finalități practice este chemat să-i răspundă codul etic al muncii și vieții comuniștilor, existent astăzi în societatea noastră. Acest cod are menirea să marcheze în viața societății, prin intermediul eticului, o adevărată revoluționare a subiectivității, a omului însuși în calitatea sa de om”. ■ Al. Andriescu semnează cronica literară la *Colocvial* de Cornel Regman, Editura Eminescu, 1976: „Iubind judecata tranșantă și lovind în nu puține aspecte criticabile, mai ales în moravurile vieții literare actuale, Cornel Regman se însărcinează să-și comunice părerile într-un limbaj savuros, pândit însă de primejdia pitorescului”. ■ În *Un roman epistolar* Antoaneta Macovei semnaleză apariția volumului *Documente și manuscrise literare* ale lui B. P. Hasdeu, Editura Academiei, 1976, volum îngrijit de Paul Cornea, Elena Piru și Roxana Sorescu: „Întovărașit de un aparat critic impresionant, cu note despre toate personalitățile citate în aceste scrisori, note care constituie adevărate articole de istorie literară (a se vedea notele 141 despre Dora d'Istria – principesa Elena Ghica, 144, Elena Văcărescu, 170, Honore

Abdolonyme Ubcini, 159, Emile Botroux, 183 – discuția despre anul nașterii lui Hasdeu și altele), volumul perpetuează un stil de muncă al Institutului de literatură «G. Ibrăileanu» și confirmă un ritm de cercetare remarcabil. Poate publicarea unui material iconografic mai bogat ar fi asigurat cărții o prezentare grafică excepțională”. ■ În *Mențiuni critice* citim: □ Gheorghe Simon scrie despre *Patima albă* de Bazil Gruia, Editura Dacia, 1976: „Deși nu se ajunge la o poezie a fervorii, poetul apelează la memoria inimii, sângelui, sufletului”. □ Emil Nicolae prezintă *Noaptea coridei* de Teodor Balș, Editura Cartea Românească, 1976: „La nivelul limbajului, poeticul începe să devină perceptibil odată cu intrarea într-o ordine a însușirilor”. ■ Cu textul *N. Iorga – istoric militant* Gh. Buzatu marchează 105 ani de la nașterea istoricului: „Departate de a se impune în chip strălucit numai pe tărâmurile științei șoc culturii, încă din primele patru decenii ale secolului nostru Nicolae Iorga a fost o prezență activă și decisivă în viața cetății, întruchipând, în cea mai înaltă accepție a cuvântului, tipul istoricului militant, aflat mereu alături de poporul român în unele din cele mai grele momente ale existenței sale”. ■ Gloria Lăcătușu stă de vorbă cu *Amelia Gesticone, fiica lui Ioan și a Sofiei Nădejde*, sub titlul *Evocări*, se oferă răspunsuri generale despre frumusețea mamei sale, prietenii familiei (Dobrogeanu-Gherea, Camil Petrescu, Isabela Sadoveanu etc.), experiența anului 1917 și 1944. ■ În *Poet al pământului* Const. Ciopraga scrie despre Coșbuc: „Dimensiunile lumii sunt văzute din perspectiva noastră. Poetul baladelor are voluptatea ubicuității, îmbogățindu-și colecția cu o pasiune de cunoscător rafinat”. ■ Mihai Nadin scrie despre *Semiotică și semioticieni*: „Grupul național român de semiotică de pe lângă Societatea română de lingvistică – grup despre care au scris recent, în «România literară» și «Cronica», profesorii universitari Al. Niculescu și Paul Miclău – tinde într-adevăr să confirme, prin forțele pe care le reunește ca și prin rezultatele deja obținute, nivelul la care se manifestă interesul și receptivitatea față de metodele cercetării semiotice în țara noastră. [...] Grupul național român de semiotică poate constitui cadrul în care preocupările acestea să se dezvolte și confrunte creator. Sesiunile științifice recente, ca și unele manifestări de caracter internațional (Congresul de la Urbino), au fost revelatoare în acest sens. Recent (16-20 iunie 1976) s-a desfășurat, la Amsterdam, primul Congres C. S. Peirce, congres de care s-a ocupat atât un comitet american (condus de matematiciana Carolyn Eisele) cât și un comitet european de organizare. Din comitetul european au făcut parte Max Bense, Gerard Deledalle, Mihai Nadin, Klaus Oehler și E. Walther. În cele două secțiuni: de raportare și de comunicări, au prezentat lucrări personalități marcante, reprezentând grupuri sau societăți naționale. Ar fi util ca, în acest sens, grupul național român să-și organizeze sesiunea de comunicări, care să valorifice rezultatele recent devenite publice, urmând ca astfel să se configureze viitoarea prezență românească la congrese de prestigiu. Chiar dacă funcționează pe lângă Societatea de lingvistică, grupul nu se poate limita, desigur,

numai la semiotica aplicată în acest domeniu. Căci premisele lărgirii câmpului investigat există, și acest fapt este deosebit de important”. ■ Din *Moment* reținem: □ *Poezii români și folclorul*: „În ultimul număr al revistei «Secolul XX», Ștefan Augustin Doinaș semnează câteva interesante însemnări pe marginea relației dintre poezii români și folclorul. [...] Cuprinzătoare panoramizare a structuralei osmoze a poeziei populare cu creația cultă, disocierile operate de Ștefan Augustin Doinaș vizează modalități, dimensiuni și afinități care particularizează și nuanțează un tablou expresiv și deosebit de sugestiv. Asupra căruia exegeza contemporană va putea, firește, reveni, cu contribuții menite a completa, corecta și nuanța, după caz. Reținând însă ca ferm și avizat punct de referință acest demers poetic-sistematizator, expresie a unei conștiințe poetice, ea însăși aptă a se revendica, într-un fel sau altul, unor prestigioase tradiții populare. Oricum, sinteza operată de Ștefan Augustin Doinaș semnalează unul din elevatele moduri posibile de a arunca fertile punți între critică și poezie. Spre folosul amândurora”. □ N. Irimescu, *În câteva cuvinte*: „«E greu să scrii despre Moldova, suflet al nostru, al tuturor, leagăn dulce al Patriei, care a crescut atâtea genii în neamul nostru, atâția eroi și martiri, voievozi și luptători, poeți și învățători și truditori, păstori și cărturari, cântăreți și oameni de știință și de gândire și mai presus de toate acești oameni blânzi și harnici, ospitalieri și cumpătați, aprigi și aspri cu sine și îngăduitori cu ceilalți – un potir de argint curat și slăvit pe fața de masă a țării». Am reprodus începutul *Jurnalului de poet* pe care Ioan Alexandru îl dedică («Luceafărul») locurilor cutreierate prin Moldova. * La Vălenii de Munte se desfășoară, în umbra amintirii lui Nicolae Iorga, tradiționalele cursuri de vară ale Universității populare ce poartă numele marelui istoric. Puse sub genericul «Umanism și patriotism, coordonate ale spiritualității românești», cursurile includ și un ciclu de dezbateri, simpozioane, spectacole etc. dedicate «Marei epopei naționale în artă». ■ Nicolae Turtureanu semnează *Pasărea Phoenix*, despre *Memoriile* lui André Maurois: „André Maurois, autorul atâtor vieți celebre, nu putea să nu ne lase și istoria propriei existențe”. ■ Versuri semnează Ioanid Romanescu (*Străbunii*), Emilian Marcu (*Patria-i o cetate eternă; E septembrie; Colina*), Horia Zilieru (*În grădina copilăriei; Cămașa; Astralia*). □ Petre Botezatu revine la *Exerciții* cu textul *Între galaxii*. □ Sub semnătura I. M. P. citim o prezentare amplă a *Cenacului literar „Andrei Mureșanu”* din Sângeorz-Băi, precum și versurile semnate de Iustina Ilva (*Nestrămutați trăim*), Ion Mihail Popa (*Casa*), Ion Moldovan (*La Moisei*), Susana Parva (*Voroneț*).

• [„**Munca**”, nr. 8352] În *Însemnări de scriitor*, Radu Selejan publică *Un izvor de lumină*. □ În *Columna*, Ion Spălățelu scrie despre *50 de ani de la apariția revistei „Cultura proletară”*.

• [„**Săptămâna Culturală a Capitalei**”, nr. 301] Un articol despre *Formarea omului nou*, semnat *Săptămâna*, pe prima pagină. □ Valeriu Râpeanu demarează un serial despre Nicolae Iorga, *Un capitol al operei lui Iorga: sfa-*

turi pe întunerec. □ Poemul *Odă limbii române* de Corneliu Vadim Tudor. □ Cronica literară de Emil Manu, *Antropologia lui Blaga*, menționează editarea cursului din anul universitar 1947-48 de la Facultatea de filosofie a Universității din Cluj, susținut de Blaga și recuperat/ tipărit într-o ediție de studentul său, Ion Maxim sub titlul *Aspecte antropologice*, „un fel de *Cântare a omului* concepută fără metafore.” □ Încă un articol împotriva lui Caraiani și pro Papahagi, semnat de Valeriu Rusu: *O carte, un om*, despre acuzele nefondate de plagiat ale lui Nic. Gh. Caraiani în legătură cu *Dicționarul dialectului aromân* de Tache Papahagi (deja la a doua ediție în sept. 1976). □ Traian Filip – *Fenomene de prelitteratură*. □ Din nou despre C. Regman, în *Vocația foiletonului* de Constantin Sorescu. Serialul continuă în nr. 302, 303. □ Cronica teatrală a lui Dinu Săraru abordează *Regia, ca act de direcție ideologică*. □ La finalul foiletonului lui Iosif Constantin Drăgan, *Noi, tracii*, Marin Mincu vine cu un articol-concluzie, *Fascinația ideii tracice sau noi ipoteze asupra originii civilizației europene preistorice*. ■ Despre „Stilul agramat, retorica debusolată, alura profetică fără acoperire” ale lui Paul Goma se referă Eugen Barbu în articolul *De lemn Tănase*, în care tratează în derizoriu „tripleta de aur a gândirii românești, bolta spiritualității dâmbovițene, instalată cu arme și bagaje în oastea literaturii apusene: Țepeneag-Goma-Tănase.” „Jack Spintecătorul, Landru și Sile Constantinescu au fost niște dulci copii în fața forței reunite a tripletei... Zgomotul pe care, pentru a nu știu câta oară, încearcă să-l facă dl Goma ne lasă de lemn Tănase! ... Vorba lui Caragiale, pe care și P. Goma îl citează: *Ce tristă ar fi viața fără proști!*”.

11 septembrie

• [„Scânteia”, nr. 10 594] Aflăm că, în cadrul vizitei sale în R.S.F. Iugoslavia, aflăm că la *Sesiunea specială a adunării orașului Belgrad*, pe lângă *Decorarea tovarășei Elena Ceaușescu și a tovarășei Iovanka Broz*, a fost organizată și *Decernarea titlului de cetățean de onoare tovarășului Nicolae Ceaușescu*.

• [„Luceafărul”, nr. 37] Se deschide cu editorialul redacțional *Literatura maselor*. ■ La *Jurnal de poet*, Ioan Alexandru scrie despre *Afirmarea personalității*. ■ Nicolae Balotă „cântărește” *Etosul artei*: „Creația literară presupune o serie de virtuți ale creatorului. Și, înainte de toate, o deschidere a scriitorului pentru tot ce este omenesc. [...] Există, în această privință, auguste pilde ale scriitorilor, trăirile capitale ale existenței lor în opera lor. Rebreanu, văzând într-o dimineață un țăran sărutând un bulgăre de lut, sau Camil Petrescu sub explozia șrapnelor, sau Dostoievski printre ocnașii din «Casa morților», descoperind suferințele celor umiliți și obidiți”. ■ A treia ediție a volumului *O viață de om* de N. Iorga îi prilejuiește lui Marius Robescu o comparație „răsăriteană”: „Mai mult decât o minte superioară, Iorga a fost un temperament și o sensibilitate. Una dintre cele mai extraordinare, mai veste

sensibilități din câte au apărut în cultura română. Era capabil să trăiască în numele altora un număr aproape nelimitat de stări sufletești, putând, totodată, să le exprime într-o proză care numai la Tolstoi lasă aceeași impresie de adevăr. Ca și-n cazul lui Tolstoi, pe om l-a caracterizat puternica sa subiectivitate și marea sete de autoritate morală. Și iarăși asemenea lui Tolstoi, omul Iorga n-a fost scutit de păcate (și, prin contrast, doar cu opera sa) de micimi”. Comentatorul nu uită să amintească meritele celui care a îngrijit volumul: „Excelenta ediție (a III-a) a acestei opere unice – *O viață de om* – ca și pertinentul studiu introductiv le datorăm criticului și istoricului literar Valeriu Râpeanu”. Totuși, Marius Robescu uită numele Sandei Râpeanu, care a contribuit la îngrijirea ediției. ■ Aurel Martin discută într-o manieră apăsător-impresionistă *Alexandra și Infernul* de Laurențiu Fulga: „Cele șapte capitole ale romanului nu sunt, în fond, decât șapte elegii pe tema condiției eroice a Omului. [...] Mai exact, spre a împrumuta titlul uneia din nuvelele sale, Laurențiu Fulga realizează în *Alexandra și Infernul* un veritabil concert la două viori. Dar și mai exact, ascultă în cască nu *Eroica* beethoveniană, ci *Simfonia a cincea*. Simfonia Destinului” (*Conștiința eroică*). ■ La *Opțiuni*, Eugen Mihăescu investighează *Reportajul sau practica literară în producție*. ■ M. Ungheanu își consacră *Cronica literară* volumului memorialistic postum al lui Zaharia Stancu, *Viață, poezie, proză*, formulând, în introducere, câteva observații care vizează orizontul de așteptare al cărții: „Dificultatea memoriilor pentru un scriitor de verificată substanță autobiografică este din această pricină evidentă. Viața lui stă în cărți, ce mai rămâne pentru pagina de memorial? Deși nu putem trata romanul *Desculț* ca pe o carte de amintiri propriu-zise și nici romanul *Pădurea nebună* ca pe o scriere memorialistică, este știut că ele închid o bună parte a experienței de viață a prozatorului. [...] Refugiată în cărți, biografia scriitorului pare că nu mai poate oferi nici o satisfacție autorului de amintiri. Zaharia Stancu a crezut că poate depăși această dificultate și ne-a oferit o scriere memorialistică. [...] Aici, modelul, pentru că există unul, este cartea lui Ilia Ehreburg, *Oameni, ani, viață*. Cartea lui Zaharia Stancu se anunța, ca și întinsa carte de amintiri a lui Ilia Ehreburg, o frescă vastă a vieții literare în cadrul mai larg al vieții sociale și politice. Apropierea nu e întâmplătoare și a făcut-o chiar scriitorul. Ca și Ilia Ehreburg, el se considera mai înainte de toate un jurnalist care scrie și literatură. [...] *Viață, poezie, proză* se întrerupe acolo unde ar fi trebuit să înceapă povestea redacției *Azi* și a colaboratorilor săi. Memoriile lui Zaharia Stancu sunt mai curând promisiunea lor”. ■ În *Mirajul purității* așază Dan Laurențiu al doilea volum de versuri semnat de Iolanda Malamen, *Pământ sub zăpadă*, notând că „ne aflăm în prezența unei poete adevărate, care și-a găsit un mod particular de receptare, și, deci, de exprimare, a unei lumi alcătuite din nuanțe, semitonuri și pure iluzii”. ■ *O parabolă modernă* reprezintă, pentru Paul Dugneanu, volumul *Grifonul lui Ulise* de Vladimir Colin, scriere care „ar putea fi încadrată în specia acelor «contes philosophiques» din secolul XVIII”:

„Calitatea acestei cărți stă, deci, în ingenioasa interpretare a unui motiv mitic arhicunoscut, în sensul ei constructiv, iar defectele țin de formula aleasă, vi-
 ziunea simplificată a alegoriei, lipsa unei mari invenții epice”. ■ Al. Piru pre-
 zintă *Epigramma*, volumul cu care debutează Mircea Trifu. ■ *Colocviile „Lu-
 ceașărului”*, desfășurate sub genericul *În spiritul Congresului educației politi-
 ce și al culturii socialiste*, aduc în prim-plan *Manualul de literatură română*,
 într-o anchetă realizată de Andrei Lenard și N. Stoicescu. □ Materialul cu-
 prinde *Opinii ale profesorilor și elevilor*, un comentariu „declarativ” al lecto-
 rului Petre Mihai Gorcea și interviuri cu criticul și istoricul literar Dumitru
 Micu, unul dintre autorii manualului, și poetul Mihai Beniuc. □ Câteva pasaje
 din răspunsurile universitarului Dumitru Micu, care nu ocolește carențele
 lucrării pedagogice: „Noi, autorii, ne-am străduit să elaborăm manualul în spi-
 ritul pedagogiei moderne, căutând să redăm în fiecare capitol esențialul asupra
 unei anumite perioade din literatura română, asupra mișcărilor literare, asupra
 fiecărui autor tratat. [...] Ultima versiune a manualului e, totuși, ameliorată față
 de versiunile anterioare, în care criteriul tematic a fost decisiv și efectele nega-
 tive s-au văzut mai ales în cazul autorilor actuali, în sensul că s-a acordat o
 importanță mult exagerată *Cetății de foc* a lui Mihail Davidoglu, de pildă, și
 altor producții care au o tematică bună, dar care, din punct de vedere artistic,
 sunt discutabile. Deși în ultima versiune lucrurile s-au schimbat în bine, consi-
 derațiile acestea extraestetice, pedagogice îngust înțelese au greșit asupra con-
 cepției manualului. Programă analitică vădea lacune în pregătirea de speciali-
 tate a celor ce o alcătuiau. Programă era revăzută în urma întâmpinărilor noas-
 tre, ale autorilor, care nu ne înțelegeam perfect nici între noi. După ce scriam
 capitolele, coordonatorul manualului le modifica. După ce se preda manualul
 la editură, redactorii făceau și ei modificări. După aceea, mergea la referat ex-
 tern și aici apăreau noi modificări. Deci, manualul nu este decât în parte făcut
 de noi. S-au scos pasaje, s-au mai adăugat, s-a stilizat... [...] Consider că litera-
 tura noastră trebuie prezentată în contextul literaturii universale, pentru că alt-
 fel lăsăm impresia că nu suntem la același nivel cu alte literaturi sau,
 dimpotrivă, alimentăm un gen de orgoliu nejustificat, ridicol... În ambele cazu-
 ri, educația patriotică are de suferit. E normal, deci, ca tratarea unei opere s-o
 raportăm la literatura universală, fără s-o subordonăm, doar surprinzând-o în
 atmosfera, în aerul de cultură a epocii respective. Eminescu, Arghezi, Blaga
 trebuie prezentați în acest fel” (*Sunt de netrecut rigorile programei analitice?*).
 □ Mihai Beniuc: „Nu m-aș putea pronunța asupra întregului manual de litera-
 tură română pentru clasa a XII-a, pentru că nu l-am citit de la un capăt la altul.
 Îi dau crezare – ca să zic așa, îi dau girul – pentru că autorii sunt oameni de
 răspundere și sunt oameni pricepuți. Am citit, însă, textul care privește pro-
 priile mele versuri și aici aș putea face unele observații. Nu spun că ceea ce
 este spus în manual nu este just, dar se pune problema dacă din punctul de ve-
 dere al elevului textele sunt bine alese. Indiscutabil, analiza este justă. Indiscu-

tabil, textele sunt din cele care au o mare circulație. Dar cum manualul se adresează adolescenților, cred că nu s-a ținut seama de un element important, anume de psihologia specifică lor, a celor care trebuie câștigați pentru literatură” (*Un argument ignorat: psihologia elevului*). ■ Publică proză Gabriela Adameșteanu (*Cumpăna zilelor*) și D. Manoileanu (*Între două trenuri*). ■ Sunt prezenți cu grupaje de versuri Aurel-Dragoș Munteanu (*Acum, Vis, Vals trist, Benares, Nirvana*) și Florin Mugur (*Pistolul cu care a fost ucis Nicolae Iorga, Poetul revoluției, Pavatorul, Fata din Neapole*). ■ În grupajul *A patriei cins-tire*, versuri de Marian Constantinescu, Virginia Mușat, Marin Lușanu, Anaïs Nersesian, Dumitru Udrea și Magyari Lajos. ■ Despre *Cartea de teatru...* scrie Bogdan Ulmu, remarcând colecțiile de specialitate ale Ed. Eminescu, Univers și Albatros, restituirile dramaturgice de la Cartea Românească (N.D. Cocea, Felix Aderca, Ion Sava) și Dacia (Victor Papilian, Adrian Maniu), antologii și lucrări de istoriografie teatrală românească etc.: „Am efectuat această trecere-n revistă dorind să evidențiez, în primul rând, situația *cantitativă* a lucrărilor de teatrologie; pentru că, totuși, calitativ, ar mai fi de îndreptat câte ceva”. Comentatorul furnizează unele exemple de stângăcii stilistice, gramaticale sau interpretative, fără a-i nominaliza pe autori: „Toate citatele de mai sus au fost reproduse din cărțile ultimilor ani, în scopul – pe cât de nobil, pe atât de necesar – de-a nu mai fi întâlnite în opurile viitoare. Pentru că, așa cum se știe, cronica teatrală rămâne, peste ani, unul dintre «supraviețuitorii» epocii teatrale și mărturia ei trebuie concepută (și încredințată tiparului) cu maximul de responsabilitate”. ■ Cronica micului ecran este realizată de Mircea Florin Șandru (*Muncă și pâine*). ■ Constantin Stan înfăptuiește cronica radiofonică. ■ *O promoție de graficieni* evidențiază Grigore Hagiu după vizitarea unei expoziții a absolvenților Institutului de arte plastice. Între aceștia, Dan Stanciu, care „ilustrează pe Apuleius și pe Eugen Barbu într-un ciclu unde precizia liniei are finețuri manieriste și unde «citatele», integrate în context, sunt evidente”. Alte „viziuni” literare oferă Gabriela Bubă, cu „un ciclu de litografii inspirate de *Istoria ieroglică*”, Denisa Ionescu („ilustrează în aquaforte *Craii* lui Mateiu Caragiale”), Doina Tandău („tot în aquaforte, încearcă o transpunere în imagini a unor scene din *Straniu Paradis* al lui Laurențiu Fulga”), Casia Păpușoi („are ca punct de pornire *Chira Chiralina*”), iar Ștefan Orth „extrage imagistica gravurilor sale în metal din poeziile lui Marin Sorescu”. ■ Costin Cazaban se oprește la compo-nistica lui Enescu în *Idei în mers*. ■ *Spiritul lui Pardaillan* este scrutat de Eugen Simion la *Fragmente critice*, într-o incursiune eseistică despre vocație, talent și conștiință scriitoricească. ■ Marin Sorescu publică, la *Ferestre*, poemul *Primesc din cer pachete cu nervi*. ■ Grupajul *Revista străină* adăpostește o replică anonimă dată articolului *Istorie în stil românesc*, apărut în gazeta poloneză *Zycie Literarckie*, sub semnătura lui Władysław Machejek, redactorul-șef al publicației: „Am consemnat nu o dată, la rubrica de față, apariția unor cărți și articole în editurile și revistele din țara prietenă prin care auto-

rii lor aduceau mărturii asupra dorinței de a contribui la o mai bună cunoaștere, la cultivarea sentimentelor de stimă și respect reciproc. De aceea, limbajul și răstălmăcirile privind istoria românească, ca și aspecte ale prezentului nostru ne surprind sub condeiul unui autor care ne-a vizitat țara de trei ori, având, credem, posibilitatea să înțeleagă, măcar în parte, istoria și realitățile poporului român. Interesul nostru legitim pentru istoria patriei capătă, sub condeiul său, definirea de «retorică ofensivă». Tendințele unei cărți de larg ecou se apreciază «a fi inspirate din culise». La studenții pe care i-a cunoscut la Cluj-Napoca, constată doar o «timiditate șireată», iar la studente observă (sub imperiul unei obsesii care revine de mai multe ori în text) niște speranțe ambigue. Autorul pare a nu-și stăpâni condeiul și așază pe hârtie ironii jenante. Iată una: «Nu se știe dacă strămoșii daci scuipau semințe de floarea soarelui așa cum o fac acum oltenii». Unirea din 1859, eveniment fundamental pentru noi, este tratată drept «un truc genial». «Aclimatizarea» (expresia sa) unor polonezi «în partea de est a Carpaților, nu departe de Suceava», s-ar datora de pildă, «temperamentului româncelor». Reprezentanții ideilor marxiste în România de la începutul secolului sunt văzuți de autor ca niște «marxiști bărboși, adesea cu o înfățișare de ofticoși». Nici alte momente ale istoriei țării nu scapă condeiului caricaturizant, invențiilor inexplicabile. Astfel, până și jertfele de sânge date pe frontul antifascist sunt persiflate, iar «desele cimitire» cu soldați români căzuți pentru alungarea fasciștilor de pe teritoriul altor țări s-ar datora, potrivit opticii sale, faptului că «Ostașii români erau slab înarmați, mizerabil pregătiți»; de aceea, «cădeau mai des decât inamicii». Articolul citat păcătuiește atât în ce privește informarea generală asupra realităților românești, cât și prin nenumărate erori de detaliu (aflăm, astfel, că Uzina de autoturisme «Dacia» ar fi la Brașov și că răscoala din 1907 ar fi fost condusă de Tudor Vladimirescu). [...] De altfel, evocând una din vizite, autorul notează: «mi-am concentrat întreaga atenție asupra prea frumoasei secretare care intra și ieșea aducând coniac și alte băuturi». Când îți concentrezi astfel atenția, ai toate șansele să înțelegi prea puțin și, cel mai adesea, greșit din ceea ce vezi și auzi”. Cel mai probabil, cartea „de larg ecou” la care se face trimitere în comentariu este romanul *Delirul*. ■ Mircea Micu încearcă să-l parodieze pe Adrian Păunescu. ■ La *Poșta redacției*, Geo Dumitrescu îi răspunde lui Aurel Dumitrașcu, al cărui prenume este redus la inițială: „Pare să fie un plus de limpezime și consistență, mai cu seamă în «Amar», «Demult», «Cu ploaia»”. (De altfel, poemul *Cu ploaia* va fi publicat în grupajul *Atelier literar* din nr. 42.) □ Alți corespondenți: Fernando, Aspiros. ■ Revista găzduiește o rubrică nouă, *Cenacлу*, destinată tinerilor care activează în cercuri literare din întreaga țară: „Desigur, această nouă rubrică nu înseamnă cătuși de puțin renunțarea la exigențele ce trebuie să însoțească întotdeauna actul «ieșirii în public»”. □ Rubrica este inaugurată cu lucrări ale membrilor *Cenacлului literar „George Coșbuc”* din Bistrița-Năsăud. □ Rețin atenția versuri de Domnița Petri (*Contrafecții*) și Cleopatra Lorințiu (*Pe scoc fluierând*). ■ La

Mapamond, grupajul *Din lirica bulgară*, prilejuit de Ziua Națională a Bulgariei (9 septembrie), cu versuri de Petăr Andarov, Kolio Sevov, Stoiko Dancev, Dimităr Pantelev și Bojidar Bojilov, în traducerea lui Victor Tulbure și a lui Valentin Deșliu. □ Grupajul e „acompaniat” de o însemnare a lui Victor Tulbure, care evocă participarea sa la o festivitate din Vrața: „Aici, în lumina miilor de torțe aprinse în amurg, în fața mulțimii imense, în liniștea solemnă care ne înconjură, am dat glas, în sunetele limbii române, celei mai frumoase balade boteviene dedicate haiducului Hadgi Dimităr. Un dregător al municipalității locale a ținut să-mi înmâneze copia steagului de luptă al cetii lui Botev – deși alături de mine se aflau și alți poeți, din alte țări. Eu, însă, veneam din țara în care Botev și-a trăit ultima treime din scurta, dar nesfârșita sa viață. Un bărbat cărunt, recomandându-se: doctor Rașev, veni să mă roage să-i dau manuscrisul baladei în traducere românească, i l-am dat. Nu, nu era un colecționar. Bunica lui se numea Veneta și, în urmă cu 100 de ani, locuise la București, în strada Rumeioară 15... Doctorul Rașev e ultimul descendent al lui Botev”. ■ Sub genericul *Panteon autohton*, un documentar al lui Gh. Mușu despre *Pa-jura tracă*.

15 septembrie

• [„Scân-teia”, nr. 10 597] În *Carnet plastic* Vasile Drăguț scrie despre *Colocviu omagial Constantin Brâncuși*, care va fi organizat în „sala mică a Palatului”, cu participanți din Anglia, Bulgaria, Cehoslovacia, Elveția, Franța, R.F.G., India, Italia, S.U.A. și România. Colocviul a durat două zile și au fost prezentate peste 40 de comunicări. ■ Stancu Ilin marchează *50 de ani de la apariția revistei „Cultura proletară”* cu textul *O tribună de educație muncitorească*: „«Cultura proletară» a fost o revistă angajată, prefigurând ca tematică revista «Era nouă» de peste un deceniu, cu un public de cititori statornic în lumea muncitorilor și a intelectualilor progresiști, a fost o vie tribună de discuții principiale și a constituit un experiment pentru Partidul Comunist Român în folosirea presei legale, practică ce avea să fie dezvoltată în anii următori, contribuind la creșterea influenței partidului în masele largi ale poporului”.

• [„Era socialistă”, nr. 18] Z. Ornea scrie despre *Receptarea operei sado-veniene astăzi*, analizând două volume de critică nou apărute, *Sadoveanu sau utopia cărții* (Nicolae Manolescu, Editura Eminescu, 1976) și *M. Sadoveanu. Teme fundamentale* (Zaharia Sângeorzan, Editura Minerva, 1976): „Zaharia Sângeorzan și-a ales o cale a lui de cercetare. A decupat din edificiul operei sadoveniene ceea ce a socotit a fi unele teme fundamentale cu totul caracteristice pentru înțelegerea întregului. [...] Din păcate, modalitatea tratării acestui interesant punct de vedere (procesul de transformare a temei în creație literară) prezintă pe tot traiectul cărții o modalitate strict descriptivă. [...] Firește că eseul lui Nicolae Manolescu ne instalează într-un alt registru interpretativ, evident superior. Cartea este remarcabilă datorită scriiturii rafinate, intuițiilor scân-

teietoare, seriozității interpretărilor. [...] Plasându-se pe terenul valorificării estetice, autorul utilizează suplu și aplicat instrumentele criticii ideologice.”

● **[„Tribuna României”, nr. 93]** *Cuvântul zilei* în acest număr stă *Sub semnul unui nou an școlar* și este scris de Suzana Gâdea, Ministrul educației și învățământului: „Așezarea întregului proces de educație, a conținutului și structurilor, metodelor și tehnologiilor sale sub semnul muncii conferă, în condițiile societății românești contemporane, cadrul împlinirii multilaterale a personalității umane. Formarea în prezent a unor generații ale muncii, capabile să utilizeze în folosul societății tot ceea ce știința, cultura, tehnica au produs mai înaintat, pe măsura cerințelor de azi și de mâine ale țării, marchează, în definitiv, acordul omului cu sine însuși și cu societatea omenească”. ■ Cella Delavrancea publică tableta *Permanența geniului*: „Azi, după trecerea atâtor ani, când muzica ia întorsături – uneori supărătoare – opera lui apare vie, originală, neatinsă de praful anilor, și comunică tuturor tinerilor muzicieni dinamismul supus amintirii genialului nostru George Enescu”. ■ Edgar Papu scrie despre *Peisaj și spiritualitate românească*, prezentând motivele naturii și verii la mai mulți scriitori și artiști plastici: „Iată, deci, cât de bogată se dovedește a fi și această ultimă cale de infiltrare a Verii în matricea noastră stilistică. Funcțiunea, pentru noi atât de hotărâtoare, a anotimpului torid, luminos, creează unul din aspectele permanente ale structurii românești. În conștiința și în subconștiința noastră există o vară perpetuă”. ■ Nicolae Balotă scrie despre *Congresul de literatură comparată*: „Recentul Congres al Asociației Internaționale de Literatură Comparată (A.I.L.C.), la care a participat o delegație a comparatiștilor români, a dovedit încă o dată importanța deosebită ce se acordă, în țara noastră, nu numai acestei discipline, ci interrelațiilor literar-culturale ca atare. [...] Apariția și dezvoltarea comparatismului românesc nu sunt doar fenomene de voită sincronizare culturală cu manifestări similare ale științei literaturii în Occident, ci urmări ale prezenței active a unor determinanți interni. Astfel, putem vorbi despre existența, în zilele noastre, a unei adevărate școli de literatură comparată românească. Reprezentanții acestei școli au participat prin comunicări și discuții la lucrările Congresului A.I.L.C. care a avut loc între 12-17 august la Budapesta. Acest Congres și-a propus să dezbată trei grupe mari tematice. Cea dintâi privea unele mutații importante în literatura și cultura epocii moderne (Renașterea, Secolul luminilor și începutul secolului al XX-lea). Al doilea obiectiv de importanță majoră propus atenției participanților la Congresul din Budapesta a fost studierea relațiilor între literaturile aparținând unor culturi extraeuropene din secolul nostru. În sfârșit, ultima sferă a preocupărilor Asociației Internaționale de Literatură Comparată la acest Congres a fost aceea a raporturilor dintre demersurile comparatiste și diverse sectoare ale teoriei literare, ca și unele discipline care au încercat – îndeosebi în ultimele devenii – să restructureze viziunea noastră asupra fenomenelor literare. Membrii delegației române (Zoe Dumitrescu-Buşulenga, Al. Dima, I. Chițimia, Paul Cornea,

S. Iosifescu, A. Marino, M. Novicov, Al. Duțu, N. Balotă) au prezentat comunicări în cadrul diverselor secții ale Congresului, participând la dezbateri, conducându-le în mai multe ședințe – de comitet, mese rotunde, etc. Astfel, în cele trei sfere în care s-au desfășurat lucrările Congresului de literatură comparată, delegații români și-au adus contribuția prin texte privind Renașterea: *Interpretări și ipoteze* (cercetare a neoplatonismului renascentist) în comunicarea prof. Zoe Dumitrescu-Bușulenga; umanismul sud-est european în raport cu umanismul occidental și al Europei centrale (I. Chițimia); difuziunea «orizontală» și «verticală» a modelelor culturale în epoca Luminilor din sud-estul european (P. Cornea). S-a propus o nouă sistematizare în literatura comparată (Al. Di-ma); noi definiții ale avangardei literar-artistice din secolul nostru (A. Marino); o prezentare a «martorului», ca o modalitate a povestirii (S. Iosifescu); raportarea literaturii la o istorie a mentalităților, sub forma modelor de mentalitate (Al. Duțu); preliminarii teoretice la o stilistică comparată (N. Balotă)”. ■ Dumitru Radu Popa semnează *Călătoriile profesorului*, prezentând volumul *Itinerar critic II* de Șerban Cioculescu, Editura Eminescu: „De ce «itinerar critic» și nu vreun alt titlu mai «serios»? Credem că genericul sub care Șerban Cioculescu și-a pus volumul are acoperire deplină. Citind această carte, pe care, hai să cad și eu în păcat, «n-am cuvinte» să o recomand atât «studioșilor» cât și celor neinițiați, am avut, realmente, impresia că urmăresc un drum presărat cu popasuri, în biblioteca Stolnicului Cantacuzino, deasupra manuscriselor înnegrite de vreme ale lui Dimitrie Cantemir, pe meleagurile «peregrinului transilvan», Ion Codru Drăgușanu, pe urmele lui Mihail Kogălniceanu «în lumina unor noi documente»" și așa mai departe. Cu alte cuvinte, cartea are mișcare (de idei, desigur), trăiește prin erupție filologică, maliție amabilă, comentariu moral discret și, peste toate, printr-un gen de construcție ce devine sesizabilă fără ostentație, abia în progresiunea operei. Lucru de preț și, aș zice, *rara avis!*”. ■ Doru Mielcescu semnalează două ediții bilingve: *Templul de afară – The Outlying Temple* de Ion Brad, traducere de Marcel Pop-Corniș, și *Transfigurare – Remise en rêve* de Vasile Nicolescu, traducere de Sorina Bercescu: „În ce privește versiunile străine din aceste ediții bilingve, trebuie spus că prezintă limite de traducere mult mai restrictive decât ne-am fi așteptat. Versiunea în engleză a poeziilor lui Ion Brad este uneori lipsită de suplețe, deși caută să se mențină cât mai mult în ritmul și rima originalului. Nonsensurile par a lipsi, dar sunt destul de numeroase calcurile, pentru ca cititorul de engleză să regăsească limba pe care o vorbește zilnic. [...] Asta nu înseamnă că nu întâlnim soluții fericite de traducere și aici, ca și în versiunea franceză a poeziilor lui V. Nicolescu”. ■ În *Documentul vorbit: Iorga și Titulescu*, Edgar Elian semnalează că au apărut, la „Electrecord” discuri *Despre Nicolae Iorga* de acad. Mihai Berza și *Despre Nicolae Titulescu* de acad. George Oprescu. ■ Reportajul de pe ultima pagină, *Târgoviște răstimp între două cetăți*, este semnat de Silviu Angelescu.

16 septembrie

• [„Scânteia”, nr. 10 598] Tradițional, *Într-o atmosferă entuziastă, de puternică manifestare a hotărârii de a asigura înfăptuirea politicii partidului privind creșterea rolului școlii în pregătirea pentru muncă și viață a tinerei generații, ieri a avut loc în Capitală vizita de lucru a tovarășului Nicolae Ceaușescu cu prilejul deschiderii noului an de învățământ. Urmează Cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu la mitingul cu prilejul inaugurării festive a noului an de studiu.* ■ Cu textul „Iubirea de patrie e cea mai sfântă dintre datoriile omului”, prof. Paul Grigoriu omagiază 100 de ani de la nașterea lui Constantin Kirițescu: „Viața lui Constantin Kirițescu s-a curmat în anul 1965. Opera sa științifică și pedagogică îi așează numele în șirul acelor intelectuali care și-au consacrat existența nobilei activități de luminare și cunoaștere de sine a poporului”. ■ Agerpres transmite detalii despre sesiunea științifică internațională „Brâncuși în arta secolului XX”, care a început miercuri, 15 septembrie, în Sala mică a Palatului Republicii Socialiste România: „Cuvântul de deschidere a fost rostit de acad. Theodor Burghele, președintele Academiei Republicii Socialiste România, care a evocat personalitatea marelui creator. [...] Cu prilejul acestei reuniuni, la Muzeul de artă al Republicii Socialiste Romania a fost inaugurată o expoziție de pictură și sculptură românească contemporană, iar la Muzeul satului – expoziția «Arta lemnului la români». De asemenea, la Biblioteca Academiei Republicii Socialiste România a avut loc vernisajul expoziției de fotografii «Brâncuși la Tg. Jiu», organizată de «British Council» și aparținând artistului fotograf englez Sean Hudson. Au fost prezenți membri ai Ambasadei Marii Britanii la București”.

• [„Flacăra”, nr. 37] Aurel Baranga scrie *Despre poezie*: „Marea, imensa realitate relevată de ședințele Cenaclului „Flacăra” al tineretului revoluționar constituie – dincolo de orice alte semnificații – nepotolita sete a tineretului nostru pentru poezie. Într-o epocă în care, în atâtea părți ale lumii, se cădelnițează moartea poeziei, socotită, în cel mai fericit caz, o tristă și îngăduită inutilitate, faptul că sute de mii de tineri – și cred că dau o cifră inferioară celei reale – ascultă, smeriți, poezie, reabilitează nu doar demnitatea, de atâtea ori ofensată, a Artei, dar pune în alți termeni, și, în sfârșit, în cei adecvați, sufletul omenesc. Fiindcă departe de a fi doar o formă a plăcerii, poezia rămâne una o chinului, a chinului nobil prin care omul încearcă să-și releve continentele secrete, misterioase, încă necercetate, ale propriei sale existențe”. □ În *O nouă Românie pitorească*, Al. Andrițoiu scrie despre *Moneasa*. ■ Pe pagina intitulată *La moartea unui mare prieten al poporului român*, Adrian Păunescu publică poezia închinată lui Mao Tzedun, *Reîntoarcerea pe Dzingangșan*. ■ Dorli Blaga, în *O scrisoare despre Lucian Blaga*, publică o serie de lămuriri ca răspuns la materialul semnat de dr. Mihai Iubu, privind circumstanțele morții poetului, apărut în numărul 30 al revistei „Flacăra”. ■ În *Faptele și vorbele*, Ov. S. Crohmălniceanu semnează un material despre activitatea editurii Meri-

diane intitulat *Citare pe tabloul de onoare*. ■ În *Scriitori români de azi*, Florin Manolescu îi dedică un portret bio-bibliografic lui Radu Cosașu. ■ Petru Poantă, în *Capodopere pentru o săptămână*, abordează necesitatea unei mai bune specializări în câmpul criticii literare: „Cărțile contemporane, în mare parte, sunt lăsate în seama criticilor tineri, neformați încă, terorizați și ei, la rândul lor, de mirajul metodei. Mai întotdeauna aceștia vor supralicita obiectul asupra căruia se exersează, seduși mai degrabă de o terminologie bombastică decât de rigoarea expresiei. Idealul lor este descoperirea unor capodopere la orice pas și nu precizia analitică. Într-un asemenea context, o situație extrem de delicată o are recenzia, această cenușăreasă a criticii literare, de care nu l-a fost rușine lui Eugen Lovinescu și-n care au excelat Garabet Ibrăileanu ori Perpessicius. [...] O carte considerată mediocră va fi „pasată” unul recenzent ocazional, și el modest, care va încerca să se impună pe el însuși. Nu atât volumul îl va interesa cât propriul său orgoliu. Scriind sporadic el se va posta în fața fiecărui volum cu sentimentul unei revelații. Pentru a nu fi refuzat, laudă orice de unde impresia cititorului, răsfoind revistele, că descoperă săptămânal câteva capodopere. Lipsa de continuitate a recenzițiilor este, prin urmare, cauza cea mai profundă a alterării adevăratului profesionalism, a subminării specializării în critică”. □ În *Cronica literară*, Cornel Moraru prezintă primul volum de *Amintiri* semnat de Constantin C. Giurescu. □ Corneliu Vadim Tudor publică poezia *Septembrie*. □ George Arion publică un interviu cu criticul literar Alexandru Oprea, director al Muzeului Literaturii Române și redactor șef al revistei „Manuscriptum”. □ Israil Bercovici publică un articol de sinteză intitulat *Teatrul evreiesc din România la 100 de ani*. □ Adrian Păunescu semnează tableta intitulată *O zi dulce de toamnă în Munții Carpați*.

● [„**Orizont**”, nr. 37] Interviul cu academicianul Șerban Cioculescu în vârstă de 74 de ani (consemnat de Marius Pop), de pe prima pagină a numărului, atrage imediat atenția și din acesta selectăm câteva mărturisiri interesante legate de personalitatea criticului interbelic, al cărui debut la *Facla literară*, în 1923, a avut loc sub auspiciile lui N. D. Cocea și Camil Petrescu: „■ - [...] Ani de-a rândul, în perioada de început a foiletonisticii mele, treceam drept un critic polemic și neprevăzut în reacțiunile mele. [...] în *Brașovul literar*, Cincinat Pavelescu a scris despre mine – sunt mai bine de 40 de ani de atunci – că sunt un om primejdios, pentru că îmi procur cărțile, neașteptând să mi le ofere scriitorii cu dedicație, și mă grăbesc să scriu cel dintâi și astfel fac atmosferă și ceilalți sunt pe urmele mele, tot așa negativiști. Poate că n-avea dreptate, dar pentru mine era foarte măgulitoare această apreciere a lui. [...] Am avut totdeauna respectul măștrilor, însă asta nu mă împiedica, atunci când scriam despre cărțile lor, dacă sesizam vreo denivelare, de la o carte la alta, să nu umblu pe două cărări și să spun foarte limpede că e o denivelare și acea carte e slabă. Și scriitorii nu se supărau. Rebreanu, bunăoară, mă socotea un bun și vechi prieten și-mi ierta incomprehensiunile și severitățile. Așa erau

relațiile scriitoricești dintre cele două războaie, scriitorii mari recunoscând criticilor libertatea de a scrie despre cărțile lor; singurul care nu recunoștea acest lucru, din cauza temperamentului său irascibil era Nicolae Iorga. – *Ce personalitate a veacului a lăsat urme adânci în viața și conștiința dv.?* – Cred că Titu Maiorescu. Rigoarea judecății lui, limpezimea stilului său, rolul imens pe care l-a jucat în epocă. Gândește-te dumneata că, într-o țară mică, el a condus o mișcare literară care a dat clasicismul de aur al literaturii noastre. Eminescu, Creangă, Caragiale, Slavici și cu el al cincilea. Un mare critic, un mare poet, un mare umorist, un mare nuvelist și romancier, mă gândesc nu numai la nuvelele lui Slavici, dar și la *Mara*, care este prima capodoperă modernă a romanului românesc. Numai un mare îndrumător putea să prezideze o mișcare ca aceea a *Junimii* și a *Convorbirilor literare*. –[...] *Lucrați după un program bine stabilit? Vă rugăm să decupați o zi obișnuită din activitatea dv. ...* – [...] Am să te decepționez, privind stilul meu de lucru. Bunăoară Eugen Lovinescu și Tudor Vianu aveau principiul *Nulla dies sine linea*. În fiecare zi se așezau la masă și scriau. Eu când mă apuc să scriu, scriu, dar sunt zile întregi când visez sau citesc. Nu mai sunt director general al Bibliotecii Academiei din ianuarie trecut, dar mă duc zilnic la bibliotecă, citesc, mă informez, nu pot să nu citesc, nu pot să nu mă documentez, nu pot să nu cercetez, e o pasiune care mă domină, nu mă simt stăpân pe pasiune, ci ea este stăpână pe mine.” ■ „Orizontul critic” este ocupat de cronicile lui C. Ungureanu și Lucian Alexiu. Prima se referă la volumul *Ploile de dincolo de vreme*, al cincilea roman al ciclului *F* de D.R. Popescu, în care cronicarul remarcă structura de „conte philosophique” a cărții și faptul că din eseurile și mărturiile scriitorului se poate detecta structura teoretică a romanelor sale. ■ A doua cronică decortichează sensurile poeziei lui Tudor George din volumul *Sub semnul lui Hercule* (Ed. Sport-Turism, 1976), poet care se bucură, observă cronicarul, de „un elogiu nu tocmai nemeritat” din partea poetului Romulus Vulpescu, semnatarul unei prefete anterioare favorabile la volumul *Imnuri olimpice*. ■ Un medalion comemorativ îi este dedicat lui Mao Tzedun, personalitate proteică „filosof, om politic, conducător militar, diplomat [...] un sensibil om al literelor, poet al revoluției socialiste chineze și al poporului său, al peisajului țării și-al florilor”, cele patru poeme fiind traduse de Șerban Foarță.

● **[„România literară, nr. 38]** Editorialul prezintă Programul de măsuri pentru aplicarea hotărârilor Congresului al XI-lea al partidului și ale Congresului educației politice și al culturii socialiste în domeniul ideologic și cultural-educativ, în cadrul căruia s-a decis organizarea Festivalului național al educației și culturii socialiste „Cântarea României”. Editorialul formulează și poziția scriitorilor față de Programul de măsuri: „Uniunea scriitorilor, asociațiile de scriitori, toți scriitorii de literatură și artă văd în acest program, de o atât de profundă concepție și o atât de largă deschidere spre realitățile efective ale patriei, atât de bogat în prevederi creatoare și atât de vast ca semnificații,

atât de cutezător în descoperirea comandamentelor timpului, o nouă posibilitate de a-și racorda energiile spirituale la circuitul uriaș de creație a poporului român condus de partid”. ■ În acest număr publică versuri Mihai Beniuc, Victoria Tănase, Rodian Drăgoi. ■ Rubrica *Dezbaterile „României literare”* propune o nouă temă – *Personajul literar și trăsăturile omului contemporan*, descinzând direct din Congresul educației politice și al culturii socialiste: „«Călăuzindu-se de o teorie revoluționară, literatura și arta epocii noastre socialiste trebuie să aibă și ele un *caracter* profund realist și dinamizator». Afirmat și la tribuna Congresului educației politice și al culturii socialiste, principiul militantismului revoluționar *presupune* abordarea curajoasă, deschisă, responsabilă a marilor probleme ale omului contemporan. Un *personaj* literar cu adevărat reprezentativ va fi de aceea, în mod implicit, un «erou al timpurilor noastre», în alcătuirea căruia intră, în toată diversitatea și ținând seamă de infinita complexitate a vieții reale, trăsăturile omului contemporan, creator al istoriei și creație a propriei sale istorii”. În acest număr răspund: Platon Pardău, Nicolae Balotă și Alecu Ivan Ghilia. □ „La început a fost personajul, pentru că la început a fost omul în împrejurări de excepție”, scrie Platon Pardău în intervenția sa. Pledoaria sa este pentru exemplaritate: „Într-o expresie sau alta, personajul literar e dator să reprezinte ceva, să fie revelator pentru un mare adevăr omenesc. [...] Fără a coborî în didacticism și parabolă, socot că literatura, spre deosebire de istorie, este o extracție de vieți din viață”. □ Nicolae Balotă scrie despre autenticitatea personajului în literatura modernă, explicând-o ca pe o disoluție a individualismului și „o deschidere spre altul”. Exemplele pe care criticul le aduce în sprijinul comentariului său sunt Kafka și Blecher a căror autoanaliză acesta o vede ca pe un studiu al umanului, cu „implicare și distanțare totodată”. □ Alecu Ivan Ghilia vede în roman și în personaje o oglindă fidelă a vieții și epocii în care se scrie, deducând de aici, că în epoca socialismului, scriitorul „își încordează puterea talentului” în direcția realizării epopeei naționale. Astfel, indiferent de estetica pe care o abordează, „romanul de tip obiectiv sau nu, de tip balzacian sau nu, proustian, kafkian, faulknerian, fantast, liric, psihologic etc., etc., etc. trebuie să fie românesc în esență, în substanță și în expresie, ținând de o artă a noastră specială de narare, încărcat de vitalitatea care e a realității extraordinare pe care o trăim”. ■ Șerban Cioculescu scrie despre un volum inedit, *Sportul în aforisme*, de Val Munteanu, ediție îngrijită și prefăcută de Victor Bănciulescu și Tiberiu Cornișan (Ed. Sport-Turism, 1976). Criticul alege să menționeze sporturile practicate de scriitorii români, făcând și observații privind sporturile și tradițiile românești. ■ Constantin Țoiu semnează un scurt eseu despre *Literatura câmpiei*, evocând pe parcursul descrierii peisagistice scriitori ca Odobescu, Ion Ghica, Panait Istrati și sfârșind cu directorul Ghiauru, lucrător al pământului Bărăganului din zilele noastre. ■ Paul Georgescu semnalează lucrarea *Amintiri literare despre vechea mișcare socialistă*, întocmită de Tiberiu Av-

ramescu. Subiectul este „primul socialism”, al perioadei 1870-1900. Dumitru Micu și Z. Ornea semnează texte referitoare mai ales la socialismul literar. Gala Galaction, G. Ibrăileanu scriu despre militantismul tineretului perioadei. Coordonatele mișcării se desprind din toate aceste texte: interesul pentru studiu, cultul prieteniei, solidaritatea care se grefează însă și pe un fundal romantic. „Mulți au continuat lupta, alții au obosit, s-au desprins spulberați de adversități; dar cu toții și-au amintit cu recunoștință de frumoasa și eroica lor tinerețe socialistă”. ■ Em. Serghie semnaleză cartea *Scara vieții*, de Tudor Teodorescu-Braniște, un volum de mărturii despre lupta antifascistă, scris, spune comentatorul, cu profesionalismul gazetarului. ■ Nicolae Manolescu trece în revistă ultimele apariții din colecția *Biblioteca critică* de la Editura Eminescu, făcând un scurt comentariu despre punctul de vedere subiectiv sau obiectiv pe care autorii îl pot îmbrățișa atunci când trebuie să compună o antologie de critică despre opera unui scriitor. În acest sens, criticul îi reproșează lui Mihai Ungheanu că, în volumul despre opera lui Marin Preda, a selectat autorii care îi justificau un punct de vedere personal exprimat într-un studiu anterior. Celelalte volume pe care Nicolae Manolescu le prezintă sunt: *Al. Macedonski*, de Fănuș Băileșteanu, *Duiliu Zamfirescu*, de Ioan Adam, *Calistrat Hogaș*, de Jana Balacciu, *Geo Bogza*, de Antoaneta Tănăsescu. ■ Valeriu Nițu scrie despre culegerea de folclor *Flori de câmp* (Ed. Dacia, 1976), alcătuită de lingvistul și folcloristul Alexandru Viciu. Lucrând cu informatori-elevi, acesta a putut include în lucrare 1227 de texte folclorice, culese între 1879–1911. ■ Pentru rubrica de poezie, Mircea Iorgulescu scrie despre volumul de versuri *Mantia de lumină*, de Dan Rotaru (Ed. Eminescu, 1976). Este identificată fascinația elegiacă a poetului pentru universul cărții și remarcat faptul că reușește să se desprindă de preluarea unor formule blagiene sau stănesciene. Valeriu Cristea apreciază spațiul rural construit de Vasile Băran în volumul de proză pentru copii cu tentă științifico-fantastică *Ambarcațiunea eroică* (Ed. Ion Creangă, 1976). ■ Sorin Titel prezintă cu entuziasm noua ediție a memoriilor lui Nicolae Iorga, *O viață de om – Așa cum a fost*, îngrijită de Sanda și Valeriu Râpeanu, cu studiu introductiv, note, comentarii, indice de Valeriu Râpeanu (Ed. Minerva, 1976). Sorin Titel menționează că, după Șerban Cioculescu, cele mai impresionante capitole sunt cele despre copilăria și adolescența marelui om de cultură, în vreme ce Valeriu Râpeanu optează pentru partea a doua a cărții tocmai pentru tonul pamfletar deoarece nota de subiectivitate e cu atât mai necesară în cazul memoriilor. Comentatorul își exprimă rezerva față de tentativa lui Valeriu Râpeanu de a-l explica pe N. Iorga referindu-se la anumite complexe ale sale (complexul „erotic refutat” sau complexul „genialității”) considerând aceasta o atitudine riscantă. ■ Laurențiu Ulici reține la *Prima verba*, cartea *Poetici românești* (Ed. Facla), de Olimpia Berca, o antologie de texte despre „teoria versului”. Autoarea delimitează și denumește etape de clarificări teoretice pe parcursul secolelor XVII–XIX –

etapa prozodiilor dogmatice (până la notele pe marginea *Țiganiadei* de Ion Budai-Deleanu), în sec. XIX și XX – etapa poeticilor independente (de la *Meșteșugul stihurilor românești*, de Costache Conachi la *Manualul de poetică română*, de G. I. Ionescu-Gion). ■ Ana Blandiana descrie o seara de vară mediteraneană, la situl arheologic Paestum, care îi prilejuiește o meditație pe tonuri lirice despre templele devenite ruină.

● **[„Tribuna”, nr. 38]** Cuprinde versuri de Valeriu Armeanu, Jean Cocteau (trad. Eugen Jebeleanu), Radu Cosașu (în *Cronica de trei secunde*), Cezar Ivănescu (*Terra Paterna*), un grupaj de poeme de Mao Tzedun (în traducerea lui Al. Philippide), proză de Constantin Cubleșan. ■ Este consemnată moartea lui Mao Tzedun. ■ În *Cronica literară*, Ion Marcoș comentează debutul lui Ioan Radin în proză prin volumul *Aventurile tânărului Serafim* (Dacia, 1976), pe care îl consideră insolit și plin de umor: „... este un volum de proză scurtă, de o pronunțată originalitate, insolit ca scriitură, cât și ca unghi de percepție a realului. Schițele satirico-umoristice ale lui Ioan Radin sunt desene șarjate, crochieri ale unei irealități simple, din coloritul umil al banalității cotidiene. Aventurile microscopice ale eroilor cărții – optimiști serafici, incorigibili, structuri fragile însă, având drept unică armură funciara lor naivitate – sunt în fond simulacrele unor întâmplări, reversul aventurii”. ■ Norman Manea discută în *Zilele zilei, lumea – personaj*, romanul lui George Bălăiță, *Lumea în două zile* (Eminescu, 1975): „Acceptând dar și parodiind formula romanului-anchetă, ilustrată cu bune rezultate de alți confrăți, abordând dar și șarjând temele îndelung cercetate de proza modernă ale însingurării, suspiciunii, plictisului, fricii, angajării, deriziunii, în slujba cărora desfășoară o adevărată risipă de tehnici narrative preluate din arsenalul inovatorilor genului, George Bălăiță stăpânește dezinvolt materia epică, izbutind – fapt destul de rar – nu doar să ofere un text dens de întâmplări și înțelesuri, ci și o lectură captivantă, delectabilă, de o vie atracțiozitate, într-un larg și variat registru stilistic, parcurs cu brio, – adevărată frenezie a bucuriei de-a percepe, aprofunda și comunica, accentuată de ritmul mereu schimbat, șocant, adesea sincopat, totdeauna mobilizator, al unei relatări alerte, hazoase, capabile să poarte, fără a obosi, întreaga luxuriantă încărcătură a textului”. ■ Valeriu Râpeanu este prezent în paginile revistei cu articolul *Nicolae Iorga – oratorul*.

17 septembrie

● **[„Contemporanul”, nr. 38]** Dumitru Micu se ocupă de *Literatura animalieră*. □ Romulus Dianu: *Fauna bufonă*: „Amestec de erudiție și spirit, paginile *Faunei bufone* conțin întreaga materie din istoria naturală a lui Plinius cel Bătrân, desigur condensată, încorporată conștiințelor moderne despre vietățile portretizate și mai toată, dacă nu toată, mitologia zoologică greco-romană, iar incursiunile în literatură, în istorie, în istoria științelor și istoria artelor constituie, în cuprinsul lor, o practică frecventă”. □ Sonia Larian: *Bi-*

biblioteca fantastică: „Stimulată, probabil, de anumite scrieri sau spectacole în care personajele celebre (literare, mitologice) sunt puse în situații inedite, Sonia Larian a concentrat în *Biblioteca fantastică* fauna fabuloasă de largă reputație din literatura națională și universală”. Același autor se ocupă și de studiul lui Gh. Bulgăr: *De la cuvânt la metaforă în variantele liricii eminesciene* (Eminescu): „Studierea laboratorului eminescian revelă... «adevăratele cale către limita spiritului creator de valori», oferind un exemplu magistral de «continuă sinteză a tradiției cu inovația în câmpul valorificării originale a surselor tematice și stilistice ale culturii naționale». Profesorului Gh. Bulgăr îi revine, evident, meritul de a iniția un număr considerabil de cititori în tainele acestui laborator”.

● **[„Cronica”, nr. 38 (555)]** ■ În contextul educației politice și a culturii Mircea Dragomir scrie despre *Om și omenie*: „Dacă făurirea socialismului multilateral dezvoltat înseamnă edificarea unei noi civilizații imateriale și spirituale în istorie, care să fie revoluționată în însăși bazele ei, noua orânduire constituie totodată și o revoluționare a personalității omului ca subiect conștient și creator”. ■ Al. Andriescu semnează *Teatrul istoric și exigențele contemporaneității*, o cronică literară la drama *Noaptea* de Mircea Radu Iacoban, Colecția „Rampa”, Editura Eminescu, 1976: „Fără să negăm modalitatea simbolică pentru care optează autorul în înfățișarea istoriei, remarcăm că replica solemnă sună mai adecvat în gura eroilor lui Delavrancea decât a personajelor din *Noaptea*, piesă în care elementele grotești și bufone, numeroase, suportă mai greu frazarea gravă pe care o impune tirada patetică. Această inadecvare nu scade valoarea piesei lui Mircea Radu Iacoban, care își păstrează interesul și la lectură, ca literatură deci, nu numai pe scenă, ca spectacol”. ■ Mircea Mancaș scrie despre *Romanul contemporan: varietăți structurale*: „Am dori să semnalăm, în încheiere, că – dincolo de procedeele de structurare ale romanului contemporan – ceea ce constituie pivotul și substanța lui valorică e prezența «socialului», implicația «politicului», apelul la «documentul» concret, transpus în forme ce constituie noi modele de exprimare artistică. «Contemporaneitatea» și «esența» fenomenului social-politic asigură *calitatea* literaturii actuale, în cadrul căreia un loc reprezentativ ocupă romanele lui Marin Preda, I. Lăncrănjan, Al. Ivasiuc ș. a. Este dovada sigură a relației dialectice dintre viața socială și creația literară a epocii socialiste”. ■ În *Mențiuni critice* citim: □ Hara-lambie Țugui scrie despre *Zâna cocorilor* de George Bulic: „Învăluite într-o caldă poezie, cele 36 de basme provenite de la tot atâtea neamuri ale pământului, se constituie, simbolic, într-o viziune a înțelepciunii umane de pe toate meridianele și din străvechimea timpurilor, pledând, la modul cel mai sensibil, pentru ideea de înțelegere și înfrățire, pentru dragostea de bine și adevăr”. □ Miron Blaga prezintă *Recital* de Mariana Filimon, Editura Cartea Românească, 1976: „*Recital* numește, în ceea ce are mai durabil, o poezie a cărei evoluție va fi urmărită cu interes, câteva simboluri anunțându-se de pe acum

seducătoare”. ■ În *Unitate și continuitate românească* Al. Zub scrie despre *Pe drumul unității naționale* de Vasile Netea, Editura Dacia, 1975: „Aparent disparate, *studiile și evocările* din noul volum subscris de Vasile Netea denotă o anume convergență, impusă de ideea unității naționale. Ele sunt utile deopotrivă specialiștilor și publicului larg care se interesează de marile probleme ale istoriei naționale”. ■ Gh. Bulgăre scrie despre *Eminescu în Iașul anului 1876*. ■ Din *Moment* reținem: □ *Acțiuni culturale pentru tineri*: „De curând, la Casa Pogor a fost organizată o manifestare educativă, intitulată «Doi mari prieteni – Eminescu și Creangă». Au participat numeroși tineri de la Combinatul de fibre sintetice Iași. Aceștia au vizitat sălile muzeului, au audit fragmente înregistrate din opera celor doi mari scriitori, au urmărit cu interes expunerea pe tema dată. De reținut că e vorba de o acțiune culturală care inaugurează un ciclu de evocări din trecutul cultural-artistic al Iașului și de medalioane dedicate unor proeminente personalități din istoria culturii acestui oraș. Organizat de către Muzeul de literatură al Moldovei, acest ciclu beneficiază de participarea unor avizați oameni de cultură, ilustrând, în același timp, una din modalitățile posibile privind difuziunea unor prestigioase valori literare românești”. □ *Manuscriptum*: „Cel de-al treilea număr al revistei «Manuscriptum» din anul acesta reușește să ne prezinte un bogat material inedit aparținând scriitorilor români și străini. [...] În totalitate, un excelent număr, într-o excelentă prezentare grafică”. □ *Suspense*: „Avem toate motivele să nu considerăm volumul de *Teatru* al lui Ion Băieșu operă definită. Autorul mai experimentează câte unul-două din subiectele abordate, prin lucrări ulterior incluse în alte volume, sau culegeri, apte să ne înfățișeze originale variațiuni satirice pe aceeași temă”. □ N. Irimescu, *În câteva cuvinte*: „Pornind de la premisa că «predarea limbii și literaturii române în școală este o activitate educativă menită nu doar să transmită un bagaj cât mai mare de cunoștințe, dar și să obțină efectul atât de înviorător al sentimentului patriotic, satisfacția legitimă față de cultură de mare tradiție și intensitate spirituală», «Luceafărul» întreprinde un colocviu pe marginea modului cum e întocmit manualul de limba română. De menționat că cei anchetati, elevi, profesori, scriitori sunt de acord în a sublinia lipsurile din manuale și probabil că în continuare revista va trece și la propuneri concrete. * Bogat susținut ultimul număr al «Tribunii» dedicat lui George Coșbuc. Despre însemnătatea operei acestui «magnus poeta patriae» scriu C. Ciopraga, N. Barbu, Mircea Popa, Serafim Duicu, Octavian Buleanu, Al. Matei și Eugen Cucerzan. * Alphonse Daudet influențat de Nicolae Filimon? E o ipoteză lansată de Dim. Păcurariu («România literară») plecând de la paralelismul dintre *Le nabab* de Daudet și *Ciocoii vechi și noi* ai lui Filimon. Iar concluzia: influența în cauză «este, așadar, întrutotul plauzibilă». ■ Radu Simionescu semnează *Memoria marelui dispărut*: „Încetarea din viață a tovarășului Mao Tzedun, conducător eminent al Partidului Comunist Chinez, strălucit militant al mișcării comuniste și muncitorești internaționale, personalitate proeminentă a vieții contemporane, a produs o

adâncă întristare în întreaga lume”. □ În traducerea lui Al. Pascu citim *Poeme de Mao Tzedun (Turnul cocorului galben; Munții Cincan; Dialog de păsări; Întoarcere pe muntele Tsingking)*. ■ Constantin Dracsin (*Să ningă peste cuvântul frumos; Trimit un cuvânt; Poetul în Cetate*), Mihai Leoveanu (*În numele vostru și al Daciei Felix; Dacă ar fi*).

● [„**Munca**”, nr. 8353] În *Însemnări de scriitor*, Al. Andrițoiu scrie despre *Un nou mod de a trăi*.

● [„**Săptămâna Culturală a Capitalei**”, nr. 302] În textul *Seară literar-istorică* este înregistrat cel de al doilea Congres Internațional de Tracologie, desfășurat în Capitală sub înaltul patronaj al lui Nicolae Ceaușescu și organizat de Cenaclul de Cultură Juridică, Tracologie, Literatură și Artă „Titu Maiorescu” al Asociației Juriștilor, fiind ilustrat evenimentul lansării a două volume, *Amintiri* de C.C. Giurescu și *Noi, tracii* a prof. Iosif Constantin Drăgan, președintele de onoare al secției de tracologie. Pe lângă Drăgan și Giurescu, au mai participat: Gabriel Iosif Chiuzbaian (președintele cenaclului), Traian Filip, Romulus Vulcănescu, Teresa Maria Moriglioni Drăgan, Marga Barbu. □ Dinu Săraru evidențiază „*Rampa*” la numărul 25, colecția dedicată publicării piesei de teatru românesc jucată pe scenă, la radio sau tv, ajunsă la apariția *Vieții unei femei* de A. Baranga. □ E. Manu se întoarce la *Poetul Philippide* (din *Scrieri*, vol. 1, *Visuri în vîietul vremii*, Ed. Minerva, 1976) □ C. Vadim Tudor este prezent cu articolul-necrolog *Un mare gânditor revoluționar*, la moartea lui Mao Tzedun. □ Dan Mutașcu conturează, în *Precauții delicate*, opera unui poet: Ioan Flora. □ *De la „apocris” la nuvelă*, un eseu de I. Lotreanu privind începuturile nuvelei istorice prin C. Negruzzi și Odobescu. □ Traian Filip – pamfletul *Liderii de opinie* (continuat în nr. 303, 304).

18 septembrie

● [„**Luceafărul**”, nr. 38] Pornind de la hotărârile Congresului educației politice și al culturii socialiste, editorialul acestui număr, semnat redacțional, scrutează *Orizonturile cunoașterii*: „Putem spune că generația care se află cum pe băncile școlilor și universităților este generația unei epoci mărețe și că va fi, desigur, la înălțimea ei”. ■ Pe prima pagină, versuri de Adrian Păunescu (*Martor – în cadrul rubricii Viața la zi*) și George Chirilă. ■ Tableta lui Ioan Alexandru de la *Jurnal de poet* îi este consacrată lui George Coșbuc (*Poetul cărturar*). ■ „S-au întors elevii și studenții din vacanța binemeritată, de la munte sau de la mare, unde au beneficiat de toate condițiile create de partidul și statul nostru pentru tineretul țării, pentru formarea și dezvoltarea lui multilaterală”, vestește Ion Dodu Bălan în *Școala muncii*. Articolul continuă într-o direcție politică: „S-au întors în școli și universități plini de soare, încărcăți de planuri și de vise, după rodnice zile petrecute în fabrici și uzine, în laboratoare și pe ogoare, unde s-au convins, încă o dată, dacă mai era nevoie, de bătrânul și înțeleptul dicton al lui Seneca, din *Epistola către Lucilius: Non scholae, sed*

vitae discimus. Contractul [sic!] nemijlocit cu producția materială, cu viața oamenilor muncii le-a întărit, neîndoios, convingerea că *nu învățăm pentru școală, ci pentru viață*, că instruirea nu este un scop în sine, ea are în vedere pregătirea tânărului pentru muncă, pentru viața socială, pentru a fi folositor patriei. În acest spirit, indicațiile tovarășului Nicolae Ceaușescu privind asigurarea unei legături strânse între învățământ, cercetare, producție devin de o profundă actualitate”. ■ *Mesajul biruinței idealurilor umaniste* este desprins de Aurel Martin din romanul *Alexandra și Infernul*, „cheie de boltă a literaturii lui Laurențiu Fulga”, pe care a „contemplat-o” și în numărul precedent. ■ „Insuficiența disocierii și lipsa de metodă au făcut ca această carte să nu fie atât de interesantă pe cât ar fi putut să fie”, notează M. Ungheanu, la *Cronica literară*, despre cercetarea M. Sadoveanu – *teme fundamentale* a lui Zaharia Sângeorzan. Alt reproș formulat de criticul „luceferist”: „Limitat de prejudecata după care opera sadoveniană veritabilă este numai literatura de maturitate a scriitorului și de neîncrederea declarată în posibilitățile criticii, Zaharia Sângeorzan nu va realiza însă o lucrare critică pe deplin convingătoare”. ■ „Nici un efort de limpezire a intențiilor lirice, nici un semn al vreunei tentative de a se desprinde de locurile comune bine umblate și în volumele anterioare” nu descoperă Dorin Tudoran comentând, la *Viața cărților*, al patrulea titlu de poezie oferit de George Suru, *Când dragostea e pasăre cântătoare*. Comentatorul păstrează însă și o speranță: „Evadând din cercul vicios în care proliferază fără strălucire, poezia lui George Suru ar putea avea o șansă într-un vizionarism îmblânzit, pentru care poetul are aptitudini [...]”. □ Valentin F. Mihăescu analizează volumul întâi al seriei românești *Căderea Constantinopolului* de Vintilă Corbul: „Din păcate – și acesta este viciul fundamental al cărții – autorul nu apelează întotdeauna cu succes la mijloacele artistice necesare asamblării părților într-o compoziție omogenă. [...] Cât timp se află pe terenul ferm al documentelor, romanul se citește cu interes. În planul ficțiunii, se pot reține doar scene izolate, de cele mai multe ori încercarea lui Vintilă Corbul dovedindu-se inferioară realității dramatice a epocii” (*Epica documentară*). □ *Retorica literară românească*, studiul lui Aurel Sasu, este discutat de Doina Uricariu: „Volumul acesta are calitatea de a fi persuasiv și incitant prin erudiție, transformând în argument critic documentul istoric. Știe să răstoarne poncife ale criticii, acumulând detalii și semnificații exacte ale unor concepte sau valori spirituale. Destramă sinteze sau ipoteze redactate «după ureche», arătând falsitatea lor, chiar la nivelul coloanei vertebrale” (*Tradiția modernității*). ■ Micro-romanul cu care debutează Viorica Ciorbagiu, *A doua mireasă*, dedicat memoriei tânărului inginer Ion Ilea, este prezentat de Nicolae Ciobanu: „Autoarea nu face dovada unor intuiții psihologice pe măsura «cazului» de la care porcede. În genere, «fișele» ei de observație nu depășesc limita unei corecte descripții conduse din exterior. Ceea ce-i susține, într-adevăr, elegia epică sunt nu puținele momente din biografia eroului prezentate din pers-

pectivă reportericească [...] întâlnim unele dintre cele mai autentice pagini de proză dedicate vieții de șantier capabile să dea măsura eroismului cotidian intrinsec propriu vieții oamenilor de aci”. ■ O casetă informativă anunță câștigătorii concursului de debut în poezie al Ed. Albatros: Ioan Bogdan (*Cerb alb*), Ștefan Ioanid (*Cuvântul unic*) și Marian Dopcea (*Despărțirea de plante*). □ În juriu s-au aflat Ștefan Aug. Doinaș, Domnica Filimon, Gabriela Negreanu, Ioanichie Olteanu, Mircea Sântimbreanu (directorul editurii) și Laurențiu Ulici. □ De asemenea, *Caietul debutanților – 1976* al aceleiași edituri va cuprinde selecții din manuscrisele cu care au participat la concurs Victoria Bunescu, Eugen Suciu, Dorin Sălăjan ș.a. ■ La *Biografia debuturilor*, Dorin Tudoran îl interviuează pe Virgil Cărianopol („*Poezia viitorului este numai poezia care merge direct la inima omului*”). ■ Sunt prezenți în grupaje de versuri Mihai Ursachi (*Ploaie pe câmpuri, Lacrimă, La drum de noapte*), Aurel Rău (cu ciclul *Între râuri*) și Despina Mincu. ■ Dinu Săraru încredințează un fragment din romanul *Clipa*. ■ La cronică de film, Ion Lazăr are în vedere ecranizarea *Osândeii*, piesa lui Victor Ion Popa, de către Sergiu Nicolaescu: „Excesul – explicabil prin raportare la apetitul antecedent al regizorului pentru agitația spectaculoasă și violentă, fără a-i contesta capacitatea organizatorică, profesionalizarea în materie – acoperă întregul film: povestea, interpretarea, imaginea, coloana sonoră. Un film în care calitățile recunoscute ale regizorului încep să se estompeze prin excesiva lor punere în cadru. [...] După scenariști-regizori și scenariști-ingineri de sunet, să sperăm că va veni totuși rândul și scenariștilor-scriitori”. ■ Corina Cristea semnează cronică micului ecran (*Când septembrie strălucește*). ■ *Brâncuși tânăr* se intitulează cronică plastică realizată de Grigore Hagiu. ■ Nicolae Mateescu și Costin Cazaban scriu despre Festivalul Internațional „George Enescu”. ■ La *Ferestre*, Marin Sorescu „deschide” *Scrisori provinciale* de Ștefan Bănulescu, care „sunt blând ironice, și, cum remarca Nicolae Manolescu, aparțin unui moralist”. Poetul îi consacră prozatorului și un portret: „Ștefan Bănulescu pune o distanță de-o fugă de dropie între el și indiscreția lumii. Și, de asemenea, între el și foaia de hârtie. E un distant, din sfială. Numai că, dacă telefonul se poate scoate din priză, coala nescrisă îl urmărește cu încăpățănare, ca pe un vânat rar. Îl ține mereu în bătaia puștii. Nu știu dacă mai avem azi un alt scriitor care să petreacă mai multe ore, în fața petecului, când scris, când scris și șters, când alb, ca albul ochilor celor care ți se uită în ochi. Dacă aș avea talent de desenator, i-aș face astfel portretul: Bănulescu strecurând cuvinte, cu o strecurătoare fină, purtând pe față masca nobilului chin. [...] Și pentru a încheia: sunt prozatori grăbiți de nemurire. Aceștia se aruncă pe pagina albă direct din scutece ori din pat, cu așternut și cu maculatoare cu tot (atunci când se cred maturi), măcinați de o febrilitate vecină cu zarva pieței, din invidie și teamă să nu le-o ia altul înainte, Doamne ferește! Și există alții, care așteaptă, meditează și scriu *numai atunci când nu pot altfel*. Bănulescu face parte din ultima categorie”. ■ Aurel Dragoș-Mun-

teanu scrie despre Mao Tzedun, care a decedat la 9 septembrie 1976: „Activitatea literară a fost, pentru conducătorul Partidului Comunist Chinez, o coordonată permanentă a vieții. În timpul celor mai istovitoare activități, al campaniilor militare, în vâltoarea evenimentelor, Mao Tzedun a scris continuu, iar poemele sale nu reprezintă altceva decât obișnuita pasiune adiacentă și compensatorie a oamenilor de acțiune. Stăpânind cu măiestrie formele clasice ale poeziei chineze, Mao Tzedun a creat o operă ce întregeste admirabil figura sa proeminentă, încrustată în evenimentele acestui secol. Versurile sale trăiesc și celebrează momentele cele mai importante ale destinului de excepție cu care a fost înzestrat autorul lor. [...] Moartea președintelui Mao Tzedun ne aduce în memorie, din nou, frumoasele sentimente de prietenie pe care le-a purtat popoului român, evidențiate cu pregnanță în timpul vizitei tovarășului Nicolae Ceaușescu din 1971. [...] Numeroasele manifestări de compasiune ale comunistilor, ale tuturor oamenilor muncii din țara noastră, exprimate emoționant în telegrama adresată de tovarășul Nicolae Ceaușescu, arată convingător sentimentele noastre de solidaritate tovarășească, încrederea că poporul chinez va ști să transforme durerea în forță și să continue opera de edificare socialistă a țării prietene” (*O viață de patriot și revoluționar*). □ Petre Dan Lazăr traduce două poeme de Mao Tzedun (*Întoarcerea la Muntele Tsinghang, Dialogul păsărilor*). ■ Geo Dumitrescu răspunde la *Poșta redacției*. □ Între corespondenți: E.X.W., Coco, Halmyris. □ Un îndemn pentru Andreea Nicolaescu: „E prea devreme, la cei 14 ani ai dv., să vă apucați să scrieți o carte; deocamdată, n-aveți nici pregătirea, nici experiența necesară (și nu se știe dacă dispuneți de talentul indispensabil unei asemenea preocupări). Încercați, deci, deocamdată, să scrieți lucruri mai mici, o schiță, o povestire și, în orice caz, dați atenție, în primul rând, obligațiilor școlare, lecturii, studiului”. ■ *Pagini din cronica războiului de independență*, aparținându-i lui Iancu Alecsandri, sunt frecventate de Henri Zalis. ■ La *Parodii*, Mircea Micu adaptează o poezie de Dan Rotaru. ■ Sub genericul *În spiritul orientărilor Congresului educației politice și al culturii socialiste*, ultima pagină adăpostește ancheta *Manualul de literatură română*, înfăptuită de N. Stoicescu și Andrei Lenard pentru *Colocviile „Luceafărului”*. □ Se pronunță, în cadrul unor micro-interviuri, Ov.S. Crohmălniceanu, Eugen Simion, Augustin Z.N. Pop și Petre Mihai Gorcea. □ Materialul este „acompaniat” de un citat din Nicolae Ceaușescu: „Societatea pe care noi o edificăm este o societate a muncii, în care fiecare cetățean trebuie să participe activ în domeniul pentru care s-a pregătit, la opera generală a popoului; în același timp, societatea noastră cere un om cu un orizont tot mai larg, cu o privire cutezătoare, în stare să promoveze noul cu hotărâre în activitatea generală consacrată progresului, prosperității. Numai așa vom asigura înfăptuirea minunatului Program de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și de înaintare spre comunism, vom asigura un loc tot mai bun națiunii noastre în rândul națiunilor socialiste, al națiunilor întregii lumi!”. □ Ov.S. Crohmălni-

ceanu: „Sunt, de exemplu, autori foarte importanți care nu sunt de nivelul puterii de înțelegere a elevului. Atunci, suntem obligați să facem niște lucruri care sunt în defavoarea autorului. De exemplu, nu se va face în școală *Patul lui Procust*, care este romanul cel mai bun al lui Camil Petrescu, dar se face *Ultima noapte*. Asta din anumite considerente explicabile, puritane, pentru că nu se poate discuta în clasă un roman care se petrece în pat. Sau un lucru și mai dureros: la Eugen Barbu, unul din cei mai buni autori ai noștri, se dă *Șoseaua Nordului* și nu se dă *Groapa*, care este capodopera lui, sau *Princepele*. Să avem curajul să pornim de la operă, pentru că un autor, oricât ar fi de bun, dacă nu e urmărit în operele lui fundamentale, avem numai iluzia că l-am studiat. Decât un studiu prost, nereprezentativ, mai bine să renunțăm la el. [...] Cei mai mulți elevi fug de literatură, fac un complex, pentru că au impresia că ceva care trebuie să fie delectabil, să facă plăcere devine obligator [sic!] și silnic. Rostul manualului este să trezească interesul pentru opera literară. Partea de istorie literară sigur că nu poate lipsi cu totul, dar cred că se poate reduce la câteva informații care să situeze fenomenele în timp. Mulți elevi nu merg la Filologie și ar fi păcat să-și piardă timpul memorând niște lucruri pe care oricum le vor uita. [...] La noi se folosesc însă foarte puțin metode care dau roade în străinătate. La noi se dau teze, teme de teze după manual. Nimeni nu are curajul să-i ceară elevului o dezvoltare liberă. De exemplu, se dă Bacalaureatul în Franța pe interpretarea unui vers. De ce nu s-ar încerca și la noi să se ceară, de pildă, care ar fi fost părerea lui Gherea despre Camil Petrescu. Aici s-ar solicita imaginația, nu reproducerea manualului. Această libertate de a ieși din canoanele manualului ar avea un sens rodnic” (*Problema-cheie: selecția autorilor și a textelor fundamentale*). □ Eugen Simion: „Am să mă refer mai mult la manualul pentru anul IV, acela care ca obiect literatura contemporană. [...] La apariția lui, adică acum câțiva ani, în forma pe care o are și astăzi, reprezenta indiscutabil un progres, în sensul că repara unele greșeli mai vechi, incluzând câteva nume de prestigiu din cultura noastră, cum ar fi Blaga, [Ion] Barbu, nume care nu fuseseră până atunci trecute. De atunci, însă, gustul și înțelegerea noastră pentru literatura contemporană au evoluat, încât cred că manualul care circulă astăzi în școli nu exprimă scara de valori și nu dă o imagine reală despre cultura și relieful literaturii noastre. Am fost interesat să văd ce se întâmplă, de pildă, într-o literatură cu vechi tradiții, precum cea franceză. În general, manualele se opresc, să zicem, la generația lui Sartre și Camus, Malraux, neincluzând pe scriitorii afirmați în ultimele decenii. Exisă, însă, și acolo voci care protestează împotriva acestei situații și cer ca istoria literaturii să înceapă invers decât se studiază actualmente, adică să înceapă cu literatura contemporană și să meargă în jos în timp, până la epoca începuturilor. [...] În manualul de română eu aș deschide și un capitol de meta-literatură, care să-l familiarizeze pe elev cu toate genurile de graniță, cum ar fi literatura pentru copii, reportajul, literatura de călătorii, eseul social-politic etc.” (*În prim-plan, valorile*). □ Augustin Z.N.

Pop: „La o dezbatere largă asupra programelor analitice și asupra manualelor noastre de limba română, organizată cu doi ani în urmă de Muzeul de Literatură din București, la care au participat numeroase cadre didactice, academicieni, profesori de liceu, cercetători științifici, n-a luat parte nici un reprezentant al Ministerului Educației și Învățământului și, ceea ce este de-a dreptul penibil, nici un reprezentant al Institutului Central pentru Perfecționarea Personalului Didactic, nici un reprezentant al Institutului de Științe Pedagogice, toate trei – instituții interesate în problemă și foarte apropiate geografic de așezământul ce organizase dezbateră. Oricine poate avea la îndemână, însă, banda de magnetofon cu criticile la obiect aduse de prof.univ. dr. docent Al Dima, membru corespondent al Academiei, conf.univ.dr. Paul Cornea, dr. Marin Bucur, cercetător principal, șef de sector la Institutul de teorie și istorie literară «G. Călinescu» al Academiei și de alții care, cu autoritate, au dezvăluit carențele de care ne ocupăm [...]” (*Nu doar debateri, ci și receptivitate la sugestiile ce se formulează*). □ Petre Mihai Gorcea: „Să se renunțe – cu câteva excepții – la prezentarea monografică a scriitorilor, spre a se realiza capitole sintetice pe epoci, genuri și curente. Astfel, s-ar putea realiza capitole ca «Iluminismul românesc», «Preromantismul românesc», «Poezia în forme clasice a generației de la 1848», «Nuvela și romanul la scriitorii de la 1848», «Proza non-fictivă la 1848», «Drama romantică», «Junimea», «Poezia simbolistă în jurul anului 1900» etc. [...] Să se realizeze o prezentare monografică doar în cazul autorilor care și-au depășit mult contemporanii prin valoarea operei (D. Cantemir, Budai-Deleanu, Eminescu, Creangă, Caragiale, Sadoveanu, Arghezi, Rebreanu, Blaga, Camil Petrescu, G. Călinescu). Aceștia se cuvine să apară clar elevilor ca adevărați clasici, în sensul de autori de mare valoare, exemplari” (*Câteva soluții concrete ce se vor, mai ales, o invitație la noi contribuții*).

21 septembrie

- [**„Viața studentescă”, nr. 29, 12 pagini**] *Cuvântarea* tov. Nicolae Ceaușescu, cu ocazia deschiderii anului școlar. □ I. Buduca comentează volumul critic al lui C. Regman – *Colocvial*, Ed. Eminescu. □ M. N. Rusu realizează un „colaj” la aniversarea de 125 de ani a Societății studenților români, „Junimea Română”: *Avem o formă, o literatură națională, o industrie națională, arte naționale*.

23 septembrie

- [**„Scânteia”, nr. 10 604**] Sub titlul *Virtuțile voioșiei și ale satirei în slujba educației politice cetățenești* Valentin Silvestru publică *Însemnări pe marginea Festivalului umorului – Vaslui 1976*: „Născut dintr-o idee generoasă și fertilă, și suscitând idei, rezultat al unui considerabil și eficace efort colectiv de creație și organizare, și determinând o stare de emulație între artiștii de toate categoriile, cumulând experiențe culturale diverse, fructificând unică în felul

ei, de cultură de mase specializată, Festivalul de la Vaslui e un factor de elevare a culturii umorului și un moment formativ interesant, o manifestare care arată încă odată ce potențial de energie și inițiativă creatoare avem în țară și ce nebanuit de numeroase sunt talentele poporului”.

● **[„Flacăra”, nr. 38]** Ion Roșu publică poezia *Nume sfinte*. □ În *O nouă Românie pitorească*, Al. Andrițoiu scrie despre *Stâna de vale*. □ George Arion publică un interviu cu Nicolae Dragoș, intitulat *Nu-l înțeleg pe autorul care, trăind în tumultul unei revoluții, ar scrie liniștit la biroul său de lucruri, pasteluri*. ■ În *Accente culturale*, Dan Zamfirescu publică un articol omagial dedicat lui *Marin Sorescu la 40 de ani*. Făcând o comparație cu Brâncuși, acesta afirmă: „Marin Sorescu, fără să facă paradă de „modernitate” și de informație culturală, a consumat, în același mutism retras, modele și modelele veacului, de pe multe meridiane, făurindu-și un limbaj poetic înțeles cu ușurință, pretutindeni, dar turnând în el un mesaj, un sens, un „mod de a fi în lume” care este doar al unui anumit loc, neam și timp. El a sorbit amarul și otrava veacului din sufletul omenirii noastre suferinde, dar a încercat să rostească în fel și chip, cu buzele arse de setea speranței „descântecul” menit să-i redea omului contemporan încrederea și gustul măreției lui, tragice și biruitoare.” □ În *România nemuritoare*, Ioan George Șeitan publică poezia *Țara e liberă*. □ În *Cronica filmului*, Horia Pătrașcu prezintă *Osânda*, scenariu fiind o reinterpretare după *Velerim și Veler Doamne* de V. I. Popa. ■ În *Instantanee* sunt publicate câteva fotografii: „Nicolae Dragoș citind Săptămâna, Eugen Barbu citind Flacăra, Dinu Săraru citind Luceafărul, pe terenul redacției Flacăra”, Geo Dumitrescu. □ În *Racul* (117), Teodor Mazilu publică *Concesii fără avantaje*, iar Cornel Udrea scrie *Concluziile cazului Lupu*.

● **[„Orizont”, nr. 38]** Andrei A. Lillin semnalează volumul bilingv (româno-german) *Das Geheimnis der orchidee* (Ed. Facla, 1976) în care apare o selecție de 44 de poeme ale poetului Anghel Dumbrăveanu în traducerea Irenei Mokka (articolul *O reușită tălmăcire din versurile lui Anghel Dumbrăveanu*). ■ În cadrul rubricii „prezențe literare”, Alexandru Ruja reliefează tematic și ideatic poezia lui Vasile Nicolescu, care „pendulează între exuberanța vitalistă a elementelor și rafinamentul artistic”, poetul făcând parte „din familia spiritelor elevate, a poezilor de adâncă și largă cultură.” ■ Marcel Turcu și Haralambie Țugui sunt poeții publicați în paginile numărului. ■ Din literatura lumii, pe ultima pagină, este prezentat și tradus un fragment dintr-un roman postum al scriitorului american Ernest Hemingway, *Insule în curent*, a cărui temă o constituie absurditatea războiului (traducerea și prezentarea îi aparține lui Anatol Ghermanschi).

● **[„România literară”, nr. 39]** Editorialul informează asupra Programului de măsuri pentru aplicarea hotărârilor Congresului al XI-lea al Partidului și ale Congresului educației politice și al culturii socialiste, în domeniul muncii ideologice, politice și cultural-educative, în ceea ce privește activitatea Uniunii

Scriitorilor: „Uniunea Scriitorilor va înființa [...] cercuri de creație în care vor fi dezbătute, desigur sub acest indice, lucrări literare aparținând membrilor săi; totodată va organiza dezbaterile principalelor probleme ale ideologiei și politicii culturale a partidului, ale eticii și esteticii marxiste; va asigura îmbunătățirea orientării ideologice și a activității revistelor literare și a Editurii «Cartea Românească»; va patrona și îndruma activitatea cercurilor și cenzurilor literare din întreprinderi, școli și sate. Va acționa pentru intensificarea contactelor și legăturilor scriitorilor cu oamenii muncii”. ■ Numărul conține poezie de Horia Zilieru, Victor Nistea, Ion Dodu Bălan. ■ Mai mulți oameni de literă publică opinii despre Programul de măsuri pentru aplicarea hotărârilor Congresului al XI-lea al Partidului și ale Congresului educației politice și al culturii socialiste, în domeniul muncii ideologice, politice și cultural-educative. □ Ion Horea semnează un articol elogios despre Programul de măsuri pe care îl consideră un garant al democrației culturii. □ G. Dimisianu reține și el tot aspectul democratizării culturii: „A participa la construirea destinului culturii naționale, a fi nu numai consumator pasiv, dar și factor de influențare și creație, iată misiunea încredințată publicului larg, într-un climat de generoasă stimulare a inteligenței și în condițiile creșterii nivelului general de cunoștințe, ale cultivării gustului și ascuțirii receptivității față de valorile autentice”. □ Mircea Herivan salută Programul de măsuri din perspectiva transformării poporului din „beneficiar al culturii” în „producător de cultură” ceea ce îi conferă culturii socialiste vigoare prin comparație cu țările occidentale care au o cultură devitalizată, fiind, consideră comentatorul, o cultură neparticipativă, „prin delegație”. □ Mircea Iorgulescu răspunde Programului de măsuri prin articolul *Vocația civică a criticii literare*. Considerând critica literară în mod inerent implicată social prin formarea și orientarea gustului literar al publicului, criticul își formulează astfel opinia: „Aceste caracteristici ale criticii literare – vocația sa civică, natura democratică, rolul educativ – capătă o însemnătate sporită în condițiile societății de tip socialist, în raport direct cu adâncirea democrației și cu înfăptuirea conștientă a unui amplu program de culturalizare. Fiind nu mai puțin o disciplină« literară», o modalitate de a face literatură, critica dobândește însă și statutul unui instrument cultural și social, acționând, în sensul acestei noi condiții, prin stimularea participării, prin crearea unui cadru de dezbateră principială, prin difuzarea de idei și prin confruntarea de opinii. În același context, critica exprimă în cel mai direct chip o apartenență ideologică; exigența față de creațiile contemporane, atitudinea valorificatoare în raport cu operele trecutului, poziția față de scrierile aparținând literaturilor străine sunt fundamentate ideologic, prin situarea temeinică pe bazele filozofice ale marxismului”. ■ La *Dezbaterile „României literare”* pe tema *Personajul literar* răspund, în acest număr, Aurel Baranga și Mihai Giurgariu. □ Aurel Baranga definește fatuumul contemporan ca „necesitatea luptei lucide împotriva tuturor mizeriilor omenești, forme ancestrale ale răului” și

consideră că acesta, materializat în eroul contemporan, înlocuiește fatumul antic, fatuumul psihanalitic sau fatumul „orb, absurd și fără nume” (acesta din urmă desemnând eroul beckettian): „Literatura contemporană, populată de eroi cotidieni, de existența mărunță, anonimă și anodină, certifică eroi ce stau sub semnul angoasei, solitudinii sau alienării, sau, dimpotrivă, la polul opus al acestei literaturi a abandonului, în zona unui nou umanism, personaje care, cu nimic inferioare sub raportul dimensiunii tragice, se încapățânează să spere și să creadă în destinul condiției umane”. □ Pentru Mihai Giugariu personajul trebuie să fie erou și să aibă o valoare de exemplaritate. Valoare pe care comentatorul o și nuanțează: „Mi se pare interesant de amintit un personaj care a apărut relativ frecvent, în diferite ipostaze, în literatura țării noastre, din ultimul deceniu, impus, datorită unor realizări de seamă, conștiinței artistice a publicului. Prezența lui ar putea fi considerată ca ilustrativă pentru această comunicare reversibilă care există între cititor și scriitor, între ultimul și lumea sa. Este vorba de un personaj care, traversând o perioadă de încleștări, și deci de posibile confuzii, iese finalmente demn din ea. Nu un înfrânt, un excomunicat, dar totuși un «lezat» istoric, care – tot istoric – este reabilitat.[...] Acest erou moral este frumos, biologic puternic. În circumstanțe înnoite se conturează un personaj eliberat de vechile complexe. El ar putea fi unul din eroii cărților noastre viitoare”. ■ În *Breviarul* său, Șerban Cioculescu publică partea a doua a materialului despre *Sportul în aforisme*, antologie de Victor Bănciulescu și Tiberiu Corneșan, trecând în revistă opiniile medicilor din antichitate, ale filozofilor antici, biologi, gerontologi deopotrivă români și străini, ba chiar și ale unor muzicieni (George Enescu, Paganini), cu privire la utilitatea exercițiilor fizice. Este amintit și Mihail Sadoveanu cu pasiunea sa pentru șah. ■ Radu Popescu abordează un interviu cu Virgil Carianopol apărut la rubrica *Biografia debuturilor* din „Luceafărul”. Autorul semnalează „neplăcute țâșniri de megalomanie, demagogie, ranchiună, vanitate, vindicațiune” în acuzele pe care poetul i le aduce lui Ilarie Voronca („„pur și simplu m-a furat”) și lui Pompiliu Constantinescu pentru a fi susținut influența lui Ilarie Voronca în poezia sa. ■ În volumul *Colocvial*, de Cornel Regman, Nicolae Manolescu identifică o pleadoarie absolută pentru cronica literară, în vreme ce, cu marile valori, criticului îi este permis să se ocupe „cel mult o dată în viață”. Cât despre cronicarul Regman, Manolescu nu se sfiește să afirme, după ce îi recunoaște calitățile de bun diagnostician, în același timp în care este iritat de ritualurile în care sunt implicate mărunțișuri care pregătesc diagnoza, de obicei, fatală: „Temeinic cronicar, prob, Cornel Regman nu iubește literatura și nu are destulă candoare. Îl citim, la rândul nostru, cu interes profesional, dar fără superioare satisfacții intelectuale. Culegerile lui, neîndoielnic utile, se consumă din necesități momentane, nu produc emoții literare și se țin în raft printre dicționare, bibliografii și alte instrumente de lucru”. ■ Mirela Roznoveanu recenzează *Epigrame și epitafuri* de Mircea Ionescu

Quintus (Ed. Eminescu, 1976). ■ Dana Dumitriu găsește lipsit de realizări al doisprezecelea volum de versuri semnat de Ion Rahoveanu, *Orizontul regăsirilor* (Ed. Dacia, 1976), nimic mai mult decât „confesiuni rimate”. ■ La proză, Lucian Raicu alege un romanul *Iubirile cascadorului*, de Vasile Rebreanu (Ed. Eminescu, 1976), o carte a „metamorfozelor dragostei, în funcție de vârstele, desigur, diferite ale personajului, «mereu același și mereu altul»”. ■ Nicolae Dimitriu semnează articolul de istorie literară *Maiorescu, juristul filozof*. Materialul se referă mai ales la activitatea juridică a lui Maiorescu, detaliată în *Însemnările zilnice*. Oratoria lui Maiorescu este unul dintre atu-urile sale la bară, scrie autorul, care încheie articolul amintind felul în care Moirescu decide să părăsească baroul: pentru că legea pe care o propusese ca Ministru al Justiției, aceea ca miniștrii justiției să nu mai poată pleda ca avocați timp de cinci ani de la părăsirea departamentului, nu a fost votată, el a înțeles totuși să respecte ce a propus, încetându-și activitatea juridică. ■ Pentru *Prima verba*, Laurențiu Ulici alege volumele *Inefabila poartă*, de Rodica Mihăilă (Ed. Litera) și *Răboj*, de Ion Filipciuc (Ed. Litera). ■ Cronica de radio și televiziune, semnată de Ioana Mălin, poartă, în acest număr, titlul de *Ștacheta calității*. Din această perspectivă autoarea consideră că emisiunea *Revista literară TV* nu s-a stabilizat încă, ediția dedicată lui Constantin Brâncuși de *Revista literară radio* este apreciată, în special datorită participării lui George Macovescu, Dan Grigorescu, Ion Caraion, Ioan Alexandru, Marin Sorescu, Vlaicu Bârna, iar premiera de teatru TV cu piesa Vlaicu-Vodă, în regia lui Laurențiu Azimioară este considerată a fi marcat un reviriment, ridicând ștacheta calității. ■ Următoarea oprire a Anei Blandiana, despre care scrie la rubrica *Atlas*, este Palma de Mallorca. La *Prezențe românești*, este semnalat interesul revistei bilunare „Oko” de la Zagreb pentru cultura și literatura română căreia îi dedică frecvent câte o pagină. Sunt menționate numerele 112, 115, 116 în care își găsesc locul un articol-montaj cu informații istorice, literare și culturale, respectiv materiale despre sculptorul și scriitorul Ion Vlasiu și o pagină de poezie de Geo Bogza.

● [„*Tribuna*”, nr. 39] Conține poeme de Vasile Zamfir, Emil Brumaru, Marcel Mureșeanu, Dumitru M. Ion, un grupaj de Bülent Ecevit (în traducerea lui Valeriu Veliman), proză de Dinu Săraru. Radu Mareș semnează reportajul *Toamnă la Aiud*. ■ În *Cronica literară*, Ion Vlad analizează volumul *Scrisori provinciale* (Albatros, 1976), de Ștefan Bănuțescu: „Mereu stimulat de raporturile dintre oameni, interesat să-i observe într-un microcosm revelator sub specie morală, scriitorul descoperă viciul ascuns sau spaimele, dezertarea de la realitate, orgolii și metamorfoze cu repercusiuni asupra condiției individului. În căutarea conștiinței și a glasului ei, eroul acestor scrisori e chemat să provoace meditația cititorului”. ■ În *Spiritul analitic*, Ion Marcoș consideră că volumul lui Șerban Cioculescu, *Itinerar critic* (Eminescu, vol. I, 1973, vol. II, 1976) se remarcă prin arta conversației și finețea analizei: „Autorul *Itinerarii*—

lor... deține o subtilă artă a conversației. Criticele sale sunt dispute purtate elegant, deloc pedante, pe cele mai diverse teme și subiecte. [...] Spirit preponderent dissociativ, autorul *Medalioanelor franceze*, un adept al demonstrației rezonabile, în limitele bunului simț. Analitismul său e la antipodul exceselor unei anume critici, foarte specializate, «critică de mare savantlâc, cu despicairea firului în patruzeci și patru, cu subtilități rămase neelucidate chiar de proprii emițători, cu pretenția de a proiecta clarobscurul asupra zonelor tulburi ale subconștientului și inconștientului...». El se menține, consecvent, pe pozițiile unui panlogism neexclusivist, flexibil. Facultatea dominantă este în acest sistem, spiritul de finețe». ■ Valeriu Râpeanu semnează articolul *Nicolae Iorga – la catedră*. ■ Mircea Vaida semnalează apariția volumului *O viață de om. Așa cum a fost* (Minerva, 1976), de Nicolae Iorga, sub îngrijirea lui Valeriu Râpeanu și a Sandei Râpeanu : „Editarea autobiografiei lui Iorga e pentru Valeriu Râpeanu o lectură adâncită a unui text cu valențe multiple. N. Iorga își definea cartea – o «istorie de idei». Editând, în atingere cu ideile, criticul își exprimă opțiunile. Editarea unei opera clasice se dovedește, astfel, un tărâm de restituire vie și creatoare». ■ Valentin Tașcu remarcă, în *Romantism și curajul momentului*, recurența motivului apei în romanul lui Pavel Aioanei, *Nefertiti* (Dacia, 1976) : „La o lectură mai atentă romanul de dragoste, de adolescență, ori de «vacanță» (cum e cu modestie intitulat) al lui Pavel Aioanei își descoperă un punct de concentrație a substanței sale diverse în motivul apei. Printr-o relație primară, însuși titlul și obsesia cărții, *Nefertiti*, sunt cauzate de prezența purificatoare și istoric-perenă a marelui și calmului fluviu egiptean». ■ Adrian Marino publică a doua parte a *Jurnalului comparatist*, privind activitățile din cadrul celui de-al VI-lea Congres a Asociației internaționale de literatură comparată de la Budapesta : „Încerc o rapidă recapitulare globală, strict personală de altfel: nivel corect, onorabil, dar nimic senzațional, memorabil. Absența marilor preocupări teoretice și metodologice. Bazele literaturii comparate n-au provocat discuții în adâncime, nicio meditație riguroasă nu mi-a ajuns la cunoștință. Răspunsul definitiv îl vor da Actele Congresului. Aștept totuși marele examen de conștiință comparatistă, în ce sens istorismul, simplele «raporturi de fapte» pot fi depășite. Congresul și-a dovedit din plin utilitatea pe alte planuri; mare «bursă» de relații și contacte, de colaborări și schimburi intelectuale foarte variate. Relațiile românești au făcut un nou și serios pas înainte. Cine sunt «criticii» efectiv cunoscuți în străinătate ? Lista nu coincide în niciun caz cu «palmaresul» dintr-o revistă sau alta”.

24 septembrie

● [„**România liberă**”, nr. 9927] Ion Dodu Bălan prezintă apariția volumului critic semnat de George Gană, *Opera literară a lui Lucian Blaga*, menționând că, de-a lungul lucrării, „plăcută prin frumusețea expresiei, prin noutatea și varietatea punctelor de vedere”, se „încearcă o schiță de portret pentru a de-

fini într-o sinteză elementele care compun spiritul autorului unei opere atât de impunătoare”.

• **[„Contemporanul”, nr. 39]** În cadrul dezbaterii *Programul devenirii noastre comuniste* se afirmă: Vasile Rebreanu: „De la începuturile ei, literatura română a tins spre configurarea unei ample epopei naționale, spre împlinirea în planul estetic a unei imagini cuprinzătoare a zbuciumatei istorii a poporului, a luptei lui pentru independență, pentru unitate, pentru libertate și dreptate socială. Schițată fragmentar în decursul vremii, această vastă frescă a devenirii noastre, a urcușului spre gloria de azi a României socialiste se cere împlinită în epoca noastră aureolată de eroismul acestor zile, de instaurarea, ca un principiu de stat, a omeniei în tot ceea ce poporul înfăptuiește sub conducerea partidului. [...] Programul elaborat de Comisia ideologică a C.C. al P.C.R., sub conducerea directă a tovarășului Nicolae Ceaușescu, sinteză supusă dezbaterii publice, deschide orizonturi noi, generoase, ne sporește obligațiile pe care, ca artiști, le avem față de partid, față de națiunea noastră socialistă și, în același timp, ne onorează prin noblețea ideilor sale, demonstrând încrederea și grija pe care partidul le manifestă continuu față de creatorii de artă”. □ În textul *Mitos, poezie și nonpoezie*, Dumitru Micu prezintă cartea lui Ion Gheorghe: „*Noimele* opun sacralității de tip bizantin *numinos*-ul arhaic: fremător, grotesc, teratologic, exaltă păgânătatea tracă și păgânătatea în general, amestecând geografiile și timpurile, aducând Stixul în Carpați, descriind procesiuni caloianice... zeificând pe Păcală, pe Flămânzilă...”. ■ Radu Mavrodin consemnează activitatea revistei „Secolul 20”: „Revistă de literatură universală editată de Uniunea Scriitorilor, «Secolul 20», a adus de-a lungul timpului, o contribuție prețioasă la cunoașterea fenomenului literar din cele cinci continente. ... Prin aceasta revista și-a câștigat un binemeritat prestigiu. Din păcate, în ultimii ani s-au produs schimbări substanțiale în însuși profilul revistei, schimbări foarte rar benefice, care fac la ora actuală ca însăși menirea, însuși programul periodicului să ridice numeroase semne de întrebare”.

• **[„Cronica”, nr. 39 (556)]** Sub semnătura *Cronica* apare *Un măreț program*: „A fost dată publicității – în vederea supunerii sale unei largi discuții publice – o sinteză a Programului elaborat de Comisia ideologică a C.C. al P.C.R., sub directă îndrumare a tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului. Urmărind aplicarea în viață a sarcinilor trasate de Congresul al XI-lea al partidului și de Congresul educației politice și al culturii socialiste în domeniul muncii ideologice, politice și cultural-educative, Programul cuprinde măsuri eficiente, profund gândite, al căror scop este intensificarea activității de dezvoltare a conștiinței socialiste și de formare a omului nou, stimularea participării creatoare a tuturor oamenilor muncii – români, maghiari, germani și de alte naționalități – la viața ideologică, politică și culturală, pentru făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate”. ■ Liviu Leonte semnează *Pondere reflexivă*, o cronică literară la *Ploile de dincolo de*

vreme de D.R. Popescu: „Lipsesc, e drept, încărcătura emoțională, tragicul cu superioare valențe din *F* sau din *Vânătoarea regală*, dar romanul se remarcă prin reflexivitatea care a crescut în pondere, atestând un scriitor preocupat de problemele epocii sale, de modul în care se reflectă ele în conștiințe. Dumitru Radu Popescu este un prozator remarcabil prin originalitate și substanță, unul din cei mai importanți ai literaturii actuale”. ■ Zaharia Sângeorzan prezintă *Valori expresive în literatura română veche*, vol. I de Ion Rotaru, Editura Minerva, 1976: „Acordând limbii o valoare esențială, Ion Rotaru a descoperit în cronică un vast teritoriu de frumuseți nebănuite. Studiul său, atunci când reușește să depășească locurile comune, este o remarcabilă contribuție la explorarea stilistică și critică a literaturii noastre vechi, o invitație generoasă la banchetul cronicarilor care nu și-au pierdut tinerețea”. ■ În *Mențiuni critice* citim: □ Dumitru Lazăr prezintă *Regăsire la porți* de Vasile Zamfir, Editura Eminescu, 1976: „Lauda vieții, a dragostei, a frumuseții naturii este întreținută (cu inegalități artistice) în mai toate poeziile volumului, mai ales în *Împlinire, Menire, Pe mal, Întoarcere, Cât suntem* etc. Dar temperatura cea mai înaltă a acestui volum o degajă «sonetele de piatră și de bronz», închinare marelui Brâncuși”. □ C. Isac scrie despre *Meseria mea e viața* de Mihai Stoian, Editura Cartea Românească: „Intenția montajului este uneori difuză, simplă alăturare a capitolelor evocă tehnica amestecării bilețelelor într-o pălărie. Dar osatura volumului se simte solidă în cele mai multe părți acolo unde contrapunctul neașteptat slujește unei demonstrații. În totalitate cartea reușește să argumenteze o seamă de adevăruri esențiale dovedind că e pornită din dorința autorului de a-și pune pe gânduri semenii”. □ Gheorghe Simon recenziază *Muntele mioritic* de Eugen Evu, Editura Facla, 1976: „Solar prin viziune și luminos prin expresie, Eugen Evu știe să-și organizeze liric un univers primar, simplu, aproape sărac în imagini, în care armonia devine virtute elementară, iar metafora stare firească a eului poetic”. ■ Al. I. Friduș scrie despre *Un realism al posibilului*: „Asupra reușitelor, creația artistică însăși are a se pronunța participativ în baza viziunii și a structurilor celor mai apte pentru un atare temerar demers. Însumate fiind acestei fundamentale categorii artistice – funciară viziune ideologică (G. Călinescu), incompatibilă cu «științifică» obiectivitate, specifică inferență funcție de o dialectică a realului, la care însăși arta participă prin geneza și finalitatea oricărui act creator. Posibilul fiind, într-un fel, dimensiune a realului și a realismului însuși”. ■ Despre *Teatrul lui Nicolae Iorga* scrie Constantin Cubleşan: „Teatrul lui Nicolae Iorga este, fără-ndoială, greu de reprezentat astăzi pe scenă, cum greu a fost de reprezentat și la momentul scrierii sale, pentru că o anume retorică prozodică desuetă îi minează din interior întregul edificiu dramatic. Dar dacă ținem seama că el a fost conceput ca o tribună liberă de exprimare literară, cu țință directă spre actualitate, a unor idei de mare generozitate în înțelegerea mai profundă a legăturilor noastre cu istoria pământului pe care ne-am născut, acest teatru poate și trebuie să

fie ascultat ori de câte ori simțim nevoia de a ne întoarce o clipă spre noi înșine, spre cugetul și simțirea noastră dintotdeauna a celor ce ne-am ridicat frunțile spre soare aici pe acest picior de plai românesc”. ■ Fănuș Băileșteanu scrie despre *Aforismele lui Brâncuși*, pornind de la volumul lui Petre Pandrea, *Brâncuși. Amintiri și exegeze*, Editura Meridiane, 1967 și traducerea unor dintre aforisme de către Constantin Zărnescu și publicate în revista „Tribuna”, „mai recent”. ■ Din *Moment* reținem: □ *Colocviul internațional*: „În prezent, are loc la Iași, continuat din Suceava, cel de al XVI-lea colocviu cu tema «Romanitatea orientală – continuitate și civilizație» sub egida Societății «Mihai Eminescu» de pe lângă Universității «Albert Ludwig» din Freiburg, în colaborare cu Universitatea «Al. I. Cuza» din Iași.” □ *Treizeci de ani*: „Noua serie a revistei «Contemporanul», săptămânal prestigios și substanțial, împlinește treizeci de ani de apariție. [...] La aniversarea de treizeci de ani de apariție a noii serii a «Contemporanului», revista «Cronica» adresează acestei publicații urările cele mai sincere și, de asemenea, colegiale sentimente de prețuire”. □ *Literatura comparată*: „S-a desfășurat de curând, la Budapesta, cel de al VIII-lea Congres al Asociației internaționale de literatură comparată, important eveniment mondial privind disciplinele umaniste în domeniul artei poetice. Principalele teme care au fost dezbătute s-au referit la cele mai de seamă mutații ale istoriei literare și anume la Renaștere, epoca luminilor și la începutul secolului al XX-lea, apoi la relațiile dintre literaturile veacului nostru, îndeosebi la emergența noilor literaturi naționale cu specială privire asupra apropierii dintre literaturile africane, asiatice și sud-americane, ca și asupra unor probleme actuale de teorie în raporturile literaturii comparate cu istoria, sociologia, stilistica, semiotica, structuralism etc. De un interes accentuat s-au bucurat preocupările privind Renașterea, epoca luminilor și nu mai puțin secolul al XX-lea, mai ales avangarda. Au participat reprezentanți a peste 40 de țări și aproape 400 de cercetători din acestea, dintre care cităm pe René Wellek, H. H. Remak, U. Weisstein din S.U.A., N. Balchov din U. R. S. S., Jacques Voisine din Franța, Roland Mortier din Belgia, Zorin Konstantinovici din Austria, D. Nedelcovici din Iugoslavia, C. Dimov din Bulgaria, I. Soter și G. Vajda din Ungaria și alții. Participarea românească s-a arătat harnică și competentă prin numărul de comunicări și prin rolul pe care l-a jucat în conducerea lucrărilor Congresului. Temele la care am prezentat astfel de comunicări s-au referit la Renaștere, despre care a vorbit Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Cornelia Comorovski și I. C. Chițimia, la epoca luminilor despre care a vorbit Paul Cornea, la simbolism, prezentat comparativ de M. Novicov, la avangardă, înfățișară de Adrian Marino, apoi la unele probleme de teorie literară expuse de Al. Dușu, N. Balotă și Al. Dima. Comunicările delegației noastre au accentuat, în mod deosebit, aspectele particulare din sud-estul european în raport cu fenomenele analoge din occident în epoca Renașterii și în luminism I. C. Chițimia, Al. Dima, Zoe Dumitrescu-Bușulenga și N. Balotă au prezidat ședințe de secție. Toa-

te comunicările vor apărea într-un volum compact cuprinzând lucrările Congresului. După cum se vede, contribuția comparatismului românesc, dezvoltat în ultima vreme, la noi, în cadrul Comitetului național de literatură comparată și în buletinul «Syntesis» aflat acum la cel de al treilea număr al său și, paralel, la Institutul «G. Călinescu» și la catedrele de specialitate din țară – s-a referit atât la problemele generale ale literaturii comparate, cât și la cele legate îndeosebi de istoria literaturii noastre de la Renaștere și până astăzi». □ *Măiastra*: „Editată la Baia Mare, de către Centrul de îndrumare a creației populare și a mișcării artistice de masă Maramureș, în colaborare cu ziarul județean *Pentru socialism*; dedicată Colocviului internațional Constantin Brâncuși, septembrie 1976; întocmită de Ion Bogdan și Mihai Oros, – foaia volantă reunește o seamă de notabile și semnificative contribuții, în proză și versuri, îngemănând într-unul și același gest omagial arta cultă și arta populară. Semnalăm poeziile dedicate marelui nostru sculptor de Lucian Blaga, Ion Barbu, Ion Vinea, Emil Botta etc., textele extrase din prefete la volume sau din volume dedicate lui Brâncuși, texte semnate de Giulio Carlo Argan, Barbu Brezianu, Jean Cassou, precum și pagina cuprinzând texte lirice populare arhaice, cu motivul avimorf. E vorba de cântece (hore, doine, colinde, balade, strigături), precum și descân-tece din Chior, Codru, Lăpuș, Maramureș și Oșenime”. □ N. Irimescu, *În câteva cuvinte*: „După părerea mea, în cazul poeziei, ca în cazul tuturor artelor, important nu este numai ce spui, ci și cum spui, e de părere poetul Virgil Carianopol („Luceafărul”). Generațiile tinere, pentru truda căroră am mult respect, mi se pare că știu ce spun, dar nu știu, nu au ajuns la măiestria de a ști cum să spună. Au mare nevoie de răbdare ca să nu regrete la bătrânețe multe din lucrurile pe care le-au publicat în junete». În încheiere septuagenarul poet se menține pe aceeași linie: «nu trebuie să facem din poezia angajată un fel de a promova valori care trebuie să mai aștepte. Poezia viitorul, deci și cea de azi, este tocmai poezia simplă, simplitatea fiind cea mai mare condiție a artei, poezia directă, omenească, vibrantă, care merge la sufletul omului, poezia patriei, poezia românească de totdeauna». [...] După dezbateră despre colocviul literar, «România literară» își propune o discuție sub genericul *Personajul literar și trăsăturile omului contemporan*. Pentru început, enunțarea dezideratului ca «personaj literar să fie, în mod implicit, un erou al timpurilor noastre» și contribuții semnate de N. Balotă și Alecu Ivan Ghilia. * Iar la rubrica *Șantier* a aceleiași reviste: Anda Boldur lucrează la *Ce naște din pisici* după N. Filimon, Al. Mitru scrie *Vremea tăcerii*, viața lui Miron Costin, Dumitru Almaș anunță *Scrieri de peste veacuri*, Horia Bădescu termină *Viața de fiecare zi a domnului Quijote*, Sorin Titel e preocupat de o monografie Cehov; și așa mai departe. * Un medic, Mihai Iubu, a publicat de curând pe baza fișelor medicale un material despre boala și moartea lui Lucian Blaga («Flacăra»). Venind cu unele precizări utile. Dorli Blaga, fiica poetului și îngrijitoarea edițiilor postume, schițează un semn de întrebare: «Este discutabil dacă foile de observație ale

pacienților pot fi date publicității, cine are dreptul să o facă, după cât timp de la moartea pacientului și în ce măsură trebuie totuși respectat secretul medical»". ■ Emil Nicolae prezintă volumul *Radiografia pampei* de Martinez Estrada, în românește de Andrei Ionescu și Esdra Alhașid, Editura Minerva: „[...] una dintre acele lucrări de uimitoare profunzime care au marcat dobândirea conștiinței de sine a continentului și afirmarea individualității sud-americeane”. ■ Versuri semnează Corneliu Ostahie-Cosmin (*Contur*), Dragoș Nisioiu (*Poemul acesta; Matinală*), Marcel Mureșeanu (*Sărutul nostru*), Corneliu Sturzu (*Pe românește; Descriere; Diriginta; Parabolă*), Vasile Mihăescu (*Partidului; Tricolorul deasupra acestui pământ; Continuitate*).

● **[„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 303]** C. Vadim Tudor începe să fie o semnătură constantă (și) pe prima pagină, cu articole ideologice – *Acest program revoluționar*, de ex., în care reia câteva aspecte din sinteza *Programului de măsuri* pentru aplicarea hotărârilor Congresului al XI-lea al PCR și al Congresului educației politice și al culturii socialiste, în domeniul muncii ideologice, politice și cultural-educative (cum ar fi: o nouă formă a învățământului ideologic de partid, crearea organizației Șoimii Patriei, noi publicații, noi discipline de învățământ – dintre care amintim cursul *Probleme fundamentale ale Istoriei patriei și Partidului Comunist Român*, Festivalul Național al educației și culturii socialiste Cântarea României, Centrul Național pentru promovarea prieteniei și colaborării cu alte popoare s.a.) □ E. Manu, o cronică cu iz proto-cronist despre *Imnele Transilvaniei* de Ioan Alexandru. „Poezia lui Ioan Alexandru e o sinteză a liricii transilvănene, reținând în atenție ceva din neliniștile lui Goga, fără ca prin aceasta să-l continue pe poetul de la Rășinari. Viziunea unei patrii eterne, a unei lumi românești, descoperită și redescoperită în începuturile ei primordiale și ancorată în viitorul ei la fel de etern, această ar fi coordonata politică a *Imnelor*... Ioan Alexandru își definește poezia (v. *Ars poetica*) drept o ceremonie a întoarcerii între păstori, într-un spațiu românesc agrest, izvorât din preistorie și populat până astăzi de aceleași stihii... *Imnele Transilvaniei* sunt – într-o accepție tropică – și o carte de istorie națională, de istorie a vechimilor românești.” □ H. Zalis, prin *Critica între iubire și tăgadă* (continuați și în nr. viitor), descoperă teribilismul, lipsa de măsură, recepțiile nepotrivite din volumul critic al lui Mircea Iorgulescu, *Al doilea rond*. Cronica devine și un pretext de demontare a superlativelor lui Iorgulescu din jurul unui autor ca Marin Preda (și laudelor exagerate aduse *Delirului*), în vreme ce alți autori în afară de Preda sunt minimalizați de același critic „tânăr” prin rea-voință: Titus Popovici, D.R. Popescu. ■ Dinu Săraru reliefează *Un climat creator*, pe marginea aceluiași *Program de măsuri* amintit în articolul de prima pagină și de C. Vadim Tudor, dar mai ales a capitolului *Dezvoltarea creației teatrale și muzicale* și accentul partinic pus pe rolul creației de gen: „Programul de măsuri este investit cu argumente capabile să conducă la dinamizarea culturii noastre și la o adevărată renaștere spirituală națională, prin rezonanța sa activizatoare și direc-

toare în toate domeniile vieții spirituale a patriei... Trăsătura democratică semnifică maturizarea proceselor social-politice din țara noastră definind întregul program, iar pentru actul teatral ea are o importanță deosebită, pentru că în ansamblul operei de creație spectaculară dezbateră (publică) a repertoriului este de natură să conducă la sporirea valorii ideologice a acestuia prin confruntarea largă cu imperativele sociale și prin stabilirea unui raport exigent cu comandamentele politice și educative ale întregului program de ridicare a nivelului cultural al maselor... În amplul *Program* se rezervă criticii de artă o grijă ce investește actul critic cu o răspundere gravă și de cea mai mare solicitare ideologică dar și practică concretă, implicându-i și mai evident misiunea de a-și înscrie activitatea în sfera politicului (dar despre aceasta în nr. viitor)..."

25 septembrie

• [„Scân-teia”, nr. 10 606] Agerpres transmite *O sărbătoare a cărții românești*: „La începutul lunii octombrie începe tradiționala «Decadă a cărții românești», organizată pe tot cuprinsul țării, sub semnul orientărilor Congresului educației politice și al culturii socialiste. În programul decadei: expoziții de carte în librării, biblioteci, școli, întreprinderi, instituții și unități agricole. De asemenea expoziții tematice vor fi consacrate ilustrării unor genuri reprezentative (carte social-politică, științifică, tehnică, beletristică), prezentându-se lucrări originale, editate în limbile română și ale naționalităților conlocuitoare, precum și traduceri din alte literaturi. Întâlniri ale cititorilor cu scriitori și editori, lansări de noi volume, dezbateri privind producția românească de carte vor întregi programul acestei manifestări. Comitetele județene de cultură și educație socialistă vor organiza consfătuiri și simpozioane în rețeaua de biblioteci; Comitetul uniunii sindicatelor din presă, poligrafie, edituri și Centrala editorială vor organiza o conferință a librarilor; la așezăminte culturale și cluburi vor fi programate montaje literar-muzicale, recitaluri de poezie patriotică, spectacole de teatru scurt; se vor intensifica acțiunile de difuzare a cărții la locul de muncă; se va organiza un mare număr de standuri stradale și expoziții în aer liber. «Decada» va fi inaugurată în Capitală, la librăria «Mihail Sadoveanu». În București vor avea loc «zile» ale editurilor politică, Academiei, «Minerva», «Eminescu», «Albatros», «Kriterion», tehnică, științifică și enciclopedică, militară”.

• [„Scân-teia tineretului”, nr. 8505] Mirela Roznoveanu scrie despre „critica poeziei”, cu referire la volumele critice apărute (Ion Pop – *Poezia unei generații*, Victor Felea – *Secțiuni*, Gheorghe Grigurcu – *Teritoriu liric*, Eugen Simion – *Scriitori români de azi*, Al.Piru – *Poezia românească contemporană*, Marin Mincu – *Poezie și generație*, Lucian Raicu – *Critica, formă de viață*), constatând că „se simte din ce în ce mai puțin nevoia inventarelor, a descrierilor corecte ale unor cărți și din ce în ce mai mult aceea a analizelor serioase, moderne prin concepție, care să deschidă căi noi spre cosmosul viu, plin de viață, inepuizabil în sensuri, al celor mai importante opere ale liricii actuale.”

• [„Luceafărul”, nr. 39] Editorialul acestui număr, semnat redacțional, aduce în prim-plan „Programul de măsuri pentru aplicarea hotărârilor Congresului al XI-lea al partidului și ale Congresului educației politice și al culturii socialiste în domeniul muncii ideologice, politice și cultural-educative” (*Perspective*). ■ *Vârstele oțelului și ale poeziei* sunt evidențiate de Florin Costinescu într-o tabletă care evocă poeți ai Hunedoarei contemporane: „Există în acest oraș vibrant și eroic oameni care nu numai că iubesc poezia, dar o și făuresc și o cultivă. Mă gândesc la poetul Neculai Chirică, traducător din Shakespeare și Villon, la scriitorul Iv. Martinovici, la Dan Constantinescu, talmăcitor al poeziei lui Rilke, mă gândesc la Eugen Evu, care, de curând, a debutat editorial, la Valeriu Bârgău, premiat al revistei *Luceafărul*, care cântă în versuri inspirate tânărul muncitor al Hunedoarei, găsim expresive echivalențe lirice acestei prezențe vii a societății noastre”. ■ La *Jurnal de poet*, Ioan Alexandru „aduce” *Mesajul independenței*, care consacră „un stat liber și independent, cu un chip limpede al dreptății și omeniei între celelalte popoare”. ■ Corneliu Șerban versifică în opt strofe *Adevăr și demnitate*: „Demn, tricolorul flutură-n Carpați,/ Semn veșnic treaz al nobilei mândrii./ Și îl urmă, pe veci îngemănați/ Cu libertatea sacrei României”. ■ La *Viața la zi*, un *Portret* al lui Adrian Păunescu: „Oameni perversi și voi, din dogma castă,/ Din riscul meu decurge pacea voastră”. ■ Sub genericul *Un program de vastă perspectivă pentru dezvoltarea culturii socialiste românești* sunt aliniate însemnări de Niculae Stoian (*Primatul cunoașterii vieții*), Pop Simion (*Gândind la Festivalul „Cântare României”*), Platon Pardău (*O nobilă tradiție: scriitorul și țara*), Alexandru Papilian (*Legătura cu viața*), Iulian Neacșu (*Prezența în cenacul, act de responsabilitate*). ■ „Dacă deschidem *Scrisori provinciale* [de Ștefan Bănuțescu] cu dorința de a reîntâlni pe scriitorul din *Iarna bărbaților*, vom rămâne în bună măsură dezamăgiți”, avertizează M. Ungheanu la *Cronica literară*. „*Scrisori provinciale* nu este o carte de proză, ci un deghizat jurnal de scriitor. Ne sunt oferite spre lectură scrisorile pe care le primește autorul sau pe care le scrie autorul, dar care mai niciodată nu sunt vorbite exclusiv de autorul lor. Un model posibil ar fi scrisorile lui Costache Negruzzi, *Negru pe alb*, numele acestuia și chiar atmosfera uneia din epistole fiind de găsit undeva și în *Scrisori provinciale*. [...] Multe din scrisori sunt, de fapt, schițe ale unor posibile povestiri, proiecte nedevelopate de viitoare nuvele. [...] *Scrisorile provinciale* care ne divulgă parțial mecanismul precedentelor nuvele ale scriitorului, ca și pe cel al viitoarelor lui povestiri ne avertizează și asupra unei primejdii care le paște: afectarea.” ■ „Dacă nu e ușor a scrie versuri, și mai greu a devenit, în ultima vreme, a scrie despre versuri”, notează Al. Piru comentând, fără entuziasm, volumul *Arcedava*, cu care a debutat Florin Toma, pentru a adăuga: „Într-adevăr, unii poeți fac parcă tot ce le stă în putință pentru a tăia legătura cu publicul, ca și cum ar vorbi de unul singur, într-un limbaj ciudat, oracular. Cu toate că tirajele volumelor sunt

mici și numărul cititorilor posibili limitat, nu suntem siguri că un volum de 500-600 de exemplare e parcurs de tot atâția înși. Vina că nu se citesc versurile poezilor noi nu e, deci, numai a tirajului, dar și a poezilor înșiși” (*Poezie dificilă*). ■ Volumul *Întâlniri* al lui V. Fanache îi prilejuește lui Alexandru Romașcanu următoarele considerații: „Nu știm cum va fi apărut în critica noastră mai recentă – studii ulterioare vor lămuri cândva misterul – obiceiul beției de elogii. Cineva își va fi zis, probabil, că nu face nici un rău compunând un articol (plăcerea de a da judecăți despre alții este așa de mare...). Apoi, însă, confruntat cu alba virginitate a foi de hârtie, va să fi fost încercat de un ciudat sentiment de sfială. Gândul lui fusese să exprime niște opinii, plecând de la ideea, surprinzător răspândită în cele mai diverse medii, că dacă pentru proză, pentru poezie mai e nevoie de talent, critică poate face toată lumea. Dar prestigiul subiectului, educația căpătată în școală, acea comoditate ce ne împinge să apelăm la ideile gata învățate, în fine, teama de a nu jigni pe contemporani ori de a impieta asupra memoriei celor dispăruți strivesc pe temerar, golind mintea și de fărâma de bun-simț cu care toți ne naștem. De acum, stilul improvizațiilor autori devine nesuferit poetic, plin de goalele metafore ce caracterizează absența și a celei mai stinghere idei personale” (*Tentațiile criticii*). ■ Sub genericul *Tineri poeți*, grupajul *Dintre sute de catarge*, în care sunt prezenți Denisa Comănescu (*Mai cade câte-o muzică subțire, Vulpea albastră*), Gabriel Chifu (*La un moment dat, Privighetorile*), Adrian Frățilă, George Nimigeanu, Viorel Mirea ș.a. ■ În cadrul *Colocviilor „Luceafărului”*, Gheorghe Achitei, Nicolae Ciobanu, Dumitru Micu și Pompiliu Marcea discută despre *Umanismul revoluționar – ideal de permanență al literaturii românești de azi și de mâine*. □ Dezbateră este „acompaniată” de un citat din Nicolae Ceaușescu: „Propaganda noastră trebuie să cultive în rândul maselor principiile umanismului revoluționar, pornind de la premisa că umanismul nu este o noțiune abstractă, imuabilă, ci că sensurile și conținutul său se modifică corespunzător diferitelor etape de dezvoltare istorică a societății”. □ Dumitru Micu: „Scriitorul reprezentativ de azi dezbate probleme, încearcă să capteze zbuciumul colectiv, să deslușească, vorba lui Sartre, «les voies de la liberté». Aceasta fiind, în mare, situația (ilustrată și de opere românești din ultimii ani: *Delirul*, *Vânătoare regală*, *Fețele tăcerii*, *Galeria cu vișă sălbatică*, *Labirintul*, *Ore de dimineață* ș.a.), ajungem la chestiunile punctate de Pompiliu Marcea, acelea ale raportului dintre creație și realitatea obiectivă, reliefării factorilor pozitivi și celelalte”. Într-o altă intervenție, autorul monografiei „*Gândirea*” și *gândirismul* se referă la „datini” din anii '50 ale realismului socialist, invocat de un conviv, și îndeamnă la o desprindere de sterila retorică a blamării acelor timpuri: „Concepția că personajele se umanizează prin complicații și prin tot felul de slăbiciuni e, cel puțin în parte, o reacție polemică față de practica dogmatică, prin care se teoretiza ca personajele pozitive să fie construite după un anume tipic, atribuindu-li-se, în mod con-

vențional, doar calități. Vorbind mai concret, principiul orientării spre realitate, spre existența socială, al reliefării forțelor propulsive celor mai înaintate, al sondării conștiinței omului reprezentativ pentru epocă e un principiu generos, permanent valabil. Reprobabile erau metodele cu care se verifica aplicarea lui. Se pretindea în practică, uneori, ca scriitorii să-și ia modelele nu din viață, ci din cărți, să se conformeze unor canoane. Acea perioadă s-a încheiat, însă, din fericire, de mult, și este un anacronism a persevera în negarea a ceea ce nu mai există. Ar fi timpul să se treacă la negarea negației!”. □ Nicolae Ciobanu: „Referindu-ne fie și numai la peisajul epicii contemporane, să observăm astfel că multe opere cu adevărat viabile au în centrul atenției lor imaginea omului de azi, angajat cu maximă răspundere etică în câmpul muncii creatoare, în uzine, pe șantiere, pe ogoare, în laboratoare și instituții de cercetare științifică etc. În acest sens, mă gândesc mai ales la romane și nuvele scrise de G. Călinescu, Marin Preda, Eugen Barbu, Titus Popovici, D.R. Popescu, Constantin Chiriță, Ion Lăncrăjan, Nicolae Țic și alții. [...] Privind lucrurile cu luciditate, va trebui să fim de acord că, în pofida unor exemple meritore și altora animate de bune intenții, în momentul de față marile romane sau marea piesă de teatru în care umanismul muncii să se constituie în piatră unghiulară a dezbaterii morale se lasă așteptate încă. Și e curios că, în această direcție, nu se produce o firească reacție polemică cu tradiția, în sensul schimbării semnelor din sfera ecuației destin uman-muncă, așa cum aceasta este enunțată, să zicem, în marele reportaj bogzian, în nuvelele lui Sahia, în proza lui Agârbiceanu sau în romanul «popular» interbelic (Carol Ardeleanu, Tudor Teodorescu-Braniște, G.M.-Zamfirescu și alții)”. □ Gheorghe Achiței: „E interesant de observat că noi discutăm despre umanism îndeosebi în lumina experiențelor pe care literatura și arta noastră le-au înregistrat în ultimul deceniu și jumătate, după cel de-al IX-lea Congres al Partidului Comunist Român. Există o deosebire foarte mare între experiențele pe care literatura și arta anilor 1950-1960 le aduceau în discuție și experiențele la care ne referim. S-a lărgit evantaiul cazurilor în care omul a fost pus în discuție prin intermediul formelor literaturii și artei: s-a lărgit mult, în perioada de după Congresul al IX-lea, sfera problematicii umane a literaturii și artei noastre. Desigur, nu poate fi vorba despre lucrări cu valoare egală. Dar indiferent de valoarea lor, operele specifice ultimului deceniu și jumătate aduc în discuție omul solidar cu ceilalți oameni, omul care nu poate rămâne indiferent față de ceilalți, omul care caută să se afirme împreună cu ceilalți”. □ Pompiliu Marcea: „Aduc în discuție o problemă fundamentală, fără de care construirea de eroi vii, adevărați, puternici, adevărați eroi ai vremii noastre nu poate fi concepută, fără de care umanismul revoluționar nu poate fi implicat opereii de artă, și anume *problema cunoașterii vieții*. Dar o cunoaștere din interior, profundă și totală. Am impresia că unii scriitori nu cunosc realitatea, s-au cam birocratizat, sterilizându-și talentul, conturând eroi cam «după ureche» și du-

pă imaginație. De aceea, dezideratul cunoașterii vieții, oricât ar părea de uzată formula, mi se pare fundamental”. ■ În *Firescul peliculei*, Mircea Florin Șandru „așază” filmul *Filip cel bun*. ■ Cronica radiofonică este înfăptuită de Constantin Stan (*Semnale cu adresă*). ■ Grigore Hagi publică micro-eseul *Continuități milenare*, în care, pornind de la expoziția de arheologie și artă traco-dacă de al Muzeul de Istorie al R.S.R., ajunge la arta sculpturală a lui Brâncuși și Paciurea. ■ Cronica muzicală a lui Costin Cazaban surprinde momente de vârf ale Festivalului Internațional „George Enescu”. ■ Eugen Simion analizează, la *Fragmente critice*, poemele ciclului *Vârsta de fier*, care, din creația lirică postumă a lui Lucian Blaga, „au o mai mare unitate tematică și reflectă mai direct atmosfera unei epoci”, fiind „scrise, e limpede, sub influența războiului și a Dictatului de la Viena”. ■ În *Simbol al umanitarismului*, prozatorul Nicolae Velea scrie despre organizația Crucea Roșie. ■ La *Ferestre*, Marin Sorescu încredințează poemul *Fârșeala*, care se va regăsi în *Cartea a doua* (1977) a ciclului *La Lilieci*. ■ Pe marginea Colocviului „Manualul de literatură română” găzduit de revista *Luceafărul* se pronunță, la *Dialog cu cititorul*, profesorii Elena Ceașu (București), Ilie Cileagă (Cernavodă) și Ion Buzași (Blaj). ■ Geo Dumitrescu răspunde la *Poșta redacției*. □ Câteva corespondenți: Thomas, Kahos, M.V.-Vrancea. ■ Sunt înfățișate creații ale membrilor Cenaclului „Nicolae Labiș” din Suceava. ■ La *Mapamond*, grupajul *Din lirica chineză*, cu versuri de Ciang Teh-Hua și Tong Kia-Tong, în traducerea lui Alexandru Andrițoiu. ■ M. Karakașian semnează o convorbire cu Adib Lajmi, ministrul adjunct al Culturii și orientării naționale din Siria, care a vizitat de curând România, la invitația C.C.E.S. („*Am admirat bogăția instituțiilor culturale din România*”). ■ Într-un interviu realizat de C. Djigola, Adrian Fochi, cercetător științific principal la Institutul de cercetări etnologice și dialectologice, se referă la *Motive străvechi în folclorul românesc*.

26 septembrie

● [„*Scânteia*”, nr. 10 607] În contextul Congresului de educație politică și al culturii socialiste, Horea Popescu, director artistic al Teatrului Național din București, semnează *O mișcare teatrală înnobilită de suflul marilor idei ale epocii*: „În ultimele trei decenii o seamă de volume de critică, de piese și de reprezentații au pledat și au dovedit foloasele artistice și atractivitate unui teatru desprins din câmpul emoțiilor minime, tihnitoare, din peripețiile subminate fie de prea puținul, fie de prea multul închipuirii, din ideile mărginite și mărginașe. Este incontestabil că unul dintre cele mai impresionante câștiguri ale teatrului nostru e demonstrația convingătoare că arta nu-i un instrument prin care omul uită de sine, ci se regăsește; nu se pierde în meandrele unor aventuri fără semnificație, ci se descoperă în ceea ce are mai definitoriu, și anume forța de a-și călăuzi existența prin înalte idealuri comuniste”.

28 septembrie

• [„Scânteia”, nr. 10 608] Ioan Grigorescu publică o cronică literară la *Cartea Oltului* de Geo Bogza, Editura Minerva: „La noua sa ediție, *Cartea Oltului* ni se înfățișează ca una din cărțile importante ale literaturii românești. Recitând-o, rămânem ca la un hotar secret unde, celor inițiați, li s-ar dezvălui taina curgerii timpului. Și înțelegem că și pentru noi, ca și pentru sălciile și plopilor lui Bogza, contemplarea activă a timpului patriei rămâne, fără îndoială, marea noastră vocație și bucurie”. ■ Dim. Păcuraru, *La comemorarea lui Costache Negri*, publică textul „Unirea, numai unirea!...”: „Scrieri purtând, fără a se detașa ca valoare, amprenta mișcării literare românești din epocă, interesante totuși pentru întregirea personalității autorului, figură exemplară de luptător patriot pentru progresul poporului său, pentru realizarea statului român unitar”.

• [“Viața studentească”, nr. 30] *Dinicu Golescu – 150*, un articol comemorativ de M. N. Rusu, revenind la *Însemnare a călătoriei mele*. □ *Cenaclul V. S.* este urmărit de Constanța Buzea. □ O nouă rubrică, *Fotbalul românesc văzut de scriitori*, debutează cu Ion Băieșu (interviu realizat de Ilie Dobre).

29 septembrie

• [„Scânteia”, nr. 10 609] În contextul Congresului de educație politică și al culturii socialiste, Aurel Baranga scrie *Spectatorii la teatru, teatrul în mijlocul spectatorilor*: „Avem o dramaturgie puternică și interesantă, dovadă felul cum este primită și peste hotare, în teatre unde piesele românești cunosc un succes verificat; avem regizori inspirați și actori deosebiți, de o rară strălucire, consemnată de cele mai pretențioase condeie critice internaționale; avem deci tot ce este necesar pentru ca teatrul nostru, aflat în fața unei stagiuni deosebite, să urce pe cea mai înaltă treaptă a împlinirilor artistice, spre satisfacția deplină a unui public pentru care arta e o condiție esențială și de glorie a existenței sale. Sunt profund încredințat ca stagiunea 1976–1977 se va înscrie cu cinste în istoria artei teatrale românești”.

30 septembrie

• [„Flacăra”, nr. 39] Mihai Beniuc publică poezia *Stejarul singuratic*. ■ În *Faptele și vorbele*, Ov. S. Crohmălniceanu scrie despre *Puterea figurilor de stil*. □ În *Sugestiile lecturii*, Eugen Florescu publică un eseu intitulat *Tolstoi: cauza vieții noastre...* □ George Arion publică un interviu cu Dinu Săraaru, intitulat *Avem nevoie de o școală a sentimentelor*. Acesta răspunde în principal la întrebări legate de romanul *Clipa*, dar își exprimă și opinia privind „sensul revoluției noastre”: „Dacă studiem atenți cuvântările tovarășului Nicolae Ceaușescu va trebui să observăm insistența, nu numai teoretică, programul acestui mare om pentru ideea de fericire a omului în România. Poate că nimeni în istoria noastră n-a făcut să vibreze atât de puternic această idee ca actualul președinte al României. Noi toți trebuie să devenim robii acestei idei de feri-

cire pentru fiecare cetățean. Fericirea e o noțiune gravă. Ea implică gravitate în fiecare gest, act, cuvânt. Acest sfânt care este Bălcescu nu putea să devină sfânt dacă n-ar fi făcut ca toată biografia lui să fie egală cu ideea de sacrificiu pentru fericire. Dacă sensul revoluției noastre e o noțiune gravă, dă-mi voie să spun că nu pot să mai justific starea de beatitudine a unor gazetari români, a unor gazete, în împrejurări în care ar trebui să adopte o atitudine sobră. Trebuie să ne reevaluăm cuvintele cu care scriem, să le aducem la nivelul vieții noastre sociale. Se manifestă o tendință spre bombasticism în presa noastră. Cuvintele au însă nevoie să sune la adevărata lor încărcătură de adevăr și de emoție. Altfel le demonetizăm”. În ceea ce privește modul în care este văzut „scriitorul în societatea noastră”, acesta afirmă: „Din punct de vedere al complexității problemelor social-politice de azi mulți scriitori se pierd în nimicuri. Uneori apar dueluri în presă cu cele mai modeste motivații, subiectiviste, carieriste, de orgoliu. N-am mai asistat de mult la o înfruntare serioasă de idei. Parcă am avea vocația ciupelii. Scriitorii trebuie să fie ca niște buldozere care pregătesc terenul pentru o pădure de idei și sentimente. Intervenția unui scriitor în presă trebuie să pună măcar un primar pe gânduri! Eu nu pot de pildă să asist la Horezu, la o îngrămădire dramatică a unor țărani în jurul unei mașini cu porumb, cu 70 de lei băniciorul, în timp ce un confrate își face în aceeași zi o problemă cardinală din ciupeala unei broșuri. Trebuie să ajungem în împrejurarea ca fiecare act al unui scriitor să fie un act de conștiință. O revistă de literatură trebuie să-ți ardă mâinile, nu să adormi cu ea în brațe după ce ai dat francul. Avem un public extraordinar față de care suntem datori. La șezătorile literare TV am văzut plângând sute de oameni când se recita *Repetabila povară* a lui Adrian Păunescu și, în aceeași seară, am văzut nepăsarea lor în fața propozițiilor versificate de atîția confrăți ai celui dintâi”. Pentru Dinu Săraru „cel mai interesant moment pentru literatură este momentul actual. Există apoi astăzi o apetență extraordinară pentru literatura inspirată din viața politică. Ar fi de altfel absurd ca o societate prin excelență politică așa cum este societatea noastră să nu poată determina o literatură și o artă profund politice. Ele trebuie să contribuie la purificarea vieții noastre spirituale. Scriitorul trebuie să dea societății sentimentul că materializează conștiința opiniei publice a întregii societăți la un moment dat. Cu o carte ca *Răscoala* rămâne Rebreanu în istoria literaturii noastre, și nu cu *Adam si Eva*”. □ Aurel Baranga publică o tabletă intitulată „*Musai!*”. □ Adrian Păunescu publică o notă intitulată *Redactorii noștri au încercat vigilența celor responsabili și au luat o prețioasă piatră din muzeu*. ■ În *Teatru. Cinema. Artă plastică*, Dumitru Radu Popescu scrie *Despre teatru*: „Teatrul ultimilor ani e sigur că trece printr-o acută renunțare la zei și la zeițe, și dacă n-a renunțat încă definitiv să-i aducă pe scenă, întreține cu ei o relație polemică. Dialogul fiind o formă a democrației: și zeii nesuportând dialogul decât într-o anumită direcție și nesuportând deci democrația care este esențialmente umană, ei au început să năpârlească pe

scenă și să nu mai apară nici măcar în finele actului trei ca să aducă multă lumină în gușă, ei au fost înlocuiți cu oameni, cu cât mai mulți oameni. Astfel, dramaturgia s-a apropiat foarte mult și uneori s-a contopit cu etapa istorică în care trăim și astfel pe scenă și-a găsit reflectarea gradul dezvoltării sociale de la noi, caracterul forțelor și relațiilor de producție. Teatrul e o tribună unde ciocnirea dintre mentalități, dintre epoci și dintre oameni are loc în văzul tuturor și ce are loc la vedere cu greu poate ascunde minciuna și falsul, ultimii ani au scos din arenă deci poleirea și giganții mincioși și plini de mușchi care ne învățau ca doctorii docenți cum se bea apă și cum se dă bună-ziua, efervescenta dramatică a conflictelor s-a îndepărtat de exteriorul atitudinilor maiestuoase și exterioare și s-a mutat în interiorul anonimilor care de fapt construiesc lumea”. □ În *România nemuritoare*, Ion Zubașcu publică poemul *Înflorirea*.

● [„**Orizont**”, nr. 39] Eugen Todoran dezvăluie cititorilor o nouă perspectivă în exegeza operei filosofului Lucian Blaga propusă de cartea *Aspecte antropologice* (Ed. Facla, 1976, o ediție îngrijită și prefațată de I. Maxim și cu o postfață de Al. Tănase), precizând de la bun început: „cu *Aspecte antropologice* gândirea filosofului se modifică într-o perspectivă dialectică, iar eforturile unor gânditori contemporani în aceasta direcție vor putea beneficia de contribuția remarcabilă, originală, a operei lui, făcută accesibilă acum pentru prima dată, unui larg cerc de cititori.” (articolul *Antropologia filozofică a lui Lucian Blaga*). ■ Poezii de Al. Jebeleanu și Cristea Sandu-Timoc. Proză de Ion Marin Almăjan, *O dimineată calmă*. Damian Ureche scrie o poezie cu dedicație pentru Constanța Buzea ■ V. Șerban prezintă probleme ortografice la rubrica „dicționar ortografic”. ■ Anghel Dumbrăveanu și Ion Velican țin poșta redacției, în dialog cu cititorii aspirând la statutul de poeți consacrați.

● [„**România literară**”, nr. 40] Editorialul, care se referă tot la Programul de măsuri în domeniul muncii ideologice, politice și culturale, este semnat în acest număr de George Ivașcu. ■ Publică versuri: Francisc Păcurariu, Ion Mărgineanu, Florica Dumitrescu, Ion Brad. ■ Virgil Teodorescu scrie despre Programul de măsuri, arătând cum, prin activitatea sa, Uniunea Scriitorilor se va ridica la înălțimea sarcinilor impuse. ■ *Dezbaterile „României literare”* cu tema *Personajul literar* continuă. Răspund în acest număr: Pompiliu Marcea, Ov. S. Crohmălniceanu și Stelian Ioniță, inginer-șef al șantierului I.C.M 5 – București. □ Intervenția lui Pompiliu Marcea se intitulează *Ideal și uman în structura personajului*. Punctul de vedere al autorului e dihotomic încă din titlu, iar pe parcursul articolului devine reductiv: dacă naturalismul, de exemplu, aduce cu sine personaje sumbre este pentru că literatura nu face decât să înregistreze eșecul capitalismului. În consecință, literatura română contemporană ilustrează succesul unei orânduiri superioare, socialismul. Iar adevărații eroi literari nu pot fi decât „oamenii zilelor noastre”, eroi prin excelență pozitivi. □ Ov. S. Crohmălniceanu pleacă de la premisa următoare: „Ar trebui înțeles un lucru pe care ne cam facem a-l uita: orice operă literară, cu adevărat

valoroasă artistic, contribuie la înălțarea omului și lucrează astfel în sensul umanismului socialist. Dar nu toate scrierile au o egală forță revoluționară în făurirea de conștiințe comuniste. [...] Vreau să apăs pe ideea că ținta formativă a cărților noastre ar fi de dorit să aibă în centrul ei mai concret idealurile comuniste”. Din această perspectivă, criticul îi găsește romanului contemporan „serioase carențe”, întrucât el trebuie să dea personaje cu care oamenii zilei să se poată identifica. Marin Preda, D.R. Popescu, Virgil Duda sunt cele câteva nume care răspund cerinței. Totuși, criticul consideră că-și ating scopul și identificările „până la un punct” urmate de „despărțiri fructuoase”, cum se întâmplă în operele lui Constantin Țoiu, Al. Ivăsiuc, G. Bălăiță, Th. Mazilu. Dacă este să denunțe una dintre neîmplinirile romanului contemporan, atunci Ov. S. Crohmălniceanu denunță impostura personajului, lipsa de verosimilitate a acestuia. Mai concret „oamenii muncii apar complicați nefiresc, înzestrați cu gânduri și sentimente care nu le sunt proprii, puși să-și frământă mintea nu cu ceea ce-i doare într-adevăr, ci pentru dileme artificiale. Autorul îi obligă să trăiască dileme hamletiene în situații unde ei, având opțiuni ferme, iau hotărâri practice și acționează fără inutilă vorbărie”. Mai mult, nici conflictul interior nu-și are rostul în construirea acestui tip de personaj: „Ca romanul să poată trăi, fie și prin transplantul inimii, contradicțiilor din relațiile interumane li se substituie altele, «interioare». Nu neg că și ele există și au rostul lor serios în definirea morală a personajului. Dar în cazul nostru, deplasarea e destinată de cele mai multe ori să eludeze conflictele obiective, autentice, spre a da o imagine roză a realității și a netezi romanului drum la tipar. Frământările lăuntrice, câtă vreme nu vizează stări sociale criticabile și nu deranjează serios pe nimeni, sunt mult mai ușor acceptate fără a trezi discuții. Atunci, autorul se simte împins să-i născocască personajului său, om simplu, angrenat în bătaia cotidiană a muncii eroice anonime, o sofisticare sufletească falsă, intelectualistă. Așa răsare hibridul cu statut social de muncitor, țaran cooperant, sau activist politic, și ameteți metafizico-abisale. Ba chiar intelectualității, provenită azi în bună parte din rândurile maselor populare și cu preocupări profesionale foarte serioase, dar mai terestre, i se dăruie răsuciri mentale livrești și aspirații himerice”. □ Pentru Stelian Ioniță, inginer-șef pe șantier, eroul modern este protagonistul unui roman adaptat „revoluției tehnico-științifice” și formării omului nou. ■ Șerban Cioculescu scrie despre poezia lui Panait Cerna cu ocazia împlinirii a 95 de ani de la nașterea acestuia. ■ N. Tertulian semnează un eseu despre hermeneutica marxistă a artei. Poziția autorului este polemică față de judecarea operei, a structurii sale în afara sensului istoric, considerând că între geneză și structura operei există o „unitate indisociabilă”. De altfel, N. Tertulian identifică și un alt tip de unitate, de data aceasta cu trei termeni: „Relația cu caracter de triplicitate: operă-realitate-sistemul de valori al interpretului (*Weltanschauung*-ul său variabil), ni se pare a defini, în indiviziunea componentelor ei, jaloanele principale ale unei posibile hermeneutici marxiste

a artei". ■ Nicolae Manolescu semnează un amplu material despre opera lui Alexandru Odobescu, *Tezaurul de la Pietroasa*, cunoscut astăzi drept Cloșca cu puii de aur. Opera, apărută într-o singură ediție în limba franceză, este tipărită la Editura Academiei. Criticul analizează plin de încântare fiecare dintre cele trei părți ale *Tezaurului*, atât prin prisma cunoștințelor de arheologie ale autorului cât și prin variațiile de stil pe care le comportă fiecare. Desfășurată de la „nuvela polițistă” care descrie descoperirea tezaurului, anchetele drastice care i-au urmat, la prezentarea propriu-zisă a tezaurului, care prilejuiește pagini de proză amestecată cu frescă socială, studiu de istorie și arheologie, opera *Le Trésor* reprezintă „triumful Obiectului”. ■ Mircea Iorgulescu scrie despre al patrulea volum de versuri al lui Petre Got, *Ochii florilor* (Ed. Cartea Românească, 1976), descins dintr-un „tradiționalism duios” având ca subiect Maramureșul natal. ■ La cronică de proză, Sorin Titel abordează volumul de proză umoristică *Draga noastră președintă. Bărbatul la 30 de ani*, de Laurențiu Cernet (Editura Cartea Românească, 1976). Comentatorul remarcă la aceste texte „poezia cotidianului”, concluzionând: „La nivelul detaliilor, al amănuntelor de viață, literatura pe care o scrie Laurențiu Cernet ne poate reține atenția”. ■ Valeriu Cristea prezintă debutul editorial în critică al Danei Dumitriu, cu studiul *Ambasadorii sau despre realismul psihologic* (Ed. Cartea Românească, 1976): „Volumul acesta relevă la autoarea lui o deosebită capacitate teoretică, de generalizare și sinteză, precum și abilitate disociativă, analitică, vădită mai ales, cum e și firesc, în capitolele despre scriitori. Stăpână pe un limbaj critic ferm, dovedind rigoare și finețe, Dana Dumitriu scrie «alb», egal, oarecum detașat, fără complexe în fața criticilor, oricât de iluștri, la care se referă și pe care nu ezită să-i amendeze într-un chip, am spune, foarte colegial [...]”. Un reproș, tot „colegial”, se referă la lipsa raportării curentului realismului psihologic la actualitate. ■ *Prima verba* găzduiește volumul de schițe și nuvele *Ploile calde*, de Elena Nistor (Ed. Albatros). ■ Un material intitulat *Scriitorii și țara* este prilejuit de vizita unui grup de poeți, prozatori, dramaturgi și critici în județul Dolj. Laurențiu Fulga, Pop Simion, Romulus Vulpescu își scriu impresiile în urma acestei experiențe. ■ Ion Lăncrăjan publică un fragment din romanul în lucru, *Suferința urmașilor*. ■ Corneliiu Dima Drăgan face istoria apariției unui articol despre Eminescu în enciclopedia germană *Conversations Lexikon Bröckhaus* datorată lui Titu Maiorescu. ■ Despre mențiunile lui Bacovia în reviste din străinătate (în revista elvețiană „Der Kleine Bund”) scrie Mihail Petroveanu. ■ Rubrica *Prezențe românești* anunță mai multe evenimente. □ Teatrul Lucia Sturdza Bulandra a susținut un turneu la Moscova cu piesele *O scrisoare pierdută*, de I.L. Caragiale, *Puterea și adevărul*, de Titus Popovici și *Azilul de noapte*, de Maxim Gorki. Republica Democrată Germană găzduiește, în șapte orașe, Zilele Teatrului Românesc cu piese de Caragiale, Mihail Sebastian, Aurel Baranga, Ion Băieșu, Ecaterina Oproiu, Dumitru Solomon etc. Este prezentă și o delegație de oameni de teatru

români condusă de Radu Beligan – „artistul poporului”. □ Are parte de semnalări în spațiul maghiar și cel francez revista „Cahier roumains d'études littéraires”. ■ La *Sport*, Fănuș Neagu scrie despre toamnă în note lirice: „E o toamnă ce mă urcă într-un turn prin care trece drumul păsărilor ce ne lasă. Și mă paște-un dor de-a fi aiurea de la genunchi în tâmplă”.

● [„*Tribuna*”, nr. 40] Sunt publicate versuri de Radu Cosașu (secțiunea *Cronica de trei secunde*), Vasile Smărăndescu, Teodor Murășanu (însoțite de o fișă de istorie literară semnată de Mircea Ioan Casimcea), proză de Mircea Cosmin. ■ În *Ficțiune și rememorare*, Valentin Tașcu se oprește asupra romanului autobiografic *Evadarea* (Dacia, 1976), de Grigore Beuran : „Relația dintre ficțiune și autobiografie poate fi ușor observată în romanul *Evadarea* [...] Este vorba despre eroicele lupte ale elevilor școlilor militare de la Păuliș, subiect intrat deja în istorie. Grigore Beuran, martor, se pare, al acestora, le recomunică, fapt demn, nu pentru certitudinea publicabilității lor, ci dintr-o nevoie internă de continuă confruntare a timpurilor adolescenței zbuciumate cu vârsta maturității”. ■ Ion Vlad este prezent în paginile revistei cu articolul *Lectura: un eveniment al cunoașterii*, în care notează o serie de preliminarii la o teorie a lecturii văzute îndeosebi sub aspect sociologic: „Ne interesează aspectele lecturii fiindcă ele se referă la cititor, categorie atât de complexă prin gust, atitudini, reacții, alegere, prin formație și prin înțelegerea rolului literaturii ca o posibilitate de cunoaștere și de autocunoaștere. E vorba, prin urmare, de aspectul sociologic al unei probleme cu numeroase categorii preluate din teorie, poetică, semiotică, critică sau istorie literară, precum și de consecințele lecturii. Un eveniment se petrece, un act tulburător și de extremă însemnătate pentru destinul unei culturi are loc: cititorii refac viața cărților, le acceptă sau le resping, le asimilează ca valori intime, ca realități spirituale și ca deschidere de zări în cunoașterea lumii”. ■ În *Nicolae Iorga și idealurile poporului*, Valeriu Râpeanu subliniază apropierea sa de omul de rând: „... vom observa că N. Iorga avea un stil unic de exprimare: cel oral. Chiar atunci când scria anumite opere, o comparație între acestea și cele vorbite ne demonstrează că N. Iorga nu elabora ci dialoga. Am putea spune că oralitatea era trăsătura fundamentală a scrisului său deoarece N. Iorga chiar în singurătatea camerei de lucru avea în vedere un auditoriu aflat într-un amfiteatru nemărginit și unde cuvintele scrise de el căpătau rezonanța celor rostite la Epidaur”. Acesta s-a remarcat, conform autorului, prin faptul că a pledat pentru idealurile poporului: „A parcurs mai ales după primul război mondial toate ipostazele activității omului politic. Ideile vehiculate cu acest prilej sunt bineînțeles discutabile, cele mai puțin perene din câte a susținut Iorga deoarece ele plătesc tribut conjuncturii, promovării sau respingerii unor opinii efemere, răspunsuri unor atacuri personale. Dar și aici întâlnim «marile ore» ale oratoriei lui N. Iorga și anume atunci când el așeza uriașele sale daruri în slujba acelor idealuri pe care le-a slujit cu o neclintire exemplară toată viața: iubirea de popor și de clasele asuprite, dragostea

nețărnută față de tradiția românească, neclintirea în apărarea independenței și suveranității naționale”. ■ Vasile Sălăjan semnează reportajul *Pinguinul la el acasă*, despre marca Tehnofrig. ■ Ion Pop publică interviul realizat cu Julia Kristeva și intitulat „*Nu există o pozitivitate neutră în științele umaniste*”: „ – *O primă întrebare pe care aș dori să v-o adresez privește studiul pe care l-ați întreprins asupra «revoluției limbajului poetic».* Dv. *studiați această problemă pornind de la Mallarmé și Lautréamont – însă ar fi interesant de văzut cum se continuă astăzi această revoluție, din punctul dv. de vedere, adică așa cum o priviți ca cititor de poezie și teoretician al noii literaturi?* – [...] Cred că într-adevăr s-a produs ceva în discursul societății occidentale la sfârșitul secolului al XIX-lea – o tentativă de a înainta până la limitele sensului și ale semnificabilului, adică la limita a ceea ce poate fi purtat ca informație de către limbaj. Evident, nu e vorba doar de o acțiune formală – adesea, studiile formaliste se opresc asupra operațiilor formale, a «calculului» ce există între ele. Și e evident că scriitorii de care mă ocup – Mallarmé, Lautréamont sau Rimbaud – sunt tot atâtea experiențe de text și experiențe de subiect care, văzute din punctul de vedere psihanalitic, pot fi considerate drept o luptă permanentă cu psihoza. Este vorba așadar de o disoluție a identității subiective. Însă ceea ce mă interesa în această muncă asupra revoluției limbajului era de a situa acea aventură, lupta în sens unic a subiectivității într-un context istoric. [...] În acel moment, tocmai în epoca în care eu studiez «revoluția limbajului poetic», se produce un fapt ale cărui cauze și urmări n-au fost încă foarte bine înțelese: Comuna din Paris, prima revoluție proletară. Lucrul cel mai interesant este însă că această revoluție proletară nu voia să ia puterea; studiile actuale asupra Comunei din Paris o înfățișează ca pe o izbucnire, ca pe o revoltă ce se manifestă împotriva a însuși principiului puterii. Aveți deci aici ceva care pe plan social desemnează această criză a sensului, această criză a subiectului și chiar a puterilor sociale, a instituțiilor sociale. Există un fel de paralelism între aceste trei serii: criză a limbii, criză a subiectului și criză a instituțiilor. E vorba nu numai de instituțiile burgheze, ci de instituția socială ca atare...”; „ – *Dvs. vorbiți, de altfel, în La Traversée des signes, despre rădăcinile anarhiste ale acestui spirit...* – Exact. Și chiar Mallarmé sau Lautréamont aveau simpatii și, mai ales Mallarmé, conivențe pe plan social cu anarhiștii. Toate acestea constituiau așadar o punere în cauză fundamentală a unei întregi concepții a discursului, a subiectului și a societății proprii Occidentului de două mii de ani încoace. Ei bine, această eferescență pe care o studiez la sfârșitul secolului al XIX-lea e continuată de către toate avangardele literare, estetice și de raporturile lor cu politica de-a lungul întregului secol XX. [...] Dar, pentru a reveni la întrebarea dv., cum se prelungesc astăzi toate acestea? Cred că această prelungire se realizează prin trei mijloace care se întâlnesc undeva, într-un fel de confluență: pe de o parte, faptul de a acționa asupra limbajului, adică de a înainta mereu către limitele exprimabilului și de a face cuvintele să spună ceea ce vorbirea comună

nu poate spune [...]. Cealaltă, pe care o cred indispensabilă pentru scriitorii Occidentului, este orientarea psihanalitică, adică descoperirea freudiană care constă în a arăta cum limbajul e prelucrat de către subiectivitate – și invers de altfel – și cum în această cursă împotriva limbajului și în limbaj, cea ce intră în joc este sexualitatea individului. [...] Apoi, a treia articulație este totuși interesul social, adică pentru cadrul social așa cum evoluează el astăzi în Europa occidentală, pentru posibilitatea sau imposibilitatea unei noi înțelegeri sociale sau a unei transformări a cadrului social. Iar aceasta, prin intermediul orientării spre marxism și spre reînnoirea lui. [...] După părerea mea, în Franța cei care înțeleg cel mai bine și efectuează practic în scrierile lor aceste articulații, sunt scriitorii de la revista «Tel Quel»...” ■ Al. Căprariu își publică impresiile de călătorie din Veneția în *Cetatea Dogilor*.

[SEPTEMBRIE]

● **[„Albina”, nr. 9]** Pe prima pagină, versuri de Ștefan Popescu, *Aici fui, aici rămân!* □ Un imn semnează în acest număr și Dumitru M. Ion. □ Numeroase pagini sunt dedicate lui Mihai Viteazul. □ Pagina de literatură reproduce legenda lui *Pintea Viteazul*, după volumul *Din literatura populară* (Brașov, ediția a doua, 1915), redacția făcând referiri și la recentul „poem cinematografic *Pintea*, realizat de regizorul Mircea Mureșan”. □ Daniil Hatman, alias redactorul-șef Ion Bănuță, prezintă succint și eseistic noul volum de versuri intitulat *Fără de pierdere ca o iubire*, *Măiastra* din titlul microcronicii fiind poeta Passionaria Stoicescu.

● **[„Amfiteatru”, nr. 9]** În cadrul Programului de măsuri pentru aplicarea Hotărârilor Congresului al XI-lea al Partidului și ale Congresului educației politice și al culturii socialiste, în domeniul muncii ideologice, politice și cultural-educative, semnează articole de fond Magda Cârneci – *Democrația culturii* (“Ideea structurală ce transpare din *Programul de măsuri* este necesitatea totalei democratizări a culturii în sensul pătrunderii ei până la toate nivelele, până la toți oamenii, prin apartenența tuturor la sfera culturii, nu numai în sensul *consumului*, dar și în sensul creșterii *creativității* și a *creației artistice de masă*, a participării întregului popor în mod direct la modelarea culturii și artei sale proprii. Angajarea artei devine o trăsătură necesară și structurală a sa, care trebuie încorporată autentic și creator în întreaga diversitate de genuri și modalități estetice ale artei, în toate sectoarele culturii... O epocă istorică mare generează și o cultură mare. O democrație reală a vieții și societății generează o democrație a culturii și artei. O conducere conștientă a fenomenului de cultură generează o amploare și o calitate umanitară deosebită și conștientă a actului de cultură.”), respectiv Gabriel Stănescu – *Educația patriotică*. □ Versuri dedicate Patriei, de Roman Istrati, Cleopatra Lorințiu, Mihai Tatu; Magdalena Ghica, Augustin Pop. □ Ion Cristoiu notează romanul *Cercul* în *Platon Par-dău se întoarce la temele fundamentale*, iar Constanța Buzea debutul liric al lui

Marin Constantin în vol. *Mierea pământului*, Ed. Ion Creangă, 1976. □ *Opinia literară* adună cronicile lui Mihai Tatulici – *Actualitatea și romanul* (despre cărțile „moderne prin viziune și construcție... dar mai ales prin abordarea din unghiul actualității a temelor”: *Delirul*, *Incognito*, *Galeria...*, *Vânătoarea regală*, *Iluminări* de Al. Ivăsiuc, *Lumea în 2 zile* de George Bălăiță etc), Costin Tuchilă – *Pentru o poetică a simbolului în artele figurative* (discutând pictura lui Ion Țuculescu), Ion Buduca – *Retorica literară românească* (semnalând o lucrare „plina de confuzii”, *Realismul fantastic în literatură* de Marin Beșteliu) și Liliana Țigănescu – *Drumurile poeziei* (comentând „Schimbarea de registru” necesară de la un punct și remarcabilă prin prisma talentului în cazul unor poeți ca Florența Albu, Ana Blandiana, Ion Gheorghe, Ioan Alexandru, Mihai Ursachi). □ Proză de Dan Mutașcu, fragmente de roman – *Lumea cea mare*. □ În *Jurnal de cărți*, Dinu Flămând analizează în *Ținutul copilăriei* volumul liric *Gravuri* de Sergiu Adam; Costin Tuchilă – *Între evidență și meditație* vorbește despre primul roman al lui Petre Anghel, *Fratele nostru Emanuel*, Ed. Cartea Românească, 1976; Constantin Sorescu în *Biblioteca critică* amintește două monografii: *Calistrat Hogaș* realizată de Jana Balacci, Ed. Eminescu, respectiv *Duiliu Zamfirescu*, alcătuită de Ioan Adam. □ Alte recenzii: Grigore Arbore – *Calitatea analizei*, despre vol. lui Pavel Chihai, *De la Negru Vodă la Neagoe Basarab*, Ed. Academiei, 1976; Stelian Moțiu, *A fost tăiat un brad bătrân...* despre vol. lui Mihai Stoian, *Moartea unui savant – Nicolae Iorga*, Ed. Eminescu 1975; Andrei Marga în *Empirismul englez*, despre Nicolae Trandafiu – *Substanța și cauzalitatea în interpretarea empirismului englez*, Ed. Dacia, 1975. □ Radu G. Țeposu, un studiu dedicat lui *Grigore Alexandrescu sau spiritul romantic într-o formulare clasică*. □ Marin Mincu studiază opera criticului Mihai Drăgan, în rubrica sa *Colocvii critice*. □ Ștefan Bănuțescu în *Vacanța încercărilor în proză* răspunde corespondenților ce trimit constant proze, încurajându-i pe Viorel Abălaru sau Ion Cordoș. Reținem sfaturile adresate lui Petre Cimpoeșu: „Scânteietor în paginile sale – să le numim satirice, deși mai degrabă sunt un fel de bucurii ale unei minți dotate și fără astâmpăr – este atât de spiritual în răsucirea cuvintelor încât aproape își spulberă povestirile și personajele cu ironia lui explozivă. Poate prea risipitor cu sine, nu-și ia încă răgazul de a-și fixa mai bine terenul și de a-și desfășura cu adevărat proza atât de aparte pe care ar putea s-o scrie din plin.” □ Mihaela Davidescu se referă la *Imaginea lui Rilke*, din monografia lui Hellmuth Himmel, apărută în 1975. □ *Lirică ploneză* (Wisława Szymborska, Malgorzata Hillar), în traducerea lui Nicolae Mareș. □ Un grupaj din poemele sud-africanului Victor Montapanyane, în românește de Mariana Ceașu.

• [„**Argeș**”, nr. 3] Al. Andrițoiu semnează poezia *Trepte*. □ Sunt publicate o serie de poezii semnate de Ion Popa Argeșanu, Maria Constantinescu-Pitești, Mircea Bacria, Ion N. Voiculescu. □ În articolul de fond, intitulat *Pentru formarea omului nou*, se discută despre Congresul educației politice și al

culturii socialiste. □ Ion M. Dinu publică o prezentare bio-bibliografică despre N. I. Apostolescu. □ În *Politică și literatură* Dan Rotaru publică, cu titlul *Patria de azi este și un progres al valorilor morale*, un interviu cu Horia Zilieru. Acesta răspunde la întrebări legate de diverse aspecte biografice, vorbește despre poezia erotică, despre sursa sa de inspirație macedonskiană (indicată de Eugen Barbu), despre generația literară căreia îi aparține, despre critica literară. Tot aici sunt publicate poeziile *Doar copilăria și Părinții*. □ C. Trandafir, în *Modele și putere de creație*, face o trecere în revistă a volumelor de poezie ale lui Horia Zilieru. □ În *Mit și contemporaneitate*, Mihai Ilovici scrie, în *Un scriitor al epocii sale*, despre Laurențiu Fulga. □ În *Teoria specificului național*, Mihai Diaconescu publică un articol teoretic intitulat *Deducție și inducție*. □ Sunt publicate o serie de poezii semnate de Marian Stoica. □ Nicolae Oprea publică un fragment din studiul *Spiritul moromeților. Structuri tipologice* intitulat *Utopia personajului*. ■ În *Cronica literară*, S. I. Nicolaescu prezintă romanul lui D.R. Popescu, *Ploile dinainte de vreme* („Seria» romanelor lui D.R. Popescu se continuă cu *Ploile de dincolo de vreme*, recent apărut la Editura „Dacia” – austeră urmărire a destinului personajelor din „imperiul literar” al autorului, fixat de mai multă vreme și subjugându-l, se pare, cu o tenacitate ale cărei consecințe sunt, deocamdată, imprevizibile. Ce sunt aceste 60 de capitole, strânse sub un titlu oarecum fatidic? Autorul dorește să convingă – și să se convingă – nu în ceea ce privește supremația adevărului ca o necesitate imperioasă, cât mai ales în ce privește triumful unor principii egal valabile pentru tot angrenajul social supus unei analize lucide. Ca și în celelalte romane – și în special în *Vânătoare regală* – personajele se simt în măsură să analizeze, cu mai multă sau mai puțină abilitate, acțiunile tuturor – de la cele mărunte și intime până la cele prin care este atins eșafodajul social – în așa fel încât sistemul „oglinzilor paralele” să ducă până în final la un adevărat caleidoscop al universurilor mici. Doar rareori autorul încearcă o sinteză, adică un punct de vedere personal, asupra evenimentelor narate, lăsând personajele să acționeze, iar pe cele mai multe, să discute aceste acțiuni, mai ales retrospectiv.”), volumul de versuri al lui Ion Bănuță, *Panorama duhului meu. Olimpul Diavolului* (Albatros) („Puțini poeți contemporani urmăresc cu obstinație, precum Ion Bănuță, un program poetic încă din 1965, de la *Lacrima Diavolului*, poetul își „strunește” coarda poetică altfel, căutându-și propriul său univers pentru a-l oferi cititorului într-o formă specifică. În acești peste zece ani, poetul a înțeles că este momentul să se desprindă de sine, pentru a se deda poeziei adevărate. Și reușitele nu s-au lăsat așteptate. Ultimul volum din seria *Olimpul Diavolului*, intitulat *Panorama duhului meu* este o nouă mărturie în sensul în care vorbeam.”) și *Barocul în literatura română din secolul al XVII-lea* de Dan Horia Mazilu („Fără îndoială, istoria literară suferă modificări structurale: Delimitările anterioare sunt dinamizate, ceea ce până mai ieri era simplu preromantism devine clasicism, renașcentismul cronicarilor este deja

un fapt prea bine demonstrat, iar de curând, o parte din activitatea lui Udriște Năsturel și Varlaam, poemul *Viața lumii* de Miron Costin și *Psaltirea în versuri* a lui Dosoftei constituie premisele unor ample analize pentru definirea unui baroc românesc. Inițiativa îi aparține tânărului istoric literar Dan Horia Mazilu, care, pe parcursul a peste 350 de pagini se străduiește cu deplin succes să certifice existența acestui curent în cultura românească. Punctele de vedere de la care pornește autorul sunt perfect îndreptățite. Din moment ce în Europa veacului al XVII-lea predominant era barocul nu se poate ca umaniștii români, deschiși în general spre lume, ei înșiși deschizători de drumuri, să nu fie raportați la spiritul veacului lor. Barocul, definit în concordanță cu punctele de vedere ale lui G. R. Hocke, Eugenio d'Ors, V. L. Topié, Welck și ale unor cercetători români, din rândul cărora se detașează Adrian Marino, devine un stil de cultură și de viață, presimțit astfel de către contemporani. Este neîndoielnic, veacul al XVII-lea a fost un veac al contradicțiilor extreme, când se nășteau lumi noi, în context, Țările Române neputînd rămâne insensibile. Conștiința noastră latină, legăturile cu țările vecine, dar și soarta (Fortuna Labilis) nemilos materializată în cele mai ciudate forme, fac din veacul respectiv o răscruce. Iată motive pentru care incursiunea cercetătorului ni se pare perfect adecvată.”). ■ În *Lynotip* este semnalat un interviu cu Al. Ivăsiuc, apărut în numărul 1 al revistei „Contemporanul”; sunt semnalate „lecțiile” date criticilor literari în „Săptămâna” de către Traian Filip; sunt semnalate o serie de rubrici și pagini din „Luceafărul” care „sunt structurate cu multă știință a atragerii și menținerii interesului cititorului”; este semnalată o serie de anchete publicată în „România literară” sub titlul *Natura și formele conflictului literar*, unde sunt publicate „opinii ale criticilor și creatorilor despre acest delicat tărâm”; sunt semnalate două pagini dedicate romanului social-politic din numărul 13 al revistei „Cronica” în care sunt prezente intervențiile lui Dumitru Micu și Cornel Ungureanu. □ Sunt publicate cinci poeme semnate de Tudor Diaconu. ■ În *Bibliografie*, Constantin Dumitrache prezintă volumul I de *Scrieri* de Al. Philippide (Minerva) : („Elogiul creației durabile este înscris într-o creație durabilă; recitind creația lirică a lui Alexandru Philippide, supunând-o examenului pe care însuși poetul îl recomandă („funcția criticului este așadar să cerceteze și să încerce să stabilească în ce măsură potrivirea dintre intenție și rezultat se realizează în fiecare scriitor...”) și raportând-o la marile creații ale poeziei românești, între care își are locul, redescoperi de fiecare dată grandoarea edificiului poetic; un edificiu de o construcție clasică, așa cum este și poetul.”), în timp ce Dumitru Anghel scrie despre monografia tematică *Ideea de patrie în literatura română* de Al. Hanță. Luiza Petre Pârvan prezintă volumul lui Gh. Bulgăr, *De la cuvânt la metaforă în variantele liricii eminesciene* (Junimea). □ Ion Gh. Șendrulescu publică un articol intitulat *Curtea de Argeș în viziunea istoricului Nicolae Iorga*. □ Dan Focșeneanu publică o scurtă prezentare a romanului *Cercul adevărului* de Radu Selejan. □ În *Universală* este publicată povestirea *Metroul* de Iulian Semenov, traducere de Alla Lazea.

• [“Astra”, nr. III/ 104/ septembrie] Ancheta *Drumul cărții către cititor* de Doru Munteanu pornește de la o istorie a tipografiilor și caselor editoriale din secolele trecute și până la 1975 când producția de carte a însumat aprox 3900 de titluri, într-un tiraj de peste 65.000.000 de exemplare. Răspund anchetei angajați ai centrelor brașovene de difuzare a cărții, responsabili librăriilor importante din Brașov, specialiști – un inspector la Inspectoratul școlar județean etc. Pe lângă ideea unei Case a cărții în Brașov, Munteanu vine și cu alte propuneri: „Trebuie să trecem peste închipuirile că locul cărții este numai în biblioteci și librării și să ne gândim că o carte este binevenită în primul rând acolo unde muncim, cât mai aproape de noi. Cartea la locul de muncă trebuie să devină o realitate a vieții de fiecare zi, nu doar un punct în planurile noastre de măsuri... Sau cum am înțeles din dorința celor care se ocupă la Centrul de librării cu difuzarea cărții, este necesar că specialiștii noștri în diverse domenii de activitate să se lase mai ușor antrenați în muncă de prospectare a proiectelor de plan editorial.... Există de asemenea alte nenumărate posibilități de a difuza cartea, de a veni în întâmpinarea cititorului. Bibliotecile de întreprinderi sau școlare, organizațiile sindicale sau de tineret pot să se ocupe mult mai intens de realizarea unor standuri de carte la locul de muncă, la internate, la căminele de tineret, fie chiar prin difuzori voluntari și, de ce n-am spune-o, și n-am fi cu toții de acord: prin abonamente.” ■ La rubrica *Trasee critice*, Ion Itu și A. I. Brumaru scriu despre *Dacia lirică – Literatură și istorie*, abordând câteva etape din creația unor Kogălniceanu, George Barițiu, Petru Maior. Semnificativ punctul de vedere al lui Brumaru despre transformarea din contemporaneitate a *literaturii istorice* în *literatură a istoriei*, pe modelul vechilor cronicari, „o lectură cu ochi dedat la ecumenicitatea fenomenalului și evenimentialului (cum era doar la Sadoveanu) fiind, cu unele distincții, *Princepele*... unde literatura vorbește literaturii... puterea istoricului și literarului stând în reprezentare”. O literatură istorică (de tipul *Război și pace* de Tolstoi, cu influențe inclusiv în literatura noastră) s-a dezvoltat neîncetat alături de o literatură a istoriei (Sadoveanu, Barbu). „Un alt moment de astăzi în evoluția raportului istorie-literatură este reluarea (însă pe o partiție ideologică și istorică diferită, în dependență de o stratificare socială diferită) modelului tolstoian, de articulare a literarului pe evenimente istorice din proximitate, sau cazul – și mai caracteristic pentru timpul nostru – dezbaterii asupra istoriei imediate prin prisma ideilor actuale. Un exemplu elocvent din prima categorie ne este oferit, ceea ce s-a mai spus, de *Delirul* lui Marin Preda, din cea de a doua categorie ni se par semnificative printre altele *Fetele tăcerii* de Augustin Buzura, *Vânătoarea regală* și *Cei doi din dreptul Tebei* de D.R. Popescu, *Caloianul* de I. Lăncrănjan. Cu ele, însă, așa cum s-a putut întâmpla, la vremea aceea, și cu *Război și pace*, trecem pe terenul literaturii politice: o detașare analitică de temă, la care obligă însuși timpul scurs, ce caracterizează orice formă de literatură istorică sau de literatură – ca să menținem distincția făcută mai sus – a

istoriei, a cedat aici locul participării, intervenției critice în evenimente.” □ La Rubrica de *Selecție din cărțile sosite la redacție*: I. Negulici, despre romanul lui Radu Selejan – *Cercul adevărului*, Ed. Eminescu, 1976; Petru M. Haș despre Dinu Ianculescu – *41 de sonete*, Ed. Eminescu, 1975; A. I. Brumaru, recenzie la Gh. Anca – *Poemele părinților*; Veronica Porumbacu, despre o antologie de *Folclor românesc în limba maghiară*, Ed. Kriterion. □ *Subiectele epopeii naționale pe masa de lucru a scriitorilor*: un fragment din piesa *Burebista* de Emil Poenaru și versuri de V. Copilu-Cheatră. □ Debut liric: Ileana Gafton. □ Un poem al traducătorului din română în japoneză, Kazuo Nakamura: *Zestre România*. □ Continuă colocviul sociologic *Comportamentul cultural*, cu un articol de Val. Coliban – *Progres și durată istorică*, impunând câteva modele istorice ale „temperamentului productiv”: „La marii noștri creatori de cultură, dar și în conștiința colectivă, ideea rolului culturii ca factor catalizator în relația progres-durăta a fost, sub o formă mai mult sau mai puțin explicită, prezența în toate etapele configurării culturii noastre (de la Miron Costin în letopisețul său și de la testamentul lui Ienăchiță Văcărescu actul de cultură fiind înțeles ca supremă îndatorire a cărturarilor față de popor). Același fierbinte sentiment al participării la un destin colectiv străbate întreaga creație a unor Coresi, Șincai, Bălcescu, Eminescu, Iorga, Arghezi... Pe trunchiul milenar al culturii naționale au avut și au loc în socialism înnoiri cardinale, care potențează plenar vocația creatoare a maselor, deschizând căi nemaintâlnite încă dezvoltării personalității umane. Odată cu redefinirea unor sensuri ale culturii, partidul a înfăptuit și o nouă politică culturală – politica având în obiectiv nu personalitatea umană izolată, ci în cadrul ansamblului societății... Într-un asemenea orizont de vastă cuprindere, efortul anonim al fiecărui cetățean pentru însușirea valorilor spirituale create de-a lungul veacurilor și ale celor mai noi cuceriri ale științei și tehnicii, iese din zodia culturii, devenind o chestiune de conștiință politică.” □ Ioan Buzași semnează un *Jubileu – Cărturari brașoveni*: Ioan Barac – 200 de ani de la naștere.

● [„*Ateneu*”, nr. 3/ septembrie] Arhiva *Ateneu*: Contribuții la viața lui G. Ibrăileanu, consemnat de Nicolae G. Stețcu □ În secțiunea *Varietăți critice*, Vlad Sorianu scrie, în articolul *Lecturi constructive*, despre cunoașterea și comunicarea cu opera de artă a unui critic. □ *Virtuozitate estetică* – articol semnat de Cristian Livescu, care abordează volumul lui Lucian Raicu, *Critica – formă de viață*. □ C. Trandafir scrie despre *Frumoșii nebuni ai marilor orașe* (ed. Eminescu, 1976), despre care crede că are un singur defect, și anume acela al lipsei veridicității. ■ Sadoveanu – Două interpretări – Cornel Ungureanu scrie despre volumul lui Nicolae Manolescu: *Sadoveanu sau uto pia cărții*, alături de Zaharia Sângeorzan: *M. Sadoveanu, Teme fundamentale*. □ Secțiunea *Cartea în librărie*: despre volumul de debut al lui Constantin Ștefuriuc (*Pe o vârstă de băiat*, 1970) – cronică de Fl. Dimoftache, despre volumul lui Ion Mărgeanu, *Confesune patetică*, C.R., 1976) □ Din lirica europeană: Constantin P. Kavafis, poeme traduse de Antița Augustopoulos-Jucan.

• [„Cinema”, nr. 9] La rubrica sa permanentă, *Propuneri pentru statui*, poetul Dan Mutașcu semnează tableta intitulată „*Cel isteț ca un proverb*”, propunând astfel un film despre Anton Pann, „atât de gustat de Eminescu, Mateiu I. Caragiale, Ion Barbu, Lucian Blaga, George (sic!) Călinescu, Eugen Barbu și alții”: „Culegător de folclor, moralist mai cu seamă oral, poet, compozitor, Anton Pann e un disimulat înțelept, incapabil de mizantropie, însă capabil, oricând, de răs printre lacrimi, complice, reflexiv. Bufonada cuvântului său, cât există, e îndeosebi amară, ca migdala, și tulburătoare.”

• [„Convorbiri literare”, nr. 9] Const. Ciopraga notează despre: *Scritorul – om al timpului său*: „În practică, o biografie impune ridicarea de la individual la ansambluri semnificative. Opera confirmă legăturile unui om cu timpul său. Cine se consacră studierii lui Caragiale, lui Sadoveanu sau Blaga, nu poate omite legăturile acestor «modele» cu epoca. Înțeles ca discernământ, criteriul istoric în dialectica lui rămâne mereu necesar pentru explicarea operei, mai ales când ele reprezintă momente ale conștiinței umane”. ■ În textul: *Poezia în actualitate*, Gheorghe Grigurcu se referă la studiul lui Marin Mincu: *Poezie și generație* „Principalul neajuns al cărții lui Mincu e o rătăcire în amănunt, în cazul particular, din rămurișul căruia criticul nu mai revine la suprafață. Notațiile par intremitente, înzestrate cu o autonomie ce le împiedică întrunirea într-un întreg, colaborarea”. ■ Daniel Dimitriu expune: *Lecția înnaintașilor: caratele „plumbului”*: „În cazul acestui poet contradicțiile merg mână în mână cu cele de interpretare. Fără a stârni polemici de răsunet, opera lui a fost totuși privită de la un timp din diferite perspective, unele chiar incompatibile. [...] Indiferent de ce s-a crezut și de ce se crede despre ea ... la șase decenii de la primul ei mare semn poezia lui Bacovia dovedește o spectaculoasă vitalitate”. ■ Lucian Dumbravă reamintește *Prezența lui Eminescu* în „Convorbiri” ’876: „Piesa de rezistență a numărului sfârșitului de vacanță o alcătuiește tulburătorul mănunchi liric eminescian: *Melancolie, Crăiasa din povești, Lacul, Dorința*; după o absență îndelungată a marelui poet din paginile publicației junimiste, excluzând textul prelegerii publice ținută în cadrul prelecțiunilor la 14 martie, influența austriacă asupra Românilor din Principate, vizionara analiză istorică, socială și culturală a problemei”. ■ Victor Bibicioiu descoperă în Pompiliu Constantinescu: *Un mesager al poeziei românești*: „Diagnosticianul Pompiliu Constantinescu – cronicarul la zi prin vocație, neimpus de simple ambiții poligrafice – a iubit cu egală pasiune toate genurile literaturii, poeziei consacându-i, însă, pagini de sinteză în câteva împrejurări deosebite. Vom evoca, aici, momentul 1929 când, solicitat de revista «Il Giornale di Politica e di Letteratura» (nr. 12, pp. 1297-1311), pune în temă cititorul italian și de aiurea cu evoluția liricii românești moderne de la Alecsandri la Arghezi”. ■ D.[aniel] D.[imitriu] recenzează două volume de versuri cu tematica: *Elogii satului românesc*. □ Ioan Alexandru: *Imnele Transilvaniei* (C.R., 1976): „În cea mai mare parte, *Imnele Transilvaniei* etalează o galerie de por-

trete individuale ori colective, aureolate de eroismul notoriu ori anonim, dar aceste chipuri sunt într-un anume fel pretexte pentru a fi conturat net și spectaculos destinul comunității rurale. Nu întâmplări, obiceiuri (ca în *Lilieci* lui Sorescu) nu un prototip, un arhetip, al țăranului (ca la Ion Gheorghe) rețin atenția, ci drumul milenar și continuitatea obștii țărănești”. □ Ion Gheorghe: *Noimele* (C.R., 1976): „Atracția exercitată de universul rural apare în cazul lui Ion Gheorghe înfinit mai mult decât o preferință, e un instinct vital. Elogiul satului românesc nu are – cum nu are nici la Blaga, desigur – nimic sentimental, în sensul tradiționalismului extaziat și idilismului. Ion Gheorghe este un poet dur și, cum îl știm din alte volume, un spirit violent modern, emancipat în formarea limbajului până la cele mai radicale experimente suprarealiste (vezi *Zoosophia*). *Noimele* este o carte importantă, lămuritoare, explicită, cum spunem, în ceea ce privește mobilul și natura lirismului de factură rural-arhaică al poetului”. ■ Ocupându-se de *Istoria în roman*, Val Condurache prezintă două cărți. □ Paul Georgescu: *Înainte de tăcere* (Albatros, 1975): „În cartea *Înainte de tăcere* luciditatea înăbușă creația. Tehnici bine stăpânite, de altfel, nu izbutesc să sugereze viața. Chiar și acest analitism intelectual, sever, chiar scientist, poate duce la viață, atunci când pleacă dintr-o chestie a explicității, când înțelegerea e o punte a creației. Prin vocație și prin formație, Paul Georgescu pune creația în slujba înțelegerii, trecând astfel bariera care îl separă pe critic de scriitor”. □ Radu Ciobanu: *Nemuritorul albastru* (Eminescu, 1975): „Proza lui Radu Ciobanu se împlinește pe spații mari: intuiția întregului, fermitatea construcției, capacitatea de a lăsa, fără multe nuanțe, dar apăsător, impresia de viață, sunt tot atâtea calități. [...] *Nemuritorul albastru*, personal în premise, e, în realizare, la întâlnirea mai multor albi. Autorul nu a avut tăria să se dezlege de servituți mai mici sau mai mari, trecând astfel pe lângă o frumoasă reușită”. ■ Al. Dobrescu analizează două studii critice. □ Șerban Cioculescu: *Itinerar critic* (Eminescu, 1975): „Și, totuși, lectura noului *Itinerar critic* este o adevărată desfătare. Citite cursiv, foiletoanele din «România literară» pun și mai bine în lumină calitățile scriitorului. Pentru că, deși și-a impus un limbaj de maximă austeritate, contestând valoarea metaforei în critică (dar întrebându-se din când în când și nu fără succes), Șerban Cioculescu și-a creat un stil, care este acela al inteligenței”. □ Cornel Regman: *Colocvial* (Eminescu, 1975): „Foiletoanele lunare din «Viața românească», reluate în *Colocvial*, atrag atenția încă de la titlu, mai totdeauna inspirat și gazetăresc: *Figura criticului Eugen Simion*, *Unde e Sorin Titel?* *Augustin Buzura și «țăruii temporo-spațiali»*, *Mult prea grăbitul Guga* etc. Ultima cronică din revistă se intitulează *Criticul Eugen Barbu sau cât de necesar se dovedește Al. Piru*. Sensul comentariilor e ușor de ghicit. Regman are un incontestabil har de detectiv, descifrând în fapte aparent ne semnificative hibe fundamentale, semnalând contraziceri și lacune”. ■ În textul *Noua istorie literară*, Adrian Marino prezintă studiul *New Directions in Literary History*, edited by Ralph

Cohen, Baltimore, The John Hopkins University Press, 1974 : „Se poate vorbi mai mult decât de o «criză», de un adevărat «faliment» al istoriei literare?[...] Iremediabil «moartă» se dovedește doar istoria literară pozitivistă, mecanicistă, sociologist-vulgară, condusă de «legi» stricte, absorbite în istoria generală. Peste ruinele acestei concepții depășite se profilează, dimpotrivă, principiile unei noi istorii literare. Este meritul lui Ralph Cohen, directorul lui «New Literary History», de a aduce prin utila și metodică sa culegere de studii o serie de argumente tocmai în acest sens”.

● [„Familia”, nr. 9] Pe prima pagină, *Cultura socialistă – componentă majoră a educației politice și patriotice* (text semnat „Familia”): „Liniile directoare ale Programului de măsuri pentru aplicarea hotărârilor Congresului al XI-lea al PCR și ale Congresului educației politice și al culturii socialiste... sunt tot atâtea puncte de reper pentru activitatea concretă, angajată a presei cultural artistice (al cărei rol apare mult mai pregnant, conferind presei încă o dată caracterul său militant, esența sa de a surprinde pulsul profund al ideilor și dezideratelor maselor muncitoare)... Cu atât mai mult, creatorul angajat, publicațiile literar-artistice găsesc în acest *Program* propriul lor program de viitoare realizări, imboldul de a se dedica înfăptuirii sarcinilor mărețe pe care sinteza le definește. Revista «Familia», credincioasă acestor deziderate, se angajează să-și intensifice acțiunile specifice pentru transpunerea în viață a ideilor cuprinse în *Program*, să militeze pentru promovarea unei arte și literaturii care să reflecte gândurile și preocupările făuritorilor de bunuri materiale, ale oamenilor muncii angajați în vasta operă de edificare a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintarea spre comunism a patriei noastre.” □ Începând cu acest număr, dispare pentru o vreme rubrica susținută lunar de Șt. Aug. Doinaș, *Poșta Redacției*. □ Versuri de Ion Lotreanu, Teodor Crișan, Nicolae Trip. □ Recenzii de Viorel Faur despre monografia lui Mircea Popa, dedicată lui Ioan Molnar *Piuariu*, Ed. Dacia, respectiv Mircea Constantin – *Ochiul de sub osul frunții* despre *Drumuri prin memorie* – Italia de Octavian Paler. „Există însă o cucerire involuntară, expiratoare, de primă importanță pentru scrisul lui Octavian Paler, remarcată prima dată de Mircea Muthu într-un foarte frumos articol (*Lirismul unor mitologii*), din revista «Steaua». Ea s-a născut din această discrepanță enormă și oarecum ireversibilă dintre sensul inițial cu care autorul și-a investit opera și înțelesul pe care experiența aventurii îl învederează fără încetare de-a lungul itinerariului eroic. Dar s-o numesc, în sfârșit: *melancolia*... Reîntoarcerea (în timp/ în spațiul miraculos) declanșează o ultima și suficientă, cred, revelație: aceea a călătorului în lumile interioare care asemeni unui Inorog modern își recunoaște cornul drept «un ochi neodihnit sub osul frunții»“. □ Un eseu de Radu Enescu, pe urmele lui Ortega y Gasset până la... tov. Nicolae Ceaușescu, în *Puterea socialului și mitul singularizării*. □ *Vitrina cu cărți*: cronici de Liviu Câmpeanu despre vol. de schițe umoristice *Pompierul și opera* de Ion Băieșu; Dimitrie Bălan, tot despre o plachetă de

tentative umoristice, schițe de Florin Andrei Ionescu (*f.a.i.*), *Friptură de lebădă*, Ed. Albatros, 1976; V. Horj despre volumul lui Val. Silvestru, *Zâna castraveților*. □ Sub semnătura C.M. apare o recenzie la vol. de debut al Alexandrei Indrieș, *Corola de minuni a lumii*, 1975, în articolul *Cartea de debut – Despre voință în critică*. □ Al. Cistelean discută culegerea de poeme al lui Dan Rotaru, *Mantia de lumină*. ■ O cronică de Gh. Grigurcu face o incursiune în opera lui Lucian Raicu: *Critica – formă de viață*. „Critica lui Lucian Raicu e de natura simpatiei, a «fraternizării» cu autorii, discret triați în vederea acestui scop. Severitățile sale nu conving... un dulce umanitarism se instalează în paginile sale... Din această «mistică a fidelității și iubirii de literatură», cum se exprimă însuși, L. Raicu nu evadează aproape niciodată, cu satisfacția unei căutări existențiale, având drept rezultat reducția «necunoscutului», operantă la nivelul oricărei «creații bune»“... Lucian Raicu se regăsește mai cu seamă în elanurile sale liric-moraliste. Scriind despre alții, criticul se relatează pe sine, se despovărează prin acuitate confesivă”.

● [“**Luminița**”, nr. 9] Din cuprins: o recenzie a antologiei *Noi creștem odată cu țara* – culegere de literatură patriotică pentru clasele 1-4, la Ed. Didactică și pedagogică. □ Rubrici de propagandă: *Nici muncă fără pâine, nici pâine fără muncă*; *Codul etic al pionierului în acțiune*; *Jurnalul călătoriilor de Pop Simion*. □ A apărut o nouă ediție revăzută și adăugită a volumului lui Al. Mitru – *Din marile legende ale lumii*.

● [„**Presa noastră**”, nr. 9] Revista găzduiește o dezbatere despre grafica publicațiilor și relația cu tipografia. Mihai Maloș, maistru la secția *Gazete* menționează o serie de aspecte ce pot explica în parte și mecanismele cenzoriale: „Modificări masive pe șpalt, aproape reculegeri. De ce nu se fac ele în faza de elaborare a materialului?”. □ Revista înserează în rubrica *Pagini de istorie* două studii: *Presa vâlceană la o sută de ani*, de Constantin Apostol, respectiv, *Din tradițiile presei băcăuane* de Constantin Lupu. □ Revista continuă publicarea intervențiilor la dezbaterea *Cuvântul potrivit la locul potrivit*. Semnează luările de poziție Catinca Ralea, *Pentru a ajunge la simplitate trebuie mult exercițiu și multă cultură*, Ion Văduva-Poenaru, *Limbajul articolului de popularizare*.

● [„**Ramuri**”, nr. 9] Cuprinde versuri de Dragoș Vrânceanu, George Țărnea, Felix Sima, Traian D. Lungu, Elena Hogaș, George Niță. ■ În *O prestigioasă publicație românească*, Alexandru Balaci prezintă laudativ revista „Cahiers roumains d’études littéraires”, îndeosebi numărul dedicat în 1977 lui Mihai Eminescu: „În numerele publicate până în prezent s-au dezbătut probleme importante ale literaturii privind scriitorul și societatea contemporană, literatura română actuală, literatura, umanismul și viitorul, literatura română în contextul literaturii europene, aspecte și metode ale criticii, poetica etc. Unul dintre cele mai apreciate numere ale trimestrului a fost dedicat în întregime lui Mihai Eminescu, cu numeroase articole scrise de cei mai atenți eminescologi,

cu semnalarea celor mai importante contribuții ale exegezei eminesciene, în țară sau în străinătate”. ■ Ilarie Hinoveanu semnalează apariția volumului *Internatul uteciștilor* (Eminescu, 1976), de Dumitru Ivanovici: „Cartea *Internatul uteciștilor* se constituie într-o vibrantă evocare a unor momente de luptă eroică, fiind scrisă într-un stil alert, ca o lectură instructivă cu puternice valențe educative”. ■ Este amintită întâlnirea dintre Iosif Constantin Drăgan, autorul cărții *Noi, tracii* (Scrisul Românesc) și cititorii la librăria „Ramuri” din Craiova. De asemenea, sunt menționate colocviile organizate de 40 de scriitori pentru muncitori pe platforma „Electroputere”, sub egida Uniunii Scriitorilor din R.S.R. și a Comitetului județean pentru educație și cultură socialistă. La acestea au participat și studenți de la Universitatea din Craiova, precum și țărani cooperatori din câteva sate din județul Dolj. Totodată, 27 de scriitori, sub conducerea lui Laurențiu Fulga, prim-vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor, au realizat la „Electroputere” o șezătoare literară intitulată „Cântăm România socialistă”. Printre scriitorii prezenți s-au numărat Valeriu Bucuroiu, Romulus Vulpescu, Mircea Dinescu, Adi Cusin, Ilarie Hinoveanu, Ștefan Popescu, Ion Petrache, Violeta Zamfirescu, Valeriu Gorunescu, Constantin Florea, Constantin Nisipeanu. ■ În spiritul Congresului educației politice și culturii socialiste, Nicolae Novac publică articolul *Omul – măsura tuturor lucrurilor*, în care discută umanismul socialist: „Coordonatele acestui nou umanism sunt de natură să potențeze toate energiile creatoare din patria noastră atât în domeniul producției materiale cât și pe planul culturii și conștiinței. Ele dezvăluie cu prisosință că în România socialistă omul a devenit scopul propriei sale activități și că s-au creat sau sunt în curs de constituire premisele ca și în relațiile internaționale omul să devină măsura tuturor lucrurilor”. ■ Romeo Popescu semnează reportajul *Tinerii câmpiei*. ■ Eugen Simion discută, în *Mihail Ralea, călător*, însemnările de călătorie ale scriitorului, în care identifică un fin spirit de observație moralist: „Însemnările lui din țările străine (*Memorial*, 1930; *Nord-sud*, 1945; *În extremul occident*, 1955) depășesc obișnuitele observații ale turiștilor culturali. Cultivă și aici observația morală, amănuntele vieții materiale se subsumează unei judecăți globale asupra specificului, fără pedanterii de etnograf. Călătoria este, înainte de orice, o formă a plăcerii și plăcerea este condiționată de condițiile civilizației”. ■ Potrivit lui Titus Vîjeu, placheta *Colinele somnului* (Cartea Românească, 1976) confirmă maturitatea poetică a Otiliei Nicolescu: „Mereu proaspătă rămâne viziunea lirică a Otiliei Nicolescu și în acest al patrulea volum al său care îi legitimează maturitatea creației în pofida unor sporadice neîmpliniri”. ■ Eugen Măicăneanu consideră că prin volumul de proză scurtă *Zâna castraveților* (Albatros, 1976) Valentin Silvestru se situează în descendența lui I. L. Caragiale, alături de Ion Băieșu și Teodor Mazilu: „Valentin Silvestru, alături de Ion Băieșu și Teodor Mazilu, evoluează ca prozator în linia fecundă a lui I. L. Caragiale. Mare parte din schițe sunt scrise în spiritul *Momentelor* cu dezinvoltură, fără teama imitației, de altfel

abil evitată grație simțului estetic dominat de un instinctual rigorism al autorului”; „Umorul lui Valentin Silvestru nu este zgomotos. Efectele exterioare, comicul spectaculos sunt aproape în întregime evitate. Se reține totuși ca excelentă o reprezentare comică în manieră cinematografică, amintind de filmele lui Pierre Etaix...”. ■ Cu ocazia unei noi ediții a *Cărții Oltului*, Petre Dragu semnează articolul *Geo Bogza sau „cunoașterea prin statui” (I)*: „... începând cu Geo Bogza, i se recunoaște reportajului puterea de a fi peren, recunoaștere în virtutea căreia acest «nou fel de a scrie» urcă, prin marile lui reușite, de pe treapta de gen publicistic pe aceea de gen literar – și rămâne acolo, stabil și în toate drepturile, chiar dacă i se mai spune și «gen de frontieră»”. ■ În *Paul Anghel și eseul programatic*, Mihai Pelin identifică trăsăturile eseisticii lui Paul Anghel, așa cum transpare ea din volumele *Arhivă sentimentală*, *Efemeride* și *Noua arhivă sentimentală*: „Aceași viziune artistică le conferă substrat, precum și credința în reverberația de durată a actului cultural autentic, în «transferul de energie de la ieri la mâine». Iar suflul puternic de patriotism care domină pagina lor densă reprezintă, în același timp, o premisă și o consecință a acestei credințe”. ■ În *Cronica literară*, Constantin M. Popa consideră că discursul critic al lui Cornel Regman din *Colocvial* (Eminescu, 1976) este excesiv în încercarea de a-și impune propria viziune: „De acord că autoritatea o dă exigența, însă Cornel Regman ajunge uneori la excese în încercarea de a impune acțiunea modelatoare a criticii sale. *Colocvial* lasă să se bănuiască gestul structurării discursului în funcție de un posibil program care preconizează particularizarea stilului prin unele regionalisme discutabile (a năboi, zăcaș, răbduriu, a știrici, buiecie, hibă etc.), precum și discutabile sunt și construcțiile geodumitrescian, doinașian, păunescian. Un scris provocator întrunind și o acută nevoie de justificare. Criticul a strigat...” ■ În *Servitușile necesare*, C. M. P. elogiază tentativele critice ale lui Dorin Tudoran publicate în revista „Luceafărul”: „Dacă ipostaza poetului comentator avizat al creației lirice nu este nouă, [...] în cazul lui Dorin Tudoran surprinde obstinația cu care acesta se dedică producției poetice curente, uneltele criticului desăvârșind o natură delicat contemplativă”. ■ Ioana Dinulescu discută în *Flori sălbatice, stele și ruguri* trei volume recent publicate de Dominic Stanca, Lucian Avramescu și Nicolae Brânda. *O sălbatică floare* (Eminescu, 1976), ultima carte antumă a lui Dominic Stanca relevă o poezie discretă și sobră: „... *O sălbatică floare* [...] ne pune în contact cu creația unui poet de o sensibilitate pregnantă, relevată însă într-o expresie ale cărei coordonate principale sunt discreția și sobrietatea, indicii sigure ale unui spirit de o delicatețe rafinată...” Al doilea volum publicat de Lucian Avramescu la scurt timp după cel de debut, *Stele pe dealuri* (Scrișul Românesc, 1976) nu reușește, în viziunea Ioanei Dinulescu, să adauge noi valori estetice poeziei sale: „Din păcate, nerăbdarea tânărului poet de a-și vedea tipărită cea de-a doua carte nu ni separe decât prea puțin justificată, căci acest volum nu pare să adauge noi dimensiuni unui profil liric ale cărui contu-

ruri începuseră să se distingă în *Poeme*, ba chiar reușește să-l sărăcească răpindu-i, prin supralicitarea aceluiași teme și modalități prozodice, impresia de prospețime și candoare...” Nici placheta de debut a lui Nicolae Brânda, *Lumina rugului* (Cartea Românească, 1976) nu reușește să convingă, potrivit autoarei: „Foarte inegal acest volum de debut al bihoreanului Brânda [...] vădind un ambițios, un obstinat în mărirea uneltelor poeticești, fără ca rezultatul eforturilor sale să ne dea măsura unei voci lirice originale”. ■ C.D. Papastate evocă în *Traian Demetrescu – Al. Macedonski* prietenia dintre cei doi scriitori. ■ În *Literatura comparată – știință de constatare sau știință normativă*, Ion Zamfirescu dezbată statutul și rolul literaturii comparate, care aparține, în viziunea sa, ambelor categorii menționate în titlul articolului: „Stăruim în ideea că în faza ei de maturitate literatura comparată face să graviteze spre ea din ce în ce mai multe înțelesuri filozofice. Evident, trebuie să rămână și mai departe o știință de *constatare*. Nu mai puțin, însă, chemarea ei implică și funcțiuni ale valorificării. E ceea ce o autorizează a se considera și știință normativă. În marea dezbateră contemporană, privitoare la criza valorilor, literatura comparată poate avea un cuvânt de spus. Mai precis: stă în puterile și în datoria ei să dea directive de gândire umanistă; să avertizeze sensuri ale culturii; să reclame în lume mai multă grijă și mai multă hotărâre pentru o politică a spiritului; să întrețină între popoare punți de alianță intelectuală; să dizolve unele erezii utilitariste; să preia cu mijloace moderne idealuri clasice și perene ale omului”. ■ În *Curier. Poșta redacției*. *Curier* este anunțată o întâlnire a cenaclului „Tudor Arghezi”, la care a participat scriitorul Ștefan Bossun, invitat de vicepreședintele Claudiu Moldovan. Au participat de asemenea membrii cenaclului de satiră și umor „Ridendo” al Casei de cultură a municipiului Timișoara și cei ai cenaclului literar-artistic al clubului uzinelor „Electroputere”.

● [„Secolul 20”, nr. 9] Centrat pe *Ethosul echilibrului* în cultura română, articolul Zoei Dumitrescu-Bușulenga, care deschide numărul, vehiculează ideile cumpătărilor, toleranței, înțelepciunii, pendulării „între noi înșine și Europa” de-a lungul întregii noastre istorii, edificatoare fiind „permanența unei frâne inexorabile, care temperează orice exces, și pe care o putem identifica, credem, cu puternicele maluri ale mătăii originare. Peste ele, dincolo de ele, oricât ar fi de bogat suvoiul zbaterii noastre, nu se poate rămâne vreme îndelungată. Pilde sunt poezii, în special cei moderni, la care cele mai diverse tendințe moderniste au fost temperate de ascunsă intervenție a puterilor tutelare ale geniului național. Așa, incipientul simbolism al lui Arghezi, expresionismul lui Blaga, ermetismul lui Barbu au fost depășite pe drumul unei deveniri creatoare, tot mai cuprinzătoare pe măsură ce se simplifică și se adâncea, și care a culminat cu calme viziuni poetice clasicizante. Cel mai frapant exemplu ni se pare Eminescu însă, romanticul mare, mărturisit, recunoscut, care aspira spre clasicitate cu o dureroasă fervoare. Și interesant e că el intră în mult râvnită perspectivă a clasicității, atunci când părăsește prima sa etapă creatoare,

de romantism tenebros și gesticulator, când se desprinde de mitul cultural și se cufundă în cel arhaic. Aci, la fântânile formelor originare, păstrate în subconștientul colectiv, ca în tărâmul *mumelor* faustiene, a învățat marele romantic esențiala reducere a mijloacelor, căreia îi datorăm produsele unice ale maturității sale”. □ Ioanichie Olteanu traduce douăzeci și două de poezii, prefațându-le cu o prezentare intitulată *Esenin sau iarba și piatra*. □ La decernarea Premiului Nobel pentru literatură pe anul 1976 lui Saul Bellow, Felicia Antip îl prezintă pe scriitorul american și traduce un fragment copios din romanul *Darul lui Humboldt*. □ Irina Eliade traduce și comentează fragmente din volumul de teorie a traducerii, *După Babel*, publicat de George Steiner în 1975. □ La rubrica *Evocări*, Cella Delavrancea descrie cum l-a cunoscut pe Rilke în primăvara anului 1924, iar Geo Șerban, plecat pe urmele lui Hugo von Hofmannsthal, la Rodaun, lângă Viena, semnează note de călătorie înțesate cu trimiteri literare. „Interesului românesc față de opera și persoana sa, Hofmannsthal îi răspunde printr-un gest prompt de reciprocitate. În 1923 semnează prefața la ediția germană a dramei lui Victor Eftimiu, *Prometeu*, apărută la Insel Verlag. (Comentariul era comunicat simultan și cititorilor din țară prin intermediul revistei lui Soare Z. Soare, „Teatrul”, nr. 1/1923). Explorarea în comun a tradiționalelor motive eline a reprezentat un teren de ajuns de ferm pentru apropierea dintre cei doi dramaturgi. Va fi folosit Victor Eftimiu proxima călătorie, pentru o escală cel puțin, spre a-l întâlni personal pe confratele austriac retras la Rodaun? Cert e că, numai peste câțiva ani, erau văzuți împreună, întreținându-se familiar, la recepția patronată de Max Reinhardt în castelul Leopoldskron, de lângă Salzburg, după o sesiune a Congresului internațional al criticilor dramatice și muzicali.”

• [„*Steaua*”, nr. 9] Sub semnătura *Steaua* citim editorialul *Strategia culturii socialiste*: „Avem de-a face, pe de o parte, cu necesitatea implicării tuturor creatorilor într-un ideal comun; acela al inspirației creației din idealurile socialiste și al formării conștiinței omului nou; iar, pe de altă parte, cu organizarea și îndrumarea, de către uniunile și asociațiile de creatori, ale unor cercuri de creație în care accentul va cădea în principal pe educația etică și estetică. Se realizează astfel o pătrundere a creației în masele largi populare, cât și o ridicare a acestora la conștiința estetică a valorilor contemporane. Pentru a particulariza: revistelor de cultură le revine și sarcina de a patrona cenacluri literare din întreprinderi, de a sprijini și îndruma afirmarea talentelor autentice. Se va stabili în felul acesta un contact mai viu, mai dinamic între scriitor și viață. Educându-i pe alții, scriitorul se va autoeduca de fapt. Un rol hotărâtor într-o asemenea activitate nobilă îi revine criticii literare, așa cum se subliniază și în actualul *Program*. Ea va trebui să militeze pentru orientarea creației în direcția realizării epopeii naționale, pentru aprofundarea conținutului educativ și patriotic al operelor literare. Ea va trebui să găsească mijloacele cele mai eficiente pentru stabilirea unui dialog fructuos între principiile esteticii marxist-leniniste

și opinia publică, pentru a putea omologa doar acele creații care corespund cerințelor literaturii și artei socialiste”. ■ Al. Oprea semnează *Istoria literară și „sentimentul răspunderii față de moștenirea trecutului”*: „SĂ nu uităm că dincolo de amorul propriu al unuia sau al altuia există o ambiție supremă căreia trebuie să-i subordonăm totul: aceea a slujirii destinului culturii românești, de azi de mâine. Aș dori, în încheiere, să insist asupra acestei idei, deoarece, așa cum reiese din cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu, «sentimentul răspunderii față de moștenirea trecutului» este intim legat – ca un corolar necesar – de sentimentul și conștiința viitorului. Este de necontestat că și de felul în care vom scoate la iveală și integra circuitului actual al culturii valorile trecutului depinde dezvoltarea vieții creatoare naționale și îmbogățirea orizonturilor interioare ale omului de mâine. Obiective ce nu pot fi ușor atinse ci numai printr-o muncă serioasă ce reclamă continuitate, coordonare și o sinteză clar proiectată a lucrărilor de întreprins, cu convingerea clară că istoriografia literară, dincolo de specificitatea domeniului ei, este o știință socială, solidară, așadar, cu multiplele prefaceri contemporane și cu ființa spirituală, în devenire, a poporului”. ■ Titu Popescu semnează *Tudor Vianu despre specificul național în artă*: „Ca și toți marii noștri esteticieni, Tudor Vianu a subliniat necesitatea de a întemeia dinamica specificului pe realizarea internă a condițiilor frumosului artistic, aducând o contribuție de autoritate raționalistă la studiul selectiv al valorilor, în spiritul umanismului modern, care orchestrează aportul stilurilor naționale la structuri universale, Tudor Vianu a autorizat însăși universalitatea spiritului. Predominanța umanistă a acestei perspective este un corespondent estetic al politicii de înțelegere între popoare și consolidare a păcii”. ■ Teohar Mhadaș publică *George Coșbuc: un numen*: „George Coșbuc, cel cu bărbuță de savant și ochi de copil, este au numai un iscusit și rafinat meșter al prozodiei – «un Horațiu al versului românesc» – cum îl numea Vladimir Streinu, ci, în același timp, un poet al cărui rădăcini razante au cuprins plenar conștiința noastră etnică”. ■ Apare *Cenacul și creația maselor*, desemnat: „Activitatea desfășurată de membrii cercurilor și cenacloanelor care se educă și educă prin creația lor, prin climatul emulației intelectuale proprii contribuie la ridicarea nivelului politic-ideologic al oamenilor muncii, la cultivarea patriotismului revoluționar și a solidarității internaționale, la promovarea principiilor eticii și echității socialiste, la lărgirea orizontului de cultură generală și implicit la întărirea fenomenului larg de stimulare și intensificare a creației artistice de masă. În acest sens, recent a avut loc în localitatea Ciucea din județul Cluj o consfătuire a membrilor cenacloanelor literare din Cluj-Napoca, Dej, Gherla, Turda cu președintele Comitetului județean de cultură și educație socialistă, tovarășul Ion Noja, cu prof. univ. dr. Ion Vlad, rectorul Universității din Cluj-Napoca, la care au participat tovarășul Ion Mețoiu, din partea Consiliului culturii și educației socialiste, redactori ai revistelor literare clujene, întâlnire la care au fost discutate o serie de probleme specifice activității acestor forme organizatorice

ale culturii de masă. Concluziile acestei întâlniri sunt recelatoare, premisele sale fiind realiste, dictate de necesitățile contemporaneității. Discuția s-a conturat prin reliefaarea, punctarea, dimensiunilor unui cenaclu, ca factor activ de realizare a politicii culturale a partidului nostru”. ■ Fănuș Băileșteanu scrie despre *Critica adecvată*, despre *Sub semnul lui Aristarc* de George Munteanu, Editura Eminescu, 1975: „«Paradoxul judecății de valoare», «forța de persuasiune a unui critic rezidă – spune George Munteanu – în a armoniza percepția lui estetică, deopotrivă, cu realitatea operei și cu argumentele preponderent extraestetice ce-i ajută să-și obiectiveze impresia în chip valid». Iar această armonizare nu se realizează decât prin apropierea simpatetică de opera literară, cu bucuria genuină a îndrăgostitului de ideea construcției, și prin găsirea acelei metode care să poată valida demonstrativ intuiția inițială, prin adecvarea criticii la obiectul său – opera literară”. ■ Mircea Zăciu publică *Teritorii*, un fragment din volumul cu același titlu, apărut în 1976 la Editura Dacia. ■ Apare rubrica *Teme*, semnată de Nicolae Manolescu, în care citim titlul *Casa de păpuși*, o analiză a piesei lui Henric Ibsen care poartă același titlu: „Tragedia rezidă în conflictul dintre imaginație și realitate. Femeia ibseniană are ambiția de a trăi o altă existență decât aceea reală; și obstinația de a-și obliga partenerul să fie la înălțimea unei idei. N-are nici o importanță micul ei secret pe care se bazează la început fericirea conjugală: ceea ce contează este marele spectacol al iluziei pe care îl pune la cale în casa de păpuși”. ■ Mircea Muthu semnează *Permanențele unui jurnal*: „Singuraticul Mateiu Caragiale este un asemenea caz fascinant tocmai prin absența anecdoticii, menită să facă palpabilă biografia omului, ce precipitase dealtfel în propria-i «scriptură». Puse cap la cap scrierile de tinerețe adresate lui N. Boicescu și, mai târziu, lui Marica Sion, fragmentele de jurnal și «agendele» alcătuiesc un prim și ultim «hagialâc» al omului și scriitorului deopotrivă”. ■ Paul Alexandru Georgescu scrie despre *Mircea Malița – investigator al lumii hispanice*, notând că în volumul *Fire și noduri* M. Malița face „două profunde și originale cercetări asupra culturii hispano-americane”. Sunt prezentate *Călătorie spre rădăcini: cultura incașă și Întâlnire cu Simon Bolivar*. ■ Despre *Un Alexandru Davila mai puțin cunoscut* scrie Dumitru D. Panaitescu: „Parțial inedite și parțial necunoscute marelui public, scrierile lui Al. Davila își mai așteaptă cercetătorii și apoi cititorii pentru a întregi imaginea unui scriitor, care n-a fost numai autorul unei singure piese de teatru”. ■ Valentin Tașcu notează *Un debut: Ion Țăranu*, despre volumul *Sub zodia Dragonului*: „În cea mai mare parte Ion Țăranu reușește să se suprapună imaginii schițate, oferind exemplul unui scriitor care știe să îmbine miezul prozei cu modernitatea, complexitatea cu eternele probleme etc. Pe scurt, pentru a fi circumspecți, nu poate fi acuzat nici de încâlceală, nici de banalitate. Nu riscă nici un fel de contrazicere”. ■ Virgil Ardeleanu semnează cronică literară la *Diminețile lungi* de Costache Anton: „Sechestrat de propria invenție, optica unui adolescent, Costache Anton s-a văzut obligat să expedie-

ze tocmai ceea ce era mai valoros”. ■ Petru Poantă semnează cronici literare la: □ *Taina* de Ioana Diaconescu: „Ea ezită încă între o lirică de prețiozități și rafinate, a reducerei viziunilor la miniatural și decorativ și între una autentică, interogativ-neliniștitoare; umbra Constanței Buzea mai stăruie în preajma ei, dar în ansamblu *Taina* este un volum de reale împliniri și promisiuni. Expresivă și delicată, matură și cu prudență reflexivă, poezia ei reprezintă o certitudine”. □ *Gravuri* de Sergiu Adam: „Consemnând și câteva naivități și stângăcii versificate în *Ritual* sau *Vale a soarelui*, vom încheia spunând că Sergiu Adam este un poet de vocație, a cărui «fărămă de viață», cum însuși scrie, o luminează «un colț de rai fără asemănare», de fapt, un eden aspru și argilos”. □ *Spațiul de grație* de Daniela Crăsnaru: „Poezia Danielei Crăsnaru, senzorială și diafană, fluidă și imponderabilă, se află la frontiera dintre prerafaelismul decorativ și vitalitatea unei imaginații senzitive. Are o mare spontaneitate dar e tentată și de prețiozitate, de o simbolistică străvezie a decorativului grațios”. □ *Lumina rugului* de Nicolae Brânda: „Prezența discretă în lirica actuală (nu știm dacă a mai publicat ceva) Nicolae Brânda propune în *Lumina rugului* un univers destul de bine articulat chiar dacă multe dintre elementele sale constitutive sunt deocamdată de împrumut. Ceea ce ne surprinde, însă, este construcția simfonică a volumului”. ■ Nae Antonescu scrie despre *Teatrul lui V. Papilian*: „Prin tot ceea ce are pozitiv, teatrul lui V. Papilian cultivă dezbaterile etice, documentul psihologic viu și sentimentul istoriei, reluarea într-o formă particulară a mitului legendarului Manole, subsumarea unor credințe filozofice ideii de muncă, puternicele conflicte generate de contradicțiile sociale, zugrăvirea mediului științific și neliniștea din acest spațiu în fața incertitudinilor, iubirea de neam și mai cu seamă convingerea că mesajul artei depășește și completează viața cu toate aspectele ei, fac din dramaturgia savantului anatomist o creație literară vrednică de un real interes”. ■ Traian Vedinaș scrie despre *Cărturarul militant Onisifor Ghibu*: „Apariția la Editura didactică și pedagogică a lucrării lui Onisifor Ghibu *Din istoria literaturii didactice românești*, este un prilej de a dezvălui în coordonate mai largi personalitatea acestui cărturar și om de acțiune. Socotit de unii contemporani ai săi doar un pedagog incomod, uneori neluat în seamă, el a fost în fapt un purtător de idei îndrăznețe, un căutător de adevăr și un luptător pentru dreptate națională și socială”. ■ Textul *Critică și retorică* este semnat de Mircea Popa, despre volumul lui Aurel Rău, *Retorica literară românească*: „Demonstrația elevată pe care o întreprinde criticul aici, ca și în celelalte capitole ale cărții, demonstrează identificarea tot mai sensibilă dintre obiectul criticii și acela al retoricii. *Retorica literară românească* este o carte care consacră”. ■ Gelu Ionescu revine la *Cronica traducerilor* cu textul *Ezeguiel Martinez Estrada – Radiografia pampei*: „*Radiografia pampei* este o carte la care trebuie să revii: bogăția ei, conștiința manifestă, demnitatea și frumusețea ideilor, farmecul speculațiilor și înălțimea ei morală vor readuce pe cititorul avid de confruntări

dramatice între paginile de excepție ale acestui spectacol inedit al condiției umane contemporane”. ■ Proza lui Miron Scorobete este considerată de Ion Lungu *O proză artistică autentică*: „Miron Scorobete nu idealizează și nu denigrează pe nimeni și nimic. De aici forța deosebită a reflectării sale artistice, de o înaltă sensibilitate și frumusețe morală”. ■ În *Unghiuri și antonimii* I. Maxim Danciu scrie despre *Artă și civilizație* de Ion Pascadi, Editura Meridian, 1976: „Între autonomie și heteronomie Ion Pascadi optează pentru soluția întrevăzută de Tudor Vianu: *pantomima artei*, optând implicit pentru o artă în care omul de azi poate să-și recunoască destinul și aspirațiile proprii”. ■ În *Confluențe* citim: □ *Note americane* de Serge Fauchereau, în românește de Petru Poantă. □ Octavian Șireagu scrie despre *Glose Horațiene*. ■ Din *Viața cărților* reținem: □ Veronica Porumbacu prezintă *Cercul* de Platon Pardău, Editura Eminescu, 1976: „În proza reflectând istoria ultimelor decenii, *Cercul* e un moment de memorat”. □ Ion Istrate recenzează *Barocul în literatura română din secolul al XVII-lea* de Dan Horia Mazilu, Editura Minerva, 1976: „În concluzie, în afara unei documentații relative în perimetrul slav, din punctul de vedere al exigențelor exprimate, cartea prezintă o perspectivă prea inflexibilă și simplificatoare pentru a spune acel ceva esențial în problema barocului literar românesc”. □ Horia Bădescu scrie despre *Măsură pentru o clipă* de Mihai Bărbulescu, Editura Cartea Românească, 1976: „Mult mai matur, mai reflexiv Mihai Bărbulescu pare a-și fi găsit, în această a treia carte, o haină mai potrivită făpturii sale lirice. Locul nonșalanței adolescentine, al «libertății de a trage cu pușca», al gestului ușor retoric și al jocului lingvistic este luat de privirea concentrată asupra mecanismelor intime ale fenomenelor”. □ Mircea Popa prezintă *Eu sau frate-meu?* de Mircea Damian, Editura Dacia, 1976: „În ansamblu, Mircea Damian rămâne însă un scriitor de raftul doi, cu puține șanse de a reveni în actualitate”. □ Radu G. Țeposu discută despre *Masca Diotimei* de George Chirilă, Editura Cartea Românească, 1975: „Calitatea versurilor lui George Chirilă constă însă în discreția trăirii și a notației care, dacă nu realizează o poezie mare, oferă în schimb plăcerea comunicării intime cu sinceritatea poetului”. □ D. Florea-Rariște semnalează apariția volumului *Literatura populară* de Artur Gorovei, Editura Minerva, 1976: „Ediția selectivă a scrierilor lui Artur Gorovei realizată de Iordan Datcu, susținută de o serioasă pregătire teoretică de specialitate și de o competență recunoaștere a activității folcloristului, se înscrie printre realizările de prim ordin în seria de reeditări ale folcloriștilor noștri clasici”. □ Mircea Muthu scrie despre *Memorii* de Andre Maurois, Editura Univers, 1976: „Antrenante prin suflul epic ce obiectivizează oarecum persoana autorului, convingătoare în același timp prin tonul confesiv și caracterul documentar, încântătoare apoi prin diversitate tematică și știință a scriiturii, strălucitoare fără ostentație, *Memoriile* lui Andre Maurois rămân o antologică ilustrare a genului”. ■ Din *Mențiuni și opinii* reținem: □ A. P., *Bibliografia Mihai Eminescu*, vol. I, Biblioteca Academiei R.S.R.: „Excelent in-

strument de investigație, eveniment al acestei discipline, lucrarea ne instruiește, implicit, asupra seriozității unei activități mai puțin spectaculoase, dar de o mare utilitate. Asupra importanței și valorii sale se cere discutat mai pe larg. Semnalându-i aici apariția nu avem decât sentimentul că am recomandat-o publicului, analiza propriu-zisă urmând a fi efectuată într-un spirit mai aplicat, într-unul din numerele viitoare ale revistei”. □ M. N., *O nedumerire*: „«Convorbiri literare» rămâne una dintre bunele reviste de literatură din contemporaneitate, o publicație vie, diversă, plină de inventivitate și de spirit critic, sub semnul aceleiași incisivității, a cronicarilor săi literari, îndeosebi a bătaiosului și intransigentului Al. Dobrescu. În acest număr, însă, citim cu destulă surprindere articolul *Un spirit baroc*, semnat de Voicu Bugariu, altfel scris alert. Ne surprinde cu atât mai mult cu cât este un fragment și, deci, permite o tratare amplă (o monografie??) a poetului Mihai Codreanu. [...] Nu suntem împotriva lecturilor moderne, «creatoare», ale clasicilor, dar credem că extravaganțele sunt la fel de dăunătoare ca și lecturile «albe», placide”. ■ Versuri semnează Victor Nistea (*Soarele și omul*), Cezar Ivănescu (*Terra paterna*), Virgil Mihai (*Deva; Contemplațiunea unei șepci de școlar de la 1910*), Ion Șerb (*Imn luminii*), Ion Mircea (*Incendiu; Cosmicitate; Acord*), Ion Maxim (*Clipa de taină*), George Chirilă (*Lui Dimitrie Stelaru*), Ion Țârlea (*Dorul*), Adrian Păunescu (*Clopotele din Sinaia*). □ Din proză citim *Fecioara de fum* de Constantin Cubleşan. □ Aurel Rău publică prima parte din reportajul său *Irak, 1976*. □ Culianu Rodica semnează traducerea poeziei lui Roy MacGregor Hastie (*Seminar*). □ Teofil Răchițeanu scrie despre *Toamna în munții Apusului*. □ Nicolae Mareș traduce versurile lui Bohdan Drozdowski (*Spectacol de gimnastică; Supremație; Iarbă*). □ În traducerea Margaretei Bogdan *Pe plaiurile zărandene de László Bányai*. □ Mircea Opriță traduce versurile lui Du Fu (*Ce gândește noaptea călătorul; Poetul se gândește la băiatul său; Noaptea în chioșcul de la Riu; Însemnare pe un perete lângă caii pictați de Wei Yen*). □ Ion Caraion traduce versuri de Marcel Bealu (*Ascultă...*). □ Apare un fragment din *Toamna patriarhului* de Gabriel García Márquez, în românește de Ștefan Damian. □ Sub semnătura Thomas în *Fișele unui delfin* apare *Călătorul „total”*.

● **[„Teatrul”, nr. 9]** În articolul de fond, intitulat *Educație politică și cultură socialistă*, se afirmă: „Viața teatrală din patria noastră reîncepe sub semnul unui eveniment care concentrează interesul tuturor slujitorilor scenei: punerea în dezbatere larg democratică a documentului, de o excepțională însemnătate pentru viața politică și ideologică a întregului popor, care este Programul de măsuri pentru aplicarea hotărârilor Congresului al XI-lea al partidului și ale Congresului educației politice și al culturii socialiste, în domeniul muncii ideologice, politice și cultural-educative, program elaborat de Comisia ideologică a C.C. al P.C.R., sub conducerea directă a tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român. [...] Studierea amănunțită a ideilor cuprinse în Program scoate în evidență mereu noi

răspunderi care ne revin nouă, oamenilor de teatru. Va trebui să reflectăm îndelung și cu întreaga responsabilitate a conștiinței noastre la îndemnurile de a folosi cât mai judicios potențialul colectivelor teatrale, astfel ca nicio energie să nu rămână neutilizată, ca fiecare creator să fie angajat într-o activitate pe scena proprie, pe scenele caselor de cultură și cluburilor, în spectacolele televizate – al căror număr se cere sporit – sau alături de interpreții amatori. Va trebui să facem mai mult pentru ca cele mai valoroase piese românești să fie larg cunoscute peste hotare, pentru ca arta spectacolului românesc să fie reprezentată în străinătate cu ceea ce are ea mai semnificativ, mai reprezentativ pentru valoarea creației naționale”. ■ În *Stagiunea 1976-1977*, cu titlul *Șantier dramaturgic*, este publicată o anchetă despre planurile privind noua stagiune teatrală. Răspund la întrebări Ion Băieșu, Mircea Radu Iacoban, Iosif Naghiu, Gh. Vlad, Al. Voitin. □ În *Sinteze*, Vicu Mândra scrie despre *Dramaturgia istorică și evoluția ideilor*. □ În *Procedee în scrisul dramatic*, Leonida Teodorescu publică articolul *Despre insolitare*. □ În *pregătirea zilelor teatrului din R.D.G. în țara noastră*, este publicat articolul *Teatrul în R.D.G.* de Hans-Rainer John. Tot aici, Martin Linzer scrie despre *5 ani de dramaturgie socialistă*. ■ În *Cronica dramatică*, Valeria Ducea prezintă *Zoo sau Asasinul filantrop* de Vercors (Teatrul Național din București); Mira Iosif scrie despre *Rața sălbatică* de Ibsen (Teatrul Mic). Alte piese prezentate sunt: *Bomba zilei* de Ben Hecht și Charles McArthur (Teatrul de stat din Oradea, secția română), *Fântâna Trevi sau Adevărul dat pe față* de Gian Lorenzo Bernini. □ În *Debuteuri în critică* Bogdan Burilescu publică *Spațiu și timp în teatrul lui Teodor Mazilu*, un fragment din lucrarea de diplomă intitulată *Vocația cotidianului și implicațiile sale estetice în teatrul lui Teodor Mazilu*, 1976. □ Este publicată piesa *Dreptatea mării* de Virgil Teodorescu, „piesă în 11 tablouri pentru teatrul de păpuși”. □ Este publicată piesa *Alexandru Lăpușneanu* de Virgil Stoenescu, „reconsiderare dramatică a nuvelei lui C. Negruzzi”.

• [„Transilvania”, nr. 9] Editorialul *Pentru noi, pentru patrie* este semnat redacțional: „Mărețele cuceriri ale socialismului, unitatea de nezdrcinat a poporului în jurul partidului s-au dovedit și se dovedesc un uriaș izvor de forță al noii orânduiri, un factor de accelerare a procesului istoric. De altfel, se poate ușor observa că tocmai datorită unității sale politico-morale, poporul nostru a izbutit să învingă greutățile inerente unei opere de asemenea amploare cum este construcția societății socialiste, să realizeze marile înfăptuiri economice și sociale, care au transformat radical înfațișarea țării: liantul trainic al unității națiunii noastre rezidă în rolul conducător pe care îl îndeplinește clasa muncitoare în ansamblul forțelor sociale. Partidul nostru comunist, făuritorul coeziunii societății noastre, este în același timp factorul decisiv care îi asigură tăria de nezdrcinat. Capacitatea partidului de a uni în jurul său întregul popor își trage rădăcinile din însuși faptul că el este trup din trupul poporului, iar politica sa expresia intereselor vitale ale națiunii”. ■ În paginile numite *În spiritul*

Congresului educației politice și al culturii socialiste apar: □ Marin Panait publică partea a IX-a a *Convorbiri*. □ Ion Bogdan scrie despre *Conducere și eficiență în cincinalul revoluției științifico-tehnice*. ■ Vasile Barbu realizează un interviu *Cu Mircea Braga președintele Comitetului județean Sibiu pentru cultură și educație socialistă*: „– Cultura – așa după cum scotea în evidență secretarul general al partidului – nu este doar un mijloc de emancipare spirituală, ci în primul rând este vorba de o emancipare reală; o modalitate de înfăptuire deplină a personalității umane. Rolul său de modelator de conștiințe s-a dovedit eficient de-a lungul timpului. Considerați că Sibiul, în acest sens, a produs și poate produce «vârfuri»? – Eu nu trebuie să consider nimic. Luați oricare domeniu al spiritualității românești, cercetați-i istoria și vedeți de câte ori e «răspunzător» Sibiul și, mai ales, de câte ori e «răspunzător» la modul capital. Și atunci, de ce să fim pesimiști pentru prezent și pentru viitor? Fiindcă nu avem monumente pentru cei în viață? Dar nu avem destule pentru cei morți, adică nu avem aproape deloc dacă raportăm numărul celor existente la numărul celor care ar trebui să fie”. ■ În paginile numite *Dintr-un Panteon sibian* citim: □ Mircea Tomuș publică *Schiță pentru o posibilă istorie literară sibiană*: „Și totuși, se va spune, literatura se creează în climatul bine determinat al unor anumite spații limitate, al unor spații regionale; care poate fi, din acest punct de vedere, semnificația trăsăturilor particulare ale creației din anumite zone? Și care poate fi cea a literaturii crescute și dezvoltate la Sibiu? Rememorăm, pentru a năzui spre un răspuns cât mai fundamentat, câteva etape și momente. De pildă, faptul că de numele cetății noastre sunt legate începuturile nu numai ale tiparului, dar și ale presei de factură informativă, socială și culturală în limba română; adăugând permanența preocupărilor de a tipări și răspândi cuvântul scris și, prin el, atât necesitatea de comunicare cât și înseși valorile gândirii românești, chiar în lipsa unor date istorice de altfel Îndeajuns cunoscute, vom putea stabili, ca un prim reper, vocația tipografică a acestui oraș, vocație căreia anii noștri i-au oferit cel mai favorabil cadru spre a se dezvolta ca o componente de bază a exercitării necesităților noastre spirituale. [...] Cum se poate alinia Sibiul cultural și literar de astăzi pe direcția acestei majore și depline angajări, Sibiul care, din păcate dar și din vina noastră, a celor de azi și de aici, este pentru mulți cunoscut mai mult ca spațiu de stimabile antecedente, leagăn de nostalgice amintiri? Mai mult ca sigur că printr-o reevaluare și grupare mai strânsă a forțelor lui creatoare, prin depășirea unui stadiu de mijloc și ia unei căldute automulțumiri”. □ Despre *Un pictor transilvănean puțin cunoscut: Sava Popovici Săvoi (1818-1906)* scrie Rodica Irimie-Fota. □ Ștefan Pascu face un portret lui *Profesorul Ioan Lupaș*. □ Mircea Avram semnează *Un uitat pe nedrept (la bicentenarul nașterii lui Ioan Barac)*, notând traduceri-le făcute de Ioan Barac: „Inițiativa Comitetului județean Sibiu pentru cultură și educație socialistă de a cinsti memoria acestui înaintaș al culturii românești transilvănene cu prilejul bicentenarului nașterii sale, prin ridicarea unui bust în satul natal al scriitorului și prin organizarea, în Căminul cultural din Alămor, a

unei expoziții memoriale permanente închinată lui Ioan Barac, constituie – aici, pe meleagurile sale de baștină – un asemenea binevenit «act de dreptate și recunoștință»». □ Marin Panait scrie despre *D. D. Roșca (temeiurile unei filosofii a acțiunii)*: „Cei ce va zăbovi cu atenție asupra operei gânditorului și-i va cerceta viața și activitatea va trebui să conchidă că, între filosofi români din ultimele cinci decenii, D. D. Roșca este cel care a trăit și trăiește cu cea mai mare intensitate «crezul» pe care l-a exprimat în scris, la catedră și tribună. Și aceasta pentru că a fost și este înzestrat nu numai cu profundă rațiune, dar și cu neasemuită sensibilitate de artist, iar ambele însușiri sunt potențate de cea mai fierbinte dragoste de patrie și popor». □ Victor Preda scrie despre *Victor Papilian și Sibiu*: „Refugiat, în tristul exod care a urmat dictatului de la Viena, Victor Papilian a sosit la Sibiu împreună cu întreg contingentul de intelectuali al Universității din Cluj. Ca și confrății săi de breasla cărturărească, Victor Papilian nu s-a lăsat doborât și înfrânt, ci a căutat să facă față cu cinste și eficiență situației create. Fiind Decan al Facultății de Medicină, el a luat imediat – în colaborare cu Iuliu Hațieganu care îndeplinea funcția de rector – măsuri în vederea organizării și punerii în funcție rapidă a noului Institut de învățământ». □ Gheorghe Telea scrie despre *Epoca sibiană în creația literară, științifică și didactică a profesorului Victor Papilian*: „După părerea noastră, întreaga activitate a lui Victor Papilian, după cum foarte just subliniază Gr. Popa, reprezintă rezultatul «unei sinteze între gândirea medicală și gândirea umanistică, opțiunea fundamentală a lui Victor Papilian fiind: omul, valoare supremă și ultimă»». □ Ion Vartic, *Oedip salvat sau sfârșitul tragediei*: „*Oedip salvat* constituie unica piesă a lui Radu Stanca, în care datele ecuației tragice sunt inversate: aici, de această descătușare a individualității e condiționată libertatea omnirii. Explicația este simplă: o asemenea tragedie-limită, cum e aceea a tebanului Oedip, are nevoie măcar de iluzia unei revanșe absolute în confruntarea cu iraționalul». □ Gheorghe Rațiu scrie despre *Hermann Oberth*. □ În *Un reprezentant al prozei satirice și umoristice*, G. Nistor scrie despre Paul Constant: „Fără să trecem cu vederea unele stereotipii stilistice, compoziționale, caracterologice, unele reluări de teme și motive, care puteau fi evitate printr-o mai atentă revenire asupra textelor, nu putem să nu vedem în multe dintre schițele și povestirile lui Paul Constant însemnele unui scriitor adevărat. Tocmai de aceea, credem noi, numele său nu va putea lipsi dintr-o antologie reprezentativă a genurilor satirice și umoristice românești». □ Vasile Rusu semnează *Familia Bologa în cultura României*: „Fiecare în domeniul său a fost un om de excepție și toate cele trei spirite mari, împreunate peste ani într-o făclie de generozitate și adevăr științific, au ridicat familiei Bologa un postament de frunte în cultura României moderne». ■ În *Patrimoniu documentar* Augustin Z. N. Pop publică textul *Coșbuc anticarlist*, în care citim epistola semnată de Lahovary, din care reiese că la cererile de a scrie un imn, Coșbuc, „de pe poziții cetățenești a respins». ■ Nae Antonescu, în *Contribuții revuistice*: „Abia în ultimele decenii revistelor noastre începe să li se acorde importanța meritată în

ansamblul cercetărilor de istorie literară. Câteva monografii revuistice, dintre care am remarca cea scrisă pentru *Literatorul* de Adriana Iliescu, crestomația în două volume *Presa literară românească* din 1968 a Iui I. Hangiu precum și bibliografiile *Ramurilor*, *Luceafărului*, *Ghidului românesc*, *Convorbirilor literare* produc un reviriment al cercetărilor deschizând îndeosebi căile pe care ar trebui să urmeze investigația revuistică. G. Călinescu încă din perioada în care conducea la Iași (1939), «Jurnalul literar» promova astfel de cercetări, firește ca instrumente de lucru ale istoriei literare, mai cu seamă în directă legătură cu viața și opera lui M. Eminescu. Ceva din această atmosferă de preocupări s-a transmis și colectivului din cadrul Institutului de istorie și teorie literară al Academiei R.S. România, care astăzi poartă numele criticului”. În text sunt prezentate *Reviste literare românești de la începutul secolului al XX-lea* (Edit. Academiei R. S. România, 1976, îngrijirea științifică – Ovidiu Papadima) și *Reviste literare românești din ultimele decenii ale secolului al XIX-lea* (Edit. Academiei R. S. România, 1974). Mai sunt menționate și *Reviste literare românești din secolul al XIX-lea* (volum îngrijit de Paul Cornea, Edit. Minerva 1970), *Reviste progresiste românești interbelice* (colectiv condus de Marin Bucur, 1972), *Periodicele socialiste și muncitorești de la începutul secolului al XIX-lea* (colectivul condus de Marin Bucur, „în curs de apariție”). ■ Citim recenzii: □ Titu Popescu scrie despre *Șun sau calea neturburată* de G. Călinescu, postfață și bibliografie de Mircea Braga: „Estetic, interesează aptitudinea ridicării la general, prin relevarea dimensiunilor semnificative și, în consens cu teoretizările explicate de estetică generală, piesa este, credem, culmea dramaturgiei călinesciene. Se poate observa că, dacă în celelalte piese, accentul cade pe «spectacol», aici primează subtextul, structura semnificațiilor generale”. □ Ilie Guțan prezintă *Legile zborului* de Mira Preda: „Poezia s-a umplut n ude cuvinte așa-zis nepoetice, cât de termeni împrumutați unei tehnici cam prețioase, însă de o scăzută expresivitate mai ales într-o compoziție prin excelență lirică. Totodată, din același motiv, derivă nevoia consolidării cuvântului prin determinative adjectivale, înăbușitoare pentru stările emotivității”. □ Despre volumul *Bussardland und Nebenher. Gedichte* (Poezii) de Christian Maurer citim într-o scurtă prezentare semnată M. A.: „Recentul volum Bussardland und nebenher, comentat pe larg de presa germana de specialitate, constituie afirmarea maturității sale poetice, exprimată într-un larg evantai tematic, și purtând, acum, pecetea clar imprimată a personalității sale distincte în contextul poeziei de expresie germană din țara noastră, integrându-se în peisajul poeziei românești contemporane”. □ Sub semnătura R. C. citim despre volumul *Orizontul regăsirilor* de Ion Rahoveanu, Editura Dacia, 1976, volumul care „conține, în majoritatea substanței sale, versuri de meditație patriotică în maniera cunoscută a poetului”. □ Sub semnătura M.A. aflăm că a apărut *Trunkener Sommer (Vara buimacă)* de Fănuș Neagu, povestiri alese și traduse de Reimar Alfred Ungar, prefață de Mircea Tomuș: „Natura, oamenii, limbajul lor chiar au un specific care nu o dată pune probleme de loc ușoare celui ce ar vrea să le redea într-o altă limbă decât cea a

locului. Parcurgând însă paginile volumului recent apărut, putem spune că Reimar Alfred Ungar a oferit cititorilor germani o traducere reușită, care nu le răpește prea mult din satisfacțiile unei lecturi în original”. ■ Revista dedică spațiul unei mese rotunde organizate cu ocazia apariției volumului I a *Sibiul și ținutul în lumina istoriei*: „Redacția revistei noastre a organizat o masă rotundă cu ocazia apariției volumului I al lucrării *Sibiul și ținutul în lumina istoriei* de Aurel Dumitrescu-Jippa și Nicolae Nistor. Au participat: dr. doc. Carol Gollner, cercetător științific principal la Centrul de științe sociale Sibiu, Iuliu Paul, șef al secției de istorie, și Cornel Bucur, șef al secției de etnografie și artă populară la Muzeul Brukenthal, Horst Klusch, inspector la Comitetul județean de cultură și educație socialistă Sibiu, Nicolae Lupu, Nicolae Branga, și Cornel Lungu, lectori universitari, la Facultatea de filologie și istorie Sibiu, autorii lucrării, Aurel Dumitrescu-Jippa și Nicolae Nistor, iar din partea redacției, Mircea Tomuș”. ■ În *Necesitatea artei* citim: □ Mircea Braga semnează *Valorificare în posteritate*, o valorificare a revistei „Saeculum”, care apărea la Sibiu în perioada 1943-1944: „«Valorificăm» o revistă pentru că ea a adunat în paginile sale o parte din creația unui mare scriitor sau a unui mănunchi de scriitori? În parte – da, dar să nu uităm că acest lucru vizează în primul rând valoarea scriitorului respectiv. Atunci o «valorificăm» pentru că reprezintă codex-ul unei mișcări artistice sau al unei direcții de gândire? În parte – da, dar aceasta ține îndeosebi de specificul unui climat cultural și al unei vârste culturale. Pentru publicația în sine ne rămân cu drept de proprietate absolută alte date, și aceasta, doar până când psihologia socială și etica socială își vor constitui propria lor istoriografie. Până atunci, responsabilitatea «științifică» despre care am vorbit, care definește premisele metodologice ale procesului de valorificare, și responsabilitatea etică, exprimând sensul sintezei efectuate, apare și responsabilitatea edificiului, a construcției, căreia poate să-i fie caracteristică intuiția estetic-culturală ori – în caz extrem, dacă nu ne sperie termenul – creația”. □ Titu Popescu, *Mai mult decât o „retorică”*: „Cine este autorul primului tratat de teorie literară tipărit în limba română, *Retorică, adică învățătura și întocmirea frumuseții cuvântării* (1798)? Ioan Piuaru Molnar s-a născut la Sadu, lângă Sibiu, în anul 1749 și a ilustrat tipic cariera iluministului care nu și-a închis vocația între copertile misionarismului cultural, ci și-a făcut din întreaga sa viață o operă pilduitoare, așa cum îndeosebi reprezentanții Școlii ardelenne au ilustrat”. ■ În *Revista revistelor* conținutul publicațiilor este prezentat pe secțiuni *Ideologie, Poezie, Critică, Istorie literară, Literatură universală*. ■ În *Calendar V*. Cucu semnează următoarea notă: „Viața culturală românească a omagiat, în acest an, figura lui Oct. C. Tăslăuanu, personalitate activă a începutului acestui veac, unul din corifeii revistei «Luceafărul», mentor de frunte, în cadrul Astrei, al mișcării naționale transilvănene pentru unire cu țara”. ■ În *Album sentimental* citim *Despre Transilvania* de Nicolaus Olahus, „Extras din *Literatura română veche*, I, pp. 259-260, 263. Introducere, ediție îngrijită și note de G. Mihăilă și Dan Zamfirescu. Buc., Ed. tineretului, 1969”. □ Versuri

semnează: Titus Andronic (*Instantaneu; Filigran; Insula; Labirint; Poveste de toamnă; ***; Tărâm*), Maria Holcan (*Numai copilăria*), Traian Suci (*Vântoarea*), Emil Bejan (*Frumoasă Ană*), Ion Mircea (*Floare de salcâm*). □ Din proză citim *Nunta domniței* de Aurel Călinescu.

● [„*Vatra*”, nr. 9] Anton Cosma semnează articolul intitulat *Împletirea ficțiunii cu documentul istoric* analizând romanul *Delirul*, o carte cu succes de public, dar întâmpinată cu rezerve de critici. Problema receptării, consideră comentatorul, este o diferență de estetică legată de integrarea istoriei în ficțiune, pentru care critica literară nu ar avea instrumentele necesare. ■ La rubrica de interviu, Mihai Sin intră în dialog cu Ana Blandiana. Discuția începe cu semnalarea faptului că despre poezie începe să se vorbească mai puțin în a doua jumătate a deceniului 7, ceea ce o determină pe poetă să vorbească despre generația ei: „Generația noastră, a celor apăruiți în literatură în jurul anilor ‘60, a epatat și a mișcat apele comode ale criticii nu numai pentru că s-a întâmplat să debuteze deodată un grup de poeți talentați, ci și, mai ales, pentru că această întâmplare venea după o lungă perioadă de tăcere. Meritul este, desigur, al poezilor, meritul este, desigur, și al anilor care le-au dat posibilitatea să se manifeste. Poeții tineri de atunci sunt acum în plină putere creatoare”. Referindu-se la rubrica *Atlas*, din „România literară”, Mihai Sin îi adresează o întrebare legată de însemnătatea călătoriei pentru un scriitor. Ana Blandiana răspunde: „[...] Ca scriitor, cunoașterea străinătății m-a maturizat, mi-a deschis nu numai orizonturi noi, ci și înțelegerea celor de care trecusem acasă. Depărtarea de țară m-a apropiat de ea. Așa cum cunoașterea Americii m-a făcut să mă simt european, cunoașterea Europei m-a făcut să mă simt român. Ca scriitor român am avut de câștigat de pe urma acestor călătorii o anumită nonșalanță, nu în scris, ci în afirmarea celor scrise, am pierdut timiditatea de a pătrunde cu fruntea sus în lume, am pierdut tradiționalele complexe pe care le au cei care scriu în limba fără circulație mondială a unui popor care n-a asuprit niciodată pe nimeni. Faptul că am cunoscut lumea, faptul că am avut succes la festivalurile internaționale – o spun fără modestie, pentru că mult mai mult decât numele meu era reținut numele țării – mi-a dovedit că putem rezista cu succes în cruda și continuă comparație a lumii moderne [...]”. Un alt subiect de discuție este poezia patriotică, Mihai Sin menționând cele câteva poezii pe această temă semnate de Ana Blandiana, dar și arătându-se îngrijorat de o cantitate mare de falsuri sau producții submediocre. Poeta răspunde: „Am scris două sau trei poezii de dragoste de țară, am scris câteva pagini despre dorul de țară sau despre Avram Iancu sau despre alt subiect capabil să-mi urce la simpla enunțare lacrimi de emoție în gât. Și unele și altele sunt, în cazul meu, dovezi nerepetabile ale unui prea plin sufletesc și nu exersări stilistice pe o temă dată. De altfel, nu le consider cu nimic mai patriotice decât pe restul paginilor mele. Cred că patriotismul unui poet se măsoară nu în repetarea declarațiilor de iubire pe care le face patriei, ci în nivelul artei sale, în, cum ar fi spus Ienăchiță Văcărescu, «creșterea limbii românești». Compunerile gălăgioase care se mai întâlnesc din nefericire în pagini-

le revistelor literare nu sunt nocive – ceea ce e evident – numai pentru poezia românească de la această oră, ci și pentru sufletul nostru în care îngână până la deformare noțiuni care trebuie rostite cu măsura și emoția celor sfinte”. ■ Dan Culcer scrie o cronică la volumul de debut în proză al lui Ioan Radin, *Aven-turile tânărului Serafim*. Ironia este principala calitate remarcată a povestirilor incluse în volum. ■ La *Filtre*, secțiunea proză, Silvia Udrea scrie despre volumul de povestiri *Fantastica deltă*, de Valentin Șerbu, o colecție de povestiri ce respiră aerul clasicilor ruși, la care se adaugă note din literatura de mistere. ■ La secțiunea de critică își face loc a doua parte din articolul *Trecutul literar și retroproiecția lui* semnat de Serafim Duicu. Autorul se oprește asupra studiului *M. Sadoveanu. Teme fundamentale* (Ed. Minerva, 1976), de Zaharia Sângeorzan exprimându-și anumite rezerve în ceea ce privește opțiunea pentru perspectiva exclusiv tematistă a analizei, chiar dacă aceasta este compensată cu un studiu asupra «poeziei» sadoveniene. ■ La poezie, Dumitru Mureșan recenzează volumul *Focul și sărbătoarea*, de Adrian Popescu (Ed. Dacia, 1975) și volumul *Fum și ninsoare*, de Vasile Igna (Ed. Dacia, 1975) – volum caracterizat, scrie comentatorul, „de o anume stare de părăsire a poeziei”. ■ Vasile Sălăjan este prezent cu proză, Gheorghe Crăciun cu două poezii (*Pădurea, Când lumina descrește în câmp*), iar Constantin Abăluță cu cinci poeme.

● **[„Viața românească”, nr. 9]** Eugenia Tudor–Anton semnează textul: *La-birintul istoriei*: „Pe harta romanului românesc contemporan *Labirintul* lui Francisc Păcurariu umple un gol și deschide calea spre cunoașterea aprofundată a unor realități naționale mai puțin oglindite până acum în literatură, dar de o importanță covârșitoare pentru înțelegerea procesului istoric al țării noastre la un moment dat. Având ca punct de plecare oscilațiile psihologice ale unui om, nu numai cu pregătire dar și cu reală vocație filosofică, un ins aflat la capătul unor experiențe tragice când singură sinceritatea confesiunii contează, Francisc Păcurariu a ambiționat îmbrățișarea unui timp zbuciumat și contradictoriu, un fragment de istorie așa cum s-a concretizat ea în anii celui de al doilea război mondial, după dictatul fascist de la Viena...”. ■ Despre *Geo Bogza sau eternul început* scrie Cezar Baltag: „De aceea, *Cartea Oltului* este, nu știu dacă s-a mai spus, o Gnoză. Un râu românesc curge veșnic și odată cu veșnicia sa misterele se deschid. [...] Bogza a găsit răsfoind cartea înfățișărilor lumii pagina unde cripticul și falnicul se ating și se întrepătrund. Unduirea lor este ritm și în ritm se află secretul oricărei cosmogonii, începutul oricărei Creații. [...] Alternanța coborâre-urcare exprimă la Bogza un sens ascensional absolut. Din paradoxul înalt-adânc se naște însăși mișcarea, curgerea”. ■ Cornel Regman îl prezintă pe *Nicolae Balotă în Universul poeziei românești*: „Curios lucru. Pe măsură ce Nicolae Balotă dă tot mai apriate dovezi ale interesului său pentru teritoriile criticii aplicate (două din ultimele sale cărți: *De la Ion la Ioanide* și *Universul prozei* împing chiar aplicația până la forme de abnegație, autorul sânguindu-se nu o dată cu opere și autori cu care vădit nu consună), în aceeași măsură interesul criticii de

recepție – am numit pe foiletoniști, cronicari și recenzenți – slăbește, contribuțiile criticului nostru sunt, când nu de-a dreptul neglijente, primite cu ciudată indiferență sau cu un fel de acreală”. ■ În cadrul rubricii *Cărți. Oameni. Fapte* semnează texte Alexandru Balaci, Gheorghe Grigurcu, M. Nițescu, Petre Got, Mircea Roznoveanu, Florin Mihăilescu. □ Alexandru Balaci analizează: *Ținuta unei reviste prestigioase tradiției*: „Am fost un cititor atent al revsitei «Viața românească» încă înainte de a fi cunoscut personal scriitorii care au activat în paginile sale. Am fost atras desigur de fascinanta personalitate a lui Mihai Ralea, care devenise spiritus rector al revistei după strămutarea la București. Am ascultat de multe ori evocările emotive ale lui Demostene Botez sau M. Sevastos despre strălucirea Vieții românești la Iași, când stelele tutelare erau Garabet Ibrăileanu sau Mihail Sadoveanu”. □ Gheorghe Grigurcu descoperă *Un critic „tradiționalist”* în *Itinerariu critic II* (Ed. Eminescu, 1976): „Desprins, după toate probabilitățile, de ideea unei «construcții», Șerban Cioculescu savurează dulceața tuturor ocaziilor istorico-literare, a efemeridelor critice, gustă roadele imprevizibile ale detaliilor, bucuria sa ingenuă fiind, pe semne, de-a se simți, așa cum spune despre cinema, «multimilionarul (în vorbe de spirit) memorialist»”. □ În textul *Mai mult nebuni decât frumoși*, M. Nițescu prezintă ultimul roman al lui Fănuș Neagu: „Dacă despre *Frumoșii nebuni ai marilor orașe* (Ed. Eminescu, 1976) s-ar putea spune, probabil cu egală îndreptățire, și că e o lucrare în mare parte ratată a unui scriitor de indiscutabil talent, dar și că e o carte cel puțin enigmatică, un lucru mi se pare în afara oricărei îndoieli, anume, că romanul își reprezintă cu fidelitate autorul, fiind concluzia logică a evoluției sale de până acum. Virtutile stilistice ale prozatorului nu numai că nu sunt trădate, dar sunt confirmate într-un mod exemplar, iar particularitățile prozei lui, duse până la limita lor firească. Rezervele și observațiile critice pe care le comportă nu țin exclusiv de acest roman, ci de proza lui Fănuș Neagu, în general”. □ Despre *Ion Horea și nostalgia ireversibilității* scrie Petre Got: „Egal sieși, Ion Horea aduce și în noua sa apariție editorială (*Măslinul lui Platon*, Dacia, 1976), un timbru specific, distinct în peisajul nostru liric. Poezia lui a fost apropiată, prea adesea, de aceea a lui Pillat, când, în realitate, ea își are resorturile intime în folclor și în tradiția liricii transilvane”. □ În *Unitate și diversitate*, Florin Mihăilescu se referă la studiul lui Valeriu Râpeanu: *Interpretări și înțelesuri* (Junimea, 1975): „Dacă adăugăm participarea afectivă și suflul unei atitudini permanent orientate spre problemele și implicațiile contemporaneității, obținem o imagine mai limpede și mai completă a stilului și viziunii generale a acestui critic, ce știe să-și asigure identitatea, indiferent de alternarea sferei de preocupări. Un anumit accent mai personal ce stă în atitudinea de patetism lucid, de pledoarie și de polemism, destul de constructiv el însuși, conferă paginilor variate și inerent ocazionale din *Interpretări și înțelesuri* o unitate mai presus de orice îndoială, semn evident de împlinire și maturitate”.

OCTOMBRIE

1 octombrie

• [„Contemporanul”, nr. 40] Dumitru Micu descoperă în cartea lui Dan Horia Mazilu, *Barocul în literatura română din secolul al XVII-lea, Un stil în contextul istoric*: „Spre a nu lungi vorba, se poate conchide că *Barocul* demonstrează plauzibil existența, în cultura română, încă din secolul al XVII-lea, a unor elemente, infiltrații și prefigurări baroce, fără să poată dovedi că însuși modul atitudinal, însuși tipul de gândire și simțire, mentalitatea scriitorilor din acel secol s-ar integra stilului baroc”. ■ Laurențiu Ulici semnează rubrica *Cronica lapidară – cărți*. □ Sergiu Adam: *Gravuri* (Ed. Junimea): „Fără îndoială, poetul e un «vechi» în sensul nobil al cuvântului, un patriarhal care-și amintește de copilărie întrucât aceasta poartă cu sine condiția fericită, calmă și statornicită, a unei biografii durabile în spațiu, trecătoare în timp...”. □ Florin Muscalu: *Lupoaica albă* (C.R.): „Un poet dotat care nu se ia însă suficient în serios este Florin Muscalu. El scrie cu egală atenție un poem frumos și sugestiv, în fapt un portret liric de o duioșie gravă... și scrie, alături, un altul de o, cum să-i zic, neseriozitate robustă...”.

• [„Cronica”, nr. 40 (557)] Numărul pune în dezbatere *Programul de măsuri pentru aplicarea hotărârilor Congresului al XI-lea al partidului și ale Congresului educației politice și al culturii socialiste în domeniul muncii ideologice, politice și cultural educative*, sub titlul *A făuri o civilizație spirituală superioară*. Intervențiile semnează Ion Arhip (*Muzeul contemporan – un important factor de educare a maselor*), Ion Căpreanu (*Științele sociale – înalt conținut ideologic, actualitate și profunzime*), Mihai Cozmei (*Arta, un mod de exprimare plenară a personalității umane*), Radu Negru (*Patriotismul – parte integrantă a atitudinii omului nou*) și Dumitru Ignea. □ Reținem intervenția lui Dumitru Ignea, intitulată *Rolul operei literare de calitate*: „Cititorul de literatură din zilele noastre nu a renunțat și nu va renunța să caute și să găsească în cărți eroi visați sau să se regăsească pe sine în cele mai temerare ipostaze. Eroii cu victoriile, bucuriile, amărăciunile și greșelile lor, dar care năzuiesc puternic spre viitor și văd cât se poate de limpede necesitățile sociale ale zilelor noastre. Acei eroi aparent anonimi, dar care poartă pe umeri gloria acestei țări. Eroii capabili, prin comportamentul lor, să influențeze conștiința cititorului. Poporul nostru a urcat, în scurt timp, prin hărnicie, voință, abnegație și spirit de sacrificiu nenumărate trepte spre piscul libertății și demnității. Caracterul său a căpătat trăsături distincte de neconfundat. Aceste trăsături își cer dreptul la viață, la o nouă viață între copertile cărților. Societatea noastră socialistă crește milioane de vârstare tinere, sănătoase care, însă, trebuie cultivate cu grijă pentru o viață lungă. Patria are nevoie de oameni activi, cu scopuri în viață bine determinate, gata să-și încordeze toate resursele minții și energiei lor spre binele întregului popor. În acest proces complex opera literară de calitate su-

perioară își are rolul său bine stabilit, rol subliniat cu tărie în Programul de măsuri și înțeles pe deplin de toți creatori”. ■ Editorialul *Viitorul* este semnat Cronică: „Luând cunoștință de Programul de măsuri pentru aplicarea hotărârilor Congresului al XI-lea al partidului și ale Congresului educației politice și al culturii socialiste, în domeniul muncii ideologice, politice și cultural-educative, înțelegem cu claritate raportul dintre noi și cei care ne vor urma, înțelegem definirea lui *mâine* prin *azi*, răspunderea prezentului pe care îl alcătuim cu toți, laolaltă, față de viitorul comunist al României”. ■ Petre Dumitrescu scrie despre *Creativitate și multilateralitate*: „Multilateralitatea în și prin creativitate și pentru creativitate, ca dimensiune fundamentală a omului –, iată sensul profund al politicii P.C.R., angajată constant și ferm pe calea ridicării țării la un nivel superior de cultură și civilizație, a realizării forțelor esențiale umane”. ■ Liviu Leonte semnează „*Incidențele*” *criticului*, o cronică literară la *Incidențe critice* de Al. Oprea: „Dacă mai citez dintre reușitele acestui volum paginile consacrate lui Eugen Barbu cu o necesară evidențiere a operelor reprezentative, cele privind evoluția calmă, ciclică a lui Tudor Vianu am subliniat, cred, dominantă *Incidențelor critice*, care nu e una de «trădare», ci de insistență cultivare a istoriei literare”. ■ Elvira Sorohan semnează *Cronicarul și Ero-ul*: „Conform ideologiei reprezentate de Grigore Ureche în numele unei colectivități, Ștefan cel Mare devine model istoric, un loc și un timp de referință, scos dintr-un trecut real și introdus în discursul naratorului”. ■ În *Mențiuni critice* citim: □ Miron Blaga recenzează *Vârsta copiilor mei* de Alexandru Brad, Editura Eminescu, 1976: „Poezia lui Alexandru Brad este plină de miez și, în ultimă instanță, conturează un profil liric demn de luat în seamă”. □ Aureliu Goci scrie despre *Niciodată departe* de Viorel Varga: „Viorel Varga scrie o poezie solară în care se întrepătrund sentimentele patriotice cu chemările erotice și cu sonurile înfiorate ale glasului pământului”. □ Gh. Lateș prezintă *Pământ sub zăpadă* de Iolanda Malamen, Editura Eminescu, 1976: „*Pământ sub zăpadă* este un volum meritoriu pentru o poetă aflată în plină evoluție, dar încă departe de ceea ce este poezia feminină de azi”. ■ Din *Moment* reținem: □ *Scriitorul și sursele de inspirație*: „Din ultimul număr al revistei «Convorbiri literare» atrage în mod deosebit atenția pagina intitulată, cu o frumoasă trimitere sahiiană, *Uzina vie*. Este, această pagină, o primă concretizare a convenției dintre Asociația scriitorilor din Iași și Întreprinderea mecanică «Nicolina» privind «printre altele, încadrarea în colectivul de muncă de la „Nicolina” a unor scriitori pentru a se inspira nemijlocit din viața uzinei, urmând a fructifica această colaborare în creația lor literară». Misiunea i-a revenit – sau și-a asumat-o – Corneliu Ștefanache, prozator cu mari disponibilități receptive, și care nu ezită să încerce noi experiențe de viață. Opțiunea a fost determinată, cum mărturisește cu franchețe autorul *Speranței* care ne rămâne în mai sus-amintita pagină, și de o încercare ratată de roman din mediul muncitoresc, ratare explicabilă și explicată printr-o «cunoaștere de suprafață» a

mediului respectiv. Acum, după câteva luni petrecute în ambianța uzinei și a marelui șantier de utilaj greu, romanul acela – din care Corneliu Ștefanache scrisese «vreo două sute de pagini, pe care le-am aruncat la coș fără nici un regret» – «a început să prindă viață, iar titlul romanului a fost inserat în planul unei edituri». Remarcând promptitudinea binevenită a editurii, nu putem încheia fără a cita încă o frază din această veritabilă profesiune de credință a lui Corneliu Ștefanache: «scriitorul, dacă nu-și trăiește propria biografie, dacă nu știe chiar să „provoace” în ea acele șanse unice de cunoaștere, nu va fi în stare să înțeleagă cine știe ce din viața altora și paginile sale îi vor flata orgoliul de moment»... Așteptăm cu îndreptățit interes romanul”. □ N. Irimescu, *În câteva cuvinte*: «În Cornel Regman avem nu doar un strălucit foiletonist, dar și unul dintre consecvenții apărători ai demnității criticii», («Convorbiri literare»). Cu privire la strălucire, iată unele amănunte: «Cornel Regman scrie săltăreț, iar când are de exprimat lucruri importante și de lămurit dileme subtile, fraza se lungeste până la pierderea înțelesului fundamental și începe să scârțâie din încheieturi ca o mașinărie imensă în derivă. Spre a capta prin vioiciune și înțelesuri adânci, discursul e înflorit cu fel de fel de copilării lingvistice» («Săptămâna»). Iar tu, cetitorule al meu, caută de alege!». ■ Radu Stern semnează *Cinstindu-l pe Brâncuși*: „Numeroși critici și istorici de artă, esteticieni, artiști și filosofi din Cehoslovacia, Elveția, Franța, R.D.G., R.F.G., Italia, Marea Britanie, Olanda, S.U.A., Ungaria și România s-au reunit în zilele de 15-16 septembrie la București, pentru a cinsti memoria marelui român care a fost Constantin Brâncuși. Organizată cu prilejul centenarului Brâncuși și sub auspiciile Academiei R.S.R., Academiei de Științe Sociale și Politice, Uniunii Artiștilor Plastici, Consiliului Culturii și Educației Socialiste și ale Comisiei Naționale pentru UNESCO, sesiunea internațională «Brâncuși în arta secolului XX» a adus, dincolo de un pios omagiu, o contribuție reală și importantă în aprofundarea creației brâncușiene. Am solicitat câtorva participanți răspunsuri la întrebările de mai jos: „Care este opinia dv. asupra rolului jucat de Brâncuși în dezvoltarea sculpturii moderne? 2. Ce impresie v-au lăsat lucrările sesiunii?” La întrebările răspund: Athena Tacha Spear (S.U.A.), Max Bill (Elveția), Barbu Brezianu (România), Marielle Tabart (Franța), Krisztina Passuth (Ungaria), Florence Hetzler (S.U.A.). ■ Nicolae Turtureanu semnează *Mesaj liric cipriot*: „Dintr-o țară care a fost în ultimii ani în atenția opiniei publice mondiale – Cipru – datorită evenimentelor politice adeseori de o accentuată și dureasă gravitate, ne vine un patetic mesaj, de această dată liric, sub semnătura poetului Nikos Kranidiotis. Antologia lirică, alcătuită și tradusă de Ion Brad și Antița Augustopoulos-Jucan și apărută la Editura Univers, dezvăluie cititorului român un aed de o mare responsabilitate poetică dublată de responsabilitatea artistului implicat în «limpezirea apelor» patriei sale”. ■ Lucian Vasiliu revine cu o nouă parodie la *Emil Brumaru – Grădinar îndrăgostit*.

• [„Munca”, nr. 8355] În *Însemnări de scriitor*, Petre Ghelmeș publică *Dreptul de a întreba*.

• [„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 304] *A acționa asupra conștiinței* de I. Lotreanu, pe pg. 1, tot despre *Sinteza Programului de măsuri* pentru aplicarea hotărârilor Congresului al XI-lea al Partidului și ale Congresului educației politice și al culturii socialiste, în domeniul muncii ideologice, politice și cultural-educative (text integral în „Scânteia”, ziar care cere intensificarea „legăturilor scriitorilor cu oamenii muncii” – „Ideea este excelentă, cu atât mai mult cu cât scriitorii sunt și ei oameni ai muncii”). „Operele își aduc o contribuție reală la formarea conștiinței omului numai dacă sunt revoluționare în fibra lor intimă, dacă sunt în stare să producă mutații în spirit... Valențele creatoare ale individului se identifică cu aspirația maselor. Participarea creatorilor de valori spirituale la viața social-politică e un imperativ de prim ordin. Este vorba deopotrivă de o participare a creației înseși la edificarea omului și de angajarea personalității creatorului în fluxul de idei al contemporaneității.” □ Poemul *Elan* de Damian Ureche. □ Despre monografia lui Pompiliu Marcea – dedicată *Lumii lui Sadoveanu* – scrie E. Manu. ■ Dinu Săraru prin *Critica – act de direcție ideologică*, continuă articolul din nr. precedent, *Un climat creator*, lansând o dezbatere în jurul *Programului de măsuri* pentru aplicarea hotărârilor Congresului XI și Congresului educației politice și al culturii socialiste. „În contextul major al *Programului de măsuri*, o importanță specială, generatoare de răspunderi noi, de grave angajamente în plan politic este acordată criticii literare și de artă căreia i se subliniază cu o severă claritate misiunea ideologico-politică, rolul director, dublu, pe de o parte de orientare a creației, pe de altă parte de educare a gustului public... *Criticul este investit cu nobila sarcină de activist ideologic și politic* și când i se cere cu atâta limpezime să se exercite cu conștiința că scrisul său participă nemijlocit la opera de construcție socialistă în plan spiritual și că singurul criteriu de valoare și pentru munca lui dar și al lui pentru opera de artă este măsura în care ambele răspund cerințelor și exigențelor impuse de crearea și afirmarea culturii socialiste... Începând cu Congresul al XI-lea critica literară și de artă și-a aflat în Programul PCR un fundament teoretic superior... În *Programul de măsuri* un accent deosebit este pus pe rolul educativ al criticii literare și de artă, pe misiunea ei directoare și nu cred că greșesc subliniind că aceasta este și una din sarcinile morale ale criticii: promovarea și afirmarea unui climat de limpezime a judecății de valoare, de ierarhizări veridice și întemeiate, de apărare consecventă a principiului partinității, a unui climat de convingere în rândul cititorilor și al publicului, că intervenția critică se reclamă de la un act de conștiință politică, în afara căreia conștiința estetică rămâne dezarmată.” □ Rubrica *Res-tituiri* de M. N. Rusu redescoperă *Un reformator: Dinicu Golescu*. □ Eugen Teodoru va semna *Serialul Revistei*, cu un foileton romanțat – *Epopoea independenței*. □ *Caragiale – convingeri și opinii estetice*, micro-eseu de D. Mușcu (continuă și în nr. 305).

● [„Tribuna României”, nr. 94] În *Cuvântul zilei* citim *Ființa lăuntrică a omului* de Ion Dodu Bălan: „Concomitent cu construirea urnei societăți moderne, concomitent cu continua creștere a nivelului de trai material, omul României de azi este preocupat de edificarea lui lăuntrică, morală, de împlinirea personalității sale, prin intermediul culturii, de neîncetata creștere a nivelului său spiritual. Setea de cultură, de împlinire spirituală, a devenit pentru el o necesitate vitală. Așa se explică faptul că în ultimii ani s-a dublat numărul cititorilor din bibliotecile publice, că a crescut de 3 ori vânzarea de carte la sate și de 4 ori la oraș, că în numeroase case țărănești, de pildă, pe ale căror polițe oamenii țineau pe vremuri numai oale cu smântână și lapte covăsit, ne întâmpină astăzi splendide biblioteci personale, cu opere din literatura română și universală, pe care le citesc toți membrii familiei”. ■ Ion Horea publică tableta *Zare tomnatică*. ■ Adrian Petrescu scrie despre *Debutul anului școlar*: „Deschiderea noului an școlar, dincolo de cadrul ei local, specific fiecărei instituții de învățământ, cunoaște de un deceniu încoace proporțiile unei adevărate festivități la nivel național. Din nou în această toamnă, după ce în ultimii ani ea avusese loc la Cluj-Napoca sau Craiova, i-a revenit Capitalei cinstea de a fi gazda celebrării acestui eveniment în prezența președintelui României, Nicolae Ceaușescu”. ■ În pagina numită *Pe scurt* găsim o notă, nesemnată: *Lucian Blaga: Aspecte antropologice*: „Veritabil eveniment editorial, recenta apariție a editurii timișorene «Facla» – care ne-a prilejuit în 1974 editarea pentru prima dată a lucrării *Despre conștiința filosofică* – permite înțelegerea mai exactă a liniilor de continuitate din gândirea marelui poet și filosof al culturii. După cum observa Al. Tănase în postfața cărții, «aspectele antropologice» contribuie substanțial la luminarea concepției de bază a marilor trilogii concepute de Lucian Blaga. Pe de altă parte, se remarcă deplasarea, în ultima perioadă de creație, a centrului de interes către problemele științei contemporane, ale filosofiei și metodologiei generale. Nu în ultimul rând, remarcă postfațatorul, cartea de față este elocventă «pentru efortul de a răspunde, într-un chip original, imediat, la una din exigențele filosofice ale epocii – care a rămas până azi de neștirbită actualitate: elaborarea unei antropologii filosofice – o filosofie a omului care să țină seama de uriașul material de date privind cunoașterea biologică, psihologică, etnologică și chiar socială a omului, dar să le depășească într-o viziune de sinteză, integratoare, filosofică». Știința și filosofia se îngemănează, așadar, într-o sinteză antropogenetică”. ■ Apare: *La moartea președintelui Mao Tzedun*: „Reproducem, în semn de omagiu, în traducere românească, unul din poemele sale” – poemul *Turnul cocorului galben*, în românește de Al. Philippide. ■ Dan Grigorescu scrie despre *Arghezi ilustrat de Const. Băciu*, prezentând grafica volumului *Prisaca* de Tudor Arghezi, apărut la Editura Ion Creangă. ■ În pagina în limba engleză găsim *Master Manole*, tradus de W. D. Snodgrass, împreună cu A. Popa și Nicolae Băbuț. ■ Dumitru Radu Popa scrie despre *Scriitori români despre limbă și stil*, anto-

logie, comentarii, bibliografie și glosar de Gh. Bulgăre, Editura Albatros: „Desigur, obiecții în privința alegerii scriitorilor sau a fragmentelor citate pot exista, dar dincolo de ele trebuie spus că antologia alcătuită de Gh. Bulgăr oferă o imagine atotcuprinzătoare, limpede și elocventă – ajutată, în plus, de un serios și util aparat critic”.

2 octombrie

● [„Scânteia”, nr. 10 612] În acest număr citim despre *Festivitatea inaugurării noului edificiu al Academiei*: „Tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, a făcut, în cursul dimineții de vineri, 1 octombrie, o vizită la Academia «Ștefan Gheorghiu». Secretarul general al partidului a fost însoțit de tovarășii Manea Mănescu, Emil Bobu, Cornel Burtică, Ion Ioniță, Paul Niculescu, Dumitru Popescu, Gheorghe Rădulescu, Iosif Uglar, Teodor Coman și Mihai Ge-re”. Din text reținem: „Secretarul general al partidului a fost întâmpinat, la sosire, de tovarășul Leonte Răutu, membru al Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R., președintele Consiliului de conducere, rectorul Academiei «Ștefan Gheorghiu», de secretarul comitetului de partid și prorectorii Academiei”. ■ N. Popescu-Bogdănești semnează *Decada cărții românești*: „Prin festivitatea care a avut loc vineri la amiază la librăria «Mihail Sadoveanu» din Capitală s-a deschis seria de manifestări care vor avea loc în întreaga țară în cadrul *Decadei cărții românești*. *Decada*, eveniment cultural de amploare devenit tradițional, se va desfășura anul acesta sub semnul perspectivei largi și înnoitoare pe care a deschis-o Programul de măsuri pentru aplicarea hotărârilor Congresului al XI-lea al partidului și ale Congresului Educației politice și al culturii socialiste, în domeniul muncii ideologice și cultural-educative. Ca și la edițiile precedente, în cadrul programului *Decadei* actuale se vor organiza expoziții de cărți în librării, în săli publice sau la bibliotecile județene și municipale, expoziții tematice în biblioteci, consacrate cărții social-politice, științifice, tehnice, beletristicii originale, în limba română și în limbile naționalităților conlocuitoare, sau pe teme ca «Independența de stat a României», «Cin-cinalul afirmării revoluției tehnico-științifice în România» etc. Vor avea loc întâlniri cu autorii, fie în cadrul unor dezbateri cu cititorii, fie cu prilejul lansării unor noi volume în librării, în întreprinderi, instituții, școli, unități agricole. Se vor iniția dezbateri ale editorilor cu cititorii, în librării și biblioteci, cu privire la producția editorială, cu care prilej vor fi prezentate cititorilor și proiectele de editare pe 1977, simpozioane sau mese rotunde cu participarea editorilor, autorilor de lucrări politice, științifice, beletristice, a cadrelor didactice, a oamenilor de știință, a activiștilor de partid și de stat. Cu concursul bibliotecilor județene, comitetele județene de cultura și educație socialistă vor organiza consfătuiri sau simpozioane ale bibliotecilor din toate rețelele de biblioteci. În același cadru, centrele de librării vor intensifica acțiunile, de difuzare a cărții la

locul de muncă în întreprinderi, în școli, în instituții de învățământ superior, vor asigura un număr sporit de standuri pe străzi și în sălile de spectacole, de expoziții itinerante în aer liber. Aceleași măsuri vor fi întreprinse și în localitățile urbane și rurale unde funcționează unitățile cooperăției de consum. La București și în țară vor avea loc «Zile ale editurii», în cadrul cărora casele de Ed. vor lansa unele din cele mai noi și importante lucrări tipărite anul acesta și de vor organiza întâlniri ale autorilor cu cititorii. Se vor deschide expoziții de cărți, precum și «saloane» ale cărții din dimensiuni mai largi. Tot în timpul *Decadei* se va desfășura (între 7 și 8 octombrie) a 5-a ediție a consfăturii pe țară a librăriilor. Cu acest prilej va fi analizat stadiul actual al difuzării cărții în afara librăriilor, în întreprinderi, instituții și școli, ca și rolul sindicatelor în dezvoltarea acestei activități, în lumina Programului de măsuri pentru aplicarea hotărârilor Congresului el XI-lea al partidului și ale Congresului educației politice și al culturii socialiste, în domeniul muncii ideologice, politice și cultural-educative. Vor fi, de asemenea, inițiate «zile ale cărții» în întreprinderi, instituții, pe șantiere, în școli, precum și consfătuiri ale bibliotecarilor. Decada cărții românești se sprijină pe o bogată producție editorială. În ultimul cincinal, editurile de stat au publicat peste 18 500 titluri în 336 000 000 exemplare. Literatura politică a totalizat 2 000 de titluri și 33 000 000 exemplare. Au fost publicate 3 584 titluri din domeniul științelor naturii, tehnicii, agriculturii, medicinei, într-un tiraj de 40 de milioane exemplare. Cu un bogat bilanț se înfățișează creația literară contemporană originală, care totalizează 2 000 titluri în 32 milioane exemplare. Colecții editoriale de prestigiu («Scriitori români», «Biblioteca pentru toți», «Patrimoniul», «Arcade», «Lyceum», «Biblioteca școlarului») au contribuit la răspândirea volumelor scriitorilor în rândul celor mai diverse categorii de cititori. Colecția de mare popularitate «Lyceum» – adresată cu precădere tineretului studios – a ajuns la nr. 200, tirajul total al celor 200 de numere însumând 9 700 exemplare. Cele 3 000 de titluri în limbile naționalităților conlocuitoare au fost publicate în 18 400 000 exemplare. Prezența cărții românești peste hotare a fost consemnată, printre altele, în traducerea a 550 de volume ale scriitorilor și oamenilor de știință români, în 36 țări. În semestrul I al anului 1976, editurile de stat au publicat 1 575 titluri în peste 38 500 000 exemplare. Actuala *Decadă* a cărții va constitui un nou prilej de afirmare a activității editoriale, de contact mai strâns a cititorului cu produsul muncii intelectuale, concretizat în carte, de ridicare a nivelului producției editurilor și al activității de difuzare a cuvântului tipărit”.

• [„**Luceafărul**”, nr. 40] În coloana care „adăpostește” editorialul, Nicolae Balotă desfășoară *Umanismul revoluționar*: „Practica conviețuirii sociale impunea – în condițiile de construire a societății socialiste românești – norme noi și forme noi de manifestare etică. Se impunea, astfel, legiferarea unui cod privind educația morală și echitatea socială a cetățenilor țării, cod inspirat din realitate și vizând perfecționarea ei. [...] Omul nu are nevoie doar de apanajele

civilizației tehnico-materiale, ci și de cele ale unei culturi spirituale. [...] Unui om nou (continuând, însă, idealurile renașcentiste ale unui *uomo universale*, pe cele iluministe, ale unui ins rațional, luminat, omului unei lumi noi trebuie să i se asigure o dezvoltare multilaterală, integrală a personalității sale. [...] Aceasta este tocmai ceea ce s-a întreprins în societatea socialistă românească a zilelor noastre. Acestea sunt orientări fertile pentru o artă realistă, materializate în prevederi de remarcabilă fermitate în sinteza Programului de măsuri supus debaterii publice”. ■ Pe prima pagină este reprodusă o fotografie inedită a lui Arghezi din 1964, de la Geneva, contemplând lacul Lemman. ■ La *Jurnal de poet*, Ioan Alexandru așterne impresii din *Cetatea Ciceului*. ■ În *Viața la zi*, rubrica lui Adrian Păunescu, „răsună” poemul *Clopot de Putna*. ■ Despre *Cărțile de călătorie* scrie Cornel Nistorescu la *Tânăr în Agora*. ■ A.I. Zăinescu „oficiază”, în patru strofe, o *Întâmpinare de toamnă*. ■ La *Fragmente critice*, „pornite” în pagina întâi, Eugen Simion investighează volumul *Psihozele*, datorat psihiatrilor Ed. Pamfil și D. Ogorescu, care „se citește cu interes și plăcere, în ciuda limbajului (de specialitate) pe alocuri rebarbativ” (*Lumea paralelă a formelor*). Atenția criticului se îndreaptă spre capitolul *Creație și nebunie*: „Citiindu-l, mi-am amintit de o intenție mai veche a lui Tudor Vianu de a crea o știință interdisciplinară care să studieze limbajul literaturii cu metode și viziuni diferite. Pedagogi, psihologi, antropologi, medici etc – pe scurt, toți cei care se interesează de om – ar trebui, în viziunea criticului, să conlucreze și să comunice rezultatul cercetării lor într-o operă colectivă de stilistică”. Totuși, capitolului îi lipsesc „descinderi (ar fi fost utile aici) în câmpul artei” – carență „compensată” în comentariul lui Eugen Simion. ■ Sub genericul *Un program de vastă perspectivă pentru dezvoltarea culturii socialiste românești*, un „triptic” eseistic cu Valentin F. Mihăescu (*Pentru o critică lucidă*), Letay Lajos (*Aripi îngemănate*) și Constantin Prut (*Mesajul marilor tradiții artistice*). □ Din articolul lui Valentin F. Mihăescu: „Programul de măsuri pentru aplicarea hotărârilor Congresului al XI-lea al partidului și ale Congresului educației politice și al culturii socialiste în domeniul muncii ideologice, politice și cultural educative trasează, cu excepțională intuiție a realității, și sarcinile ce revin criticii literare. Se subliniază în acest document de maximă importanță necesitatea unei confruntări permanente cu viața, în direcția reliefării semnificațiilor de un profund realism, de esență umanist-revoluționară ale literaturii prezentului. Fenomen ce apare în epoci de maturitate, critica este act de reflexie, oglindă în care literatura își contemplă chipul, înlăturând la timp virtualele diformități. Acum, când ne construim un viitor minunat cu hotărâre lucidă, literatura are nevoie de o critică pe măsură”. ■ „*Noimele*, ultimul volum de poeme al lui Ion Gheorghe, întărește nota de ostentație pe care o au mai toate cărțile poetului”, notează M. Ungheanu la *Cronica literară*. Criticul se oprește la programul acestei lirici, care „constă în exaltarea țărânimii și a universului originar din care ei [*sic!*] au descins”. În recentul volum, „programul este din nou vizibil,

datorită accentelor pe care poetul le pune, sfidător chiar, acolo unde crede de cuviință. *Noimele* evidențiază plener și o altă trăsătură programatică a poeziei lui Ion Gheorghe: antiidilismul”. Ungheanu îi află colegului său de redacție o vecinătate stilistică privilegiată, evidențiind „energia verbală extraordinară a lui Ion Gheorghe, prospețimea neobișnuită a limbii, asociațiile îndrăznețe, pe care nu le-am mai întâlnit decât la Arghezi”. ■ La *Viața cărților*, Dan Laurențiu supune atenției *Așa i-a fost dat Romei*, volumul de versuri al lui Ion Soția Manolescu, remarcând „încă din titlu o notă exotică și captivantă, prin aerul său de fatalitate comică, de parcă destinul Cetății Eterne, ca destin al lumii, ar fi așteptat impactul cu blajinul nostru poet pentru a-și realiza înflorirea pleneră” (*Peisaj italic*). □ Paul Dugneanu comentează „duplexul” editorial *Draga noastră președintă. Bărbatul la 30 de ani* al lui Laurențiu Cernei: „Spre deosebire de scriitorul satiric autentic, gen Teodor Mazilu, pentru care materialul predilect este viciul împins până la grotesc, la monstruos, Laurențiu Cernei face parte din categoria celor care se amuză pe seama unor defecte și situații mărunț omenești, ce nu iau în nici un caz forme împinse la extrem” (*Un umorist cuminte*). □ Volumul *Martori oculari*, în care Dorin Tudoran și Eugen Seceleanu își „antologhează” reportajele apărute în revista *Flacăra*, este semnalat de Nicolae Ciobanu: „Sobrietatea, câteodată aproape criptică, din textele lui Dorin Tudoran, dublată de o vibrație intelectual-afectivă, mereu surdinizată, face casă bună cu incisivitatea lucidă, adesea nemiloasă, cu patetismul eticizant din textele semnate de Eugen Seceleanu” (*Antidot imaginarii*). ■ Într-o notă nesemnată, un salut colegial revistei *Contemporanul*, care a împlinit, de curând, trei decenii de apariție. ■ La colocviul *Omul muncii, erou al literaturii* participă Dan Cristea, Nicolae Velea, Nicolae Țic, Nicolae Mateescu și Mihai Caranfil. □ Discuția este așezată sub un citat din Nicolae Ceaușescu: „Tochmai oamenii muncii sunt animați de idealurile cele mai înalte și de convingerile cele mai profunde, își trăiesc viața cu pasiune și dăruire, sunt în-suflețiți de spirit de dreptate și adevăr. Ei, oamenii muncii, exprimă în modul cel mai pregnant adevăratul caracter al poporului nostru, sensibilitatea și frumusețea sa morală unică în felul ei. Iată de ce creatorii de artă trebuie să-și caute eroii îndeosebi în rândul maselor populare, în mijlocul poporului – constructor glorios al noii orânduiri sociale din România!”. □ Dan Cristea: „Proza noastră clasică ne-a obișnuit cu imaginea «omului de rând» în ipostaza lui rurală, supus fatalităților de tot soiul și încercând să îmblânzească sau să ocolească fatalitatea prin instinct, prin muțenie și retragere atemporală, prin înțelepciune ori prin «șiretenie». Proza de inspirație urbană, în ce privește omul industrial, a cultivat mai ales dramele dezrădăcinării și ale inadaptării, ale abrutizării lente într-un mediu ostil sau, alteori, cum scrie Lovinescu, a oferit «priveștiștea vieții de mohorâtă periferie bucureșteană». [...] A zugrăvi acest om al muncii, fie țăran, fie muncitor, în transformările lui și în transformările existenței lui, în ipostazele unei realități politice și sociale profund schimbate,

în statutul unei legitimități istorice inconfundabile și în însăși activitatea lui creatoare și transformatoare din atâtea domenii ale vieții – iată una din marile direcții de creație pe care a trebuit să le aibă în vedere literatura contemporană. Cele mai bune răspunsuri cu privire la întrebările legate de procesul de creație le-au constituit întotdeauna înseși creațiile artistice cu putere de difuziune. Iar din acest punct de vedere, eroi ai cărților semnate de M. Preda, E. Barbu, C. Chiriță, F. Neagu, Al. Simion, N. Velea, D.R. Popescu, N. Breban, Nicolae Țic, Virgil Duda, Teodor Mazilu, Dinu Săraru, Al. Monciu-Sudinski ș.a. dovedesc concret, prin forța și densitatea plămuirii, larga sferă de major interes uman pe care o reprezintă abordarea fizionomiei și a conflictelor celui care este creatorul bunurilor materiale și spirituale sau, cum nimerit s-a denumit acesta, «demiurgul României contemporane». □ Nicolae Țic: „Cred că imaginea adevărată a omului de rând o găsim în paginile lui Slavici, Rebreanu, Sadoveanu, Marin Preda, Eugen Barbu, Titus Popovici, D.R. Popescu și atâția alții”. Într-o altă intervenție, prozatorul și scenaristul hunedorean afirmă: „Cred că trebuie să ne cunoaștem mai bine oamenii despre care scriem și, cu ajutorul lor, să descoperim medii și să ajungem la modalități proprii de tratare. Nu ne este de nici un folos să ne încadrăm cu ușurință în tot felul de «mode literare». [...] Suntem cu toții de acord să se traducă mult din literatura universală, să fie popularizate literaturile tuturor țărilor, dar asta nu-nseamnă să luăm de la alții ceea ce nu se potrivește la noi. Părerea mea este că nu trebuie să ambiționăm a face o literatură modernă de tip occidental cu țărani și muncitorii noștri, ci o literatură modernă de tip românesc”. □ Nicolae Mateescu: „Chiar Marin Preda, în *Moromeții*, aduce un argument puternic în sprijinul ideii că nu există, practic, oameni simpli. Comparându-i pe cei doi Moromeți, mi se pare că cel mai «complicat», mai imprevizibil și, de aceea, mai «literar» rămâne bătrânul, deși Niculae Moromete e un om care își «construiește» în mod subiectiv propria istorie – o istorie care ține de convingerile sale, de voința sa”. Într-o altă intervenție: „Nu există medii sociale care să nu poată oferi substanță literaturii. Totul este de a te hotărî să «aduci» în literatură uzina, șantierul, satul. Ceea ce se cere e o mare dragoste pentru literatură. Nu din dragoste pentru «viața așa cum e» și nici din preocupare pentru proporțiile proprii statui se ivește literatura. Literaturii se cuvine să-i aducem mereu ceea ce este viu, ceea ce este adevărat, și nu viața trebuie umplută cu literatură”. □ Mihai Caranfil: „Fără îndoială, Moromete trăia într-o lume a lui, cu totul specifică. Lumea satului este acum alta. A evoluat extrem de repede, într-un fel care prezintă și el mare interes pentru literatură. Dilemele, problemele de conștiință ale lui Moromete nu sunt acum mai puțin acute. Sunt altele, mai profunde, mai importante. O mare parte a țăranilor se află acum într-o zonă socială de tranziție. E un proces social de mare adâncime de la care, repet, literatura și în special proza de introspecție socială nu are, cred eu, voie să lipsească. Din păcate, apropierea scriitorilor de acest teritoriu literar este încă destul de timidă. Și cred că

unicul motiv este acela al necunoașterii”. □ Nicolae Velea: „Nicolae Țic vorbea de lipsa *atmosferei* de uzină, de lipsa de plasticitate a ei. Eroi sunt, și câțiva sunt memorabili. Aș aminti aici de Alexandru Severin, din romanul *Întâlnirea* de C. Chiriță, un personaj cu umeri largi și puternici – estetic vorbind – care poate despica și deranja, chiar răsturna, o grămadă de laturi moarte și morocănoase ale criticii”. În altă luare de cuvânt, prozatorul declară: „Desigur, nu pledez pentru eroi «fără pată și prihană», sau, cum se discuta odinioară, despre personaje cu sau fără «pete». Dar pledez pentru un personaj, pentru un «erou» de roman care chiar dacă nu este neapărat un «normativ» în sensul că prin traversările sale epice să dea norme de conduită exemplare, să aibă, totuși, scilipiri și afirmări. [...] Darie, Mitru, Moț, Ilie și Niculae Moromete, Mohreanu din *Îngerul a strigat*, Lae Cordovan și Alexandru Severin sunt, cred, personaje cu o mare stare estetică și civilă, cu o puternică tăietură, neconfundabilă în timp și memorie. Consider, deci, că numai asemenea personaje care se fac expresia unei tipologii complexe și reprezentative pentru epoca în care trăim sunt apte, prin încărcătura emoțională, să lege și să facă veridice articulațiile unei opere de artă cu intensitate artistică precisă”. ■ Sunt prezenți cu grupaje de versuri Violeta Zamfirescu, Petru Anghel și Ion Cocora. ■ Cristina Hulubaș debutează cu proza *Chira*. ■ *La Craiova ca oriunde*, semnează prozatorul Corneliu Leu: „Scriitorul în plin și deplin contact cu țara, țara în plin contact cu opera scriitorului, opera în deplină concordanță cu aspirațiile prezente ale cetățenilor țării. Așa aș îndrăzni să rezum îndatoririle ce ne revin din Programul de măsuri pentru aplicarea hotărârilor Congresului al XI-lea al partidului și ale Congresului educației politice și al culturii socialiste, în domeniul muncii ideologice, politice și cultural-educative. Așa simțeam nevoia să ne formulăm scopul vizitei pe care a treia zi după publicarea programului, un însemnat grup scriitoricesc îl făcea în județul Dolj”. ■ Marius Robescu are în vedere cele mai recente apariții din colecția *Rampa* a Ed. Eminescu, care „tezaurizează”, în broșuri elegante, succese ale dramaturgiei contemporane românești, însoțite de un mic aparat critic: „Nu mă voi referi decât indirect la conținutul lor, spunând că socot *Căruța cu paiate* cea mai izbutită lucrare a respectatului dramaturg Mircea Ștefănescu, că *Ziariștii* mi-e cunoscută încă din copilărie ca una dintre cele mai reprezentative piese românești «originale», că m-a interesat abordarea unei teme atât de noi pentru Aurel Baranga cum e cea din *Viața unei femei*, în sfârșit, că *Noaptea* lui Mircea Radu Iacoban înseamnă pentru mine, în contextul literaturii acestui autor, o sinceră revelație”. ■ În *Șantierul ca personaj*, Ion Lazăr discută pelicula *Ultimele zile ale verii*, realizată de Savel Știopul, după un scenariu de Constantin Stoiciu: „Narațiunea este însă superficial-sentimentală. [...] Dialogul abundă în acolade explicative, livrești. Filmul suferă de prolixitate. Și aceasta ni se pare a se datora scenariului. Regizorul încearcă mai multe variante de stil, din dorința evidentă de a anihila astfel din carențele dramaturgice ale scenariului”. ■ Corina Cristea

„fixează”, în cronica micului ecran, *Exigențele reportajului*. ■ Cronica radio-fonică este înfăptuită de Nicolae Mateescu (*Folk*). ■ *Abstracție și emoție* se intitulează cronica plastică a lui Grigore Arbore, dedicată expozițiilor sculptorului Napoleon Tiron și pictorului Florin Ciubotaru de la Galeriile „Simeza”. ■ Dumitru Avakian scrie, în cadrul cronicii muzicale, despre *Fenomenalul Richter*. ■ La *Contemporanii noștri*, Cornel Ungureanu analizează *Moartea lui Ipu*, nuvela lui Titus Popovici, pe care o găsește „densă și inteligentă”, „o carte a hiperbolelor”: „*Moartea lui Ipu* duce mai departe, am îndrăzni să afirmăm, până către ultimele limite, polemica inițiată de Rebreanu: aceea cu imaginea «Ardealului cuminte», în care preotul, învățătorul, doctorul reprezentau «fruntea satului», motorul propășirii sale. La Rebreanu, lumea «intelectualilor» era văzută, totuși, cu o anumită duiosie; detașarea scriitorului nu înlătură căldura. Ceremoniile esențiale sunt, în opera lui Rebreanu, însoțite de lumini ce definesc, totuși, o umanitate capabilă de puritate; cu toate «răutățile» lor, intelectualii din *Ion* sunt inocenți. Trimiterile la intelectualii lui Rebreanu (și Agârbiceanu) sunt, în *Moartea lui Ipu* (prin cuplul preot-învățătoare) directe. Proaspeții căsătoriți sunt văzuți doar în postura concupiscentă; lipsiți de rușine, cei doi *neagă* vehement cuplurile pudice ale înaintașilor lui Titus Popovici. Vehemența negației cuprinde, treptat, în *Moartea lui Ipu*, întregul univers moral al «intelectualilor»” (*Inocența dramatismului epic*). ■ Marin Sorescu „deschide” *Ferestre spre... Suedia*, încredințând un dialog miniatural cu poetul și dramaturgul Lars Forssell, care l-a cunoscut pe Tristan Tzara. Scriitorul scandinav a ținut să-l întâlnească și pe Brâncuși: „L-am tradus pe Ezra Pound și, bazându-mă pe prietenia care se legase între noi, i-am solicitat o scrisoare de recomandare către Brâncuși, pe care voiam să-l cunosc. Când am ajuns la Paris, sculptorul era însă grav bolnav și peste câteva luni a murit. Păstrez o lungă scrisoare pe care mi-a trimis-o atunci poetul american”. ■ Făcând pendant cu tema colocviului din acest număr, Tudor Stănescu realizează ancheta *În ce măsură omul simplu e reprezentat de literatura pe care ați citit-o?*, „convocând” patru cititori din Ploiești. Două răspunsuri anticipează un interes al prozatorilor „optzeciști”. □ Oprea Toma, secretarul Comitetului de partid al Întreprinderii „1 Mai”: „Există o categorie numeroasă de muncitori, navetiștii, în psihologia cărora se produc mutații foarte interesante. Ei n-au părăsit încă mediul rural, au acolo familia, sunt, în timpul liber, după ce au lăsat în uzină utilaje ultramoderne, la care lucrează cu pricepere, tot țărani ceși lucrează pământul. Cartea lui Nicolae Țic, *Navetiștii*, este prima – și singura – în care eroii aparțin acestei categorii”. □ Gelu Tonoiu, inginer, Întreprinderea de utilaj chimic: „Poate că termenul de om simplu e o denumire restrictivă, eu l-aș numi anonimul, omul din mulțime și întrebarea «are el dreptul la identitatea literară?» e pur retorică. Faptul că un asemenea personaj l-am întâlnit rar, doar într-un volum de Monciu-Sudinski, *Caractere*, și în unele reportaje nu înseamnă că absența lui nu sărăcește peisajul literaturii noastre contemporane”.

■ În grupajul informativ *Revista străină*, o înștiințare despre *Zilele teatrului românesc în Republica Democrată Germană*, care „se desfășoară în șapte orașe din țara prietenă, reunind spectacole prestigioase ale unor colective din România, cum sunt: Teatrul Național din București, Teatrul Național din Iași, Teatrul German de Stat din Timișoara și altele. Programul include reprezentații cu piese ale unor autori contemporani: Dumitru Radu Popescu, Ion Băieșu, D. Solomon, Iosif Naghiu, Aurel Baranga și Ecaterina Oproiu”. ■ Geo Dumitrescu răspunde la *Poșta redacției*. ■ La cea de-a XXXII-a ședință a Cenaclului revistei *Luceafărul*, au citit versuri Gabriel Chifu, student la Universitatea din Craiova, și Viorel Mirea, elev la Liceul de chimie industrială din Drobeta Turnu-Severin. Oaspete de onoare a fost Laurențiu Fulga. □ Câteva impresii: „Tânărul critic Valentin F. Mihăescu distinge în versurile lui Gabriel Chifu, între altele: «aproape fiecare poem este o *ars poetica*», «un discurs liric din care nu se rețin metafore», «perpetuă stare de dăruire pentru ceilalți», în sfârșit, «ne aflăm în fața unui poet deja format». Dan Cristea observă în poezia lui G. Chifu «gesturi umile, dar adevărate», atrăgând atenția că «există și o grandilocvență a umilinței». Artur Silvestri: «Chifu este un liric adevărat, stăpân pe mijloacele poetice, are un stil eseistic imperfect, făcând din înscenare și teatralitate modul lui de a exista». Nicolae Ciobanu: «Gabriel Chifu își contemplă prea mult eul artistic, putându-i-se reproșa lipsa unei autentice suferințe poetice, de aici și stânjenitorul, uneori, oratorism al versurilor». Pentru același critic, Viorel Mirea este «un începător cu o simțire poetică mai puțin contrafăcută, având o sensibilitate ce nu poate fi tăgăduită». [...] Grigore Hagiu a subliniat că avem de-a face cu doi autentici poeți, aflați în stadii diferite de creație și pe care revista îi va urmări cu îndreptățite speranțe”. □ Cronica de cenaclu este însoțită de „eșantioane” lirice ale celor doi autori. □ Versuri de Gabriel Chifu: *Elegie, Și, Rouă, rouă*, Cel de aici cel de pretutindeni cel de nicăieri, *Înscenare*. ■ La *Parodii*, Mircea Micu „bricolează” un poem de Andrei Ciurunga. ■ *Însemne ale statorniciei* sunt documentate de Sânziana Pop la *Panteon autohton*, în urma vizitării expoziției „Traco-Dacii” de la Muzeul de istorie al R.S.R. ■ La *Mapamond*, Dorin Tudoran alcătuiește grupajul *Literatura tinerilor scriitori*. □ Participând, între 7 și 9 septembrie, la o întâlnire a tinerilor scriitori din țări socialiste desfășurată în Ungaria, redactorul *Luceafărului* „culege” opinii de la patru autori. În răspunsurile lor, trei dintre invitați se referă și la literatura română. □ Varga Csaba (R.P. Ungară): „În ceea ce privește literatura română, știu destul de puțin. Am fost, însă, plăcut impresionat de scriitorii clujeni prezentați într-o antologie apărută în *Foras* din Keszketet”. □ Roszen Boszev (R.P. Bulgară): „Din literatura română am citit câteva traduceri, iar lucrările citite mi-au plăcut. Cred foarte mult în puterea contactelor directe. Iată: la noi a fost în turneu Teatrul «Nottara» și spectacolele sale au plăcut atât de mult, încât, de-atunci, de fiecare dată când vine un teatru românesc, oamenii se bat pentru un bilet. Ei au fost convinși, o dată, de

valoarea teatrului românesc!” □ Valeri Povoleaiev (U.R.S.S.): „Primii mei «maestri» au fost M. Bubenov, Petre Pavlenko și Mihail Sadoveanu. Când am devenit adolescent și-am trecut la lectura altei literaturi, lumina vie a primelor cărți citite nu s-a stins, dimpotrivă. Dintre scriitorii români mai cunoscuți în Uniunea Sovietică i-aș aminti pe Eminescu, Nichita Stănescu și Marin Sorescu. În ceea ce privește revistele literare românești, trebuie să vă spun că, de pildă, știu cum arată «Luceafărul». L-am răsfoit, m-am uitat cu atenție la felul cum e paginat etc. Dar, necunoscând limba română, mi-e foarte greu să spun că am înțeles foarte exact profilul revistei. Acum, după ce am avut prilejul să cunosc trei tineri scriitori români, după ce am aflat ce este «Luceafărul», pot spune că de-acum înainte mă leagă ceva de această revistă: un sentiment de camaraderie. Altfel, cu altă emoție am să răsfoiesc revista, bucurându-mă când voi întâlni numele voastre”. □ Helga Schubert (R.D. Germană) recomandă traducătorilor români câțiva autori est-germani.

3 octombrie

• [„Scânteia”, nr. 10 613] În contextul Congresului educației politice și al culturii socialiste, Dan Tărchilă semnează *Dramaturgia „de serviciu” – un deserviciu adus teatrului și spectatorilor*: „Nu se mai pune problema să scriem oricum pentru a umple goluri, ci este vorba astăzi de responsabilitatea pe care o avem față de etapa superioară a evoluției societății noastre, față de sarcinile ce ne stau înaintea. Congresul educației politice și al culturii socialiste a definit limpede, prin cuvântul tovarășului Nicolae Ceaușescu, rolul actual al artei în dezvoltarea României socialiste. În acest context, teatrul trebuie să devină și mai mult ca până acum o tribună de la care să se răspândească în masele largi de oameni ai muncii cele mai înalte idei și sentimente ale epocii socialiste. Tocmai de aceea, creația dramatică este chemată să dea opere valoroase pentru întreaga mișcare teatrală, profesionistă și de amatori. [...] Dramaturgii au datoria de a pune la îndemână miilor de actori amatori un repertoriu românesc de valoare, atât sub aspect ideologic, cât și estetic. O piesă într-un act nu e o piesă «de serviciu», pe care o scrii repede «ca să fie». Ba, e cunoscut faptul că, în unele privințe, o piesă scurtă valoroasă se scrie mai greu decât una în trei acte. Spectatorii au nevoie de reflectarea și interpretarea marilor probleme care îi frământă, de înălțare spirituală, prin aducerea pe scenă a personajelor întrupând eroi și luptători pentru cauze scumpe poporului, de exemple pentru conduită în viață, de modele umane superioare care să-i călăuzească spre împlinirea lor complexă de oameni ai unei societăți revoluționare. Personajele pieselor noastre să fie purtătoarele celor mai profunde idei și sentimente: patriotismul, dragostea, datoria, munca – viziunea comunistă asupra lumii, societății, individului. Teatrul adevărat nu se face cu concesii. Datoria dramaturgului este, înainte de toate, aceea de a sprijini cât mai substanțial eforturile poporului său de edificare a socialismului”.

5 octombrie

• [„Scânteia tineretului”, nr. 8513] Mihai Moraru analizează *Viața și opera lui Miron Costin*, o monografie nereușită, în opinia recenzentului, semnată de către Enache Puiu și publicată la Editura Academiei, „aservită aproape total studiilor lui P.P. Panaitescu”, cu o „serie de tare care grevează în general încercările monografice, fragilul echilibru dintre materialul bibliografic, opera și autor.”

• [“Viața studentescă”, nr. 31] Recenzii de M. N. Rusu la *Desprinderea fiului* de Iustin Moraru, Ed. Albatros și *Arcedava* de Toma Roman, Ed. Cartea Românească. ■ Rubrica *Simultan* implică un interviu de Dan Manolescu cu Paul Everac, *Istoria între povestire și interpretare*: „ – *Piesa de teatru poate fi considerată, înainte de toate, operă de artă și atunci receptarea ei cere o pregătire specială; ea poate fi considerată și bun de larg consum, și atunci nu cere decât o dispoziție potrivită. Pentru care din aceste două concepții înclinați, tov. Paul Everac?* – Ele nu se exclud. «Pregătirea specială» se cheamă, de fapt, cultură, și ea este deschisă maselor de consumatori într-o proporție tot mai mare. Și cultura, adică pregătirea specială, a devenit astăzi un bun de larg consum, grație mijloacelor de difuziune și a școlarității generale. Ea ajută în special în ce privește înțelegerea modalităților teatrului, a stilurilor de teatru. În mod normal, publicul nu trebuie să fie savant ca să guste o piesă de teatru, altfel spus, nu trebuie să fie scrise piese savante, încifrate. Când teatrul s-a născut în Grecia, toată lumea mergea să vadă, fără nicio pregătire specială... Fondul inițial era comun; interesele erau cum era pus în pagină, povestite... Astăzi, acel fond inițial l-ar putea constitui istoria. Toată lumea știe sau ar trebui să știe, cine e Mircea cel Bătrân, Alexandru cel Bun sau Ștefan cel Mare sau Mihai Viteazul. Dacă toată lumea știe, atunci istoria se poate interpreta. Dacă nu știe toată lumea, ea trebuie povestită. Aceasta ar fi *ideea epopeii naționale: de a face operă de artă, însă de cel mai larg consum*. De a stabili și consolida un fond de cunoștințe comune despre lucrurile esențiale, un *știut* general, pe care să se poată clădi, eventual, lucrurile speciale...”

7 octombrie

• [„Scânteia”, nr. 10 616] În *Reportaj din actualitatea socialistă a țării* citim *Lecție de istorie la Târgoviște* de Petru Vintilă. ■ Din *Adnotări* reținem *Un frumos omagiu – și nu numai atât* de Petre Dragu: „După excelentul almanah tipărit la sfârșitul anului trecut, revista «Tribuna» din Cluj-Napoca își continuă activitatea editorială de acest gen, oferind cititorilor, în condiții grafice de bun gust, o interesantă și masivă culegere dedicată centenarului Brâncuși. Interesantă, desigur, ca act omagial de cultură și ca prezență a revistei în actualitatea brâncușiologică (căci anul internațional consacrat marelui sculptor a prilejuit asemenea apariții pe multe meridiane). Dar, în primul rând, interesantă prin conținut, prin largimea artei tematice abordate, prin cantitatea de infor-

mație oferită, prin utilul serviciu documentar pe care-l face astfel publicația și, în sfârșit – dar nu în ultim rând ca importanță – prin valoarea educativă a volumului. Din acest punct de vedere, remarcabilă este varietatea aprecierilor din viața și opera artistului, înmănunchate în așa fel încât să se completeze unele pe altele, să propună cititorului instructive meditații, să-i prilejuiască o tonică emoție. [...] Un bilanț frumos încununat de acest volum omagial care, în mod fericit, nu este... strict omagial. Iar faptul trebuie subliniat cu atât mai mult cu cât nu totdeauna și nu pretutindeni în județele noastre activitatea editorială de acest gen izbutește să treacă de condiția circumstanțial-festivă. Din acest punct de vedere, inițiativa «Tribunei» se propune și ca un exemplu de acțiune cultural-publicistică bine gândită și bine concretizată”.

● **[„Flacăra”, nr. 40]** Tiberiu Utan publică poezia *Înalță-te, omule*. □ Ion Brad scrie despre *Muzică și poezie*. ■ În *Amintiri despre Lucian Blaga*, dr. Mihai Iubu, cu titlul *Orgolii*, publică un material cu caracter memorialistic. ■ În *Faptele și vorbele*, Ov. S. Crohmălniceanu publică eseu intitulat *Un Bal imblânzit*. ■ Eugen Simion scrie *Despre roman*: „Ideea că traversăm un moment al romanului a devenit aproape comună. Recent s-a discutat (într-o revistă literară a Televiziunii) despre acest fapt, cu observația că romanul de azi nu satisface totuși în întregime. De ce oare? Cei care se arată nemulțumiți de romanul de azi aduc în discuție, în primul rând, problema tematicii lui restrânse, trebuie să recunoaștem că nu fără îndreptățire. [...] Privind în urmă, observăm că romanul românesc postbelic a evoluat de la tipul epopeic (romanul unei colectivități umane, romanul unui mare eveniment istoric etc.) la romanul individului pentru a ajunge, în ultimii ani, la formula romanului politic unde istoria nu mai este un simplu cadru general, ci istoria devine o temă de meditație epică. Evoluția este firească și nu ascunde, prin ea însăși, și o evoluție în planul valorii estetice. Unele din cele mai bune romane pe care le avem sunt scrise în perspectiva unui destin colectiv, unde mecanismele istoriei sunt confruntate cu o întinsă categorie de indivizi. Primejdia acestei deschideri epice nu este neglijabilă, multe din cărțile scrise cu două-trei decenii în urmă nu ne mai spun azi nimic. Modul sociologic de a judeca individul în raport cu mecanismul social și viziunea prea marcat maniheistică le-au scos din sfera de interes a cititorului actual. E vorba acolo de oameni, de istorie și aproape deloc de om, și nimic nu scuză pe un romancier realist care ignoră individul (omul înlănțuit de circumstanțele istoriei) în favoarea oamenilor (noțiune vagă într-un concept de istorie și mai vag).[...] Omul de la sfârșitul secolului al XX-lea nu este, cum iarăși se spune, obsedat de putere, ci un om care trăiește într-o existență politizată, un om, în fine, cu o conștiință radicalizată, gata în orice moment să opteze, să se delimiteze și să-și asume, în chip responsabil, istoria. Iată ce n-ar trebui să uite grefierul vieții sociale, romancierul, cel care trebuie să rămână totdeauna alături de om în confruntările adesea inegale, cu istoria. Cu patru decenii în urmă critica românească se întreba îngrijorată *De ce nu avem*

roman?! Întrebarea ce ar trebui să ne tulbure azi (când avem un puternic roman) este: de ce nu este romanul suficient de profund? Pentru că romancierii sunt adesea prea puțin filozofi și nici n-au ambiția să fie”. □ În *Despre cărți*, Eugen Secceanu, în *De-a baba oarba*, abordează problema literaturii de aventuri. □ În *Cărți trecute cu vederea*, George Arion prezintă *Cântec de trecut Akeronul* de Dorin Tudoran și *Dialoguri contemporane* de Romulus Balaban. ■ În *Cronica literară*, Cornel Moraru prezintă *Ploile de dincolo de vreme* de D.R. Popescu, „romanul incitant al unui mare prozator contemporan”. □ A. I. Zăinescu publică poezia *Noi*. ■ În *Cronica spectacolelor*, Dumitru Radu Popescu scrie *Despre Băieșu*: „Băieșu nu scrie un teatru mimetic-absurd, ci are un instinct plin de vigoare comică ce-i dictează o înverșunată coloratură autohtonă, plină de haz: el nu vrea să fie la modă, deși cu un mic efort ar putea, riscând astfel să se și anuleze, sau bagatelizeze, el rămâne cantonat într-o lume ce o continuă pe-a lui Caragiale, între personaje profund marcate de mediul în care trăiesc și de limba în care vorbesc. Aș îndrăzni astfel să spun că Băieșu este la ora actuală dramaturgul nostru cel mai „autohton”, fiindcă mai pregnant decât la alții observăm în piesele sale limba și originea autohtonă, specific munteană, bineînțeles, a eroilor săi”. □ Aurel Baranga publică povestirea „*În mână*”. □ Cu titlul *Sfârșitul convalescenței și al iluziilor* este publicat un fragment din volumul al II-lea al romanului lui Teodor Mazilu, *Într-o casă străină*. □ În *Viața sufletului* Nina Cassian publică poemul *Suave*. □ În *Racul* (119), Teodor Mazilu publică *Terchea-berchea*, Al. Monciu-Sudinski – *Concurs cu premii*, iar Cornel Udrea scrie *Despre medicină*. ■ George Arion publică un interviu cu Al. Andrițoiu intitulat *O literatură este cu atât mai viguroasă cu cât acordă șanse de realizare unor scriitori cu stiluri diferite*. Tema interviului este strâns legată de poezie, dar Al. Andrițoiu răspunde și la unele întrebări legate de modul în care conduce revista „Familia”, iar la replica lui G. Arion cum că a „citit în revistă [...] unele poezii conformiste, grandilocvente”, acesta răspunde: „Din păcate, există în lumea literară prejudecata, și mai ales la începători, că numai o poezie ostentativ declarativă „ar merge”, s-ar putea publica. De aceea mulți asaltează redacțiile cu teancuri de manuscrise care nu sunt altceva decât poezii contrafăcute. Bieții oameni își iubesc sincer patria, dar ce folos dacă n-au talent și n-au simțul măsurii? Este nedrept să condamni un elegiac pentru că nu scrie o poezie robustă, de largă desfășurare, după cum un poet de tip maiakovskian s-ar simți stingherit să scrie sentimental. O literatură este cu atât mai viguroasă cu cât acordă șanse de realizare unor scriitori cu stiluri diferite. Totul e ca lumina poeziei să nu se descompună”. În ceea ce privește ideea de „legendă” creată în jurul său, acesta afirmă: „Sunt multe legende create în jurul meu, ca în jurul tuturor scriitorilor care au stat mult printre confrăți. Regretatul Nicolae Tăutu și Mircea Micu au consemnat câteva dintre ele. Una a devenit celebră. În urmă cu vreo 20 de ani locuiam tot în București. Într-o zi, nevasta m-a trimis până în colțul străzii după pâine.

M-am întâlnit însă cu niște prieteni și luându-ne cu una, cu alta, m-am întors abia după trei zile, cu o pâine cumpărată din Oradea”.

• [„**Orizont**”, nr. 40] Ne atrage atenția editorialul de pe prima pagină cu titlul *Coordonate ale istoriei literare*, sub pana lui Dumitru Vlăduț, din care spicuim câteva observații revelatoare pentru istoria mentalității epocii: „Congresul educației politice și al culturii socialiste, fixându-și ca obiectiv fundamental formarea omului și societății socialiste multilateral dezvoltate, înarmat cu o conștiință revoluționară, a constituit prin analiza responsabilă a fenomenului cultural românesc și trasarea direcțiilor sale viitoare, un moment politic marcant. [...] O izolare a elementului estetic este firește dificil de întreprins, dat fiind caracterul complex al operei, al valorii, unde, alături de factorul estetic, stau și elemente de altă natură: politice, morale, sociale, filozofice etc. [...] Dacă subiectul discuției este opera ca artă, istoricul literar nu se va izola într-un estetism extrem. Există opere deschise preocupărilor etice și filozofice. [...] Interesează însă gradul în care conceptele se topesc în imagine, cu alte cuvinte, punctul în care celelalte valori sunt incorporate esteticului. [...] Fenomenul literar nu este, bineînțeles lipsit de motivare în plan social-istoric. Istoria literară nu poate deci eluda raportarea la evenimente extraliterare, fără de care perspectiva temporală este de fapt de neconceput. [...] Criteriul periodizării literaturii în funcție de caracteristici de natură estetică trebuie coroborat cu cel de natură politică. [...] Coroborarea istoriei literare cu alte discipline (ne gândim în primul rând la sociologia literaturii) poate fi extrem de profitabilă. O sinteză cum este aceea a lui D. Popovici: *Literatura română în epoca luminilor* este exemplară în acest sens. *Originile romantismului românesc*, aparținând unui istoric literar contemporan, Paul Cornea, este semnificativă și ea sub raportul concertării disciplinelor, al explorării interdisciplinare: examinarea ideilor și a mentalităților epocii, a istoriei faptelor de cultură și a creațiilor, ultimele presupunând o interpretare intrinsecă.” ■ În cronica sa literară, C. Ungureanu își exprimă punctul de vedere despre *Jurnalul* lui Octav Șuluțiu (Editura Dacia, 1976), despre care zice că este: „un document asupra unei generații literare la viața căreia scriitorul participă entuziast”, „o generație în care s-a manifestat vocația europeană a culturii române interbelice: scriitorul român era perfect informat asupra lui Proust atunci când, în Franța, Proust era departe de a fi receptat ca un scriitor important; o generație de profesori de limba franceză, o generație „francofilă” pătrunde în critica literară românească; o generație carteziană, educată în spirit raționalist.” ■ Situându-se în „orizontul ideilor”, Eugen Todoran propune ca subiect de analiză și dezbateră cartea criticului Aurel Sasu, *Retorica literară românească* (Ed. Minerva, 1976), despre a cărui poziție teoretică precizează: „Punctul de plecare al autorului este acela al lui Norhtrop Frye, citat în introducere. O istorie a retoricii ar trebui să fie o cercetare sistematică nu numai a invariantelor unei discipline multimilenare, ci mai ales o căutare permanentă a originii noului [...]” ■ Damian Ureche îi de-

dică un poem lui Ion Caraion. ■ În continuare, V. Șerban este preocupat de *Semne ortografice* (II). ■ Anghel Dumbrăveanu răspunde (număr de număr) corespondenților, sfătuind și selectând din textele trimise revistei.

● **[„România literară”, nr. 41]** În editorial se anunță debutul festivalului „Cântarea României”. ■ Semnează poezie: Tiberiu Utan, Zeno Ghițulescu, Radu Cârnecki. ■ *Viața literară* anunță lansarea volumelor *Eu scriu, tu scrii, el, ea scrie*, de Ana Blandiana și *Fratele meu, femeia*, de Al. I. Ștefănescu. □ Ioan Alexandru și Damian Ureche au participat la sărbătorirea poeziei bulgare de la Sofia. □ Cenaclul umoriștilor al Asociației Scriitorilor din București a organizat o seară omagială Aurel Baranga. A deschis întâlnirea Virgil Teodorescu, președintele Uniunii Scriitorilor, iar Fănuș Neagu a creionat un portret al dramaturgului. □ Rotonda 13 organizată de Muzeul Literaturii Române îl are ca subiect pe poetul Mihai Codreanu. □ La Vălenii de Munte a avut loc un recital de poezie patriotică la care au participat cenacluri literare din județul Buzău. Au citit: Lucian Avramescu, Valeriu Sîrbu și Romulus Vulpescu. ■ Constantin Ciopraga semnează articolul *Cartea și publicul* în care, amintind un eveniment important, cum este Decada cărții românești, criticul subliniază importanța întâlnirilor dintre scriitori, editori, tipografi, graficieni și public la toate nivelele, inclusiv în cămine culturale de pe tot cuprinsul țării și în incintele uzinelor, ca și în cadrul saloanelor de carte. ■ Continuă seria de articole despre personajul literar. Liviu Petrescu participă la dezbatere cu articolul *Personaj și situație*. Autorul face o miniistorie a personajului literar din perspectiva situațiilor „tipice” în care acesta își manifestă trăsătura dominantă, valabil pentru literatura clasică, și experimentele moderne care pun personajul în situații extreme, confruntându-l cu limitele umanității sale. Din această confruntare reies „atributele măreției”. În această categorie sunt incluși Al. Ivașiuc, D.R. Popescu, Augustin Buzura, Constantin Țoiu, G. Bălăiță. □ Reamintind mai vechea discuție despre personajul cu pete sau fără pete, Radu Cosașu propune formula, preluată de la Marx, a omului dens: „Densitatea eroului e expresia unei totalități, a unei densități neregizate, nestăpânite, fără de calcul pedestru și fără de scrupul ipocrit, pătimasă, și, în cele din urmă, îndrăgostită. O dragoste curată care acceptă – fără vanități estetizante – și clipa îngenuncherii umile, senzuale, în fața infinitelor compatibilități dintre avânt și cădere, dintre izbândă și dezgust, dintre fericire și durere, a căror taină dialectică scriitorul comunist e dator, primul, s-o deslușească, netemător, serios, incompatibil doar cu minciuna. Densitatea eroului e de negăsit în afara densității proprii noastre vieți de scriitori revoluționari”. □ Al. I. Ștefănescu nu invalidează clasificarea personaj pozitiv/personaj negativ, ba chiar îmbrățișează și extremele: „Personaje foarte albe sau foarte negre există în toată marea literatură mondială, populară sau cultă”. În logica acestui maniheism, personajul interbelic este pozitiv, și, mai degrabă un înfrânt (Apostol Bologa al lui Liviu Rebreanu), în vreme ce personajul pozitiv al societății socialiste este un

învingător (Nicolae Moromete al lui Marin Preda). Personajul negativ interbelic, „cupidul general, arghirofilul fără scrupule” a lăsat locul întâi „dușmanului de clasă”, iar apoi „cu elementul înapoiat, «parazitul asocial» sau cu arivistul, carieristul, vânător nu de zestre, ci de Putere, în vederea folosirii ei în scopuri meschin-egoiste”. În ceea ce privește personajul pozitiv, acestuia i se adaugă o trăsătură: „patriotismul și corolarul acestuia, solidaritatea internațională”. ■ La *Breviar*, Șerban Cioculescu scrie despre operele dramatice ale lui Alexandru Kirițescu. ■ Într-un articol despre marxism și critică, Paul Georgescu arată că rolul exegezei este acela de a trata opera ca reflectare a vieții sociale, dincolo de viziunea individuală a artistului: „Dacă artistul are, incontestabil, prin însuși procesul selecției, un procent de individualitate ireductibilă, acesta nu poate fi exagerat peste măsură, iar operele unei epoci nu pot fi privite drept cosmoizi fără relații între ele, ignorând superb orice legătură între operă și mediul social ce le-a generat”. În sensul evoluției societății, se atrage atenția la folosirea arhetipurilor. Paul Georgescu recomandă întoarcerea la textele clasice ale marxism-leninismului. ■ Al. Graur semnalează *Culegerea de texte de lingvistică românești*, publicată în limba română la Editura Pedagogică de Stat din Praga. ■ La *Revista revistelor* sunt menționate „Viața Românească”, nr. 8/1976 și „Steaua”, nr.8/1976. ■ Nicolae Manolescu scrie despre debutul în critică al lui Gelu Ionescu, cu unsprezece eseuri critice reunite sub titlul *Romanul lecturii*. Deși curajos în alegerea subiectelor (Tudor Vianu, Urmuz, Th. Mann, Marquez), remarcă Nicolae Manolescu, autorul este ezitant în a-și exersa „fantezia critică”. Eseul cel mai bine realizat este considerat cel despre Th. Mann și ironie, datorită intuiției autorului că ironia este pentru autorul german o temă a literaturii. ■ Victor Atanasiu semnalează reeditarea unei mari părți din contribuțiile critice ale lui N. Davidescu în volumul *Aspecte și direcții literare* (Ed. Minerva, 1975), considerând această recuperare o necesitate. ■ Tot despre un volum recuperator scrie și Lucian Raicu. *Pălărierul silabelor* (Cartea Românească, 1976) este o culegere de eseuri despre scriitori neglijați sau uitați ca C.T. Lituon, Dem. Iliescu, Marcel Gafton. ■ Toma Roman, cu volumul de versuri *Argedava* (Ed. Cartea Românească), este prezentat la *Prima verba* de Laurențiu Ulici. ■ La rubrica de poezie, volumul care îi reține atenția lui G. Dimisianu este *Taina*, de Ioana Diaconescu (Ed. Dacia, 1976). Marca volumului este rostirea estompată a emoțiilor, o stare „nejubilativă” sau o „amortire a instinctului vital”. ■ Dana Dumitriu întâmpină volumul publicat de Muzeul Literaturii Române care rememorează 13 dintre Rotondele 13, evenimente de evocare a scriitorilor interbelici. Autoarea textului se opune fățiș ideii de pioșenie a rememorării, „căci pioșenia nu prea are tangență cu adevărul decât în rare cazuri”. În astfel de situații, a spune, de exemplu, despre Camil Petrescu că este un scriitor modest, i se pare Danei Dumitriu o afirmație ce trebuie amendată, iar Șerban Cioculescu este apreciat tocmai pentru readucerea acestui tip de manifestări la

rațional. Volumul este valoros și în calitate de document. ■ Continuă reportajele realizate de scriitori pentru pagina *Scriitorii și țara*. Semnează Constantin Țoiu, Alecu Ivan Ghilia. ■ *Prezențe românești* anunță că Dan Grigorescu a fost numit Vicepreședinte al Biroului de Conducere al Asociației Internaționale de Istoria Culturii. □ Versuri de Virgil Mazilescu, Adrian Popescu, Tiberiu Utan au fost publicate în revista Uniunii Scriitorilor din Bulgaria, „Literaturen front”. □ Versuri de Zaharia Stancu, Virgil Teodorescu, Mihai Beniuc și Grigore Hagiu se regăsesc în revista „Literaturnaia gazeta”, nr.34/1976. □ Volumul de poeme *Patrula de noapte*, de Mihai Beniuc (Ed. Eminescu, 1975) este recenzat de I. Kojevnikov în revista „Inostrannaia Literatura”, nr.8/1976. □ La Editura Mladinska knjiga din Ljubljana a fost publicat romanul *Pădurea spânzuraților*, de Liviu Rebreanu, traducere de Katja Spur.

● [„*Tribuna*”, nr. 41] Sunt publicate versuri de Mariana Bojan, Mihai Traianu, Matei Gavril, Marius Robescu, Octavian Doclin, Radu Cosașu (în *Cronica de trei secunde*), un reportaj de Dan Rebreanu, teatru de Radu Țuculescu. ■ Ion Vlad publică a doua parte a articolului său *Lectura: un eveniment al cunoașterii*, început în numărul precedent: „Lectura este astfel o aventură extraordinară a cunoașterii, o uluitoare călătorie în domenii varii, semne pregătitoare pentru înțelegerea, re-facerea și re-ordonarea textului, revelator ca semnificații. Credem de aceea într-o lectură unde disciplina cunoașterii nu presupune a fi apărut doar o ipoteză de lucru; unitățile semnificatoare decupate de noi pot provoca multiple soluții, și în consecință, conjugarea unui număr impresionant de informații”. ■ Este anunțat rezultatul Concursului de poezie organizat de Ed. Dacia pe anul 1976. Juriul, alcătuit din Al. Căprariu (președinte), D.R. Popescu, Constantin Cubleşan, Ion Cocora, Horia Bădescu, Petru Poantă și Vasile Igna a premiat volumele *Elegie pentru ultimul crâng*, de Mariana Bojan, și *Săpâni pe pajiști*, de Mihai Traianu. ■ Ion Marcoș recenzează culegerea de povestiri *Fantastica deltă* (Cartea Românească, 1976), de Valentin Șerbu, care prezintă o serie de sincope stilistice și de structură: „Scri-se cu remarcabilă fantezie, povestirile [...] nu depășesc totuși nota medie a narațiunii de tip science fiction, căreia i se conformează, de altfel, în bună parte. Subiectele dezvoltă teme, motive tipice genului, toate plasate însă în spațiul restrâns al Deltei. [...] Autorul rezervă o specială atenție sugestiei, situațiilor incerte, ambiguității. Nu totdeauna însă cu suficientă grijă pentru «mascare», încât efectele de regie se simt fără dificultate, diminuând tensiunea relatării. Se repetă insistent aparițiile și disparițiile «misterioase» în desigurile de stuf și sălcii de la Gurile Dunării. Sunt neașteptat de multe ruine, galerii, cripte și trape, foste cetăți, temple, comunități dispărute”. ■ Colecția „Rampa”, ajunsă la al 25-lea titlu, reprezintă, potrivit lui Ion Popovici, un reper al dramaturgiei românești: „Piese tipărite în «Rampa» reprezintă nu numai o bibliografie a piesei românești clasice și contemporane, bibliografie completată de un aparat critic de referință, de interesante mărturii ale autorilor privind geneza propriei

opere, ci și o bibliografie spectacologică, opțiunea pentru un titlu sau altul fiind decisă, în ultimă instanță, de succesul spectacolului de premieră, de succesul spectacolelor care i-au urmat...” ■ În *Spiritul critic*, Petru Poantă pledează pentru funcția de igienizare a criticii de tip foileton: „Recenzentul de astăzi se adresează în prea mare măsură autorului. Se află într-un fel de complicitate cu el și cu opera sa. Din dorința de a-l menaja nu îl interoghează ci, prin fandări stilistice, îl absolvă. Nu-i mai puțin adevărat că în cadrul unei critici operative, de informație, așadar fragmentară prin forța lucrurilor, nu este posibilă o viziune integratoare. Dar la un asemenea nivel altceva i se pretinde acestei critici. Ea trebuie să fie o acțiune sanitară. Însă, exersându-se asupra literaturii actuale, critica noastră este prea timidă. Îi lipsește deocamdată spiritul interogativ; îi lipsește gustul sintezei”. ■ Petru Romoșanu sesizează rafinamentul versurilor publicate de Gheorghe Anca în placheta *Poemele părinților* (Eminescu, 1975): „Titlul volumului, simplu, robust, definește exact o poezie însă ermetică, încifrată cu destul rafinament. Dificil, așa ni se reprezintă acum, poetul dovedește o bună asimilare a lecției barbiene și deopotrivă o bună cunoaștere a creației poetice populare”. ■ Cornel Ungureanu discută, în *Texte și jocuri*, ludismul prozei lui Radu Cossașu: „Spectacolele literaturii lui Radu Cossașu nu sunt, deci spectacole gratuite. Din actor al lor, personajul poate deveni creator al lor (și invers). Jurnaliștii, scriitorii, sunt personaje curente ale literaturii sale, implicate, pe rând, în joc (vizând, ironic, condiția artei ludice) sau în eveniment (scriind, firește, reportaje). Neîncrederea autorului în ficțiune, promovată în *Maimuțele personale* ca joc, devine, în timp, un stil de lucru, și cărțile de colaj jurnalistic arată că scriitorul și-a făcut, din această neîncredere, un fel de profesiune de credință. [...] În cărțile colajelor (*Un august pe un bloc de gheață*, *Alți doi ani pe un bloc de gheață*, *Ocolul pământului în 100 de știri*) descoperim o nostalgie a vieții frenetice, adevărate, precum și o compasiune în fața stingerilor efemere. Solidar cu eroii săi descoperiți prin ziar, în Honolulu, Wyoming, Paris sau Palermo, Radu Cossașu deschide mereu porți către o metafizică zglobie”. ■ Constantin Cubleşan analizează piesele de teatru *Arca bunei speranțe*, *Frunze care ard*, *A doua față a medaliei* și *Amurgul acela violet* de I. D. Sîrbu: „Cele patru piese ale lui Ion D. Sîrbu ni se înfățișează ca o operă de maturitate, luând în dezbatere probleme de conștiință și morală ale omului contemporan; un teatru polemic în cel mai bun înțeles al cuvântului, dublat mereu de poezia caldă a unui temperament romantic evident. Ion D. Sîrbu se așază astfel printre autorii noștri dramatici de marcă”. ■ Ion Pop publică a doua parte a interviului său cu Julia Kristeva, început în numărul precedent: „— Însă pentru a ne întoarce la problema crizei comunicării – întrucât s-a încercat transcrierea ei simbolică, bunăoară în noul «nou roman» și în noua producțiune «textuală» – care e părerea dv. despre această producție de texte, în raport cu ceea ce gândiți ca teoretician? – Cred că pornind de la această revoluție a limbajului poetic despre care vorbim, pornind și de la freudism, este

evident că nu există un sens nevinovat și nici un sens numai univoc, care să trimită la un obiect pur și simplu. E evident că subiectul se implică direct în discurs iar aceasta merge împotriva tuturor teoriilor pozitivistice, care cred că pot împărți în pătrățele, face scheme și exprima fondul fenomenului literar printr-un formalism simplu și net. Deci, aceasta este un bun câștigat, iar literatura modernă care acționează în acest sens nu face decât să-l confirme, adică să confirme faptul că subiectul e implicat în semnificat și că nu există o pozitivitate neutră în științele umaniste. Aceasta este o realitate – iar literatura e prezentă pentru a menține treaz acest adevăr. Cu mai mult sau mai puțin succes; «noul roman» pare a se împotmoli, după părerea mea, trece în domeniul cinematografic; există căutări ulterioare ce țin seama în mai mare măsură de aceste implicații de limbaj și sexualitate care se continuă în zona Tel Quel. Ceea ce aș vrea să spun este că, pe lângă această explorare, există ceva care marchează raționalitatea, adică poziția unui subiect care cunoaște, care vrea să cunoască, care e preocupat de posibilitatea unui adevăr; iar această posibilitate trebuie, după părerea mea, menținută întâi de toate prin discursul teoretic”; „ – ... unde s-ar putea fixa, cel puțin din punct de vedere teoretic, limita acestei sfârșimări a unității discursului, despre care vorbești în *La Traversée des signes*, care se găsește față în față cu «procesul», adică cu ansamblul socio-simbolic, cum îl numești. Căci vorbești despre o analiză împinsă până la ultimele limite, de o distrugere a discursului tradițional ca unitate – dar până unde credeți că ar fi posibilă această înaintare, această cucerire din ce în ce mai avansată a unor teritorii ale limbajului? – Cred că nu există limite. E un proces deschis, ce depinde de capacitatea de autoanaliză a subiecților vorbitori, a teoreticianului sau a scriitorului, fiecare în felul său. Psihanaliștii tradiționali tind să spună astăzi că atunci când vorbirea ia asupra sa elementul refulat, în totalitatea lui, se ajunge la o imposibilitate: apare nebunia. Când spun asta, ei nu țin seama de literatură, care acționează tocmai la acest nivel, recuperând tot mai mult din cea ce este refulat, din indicibil. Și e evident că ea e cu totul altceva decât nebunia; dimpotrivă ea este însăși socializarea refulatului, ea lărgește din ce în ce mai mult posibilitățile unei societăți de a-și vorbi refulatul. Nu există limite care să poată fi fixate acestei extinderi”.

8 octombrie

- [„Contemporanul”, nr. 41] De cartea lui Ștefan Bănuțescu, *Scrisori provinciale*, se ocupă Dumitru Micu, în textul *Demonstrații cu virtuozitate*: „Aplicându-le un apelativ definitoriu suficient de cuprinzător și cât de cât precis în același timp, putem considera *Scrisorile provinciale* «eseuri», în concepția originară a termenului. Microeseuri, evident (oricât l-ar deranja pe autor, din cauza frecvenței abuzive, determinativul «micro») în raport cu acelea ale lui Montaigne, dar eseuri în toată legea, fără prefix, dacă acordăm cuvântului sensul pe care îl posedă și astăzi în terminologia literară engleză”.

• [„Cronica”, nr. 41 (558)] Sub semnătura Cronica apare editorialul *Forum al vieții ideologice*: „Săptămâna aceasta a fost marcată de un eveniment cu profunde rezonanțe în conștiința comuniștilor, a tuturor oamenilor muncii din patria noastră – Consfătuirea pe țară a cadrelor din domeniul științelor sociale și învățământului de partid și U.T.C., convocată din inițiativa tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român”. ■ Al. Andriescu semnează cronica literară la *Itinerar critic* de Șerban Cioculescu, Editura Eminescu, 1976: „Acolo unde alți istorici literari sunt penibili când încearcă să îngroașe importanța unor «precizări» cu care își ținutuesc răzbunător victimele «prinse» cu mărunte inadvertențe, Șerban Cioculescu risipește generos, cu o ironie abia perceptibilă, bogata sa informație, stabilind noi legături între fapte, apanajul dintotdeauna al inteligenței, în vederea luminării adevărului, și nu pentru satisfacerea vanității”. ■ I. Sârbu scrie despre *Trilogiile dramatice ale lui Al. Kirițescu*: „Azi, pentru prima dată, opera lui Al. Kirițescu, dramaturg de seamă din perioada interbelică, e redată publicului într-o ediție reprezentativă, alcătuită, prefată și comentată – cu seriozitatea și competența ce-l caracterizează – de Valeriu Râpeanu”. ■ În *Mențiuni critice* citim: □ Gheorghe Simon prezintă *O ramură deasupra ierbii* de Nicolae Stoe: „Fără această aglomerare de păsări, lumină, iarbă, arbori, liniște, izvoare, elemente care nu sunt de condamnat, e adevărat, Nicolae Stoe și-ar fi putut construi un univers poetic mai convingător, ceea ce ne oferă în *O ramură deasupra ierbii* nu e decât abilitate, versificație, ușurință a exprimării poetice, prin unele locuri depistăm lipsă de exigență”. □ Nae Antonescu semnalează apariția *Poeziilor* lui Timotei Cipariu, îngrijite de Nicolae Albu, Editura Dacia, 1976: „*Poezii* este o valoroasă restituire literară și ea trebuie înțeleasă în spiritul valorificării beletristice pozitive, ca un spațiu al recuperării din istoria scrisului nostru”. ■ Revista organizează ancheta *Repertoriul teatral – valoare artistică și eficiență educativă*, realizată de Ștefan Oprea: „Stagiunea care se deschide stă sub semnul impunător al recent apărutei sinteze a *Programului de măsuri pentru aplicarea hotărârilor Congresului al XI-lea al partidului și ale Congresului educației politice și al culturii socialiste, în domeniul muncii ideologice, politice și cultural-educative*. Sunt cuprinse aici indicații de înaltă ținută ideologică privind activitatea artistică, al cărei unic scop este formarea omului nou, constructor conștient și devotat al societății socialiste multilateral dezvoltate. Se recomandă, de pildă, oamenilor de teatru să desfășoare o activitate susținută pentru ridicarea nivelului ideologic și artistic al artei spectacolului, inițind diverse manifestări, în special spectacole cu creații originale, în cadrul cărora să fie organizate dezbateri cu participarea criticilor de specialitate și a publicului. Li se cere, apoi, să participe mai direct și pe scară mai largă la activitatea formațiilor artistice amatoare, în vederea ridicării nivelului interpretativ al acestora. Pentru o mai judicioasă orientare a repertoriilor, pentru a le asigura un înalt nivel ideologic și artistic, și un profund caracter educativ, în stare să

contribuie eficient la formarea conștiinței socialiste, a omului nou, este necesar – se precizează în sinteza *Programului de măsuri* – ca spectatorii să participe activ la dezbateri, alături de colectivele artistice și de criticii de specialitate încă în faza alcătuirii repertoriilor. Sarcini însemnate revin teatrelor în ceea ce privește folosirea judicioasă a colectivelor artistice pentru a putea asigura spectacole valoroase atât la sediu, cât și în localitățile fără teatre, precum și pentru a sprijini mai eficient mișcarea artistică de amatori prin participarea directă la ea. Pentru a aduce la cunoștință publicului spectator pregătirile ce s-au făcut și se mai fac în vederea îndeplinirii, în actuala stagiune, a sarcinilor mari puse în fața instituțiilor de spectacole, am adresat unor directori de teatre și regizori următoarele întrebări: 1. Ce principii v-au călăuzit în stabilirea repertoriului stagiunii 1976-1977? Care credeți că va fi eficiența acestui repertoriu în plan educativ? 2. Ce loc ocupă în repertoriul stagiunii creația dramatică românească? 3. Cum vor fi puse în valoare forțele artistice ale colectivului (regizori, actori, scenografi) prin repertoriul stabilit? 4. Care dintre reprezentațiile teatrului dv. credeți că va fi «marele spectacol» al stagiunii și de ce?”

Răspund: Teofil Vălcu, directorul Teatrului Național „Vasile Alecsandri” – Iași; Vasile Sporici, directorul Teatrului „Bacovia” – Bacău; Emil Mandric, directorul Teatrului „Tineretului” – Piatra Neamț; Const. Petrican, directorul Teatrului „V.I. Popa” – Bârlad; Const. Brehnescu, regizor al Teatrului pentru copii și tineret – Iași; Const. Dinischiotu, directorul Teatrului „Mihai Eminescu” – Botoșani. ■ *100 de ani de la moartea lui Costache Negri* sunt marcați prin textele semnate de Antoaneta Macovei (*Un spirit înaintat al epocii sale*) și D. Florea-Rariște (*„Model al tuturor frumoaselor însușiri”*). ■ Al. Dima scrie despre *Cele „13 Rotonde” ale Muzeului*: „Prin diferite manifestări, stăruitor repetate în ritm susținut, «Muzeul literaturii române» a izbutit să exemplifice funcțiunile vii ale unei instituții moderne care a depășit evident aspectul «depozitului de exponate» ca relicvă a trecutului socotit defunct. Reflectând lumile spirituale pe care națiunea le-a trăit, manifestările de care vorbim – expoziția perpetuă, expozițiile în continuă schimbare tematică, contactele permanente cu marele public în dezbateri pasionate de idei contemporane la care se adaugă – se înțelege – reputatele *Rotonde* atât de frecventate, «Muzeul» întărește necurmat punțile ce-l leagă trainic cu actualitatea. De curând, «Biblioteca Manuscriptum» și-a integrat, între publicații, un amplu volum se desfășoară filmul a 13 Rotonde, prezidate de Șerban Cioculescu și transcrise de Claudia Dimiu, Ruxandra Mihăilă și Manuela Tănăsescu având o post-față, variată și nuanțat exegetică, semnată de Nicolae Florescu. Înfruntând superstiția numărului fatidic, publicația cuprinde 13 rotonde cu 13 evocări de scriitori, fiind prefătată de *Rotondă a rotondelor* alcătuită, prin contribuția tot a 13 dintre colaboratorii dezbaterilor din inițiativa lui Al. Oprea, directorul Muzeului, de altfel organizatorul discret al întregii manifestări. Cele «13 Rotonde» reflectă cu vioiciune o parte dintre evocările desfășurate între 1972-1973 izbutind să

comune nu numai date de istorie literară privind pe Slavici, Macedonski, Iorga, Lovinescu, I. Barbu, Arghezi, Camil Petrescu, Tudor Vianu, G. Călinescu, B. Fundoianu, Ionel Teodoreanu, Tudor Mușatescu, Miron Radu Paraschivescu, ci și – cel puțin într-o măsură – atmosfera atractivă a discuțiilor, uneori cu aspect «parlamentar» prin confruntări și înfruntări și, mai ales, prin pitoreasca lor vivacitate”. ■ Din *Moment* reținem: □ M. Corcaci, *Decada cărții românești*: „Ca în întreaga țară și la Iași «Decada cărții românești» a fost concepută în spiritul Programului de măsuri adoptat de Comitetul Politic Executiv al C.C. al P.C.R. privind îmbunătățirea muncii ideologice, politice și cultural-educative. Organizatorii – Comitetul județean de cultură și educație socialistă, Biblioteca județeană «Gh. Asachi», Centrul de librării și bibliotecile din diverse întreprinderi și instituții – și-au propus întâlniri ale scriitorilor și editorilor cu cititorii, schimburi de experiență și dezbateri despre activitatea unor edituri, despre literatura română contemporană. Deschiderea festivă a «Decadei cărții românești» a avut loc la Biblioteca județeană «Gh. Asachi», aflată în Palatul Culturii. Cu acest prilej s-a organizat și o expoziție de carte intitulată *Literatura social-politică în sprijinul formării conștiinței socialiste a masei*. Sunt expuse peste 800 de titluri pe noua structură a învățământului de partid prevăzută în Programul de măsuri adoptat pentru aplicarea hotărârilor Congresului al XI-lea al partidului și ale Congresului educației politice și al culturii socialiste. În cadrul programului «Decadei cărții românești» a mai avut loc sâmbătă 2 octombrie, o masă rotundă între redactori, ai Editurii științifice și enciclopedice, despre planul editorial viitor privitor la cartea de filozofie, iar în cursul săptămânii actuale s-au desfășurat la mai multe instituții și întreprinderi, între care Casa armatei, Casa Corpului didactic, Întreprinderea de tricotaje «Moldova», Biblioteca U.J.C.M. și altele, manifestări sub genericul «Zilele cărții social-politice». Au fost ținute expuneri și consfătuiri cu cititorii despre «Istoria P.C.R. – școală a patriotismului», «Mari gânditori despre înțelegerea materialist-dialectică a fenomenelor naturii și societății», «Colecțiile Editurii Politice în sprijinul învățământului de partid» și altele. Actuala «Decadă a cărții românești» desfășurată la Iași a constituit un prilej de largă cunoaștere de către cititori a creațiilor contemporane și, în același timp, prin propunerile și sugestiile făcute de aceștia, un util schimb de experiență pentru ridicarea nivelului producției editoriale și activității de difuzare a cuvântului scris”. □ Ion Cazan, *Suceava: primul salon al cărții*: „Recent, s-a încheiat la Suceava o manifestare culturală de prestigiu desfășurată în premieră: Salonul cărții. Moment bogat în semnificații pentru viața spirituală a Bucovinei, noua inițiativă a Comitetului județean de cultură și educație socialistă și a Centrului de librării s-a bucurat de un larg și justificat interes din partea iubitorilor de literatură/ Manifestarea se înscrie în bogatul program de acțiuni conceput în acest județ pentru traducerea în viață a obiectivelor stabilite de Congresul educației politice și al culturii socialiste. Amplasat într-o sală situată în centrul municipiului, respectiv Gale-

ria de artă, «Salonul cărții» a oferit publicului o sinteză a producției editoriale românești din ultimul timp, bogat ilustrată cu cele mai reprezentative apariții datorate celor 23 de edituri existente. Un loc central l-au ocupat operele secretarului general al partidului, președintele Republicii Socialiste România, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Au fost expuse, astfel, câteva zeci de exemplare din traduceri în diferite limbi ale scrierilor tovarășului Nicolae Ceaușescu, tipărite în edituri din diverse țări ale lumii – expresie elocventă a prestigiului de care se bucură pe arena internațională activitatea neobosită a conducătorului partidului și statului nostru. Cartea social-politică, literatura tehnico-profesională și cartea științifică și-au găsit un spațiu larg în ansamblu expoziției, exprimându-se astfel rolul important al acestor genuri de literatură în educarea maselor, în pregătirea lor multilaterală. Literatura beletristică românească și universală, cartea pentru copii și tineret, literatura turistică sau cartea de artă au fost la rândul lor prezente pe panouri, într-o varietate tematică și grafică edificatoare. Definitiv pentru maturitatea cu care a fost concepută și organizată această primă ediție a «Salonului» este și bogata paletă de manifestări cultural-educative care a avut loc în intervalul relativ scurt (27 sept. – 2 oct. 1976) cât s-a menținut afișul pe panourile publicitare ale orașului, manifestări la care și-au dat concursul toate forurile interesate (Inspectorul școlar județean, Biblioteca municipală, muzeul județean etc.). Reprezentanți autorizați a șapte case editoriale (Politică, Tehnică, Științifică și Enciclopedică, Eminescu, Sport-Turism, Junimea și Ion Creangă) au purtat un dialog util cu cei ce beneficiază de cărțile tipărite, cu cei interesați direct în producția editorială. Două cifre grăitoare: 15 întâlniri-coloquii cu peste 2.000 de participanți. Locurile de desfășurare: Întreprinderi economice, școli, instituții culturale și sediul expoziției. Au fost participanți activi la discuții conducători de edituri, șefi de secții redacționale, autor și îngrijitori de ediții. Se cuvine să adăugăm informația că editurile au ținut să ofere publicului sucevean și surprize, lansându-se cu aceste prilejuri șase cărți noi: *Probleme internaționale – agendă* (Ed. Politică), *Îndrumător practic uzinal și de laborator pentru controlul preciziei de prelucrare în construcția de mașini* (Ed. Tehnică), *Dicționar enciclopedie de artă medievală românească* de Vasile Drăguț (Ed. Științifică și Enciclopedică), *În afara legii* de N. Vornicescu și *Fabula în literatura română*, antologie comentată de Georgeta Loghin (Ed. Junimea), romanul *Voivodeasa* de Ion Țugui (Ed. Eminescu) și *Omul de zăpadă* de Dragoș Nisioiu (Ed. Ion Creangă). La aceasta adăugăm lansarea versiunii românești a albumului *Dulce Bucovină* la care, pe lângă tov. Gh. Constantinescu, directorul editurii Sport-Turism, a participat artistul fotograf Ion Miclea, autorul imaginii”. □ *Întâlnirile „Cronicii”*: „Campania de toamnă a *Întâlnirilor «Cronicii»* cu cititorii a debutat joi, 30 septembrie în sala Casei sindicatelor din Piatra Neamț. Cu participarea revistei «Ateneu» și în colaborare cu Comitetul pentru cultură și educație socialistă a județului Neamț – căruia îi mulțumim pe această cale – întâlnirea cu un nume-

ros și receptiv public pietrean, format din elevi, cadre didactice, membri ai cenaclurilor literare din localitate, a fost un bun prilej pentru redacție în a-și exprima și prin viu grai, nu numai prin scris, punctul de vedere asupra problematicei contemporane care intră în incidență cu revista. Din partea redacției noastre au participat Liviu Leonte, Andi Andrieș, Ștefan Oprea, Al. Pascu, N. Turtureanu. Deschiderea «serii» ca și comperajul întregii reuniuni le-a făcut, cu verva unui bun amfitrion, criticul Valentin Ciucă. Despre profilul revistei, despre relația revistei noastre cu cititorii a vorbit criticul Liviu Leonte, redactor șef. Au citit din creația proprie Sergiu Adam, George Bălăiță, Const. Gavrilu, George Lesnea, Cristian Livescu, Aura Mușat, Emil Nicolae, Nicolae Turtureanu, Octavian Voicu. Artiștii amatori Dumitru Luca și Luciana Bordea au recitat versuri ale poeților contemporani”. □ *Festivalul de poezie „Nicolae Labiș”*: „Cea de a opta ediție a Festivalului și concursului național de poezie patriotică «Nicolae Labiș» a întrunit anul acesta un număr record de participare: 283 de concurenți care au trimis peste 1.500 de poezii. Juriul, cu o componentă deosebit de valoroasă (D.R. Popescu – președinte, Alex. Toma, G. Bălăiță, C. Cubleşan, Nicolae Dragoș, Liviu Leonte, Platon Pardău, Corneliu Sturzu, Ion Țugu, Laurențiu Ulici) – a acordat următoarele premii: Premiul «Nicolae Labiș» – Roman Istrati, student (Suceava); Premiul Uniunii Scriitorilor din R.S.R. – Mihai Leoveanu, student (Iași); premiul II al Comitetului de cultură și educație socialistă Suceava – Lelia Munteanu, muncitoare (București); premiul al III-lea al Festivalului și premiul ziarului «Zori Noi» din Suceava – Gabriel Stănescu, student (București); premiul Editurii «Junimea» din Iași – Cristian Dică, elev (Teleorman); premiul revistei «Tribuna» din Cluj-Napoca – Elena Ștefoi, studentă (Fălțiceni); premiul revistei «Cronica» din Iași – Liana Marcu, studentă (Craiova); premiul revistei «Ateneu» din Bacău – Dan Mihăilescu, translator (București); premiul revistei «Luceafărul» din București – Ioan Evu, muncitor (Hunedoara); mențiunea I – Drăgoi Rodian, student (București); mențiunea a II-a – Lucian Vasiliu, bibliotecar (Iași); mențiunea a III-a – Marin Dumitrescu, elev (Alexandria); premiul Centrului de librării Suceava – Rosentzweig Sorin, pontator (Constanța); premiul Comitetului județean de luptă pentru pace, Suceava – George Bădărău, student (Iași); premiul Comitetului județean Suceava și U.T.C. – Victor Ionescu, elev (Teleorman); premiul Consiliului județean al pionierilor Suceava – Teodor Lupu, elevă (Gh. Gheorghiu-Dej). Între manifestările care, prin grija atentă a Comitetului județean de cultură și educație socialistă, au avut loc cu prilejul festivalului, menționăm pelerinajul la Casa memorială a poetului Labiș din Mălini, seara de autografe de la Casa-Muzeu din Solca (la care, în afara membrilor juriului au mai participat redactorii ai revistei «Cronica», scriitorii Andi Andrieș, Nicolae Turtureanu și Al. Pascu), precum și recitalul de poezie patriotică a premianților festivalului. S-a consfințit, astfel, și la această ediție, remarcabila tradiție creată de festivalul sucevean în selectarea și valorificarea tinerelor

talente scriitoricești din întreaga țară”. □ *Omagiu lui Negri*: „Comitetul de cultură și educație socialistă Bacău împreună cu consiliul popular din Tg. Ocna au organizat în zilele de 25-26 septembrie un ciclu de manifestări omagiale închinat împlinirii unui veac de la moartea lui Costache Negri. În fața unui public larg, a fost evocată personalitatea omului politic și scriitorului C. Negri prin comunicări și un montaj literar susținut de un grup de recitatori ai Casei de cultură din orașul de pe Trotuș. Comunicările prezentate (Prof. Ioan Mitrea – *C. Negri, noi date biografice*, lector univ. dr. Antoaneta Macovei – *Poezia lui C. Negri*, lector univ. Grigore Țugui – *Proza lui C. Negri*, prof. Vasile Florea – *C. Negri – om politic*, prof. Teodora Pavăl – *C. Negri, perioada Târgu Ocna* și prof. Ștefan Pelin – *C. Negri diplomatul*) au reliefat contribuția scriitorului patruzecioptist și a distinsului politician la înfăptuirea unor fapte de cultură și acte revoluționare de importanță deosebită în secolul trecut”. □ *15 minute că Fănuș Neagu*: „Excelent interviul acordat de Fănuș Neagu, în cadrul Perpetuumului duminical al Studioului de Radio Iași. Un interviu de o cuceritoare sinceritate, plin de zăpezi și seri liniștite, de blândețea luminii de pe malurile Siretului, lumină îndrăgită de scriitorul care, legat fiind de meleagurile Brăilei, îndreaptă gânduri nostalgice către Iașul în care – după cum spune – fiecare descinde cu gândul de a deveni scriitor. Exprimare metaforică, menită a-i defini poezia specifică, aptă a modela sufletele celor care poposesc, fie și sporadic, sub dealul Cetățuiei. Așa cum a făcut cândva și Fănuș Neagu, al cărui omagiu adresat Iașului contemporan îl înregistrăm cu plăcere. Interviul e poetic, din el numai sportul a fost absent. Și polemica. Pe care scriitorul o consideră o etapă depășită. Păcat. Există, în fond, și polemici necesare. O probează însuși patosul cu care scriitorul și-a exprimat, în respectivul interviu, opțiunile. Cu totul și cu totul remarcabile”. ■ Nina Gafițanu-Apetroaie scrie despre *Istoria Transilvaniei în literatura franceză*, o prezentare a volumului *Au nom de Marie-Therese...* de Henri Nicolas, *Éditions Bourgogne-Rhône-Alpes*: „În ciuda unor curențe de tehnică, de structurare a discursului epic subțiat pe alocuri de prezența unor scheme, Henri Nicolas a știut să-și conducă eroul prin meandrele unor drumuri îndepărtate, dovedind o înțelegere remarcabilă a istoriei poporului român”. ■ Const. Ciopraga publică *Fragment din jurnal: În Călimani*. □ Versuri semnează Vasile Constantinescu (*Reciproca încredere*), Cezar Ivănescu (*Rodnicie (1)*; *Rodnicie (2)*), V. Filip (*Toamnă de lumină*). □ În acest număr este prezentat *Cenacul „Mihai Eminescu”*, *Casa de cultură a tineretului și studenților Iași*; versurile sunt semnate de Elisabeta Vartic (*Patriei*), Nichita Davidov (*Noua generație*), Lucian Vasiliu (*Pe maldăre de fân*), Ion Mânzatu (*Lumina-n trupul nostru ca o joacă*), Vasile Obada (*Eroii*), Mariana Codruț (*Țara de Sus*), Viorica Ana Cozan (*Soare românesc*).

• [„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 305] Constantin Sorescu configurează pe pagina întâi *Îndatoririle criticii*, referindu-se tot la *Programul de*

măsurile..., mai ales capitolul 5, *Ridicarea la un nivel superior a activității în domeniul culturii și artei*: „Sunt cunoscute, de pildă, minimalizarea semnificațiilor unor momente din istoria noastră literară, tratarea superficială a unor filioane specifice folclorului și literaturii române și, în compensație, proslăvirea, fără discernământul critic, a literaturii evazioniste. Credem că ar trebui discutate mai pe larg și cu o responsabilitate critică sporită aceste aspecte ale literaturii noastre contemporane. Ar mai trebui încă fixat științific raportul de intercondiționare dintre acest fenomen de adopțiune artificială a unei formule lipsite de perspectiva valorică și istorică și fenomenul *anticălinescianismului*. Ceea ce unește cele două fenomene discutabile, ca să nu spunem de-a dreptul negative, e o concepție superficială, cețoasă și ambiguă asupra specificului național, în opoziție cu concepția călinesciană foarte clară în această privință, întemeiată pe aprofundarea estetică și ideologică a valorilor spiritului românesc, de la origini până la ultima generație contemporană. Măsura citată cheamă critică noastră literar-artistică să se împotrivescă fenomenelor pseudoliterare și pseudoculturale numite și să promoveze arta cu însușiri revoluționare.” □ Al. Rosetti propune textul militant, patriotic, *Transfăgărășanul*. □ E. Manu analizează în *Interferența speciilor epice* două volume apărute în 1976 sub semnătura lui Al. I. Ștefănescu: romanul *Băiat de București*, Ed. Albatros și vol. de nuvele și povestiri *Fratele meu, femeia*, Ed. Cartea Românească. ■ Un grupaj de 11 sonete de Adrian Păunescu, *Amintiri de pe pământ – 2*; reținem *Iubire silnică pe viață*, aluziv, care sub pretextul unui poem de dragoste poate ascunde și drama ruperii Basarabiei din România: „.../ Și de s-ar da și lumea pe din două,/ Cum hărți politice-o mai și arată,/ Eu tot voi adora această față,/ Căzută sub cătușele de rouă./ Eu o iubesc. Vitralii de cenușă,/ Spre a ne despărți, se-ntemeiază,/ Și cheia singură se-nvârte-n ușă,/ Singurătate spre a-i da și groază./ M-au condamnat jurații mei de gheață/ La o iubire silnică pe viață.” □ În *Salată de fructe cu frișcă*, Traian Filip demontează cartea Danei Dumitriu, *Ambasadorii sau despre realismul psihologic*, „o salată asortată de fructe exotice” (continuare în nr. 306, 307, 308, 309).

9 octombrie

● [„România liberă”, nr. 9940] Adrian Păunescu publică poezia *Cuvinte pentru omenia din om*.

● [„Scânteia tineretului”, nr. 8517] Eugen Simion inaugurează rubrica *Ce citim, cum citim?* printr-un scurt articol despre *Literatura și cultura literaturii*: „Cultura formează și educă gustul estetic, opera îl verifică și îl îmbogățește.”

● [„Luceafărul”, nr. 41] Se deschide cu editorialul politic *În spirit revoluționar*, semnat redacțional. ■ Pe prima pagină, poezii de Mircea Florin Șandru și Dan Verona. ■ *Ferestre deschise spre viață* „zărește” George Chirilă la *Tânăr în Agora*: „Ca scriitor tânăr, văd în recentul *Program de măsuri* pentru transpunerea în viața a hotărârilor Congresului al XI-lea, cât și ale Congresului

educației politice și al culturii socialiste, o sinteză a experienței noastre revoluționare, a gândirii creatoare marxist-leniniste a partidului nostru”. ■ Despre *Memorialistică și viziune mitică* în opera lui Ionel Teodoreanu scrie Nicolae Ciobanu. ■ La *Ecouri*, Sorin Titel supune atenției *Personajul memorabil*, într-o prelungire a colocviului din numărul precedent, având ca temă *Omul muncii, erou al literaturii*: „O trecere în revistă a eroilor de prim-plan ai prozei noastre moderne, oricât de în grabă ar fi făcută, nu poate face abstracție de eroi ca Ion al Glanetașului, Mara lui Slavici, Rodovica lui Pavel Dan, uluitoarea galerie de personaje «de pe stradă» din schițele lui Caragiale, Moromeții (folosim pluralul din titlu referindu-ne la galeria de neuitat de personaje pe care ni le oferă romanul lui Marin Preda) și enumerarea poate continua, desigur, ajungând, în cele din urmă, până la șoferii lui Nicolae Velea. Toți acești eroi sunt oameni obișnuiți (unii dintre ei atât de «tipizați», încât au devenit un adevărat simbol pentru o întreagă categorie socială, ca Ion al lui Liviu Rebreanu sau Moromete) definitiv intrați însă în fondul de aur al literaturii noastre. [...] Insul de excepție, neobișnuit, ieșit din comun nu este absent din literatura noastră și ar fi simplist că o literatură poate evolua într-o singură direcție. Proza lui V. Voiculescu, lui D.R. Popescu, precum și unele personaje din romanele lui Nicolae Breban confirmă acest lucru. Ar fi însă tot atât de greșit să credem că numai o astfel de direcție, numai printr-o proză obsedată de excepție, preocupată de întâmplări și personaje ieșite din comun, propulsarea noastră spre universal (care se face de la sine și ar trebui să obsedeze mai puțin pe unii scriitori) poate fi finalizată”. Intervenția lui Sorin Titel se încheie printr-o raliere la perspectiva aforistică a „talentatului tânăr prozator Nicolae Mateescu”, participant la colocviu, despre faptul că nu întotdeauna o miză artistică elevată consacră un autor mare. ■ La *Jurnal de poet*, Ioan Alexandru „țese” *Roua de pe lână*. ■ Ileana Mălăncioiu publică, la *Opinii*, esul *Tolstoi ca personaj*. ■ *Asupra „criticii creatoare”* se pronunță, la *Atitudini*, Artur Silvestri: „O etapă pur «creatoare» în actul critic există cu adevărat, și anume în procesul aprehensiunii. A da o judecată de valoare înseamnă a confrunta opera exprimată cu ideea despre ea, adică pe acea ipoteză pe care criticul și-o construiește în procesul cunoașterii și care este opera în aspectul ei ideal. [...] Fără a fi în stare genuină niciodată, aprehensiunea, hermeneutica și comentariul estetic sunt acele etape ale actului critic în care intră, până la un punct, și «creația». Deci, aceasta nu rămâne niciodată singură, ci formează un raport cu intuiția operei sensibile. Critica este, într-adevăr, «creatoare», însă numai... într-una din etapele ei”. ■ *Cronica literară* a lui M. Ungheanu este consacrată studiului monografic *Lumea operei lui Mihail Sadoveanu* de Pompiliu Marcea: „Caracterul aplicat al acestei cărți o ferește de repetarea unor locuri comune ale exegezei sadoveniene de până la ea. Plasat în curentul sămănătorist, ori, mai larg spus, în limite unei literaturi cu țărani idilici, Mihail Sadoveanu a fost judecat ca atare. Fișele pe care le alcătuiește Pompiliu Marcea sunt de natură să corecteze

afirmații pe care realitatea operei, cunoscută nemijlocit, le infirmă. [...] Fișele acestea, care par a avea model pe cele din *Estetica basmului*, cu care, în mare, *Lumea operei lui Sadoveanu* se aseamănă, nu observă doar trăsăturile generale, ci insistă asupra personajelor realizate pentru fiecare categorie și, uneori, asupra operelor legate intim de categoria în discuție”. Criticul „luceferist” semnalează și unele aspecte discutabile ale încadrărilor operate de autorul volumului: „La capitolul țărani, s-ar fi convenit să intre și categoria soldați, după cum o parte din fețele bisericești erau mai nimerite în capitolul despre intelectuali”. De asemenea, Ungheanu constată absența unui capitol „despre *surtucari*, figuri tipice în proza marelui povestitor”. Comentatorul ține să precizeze că valoarea monografiei nu poate fi umbrită de atari lipsuri: „Dar aceste observații sunt posibile tocmai din perspectiva pe care cartea lui Pompiliu Marcea o creează și enumerarea lor nu face decât să sporească meritul unei investigații incitante, ale cărei insuficiențe n-o pot însă coborî de pe cota la care pionieratul autorului o ridică. Ca și paginile pe care N. Manolescu și Z. Sângeorzan le-au dedicat lui Mihail Sadoveanu, investigația lui Pompiliu Marcea ne arată că înțelegerea operei lui Mihail Sadoveanu a intrat într-o etapă nouă”. ■ La *Viața cărților*, Dorin Tudoran salută *Binevenita emancipare* arătată de Dan Rotaru în *Mantia de lumină*, a cărui poezie dă semne că s-ar îndepărta de „tutela” lui Nichita Stănescu și Gheorghe Tomozei. Totuși, autorul însemnării evidențiază unele pastişe discrete după Mircea Dinescu, Ioan Alexandru sau... Nichita Stănescu. Ansamblul, în care Dan Rotaru dovedește „vocația pastelului”, lasă însă impresia unor strădanii de autonomizare: „Acest volum, în care spiritul romanțios nu refuză autocenzura, plăcerea caligrafiilor subțiri nu exclude patosul, iar prelucrarea motivelor nu se mai face în totală supunere poate însemna binevenita emancipare a unui poet care dovedește că poate renunța la deliciile artizanale în favoarea adevăratei aventuri lirice”. □ Valentin F. Mihăescu prezintă volumul de reportaje *Sub semnul delfinului* de Romulus Zaharia, caracterizat de „autenticitate și simplitate”: „Reporterul consemnează fapte, înregistrează discuții pe care le întrerupe pentru a face incursiuni în istoria locurilor și a oamenilor, include amintiri într-o ordine cronologică afectivă, fără a crea astfel dificultăți de lectură, grație unei fraze simple, vizând precizia și apoi frumusețea. Rezistând tentației poetizării facile [...] autorul realizează însă pagini de un veritabil lirism, cum ar fi, printre altele, o descriere a peisajului dobrogean, amintind, în multe momente, de Geo Bogza”. □ În *Firescul analizei*, Doina Uricariu se oprește la volumul *Opera literară a lui Lucian Blaga* de George Gană, care „e un bun critic al poeziei în această carte și modul în care lasă să vorbească poemul blagian are profunzime și discreție”. ■ Al. Piru semnalează, la *Cartea de debut*, placheta de versuri *Zăpezile fierbinți* a profesorului prahovean Gheorghe Andrei, însoțită de o recomandare a criticului Eugen Simion. □ Dar principalul subiect al comentariului, care justifică, într-o oarecare măsură, și titlul (*Memorialiștii*), este volumul *Pe drumuri de bazalt și*

nisip de Leon Talpă, cuprinzând impresii de călătorie din Yemen, o carte „scrisă cu talent”. ■ La *Biografia debuturilor*, Dorin Tudoran dialoghează cu Ov.S. Crohmălniceanu („*Poezia angajată – o poezie care să participe la frământările revoluționare ale vremii, să răscolească sufletele oamenilor*”). ■ Constantin Stan discută, la *Contemporanii noștri*, romanul *Delirul* de Marin Preda: „Deși nu se poate spune despre noul roman că reprezintă un roman istoric, ambiția scriitorului de a surprinde istoria face posibilă trimiterea la un pasaj din Lukács ce, urmându-l pe Hegel în stabilirea asocierilor și disocierilor roman-dramă (prin raportare la istorie) stabilea ca factor diferențiator «posibilitatea cuprinderii totalității obiectelor» de către scriitorul epic ca «totalitate a unei trepte istorice în dezvoltarea societății umane». *Delirul* nu este demersul unui erou către real și adevăr (ca în *Moromeții*, *Marele singuratic* sau *Intru-sul*), ci acțiunea realului asupra individului. *Delirul* nu este nici romanul lui Ștefan al lui Parizianu, nici al lui Grigore Patriciu, nici al Moromeților, el este totalitatea unei trepte istorice” (*Roman și viziune a totalității*). ■ Sunt prezenți în grupaje de versuri Gheorghe Pituț (*La noi, Îmi spun, Zori, Aur, Primul verb, Îndură-te, natură, Clar ca golul*), Gheorghe Istrate și Mihai-Dan Cantuniar. ■ Nicolae Stăiculescu publică un fragment din romanul *Ultima cenușăreasă*. ■ La cronică de teatru, Marius Robescu are în vedere versiunea regizorală a lui Lucian Giurchescu pentru *Plicul* lui Liviu Rebreanu. ■ Cronică micului ecran este realizată de Mircea Florin Șandru (*Omul de lângă tine*). ■ Constantin Stan semnează cronică radiofonică (*Diverse sau duminică după-amiază*). ■ „În aripile deschise și avide de lumină și spațiu ale sculpturilor lui Ovidiu Maitec e de recunoscut seriozitatea meditativă a uneia dintre personalitățile marcante ale artei actuale”, notează, în cronică plastică, Grigore Hagiu, după vizitarea expoziției personale a sculptorului de la Galeria Nouă (*Păsările lui Maitec*). ■ Grete Tartler înfăptuiește cronică muzicală (*Recital de limpezime*). ■ La *Profil*, Sultana Craia surprinde *Ipostaze ale iubirii* în poezia lui Adrian Păunescu: „Cum se întâmplă uneori cu spiritele insurgente, Adrian Păunescu are în creația sa și zone care îl exprimă în alt mod, în care discursul poetic evoluează în alte tonalități. Poezia de dragoste a lui Adrian Păunescu are un timbru diferit, dar poartă marca aceluiși spirit impetuos. Orchestrația lirică este și aici dominată de același patos, de același dramatism ce caracterizează sufletul poetului cetății”. ■ Marin Sorescu „așterne”, la *Ferestre*, o însemnare despre Muzeul ceasului din Ploiești: „Văd și multe ceasuri care au aparținut unor personalități: C. Brâncoveanu, Al. Moruzzi, I.Gh. Caragea, A.I. Cuza, o serie de scriitori importanți, ca Cezar Bolliac, Hasdeu, Caragiale, Dui-liu Zamfirescu, Kogălniceanu ș.a. Mari scriitori, într-adevăr, și bune ceasuri au avut! Păi dacă ar fi să judec scriitorii de azi după ceasurile lor – nu știu care va înfrunta vremea! Deci, repede la consignație după pendule – dar mai întâi pe la fond” (*Ceasul din turn*). ■ La *Fragmente critice*, Eugen Simion polemizează cu Florin Mihăilescu pe marginea articolului *Critica și exigențele sintezei*, pu-

blicat de acesta din urmă în nr. 8 al *Vieții Românești*: „Dar să lăsăm formulele și să vedem, în continuare, *exigențele sintezei*, după Florin Mihăilescu. Ele sunt de mai multe feluri, faptul esențial fiind ca un critic ce purcede pe calea sintezei să aibă câteva «concepte interpretative», ferme și cuprinzătoare. Trecând la exemplificări, el constată că aceste concepte există la E. Lovinescu și Călinescu, și nu există la un număr de cărți privitoare la literatura actuală, printre care și *Scriitori români de azi*. [...] Trebuie să constat că unele spirite critice sunt pasionate de aceste aspecte strict formale și verva lor se epuizează în interminabile discuții pe chestiuni de protocol. Florin Mihăilescu pare, în orice caz, convins că o bună rânduire a capitolelor într-o carte este indiciul unei viziuni profunde, sintetizatoare etc. Nu țin să-l contrazic, dar mi se pare curios un interes atât de mare pentru veșmintele unui studiu și un dezinteres atât de profund pentru conținutul lui, la un adept al lui Lukács” (*Sinteza și obsesia sintezei*). ■ Geo Dumitrescu răspunde la *Poșta redacției*. □ Câteva corespondenți: Asterisc, Lordu Daniel, Sorin din Sibiu. □ Între destinatarii unui răspuns colectiv este enumerat Nicolae Țone: „Manuscrisele nu se înapoiază; răspunsuri acasă nu se pot trimite; discuții «individuale», mai ample, n-au nici un rost, pe marginea unor texte care nu dau semne de talent”. □ Tot de un răspuns colectiv beneficiază Marcel Tolcea: „Încercări de nivel modest, fără calități deosebite”. ■ În grupajul *Lirică poloneză*, versuri de Franciszek Fenikowski, Maria Pawlikowska Jasnorzewska, Anna Kamienska și Gheorghe Sorgonin, în traducerea lui Victor Tulbure și a Ralucăi Tulbure. ■ La *Prezențe* este consemnată cea de-a VII-a Întâlnire a redactorilor-șefi de reviste literare din țări socialiste, desfășurată între 5 și 7 octombrie, la Casa Scriitorilor „Mihail Sadoveanu” din București, cu invitați din Bulgaria, Cehoslovacia, RDG, Mongolia, Polonia, Ungaria și URSS: „Cuvântul de deschidere a fost rostit de Virgil Teodorescu, președintele Uniunii Scriitorilor. Lucrările Întâlnirii au fost conduse de Ion Hobana, secretar al Uniunii Scriitorilor. Dan Hăulică și Aurel Rău au prezentat referatele «Rolul revistelor literare în dezbaterile problemelor esteticii marxist-leniniste și ale realismului în literatură» și respectiv «Forme de colaborare între reviste», pe baza cărora s-au purtat discuții, într-un spirit constructiv, propriu relațiilor de bună colaborare stabilite între revistele literare din țările socialiste”. □ Din partea revistelor românești au participat Ion Arieșanu și Anghel Dumbrăveanu (*Orizont*), Gabriel Dimisianu (*România literară*), Nicolae Dragoș, Mihai Ungheanu (*Luceafărul*), Aurel Rău (*Steaua*), Dan Hăulică (*Secolul XX*), Ioanichie Olteanu (*Viața Românească*), Horia Ziliereu (*Convorbiri literare*), Arnold Hauser, Emmerich Stoffel (*Neue Literatur*), Hajdu Győző, Janoshazy György (*Igaz Szó*), Letay Lajos (*Utunk*), Vladimir Ciocov (*Knijevni Jivot*). ■ Mircea Micu parodiază un poem de Alexandru Andrițoiu. ■ Suita de micro-interviuri „*Un titan al artei contemporane*”, alcătuită de Nicolae N. Rădulescu și așezată sub genericul *Centenarului Brâncuși*, adună opinii ale unor participanți la Sesiunea internațională *Brâncuși în arta*

secolului XX, care a avut loc, între 15 și 18 septembrie, la București și Tîrgu Jiu. ■ La *Mapamond*, versuri ale lui Léopold Sédar Senghor, în traducerea lui Radu Cârnecki, cu o prezentare semnată de Aurel-Dragoș Munteanu.

10 octombrie

● [„Scînteia”, nr. 10 619] În *Reportaj din actualitatea socialistă a țării* citim *Pe meleaguri sucevene O școală a dragostei de țară* de Petru Vintilă.

12 octombrie

● [„Scînteia”, nr. 10 620] Pe prima pagină citim: *La invitația președintelui Nicolae Ceaușescu și a tovarășei Elena Ceaușescu ieri a sosit în țara noastră Majestatea Sa regele Baudouin al Belgiei, împreună cu regina Fabiola.* ■ Marcel Mureșeanu semnează *Concursul național de poezie „Nicolae Labiș”*: „Purtând numele autorului *Luptei cu inerția*, concursul de poezie «Nicolae Labiș» a devenit, la a opta ediție, o prestigioasă manifestare aparținând poezilor tineri din întreaga țară. Recenta ediție, desfășurată la Suceava și în alte localități, s-a caracterizat prin fructuoasele întâlniri ale publicului cu scriitorii invitați și cu câștigătorii ai premiilor competiției, precum și prin larga participare la concurs: aproape 300 de tineri creatori din toate județele țării și din municipiul București. De subliniat nota fundamentală a creației supuse juriului: vibrația lirică de cald patriotism, emoția sinceră în fața unor pagini memorabile din istoria poporului nostru, strădania transmiterii sentimentului de apartenență la un prezent ale cărui fapte se măsoară de pe acum cu criteriile viitorului. Cele 17 premii au răsplătit cele mai bune lucrări dintre foarte multe meritorii. Dilema juriului (1 500 de lucrări!) a fost și de această dată plăcută. Premiul «Nicolae Labiș» – trofeul confruntării – a revenit studentului Roman Istrati, din Suceava, autor al unui ciclu unitar în care cuvântul se vrea «Săbie puternică de piatră / Și buciul ridicat pentru cinstirea luminilor ce ard pe românească vatră». Poetul cultivă versul limpede, cantabil, în care incrustează metafore originale. Mihai Leoveanu, din Iași, student și el, a obținut premiul Uniunii scriitorilor pentru câteva frumoase poeme, dovedind o remarcabilă forță evocatoare. Alte premii mai importante au fost acordate Leliei Munteanu, muncitoare, lui Gabriel Stănescu, student, amândoi din București, Lianeii Marcu, studentă din Craiova, Elenei Ștefoi, studentă din Fălticeni, lui Dan Mihăilescu, translator din București, lui Ion Evu, muncitor din Hunedoara, și lui Cristian Dică, elev din Ulmeni-Teleorman. Întâlnim la aceștia, precum și la mulți dintre ceilalți concurenți, o forță deloc neglijabilă a orăției sincere și dăruite pentru patrie, pentru partid, pentru om și munca sa învesmântată în strai de fiecare zi, alături de un ton marcat de strădania de a fi original și de apetitul unor intense lecturi. Tineri fiind, poezii concursului «Labiș» aduc cu ei ceva din robustețea acestei vârste. Nu este mai puțin adevărat că pe adresa organizatorilor concursului au sosit și unele creații minore, ale căror principale neajun-

suri sunt mimetismul, evaziunea spre fapte de viață insignifiante, obscurizarea căutată a imaginilor; acestea însă fără a putea umbri calitatea generală a producțiilor trimise. Având în vedere importanța unei asemenea manifestări, eficiența sa, edițiile viitoare se cer mai mult sprijinite de către presa de specialitate, de către radio și televiziune, organizatorilor locali revenindu-le misiunea de a valorifica mai bine creația literară a acestor tineri și talentați poeți din întreaga țară, al căror număr crește de la an la an”.

● [**„Viața studențească”, nr. 32**] Dinu Flămând îl receptează pe singularul Șt. Bănulescu cu ale sale *Scrisori provinciale* – plasate „la zona de interferență dintre eseu, jurnal de creație, nuvelă, adică un gen cum nu se poate mai liber... dând spiritului *causeur* posibilitatea să se manifeste și să se exprime pe numeroase registre. Oricând aceste scrisori pot deveni nuvele de sine stătătoare... Spirituale, esențiale, concentrate cu o mare știință, așa cum și fraza e dozată «prin eliminarea treptată a frazelor din ciornele preliminare», aceste scrisori constituie un real studiu de etapă pentru creația lui Ștefan Bănulescu, un jurnal de laborator care își ia față de cititor cele mai delicate precauțiuni. Ele pot fi citite în perspective diverse... toate aceste perspective îți oferă însă scrisul de neconfundat al unui important prozator.” □ *Din nou despre Coșbuc* – de M. N. Rusu. □ La Rubrica *Subscriem*, este împărtășit punctul de vedere al lui Sorin Titel din articolul *Proză umoristică*, „România literară”, nr. 40/ 1976, constatându-se lipsa umorului la majoritatea prozatorilor români. □ *Cenacul Amfiteatru* este urmărit de Constanța Buzea, citind aici trei tinere poete: Katia Fodor, Constanța Păduraru, Cleopatra Lorințiu. Au participat și au comentat viitorul lor literar: Stelian Moțiu, M. N. Rusu, Dinu Flămând, Daniela Crăsnaru, C. Tuchilă, T. Opriș, Nora Iuga etc. În următorul Cenaclu, din 21 oct. 1976, se vor prezenta Dinu Adam, Domnița Petri, Viorel Abălaru.

13 octombrie

● [**„România liberă”, nr. 9943**] În articolul *Critica literară, un act politic și etic*, Radu Piciu reproduce convorbirea purtată cu Mircea Zăciu, care afirmă că: „Astăzi, un critic nu poate «jongla» cu aprecierile unei opere, unui scriitor în afara principiilor socialiste. Cred că trebuie situată în afara acestor principii și critica superficială, tentată să eludeze analiza obiectivă, științifică a lucrărilor de dragul unor aprecieri formale, de complezență.”. Referitor la faptul că „după eliberare” nu a apărut nicio istorie completă a literaturii române, Dumitru Micu precizează că se fac eforturi pentru a se elabora și că: „De pildă, nu cred că un vechi handicap (perioada veche și premodernă) mai stă în picioare: contribuții serioase s-au publicat an de an și avem azi o mult mai clară idee despre acele etape [...]. Și ele nu vor mai fi simple repetări ale mai vechilor optici din istoriile lui Iorga, Cartoian, Lovinescu, Călinescu. Ele vor exprima întru totul optica, sensibilitatea și receptivitatea epocii noastre socialiste”. □ Radu Popescu prezintă montarea piesei *Plicul* de Liviu Rebreanu la Teatrul

de Comedie, apreciind, însă, că autorul, în ciuda operelor dramatice scrise, amintim și *Apostolii*, *Cadrilul*, „nu și-a pus talentul în comedii”.

• [„Scântea”, nr. 10 621] În contextul Congresului educației politice și al culturii socialiste, Margareta Bărbuță publică *Să aducem în prim-planul scenei eroul aflat în prim-planul istoriei: Poporul*: „Trecutul e prezent în noi și experiențele acumulate trebuie să constituie un permanent imbold în drumul spre viitor. *Dramă* înseamnă *acțiune*, înseamnă conflict, înseamnă personaje în acțiune, în conflict cu mediul, cu piedicile spre țință, cu ei însăși. Oare oamenii «mărunți», oamenii «de rând» nu au drame? Nu au probleme? Eroul pe care viața, istoria l-a relevat ca protagonist este eroul dramatic pe care scena noastră îl așteaptă. El privește totdeauna înainte pentru că el și-a asumat conștient destinul de constructor, cu toate dificultățile implicate. El este eroul dramatic al epocii noastre”.

14 octombrie

• [„Flacăra”, nr. 41] Alexandru Balaci prezintă Festivalul „Cântare României”. □ Aurel Baranga scrie *Luptă inegală*. □ În *Capricii*, Ion Lăncrănjan publică o tabletă intitulată *Capital și dobândă*. ■ George Arion publică un interviu cu Valeriu Râpeanu, intitulat *Cultura nu mai este un lux, dar nici o activitate secundară, de trecere a timpului*. Criticul răspunde la întrebări în special „în calitate de director al editurii Eminescu”. Referitor la modul de abordare al editurii al debutului literar sub formă de concurs, acesta apreciază: „Când existau numai două edituri literare nu s-a practicat întotdeauna o politică editorială, ci mai degrabă o activitate neselectivă care nu ținea seama aproape de nici un criteriu. Această atitudine își avea sorginea în dorința unor directori și cadre editoriale de a-și face cu orice chip popularitate. Există o lipsă de răspundere în aprecierea manuscriselor și în alcătuirea planurilor. Răspunderea era uneori transferată spre factori de decizie extraeditoriali. În așa fel încât la mijlocul anului 1972 am putut să constat că întregul colectiv de conducere al Editurii Eminescu că la această editură se aflau 3000 de manuscrise care așteptau să fie citite și publicate”. După ce se referă la modul de colaborare cu diverși autori, V. Râpeanu trece la opiniile sale despre critica literară și despre ceea ce nu acceptă în acest domeniu: „Descoperind tardiv anumite curente și metode străine, apostolii de astăzi ai estetismului sunt demodați și vrând să fie la modă nu sunt decât depășiți. Estetismul, anistorismul sunt astăzi direcții clasate ce nu mai operează în dezbateră critică din alte părți, care este în primul rând o dezbateră de idei ce implică însă posibilitatea de a aprecia o operă literară din punct de vedere al problematicei filozofice, sociale, morale. O operă de artă nu poate să fie judecată în afara unor asemenea considerente. Oare nu absența ideilor ca atare ne duce la discutarea marginală a operei literare? Se face simțit un anistorim în aprecierea operei de artă privită nu ca expresia unui timp și a unui mediu, ci ca un ceva fără contingență

cu realitatea socială și spirituală a unui popor”. ■ Ov. S. Crohmălniceanu scrie *Împrumuturile între confrăți nu pot rămâne fără scadențe*, articol în care pleacă de la omiterea de pe afișul filmului *Osânda* a titlului romanului lui V. I. Popa, *Velerim și Veler Doamne* de unde a fost preluată ideea filmului. În acest context, criticul trece și la alte cazuri: „Meritul inventivității artistice suferă însă frustrări mult mai grave, sub forme nu atât de ușor detectabile și botezate cu nume distinse: „influență”, „școală”, „modulație a unui motiv”, „variația arhetipală” etc. Prin *F, Vânătoare regală, O bere pentru calul meu*, D.R. Popescu a inițiat la noi o formă originală de „roman-anchetă”. Colegii au împrumutat îndată formula, nesimțindu-se obligați să ceară născocitorului ei vreo permisiune și mă îndoiesc că i-ar fi exprimat măcar elementarele mulțumiri de rigoare. Versuri și imagini de Nichita Stănescu, Ion Gheorghe sau Marin Sorescu cuturează numeroase volume ale tinerilor poeți. Ca să nu mai vorbim de împrumuturile nemărturisite din Blaga. Sunt flori culese de pe pajiștile poeziei. Complimentul scuza mișcarea furișă cu mâna stângă prin grădina altuia. Gestul poate căpăta la rigoare, denumirea înnobilită „continuare”. Când oamenii sunt culți, un termen și mai catifelat ne scapă de imputările vulgare: „falsă memorie”. Citești mult și, pe urmă, nu știi cum ți se pare că ce ai scris e al tău, deși e o reminiscență inconștientă din vechi lecturi. [...] Ambiția la prioritate în literatură începe a semăna a presumție. Erudiția descoperitorilor de surse e în stare să demonstreze că orice carte se trage din textele sacre ale umanității. Împrumuturile subiectelor, imaginilor și ideilor altuia trădează în fond pe un autor foarte convins de geniul său dotat cu o idee înaltă asupra originalității. Rescrierea înseamnă, practic, totul”. ■ În *Cronica literară*, Florin Manolescu prezintă volumul lui Ștefan Bănuțescu, *Scrisori provinciale*: „*Scrisorile provinciale* ale lui Ștefan Bănuțescu, a patra carte a prozatorului, dacă facem abstracția de *Colocviile* scrise în colaborare cu Ilie Purcaru, sunt tulburătoare prin ceea ce spun, dar mai ales prin ceea ce lasă să se înțeleagă. Izbitoare este, de la început, regia, forma indirectă de a accepta și de a respinge, aerul detașat cu care sunt urmărite relatările unor interlocutori imaginari, „un cunoscut proaspăt”, „un ornic”, „un prieten”, „un vecin subțirel și nervos”, „un nou venit”, „un alt vizitator”, „un confrate”. Schema cărții e simplă: cineva bate la ușă, i se deschide, noul venit se introduce printr-o formulă generică [...], după care urmează o poveste scurtă, o „fiziologie” sau un eseu. [...] În ciuda aparențelor, aproape tot ceea ce se întâmplă în această carte ține mai puțin de poveste și mai mult de sentiment, *Scrisorile provinciale* fiind nu o poveste cu ramă, ci un jurnal trucat. [...] Puțin mizantrop și distant în relațiile imaginare pe care le întreține cu personajele scrisorilor sale, povestitorul își îngăduie un singur fel de „familiaritate”, aceea cu modelele literare pe care și le-a ales. Se poate spune de aceea că, prin subiectul lor polemic, *Scrisorile provinciale* se înrudesc cu *Provincialele* lui Pascal, prin regie cu scrisorile lui Negruzzi din *Negru pe alb*, prin sentiment cu nuvelele lui Gogol, iar prin tehnica indeciziei cu

prozele fantastice ale lui Mircea Eliade”. ■ În *Opinii despre un roman*, George Alboiu prezintă romanul lui Fănuș Neagu, *Frumoșii nebuni ai marilor orașe*, „o palidă replică la «Craii» lui Mateiu Caragiale”. În opinia sa, „Cartea de proză nu refuză poezia, ci dimpotrivă. Numai că poezia prozei apare ca un sens ultim al acesteia, ca o emanație a întregii materii epice. Ceea ce nu se întâmplă la Fănuș Neagu. Sadoveanu are frază poetică, dar și o consecvență poetică de ansamblu. Ceea ce nu se întâmplă la Fănuș Neagu. Voiculescu are frază poetică dar are și o mitologie fundamentală care o justifică. Ceea ce, din nou, nu se întâmplă și la Fănuș Neagu. Textul prozei lui Fănuș Neagu are (aici) un singur nivel, acela al fabulației minore. Căci proza lui e lipsită de substrat. Suprafața este numai ea însăși, adică nu ascunde nimic. Acest lucru nu este străin de structură prozei acestui autor, proza de povestitor în care lucrurile trăite și auzite anihilează ficțiunea ca atare. Vocația construcției, pe care prozatorul încă nu a dovedit-o, pare a fi expresia calității ficțiunii. Am greși însă dacă nu am recunoaște autorului o forță poetică, uneori ieșită din comun. Este notabilă imaginea libertății în natură, prin contrast cu claustrarea”. ■ Marian Popa scrie despre *Minciuna în literatură*: „Literatura e esențialmente o impostură acceptată, prin condiția convenției sale: o convenție prin care se încearcă transmiterea a ceva. [...] Una dintre minciunile importante de azi este determinată de incapacitatea multora de a aplica cinstit și fructuos principiul realismului, potrivit căruia literatura este o reflectare veridică a realității. Trăim într-o lume pe care avem certitudinea că o cunoaștem, chiar și prin faptul că ne confruntăm zilnic cu oamenii și problemele ei: să comparăm însă realitatea așa cum o știm cu aceea din oricare roman sau piesă care se ocupă de ea. Vom găsi prea puține puncte de identificare. Să ne imaginăm că această literatură va servi peste o mie sau o sută de ani drept material documentar pentru un istoric, așa cum au servit Dante sau Balzac. O explicație pentru proliferarea literaturii alegorice, parabolice, a sugestiei și apropoului trebuie căutată tocmai în această spaimă comodă de realitate și de consecințele ei. [...] Apoi, un scriitor mare de azi e permanent mare, insinuându-se ideea că și prostiile sau meschinăriile lui sunt grandioase. Opinia că Eminescu e mai mare dacă va fi păstrat sub formă de monument sau pacient, în vată și sub un clopot de sticlă, este la fel de nocivă cu aceea care pretinde că Lucian Blaga e și mai mare pentru că a fost atacat de Mihai Beniuc sau Arghezi de Sorin Toma. În sfârșit, impostura convențională a întreținerii gerontofiliei. Nu, nici un decan de vârstă al vreunei bresle literare nu coincide neapărat cu inefabilul și infailibilitatea, cu eminența și eminamiența, după cum literatura contemporanului meu bolnav de plămâni pentru că s-a îmbolnăvit de alcoolism nu trebuie să ofere privilegiul unei imposturi apologetice”. □ În *Teatru. Cinema. Artă plastică*, Dumitru Radu Popescu scrie *Despre „Viața unei femei”* de Aurel Baranga. □ În *Cronica spectacolelor* Nelu Ionescu prezintă *Plicul* de Liviu Rebreanu, piesa fiind pusă în scenă în deschiderea stagiunii de la teatrul de Comedie. □ Al. Covaci, în

Din fotoliu spectatorului prezintă, în *Un spectacol politic*, piesa lui D.R. Popescu, *Balconul*, pusă în scenă la Oradea. □ Ion Sângereanu publică poezia *Orbii de care scriu scrisoare*. □ În *Racul* (119), Teodor Mazilu publică *O zi din viața lui Mișu*, Al. Monciu-Sudinski – *F.F. urgent!*, iar Cornel Udrea, *Cioabanul vigilant*.

● [**„Orizont”, nr. 41**] Convorbire cu Cella Serghi pe prima pagină, consacrată de Marius Pop, din care extragem câteva fragmente revelatorii: „ – *Stimata Cella Serghi, dv. aparțineți unei generații care s-a afirmat în anii deceniului al IV-lea interbelic. Ce vă spune acest lucru? Vorbiți-ne despre idealul de a fi al generației dv.* – [...] această generație interbelică era de vârste foarte diferite, lucru de care nu se ține seama. Când în 1915, Camil Petrescu lucra la «Jocul ielelor» și avea o concepție filosofică definită, eu intram în clasa I primară, fără să cunosc alfabetul. E drept că, Sebastian, care avea vârsta mea, scria, la 18 ani, articole despre Proust. Dar cei mai mulți dintre noi n-am găsit acasă la părinții noștri nici o carte, nici bani s-o cumpăram, nici înțelegere pentru aceasta «risipă de bani». Lupta pentru fiecare an de școală, era, uneori, dramatică. Asta și explică revoltele noastre împotriva unei orânduriri sociale bazată pe privilegii și nedreptate. – [...] *Girul de scriitor v-a fost dat de trei dintre iluștrii dv. contemporani, Liviu Rebreanu, Camil Petrescu și Mihail Sebastian. Am dori să ne vorbiți, în continuare, despre Liviu Rebreanu. Cum arăta în perioada în care l-ați cunoscut?* – [...] Camil Petrescu, știind că scriu, m-a dus de mână la familia Rebreanu. Locuia peste drum de clădirea facultății de drept, care, pe atunci, nu exista. [...] Și când i-am spus că scriu un roman, nu i-a plăcut deloc și nu s-a sfiit să-mi spună că scrisul nu-i pentru fete, și nu-i nici jucărie, nici cochetărie, făcând gestul de a-și sufleca mânecile, ca un sculptor gata să dea cu dalta-n piatră. Mi-a spus: „...scrisul e muncă grea, e ocnă. Te prinzi să sapi la sare, bine, dacă nu, las-o baltă!. Camil l-a combătut fără succes. După ce, la stăruința lui Sebastian, mi-a citit manuscrisul, Rebreanu și-a schimbat părerea. [...] Până în 1940, am fost deseori în casa familiei Rebreanu. Apariția romanului mi-a deschis porțile «Vietii românești», ale «Sburătorului »... – *Din confesiunile dv. autobiografice, reiese că dv. ați frecventat cenaclul Sburătorul al lui Eugen Lovinescu, fără să vă integrați, ca scriitoare, mișcării literare condusă de autorul «Critice-lor ».* Nu e oare paradoxală aceasta afirmație? – [...] Când după primul război, Camil Petrescu, Ion Barbu, B. Fundoianu, F. Aderca citeau la cenaclul lui Lovinescu, eu îmi terminam clasele primare. Pe Lovinescu l-am cunoscut, după apariția romanului, în 1938, deci nu văd cum m-a putut forma. Dar încrederea și stăruința lui, atunci când am pășit pe ușa celebrului cenaclu, m-au încurajat să continui pe un drum care mi se părea prea greu. Sau, poate, tot Liviu Rebreanu, fără să știe, mi-a dat curaj. La o conferința pe care a ținut-o, mi-a mărturisit ca, după o noapte albă, în care scrie mai multe pagini, abia dacă reușește, în zorii zilei, să salveze o singură pagină bună, câteva rânduri, sau un singur cu-

vânt.” ■ Prima cronică literară îi este consacrată de Cornel Ungureanu lui Nicolae Țirioi, mai exact volumului *Premise literare* (Ed. Facla, 1976), reprezentând mișcarea literară din Banat (Anișoara Odeanu, Ion Popovici Bănățeanul, Victor Vlad Delamarina) și un debut tardiv al autorului, care nu a scăpat de etichetări precum „localism creator” și „regionalism cultural”. A doua cronică este semnată de Lucian Alexiu și comentează proza lui Mircea Șerbănescu din volumul *Descoperirea de sine* (Ed. Facla, 1976), un roman care cuprinde „proza cotidianului [...], proza de observație socială și de evocare a detaliilor vieții domestice”. ■ Despre trecerea lui Nicolae Iorga prin Banat, mai precis prin Timișoara și comunele Comloșu Mare și Pesac, face o prezentare Gheorghe Jurma la rubrica „evocări”. ■ În căutarea unor momente definitorii pentru presa și publicistica bănățeană, Marius Pop evocă o publicație bănățeană, revista *Timișiana*, se pare o efemeridă, apărută timp de opt luni în anul 1885. ■ Poeziile sunt semnate de Gheorghe Azap, George Suru, Agatha Grigorescu-Bacovia, Ion Mărgineanu, Dumitru Udrea și Damian Ureche, cu o pozie dedicație pentru Nina Cassian. ■ V. Șerban își tine în continuare rubrica „dicționar ortografic”, cu articolul *Semne ortografice* (III).

● **[„România literară, nr. 42]** Corneliu Vadim Tudor publică pe prima pagină poezia *Cântare părinților*. Mai semnează versuri și: Damian Ureche, Valeriu Sirbu, Petre Stoica, Ioana Dinulescu. ■ Valentin Raus publică proză. ■ Paul Cornel Chitic publică un fragment din piesa *Suntem și rămânem*, inspirată de nașterea mișcării muncitorești din România. ■ *Viața literară* consemnează că cenaclul Tudor Mușatescu a sărbătorit șase ani de activitate, prilej cu care Al. Piru a vorbit despre *Comicul în literatură*. Au organizat șezători literare Asociația Scriitorilor din București și Asociația Scriitorilor din Timișoara. Asociația Scriitorilor din Cluj-Napoca a organizat o întâlnire literară la clubul C.F.R cu membrii cenaclului Mihai Eminescu, iar la Librăria Universității, Editura Dacia a lansat volumele *Ploile de dincolo de vreme*, de D.R. Popescu, *Labirintul*, de Francisc Munteanu, *Carnete europene*, de Adrian Marino, *Cumpăna*, de Jenő Kiss. □ S-au întâlnit cu cititorii: Marin Preda și Ov.S. Crohmălniceanu la librăria Lumina din București, Marin Sorescu, la Palatul Culturii cu ocazia lansării piesei *Matca*, Vasile Andru, Radu Ciobanu, Neculai Chirica, la Casele de cultură din Deva, Hunedoara și Alba Iulia, Ovidiu Papadima, la Biblioteca Județeană din Oradea. ■ Despre producția de carte din ce în ce mai diversă și educarea gustului publicului scrie Mircea Zăciu. În aceste condiții, autorul atrage atenția că intervenția criticii literare în acest proces poate fi considerată un adevărat act patriotic. Este adus în discuție, în acest sens, exemplul lui G. Ibrăileanu – primul critic „care s-a izbit de un complex de împrejurări social-literare ce-i dictau o altă atitudine critică” și care s-a poziționat ferm, în contextul literaturii de la 1900, împotriva falselor talente. Zăciu îi amintește și pe Titu Maiorescu, E. Lovinescu sau G. Călinescu în ceea ce privește impunerea direcțiilor în literatură, și încheie revenind la

comandamentele contemporaneității: „Publicul actual, incomparabil mai avertizat decât în trecut, reacționând adesea cu lucide selecții în realitatea pluriformă a vieții literare, mai are încă nevoie de perfecționarea și îndrumarea conștientă, onestă a unei critici chemate să consacre valorile și să pună stavilă mediocrității cu panăș”. ■ Despre personajul literar scriu în acest număr Silviu Iosifescu, Dumitru Badea – maestru la Combinatul de industrializare a lemnului din Tg. Jiu și Al. Mirodan. □ Silviu Iosifescu urmărește drumul istoric al „decredibilizării ficțiunii” adică al modernizării romanului până în epoca noului roman francez. În opoziție, în proza românească se remarcă, în ultimele decenii, „construcții în care naratorul caută consistența literară”. Exemplele sunt Marin Preda, Eugen Barbu, Constantin Țoiu. Autorul materialului concluzionează că „autodizolvarea ficțiunii” pare să fi devenit ea însăși o convenție. □ Al. Mirodan abordează problematica personajului în context dramatic, iar aceasta pare să conștientizeze în trecerea de la personajul static la personajul dinamic. Exemplificând printr-un spectacol cu *Alice în țara minunilor*, dramaturgul arată că a obținut „mișcarea dramatică” a personajului, care este o mișcare în spirală, antrenându-l în conflict. ■ Șerban Cioculescu scrie despre culegerea de epigrame publicată de clubul epigramiștilor „Cincinat Pavelescu” sub îngrijirea lui Mircea Trifu, președintele clubului. ■ Este anunțat decesul lui Lascăr Sebastian, publicist al revistei sub pseudonimul Profesorul Had-dock. ■ Constantin Pricop este autorul unui eseu intitulat *Creația epică*, în care, pornind de la studiile structuraliste ale unor Șklovski sau Bahtin, arată că situațiile epice sunt limitate, prin urmare și înnoirea, în cazul romanului, este limitată. Autorul leagă proza contemporană mai mult de romanul analitic modern, demonstrând astfel și preferința prozatorilor ca Al. Ivăsiuc, Nicolae Breban, Bujor Nedelcovici, Marin Preda sau Constantin Țoiu pentru un personaj reflexiv „pus față în față cu propriile sale probleme”. Motivația pentru această preferință este aceea a „unei epoci pline de momente semnificative, îndemnând la meditație”. ■ Mircea Constantinescu reține volumul baladesc al lui Valentin Deșliu, *Sfere albastre* (Ed. Ion Creangă, 1976). ■ La *Cronica limbii*, Theodor Hristea scrie despre paronime. ■ Nicolae Manolescu își exprimă rezervele în privința unei analize strict structuraliste aflată în afara antropologiei sau neinteresată de problema relației om-artă. Aceste reflecții se regăsesc în cronică pe care o scrie la cartea semnată de Mihai Zamfir, *Imaginea ascunsă. Structura narativă a romanului proustian*. (Ed. Univers, 1976). Apreciind analiza structurală, prima la noi de acest fel, într-o tradiție interesată de Marcel Proust, cât și scopul de a revela starea prozei românești la începutul secolului XX, Manolescu explică totuși, că, dacă volumul s-ar limita doar la metodele de analiză stilistică structurală, „s-ar condamna la asfixie didactică”. Nu este întâmplător, deci, că paginiile cele mai reușite sunt cele despre filozofia proustiană. ■ Virgil Mazilescu se oprește asupra volumului *Tărâmul de flacăra*, de Ilie Măduța (Ed. Facla, 1976). ■ La rubrica de *Critică*,

Sorin Titel abordează cartea Mariei Luiza Cristescu, *Hortensia Papadat-Bengescu* (Ed. Albatros, 1976). Remarcând că autoarea are în spate o tradiție bogată a exegezelor dedicate prozatoarei interbelice, Sorin Titel consideră studiul util, mai ales din prisma interogației pe care o lansează, referitoare la cum a ajuns Hortensia Papadat-Bengescu la scrisul cel mai desăvârșit modern ca spirit și tehnică (cel din ciclul Halippa) fără să aibă un aparat teoretic de tipul celui formulat de Camil Petrescu. Pentru răspunsul la această întrebare, semnatarul cronicii recomandă o mai directă și mai aplicată analiză a textelor prozatoarei. ■ Despre un poet aflat la primul roman, Ion Țugui cu *Voivodeasa* (Ed. Eminescu) scrie, la *Prima verba*, Laurențiu Ulici. Ca tehnică și intenționalitate criticul remarcă transformarea unor evenimente și tipare subiective în narațiune obiectivă după o tehnică a interpolării pe care o aseamănă cu pânza de păianjen. ■ Radu Cosașu semnează rubrica *Telecinema*, în timp ce rubrica *Cinema* îl are ca autor pe Romulus Rusan. ■ Ecaterina Țarălungă contribuie la rubrica *Eseu* cu materialul intitulat *Tudor Vianu – spirit modern*. Autoarea pune problema opțiunilor lui Tudor Vianu între clasic și modern analizând lucrările acestuia cum ar fi *Masca timpului* (1926) și *Estetica*. Concluzia este formulată astfel: „Ca tip de viziune asupra lumii a fost un spirit modern, pentru că avea simțul nivelelor de profunzime și ierarhiilor valorice ale fenomenelor. Nu judeca în plan, nivelând în lumina unor principii normative, ca un impasibil spirit clasic, și urmărea agil curba abruptă sau urcușul amețitor al realității. E adevărat, ar fi vrut să fie un spirit complet. Visa să-și alcătuiască, din „centre de osificare” – cum îi plăcea să spună – adunate cu migală de-a lungul unei vieți, un întreg puternic, un univers rotund. Și chiar dacă legăturile n-au apucat să se solidifice bine în toate punctele, acest vis al întregului, această dorință de a stăpâni realitatea în toate meandrele ei face din Tudor Vianu un spirit eliberat de dependența clasicului față de natură, îl apropie, ca ideal, de omul plurivalent și armonios al Renașterii”.

● **[„Tribuna”, nr. 42]** Cuprinde versuri de Victor Felea, Anais Nersesian, Gheorghe Tomozei, Walter Haesaert (trad. Nicolae Prelipceanu), proză de Constantin Zărnescu, Vasile Sălăjan, *Jurnal belgian* de Adrian Marino. ■ Ion Vlad publică a treia parte a articolului său *Lectura: un eveniment al cunoașterii*: „Lectura semiotică a textului are meritul de a pune în valoare specificul unei comunicări de un tip diferit, o comunicare corespunzătoare celui mai înalt orizont cognitiv, meditației profunde asupra lumii și asupra condiției umane văzute în dialectica determinărilor social-istorice. [...] Actul descifrării mesajului poetic și, deci, a semnificațiilor transmise, este lectura concepută ca un corespondent recreator al textului operei literare. Ce alt scop își poate propune lectura decât descoperirea sensurilor unei creații? Acceptând că în sfera lecturii includem un număr de referenți (istorie, sociologie, psihologie etc.), o considerăm un act de interpretare, de justificare și de motive a judecăților de valoare ce au să rezulte la sfârșitul lecturii. Raționalizarea impresiilor și pune-

rea lor sub semnul vericator al principiilor, al informațiilor extrase din diverse domenii de cunoaștere, reprezintă lectura însăși”. ■ În *Debut de excepție*, Petru Romoșan discută placheta Doinei Uricariu, *Vindecările* (Cartea Românească, 1976), considerată matură și superioară celorlalte apariții poetice ale anului: „... debutul Doinei Uricariu fiind, până la acest moment, în opinia noastră, cel mai convingător din acest an [...]. La Doina Uricariu nu găsim nimic din locurile comune, bolboroseala, metaforele uzate, ce însoțesc destule debuturi din ultima vreme. Și cu toate că scrie critică, nu vom găsi o poezie confecționată, prea artizanală. O conștiință artistică matură care surprinde de la început prin claritatea și naturalețea expresiei, o expresie ce pune în evidență fără dificultate jocul secund al umbrelor: rană – vindecare, durere – purificare etc.” ■ Petru Romoșan se oprește de asemenea, în *Mitul copilăriei*, asupra volumului *Lungul drum către casă* (Eminescu, 1975) de Ion Segărceanu: „După această evocare caldă, luminoasă a copilăriei și a satului natal, o suită de poeme de călătorie scrise, după cum ne indică autorul în *Place de la Bastille*, la Bruxelles, «privind un tablou de Delvaux», Rotterdam, Haga și Budapesta. Alte poeme de un aspect meditativ întregesc prima secțiune a volumului *Lungul drum către casă*. [...] În a doua și ultima secțiune a volumului, o poezie domestică, descriptivă...” ■ Ion Oarcășu publică prima parte a studiului său *Vasile Rebreanu, romancierul*, în care analizează romanul *Călăul cel bun* (1965) și recenta carte *Iubirile cascadorului* (Eminescu, 1976), superioară celui dintâi: „*Călăul cel bun* este o parabolă a nevoii de fericire, scrisă degajat, pe alocuri însă cam neglijent. Fragmentată și plină de neprevăzut, narațiunea pivotează în jurul unor imagini antitetice; stau față în față ingenuitatea și vino-văția abjectă, ființele angelice și căzăturile. [...] Elemente ale structurii de basm există, pe alocuri, și în recentul roman, problema fericirii umane se pune și aici, «cascadorul» care-și dezvăluie iubirile pare un fel de «călău» necruțător cu sine – perspectiva artistică este însă alta decât în *Călăul...* Concepută ca o imagine a condiției umane în general, narațiunea se constituie, în *Iubirile cascadorului*, din trepte succesive, etape ale vârstelor interioare și ale experienței erotice prin care trece eroul, «personaj multiplu», «mereu același și mereu altul», cum precizează însuși autorul într-o notă liminară”; „Sub unghi estetic, am putea spune că *Iubirile cascadorului* marchează o etapă superioară în proza lui Vasile Rebreanu: etapa limpezirii depline și a definirii de sine fără echi-voc”. ■ În „*Ambasadorii...*” sau *despre autenticitate*, Ion Marcoș comentează studiul Danei Dumitriu, *Ambasadorii sau despre realismul psihologic* (C.R., 1976): „Citorul obiectiv va sesiza ușor, parcurgând-o, calitățile excepționale ale analizei, siguranța în manevrarea informației, sagacitatea argumentării. Alături de Valeriu Cristea, Lucian Raicu, Mircea Martin, Liviu Petrescu, Dana Dumitriu este, deja, prin acest debut critic matur, un competent «ambasador», la noi, al literaturii străine”.

15 octombrie

• **[„Scânteia”, nr. 10623]** În contextul Congresului educației politice și al culturii socialiste, Valerian Sava semnează *Actualitatea – sursă inepuizabilă de inspirație a cinematografiei noastre*: „În dialectica originală a artei noastre, acum este momentul traducerii în practică a unor opțiuni mai ferme în ceea ce privește tematica, prioritățile social-educative, genurile și speciile preferate, pentru a crea o concentrare superioară de talente și energii, într-un climat al continuității și autodepășirii, conferind producției noastre de filme un profil distinct, o eficiență educativă sporită. În această ordine de idei, scenaristica având un rol ideologico-estetic primordial în orientarea creației cinematografice, credem că în Programul de măsuri ar trebui inclusă o referire directă la scenarii, la modalitatea programării lor, la necesitatea introducerii unor sisteme evaluate de lucru, mereu reafirmate în școlile de tradiție, pe baza specializării și a colaborării scenariștilor. Accentuând cu putere finalitățile ideologice, politico-educative ale operelor de artă, Programul de măsuri, ca toate documentele programatice ale partidului nostru, își dezvăluie funcționalitatea sa profund creatoare. Încă o dată, astfel, partidul, secretarul său general ne arată că producția artistică, departe de a fi scop în sine sau operație secundă, de ilustrare, a unor adevăruri generate, este o parte esențială din opera constructivă prin care poporul nostru își afirmă geniul și fiecare personalitate autentică – originalitatea sa inconfundabilă, pusă în slujba intereselor țării”.

• **[„Contemporanul”, nr. 42]** Dumitru Micu prezintă *Două microromane*. □ Vladimir Colin: „Noua carte a lui Vladimir Colin se înscrie în linia narațiunilor sale ideografice (*Legendele țării lui Vam*, *Pentagrama*), adică în continuarea realizărilor incontestabile și necontestate. *Grifonul lui Ulise* este o *Odissee* inversă. După treizeci de ani de la nimicirea Troiei, Ulise străbate din nou, fără ocoluri și peripeții, în sens invers, distanța dintre Ithaca și cetatea lui Priam. Călătoria e marcată mai ales de evenimente interioare, de revelații în conștiință”. □ Anghel Dumbrăveanu: „Micul roman *Piatra de încercare*, cu care debutează în proză Anghel Dumbrăveanu e tot o poveste «grecească», într-un fel. Schimbând, desigur ce e de schimbat. Liric și idilic, el reia, în variantă modernă, motivul din *Daphnis și Chloe*”. □ Același autor analizează și volumul al doilea al lucrării: *Reviste literare românești de la începutul secolului al XX-lea*: „Cele patru reviste descrise («Convorbiri critice», «Flacăra», «Pagini literare», «Transilvania») se înfățișează cititorului cu toate componentele lor definitorii, autorii micromonografiilor (Stancu Ilin, Dana Popescu, D. Vatamaniuc, Bucur Țincu) îndeplinindu-și ireproșabil sarcina asumată”.

• **[„Cronica”, nr. 42 (559)]** Editorialul *Spirit creator* este semnat redacțional: „Eveniment important pentru activitatea ideologică din patria noastră, Consfătuirea cadrelor din domeniul științelor sociale și învățământului politic a prilejuit o dezbatere responsabilă a modului în care sunt transpuse în viață hotărârile Congresului al XI-lea al Partidului Comunist Român, indicațiile secrete

tarului general al partidului la Congresul educației politice și al culturii socialiste privind însușirea politicii și ideologiei partidului, educarea comunistă, revoluționară a tineretului, a tuturor oamenilor muncii. Document de excepțională însemnătate teoretică și practică pentru construcția socialismului multilateral dezvoltat în România, Cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu la Consfătuirea cadrelor din domeniul științelor sociale și învățământului politic, relevând succesele obținute, a făcut o aprofundată analiză în spirit critic a lipsurilor existente în munca ideologică și politică”. ■ Liviu Leonte semnează *Poezie și critică*, o cronică literară la *Punctul sensibil* de Ion Lotreanu, Editura Eminescu, 1976: „Era nevoie însă și de o superioară receptivitate la diferențele de valoare ale cărților, potrivit înseși tezelor enunțate în partea teoretică a volumului. Ion Lotreanu își manifestă preferințele pentru poezie, oprindu-se la mecanismul imaginilor, subliniind caracterul angajat al literaturii noastre, justificând prin materia volumului titlul ales”. ■ Daniel Dimitriu scrie despre *Reperele stabile*: „Societatea noastră privește spre arta înaintașilor cu admirație și, deopotrivă, cu exigența dictată de o anumită concepție filozofică și estetică. Admirație și exigență care laolaltă înseamnă responsabilitate. Din perspectiva unei asemenea atitudini, fiecare gest, fiecare intervenție care implică într-un fel sau altul trecutul trebuie să fie expresia probității morale și profesionale. A-i omagia pe înaintași înseamnă a-i admira cu demnitate și bună credință”. ■ În *Mențiuni critice* citim: □ D. Florea-Rariște prezintă *Evadarea* de Grigore Beuran: „Autorul romanului *Evadarea* a reușit să ne înfățișeze o frescă nu numai veridică ci și adevărată a unui moment de hotar între două lumi, două concepții de viață, două mentalități și două orânduiri sociale antagoniste; una pe cale de prăbușire, alta în faza incipientă, prevestitoare de ascensiune ireversibilă spre izbândirea deplină”. □ Cristian Livescu scrie despre *Așa i-a fost dat Romei* de Ion Sofia Manolescu, Editura Eminescu, 1976: „*Așa i-a fost dat Romei*, e un volum cu destule surprize”. □ Alina Iacobetz recenzează *Două povestiri* de Laurențiu Cerneț: „Nu lipsit de spirit de observație, desfășurându-și narațiunea la aceeași contagioasă jovialitate, autorul panoramizează «lumea» unui bloc, intriga-pretext fiind fundamentată pe conflictul iscat de nerespectarea de către locatarii deținători de autoturisme a unor elementare reguli de parcare”. ■ Sub titlul *Festivalul și concursul național de poezie „Nicolae Labiș”* citim: □ Nicolae Turtureanu, „*Fratele meu, poetul*”: „Sâmbătă 3 octombrie, când începea la Suceava a VIII-a ediție a concursului național de poezie «Nicolae Labiș», până și interminabilele ploi ale acestei toamne s-au oprit. [...] A VIII-a ediție a concursului dedicat tinerilor creatori (vârsta limită – 25 ani; de ce nu 21?) a impus anul acesta mai ales prin masiva participare în faza preliminară: 280 de concurenți. Dintre aceștia s-au ales cei 16 premiați. Mihai Leoveanu și Roman Istrati, deținătorii principalelor premii, sunt nume deja de circulație în presa literară, putându-se vorbi, la ei, de asumarea pe cont propriu a poeziei. Lor li se adaugă Rodian Drăgoi, Gabriel Stă-

nescu, Lucian Vasiliu și – poate cea mai autentică descoperire a acestui festival – Liana Marcu. Fără a face abstracție de vârsta concurenților, nu putem să nu remarcăm că unii par a fi scris cu cărțile în față, modelul fiind vizibil de la distanță, după cum alții s-au «impus» prin abilitatea combinării mai multor formule lirice, prin mimarea gestului poetic. Revista «Cronica» și-a dat votul de încredere pentru Liana Marcu, studentă în anul al III-lea la Facultatea de filologie din Craiova. Ea a mai publicat în «România literară» și «Ramuri». Leitmotivul acestor poezii este căutarea identității, cu proiecții adeseori curajoase în istorie și legendă. Fragila ființă a poetei se visează un alt meșter Manole strigându-se în fântânile lumii. Un ochi de lup labișian pare a pândi din cețurile acestor confesiuni care anunță un destin liric pe care în dorim împlinit”. □ Citim versurile de Liana Marcu (*Am venit să vă spun; Istorie; Fiu întorcându-se; Anei, mama mea; Poetul Labiș; Duminică albă*) și Grigore Ilisei (*Țara de sus*). ■ Din *Moment* reținem: □ *Ce citim, cum citim?*: „Este titlul unei noi rubrici pe care criticul Eugen Simion o lansează în «Scânteia tineretului» (2 oct. 1976), rubrică menită să se adreseze spiritului tânăr, să fie un dialog liber pe teme de literatură, să discute cu textele în față ecuația ce citim, cum citim? «Programul» noii rubrici marchează, pe baza experienței critice și universitare ale lui Eugen Simion, câteva idei: motivația lecturii sau mai bine spus a unui tip de lectură; necesitatea receptării operelor clasice înainte de cele moderne; disocierea între lectura argument și lectura instrucție etc. Eugen Simion propune pentru tinerii de azi o lectură estetică, adică o lectură meditată, care reclamă o deplină libertate a gustului și a exigențelor lui. Lectura devine astfel o dificultate învinsă, o plăcere supravegheată și instructivă”. □ N. Irimescu, *În câteva cuvinte*: „În această săptămână, Rotonda 13 a Muzeului literaturii române și-a oprit reflectorul evocărilor asupra lui Mihai Codreanu, poetul și profesorul de actorie. Drept care, și-au amintit despre el, pe lângă obișnuinții rotondei (decă Șerban Cioculescu, Iorgu Iordan, D. I. Suchianu, Al. Dima) și o serie de actori, foști elevi ai maestrului. Iașul și-a prezentat la timp omagiile sale sonetistului prin ședințele de la Casa Pogor și memoria presei. [...] * Contagioasă delectare cu care Eugen Barbu descoperă în corespondența lui Mateiu Luca Caragiale («Săptămâna») povestirea *Crailor de Curtea Veche*, dar mai ales antagonismul celor două firi: Ion Luca și Mateiu. «Una, a unui solid burghez care trăiește sobru într-o mare capitală europeană și cealaltă, a fiului, ducând o viață boemă în marginea mizeriei pe care o surprinde cu atâta aciditate». * În curs de amenajare în etajul Casei V. Alecsandri din Iași: Muzeul teatrului din Moldova. Deschiderea va avea loc probabil la sfârșitul lui noiembrie”. ■ Versuri semnează Horia Zilieru (*Dragoste de țară*).

• **[„Munca”, nr. 8357]** În *Însemnări de scriitor*, Traian Filip publică *Nobi-la îndatorire*, un articol despre George Enescu.

• **[„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 306]** Pe pg. 1, poemul *Trec vulturii de lumină* de Valeriu Bucuroiu și articolul *Sfintele firi vizionare* de Ion

Lotreanu. □ Dinu Săraru, o cronică teatrală ce readuce în contemporaneitate *Plicul* de Liviu Rebreanu – în premieră la Teatrul de Comedie. ■ E. Manu nuanțează lirica lui Emil Botta, în *Poezia – un dor fără sațiu*: „Dorul fără sațiu e poezia, e mai exact starea de poezie, de vis, de aventură prin tainele unei existențe în care totul este condus după legi magice, extrase din descântece străvechi. Emil Botta e un modern care iubește vechimile cântecului românesc, iubește valorile patinate ale cuvintelor; el crede că arzând scrisorile de dragoste luminezi cerul iar cel mai cumplit vers din istoria poeziei e *Mai am un singur dor...* Bizar la modul poesc, boem la modul unui Villon cu o recuzită adusă la zi, Emil Botta ne apare ca un poet al fastului lunar revărsat în melancolia saloanelor prin mijlocirea unei gestici teatrale.” □ Dan Mutașcu, în *Bălcescu trăind*, revine la capodopera numită *Românii supt Mihai-Voievod Viteazul*. □ Theodora Voinescu consemnează vol. lui Pavel Chihaiia de la Ed. Academiei, *De la Negru Vodă la Neagoe Basarab. Interferențe literar-artistice în cultura românească a evului de mijloc*. ■ De interes articolul polemic al lui Paul Everac, *Pornind de la un articol din Săptămâna* (în care Dinu Săraru lauda cronicarii de teatru), dramaturgul subliniind inconstanțele vizibile ale unui cronicar teatral de la o revistă „concurrentă” (Valentin Silvestru). „Ce ne facem când cronicarul n-are aplecarea naturală de a discuta decent și adoptă surzenia și ignorarea obiectului ca metodă de lucru?... Eu acuz pe acest critic că a alimentat din răspuțuri tendința estetizantă în momentele ei de exces, că a fost constant pe o linie a «teatralității» ades în răspărul textului, că a ajutat un soi de lichidatorism al faptului de teatru normal, găsind plăcere numai unde era ceva izbitor; domnia sa nu se simte deloc atins și mă face, simplu, inamicul regiei... Eu îmi îngădui să cred, în spiritul articolului din «Săptămâna» (semnat de Dinu Săraru), că un cronicar pentru a merita stimă obștească trebuie să rămână deschis și constructiv, nu implacabil și surd la tot ce nu-i convine. Mai cred de asemenea că judecând fenomenul de teatru, cronicarul demn de acest nume (acela la care s-a referit Dinu Săraru) trebuie să rămână complet dezinteresat, să aibă o singură implicare, pe aceea fundamentală ideologico-estetică și nici cea mai mică fărâmbă de miză personală... e bine să investim (mai multă) încredere în cronicarii noștri; dar numai după un examen aprofundat al poziției și atitudinii lor. Se poate lesne închipui la câtă amenitate ori măcar obiectivitate pot să mă aștept în viitor, direct sau indirect, de la un asemenea critic concurrent.”

• [„**Tribuna României**”, nr. 95] Pe prima pagină citim *Drum de toamnă* de Lucian Blaga. ■ În *Cuvântul zilei* Pan Solcan scrie *Dimensiuni ale cooperării cu țara*. ■ Apar notele, nesemnate: □ *Trei noi poeți*: „Juriul pentru concursul de debut în poezie al editurii «Albatros», ediția 1976, a hotărât publicarea următoarelor volume: Ioan Bogdan – *Cerb alb*, Ștefan Ioanid – *Cuvântul unic* și Marian Dopcea – *Despărțirea de plante*. Se va publica, de asemenea, *Caietul debutanților* – 1976, care va cuprinde selecții din manuscrisele prezentate în concurs”. □ *Rarități*: „Printre lucrările achiziționate în ultima vreme de

Biblioteca centrală universitară din Iași se află și rarități de mare valoare, care interesează un mare număr de specialiști. Au fost cumpărate, astfel, o carte veche de cult, tipărită în 1763 în tiparnița de la Buzău, purtând o dedicație din partea spătarului Ioan Cantacuzino, o carte tipărită de Antim Ivireanu la Sna-gov, în 1693, legată în piele, și o tipăritură făcută la Iași sub domnia lui Mihail Racoviță, exemplar unic în țară”. □ *Caragiale pe disc*: „Casa de discuri «Electrecord», care, în afara editării obișnuitelor discuri «la zi», duce și o fru-moasă activitate de readucere în actualitate a valorilor perene din cultura ro-mânească, activitate prezentată în mai multe rânduri de revista noastră, a reeditat, de curând, discul *Caragiale*, cuprinzând piesele *Conu Leonida față cu reacțiunea*, cu George Timică și Sonia Cluceru, *C.F.R.*, cu Costache Antoniu, Marcel Anghelescu, Radu Beligan și Niky Atanasiu, și *Bubico*, cu Grigore Va-siliu-Birlic”. ■ Dosarul despre *Șansele tinerilor* este realizat de Petre Datcu-lescu. ■ Cicerone Poghiric prezintă volumul *Schiță de istorie a limbii române de la origini și până în zilele noastre* de Alexandru Rosetti, Editura Albatros: „În spațiul redus pe care îl cuprinde, excelenta «schiță» prezentată de eminen-tul lingvist român (autoritate științifică internațională necontestată), conține mult mai multe idei importante decât pot fi menționate într-o prezentare suma-ra. Ea va aduce în continuare mari servicii învățământului și culturii românești, ca și oricărui om de cultură – român sau străin – interesat de «dulcea limbă românească»”. ■ Revista dedică o pagină lui *Brâncuși*: „Cu prilejul Sesiunii științifice internaționale Brâncuși, multe dintre personalitățile prestigioase pre-zente la București au avut amabilitatea de a se întreține cu colaboratorul nos-tru, criticul N. N. Rădulescu, care, profitând și de bunăvoința sculptoriței Irina Codreanu-King, venită pentru o scurtă perioadă în țară, a realizat astfel o suită de interviuri asupra posterității brâncușiene, asupra lucrărilor sesiunii și artei românești în general”. Sunt realizate mini-interviuri cu Irina Codreanu-King, Athena Tacha Spear, Florence Hetzler, Max Bill, Georges Charbonnier, Carola Giedion-Welcker, Pierre Rouve. ■ În contextul celui de-al VII-lea Festival Internațional Enescu: „În timpul desfășurării festivalului, colaboratorul nostru Andrei Magheru a realizat două interviuri, cu Pierre Cochereau și Christian Ferras, muzicieni ce au avut prilejul de a-l cunoaște pe Enescu și de a se bucu-ra de aprecierea sa; reproducem, de asemenea, și o suită de scurte declarații culese de colaboratoarea noastră Corina Jiva”. Citim declarațiile lui Pierre Co-chereau, Christian Ferras, Elisabeth Schwarzkopf, Yuoko Shiokawa, Grace Bumbry, Victoria de Los Angeles.

16 octombrie

• [„Scânteia”, nr. 10 624] În *Reportaj din actualitatea socialistă a țării* Valentin Silvestru publică textul *Culorile toamnei*.

• [„Luceafărul”, nr. 42] Editorialul acestui număr, semnat redacțional, aduce în prim-plan *Poezia patriei*. Articolul este o pledoarie pentru exigența

estetică a liricii patriotice, semnalând, totodată, într-o manieră generalistă, precaritatea unor astfel de încercări: „Acest act de creație și cultură se cere împlinit cu o mereu înaltă răspundere, pentru că încurajarea versului amorf și stângaci nu a slujit și nu poate sluji drumului ideii și sentimentelor, fie ele oricât de nobile, către conștiință. Au fost publicate, în anii din urmă, numeroase cărți și cicluri de poezii patriotice care – prin mesajul lor, prin calitatea artistică – pot fi situate cu demnitate în tradiția liricii naționale. Au fost, însă, în același timp, publicate și lucrări a căror realizare demonstrează că numai bunele intenții nu pot determina ivirea unor opere memorabile și durabile”. ■ Pe prima pagină, poemul „partinic” *Sunt întrebat* de Virgil Carianopol: „Și e Partidul care dă lumină,/ Acel ce ne conduce spre senin,/ Acea putere fără de odihnă/ Fără de care n-am trăi deplin”. ■ La *Opțiuni*, dramaturgul Paul Cornel Chitic „așază” *Revelația unui om nou*. ■ Ion Ianoși scrie despre *Umanismul marxist și experiența estetică*. ■ În cadrul rubricii *Viața la zi*, Adrian Păunescu răspunde unor acuzații formulate de la microfoanele *Europei Libere* în legătură cu activitatea Cenaclului Flacăra: „Pentru că, în ultima vreme, Cenaclul nostru și programul său, precum și eu, ca om care-l conduce, ne bucurăm de o atenție cu totul emoționantă din partea unor grupuri de nomazi care au blocat postul de radio «Europa Liberă» și pentru că acolo s-au rostit multe vorbe infamante cu privire la cenaclul nostru și la noi, e poate bine să facem niște precizări utile. [...] Dacă am fi căutat fericirea în altă parte decât în slujirea țării și a partidului ei revoluționar, am fi răspuns, poate, în urmă cu șase ani, politicoasei oferte a d-lui Noël Bernard, trimisă nouă în America, de a ne vedea cu dânsul în secret în oricare oraș occidental. Nu, nu ne-a interesat oferta lui și nu ne interesează nici azi. [...] E delicat, de asemenea, pentru niște oameni fără țară să pronunțe cuvântul ȚARĂ și să judece manifestări la care n-au fost niciodată taxându-le drept naționaliste doar pentru că au auzit că – oroare – tinerii din România cântă «Trăiască România!». Acești tineri sunt educați în ideea generoasă a respectului față de toate țările lumii și în ideea dragostei nestrămutate față de singura lor patrie, ROMÂNIA. Nu, domnilor, în «Cenaclul Flacăra al Tineretului Revoluționar» nu se va cânta niciodată un cântec care să ațâțe ura, rasismul, naționalismul. Dar nici un cântec împotriva spiritului național, împotriva dragostei față de țară. Ne vom ridica în picioare când vom auzi pe cetățenii Noii Zeelande cântând «Trăiască Noua Zeelandă!», pe ai Braziliei cântând «Trăiască Brazilia!» ș.a.m.d. [...] Domnii de la «Europa Liberă» ar dori să fie martori la un «Cenaclu Flacăra». În ceea ce mă privește, nu m-ar deranja, dar nu cunosc statutul lor de cetățeni, dacă au dreptul sau nu să vie într-o țară căreia îi fac atâta bine și nici nu pot oferi garanții pentru reacția tinerilor din «Cenaclul Flacăra» la aflarea știrii că printre ei se află o pasăre de pradă. În fine, mai rămâne de văzut. Experiența n-ar strica. [...] Adrian Păunescu nu a încasat nici un leu, nu încasează nici un leu și nici nu va încasa vreodată, din veniturile Cenaclului pe care-l conduce (ca și din colaborările la

revista pe care-o conduce). Asta ca să fie totuși lămurită bârfa ordinară care-mi ajunge periodic la urechi, că mi-am luat mașină, mi-am făcut conac, îmi cumpăr flotă și voi fura o șosea pe banii de la cenaclu. Nu câștig nimic, *absolut nimic*, din încasările Cenaclului. Prefer să n-am nici o legătură financiară cu acest cenaclu pe care-l iubesc și-l slujesc” (*Despre un cenaclu*). ■ Proza-torul Radu Petrescu „străbate” colțuri de București în reportajul livresc-pictural *Drum în oraș*. ■ La *Jurnal de poet*, Ioan Alexandru scrie despre *Herbul lui Varlaam*. ■ Volumul de povestiri *Fantastica Deltă* de Valentin Șerbu intră în atenția lui M. Ungheanu la *Cronica literară*. ■ Dan Laurențiu are în vedere *Doi poeți la Viața cărților*: pe N. Grigore Mărășanu, care, în volumul *Corabia de fosfor*, „rămâne fidel spațiilor natale, dunărene”, poemele având „un aspect de notații și crochiuri”, și Petre Got, cu volumul *Ochii florilor*. □ „Cu gustul calamburului și foarte romanescă în exegeză, Dana Dumitriu este pentru critica feminină de azi o narcisistă”, notează Alexandru Romașcanu pe marginea volumului *Ambasadorii sau despre realismul psihologic*, debutul prozatoarei în critică. □ Tot despre un debut scrie Nicolae Ciobanu: volumul *Poetici românești* de Olimpia Berca, „o convingătoare pledoarie prin care poetul de azi este îndemnat să se întrebe cu luciditate, în cunoștință de cauză, ce este și cum se scrie poezia, virtual, invitându-l să-și întocmească un tratat de poetică pentru uz personal”. ■ Sunt prezenți cu grupaje de versuri Dorin Tudoran (*Visatele epifanii, Și iată-mă, dimineața, Erotică*) și Grigore Hagiu (*Tablou târziu 1907, Închinare străvechilor vămi, Ochi repede și-atotcuprinzător, Lună de toamnă târzie, La rădăcina vieții simple* etc.). ■ Sub genericul *Tineri prozatori*, creații de Dumitru Augustin Doman (*Vânt în pupa*), Letiția Vladislav (*Vremea culesului*) și Marina Devesel (*Măria*). ■ La *Colocviile „Luceafărului”*, Al. Piru, Ov.S. Crohmălniceanu, Pompiliu Marcea, Eugen Simion și Nicolae Ciobanu discută pe marginea temei *Sinteza critică – act de maturitate al istoriei literare*. □ Materialul este însoțit de un citat din Nicolae Ceaușescu: „Cine nu citește sau recitește astăzi cu nespusă încântare opera poetică a bardului de la Mircești, lucrările lui Bolintineanu, capodoperele lirice ale lui Eminescu, bogata și vibranta poezie a lui Coșbuc, Vlahuță, Hasdeu și a atâtor alți poeți ce au îmbinat în mod exemplar profunzimea și măiestria neîntrecută a artei populare cu ideile avansate ale veacului lor, cu aspirațiile mase-lor populare în mijlocul cărora trăiau, spre libertate, dreptate și neatârnare, demonstrând astfel, prin operele lor, că literatura, arta trebuie, întotdeauna, să servească poporul, să fie scrise pentru popor”. □ Al. Piru: „În materie de in-vestigare a istoriei literare, există diverse posibilități; adică, se pot face lucrări de ordin documentar sau eseuri în care autorul subsumează unei idei faptele, vrând să înfățișeze un punct de vedere personal. Dacă am cerceta acum ma-terialul existent, am constata că cele mai multe lucrări sunt de tip documentar. Tezele de doctorat nu le osândesc din principiu, fiindcă pot fi foarte bune lucrări de tip informativ, sau chiar de ordin eseistic. De altfel, cei ce le conduc

nu dau girul oricărei lucrări decât după ce s-au asigurat că autorul a înfățișat un punct de vedere personal care sporește exegeza preexistentă în interpretarea unei opere literare. Chestiunea cu reconsiderările în momentul de față se pune mai puțin, pentru că majoritatea scriitorilor care trebuiesc readuși în actualitate au fost tratați în mod foarte cuprinzător, însă aici aș vrea să spun de la început că, în general, în aceste lucrări se cere o vocație; cine nu are vocație face o lucrare al cărei interes poate sta cel mult în prezentarea unei bibliografii, în descoperirea unor opere sau documente biografice. Dacă autorul nu are o capacitate de analiză și de sinteză, o vocație critică, atunci toată lucrarea sa nu duce la nimic. Exemplele sunt numeroase. Firește, noi nu facem asemenea studii pentru prima dată. Cele care au rămas aparțin marilor critici. Mai întâi, monografiile rezistente încă și azi au făcut Lovinescu (Asachi, Negruzzi, Alexandrescu), Călinescu (Eminescu, Creangă, Filimon, Alexandrescu). Acestea nu sunt singurele. S-au întreprins și alte lucrări care marchează, fără îndoială, un progres în domeniul istoriei și al criticii literare. De asemenea, am putea cita numeroase cazuri în care scriitorii noștri principali au fost tratați într-unul sau mai multe studii monografice (Maioreescu, Macedonski, Sadoveanu, Arghezi). Cu toate acestea, dacă ne uităm bine, afară de puține cazuri, rareori suntem pe deplin satisfăcuți de felul în care a fost tratat un scriitor, de o singură sau de mai multe persoane. Într-o lucrare recentă despre Sadoveanu, tovarășul Pompiliu Marcea spune un lucru foarte judicios și anume că un mare scriitor nu poate fi îmbrățișat dintr-o dată, că este nevoie de o seamă de lucrări pregătitoare înainte de explicarea totală, că, în fine, studiul unui autor a cărui operă este cíclopică necesită analize parțiale prealabile. Acesta este și cazul lui Arghezi. Încă nu avem o ediție completă a operelor lui Arghezi și autorul a rămas cercetat parțial. Monografiile anterioare se opresc la etapa de dinainte de 23 August 1944, expediază creația mai nouă”. □ Ov.S. Crohmălniceanu: „Scăderile cele mai serioase ale istoriografiei noastre literare privesc [...] respectarea strictă a adevărului, înfățișarea operelor, autorilor și mișcărilor literare într-o lumină obiectivă, care să nu deformeze realitățile: înfrumusețându-le sau deformându-le. Destule lucrări, merituoase prin informație, păcătuiesc mai ales în prima direcție. Datorită unui impuls, ușor explicabil, nu puțini cercetători, după ce cheltuiesc o muncă întinsă ca volum, spre a examina atent o activitate literară mediocră, se simt împinși să-i exalte însemnătatea. Așa ne trezim cu tomuri critice masive despre autori firavi. E ca și cum s-ar încerca zidirea de zgârie nori pe nisipuri mișcătoare sau terenuri mlăștinoase. Autorul «nu ține» construcția istorico-literară prea înaltă. Când pornești să scrii o carte groasă despre Ionescu-Raicu-Rion, Aron Densușianu sau Cincinat Pavelescu, fatal, subiectul ei iese umflat. Aceasta este o formă de hagiografie inocentă. Fără voie, printr-un mecanism al compensației energiilor cheltuite, scriitori modești din trecut ajung să ocupe primul plan al conștiinței literare și să fie așezați în rând cu cei foarte mari. Ierarhia valorilor se tulbură astfel și începem să nu mai

vedem bine diferența dintre Al. Vlahuță și Octavian Goga, să zicem, sau Delavrancea și I.L. Caragiale. Extrem de supărătoare este însă îndeosebi hagiografia exercitată deliberat. Adesea observăm cu nemulțumire cum anumiți istorici literari s-au specializat să treacă absolut cu vederea orice aspect amendabil din opera ori viața autorilor reputați. Portretele sunt lucrate, nu o dată, în «acuarela suferindă», cum zice Arghezi, cu mult aur și argint pentru aureolă. Orice trăsătură mai întunecată e ocolită diplomatic. Totul devine ireproșabil și model. În asemenea cazuri asistăm chiar la deformări izbitoare. Lovinescu sfârșește prin a părea un urmaș al lui Gherea, Blaga, adversarul iraționalismului, și Mateiu Caragiale, autorul cel mai obiectiv, fără uri, fără prejudecăți și fără admirații idolatre. Idei politice greșite sunt escamotate în loc să fie comentate critic, spre a permite cititorului să-și ia distanța necesară față de ele. Un scriitor cu adevărat mare nu scade atunci când e înfățișat în lumina adevărului. Dimpotrivă, rolul istoricului literar e să *explique*, acolo unde se face nevoia, cum chiar minți geniale au fost influențate uneori de mentalitatea epocii. Hagiografia nu poate reliefa individualitatea creatoare. Sfinții seamănă toți unul cu altul. Hagiografia împiedică cel mai frecvent interpretarea să aibă un spirit cu adevărat actual, adică să fie realmente expresia lucidității superioare marxiste. Pot numi autori importanți în prezentarea cărora n-a intervenit o optică efectiv nouă, chiar dacă s-au scris lucruri meritorii despre ei. Mă gândesc la Alecsandri, Eminescu, Creangă, Gherea, de pildă. Unele considerații asupra lor sunt chiar inferioare celor din trecut, sub raportul gândirii critice înaintate”. □ Pompiliu Marcea: „Pledez pentru necesitatea monografiilor, a studiilor și cercetărilor analitice, pe un teritoriu limitat, care nu pot fi infirmate de către sintezele de largi dimensiuni. Nu o dată, specia monografiei a fost contestată, opunându-i-se eseul. Considerăm însă că aceste specii sunt complementare și nu incompatibile, și că e nevoie și de unele, și de celelalte. Cel puțin în actualul stadiu al cercetării de la noi. Totdeauna trebuie să ne sincronizăm, dar plecând de la realitățile noastre și nu de la realitățile altora. Așa au procedat și marii critici din trecut. □ Eugen Simion: „Întrebarea ce se pune este, văzând numărul mare de studii critice despre literatura clasică, dacă vechile interpretări au fost depășite, dacă au apărut sau nu puncte de vedere cu adevărat înnoitoare despre operele fundamentale. Aici, însuflețirea noastră scade, puține interpretări critice trec dincolo de ceea ce se știe, multe studii spun cu alte vorbe ceea ce au spus deja E. Lovinescu sau G. Călinescu. Nu aplaud pe cei care vor, în orice chip, să contrazică pe criticii anteriori, problema nu este să răsturnăm ceea ce este bine ordonat și judecat, problema este să citim mai bine un text și să vedem ceea ce alții n-au văzut”. □ Nicolae Ciobanu: „Nu rare sunt cazurile în care scriitori de mare importanță sunt victimele unor exegeze didactic-descriptive, sărace în idei, uniformizatoare, care nu numai că nu concurează prin nimic cu ceea ce s-a spus în trecut referitor la tema sau autorul în cauză, dar coboară totul la un nivel de-a dreptul inacceptabil. Unul dintre debușeele acestor «subexegeze» îl consti-

tuie și tezele de doctorat, din seria cărora se desprind unele a căror tipărire nu se justifică nici măcar în regia autorilor, darămite în colecția «Universitas». A doua situație pe care doresc s-o evidențiez are în atenție ceea ce aş numi fenomenul de snobism manifestat în istoria și critica literară; este vorba de acele lucrări în care veleitarismul «creator», excesul metodologic sunt împinse până acolo încât opera literară analizată riscă literalmente să fie pulverizată”.

■ Regizorul Bogdan Ulmu semnează cronică de teatru, propunând un tur de orizont la *Început de stagiune*. □ Dintre spectacolele evidențiate, *Puterea și adevărul* de Titus Popovici, reluat, pentru a treia oară, la Bârlad, de Alexa Visarion („textul te cucerește”), *Dinu* de Radu F. Alexandru, jucat la Arad, și, în regia lui Dan Alecsandrescu, *Aceste anotimpuri și cărări* de Eugen Onu, „un remarcabil debut”, cronicarul notând că despre autor „vom mai auzi, probabil, și nu întâmplător!...”. Omagiul adus de Ștefan Tita „ctitorului” Falansterului de la Scăieni în piesa *Nestinsul diamant*, care a fost prezentată, într-un spectacol-lectură, la Ploiești, se întemeiază pe replici „schematice, șablonarde”.

■ Cronică radiofonică este înfăptuită de Nicolae Mateescu (*Opinia publică*).

■ Grigore Hagiu are în vedere sculptura lui Idel Ianchelevici, pe care îl numește „artist belgian de seamă”, fără a-i aminti originea română. ■ O primă însemnare „bilanțieră” consacrată celei de-a VII-a ediții a Festivalului Internațional „George Enescu” oferă Costin Cazaban (*Exigențele prestigiului, I*).

■ Cristian Livescu discută, la *Contemporanii noștri*, nuvelele vizionar-balcanice ale lui Eugen Barbu din volumul *Miresele* (1975), scrieri „bântuite” de *Realism și vizionarism mitic*: „Există un rafinament al reprezentării vizuale în aceste proze «balcanice», amintind de Ion Ghica, Filimon, Mateiu I. Caragiale, dar și de G. Călinescu, motiv pentru care li s-ar putea presupune apartenența la un așa-numit realism baroc, în care importanță e puterea de seducție a textului, amestec excelent dozat de real și ireal. [...] Fantasticul în nuvelele lui Eugen Barbu provine dintr-o rafinată încărcare a viziunii și o supranaturalizare (în fond, transfigurarea narațiunii) care nu se lasă intimidată de excesele invenției. Prozatorul plantează în decursul desfășurării epice personaje purtând însemnul tenebrei, fără a avansa prea departe o atare bănuială, tratamentul fantastic funcționând ca o insinuare pe planul ficțiunii, avantajat considerabil de barochismul discursului”. ■ *Dați-l afară pe Micu!...* se intitulează episodul acestei săptămâni de la *Întâmplări cu scriitori*, rubrica lui Mircea Micu.

■ Dintre corespondenții lui Geo Dumitrescu la *Poșta redacției*: V.M.-Vam, V.P. Gaj, Al. Del-Dr. □ În selecția de la *Atelier literar*, regăsim poemul *Cu ploaia* de Aurel Dumitrașcu: „Îmi place ploaia/ pentru că-i face părul mai lung/ iubitei,/ iar zâmbetul mai clasic/ și drumul pân-acasă e ud/ ca un vițeluş nou născut./ Nu vreau să mănânc,/ când plouă n-am stomac/ și nici plămâni/ ca să respir,/ când plouă stau sub/ două coarne de cerb,/ ascult inima și stropii/ mă gândesc la puhoia,/ iar mâinile îmi par/ streșinile sub care/ iubita mea/ își numără copiii”. ■ Sub semnătura *Cronicar* este prezentată cea de-a XXXIII-a

ședință a Cenaclului revistei *Luceafărul*, la care au citit versuri Cleopatra Lorințiu și Emilian Marcu. □ Creațiile Cleopatrei Lorințiu au fost „judecate” de Artur Silvestri („sever ca întotdeauna [...] s-a arătat sceptic, considerând că nu avem de-a face decât cu «o poezie intimistă, ușor melancolică»”), Mihai Coman („nu găsește în versurile poetei, încă, o «acoperire a cuvintelor prin trăiri autentice și de tensiune»”), George Serafim („se străduiește să ne convingă de incompatibilitatea balcanicului de a-și apropia teme existențiale și caută greșeli gramaticale: părerea sălii este că nu le-a găsit”), Aurel-Dragoș Munteanu („remarcă talentul foarte tinerei poete, sensibilitatea ei, dar subliniază că avem de-a face cu «versurile unei poete terorizate de manual, de lecturi școlare»”), Gheorghe Pituț („mărturisind că tânăra Cleopatra Lorințiu «este o poetă»”) ș.a. □ Despre versurile lui Emilian Marcu au formulat opinii aspre Iulian Neacșu, Florin Grigoriu ș.a. □ Însemnarea cuprinde și secvențe moralizatoare: „Din păcate, unii dintre participanții la cenaclu nu vor să respecte minimele condiții cerute pentru buna desfășurare a ședințelor. Valter Hristescu, ofuscat că nu se știe cine este («Nu sunt Shakespeare, dar, oricum, numele meu aduce cu el, și mă mir că nu mă cunoașteți încă»), refuză să-și spună numele când cere cuvântul, susținând, într-o primă variantă, că este «Un X.». Credem că avea dreptate, așa că ne cerem «scuze» că l-am contrazis! Atât de intransigentul Marius Stănilă nu-și poate rezolva singur o problemă personală – evitarea, în asemenea întâlniri, a unei euforii bahice accentuate – și face bufonerii lipsite de gust. Într-o singură privință a avut dreptate M.S.: da, «Luceafărul» publică poezia de care are nevoie și pe care o sprijină. E o «slăbiciune» pe care o recunoaște deschis. Și pentru că «Luceafărul» nu poate încuraja atitudinile bahice, străine felului în care concepe profilul moral al tânărului nostru scriitor, conducerea cenaclului a hotărât să ridice, pe termen de trei luni, dreptul de participare la cenaclu tânărului poet Marius Stănilă”. ■ Sub genericul *Epopoea României eterne*, Ion Lazăr consemnează un dialog cu folcloristul Mihai Pop („*Marile perioade ale folclorului nu pot fi decât marile perioade ale istoriei naționale*”). ■ La *Mapamond*, două grupaje: *Lirică din R.D.G.*, cu versuri de Uwe Gressmann și Hein Kahlau, în traducerea lui George Costin, și *Lirică din Belgia*, cu versuri de Maurice Carême, Jaqueline Ballman, Charles Moisse și Pierre-Louis Flouquet, în traducerea lui Geo Vasile.

17 octombrie

• [„**Scânțea**”, nr. 10 625] Domokos Géza semnează *Colaboratorul nostru, cititorul*: „Cititorul este la rândul lui un creator. Arta lui rezidă în capacitatea de a deveni părtaș al cuvântului scris, resort, ferment al faptelor de literatură. Publicul întâlnirilor din județul Harghita a fost compus din asemenea cititori. Și nu încapă îndoială că scriitorii prezenți la aceste întâlniri au putut da un răspuns – chiar dacă nu definitiv, căci așa ceva e, după cum am văzut, din păcate, imposibil – la neliniștita întrebare a confratelui citat în pri-

mele noastre rânduri [articolul se deschide cu un citat din mărturia „unui scriitor de seamă”, fără ca acesta să fie numit]: Nu știu cine-mi cumpără cărțile, cine le citește; nu știu cine acceptă și cine respinge cele cuprinse în articolele mele... există oare un acord de idei și sentimente între mine și cei ce-mi împărtășesc soarta? În ceea ce privește răspunsul, el nu putea fi altul decât acesta: Știu cine mă citește, am văzut că cei ce-mi citesc cărțile sunt părtași la gândurile și la sentimentele mele!”.

19 octombrie

● [„Viața studentească”, nr. 33] Viorel Abălaru lansează un serial *Compi-lație sau plagiat?*, acuzându-l pe Theodor Vârgolici că a „împrumutat” în lucrarea sa, *Introducere în opera lui Dimitrie Bolintineanu*, 1972, Ed. Minerva multiple pasaje și pagini din monografia serioasă a lui Dumitru Păcurariu, apărută în 1969 la Ed. Tineretului. ■ *Fotbalul văzut de scriitori* se oprește la „microbistul” Eugen Barbu: *Lipsa de curaj în materie de disciplină va ține pe loc fotbalul nostru încă 30 de ani* (interviu de Ion Novac, strict despre fotbal – care a devenit pentru scriitor „mai mult decât o pasiune, e o boală” – vezi și articolele sale pe această temă din „Flacăra”, 4 și 25 mai, respectiv 10 august 1974).

21 octombrie

● [„Scânteia”, nr. 10 628] Traian Coșovei publică *Mândria vieții noastre în Reportaj din actualitatea socialistă a țării*. ■ Petru Vintilă semnează *Stegulețele*: „Nu cu mult timp în urmă, zestrea Muzeului de istorie din județul Botoșani s-a îmbogățit cu patru obiecte aparent foarte modeste. E vorba de patru stegulețe de hârtie, de dimensiunea unei jumătăți de caiet școlar. [...] Ele au fost descoperite, acoperite de colb, în clopotnița bisericii Sf. Spiridon din Botoșani. În toamna anului 1878, când escadroanele de călărași, bateriile de artilerie, batalioanele de dorobanți și de linie s-au întors în patrie acoperite de laurii dobândiți pe câmpul de luptă, orașele lor de garnizoană le-au făcut primiri emoționante”.

● [„Flacăra”, nr. 42] Nicolae Stoian publică poezia *Comunist de omenie*, iar Gheorghe Tomozei poemul *Cine a scris Cântarea României*. ■ George Arion publică un interviu cu Florin Mugur, intitulat *Știm și să negăm, dar forța noastră stă în afirmație!* ■ În *Faptele și vorbele*, Ov. S. Crohmălniceanu publică eseu *O chestiune de estetică*. ■ Alex. Ștefănescu scrie despre *Poezia și spiritul citadin*: „Prin citadinism, în poezie se înțelege sau se subînțelege adeseori frecvența unor elemente de decor ca automobil, cinematograf, parc cu îndrăgostiți etc. Într-o anumită măsură, această evaluare statistică este îndreptățită, deoarece, de obicei, o viziune lirică nouă vine cu propriul ei inventar de obiecte. Raportul însă nu este obligatoriu. În orice caz, nu într-atât de obligatoriu încât să ne dea dreptul de a vorbi despre spirit citadin ori de câte ori descoperim că un autor evocă orașul. O poezie sămănătoristă despre metropolă sau

una futuristă despre munca la câmp sunt perfect posibile. O asemenea distincție trebuie făcută cu fermitate cu atât mai mult cu cât citadinismul, ca atitudine estetică, și nu ca temă, reprezintă o cucerire și, totodată, o trăsătură caracteristică a literaturii noastre de azi. [...] Citadinismul, confundat cu prezența materială a orașului în poezie, nu semnifică nimic în plan estetic și cultivarea sau necultivarea lui reprezintă o falsă problemă, de aceeași natură cu aceea a cuiva care ar medita îndelung cu ce cerneală să-și umple stiloul pentru a da o anumită „culoare” scrierii sale. În schimb, luat în accepția de atitudine, de mod de a gândi și a reprezenta, se constituie ca o direcție valoroasă și necesară. Și aceasta, pentru că spiritul citadin, în ultimă instanță, este o componentă și poate chiar matricea spiritului modern”. □ În *Biografii contemporane*, Petru Poantă discută despre „succesul literaturii de document”, apreciind totodată că „singură critica literară este paralizată în fața unor specii considerate anacronice: biografia și fiziologia”. □ Cornel Moraru prezintă romanul *Cercul adevărului* de Radu Selejan. □ În *Teatru. Cinema. Artă plastică*, Dumitru Radu Popescu face, în *O istorie a libertății*, o trecere în revistă a producției dramaturgice a lui Paul Everac. □ În *Cronica spectacolelor* Nelu Ionescu prezintă piesa *Nu suntem îngeri* de Paul Ioachim, pusă în scenă la Teatrul de stat din Timișoara. □ Pe pagina *Puncte de vedere*, în *Sugestiile lecturii*, Eugen Florescu, în *Oroarea de „ideile înțepenite”*, publică un articol dedicat lui George Sand. □ Aurel Baranga scrie, în *Exigență și credință*, o tabletă despre romanul polițist. □ Cu titlul *Cronica* (197, 198, 199), Eugen Seculeanu prezintă ultimele ședințe ale Cenaclului Flacăra. □ În *Racul* (120), Teodor Mazilu publică *Autobașș*, iar Nicolae Dragoș poezia *Găina ofensată*.

• [„Orizont”, nr. 42] Volumul *Mitologii subiective* (Ed. Eminescu, 1976) al lui Octavian Paler constituie miza cronicii literare a lui C. Ungureanu, despre care criticul apreciază: „*Mitologii subiective*, carte unică în literatura noastră de azi, reprezintă afirmarea unui spirit pentru care spațiul culturii grecești reprezintă o vecinătate, iar cel mediteraneeen, o șansă a confruntării: afirmându-ne pe noi, ca europeni, prin efigiile culturii.” ■ Lăsând la o parte actualitatea, Lucian Alexiu încearcă să releve meritele poeziei lui Timotei Cipariu, republicate sub titlul *Poezii* (Ed. Dacia, 1976), în cronica sa literară care începe astfel: „[...] istoriile literare îl înregistrează pentru contribuția sa filologică, de folclorist, traducător, editor și publicist, merite importante fiindu-i recunoscute în ceea ce privește lupta pentru afirmarea conștiinței naționale și pentru drepturi politice a românilor transilvăneni. Despre poetul Cipariu, în schimb, s-a vorbit relativ puțin și mai mult în trecut, activitatea sa lirică putând să pară multora dacă nu o curiozitate, cel puțin o ocupație căreia eruditul i se dedică aproape circumstanțial [...]” ■ La rubrica „lecturi”, nu putem trece peste prezentarea lui Bucur Țincu a cărții *Clepsidra Amurgului* (Editura Cartea Românească, 1976) a lui I. Igiroșanu, un volum de eseuri și memorialistică literară, autorul fiind „diplomat român de bună formație dar și excelent traducător în

franceză al lui Cezar Petrescu și Zaharia Stancu”. A doua recenzie îi aparține lui Iordan Datcu asupra cărții lui Adrian Fochi, *Coordonate sud-est europene ale baladei populare românești* (1975), din a cărui prezentare reținem incipitul: „A dăinuit în folcloristica românească ideea profund eronată, însă rezistentă fiindcă fusese emisă de N. Iorga și Ov. Densușianu, după care balada populară carpato-danubiană este rezultatul unui import. N. Iorga punea cântecul bătrânesc din țara noastră într-un raport de dependență totală față de balada sârbească. Ov. Densușianu, la rândul-i, exagera influența eposului sârbesc, ucrainean, polon și rutean asupra celui românesc. Analizând factorii care au putut favoriza o asemenea idee [...], Adrian Fochi, bun cunoscător al câtorva limbi sud-est europene și bun stăpânitor al unei metodologii moderne de cercetare comparată își concepe studiul [...] ca o replică bine fundamentată, dată celor care au făcut din eposul nostru o expresie integrală a balcanismului.” ■ Gheorghe Șora aduce în actualitatea cercetătorilor eminescologi studiul lui Vasile Goldiș despre opera lui Eminescu, un aprig și înflăcărat popularizator al poetului „florii albastre” de la începutul secolului al XX-lea în ziarul *Românul* pe care l-a înființat și condus (articolul *Vasile Goldiș despre opera lui Eminescu*). ■ Marius Pop scoate la lumină, la rubrica „inedite”, documente epistolare referitoare la relația lui Vasile Voiculescu cu poetul bărlădean G. Tutoveanu: „o valoroasă contribuție la cunoașterea vieții și operei lui Vasile Voiculescu, scriitorul căruia istoria literară îi este datoră cu o solidă cercetare monografică și în primul rând cu o cuprinzătoare ediție critică a operei sale complete.” ■ Sub titlul „poezie sovietică contemporană”, Aurel Cherlea îi înregistrează, în traducere românească, pe poeții...Grigore Vieru, Leons Briedis și Otar Șalamberidze.

● **[„România literară, nr. 43]** *Tineretul și literatura* este numele editorialei din acest număr. Publică poezie: Ovidiu Genaru, Darie Novăceanu, Andrei Ciurunga, Marin Mincu (*Ultimul cuvânt al lui Decebal către ai săi*). ■ Este prezent cu proză Francisc Păcurariu. ■ La *Viața literară* sunt anunțate manifestările argeșene ale evenimentului *Vocația universală a culturii românești*, printre care un festival de poezie și un recital poetic la care au participat Virgil Teodorescu, Nicolae Dragoș, Florica Dumitrescu, Petre Ghelmez, Gheorghe Pituș, Violeta Zamfirescu etc. Un alt eveniment a fost simpozionul *Anticipații și priorități în știință și în cultură* la care au participat Constantin Stătescu, Edgar Papu, Solomon Marcus, Fănuș Băileșteanu. □ Printre laureații concursului „Nicolae Labiș” sunt: Roman Istrati, Mihai Leoveanu, Elena Ștefci, Dan Mihăilescu. □ Al. Raicu anunță moartea poetului Traian Lalescu. ■ Dezbaterile despre personajul literar continuă cu intervențiile lui Leonida Teodorescu, George Genoiu, Radu Petrescu și Corneliu Ștefanache. □ Leonida Teodorescu afirmă că personajul literar trebuie perceput ca o existență prin sine, „este o parte componentă, unul dintre semnele și chiar unul din procedeele operei literare”. Ca atare, el ar trebui analizat în opera literară și în funcție de convențiile acesteia”. □ George Genoiu reorientează abordarea

personajului literar către modelul uman, mai precis cel al „omului nou”. □ Radu Petrescu pledează pentru „realismul fundamental” și pune în ecuație cu acesta existența personajului și a unei noi viziuni în planul creației: „Cu cât este mai bogat în note ale concretului, cu atât personajul intră mai întreg în ficțiune, fără a scăpa însă niciodată din vedere că realitatea personajului de roman se confundă cu aceea a universului și că aceasta nu rezultă numai din simpla existență în poezie, ci urmează și a fi înfăptuită, cum am arătat, cu mijloacele specifice, obiective, puse în serviciul unei viziuni noi. Când se constată de unii dispariția personajului, se constată în fond, însă într-un limbaj confuz, nevoia anume a acestei viziuni, a acestui realism integral”. □ Corneliu Ștefanache face un preambul despre omul nou și modificările sale rapide datorate descoperirilor tehnico-științifice, după care își exprimă rezervele față de dihotomia personaje pozitive/personaje negative, recomandând explorarea diversității în profilul personajelor și chiar a cazurilor limită. ■ Méliusz József îl evocă pe Tudor Teodorescu Braniște. ■ G. Dimisianu analizează într-un articol amplu romanul *Galeria cu vișă sălbatică*, de Constantin Țoiu, din perspectiva revizuirii lucide a erorilor făcute la început de drum și a explicării unei realități pe care literatura obsedantului deceniu a prezentat-o „în linii cu mult prea simple”. ■ Reafirmând punctul de vedere al lui Ion Negoitescu privitor la contemporaneitatea clasicilor, Nicolae Manolescu analizează, la *Cronica literară*, volumul de *Analize și sinteze* al criticului, publicat la Editura Albatros. „Prudență teoretică exagerată, încă o dată, din fericire uitată în practică, în analize pline de o inventivitate borgesian-excentrică, ce stă de altfel foarte bine acestei critici senzualiste în fond și artistice în expresie, care întâlnește de obicei literatura la nivelul sensibil al limbii sau, poate mai just, la acela al unei ideții ce se materializează – viguros, plastic, pitoresc – într-un vocabular”, scrie criticul afirmând că există, însă, opinii cu care nu este de acord. Criticul se arată împotriva unor „exaltări” care-l fac pe Negoitescu să aprecieze nuvela *Amândoi*, de Liviu Rebreanu, să laude *Zilele și nopțile unui student întârziat*, de Gib Mihăiescu sau să considere *Logodnicul Hortensiei* Papadat-Bengescu superior ciclului Halippa. Explicația pe care Manolescu o dă acestor înclinații este aceea că Negoitescu este adesea sensibil la genuinul literar, la stadiul germinal mai degrabă decât la opera constituită. ■ Un volum aparte, de „parodii științifico-fantastice”, cu titlul *Întâmplări de necrezut*, semnat de Corneliu Omescu (Ed. Albatros) îi reține atenția Mirelei Roznoveanu. ■ La *Cronica de poezie*, Lucian Raicu scrie despre volumul Iolande Malamen, *Pământ sub zăpadă* (Ed. Eminescu, 1976). Criticul remarcă o formulă concentrată, controlată, reflexivă care ține în frâu energia, abundența și exuberanța din precedentul volum al poetei – *Călătorie în natură* (1973). ■ Dana Dumitriu apreciază ca insuficient romanul biografic despre Ion Creangă – *Duhul pământului* (Ed. Cartea Românească, 1976) – scris de Corneliu Buzinschi. Autoarea cronicii consideră că rezultatul este același portret-

schemă al lui Creangă revelat de anecdotele cunoscute, fără a reuși să alcătuiască „un portret interior al creatorului mai bogat și mai substanțial decât cel lansat de manualele școlare”. ■ Mircea Iorgulescu afirmă că impulsul volumului de critică *Transcrieri*, de Ion Pop (Ed. Dacia, 1976) este dorința de a descoperi „motivația internă” a operelor unor poeți precum Lucian Blaga, George Bacovia, Adrian Maniu, Vasile Voiculescu, Ion Pillat, Ilarie Voronca, Benjamin Fundoianu. Mircea Iorgulescu reproșează autorului o lipsă de curaj a ideilor noi, care, deși nu lipsesc, sunt expuse fără „forță și relief”, într-un mod excesiv de precaut care periclitează intuiția inițială. ■ Laurențiu Ulici scrie la *Prima verba*, despre prozele lui Fl. N. Năstase din volumul *Din viață pentru viață* (Ed. Eminescu), încadrându-le în „tradiția biografismului sentimental și a «imaginilor» după natură”. ■ O pagină dublă îi este dedicată lui Perpessicius cu ocazia împlinirii a 85 de ani de la naștere. Se pot citi fragmente din articole semnate de scriitori și critici despre personalitatea sa, un text despre activitatea publicistică, și un material despre opera critică scris de Șerban Cioculescu. ■ Ioana Mălin semnalează ediția *Fonotecii de aur* dedicată lui Mihail Sadoveanu. ■ La rubrica *Prezențe românești* este semnalat studiul *The Mechanism of the Theoretical Literary Model*, de Adrian Marino, publicat în revista americană „New Literary History, A Journal of Theory and Interpretation”, nr. 3, vol. VII, Spring 1976. □ Solomon Marcus colaborează la culegerea de studii *Sémiologie de la représentation*, de André Helbo (Bruxelles, Editions Complexe, 1975) cu articolul *Stratégie des personnages dramatiques*. Tot aici publică și Pavel Câmpeanu, articolul *Un rôle secondaire: le spectateur*. □ Nume de prozatori români (Zaharia Stancu, Panait Istrati, Nicolae Breban) se regăsesc în catalogul editurii suedeze René Coeckelberghs Bokförlag.

● [„**Tribuna**”, nr. 43] Sunt publicate poeme de Ion Rahoveanu, Gabriel Stănescu, Vasile Dâncu, Radu Cosașu (în *Cronica de trei secunde*), Petre Stoica, Elena Ștefoi, Edmond Vandercammen (trad. Nicolae Prelipceanu), note de călătorie de Al. Căprariu, Marcel Constantin Runcanu, proză de Nicolae Vereș. ■ Redacția semnează textul *Profilul complex al creatorului*: „Întotdeauna, creatorul a fost un ideolog, un îndrumător, un modelator al conștiințelor contemporanilor și urmașilor – și a și văzut în aceasta semnificația superioară a artei. [...] Programul de măsuri pentru aplicarea hotărârilor Congresului al XI-lea al partidului și ale Congresului educației politice și culturii socialiste, în domeniul muncii ideologice, politice și cultural-educative se adresează, cum e și firesc, și tuturor creatorilor de frumos din țara noastră, solicitându-le talentul, priceperea, întreaga forță creatoare în slujba acelei opere unice care e educația politico-ideologică și cultural-artistică a maselor, făurirea conștiinței socialiste și comuniste, formarea omului nou – preocupare de frunte a partidului nostru”. ■ Ion Vlad este prezent în paginile revistei cu a patra parte a articolului său *Lectura: un eveniment al cunoașterii*, în care discută *Dicționarul*

de termeni literari (Editura Academiei R. S. România, 1976): „Nu încap niciun fel de îndoială asupra destinației acestui «ghid», lucrare ce se situează prin majoritatea «articolelor» la nivelul unor întreprinderi științifice de certă valoare (informație, referințe și recomandări metodologice), având să-l pregătească pe cititorul dispus să se cultive pentru ca întâlnirea decisivă cu textul să se transforme în actul unei experiențe intelectuale definitive, fecunde”.

■ Victor Felea discută placheta Ioanei Diaconescu, *Taina* (Dacia, 1976), în care identifică o poezie feminină deopotrivă delicată și lucidă: „Poezia Ioanei Diaconescu [...] se naște dintr-o sensibilitate autentică, de o plăcută rezonanță în genere, relevându-se feminină și ușor alintată, dar nu lipsită de curajul privirii lucide și al intuițiilor grave”. Recenzentul se oprește de asemenea asupra volumului *Colinele somnului* (Cartea Românească, 1976), de Otilia Nicolescu, poetă care cultivă o lirică inspirată de cântecul popular: „O poezie de atmosferă misterioasă, de cântec și de descântec popular, prin care circulă de altfel motive, elemente, sugestii ce amintesc, fără să insiste și fără să calchieze, de folclorul nostru, dar și de producția unor predecesori, ea însăși pătrunsă de ecourile venite din peisajul și spiritualitatea autohtonă”. ■ În *Epopoea Transfăgărășanului*, Dumitru Anghel semnalează apariția cărții de reportaje *Oameni pe creste* (Eminescu, 1976), de Alexandru Bițică. ■ Cristian Livescu recenzază placheta *Gravuri* (Junimea, 1976), de Sergiu Adam: „Un fel de peisaje lăuntrice, de pasteluri sufletești sunt aceste *Gravuri*, pe care Sergiu Adam le reconstituie în al doilea său volum de versuri...” ■ În a doua parte a articolului său *Vasile Rebreanu, romancierul*, început în numărul anterior, Ion Oarcășu continuă analiza romanului *Iubirile cascadorului*: „... este o carte a virtuozității formale și a echilibrului narativ, aspecte care ne fac să întrevădem în creația viitoare a lui Vasile Rebreanu, prozator remarcabil, o etapă rodnică, lipsită de fluctuații prea mari. Acuratețea, chiar «dulceața», în sens sadovenian, a expresiei, nu învăluie spectacolul contradictoriu al vieții, luminile și umbrele existenței. Latura pasională include și dramatismul – tristețea, sfârșeala, melancolia, tragismul, disperarea”. ■ Nicolae Prelipceanu publică interviul realizat cu poetul belgian Edmond Vandercammen.

22 octombrie

● [**„Contemporanul”, nr. 43**] De volumul de versuri al lui Mihai Beniuc: *Țara amintirilor* se ocupă Dumitru Micu: „Ce deservește în chipul cel mai evident poezia lui Mihai Beniuc e prozaismul rezultat din profesarea discursului primar, netransfigurat, încărcat de locuri comune. [...] Sentimentul solidarității cu țara nu traversează, desigur, doar poemele de inspirație manifest patriotică. Toate mișcările sufletești comunicate de versurile lui Mihai Beniuc, inclusiv, cele mai intime, se desfășoară în climatul pământului românesc...”.

● [**„Cronica”, nr. 43 (560)**] Sub semnătura Cronica apare editorialul *O singură forță*: „Vizita de lucru a tovarășului Nicolae Ceaușescu în județele Te-

leorman, Olt și Argeș, unde a examinat, la fața locului, modul cum se acționează în aceste zile în agricultură pentru punerea la adăpost a roadelor, a scos în evidență fermitatea angajamentelor și a muncii tuturor, conștiința patriotică a întregii națiuni”. ■ Al. Andriescu semnează o cronică literară la două volume: □ *Noaptea corridei* de Teodor Balș, Cartea românească, 1976: „În ciuda numirilor numeroase de localități sau de oameni, a căror prezență, masivă în unele poeme, se justifică mai mult muzical, Spania lui Teodor Balș este abstractă”. □ *Ora magnoliilor* de Emil Manu, Editura Eminescu, 1976: „Emil Manu este autorul unei poezii nevociferante, discrete, cu melancolii de cârturar care caută viața în cărți”. ■ G. Gheorghită semnează *Scafandru clipei*, o prezentare a *Pălărierul silabelor* de Ion Caraion, Editura Cartea Românească: „Prin scrisul lui Ion Caraion poezia și critica sunt menținute la o cotă ridicată”. ■ În *Mențiuni critice* citim: □ Gheorghe Simon scrie despre *Mierea pământului* de Marin Constantin: „O voce poetică autentică și pură, Marin Constantin vine în poezie propunând tematic un Bărăgan ce-și conturează nesfârșirea și rodul într-o viziune originală”. □ Aureliu Goci recenzează *Adevărul fiecăruia* de Horia Panaitescu: „Dincolo de șabloane și neindividualizarea eroilor, cartea (Ed. Cartea Românească, 1976), nu se finalizează în nici-un fel, astfel încât evoluția epică pare neterminată, trunchiată”. □ Nae Antonescu prezintă culegerile neperiodice *Atelier literar*, cenaclul literar „Tudor Vianu”, Casa de cultură a sectorului nr. 1, București: „Ca întotdeauna poezia e la ea acasă și în paginile *Atelierului literar*: Vlaicu Bârna, Marin Sorescu, Ion Olteanu, Despina Mincu, Rodica Mihăilă, iar proza reliefează talentul de povestitor al lui Ionel Neamtzu (*Ochelarii*) i pe cel de evocare al Ioanei Postelnicu. Rubricile (etajera cu cărți, comentarii, note, opinii și constatări) întregesc armonic sumarul recentului *Atelier literar*”. ■ Sub titlul *Unitate și independență* citim: □ Al. Zub, *1848 în perspectiva unității și a independenței naționale*: „Dacă 1859 și 1877 semnifică, în economia duratei noastre, înfăptuirea Unirii și cucerirea independenței, fie și nedesăvârșit, căci era vorba, atunci, doar de unirea moldo-munteană și de o independență încă subminată de ingerințe și presiuni de tot felul, 1848 reprezintă momentul, nu mai puțin însemnat în perspectiva istoriei, când un complex program politic, având în centru cele două deziderate vitale, a fost formulat fără echivoc și cu toată răspunderea”. □ Zaharia Sângeorzan, *Literatura independenței naționale*, un comentariu la *Ecourile literare ale cuceririi independenței naționale* de Teodor Vârgolici, Editura Eminescu, 1976: „Sinteza lui Teodor Vârgolici despre literatura Independenței naționale este un elogiu adus memorabilului eveniment de la 1877. Este însă și un îndemn pentru scriitorii de azi de a continua o tradiție, de a preamări după un secol măreția fără de moarte a conștiinței istoriei românești”. ■ Al. Pascu publică *Literatură sau psihiatrie?*, o prezentare a studiului *Shakespeare și psihiatria dramatică* de Alexandru Olaru, Editura Scrisul Românesc, susținând că „[...] putem argumenta părerea pe care ne-am ex-

primat-o, în primul rând, prin faptul că autorul acestui volum neglijează elementare conștiințe de teorie a literaturii – cunoștințe care, poate, ar fi făcut comentariile sale mai puțin unilaterale în ceea ce privește esența personajelor shakespeareene, precum și finalitatea lor literară”. ■ Din *Moment* reținem: □ *Întâlnirile „Cronicii”*: „A doua întâlnire, din acest an, a revistei «Cronica» cu membri ai cenaclurilor și cercurilor literare din Roman, s-a desfășurat la Casa de cultură a sindicatelor din localitate. Au citi, cu acest prilej, din lucrările lor, poeții George Lesnea, Vasile Mihăescu și Mihai Leoveanu – colaboratori ai revistei «Cronica» – și, din partea gazdelor – Florentina Pâslaru, Irina Mătăceanu, Costea Puiu și Costel Ene. [...] Din partea redacției revistei «Cronica», au participat la această întâlnire Andi Andrieș, redactor șef adjunct, Al. I. Friduș și Al. Pascu – redactori. Următoarea întâlnire va avea loc la Iași, în cursul lunii noiembrie”. □ *Emisiune omagială Sadoveanu*: „Foarte reușită emisiune omagială Sadoveanu, transmisă în cadrul radiofonicelor «Convorbiri literare» ale Studioului de radio Iași. Prin intermediul fonotecii de aur, au re-gravat, în timp, imaginea celui mai mare poet român de după Eminescu. – Cezar Petrescu și, mai ales, Călinescu, ultimul printr-un vibrant cuvânt, culminând cu acea metaforică referire la Ceahlăul literaturii române, menit a se înscrie peren în peisajul spiritual al acestor pământuri. Comentariul avizat și plin de o firească emoție al prof. dr. docent Constantin Ciopraga a reunit ansamblul participărilor – inclusiv câteva pagini din Sadoveanu, în magistrala-i lectură – în perimetrul unor pregnante linii de portret, distilare fină a unui amplu demers, a cărui finalizare se va constitui într-o nouă, foarte cuprinzătoare, monografie Sadoveanu. Pe care cititorii au toate motivele să o aștepte cu un real interes”. ■ Din *Mozaic* reținem *Bilanț la Târgul cărții de la Leipzig*: „Din 1971, de la Congresul al VIII-lea al P. S. U. G., în R.D.G. au apărut aproape 27.200 de titluri cu un tiraj total de aproape 612 milioane de exemplare. Acest bilanț de succes a fost întocmit de către Asociația librărilor germani (Borsenverein der deutschen Buchhandler) de la Leipzig în cadrul conferinței de presă internaționale tradiționale organizate cu prilejul Târgului cărții de la Leipzig. În urma conferinței de la Havana, unde reprezentanții sistemului editorial din țările socialiste au convenit recent cu privire la o serie de acorduri privind colaborarea și mai strânsă a statelor lor în cadrul sistemului editorial și al comerțului de cărți, una dintre cele mai fructuoase activități a fost cea de traducere din alte literaturi”. ■ Versuri semnează Viorel Varga (*Patrie, ființă*), Arthur Porumboiu (*În munți; Sub dealurile lunii*), Franciska Ricinski (*De când exist; Până la ultima frunză*), Octavian Georgescu (*Ipostaze; Diapazon*). □ Sub semnătura E. N. citim *Piatra Neamț – itinerar liric*. Versurile semnează Virgil Tudose (*Fântânile patriei; Prin viscolul lumii urcă semințele*), Ion Cărnău (*Păsările*), Constantin Gavrilău (*Suflet de baladă*), Adrian Aluigheorghe (*Nemăsurat de cântec*), Ion Grezia (*Legende*).

• [„Munca”, nr. 8358] În *Însemnări de scriitor*, Nicolae Stoian publică *Copiii oraşului*.

• [„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 307] *Teatrul în acţiune*, încă un text programatic de Amza Săceanu: „Structurat încă de la elaborarea lui în lumina documentelor primului Congres al educaţiei politice şi al culturii socialiste, programul de lucru al teatrelor din Capitală a fost îmbogăţit cu noi creaţii, aparţinând unor dramaturgi contemporani, iniţiativa elaborării noilor texte, cu o puternică ancorare în actualitate, aparţinând în aceeaşi măsură dramaturgilor cât şi teatrelor, decise să-şi valorifice integral potenţialul artistic de care dispun; cheia de boltă a tuturor repertoriilor o reprezintă creaţia originală, dramaturgia celorlalte ţări împlinind dezideratul unui repertoriu cu puternice valenţe educative şi estetice. Vor vedea lumina rampei în noua stagiune un număr însemnat de spectacole în premieră absolută, ale căror texte vor fi semnate de nume reprezentative pentru dramaturgia noastră contemporană: H. Lovinescu, Paul Everac, Marin Sorescu, Paul Anghel, Ecaterina Oproiu, Iosif Naghiu, Al. Voitin, Leonida Teodorescu, Al. Sever şi alţii, abordând o arie tematică vastă, fie inspirată din trecutul poporului român, geneza lui, permanenţa luptei pentru neatinare şi independenţă, texte inspirate din actul politic al Razboiului pentru independenţă (centenar în 1977) sau puternice lupte sociale, marile răcoale din 1907 (la 70 de ani n.b.), lupta comuniştilor în ilegalitate, abolirea monarhiei şi crearea republicii, la texte ce aduc în prim plan construcţia socialistă, trăsătura dominantă a tuturor acestora reprezentând-o contemporaneitatea lor. O prezenţă masivă pe afişul noii stagiuni o realizează textele mai puţin jucate sau chiar în premieră absolută, din creaţia antebelică, semnate de Lucian Blaga, Liviu Rebreanu, Anton Holban, V. I. Popa, G. M. Zamfirescu.” □ *Cronică de librărie* a lui Traian Iorga notează câteva apariţii importante: volumul de debut în poezie al Doinei Uricariu, *Vindecările*, Cartea Românească; *Teatru şi mit*, eseuri de Maria Vodă-Căpuşan, Ed. Dacia, seria *Discobolul*; Theodor Vârgolici, *Ecourile literare ale cuceririi independenţei naţionale*, Ed. Eminescu; *Dicţionarul Enciclopedic de Artă Medievală Românească* de Vasile Drăguţ, Ed. Ştiinţifică şi Enciclopedică; *Viitoarea Evă* de Villiers de l'Isle Adam (unul dintre favoriţii lui Mateiu Caragiale), Ed. Univers, „într-o curgătoare tălmăcire a lui Mihai Elin şi cu o avizată, deşteaptă prefaţă a lui Ion Hobana”). □ În premieră *Regele Ioan* de Durrenmatt la Teatrul Giuleşti, o analiză de Dinu Săraru. □ E. Manu scrie despre vol. de eseuri al lui I. Lotreanu, *Creaţie şi implicare*. □ Alte cronici din sumar: Al. Dima – *Reeditarea Tezaurului de la Pietroasa*; I. Lotreanu – *Eminescu şi analogia romantică*; Constantin Sorescu – *Mediere şi creaţie*, dedicat lui Romul Munteanu (“talentul criticului bate în această direcţie; de reorientare a materiei ideatice către matca originară”; demonstraţia continuă în nr. 308); Nicolae N. Rădulescu – *Colecţionarii*, urmărind volumul de la Ed. Meridiane al lui Petre Oprea, *Colecţionari de artă bucureşteni*; un sonet-testament de Traian Lalescu (decedat în 1976), *La o vârstă*, publicat prin intermediul lui Dinu Ianculescu.

23 octombrie

• [„Scânteia tineretului”, nr. 8529] Eugen Simion glosează pe marginea *Poeziei filozofice*: „Filozofia tinde, în fine, să convingă rațional, poezia mobilizează forțele spiritului și produce, prin cunoașterea estetică, plăcerea de a medita și de a contempla spectacolul lumii.” Exemplul arghegian este sugestiv în acest sens: „Mitologia poetică a lui Arghezi este o mitologie a incertitudinii și ambiguității, poemele lui cultivă imprecisul și adâncesc, printr-o lumină rațională, misterul ascuns în lucruri. Este, dacă vrem, o filozofie, fiind în același timp, mai puțin și mai mult decât o filozofie coerentă și profundă: este expresia unei tentative spirituale de a asuma (citește: re-crea) universul.”

• [„Luceafărul”, nr. 43] Editorialul *Literatura română și jurnalul de scriitor*, semnat redacțional, prefătează tema acestui număr, care propune o cercetare a unor importante volume diaristice restituite în ultimii trei ani. □ Astfel, Dan Cristea se oprește, în *Zilele unui pașoptist*, la jurnalul lui C.A. Rosetti, îngrijit de Marin Bucur (Ed. Dacia, 1975). □ Al. Paleologu discută primul volum din însemnările zilnice ale lui Titu Maiorescu, „montat” de Georgeta Rădulescu-Dulgheru și Domnica Filimon (Ed. Minerva, 1975). □ Ediția îngrijită de Mara Galaction Țuculescu și Teodor Vârgolici a jurnalului scris de Gala Galaction (Ed. Minerva, 1973) este „străbătută” de Nicolae Ciobanu (*Confesiune și analiză*). □ În *Confirmarea operei*, Valentin F. Mihaescu discută *Notițe zilnice* de Camil Petrescu, editare de Mircea Zăciu (Ed. Cartea Românească, 1975). □ Artur Silvestri cuprinde, în *Cartea unei generații*, jurnalul lui Octav Șuluțiu, îngrijit de Nicolae Florescu (Ed. Dacia, 1975). □ Într-o prospectare generalistă despre literatura diaristică, Valeriu Râpeanu evidențiază un jurnal contemporan: „Scriitorii mai ales nu și-au publicat în timpul vieții însemnările zilnice. Au intervenit multe considerente pe care abia acum un scriitor de talentul și curajul lui Eugen Barbu nu le-a mai ținut în seamă, dându-ne primul mare jurnal care sintetizează toate direcțiile acestei specii în originala expresie a ei, *Caietele Princepelui*, ce va rămâne un moment de referință pe acest tărâm” (*Mărturie sufletească și document de epocă*). □ Voicu Bugariu semnalează *Memoriile unui militant comunist*, „desfășurate” de Dumitru Ivanovici în proza autoficțională *Internatul uteciștilor*: „Deși autorul recurge la câteva convenții epice, cartea păstrează în ansamblul ei structura unor memorii, ficțiunea fiind cu totul absentă. Personajul principal, muncitorul Dumitru Jenaru este însuși autorul, iar întâmplările pe care el le relatează poartă amprenta de autenticitate a faptelor trăite”. ■ În volumul de *Convorbiri* al lui Ilie Purcaru, din 1972, pe care l-a răsfoit de curând, Eugen Simion își descoperă unele „intersecții” ideatice cu M.R. Paraschivescu, expuse, acum, la *Fragmente critice*. De pildă: „Cu un an în urmă, scriam în cadrul acestei rubrici despre literatura română care, în secolul nostru, *coboară de la munte la câmpie*. Secolul XIX a impus mitologia muntelui, proza din secolul XX reabilitează simbolurile spațiilor întinse, misterul și poezia omului de la șes. Eram

mândru de această idee... și, citind confesiunile lui Miron Radu Paraschivescu, ce observ? Că el elogiază *vocea câmpiei* [...]. Extraordinar, M.R.P. se gândise și la acest lucru, biata mea idee se simte rușinată. Altceineva, un spirit iscoditor, capabil de mari profunzimi, prevăzuse înaintea mea agresiunea câmpiei în geografia literară românească. O consolare, totuși: argumentele noastre nu concordă” (*Poezia ca „Instigare la uman”*). ■ La *Ferestre*, Marin Sorescu descrie *Fior pe lacul Bâlea*, „atins” în urma unei excursii automobilistice cu Ileana și Romulus Vulpescu, Adi Cusin, Gheorghe Pituț și fotoreporterul Uniunii Scriitorilor, Mierlescu, alături de care a participat la cea de-a IV-a ediție a manifestărilor Societății culturale „Neagoe Basarab” din Curtea de Argeș. În drumul spre înălțimi, dincolo de Cetatea Poenari și barajul Vidraru, o întâlnire neașteptată: „Izvoare ale Argeșului: Capra, Oticul și încă vreo două. Și, la o cotitură, hop... ursul. Vulpescu îi dă pâine. Urs sălbatic cu Vulpescu domestic (căci e cu Ileana). Frumoasă arătare – ursul care mănâncă din mână. Stă sus, pe buza povârnișului, și întinde gentil, ca într-un sonet renesanțist, botul și se ospătează. Îl hrănim pe rând – pâine de împrumut, s-au mai nimerit niște excursioniști, care știau nărvurile peisajului: să-ți mănânce din mână. Peisajul care mănâncă din mână”. ■ Adrian Păunescu „așază” poemul *Țest* în cadrul rubricii *Viața la zi*. ■ „*Pălărierul silabelor* ne înfățișează mai decis decât precedentele volume de eseuri ale lui Ion Caraion (*Duel cu crinii și Enigmatica noblețe*) pe scriitorul militant pe care-l ascunde poetul”, notează, la *Cronica literară*, M. Ungheanu, adăugând: „Ciclul de *Întâmplări plecate* e alcătuit din articole angajate, patetice, care ne amintesc gazetăria lui Alexandru Sahia și Geo Bogza, nume care revin confratern în scrisul lui Ion Caraion [...]”. Alte observații: „Majoritar, cărțile lui Ion Caraion care nu sunt cărți de poezie sunt cărți despre poezie. Autorul lor are o pasiune neobișnuită pentru explorarea de universuri sensibile, căutând peste tot prospețimea și viziunea originală. Chiar jurnalul așezat în fruntea volumului [...] devine, dintr-un jurnal intim, un jurnal de lectură. Între predilecțiile poetului, în care intră atât scriitori români, cât și scriitori străini, un loc aparte îl ocupă tinerii poeți ai generației sale, ieșiți prematur din viață și din literatură. Și aici, în comentariul poeziei, Ion Caraion este mai mult decât un simplu amator de versuri frumoase. Ca și în ziaristică, unde se voia o voce lucidă a vremii, el este purtătorul de cuvânt al unei generații poetice fără șansă. [...] Cine va voi să reconstituie atmosfera literară a acelor ani n-o va putea face, credem, fără articolele lui Ion Caraion, în care judecata critică se află amestecată, de obicei, cu amintirea, ambele, adesea, desfășurate polemic. [...] Ion Caraion are, incontestabil, stil și cine citește cele două articole [...] închinat, unul lui Arghezi, altul lui Ion Barbu, își va face o idee nu numai despre excelența frazelor lui Ion Caraion, dar și despre modelele care i-au tutelat mâna. [...] Ion Caraion «giuvaergește» un magistral portret poetului Ion Barbu. Sunt paginile care, ne place să credem, [...] prevestesc un memorialist de clasă”. ■ Al. Piru are în vedere doi autori la

Cartea de debut: pe Neagu Vulcănescu, „amator de poezie”, al cărui volum, *În fața soarelui*, apărut la Ed. Litera, îi pare criticului „uimitor prin simplitate, prin lipsa oricărui artificiu”, cu confesiuni „reduse la minim, ca în stanțele și versetele lui Bacovia, deși e sigur că nu avem de-a face cu vreo înfrâurire”, și pe Elena Nestor, care, în prozele din *Ploile calde*, reține atenția prin „siguranța discursului, compoziția fără cusur”, deși scriitoarea se află „încă în faza confesiunilor” (*Simplu și complicat*). ■ „Confruntând” *Taina*, volumul de versuri „nostalgic-erotice” al Ioanei Diaconescu, Dorin Tudoran consideră, la *Viața cârților*, că această lirică este pândită de o primejdie – „stilizarea ei purificatoare”, în drumul către „o poezie frumoasă cu orice preț”. „În aceeași vreme însă, șansa acestei poezii stă în marea putere a poetei de-a fi sinceră sau de-a mima sinceritatea și acolo unde e mai puțină, în transparența imaginilor și-n curajul de-a lucra nu cu elemente, ci aura lor, cu contururi. Ioana Diaconescu este o temerară alchimistă a pulberilor și ecourilor, a umbrelor și nuanțelor”, conchide comentatorul. □ Doina Uricariu „investighează” *Ecourile literare ale cuceririi Independenței naționale*, volumul alcătuit de Teodor Vârgolici: „Nu lipsește nici un mare scriitor, nici o zonă geografică definind ființa noastră etnică, după cum nu lipsește nici un gen literar și nici o parte etică și estetică”. Și, totuși: „Lipsește însă analiza formelor expresive tradiționale și nu e pus în evidență *inventarul modalităților artistice* de care dispuneau scriitorii în raport cu susținerea acestei idei până la războiul de independență”. ■ Sunt prezenți cu versuri Ioana Proca, Ovidiu Genaru și Alina Popovici. ■ Proza este „acoperită” de Mircea Diaconu (*Picea*) și Nicolae Mateescu (*Barca*). ■ Marius Robescu prezintă unele aspecte ale *Săptămânii teatrale clujene*, derulate între 14 și 21 octombrie, oprindu-se mai cu seamă la *Colocviul criticilor* din cadrul manifestării amintite. Tema ediție a fost una generală – *Dimensiunile contemporane ale spectacolului românesc de teatru*. Sunt amintiți câțiva dintre participanți: Ion Pascadi, Valentin Silvestru, Dan Culcer, Ileana Berlogea, Horia Deleanu, Leonida Teodorescu, Paul Cornel Chitic, A.I. Brumaru sau Keleman Ferenc. ■ *O peliculă inegală* este, pentru Călin Stănculescu, *Ultima noapte a singurătății*, filmul regizorului Virgil Calotescu, inspirat de romanul *Descoperirea familiei* de Ion Brad. ■ La cronică micului ecran, Mircea Florin Șandru are în vedere piesa *Ana* de Valeriu Sîrbu, o lucrare „bine intenționată, oprită la jumătatea intenției, pentru că viața adevărată nu poate să devină literatură cu jumătăți de măsură” („*Viața adevărată*”). ■ „Luni seara, radioul ne-a prezentat o dramatizare după romanul lui Camil Petrescu «Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război», acțiune ce se înscrie într-o mai îndelungată tentativă a radiodifuziunii de a face accesibile marelui public valori ale literaturii române și universale”, notează Constantin Stan în cronică „undelor”, menționând doi dintre actori (pe Mariana Mihuț și Victor Rebengiuc). Rezultatul nu s-a dovedit spectaculos: „Desigur, opera nu a fost trădată, dar nici nu se poate spune că dramatizarea i-a descoperit sensurile (deci valoarea). Desigur,

nu s-au omis chestiuni esențiale (momentele-cheie), dar s-au pierdut numeroase subtile pagini de analiză și observație. În totalitate, scenariul a fost onest, fără ambiții, fiind o prezentare a unei imagine aproximative a romanului". ■ Cronica plastică este semnată de Grigore Hagiu (*Artele decorative*). ■ Costin Cazaban continuă, pornind de la *Exigențele prestigiului*, bilanțul celei de-a VII-a ediții a Festivalului Internațional „George Enescu”. ■ Dan Arsenie analizează, la *Profil*, volumul de versuri *Unicorn în oglindă* al lui Cezar Baltag, găsim aici „expresia unui narcisism altruist (opus cu totul narcisismului egoist) nu numai fraternal, dar mai larg umanitar”. ■ La *Întâmplări cu scriitori*, Mircea Micu „plantează” *Copacul*, o schiță despre Nicolae Argintescu-Amza, în care apar Laurențiu Fulga, Zaharia Stancu, Traian Iancu și autorul însuși, păstrând „poanta” pentru numărul următor. ■ Geo Dumitrescu răspunde la *Poșta redacției*. ■ Sub genericul *Concursul național de poezie „Nicolae Labiș”*, versuri de Ioan Evu (Premiul revistei *Luceafărul*) și Mihail Leoveanu (Premiul Uniunii Scriitorilor). ■ La *Tineretea clasicii*, Teodor Vârgolici publică, în avanpremieră editorială, *Pagini din jurnalul lui Gala Galaction*, cuprinzând secvențe din anii 1918-1919. ■ Prezent la cel de-al VIII-lea Congres al Asociației Internaționale de Literatură Comparată, desfășurat la Budapesta, între 12 și 17 august, Alexandru Duțu, consemnează evenimentul în cadrul rubricii *Mapamond*: „S-a discutat despre trei mari mutații în literaturile europene – Renașterea, epoca Luminilor, începutul secolului XX, despre apariția unor literaturi naționale, în zilele noastre, despre contribuțiile istoricilor, lingviștilor, sociologilor etc. la îmbogățirea și definirea literaturii comparate. Despre inovația pe care a constituit-o apariția literaturii platonizante în epoca Renașterii a vorbit Zoe Dumitrescu-Bușulenga, despre umanism vorbind I.C. Chițimia, în timp ce Ion Zamfirescu și Paul Cornea au contribuit la debaterile asupra epocii Luminilor, ultimul propunând o mai atentă cercetare a modului în care ideologia iluministă s-a degajat din structuri mentale de o mare varietate în societățile continentului nostru. Despre avangardă au prezentat comunicări Mihai Novicov, Dan Grigorescu și Adrian Marino, care a îmbrățișat fenomenul în ansamblu. O ședință plenară, condusă de profesorul de la Sorbona, J. Voisine, a introdus în discuție prețioase elemente utile sistematizării prin comunicările lui Claudio Guillen, despre conceptul de mutație în istoria literară. Robert Weimann, despre preschimbările intervenite în proza și dramaturgia Renașterii, Roland Mortier, despre tradiție și inovație în epoca Luminilor, S. Satonski, despre problematica realismului în secolul nostru. S-a discutat despre noi domenii ale literaturii comparate și despre noi metode în ședințele care au prezentat considerații interesante specialiști ca R. Tronsson, D. Turisin sau Al. Dima, N. Balotă conducând o dezbatere de stilistică comparată, Silviu Iosifescu participând la o dezbatere despre semn, limbă și literatură, iar autorul acestor rânduri prezentând o comunicare despre modelele de umanitate desprinse din operele literare din epoca dintre Renaștere și Lumi.

O recapitulare a tendințelor recent apărute în literatura comparată și o schițare a unor direcții de cercetare și-a propus să le înfățișeze ședința prezidată de Rita Schober și în cadrul căreia au vorbit Henry H. Remak, René Wellek, Istvan Soter și André M. Rousseau. Cu siguranță că satisfacțiile participanților români nu s-au limitat numai [*sic!*] la discuțiile pe care le-au provocat comunicările lor: ecoul înregistrat de numerele speciale ale publicațiilor în limbi străine *Synthesis* și *Cahiers roumains d'études littéraires* [...] a fost extrem de favorabil, un deosebit interes manifestându-se și pentru cărțile în limba română și pentru numărul special din *Revista de istorie și teorie literară*. Despre comparatismul din țara noastră, studii și ample prezentări puteau fi citite [...] în revista maghiară *Helikon*, 2/1975, în revista bulgară *Etudes balkaniques*, 1/1976, în *Revue de littérature comparée*, 3/1976, în *Yearbook of Comparative and General Literature*, 1976 [...]. În noul Comitet executiv al Asociației Internaționale, reprezentanta țării noastre, Zoe Dumitrescu-Bușulenga, a fost realeasă, prin votul secret al adunării generale” (*Literatură comparată și istorie culturală*).

25 octombrie

- [**„România liberă”, nr. 9953**] Mircea Macaș scrie articolul *Militantismul artei, un imperativ etic*, considerându-l „o trăsătură esențială [...] ce exprimă fondul adânc uman al literaturii și îi asigură dinamismul ei constructiv”. De asemenea, apreciază că: „Este dimensiunea principală a efortului contemporan, prin care se conturează premisele orânduirii sociale de mâine în perspectiva luminoasă a zorilor comunismului”.

26 octombrie

- [**„Scânteia”, nr. 10 632**] Pe prima pagină citim: *În continuarea dialogului la nivel înalt româno-luxemburghez ieri a sosit în țara noastră marele duce Jean al Luxemburgului*. ■ Tot pe prima pagină citim și telegrama adresată tovarășului Hua Kuo-Fen, Președintele Comitetului Central al Partidului Comunist Chinez, semnat de Nicolae Ceaușescu, *Cu prilejul alegerii tovarășului Hua Kuo-Fen în funcția de președinte al C.C. al P.C. Chinez*.

- [**„Viața studentască”, nr. 34**] Cronică literară de M.N. Rusu, la apariția *Vindecărilor* de Doina Uricariu – volum de debut liric, Ed. Cartea Românească: „Limbajul dezarticulat și căutat al imaginii poetice din *Vindecărilor* Doinei Uricariu au darul să nu ne vindece de speranța existenței debuturilor autentice. În ceea ce o privește, Doina Uricariu are talent literar, dar n-are talent poetic...” □ O convorbire a lui V. Vetișanu cu prof dr. Iosif Constantin Drăgan – *Noi, tracii, în civilizația lumii*. □ La rubrica *Istoria văzută de aproape*, un articol de Răzvan Theodorescu: *Veacul luminilor și străzile Lisabonei*. □ Rubrica *Cenacelu* prezintă evenimentele din 21 oct. 1976 de la sediul revistei: Magda Cârneci a vernisat expoziția unui grup de studenți de la Institutul N.

Grigorescu; Televiziunea a înregistrat pentru prima oară pe peliculă poeme în lectura tinerilor lor autori: Dinu Adam, Domnița Petri, Cleopatra Lorințiu, Gabriel Stănescu, Katia Fodor, Viorel Padina etc și pe Valeria Negovan cu proză; din partea Ed. Eminescu a participat Daniela Crăsnaru, din partea „României Literare” – criticul Mihai Minculescu; au mai contribuit: Stelian Moțiu, Ion Cristoiu, M. Tatulici, Mircea Florin Șandru, Cornel Nistorescu, M. N. Rusu, Constanța Buzea, Costin Tuchilă. Invitat de onoare a fost laureatul Herder, Nichita Stănescu, care a citit poemul *Pierdutul Bizanț* – scris cu o zi înaintea evenimentului filmat. În Cenaclul următor, peste două săptămâni, vor citi Magdalena Ghica, Lelia Rădulescu – proză, Domnița Petri și Dinu Adam – poezie.

27 octombrie

- [„Scânteia”, nr. 10 633] Conf. dr. Florica Dimitrescu semnalează apariția volumului *Expresia artistică eminesciană* de Gh. Tohăneanu, Editura Facla: „Elaborat cu entuziasmul reținut al omului de știință, bazat pe o bibliografie selecționată cu grijă, studiul lui Gh. Tohăneanu, rod al unei profunde erudiții și al unui verificat gust artistic, propune o modalitate de cercetare stilistică de largă anvergură ce poate constitui un exemplu”.

28 octombrie

- [„Scânteia”, nr. 10 634] Anton Breitenhofer semnează *În mijlocul oamenilor*: „Cred că nu există scriitor, din București sau din alte orașe ale țării, care să nu fi citit din lucrările sale, să nu fi vorbit despre cultură în întreprinderi, în școli sau în așezămintele culturale de la sate, sau să nu fi consultat părerea cititorilor despre propria-i creație. Pe această cale, Uniunea scriitorilor și membri ei au dobândit o experiență prețioasă în domeniul muncii ideologice, politice și cultural-educative. Dar asemenea întâlniri, oricât de interesante și de importante se vor fi dovedit, au avut mai totdeauna un caracter festiv. De aceea consider ca foarte important Programul de măsuri recent apărut, prin care scriitorii sunt chemați să îngrijească și să îndrume activitatea cercurilor și cenaclurilor literare în întreprinderi, școli și la sate. Tot atât de importante sunt și prevederile pentru intensificarea contactelor și legăturilor scriitorilor cu oamenii muncii. [...] Festivalul național «Cântarea României», la care își vor aduce partea lor de contribuție și oameni de litere, va constitui, sunt sigur, un moment de cotitură în legarea tot mai strânsă a creației literare de realitățile vieții, de preocupările majore ale poporului nostru”.

- [„Flacăra”, nr. 43] Pe prima pagina este reprodusă *Scrisoarea adresată tovarășului Nicolae Ceaușescu de Cenaclul Flacăra al Tineretului Revoluționar*: „Sunt prezenți aici mii de tineri ale căror identități personale nu ne-am propus să le cercetăm și să le dăm în vileag, dar a căror identitate comună, mândră și inconfundabilă, este apartenența onestă la rangul cel mai înalt, pe care îl poate râvni cineva pe acest pământ, de la Dunăre și Carpați, rangul de

cetățean român liber. Începem scrisoarea noastră către domnia-voastră, încercat conducător al națiunii, pentru că noi, luați cu treburile de fiecare zi, cu dificultatea fiecărei ore de muncă, nu vrem să ne îngăduim lipsa de perspectivă istorică, de a nu spune cu claritate și recunoștință că, oricât de multe dificultăți am avea de învins, oricât de greu ne-ar fi câteodată, România trăiește astăzi, datorită în primul rând dumneavoastră, marele ceas al libertății, independenței, demnității și construcției naționale. Nu e o simplă vorbă, reluată din lozincile vremii, e credința noastră adâncă și sinceră, de o sinceritate comparabilă cu emoția. Iubirea și durerea că fapta și opera dumneavoastră trăiesc astăzi în tot ce frumos, curat și înălțător pe pământul României. Nu e o simplă folosire a cuvintelor să vă spunem că generația noastră umană a învățat să muncească, să lupte și a învățat să învingă urmându-vă pilda de erou al Patriei. N-am ales întâmplător „să lupte și să-nvingă”. Noi credem că, într-o țară căreia cârmaciul ei îi oferă ca instrument de lucru, de investigație și de intervenție – spiritul revoluționar – nu e suficient să lupți și să fii dezinteresat dacă birui sau ești biruit, noi considerăm că victoria este obligatorie. A crede altfel ar însemna a acorda mai mare credit decât în realitate vechiului și, mai puțin credit decât are nevoie țara, spiritului revoluționar.” [...] Scrisoarea evocă în cuvinte emoționante anii tinereții revoluționare ai utecistului Nicolae Ceaușescu și ai utecistei Elena Petrescu, faptul că aceștia erau urmăriți de poliție și pentru că recitau poezii și cântau cântece în șezătorile muncitorești. Dealtfel, chiar și în aceste zile, în care ca de atâtea ori în zbuciumata noastră istorie ceva (de data aceasta natura) încearcă vigilența noastră, a românilor, obligându-ne la mari sacrificii, ei bine, chiar și în aceste zile cârmaciul destinului național găsește în ziua sa timp și în ființa sa îndrăzneala de a cere românilor să nu uite serbările spiritului și să se pregătească pentru „Cântarea României”. Nici un conducător de azi – se afirmă în scrisoare – într-o lume atât de obosită de deziluzii, nu a mai avut puritatea morală de a-și chema poporul să cânte, să muncească și să cânte, să fie adică așa cum este omul, nu un robot unidimensional, nici robot, nici rob, ci OM. [...] La a 200-a reuniune a sa, Cenaclul Flacăra al Tineretului Revoluționar vă mulțumește și vă dedică realizările sale cele mai frumoase, poemele și cântecele patriotice, revoluționare, de suflet, cu care se prezintă în fața patriei, mândru și încărcat de făgăduinți. Vom lupta împotriva monotoniei, împotriva uniformizării, pentru arta patriei. E dreptul nostru, în aceeași măsură în care e obligația noastră de onoare, să vă trimitem gândul nostru cel mai bun, să trăiți ani mulți și fericiți în fruntea partidului și a țării, alături de toți tovarășii dumneavoastră de luptă, de muncă și de ideal, din conducerea curajoasei noastre corăbii, alături de înțeleapta dumneavoastră tovarășă de viață, alături de toți oamenii muncii și alături de acești tineri care vă cântă în Lumină, în Luptă, în Libertate”. □ Paul Tutungiu publică *Poem*, iar Florica Dumitrescu *Patriotul revoluționar*. ■ În *Flacăra literară*, Alexandru George publică *Autori de cărți sau scriitori?*: „Acuma, când sistemul publicării debutanților pe

bază de concurs a eşuat în modul cel mai vădit pentru toată lumea, problema aceasta merită să fie luată din nou în considerație, chiar profitându-se de experiența pe care respectivele concursuri au adus-o. Ne vom referi anume la una singură – din puzderia de implicații care ar merita o discutare chibzuită. Ne limităm doar la constatarea că publicând pe baza unui control (voit) mai strict operele scriitorilor aflați la primul lor volum, sistemul acesta n-a omologat, nici promovat talentele reale. Dar, ceea ce e sigur a operat o periculoasă discriminare între debutanți și ceilalți. [...] Cărțile trebuie să iasă la lumină dar omologarea autorilor lor ca scriitori nu se poate face decât în timp și printr-un consens cât mai larg al opiniei critice. De aceea, debutul, oricât ar fi de emoționant pentru unii, nu trebuie să fie decât o etapă semnificativă. Critica nu poate fi doar o barieră în calea începătorilor dincolo de care să înceapă un fel de paradis imprecis și leșios. Omologarea calității de scriitor trebuie să fie un act continuu, al unei conștiințe critice vigilențe. Pentru aceasta e necesară o revizuire a atitudinii critice și aplicarea unui principiu care l-a condus pe toți marii practicanți ai disciplinei: indulgență, bunăvoință, încurajare la adresa începătorilor și severitate din ce ce ce mai accentuată pe măsura afirmării, față de scriitorii consacrați”. ■ În *Dezbateri*, Cornel Moraru scrie despre *Literatură și istorie*: „Caracteristic epocii noastre e sentimentul istoriei. Aceasta presupune firește un mai mare interes față de trecut, dar și receptivitate la evenimentul politic în general. De fapt descoperim de fiecare dată un trecut care vorbește mai mult despre prezent. Vrem să spunem că istoria nu mai este o alegere, ea ține de existența noastră vitală. A apărut și o întreagă producție memorialistică. N-am zis literatură, deoarece intenția artistică lipsește ca totul (ceea ce nici nu e de condamnat). S-a afirmat că întâmplările (mai bine zis crimele) secolului XX -lea întrec orice imaginație, încât literatura se vede concu-rată chiar pe terenul ficțiunii. Altfel se va scrie de acum și romanul istoric. El trebuie să lupte mai întâi cu propria lui tradiție. Dealtfel, e și firesc să ne întrebăm: literatura de inspirație istorică (incluând și dramaturgia) este literatură despre trecut? [...] Se discută mai nou, cu insistență despre conflict în literatură. Un lucru ni se pare limpede mai ales în literatura istorică: cu cât conflictul e mai puțin previzibil, cu atât pare mai autentic și mai de efect artistic. Altfel, se cade foarte ușor pe convenție, pe generalitate. Este posibil ca uneori conflictul să fie totuna cu cel social, de clasă, dar și atunci are loc fie o schematizare a tipului uman, fie o supradimensionare, în gen epopeic, a subiectului. Nu ne lipsesc astfel de opere, unele de indiscutabilă ținută. Vedem însă resurecția de proporții a romanului istoric mai puțin sub specia povestirii și a proiecției mitice (ne gândim la Sadoveanu) și mai mult sub specia dezbaterii politice, infuzând textului o idee de actualitate. Se înțelege, romanul istoric – pe formula aceasta – e de fapt roman politic.” □ În *Cronica literară*, cu titlul *O falie în timp*, Florin Manolescu prezintă o antologie a prozei științifico-fantastice alcătuită de Ion Hobana (Eminescu). ■ În *Faptele și vorbele*, Ov.S. Crohmăl-

niceanu publică eseul *Amatori și „amatori”*. □ Cu titlul *Cenaclul Flacăra al Tineretului Revoluționar – Cronica* (200), Eugen Secoleanu prezintă ultima sedință a Cenaclului Flacăra, eveniment ce a avut loc la Cluj. „Un spectacol-triumf, o adevărată sărbătoare a muzicii și poeziei tinere, libere și responsabile. Una din marile noastre nopți. Un angajament pentru Cântarea României, patria tuturor elanurilor, trudelor și viselor noastre.” □ Ion Horea publică poemul *A treia elegie precară*. □ Aurel Baranga scrie *Despre critică*. □ În *Racul* (122), Teodor Mazilu publică *Slugărnicia văzută ca o capodoperă*.

● [„*Orizont*” nr. 43] Volumul *Întâlniri cu scriitori* (Ed. Univers, 1976) de Aurel Rău stărnește interesul lui Ion Maxim, care arată, în cronica sa, că, deși modul de a scrie proză a poetului și traducătorului Aurel Rău nu s-a schimbat în mod esențial de-a lungul volumelor precedente (*La marginea deșertului Gobi*, 1960; *False proze*, 1972; *În inima lui Yamato, 9 priviri lirice asupra Japoniei*, 1973; și eseurile ori însemnările despre diverși scriitori din *Elogii*, 1968; *Trei poeți*, 1972), „același contact nemijlocit cu realitățile, aceeași notație nuanțată, împletindu-se cu atmosfera ce se urzește cu cele mai simple mijloace, dar cu atât mai de efect, și cu fraza îngrijită, surprinzând esențialul, mijloace poetice, pentru o proză poetică”, dar volumul de față reprezintă „niște false amintiri și false interviuri” în care Aurel Rău „a rămas [...] același poet cu un timbru tot atât de ușor de recunoscut și-n poezia lui ca și-n exercițiile sale lirice.” ■ Lucian Alexiu ridică perdeaua misterului din *Lirica feminină*, orientându-se spre volumul liric „de factură intelectuală” a Doinei Uricariu, *Vindecărilor* (Editura Cartea Românească, 1976), în care se regăsesc „un imagism modern fixat în volute metaforice minuțios construite, decupaje lirice frapante, scontând în unele cazuri efecte dizarmonice, un discurs liric ce înaintează (cu lucide căderi în elegie) spre spații imaginativ simbolice” și spre volumul *Pământ sub zăpadă* (Ed. Eminescu, 1976) de Iolanda Malamen, care „impune – caz totuși nu atât de rar printre poete – mai puțin printr-un temperament liric, cât prin atitudinea reflexivă dublată de o conștiință de artizan.” ■ Eugen Micu încearcă să clarifice câteva fapte de istorie literară, și anume cum a ajuns *Un repertoriu de nume proprii* în posesia și arhiva lui Valeriu Braniște, dat fiind că „repertoriul se afla într-un plic alături de o carte de vizită a dramaturgului [*Scrisorii pierdute*], carte ce are pe verso câteva însemnări onomastice făcute de Caragiale însuși.” ■ V. Copilu-Cheatră contribuie la creionarea personalității unui cărturar de vază din cadrul mișcării literare din Transilvania, și anume Ion Chinezu, care „a conferit criticii transilvănene un prestigiu cel puțin egal cu al corifeilor din capitală” și a salvat critica zonală de „serafimism” și „plezanterie” (articolul *Ion Chinezu și duhul pământului I*). ■ Poezii de Al. Raicu, Al. Deniforescu, Damian Ureche (o dedicație pentru Ion Cocora). ■ Corespondența cu cititorii și veleitarii revistei este susținută de Anghel Dumbrăveanu. ■ V. Șerban semnalează cititorilor apariția a două lucrări „dedicate scrisului și vorbirii limbii literare românești”, *Îndrumări pentru studiul limbii române*

(E.D.P., 1976) de N. Mihăescu și *Dinamica limbii române literare* (Ed. Albatros, colecția „Lyceum”, 1976) a aceluiași autor, N. Mihăescu.

• [„România literară, nr. 44] *Viața literară* anunță că Asociația Scriitorilor din București a reinaugurat Salonul literar-artistic de la Arad, iar Teatrul de Poezie aflat sub egida Asociației Scriitorilor din București și a Bibliotecii Municipale „Mihail Sadoveanu” și-a reluat activitatea. Constantin Ciopraga a conferențiat la Iași, cu ocazia aniversării a zece ani de existență a Țesătoriei de mătase. Evenimentul a fost marcat și printr-un recital de lirică patriotică susținut de George Lesnea, Florin Mihai Petrescu, Ioanid Romanescu și Silviu Rusu. Cornel Ungureanu a vizitat R.D. Germană, Al. Ivăsiuc, Republica Mongolă, iar D.R. Popescu a reprezentat scriitorii români la Congresul Scriitorilor Bulgari. A avut loc ediția a V-a a Congresului Republican al Criticilor de Teatru la Bacău. La Timișoara a avut loc discuția despre *Aspecte și tendințe ale anului literar 1976*. De la „România literară” au participat Gabriel Dimisianu, Lucian Raicu, Sorin Titel. Au luat cuvântul: Lucian Alexiu, Mircea Bîrsilă, Livius Ciocârlie, Marcel Pop-Corniș, Cornel Ungureanu, Ion Neață, Vasile Crețu. La Constanța s-a desfășurat evenimentul *Pontica '76, dialog cultural cu viața*, organizată de Consiliul Județean al Frontului Unității Socialiste. În cadrul manifestărilor au avut loc și șezători literare la care au participat: Virgil Tedeorescu, Paul Anghel, Ion Bănuță, Nina Cassian, Traian Coșovei, Mircea Dinescu, Traian Iancu, Ileana Mălăncioiu, Gh. Pituț, Al. I. Ștefănescu, Romulus Vulpescu. ■ Semnează versuri: Mihai Beniuc, Alec Duma, Victor Tornyopol, Ioan Ivan. ■ Ion Băieșu publică textul dramatic *Puterea dragostei*. ■ Dinu Flămând face un elogiu al uceniciei pornind de la romanul lui Goethe, Wilhelm Maister. Poetul afirmă necesitatea de se face cunoscute uceniciele unor Bacovia, Eminescu, Ion Barbu, Camil Petrescu. ■ Seria *Dezbaterile „României literare”* propune articole care să analizeze relația dintre tineret, educație și literatură. Răspund Marius Robescu, Titina Țino, economist la Șantierul Naval Brăila și Mircea Sântimbreanu. □ Pentru Marius Robescu lectura reprezintă un „adaos de biografie”, iar tinerii sunt în mod special îndreptați spre ea, pentru că ei pot realiza „model de umanitate”. □ În articolul *Tineret – literatură*, Mircea Sântimbreanu afirmă că, având în vedere responsabilitatea sa, literatura pentru tineri trebuie să urmeze un program inspirat din „Codul principiilor și normelor de muncă și viață a comuniștilor, a eticii și echității socialiste”. Autorul trece în revistă și cele mai importante serii și colecții de literatură pentru tineret cum ar fi *Cele mai frumoase poezii*, *Cutezători*, *Memoria pământului românesc*, *Colocviile adolescenței*, *Dicționarele Albatros*. ■ La *Breviar*, Șerban Cioculescu publică textul *De la epigramă la epitaf*, trecând în revistă creațiile de acest tip cuprinse în culegerea de epigrame a clubului epigramiștilor „Cincinat Pavelescu”. Majoritatea sunt semnate de Vasile Ghica. ■ Sunt prezentate câteva articole semnificative din *Cahiers roumains d'études littéraires*, nr. 2/1976.

Horia Zilieru relatează, la *Scriitorii și țara*, despre experiența la Panciu. ■ Gheorghe Grigurcu este autorul articolului *Poezia – un loc al umanului*. Textul este un eseu despre relația dintre poezie și receptor mai ales în contextul poeziei moderne și al limbajului abstract promovat de aceasta. Grigurcu arată că există și în modernism un revers al medaliei care îmbrățișează concretul, și îl citează, în acest sens, pe Arghezi. ■ *Rubrica de la cititori* publică mesajul prof. Florentin Cațan, de la Liceul nr. 1 din Drobeta Turnu-Severin, care semnalează dificultatea înțelegerii de către elevi a cronicarilor. Profesorul prezintă un plan de idei propriu, menit a înlesni înțelegerea istoriografiei de către liceeni. ■ Alexandru Niculescu avertizează, la *Cronica limbii*, despre propagarea vulgarității în limba vorbită în special de tineri și deplânge ineficiența culturii scrise în controlul acestui fenomen. ■ Nicolae Manolescu se oprește, pentru *Cronica literară*, la romanul *Vara*, de Nicolae Damian (Ed. Cartea Românească), parte din ciclul intitulat *Viața lui Martin*, pe care îl consideră un proiect de modernism nereușit, și la volumul de nuvele *O seară de noiembrie*, de Alexandru Papilian (Ed. Cartea Românească, 1976), pe care îl găsește „deceționant”. ■ George Muntean aduce în atenție volumul de versuri al lui Paul Balahur, *Făt-Frumos din grai* (Ed. Eminescu, 1976), considerându-l un pas înainte în maturizarea artistică a poetului laureat, cu câțiva ani în urmă, al concursului de poezie „Nicolae Labiș”. ■ Mircea Constantinescu recenzează romanul *Taina cavalerilor*, de Ioan Dan, volum ce încheie o trilogie istorică. ■ Despre iubire și întoarcerea în copilărie scrie Constantin Abăluță în volumul de versuri *Iubiri* (Ed. Eminescu, 1976), așa cum constată Valeriu Cristea care îl prezintă la cronica de poezie. „Limpezindu-și versul, evoluând spre o simplitate a tonului care îi avantajează poezia, Constantin Abăluță ne dă, în recentul său volum (în care doar câte o metaforă ostentiv îndrăznește: „râul e un chibrit nefolosit” sau câte un *Itinerar* prea întortocheat amintesc de mai vechiul teribilism al autorului), poate pentru întâia oară, adevărata măsură a unui talent pe care-l socotim autentic și deosebit”, concluzionează Valeriu Cristea. ■ Despre un roman umoristic, semnat de Vlad Mușatescu, *De-a baba-oarba (Jocurile detectivului Conan)*, publicat la Editura Albatros (1976) scrie la rubrica de proză G. Dimisianu. Același critic recenzează și romanul de acțiune *Soarele a murit în zori*, de Haralamb Zincă (Ed. Militară, 1976). ■ Petre Pandrea realizează un portret al lui Constantin Brâncuși în volumul *Amintiri și exegeze* (Ed. Meridiane, 1976), prezentat de Sorin Titel. ■ Sub semnul originalității stă, conform opiniei lui Laurențiu Ulici, volumul de poezie *Vindecărilor*, de Doina Uricariu (Ed. Cartea Românească). Remarcând, din aceeași dorință de originalitate, anumite efecte forțate, criticul trage totuși o concluzie favorabilă: „Nu mă îndoiesc însă că Doina Uricariu, al cărei talent evident pare să fie dublat de o conștiință critică, va ști să evite nu numai locul comun, ci și consecințele neplăcute pe care evitarea în absolut a acestuia le-ar putea avea asupra condiției lirice a poemelor

ei”. ■ Virgil Mazilescu semnaleză romanul-eseu al lui Petre Anghel, *Fratele nostru Emanuel* (Ed. Cartea Românească, 1976). ■ O pagină dublă îi este dedicată lui Constantin (Dinicu) Golescu. Mircea Iorgulescu scrie despre împrejurările istorico-politice la care se referă *Însemnare a călătoriei mele*, punând și problema calităților literare ale acestei lucrări. ■ Ioana Mălin își arată aprecierea pentru emisiunile literare difuzate pe programul II al televiziunii. Astfel este *Studioul de poezie* din data de 13 octombrie, în regia lui Iov Rus, cu versuri de Radu Stanca în prezentarea lui Nicolae Balotă, recitate de Eugenia Macri și Mihai Velcescu, dar și serialul despre *Învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie*, în regia Letiției Popa, însoțit de comentariile lui Dan Zamfirescu și Ioan Alexandru, în interpretarea actorului Eftimie Popovici. Alte emisiuni menționate sunt *Biblioteca pentru toți*, cu o ediție dedicată lui G. Coșbuc, realizată de Mihaela Macovei și *Scriitorul și opera* cu un prim plan Henriette Yvonne Stahl. Emisiunea radio *Poetica* găzduiește cenacluri de amatori. ■ Ion Caraion traduce versuri de Carl Sandburg. ■ Impresii din Franța, Spania, Olanda scrie Ana Blandiana pentru rubrica *Atlas*. ■ Fănuș Neagu continuă rubrica sport, deplângând înfrângerea echipelor de club de către echipe europene de mână a treia.

● [„Tribuna”, nr. 44] Cuprinde versuri de Vasile Grunea, Luca Onul, Petrișor Ciorobea, Radu Cosașu (în *Cronica de trei secunde*), Ion Vădan, Gabriel Rațiu, Vasile Tarța, Ion Baias, Vasile Mic, Ioan Bran, Emil Matei, Gheorghe Chivu, Alexandru Berceanu, reportaje de Ion Marcoș, Vasile Sălăjan, Radu Mareș (în dosarul închinat județului Satu Mare). ■ Constantin Zărnescu semnează articolul *Creatorul de artă – om politic*: „Artistul trebuie să caute neîncetat adevărul, întotdeauna greu de cuprins, să-l clarifice și să-l ofere poporului său, marii masă de oameni ai muncii, receptor entuziast al trudei sale în spirit, care, dacă e înțeleasă direct, educă nu numai un om sau altul, ci generații și epoci întregi, în devenire istorică continuă. Prin operele sale ce «reflectă spiritualitatea poporului nostru», artistul-creator și om politic, așa cum și-l dorește contemporaneitatea, nu se va putea niciodată dispensa din marea sa calitate de pedagog și învățător al neamului, tocmai grație faptului că, fiind mereu exigent cu sine însuși și setos de perfecțiune, el reușește să fie și unul din cei mai culti și formați oameni ai vremii sale”. ■ Victor Felea consideră că placheta *Inventatorul de numere* (Dacia, 1976), de Ion Cocora, este cea mai bună carte a acestuia și dovada maturității sale lirice: „Odată cu *Inventatorul de numere* [...], Ion Cocora atinge, credem, cea mai înaltă cotă de până acum a talentului său, oferindu-ne o carte de poeme pe cât de amplă, pe atât de încheată și de omogenă în structura și în calitățile ei, o carte cu adevărat reprezentativă pentru poet și, desigur, pentru generația tânără (încă) din care face parte”. ■ În *Emblemele unui poet baroc*, Petru Romoșan încearcă să releve barochismul poeziei lui Ion Cocora: „... descoperim un univers al cuvintelor fastuos, alaiuri de metafore, o simbolistică enigmatică, greu descifrabilă, sinonimii ciudate.

Fastuos dar în același timp reflexiv, grav, problematic. Ne este prezentat un întreg cortegiu: prințul, faunul, poetul (inițiatul), clovnul, vrăjitoarea, alternând tragicul cu comicul grațios, mergând uneori până la grotesc [...] Meditațiile grave se pierd adesea în deliberate prețiozități de limbaj. O rară putere de iluzionare printre aforisme de un net scepticism. O poezie de un senzualism duros, extrem, artificiozitățile formale fiind scrumul unor arderi intense, devoratoare”. ■ În *Călătorie și confesiune*, Ion Marcoș discută însemnările lui Adrian Marino din *Carnete europene* (Dacia, 1976): „Stilul cultivat în *Carnete europene* este unul elaborat, deși condensat, eliptic, reconstituind «ritmul confesiunii, al impresiei spontane». Textul definitiv este prelucrarea unor prime note, care doar schițau conturul «evenimentelor». Spontaneitatea face astfel loc autenticității, «organizării» materiei simple într-o structură organică, în funcție de un sentiment al «totului»”. ■ Nicolae Prelipceanu semnalează, în *Reportajul ca mărturie*, apariția volumului semnat de Dorin Tudoran și Eugen Secoleanu, *Martori oculari* (Junimea, 1976): „Cartea de reportaje a poetului Dorin Tudoran și a prozatorului Eugen Secoleanu este unul dintre argumentele puternice, vii, pentru ca reportajul să-și dobândească locul lui exact, de stimă și de temut, în lumea ciudată a literelor scrise”. ■ A. I. Brumaru recenzează, în *Cunoaștere lirică*, placheta lui Ion Lotreanu, *Punctul sensibil* (Eminescu, 1976): „Ceea ce, prin urmare, se reflectă poeticeste, în acest volum, nu mai sunt lucruri pentru concept, din zona prefacerilor în gândirea abstractă, cum ne-a obișnuit uneori în cărțile lui de până acum acest poet [...], ci evenimente pentru spațiul afectivității, reproductibile ca imagini în punctul sensibil: universul e acum o refacere permanentă de date după gradul de înclinație a oglinzilor interioare...” ■ În rubrica *Dezbateri*, Norman Manea este prezent cu articolul *Pulsul prozei*, în care subliniază efortul revistei „Tribuna” de a oferi un spațiu de afirmare tinerilor prozatori: „Salutară în acest context, apare inițiativa «Tribunei» de a oferi un grupaj de proză scurtă semnată de evidente (probabil tinere) talente literare, dintre care ne-au părut a veni, de pe acum, cu mari promisiuni, Alex. Vlad și George Cușmarencu... Ca și unele dintre celelalte schițe și nuvele publicate în numerele anterioare și încercările celor doi – necunoscuți, pentru noi – scriitori ar putea convinge asupra pulsului și potențialului prozei noastre actuale. [...] Printre altele, textele semnalate izbutesc, după opinia noastră, să alieze percepția proaspătă cu o elaborare lucidă, minuțioasă, cultă, «artistă», într-un rezultat care se impune prin precizie și noutate psihologică, ca și printr-o fericită expresie modernă”. ■ Dorin Sălăjan semnează în cadrul dosarului despre municipiul Satu Mare articolul *Tineri scriitori sătmăreni*: „Există în momentul de față o mișcare literară tânără fără precedent în istoria județului Satu Mare. [...] Cu numele tinerilor poeți Radu Ulmeanu, Ioan Bran, Vaile Tarța, George Vulturescu, Ioan Baias, Octavian Doclin, Grigore Scarlat, Ion Ghiur, Emil Matei, Gabriel Rațiu, Paul Molnar, Iosif Kiss, Alexandru Pintescu, Ion Bala – ierte-mi-se ordinea și eventualele

omisiuni – sunt sigur că ne vom întâlni, iar cu ale unora chiar în primul eșalon al liricii noastre tinere. Aceștia li se adaugă tinerii prozatori: Ion Bledea, Tudor Daneș, Ion Boloș, Ilie Sălceanu, Ioan Gavrilăș”. ■ În rubrica *Dezbateri*, Dan Culcer publică articolul *Segmente despre proză, prozatori și altele*: „Începând cu 1965, chipul prozei românești începe să se modifice, să se diversifice nu în mod surprinzător însă pentru că semnele acestui proces apăruseră în presa literară cu ceva mai înainte. Momentul este arbitrar ales neavând altă semnificație decât aceea pe care i-o conferă apariția volumului de nuvele *Iarna bărbaților* de Ștefan Bănuțescu (carte al cărei interes a fost supradimensionat în funcție de criteriile relativizate prin lipsa de perspectivă, dar a cărei importanță nu poate fi totuși neglijată chiar dacă apariția ulterioară a povestirilor lui Vasile Voiculescu i-a atenuat impactul). O simplă listă de titluri a cărei lectură poate fi pilduitoare doar în măsura în care cititorii noștri cunosc textele (nu ne propunem să demonstrăm aici sensul și importanța fiecărei cărți în parte) ne oferă un tablou în care varietatea este nota dominantă. Patul generativ a fost pregătit de romanele lui G. Călinescu, Marin Preda, Eugen Barbu, de nuvelistica lui D.R. Popescu, de reeditările esențiale și masive din opera scriitorilor interbelici, de traduceri a căror importanță nu este niciodată prea mult subliniată”.

29 octombrie

● [„**Contemporanul**”, nr. 44] În textul *Umor cu ghimpi*, Dumitru Micu scrie despre *Două cărți*. □ Valentin Silvestru: *Zâna castraveților*: „Stă bine unei cărți de umor ca materia constituentă să nu aibă un titlu niciun raport și, dacă se poate, nici subtitlul. Asemenea asonanțe îi sporesc umorul. Aserția se poate verifica citind *Zâna castraveților*, noul volum de «schife umoristice» al lui Valentin Silvestru”. □ „Umorul lui Ion Băieșu, din *Pompierul și opera*, e, în ordine categorială, analog celui profesat de Valentin Silvestru, în sensul că este tot un instrument îndeosebi al comicului de situații și de limbaj. Dar mecanismele interioare diferă, Ion Băieșu cultivă râsul abundent, debordant”. □ Același autor se ocupă și de studiul lui Mircea Mancaș: *Orientări în cultura contemporană* (Junimea): „Instructive prin trimiterile la numeroase și variate fapte de cultură, *Orientări în cultura contemporană*, unele de proporții mai ample, adevărate prelegeri academice, pot fi indicate, și probabil chiar sunt, drept material bibliografic pentru auditorii cursurilor de eseistică și teoria literaturii și pot fi consultate cu folos de către publicul larg”.

● [„**Cronica**”, nr. 44 (561)] Editorialul *Arta, masele, critica* este semnat Cronica: „Publicat în a doua jumătate a lunii septembrie, «Programul de măsuri pentru aplicarea hotărârilor Congresului al XI-lea al partidului și ale Congresului educației politice și al culturii socialiste, în domeniul muncii ideologice, politice și cultural-educative» a oferit posibilitatea unui reviriment, mai întâi organizatoric. [...] Dar în ce constă *noutatea* actualelor îndrumări

privind cultura și arta? Sintetizând am putea spune că este vorba de *apropierea maximă a creației de masele cărora arta le este destinată*. [...] Artă socialistă caută să răspundă, prin esența ei, celui mai înalt umanism, umanismul revoluționar al epocii contemporane. Puternica infuzie de vitalitate pe care masele, chemate ele însele la creație, o aduc artei zilelor noastre este de natură să-i hotărască acesteia noile structuri și finalități. Este o clarificare a sensurilor, o selecție tematică și o adâncime a reflectării care, pornită din tezaurul pururi viu al folclorului, își dobândește astăzi consacrarea deplină în puternica aliniere a capacităților creatoare izvorâte din mase. [...] Critica este chemată să formuleze, în lumina acestor idei, o unitate deplină de sensuri și de orientare cu creația însăși, iar creația artistică își dobândește statutul ei deplin, umanist-revoluționar, asimilându-și în esențialitatea lor superioarele sensuri morale deduse din experiența multimilenară a maselor. Istoria omenirii, istoria poporului român ca și întreaga desfășurare a literaturii și artelor noastre, de la Miorița la Dosoftei și la Eminescu, de la cronicari la Sadoveanu, Bologa, Iorga, la Enescu și Brâncuși, demonstrează temeinicia legăturilor între creatori și mase, între idealurile de totdeauna ale poporului și acțiunea desfășurată astăzi conștient, din îndemnul și sub conducerea partidului, pentru perfecționarea societății românești socialiste”. ■ Revista organizează dezbaterile cu tema *Științele sociale în procesul integrării*. La dezbateri participă: prof. univ. dr. Ionel Hagiu, prorector al Universității «Al. I. Cuza» – Iași; prof. univ. dr. Aurel Loghin, membru corespondent al Academiei de științe sociale și politice, prorector al Universității «Al. I. Cuza» – Iași; prof. univ. dr. Petre Mălcomete, șeful Catedrei de economie politică a Institutului politehnic «Gh. Asachi» – Iași; prof. univ. dr. Ioan Grigoraș, șeful Catedrei de psihologie-sociologie-pedagogie și etică de la Universitatea «Al. I. Cuza» – Iași; conf. univ. dr. Petre Dumitrescu, de la Catedra de filozofie a Universității «Al. I. Cuza» – Iași”. ■ Liviu Leonte semnează o cronică literară la două volume: □ *Continuități* de Al. Săndulescu, Editura Cartea Românească: „Decent în polemică, Al. Săndulescu își formulează tranșant obiecțiile, ca atunci când, într-o biografie a lui Eminescu, întâlnește o surprinzătoare relansare a procesului intentat lui Maiorescu în anii deceniului al șaselea”. □ *Confluente* de Z. Ornea, Editura Eminescu: „Literar vorbind, portretele suferă de oarecare convenționalism, dar sunt remarcabile prin raportarea la mișcarea ideologică și activitatea politică a epocii. Concluzente mi s-au părut paginile consacrate lui Lucrețiu Pătrășcanu, Virgil Madgearu și Petre Andrei”. ■ Const. Ciopraga publică *Retrospectivă: George Magheru*. ■ În *Mențiuni critice* citim: □ Emil Nicolae prezintă *Întâlniri cu scriitori* de Aurel Rău, Editura Univers, 1976: „În încheiere aș mai reține două amănunte demne de relevat: situarea unor scriitori români în contextul internațional de valoare meritată și fără prejudecăți – fapt realizat prin însăși compoziția acestei cărți; și apoi modestia de ton pe care Aurel Rău o adoptă printre umbrele invocate, asumându-și mereu numai rolul maestrului de lumini”.

□ Ion Istrati scrie despre *Moartea leului Rank* de Eugenia Popa Cohuț, Editura Ion Creangă: „Păcat că, lăsate ceva mai în penumbră, estompate, celelalte personaje ale cărții nu pot contribui la individualizarea și mai pregnantă a celor două deja pomenite care, oricum, ne rețin interesul și pledează pentru viitoarele succese ale condeii Eugeniei Popa Cohuț”. ■ Al. Pascu publică a doua parte din textul *Literatură sau psihiatrie?*, comentariu la studiul lui Al. Olaru, *Shakespeare și psihiatria dramatică*, Editura Scrisul Românesc, susținând că „[...] mai bine să considerăm această lucrare, așa cum făceam și la început, o lucrare utilă profesioniștilor psihiatri care vor afla aici, pe lângă capitolele deja remarcate și remarcabile, din punct de vedere științific, o trecere în revistă a tuturor personajelor shakespeareene sub forma unei parodii literare”. ■ Din *Moment* reținem N. Irimescu, *Contribuții*: „Relevabile contribuțiile lui Nicolae Grigore Stetcu («Ateneu», 127) referitor la viața lui Ibrăileanu, cu ample incursiuni în biografia părinților, în baza unei minuțioase documentări”. ■ Mircea Radu Iacoban scrie despre *Teatru și istorie în Turingia*, despre *Zilele artei teatrale românești* din R. D. Germană, organizate în districtul Erfurt. ■ Nicolae Turtureanu semnează *Bardul umanității*, un text despre Walt Whitman: „Dacă fiecare poet se crede, cu mai mică sau mai mare îndreptățire, purtătorul de cuvânt al umanității, lui Walt Whitman i se potrivește întrutotul această apoziție”.

● **[„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 308]** Un alt articol dedicat de Eugen Barbu lui *Perpessicius*, la 85 de ani de la nașterea „unuia din marii critici ai literaturii noastre”. ■ Două poeme scrise de Nichita Stănescu în 1976, *Medalie și Pierdutul Bizanț*; îl reproducem pe al doilea: „Mi se făcuse greu aerul de sub aripa păsării/ Mi se făcuse sâmbure în mijlocul zarzării/ Și doamne, dumnezeule isuse/ cal de capră mi se făcuse/ Și doamne dumnezeule mare/ Mi se făcuse marea mai mare/ Și mai înecătoare.” □ E. Manu evidențiază o nouă monografie a lui Al. Balaci, după cele dedicate lui Dante și Petrarca: *Boccaccio*. □ C.C. Giurescu la 75 de ani, articol omagiu de Stan Velea. □ Dan Mutașcu semnalează cartea lui Marcel Sturdza-Săucești, *Heraldică*, Ed. Științifică. □ I. Lotreanu se întoarce la *Eminescu, expresia poetică*. ■ *Gustul polemicii*, al doilea articol combativ al lui Paul Everac, deconspiră numele criticului care îl atacă în alte publicații: Valentin Silvestru. „Se spune că am gustul polemicii. Nu-l am gratuit. Am scris o carte în care combăteam agresiunea estetizantă, cu toate implicațiile și consecințele ce le cășunase atunci, cu câțiva ani înainte. V. Silvestru s-a simțit cu musca pe căciulă. Era firesc. S-a apucat să demoleze cartea. Firesc și asta. Dar argumentele lui ocoleau discuția, erau retorice. Asta nu mai era firesc... (Apoi) s-a ascuns în pamflet: «Domnul cu țcălie... cu voce cavernoasă... și hainele prea strâmte pentru abdomenul pronunțat...» Sigur, cu asemenea mijloace polemica devine vană... Acest critic a vrut să traseze o linie în teatrul nostru. Linia lui a fost amendată. A vrut să hirotonisească niște glorii în dramaturgie. Le-a pierdut. Să strângă în jurul lui pe unii regizori. S-au risipit. Ne-a propus atenției unele piese sau

spectacole bizare. S-au dezafectat. A vrut să nimicească altele, realiste. S-au impus... Mă las la judecata timpului. Accept să-mi spună Valentin Silvestru că denigrez valorile teatrului, ale culturii românești, pe care le apară el, V.S.(!) Accept orice de aici înainte, cu speranța că și *Costandineștii* mei vor lăsa, chiar într-o cultură teatrală păzită de V. Silvestru, câteva urme pe zăpadă... Dar nu mai accept să polemizez. Nu am un asemenea gust.” □ La *Revista revistelor* (sub semnătura „S”) este executat George Alboiu, abonat fidel al rubricii *Gâgă*, care și-a permis să ironizeze romanul *Frumoșii nebuni ai marilor orașe* de Fănuș Neagu. „Agresiv ca și în ultimele sale apariții ... G. Alboiu dă de data aceasta lecții lui Fănuș Neagu de la o înălțime nejustificată. Că acești *Frumoși nebuni*... nu este cartea cea mai reușită a lui Fănuș Neagu, asta se mai poate discuta, dar ca să vină un fitecine de pe stradă care nu cunoaște nici câte litere are alfabetul românesc și să-și bage deștu' în călimara unuia dintre cei mai talentați prozatori români, mângăind hârtia în mod impertinent, iată ceva ce nu se poate tolera. Curios este că revista «Flacăra» și-a spus deja opinia prin cronica sa literară asupra acestei cărți și revenirea acestui puști care a spart geamuri cu praștia pare mai degrabă un atentat...”

30 octombrie

• [„Scânteia”, nr. 10 636] În *Reportaj din actualitatea socialistă a țării* citim *Eroism? Nu, firească datorie* de Al. Andrițoiu, un reportaj despre I.A.M.T. din Oradea.

• [„Luceafărul”, nr. 44] În eseu *Necesitatea cunoașterii*, „aliniat” pe coloana rezervată, de obicei, editorialului, Nicolae Damian înfățișează o perspectivă inspirată de filosofia marxistă a culturii despre literatura română contemporană, în continuarea unui colocviu al revistei. Astfel, considerând că muncitorul și țărănul, „adevărații ambasadori și protagoniști ai revoluției socialiste”, nu își află locul meritat în creațiile literare, publicistul invocă distanțarea scriitorilor – destui proveniți din mediul industrial sau rural – de viața acestor oameni, nu la nivel tematic-afectiv, ci mai degrabă documentar: „Că născându-se în familia unui muncitor sau țăran am cunoscut îndeaproape o asemenea existență este adevărat; dar de aici și până la a pretinde că o cunoaștem în întregime este prea mult, deoarece mediul cândva știut a suferit modificări radicale și vertiginoase. Acele romane cu adevărat izbutite, având drept personaj principal omul muncii, aparțin acelor autori care, aș zice, printr-un adevărat har au păstrat legături permanente cu obârșia lor. În absența unor asemenea legături, scriitorii care și-au propus demersuri similare în aceeași arie tematică au eșuat întocmai lui Anteu care, ridicat în aer, pierzându-și contactul cu mama lui, pământul a putut fi ucis cu ușurință”. ■ La *Tânăr în agora*, Valeriu Bârgău „trimite” *Scrisoare din uzină*. ■ D. Matală scrie, pe marginea colocviului *Omul muncii, erou al literaturii*, despre *Comunistul de omenie, personajul timpului nostru*: „Nu o dată, creatori prea puțin capabili să ajungă

până la creștetul unei idei i-au amputat picioarele pentru o aduce mai aproape de posibilitățile lor. [...] O literatură care se vrea vital ancorată în evenimentele vremii sale este datorare să înfățișeze omul în toate trăirile lui, cu calitățile, dar și defectele pe care le are, cu visele și cu visurile sale – iar aceasta este tocmai prezența și participarea pe care partidul o cere dintotdeauna scriitorului. Comunistul de omenie va fi, în această și în aceste etape istorice, prototipul pe care viața ni-l va oferi tot mai mult, iar a nu izbuti să ne ridicăm până la înălțimea lui morală și politică va fi egal cu un dublu eșec, pe planul vieții proprii și al artei”. ■ În *Efigii intime*, Lucian Alexiu fixează o altă dimensiune a liricii celui care a scris *În satul lui Sahia*: „Imaginile puternice, pe care versul lui Eugen Jebeleanu le-a trecut mereu în panorama impunătoare nu au avut cum să anunțe poezia mișcată de un atât de pur sentiment în volumul *Elegie pentru floarea secerată*, mai în urmă într-un întreg ciclu din *Hanibal, Râul pe obraz*. Pentru ochiul obișnuit să îl zărească pe poet mereu în agora, prezență pasională în actualitate, noua efigie a putut fi, la început, surprinzătoare. Surprinzătoare, totuși, mai ales cât să provoace o frază de bun efect retoric, spre a semna în mișcarea aluvionară a poeziei lui Eugen Jebeleanu câteva insule închinată meditației, interogațiilor intime, erosului. În fond, se cerea doar o observație elementară: imagismul din *Inimi sub săbii*, umoarea sarcastică și unele tehnici expresioniste relevabile în *Cântecele regilor de jos* pot fi regăsite în poemele ciclului *Parabole civile* din *Hanibal*, mai înainte în *Surâsul Hiroshimei*, *Cântece împotriva morții*”. ■ La *Jurnal de poet*, Ioan Alexandru încredințează tableta *Toamna*. ■ Adrian Păunescu „coboară” poemul *Noaptea ultimă*. ■ *Realismul în proza tinerilor* e scrutat de Victor Atanasiu, care se oprește la *Drumul egal al fiecărei zile* de Gabriela Adameșteanu și *Lumină pentru cei singuri* de Gabriel Gafița. Înainte de a poposi la aceste titluri, comentatorul evidențiază un epigonism „obsedantist”: „Romane politice de o mare vigoare apărute în ultimii ani au fost urmate de altele, în care, chipurile, s-ar dezbate o problemă majoră. Din nefericire, e doar o aparență, în fond, fiind vorba de urmarea unui model. Găsim în atare romane oameni care au îndeplinit funcții de răspundere în diverse sectoare de activitate cu vreo douăzeci de ani în urmă și acum sunt străbătuți de îndoieli dacă au procedat bine cum au procedat, figuri de dogmatici carieriști și ipocriți, de nevinovați curajoși, victime, la un moment dat, ale unor persecuții nedrepte și ale căror destine cunosc, în prezent, o evoluție îmbucurătoare ș.a.m.d.”. „Saltul” la exemplele pozitive, ilustrate de proza Gabrielei Adameșteanu și a lui Gabriel Gafița, e prefațat de următoarea frază: „Cu atât mai îmbucurătoare sunt cărțile unor tineri autori în care frica de a nu urma modele de diferite categorii e absentă, după cum se evidențiază o certă *sinceritate* a scriitorului, tradusă în înfățișarea unor eroi și aspecte de viață *adevărate*”. Investigând *Drumul egal al fiecărei zile*, eseistul remarcă: „Impresionează la Gabriela Adameșteanu (fără îndoială, o stimabilă urmașă a Hortensiei Papadat-Bengescu) dozajul bine cântărit dintre

acuitatea analitică și tonalitatea rece, «obiectivă» a narațiunii. [...] Profunzimea introspectivă și liniștea epică a creației își găsesc explicația în lipsa totală a preocupării de «lucrătură». Despre Gabriel Gafița, Anastasiu notează că prozatorul „avea doar 23 de ani când publicat romanul de față, la care însă sare în ochi capacitatea de a organiza epic materialul, mâna sigură cu care sunt plămădite personajele, maturitatea paginilor de analiză”. Examinarea celor două proze se încheie cu o inofensivă observație: „Ar fi fost, poate, necesar un caracter mai «eseistic» al scrierilor, o meditație rafinată, chiar în cuprinsul lor, care le-ar fi sporit încărcătura problematică (fără îndoială, toate acestea încorporate în materia artistică). Oricum, atari aspecte țin de maturizarea talentului celor doi autori, porniți de pe acum – se vede limpede – pe un drum bun”.

■ M. Ungheanu discută, la *Cronica literară*, volumul de reportaje *Martori oculari* al lui Dorin Tudoran și Eugen Seceseanu. (Cartea a fost prezentată în *Luceafărul* și de Nicolae Ciobanu, în nr. 40.) Comentariul criticului furnizează și o viziune teoretizantă a genului: „Reportajul de superioară formulă păstrează, față de literatura concurentă, avantajul privirii directe, al descoperirilor de universuri umane inedite, pe care proza urmează abia să le cucească. Cine compară, de pildă, reportajele lui Geo Bogza cu proza ce apărea în același timp nu poate evita concluzia. În acest sens, reportajul este, într-adevăr, un deschizător de drumuri pentru proză, ochiul reporterului semnalându-i cu un ceas mai devreme realitatea sau problema de mâine a prozei. Doi exploratori de universuri umane inedite sunt și Eugen Seceseanu și Dorin Tudoran [...]. Intrarea în intimitatea subiecților și a faptelor definește reportajul celor doi «martori oculari» în primul rând, ceea ce face ca pagina lor reportericească să fie mai ales un exercițiu al sensibilității”. Ungheanu se oprește, mai întâi, la reportajele colegului său de redacție: „Plăcerea lui Dorin Tudoran în postura de reporter este de a căuta oameni simpli, de a le lua mici interviuri în care-i lasă să se manifeste întocmai cum sunt. Reporterul dispăre din pagină, prosceniumul e ocupat integral de cel interviuat, de la care sunt reținute expresiile cele mai caracteristice, cele mai personale ca formulă, nu o dată curajoase, nu o dată savuroase. [...] Dorin Tudoran dovedește înzestrare nu numai în direcția portretului, ci și a narațiunii. Unul din reportaje, *Pledoarie pentru o lucidă încredere în omul de lângă tine*, este o construcție bine încheiată, cu substanță și ritm de roman polițist. Sunt aici câteva personaje bine desemnate, există o acțiune bine condusă, un suspans, un nimerit punct final”. Câteva caracteristici ale „metodologiei” reportericești întrebuințate de celălalt „martor”: „Cu mai puțină sensibilitate poate, dar cu mai multă concentrare, inteligență afișată și umor își scrie reportajele Eugen Seceseanu. Și acestuia îi place să-și audă personajele. Dar nu atât pentru ideile lor, cât pentru efectele de umor involuntar pe care limbajul lor îl conține. [...] Eugen Seceseanu e preocupat de comedia limbajului. Tehnica reportajelor lui este a insertului. [...] Reporterul e mânat adesea de un demon malițios al autenticității”. Finalul cro-

nicii îi aduce împreună pe cei doi autori, în preajma unui reper al genului, la care Ungheanu apelase și în introducere: „Eugen Secleanu și Dorin Tudoran ridică adesea simpla însemnare jurnalistică la demnitatea paginii literare. [...] «Reportajul, scria Geo Bogza, este un mijloc vast și generos de a nu te mai ocupa până la paroxism de tine însuși, ci de viața din afara ta.» Din acest punct de vedere, reportajele celor doi martori sunt, neîndoielnic, bogziene”. ■ La *Viața cărților*, Voicu Bugariu semnalează eclecticul volum *Din viață pentru viață* de Fl.N. Năstase, care adăpostește „amintiri și impresii de diferite facturi, de la amintirea din copilărie, la notația de tip reportericesc în legătură cu realitățile contemporane ale patriei, de la relatarea unor întâmplări atroce din timpul celui de-al Doilea Război Mondial, la încercarea de poem în proză” (*Elogiu patriei*). □ *O reeditare perfectibilă* găsește Ion Itu în volumul *Spovedanii* de Octavian C. Tăslăuanu, îngrijit de Gelu Voican și prefăcut de Vasile Netea. Comentatorul consideră că, deși colecția care găzduiește această ediție este una dedicată memorialisticii, tocmai aceste scrieri ale conducătorului *Luceafărului* budapestan au fost neglijate, făcându-se, în schimb, loc publicisticii: „Octavian C. Tăslăuanu a lăsat o operă memorialistică de interes larg pentru viitor. Ea nu se rezumă la capitolele vieții lui de copil și de adolescent, dimpotrivă, am spune, ea nici nu excelează în evocarea acestor spații. Substanța memorialisticii sale se află tocmai în prezentarea vieții lui de maturitate, spre care, dacă nu s-ar fi oprit în pragul unei rezistențe minime, volumul ar fi trebuit să ne orienteze. [...] Departe de marile confruntări ideologice, cu ușoare vicii de informație [...], volumul editurii «Minerva» se prezintă eterogen și nesigur, prin urmare, sub raportul concepției. El nu este un volum memorialistic, cum ne-am fi așteptat pornind de la sugestiile titlului și de la profilul colecției”. ■ În *Proză satirică și versificație reflexivă*, Nicolae Ciobanu aduce în prim-plan doi autori aflați la ora debutului. □ *Aventurile tânărului Serafim* de Ioan Radin este „un volum de proză satirică dintre cele mai bune”, în care cronicarul identifică și „un număr de șapte scurte schițe care, aproape fără excepție, suferă de o vădită superficialitate jurnalistică”. □ Recenzentul consideră că majoritatea versurilor din *Iubire*, placheta semnată de Adi Călin, cu un cuvânt-înainte al lui Al. Philippide, sunt „emanația unui curios apetit pentru compunerile înșelător patetice”, autoarea improvizând „la modul retorico-poetizant pe urmele a ceea ce se pare că memoria ei de iubitoare a poeziei a reținut de-a lungul anilor”. ■ În grupajul informativ *Vitrina* este anunțată apariția *Dicționarului enciclopedic de artă medievală românească*, datorat lui Vasile Drăguț. □ Tot aici, o prezentare a numărului 2 din *Cahiers Roumains d'études littéraire*, care „abordează o tematică etico-estică de mare actualitate: raportul dintre conștiința literară și conștiința civică”. Semnează, între alții: Dumitru Ghișe, Mihnea Gheorghiu, Antoaneta Tănăsescu, Romul Munteanu, N. Tertulian sau Adrian Marino. ■ Pagina a treia găzduiește *Ecouri* la două dintre colocviile revistei. □ Pe marginea discuțiilor despre *Sinteza critică* –

act de maturitate al istoriei literare, se pronunță Nicolae Balotă: „Situația în care se află azi un istoric al literaturii române este mai bună decât cu trei sau patru decenii în urmă. Ar trebui amintite atâtea studii publicate în diverse colecții, de la acele mici *Introduceri în opera lui...* ale Editurii Minerva, sau de la monografiile Editurii Albatros, până la volumele ce-au apărut în seriile *Monumente și sinteze*, *Universitas*, sau *Confluente* ale aceleiași Edituri Minerva. Și, totuși, situația este departe de a fi strălucitoare. Căci oricât de multe, de solide ar fi monografiile, exegezele, interpretările critice de tot felul (și suntem departe încă de fericita situație a unei abundențe în această privință), istoricul literar trebuie, înainte de toate, să porceadă de la texte. Or, textele în ediții critice, bine făcute, de încredere – sunt departe de a ne sta la îndemână. Tot astfel bibliografiile exhaustive, ca și alte lucrări de referință. Câte ne rămân de făcut!” (*Modernizarea istoriografiei literare*). □ „O chestiune încă ocolită este aceea a «scriitorilor minori». Sunt câțiva în literatura românească pe care critica îi pune uneori în paranteză, ferindu-se a-i citi fiindcă nu sunt reeditați”, afirmă Artur Silvestri în *Inerția interpretărilor*. Criticul îi amintește pe Radu Rosetti („nuvelist excepțional, memorialist notabil”), Aureliu Cornea („de o acuitate analitică ușor comparabilă cu a lui Camil Petrescu”), Pius Servien („a publicat și două volume în românește, din care întâiul conține poezii excepționale, care anticipează pe Ion Barbu”), Mihail Zamfirescu, I.A. Bassarabescu, Anghel Demetrescu, G. Mărgărit, Stejar Ionescu, Victor Grăsescu, C. Fântâneru și alții. (Artur Silvestri ține să noteze că acești autori nu au fost ocoliți de Ov.S. Crohmălniceanu.) De asemenea, comentatorul notează că „se pot face unele propuneri și pentru o mai dreaptă interpretare a unor scriitori români clasici”, precum cronicarii, Ion Budai-Deleanu, Heliade-Rădulescu, N. Filimon, Odobescu, Grigore Alexandrescu, Eminescu, Macedonski, Creangă, Duiliu Zamfirescu, Al. Philippide, G. Călinescu (a cărui poezie „e pusă în paranteză ca o joacă de cârturar”). □ În prelungirea colocviului despre *Omul muncii, erou al literaturii*, o intervenție eseistică a lui Marian Vasile: „Literatura, deci, i-a acordat permanent, în chiar societățile specific elitare, un rol exemplar și progresist «omului de rând», omului simplu. Cu atât mai firească apare în epoca noastră ascensiunea «omului muncii» ca personaj literar, și cu atât mai neadecvate tendințele elitare în creația tipurilor, tendințe îndreptățite numai de simplificarea și falsificarea «omului de rând» într-o serie de opere literare. Există, într-adevăr, și reversul medaliei, când «oamenii simpli», idilizați și schematizați, sunt mai înrudiți cu «prețioasele ridicole» decât cu eroii populari, exponenți ai vieții reale și ai conștiinței vii, nescolastizate. Ceea ce înseamnă, privind faptele din alt unghi, că valoarea și adâncimea personajului depinde și de ochiul care-l examinează, adică de măsura spirituală a autorului însuși” („*Omul simplu*” ca tip literar). □ La aceeași temă, o contribuție a prozatorului Viorel Știrbu: „Multă lume, nu numai de la noi, a rămas în epoca bovarismului literar și aș îndrăzni să afirm că fotbalul, bunăoară, a egalizat mai bine decât unele cărți

pasiunile. Dar oare cartea are menirea de a «egaliza»? Adică de a face $1=1$? A egaliza în spirit înalt, însă, da, mai exact, de a reuși să aduci o colectivitate cât mai numeroasă în jurul acelorași mari și eterne valori!” (*Personaje de ieri și de azi*). ■ Publică grupaje de versuri Liliana Ursu, Corneliu Șerban și George Alboiu. ■ Proza este reprezentată de Sorin Tomșa (*Zâmbetul lui Matei Pițulă*) și Marin Ioniță (*Cooperativa „Prestarea”*). ■ În *Confluente*, Radu Anton Roman așază spectacolul shakespearean *Henric al VI-lea* înfăptuit de regizorul Ioan Eremia la Naționalul timișorean. ■ M. Ungheanu se instalează la cronica de film pentru a analiza ecranizarea romanului *Tănase Scatiu*: „Ceea ce e de reținut este încercarea autorilor de a se înscrie în prelungirea intențiilor prozatorului, dar și unghiul critic din care e privit romanul. Vrem să spunem că în lectura regizorului și a scenaristului (Dan Pița și Mihnea Gheorghiu), romanul *Tănase Scatiu* își pierde, în bună măsură, teza care reducea conflictul social la un conflict între vechea boierime și ciocoimea arendășească, ignorând măsura participării țărănimii la acest conflict. [...] Cu observația că filmul e inegal (a doua parte e evident superioară primei, prea expozitivă), încheiem aceste însemnări despre un film remarcabil, care ar necesita comentarii mai ample” (*Ecranizare și interpretare*). ■ Cronica radiofonică semnată de Nicolae Mateescu explorează un fenomen cultural insolit: „*Teatrul nescris din Șanț*, prezentat la *Divertis club*, nu e necunoscut ascultătorilor care, de multe ori, au avut prilejul să audă vorbindu-se despre spectacolele de excepție cu care această formație își susține «stagiunile». Semnalat încă de Dimitrie Gusti, teatrul este, fără îndoială, mult mai vechi decât această atestare, el rămânând și astăzi una din modalitățile cele mai personale ale spectacolului popular, unică școală, la noi, a improvizației în genul *comediei dell’arte*, departe însă de orice influență cultă” (*Fântâni*). ■ Grigore Arbore evidențiază, în cronica plastică, două *Debuturi* expoziționale sub egida Atelierului 35: pictorul Gheorghe Nicolae și sculptorul Ion Iancuț. ■ *Cronica muzicală* este „oficiată” de Grete Tarter (*Portret cameral*). ■ La *Ferestre*, Marin Sorescu „aduce” poemul *În casa muierii*, care se regăsește în *Cartea a doua* (1977) a ciclului *La Lilieci*. ■ C.D. Zeletin semnează, la *Aniversări*, o evocare a lui Perpessicius, de la a cărui naștere s-au împlinit, la 22 octombrie, 85 de ani. Câteva secvențe: „Parcă-i văd tulburarea din zilele în care intervenea, ca director al Muzeului Istoriei Literaturii Române, să scape din fălcile buldozerelor casa lui Ion Heliade-Rădulescu de la Obor. Urbanitatea lui exemplară suferea la orice adiacență agresivă. Păstra sfinte devoțiuni: Nicolae Iorga, Ovid Densusianu, Mihail Dragomirescu, Mihail Sebastian, orașul Brăila. Seismograf al contemporaneității literare și chiar politice, lăsa cu plăcere să-i iasă la iveală vocația de ziarist, o fațetă complementară celei beletristice, de care trebuie să țină seama orice incurs axiologic ce va vrea să-i cuprindă personalitatea de excepție. [...] Acasă – patrona privirea întoarsă înăuntru a unui nazarinean desenat de Tonitza, apărut în urmă cu jumătate de veac pe coperta unui număr din *Universul literar*, al cărui

director Perpessicius a fost înaintea lui Camil Petrescu. Printre stivele de cărți, dintre care cea mai de jos își aștepta prima rândul, își strecura lenea vegetativă motanul Pussy, alias Domnul Récamier, ce avea la un moment dat să moară și să fie cântat, spre sfârșitul vieții poetului, în poezii de o frumoasă modernitate. [...] L-am asistat la ultima intervenție chirurgicală, într-o dimineață – și ea fumurie – de decembrie anului 1968. [...] Îmi dezvăluia, în zilele grelei încercări din decembrie 1968, faptul că de vreo patru ani îl bântuia, paralel cu progresarea cecității, obsesia sinuciderii – «gânduri sumbre și finale», cum se exprima alteori eufemistic... Peste zece zile însă a început să zărească degetele profesorului și se interesa de astronautii care tocmai se îndreptau cei dintâi spre Lună [...]. Ajuns acasă, pe strada cu nume predestinat lui, Eminescu nr. 122, căuta să-și completeze știrile privitoare la zborul cosmic prin emisiuni radio în engleză (la aproape 80 de ani, până în ajunul prăbușirii, învăța sistematic limba marelui Will”. ■ La *Fragmente critice*, Eugen Simion aduce în prim-plan proza *Duhul pământului*, în care Corneliu Buzinschi reconstituie viața lui Ion Creangă: „Un roman biografic [...] pornit cu intenția de a dovedi, printr-o reconstituire epică, că Ion Creangă este exponentul unei spiritualități și, după vorba lui Vladimir Streinu, exponentul unui neam «veșnic persecutat de istorie». [...] Cum procedează Corneliu Buzinschi? Citind bine pe memoria-liștii Junimii, el înfățișează pe Creangă în ambianța societății ieșene, se întoarce apoi în epoca școlii, preparandele și a diaconatului, prezintă apoi cu lux de amănunte conflictul cu biserica și autoritățile școlare, dă, în fine, extindere epică vieții sentimentale a tânărului institutor, într-un stil narativ cursiv, saturat pe alocuri de proverbe și forme orale moldovenesti. Corneliu Buzinschi are realmente talent de evocator [...]. Așa cum este, *Duhul pământului* (cu acest titlu a mai apărut o carte de versuri aparținând lui Petre Anghel) este o narațiune înflorată, cu parfumuri de limbă veche, o epică înceată, ticăită, de un lirism comprimat, onestă în relatarea documentelor de viață ale unui scriitor văzut ca produsul unei civilizații și culturi vechi” (*Roman și biografie*). ■ La *Întâmplări cu scriitori*, Mircea Micu isprăvește schița „arborescentă” începută în numărul precedent (*Copacul II*). ■ Geo Dumitrescu răspunde la *Poșta redacției*. ■ Cea de-a XXXIV-a ședință a cenaclului revistei *Luceafărul* a fost deschisă și condusă de Mihai Ungheanu. □ Marian Bodea și George Nimi-geanu au citit versuri, iar Hanibal Stănciulescu proză scurtă (*Întoarcerea și Vigilența*). □ Despre momentul poetic s-au pronunțat Artur Silvestri, Mircea Dinescu, Stelian Tănase, Nicolae Ciobanu, Sânziana Pop și Grigore Hagiu. □ Câteva receptări ale prozelor lui Hanibal Stănciulescu: „Stelian Tănase a sesizat știința construcției, umorul, ironia, dar și «incapacitatea de a intra înăuntrul materialului său». [...] Sânziana Pop a elogiat cu generozitate cea de-a doua proză citită de autor, sesizându-i echilibrul și impresia de maturitate pe care o degajă, precum și spiritul polemic. Nicolae Ciobanu a considerat că textele citite pot fi considerate autentice, dar că le lipsește totuși «un substrat

ideatic tulburător». [...] Dorin Tudoran a apreciat cea de-a doua proză pentru lipsa ei onestă de orgoliu, conchizând că autorul «știe să tragă la țintă»». □ În cadrul cronicii de cenaclu este reprodusă proza *Vigilența*, cu care debutează Hanibal Stănciulescu. ■ La *Mapamond*, Erem Melike Roman tălmăcește, în grupajul *Lirică turcă*, versuri de Cahit Külebi, Cevdet Kudret și Bedri Rahmi, autorii beneficiind și de o scurtă prezentare, datorată traducătoarei. ■ Nicolae Stoicescu și Andrei Lenard realizează ancheta *Cenaclul literar – formă a culturii de masă*. □ Într-un text escortă, o invitație: „Ca de obicei, sperăm ca această anchetă să nu fie decât începutul unei dezbateri largi, democratice, deschise nelimitat cititorilor revistei [...]”. □ Materialul este un montaj de micro-interviuri, inaugurat de Laurențiu Fulga. Prozatorul, aflat în conducerea Uniunii Scriitorilor, ridică mai multe întrebări în răspunsul său: „Unde sunt atâtea mari promisiuni de poeți și prozatori care și-au aflat de-a lungul anilor debutul în revistele noastre literare? Care să fie explicația că au rămas doar simple promisiuni, prizonieri ai aceluia colț de glorie efemeră unde și-au văzut pentru prima dată numele tipărit? Să-i fi risipit viața prin unghere de țară lipsite de orice mijloace de afirmare și fără posibilitatea unei confruntări care să-i ajute să creadă în talentul lor? [...] După câte vedeți, întrebările sunt amare, iar răspunsul la ele dacă am sta să-l socotim lucizi ne-ar pune în mare dificultate. Zadarnic spunem: să-i acordăm fiecăruia șansa, nu se poate ca dintr-un număr de sute și sute de debutanți să nu apară și cel mare al acestui timp, pe care-l așteptăm! Dar trebuie să fim cinstiți și să recunoaștem că șansa e limitată, fiindcă greul abia după asta începe” (*În miezul mării confruntări*). □ Patru membri ai Cenaclului „Junimea” de la Facultatea de Limbă și literatură română a Universității din București, condus de Ov.S. Crohmălniceanu, răspund câtorva întrebări: Cornelia Maria Savu, Nicolae Ionescu, Florin Iaru și Traian T. Coșovei. (O confuzie „patronimică”: Nicolae Ionescu este, de fapt, viitorul prozator Nicolae Iliescu.) Despre menirea acestei activități cenacliere vorbește Florin Iaru: „Este un șantier. Ne întâlnim, discutăm între noi, ce-am citit, ce-am scris, ne clarificăm unele probleme literare. Pentru noi, cei de la Litere, a scrie și a purta asemenea discuții este vital”. În legătură cu posibilitatea de a publica în paginile *Universității comuniste*, răspunde Traian T. Coșovei: „Cei de acolo nu se interesează de noi, au alte lucruri de publicat. Noi am încercat să le dăm o mână de ajutor în munca de redacție. Cu cenaclul de la Filosofie *Carmides* s-a întâmplat la fel”. Florin Iaru nu ocolește puținătatea șanselor de afirmare în afara cenaclului studentesc: „În 1973, Florin Manolescu ne-a înlesnit să publicăm în *România literară* o pagină cu producțiile literare ale cenaclului. Asta a fost în '73. De atunci nimic. Cei care mai răzlesc o fac în afara cenaclului, ca să zic așa «pe cont propriu» [...]. De exemplu, participând la concursurile editurilor. Marian Dopcea și Ioan Ivan au reușit. Alți «noro-coși» au citit în cenaclul revistei *Luceafărul*, fiind și publicați ulterior de revistă: Constantin Stan, Ioan Ivan, Hanibal Stănciulescu și alții”. O caracteri-

zare brevilocventă a Cenaclului „Junimea” oferă Nicolae Iliescu: „Oricum, la noi e un climat de muncă serioasă. Se pot îndrepta erori, se pot descoperi drumuri... Ne ajută mult și profesorul nostru Ovid S. Crohmălniceanu, care participă la toate ședințele”. □ Inspectorul Marian Stoica, de la Comitetul Culturii și Educației Socialiste al județului Argeș, pune la dispoziția reporterilor câteva informații: „În municipiul Pitești funcționează un singur cenaclu literar în adevăratul sens al cuvântului. Se numește «Liviu Rebreanu», este patronat de revista *Argeș*, activitatea cenaclistă este găzduită de Palatul Culturii și la ședințe participă efectiv circa 25-30 din cei circa 80 de membri înscriși”. La nivelului județului, mai sunt cenaclurile „Tudor Mușatescu” din Câmpulung Muscel, „George Topârceanu” din Curtea de Argeș, „Magda Isanos” din Costești, precum și cele din mediul rural (Mioarele, Rucăr, Boieni). □ Redactorul-șef adjunct al revistei *Argeș*, Sergiu [I.] Nicolaescu, punctează colaborarea publicației cultural-literare cu cenaclul piteștean „Liviu Rebreanu” (*Opiniile unui ziarist*). □ Câteva secvențe dintr-un dialog cu Gheorghe Tomozei, care încheie grupajul: „Sunt un scriitor afirmat în urma unei bogate activități de cenaclu – un cenaclu provincial, la Târgoviște. Mi-ar fi greu să fac o paralelă între atmosfera acelui cenaclu și a celor de azi, dar pot să spun din capul locului că am un sentiment de recunoștință față de colegii de cenaclu din acel timp. [...] Mai nou, scriitorii cunoscuți sau foarte cunoscuți nu prea frecventează cenaclurile, ci sunt numai invitați în chip bizantin la cafele, la pepsi-cola, și li se pun întrebări absurde. Ei răspund de multe ori la fel de prețios și de deasupra unui divan cu perne imaginare, și cred că ar fi trebuit făcut ceva ca bunii și foarte bunii noștri scriitori să participe la cenacluri. [...] Nu văd un bun cenaclu dacă nu este grupat în jurul uneia sau mai multor personalități. Trebuie să existe un element director, care prin pregătire, prin vocație, prin strălucire să poată polariza în jurul său abia timidele aspirații. Altfel se ajunge la dominarea cenaclurilor de către refuzații de mai multe generații la poșta redacției, cuprinși de o încrâncenare teribilă împotriva scriitorilor afirmați (așa-zișii «de la centru»), cu refulări prost disimulate, care, de multe ori, împiedică oamenii de adevărată curățenie morală să se afirme în cenaclu” (*Un mod elegant de a lega prietenii*).

31 octombrie

• [„Scânteia”, nr. 10 637] George Bălăiță semnează *Învățămintele unei toamne*: „Cât de simplu exprimă tovarășul Ceaușescu acest adevăr important în cuvintele spuse pe tonul unui prieten apropiat țăranilor din Văleni, care întâmpină iarna neașteptată printr-un efort comun: «Foarte bine, nimeni nu se îmbolnăvește de muncă! Să facem totul și să strângem întreaga recoltă!». Era marți, 19 octombrie, a doua zi după neașteptatul îngheț din cea mai blândă lună a toamnei. O zi pe care secretarul general a petrecut-o în mijlocul țăranilor, ieșiți cu mic, cu mare la cules. Țara întreagă l-a putut vedea îmbrăcat în haină de lucru, călcând peste miriștile noroioase, cântărind în palme boabele grele de

porumb. Minunat exemplu de viață trăită nu după seci tipare, ci urmând legile ei adânci, firești, luminate de noua știință a revoluției”. ■ Ioan Adam semnează cronica literară la volumul *Lecturi și zile* de Mircea Zăciu, Editura Eminescu: „*Lecturi și zile* adună între coperte o materie eterogenă: cronici de ediții, glosse pe marginea unor jurnale și memorii prea puțin cunoscute, cronici ale traducerilor, chiar și un fals jurnal personal. O materie ce ține deci prin excelență de domeniul istoriei literare. Cu toate acestea, «pledând la bara prezentului cauza celor dispăruți», Mircea Zăciu izbutește de fiecare dată să-i transforme în contemporani ai noștri. Semnul dintotdeauna al criticului de vocație”.

[OCTOMBRIE]

● [„**Albina**”, nr. 10] La 110 ani de la nașterea poetului, numărul este dedicat lui George Coșbuc. Astfel, tableta lui Ion Bănuță se intitulează *Soarele Coșbucului*; sunt reproduse fragmente din poeziile *Patria română*, *Raport (Luarea Griviței la 30 august 1877)* și *Cetatea Neamțului*, Dumitran Frunză semnează un medalion intitulat *Poetul solar* (în care Coșbuc este numit „poet al mișcării sufletului omenesc înfrățit cu natura, un rapsod al legăturii multimilenare și statornice cu pământul și munca”). □ *Pași în eternitate* se intitulează pagina de artă dedicată lui Constantin Brâncuși. Contribuțiile românești (Barbu Brezianu, Mac Constantinescu) și străine (S.U.A., Marea Britanie, Elveția) sunt selectate din lucrările sesiunii științifice internaționale cu tema *Brâncuși în arta secolului XX*, organizată pe 15-16 septembrie la București și Tg. Jiu. Cu acest prilej, Ion Bănuță publică două poezii „din ciclul *Olimpul Diavolului: Panoramă-n duh de Chiralină*, vol. VI”, după cum indică o notă lămuritoare. La publicarea în volum din anul următor, acesta va prelua titlul versurilor: *Panoramă-n dor de domnișoara Pogany*.

● [“**Amfiteatru**”, nr. 10] Un articol semnat „*Amfiteatru*” vorbește despre *Creația și vocația universității*: „Într-o societate ca a noastră, unde fundamentală rămâne grija pentru dezvoltarea armonioasă a individului și punerea capacităților sale în slujba societății, considerată în ansamblul ei, noțiunea de *spirit creator* începe să aibă tot mai mult semnificația de spirit de creativitate, adică de capacitate a colectivității umane de a acționa în mod constructiv pentru soluționarea problemelor cu care se confruntă, de a produce într-un mod nou, corespunzător exigențelor epocii, nu numai în domeniul bunurilor materiale ci și în domeniul culturii. Privite dintr-o asemenea perspectivă indicațiile prețioase ale tov. Nicolae Ceaușescu în legătură cu adâncirea procesului de integrare a învățământului cu producția, de consolidare a relației *învățământ-cercetare-producție*, capătă rezonanțe profunde. Ele exprimă preocuparea partidului nostru de a oferi o temelie solidă, în activitatea practică, oricărei activități de creație, de a conferi universității rolul de ferment activ în ridicarea spiritului de creativitate al întregului nostru popor angajat plenar pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate.” □ Versuri de Luca Onul (pe prima

pagină), Adrian Dan, Cleopatra Dana Lorințiu, Elena Ștefoi, Katia Fodor, Mihai Tatu, Lelia Munteanu, Liviu Papadima și alții. □ Proză de Constantin Stan. □ În rubrica *Antologia debuturilor liceale*, T. Oprea îl „dezvăluie” pe Șt. Aug. Doinaș, debutant ca elev în clasa a VII-a a Liceului „Moise Nicoară” din Arad cu poemul *Optsprezece ani*, în nr. 50 al „Jurnalului literar” (pe care G. Călinescu îl scotea atunci, în 1939, la Iași). □ Ștefan Bănuțescu susține în continuare rubrica de dialog cu cititorii care trimit proze, remarcând în acest număr un nume pentru viitor: Ion Cordoș. □ Marin Mincu, la *Colocvii critice*, se ocupă de Mircea Iorgulescu – cel din *Rondul de noapte*, 1974 și *Al doilea rond*, 1976, ambele apărute la Cartea Românească. □ M. Dinu Gheorghiu își continuă eseuul despre G. Călinescu – *Șun sau Calea neturburată*. □ Ion Simuț în *Macedonski în interpretări* face o trecere în revistă prin toată critica autohtonă care s-a ocupat, pro și contra, de opera poetului: „*Macedonskianismul* este locul din care se poate urmări cu interes jocul voluptuos de câteva ori al orgoliului criticilor, care își încearcă mijloacele și energia pe un subiect ispititor ca model de tenacitate în aspirația la glorie și identificare cu poezia la răspântia modernismului.” ■ George Ștefan relatează Concursul național de poezie „Nicolae Labiș” de la Suceava și câștigătorii acestuia: **Marele premiu Nicolae Labiș** al Comitetului de cultură și educație socialistă Suceava – Roman Istrati; **Premiul II** – Lelia Munteanu, **premiul III** și premiul ziarului „Zori Noi” – Gabriel Stănescu, premiul revistei „Tribuna” – Elena Ștefoi, premiul revistei „Ateneu” – Dan Mihăilescu și Premiul US – Mihai Leoveanu. Juriul a fost format din Virgil Teodorescu – președinte de onoare, D.R. Popescu – președinte, Nicolae Dragoș, George Bălăiță, Platon Pardău, Laurențiu Ulici, Corneliu Sturzu, Liviu Leonte etc. □ Recenzii de Dinu Flămând, *Curenți subterani* (despre poezia lui Aurel Gurghianu); Costin Tuchilă, *O evaluare morfologică: Pasărea de lut* de Mircea Oprea, Ed. Dacia, 1976; Constantin Sorescu, *Mărturisirea și istoria literară*, despre vol. colectiv coordonat de Șerban Cioculescu, *13 Rotonde 13*, consemnând manifestările literare (în genere comemorări), patronate la MLT de însuși Cioculescu. □ Un alt eseu, Mircea Cristea – *Filosofia marxistă și esență umană*. □ Constanța Buzea propune *Cartea de debut* a Doinei Uricariu: *Vindecărilor*. □ Este semnalată (de către M. N. Rusu) și monografia *Hortensia Papadat-Bengescu. Portret de romancier* de Maria-Luiza Cristescu, Ed. Albatros, colecția *Contemporanul nostru*, 1976, „meritul eseului de față fiind acela al eseului în general: incitant prin contradicțiile și asociațiile pe care le formulează; M.-L. Cristescu are vocația de a sugera idei sau de a se lăsa sedusă de ele.” ■ Tot M. N. Rusu comentează, destul de sarcastic, și volumul de la Cartea Românească al Anei Blandiana, *Eu scriu, Tu scrii, El, ea scrie* (tabletele publicate în presa noastră în anii '60-'70 de poetă): „Mărturisesc că n-am înțeles niciodată entuziasmul cu care aceste tablete erau (sau mai sunt) citite de elevi și, paradoxal, de oameni în vârstă. Am impresia că, la fel că în cazul pseudo-poeziilor lui Marin Sorescu, tabletele Anei Blan-

diana dau cititorilor sentimentul că sunt capabili să înțeleagă profunzimile sau aluziile la profunzime, pe care poeta crede că le proferează. De fapt, ceea ce ea comunică în aceste însemnări efemere, mai bine-zis sortite efemerului, sunt banalități ale unei experiențe literare lipsite de viciul profunzimii... Ca nimeni alta dintre publicistele noastre, Ana Blandiana a reușit performanțe de o aură gramaticală și cosmetică la tot ceea ce este mediocritate în evenimentele de laborator ale cotidianului literar... *Eu scriu, tu scrii, el, ea scrie* este oglinda fidelă a unei poete ce nu poate discerne, ca să mă exprim în termenii ei, adevărul banal, de banalitatea adevărului, jurnalul de lectură, de lectura jurnalistică etc.” ■ Rubrica *Opera Prima* îi pune pe scriitorii tineri să relateze propriul debut (“Responsabilitățile primei cărți rămân – în esență – cele ale literaturii adevărate dintotdeauna, ale scriitorului adevărat. Intervențiile pe care le publicăm în acest număr – sub genericul *Opera prima* – încearcă o privire asupra primei cărți din dublă perspectivă. Una ar fi aceea a evidențierii preocupărilor virtualului debutant, preocupări care sunt, mai degrabă, proiecția ideală a intențiilor sale... este o privire din interior, o confesiune încă nevalidată de material în sine, de scriitură... Dacă prima perspectivă luminează planul creației propriu-zise, cel de-al doilea ridică actul de creație individuală la rangul de act social, acordându-i toate prerogativele și răspunderile pe care le merită. Din acest unghi, tinerii noștri creatori se mărturisesc atașați idealurilor socialismului și artei angajate, comandamentelor Partidului, pentru o artă realistă, expresie a timpului și a modului de a înțelege viața. Este, în ultimă instanță, această pledoarie pentru *opera prima*, o dezbatere explicită și implicită a răspunderilor care privesc literatura tânără în lumina *Programului* de măsuri pentru aplicarea hotărârilor Congresului al XI-lea al partidului și ale *Congresului educației politice și al culturii socialiste în domeniul muncii ideologice, politice și cultural-educative.*”): Patrel Berceanu – *Sentimentul baricadei*, Radu G. Țeposu – *Examenul sever al monografiei* (de la Sainte Beuve la structuraliști), Gh. G. Suciu – *Alpha*, Emilian Marcu – *Poezia, vocea unui popor*, Domnița Petri – *Ardealul, iubirea, istoria*, Cleopatra Lorințiu – *Despre sufletul acestui pământ* și Mihai Dinu Gheorghiu – *Romanul și sociologia sa*. Cităm din M. D. Gheorghiu, reprezentativ pentru întreaga sa generație, una care ar sta, conform autorului, sub evenimentele ce au marcat profund destinul romanului în special, al literaturii și artei în general – Plenara C.C. al P.C.R. din 3-5 nov. 1971, Congresul al XI-lea al PCR, dar și Congresul educației politice și al culturii socialiste din 1976: „*Romanul*, martor al atâtor evenimente, eveniment el însuși, probează o existență unitară, al cărei puls se face simțit în viața artistică și culturală a țării. Romanul românesc contemporan nu este o sumă amorfă de romane, o cifră statistică, ci o *ființă vie*, a cărui viață spectaculoasă este comparabilă cu cea a societății însăși. Cel de-al doilea dat fundamental al receptării romanului poate fi investigat prin studiul criticii literare, conștiința exigentă a romanului, a direcțiilor ideologice, tehnologice ori tematice, ele-

mente care probează calitatea unei existențe. *Relația roman-critica romanului* este biunivocă: romanul tinde a-și integra propria critică, scriitura romanească devine o scriitură critică. Pe de altă parte, critica, situată între angrenajul teoretico-științific și perspectiva ideologică, își precizează profilul printr-o strânsă comuniune cu romanul, al cărui destin și-l asumă și îl *trans-scrie*.” □ Secțiunea lirică străină aduce *Poeți din RS Macedonia – Iugoslavia*: Ante Popovski, Ato Sopov, Atanas Vangelov, Mihail Rendjov, Mateja Matevski (toate traducerile aparținând lui Dinu Flămând).

● **[„Cinema”, nr. 10]** O cronică elogioasă la adresa filmului *Filip cel bun* (scenariu: Constantin Stoiciu) semnează Teodor Mazilu (cu titlul *Socul de marmură al personajelor simple*). □ Una mai puțin entuziastă (din pricina depărtării de valoarea literară inițială) scrie Alice Mănoiu despre filmul inspirat de romanul *Întoarcerea familiei* de Ion Brad, aflat și în ipostaza de co-scenarist. □ „Ecranizarea operei lui Duiliu Zamfirescu – în cazul de față *Viața la țară* și *Tănase Scatiu* – mi se pare o întreprindere pe cât de anevoioasă, pe atât de temerară. Literatura acestui sensibil observator al unei anume «vieți la țară» are infinit mai multă atmosferă decât vigoare epică, mai multă sugestie decât sens direct, mai mult parfum, un parfum dulce, desuet-nostalgic, decât substanță de idei”, scrie Eva Sârbu în cronica sa la filmul *Tănase Scatiu*, cu un scenariu semnat de Mihnea Gheorghiu.

● **[„Convorbiri literare”, nr. 10]** Const. Ciopraga înfățișează *Romanele unor medii*: „Elaborate probabil cu intenții competitiv-demonstrative după propriile-i proze scurte și ulterior altor creații notorii (Rebreanu, Camil Petrescu, Hortensia Papadat-Bengescu), romanele lui Arghezi sunt romanele unor experiențe sau medii: unul, roman al unor crize etice-psihologice soldate în izolare (*Ochii Maicii Domnului*); altul, roman al tribulațiilor unui intelectual în medii ostile (*Cimitirul Buna Vestire*), un al treilea, romanul experiențelor de fabrică (*Lina*). Lumii și medii văzute din interior, de aceea nu lipsite de o anumită autenticitate”. ■ Constantin Coroiu redă interviul cu Constantin Țoiu: „-Spuneam că romanul *Dv. nu m-a surprins. Ceea ce m-a «pregătit» pentru acest roman – poate o să vă mirați! – nu atât volumul Duminica mușilor, de altfel o carte de nuvele cu totul remarcabilă ... cât mai ales Pretextele. În acel volum, descopeream câteva mari calități ale prozatorului. Aceste calități și multe altele le-am întâlnit apoi în Galeria cu vișă sălbatică. Vă considerați, o dată apărut acest roman, a cărui primă ediție (peste 14.000 de exemplare) s-a epuizat imediat, un scriitor consacrat? – Cele 10.000 de exemplare ale romanului meu s-au epuizat într-adevăr foarte repede. Editura a mai tras o continuare de tiraj de 20.000 de exemplare care se vor găsi curând în librării. Sunt un scriitor «consacrat» cum ziceți, n-am ce face. Accept această sentință care e și a critici, deși știu mai demult că un lucru bine făcut îți deschide totdeauna ameteitorul abis a ceea ce îți mai rămâne încă să faci. *Pre-textele* au fost un exercițiu stilistic înaintea terminării romanului. Stilul *Galeriei* m-a preocupat*

foarte mult, și în *Pretexte* am încercat să găsec tonul. [...] – *S-a spus că mai ales în epoca noastră orice gest al fiecăruia dintre noi capătă o semnificație politică. De altfel un prozator îmi spunea că obsesiile noastre în acest veac sunt cele politice. Să ne referim la relația literatură-politică. Credeți că Galeria... este un roman politic?* – S-a spus, desigur, și se spune că Politica este fatum-ul epocii noastre, și e adevărat, mult prea adevărat, ca să mai aducem ceva în plus, ca explicație. Unii spun că și *Iliada* și *Odissea* ar fi scrieri politice, – război, conflict, un rapt, deturnarea frumoasei Elena, sfidarea lui Paris, intervenția «marilor puteri» ce asigurau echilibrul lumii, Zeus, Iunona, Venus, Vulcan, Apollo etc. Vedeți subiectul e gras din punct de vedere politic, tratarea palpitantă... sau *Divina comedie*?... Putem să extindem formula, corectându-l și pe Terențiu: om sunt și consider că nimic din ce este politic nu mi-e străin.... Să spunem de aici că Homer și Dante făceau politică fără să știe, ca celebrul personaj al lui Molière, proză?... Problema e mai complicată. Astfel de afirmații îndrăznețe par mai mult niște speculații frumoase care cer timp și spațiu spre a fii dezbătute în voie. În ce măsură e în primul rând politic, nu știu, dar tema lui este această forță nouă a lumii moderne, în care toți suntem implicați. În orice caz, *Galeria cu viață sălbatică* este un roman politic. – *Ce părere aveți despre romanul satului contemporan?* – Eu cred că s-ar putea nici să nu mai avem sat în accepția veche. Exodul spre orașe pune altfel problema satului și a relațiilor «de tip rural». Cel mai important, pentru un prozator, este procesul urbanizării, cu toate părțile lui bune și neajunsurile pricinuite de această uriașă tranziție care se va desfășura pe o largă perioadă de timp, producând mutații spectaculoase în caracterul oamenilor. Uitați-vă într-un tramvai din București. Compoziția călătorilor, reacțiile lor îți pot da o imagine aproximativă a acestui proces istoric, tipic țării noastre aflată în plină dezvoltare”. ■ Elvira Sorohan se referă la *Povestitorul Cantemir, povestirea reprezentată și personajele*: „Neașteptat, la numai câteva decenii, *Istoria ieroglifică* înnoiește radical stilul narativ, decide trecerea de la proza cronicărească, funcțională în mare parte, la proza artistică, dezvăluind esențe ale vieții în forme artistice adecvate ale spiritului povestitorului. Fantezia alimentată cu nenumărate lecturi din literatura cultă a lumii, din folclorul poetico-muzical românesc și oriental se aplică în transfigurarea unei experiențe excepționale”. ■ În cadrul secțiunii *Poezia vârstei mature*, Daniel Dimitriu recenzează trei volume de versuri. □ Teodor Balș: *Noaptea coridei* (C.R., 1976): „Originalitatea volumului nu stă în manieră, ci în ceea ce numeam mai sus jubilația regăsirii, în acea ferveare cu care o lume cunoscută cu mintea se dezvăluie în tot ceea ce are ea mai revelatoriu privirii directe, nesățioase care o așteapta. *Noaptea coridei* este una din surprizele editoriale plăcute ale anului de poezie '76. Poate chiar și singura, deocamdată”. □ Aurel Gurghianu: *Curenții de seară* (Dacia, 1976): „Discreția dă acestei cărți un farmec adevărat și, așa cum spuneam la început, o detașează de mica manufactură sentimentală care glosează pe marginea înmulțirii firelor

cărunte. Totuși, să nu-l iertăm pe Aurel Gurghianu pentru excesul de zel cu care-și savurează câteodată spectacolul de carnaval (trist sau vesel, după situație), fapt care îl îndeamnă să ducă jocul și detașarea la limitele insignifianțului...”. □ Emil Manu: *Ora magnoliilor* (Eminescu, 1976): „Comparativ cu cele două volume anterioare, *Ora magnoliilor* este mai eterogen; în *Ceremonia faianțelor* unitatea era un atu care i-a adus autorului profiluri importante. De astă dată, fără a încerca în chip de experiment distanțări de starea normală a poeziei sale, Emil Manu pare a-și fi construit (e un fel de a spune) volumul pe principii ceva mai instabile”. ■ Val Condurache prezintă două volume de proză. □ Dumitru Radu Popescu: *Ploile de dincolo de vreme* (Dacia, 1976): „Interesul romanului *Ploile de dincolo de vreme* stă în morala anecdotei. Micile întâmplări se transformă, la D.R. Popescu, în fragmente de mit. E cea dintâi calitate observabilă și cea mai importantă care îl desparte pe artizan de artist”. □ Vasile Rebreanu: *Iubirile cascadorului* (Eminescu, 1976): „De menționat e numai secvența a opta, pentru frumoasa tratare a psihologiei bărbatului cu mijloace poetice. În ansamblu, *Iubirile cascadorului* decepționează. Aspirațiile lui Vasile Rebreanu merg într-o direcție străină vocației. Nemulțumit de lipsa de modernitate a mijloacelor care l-au consacrat, Vasile Rebreanu forțează accesul la un limbaj nou și iese din această aventură înstrăinat de propriul său limbaj”. ■ Al. Dobrescu analizează două studii critice. □ George Munteanu: *Introducere în opera lui Ion Creangă* (Minerva, 1976): „Din fericire nu tot volumul e conceput astfel. Și dacă ar fi de făcut și alte observații pe marginea lui, acestea nu se mai referă la soluții interpretative atât de frapante. Mai mult, analizând opera, George Munteanu atrage atenția asupra câtorva laturi nu îndeajuns explorate: tema drumului, metafora «lumii ca spectacol», umorul, procedee și tehnici de incontestabilă modernitate etc”. □ V. Fanache: *Întâlniri* (Dacia, 1976): „Cine și-ar fi închipuit că V. Fanache are veleități de prozator? *Critică și istorie literară* – indică subtitlul volumului *Întâlniri*, dar lectura lui ne pune în fața unor veritabile narațiuni. Aidoma începătorilor întrale picturii, care-și fac mâna copiind operele măștrilor, V. Fanache își încearcă posibilitățile povestind în rezumat creațiile de reputație”. ■ Doru Scărlătescu îl pune pe *Geo Bogza în fața criticii*: „«Destinul marilor opere în contemporaneitatea și posteritatea lor critică poate deveni la fel de incitant ca și opera însăși»- iată un argument convingător pentru justificarea unei antologii critice, cum este aceasta apărută recent, îngrijită de Antoaneta Tănăsescu: *Geo Bogza interpretat de...* Ed. Eminescu, 1976”. ■ Despre *Gândirea estetică a lui Marin Preda* scrie Ion Bălu: „În antiteză cu cei mai mulți romancieri ai epocii, Marin Preda se declara adeptul analizei psihologice, a motivației faptelor prin definirea proceselor sociale și psihologice determinate, optând pentru densitatea lor mediană. Extremele: minimum de întâmplări ori aglomerare excesivă erau privite cu reticență...”. ■ Paul Balahur descrie pe *Eminescu despre creație și cultură*: „Căci dintotdeauna, Eminescu a oferit imaginea trășătu-

rilor de perspectivă ale literaturii noastre; adevărata literatură, scria el, «nu se poate întemeia decât pe graiul viu al poporului nostru, pe tradițiile, obiceiurile și istoria lui, pe geniul său național»". ■ Al. Călinescu notează despre *Modalități narative și opțiuni teoretice*: „Acum cincisprezece-douăzeci de ani, în Occident, erau la modă strigătele de alarmă; articole critice sau declarații programatice începeau să semene a anunțuri de deces: romanul a murit, personajul e perimat, acțiunea nu mai contează etc”.

● [„*Echinox*”, nr. 9-10] Exegează a poeziei lui Geo Dumitrescu, realizată de Valentin Tașcu, autor care scrie: „Intervalul mare de timp dintre aparițiile volumelor pune limite exacte etapelor din creația poetului, dar nu neapărat în sensul evoluției unei formule poetice, cât în al desăvârșirii ei prin variante posibile.” ■ Versurile sunt semnate de Horia Bădescu, Viorel Mureșan, Virgil Mihai. ■ Radu G. Țeposu realizează prima cronică literară, analizând lirica lui Cezar Baltag, un poet pus de critică sub semnul lui Nichita Stănescu, dar de care, se pare, se detașează „nu cu puțină strălucire” (articolul *Unicorn în oglindă*). ■ Ion Simuț semnează a doua cronică literară, aducând în discuție monografia lui Nicolae Manolescu, *Sadoveanu sau utopia cărții*: „Mutația percepută de N. Manolescu în opera sadoveniană e aceea de la realitate la carte, de la viață la artă, de la natural și simplitate, spre artificiu și decorativ, sfârșind în literalitate, în estetism”. ■ Ion Pop îl intervievează pe Gérard Genette, iar subiectele de discuție sunt extrem de variate de la poezia barocă, științele limbii și ale literaturii, structuralismul, formalistii ruși, studii de poetică, la figuri ale discursului, genuri literare, raportul dintre cuvânt și realitate, situația istoriei literare. ■ Augustin Pop reia investigația critică a liricii lui Cezar Baltag, un poet pentru care universul e „o boală a eului” (articolul *Oglinda a despiciat lumea*). ■ Ion Pecie se oprește asupra romanului politic al lui Constantin Țoiu, *Galeria cu viță sălbatică*, considerat: „unul dintre cele mai bune volume de proză apărute la noi în ultimii ani.” (articolul *Romanul politic*). ■ O amplă traducere din Gérard Genette, intitulată *Genul reveriei*, este făcută de Ion Pop. ■ La rubrica „cartea de filosofie”, Andrei Marga perorează despre scrierea *Ontologia existenței sociale*, ce reprezintă un domeniu nou în opera filosofului marxist György Lukács (articolul *Ontologie și istorie*). ■ Din nou, la rubrica „arhiva” documentelor inedite, avem referatele de activitate trimise de Lucian Blaga lui Lucian Raicu, în 1950. ■ Reținem o părere a lui Al. Piru, citată la rubrica „vestiar” și publicată anterior în *Luceafărul* nr. 42/ 1976: „Cea mai bună cronică este cea care poate intra în istoria literaturii.” ■ Pe ultima pagină, Maria Gabriela Tureacu traduce din poetul spaniol Juan Ramón Jiménez unsprezece poeme.

● [„*Familia*”, nr. 10] Se deschide cu *Un vast Program de educație comunistă* (despre *Consfătuirea* de la CC al PCR cu cadrele care lucrează în domeniul muncii ideologice și învățământul de partid și UTC, pe baza documentelor *Congresului* al XI-lea și al *Cuvântării* rostite la *Congresul* Educației politice și

culturii socialiste), întreaga diversitate de forme și mijloace educative revendicându-se de la *materialismul dialectic* (este amplu citat tov. Nicolae Ceaușescu): „Activitatea educativă este o activitate concretă bazată pe realitățile concrete ale țării noastre. «În activitatea noastră politico-ideologică, educativă trebuie să pornim de la cunoașterea temeinică a realităților economico-sociale din România, depunând eforturi pentru a înțelege bine procesul transformărilor revoluționare care au avut loc în patria noastră și totodată pentru a putea caracteriza în mod corespunzător stadiul de dezvoltare în care se găsește astăzi România, cât și perspectivele ei de viitor.» De la aceleași realități și principii trebuie să se inspire și festivalul *Cântarea României*... Baza întregului proces de educație este programul partidului elaborat de Congresul al XI-lea. Așa cum arată tov. Nicolae Ceaușescu de la tribuna Consfătuirii, întreaga diversitate de forme și mijloace educative se revendică la materialismul dialectic. «Pornim, în educația politică și în munca ideologică, de la principiile materialismului dialectic și istoric, ale socialismului științific, de la marxism-leninismul creator. Nu trebuie uitat că pentru a fi revoluționar, activist, comunist, nu este suficientă însușirea unor teze generale ale clasicilor revoluționari sau a documentelor partidului nostru. Pentru a fi revoluționar, adevărat activist de partid și de stat, comunist în stare să faci față îndatoririlor încredințate, se cere ca și odată cu tezele generale și documentele de partid, să-ți însușești tot ceea ce este nou și avansat în cunoașterea umană.» □ Pe aceeași temă, un articol de Teodor Pop, *Conținutul axiologic al muncii în societatea socialistă*. □ Recenzii de Virgil Mihai, despre vol. lui Aurel Rău, *Întâlniri cu scriitori*, Ed. Univers 1976; Liviu Câmpeanu despre *Dicționarul eminescian de rime*; Moisie Ignat, despre volumul Elenei Popovici, *Societate, ideologie, cunoaștere*, Ed. Științifică și enciclopedică și Mircea Constantin despre *Cartea de debut*, proză satirică de Ioan Radin, *Aventurile tânărului Serafim*. □ C. Stănescu abordează volumul de reportaje, evocări și confesiuni de Victor Vântu, *Scrisori din țara copilăriei*. □ Versuri de Ion Davideanu, Vasile Velnețiu, Vasile Smarandescu. □ Horváth Imre *la 70 de ani*, cu un portret de Radu Enescu și un micro-interviu, plus traduceri din 6 poeme de Gh. Moldovan. ■ *Cronici literare*: Val. Tașcu descoperă *Ploile de dincolo de vreme* de D.R. Popescu: „Se naște, așadar, o lume și se înscrie un șir de nume, care, în ciuda neobișnuitului lor (extrase parcă dintr-un dicționar onomastic de mitologie contemporană) se impun memoriei cititorului; lumea este a firii lui D.R. Popescu... aluzivă, insinuantă, semnificativă prin descifrarea și demontarea fizică a numeroaselor eschive și fente, sub a cărei complexitate se ascunde întreaga simplitate a realității... am mai observat și cu alte ocazii tehnica abilă a pretextelor în proză, dar și în teatrul lui D.R. Popescu. În esență, un fapt este pentru el pretext pentru un comentariu, un comentariu este pretext pentru o acțiune, o acțiune e pretext pentru un roman, și, în sfârșit, un roman este pretext pentru o literatură.”; *Unicornul în oglindă* de Al. Cistelecan vizează lirica

lui C. Baltag: „Cezar Baltag este, poate, cel mai sistematic dintre poeții de azi, capabil să-și susțină cu variație lirismul doar pe coloanele câtorva simboluri și obsesii centrale – din care cauza întreaga sa creație prezintă o coerență și o organicitate aparte, o riguroasă geometrie interioară... există, în cazul său, un proiect care premerge execuția, aceasta din urmă evoluând cu strictețe în ordinea prestabilită a ansamblului... (Dar) precară e poezia lui Baltag tocmai acolo unde e mai ambițioasă... Cezar Baltag ni se pare, la ora de față, un poet aflat în derută – sau, cum se obișnuiește – la răscruce...”; *Pălărierul silabelor* de Gh. Grigurcu intuiește pretextul pentru polemistul Ion Caraion: „E un *jurnal de atelier*, fierbinte pentru că n-a ezitat să reflecte un temperament... Poetul trebuie să fie, conform concepției lui Caraion, «militant prin definiție»... La execuția crâncenă a lui Ioan Alexandru din volumul precedent, *Enigmatica noblețe*, al cărei ecou încă nu s-a stins, se adaugă acum alte atitudini demne de atenție, în primul rând cea referitoare la Geo Bogza (textul eliptic ne lasă mai curând să bănuim decât să înțelegem mecanismul respingerii).” □ *Din lirica vietnameză*, poeme în traducerea lui Al. Andrițoiu și a Liliane Blajovici-Liciu, completate cu note de drum – *HA Long* – ale aceluiași Andrițoiu. □ Un eseu despre *Problemele estetice ale traducerii*, de Ion Kohn, trecând prin Croce, Blaga, Ortega Y Gasset, Eminescu, Jean Mourot. □ În rubrica consacrată cronicilor sociologice semnează Traian Herseni – *Pentru un om nou*, respectiv Crăciun Bejan – *C. Dobrogeanu-Gherea, opere complete vol. I*.

● **[„Ramuri”, nr. 10]** □ Eugen Simion publică un articol de exgeză argheziană, *Tudor Arghezi – Poezia ca joc*. Oprindu-se asupra volumelor *Frunze* sau *Poeme noi*, criticul remarcă insinuarea morții în universul mic, în „feeria” domestică: „În volumele *Frunze*, *Poeme noi etc.*, imaginile acestei feerii vor fi reluate dintr-o perspectivă mai gravă: aceea a morții care dă roată ogrăzii. În toate situațiile, imaginația lui Arghezi este formidabilă, părând că se joacă, el lovește cu nuielușa fanteziei în locurile cele mai obscure și mai puțin bănuite a ascunde izvoarele poeziei și, deodată, se ridică roiuri de metafore ce întunecă pământul și cerne ca stolurile de lăcuste”. Alte poeme analizate sunt și cele din *Prisaca* (1954) toate configurând universul domestic și ascunzând și o „pedagogie socială”, remarcată de critic. ■ La *Cartea de poezie*, Eugen Măicăneanu comentează volumul *Imnele Transilvaniei*, de Ioan Alexandru. Evocând un consens critic în ceea ce privește existența unei structuri superioare specifică marii poezii în lirica lui Ioan Alexandru, semnatarul textului indentifică în poemele patriotice ale volumului „lumina” blagiană: „Ca și la Blaga, lumina este puterea de cunoaștere, lucrurile trec în poezie aureolate de un nimf de lumină și seninătate. La Ioan Alexandru lumina capătă însă un potențial metaforic ce n-a mai cunoscut astfel de dimensiuni decât poate în câteva poeme de Ungaretti”. Concluzia comentariului: „În «*Imnele Transilvaniei*», Ioan Alexandru este din nou un mare ales al Poesiei”. ■ Petre Anghel comentează romanul de debut al unui poet: *Piatra de încercare*, de Anghel Dumbrăveanu. ■ Petre

Dragu semnează a doua parte a articolului „la reparația «Cărții Oltului»”, o „încercare de reportaj la genezele unei cărți”, urmărind parcursul textului lui Geo Bogza și evidențiind semnificația apei, a călătoriei în sens invers pe firul ei, până la izvorul asimilat cu geneza. Este urmărită evoluția creatorului asociată cu diverse ipostaze ale experienței acvatice, de la înotul în Teleajen, la scăldatul adolescentului în Dunăre și apoi al maturului în Gange. Din punct de vedere istoric și literar, studiul își propune „o investigare a deceniului cuprins între anii 1929 (al intrării în marea criză mondială) și 1939 (al atacării Poloniei de trupele hitleriste), răstimp în care «modernistul» Geo Bogza a evoluat de la «sfidările juvenile» (George Călinescu, în *Istoria literaturii române*) la lucrările ample și grave ale scriitorului-cetățean, matur, care «unește în structura sa de poet și de artist toate însușirile majore ale vizionarului» și care este, în același timp, «un prozator dotat cu cea mai surprinzătoare imaginație fantastică și geologică din literatura noastră». (Șerban Cioculescu la rubrica «Comentarii critice» din RFR, decembrie 1945”.

■ Pe aceeași pagină, Dorin Tudoran semnează poemul *Cântec*. ■ La *Puncte de vedere*, Marin Beșteliu scrie despre Vladimir Colin în articolul intitulat *Valențele literaturii științifico-fantastice*. ■ Dumitru Constantin semnează recenzia la „micro-romanul” *Evadare din pustiu*, de George Ghidrigan. ■ La *Cronica literară*, Constantin M. Popa scrie despre *Ploile de dincolo de vreme*, de D.R. Popescu, afirmând că volumul este „spectacolul înaintării sigure a prozatorului, stăpân pe uneltele sale, în teritoriul pe care l-a descoperit și pe care îl defrișează în vederea luării lui definitive în posesie”. Acest teritoriu este reprezentat, consideră cronicarul, de „dosarul unor vremuri mai îndepărate”, pe care autorul îl abordează cu scopul de „a numi sensul actelor, pentru a arăta pericolele ce pot stânjeni mersul Revoluției”. Concluzia: „D.R. Popescu este un vizionar. El depune mărturie în numele justiției și adevărului”. ■ Ioana Dinulescu prezintă volumul de versuri *Călătorie spre ceilalți*, de Nicolae Diaconu, un echinoxist debutant, dar din generație cu Horia Bădescu, Adrian Popescu, Dinu Flămând, și *Când dragostea e pasăre cântătoare*, a patra carte a lui George Suru. ■ Pe aceeași pagină se pot citi versuri de Florica Dumitrescu. ■ Constantin Dumitrache semnează eseul *Poetica funcțională* explorând rolul acesteia în creația poezilor și accentuând asupra faptului că „poetica se naște și se manifestă concomitent cu creația”, în spiritul lui Tzvetan Todorov. În spiritul școlii formale ruse, autorul consideră că reflecțiile despre poezie bogate cantitativ ale unor interbelici precum Blaga, Philipide, Pillat reprezintă un dialog cu toată literatura de până la ei. ■ Marian Barbu semnalează micromonografia despre Ion Creangă semnată de George Munteanu. Lucrarea este apreciată pentru calități precum abordarea critică a referințelor sau delimitarea echilibrată între elementul universal-valabil al operei și caracterul etnic.

● **[„Steaua”, nr. 10]** Numărul se deschide cu textul *Continua îmbunătățire a activității ideologico-educative*, semnat de Ion Bojan: „În contextul preocu-

părilor, al eforturilor pentru transpunerea în viață a hotărârilor Congresului al XI-lea al Partidului Comunist Român, a obiectivelor stabilite de Congresul educației politice și al culturii socialiste, se înscrie și Consfătuirea pe țară a cadrelor din domeniul științelor locale, al învățământului de partid și U.T.C. ținută la începutul lunii octombrie. [...] În mod corespunzător s-au stabilit măsuri pentru o mai bună organizare a învățământului de stat, pentru lărgirea lui mai strânsă de cercetare a producției. În acest cadru s-au elaborat măsuri privitoare la predarea științelor sociale în toate formele de învățământ. Toți specialiștii – se sublinia la Consfătuire – trebuie să aibă o temeinică pregătire politico-ideologică. Tineretul trebuie să fie educat în spiritul dragostei față de patrie, față de tot ceea ce au realizat înaintașii noștri, față de tradițiile mișcării progresiste și revoluționare, ale mișcării comuniste, să fie înarmat cu cele mai noi cuceriri ale științei și tehnicii, precum și a cunoașterii umane”. ■ Valentin Tașcu semnează *Cântarea României*: „Ne aflăm acum în stadiul conștientizării culturale, când ridicăm cultura nației la nivelul problemelor politice și de stat dintre cele mai însemnate, când, din cât analfabetism se afla odinioară, ne-am hotărât un *Congres*, în care reprezentanții ai întregului popor au venit să dezbată despre, și numai despre, educație și cultură; fără să se uite însă că acestea sunt probleme strâns legate de cele de muncă, de viață, de construcție socialistă. Ca la orice lucrare de acest gen s-au stabilit în consecință direcții, măsuri, programe pentru a exclude orice posibilitate de cheltuire inutilă a prețioasei energii creatoare, orice îndepărtare de la sensul general de existență”. ■ Adrian Popescu scrie despre *Poezie și mit*: „Avem destui autori contemporani, de la Eugen Jebeleanu și Emil Botta la alții mai noi pentru care această floare rară, poezia, crescând dintr-un pământ mitic, original, nu se confundă nici cu vegetația pletorică, nici cu bobocii de hârtie creponată, Ea are luminisurile sale extatice și crângurile sale obscure pe care nici o defrișare sistematică nu le poate distruge. Când toate acestea sunt transformate în comode șosele rutiere, ele continuă să existe în imaginația noastră, fecundând-o. Poezia mitică precum Pădurea are legile sale de ocrotire și apărare, pe care le dictează o superioară rațiune umană”. ■ Nicolae Manolescu revine la rubrica *Teme* cu textul *Zeugmă*: „Wagner, Duiliu Zamfirescu – iată, la prima vedere, o *asociere imposibilă*, ce devine acceptabilă doar printr-un efort de imaginație, la nivelul figurii critice care ar putea purta același nume cu tropul din retorică: *zeugmă*”. ■ Horia Bădescu semnează *Ființa lucrurilor*: „Într-o țară de liniște auzul poetului poate cuprinde pasul de cinstire și omenie a viitorului. Dar pentru asta urechea lui trebuie să se plece *pământului*. Acolo sălășluiește ființa lucrurilor; cea fără de care prezența sa în lume nu e posibilă!”. ■ Virgil Florea prezintă culegerea folclorică *Flori de câmp*: „Cu începutul bun, absolut notabil, făcut prin publicarea *Florilor de câmp* și, mai înainte, a *Poveștilor din Transilvania*, ar putea-o face tot Editura Dacia, chemată să contribuie, în și mai mare măsură, la valorificarea bogatei moșteniri folclorice transilvănene. Căci, orice s-ar spu-

ne, în prețuirea, colecționarea, editarea și studierea folclorului, Transilvaniei i-a revenit, în decursul timpului, partea leului”. ■ În *Autodafeul poeziei* Mihai Gafița scrie despre opera lui Sergiu Dan: „La începutul său poetic, se reduce întreaga sa prezență poetică, de cinci ani. Se înrudește deci cu toți suprarealiștii momentului, acum mai temperați decât ceea ce va fi al doilea stadiu supra-realist, de la «Integral», «Alge», «75 H. P.» și mai ales «Unu». Poate că și trecerea modernismului într-o fază nouă, acută, pentru care el nu putea fi organic receptiv, l-a oprit de a mai stărui în poezie”. ■ Emil Manu discută *Eseurile lui Ion Caraion*, cu ocazia apariției volumului *Pălărierul silabelor*, 1976, dar invocând și două volume de eseuri anterioare (*Duelul cu crinii*, 1971, și *Enigmatica noblețe*, 1974): „Eseurile lui Ion Caraion sunt poeme ca și *poemele* sale care sunt – într-o anumită accepție – eseuri. (Poetul și-a intitulat chiar un volum *Eseu*). Transmițându-ne confidența despre poeți cu generozitate de artist, dar și cu o limbă ascuțită de pamfletar, eseurile lui Caraion sunt și subiective la modul obiectiv; un poet care nu are o opinie violent originală despre poezie nu e poet. Într-o istorie a poeziei românești eseurile lui Ion Caraion contribuie, din interior, la explicarea și mai ales la înțelegerea dialectică a fenomenului poetic de azi”. ■ Virgil Nemoianu semnează *E. Lovinescu și critica de azi*, o prezentare a volumului *Confruntări în critica deceniilor IV-VII* de Ileana Vrancea, Editura Cartea Românească, 1975: „Nu încapе îndoială că acest volum de *Confruntări* marchează o etapă în mersul istoriei noastre literare spre o înțelegere mai științifică a propriei sale metodologii. Alături de alți câțiva critici preocupați de studiile de sinteză, Ileana Vrancea aduce o nouă contribuție în cercetarea noastră literară, prin muncă destoinică, prin metodologie sociologică subtilă și mai ales printr-un adevărat patos al adevărului – căci puține sunt cărțile de acest tip care să fi fost atât de responsabile, atât de grave în strădania de a înfățișa chipul lucrurilor cu sinceritate, de a cântări și după dreptatea lor *morală* faptele de cultură”. ■ În rubrica sa *Terasa* Aurel Gurghianu publică *Struga – impresii*, ajungând la concluzie: „Dacă stau și mă gândesc, o imagine cu mult mai completă a «serilor de poezie de la Struga» din acest an vor avea cei ce vor citi relatarea comprehensivă și gnomică, a lui Dinu Flămând din «România literară», 9. sept. 1976”. ■ Henri Zalis publică portretul *Ion Biberi*: „Spre deosebire de foiletonist, grăbit, febril, precipitat de incursiunile pe care le practică și de raza inciziei îngăduite de spațiul tipografic, eseistul are la stânga și la dreapta pe filolog și pe estetician. Considerațiile lui nu vor fi din acest motiv mai aburoase (cum zice Eugen Simion), dar vor măsura mai generos, mai larg, în volute mai puțin șovăitoare și tipul de receptare a frumosului și terminologia receptării. Vom afla de este sentimentală sau intelectuală și vom scruta ce gen de intuiție prezidează operația”. ■ Nicolae Balotă semnează necrologul la moartea lui *Dominic Stanca*: „Tinerețe fără bătrânețe, ce dar poate fi mai crud și mai frumos făcut unui om din care viața – a simțurilor, a simțirii, a spiritului – iradia neistovită ca dintr-un izvor de apă vie. Plecând dintre

noi, Dominic Stanca întoarce spre noi cei care l-am iubit, l-am înțeles și l-am iubit, chipul tinereții veșnice”. ■ În textul *O stare lirică* Mircea Muthu scrie despre Horia Zilieru: „Va proceda poetul și mai departe la decantarea livrescului până la a se ajunge, pe această dificilă cale, la expresia cu adevărat personală a «muzicii sferelor?» Sau e vorba de un ciclu încheiat și, în acest caz, culegerile următoare vor marca începutul altuia? Oricum, creația de până acum a lui Horia Zilieru marchează un moment contemporan din așa-numitul «stil artist» al liricii noastre, ce traversează – ca o adevărată coordonată – literatura română de la începuturile modernizării sale și până în etapa actuală, inclusiv”. ■ Virgil Ardeleanu semnează cronică literară la *Scrisori provinciale* de Ștefan Bănuțescu: „Pornind de la scriitori mărturișiți, dar și de la nemărturisirul nuvelist Caragiale (*Un viscol de altă dată*, piesa de rezistență a culegerii, descinde din *Hanul lui Mânjoală*), Ștefan Bănuțescu a ajuns... tot la Ștefan Bănuțescu. Prețuitor al cuvântului propriu și al stilului eliberat de zgura metaforei (vezi considerațiile despre *stilul plâns*, *stilul confuz*, *stilul normal*, ori ironia aruncată peste expresia «stăpân pe mijloacele artistice»), el ni se înfățișează, în continuare, ca un autor caracterizat prin eleganță și modernitate”. ■ Petru Poantă publică o cronică literară la *Iubirile cascadorului* de Vasile Rebreanu: „Într-o schemă convențională dar ingenioasă, Vasile Rebreanu a turnat o materie densă, de o aleasă sensibilitate umană”. ■ Apar *Perpessicius – pagini de jurnal*, acompaniate de *Digresiuni aniversare*, semnate Dumitru D. Panaitescu, în care aflăm biografia criticului și scriitorului. ■ Virgil Nistor scrie despre *Doi epigramiști* din Cenaclul „Cincinat Pavelescu”: □ Mircea Trifu, *Epigrama*, Editura Litera, 1976: „În buna tradiție a literaturii noastre satirice, fără să fie neapărat o excepție, această carte relevă, o dată în plus, calitățile de umorist ale lui Mircea Trifu”. □ Ion Geană, *Spini printre petale*, Editura Litera, 1975: „Dar pe lângă izbutitele catrene amintite și încă altele, din păcate se înscriu și unele asupra cărora epigramistul n-a meditat suficient. Câteva titluri: *Agrospecialist*, *Poet oniric*, *Licăriri*, *Luceafărul* etc. Oricum, placheta lui Ion Geană dezvăluie o vocație certă de epigramist”. ■ Valentin Tașcu semnează *Memoaria unei tinereți mature*, un text despre romanul *Mielul negru* de Simion Dima, Editura Dacia: „Actualitatea a confirmat drumul ales de personajul principal, a eradicat contradicțiile și conflictele personale. Sentimentul ultim al cărții este de nostalgie (ca în orice amintire), dublată de bucuria realizării unui «trecut care, în orice caz, n-a murit întreg»”. ■ În *Cronica edițiilor* citim Anton Holban, *criticul* de Geo Șerban, despre volumul 3 din *Opere*, îngrijit de Elena Beraru. ■ Nae Antonescu scrie despre revista *Symposion* care a început să apară în toamna 1935, la Cluj. ■ Aureliu Goci se ocupă de *Virtualități în nuvelistica lui Pavel Dan*: „Pavel Dan – textele o spun – nu era făcut să scrie roman. Chiar dacă ar fi trăit mai mult, vocația lui originară era să susțină fragmentarismul nuvelistic și să rămână o eternă promisiune pentru un nou tip de roman ardelesc deosebit de cel al lui Rebreanu. În afară de valoarea lor intrinsecă, schițe-

le și nuvelele constituie o realitate «în potentia», niciodată exprimată». ■ În *Confluențe* citim: □ Ion Pop, *Despărțirea de Gaeton Picon*: „Chipul scăldat în lumina toamnei și a poeziei – așa cum l-am văzut mai întâi – rămâne pentru mine în poezie, – așa cum l-am auzit ultima oară. Trăind și murind, supraviețuind în Poemul pe care-l rostise”. □ Gheorghe Iancovici scrie despre *Rabindranath Tagore văzut de doi europeni*: „Vederilor optimiste, asupra poetului indian, ale lui Romain Rolland, Hortensia Papadat-Bengescu le opune un concept sceptic și cristalin, neliniștit, dar nu disperat. Fiecare dintr-înșii reprezintă o poziție subliniat personală față de raportul dintre două sisteme de culturi. Mai bine zis, dintre două lumi”. ■ Din *Viața cărților* reținem: □ Ion Marcoș prezintă *La bal cu Marcel Proust* de Martha Bibescu, Editura Dacia, 1976: „Departa de romanțarea simplistă, evocarea Marthei Bibescu este un roman-document, de acută modernitate, carte deschisă, în care dominantă este sugestia. Cititorul e solicitat să umple, cu propria fantezie, interstițiile, să participe la recompunerea întregului: a atmosferei, a raporturilor dintre protagoniști, a fizionomiei exacte a fiecăruia. O carte-mărturie, roman-colaj, în care viziunea explicită a unui narator suveran e suprimată conștient, în favoarea unei dispușeri în spațiu” în lumina mai multor puncte de vedere, a «obiectului». □ Dan Băndilă scrie despre *Întâmplări din vremea mea* de Franz Grillparzer, Editura Univers, 1976: „Apariția recentă a memoriilor lui Grillparzer, demonstrează larga audiență obișnuită de acest gen de literatură, concomitent util instrument de lucru pentru istoricul și criticul literar și probă a unei lecturi dublate de o receptare specifică”. □ Adrian Popescu recenzează *Antologia lirică* de Nikos Kranidiotis, Editura Univers, 1976, în traducerea lui Ion Brad și Antița Augustopoulou-Jucan: „Fluența traducerii românești, ca și succinta dar atenta prefață a lui Ion Brad permit această primă lectură a unui poet adevărat, mizând pe forța sincerității și refuzând artificiile strict formale”. □ Ion Istrate prezintă *Poetici românești* de Olimpia Berca, Editura Facla, 1976: „Cartea Olimpiei Berca, pentru că cel puțin pe copertă, dacă nu și pe foaia de titlu acesta este numele trecut în dreptul autorului, pare a fi un studiu dublat de o antologie, dedicat dezvoltării prozodiei”. □ Nae Antonescu scrie despre *Clepsidra amurgului* de I. Igiroșanu, Editura Cartea românească, 1976: „*Clepsidra amurgului* este o admirabilă carte a unui scriitor cu vădite resurse narrative. Un stil alert alături de realitatea informativă asigură trăinicie acestor inestimabile pagini memorialistice”. □ V. Mihai semnalează debutul lui Dumitru Țiganiuc, *Prin departe și-aproape*, Editura Junimea, 1976: „Dincolo de carențe, debutul lui Dumitru Țiganiuc înscrie totuși o promisiune lirică ce va trebui onorată”. ■ În *Mențiuni* citim: □ „*Am n-am treabă...*”: „Tenacitatea cu care Gheorghe Grigurcu îl urmărește pe Nichita Stănescu a început să aibă haz, cu atât mai mult cu cât criticul nu dă, de vreo câțiva ani, nici un semn de oboseală. Dar cum Nichita nu prea mai publică, iată-l pe Grigurcu urmărindu-și altfel «victima». În nr. 9 din «Convorbiri literare», sub titlul *Poezia în ac-*

tualitate, publică un articol despre cartea lui Mircea Mincu, *Poezie și generație*, în care autorul *Necuvintelor* e aspru sancționat”. □ „*Manuscriptum*”: „Ca de fiecare dată și numărul 3 al revistei «*Manuscriptum*» oferă cititorilor un extrem de bogat și de divers material documentaristic. În cele aproape 200 de pagini, se perindă numele mai tuturor marilor scriitori români”. □ *Demonul diversității*: „De vreo câțiva ani, editurile noastre au inițiat o serie de colecții foarte bune, într-o prezentare grafică mai întotdeauna concepută după cerințele moderne ale tipăriturii de carte. Succesul lor a fost, evident, rapid. Numai că... Numai că teama de monotonie nu se potrivește oricând. Din dorința de diversitate aceste edituri au năruit în bună parte ceea ce prin bună inspirație au construit”. ■ Sub titlul *Demnitatea creatorilor* Ion Arcaș scrie despre Beliș, Huedin și Fântânele și dezvoltarea acestei regiuni. □ Versuri semnează Victor Felea (*Sentimentul istoriei; Stare; Deci astfel...; Văzduh*), Justin Ceuca (*Descendență*), Lucian Vasiliu (*Slova dosoftească*), Sabin Opreanu (*Crochiri*), Titus Andronic (*Unde începe?*), Petre Paulescu (*Diploma de la Porolisum*), Corneliu Sturzu (*Extrem orient (I)*), Marta Bărbulescu (*Deasupra valurilor*), Horia Bădescu (*Balada prințului Ioan*), Adrian Popescu (*Lacul Trasimeno*). □ Din proză citim *Vara libelulei* de Alexandru Vlad. □ Aurel Rău traduce versurile lui Guillevic (*Foburg; Lucruri; Cântec*). □ Gavrilă Florea semnează *Sanitețul*. □ Aurel Rău publică a doua parte din reportajul său din călătorie în *Irak, 1976*. □ Mircea Zăciu traduce versurile lui Allen Ginsberg (*La mormântul lui Apollinaire*). □ Revista prezintă creația literară din *Cenaclu „Satu Mare”*: Gheorghe Gheorghiade (*Precum Ștefan*); Mircea Gozaru (*Coloanele timpului*), George Vulturescu (*Cronica*), Radu Ulmeanu (*Iubita cu crini*), Ion Vădan (***), Emil Matei (*Păsări în spațiu*), Al. Pintescu (*Armonice*), Ilie Sălceanu (proză – *Orașul*). □ Ion Caraion traduce versurile lui Claude Michel Cluny (*Negro spiritual*). □ Sub semnătura Thomas citim *Septembrie*.

● [„*Teatrul*”, nr. 10] Cu titulatura *În lumina programului de măsuri în domeniul muncii ideologice, politice și cultural-educative* sunt grupate o serie de articole despre *Critica de teatru și orientarea creației*. Margareta Bărbuță publică aici eseu *A iubi teatrul – prima condiție a actului critic*. Ștefan Oprea scrie despre *Critica în stimularea scrisului și artei dramatice*: „Stimulați de ideile Programului de măsuri și de efervescența creatoare ce o determină, avem obligația să ne întrebăm dacă noi, criticii, am avut întotdeauna clar sentimentul că suntem mandatarii publicului și, prin urmare, dacă facem tot ce trebuie, tot ce putem face, în primul rând, pentru stimularea unei dramaturgii originale, pe care acest public o așteaptă, o dramaturgie în stare a fi oglindă vie a epocii noastre, pentru orientarea dramaturgilor în această esențială direcție de creație. Răspunsul ar fi că facem prea puțin sau cu prea accentuată timiditate; cu excepția a doi-trei dintre cei mai serioși critici, care nu se limitează la perimetrul cronicii curente și abordează articolul de direcție, sinteza, studiul ex-

haustiv, critica noastră teatrală rămâne datoare, cu regularitate la acest capitol”. Constantin Paraschivescu scrie *Clopoțelul și gongul*. Florian Potra publică o serie de *Note dintr-un caiet de sarcini*: „Critica de teatru s-a născut sub o zodie, ca să zicem așa, duală, bifurcată, chemată, cum e, să desfășoare o funcție de călăuză a spectatorului-cititor, dar și de limpezire și stimulare a muncii autorului; să descifreze și să interpreteze sensurile multiple ale unui text, atât la nivel literar (al dramaturgului), cât și la nivelul spectacologic (al regizorului, în primul rând). O astfel de bipolaritate, însă, nu face decât să lărgască și să adâncească însăși sfera și energia dialectică a acțiunii critice, deoarece, de exemplu, ce poate fi mai pasionant decât a urmări „traducerea”, trecerea de la conținuturile și stilul dramaturgului la conținuturile și stilul reprezentării scenice, girate de regizor și susținute, în prima linie, de actori? [...] Criticul teatral nu este și nu poate fi, nici el, o plăsmuire „ex nihilo” sau o monadă izolată și impenetrabilă. Și criticul e un „effectus” al istoriei, iar pentru ca rezultatul muncii sale să fie realmente un „opus” (adică, efect plus creație), el intră în contact cu mediul său spațio-temporal, congenital, cu cultura națiunii sale. În general, criticul preia o zestre ideologică și estetică și o duce mai departe, adăugându-i propria contribuție, oricât de modestă”. Traian Șelmaru abordează, în schimb, *Relația spectacol – critică – public*. ■ În *Dezbateri* sunt publicate, cu titlul *Repertoriul și regia în actualitate*, o serie de dezbateri ale participanților la evenimentul organizat la inițiativa Comitetului municipal de cultură și educație socialistă, ce a avut loc la Teatrul de Comedie pe 4 octombrie 1976. Intervenția lui Horia Lovinescu este intitulată *Despre repertoriu*, în această problemă dramaturgul apreciază că „un repertoriu fără o unitate launtrică, ideologică și artistică, e un inventar de titluri. Marele nostru avantaj e unitatea concepțiilor, asigurată de filozofia marxist-leninistă. Dar, cu câtă consecvență și profunzime – eliminând interpretările formale și vulgarizatoare – se manifestă ea în alegerea și în realizarea repertoriului? Admițând, însă, că și acest deziderat ar fi împlinit în condiții optime, problema unității vii, active, operante asupra conștiinței publicului nu este încă rezolvată. După părerea mea, trebuie să acordăm tot mai multă importanță unității tematice a repertoriului. Din vastul ansamblu de probleme grave și uneori capitale care frământă pe omul contemporan, teatrul trebuie să ajungă să selecționeze tema majoră a fiecărei stagiuni, făcând ca, prin subtile, dar lucide convergențe, întreg ansamblul repertorial să se adune în jurul ei, astfel încât repertoriul să capete soliditatea unui monument arhitectonic și, bineînțeles, ca ultimă rațiune, fervoarea și coerența unei profesii de credință a teatrului respectiv”. □ Al. Mirodan în *Puncte de suspensie...* publică *Oamenii noi – metode noi*, un eseu pe tema criticii teatrale pseudo-intelectuale. ■ În *Colocvii* este prezentat evenimentul „Teatrul și istoria”, organizat între 1-3 octombrie, la Botoșani. Colocviul, marcat „de cele trei premiere absolute (*Emmi și Histrion* de M. Eminescu, *Alexandru Lăpușneanu* de Virgil Stoenescu și *Unde ești, mamă?* de

Ion Bădărău”, acesta a fost „conceput pe un ax ideatic major și adaptat la practica vieții teatrale, păstrându-se, tot timpul, la obiect, colocviul, care a reunit numeroși oameni de teatru din întreaga țară (critici și istorici, actori și regizori, cadre didactice și studenți de la I.A.T.C.), a concentrat interesul, deopotrivă, al publicului și al specialiștilor”. În acest context, Mihai Florea abordează *Dramaturgia Independenței*, apreciind că „reflectarea războiului de independență, în dramaturgia epocii și în aceea scrisă ulterior, poartă însemnele mândriei patriotice, ale demnității naționale, sentimente majore care au animat pe toți creatorii, pe toți slujitorii scenei românești. Ecourile acestui moment de răscruce din istoria patriei noastre în conștiința oamenilor de cultură de astăzi s-au concretizat în poezii, apărute, în ultima vreme, în presa literară și în culegeri, în creația artiștilor plastici și a compozitorilor. Publicul larg, spectatorii de teatru și de film, așteaptă cu legitim interes și acele opere cinematografice, acele spectacole teatrale inspirate, care să glorifice momentul cuceririi independenței, îmbogățind cu noi pagini de artă socialistă marea carte a epopeii naționale”. □ Sub titulatura *În lumina programului de măsuri în domeniul muncii ideologice, politice și cultural-educative*, Paul Tutungiu publică o anchetă intitulată *Colaborând cu amatorii... Regizori și actori profesioniști despre amatori*. Răspund la întrebări D. D. Neleanu, Constantin Codrescu, Constantin Dinescu. ■ Paul Tutungiu publică o convorbire cu Valentin Silvestru pe teme de istorie a dramaturgiei românești și de teorie a criticii teatrale. □ Mihai Nadin publică un articol teoretic intitulat *Sinteza teatrală*. □ Ștefan Iureș, în *Lumea într-o replică*, analizează personajul Tartuffe. ■ Cu ocazia *Zilelor artei teatrale românești în R.D.G.*, eveniment ce a avut loc între 25 septembrie – 5 octombrie, Dina Cocea scrie despre *Semnificația unui schimb de experiență*. Tot aici, Mircea Radu Iacoban publică eseu *Vocația universală a dramaturgiei noastre*, în timp ce Dumitru Solomon scrie *Gravitatea și umorul*. Iosif Naghiu scrie despre *Un public generos*. ■ În *Cronica dramatică – Piesa românească în premieră*, Florin Tornea prezintă *Plicul* de Liviu Rebreanu (Teatrul de Comedie); Valeria Ducea scrie despre *Alexandru Lăpușeanu* de Virgil Stoenescu, iar Mira Iosif despre *Emmi (Amor pierdut – Viață pierdută)* de M. Eminescu și *Histrion* (adaptare după o lucrare de G. Ierwitz) (Teatrul „Mihai Eminescu” din Botoșani); Virgil Munteanu despre *Mitică Popescu* de Camil Petrescu (Teatrul dramatic din Brașov); V. M. despre *Operațiunea Gambit* de Tudor Negoită (Teatrul de Stat „Valea Jiului” din Petroșani); Constantin Radu-Maria – *Dinu* de Radu F. Alexandru (Teatrul Municipal „Maria Filotti” din Brăila); Ionuț Niculescu – *Nestinsul diamant* de Ștefan Tita (Teatrul municipal din Ploiești). În *Alte premiere* Constantin Radu-Maria prezintă *Pygmalion* de G. B. Shaw (Teatrul Municipal „Maria Filotti” din Brăila). ■ În *Cartea de teatru*, A. I. Brumaru scrie despre *Un „teatru de lectură”* de Mihai Neagu Basarab, Liviu Franga despre *Teatru I-V* de Plaut (Minerva). □ Este publicată prima parte a piesei *Coloana vertebrală* de Vasile Nicorovici.

• [„Transilvania”, nr. 10] Editorialul *Patos, angajare, acțiune* este semnat redacțional: „Programul de măsuri pentru aplicarea hotărârilor Congresului al XI-lea al partidului și ale Congresului educației politice și culturii socialiste, în domeniul muncii ideologice, politice și cultural-educative, evidențiază din nou conducerea științifică de către partid a societății noastre socialiste, contribuția deosebit de valoroasă, cu rol determinant la elaborarea teoretică și la aplicarea în practică a politicii partidului, a secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, contribuția activă la îmbogățirea tezaurului marxism-leninismului. [...] Bazele acestui program își găsesc originea în uriașul efort pe care oamenii muncii – români, germani, maghiari și de alte naționalități – îl desfășoară pentru făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate și are la bază concepția despre lume și viață a partidului”. ■ În paginile numite *În spiritul Congresului educației politice și al culturii socialiste* citim: □ Marin Păunat publică partea a X-a a textului numit *Convorbiri*. □ I. Cosmescu scrie *Pentru o nouă ordine economică internațională*. ■ Mircea Tomuș semnează *Literatura noastră veche, expresie integrală a unei epoci și a unui suflet*: „S-a vorbit, în istoria culturii noastre, despre treptata lărgire a orizontului și de perfecționarea metodei istorice a cronicarilor. Nu s-a subliniat cu suficientă evidență că este vorba, în primul rând, de un orizont politic. Cronicile române sunt cărți de experiență și meditație politică, ele prezintă esența momentului politic, contextul și dinamica lui, dar nu sunt cărți de observație rece și detașată, ci de participare activă și pasionată. Latura lor memorialistică și confesivă este deosebit de importantă, la fel de importantă precum cea strict istorică, filologică sau artistică. După cum, sunt cărți de o profundă inegalabilă pasiune patriotică. Ele descriu decenii și secole neguroase, debordând de clocot uman, incendiate de mari răscruci politice, în care ființa națională a fost amenințată la tot pasul cu pieirea, când fiii patriei au cheltuit tot ce au avut mai bun în ei, nepregetând de la jertfa supremă, pentru idealul supraviețuirii eroice și al continuiei afirmării. Literatura română veche este expresia deplină a acelor vremuri și a marilor descătușări de energie umane, ea le exprimă integral și esențial; contează mai puțin relativ slava lor răspândire în public, în comparație cu modelul culturii moderne, căci contemporanii cronicarilor, care n-au avut cum să citească prețioasele manuscrise, și-au trăit viața lor plină de primejdii și înclăștări în ritmul intim al acestor cronici. Iar atunci, după expresia lui Iorga, o scrisoare politică era literatură, o inscripție pe un mormânt era literatură. Expresie integrală și deplină a unei epoci unice, literatura noastră veche nu-și poate găsi un alt model în afara ei. Ea nu este un fragment de sau un început de, ci încununarea de concepție și expresie a unor tendințe istorice și politice unitare și convergente. Ea rămâne propriul ei model”. ■ Dan Zamfirescu publică *Definiție. Delimitare. Caracterizare*, un text teoretic despre definirea conceptului de literatură veche, trecerea de la literatură veche la cea modernă, precum și caracteristicile principale ale literaturii vechi. „Ca și creatorul francez din epoca

Renașterii, din veacul al XVII-lea, din secolul «luminilor» sau din vremea romantismului, care nu apare nicicând descumpănit de faptul că a fost devansat, uneori cu secole, de colegii săi italieni, spanioli, englezi sau germani, ci privește la valorile realizate de dânsii ca la tot atâtea elemente ale unei grandioase sinteze franceze, și cărturarul român, mutatis mutandis, manifestă aceeași degajare față de izvoare și modele, asimilate cu o curiozitate deschisă spre toate zărilor. Tocmai această conștiință de sine, această demnitate calmă, această înrădăcinare în sufletul național și în realitățile autohtone, această calitate majoră, de a da mărturie despre timpuri do glorie și bărbăție pe câmpul de luptă, dar și în lucrarea spirituală, îi conferă literaturii române vechi originalitatea și permanența în cugetele urmașilor”. ■ Ioana Em. Petrescu semnează *Istorie și legendă*, ocupându-se de „Legenda lui Dragoș” și „Legenda lui Ștefan”: „Între legenda lui Dragoș și cea a lui Ștefan, între mitul întemeierii – ca recuperare a patriei pierdute – și mitul eroic, Ureche vrea să facă istorie, descifrând din semne destinul Moldovei. Datele sunt culese din cronici, din realități lingvistice sau arheologice; dar datele devin semne, purtând o latentă încărcătură mitică. Cronica lui Ureche se naște la interferența unei ideologii politice, postulând valoarea legii, cu o viziune fascinată de mitul eroic. Această dublă articulare și climatul spiritual al Europei răsăritene face din gesta eroică a Moldovei o cronică. Dar o cronică ce ține locul *Cântării lui Roland*, al epopeii imperiului creștin (cărui i se substituie «țara noastră Moldova»), adică locul gesteii lui Turolfus”. ■ În *Valori de temelie* Mircea Ivănescu spune despre literatura veche și creatorii acesteia: „Când scrisul lor va fi cunoscut la fel de bine ca cel al clasicilor pe care ni-i simțim aproape, am avea șanse, poate, să vedem înfăptuindu-se și în literatura noastră ceea ce s-a lucrat într-o carte, pe drept socotită o capodoperă a literaturii universale contemporane: să se scrie un capitol întreg în care, luându-se pe rând, evoluția limbilor literare în diferite momente istorice, să se demonstreze că limba și literatura veche se pot așeza, precum lespezele evidente, în întemeierea unei construcții mărturisind vitalitatea și valoarea unei culturi”. ■ Laurențiu Ulici semnează *Miron Costin, poetul*, un text în care discută „*Predoslovie-Voroavă la cetitoriu și Înțelesul stihurilor cum trebuie să citească*, puse în fața poemului *Viața lumii*”, poemul *Viața lumii, Stihuri împotriva zavisliei și Poema polonă*. ■ Cornel Mihai Ionescu scrie despre *Cantemir: elocință și tăcere*: „Opera lui Cantemir confirmă în modul cel mai strălucit paradoxul prin care, în faza maximei sale «restrângeri» la o tropologie, retorica devine o panretorică. În ea, universul este «vorbit» de o elocvență cu adevărat «imperială»”. ■ Vasile Avram, *Dosoftei, poetul*: „Dacă Văcăreștii, considerați, de către unii istorici literari drept primii noștri poeți, au meritul de a fi găsit o mai accesibilă cale spre izvorul viu al folclorului, Dosoftei le este superior prin eleganța și fluiditatea expresiei (ceea ce numea Călinescu «acea curgere mieroasă a limbii, densitatea de lichid greu a frazei, materialitatea vorbei care dau mireasmă mâhnirilor abstracte»), prin adâncimea gândirii, destul

de originală pentru ca să adauge sau să modeleze în multe locuri textul de bază și, în sfârșit, prin cultura lui filozofico-teologică dătătoare de echilibru și robustețe spirituală păstrând proporțiile și ținând seama de epocă, îl putem considera pe Dosoftei primul nostru mare poet, comparabil cu întemeietorii altor mari culturi poetice de tradiție”. ■ Ion Mircea revine cu *Scrisori către un poet în etate (XI)*, un text despre Matei al Mirelor, cel care rămâne „în conștiința poporului român, din a cărui tulburată și tulburătoare istorie a scris o pagină esențială, ca un mare cărturar al vremii lui și un la fel de mare poet, iubitor peste fire al cuvântului scris”. ■ Titu Popescu scrie despre *Nicolae Mănescu: primul călător-literat*: „Nicolae Mănescu Spătarul poate fi considerat adevărul întemeietor al lungii călătorii literare românești; deși avea în însărcinare exactitatea informației, și-a asumat-o și pe cea a reliefului literar, prin care firea sa artistică înnobila asceza raportului”. ■ În „*Să știe de când...*” Mircea Mutu spune: „Literatura naivă și conștiința unor vremuri de cumpănă rețrăite în cuvânt pentru a servi drept pildă celor ce vor urma, aceste notații schițează încă o dată (oare a câta oară, în cultura noastră literară?) epopeea ce ar fi putut să fie”. ■ Sub titlul *Pentru o mai dreaptă considerare* G. Nistor scrie despre restituirea lui Petru Cercel „ca un reprezentant de seamă” al literaturii vechi. ■ Sub semnătura lui Pimen Constantinescu citim tot despre *Petru Cercel – umanist român și poet*. Textul apare cu următoarea notă: „Discret, Pimen Constantinescu s-a petrecut dintre noi fără ca să mai ajungă a-și strânge într-un volum studiile și comunicările redactate cu mare scrupulozitate, ani de-a rândul. Dintre acestea, o parte considerabilă a rămas inedită, între care și medalioul dedicat principelui muntean. Sunt câteva pagini dense, ce se coroborează cu comunicarea *Un umanist român del '500*, susținută în cadrul unei înalte competiții științifice și publicată într-unui dintre masivele ei buletine (*Actele celui de al XII-lea Congres internațional de lingvistică și filologie romanică*, vol. II, Edition de l'Académie de la République Socialiste de Roumanie, București, 1971, pp. 135–140). Adăugând acestora transcrierea modernizată a poemului lui Petru Cercel, ca și traducerea lui în românește, scoatem în evidență ceva din preocupările inedite ale lui Pimen Constantinescu, față de literatura și cultura noastră veche”. ■ Mircea Popa scrie despre *Cărți populare mai puțin cunoscute*: „O revelație pentru cercetarea literaturii române din secolul al XVII-lea o constituie manuscrisul nr. 4390 de la Biblioteca Universitară din Cluj Napoca, intitulat *Razumnie de toate întrebările și răspunsurile și de alte multe treburi. Întâiu cum au făcut Dumnezeu pământul și lumea adecă oameinii și altele. Și altele multe istorisiri frumoase. Și versuri de folosul sufletului. Și ale sfintei Liturghii Învățăturii. Precum să veade întru sine și îndreptează scara 1761 dec. 29 dasc. Ioan Mold. [oveanu]*, acesta conține în sine, pe lângă versuri vechi de o inestimabilă valoare literară (ca *Verș cuvios de pocăință, Al doilea verș al Născătoarei de Dumnezeu*, fragmente din psalmii versificați ai lui Dosoftei etc.), câteva cărți populare mai puțin cunoscute, cum ar fi acel

Cuvânt de învățătură pentru 12 vise ce-au visat un domn, anume Sahanciu întru carele se dizleagă cum a fi la vremea de apoi, semnalat de curând de Mircea Anghelescu în *Literatura română și Orientul* (Buc., Ed. Minerva, 1975, p. 46)”. ■ Titus Moraru și Ovidiu Mureșan scriu *Ceva despre Piccolomini și cronicarii Moldovei. În jurul unei idei*: „Interpreți umaniști ai istoriei, Grigore Ureche și Miron Costin urmăresc, prin scrierile lor, întâi de toate, afirmarea ființei noastre naționale, expresie a aspirației de libertate și faptă a patriotismului românesc. «Letopiseț» înseamnă conștiința istorică privind către trecut, spre țară, popor, limbă. De aceea, ideile frecvent reluate sunt cele relative la romanitate, unitate, continuitate, idei susținute cu aparat științific și argumente peremptorii. Informațiile despre români datorate lui Eneas Silvius Piccolomini vor juca un rol major în cronicile lor. Contactul, probabil indirect, cu opera eruditului sienez e palpabil mai ales în privința exegezei etimologice a numelui de «vlah»”. ■ Eugen Onu semnează *Occisio Gregorii in Moldavia Vodae...*, un text despre textul dramatic *Occisio Gregorii in Moldavia Vodae trafedice expressa*, datat 1778-1780. ■ În *Necesitatea artei* citim: □ Mircea Braga scrie *Despre „viața” structurilor artistice*: „Explicația posibilității «ierarhizării» creației lui Alecsandri o avem în «viața» diferită a structurilor din opera sa: dacă în proză, acestea se împlinesc și ating cote estetice superioare, ele se declanșează, inițiază o direcție viabilă în dramaturgie și se sting în poezie ca urmare a supunerii lor la un normativ agonice”. □ Titu Popescu publică a doua parte din *Cultură și gust*: „Gustul se exprimă prin conștiința actului opțiunii (alegerile aberante țin de sintaxa confuzionale). Existența socială a valorilor traversează uneori trasee meandrice și din rațiuni derivând din permeabilitatea estetică a receptorilor. Or, valorile devin modelatoare de conștiințe numai pe trasee optime și privind dinamic idealurile umane. Este, aici, aspectul estetic al perfectibilității subiectului, observat de Marx prin remarcă influențelor corelative: «Obiectul de artă – ca și orice alt produs – creează un public cu simț artistic și capabil să se bucure de frumos. Producția nu produce, așadar, numai un obiect pentru subiect, ci și un subiect pentru obiect»”. ■ În *Revista revistelor* cuprinsul publicațiilor este prezentat în secțiuni *Ideologie, Poezie, Proză, Critică, Istorie literară, Literatură universală*. ■ În *Calendar* apare nota Robert Lowell, nesemnată: „Necunoscut așa cum s-ar fi convenit la noi – desigur și din cauza dificultăților enorme ale traducerii versului său dens și de o muzicalitate încărcată – Robert Lowell, care a murit în luna septembrie, în vârstă de 60 de ani, a fost, după aprecieri unanime, cel mai important poet american al ultimelor trei decenii”. ■ În *Carnet de reporter* citim reportajul semnat de V. Arbore (*Primăvara creației*). □ Versuri semnează Elvira Ilea (*Voievodul*), Vasile Maxim Danciu (*Sonetul de sub iarbă*), Gavril Rusu (*Ruguri*), Mihai Bratu (*Schije în poarta cimitirului militar*), Horia Lupu (*Uruma; Pierderi; Primăvara veche; Început de cântec; Flacăra; Anii de fum; Derulare*).

● [**“Urzica”, nr. 10**] Conține fragmente din *Cuvântul* rostit de Fănuș Neagu la Festivalul umorului „Constantin Tănase” – Vaslui (ediția 4), cu o prezentare a evenimentului de Rodica Tott; cităm din invitatul principal al Festivalului, Fănuș Neagu: „Cine știe să râdă este un om sănătos. Cine glumește mereu cu bunăvoie e un om tânăr. Nu putem crede că omul viitorului va fi un ins posac sau morocănos. Trăim într-o țară mult prea încercată de dureri, ca să nu le transmitem fiilor noștri datoria și mai ales dreptul de a zâmbi, a râde, de a fi mereu frumoși. Noi construim sub un cer senin, sub un cer albastru, suntem un popor care s-a bătut pentru locul lui sub soare, pentru grădinile și lumina caldă din fereastra casei lui. În ziua în care nu vom mai ști să râdem, să râdem chiar de lucrurile care ne dor, în ziua aceea nu vom mai fi. Dar ziua aceea nu va veni niciodată!”. Au participat la eveniment 50 de scriitori și actori bucureșteni, printre care Mircea Sântimbreanu, Vasile Băran, Vlad Mușatescu, Marin Traian, Al. Stark, Petre Bokor, G. Bălăiță, Petre Dragu, Dumitru Solomon, Mircea Micu, Ion Băieșu, Valentin Silvestru, Gh. Zarafu, Mircea Diaconu și alții.

● [**„Vatra”, nr. 10**] La *Atitudini*, Mihai Sin scrie despre *Publicistică și roman*, afirmând necesitatea unui studiu mai atent al publicisticii marilor prozaatori. ■ Dan Mutașcu publică poezia *Ad patriam*. ■ Sunt prezenți cu versuri patriotice trei poeți hunedoreni: Miron Țic, Traian Filimon, Petrișor Ciorobea. ■ În acest număr, Mihai Sin intră în dialog cu Adrian Marino. Se vorbește despre orientarea criticului către curente moderne în critică, despre monumentalitatea scrierilor sale, despre singularitatea critică și despre singurătatea criticului pe care acesta și-o definește astfel: „sunt unul dintre cei mai sociabili selectivi critici din România”. Întrebat care sunt momentele care i-au marcat existența, Marino menționează întâlnirea cu Călinescu, ieșirea în străinătate, dar mai ales revista „Cahiers roumains d’études littéraires”. În continuare, criticul admite că „sunt preocupat de propriul meu destin de critic român care a început să publice și în străinătate, are unele relații internaționale și care urmărește o anumită afirmare a unei formule critice în străinătate”. Totodată, criticul mărturisește că ar fi tentat să scrie o contraistorie a literaturii române. „Între cărți și viață iubesc fără discuție mai mult viața, dar o viață de o anumită tensiune, vibrație și puritate spirituală. Mă socotesc mai mult un om al viitorului decât al trecutului”, afirmă spre finalul interviului Adrian Marino. ■ Dan Culcer semnează cronica volumului *Între viață și cărți*, de N. Steinhart, (Ed. Cartea Românească, 1976). Mai puțin cunoscut de public, autorul cunoaște o meritată deschidere către public cu acest volum în care, conform opiniei cronicarului, autorul își asumă poziția unui moralist și mediator în ceea ce privește relația cu viața și cu arta. ■ Dumitru Mureșan se oprește asupra *Imnelor Transilvaniei*, de Ioan Alexandru. „În mare măsură *Imnele Transilvaniei* dau curs promisiunilor făcute de poet în *Imnele bucuriei* de a trata toposul poetic al Transilvaniei într-o manieră nouă și originală. E vorba, desigur,

de o viziune mitopoetică a Transilvaniei istorice căreia i se dă corp pentru întâia oară în poezia lui Ioan Alexandru. [...] Punctul de plecare al *Imnelor Transilvaniei*, îl constituie și de astă dată imaginile realiste ale satului văzut în anii copilăriei, împinse acum, cu bună știință, în trecut. Astfel, proiectul *Imnelor Transilvaniei* ia, în chip natural, înfățișarea unei fresce a vieții țăranilor din Ardeal într-un timp istoric ale cărui «zări» se umplu de o particulară «aură» de poezie», notează cronicarul. ■ La rubrica *Filtre*, secțiunea de proză, Silvia Udrea aduce în discuție „prozele vesele” din volumul *Zâna castraveților*, de Valentin Silvestru și schițele din volumul *Pompierul și opera*, de Ion Băieșu. La critică, Serafim Duicu recenzează ampla lucrare *Literatura română între cele două războaie mondiale*, de Ov. S. Crohmălniceanu, considerând-o o lucrare „didactic superioară”. „Ov. S. Crohmălniceanu nu are ambiții demolatoare și nici restitutive. El trece prin filtrul simțului său critic întreaga epocă planând deasupra mizeriilor care vor fi fost. Pașii săi și-i poartă din pisc în pisc, făcând abstracție de prăpăstii. Cartea sa este de două ori o carte de învățătură: te poartă, în primul rând, cu siguranță, prin formele atât de bogate și diverse ale literaturii noastre interbelice, iar în al doilea rând, edifică asupra unui mod exemplar de confruntare critică cu contemporanii: detașat, sobru, fără maliție, iubind cărțile și făcând abstracție de conjuncturi, de amici și inamici, fidel, în ultimă instanță, punctului propriu de vedere”. ■ Articolul *Idei și forme critice (I)*, semnat de Gheorghe Grigurcu este un portret al criticului Mircea Martin, zugrăvit pe baza debutului său, volumul *Generație și creație* (1969), văzut, șapte ani mai târziu și în aspectele sale mai puțin realizate, mai ales în „paragrafele de exaltare lirică primară, de nediferențiată confesiune”, „limbajul hibrid-poetizant”. Trecând în revistă abordările unor Adrian Păunescu, Gheorghe Pituț, Constanța Buzea, Ana Blandiana, Grigurcu își dezvoltă observațiile: „Dar ceea ce predomină în investigația lui Mircea Martin e mișcarea simpatetică, aprobarea iubitoare necesară spre a crea un spațiu propriei sale expresii. Evitând disputa, criticul își creează un mediu de protecție, un microclimat în care se pot desface în voie frazele sale frumoase, calofile, am zice, dacă n-ar fi la mijloc o evidentă tensiune morală, o gravitate bănuită, pudică ce se traduce într-un fel de a gândi cochet-paradoxal”. Semnatarul articolului identifică și anumite „înflorituri beletristice de gust îndoielnic”, dar predomină «ascetismul» criticului, văzut ca „un orgoliu al voluptății literare”. ■ György Mandics realizează o analiză structurală a volumului *Joc secund* de Ion Barbu, scopul fiind delimitarea „planului final”, a „sistemului pur” al poeziei barbiene. În acest număr se poate citi prima parte a articolului. ■ Ioana Diaconescu este prezentă cu cinci poeme.

● **[„Viața românească”, nr. 10]** La *Neîntreruptul dialog dintre muncă și spirit* se referă Pop Simion și Al. I. Ștefănescu. □ Pop Simion: *Pentru o literatură a umanismului revoluționar*: „Vedem zi de zi cum o nesfârșită dragoste pentru om însoțește activitatea președintelui țării, tovarășul Nicolae Ceau-

șescu, gândirea și fapta secretarului general al partidului, cum nu pierde niciun prilej să ne demonstreze cu o logică strălucită și vizionarism revoluționar, cât de important este să punem în centrul activității noastre Omul, măsura tuturor lucrurilor. Avem nevoie de o literatură a omului, venind din omenia țării și reîntorcându-se tot acolo, prin țelurile formative pe care și le asumă”. □ Al. I. Ștefănescu: *Condiția culturii*: „Dar cuceririle politice, sociale, economice ale unui popor nu pot dăinui și nu se pot dezvolta dacă viața lui spirituală nu ține pasul cu ele. Aș spune chiar că de la un anumit punct al dezvoltării social economice a unui popor, progresul lui spiritual, cultura adică, devine o condiție prealabilă”. ■ Cornel Regman prezintă *Scrisori provinciale sau „bătălia cu povestiri”*: „Înainte de a fi o carte, *Scrisori provinciale* a fost titlul unei rubrici, găzduită inițial de «România literară», apoi devreme mutată de autor tocmai la Oradea, la «Familia», unde au apărut, cu unele intermitențe cele mai multe dintre foiletoanele acestui volum. [...] Așadar, în paginile «Familiei» e de căutat «prima atestare» a celor mai multe foiletoane ale lui Ștefan Bănulescu și – ceva mai mult – aici s-a conturat și a început să se consolideze chiar factura lor de povestiri-eseu”. ■ În cadrul rubricii *Cărți. Oameni. Fapte* semnează texte: Grigore Popa, Gh. Bulgăr, Gheorghe Grigurcu, Ion Maxim, N. Steinhardt. □ Grigore Popa scrie despre *Laudă poetului-om de cultură*: „Cu ocazia anului Eminescu, 1975, filosoful Constantin Noica a consacrat genialului poet omagiul său strâns în paginile puține, dar dense ale eseului Eminescu sau gânduri despre omul deplin al culturii românești (Eminescu, 1975). [...] E bine că, în operația de studiere, identificare și prețuire a manuscriselor nepublicate, precum și în procesul de restaurare a imaginii lui Eminescu în ipostaza de om deplin al culturii românești, C. Noica și-a ales ca precursor pe Nicolae Iorga, el însuși un ales al spiritualității noastre”. □ Gh. Bulgăr expune pe *Eminescu într-o nouă prezentare franceză*: „Primim de la prof. Georges Barthouil o plachetă de 16 pagini mari tipărită pe două coloane: *Présentation: Mihai Eminescu*. Lucrarea a apărut la Avignon, centru universitar mai puțin cunoscut, ca publicație a catrelor de italiană și de română de la Facultatea de litere și științe umane”. □ *O nouă carte despre Sadoveanu* este prezentată de Gheorghe Grigurcu: „Întreținerea lui Zaharia Sângeorzan consacrată lui Sadoveanu (*Mihail Sadoveanu – teme fundamentale*, Editura Eminescu, 1976) pleacă de la un principiu antologic. Criticul înțelege a se referi numai la acele opere sadoveniene care ar răspunde «unei lecturi moderne, prin renunțare», reliefând «temele fundamentale» cele care vestesc «dintr-o dată sau cu întârziere» capodoperele”. □ Eugenia Tudor-Anton analizează *Antologiile lui Radu Boureanu*: „Versurile din *Planeta curată* ale lui Radu Boureanu sunt bânuite de sticloase neliniști, sunt străbătute de înfiorările de gheață ale timpului. [...] Cuvântul nu-i mai pare totdeauna o certitudine poetului, versul nu radiază nepăsător sau tandru căldură și încredere, ca în alte cărți”. □ Ion Maxim se referă la *Individualitatea literaturii latino-americane*: „Într-o serie de volume, începând cu

Introducere în literatura Americii Latine (1966), continuând apoi cu *Scriitori latino-americani* (1967), *Profiluri hispano-americane contemporane* (1968), *Antologia literaturii precolumbiene* (1973), Francisc Păcurariu a încercat, cu rezultate demne de subliniat, să prezinte cititorului român principalele tendințe și curente ale literaturii Noului continent, precum și pe cei mai de seamă scriitori pe care această literatură i-a dat. Autorul scrie de fapt o istorie a literaturii latino-americane, urmărind procesul formării și cristalizării ei, schițând portretele celor mai de seamă reprezentanți, stăruind mai ales asupra scriitorilor contemporani, cunoscuți azi în lumea întreagă, prezentând și textele esențiale ale autohtonilor precolumbieni, care, în viziunea sa, au jucat un rol important în plămădirea, evoluția și rezultatele acestei bogate și până nu de mult necunoscute literaturii. Ultimul volum care încheie seria este *Individualitatea literaturii latino-americane*, fiind tipărit de curând de către Editura Univers”. □ N. Steinhardt face *O evocare: onestul Abe*: „E vorba, firește, de Abraham Lincoln, de onestul Abe. Din viața acestui om simplu și-n bună parte autodidact, ajuns în fruntea treburilor și menit de istorie a conduce un război greu și penibil, aş menține momentul emoționant așa zise adrese de la Gettysburg”.

NOIEMBRIE

1 noiembrie

● [„**Tribuna României**”, nr. 96] În *Cuvântul zilei* citim *Tinerii și istoria*, text semnat de prof. dr. Virgil Cândea: „Suntem bucuroși să înregistrăm, din publicațiile așezămintelor românești de peste hotare, din studiile istoricilor din străinătate, mulți din ei de origine română, o viziune corectă despre trecutul neamului românesc. Suntem bucuroși, pentru că a transmite această viziune ni se pare, ca părinți, unul din cele mai frumoase daruri spirituale pe care le putem face fiilor noștri”. ■ Gheorghe Tomozei publică o tabletă despre *Noptile Bucureștilor*. ■ Andrei Magheru realizează un interviu cu scriitorul francez Michel Dard, „*Un francez îndrăgostit de România*”: „- Michel Dard, vă aflați din nou în România, după 30 de ani, la București, apoi în peisajul moldovenesc, evocat și în *Juan Maldonne. Care sunt impresiile dvs. după această revedere?* – Am făcut această călătorie într-un cadru mai deosebit. Era prima excursie organizată de Asociația personalului UNESCO în România. De ne-numărate ori am spus persoanelor competente ale conducerii Asociației că organizează excursii în țări foarte îndepărtate și diverse, dar că există și o țară foarte frumoasă care se numește România. Excursia a străbătut traseul mănăstirilor din nordul Moldovei, unde nu am găsit nimic schimbat. Schimbările le-am simțit în marile orașe care au crescut în mod vertiginos, în pas cu dezvoltarea economică a României. Acest lucru este deosebit de impresionant pentru un om care a cunoscut o Românie «eminamente agricolă». Am mai fost

impresionat, atât eu cât și colegii mei, de faptul că, după mai bine de zece secole da invazii, limba română nu s-a schimbat, așa cum nu s-a schimbat nici sentimentul patriotic al poporului român. – *Ați desfășurat o amplă activitate în cadrul UNESCO. Dealtfel, una din primele manifestări organizate sub egida UNESCO în România a avut loc sub președinția dvs. De atunci ați păstrat contactele cu țara noastră și în cadrul activității dvs. în UNESCO.* – Dat fiind că România este a doua mea patrie, în măsura posibilităților de care dispun în calitate mea de director al Diviziei literare și arte din UNESCO, m-am străduit să fac popularitate țării dvs. Astfel, am editat marele album UNESCO consacrat mănăstirilor din nordul Moldovei. Apoi, am făcut o serie de traduceri din opera marilor scriitori români, insuficient cunoscuți încă peste hotare. Personal, am participat la revizuirea traducerii romanului *Baltagul* de M. Sadoveanu, carte care a impresionat profund marele public”. ■ Apar note, nesemnate: □ *Colecția Kriterion*: „În cadrul «Decadei cărții», la librăria «Mihail Sadoveanu» din București a fost prezentată publicului, joi 6 octombrie, colecția Kriterion, cuprinzând beletristică, lucrări științifice și de cultură, semnate de scriitori și cărturari maghiari, germani și de alte naționalități din România, publicate în limba română. Despre volumele de poezie și proză apărute în această colecție a vorbit scriitorul Domokos Geza, directorul editurii Kriterion, iar despre lucrările de cultură – profesor dr. Virgil Cândea, secretarul Asociației «România»”. □ *Expoziție de carte*: „O interesantă sinteză a artei și culturii belgiene din diferite epoci este prezentată în cadrul Expoziției de carte deschisă recent la Biblioteca centrală universitară din Capitală. Sunt expuse albume de artă, lucrări enciclopedice, studii, opere literare etc., realizate în excelente condiții grafice”. □ *Restaurări*: „Pe strada I. L. Caragiale din București s-au instalat schelele în jurul unei case vechi, căreia anii și intemperiele îi lăsaseră urme adânci. Este vorba de casa în care a locuit și a lucrat la începutul acestui secol, între anii 1901 și 1902, marele nostru dramaturg al cărui nume îl poartă strada. Acțiunea de restaurare va cuprinde și alte clădiri cu importanță istorică și culturală”. ■ Al. Hanță comemorează *Centenar 1877-1977* cu textul *Scriitorii și Independența*: „Aspirația spre unitate și independență națională reprezintă una dintre dominantele permanente ale culturii și literaturii române. Strâns legată de istoria poporului român, de evenimentele care îi patronează și îi individualizează existența, activitatea spirituală românească este ea însăși istorie, concretizare în imagini, gânduri și atitudini a setei de descătușare națională și socială, ilustrare a eforturilor îndelungate, eroice, întreprinse în această direcție. Toți marii noștri scriitori au fost, în același timp, și mari oameni politici, contribuind cu scrisul și cu fapta la realizarea dezideratelor majore ale timpului lor. Întâii traducători și editori de texte în limba maternă plecau la drum îndemnați de conștiința luminoasă că modesta lor strădanie contribuie la propășirea limbii române din toate colțurile țării; cronicarii, în sinteze cuprinzătoare, de mare înțelepciune și valoare programatică,

întăreau ideea comunității de origine, teritoriu, limbă și destin a tuturor românilor și elogiau cu mândrie faptele de arme sau inițiativele politice înfăptuite sub semnul voinței de neatârnamare ale lui Mircea Cel Bătrân și Ștefan cel Mare, Ion Vodă cel Viteaz și Mihai Viteazul, Matei Basarab și Vasile Lupu, Constantin Brâncoveanu, Dimitrie Cantemir, Grigore Ghica etc.”. ■ Nicolae Balotă semnează *Umanismul, punte între știință și artă*: „Rădăcina omului e în umanitatea sa. Un nou umanism pornește de la această teză care privește atât științele, cât și artele. Dacă vedem constituindu-se în zilele noastre o *mathesis universalis*, dacă prin mijlocirea formalizării cunoștințelor, a matematizării disciplinelor se tinde spre o vastă disciplină a disciplinelor, tot astfel literatura și artele ne oferă o posibilitate a cunoașterii omului prin ceea ce are mai uman, ne oferă o posibilitate de comunicare în universul uman. E semnificativ interesul preocupărilor pentru cuvânt, pentru limbaj, nu numai al filologilor din zilele noastre, ci și al tuturor oamenilor de știință (matematicieni, biologi, psihologi ori logicieni). Umanismul are nevoie de o asemenea știință a comunicărilor prin verb. Dar, totodată, literatul, ca om al cuvântului, nu se poate dispensa de cunoașterea noilor concepții asupra logos-ului. Răspunderea sa supremă se află în modul în care uzează de cuvânt. Răspundere nu numai estetică, ci și social-etică. Umanismul nu este numai discurs asupra umanului, ci formare și transformare a omului. Iar în această acțiune e angajat – în teorie și practică, în același timp – savantul și literatul ori artistul”. ■ Semicentenarul Victor Babeș (1854-1926) este marcat de I. M. Ștefan. ■ Romulus Rusan realizează paginile dosarului *Oameni în viața de fiecare zi*. ■ Dumitru Radu Popa recenzază *Scrisori provinciale* de Ștefan Bănuțescu, Editura Albatros, 1976: „*Scrisori provinciale* e o carte captivantă. În ciuda reliefului ei puțin accidentat – maniere diverse de scriitură, registru extrem de diferit al preocupărilor (de la *Codul localităților* la *Iubirile domnului de Balzac*) – există câteva mari linii de continuitate ce conferă unitatea, pe un plan superior, ideatic, acestui volum. Trebuie spus apoi că scrisorile unui provincial își pot permite neglijența deliberată și suverană de a se ocupa de subiecte «minore» alături de altele «majore»; iar motivul identității de persoană, conjugat aproape la toate modurile posibile, e un exercițiu de ingeniozitate și deplină stăpânire a mijloacelor”. ■ Doru Mielcescu prezintă colecția „Introducere în opera lui...”, Editura Meridiane: „Formula critică adoptată în cadrul acestei serii diferă, desigur, de la un autor la altul și, deși orientate de editori mai ales spre «un pronunțat caracter eseistic», multe «introduceri» trădează mai degrabă un spirit universitar, aproape didactic – din fericire, neexcesiv – decât unul al creației critice”. ■ Alexandru Andrișoiu publică reportajul *Oradea de vis și dor*.

2 noiembrie

• [“**Viața studentască**”, nr. 35] Un interviu cu scriitorul D.R. Popescu, realizat de Mihai Tatulici: *Sunt un om căruia nu i-a fost niciodată frică de*

eșec. Și, de altfel, nu cred în scriitorul care «comite» numai capodopere. Vorbind despre actualitatea ce constă „nu în racordarea temporală și formală, în fond, ci în actualitatea ideilor pe care le vehiculează”, D.R. Popescu adaugă: „Zilele, cu cât sunt mai apropiate de noi, cu atât sunt mai efemere. Cu cât ne îndepărtăm în trecut, cu atât zilele capătă o semnificație. Ele câștigă în stabilitate, în consistență, pierzând cantitatea de efemer, zilele devin timp, au o mai mare doză de istorie, devin istorie. Literaturii nu-i este proprie o goană după zilele recente, ci o stabilitate care este mai aproape de adevăr. A scrie un roman de actualitate nu înseamnă a scrie, neapărat, despre un eveniment din 1875 într-o carte apărută în 1976, a scrie literatură de actualitate nu înseamnă a face reportajul literaturizat al unor fapte încă vii în memoria publică, a face literatură de actualitate nu înseamnă a cădea în greșeala acelora care brodează o intrigă subțire în jurul unui eveniment, să zicem construirea unei hidrocentrale. A face literatură de actualitate înseamnă, în primul rând, a scrie cu conștiință și pentru conștiința actualității.” În privința proiectelor legate de teatru, scriitorul are în plan o altfel de **epopee națională**: „Vreau să scriu un fel de istorie a istoriei noastre, începând de la acel *fond nelatin*, cum îl numea Blaga, trecând printr-un moment de mare responsabilitate în fața culturii și ființei noastre, mă refer la Școala Ardeleană, venind până spre zilele noastre. Va fi o suită de piese care să puncteze un fel de istorie a mea față de această mare istorie a noastră. N-o să cuprindă, evident, toate momentele cunoscute din cărțile de școală, ci o să se oprească la momentele semnificative. Nu peste tot vor apare marile personalități, mai mult, vor interveni «personalități secundare», dar atestate istoric. Acești anonimi au creat însă o vatră, un substrat care a născut personalități. Suita de piese intenționează să demonstreze, cu mijloacele literaturii, că istoria noastră nu vine din neant, că nu este o invenție a unor personalități, că n-a fost creată numai de ele.” ■ Fănuș Neagu este prezent la rubrica *Fotbalul românesc văzut de scriitori: Aș fi de părere să cadă 10 echipe din A* (Interviu de I. Novac). „- Prin cronicile dvs. sportive (din „România literară”) ce socotiți că ați reușit să realizați? – Socotesc că am arătat oamenilor că fotbaliștii sunt așa cum se arată și pe teren (și buni, și răi, dar mai ales mediocri) și socotesc că am înălțat odă limbii române, lucru pentru care de altfel fac și cronică sportivă. În rest, n-avem fotbal.”

3 noiembrie

• [„Scânteia”, nr. 10 639] Pe priam pagină aflăm că *Plenara Comitetului Central al Partidului Comunist Român* are pe ordinea de zi, printre altele, și „1. Programul de măsuri privind aplicarea hotărârilor Congresului al XI-lea al partidului și ale Congresului educației politice și al culturii socialiste în domeniul ideologic și culturii socialiste”. ■ Ion Arieșanu publică *Dăruire muncitorească* în *Reportaj din actualitatea socialistă a țării*, despre întreprinderea „Tehnometal” din Timișoara.

4 noiembrie

• [„Scânteia”, nr. 10 640] Pe prima pagină apare *Plenara Comitetului Central al Partidului Comunist Român și-a încheiat lucrările*. Reținem: „Plenara C.C. al P.C.R. a dezbătut Programul de măsuri privind aplicarea hotărârilor Congresului al XI-lea al partidului și ale Congresului educației politice și culturii socialiste, elaborat sub conducerea nemijlocită a tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al partidului. Măsurile adoptate de plenară țin seama de propunerile făcute de organele și organizațiile de partid, de oamenii muncii, în cadrul dezbaterilor organizate în întregul partid, în presă, la radio și televiziune și urmăresc intensificarea activității de dezvoltare a conștiinței socialiste și formare a omului nou, stimularea participării creatoare a tuturor oamenilor muncii – români, maghiari, germani și de alte naționalități – în viața ideologică, politică și culturală, care trebuie să devină o pârghie esențială în făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate. Plenara reafirmă necesitatea ca la baza întregii activități ideologice, politico-educative și cultural-artistice să stea concepția revoluționară despre lume și viață a partidului – materialismul dialectic și istoric, principiile marxism-leninismului și Programul partidului – carta sa teoretică fundamentală. Plenara cheamă comitetele județene de partid, municipale, orașenești și obștești, comuniștii, pe toți cei ce activează în domeniul muncii ideologice și politice, al învățământului și științei, al culturii și artei să acționeze permanent pentru folosirea largă a tuturor mijloacelor politico-educative și cultural-artistice de care dispune societatea noastră în vederea realizării integrale, în cele mai bune condiții, a prevederilor stabilite în Programul de măsuri, pentru înfăptuirea în viață a hotărârilor Congresului al XI-lea și Congresului educației politice și al culturii socialiste. Plenara C.C. al P.C.R., a adoptat o hotărâre prin care își însușește și aprobă în unanimitate Programul de măsuri, care va fi dată publicității”. ■ Ziarul publică *Din cuvântul participanților la lucrări*. Notăm: □ „Găsesc – a spus în cuvântul său tovarășul Letáy Lajos – ca fiind foarte important și semnificativ faptul că noi astăzi, în cadrul plenarei, pe lângă problemele esențiale ce privesc economia noastră națională, dezvoltarea multilaterală a țării – probleme atât de importante pentru fiecare dintre noi – discutăm și Programul partidului nostru consacrat educării multilaterale a oamenilor, ridicării conștiinței socialiste a poporului. Am ascultat intervențiile tovarășilor care s-au referit la rezervele economiei noastre. Consider că nu numai în domeniul industriei sau agriculturii există asemenea rezerve, ci și pe tărâmul activității culturale. În această privință, o deosebită importanță istorică o are Programul de măsuri al partidului nostru pentru aplicarea hotărârilor Congresului al XI-lea al partidului și ale Congresului educației politice și al culturii socialiste. Programul are o deosebită însemnătate și fiecare dintre noi, indiferent în ce domeniu de activitate lucrăm, avem importante răspunderi și sarcini în aplicarea acestuia și cu atât mai mult noi cei ce muncim în domeniul artei și literaturii. Cu toții, prezenți în mijlocul oame-

nilor muncii de la orașe și sate, trebuie să sprijinim, să îndrumăm și să ajutăm artiștii amatori, să scoatem la iveală rezervele talentului lor creator. Locul nostru, al scriitorilor, este în mijlocul lor, în cenele literare, la universitățile populare. Astfel, noi, oamenii de litere, putem să contribuim în multe cazuri la transformarea consumatorilor pasivi ai culturii în creatori activi. Găsesc că este foarte importantă această problemă, mai ales în mediul rural. Referindu-se la activitatea ce se desfășoară în județul Cluj, vorbitorul a relevat preocupările pentru elaborarea unor planuri concrete de muncă pornind de la prevederile Programului de măsuri propus aprobării plenarei Comitetului Central. El a arătat, în acest context, că lucrătorii redacțiilor au fost repartizați fie la un ceneclu literar, la un cămin cultural, la o formație artistică pentru a sprijini talentele creatoare. În paginile revistelor clujene – a spus vorbitorul – s-au deschis rubrici noi: am inițiat *Dialoguri cu cititorii* în cadrul cărora pe lângă încercările literare ale tinerilor talente se pot exprima opiniile cu privire la activitatea noastră literar-artistică. Pentru mine, care sunt scriitor maghiar din România și conduc o revistă literară de limbă maghiară, este extrem de important ceea ce se subliniază aici, în spiritul politicii naționale foarte juste a partidului nostru, că fiecare om, indiferent de naționalitate, poate să se exprime în limba maternă. Tocmai datorită politicii naționale juste a partidului nostru pot să vă informez că în domeniul literaturii de limbă maghiară din România am avut și avem în fiecare zi noi și noi succese. Au apărut în ultimul timp foarte multe opere literare, revistele noastre își îmbogățesc conținutul, ajută la promovarea unor noi talente. În încheiere – a spus vorbitorul – vreau să mă angajez în fața plenary că îmi voi consacra toate forțele pentru a contribui la transpunerea în viață a Programului partidului. Vom face totul, alături de muncitorii din industrie, alături de agricultorii noștri, pentru a înfăptui opera măreață de edificare a societății socialiste multilateral dezvoltate, ca să cântăm împreună cu poporul nostru România socialistă, în cântarea aceasta atât de frumoasă inițiată de tovarășul Nicolae Ceaușescu”. □ „Vorbind de necesitatea dezvoltării permanente a spiritului revoluționar, tovarășul Eugen Barbu a spus în introducerea cuvântului său: Din când în când, cineva ne atrage atenția și ne amintește de îndatoririle noastre fundamentale, iar acea persoană este secretarul general al partidului, tovarășul Ceaușescu, care totdeauna este un promotor al ideilor celor mai noi, omul care ne face să intrăm din nou cu aceeași forță de la început în lupta revoluționară pe care trebuie s-o ducem zi de zi. Apoi, vorbitorul a continuat: Eu cred că nu spun un lucru nou când amintesc că, de fapt, toți marii scriitori români au fost de-a lungul timpurilor revoluționari, fiind legați de popor prin opera lor. Aș aminti aici numai de Eminescu, de opera lui, care rămâne peste veacuri un far călăuzitor pentru toată gândirea românească; aș aminti de Bălcescu, care în afară că era un om politic se poate afirma că era și un mare scriitor. I-aș aminti apoi pe Kogălniceanu și pe Nicolae Iorga. De ce scriitorii mari au fost legați de popor? Pentru că ei veneau din mijlocul poporului și

trăiau în mijlocul poporului. Un scriitor este înainte de toate un purtător de conștiință, un deschizător de drumuri. El trebuie să se poarte ca atare, trebuie să fie un exemplu în societate. Sigur că suntem și noi niște ființe omenesti, cu slăbiciunile și cu calitățile noastre, dar trebuie să ținem seama că toată lumea privește cu interes aparte la scriitori. Un scriitor adevărat trebuie să aibă o existență exemplară și dacă e vorba de ceea ce scrie trebuie să arate și fețele întunecate ale existenței noastre, dar nu să facă din asta preocuparea sa principală; pentru că, așa cum știm, în fiecare zi se petrec în existența noastră fapte mărețe. Mă gândesc, iată, numai la discuția de azi, câte lucruri am aflat, ce muncă extraordinară se produce în fiecare întreprindere din țară – și câte întreprinderi sunt – sau pe ogoarele noastre. Ce ne recomandă hotărârile de partid supuse azi discuției noastre în legătură cu munca ideologică și cu viața artistică? Tovarășul Nicolae Ceaușescu ne reamintește de niște datorii mai vechi. Suntem cei mai mulți dintre noi veniți din medii modeste, fără a face din asta un merit; a ne întoarce spre cei din mijlocul cărora am plecat nu este un act de eroism. Avem misiunea între altele de a aminti celor mai tineri istoria patriei noastre, tot ce a făurit mai frumos acest popor și dacă e s-o facem, s-o facem cât se poate de bine cu mijloacele pe care le avem la îndemână. Unealta noastră este scrisul, cuvântul, dacă ne batem joc de acest cuvânt vom fi priviți ca niște oameni care vin în uzine, pe ogoare, pe șantiere mai mult să-i încurce pe cei ce muncesc decât să-i ajute. Recomandarea de a merge acolo unde oamenii făuresc bunurile materiale ale societății nu este un îndemn gratuit. Dar a spune că ne ducem să luminăm poporul și uzinele sau pe țăran este o exagerare. Partidul nostru de când a venit la putere și-a propus să alfabetizeze masele și le-a alfabetizat, iar astăzi, când citim în această hotărâre că învățământul este obligatoriu timp de 12 ani, mi se pare ca avem de-a face cu un lucru măreț, cu care puține țări în lume – o spun cu siguranță – se pot mândri. Aceasta este o mare realizare a partidului nostru. Acum suntem îndemnați să mergem să cunoaștem întreprinderile, șantierele, unitățile agricole socialiste, precum și gândirea maselor de muncitori, care și ea este schimbată foarte mult față de trecut. Astăzi o bună parte din muncitori au bacalaureatul, ei sunt mai mult ingineri decât muncitori. Acești oameni știu ce-i aceea artă, ce-i aceea o piesă de teatru, știu ce-i acela un roman, știu ce este o poezie. S-a spus mai devreme să nu cădem în festivism, să nu facem din «Cântarea României», care este o idee foarte nobilă, un fel de șezătoare folclorică plină de strigături. Mi-a plăcut foarte mult, de pildă, ce a spus secretarul general al partidului: ca la concursul «Cântarea României» să vină mai ales cei harnici. Este foarte bine, pentru că, după o frumoasă fabulă, greierele e foarte dispus să vină să cânte și furnica să se aleagă doar cu truda. Să vină furnica la «Cântarea României»! Cred că este un lucru foarte folositor ca furnicile să cânte, și nu greierii! În încheiere, vorbitorul a subliniat: Vreau să asigur conducerea de partid că scriitorii se vor afla, cum au fost de altfel totdeauna, în focul muncii creatoare a poporului și vă

amintesc un foarte frumos cuvânt al regretatului Călinescu, care a spus cu un prilej: «Scriitorii nu trebuie să fie alături de partid, ci în partid». Asigur conducerea de partid că scriitorii au fost și vor continua să fie nu alături de partid, ci în partid”.

• [„Flacăra”, nr. 44] În *Ce profețim, ce profesăm*, Nicolae Stoian scrie despre *Epopeea națională și festivalul „Cântarea României”* – expresii ale patriotismului și umanismului revoluționar. „Programul de măsuri cu caracter politico-ideologic și cultural-educativ elaborat în toamna acestui an în vederea înfăptuirii hotărârilor Congresului al XI-lea al partidului și ale Congresului educației politice și al culturii socialiste îndeamnă, prin însuși spiritul sau creator, la îmbogățirea substanțială a experienței pe care o deținem în diferite domenii de activitate, la intensificarea strădaniilor fiecăruia dintre noi de a găsi soluții și inițiative menite să fructifice cât mai plenar un asemenea mod revoluționar de a concepe viața spirituală a națiunii noastre, formarea unui om cu adevărat multilateral pentru o societate multilateral dezvoltată. Aspirația realizării, cu mijloacele diverse, ale literaturii și artelor, a unei epoei naționale polarizează tot mai mult în anii din urmă nu numai dezbaterile, ci și strădaniile creatoare ale tuturor oamenilor din aceste domenii spirituale. Adevărul este că o asemenea idee, devenită comandament la ordinea zilei în contextul eferescenței ideologice generate de hotărârile și inițiativele partidului, readuce în conștiința contemporaneității una din cauzele pentru care iluștrii noștri înaintași n-au prețuit să-și închine cele mai nobile energii și sacrificii. Dacă am invoca fie și un singur moment crucial din această epopee, Războiul pentru independență, al cărui centenar îl vom celebra în anul care începe, și ce minunate dovezi de patriotism activi creator ne oferă scrierile, pânzele, desenele, corurile unui Alecsandri și Macedonski, Nicolae Grigorescu și Sava Henția, Gavriil Musicescu și Gh. Cucu. Fără îndoială, în istoria noastră națională există încă destule figuri și epoci care merită luminate cu mai multă intensitate și strălucire.” □ Aurel Baranga scrie *Despre teatru*. □ În *Opinii*, Al. Dobrescu scrie despre *Literatura de consum*. Ca exemplu este dat romanul lui Anghel Dumbrăveanu, *Piatra de încercare*: „Nocivitatea unor asemenea „scrieri” e dincolo de orice îndoială. Pentru că, ce mesaj poate transmite o carte în care autorul nu are ce face eu personajele, drept care le înfundă tot la două pagini în cârciumi, le pune să mediteze rizibil și să-și facă probleme din nimic? Și măcar de-ar fi un model de limbă românească! Cu așa lecturi, publicul își pervertește gustul și se duce de răpă pretenția de a face educație prin literatură. Ba, aș zice că și criticii au de suferit de pe urma lor. Dovadă, D. Micu, pentru care această fatală *Piatră de încercare* e, «în ansamblu, fără îndoială, frumoasă»”. ■ În *Scriitori români de azi*, Florin Manolescu publică un portret bio-bibliografic dedicat lui Ovid S. Crohmălniceanu. □ În *Cronica literară*, Cornel Moraru prezintă volumul lui Aurel Rău, *Întâlniri cu scriitorii*. □ Cu titlul *Cenacul Flacăra al Tineretului Revoluționar – Cronica* (201), Eugen

Seceleanu prezintă ultima ședință a Căminului Flacăra. □ În *Artă. Teatru. Cinema*, Octavian Paler, în *Între clasic și baroc*, publică eseu *Între lance și scut*. ■ În *Cronica filmului*, Horia Pătrașcu prezintă *Tănase Scatiu*, o ecranizare a romanului lui Duiliu Zamfirescu, *Viața la țară*, scenariul fiind semnat de Mihnea Gheorghiu, iar regia de Dan Pița. □ În *Racul* (123), Teodor Mazilu publică *O mașină mică, mică de tot, foarte mică*, iar Nicolae Dragoș – *Rața mecanică*. □ Toma George Maiorescu publică *Toamnă lituană*, un reportaj de călătorie.

● [„**Orizont**”, nr. 44] Cornel Ungureanu face *Portretul omului ca tânăr scriitor*, referindu-se la literatura lui Laurențiu Fulga (la împlinirea a 60 de ani) și realizându-i festiv un medalion monografic, în care îi găsește filiații și îl încadrează în rețeaua de afinități scriitoricești. ■ Sergiu Drincu prezintă autori români traduși în polonă, mesageri ai culturii române în Polonia, printre aceștia trecându-i în revistă pe Mircea Micu (cu *Patima*), pe Vintilă Corbul (cu *Dinastia Sunderland-Beauclair*) și pe Dana Dumitriu (cu *Masa zarafului*), menționându-i laudativ și pe harnicii traducători poloni, și anume Danuta Bienkowska, Stanislaw Bik, Irene Harasimowicz. ■ Mircea Ciobanu publică fragmentul *Nuntă '26* din romanul *Istorie* (în curs de apariție la Ed. Eminescu) ■ Iordan Datcu recenzează o altă culegere de poezii folclorice al lui Alexiu Viciu (*Flori de câmp*, Editura Dacia, 1976), acțiunea de aducere la lumină datorându-se în realitate editorilor R. Todoran și I. Taloș. ■ Gheorghe Grigurcu se confruntă cu dificultățile definirii și circumscrierii universului sadovenian, în articolul *Sadoveanu*, dificultăți datorate, spune el, „extensiunii și varietății neobișnuite a operei”. ■ V. Șerban recenzează de data aceasta câteva articole referitoare la problemele de cultivare a limbii, aparținând academicianului Iorgu Iordan, Mioarei Avram și acad. Al. Graur, articole apărute în revista *Limba română* XXV, nr. 4/ 1976 (articolul *Cultivarea limbii I*).

● [„**România literară**”, nr. 45] Ioan Alexandru semnează, pe prima pagină, articolul *Rodul pământului*. ■ Viața literară menționează că la Muzeul Literaturii Române a avut loc Sesiunea științifică anuală sub genericul *Mihai Eminescu și revelația manuscrisului*. Au susținut comunicări: Al. Oprea, Amita Bhose, Petru Creția, Claudia Dimiu, Eugenia Oprescu, D. Vatamaniuc etc. Cu această ocazie a fost acordat Premiul Perpessicius al revistei „Manuscriptum” pentru anul 1975 lui Vladimir Drîmba pentru ediția în trei volume a *Operele* lui Ion Heliade-Rădulescu. Asociația Scriitorilor din Iași a lansat la Piatra Neamț volumele *Divanul persian*, de Mihail Sadoveanu și *În afara legii*, de N. Vornicescu și A. Sever. Asociația Scriitorilor din Cluj-Napoca a inițiat o șezătoare la Clubul Muncitoresc din Câmpia Turzii la care au participat Ion Lungu, Teodor Mhadaș, Gabriel Pamfil, Nicolae Prelipceanu etc. Club-Litere de la Facultatea de Limbă și Literatură Română a inaugurat seria de evenimente *Convorbirile de marți* cu Fănuș Neagu și Ion Băieșu. „Jurnalul literar”

al cenaclului Nicolae Labiș de la Uzinele Electronica, București, beneficiază de contribuțiile lui Al. Raicu, Vasile Vior, dar și ale angajaților uzinei. □ Rubrica *Semnal* menționează volumul *Întâlniri cu scriitori*, de Aurel Rău (Ed. Univers) și noul volum de versuri al Etei Boeriu, *Risipa de iubire* (Ed. Albatros). ■ Alexandru Andrițoiu scrie articolul *Democrația poeziei noastre*. Textul este o demonstrație în sprijinul ideii că poezia de calitate devine ușor de reținut și de reprodus. Accesul memoriei la versuri este o dovadă a calității lor și a faptului că ele devin, prin reproducere, ale tuturor. Democrația înseamnă, în acest caz, comunicarea „cu toate gândurile și sentimentele cititorilor, de la cele civice la cele intime”, comunicare spre care „ne călăuzesc documentele de partid”. ■ Semnează versuri: Valeriu Bucuroiu, Ion Brad (la *File pentru „Cântarea României”*), iar Laurențiu Fulga publică proză. ■ La tema *Dezbatărilor „României literare”*, *Educație, Tineret, Literatură*, răspund: Valeriu Râpeanu, Dan Cristea, Alexandru Mitru, Ștefan Pârvu – tehnician la Întreprinderea Electroaparataj, București. □ Contribuția lui Valeriu Râpeanu se intitulează *Angajarea cititorului*. Oferind multe exemple din literatura postbelică, autorul creionează o clasificare a evoluției literaturii în două etape, cea a literaturii angajante și cea a vârstelor tinere: „Proza românească de astăzi reflectă angajarea, experiența, aventura de astăzi aflându-și mereu rădăcinile în vârsta opțiunilor, entuziasmului, visului. Două atitudini cărora prozatorii de azi și de aici le-au aflat o sinteză cu consecințe dintre cele mai fericite asupra dezvoltării literaturii noastre”. □ Dan Cristea consideră că literatura are un rol major în influențarea tinerilor, iar, pentru ca influența să nu fie negativă și cărțile prost înțelese (exemple *Suferințele tânărului Werther* sau *Robinson Crusoe*), interpretarea lor trebuie însoțită de educație. „Literatura își presupune întotdeauna cititori avizați și acest lucru nu ține decât de educația publicului pregătit s-o primească. O educație atât a vieții sociale, politice și morale, cât și a celei literare. Și în această ordine de idei, deși nu cred într-o literatură strict compartimentată, care să satisfacă expres exigențele numai și numai ale unei anumite vârste, lăsând complet indiferentă altele, împărtășesc totuși părerea celor care socot că citirea cărților presupune o obișnuință gradată a lecturii, făcând din aceasta un mijloc de orientare a spiritului și nu unul de vană epatare a neavizaților”, consideră Dan Cristea. □ Intitulându-și intervenția *Literatura, o înnobilare*, Alexandru Mitru evocă numeroasele experiențe de cenaclu, discuții, comunicări literare, ore suplimentare pentru a demonstra interesul tinerilor pentru literatură, menționând și dorința lor „de a se regăsi în scrierile contemporane, unde râvnesc să descopere întreg tumultul constructiv al evului socialist și, înainte de orice, adevărul vieții”. ■ O pagină îi este dedicată lui Imre Horváth Imre cu ocazia aniversării a 70 de ani. Scrie despre personalitatea și poezia sa János Kovács. ■ *Breviar-ul* lui Șerban Cioculescu îi este dedicat lui Traian Demetrescu. Este un text biobibliografic în care sunt revăzute atât poezia, cât și romanele și publicistica. ■ Se inaugurează o ru-

brică intitulă *Opinii și controverse* care găzduiește, în acest număr, comentariile și contraargumentele lui I. Negoitescu la anumite note de subsol din cartea *De la Ion la Ioanide*, de Nicolae Balotă, în care acesta din urmă îi critică opiniile cu privire la anumite subiecte de analiză cum ar fi: stilul lui N. Iorga, suferința la Blecher, comparația dintre Călinescu și Rabelais etc. ■ Redacția semnalează în nr. 3/1976 al „Revistei de filozofie” studiul „Știința substanței” – *manuscrisul filozofic inedit al lui Camil Petrescu*, de N. Tertulian. ■ Sunt anunțate decesele scriitorului Barbu Solacolu și poetului Domokos Szilágyi. ■ La *Cronica literară*, N. Manolescu se oprește asupra volumul de *Memorii*, semnat de Iorgu Iordan (Ed. Eminescu, 1976). Memoriile, publicate la vârsta de 88 de ani, cuprind perioada copilăriei și adolescenței autorului, de la 1888 până la sfârșitul Primului Război Mondial. Manolescu remarcă, în primă instanță „simțul numelor” evident în text, apoi portretistica, înclinația către judecata morală mai degrabă decât către „caracterizarea literară”, dând note și foștilor săi profesori sau diverselor figuri publice de la începutul secolului (Delavrancea, C. Stere, Al. Marghiloman etc). Manolescu remarcă sentințe scurte și seci, o memorie care „nu iartă nimic și ține minte tot”. ■ Mircea Iorgulescu recenzează volumul *Carnete europene*, de Adrian Marino (Ed. Dacia, 1976). Criticul consideră călătoriile lui Marino culturale prin excelență: „Biblioteci, muzee, expoziții; apoi redacții, edituri, congrese, colocvii; acesta e «spațiul» *Carnetelor europene*, explorat însă fără pedanterii, fără «academicism», într-o dispoziție de maximă receptivitate «critică» și cu o degajare ce nu exclude nici participarea entuziastă, nici vibrația la «sublim» și nici notația ironică (dar la Adrian Marino se poate vorbi mai curând de sarcasm) sau reacția de refuz direct”. ■ Dana Dumitriu scrie despre cartea lui Ion Hobana, *O falie în timp: pagini de anticipație românească* (Ed. Eminescu, 1976). Autoarea este de părere că textele literaturii de anticipație prezente în antologie au pierdut din spiritul critic, ironie sau chiar sarcasm în favoarea „fanteziei tehnice”. Mai mult, ea identifică o anumită naivitate a acestui tip de literatură: „Naivitatea constă tocmai în iluzia că omul va evolua în raport numai de evoluția științei, omițându-se faptul că el va evolua mai ales în raport cu sine însuși. [...] Cred că încă lipsește literaturii noastre științifico-fantastice viziionarismul cu rezonanțe filozofice, sociologice”. ■ Valeriu Cristea aduce în atenție studiul semnat de istoricul literar Teodor Vârgolici, *Ecourile literare ale cuceririi independenței naționale* (Ed. Eminescu, 1976). Criticul insistă mai ales asupra evenimentelor mai puțin cunoscute, asupra elementelor care redau atmosfera din jurul anilor războiului, dar și asupra faptului că ar fi fost, poate, mai necesară o perspectivă a războiului în contextul crizei orientale. ■ La *Prima verba*, Laurențiu Ulici prezintă romanul *A doua mireasă*, de Viorica Ciorbagiu (Ed. Albatros). ■ Ioana Mălin, menționează, la cronică de radio și televiziune, dramatizarea radiofonică sub formă de serial a *Istoriei ieroglicice*, în regia artistică a lui Cristian Munteanu.

• [„Tribuna”, nr. 45] Cuprinde versuri de Bazil Gruiă, Mihai Traianu, Gheorghe Daragiu, Radu Cosașu (în secțiunea *Cronica de trei secunde*), N. Prelipceanu, reportaj de Romulus Diaconescu, proză de Alexei Rudeanu și Saul Bellow (trad. Virgil Stanciu). Fragmentul scris de acesta din urmă, provenit din *Omul-pendul*, însoțește o scurtă prezentare a scriitorului cu ocazia decernării Premiul Nobel pentru Literatură pe anul 1976. ■ În a cincea parte a studiului său *Lectura: un eveniment al cunoașterii*, Ion Vlad discută eseu *Romanul lecturii* (C.R., 1976), de Gelu Ionescu: „E primul text dintr-un volum care pledează pentru integrarea lecturii în sistemul general de discipline formate prin multiple interferențe (lingvistică și teorie literară) și e de remarcat faptul, fără îndoială simptomatic pentru nivelul criticii, că lectura asimilează cel puțin câteva dintre temele criticii, ale istoriei literare și, bineînțeles, ale teoriei, poeticii și semioticii literare. Criticul adoptă ca premisă a eseului său soluția cea mai avantajoasă: comportamentul cititorului (criticul este și el un cititor), intervenția acestuia și felul cum procedează în calitate de receptor al unui text, al unei realități extinse dincolo de spațiul material al cărții parcurse”. ■ Victor Felea comentează volumul Mariei Vodă Căpușan, *Teatru și mit* (Dacia, 1976): „... scrisul său este substanțial și animat de mișcarea vie a ideilor, a disjuncțiilor binevenite; el ne poartă prin fantastica și strania lume a teatrului atât de bogată în aspecte și experiențe, în mutații și îndrăzneții, lume predispusă mereu înnoirilor, oglindă adeseori necruțătoare a celeilalte lumi mai mari pe care o înfățișează. *Teatru și mit* e o carte redactată cu pasiune și inteligență și reprezintă o lucidă și convingătoare privire asupra unei importante secțiuni a teatrului contemporan”. ■ În *Comunicare și spontaneitate*, Ion Marcoș subliniază vitalitatea cărții de interviuri *Dialoguri fără Platon* (Dacia, 1976), de Nicolae Prelipceanu: „Evident că publicistul Nicolae Prelipceanu face serioasă concurență poetului și prozatorului Nicolae Prelipceanu. «Dialogurile» sale, publicate în presă unele cam în același timp cu ale lui Adrian Păunescu formează, citite abia acum împreună, o carte-surpriză, vie, captivantă”. ■ Constantin Dumitrache recenzează placheta *Stele pe dealuri* (Scrisul Românesc, 1976), de Lucian Avramescu, în care domină spațiul natal al satului românesc: „Izvorul poemelor din *Stele pe dealuri* rămâne satul; satul ca univers al copilăriei, satul ca univers al purității (gândul te poartă la Lucian Blaga), în sfârșit satul ca loc al aventurii căutării timpului pierdut; un univers al candorii sufletești care a dominat «primele iubiri»”. ■ I. O. rezumă tematica numărului 2 din 1976 al revistei „Cahiers roumains d'études littéraires”: „Numărul 2/1976 al acestei apreciate reviste se axează pe relația semnificativă dintre conștiința estetică și conștiința cetățenească a omului de artă. Principalele materiale teoretice iau în dezbatere întrepătrunderea factorului estetic și a celui politico-social, cu exemplificări bogate îndeosebi din literatura română clasică și contemporană”. ■ Este publicată prima parte a ultimului interviu realizat de Vasile Rebreanu cu Victor Eftimiu în 1969, având un caracter preponderent biografic și memo-

rialistic: „ – *Stimate maestre, am dori să vă întrebăm, am dori să cunoaștem câteva din avatarurile profesiei dumneavoastră de scriitor. Cu ce ați început?* – Cariera mea literară de fapt a fost gazetăria. Am început ca reporter adjunct la «Dimineața» și «Adevărul» și m-am ocupat cu partea «faptele diverse», așa numite *Întâmplări din capitală*. Îmi vedeam de treabă cu foarte multă sârguință. Noi, reporteriiăștia mici, aveam un carnet la poliție, un catastif, pe care de la poliție se scriau toate întâmplările senzaționale petrecute peste zi: crime, sinucideri, furturi, incendii. Dar eu nu mă mulțumeam, ca unii din colegii mei, să transcriu din condica poliției lucrurile care mi le dădeau ei. Ci mă duceam pe unde găseam un caz interesant, mă duceam chiar la fața locului și anchetam singur. Așa, cu ocazia asta, am cunoscut periferiile Bucureștilor, mahalalele, am văzut văduve plângând, am văzut oameni care au rămas pe drumuri din cauza incendiilor. [...] Pe când eram la «Adevărul» și «Dimineața» scriam poezii la revista «Duminica» și scriam și la alte reviste. Mi-aduc aminte: am scris la «Ziarul călătoriilor» niște aventuri extraordinare. Inventate, bineînțeles. Am scris la «Veselia» lucruri comice. Am scris de toate, paralel cu activitatea de reporter adjunct; făceam o grămadă de lucruri, la care puteam să le spun «literaturi». Știu că am început să iscălesc Marcador. Pe urmă am iscălit versurile Atanes. Aceste versuri Atanes apăreau și au avut elogii. Mi-aduc aminte că Nicolae Iorga m-a elogiat pentru poeziile semnate atunci Atanes”.

5 noiembrie

- **[„Scânteia”, nr. 10 641]** *Cu ocazia alegerii noului președinte al Statelor Unite ale Americii* Nicolae Ceaușescu transmite o telegramă Domnului Jimmy Carter.

- **[„Contemporanul”, nr. 45]** Dumitru Micu descoperă în cartea lui D.R. Popescu, *Ploile de dincolo de vreme, Un roman caleidoscopic*: „Continuând romanele din viața satului în curs de cooperativizare și cooperativizat ale autorului (*F, Vânătoarea regală, O bere pentru calul meu*), fără (probabil) să încheie ciclul, *Ploile de dincolo de vreme* repun implicit în funcțiune toate mecanismele posibile înăuntrul formulei epice validate în aceste scrieri, formulă generată de o optică, de un mod de gândire a literaturii proprii, de fapt a întregii proze a lui D.R. Popescu, ca de altfel și teatrul său”. ■ Dan Grigorescu semnalează apariția traducerii *Romanele mesei rotunde*: „Aurel Tita a urmărit tocmai acest aspect al narațiunii medievale, simțul mișcării și al culorii; versiunea sa pare a evita cu bună-știință elementul de arhitectură stabilă ce amenință să se transforme în convenție”.

- **[„Cronica”, nr. 45]** Mircea Dragomir marchează *5 ani de la Plenara C.C. al P.C.R. din noiembrie 1971* cu textul *Tinerețea spiritului revoluționar*. ■ Al. Andriescu semnează cronică literară la *Carnete europene* de Adrian Marino, Editura Dacia, 1976: „*Carnetele europene* ale lui Adrian Marino sunt înainte de orice, așa cum a dorit și cum a spune autorul lor, un «seismograf

spiritual». Din paginile acestui «pseudo-jurnal» se reconstituie cu ușurință un autoportret care ar putea (riscurile oricărei dezvăluiri de acest gen) răscoli des-tute susceptibilități». ■ C. Blănaru prezintă *Prozatori suceveni*: □ Toader Hrib, *La Putna, la Chilia lui Danil Sihastru*: „Totul este spus cu cuget limpede, într-o limbă plină de sevele arhaismului și regionalismului, de înflorările neologismului țâșnite ca o volbură”. □ George Sidorovici, *Vulpile*: „*Vulpile* descinde din eposul moldovenesc. Dar nu din cel sadovenian, deci mediat, ci direct din cel popular. Rezultatul îi apropie mai mult de Eusebiu Camilar decât de Sadoveanu”. □ Alexei Rudeanu, *Exilul pisicilor* (1969), *Ultimul Monac* (1973), *Focul rece* (1973): „În tot ce a scris Alexei Rudeanu se vede plăcerea de a povesti indiferent dacă e vorba de o dramă sau de o întâmplare cu haz”. □ Vasile Andru, *Iutlanda posibilă* (1970) și *Mireasa vine cu seara* (1973): „Nu «hrănirea» cititorului cu fapte trebuie să ne ofere numaidecât proza lui Andru, ci creșterea complexității relațiilor dintre ele și a caracterului persuasiv al «vocilor» lor”. ■ Din *Moment* reținem: □ *Viața Românească*: „Orientându-se spre o tematică diversă, cultivând cu discernământ spiritul critic, «Viața Românească» oferă aproape întotdeauna cititorilor texte de aleasă ținută intelectuală. În nr. 9/1976, un foarte interesant articol inedit aparținând poetului Lucian Blaga scoate în evidență problema interferențelor stilistice în cultura românească”. □ N. Irimescu, *În câteva cuvinte*: „O inițiativă ce poate duce la realizarea unei incinte cu deosebită forță evocatoare: alea busturilor de scriitori la intrarea în parcul casei Pogor – Muzeul Literaturii. Investigând prin magazinele primăriei ieșene, cercetătorii istoriei literare au descoperit câteva chipuri de bronz rămase fără soclu, începând cu cel al lui Mihail Sadoveanu. De asemenea, la sediul Comitetului județean U.T.C. se află încă trei asemenea busturi ce stau fără a fi expuse. Numai că, de astă dată, se pun niscaiva chichițe scriptologice privind transferul pe scena Muzeului. Întrucât realizarea unei asemenea alei care să conducă spre incinta ședințelor junimiste e o acțiune ce trebuie susținută de noi, toți, avem credința că, până la urmă, barierele de hârtie vor fi învinse. [...] * La 15 noiembrie se împlinește un secol de la nașterea poetei Anna de Noailles, născută Brâncoveanu, aniversare căreia în Franța i se acordă o importanță deosebită. Astfel, editurile franceze reeditează opera scriitoarei precum și monografia scrisă de Edmée de la Rochefaucauld. Vor fi imprimate timbre și se va deschide la Biblioteca Națională o expoziție cu manuscrise ale poetei. Despre eficiența cenaclului literar în formarea și afirmarea tânărului scriitor discută Laurențiu Fulga, Gh. Tomozei și Sergiu Nicolaescu, înconjurați de unii cenacliști și găzduiți în «Luceafărul». Din anchetă reținem: «cenaclul literar este locul celor îndrăgostiți simultan de frumos și adevăr în conformitate cu emblema „arta este oglinda realității”». * Despre Perpessicius scrie întreaga noastră presă literară cu prilejul împlinirii a 85 de ani de la naștere. Emoționantă evocare lui Eugen Barbu («Săptămâna») din care memorăm: «Era figura dintotdeauna a cărturarului, a omului abstras de la

realitatea grăbită, uitând poate să mănânce, muncind fără răgaz ore în șir fără să-i pese că în jur peisajul se schimba, că viața crește tumultuos rupând din roca timpului folie după folie». «Patriot ești atunci când spui țării tale adevărul», afirmă pe bună dreptate acad. C.C. Giurescu («Flacăra»), continuând «un istoric laș, care scrie de frică sau de porunceală, e în dezacord cu istoria țării/ Dialectica nu înseamnă să faci alb din negru și negru din alb, ci să pui în evidență un anumit factor într-o anumită împrejurare»". ■ Sub semnătura Olga și Corneliu Dima-Drăgan aflăm că există *O antologie Eminescu în limba germană anterioară ediției princeps*, semnalând antologia *Rumanische Dichtungen*, alcătuită de Carmen Sylva și Mite Kremnitz, Leiptzig, 1881. ■ Ion Istrati scrie despre laureatul Premiului Nobel, *Saul Bellow*: „Saul Bellow își merită înalta distincție recent acordată, deoarece știe să exploreze cu talent, cu adâncă penetrație psihologică și cu clară viziune umanistă frământările etice și sociale ale intelectualității din societatea americană contemporană”. ■ Versuri semnează Maria Bărbulescu (*Olarul și făptura mâinilor; Pomeni-vor de faptele tale...*), Ion Beldeanu (*Pământ românesc; Sămânța sărbătorii*). □ Andrei Moldovan prezintă *Cenacul „Grigore Silași” din Beclean pe Someș*; citim versuri semnate de: Ion Cățoveanu (*Istorie; Remember*), Liana Stela Ionescu (*Vis de vară*), George Gavriluțiu (*Toamnă*), Andrei Moldovan (*Miez de noapte*), Liviu Petrina (*Ultimul meu tren*); scurta proză este semnată de Aurel Podaru (*Plicul*). □ N. Barbu publică *Itinerar sovietic* care cuprinde *Moscova-Tașkent-Leningrad*.

● **[„Munca”, nr. 8360]** În *Vă propunem spre lectură*, Mihai Cernat prezintă romanul *Ploile de dincolo de vreme* de D.R. Popescu: „Lumea romanelor lui D.R. Popescu („F”, „Cei doi din dreptul Țebe”, „Vânătoarea regală”) șochează prin ineditul situațiilor în care se mișcă și acționează eroii care-i dau, în fond, „suflul” epic. Din acest punct de vedere recenta sa creație, „Ploile de dincolo de vreme”, nu face excepție. Autorul are o pronunțată disponibilitate pentru echivocul și misterul întâmplărilor, intriga fiind propulsată de o permanentă stare de anchetă, ceea ce-i conferă tensiune și spectaculos, amplificate de folosirea simbolurilor, a parabolei, a alegoriei. D.R. Popescu reabilitează, am putea spune, în romanele sale, povestirea, căci fiecare operă a sa este alcătuită dintr-o succesiune de astfel de narațiuni. În fond, mai multe trepte narrative care permit autorului o interpretare personală a realității cu pendulări ale demersului epic între un spațiu real și altul (fantast, imaginar, grotesc etc.). La fel ca și celelalte volume anterioare și „Ploile de dincolo de vreme” se constituie ca o meditație gravă, plină de responsabilitate asupra raportului dintre individ și mediul său de existență”.

● **[„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 309]** Se deschide cu poemul *De țară* de Mircea Micu. □ Tot pe pagina 1, o reverență înspre Al. Philippide, în articolul lui H. Zalis, *Critica între iubire și tăgadă* (continuat și în nr. 310). „Pe făgașul criticului constructor, Al. Philippide merită să fie urmat și

imitat. Deocamdată, să îl salutăm în tripla lui postură: de om de carte, de om de gust și de om de cinste.” □ Juriul celor 13 întâlniri la MLR a acordat premiul onorific *Perpessicius* al revistei „Manuscriptum” pe anul 1976 ediției *Ion Heliade-Rădulescu – Opere*, în 3 volume, vol. 3 apărut în 1975 la Ed. Minerva, realizate de Vladimir Drâmba. □ O recenzie semnată de Amza Săceanu, la vol lui Ion Pascadi – *Artă și civilizație*, apărut la Ed. Meridiane. □ Traian Iorga anunță, în *Cronică de librărie*, câteva evenimente literare: ultimul volum (al 14-lea) din tălmăcirea românească a basmului *1001 de nopți*, B.P.T., „textul românesc, plin de savoare, fiind girat de H. Grănescu”; volumul *Shakespeare pe ecran* de D. I. Suchianu și Constantin Popescu, Ed. Meridiane; *Proprietarul de poduri* de Mircea Dinescu, Ed. Cartea Românească, cu un poem ca *Dialog planetar*, „Semnificativ pentru prospețimea deosebită a imaginilor”. □ Cristian Livescu pune în discuție cartea lui Aurel Rău, *Întâlniri cu scriitori*. □ Continuă dezbaterile în jurul *Heraldicii* lui Marcel Sturza-Săucești, prin Dan Mutașcu (*Heraldică și metaforă*). ■ Simbolic pentru această perioadă devine și textul lui Dinu Săraru, *Teatrul, critica și orientarea gustului public* – pe marginea Expunerii la Congresul educației politice și al culturii socialiste, în care Nicolae Ceaușescu a subliniat rolul de „armă puternică” al criticii literare, „în lupta pentru o artă revoluționară, pentru formarea omului nou, cu o concepție înaintată despre lume”: „Afirmarea plenară a principiilor etice, estetice și ideologice ale culturii socialiste a determinat un raport nou, activ, în cadrul dialogului *Teatru-Public*, acesta din urmă revendicându-și cu o tot mai justificată exigență dreptul de a participa la actul de cultură și în ipostaza de creator, nu numai în aceea de simplu receptor. În acest context, criticii de specialitate îi incumbă o misiune mult mai complexă, o răspundere social politică deosebită, exercitarea sacerdoțiului critic fiind confruntată major, cu acute rigori de ordin ideologic și pedagogic. Încetând să mai fie doar exegetă, circumscrisă exclusiv perimetrului estetic, critica vine să-și întemeieze, astăzi, din ce în ce mai convingător, o condiționare civică... pentru că ea se va adresa acum cu o sporită preocupare și spectatorului, solicitându-l să colaboreze la realizarea unei direcții culturale anume... Universul spiritual socialist oferă el însuși criticii criterii manifestare menite să o implice în acțiunea socială și politică general orientatoare a climatului social socialist. Critica devine, astfel, un act politic în înțelesul cel mai deplin al termenului, înnobilitându-se, ea însăși, pentru că își asumă, conștient, un rol social activ, fapt care o dermină să-și sporească influența și eficiența.” □ Versuri de Vasile Smărăndescu și Octav Sargețiu. □ Emil Manu semnează cronică literară la Adrian Marino – *Carnete europene*, în care se pledează pentru depășirea „complexului Dinicu Golescu”: „Azi românii merg ei *spre lume* și *în lume*, abolind ierarhizările tradiționale... După *Ole!España...* Adrian Marino își strânge acum o parte din jurnalele de călătorie în câteva țări europene.. Formula jurnalului publicat de A. Marino este *Jurnalul unor stări*

de spirit... *Carnetele europene* sunt net anticonformiste; autorul își face din anticonformism un stil de viață.”

6 noiembrie

● [„Scânteia”, nr. 10 642] Pe prima pagină apare *Hotărârea Plenarei Comitetului Central al Partidului Comunist Român cu privire la realizarea Programului de măsuri pentru aplicarea hotărârilor Congresului al XI-lea al partidului și ale Congresului educației politice și al culturii socialiste în domeniul muncii ideologice, politice și cultural-educative*. ■ Aflăm și despre *Adunarea festivă din Capitală consacrată aniversării Marii Revoluții Socialiste din Octombrie*, în cadrul căreia citim și cuvântările tovarășului Ioan Avram și a ambasadorului V. I. Drozdenko, precum și despre *Recepție la Ambasada Uniunii Sovietice*.

● [„Luceafărul”, nr. 45] Se deschide cu editorialul politic *Programul responsabilității comuniste*, semnat redacțional. ■ Marin Preda polemizează, în *Viață și literatură*, cu o cititoare de la Șantierul Naval din Brăila, ale cărei opinii au fost popularizate de *România literară*: „Siguranța de sine în ignoranță a fost un fenomen pe care l-am trăit, reînvierea lui, chiar cu precauție, ne-ar da un fior în spate. Unei cititoare i se pare că poate opune pe Felix Sima, din *Enigma Otiliei* de G. Călinescu sau pe eroii lui Salinger, creațiilor literaturii noastre contemporane. E bine că i-au plăcut acești eroi. Dar, ca să fiu la fel de hotărât ca această cititoare, trebuie să-i spun că, pentru mine, acești eroi au astăzi o semnificație limitată din punct de vedere al unei confruntări cu problematica zilelor noastre. Felix Sima e un adolescent fără complexitate, care nu înțelege nimic din «enigma» Otiliei, enigmă care nu ne spune mare lucru despre eternul feminin, decât că această fată a preferat lui Felix un bătrân, pe Pascalopol, bătrân cu care Dumnezeu știe ce viață a dus (în subiect, autorul ne sugerează că n-a trăit, să zicem, o iubire senzațională), iar destinul său ulterior nu ne dezvăluie nimic care să facă pe un economist de la șantierul naval din Brăila să regrete că scriitorii români contemporani n-au scris ceva asemănător în intensitate și interes. Valoarea cărții e în altă parte, după cum bine se știe [...]. Cât despre originalitatea eroilor lui Salinger, știe cititoarea despre ce vorbește? Ni-i dă ca model? Băieți înspăimântați de povestirile unui șofer înșelat în dragoste? Nu e rău! Șocați de război care se comportă normal? Bine! Dar adolescenți care fug de-acasă și descoperă un oraș tentacular cu târfe și pederăști? Unde a văzut la noi cititoarea noastră de la șantierul naval Brăila astfel de eroi «originali»? «Nu întotdeauna ne simțim în paginile romanelor tot atât de bine ca pe șantier», scrie mai departe cititoarea noastră, în numărul trecut al *României literare*, sugerând iarăși că în paginile romanelor ar trebui să se simtă la fel de bine ca pe șantier. Vă simțiți atât de bine acolo, stimată cititoare? Totul e în regulă acolo? Produceți atât de bine încât doar literatura vă supără? La ce vă mai trebuie literatura? Nu știți că literatura (adică o formă a

cunoașterii) e, între altele, și o compensare? O aspirație? Un vis? Aveți nevoie de vis? N-aveți, și eu vă cred. Atunci, lăsați literatura pentru cei care își regăsesc în ea un ideal estetic [...]”. ■ Pe prima pagină, poemul *Cal cu lemne* de Adrian Păunescu. ■ *La 70 de ani*, HorváthImre este omagiat prin găzduirea unui grupaj de versuri, în traducerea lui Dim. Rachici. ■ Voicu Bugariu discută, împrumutând un concept al lui Lukács, în formularea lui Lucien Goldmann, despre *romanul educativ*, care poate contribui la formarea etică: „Referindu-ne la peisajul literaturii noastre contemporane, vom constata existența a numeroase romane de primă mărime care pot fi caracterizate prin conceptul descris mai sus. Iată, de pildă, romanul *Intrusul* de Marin Preda, în care personajul principal parcurge o serie de încercări deosebit de dificile, pentru ca, în cele din urmă, să găsească resursele începerii optimiste a unei noi perioade de viață. O evoluție asemănătoare o au și personajele din *Risipitorii*. Drumul lor spre echilibrare matură este exemplar. În cu totul alte forme problema maturității necesare este ridicată în romanele lui Alexandru Ivasiuc (unde o seamă de eșecuri se produc tocmai din lipsa acestei maturități, autorul pledând implicit pentru echilibru între aspirațiile individuale și armonizarea lor cu necesitățile realității sociale concrete), sau în cărțile lui D.R. Popescu, unde nenumărate voci clamează împlinirea unei justiții morale” (*Literatură, tinerețe, educație*). ■ La *Atitudini*, Mihai Pelin semnalează *Locuri comune în literatura de evocare*, furnizând „o reacție la adresa acelor articole ocazional comemorative, care se obstinează în a vehicula numai câteva nume, acreditate mai mult de o îndelungată tradiție publicistică decât de realitatea strictă a câmpului de luptă”. ■ Ioana Diaconescu „scrutează” eseistic *Poezia și lumea ei*. ■ *O exigentă conștiință artistică* descoperă Paul Dugneanu în romanul *Alexandra și Infernul* de Laurențiu Fulga: „Este demn de revelat că autorul a reușit o perfectă simbioză între accentul existențialist al viziunii (amintind, spre exemplu, luciditatea extremă din *Zidul* de J.P. Sartre) și concepția aproape magică asupra iubirii, caracteristică literaturii romantice. *Alexandra și Infernul* este, în pofida unei anume lipse de detașare în tratarea subiectului, unul dintre importante romane românești, având drept centru de meditație realitatea tragică a războiului”. ■ „În *Doctorul Poenaru*, Paul Georgescu scrie în versiune modernă mai vechiul roman al «locului unde nu s-a întâmplat nimic»”, notează M. Ungheanu la *Cronica literară*. Câteva observații: „Prozatorul Paul Georgescu este dublat de un critic ale cărui opinii despre proza românească sunt de mult cunoscute. A trece cu vederea încărcătura livrescă a prozei lui este imposibil. Polemismul secret, alteori fățiș al literaturii lui îi dă o savoare intelectuală particulară. În însemnările despre roman, publicate anterior, Paul Georgescu s-a arătat un adversar suplu, dar ferm, al romanului de formulă tradițională. Surpriza este de a constata că ultimul roman [...] se conciliază mai mult decât alte proze ale sale cu formulele tradiționale. [...] Descoperim însă la Paul Georgescu un ochi preocupat de mediul natural și mediul cosmic cu o

intuiție a detaliului esențial pe care o găsim la puțini prozatori români. [...] Remarcabile sunt, în acest roman, ca și în celelalte proze ale lui Paul Georgescu, portretele. Adesea, naratorul se retrage cu totul din scenă și personajele își configurează fizionomia complexă prin intermediul unor monoloage al căror firesc le răscumpără lungimea. Virtuozitatea prozatorului este, mai ales în acest al doilea caz, înconfundabilă. [...] Mediul provincial trăiește întreg atât prin observația de comportament, redusă întotdeauna la esențial și decisiv, cât și printr-o naturalețe a vorbirii care ne face să ne gândim la lecția lui Caragiale. Folosirea stilului indirect liber în care sunt scrise multe pagini din roman atinge o măiestrie pe care numai la Caragiale și Mihail Sadoveanu am mai întâlnit-o. Proza lui Paul Georgescu, substanțială de regulă, delectează prin excelența stilistică. Prozatorul și-a constituit un stil detașat, inteligent, adesea ironic, capabil să răspundă celor mai diverse solicitări, apt să înfrunte teritorii existențiale totalmente opuse. În *Doctorul Poenaru*, acest stil este disponibil atât pentru reconstituirea subtilă, cu ajutorul limbajului, a culorii locale, pagina, deși de o ținută literară impecabilă, poate deveni document lingvistic pentru cercetătorul formelor lingvistice specifice Bărăganului, cât și pentru dezbaterea intelectuală susținută, care solicită un vocabular la mare distanță de lexicul câmpenesc, pe care pagina prozatorului îl absoarbe firesc. La acest capitol, Paul Georgescu continuă cu succes pe Camil Petrescu și G. Călinescu, pe care i-a înțeles organic, și, în bună măsură, pe Mihail Sadoveanu. [...] Fără excesele epatante din *Coborând*, fără scăderile de veridicitate din *Înainte de cădere*, romanul *Doctorul Poenaru*, care nu se ridică peste tot ca valoare la cota artistică a celor *Trei nuvele*, dar cu care este îndeaproape înrudit [...], reprezintă echilibrat suma calităților caracteristice ale prozatorului Paul Georgescu". ■ În *Desprindere și filosofare*, Dorin Tudoran discută, la *Viața cărților*, al doilea volum de versuri al lui Iustin Moraru, *Desprinderea fiului*, semnalând că „foarte multe poezii care debutează bine sau cel puțin onorabil eșuează în finaluri explicative, aproape didactice". Comentatorul surprinde și unele calități: „Deocamdată, singurele poezii care-i reușesc [...] sunt cele ale unei stări, chiar dacă au un aer vădit minor [...]". De asemenea, nu i se poate refuza poetului știința gestului tandru [...]". Concluzia nu lasă loc de nuanțe: „Deocamdată, însă, parafrazându-l pe poet, poezia lui Iustin Moraru ni se pare deschisă aluviunilor". □ Romanul *Evadare din pustiu* al lui George Ghidrigan este avut în vedere de Valentin F. Mihăescu, care își dezvăluie impresiile pe măsură ce prezintă conținutul cărții. De pildă, ajungând la momentul în care un personaj își retrage manuscrisul depus la o editură, recenzentul punctează: „Ceea ce nu face George Ghidrigan!" (*Promisiuni neonorate*). □ Doina Uricariu „trece" prin *Transcrieri*, cartea lui Ion Pop, care – și aceasta – „ne îndreptățește să vedem în autorul ei un exponent al criticii de identificare": „Cele mai bune eseuri sunt scrise când structura sa critică se întâlnește cu conștiința poetului analizat. Într-un mod evident decât la alți confrăți, articolul

mai puțin semnificativ conține implicit o judecată de valoare negativă [...]. La Ion Pop, atitudinea de participare lăuntrică determină însăși valoarea textului critic”. Recenzenta consideră că eseurile despre Blaga și Fundoianu „merită să fie dezvoltate într-o carte”. Unele considerații: „Excelentă ideea despre «restaurarea modelului» ca o mare obsesie blagiană, deopotrivă cuprinsă în *Eu nu strivesc corola de minuni a lumii* și *Lumea este poveste infinit mutilată*. Fertile sunt observațiile despre spațiul bacovian sau tensiunea liricii pillatiene cuprinsă între polul «amintirii» și cel al «amintirii lumii citite». Nou ne apare Eminescu răsfrânt în oglinda avangardei, deși ar fi fost mai complexă ideea însoțită de reciproca ei. Altul, mai deplin, mi se dezvăluie universul arghezian surprins în ipostaza lui de cosmos văzut de «ochiul copilăriei»”. ■ În *Versificatorii*, Al. Piru „judecă”, la *Cartea de debut*, volumul *Călătorie spre ceilalți* al lui Nicolae Diaconu, „încă imprecis configurat, cu vagi reminiscențe din Nichita Stănescu [...] și din Ioan Alexandru”, și *Luceafăr de dor*, volumul lui Puiu Cristea, ziarist la *Viața Buzăului*, cu „un număr de cântece de vitejie în spiritul Vlahuță-Rahoveanu-Crânguleanu, cu referiri la voievozi și la Eminescu [...]”. Unul dintre cântecele lui Puiu Cristea „ar fi putut fi semnat de Vlahuță însuși”, apreciază Al. Piru, care conchide: „Observăm predilecția poetului pentru substantivele terminate în *ire*. Eminescu este o *fulguire*, lui Puiu Cristea îi este dor de-o *fântânire*. Am zice că acest substantiv nu există în limba română, dar de vreme ce poetul îl așteaptă să-i iasă în cale cu ciuturile pline, înseamnă că s-a gândit pur și simplu la o fântână din care juna Rodica tocmai a scos apă”. ■ N. Stoicescu și Andrei Lenard continuă ancheta *Cenaclul literar – formă a culturii de masă*, alcătuită din micro-interviuri. □ Astfel, Al. Piru „fixează” *Rolul criticului în cenaclu*: „Că un cenaclu trebuie condus de un scriitor consacrat mi se pare de la sine înțeles. Dar nu totdeauna scriitorii consacrați au și autoritate. [...] De obicei, consacră marii critici, care au autoritate și nu țin seama de notorietatea la un moment dat a unui scriitor. [...] Un conducător de cenaclu trebuie să fie [...] un critic de autoritate, cu experiență literară. Trebuie să aibă timp să citească spre a alege piesele de citit în public. Trebuie să aibă curajul de a respinge ceea ce nu se ridică la un anumit nivel artistic. În cazul că a găsit lucruri bune, trebuie să le recomande presei sau editurii în vederea publicării, prin urmare să poată valorifica descoperirile. În sfârșit, trebuie să se bucure, prin capacitatea și obiectivitatea sa, de încredere și, dacă a primit să conducă un cenaclu, să-și facă timpul necesar pentru aceasta”. □ Beneficiile pe care le poate afla un tânăr în cadrul cenaclului sunt evidențiate de Cella Serghi, scriitoarea amintind și propria experiență de la *Sburătorul*: „Aici își va găsi primul cititor. Și acesta e tocmai conducătorul cenaclului, care face o triere – și acesta trebuie să aibă nu numai pricepere, dar și generozitate, dragoste pentru literatură și «talentul» de a se înconjura de scriitori care să-l ajute, să-l ajute în descoperirea și încurajarea de care are nevoie un debutant. Eu am suferit mult de lipsa acestui ajutor. Pentru că la Lovinescu n-am ajuns decât după ce a apărut prima mea carte. Și,

totuși, poate că n-aș fi ajuns un scriitor, adică aș fi rămas cu o singură carte, dacă maestrul nu m-ar fi îndemnat să continui urcușul. Tocmai când eram gata să depun armele. Dacă la *Viața Românească* Mihai Ralea și Suchianu, la *Revista Fundațiilor* profesorul Al. Rosetti nu m-ar fi încurajat, nu m-ar fi publicat – și ce recompensă, ce stimulent mai puternic pentru un tânăr scriitor, tânăr până la 90 de ani – e mai eficace decât pagina lui tipărită, decât un cuvânt bun tipărit, despre versul sau proza lui. Depistarea talentului, selectarea materialului, apariția unui nume nou le întâlnesc de câte ori deschid paginile unei reviste. Și *Luceafărul* se poate mândri cu multe și strălucite consacrări” (*Veșnica tinerețe a scriitorului*). □ Cei doi reporteri oferă și un *Episod la Craiova*, oprindu-se, mai întâi, la redacția revistei *Ramuri*. Romulus Diaconescu, redactorul-șef adjunct al mensualului, vorbește despre activitatea Cenaclului local „Tudor Arghezi”, înființat în 1975, dar și despre atenția acordată de publicația craioveană cenaclurilor din Oltenia: „Revista *Ramuri* patronează un cenaclu literar, în colaborare cu alte instituții locale. [...] Ședințele se țin o dată pe lună și sunt anunțate din timp, prin intermediul ziarului local [*Înainte*]. Cine vrea participă. Și participă destul de mulți, de fiecare dată 40-50 de oameni. Textele care urmează a fi citite sunt depuse înainte și se face o selecție a lor. [...] S-a căutat și realizarea unui, hai să-i zicem, sincretism artistic (altfel decât ceea ce face [Adrian] Păunescu), se încearcă acțiuni îngemănate cu Filarmonica, formații de teatru, cu Ansamblul Folcloric al Casei Sindicatelor în vederea realizării unei educații culturale cât mai largi a publicului. [...] Redacția organizează întâlniri cu cenaclurile din Târgu Jiu, Slatina, Corabia, Cenaclul Casei de Cultură a Tineretului, Cenaclul epigramaștilor, Cenaclul Casei Corpului Didactic. S-au organizat, în colaborare cu forurile locale, și concursuri de creație. Din trei în trei luni, sunt dedicate câte 3 pagini județelor limitrofe, pagini în care se publică și poezia unor autori locali (consacrați și neconsacrați), cei mai mulți dintre ei membri cenacliști în județele respective. [...] Este un mod de încurajare și un prim test care le confirmă posibilitățile. De altfel, și alte reviste se ocupă de cenacluri. Revista *Luceafărul*, care găzduiește și această dezbatere, [...] a acordat o atenție deosebită activității cenacliste. La cenaclul ei citesc numeroși tineri din întreaga țară, care au fost publicați și apreciați critic. În ultimul timp, remarc și apariția unei rubrici de mare interes: *Cenacluri* [...]”.

□ Tot la Craiova, reporterii discută cu Ilarie Hinoveanu, directorul Ed. Scrisul Românesc, care prezintă planul anuarului *Calendar solar – atelierul editurii*. Lucrarea va cuprinde și o listă a tuturor cenaclurilor din județul Dolj. De asemenea, Ilarie Hinoveanu se referă la sprijinul pe care Ed. Scrisul Românesc îl arată membrilor cercurilor literare din Oltenia: „Noi cunoaștem toate cenaclurile din zonă, participând la manifestările lor. Am organizat întâlniri comune, cu care prilej redactorii editurii au făcut cunoscute intențiile editoriale în legătură cu debutul tinerilor. [...] De fapt, la noi au debutat editorial mai mulți membri ai cenaclurilor din această parte a țării; aici au debutat sau urmează să

debuteze în curând: Nicolae Diaconu și Lucian Avramescu, de la cenaclul «Casa de sub pădure», prezidat de Dragoș Vrânceanu, Patrel Berceanu, Virgil Dumitrescu de la cenaclul «Ion Minulescu» de la Slatina... Am publicat o antologie cu membrii cenaclului de literatură științifico-fantastică «Henri Coandă», și avem în pregătire o altă asemenea culegere». □ **János Kovács**, redactorul-șef al revistei *Művelődés*, vorbește *Despre cenachurile de limbă maghiară*, a căror activitate este înfățișată lunar în paginile publicației: „La repezeală, aş putea enumera vreo 15 cenacluri, începând cu cel de la Universitatea «Babeş-Bolyai», care este cel mai puternic şi este considerat o adevărată şcoală de literatură, şi terminând cu cel de la Zerind (Arad), care reuneşte săteni iubitori de literatură». □ „După părerea mea, cercurile literare care funcţionează pe lângă întreprinderi, instituţii, şcoli nu au menirea să lanseze scriitori, să le dea *certificate de profesionişti*”, declară Mircea Micu, completând: „Ele sunt pepiniere, un fel de şcoli în care talentele adevărate găsesc un mediu prielnic de maturizare. De aceea, nu trebuie creditată ideea că frecventarea asiduă a unui cerc literar presupune, cu timpul, obţinerea «certificatului de scriitor»”. □ Ion Popotopin prezintă Cenaclul literar „George Călinescu” [*sic!*] de pe lângă Comitetul Sindical al Academiei R.S.R.: „Chemarea ne-a venit din lumea «tăcută a cărţilor». Există aici oameni care doreau să-şi împlinească personalitatea pe tărâmul creaţiei literare. Ne-am gândit că a îndruma aceşti oameni, a le da posibilitatea de a-şi proba valoarea scrisului este o sarcină încărcată de răspunderi, dar plină de semnificaţii. Aşa am gândit acum 11 ani şi crezul nostru s-a adevărit. [...] Ne simţim [...] răspunzători faţă de toţi membrii cenaclului, pe care i-am apreciat şi îndrumat în munca lor. Am încercat să valorificăm textele lor cele mai bune prin recomandări la edituri şi reviste. Am reuşit să publicăm la Editura Litera o antologie lirică în 1971, din păcate nu şi una epică”. □ Reporterii îl interviuează şi pe organizatorul Cenaclului întreprinderii bucureştene „Republica”, inginerul energetician Nicolae Stelea. La şedinţele cercului uzinal – întemeiat în 1968 – participă 25-30 de membri, „având în vedere că la noi se lucrează în trei schimburi”. Uneori, întâlnirile atrag un public numeros: „Invităm des scriitori care se află în centrul atenţiei cititorilor şi atunci la şedinţe vin sute de oameni [...]. Astfel de întâlniri au avut loc cu Marin Preda, Nina Cassian, Radu Tudoran, Romulus Vulpescu, Ion Horea”. De asemenea, scriitoarea Violeta Zamfirescu „se află în permanentă legătură cu conducerea cenaclului”. În curând, creaţii ale membrilor cercului literar vor fi antologate într-o culegere litografiată: „Dar aş vrea să înţelegeţi că scopul nostru nu este acela de a lansa poeţi spre consacrare, ci de a imprima un anumit nivel vieţii culturale din uzină”. „Un lucru curios este acela că există colegi de serviciu care ne privesc cu suspiciune, considerând că meseria noastră nu se potriveşte deloc cu preocupările literare. Noi însă credem că se completează, că nu e permis ca un om să fie unilateral [...]”, adaugă inginerul energetician. □ Ancheta se încheie cu opiniile lui Florin Mugur: „Sunt întrebat dacă activi-

tatea de cenaclu înlesnește în vreun fel debutul editorial. Nu cred că poate fi vorba de «înlesnire». Mai degrabă complică. Acesta e și rostul unui bun cenaclu: să complice. Mai limpede: să-l pună pe tânărul plin de iluzii în fața realității. Să-i arate cât de lung este drumul de la încercările lui până la posibilele realizări de mai târziu. Să-l determine să cadă pe gânduri. Să-l oblige să se întrebe dacă are rost sau nu să mai continue. Iar dacă răspunsul la primele întrebări este în genere pozitiv, dacă există fie și o fărâmbă de talent (atunci și numai atunci) cenaclul e chemat să-l îndrume răbdător, uneori cu căldură prietenească, alteori cu o tot atât de prietenească severitate, nu către debutul editorial, nu către debutul în paginile revistelor, ci către debutul propriu-zis, adică spre scrierea primei pagini de literatură adevărată. De publicarea în reviste sau în cărți se vor ocupa alții, mai târziu” (*Față-n față cu realitatea*). ■ Sunt prezenți cu grupaje de versuri Dumitru M. Ion, Adrian Dohotaru și Petre Ghelmez. ■ Ion Lăncrănjan încredințează proza *Moartea lui El-Zorab*. ■ Cea de-a V-a ediție a Colocviului criticilor de teatru, organizat la Bacău, este consemnată de regizorul Bogdan Ulmu. Manifestarea a cuprins două direcții, vizând rolul criticii în orientarea dramaturgiei și teatrul de amatori. Autorul însemnării reține, de la prima secțiune, puncte de vedere sau interogații formulate de Natalia Stancu, Valentin Silvestru, Ștefan Oprea, Valentin Tașcu, Doina Șipoș, Manuela Mihăilescu, Stelian Vasilescu. A doua tematică este avută în vedere prin comunicările susținute de George Genoiu și C. Isac, dar și prin spectacole înfăptuite de colective de amatori din județul Bacău după piesele *Seara-n fața cerului* de George Genoiu, *Facerea țării* – montaj de Viorel Savin –, *Vaccin contra lenei* de Ion Băieșu. ■ Cronica micului ecran este semnată de Mircea Florin Șandru (*Toamna noastră*). ■ *Pe viu* se intitulează cronică radiofonică a lui Constantin Stan. ■ Grigore Arbore prezintă, în cadrul cronicii plastice, volumul *Colecționari de artă bucureșteni* de Petre Oprea, în care îi regăsim pe Kogălniceanu, Vlahuță, Al. Bogdan-Pitești, George Oprescu sau Victor Eftimiu. ■ În *Interioritatea muzicii de film*, Corina Cristea apreciază ilustrațiile compozitorului Adrian Ionescu pentru pelicula *Tănase Scatiu* a regizorului Dan Pița. ■ Din *Ferestre*, Marin Sorescu „contemplă” *Vânătoare regală* de D.R. Popescu: „Romanul e admirabil scris. Orice pagină luată la întâmplare îți oferă o lectură densă. Căci construcția e în așa fel gândită și logică și evadare din logică, și vis și realitate, încât să absoarbă ca un burete totul, fapte firești și fapte pitorești, unde D.R. Popescu e de neîntrecut”. În finalul însemnării, autorul *Descântotecii* își sporește elogiul – dar încurcă statutul taxonomic al *Vânătorii regale*: „Nuvela aceasta e poate cel mai fascinant lucru care s-a scris în proza românească în domeniul fantasticului absurd. E cutremurătoare, și ea singură ar face gloria unui mare prozator” (*Un prozator exemplar*). ■ La *Fragmente critice*, Eugen Simion comentează debutul în proză al lui Petre Anghel: „Fără a fi, în întregime, împlinit estetic, cu multe sugestii bune părăsite în chip nejustificat [...] *Fratele nostru Emanuel* – o parabolă, în

fond, modernă a mitului lui Cain și Abel – dovedește că Petre Anghel are capacitatea analitică și posibilitatea de invenție epică pe care le așteptăm confirmate și îmbogățite de scrierile lui ulterioare”. ■ Mihai Coman, discută, la *Contemporanii noștri*, volumul *Anotimpul discret* de Ștefan Aug. Doinaș, fără a aminti însă titlul cărții... Comentatorul așază întreaga creație a fostului cerchist „sub semnul lucidității și al patosului”, considerând că „oroarea de neant” definește lirica acestuia: „Tonul poetic nu comunică un conținut exclusiv psihologic, ci unul intelectual. Tonul poetic este detașat, meditativ, zvâcnind în momentele de mare tensiune vizionară. Poetul se apleacă asupra conținuturilor lumii, transformându-ne, prin limbajul poetic, o experiență cognitivă originară. Iar cunoașterea înseamnă, mai presus de orice, patos și luciditate” (*Ceremonia lirică*). ■ La *Întâmplări cu scriitori*, Mircea Micu își ține cititorii în suspans prin *Necunoscutul de pe plajă (I)*, în care descrie cum criticul și istoricul literar Emil Manu a devenit... ministru. ■ Geo Dumitrescu răspunde la *Poșta redacției*. □ Între cei care își încearcă norocul: Halmyris, Pulbere Petrică, Popescu-Popești. □ În vecinătate, la *Atelier literar*, poemul *Dorobanții* de Gellu Dorian. ■ În grupajul *Din lirica sovietică*, versuri de Alexandr Tbardovski, Alla Riazanova și Normurad Narzulaiev, în traducerea lui Petre Dan Lazăr. ■ Aurel-Dragoș Munteanu publică reportajul-eseu *Rubliov*, în care evocă o călătorie pe urmele artistului-monah: „Am urmat, într-o zi privilegiată a vieții mele, calea vechilor pâlcuri rusești care plecau să lupte împotriva tătarilor, pe lângă mănăstirea Andronic, și m-am așternut pe drumul spre Zagorsk, unde mă duceam să văd lavra lui Serghie, cu iconostasul pictat de marele artist și de școala sa. Eram însoțit de Slava Samoșchin, un intelectual fin și substanțial, adevărat Cicerone pe drumurile artei ruse, alături de care am văzut muzeele importante din Moscova și Leningrad și pânzele tuturor marilor maeștri”. ■ Sub titlul *Metamorfoza literaturii*, Ion Mihăileanu propune fragmente din volumul *Neocritique* de André Malraux, apărut de curând la Paris. Cu acest prilej, traducătorul îi consacră scriitorului francez un medalion aniversar (*Malraux 75*).

7 noiembrie

• [„Scânteia”, nr. 10 643] *La aniversarea Marii Revoluții Socialiste din Octombrie* Nicolae Ceaușescu și Manea Mănescu semnează o telegramă adresată *Tovarășului Leonid Ilici Brejnev, Secretar general al Comitetului Central al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice, Tovarășului Nikolai Victorovici Podgornîi, Președintele Prezidiului Sovietului Suprem al Uniunii Republicilor Sovietice Socialiste, Tovarășului Aleksei Nikolaevici Kosîghin, Președintele Consiliului de Miniștri al Uniunii Republicilor Sovietice Socialiste.*

9 noiembrie

• [„Scânteia”, nr. 10 644] Pe prima pagină găsim: *La invitația tovarășului Nicolae Ceaușescu, tovarășul Leonid Ilici Brejnev secretar general al Comite-*

tului Central al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice va face o vizită de prietenie în țara noastră. ■ în *Reportaj din actualitatea socialistă a țării* citim *Un măștișor la Botoșani* de Petru Vintilă. ■ Ștefan Pascu semnează *Voință, știință și conștiință*: „Ca să poți multe, nu e de ajuns să vrei tare, ci trebuie să știi mult și bine. De aceea, vechea înțelepciune, rostită de marii umaniști ai secolului al XV-lea prin cuvintele Știință și Conștiință, se cuvine îmbogățită cu alta, care s-ar putea cuprinde în triada: Voință – Știință – Cunoștință. Înțeleasă ca un ideal de gândire și simțire, de muncă, această triadă este, credem, podoaba cea mai de preț pentru educatori și pentru cei educați, pentru orice om adevărat al societății noastre socialiste”.

● **[„Scânteia tineretului”, nr. 8543]** Victor Atanasiu semnalează apariția unui nou volum de poezii, la Ed. Cartea Românească, semnat de Ion Gheorghe – *Noimele*: „Ion Gheorghe rămâne și aici același poet al grandorii universului țărănesc.”

● **[“Viața studentescă”, nr. 36]** În legătură cu articolul lui V. Abălaru despre presupusul plagiat al lui Th. Vârgolici din D. Păcurariu (vezi nr. 33 și 34), redacția primește și niște lămuriri chiar de la prof. Dim. Păcurariu, acesta certificând de fapt plagiatul lui T. Vârgolici. □ *Din revistele studențești de peste hotare: M. Șolohov se destăinuie...* (un articol tradus din „Studentesckii Meridian”/ URSS, cu amintiri din copilăria scriitorului sau despre personaje celebre cu care s-a intersectat – Fadeev și amiralul Jukov).

11 noiembrie

● **[„Scânteia”, nr. 10 646]** Nicolae Țic publică în *Reportaj din actualitatea socialistă a țării* Nicolae Țic semnează *Cuvântul și fapta*. ■ Apare *Impresii din „Decada cărții sovietice”*, nesemnat: „Organizată pe baza schimburilor culturale dintre cele două țări și popoare prietene (în luna august 1976 a fost organizată «Decada cărții românești» în trei mari orașe ale U. R. S. S., respectiv Moscova, Leningrad și Odesa), *Decada cărții sovietice* a prilejuit expunerea în trei mari librării («Dacia» din București, «I. Slavici» din Arad și «Universală» din Tg. Mureș) a peste 1 000 de titluri, reprezentând cărți din toate genurile de literatură apărute în traducere la noi în țară sau editate în U. R. S. S. în limbile rusă, engleză, franceză, germană, spaniolă. Vizitând-o zilele trecute, impresionau atât diversitatea materialului expus, cât și afluența vizitatorilor de toate vârstele și preocupările, dornici nu numai de a privi aleasa prezentare grafică a tipăriturilor, ci și de a-și procura unele lucrări. Era o dovadă elocventă a interesului stârnit de această decadă”. În continuare, pentru a ilustra impresiile vizitatorilor, sunt publicate păreri acad. prof. Eugen Macovschi despre expoziția de la librăria „Dacia”, în forma unui mini-interviu.

● **[„Flacăra”, nr. 45]** Al. Andrițoiu publică poezia *Lumină de toamnă*. □ Cu ocazia împlinirii vârstei de 70 de ani, este publicată poezia *Inscripție în cartea de aur a lui August* de Horváth Imre, în traducerea lui Andrei Bodor.

□ Despina Mincu publică poezia *Cântec de țară*. □ Cu titlul *Avem nevoie de o epopee națională la fel cum avem nevoie de o literatură contemporană radicală și revoluționară*, George Arion publică un interviu cu Paul Anghel. Întregul interviu este construit în jurul relației literaturii cu istoria; în acest context, dramaturgul întrebat dacă „literatura poate să propună imagini plauzibile ale unor epoci îndepărtate”, acesta răspunde: „Cred că da. Chiar și fără documente scrise noi avem o antichitate mai importantă pentru Europa decât antichitatea celtică sau germanică pe care totuși scriitorii occidentali o evocă în imagini plauzibile și pregnante”. În opinia sa „strămoșii românilor au construit în această parte a Europei o civilizație originală, care a captivat secole de-a rândul, chiar după stingerea ei, interesul popoarelor europene. Mitul getic a înflăcărat fantezia goților, a danezilor medievali, a spaniolilor din secolele al XI-lea și al XII-lea, care, e bine de știut, au desfășurat epopeea Reconquistei îmbărbătați de „Utopia getică”. Mitul geto-dacic nu e în fond altceva decât un mit al rezistenței. Cum nu l-am cultiva?”. În ceea ce privește spiritul revoluționar, Paul Anghel apreciază că „o literatură mare își stabilește singură mobilurile, iar programul ei este totuna cu programul națiunii pe care o reprezintă. Mai mult chiar, în istoria noastră au existat momente când literatura însăși, prin scriitorii ei, a formulat acest program. Gândiți-vă la generația luptătorilor pașoptiști, formată majoritatea din scriitori. Aceștia au dat glas, în scrierile lor, și idealului Unirii, și idealului independenței, iar acestea sunt idealuri radicale și revoluționare”. ■ În *Controverse*, Lucian Raicu scrie *Din nou despre poezia de azi*: „Se înregistrează în ultima vreme o scădere a interesului față de poezie. Justificată doar în parte (și după opinia mea nu în mod hotărâtor) de ponderea mai redusă a acesteia în contextul literar foarte recent. După entuziasmul de acum câțiva ani, criticii înșiși par cuprinși de plictiseală. Această instabilitate, sub care se ascunde și o anume comoditate, întrucât comentariul poeziei este dificil și nu prea oferă posibilități laturii spectaculoase a profesiei noastre, trebuie să ne pună pe gânduri. Nimic serios și durabil nu se poate construi fără răbdarea de a urmări până la capăt un proiect care, inițial, se bucură de curiozitate, stârnește simpatii materializate repede în superlative lipsite de adevărată consistență, cum s-au dovedit a fi acelea adresate o vreme poeziei contemporane. Cronicarii revistelor literare rar mai abordează un volum de versuri. E o realitate că aparițiile deosebite s-au rărit și ele de la o vreme, dar nivelul general, greutatea poeziei într-o epocă literară se măsoară altfel; fără a depinde, adică, în exclusivitate, de circumstanțele imediate, de numărul aparițiilor norocoase într-un moment sau altul. [...] Expresia integrală, pătrunsă de spirit ofensiv, și paradoxal satisfăcută, a punctului de vedere amintit, o aflu într-un articol publicat nu demult de Marian Popa în „Flacăra”, sub titlul *Poezia, acum*. Un articol scris, dealtfel, cu vioiciune și ascuțime, izbutind prin aceasta să se facă foarte bine înțeles. [...] Tot având noi „cea mai bună poezie din lume” se mai întâmplă chiar ca urmare a acestui fapt fericit și alte ca-

tastrofe: „renunțarea la poezie a celor mai importanți poeți tineri”. Au renunțat pentru că „etapa lor istorică s-a încheiat. Așadar au renunțat la poezie (citez lista lui Marian Popa) : Nichita Stănescu, Ioan Alexandru, Marin Sorescu, Ion Gheorghe, Adrian Păunescu”. Toți „s-au orientat către altceva”. Altceva înseamnă „călătorii în străinătate, premii, studiul limbilor moarte”. Încă ceva, absolut surprinzător: „Un semn al declinului este prosperitatea ironiei în poezie.” Credeam până astăzi că prezența ironiei (ca să nu mai vorbim de „prosperitatea ei”) n-a fost niciodată și nicăieri un semn al declinului”. ■ În *Cronica literară*, Florin Manolescu prezintă volumul lui Emil Botta, *Un dor fără sațiu*: „Poezia lui Emil Botta este o dramaturgie a sentimentelor, o înscenare într-un decor sistematic, cu alunecări savante spre ficțiunea onirică, spre folclor și spre mit. [...] Pentru Emil Botta, poezia este, din ce în ce mai mult, o privire aruncată dincolo, un refuz al despărțirii de ceea ce nu mai este, o încercare dramatică de a reface terenul pierdut prin moarte și prin eșec, sau, pentru a folosi cuvintele, mai simple, ale poetului, o utopie. [...] Ca toți poeții mari, Emil Botta se apără prin poezie. Dar el este un mare poet căruia i se potrivește, într-o măsură mai mare decât altora, cuvintele lui Schopenhauer despre modestie : «Căci ce este modestia dacă nu o umilință jucată, prin care [...] cerșești iertarea calităților și a meritelor pe care le ai, de la niște oameni care nu le posedă»”. ■ În *Faptele și vorbele*, Ov. S. Crohmălniceanu publică *Simplă constatare elocventă*, un articol de apreciere la adresa activității editurii Kriterion. ■ În *Cap limpede*, sunt publicate o serie de notițe privind diverse evenimente literare: aniversarea vârstei de 60 de ani de către Laurențiu Fulga; o apreciere la adresa articolului *Viață și literatură* semnat de Marin Preda și publicat în numărul din 6 noiembrie al revistei „Luceafărul”; semnalarea interviului acordat de către Constantin Țoiu lui Constantin Coroiu în numărul din noiembrie al revistei „Convorbiri literare”; semnal de apariție al romanului lui Dinu Săraru, *Clipa*. □ În *Artă. Teatru. Cinema*, Octavian Paler, în *Între clasic și baroc (II)*, publică eseu *Între Ulise și Don Quijote*. □ Aurel Baranga scrie despre *Telefisiune*. □ Cu titlul *Cenacul Flacăra al Tineretului Revoluționar – Cronica* (202), Eugen Seceleanu prezintă ultima ședință a Cenaclului Flacăra, eveniment ce a avut loc la Slatina. □ În *Racul* (124), Teodor Mazilu publică *De la sublim la ridicol*, Nicolae Dragoș poezia *Portret cu morală*, iar Cornel Udrea – *Activitate sportivă*.

● [„Orizont”, nr. 45] Memorialul de călătorie al lui Adrian Marino, intitulat *Carnete europene* (Ed. Dacia, 1976), constituie tema cronicii literare a lui C. Ungureanu care notează: „În *Carnete europene* se află note de drum, note de bibliotecă, însemnări din muzee, reportaje și dări de seamă de la ședințe literare și comparatiste internaționale, de la seminarii internaționale din vizite petrecute în Franța, Elveția, Olanda, Belgia, Luxemburg, Finlanda, Danemarca. [...] Privirea e selectivă, consemnarea ironică, auto-ironică, muștrătoare, are mult farmec, oglinzile [...] reflectă satisfacțiile sau insatisfacțiile unui ingenuu.

Marele cărturar studiază, marele cărturar se amuză, marele cărturar se distrează, dar mai ales scrie, scrie, scrie, pentru propășirea noastră a tuturor. Există o sinceritate fundamentală a scrisului, și aceasta netrăvăstiată sinceritate ne face să citim cartea cu sufletul la gură.” ■ La rubrica „memento”, Paul Silvestru scrie un articol festiv despre profesorul de estetică Liviu Rusu la împlinirea a 75 de ani, în care îi sunt evocate lapidar lucrările fundamentale și ideile estetice: *Essai sur la création artistique. Contribution à une Esthétique dynamique* (Paris, 1935), *Estetica poeziei lirice* (1937, 1944, 1969), *Logica frumosului* (1946, 1968). ■ Paul Dugneanu receptează critic poezia lui Emil Brumaru, făcând din următoarea însemnare un *captatio benevolentiae*: „Între poezii de astăzi, Emil Brumaru, fără a respira aerul polar al mării poeziei, definește un teritoriu liric aparte, un original spațiu al imaginației. Ca un alt Francisc de Assisi, poetul se apropie cu deosebită iubire și tandrețe de lumea mărunță, uitată, a obiectelor și fapturilor neînsemnate, a căror viață secretă o redescoperă cu infinite delicii. [...] Lirica sa ne apare în același timp și ca o subtilă parodie la adresa unor clișee și maniere poetice consacrate de tradiție. Imaginea poetului romantic, misterios înfășurat în manta-i fâlfâitoare, cântând în nopți melancolice, ruini și morminte sau lamartinizând pe vârfuri de stâncă și margini de lac, este înlocuită de călătorii nu mai puțin fantastice și melancolice, în cămări sau dulapuri de bucătărie.” ■ Două pagini de revistă sunt consacrate studiilor stilistice, printre care întâlnim următoarele nume și studii: Olimpia Berca, *Structuri metrice în poezia clasică românească*; Eugen Dorcescu, *Principii de analiză stilistică*; Crișu Dascălu, *Dalb, dulce etc*; Doina Bogdan-Dascălu, *Între sunet și sens*; I. Funeriu, *Despre «o contradicție» a limbajului poetic*; Maria Foarță, *Anton Pann și genotextul infirmat*; Livius Bercea, *Relația strofă – măsură în poezialui G. Coșbuc*. ■ V. Șerban își susține în continuare preocupările pentru cultivarea limbii, semnând un articol omonim (*Cultivarea limbii – I*), la rubrica obișnuită, „dicționar ortografic”. ■ Ana Pop Sârbu direcționează atenția cititorilor spre lucrarea Marthei Bibescu, *La bal cu Marcel Proust* (Ed. Dacia, 1976), o carte care reprezintă „un elogi al eșecului apropierei de un mare scriitor”.

● **[„România literară, nr. 46]** George Ivașcu semnează editorialul, luând la cunoștință despre rolul militant al literaturii și acțiunile solicitate Uniunii Scriitorilor conform Hotărârilor Plenarei C.C. a P.C.R. din 2-3 noiembrie 1976. Al. Jebeleanu publică pe prima pagină poezia *Anotimp de recoltă*. Mai sunt prezenți cu versuri și: Damian Ureche, Dana Gheorghiu, Mircea Micu, Dorin Tudoran; Victor Nistea. ■ Publică proză Augustin Buzura. ■ *Viața literară* anunță Întâlnirea Scriitorilor Țărani din România, organizată de Comitetul de cultură și educație socialistă al Județului Arad în colaborare cu Centrul de îndrumare a Creației Populare și a mișcării artistice în masă al județului. Cenaclul umoriștilor a organizat șezătoare publică la Casa Scriitorilor. Cu această ocazie a fost prezentat un fragment dintr-o comedie de Ion Băieșu,

Mircea Dinescu a citit versuri, au fost prezentate cărți nou apărute precum *Friptură de lebădă*, de Florin Andrei-Ionescu, *Martori oculari*, de Dorin Tudoran și E. Seceleanu, *De-a baba-oarba*, de Vlad Mușatescu, *Parodii*, de Mircea Micu etc. A participat și Mircea Sântimbreanu, directorul Editurii Albatros. Se anunță Rotonda 13 care urmează a fi dedicată lui Perpessicius. Au fost invitați să ia cuvântul: Mihai Beniuc, Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Șerban Cioculescu, Al. Dima, Al. Philippide, I. Peltz, Al. Rosetti, Octav Onicescu. Urmează inaugurarea Căminului literar al pionierilor capitalei avându-l ca președinte de onoare pe Mihai Beniuc. ■ La rubrica *Semnal* sunt anunțate cărțile: *Doctorul Poenaru*, de Paul Georgescu (Ed. Eminescu), *Fratele meu, femeia*, de Al. I. Ștefănescu (Ed. Cartea Românească), Ion Potopin, *Profil de ivoariu* (Ed. Albatros), Ion Mărgineanu, *Stele în munți* (Ed. Albatros), Petre Sălcudeanu, *Bunicul și o lacrimă de fată* (Ed. Eminescu), Ștefan Andreescu, *Vlad Țepeș (Dracula)* (Ed. Minerva). ■ Alexandru Balaci semnează articolul din pagina a doua, intitulat *Cultura – un imens bun comun*, în care face și un elogiu al poeziei care scrie „despre marea misiune a patriei în lume”. ■ La dezbaterea cu tema *Tineret – Educație – Literatură* scriu: Ion Lotreanu, Sânziana Pop, Constantin Cubleşan. Ion Lotreanu publică articolul intitulat *Rolul formativ al romanului istoric*, făcând referire la nuanțele istorice ale lui G. Călinescu, menționându-i pe Gh. Asachi și Al. Odobescu și delimitând două direcții ale prozei de inspirație istorică: cea care „respectă adevărul” și cea care îl „pulverizează în ficțiune quasitotală”. ■ Pentru Sânziana Pop, scriitorul are obligatoriu calitatea de martor. ■ Constantin Cubleşan publică un material despre literatura de anticipație ca „gen al tinereții”. ■ Șerban Cioculescu publică a doua parte a articolului *De la epigramă la epitaf* – o lectură din *Culegerea de epigrame* alcătuită de Clubul epigramiștilor „Cincinat Pavelescu” sub conducerea lui Mircea Trifu. ■ Al. I. Ștefănescu scrie un articol omagial dedicat scriitorului Nicolae Jianu cu ocazia împlinirii vârstei de 60 de ani. ■ Numărul conține o pagină de evocare a personalității, biografiei și lucrărilor lui Gheorghe Șincai. Semnează Ion Munteanu. ■ La *Cronica literară*, Nicolae Manolescu aduce în atenție o „frumoasă carte de proză critică a unui poet” – *Întâlniri cu scriitorii*, de Aurel Rău. Este un volum stăpânit de poezie, aceasta „încorporându-se în lucruri și gesturi”, deși, atunci când îi abordează pe scriitorii români (Blaga, Arghezi, Călinescu, M.R. Paraschivescu) întâlnirile iau un aspect memorialistic, observă N. Manolescu. ■ La poezie, Lucian Raicu abordează volumul *Scrieri I, Poezii*, de Al. Philippide (Ed. Minerva, 1976). Parcurgând texte adunate din volumele *Aur sterp* (1922), *Stînci fulgerate* (1930), *Visuri în vuietul vremii* (1939), *Monolog în Babilon* (1967), comentatorul conchide: „Există în poezia lui Philippide o continuă oscilație între fascinația «clasică» a limitelor și cea romantică a «ilimitării», o voință de expansiune și una de regăsire. Lucrul cel mai surprinzător este că aceste două tendințe extreme la un moment dat au început să se confunde. Necunoscutul se

contrage în cunoscut, călătoria devine popas, distanțele infinite revelează până la urmă firea stabilă, prezentul etern al lucrurilor”. ■ Sorin Titel compară volumul de proze *Nostalgii secrete*, de Marcel Constantin Runcanu (Ed. Dacia, 1976), cu lucrările executate în tehnica crochiului în ceea ce privește intenția de construcție. ■ G. Dimisianu scrie despre critica sociologică practică de Z. Ornea, analizând volumul *Confluente* (Ed. Eminescu, 1976). Autorul compară impulsul critic al lui Z. Ornea cu cel al lui Lucien Goldmann în critica franceză, arătând că pentru sociologul român esteticul strict, aflat în afara realităților sociale nu există. Curente de idei românești au reprezentat confluente disciplinare, consideră criticul care include în volumul său texte de Petre Andrei, Constantin Stere, Lucrețiu Pătrășcanu, V. Madgearu, Mihail Ralea. De asemenea, este prezent un studiu despre opera lui Dobrogeanu-Gherea și unul intitulat *Interferențe marxiste în sociologia din deceniul al treilea*. ■ Laurențiu Ulici prezintă, la *Prima verba*, doi poeți: Adi Călin (*Iubirea*, Ed. Litera) și Puiu Cristea (*Luceafăr de dor*, Ed. Litera). ■ La rubrica *Scriitorii și țara*, Florența Albu semnează un material despre Călărași. ■ În cadrul emisiunii *Biblioteca pentru toți TV*, Ioana Mălin remarcă filmul lui Nicolae Florescu despre Anton Holban. ■ Sunt publicate comunicările prescurtate ale participanților la Colocviul Asociației Internaționale a Criticilor Literari de la Atena (5-9.10.1976). ■ La *Atlas*, Ana Blandiana semnează textul intitulat *Binele și răul*, o reflecție despre voracitatea omului alb. ■ La Universitatea din Carolina de Nord s-au aniversat 30 de ani de la introducerea limbii române ca obiect de studiu.

• [„Tribuna”, nr. 46] Conține versuri de Octavian Baci, Domokos Szilágyi (trad. Monica Gheț), Gheorghe Azap, Sabin Opreanu, Nicolae Sârbu, Mona Copăcean, Rodica Opreanu, Constantin Brândușu, H. P. Bistrasachi, reportaj de Nicolae Prelipceanu (în rubrica *Itinerarii românești*), proză de Titus Suciu, Mircea Cosmin, Gheorghe Zinescu și Valeria Negovan. ■ Ion Vlad publică a șasea parte a studiului său *Lectura: un eveniment al cunoașterii*, în care analizează cartea lui Ion Negoitescu, *Analize și sinteze* (Albatros, 1976): „... paginile lui Ion Negoitescu [...] sunt expresia cea mai elocventă a lecturii și nu a informației fastidioase (paralizanta înfățișare a incapacității de a citi în absența listei bibliografice parcurse cu zel și fără vocație). În adevăr, Ion Negoitescu recitește pentru a destăinui plăcerea unei descoperiri, a unei confirmări sau a unei noi evaluări; totul este lectură, act întreprins cu plăcere, cu devoțiune și cu o imensă disponibilitate pentru noi clasificări valorizatoare în spațiul unei literaturi unde manualele au acreditat – nu întotdeauna convingător – o anume perspectivă și o axiologie bazată pe cronologia faptului literar”; „... Ion Negoitescu practică istoria literară situând-o în mod inspirat în spațiul lecturii, adică în cadrul unei experiențe ideologice și estetice modelate de referințele și de impulsurile creației secolului nostru. E singura soluție a istoriei literare, în măsura în care renunță să fie o arhivistică inventariere de informații

oricând la dispoziția ucenicului modest”. ■ În *Cronica literară*, Victor Felea discută volumul Anei Blandiana, *Eu scriu, tu scrii, el, ea scrie* (C.R., 1976): „Există în cartea Anei Blandiana câteva admirabile tablete (capitolul *Tu scrii*) care, cel puțin în principiu, sunt provocate de tineri și se adresează tinerilor poeți și cititori de poezie. Aceste tablete poartă în ele toată gravitatea pe care o impune abordarea chestiunilor poeziei, fiind tocmai prin aceasta niște lecții convingătoare, de o subtilă pedagogie a argumentelor”. ■ În *Recuperea realului*, Ion Marcoș recenzează culegerea de povestiri *Nostalgii secrete* (Dacia, 1976) publicată de M.C. Runcanu: „*Nostalgii secrete* continuă filonul deschis în romanul de debut al autorului, însă conține, evident și semnele schimbării: rocada fond formă conduce spre o asumare mai decisă a realului (nu neapărat exterior) și, implicit, spre un câștig în substanță, în adâncime”. ■ N. Prelipceanu semnalează apariția plachetei lui Toma Roman, *Arcedava* (C.R., 1976): „Dialogând mult cu sine însuși, cu un sine însuși proiectat ca personaj imaginar, Toma Roman construiește poeme limpezi, din care lipsește beția de cuvinte a descoperitorului de cuvinte...” ■ Mircea Zăciu redactează textul *In memoriam*, închinat poetului Domokos Szilágyi. ■ Este publicată a doua parte din ultimul interviu cu Victor Eftimiu, realizat de Vasile Rebreanu și extras din Fonoteca de aur R.T.V. Cluj: „– *Să ne întoarcem puțin la debutul dumneavoastră literar. După câte ne-ați povestit, începuturile dumneavoastră literare se situează în zodia marilor noștri ardeleni, care au trecut munții. Este întâmplător acest fapt? Și a continuat și mai târziu colaborarea cu ardelenii?* – Am fost întotdeauna iubitor al Ardealului. De câte ori am avut ocazia am venit aici. Multă lume mă credea ardelean de origine, prin colaborarea mea la foile ardelenene. Eu n-am pierdut contactul niciodată cu ardelenii. Prietenii mei cei mai buni au fost Ilarie Chendi, care m-a protejat, care mi-a înlesnit intrarea în literatură pe poarta cea mare, și Octavian Goga, cu care am fost prieteni foarte buni. Am fost cu el la Sibiu, am stat un an. Am redactat *Țara noastră*. Am cunoscut toate luptele lor, le-am împărtășit, am crezut, am vibrat cu ei totdeauna. [...] Cu Chendi am fost prieten până a murit. N-am să-l uit niciodată. Lui Chendi, lui Ilarie Chendi i-am fost recunoscător pentru că m-a lansat în literatură și lui Pompiliu Eliade i-am fost recunoscător pentru că el mi-a deschis porțile Teatrului Național și m-a făcut ca la 21 de ani să am un succes pe care alții abia la sfârșitul vieții îl întâmpină”. ■ Dumitru Bălan publică interviul realizat cu Iuri Goncearov.

12 noiembrie

● [„*Scânteia*”, nr. 10 647] Violeta Zamfirescu publică, în *Reportaj din actualitatea socialistă a țării*, textul *În Dolj, muncă și cultură*. ■ Ziarul anunță *Primit cu deosebit interes de opinia publică, în Italia a apărut volumul al șaselea din seria „Scrieri alese” ale tovarășului Nicolae Ceaușescu*, Editura „Il Calendario del Popolo”, Milano.

● **[„Contemporanul”, nr. 46]** Radu Cârneli semnează textul: *Patriotismul*: „O națiune este cu atât mai puternică, mai de neînvins, cu cât are conștiința ființei sale, și aceasta cât timp patriotismul este o flacără veșnic prezentă, însușind neamul între cele mai înalte idealuri naționale și umane, idealuri trecute prin trupul și sufletul poporului”. ■ Dumitru Micu analizează studiul monografic al lui George Gană: *Opera literară a lui Lucian Blaga*: „În ultimul mare capitol, afectat operei dramatice, se revine la metoda monografică, piesele fiind asediate cu tot arsenalul mijloacelor proprii istoriei literare. Și de aici se pot detașa propoziții substanțiale, care îmbogățesc realmente interpretarea, sporesc înțelegerea sensurilor, inclusiv a celor controversate, ale unor piese din cele mai tulburătoare”.

● **[„Cronica”, nr. 46 (563)]** Ion Istrati publică pe prima pagină *Scrisul nostru*: „Pentru a putea fi înfăptuite în condițiuni cât mai bune hotărârile Congresului al XI-lea al Partidului și ale Congresului educației politice și al culturii socialiste s-au creat și se asigură astfel premisele de trebuință pentru ca, la fel ca în celelalte sectoare de laborioasă și avântată activitate, să se producă, mai repede și mai eficient, rezultate din cele mai înfloritoare, și în domeniul ideologic și cultural-educativ. [...] Observând astfel, cu spirit penetrant și iresponsabil, realitatea, omul de litere e obligat să facă dovada unei morale superioare și să-și dirijeze predispozițiile și aptitudinile sale artistice după scopurile politice și culturale ale țării. El trebuie, așadar, să opereze cu forța și valențele estetice de care dispune, asupra dezvoltării conștiinței socialiste a cititorilor, călăuzit de spiritul acestora și, mai ales, având puterea de a se impune maselor, de a le sugesiona și a le educa cu competență, căci oricare altă politică literară transpusă în cărți, dacă e fără legătură cu etica, cu devotamentul patriotic și cu producția materială a celor ce muncesc este o simplă tehnică rece și, ca atare, pierde posibilitatea de a fixa țeluri nobile și de a le croi făgașul care să capete împlinirea pe măsura aspirațiilor înflăcărâte nutrite de întregul popor”. ■ În textul *Publicul* N. Barbu scrie despre Festivalul „Cântarea României”: „Festivalul «Cântarea României», care a început să se pregătească pe tot întinsul țării, la toate nivelele, vine să sublinieze, între alte sensuri, și ponderea pe care *publicul* o are în activitatea creatoare. Publicul nu este numai un «suporter» pasiv al monologului pe care-l întreține cu timpul și cu istoria romancierul, pictorul ori compozitorul”. ■ Radu Negru scrie despre *Creație în Axiologie și stil în cultură*: „Operele de artă ale unor epoci de afirmare a idealului umanist ne conving de capacitatea polisemică a esteticului, capacitate prin care toate domeniile socialului și-au găsit o oglindire veridică; valorile create în toate celelalte domenii ale conștiinței sociale: morale, politice, științifice și filosofice, și-au găsit un ecou afectiv valorificator în imaginile concret-sensibile”. ■ Liviu Leonte semnează *Memorialistică*, o cronică literară la primul volum de *Memorii* de Iorgu Iordan, Editura Eminescu: „Pentru cine cunoaște opera academicianului Iorgu Iordan, precum și stilul, forța ei coagulantă, surpriza de

a-l descoperi pe eminentul om de știință în postură de memorialist este cu atât mai mare”. ■ Zaharia Sângeorzan semnează „*Oglinzile lui don Quijote plâng*” scrie despre poeziile lui Vasile Igna: „Teritoriile lirice ale «provinciei» lui Vasile Igna și, într-adevăr, poetul își are de acum geografia sa lirică frumos și definitiv hașurată, pot fi înțelese ca oglinzile lui don Quijote călătorind prin inima realității...”. ■ În *Mențiuni critice* citim: □ Dan Mutașcu scrie despre *Soarele a murit în zori* de Haralamb Zincă, Editura Militară, 1976: „*Soarele a murit în zori* e o carte optimistă și de educație cetățenească, revoluționară, în care autorul cu un condei vital propune statui sufletești pentru mari eroi anonimi ai neamului. Chiar dacă nu sunt reali, eroii lui Haralamb Zincă sunt verosimili. Cartea sa este, așadar, o reușită a genului. Ea vizează valori etice permanente”. □ Ion Popescu-Sireteanu prezintă *Omul de zăpadă* de Dragoș Nisioiu, Editura Ion Creangă: „Deschizând cartea, ai la început impresia că autorul te poartă pe urmele acelorași lupte dintre uman și inuman, ca în prima sa carte. Dar, după ce respiri aerul pur al înălțimilor de pe Rarău, cobori pe nesimțite în lumea fabulei și a pădurii, în lumea traversată din *Poveste de primăvară*, până ce ajungi în orașul de la poalele muntelui”. □ Emil Nicolae recenzează *Sub semnul lui Hercule* de Tudor George, 1976: „Tudor George rămâne un iscusit mânuitor al limbii și al tehnici poetice”. ■ Antoaneta Macovei scrie despre *Poemul „Cântarea României” la 1877*. ■ Constantin C. Angelescu scrie despre *Panait Cerna și Maria Petrovici*. ■ Din *Moment* reținem: □ *Întâlnirile „Cronicii”*: „În dorința de a realiza o mai strânsă legătură ci cititorii săi, un grup de redactori ai revistei «Cronica», între care Liviu Leonte – redactor șef, Andi Andrieș – redactor-șef adjunct, Val Gheorghiu, Nicolae Tureanu și Al. Pascu, însoțiți de poetul Mihai Ursachi – invitatul revistei noastre, au întreprins un veritabil turneu pe Dunăre de la Galați la Sulina”. □ *Sadoveniana*: „După șapte zile de adevărată efervescență culturală (2-7 noiembrie, s-au încheiat manifestările celei de-a VII-a ediții a festivalului *Sadoveniana*, organizat de Comitetul de cultură și educație socialistă al județului Neamț, Muzeul județean de istorie și Biblioteca județeană. În acest an a fost dedicat Centenarului Independenței de stat a României, omagiind personalitatea marelui prozator din perspectiva reperelor istorice care –au orientat opera și a structurii sale fundamental patriotice. Încă de la deschidere, festivalul s-a bucurat de o participare prestigioasă la care au răspuns nume de referință din cultura română contemporană. Debutul manifestărilor a avut loc la sediul Bibliotecii județene din Piatra Neamț, cu vernisajul unei interesante expoziții de manuscrise și ediții princeps sadoveniene, urmat fiind de un simpozion cu tema *Viziunea istorică – dimensiune a prezentului în opera lui Mihai Sadoveanu*. Organizat cu concursul catedrei de istoria literaturii române de la Facultatea de Filologie a Universității «Al. I. Cuza» – Iași, simpozionul a fost primit cu un deosebit interes de către public, referatele prezentate de prof. dr. doc. Const. Ciopraga, prof. dr. I. D. Lăudat, conf. dr. Al. Husar, conf. dr. I.

Sârbu, luminând opera sadoveniană din unghiuri inedite. La reușita actualei ediții a *Sadoveniinei*, Editura Junimea și-a adus aportul organizând lansarea volumului *În afara legii* de N. Vornicescu și A. Sever, prezentat de poetul Corneliu Sturzu și a unei noi ediții din *Divanul persan*, prezentată de criticul Virgil Cuțitaru, la librăria Calistrat Hogaș din Piatra Neamț. În aceeași seară la casa memorială C. Hogaș, membrii cenaclului literar municipal și ai cercurilor literare din Piatra Neamț au avut ca oaspeți membri ai familiei scriitorului. Amfizionii întâlnirii – prof. Mihai Mancaș, președintele cenaclului și prof. muzeograf Alexandrina Bostan – au realizat un cadru propice amintirilor și evocării, încât la un moment dat a solicitat o participare afectivă intensă din partea tuturor celor prezenți. Sub auspiciile Filialei societății de filologie, la Cabinetul de partid din Piatra Neamț, criticul Virgil Cuțitaru a conferențiat despre *Dialectica împliniri în Hanul Ancuței*, simultan cu desfășurarea, la redacția gazetei «Ceahlăul» a discuțiilor cu tema *Sadoveanu publicist*, în prezența tovarășilor Ștefan Antoniu, secretar al Comitetului județean Neamț al P.C.R., Pavel Pântea, redactor-șef al publicației «Ceahlăul», Dumitru Bărlădeanu, președintele Comitetului de cultură și educație socialistă al județului Neamț. Dezbaterile au fost deschise de tovarășul Cătălin Stupcanu, președintele Comitetului municipal de cultură și educație socialistă Piatra Neamț, directorul Muzeului de istorie, tematica lor incitând la confruntări polemice, dar fructuoase, pe Corneliu Sturzu – din partea Editurii Junimea, Zaharia Sângeorzan – din partea revistei «Cronica», G. Genoiu – din partea revistei «Ateneu», Viorel Tudose și Cristian Livescu – din partea redacției gazetei «Ceahlăul» și, bineînțeles, pe Laurențiu Sadoveanu, prezent la manifestare. Cu acest prilej, tot la sediul redacției «Ceahlăul» a avut loc vernisajul expoziției de pictură inspirată din opera sadoveniană, aparținând Iuliei Hălăucescu. Desfășurarea *Sadoveniinei* a înregistrat și acțiuni de masă, largă participare dovedind interesul de care se bucură opera prozatorului în rândurile cititorilor. Dintre ele reținem conferința profesorului D. Vacariu, directorul Muzeului de literatură al Moldovei, susținută de C.F.S. Săvinești, urmată de prezentarea ecranizării după romanul *Baltagul*. Casa memorială M. Sadoveanu din Vânători-Neamț a avut două zile «pline» în cronologia festivalului. Este vorba de o ședință omagială a cenaclurilor literare Calistrat Hogaș din Piatra Neamț și Cezar Petrescu din Roman, la care a participat și Laurențiu Sadoveanu, și apoi de întâlnirea maestrului George Lesnea cu elevii liceelor din Miercurea-Ciuc și Borca, care poartă numele lui Mihail Sadoveanu. Trebuie reținut că în toată această perioadă, în casele de cultură, căminele culturale, cluburile și bibliotecile județului Neamț au fost organizate acțiuni de masă menite să-l omagieze pe Sadoveanu”. □ N. Irimescu, *Viață și literatură*: „Articolul cu acest titlu, din numărul trecut al «Luceafărului», poartă semnătura lui Marin Preda și este o punere la punct, în stilul specific publicisticii lui din *Imposibila întoarcere*, a unor ches-

tiuni aparent mărunte, dar în fond importante privind viața și literatura. [...] Astfel de articole sunt ca sarea în bucate”. ■ D. Irimia îl serbează pe *Mario Ruffini la 80 de ani*: „Profesorul Mario Ruffini, de la Universitatea din Torino, a împlinit 80 de ani; 80 de ani din care aproape 50 i-a dedicat studierii limbii și culturii românești”. ■ Viorica S. Constantinescu prezintă volumul *Literatura barocului în Franța. Circe și Păunul* de Jean Rousset, traducere de Constantin Teacă, prefăta semnată de Adrian Marino: „Cartea este un model de ceea ce se numește analiză textuală tematică, departe de «bricolajul» arid”. ■ Versuri semnează Nicolae Turtureanu (*Pe colinele, veșnice*), Cătălin Bordeianu (*Baladă pentru eroul patriei*), Lucia Olaru-Nenati (*Poarta*), Florin Mihai Petrescu (*Ascensiune; Călărețul scit; Un unic drum*), Angela Traian (*Cuvinte; Toamnă; De dragoste și nepăsare*). □ I. Apetroaie prezintă *Cenacul literar și artistic „Viața” Iași*; citim versuri semnate de Violeta Rotaru (*Urcior*), Gheorghe Filip (*Pe-al nostru țarm*), Emil Alexandrescu (*Dacă-ai ști*), Nicolae Berea (*Codrile, învață-mă*), Eugeniu Chelariu (*Pământul inimii*), Ovidiu Lazăr (*Oriunde*), Dinu Aonofreiesei (*Cine mă cunoaște*), Petru Aioanei (*Acest cântec*).

● **[„Munca”, nr. 8361]** În *Însemnări de scriitor*, Ion Horea publică *Un spectacol fără sfârșit*, articol despre „Cântarea României”. □ În *Vă recomandăm noul film românesc*, Lucia Bogdan prezintă *Tănase Scatiu*, ecranizare a primei părți din *Neamul Comăneștenilor* de Duiliu Zamfirescu, scenariu fiind semnat de Mihnea Gheorghiu. □ În *Pentru repertoriul formațiilor teatrale de amatori*, sunt prezentate pe scurt piesele *Schimbul* de Aurel Storin și *Cadoul* de Paul Everac.

● **[„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 310]** Versuri de George Țărnea și Viorica Nania. □ E. Manu marchează apariția *Dicționarului de termeni literari*, coordonat de Al. Săndulescu, la Ed. Academiei. □ În *Amestecate*, Dinu Săraru semnalează vol. lui Nicolae Carandino, *Radiografii teatrale*. □ Are loc premiera filmului... *Premiera*, pe un scenariu de A. Baranga, cu Toma Caragiu protagonist. Urmează un nou film românesc, *Bunicul și 2 delincvenți minori*, pe un scenariu de Petre Sălcudeanu după propriul roman cu același nume. □ Romanul *Clipa* de Dinu Săraru va fi lansat la Librăria Sadoveanu. □ Eugen Barbu divaghează în continuare pe marginea însemnărilor din *Jurnalul* lui Mateiu, în foiletonul *Caragiale*. □ Ion Lotreanu, scurt eseu despre *Metafora eminesciană*. □ Virgiliu Ene comentează antologia prof. Gh. Bulgăr, ediție revăzută și adăugită a celei publicate în urmă cu un deceniu, *Scriitori români despre limbă și stil*, în prestigioasa colecție enciclopedică a Ed. Albatros – *Lyceum*. □ În *Sterpe stepe semantice* Traian Filip se referă la parti-pris-urile criticilor de artă, mulți dintre ei niște „compilatori”. □ În *Etică și humor* D. Mutașcu se întoarce – prin câteva modele ca Pann, Lambrior, Hasdeu, Eminescu – la o lucrare din 1927, *Dicționar de citate românești* a lui B. Marian.

13 noiembrie

● **[„Scânteia”, nr. 10 648]** Letay Lajos *Letáy* semnează *Emoția cea mai adâncă*: „Ce să-i arăt oaspete-lui meu? Trei zile are răgaz. Atât. În cele trei zile cutreierăm în fugă orașul și împrejurimile, stând de vorbă, ceasuri întregi, cu o seamă de cunoștințe. – Multe lucruri frumoase am văzut în România, în aceste câteva zile – mi-a spus oaspetele meu, la despărțire. Dar emoția cea mai adâncă rămâne pentru mine ceva ce mi se pare inegalabil la voi: apropierea dintre oameni”. ■ Eugen Stănescu notează *Reeditarea unei remarcabile lucrări*, anume *Istoria lui Mihai Vodă Viteazul* de Ion Sârbu, Editura Facla: „Presiunea continuă din afară este viu pusă în lumină de Ion Sârbu, care, prin scurte comentarii, a știut să sublinieze acest dat fundamental al istoriei noastre naționale: lupta necurmată pentru apărarea ființei proprii și pentru realizarea aspirațiilor naționale legitime”. ■ Emil Vasilescu prezintă *Din viață pentru viață* de Fl.N. Năstase, Editura Eminescu: „Fără a-i lipsi forța notației faptului revelator, a momentelor dramatice (mai cu seamă în acele povestiri desprinse din fundalul neguros al perioadei războiului), dimensiuni constante ale artei de observație, Fl.N. Năstase ni se dezvăluie, prin această carte de început, ca un pasionat al ideilor portretizatoare, un sentimental călăuzit pretutindeni de un moralist deprins să dea literaturii vigoare pedagogică a unei lecții. O lecție de elevată ținută civică și patriotică”.

● **[„Luceafărul”, nr. 46]** Editorialul *Generație și actualitate*, semnat redacțional, aduce în prim-plan necesitatea coeziunii scriitoricești: „Cultivarea antecesorilor de seamă, care este, de multe ori, și o cultivare a contemporanilor, pentru că, într-o literatură, conviețuiesc autori de vârste și formații foarte diferite, este o datorie a scriitorilor tineri. Sadoveanu recita cu lacrimi în ochi pe Eminescu. Călinescu mărturisește, chiar dacă n-a dorit-o, o admirație puternică pentru marii creatori literari ai trecutului. Eugen Jebeleanu l-a reeditat pe George Bacovia și în gestul său nu stă doar o obligație editorială, ci și o afinitate mai adâncă. Marin Preda vorbește cu înțelegere despre înaintașul său Rebreanu. Eugen Barbu are cuvinte de admirație pentru Mateiu Caragiale. Adesea însă consemnăm ca un gest necesar al comunicării care face cultura și pe cel de reciprocitate. Reprezentanții experienței literare, ai prestigiul artistic constituit s-au ocupat insistent de promovarea noilor scriitori. Nu e vorba doar de E. Lovinescu, care a lansat o pleiadă de autori importanți pentru literatura română modernă. Ne gândim și la solitudinea cu care Mihail Sadoveanu l-a înconjurat pe Nicolae Labiș, la amabilitatea unor cronici literare semnate de G. Călinescu asupra unor scriitori astăzi în plină activitate. Respectul reciproc este o garanție culturală. Din păcate, astăzi consemnăm destul de rar o astfel de solitudine. Mai rar am văzut în ultima vreme un scriitor tânăr lansat de un coleg mai vârstnic. Preocuparea de generația ce vine, care nu poate fi decât puternică la orice scriitor adevărat, nu se face vizibilă întotdeauna. Nu ajung respectul și atenția generației tinere dacă cei respectați nu fac dovada contem-

poraneității lor. Scriitori de autoritate ai generațiilor precedente nu-și exprimă decât arareori opiniile despre creații ale unor tineri autori”. ■ Sub genericul *Festivalului Național al Educației Politice și Culturii Cântarea României*, grupajul *Prezența omului de artă* găzduiește două însemnări: *Imn patriei* de Radu Petrescu și *Izvorul și oglinda lui* de Grigore Arbore. □ Autorul *Ocheanului întors* pledează, cu aluzivă eleganță, într-un text care adăpostește și mici secvențe biografice, pentru o sărbătorire cuviincioasă a Independenței, străină de retorismul patriotard: „Sunt cuvinte atât de covârșitoare, încât ne sfim a le spune. Ele ne încălzesc inima, stau de pază minții noastre, când se topește zidul de nerăzbătut al viitorului și se transformă în prezent, pe acest prezent aflăm, mereu, culorile lor. Cum l-aș putea scrie pe unul din ele, când tremur că o eroare de tipar l-ar putea schimba, cum să-l pronunț, când știu că un nimic, un ca și invizibil accident de construcție al spațiului în care vorbesc, poate da borborigme acusticii? Dintre toate numele este unul, al țării, pe care l-am aflat printre cele dintâi la venirea în lume. Părinții, care ne-au învățat să-l spunem și ce înseamnă el, au făcut-o cu respect, ca într-o împărțășire. Am știu că e viu, că toți cei din jurul nostru, din Apuseni până la Mare, de la Dunăre până în codrii Bucovinei, trăiesc întru el. Când trecea drapelul său, tații noștri, pe stradă, își scoteau pălăria: în țesătura lui sacră tresare firul vieții noastre, a fiecăruia. Nu am călătorit mult prin țară. Nu am văzut deloc Bucovina, Banatul, din Moldova am întrevăzut, din fuga unui autobuz, prea puțin. Scriitorul călătorește în special în jurul mesei pe care scrie, chiar și *autour de sa chambre* este, uneori, excesiv. Vorba se umple, uneori, însă, de seve și devine cuvânt, spune tăcut tot ce, din dragoste, nu vrem să spunem. Cărțile unui scriitor vrednic de acest nume alcătuiesc, adunate, o cântare a țării, explicită sau implicită. [...] Eram în clasa întâi primară când mi s-a arătat sus, în actualul Parc al Libertății, nu departe de mormântul eroului necunoscut, un bordei adus de pe tărâmul victoriei noastre. Am văzut, printre zăbrelele unei porți, casa lui Heliade-Rădulescu. Dacă zidurile cad, rămâne, indestructibil, spiritul și nu putem decât a ne bucura că mari serbări, în anul care vine, vor aminti biruința sa. [...] Să nu lăsăm cuvântul să se transforme în vorbă. Să-i respectăm legea și aria. Sărbătoarea înaltă a țării va fi în primul rând reculegere, meditație. Cuvântul dragostei de țară să răsunе întâi în inimi, în minte, pentru a deveni apoi faptă a spiritului, cum a fost totdeauna sub cerul nostru inconfundabil. Iată un examen greu. Scriitorul îl dă în fiecare zi, cu uneltele sale, binecuvântate prin muncă”. ■ În continuarea discuției despre recuperarea scrierilor diaristice, din nr. 43 al *Luceafărului*, Mihai Zamfir publică, la *Ecouri*, eseul *Jurnalul intim – „o mică dramă”*: „Mulți scriitori doresc să-și spună în *Jurnal* ultimul cuvânt, de atâtea ori amânat în operele obișnuite; să-și spună, dincolo de adevărurile parțiale, adevărul total. Dar modificarea de perspectivă va rămâne mai puțin gravă: dintr-o specie «secretă», depozitară prin definiție a discreției, *Jurnalul* s-a transformat în una a «falsului secret», adică a «secretului amânat». Dintr-o

creație excepțională non-literară, prin modul de elaborare și de manifestare, *Jurnalul* s-a literaturizat în vederea publicului, uitându-și vocația. [...] Astfel, *Jurnalul intim* rămâne o variantă de operă totală iluzorie, desigur, fragilă, fără îndoială – dar mărturisind aceeași pornire multiseculară de a spune odată pentru totdeauna esențialul. Iar romancierii autori a 20 de volume, poeții ce publică volume anuale vor scrie și *Jurnale* compensatorii. Pudici, nu-și vor recunoaște înfrângerea: vor mima dezinteresul, se vor face că scriu opere destinate a rămâne necitite și «intime». Dar vor spune acolo ce este mai important – adică vor spune totul”. ■ Pentru Maria Luiza Cristescu, *Prestigiul criticului* se edifică din grija pentru nuanțe, prozatoarea invocând, în acest sens, atitudinea lui Pompiliu Constantinescu: „Exigența lui nu era barda mereu ridicată și gata să cadă pe capul cui se întâmpla. Înțelegerea operei debutantului nu era nici toleranța sau concesiia făcută cu superioritate și, implicit, dispreț. A scrie cronică nu presupunea a se pune în evidență pe sine, ci a scoate în relief opera, autorul de care se ocupa. Articolele sale nu le destina exhibării unui talent critic, al său, ci le punea în slujba altei personalități, a celui comentat”. ■ La *Jurnal de poet*, Ioan Alexandru evocă o *Călătorie în Bulgaria*. ■ Adrian Păunescu „rostește”, în 17 strofe, un *Discurs în munți*. ■ „Atras de răsturnările de viziune critică, I. Negoïtescu cade adesea în juvenile excese”, consideră M. Ungheanu comentând volumul *Analize și sinteze*, în care fostul cerchist cercetează cu precădere proza românească, de la pașoptiști la moderni. Când discută despre autori din secolul al XIX-lea, Negoïtescu urmează modelul călinescian, căutând „să verifice, cu ajutorul sensibilității contemporane, suplețea artistică a scrierilor din veacurile trecute”. Criticul „luceferist” adună numeroase inversări axiologice propuse de confratele său mai vârstnic: „Nu romanele lui Dimitrie Bolintineanu merită atenție, ci călătoria *Pe Dunăre și în Bulgaria*. Nu ansamblul scrierilor tipărite de Mihail Kogălniceanu e important, ci scrisorile lui către părinți din timpul studiilor, după cum la Nicolae Bălcescu nu operele intrate în manuale sunt cele ce merită atenție, ci tot corespondența. Ion Ghica nu este nici el prizat acolo unde critica l-a găsit un scriitor mare, ci în *Convorbiri economice*. Iorga e mare nu atât în *Oameni cari au fost*, cât în teatru”. Totuși, Ungheanu recunoaște că „nu puține din observațiile făcute merită luate în considerație. Dar sensibilitatea acută mai ales la aspectul lingvistic al textului literar dezavantajează judecățile pe care le emite asupra prozei”. Această apetență pentru limbaj se verifică îndeosebi în cazul lui Mateiu Caragiale, căruia Negoïtescu îi consacră „frază ofrandă”, copleșindu-l cu „o privire idolatră”. Altă „întorsătură” valorică a fostului cerchist: „Interesul literaturii lui Rebreanu [...] nu stă în romanele cunoscute, ci în câteva povestiri de început, unde prozatorul s-ar ridica, prin verismul lor, la tensiunea *Florilor de mușigai*, acolo anunțând abia un artist mare”. Finalul cronicii nu urmează o direcție conciliantă: „Tartarinadele exegetice afectează întotdeauna ținuta critică. Iar elogiul necondiționat pe care I. Negoïtescu îl aduce unei cărți de con-

fuză și escamotantă retrospectivă (*Confruntări în critica deceniilor IV-VII* de Ileana Vrancea) ne arată la autorul *Analizelor și sintezelor* o surprinzătoare lipsă de atitudine”. ■ Abordând, la *Vitrina cărților*, volumul *Proprietarul de poduri* de Mircea Dinescu, Dan Laurențiu apreciază că poezia acestuia a „evoluat într-un efort remarcabil de a se autodetermina estetic, prin renunțări la po-doabele moștenite de la natură și apelul mai insistent la cele care se dobândesc, mult mai greu, prin cultură”. Câteva considerații: „Poetul este un citadin care nu trăiește cu nostalgia satului pierdut sub fierul și betonul civilizației, ci cu regretul că civilizația, în tendința ei de a prolifera artificialul, uită bucuriile fruste ale spațiului natural. Imaginile contrastante, rostite uneori cu o voce sacadată, alteori simulând naivități șăgalnice de copil încrunțat datat la nevinovate maliții cu maturii din jurul său se structurează pe schimbul reciproc de fragmente din recuzita satului cu a orașului și invers, în tablouri de o sarcastică nostimădă. [...] Cu aerul său bătaios, care nu și-a pierdut poza de lup tânăr dispus să-și arate colții la somnul inertiilor de tot felul, la «boala contagioasă a indiferenței» (în fond, aceeași formă a purității morale existentă în poezia lui Nicolae Labiș), Mircea Dinescu aduce mesajul tonifiant al prospețimii, al unei atitudini corozive față de stagnările reificante, față de rugina care îmbătrânește sentimentele și pasiunile umane. [...] Dinamică și elegantă, caustică și tandră în elanurile ei generoase, poezia lui Mircea Dinescu [...] este încă un argument că talentul, mai ales atunci când este fericit, își impune căile cele mai dificile pentru a se împlini cu adevărat”. □ Proza pentru copii *Băiat de București* a lui Al.I. Ștefănescu, „desfășurată” în perioada interbelică, este avută în vedere de Paul Dugneanu: „Noutatea ar consta în modalitatea expunerii, scriitorul încercând să adopte, în relatarea întâmplărilor, cam șterse, de altfel, și a descrierii, optica și felul de percepție al copilului. [...] Al.I. Ștefănescu se adresează aproape exclusiv coardei sentimentale a cititorului, ceea ce este, însă, insuficient sub raport estetic”. □ Artur Silvestri „traversează” *Conjuncturi și permanențe*, volumul lui Mircea Braga: „Este în afara discuției că autorul este informat și are talent de a scrie pe înțeles. El nu citează fastidios, dă atenție esteticii românești, exemplifică din literatura noastră contemporană (Zaharia Stancu, Marin Preda, Eugen Barbu) și a urmat specia dificilă a «tabletei estetice» utilizate, la noi, printre alții, de Marcel Breazu. La condiția abreviată a tabletei se adaugă analiza specială, deși concisă. A face estetică pe înțelesul tuturor – aceasta e ideea lui Mircea Braga, ceea ce nu exclude puțină autorului de a da o contribuție notabilă și în cercetarea de pură specialitate. Rămas cu acea rigoare sentimentală care a fost nota Cercului de la Sibiu, Mircea Braga reprezintă, în estetica noastră, tipul profesoral cu volubilitate eseistică, în formulă abreviată, de tabletă”. ■ La *Cartea de debut*, Nicolae Ciobanu investighează romanul *Voivodeasa* de Ion Țugu, care „aspiră la statutul unei monografii epice de tip analitic”, și placheta *Lumina zborului* de Maria Zimniceanu, ale cărei izbânzi „se arată mai ales în poemul de notație” (*Proza de*

analiză; *pastelul poetic*). ■ Dimitrie Păcurariu oferă, la *Prezențe*, o însemnare despre Premiul „Perpessicius” al revistei *Manuscriptum* pentru cea mai bună ediție critică a anului 1975, acordat lui Vladimir Drimba, îngrijitorul celor trei volume de *Opere* I. Heliade-Rădulescu. ■ La *Biografia debuturilor*, Dorin Tudoran îl interviuează pe Ion Vlad („*Sunt un dascăl care crede în forța fascinantă a lecturii, în modelele acesteia*”). ■ Dan C. Mihăilescu „privește” *Dincolo de transparență*, la *Profil*, lirica Danielei Crăsnaru, „unul din acele fericite și destul de rare cazuri de evoluție spirituală de la primul la al doilea volum”: „*Lumină cât umbră* (1973) se desfășoară, în cea mai mare parte, sub aura învăluitoare a poeziei Constanței Buzea, fiind un volum inegal, mai mult notații fugare de trăiri și gânduri poetice, un volum fără o ideografie unitară, rostire profundă, destul de incertă. *Spațiul de grație* (1976) este, înainte de toate, surprinzător tocmai prin unitate. O unitate care nu trebuie înțeleasă nicidecum peiorativ, ca o *manieră* deja fixată, ci ca un ton poetic bine conturat, ca o atmosferă greu confundabilă (cu toate raporturile ce se pot face – Blaga, C. Buzea, N. Stănescu, I. Mălăncioiu), unitate de idei și de rostire poetică. Dacă nu putem vorbi de o netă evoluție din unghiul lărgirii investigației poetice – temele fiind, în mare, aceleași –, observăm însă o evoluție pe verticală, în profunzimea impresiei și în ceremonialul expresiei. Umbra Constanței Buzea (cea din *Agonice*, mai cu seamă) se diminuează mult, lăsând doar vagi ecouri formale – și lumea poetică a Danielei Crăsnaru se încheagă sub zodia unui talent bogat, care știe să-și nuanțeze și să-și redimensioneze progresiv experiențele poetice”. ■ Cea de-a XXXV-a ședință a Cenaclului revistei *Luceafărul* este relatată sub semnătura *Cronicar*. □ Au citit Emil Munteanu-Retevoescu (proză), Irina Gorun și Marcel Mihalache (poezie). □ Despre prozator sunt reținute comentariile ale lui Voicu Bugariu, Nicolae Velea sau Stelian Tănase, în timp ce despre poeți este redată o opinie a lui Valentin F. Mihăescu. □ O constatare de... atmosferă: „Pe marginea lucrărilor propuse au luat cuvântul circa treizeci de cenacliști, astfel că ne vedem constrânși de spațiu (dar și de nivelul scăzut al unora dintre opinii) să facem o selecție riguroasă a vorbitorilor pe care-i inserăm aici. De altfel, cel care-a urmărit cronica noastră de-a lungul anilor a observat că numele unora dintre cenacliști apar cu o frecvență metronimică. N-ar fi nimic rău în asta, cu condiția ca analizele lor, pe lângă tonul pertinent pe care-l presupune atmosfera de lucru a unui cenaclu, să întrunească măcar bagajul minim de idee cum și expresia adecvată de comunicare. Pentru că – și în ședința pe care-o comentăm am avut prilejul de a face această constatare – nu o dată, după tonul ironic și sfătos, după fraza gongorică se ascunde o producție destul de chinuită și nesemnificativă... Se pare, însă, că unora – au, n-au ce spune! – tare le mai place să se asculte vorbind!”. ■ Sunt prezenți cu proze Platon Pardău (care încredințează un fragment din romanul *Conversații patetice*), Mircea Diaconu (*Mesteacănul*) și Tiberiu Pâslaru (*Brazi în viscol*). ■ Marius Robescu semnalează două piese prezentate, în cadrul „Cântării României”, pe scena piteșteană, unde se desfășoară

„o manifestare de proporții, una din puținele, după știrea noastră, care depășește perimetrul local”. Cronicarul are în vedere spectacolul Teatrului „V.I. Popa” din Bârlad, care a participat la eveniment cu *Puterea și adevărul* de Titus Popovici, în montarea lui Alexa Visarion, și cel al teatrului piteștean, *Cafeaua actriței* de Emil Poenaru, în regia lui Alexandru Tocilescu. ■ La cronica de film, Corina Cristea supune atenției ecranizarea comediei *Travesti* de Aurel Baranga, în regia lui Mihai Constantinescu, cu o distribuție spectaculoasă (Vasilica Tastaman, Toma Caragiu, Dem Rădulescu, Carmen Galin, Radu Beligan sau Emil Botta). În pofida acestei garnituri actoricești și a calității piesei, adaptarea lasă de dorit: „Cunoscând textul, publicul devenit din cale afară de pretențios în zilele noastre așteaptă, desigur, să surprindă în desfășurarea filmului *mâna regizorului*, viziunea sa interioară despre subiectul ce și-l propune și îl propune, imaginile interpretative ale gândirii lui creatoare. Așteptările nu sunt însă decât în mică măsură satisfăcute. [...] *Premiera* este, așadar, mai mult o piesă filmată decât un film” (*Monștrii sacri în travesti*). ■ „După ani de zile de durată și perfecționare, «Viața Satului» este o izbândă certă a actualităților televiziunii”, notează Sânziana Pop în comentariul TV, consacrat emisiunii amintite (*Lucrări și zile*). ■ Cronica radiofonică este „acoperită” de Nicolae Mateescu (*Specialiștii*). ■ Grigore Hagi discută, la cronica plastică, despre *Monumentul de sinteză*. ■ *Cântări monodice și gregoriene* „așază” Grete Tartler în cronica muzicală. ■ La *Fragmente critice*, Eugen Simion cercetează *Frica*, romanul lui Damian Necula, în care „faptele epice stau în umbra eseului moral”. Această preeminență eseistică îi prilejuiește criticului câteva observații despre direcția prozei contemporane: „Linia povestirii este deliberat ruptă, cronologia faptelor este răsturnată, o scenă se petrece în timpul războiului, într-o gară din Reșița, alta cu câteva decenii mai târziu și, fără a prinde de veste, trecem dintr-un compartiment în altul al romanului cu sentimentul că autorul nu vrea să ocrotească, să cultive comoditățile noastre. Hotărât lucru, romanul românesc se complică. Realismul bazat pe înlănțuirea cauzală de fapte pare a nu mai satisface pe prozatorul de azi, obsedat de iraționalitatea, ruptura unei existențe”. Comentatorul socotește că virtuțile cărții se află tocmai în formulele specifice mai curând standardelor epicii *retro*: „*Frica* este, în concluzie, un roman care convinge prin două secvențe, e drept, esențiale, printr-un eseu românesc întins și cu voință încurcat, rupt, mișcat ca niște cărți de joc în scopul de a deruta adversarul. Este, oare, o întâmplare că aceste secvențe sunt și cele mai apropiate de romanescul tradițional, de creație, adică, de tipuri și de studiul coerent, fin al psihologiei umane?” (*Tineri prozatori, II*). ■ În prelungirea dezbaterii despre *Manualul de literatură română*, scriu, la *Ecouri*, Pompiliu Marcea și Constantin M. Popa (Craiova). □ Dacă autorul *Lumii operei lui Sadoveanu* recomandă ca *Manualele să fie alcătuite de cei care le folosesc*, intervenția profesorului craiovean vizează un reformism vicios în selecția autorilor: „Succesivele revizuii ale programelor și manualelor au adus sacrificarea unor scriitori importanți, în

numele infailibilului criteriu «didactic». Dar câtă încredere poate inspira un asemenea criteriu, potrivit căruia se renunță la Alecu Russo, N. Bălcescu, Al. Odobescu, I. Ghica, G. Galaction, I. Pillat, V. Voiculescu, Mateiu Caragiale, Hortensia Papadat-Bengescu (!), Gib. Mihăescu și exemplele ar putea continua. [...] Raportul dintre interpretarea originală și opinia criticii specializate a fost rezolvat prin introducerea unor citate *ex abrupto*, în special din G. Călinescu. Spiritul comparatist, atât de fertil cunoașterii, rămâne străin autorilor. [...]”. C.M. Popa se arată nemulțumit și de modul în care este valorificată proza contemporană: „Aici intră în funcție un puritan criteriu tematic, ce face din romanul lui Eugen Barbu *Șoseaua Nordului* scrierea sa cea mai reprezentativă. Este regretabil că două cărți de excepție ca *Groapa* și *Princepele* sunt expediate în anonim. De asemenea, nedumerește faptul că un prozator cu totul remarcabil ca D.R. Popescu nu este studiat mai pe larg” (*Lacune în manualul experimental*). ■ Marin Sorescu „aplaudă”, de la *Ferestre*, versiunea regizorală propusă de Toma Caragiu în *Titanic vals* la Teatrul „Bulandra”: „Pentru că realmente mi-a plăcut acest spectacol care poartă girul lui Toma Caragiu și, ducându-mă supărat la teatru, m-a molipsit cheful de artă al actorului român, am râs și-am aplaudat și mi-a trecut supărarea, că mie-mi trece repede. Noroc cu originalii de altădată, cu piesele bune dintre cele două războaie, care, iată, înfrăgezesc”. ■ La *Întâmplări cu scriitori*, Mircea Micu se desparte de *Necunoscutul de pe plajă*, încheind, astfel, „mandatul” de... ministru al lui Emil Manu. ■ Geo Dumitrescu răspunde la *Poșta redacției*. □ Între corespondenți, Zlotos, Hasdrubal H., C. Eutușianu. ■ Într-un grupaj alcătuit de poetul Ion Gheorghe, redactor în Secția de Poezie a *Luceafărului*, versuri semnate de membri ai Cenaclului „Flacăra” din Hunedoara (între aceștia, Ioan Evu și Neculai Chirică), ai Cenaclului din Câmpulung Moldovenesc și ai Cenaclului literar-artistic „Electroputere” din Craiova. ■ Coloanele ultimei pagini adăpostesc *Poeme* de Eugen Jebeleanu, precum și un autoportret al acestuia. Câteva titluri: *Primăvara tuturor anotimpurilor*, *În era atomică*, *Dialectică*, *De m’ai bate*, *Câinii mei*.

15 noiembrie

• [„**Tribuna României**”, nr. 97] Petre Ghelmeș publică, în *Cuvântul zilei*, textul *Creșterea limbii românești*: „Limba aceasta, pe care, cât vom fi, nu vom înceta s-o lăudăm, cu toată puterea ființei noastre, recunoscând, în același timp, virtuțile tuturor celorlalte limbi ale pământului, și căreia îi vom rămâne totdeauna datori, pentru că ne-a ajutat să cuprindem în marginile gândului nostru nemarginile lumii – este limba română”. ■ Ana Blandiana publică tableta *Florile toamnei*. ■ D. R. Popa semnează un scurt interviu cu *Doina Amprimo* ne vorbește despre „*O seară Eminescu*” la Torino: „Seara consacrată geniului tutelar al poeziei românești – ne-a spus interlocutoarea noastră – a fost plasat sub genericul «Eminescu – poet romantic român». O numeroasă asistență,

formată din membrii asociației și invitați, a ținut să onoreze această seară. Seria comunicărilor a fost deschisă de tânăra Fanella Celestin-Mascia, originară din România, care a vorbit despre viața lui Eminescu. A urmat apoi reputatul profesor Camillo Brero, care a înfățișat asistenței modul în care l-a înțeles pe Eminescu de-a lungul unei întregi vieți consacrate studiului poeziei sale. În continuare, eu am vorbit despre specificul și caracteristicile poeziei erotice eminesciene. Raluca Dumitrescu-Samartini a abordat în comunicarea sa noțiunea de timp în filosofia lui Mihai Eminescu, iar Francesco Altieri s-a referit la simbolismul stelei în poezia eminesciană. După citirea acestor substanțiale studii teoretice, din public s-au pus numeroase întrebări, ca semn al interesului stârnit în rândul ascultătorilor”. ■ Apare, nesemnată, *La închiderea ediției*: „Președintele Republicii Socialiste România, Nicolae Ceaușescu, a semnat un decret prin care, cetățenilor străini de origine română, care doresc să viziteze țara, lise acordă unele facilități privind schimbul obligatoriu de valută și condițiile de locuit în timpul sejurului. Amănunte în numărul viitor al revistei «Tribuna României»”. ■ Apare nota, nesemnată, *Manuscrise eminesciene*: „O serie de manuscrise necunoscute ale marelui nostru poet au fost descoperite recent de conf. dr. Octavian Scheau la un strănepot al Mittei Kremnitz din Tübingen. Este vorba de variante inedite ale poeziilor *Cu mâine zilele-ți adaugi*, *Despărțire*, *Foaia veștedă* și *Rugăciunea unui Dac*. Deosebit de importante sunt și caietele de fizică ale lui Eminescu, care relevă profunzimea gândirii sale științifice, faptul că era la curent cu tot ce se știa atunci în fizica mondială. După opinia acad. Octav Onicescu, aceste caiete «îl așază, în primele rânduri ale celor care au gândit în epoca lui știința despre energie, despre cea calorică în special». Manuscrisele descoperite urmează să constituie obiectul unor aprofundate cercetări, ale căror rezultate vor fi publicate în viitorul apropiat”. ■ Edgar Papu semnează *Către sfârșit de veac*: „Trecută de «păcatele tinereții», săvârșite în trecutul nevărstnic al secolului XX, omenirea de ere să descopere cel mai prețios dar al vieții în propria ei conștiință. Deoarece adâncul acestei conștiințe omenesti cuprinde, în stare matură, comori mai bogate decât tot aurul lumii, valorile lăuntrice sunt chemate să comande și asupra «situației date» și asupra «nevoii», pe care sfârșitul de veac le impune. În pragul unui nou mileniu, România este pe cale de-a răspunde unei asemenea cerințe. Ea dă exemplul unei țări mici, dar al unui spirit mare, care a învins «imposibilul». Până mai ieri ignorată sau confundată cu statele vecine, astăzi și-a câștigat un incontestabil prestigiu pe lume. În ordinea creației, ținând seama de elanul făuritor ce ne însuflețește, poate că, după un secol, un Eminescu mai norocos s-a și născut la noi. Nu este exclus ca de-aici să se conceapă, odată cu sinteza veacului XX, și premisele veacului XXI”. ■ Prof. dr. Virgil Cândea notează apariția lucrării *Istoria pădurii românești* de Constantin C. Giurescu. ■ Dan Zamfirescu realizează paginile dosarului din acest număr, dedicat lui *Vlad Țepeș*. ■ Gheorghe Anca scrie despre *Simpozionul de romanistică de la Bucu-*

rești: „Colocviul de romanistică «Națiune, societate, limbă și cultură în Țările Române în secolele XVIII și XIX», organizat în această toamnă de Universitățile din București și Leipzig, s-a aflat la a doua ediție. Anul trecut, Leipzigul găzduia primul colocviu axat pe amintita temă. În această tânără tradiție, precedată de elaborări ample și mai vechi opțiuni, pe primul plan stă – cum spunea dr. Klaus Bohmann – studierea istoriei poporului român, a spectacolelor culturale, politice, sociale și lingvistice, a tainelor culturii unui alt popor. Astfel, lingviști, filologi și literați români au continuat schimburile de opinii și au pus temeiul unor noi investigații în campania științifică a oamenilor de litere germani, cunoscători și propagatori ai culturii și limbii noastre peste fruntăriile românești. [...] Atmosfera colegială, participarea activă, confruntarea punctelor de vedere au fost fructificate în cadrul celor două mese rotunde cuprinse în program: «Convergență și circuit interzonal în procesul de occidentalizare romanică a limbii și culturii românești moderne (secolele XVII și XIX)», «Gândirea social-politică în Țările Românești în epoca Luminilor (1780–1830)»». ■ Dumitru Radu Popescu recenzează *Ploile de dincolo de vreme* de D.R. Popescu: „Ciclul romanelor lui D.R. Popescu se înfățișează ca un epos faulkerian, sinuos curgător, dar tribut arborului și formulei naturaliste, atât de legată de ciclicitate, cu mențiunea că ciclul nu înregistrează aici decăderi și triumfuri, ci un gen de constanță în reacții, guvernată aparent de fatalitate. Dincolo de ea, se poate observa însă tendința permanentă de evoluție a conștiinței individuale, câteodată chiar în detrimentul existenței sociale”. ■ Nicolae Balotă publică un omagiu, *Distinsa doamnă de Noailles*: „Se împlinesc o sută de ani de la nașterea acelei înalte doamne a spiritului care a fost contesa de Noailles, născută Anna Elisabeta Brâncoveanu”.

16 noiembrie

• [„Scânteia”, nr. 10 650] În contextul Congresului de educație politică și al culturii socialiste, Dragoș Vrâncăanu publică *Artistul, publicul și critica literară*: „Criticul specializat sau profesionist trebuie privit, mai cu seamă, ca un mandatar al publicului. El, desigur, are, prin însăși funcția sa predominantă de critic, rostul de a avertiza pe cititori asupra realizărilor literare încă simptomatice, demne de atenție, îndeplinind un rol semnalizator, care poate fi dezmințit sau confirmat de evoluția literară, de extinderea socială și istorică sau de pierderea ecoului social și istoric al operei literare. Nu pot exista, decât în mod provizoriu sau factice, două ierarhii ale producției literare, una a literaților și a criticilor și alta a publicului larg, pentru ca acest lucru ar șubrezi fenomenul artistic în însăși natura lui. Criticii care se aplică cu exclusivitate în susținerea unor «experimente de laborator», în pofida lipsei lor de repercusiune socială, sau chiar făcând din această lacună un titlu de merit al unor opere literare, nu săvârșesc decât un conformism patent, un conformism al inovației cu orice preț, antinomic naturii literaturii ca orice fel de alt conformism. Inovația capătă

forța ei adevărată atunci când e asimilată de conștiința publicului, când exercită o influență asupra gândului și simțirii publice – și pentru o astfel de inovație, în prezent îi sunt deschise creației de la noi cele mai fertile perspective. Aplicându-se asupra ei, își va putea îndeplini critica misiunea de stabilire explicită și riguroasă a valorilor fondului și formei creației literare”.

● **[“Viața studentească”, nr. 37]** M. N. Rusu în *Texte pentru Phoenix* distinge „caracterul insolit” al volumului lui Șerban Foarță și Andrei Ujică apărut la Ed. Litera, București, 1976, adunând două cicluri de poeme, *Cantașfabule* și *Zoomahia*. „S-ar părea că poezia care rezultă de aici ar fi una *heraldică* și, în același timp, *filologică*, întrucât atât descrierea personajelor cât și a însemnelor lor, cât și denumirea lor lingvistică veche, sunt respectate întru totul... (Dar) La nivelul limbajului, autorii canonizează, ca să-i parafralez, modalități poetice care au ajuns la propria lor epuizare. În această constă subtilitatea estetică a «textelor» lui Foarță și Ujică: în faptul că o serie destul de largă din manierele poetice utilizate de unii lirici de-a lungul timpurilor se dovedesc astăzi semnificative în sine. Au devenit, cu alte cuvinte, propriul lor obiect poetic... Fără să fie simple imitații, parodii sau pastişe ale acestora (Pann, Ion Barbu, Ion Gheorghe – *Zoosophia*, Nichita Stănescu), autorii textelor de față le transformă într-o gratuitate care a ajuns semnificativă din punct de vedere estetic, nu neapărat liric... Așadar, heraldica poetică de care sunt preocupați cei doi autori, nu este numai a «conținutului», ci și a formelor lirice contemporane. Este un semn că poezia ca modalitate «heraldică» poate renaște din ea însăși. Că «formele» nu dispar niciodată.”

17 noiembrie

● **[„Scânteia”, nr. 10 651]** Paul Everac semnează *Când este vorba de educația elementară...*: „Programul de măsuri stimulează ideea că opera de educație se cere abordată cât mai larg, cât mai complex. Aplicându-l, să avem tot timpul în atenție ceea ce e cunoscut, îndeobște, drept «educație elementară». Ar fi, cred eu, în cea mai deplină concordanță cu spiritul și litera acestui important document de partid. Cine trebuie educat? Practic, toată lumea. Trebuie educată în sensul abordării noului, a experienței unice, revoluționare, de dezvoltare pe care societatea noastră o face. Trebuie educată și în sensul unor noi relații între oameni, altele, mai bune decât cele care au existat. Dar afară de această educație de tip nou ce confruntă pe fiecare cetățean cu istoria nouă a patriei și a lumii există și o educație elementară, de conviețuire și funcționare între norme civilizate, date în orice societate care a ajuns la un anumit stadiu”.

18 noiembrie

● **[„Scânteia”, nr. 10 652]** Radu Selejan publică *Drumurile moșilor duc spre industrie...* în rubrica numită *Reportaj din actualitatea socialistă a țării*.
■ Despre *Preliminarii la Festivalul național „Cântarea României”* scrie Emil

Vasilescu în *Oameni ai satului creatori de poezie nouă*: „În zilele de 30 și 31 octombrie a.c. a avut loc la Arad, sub auspiciile Comitetului de cultură și educație socialistă și Centrului de îndrumare a creației populare și a mișcării artistice de masă din județul Arad, «Întâlnirea scriitorilor țărani» din mai multe zone ale țării. Integrată firesc numeroaselor manifestări culturale, artistice și literare, care au marcat în aceste zile debutul pe întreg cuprinsul țării al fazei de mase a festivalului național «Cântarea României», întâlnirea, prima de acest gen, a prilejuit un moment important pentru cunoașterea creației acestor scriitori, un util schimb de experiență privind contribuția lor la efervescența vieții spirituale a satelor noastre, un dialog necesar cu literați cunoscuți despre măiestria artistică, cu cercetători, metodiști și activiști culturali, cu publicul iubitor de literatură. Un complex program de manifestări – recitaluri de poezie din propria creație, simpozioane și mese rotunde dedicate rolului și locului artei scriitorilor amatori în contextul culturii de masă – a creionat profiluri de creatori cu un univers propriu lumii satelor, căreia aparțin și căreia i se adresează neconținut cu mijloace și modalități specifice. [...] Nelipsită, deci, de reale virtuți artistice (trecând multe dintre lucrări proba de foc a criteriului estetic), o asemenea literatură merită să fie mai bine cunoscută, cercetată și apoi difuzată. Ceea ce s-a început mai de mult și continuă azi cu intensitate sporită. Recenta întâlnire a reliefat necesitatea înscrierii acestor preocupări în agenda de lucru a Uniunii scriitorilor, ca for colectiv autorizat să îndrume o asemenea mișcare, a organelor locale de specialitate, care să introducă criterii adecvate de promovare în public a unor asemenea lucrări. Totodată, ca fii ai satelor noastre, ei pot participa cu folos, așa cum am dovedit-o în programele prezentate, la animarea vieții culturale a obștii, la realizarea unor programe artistice, scenarii de brigadă, versuri satirice, scenete și alte forme. Etapa de masă a festivalului național «Cântarea României» poate duce, ca și în celelalte domenii, la descoperirea și afirmarea unor noi talente poetice”.

- **[„Scânteia tineretului”, nr. 8551]** Nicolae Balotă prezintă volumul lui Ștefan Bănulescu, *Scrisori provinciale*, în care autorul devine „un virtuos al imaginarului.”

- **[„Flacăra”, nr. 46]** Cu titlul *Condiția de scriitor îmi dă dreptul de a lupta pentru nou*, George Arion publică un interviu cu Romulus Vulpescu. Acesta răspunde la întrebări legate de „credința sa în literatură” („Ideea falsă despre conceptul de literatură a ajuns azi la îndemâna atâtor oameni, încât unii își închipuie că totul e literatură: chiar și reclamele de pe cutiile de conserve (care, la urma urmelor, într-o anumită relație, sunt sau pot deveni literatură). Pentru mine însă literatura e ficțiune pură. [...] Cred în literatura capabilă să inventeze un copac inexistent în natură, dar atât de necesar – necesar valabil – naturii, încât natura, umilită – în două sau în trei ere de-aici înainte – să-l creeze. Nu cred în literatura reportaj”), vorbește despre „orgoliul său de scriitor” („Mi-e dor de catedralele din evul mediu. Nu ca de-un lăcaș de cult, ci ca de-un act de

artă și de piatră alipit la eternitate. Niște oameni, care știau că au să rămâie anonimi, la fel cum știau și pietrarii Parthenonului, sculptau cu migală, ciopleau cu dăruire, fiecare palmă de piatră chiar și-n locurile cele mai tainice sau mai inaccesibile – la înălțimea amețitoare din vârful „fleșelor” – acolo unde știau că, după isprăvirea lucrării și după ridicarea schelelor, nici un alt ochi de om n-are să mai poată privi și, poate, critica. Numai păsările cerului...”), își exprimă opinia privind primul Congres al educației politice și culturii socialiste („În cuvântarea secretarului general al Partidului Comunist Român, tovarășul Nicolae Ceaușescu, mi-a reținut atenția, printre altele, o idee care mi se pare una dintre marile idei fructuoase. E vorba de îndemnul de-a nu fi uniformi, chiar dacă avem aceeași concepție despre lume și despre viață. Condiția de scriitor nu-mi impune numai datoria – ci, mai mult, îmi dă dreptul! – de-a lupta pentru nou, prin urmare de-a nega nu tot ceea ce este vechi, ci tot ceea ce este caduc: tradiția se cuvine păstrată, respectată, admirată; ceea ce este caduc trebuie îndepărtat de pe trupul sănătos al unei culturi. „Căderea” asta a caducului, a „ceea ce stă să cadă” este ineluctabilă, dar putem contribui la consumarea procesului. În fond, ce anume generează caducitatea unui fenomen? Tocmai uniformizarea de care pomenea cuvântarea. Ceea ce – depășit – nu mai este al zilei de azi, nu poate fi nici al zilei de mâine. Altfel spus, socot că lupta împotriva caducității vechiului e nu numai o datorie cetățenească, dar și un drept al meu de scriitor de-a milita pentru peren, pentru ce mă poate însoți în drumul spre mâine.”), despre cum se simte „implicat în destinul culturii noastre”. ■ În *Viața cărților*, Eugen Seceleanu prezintă romanul *Clipa* de Dinu Săraru: „Cartea lui Dinu Săraru este un omagiu cinstit, deci emoționant, adus activiștilor de partid, oameni care și-au jertfit liniștea, dragostea, sănătatea pentru triumful dreptății, binelui, adevărului în România. Prezenți în actualitatea atât de fierbinte a anilor '50, ani în care cu adevărat lupta de clasă era dură și zilnică, ani de aprigi încleștări – ei, activiștii de partid, mereu fără viață personală pentru că se ocupau de viața tuturor, mereu prinși cu probleme, mereu între o ședință fulger și o deplasare urgentă, au luptat și cu două probleme profund omenești. Grija ca având o atât de mare putere să nu comită abuzuri și grija de a rămâne oameni atât cu ei înșiși, cât și cu colegii lor și cu ceilalți, care nu sunt activiști. Și viața, da, viața și nu altcineva dovedește că înșiși unii activiști de partid au greșit și nu puțin și nici ușor. Și tot viața a propus istoriei chipuri cu adevărat legendare de activiști de partid pentru care binele țării și al oamenilor care o compun a fost singura coordonată a existenței”. ■ G. Dimisianu publică eseu *Cum citește un critic*. ■ În *Scriitori români de azi*, Florin Manolescu publică un portret bio-bibliografic dedicat lui Leonid Dimov. □ În *Cronica literară*, Cornel Moraru prezintă volumul lui Al. I. Ștefănescu, *Fratele meu, femeia*. ■ În *Faptele și vorbele*, Ov. S. Crohmălniceanu publică eseu *Traduttore, traditore*. □ În *Artă. Teatru. Cinema*, Octavian Paler, în *Între clasic și baroc (III)*, publică eseu *Noaptea lui Machiavelli*. □ Aurel Ba-

ranga scrie *Despre comedie*. □ Ion Brad publică poezia *Popas*. □ În *Racul* (125), Teodor Mazilu publică *Hazul ca pensie*, iar Nicolae Dragoș – *Bibilica*.

● [„**Orizont**”, nr. 46] Marius Pop îl intervieuează pe Ion Negoïtescu, posesorul unui „destin scriitoricesc de excepție”. Redăm câteva fragmente: „ – *Ce a însemnat și ce înseamnă pentru dv. Cercul literar de la Sibiu în care v-ați desfășurat activitatea alături de Radu Stanca, Șt. Aug. Doinaș, Ovidiu Cotruș, Eta Boeriu, Radu Enescu, N. Balotă, Ioanichie Olteanu, C. Regman?* – Conștiința și mândria de a fi aparținut unei generații care a produs multe cărți bune ce și-au pus pecetea pe epoca în care trăim. – *Dv. ați avut rarul privilegiu de a-l cunoaște și de a lucra în intimitatea uneia din personalitățile literare cele mai proeminente ale veacului: Lucian Blaga. Ce amintiri deosebite păstrați maestrului, poetului, cărturarului, omului de o rară noblețe sufletească ce a fost autorul Poemelor luminii?* – La Blaga era impresionantă nu numai marea lui capacitate creatoare, atât de evidentă chiar și în cazul unei conversații întâmplătoare, încât avea impresia ca te afli lângă un izvor în permanentă țâșnire vie, ci și organicitatea și firescul integrării lui în cultură. Nimic nu era pedant la el, pretențios sau sofisticat ci totul era substanță. De la Blaga am învățat că dacă știi foarte mult, ești ca o casă cu ferestre multe, deschisă după voie, după soare și după cer. – *Socotiți eseul ca o formă ideală a criticii?* – Eseul are avantajul că în domeniul criticii literare permite o mai adecvată întrepătrundere cu filosofia. Cu toate acestea, mie mi se pare că orice modalitate critică, de la foileton și până la monografie, sunt demne de aceeași atenție, în măsura în care sunt practicate cu demnitate. Multe eseuri ale mele sunt foiletoane. – *Ce înseamnă pentru dvs. actul critic?* – E modul cel mai fericit în care mă pot bucura împreună cu alții de operele literare care mă interesează. În aceasta văd dublul aspect al actului critic: subiectivitatea și obiectivitatea, într-un permanent joc de corespondențe. – *Ce socotiți că poate învăța critica literară actuală de la G. Călinescu?* – Generațiile noi pot prelua în continuare, de la G. Călinescu, libertatea de gândire și judecată, îndrăzneala înnoitoare în aprecierea valorilor trecutului și prezentului. Chiar și sub forma de a nu fi de acord totdeauna cu ideile și judecățile lui, sau tocmai sub aceasta formă. În opera critică a lui Călinescu, literatura înseamnă viață. Aceasta viață nu poate fi asigurată operei lui în eternitate, decât printr-o reacție vie față de ea, adică plină de întrebări. În lucrările critice ale marelui nostru înaintaș, faptele literaturii sunt tot atâtea răspunsuri neașteptate, câte întrebări insolite.”

■ Analiza din cronica lui C. Ungureanu cuprinde volumul *Transcrieri* (Ed. Dacia, 1976) a lui Ion Pop despre care criticul face următoarea însemnare chiar în fragmentul liminar: „Poate că succesul cel mai mare al lui Ion Pop este *Echinoux*: revista admirabilă, ce nu obosește a se mândri cu șirul de talente descoperite, promovate, cultivate. Între scriitorii ultimelor generații, promoțiile *Echinoux* ocupă locuri de onoare și cantitatea de reflexivitate introdusă în literatura tânără de acești poeți și prozatori care cultivă eseul, ca pe o necesitate,

trebuie consemnată de critic. Cred că exista un tip de educație literară *Echinox*: o școală literară sigură, în care expresia juvenilă, spontaneitatea, firescul non-conformism al vârstei sunt apărute de o platoșă de cultură, și ea în curs de exersare.” ■ Ion Maxim comentează, în cronica sa, opera cu aparență epistolară, dar, în fond, apropiindu-se de eseu și nuvelă, intitulată *Scrisori provinciale* (Ed. Albatros, 1976) a lui Ștefan Bănulescu, care „chiar dacă păstrează caracteristici ale unei corespondențe particulare (vezi Al. Săndulescu, *Literatura epistolară*, Editura Minerva, 1972), sunt operă literară, apropiindu-se de eseu și nuvelă”. ■ Brândușa Armanca analizează poetică și tematica din *Imnele Transilvaniei* a lui Ioan Alexandru în articolul *Context liric*, ajungând la următoarele concluzii : „*Imnele Transilvaniei* împlinesc o treaptă fecundă în lirica lui Ioan Alexandru, situându-se în prelungirea *Imnelor bucuriei* prin teme și expresie, dar mai cu seamă prin vibrația unei alese închinări pentru patrie. Observațiile privitoare la inflația verbală, făcute de comentatorii volumului, sunt însă îndreptățite.” ■ Sunt publicate poezii de Serban Foarță din ciclul *Muzica de circ*. Proză de Octavian Popa și Ion Cazan.

● [„**România literară**, nr. 47] La *Viața literară* se anunță că secția de proză a Asociației Scriitorilor din București a organizat o ședință pentru dezbateră planului de activitate al Uniunii Scriitorilor în vederea îndeplinirii Programului de Măsuri pentru aplicarea Hotărârilor Congresului al XI-lea al P.C.R. și o dezbateră pe tema *Adevărul artistic și diversitatea formelor de expresie în literatura contemporană*, pornind de la comunicarea Danei Dumitriu privind romanul *Galeria cu viță sălbatică*, de Constantin Țoiu. Asociația Scriitorilor din Iași și-a inaugurat cenaclul la Întreprinderea mecanică Nicolina și a organizat, de asemenea, un recital de poezie patriotică la Huși. În colaborare cu Editura Dacia, Asociația Scriitorilor din Cluj-Napoca a lansat în orașele Reșița, Oțelul Roșu și Lugoj volumele *Ploile de dincolo de vreme*, de D.R. Popescu, *Umbra ulmilor tineri*, de Constantin Cubleşan și *Inventatorul de numere*, de Ion Cocora. Conform înțelegerii de colaborare dintre Uniunea Scriitorilor din România și Uniunile de Scriitori din unele țări socialiste au făcut vizite: Domokos Géza, Ion Lungu, István Oláh și Svetomir Raicov în Bulgaria; Al. Andreiescu și Marian Popa în R. D. Germană; Eugen Simion, Ștefan Stătescu și Nicolae Ciobanu în Polonia; Valeriu Cristea, I. Diaconescu, Mircea Martin, Béla Jánki etc. în URSS. Editura Albatros inițiază concursul pentru debut în proză. S-au întâlnit cu cititorii: Constantin Chiriță și Nichita Stănescu la ședința despre problemele literaturii contemporane de la Club-Litere; Mircea Zăciu la vernisajul expoziției de pictură Florin Maxa de la Cluj-Napoca, Mihail Novicov în cadrul recitalului „Literatura marelui octombrie”, Virgil Carianopol, Viorel Cosma, Al. Raicu, Mihai Stănescu, Ion C. Ștefan, Dan Verona la Policlina pentru Sportivi a Municipiului București și la Căminul cultural din comuna Frățești, jud. Ilfov. ■ Rubrica *Semnal* anunță următoarele apariții editoriale: Virgil Teodorescu – *Poezie neîntreruptă*, Ve-

ronica Porumbacu – *Voce și val*, Ioan Massoff – *Teatrul românesc*, vol VI.

■ Semnează poezie: Vasile Nicolescu, Ana Blandiana. ■ *Nevăzutele temple* este titlul metaforic al articolului semnat de Dărie Novăceanu, și face referire directă la marii poeți ai neamului. Dacă primul templu este Eminescu, al doilea, din perspectiva semnatarului, este Tudor Arghezi. Articolul este scris din punctul de vedere al celui care l-a tradus în spaniolă și care își exprimă astfel opinia asupra limbajului arghezian pe care îl consideră „templul populat cu cele mai multe obiecte”. Recomandarea autorului este să se discute mai mult despre cuvânt în relația cu „templele” poeziei noastre.

■ La *Dezbaterile „României literare”* despre raportul dintre educație, tineret și literatură participă Dumitru Matală, Dumitru M. Ion, Pompiliu Marcea, Doina Sterescu.

□ Dumitru Matală solicită creații de cea mai înaltă calitate pentru tineri și nu doar cultivarea „spectaculosului de suprafață” și a spiritului de aventură. Literatura de acest fel „trebuie să-și încorporeze organic și maturitatea de gândire, și luciditatea în acțiune, trăsături atât de distincte tinerei generații”.

□ Pompiliu Marcea își începe intervenția remarcând că tinerii citesc foarte mult, întreținând astfel „cultul cuvântului scris”. Interogația autorului se referă la capacitatea scriitorilor de a răspunde încrederii în literatură pe care publicul tânăr o manifestă. În acest sens este subliniată necesitatea caracterului educativ al literaturii.

■ Șerban Cioculescu comentează scrisorile adresate de Tradem idolului său, Alexandru Macedonski. Acestea sunt publicate la Editura Minerva, în colecția *Documente literare*, îngrijită de C.D. Papastate.

■ Nicolae Manolescu scrie la *Cronica literară* despre autobiografia lui N. Iorga, *O viață de om așa cum a fost*, ediție îngrijită de Valeriu și Sanda Râpeanu (Ed. Minerva, 1976). Comentatorul consideră volumul o justificare a activității politice a autorului, o carte rezultat al frustrării și orgoliului ofensat. „Tabloul politic e zăgărit cu agresivitate, protagoniștii căzând pe rând victimă judecății morale a mândrosului apostol cu limbă rea și pătimașă de cronicar muntean”. O diferență semnificativă de ton afișează prima parte, unde sunt evocate copilăria și perioada școlară într-un registru caracterizat de „acel patriarhalism poetic al prozei moldovenești de la Ion Ghica la Sadoveanu”.

■ La rubrica de poezie, Mircea Iorgulescu se oprește asupra volumului *Proprietarul de poduri*, de Mircea Dinescu (Cartea Românească, 1976), al treilea volum al poetului care arată, totodată, și o modificare radicală a viziunii poetice: „Schimbarea se arată a fi produsul unei înțelegeri dramatice a rosturilor și a situației poeziei, dobândită printr-o confruntare adesea zguduitoare cu sine, cu formele curente ale liricii, cu, în sfârșit, lumea reală, peste noua carte a lui Mircea Dinescu fluturând ca un drapel un vers memorabil: «Să-ți tragi realitatea pe piept ca o cămașă»”.

■ Versurile lui Ion Sofia Manolescu prilejuite de o călătorie în Italia și cuprinse în volumul *Așa i-a fost dat Romei* (Ed. Eminescu, 1976) sunt comentate de Fănuș Băileșteanu.

■ Despre un „testament spiritual” al poetului Alexandru Brad, materializat în volumul de poezii *Vârsta copiilor mei* (Ed.

Eminescu, 1976) scrie Aureliu Goci. ■ Pentru rubrica de proză, Valeriu Cristea alege ficțiunea umoristică *Departe*, semnată de Mircea Radu Iacoban (Ed. Junimea, 1975). ■ La *Prima verba*, Laurențiu Ulici scrie despre debutul în critică al lui Gelu Ionescu, „discipol declarat al lui Tudor Vianu”, cu volumul intitulat *Romanul lecturii* (Ed. Cartea Românească). Autorul abordează în texte meticuloase scrierile lui Urmuz, Vasile Voiculescu concentrându-se asupra operei, „adică acea structură literară în ale cărei țesături ordonate vibrează sângele subiectivității scriitorului, dar nu oricum, ci la comanda (termenul e, poate, abrupt) sistemului intențional, singurul în măsură să angajeze puterea de creație a scriitorului într-o direcție major semnificativă”. Concluzia comentatorului în ce-l privește pe critic este mai mult decât favorabilă considerând că „disciplina intelectuală și erudiția fac ca statutul său de debutant să fie, față cu regula debuturilor, o sfidare și o ironie”. ■ La *File din „Cântarea României”*, Gheorghe Tomozei publică *Pagini din Poema Patriei*, fragmente de epopee. ■ Ioana Mălin remarcă emisiunea TV *Amfiteatrul cărților*, comentând pe scurt cea mai recentă ediție în care Adrian Marino a prezentat *Dicționarul de termeni literari*, iar Nicolae Balotă, ultimul volum de versuri aparținând lui Emil Botta. În aceeași emisiune au citit din propriile creații Eta Boeriu și Ana Blandiana, iar Edgar Papu a susținut o conversație cu Atsushi Naomo la rubrica *Literatura română dincolo de hotarele limbii române*. ■ Sunt prezentate comunicări din cadrul colocviului A.I.C.L. organizat la Atena în 5-9 octombrie 1976, la tema *Tradiția clasică în lumea modernă*. Printre acestea se află și comunicarea lui George Ivașcu. Acesta subliniază legătura dintre modernismul românesc (cel avangardist cu Tristan Tzara, Ilarie Voronca, Eugen Ionescu etc.) și tradiția identificată cu ultimele trei decenii ale secolului al XIX-lea. Autorul explică existența simultană a romantismului eminescian cu modernismul printr-o formulă specific românească ce are la bază intercon condiționarea dintre tradiție și inovație care a dat profile ca ale lui Arghezi sau Blaga. Iar noua avangardă este avangarda noului umanism. ■ N. Dobrișan menționează lucrarea poetului egiptean Fuad Badawi, *România – itinerar liric*. ■ Fănuș Neagu anunță la *Sport* faptul că Nadia Comăneci a câștiga cupa Kuniki, impresionând publicul japonez: „În serile când o văd pe Nadia zugerăvind visul lumii, cu bucuria pe care o încerca un Leonardo în limpezimile Florenței, știu că-n somnul meu se vor întoarce zilele copilăriei și că prin firele de iarbă de demult vor intra, să se joace, porumbei de sticlă din icoane”.

● [„**Tribuna**”, nr. 47] Conține versuri de Paul Emanuel, Adrian Popescu, Emil Brumaru, proză de Mircea Ciobanu, reportaj de Viorel Cacoveanu (în rubrica *Itinerarii românești*). ■ Ion Vlad publică a șaptea parte a studiului său *Lectura: un eveniment al cunoașterii*, în care discută volumul *Transcrieri* (Dacia, 1976), de Ion Pop: „Acum, în *Transcrieri* [...], 15 poeți dintr-o generație devenită termen esențial de referință pentru dimensiunile poeziei românești și,

bineînțeles, pentru poeții generației lui Nichita Stănescu, beneficiază tot de o lectură; ea nu contrazice aspirația supremă a oricărei relecturi: îmbogățirea semnificațiilor prin redescifrarea semnificanților și a poeticii celei mai intime; dimpotrivă, este o lectură – «traducere» a poeziei, adică o interpretare animată de ideea re-facerii poeziei și conservării specificității comunicării poetice. «Transcrierile» vor să fie și să reprezinte echivalarea în limbajul criticii a unui alt limbaj altfel ușor de compromis într-un comentariu stângaci și nepregătit».

■ Victor Felea identifică esența poeziei Etei Boeriu din *Risipă de iubire* (Albatros, 1976) în confruntarea cu vârsta: „De la început am avut de a face cu un accentuat sentiment de vârstă, sentimentul unei vârste pe care Blaga a definit-o atât de sugestiv: «în marea trecere». Întreaga substanță a lirismului Etei Boeriu provine din confruntarea continuă cu această vârstă de grave cumpăni și neli-niști”. Recenzentul se oprește și asupra plachetei *Semnul de oaspete* (Albatros, 1976), de Eugenia Zaimu: „... se definește de la început printr-o frumoasă caligrafie lirică, unde nimic nu deranjează silueta zveltă a versurilor care se profilează asemenea copacilor tineri pe un limpede orizont”.

■ În *Proză eseistică*, Ion Marcoș situează romanul *Doctorul Poenaru* (Eminescu, 1976), de Paul Georgescu, în categoria prozei de observație: „Spirit logic prin excelență, autorul procedează metodic, «construiește» personaje pregnante, cu un statut bine definit, «stare civilă» completă, obiectivă. Paginile sale se încadrează bunei proze de observație, unde decisivă este consemnarea aspectului fizic, genealogiei, portretului moral al eroilor, etapelor «formației», relevării în act a caracterului. Decorul «crud», realist, este obligatoriu. Finalul, chiar dacă nu e anticipat, este previzibil. Sub raport stilistic, libertatea de mișcare e relativ mare, deși există și aici priorități, «modele» constituite. Perspectiva poate fi «estetă» sau eticistă”.

■ M. C. Runcanu comentează volumul de povestiri *Fantezie pentru trompetă solo* (Eminescu, 1976), de Constantin Mateescu: „Constantin Mateescu (un sentimental ponderat, moralist al stărilor intime...) ne atrage așadar atenția mai puțin printr-o complicată «caligrafie», țelul său constituindu-l o transcriere cât se poate de exactă a unor evenimente ținând de afect, de încărcătura emoțională a personajelor sale”.

■ Vasile Sălăjan constată, în *Seduția cotidianului*, caracterul reportericesc al romanului scris de Ilie Tănăsache, *Măine, cu mare dragoste...* (Albatros, 1976): „Acest cadru intens, al muncii intense, dezinteresate vorbește cât se poate de sugestiv despre intențiile prozatorului; el construiește, reportericește aproape, dar nu fără seducție, în marginea realității, dacă nu chiar în miezul ei, cu personaje credibile, luate (așa cum se întâmplă de fapt în roman) de pe stradă, aflată în trening sau în costum de nuntă cu lămâiță la butonieră, o poveste simplă, adevărată, despre tână generație de astăzi”.

■ Nicolae Balotă semnează textul *Închinare profesorului Liviu Rusu*.

■ În *Natura în poezia lui Vladimir Streinu*, Ion Apostol Popescu decelează raporturile scriitorului cu lumea vegetală: „Universul sil-

vestru al poeziei lui Vladimir Streinu este privit deseori simbolic, deci mai mult decât ornamental, referindu-l totodată la viața noastră, pulsațiile artistice ale creației sale se interferează și de data aceasta cu o remarcabilă noblețe umană. Poetul trăiește aceeași desfătare a spiritului pe care au trăit-o de milenii toți care știu să se apropie cu respect și sensibilitate de splendorile și binefacerile universului silvestru”. ■ Vasile Rebreanu publică a treia parte din ultimul interviu realizat cu Victor Eftimiu, preluat din Fonoteca de aur a Studioului de R. TV. Cluj: „ – *V-ați afirmat în literatură, maestre, într-un moment când se încrucișau diferite curențe literare. Căruia dintre acestea v-ați afiliat?* – Eu nu m-am afiliat la niciun curent. Am scris și poezii țărănești și poezii patriotice și în special poezii de oraș. Iar în special proza mea e mai mult proză de oraș, de oameni, de români în străinătate și de străini în România. E un amestec de... Nu m-am afiliat la niciun curent. Am scris și la «Luceafărul» din Sibiu, care apărea oarecum sub protecția spirituală a lui Nicolae Iorga, care avea mișcarea la «Semănătorul». Dar am scris și la «Viața literară» a lui Chendi, care n-avea nicio tendință politică. – *La ce număr se cifrează volumele dumneavoastră publicate toată viața?* – Eu am scris, împreună cu piesele de teatru, 138 de lucrări, care sunt acum în curs de apariție în *Opere complete*. Primul volum a apărut, acum o să apară și al doilea și al treilea volum. Am foarte multe și sunt foarte variate. Am scris de toate genurile, nu m-am oprit la un singur gen. Am scris de toate: am poezii, cugetări, memorialistică, nuvele, romane, piese de teatru, comedii în proză, tragedii în versuri, drame în proză, drame în versuri... Foarte multe sonete. Nu numai la noi, dar nici în străinătate nu există atâtea sonete. Eu am 1056 de sonete, lucru pe care nu l-au scris toți poeții la un loc”; „ – *Care e piesa de teatru la care țineți cel mai mult?* – Dragă, întrebarea asta mi-a fost pusă de multe ori. Dar ca să spun eu drept, orice părinte își iubeste copilul care a avut mai puțin noroc în viață... Dintre piesele mele, iubesc o piesă care n-a avut succes niciodată. E vorba de *Achim*. *Achim*, pe care am dat-o întâia oară sub numele lui Cehov, care a avut o presă foarte frumoasă, un succes de presă foarte frumos, intelectualilor le-a plăcut, pentru că tipul era interesant, s-a jucat și la Paris, dar n-a avut succes de public. Mi-aduc aminte că la repetiția generală cu Achim la Paris un actor care juca pe Naum, un actor francez, mi-a spus: «Domnule Eftimiu, piesa asta n-o să aibă succes». «Păi, zic, dar de ce?» «Pentru că la noi în Franța, piesele cu marinari și cu țărani nu au succes la public»; „ – *Ce impresie vă face viața teatrală actuală?* – Acuma, spui drept că nu prea înțeleg. Sunt străin de multe dintre piesele actuale. Nu le înțeleg. Eu sunt un om care gândesc clar, gândesc logic, fac piese normale, cum se cheamă. Nu caut cu orice chip originalitatea, după cum nici în literatură eu nu am căutat niciodată să fiu original cu orice chip. Am scris ce am simțit, cu vibrație, cu emoție, am crezut în ce am scris...” ■ Horia Bădescu publică interviul realizat cu scriitoarea polonă Danuta Bienkowska.

19 noiembrie

● [„Contemporanul”, nr. 47] Dumitru Micu reflectează la *Umanitatea sadoveniană*: „Capitolele analitice sunt urmate de trei mici sinteze, având ca obiect numele personajelor sadoveniene, atitudinea acestor personaje față de moarte, «obiectivitate și comprehensivitatea etnică» a scriitorului, și de o «încercare de portret a autorului», ce fixează câteva dominate ale creației sadoveniene: patriotismul, «viziunea de sus a lumii», «caracterul ceremonial și ritualic» al expresiei și altele”.

● [„Cronica”, nr. 47 (564)] Apare editorialul „*Cu poporul pentru popor*”.

■ Al. Andriescu semnează cronică literară la *Analize și sinteze* de I. Negoitescu, Editura Albatros, 1976: „Dintre toți criticii contemporani, I. Negoitescu este, fără îndoială, cel mai atent la valorile artistice ale limbii, analizate fără pedantism de retor, ci cu participare de scriitor”. ■ Al. Piru face un *Profil* lui N. Caratană: „Indiferent de ce crede poetul, poezia e remarcabilă și originală”.

■ În *Mențiuni critice* citim: □ N. Barbu scrie despre *Cercul adevărului* de Radu Selejan, Editura Eminescu: „În *Cercul adevărului*, imaginile se succed cu precipitare, cu o teamă, parcă, de a nu scăpa nici cele mai aparent neînsemnate detalii, însă totuși ca într-un film în alb-negru în care nuanțe admise sunt doar griurile”. □ Haralambie Țugui prezintă *Argumente împotriva nopții* de Andrei Ciurunga: „Fidel unui crez poetic întemeiat pe ideea de armonie și riguroasă cenzură a imaginii, Andrei Ciurunga rămâne, în primul rând, un autentic interpret al faptului de viață”. ■ Al.I. Friduș publică *Valori fără valoare?*, un punct de vedere asupra volumului *Artă și civilizație* de Ion Pascadi, Editura Meridiane, volum care „[...] își propune, așa după cum autorul însuși mărturisește, să atragă «atenția cititorului asupra vieții adevărate a artei, pornind de la drumul pe care opera îl străbate de la nașterea ei și până la transformarea într-un fapt social»”. ■ Cu textul *Tradiție militantă* N. Barbu marchează *160 de ani de teatru românesc cult*: „La sărbătorirea a celor 160 de ani de la primele sale începuturi, colectivul actual al Teatrului Național din Iași, continuator al unei bogate tradiții artistice, trebuie să militeze în continuare cu pasiune pentru a menține această linie înaintată a artei interpretative românești și a o dezvolta la nivelul cerințelor contemporane”. ■ Gh.S. Ștefănescu publică *Două scrisori ale lui Arghezi*, în rubrica *Inedit*, adresate unei admiratoare – Corina-Maria Popa. ■ Din *Moment* reținem *Concurs*: „Editura «Junimea» anunță stabilirea unui nou termen pentru prezentarea volumelor la concursul de debut în poezie și proză. Manuscrisele, însoțite de un moto în plic închis, vor fi trimise pe adresa Editurii «Junimea», Iași, str. Gh. Dimitrov 1, până la data de 31 martie 1977”. ■ Ion Istrati scrie despre *Anna de Noailles*: „Printr-un lirism suav și carnal, foarte apreciat de Jean Cocteau, prin ofranda poetică adusă peisajelor exotice și grădinilor îmbătate de miresme florale, prin savoarea expresivă a versului și vibrația emoțională a imaginilor, Anna de Noailles, sărbătorită pe linia U.N.E.S.C.O., și-a respectat și onorat cu franchețe și har arta scrisului”.

■ Georgeta Loghin semnaleză apariția volumului *Poeme* de Robert Rojdestvenski, Editura Univers, 1976: „Tălmăcirea lui Valeriu Bucuroiu și Gheorghe Tomozei, care au găsit echivalențele necesare transmiterii tonului energetic și verbului patetic, angajant al lui Rojdestvenski, a vibrației aspirațiilor poetului, oferă publicului românesc o nouă pagină a căutărilor și împlinirilor poeziei sovietice contemporane”. ■ Versuri semnează Vasile Zamfir (*La Putna*). Dragoș Vicol (*Apele; Arheologie; Femei înflorind ulcioare de Marginea*).

● [„*Munca*”, nr. 8362] În *Însemnări de scriitor*, Teofil Bușecan publică *Pământul...*

● [„*Săptămâna Culturală a Capitalei*”, nr. 311] Două articole de fond, *Cultura în acțiune* (semnat *Săptămâna*) și *Adevărata noastră istorie* de Gabriel Iosif Chiuzbaian. Cităm din primul text (care se încheie apoteotic, ca o odă către prima ediție a Festivalului Cântarea României, „conceput din inițiativa marelui om politic și de cultură care este Nicolae Ceaușescu”): „*Anul 1976* va rămâne, cu siguranță, în evoluția culturii românești ca o piatră de hotar, caracteristică dată de desfășurarea a două evenimente istorice: întâiul *Congres* al spiritualității noastre și *Plenara C.C. al P.C.R.*, în cadrul căreia a fost adoptată *Hotărârea* cu privire la realizarea *Programului* de măsuri pentru aplicarea hotărârilor Congresului al XI-lea al Partidului și ale Congresului educației politice și al culturii socialiste în domeniul muncii ideologice, politice și cultural-educative. Reunind pentru prima dată *culturalul* și *educativul* într-o categorie sincretică, documentele celor două întruniri politice amintite au deschis noi și vizionare perspective culturii românești. În acest mod, ea a devenit, cum ar fi spus Engels, «o călăuză în acțiune», urmând traseul de noblețe al îndeplinirii unor scopuri ca: formarea omului nou, dezvoltarea conștiinței revoluționare a tuturor cetățenilor patriei, angrenarea în efervescența vieții spirituale a țării a maselor de oameni ai muncii...” ■ *Un scriitor „redus” la tăcere vorbește la telefon cu Parisul* este un articol caustic marca Eugen Barbu la rubrica polemică *Accente*, adresat „transfugului” Virgil Tănase, cel care se plânge la „Europa Liberă” că la București, la Cartea Românească, i s-a respins o carte – apărută însă la Paris, la Ed. Flammarion: *Fals portret de bărbat cosind într-un peisaj marin*: „Autorul vine – cum se spune – la spartul târgului, adică atunci când onirismul (în 1970-71 apăruseră totuși cărțile unor Țepeneag, Ivănceanu, Oișteanu, Petru Popescu) murise de moarte naturală și în România, după ce era decedat de mai bine de două decenii la Paris. Și pentru ca Virgil Tănase să nu fie *singur printre poeți...* el spune că se află în situația lui Goma, a poetului Totok (de limba germană), a lui Cezar Ivănescu și a altora, între care eu i l-aș aminti și pe Breban, și el din când în când oniric, și el din când în când fugar, și el din când în când protestatar. Vreau să-l încunoștiințez pe V. Tănase ... că această brigadă o duce *bine-merci*. Paul Goma poate fi ascultat în fiecare sâmbătă și duminică la «Europa Liberă», citindu-și faimoasele memorii de la Gherla, și gustându-și succesul în barul Tomis de pe bvd Gheorghiu-Dej

îmbrăcat ca un cowboy și acompaniindu-l pe Johnny Răducanu cu șuierături; că Cezar Ivănescu este clientul permanent al rubricii *Găgă* din «Săptămâna», deci publică destul de des; că Breban stă mai mult în Suedia decât în România (să tot fii rezistent!). Despre poetul Totok și despre activitățile d-lui Virgil Tănase nu avem cunoștință... Ocupat când cu teatrul, când cu romanele sale onirice, când cu interviurile, domnia sa prezintă un caz zguduitor de suferințe pricinuite din cauza oprimărilor exercitate asupra domniei sale de către regimul de la București. Iată că prin apariția primului său roman la Ed. Flammariion din Paris, dl. Virgil Tănase a intrat în rândul martirilor culturii românești, alături de vajnicii *deșțarați*, Mămica Lovinescu, Virgil Untaru, D. Țepeneag...etc.” □ Traian Filip, un ironic *La o modistă din Hârlău*, despre critici ca Traian Cantemir care văd expresionism și acolo unde nu există (în proza Georgetei Mircea Cancicov). □ *13 rotonde 13* de E. Manu punctează colecția manifestărilor ce au avut loc între 1970 și 1975 cu Șerban Cioculescu și Al. Oprea amfitrioni, dedicate unor scriitori ca B. Fundoianu, Slavici, G. Călinescu sau Camil Petrescu și adunate într-un volum coordonat de Manuela Tănăsescu, Ruxandra Mihăilă și Claudia Dimiu, cu o postfață de Nicolae Florescu. □ O revenire la *Destinul unei capodopere*: tragedia *Iona* de Marin Sorescu, revăzută de Dan Zamfirescu. □ Un poet din RSF Iugoslavia: Petre Cârdu. □ *Premonițiile lui Heliade-Rădulescu* sunt comentate de Dan Mutașcu. □ În *Probleme de poetică*, I. Lotreanu abordează antologia de la Ed. Facla de Olimpia Berca, *Poetici românești*.

20 noiembrie

• [„Scânteia tineretului”, nr. 8553] Eugen Simion definește *Regimul capodoperei*, reluând o discuție anterioară despre „raporturile dintre literatură și film. [...] Punctul meu de vedere diferă, într-o oarecare măsură, de acela al cineștilor care cred că orice operă literară se poate ecraniza. Nu, nu cred că orice operă poate fi transpusă pe ecran, am la îndemână prea multe exemple de adaptări triviale pentru a accepta cu seninătate ideea că filmul poate orice, să sugereze, de pildă, finețea meditației din *În căutarea timpului pierdut*, deși proiecte de a face filme după opera lui Proust există și vor mai exista încă.”

• [„Luceafărul”, nr. 47] Se deschide cu editorialul redacțional *Literatură, sport, mase*. ■ La *Jurnal de poet*, Ioan Alexandru publică tableta *Dealul*, în care „contemplă” unul dintre motivele picturii lui Horia Bernea. ■ Constantin Stoiciu pledează, la *Opinii*, pentru un roman al prezentului, fiind de părere că s-ar impune desprinderea de voga *obsedantismului*: „Am auzit mai mulți cititori plângându-se că scriitorii neglijează actualitatea, refugiindu-se cu precădere în problematizarea unei epoci de care ar cam fi timpul să-ncepem să uităm” (*Cunoștința și conștiința realității*). □ În eseu *Viața poeziei*, Simion Bărbulescu invocă, prospectând viitorul acestei specii literare, „stahanovismul” creator de care dau dovadă unii autori: „Nu se va tehniciza, oare, și poezia,

devenind produs de serie? Semne în această privință avem destule: avem poeți care la 27 de ani sunt autori a nu mai puțin de 11 volume de poezii, iar alții – la 40 – numără peste 25! Planurile editoriale din ultimele decenii s-au întrecut să înscrie cel puțin un volum anual pentru unii (mereu aceiași) poeți. Cunoscut cazul unui poet care a scos două volume la distanță unul de altul de numai șapte zile!...”. ■ Sub genericul Festivalului național al educației politice și al culturii socialiste „Cântarea României”, scriu, în micro-grupajul *Prezența omului de artă*, Dragoș Vicol (*Rapsodia zilelor noastre*) și Florin Mugur (*Pietrele Bistriței*). □ Dacă prima însemnare nu părăsește caracterul convențional-generalist anunțat în titlu, cea datorată poetului Florin Mugur are o încărcătură lirică, oferind și un instantaneu literar de pe ultimul drum al plușajilor pe Bistrița, „datină” apusă odată cu ridicarea hidrocentralei de la Bicaz: „Nu m-am întrebat nici o clipă ce caut acolo. Întrebări de acest tip aveam să-mi pun altădată, în alte locuri, cu noimă sau fără noimă, căutând mereu justificări. Adevărul este că vârsta întrebărilor începe mai târziu. La douăzeci de ani știam totul. Douăzeci de ani – sau cam atât – avea talentata publicistă Tita Chipur, redactoare la ziarul șantierului. Douăzeci, Radu Cosașu. Douăzeci, eu. Noi, cei trei aflați pe plută”. ■ M. Ungheanu analizează, la *Cronica literară*, al doilea roman publicat de Dinu Săraru, evidențiind o tehnică superioară față de volumul cu care autorul și-a început cariera prozastică: „*Clipa* este o carte mai ambițioasă profesional vorbind decât *Niște țărani*. Organizarea epică este mai complicată, fire narative intersectate mai savant, aspirând către o arhitectură care să scoată proza de sub zodia simplei povestiri”. Abilitatea compozițională nu este dublată și de iscusința verosimilității, pe care Dinu Săraru o demonstrează în *Niște țărani*: „*Clipa* este un roman bine compus, în croiala lui autorul dovedind o reală pricepere a alternării planurilor, ca și o știință a loviturii de teatru care face lectura antrenantă. Ambiția autorului este de a scrie un roman social complex. Dar ceea ce câștigă în cuprindere actualul roman pierde în autenticitate. Pe cât erau țărani din *Niște țărani* de spontani, pe atât sunt intelectualii din *Clipa* de artificioși. [...] Urechea atât de exactă a autorului față de limbajul țăranilor nu surprinde aici prețiozitatea, bombasticitatea expresiei. Este o direcție în care proza lui Dinu Săraru nu poate înainta fără primejdie”. ■ La *Viața cărților*, Dorin Tudoran supune atenției antologia *Poeme alese* a lui Mihail Cruceanu: „Începând cu debutul, produs în anii de vârf ai mișcării simboliste de la noi, reușind să suporte asalturile la glorie antumă date și reușite de un Minulescu, eschivându-se de la comparații strivitoare cu poezia unui Bacovia, *poet nou* dar niciodată sub tutela vreunuia din valurile avangărzii lirice românești, contemporan celor patru mari poeți moderni – Arghezi, Blaga, Bacovia, Barbu – dar contemporan și cu zeloșii versificatori ai proletcultului, în fine, asistând la debutul, ascensiunea și consacrarea unui tânăr maestru ca Nichita Stănescu, Mihail Cruceanu și-a condus poezia pe un itinerar greu egalabil și din punctul de vedere al fermității estetice, și din cel al lon-

gevității creatoare” (*Cartea unei vieți*). ■ Al. Piru se oprește asupra volumului *Introducere în opera lui Miron Costin* de Mircea Scarlat, o lucrare „merituoasă” pentru cei 25 de ani ai autorului ei. Criticul nu își va mai îngădui alte indulgențe: „Eseist altfel sprinten, Mircea Scarlat nu percepe deosebirea dintre narațiunea literară de caracter fictiv și narațiunea istorică bizuită pe document. [...] Privind pe Miron Costin exclusiv ca scriitor, Mircea Scarlat se referă prea puțin sau chiar deloc asupra umanismului cronicarului care, fiind rezultatul înrâurii umanismului târziu prin filieră polonă, a fost denumit și baroc” (*Un tânăr eseist*). ■ O notă nesemnată anunță că, la Ed. Union din Berlin (R.D.G.), a apărut, în traducerea Elgăi Oprescu, romanul *Culorile sângelui* (*Die Farben des Blutes*) de Mihail Diaconescu. ■ Din grupajul informativ *Prezențe*, aflăm că mai mulți membri ai redacției *Luceafărului* au fost într-o deplasare culturală pe meleaguri teleormănene: „Scriitorii Nicolae Dragoș, Dorin Tudoran, Mircea Dinescu, Dan Verona, Profira Mihăilescu, Veronica Galiș, Liliana Ursu și interpreții de muzică tânără Adrian Antonescu și Mihai Onu au participat în sala Casei de cultură a sindicatelor din Alexandria, împreună cu membrii Cenaclului tineretului din localitate, la o șezătoare literară organizată cu prilejul Decadei poeziei românești în Teleorman. Manifestarea se înscrie în cadrul unui program de activități, din care menționăm: ședințe de lucru și șezători susținute de membrii cenaclurilor literare din județ, întâlniri cu scriitori la case de cultură și cămine culturale, lansări de cărți, spectacole și recitaluri de poezie militantă. Într-un cuvânt, o fructuoasă decadă a poeziei românești contemporane”. ■ La *Colocviile „Luceafărului”*, un grupaj de articole despre opera argheziană, însoțit de o notă redacțională: „În continuarea dezbaterii noastre «Sinteza critică – act de maturitate al istoriei literare» publicăm în acest număr opinii privind editarea și interpretarea operei argheziene, în speranța că toate acestea vor stimula noi exegeze, care o vor genera pe cea așteptată, necesară, exegeza fundamentală. Revista noastră își propune, de asemenea, analiza monografiilor și studiilor critice dedicate și altor personalități ale literaturii noastre, între care: Liviu Rebreanu, Mihail Sadoveanu, Lucian Blaga, Hortensia Papadat-Bengescu, Ion Barbu, Camil Petrescu, George Bacovia”. □ Semnează Pompiliu Marcea (*Exegeza argheziană*), Sultana Craia (*Critică și construcție*) și Alexandru George (*Atelierul poetului*). □ O observație formulată de Alexandru George: „Mărturisim a nu crede că Arghezi e un poet «antologic», adică de adunat în volume restrânse, pentru economie de timp sau de spațiu și, deci, nici antologabil. Spirit de largă amplexiune, el are negreșit o sumă de piese «reprezentative», dar interesante, la el, mai mult decât orice, sunt eterogenia și risipirea. Cu toate reușitele sale în acest sens, scriitorul nu dă impresia de concentrare și de restrângere lucidă, ci de abundență și chiar de bogăție contradictorie. Arghezi trebuie citit în întregime”. □ Pagina „colocvială” găzduiește și un document iconografic inedit: o fotografie din septembrie 1954, încredințată redacției de Ion Larian Posto-

lache, care îi înfățișează, la Mărțișor, pe Tudor Arghezi, Eugen Barbu, N. Crevedia și pe posesorul imaginii. Vizita va fi descrisă, tot în *Luceafărul*, de Eugen Barbu, la rubrica *L-am cunoscut pe Tudor Arghezi*, inaugurată în 1979. În 1981, mărturiile din revistă vor fi adunate într-un volum, *L-am cunoscut pe Tudor Arghezi* (București, Ed. Eminescu), alcătuit de Nicolae Dragoș. Evocarea lui Eugen Barbu („*Avea o privire dulce, binevoitoare, râdea frumos...*”) se găsește, în carte, la paginile 69-72. Iată cum rememorează autorul *Princepului* „descinderea” imortalizată și fotografic: „Îmi era dat să-l cunosc personal [pe Arghezi] într-o toamnă, într-unul din anii exilului său interior, în Mărțișor, unde, împreună cu doi poeți, îi adusesem doi saci cu făină. Urcasem niște ulițe cam de țară, din fața Văcăreștilor, cărând în spinare ofranda celui care strânsese de pe micul său loc de lângă Băneasa grăunțele ce mai târziu fuseseră măcinate și ajunseserăm în fața unei porți la care trebuia să bați sau să faci să miște un clopot ce anunța gazda că i-au sosit oaspeți”. ■ Sunt prezenți cu versuri Adrian Popescu (*Un lemnar*) și Gheorghe Tomozei (*În casa bătrânilor, Geamantanul cu gutui, Pe-un taler..., Fără ei, Nucii*). □ Alte versuri sunt semnate de Constantin Păunescu și Vasile Smărăndescu. ■ Publică proză Vasile Andru (*Urmele*) și Ion Lăncrănjan (*Papagalul albastru* – din volumul *Capricii*). ■ La cronică de teatru, Marius Robescu are în vedere spectacolul *Henric al IV-lea*, montat la „Nottara” de Lucian Giurchescu. ■ Corina Cristea discută ecranizarea *Șatrei*, realizată de regizorul basarabean Emil Loteanu, într-o producție sovietică: „Filmul trăiește prin culoare, prin muzica excepțională, prin virtuozitatea orchestrală, prin speculațiile unghiurilor de filmare în surprinderea unei adevărate galerii de portrete, care, prin expresie și atitudine, emoționează mai mult decât deznodământul tragic din final”. ■ Într-un „montaj” de *Secvențe*, Mircea Florin Șandru reține, la cronică TV, și piesa de teatru *Întoarcerea tatălui risipitor* de Ion D. Sîrbu: „Dintre scenariile de actualitate văzute în ultima vreme, povestea celor doi oameni care se revăd după douăzeci de ani (fiecare credea despre celălalt că e mort în război) pare cea mai emoționantă; în plus, jocul actorilor decurge firesc, natural, fără artificiozități și patetisme supărătoare”. □ Altă piesă adusă pe micul ecran, *Pasiune plus rațiune* de Al. Mirodan, „conturează un personaj foarte interesant (interpretat de Ion Marinescu), inteligent, cinic, cult, plin de vervă, ironic, mincinos, laș, trădător. Un personaj «negativ» în afara oricăror clișee, construit cu finețe și inteligență (aproape jumătate din timpul piesei Ion Marinescu monologhează fără a ne plictisi vreo clipă)”. ■ Cronică radiofonică e alcătuită de Constantin Stan (*Artă și realism*). ■ Grigore Hagiu vizitează *Salonul de grafică*. ■ Cronică muzicală a lui Costin Cazaban e consacrată operei *Iona* de Anatol Vieru, după piesa lui Marin Sorescu: „Anatol Vieru nu a vrut să rivalizeze cu textul, să-i impună o nouă ordine, ci l-a servit cu mijloacele artei sale, ajunsă la deplina maturitate. Din decupajul în cadență proprie operat, deducem că Anatol Vieru a reținut din text ideea cercurilor concentrice ale binelui și răului, specifică

umanității fiind aspirația către convergență”. ■ Marin Sorescu „decorează” rubrica *Ferestre* cu poemul epic *Ikebana*. ■ La *Fragmente critice*, Eugen Simion îi consacră lui Petre Pandrea un studiu micro-monografic: „În cultura română, locul lui este în familia lui Hasdeu și Pârvan, erudiți cu aplicații spre științele oculte. De la acesta din urmă moștenește plăcerea de a trage din orice subiect două sau trei aspecte, de a disocia mereu în trepte și de a întocmi tablouri sinoptice în sfera ideilor morale”. ■ Geo Dumitrescu răspunde la *Poșta redacției*. ■ Anatol Ghermanschi și George Chirilă traduc, în grupajul *Din lirica sovietică*, versuri de Leonid Martînov, Robert Rojdestvenski, Evghenii Evtuşenko și Keldihan Kumratova. ■ *Chiar și fără lumină* se intitulează tableta lui Mircea Micu de la *Întâmplări cu scriitori*, în care este surprinsă „alonja” recitativă a unui poet nenumit, celebru pentru creațiile sale interminabile; la o șezătoare hunedoreană, acesta și-a dus la bun sfârșit momentul pe întuneric... ■ Sub genericul *Arhiva „Luceafărului”*, cercetătorul Corneliu Dima-Drăgan prezintă *O cronică brâncovenească necunoscută*. Documentul, al cărui autor nu a fost depistat, înfățișează „o cronologie exactă” a căderii conducătorului valah: „De curând am descoperit la Arhivele Statului din Sibiu o cronică latină absolut contemporană și consacrată în exclusivitate relatării faptelor prilejuite de mazilirea domnitorului Constantin Brâncoveanu și alegerea lui Ștefan Cantacuzino. Necunoscută istoriografiei românești, cronica se intitulează: *Brevis Descriptio fatalis casus Principis Vallachiae CONSTANTINI BASSARABAE DE BRANCOVAN A(nn)o 1714. Die vero 4to April(e) Bukuresti exem(p)ti* (Scurtă descriere a nefericitei căderi a domnitorului Constantin Basarab Brâncoveanu întâmplată la București, în anul 1714, cu adevărat în ziua de 4 aprilie)”. ■ N. Carandino înfăptuiește o convorbire-eveniment cu pictorul Demian („*La început am vrut să fiu sculptor*”). □ Publicistul semnalează, în introducerea, discreția artistului, care ar fi ocolit interviurile: „Ne cunoșteam de o mulțime de ani – dar n-am avut până astăzi prilejul să stăm mai mult de vorbă. Sigur că, pe lângă împrejurările de viață, sunt de vină firile noastre proprii. Demian nu a dat niciodată interviuri, iar eu, înclinat să iau prea multe, am lăsat pe cele esențiale pentru mai târziu... Am învățat să-l prețuim pe Demian din proza lui Ion Pillat, din spusele și scrierile lui Blaga, ale lui Ladea, ale lui Adrian Maniu, ale lui Tudor Vianu, ale lui Cezar Petrescu. Dar am învățat, în primul rând, din grafica lui prin care a ilustrat pe marii scriitori ai timpului și a creat, fără ostentație, premisele unui stil românesc”. □ Pictorul amintește o expoziție „literară”: „Deocamdată, la Casa Scriitorilor «Mihail Sadoveanu» adun portrete de scriitori – mai mari sau mai mici – precum și portrete din familiile lor. I-am stimat și am fost fericit să le câștig prețuirea”. Întrebat dacă a fost apropiat de mulți scriitori, Demian încuviințează: „O, da! Adrian Maniu, Cezar Petrescu, Lucian Blaga, V. Voiculescu și mulți alții mai tineri. Figurează cei mai mulți în expoziția de față”.

21 noiembrie

• [„Scânteia”, nr. 10 655] Pe prima pagină citim: *Măine sosește în țara noastră secretarul general al Comitetului Central al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice tovarășul Leonid Ilici Brejnev. Poporul român întâmpină pe distinsul oaspete cu un prietenesc și călduros Bun Venit!:* „La invitația tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, mâine sosește în țara noastră, în vizită de prietenie, tovarășul Leonid Ilici Brejnev, secretar general al Comitetului Central al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice. Această vizită, care constituie o expresie a dezvoltării continue a relațiilor de caldă prietenie de colaborare multilaterală și solidaritate internațională dintre P.C.R. și P.C.U.S., dintre România și Uniunea Sovietică, dintre popoarele celor două țări și se înscrie ca un moment de mare însemnătate în evoluția ascendentă a acestor raporturi, este salutăată cu sentimente de bucurie și satisfacție de oamenii muncii, de întregul nostru popor. [...] Salutând cu deosebită bucurie sosirea în România a tovarășului Leonid Ilici Brejnev și urându-i un călduros «Bun venit» pe pământul României socialiste, poporul nostru își exprimă convingerea că noua întâlnire cu tovarășul Nicolae Ceaușescu, convorbirile ce vor avea loc vor contribui la dezvoltarea și adâncirea pe mai departe a raporturilor româno-sovietice pe multiple planuri, vor deschide perspective tot mai ample întăririi neconținute a prieteniei și adâncirii colaborării între partidele, țările și popoarele noastre, vor servi aspirațiilor comune ale popoarelor celor două țări, cauzei generale a socialismului, păcii și colaborării în lume”. □ Apare și înștiințarea: „Măine, în jurul orei 15, posturile noastre de radio și televiziune vor transmite direct ceremonia sosirii tovarășului Leonid Ilici Brejnev, secretar general al Comitetului Central al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice, care, la invitația tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Roman, președintele Republicii Socialiste Romania, va efectua o vizită de prietenie în țara noastră”.

23 noiembrie

• [„Scânteia”, nr. 10 656] Pe prima pagină citim: *Moment sărbătoresc al prieteniei româno-sovietice, eveniment de mare însemnătate în dezvoltarea și adâncirea tradiționalelor legături frățești, a colaborării dintre P.C.R. și P. C. U. S., dintre țările și popoarele noastre. Vizita tovarășului Leonid Ilici Brejnev secretar general al Comitetului Central al P. C. U. S. Tovarășii Nicolae Ceaușescu și L. I. Brejnev au fost salutați cu deosebită căldură, cu manifestări de înaltă stimă de sute de mii de locuitori ai Bucureștiului. Întregul număr stă sub semnul acestei vizite.*

• [“Viața studentească”, nr. 38] *Cititorii au cuvântul:* Petre Cimpoeșu își manifestă nemulțumirea, într-un text cu iz de frondă, că nuvelele lui și ale altui debutant, Ion Cordoș, au fost ignorate (“din lipsă de spațiu”) măcar în vederea

publicării unui fragment, în vreme ce au fost preferate și tipărite un fragment de roman de Dan Mutașcu, respectiv povestirea dulceagă a lui C. Stan: „Desigur, nimeni nu poate pretinde ca revista «Amfiteatru» să publice nuvele și romane... dar când e vorba despre un debutant, a cărui evoluție se clarifică, el trebuie sprijinit... Deci, când văd că o nuvelă bună nu se publică, ce pretenții mai pot avea cu a mea biată povestire, ale cărei calități s-ar putea să le sesizez doar eu? Cine mai are nevoie de conflicte abstracte, de alegorii complicate cu ipostaze ale dorinței de libertate, de altă și aceeași veche poveste despre singurătate?” Răspunsul redacției comune „Amfiteatru – Viața Studențească” este surprinzător și mobilizator: „Publicăm agreabila dv. scrisoare, remarcând spiritul vivace, acuitatea unor observații, dar, în necunoștință de cauză, ați considerat nuvela lui I. Cordoș ca respinsă, ceea ce nu corespunde realității. Cunosându-vă lucrările dv. satirice, ca și talentul dv. epistolar ironist, ne gândim totuși că ați putea face util condeiul dv. unor lucruri la obiect, și de aceea vă invităm la redacție în vederea unei posibile colaborări la revistele noastre.” □ M. N. Rusu, o cronică la volumul lui Dinu Adam – *Cântece de leagăn*.

24 noiembrie

- [„Scânteia”, nr. 10 657] În acest număr citim despre convorbirile între Nicolae Ceaușescu și Leonid Ilici Brejnev, despre ceremonia semnării declarației și despre mitingul prieteniei româno-sovietice.

25 noiembrie

- [„Scânteia”, nr. 10 658] Ziarul publică *Declarație privind dezvoltarea continuă a colaborării și prieteniei frățești între Partidul Comunist Român și Partidul Comunist al Uniunii Sovietice, între România și Uniunea Sovietică*. Apar și cuvântările semnatarilor declarației, Nicolae Ceaușescu și Leonid Ilici Brejnev. □ În cadrul vizitei *Tovarășului Leonid Ilici Brejnev i-a fost conferit Ordinul „Steaua Republicii Socialiste România” Clasa I, cu eșarfă*.

- [„Flacăra”, nr. 47] În *Faptele și vorbele*, Ov. S. Crohmălniceanu publică *Nu așa mecanic, tovarăși!* ■ Aurel Baranga, în *Jurnal de lector*, prezintă romanul *Clipa* de Dinu Săraru: „Un asemenea vast material de viață, torențial, nu suporta schema narațiunii de tip balzacian. Cu un deosebit simț al compoziției, autorul optează pentru tehnica filmului – sau a visului – în care episoadele se dezvoltă nu după rigoarea cronologiei, ci în funcție de un alt comandament, infinit mai elocvent: al patosului mărturisirii. Clipa fiind, înainte de orice, un revelator act de conștiință. Într-un moment în care atâția scriu ca alții, Dinu Săraru scrie ca el, cu sânge, cu azur și cu sarea din lacrimă”. ■ În *Cronica literară*, Florin Manolescu prezintă volumul lui Mircea Dinescu, *Proprietarul de poduri*: „Curios, după Ioan Alexandru (*Vămile pustiei* – 1969) și Gheorghe Pituț (*Fum* – 1971), Mircea Dinescu este al treilea poet care trece printr-o clar conturată fază neoexpresionistă. Suavitățile inspi-

rate și copilărești, puritatea și candoarea din *Invocație nimănui* (1971), au fost înlocuite treptat cu un patos brutal, care amintește, nu de puține ori, de poezia lui Adrian Păunescu. [...] Metaforic vorbind, în *Proprietarul de poduri* lumea este prevăzută cu proteze, impresia generală fiind aceea a unui extraordinar amestec de urât și de frumos, de natural și de mecanic, de idilă și de brutalități, în spiritul vieții. [...] Izbitoare mai este la acest poet considerat, în primul rând, ca un poet „de inspirație”, construcția. Primele trei poeme, *Cântece de inimă albastră*, *Dialog planetar* și *Plug de lemn*, spun aproape totul despre tema obsedantă a acestui nou volum, care este tema derutei”. ■ În *Cap limpede*, sunt publicate o serie de notițe privind diverse evenimente literare: poezii care sunt prezente cu versuri în ultimele numere ale revistelor literare (Eugen Jebeleanu, Ana Blandiana, Gh. Tomozei); este considerată „delirantă” recenzie lui Haralambie Țugui, din numărul 47 al revistei „Cronica”, la volumul lui Andrei Ciurunga, *Argumente împotriva nopții*; sunt semnalate o serie de noi volume apărute: *Poezie neîntreruptă* de Virgil Teodorescu, cu o prefață de Nicolae Balotă, o monografie dedicată lui Alexandru Vlahuță de către Virgiliu Ene. □ În *Viața sufletului* Mircea Micu publică poeziile *Cineva mă sfătuiește*, *Exercițiu de toamnă* și *Gând de octombrie*. □ În *Artă. Teatru. Cinema*, Octavian Paler, în *Între clasic și baroc (IV)*, publică eseu *Botticelli. Zeii au căpătat o inimă*. □ În *Cronica filmului*, Horia Pătrașcu prezintă *Premiera*, ecranizare a piesei lui Aurel Baranga, *Travesti*. □ În *Racul* (126), Teodor Mazilu publică *Bani de buzunar*, iar Nicolae Dragoș -*Sisif*. □ Cu titlul *Cronica* (204, 205, 206, 207, 208, 209), Eugen Seceleanu prezintă ultimele ședințe ale Cenaclului Flacăra.

● [„**Orizont**”, nr. 47] Ion Arieșanu ia un palpitant interviu profesorului universitar dr. G. I. Tohăneanu din care reținem câteva gânduri și idei: „ – *Care dintre marii învățați de limbă și cultură românească au avut o influență hotărâtoare asupra formației profesorului de stilistică de mai târziu?* – Iorgu Iordan, Tudor Vianu, Al. Graur, Al. Rosetti, J. Byck. Vianu a decis orientarea mea spre stilistică, după ce mă învățase să mă confrunt și să... înfrunt textul poetic. Al cărui comentariu – spunea el – nu ostenește curând. L-am auzit, cândva – în intimitate, lângă mormântul lui Eminescu – recitând *Odă în metru antic*. Se descoperise. Ne-a spus că e cea mai frumoasă poezie pe care o cunoaște. Maturitatea unei culturi – era unul din gândurile lui familiare – stă în dobândirea echilibrului și a armoniei. – *Cum s-a născut atracția și apoi, pasiunea pentru cercetarea operei eminesciene, și a celei lui Creangă. Și acum a lui Sadoveanu?* – În casa părintească. Maică-mea era moldoveancă. Cum îi plăceau cafeluța, taclalele și...*Frații Jderi* [...] – *Care ar trebui să fie profesiunea de credință a unui adevărat pedagog contemporan?* – Uciderea rutinei; trăirea întru dăruire; convingerea că, printre cei care te ascultă, câțiva sunt mai buni decât tine; descoperă-i! dă-le brânci înainte! ajută-i să te...întreacă! [...] – *Ce ar putea învăța studiul limbii și gândirii clasice pe un tânăr scriitor de*

azi? – Două lucruri: 1. Că literatura nu începe cu el. 2. Că – dincolo de înzestrare și har – literatura trebuie să fie și expresie a culturii. Adică – a muncii. A «febrei de noapte și zi ».” ■ Ion Maxim se arată atras de *Chemarea mărilor* (Ed. Dacia, 1976) a lui Anghel Dumbrăveanu, a cărui tiraj s-a epuizat imediat, fiindcă a corespuns „unor nevoi acute ale cititorilor“, cărțile de călătorie. ■ Gheorghe Grigurcu celebrează printr-un articol intitulat *Originalitatea unei viziuni* 100 de ani de la nașterea Hortensiei Papadat-Bengescu, comentând la începutul articolului: „Romanciera a avut de supus o masă impresionantă de umbre adverse, de la împrejurările neprielnice ale vieții provinciale, «locurile unde nu se întâmplă nimic » pe care a trebuit să le convertească în focare ale evenimentelor interioare, până la opacitatea mediilor publicistice, înfricoșate de efortul cerebral sporit ce li se impunea. Cu o energie virilă, cu simțământul, fără îndoială, al unui apostolat, Hortensia Papadat-Bengescu a sfidat deceniile de incertitudine, dezgustul nerecunoașterii, împlinindu-se întru organicitatea viziunii sale noi, izvorâtă din adâncimile feminității sale sensibile și reflexive.” □ Proză de Laurențiu Cerneț, *Întâmplări vechi* ■ Marcel Pop-Corniș îl prezintă într-un amplu eseu, pe ultima pagină, pe Saul Bellow, laureat al premiului Nobel pe anul 1976.

● **[„România literară, nr. 48]** *Viața literară* anunță următoarele evenimente: o ședință a secției de traduceri a Asociației Scriitorilor din București pe marginea referatului *Probleme ale traducerii artistice în lumina ultimelor documente de partid* susținut de Dan Duțescu; o ședință a secției de dramaturgie a aceleiași asociații, condusă de Mihnea Gheorghiu; o ședință a secției de literatură pentru copii și tineret la care au participat Mircea Sîntimbreanu, Constantin Chiriță, Vladimir Colin etc; ședința secției de critică și istorie literară având pe ordinea de zi *Sarcinile criticii literare în lumina Programului de măsuri adoptat la Congresul educației politice și al culturii socialiste* (referent Aurel Martin) și *Probleme ale criticii literare la revista „Luceafărul”* (referent Mihai Ungheanu) cu participarea lui Mircea Mancaș, Romul Munteanu, Gabriel Dimisianu, Eugen Simion, Dan Cristea, Ovidiu Papadima, H. Zalis, Ion Ianoși. □ Asociația Scriitorilor din Timișoara a organizat un eveniment pentru prezentarea romanului *Descoperirea de sine*, de Mircea Șerbănescu și un altul, la Casa de cultură din orașul Bocșa pentru *Chemarea mărilor*, de Anghel Dumbrăveanu. □ Asociația Scriitorilor din Tg. Mureș a organizat lansarea volumului de poezie *Legături*, de *Lajos Magyar* (Ed. Kriterion). Asociația scriitorilor din Cluj-Napoca a organizat un festival de poezie patriotică. □ Comitetul de Partid de la Uniunea Scriitorilor în colaborare cu Uniunea și Comitetul Județean de Cultură și Educație Socialistă Tulcea au organizat o vizită de documentare în județul Tulcea pentru un grup de scriitori printre care: Camil Baltazar, Radu Cârnecki, Daniela Crăsnaru, Radu Tudoran, Doina Uricariu, Dragoș Vicol. □ La Oradea a fost omagiat poetul Horváth Imre cu ocazia împlinirii vârstei de 70 de ani. La festivitate au luat cuvântul: Aladár

Lászlóffy, Ion Horea, Ioan Chira. ■ Rubrica *Semnal* anunță următoarele apariții editoriale: *Pagini de critică literară vol. IV*, de Vladimir Streinu (Ed. Minerva), *Confluente culturale româno-polone*, de Ion Petrică (Ed. Minerva), *Fete bătrâne*, de Mihail Șerban (Ed. Minerva), *Pădurea românească*, de George Damian (Ed. Eminescu). ■ Al. Dima semnează articolul intitulat *Coordonate ale literaturii tineretului*. Autorul consideră că literatura pentru tineret „se situează mai cu seamă pe dimensiunile istoriei poporului [...] spre trecutul din care porcede, spre prezentul pe care-l trăiește, ca și spre viitorul către care se îndreaptă cu fermitate”. Scopurile educației trebuie să fie implicite și nu declarative, afirmă mai departe Al. Dima, pariind totuși, pe scriitorii tineri care dau un plus de autenticitate adus de experiență în lucrările lor. Preocuparea centrală a literaturii pentru tineri rămâne, desigur, în zona „condițiilor de existență și muncă ale tineretului în lumea noastră socialistă”. ■ Geo Bogza scrie un text omagial anunțând decesul lui Malraux: „Moartea lui Malraux nu este una dintre acele morți despre care aflăm în fiecare zi. Moartea lui este o moarte de zile mari”. ■ Dezbaterea pe tema *Tineret – literatură – educație* își adaugă în acest număr contribuțiile Mariei Luiza Cristescu, Dorin Tudoran și Florin Mugur. □ Articolul Mariei Luiza Cristescu se referă la vârstele lecturii și se situează împotriva unor prejudecăți legate de corelarea lecturii cu anumite etape de dezvoltare. Autoarea consideră că adevărații cititori pot descoperi cărțile de valoare la orice vârstă fără a fi necesară adaptarea acestora. Lectura ghidată din punct de vedere a conținutului este pentru ne-cititori. La fel și literatura lipsită de conflict, cea care conține numai personaje pozitive și peisaje idilice, completează autoarea. □ Florin Mugur le adresează o invitație de a scrie jurnal oamenilor care nu sunt scriitori profesioniști, dar care pot reda într-o manieră captivantă întâmplări din domeniile lor de activitate. Impulsul pentru o astfel de invitație este și el destăinuit: i-a fost inspirat cu mulți ani în urmă autorului de poetul Alexandru Iacobescu, în perioada când lucrau împreună la Editura Tineretului. □ Dorin Tudoran începe articolul evocând un dialog cu un tânăr muncitor în care acesta îi mărturisește că în literatură nu caută să se recunoască pe sine, ci cum ar putea deveni. Discutând despre rolul educativ al literaturii, autorul arată că acesta nu se poate împlini într-o literatură care pune în antiteză eroii pozitivi cu cei negativi, tehnică pe care o denumeste „dialectică bolnavă”. Dorin Tudoran mai arată că la înțelegerea deplină a sensului unei cărți contribuie atât scriitorul cât și cititorul. ■ Sunt prezenți cu versuri Dinu Flămând, Gabriel Stănescu. ■ La *Breviar*, Șerban Cioculescu scrie despre *Corespondența Elenei Farago* apărută, ca și cea a lui Traian Demetrescu la Editura Minerva. Din corespondență, Șerban Cioculescu menționează reproșul pe care poeta i-l face criticului Mihail Dragomirescu pentru tăcerea în ceea ce privește opera ei. Printre admiratorii celei care, până la debutul în volum, a publicat în reviste sub pseudonimul *Fatma*, se numără N. Iorga, E. Lovinescu, Simion Mehedinți, Sofia

Nădejde, Liviu Rebreanu, G. Topârceanu, Elena Văcărescu, G. M. Zamfirescu. Șerban Cioculescu încheie hâtru: „Multă tămâie a inhalat poeta!”. ■ George Alboiu semnează o pledoarie pentru „romanul cu istorie”, subliniind faptul că adevărul artistic este în strânsă legătură cu moralitatea creatorului căruia nu trebuie să-i lipsească nici curajul văzut ca o „îndatorire profesională”. ■ Irina Mavrodin semnează eseu *Obiectiv și subiectiv în romanul modern*, reformulând elementele de bază ale esteticii acestuia și adăugându-i o perspectivă relativistă: „Scriitura romanesă modernă nu mai este descrierea unui obiect (realitatea) de către un subiect (romancierul), ci o continuă aproximare între subiect și obiect. Impresia produsă de realitate asupra conștiinței este astfel substanța care îl generează, îl alimentează, făcându-l să progreseze, îl organizează și construiește. Ea devine criteriu estetic, ordonator, având drept consecință abandonarea construcției unilinare, cronologice a romanului «esențialist». La baza actului creator stă principiul poetic al „uimirii” față de realitate, al prospețimei perspectivei care duce, consideră autoarea, la un relativism al creației. În acest sens, „adevărul” romanului proustian este o sumă de „adevăruri” relative. Cu alte cuvinte, Irina Mavrodin reformulează teoria romanul modernului cu o tentă de structuralism. ■ La *Cronica literară*, Nicolae Manolescu scrie admirativ despre volumul de poeme *Un dor fără sațiu*, de Emil Botta, (Ed. Eminescu) considerând că poetul seamănă din ce în ce mai puțin cu cel din *Întunecatul April*. „Noutatea în *Un dor fără sațiu* [...] constă în scăderea funambulescului și în accentuarea seriosului. Fanfaronadele, arlechinadele lasă loc unui joc halucinatoriu, nedublat totdeauna de parodie”, scrie criticul. ■ Mirela Roznoveanu prezintă culegerea de reportaje *Martori oculari*, de D. Tudoran și E. Seceleanu (Ed. Junimea, 1976). ■ La rubrica de proză. G. Dimisianu comentează romanul lui Fănuș Neagu, *Frumoșii nebuni ai marilor orașe*, afirmând că scrierea marchează un punct de cotitură în creația autorului: „Dar, cum spuneam poate că această sărbătorească revărsare este semnul petrecerii de adio față de un anume stil. E prea artist Fănuș Neagu ca să nu simtă că dincolo de ce a dat până acum, pe drumul acesta, se află maniera, cu toate reflexele epuizării ce o însoțesc de obicei. Tensiunea către o înnoire se ghicește încă din paginile cărții de față fără a lăsa deocamdată să se vadă pe care parte se va produce în chip decisiv”. ■ Mircea Iorgulescu scrie o cronică la ultimele două romane semnate de D.R. Popescu, *Ploile de dincolo de vreme* (Ed. Dacia) și *Împăratul norilor* (Ed. Eminescu) care se adaugă ciclului epic din care fac parte *F*, *Cei doi din dreptul Țebei*, *Vânătoarea regală*, *O bere pentru calul meu*. Criticul remarcă faptul că, la D.R. Popescu, în contextul în care marele subiect este revoluția, istoria devine element de ficțiune: „Procesul revoluționar, de pildă, așa cum apare în aceste romane, constituie substanța însăși a vieții personajelor, încetând să mai fie un eveniment la care ele participă, cu care se confruntă, care le influențează și le modifică existența; de aceea, la D.R. Popescu, figurile individuale nu sunt atât «partici-

panți» la revoluție, cât, în primul rând, ipostaze umane ale revoluției, ale înțelegerii, ale înfăptuirii și ale consecințelor acestui act istoric fundamental”. ■ Laurențiu Ulici se oprește, la *Prima verba*, asupra volumul de debut în poezie *Călătorie spre ceilalți*, de Nicolae Diaconu (Ed. Scrisul Românesc), luându-l drept exemplu al unui debut mediu, în care „inertă” și „elanul personal” nu se află în stare de luptă fapt care nu servește poeziei. ■ Dumitru Bălăeș publică eseu *Pe drumurile „Mioriței”*, urmărind „umanismul mioritic” și citând diverse variante ale baladei. ■ Este prezent cu proză Eugen Teodoru. ■ Ioana Mălin menționează emisiunea *Scriitorul și epoca sa* în care a fost prezentat portretul lui Al. Rosetti. ■ *Prezențe românești* anunță că Teatrul pentru copii și tineret din Iași a avut turnee de succes în Ungaria, Iugoslavia, Italia, Pakistan, Franța, R.F. Germania. ■ La rubrica *Atlas*, Ana Blandiana descrie o vizită la mormântul lui Pușkin. ■ Valentin Silvestru relatează conversații cu oameni de cultură sovietici (Leonid Lenci, șeful secției de satiră a Uniunii Scriitorilor Sovietici, Alexei Arbuzov dramaturg etc.).

● **[„Tribuna”, nr. 48]** Sunt publicate versuri de Ion Brad, Viktor Bokov, Anatoli Cepurov, Vladimir Gordeicev, Dimitro Pavliciko, Platon Voronko (trad. Mircea Croitoriu), Grigore Vieru, precum și însemnări de călătorie de Valeriu Varvari. ■ În *Cartea lunii noiembrie*, Ion Vlad discută *O viață de om așa cum a fost* (ediția a treia, Minerva, 1976), de Nicolae Iorga și antologia cuprinzând teatrul lui Al. Kirițescu (*Gaițele*, Minerva, 1976), îngrijite de Valeriu Râpeanu, precum și volumele *Teatru și Mărturii în contemporaneitate* (Minerva, 1974), despre George Mihail-Zamfirescu, dramaturg, aparținând aceluiași critic: „În căutare de analogii, criticul stabilește referințe diverse: unele au a stabili natura unui topos artistic (mahala-periferie), altele au în vedere dimensiunea fenomenului teatral și, în fine, perspectiva diacronică evidențiază serii tipologice («omul anapoda») sau motive (Mihail Sorbul, Felix Aderca, Carol Ardeleanu și, înainte de toți, I. L. Caragiale, pomeniți pentru a desemna geografia unui mediu). În ce privește teoreticianul și directorul de scenă, cronicarul dramatic și publicistul, Valeriu Râpeanu numește ca dominant eclectismul formației scriitorului, recurge la documente de epocă pentru a consemna nivelul unui repertoriu în care mari scriitori ai lumii pătrund anevoie...”; „Alexandru Kirițescu, dramaturgul, îi prilejuiește lui V. Râpeanu o demonstrație de erudiție și de sigură cunoaștere a teatrului”; „Nicolae Iorga, memorialistul, este reeditat de către V. Râpeanu în colaborare cu Sanda Râpeanu. Ecourile ediției din *O viață de om* (Editura Minerva, 1972) sunt înregistrate acum, la cea de-a III-a prezentare a acestei autobiografii, și avem motive să credem că extinderea cercetării (în studiul introductiv și în note) este legitimată de însemnătatea acestei cărți care depășește (adesea) simpla autobiografie, suspectabilă în unele cazuri, și devine memorialistică în accepția cea mai cuprinzătoare a cuvântului: literatură și istorie, evocare și fascinantă putere de convingere în sensul argumentării unei personalități văzute în devenirea ei”.

■ Mircea Vaida semnează textul *Laurențiu Fulga, la 60 de ani*. ■ Constantin Cubleşan prezintă volumul lui Mircea Braga, *Conjuncturi și permanențe* (Dacia, 1976): „... este cartea unor dezbateri estetice deosebit de interesante sub aspectul actualității tuturor disociațiilor pe care Mircea Braga le întreprinde. Ea este cartea unui estetician cu o vocație sigură și cu un vădit apetit pentru discuții de principii”. ■ Ion Oarcășu recenzează placheta *Când dragostea e pasăre cântătoare* (Facla, 1976), de George Suru: „Motivul principal [...] pare să fie mărturisirea repetată despre rostul aparte al poetului, într-o lume modernă și totuși misterioasă, tărâm invadat de păduri, ierburi, flori și miresme puternice”. ■ Gheorghe S. Suciu analizează *Făt-Frumos din grai* (Eminescu, 1976), de Paul Balahur: „Regăsim în *Făt-Frumos din grai* însemnele unei meditații mature uneori, turnate în tiparele expresiei adolescenței, dar cu o mai mare insistență, refăcându-se în tipare simbolice stilizate, însemnele unor «germinații secrete»”. ■ În *Problema spinoasă a... titlurilor*, Titus Popescu deplânge indiferența scriitorilor, mai ales a celor tineri, față de titlurile cărților: „... în foarte multe cazuri, din păcate, întâlnim titluri anoste, neinspirate, pe coperti altfel îngrijite și pe cărți făcute cu cheltuială. Ceea ce este, și mai din păcate simptomul indiferenței la acest simbol al cărții este frecvent în aria scriitorilor tineri. Nu vrem să se înțeleagă faptul că acest fenomen ar fi în imediată și determinantă relație cu valoarea intrinsecă a volumului (nici străin total, în orice caz), dar reale deservicii face, poate inconștient. Unele sunt de-a dreptul descurajante, ferecate în anonimat, imposibile, negândite, parcă scopul lor ar fi să te lase într-o indiferență totală, după ce agasează interesul obișnuit pentru carte”.

26 noiembrie

• [„România liberă”, nr. 9981] În articolul *Vitalitatea literaturii române de azi (I)*, Dan Zamfirescu, pornind de la ideea că „timp de un secol, problema majoră a culturii românești” a fost „făurirea” unei literaturi, a unor creații artistice „în stare să așeze poporul nostru în rând cu acele popoare și culturi mai avantajate de istorie”, punctează că „în momentul de față, împlinirea programului de făurire a omului nou în patria noastră [...] pe armătura de oțel a socialismului științific – ideologia revoluționară a veacului – înseamnă tocmai înfăptuirea unei sarcini cu valențe universale. Și, ca atare, universalizarea reală a culturii românești socialiste”.

• [„Scânțiea”, nr. 10 659] Aflăm de *Consfătuirea Comitetului Politic Consultativ al țărilor participante la Tratatul de la Varșovia*. ■ Zoe Dumitrescu-Bușulenga publică note de lectură la volumul *O viață de om așa cum a fost* de Nicolae Iorga: „Ediția, remarcabil făcută, de Sanda și Valeriu Râpeanu (Ed. «Minerva»), se bucură de un aparat de note extrem de bogat, de exact, indispensabil înțelegerii actuale a cărții prelungite astfel până în epoca noastră și de un amplu studiu introductiv, explicând locul acestei opere în creația isto-

ricului și scriitorului. Apariția în aceste condiții a autobiografiei lui Nicolae Iorga este într-adevăr un act de cultură”.

• **[„Contemporanul”, nr. 48]** Al. Balaci se referă la *Scriitorul – conștiință a epocii*: „Cunoașterea lumii și a realității sale – aceasta este baza vieții și a oricărei activități umane, iar scriitorii continuă, în orice epocă, să urmărească drumul luminos al experienței întovărășită de observație, având drept scop ultim relevarea adevărului către oamenii care cred cu tărie în viața prezentă, care sunt conștienți de finalitatea actului lor existențial, tinzând spre o țință unică în care se concentrează toată lumina și adevărul oamenilor și pentru a cărei atingere se activează intens în oricare sferă a creației omenești”. ■ La secțiunea *Jurnal de lector*, Dumitru Micu prezintă *Culegeri de poeme*. □ Teodor Balș: *Noaptea corridei*: „Dominată de pictural, în sensul că ceea ce reține efectiv atenția, în carte, ar putea fi zugrăvit cu penelul, *Noaptea corridei* însumează evocări de peisaje, scene și, în genere, imagini spaniole”. □ Petre Got: *Ochii florilor*: „La al patrulea volum, n-aș putea spune, oricât aș dori-o, că Petre Got se găsește în progres calitativ față de precedentă sa culegere; mai curând, dimpotrivă. Nota personală se lasă anevoie descoperită, în *Ochii florilor*, și unda lirică e prea subțire pentru a putea sparge crusta clișeele verbale și mai ales a unei calofili sub constrângerea căreia alocuția se acoperă de un soi de smalt care o convenționalizează, o «înnobilează» desuet”. □ Emil Manu: *Ora magnoliilor*: „Poezia pe care o scrie Emil Manu e de tipul celei cultivate de Emanoil Bucuța, Vianu și Perpessicius, confesivă la modul discret, intimistă, cu accent intelectualizant”. □ Cezar Ivănescu: *Rod III*: „Last but not least, iată o carte ce se impune atenției prin particularități izbitoare: cel de al treilea volum al lui Cezar Ivănescu, intitulat asemenea celor anterioare, *Rod*. Reunește poeme stranie, în al căror spațiu autorul pune la încercare capacitățile șansonetei, împrumută atmosfera eposului medieval, instalează frânturi de poveste, de baladă, de legendă, de mit, face uz de numiri ciudate..., se exprimă în franțuzește, așează semnele de punctuație la începutul frazei, ca spaniolii, introduce formule de colindă, bocet, descântec, stâlcește gramatica, fracturează cuvintele”.

• **[„Cronica”, nr. 48 (565)]** Editorialul *Moment deosebit al prieteniei româno-sovietice* este semnat Cronica: „Vizita în țara noastră, la invitația secretarului general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, tovarășul Nicolae Ceaușescu, a secretarului general al Comitetului Central al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice, tovarășul Leonid Ilici Brejnev, constituie un moment de deosebită însemnătate în cronica relațiilor tradiționale româno-sovietice, o expresie a dezvoltării continue a raporturilor de caldă prietenie, de colaborare multilaterală și solidaritate internațională dintre P.C.R. și P. C. U. S., dintre România și Uniunea Sovietică, dintre popoarele celor două țări”. ■ Ioan Căpreanu marchează *Doi ani de la Congresul al XI-lea al P.C.R.* cu textul *Progres multilateral*. ■ Liviu Leonte semnează *Personajele lui Sadoveanu*, o cronică literară la *Lumea operei lui Sado-*

veanu de Pompiliu Marcea, Editura Eminescu: „Cărții, remarcabile ca spirit analitic, i s-ar fi cuvenit și un capitol de ordonare sintetică, o privire globală din unghiul ales de critic și din care a adus, astfel, efective contribuții. Aș adăuga că și comentariul se cuvenea mai nuanțat, mai receptiv la specificul, totuși, literar al discuției. A tratat eroinele bovarice ale lui Sadoveanu altfel decât ca niște personaje literare, pare cel puțin nepotrivit”. ■ Zaharia Sângeorzan semnează *Duiliu Zamfirescu în actualitate*, despre volumul *Duiliu Zamfirescu și criticii săi* de Ioan Adam: „În criticul Ioan Adam viața și opera lui Duiliu Zamfirescu și-au descoperit, dacă nu ne înșelăm, un interpret de reală ținută morală și intelectuală”. ■ În *Mențiuni critice* citim: □ Nae Antonescu prezintă *Încercări în literatură* de I. A. Lapedatu, Editura Dacia, volum îngrijit, prefăcut de D. Vatamaniuc: „*Încercări în literatură* oferă o imagine corespunzătoare asupra activității unui scriitor uitat”. □ Aureliu Goci scrie despre *Taina cavelerilor* de Ioan Dan: „Autorul se introduce – cu toate tratatele de istorie pe care le-a citit – prea mult în acțiune, vorbește mai mult decât fac eroii. Indiscutabil, valoarea morală și patriotică a cărților sale rămâne foarte subliniată, dar, mai ales în acest volum, au fost sacrificate cu totul valențele estetice pe care nobilul scop al educării tinerei generații le implică”. □ Gheorghe Simon recenzază *Curenții de seară* de Aurel Gurghianu, Editura Dacia, 1976: „Simplitatea și gravitatea se întâlnesc în acest volum de versuri (Editura Dacia, 1976) care conține poeme scurte, fulgerări de gând, mai toate ascunzând o idee morală, rezumând liric o experiență de viață poetică și căreia Aurel Gurghianu știe să-i confere un aer de solemnitate sceptică, deseori ironică”. ■ Ștefan Lemny scrie despre *Portretul cronicarului Miron Costin*. ■ Din *Moment* reținem: □ *Întâlnirile „Cronicii”*: „În zilele de 19-20 noiembrie, sub egida Comitetului județean pentru cultură și educație socialistă Vaslui, au avut loc o serie de întâlniri – dezbateri, în ideea cunoașterii și popularizării unor acțiuni ce se vor organiza în perspectivă în cadrul festivalului național «Cântarea României», la care au participat activiști din domeniul muncii culturale și educative din orașele Vaslui și Bârlad, membri ai colectivului de la Teatrul de stat «V. I. Popa», cadre didactice, membri ai cenaclurilor literare și ai mișcării artistice de amatori, numeroși reprezentanți ai publicului cititor, și revista «Cronica» – reprezentată de redactorul șef Liviu Leonte, redactorii Al. I. Friduș și Vasile Constantinescu, împreună cu un grup de colaboratori apropiați – poeții George Lesnea, Haralambie Țugui și Mihai Leoveanu”. □ *Festival*: „A treia ediție a Festivalului de poezie patriotică a cenaclurilor studențești, organizat de Consiliul U. A. S. C. din Universitatea «Al. I. Cuza» și de Cenaclul «Nicolae Labiș» al Facultății de filologie, a fost, în întregul ei, o pledoarie sinceră, responsabilă și patetică pentru poezia angajată, care poartă mesajul înaltelor aspirații ale tinerei generații, integrată manifestărilor dedicate Centenarului Independenței, inclusă în Festivalul național «Cântarea României», această ediție a avut și o semnificație în plus, coincidând cu «Ziua Universității», fiind, deci, și un oma-

giu adus celei mai vechi universități din țară. Ca orice festival și acesta are un palmares, stabilit după o aprigă și îndelungată deliberare a juriului. Iată-l: premiul I – George Bădăraș (Iași); premiul II – Mircea Bârsilă (Timișoara); premiul III – Lucian Vasiliu (Iași); premiul revistei «Dialog» – Elena Ștefciuc (București); premiul revistei «Opinia studentescă» – Viorel Mureșan (Cluj-Napoca); premiul Editurii «Junimea» – Paul Iruș (Iași); premiul CUASC Iași – Radu Săplăcan (Cluj-Napoca). Premiul revistei «Cronica» a fost acordat tinerei poete Domnița Petri, studentă la Facultatea de automatică din București. În numărul viitor, revista noastră va găzdui un amplu florilegiu din versurile poezilor studenți”. ■ Svetlana Negru scrie despre *Actualitatea literară sovietică*: „În această toamnă, a avut loc cel de al VI-lea Congres Unional al scriitorilor sovietici. Dezbaterile ample au reliefat și au sintetizat realizările principale și direcțiile caracteristice etapei actuale a literaturii sovietice. Dominantă este preocuparea teoretică, tematică și stilistică a reflectării adevăratei ponderi pe care o au specificul național, originalitatea apreciabilă a individualității, a culorii și limbajului local în ansamblu valorilor internaționale”. ■ Versuri semnează Gheorghe Daragiu (*Cântec de dragoste*). □ Sub semnătura O. V. este prezentat *Cenaclul literar „Panait Cerna” – Tulcea*; versurile semnează Olimpiu Vladimirov (*Arc de legendă*), Luminița Matei (*Presimțire de ploaie*), Ana Fenoghen (*Ireversibilitate*), Șt. Romeo Ghioc (*Rusalca*), Gavrilă Rusu (*Pastel*), Silvia Cerbu (*Identificare*), George Tudosescu (*Istorie*), Ecaterina-Gabriela Teodorescu (*Reconstituire*).

• [„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 312] *O imagine încântătoare* a mereu eternului Eminescu o propune Gh. Bulgar, pe marginea poemului *Călin*, în special. □ Un articol... sportiv de Eugen Barbu, *Modestia în performanță*. □ Același Barbu este autorul pamfletului din serialul dedicat Europei libere: *Domnul Noe! Noe! Bernard față cu Ion Lilă*, directorul Europei Libere minimalizând poemele lui Lilă apărute în „Săptămâna”, în vreme ce Barbu, în replică, cu ample citate, le comentează negativ pe cele postmoderne, cu nimic mai însemnate, citite „cu voce cavernoasă” la radio de către Monica Lovinescu și semnate de Raymond Queneau sau Henri Michaux. ■ *Un drept la replică* îi este oferit lui George Alboiu, la rubrica *Aveți cuvântul: Pentru o polemică dreaptă, cinstită, responsabilă* (precum prevede și Plenara CC al PCR din 2-3 nov. 1976): „Se înțelege că polemica este o manifestare dialectică. Cei care o practică trebuie să fie niște dialecticieni: să se încadreze în dialog și să fie capabili să îl susțină. Unor argumente se răspunde cu alte argumente și, eventual, cu unele în plus... La fel ca în orice «sector de activitate» și aici preopinienții trebuie să se respecte reciproc conform principiilor și normelor eticii și echității socialiste. Pentru că din păcate la articole pline de argumente se răspunde uneori prin câteva «adjective»: «fitecine», «impertinent» etc («Săptămâna», 29 oct. 1976, *Revista revistelor*) În felul acesta, cauza literară riscă să devină ocazie literară...” □ Dinu Săraru menționează alte *Piese de teatru în colecția*

Rampa: Noaptea de Mircea Radu Iacoban, respectiv *Comoara din deal* de Corneliu Marcu. ■ Tot despre polemici clasice între scriitori, H. Zalis în *Vani-tăți și opacități*: „Cine se teme de polemică, cine se teme că stăpânirea acelo-rași unelte i-ar micșora pe critici, se pierde în imputări meschine.. Mă mulțumesc să observ că actul critic nu are de ce să excludă confruntarea prin-cipială, argumentele plauzibile și obiectivarea energică. Polemica dispune, cum e și firesc, de mijloace oportune pentru legitimarea punctelor de vedere... Nu scriem ca să ne facem reclamă. Scriem pentru că iubim literatura, pentru că respectăm comandamentele majore ale acestui timp și vrem să le fim de folos. Ne supunem continuu unui examen de rezistență și regăsire. Idealul pe care îl mărturisim cere multă umilitate și o năzuință generoasă, străină de orice exhi-biție. Numele ei – *democratizarea criticii* (n. b. pe care o visa acum un veac și mai bine Grigore Alexandrescu în *Satiră contra lui Eliade*, text în care „îi îm-pungea pe profesioniștii fără imaginație însă mari amatori de atestate”). □ I. Lotreanu, o analiză a cărții lui Beguin, *Sufletul romantic și visul*, în *Despre extaz*. □ E. Manu, o cronică la cartea „orientalistului de marcă” al țării, Con-stantin Daniel – *Orientalia mirabilia*, 1976. □ Petre Cârdu notează apariția unui *Blaga în sârbocroată*, la Ed. Prosveta din Belgrad, colecția *Poezie con-temporană universală* (îngrijită de marele poet sârb Miodrag Pavlovic). Este vorba despre o culegere bilingvă în traducerea lui Adam Puslojic, *Cerească atingere* de Lucian Blaga. □ Al. Rosetti semnează scurtul articol *Comemora-rea lui Vasile Bogrea*.

27 noiembrie

- [„Scânteia”, nr. 10 660] Ziarul publică *Pentru noi orizonturi în desti-nderea internațională, pentru edificarea securității și dezvoltarea cooperării în Europa. Declarația statelor participante la Tratatul de la Varșovia*.

- [„Luceafărul”, nr. 48] Pornind de la vizita pe care Leonid Brejnev a efectuat-o în România, editorialul acestui număr așază în prim-plan *Conștiința idealului comunist*, fiind prefațat prin genericul *Sentimente frățești, solidarita-te comunistă – mărturii elocvente ale prieteniei româno-sovietice*. ■ La *Varia*, Al. Piru scrie despre *Memoriile lui Iorgu Iordan*, care înseamnă, deocamdată, un singur volum, „un început de autobiografie exemplar”: „Ca elev al profeso-rului Iorgu Iordan, deși nu știu dacă m-am bucurat vreodată de vreo simpatie din partea sa (nu uit că m-a ajutat într-o împrejurare grea), declar că i-am citit nu numai cu cel mai mare interes primul volum de *Memorii*, dar și cu cea mai mare plăcere intelectuală”. ■ În *Severitatea vocației*, istoricul de teatru Ion Zamfirescu aduce un omagiu esteticianului Liviu Rusu, la cei 75 de ani pe care îi aniversează cărturarul clujean: „Privit de departe, omul inspiră admirație și respect; trebuie însă cunoscut și de aproape, ca să-ți dai seama că tot pe atâta poate fi și iubit. Nu este exclus ca unora, din motive variind de la caz la caz, psihologia lui să le pară complicată, dificilă, pe alocuri chiar impenetrabilă”.

Elegantul portret moral-intelectual nu ocolește eforturile esteticianului de a-l reabilita pe mentorul Junimii: „Știm în ce chip și în ce măsură, cu câtă competență și cu câtă tensiune exegetică, Liviu Rusu a contribuit și continuă să contribuie la o restituire a lui Titu Maiorescu în drepturile legitime pe care i le datorează în mod hotărât cultura românească modernă și contemporană. De un șir întreg de ani, neîntrerupt, cu încordări și devoțiuni de benedictin, se dedică unei munci vaste, din care ar urma să rezulte, cu comentarii și cu tot aparatul științific de rigoare, ediția definitivă a operei maioresciene. Faptul este exemplar. Îl putem socoti nu numai capitol de studiu sau elaborare de specialitate, ci și profesiune de credință. Pentru că între Titu Maiorescu și Liviu Rusu, bineînțeles la scara situațiilor și a epocilor respective, putem recunoaște moralmente afinități și corespondențe. Și anume: în ce privește sentimentul datoriei, respectul culturii, cultul ordinei și al clarității, curajul adevărului, controlul de sine, exemplul personal, voința de a servi”. ■ La *Ecouri*, Mihai Pelin discută, în prelungirea anchetei *Cenacul literar – formă a culturii de masă*, despre rolul acestei instituții în formarea morală a tinerilor aspiranți la o carieră în literatură. Astfel, publicistul evocă – păstrând anonimul – eșecurile a doi autori care s-au văzut publicați cu câte o poezie în paginile unor reviste. Micile succese obținute i-au făcut să decadă: unul a ajuns după gratii, altul a rămas șomer și a fost părăsit de soție. „Și mai dispunem, în acest sens, de exemple. Unii oameni izbutesc în acest fel să se mintă toată viață; alții, după ce li s-au tipărit câteva rânduri în presa literară, nutresc chiar convingerea că faptul în sine le dă un surplus de drepturi în raport cu muritorii de rând, până la «dreptul» lamentabil de a face praf geamurile unui local public”, notează Mihai Pelin, care încheie moralizator: „un cenacul poate exercita o terapie binefăcătoare asupra caracterelor slabe”. ■ Ioan Alexandru publică, la *Jurnal de poet*, tableta *Literatură comparată*, care surprinde avantajele oferite de această disciplină a științelor umaniste: „În locul absolutizării mesajului unei culturi, al unei civilizații, s-a ajuns la acest adânc înțeles mai aproape de adevăr al circulației motivelor, al lăuntriceii înfrățiri între ideile mari care, domolind orgoliul unora, a pus în lumină frumusețea tainică a altora, întemeind posibilitatea dialogului în locul înfruntării și ignorării. În acest context, șansele literaturilor și spiritualităților popoarelor mai mici, mai puțin cunoscute, de a-și vesti mesajul sunt, este evident, din ce în ce mai mari”. ■ *Ploile de dincolo de vreme* și *Împăratul norilor*, volumele cu care D.R. Popescu dezvoltă ciclul românesc inaugurat prin *F*, sunt discutate de M. Ungheanu la *Cronica literară*. Criticul nu e impresionat de *Ploile de dincolo de vreme*, „care trenează, fără să ajungă la un final solvabil artistic” și în care scriitorul „împletește cu dexteritate firul polițist, caracteristic multor proze ale sale, cu firul romanului anchetă, afirmat mai ales în *F*. Tot arsenalul gotic al prozelor lui D.R. Popescu poate fi întâlnit și aici: dispariții, apariții, răpiri, crime, fantasme, previziuni etc”. În *Împăratul norilor*, romancierul izbuteste prin personajul Lilica „un

caracter feminin puternic, comparabil, în literatura română, cu Anca din *Năpasta* lui Caragiale”. Spre deosebire de *Ploile...*, acest roman „este o construcție încheată, nu fără insistențe ce prisosesc”. Ungheanu preconizează alte volume ale ciclului, constituit deja din șase romane, „o nouă Șeherezadă, capabilă să ducă la un număr incalculabil de episoade o poveste care debuta sub auspicii obișnuite”. Împrumutând din romanele lui D.R. Popescu suspansul specific unei construcții polițiste, criticul „luceferist” își amână verdictul, nu fără a furniza o judecată „etapistă”: „Nu putem încă decapita noua Șeherezadă de vreme ce istoria n-a fost dusă la capăt”. ■ Dan Laurențiu semnalează, la *Viața cărților*, volumul de versuri *Nobila stirpe* al lui Radu Cârnelci, „un «cântăreț» pentru care lumea este un izvor inepuizabil de lumină și bucurie, de elanuri generoase și nobile și căreia el, poetul, se simte dator să-i aducă omagiul și ofranda” (*Sub semnul nunții*). □ *Coloane sub lună*, romanul lui Gheorghe Bejancu, „o evocare din interior, fără eroisme de operetă, a vieții cazone”, este prezentat de Valentin F. Mihăescu. ■ Sub genericul *Tineri prozatori*, „miniaturi” de Ingrid Fulga și Letiția Vladislav (prezentă cu un fragment din romanul *Dulce septembrie*), și debutul lui Emil Munteanu-Retevoescu. ■ Subiectul *Colocviilor „Luceafărului”* din numărul precedent, *Sinteza critică – act de maturitate al istoriei literare*, se prelungește cu două intervenții semnate de Cornel Regman și D. Vatamaniuc, care au în vedere opera lui Agârbiceanu. □ Dacă Regman, autorul unui studiu de tipologie literară consacrat prozelor lui Agârbiceanu, își fixează însemnarea (*Privire prospectivă pentru viitoarea sinteză*) în perimetrul tematic impus de revistă, D. Vatamaniuc, căruia i se datorează o bibliografie a operei lui Agârbiceanu, precum și o exegeză a receptării acestor scrieri, are în vedere ediția îngrijită de G. Pienescu, formulând observații despre ritmicitatea sincopată a volumelor, capcanele criteriului cronologic ales de editor sau revizuirea scriitorului: „Ar fi de dorit ca, măcar de aici înainte, să se dea reproduceri după manuscrise, spre a avea o imagine exactă asupra laboratorului de creație al prozatorului. Ar avea de câștigat și cercetătorul” (*Ediție postumă sub supravegherea autorului?*). □ Tot în legătură cu sintezele critice, dar avându-l în prim-plan pe Arghezi, se pronunță Dan Cristea (*Spiritul viu, contemporan al exegezei critice*) și Laurențiu Ulici (*Simplitatea lucrurilor esențiale*). □ Dan Cristea reclamă absența unei monografii „într-un spirit viu, adevărat și contemporan” consacrate autorului *Florilor de mucigai*, considerând că studiile înfăptuite până acum sunt – inevitabil, altminteri – tributare „justițiarismului”: „Explicitarea, reconcilierea, recuperarea au luat-o, de multe ori, înaintea comentariului propriu-zis, eliberat de servituțile răspunsului polemic și de infirmarea unor false teze care circulau pe seama scrierilor lui Arghezi. De altfel, prima carte dedicată poetului, cea a lui Șerban Cioculescu, datând din 1946, începea chiar cu inventarierea și surmontarea «pedicilor» aflate în calea receptării poeziei argheziene. Ivite fie din rezistențe ale gustului public, fie din greșite atitudini de valorificare a moșteni-

rii culturale ce-au trebuit să fie combătute, aceste piedici au împiedicat comentariul să se desfășoare în voie, urmărind coerența lăuntrică a operei și obligându-i, astfel, să demonstreze ori că Arghezi nu este un poet obscur, de neînțeles, ori că morala operei sale poate fi drept situată și fără răstălmăciri vulgarizatoare. Este cazul, în această ultimă situație, a cărților semnate de Mihail Petroveanu, Ov.S. Crohmălniceanu, D. Micu”. □ În aceeași linie „restanțieră” se desfășoară și articolul lui Laurențiu Ulici: „Un poet atât de mare și, totodată, un scriitor total cum este Tudor Arghezi ar merita un punct de sosire numit simplu *Opera lui Tudor Arghezi*. Din păcate, drumul de la o schiță ca aceasta de acum, sau ca oricare alta, la exegeza realizată la proporțiile demne de «obiectul» ei este foarte lung, uneori prea lung pentru o viață de om. Din fericire, acest drum nu-l fac, totuși, decât foarte puțini. Să sperăm (cu generozitate față de alții, cu tristețe, dar fără resemnare, față de noi înșine) că între cei care-l fac sau îl vor face se va găsi și un corespondent pentru Arghezi a ceea ce a fost Călinescu pentru Eminescu”. ■ Marin Preda a fost oaspetele de onoare al celei de-a XXXVI-a ședințe a Cenaclului revistei *Luceafărul*, la care au citit versuri Tatiana Lucsandra și Mihai Adrian Eres. □ Între comentatori, Doina Uricariu, Artur Silvestri, Liliana Ursu, Valentin F. Mihăescu și Dan Cristea. □ În prima parte a întâlnirii, a avut loc un moment artistic, oferit de membrii teatrului studentesc din Sibiu, prezenți pentru a treia oară la cenaclul „luceferist”; aceștia au prezentat spectacolul-document *A fi sau a nu fi*, „bazat pe texte, mărturii, declarații etc., extrase dintr-o întreagă listă de cărți științifice și politice, punctat oportun și discret cu versuri aparținând poetului Eugen Jebeleanu”. □ Cronica de cenaclu este însoțită de poezii citite la ultimele trei ședințe de Marian Bodea, Tatiana Lucsandra, George Nimigeanu, Mihai Adrian Eres, Irina Gorun și Marcel Mihalache. ■ Marius Robescu semnalează un spectacol de la Teatrul „Ion Creangă” (*Hocus Pocus*). ■ În cadrul cronicii de film, Nicolae Mateescu prezintă *Bunicul și doi delincvenți minori*, lungmetrajul regizat de Maria Callas Dinescu după un scenariu de Petre Sălcudeanu (*Alb-negru*). ■ În cronica micului ecran, Sânziana Pop semnează tableta *Porțile talentului*, în care îndeamnă la o mai atentă selecție a momentelor de folclor difuzate la Televiziune: „Mai există încă mulți naratori populari. Emisiunile de folclor de la radio îi găzduiesc cu multă generozitate. Invențiile lor orale au efecte surprinzătoare prin îmbinarea elementelor de tradiție cu neologismele frecventate în limbajul uzual. De ce n-ar fi găzduiți și de televiziune? Ceea ce fac este original, poartă amprente ale artei”. ■ Sub semnătura *Cronicar*, „caseta” radiofonică este dedicată emisiunii *Antena tineretului*. ■ La despărțirea de André Malraux, Grigore Arbore îl omagiază pe scriitorul francez (*Arta și umanitatea*). ■ Cronica muzicală este înfăptuită de Grete Tartler. ■ Petru Cărdu, Valentin Deșliu și Olga Jora oferă traduceri *Din lirica iugoslavă* (Miodrag Pavlović, Jevrem Brković, Sreten Petrović, Katja Spur, Ivan Minatti, Dara Sekulić). ■ Eugen Simion continuă, la *Fragmente critice*, studiul despre *Petre Pandrea*, oprindu-se la volumele de

critică ale cărturarului oltean care „combate, în toate împrejurările, estetismul (scriind pagini nedrepte despre Maiorescu, Lovinescu și alți critici din această direcție) și preconizează o metodă de analiză care să unească «dialectica hegeliană cu implicațiile din materialismul istoric» [...]. Critica rezultată din această înfrățire ar fi de nuanță «sociologică și științifică», cu modele în H. Taine și Brandès”. ■ La *Ferestre*, Marin Sorescu încredințează poemul *Ruda*, reluat în *Cartea a doua* (1977) a ciclului *La Lilieci*, cu o diferență onomastică; dacă în revistă personajul care descoperă o intersecție genealogică între el și soția sa se numește Gogu Brichiș, în volum acesta devine Marin Trancă. ■ *Poșta redacției* nu îi furnizează prea mari motive de satisfacție lui Geo Dumitrescu. ■ *O dorință simplă* se intitulează episodul „desfășurat” în această săptămână de Mircea Micu la *Întâmplări cu scriitori*, avându-i ca protagoniști pe poetul Grigore Hagiu și sculptorul Mircea Ștefănescu. Înțeleși să meargă pe litoral, cei doi nimeresc într-un tren aglomerat. De voie, de nevoie, se „refugiază” în vagonul restaurant, unde, obosiți de căldură, de îngheșuală și de întinderile câmpiei, ațipesc. Îi vor smulge din letargie duduitorul podului de la Cernavodă: „Ospătarul se ivește prompt: – Cu ce vă putem fi de folos? Sculptorul privește pe geam, simte adierea aerului proaspăt și roagă: – Fii drăguț, scoate-ne și nouă o masă pe terasă... La care, ospătarul, debusolat un moment de insolitul pretenției, răspunde: – O clipă numai, să trecem podul!”. ■ *Cu gândul la Țara Galilor* se numește cronică sportivă semnată *Discobol*. ■ Sub genericul *Mapamond*, ultima pagină adăpostește grupajul *Privighetori din alte țări...*, cuprinzând versuri ale unor poeți din state socialiste, în traducerea lui Victor Tulbure și a Ralucăi Tulbure. ■ În „emisfera” sudică a paginii, Adrian Marino încredințează secvențe de *Jurnal olandez* de la sfârșit de iunie.

28 noiembrie

• [„Scânteia”, nr. 10 661] Numărul se deschide cu *Festivalul național al educației și culturii socialiste „Cântarea României” strălucită manifestare a dragostei de muncă, a virtuților creatoare ale poporului nostru, expresie a democratismului politicii culturale a Partidului Comunist Român*: „Festivalul național «Cântarea României» este o manifestare educativă politico-ideologică, cultural-artistică de creație și interpretare, de o amploare și de o complexitate fără precedent. El se încadrează în mod strălucit activităților spirituale menite să concretizeze importante prevederi ale Programului de măsuri pentru aplicarea hotărârilor Congresului al XI-lea al partidului și ale Congresului educației politice și al culturii socialiste în domeniul muncii ideologice, politice și cultural-educative. Prin modul în care este conceput, festivalul reprezintă, așa cum arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu în cuvântarea rostită la Plenara C.C. al P.C.R. din 2-3 noiembrie 1976 – «o manifestare a muncii și creației libere a poporului nostru, stăpân pe destinele sale, care își făurește în mod conștient viitorul luminos – comunismul»”. □ Sunt oferite și etapele festivalului:

„– Etapa de masă: octombrie 1976 – februarie 1977; – Etapa județeană și a sectoarelor din Capitală: martie-aprilie 1977; – Etapa interjudețeană (desfășurată în centrele: București, Constanța, Pitești, Craiova, Timișoara, Brașov, Cluj-Napoca, Baia Mare, Tg. Mureș, Iași, Galați): mai 1977; – Etapa republicană: în ultima decadă a lunii mai 1977; – Galele artiștilor amatori și profesioniști laureați: în prima decadă a lunii iunie 1977”. □ În cadrul textului găsim și „criteriile înscrierii și participării la festival”: „- să aibă rezultate bune în producție și la învățătură sau în activitatea artistică; – să aibă o comportare socială și etică exemplară; – să promoveze o artă revoluționară, eficient educativă; – să desfășoare o activitate cultural-artistică susținută în rândul oamenilor muncii, în special al tineretului”. ■ Paul Dobrescu publică *Dezvoltând și înfăptuind gândirea creatoare materialist-dialectică*, marcând 156 de ani de la nașterea lui Fr. Engels.

29 noiembrie

● [**„România liberă”, nr. 9983**] În partea a II-a, abordând aceeași tematică, *Vitalitatea literaturii române de azi*, Dan Zamfirescu prezintă apreciativ demersul critic întreprins de Eugen Barbu, prin realizarea lucrării *O istorie polemică și antologică a literaturii române de la origini până în prezent*, din care a apărut, „momentan”, primul volum, *Poezia română contemporană*. În ciuda anumitor lipsuri ale tomului, Zamfirescu îl așază pe autor alături de Densusianu, Iorga, Lovinescu și Călinescu, opera sa părându-i că a reușit să evidențieze evoluția culturii românești „de azi”.

30 noiembrie

● [**“Viața studentească”, nr. 39**] M.N. Rusu semnează o recenzie a volumului de parodii *Citiți-le ziua* de Mircea Micu (Ed. Albatros 1976, cu ilustrații de Florin Pucă). Rusu deschide comentariile autocitându-se din articolul publicat în „Viața studentească”, nr. 26-27 din 1975, *Despre Parodii de la „A” la „Z”*: „Să observăm că parodia se impune ca specie literară prin Mircea Micu, când poezia sfârșește un ciclu istoric și când aproape că fiecare autor devine manierist în propria sa creație... Parodia are nevoie de o anumită detașare față de obiect. Prin Mircea Micu ea a câștigat-o deplin, mai exact spus, s-a consacrat definitiv și este greu de presupus că pentru perioada de la A la Z pe care a parcurs-o lirica românească în ultimele decenii poate apare un parodist mai avizat. Mircea Micu este un creator implicat în destinul ei, deci îi cunoaște toate secretele, asemenea unui hagiograf, și s-a detașat de aceasta ca parodist... Mircea Micu demonstrează că specia însăși e creatoare de poezie.” Prin volumul de față, venind în continuarea logică a celui din 1975, textele ajung parodii „cu aparat critic”: „Parodiile se încarcă de pitoresc, de elemente vivante, într-un cuvânt, iau un aer de scenetă artistică (sunt sigur că Mircea Micu este un dramaturg care încă se ignoră). Prin introducerea unor curiozități, ticuri

verbale, anecdote, din viața literară a unor scriitori, Mircea Micu izbuteste să elimine din parodie aspectul livresc pe care îl presupune geneza acesteia... Am impresia că autorul a ținut mult mai departe decât parodiarea sectorului liric românesc: el aruncă mănua și criticii literare...”

[NOIEMBRIE]

• [„**Albina**”, nr. 11] În cadrul pregătirilor pentru festivalul național nou înființat, forurile culturale arădene organizează o întâlnire a scriitorilor țărani: „Veniți din 15 județe cei 22 de mănuitori ai sapei și condeiului au citit din scrierile lor, au participat la o masă rotundă și la un simpozion care au pus în valoare rolul creației populare în perspectiva Festivalului Cântarea României. La căminele culturale din Șiria și Șilindia, alături de recitalul de poezie și proză, formații artistice de amatori au prezentat un spectacol alcătuit pe baza creației scriitorilor țărani. Programul brigăzii artistice din Șicula – *Satul meu, mândria mea* – a fost scris de Elena Vodă, montajul literar din versurile Elenei Roșca a fost interpretat de artiștii Casei de cultură din Sebiș, iar piesa satirică a Emiliei Iercoșan – *Dracu din podrum* – și-a găsit o bună interpretare scenică datorită echipei de teatru din Șilindia”. □ Pagina de literatură publică o povestire „din Deltă”: *Moartea cocorului* de Tudor Ștefănescu. □ De asemenea, sunt comemorați cei 85 de ani de la nașterea lui Perpessicius, prin publicarea unei evocări semnate de I. Peltz. „L-am cunoscut cu decenii în urmă. Un contemplativ, un artist care își frâna emoția artistică – din discreție. Poezia lui plină de grație dădea, din capul locului, virtuțile romanticului; de-a lungul unei strălucite cariere literare și-a păstrat, și-a amplificat chiar, multiplele fațete ale talentului său. Ca om, de o rară delicatețe, făcea impresia că evită să stingherească – ba nu: să contrarieze pe cineva. I s-a spus pe nedrept că era prea generos în critica pe care o făcea, timp de o jumătate de veac, cu o nobilă râvnă, cu convingerea fermă că slujește scrisul românesc.” □ La pagina intitulată *Mit și adevăr*, pe lângă articole și cugetări antireligioase, este publicată și poezia *Baba-n sat* de Tudor Arghezi. □ La rubrica *Școala și familia*, Al. Voitin scrie despre *Memoriile* lui Iorgu Iordan, intitulându-și cronica *Iorgu Iordan – elev și dascăl*.

• [“**Amfiteatru**”, nr. 11] Numărul este realizat cu concursul unor membri ai cenaclurilor literare din centrul universitar Iași, studenți și colaboratori ai publicațiilor studentești ieșene și ilustrat cu sculpturile lui Ovidiu Maitec. □ Versuri de Paul Balahur, Tamara Pintilie, Emilian Marcu. □ Un reportaj de Silviu Hoișie – *Tristețea și măreția orașului*. □ Semnează articole și eseuri critice: Adriana Iliescu – *Democratizarea metaforei*, M. Dinu Gheorghiu – *Reperle criticii sociologice*, Andrei Corbea – *De la critică literară la știința literaturii*, Al. Călinescu – *Istorie literară și poetică* (despre Paul Zumthor), Gabriel Mardare – *Semiotica și ideologia manualului de literatură* (despre Francois Rastier). □ Marin Mincu ajunge și la opera lui Marian Popa, în *Co-*

locvii critice, creația acestuia fiind văzută „ca o formă subiectivă a unui eu creator refutat; ea reprezintă expresia literară a unui temperament sarcastic manifestat excesiv.” □ T. Opreș deconspiră debutul elevului de clasa a VI-a Mihnea Gheorghiu cu o... epigramă, în revista școlară F.O.R. a elevilor de curs secundar din Craiova. □ *Antologia Cenușărilor* îi cuprinde pe Domnița Petri, Dinu Adam, Viorel Padina. □ Recenzii de Dinu Flămând la Ioana Diaconescu, vol. de versuri *Taină*; Constantin Sorescu, în *Sărbătorile spiritului*, la *Întâlniri cu scriitori* de A. Rău, Ed Univers; Costin Tuchilă – în *Universul posibilului* – despre proza lui D.R. Popescu: „D.R. Popescu trăiește în romanele sale *aventura posibilului*. Posibilitatea este elita atitudinilor obiective... Despre posibil, aventură estetică a rafinamentului, ne vorbesc două recent apărute romane de D.R. Popescu, *Ploile de dincolo de vreme*, Ed. Dacia, și *Împăratul norilor*, Ed. Eminescu (ambele 1976), ele sunt și identice și complementare – mai dens, mai complex, mai bine construit ni se pare al doilea roman... D.R. Popescu își asumă riscul de a putea copleși artistic prin scriitură... Proza sa alcătuiește o poetică a așteptării... așteptarea devine deopotrivă semn (de fapt un *supra-semn*, pentru că în ea se cuprind mai multe valori) și articulare sintactică. În ceea ce are ea numai decorativ și exagerat prin rafinament, stufos chiar, vedem totuși în această poziție pericolul manierismului.” □ Constanța Buzea notează cartea de debut a poetului Gabriel Chifu, *Sălaş în inimă*. ■ M. N. Rusu realizează o cronică literară a volumului de la Cartea Românească, *Proprietarul de poduri* de Mircea Dinescu, găsim filiații cu „înaintașul său în acest domeniu... nedreptățiții C. Tonegaru”: „Foarte talentatul Mircea Dinescu este – cel puțin în acest moment al evoluției sale lirice – poetul cu cele mai pregnante metafore iconoclaste... În surdina, aici, în *Proprietarul de poduri*, subzistă în formele tropilor săi iconoclaști, un act de meditație asupra viitorului însuși al poeziei – ca mod de exprimare a existenței – în raport cu progresul rapid al vieții moderne... Mircea Dinescu este «copilul teribil» al poeziei noastre tinere, amestec impenitent de candoare și duritate, de lirism și ironie.” ■ O nouă anchetă a revistei, disecând *Critica literară – statut și orientări*: „Care este șansa criticii literare de a-și depăși condiția de instrument de valorizare, fie și pe multiple planuri (etic, estetic, social) și de a se transforma într-un factor activ de orientare al creației înseși – iată cărei întrebări încearcă a răspunde intervențiile publicate în aceste pagini. O critică polivalentă, deschisă tuturor formelor înnoitoare de exprimare, permeabilă la toate modalitățile stilistice, nu poate ignora, desigur, finalitatea actului creator. Scriitorul trebuie să aibă în vedere permanent înscrierea operei într-un context ideatic în stare să reflecte mutațiile profunde de pe planul conștiinței, mutații consonante cu însăși evoluția vie, dinamică a societății și proceselor sociale, a problematicei vieții. Țelul fiecărei opere autentice este, neîndoind, acela de a fi nu doar un reflex, ci un produs al unei umanități, capabilă nu doar să o exprime, ci să și sugereze liniile mari ale desfășurării, evoluției acesteia în spațiu

și timp. Parte integrantă a unei anume culturi, ea este implicit parte integrantă a civilizației acelei culturi, o exprimă, pe plan estetic, în modul ei caracteristic. A discerne dar și a stimula capacitatea necesară a operei de artă precum componentă a unei determinate civilizații, socialiste, este un deziderat căreia îi corespunde pe planul criticii literare un proces de reînnoire nu doar de natură tehnică și metodologică, nu ținând doar de limbaj, ci, mai ales, de atitudine și obiective.” Răspund: Mihai Dinu Gheorghiu – *Repere ale criticii sociologice*; Dan Zamfirescu – *Despre critica de direcție*; Andrei Corbea – *De la critica literară la știința literaturii*. Astfel, „vom reține deocamdată caracterul obligatoriu al unei *critici sociologice* a criticii romanului. *Critica totală* (v. de ex. pledoariile lui Eugen Simion în *Scritori români de azi I*) se vrea disponibilă pentru orice metodă nouă și, totodată, flexibilă, adaptând metoda la obiect. O «critică a conștiinței critice a literaturii» rămâne, deocamdată, tot un deziderat. În cadrul unei «critici totale» ar putea fi distinsă și o critică sociologică, o critică având un grad superior de conceptualizare, având acoperire într-un sistem teoretic anume. Critica sociologică este deci o critică tendențioasă teoretic, un caz particular al partizanatului esențial al criticii. Critica sociologică este o critică extrinsecă a operei, cu un trecut în care au existat cazuri de sociologism vulgar (vezi și Ion Vasile Șerban – *Critica sociologică* din culegerea de studii *Analiză și interpretare*) – M. Dinu Gheorghiu. Dan Zamfirescu se referă la recenta masă rotundă din „Contemporanul”, *O critică literară demnă de epoca noastră* (la care au participat Ov. S. Crohmălniceanu, D. Micu, G. Dimisianu, Daniel Dimitriu, L. Ulici), trei fiind preocupările esențiale în jurul cărora s-a orientat discuția: „- a defini *critica de direcție*, în perspectiva istoriei literare, recurgând uneori la exemple ilustre, sau la experiența anterioară a literaturii noastre; – a defini condiția „*criticii de direcție*” în societatea noastră socialistă, structurată ideologic în jurul unei concepții unitare și unice; – a formula direcția care dă conținut unei „*critici de direcție*” actuale, „demnă de epoca noastră”. În fine, A. Corbea se oprește în textul său (de la Thomas Kuhn, *Structura revoluțiilor științifice* până la Al. Duțu, Ion Vlad sau S. Iosifescu) la ceea ce Adrian Marino numește „etapa meditației criticii asupra condiției sale teoretice”, identificând în impresionism și pozitivism formule de mult perimate în esență, totuși încă active (prin *inerție, tradiții, perpetuare didactică* – subl.a.). Pe acest teren, având la bază o cu totul altă temelie ideologică (spiritul raționalist al științei literaturii concepută de M. Dragomirescu, într-o viziune înnoită privind caracterul formativ al operei literare, privind receptarea ei și disponibilitățile sociale pe care le creează cititorului), se pune acum problema determinării valorii estetice a operei literare; în sistemul *artist-operă-public* aprecierea se face „în raport cu finalitățile” ce sunt inerente fiecărei structuri în parte în cadrul artei ca „fenomen cu anumite funcții sociale” (Ignat Bociort). De la stadiul descriptiv și clasificator, știința literaturii trece la stadiul explicativ (S. Iosifescu), dublând observația criticului cu vocația generalizatoare, cu

sintezele teoreticianului (I. Vlad). *Sinteza științifică* este, pe cât de necesară, pe atât de posibilă, căci aprofundarea atitudinii marxiste în domeniile artei și literaturii, așadar adoptarea unei viziuni științifice, reprezintă chezașia saltului calitativ, a participării criticii românești de astăzi la dialogul critic internațional și, așa cum același A. Marino prevede atât de generos, a „ridicării de la particular la general, de la o conjunctură românească specifică la o teorie și metodologie critică generală.” □ I. Buduca discută *Noi exegeze blagiene*, cele două apariții din 1976, *Opera literară a lui Lucian Blaga* de George Gană și *Corola de minuni a lumii* de Alexandra Indrieș: „Apariția unei monografii didactice precum cartea lui George Gană, stimabilă întru totul în onestitatea efortului sau ordonator, pornește însă condamnată, de la început, la o înțelegere nu eronată dar destul de arbitrară a operei blagiene... Aplicând o metodologie structuralistă în cercetarea stilistică a poeziei blagiene, Alexandra Indrieș se dovedește o foarte bună mânăuitoare a instrumentarului terminologic structuralist-semiotic dar nu reușește să populeze schemele formale ale metodei sale cu substanțialitatea unor autentice puncte de vedere critice... Chiar nefiind de acord cu rezultatele cercetării Alexandrei Indrieș sub raportul «relevanței estetice»... nu putem ignora incitanța metodei folosite de ea față de metoda atomizantă, tradițională a lui G. Gană, căruia îi lipsește tocmai o perspectivă integratoare. Încât, măcar meritul de a fi mai curajoasă i se cuvine cărții Alexandrei Indrieș, care deschide o cale fertilă și nouă în exegeza blagiană în timp ce – credem – George Gană închide o etapă didacticistă. În *Corola de minuni a lumii* există intenții novatoare valabile, câtă vreme *Opera literară a lui Lucian Blaga* nu conține decât rezumate corecte ale acumulărilor anterioare intenției lui George Gană de a le sistematiza”.

• **[„Cinema”, nr. 11]** În deschiderea numărului, redacția revistei salută Festivalul național Cântarea României, exprimându-și adeziunea la cele afirmate recent de Nicolae Ceaușescu la Adunarea populară de la Satu-Mare: „O adevărată *Cântare a României* nu poate fi concepută și înțeleasă fără tumultul abatajelor din mine, al furnalelor, laminoarelor, utilajelor grele, fără freamătul muncii din industria electronică. De asemenea, nu poate fi concepută o adevărată *Cântare a României* fără zumzetul tractoarelor și al mașinilor agricole, fără munca entuziastă a muncitorilor și țăranilor. Acesta este adevăratul sens a ceea ce dorim să fie Festivalul *Cântare României* – festivalul muncii, al creației, adăugând la aceasta și bucuria exprimată în muzică, în dans, în creația literar-artistică!” □ Ca ilustrare a dezideratelor partidului, este propusă ancheta intitulată *Principalul erou: omul muncii. Principala acțiune: munca omului, cineștilor punându-li-se întrebarea: „Cum apare munca în filmele noastre?”* (continuare în numărul viitor). Printre respondenți, se numără și scenariștii Ioan Grigorescu și Constantin Stoiciu. □ Este anunțată premiera filmului *Bunicul și doi delincvenți minori*: „Un scenarist talentat și stimat, cu o apreciazabilă și apreciată experiență în materie, numit Petre Sălcudeanu, transformă una din

experiențele sale din domeniul literaturii polițiste în scenariu de film.” □ Magda Mihăilescu, semnată la rubricii lunare *Vorbirea noastră cea din toate filmele*, specializată în comentarea replicilor din filmele românești, se oprește de această dată la ecranizarea după Duiliu Zamfirescu (*Tănase Scatiu în replici-cheie*), constatând cu bucurie că, în ciuda decupajelor inerente, personajele „își dovedesc rezistența și vigoarea”. □ La rubrica sa *Propuneri pentru statui*, Dan Mutașcu sugerează *Un film despre un „poet și ofițer”*, readucând în prezent imaginea lui Carol Scrob, „autor de texte limonadoase, de romane, care se cântă și astăzi, «la urechea nașului» la nunți [...]. Așezat de sarcasticul George (sic!) Călinescu, într-o secțiune a *Istoriei literaturii române...* alături de Bonifaciu Florescu, Gh. M. Stoenescu și Mircea Dumitrescu, Carol Scrob este, în fond, mult deasupra colegilor săi de «pluton», ca să le zicem așa. Mai puțin obositor, monoton și trivial decât colegii săi de «încrengătură istorico-literară», Carol Scrob era un intelect destul de bine mobilat, un temperament generos (visa să inițieze pentru subalternii săi militari cursuri de istorie, geografie, limbă română) și o sensibilitate nesofisticată, dar acută, naivă și pură ca ploaia [...]. Născut în 1856, participant la războiul din 1877, mort în 1913, Carol Scrob, «căpitan în armata română, autor de poezii lirice puse pe muzică și foarte căutate la vremea lui», nu e un subiect de film dulceag, melodramatic, roz ca o fondantă. Deloc.” □ Mircea Alexandrescu prezintă, în premieră, filmul... *Premiera*, cu un scenariu semnat de Aurel Baranga: „Autorul cunoaște foarte bine și lumea scenei și pe cea a spectatorilor. Dramaturgia lui se naște la confluența vitală dintre această artă și această lume. Ea nu împinge teatrul deasupra ei și nici pe spectatori deasupra acestui teatru. Nu este o dramaturgie metafizică. Este o dramaturgie constatativă, funcțională, o dramaturgie a unei enorme combustii de vorbe până la aflarea VORBEI. Autorul ciocănește în toate direcțiile, preia tot ceea ce un univers sonor vehiculează și apoi plasează o aparent banală vorbă de duh cu care punctează o «stare de spirit».”

● **[„Convorbiri literare”, nr. 11]** C. Trandafir reflectează la *Titu Maiorescu și legitimitatea criticii*: „Critica românească s-a născut în vârtejul unor aprige dispute și mari dificultăți («greutatea din naștere» cum spune criticul) și de atunci încoace a avut de suferit alte vicisitudini. Maiorescu a fost, fără îndoială, cel dintâi care i-a afirmat necesitatea și i-a călăuzit pașii, pornind de la ideea că indiferența este primejdia cea mai mare pentru «progresul adevărului». Afirmția lui din 1869 are valabilitate permanentă: «Ușoară sau nu, critica a fost și va rămâne o lucrare necesară în viața unui popor». (*Observări polemice*)”. ■ Const. Ciopraga continuă studiul despre *Arghezi – romancier sau romanele unor medii*: „*Lina* poate fi luat drept romanul unei formațiuni, un bildungsroman în care nu personajul titular ocupă prim-planul, ci un Ion Trestie (ale cărui inițiale duc spre Ion Teodorescu, recte Arghezi), promovat din situația de laborant-spălător de eprubete – în postul de director al unei fabrici de zahăr. [...] Nici într-un caz, romanul lui Arghezi, deficitar sub raportul compoziției, saturat

de digresiuni, ca și celelalte, nu poate concura cu capodoperele de arhitectură ale unui Rebreanu. Se cunosc reproșurile grave aduse acestuia de Arghezi, însă nici invenția epică, nici analiza, nici putința de a construi caractere viabile nu ating niciodată calitățile autorului *Răscoalei*". ■ Virgil Cuțitaru se referă la *Edițiile „Luceafărului”*: „În schema efectuată de Perspessicius (v. M. Eminescu *Opere II*, ediția critică, Fundația pentru literatură, Buc., 1943, p. 371) sunt cuprinse cele șase versiuni ale poemei *Luceafărul*, din confruntarea cărora putem înțelege trăsăturile lui Eminescu în elaborarea capodoperei sale. Aceste versiuni sunt notate cu simbolurile A, B, C, D, F, E și F, marcând fiecare dintre ele etapele care au premers textului de bază al poemului, text tipărit în «Almanahul societății România jună», în aprilie 1883 (notat cu litera E în schema amintită) și care este versiunea ultimă, finisată, asupra căreia poetul n-a mai intervenit, așa cum dovedește Perspessicius în ediția citată și cum reiese și din studiul lui D.R. Mazilu – *Luceafărul lui Eminescu*". ■ Daniel Dimitriu prezintă volumul de versuri al lui Dinu Adam: *Cântece de leagăn* (Eminescu, 1976): „În ansamblu, însă, *Cântece de leagăn* nu repetă debutul. Și asta în primul rând pentru că Dinu Adam și-a sofisticat limbajul, ceea ce a dus la o vizibilă anemiare a emoției. Logica (poetică) e de foarte multe ori inexistentă. Cu rare excepții, una dintre ele fiind un remarcabil *Poem cu mare*, se pun cuvinte unul lângă altul doar pentru că sună frumos, mai altfel". ■ La secțiunea *Critica criticii: Artă cuvântului*, Val Condurache prezintă două volume. □ Ștefan Bănulescu: *Scriitori provinciale* (Albatros, 1976): „Cele câteva povestiri fantastice cuprinse în volum nu au vigoarea nuvelor din *Iarna bărbaților* și nici farmecul povestirilor-argument. *Un viscol de altădată*, de pildă, chiar dacă frumoasă, ține de fantasticul cerebral. Atât în povestirea menționată, cât și *Un om își privește de jos etajul* fantasticul rezultă din perturbarea temporalității, artificiu la îndemână prin aceea că nu trimite, parabolic, la viața suflătoare a personajelor". □ Florin Mugur: *Cartea numelui* (C.R., 1975): „Florin Mugur se înarmează cu tratate de etnografie și folcloristică, parcurge o vastă bibliografie și se oprește, în cele din urmă la răspunsurile date de imaginație. *Cartea numelor* e o bizară istorisire despre nume, având drept pretext un eseu și înglobând chiar veritabile pagini de eseu. Erudiția este, însă, tratată ironic, folosită cât să stârnească imaginația". ■ Al. Dobrescu îl prezintă pe *Sadoveanu în fața criticii*, făcând referire la două studii critice. □ Pompiliu Marcea: *Lumea operei lui Sadoveanu* (Eminescu, 1976): „S-ar zice că tot ceea ce susține aici Pompiliu Marcea e adevărat, în sensul că, între operațiile gândirii, analiza premerge cu necesitatea sintezei. În practică însă, delimitarea ține de comodele habititudini didactice. Nu există nicio operă critică citabilă care să se mărginească la simpla analiză și cine își închipuie că-și poate face un titlu de glorie din asta se înșală amarnic. [...] Pompiliu Marcea se arată adeptul cunoașterii în trepte: azi până aici, mâine până dincolo, iar toți cei care sar didacticele etape sunt taxați de «ridicoli». Numai că, gândind astfel, ar trebui să așteptăm o sinteză asupra lui Sadoveanu abia

peste vreo 10 ani, iar la o istorie a literaturii doar nepoții ar putea visa...".

□ Nicolae Manolescu: *Sadoveanu sau utopia cărții* (Eminescu, 1976): „Calitățile știute ale autorului, inteligență, spirit speculativ, vervă și, mai ales, o expresie literară de o forță incontestabilă, se regăsesc aici în toată amploarea. Aproape că nu există pagină care să nu merite a fi citită. Dar marea reușită a eseului e alta. Pentru că Nicolae Manolescu nu doar că propune cea mai interesantă interpretare a scrisului sadovenian de până acum, dar îl plasează într-un spațiu ideologico-artistic reprezentativ, la intersecția Orientului cu Occidentul. Sadoveanul lui Manolescu e un spirit mai modern, poate, decât se credea el însuși. Iar utopia cărții, în fond – utopia limbajului, se arată a fi într-adevăr supremul său titlu de mondermitate”.

■ De *Poezia lui Virgil Teodorescu* se ocupă Simion Bărbulescu: „Activitatea poetică a lui Virgil Teodorescu din 1931 și până în prezent, se constituie astfel într-un exemplu de aspirație cu orice preț spre înnoire în cuget și expresie, prin încercarea de a arunca peste bord clișee și șabloane, prin temeritatea de a voi să impună alte valori poetice decât cele tradiționale, de a contura perspective interioare văzând sensuri profunde în care ar dori să dospească antinomiile existențiale”.

■ Val. Condurache analizează *Proza lui Laurențiu Fulga*: „Se poate vedea, din sumara analiză a prozei lui Laurențiu Fulga, că modificarea viziunii morale a dus nu numai la o sensibilă restructurare a temelor, dar și la o reconsiderare a procedeelelor artistice. Ne rămâne să determinăm câteva constante ale artei literare. Valoarea scrisului nu trebuie căutată în expresie. Predominant liric în *Straniul paradis*, realist în *Alexandria și infernul*, Laurențiu Fulga e un bun creator de atmosferă. Procedeul este acela al extinderii stării de conștiință asupra realului, deformarea tabloului exterior prin proiecția obsesiilor și a coșmarurilor”.

■ Eugen Simion semnează textul *Proza de atmosferă fantastică*, referindu-se la romanul lui Fănuș Neagu: „La Fănuș Neagu instrumentul care tulbură simetriile realului este imaginea rară, incisivă, crescută ca un dinte amenințător în mijlocul unei fraze normal prozaice. Posibilitățile autorului în acest domeniu sunt practic nelimitate, în mână lui orice devine simbol, lucrurile cele mai îndepărtate se unesc într-o metaforă nouă, dezechilibrantă. Luna poate fi comparată cu o foaie de varză, cu urechea lui Van Gogh sau cu o dropie greoaie încărcată cu ouă. Prozatorul se înscrie, din acest punct de vedere, într-o tradiție de pamfletari lirici, sublimi în negație, cântitori, «spurcați» în exprimarea poeziei vieții. Arghezi a creat prin publicistica sa un stil care a făcut școală. Tehnica lui este îngroșarea până la absurd a caricaturii, persistența în enormitate, un realism, pe scurt, metodic pus în slujba unei fantezii negre. Sub acesată latură formală, epica lui Fănuș Neagu este mai apropiată de *Tabletele din țara lui Kutty* decât de stilul baroc, înghețat din *Craii de Curtea Veche*, modelul mărturisit al *Frumoșilor nebuni ai marilor orașe*. Îl desparte totuși de Arghezi gesticulația liberă, muntenească. Personajele sale vorbesc mult și au darul limbajului oracular”.

• [„Familia”, nr. 11] Al. Andrițoiu este prezent cu articolul „la temă” *La Cântarea României*, dar și cu traduceri ale *Poemelor popoarelor din Nordul Siberiei*: Uluro Ado (poet yughir), Leonid Laptui (nenet), Alitet Nomtuskin (evenk), Mikul Sulguin (nivkh), Andrei Passar (poet nanai), Antonina Kymytval (poetă cincină), Ogdo Axiorova (poetă dolgană). ■ *Șapte poeme*, un ciclu aparținând lui Leonid Dimov; cităm din *À la tour abolie*: „Hurii stinse leneș în amurg/ Mă cuprind în brațe și mă lasă/ Din zmarald zidit, beatul burg/ Sună, vesel, casă lângă casă/ Numai eu deasupra-i cocoțat/ Într-un turn cu scară în ruină,/ Să cobor tot dau, înspăimântat,/ Și mă trag, zâmbind, înspre lumină.” □ Versuri de Ilie Măduță, Ioan Evu, Arcadie Donos, Ana Selenă, Virgil Țepelea, Ionel Pantea și alții. ■ Valentin Silvestru propune niște *Glose la piesa veche într-un act* (1900-1940), cu aduceri aminte ale unor perle ale genului. Sumarul unei posibile antologii generale a piesei românești într-un act (scrisă de Silvestru și respinsă la 1000 de pagini în manuscris de Ed. Minerva ca „neprezentând interes”) ar putea cuprinde: *Săracu popă* de M. Sorbul, *Proverb* de Al. Macedonski, *Act venețian* de Camil Petrescu, *O amică* de Duliu Zamfirescu, *Moliere se răzbună* de Nicolae Iorga, *Cuminecătură* de G. M. Zamfirescu, *Metamorfoze* de Ion Marin Sadoveanu, *Criza de barou* de Gib Mihăescu, *De ziua mamei* de Mihail Sadoveanu, *Lulu Popescu* de Ion Minulescu, *Ivanca* de Lucian Blaga, *Lacrima* de Valjan, *Teatrul la domiciliu* de Tudor Mușatescu etc., modelul clasic pentru acest gen de teatru scurt rămânând la noi *Comu Leonida față cu reacțiunea*. Strângerea tuturor acestor piese scurte într-un volum antologic este necesară și realizabilă, și prin prisma unor eforturi contemporane: prezența multor titluri de piese scurte vechi în *Bibliografia generală* alcătuită de Consiliul Culturii și Educației Socialiste, începutul de bibliografie specializată făcut de redactorii „Familiei”, unele preocupări încă nesistematice în aceeași direcție ale Institutului de dialectologie și etnologie – toate fiind concretizări ale unui efort de recuperare „a unui capitol bogat de istorie literară și teatrală, care se cere reîncadrat, cu întreaga-i specificitate, în patrimoniul cultural și reactivat mai cu seamă în circuitul viu al scenei. Adeseori piesa scurtă veche reprezintă un model de concizie și impune o personalitate.” □ Ca o continuare a articolului de mai sus, vine și *Teatrul scurt al actualității* de Victor Parhon, menționând câteva piese reprezentative într-un singur act din ultimii ani ai teatrului umanismului socialist: *Fiul satului*, *Navetiștii* și *Neputrivire de caracter* de Ion Băieșu, *Consiliul*, *Trepte*, *Cadoul* și *Urme pe zapadă* de Paul Everac, *O femeie ca multe altele* de Lucia Demetrius, *Mântuleț în paradis/în iad* de Suto Andras, *Mitu și Nate făcători de minuni* de Gh. Vlad, *Schimbul* și *Mi-am cumpărat un bătrân* de Aurel Storin, *Hoțul perfect* de Dan Tărchilă, *Un proces posibil* de Al. Mirodan, *Pragul conștiinței civice* de I. D. Șerban, *Pâinea și sarea* de Ștefan Berciu, *O sărbătoare princiară* de T. Mazilu etc. – „lucrări dramatice, apte să înfățișeze substanțial și în profunzime pulsul contemporaneității, să ofere o imagine mai concludentă a omului nou, cons-

tructor al socialismului, să transmită un mesaj mai direct și mai mobilizator marilor mase de spectatori ai teatrului scurt... Într-o nobilă continuitate a militantismului creator, scriitorii de azi văd și ei în teatrul scurt, ca și înaintașii lor, în primul rând un teatru al actualității. Inspirat din actualitate, adresat și venit s-o influențeze, în sensul înaltelor idealuri ale umanismului revoluționar.”

□ Crăciun Bejan analizează volumul Mariei Vodă Căpușan, *Teatru și mit*.

□ Fragmente despre George Coșbuc semnează Coriolan Gheție. □ *Granița* reprezintă tabloul 3 din piesa *De câte ori am pornit* de Mircea Bradu.

□ *Vitrina cu cărți* urmărește vol. VI din *Teatrul românesc* de Ioan Massoff (articol de Antoaneta C. Iordache) și *Viața domnului de Molière* de Mihail Bulgakov (articol de Eugen Nicoară). □ Val. Tașcu este autorul cronicii de întâmpinare a volumului de eseuri al lui Ștefan Bănulescu, *Scrisori provinciale*, în fapt „pagini de proză autentică... faptele devin personaje iar personajele, reale sau imagine, se transformă în simboluri, peste care se așează, tot simbolic, mâna fină a scriitorului... Oricât de fragmentar și periodistic s-ar prezenta... cartea lui Bănulescu deține, nu doar în închipuire, un aer de permanență.”

□ Gh. Grigurcu comentează monografia lui George Munteanu, *Introducere în opera lui Ion Creangă*: „Mai mult, evident, decât în cazul altor scriitori, a scrie despre Ion Creangă înseamnă a face literatură. Autorul *Amintirilor* apare el însuși drept un fabulos, un Flămânzilă al sentențiozității folclorice, un Ochilă al nuanței verbale, un Setilă al unei organicități pe care arta sa o recompune într-un plan de uimitoare stringențe... *Crengizând*, George Munteanu se lasă antrenat, pe nesimțite, de insidiosul curent stilistic (fapt estetic) spre o pledoarie anticulturală (fapt ideatic)”.

• **[„Presa noastră”, nr. 10-11 |** Revista organizează la scurt timp după masa rotundă despre *Grafica și graficul de apariție*, cea de a doua dezbateră prevăzută în programul de activitate al Uniunii Sindicatelor din presă, poligrafie și edituri și al Consiliului Ziariștilor, *Principiile eticii și echității socialiste, norme ale muncii și vieții noastre*, care și-a propus inserarea unor puncte de vedere ale reprezentanților presei, poligrafiei, editurilor și librăriilor despre modul în care câteva din grupele sindicale, sub conducerea organizațiilor de partid, se preocupă de întronarea normelor eticii și echității socialiste în colectivele lor de muncă. □ De reținut două aspecte relevante pentru activitatea editorială: □ Viniciu Gafița, *Pregătirea politică și profesională a editorului* „[...] Sub îndrumarea organizațiilor de partid, organele sindicale au inițiat discutarea aprofundată a Codului eticii și echității socialiste, căutându-se mijloacele cele mai adecvate susținerii acestor norme prin cărți specifice profilului fiecărei edituri. Din păcate, critica literară nu sprijină cu consecvență această acțiune, lucrări criticate în cadrul editurilor fiind prezentate în unele publicații drept culmi ale literaturii (*Casa dintre portocali*, de exemplu, dată ca model de literatură pentru copii)”. □ Ana Barbu, redactor, editura Eminescu, publică articolul *Locul și rolul lectorului în procesul editorial*, în care remarcă: „Con-

siderăm ca o primă etapă a desfășurării procesului editorial, chiar dacă pregătitoare, intrinsecă specificității sale intime, buna cunoaștere de către lectorul de proză (ne vom referi în permanență la acesta numindu-l simplu, lector) a mișcării literare contemporane. A urmări cu consecvență aparițiile scriitorilor în presa literară, la radio sau televiziune, declarațiile, mărturisirile, dezvăluirea proiectelor lor literare până la angajarea de contacte directe cu scriitorii, în scopul de a le cunoaște planurile de perspectivă și de a le sugera, eventual, idei sau de a le face propuneri concrete în vederea stabilirii unei colaborări, credem că este un prim și indispensabil aspect al muncii lectorului, o constantă, de altfel, a muncii sale având valoare de informare și cunoaștere, asigurând o bună orientare a lui în multitudinea aparițiilor, asigurând eficiența contactului ulterior cu scriitorul, o colaborare temeinică pe mai departe, contribuind, indiscutabil, la ridicarea calității profesionale a muncii pe care o desfășoară, a capacității sale «creatoare», am zice, în elaborarea planului editorial, nu printr-o simplă propunere de nume și de titluri ci îmbogățind conținutul tematico-ideologic al acestuia [...] Referatul de apreciere, urmat de o discuție cu autorul, va releva aceasta, lectorul va sugera autorului propuneri în acest sens, autorul având latitudinea să le accepte sau să le refuze. În opinia sa asupra manuscrisului, lectorul se poate verifica prin lectura unui coleg de redacție, prin așa-numita lectură dublă sau cerând conducerii editurii permisiunea de a da manuscrisul la un referent extern, un critic literar aparținând grupului de colaboratori externi ai editurii. El se poate, de asemenea, verifica cerând lectura conducerii, a redactorului șef sau a directorului editurii, discuția cu autorul desfășurându-se, în acest caz, în prezența tuturor celor care au citit manuscrisul. Discuțiile pe marginea manuscrisului sunt discuții principiale, la obiect, ele au în vedere mesajul artistico-ideologic, precum și realizarea artistică, se desfășoară pe baza aprecierilor de ordin general, cuprinse în referat, cât și pe baza observațiilor la pagină, pe text. Definitivarea manuscrisului de către autor în sensul celor stabilite de comun acord la discuție și înregistrate într-un act-minută care, împreună cu referatul de apreciere, va fi păstrat la dosarul de carte a cărui întocmire începe, cere o nouă lectură de verificare: aceasta poate fi integrală sau parțială, după natura observațiilor, a îmbunătățirilor cerute de editură prin lectorul său. Într-o notă, lectorul apreciază valoarea intervențiilor operate de autor după cum și calitatea manuscrisului de a fi publicabil. [...] Odată rezolvate de către autor observațiile, eventuale, ale serviciului Sinteze, printr-o adresă oficială manuscrisul este trimis Comitetului pentru Presă și Tipărituri al cărui aviz favorabil – după rezolvarea unor eventuale observații – deschide drumul manuscrisului spre o a doua etapă, aceea a pregătirii sale în tehnoredacție, spre a fi trimis în tipografie. [...] Valoarea artistică, opera literară, existând în, prin și pentru oameni, nu se poate adresa unui cerc restrâns de «rafinăți»; existența ei estetică presupune funcționare socială, circulația în mediile cele mai diverse, în masa largă a cititorilor, în care trebuie să determi-

ne, atât pe plan cognitiv, cât și sub raport moral-politic, ideologic modelarea conștiinței. Lor, oamenilor muncii, le consacram tot ceea ce se făurește mai bun în societatea noastră, lor le închinăm întreaga noastră bogăție materială. Este, deci, normal ca lor să le aparțină și tot ceea ce se creează mai de preț în literatură, muzică, cinematografie, teatru și în artele plastice, în întreaga creație spirituală din patria noastră”, se spune în Expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu la Congresul educației politice și al culturii socialiste»”. □ Revista continuă publicarea intervențiilor la dezbaterile *Cuvântul potrivit la locul potrivit*. Semnează luările de poziție Tia Șerbănescu, *Personal și impersonal*, Neagu Udriou, *Unealtă și formă a spiritului*, prof. univ. dr. Gh. Bulgăr, *Realitățile actuale și exigentele limbajului*.

● [„*Ramuri*”, nr. 11] □ Nicolae Dragoș semnează o analiză a unui poem blagian, marcând anumite repere, cum ar fi cultul luminii, dar și pe cel al omului-făurar, al omului muncii. Astfel el identifică valențele contemporane ale acestei figuri în poemul *Lucrătorul*: „Filozoful-poet căutător al absolutului, n-a rămas, n-a putut rămâne «*mut ca o lebedă*» în fața unuia din marile personaje ale universului – *omul faptei moderne*. Prin aceasta, poemul *Lucrătorul* se arată a fi un adânc act de conștiință al marelui autor așa cum, pe alte coordonate, s-a întâmplat cu poemul *Împărat și proletar* al lui Eminescu ori cu *Serenada muncitorului* a lui Bacovia. Între imnurile muncii, între omagiile lirice dedicate muncitorului, poetul luminii înscrie prin *Lucrătorul* un poem antologic”. ■ George Sorescu scrie articolul *Critica literară și simțul valorii* care este o pledoarie pentru necesitatea unui dialog între creatori și critici în ceea ce privește selecția valorilor în societatea contemporană și criteriile estetice. „Considerăm că – indiferent de autor – publicul și literatura română au nevoie de exigențe editoriale, cât și de o critică obiectivă. Improvizațiile, vehicularea unor dogme, patimile personale viciază ideile și ele n-au ce căuta în spațiul artei moderne”, încheie autorul. ■ În acest număr se pot citi poeme de Cleopatra Lorințiu, Virgil Carianopol, Ileana Mălăncioiu, George Ghidrigan. ■ La rubrica *Monografii*, Victor Bibicioiu scrie despre *Lumea operei lui Sadoveanu* referindu-se la studiul cu același nume semnat de Pompiliu Marcea. Comentatorul se oprește asupra tipologiilor delimitate de critic, înaintând în acest fel în universul operei sadoveniene și în observațiile exegetice. ■ Despre poeziile de tinerețe ale lui Mihail Sadoveanu scrie Pavel Țugui. Este vorba despre două sonete publicate în „Opinia”, sub pseudonimul George C. Ursachi, scrise probabil sub influența unui poet francez, din care a tradus, dar și a lui Eminescu. ■ Petre Gîgea prezintă, la *Cartea de proză*, romanul *Prețul dragostei, al credinței și al urii*, de Corneliu Leu. ■ Petre Dragu publică partea a III-a din materialul despre geneza *Cărții Oltului*, o biografie a lui Geo Bogza citită prin acest volum. ■ La rubrica *Puncte de vedere*, Marin Beșteliu scrie despre „analizele și sintezele” lui Ion Negoitescu, remarcând nonconformismul critic, dar considerându-l uneori ostentativ și

dând exemple din aprecierile acestuia vizavi de Ion Ghica, Filimon, L. Rebreanu (revalorificând romanul *Gorila*), Gib I. Mihăiescu etc. Cu toate acestea, rezultatele nonconformisului său duc la noi descoperiri: „Depășindu-și propriile teze, criticul e un virtuos impresionist, un adevărat descoperitor de valori și făuritor de asociații străine până acum exegeților consacrați”. ■ La rubrica *Eseu*, Constantin Dumitrache scrie despre poetica lui Al. Philippide, considerând-o o „poetică a poeticilor” a cărei bibliografie este „literatura tuturor timpurilor”. Alte caracteristici sunt echilibrul și vocația construcției. ■ La *Cartea de poezie*, George Niță prezintă volumul de poeme *Pavăză de crini* (Ed. Cartea Românească, 1976), de Mihai Duțescu, un semnal al maturizării poetului. ■ Constantin M. Popa semnează o cronică la romanul *Labirintul*, de Francisc Munteanu, aflat la ediția a doua: „Romanul urmărește dinamica unei conștiințe și adevărul unei vieți, căci, asemeni lui Malraux, Francisc Păcurariu năzuiește să transforme în conștiință experiența cea mai vastă cu putință. *Labirintul* rămâne o carte a demnității umane”. ■ Ioana Dinulescu evaluează critic două volume de versuri semnate de Ion Sofia Manolescu, *Între mine omul și voi cartofii* (1975) – în care comentatoarea apreciază aspectul formal și sensurile etice – și *Așa i-a fost dat Romei* (1976) – „expresie a conștiinței civice a poetului, a patriotismului său [...] înnobilând demersul artistic pe deasupra condiției de simple note lirice de călătorie”. Comentatoarea se oprește și asupra volumului *Hore pe smalt*, de Mihai Stănescu. ■ Dan Zamfirescu semnează, la *Atitudini*, articolul *Ion Lotreanu: „Creație și implicare”*, referindu-se la volumul de eseuri, cronici și însemnări cu același nume. Volumul este considerat inegal, dar având meritul de a-l arăta pe autor «la el acasă», într-o permanentă confruntare cu tradiția pe parcursul unui proces de construcție ideologică susținut „de o remarcabilă efervescență intelectuală”. ■ Ilie Purcaru consideră un adevărat eveniment publicistic cartea de reportaje *Martori oculari*, de Dorin Tudoran și Eugen Seceleanu (Ed. Junimea, 1976). ■ Dan Mutașcu publică un fragment din romanul *Lunea cea mare*. ■ Este publicat un poem inedit de D. Karnabatt, colaborator la „Gazeta Bucureștilor” alături de Ioan Slavici, T. Arghezi, D. Teodorescu, acuzat, alături de aceștia în procesul „Carnabat și ceilalți” din 1919, de colaborare cu nemții și încarcerat ulterior. ■ C.D. Papastate scrie despre prietenia literară dintre Al. Macedonski și Traian Demetrescu. Primul a fost mentorul literar al celui de-al doilea, iar relația mentor-discipol, caracterizată de recunoștință din partea lui Traian Demetrescu este ilustrată cu extrase din corespondența celor doi. ■ Este prezentat Cenaclul Casei de Cultură a Studenților Universității din Craiova ai cărui membri, nume în afirmare, sunt, printre alții: Liana Marcu, Gabriel Chifu, Mihai Măceș, Ioan Gheorghisor. Tot aici se pot citi și câteva poezii ale membrilor cenaclului. ■ Numărul se încheie cu un articol amplu despre *Gândirea istorică a lui N. Iorga*, semnat de Ion Zamfirescu.

• [„Steaua”, nr. 11] Nesemnăt, apare textul *Doi ani de la Congresul XI*: „Se împlinesc doi ani în această lună de când a avut loc Congresul al XI-lea al Partidului Comunist Român, eveniment epocal atât în istoria partidului nostru cât și în însăși istoria poporului român. Căci Congresul a însemnat o analiză lucidă a luptei poporului nostru pentru libertăți sociale și politice de-a lungul întregii sale existențe precum și o prospectare profund științifică a dezvoltării sale viitoare”. ■ Alături, sub semnătura redacției, apare *Exigențele și realismul unui program comunist*: „Congresul al XI-lea al Partidului și Congresul educației politice și al culturii socialiste pun de altfel la baza întregii activități educative și culturale formarea oamenilor, a tinerei generații, «în spiritul dragostei față de muncă», în spiritul «devotamentului față de patrie, față de popor, față de partid, față de cauza socialismului și comunismului». «În această concepție, festivalul „Cântarea României” trebuie să devină – cum arăta Secretarul general al Partidului – o manifestare a muncii și creației libere a poporului nostru, stăpân pe destinele sale, care își făurește în mod conștient viitorul luminos – comunismul», o sărbătoare a hărniciei și inventivității creatoare. Festivalul este menit să descătușeze energiile artistice ale maselor largi populare, să le stimuleze activitatea și în acest domeniu, făcând din ei deopotrivă consumatori și făuritori de cultură. Se înțelege că într-un asemenea context, scriitorilor contemporani le revine dificila sarcină de a transpune pe portativele marii arte aspirațiile și idealurile unui popor aflat la cota supremă a istoriei sale”. ■ Mircea Zăciu semnează *Marea poezie – o lecție actuală*: „Dacă azi dezbaterile critice sunt amenințate de o inexplicabilă anemie și însăși cronica literară – atât de promptă, dinamică altă dată – pare atinsă de o ascunsă cloroză, oare nu tot în spațiul poeziei ar trebui să se caute pricinile? Nu cumva, lirica din ultima vreme prezintă și aspecte de impas a creației autentice, dată fiind și manifestarea cam abundentă a mimeticilor, diletanților, versificatorilor de toată mâna? Fapt este că pe lângă apariții majore, parcă s-ar petrece și un proces de eroziune și, simultan, unul de generalizare a facilității, a unui soi de dicteu mecanic de locuri comune, unde un pretins conținut revendicându-se de la «tradiție» se exprimă în pretense automatisme «moderne» ce se revendică de la lecturi nu tocmai bine asimilate. O conștiință limpede a substanței și funcțiilor lirismului pare la mulți din cei ce asaltează viața literară, absentă. O privire retrospectivă asupra treptelor de evoluție a marii poezii naționale nu mi se pare, tocmai de aceea, inutilă; fie și numai pentru a reaminti modul cum o altă «constelație lirică» a înțeles asimilarea și depășirea stadiilor anterioare, modul cum și-a asumat rolul de organică structurare a unei noi epoci, a unui nou stil”. ■ M. Ghițulescu semnează *Cultura de masă și creația maselor*: „Festivalul de amplă participare națională Cântarea României reprezentând «o sinteză a forței creatoare a poporului nostru», reprezintă în același timp forma activă a creației de masă încadrată într-un sistem de emulație. În acest sens, prin specificul ei de a fi muncă artistică, creația de masă își descoperă sensul ei fundamental, acela de a fi nu un scop în

sine ci un mijloc activ de a primi cultura. Creația de masa, arta amatorilor devine o formă vie, o formă trăită a culturii de masă”. ■ Cornel Popa stă *De vorbă cu D. D. Roșca*: „C. P. – *Cum vedeți raportul filosofiei cu arta?* D. D. R. – Marea artă îndeplinește în economia de ansamblu a spiritului uman, fără îndoială, și o funcție de cunoaștere. Ea poate juca, pe planul ei și cu mijloacele proprii, proprii și diferite de ale filosofiei, rolul pe care-l joacă, pe planul său și cu mijloacele sale, filosofia. [...] C. P. – *Cunoscându-vă pasiunea pentru literatură, vă rog să ne spuneți care operă literară vi se pare a conține cea mai multă filosofie?* D. D. R. – Punându-mi această întrebare, vă gândiți desigur la opere care conțin și filosofie, dar o conțin într-o formă numai implicită. Pentru că este evident că scrierile literare care pledează direct pentru anumite teze filopită în miezul concret al operei pretinsă literară, apare ca un adaos venit din afară, nu sunt creații literare autentice. Astfel sunt scrierile zise literare ale lui Albert Camus. Pe această pantă neartistică a alunecat uneori și Thomas Mann. Și acum, răspunzând la întrebarea dumneavoastră, amintesc numele lui Eminescu, Sadoveanu, Blaga, Arghezi, iar dintre străini fie menționați Shakespeare, Goethe, Balzac, Dostoievski, Cehov. C. P. – *Care dintre marii filosofi și scriitori ai culturii universale v-au impresionat cel mai mult?* D. D. R. – Kant și Hume, amintiți și la începutul prezentei convorbiri, apoi Montaigne și Marx”. ■ Adrian Popescu scrie despre *Poezie și public*: „Operând, din rațiuni demonstrative, o simplificare quasi-didactică, putem deosebi un gen de poezie urmărind convertirea biografiei în lirism, o vibrație nemijlocită la evenimentele majore ale existenței, nu festivă-conjuncturală însă și, un altul, unde predomină invenția, momentul biografic și istoric apărând doar aluziv. Desigur, separarea acestora devine ușor artificioasă, în fond orice text literar fiind expresia unei epoci anume, pe cât înseamnă un demers intelectual nu instinctiv, dar nu este mai puțin adevărat că există autori reprezentativi pentru întâia ipostază, poeți, prin excelență, ai unui tip anume. [...] Cartea adevărată edifică punctul median de întâlnire între cititori și autor, conținând în ea proiecțiile și idealurile unei colectivități, o superioară morală, reflexul unui spirit, nu refluxul său într-un bovarism facil. Actualitatea investită cu prerogativele artei convinge și invită la meditație”. ■ Alexandru George scrie despre Cornel Regman în *Autorul „Colocvialului”*: „Calificativul lansat de cineva de «Moș Martin al criticii», care ar reduce acțiunea nobilă a disciplinei la un simplu mormăit de nemulțumire, trebuie integral revizuit. Dacă vocea sa nu se ridică la note prea înalte, mărturisim că îl vedem pe autorul *Colocvialului* potrivit și în modul cel mai just pasul după acela al adevăratei critici. E drept că nu după complicațiile fastidioase dar foarte «moderne» ale noii critici și nici după parada de menuet și piruetele voit elegante ale celei «creatoare», dar totuși în cea mai bună companie în care poate nu s-a însoțit exact cu cine a voit dar s-a întâmpnat să fie în vis-a-vis cu cine îi e realmente aproape”. ■ Teohar Mihadaș scrie despre *Laurențiu Fulga*: „Ce să-i urez lui Laurențiu Fulga la această aniversare decât ca, la aniversarea

a optzeci de ani, cel care va scrie atunci despre el, să-l găsească la fel de tânăr, plin de aceeași vigoare și omenie, așa cum îmi apare astăzi, și de când îl știu”.

■ Virgil Nistor prezintă *Marele vis al independenței*, despre romanul *Agentul secret al lui Altîn-Bey* de Rodica Ojog-Brașoveanu: „Prin crearea unui spațiu și timp adecvate istoric pe de o parte, iar pe de alta reușind o prelungire a rezonanțelor de conținut până în actualitate, autoarea își acoperă cu prisosință intenționalitatea procesului narativ. Deci, se cuvine să subliniem și valoarea moral-educativă a romanului pentru toate vârstele de cititori, dar îndeosebi pentru tinerele generații”.

■ Virgil Mihai notează că a apărut *Rojdestvenski în românește*, notând volumul de *Poeme*, Editura Univers, 1976: „Cunoscută fiind muzicalitatea deosebită a unei mari părți a poeziei ruse și faptul că poemele în speță se pretează la interpretarea în fața unui vast public, găsirea echivalențelor românești de către Valeriu Bucuroiu și Gheorghe Tomozei (pe baza traducerii ad-literam a lui Puiu Brăileanu) reprezintă, în cazul de față, un gest temerar și încununat de real succes”.

■ Cu *Fragmentarium* Nicolae Manolescu revine la rubrica sa *Teme*, în care discută despre istoria, retorica, filozofia și creația literară a grecilor antici.

■ Nicolae Balotă semnează *Ion Barbu între poezie și geometrie*: „Poetica își are, deci, justificarea ei, dar numai în anumite limite. Ea poate oferi modele raționale poeziei, dar nu i se poate substitui, nici nu-i poate uzurpa prerogativele”.

■ În *Poetul – o voce și o conștiință* Ion Pop scrie despre volumul *Eu scriu, tu scrii, el, ea scrie* a Anei Blandiana: „Totul pare a se anunța nemaipomenit de simplu, în coborârea aproape mecanică pe treptele știutului verb – căci cine n-a învățat încă din școala primară trecerea de la o persoană la alta a sunetelor, și câți nu cred că scrisul nu e decât o nepăsătoare paradă a vorbelor? Înșelătoare prezumție, căci paginile sunt pline, la fiecare nivel al rostirii, de accentul unei gravități ce vine dintr-o înaltă conștiință a scrisului, de sentimentul unei răspunderi crescute cu fiecare rând în singurătatea fertilă a creatorului adevărat”.

■ Constantin Cubleșan publică *O falie în timp (Pagini de anticipație românească)*, despre Antologia lui Ion Hobana, Editura Eminescu: „Antologia realizată de Ion Hobana este sub toate aspectele cea mai complexă de până acum. Ea impune atenției generale nu numai o simplă culegere de pagini insolite, ci un gen literar cate la noi, pe fondul unor tradiții literare de bun augur, își caută împlinirea și se afirmă la un nivel artistic cu nimic mai prejos altor literaturi de inspirație S. F. din Europa. Din păcate însă, critica noastră literară ocolește fără temei această producție de o largă audiență în public și care, înainte de toate, este o literatură ce se adresează tineretului, contribuind la formarea lui ca oameni ai prezentului și, de ce nu?, ai viitorului”.

■ N. Steinhardt publică *Femeia de serviciu despre patronul ei ori ce este opera de artă*, discutând despre volumul scris de Celeste Albert despre postul ei de femeie de serviciu lui Marcel Proust, volum apărut în 1973, Ed. R. Laffont: „Dar acum, după ce am citit cartea Celestei Albaret (cum nu se poate mai amuzantă și mai cutremurătoare), cred că pot spune că știu ce este

arta. Crezusem – și am scris – că e cum zice Balzac: o formă concentrată și intensă de viață. Văd însă că nu e numai atât. E mai mult: o formă mai organizată și mult superioară de viață”. ■ Virgil Ardeleanu semnează cronici literare la: □ *Romanul lecturii* de Gelu Ionescu: „Este multă liberare în alegerea subiectelor, captivantă dezinvoltură în tratarea lor. Ideile directe sunt destul de puține”. □ *Cocorul de pază* de Constantin Novac: „Neîmpiedicându-se în idei, urmărind să se asculte sau să se citească, însăilând, deci, fraze, nesfârșite fraze, Constantin Novac a publicat o carte care, firește, nu se adresează nimănui”. ■ Petru Poantă scrie cronici literare la: □ *Imnele Transilvaniei* de Ioan Alexandru: „Prin creație, el ar vrea să legifereze o civilizație cu aspra ei morală dar se pare că ajunge doar la nivelul ei de primitivitate agrestă și pastorală, natural-sacrală. Un mit blagian, în fond, peste care s-au revărsat enorme aluviuni livrești ori elementare din care încă mai poate triumfa un mare poet”. □ *Întâlniri cu scriitori* de Aurel Rău: „Scrișul frumos denotă la Aurel Rău o eleganță a spiritului și un mod de conviețuire printre oameni și cărți. Este un mod de a trece demn printre fenomene și singura răscumpărare posibilă a solitudinii”. ■ I.Th. Ilea scrie despre *Pavel Dan*, menționând și apariția jurnalului scriitorului, apărut în colecția „Restituiri”: „Mi se pare ciudat, totuși, semnificativ, faptul că s-au scris foarte puține amănunte despre moartea lui Pavel Dan. Nici nu simt nevoia să mi le istorisească cineva”. ■ În *Tensiunea intelectuală a „călătoriei”* Fănuș Băileșteanu scrie despre *Carnete europene* de Adrian Marino, Editura Dacia, 1976: „Scriș alert, vioi, liber și cu o solida cunoaștere a culturii țărilor «vizitate», cartea revelă un scriitor autentic, pe nedrept «sugrumat» până acum de toga rigorismului științific pe care și-a impus-o tot mai accentuat în studiile sale de critică și teoria criticii și a ideilor literare. *Carnetele...* îngemănează o tensiune specifică «sufletelor tari» cu un verb tăios și colorat de «cronicari munteni»”. ■ În *Cronica traducerilor* Gelu Ionescu semnalează *Marivaux – țăranul parvenit*: „Irina Bădescu pare a stăpâni bine dificultățile interpretării literaturii franceze a secolului 18, după cum observațiile sale cu privire la raportul autor – povestitor – erau ni s-au părut fine și judicioase. Aceste raporturi au preocupat, din alt unghi, și paginile de față”. ■ Eugen Uricaru semnează pagina *Prezențe elene*, din care reținem: □ *Un laureat al premiului Herder*: „Apariția romanului lui *Pandelis Prevelakis* (Herder, 1975) *Soarele Morții* în traducerea românească a Polixeniei Karambi, reprezintă o continuare firească a preocupărilor în domeniul cunoașterii literaturii neogrecești. *Soarele morții* este o realizare de prim rang, cartea fiind încununată cu marele premiu pentru literatură, traducându-se apoi în circa 12 țări. [...] Romanul lui *Pandelis Prevelakis*, scris într-o manieră tradițională însă de loc tradiționalistă captivează și descoperă o lume străbătută de pasiuni, profund, meditația scriitorului fiind gravă. *Prevelakis* acuză violența pledând pentru umanism și generozitate”. □ *Amănuntul semnificativ*: „Academicianul *Petros Haris*, o figură de prim rang al culturii grecești contemporane, prezintă citito-

rului român, în traducerea Polixeniei Karambi și cu o prefață de Kostas Asimakopoulos, o cronică a vieții ateniene din anii grei ai războiului”. □ *O carte incitantă: „Călători la Suza* face parte din acele puține cărți capabile să contemporaneizeze un trecut atât de îndepărtat încât aparține epocii legendelor. Nouă eseuri reușesc să inventeze o lume și să contureze dimensiunile unor personalități ale Greciei Antice care au avut comune câteva sentimente considerate de grecii vechi ca fiind pedepse date omului – orgoliul, trufia, hybrisul. Cel din urmă fiind un păcat capital. Calea către Suza i-a ademenit pe mulți oferind bogăție, putere, protecție. Și mulți dintre acești mulți au plătit ceea ce doareau cu aceeași monedă – trădarea. *Anghelos S. Vlahos*, un eseist subtil și un filolog remarcabil, în șapte din cele nouă eseuri ale sale analizează cu finețe cauzele și accepțiunile acestui act alcătuind în cele din urmă o filozofie a trădătorului, explicând intima relație a acestuia cu o altă neagră ipostază a celui dominat de hybris – dictatorul”. □ *În căutarea Edenului: „Cu un roman despre condiția emigrantului și a emigrării* Kostas Valetas se prezintă cititorului român ca unul dintre cei mai interesați prozatori contemporani ai Greciei. Activitatea sa multilaterală, prozator, eseist, dramaturg, editor și ziarist a cunoscut în ultima vreme o orientare serioasă, temeinică înspre dezvoltarea și consolidarea relațiilor culturale româno-elene, interbalcanice în general. [...] Volumul *Emigranții*, în traducerea atentă a Mariei Marinescu Himu, apărut recent în colecția *Globus* a editurii Univers reprezintă o izbândă nu numai a autorului ci și a literaturii elene contemporane, preocupată tot mai mult de problematica socială, de chestiunile vieții social-politice contemporane din Grecia”. ■ Mircea Popa comemorează 200 de ani de la nașterea lui Ioan Barac, publicând textul *Modernitatea lui Ioan Barac: „Realitatea e că Barac are harul poeziei și chiar dacă la început el se declanșează greu parcă fiind nevoie pentru aceasta de teme și motive livrești, de un pretext de la care să pornească, el realizează apoi o desprindere de materialul brut, inițial, spre a-l transforma în artă”. ■ Constantin Noica scrie despre *Trei mari gânditori români: „Cultura noastră a avut trei mari gânditori care să-și fi pus problema ființei: limba, un poet și un sculptor”. În text citim despre Eminescu și Brâncuși. ■ V. Stanciu scrie despre *Saul Bellow și dilema omului contemporan: „Dramatizând, în romanele sale, dilemele existenței, el insistă asupra necesității dialogului individ-societate, susținând că omul se poate ridica, prin voință și imaginație, deasupra condiției umilitoare de subiect al tuturor determinismelor, își poate afirma importanța prin secțiuni vitale și tot astfel își poate defini singur natura și existența”. ■ Mircea Croitoru consemnează șaptezeci de ani de la nașterea lui Dașdorjiin Națagdorj, scriitor mongol, decedat la vârsta de 31 de ani. ■ În *Viața cărților* citim: □ Dinu Flămând scrie despre *Vindecărilor* de Doina Uricariu, Editura Cartea Românească, 1976: „De mult nu am mai citit o carte atât de «difuză», în care poezia să te câștige prin ansamblu și (uneori) prin detaliu în egală măsură, dar unde poeziile, luate separat, să fie totuși atât de nerotunjite, nefinisate, și***

asta din principalul motiv că pe parcursul unei singure strofe versurile, comparate, sunt nepermise de inegale, iar acea strofă și acea poezie sunt într-un fel «ratate» din prea multe rigori pe care trebuie să le împace». □ Dan Rupea scrie despre *Ochii florilor* de Petre Got, C.R., 1976: „Inegal, judecat global, cu unele notabile reușite, *Glasul florilor* obligă la o înnoire a uneltelor lirice și la un plus de exigență. Câteva poeme din *Glasul florilor* promit o viitoare, posibilă metamorfoză». □ V. Mihai recenzează *Când dragostea e pasăre cântătoare* de George Suru, Editura Facla, 1976: „Tentat de formulări clasicizante și problematizând cu stângăcie, George Suru nu are forța necesară depășirii clișeelelor unei poezii terne, fără relief. Sclipirile sunt rare, iar originalitatea anumitor versuri e rapid anulată de sonoritatea de ansamblu, greoaie și neinspirată». □ Mircea Țoca semnalează albumul *Monet* de Vasile Nicolescu, Editura Meridiane, 1976: „Succintă, prefața scrisă de Vasile Nicolescu pentru albumul *Monet* aparține unui poet sensibil și unui eseist erudit». □ Veronica Porumbacu prezintă *Doctorul Poenaru* de Paul Georgescu, Editura Eminescu, 1976: „Și tușele sigure ale portretelor (partea tare a autorului!), și problema opțiunii, sondată cu o intensitate camil-petresciană, și stilul alert, de morățiune continuă, fără nici un semn al dialogurilor, foarte precise totuși, fac farmecul acestei proze e completează universul nuvelor lui Paul Georgescu». ■ Din *Mențiuni* reținem: □ „*Lumea balcanică și arabă*”, Antița Augustopoulos-Jucan: „Recent a apărut numărul 3-4 (august-septembrie 1976) al cunoscutei reviste ateniene «Lumea balcanică și arabă». Cu prilejul zilei de 23 August, aproape întreaga revistă este închinată țării noastre». □ *De tot foiletonist*; „Urmărim de multă vreme în revista «Luceafărul» cronicile literare ale lui Mihai Ungheanu, îndeosebi pentru a vedea dacă într-adevăr pe el nu îl interesează *stilul* așa cum a declarat în câteva intervenții. Așa este. Nu-i vorbă, criticul suplinește această «lacună» prin judecata rapidă, dar cât se potrivește ea obiectului cercetat rămâne o chestiune de gust, așa că nu vom insista. Alta este însă hiba: o fi ea opinia tranșantă, dar în ultimul timp lipsa stilului înseamnă pentru M. Ungheanu împușinarea limbajului critic, adică lipsa demonstrației». □ Virgil Mihai prezintă nr. 5, octombrie 1976, a revistei „Akzente” în care, printre altele a fost anunțată „apariția operei complete a lui Urmuz tradusă în germană de Oskar Pastior”. ■ Versuri semnează Dan Mutașcu (*A fi nemuritor; ... Se face noapte; Mușcând dintr-un măr*), Petre Stoica (*Rememorare umilă; Suvenir; Amintirea; Întotdeauna*), Haralambie Țugui (*O singură patrie; Îngenunchere, la Lancrăm*), Virgil M. Rațiu (*Cântec lui Mihai cel drept și viteaz; Purtând nevăzutele steaguri ale marilor porturi*), Aurel D. Câmpeanu (*Pace; În ogradă*), Horia Bădescu (poem în proză, *Greierii*), N. Nițoescu (*Zvon de baladă*), Petrișor Ciorbea (*Dimineată pe muntele Găina*), Lucia Olaru Nenati (*Nocturna I*), Iv. Martinovici (*Aidoma puilor de sălbăticiuni*), Eugen Jebeleanu (*Liniștită*). □ Aurel Gurgheanu revine la rubrica *Terasa* cu textul *Zile de toamnă la Sovata*. □ Anton Sava traduce o poezie de N. Gribaciov (*Totul se va schimba*), Andrei

Orășeanu transpune în românește versurile lui Abdula Mirzaev (*Cântec simplu*), Toma Siuciu oferă traducerea poeziei lui Dimitri Ușakov (*Înrudire*). □ Dumitru M. Ion traduce din *Poeți din R. S. Macedonia*. Mateja Matevski (*Iezer*), Ghiore Napevski (*Pădurea în flăcări*), Ante Popovski (*Colinele albe ale patriei*), Evtim Manev (*Legendă pentru o frescă*), Mihail Rendžov (*Exist pur și simplu cu noaptea*). □ Aurel Rău publică a treia parte din reportajul său despre *Irak*, 1976. □ Ion Pop traduce versurile lui Philippe Jaccottet (***; *Păsări; Dorințe, II*). □ Proza este semnată de Ștefan Damian (*Păpușa*) și Olimpia Nușfeleanu (*Arma de vânătoare*). □ Petre Pascu traduce o poezie de Domokos Szilagyî (*Moartea pictorului*). □ Mircea Țoca traduce *Poemele* lui Serge Poliakoff. □ În traducerea lui N. Carandino citim *Sikelianos* de Menelaos Lude-mis. □ Ion Caraion traduce o poezie de Philippe Soupault (*Fierbinți urări*). □ În *Fișele unui delfin*, sub semnătura Thomas, citim *Fantastice Waltzer*.

• [„Teatrul”, nr. 11] Articolul de fond, intitulat *Primele ritmuri*, este dedicat Festivalului național „Cântarea României”. ■ Cu titulatura *În lumina programului de măsuri în domeniul muncii ideologice, politice și cultural edu-cative*, sunt publicate o serie de articole despre *Critica de teatru și orientarea creației*. Natalia Stancu-Atanasiu scrie despre *Imperativele prezentului și semnificația lor*: „Asemeni întregii culturi, deci și teatrului, a cărui „conștiință de sine” a fost dintotdeauna și trebuie să rămână mereu, critica stă astăzi sub semnul accentuării dimensiunii sale politico-ideologice și educative. Comen-tatorii și teoreticienii teatrului sunt chemați să contribuie, din unghiul lor spe-cific, la conceperea, din ce în ce mai puternică, a fenomenului cultural ca pe un act cu o finalitate precisă și bine atinsă: dezvoltarea conștiinței socialiste și formarea omului nou, stimularea participării creatoare a oamenilor muncii la făurirea unei societăți superioare; amplificarea elanului creator a celor ce mun-cesc, a spiritului lor de abnegație în îndeplinirea sarcinilor construcției socialis-te. Regândind arta, critica este în situația de a se regândi pe sine și de a tinde, într-un grad și mai accentuat, spre perfecțiune. Accentuarea caracterului di-namizator, a forței revoluționare a teatrului nu poate fi concepută fără o restructurare, o consolidare, o transformare a criticii înseși; a bazei ei teoretice, prin „ridicarea nivelului tratării ideologice, de pe pozițiile filozofiei marxist-leniniste, a problemelor dramaturgiei și artei scenice”; a forței ei de direcțio-nare a vieții teatrale, prin promovarea din ce în ce mai viguroasă a „creației cu un conținut educativ, militant, a operelor cu caracter patriotic, revoluționar, apte să configureze epopeea națională”; a misiunii ei de perspectivare și antici-pare; a misiunii ei de amendare și mai promptă, și mai drastică, în numele par-tizanatului ideilor comuniste, a unor orientări eronate, a falselor valori etc.”. Marius Robescu scrie despre *Investitura socială a criticului*, în timp ce Valen-tin Silvestru propune *Să milităm mai angajat pentru promovarea valorilor*, „împotriva mediocrității, pentru înălțarea artei naționale spre nivelul cerințelor societății socialiste. E neîndoielnic însă că, la chemările adresate acestei pro-

fesiuni răspunde azi nu câte o individualitate trufașă și izolată, ci un detașament activ de militanți culturali dăruieți, animați de spirit cetățenesc autentic, capabili să răspundă efectiv înaltei misiuni ce le-a fost încredințată și pe care și-au asumat-o". ■ În *Dezbateri* este prezentată *Săptămâna teatrală clujeană*, eveniment aflat la cel de-al patrulea an de existență, ce „începe cu o suită de spectacole prezentate pe scena Naționalului de teatru-gazdă și de celelalte teatre naționale din țară. Acțiunea, cel puțin la nivelul inițiativei și al efortului organizatoric, este lăudabilă și poate sluji drept pildă altor teatre, pe care startul anonim în stagiune le plasează în afara ecoului acestui important moment cultural autumnal. Se notează de asemenea că „față de abundența comunicărilor prezentate, față de diversitatea temelor, ce nu o dată au depășit cadrul propus, dar și față de nivelul necorespunzător al unor comunicări (improvizații fără obiect, considerații estetizante, aprecieri simpliste, vulgarizatoare, judecăți rudimentare), se cere, din partea organizatorilor, o mai mare exigență, care se poate realiza printr-o viguroasă selecție prealabilă a participărilor. Credem, de asemenea, că viitoarele colocvii clujene, a căror oportunitate nu poate fi nicio clipă pusă la îndoială, vor trebui să-și precizeze tema, să delimiteze mai riguros teritoriul propus spre investigare". În acest context sunt publicate comunicările lui Ion Pascadi, *Valoare și contemporaneitate în teatrul românesc actual*, precum și cea a lui Leonida Teodorescu, *Personaj și erou*. □ Tot în această rubrică este prezentat și *Colocviul republican al criticilor de teatru*, eveniment ce a avut loc între 22-23 octombrie, la Bacău. □ C. Isac scrie *Victor Ion Popa despre teatrul de amatori*. □ Este prezentat și *Colocviul despre arta comediei*, eveniment ce a avut loc între 15-21 noiembrie, la Galați. ■ În *Sinteze*, Vicu Mândra publică studiul *Eroii țărani și formele dramei istorice*. □ Emil Dinescu publică *Presa din R.D.G. despre spectacolele Teatrului Național din București*: „Așteptate cu interes și primite cu satisfacție de un public numeros, reprezentațiile Teatrului Național la Weimar, Gera, Erfurt și Berlin au constituit unul din momentele cele mai expresive din Zilele artei teatrale românești din R.D.G, serie de manifestări menite să reîntregească și să intensifice cunoașterea și înțelegerea dramaturgiei și spectacolului din țara noastră". Sunt menționate piesele *Camera de alături* de Paul Everac, *Coana Chirița* de V. Alecsandri, *Richard al III-lea* de W. Shakespeare. Tot aici se scrie și despre *Presa din R.D.G. despre Spectacolele Teatrului German de stat din Timișoara*: „Spectacolele cu *Moartea unui artist* de Horia Lovinescu și cu piesa populară – jucată, pentru prima oară, chiar în R.D.G. – *Comedia dulapului* de Friedrich Wolf au fost întâmpinate, în cele zece zile de turneu, de un public mai de mult cunoscător al acestui teatru cu un vădit spirit de prietenească îmbrățișare". ■ În *Cronica dramatică – Piesa românească pe scenă*, Margareta Bărbuță prezintă *Act venețian* de Camil Petrescu (Teatrul Național „Vasile Alecsandri” din Iași); Ionuț Niculescu scrie despre *O noapte furtunoasă* de I. L. Caragiale (Teatrul Național din Craiova); Virgil Munteanu

despre *Despot Vodă* de V. Alecsandri și despre *Casa care a fugit pe ușă* de Petru Vintilă (Teatrul Național din Cluj Napoca). Alte piese prezentate sunt: *Aceste anotimpuri și cărări* de Eugen Onu (Teatrul de stat din Sibiu), *Tatăl nostru uneori* de Eugen Lumezianu (Teatrul Dramatic din Constanța), *Nu suntem îngeri* de Paul Ioachim (Teatrul de stat din Tg. Mureș, secția maghiară). În *Alte premiere* sunt prezentate: *Regele Ioan* de Fredrich Dürrenmatt (Teatrul Giulești), *Zăpăcitul* de Molière (Teatrul de Comedie). □ Mihai Nadin publică un articol teoretic intitulat *Estetic și ideologic în spectacol*. □ În *Tv*, M. Alexandru abordează problema dramatizărilor în teatrul radiofonic. ■ În *Cartea de teatru*, Ionuț Niculescu prezintă *Teatrul românesc. Privire istorică* (vol. 6) de Ioan Massoff (Minerva). □ Este publicată „comedia în două părți” *Când vine Ehrlicher* de Rainer Kerndl, traducere de Florin Tornea.

● [„Transilvania”, nr. 11] Sub semnătura Transilvania citim editorialul *Munca și cultura*: „Pornind de la ideea că activitatea politică și cultural-educativă trebuie să fie străbătută de un puternic suflu revoluționar, să cultive spiritul nou, socialist în gândirea și comportarea oamenilor, să promoveze în întreaga viață socială principiile eticii și echității socialiste, să contribuie la unirea eforturilor oamenilor muncii pentru îndeplinirea exemplară a sarcinilor economice și sociale, actualul program de măsuri are ca ax principal perspectiva, devenită de acum clară, că întreaga muncă ideologică și cultural-educativă trebuie să se desfășoare sub îndrumarea și conducerea nemijlocită a organelor și organizațiilor de partid, să se ocupe de educația comunistă a maseilor, de ridicarea la un nivel superior în domeniul activității culturii și artei, de îmbunătățire a activității așezămintelor culturale, de răspândirea cunoștințelor științifice și tehnice, în scopul obținerii unui real progres în dezvoltarea tuturor activităților sociale, în formarea omului nou”. ■ În *spiritul Congresului educației politice și culturii socialiste* citim *Convorbiri*, partea a X-a, sub semnătura lui Marin Panait. ■ În *Cronica socială* apar texte semnate de Alexandru Grad (*Dialogul ziar-cetățean, înaltă școală a educației comuniste (I)*) și Vasile Barbu (*Cu prilejul aniversării a 100 de ani de existență, întreprinderii „Drapelul roșu” din Sibiu i s-a decernat „Ordinul muncii” clasa I, din slovele unei cărți centenare*). ■ În *Cronica ideilor* I. Maxim Danciu scrie despre *Filozofie și dezvoltare (I)*, iar Nicolae Petru semnează textul *Educația și perspectivele ei*. ■ Sub semnătura „Transilvania” citim despre festivalul cultural-artistic *Cibinium '76*. ■ Apar două cronici literare: □ *Cronica la Chinuiții nemuririi* de Victor Papilian este nesemnată, probabil scrisă de Mircea Tomuș: „Adică prozatorul cedează imboldului de a-și denigra singur eroul, împodobindu-l cu defecte mai puțin ilustrate de propria lui mișcare. Iar această mișcare autonomă a personajului, în spațiul artistic din atâtea motive valoros, pare a-l hărăzi unor alte soluții, și mai originale, și mai degrevate de optica subiectivă a autorului. Poate impulsurile cele mai autentic realiste ale prezenței lui epice l-ar fi desenat ca una din variantele inedite ale unui ram tipologic cam uzat. Astfel că va-

loarea de document precumpănește asupra celei de artă, dar reușește, totodată, să dea un conținut specific, nou, tocmai artei. Înviorând-o neașteptat”. □ Mircea Tomuș semnează cronica literară la *Ploile de dincolo de vreme* de Dumitru Radu Popescu: „Proza lui D.R. Popescu traduce sâmburele epic de bază într-un discurs intern insistent, care își compune singur semnalele particulare ale existenței, cu mai puțină atenție pentru gradul lor de verosimilitate, pentru că tot efortul se concentrează asupra modului de apreciere a faptelor și experienței umane. Ceea ce omul săvârșește sau a săvârșit este trecut prin purgatoriul jocului dintre aparență și realitate, după care urmează încercarea unei verificări într-un monolog doar vag travestit în structură epică obiectivă. În plan estetic, dar și în cel al valorilor umane, premisele judecății sunt mai importante decât însăși sentința. Este tocmai adevărul pe care îl caută, de fiecare dată, această mereu nelinistită proză”. ■ În rubrica *Mișcarea literară* citim: □ Ioan Adam scrie despre *Lirică antifascistă*, o trecere în revistă a poeziei antifasciste scrisă de Geo Bogza, Eugen Jebeleanu, Virgil Teodorescu, Geo Dumitrescu, Demostene Botez, Miron Radu Paraschivescu, Lucian Blaga, Emil Botta, V. Voiculescu, Mihai Beniuc, Maria Banuș, Zaharia Stancu, Mihnea Gheorghiu, Gellu Naum, Vladimir Ciocov, Miha Dragomir, Sașa Pană, Alfred Margul Sperber, Teodor Balș, Dragoș Vicol, Méliusz József, Nicolae Tăutu, Dan Deșliu, Nichita Stănescu, Ion Maxim, Gheorghe Tomozei, Nicolae Dragoș, Franz Liebhard, Ion Brad. În concluzie: „Lirica românească antifascistă este, reluând un titlu arghezian, o «cântare a omului» ce nu acceptă coborârea în subuman, crima, macularea. Într-o necesară istorie literară, pe care o antologie de poezie antifascistă românească în curs de apariție la Ed. Minerva pare să anticipeze, corifeii săi ar putea fi numiți *poetii ai libertății și ai speranței*. Aceștia fiind scriitori prin nimic inferiori celor pe care antologii de circulație europeană precum *Romancero general de la guerra espagnola* (1944) de Alberti, *Écrivains en prison* (1945) de Gabriel Audisio, *Sang des poètes* (1946), *Die Fahne der Solidarität* (1953) de Erich Weinert, *Romancero della Resistenza spagnola* (1965) de Dario Puccini îi propun”. □ Sub semnătura lui Grigore Traian Pop apare un interviu *Cu Alexandru Piru despre literatură și filozofie*: „- *O întrebare care se pune mai rar: ce este critica literară?* – Critica literară este o disciplină care are drept obiect recunoașterea și stabilirea valorilor. Folosesc termenul de disciplină în lipsă de altul mai bun. De fapt, nu există niște principii fixe după care criticul trebuie să se conducă, niște legi ca în științele exacte. În general, cerem criticului vocație, intuiție și experiență. Nu toată lumea se naște critic și posedă darul interpretării care trebuie exercitat, darul care trebuie dovedit. Critica fiind ea însăși o parte a literaturii, nu un appendice al ei, criticul trebuie să știe să scrie, să poată fi citit nu numai pentru ce spune, ci și pentru cum spune. Criticul e, cum s-a zis, un scriitor care a renunțat să scrie versuri sau proză, a ratat în chip superior alte genuri literare. [...] – *Poezia e gândire în imagini?* – Poezia nu e gândire în imagini, chiar și pentru simplul

fapt că nici un gânditor adevărat nu și-a scris opera sa de gândire în versuri și nici o gândire în imagini a vreunui poet nu egalează gândirea lui Kant. Ideile, oricât de plastic ar fi exprimate, își păstrează sensul lor filosofic, în vreme ce imaginile, oricât de ingenioase ar fi, nu pot aspira la claritatea ideii nude. De altfel, un poet nu este obligat să fie un mare gânditor în imagini, ci poate exprima în imagini tulburătoare reflecții banale. Sonetul eminescian *Cu mâne zilele-ți adaogi...* exprimă, strălucit, prin imagini, ideea de prezent extern din filosofia lui Schopenhauer. – *Care este direcția fundamentală în care se manifestă cauzalitatea în artă?* – Prin cauzalitate se înțelege raportul obiectiv, necesar, între cauză și efect. Orice fenomen, zic filosofii adepți ai principiului cauzalității, are o cauză. Acest principiu, împreună cu categoria necesității și cu recunoașterea legilor obiective, stă la baza așa numitului determinism. Taine, între alții, susține că opera de artă este un produs de trei factori, rasă, moment și mediu. Lucrul ni se pare incontestabil, dar trebuie să avem în vedere și personalitatea artistului și publicului receptor al operei de artă. Îndeosebi personalitatea artistului, cauza principală a operei de artă, a specificului și calității ei, prin principalele probleme criticului literar. [...] – *Referitor la critica literară și critica filosofică, se poate spune: «Critica literară e, în raport cu critica filosofică, distructivă, Filosoful, negând o teorie sau o idee, e nevoie să pună altele în loc. Criticul literar nu e însă obligat să demonstreze inconsistența unei poezii printr-o poezie a sa».* – Cred că relațiile dintre critica literară și critica filosofică sunt mult mai strânse. Filosoful, negând un sistem, pune, prin critica sa, un altul în loc numai în măsura în care nu se rezumă la niște propoziții negative, ci construiește, cu prilejul criticii, un sistem de gândire propriu. Un critic literar nu e obligat, desigur, să demonstreze inconsistența unei poezii făcând el însuși o poezie, dar, infirmând poezia pe care o analizează, el sugerează cum trebuie să fie poezia. În critica literară, întocmai ca și în critica filosofică, nu este suficient a spune da sau nu, trebuie să motivezi afirmația ca și negația, să explici, raportându-te la un model. Cutare, zice cineva vorbind despre niște cărți asupra poeziei contemporane, diminuează sau chiar minimizează pe poeții de azi. Dar nu numea nici un poet față de care opinia lui diferea. O asemenea critică insinuantă te lasă indiferent. Dimpotrivă, critica deschisă, pe față, poate avea măcar consecința de a descuraja platitudinea, mediocritatea, primitivitatea... – *Sunt «principiile de estetică» ale lui G. Călinescu (luate în totalitatea lor) coerente?* – Așa-numitele *Principii de estetică* ale lui G. Călinescu, în totalitatea lor din 1939 și din a doua ediție, pe care am întocmit-o eu în 1974, se compun dintr-un *Curs de poezie* (la care eu am adăugat *Universul poeziei*) și un articol despre *Tehnica criticii și a istoriei literare* (la care am adăugat eseul *Istoria literară ca știință inefabilă și sinteză epică*). Nu avem de-a face cu un manual de estetică, fiindcă autorul nu credea în putința întemeierii disciplinei. Socotea numai că din studiul operelor de excelență artistică se poate extrage, prin analiză, un număr de norme care însă nu pot fi

aplicate, ci numai mediate, nu o estetică, ni numai niște «Principii de estetică»... perfect coerente. – *Unii vorbesc despre așa-zisul dezacord între estetica a lui G. Călinescu și cea implicată în opera sa.* – Nu există un dezacord între estetica explicită a lui G. Călinescu din ale sale *Prelegeri de estetică* și cea implicată în opera sa. În substanță, G. Călinescu crede că nu există un sistem de reguli după care am putea prepara o capodoperă, că regulile deduse de noi *a posteriori* din capodopere servesc numai ca punct de plecare, repere în recunoașterea și stabilirea valorilor”. □ Ion Buzași semnează *O nouă „restituire”*: *Timotei Cipariu*: „Poezii de Timotei Cipariu este cea de a 34-a «restituire» a Editurii Dacia. Autorul ediției este Nicolae Albu, cunosător al culturii transilvănene și al trecutului cultural al Blajului îndeosebi”. □ Ion Mircea publică *Scrisori către un poet în etate (VII)* în care comentează poeziile: „Aurel Gurghianu cultiva, în fazele lui lirice timpurii, poemul cu un pronunțat nucleu narativ, confesiunile nu lipsite de delicatețe, de un anume farmec personal, balada, poezia patriotică, în spiritul unui luminos tradiționalism, marcat de pulsul și clișeele epocii. Fascinat de resursele portretului liric, autorul ne propunea versuri din regnul discret, pătrunse de transparențele și melancolia cu origine incertă, caracteristice pastelurilor autentice. În volumele de mai târziu, se produce, în primul rând, o revitalizare a limbajului liric, întemeiată, evident, pe tehnică mult evoluată, poetul prinde gustul ironiei amare și al umorului ludic, încât, uneori, numai din plasarea cu abilitate a unui ardelenism, el scoate efecte memorabile: [...]. Aurel Gurghianu este, poate, unul dintre puținii poeți contemporani care au asimilat organic experiența poetică a lui Lucian Blaga, obținând – firește, după mulți ani de la primele contacte cu ea – un beneficiu liric nesperat. Ultima carte de poezie pe care o semnează autorul clujean, o apariție editorială remarcabilă (*Curenții de seară*, Editura Dacia, 1976) se resimte, și ea, plăcut de pe urma acestei contaminări. [...] Cu *Ochii florilor* (Editura Cartea Românească, 1976), Petre Got se află la a patra sa carte de versuri. [...] Autoironia l-ar prinde pe poet, dar, cel puțin în acest volum, e inconsistentă. Celor înrobiți de «mistica» basmului românesc, asocierea pe o copertă de carte a titlului, *Făt-frumos din grai*, cu numele autorului, Paul Balahur, le a fi sugerat, probabil, un fenomen de respingere. Năzdrăvană mi se pare, însă, ideea centrală a cărții: autorul reia cu asiduitate motive poetice eminesciene: povestea teiului, Cezara, Egiptul, un poem se intitulă «mai suna-vei», din multe altele *transpar* secvențe din versurile lui Eminescu, antume sau postume, culese cu corpuri cursive. Impresia e de palimpsest pe o mucava eminesciană”. □ În *O utilă exegeză folclorică* Ilie Gușan prezintă *Folclor literar românesc*, note și indicații bibliografice de Mihai Pop și Pavel Ruxăndoiu, Editura didactică și pedagogică, 1976: „Observațiile sunt de fiecare dată sobre și adecvate, expuse într-un limbaj cu grijă formalizat, depășindu-se și în planul literal al discuției expresie cam anacronică a unor studii care continuă să rămână la un soi de pozitivism folcloric”. □ Mircea Ivănescu semnează *Despre împlinirea înjumătă-*

țirii, un text despre *Cartea numelor* de Florin Mugur: „Într-adevăr, cu o mare finețe - cum este cea a moraliștilor francezi, atât de convinși de importanța subiectului încât își pot permite să fie nedidactici, neexpozitivi, ci doar pătrunzători și lucizi, atenți la nuanțe – Florin Mugur întreprinde o parabolă plecând de la un personaj de basm, ales înadins din categoria aparte a monștrilor, a învinșilor, în orice caz, nu a eroilor pozitivi”. □ Nae Antonescu, în *Poet-critic*, prezintă volumul *Pălărierul silabelor* de Ion Caraion, C.R., 1976: „Ion Caraion se vrea și este un martor al creșterii literaturii române contemporane, îi acceptă uneori implicațiile și-i respinge neajunsurile. Îi lipsește poetului-critic o seninătate a judecăților, un calm al aprecierilor ca și facultatea de selecție a materialului. Când totul e prea mult, începe oboseala”. □ Despre *Individualitatea literaturii latino-americane* de Francisc Păcurariu scrie George Răzvan Stoica: „Privită în ansamblul ei, lucrarea lui Francisc Păcurariu se dovedește a fi deosebit de utilă și valoroasă pentru cunoașterea literaturii latino-americane în țara noastră. Ea atrage atenția asupra unor valori literare pe bună dreptate așezate în rândul capodoperelor universale”. □ Vasile Chifor scrie despre *Piatra de încercare* de Anghel Dumbrăveanu, C.R., 1967: „Un lirism când reținut, grav, când exploziv învâluie totul într-o aură și un jos al luminilor feeric și tulburător. Păcat însă că această atmosferă de mister, sub care acționaseră atât de firesc și verosimil eroii, această vrajă de o mare simplitate și acuratețe compo-nistică a unui cadru propriu reveriilor, ca și deziluziilor, de un superior rost semnificativ, este înlăturată prin epilogul ce distonează cu atmosfera aparate a poveștii nu numai de vacanță, desfășurate în cea mai deplină ambiguitate”. □ G. Nistor prezintă mai multe *Cărți de poezie*: □ *Risipă de iubire* de Eta Boeriu, Editura Albatros, 1976, în care „universul ultimei plachete” este „transpus într-un discurs realizat prin acumulări succesive și apozitionale, cuprinzând într-o singură frază poetică 20-30 de versuri, deschis și întotdeauna interesant prin lirismul implicat, meditativ, nostalgic”. □ *Desprinderea fiului* de Iustin Moraru, Editura Albatros, 1976 „unde poetul, fără a se strădui să fie un inovator la nivelul expresiei, credincios modalităților prozodice clasice, transmite o reală și nespectaculoasă zbatere lăuntrică, convertibilă în imagine sensibilă”. □ *Vindecările* de Doina Uricariu, C.R., 1976: „Poezia ei, împlinită, urmează canoanele liricii moderne, eliptică, discontinuă, intelectualizată, dar uzitând surprinzător, de elementul concret, într-o foarte bogată gamă a lui”. □ *Tărâmul de flacără* de Ilie Măduță, Editura Facla, 1976, unde autorul „are adesea sentimentul poeziei și se apropie cel mai mult de esența ei în momentul în care uită ceea ce știe despre ea și dă frâu liber fanteziei”. □ Ion Marcoș semnează *Triumful realului*: „O evoluție din cele mai interesante în cadrul prozei mai noi înregistrează scrisul lui Mircea Opriță, autor foarte productiv, având la activ patru cărți de science fiction, un volum de versuri și, recent un bun roman de factură realistă (*Pasărea de lut*, Ed. Dacia, 1976). [...] Aderența la real este vitală în proză, cu atât mai salutară în cazul unui autor care și-a suprimat

până acum, sistematic, această virtualitate. *Pasărea de lut* marchează sfârșitul probabil al unei aventuri într-un anume tip de imaginar și începutul alteia, nu mai spectaculoasă, dar desigur mai adevărată. Și mai dificilă”. □ Mircea Ivănescu revine la *Cronica traducerilor*, cu un comentariu-analiză la *După amiaza unui faun*, comparând variantele traducerii semnate de Ștefan Aug. Doinaș și Al. Philippide ■ Teodor Pavel publică studiul *O mărturie engleză inedită, din 1891, despre mișcarea națională română din Transilvania*. ■ În *Necesitatea artei* citim: □ Mircea Braga, *Psihologia artei (II)*: „Abordarea fenomenului estetic la nivelul unei noi concepții filozofice sau introducerea în câmpul său a unor metodologii verificate pe un obiect a cărui structură este asemănătoare ori tangentă structurii obiectului esteticii, nu înseamnă – prin logică elementară – decesul esteticii, adică al «științei» consacrate. Ceea ce ne mai îndreptățește să spunem că mutațiile au loc pe același teren, și nu de la un domeniu la alt domeniu. Să încercăm, însă, a face abstracție de această negare a extremei și să căutăm să definim un posibil obiect (sau obiecte) al psihologiei artei printr-o adecvată înțelegere a respectivului concept. Mai întâi, obiectul unui asemenea tip de cercetare ar putea fi psihologia creatorului, de fapt o psihopatologie, dacă ne gândim la datele psihologiei de bază. În al doilea rând, acest obiect l-ar putea constitui acele elemente ale operei care operează și o trimitere directă la procese, la fenomene psihice. În al treilea rând, obiectul psihologiei artei ar putea fi psihologia consumatorului și mecanismul cu specific psihologic al procesului de receptare. În sfârșit, ori ne aflăm în fața unuia dintre aceste obiecte, ori în fața tuturor, ca obiect multiplu, ne apare evident faptul că nu sunt create premisele suficiente și necesare pentru o estetică, ci, în cel mai fericit caz, pentru o teorie parțială, întotdeauna pentru o metodologie cu o ținută și o finalitate limitate”. □ Titu Popescu, *Fragmentarism instructiv*: „Procesul complex al relației dintre artă și civilizație este convingător exprimat teoretic. Însoțit fiind de resortul imediatului, apare subliniată, prin această deschidere demonstrativă, importanța disocierilor antitetice fundamentale operate în relația tematică a cărții, precum între reala însușire a artei și «turismul artistic», nevoia autentică de artă și compensația afectivă (substitutivă, achizitivă, simplu hedonism), integrarea profundă a artei în ansamblul social și superficialitatea deturnantă a kitsch-ului, diferențele înregistrate între «arta propusă» și «arta trăită» etc. În acest fel, cele două cărți se completează ca arie problematică și, împreună, au același orgoliu al autenticității de natură descriptivă a metamorfozelor pe care le șuieră intenția artistică în asimilare de masă prin mijlocirea produsului de artă. Așadar, este vorba de un fragmentarism estetic nu lipsit de intenție popularizatoare, în sensul instructiv elevat al cuvântului, care, urmărind fazele și metamorfozele integrării operei în cotidian, oferă o scară largă a cazuisticii estetice de interes social, a unei estetici a socializării artei prin circulație și receptare, ca componente ale vieții înseși, în devenirea ei”. ■ În *Revista revistelor* găsim sumarul publicațiilor împărțite în secțiuni

Ideologie, Poezie, Proză, Critică, Istorie literară, Literatură universală.

■ Din *Curier* reținem: „În scopul cinstirii centenarului Independenței, Centrul județean Sibiu de îndrumare a creației populare și a mișcării artistice de masă organizează în cadrul fazei de masă a festivalului *Cântarea României*, un concurs de creație literară. Lucrările prezentate pentru concurs vor oglindi momentul cuceririi Independenței politice a României, cu toate implicațiile sale pe plan economic, social și cultural, vor evoca năzuința și lupta de veacuri a poporului român pentru neatârnamare, pentru dreptate și libertate națională și socială, vor surprinde valențele contemporane ale cuceririi Independenței, ecoul său peste timp, noile condiții de viață create de dezvoltarea independentă și liberă a țării noastre. Concursul este deschis tuturor poezilor, prozatorilor, dramaturgilor și publiciștilor membri sau nemembri ai cenaclurilor literare. Cei care doresc să se înscrie la concurs vor expedia, pe adresa Centrului de îndrumare a creației populare și a mișcării artistice de masă Sibiu, str. Armata Roșie nr. 8, până la data de 25 februarie 1977: 1–2 montaje literare originale, 5–10 poezii, 1–2 lucrări de proză scurtă, 1–2 piese de teatru scurt, teatru document sau politic, 1–3 lucrări de publicistică (reportaje, portrete, evocări, anchete etc.). Lucrările vor fi dactilografiate în trei exemplare și nu vor depăși 15 pagini, la un rând și jumătate”. ■ Versuri semnează Ioan Șerb (*Cântecul patriei*), Nicolae Lazăr (*Vinovăție*), Mira Preda (*Adoratori venim*), Leonid Dimov (*Abjurare; Îndârjire; Eros; Mantis religiosa; Lui O.K.*). □ Din proză citim fragmente din *Culise* de Radu Ciobanu. □ Revista prezintă *Cenaclul „Andrei Mureșanu” din Vișeu de Sus, județul Maramureș*: „Un cenaclu cu o vechime de aproape două decenii, cu o activitate remarcabilă: apariții în numeroase publicații literare și culturale din țară, în diverse antologii lirice; un cenaclu viguros, excelent sudat, grație nu în ultimul rând coordonării lui exacte și pasionale de către Gheorghe Țiplea, conducătorul cenaclului, Lupu Petrovan, redactorul cenaclului, Aurel Pop, promotorul atâtor acțiuni culturale în minunata zonă spirituală a Maramureșului; un cenaclu de creație, de poezie și muzică (o mențiune specială pentru compozițiile tânărului interpret de muzică folk al cenaclului, Constantin Amorăriței); un cenaclu care promovează arta nouă, militantă, cu oameni de ardoare patriotică, un cenaclu tânăr ca substanță și reacție artistică a vizitat de curând Cenaclul revistei «Transilvania». Acestui cenaclu, care-și merită cu prisosință numele cărturarului patriot de la 1848, îi punem la dispoziție paginile revistei noastre”. Apar versurile semnate de Ion Chișu, funcționar (*Notație târzie*), Vasile-Ilie Pop, profesor (*Motiv pentru legendă, VI*), Aurel Martiniuc, profesor (*Frumosul meu domn; Mamei*), Petre Șimon, învățător (*Scrisoare patriei copilăriei*), Gavril Ciuban, funcționar (*Poem*), Gheorghe Țiplea, judecător (*Persuasivă*), Ioan Pop, grafician (*Adevăr*), Tomi Marian, profesor (*Strămoși ascunși*), Ion Tomoiogă Maramureșanu, muncitor miner pensionar (*Ca un matroz*), Ion Mariș, funcționar (*Semnificații milenare*).

• [„Vatra”, nr. 11] Gheorghe Tomozei publică poemul *Vis de olar*. Sunt prezenți cu versuri și Aurel Traian Furnea, Gheorghe Azap, Ioan George Șeitan, Soril Miavoe. ■ György Mandics publică a doua parte a analizei simbolurilor barbiene și a relațiilor de coordonare și subordonare dintre acestea configurate în câteva tabele. Cronica literară semnată de Dan Culcer găzduiește ultimele două romane din ciclul romanesc al lui D.R. Popescu: *Ploile de dincolo de vreme* și *Împăratul norilor*. Concluziile exegezei se leagă de poziția etică a autorului: „Fără a moraliza, opțiunea etică și politică a autorului este clară, el fiind de partea valorilor pozitive ale istoriei și implicarea noastră de cititori este cu atât mai profundă cu cât ne identificăm pe nesimțite alegând, analizând, discernând semnificații și fiind obligați să confruntăm versiuni cu poziția autorului, ne substituim acestuia în ultimă instanță [...]. Aceasta mișcare de substituire și identificare ni se pare rezultatul uneia dintre cele mai radicale acțiuni de înnoire în tehnica românească pe care a realizat-o un prozator român în perioada postbelică”. ■ Pentru cronica de poezie, Dumitru Mureșan alege *Noimele* lui Ion Gheorghe. „Așa cum am anticipat deja, interesul arătat arheologiei preistorice îl conduce pe Ion Gheorghe, în volumul de față, la o nouă rețea de metafore mitologice, ce reprezintă cel puțin un câștig formal în ordinea limbajului pentru poezia sa prin excelență mitologizantă și purtătoare de mitologii. Într-adevăr, poetul dezvoltă în *Noimele* o mitologie a «idolilor de obârșie țărănească»”, scrie cronicarul. ■ În cadrul rubricii *Filtre*, Silvia Udrea se oprește asupra romanului *Vara*, de Nicolae Damian (Ed. Cartea Românească, 1976). La secțiunea de critică, Serafim Duicu publică a doua parte a articolului *Sinteze parțiale*, urmărind de data aceasta lucrarea „*Gândirea*” și *gândirismul*, de Dumitru Micu (Ed. Minerva, 1975). Recenzentul consideră că întreprinderea criticului „era până acum una din datoriile neonorate ale istoriei noastre literare. Fiindcă toată lumea era de acord că *Gândirea* a fost unul dintre momentele importante ale literaturii noastre interbelice, dar nimeni nu lua taurul de coarne să privească lucrurile în adâncime, *sine ira est studio*”. Meritul lucrării este de a fi „pus punctul pe i, valorificând ceea ce e viabil, sănătos în profilul revistei și respingând fără menajamente, deschis, ceea ce a fost retrograd, asta din unghiul de perspectivă al cercetătorului actual, postat pe platforma teoretică intransigentă și clară”. ■ Gheorghe Grigurcu publică a doua parte din articolul *Idei și forme critice* schițând un portret al criticului Mircea Iorgulescu. Acesta îi apare autorului ca un critic care și-a obținut „înflorirea” pe teritoriul unei „meteorologii favorabile”, lipsită de conflicte, cu toate acestea el este un spirit combatant care-și ascunde armele în spatele unui stil „oficios”: „Neîndoielnic, istoria literară se face și cu maliție, dar mai cu seamă critica prezentului, când autorilor li se poate surprinde pe fizionomie stupefacția, rictusul de nervozitate, pecetea surprizei. «Darul» pe care-l oferă Mircea Iorgulescu e de multe ori falacios, ca un pachet enorm, cu aspect sărbătoresc, redus treptat prin desfacerea nesfârșită a unor straturi de ambalaj”. Grigurcu opinează că ironia îl prinde mai bine pe

Mircea Iorgulescu, iar „caricatura ia naștere din protocolul perfect mimat al supunerii la obiect”. ■ Mihai Sin realizează, pentru *Vatra-Dialog*, un interviu cu Aurel Gurghianu. Scriitorul vorbește despre perioada petrecută la Târgu-Mureș și cea petrecută la Blaj, despre întâlnirea și prietenia cu Aurel Martin, apoi despre viața literară clujeană, despre opțiunea poetului pentru anticalofilie. ■ Este publicat un grupaj de proză scurtă. Semnează tinerii prozatori Ion Zăvoianu, Olimpiu Nușfelean, Radu Țuculescu, Maria Baciuc. ■ Cezar Ivănescu semnează poemul *Erudita pietate*.

● **[„Viața românească”, nr. 11]** Ștefan Bănuțescu publică un fragment din *Cartea milionarului (I)*. ■ Gheorghe Grigurcu semnalează unele *Aspecte civice ale criticii*: „Critica e o instituție socială, începând cu atitudinea spontană față de operă, până la expresiile sale cele mai înalte, mai vădit raportabile la ideologie, precum și la mijloacele artei literare. Menirea sa e, din acest punct de vedere, dublă. Pe de o parte de a exercita un «control» asupra masei literare deja existente, de a o tria conform unor criterii estetic-morale ..., pe de alta a forma conștiința și gustul cititorului (care poate fi și autor!) în direcția unor exigențe ce decurg din orientarea și mai cu seamă din posibilitățile intelectual-expresive ale criticilor”. ■ La centenarul lui Mihai Codreanu, Al. Dima propune: *O succintă analiză a operei*: „Evocăm amintirea sonetistului octogenar, cum își spunea singur, cu prilejul centenarului nașterii sale la 25 iulie 1876, în străvechea cetate a Moldovei de care i s-a legat întreaga viață spirituală, până la stingerea ei cu aproape două decenii în urmă. [...] Poeziei originale i se alătură cu spirit apropiat, dar accentuând visul și boema romantică, reputatele lui traduceri în versuri din Jean Richepin ... și admirația lui totdeauna neatinsă pentru Baudelaire și mai ales cunoscutele versiuni de mare succes din Edmond Rostand: *Prințesa îndepărtată*, în patru ediții (1903-1943) etc.”. ■ Redacția revistei organizează ancheta cu titlul: *Scriitorii îndrumători ai cenaclurilor literare*. Printre respondenți se evidențiază Nina Cassian, Nicolae Dragoș. □ Nina Cassian: *Selecție neșovăitoare*: „Sunt aproximativ treizeci de ani de când, întâi ca debutant, apoi ca scriitor cu oarecare experiență, frecventez cenaclurile, pasionată fiind de această formă de atelier, de comunicare între generații, mentalități, modalități estetice, temperamente, din care, nu o dată, țâșnesc adevăruri spontane sau se reîmprospătează adevăruri cunoscute, poate nu în ordinea riguroasă a unui studiu critic, dar, fără îndoială, cu farmecul atitudinii nemijlocite în fața obiectului. Inevitabilele puncte de vedere subiective, confruntându-se, își pierd adesea ireductibilitatea, plasându-se în zona vie a argumentelor și contraargumentelor, adică a dialogului fertil. Oricât de proeminente ar fi personalitățile care conduc (sau compun) un cenaclu, părerile lor nu răsună ca niște verdicte – și nici n-ar putea fi altfel când o asemenea producție de unicate cum e arta interzice «stasul», «patentele» preconcepute, precum și calcularea exactă a gradului de înzestrare. Desigur că un scriitor cu o activitate bogată și verificată se poate înșela mai greu la apariția talentului sau

a imposturii, dar, în cadrul unui cenaclu, important este ca el să poată explica opțiunea sau refuzul lui, pentru crearea sau consolidarea unor criterii estetice, fără de care opțiunea poate părea filantropie, iar refuzul, invidie personală. Analizarea pertinentă a unei poezii, de exemplu, cere din partea criticului sau a poetului respectiv o aprofundată cunoaștere a meșteșugului poetic (ne aflăm doar într-o «ședință» de lucru), capacitatea de a se exprima logic și sugestiv și, nu în ultimă instanță, tact (să nu uităm că o exprimare brutală poate bloca și cea mai receptivă sensibilitate). Toate aceste însușiri – și altele încă – se reu-nesc rar și fericit, ca în cazul excelențelor îndrumători de cenacluri prin corespundență (am numit «Poșta redacției») care sunt Geo Dumitrescu sau Ștefan Aug. Doinaș. Astfel de «mentori», în cel mai democrat sens al cuvântului, știu că este aproape tot atât de dăunător să descurajezi un talent ca să și încurajezi un non-talent – și spun «aproape», pentru că, de fapt, un talent autentic nu se lasă aproape niciodată descurajat, pe când un non-talent, încurajat din greșeală, nonșalanță, iresponsabilitate sau falsă generozitate devine curând nociv și agresiv, reprezentând printr-o eventuală proliferare, un pericol pentru bunul mers al literaturii însăși. Am căutat și eu să aplic aceste principii, în peregrinările mele, de la cenaclul cu profil muncitoresc «Ion Păun Pincio» (1949) până la cele mai recente («Jean Bart» de pe lângă Casa Armatei din Mangalia sau cenaclul exclusiv feminin «Elena Văcărescu») – și cred că, în fiecare din ele, am întâlnit cel puțin un talent care să merite să fie luat în considerație. Ceea ce mi se pare obligatoriu însă este ca, bucurându-se de accesul tot mai numeros la arta scrisului, pe care-l revendică toate vârstele și toate categoriile, să impunem o selecție neșovăitoare, în numele calității, al valorii, al perspectivei”.

□ Nicolae Dragoș: *Demnitatea educatorului*: „Întâmpinând ca pe un act de reală utilitate măsura de a asigura îndrumarea cenaclurilor literare de către scriitori profesioniști, am socotit că se impunea să ne îngăduim o seamă de meditații active asupra acestor minime cerințe, de mare însemnătate în efortul de înlăturare a reacțiilor de superficialitate și veleitarism (detectabile încă în activitatea unor cenacluri), în acțiunea de înrăurire a celor mai tinere talente pentru a-și împlini vocația în opere înalt-umaniste, militante, revoluționare”.

■ Despre *Noimele lui Ion Gheorghe și unele simplificări... megalitice*, scrie Cornel Regman: „E un fapt de evidență că Ion Gheorghe, ajuns cu *Noimele* la al unsprezecelea volum de versuri, practică o poezie «cu sertare», pragmatică, în cadrul unei formule care cunoaște altrenarea în forme încântător imprevizibile a biograficului cu expoziția etnografică. [...] Această zonă a poeziei lui Ion Gheorghe o socotesc – judecata nu poate fi ocolită – mai mult decât jenantă. Și e păcat, pentru intensitatea cu care poetul se dăruiește în tot ce face. Un amănunt se pare însă că a fost uitat: faptul că ceea ce ar trebui să știe să facă mai bine e tot poezia”.

■ În cadrul rubricii *Cărți. Oamnei . Fapte semnează* texte: Al. Săndulescu, M. Nițescu, Gheorghe Grigurcu, C. Trandafir, Al. Dima.

□ Al. Săndulescu prezintă *Jurnalul unor mari temperaturi morale: Camil*

Petrescu: Note zilnice (1927-1940)- C.R., 1976: „*Notele zilnice* recompun totuși un portret, chiar dacă prea sumbru și unilateral, și ne furnizează sau ne confirmă date importante privind ideologia literară camilpetresciană. Drama scriitorului provine din mai multe surse: e apăsător de infirmitate (surzenia căpătată în timpul războiului) și povara sărăciei..., situație care-i interzice de a fi liber pentru studiile sale de estetică și filologie”. □ În textul *Consecințele relativizării*, M. Nițescu se referă la creația lui Dumitru Radu Popescu: „Mijloacele artistice prin care prozatorul a căutat să-și realizeze intenția nu sunt însă totdeauna la înălțimea proiectului. S-ar părea chiar că după ce în *F* și mai ales în *Vânătoarea regală* a înălțat această «catedrală», de atunci încolo el a făcut totul pentru a o dărâma. *Ploile*..., mai mult decât *O bere*..., care l-a precedat, nu numai că nu aduce nimic nou ca problematică și semnificație, dar desăvârșește o tendință mai veche în proza lui D.R. Popescu, aceea a relativizării și incertitudinii asupra faptelor inițial incriminate, a vinovaților și a victimelor, într-un cuvânt, asupra a ceea ce părea a fi însăși rațiunea acestei serii de romane, substanța lor, coborând totul la nivelul unor «cazuri» particulare”. □ Gheorghe Grigurcu descoperă la criticul Cornel Regman: *Ironie și sensibilitate*: „... autorul *Colocvialului* (Editura Eminescu, 1976) răspunde, în felul său pregnant individualizat apelurilor disciplinei ce în niciun caz nu se poate lipsi de dispoziția incredulă, demistificatoare. Cornel Regman e o conștiință satirică, buna sa dispoziție verbală fiind hrănită de observarea unor varii anomalii, denunțate și totodată neutralizate în pasta expresivă ce le fixează, într-o comedie a moravurilor vieții literare. L-am asemuit odată cu un Creangă datat la comentariu, pentru o anume întorsătură șugubeață și chiar paremiologică a scriiturii, pe un fond de jovial bun simț poporan, acum suntem înclinați a-l raporta la Caragiale”. □ C. Trandafir se referă la *Un moralist față cu simțul practic*: Al. Paleologu: „Moralist în accepțiunea superioară a cuvântului, autorul *Simțului practic* se arată cu precădere interesat de raporturile dintre ansamblurile spirituale și viața socială. Complexitatea acestora nu-i stimulează scepticismul, cum adesea s-a întâmplat cu iluștrii săi antecesori”. □ Al. Dima scrie despre *Liviu Rusu la 75 de ani*: „Profesorul Liviu Rusu a atins cei 75 de ani ai săi cu același pas alert cu care în 1923 a debutat în literatură și în 1929 în domeniul psihologiei experimentale. A pătruns, prin urmare, nu numai în cel de-al optulea deceniu, ci a depășit și cincantenerul unei activități asidue, totdeauna sistematic organizate”.

DECEMBRIE

1 decembrie

• [„*Scânteia*”, nr. 10 663] Ștefan Dinică semnează nota *La Alba Iulia Manifestări consacrate unirii Transilvaniei cu România*: „Cu prilejul aniversării

unirii Transilvaniei cu România, eveniment istoric de la înfăptuirea căruia, la 1 decembrie 1918, se împlinesc 58 de ani, la Muzeul Unirii din Alba Iulia s-au deschis ieri, 30 noiembrie a. c., lucrările unei sesiuni de comunicări științifice cu tema «Unitatea, continuitatea și independența în istoria poporului român», manifestare înscrisă în programul Festivalului «Cântarea României». La această sesiune participă istorici, cercetători științifici, muzeografi, profesori din București, Cluj-Napoca, Târgu Mureș, Sibiu, Deva, Turda, Alba Iulia și Sebeș. În programul manifestării sunt înscrise comunicări științifice care abordează aspecte de seamă ale trecutului de luptă al poporului român pentru libertate, independență și unitate. Iată câteva teme: «Sistemul defensiv al Daciei Române și rolul centrului militar de la Apulum», «Românii în sudul Transilvaniei în secolele 10–13», „Din ecoul războiului de independență în județul Alba», «Alba Iulia la 1 decembrie 1918» etc.”. ■ Al. Piru prezintă cititorilor *Dicționar de termeni literari*: „Deși nu primul în materie (acum câțiva ani a mai apărut unul), actualului *Dicționar de termeni literari* publicat în Editura Academiei Republicii Socialiste România de un colectiv al Institutului de istorie și teorie literară «G. Călinescu» (coordonator: Al. Săndulescu) este o lucrare binevenită și, credem, de o mare utilitate atât în școală, cât și pentru toți cei care se îndeletnicesc cu critica și istoria literară. [...] Susceptibil, desigur, pentru îmbunătățiri – ca orice lucrare de asemenea factură – «dicționarul» reușește să-și îndeplinească scopul propus de autori, și anume acela de a orienta cititorul în domeniul criticii literare”.

• **[„Tribuna României”, nr. 98]** Pe prima pagină citim *Imnul Albei Iulia* de Ioan Alexandru. ■ În *Cuvântul zilei* acad. prof. Ștefan Pascu publică *Sentimentul unității noastre*: „Sentimentul unității, ca forță de propulsare a națiunii române pe orbitele civilizației moderne, ca existență liberă și neatârnată a ei, în pace, echitate și stimă cu toate națiunile lumii, sălășluiește cu aceeași vigoare în ființa fiilor de azi ai țării. «Tot ce au dorit strămoșii noștri și tot ce va înălța de-a pururi pe fiii și nepoții noștri», așa cum spunea odată președintele României, Nicolae Ceaușescu, își găsește întruchiparea vie în permanența acestor nobile idealuri călăuzitoare”. ■ Revista publică *Reglementări noi privind vizitele în România*. ■ Apare nota nesemnată *Fotografie inedită*: „O fotografie inedită a fost descoperită la pensionarul Marcu Micu, medic veterinar din Târgu Jiu. Ea poartă următoarea dedicație: «Marcu Micu – amintire de amiciție și drag, C. Brâncuși, 27 septembrie 1938». Fotografia, făcută de M. Micu și mărită de Brâncuși, îl înfățișează pe marele sculptor tăind piatră cu ferăstrăul, în grădina publică din Târgu Jiu, unde lucra la «Masa tăcerii» și «Poarta sărutului»”. ■ Dosarul *Portretul neobișnuit al unei zile obișnuite* este realizat de Felicia Antip. ■ În pagina în limba engleză apare „*Miorița*”: a *Journal of Romanian Studies*, o notă în care se anunță noul format al publicației care este sponsorizată de New Zealand Romanian Cultural Association și University of Rochester in New York. ■ Șerban Cioculescu publică în *Medalion*

un text despre *Hortensia Papadat Bengescu*: „La o sută de ani de la nașterea marei romanciere, situația sa literară se vedește dintre cele mai consolidate, întrucât succesiunea ei rămâne deschisă în ambele mari sectoare pe care le-a ilustrat: analiza psihologică și fresca socială”. ■ Dumitru Radu Popa semnează *13 Rotonde 13*: „Cu mai bine de un an în urmă scriam în aceste pagini despre inițiativele notabile ale Muzeului literaturii române din București, aliat sub conducerea harnicului și priceputului său director, criticul și istoricul literar Al. Oprea. Printre cele mai importante manifestări ale muzeului relevam atunci Rotondele 13, seri de amintiri consacrate unor nume din panteonul literelor românești. Ne aflăm astăzi în fața unei cărți elegante, bogat ilustrată, și care parcă înfruntă îndoit fatidicul cunoscut al cifrei: *13 Rotonde 13*. Desigur, volumul nu reunește toate memorabilele seri petrecute în sediul muzeului de pe strada Fundației, ci, așa cum suntem informați într-un lapidar Argument editorial, au fost alese nume dintre cele mai diverse, atât după criteriul strict valoric cât și după ecoul pe care unii scriitori l-au stârnit în publicul larg. Această carte a devenit posibilă datorită înregistrării minuțioase pe bandă de magnetofon a Rotondelor. Avem, așadar, nu numai transcrierea unor opinii, considerații, amintiri, ci și întreaga atmosferă pe care aceste seri, de neuitat, au generat-o”. ■ Revista serbează *Corneliu Baba la 70 de ani*. ■ Dumitru Radu Popa publică reportajul *Prin Baia Mare cu Vida Gheza*.

2 decembrie

● [„**Flacăra**”, nr. 48] Nicolae Stoian publică articolul „*Cântarea României*” – *Elanurile începutului*. „Convingerea că suntem martori și părtași entuziaști al uneia dintre cele mai complexe și mai de ținută renașteri spirituale din câte a cunoscut acest popor, ne însuflețește verbul, gata să aplaude, să susțină, să comenteze fiecare act de cultură și educație pe care-l va programa festivalul.” □ Mircea Bujorescu publică poezia *Scrisoare acasă*, Vlaicu Bârna – *Regele opincă*, iar Carmen Focșa, *Eroii*. ■ În *Accente culturale*, Dan Zamfirescu publică un amplu articol intitulat *Marin Sorescu în perspectivă europeană*: „Marin Sorescu este tot mai mult universal-receptat pentru că el deține în literatura română de azi, în gradul cel mai înalt, secretul veritabilei universalități. El a cucerit un petic de pământ pe continentul spiritului contemporan, în care a înfipt steagul românesc, obligând privirile să se îndrepte într-acolo, spre a vedea ce înseamnă prezența acestui stindard. Și suntem puși și noi să ne întrebăm la fel: ce înseamnă Marin Sorescu în literatura epocii noastre, pentru ca numele lui și creația sa să devină, în câțiva ani, o monedă forte a ethosului românesc la bursa internațională a valorilor? După părerea mea, izbânda majoră a lui Sorescu stă în sinteza fericită dintre „răul veacului” și forțele ancestrale de viață ale neamului său. Sorescu și-a inoculat sieși toate morburile lumii în care trăim, toată drama omului contemporan, pe care a sorbit-o din contactul direct cu oamenii de pe câteva continente prin care a umblat și din literatura lumii euro-

americane, și a făcut din sufletul și mintea sa teatrul de luptă al microbilor și anticorpilor. [...] Este în Sorescu ceva din idealul popular despre eroul nespectacular dar invincibil, și natura l-a înzestrat cu o fizionomie ce exprimă desăvârșit geniul său: ceva de Pepelea, de Păcală, de Țugulea în același timp. Chipul său este o lamă de brici, ca și cuvântul; ochii străbat necruțător în miezul tragediei, dar înduioșați, umezi; iar glasul, în fața oricărui drum ce pare închis omului contemporan spre seninătate, echilibru, plenitudine de viață, rostește: „Răzbim noi la lumină”. Cu acea siguranță întemeiată pe nu știu ce misterioasă știință despre om, istorie și viitor, care a făcut neamul său să treacă prin toate încercările, asemeni lui Făt-Frumos, și să răzbată mereu la lumină. Într-o omenire închisă în atâtea burți de pește și disperând, sau luptând să regăsească soarele și țărnul adevărat, glasul lui Sorescu aduce acest mesaj al încrederii în drumurile ce duc la lumină. De unde și secretul celebrității sale, mereu mai vii, semnificând o nouă etapă a destinului universal al literaturii românești”. □ În *Însemnări de lectură*, George Arion prezintă *Elegie la pomana porcului* de Teodor Mazilu și *Reporter pe Mississippi* de Neagu Udriu. ■ În *Eseu*, Eugen Simion publică *Arghezi – geniu verbal?*: „Se discută din nou despre Arghezi și receptarea lui critică (vezi „Luceafărul”) și acest fapt este, indiscutabil, pozitiv pentru că liniștea, calmul imperturbabil nu reprezintă regimul climateric favorabil pentru marii scriitori. Receptarea indiferentă sfârșește prin a îmbătrâni opera și ideile noastre despre ea. Opera, ca să trăiască, trebuie din când în când provocată, supusă unei confruntări mai severe, nu neapărat negatoare. Primejdia pentru clasici este să devină niște monștri sacri închiși într-un muzeu al imaginației deschis doar în zilele de sărbătoare. [...] Formula *Arghezi – geniu verbal* care, prin Ion Barbu și Vladimir Streinu, a intrat în limbajul criticii române, trebuie folosită cu circumspecție. Ea ascunde principial o negație, negația unui poet al profunziunilor. Arghezi pune poezia (și de aici poate vine confuzia) în șirul îndeletnicirilor naturale, simple dar fundamentale. Harul vine de la buruieni și gâze, versul reface un ritm al materiei, materia un ritm al cosmosului. Cercetând fărâmele de lumină din lucrurile mici și învățând de la ele devoțiunea și ordinea, poezia intră, așadar, în contact cu forțele vieții universale. Arghezi detestă, nu mai încapă discuție, literatura în sensul pe care îl dădea termenului Verlaine, dar se desparte de poezii moderni care, dezgustați de retorica tradițională, încifrează versul. Noțiuni sacre pentru alții: inspirație, inițiere, poezie pură, ermetism, dicteu automatic – n-au pentru Arghezi nici un înțeles. Printre moderni el face figură de barbar, printre tradiționaliști el este un iconoclast”. □ În *Cronica literară*, Cornel Moraru prezintă romanul lui Vasile Rebreanu, *Iubirile cascadorului*. □ Petre Anghel publică o recenzie a volumului lui Pompiliu Marcea, *Lumea operei lui Sadoveanu*. □ Este semnalată viitoarea apariție a unui nou volum de versuri de Adrian Păunescu, *Pământul deocamdată*. □ Cu titlul *Cronica* (210), Eugen Seceleanu prezintă ultima ședință a Cenaclului Flacăra, eveniment ce a avut

loc la București. □ În *Artă. Teatru. Cinema*, Octavian Paler, în *Între clasic și baroc (V)*, publică partea a doua a eseului *Botticelli. Zeii au căpătat o inimă*. □ Aurel Baranga prezintă volumul semnat de Valeriu Râpeanu, *Gaițele*, dedicat lui Al. Kirițescu, și publicat în colecția „Biblioteca pentru toți”. □ În *Racul* (127), Teodor Mazilu publică *Copii și părinți*, iar Nicolae Dragoș poemul *Suavul lup*.

● **[„Orizont”, nr. 48]** Personalitatea propusă de interviul de pe prima pagină este, de data aceasta, scriitorul Constantin Țoiu, cel care îl consemnează fiind tot Marius Pop, din care redăm câteva fragmente: „– *Stimate Constantin Țoiu, prin ascendența dv. natală aparțineți «spiritului muntean», cum ar zice Ibrăileanu. Din acest punct de vedere, ce își revendică opera dv. din tradiția sănătoasă a prozei muntene?* – Construcția directă a frazei, luciditatea, obsesia detaliului și, evident, tentația umorului mai acid. [...] – *Cum s-a născut «Galeria de vișă sălbatică»?* – «*Galeria*» mea s-a născut observând epoca. S-a scris mai puțin despre faptul ca că eroina principală a romanului meu este «*Echipa trecătoare prin lume*», jurnalul pierdut de Chiril. Vreau să spun că momentul nașterii cărții mele se confundă cu înțelegerea existenței contemporanilor și a unei anumite perioade pe care ei au trăit-o. În copilărie, am văzut un paralytic care ședea într-un balcon și înregistra, mental, totul, – de aici a ieșit al doilea narator, Isac, nemișcatul, dar interesându-se de toate mișcărilor. Într-o zi, acest paralytic m-a rugat să-i cumpăr o carte poștală; m-am dus, și m-am uitat cum a scris el cartea poștală – e un amănunt absurd, dar care mi-a rămas în minte, și după zeci și zeci de ani, totul a început să capete o semnificație. Memoria este o alta eroină...” ■ În apărarea criticului Ion Negoitescu „citit pieziș, răstălmăcit și refuzat”, criticul C. Ungureanu analizează volumul pregătit pentru o mult trâmbițată istorie a literaturii române, *Analize și sinteze* (Ed. Albatros, 1976), stilul cărții fiind caracterizat astfel: „Concentrarea analizelor e excepțională: stilul, nu nepărat bogat în metafore, abundent în comparații ce «modernizează» lectura, o «actualizează».” ■ Ion Maxim se preocupă, în cronica lui, de ultimul volum de versuri al lui Emil Botta, *Un dor fără sațiu* (Ed. Eminescu, 1976), un volum, zice cronicarul, „de crepuscul”. ■ Constantin Călin abordează parcursul scriitorului Delavrancea spre omul politic și oratorul din spațiul public în articolul *Delavrancea – drumul spre oratorie*. ■ Serban Foartă dezvăluie meandrele semantice și lingvistice în stilul-i atât de caracteristic (plin de vervă, umor și întortocheri de frază) în *Lepădarea lui Ion Barbu*. ■ La rubrica „corespondență”, Anghel Dumbrăveanu continuă să dea verdicte, navigând delicat prin marea masă de manuscrise trimise la redacție. ■ I. Cheie-Pantea îl traduce și prezintă pe scriitorul italian Silvio Guarnieri.

● **[„România literară”, nr. 49]** Editorialul anunță publicarea *Regulamentului-cadru* al Festivalului „Cântarea României”. Este prezent cu versuri patriotice pe prima pagină Iv Martinovici. ■ *Viața literară* relatează despre ședința Comisiei pentru literaturile naționalităților conlocuitoare de pe lângă biroul

Uniunii Scriitorilor. □ La Căminul Casei Centrale a Pionierilor au participat Mihai Beniuc, Alecu Popovici și Mircea Sântimbreanu. □ Secția de poezie a Asociației Scriitorilor din București a organizat o ședință pe marginea problemelor poeziei actuale în contextul Programului de Măsuri adoptat de plenara C.C. a P.C.R. Au vorbit Traian Iancu, Aurel Martin, Tudor George, Aurelian Chivu, Mihail Cosma, Al. Raicu etc. Ștefan Aug. Doinaș a condus ședința. □ În cadrul ediției a IV-a a Salonului ieșean al Cărții, organizat cu sprijinul Asociației Scriitorilor din Iași, au avut loc Zilele Editurii Junimea unde au fost prezentate de către Corneliu Sturzu volumele *Metamorfozele lumii interioare*, de Vasile Pavelcu, *Poeme de Esenin*, în traducerea lui George Lesnea, *Pământul de frunze*, de Silviu Rusu. □ S-au întâlnit cu cititorii: Valeriu Râpeanu, la Arad, Tulcea și Ploiești, Dinu Săraru la Ploiești, Theodor Vârgolici și N. Carandino la București, Nikolaus Berwanger la Jimbolia, Ovidiu Papadima la București cu prilejul prezentării comunicării *Coșbuc și Independența*, Aurel Mihale și Virgil Cărianopol la Giurgiu etc. □ Editura Cartea Românească deschide Concursul de Poezie pentru debutanți pe anul 1977. □ Al. Raicu scrie un necrolog pentru scriitorul Tudor Mihail. ■ Sunt anunțate la rubrica *Semnal* următoarele apariții: *Poeme alese*, de Mihail Cruceanu, cu Prefață și Fișă bibliografică de Emil Manu (Ed. Minerva), *Clipa*, de Dinu Săraru (Ed. Eminescu), *Grăunțele timpului*, de Vlaicu Bârna (Ed. Cartea Românească), *Inventatorul de numere*, de Ion Cocora (Ed. Dacia), *Premise literare*, de Nicoale Țirioi (Ed. Facla), *Embleme*, de Ion Segărceanu (Ed. Ion Creangă). ■ Petre Ghelmez semnează articolul intitulat *Fântâna vie*, o metaforă pentru operele artistice, în care, pledează autorul, trebuie să se regăsească și o „cântare a Patriei”. ■ Emilia Căldăraru publică poemul patriotic *Am spus, ca unul, toți: Neatârnavare!*, iar Claudiu Iordache, *Sub cerul românesc*. ■ Prof. univ.dr. Alexandru Tohăneanu semnează un articol despre relația dintre literatură și artele plastice, referindu-se la concursurile de creație organizate de Consiliul Național al Organizației Pionierilor. ■ La dezbaterea pe tema *Tineret – educație – literatură* răspund, în acest număr, Voicu Bugariu, Mircea Iorgulescu și Elena Tacciu. □ Voicu Bugariu pune problema potențialului educativ al poeziei, pornind de la eseurile lui T.S. Eliot: *Johnson, critic și poet* (1944) și *Funcția socială a poeziei* (1945). Teoreticianul este ales ca referință pentru teoretizarea raporturilor dintre poezie și retorică, pentru demonstrarea compatibilității dintre acestea. Un exemplu sunt poeziile Rezistenței franceze, iar un altul, poezia lui Maiakovski de după Revoluția din Octombrie. □ Mircea Iorgulescu remarcă faptul că în literatura postbelică au intrat, în toate domeniile, oameni tineri și, că, nu în mod absolut, dar semnificativ, o literatură se înnoiește prin acest fenomen, de unde și recomandarea ca literatura tânără să fie încurajată, fără a fi aservită modelelor literare clasicizate: „Îndemnurile, ce par inocente și chiar înălțătoare, de a se urma marile exemple, recomandându-i-se tânărului poet să fie «un Eminescu», tânărului prozator să fie «un Sado-

veanu», criticului tânăr să fie „un Călinescu” al epocii noastre arată cel mai adesea un refuz față de poezia, proza și critica tinerilor, strategic deghizat: fascinația marilor modele este prefăcută în «tirania» marilor modele [...]». Avantajul este însă, argumentează mai departe criticul, că o literatură nouă presupune adesea și un cititor deschis înnoirilor, un cititor al cărui atribut este interesul real, autentic pentru literatură, de acest interes depinzând vitalitatea acesteia. ■ Elena Tacciu scrie, din perspectiva experienței de profesor de limba și literatura română la ciclul liceal, despre asimilarea de către elevi a poeziei lui Eminescu, Macedonski, Bacovia și Blaga, dar și despre încercările poetice ale elevilor săi, pregătite pentru concursul „Tineri condeie”. ■ Sub titlul *Varietăți mateine*, Șerban Cioculescu pune sub lupă, la *Breviar*, câteva documente aparținând lui Mateiu Caragiale, aflate în arhiva donată de Marica Sion, văduva sa, și ajunse la Biblioteca Centrală de Stat. Printre acestea se află actul de căsătorie din care rezultă că Mateiu I. Caragiale i-a falsificat numele și locul de naștere al mamei sale. Șerban Cioculescu examinează actele în lumina faptului că Mateiu I. Caragiale a căutat întotdeauna să-și falsifice originea maternă modestă. ■ Poetul și omul de cultură Alfred Kittner este omagiat la 70 de ani de Rolf Frieder Marmont. ■ G. Dimisianu scrie despre *Scrisorile provinciale* ale lui Ștefan Bănulescu, care se înfățișează sub forme multiple: epistole, evocări, portrete literare, povestiri urmărind legătura dintre ficțiune și realitate și găsind, de multe ori, realitatea mai săracă decât varianta ei ficțională. Comentatorul identifică în acest demers al lui Ștefan Bănulescu, ca și, spune el, în *Iarna bărbaților*, „acel mod de vedea realul ca pe un izvor de semnificații activizatoare, deschis ficțiunii până la obținerea unei imagini a vieții ce dă impresia că este clădită pe mai multe straturi de sensuri”, cu alte cuvinte, un „climat de atingere cu fantasticul” al unei scriituri care nu este nici realitate pură, nici ficțiune pură. ■ Alecu Ivan Ghilia apreciază „sinceritatea expresiei” în volumul *Din viață, pentru viață*, de F.I.N. Năstase. ■ Nicolae Manolescu se oprește, la *Cronica literară*, asupra romanului *Racul*, de Al. Ivăsiuc (Ed. Albatros, 1976), pe care îl consideră „original și captivant ideologic, în ciuda defectelor de construcție, și mai ales de exprimare care-l fac, pe alocuri, rebarbativ stilistic”. Scriere saturată de politic, cu premisă vastă, romanul nu reușește să-i ascundă comentatorului „paradoxala mentalitate de nuvelist” a autorului trădată „nu doar fiindcă nu iubește amânarea, dar și fiindcă preferă analizei răbdătoare a unei situații, desfășurării pe îndelete a tuturor virtualităților ei, fel de fel de povestiri digresive care o ilustrează”. Prin urmare, Nicolae Manolescu încheie afirmând că autorul va fi capabil de mari romane atunci când își va exploata premisele până la capăt. ■ La *Critică*, Dana Dumitriu scrie *Din nou despre Rebreanu*, analizând lucrarea lui Al. Săndulescu referitoare la prozator, publicată la Editura Minerva în seria *Introducere în opera lui...*. Considerând portretul autorului și comentariile la *Ion*, *Răscoala* și *Pădurea spânzuraților* cam monotone, comentatoarea con-

sideră că meritau exploatate mai mult intuițiile legate de „caracterul oarecum sintetic al romanului Ion” sau procedeele narative, dar apreciază încercarea criticului de a demonstra că *dragostea și moartea* sunt „un nucleu original” al viziunii de romancier a lui Rebreanu, fără să le lege de predilecția pentru scenele crude de naturalism, ci, mai degrabă, de structura personajului, a lumii sau de „încordarea momentului dramatic pe care îl trăiește”. De asemenea, Dana Dumitriu consideră că elementele *in nuce* ale marilor opere rebreniene ar fi fost de regăsit și în romanele considerate minore ca *Jar*, *Ciuleandra*, *Amândoi*, pe care autorul a ales să le ocolească, nu numai în schițele manuscris la care a făcut trimitere. ■ O poezie cu minimum de mijloace, austeră, laconică, realizează Mihail Crama în volumul *Ianuarii* (Ed. Cartea Românească, 1976). Criticul Lucian Raicu afirmă că acest discurs care nu face, de altfel, decât să continue maniera poetului, dă acum efecte neașteptate. ■ Florentin Popescu semnalează cel mai recent volum de versuri patriotice semnat de Camil Baltazar, *Noblețea plaiului natal* (Ed. Litera, 1976). ■ La rubrica *Eseu*, Sorin Titel comentează volumul Anei Blandiana, *Eu scriu, tu scrii, el, ea scrie* (Ed. Cartea Românească, 1976). ■ Laurențiu Ulici scrie, la *Prima verba*, despre prozele lui Ioan Radin din volumul *Aventurile tânărului Serafim*, identificând moduri ale ironiei. ■ O pagină dublă este dedicată în acest număr revistei „Sămănătorul”. Z. Ornea semnează o miniretrospectivă. ■ Sub titlul *Scriitorii și țara*, publică relatări grupul oamenilor de litere care a vizitat Tulcea. Semnează: Radu Tudoran, Constantin Mateescu, Dragoș Vicol, Doina Uricariu, Camil Baltazar. ■ Valentin Silvestru scrie articolul *Colocviul despre arta comediei*, relatând în amănunt despre evenimentul desfășurat la Galați, în luna noiembrie. Un material amplu despre Anna de Noailles publică Cristian Popișteanu. ■ Ana Blandiana scrie despre Palermo la rubrica sa, *Atlas*.

● [„Tribuna”, nr. 49] Cuprinde versuri de Radu Cosașu (în *Cronica de trei secunde*), Nicolae Prelipeanu, proză de József Hornyák (trad. Vasile Grunea), reportaj de Dan Rebreanu (în *Itinerarii românești*). ■ Vasile Sălăjan semnează textul *1 decembrie*. ■ În *Cronica literară*, Victor Felea remarcă natura autobiografică a plachetei *Voce și val* (C.R., 1976), de Veronica Porumbacu: „Trebuie să spunem de la început că ceea ce a reușit cu adevărat să facă Veronica Porumbacu e o bună și convingătoare autobiografie, un mic «roman» (totuși!) al vieții sale agitate, surprinsă între imperioasele ei propensiuni spre lumea exterioară, spre acțiune și nevoia de reculegere și creație”. ■ Romanul *Clipa* (Eminescu, 1976), de Dinu Săraru, se află în atenția lui Ion Vlad: „Un roman al istoriei contemporane și, deci o narațiune dirijată de presiunea și de mișcarea timpului este *Clipa* [...]. Semnele dramatice, insistente și încărcate de tensiune ale timpului pătrund în structura romanului lui Dinu Săraru, asigurând cărții un ton convingător sau, altfel spus, un discurs controlat de referințe temporale bogate în ecouri, în sugestii ale memoriei colective și individuale. În

Niște țărani, existau elemente tributare unei proze verificate; acum, în *Clipa*, un prozator talentat construiește un dialog, o formă prin care polemizează cu umbrele trecutului, cu viziuni destrămate și paralizate despre timp și despre rațiunea de a fi a omului în mijlocul evenimentelor”. ■ Constantin Cubleşan discută romanul *Bunicul și o lacrimă de fată*, de Petre Sălcudeanu: „... este astfel un bun roman de analiză morală a lumii satului actual, realizat într-o formulă polemică, antrenantă. Din seria «Bunicului» romanul acesta pare a fi cel mai interesant pentru maniera epică în care Petre Sălcudeanu înțelege să-și realizeze literatura sa cu intrigă detectivistică”. ■ Zaharia Sângeorzan analizează culegerea de povestiri *Reîntoarcerea verii* (Eminescu, 1974) de Grigore Ilisei: „Povestirile din *Reîntoarcerea verii* nu sunt eseu de deghizare, ci narațiuni în care s-a instalat un lucid psiholog și un fin poet. În jurul faptelor, Grigore Ilisei a țesut o pânză de lirism și o atmosferă de crepuscul aproape atingând emoția pură. Prin toate povestirile sale poezia înflorește și întreține o iluminare dovedită estetic”. ■ Petru Romoșan semnalează apariția cărții de aforisme semnate de Tudor Vasiliu, *Pegasul troian. Aforisme* (Cartea Românească, 1976): „Paradoxală, aparținând unui spirit lucid, *Pegasul troian* este cartea-portret a unui tânăr scriitor, cel care este astăzi, dar mai cu seamă a celui care va fi mâine”. Victor Felea și Liviu Petrescu publică două texte omagiale sub titlul *La moartea lui Malraux*. ■ N.P. traduce fragmente din interviurile apărute în *Le Monde* cu premianții Goncourt și Renaudot pe anul 1976, Patrick Grainville și Michel Henry.

3 decembrie

- [„Scânteia”, nr. 10665] Constantin Ciopraga marchează *160 de ani de la primul spectacol în limba română* cu textul *O sărbătoare a teatrului românesc*: „Impunătorul ansamblu al «Naționalului» de astăzi înscrie în palmaresul artei și culturii socialiste realizările prețioase. Jubileul celor o sută șaizeci de ani de teatru ieșean e, în fond, o sărbătoare a teatrului românesc în totalitate”.

- [„Contemporanul”, nr. 49] Dumitru Micu analizează: *Două romane și o culegere de povestiri*. □ „Editura Kriterion publică frecvent, în traducere, opere ale scriitorilor din rândul naționalităților conlocuitoare. Printre ultimele apariții se numără și două romane de Ligeti Ernő: *Grota de azur* și *Steaua străină*, ambele traduse de George Sbârcea, care și prefătează ediția”. □ Sándor Tomcsa: *Înghițitorul de flăcări*: „Mult mai artist decât Ligeti, Tomcsa Sándor (1897-1963) excelează în construirea de situații insolite, stranii, unele frizând absurdul. Finalitatea multora, inclusiv a celor proiectate în oniric sau localizate într-un ospiciu, este purul efect comic imediat, umorul bizar, mai mult sau mai puțin lugubru, ce se degajă din scenele ilare”. ■ C. Costin notează despre cartea de versuri a lui Vlaicu Bârna: *Grăunțele timpului*: „În *Umbre de la curtea veche...* și mai departe, Vlaicu Bârna se distrează, compunând stampe de epocă, scrise, așa zice, cu o altă mână; din auster, poetul devine

lejer, prea lejer, ca de altfel și în *Instantanee romane*, mici decupaje dintr-un jurnal versificat, cu impresii din «cetatea eternă»”.

● [„Cronica”, nr. 49] Gh. Buzatu publică 1 Decembrie 1918: „Printre faptele mărețe consemnate în analele trecutului românesc, Marea Unire de la 1 Decembrie 1918 se înscrie în rândul celor de maximă importanță”. ■ Liviu Leonte semnează o cronică literară la *Două volume de poezie*: □ *Făt-frumos din grai* de Paul Balahur: „Paul Balahur r un nume ce trebuie reținut din peisajul poeziei tinere și nu numai al poeziei tinere”. □ Volumul de debut *Vindecările* de Doina Uricariu: „Starea de grație presupune obligatoriu și o stare de ordine, amândouă aparținând, cu egală îndreptățire, poeziei”. ■ Zaharia Sângerzan scrie despre *Introducerea în opera lui Liviu Rebreanu* de Al. Săndulescu, Editura Minerva: „*Introducerea* lui Al. Săndulescu este o incitantă invitație la lectura marilor capodopere ale lui Liviu Rebreanu”. ■ În *Mențiuni critice* citim: □ D. D. Șoitu prezintă *Măine, cu mare dragoste* de Ilie Tănăsache, Editura Albatros, 1976: „Autorul preferă dialogul, ca modalitate de exprimare. Frecvența acestuia afectează, uneori, narațiunea, înlătură posibilitățile de evocare și descriere, suflul epic (condiția esențială a romanului) fiind, astfel, prejudiciat în unele pagini”. □ Radu Viulet scrie despre *Lujer de fum* de Grigore Cojan, Editura Litera: „Prin volumul *Lujer de fum*, Grigore Cojan se afirmă ca un poet cu reale posibilități de creație poetică, deja stăpân pe limba-lul liric și pe meșteșugul versului clasic și al celui liber”. □ Miron Blaga recenzează *Stele în munți* de Ion Mărgineanu, Editura Albatros, 1976: „Din această perspectivă, fără a defini încă un poet cât o atitudine poetică, *Stele în munți* este cartea unor frumoase idei și sentimente, care este însă un înveliș propriu”. ■ Despre *Festivalul de poezie patriotică al cenaclurilor literare studențești* scrie Nicolae Turtureanu în *Trenuri de poezie*: „Este o generație care n-a învățat să mintă. Este o generație care învață istoria și trăiește istoria. Desigur, nu trebuie să ne așteptăm – ar fi absurd – ca poezia să concureze istoria, să coincidă cu, sau să înlocuiască demersul istoricului. Poezia reface atmosfera, culoarea de epocă, ea este pentru istorie precum scenografia pentru o piesă de teatru”. □ Apar poeziile Domniței Petri, care a câștigat Premiul revistei „Cronica” (*Imn; Putna II; Sarea serii*). □ Sunt publicate și versurile semnate de George Bădărău (*Bărbații daci*), Paul Iruș (*Patria*), Victor Rusu (*Știu că te-ai duce...*), Viorel Mureșan (*De profundis*), Lucian Vasiliu (*Dimineți ancestrale*), Cornelia Velțan (*Pământ ca aflare*), Radu Săplăcan (*Pământului mireasă de izvoare*), Elena Ștefoi (*A cânta frumusețea și adevărul*). ■ Noemi Bomher scrie despre *Ecourile literare ale Unirii din 1918*: „Mărturiile literare subliniază faptul că, în 1918, victoria poporului român a deschis dreptul fiecăruia de a intra într-un *Timp* al deplinei neatârării”. ■ Din *Moment* reținem: □ *Întâlnirile „Cronicii”*: „În cadrul ciclului «Permanențe ale istoriei poporului român», amplă manifestare culturală organizată de Comitetul județean pentru cultură și educație socialistă Iași, în ziua de 28 noiembrie s-a desfășurat în co-

muna Ceplenița un bogat program de manifestări la care a participat și revista «Cronica». Menționăm expunerea *Ideea de limbă și neam în opera cronicarilor*, prezentată de prof. univ. dr. I.D. Lăudat și șezătoarea literară *Sentimentul angajării în literatură* la care și-au dat concursul criticul literar Liviu Leonte, poeții George Lesnea, Horia Zilieru, Fl.M. Petrescu, Vasile Constantinescu, precum și Constantin Pascal – profesor la Școala generală din comună. [...] La Pașcani, redactorul șef adjunct al revistei «Cronica», Andi Andrieș, s-a întâlnit cu conducerea Casei orășenești de cultură, Bibliotecii orășenești și Clubului «Unirea». S-a perfectat, între revistă și instituțiile sus-amintite, un program comun de acțiuni cultural-educative menite să dinamizeze și să se integreze manifestărilor grupate în marele festival «Cântarea României»". □ *Salon al cărții*: „Comitetul de cultură și educație socialistă al județului Iași, împreună cu Centrul de librării și cu Ed. «Junimea», au organizat cel de al 4-lea salon ieșean al cărții. Lansarea unor noi volume, dezbateri itinerante, recitaluri scriitoricești – au concretizat această manifestare de un interes mai mult decât editorial”. □ N. Irimescu, *O tensiune reținută*: „Cel mai greu este, bineînțeles, să spui mult în cuvinte puține. Să găsești formula optimă care să extragă și să exprime esențialul. Nu-i lucru ușor, spre exemplu, să caracterizezi un roman printr-o frază. Iată fraza: «Bine construit și condus cu o mână sigură, cu o tensiune reținută și discret învăluită, romanul (...) impresionează și invită la meditație și reculegere». Numele scriitoarei l-am omis cu premeditare, tocmai spre a demonstra că această frază, de o perfectă banalitate, se potrivește oricărui roman, de la origini până în prezent. Trebuie să-i recunoaștem, totuși, autoarei frazei (o bănuim pe Mariana Bădan, lectorul cărții) o anume virtuositate, întrucât este greu să condorzezi atâtea truisme pe un spațiu așa mic. Mai ales aceea «tensiune reținută» ne-a făcut să ne luăm pulsul, pentru ca imediat să cădem în «meditație și reculegere». A mai preciza că glorioasa frază s-a tipărit pe ultima copertă a romanului *Acum, în noiembrie* de Josephine Johnson (colecția «Globus») ni se pare superfluu, deoarece ea (frază) putea să definească și romanul lui Anthony Bloomfield, *Răzbunarea*, unde micii funcționari «își duc traiul monoton între slujba de rutină și viața anodină...». Iată ce ușor vorbim în versuri! Nu-i superfluu de precizat, însă, că lectorul acestei cărți este tot Mariana Bădan”. ■ Radu Stern semnează *André Malraux: Gândirea estetică*, în contextul ultimului său volum *L'Irréel*, Editura Gallimard, 1975: „Problema morții artei, atât de frecventă în gândirea estetică occidentală contemporană, nu se pune pentru Malraux. Arta va exista atâta timp cât va exista și omul, căci impulsul creației sale strâns legat de imboldul supraviețuirii... Este una din ideile pe care gândirea celui care a fost André Malraux ne-o propune spre meditație permanentă și activă”. ■ Versuri semnează Mihai Ursachi (*Sulina sub lumina lunii*), Ion Chiric (*Visul de zbor al lucrurilor grele*).

• [„**Munca**”, nr. 8364] În *Însemnări de scriitor*, Valeriu Bucuroiu publică *Priveliști buzoiene*.

• **[„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 313]** *Frumusețea vieții și a artei* constituie un articol-foileton de Traian Filip dedicat lui Petru Comarnescu (continuă și în nr 314). □ E. Manu, o cronică literară despre Ion Negoițescu, *Analize și sinteze*. □ Dinu Ianculescu, un portret Traian Lalescu în *O viață împlinită*. □ *Plecarea în eternitate*, un text în memoriam André Malraux – scris de Cristian Popișteanu. □ Dan Mutașcu receptează noul volum al lui Mircea Micu, *Cetiți-le ziua*, Ed. Albatros drept *Parafraze, nu parodii*. □ Dinu Săraru anunță în aceeași colecție Masca, „o sinteză de proporții” consacrată *Dramei istorice în literatura universală și națională* de Ion Zamfirescu. □ În *Amestecate...*, Eugen Barbu se ocupă de „șopârlița – Radio Șanț”: Noël Bernard, Max Bănuș, Emil Georgescu și invitații lor, precum Monica Mihaileanu.

4 decembrie

• **[„Scânteia”, nr. 10 666]** Aflăm că *Tovarășului Nicolae Ceaușescu, altor conducători de partid și de stat le-a fost conferită Medalia jubiliară cubaneză „A XX-a aniversare a asaltului asupra cazarmii Moncada”*: „Distincția a fost înmănată, în numele Biroului Politic al Comitetului Central al Partidului Comunist din Cuba, de ambasadorul Republicii Cuba la București, Humberto Castello, în cadrul unei solemnități care a avut loc la sediul Comitetului Central al Partidului Comunist Român în ziua de 3 decembrie”.

• **[„Scânteia tineretului”, nr. 8565]** Mircea Horia Simionescu scrie despre *Scriitorul – o conștiință implicată în dialectica devenirii socialiste*: „Scriitorul operează un act de selecție aducând uzina și oamenii ce o conduc în actualitatea imediată, în fenomenologia creației acestui moment și atunci harnicii, iscușiții bijutieri ai Atelierului de scule diamantate, realizatorii unora dintre cele mai ascuțite și mai rezistente cuțite așchietoare din câte cunoaște tehnologia modernă apar ca eroi de roman, biografiile lor, problemele lor de viață dobândesc semnificații poetice.”

• **[„Luceafărul”, nr. 49]** Sub genericul *Cântării României*, editorialul acestui număr, semnat redacțional, evidențiază *Arta celor harnici*. ■ Proza-torul Ion Lăncrănjan sedimentează, în tableta *O singură iubire*, un elogiu al patriotismului, trecut prin exemple culturale precum Bălcescu, Eminescu, N. Iorga sau Sadoveanu: „Iubirea, orice iubire, înalță și purifică, iar iubirea de țară, dragostea față de locurile tale natale, față de poporul tău, dă deodată alt sens tuturor lucrurilor, ridicându-le pe podiumul tuturor împlinirilor, făcând din copilul de ieri un bărbat temerar și lucid, preschimbându-l pe adolescent în erou, cum s-a întâmplat mereu, cum se va întâmpla și de acum încolo, cum se cuvine să se întâmple”. ■ La *Jurnal de poet*, Ioan Alexandru scrie despre devotamentul profesional și bunul-simț ale chirurgului Victor Dragoș din Tîrgu Lăpuș (*Un medic*). ■ Acest număr are o încărcătură istorică, marcând 500 de ani de la moartea domnitorului Vlad Țepeș. □ Astfel, Al. Andrițoiu versifică pe prima pagină *Metafore cu Țepeș*. □ Alături, Dan Zamfirescu semnează

eseul *Un principe modern*. □ Grupajul continuă în ultima pagină, intitulată *Panteon autohton*, unde Sânziana Pop „scrutează” *Opt ani pentru eternitate*, Alexandru Duțu îl prezintă pe domnitor ca *Principe român și personalitate european*, iar Octavian Iliescu discută despre *Taina unei monede*. □ Tema numărului este „literaturizată” cu proză de Vasile Băran, care încredințează un fragment din romanul *Tinerețea lui Vlad Țepeș*. ■ La *Varia*, Al. Piru cercetează *Istoria ieroglifică* în căutare de *Măști cantemiriene*: „Voind să rămână obiectiv, nici să hulească, nici să laude, și-a travestit eroii în animale, alegând pentru fiecare erou un animal potrivit cu firea sa sau, invers, alegând pentru firea fiecărui animal un erou pe măsură. Putem spune că Dimitrie Cantemir a procedat în *Istoria ieroglifică* asemenea romancierului care nu pornește, cum greșit se presupune, de la modele reale și creează tipuri, ci, interesat de tipuri, le exemplifică prin specimene vii”. ■ Sub genericul *Itinerarii sadoveniene*, C. Stănescu pornește un foileton critic dedicat dimensiunii mitologice cuprinse în romanul *Nopți de Sânziene*, oprindu-se, în această incursiune analitică, la perspective avansate de G. Călinescu, Al. Piru și M. Ungheanu. ■ *Cronica literară* înfăptuită de M. Ungheanu aduce în prim-plan *Inorogul alb*, al treilea volum de versuri publicat de Mara Nicoară, prin care „poezia feminină românească își demonstrează încă o dată excelența”. Criticul „luceferist” formulează și unele obiecții, cum ar fi faptul că „unele poezii încep sau sfârșesc cu o notă de împrumut, din care se vede că autoarea împrumută adesea fără suficientă conștiință artistică de sine”, sau o desfășurare inabilă: „nu întotdeauna autoarea știe unde să se oprească”. Ungheanu identifică rezonanțe din poezia lui Labiș sau Blaga, dar și a Ninei Cassian, semnalând, totodată, „versuri memorabile”, în care „erotismul este distilat până la forme de un superior manierism”. ■ La *Viața cărților*, Dorin Tudoran „măsoară” *Risipă de iubire*, volumul de versuri al Etei Boeriu. Cronicarul sancționează o speculație conformistă care însoțește uneori receptarea liricii fostei cerchiste: „Debutând tardiv ca poetă, după ce dăduse la iveală traduceri exemplare din Dante și Petrarca, Eta Boeriu n-a putut scăpa comentariilor în care poezia sa a fost descifrată, deseori abuziv, prin prisma laboratorului traducătoarei. Nu se poate nega pecetea pe care școala traducerii a pus-o pe versurile originale ale Etei Boeriu, dar supralicitarea acestei evidențe ar fi nu doar o nedreptate, ci și un drum înfundat pentru orice comentariu critic”. Comentatorul reliefează un „echilibru foarte sensibil” erotic-thanatic, identificând o intersectare cu poezia lui Ștefan Aug. Doinaș. Tudoran distinge și un handicap stilistic: „Deși nu sunt puțini cei care cred că numai din exagerare ia naștere arta, mi se pare că folosirea neologismului în poezia Etei Boeriu este uneori dacă nu abuzivă, în orice caz departe de-a servi lirismul. Tăișul care se lasă *propice*, *urma propice*, *părtașul de conivență*, *albatroșii ireversibili*, *întâlnirile reiterate* usucă versurile, le înăsprește nefericit. De aici și până la prețiozitate ori silnicie nu e decât un pas”. □ Doina Uricariu supune atenției volumul *Literatură și civilizație. Încercare de antropologie*

literară de Traian Herseni: „Semnificative sunt capitolele închinat relației dintre literatură, magie, religie și mitologie, scrise fără prejudecăți și inhibiții mai vechi. Pe un drum pe care au mers Hasdeu, D. Caracostea și C. Noica în zilele noastre, Traian Herseni urmărește aventura etimologică și modificările de semnificații ale unor perechi de cuvinte. Traian Herseni ne convinge de importanța antropologiei literare. Mai mult. O serie de teze specifice teoriei literare, care sunau oarecum apodictic în spațiul acesteia, sau prea general și abstract, ne apar, așezate în noua lumină, extrem de vii și de actuale”. ■ În *Lectură și critică*, Nicolae Ciobanu investighează studiul *Hortensia Papadat-Bengescu. Portret de romancier* semnat de prozatoarea Maria-Luiza Cristescu: „Adevăratul interes al cărții ține de notațiile imediate făcute pe marginea textelor literare parcurse. În acest sens, Maria-Luiza Cristescu se dovedește o cititoare sensibilă și nu puține dintre impresiile ei de lectură merită a fi reținute”. Autorul însemnării remarcă „o observație realmente acută referitoare la muzicalitatea de fond a stilului operei Hortensiei Papadat-Bengescu, rezultată tocmai din ceea ce mulți consideră a fi, în planul expresiei, marele neajuns al acestei operei”. ■ O notă din grupajul de actualitate culturală *Prezențe* înștiințează că stagiunea Teatrului-atelier „Manuscriptum” al Muzeului Literaturii Române a fost inaugurată cu spectacolul-lectură *Ochiul*, fantasmă tragică din istoria Moldovei, de Radu Stanca, în regia lui Mihai Dimiu. Ștefan Aug. Doinaș l-a evocat pe fostul său coleg de la Cercul literar Sibiu/Cluj. În „distribuție”, actorii Violeta Andrei, Dinu Ianculescu, Ion Lemnaru, Ștefan Velniciuc și Mircea Crețu. Ilustrația muzicală a fost realizată de Anda Călugăreanu. ■ În grupajul *A patriei cinstire*, versuri de Mihai Beniuc, Vlaicu Bârna, Valeriu Bârgău ș.a. ■ Fără ancadrame festive, versuri de Constantin Nisipeanu, Ion Sofia Manolescu, Ana Mureșanu și Nicolae Prelipeanu (*Începe toamna, Fructe cerești, Nemișcatul, De neatins de neatins*). ■ Radu Anton Roman apreciază, în „caseta” cronicii de teatru, piesa *Moartea lui Vlad Țepeș* de Dan Tărchilă, montată de regizorul Mihai Radoslovescu, în premieră absolută, pe scena piteșteană: „Ideile piesei se constituie într-un subiect bine articulat, replicile sună firesc, fără obișnuitul balansat de arhaizare silnică, dar și fără barbarisme șocante. Această lucrare dramatică este un bun câștigat pentru dramaturgia românească. Un text modern și sigur” (*Un om al timpului său*). ■ „Patru schițe strălucit transfigurate în peliculă după proza impunător dramatică a lui Ion Agârbiceanu”, *Nunta de piatră* și *Duhul aurului*, filmele realizate – în colaborare – de Mircea Veroiu și Dan Pița, sunt avute în vedere de Corina Cristea la cronică de cinema: „Surpriza [...] constă în faptul că acești doi cinești au înțeles că filmul nu este monolog, nu este dialog, nu este literatură, nu este rezultatul exprimării în cuvinte, ci *vorbire, povestire în imagini captate și redade de peliculă*, că filmul nu trebuie să fie altceva decât film, în datele artei majore” („*Reluăm!*”). Autoarea consideră că muzica lui Dorin Liviu Zaharia „sparge adesea, fără să ofere momente de liniștire sau intensificare a

acțiunii în desfășurarea filmică, prin stridente melodice, printr-un text care explicitează peste măsură ceea ce deja s-a asimilat prin imagine”. ■ *Extraordinarul de fiecare zi* este descris de Mircea Florin Șandru în cronica micului ecran. ■ Constantin Stan realizează cronica radiofonică (*Magazin*). ■ Expoziția retrospectivă de la Sala Dalles a graficianului Paul Erdős, prilejuită de cei 60 de ani pe care i-a împlinit artistul sătmărean, este „contemplată”, în cronica plastică, de Grigore Arbore. Comentatorul vede în creațiile inspirate de versuri ale Lucian Blaga un vârf al rafinamentului artistic atins de grafician (*Spațiul întâmplărilor*). ■ Cronică muzicală este datorată lui Costin Cazaban (*Punți*). ■ Marin Sorescu „desface”, în *Ferestre*, însemnarea „impresionistă” *Un mare poet: Ady Endre*. ■ La *Fragmente critice*, Eugen Simion parcurge *Lumea lui Sadoveanu*, monografia înfăptuită de Pompiliu Marcea: „Întâiul merit al studiului este, fără paradox, acela că el există. Lecturile noastre din Sadoveanu sunt, prin forța lucrurilor, parțiale, la mari distanțe de timp, cu sacrificarea reliefurilor joase. Citind, acum, acest studiu în care intră toate reliefurile tipologiei sadoveniene, rămânem realmente uimiți de bogăția și varietatea lor extraordinară într-o geografie nu totdeauna mirifică”. Cronicarul arată că Pompiliu Marcea demitizează preconcepția ruralismului care ar caracteriza opera sadoveniană: „Ideea, de pildă, că proza este dominată până la saturație de țărani este falsă, dovedește el: sunt puțini țărani în cărțile lui Sadoveanu și înfățișarea lor morală nu este deloc idilică. În genere, imaginea unui Sadoveanu sămănătorist, tihnit și senin, este nereală, opera este străbătută de indivizi întunecați, complicați și violenți până la forme de sadism”. ■ *Atelierul literar* condus de Geo Dumitrescu – ca și *Poșta redacției* – nu oferă revelații. ■ Poetul Tudor George inaugurează foiletonul memorialistic *Rugbiul – tinerețea mea!* ■ La *Întâmplări cu scriitori*, Mircea Micu așază un moment hușean cu Fănuș Neagu.

5 decembrie

- [„Scânteia”, nr. 10 667] În acest număr apare o telegramă de felicitare pentru realegerea în funcția de președinte al Consiliului de Stat al Republicii Cuba a tovarășului Fidel Castro Ruz, semnată de Nicolae Ceaușescu.

6 decembrie

- [„România liberă”, nr. 9989] Nicolae Balotă propune un discurs reflexiv despre *Prezența morală și social-politică a operei literare*, argumentând importanța acestor particularități pentru o creație „dedicată prezentului”.

7 decembrie

- [„Scânteia”, nr. 10 668] Pe prima pagină citim: *Tovarășul Nicolae Ceaușescu s-a întâlnit cu Yasser Arafat, președintele Comitetului Executiv al Organizației pentru Eliberarea Palestinei*. ■ Marcel Breazu publică note de lectură la *Dialoguri despre umanism* de Alexandru Tănase, Editura Albatros:

„Tratarea pertinentă a conținutului noțiunilor abordate, analiza nuanțată a problemelor umanismului și a celor înrudite cu acesta – vădind efortul tenace de evitare a schematismului, a rigidității – dau textului o concretețe întru totul remarcabilă. Este o lucrare ce dovedește, prin concepție și redactare, ca probleme complexe pot fi discutate folosind un limbaj accesibil, cu un real folos pentru clarificarea acestora, pentru îmbogățirea culturii filozofice a maselor largi”.

● [“**Viața studențească**”, nr. 40] Rubrica *Țignal* de Ion Cherciu, prin articolul *Bărzoii și Charles Bovary*, tratează zeflemist a doua carte a criticului ieșean Ion Constantinescu, *Moștenirea Modernilor, Eseuri de literatură comparată*, Ed. Junimea, în care acesta încercase o paralelă (forțată) între Coana Chirița și... Emma Bovary (!) □ La rubrica *Din revistele studențești de peste hotare* se preia un articol din „*Studenceskii Meridian*”, URSS: *Citim mult... citim oare?* – după un sondaj printre studenții Facultății de Filologie, realizat de Institutul M. Gorki din Ural. ■ În interviul *E greu să definim matematica*, acordat de Solomon Marcus lui Octavian Știreanu, profesorul se oprește, evident, și la literatură. „Critica literară este una din formele proeminente ale culturii noastre, dar face uneori greșeala de a încerca să-și anexeze întreaga cercetare a literaturii și de aici vin unele neînțelegeri... critica literară românească e în primul rând o ramură a literaturii. Poate că e bine să fie așa: e nevoie de o privire literară asupra literaturii. Dar unii critici literari apreciază orice metodă folosită în studiul literaturii, în raport cu scopurile pe care ei le atribuie criticii literare. De exemplu, metodele matematice sunt respinse, fie pentru inaccesibilitatea lor, pentru cei care le resping, fie pentru faptul că nu sunt capabile să descopere valorile literare. *Literatura este un obiect de studiu de care te poți apropia în diferite moduri, cu diferite instrumente, în diferite scopuri*. Deci e nevoie și de critică și istorie literară, și de poetică, de teorie literară, de folosirea calculatorului, de stilistică, de sociologia literaturii ș.a.md.”

8 decembrie

● [„**Scânteia**”, nr. 10 669] Sub titlul *La izvoarele artei populare citim Însemnări pe marginea Festivalului național „Cântarea României”* de Al. Andrițoiu: „Festivalul republican «Cântarea României» va izbuti să înregistreze încă de la ediția sa princeps o hartă cât mai precisă a bogăției artei populare și, îmbogățind-o în edițiile lui viitoare, să perpetueze, prin repertoriile ansamblurilor artistice, atât formele ei durabile, cât și pe cele ce se vestesc a fi pe cale de dispariție. Atenția trebuie mărită și în cazul suprastilizării artelor populare și al mutilării lor în forme neartistice. Inclusiv în poezia populară, mai cu seamă în cea nouă, contemporană, în care se petrec multe contrafaceri, din exces de zel. Se mai arată în regulamentul-cadru al festivalului că manifestările artistice tradiționale, proprii fiecărui județ, nu trebuie abolite, ci fructificate și înglobate marelui concurs ca pe un bun câștigat. Festivalul va pune în lumină și

potențialul artistic, în energia creatoare a artistului amator din domeniul artelor frumoase, privit cu o superioritate nedreaptă atâtia și atâtia ani – dar ani în care el muncea și împodobeia pereții casei de cultură, dădea pietrei, metalului și lemnului forme armonioase. Astăzi, după numai câțiva ani de încurajare a acestui nobil efort, ne dăm seama că unii artiști amatori au expus cu succes în saloane pretențioase din țară și de peste hotare, contribuind substanțial la prestigiul artei noastre naționale. [...] Dacă în muzică, pictură, în teatru și coreografie sunt școli emițătoare de diplomă – în literatură așa ceva nu există. Facultatea de filologie emite diplome de profesori, nu însă și de scriitori. A existat, la noi, e adevărat, și o asemenea școală ce-și propunea să «facă» scriitori și care a reușit să creeze o frumoasă confrerie de breaslă, dar în care, cum spunea Sadoveanu la festivitatea de încheiere a anului școlar, au ieșit scriitori numai aceia care au intrat scriitori. Or, tocmai datorită acestei incertitudini, a acestei lipse de atestat oficial între condiția scriitorului amator și a celui profesionist nu există nici o barieră. Carnetul de membru al Uniunii scriitorilor certifică, e adevărat, notorietăți. Un Marin Preda este capitol de istorie literară. Dar acest carnet de membru al uniunii de creație trebuie, cred eu, să conducă tocmai spre pasiunea cu care scriitorul de experiență trebuie să se integreze întregului proces de creație literară, de pe întreg cuprinsul patriei – mai ales în viața cenaclurilor”. ■ Apare nota nesemnată *Eminescu și științele secolului său*: „Studiarea recentă a celor 50 de caiete manuscrise eminesciene, cercetare desfășurată sub egida Muzeului literaturii române din București, are darul de a contribui la mai buna cunoaștere a ipostazei omului de știință care a fost Eminescu. Pe zeci de pagini, scriitorul face adnotări, realizează ample comentarii, studii și traduceri în domenii, extrem de diverse, ale științelor secolului al XIX-lea. În domeniul fizicii, Eminescu studiază, spre exemplu, fenomene legate de masă, accelerație, mișcare, greutate, gravitate, optică, electricitate, magnetism ș. a., enunță și comentează legea conservării energiei. Cu competență se ocupă poetul de științele sociale, abordând probleme de istorie, filologie, demografie, etnografie. Pagini bine documentate sunt rezervate Transilvaniei, iar datele amănunțite privind județele Hunedoara și Maramureș au valoare de monografii. O bună parte din documentele poetului i-au servit pentru redactarea articolelor sale publicate în ziarul «Timpul»”.

• [„Scânteia tineretului”, nr. 8568] Nicolae Balotă publică articolul *Criticul și lupta cu inerția*: „Temeiul demersului critic nu rezidă nici în gustul literar – mai mult ori mai puțin subiectiv – nici într-o empatie – evident necesară oricui dorește să înțeleagă o operă literară, să participe la o sferă a valorilor estetice. El rezidă tocmai în gestul eminent etic al aceluia care judecă și se judecă pe sine, care intervine și ia atitudine în ordinea actelor creator umane.”

9 decembrie

• [„Scânteia”, nr. 10 670] Ion Arieșanu publică în *Reportaj din actualitatea socialistă a țării* textul *Lumini pe chipul orașului*.

• [„Flacăra”, nr. 49] Ion Brad publică poezia *Dimineața, pe Târnava mică*. □ George Arion prezintă *O viață de om așa cum a fost* de Nicolae Iorga (Minerva), ediție întocmită de Valeriu Râpeanu și Sanda Râpeanu. □ Ion Lăncrănjan publică eseul *Această țară de dor și suflet*. □ Pe pagina *Flacăra literară*, în „*Cronica pretențiilor*”, Dorin Tudoran scrie despre *Moravuri*. ■ George Alboiu, în *Trei probleme*, abordează anumite aspecte legate de critica literară și afirmă: „Orice critic este format de literatura pe care o cunoaște. Sunt critici care au de la bun început o concepție critică, pe baza unor lecturi solide, conduși de o vocație și sunt critici improvizați care nu o dobândesc niciodată. Aceștia sunt veșnicii diletanți. Poți scrie mii de pagini de critică și să rămâi un diletant notoriu, așa cum în câteva zeci de pagini poți impune un sistem critic (nu o colecție de dogme, ci un anume raport între ceea ce este constant și ceea ce este variabil în actul critic). [...] Există în critică – printre alte lucruri bune – un fenomen straniu: criticul prea grăbit nu-și mai poate propune pentru lectură decât cărți despre care, oricum, va scrie. Nu mai vorbim de ceea ce a devenit un loc comun: criticul care scrie atât de mult despre atât de multe cărți încât timpul, fizic nu-l mai justifică. Suntem îndreptățiți să vedem în acest fenomen o decadentă a lecturii. Spre exemplu, până acum câțva timp, M. Iorgulescu scria câte patru-cinci articole pe săptămână despre foarte multe cărți. Presupunând, cu oarecare efort, că le și citea, criticul în cauză oricum participă la fenomenul despre care vorbim deoarece în afară de aceste cărți nu mai putea citi și altele. În mod firesc, orice critic trebuie să-și poată permite răgazul de a citi cărți despre care nu va scrie – din orice cultură și din orice timp. [...] Trebuie să ne obișnuim a privi activitatea criticului și după faptele (cărțile) pe care le omite. Aceste „omisiuni”, când nu sunt întâmplătoare, au o anume semnificație. „Spune-mi despre cine nu scrii ca să-ți spun ce fel de critic ești”, așa ar putea fi transformat un proverb cunoscut. Bineînțeles că un singur critic nu se poate pronunța despre toate cărțile unui moment literar, însă când ocolirea unor cărți și a unor probleme literare devine evidentă, când criticul nu acceptă decât riscul de a fi mediocru, cititorul se dumirește. Un critic poate zice că și absența unei recenzii sau a unei cronici literare este tot un fel de „recenzie”, tot un fel de „cronică literară”, adică un mod de apreciere a cărții. Numai că „ambiguitatea” actului critic, în asemenea cazuri, este exagerată”. □ Aurel Baranga îi dedică un portret literar lui Malraux. ■ În *Cronica literară*, Florin Manolescu prezintă volumul lui Al. Ivasiuc, *Racul*: „Prin *Racul*, Al. Ivasiuc a scris romanul unei conștiințe tranzacționare sau, mai simplu, romanul unui trădător. [...] Promițătoare în punctul de pornire, schimbând apoi tema „din mers”, amestecând, într-o proporție care rupe unitatea romanului, elementele de eseistică și de analiză, cu cele de tip „thriller”, și fragmentele de povestire („amintirile” prin Miguel) cu paginile simbolice (metafora luptei dintre copii, metafora femeii care alăptează, metafora racilor), prevăzută, în fine, cu un deznodământ convențional, *Racul* rămâne o carte complicată, care nu reușește

să dea un răspuns nou la problema centrală a prozei lui Al. Ivăsiuc în relația dintre ideologia romanului, din ce în ce mai ambițioasă și mai subtilă, și literatura lui. În *Păsările*, prozatorul rezolvase în chip fericit acest conflict care îi macină aproape toate cărțile. Cu *Racul*, el a făcut... un pas înapoi”. □ În *Artă. Teatru. Cinema*, Octavian Păler, în *Între clasic și baroc (VI)*, publică eseu *Holbein. Surâsul lui Erasm*. □ În *Cronica spectacolelor*, Nelu Ionescu, în *Bogata rudă săracă*, abordează problema teatrului scurt. □ Adrian Frățilă publică poemul *Scrisoare XX*. □ Nelu Ionescu anunță că *Se ridică, la iași, cortina unei mari sărbători: 160 de ani de teatru românesc*. □ În *Racul* (126), Teodor Mazilu publică *Bani de buzunar*, iar Nicolae Dragoș – *Sisif*. □ Cu titlul *Cronica* (211, 212, 213, 214), Traian Prosan prezintă ultimele ședințe ale Cenaclului Flacăra. □ În *Racul* (128), Teodor Mazilu publică *Cât contează caracterul, cât contează anturajul*, Al. Monciu-Sudinski – *Stimați tovarăși redactori*, iar Nicolae Dragoș poemul *Parodie cu morală*.

• [„**Orizont**”, nr. 49] Întreg numărul este tematic și dedicat sculptorului Romul Ladea, începând cu interviul de pe prima pagină, continuând cu diferitele evocări ale artistului și încheind cu scrisorile inedite de pe ultima pagină. Câteva titluri: *Romul Ladea în viziunea criticilor de artă* („viziuni” aparținând lui Liviu Rusu, George Sbârcea, Daniel Popescu, Al. Căprariu), *Cu bătrânul maestru prin Timișoara* (semnat Al. Jebeleanu), *Amintiri despre un mare prieten* (semnat Dorian Grozdan), *Pretextele «povestirii»* (C. Ungureanu), *Scriitorii în viziunea lui Ladea* (Nicolae Țirioi), *Evocându-l pe Ladea* (Petru Sfetcă), *Un model al lui Ladea: scriitorul Virgil Birou* (Deliu Petroiu), *Documentar arhivistic: Romul Ladea și Ioachim Miloia* (Aurel Turcuș).

• [„**România literară**”, nr. 50] George Ivașcu semnează, pe prima pagină, un articol *in memoriam* Zaharia Stancu. „Prin moartea lui Zaharia Stancu cultura română contemporană a pierdut nu numai pe unul dintre cei mai reprezentativi scriitori [...], dar și pe unul dintre cei mai prodigioși moralști pe care i-ar fi putut avea”, scrie autorul articolului, cu atât mai mult cu cât „Zaharia Stancu a trăit adânc – în aceste decenii de luptă și bucurie – propria lui desăvârșire de artist-cetățean comunist”. ■ Alături este publicat poemul *Țara*, semnat de Zaharia Stancu. ■ În cadrul Festivalului „Cântarea României”, Asociația Scriitorilor din Timișoara a organizat *Zilele poeziei*, cu tema *Poezia românească sub semnul actualității*, eveniment la care au luat cuvântul: Marcel Pop Corniș, Eugen Dorcescu, Șerban Foarță și Corneliu Nistor. □ Asociația Scriitorilor din Cluj-Napoca a organizat, în cadrul Festivalului „Cântarea României” festivaluri de poezie și șezători literare la Institutul de Chimie, Facultatea de Drept, Clubul ziariștilor din Arad, Casa de cultură a studenților din Timișoara, la care au participat: Titus Andronic, Augustin Buzura, Teohar Mihadaș, Gustav Lang, István Szabó, Constantin Zărnescu etc. □ „Rotonda 13” urmează să fie dedicată Hortensiei Papadat-Bengescu. □ La Tulcea a avut loc Festivalul-concurs de poezie patriotică „Panait Cerna”. Au

fost prezenți scriitorii George Țărnea, Laurențiu Ulici, Mihai Ursachi. □ S-au întâlnit cu cititorii: Nicolae Dragoș, Mircea Dinescu, Dorin Tudoran, Elena Nestor, Al. Raicu, Horia Stanca la Cenaclul literar „Tudor Vianu” din București; Marin Sorescu la librăria „Ramuri” din Craiova unde a lansat volumul său de versuri *Descântoteca*; Dumitru Almaș, Pompiliu Marcea, Dan Simonescu la dezbaterile *Dialogul literaturii cu timpul*, în București; Radu Cârneli la Bacău etc. □ O delegație de scriitori din Irak a fost invitată de Uniunea Scriitorilor din România să semneze o înțelegere de colaborare între uniunile de scriitori din cele două țări. □ În cadrul înțelegerilor de colaborare dintre Uniunea Scriitorilor din România și uniunile de scriitori din alte țări au avut loc vizita lui Mircea Ciobanu și Petre Ghelmez în R.S.F. Iugoslavia, a lui Mircea Sântimbreanu, Tiberiu Utan și M. Ungheanu la Novi Sad, iar U.R.S.S. a fost vizitată de Jordan Chimet, Vl. Ciocov, Paul Cornea și Laurențiu Ulici. ■ Rubrica *Semnal* anunță următoarele apariții: Ludwig Uhland – *Balade* (Ed. Albatros), în traducerea lui Ionel Marinescu; N. Carandino – *Radiografii teatrale* (Ed. Eminescu), Barbu Cioculescu – *Palatul de toamnă* (Ed. Eminescu), Dan Laurențiu – *Eseuri asupra stării de grație* (Ed. Cartea Românească), Mihai Negulescu – *Ține minte zăpada* (Ed. Cartea Românească), A.I. Zăinescu – *Legea viei* (Ed. Cartea Românească). ■ Sunt publicate câteva poeme inedite de Zaharia Stancu: *Cireșul înflorit*, *Vânătoare veche*, *Cântec*, *Cântec de noapte*, *Lei*, *la circ*. ■ Mihai Beniuc publică poezia *Romantism*. ■ Gheorghe Pituș se alătură dimensiunii lirice a numărului cu un grupaj de versuri. ■ Sub genericul *Creație și valoare*, „România literară” deschide o nouă serie de dezbateri în prelungirea documentelor Congresului educației politice și al culturii socialiste. Semnează: Aurel Dragoș Munteanu, Sorin Titel, Alex. Ștefănescu. □ Contribuția lui Aurel Dragoș Munteanu se intitulează *Trăirea realului*. Teoretizând „realul” în artă, autorul se sprijină pe afirmația lui Novalis conform căreia „Poezia este realul absolut”, dar acest „real” trebuie cucerit, el „cere vocație eroică”, „încordare sufletească și intelectuală”. În încheierea articolului, semnatarul face legătura între poezie și mediul cultural în care aceasta ia naștere, conchizând că marii noștri poeți pot fi revelați lumii și înțeleși cu adevărat numai ca reprezentanți ai românismului. □ Sorin Titel scrie despre valabilitatea în timp a operei literare, dincolo de mode, identificând garantul acestei continuități: omul ca prezență centrală. „Literatura face de fapt omului un dar neprețuit: prin ea, ființa umană – Achile și prințul Andrei, Ion al Glanetașului și doamna de Guermantes, Moromete și Ana Karenina – își câștigă nemurirea, intră în eternitate. De altfel, este vorba de un fel de reciprocitate. Toți acești bărbați și aceste femei tot atât de apropiați nouă ca și ființele în vecinătatea cărora trăim, respirăm, asigură, la rândul lor, «nemurirea» literaturii.” Din acest motiv, consideră autorul, romanele lui Joyce, ale Virginiei Woolf au șanse mai mari să reziste în fața timpului decât cele ale lui Robbe-Grillet. □ Alex. Ștefănescu își intitulează intervenția *Sentimentul con-*

temporaneității. Articolul pledează pentru o literatură care se adresează momentului și care își adaptează, în acest sens, și instrumentele; sunt citați scriitori ca Marin Preda sau Radu Petrescu, autori de romane „problematizante” care întâlnesc eseistica în încercarea lor de face din cititori parteneri de reflecție și dialog. ■ Șerban Cioculescu publică *Varietăți mateine (II)*, discutând aici câteva schițe de proiecte literare publicate în Anexele ediției *Opere* apărută în 1936 sub îngrijirea lui Perpessicius. Este vorba de două povestiri *Negru și aur* și *Salon al iadului*, dar și despre un proiect de roman *Soborul țățelor*. ■ Florica Dimitrescu semnalează apariția lucrării *Schiță de istorie a limbii române de la origini și până în zilele noastre*, de Al. Rosetti, publicată în colecția *Lyceum* a Editurii Albatros. ■ Petru Vintilă scrie despre o avanpremieră editorială, *Cronologia Războiului de Independență*, detaliind felul în care s-a lucrat la alcătuirea acestei cărți de la stabilirea bibliografiei, la epuizarea anticariatelor și arhivelor de documente, la transcrierea unui bogat corpus de versuri patriotice apărute în publicațiile perioadei 1877 – 1878, până la descoperirea unor documente rare precum ultimul număr al gazetei „Națiunea română” la Biblioteca Academiei. ■ Emil Manu îl evocă pe André Malraux. ■ Nicolae Manolescu scrie o cronică despre *Tineri poeți*. Atenția sa se oprește asupra a trei volume publicate la Editura Cartea Românească: *Proprietarul de poduri*, de Mircea Dinescu, *Arcedava*, de Toma Roman, *Vindecările*, de Doina Uricariu. Remarcând nuanțe precum „ceva din cântecul de lume muntenesc deșuchiat”, „pamfletul liric”, sarcasme care „izvorăsc din prea plin”, dar și evocarea sentimentală elegiacă, criticul conchide că Mircea Dinescu este un poet înzestrat, „dar prea disponibil încă”. Creator în versuri al unui ținut imaginar, în moda timpului, Toma Roman obține de la critic următorul verdict: „Corecte, elegante, scrise cu mare îngrijire, le lipsește deocamdată acestor versuri o expresie mai vie, mai dramatică, în stare să atenueze senzația de monotonie pe care ne-o dau adesea la lectură”. *Vindecările* sunt o combinație între „stăpânire matură a emoției” și „rece meșteșug”. „Exprimarea lirică e atât de impersonală, încât poeta pare a nu vorbi niciodată despre sine”, constată criticul. ■ La cronică de poezie, G. Dimisianu scrie despre volumul *Poeme alese*, de Mihail Cruceanu (Ed. Minerva, 1976, prefață și fișa bibliografică de Emil Manu). Poetul este unul dintre promotorii simbolismului, iar cartea „face să renască atmosfera unei epoci de artă, să reînvie spiritul unui moment literar care pregătea, sub protectoare priviri macedonskiene, înmugurirea «poeziei noi»”. G. Dimisianu selectează spre comentariu câteva poeme, încheind: „E un simbolist neortodox Mihail Cruceanu, cu o contribuție la emanciparea poeziei noastre reală și prea des trecută cu vederea. Ediția recentă repară în chip fericit o nedreptate literară”. ■ La proză, Valeriu Cristea se oprește asupra cărții *Voce și val*, de Veronica Porumbacu, stabilind că scrierea este, în același timp, și autobiografie, și roman al familiei, și tablou al unei epoci (perioada de după Eliberare), și evocare a person-

alităților scriitorilor timpului sau studiu al diverselor medii profesionale. Mai mult decât atât, scrie criticul, cartea este și „o invitație la reflecție, pe marginea unor probleme de importanță majoră, dezbătute însă neconvențional, cum ar fi, de pildă, aceea a angajării scriitorului văzută uneori ca o situație concretă, individuală și uneori dramatică”. Pentru ilustrarea acestui aspect, criticul pune la dispoziție un citat în care scriitoarea se justifică: „«Nici nu am fost, nici nu pozez în victimă. Să invoc ca scuză pentru greșelile mele buna credință? Fragilitatea lujerului? Rigoarele anotimpului? Inutil și fals. Cine n-a vrut să scrie atunci, n-a scris și și-a asumat consecințele. Eu sunt dintre cei care mi-am asumat răspunderea de a fi scris. Iar dacă am avut o vină printre vinile vremii, am plătit-o. Cu spulberarea cărților mele din anii aceia, și cărțile sunt viața noastră. Cu alunecarea mea, politicoasă ori brutală, din câmpul vizual al tinerilor, pe măsură ce vor cădea marginile etapei ce-mi știa prizărit într-un colț al frescei propriul meu chip. Cu greutatea de a reveni «la uneltele mele» poetice. Cu temerea de a fi un om prematur sfârșit.»”. Criticul consideră că sinceritatea și «forța vitală invincibilă», precum și „încăpățânarea pozitivă, dar lipsită de maliție” au ajutat-o pe Veronica Porumbacu „să-și regăsească vocea autentică, distinctă, una din vocile cele mai consacrate ale liricii contemporane”. ■ Rubrica *Prezențe românești* relatează despre evenimente de la Atena care au în centru literatura română. La primul eveniment, organizat la Primăria din Atena, au participat personalități culturale elene și membrii ai PEN-Clubului elen, Ov. S Crohmălniceanu, Horia Lovinescu (președinte al PEN-Clubului din România) și Toma George Maiorescu. La al doilea eveniment, organizat la etajul 24 al Turnul Atenei, a luat cuvântul atașatul de presă al Ambasadei Române, D. Nicolae, și a conferențiat pe tema *O călătorie în România* Toma George Maiorescu. □ Revista „Cahiers roumains d'études littéraires” este semnalată de revista franceză „Magazine Littéraire” ca fiind o revistă de calitate ce „oferă o tribună cercetărilor internaționale”. „Caietele” sunt menționate și în „Bulletin International des Critiques Littéraires”, nr. 8/1976.

● **[„Tribuna”, nr. 50]** Sunt publicate versuri de Radu Cosașu (în *Cronica de trei secunde*), Dominic Stanca, Al. Căprariu, Corneliu Sturzu, Cornel Udrea, reportaj de Lucian Avramescu (în secțiunea *Itinerarii românești*), proză de Platon Pardău, *Jurnal olandez*, de Adrian Marino. ■ Victor Felea discută, în *Cronica literară*, placheta lui Dominic Stanca, *O sălbatică floare* (Eminescu, 1976): „O discretă candoare și totodată un reținut suflu romantic prezidează moralitatea intimă a poetului. Versurile au modulații, accente și o cunoscută «mireasmă» care le situează în prelungirea excelentei tradiții statornicite de către marii noștri poeți interbelici. Un deosebit simț al naturii, dar și al stilizărilor moderne, executate cu o știință sigură a efectelor, un limbaj concret, însă fără excese, și care nu își pierde spiritualitatea și farmecul, iată câteva dintre trăsăturile de ansamblu ale acestei poezii”. ■ Ion Vlad publică

al optulea articol din seria *Lectura: un eveniment al cunoașterii*, dedicat prozei lui D.R. Popescu, îndeosebi ultimului său roman, *Împăratul norilor* (Eminescu, 1976): „D.R. Popescu a recurs la sistemul de conotații al mitului folcloric, al celui antic sau al basmului propriu-zis. Viziunea scriitorului este ajutată de semnul mitic (muntele), de referințele marilor parabole ieșite din înțelepciunea și din istoria omenirii. De sorginte folclorică sunt antinomiile morale, confruntările conștiințelor, hiperbola și desemnul simbolic al personajelor, iar destinele vin din modelele teatrului tragic grecesc, invitând la lectura unor opere unde justiția e făcută în numele omului. Fața lucrurilor, convenția, simularea, cuvântul cu multiple referințe, jocul alternanțelor tot din aceste modele vin la un scriitor pentru care actualitatea este problema fundamentală”. ■ Prof. dr. Crișan Mircioiu recenzează volumul *În căutarea unor permanențe*, de Octavian Fodor (Dacia, 1976): „... rămâne o carte de căpătâi pentru toți cei ce sunt dornici de îmbogățirea spiritului prin cunoașterea tot mai adâncă și nuanțată a condiției și naturii umane”. ■ N. Carandino semnalează apariția antologiei de teatru *Gaițele*, de Al. Kirițescu, sub îngrijirea lui Valeriu Râpeanu și a Sandei Râpeanu: „Cât despre tinerii autori, ei au cel mai mult de profitat din lectura lui Al. Kirițescu. Arta dialogului de teatru, replica dramatică nemilos caracterizantă, scânteierea de stil, iată calități ale înaltei comedii care nu trebuie să cadă în desuetudine. Fiindcă, oricât ar crede contrariul apostolii facilității avangardiste, teatrul nu se scrie singur, lăsând să lunece la întâmplare penițe, pe un sul de hârtie igienică”. ■ Corneliu Nistor prezintă antologia bilingvă *Enigma Orhideei – Das Geheimnis der Orchidee*, de Anghel Dumbrăveanu, apărută în traducerea Irenei Mokka: „Volumul bilingv [...] se remarcă nu numai ca o semnificativă antologie selectivă (selecția fiind operată de o poetă, și nu de un critic!), ci mai ales, ca o izbită încercare de a transpune în limba germană un poet apreciat”. ■ În secțiunea *Tradiții culturale transilvănene*, Mircea Popa retracează istoria publicațiilor literare antebelice și interbelice în articolul *Dinamica presei literare*: „În acest an presa literară din Cluj-Napoca își sărbătorește centenarul. Acum 100 de ani, la 15/27 ianuarie 1876 apărea la Cluj prima revistă literară românească tipărită, intitulată «Lumea nouă. Gazetă serioasă și voioasă pentru toți și pentru toate». [...] Primul deceniu al secolului următor marchează trecerea de la faza tatonărilor și dibuirilor, la aceea a deplinei realizări. Câteva reviste literare scoase la Cluj, cum sunt «Răvașul» (1903-1908), «Orizontul» (1906), «Solia satelor» (1912), «Orizontul român» (1913), «Noi» (1913-1914) se bucură de câteva colaborări prestigioase, printre care am aminti numele lui O. Goga, Ion Agârbiceanu, D. Zamfirescu etc. Adevăratul reviriment al presei literare clujene se produce însă abia după război, când în condițiile social-politice schimbate ale desăvârșirii unității statale orașul pășeste la o viață culturală nouă”. ■ Nicolae Prelipceanu publică interviul realizat cu poetul Arthur Haulot.

10 decembrie

• [„Scânteia”, nr. 10 671] Apare anunțul *Astăzi la posturile de radio și televiziune*: „Astăzi, începând din jurul orei 10, studioul nostru de televiziune va efectua, din orașele Giurgiu și Ruse, transmisii directe de la manifestările ce vor avea loc, în prezența tovarășilor Nicolae Ceaușescu și Todor Jivkov, cu prilejul inaugurării lucrărilor de construcție a întreprinderii comune pentru producerea de mașini și utilaje grele. În jurul orei 11, posturile noastre de radio și televiziune vor transmite direct, de la Giurgiu, mitingul prieteniei româno-bulgare”. □ În *Reportaj din actualitatea socialistă a țării* Alexandru Brad publică *În orașul de pe meridianul 23 minute și 58 de secunde*, un reportaj despre „oamenii, industria și viitorul în Giurgiu”. ■ Dr. Virgiliu Ene semnează „*Colecția Lyceum*” în pas cu cerințele învățământului modern: „Nu de mult, colecția «Lyceum» a editurii «Albatros» a tipărit cel de-al 200-lea titlu. Faptul atesta popularitatea colecției și, în mod firesc, îndeamnă la o serie de meditații nu atât bilanțiere, cât referitoare la perspectivele acestei meritorii manifestări editoriale. [...] Ținând seama de orientarea actuală a învățământului din țara noastră, de necesitatea pregătirii temeinice a tineretului din punct de vedere politic și ideologic, de legătura nemijlocită a învățământului ca practica în producție, de faptul că ne aflăm, în cincinalul revoluției tehnico-științifice, credem că acestei colecții i se pot aduce îmbunătățiri, la bază stând Programul de măsuri pentru aplicarea hotărârilor Congresului al XI-lea al partidului și ale Congresului educației politice și al culturii socialiste în domeniul muncii ideologice, politice și cultural-educative. Iar unele dintre aceste îmbunătățiri se referă la orientarea tematică a colecției. De pildă, având în vedere faptul că din cele 200 de titluri apărute, mai bine de 150 sunt dedicate literaturii române și literaturii universale, credem că, dat fiind conținutul actualei programe de învățământ, cele 50 de titluri rezervate științelor sunt cu totul insuficiente. [...] Călăuzindu-se și mai consecvent după prevederile Programului nostru, referitoare la dezvoltarea și optimizarea învățământului, lărgindu-i-se simțitor domeniul de investigare, abordând teme noi, puternic ancorate în realitatea zilelor noastre, colecția «Lyceum» poate și trebuie să-și sporească simțitor eficiența”. ■ Despre Festivalul național „Cântarea României” scrie Cristian N. Popescu în *Selecția valorică în mișcarea artistică – act de responsabilitate socială*: „Prin mișcarea artistică de largă respirație a țării, pe care Festivalul național este chemat să o potențeze, politica culturală a partidului nostru se manifestă în mod real, cultura devine o emanație a întregului popor, izvorând din aspirațiile și exigențele lui. În această lumină se reliefează rolul de mare răspundere socială ce revine factorilor de orientare în a imprima operelor de artă un bogat conținut educativ și militant, de a căuta, în fiecare creație artistică, afirmarea angajată a concepțiilor noastre revoluționare”.

• [„Scânteia tineretului”, nr. 8569] Pentru C. Stănescu, romanul lui Dinu Săraru, *Clipa*, excelează prin „remarcabilul talent de a ține în mână firele unei

narațiuni complexe”, deși „ceea ce i se poate reproșa cu adevărat autorului se referă la atitudinea lui paternalistă, de tutelă uneori mărunță și rigidă, față de personajele cărții.”

• [„Contemporanul”, nr. 50] Este organizată dezbaterea „Contemporanului” despre: *O epocă și romanele ei*. Răspund: Mircea Iorgulescu, Dumitru Micu, Laurențiu Ulici, Liviu Petrescu, Mihai Ungheanu. „-Laurențiu Ulici: După cum știți, în ultima vreme am în vedere anul în care ne găsim- au apărut câteva romane care dincolo de ceea ce le desparte, problematic și artistic, au în comun o anume preocupare. Este vorba de interesul pentru epoca istorică cuprinsă între primii ani ai reconstrucției de după război și anii '60. Mai sumar, e vorba de deceniul 6, a cărui realitate istorică face, într-un fel sau altul, materia unor romane precum *Galeria cu viță sălbatică* de Constantin Țoiu, *Ploile de dincolo de vreme* și *Împăratul norilor* de D.R. Popescu, *Caloianul* de Ion Lăncrănjan, *Iluminări* de Al. Ivasiuc, *Clipa* de Dinu Săraru, *Cercul* de Platon Părdău, și încă altele. Ceea ce aș vrea să vă propun spre discuție este măsura în care acești autori foarte diferiți unul de altul dar aplecați asupra aceluiași univers social-istoric reușesc să se pună de acord pe ei înșiși cu epoca istorică și să se descopere prin intermediul prozei lor niște laturi mai puțin vizibile ori mai puțin comentate ale respectivei epoci, luminând-o în ultimă instanță din unghiuri de vedere – cel puțin în intenția lor – inedite. Astfel spus, să urmărim împreună, deopotrivă calitatea adevărului istoric relevat în paginile acestor romane și calitatea adevărului artistic în care cel dintâi se implică. – M. Ungheanu: Dacă vom pretinde acestor romane să reconstituie o epocă în toată complexitatea ei, vom ajunge la concluzia că reconstituirea nu se înfăptuiește integral. A confrunta cărțile citate, și altele de același fel, cu epoca, n-o să ducă la rezultatele cele mai bune pentru discuția noastră. În genere, prozatorii pomeniți vorbesc despre împrejurări petrecute în ultimii treizeci de ani, de predilecție ei se îndreaptă către deceniul al șasele al veacului nostru în România. Interesul acestor cărți stă în deosebirea dintre ele și nu în asemănarea lor, deși după cum vom vedea, unele trăsături comune există. Autorii despre care vorbim nu încearcă să înfățișeze doar oameni și fapte ci caută, mai ales. cauza producerii lor, semnificația. Ei nu vor doar să «zugrăvească» o epocă, ci s-o înțeleagă și s-o explice. Sunt romane interogative, meditative în care adesea asupra aspectului din realitate romancierii aruncă mai multe lumini, din mai multe direcții, pentru ca romanul să nu fie doar romanul unui singur adevăr individual, ci romanul adevărilor existente la un moment dat. Cred că profitabil este a-i discuta pe acești scriitori din interior și nu de a confrunta romanele lor cu epoca despre care vorbesc. Riscam să le cerem să facă din cărțile lor manuale de istorie. Și ar fi greșit. Mai fructuos cred că poate fi dialogul în direcția reluării acestor cărți, a soluțiilor artistice personale, a diferențelor de accent, nuanțat etc. Ea este posibilă pentru că de la o vreme majoritatea prozatorilor noștri își aleg cam aceleași teme și pun aceleași probleme. – Liviu Pe-

trescu : Toate aceste romane pe care le-am luat acum în discuție au foarte multe laturi comune, care le unesc dar cred că pot fi surprinse și există foarte multe aspecte care le diferențiază – la nivelul problematicii întâi de toate și le diferențiază apoi la nivelul consecințelor acestei problematici, încât avem dreptul se vorbim de câteva specii distincte ale romanului politic. După părerea mea, se poate vorbi la ora actuală de un roman consacrat unei problematici a revoluției, și prin aceasta înțeleg un roman care dezbate revoluția sub aspectul valorilor umane pe care aceasta le afirma, și a valorilor pe care le apără, a valorilor pe care eroii le apără. Din clasa aceasta fac parte, cred eu, romanele lui D.R. Popescu, cele două romane de mai înainte, ca și cele de acum – *Ploile de dincolo de vreme și Împăratul norilor*. În al doilea rând se poate vorbi de un roman care are drept problematică istoria, înțelegând prin aceasta romanul care se preocupă de dislocările sociale pe care le-au provocat anii de după război, de dispariția unor clase sau păaturi sociale, de afirmarea altora și în această sferă – sau în această categorie – s-ar încadra foarte bine romanul lui Țoiu. Aș vorbi, în al treilea rând, de un roman al puterii, cu problematică esențială puterea, cu particularități distincte față de celelalte, și în care se încadrează romanele lui Ivasiuc și Dinu Săraru (*Clipa*). Și, în sfârșit, aș evidenția a patra specie a romanului politic, dacă se poate vorbi, totuși, despre așa ceva – romanul-cronică, romanul care nu intră deocamdată în intenția noastră dar care există. Sunt romanele lui Marin Preda (*Delirul*), Eugen Barbu (*Incognito*), Francisc Păcurariu (*Labirintul*) și multe altele. – M. Ungheanu: Tipul de roman istoric – accept ca ipoteză de lucru clasificarea lui Liviu Petrescu – mi se pare mai puțin reprezentat decât romanul revoluției și cel al puterii. Numerește, acestea din urmă dau notă dominantă. Aș vrea să remarc doar că împărțirea între romane ale revoluției și romane ale puterii este uneori contrazisă de realitate. Cărțile lui D.R. Popescu, definite ca romane ale revoluției, pot fi tot așa de bine și romane ale puterii. Un personaj foarte prezent în ultimii ani este activistul de partid. Aproape fiecare din cărțile citate aici are cel puțin un personaj care este activist de partid. Amintesc *Cercul* lui Platon Pardău în care este vorba de viața activului de partid. Aceeași preocupare o întâlnim și la Augustin Buzura și la D.R. Popescu etc. Romanele revoluției introduc inevitabil în plină scenă personajul ei cel mai caracteristic. Galeria e de pe acum variată și oferă un bun punct de plecare într-o discuție privind romanul contemporan. – Mircea Iorgulescu : Evident, nu trebuie să punem față în față romanele și tratatele sau studiile de istorie, cerând să fie conforme cu acestea, însă trebuie să observăm că măcar romanele despre care s-o vorbit conțin intenția de a se reface sau crea istoria revoluției dintr-o etapă anumită. *Moromeții* vol. 2 este astfel primul roman în care se încearcă o «reconstituire» a acestui deceniu, a acestei epoci mai precis. Tema rămâne în continuare aceeași, romanele care o conțin se înmulțesc și formulele se diversifică. Ceea ce se poate observa este voința de a se cuprinde totul într-un roman, într-un ciclu sau într-o succesiune

de romane; este o voință aproape uimitoare de a se prinde totul. Este ceea ce conduce pe D.R. Popescu să refacă o lume în care există totul, de la război la revoluție, o întreagă structură, un univers integral aproape, ceea ce îl face pe Al. Ivasiuc să exploateze ideea de maximă generalitate a puterii, ceea ce îl face pe Lăncrănjan să-și facă din eroul lui un literat foarte în vârstă care o străbătut toate mediile. – Dumitru Micu: Dacă e incontestabil că nu se poate pretinde unei opere să reflecte complet epoca, să înfățișeze toate componentele unei anume perioade istorice, această afirmație, ca orice altă propoziție privind chestiuni din domeniul literaturii și artei, este susceptibilă de nuanțări, nu se poate formula în absolut. Cred că exigențele pe care le formulăm sunt condiționate de obiectul și de structura specifică a fiecărei cărți. Ce își propune, ce vrea fiecare carte, care îi este tema? Dacă un roman își propune tocmai evocarea unui mare moment din istorie, capital, crucial, atunci nu formulăm o cerință exterioară pretinzându-i să înfățișeze toate acele componente ale climatului istoric și social, fără a căror menționare nu poate fi înțeleasă respectiva perioadă, nu poate fi reliefat specificul respectivului moment. Dacă lipsește una din aceste componente, viziunea rămâne lacunară. Exigența reflectării constituentilor definitorii ale momentului 1945-1946, de pildă, într-un roman care îl evocă nemijlocit, nu e o pretenție arbitrară; ea emană din însuși obiectul reflectării, este cerută de structura romanului respectiv. – Liviu Petrescu: Vorbeam la început despre un roman al revoluției și spuneam de romanele lui D.R. Popescu că se încadrează cel mai bine acestei specii sau subspecii a romanului politic. Personajul principal al *Ploilor...* și *Împăratul norilor*, ca și al întregului ciclu este același Moise. Importantă pentru scriitor este relația acestui personaj cu revoluția, măsura în care se afirmă valoarea umană sau se anulează valoarea umană prin destinul acestui personaj. Moise, după părerea mea, este un personaj care se face remarcant întâi după de toate printr-un comportament de o absolută echivocitate, nimic din ceea ce a făcut nu este sigur, se poate face supoziții în jurul faptelor sale, în jurul asasinării lui Dunărințu, în jurul dispariției lui Calagherovici însă personajul nu se compromite prin niciuna din faptele sale, nu lasă urme prin niciuna din ele. [...] - Laurențiu Ulici: Citite în unitate cu cele anterioare, ultimele două romane ale lui D.R. Popescu scot în evidență intenția de a privi zbuciumul dramatic al epocii mai puțin la nivelul individului și mai mult la acela al clasei de indivizi, al colectivității. Perspectiva social-istorică domină asupra biografiilor individuale și nu-i greu de sesizat că personajele în jurul cărora pare a se concentra – Mircea Iorgulescu: Romanele despre care vorbim nu sunt romane ale revoluției în general, ci ale acestui eveniment istoric petrecut în România între 1948-1960. Se încearcă surprinderea unor particularități ale procesului revoluționar. Este interesant de observat caracterul participativ al acestor romane, nu de cronică. Toate romanele, indiferent de calitatea lor artistică, au acest caracter de participare foarte intensă, de dezbatere. S-a încercat prin readucerea acestor eve-

nimente în prezent un fel de trezire a conștiinței în fața lor; e foarte interesant că deși se încearcă surprinderea unor particularități ale unui proces istoric se tinde totuși către o maximă generalitate și la Ivăsiuc și la D.R. Popescu, chiar și la Țoiu, în măsura în care Merișor, personajul său, este un individ mediu, cu o inteligență strălucită desigur, dar administrativ un individ mediu. – Laurențiu Ulici: Dacă în romanele lui D.R. Popescu accentul cădea pe observarea colectivității într-un moment de «start prelungit» al revoluției, în *Galeria cu vișă sălbatică* de Constantin Țoiu, accentul cade pe individ. Spre deosebire de Tică Dunărințu, investit cu o funcție socială limpede, Chiril Merișor e un om fără nicio misiune oficială, istorică, un ins pe care problema puterii și a revoluției nu-l preocupă în chip practic, preocupându-l în schimb sub aspect ca să zic așa teoretic. [...] – Laurențiu Ulici: Mai este o problemă care cred că merită atenție. Am sentimentul că mare parte din romanele despre anii '50 sunt niște romane închise. Există o tendință de a privi această epocă într-un fel schematizat, de a o considera drept o insulă, complet despărțită de ce a fost înainte și de ce va fi după. Ca pe un fragment de istorie ce nu va continua de un altul. Ca pe un drum completamente suficient sieși, ce nu vine de nicăieri și nu duce nicăieri, începând și sfârșind cu sine însuși. [...] – M. Ungheanu: Cu întrebarea ultimă ne întoarcem la prima. Atâta timp cât epoca ne este prezentată în romane cronică, în romane frescă de tip plan, fără discontinuitățile și dificultățile de lectură pe care le presupun romanele pomenite, cititorul tânăr, care nu este avertizat altfel asupra acestei perioade, nu-și va putea alcătui o imagine altfel a ei. Nici chiar însumând aceste romane, operație pe care unii cititori desigur o fac, tabloul nu va fi întreg. În parte, fiecare din aceste cărți este interesantă, dar nu-și propune să fie un roman integral. Din *Galeria cu vișă sălbatică* atenția cititorului, deși romanul își propune ambițios foarte mult, mai ales din întâmplările din lumea rurală. La D.R. Popescu operația de reconstituire ar fi foarte dificilă. Romanele lui sunt pline de relații privind anii '50, dar ele seamănă cu un mozaic pulverizat în chip deliberat. – Liviu Petrescu: Dacă privim lucrurile din punctul de vedere al volumului de informație semnificativă pe care ni-l dau cărțile discutate și de evenimente capitale, sigur că lacune sunt, și extrem de importante. Imaginea este, până la urmă, incompletă, sau parțială. Totuși, romanele acestea izbutesc să transmită ceva și cred că lucrul acesta este important, adică izbutesc să transmită semnificația acelei epoci extrem de dramatice, în care nu s-a petrecut, practic, doar o schimbare, ci a pus în discuție totul, mai bine zis a fost repus în discuție totul. Și cred că asta e important și dă dimensiunile lucrurilor. – Laurențiu Ulici: Socotesc judecata lui Liviu Petrescu potrivită ca încheiere a acestei «mese rotunde» care n-a vrut altceva decât să pună în lumină o seamă de aspecte ale raportului dintre literatura epică de astăzi și una din temele ei preferate: realitatea istorică românească din deceniul al șaselea. N-am epuizat, se înțelege problematica dezbaterii, sperăm însă a fi oferit cititorilor un număr de sugestii fertile și,

poate, câteva idei utile. Vă mulțumesc tuturor pentru participare”. ■ În textul *Literatura independenței naționale*, Dumitru Micu se referă la cartea lui Teodor Vârgolici: „Lucrare de informație și sistematizare, *Ecourile literare ale cuceririi independenței naționale* facilitează sensibil documentarea asupra reflectării în literatură a marelui eveniment care a fost războiul neamului și, în genere, a luptei națiunii române pentru independență”.

● [„Cronica”, nr. 50] Numărul este dedicat Teatrului românesc cu prilejul sărbătoririi a 160 de ani de la primul spectacol în limba română. □ Teofil Vâlcu, directorul Teatrului Național „Vasile Alecsandri” semnează *Jubileul teatrului românesc*: „În perspectiva istoriei, a celor 160 de ani de teatru în limba patriei, cultura și etica socialismului dau strălucire nouă luminilor rampei românești, teatrului românesc”. □ Iorgu Iordan, *Amintiri... teatrale*: „Am fost și eu, o vreme, director primului teatru național românesc”. □ Const. Ciopraga, *Cuvinte despre actori...*: „Un spectacol mare presupune *participare*, răscolire intensă în conștiință, scena fiind o lume în mic, un microcosm în care puterea cuvintelor magnetizează. Când după zece ani de la un spectacol, – un gest, o frază, o privire a unui actor îți sunt prezente în spirit, înseamnă că marele teatru e viață în esență”. □ Florin Faifer semnează *Luminile „Rampei”*, o prezentare a colecției „Rampa”, Editura Eminescu. Sunt menționate volumele, pe scurt: B. Delavrancea (*Apus de soare*), G. M. Zamfirescu (*Domnișoara Nastasia*), Camil Petrescu (*Ultima oră*), M. Ștefănescu (*Căruță cu paiate*), Virgil Stoenescu (*Moartea ultimului golan*), Eugen Barbu (*Să nu-ți faci prăvălie cu scară*), A. Baranga (*Simfonia patetică; Viața unei femei*), Dan Tărchilă (*Marele fluviu își adună apele*), P. Vintilă (*Casa care a fugit prin ușă*), Corneliu Leu (*Femeia fericită*), D.R. Popescu (*Piticul din grădina de vară*), T. Popovici (*Puterea și adevărul*), I. Naghiu (*Într-o singură seară*), P. Everac (*Un fluture pe lampă*), C. Chiriță (*Adâncimi*), H. Lovinescu (*Moartea unui artist*), Marin Sorescu (*Matca*), M. R. Iacoban (*Noaptea*), Corneliu Marcu Loneanu (*Comoara din deal*), Ion Băieșu (*Chițimia*), D. Solomon (*Fata morgana*). □ În concluzie: „Pentru cartea de teatru e o zodie prielnică. Pe scenă, după experimente abuzive care au tins a uzurpa *cuvântul*, dacă nu excomunicându-l, în orice caz aservindu-l gestului adică ritualic, într-un ceremonial uneori extravagant, *cuvântul* logosul reîntră în drepturi, cum se cuvine. Sub luminile rampei, literatura dramatică se poate simți în largul ei. Prin «Rampa», colecție cu scrupul estetic, piesa de teatru primește, o dată mai mult, acolada literaturii”. □ Zaharia Sângeorzan scrie despre *Pasărea Shakespeare* de D.R. Popescu: „*Pasărea Shakespeare* este una, dacă nu singura, dintre cele mai valoroase tragedii moderne de astăzi, în care tragicul și-a descoperit și cucerit identitatea”. □ În *Mențiuni critice*, sub semnătura Arb., apare prezentarea volumului *Teatru și mit* de Maria Vodă Căpușan, Editura Dacia, 1976: „Maria Vodă Căpușan refuzând cronologia precisă pledează pentru timpul ce transcende particularul momentului dat pentru a atinge universalitatea. Un asemenea timp oferă spectatorului o detașare de cotidian pe

care autoarea o vrea comparabilă întrucâtva cu trăirea ocazionată de celebrarea mitică, arhaică, lipsită însă de componentele sacre”. □ Al. I. Friduş scrie despre *Teatrul şi publicul său*: „N-avem încă o istorie a publicului. A publicului, în general, dar şi a publicului unei anume arte. De pilcă, al artei teatrale”. □ Sub titlul *Dintr-un Dicţionar al actorilor din Iaşi* citim biografiile lui Baciú Margareta, Davidoglu Marioara (Ballu), Protopopescu Eugenia (Dimitriu), Fenel B(otez) Const. □ Mircea Mancaş scrie despre *Şcoala ieşeană de teatru*. □ Val. Panaitescu publică *Însemnări nefestive*: „Nu ştiu ce va fi cu alte teatre, dar cel ieşean mi s-a părut că e aşezat din totdeauna pe o vatră mereu fierbinte (chiar dacă clădirea a fost un timp şubrezită de ape insidioase)”. □ N. Barbu semnează *Apogeul regiei: Maican şi Sava*. □ Al. Zub scrie *Naţionalul ieşean în orizontul istoriei*. □ Ştefan Oprea prezintă *Repertoriul naţional în casa lui Alecsandri*. □ Valeriu Râpeanu se ocupă de *Exigenţele culturii teatrale*: „Ceea ce reţinem noi astăzi, în primul rând, dacă vrem într-adevăr să vorbim de permanenţe şi continuitate, este însă cu totul altceva şi anume raportul care s-a stabilit în cadrul instituţiei artistice ieşene între două noţiuni *cultura teatrală* şi *repertoriul popular*. Aparent, aceste două noţiuni sunt contradictorii, dar dacă privim structura repertoriului a doi directori de scenă din deceniul al patrulea al secolului nostru, Ion Sava şi George Mihail-Zamfirescu vom vedea că avem de a face cu două noţiuni complementare”. □ N. Carandino publică *Jurnal de teatru*, sub titlul *Daruri ieşene*. □ Prof. univ. Ilie Grămadă, director al Teatrului Naţional între anii 1959-1969 scrie *Un deceniu printre actori*. □ N. I. Popa, director al Teatrului Naţional între anii 1946-1947 scrie despre teatrul *În anii socialismului*, caracteristică principală fiind „tradiţie militantă”. □ Em. Serghie directorul Teatrului Naţional între anii 1933-1937 scrie *La 160 de ani de străduinţe...* □ Al. Arbore publică profilul *Mihai Codreanu – omul de teatru*. □ Călin Florian, regizor, Teatrul Naţional – Iaşi semnează *Regie, experiment, orientare artistică*. □ Despre *Scenografia ca artă* scrie Aurel Leon. □ În *Moment* aflăm *Programul manifestărilor din zilele 10-14 XII 1976* şi despre *Teatru radiofonic*. □ Octavian Nicolae scrie despre *Oaspeţi din R.D.G. pe scena ieşeană*. □ Numărul se încheie cu *Teatrul Naţional din Iaşi în turneu peste hotare*, un colaj de *Ecouri din presă*.

• [„Munca”, nr. 8365] În *Columna*, Dumitru Almaş scrie despre *Vlad Ţepeş, după 500 de ani*. □ În *Vitrina cu cărţi*, Mihai Coleşiu prezintă *Spre Kilimandjaro* de Traian Filip şi *Reporter pe Mississippi* de Neagu Udroui.

• [„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 314] Textul *Etică şi civilizaţie*, semnat *Săptămâna*, este consacrat *Miracolului românesc*, vorbindu-se despre „mutaţiile profunde în modul nostru de a ne raporta la ideea de civilizaţie”: „*Miracolul românesc* a făcut şi va mai face, cu siguranţă, să curgă multă cerneală în presa străină şi constatăm cu satisfacţie că, dincolo de a mai fi numai o formulă sintetică şi frumoasă, el începe să fie înţeles la adevăratele sale dimensiuni şi în resorturile sale cele mai intime. Astfel, se vorbeşte din ce în

ce mai mult despre progresul economiei românești... de caracterul conștient și entuziast al construcției, de frumusețea morală (superioară) a poporului român... Se poate vorbi așadar, în ceea ce ne privește, de o *dualitate etică-civilizație*, termeni aflați sub imperiul unui determinism de o dinamică remarcabilă. Este un semn de adâncă înțelepciune și un merit istoric al PCR faptul că a fundamentat progresul social-economic al patriei în strânsă corelație cu progresul moral...” □ Poemul *Brâncuși* de Zaharia Sângeorzan. □ Emil Manu – o recenzie la placheta lirică a Marei Nicoară, *Inorogul alb*. □ Un debut liric: Dan Ciachir. □ H. Zalis analizează câteva cărți purtând semnătura lui Chiril Tricolici: *În căutarea consistenței*. □ Un articol de popularizare a evenimentelor de *La casa de cultură Sandor Petofi*, de Al. Andrițoiu. □ În *Cronică de librărie* a lui Traian Iorga este recomandat „un ingenios bine temperat, prețuitul prozator Mircea Horia Simionescu, prezent în librăriile lunii decembrie cu *Jumătate plus unu*, Ed. Albatros, un alt «dicționar onomastic», plin de haz, derivând mai degrabă din invențiile lui Borges, decât din Caragiale, așa cum li s-a părut unora.” ■ Un alt text polemic de Eugen Barbu, *Virgil Untaru și patria*, excelent pamflet împotriva vânzătorilor de țară și a celor care nu pot înțelege noțiunile de *patriotism și poezie patriotică*: „N-am să scriu astăzi despre drama personală a domnului Untaru care se voia universitar la Sorbona și n-a ajuns decât un crainic plătit cu bucata la rău-famatul post de radio amintit. D-lui Untaru nu-i place nimic sau aproape nimic din ceea ce se face sau se scrie în România, considerând că toți oamenii de cultură din această țară au ajuns într-o fundătură spirituală din care nu mai reușesc să iasă. Dar cum o astfel de gogoriță trebuie argumentată, dl Ierunca a trecut la metode mai subtile. De fapt vrea să spună domnia sa, nu toți scriitorii români, de pildă, se simt *angajați*, lucru care parțial e adevărat, nici nu pretindem acest lucru... *avem și noi faliții noștri*, cum spunea Caragiale, asta e realitatea, n-o s-o ascundem de dragul d-lui Untaru. Numai că logica crainicului postului de radio Europa Liberă a atins limite și mai și. El dorește să credem într-o confuzie voită pe care și-o hrănește cu o logică strâmbă (**n. b.** Ierunca ia peste picior niște clișee poetice prezente la Cântarea României, considerând că limbajul poeziei patriotice se confundă cu cel al poezilor anilor 40 de tristă amintire)... Dl. V. Untaru are probabil în locul inimii un bocal cu fiere care-i dă umori tragice. Vreau să-l asigur pe dl V. Untaru că nimeni din România nu face rabat poeziei patriotarde și poezilor care scriu pe bandă rulantă și că, de fapt, avem pentru sentimentul iubirii de țară o stimă mai presus de orice, dar, în același timp, n-am vrea să primim lecții de la oameni care fac din tragedia lor personală o dramă a unei națiuni. Poezie patriotică s-a scris în toate timpurile, la noi și în toate țările din lume și se va mai scrie. Nu dl. Ierunca va reuși să distrugă acest gen literar... Îmi lasă însă un sentiment penibil strădania sa de a încuraja pe cei care vor să confunde sfântul sentiment al iubirii de patrie cu răgetele unor indivizi de la noi, pe care istoria i-a înmormântat sub lespezile uitării, așa cum va fi înmormântată – este o lege a firii – memoria ce-

lor care au părăsit România și o batjocoresc seară de seară de la o gură de canal care se numește postul de radio Europa Liberă.”

11 decembrie

• [„Scânteia”, nr. 10 672] Ziarul publică *Mesajul tovarășului Nicolae Ceaușescu adresat colectivului Teatrului Național din Iași cu prilejul sărbătoririi a 160 de ani de la primul spectacol în limba română*. □ Și Agerpres transmite despre *Sărbătoarea teatrului românesc*, notând că *La Iași au început ieri manifestările consacrate împlinirii a 160 de ani de la primul spectacol în limba română*.

• [„Luceafărul”, nr. 50, 10 pagini] Se deschide cu editorialul *Memoria timpului și actul critic*, semnat redacțional, care anunță tematica acestui număr: „A întâmpina trecerea unui anumit număr de ani, de decenii și chiar secole de la nașterea ori de la moartea unui scriitor, de la apariția unei mișcări, a unei publicații sau a unei opere literare pe care timpul și le revendică înseamnă, de fapt, a face dovada capacității de prețuire a acestora prin studiu. Momente deosebite precum cele la care ne referim sunt întâmpinate așa cum se cuvine, numai dacă rezultatele au semnificația unor autentice evenimente istoric-literare. Împotriva incompatibilității lui aparente cu natura sărbătorească a evenimentului, actul critic lucid, guvernat de criteriile exigenței profesionale, își justifică întru totul prezența. Parcurgem paginile unui număr aniversar sau comemorativ dintr-o revistă, analizăm aparițiile editoriale având același caracter spre a identifica ceea ce are cu adevărat revelator un anumit moment literar scrutat pe una dintre laturile lui fundamentale. [...] Consecvent unei practici deja statornicite, și în numărul de față *Luceafărul* se angajează la efortul de reinterpretare în spirit deschis critic a unei importante mișcări literare: Sămănătorismul – și de omagiere – apelând mai ales la colaboratori tineri – a unei mari scriitoare: Hortensia Papadat-Bengescu”. □ Astfel, scriu despre opera prozatoarei Mihai Zamfir (*În fața lui Proust*), Ioan Adam (*Spațiul intermediar*), Alexandru Ștefănescu (*Drumul spre natură*), Paul Dugneanu (*O „stilistică a temelor”*), Sultana Craia (*Exegeza operei*). □ Al. Raicu restituie trei poezii inedite ale Hortensiei Papadat-Bengescu (*Scrisoarea, Război, Arpegii*), care i-au fost încredințate de Elena Stamatiate, una dintre cele două fiice ale scriitoarei. Poeziile, compuse în franceză, sunt traduse de istoricul literar. Grupajul este însoțit de două fotografii inedite înfățișând-o pe prozatoare. □ Sub titlul *Profesiune de credință*, N. Vasilescu-Capsali reproduce, după manuscris, un text citit de Hortensia Papadat-Bengescu la Radio. Lipsesc, din introducere, informațiile cronologice. □ Eugen Jebeleanu semnează medalionul *Hortensia Papadat-Bengescu în eternitate*. ■ La discuția despre „*Sămănătorul*” și semnificația unui curent literar din cadrul *Colocviilor „Luceafărului”* participă Al. Piru, Z. Ornea, Pompiliu Marcea, M. Ungheanu și Nicolae Ciobanu. □ Al. Piru: „Sămănătorismul reprezintă o latură fundamentală a psihologiei poporului român și ne întâlnim

cu atitudini care s-au afirmat în literatura de la *Sămănătorul* permanent, chiar în zilele noastre”. □ Z. Ornea: „Sămănătorismul a readus în circulație și a valorificat util asemenea concepte precum: militantismul, tendențiozitatea, antipurismul, specificul național, dimensiunea etică, tradiția, trecutul istoric, pledând pentru dreptul la expresie estetică a țărânimii și a păturilor mijlocii”. □ Pompiliu Marcea: „În afara împrejurărilor și necesităților concrete legate de începutul de veac, apariția *Sămănătorului* își are un temei mai adânc, exprimând o continuitate spirituală, firească și permanentă, având antecedente distinse în *Dacia literară*, *România literară*, *Convorbiri literare*, *Viața*, *Vatra* ș.a.”. □ M. Ungheanu: „Semănătorismul a creat climatul unei literaturi de puternică respirație și de un caracter reprezentativ. El a întors ochiul scriitorimii către clasele fundamentale ale poporului român, către aspectele fundamentale ale vieții lui sociale și politice”. □ Nicolae Ciobanu: „În dezacord cu ideea că sămănătorismul ar fi o mișcare literară fără scriitori importanți, se cuvine să studiem modul în care spiritualitatea pozitivă a acestuia, indiscutabil existentă, stă la baza unor trăsături valoroase din operele scriitorilor la care ne referim”. ■ C. Stănescu publică, sub genericul *Itinerarii sadoveniene*, partea a doua din analiza *Noapților de Sânziene*. ■ La *Jurnal de poet*, Ioan Alexandru „așază” tableta *Alba-Iulia 1918*. ■ Noua antologie a lui Virgil Teodorescu, *Poezie neîntreruptă*, este avută în vedere de Dan Laurențiu, care consideră că selecția surprinde „mai estompat” decât precedenta, *Blănurile oceanelor și alte poeme*, „curba evoluției lirice” a autorului. ■ Dan Zamfirescu „desfășoară” partea a doua a eseului despre Vlad Țepeș (*Un principe modern*). ■ Al patrulea volum din seria de *Opere* Alexandru Odobescu, îngrijit de Al. Dima, cuprinzând *Tezaurul de la Pietroasa*, este adus în prim-plan de D.M. Pippidi. ■ D. Ma-noileanu „montează”, în *Povestitorul lui 1907*, o reconstituire narativă a arestării scriitorului-țăran I.C. Vissarion, folosind și secvențe dintr-o proză a acestuia (*Iarba fiarelor*). ■ *Proprietarul de poduri*, volumul de versuri al lui Mircea Dinescu, este discutat, la *Cronica literară*, de M. Ungheanu: „Poezia lui este un protest împotriva condițiilor care maculează viața, care răpesc spontaneitatea, care transformă omul într-o ființă artificială. [...] La un poet a cărui predilecție pentru natural este manifestă, protestul împotriva mașinismului nu poate să surprindă. [...] Un răs secret traversează însă această poezie. Poetul are iluzia atotputerniciei sale și parodiază chiar poezia. [...] Gestul juvenil, fronda străbat și aici. Sentimentul autorului este că guvernează poezia și că poate face totul cu ea. Direcția nu e lipsită de riscuri, dar pare a fi anulată de întinsele spații de poezie autentică [...]. Mircea Dinescu nu face doar simplul gest de a se reîntoarce la izvoarele simple ale poeziei, ci încearcă să atragă atenția asupra valorii pe care o are uimirea în fața minunilor firii, să polemizeze cu cei ce uită aceste drepturi ale poetului. *Proprietarul de poduri*, care se deosebește de celelalte volume ale lui Mircea Dinescu prin caracterul lui de manifest liric, afirmă pe unul din cei mai autentici poeți ai generației sale”.

■ Trei volume apărute *În regie proprie* la Ed. Litera prezintă Al. Piru la *Cartea de debut*: culegerea de epigrame *Spini printre petale* a lui Ion Geană, *Preț pentru luciditate* de Constantin Voiculescu („poezii notabile deocamdată sub raportul versificației”) și *Mamă de peste ani* de Puiu Bobelică-Cislău (ale cărui versuri izbesc „prin lipsa de artificiu, dar, cum e de așteptat în astfel de cazuri, și [prin] lipsa de artă”). ■ *Umor și gravitate* remarcă Valentin F. Mihăescu în romanul *Departé* al lui Mircea Radu Iacoban, o proză „cameleonică”, în care „personajele de comedie din primele capitole se transformă [...] în eroi de dramă”. „Chiar dacă aceste metamorfoze subite contravin tonului ironico-umoristic al romanului, ele își păstrează valoarea de contrapunct tragic, relevând fina intuiție psihologică a autorului, care știe că oamenii nu sunt totdeauna ce par a fi”, conchide comentatorul. ■ Mircea Ciobanu publică fragmente din romanul *Istории*, în curs de apariție. ■ Cu un grupaj de versuri este prezentă Mara Nicoară. ■ Teodor Anastasiu „închină” *Poeme pentru tipografi*. ■ *Spectacole târgu-mureșene* aduce Bogdan Ulmu în cronica de teatru (*Ascensiunea lui Arturo Ui...* de Brecht, în montarea lui Kincses Elemér, și *Joc de pisici* de Örkény István, în montarea lui Kovács György). ■ *Trei zile și trei nopți*, adaptarea cinematografică a romanului *Apa* de Alexandru Ivasiuc, cu care Dinu Tănase debutează în filmul de lungmetraj, este considerată de Nicolae Mateescu „un conspect găfâit” al prozei. ■ Sânziana Pop realizează cronica micului ecran. O observație: „*Revista literar-artistică tv* a avut o inițiativă hazardată cedând integral spațiul său artelor plastice. Nu punem în discuție calitatea materialelor prezentate, pentru că ele au purtat semnătura unor redactori specialiști. [...] Dar sunt, oare, problemele literaturii noastre actuale atât de puține și atât de epuizate încât spațiul de care dispun o dată pe săptămână să fie închiriat?” (*Inițiative*). ■ Emisiunea radiofonică *Viața cărților*, înfăptuită de Vasile Butuței, este salută de Ioana Diaconescu. ■ Despre pictura lui Dan Hatmanu scrie Grigore Hagiu. ■ Grete Tartler semnează cronica muzicală. ■ *Dicționarul de termeni literari* elaborat de un colectiv din cadrul Institutului de istorie și teorie literară „G. Călinescu”, sub coordonarea științifică a lui Al. Săndulescu, beneficiază de analize datorate lui Bucur Țincu (*O călăuză utilă*) și Doinei Uricariu (*Mai mult decât o inițiativă editorială*). □ Câteva constatări ale lui Bucur Țincu: „Puțini termeni literari de bază lipsesc din dicționar: *estetic* (neclar definit nici în dicționarul esteticienilor), *intuiție*, *scriitor*, *sublim*, *talent*, *comic* și *tragic*, aceștia doi din urmă înglobați injust în *comedie* și *tragedie*, deoarece au o existență conceptuală independentă. [...] Inexplicabilă este lipsa în *Dicționar...* a curentului *eminescian*, specific literaturii române, pe când alte curente naționale sau străine au fost incluse. [...] Este evident că nici un dicționar nu poate satisface toate exigențele. Dicționarul de față aduce prea mari servicii științei literare, pentru a nu-i exagera evidențierea lipsurilor”. □ Considerații ale Doinei Uricariu: „Datorită articolelor redactate de Nicolae Balotă, Al. Săndulescu, George Muntean, Adriana Mitescu, Roxana Sorescu,

M. Anghelescu, Mihai Vornicu sunt introduse în circuit numeroase concepte, probleme, aspecte și direcții actuale ale teoriei literare, semioticii, neoreticiei etc. Aceasta înseamnă un amplu efort de sincronizare și generalizare a terminologiei literare contemporane, moderne. Cu atât mai nemotivată ni se pare, în acest context, absența cuvântului «hermeneutică», a perechii «variantă» vs. «invariantă», sau a termenului «aliteratură», introdus, în 1938, de Mauriac. Nu vom afla, de asemenea, nimic despre «psihocritică», cu toată trimiterea care se face la «noua critică», alt mod probabil de a prezenta, implicit, o sintagmă extrem de folosită azi «înșelarea așteptării». Comentatoarea evidențiază o sumă de precarități, între acestea aflându-se neglijarea unor „nume contemporane ale prozei românești”, cum ar fi Marin Preda, cu teoria sa despre „structura de suprafață și cea de adâncime a operei”, dar și scriitorii care au ilustrat conceptul de *balcanism*. De asemenea, prin invocarea lui Maiorescu, Macedonski, Arghezi sau R. Picard, este contestată teza privind caducitatea pamfletului în sfera dezbaterilor de idei literare. Un lung inventar vizează absențele terminologice: „Dacă e important să știm ce înseamnă «vers acatalectic», și e important, e cel puțin la fel de stringentă cunoașterea semnificațiilor unor termeni ca: *aculturație, abstract, abreviere, actualizare, adiție, amplificare, anacronism* (fără de care e imposibilă înțelegerea relației dintre mit și teatrul modern), *anale, analitic, aporie, arbitrar, artizan, asimetrie, cadru, canon, codex, colaj, comentariu, conglobație, cosmopolitism, conveniență, copie, creativitate, critică creatoare, metaforă critică, decorativ, deprecație, echivoc, exegeză, ex machina, fetișizare, figurativ, generație literară, gust, heteronimie, iluzie, imitație, teoria infinitului estetic* a lui Valéry (esențială pentru poezia modernă), *influență, inspirație, isomorfism, isotopie, ludic, macrosmos, microcosmos, medievalistică, orator, organicism, originalitate, paralelismul artelor, pitoresc, plastic, romanul polițist, literatura de frontieră, pretext, populism, prototip, regionalism, scenariu, semnificație, spirit (witz) [sic!], spirit național, spiritul epocii literare, viziune etc. etc*”. ■ Eugen Simion așază, la *Fragmente critice*, însemnarea *Dante pe scenă*, consacrată unui spectacol văzut la Varșovia, în care Josef Szajna a montat *Divina comedie*. ■ Spre *Pridvorul cu crini* „deschide” Marin Sorescu rubrica *Ferestre*, în care „contemplă” Mănăstirea Curtea de Argeș, vizitată alături de profesorul Edgar Papu. ■ Geo Dumitrescu răspunde la *Poșta redacției*. □ Câteva corespondenți: Aspiros, A. de Chamonix, T.G.V. □ La *Atelier literar*, un grupaj de versuri de Anca-Smaranda Digă, sub genericul *Vă propunem un nou poet...* ■ Tudor George încredințează partea a doua a evocării sentimentale *Rugbyul, tinerețea mea!*. Autorul *Baladelor singaporene* își încheie însemnarea cu tradiționalul „Aho!” care i-a devenit cognomen. ■ *Încet, că doarme Sofica...* se intitulează episodul propus de Mircea Micu în cadrul rubricii *Întâmplări cu scriitori*. ■ La *Mapamond*, un fragment de Rimbaud, din *Un anotimp în infern*, în traducerea lui Tașcu Gheorghiu. ■ Sub genericul *File de istorie, file de epopee*, Nicolae Mateescu

publică primul episod din serialul *De la răscoală la revoluție*, consacrat evenimentelor din 1907.

12 decembrie

• [„Scânteia”, nr. 10 673] Al. Dima publică note de lectură la *Memorii*, vol. I, de Iorgu Iordan, Editura Eminescu: „Firește, desfășurarea următoarelor două volume va mări – în mod sensibil – interesul acestei complexe lucrări atât din punct de vedere autobiografic, cât și din cel al relatării memorialistice propriu-zise privind dramaticele evenimente dintre cele două războaie și pe cele revoluționare de după eliberare, în perspectiva insistență a omului de cultură, a profesorului și a cetățeanului militant care a fost și a rămas Iorgu Iordan”.

13 decembrie

• [„România liberă”, nr. 9995] În articolul *Critica și istoria literară față de unele probleme culturale actuale (I)*, Dan Zamfirescu punctează aspecte ce necesită reevaluare, pentru o raliere la spiritul „prezentului”, pentru a nu împiedica „transformarea, creșterea firească” a culturii românești. Sugerând „evitarea izolării creatorului de tumultul realității” naționale, căci unii autori devin „prizonieri ai «aventurii spirituale» a lumii occidentale”, atrage atenția și asupra atitudinii față de „neprețuita moștenire a *culturii populare* și față de ethosul, încă viu, al unei clase în plină și radicală transformare: țărănimea. [...] Toată marea cultură română modernă ia partea țăranului și își caută temeliile, ethosul, în cosmosul țărănesc: de la Vasile Alecsandri la Lucian Blaga, de la *Cântecele populare ale românilor* la *Elogiul satului românesc*. [...] Or, acest destin a ajuns, în epoca noastră, într-o etapă crucială. [...] Simplul fapt că, în numai două decenii, numărul celor ocupați în agricultură nu va depăși o cincime din populația țării și că ei vor fi, de fapt, *muncitori agricoli* este suficient să ne dea o idee de amploarea acestor transformări”, de care ar trebui să se țină cont, adăugăm.

14 decembrie

• [„România liberă”, nr. 9996] În partea a II-a, abordând același subiect, *Critica și istoria literară față de unele probleme culturale actuale*, Dan Zamfirescu, întrebând ce se va întâmpla cu „cosmosul spiritual purtat și făurit de țărănime”, menționează că „generațiile viitoare, născute în *orășelele* agricole, nu se vor mai deosebi ca experiență de viață, de locuitorii Capitalei”. Astfel, „din această sinteză, [...] poate să se nască – și se naște realmente – o splendidă națiune română socialistă, al cărei ethos nou poate propulsa o mare cultură”.

• [„Scânteia”, nr. 10 674] Nina Cassian semnează *Cartea pentru copii*: „Fie că e vorba de universul exterior sau de cel moral, dezvăluirile pe care un scriitor autentic le face copilului sunt sugestive și complexe și au ca rezultat nu înmagazinarea noțiunilor, ci însușirea lor intimă, determinantă pentru bogăția

sufletească și atitudinea față de lume a viitorului adult. [...] În nenumăratele întâlniri pe care le-am avut cu marele public al micilor cititori am simțit încurajarea de a scrie pentru ei cât mai liber și mai variat, de a judeca și de a râde odată cu ei, de a mă juca și de a mă ipostazia, de a reînvăța, împreună cu ei, «ce e bine și ce e rău», de a visa lângă ei, și pentru ei, visele cele mai temerare și mai frumos colorate”. ■ Locotenent-colonel Constantin Căzănișteanu marchează 500 de ani de la moartea lui Vlad Țepeș cu textul *O personalitate prominentă a istoriei naționale, întruchipare a voinței poporului român de a trăi liber în vatra strămoșească*.

- **["Viața studentească", nr. 41]** O *Revistă a revistelor studentești*, realizată de Mihai Tatulici ("Convingeri comuniste"), Ion Cristoiu ("Opinia studentească"), Dinu Flămând ("Forum studentesc") și M.N. Rusu ("Napoca universitară"), analizează cele 4 publicații importante apărute la București, Iași, Timișoara și Cluj, sub egida Consiliilor UASC. Ele devin „instrumente specifice... în rezolvarea problemelor care privesc viața și activitatea colectivelor studentești... mijloace de orientare a conținutului și direcției activității asociațiilor studentești”, aducând o contribuție substanțială la procesul de educare prin/pentru muncă a tinerilor „în spiritul indicațiilor tov. Nicolae Ceaușescu, al *Programului de măsuri*”. De multe ori însă, ele dau dovadă de superficialitate, prin idei/fraze generale în texte, lipsa de talent a unor autori (mulți recrutați din afara mediului studentesc) etc, de unde și necesitatea autocriticii – cât și a unei „reviste a revistelor”, ca aceasta de față, care să îndrume pașii celor patru publicații amintite, un „îndreptar” care să semnaleze colectivelor de redacție și consiliilor UASC faptul că „trebuie căutate rapid... modalități eficiente pentru a face în așa fel încât conținutul și calitatea intervențiilor publicistice din revistele studentești să corespundă scopului pentru care au fost înființate, importanței lor reale în viața studentească din fiecare mare centru universitar al țării.”

15 decembrie

- **["România liberă", nr. 9997]** Tia Șerbănescu analizează volumul lui Ștefan Bănulescu, *Scrisori provinciale*, despre care notează că: „este cartea unor obsesii literare, un tratat despre literatură și efectele ei, este cartea unui prozator a cărui încredere în scris nu dovedește numai talent, ci și profesionalism”.

- **["Scântea", nr. 10 675]** Emil Vasilescu semnează note de lectură la volumul *Confluente* de Z. Ornea, Editura Eminescu: „De abia ultima secțiune, *Literatură și semnificație*, așază mai ferm în prim plan esteticul și problematizarea creației literare. Pompiliu Constantinescu sau Mihail Sebastian sunt cercetați în diverse laturi alături de aspecte mai generale, ca literatură și ideologie, semnificația umană a artei, artă și ideal, filozofie și critica literară etc. Perspectiva istorico-literară și sociologică situează aceste studii – ca de altfel pe toate

din acest volum – într-o zonă mai largă de interes”. ■ Dumitru Micu publică „Sămănătorul” – un moment al istoriei culturii românești, marcând 75 de ani de la apariția primului număr al publicației: „Directorii «Sămănătorului» do-reau o literatură înscrisă în linia tradiției, fără ambiții novatoare și, în genere, fără mari ambiții artistice, direct angajată în acțiunea de culturalizare inițiată de o seamă de intelectuali luminați în frunte cu Spiru Haret. «Sămănătorul» se adresa, prin Vlăhuță și Coșbuc (ambii referendari la Casa școalelor), intelectualității satelor, învățătorilor în special, din rândul cărora își va și recruta numeroși colaboratori, străduindu-se să mobilizeze energiile acestora pentru ridicarea populației rurale la cultură și civilizație, pentru sădirea în straturile populare cele mai largi a conștiinței valorilor naționale”.

● [„Tribuna României”, nr. 99] Pe prima pagină citim poeziile semnate de Otilia Cazimir (*Pastel; Vine Moș Crăciun; Uite-o sânioară!; La drum*). ■ Ion Horea publică tableta *Florile dalbe*. ■ În *Cuvântul zilei*, ultimul pe acest an, Petre Ghelmeș publică *Lumina solemnă a sărbătorilor*: „Acum, la ceasul sărbătorilor, masa șade mereu întinsă, iar inima bate la unison sub cupola înaltă și luminoasă a omeniei. Părinți, copii, bunici și nepoți, familia întreagă, rudele și prietenii, de departe și de aproape, se regăsesc cu toții în miezul de aur al aceleiași clipe solemne, care ne aduce aminte că, înainte de toate, facem parte din aceeași familie mare, și iată, deocamdată unică, după cum ne arată atâtea cercetări ultramoderne asupra corpurilor cerești înconjurătoare: familia umană, care ea însăși trebuie apărută, ocrotită, investită cu un spor de dragoste, de frumusețe, de speranță, de bucurie și bunăstare”. ■ Revista publică *Un an în zece interviuri*: „Primul an al ultimului sfert de veac din cel de al doilea mileniu se apropie de încheiere. N-a fost în intenția noastră și nici n-ar fi fost posibil (este prea devreme pentru sinteze statistice) să prezentăm un bilanț riguros al anului 1976, așa cum la trăit țara noastră. Am recurs la o ancheta, adresându-ne unor personalități ale vieții publice. Cu regretul de a fi restrâns considerabil răspunsurile, în dorința abordării cit mai multor domenii, dam cuvântul invitaților noștri”. □ Reținem interviul cu Aurel Martin, critic literar, directorul Editurii Minerva, „Ceea ce caracterizează anul 1976 în materie de proză epică este, cred, apetența pentru social, etic și politic, deschiderea spre dezbateri, spre cauzalități, spre întrebări existențiale tranșante și spre răspunsuri nuanțate”: „- Anul 1975 a fost considerat anul romanului. Ce se poate spune despre anul 1976? – În realitate, 1975 a fost anul romanului și al istoriografiei literare. Dovadă: dificultatea în care s-a aflat juriul Uniunii Scriitorilor în acordarea premiilor. Obligat să acorde nu câte două, ci câte trei premii la aceste genuri. Sub aceeași constelație pare că stă și 1976. Chiar dacă numărul volumelor competitive e mai redus. Ceea ce caracterizează anul 1976 în materie de proză epică este, cred, apetența pentru social, etic și politic, deschiderea spre dezbateri, spre cauzalități, spre întrebări existențiale tranșante și spre răspunsuri nuanțate. Mărturie sunt cărțile lui Constantin Țoiu, Dinu Săra-

ru, D.R. Popescu, Platon Pardău, Al. Ivăsiuc, Haralamb Zincă. Și nu numai ale lor. Demonstrând, fiecare, stilul personal de abordare a problemelor. Cum personal e și cel al interpretării literaturii clasice românești la Nicolae Manolescu, Pompiliu Marcea, Zaharia Sângeorzan, George Gană, Ștefan Andreescu și la alții. Prin primii trei, 1976 poate fi considerat un an Sadoveanu. – *Ce cărți au constituit evenimentul anului? Ce tineri scriitori s-au afirmat în 1976 și cum i-a primit publicul?* – Cărți-eveniment? Înțelegând, prin ele, cărți de referință? Cărți în premieră absolută sau reeditări? O carte-eveniment este retipărirea volumului *Limba română* de Sextil Pușcariu. Deopotrivă carte de știință și model de stil. De metodologie și de patriotism. De istoriografie și de expresie literară. Fără a fi neapărat «eveniment», nu puține sunt însă, în ordine artistică, remarcabile. Mă gândesc, în speță, la două romane și la un jurnal de călătorii. Cele două romane sunt *Galeria cu vișă sălbatică* de Constantin Țoiu și *Clipa* de Dinu Săraru. Jurnalul *Carnete europene* e semnat de Adrian Marino. De la moartea lui Sadoveanu au trecut cincisprezece ani. Interval de relativă penumbră. Apariția aproape concomitentă a trei studii monografice, consacrate marelui povestitor, readuce în actualitate o operă de incontestabilă valoare. Cele trei lucrări circumscriu interesul, de subliniat, al criticii și istoriografiei literare românești pentru un prozator de indiscutabil timbru original. Cum e interesul, mereu marcat eseistic, pentru Lucian Blaga, alt spațiu reprezentativ al spiritualității noastre. Spațiu reflectat în ediții bilingve româno-italiene, româno-spaniole, româno-franceze, româno-ruse, româno-engleze, dar și prin interpretări la obiect, utilam aparținându-i lui George Gană, care, în exegeza sa, tinde să identifice straturile gândirii și poeticii blagiene. Aș fi nedrept, însă, dacă aș uita, în acest context, replica lui Ștefan Andreescu la mitul Dracula. Ștefan Andreescu e unul dintre tinerii istorici ai culturii afirmați în acest an. Alături de clujenii Aurel Sasu, autor al unui original studiu referitor la «retorica literară românească», și Mircea Muthu, semnată al unui prim volum consacrat spiritului sud-est european văzut prin prisma literaturii române. Trei debuturi marcante, apreciate de publicul cititor. – *Punerea în valoare a literaturii înaintașilor are o mare însemnătate în viața culturală. Ce a reținut atenția cititorilor în acest domeniu?* – Nu e un secret pentru nimeni că în România există un cult al valorilor tradiționale, că o editură ca «Minerva» e specializată în evaluarea critică a tezaurului literar național, că demersurile noastre actuale își au temeiurile adânci în demersurile precursorilor, că ideea continuității idealurilor umaniste ne este foarte scumpă. Într-un atare climat afectiv nu e de mirare că anual sunt retipărite opere ale clasicilor în ediții de referință sau de mare tiraj, că numai în 1976 poeziile lui Eminescu, spre a da un exemplu, au fost răspândite prin colecția «Biblioteca pentru toți», în peste 250 000 de exemplare, că tineri sau mai vârstnici cercetători se apleacă asupra unui moment sau altul din istoria noastră literară spre a-i pune în lumină semnificațiile. Niciodată în România cartea nu a fost solicitată ca astăzi. Fie ea

clasică sau contemporană. Cu o condiție: să fie actuală. Să aibă, altfel spus, semnul eternității. Clasicii îl au”. ■ Sub titlul *Antologie lirică* citim versuri semnate de: Al. Philippide (*Seninătate*), George Bacovia (*Ninge*), Tudor Arghezi (*Drum în iarnă*), Elena Farago (*Colindă*), Vasile Alecsandri (*Noapte albă*), Ion Brad (*Prea treaz*), Adrian Maniu (*Senin de iarnă*), A. E. Baconsky (*Zăpada sărută întinderile*), Tiberiu Utan (*Zăpezi*), Ion Minulescu (*Strofe pentru zăpadă*), Vasile Voiculescu (*Iarnă scitică*), Nichita Stănescu (*Colinda de inimă*). ■ Dumitru Micu publică o recenzie intitulată *Victor Rusu: „Alef - Bet”*: „Peisaje diverse, urbane, marine și campestre, locuri istorice, tărâmurii mitologice, lăcașe de cultură își găsesc în Victor Rusu un pictor care știe să dea tabloului vibrație”. ■ Dumitru Radu Popa semnează *Ana Blandiana: Despre conștiința poeziei*, o prezentare a volumului *Eu scriu, tu scrii, el, ea scrie*, Editura Cartea Românească: „Ea imaginează o veritabilă lume a poeților morți tineri (a se înțelege aici nu neapărat moartea fizică) ce ar constitui o specie umană și artistică privilegiată întru nemurire. Dezvoltată pe aceste coordonate, cartea Anei Blandiana despre poezie și viață ne pune în fața cugetărilor unui creator asupra propriului său domeniu de experiență. Ea este nu numai o culegere de impresii și convingeri personale, ci reflectă în egală măsură încadrarea gândirii creatoare într-un sistem ce valorizează aspecte esențiale ale actului poetic, privit în dinamica și organicitatea sa”. ■ În ultima pagină citim *La Moș Ajun* de Barbu Delavrancea și poezia *Zurgălăul* de Nicolae Labiș.

16 decembrie

● [„**Flacăra**”, nr. 50] D.R. Popescu publică, pe prima pagină, eseul *Patria*. □ Aurel Baranga publică o tabletă intitulată *Mult e dulce...* □ Valeriu Armeanu publică poezia *Ioan Vodă*, iar Valeriu Bucuroiu – *Moartea Zeului*. ■ În *Faptele și vorbele*, Ov. S. Crohmălniceanu publică eseul *Între pornografie și quakeri*. ■ În *Puncte de vedere*, Marian Popa scrie despre *Criticii care fac literatură*: „Se observă cu ușurință, ca un fapt spectaculos, producția beletristică a unuia critic, dar rareori aceea critică a unui beletrist. Blaga sau Arghezi au scris critică și eseistică pe teme literare, dar abia se știe câte ceva despre aceasta. Se știe însă destul despre *Adela* lui Ibrăileanu sau despre *Cearta* lui Al. Pi-ru. Se află la baza acestei curiozități un complex de inducții inevitabile, definind nivelurile cele mai superficiale ale psihologiei receptării literaturii. Procedeu cel mai simplu de apreciere exactă a valorilor ar consta în disocierea ipostazelor autorului și judecarea operei beletristice într-o totală ignorare a restului activității criticului. Va fi *Adela* un roman mai bun sau mai puțin interesant? Înclinăm către ultima afirmație. Și totuși, suntem incapabili și gândim discriminatoriu. Ne interesează nu numai Napoleon de la Austerlitz, ci și Josephine; eventual chiar mai mult Josephine. Dacă lucrurile sunt simple în cazul lui Ibrăileanu, ele se complică prin autori ca Iorga sau Călinescu. Ei sunt în primul rând personalități deși, luați prin compartimentare, deficiențele be-

letristicii nu sunt invizibile”. ■ George Arion, în *Elogiul vieții*, îi dedică un portret literar lui Zaharia Stancu. ■ În *Cronica literară*, Cornel Moraru prezintă volumul Anei Blandiana, *Eu scriu, tu scrii, el, ea scrie*: „Cartea aceasta nu constituie deloc o simplă improvizație. Sub aparența jocului gramatical, titlul ascunde un sens mai grav și ne obligă de la început să vedem în poezie o preocupare „inevitabilă”. E firesc totuși ca Ana Blandiana, într-o asemenea carte, să gândească în prelungirea propriei formule poetice. Generalizări specioase nu face însă. Intuițiile rămân într-un stadiu difuz, departe de a se articula într-o doctrină închisă. Impresia finală e de jurnal poemat, de compunere autonomă. [...] Cartea se încheie previzibil cu „renunțarea la cuvinte”. Așa se intitulează ultima tabletă. Firește nu e vorba de a renunța și la poezie. Ana Blandiana nu face din creație o problemă, cum observăm la mulți dintre contemporanii noștri. Versul este un dar natural și scriind despre el sau despre condiția poeziei, privită în absolut, nu face decât să apere lirismul de orice constrângere neavenită. La fel ca Rimbaud, tinde (cu oarecare nostalgie totuși) la starea de „voyant”. Nu-l imită însă pe poetul francez, ci doar îi codifică într-o manieră e legantă revelațiile. Poeta e conștientă că nu poate lua de aici decât ceea ce îi aparține dinainte. Pentru ea paradoxul, întâlnit atât de frecvent în volum (ca și în poemele mai recente) e, credem, un instrument de asceză și de iluminare lăuntrică. *Eu scriu, Tu scrii, El, Ea scrie* este o carte singulară la noi prin încrederea fără margini în poezie și în destinul ei”. □ Cătălin Ciolca publică poezia *Pământule, bunule*. □ În *Artă. Teatru. Cinema*, Octavian Paler, în *Între clasic și baroc (VII)*, publică eseu *Praxitele. Surâsul lui Hermes*. ■ În *Cronica filmului*, Horia Pătrașcu prezintă *Trei zile și trei nopți*, ecranizare după romanul *Apa* de Al. Ivasiuc, scenariul fiind semnat de Al. Ivasiuc și Roxana Pană. □ În *Cronica spectacolelor*, Nelu Ionescu, publică a doua parte din *Bogata rudă săracă*, tratând problema teatrului scurt. □ Cu titlul *Cronica* (215), Traian Prosan prezintă ultima ședință ale Cenaclului Flacăra. □ Ion Moise publică un reportaj intitulat *Astăzi în satul lui Liviu Rebreanu*. □ În *Racul* (129), Teodor Mazilu publică *Vinul casei*, Al. Monciu-Sudinski – *Condica de sugestii și reclamații*, iar Nicolae Dragoș, *Biblioliul*.

● [**„Orizont”, nr. 50**] Privirea este atrasă de editorialul cu titlul *Militantis-mul literaturii*, semnat de Adrian Dinu Rachieru, din care desprindem următoarea „rafinare” și implicare a ideologiei politice în literatură: „Autenticitatea, este știut, nu înseamnă însă transcrierea realității ci surprinderea esenței acesteia, înțelegerea ei artistic-filosofică; transfigurarea artistică a «minereului social» exclude factologia sau neutralismul, solicită reflecție proprie, adâncă (impunând, la rândul-i, o concepție filozofică cristalizată și interiorizată, trăire afectivă complexă, convingeri ferme), necantonață experimentărilor sterile sau acordând interes doar «scriiturii » (având inevitabil rezultat rarefierea mesajului).” ■ Serban Foartă revine, la rubrica „instantanee”, cu o decodificare a nuvelei *Ivan Turbincă*, pusă în relație cu critica literară, concluzia este: „Criti-

ca nu stă sub semnul Vidmei..., iar Moartea e un critic tare prost!” (articolul *Ivan Turbincă, Vidma și...critica literară*) ■ Ion Maxim parcurge analitic cartea *Romanul lecturii* (Ed. C R., 1976) a lui Gelu Ionescu, o cercetare proprie a fenomenului literar, cronicarul notând spre final: „[...] peste toate observațiile ce i se pot face, întâiul volum de critică al lui Gelu Ionescu demonstrează dacă mai era nevoie, că o carte de cronici, oricât de interesante și îngrijit scrise, rămânene semnificativă pentru un critic ce-și dă adevărata măsură într-un volum unitar, pornind de la o idee îndrăzneată, oricât de discutabilă, aplicată cu perseverență. Cum este și cazul cărții de față.” ■ Stela Mirel realizează profilul literar al istoricului și criticului literar Mircea Zăciu în articolul *Mircea Zăciu și spațiul românesc*. ■ Poeziile sunt semnate de Ioan Șerb, Ion Iuga, Emil Manu și Elisabeta Isanos. Proza îi aparține lui Dan Mutașcu. ■ V. Șerban combate clișeele pleonastice și pledează pentru *A vorbi și a scrie frumos*.

● **[„România literară, nr. 51]**Rubrica *Viața literară* este subintitulată *File pentru „Cântarea României”*. Secția de poezie a Asociației Scriitorilor din București oferă sprijin actorilor care participă la „Cântarea României” punându-le la dispoziție montaje literare „inspirate din realitatea socialistă”. Continuă ciclul de spectacole cu muzică și poezie cu recital Tudor Gheorghe pe versuri de Alexandru Macedonski. □ Un recital de poezie patriotică a organizat și Asociația Scriitorilor din Iași. Au participat: George Lesnea, Ioanid Romanescu, Silvia Rusu, Corneliu Sturzu și Horia Zilieru. □ Asociația Scriitorilor din Cluj a organizat șezători literare la Casele de Cultură din Satu Mare, Bistrița, Baia Mare, Turda. □ Asociația Scriitorilor din Timișoara a organizat, împreună cu revistele „Transilvania” și „Orizont”, o discuție despre poezia și proza contemporană la care au participat: Ion Arieșeanu, Anghel Dumbrăveanu, Mircea Ivănescu, Ion Mircea, Mircea Tomuș etc. La „Zilele culturii din Caransebeș” au participat, din partea aceleiași asociații George Suru, Cornel Ungureanu, Horia Vasilescu și Petru Vintilă. □ Asociația Scriitorilor din Tg. Mureș a organizat, împreună cu revistele „Steaua” și „Familia”, șezători literare la Casa de Cultură a sindicatelor din Oradea, Teatrul din Satu Mare, Casa de Cultură din Baia Mare. Au participat: Eugen Uricaru, Bajor Andor, Markó Béla, Horváth Imre etc. □ Ion Hobana, secretar al Uniunii Scriitorilor din România, și Hashem El-Taan, secretar administrativ al Uniunii Scriitorilor din Irak, au semnat o înțelegere de colaborare cu Uniunea Scriitorilor din Irak. A fost prezent și Virgil Teodorescu, președintele Uniunii Scriitorilor. □ A avut loc festivalul „Argensis”, organizat de Uniunea Scriitorilor și Comitetul pentru cultură și educație socialistă al Județului Argeș, unde au citit poeme patriotice: Al. Andrițoiu, Ion Bănuță, Matei Gavril, Nicolae Dragoș, Angela Marinescu, Otilia Nicolescu, Dan Rotaru, Dorin Tudoran etc. □ A fost inaugurat, la Casa Scriitorilor „Mihail Sadoveanu”, cnaclul „Laudă Omului”, organizat de Uniunea Scriitorilor și Uniunea Compozitorilor. Au fost prezenți Virgil Teodorescu și Ion Dumitrescu, președintele Uniunii Compozi-

torilor. □ Revista de limbă sârbă, editată de Uniunea Scriitorilor din România, „Književni život”, împlinește 20 de ani de apariție. □ S-au întâlnit cu cititorii: Mihai Cruceanu în comuna Buzești, jud. Gorj; Constantin Țoiu la Clubul Studenților de la I.M.F; Eugen Lumezianu la Constanța, Nicolae Dragoș și Sânziana Pop la Brașov etc. ■ Rubrica *Semnal* anunță următoarele apariții editoriale: Marx, Engels, Lenin – *Despre om și umanism* (Ed. Minerva), Teofil Blaj – *Franța* (Editura Științifică și Enciclopedică), Radu Selejan – *Cercul adevărului* (Ed. Eminescu). ■ Ștefan Aug. Doinaș semnează poemul *Cântecul visătorului*. Mai publică poezie în acest număr Carolina Ilica și Paul Tutungiu. ■ Geo Bogza publică articolul *Nostalgia valorilor*. Semnatarul evocă personalitățile valoroase ale vieții literare românești prin prisma revistelor care l-au format („Universul literar”), la care a colaborat („Bilete de papagal”), care îi prilejuiesc o nostalgică retrospectivă („Viața Românească”). ■ Dezbaterea cu tema *Creație și valoare* continuă cu articole semnate de Al. Dima, Mihai Gafița, Silvian Iosifescu. □ Pornind de la afirmația că cea mai adecvată concepție asupra creației artistice rămâne cea marxistă, Al. Dima își propune să teoretizeze conceptul de valoare estetică. În viziunea autorului, valoarea estetică a creației literare este ceea ce conferă „tendința ei de a îngloba celelalte componente ale axiologiei, celelalte valori, cele etice, de cunoaștere, filozofice, politice, religioase etc.”. De asemenea, este afirmat caracterul peren al literaturii de valoare, tot ca o calitate intrinsecă acesteia. □ Silvian Iosifescu face *Elogiul recitării*. Semnatarul articolului consideră că recitirea este singura cale de a pătrunde pe deplin valoarea operei literare în cazul lecturii critice, dar nu numai. □ Exemplificând cu *Odele* lui Horațiu, Mihai Gafița expune opinia conform căreia perenitatea operei literare este în strânsă legătură cu lumea pe care o zugrăvește, cu importanța figurilor pe care le zugrăvește. ■ Mircea Iorgulescu comentează selecția de poezii intitulată *Poezie neîntre-ruptă*, de Virgil Teodorescu (Ed. Minerva, colecția *Biblioteca pentru toți*, prefată de Nicolae Balotă). Comentatorul situează poezia lui Virgil Teodorescu sub semnul mișcării, diferențiind-o, în acest sens, de poezia suprarrealistă și explicând caracterul ei „domolit” față de aceasta, pe care l-au remarcat și alți exegeți „În realitate, aceste raporturi arată mai degrabă existența unor diferențieri structurale și a unor asemănări exterioare: poezia suprarrealistă exaltă dinamismul, mobilitatea, mișcarea în sine, poezia lui Virgil Teodorescu este dominată de materii dinamice, mobile, mișcătoare. În vreme ce în poezia suprarrealistă mișcarea este exclusiv o stare, la Virgil Teodorescu este întotdeauna și un eveniment: „«forța dinamică» este în lucruri [...], nu «deasupra» lor”. ■ Șerban Cioculescu semnează articolul *Varietăți mateine (III)* în care cercetează o altă operă proiectată de-ale lui Mateiu Caragiale: o monografie a contelui de Hoditz, personaj ciudat al secolului al XVIII-lea, de felul lui Pașadia și Pantazi. ■ La *Evocări* este publicat textul *Bandă de magnetofon pentru Eugen Jebeleanu*, de József Méliusz, tradus de Constantin

Olariu. ■ Nicolae Manolescu analizează, la *Cronica literară*, volumul *Risipă de iubire*, de Eta Boeriu, concluzionând că poezia acesteia este „una de reminențe culturale”. Un alt volum care îi reține atenția criticului este *Ardere de tot*, de Ileana Mălăncioiu: „Fără îndoială, sunt poezii admirabile în cartea Ileanei Mălăncioiu, originale ca și în *Către Ieronim* sau *Inima reginei*, dar și o monotonie venită din repetarea până la saturație a acelorași lucruri fără marea economie a obsesiei. E limpede că lirismul a început să se subțieze, ritualizându-se, în schimb la maximum limbajul, și dând adesea impresia de bătaie în gol a versului. Eroarea poetei e de a supralicita un sentiment și o formulă lirică. Există însă în *Ardere de tot* o poezie (*Un câine*) care, prin recea cruzime a notației, prin fabulos-obiectiva proiecție simbolică, poate reprezenta un semn de înnoire față de stilul din ce în ce mai ezoteric al autoarei”. ■ La *Prima verba*, Laurențiu Ulici scrie despre debutul în critică al prozatoarei Maria Luiza Cristescu. Aceasta semnează volumul *Hortensia Papadat-Bengescu, portret de romancier* (Ed. Albatros). Analiza merge foarte aproape atât de viziunea teoretică a autoarei cât și pe firul explicativ al personalității acesteia, al „conjuncturilor” psihologice traversate», încercând astfel să circumscrie profilul singular al scriitoarei. ■ Ioana Mălin apreciază reportajele de scriitor, menționând emisiunea în care Constantin Țoiu prezintă Bărașanul. *Revista literar-artistică* ilustrează aniversarea a 160 de ani de la primul spectacol de teatru din România.

● [„**Tribuna**”, nr. 51] Conține versuri de Mircea Vaida, Pavel Bellu, Radu Cosașu (în secțiunea sa *Cronica de trei secunde*), reportaj de Lucian Avramescu (în rubrica *Itinerarii românești*), fragmente din *Jurnal olandez* de Adrian Marino. ■ Ion Vlad discută două volume de interviuri, *Martori oculari* (Juni-mea, 1976), de Dorin Tudoran și Eugen Secoleanu, și *Dialoguri fără Platon* (Dacia, 1976), de Nicolae Prelipceanu: „Reporterul primează în prima culegere de dialoguri și prezența acestuia ține de atributele reportajului în general și de modelele sale (Geo Bogza). Dorin Tudoran și E. Secoleanu produc revelatoare confesiuni, întreabă și înregistrează răspunsuri emoționante, de o indiscutabilă sinceritate”; „Dialogurile sunt rezultatul unei strategii a inteligenței, a cunoașterii și a spontanei treceri de la un subiect la altul. [...] Autorul «dialogurilor» are discreția necesară, tactul și privirea fără de care o convorbire devine un anost și neinteresant monolog – jucat prost și fără convingere – de actor neobișnuit cu rolul”. ■ Al. Căprariu prezintă volumul *Spre Kilimandjaro* (Dacia), de Traian Filip: „Cartea este, în egală măsură, jurnalul unei călătorii, dar și romanul unei prietenii”. ■ Liviu Petrescu analizează proza lui Al. Ivăsiuc, îndeosebi romanul *Racul* în articolul *Sub zodia „racului”*: „Problematika romanelor lui Al. Ivăsiuc a rămas, în linii generale, neschimbată, de la *Vestibul* până la *Racul* e o problemă a «existenței», pe care scriitorul o salvează totuși de la monotonie, prin lumina mereu nouă pe care o aruncă asupra-i. În primele trei romane (*Vestibul*, *Interval* și *Cunoaștere de noapte*), «existența» apare ca

o categorie mai curând naturală; ea constituie o realitate dialectică, un echilibru între contrarii, de care ascultă întreaga fire. [...] În următoarele trei romane (*Păsările*, *Apa și Iluminări*), scriitorul va face din «existență» o categorie emnamente socială; ceea ce atrage după sine o importantă modificare de viziune. [...] În *Racul*, perspectiva are să se schimbe din nou; în sensul că problematica «existenței» va primi o deschidere metafizică». ■ Constantin Cubleşan este prezent în paginile revistei cu articolul *Teatrul istoric al lui Victor Eftimiu*: „Dramaturgia lui Victor Eftimiu – ca și versurile, proza și publicistica, în egală măsură – poartă în substanța, în spiritul ei, ardența unui patetism grav și sonor. Temperamental el este un retoric – gesticulația largă, verbul avântat, fac din creația sa o operă de bună calitate agitatorică și nu o dată, citind ori ascultând prea lungile și prea discursive tirade ale eroilor săi, ai sentimentul copleșitor că ele nu-și pot afla sensul adevărat decât rostite în fața unor mari mulțimi, că ele pentru asta au fost scrise și gândite anume”. ■ În dosarul *Permanența istoriei*, Octavian Șchiau semnează textul *Vlad Țepeș în literatură*: „În literatura română Vlad Țepeș intră pe «poarta mare» prin *Țiganiada* lui Ion-Budai Deleanu, care demonstrează o bună cunoaștere, reală, a faptelor acestuia și se dovedește un mare admirator al eroului său, pentru tot ceea ce a întreprins el pentru instaurarea dreptății și apărarea țării. G. Mavrodolu în drama istorică mai puțin cunoscută *Vlad Țepeș* evocă patriotismul voievodului muntean, reluând subiectul unei mai vechi drame scrise de Ioan Catina. Scriitorii din generația pașoptistă, mai ales cei care au cultivat legenda istorică, l-au evocat fie în *Țepeș și solii* (Dimtrie Bolintineanu), fie în *Vlad Țepeș și stejarul* (Vasile Alecsandri). Ion Al. Lapedatu ni-l prezintă pe Țepeș în nuvela romantică *Amor și răzbunare*, iar Eminescu, cum se știe prea bine, l-a fixat ca nimeni altul în cunoscuta-i strofă din *Scrisoarea a III-a*. Dintre condeiele mai noi reținem pe Mihail Sorbul cu a sa comedie *Praznicul calicilor* și mai puțin cunoscuta poezie a lui Tudor Arghezi *Vodă Țepeș*, din care desprindem mai ales setea de dreptate a domnului muntean...”

17 decembrie

• [„Scânțea”, nr. 10677] Conf. univ. dr. Mihai Dimiu, Institutul de artă teatrală și cinematografică „I. L. Caragiale”, publică *Însemnări pe marginea Festivalului național „Cântarea României”*, intitulată *Tinerețea dramaturgiei cu temă istorică*: „Toată dramaturgia românească, încă din obârșii, a fost impregnată de conștiința misiunii sale educative: în schimb, în problema eroului au coexistat, pe lângă izbânzi, și dibuiri – uneori chiar la autori consacrați, ca Delavrancea. O evidentă restructurare calitativă a eroului dramatic s-a efectuat atunci când societatea noastră a evoluat spre socialism, când funcția formativă a teatrului a devenit primordială, când, în mod necesar, eroul nu mai putea deține doar însușiri etice, ci a început să fie investit și cu implicații politice. [...] Fără îndoială că, stimulate de climatul de efervescentă generat de ampla com-

petiție națională – Festivalul *Cântarea României* – stagiunile viitoare vor înălța și vor lărgi palmaresul realizărilor memorabile propulsate de acele figuri ale istoriei noastre care, fie ei voievozi sau eroi ai clasei muncitoare, au fost personalități semnificative ale poporului nostru în lupta lui pentru demnitate și o viață mai bună”.

● **[„Contemporanul”, nr. 51]** Dumitru Micu prezintă *Romane de debut*. □ „După patru culegeri de poeme și o carte de reportaj, Ion Țugui ne oferă un roman. Titlul *Voivodeasa* ... ne predis pune, desigur, să credem că e vorba de un roman monografie, și scrierea chiar conține elemente ale unei monografii de sat bacovian, numai că de îndată ce începem a citi, aflăm de existența în munți a unei bande ce terorizează Voivodeasa și, în consecință, ne așteptăm să parcurgem episoade a căror desfășurare pretinde un alt teritoriu decât acela al romanului de tip monografic”. □ „Trecut cu toate armele și bagajele pe teritoriul prozei după o activitate lirică începută (editorial) în 1968, Radu Selean se dovedește un bun cunoscător al vieții din medii minere, fapt atestat și de romanul *Cercul adevărului*, primul vehicol al aventurii sale în epica de mari dimensiuni”.

● **[„Cronica”, nr. 51 (568)]** Pe prima pagină apare *Mesajul adresat de tovarășul Nicolae Ceaușescu colectivului Teatrului Național din Iași cu prilejul sărbătoririi a 160 de ani de la primul spectacol în limba română*. □ Alături apare și un *Decret prezidențial* „privind conferirea Ordinului «Meritul Cultural» clasa I Teatrului Național din municipiul Iași”. □ Tot pe prima pagină citim și *Telegramă Comitetului Central al Partidului Comunist Român, Tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român*, semnat de Colectivul Teatrului Național „Vasile Alecsandri” Iași. ■ Liviu Leonte semnează *Ieșirea din infern*, o cronică literară la a patra ediție a romanului *Alexandra și infernul* de Laurențiu Fulga: „A patra ediție a romanului în populara colecție a Bibliotecii pentru toți este un frumos omagiu adus scriitorului sexagenar, *Alexandra și infernul* este cea mai bună care a lui Laurențiu Fulga, acest bun scriitor și bun prieten al scriitorilor”. ■ Const. Ciopraga revine la *Fragmentarium* cu textul *Hortensia Papadat-Bengescu în fața timpului*: „Scriitoare de tip cerebral, întrebător, Hortensia Papadat-Bengescu se numără, împreună cu Liviu Rebreanu, cu Camil Petrescu și alții, printre ctitorii romanului românesc modern”. ■ În *Mențiuni critice* citim: □ C. Isac scrie despre *Scara vieții* de Tudor Teodorescu-Braniște: „Profesând scrisul zilnic, Tudor Teodorescu-Braniște cultiva limbajul ales investind deopotrivă în articolele polemice și în portretele schițate în contururi clare, harul său original”. □ Nae Antonescu prezintă *Scriitori români despre limbă și stil* de Gh. Bulgăr: „Antologia prezintă oglindește veridic paralelismul dintre creșterea continuă a literaturii și îmbogățirea tezaurului expresiv al limbii române, ea devine un prețios auxiliar pentru toți acela care se interesează de problemele de cultivare a limbii și literaturii române”. □ Emil Nicolae recenzează *Chemarea mărilor* de An-

ghel Dumbrăveanu, Editura Dacia, 1976: „Atributul care se impune după lectura acestor însemnări de călătorie este corectitudinea”. ■ Sub titlul *Cartea care ne-a fascinat copilăria* citim: □ Emil Brumaru, *Argumentul falsului anchetator*: „Mult timp am crezut că nu-mi voi pierde niciodată copilăria. Mai întâi cu uimire, apoi cu neliniște și-n cele din urmă cu spaimă mi-am dat seama că sunt părăsit pentru totdeauna de personajele cărților citite-n lumina aceea pe care nici nu mai știu s-o numesc. Primeam și trimiteam scrisori, mă întâlneam cu prieteni dragi, discutam în lungi plimbări autumnale. Dar de la o vreme, mereu, lângă mine, un gol de aer auriu mă făcea să bănuiesc ceva nesfârșit de tandru și trist. Și-ntr-un târziu am înțeles: își luau rămas bun... Plecau Tom și Becky, D'Artagnan și Athos și Porthos și Aramis. Plecau vicontele de Bragelonne și contele de Monte-Cristo. Și însuși căpitanul Nemo. Cum aș mai fi putut să-l opresc?”. □ Al. Andriescu, *La izvoarele poeziei*: „Nu o carte, ci un basm, aș putea spune că mi-a fascinat copilăria. Este vorba de *Făt Frumos din lacrimă*, care mi s-a citit, pe când încă nu puteam dezlega taina literelor, dintr-o ediție veche a scrierilor lui M. Eminescu, tipărite la Iași, în 1914, sub titlul *Opere complete*”. □ Al. Călinescu, *Teritoriul pierdut*: „Răspunsul este, mă tem, previzibil și banal: *Insula misterioasă*. De ce această carte? Cum o citeam? Greu de spus, astăzi”. □ Mircea Ciobanu, *Creangă*: „Știu că înainte de a învăța la școală am făcut o călătorie pe jos până la prima librărie – era vară, eram desculț – și-am cumpărat cu banii mei (chiar banii mei!) o broșură cu gravuri frumoase despre Danilă Prepeleac și Stan Pățitul. Am citit-o și nu miau plăcut decât desenele. Și asta pentru că citisem la cinci ani o carte cu povești orientale. Mai târziu mi-am dat seama că și Creangă a început să-mi palcă, dar atât de mult, încât niciodată n-am pus în legătură numele lui cu ceea ce fiecare om știe că este o creangă. Numele lui Ion Creangă mi se părea și mi se pare divin”. □ I. Constantinescu, „*Nu o carte plină de copilării va îmbogăți viața copilului*” (Proust): „N-a fost o singură carte, ci două: *Poveștile* lui Creangă și *Călătoriile lui Gulliver*”. □ Radu Cosașu, *Niciodată n-am vrut să naufragiez*: „Cartea care mi-a fascinat copilăria are drept titlu *Doi ani de vacanță* și e scrisă de autorul francez Jules Verne”. □ Paul Georgescu, *Deliciosul vîfor*: „Prima încercare de a fi alfabetizat a sfârșit brusc și prost la litera i. M-am înțepenit în i – și, n-a mai mers. De citit, îmi citea o fată cu cinci ani mai mare, ore în șir, toate scornelile de rigoare în acel timp și loc: Ispirescu, Tarzan, Ico-nița Zorinei, Andersen și tot ce se nimerea. Îngrozit că încheind prima primară (învățasem a citit singur!) tot nu ieșeam din *Submarinul Dox* (ce săvârșea o trăsnaie pe săptămână), tata mi-a dat o carte cu două dungi albastre și titlul auriu: *Uvar*”. □ Mircea Iorgulescu, *Ziarele*: „Am învățat să citesc pe la 4-5 ani, după ziare, începând cu literele mari, din titluri, și trecând, probabil destul de repede, și la cele mici, la «text»”. □ Nicolae Manolescu, *Julvernien*: „Nu e nevoie să mă gândesc mult: romanele lui Jules Verne. Și, mai ales, *Insula misterioasă* și *20.000 de leghe sub mări*”. □ Florin Mugur, *Din vreme de răz-*

boi: „Nu știu dacă e un semn de dragoste: citeam pentru că nu eram în stare să fac altceva. Nu mă pricepeam nici să joc fotbal (pe atunci se spunea «football»), nici să înalț zmeul, nici să învăț ca premianții. Luasem, deci, hotărârea să citesc o carte pe zi și o duceam la îndeplinire”. □ Mihail Petroveanu, *Între Don Quijote și Mitică*: „Ce bine era când mă identificam alternativ cu Don Quijote și cu Mitică, acest Sancho Panza balcanic!”. □ Ilie Purcaru, *Zare cu păsări*: „Mi-a plăcut foarte mult, enorm de mult, o carte care se chema *Amiralul Lili*. Nu mai țin minte autorul”. □ Lucian Raicu, „*Prinț și cerșetor*”: „Dar să răspund la întrebare: o carte care mi-a fascinat copilăria – *Prinț și cerșetor*. Misterul unor substituiți, de genul care se practică aici – și al posibilității infinite, al puținței ca un om să trăiască altfel decât este, sau să fie luat drept altceva decât este, misterul felului neașteptat în care imaginea noastră se răsfrânge în noi înșine și în ceilalți – m-a copleșit, literalmente”. □ Mircea Horia Simionescu, *Humuleștii de pe valea Ialomiței*: „Însemnează că prima lectură adevărată, probabil cu puțini ani mai târziu, a fost capodopera *Amintiri din copilărie* și, ca orășean ce nu cunoștea alte peisaje sătești, întâmplările lui Nică a Petrei s-au așezat și localizat în Moroenii primei mele cunoașterii...”. □ George Timcu, *Tinerețe și totuși...*: „E foarte dificil de ales, fiind mai multe, mai mulți autori, care mi-au fermecat copilăria. Și totuși voi da un răspuns, dar ei nu ar fi titlul unei cărți, ci al unui... basm. E vorba de *Tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte*”. □ Constantin Țoiu, *Un rege al Terrei*: „*Viața și nemaipomenitele aventuri ale lui Robinson Crusoe* spuneam că este cartea ce mi-a încântat copilăria, printre altele (și nu uit să adaug *Aventurile submarinului Dox*). Dar *Robinson Crusoe* deține locul de frunte”. □ Tudor Țopa, *Stea dublă*: „*Harap-Alb* împreună cu *Tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte* au fost miezul care a iradiat tot volumul lecturilor mele infantile și de mai târziu (și asta la un ins pentru care lumea cărții și cealaltă comunică neînterupt, fac una, ins căruia livrescul îi e o boală exclusă)”. □ Laurențiu Ulici, *O pierdere amânată...*: „Dacă mă gândesc bine, aș putea să spun că, în definitiv, cartea care mi-a fascinat într-adevăr copilăria a fost *Micul prinț*, citită însă la o vârstă când, biologic vorbind, încetasem să mai fiu copil”. □ Mihai Ursachi, *O urmă pe nisip*: „Am învățat să citesc la vârsta de 6 ani, prima impresie literară puternică de care îmi amintesc mi-a lăsat-o o carte cu poezii, de Vasile Alecsandri, pe care am citit-o de mai multe ori pe când aveam 7-8 ani. Tot în acea perioadă am citit *Robinson Crusoe*, care m-a electrizat”. □ Romulus Vulpescu, *O carte de nimeni pentru toți*: „M-au tulburat, firește, *Făt Frumos din lacrimă*, ca și *Tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte*; m-au fermecat Andersen și Dulfu, Perrault și Moș Nae, Frații Grimm și *Povestea neamului nostru*; și, desigur, mulți alți autori și eroi pe care, zgândărind cicatricea de zgură, i-aș regăsi pietrificați de lava amintirii”. ■ Din *Moment* reținem: □ necrologul nesemnat *George Sidorovici*: „Scria chibzuit și desăvârșit, puțini scriitori români de azi își pot compara fraza cu fraza lui George Sidorovici”.

□ N. Irimescu, *Existențialismul*: „O sistematică trecere în revistă a «filozofii-lor» existențialiste întâlnim în nr. 23 al «Erei socialiste». Urmărind temele existențialismului, articolul lui Al. Golianu se ocupă de condiționarea lor istorico-socială, de condiționarea biografic-individuală în funcție de personalitatea fiecărui gânditor”. □ Hertha Perez, *Alfred Kittner*: „La 70 de ani, Alfred Kittner, binecunoscut poet german din România, este un liric, care se sustrage etichetărilor”.

• [„Munca”, nr. 8366] În *Pentru repertoriul formațiilor teatrale de amatori*, sunt prezentate pe scurt piesele *O întâmplare la sectorul suflete* de Al. Mirodan și *Mintuleț în iad* de Sütő András.

• [„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 315] Poemul *Decembrie* de C. Vadim Tudor, pe pg.1. □ Cronica lui E. Manu comentează apreciativ *Jumătate plus unu* de Mircea Horia Simionescu și ideea de *jurnal modern*: „No-ua carte semnată de Mircea Horia Simionescu (a cincea în ordinea aparițiilor) ar fi trebuit să poarte în continuare titlul ciclului *Ingeniosul bine temperat*, marcând al treilea caiet din această suită (după *Dicționar onomastic* și *Bibliografia generală*)... Plăcerea prozei lui M. H. S. nu trebuie căutată numai în calambururi... ci și în comentariile rafinate care deschid și cultivă gustul pentru modernitate, contribuind la reabilitarea ideii de jurnal, împingând specia spre eseu și scoțând-o din limitele pedagogice ale definițiilor. M.H.S. are dreptate revoltându-se, undeva, și scriind împotriva capetelor prea dactilografice din literatură, preferând scriitori cu idei și stil; el însuși e un scriitor cu idei și stil.” □ Despre *Corespondența lui E. Lovinescu* scrie Romulus Diaconescu, referindu-se la vol. *E. Lovinescu, o corespondență cu Mihail Dragomirescu și Elena Farago* (sub îngrijirea lui C. D. Papastate, Ed. Scrisul românesc). Misivele îl dezvăluie mai ales „pe omul Lovinescu – atent, deosebit de afectuos, trăind cu o mare intensitate vicisitudinile vieții literare din epoca respectivă, viață căreia i s-a dedicat cu fervoare și patetică noblețe.” □ I. Lotreanu, prin *Femeia în artă și viață*, se oprește asupra operei Hortensiei Papadat-Bengescu. □ Dinu Săraru marchează, în *Un act de cultură*, 160 de ani de teatru românesc la Naționalul din Iași, celebrați și prin apariția la Ed. Junimea a albumului de excepție intitulat chiar *160 de ani de teatru românesc – 1816-1976*, o istorie în imagini concepută de N. Barbu și prefăcută de C. Ciopraga. □ Eugen Barbu se amuză pe seama „corului orbilor” de la „Europa Liberă”, în articolul *Sărmanii copii...*, privind o anume doamnă Anca Croitoru. Aceasta lansează minciuni la postul de radio despre sărăcia copiilor din RSR care „umblă în pielea goală” și despre precaritatea sistemului sanitar românesc... „Eu, ca să zic așa, în locul patronilor acestui post de radio, auzind câte neghiobii se spun seară de seară la Europa Liberă, parcă i-aș mai întârca pe defăimătorii de profesie.” □ La rubrica *Găgă*, textul *Poet*, este persiflat Cezar Ivănescu pentru poemul *Erudită pietate*, reprodus din revista „Vatra”, nr. 11/ 1976.

18 decembrie

• **[„Scânteia”, nr. 10 678]** În *Reportaj din actualitatea socialistă a țării citim De la Brașov la „Poiana Soarelui”* de Ioan Grigorescu. ■ Apare nota *La Cluj-Napoca a fost dezvelit un monument al lui Mihai Viteazul*, semnată de Alexandru Mureșan: „Ieri, un mare număr de muncitori, oameni de știință, cultură și artă, elevi și studenți, români, maghiari și de alte naționalități, din municipiul Cluj-Napoca, au participat la o emoționantă festivitate prilejuită de dezvelirea monumentului închinat lui Mihai Viteazul, amplasat în piața care poartă numele marelui voievod. Au luat parte tovarășul Ștefan Mocuța, prim-secretar al Comitetului județean Cluj al P.C.R., președintele consiliului popular județean, și alți reprezentanți ai organelor locale de partid și de stat. A luat cuvântul acad. Ștefan Pascu. Statuia ecvestră și basoreliefurile ce o înconjoară, creație a sculptorului Marius Butunoiu, poartă inscripția: «Mihai Viteazul – 1593-1601 – domn al Țării Românești, al Ardealului și a toată Țara Moldovei»”.

• **[„Luceafărul”, nr. 51]** La 20 de ani de la despărțirea de Nicolae Labiș, acest număr îl omagiază, prin evocări și studii critice, pe poetul dispărut tragic. □ Se deschide cu editorialul *Poetul tânăr*, semnat *Luceafărul*, care aduce în discuție modelul lui Labiș: „Originalitatea de care se face uneori atâta caz în aprecierea producției unui tânăr autor nu poate fi desprinsă de temeinica însușire a valorilor constituite, a acelor care dau girul și modelele unei culturi. Tânărul Eminescu care, la douăzeci de ani, scria «Epigonii» este, și în această privință, un exemplu statornic. Un Labiș care îi cunoștea la fel de bine pe Eminescu și Sadoveanu, dar și pe Baudelaire și Rimbaud, oferă încă o dată prilej de meditație, însă și de emulație tânărului poet. Prejudicata culturii care ar altera forța originală a talentului trebuie să dispară din mintea acestuia, făcând loc unei armonioase conștiințe de scriitor și unei largi perspective asupra valorilor Umanității. Respectul tradiției nu înseamnă supunere necritică la exigențele ei, ci un mod de a-ți respecta și consolida propria autenticitate și originalitate”. □ Prima pagină găzduiește un poem inedit al lui Labiș, intitulat *Cireșul*. □ În pagina a doua, Nicolae Cârlan restituie alte două poeme inedite (*După zece ani* și *De aceea*), aflate, în manuscris, la Secția *Memoriale* a Muzeului Județean Suceava. □ Artur Silvestri semnează eseu *Introdúcere la un portret*, văzând în Labiș „un poet al totalității și al viziunilor generice, cuprinzătoare, străin îngusteii caracterizării cu tendință”. □ În *Mitul icaric (I)*, Cezar Ivănescu analizează poemul *Moartea căprioarei*: „Apropierea care se poate face între «Moartea căprioarei» și capodopera lui Alfred de Vigny, «La mort du loup», e relevantă nu în temeiul depistării vreunei «influențe» (căci, parafrazând un autor celebru, influențele, odată stabilite, problema rămâne, și anume aceea a *geniului*, în literatură), ci întrucât argumentează, după părerea noastră, adâncimea intuiției labișiene, apropierea ei de așa numita «poezie perenă», demers care, «peste mode și timp», transformă poezia într-o fundamen-

tală cunoaștere [...]”. □ Poetul Alexandru Andrițoiu îl evocă pe Labiș într-un amplu interviu acordat lui Dorin Tudoran („*El a întins acel ligament de lumină fără de care poezii de azi nu s-ar fi împlinit atât de repede și de pregnant*”). Acest important document de istorie literară este subintitulat *Un poet al generației tinere în dialog cu Alexandru Andrițoiu, prieten și tovarăș de idei al lui Nicolae Labiș*. Mărturia redactorului-șef al mensualului *Familia* începe cu o întâlnire... revuistică: „L-am cunoscut înainte... de a-l cunoaște, adică, înainte de a-l vedea cu ochii. Lucram la «Contemporanul» și-am scris o notă despre un ciclu de poeme publicat de Labiș în «Iașul literar». Țin minte, erau la modă poemele lungi, interminabile, ciclurile «decisive». Poeziile lui Labiș mi s-au părut extraordinar de frumoase; aveau referințe la mișcarea revoluționară a Iașului”. Articolul din *Contemporanul* a prilejuit și întâlnirea propriuzisă a celor doi tineri, care vor deveni, de atunci, amici. Dorin Tudoran întrebase dacă nu s-au cunoscut la Școala de literatură: „Nu. El a venit după mine la această școală, în urma unui concurs la care a câștigat un ceas «Pobeda», care s-a pierdut în timp ce poetul era dus la spital, după accident. L-am cunoscut când a venit la «Contemporanul», spre a-mi mulțumi pentru articolul meu. Nu știu cum să-ți spun, dar ne-am legat unul de altul. Așa a început prietenia noastră: după ce la prietenia lui aderaseră moldovenii – Mandric, Alecu Popovici, Doru Cremer – mai apoi Tulbure, Tăutu, Miha Dragomir. Labiș a avut, într-adevăr, și prieteni foarte buni”. Andrițoiu aduce în discuție antipatia cu care era înconjurat tânărul poet de unii dintre confrății săi. Întrebat de Dorin Tudoran ce anume provocase această ostilitate, conducătorul „Familiei” răspunde: „Poate și pentru că era foarte sincer, «rău de gură». N-a cerut nicio dată să intre în Uniunea Scriitorilor, tocmai pentru că spunea răspicat că, în această Uniune, erau prea mulți impostori. Iată, să-ți povestesc o întâmplare, în aparență blândă. Labiș se întâlnește cu un maestru la Athénée Palace. Labiș venea dintr-o vizită la Roman, maestrul de la o conferință de la Roma. Maestrul îl întreabă: «Ce faci, tovarășe Labiș? Pe unde ai mai fost? De unde vii?». «Fiecare de unde poate, maestre. Dumneavoastră de la Roma, eu de la Roman. Un singur «n» ne desparte!». Dar pentru că tot am ajuns la acest capitol, hai să lămurim demisia lui Labiș de la «Gazeta literară». Această demisie mi-a trimis-o mie, odată cu o scrisoare de felicitare pentru nașterea, la Vașcău, a fiului meu Mihai. Întâmplarea a fost următoarea: Labiș a intrat în camera unde Zaharia Stancu se cam certa cu Gheorghe Dinu. Stancu, incomodat de prezența unei a treia persoane, i-a spus lui Labiș – care era îmbrăcat cu «legendarul» lui cojoc și avea îndesată pe cap căciula: «Tovarășe Labiș, te rog frumos să-ți scoți căciula din cap când te afli vis-à-vis de Gheorghe Dinu». Labiș n-a spus nimic, și-a îndesat și mai tare căciula pe cap și-a ieșit. Pe urmă și-a dat demisia. Înțelegi, cred, că asta a fost o simplă întâmplare, un pretext, dacă vrei. De fapt, pe Labiș îl rodea, de mult, altceva. Condiția noastră în redacție: climatul era de așa natură încât noi eram total inutili. Deși eram o

grămadă în secția de poezie – Labiș, Camil Baltazar, Emilia Căldăraru, Vl. Cavarнали, Rusalin Mureșan, Violeta Zamfirescu, eu și mulți alții, totul se făcea peste capul nostru. Nici măcar «Poșta redacției» nu ni se încredința. Eram, în fapt, simplii curieri”. Poetul bihorean amintește un „ritual” creator al lui Labiș, care își așeza versurile pe hârtie într-o atmosferă deloc silențioasă. De la acest obicei, Andrițoiu se întoarce la boema prietenului său: „[Scria] tot pe unde apuca. Să-ți spun încă un lucru: multe din poeziile sale Labiș le-a scris la masa din holul Palatului Telefoanelor, acolo unde alții completau mandate poștale, formulare, acolo unde era o hărmălaie ușor de imaginat. Sigur, orice scriitor este supus anecdoticiei, dar ceea ce s-a întâmplat cu Labiș aruncă o lumină falsă asupra vieții unui om, care avea mai degrabă structură de cărturar decât de boem. El nu avea vicii – când se autonumea vicios, o făcea mai mult sub influența livrescă a termenului. Numea vicii micile, măruntele noastre «păcate» de-a întârzia la un pahar de vin. Că Labiș ar fi înjurat pe nu știu cine, c-ar fi făcut scandal nu știu unde, că s-ar fi amestecat în biserițe și alte lucruri de felul ăsta, sunt lucruri bălțate și improprii, legende apocrife care nu mai trebuie lăsate să întunece, așa cum spuneam, icoana de aur greu a poetului în fața cititorilor săi de azi și de mâine”. □ Lucian Raicu publică *Fragmente despre Labiș*, în care evidențiază avatarurile și căutările liricii prea grăbitului său prieten, precum și frământările care îi dădeau târcoale acestuia. Un instantaneu emoționant de la ultima aniversare a lui Labiș: „La 3 decembrie 1956, o săptămână înaintea accidentului, optsprezece zile înaintea sfârșitului, Labiș împlinea douăzeci și unu de ani. Era într-o duminică parcă ieșită din timp, staționară și melancolică, poetul se arăta dintr-o dată liniștit. Resemnat și senin, avea aerul că își ia rămas bun, absolut inexplicabil. O sticlă de Cotnar vechi păstrată din ultima expediție ieșeană, un dar însoțit al vicarului Mitropoliei din Iași – da, făcea să răsară soarele unei mari emoții în clipa împărtășirii din el – venea să limpezească gândurile, să alunge îngrijorarea strânsă în lunile din urmă și să redea poetului adevărata sa identitate. Era liniște și pace în încăperea din Dris-torului, pace și în sufletul poetului care spunea cu ochii pe jumătate închiși, capul pe spate și cu o voce mai potolită ca de obicei, versuri, dar nu versuri noi, ci exact pe cele mai cunoscute, versurile emblematice, începând cu *Moartea căprioarei*, proiectându-le, prin felul cum le rostea, între niște invizibile, dar subtil bănuite *semne ale citării*. Mai mult făcea aluzie la ele decât le spunea cu adevărat; o aluzie înduioșată, puțin ironică. Era ca și cum ar fi spus: iată ce am putut scrie eu la un moment dat, la un moment dat ce nu se va mai întoarce, ce liniștit și ce încrezător eram, și acum parcă sunt din nou așa, o singură clipă, dar știu că se va duce și ea, lăsând cale liberă timpului necruțător și unor evenimente ciudate, pe care nimeni încă nu le știe. Labiș însuși părea să «știe» câte ceva în privința lor. Rememorând acea duminică a începutului de decembrie pe când, trei săptămâni mai târziu, îl însoțeam pe ultimul drum, această melancolică, aburită preștiință a poetului se încărca de un suflu halucinant”. □ În gru-

pajul *Omagiu tânăr*, versuri închinat lui Labiș de George Iarin, Marin Lupșanu și Nicolae Arieșescu. □ În *Prima treaptă spre cer*, Petre Anghel scrie despre câteva epistole trimise de Labiș, în 1950, prietenului său Mihai Zaharia. Misi-vele cuprind și versuri inedite: *Muntele cântă* și altele, fără titlu. □ Cele două pagini pe care *Luceafărul* i le consacră lui Labiș sunt așezate sub genericul „*Curatul sunet al perfecțiunii*”. ■ Este anunțată a XXXVIII-a ședință a Cena-clului revistei, care se va desfășura la 20 decembrie, la Casa scriitorilor. ■ La *Jurnal de poet*, Ioan Alexandru oferă prima parte a unor *Cugetări despre mo-rală*. ■ Marin Sorescu publică, la *Ferestre*, tableta *Despre durată*, în care „con-templă”, în compania lui Edgar Papu, Biserica Domnească din Curtea de Argeș, invocând și o practică a... meditației transcendente: „Nu poți părăsi Curtea de Argeș fără să arunci un ochi asupra Bisericii Domnești. Iar dacă-ți arunci un ochi, ți-l arunci și pe celălalt, iar dacă privești fix cu amândoi ochii acest vechi edificiu – cea mai veche zidire rămasă întreagă – te limpezești, ca în yoga, când fixezi tavanul. Un tavan vechi, de secole, spre care s-au îndreptat mii de ochi, milioane, care reprezintă proba de vechime a cerului nostru și așa mai departe. Sunt cu profesorul Edgar Papu, care prin însăși prezența sa îți dă o stare de adâncire în spiritualitate”. ■ Sub genericul *Itinerarii sadoveniene*, C. Stănescu continuă exegeza *Noptilor de Sânziene*, ajunsă la al treilea episod. ■ Marius Robescu prezintă *Două premiere* ale unor dramaturgi din R.D.G. pe scenele bucureștene. Este vorba despre piesa *Destine* de Regine Weicker, „adusă” de regizorul Ion Cojar pe scena Teatrului Național, și de *Adam și Eva*, de Rudi Stahl, montată de Olimpia Arghir la „Ion Vasilescu”: „Remarcăm marea ase-mănare a celor două piese sub raportul construcției, al compoziției. Conflictul simplu, rezumabil, linearitatea tratării, precum și finalitatea etică sunt principa-lele caracteristici ale amândurora”. ■ Mircea Florin Șandru așază, la *Cronica TV*, însemnarea „secvențială” *Oameni și roluri*. ■ *Cronica muzicală* este înfăp-tuită de Costin Cazaban (*Panoramic*). ■ Ileana Mălăncioiu discută despre vo-lumul *Radiografia pampei*, tradus în română în 1976: „Știam puține lucruri despre Ezequiel Martinez Estrada. Îmi aminteam vag că am citit în presă că, prin 1958, a vizitat România. Îmi mai aminteam că Jorge Luis Borges, a cărui proză m-a făcut să mă îndrept către un nou continent literar, cum se îndreptau cândva dezamăgiții către *Lumea nouă*, îi împărtășea ipoteza cu privire la plane-ta imaginară numită Tlön. [...] A-i împărtăși ipoteza cu privire la Tlön un proza-tor de talia lui Borges era pentru mine o bună carte de vizită a eseistului Martinez Estrada și a cărții sale definitorii «Radiografia pampei». A fi tradus de Andrei Ionescu și comentat de Edgar Papu era o garanție că va fi bine înțeles și va putea sau nu va putea rămâne pe bună dreptate în raftul I lângă Borges, acolo unde cititorul român l-a pus automat înainte de-a apuca să-l citească” (*Învierea lui Don Quijote*). ■ Sunt prezenți cu grupaje de versuri Gheorghe Pituț (*Veghe, Cântec, Noblețe, Ten, Resurse, Drum*) și Nicolae Oancea. ■ Aurel-Dragoș Munteanu încredințează un fragment din romanul *Marile iubiri*. ■ La

Întâmplări cu scriitori, Mircea Micu „trimite” *Telegrama fără răspuns*. ■ Geo Dumitrescu răspunde la *Poșta redacției*. ■ Sub semnătura *Rep.* este consemnată cea de-a XXXVII-a ședință a Cenaclului revistei *Luceafărul*, din 13 decembrie, la care au citit versuri Carmen Focșa și Nicolae Oprișan. □ S-au pronunțat Grigore Hagiu, Teodor Balș, Pavel Șușară, Ștefan Ioanid ș.a. ■ Ultima pagină adăpostește sonete de Adrian Păunescu din volumul, în curs de apariție, *Pământul deocamdată*, despre care aflăm că va fi lansat la 23 decembrie, evenimentul urmând să aibă loc la Librăria „Mihail Sadoveanu”.

19 decembrie

● [„*Scânteia*”, nr. 10 679] Aflăm despre *Plecarea tovarășului Nicolae Ceaușescu la Moscova*, la invitația tovarășului Leonid Ilici Brejnev. ■ Ioan Grigorescu marchează Ziua tipografilor cu textul *Omagiu culegătorilor de lumină*. ■ Emil Vasilescu semnează cronica literară la volumul *Împăratul norilor* de D.R. Popescu, Editura Eminescu. Autorul spune că volumul „ne apare, în raport cu lucrări anterioare ale scriitorului, ca o realizare superioară, o lucrare densă, ca un roman al condamnării morale a particulelor de zgură socială și umană, cândva aflate aproape de miezul incandescent al revoluției, acum aruncate, de propriile tare și in Justiții, la periferia societății. Construit sub forma unei anchete juridice inițiate de tânărul procuror Tică Dunărințu, cartea devine o uriașă fișă psihologică care obligă personajele să-și mărturisească viața, să umble prin amintire după faptele lor pentru a ajunge la adevăr”. ■ Ziarul publică un text omagial, nesemnat: *Tovarășul Leonid Ilici Brejnev împlinește 70 de ani*.

20 decembrie

● [„*Scânteia tineretului*”, nr. 8578] Pentru Victor Atanasiu, romanul lui Alexandru Ivasiuc, *Racul*, publicat la Ed. Albatros, „net inferior cărților anterioare ale prozatorului. (Mă refer, firește, în primul rând la *Păsările*, *Apa*, *Iluminări*). [...] Mai frecvent și mai strident decât în multe din scrierile anterioare, scriitorul își examinează un personaj, îi analizează trăirile, cu luciditatea și precizia unui critic, în loc să-i dea pur și simplu viață.”

● [“*Cutezătorii*”, nr. 52-53] *29 de ani de la proclamarea Republicii*, articol de Dan Berindei, alături de schițe de Costache Anton și Ovidiu Zotta.

21 decembrie

● [“*Viața studențească*”, nr. 42] Rubrica alocată *Cenaclului*, cu o prezentare de C. Buzea, specifică vernisarea expoziției poetului Liviu Pendefunda (girat de M. N. Rusu), apoi „momentul Labiș” la care au participat: Constanța Buzea, Niculae Stoian, Radu Cărneci, Daniela Crăsnaru, C. Tuchilă, M. Tatu-lici, dar și tineri poeți – Constanța Păduraru, Mihai Tatu, Elena Ștefoi, Dan Laurențiu și alții. „Labiș este poetul care la noi a scris prima poezie despre

Marx, făcând din poezie o condiție a existenței... Labiș aparține temperamental tuturor *poetilor-martori*... Apărând în perioada poeziei «obiective», care s-a experimentat la noi fără succes multă vreme, versurile lui puteau să-și revendice chiar de la început dreptul la nemurire. Datorită muncii lui, generațiile imediat următoare au putut să treacă mai repede la o reală poezie de meditație, de prospecție sufletească sinceră și temerară.” □ La rubrica *Film*, Simelia Redlow semnează articolul *Nu trageți în literatură*, speculând eșecul filmului *Trei zile și trei nopți* de Dinu Tănase – o palidă ecranizare după romanul *Apa* de Al. Ivasiuc.

22 decembrie

- **[„România liberă”, nr. 10 003]** Radu Popescu prezintă succint montarea operei *Zalmolxe* de Lucian Blaga la Teatrul Giulești (Sala Comedia), „salutând” inițiativa, căci dramaturgia autorului „multă vreme uitată”, „niciodată prea cercetată de teatre”, trebuie „reactualizată și revalorificată”.

- **[„Scânteia”, nr. 10 681]** Marcel Breazu semnalează că a apărut antologia *Marx, Engels, Lenin despre om și umanism*, texte alese, sistematizate și comentate de Ion Ianoși, Editura Minerva: „Prin întreaga ei ținută, selecția constituie încă o invitație la o meditație mereu reînnoită asupra operei clasicii- lor marxism-leninismului, operă care, cu evitarea oricărui dogmatism anchilozant, raportată fiind la condițiile epocii noastre, la specificitățile sociale și naționale ale fiecărui popor, trebuie înțeleasă nu ca un text rigid, ci ca o «călăuză în acțiune»”. ■ Apare nota nesemnată *Ostașii țării la Festivalul național „Cântarea României”*: „Participarea armatei la Festivalul național al educației și culturii socialiste «Cântarea României» constituie un bun prilej pentru atragerea largă a maselor ostașești la acțiuni și creații cultural-artistice. [...] un important număr de ostași, cadre și familii ale acestora participă activ la concursul de creație. La casele armatei, în instituțiile militare de învățământ și în unități funcționează 77 de cenacluri literare, 42 de cercuri de artă plastică, 30 de artă populară, 19 de artă fotografică, 21 de creație muzicală și coreografică, cu 87 mai multe decât în perioada anterioară festivalului”.

23 decembrie

- **[„Scânteia”, nr. 10 682]** Aflăm că *La Cairo a avut loc prezentarea volumului „Ceaușescu, România și arabii”*.

- **[„Flacăra”, nr. 51-52]** Adrian Păunescu publică poezia *Ave, Mihai Viteazul!*, iar Radu Selejan – *Numelui nostru, putere*. □ Dinu Săraru, în *Opinia unui alegător*, publică *Moartea pe trecere pietoni!* □ Ion Iancu Lefter publică poezia *Bătrânii*. □ Aurel Baranga, cu ocazia împlinirii a 100 de ani de activitate a Teatrului Național din Iași, scrie *160 de ani*. ■ Cu titlul *Hortensia Papadat Bengescu – 100 de ani de la naștere*, este publicată o prezentare a evenimentului dedicat scriitoarei la Muzeul Literaturii Române. ■ În *Opinii*,

Petru Poantă scrie *Ceva despre imitație*: „[...] în ceea ce are ea original, poezia lui Nichita Stănescu, să spunem, se impune prin „logica” inedită a limbajului. Fără a fi o experiență absolut nouă, ea și-a întemeiat totuși un stil, „contrafăcut” și extrem de „meșteșugit”. Și astfel că înainte de a fi înțeleasă ca relație cu absolutul – ceea ce este – ea e receptată ca artificio de limbaj – ceea ce pare. Iată explicația faptului că Nichita Stănescu are cei mai mulți imitatori printre tinerii poeți de astăzi. Trebuie descifrat aici un mecanism mai complicat: combinând și obscurizind sintactic, poetul tânăr mimează cunoașterea ființei în străfundurile sale. Obscuritatea devine pentru el emblema profunzimii. Pentru cei mai inteligenți ea poate atinge pe această cale virtuozitatea. Evident, trebuie văzută și aici o anume performanță, căci e mult mai dificil să-l imiți astăzi pe Nichita Stănescu, decât pe Rousseau, ca să revenim la exemplul lui Saint-Beuve; dar nu e cu mai mult folos. Oricum, un lucru este cert: poezia contemporană, pe o anumită arie a ei, îndeamnă prea mult la contrafacere stilistică. Ceea ce era spontan la un moment dat, în complicațiile ei, a devenit normă, șablon. S-a instituit un fel de limbaj comun, neutru însă gol, deși pare rafinat, care aparține tuturor. Poezia s-a îndepărtat de firească, pentru a-și rafina excesiv un stil. Imitația își pierde în acest punct sensul individual. Poezia însăși ajunge la autopastișă. Ea va trebui să se reîntoarcă la real și realitate, să „coboare în stradă”, să învețe să acționeze și să transforme omul, transformându-se pe sine. Așa cum a visat-o, de exemplu, Miron Radu Paraschivescu cum însuși a realizat-o în bună măsură el și apoi, în zilele noastre, atât de strălucit Eugen Jebeleanu sau Adrian Păunescu. Superior – agitatorică sau șoptă înfricoșătoare, acuzatoare, ea redevine prin aceștia o forță activă”. ■ În *Faptele și vorbele*, Ov. S. Crohmălniceanu publică eseul *Între bunele maniere și emoția estetică*. ■ În *Însemnări de lectură*, George Arion prezintă romanul lui D.R. Popescu, *Împăratul norilor*: „Împăratul norilor, ultimul roman apărut al lui Dumitru Radu Popescu, continuă investigațiile în universul descris și în *F, Vânătoare regală, O bere pentru calul meu, Ploile de dincolo de vreme*. Autorul revine asupra lui nu din pricină că, fascinat de propria sa creație, nu mai poate s-o abandoneze, ci pentru că dorește să-i descifreze toate secretele. Nu dintr-un artificio scriitoricesc, pentru a complica acțiunea și a amâna astfel deznodământul Dumitru Radu Popescu prezintă despre acest teritoriu și oamenii lui zeci de mărturii contradictorii. [...] Autorul sugerează cu mare talent vânzoleala care domnește în această lume însetată de justiție, de purificare, unde adevărații revoluționari și nu cei care au făcut din revoluție o afacere, caută să-i fixeze repere morale sigure și să o îndrepte pe fâgașul firesc cerut de mersul înainte al societății. Dumitru Radu Popescu și-a însușit lecția marilor prozatori moderni, dar totodată a asimilat și elemente ale basmului românesc, astfel încât narațiunile sale nu sunt demonstrații de virtuozitate, poate strălucitoare dar inautentice, ci vin în continuarea unor tradiții ale prozei românești. Procedeele întâlnite deseori în proza modernă – nerespectarea finitului cronolo-

gic, nararea aceleiași fapte din mai multe unghiuri etc. – nu devin un spectacol în sine deoarece autorul, cu ajutorul personajelor sale, depune de fapt o mărturie emoționantă despre frământata noastră istorie din ultimele trei decenii, despre prefacerile revoluționare în care suntem angajați astăzi. Folosirea unei tehnici scriitoricești complexe este pe deplin adecvată descrierii unei realități tumultuoase, astfel încât *Împăratul norilor*, ca dealtfel întreg ciclul din care face parte, se înscrie ca un bun de preț al prozei românești contemporane”.

■ Alexandru George scrie despre *Literatura cu cheie*: „Una dintre cele mai frecvente și mai naive iluzii în care pot cădea unii cititori (și pe care o întrețin cu bună știință chiar și unii scriitori) e aceea că într-o carte de ficțiune sau într-o piesă de teatru se pot descoperi „chei” ale personajelor închipuite și deci modele transpuse ca atare. Avem aici a face cu o degradare a noțiunii de artă și cu o speculare facilă și interesată a ideii de realism și de mimesis, tocmai pentru că aceasta din urmă a apropiat atât de strâns arta de realitate. Dar lucrurile sunt totuși diferite. Eroarea aceasta e destul de generală și de persistentă la felurile niveluri de înțelegere. Din noianul de exemple care ne stă la dispoziție să ne gândim numai la *O noapte furtunoasă*, unde istoriografi amatori de indiscreții au căutat tot solul de dublete ale personajelor, ba chiar și ale străzilor și caselor pomenite acolo – deși trebuie spus că procedarea aceasta își putea găsi o oarecare legitimitate, din moment ce însuși Caragiale ar fi mărturisit unul discipol că aventura lui Rică Venturiano ar fi trăit-o el însuși în tinerețe. [...] A urmări numai specularea curiozității firești a unui anumit public pentru faptul real înseamnă a despuia gestul artistic de adevăratul său specific și a îndruma pe cititor să abordeze literatura pe un drum fals. E ca și cum în ordinea artelor plastice s-ar putea admite ca publicul să fie invitat să pipăie statuile și să nu distingă trucul iluzionist de rațiunea picturii. În capcana unor astfel de confuzii cad de cele mai multe ori oamenii fără experiență artistică, având însă întâmplător prilejul unui fapt de anecdotică senzațională sau chiar al unei întâmplări semnificative. În sfârșit, nu trebuie neglijată nici situația unor artiști care cred că se pot „răfui” cu alții făcând din aceștia figuri odioase, vărsându-și năduful, spre delectarea „galeriei” care poate afla astfel ceva din dedesubturile realității. Personajul „interesant” din viață, ales fără discernământ (ceea ce dovedește tocmai lipsa vocației artistice) e de cele mai multe ori insignifiant în literatură, atunci când e adus în lumea ficțiunii prin pură transpoziție. Decalcul este și în literatură metoda cea mai facilă și, de aceea, se vede cel mai ușor pedepsit de indiferența pe care după oarecare vâlvă publicul i-o arată absolut totdeauna”. □ În *Artă. Teatru. Cinema*, Octavian Paler, în *Între clasic și baroc* (VIII), publică eseu *Bruegel. Prăbușirea lui Icar*. □ Mircea Florin Șandru publică poezia *Altădată, țărani*. □ În *Racul* (130), Teodor Mazilu publică *Secătura*, Al. Monciu-Sudinski – *Condica de sugestii și reclamații*, iar Nicolae Dragoș poezia *Erată*. □ Cu titlul *Cronica* (216, 217, 218, 219), Eugen Seceleanu prezintă ultimele ședințe ale Cenaclului Flacăra.

● **[„Orizont”, nr. 51]** Numărul comemorează 20 de ani de la moartea lui N. Labiș. Mare parte din articole îi sunt dedicate poetului *Morții căprioarei*. Ion Apetroaie – *Cum scria Labiș*, C. Ungureanu – *Poezia angajării*, Brândușa Armanca – *Devenirea structurilor poeziei*, Vasile Crețu – *Privirea- metaforă și concept în poezia lui Nicolae Labiș*. ■ Publică poezie Ilie Măduța, Ion Mustață, Valentin Tudor. ■ Corneliu Nistor punctează importanța editării *Romanelor Mesei rotunde* la Editura Univers, scrieri aparținând ciclului breton, ce cuprinde și tragica poveste de iubire dintre Tristan și Izolda.

● **[„România literară, nr. 52]** Prima pagină găzduiește poemul patriotic *Imn*, de Mircea Micu. Alți poeți prezenți în acest număr sunt: Lucian Dumitrescu, Liana Corciu, Suzana Delciu, Gabriel Iuga, Vasile Zamfir. ■ Corneliu Leu publică fragmente din romanul *Plângerea lui Dracula*, iar Romulus Rusan din jurnalul de călătorie *America ogarului cenușiu*, aflat în curs de apariție la Editura Cartea Românească. ■ *Viața literară* anunță evenimente desfășurate sub genericul *File pentru „Cântarea României”*. □ La ședința de cenaclu a revistei „Luceafărul” au citit premianții revistei pe anul 1976: la poezie – Gabriel Chifu, Ștefan Ioanid, Liliana Ursu; la proză – Letiția Vladislav, Mircea Diaconu, Cornel Nistorescu; la critică – Mihai Coman, Paul Dugneanu. □ Cenaclul literar al revistelor „Viața studentască” și „Amfiteatru” l-au comemorat pe Nicolae Labiș. □ La Casa Scriitorilor „Mihail Sadoveanu”, Uniunea Scriitorilor a organizat o seară omagială Zaharia Stancu. ■ Tot sub genericul *File pentru „Cântarea României”*, Al. I. Ștefănescu scrie articolul *Scriitorul și viața*, relatând despre manifestarea „Scriitori în dialog cu țara”. ■ Geo Bogza scrie despre posibilitatea de a-l încadra pe Zaharia Stancu într-un context mai larg al generației '20 de scriitori români de pe toate meridianele. ■ La dezbaterea cu tema *Creație și valoare* răspund: Const. Ciopraga, I. Pomojnicu, Lucian Raicu. □ Constantin Ciopraga își intitulează intervenția *O calitate unduitoare...* și își expune punctul de vedere cu privire la valoarea operei teoretizând necesitatea rupturii: „[...] un creator de excepție tinde să spargă dispozitivele tradiționale pentru a evita criza, pericolul formelor înghețate”. Perenitatea o pot câștiga „creațiile care, cu mijloace universal convenabile, invită la cunoaștere și autoscopie. Eminescu, Sadoveanu, Blaga sunt contemporani cu noi; contemporani ai viitorului, ei vor însoți pe urmași așa cum mari balade populare ne însoțesc, în forme neperimate, de veacuri”. □ I. Pomojnicu consideră conceptul de valoare a creației unul fluctuant, în funcție de epocă și de conținutul acesteia, încheind cu o formulare paradoxală: „Arta începe și se termină odată cu conținutul, toate celelalte atribute ale ei nefiind decât ipostaze ale conținutului. A căuta valoarea ei în altă parte decât aici ar însemna să-i refuzăm poate singurul ei mod de a exista”. □ Al. Raicu își redactează răspunsul inspirându-se din culegerea în două volume: *Marx, Engels, Lenin – despre om și umanism* în care arta este pusă în legătură cu noțiunea de «munca umană» și «esența umană». Valoarea artei este dată, prin

urmare, de conținutul și capacitatea ei de ilustrare a umanului. ■ Cu prilejul împlinirii a 20 de ani de la moartea lui Nicolae Labiș, Alex. Ștefănescu publică un eseu critic despre evoluția poeziei acestuia în contextul generației războiului, autorul remarcând mai degrabă strategia unei „emancipări din interior” a discursului liric, mai degrabă decât cea a unei „opoziiții din afară”, cu alte cuvinte, rescriere a unor teme într-o viziune nouă, poetul fiind, în acest sens, „un spirit revoluționar”. ■ În articolul *Varietăți mateine (IV)*, Șerban Cioculescu studiază câteva aspecte legate de contractul încheiat de Mateiu I. Caragiale cu Fundația pentru literatură și artă pentru volumul *Sub pecetea tainei*, pe care scriitorul nu l-a mai onorat. ■ La *Cronica literară*, Nicolae Manolescu reține studiul *Poezia lui George Coșbuc*, de Petru Poantă (Ed. Dacia, 1976), apreciind că exegeza îl readuce în actualitate pe poet. Miezul tezei autorului este reperat și formulat de critic astfel: „Ideea (realmente atractivă) a cărții este că, departe de a fi un «țărănist» dotat cu simțul naturii și «redând» viața satului, G. Coșbuc exprimă în poezia sa o «cultură» specifică, ale cărei tipare pot fi ușor recunoscute. Întoarcerea la folclor, la limba populară, nu echivalează cu elementaritatea, ci este un anticosmopolitism paradoxal, căci se bazează pe o utopie luministă (*sic!*) având în centru noțiunea de educație. [...] G. Coșbuc înfăptuiește în poezia sa un «salon natural al limbii» române, supunând autenticitatea unei convenții estetice. [...] Iar idilismul este o «sensibilitate naturală precedată de un cod»”. O altă problemă pe care Manolescu o atinge vizavi de exegeza lui Petru Poantă este cea a lirismului coșbucian. Comentatorul cărții este rezervat față de ideea că pastelurile și idilele ar fi poezii lirice și este surprins de faptul că autorul eseului „s-a lăsat ispitit” de această perspectivă. ■ Laurențiu Ulici scrie despre doi debutanți în poezie: Puiu Bobeliță-Cislău cu volumul *Mamă de peste ani* (Ed. Litera) și Neagu Vulcănescu, autor al volumului *În fața soarelui* (Ed. Litera). ■ *Condiția satirei* este titlul cronicii de proză pe care o scrie Valeriu Cristea luând în discuție cartea *Elegie la pomana porcului*, de Teodor Mazilu (Ed. Albatros, 1976). Comentatorul apreciază energia inepuizabilă a acestor scrieri satirice, remarcând că, pe alocuri, autorul adoptă un „ton moralizator, atitudine de condamnare fățișă, directă a personajelor și fenomenelor incriminate”, și o simulare a intențiilor oneste, benigne în condițiile în care satira este un gen al deformării. ■ Dana Dumitriu prezintă un studiu apărut în seria *Confluențe*, la Editura Minerva – *Confluențe culturale româno-polone*, de Ion Petrică. ■ Ioana Mălin consemnează emisiunea radio închinată lui Nicolae Labiș, *Biografia unei capodopere*, „Moartea căprioarei”, la care au participat Ion Caramitru și Gheorghe Tomozei.

● **[„Tribuna”, nr. 52]** Cuprinde versuri de Teohar Mihadaș, Manuel Alegre (în traducerea lui Ștefan Bitan), un fragment din romanul pierdut al Hortensiei Papadat-Bengescu, *Străina (Nemulțumirea lui Nory)*, proză de Constantin Zărnescu, reportaj de Ion Marcoș și Marcel Constantin Runcanu.

■ În *Mitul icaric*, Cezar Ivănescu susține afirmația lui Marin Preda cum că „Nicolae Labiș nu a fost numai o promisiune”, ci un moment decisiv pentru lirica autohtonă: „Nicolae Labiș «nu a fost numai o promisiune» în primul rând prin faptul că «a realizat două capodopere», după opinia noastră, *Moartea căprioarei* și *Balada*, unice în poezia românească prin accentul lor existențial și de asemeni prin originalitatea lor formală; «nu a fost numai o promisiune» apoi și pentru extrem de importantul rol pe care poezia sa publicată l-a jucat în deconspirarea, prin comparație, a falsității literaturii (poeziei) unei epoci: prin notele ei cele mai pure, poezia lui Labiș a schimbat cursul poeziei românești nu atât prin forța iradiantă a unui model exemplar (Labiș a fost urmat adesea numai în cele mai superficiale forme) cât prin evidența de manifestare a autenticității”. ■ La împlinirea a 100 de ani de la nașterea Hortensiei Papadat-Bengescu, Ion Vlad publică în articolul *Inscripții la o creație* o serie de observații privind opera acesteia: „... recitite astăzi, romanele Hortensiei Papadat-Bengescu dezvăluie ritmuri, o desfășurare a spațiilor și raporturi atât de riguroase încât obligă la revizuire valorice. Balzacian prin substanță și prin revelarea unor relații umane dintre cele mai grave și mai ascunse, proustian prin introspecție și prin inciziile operate în lumile interioare ale ființei (tot atât de legitimate ar fi raportările la profunzimile analitice ale lui Dostoievski), romanul scriitoarei se situează între creațiile lui Liviu Rebreanu și Gib Mihăescu, depășind alte experiențe ale romanului românesc. Obiectivitatea și realismul introspectiv, privirea în adâncime și dezvăluirile produse în universul lăuntric al oamenilor au un ascendent cert asupra altor creații din perioada interbelică. Cred chiar că romanul contemporan, dispus să recitească exact și cu o «infidelitate» necesară opera Hortensiei Papadat-Bengescu, găsește infinit mai multe argumente pentru structurile sale narrative și pentru marea dar al privirii, condiție a creației și a echivalențelor superioare în literatură”. ■ În *Oglinda spartă*, Liviu Petrescu urmărește prefacerile interioare și raportarea la sine a personajului Manuela din romanul *Femeia în fața oglinzii* de Hortensia Papadat-Bengescu: „Imaginarului, scriitoarea îi va opune așadar neconținut «trăirea» – iar întâmplarea finală a romanului *Femeia în fața oglinzii* (Manuelei îi scapă din mâini oglinda și aceasta se sparge) dobândește adânci și importante semnificații simbolice; începând de acum, dispăre orice primejdie de a se uita pe sine, eroina se smulge propriei interiorități și își îndreaptă privirea «către lucrurile din jur», va trăi așadar în act, «se va trăi» pe sine”. ■ Sever Trifu, de la University of Illinois, prezintă opera lui Saul Bellow în *Premiul Nobel pentru literatură, 1976*: „Căutarea eroilor săi se materializează în căutarea de sine, a dragostei, sau a libertății. Dar elementul central al căutării rămâne întotdeauna același și esențial, indiferent de formele pe care le îmbracă. Romancierul se întreabă «cum va putea, în cele din urmă, supraviețui omul ca ființă», în deplină posesie a omeniei? Căutarea eroilor săi este mereu tulburată de prezența masivă și oprimantă a realității înconjurătoare”.

24 decembrie

● **[„Scânteia”, nr. 10 683]** Dan Berindei, *La aniversarea răscoalei țărănești din 1826*, publică textul *Acum un secol și jumătate... Un episod dramatic al luptei țărănimii pentru libertate și viață mai bună*.

● **[„Contemporanul”, nr. 52]** La secțiunea *Jurnal de lector*, Dumitru Micu propune: *Introduceri critice*. □ George Munteanu: *Introducere în opera lui Ion Creangă*: „După cum se vede, *Introducere în opera lui Ion Creangă* este o carte de pe urma lecturii căreia avem ce discuta. Criticul fiind, potrivit unei definiții, pare-se unanim acceptate, un «creator de puncte de vedere», ce răsplată mai generoasă și-ar putea dori autorul unui studiu de felul celui comentat decât discutarea ideilor sale?”. □ Al. Săndulescu: *Introducere în opera lui Liviu Rebreanu*: „Principala calitate a studiului o constituie excelența analizelor. Revenind la unitatea de viziune ce stă la temelia romanelor lui Liviu Rebreanu și caracterul epopeic al acestora, criticul analizează, în primul capitol, *Ion* apoi *Răscoala*, și pe parcurs formulează observații ce sintetizează expresiv rezultatele demersului analitic”. □ „Ultima apariție în seria *Introducerilor*, *Miron Costin*-ul lui Mircea Scarlat e un eseu amplu prin care ni se propune o lectură din unghi estetic (adică o lectură propriu-zisă fără altă finalitate) a operei cronicarului. Nu fără reliefarea în prealabil, pe suprafața unui întreg capitol, a interesului documentar pe care e normal să ni-l suscite *Letopisețul*, *De neamul moldovenilor*, și toate celelalte scrieri istorice”.

● **[„Cronica”, nr. 52 (569)]** Editorialul *Democratismul politicii culturale* este semnat Cronica: „Se află în plina desfășurare *etapa de masă* a festivalului național «Cântarea României», amplă manifestare spirituală menită să concretizeze importante prevederi ale Programului de măsuri pentru aplicarea hotărârilor Congresului al XI-lea al partidului și ale Congresului educației politice și al culturii socialiste educative. *Regulamentul – cadru al festivalului*, definitivat în spiritul hotărârilor de partid, al prețioaselor indicații ale secretarului general al partidului, stabilește etapele actualei ediții, criteriile înscrierii și participării, precum și celelalte prevederi referitoare la direcțiile de acțiune, obiectivele propuse și semnificațiile manifestărilor ce vor avea loc. Prin modul în care este conceput, acest festival angrenează în desfășurarea sa toate localitățile țării, toate domeniile de activitate, toate colectivele de muncă, practic întregul nostru popor”. ■ Al. Andriescu semnează cronica literară la *Proprietarul de poduri* de Mircea Dinescu: „În poezia ultimei generații implicarea poetului este o realitate esențială. Alături de alți poeți tineri, Mircea Dinescu aduce în poezia contemporană, prin imaginile sale care se întemeiază atât de bine pe faptele unei realități ieșite de sub regimul percepției oboșite sau leneșe, o necesară undă de lirism proaspăt”. ■ Corneliu Sturzu scrie despre Nicolae Labiș în *Amintiri fără importanță*: „Astăzi, după atâția ani, mă întreb dacă, într-adevăr, l-am cunoscut pe Labiș. Dar faptul nu are prea mare importanță. Îi știu și îi iubesc versurile. Lumina lor mă urmărește încă...”. ■ În *Mențiuni critice* ci-

tim: □ Emil Nicolae prezintă *Eseuri de literatură străină* de Ovidiu Drâmba, Editura Dacia, 1976: „Așadar, avem de a face mai degrabă cu niște studii de literatură universală, decât cu eseuri în înțelesul obișnuit al termenului”. □ Miron Blaga scrie despre *Când dragostea este pasăre cântătoare* de George Suru, Editura Facla, 1976: „Desigur, pot fi depistate suficiente carențe în acest volum, dar el se așează deasupra lor prin fluentă și metaforicul versurilor, prin seducătoarele evocări și mesaje pe care le conține, poetul George Suru dovădindu-se un inițiat în halucinantul univers poetic creat de Eminescu și Blaga”. □ Ion Popescu-Sireteanu recenzează *Hore pe smalt* de Mihai Stănescu: „Mihai Stănescu nu cultivă construcții supărătoare, ci, dimpotrivă, dăruiește limbii versuri care sunt poezie de trudă și de izbândă și între care sonetul *Medalionul* se detașează ca o mică bijuterie”. ■ Ion Apetroaie publică textul *Cum scria Labiș*: „Valorificând prima izbucnire de flacără, el revine asupra ei pentru a-i întreține arderea și pentru a o face să apară în cele din urmă în toată splendoarea și plenitudinea”. ■ Al. Dima scrie despre *O nouă evocare a lui Perpessicius*: „Muzeul literaturii române a dedicat recent aniversării a 85 de ani de la nașterea lui Perpessicius, ctitorului său, o ședință de pioasă amintire”. ■ Textele omagiale la dispariția lui George Sidorovici semnează: □ Grigore Ilisei, *Bădia Sidorovici*: „Firul cel subțire de lumină nu mai ajunge în privirile lui George Sidorovici. Într-o zi, din acest decembrie, inima lui a încetat să mai bată. Clocotul ei se aude în paginile cărților pe care le-a scris”. □ Cătălin Ciolca, *Dalbul pribeag*: „Bădie, bădie... Sâmbătă a nins în dulcea Bucovină, la Suceava, în cimitirul de pe deal. Pe câmp viscoala blând, ca în vis”. □ Al. Călinescu, *Ultima carte a lui George Sidorovici: Pădurea de dincolo*: „Scriitor talentat, George Sidorovici avea o evidentă aplecare către narațiunea lirică și fantastică”. ■ Emil Manu scrie *Despre valoarea textului critic*: „Critica textului critic e necesară aproape ca o *ficțiune*, ca o noțiune coordonatoare, ca o condiționare a fenomenului critic, care, dacă n-ar beneficia de o critică ar ieși din sfera produselor literare. Judecata, ca act logic, nu exclude stilul frumos; și un critic poate scrie frumos și obiectiv, *judecând*. Și logicieni sunt și pot fi calofilii, rămânând autentici, desigur, fără să fie lirici. Sensibilitatea e o condiție a existenței criticului. Stilul de sentință, de proces-verbal, stilul rece, la fel de onorabil pe plan estetic, nu conține *numai* prin această absență a sensibilității și obiectivitatea judecății critice. [...] Partizanii actului critic deliberat la rece, sever și dur, ca să personifice obiectivitatea comentatorului, vor rămâne întotdeauna dezamăgiți când vor afla că mai reci, mai severe, mai dure și deci mai «obiective» sunt computerele, care, dacă fac poezii, de ce n-ar face și critică”. ■ Ștefan Lemny semnează *Eminescu despre Vlad Țepeș*: „Deși fragmentare și colaterale, însemnările poetului despre Vlad Țepeș reflectă audiența voievodului peste secole, prețuirea de care s-a bucurat din partea aceluia ce a reprezentat deplin spiritualitatea românească”. ■ Din *Moment* reținem: □ *A 25-a apariție*: „Libera dezvoltare a personalității umane, idee afirmată cu generozitate

tate la recentul Congres al educației politice și al culturii socialiste, constituie nucleul tematic al numărului 4/1976 al revistei «Manuscriptum». Aflat la al 25-lea volum de la apariție, «Manuscriptum» își demonstrează încă o dată maniera originală de a pune în circulație, cu mare probitate științifică și într-o formulă grafică cu totul remarcabilă, mărturii inedite asupra dezvoltării culturii românești». □ *Problema spinoasă... a titlurilor*: „«Să fie, într-adevăr, minoră astăzi chestiunea titlurilor?» se întreabă Titu Popescu în «Tribuna». Nu, hotărât nu, este răspunsul, când o strălucită tradiție mărturisește despre «cel mai funcțional element din arsenalul stimulilor vizuali, prin conținutul denominativ pe care îl poartă și referința tranzitivă națională la cuprins». Din păcate, literatura actuală nu-i oferă criticului prea multe motive de satisfacție, de aici și... titlul articolului, cu atât de sugestivele puncte de suspensie: *Problema spinoasă a... titlurilor*, de aici efortul unor clasificări pentru a găsi rădăcina răului». ■ În *O poetă a luminii și a soarelui* Maria Platon scrie despre Anna de Noailles: „Fugind de formele înghețate ale parnasienilor, ocolind cețurile simbolizatorilor și condamnăm contrafacerea incoloră ale școlii neoclase, Anna de Noailles și-a găsit, pe măsura sa, o formă care i-a înlesnit să dea și altora ceea ce venea direct de la ea și, dând, se descoperea sieși și celor din jur». ■ În *Cartea străină* citim: □ Vasile Mihaescu semnaleză apariția volumului *Modigliani* de Jean Paul Crespelle, Editura Meridiane: „Scrișul cu nerv, căutând adevărul și acolo unde mitul înlăturase totul, cartea cucerește și prin analiza societății la început de veac printre jertfele căreia se află și Amadeo Modigliani». □ Alina Iacobitz prezintă *Walter Gropius și Bauhaus-ul* de Giulio Carlo Argan. ■ Din *Mozaic* reținem nota nesemnată despre *Manuscrise de Leonardo da Vinci*: „La Biblioteca Națională din Madrid au fost prezentate cele două Codex-Madrid care conțin manuscrise ale lui Leonardo da Vinci, în versiune spaniolă, manuscrise care sunt din cele mai importante descoperite în secolul nostru. Acestea au fost depistate în 1965 în patrimoniul bibliotecii modrilene în care se găseau încă de la înființarea acesteia în 1830». ■ Versuri semnează Ion Brad (*Elegie la Trei Ierarhi*; *Tabloul votiv al lui Cuza-Vodă*), Gheorghe Țiplea (*Arie pe caval*; *Păsări carpatine*), Mihai Ursachi (*Alte 11 chipuri de a vorbi tăcerea*).

• [„**Munca**”, nr. 8367] Se anunță că, la Cairo, a fost prezentat volumul *Ceaușescu, România și arabii*.

• [„**Săptămâna Culturală a Capitalei**”, nr. 316] Se deschide cu versuri – *Interior călinescian* de Gh. Palel. □ H. Zalis formulează în *Critica – act de informare* câteva considerații pe marginea noului op al lui Ion Negoitescu, *Analize și sinteze* (“în unele momente de maximă tensiune, criticul recurge la formule-șoc.. mi-l închipui ca un genist care nu alege potecile deminate”), referindu-se pe parcurs și la opera prof. Papu (“citindu-l pe Edgar Papu, aflăm unul din secretele criticii de *crystalizare tipologică* – o critică de descripție, dar și de acces la coordonatele interioare ale lirismului surprins în prim-planuri

definitorii”): „Criticul care vrea să-și informeze cititorii nu poate să fie blazat sau antipatic. Și cu atât mai puțin neutru. Activitatea lui stă sub semnul temeiniciei și al fraternității penetrante, accesibile. Ezitățile, poticnirile trecătoare nu contrazic idealul de necesară autocunoaștere, pot însă deveni fatale când opun tendinței schițate pedanteria, suspiciunea, agitația deșartă, lipsa de râvnă.”

□ Din nou despre E. Georgescu de la „Europa Liberă” în *Vai de mama noastră, săracii!* de Eugen Barbu. □ Dinu Săraru, o cronică dramatică despre premiera *Zamolxe* de Lucian Blaga la Sala Majestic – în regia lui Dinu Cernescu. □ E. Manu recenzează antologia de texte critice privind opera Hortensiei Papadat-Bengescu, în colecția *Biblioteca critică* a Ed. Eminescu (coordonatoarea volumului fiind Viola Vancea) ■ Din nou despre sincronism, în *Muza adormită* de Traian Filip: „Epuizând temele firești, critica se reîntoarce adesea la temele uitate și repune în mișcare vehicule cu stil de epocă, păstrate în muzeele literaturii. Mort, reînviat, reanimat, «sincronismul» a reînceput să circule cu destulă insistență, potrivit acestui principiu, în critica literară recentă... Acum, citindu-l pe edulcoratul Sorin Titel, înțelegem că ar trebui să ne sincronizăm numai cu Robbe-Grillet, adică să producem o proză vâscoasă și îmbătrânită, în cantități cât mai mari... Sincronismul criticii noastre cu critica din Occident – observ cu grijă și afecțiune acest sindrom depresiv – ar însemna, de fapt, și sincronizarea cu un fenomen ce se considera el însuși defunct. Putem accepta ideea «morții criticii», așa cum este ea preconizată tot mai des de către autori reputați?... Desigur, față de asemenea produse, teoria sincronismului se suspendă, pentru a nu ne văduvi de atâția critici nou-născuți, care ocupă cu râvnă fotoliile redacționale și profesează transferuri de teorii și interpretări globale, acolo unde terenul o îngăduie. Și ce ne-am face cu spațiul grafic care ar rămâne disponibil după încetarea exercițiului critic expandat și hipertrofiat?” □ La *Săptămâna pe scurt* este anunțată cea de-a 25-a apariție de la înființare a revistei „Manuscriptum” prin nr. 4 pe 1976. □ *Cronica de librărie* recomandă „o lucrare solidă”, *Eminescu – cultură și creație* de Zoe Dumitrescu-Buşulenga, Ed. Eminescu: „Omul deplin al culturii românești este recunoscut de autoarea eseului drept creatorul unei opere «ca o stea fixă», luminând «întregul cer al nației»“. ■ Un nou atac împotriva lui Șerban Cioculescu: *Chestiune de principiu* de Const. Popescu-Cadem. Cadem amintește că a publicat în 1975, în nr. 3 al revistei „Manuscriptum”, articolul *Legendă și adevăr în biografia lui Mateiu I. Caragiale*, unde, printre alte documente inedite, a tipărit și actul original de căsătorie al lui Mateiu cu Maria G. Sion, extras și fotocopiât din „Registrul de stare civilă pentru căsătorii” al fostei Primării de Galben, actuală Sector I (act folosit/preluat și de Eugen Barbu în foiletonul său despre *Caragiale senior*, „Săptămâna”, nr. 312, 26 nov. 1976). Șerban Cioculescu publică în revista „România literară”, nr. 49, 2 dec. 1976, articolul *Varietăți mateiene*, în care reproduce același act, „lăsând de înțeles că ar fi un inedit, descoperit de domnia sa, ceea ce nu este adevărat”.

25 decembrie

• [„Scânteia”, nr. 10 684] Aflăm că *Tovarăşului Nicolae Ceauşescu i-a fost conferită medalia jubiliară pakistaneză „Quaid-l-Azam”*, medalia fiind înmănată de ambasadorul Pakistanului la Bucureşti, S. A. Moid, la sediul Comitetului Central al P.C.R. ■ Ov. S. Crohmălniceanu publică o cronică literară la volumul *Poezie neîntreruptă* de Virgil Teodorescu, Editura Minerva: „Fal-sul olimpianism clasic al expunerii ascunde, nu o dată, pateticul. Virgil Teodorescu este şi un poet al dragostei plenare mărturisite exultant, învăluitor, magnetic, fără reţineri, dar totodată de o mare puritate umană a sentimentului. În egală măsură, reuşeşte să se facă părtaş la suferinţele şi revoltele omenirii, să le clameze vibrant, folosind tocmai o antiretorică. Culegerea dă dimensiunea unui poet de primă mână”. ■ Sub titlul *Opinia publică din România cere cu fermitate eliberarea neîntârziată a tovarăşului Santiago Carrillo şi a celorlalţi militanţi comunişti arestaţi în Spania* publică *Telegrame adresate guvernului spaniol de organizaţii de masă şi obşteşti, uniunii de creaţie şi asociaţii profesionale din ţara noastră*. Printre altele, citim şi telegrama semnată de Uniunea scriitorilor din Republica Socialistă România: „Scriitorii României socialiste îşi ridică glasul pentru a protesta împotriva arestării marelui fiu al poporului spaniol, tovarăşul Santiago Carrillo, şi a celorlalţi conducători comunişti spanioli. Gândurile noastre de solidaritate au înconjurat Spania şi în anii de dramatică încheştare a poporului spaniol împotriva tiraniei franchiste, fiind tot timpul alături de lupta Partidului Comunist din Spania. Îngrijorarea noastră este cu atât mai mare, cu cât evenimentele din ultimul timp ne-au trezit în inimi speranţa că aspiraţiile drepte ale poporului spaniol spre lichidarea stărilor de lucruri ale vechiul regim franchist vor fi respectate de guvernul spaniol. Or, arestarea tovarăşului Santiago Carrillo şi a celorlalţi comunişti este o încălcare a principiilor dreptului uman, un act menit să frâneze procesul de democratizare a Spaniei şi, totodată, pe un plan mai general, un obstacol în calea eforturilor tot mai mari spre destindere, pe care le fac astăzi popoarele lumii. Ca scriitori ai României socialiste, animaţi de spiritul umanismului şi al echităţii, considerăm că este imperios necesar ca secretarul general al Partidului Comunist din Spania, celorlalţi comunişti arestaţi să li se redea libertatea, să li se asigure toate drepturile de a se exprima şi acţiona în ţara lor, spre binele poporului spaniol, spre o Spanie liberă şi democratică”.

• [„Luceafărul”, nr. 52] Editorialul acestui număr, semnat redacţional, se intitulează *Exigenţele debutului*. Pornind de la o consideraţie aforistică formulată de G. Călinescu – „A descoperi într-un tânăr personalitatea incipientă e fapta critică cea mai pozitivă” –, articolul se referă la programul revistei, a cărei prioritate o reprezintă sprijinirea autorilor aflaţi la început de drum: „Desemnându-şi drept una din sarcinile sale lucrul cu debutanţii şi cu tinerii autori, revista «Luceafărul» a constituit, încă de la întemeierea sa, un puternic laborator de formare şi de afirmare a unor generaţii succesive de scriitori, poeţi, prozato-

ri, critici și dramaturgi, într-o tradiție a propunerilor viabile fericit perpetuată în timp. Chiar fără de a sosi ora memoriilor, mulți dintre scriitorii care dau relief și culoare peisajului nostru literar pot mărturisi rolul pe care l-a avut revista în conturarea destinului lor scriitoricesc. Mai recent, reînnodând tradiția cenaclului patronat de redacție, noul cenaclu al revistei «Luceafărul», ajuns în aceste zile la cea de-a XXXVIII-a ședință a sa, căutându-și un profil și o ținută distincte, a îmbinat într-o formă specifică activitatea redacțională cu confruntarea publică, reușind în cei trei ani de existență atât să propună și să selecteze peste o sută de nume de autori, din toate domeniile scrisului, cât și să-și câștige un constant auditoriu iubitor de literatură. Deschizându-și, astfel, paginile spre publicare tuturor acestor nume, dintre care numeroase și-au confirmat înzestrarea, revista «Luceafărul» speră să fi constituit nu doar un simplu loc de găzduire a unor debuturi, ci și să fi însoțit acești pași în literatură de ceea ce le poate asigura consistența și semnificația: un climat de autentică dezbatere și responsabilitate”. ■ Sub genericul *Itinerarii sadoveniene*, C. Stănescu publică partea a patra a foiletonului despre *Noptile de Sânziene*. ■ Cezar Ivănescu continuă eseul *Mitul icaric*. ■ În *Critica morfologică și stilistică*, Eugen Simion discută, la *Fragmente critice*, studiile estetice și stilistice ale lui Tudor Vianu, care au fost „asamblate” în seria de *Opere*: „Se vede limpede că T. Vianu are un program pe care îl urmează cu obstinație. În centrul lui – ca temă fundamentală de meditație – este știința artei: *estetica* – iar cercurile care pornesc din ea ating succesiv probleme speciale, cum este aceea a *omului* sau a *raționalismului* și a *istorismului*. Chiar pe acest plan tematic general se poate observa metoda de sistematizare a studiului. [...] Meritul acestor studii este enorm. Pornite din necesități didactice, ele sfârșesc prin a interesa în chip mai general critica literară, lărgind considerabil orizontul ei și îmbogățindu-i instrumentele. Cercetările lui Tudor Vianu asupra stilului, simbolului, metaforei, operei literare reprezintă, apoi, o fază de sincronizare cu o direcție importantă a criticii moderne. *Stilistica* devine și la noi o disciplină datorită, în primul rând, lui Tudor Vianu”. ■ La *Jurnal de poet*, Ioan Alexandru e prezent cu partea a doua din *Cugetări despre morală*. ■ *Trei poete* sunt aduse în prim-plan, la *Opinii*, de George Alboiu, care ține să puncteze, în câteva rânduri introductive, că analizele propuse nu aparțin unui critic, ci unui scriitor, „interesat mai ales de «tehnica» confracților săi”. De asemenea, autorul adaugă că se va opri în „tripticul” său doar la câte un volum al celor trei poete, astfel încât comentariul nu oferă „concluzii de ansamblu” în privința operei Angelei Marinescu, Anei Blandiana și Floricăi Mitroi. □ Totuși, George Alboiu lărgeste frecvent perspectiva: „O confesiune de un patetism încordat, o «aripă învinsă» este poezia Angelei Marinescu. La debutul ei (1968), manieristii și estetizanții de mai târziu abia își prefigurau labirinturile. A început prin a poetiza excesiv, dar în ultimele poeme, obsesia vieții pare că depășește obsesia poeziei. Volumul de *Poezii* (1974) conține ambele ipostaze: un narcisism colectiv și unul secret. Poeta este atrasă de puritatea existenței,

însă materia se purifică aici nu prin asceză, ci prin dorință și senzualitate”. □ Aceeași viziune „totalizantă”, contrazicând precizările inițiale, este exersată și în privința altei poete: „Cei care neagă talentul Anei Blandiana comit o greșeală la fel de mare ca și cei care o idolatrizează. Aflându-se de la început în spațiul stilistic al lui Blaga, poeta și-a urmat consecvență maestrul. Primele poeme sunt contaminate, totuși, de un orgoliu adolescentin purificator sub influența sensibilității lui Labiș. (Generozitatea lui Labiș s-a răsfrânt, în epocă, și asupra lui Păunescu, Nichita Stănescu, Ioan Alexandru.) Poeta își trăiește condiția sub semnul apăsător al necesității opțiunii. Pretutindeni o sursă morală, dar și o aspirație morală – de aceea, toate poemele alcătuiesc o subtilă dezbatere de probleme metafizice. Versurile luate în parte sunt de multe ori banale, dar poemele întregi au o forță ieșită din comun”. □ Un comentariu „unidimensional” semnalează trăsăturile liricii Floricăi Mitroi din volumul *Între cer și pământ*: „Energia atitudinilor, bruschetea intervențiilor, o sinceritate infantilă, dar și o dezabuzare precoce [...]”. ■ M. Ungheanu discută, în cadrul *Cronicii literare*, volumul *Al doilea rond* de Mircea Iorgulescu, care întregeste o panoramă a literaturii române contemporane începute în *Rondul de noapte*: „Dacă în precedentul volum atenția criticului se îndrepta numai către poezie și proză, miza celui de *Al doilea rond* este critica literară a ultimelor trei decenii și, în secundar, proza și poezia. Preocuparea de a face istorie literară în care judecata critică să fie prevalentă este evidentă aici”. Cronicarul *Luceafărului* evidențiază lovinescianismul confratelui său, care nu este unul „dilatat”. De asemenea, Ungheanu identifică, în volumul analizat, fizionomia unei lucrări de anvergură, dar evidențiază și unele capcane în care ar putea cădea tânărul critic: „Ceea ce-l atrage pe Mircea Iorgulescu este, desigur, scrierea istoriei literare pomenite din mers și, fără îndoială, polemismul ei. Modelul ascunde însă și un pericol. Ceea ce s-a reproșat istoriei lui E. Lovinescu a fost tocmai tenta ei polemică nelalocul ei, după unii comentatori, într-o lucrare care trebuie să se distingă prin efortul obiectivării. Surprinde, totuși, la un adversar al prejudecăților părerea că de n-ar mai fi scris după 1920, E. Lovinescu n-ar fi fost un critic important și că, până în 1920, Il. Chendi îi e superior. După aceeași prejudecată, Mihail Sadoveanu de dinaintea primul război mondial ar fi, după unii, un scriitor minor când evidența impune altă concluzie. Ca mulți alții, Mircea Iorgulescu se lasă mistificat chiar de E. Lovinescu, care voia să dea uitării primele sale volume de critică. Etapa postbelică a criticii lui E. Lovinescu își are, însă, rădăcini în cea precedentă, când scrie, de altfel, hotărâtoarele lui revizuri. Nici ca număr de volume, nici ca unitate de acțiune critică, Ilarie Chendi nu poate trece înaintea lui E. Lovinescu”. Întorcându-se la coordonatele volumului, comentatorul notează: „Polemismul criticii lui Mircea Iorgulescu este una din trăsăturile ei proeminente. Talentul critic se învederează acolo unde o trăsătură este decupată din întreg, pe axul ei construindu-se o fizionomie critică. [...] Toate elementele arată că Mircea Iorgulescu tinde

să se realizeze în lucrări de amploare, ceea ce face inoperantă judecata pe mici porțiuni. Acțiunea lui critică se definește, până acum, prin intuiție critică, incisivitate polemică, tatonarea marilor proiecte, spirit justițiar, năzuință constructivă”. ■ La *Cartea de debut*, Al. Piru supune atenției lucrarea *Vlad Țepeș (Dracula)* – *Între legendă și adevăr istoric* de Ștefan Andreescu, „unul din cele mai interesante studii monografice apărute la noi în ultima vreme”. ■ Cea de-a XXXVIII-a ședință a Cenaclului revistei *Luceafărul*, care s-a desfășurat în Sala Oglinzilor de la Casa scriitorilor, este relatată sub semnătura *Cronicar*. □ Au asistat Marin Preda și Laurențiu Fulga, vicepreședinții U.S.R., acompaniați de Ion Hobana și Traian Iancu. □ Aflăm că întâlnirea „a avut caracterul sărbătoresc al unui sfârșit de an, în care cei mai buni dintre tinerii scriitori, afirmați și publicați sub semnul debutului, au fost invitați să citească în fața unui public entuziast, care a aplaudat cu fervoare poezia, proza și reportajul, acordându-le celor ce au citit adeziunea entuziastă”. □ Au citit versuri Gabriel Chifu (student la Craiova), Ștefan Ioanid (profesor la Snagov) și Liliana Ursu (redactor la Televiziune), iar proză Mircea Diaconu (actor la Teatrul „Bulandra”), Letiția Vladislav (profesoară) și Cornel Nistorescu (redactor la *Viața studentescă*). □ Întâlnirea a fost inaugurată de Nicolae Dragoș, redactorul-șef al *Luceafărului*: „Revista noastră re trăiește momentul argumentării practice a îndeplinirii uneia dintre atribuțiile care i-au fost încredințate prin profilul și programul său: acela al consacării unor tineri care, înainte de a ajunge să-și tipărească lucrările într-un volum, s-au ilustrat în paginile revistei prin talentul lor, prin preocuparea lor de a surprinde în vers, în paginile de proză sau reportaj, realitățile noastre socialiste, semnificațiile acestora, sau de a propune interpretări critice în care efortul de analiză științifică și talentul de critic literar să se vădească în mod pregnant”. Conducătorul revistei situează ședința festivă într-un context politic: „nu la multă vreme după ce viața noastră spirituală a fost marcată de primul Congres al Educației Politice și Culturii Socialiste, în cadrul căruia secretarul general al partidului, tovarășul, Nicolae Ceaușescu, a rostit o expunere amplă și plină de semnificații, de prețioase orientări principiale, pe care și revista noastră consideră de onoare și datoria sa patriotică să le așeze la baza activității de azi și de mâine”. □ Este reproduș și cuvântul lui Laurențiu Fulga: „Vă rog să îmi permiteți să vă insuflu încredere în talentul Dv., trebuie să credeți nestrămutat că acest talent merită să se manifeste în literatura României socialiste; să vă insuflu încrederea în cerințele politico-sociale în care talentului Dv. îi este dat să se desfășoare, să vă insuflu încrederea în munca pe care trebuie să o desfășurați la masa de lucru”. ■ În grupajul *Prezențe*, este consemnată manifestarea literară *Un pământ numit România* (împrumutând titlul unui volum de versuri al lui Nichita Stănescu). Evenimentul s-a petrecut la Buzău, între 17 și 18 decembrie, în cadrul Festivalului Național „Cântarea României”, fiind organizat de Consiliul Național al F.U.S., Consiliul județean de cultură și educație socialistă Buzău și U.S.R. □ Între oaspeți,

scriitorii Virgil Teodorescu, Eugen Jebeleanu, Alexandru Balaci, Dumitru Almaș, Teodor Balș, Ion Băieșu, Vasile Băran, Nina Cassian, Radu Cârnecki, Constantin Chiriță, Dan Deșliu, Mircea Dinescu, Nicolae Dragoș, Corneliu Leu, Platon Pardău, Al.I. Ștefănescu, Dorin Tudoran, Violeta Zamfirescu ș.a. □ Programul a debutat cu o întâlnire găzduită de Casa de cultură a sindicatelor, la care a fost prezent și Tudor Postelnicu, prim-secretar al Comitetului județean Buzău al P.C.R. □ Au vorbit Eugen Jebeleanu (vicepreședinte al Consiliului Național al F.U.S.) și Virgil Teodorescu (președintele U.S.R.). □ În continuare, invitații au participat la șezători literare desfășurate la liceele buzoiene „Spiru Haret”, „B.P. Hasdeu”, „Mihai Eminescu” și Industrial-Metalurgic. □ Manifestarea a cuprins și un itinerariu rural, la Gherăseni, Costești, Merei și Ulmeni, precum și vizite la întreprinderi industriale. □ În același grupaj, un eveniment cultural din Moldova: „În zilele de 10 și 11 decembrie a.c., au avut loc, la Botoșani, numeroase manifestări culturale organizate în cadrul etapei de masă a Festivalului «Cântarea României». □ „La librăria «Mihai Eminescu», în prezența lui Valeriu Râpeanu și a lui Dinu Săraru, au fost lansate volumele «O viață de om, așa cum a fost» și «Clipa». La Teatrul «Mihai Eminescu» a avut loc premiera piesei «Cantemir Bătrânul» de N. Iorga, spectacol urmat de o dezbatere cu tema «Istria și teatrul lui Nicolae Iorga». Au participat Vasile Netea, Al. Cerna-Rădulescu, Valeriu Râpeanu, Dinu Săraru, Virgil Stoenescu, Paul Tutungiu, George Genoiu și alții. În regia lui Nae Cosmescu au fost prezentate premierele pieselor «Zâna noastră» de I.D. Șerban și «Recitându-l pe Shakespeare» de Cristian Munteanu”. ■ Sub genericul *Tineri poeți*, grupaje de versuri de Gabriel Chifu (*Sat românesc, Struguri copti, Întâmplare cu un cocor, Pământul negru, Propunerea unui fluviu, Cântec de toamnă*), Liliana Ursu și Ștefan Ioanid. ■ La *Tineri prozatori* sunt prezenți Letiția Vladislav (*Ultimele frunze de toamnă*), Mircea Diaconu (*Cu ochii pe lună*) și Cornel Nistorescu (*Liniște în mările de porumb*). □ Acesta din urmă întrebuițează tehnica narativă a colajului, „asamblând” mai multe citate, scrise cu caractere italice și încadrate între ghilimele. Un asterisc evidențiază sursele intertextuale: Grigore Ureche, N. Iorga, A.D. Xenopol, Hodja Effendi, M. Sadoveanu. ■ În sumar sunt și *Tineri critici*. □ Mihai Coman scrie despre *Dubla ipostază a eroticului* în proza lui Marin Preda, iar Paul Dugneanu descoperă, în poezia lui Nichita Stănescu, *Reveriile unui trubadur*. ■ Marius Robescu subliniază „consecvența pe care Teatrul Giulești și regizorul Dinu Cernescu o au în efortul de a institui o tradiție a montării pieselor lui Lucian Blaga”. Semnalând puținătatea acestor reprezentații pe scenele din țară, cronicarul amintește că tot la Giulești și tot în regia lui Dinu Cernescu s-a jucat ultima dată o piesă a lui Blaga, în... 1968. Acum, a venit rândul dramei *Zamolxe*, iar Marius Robescu îi fixează, într-un comentariu episodic, „caracterul de curată ficțiune poetică”. ■ *Roșcovanul*, filmul scris și regizat de Francisc Munteanu, este prezentat de Nicolae Mateescu. ■ Sânziana Pop re-

liefează câteva secvențe literare văzute pe micul-ecran, între care un material realizat de autorul *Galeriei cu viță sălbatică*: „Întors din lunga vacanță în care intrase, «Reportajul de scriitor» a redebutat exemplar. *Bărăganul* lui Constantin Țoiu a fost un cântec cântat cu nervul albastru al simțirii poetice, dar un cântec fierbinte, o înaltă strigare pentru o lume chemată de dinăuntru, o lume – incantată, spusă ca o declarație de iubire, și văzută ca-n vis, o ciudată planetă călătorind printre aștri cu sevele și miresmele ei” (*Literatura în variante*).

■ *Cronica radiofonică* înfăptuită de Ioana Diaconescu este consacrată programului *Fonotecii de aur*, în care Iulius Țundrea a gândit o „restituire” literară: „În ultima ediție a acestei emisiuni i-am ascultat pe Tudor Arghezi, George Călinescu, Mihail Sadoveanu, Ion Agârbiceanu, Zaharia Stancu. Mărturii emoționant de severe, și mai ales de o rară modestie, lipsite de emfază. Dacă mărturia lui George Călinescu dovedește o lucidă privire asupra vieții, autorul declarând că scrie pentru contemporaneitate, pentru Zaharia Stancu a scrie înseamnă «a-și iubi iubirea lui». Tudor Arghezi îngenunchează alături de plugar pe brazdă, acest gest însemnând har. Mărturia poetică și aproape sfâșietoare a lui Mihail Sadoveanu: maica sa și apa Moldovei sunt și vor fi veșnic izvorul vieții și operei sale. Crezul artistic exprimat de Ion Agârbiceanu este «sporirea vieții», adică îmbogățirea lumii”. ■ Grigore Arbore scrie, în cronica plastică, despre expoziția clujeană *Libertatea națională și independența statală a României în conștiința tineretului (Istorie și actualitate, I)*. ■ În *Tâlcuiri muzicale*, Grete Tartler așază un recital oferit, la Sala Mică a Palatului, de pianistul Remus Manoleanu. ■ Descinderea Cenaclului revistei „Luceafărul” pe meleaguri ialomițene, petrecută la 13 decembrie 1976, într-o manifestare *coupé*, este consemnată de Corina Djigola. □ Din delegație au făcut parte scriitorii Virgil Carianopol, Nicolae Dragoș, Florin Costinescu, Mircea Dinescu, Profira Mihăilescu, Liliana Ursu, autoarea însemnării și muzicienii Adrian Antonescu și Mihai Onu. □ Aflăm că „distinsul poet Virgil Carianopol este foarte emoționat”, pentru că s-a întors în Slobozia după patru decenii: „Se uită pe geam privind orașul cu ochii încălziți de puterea amintirilor trezite și, poate, se simte mai tânăr cu toți(sic!) atâția ani”. (Publicista nu lămurește motivul unei asemenea trăiri nostalgice. Biografia lui Virgil Carianopol nu este legată de urbe. În schimb, aici s-a născut un component mai tânăr al delegației, despre care va fi vorba în curând). □ O primă „înfațișare” a avut loc la Întreprinderea de Industrie Locală Slobozia. Câteva impresii: „În sală ne așteptau muncitorii. În mijlocul lor, tatăl poetului Mircea Dinescu, mai emoționat, poate, ca niciodată. Un frumos moment poetic l-a realizat Virgil Carianopol, recitându-și versul cu căldură și sentiment. Nici n-am observat când au trecut cele două ore de poezie și muzică”. □ Înaintea acestui moment, oaspeții au fost invitați de Gheorghe Glodeanu, președintele Consiliului culturii și educației socialiste al județului Ialomița, să viziteze pepiniera municipiului, unde a fost amenajată și o expoziție de sculptură, reprezentând lucrările de diplomă ale studenților de la

Institutul de arte plastice din București. □ A doua „repriză” cenaclieră s-a desfășurat după-amiază, la căminul cultural din comuna Sfântu Gheorghe, alături de „oameni ai ogoarelor, veniți direct de la muncă”: „Privirile lor, încărcate de gravitatea unei zile de muncă, au întâmpinat cu dragoste mesajul poeziei patriotice, care a constituit coloana fundamentală a întâlnirii organizate de revista *Luceafărul* în colaborare cu Consiliul județean al culturii și educației socialiste Ialomița”. ■ Geo Dumitrescu răspunde la *Poșta redacției*. □ Câteva corespondenți: Mihai Românul, N. Uitucu, Verb Luminescu.

26 decembrie

● [„Scântea”, nr. 10 685] Sub titlul „*Cântarea României*” sub stema Republicii citim versuri semnate de: Nicolae Dragoș (*Dedicatie*), **Ferenc Szemlér** (*Mesaj*, traducere de Constantin Olariu), Dim. Rachici (*Din doine și balade*), Petre Dragu (*Cu gânduri și simțiri*). ■ În climatul fertil al Festivalului național „*Cântarea României*” Aurel Mihale publică textul *O literatură a umanismului revoluționar*: „Năzuind să realizăm prin excelență o literatură a omului, de pe pozițiile și în scopul declarat al umanismului revoluționar, tocmai din acest punct de vedere trebuie, în primul rând, să descoperim, să abordăm și să înțelegem conflictele din viață, specifice și esențiale epocii, societății noastre, și mai ales să surprindem, să dezvoltăm și să rezolvăm conflictele literare, potrivit înțelegerii și atitudinii noastre, concepției noastre artistice, militante, partizane. Aceasta presupune orientarea conștiință de către autor a operei sale în direcția unei contribuții active la transformarea înnoitoare, progresistă a societății, a omului, după cum sublinia la Congresul educației politice și al culturii socialiste secretarul general al partidului. În cele din urmă, deci, prezența omului nou, a conflictelor esențiale actuale, înfățișarea eroilor contemporani în noi opere literar-artistice reprezintă expresia majoră deopotrivă a talentului și capacității noastre, a intuiției noastre artistice, dar și a angajării noastre literar-artistice, a implicării noastre active, conștiente în lupta pentru afirmarea omului, pentru asigurarea deopotrivă a condiției umane și a condiției literaturii proprii societății noastre, potrivit cărora omul să se poată realiza, să poată ajunge la înflorire și fericire. În această întreprindere, temerară, trebuie subliniate – tocmai ca o condiție a succesului ei – respectarea cu strictețe a adevărului vieții, cuprinderea realității cu luminile și umbrele ei, potrivit unei înțelegeri artistice dialectice, sensului major al umanismului nostru revoluționar. Pentru literatura noastră, deci, umanismul revoluționar reprezintă nu doar concepția, poziția noastră filozofico-estetică de pe care încercăm să înțelegem și să redăm în imagini nepieritoare omului, ci și, cu necesitate, țelul, scopul suprem spre care literatura tinde dintotdeauna: o nobilă, inspirată și viguroasă cântare a omului”. ■ Conf. dr. Constantin Popovici publică note de lectură la volumul *Progresul istoric și contemporaneitatea*, apărut sub egida Academiei „Ștefan Gheorghiu”, Editura politică: „Prin aria sa tematică și prin modalitățile

de realizare, lucrarea se adresează unui cerc vast de cititori, cercetătorilor pe tărâmul științelor sociale, ca și publicului larg, punându-le la dispoziție informație și generalizare teoretică, odată cu instrumente metodologice pentru studierea și înțelegerea unor evenimente contemporane cu semnificație majoră”.

28 decembrie

● [„Scânteia”, nr. 10 686] Prof. dr. Horia Ursu semnează *Dimensiunea științific-documentară a literaturii de inspirație istorică*: „Nu le putem cere să se transforme în cercetători științifici ai istoriei, ci, asimilând datele fundamentale care conferă un sens istoric, să devină creatori capabili să dea dimensiune artistică timpurilor trecute. Tocmai situarea în «termeni istorici» a operei de artă ne îndeamnă să vedem deopotrivă în diletantism și livresc simptome păgubitoare pentru realizarea unor scrieri de calitate. Experiența mării noastre literaturi, prin Eminescu (și nu numai prin el) a dovedit, atunci când a evocat momente ale istoriei noastre, că se afla la înălțimea cercetării istorice din vremea sa, transformând, pe calea realismului, file de învolburată cronică în nepieritoare opere de artă. Evocarea în versuri a momentelor istoriei noastre constituie o necesitate nu numai educativă, ci și o cale de creare a unor opere de valoare. Dincolo de proză, dramaturgie, poezia poate constitui măiastra broderie de aur a Epopeii Naționale. Istoria noastră își deschide imensele pagini de viață trăită spre toți creatorii. Trebuie numai s-o cunoaștem în datele ei cele mai adânci, s-o ferim de improvizații și răstălmăciri”. ■ George Gibescu scrie despre volumul *Lumea operei lui Sadoveanu* de Pompiliu Marcea, Editura Eminescu: „Acest studiu onest, întreprins cu pasiune și seriozitate, pregătește viitoarea sinteză critică asupra lui Sadoveanu”. ■ Emil Vasilescu notează apariția volumului *Galeria cu viță sălbatică* de Constantin Țoiu, Editura Eminescu: „*Galeria cu viță sălbatică* nu închide doar o experiență complexă a unei epoci din existența noastră, ci marchează un anotimp mai înalt, pe scara devenirii dialectice, prin care literatura noastră, răspunzând unor înalte îndemnuri, își asumă din perspectivă constructiv-critică, probleme ale istoriei noastre contemporane. Dezbateră literară a unei asemenea problematice face din romanul lui Constantin Țoiu o realizare remarcabilă a literaturii noastre actuale”. ■ Gh. Vlăduțescu scrie despre o culegere de studii a unor autori sovietici, *Psihologia religiei*, Editura științifică și enciclopedică: „Utilă tuturor celor angajați în propaganda ateistă și nu numai lor, *Psihologia religiei*, apariție remarcabilă și totodată îndemn la continuarea investigațiilor în acest sens, răsplătește din plin efortul lecturii”.

● [“Viața studentescă”, nr. 43] *Contemporani cu Republica – Viața studentescă, la 20 de ani*, semnat Redacție. ■ *Superlativele anului 1976* se duc către: *Interpret teatru-film* – Toma Caragiu (“Alegerea V. S. mă obligă să mai trăiesc mult timp...”, spune Caragiu); *Folk* – Mircea Florian; *Cel mai bun film – Tănase Scatiu* (regia Dan Pița, pe un scenariu de Mihnea Gheorghiu după

Duiliu Zamfirescu); *Muzică ușoară* – Dida Drăgan; *Sport* – Nadia Comăneci etc. Partea literară a anchetei – la care au răspuns 2500 de studenți – îi recunoaște pe: Emil Botta – *Poezie*, vol. *Un dor fără sațiu* (urmat de C. Buzea, Ioan Alexandru, Mircea Dinescu și Dinu Adam); Constantin Țoiu – *Proză*, *Galeria cu viță sălbatică* (înaintea unor Dinu Săraru – *Clipa*, Francisc Păcurariu, D.R. Popescu sau Fănuș Neagu); I. Negoïtescu – *Critică și istorie literară*, pentru vol. *Analize și sinteze* (urmat de Z. Ornea, N. Manolescu, C. Regman și Eugen Barbu – *Istoria polemică*) și Ștefan Bănulescu – *Publicistică*, urmat de Neagu Udroi, Dorin Tudoran, Aurel Rău și Adrian Marino. □ Relevant răspunsul lui C. Țoiu la epuizarea primului tiraj din *romanul anului 1976*: „În fiecare an UNESCO alege și traduce o carte dintr-o țară. Cu mai bine de o lună în urmă am fost anunțat că romanul meu (*Galeria cu viță sălbatică*) va fi tipărit la Paris sub auspiciile UNESCO. Pe lângă această alegere și pe lângă presa pe care a avut-o cartea mea, trebuie să spun însă că cel mai mult mă bucură și emoționează rezultatul acestei anchete. Acest rezultat este un «test» și pentru romanul meu, la care am trudit 10 ani de zile, dar, cred eu, și pentru tânăra generație, atât de receptivă. O parte a criticii a reproșat cărții sfârșitul tragic. Iată că tineretul înțelege aspectul cathartic al cărții, purificarea prin tragic. Încă o dată, mă bucură această alegere. Am foarte mare încredere în judecata estetică a generației tinere.”

29 decembrie

• [„Scânteia”, nr. 10 687] Alexandru Ivasiuc semnează *Obiective și eforturi*: „Cooperarea internațională și onoarea muncii, iată linii directoare ale politicii noastre, care depășesc limita anului, vor lega pe cel ce s-a scurs cu anii viitori și ne preocupă și pe noi, scriitorii. În acest context sunt necesare opere literare de larg răsunet, care să contribuie la conștientizarea acestor probleme, desigur prin mijloace specifice. Un roman nu e un studiu de economie a cimentului, nici un îndreptar practic. El însă – dacă este cu adevărat bun și deci cu adevărat curajos (curajul social e o formă a cinstei profesionale) – va contribui, lărgind orizontul de gândire și imaginație, în mod mijlocit și la atingerea marilor obiective ale societății noastre, de realizarea cărora toți beneficiem”. ■ Claus Stephani semnează *Gânduri cu străluciri de soare*: „Suntem oameni ai prezentului – creatori și făuritori – bucuriile noastre sunt cele de azi, iar spre a desăvârși prezentul, spre a înțelege sensul efortului nostru zilnic, spre a putea privi înainte trebuie să cunoaștem ceea ce a fost, trebuie să cunoaștem istoria, civilizația veche a acestor meleaguri. Istoria nu este un șir de evenimente pe un fond de aur, istoria este acel adevăr, acea experiență care ne fac să ne cunoaștem pe noi înșine cei de azi și, astfel, să știm ce va fi mâine. Iar arta noastră, aspirațiile noastre spirituale trebuie să pornească dintr-o cunoaștere profundă a faptelor înaintașilor, a concepției științifice a societății noastre despre viață și societate, orientată fiind spre explorarea artistică a trecutului și prezentului.

Astfel, eroii noștri. eroii acestor vremuri și ai acestor locuri, nu vor fi figuri de decor sau de conjunctură, ci oameni care, pășind prin faptele lor peste pragul multor secole, vor pleca acum spre alte universuri spirituale, cele ale cititorilor noștri din toate colțurile patriei. Sunt gânduri acum, de ziua Republicii, gânduri cu străluciri de soare, care încălzesc dorul din noi, dor a cărui expresie metaforică sunt pământul și doina...”. ■ Szemler Ferenc, *Întâlniri cu valoare de simbol*: „Întâmplarea, conștiința de scriitor, cărora li s-a alăturat și îndemnul merituosei edituri «Kriterion», mi-au îndreptat, în ultimele săptămâni, în mai multe rânduri pașii către locurile mele natale, meleagurile secuiești. Țelul propriu-zis al călătoriilor a fost întâlnirea cu cititorii tineri, cu generațiile crescute sub soarele socialismului”.

30 decembrie

• **[„Scânteia”, nr. 10 688]** Citim pe frontispiciu *Trăiască scumpa noastră patrie, Republica Socialistă România!* ■ Apare *Republica în pragul anului XXX*, nesemnăt: „Cei 29 de ani ai Republicii au fost și sunt tot atâtea trepte ale României spre viitor. Un urcuș cu greutate și bucuriile sale, la care ne simțim cu toții părtași, fiecare dintre noi, indiferent de naționalitate, cetățeni ai aceleiași patrii căreia Eminescu îi ura: «La trecutu-ți mare, mare viitor!». Viitor pe care ni-l cucerim prin fiecare treaptă urcată spre comunism”. ■ Sub titlul „*Cântarea României*”, sub stema republicii citim versuri scrise de Virgil Teodorescu (*Nestematele izvoare*), Radu Cârnel (Chip de faimă), Valeria Zamfirescu (*Cititorie*), Mihai Negulescu (*Vatră de vis*), Horvath Imre (*Adevăr*, traducere de Constantin Olariu), Vlaicu Bârna (*Cântec pentru țară*), Florentin Popescu (*Destin comunist*), Ion Crânguleanu (*Partidul, biruința noastră*), Vasile Zamfir (*Pământ strămoșesc...*). ■ Pop Simion publică *Patria se înalță prin munca și iubirea fiilor ei*: „Pâinea o celebrăm prin sărbători ale pâinii. Focul născător de oțel își are sărbătorile sale. Tot astfel apele transformate în luceferi, satele cu extraordinara lor autodevenire, meșteșugurile, breslele, spiritul, tipologiile muncii, conștiința însăși, toate venind concentric la aceeași confluență, la același liman: omagiu eroismului popular materializat în structuri durabile, slavă geniului creator al românilor, Republica Socialistă România, aflată în pragul celui de-al 30-lea an al său, le înglobează pe toate acestea laolaltă, dând cea mai înaltă expresie calității de cetățean, valoare primordială a națiunii și a fiecăruia dintre noi, pe care am încercat să o definim în această meditație de An nou”.

• **[„România literară”, nr. 53]** Pe prima pagină, Virgil Teodorescu publică poezia *Vremi înalte*. ■ Mai publică versuri și Mihai Beniuc, Alexandru Andrițoiu, Dumitru Bălăeț, George Țârnea, Ion Crânguleanu, Zoltán Márki, Ion Iuga, Victor Nistea, Cezar Ivănescu, Radu Cârnel. ■ Teodor Mazilu publică fragmente din volumul al II-lea al romanului *Într-o casă străină*. ■ *Viața literară* anunță evenimente care au avut loc în cadrul Festivalului

Național „Cântarea României”. „Zilele Editurii Dacia” au inclus lansarea de volume noi prezentate de Constantin Cubleşan. La Casa de Cultură a Studenților a fost organizat un recital de poezie patriotică la care au participat: Horia Bădescu, Al. Căprariu, Ion Cocora, Ion Drăgănoiu, Aurel Gurghianu, Lajos Letáy, Jenő Kiss, Nicolae Prelipceanu. S-au lansat volumele: *Depărtări*, de Lajos Letáy, *Critica ideilor literare*, de Adrian Marino, *Transcrieri*, de Ion Pop, *Iubire comică*, de **János Ritoók**, *Teritorii*, de Mircea Zăciu. □ La Botoșani, cu ocazia „Zilelor Editurii Eminescu” au fost prezentate cărțile: *O viață de om așa cum a fost*, de Nicolae Iorga și *Clipa*, de Dinu Săraru. A avut loc dezbaterea *Istoria și teatrul lui Nicolae Iorga* cu participarea lui George Genoiu, Vasile Netea, Valeriu Râpeanu, Dinu Săraru, Virgil Stoenescu, Paul Tutungiu. □ La Ministerul Finanțelor și la liceul „Ion Neculce” au avut loc seri de poezie la care au participat: Virgil Carianopol, Florin Costinescu, Nicolae Dragoș. □ G. Dimisianu vizitează Moscova, în cadrul înțelegerii dintre Uniunea Scriitorilor din U.R.S.S. și Uniunea Scriitorilor din România. □ Este publicată lista cenaclurilor și cercurilor literare sprijinite de Asociația Scriitorilor din București și Asociația Scriitorilor din Brașov. ■ Alexandru Balaci semnează articolul intitulat *Istoria acestor zile*, o pledoarie, la sfârșit de an, pentru implicarea creatorilor, „ca martori credincioși”, în existența cotidiană. ■ La dezbaterile cu tema *Creație și valoare* răspund Emil Manu și Pompiliu Marcea. □ Emil Manu aduce în discuție problema relației dintre public și poezie, în contextul în care, afirmă el, se simte o neîncredere a publicului în poezia modernă occidentală. Aceasta este acuzată de „falsuri estetice”, unul dintre acestea fiind degradarea metaforei: „Această figură eternă de stil s-a compromis; dintr-un sens al poeziei, a devenit un trucaj stilistic. Falsa poetizare metaforică, denunțată de esteticienii contemporani, n-au făcut-o marii poeți, ci poetaștrii, care au învățat tehnica metaforei ca pe o convenție poetică, ajungând la o poezie artizanală”. Emil Manu distinge între a fi dificil și a fi obscur, opunând situației pe care o critică, starea poeziei române contemporane care este una „viabilă”, o „necesitate socială”. „Poeții români de azi și-au găsit spațiul și timpul, dar, anticipând, cei mai dotați își caută audiența de mâine”, concluzionează autorul articolului. □ Pompiliu Marcea scrie despre *Racordarea la actualitate*. Articolul începe cu stipularea existenței unei „trinități” formată din valoare, creație și durabilitate. Racordarea la actualitate este, în viziunea autorului, condiția *sine qua non* a creativității. Creatorii trăiesc intens problemele epocii lor, exemple în acest sens fiind Maiorescu sau Rebreanu. Condiția durabilității operei este în strânsă legătură cu limbajul ei, arată Pompiliu Marcea. Expresia trebuie să fie condensată, mijloacele lingvistice „nu trebuie să excedeze suma ideilor și emoțiilor comunicate”. ■ Șerban Cioculescu semnalează volumul *Oina, trecut și prezent*, semnat de Al. Rafailescu, antrenor emerit și de dr. ing. Costel Iancu. Lucrarea îi prilejuiește criticului propriile amintiri în legătură cu acest sport specific

național. ■ La *Sport*, Fănuș Neagu face o urare de Anul Nou, în stilul său inconfundabil: „Îngăduiți-mi ca, în prag de An Nou, să dăruiesc o ramură de vâsc și lăutarul celor care mă vorbesc de bine; celorlalți, puțini la număr, dar bine înfiți, cărări ce duc la moară cu sacul în spinare și să le fie drumul numai deal. Închin o cană de vin pentru toți jucătorii, indiferent de poziția din clasament”. ■ Nicolae Manolescu scrie o cronică la *Dicționarul de termeni literari* (Ed. Academiei, 1976), o lucrare a colectivului de cercetători de la Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu”, format din: Mircea Anghelescu, Mioara Apolzan, Nicolae Balotă, Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Gh. Ceașescu, Marcel Duță, Radu Hîncu, Adriana Mitescu, George Muntean, Mihai Novicov, Dinu Pillat, Al. Săndulescu, Roxana Sorescu, Marian Vasile, Ileana Verzea și Mihai Vornicu. Criticul remarcă faptul că materialul este tratat diferit în funcție de vârsta și experiența autorilor. Astfel, termeni ca „motiv” sau „narațiune” au fost analizați cu tehnici moderne, în vreme ce „metaforă” și „metonimie” au parte de abordări mai clasice sau chiar „depășite”. În general, deși îl consideră o lucrare reușită, Manolescu aduce dicționarului reproșul de eterogenitate. ■ Romanul semnat de Ion Brad, *Descoperirea familiei*, ediția a IV-a (Ed. Eminescu, 1976) este comentat de Dana Dumitriu. Romanul, scrie comentatoarea, „confirmă reala înzestrare a autorului pentru acest gen, prin viabilitatea construcției și a câtorva personaje de prim plan, prin forța de evocare a satului ardelean”. ■ La rubrica de poezie, Mircea Iorgulescu reține *Inorogul alb*, de Mara Nicoară (Ed. Cartea Românească, 1976) și *Cântece de viscol*, de Horia Bădescu (Ed. Eminescu, 1976). În cazul Marei Nicoară, criticul remarcă „un început de artificializare și de manierism”, ca și existența unui „program de «infantilizare»”, calificând volumul drept „o carte de tranziție”. În ce-l privește pe Horia Bădescu, criticul constată preservarea „sentimentului sărbătoresc al existenței poetice”. ■ Discutând despre cartea *Pagini de critică literară*, vol. IV, semnată de Vladimir Streinu, Lucian Raicu identifică paradoxul criticii autorului conștând în faptul că „sub forme riguros determinate, de o indestructibilă factură raționalistă, pe de o parte, și sub forme elaborate, elegant-artistice, de o relativă prețiozitate lucrată, pe de altă parte, el ascunde o mare fervoare, o emoție puternică în fața obiectului și un fel de uimire stârnită de specificitatea enigmatică a puterii de creație, de misterul greu de pătruns al actului creator [...]”. Comentând intervențiile lui Vladimir Streinu (de exemplu, cea care îl are ca subiect pe Pompiliu Constantinescu), Lucian Raicu observă influența acelei „taine a personalității”, un factor esențial „care legitimează, din interior, acțiunea unui critic”. ■ Sub titlul *Centenarul Independenței*, este alcătuit un colaj din publicațiile anului 1877, numit *Almanah 1877*.

● **[„Tribuna”, nr. 53]** Conține versuri de Ovidiu Genaru, Petru Romoșan, Titus Andronic, George Nimigeanu, Teodor Capotă, Mihai Buracu, Constantin Dracsin, proză de Valentin Silvestru, Ghermanschi, Viorel Cacoveanu, Mihail

Bulgakov (în traducerea lui Al. Pintescu), epigrame cu dedicație de Traian D. Lungu, Th. Văcărescu, Pavel Bellu, Traian Gârduș, parodii de Ion Davideanu (după Petre Got și Mircea Micu), Gheorghe Roman (după Alexandru Andrițoiu), Nicolae Irimia (Emil Brumaru), Aristide Mircea. ■ În *Cartea lunii decembrie*, Ion Vlad discută ultimul volum publicat de Mircea Horia Simionescu, *Jumătate plus unu* (Albatros, 1976): „Recenta sa carte [...] este opera aceluiași «ingenios», un moralist dispus să ne invite la o nouă întâlnire cu inteligența și cu mobilitatea asociațiilor intelectuale, afective, imaginare etc. Această addenda la *Dicționarul onomastic* continuă jocul corespondențelor, al analogiilor livrești, al conotațiilor uimitoare, deschise, inepuizabile. Este tot cartea unui moralist, convins că se adresează unui cititor care acceptă convenția, îmbogățind-o prin inițiere prealabilă...”; „... *Jumătate plus unu* este un «catalog onomastic» creat de inteligența recreatoare a spiritului, de lecturile și de relecturile unui intelectual pentru care cărțile sunt obiectul unor mari surprize, grație unui sistem de conotații extraordinar ca sugestie, ca lanț de sugestii. Dar avem să citim cu interes următoarea confesiune a scriitorului, mai puțin îndepărtat de însemnările sale în raport cu celelalte cărți (dacă exceptăm notele de călătorie din volumul *Răpirea lui Ganymede*): «Cartea mea – notează la numele „Sevilla” – e o simplă autobiografie, ca toate cărțile, nu un pomelnic...» Sursele de comentariu sau de reflecție inspirată, de literatură sau de observație caracterologică sunt, firește, numeroase; onomastica nu e pentru întâia oară obiectul unor explorări”. ■ Grigore Beuran semnează *Dicționar de termeni literari într-o dezordine ordonată*, în care definește și câteva reviste de literatură: „«Flacăra»: Revistă care arde pe mulți. «Viața românească»: Revistă literară a Uniunii Scriitorilor ca și alte câteva, care a fost mai bună pe vremuri. «Ramuri»: Revistă de la care se așteaptă să înflorească și să dea roade. «Orizont»: Revistă cu orizonturi foarte largi... «Argeș»: Revistă renumită datorită hidrocentralei de pe fluviul cu același nume. «Familia»: Revista familiară orădenilor. «Tribuna»: Revista care nu are peluză!”

31 decembrie

• [„Scânteia”, nr. 10 689] Pe prima pagină citim *Tovarășului Nicolae Ceaușescu, conducerii de partid și de stat, urările pornite din inima fierbinte a tineretului țării*. Este publicat poemul rostit de tinerii: „Aici, pe-acest străbun tărâm cinstim Partidul Comunist Român!”. ■ Valentin Silvestru publică schița *D-ale... revelionului*. ■ George Lesnea publică poezia *Ca-n datina străbună*.

• [„Contemporanul”, nr. 53] În cadrul rubricii, *Opinii ale redactorilor „Contemporanului” despre Creația literar-artistică în 1976*, se afirmă pentru literatură Laurențiu Ulici: „Lista de cărți, bilanțul unui an literar propune cititorului o imagine de ansamblu a mersului literaturii în anul respectiv și, totodată, fixează în memoria aceluiași cititor un număr de titluri demne de a fi

reținute. Are, deci, din capul locului calitatea de a ordona, în numele axiologiei literare, o materie și diversă și bogată, dar are și defectul de a se pierde în bibliografie. Vrând să fie obiectiv criticul produce sumare ce tind să acopere o arie largă în care abia de se mai disting criteriile selecției; neputând să nu fie subiectiv, scoate în prim-plan operele care răspund subiectivității, lăsând loc suspiciunilor de tot felul. În ce ne privește, refuzăm într-o astfel de operație și obiectivitatea incoloră a șirului interminabil de titluri și subiectivitatea prea colorată a afinităților electivă. Ne urcăm – parafrazându-l pe Călinescu – subiectivitatea în avion, asigurându-i, prin distanța față de operă, obiectivitatea necesară și privim de acolo geografia literară a anului 1976. Nici munții nu ni se vor părea prea înalți dar nici văile prea joase. Să vedem, deci, ce se vede... Poezie: Relativ liniștit și spațiul din 1976, liniște care a îngăduit criticii să gloseze de la începutul anului și până la sfârșitul lui pe marginea unui singur roman, *Galeria cu viță sălbatică* de Constantin Țoiu. Un foarte bun roman, pe o temă preferată de mulți prozatori contemporani: realitatea românească din deceniul al șaselea, scris (pentru unii) reproșant de iresponsabil, dezvoltând câteva idei epice prețioase printre care și aceea a raportului dintre individ și istorie sub unghiul responsabilității morale a celor care au trăit în climatul vulcanic al primilor ani de revoluție socialistă. Cu puțin timp în urmă au apărut încă două cărți de D.R. Popescu din ciclul deschis cu *F* și cuprinzând (deocamdă) patru romane (*F*, *Vânătoarea regală*, *Ploile de dincolo de vreme* și *Împăratul norilor*) plus două anexe (*Cei doi din dreptul Țebe* și *O bere pentru calul meu*). *Ploile...* și *Împăratul norilor* conservă formula romanească din romanele anterioare, un realism potențat prin fantastic și alegoric, urmărind în limitele aceluiași raport individ-istorie, relevarea mutațiilor dramatice la nivelul colectivității. Interesante prin problematică sunt *Frica* de Damian Nuclea, *Doctorul Poenaru* de Paul Georgescu, *Clipa* de Dinu Săraru, *Racul* de Al. Ivasiuc. Stiluri diferite, realizări artistice diferite. Dramaturgie: Nimic nou în ce privește apariția de volume dramaturgice. S-a publicat ceva în reviste, dramaturgii având, în ansamblu, un an de «relache». Cei trei «încăpățânați» ai teatrului contemporan, Paul Everac, D.R. Popescu și Marin Sorescu continuă împreună o cursă... solitară. Ceea ce e bine. Mai rău e că pe drumul lor parcă nu se mai vede nimeni venind... Critică și istorie literară: Fără îndoială, 1976, a fost anul Sadoveanu în critica românească. Nicolae Manolescu, Pompiliu Marcea, Zaharia Sângeorzan au reconstituit universul sadovenian din perspective și din mijloace personale, dincolo de diferențele de fond și de valoare critică ale volumelor lor având în comun risipirea unor prejudecăți paradoxale printre care și aceea a unui Sadoveanu pe cât de mare pe atât de inactual. Nu știm când va fi gata *Istoria...* lui Ion Negoitescu, dar din *Analize și sinteze* înțelegem că intenția de a o scrie are acum suficientă acoperire în realitate pentru a ne păstra vie curiozitatea. Critica tânără e în ofensivă evidentă, lipsa unui program unitar fiind, în parte, compensată de diversitatea spațiilor de acțiune, de

la reconsiderarea în spirit cu adevărat modern a clasicilor (*Coșbuc* de Petru Poantă, *I. L. Caragiale* de Al. Călinescu) la evaluarea analitică a literaturii contemporane (*Al doilea rond* de M. Iorgulescu). Debuturi. Marin Constantin în poezie. Ioan Rodin în proză și Gelu Ionescu în critică, sunt promisiunile cele mai ferme din rândul celor șaptezeci de autori aflați în 1976 la prima carte. O nouă promoție se ivește, e drept destul de timid, dar, oricum, viitorul e al ei....” ■ Dumitru Micu descoperă *Un roman biografic* în *Doctorul Poenaru* al lui Paul Georgescu: „Dar dacă literaturizarea nu-i literatură, nici simpla de-sau a-literaturizare nu duc la creația veritabilă. Paul Georgescu mimează pe de o parte literaturizarea naivă (caracterizarea directă a personajelor etc.), iar pe de alta își redactează istorisirea astfel încât să se creeze impresia că prezintă un text nefinisat, un simplu «caiet», o ciornă”.

● [„Cronica”, nr. 53 (570)] Pe prima pagină citim *Țara noastră, România* de Ion Istrati: „Avem certitudinea că sunt destule autorități în materie care, specializate în diferitele discipline ale științelor, tehnicii și artelor ar putea vorbi de grandioasele succese de ordin intern, dar și de slava țării noastre în întreaga lume, de ceea ce a adus și continuă să aducă în patrimoniul valorilor universale țara noastră, România!”. ■ Gh. Buzatu scrie despre *30 Decembrie 1947*. ■ Liviu Leonte semnează *Judecata lui Moise*, o cronică literară *Împăratul norilor* de D.R. Popescu: „Cu gustul paradoxului, scriitorul investește într-un dresor de circ, dentist în timpul liber, calitățile înalte ale unei umanități care nu și-a uitat condiția. În *Împăratul norilor* el apare într-o postură adamică, suportând aglomerarea celor mai groaznice acuzații, având forța capabilă de a domina galeria imundă de personaje care vor să-l distrugă”. ■ Titu Popescu semnează *Critică și actualitate*: „Socotim că astăzi am depășit micile vanități provincialiste; sau, în altă formulare, putem aprecia ca o realizare demnă de toată lauda un consens superior al valorii, care se instaurează tot mai stăruitor în viața apreciativă a literaturii. Este adevărat că fenomenul de parazitism literar nu este total eradicat, că se tolerează mici manevre de existență literară nejustificată. Credem că se cere întărirea hotărâtă a rostirii judecății de valoare, în consens cu acel stimul al completivității care trebuie să existe în toate sectoarele de activitate. Toleranța prost înțeleasă înseamnă o formă de abdicare de la imperativele actuale ale rostirii critice”. ■ În *Mențiuni critice* citim: □ Miron Blaga prezintă *Măiastra* de Ștefan Popescu, Editura Eminescu, 1976: „Ceea ce este notabil la acest poet al generației de mijloc rămâne ardența sa patriotică, romantismul său mereu frecvent, o anume înclinație spre folclor (insuficient aprofundat însă) și o mare dragoste pentru adevărurile poetice simple”. □ Florin Faifer scrie despre *Comoara din deal* de Corneliu Marcu Loneanu: „*Comoara din deal*, evitând cu nonșalanță chestiuni de construcție dramaturgică, nu se încheagă bine, dar compensează prin naturalețe”. ■ D. Irimia scrie despre *O nouă carte despre România*, semnalând apariția volumului *La Romania*, Ed. milaneză Il Calendario del popolo. ■ Versuri semnează

Emil Nicolae (*Suntem semințele*), Emil Brumaru (*Epigramă*), Florin Mihai Petrescu (*Spumă*), Octavian Georgescu (*Burlescă*), Nicolae Țătomir (*Epigrame*), Petru Necula (*Epigrame*). ■ Sub titlul *Semne bune hazul are...* citim: □ Apar două *Parodii* de Lucian Vasiliu: *Marin Sorescu: Creație în noapte proprie* și *Dan Mutașcu: Paharul*. Turtureanu semnează parodia *Titus Vâjeu: Nocturnă sentimentală*. Florin Gheuca parodiază pe Ovidiu Genaru: *Ajun de An Nou*, iar Ion Costachi – Silviu Rusu: *La poarta originalului*. □ Ion Pogorilovschi (*Dudu cu dodii*), Cornel Udrea (*Un calculator cinstit; O critică severă*), Nesemnăt (*Problema feminină*), Nesemnăt (*Umor străin*), Nesemnăt (*Mica publicitate*), Nesemnăt (*Fișe dintr-un Dicționar al presei românești*). □ V. Lungu semnează un interviu fictiv cu Erik Van Daniken, *Ce nu știm despre „farfuriile zburătoare”?*. □ Apare următoarea notă: „Textele anonime au fost scrise de: Vasile Constantinescu, Aurel Leon, Nicolae Turtureanu. Umorul străin l-a răstălmăcit Al. Pascu. Însoțiți orice reclamație de acest balon. Nu luăm în considerație reclamațiile semnate”.

● [„**Munca**”, nr. 8368] Florin Costinescu publică poezia *Înalte, catargele țării*. □ Anghel Dumbrăveanu, secretar al Asociației scriitorilor din Timișoara, în *Împreună cu cei pentru care scriem*, dedică un articol festivalului „Cântarea României”.

● [„**Săptămâna Culturală a Capitalei**”, nr. 317] Două articole pe prima pagină, *La cumpăna de ani-lumină* semnat **Săptămâna**, respectiv *În pragul anului 30* (al Republicii) de E. Manu, însoțite de poemul lui Dan Mutașcu, *Laudă limbii române*. □ Piesa Ecaterinei Oproiu, *Interviul* la Teatrul Bulandra, prinsă într-o cronică de Dinu Săraru. □ Despre pamfletele anti-Stat ale lui Caragiale, Eugen Barbu în serialul omonim. ■ Dan Zamfirescu propune *Marginalii la două romane* – primul fiind *Clipa* de Dinu Săraru. „Cu al doilea roman al său, *Clipa*, Dinu Săraru abordează realitatea dintr-un cu totul alt unghi de vedere, într-un cu totul alt ritm, fiindcă însăși această realitate este surprinsă nu în statismul ei milenar, brusc prins de vârtejul înnoirilor, ci tocmai ca lavă incandescentă din care avea să se cristalizeze treptat o lume nouă, o societate nouă. Niște țărani beneficiau de mirajul trecutului condensat. *Clipa* a riscat conștient condiția oricărei cărți de pionierat. Riscul a fost răsplătit. Din el a rezultat o nouă carte foarte interesantă a literaturii române de azi.” □ Recenzii de Dan Mutașcu, în *A privi viața*, la *Reporter pe Mississippi* de Neagu Udroi, Ed. Politică, respectiv E. Manu la Ediția *Gib I. Mihăescu*, coordonată de Al. Andriescu. □ Continuă periplul prin literatura universală realizat de I. Lotreanu cu *Femeia, prin viață și artă*. □ *Cronica de librărie* notează apariția volumelor *Despre înțelepciunea anticilor* de Fr. Bacon, traducere din latină de Al. Posescu, Ed. Științifică; *O carte și 7 personaje* (Noi comentarii cu unele documente inedite despre *Brises d'Orient* de Dimitrie Bolintineanu), Ed. Cartea Românească, de Dim. Păcurariu și Claude Pichois; *Civilizația Egiptului Antic* de Constantin Daniel, Ed. Sport-Turism.

[DECEMBRIE]

• **[„Albina”, nr. 12]** Numărul debutează cu articolul lui Dragoș Vicol, *Re-publica, imn de frumusețe*. Tot pe prima pagină, este reprodusă poezia *Zurgălăul* de Nicolae Labiș, alături de tableta ocazională *Zăpezi de An Nou*, semnată de Ion Bănuță. □ Cu pseudonimul Daniil Hatman, poetul redactor-șef publică în acest număr și o poezie închinată lui *Țepeș-vodă*. □ Sub semnul Festivalului Cântarea României, Spiridon Stănel sintetizează manifestările gălățene ale fazei de masă, între care se remarcă montejele literar-muzicale *Eroi au fost, eroi sunt încă și Vitejii neamului*, datorate instructorului județean Aurel Botezatu: „Pe versurile unor poeți renumiți, autorul montajelor respective a reușit să înnoade, într-un emoționant scenariu, ca un vibrant omagiu, firul milenarei noastre istorii”. □ Pagina de literatură, la sfârșit de an, adună texte scurte umoristice și satirice: o istorioară despre George Vraca, povestită de Nicolae Tăutu, două „microschife” satirice de Vasile Băran, definiții-fabule de Karel Čapek, câteva catrene de Al. O Teodoreanu, proză satirică populară intitulată *De-ale lui Păcală* etc. Tot aici, Mihail Sevastos este prezent cu versuri de sezon, intitulate *Moș Gerilă*.

• **[“Amfiteatru”, nr. 12]** Acest număr este realizat cu concursul unor membri ai Cenaclurilor literare din Cluj, studenți și colaboratori ai revistelor „Echinox” și „Napoca universitară”. □ Versuri de Octavian Soviany, Virgil Mihai, Viorel Mureșan. □ Proză de Ioan Groșan, *Imaginând* și Al. Vlad, *Scurtă vizită acasă*. □ Semnează articole de critică autorii clujeni: Eugen Crihan (*Arta majoră și conceptul de liberatate*), Ion Simuț (*Calitatea de martor – despre „o determinație interioară a pulverizării unității romanului – F sau Vânătoarea regală – ca modalitate de adecvare impusă formei de dezordine a unei desfășurări ametoitoare; întâmplarea învinge greu și neprevăzut forța centrifugă din vârtejul istoriei. Iar istorisirea e necesarmente agitată.”* la D.R. Popescu), Constantin Hârlav (*Transcrieri*, despre Ion Pop), Gh. E. Suciu (*Dialoguri fără Platon*, despre vol. omonim de interviuri al lui Nicolae Prelipceanu, Ed. Dacia, 1976), Ioan Buduca (*Carnete europene – despre Jurnalul de călătorie* al lui Adrian Marino publicat în 1976), Radu G. Țeposu (*Critică și nostalgie*, despre vol. lui George Munteanu, *Introducere în opera lui Ion Creangă*, Ed. Minerva, 1976), Ion Vartic (*Despre hybris la Ion Marin Sadoveanu*), Ion Pop (*O lume în criză*, despre Jean-Louis Curtis). □ Se adaugă, în afara colaboratorilor clujeni, versuri de Cristian Dica, Constanța Păduraru, Luca Onul, Liviu Popescu; la rubrica *Antologia Cenaclului (Amfiteatru)*: Magdalena Ghica, Adrian Pinte. □ Cronica lui M.N. Rusu îl urmărește pe Al. Rosetti – *Schiță de istorie a limbii române de la origini până în zilele noastre*, Ed. Albatros, Colecția *Lyceum*, „un excelent *Îndreptar* pentru cunoașterea realității istorice a limbii române de la origini până în prezent”. □ Cartea de debut propusă de Constanța Buzea: Nicolae Diaconu – *Călătorie spre ceilalți*. □ *Jurnal de cărți*: Dinu Flămând scrie despre *Un dor fără sațiu* de Emil Bot-

ta, Ed. Eminescu, 1976 (“Comparația prea apăsată cu Bacovia nu se mai legitimează în aceasta fază a poeziei lui Emil Botta. El realizează o spiritualitate românească de neconfundat, așa cum autarhic este și spațiul obsesiilor sale. El este un mare poet român față de care exegeza critică nu și-a făcut încă datoria.”) și Costin Tuchilă – *Despre proza poezilor*, marcând romanul lui Anghel Dumbrăveanu, *Piatra de încercare*, Cartea Românească, respectiv romanul-eșeu *Frica* de Damian Necula, aceeași editură. □ *Antologia debuturilor liceale*: Tudor Opriș o (re)descoperă pe Veronica Porumbacu în revista „Lumea”, condusă de G. Călinescu (1945-1946). ■ Marin Mincu, prin *Colocvii critice*, îl omologhează pe Eugen Negrici (autor al vol. din 1971, despre *Antim, logos și personalitate* și 1972, despre *Narațiunea în cronicile lui Grigore Ureche și Miron Costin*, ambele la Ed. Minerva). „Venind dinspre stilistica aplicată... construind încet reperele unei cercetări sistematice, Eugen Negrici este unul din aspiranții cei mai tineri ai criticii noastre, investit cu toate aptitudinile spre a o «renova». Depinde doar de tenacitatea sa... Cu aceeași osârdie (n. b. ca și la *Antim...*, cartea sa premiată) în aplicație, Negrici a dedicat o lucrare exhaustivă «narațiunii în cronicile lui Ureche și Costin», făcând inutile orice alte referințe bibliografice pe această temă. (Dar) În critică e greu să te impui cu o singură «carte», critica fiind un exercițiu de durată și nu fulgurație metaforică a unei clipe de inspirație.” □ Traduceri din poezia portugheză contemporană (Herberto Helder, Gatao Cruz, Nuno Judice) de Marian Papahagi.

● **[„Argeș”, nr. 4/decembrie]** Sunt publicate două poezii semnate de Dan Rotaru. ■ În *Trimestrul*, S. I. Nicolaescu scrie despre *Mitul Labiș*: „Este sigur că în deceniul șapte interesul pentru poezia lui Labiș – ca și pentru mit – s-a rarefiat, generația poetică a acestui deceniu regăsindu-se în alte rădăcini, scriindu-și propriul ei destin. Dar mitul Labiș nu înceta să-și continue „drumul ascuns”, alimentat de pasiunea acelorași prieteni, dintre care Gheorghe Tomozei, prin eforturile sale, se detașează net. Reconstituiri biobibliografice, edițiile, articolele dispartate, anchetele n-au încetat să apară și să se impună, astfel că astăzi, când s-au împlinit două decenii de la întoarcerea definitivă a poetului la Mălini, mitul este pe deplin constituit. Credem că, a sosit timpul interpretării „din interior” a acestui mit, și nu numai entuziast, cum o făceau recitatorii care comunicau, cu priceperea lor, frumusețile de taină din *Moartea căprioarei*”. □ Sunt publicate două poezii semnate de Ion Popa Argeșanu și Elvira Ilea. ■ G. Pintilie și Gh. Nicolaiescu publică *Gazeta „România” în slujba unității naționale și de stat. Mihail Sadoveanu – inedit*, un articol despre numărul din 11 iunie 1917 în care M. Sadoveanu a dedicat un articol „unirii voluntarilor ardeleni cu ostașii României libere”. ■ În *Ancheta Argeș* este abordată tema *Literatură și istorie*: „Este un adevăr cunoscut că istoria a fost, este și va fi o sursă inepuizabilă de subiecte pentru literatură. Abordarea ei cu talent a dat opere nemuritoare, adevărate capitole de aur ale Epopeii naționale. Mihail Sadoveanu, Eugen Barbu, Marin Preda, Laurențiu Fulga, ca să ne refe-

rim numai la romancieri și numai la „vîrfuri”, au reconstituit fapte, evenimente, epoci, cu o inimitabilă artă, retrăind-o într-o manieră proprie. Un eveniment istoric poate garanta, atunci când este „literaturizat” cu talent valoarea unui roman sau a unei opere literare. Dar este tot atât de adevărat că un fapt istoric memorabil, înălțător, se poate converti uneori într-o scriere literară fără strălucire. Nu idilizarea excesivă a istoriei, nu repovestirea ei în cărți fără nerv pot duce la marea literatură. O opera literară de inspirație istorică, scrisă cu talent servește atât de bine și literatura și istoria. Sau, în orice caz, mult mai bine decât alta în care, deși se pornește de la evenimente cruciale din istoria unui popor, abordarea lor nu presupune o atitudine sau o viziune cât de cât proprii, o implicare a autorului în ele, o încercare de a găsi faptului istoric noi sensuri literare. Istoria, de la începuturi și până azi, se dovedește a fi un izvor nesecat de teme, de subiecte. Eroii istoriei pot deveni eroi literari. O opera literară valoroasă poate „salva”, în felul ei, un capitol mai palid de istorie. Epopeea națională, concepută ca un monument de artă în care trebuie să lumineze sufletul acestui popor, presupune, în ce privește literatura, scrierea unor opere valoroase sub raport estetic. În ce măsură istoria poate da marea literatură a acestui popor? Care este raportul dintre istorie și literatură? Când și în ce fel literatura de inspirație istorică reprezintă un document istoric și literar? Sunt numai câteva întrebări care au generat răspunsurile primite la această ancheta. Publicând unele din ele, o facem cu credința că ele vor determina, atât în rândul scriitorilor, al istoricilor, cât și al cititorilor, alte puncte de vedere, alte ecouri, spre găzduirea cărora numerele viitoare ale revistei „Argeș” își deschid paginile”. Ancheta este realizată de Dan Rotaru. În acest context, Const. Ciopraga scrie despre *Cunoaștere și sentiment*. ■ În *Teoria specificului național*, Mihai Diaconescu publică *Psihologie socială și etnopsihologie*. ■ Ioan Adam abordează *Adevărul istoriei și adevărul ficțiunii*. ■ În *Un stejar cu mii și mii de rădăcini*, Daniel Dimitriu afirmă: „Un lucru trebuie foarte bine înțeles. Un eveniment istoric crucial, o personalitate istorică de excepție nu oferă în mod automat literaturii șansa capodoperei. Literatura istorică de calitate e un lucru care se obține anevoie, e un examen dificil pentru oricare scriitor și asta pentru că evenimentul și personalitatea istorică sunt realități complexe, și în afară de aceasta, ele trebuiesc împinse către actualitate, pentru a satisface sensibilitatea zilelor noastre, dar fără a pierde nimic din aureola epocii. Cineva spunea – și pe bună dreptate – că o piesă istorică proastă poate pierde o bătălie pe care istoria a câștigat-o, și acest paradox, valabil pentru orice gen literar, are tâlcul lui de neclinit care vizează, printre altele, și eficiența, funcția educativă a literaturii de inspirație istorică. Istoria devenită literatură e un prilej fericit de a face educație patriotică, dar acest prilej trebuie să se convertească, înlăturând orice falsă iluzie, în artă. Istoria este exigentă cu creatorii, ceea ce e și firesc din moment ce faptele ei au o semnificație vitală pentru destinul poporului pe care îl reprezintă”. ■ Pe pagina intitulată *Vocația universală a culturii românești*,

Zoe Dumitrescu Buşulenga scrie despre *Valori naționale, valori universale*: „Cultura românească a existat, fiind purtată peste veacuri de plugari și de păstori care au cristalizat-o într-un epos uriaș. Nicăieri în lume cultura arhaică nu are vastitatea pe care o are la noi. Nu este vorba numai de poezia populară, de dans sau muzică, de artele minore, propriu-zise, de sculptura în lemn sau în piatră, de ceramică etc. Este vorba despre o totalitate, impresionantă prin unitatea ei, prin frumusețea ei adâncă, prin felul în care trăiește etern în cultura românească. Să nu uităm că cei mai mari poeți români din toate etapele au făcut culegeri de poezii populare pentru a-și strânge, a-și realiza singuri modelele de literatură populară. [...] Românii au intrat în lume și vor trăi veșnic cu conștiința unei mari contemporaneități cu lumea întreagă, cu valorile eterne ale umanului. În ceea ce privește cultura românească, ea este în primul rând o cultură de epoci, este o cultură de adevăr și de semnificații, o cultură în care procesul de cunoaștere a fost caracteristic, deosebitor de orice proces relevabil la vecinii noștri sau în cele mai îndepărtate țări ale continentului. Procesul de cunoaștere la noi a fost fără interdicții, fără transgresări periferice. A fost o cunoaștere transmisă din generație în generație, una simplă și directă. În acest proces intră în tacit acord cu natura, fiecare ins fiind chemat spre o cunoaștere globală. Avem atâtea exemple concrete, de la Miorița la Sadoveanu, la fiecare dintre marii artiști fiind identificabil acordul cu natura, bucuria de a trăi. În același sens se înscrie și concepția care a generat, în momentele de cumpănă, o nobilă pierdere a ființei integrând modest și fără ostentație valorile perene ale civilizației. De aici lipsa sentimentului tragic al existenței – sentiment identificabil la alte popoare sau, expres exprimat de grecii antici. De aici poate și fragilitatea genului dramatic în literatura română. [...] Privind cultura românească din perspectiva universală, o putem integra între cele care participă la culturile de sinteză, reunind spații deosebite, simțuri deosebite – arhaizate și modernizate, sinteză Est-Vest. Eminescu îi arată pe daci în Walhala, pe Decebal însuși îl așează acolo, iar Dochia este așezată între zeii din Himalaia. El dorește să facă o sinteză între aceste spații atât de vaste, romanitatea, Mediterana, rămânând, de asemenea, o aspirație. Avem o cultură de sinteză unde acest între poartă o pecete de taină, conținând legături nebănuite la o privire superficială. Aș relua termenul de cultură apolinică – mediteraneană – acord cu marele cosmos care se produce la noi la nivelul mării creații. Modulul cosmic este și el prezent, solaritatea făcând parte intimă din multe și valoroase creații ale acestei nații. Trebuie să mai menționez și vocația monumentalului în dimensiunile lui modeste, de exemplu în dimensiunile bisericilor din Maramureș, din Bucovina, sau cele ale stilului brâncovenesc. Aceeași vocație o întâlnim la Brâncuși, în modul de umanizare a realului. Și toate acestea constituie permanențele noastre, fluxul continuității noastre, constituie sâmburii unei culturi durabile care vine de foarte departe și care va merge foarte departe. Obiectivitatea noastră structurală, echilibrul intelectual și spiritual, armonia intimă a

românului, lipsa de agresivitate și pacifismul sunt garanții pentru ceea ce se petrece astăzi în patria noastră. România oferă cu dărnicie toate aceste valori umanității”. □ Sunt publicate câteva poezii semnate de Ludmila Ghițescu și Dorin Tudoran. ■ În *Însemnări*, Constantin Dumitrache publică „*Fidel propriei sale naturi*”, articol în care urmărește problema „fidelității cu sine” a poetului. ■ În *Cronica literară*, S. I. Nicolaescu prezintă romanul *Clipa* de Dinu Săraru („Viața intimă a unor așezări umane, mult mai complexe – satul, orașul, combinatul, viața intimă a altor personaje – sunt descrise cu o știință exactă a nuanțelor, romancierul având puterea să le reconstituie mecanismul intern de evoluție. Țăranii, cu înțelepciunea lor multiseclară, orașenii, părtași și participanți la dinamica transformărilor, specialiști „tehnocratizați”, crezând că ei și-au însușit cunoștințele spre a fi „vândute” la un preț cât mai bun (de exemplu grupul arhitecților), medii familiale, în care transformările sociale din afară au rezultate din ce în ce mai diferite etc. – toate concură spre realizarea unui roman complex, în care rolul principal revine povestitorului.”) și debutul Doinei Uricariu volumul de versuri *Vindecările* („A rămas poezia un prilej de „vindecare”, un catharsis, cu noi semnificații în contemporaneitate? Sau poetul execută numai incizia pentru ca viitoare „răni” și nu se închidă niciodată, el rămânând veșnic, „cu trupul ars, șters”, așa cum o spune poeta Doina Uricariu în recentul ei volum de debut. Poezia rămâne în continuare o modalitate adecvată de inserție în cele mai stranii și tainice locuri ale chipului comun, pe care ni-l purtăm cu o neștirbită mândrie ici-colo. Tânăra poetă ne propune tocmai această aventură a cunoașterii cu uneltele diapazonului ei poetic, deschise spre veghea dinlăuntru, salutară stare creatoare, izbind în iluzia că poezia feminină contemporană nu ne-a mai propus în ultimii 2-3 ani, prea multe volume de certă și unitară valoare. *Vindecările* Doinei Uricariu pledează pentru ideea continuității poeziei românești, continuitate care se hrănește dintr-o nobilă tradiție, dar care o și întrecere prin predilecția spre laitmotivul cercetării de sine.”). □ În *Bibliografie*, S. Văleanu, cu titlul *Trei scriitori argeșeni*, prezintă volumele *Oameni pe creste* de Dan Alexandru Bițică, *Clopote în amurg* de Maria Constantinescu Pitești și *Un elefant sub preș* de Mihail Ecovoiu Doreanu. □ Se anunță că „În colecția Rampa a apărut” *Comoara din deal* de Corneliu Marcu Loneanu. ■ Ion M. Dinu prezintă cel de-al IV-lea volum de *Pagini de critică literară* de Vladimir Streinu. □ În *Litere pentru țară* sunt publicate o serie de poezii semnate de Liliana Cosmescu, Mihai Adrian Eres, Valeriu Bârgău, Ion Dragomir ș.a. □ În *Jurnalul artelor*, Dan Giurea publică o cronică dramatică a piesei *Moartea lui Vlad Țepeș* de Dan Tărchilă, precum și a piesei lui B. Brecht, *Domnul Puntila și sluga sa Matti*. ■ În *România în lume*, cu titlul *Premiul Herder '76*, sunt publicate o serie de poezii de Nichita Stănescu. □ Este anunțată publicarea unei cronici literare în cotidianul berlinez „Neue Zeit” referitor la traducerea în limba germană a romanului lui Mihail Diaconescu, *Culorile sângelui*.

• [„Astra”, nr. IV/ 105/ decembrie | Pe prima pagină, nesemnată, o *laudatio* către organizatorii festivalului *Cântarea României*: „Festivalul național Cântarea României aflat acum în faza de masă a desfășurării sale, a și devenit expresia fundamentală a fenomenului cultural-artistic românesc, în cuprinderea căreia sunt puse la lumină valorile autentice ale spiritualității noastre socialiste, iar osteneala artistului amator și profesionist capătă cel mai înalt sens, conjugându-se în același generos efort creator: slăvirea patriei... Festivalul este un act cultural de proporții, semnificațiile sale aflându-se în importanța momentului pe care-l trăim... este o poartă de triumf a prezentului, prin care omul zilelor noastre e chemat să pășească spre mâine, împlinindu-se pe sine multilateral (făcându-se pași însemnați pentru înlăturarea contradicției dintre muncă fizică și cea intelectuală, supuse aceluiași etalon de măsură: responsabilitatea morală și revoluționar-patriotică la înfăptuirea *Programului* de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintarea României spre comunism).” □ Tot pe pg 1, *Laudă Republicii*, un poem de N. Stoe. □ Ermil Rădulescu prezintă la rubrica *Dubito* volumul unui poet „duios” Dinu Adam, *Cântece de leagăn*. □ Același Ermil Rădulescu, în *Teatrul brașovean în lupta cu inerția*, menționează piese ireproșabile din stagiunea trecută, ca *Armistițiul cu diavolul* de Paul Everac, dar și nereușite, precum varianta lui Petre Bokor/ „pretextul” numit piesa lui Camil Petrescu, *Mitică Popescu* sau piesa pentru tineret *Omul invizibil* în prelucrarea lui Ion Hobana. Deci „oscilațiile de neînțeles ale teatrului brașovean merg de la foarte bine la mediocru”. □ *Săptămâna teatrelor naționale* ce a avut loc la Cluj (în 1976 ajungând la a patra ediție) a fost reprezentată de trei creații scenice „viguroase”: *Despot Vodă*, *Casa care a fugit pe ușă* de Petru Vintilă și *Viața unei femei* de A. Baranga. Din partea revistei „Astra” a participat la *Săptămâna teatrelor* criticul A. I. Brumaru, cu comunicarea *Despre mesajul ideologic în teatru. De la indeterminate la propoziția de opinie*. □ Versuri de Apáthy Géza, în traducerea lui Adrian Hamzea și Nicolae Stoe. □ Vechi balade din Țara Făgărașului, culese de Nicolae Oancea. □ *Automobilul* – proză a unui „povestitor popular”: Ioan Voaideş. □ Versuri de Ileana Gafton, St. Stătescu, George Savin, Tudor Boian, C. Olteanu, Iordan Popescu, Mircea Brenciu, Maria Popescu, Șt. A. Bănaru și alții. □ 1976 – 1977: *Brașovul la cumpăna anilor – Însemne ale istoriei în memoria lirică a unui an*, un reportaj patriotic de același N. Stoe, despre bornele și transformările industriale și comerciale ale ultimilor ani în Brașov. □ *Despre îmbunătățirea Abecedarului* – o opinie de V. Copiluc-Cheatră. ■ *Trasee critice* cuprinde texte de I. Itu – *Posibilitatea filosofică a unei estetici* (comentând opera lui Ion Ianoși, în special vol din 1971 și 1976, *Dialectică și estetică*, respectiv *Schiță pentru o estetică posibilă* – poziția filosofică a esteticii lui Ianoși operând ca o „misiune civilizatoare... ce ne disciplinează, ne înalță, ne umanizează”) și A. I. Brumaru – *Ideologicul ca determinare*, referindu-se în general la *Programul* de măsuri pentru aplicarea

hotărârilor Congresului al XI-lea al PCR și ale Congresului educației politice și al culturii socialiste în domeniul muncii ideologice, și în particular la opera lui D.R. Popescu, care răspunde acestor cerințe. „Sarcina actului literar, mai sales în spațiul nostru cultural, e așadar de a pune permanent accentele de determinare. Cei chemați să facă acest lucru sunt, fără îndoială, realizatorii lui, mai întâi scriitorul, în persoana căruia trebuie să trăiască însă criticul; dar unul mai atent mai degrabă la rădăcinile cognitive și ideologice ale literaturii decât la expresia de deasupra solului (nu ca, de pildă, acei recenzenți ai unor publicații de breaslă obișnuiți cu osanaua estetizantă, în cerc închis cum se exprimă unii, chiar atunci când, folosind prestidigitația sau cagula, citează pe Gherea).” De la Titus Popovici la D.R. Popescu, de la Marin Preda la brașoveanul Radu Selejan cu *Cercul adevărului* 1976, dramaturgia și proza de astăzi „resping generalitățile, abstractizările reci, dovedind conștiință și spirit revoluționare și constituind, de aceea, așa cum indică recent secretarul general al partidului nostru «o parte inseparabilă a educației ideologice și politice a procesului de formare a omului nou»“. În piese mai vechi ca *Piticul din grădina de vară* sau mai noi, *Lapte de pasăre*, 1976, cât și în romane ca *F* sau cele apărute în 1976, *Ploile de dincolo de vreme* și *Împăratul norilor*, la D.R. Popescu este vizibil acest efort de „clarificare și determinare sub specia ideii, de găsire adică a rațiunii lucrurilor”: „Determinarea ideologică a literaturii – mișcare și proces, imanente acesteia – caracterizează cea mai mare parte a culturii noastre de azi, cultură ce se afirmă tocmai prin necesitatea de a educa gusturi, atitudini, conștiințe, adică de a lua, după exemplul istoriei înseși, opinie”.

• **[„Ateneu”, nr. 4/ decembrie]** *Varietăți critice* – fantasticul probabil în romanele lui D.R. Popescu – o cronică de Cristian Livescu. Acesta remarcă pocedeul unui sistem de oglinzi prin care se realizează o iluzie fanatismagorică în romane, alături de surprinderea unei realități omogene pe care o transformă într-o parabolă, după ce o supune unui amplu proces de atingere a profunzimilor. Cătălin Vitencu scrie despre Sensul etic al reveriei în proza lui Marin Preda, care accentuează discrepanța dintre destinul istoric și cel individual. I. Constantinescu semnează articolul *Ce este un clasic?* □ Centenar Costache Negri, cu intervenții de Pericle Martinescu și Mihai Drăgan. □ Constantin Parfene despre *Contribuții la viața lui G. Ibrăileanu*. □ *Varietăți critice* – despre *Gravuri*, volumul de versuri al lui Sergiu Adam, despre romanul lui Ion Arieșanu, *Prietenul pe care-l caut pretutindeni* (semnează Constantin Călin). □ Veronica Porumbacu despre: *Un autentic mittel – european: Robert Zand*. □ *Cartea în librărie* conține cronică lui Cristian Livescu asupra volumului *Zaruri de cretă*, de Constantin Munteanu.

• **[„Cinema”, nr. 12]** Ov. S. Crohmălniceanu face cronică filmului *Tănase Scatiu* (*Un adevărat film de artă*), elogiind scenariul și autorul acestuia: „Cu tact, finețe sociologică și psihologică, Mihnea Gheorghiu îl modernizează pe Duiliu Zamfirescu, fără să-l trădeze. În prefața primei ediții din *Viața la țară*,

autorul se scuza că, spre a da cât mai amplu spațiu descripției unui stil de viață, a neglijat aproape complet *intriga* romanului. Dar aceasta risca să fie o piedică serioasă în calea ecranizării, fiindcă lipsea filmul de nerv epic. Formula reconstitutivă aleasă înlătură din capul locului asemenea mari piedici. Intuiția fericită a scenariului a fost apoi de a concentra energie cuprinsul *Vieții la țară* ca să împingă filmul către *Tănase Scatiu*, volumul următor al ciclului, cu pastă mult mai epică, indiferent că are o valoare literară net inferioară.” □ Cu titlul *Victoria „Speranței”*, H. Dona se ocupă de notele lui Malraux despre cinematograf. □ În cronica filmului *Roșcovanul*, Alice Mănoiu punctează faptul că scenaristul Francisc Munteanu „intenționase să facă o comedie și i-a ieșit o dramă. Hotarul e labil, se știe, și nu puține sunt cazurile când exact această combinație intenționată sau involuntară dă naștere unui farmec inedit.” □ Valentin Silvestru scrie despre premiera filmului *Trei zile și trei nopți*, cu un scenariu de Al. Ivăsiuc și Roxana Pană, după *Apa*, roman „puternic și ramificat”.

● [„Convorbiri literare”, nr. 12] Victor Bibicioiu reafirmă *Responsabilitatea actului critic*: „Sintetizând repetatele îndemnuri pe care le-a adresat creatorilor de bunuri spirituale la Congresul educației politice și al culturii socialiste, secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, sublinia «rolul important pe care trebuie să-l aibă critica literar-artistică în perfecționarea activității de creație, în promovarea noului, în realizarea unei arte și a unei activități culturale artistice educative în spiritul concepției revoluționare a partidului nostru». Reiese cu limpiditate, din aceste îndemnuri, responsabilitatea criticii literare, chemate să se concretizeze în fapte pe măsură”. ■ Despre *Geo Dumitrescu și nostalgia perfecțiunii* scrie Ion Bălu: „Nevoia de cercuri dezvăluie una din laturile esențiale gnoseologice ale liricii lui Geo Dumitrescu. Poetul descoperă adevăruri ignorate. Sesizează fețele incomplet știute ale realității, scufundă în structuri neuzitate lucrurile și fenomenele și codifică reflectarea senzorial-perceptivă în simboluri seducător reluate din unghiuri inedite, în numele «rotundeii desăvârșiri». În efortul de a coborî spre adâncurile insondabile, este dedectabilă năzuința – cum nu o întâlnim în identica măsură la alți colegi de generație – de a subordona creația poetică permanențelor etice ale ființei umane”. ■ Constantin Coroiu redă interviul cu Adrian Marino: „- *Carnetele europene sunt romanul unei experiențe și ilustrează ceea ce aș numi în accepțiunea bună a cuvântului: complexul scriitorului. Am folosit cuvântul «roman» pentru că într-adevăr avem de-a face cu o narațiune în care se manifestă, cu voia sau fără voia dv., plenar scriitorul Adrian Marino. Ce părere aveți despre această apreciere?* – Va trebui să mă resemnez, în cele din urmă, că aceasta este probabil realitatea. Împotriva fatalității nu este nimic de făcut. Este de altfel un «accident» care urmărește pe toți partizanii convinși ai «antiliteraturii». Toți sfârșesc prin a recădea în... «literatură», situație circulară evocată și în *Antiliteratura*, din *Dicționar*, I. Ca să revin la mine, cred că aș putea

scrie o narațiune, un «roman» vorba d-tale, pur epic. Mi-am făcut doar mâna în *Viața lui Alexandru Macedonski*. Dar nu acestea sunt perocupările mele. Îmi aduc totuși aminte (cu plăcere) că după *Ole! Espana*, într-o după-amiază D.R. Popescu mi-a dat un telefon cu totul neașteptat: își manifesta surpriza că a descoperit un «prozator». Nimic nu-l obliga s-o facă. Astfel de mesaje am primit și de la alții și după *Viața lui Alexandru Macedonski*. Acum, în urmă, Marin Sorescu, îmi scrie câteva rânduri despre *Carnete* exact în același sens. Iarăși, nimic nu-l obliga s-o facă. Sunt foarte onorat – și o spun fără nicio ironie – de a fi admis în clubul scriitorilor. Se pare că nu mai este nimic de făcut... De altfel, și unii critici au afirmat același lucru: Mircea Iorgulescu, de pildă, pe care-l stimez pentru spiritul său independent. Nu judecă prin clișee («călinescian», macedonskian etc.). La fel C. Ungureanu. Sper că între timp prietenul Eugen Simion și-a revizuit definiția (greșită) din *Scriitori români de azi*. – *Cum se explică oare că în Carnete apar atât de des cuvinte ca: inhibiție, complex, refulare, defulare? Până și veverițele din parcul Alfred Bertrand: «zburdă în libertate, fără complexe literare sau de altă natură». Vă pun această întrebare tocmai pentru că, am spus-o, cartea este romanul unei experiențe.* – Observația este acută și vă felicit pentru ea. Într-adevăr cartea este expresia unui fenomen de katharsis, de eliberare, de defulare. Restul găsiți în *Carnete*. Refulările vieții mele interioare și-au găsit într-o măsură oarecare și această formă de manifestare. – *O asemenea carte mi se pare de o splendidă confesiune intelectuală, expresie a unei lucidități care risă să inhibe și mai ales să autoinhibe. Observația, pe care v-o supun aprecierii, îmi este stimulată și de aderarea dv. la deviza: «Je m'estime peu quand je m'exprime, beaucoup quand je me compare».* – Butada, repet, nu-mi aparține, dar mă regăsesc în ea. Am întâlnit-o de mult în Villiers de l'Isle Adam. Nu văd niciun risc al «autoinhibiției». Doar un permanent, lucid, sever self-control. Conștiința demistificată a contextului, limitele proprii, proporțiile, posibilitățile exacte. Sunt departe de a fi un «inhibat». Dimpotrivă, s-ar putea să vin peste un an-doi chiar cu o altă carte de același tip: *Noi carnete europene*. Și mai defulate și mai dezinvolve, și mai autentice și mai «explozive», vorba lui Mircea Iorgulescu. Luciditatea, în astfel de cazuri, nu numai că nu inhibă, dar stimulează, indicând cu claritate și scopurile și metodele. – *Susțineți că «poezia este genul cel mai greu transmisibil» peste hotare. Trebuie «mizat, după opinia dv., în ordine, pe roman (proză în general), teatru, eseu. – critică. Viața nu confirmă ierarhia dv. Mă gândesc că niciun prozator al nostru nu a reușit să fie cunoscut și apreciat în străinătate la vârsta de 40 de ani, ca Nichita Stănescu, la sub 40 de ani, ca Marin Sorescu, ca să nu mai vorbim de poeți ca Arghezi, Philippide, Jebeleanu. Precizez că și în Petit Larousse illustré, ediția 1976, dintre marii scriitori români ai acestui veac figurează cu articole de sine stătătoare doar Tudor Arghezi, unde sunt citate și două volume, și Mihail Sadoveanu și numai într-un tabel sintetic pe epoci apare numele lui Rebreanu. De asemenea, teoria «intraductibilități»*

poeziei a devenit în epoca noastră aproape ridicolă. – Mă tem că dezacordul nostru, în acest punct, să nu fie total. Uitați, probabil, că Panait Istrati, care este – mi se pare – un prozator «a reușit» să fie cunoscut și apreciat în străinătate la vârsta de 40 de ani..., dar să vă răspund într-o oarecare ordine. Această problemă a «succesului», «ecourilor», «prezențelor» peste hotare nu poate fi rezolvată și definită cu luciditate și în adâncime decât dacă ținem seama de o serie de realități obiective. Multe dintre acestea nu sunt bine cunoscute. Nici marii poeți francezi azi nu sunt citați. Ce tiraje au? A fi sau a nu fi în Larousse nu este un criteriu decisiv, nu fără a vă atrage atenția că în el figurează și alți scriitori români, sau de origine română, din sfera avangardei. Unora li se dă chiar fotografia (*Nouveau petit Larousse en couleur*, ed. 1968). Și apoi eu vorbesc despre șansele de viitor, indicând direcția unor posibile succese, în funcție de orientările actuale ale spiritului literar. Exsistă multe «mituri» despre ce place, ce «interesează» în străinătate. Marin Sorescu, da, este într-adevăr cunoscut, tradus, dar și ca autor dramatic. El este, de astfel, singurul scriitor român din generația de 40 de ani, care a intuit foarte bine mecanismul succesului real și acționează în consecință. Toate felicitările mele. Sunt surprins că nu amintiți deloc nici de Zaharia Stancu, tot un prozator. De altfel date... din *Cartea românească în lume* (1975), bine interpretate, contrazic total opinia dv., foarte sentimentală, aproape pioasă, simpatic ingenuă. Și mai adaug că «transmisibil» este una și «taductibil» cu totul altceva? Despre Panait Istrati s-au trecut teze de doctorat, au apărut zeci de studii și articole, s-a înființat și o societate franceză a prietenilor operei sale aceasta editează «Cahiers des Amis de Panait Istrati». Cam așa aș vedea eu succesul real. Și avangarda română interbelică este efectiv cunoscută în străinătate. – *Vreau să vă spun că replica pe care v-a dat-o R. Barthes – (la un seminar condus de el, pe când erați student la Geneva, i-ați spus «D-le Barthes, eu vreau să construiesc un model (al ideii de modern) și dv. vreți să distrugeți toate modelele. Chiar pe... toate?»).* «Ca să distrugem modelele trebuie mai întâi să le construim» – e de natură să pună pe gânduri. Oricum, ea mă îndeamnă să vă întreb dacă nu cumva unele forme noi de critică au devenit în occident vechi? – Este absolut limpede că structuralismul, noua critică, noua retorică, formalismul vor suferi treptat de un reflux – unele indicii se pot semna de pe acum. Cred într-o recrudescență a criticii ideologice, a ideocriticii, a sociologiei literare, a lui Rezeptionästhetik. Aceste fenomene de uzură și regenerare sunt aproape ciclice; inevitabile. Structuralismul, care păstrează aspectele viabile, nu mai constituie o noutate. Teoria «textului» pare mai nouă. Se va uza și ea. Și cu cât o direcție este mai tehnică, mai specializată, cu atât baza sa de acțiune se îngustează și se perimează. – *Carnete europene – iată o carte polemică (chiar și cu jurnaliștii, cu cronicarii), în paginile căreia autorul declară că nu-l interesează polemica. Eu cred că e greu ca un critic cu vocația dialogului și a construcției ca dv. să nu fie polemic (adesea pentru a construi ceva durabil trebuie nu numai să conso-*

lidezi, dar să și dărmăm). Parțial înclin însă să iau în serios mărturisirea dv., de vreme ce, dacă-mi aduc bine aminte, n-ați mai răspuns la un articol foarte dur care vă privea, semnat de Marian Popa. – Existența acestui text mi-a fost semnalată într-adevăr («amicii» lui Caragiale sunt eterni), dar mărturisesc cu toată candoarea- nu l-am citit. S-a întâmplat să apară (nu mai țin bine minte, căci nu-mi încarc memoria cu astfel de detalii), sau înaintea unei călătorii sau după întoarcerea dintr-o călătorie, când preocupările mele și dispoziția mea erau cu totul altele. Dar, chiar dacă l-aș fi citit, tot n-aș fi răspuns. Când mi-am format convingerea că aceste «polemici» nu urmăresc decât insulta, umilirea, compromiterea, descalificarea – cu orice mijloace, oricât de joase – a «adversarului» în fața lumii literare, nu apărarea unui adevăr, teze, principiu, poziții intelectuale, renunțarea mea la polemică a fost și este totală. Capacitatea mea de indiferență la astfel de «polemici» este practic infinită. N-am răspuns nici la alte «polemici» («foarte dure», cum vă exprimați eufemistic) pe care – acestea – da, le-am citit. Dar numai o dată, căci ele au fost publicate – ca să citez un caz, cred, unic și dintre cele mai amuzante – de trei sau patru ori: întâi într-o revistă, apoi într-o selecție, apoi într-o selecție dintr-o selecție. Nu pot fi decât flatat că am fost «selecționat» de atâtea ori, că am intrat în toate aceste ... «selecții», autorul fiind probabil foarte mândru de isprava sa, care este de fapt o omletă încălzită de trei ori, o petardă muiată, un «sfârâiac» vorba lui Creangă. Că am parcurs-o o dată, treacă-meargă, dar să mi se pretindă aceiași... «selecție» de trei ori numai de dragul polemicii, parcă este prea mult. Dv. ce părere aveți? Iată de ce nu mai cred în polemici. Cu atât mai mult cu cât nimeni nu poate fi redus la tăcere: eu nu mi-am schimbat deloc opiniile despre un anumit tip (cu totul minor și provincial) de cronică literară, despre inferioritatea compilației ca lucrare intelectuală etc. Vă rog arătați-mi un singur autor adevărat «desființat» în mod real printr-o cronică, printr-o polemică. Pentru a lua doar exemple «istorico-lietrare», Rebreanu a fost făcut praf de Arghezi, la fel și Minulescu. Ei și? Arghezi a fost «executat» de Ion Barbu. Ei și? Gherea a fost «distrus» de Maiorescu. Ei și? Putem continua oricât doriți... [...] – *Contactele cu oameni de litere de notorietate din Franța, Elveția, Belgia etc., v-au confirmat faptul că literatura română este cunoscută, nu cât ar merita, peste hotare. Întrucât criticul nu este numai un teoretician, un exeget al operei, dar și un creator de climat, un organizator al vieții literare, un propagator, un om care luptă pentru afirmarea și cunoașterea cât mai largă a poporului său, cum vedeți preocupările dv. în această perspectivă?* – În niciun caz nu văd aceste preocupări suprapuse instituțiilor specializate. În ce privește rolul meu – admitând că am «preocupări» și că joc un foarte mic «rol» în acest domeniu, ceea ce nu este deloc sigur – el are, cred, un caracter predominant explorator, experimental și demonstrativ. Caut mai întâi să explorez posibilități noi, reale, efektiv fecunde, de colaborare, de relații și schimburi intelectuale între critica noastră și cea străină (critică în înțeles larg de de totalitate a studiilor literare).

Explorări cu caracter personal, deoarece cred în eficacitatea relațiilor personale și a contactelor directe. Această explorare are un caracter predominant experimental: de studiere concretă, «pe teren» a posibilităților reale, prin investigarea sistematică a modalităților practice care fac posibilă o astfel de comunicare și colaborare, de investigarea a tuturor «oportunităților» de care dispunem. Doar practica este criteriul adevărului. Deci, mereu, experimente concrete, variate pe diferite planuri, în toate direcțiile posibile. În sfârșit, urmează a demonstra – prin toate aceste activități și metode – că într-adevăr «se poate»; că în anumite condiții – și critica românească poate fi difuzată, că ea interesează efectiv. [...] – *Cum vedeți sporită eficiența revistei «Cahiers roumains d'études littéraires»: prin mărirea numărului de colaboratori ale unor critici străini în paginile acesteia sau prin sporirea contribuțiilor românești?* – Tot secretul operației – și aceasta încă într-o fază experimentală – constă în dozajul «savant» al colaborărilor române și străine, în cadrul unor numere riguros tematice. M-am convins că literatura și critica română nu pot fi asimilate decât prezentate într-un context comparat. Este singurul care poate stabili relații și produce asociații cu și prin repere cunoscute. Dacă veți deschide revista veți vedea că articolele și mai ales recenziile sunt paginate alternativ, în așa fel încât temele și cărțile străine să se integreze unor contexte străine. Proporția este, în mod firesc, net în favoarea materialului românesc. Dar fără această integrare și intercontextualitate nu văd o reală și o sporită «eficiență». Se pare că se poate vorbi într-adevăr și de «eficiență». Acest succes numai după trei ani de apariție este rezultatul colaborării strânse între C.C.E.S., Ed. Univers și cel și cei ce fac efectiv revista, în sensul redacțional al cuvântului. – *Ce preconizați pentru ca revista «Cahiers...» să devină și mai mult și, mai întâi de toate, un izvor de sugestii, pentru editorul european, o incitare a interesului acestuia pentru literatura română de la origini și până în prezent?* – Articole de înalt nivel documentar și teoretic, capabile să intereseze efectiv criticii străini. Etiemble a descoperit și a scris despre «Cahiers» atras mai ales de un articol despre convergențele simbolismului româno-francez (3/1974). Articole care să aplice metode moderne în studiul scriitorilor români, gen *Une interprétation bachelardienne de la poésie de George Bacovia* (4/1974) de Romul Munteanu. Numere tematice moderne care să ne reprezinte, dar care să intereseze, realizate la nivelul cercetărilor și orientărilor actuale. Sporirea Cronicilor traducerilor din scriitorii români de la 3 la 4 pe număr – într-o selecție cât mai variată. Atragerea criticilor străini la această rubrică, pentru a fi puși să descopere ei literatura română. Am făcut bune experiențe cu belgieni, polonezi, sovietici, pe care personal doresc să le amplificăm etc.”. □ „P.S: Cititorul a înțeles, fără nicio îndoială, că acest dialog, s-a desfășurat prin poștă, ceea ce a făcut, în mod fatal, ca una din părți să nu poată beneficia de dreptul la replică”. ■ Daniel Dimitriu prezintă două volume de versuri. □ Ioana Diaconescu: *Taina*: „O poezie a purității în asceză scrie Ioana Diaconescu. Asceză care nu trece – ca la Constanța

Buzea, de pildă – în limbaj. Deși nu se apleacă prea mult în cealaltă parte, către metafora încărcată, abundentă, autoarea *Tainei* pigmentează și lustruiește suficient cuvintele, mizează cam mult doar pe sunetul pur al ciocnirii lor. Dar, în general, excesele lipsesc (precauție păgubitoare, pe undeva) și se încearcă a se închea – din jocul umbrei și al lumii – o atmosferă. Lucrul reușește, chiar dacă adesea înăuntru nu se întâmplă nimic important”. □ Mara Nicoară: *Inorogul alb* (C.R., 1976): „Poeziile din *Inorogul alb* sunt de o eleganță strălucitoare, poate chiar, pe alocuri stridentă, obositoare. Cu toate acestea, e limpede că ne aflăm în fața unei cărți care poate înfrunta fără inhibiții, făcând-o agreabilă, o lectură exigentă”. ■ La studiul lui I. Negoîtescu, *Analize și sinteze* (Albatros, 1976), se referă Al. Dobrescu: „Cu totul remarcabil mi se pare faptul că, deși preferă o literatură a maximei rafinări stilistice, I. Negoîtescu și-a păstrat oarecum nealterată sensibilitatea. Numai așa se explică împrejurarea că cele mai spectaculoase recuperări critice din ultima vreme (Bolintineanu, Asachi, Alecsandri) îi aparțin. Cel puțin capitolul consacrat lui Alecsandri – poetul în *Analize și sinteze* este un model de restituire a porțiunilor rezistente din lirica acestuia, socotită de mulți un capitol închis al istoriei literaturii noastre”. ■ Val Condurache analizează cartea lui Grigore Iliesi: *Stampe europene* (Junimea, 1976): „Tablourile propuse în *Stampe europene* sunt, nu o dată remarcabile, prin culoare. Și aici intervine percepția fabuloasă, de climat miniatural, dacă o atare sintagmă nu pare contradictorie”. ■ În cadrul rubricii *Marile repere: Sadoveanu*, semnează texte: Const. Ciopraga, Constantin Pricop. □ Const. Ciopragă: *Istorie și transfigurare*: „Nu găsim la Sadoveanu o definiție a istoriei, dar din câteva mii de pagini impregnate de trecut o constatare prinde contur. Pentru el, istoria e totuna cu viața ca act, – și în măsura în care faptele lasă urme în memoria epocilor, timpul dobândește verticalitate, iar oamenii monumentalitate. Să nu înțelegem însă prin viața *in acto* doar lupta cu paloșul, ci și spațiile afectate reflecției; paralel cu o *historia militans* se desfășoară o alta, nu mai puțin elocventă, o *historia cogitans*: istorie care meditează despre propriu-i destin”. □ Constantin Pricop: *Stil și gândire*: „De la sentimentul omului în fața morții la detaliile lumilor imaginate, totul este rezultatul meditației. Sadoveanu este unul din cele mai rare exemple de luciditate într-o operă care poate apare, tocmai prin controlul perfect al imaginației și expresiei, plină de lirism. [...] «Romanele ratate» ale lui Sadoveanu sunt într-o foarte mică măsură rezultatul concurării genului consacrat de o tradiție burgheză. Acesta e însă un subiect mai vast. Ne mulțumim să găsim în Sadoveanu un scriitor deplin lucid, conducându-și cu precizie opera, departe de imaginea idilică pe care i-a creat-o o anumită critică”. ■ Lucia Dumbravă reactualizează imaginea lui *Eminescu poet și recenzent din „Convorbiri” 1876*: „Obișnuita rubrică de *Bibliografie* este ilustrată în întregime de un scurt comentariu pozitiv asupra studiului Dr. Julius Jung... studiu ce combate teoria rösleriană. Autorul recenziei semnat E. – nu poate fi decât Eminescu. Proas-

pățul revizor școlar apreciază mai ales «metoda critică-comparativă», mai grea dar mai completă, pe care învățatul austriac o urmează cu rezultate «strălucite» dovedind continuitate neîndoielnică a elementului autohton în spațiul carpato-dunărean». ■ Augustin Z. N. Pop redă *Documente: Veronica Micle și Maiorescu*: „Raporturile dintre Veronica Micle, născută Câmpeanu, și criticul «Junimii» înscriu un grafic de zigzaguri și rupturi. La Școala centrală din Iași poeta fusese elevă a lui Titu Maiorescu, care la limba română, în timpul școlarității și la diplomă o notează optim. La 7 august 1864 ea se căsătorește cu profesorul universitar Ștefan Micle, viitor rector ieșean». ■ Despre *Literatura semnului* scrie Adrian Marino: „În ciuda progreselor considerabile ale semiologiei literare, o teorie coerentă a «literaturii ca semn», care pleacă, dar nu se confundă cu teoria semnului literar, lipsește încă. Și este foarte probabil că această situație va mai continua cât timp nu se încearcă o operație, după noi, esențială: definirea literaturii nu ca ansamblu semiologic, mai precis ca ansamblu de tipuri de semne, literare și neliterare, ci ca expresie privilegiată a semnului literar, al cărui statut specific rămâne încă, la drept vorbind, destul de obscur. Eseul lui André Helbo are meritul de a readuce în actualitate această problemă incitantă”.

● **[„Echinox”, nr. 10-12]** Editorialul *Ideologie și literatură* abordează tezist relația dintre ideologie și literatură, examinând acest raport *sub specie aestheticae*, semnat de Viorel Igna. ■ Printre semnatarii cronicilor literare din acest număr întâlnim numele lui Ion Simuț, Radu Săplăcan, Radu G. Țeposu, Ioan Groșan și Ion Pecie, o variantă extinsă la două pagini de revistă. Astfel, Ion Simuț dezbate „noimele” din poezia lui Ion Gheorghe: „Ion Gheorghe este un poet mai profund în latura vitalismului și energiei, realității expresioniste și traturile de iconografie decât în aceea a lirismului confesiunii și gloselor. El este, totuși, de câteva ori în acest volum, un poet al meditației” (articolul *Ion Gheorghe, Noimele*). ■ Radu Săplăcan este decis să stabilească traiectul criticii lui Adrian Marino, oprindu-se asupra volumului *Carnete europene*, despre care afirmă: „Caracterizată printr-o informație fără cusur, considerată de unii drept «ostentativă» prin rigoare și o înaltă adecvare teoretică, «critica» lui Adrian Marino nu este prea asemănătoare cu ceea ce ne-am obișnuit a defini drept critică tematică, genetică sau sociologică, nici măcar «critică totală», pentru simplul motiv că obiectul ei îl constituie nu aspectul fenomenic al creației – cum în foiletonistică de exemplu – cât esențele, întrupate în ideile literare. Avem de a face nu cu o critică a «faptului literar» cât cu una a «ideilor literare» [...]». ■ Ion Pecie despică firul în patru în proza lui D.R. Popescu din volumul *Ploile de dincolo de vreme*: „Mai mult decât spectacolul exterior al unei colectivități ce se dedă la fapte hilare într-o atmosferă de nesiguranță, pe prozator îl interesează în volumul de față destinul unor personaje a căror viață era până acum reconstituită de naratori cu fața spre trecut. Renunțând la scenele colective, D.R. Popescu își curăță proza de pagini în care abundau grotes-

cul, funambulescul, monstruosul, straniu, aberația.“ ■ Radu G. Țeposu debata problematica unei cărți de pionierat a lui Aurel Sasu, *Retorica literară românească* : „Aurel Sasu realizează o cercetare complexă a laturilor umaniste ale culturii române și a originilor literaturii pentru care retorica devine un permanent punct de referință“ (Ed. Minerva, Buc., 1976). Și, în fine, Ioan Groșan face loc analizei unei cărți de schițe satirice, aparținând unui autor debutant, Ioan Radin, cu volumul *Aventurile tânărului Serafim*. ■ Octavian Soviany dezvăluie modalități de abordare a poeziei din volumul unui debut editorial al lui Nicolae Diaconu, intitulat *Drumul spre ceilalți* (Ed. Scrisul românesc, 1976): „Construită ambițios, în sensul unei viziuni totalizatoare, cartea se vrea un fel de explicitare a unei lumi create și existente numai prin cântec, centrându-se aproape firesc în jurul arhetipului mitic al lui Orfeu. [...] Devenindu-și sieși obiect, poezia nu mai este astfel o deschidere către lume ci mai curând un «joc cu mărgelile de sticlă»“ (articolul *Jocul cu mărgelile de sticlă*). ■ Un alt interviu conectat la cele mai noi teorii lingvistice și literare este realizat tot de Ion Pop de vorbă cu Philippe Sollers, interviu având ca titlu un citat «*Necesitatea absolută a invenției formale*». ■ Constantin Hârlav parcurge semnificațiile prozelor lui D.R. Popescu, ale romanelor *Cei doi din dreptul Tebei* și *Vânătoare regală*, jalonând interpretarea sa cu ajutorul a două repere hermeneutice: lumea ca labirint și relația dintre imagine și semnificație (articolul *Mărturie și instanță*). ■ Tot în căutarea sensurilor ciclului romanesc al lui D.R. Popescu se află și articolul lui Ioan Groșan, *Sub semnul insolitului*, în care citim: „S-a remarcat nota polemică implicată în răsturnarea programatică a imaginii tradiționale a satului românesc. (...) La D.R. Popescu satul ajunge un loc al erorii. Acestei viziuni îi corespunde o totală dezagregare a psihologiilor rurale consacrate (...)”. ■ Gabriela Tureacu tălmăcește din poezia lui Vincente Aleixandre câteva *Dialoguri ale cunoașterii*. ■ Un lung extras din studiile de stilistică ale teoreticianului german Leo Spitzer, din volumul *Lingvistica și istoria literară*, formează obiectul traducerii și bransării la ultimele noutăți în materie de teorie literară prin eforturile reunite ale Laurei Plapșa și Mihaelei Țiclete-Murdure. ■ Octavian Soviany realizează ample disocieri critice în poezia lui V. Voiculescu, începând cu volumul de debut *Pârgă* și încheind cu *Ultimele sonete închipuite ale lui Shakespeare*, consemnând la final: „Grotescul e formula modernă a orficului, încheie drumul început de Voiculescu cu tema iluziei. Perspectiva poetului «ultimelor sonete» este în această perioadă a creației sale foarte apropiată de perspectiva grotescă shakespeareiană, identificată de exegeza modernă.” ■ Radu Săplăcan, aducând în discuție volumul de cronici al lui Cornel Regman, *Colocvial* (Ed. Eminescu, 1976), scrie într-un loc: „Refuzându-și cu bună știință un aer doctoral, abia disimulat (cum alege E. Simion de exemplu), Regman preferă înscenarea unui raport de complicitate cu cititorul folosind exprimarea directă, «mai pe șleau», în dauna unui conceptualism exagerat. (...) Am putea reproșa în schimb acestui volum, ca și altora ale aceluiași

autor (v. *Cică niște cronicari*) un exagerat spirit spectacular – care-l face pe autor să ajungă nu o dată în afara «domeniului criticii» – predilecția (și ea exagerată) pentru ludic, sau excesivul partizanat «pentru stirpe», toate acestea în defavoarea adevărului literar». ■ Șerban Foarță realizează „alte traduceri cu mâna stângă” din poeți francezi precum Jules Laforgue, Germain Nouveau, Paul Fort, Francis Jammes, Paul Claudel, Paul Valéry, Tristan Corbière.

● **[„Familia”, nr. 12]** *29 de ani de la Proclamarea Republicii*, articol de Ioan Golban – dublat de *Spiritul revoluționar al culturii socialiste* de Teodor Pop. □ Un necrolog dedicat lui Malraux de către Radu Enescu: *S-a prăbușit stejarul...* □ Versuri de Al. Andrițoiu, proză de Vasile Spoială. □ *Gramatical, logic, epistemic*, un eseu de H. Wald, pe urmele lui Benveniste dar și Eugeniu Coșeriu. □ Un grupaj de poeme din creația autorului român de limbă germană Alfred Kittner, în traducerea lui Șt. Aug. Doinaș. □ Sub semnul *Cântarea României*: poezii de Vasile Smărandescu, Mariana Pandăru, Valeriu Bârgău, Crăciun Parasca, George Alexandru, Rodica Bogdan, Stefan Stanciu și alții. □ Ion Parhon vorbește despre un adevărat act de restituire culturală în premiera filmului *Tănase Scatiu* de Dan Pița: „rezultat al lecturilor pătrunzătoare, de mare rafinament, scenariul realizat de Mihnea Gheorghiu după romanele lui Duiliu Zamfirescu (*Viața la țară*, *Tănase Scatiu*, *În război*) se bizuie pe o bună intuire a calităților de frescă socială și a valențelor cinematografice ale literaturii respective...” □ Recenzii de Liviu Câmpeanu – *C. A. Rosetti și Jurnalul meu*; Viorel Faur – *Correspondența* lui Vincențiu Babeș; C. Malinaș – *Varianta „palmier”*, romanul lui Ioan Iancu, Ed. Facla; I. Buduca – volumul liric al lui Ilie Măduța, *Tărâmul de flacăară*; Ov. Ghidirmic despre „jurnalul unui intelectual... o aventură a cunoașterii”: *Spre Kilimandjaro* de Traian Filip. □ Al. Cistelean comentează placheta lirică a lui Dominic Stanca, *O sălbatică floare*. ■ Val. Tașcu semnează o cronică literară la *Carnetele europene* ale lui Adrian Marino: „Proliferează o specie a literaturii care aparține de regulă copilăriei sau cel mult romantismului ei: *jurnalul de călătorie*. Înseamnă că scriitorul circulă, târziu, dar mai bine decât deloc, ia contact cu lumea, notează, comentează, interpretează locuri, fapte, oameni... Marino, aflat la a doua «însemnare a călătoriei sale» de acest tip, vrea să evite încă de la început procentajul turistic, organizând un fel de *anti-jurnal* sau, mai bine zis, un «jurnal intelectual»... A. Marino e prin vocație și profesie un teoretician pur. Aplicarea practică a ideilor sale aproape nu mai interesează, cum nici în prezenta carte. Splendoarea, reala splendoare a cărții se consumă în *Introducere (Confesiunea involuntară*, un studiu de 80 de p.) și, culmea, acționează asupra paginilor următoare prin contradicția pe care o oferă comparația lor”.

● **[„Presa noastră”, nr. 12]** Revista inserează opinii și puncte de vedere ale gazetarilor referitoare la acoperirea mediatică a Festivalului național Cântarea României. □ Mihai Florea semnează articolul *Concursurile cu public, act de cultură*. □ În rubrica *File de istorie a presei*, dr. ing. prof. Radu Sp. Haret semnează articolul *Spiru Haret și presa*.

• [„*Ramuri*”, nr. 12] □ Mircea Iorgulescu semnează retrospectiva anului literar 1976. În timp ce reușitele, mai ales în domeniul prozei, spune autorul, sunt mari, critica pare „conștiincioasă, corectă și rece”. Marile succese ale anului sunt *Galeria cu viță sălbatică*, de Constantin Țoiu, *Ploile de dincolo de vreme și Împăratul norilor*, de D.R. Popescu, dar și *Frumoșii nebuni ai marilor orașe*, de Fănuș Neagu sau *Scrisori provinciale*, de Ștefan Bănuțescu. În zona poeziei, i-au atras atenția criticului *Proprietarul de poduri*, de Mircea Dinescu, *Noimele*, de Ion Gheorghe. Deși menționează *Imnele Transilvaniei*, de Ioan Alexandru, Mircea Iorgulescu nu se află în asentimentul criticii predominant elogioase, considerând că volumul „a lăsat totuși impresia unei epuizări prin artificializare”. La critică sunt evidențiate *Analize și sinteze*, de I. Negoiteșcu, *Critica – formă de viață*, de Lucian Raicu, *Domaniul criticii*, de Valeriu Cristea, *Sadoveanu sau utopia cărții*, de N. Manolescu, *Ambasadorii sau despre realismul psihologic*, de Dana Dumitriu, *Itinerar critic*, vol. II, de Șerban Cioculescu, *Transcrieri*, de Ion Pop, *Poezia lui George Coșbuc*, de Petru Poantă. Criticul amintește și două volume de publicistică – *Meseria mea e viața*, de Mihai Stoian și *Martori oculari*, de Dorin Tudoran și Eugen Seceleanu. ■ Ion Lotreanu publică eseu *Analizii eminesciene*, urmărind fenomenul de rafinare, rescriere, revenire a lui Eminescu asupra versurilor sale, în contextul discuțiilor despre spontaneitate sau elaborare în creația eminesciană. În acest scop, autorul analizei compară variante ale unor părți din anumite poeme sau trăsături ale diverselor etape din creația poetului. ■ La rubrica *Restituiri*, Constantin Barbu semnaleză publicarea, de către C. D. Papastate, a corespondenței lui E. Lovinescu cu Mihail Dragomirescu și Elena Farago, inedită cu excepția a 16 scrisori publicate în „*Ramuri*” și „*Manuscriptum*”. Dacă epistolele schimbate cu Mihail Dragomirescu „formează un mic tratat de convorbiri critice”, cele cu Elena Farago, însoțind perioada de efervescență a creației lui Lovinescu, îl arată pe acesta, conform îngrijitorului ediției «în toată splendoarea lui de om». ■ Este publicată partea a IV-a a articolul despre geneza *Cărții Oltului*, semnat de Petre Dragu. Urmărind îndeaproape biografia lui Geo Bogza, autorul se oprește asupra perioadei „marinărești” petrecute la Constanța și Galați și a însemnărilor/versurilor care documentează această experiență. ■ Petre Anghel publică poezia *Istorie*. I se alătură cu versuri și Viorica Nania, Toma Grigorie, George Niță, Nicolae Dan Fruntelată. ■ Dorin Teodorescu recenzează volumul de versuri *Descântoteca*, de Marin Sorescu. Comentatorul vede în acest volum, „o coborâre a eroticii de pe soclu”, urmărind tehnica prin care se realizează această intenție. Ironie, demitizare, prozaisme, oralitate, maliție sunt dintre instrumentele preferate ale poetului, ca, de altfel, ale întregii sale poetici. ■ Constantin Dumitrache realizează un dialog cu D.R. Popescu în jurul volumelor *Ploile de dincolo de vreme și Împăratul norilor* și al chestiunii formării conștiinței contemporane pe care o identifică interviewerul în scrierile menționate. De la această temă

discuția alunecă spre complexitatea personajului literar. Prozatorul pledează pentru zugrăvirea personajului „în cascade și în trepte”. În ceea ce privește scriitura romanului contemporan, D.R. Popescu preferă „modalitatea simfonică”, multiplicitatea vocilor. Întrebat despre semnificația ciclului romanesc pe care îl alcătuiesc cărțile sale începând cu anul 1969, al personajelor și al spațiului existențial comun lor, D.R. Popescu răspunde: „– Acest spațiu care are o geografie a sa în volumele mele, cu orașe și sate și râuri și cu oficii poștale, cu brutării, fabrici de cuie și de cărămidă [...], care are deci o geografie și o istorie este, însă, sau se vrea în primul rând, *un spațiu moral al unui timp, un spațiu politic, un spațiu al revoluției*, al transformărilor petrecute nu numai și în primul rând în instituții și întreprinderi, ci și în oameni, fiindcă adevărata revoluție pleacă și trebuie să plece de la oameni și să se petreacă deci în conștiința omului. Sigur că personajele sunt aspecte ale unor întrebări, ipostaze ale unei revoluții. Ciclul meu rămâne deschis, pentru că *istoria este o carte deschisă*”. ■ La rubrica *Opinii*, Marin Beșteliu scrie despre microeseurile lui Ion Pop, publicate la Ed. Dacia, apreciind solidele cunoștințe de istorie literară, dar și lecturile moderne la zi care aduc perspectiva unui „clasicism modern” în analiză. ■ La *Cronica literară*, Constantin M. Popa comentează volumul Mariei-Luiza Cristescu despre Hortensia Papadat-Bengescu. Comentatorul apreciază că volumul „chiar dacă nu conturează o nouă imagine a mării romaniere, are meritul de a retușa câteva dintre liniile portretului deja cunoscut”. ■ Despre *Vindecărilor* (Ed. Cartea Românească, 1976), volumul de debut în poezie al Doinei Uricariu scrie Ioana Dinulescu, identificând încercarea de a construi un univers liric conceptualizat. În volumul lui Petre Got, *Ochii florilor*, (Ed. Cartea Românească) aceeași comentatoare descoperă o „explozie calmă” a trăirii. ■ Sunt publicate creații literare ale membrilor cenacurilor din județul Olt. ■ La pagina de istorie literară; Marian Vasile publică studiul „*Sămănătorul*” – *autohtonism și sincronism*. Textul este o reevaluare a polemicii legată de tradiționalism și modernitate, identificând și anumite acuze exagerate aduse revistei „Sămănătorul” – cum ar fi aceea de „misticism național” formulată de Mihail Dragomirescu – readuse la scara unor explicații mai echilibrate, cum ar fi aceea că semnul de regres constă nu în existența specificului național, ci în încurajarea acestuia, la revistă, „pe deasupra originalității individuale”. Sincronismul, pe de altă parte, atacă și el principiul originalității creatoare, astfel încât, conchide Marian Vasile, ambele concepții sunt „subminate de aceeași eroare”, insuficienta valorizare a individualului. ■ Sunt publicate, ca documente inedite, două epigrame semnate de Cincinat Pavelescu, respectiv de Ion Minulescu. ■ La rubrica dedicată literaturii comparate, George Sorescu publică prima parte a articolului *Petrarchism în poezia lui Conachi*. ■ Gheorghe Tomozei publică versuri din *Poema patriei*.

● [„Secolul 20”, nr. 10-12] Dată fiind întârzierea de câteva luni în apariția numărului, prefața lui Dan Hăulică aduce un omagiu celor dispăruți la cutre-

murul din 4 martie 1977, anunțând un grupaj comemorativ mai amplu într-unul din numerele următoare. □ „Eroii” numărului triplu, anunțați de redactorul-șef în prefață, sunt André Malraux (în grupajul *Cultura ca anti-destin*) și Constantin Brâncuși (grupajul dedicat acestuia fiind intitulat *Biruințe ale spiritului românesc*). □ „Lecturile românești” ale celui dintâi aparțin lui Radu Popescu (*Malraux și eroul*), Valeriu Râpeanu (*Întâia noapte a morții lui*), Constantin Țoiu (*Carul blindat*), Nicolae Balotă (*Mitul resurecției*) și Ion Mihăileanu (*Întâlniri cu Malraux*). □ În cadrul grupajului consacrat lui Brâncuși, revista publică piesa în trei acte *Coloana nesfârșită* de Mircea Eliade, prefăcută de un text semnat de Barbu Brezianu, *Confluența Brâncuși-Eliade*: „Dintre scriitorii care au încercat mai târziu să se apropie de Brâncuși, de bună seamă Eliade a fost cel mai în măsură să-i definească dimensiunile, spiritualitatea și rădăcinile care mergeau dincolo de istoria scrisă: acea forare în cele mai lăuntrice zone. O anumită atracție pentru lucrările lui Brâncuși o manifestase încă de prin anii 1940, când constatase că sculptorul își revendică pecetea stilistică, întocmai ca și Bлага, «de la aceeași matcă țărănească». [...] Și Mircea Eliade s-a străduit să explice și să dezlege mai pe larg enigma brâncușiană, în două rânduri: în 1967, în *Temoignages sur Brâncusi* – reluând și amplificând – a scris amplul eseu *Brancusi et les mythologies*. Apoi, pentru o ultimă oară, în 1970 când, dramatizând și dialogând problema, a scris piesa de teatru *Coloana nesfârșită*”. □ Rubrica de *Prezențe românești* pe meridianele lumii devine tot mai variată. În acest număr, de la Andor Horváth aflăm că volumul *Hannibal* de Eugen Jebeleanu este amplu recenzat în revista budapestană de literatură universală *Nagyvilág* (numărul pe decembrie 1976), traducerea în limba maghiară a versurilor fiind semnată de poetul clujean Király László și apărută în 1975 sub îngrijirea editurii Kriterion din București. „Schițând personalitatea lui Jebeleanu, autorul recenziei [criticul și istoricul literar Kántor Lajos, n.n.] subliniază apartenența scriitorului la aceeași generație de mari talente poetice, Miron Radu Paraschivescu, Geo Bogza sau Radu Boureanu, cu toții buni cunoscători și prieteni ai literaturii maghiare care, asemenea confrăților maghiari Radnoti sau Illyés, păstrează vie amintirea anilor negri; antifascismul lui Jebeleanu nu se poate limita la relația față de o realitate istorică, ci se transformă într-o atitudine poetică [...]”. □ De asemenea, Tatiana Nicolescu semnalează articolul eseistului, criticului și traducătorului Kiril Kovaldji „de privire generală despre poezia română actuală”, apărut în revista sovietică „Sovremennaja Hudojestvennaia Literatura na rubejom” (Literatura contemporană în străinătate). „Afirmând ca punct de pornire, în prezentarea pe care o face, ideea că «poezia română continuă să se dezvolte în chip intens, în comparație cu nuvelistica și dramaturgia», Kiril Kovaldji citează o serie de titluri de volume și culegeri poetice, apărute în ultima vreme, remarcând prezența în acest proces de afirmare a scriitorilor de toate vârstele și generațiile.” Cei care beneficiază de prezentări mai extinse sunt Ștefan Augustin

Doinaş, Ion Caraion, Vasile Nicolescu, Florica Mitroi, Mircea Florin Şandru ş.a. □ O altă notă informează cititorii despre ce se mai traduce din literatura română în URSS: *Principii de literatură comparată* de Al. Dima (Editura Progres), *Duios Anastasia trecea* de D.R. Popescu (în nr. 2/1977 din revista „Inostrannaia literatura”, în traducerea Liliei Dolguşeva, cu o prezentare de Ion Druţă), precum şi câteva volume aflate în pregătire, spre exemplu, romanul *Apa* de Alexandru Ivasiuc (în tălmăcirea Tatianeii Ivanova şi a lui Kiril Kovaldji). Romanul *Moartea lui Orfeu* de Laurenţiu Fulga urmează să vadă lumina tiparului în limba estonă, iar în limba ucraineană, cel al lui Platon Pardău, *Ore de dimineată*. □ Din aceeaşi rubrică, aflăm de premiul internaţional pentru traduceri, de la Haga, conferit traducătorului român H. R. Radian, pentru numeroasele sale tălmăciri din limbile engleză, germană, spaniolă şi portugheză din patrimoniul literaturii universale, istoria literelor şi artelor din Țările de Jos, precum şi de un volum publicat la Tallin, *Călătorie în doi*, în care cei doi autori, scriitorii Lili Promet şi Ralf Parve, aflaţi în călătorie prin Polonia, Iugoslavia, Ungaria şi România, descriu meleagurile noastre şi înregistrează convorbirile purtate cu Laurenţiu Fulga, Ion Hobana, József Méliusz, Vladimir Colin şi Ioanichie Olteanu.

● [„Steaua”, nr. 12] Ion Bojan scrie despre *Evenimente memorabile în istoria poporului român*: „Ca în fiecare an, poporul român sărbătoreşte la 1 decembrie unirea, în 1918, a Transilvaniei cu România, una din cele mai glorioase pagini din istoria noastră naţională”. ■ Eugen Uricaru publică *Formulism şi formalism. Constatări*: „Judecăm o epocă după dimensiunile fiziologiei, vom aprecia prezentul după dimensiunile formulei, literar vorbind, fireşte. Probabil este o falsă problemă, dar existenţa ei poate nelinişti. Am citit, într-o carte (bineînţeles!) că nimeni dintre statisticienii care alcătuiesc clasamentul de bunăstare a naţiunilor nu a reuşit să stabilească un coeficient al fericirii pe cap de locuitor. Literatura pentru a fi valabilă trebuie să se ocupe de problemele vieţii. Acest lucru mă îndreptăţeşte să sper că literatura ştie să treacă printre Scylla şi Carybda enunţate în titlu. Responsabilitatea ei este prea mare, Tristan şi Isolda ne-o amintesc”. ■ Al. Zotta scrie despre *Piesa istorică şi diversificarea expresiei*: „În procesul actual de înnoire a expresiei dramatice preferinţa pentru eveniment în piesa istorică se sprijină atât pe tradiţie cât şi pe capacitatea evenimentului de a exprima semnificaţii majore, de a se înscrie într-un sens unitar care constituie esenţa duratei istorice însăşi”. ■ Sub titlul *Lucian Blaga într-o nouă exegeză* Mircea Zăciu notează apariţia volumului *Opera literară a lui Lucian Blaga* de George Gană, Editura Minerva, 1976: „Solid construită, bine articulată în toate compartimentele ei, scrisă cu o vizibilă pasiune şi o admirabilă stăpânire (teoretică şi stilistică) a materiei cartea lui George Gană constituie o serioasă contribuţie a tinerei generaţii critice actuale la receptarea în spirit contemporan a operei unuia dintre cei mai mari poeţi români”. ■ Pompiliu Teodor semnează *Vlad Țepeş – restituirea personajului istoric*:

„Recent, cu prilejul împlinirii a 500 de ani de la moartea lui Vlad Țepeș, istoricii români au dat la iveală două cărți, ne-am grăbi să adăugăm, reprezentative sub aspect științific, în ordinea apariției Ștefan Andreescu *Vlad Țepeș (Dracula) între legendă și adevăr istoric* și Nicolae Stoicescu *Vlad Țepeș*. Deopotrivă cercetători ai lumii medievale, autori consacrați prin studii esențiale, unul versat în literatura istorică a timpului, al doilea un reputat medievist, cunoscătorul prin excelență al instituțiilor evului de mijloc”. ■ Nicolae Manolescu revine la rubrica *Teme* cu textul *Povestiri spaniole*: „Pentru cunoscătorul în materie, nu mai e nevoie să spun că «povestirile» care urmează sunt în cel mai autentic stil spaniol, ar trebui poate doar să precizez că acțiunea lor se petrece pe la mijlocul secolului XVII”. ■ Virgil Ardeleanu semnează *Inventând*, un text despre volumul *Despre purpură* de Eugen Uricaru: „Prin scriitura sa exemplară, subsumabilă exactității și, deopotrivă, stilul artistic (boarea poetică e o latură a Vladiei agonizante), Eugen Uricaru se plasează între cei mai dotați tineri prozatori contemporani”. ■ Horia Bădescu publică *Sfântul de la Densuș*: „Am fost la Densuș în anotimpul în care Țara Hațegului e lacrima de lumină a lui Zalmoxis. Vara, ținutul acesta e o insulă plutitoare, fumegând de grâu, de păduri și de iarbă și zeii daci au uimiri arheologice printre ruinele Sarmizegetusei romane”. ■ T. Tihan scrie despre *Perpessicius sau elogiul lecturii*: „Pentru Perpessicius, lectura nu e, totuși, – cum ar fi spus bătrânul cronicar – doar o plăcută zăbavă –, chiar dacă, asemenea contemporanului său A. Thibaudet, umblă și el printre cărți «cu mintea așezată și cu epicureismul activ al unui podgorean în via lui...» Ea este înainte de toate, o formă de viață, un act de edificare în plan moral și spiritual”. ■ Nae Antonescu scrie despre *Al. Ciura*: „Al. Ciura cultivă foiletonul sub forma articolului scurt, evocator, cu accente de umor popular, cu un stil curgător, nu fără unele aluzii sociale. Scriitor modest, harnic și cinstit, cu putere de observație realistă, profesor integru, Al. Ciura rămâne un exemplu pentru epoca în care a trăit și a activat”. ■ Despre *Malraux* scrie Liviu Petrescu: „Moștenirea spirituală a lui Malraux este atât de vastă și atât de intim încrustată în secol, încât i se răpește morții sale orice semnificație, transformând-o într-o «moarte care nu dovedește nimic»”. ■ Mircea Popa semnează *Spații africane*, despre volumul *Spre Kilimanjaro* de Traian Filip, Editura Dacia, 1976: „Dispusă va un evantai de impresii, de scene și evenimente, cartea este o meditație asupra condiției naturii și omului din zilele noastre, o invitație la cunoașterea reciprocă. Știind să capteze și să țină trează atenția cititorului, scriitorul își argumentează lectura cu întâmplări șocante de vânătoare, cu istorisiri picante din viața animalelor africane, ceea ce întreține un tonus viu al povestirii și asigură capitolelor numeroase trene de suspens”. ■ Nicolae Bot semnalează *O sinteză valoroasă asupra folclorului literar românesc*, despre *Folclor literar românesc* de Mihai Pop și Pavel Ruxăndoiu, 1976: „Sinteză care ni se oferă în acest volum este fără îndoială cea mai temeinică de câte s-au scris până acum asupra folclorului literar românesc.

Valoarea sa nu constă numai în rezultatele afirmate, ci și în ideile implicate și sugerate”. ■ Virgil Nistor scrie despre volumul *Grăunțele timpului* de Vlaicu Bârna, 1976: „Cu o structură interioară echilibrată, în genere, excursul liric al lui Vlaicu Bârna își modelează articulațiile pe linia unei sobrietăți clasice, cu diverse fațete sub șlefuirea parcă niciodată îndestulă a cuvântului, păstrând tonul distinct pe care și l-a relevat încă de la primele plachete”. ■ Ion Arcaș publică *Inscripții pentru un monument*: „Vineri, 17 decembrie, spre seară. Peste 25.000 de cetățeni ai municipiului Cluj-Napoca au avut prilejul unic de-a participa la evenimentul patetic și înălțător al dezvelirii statuii marelui voievod Mihai Viteazul”. ■ Dumitru M. Ion scrie despre *Ioan Gheorghe Vrăneanțu*: „E o sărbătoare de suflet să scriu câteva rânduri despre unul dintre marii mei contemporani; rânduri mici în care niciodată n-am să știu să laud cum se cuvine viața care împurpurează sau umple de puritate obrazul de pământ al pânzelor lui Ioan Gheorghe Vrăneanțu”. ■ Veronica Porumbacu publică *Artiști de pe Someș*: „În 5 zile am însumat cunoștința a nu mai puțin de 13 artiști. Și cifrele spun ceva despre acest tărâm al frumosului popular”. ■ Artur Silvestri scrie despre *Masca lui Odobescu*: „Știința lui Al. Odobescu se transformă nu într-o operă de enciclopedist, după planurile lui juvenile, ci luă calea unei erudiții de colecționar. Omul era interesat de curiozități, gata să improvizeze strălucitor dar impasabil, situat într-un punct înalt de contemplație, pentru care contribuția științifică devenea o formă de ironie și de divagație”. ■ Virgil Ardeleanu semnează cronică literară la *Frica* de Damian Necula: „Chiar și atunci când se pune cumva degetul pe rană, când există dorința expresă de a scoate la iveală aspecte contradictorii ale timpului nostru, bănuiala că s-a mers pe minima rezistență nu dispare în nici un chip. Ideile în alb negru, cu mar fi aceea că greșelile aparțin trecutului, în timp ce apanajul prezentului e o compactă luminozitate, sunt inoperante în literatură. Ele produc schematism și idilism, iar în cazul unui roman ca *Frica*, numai o încercare de a schița, probabil memorialistic, fizionomia vieții noastre sociale și politice”. ■ Petru Poantă publică două cronici literare: □ *Ora magnoliilor* de Emil Manu: „Lirismul rămâne în esență fantast și livresc, provocat de o sensibilitate delicată, calmă și vapo-roasă, dulce-visătoare dar subtilizată prin cultură. Avem de-a face, prin urmare, cu o poezie a gesturilor fantast-domestice, și a tabieturilor vag-ironice, însă, programatic, și cu o poezie a «inimii», a reîntoarcerii în naivitate și elementar”. □ *Inventatorul de numere* de Ion Cocora: „Cartea sa reprezintă o izbândă a limbajului liric actual intrat, se pare, printr-unul din nivelele sale, într-o îndelungă aventură a rafinamentului și prețiozității fertile”. ■ Ion Marcoș scrie despre volumul *Teatru și mit* de Maria Vodă Căpușan, cartea de debut, Editura Dacia: „De remarcat că eseuul Mariei Vodă Căpușan nu suferă de acea febră a tranșării forțate în favoarea modernității care, în tratarea unei astfel de teme, e semn de superficialitate. Autoarea se menține în linia unui salutar echilibru, exercitându-și, metodic, spiritul critic”. ■ Sub titlul *Un apărător al neamului*

românesc Constantin Munteanu scrie despre publicația „Gazeta de Transilvania”. ■ Gelu Ionescu revine cu o nouă *Cronică traducerii*, intitulată *Valeri Bruisov – Îngerul de foc*: „Îngerul de foc e tradus cu multă siguranță, într-o limbă aleasă și expresivă de Virgil Teodorescu și Dan Răutu. A fost anevoioasă, desigur, găsirea unui lexic adecvat și corespunzător pentru partea «teoretică» a acțiunii, după cum traducătorii au știut să insinueze, pe urmele autorului, registrul ironic în relatarea materiei epice”. ■ Livia Drăgoi comemorează *Muzeul de artă Cluj-Napoca moment aniversar*: „Specificul activităților științifice și cultural-educative ca și proiectul privind ansamblul preocupărilor instituției în următorii cinci ani reprezintă indici ai efortului de a răspunde înaltelor dezeritate ale Congresului educației politice și culturii socialiste în edificarea unei conștiințe cu adevărat comuniste”. ■ În *Confluențe* citim: □ Ileana Manole scrie despre *Romanul poetic în romantismul german*: „Romanul poetic german nu este deci pesimist. Prin ironie, el își realizează mult râvnita libertate. A început prin a fi liric și artistic, unind după Goethe observarea realității cu analiza psihologică, manifestând interes pentru problematica socială, amestecând cunoștințe felurite, filozofice, politice, sociale. Are o compoziție dezacordată, cu preferință pentru forma epistolară – care-i dă posibilitate includerii multor povestiri alegorice, simbolice – fiind în cele din urmă o sinteză a poeziei, filozofiei și religiei”. □ Ion Pop scrie despre volumul *Expresionism, dada, suprarealism și alte isme* de Serge Fauchereau: „Expressionnisme, Dada, surrealisme et autres ismes este nu numai o lucrare valoroasă în sine (beneficiind de o scriitură alertă și sensibilă, în care stilul comentariului științific se întâlnește cu evocarea și confesiunea), ci și o cercetare care invită la o abordare înnoită a mișcării complexe și contradictorii a avangardei”. ■ În *Viața cărților* citim: □ Nae Antonescu scrie despre *Memorii* de Iorgu Iordan, Editura Eminescu, 1976: „Deși nu răspund intențiilor scrisului beletristic, *Memoriile* lui Iorgu Iordan interesează variate mase de cititori datorită prodigioasei activități științifice a autorului, mai cu seamă în domeniul cercetării și cultivării limbii române. O anumită sinceritate a expresiei, înfățișarea realistă a evenimentelor prezentate, urmând firul lor cronologic, introducerea de informații obiective în paginile textului, o judecată limpede, aproape didactică, despre anumite situații sociale și culturale ale vremii asigură acestei autobiografii spirituale un autentic caracter documentar, devenind tot mai interesantă la lectură”. □ Virgil Nistor prezintă *Soarele a murit în zori* de Haralamb Zinc, Editura Militară, 1976: „Axat pe ideea spiritului de sacrificiu pentru patrie într-o vitală încheștare cum s-au dovedit a fi anii celei de-a doua conflagrații mondiale, romanul discutat fixează câteva destine certe, menite să îmbogățească galeria unor eroi de înaltă ținută morală, în lupta pentru păstrarea ființei poporului român”. □ Adrian Popescu recenzează *Iubiri* de Constantin Abăluță, Editura Eminescu, 1976: „Fosforescența emoției autentice se face simțită în aceste *Iubiri*, carte de sigură valorificare a posibilităților limbajului, mânuit cu pricepere și răbdare”. □ Al.

Covaci scrie despre *Piatra de încercare* de Anghel Dumbrăveanu, Editura Cartea Românească, 1976: „Trădând la tot pasul cealaltă condiție literară a romancierului, aceea de poet, *Piatra de încercare* este o carte scrisă cu mult lirism. Fără să depășească o sferă de ambiții stabilită de autor însuși, primul roman al lui Anghel Dumbrăveanu oferă cititorului satisfacții”. □ Irina Petraș semnalează apariția volumului *Saloanele mele* de Émile Zola, Editura Meridiane, 1976: „Cartea (în traducerea lui Alexandru George, care semnează și o foarte serioasă și utilă prefață), oferă o lectură interesantă și instructivă”. ■ Din *Mențiuni și opinii* reținem: □ Axente Sever, *O antologie utilă*: „Editura Albatros a pus, în ultimii ani, la îndemâna tinerilor studioși și, în genere, a tuturor celor care vor să se inițieze în tainele culturii și artei, nu numai unele din cele mai reprezentative opere din patrimoniul autohton și universal, ci și câteva dicționare și antologii menite să umple un gol până acum serios resimțit în procesul educațional. [...] În categoria acestor lucrări intră, neîndoielnic, și antologia lui Gh. Bulgăre, intitulată *Scriitori români despre limbă și stil*. Textele incluse în sumarul ei au, prin definiție, un caracter istoric și selectiv, reușind să puncteze principalele momente teoretice din evoluția limbii și, implicit, a literaturii române”. □ M. N., *Cahiers roumains d'études littéraires*: „Numărul doi pe 1976 al acestei cunoscute deja publicații este consacrat aproape în întregime unor probleme ale educației politice și culturii socialiste, sub genericul expresiv numit: *Conștiință literară – conștiință civică*. Studii foarte serioase semnate de personalități ale culturii noastre, pornind de la baza teoretică exprimată în documentele *Congresului educației politice și al culturii socialiste*, iau în discuție, într-o cuprindere largă, universală, cele mai diferite aspecte ale creației spirituale românești”. □ Virgil Mihai, *Tânăra poezie germană din România*: „Editura Dacia publică o excelentă antologie reunind sub titlul *Protocole provizorii (Vorläufige Protokolle)*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1976) paisprezece tineri poeți de expresie germană din țara noastră. Autorul selecției și al unei succinte dar pătrunzătoare postfețe este Petre Motzan, germanist cu temeinică pregătire și foarte bun cunoscător al literaturii germane din România”. □ *Secolul XX*, V. S.: „În numărul 6, câteva aspecte ale actualității culturale sunt examinate în lumina documentelor de partid, în articole semnate de Alexandru Balaci, Dan Hăulică și Edgar Papu”. ■ Versurile semnează Nicolae Mocanu (*Datorie*), Ioan Evu (*Neodihnă*), Cornel Udrea (*Burg iarna*), George Corbu (*Icoana*), Bazil Gruia (*Lumina osemintelor*), Gheorghe Tomozei (*Țara mărului; Descripția Voronețului*), Ion Brad (*Oleandrii; La pontul Euxin; Miden Agan*), Valeriu Bârgău (*Floarea soarelui*), Smaranda Jelescu (*Efigie*), Horvath Imre (*Șansoneta*), Lucian Valea (*Copilărie*), Angela Marinescu (*Culesul*), Matei Gavril (*Ținut natal*), C. D. Zeletin (*Vin mâinile de fum...; Sub ploaia străvezie și tactilă...*), Aurel Gr. Zegreanu (*Pe cerul vârstelor*), Eta Boeriu (*Nuntă*). □ Din proză citim *Love story* de Vasile Rebreanu. □ Ion Caraion traduce poezia lui Jean Breton (*Lacul de aer*). □ Aurel Rău

traduce versurile lui John Balaban (*Deschizând dicționarul Le Ba Kohn; De-a lungul Mekongului; La Capul St. Jacques pe vremea ofensivei de paști*). □ Aurel Gurgianu revine la rubrica *Terasa* cu textul *În ospete*, despre vizita orașului maghiar Kecskemét. □ Nicolae Măreș traduce *Din folclorul Eschimoșilor (Lupii; Întâlnirea cu ursul; Vânătorul de focii; Împotriva morții; Purificare; Morții; Cântec de copii; Cântec tradițional despre curiozitate)*. □ Radu Lupan traduce *Darul lui Humboldt* de Saul Bellow. □ Adrian Popescu traduce versurile lui Gerard Bayo (*Zelul frumuseții; Un chip*). □ În *Pagini de anul nou* apar Mircea Micu (vă propune: *De anul nou la braț cu scriitorii*), *Parodii* (la poezia lui Emil Brumaru, Nichita Stănescu, Fănuș Neagu, Ion Bănuță, Ion Băieșu, Dinu Săraru, Traian Iancu, *Poșta redacției*), *Fișele unui delfin* (semnat Thomas, *Zicere despre cum l-a pedepsit lupul pe jder*), Gheorghe Grosu (*Epigrame*), Al. Misiuga (*Epigrame*), Cornel Udrea (*Insectar și D-ale fotbalului*).

● **[„Teatrul”, nr. 12]** ■ Înaintea articolului de fond este reprodus *Mesajul tovarășului Nicolae Ceaușescu adresat colectivului Teatrului Național din Iași cu prilejul sărbătoririi a 160 de ani de la primul spectacol în limba română*: „Prin piesele prezentate în cei 160 de ani de activitate, teatrul din Iași a adus o contribuție de seamă la deșteptarea conștiinței naționale, la afirmarea nobilelor idei de unitate națională, libertate și independență, care au însuflit lupta poporului nostru, la cultivarea înaltelor valori umaniste și progresiste ale spiritualității românești. În anii de după eliberarea țării, teatrul a participat și participă activ la înfăptuirea politicii partidului, de dezvoltare a artei și culturii socialiste, de îmbogățire și largire a orizontului de cunoștințe al oamenilor muncii, de educarea lor patriotică, revoluționară, în spiritul mărețelor idealuri ale socialismului și comunismului. [...] Sunt convins, dragi tovarăși, că bilanțul pe care-l faceți cu prilejul acestei aniversări va constitui un imbold de a acționa și mai hotărât și de a contribui într-o măsură și mai importantă la transpunerea cu succes în viață a Programului ideologic al partidului, de a vă mobiliza și mai puternic forțele în vederea realizării unor spectacole de înaltă valoare, care să însuflească oamenii muncii puternice sentimente patriotice, militante, să le stimuleze tot mai mult eforturile în lupta pentru edificarea societății socialiste multilateral dezvoltate, pentru făurirea unei vieți libere și fericite pe pământul României”. Articolul de fond, publicat sub titulatura *La 160 de ani de teatru românesc*, este intitulat *Lecția unui jubileu*. Cu aceeași ocazie este publicată aici și o *Agendă sărbătorească*, o serie de note despre diversele evenimente pe această temă. ■ Mihnea Gheorghiu publică *Arta și știința teatrului*, „comunicare la colocviul „Rolul teatrului românesc în educația multilaterală a maselor” ținut la Iași, cu prilejul aniversării a 160 de ani de teatru românesc (11-12 decembrie 1976)”. „Teatrul românesc deține și ilustrează, încă de la începuturile sale și în întreaga lui dezvoltare istorică, unul din atributele fundamentale ale acestei arte universale multimilenare, și anume, acela de a se înfățișa ca un

act de cultură și de umanitate, ca o expresie artistică a unui moment de civilizație, caracteristic pentru societatea și națiunea căreia îi aparțin. Pe plan filozofic, acest atribut depinde de raportul dintre etic și estetic, de măsura în care autorul și interpretul spectacolului dramatic reușesc să reflecte și să comunice valorile morale, frumusețea și profunzimea spirituală a unui popor angajat istoricește în realizarea vocației și năzuințelor sale proprii de progres social-economic și cultural.” □ Mihai Nadin scrie despre *Generozitatea teatrului*. ■ În *Dezbateri* este prezentat, de către Mira Iosif și Valeria Ducea, Colocviul despre arta comediei ce avut loc la Galați: „Printre nenumăratele și substanțiale manifestări cultural-educative încorporate marelui Festival național „Cântarea României”, o semnificație majoră a dobândit Colocviul despre arta comediei. [...] S-a arătat, în concluzie, că, dincolo de câștigurile obținute prin această colectivă defășurare de forțe, Colocviul a certificat comediei statutul meritat în peisajul teatrului nostru actual. S-a discutat, așadar, „de ce anume râdem” și „cum râdem”, conturându-se, cu mai multă fermitate, funcțiile social-educative ale comediei. S-a statornicit ideea comediei „serioase”, crearea unie stări de respingere a fenomenelor negative ce mai persistă în societatea noastră, ca urmare a contradicțiilor existente în socialism. S-a insistat asupra consecvenței criteriului valoric în compunerea unui repertoriu de comedie, urmărindu-se marile și valoroasele tradiții civice și artistice ale comediei noastre. S-au discutat, în egală măsură, modalitățile scenice în abordarea genului, incriminându-se gratuitatea, efectul comic primar, vulgaritatea, și s-a pledat pentru arta autentică a comediei de substanță, expresivă, originală și angajată ideologic”. Tot aici este prezentată Săptămâna teatrului scurt, eveniment ce a avut loc la Oradea. „Închinată piesei contemporane românești, ediția 1976 (23-29 noiembrie), în ansamblul ei, s-a constituit – prin actualitatea ardentă a temei, prin suita de spectacole supuse discuțiilor și, mai ales, prin colocviul final – ca una dintre acțiunile interesante ale acestei jumătăți de stagiu.” La eveniment au participat, printre alții, Mircea Bradu, Paul-Cornel Chitic, George Genoiu. În acest context este publicat articolul lui Leonida Teodorescu, *Necesitatea piesei într-un act*. □ În *Semnal*, Virgil Munteanu publică eseu *Vrei să vorbim despre teatru?* □ Paul Tutungiu reproduce o convorbire cu Romulus Guga despre „gramatica teatrului; teatrul, ca avut obștească; dreptul autorului de a lucra cu istoria; dialogul cu valoare politică”. ■ În *Cronica dramatică*, Virgil Munteanu prezintă *Henric al VI-lea* de W. Shakespeare (Teatrul Național din Timișoara); Mira Iosif scrie despre *Henric al IV-lea* (Teatrul Nottara); Valeria Ducea despre *Ifigenia în Taurida* de Goethe (Teatrul de stat din Sibiu, secția română); Constantin Paraschivescu despre *Dinu* de Radu F. Alexandru (Teatrul de stat din Arad); Paul Cornel Chitic despre *Valentin și Valentina* de Mihail Roșcin (Teatrul de stat din Oradea, secția maghiară). □ În *Tv* Dumitru Solomon prezintă piesa lui Cristian Munteanu, *Douăsprezece ore înainte de amurg* și *Fata fără zestre* de

A. N. Ostrovski. □ Este publicată piesa *Moartea lui Vlad Țepeș* de Dan Tărchilă. □ Este publicat un *Indice bibliografic* al revistei, pentru anul 1976.

• [„Tomis”, nr. 4 /decembrie] Nicolae Motoc analizează două cărți. □ Constantin Novac: *Cocorul de pază*: „Ultima narațiune, care, cum spuneam, dă și titlul cărții, vizând altă ipostază a singuătății, una biologică, grăbit încheiată, fără să-și valorifice epic resursele dramatice, este interesantă mai ales stilistic. Pentru Constantin Novac, utilizarea unei viziuni artistice mai colorate, chiar romantice, spre a pătrunde în același timp în articulațiile tainice, ascunse, ale vieții sufletești ale personajelor, ca în această nuvelă, fără a abandona ironia și poezia, poate să însemne, în sfârșit, nu atât începutul cât continuarea unui drum; unul original, firește”. □ Eugenia Zaimu: *Semnul de patrie*: „Citi-te, recitate aceste poeme mi-au întărit convingerea pe care țin s-o comunic de la început, că Eugenia Zaimu este un oaspete și încă unul de preț, bine venit, în lirica noastră contemporană. Uimește de la început – și în asta cred că-i stă semnul sigur al unei vocații – felul cum Eugenia Zaimu, reprimându-și programatic orice izbucnire retorică, superficială, izbuteste să scrie poeme de o frumoasă ținută ritualică, încărcate în același timp de patos civic, de fiorul dragostei de patrie”. ■ În *Dialoguri contemporane: Editura Eminescu și scriitorii dobrogeni*, Arcadie Strahilevici redă un interviu cu Valeriu Râpeanu: „*Vorbind despre Editura Eminescu, nu vom fi noi, desigur cei dintâi care remarcăm efortul acestei instituții, în ultimii ani, pentru ca volumele purtând prestigioasele sale însemne să ilustreze cât mai exact întinsa geografie spirituală a României de azi. Urmată cu consecvență, programatic, această direcție, încununată deja de multe și certe reușite literare, ne-a fost prezentată de însuși inițiatorul ei, criticul și istoricul literar Valeriu Râpeanu, directorul Editurii Eminescu.* – Așa cum prea bine știm, literatura noastră nu are un singur focar – Bucureștiul. În București, e adevărat, trăiesc și activează unii dintre cei mai de seamă scriitori ai noștri, care sunt și autorii publicați de Editura Eminescu. În același timp, editura și-a propus să prospereze, cu o mai mare îndrăzneală șantierul literar din celelalte zone ale țării, pornind de a ideea că nu locul conferă talentul, și că, în orice caz, buletinul de identitate cu mențiunea Capitala nu este, neapărat, sinonim cu talentul. Un loc deosebit de important în această acțiune de descoperire a talentelor l-au avut concursurile anuale de debut, edițiile de până acum reușind să impună autori din cele mai diferite colțuri ale țării. Pe de altă parte, concursurile ne-au dovedit că, atunci când există obiectivitate, obținem rezultate dintre cele mai bune, că oamenii care trăiesc și muncesc nemijlocit în producție, aproape de realitățile vieții, care participă la construcția socialismului, sunt scriitori și, în condițiile unui concurs obiectiv, secret, reușesc să se impună. Problema care mi-a fost pusă aici se referă, evident, la prezența scriitorilor dobrogeni în editura noastră. Până acum, la noi au publicat cărți extrem de interesante Nicolae Motoc și Constantin Novac. În cel privește pe primul, *Elementele* și *Poem scris pe suflarea pământului* au rele-

vat publicului un talent original, care folosind, mai ales în a doua carte un vocabular desprins, dacă am putea spune, din lucrul cel mai comun, din elemente care la prima vedere nu sunt inedite și uneri chiar apoetice, și – repet, la prima vedere doar- antipoetice, reușește să creeze o poezie adevărată, evitând versificarea cu orice chip, realizarea de împerecheri stranii din jocuri de cuvinte. Nicolae Motoc își propune să meargă spre elemente care reprezintă viața, creând o poezie de meditație, cu adânci semnificații în izvoarele vieții. Anul acesta Nicolae Motoc face o pauză în ceea ce privește creația poetică și va fi prezent în librării, foarte curând, cu un roman de dragoste, în care rămâne totuși creația vocației sale scriitoricești. [...] În cazul lui Constantin Novac, recentul său volum de nuvele *Cocorul de pază* continuă dezbaterea etică, foarte importantă în creația lui, din roamnee *Adio, Robert* și *Separația bunurilor*. E un volum tensionat, un volum care pune problema responsabilității, a responsabilității nu numai față de sine, ci și față de colectivitate... Pentru anul viitor, Constantin Novac ne va oferi o carte despre călătoriile sale peste mări și țări. [...] Fără îndoială, lista scriitorilor dobrogeni cu care editura noastră are strânse contacte este mult mai întinsă, pe ea înscriindu-se și numele scriitorilor tulceni Valentin Șerbu, Nicoleta Voinescu și Aura Conțescu. Cu certitudine, editura noastră va întreprinde și mai mult pentru a descoperi noi talente din această fertilă zonă a țării, nu numai sub raport economic, ci și spiritual”.

• [„**Transilvania**”, nr. 12] Ultimul editorial al anului, *Ritmul eficienței*, este semnat Transilvania: „Cu trecerea fiecărui an, avem satisfacția îmbogățirii noastre în efortul susținut, ce îl depunem zi de zi, la edificarea noii societăți, aceasta semnificând totodată o permanentă împlinire a Republicii socialiste. Am urcat astfel 29 de trepte, trepte în istoria noastră nouă, trepte în conștiință. De fiecare dată, de ziua Republicii, omagiem efortul depus de toți oamenii muncii, de întregul nostru popor, în construcția unei noi societăți, mai bune și mai drepte, omagiem Socialismul. De asemenea, este un prilej de a măsura realizările obținute, de a corecta erorile, acolo nude ele s-au ivit, pentru a face un bilanț al muncii noastre, ca proiecția viitorului să câștige în eficiență, fiind conștienți că numai prin realizarea cu succes a planului de dezvoltare a economiei naționale se poate cu adevărat asigura mijloacele necesare pentru îndeplinirea prevederilor de ridicare a nivelului de trai”. ■ Vasile Ionescu marchează *Doi ani de la Congresul al XI-lea al P.C.R. – afirmare a gândirii marxiste creatoare*. ■ Marin Panait publică partea a XII-a din *Convorbiri*. ■ În contextul festivalului *Cântarea României* Octavian Rusu semnează *Săr-bătoare a muncii și creației*: „Revista «Transilvania» își propune să oglindească îndeaproape desfășurarea manifestărilor culturale organizate pe plan județean în cadrul Festivalului *Cântarea României*. Va fi și acesta un prilej ca, în consens cu spiritul novator instaurat de partid în toate domeniile de activitate, să raportăm realizările noastre în festival la obiectivele majore stabilite desfășurării acestuia, deci să ne confruntăm – și în acest fel – cu propria noastră

capacitate de a răspunde prompt și integral exigențelor politice și sociale ale perioadei pe care o parcurgem”. ■ În *Cronica ideilor* citim a doua parte a textului *Filozofie și dezvoltare*, scris de I. Maxim Danciu, precum și o microanchetă *Dialog cultural cu Scandinavia* semnat de Cornel Irimie. □ Textul lui Cornel Irimie notează relația instituțiilor culturale cu Scandinavia, notând și ultima prezență la Sesiunea științifică de la Stockholm, între 6-11 septembrie 1976, unde tema principală a fost „problematica muzeelor etnografice în aer liber și actualitatea activității lor, îndeosebi ca factori de instruire și educație cu mijloace pedagogice specifice, care îmbină instrucția și educația cu relaxarea în mijlocul naturii”. ■ Sub semnătura lui Ladmiss Andreescu citim *Sibienii constructori de secole*. ■ Apar două cronici literare: □ Cronica literară la *Poezie neîntreruptă* de Virgil Teodorescu, Editura Minerva, apare nesemnată: „Poezia lui Virgil Teodorescu, poezia neîntreruptă, reprezintă soluția unei încercări de a aborda, frontal și principial, raporturile esențiale ale artei cu existența. Discursul continuu, aparent uniform și deliberat impersonal, este un mod de a poetiza lumea în totalitatea ei; poezia aceasta este puțin semnificativă sau poate chiar să ne deruteze prin ceea ce pare să ne spună prin componentele ei de amănunt; înțelesul ei se poate dezvălui numai în generalitate și ansamblu, ca încercare a fanteziei poetice de a se măsura cu propriile ei puteri, cu propriile ei limite, ca tensiune spre limbajul poetic universal care este, rămâne și va continua să fie unul din modurile umane de expresie fundamentale”. □ Mircea Tomuș semnează cronica literară la volumul *Clipa* de Dinu Săraru: „Este aici, în această dialectică de sensuri, înțelegerea unor deschideri dar și a unor obiective limite, dar, mai important, desigur, un temei de sinceritate și de onestitate care nu numai că recomandă țăranimea pentru calitățile în sine, dar ne-o indică drept, așa cum istoria însăși a dovedit, material de cel mai ridicat preț pentru efortul de autodepășire pe care tocmai istoria îl presupune. Iar dacă a fi țăran reprezintă, în tabla de valori a acestui ciclu epic despre care nădăjduim și noi că cele două romane l-au inițiat, cheazășia unei demnități, a unei onestități, a valorii sociale în sumă, foarte importantă apare, pentru planul de concepție al prozei, împrejurarea că aceste prime două romane tind să demonstreze o punere în acord a condiționării valorice aflate în însăși formula destinului istoric al țăranimii cu tabla de înalte idealuri și rigori a socialismului. De unde unitatea și valoarea nucleului problematic axial al prozei, calitatea ei de demonstrație riguroasă. Calitate pe care, în anumite momente, din motive care țin de cerințele unui deosebit de greu de realizat echilibru, se transformă în defect, arătându-și fața de demonstrație didactică previzibilă. E drept, viața înaintază spre țeluri previzibile și hotărât în conformitate cu liniile principale ale acțiunii din *Clipa*, dar ea înaintază ca un fenomen viu, ca o suită de episoade ale unor destine umane. Schematizarea abstractă depășește rosturile vizibile ale literaturii, care nu ne poate vorbi și convinge decât numai prin iluzia vieții”. ■ În rubrica *Mișcarea literară* citim: □ George Limbeanu realizează o convorbire Cu

scriitorul Ionel Pop despre literatura cinegetică și amintirea Sibiului: „- Citi-torii revistei noastre ar dori, desigur, să afle câte ceva despre tovarășii dv. de «hoinăreli prin natură», despre vânătorii țărani vestiți, dar mai ales despre prietenia cu Sadoveanu. – În scrierile mele am îndrăznit să înfățișez imagini și stări sufletești din ceea ce dv. și însumi mă fericesc a putea numi o prietenie a mea cu marele nostru Sadoveanu. Să găesc acolo pagini care încercau să înfă-țișeze, de asemenea, «sufletul» oamenilor-țărani munteni, cu care am avut le-gături în lungile mele peregrinări, petrecând în vraja lumii lor. E de prisos să fac aici o sinteză, vorbind de mulțimea de lucruri și oameni descriși de cărțile mele. În schimb, mă gândesc la o propunere pe care aş face-o purtătorilor de condei din generația mai tânără. Ar fi foarte de preț un studiu bibliografic al lucrărilor «cinegetice» de la noi, lucrări scrise în românește și în alte limbi, precum și scoaterea din uitare a figurilor unor vânători români vestiți pe vre-muri. Se mai găsesc urme ale lor. Oare câți mai știu, spre pildă, că între literații care au purtat cu plăcere arma de vânătoare se numără și Alecsandri? Oare nu-i păcat să se dea uitării pe vecie figuri atât de pitorești și de tipice pentru țăranii noștri munteni ca «vânătorii zimbrari» Dumitru Andron și Anton Bâgiu din munții Bârgăului, sau Nechita Bloșu, fără de care arhiducele austriac cu sfârșit tragic, Rudolf, nu îndrăznea să înfrunte urșii din munții Gurghiului, sau Bucur Buhoi din Rășinari, sau Gheorghe Budac (nu haiducul) și Gheorghe Boantă din munții Făgărașului, toți vestiți vânători de odinioară? Petre Dascălul a lui N. Gane mi se pare că e un personaj inventat, cu o performanță cu totul imposibilă!”. □ Ion Vartic semnează *Glose în cinstea lui Don Juan*, un text despre creația minulesciană: „Cum e și firesc, erotismul minulescian, epidermic și ludic, pe de o parte, obsesia spectacolului, pe de alta, coagulează într-un arhe-tip semnificativ: Don Juan, expresie a instabilității erotice și a instinctului tea-tral ostentativ”. □ Sub semnătura „T.” citim *La aniversară*: „Dacă este adevărat că poezia nu are vârstă – sau, mai bine-zis, cuprinde în aura ei gene-roasă, într-o romantică și perpetuă tinerețe, toate vârstele biologice, oprindu-le în frumusețea neschimbătoare a Începutului – este la fel de adevărat că ea știe să nesocotească, superbă și fastuoasă, granițele așa-numitelor genuri literare și să dea strălucire lirică la fel de autentică și prozei românești ca și versurilor. Laurențiu Fulga este unul din acei scriitori aleși care justifică nobilul califica-tiv de Poet dăruit creatorului care, fără să aleagă soluțiile prozodice, e consti-ent că-și înalță verbul la densitatea și concentrarea de viziune a poeziei adevărate. [...] Aniversarea sa, la o vârstă care ar fi putut fi a maturității seni-ne, dacă nu ar vibra, neschimbată, imaginea încordării și febrei juvenile a poe-tului, este deci un prilej sărbătoresc de a ne alătura din toată inima celor care l-au salutat pe scriitorul și omul Laurențiu Fulga (cunoscut deopotrivă și pentru profunda umanitate a activității sale de membru al conducerii Uniunii Scriito-rilor) și ide a-i ura *La Mulți Ani!* și o la fel de rodnică și intensă dăruire sub semnul frumosului și al Poeziei”. □ Vasile Chifor semnează *Tehnică și deta-*

șare, o prezentare la *Această viață sentimentală* de Corneliu Leu, Editura Cartea Românească, 1976: „*Această viață sentimentală* este, oricum, un roman plăcut, substanțial și original în cele mai multe pagini, dar apare evident lipsa de preocupare pentru stil care, dacă nu e anagramat, nu e nici limpede, ducând la fraze artificios confecționate, chiar prețiozități”. □ Ilie Guțan publică *Interpretare fidelă, dar timidă*, un comentariu la monografia despre Liviu Rebreanu de Al. Săndulescu, Editura Minerva, 1976: „De sub fascinația epicului exegetul încearcă să se desprindă în capitolul *Dragostea și moartea*, mai echilibrat și mai sobru decât celelalte, el însuși putând constitui, prin amplificarea ipotezelor și scrutarea mai atentă a complexității situațiilor, substanța unui eseu”. □ În *Călătorind, călătorind* Titu Popescu scrie despre *Carnete europene* de Adrian Marino, Editura Dacia, 1976 și *Noaptea coridei* de Teodor Balș, Editura Cartea Românească, 1976. Despre volumul lui Adrian Marino: „Una dintre marile calități ale cărții este sinceritatea deschiderii spre orizonturi culturale și condiția intelectuală liberă a raportărilor. Adrian Marino este un observator incomod, un ferm mânuitor al sincerității tăioase, chiar când – sau mai ales – sunt ostracizate realități compromițătoare pentru prestigiul nostru («La congrese, la colocvii, dăm adesea ochii cu o faună de mici belferași internaționali de la care nu sunt de așteptat mari fapte. Sun ferm convinși că literatura română merită mult mai mult. Ea are nevoie de adevărate personalități critice. De la acestea sunt de așteptat adevăratele cărți despre literatura română ce se vor scrie în străinătate»”). Comentariu la volumul lui Teodor Balș: „În relație, itinerariul iberic al lui Teodor Balș stă sub un alt semn: transportarea încărcăturii livești în preparative lirice”. □ Nae Antonescu semnează *Fantezie și lirism*, o prezentare a volumului *Pe-o invizibilă harpă percuții* de Virgil Nistor: „Muzicală și expresivă, cochet fantezistă, meditativă, poezia lui Virgil Nistor devine mărturia unui artist de vocație”. □ Mircea Ivănescu în *Rondul de noapte...* scrie despre *Al doilea rond* de Mircea Iorgulescu, C.R., 1976: „Valoarea majoră a acestui *Al doilea rond* stă în grupajul consacrat criticii și istoriei literare. Punctul de vedere din care sunt abordați cei discutați în aceste subcapitole ale cărții este același cu cel anunțat drept punct de plecare în *Rondul de noapte*: criticul constată insuficiența unei viziuni simplificatoare, o vreme dominantă, cu privire la literatura perioadei imediat postbelice și caută să împlinească lipsurile acestei viziuni și să demonstreze că, în perioada respectivă, au existat valori incontestabile, care au continuat să se afirme și au determinat mai târziu evoluții deopotrivă de valoroase în literatura deceniilor următoare”. □ Ion Buzași omagiază *100 de ani de la nașterea lui Al. Ciura*: „Modestia și frumusețea lui morală se vădesc din plin în publicistică, partea cea mai realizată a scrisului său. Proza lui Al. Ciura (I. Trivale a spus-o cel dintâi!), și exegeții de mai târziu și-au însușit această aserțiune, are o formă de publicistică”. □ Eugen Onu publică textul *Cercetarea istoriei teatrului românesc* semnalând apariția volumului *Teatrul românesc. Privire istorică* de Ioan Massoff: „O observație de

detaliu, care i s-ar putea aduce lui Ioan Massoff, vizează excesul de zel pe care îl dovedește pe alocuri în prezentarea subiectului pieselor jucate. Dacă pentru texte care la ora actuală nu ne mai spun nimic, sunt în afara memoriei contemporaneității, însă au avut, la vremea respectivă, o anumită importanță (chiar și numai în accentuarea unui climat), operația la care ne referim se justifică, nu la fel stau lucrurile în cazul unei creații intrate demult în fondul de aur al dramaturgiei universale, cum e *Henric IV* de Pirandello”. □ Vasile Avram comentează *Teatru și mit* de Maria Vodă Căpușan, Editura Dacia, 1976: „Volumul Mariei Vodă Căpușan atestă o bună cunoaștere a teatrului modern, a tematicii sale, o judicioasă analiză a resorturilor intime ale dramatizării mitului și promite viitoare studii de competență și erudiție”. □ Mircea Braga publică *Marginalii la un volum de povestiri*, prezentând volumul *Umbra ulmilor tineri* de Constantin Cubleşan, Editura Dacia, 1976: „Scriam, cu timp în urmă, că romanul *Licheni* (1974) marchează un moment de la care poate începe etapa de împlinire a unui prozator; cu *Umbra ulmilor tineri*, ea devine o certitudine”. □ Ștefan Sienerth semnalează apariția *Antologie de poezie germană din România*, intitulată *Vorläufige Protokolle*, Editura Dacia, 1976: „Antologia este îngrijită și prefațată de criticul clujean Peter Motzan, un bun cunoscător al mișcării literare contemporane. Alegerea paradigmatică a textelor și a reflexiilor poetice, datele bio-bibliografice, precum și eseul de la sfârșitul volumului despre poezia germană contemporană din România dau dovadă de competență profesională”. □ Despre Ion Băieșu scrie Mircea Dumitru în *Notorietate satirică*: „Alături de Teodor Mazilu și Valentin Silvestru, Ion Băieșu este cel mai apreciat și stimat umorist al «generației de mijloc». Este, fără îndoială, greutatea morală a satiricului înzestrat cu bun-gust, dar și a umoristului atent la aspectele grave ale vieții”. □ Vasile Chifor semnează *Biografia unui „caz”*, o prezentare a romanului *Vara* de Nicolae Damian, Editura Cartea Românească, 1976: „Calitatea principală rămâne claritatea scriiturii împotriva în fața «sucelilor» limbii și lipsa oricărei intenții de moralizare fac din *Vara* (al doilea, după *Pribegi, noi visam*, și primul din ciclul *Viața lui Martin*) un roman lejer, realizat, însă, nu mai departe de nivelul intenției”. ■ În *Patrimoniu documentar* Gabriel Vasiliu scrie despre *Presa românească din Transilvania și cultul limbii (1850-1900)*, prezentând demersurile publicațiilor în păstrarea „conștiinței naționale”. ■ În *Necesitatea artei* citim: □ Mircea Braga publică a III-a parte din *Psihologia artei*, prezentând concepția lui L. S. Vigotski: „Dacă precizăm că, în concepția lui L. S. Vigotski, reacția estetică este identică emoției artistice, atunci înțelegem că eroarea teoreticianului nu constă în modul de definire a psihologiei artei, ci în faptul că, pentru el, obiectivele acesteia, expuse mai sus, sunt totodată principalele obiective ale esteticii, ele exprimând în același timp momentul esențial și specific la creație”. □ Titu Popescu, *Artă și actualitate*: „Propagandistică simplistă a vizualității tele- sau cine- este anacronică din chiar momentul producerii ei. Un telefil sau cinefil nu este urmări-

torul corect și imperturbabil al programelor, ci interpretul avizat și selectiv al lor. Actualitatea presupune, cu siguranță, un act prealabil de cultură asupra istoriei, un sentiment acut al istoriei, al specificului național și conchide experiențele artistice prin acte umane de cunoaștere și recunoaștere”. ■ Despre *Estetica și demersul cunoașterii artistice* scrie Ion Toboșaru: „Deosebirea dintre valorile abstracte, noțiuni, judecăți, raționamente, și rezultatele sondării artistice ale realității, bronzate în efigia imaginii creatoare, sunt reale până la un anumit punct, dar un interes sporit va trebui să-l acordăm momentului de intersecție. Deosebirea dintre constatare și apreciere în știință, constatare și apreciere în artă, demonstrează ideea că aprecierea în știință se manifestă în orientarea generală a cercetărilor, iar în artă aprecierea intră în cercul emoției artistice și a fondului aperiectiv. Factorul subiectiv în cunoașterea artistică ocupă un loc important, artistul realizându-se în întreaga plenitudine spirituală când el face dovada unei concepții înaintate despre viață și lume, a unei atitudini social-politice și civice, a unui crez estetic corespunzător frământărilor sociale din epoca pe care o trăiește”. ■ În *Revista revistelor* publicațiile prezentate sunt împărțite pe secțiuni: *Ideologie, Poezie, Proză, Critică, Istorie literară, Literatură universală*. ■ Versuri semnează Cezar Ivănescu (*Rod*), Ion Dancu (*Popas natal*), Horia Bădescu (***), Valeri M. Sivan (*Cu flăcările lăncii; Pahar; Moștenire; Lira-i amestec; Pendule; Crestele vremii; Sudălmile; Fereastră nemișcată*), Franz Hodjak (*exercițiu transilvănean de conversație*, în românește de Reimar Alfred Ungar), Ion Bran (*Fantezie*), Eugen Evu (*Cântecul acelor fântâni*), Adrian Popescu (*Îmblânzirea șoimului*), Adriana Marina Popovici (*Privirea ta e țărnuț plin de soare...*), Ion Vidrighin (*Tineri*). □ În paginile *Tineri poeți sibieni* citim versuri scrise de Carmen Negulei (*Iubirea de patrie*), Victor Rotar (*Stampă*), Dănilă Dan (*Niciodată*), Ionel Cioc (*Cetate*), Gabriela Ilie (*Sărută-mă, mamă țară!; Certitudini*; ***), Elena Suciu (*Semne*), Gheorghe Rațiu (***).

● [“**Urzica**”, nr. 12] Include *Haz 1976*, întâmplări umoristice cu scriitori (Ion Băieșu, Horia Zilieru, Mircea Micu) și actori (Dem Rădulescu, Toma Caragiu, Tamara Buciuceanu), adunate de Marius Tupan.

● [„**Vatra**”, nr. 12] Pe prima pagină este publicat un fragment din poemul *Început de an*, de Nicolae Labiș. ■ La rubrica *Atitudini*, Serafim Duicu semnează câteva reflecții în jurul ideii că poezia „mare” a fost „poezia-stindard”, „poezia-luptă”, iar poezia contemporană are, pe lângă aceste atribute, și pe acela de edificator de conștiințe, în vreme ce poetul este „soldat de linia întâi al partidului, al patriei”. ■ Mihai Sin intră în dialog cu Eduard Pamfil, creator al psihiatriei antropologice în România. ■ Dan Culcer publică a doua parte a cronicii literare la romanele lui D.R. Popescu, *Împăratul norilor și Ploile de dincolo de vreme*. Considerând ca temă a celor două cărți „destinul revoluției” și identificând „o tehnică a condensării, a reducăției”, cronicarul conchide în finalul analizei: „D.R. Popescu ni se pare a fi un reprezentant al așa-zisului

«realism magic» în literatura română, dacă această comodă etichetă spune ceva. El încearcă să descifreze într-un joc integrator mecanismele acțiunii forțelor sociale, morale, biologice și, de ce nu, ... cosmice asupra destinului uman într-o viziune complexă asupra istoriei, altfel spus face analiza sistemelor destinului uman». ■ La secțiunea de poezie, Dumitru Mureșan scrie despre un „univers hoffmanesc”, referindu-se la volumul *Curenții de seară*, de Aurel Gurghianu. ■ Silvia Udrea prezintă romanul *Al doilea pasaj*, de Virgil Duda (Ed. Cartea Românească, 1976), numindu-l „romanul uzinei”. Depășind universul utilajelor industriale, autorul „pune cu abilitate în mișcare mecanismul relațiilor umane, ale combinațiilor ascunse, urmărind un fel de subdestin care acționează în cadrul biografiilor și le mână în direcții imprevizibile, altele decât cele pe care le-am bănuî la prima vedere”, scrie semnatara recenziei. ■ La critică, în cadrul celei de a treia părți a articolului *Sinteze parțiale*, Serafim Duicu abordează o carte experiment, deloc lipsită de ambiție – *O istorie polemică și antologică a literaturii române de la origini până în prezent*, de Eugen Barbu. Recenzentul se concentrează asupra volumului al XIII-lea, consacrat poeziei contemporane. În vreme ce succesul de public este asigurat, datorită opiniilor „în răspăr” ale autorului, Serafim Duicu observă o tăcere din partea criticii, punând-o pe seama subiectivismului selecției, și a altor caracteristici – „inconsecvență, lipsă de rigoare minimă, libertinajul limbajului, bunul plac al clasificărilor”. Concluzia este redată într-o imagine plastică: „Critica lui E. Barbu este lejeră. El intră în sanctuarul poeziei îmbrăcat în haine de lucru, cu țigara în colțul gurii, descheiat la gât și cu mânecile salopetei suflecate ca să foreze. Forajul e și zgomotos, țigara se stinge și locul ei e luat de vorba în doi peri. Omul este iritat, drumul e greu și lung, și el vrea să ajungă cât mai repede în partea cealaltă la lumină”. ■ Gheorghe Grigurcu publică partea a treia din articolul *Idei și forme critice*, avându-l în vedere pe Laurențiu Ulici, al cărui portet de critic se alcătuiește oximoronic: „un boem sobru, un logoreic tăcut, un temerar inhibat”. Curând, apar și alte nuanțe: „Omul e însetat de autoritate, iar aceasta se dobândește printr-un artificiu de sine, prin poza... autorității. Scriitura înflorită, perioadele euforice, dar și un soi de distincție încordată, de cordialitate distantă, situează această critică în descendența celei a lui Vladimir Streinu”. Mai departe, autorul caută noi tușe portretului referindu-se la rubrica debutanților, *Prima verba*, pe care o ține criticul la „România literară” unde generozitatea sa, i se atrage atenția cititorului, este „un exercițiu al devenirii conștiente”. ■ Se poate citi, tot în acest număr, și a treia parte a analizei structurale dedicată de György Mandics poeziei barbiene, menită a demonstra că universul poetic al lui Ion Barbu „nu are nimic mistic, idealist, platonician – este pur și simplu un model de univers abstract, idealizat, de tipul celor folosite de fizicieni, chimiști [...] pentru a înlesni munca de cercetare după exemplul matematicienilor”. ■ Victor Felea publică cinci poeme, iar Șt. M. Găbrian, proza *Capcana de muște*.

● **[„Viața românească”, nr. 12]** Este publicat un fragment din romanul *Cartea milionarului II* de Ștefan Bănuțescu, aflat în pregătire la Ed. Eminescu. ■ Despre *Camil Petrescu și spiritul Bucureștiului* scrie Edgar Papu: „Cine a trăit și își amintește de înfățișarea Bucureștiului din jurul lui 1930 vede o asemănare izbitoare cu componența *Patului lui Procust*. Îți ieșeau în față case care înaintau izolate până în mijlocul străzii și strangulau ulița ca niște degete uriașe de piatră și cărămidă, lăsând numai câte un istm unde vehiculele dădeau impresia unor îmbucături ce nu pot fi înghițite de un gâtlej prea strâmt. [...] Romanul nu are un plan, o hartă a lui, creând impresia că se află construit la întâmplare, întocmai ca și vechile proprietăți ale Bucureștiului, diseminate parcă la voia hazardului și după bunul plac al proprietarilor, fără nicio exigență a geometriei urbanistice”. ■ I. Negoțescu analizează *Simbolismul lui Coșbuc*: „*Eneida* și *Georgicele* au fost publicate în volum între anii 1896 -1906; este greu de presupus cu tălmăcirile lui Coșbuc să fi avut vreo influență asupra simboliştilor noștri, dar semnificația – și valoarea excepțională – a acestor tălmăcirii rămâne să fie stabilite în cadrul și în momentul simbolismului românesc, unde ele aduc o muzică proprie, complementară celei macedonskiene. Oricum însă, reîntarate în circuitul viu al literaturii, pot constitui fermenți pentru viitor”. ■ Gheorghe Grigurcu se referă la *Poezie și rațiune*: „Ținuta rațional dominată a poeziei moderne e un fapt de domeniul observației curente. Fenomenul pare a ține, în egală măsură, atât de o modificare a structurilor lirice, cât și de o schimbare a unghiului de vedere interpretativ, care, adâncind natura intimă a obiectului său, a înălțat, în temeiul acestuia, construcții speculative fără precedent. Inspirată de poezia asupra căreia s-a exercitat, critica a influențat-o la rândul său, a «educat-o»”. ■ Cu prilejul *Centenarului Hortensiei Papadat-Bengescu* este redat un fragment intitulat: *Moartea lui Nory*, din romanul *Străina*. □ Eugenia Tudor-Anton semnează o notă omagială: „*Străina* este probabil un roman al maturității creatoare. Când l-a scris, Hortensia Papadat-Bengescu trecuse de 62 de ani. Bănuim că romanul continuă, într-un fel, ciclul Hallipa, cu toate că din câte cunoaștem, părea a fi romanul altei generații decât a celei din *Concert din muzică de Bach* sau *Rădăcini*”. ■ De *Memoriile unui om obișnuit* se ocupă Cornel Regman: „Lucrul poate cel mai surprinzător ce se poate constata parcurgând memoriile lui Iorgu Iordan este prezența destul de firavă a lingvistului și filologului de profesie în țesătura narativă și considerativă a textului său”. ■ În cadrul rubricii *Cărți. Oameni. Fapte* semnează texte: Mircea Horia Simionescu, I. Negoțescu, Sanda Radian, Dinu Flămând, C. Trandafir, Florin Mihăilescu, Ioana Crețulescu. □ Mircea Horia Simionescu întocmește *Catagrafii: jurnalul și imaginația*: „Subtile și judicioase păreri despre jurnalul lui Titu Maiorescu («Luceafărul», nr. 43, 1976), ca și despre această specie în general, semnate de Al. Paleologu, mă întorc plăcut în gânduri și observații mai vechi privitoare la calitățile artistice ale scrierii, verificate de-a lungul anilor în propriul meu laborator”. □ I. Ne-

goițescu spune *Câteva cuvinte despre George Bălăiță*: „Lumea în două zile apare ca un roman unde se aude mai puțin respirația acelor personaje, unde ni se opun sau ni se oferă mai puțin obiectele responsabile de real, cât verbul inconștient al scriitorului. Verb amăgitor prin tonalitatea și modalitățile sale, dar de o prezență totuși sufocantă pentru viața narațiunii în sine, dornică – și faptul e foarte evident! – de a se manifesta ea însăși. [...] Nu cred că, având în vedere darurile sale, George Bălăiță, scriind acest roman, ar fi fost mai ambițios decât propriile-i mijloace. Mi se pare însă că a făcut o confuzie între ceea ce el poate cu adevărat spune și modul în care poate spune. Și astfel îmi îngădui să consider *Lumea în două zile* drept un superb eșec”. □ *La Premiul Nobel pentru literatură pe 1967* se referă Sanda Radian: „Printre prozatorii generației postbelice americane, personalitatea lui Saul Bellow a beneficiat de la debut de o unanimă apreciere care s-a menținut în cursul întregii sale activități pe treapta superlativului. Opera sa constituie o sinteză literară de generoase tradiții europene și americane într-o formulă originală de circulație universală”. □ Despre cartea lui Al. Săndulescu: *Continuități* (C.R., 1976), scrie C. Trandafir: „Cartea are patru secțiuni, fiecare reprezentând fațete ale preocupărilor de căpătâi care l-au consacrat pe Al. Săndulescu. Astfel, din prima parte se desprinde îndeosebi chipul investigatorului interesat de evoluția unor idei literare în spațiul literaturii române”. □ Florin Mihăilescu analizează cartea lui Mircea Braga: *Conjuncturi și permanente* (Dacia, 1976): „Interesant este că Mircea Braga nu codamnă proliferarea criticii și nici preocupărilor din ce în ce mai susținute pentru problemele de metacritică. El recunoaște dimpotrivă semnificativa lor corespondență cu necesitățile momentului, neluând în seamă însă faptul că explicația efervescenței lor dă în fond nu altceva decât repudiata metodologie”. □ Ioana Crețulescu se ocupă de *Legendarul Malraux*: „Poate că Malraux a reușit această misiune. Și el reprezintă cu siguranță în opera sa conștiința contorsionată a primei jumătăți a secolului nostru, tragismul și criza, revolta și abdicarea, victoria și înfrângerea, acțiunea și renunțarea”.

• **[„Književni život”, anul IX, nr. 2]** Din lirica scriitorilor sârbi din România citim versuri semnate de: Živa Popović, Draga Mirjanić, Čedomir Milenović, Vladimir Čokov, Božidar Kerpenišan, Čedomir Milenović, Nenad Borozan, Ivo Munćan. □ Citim traduceri din lirica română: Čedomir Milenović traduce versurile lui Virgil Tedeorescu; Ivo Munćan semnează traduceri din Alexandru Andrițoiu, Mihai Beniuc; Vladimir Čokov traduce din Dușan Petrović, Anghel Dumbrăveanu, Marta Bărbulescu; Đuro Bački oferă cititorilor traduceri din Ion Horea, Ioan Alexandru și Gabriela Melinescu. □ N. Popović publică un reportaj despre *Brașov, Călătorind pe Transfăgărășan*, iar Aleksandar Petrović vine cu un reportaj despre *Dilemele tomnatice ale reporterului*. □ Din proză citim creații semnate de Svetomir Rajkov, Marin Preda (traducere de Olivera Mišić), Čedomir Milenović și Vlada Urošević, precum și un text dramatic semnat de Petar Kočić. ■ Numărul se deschide cu textul *Ha*

дан Републике (*De ziua Republicii*) de Milan Jovanović, un text scris în cheia ideologică. ■ Revista marchează jubileul existenței revistei: □ N. Popović semnează *Поводом јубилеја нашег часописа* (*Cu ocazia jubileului revistei noastre*), marcând 20 de ani de când apare revista. □ În continuare citim *Telegrama* trimisă redacției publicației, semnată de președintele Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România, Virgil Teodorescu, în care se felicită aniversarea și se doresc „noi succese în munca nobila” prin care se va sluji „înaltele țeluri ale literaturii noastre socialiste” pentru „împlinirea politicii Partidului Comunist”. □ Și Dušan Sabljic, Ivo Muncan și Srboľjub Miškovic scriu despre cei 20 de ani de existență a publicației. ■ În rubrica *Литерарна критика* (*Critica literară*) citim: □ Sub semnătura lui Dragan M. Jeremic, critic iugoslav, apare textul *Поезија свих за све* (*Poezia tuturor pentru toți*) în care se susține că trebuie să se „desființeze poetul ca meșteșugar care creează și oferă «bunuri» acelor consumatori care au nevoie de ele”. □ În traducerea lui D. Živanov citim un text semnat de Andrei A. Lillin, *Савремени роман: Структурална разноликост* (*Romanul contemporan: diversitatea structurală*), unde este prezentată „diversitatea structurală” la scriitorii români, pornind de la L. Rebreanu, P. Istrati, M. Sadoveanu, Z. Stancu, I. M. Sadoveanu, G. Călinescu, Cezar Petrescu, G. Mihailescu, C. Petrescu, Victor Ion Popa, Pavel Dan, și ajungând la Marin Preda, Suto Andras, Balint Tibor, Alexandru Ivasiuc, G. Balanță, Constantin Țoiu. ■ Cezar Apreotesei informează cititorii despre Simpozionul româno-iugoslav, organizat la București în perioada 21-25 octombrie 1976, cu tema *Legăturile româno-iugoslave culturale, literare și lingvistice*, care este continuarea inițiativei a Societății pentru limba română din Vojvodina, Serbia, condusă de dr. Radu Flora, care a organizat anterior simpozioane similare la Vrșac (1970), Pančevo (1972) și Zrenjanin (1974). În text găsim programul simpozionului. ■ În rubrica *Живот књига* (*Viața cărților*), printre altele, citim și recenzii la: □ C. Ungureanu prezintă volumul *Galeria cu viță sălbatică* de Constantin Țoiu, considerând că acest roman este „un volum despre Renaștere”. □ Nicolae Țirioi notează apariția volumului lui Laurențiu Cernet, *Dragă noastră președintă. Bărbatul la 30 de ani*, Editura Cartea Românească, 1976, susținând că „Dacă ochii umoristului reușesc să descopere laturi mai adânci ale spiritului uman [...] va reuși să impună cu mai multă putere spiritul său elegant, interesant și incisiv”. □ Ivo Muncan scrie despre romanul *Piatra de încercare* de Anghel Dumbrăveanu, Editura Cartea Românească, prin care ni se arată că acest „poet talentat” poate avea „succes evident și în proză”.

INDEX DE NUME

A

Abălaru, Viorel, 99, 1091, 1152,
1172, 1254
Abăluță, Constantin, 774, 923, 1115,
1191, 1439
Abrudan, Paul, 642
Achiței, Gheorghe, 853, 1080, 1081
Acs, Titi, 837
Adam, Dinu, 98, 205, 223, 480, 543,
973, 1152, 1186, 1291, 1308,
1312, 1409, 1422
Adam, Ioan, 302, 319, 719, 795,
807, 823, 881, 1012, 1058, 1091,
1206, 1299, 1328, 1368, 1419
Adam, Sergiu, 69, 213, 847, 878,
897, 987, 996, 1091, 1106, 1117,
1144, 1177, 1423
Adameșteanu, Gabriela, 40, 43, 56,
57, 102, 374, 445, 451, 569, 610,
618, 1049, 1198
Aderca, Felix, 795, 819, 1049, 1156,
1296
Agârbiceanu, Ion, 135, 136, 282,
959, 998, 1350, 1359, 1406
Aichelburg, Wolf, 15, 119, 310, 642
Aladár, Lászlóffy, 10, 187, 208, 517,
568, 1294
Albala, Radu, 640, 790
Albee, Edward, 33
Albérès, M., 34
Alberti, Rafael, 54, 117, 239
Alboiu, George, 81, 112, 150, 221,
313, 322, 417, 721, 869, 1155,
1197, 1202, 1295, 1300, 1402
Albu, Florența, 24, 82, 114, 129,
148, 255, 397, 745, 785, 837,
924, 1091, 1259

Albu, Nicolae, 1140, 1330
Albulescu, Mircea, 567
Aldea, I., 306
Alecsandrescu, Dan, 1170
Alecsandri, Iancu, 1065
Alecsandri, Vasile, 93, 97, 119, 169,
207, 288, 457, 504, 554, 569,
589, 593, 631, 640, 729, 909,
920, 1011, 1141, 1163, 1326,
1365, 1372, 1376, 1381, 1382
Alexandrescu, Gr., 93, 232
Alexandrescu, Grigore, 729, 1091,
1301
Alexandrescu, Sică, 148, 296
Alexandrescu, Sorin, 295, 395
Alexandrescu, Toma, 603
Alexandru, George, 1432
Alexandru, Ioan, 7, 23, 27, 38, 40,
53, 54, 60, 65, 79, 111, 112, 120,
130, 144, 145, 154, 167, 178,
186, 189, 197, 211, 215, 222,
224, 253, 273, 293, 307, 329,
332, 340, 343, 358, 389, 393,
416, 421, 425, 430, 437, 444,
460, 471, 479, 480, 508, 517,
532, 558, 582, 607, 632, 694,
718, 728, 731, 738, 748, 753,
756, 777, 811, 813, 816, 834,
840, 846, 848, 862, 865, 888,
891, 902, 916, 921, 947, 963,
985, 986, 991, 1013, 1018, 1032,
1040, 1045, 1046, 1062, 1071,
1077, 1079, 1091, 1096, 1124,
1135, 1147, 1167, 1192, 1198,
1214, 1227, 1238, 1249, 1256,
1267, 1278, 1285, 1291, 1302,

- 1322, 1338, 1348, 1369, 1389,
1402, 1409, 1433, 1452
Alexandru, Radu F., 29, 291, 1170,
1222, 1442
Alexiu, Lucian, 61, 77, 195, 214,
224, 289, 308, 389, 455, 479,
555, 688, 716, 736, 753, 805,
825, 841, 913, 959, 978, 1056,
1157, 1173, 1189, 1190, 1198
Almaş, Dumitru, 76, 105, 206, 408,
480, 536, 753, 813, 865, 886,
991, 1076, 1356, 1366, 1405
Almăjan, Ion Marin, 1085
Al-Raşid, Harun, 492
Al-Sabah, Al-Salem, 339
Alui Gheorghe, Adrian, 203, 722,
758, 886, 1179s
Anagnostakis, Manolis, 339
Anagnoste, Vasile, 478
Anca, Gheorghe, 730, 879, 1017,
1030, 1095, 1138, 1272
Andersen, Hans Christian, 448
András, Sütő, 302, 398, 421, 547,
640, 655, 690, 745, 790, 1314,
1385, 1453
Andreescu, Ştefan, 1258, 1375,
1404, 1437
Andreev, Iuri, 90
Andrei, Gheorghe, 842, 923, 1148
Andrei, Nicolae, 628, 778, 986
Andrei, Ştefan, 128, 664, 667
Andrei, Violeta, 1350
Andreiescu, Al., 1278
Andrei-Ionescu, Florin, 1258
Andrić, Ivo, 802
Andrica, Theodore, 384
Andriescu, Al., 18, 55, 75, 89, 101,
104, 161, 193, 268, 295, 306,
387, 431, 454, 478, 491, 552,
577, 597, 686, 734, 812, 846,
852, 878, 942, 983, 1043, 1060,
1140, 1178, 1242, 1283, 1383,
1397, 1416
Andrieş, Alexandru, 341
Andrieş, Andi, 18, 169, 269, 388,
409, 454, 491, 553, 597, 600,
983, 1144, 1179, 1262, 1347
Andriţoiu, Alexandru, 13, 28, 31,
101, 104, 112, 154, 214, 266,
354, 391, 402, 414, 418, 456,
493, 521, 538, 570, 623, 668,
716, 773, 814, 821, 849, 913,
924, 927, 971, 976, 1000, 1010,
1035, 1054, 1062, 1068, 1082,
1091, 1133, 1150, 1197, 1214,
1232, 1239, 1254, 1314, 1348,
1352, 1367, 1378, 1387, 1410,
1413, 1432, 1452
Andriţoiu, Mihai, 891, 1000
Andronache, Vasile, 69, 722, 915,
923
Andronic, Titus, 119, 252, 441, 785,
797, 1114, 1220, 1355, 1412
Andru, Vasile, 24, 57, 164, 252, 351,
420, 832, 1157, 1243, 1288
Angelescu, C., 878, 1262
Angelescu, Silviu, 1053
Anghel, Dumitru, 160, 455
Anghel, Paul, 80, 100, 152, 156,
172, 200, 215, 218, 249, 279,
281, 295, 310, 452, 477, 492,
499, 543, 563, 626, 705, 717,
745, 857, 888, 972, 977, 1101,
1180, 1190, 1255
Anghel, Petre, 196, 456, 463, 732,
893, 904, 923, 1091, 1192, 1203,
1214, 1252, 1340, 1389, 1433
Anghel, Petru, 455, 1127
Anghelescu, Marcel, 1165
Anghelescu, Mircea, 11, 16, 29, 89,
151, 232, 251, 361, 438, 552,
870, 899, 1226, 1371, 1412
Angheluş, Ion Alex., 19, 714, 831,
847, 891

- Antip, Felicia, 9, 50, 71, 208, 264, 283, 304, 324, 382, 402, 404, 448, 473, 532, 550, 575, 591, 671, 708, 730, 749, 768, 1103, 1338
- Anton, Costache, 105, 206, 574, 595, 609, 839, 875, 897, 1013, 1105, 1390
- Antonescu, Nae, 19, 138, 243, 251, 268, 500, 637, 646, 782, 794, 830, 898, 919, 983, 1009, 1012, 1041, 1106, 1111, 1140, 1178, 1218, 1299, 1331, 1382, 1437, 1447
- Antonesei, Liviu, 493
- Antoniade, G., 290
- Antonie, Doina, 157, 245, 264
- Antoniui, Costache, 1165
- Antonoaie, Tereza, 90
- Apetroaie, Ion, 327, 344, 428, 479, 648, 1394, 1398
- Apetroaiei, Ion, 918
- Apolzan, Mioara, 1412
- Apostol Popescu, Ion, 187, 475, 575, 810, 930, 1281
- Apostol, Pavel, 956
- Apostu, George, 195, 247, 721
- Apreotesei, Cezar, 802, 1453
- Apetroaie, I., 1264
- Arachelian, Vartan, 607
- Arafat, Yasser, 1351
- Aragon, Louis, 471
- Aramă, Horia, 100, 105, 206, 323
- Aramă, Ion, 134
- Arbore, Grigore, 79, 94, 99, 152, 201, 317, 336, 340, 398, 418, 438, 443, 524, 545, 564, 585, 721, 740, 854, 924, 951, 969, 991, 1091, 1128, 1202, 1252, 1266, 1304, 1351, 1406
- Arbuzov, Alexei, 1296
- Arcan, Sofia, 102, 455, 555, 891
- Arcaș, Ion, 591, 780, 1220, 1438
- Ardeleanu, Virgil, 25, 62, 91, 111, 126, 242, 430, 636, 644, 784, 894, 1006, 1105, 1218, 1322, 1437
- Argan, Giulio Carlo, 183, 1076, 1399
- Arghezi, Tudor, 15, 21, 37, 60, 64, 77, 84, 86, 98, 110, 122, 166, 176, 183, 209, 232, 234, 237, 282, 314, 325, 349, 402, 416, 432, 461, 479, 483, 516, 563, 584, 632, 737, 841-843, 861, 877, 901, 961, 967, 984, 1031, 1038, 1102, 1121, 1214, 1250, 1279, 1288, 1304, 1307, 1318, 1376, 1381, 1406, 1425
- Arghir, Olimpia, 317, 1389
- Argintescu-Amza, Nicolae, 1184
- Arieșanu, Ion, 38, 67, 91, 134, 168, 241, 330, 646, 716, 767, 802, 1008, 1024, 1150, 1233, 1292, 1353, 1378, 1423
- Arion, George, 48, 63, 145, 174, 197, 217, 271, 292, 311, 331, 392, 415, 436, 458, 469, 528, 547, 572, 588, 667, 726, 744, 804, 855, 872, 1021, 1036, 1055, 1068, 1083, 1133, 1153, 1172, 1255, 1275, 1340, 1354, 1377, 1392
- Ariosto, Ludovico, 58
- Armanca, Brândușa, 913, 1278, 1394
- Armbruster, Adolf, 443, 851
- Armeanu, Valeriu, 962, 1059, 1376
- Arp, Hans, 245
- Arp, Jean, 233, 497
- Arpad, Antal, 896
- Arsene, Mihai, 42, 154, 178, 764
- Arsenescu-Costinescu, Neli, 315, 400
- Arsenie, Dan, 65, 757, 1184

Arvinte, Vasile, 596, 813
 Asachi, Gh., 212, 411, 830, 918,
 1142, 1195, 1258
 Asciu, Anca, 328
 Asimakopoulos, Kostas, 37, 114,
 635, 898, 1010, 1323
 Atanasiu, Constantin, 530
 Atanasiu, Niky, 1165
 Atanasiu, Victor, 207, 254, 381, 866,
 907, 964, 1136, 1198, 1254, 1390
 Attila, Jozsef, 690
 Augustopoulos, Antița, 111, 245,
 345, 502, 638, 1010, 1095, 1119,
 1219, 1324
 Austen, Jane, 425
 Avakian, Dumitru, 1128
 Avădanei, Ștefan, 114
 Averoff Tossizza, Evanghelos, 110
 Avian, I., 125
 Avram, Horia, 289, 299
 Avram, Ioan, 1246
 Avram, Mioara, 1238
 Avram, Mircea, 1110
 Avram, Vasile, 1224, 1448
 Avramescu, Lucian, 32, 40, 89, 91,
 109, 202, 227, 278, 420, 435,
 447, 471, 496, 543, 573, 837,
 864, 949, 961, 1017, 1101, 1135,
 1241, 1251, 1358, 1380
 Avramescu, Tiberiu, 48, 402, 517,
 536, 1058
 Azap, Gheorghe, 43, 440, 520, 688,
 749, 825, 874, 1157, 1259, 1334
 Azimioară, Laurențiu, 1071

B

Baba, Corneliu, 627, 1339
 Babeș, Mircea, 720, 733
 Babeș, Victor, 1232
 Babeș, Vincențiu, 1432
 Babeți, Coriolan, 19

Babiuc, Mihaela, 959
 Baboi, Stelian, 620
 Bachelard, Gaston, 150
 Baci, Alexandru, 110
 Baci, Margareta, 879
 Bacon, Fr., 1416
 Baconsky, A.E., 297, 314, 849
 Baconsky, Leon, 111
 Bacovia, George, 166, 262, 461,
 622, 842, 917, 927, 982, 978,
 1033, 1176, 1265, 1287, 1376,
 1428
 Bagdasar, N., 487
 Bahtin, Mihail, 412, 491
 Bai, Li, 999
 Bala, Ion, 1193
 Balaban, Romulus, 862, 1133
 Balaciu, Jana, 719, 1058, 1091
 Balaci, Alexandru, 7, 58, 107, 127,
 145, 209, 235, 292, 357, 374,
 384, 398, 457, 494, 500, 530,
 581, 587, 627, 639, 708, 718,
 728, 777, 778, 800, 845, 913,
 946, 1002, 1012, 1099, 1116,
 1153, 1196, 1258, 1298, 1405,
 1411, 1440
 Balahur, Paul, 21, 164, 328, 480,
 555, 716, 829, 1191, 1211, 1297,
 1307, 1330, 1346
 Balogh, Edgar, 668
 Balogh, József, 197
 Balotă, Nicolae, 9, 16, 18, 30, 32,
 50, 71, 81, 85, 94, 112, 134, 153,
 157, 177, 208, 209, 257, 264,
 283, 297, 299, 304, 311, 316,
 323, 325, 380, 387, 395, 407,
 408, 414, 416, 425, 448, 461,
 473, 498, 521, 549, 552, 632,
 644, 766, 770, 783, 806, 825,
 827, 866, 891, 894, 914, 945,
 951, 956, 1027, 1046, 1052,
 1053, 1057, 1075, 1115, 1123,

- 1184, 1192, 1201, 1217, 1232,
1240, 1273, 1275, 1277, 1280,
1281, 1292, 1321, 1351, 1353,
1370, 1379, 1412, 1435
- Balș, Teodor, 40, 80, 423, 859, 867,
917, 1044, 1178, 1210, 1298,
1328, 1390, 1405, 1447
- Baltag, Cezar, 28, 105, 133, 159,
166, 258, 290, 314, 370, 391,
418, 434, 721, 753, 849, 888,
1115, 1184, 1212-1214
- Baltazar, Camil, 74, 89, 212, 368,
516, 1293, 1344, 1388
- Bantaș, Andrei, 324, 749, 779
- Banuș, Maria, 105, 112, 391, 479,
745, 1005, 1328
- Banyai, Laszlo, 1108
- Barac, Ioan, 725, 1095, 1110, 1323
- Baranga, Aurel, 26, 77, 94, 125, 148,
173, 220, 246, 325, 334, 412,
463, 476, 481, 499, 505, 528,
547, 548, 578, 581, 728, 747,
797, 1037, 1054, 1062, 1069,
1083, 1084, 1087, 1127, 1133,
1135, 1153, 1173, 1189, 1237,
1256, 1264, 1270, 1276, 1291,
1311, 1341, 1354, 1365, 1376,
1391, 1422
- Barbu, Constantin, 110, 235, 524,
625, 1433
- Barbu, Eugen, 23, 26, 36, 42, 46, 58,
67, 76, 77, 82, 90, 91, 93, 95,
111, 127, 141, 150, 153, 166,
174, 179, 185, 191, 192, 200,
206, 214, 220, 229, 235, 241,
261, 264, 268, 271, 278, 284,
294, 299, 304, 309, 311, 313,
330, 336, 341, 343, 349, 355,
371, 389, 396, 419, 429, 442,
445, 452, 464, 477, 489, 497,
520, 522, 532, 542, 553, 556,
564, 568, 574, 577, 581, 585,
598, 605, 615, 616, 649, 689,
697, 705, 716, 721, 736, 741,
746, 754, 759, 766, 772, 776,
780, 782, 819, 826, 831, 832,
840, 855, 864, 873, 874, 885,
888, 903, 907, 943, 949, 967,
968, 986, 996, 1006, 1017, 1021,
1031, 1033, 1046, 1049, 1066,
1068, 1081, 1092, 1096, 1097,
1118, 1126, 1158, 1163, 1170,
1172, 1181, 1194, 1196, 1235,
1243, 1264, 1265, 1284, 1288,
1300, 1306, 1348, 1362, 1365,
1367, 1385, 1400, 1409, 1416,
1418, 1450
- Barbu, Ion, 51, 80, 100, 122, 152,
210, 229, 267, 303, 325, 330,
362, 390, 429, 446, 461, 586,
610, 632, 694, 717, 746, 776,
827, 842, 852, 860, 870, 948,
996, 1007, 1023, 1076, 1096,
1142, 1156, 1182, 1190, 1201,
1228, 1274, 1287, 1321, 1340,
1341, 1427, 1450
- Barbu, Marga, 1062
- Barbu, Nicolae, 18, 23, 110, 115,
170, 454, 491, 504, 535, 553,
577, 578, 592, 733, 753, 863,
1029, 1041, 1061, 1244, 1261,
1283, 1366, 1385
- Barbu, Vasile, 367, 1110, 1327
- Barilli, Renato, 264, 491
- Bariț, George, 714
- Barițiu, George, 78, 197, 764, 1094
- Bârna, Vlaicu, 290
- Bart, Jean, 149, 377, 1336
- Barthes, Roland, 38, 97, 308, 829,
1426
- Basarab Brâncoveanu, Constantin,
1289
- Basarab, Elina, 915
- Basarab, Matei, 42, 988, 1232

- Basarab, Neagoe, 208, 572, 798,
916, 1091, 1164, 1182, 1192
- Bassarabescu, I.A., 1201
- Başa, Vasile, 37, 830, 96
- Bădan, Mariana, 1347
- Bădăraş, George, 1144, 1300, 1346
- Bădescu, Horia, 31, 56, 146, 199,
225, 251, 314, 333, 357, 364,
373, 418, 492, 499, 548, 634,
849, 900, 930, 1006, 1076, 1107,
1137, 1212, 1215, 1216, 1282,
1324, 1411, 1437, 1449
- Băiculescu, George, 50, 884
- Băieşu, Ion, 16, 26, 79, 94, 145, 148,
172, 174, 197, 482, 529, 543,
572, 585, 589, 592, 695, 746,
748, 757, 791, 817, 837, 841,
856, 857, 862, 892, 927, 966,
967, 1037, 1061, 1083, 1087,
1098, 1100, 1109, 1129, 1190,
1194, 1227, 1228, 1238, 1252,
1257, 1314, 1365, 1405, 1441,
1448, 1449
- Băileşteanu, Fănuş, 49, 114, 241,
284, 361, 619, 635, 671, 709,
870, 929, 1058, 1075, 1105,
1174, 1279, 1322
- Băişoiu Petraşincu, Mihai, 806
- Băjenaru, Gheorghe, 95, 148
- Bălan, Ion Dodu, 15, 29, 58, 67, 133,
234, 297, 321, 328, 382, 402,
692, 698, 755, 828, 844, 916,
946, 972, 1031, 1062, 1069,
1072, 1121
- Bălaşa, Sabin, 321
- Bălăeş, Dumitru, 67, 312, 319, 511,
570, 610, 902, 971, 1296, 1410
- Bălăiţă, George, 16, 17, 22, 35, 47,
56, 90, 91, 164, 309, 344, 372,
445, 568, 570, 618, 832, 835,
846, 925, 944, 952, 1024, 1038,
1059, 1086, 1091, 1135, 1144,
1205, 1207, 1227, 1452
- Bălăşoiu, Alexandru, 345
- Bălcescu, Nicolae, 87, 111, 151,
160, 174, 186, 207, 258, 384,
535, 626, 778, 828, 850, 873,
986, 1267, 1271
- Bălu, Ion, 281, 291, 478, 515, 518,
794, 806, 1043, 1211, 1424
- Bănăţeanu, Tancred, 286
- Bândilă, Dan, 244, 784, 1009, 1219
- Bănulescu, Ştefan, 40, 99, 104, 112,
300, 314, 397, 423, 521, 746,
978, 992, 1026, 1064, 1071,
1079, 1091, 1139, 1152, 1154,
1194, 1207, 1218, 1232, 1275,
1278, 1312, 1315, 1335, 1343,
1373, 1409, 1433, 1451
- Bănuţă, Ion, 97, 171, 222, 228, 234,
334, 339, 479, 543, 547, 567,
586, 694, 760, 774, 814, 886,
967, 991, 1090, 1092, 1190,
1206, 1378, 1417, 1441
- Băran, Vasile, 105, 125, 132, 186,
234, 531, 758, 797, 875, 1039,
1058, 1227, 1349, 1405, 1417
- Bărbuceanu, C., 115, 817, 828
- Bărbulescu, Marta, 502, 983, 1220,
1452
- Bărbulescu, Simion, 796, 1285, 1313
- Bărbuţă, Margareta, 17, 385, 789,
863, 900, 1153, 1220, 1326
- Bărnău, Simion, 853
- Bărgău, Valeriu, 42, 71, 252, 519,
591, 923, 962, 973, 1079, 1197,
1350, 1421, 1432, 1440
- Bărlădeanu, Dumitru, 1263
- Bărlădeanu, Victor, 206, 234
- Bârlea, Ovidiu, 333, 467, 568, 623,
782
- Bârna, Vlaicu, 543, 589, 705, 803,
957, 960, 973, 1010, 1071, 1178,
1339, 1342, 1345, 1350, 1410,
1438

Bârsilă, Mircea, 524, 617, 625, 1300
 Beckett, Samuel, 50, 310
 Béguin, Albert, 851
 Bejan, Crăciun, 104, 354, 773, 1214, 1315
 Béla, Markó, 1378
 Belciug, Victor, 536
 Beldeanu, Ion, 157, 307, 554, 603, 1244
 Beligan, Radu, 140, 246, 310, 365, 391, 457, 528, 588, 664, 705, 1088, 1165, 1270
 Bellow, Saul, 300, 473, 532, 768, 1103, 1241, 1244, 1293, 1323, 1396, 1441, 1452
 Bellu, Pavel, 187, 708, 733, 842, 1380, 1413
 Benedetti, Mario, 225
 Beniuc, Mihai, 7, 11, 53, 62, 100-102, 105, 125, 166, 203, 254, 270, 277, 312, 348, 366, 380, 394, 415, 417, 469, 473, 479, 517, 521, 530, 543, 567, 569, 589, 607, 617, 632, 638, 701, 780, 797, 801, 803, 807, 821, 841, 849, 876, 902, 967, 1008, 1048, 1057, 1083, 1137, 1177, 1190, 1258, 1328, 1342, 1350, 1356, 1410, 1452
 Berca, Olimpia, 91, 1058, 1167, 1219, 1257, 1285
 Berceanu, Patrel, 41, 67, 80, 480, 543, 740, 991, 1002, 1208, 1251
 Berciuc, Ștefan, 547, 1314
 Bercovici, Israil, 119, 1055
 Bergel, Hans, 15
 Berger, Rene, 1013
 Berinde, Aurel, 959
 Berindei, Dan, 87, 289, 443, 1390, 1397
 Berindei, M., 85, 260
 Berindei, Ruxandra, 207
 Berlogea, Ileana, 455
 Bernard, Noël, 717, 1166, 1300, 1348
 Bernea, Horia, 740, 1285
 Bernini, Gian Lorenzo, 1109
 Bertola, Clody, 492
 Berwanger, Nikolaus, 365, 400, 688, 873, 1342
 Beștelu, Marin, 59, 199, 235, 357, 1091, 1215, 1317, 143
 Beuran, Grigore, 731, 1088, 1162, 1413
 Bhose, Amita, 746, 844, 1238
 Bianu, Ioan, 81, 111, 148
 Biberi, Ion, 309, 362, 843, 861, 877, 986, 1008, 1028, 1217
 Bibescu, Martha, 85, 260, 996, 1219, 1257
 Bibicioiu, Victor, 237, 1096, 1317, 1424
 Bienkowska, Danuta, 747, 1004, 1238, 1282
 Bitan, Ștefan, 533, 1395
 Bițică, Alexandru, 1177, 1421
 Blaga, Dorli, 1054, 1076
 Blaga, Lucian, 26, 30, 34, 87, 91, 98, 100, 113, 166, 185, 186, 195, 207, 213, 233, 256, 262, 279, 301, 314, 324, 329, 398, 402, 419, 449, 451, 458, 474, 483, 511, 577, 586, 598, 609, 632, 637, 647, 689, 723, 747, 757, 779, 795, 819, 842, 851, 872, 896, 902, 906, 920, 953, 959, 960, 998, 1004, 1018, 1031, 1054, 1072, 1076, 1082, 1085, 1096, 1121, 1132, 1148, 1155, 1164, 1176, 1180, 1212, 1241, 1243, 1261, 1277, 1287, 1301, 1310, 1314, 1328, 1351, 1372, 1375, 1391, 1400, 1405, 1436

Blaga, Miron, 233, 534, 579, 734,
 813, 830, 891, 965, 1030, 1060,
 1118, 1346, 1398, 1415
 Blaier, Andrei, 302, 311, 317, 345,
 820
 Blandiana, Ana, 9, 21, 33, 50, 53,
 71, 85, 112, 134, 157, 166, 187,
 197, 208, 211, 256, 264, 284,
 304, 307, 314, 324, 382, 404,
 418, 425, 430, 448, 473, 490,
 532, 550, 575, 591, 671, 708,
 731, 746, 749, 759, 777, 785,
 805, 825, 849, 913, 916, 971,
 981, 986, 998, 1021, 1027, 1037,
 1059, 1071, 1091, 1114, 1135,
 1192, 1207, 1208, 1259, 1260,
 1271, 1279, 1292, 1296, 1321,
 1344, 1376, 1377, 1402
 Blănaru, Constantin, 286, 534, 597,
 860, 1028, 1243
 Blecher, M., 999
 Bloom, Harold, 264
 Bobeliță-Cislău, Puiu, 1370, 1395
 Bobescu, Constantin, 627
 Boboc, Alexandru, 282
 Bobu, Emil, 537, 664, 1122
 Bocancea, Angela, 966
 Bociort, Ignat, 16, 38, 473, 580, 874,
 1309
 Bodea, George, 306, 425, 837, 945
 Bodea, Marian, 1203, 1304
 Bodor, Andrei, 545, 1254
 Boeriu, Eta, 111, 187, 243, 264, 644,
 797, 1018, 1239, 1277, 1280,
 1281, 1331, 1349, 1380, 1440
 Bogdan, Alexandru, 886, 920, 991
 Bogdan, Ion, 1076, 1110
 Bogdan, Lucia, 171, 270, 308, 814,
 1264
 Bogdan, Radu, 192, 220
 Bogdan-Duică, G., 359
 Bogdan-Pitești, Al., 1252
 Bogza, Geo, 7, 31, 48, 69, 76, 83,
 98, 132, 154, 166, 183, 206, 209,
 222, 260, 262, 284, 289, 300,
 311, 314, 397, 419, 474, 499,
 531, 572, 589, 606, 623, 700,
 726, 747, 794, 823, 829, 841,
 866, 875, 917, 953, 961, 986,
 1003, 1058, 1071, 1083, 1101,
 1115, 1148, 1182, 1199, 1211,
 1214, 1215, 1294, 1317, 1328,
 1379, 1380, 1394, 1433, 1435
 Boianu, Magdalena, 271
 Boicescu, N., 1105
 Boicu, Leonid, 139, 306, 553, 713
 Boitor, George, 610, 708, 733, 735,
 764, 905
 Bojan, Mariana, 208, 962, 1137
 Bojilov, Bojidar, 1051
 Bokor, Petre, 797, 837, 1009, 1227,
 1422
 Boldur, Anda, 1076
 Bolintineanu, Dimitrie, 1172, 1267,
 1381, 1416
 Böll, Heinrich, 114, 434
 Bolliac, Cezar, 305, 446, 817, 1149
 Boloș, Ion, 617, 756, 929, 1194
 Borbély, Ștefan, 231, 232, 363, 999
 Bordeianu, Cătălin, 651, 1264
 Borges, Jorge Luis, 1389
 Boroianu, Radu, 464
 Bortnovschi, Maria, 25
 Bosquet, Alain, 185, 256
 Bossun, Ștefan, 107, 778, 1102
 Bostan, Elisabeta, 481
 Bot, Nicolae, 244, 623, 1437
 Bota, Adrian, 408
 Bote, Lidia, 998
 Botev, Hristo, 737, 785
 Botez, Alice, 492
 Botez, Corneliu V., 622
 Botez, Demostene, 229, 282, 375,
 487, 513, 1116, 1328

Botezatu, Petre, 76, 171, 195, 479,
 752, 847, 1045
 Botezatu, Petru, 535
 Botta, Dan, 112, 303, 330, 860
 Botta, Emil, 27, 53, 112, 152, 197,
 245, 311, 318, 417, 436, 491,
 534, 632, 851, 860, 986, 1076,
 1164, 1216, 1256, 1270, 1280,
 1295, 1328, 1341, 1409, 1417
 Boureanu, Radu, 18, 127, 185, 262,
 274, 291, 352, 359, 361, 375,
 403, 425, 480, 620, 655, 763,
 795, 831, 913, 1229, 1435
 Brad, Alexandru, 1032, 1118, 1279,
 1360
 Brad, Ion, 15, 17, 22, 37, 66, 71,
 111, 112, 187, 264, 302, 305,
 322, 338, 364, 397, 407, 451,
 480, 499, 567, 581, 616, 623,
 646, 649, 785, 828, 849, 926,
 1036, 1053, 1085, 1119, 1132,
 1183, 1209, 1219, 1239, 1277,
 1296, 1328, 1354, 1376, 1399,
 1412, 1440
 Bradu, Mircea, 104, 281, 477, 494,
 773, 1315, 1442
 Braga, Mircea, 119, 248, 370, 506,
 643, 793, 904, 942, 1015, 1112,
 1113, 1226, 1268, 1297, 1332,
 1448, 1452
 Brana, Nicolae, 181
 Branga, Nicolae, 369, 904, 1113
 Braniște, N., 227
 Braniște, Valeriu, 74, 886, 959,
 1026, 1189
 Bratosin, Viorica, 98
 Bratu, Lucian, 617, 696
 Bratu, Savin, 296, 407, 775
 Brauner, Hari, 238, 457
 Brăescu, Gheorghe, 130, 1000
 Brăiloiu, Constantin, 244
 Brâncoveanu, Anna Elisabeta, 1273
 Brâncoveanu, Constantin, 594, 1020,
 1149, 1232, 1289
 Brâncuși, Constantin, 182, 183, 184,
 185, 195, 206, 208, 209, 222,
 231, 234, 239, 242, 247, 256,
 257, 261, 284, 298, 299, 325,
 383, 847, 1051, 1071, 1076,
 1119, 1191, 1206, 1338, 1435
 Brânda, Nicolae, 575, 712, 1101,
 1106
 Breazu, Ion, 232, 637, 853, 860, 916,
 917, 959, 979
 Breazu, Marcel, 1268, 1351, 1391
 Breban, Nicolae, 77, 337, 748, 832,
 972, 1126, 1147, 1158, 1176
 Brecht, Bertolt, 69, 119, 632, 640,
 914, 1421
 Breitenhofer, Anton, 524, 1186
 Breitenstein, Ernst, 13, 128, 673
 Brejnev, Leonid, 921, 1301
 Breslașu, Marcel, 108, 125, 797
 Breton, Jean, 1440
 Brezianu, Andrei, 1005
 Brezianu, Barbu, 26, 184, 208, 222,
 247, 311, 847, 952, 1076, 1119,
 1206, 1435
 Brezianu, Dominic, 1035
 Brichiș, Gogu, 1305
 Broz, Iovanka, 1046
 Brumar, Ada, 951, 766
 Brumar, Emil, 164, 270, 418, 849,
 976, 1071, 1119, 1257, 1280,
 1383, 1413, 1416, 1441
 Brumar, I., 32, 135, 341, 766, 1094,
 1095, 1183, 1193, 1222, 1422
 Bruyère, La, 8, 254, 776
 Bucșa, Petre, 708, 733, 1037
 Bucur, Marin, 304, 329, 358, 388,
 459, 556, 880, 928, 988, 1012,
 1020, 1067, 1112, 1181
 Bucur, Septimiu, 126, 252, 373, 511

- Bucuroiu, Valeriu, 81, 117, 450,
511, 529, 591, 655, 686, 696,
705, 731, 783, 796, 814, 851,
899, 1100, 1163, 1239, 1284,
1321, 1347, 1376
- Bucuța, Emanoil, 122, 232, 1298
- Budai-Deleanu, Ion, 15, 494, 626,
1059, 1201
- Buduca, Ion, 186, 1067, 1091, 1310,
1417, 1432
- Bugariu, Voicu, 80, 106, 137, 148,
179, 219, 288, 305, 334, 419,
464, 559, 606, 670, 686, 694,
720, 757, 827, 836, 850, 867,
874, 881, 923, 996, 1016, 1108,
1181, 1200, 1247, 1269, 1342
- Buhociu, Octavian, 222
- Bulat, Mariana, 43, 278, 472
- Bulgakov, Mihail, 1315, 1413
- Bulgăr, Gheorghe, 28, 49, 95, 108,
138, 235, 355, 356, 357, 450,
496, 497, 526, 549, 711, 736,
742, 744, 757, 847, 952, 1060,
1093, 1122, 1229, 1264, 1300,
1317, 1382
- Bulgăre, Gh., 603, 1061, 1122, 1440
- Bulhardt, Franz Johannes, 330, 414,
838, 953, 973
- Bunea, Eugen, 617, 740, 886
- Bunescu, Traian, 271, 580, 959
- Buracu, Mihai, 33, 1412
- Burcă, Ion, 7, 69
- Burdușa, Eugenia, 344, 1037
- Bureriu, Lucian, 580
- Bureș, Miloslav, 565
- Burghel, Theodor, 1054
- Burtică, Cornel, 128, 136, 664, 1122
- Busuiocanu, Eugenia, 696, 790, 814
- Butor, Michel, 502, 834
- Butunoiu, Marius, 1386
- Buzași, Ion, 508, 515, 1040, 1082,
1095, 1330, 1447
- Buzatu, Gh., 963, 1044, 1346, 1415
- Buzea, Constanța, 22, 56, 81, 98, 99,
101, 105, 149, 225, 254, 340,
364, 467, 543, 550, 565, 583,
617, 668, 671, 721, 728, 740,
760, 805, 842, 849, 868, 890,
896, 986, 998, 1038, 1083, 1085,
1090, 1106, 1152, 1186, 1207,
1228, 1269, 1308, 1390, 1409,
1417, 1429
- Buznea, George, 29, 88, 898
- Buzura, Augustin, 10, 90, 127, 181,
190, 343, 616, 619, 668, 695,
739, 748, 749, 766, 832, 943,
1038, 1094, 1097, 1135, 1257,
1355, 1362
- Buzzati, Dino, 300
- Byck, J., 1292
- C**
- Caballero, José Manuel, 33
- Cacoveanu, Ștefan, 985
- Cacoveanu, Viorel, 285, 708, 1280,
1412
- Caillos, Roger, 157
- Callas Dinescu, Maria, 1304
- Callimachi, Scarlat, 284
- Calomfirescu, Nicolae, 304
- Calotescu, Virgil, 1183
- Calvino, Italo, 50
- Camilar, Eusebiu, 100, 460, 1243
- Camus, Albert, 632, 1320
- Cange, Radu, 44, 838
- Cantacuzino, Constantin, 736
- Cantacuzino, Ioan, 494, 950, 1165
- Cantacuzino, Ștefan, 1289
- Cantemir, Dimitrie, 31, 125, 172,
279, 294, 309, 344, 390, 492,
587, 687, 721, 736, 772, 826,
841, 873, 105, 10673, 1232, 1349
- Cantemir, Natalia, 491
- Cantemir, Traian, 830, 1285

Cantuniari, Mihai-Dan, 1149
 Čapek, Karel, 366, 1417
 Capesius, Bernhard, 643
 Capotă, Teodor, 78, 272, 842, 1412
 Capote, Truman, 290, 462, 575, 828, 843
 Caproșu, I., 554
 Caracostea, D., 62, 150, 298, 316, 359, 413, 1350
 Caragea, Dan, 887
 Caragea, I.Gh., 1149
 Caragiale, Ion Luca, 84, 94, 239, 468, 482, 568, 584, 808, 1026, 1087, 1169
 Caragiale, Mateiu, 22, 50, 127, 314, 330, 353, 354, 495, 607, 636, 747, 754, 808, 820, 938, 996, 998, 1005, 1026, 1049, 1105, 1155, 1163, 1169, 1180, 1265, 1343, 1379
 Caragiu, Toma, 140, 492, 1264, 1270, 1408, 1449
 Caragiu-Marioțeanu, Matilda, 722
 Caraiani, Nicolae Gh., 815
 Caraion, Ion, 53, 153, 166, 185, 245, 297, 314, 364, 435, 444, 500, 638, 647, 668, 827, 841, 856, 868, 876, 896, 1013, 1029, 1071, 1108, 1135, 1178, 1182, 1192, 1214, 1217, 1325, 1331, 1436, 1440
 Caramfil, Mihai, 616
 Caramitru, Ion, 1395
 Carandino, Nicolae, 26, 113, 797, 966, 1264, 1289, 1325, 1342, 1356, 1359, 1366
 Caranfil, Constantina, 106, 1033
 Caranfil, Mihai, 31, 43, 105, 1125
 Caratană, Nicolae, 156, 244, 419, 432, 464, 1283
 Cardinale, Claudia, 743
 Careja, Ștefan (vezi Puiu, Enache), 364
 Carême, Maurice, 1171
 Carianopol, Virgil, 105, 117, 149, 235, 329, 607, 1064, 1070, 1076, 1166, 1278, 1317, 1342, 1406, 1411
 Carianopol, Virginia, 49, 886, 1002
 Carlton, Charles M., 810
 Carpentier, Alejo, 330, 1004
 Carter, Jimmy, 1242
 Cartojan, Nicolae, 518, 887
 Casares, Adolfo Bioy, 784
 Casavan, Lazăr, 951
 Casona, Alejandro, 119
 Cassian, Nina, 22, 101, 125, 220, 228, 240, 366, 417, 435, 444, 469, 489, 567, 797, 821, 849, 900, 977, 986, 1133, 1190, 1251, 1335, 1349, 1372, 1405
 Cassou, Jean, 183, 187, 710, 732, 1076
 Castro Ruz, Fidel, 1351
 Catargi, Henri, 740, 817, 865
 Catina, Ioan, 1381
 Catineanu, Viorica, 104
 Catledge, Turner, 50
 Kaufman, Odette, 687
 Caurea, Daniela, 79, 206, 923
 Cazaban, Costin, 43, 81, 721, 869, 951, 1049, 1064, 1082, 1170, 1184, 1288, 1351, 1389
 Cazimir, Otilia, 165, 1374
 Cazimir, Ștefan, 24, 113, 689
 Căldăraru, Emilia, 1033, 1342, 1388
 Căliman, Călin, 820, 889
 Căliman, Valeria, 1026
 Călin, Adi, 1200, 1259
 Călin, Constantin, 1341, 1423
 Călin, Liviu, 24, 26, 59, 92, 309, 317, 330, 413, 536, 849
 Călin, Vera, 260, 295

Călinescu, Al., 29, 57, 101, 139, 165,
 211, 230, 297, 352, 454, 490,
 553, 768, 829, 890, 957, 1212,
 1307, 1383, 1398, 1415
 Călinescu, Constantin, 269, 366
 Călinescu, George, 8, 22, 30, 41, 48,
 50, 53, 57, 62, 65, 74, 91, 93, 98,
 100, 120, 150, 155, 163, 176,
 219, 226, 235, 248, 253, 262,
 269, 273, 275, 281, 291, 295,
 299, 303, 313, 333, 341, 345,
 346, 375, 392, 419, 439, 450,
 458, 476, 478, 487, 515, 517,
 556, 557, 572, 628, 651, 689,
 694, 717, 721, 735, 737, 741,
 747, 754, 756, 763, 776, 780,
 781, 794, 803, 807, 819, 823,
 824, 831, 841, 853, 856, 861,
 868, 875, 880, 887, 888, 917,
 927, 948, 988, 992, 999, 1003,
 1021, 1023, 1031, 1032, 1039,
 1043, 1067, 1074, 1081, 1112,
 1142, 1157, 1169, 1194, 1201,
 1207, 1246, 1251, 1258, 1265,
 1277, 1285, 1329, 1338, 1349,
 1370, 1401, 1406, 1412, 1418,
 1453
 Călinescu, Gheorghe, 349
 Călugăreanu, Anda, 837, 885
 Călugăru, Ion, 375
 Cănașoiu, Ion, 234, 1016
 Căprariu, Alexandru, 10, 29, 55, 70,
 72, 88, 96, 116, 136, 187, 192,
 208, 229, 242, 249, 324, 366,
 445, 477, 554, 568, 586, 672,
 698, 723, 828, 843, 950, 1090,
 1137, 1176, 1355, 1358, 1380,
 1411
 Căpreanu, Ioan, 1298
 Căpreanu, Ion, 596, 1030, 1117
 Cărăbiș, Vasile, 118
 Cărnău, Ion, 1179
 Cătuneanu, Romeo, 696, 740
 Căzănișteanu, Constantin, 1373
 Câmpean, I., 785
 Câmpeanu, Laurian, 80
 Câmpeanu, Liviu, 773, 1098, 1213,
 1432
 Câmpeanu, Pavel, 1176
 Câmpeanu, Roger, 805
 Căndea, Virgil, 13, 129, 182, 256,
 383, 424, 455, 723, 752, 826,
 884, 908, 912, 1003, 1020, 1230,
 1272
 Căndroveanu, Hristu, 58, 156, 271,
 339, 351, 807, 848, 863, 878, 885
 Cârcei, Ion, 664, 673
 Cârdei, Adelina I., 899
 Cârdu, Petru, 1285, 1301, 1304
 Cărlan, Nicolae, 1386
 Cârlova, Vasile, 109, 114, 131, 381,
 516, 729
 Cărneci, Magda, 48, 223, 340, 1090,
 1185
 Cărneci, Radu, 16, 21, 56, 69, 107,
 112, 206, 234, 270, 444, 543,
 567, 668, 849, 883, 885, 973,
 1135, 1151, 1261, 1293, 1303,
 1356, 1390, 1405, 1410
 Ceașescu, Elena, 27, 330, 387, 664,
 666, 812, 1046, 1151
 Ceașescu, Gh., 69, 816, 1412
 Ceașu, Elena, 1082
 Ceașu, Mariana, 1091
 Celan, Paul, 185
 Celarianu, Mihai, 1037
 Celmare, Ștefan, 1029
 Cepurov, Anatoli, 90, 1296
 Cercel, Petru, 1225
 Cerna, Panait, 1086, 1262, 1300,
 1356
 Cerna-Rădulescu, Al., 48, 1405
 Cernat, Mihai, 44, 76, 308, 412,
 1244

Cernăianu, Liviu, 555
 Cernei, Laurențiu, 1125
 Cernescu, Dinu, 528, 701, 901,
 1400, 1405
 Cerneț, Laurențiu, 31, 172, 285,
 1087, 1162, 1293, 1453
 Cernica, Doina, 42
 Cesereanu, Domițian, 187, 896
 Cetățeanu, Ion, 624
 Cetea, Doina, 134, 187, 264, 382,
 591, 828, 929
 Ceuca, Justin, 1220
 Char, René, 785
 Charbonnier, Georges, 1165
 Chehaia, Smaranda, 603
 Cheie, I., 61, 413, 825, 1037, 1341
 Cheie-Pantea, I., 61, 1037
 Chelariu, Traian, 689, 1028
 Chendea, Emil, 244, 361, 428, 623
 Chendi, Ilarie, 1260, 1403
 Cherlea, Aurel, 736, 1174
 Chifor, Vasile, 123, 250, 371, 509,
 646, 796, 904, 1013, 1331, 1446
 Chifu, Gabriel, 29, 98, 197, 224,
 235, 340, 493, 524, 625, 778,
 886, 1080, 1129, 1308, 1318,
 1394, 1404
 Chihaia, Pavel, 1091, 1164
 Chimet, Iordan, 100, 712, 749, 1356
 Chindriș, Mircea, 144
 Chinezu, Ion, 916, 1189
 Chioaru, Dumitru, 511
 Chiper, Tita, 105, 1286
 Chira, Ioan, 773, 1294
 Chirculescu, I., 328
 Chiriac, Ion, 22, 164, 879
 Chiric, Ion, 579, 1347
 Chirică, Neculai, 1079, 1157, 1271
 Chirilă, Dumitru, 493
 Chirilă, George, 73, 293, 350, 845,
 984, 1062, 1107, 1146, 1289
 Chirilă, Lucia, 181, 397, 817
 Chiriță, Constantin, 424, 538, 613,
 697, 874, 913, 1081, 1126, 1127,
 1278, 1293, 1365, 1405
 Chirițescu, Florin, 71
 Chirovici, George-Radu, 204, 355
 Chișu, Ion, 1333
 Chitic, Paul Cornel, 195, 477, 1157,
 1166, 1183, 1442
 Chițimia, C., 250, 880, 1075, 1184
 Chițimia, I., 1027, 1052, 1053
 Chiuzebaian, Gabriel Iosif, 1062,
 1284
 Christie, Agatha, 90, 373, 410, 516
 Ciachir, Dan, 290, 805, 874, 1367
 Cimpoeșu, Petre, 1091, 1290
 Cimpoi, Mihai, 780
 Ciobanu, Ilarion, 721
 Ciobanu, Lina, 664
 Ciobanu, Mircea, 112, 148, 290,
 329, 406, 774, 849, 868, 1238,
 1280, 1356, 1370, 1383
 Ciobanu, Nicolae, 44, 71, 81, 94,
 100, 148, 219, 272, 294, 297,
 315, 334, 384, 410, 419, 431,
 438, 463, 541, 559, 613, 696,
 712, 718, 740, 817, 834, 850,
 923, 972, 982, 1033, 1063, 1080,
 1125, 1147, 1167, 1181, 1199,
 1268, 1278, 1350, 1368
 Ciobanu, Radu, 286, 308, 638, 649,
 695, 796, 832, 1097, 1157, 1333
 Ciobanu, Ștefan, 420, 517
 Ciocan, Ion, 118
 Ciocan-Ivănescu, Rodica, 780, 1004
 Ciocârlie, Livius, 38, 61, 91, 140,
 172, 195, 214, 270, 290, 308,
 329, 389, 413, 433, 479, 536,
 555, 716, 857, 873, 1190
 Ciocov, Vladimir, 214, 245, 817,
 1024, 1033, 1150, 1328, 1356
 Cioculescu, Barbu, 1356

- Cioculescu, Șerban, 8, 24, 29, 32, 49, 62, 64, 70, 78, 84, 92, 127, 130, 132, 144, 154, 166, 174, 187, 197, 207, 215, 229, 242, 259, 262, 272, 282, 291, 297, 302, 310, 311, 322, 331, 375, 377, 381, 384, 391, 392, 402, 414, 418, 428, 446, 455, 472, 482, 483, 487, 488, 489, 530, 547, 549, 556, 567, 569, 574, 590, 654, 670, 689, 707, 729, 796, 805, 806, 813, 826, 832, 859, 864, 873, 874, 875, 898, 906, 910, 913, 915, 918, 922, 923, 928, 960, 965, 966, 977, 980, 985, 986, 1020, 1023, 1026, 1031, 1038, 1053, 1055, 1057, 1058, 1070, 1071, 1086, 1097, 1116, 1136, 1140, 1141, 1158, 1163, 1176, 1190, 1207, 1215, 1239, 1258, 1279, 1285, 1294, 1295, 1303, 1338, 1343, 1357, 1379, 1395, 1400, 1411, 1433
- Ciolca, Cătălin, 171, 1377, 1398
- Ciopraga, Constantin, 260, 398, 591, 605, 669, 766, 822, 853, 859, 972, 985, 1061, 1135, 1179, 1190, 1345, 1385, 1394
- Ciorbagiu, Viorica, 1063, 1240
- Ciorbea, Petrișor, 1324
- Ciorobea, Petrișor, 1192, 1227
- Cipariu, Timotei, 467, 1140, 1173, 1330
- Ciprian, George, 492
- Cisek, Oskar Walter, 15, 232, 371, 695
- Cistelecan, Alexandru, 231, 353, 492, 623, 773, 891, 998, 1099, 1213, 1432
- Ciucă, Valentin, 1144
- Ciuchindel, C., 596, 720
- Ciulei, Liviu, 63, 67, 331, 345, 492, 818
- Ciura, Al., 1437, 1447
- Ciurunga, Andrei, 92, 100, 125, 174, 797, 1129, 1174, 1283, 1292
- Claudiel, Paul, 1432
- Claudian, N., 487
- Clopoțel, Ion, 360
- Cluceru, Sonia, 1165
- Coandă, Henri, 165, 1251
- Coccea, Dina, 1021, 1222
- Coccea, Dinu, 721
- Coccea, N.D., 1049
- Cocora, Ion, 10, 25, 34, 51, 72, 88, 172, 191, 252, 294, 362, 381, 383, 431, 450, 489, 492, 532, 565, 638, 798, 812, 828, 876, 930, 1010, 1127, 1137, 1189, 1192, 1278, 1342, 1411, 1438
- Cocteau, Jean, 1059, 1283
- Coculescu, Piu-Șerban (vezi Pius Servien), 290
- Codiță, Pavel, 149
- Codoban, Aurel, 231, 492, 780, 991
- Codreanu, Mihai, 282, 859, 865, 870, 879, 996, 1108, 1135, 1163, 1335, 1366
- Codrescu, Constantin, 1222
- Codrin, Șerban, 792
- Cohen, Leonard, 1000
- Cojan, Grigore, 263, 559, 1346
- Cojocaru, Mircea, 70, 353
- Cojocaru, Romulus, 33, 708, 733, 860
- Čokov, Vladimir, 801, 1452
- Čolaković, Jovan, 801
- Coleșiu, Mihai, 753, 1366
- Coliban, Val., 341, 1095
- Colin, Vladimir, 105, 127, 240, 357, 1027, 1039, 1047, 1161, 1215, 1293, 1436
- Collins, Michael, 113

Colombo, Furio, 270, 432
 Colomieț-Lucaciu, Ileana, 47
 Coman, Mihai, 924, 1171, 1253, 1394, 1405
 Comarnescu, Petru, 98, 184, 233, 290, 1348
 Comănesci, Nadia, 855, 862, 864, 876, 886, 899, 908, 963, 967, 981, 1280, 1409
 Comănescu, Radu, 235
 Conachi, Costache, 1059
 Condurache, Val, 102, 137, 166, 230, 350, 489, 620, 769, 890, 997, 1097, 1211, 1312, 1429
 Condurachi, Emil, 160, 853, 920

 Constante, Lena, 238, 457, 605, 891
 Constantin, Marin, 42, 224, 388, 651, 696, 807, 850, 988, 1091, 1178, 1415
 Constantin, Mircea, 231, 930, 1000, 1098, 1213
 Constantinescu, Alecu, 478
 Constantinescu, Dan, 62, 184, 509, 785, 1079
 Constantinescu, Grigore, 299, 1020, 1143
 Constantinescu, Ion, 57, 108, 741, 768, 1352, 1383, 1423
 Constantinescu, Mac, 187, 247, 1206
 Constantinescu, Maria Cici, 885
 Constantinescu, Mihai, 481, 1270
 Constantinescu, Mircea, 70, 134, 178, 689, 737, 1033, 1158, 1191
 Constantinescu, Miron, 987
 Constantinescu, Pimen, 1225
 Constantinescu, Pompiliu, 62, 94, 199, 395, 569, 574, 636, 807, 929, 1070, 1096, 1267, 1373, 1412
 Constantinescu, S., 55, 89, 307, 712, 920, 1264
 Constantinescu, Vasile, 18, 140, 164, 211, 289, 1145, 1299, 1347, 1416
 Constantinescu-Pitești, Maria, 225, 1091
 Conta, Vasile, 853
 Copilu-Cheatră, V., 341, 959, 978, 1095, 1189, 1422
 Corbea, Andrei, 29, 340, 725, 1307, 1309
 Corbea, Ileana, 34, 317, 576, 720, 730, 753
 Corbière, Tristan, 1432
 Corbu, George, 114, 638, 782, 815, 1010, 1440
 Corbul, Vintilă, 859, 1063, 1238
 Corciu, Liana, 43, 84, 1394
 Cordoș, Ioan, 48, 1291
 Cordoș, Ion, 1091, 1207, 1290
 Cordun, Miron, 227, 314
 Cornea, Paul, 30, 94, 295, 519, 578, 590, 823, 880, 1027, 1043, 1053, 1067, 1075, 1112, 1134, 1184, 1356
 Coroiu, Constantin, 101, 228, 352, 482, 770, 830, 992, 1209, 1256, 1424
 Cortázar, Julio, 627
 Cosașu, Radu, 10, 33, 37, 50, 71, 85, 101, 157, 187, 228, 264, 284, 304, 382, 404, 419, 448, 474, 532, 551, 560, 591, 671, 695, 708, 731, 749, 758, 808, 828, 842, 860, 889, 916, 929, 961, 962, 1039, 1055, 1059, 1088, 1135, 1137, 1138, 1159, 1176, 1192, 1241, 1286, 1344, 1358, 1380, 1383
 Cosma, Anton, 86, 126, 252, 551, 647, 798, 906, 1114
 Cosma, Aurel, 736
 Cosma, Mihail, 1342
 Cosma, Viorel, 569, 1278

Cosmescu, Nae, 415, 1405
 Cosmin, Mircea, 1088, 1259
 Costachi, Ion, 1416
 Costea, M., 832, 967
 Costea, Ștefan, 29
 Costin, Calistrat, 148, 913, 1017, 1345
 Costin, Miron, 24, 59, 170, 354, 721, 736, 816, 826, 830, 859, 879, 886, 1014, 1076, 1093, 1095, 1131, 1224, 1287, 1299, 1397, 1418
 Costinescu, Florin, 106, 220, 443, 463, 473, 608, 851, 966, 1026, 1079, 1406, 1411, 1416
 Coșbuc, George, 8, 97, 181, 232, 351, 515, 576, 631, 718, 729, 798, 808, 844, 905, 927, 949, 952, 1016, 1037, 1039, 1040, 1041, 1050, 1061, 1062, 1104, 1192, 1206, 1257, 1315, 1395, 1433
 Coșeriu, Eugeniu, 1432
 Coșovei, Traian T., 7, 68, 650, 917, 1019, 1172, 1190, 1204
 Coteanu, Ion, 853, 920
 Cotrău, Liviu, 33
 Cotruș, Aron, 434
 Cotruș, Ovidiu, 297, 330, 354, 644, 1277
 Covaci, Al., 50, 251, 646, 745, 808, 1000, 1155, 1440
 Covaci, Aurel, 7
 Covali, Eduard, 435
 Covaliu, Brăduț, 75, 664, 740, 1009
 Cozan, Viorica Ana, 412, 1145
 Cozmei, Mihai, 713, 1117
 Craia, Sultana, 818, 880, 970, 1149, 1287, 1368
 Crainic, Nichifor, 902
 Crama, Mihail, 423, 1344
 Crăciun, Cristian, 524, 625
 Crăciun, Emil, 187, 532, 638, 962
 Crăciun, Gheorghe, 1115
 Crăciunescu, Ioana, 223
 Crăsnaru, Daniela, 67, 148, 418, 464, 607, 757, 813, 814, 827, 838, 869, 887, 973, 987, 1106, 1152, 1186, 1269, 1293, 1390
 Crânguleanu, Ion, 65, 89, 100, 206, 479, 543, 761, 973, 1410
 Creangă, Ion, 19, 52, 74, 134, 173, 200, 247, 286, 345, 349, 366, 380, 412, 468, 547, 568, 714, 807, 827, 837, 875, 896, 921, 991, 1032, 1058, 1091, 1121, 1143, 1158, 1175, 1196, 1203, 1211, 1215, 1262, 1304, 1315, 1342, 1383, 1397, 1417
 Creeley, Robert, 895
 Creția, Petru, 1238
 Crețu, Mircea, 1350
 Crețu, Vasile, 390, 1190, 1394
 Crețulescu, Ioana, 407, 1451
 Crevedia, Nicolae, 114, 767, 1288
 Cristea, Corina, 43, 67, 81, 335, 420, 520, 562, 696, 721, 837, 971, 1034, 1064, 1127, 1252, 1270, 1288, 1350
 Cristea, Dan, 148, 179, 220, 293, 338, 417, 424, 460, 606, 696, 722, 741, 816, 836, 875, 882, 922, 948, 967, 1033, 1125, 1181, 1239, 1293, 1303
 Cristea, Eugen, 900
 Cristea, Puiu, 1249, 1259
 Cristea, Radu Călin, 224, 891, 991
 Cristea, Valeriu, 9, 32, 70, 92, 134, 207, 263, 291, 297, 308, 316, 323, 337, 381, 391, 395, 403, 430, 431, 447, 458, 470, 507, 550, 574, 620, 707, 717, 749, 807, 863, 866, 875, 882, 907, 929, 981, 999, 1027, 1036, 1058,

1087, 1160, 1191, 1240, 1278,
1357, 1395, 1433
Cristescu, Maria Luiza, 358, 562,
719, 832, 922, 1159, 1207, 1267,
1294, 1350, 1380
Cristofor, Ion, 231, 999
Cristoiu, Ion, 29, 48, 98, 223, 231,
523, 887, 1090, 1186, 1373
Crișan, Constantin, 501, 634, 650,
664, 774
Crișan, Nicolae, 206, 445, 563
Crișan, Teodor, 354, 776, 1098
Crînguleanu, Ion, 45, 1410
Croce, Benedetto, 347
Crohmalniceanu, Ov.S., 65, 80, 94,
129, 148, 179, 215, 238, 274,
297, 311, 395, 541, 557, 610,
819, 835, 866, 932, 1065, 1149,
1167, 1201, 1304
Croicu, Marieta, 81, 111
Croicu, Petre, 81, 111
Cruceanu, Mihail, 262, 541, 564,
1286, 1342, 1357, 1379
Cruz, Gatstão, 1418
Csaba, Sik, 209
Cubleșan, Constantin, 22, 24, 188,
240, 242, 284, 374, 553, 576,
591, 709, 798, 828, 1059, 1074,
1108, 1137, 1138, 1144, 1258,
1278, 1297, 1321, 1345, 1381,
1411, 1448
Cucerzan, Eugen, 1061
Cucerzan, S., 52, 647, 1042
Cuceu, Ion, 784
Cuclin, Dimitrie, 184
Cucu, Gh., 1237
Cugno, Marco, 747, 1004
Culcer, Dan, 125, 252, 373, 398,
511, 516, 569, 647, 798, 905,
930, 1016, 1115, 1183, 1194,
1227, 1334, 1449
Cumali, Necati, 741

Cummings, E.E., 891
Curci, Lino, 357
Cursaru, Lucian, 263, 413, 605
Curticăpeanu, Doina, 57, 199
Curticeanu, Mircea, 135, 232
Curtis, Jean-Louis, 1417
Cușnarencu, George, 524, 625
Cuțitaru, Virgil, 478, 1263, 1312
Cuza, A.I., 1149

D

Daicoviciu, Constantin, 853
Daicoviciu, Hadrian, 111, 696
Damaschin, Dan, 156, 187, 231, 232,
303, 425, 442, 516, 617, 638,
727, 731, 930, 1009
Damian, George, 48, 289, 554, 1294
Damian, Mircea, 500, 832, 1033,
1107
Damian, Nicolae, 397, 406, 739,
829, 896, 929, 997, 1028, 1191,
1197, 1334, 1448
Damian, Ștefan, 10, 85, 86, 134,
231, 430, 717, 920, 929, 946,
1108, 1325
Dan, Adrian, 291, 571, 1207
Dan, Ilie, 879
Dan, Ioan, 950, 1191, 1299
Dan, Pavel Sergiu, 59
Dan, Pavel, 16, 18, 199, 362, 648,
649, 741, 959, 1147, 1218, 1322,
1453
Dan, Sergiu, 303, 1217
Dan, Vasile, 104, 1016
Dancu, Ion, 905, 1449
Daneliuc, Mircea, 43, 81, 820
Daneș, Tudor, 1194
Daniel, Constantin, 1301, 1416
Daninos, Pierre, 797
Daragiu, Gheorghe, 60, 262, 1033,
1241, 1300
Dard, Michel, 1230

Dascălu, Crișu, 1257
 Datcu, Ioan, 874
 Datcu, Iordan, 716, 859, 927, 965,
 1107, 1174, 1238
 Dăculescu, Petre, 1165
 Daudet, Alphonse, 1061
 Davideanu, Ion, 104, 157, 493, 532,
 551, 773, 975, 1000, 1213, 1413
 Davidescu, Mihaela, 317, 1091
 Davidescu, N., 177, 206, 509, 719,
 751, 1136
 Davidoglu, Mihail, 280, 1048
 Davidov, Nichita, 1145
 Davila, A., 119, 365, 764, 790
 Davila, Al., 104, 271, 1105
 Dănău, Dumitru, 357
 Dănciulescu-Leonte, Sina, 107
 Dărja, Viorel, 328
 Dâncu, Vasile, 358, 949, 1176
 de Góngora y Argote, Luis, 100
 De Herz, A., 790
 Deac, Augustin, 956
 Deac, Mircea, 206, 247
 Deal, Alexandru, 832
 Deguy, Michel, 852
 Delamarina, Victor Vlad, 688, 1157
 Delavrancea, B., 1365
 Delavrancea, Cella, 17, 110, 130,
 184, 256, 288, 299, 464, 1052,
 1103
 Delavrancea-Gibory, H., 428
 Delciu, Suzana, 178, 929, 1394
 Deleanu, Andrei Ion, 722
 Deleanu, Horia, 1183
 Deleanu, Ion, 405
 Deleanu, Marcu Mihail, 750
 Deledalle, Gerard, 1044
 Deledda, Grazia, 874
 Delighiani Anastasiadi, Gheorghia,
 329
 Delvoye, Charles, 851
 Demetrescu, Traian, 464, 496, 1102,
 1239, 1294, 1318
 Demetriescu, Anghel, 1201
 Demetrius, Lucia, 270, 309, 640,
 1314
 Deniforescu, Al., 342, 580, 764,
 1189
 Densusianu, Aron, 177, 420, 764,
 1168
 Densusianu, Ovid, 177, 309, 420,
 517, 734, 1174, 1202
 Deșelaru, Mihai, 99, 342, 764
 Deșliu, Dan, 97, 176, 538, 1328,
 1405
 Deșliu, Valentin, 7, 760, 991, 1039,
 1051, 1158, 1304
 Diaconescu, Emil, 74, 813, 965
 Diaconescu, Ioana, 31, 44, 293, 364,
 817, 899, 1106, 1136, 1177,
 1183, 1228, 1247, 1278, 1308,
 1370, 1406, 1428
 Diaconescu, Mihai, 227, 989, 1092,
 1419
 Diaconescu, Mihail, 441, 459, 544,
 762, 848, 1287, 1421
 Diaconescu, Romulus, 107, 209,
 234, 358, 494, 625, 920, 922,
 1241, 1250, 1385
 Diaconescu, Traian, 25, 864
 Diaconescu, Vasile, 22, 224, 906
 Diaconovici-Loga, C., 1024
 Diaconu, Aurel, 108, 238, 358, 496,
 628, 777
 Diaconu, Mircea, 564, 808, 929,
 1183, 1227, 1269, 1394, 1404
 Diaconu, Nicolae, 231, 234, 357,
 630, 988, 1016, 1215, 1249,
 1296, 1417, 1431
 Diaconu, Virgil, 708
 Dianu, Romulus, 66, 108, 268, 1059
 Diaz-Plaja, Guillermo, 575
 Dică, Cristian, 886, 1144, 1151

- Dickinson, Emily, 28, 346, 891
- Digă, Anca-Smaranda, 234, 1002, 1371
- Dima Drăgan, Corneliu, 1087
- Dima, Alexandru, 26, 62, 108, 111, 165, 220, 237, 241, 271, 272, 297, 329, 334, 363, 375, 398, 423, 432, 446, 453, 476, 517, 535, 553, 603, 754, 781, 874, 880, 919, 942, 984, 1027, 1052, 1075, 1141, 1163, 1180, 1184, 1258, 1294, 1336, 1369, 1372, 1379, 1398, 1436
- Dima, Corneliu, 1003, 1087, 1244, 1289
- Dima, R., 517
- Dima, Simion, 531, 712, 716, 717, 891, 1218
- Dima, Valentin, 419
- Dimisianu, Gabriel, 9, 49, 262, 297, 423, 430, 458, 803, 805, 827, 859, 915, 938, 965, 1023, 1039, 1069, 1150, 1175, 1190, 1191, 1259, 1276, 1293, 1295, 1309, 1343, 1357, 1411
- Dimitrescu, Florica, 10, 1186, 1357
- Dimitriu Hurmuziadis, Luciu, 412, 916
- Dimitriu, Daniel, 18, 102, 229, 350, 489, 545, 620, 769, 846, 937, 977, 996, 1096, 1162, 1210, 1309, 1312, 1419, 1428
- Dimitriu, Eugen, 288
- Dimiu, Claudia, 1141, 1238, 1285
- Dimiu, Mihai, 1350, 1381
- Dimoftache, Fl., 345, 1095
- Dimov, Leonid, 48, 56, 112, 127, 359, 418, 487, 521, 731, 741, 784, 849, 895, 904, 920, 1276, 1314, 1333
- Dincă, Dumitru Ion, 559, 727
- Dinescu, Mircea, 95, 104, 147, 182, 335, 353, 357, 418, 701, 837, 849, 976, 1100, 1148, 1190, 1203, 1245, 1258, 1268, 1279, 1287, 1291, 1308, 1356, 1369, 1397, 1405, 1409, 1433
- Dinescu, Viorel, 271, 580, 755
- Dinică, Ștefan, 1337
- Dinischiotu, Constantin, 740
- Dinu, Eleodor, 778, 905
- Dinu, Ion M., 1092, 1421
- Dinulescu, Dumitru, 988
- Dinulescu, Ioana, 107, 238, 357, 496, 625, 627, 893, 905, 1003, 1101, 1157, 1215, 1318, 1434
- Dinulescu, Teodora, 25
- Dionisie, Radu, 625
- Diplich, Hans, 746, 844
- Djigolea, Corina, 295, 315, 1082, 1406
- do Prado Coelho, Jacinto, 575
- Dobrescu, Alexandru, 62, 102, 137, 348, 395, 489, 620, 770, 872, 997, 1003, 1097, 1108, 1211, 1237, 1312, 1429
- Dobrescu, Miu, 554, 664
- Dobrescu, Paul, 925, 1306
- Dobrescu-Warodin, Andreea, 779
- Dobrin, Tamara, 664, 673
- Dobrogeanu-Gherea, Constantin, 129, 531, 956, 962, 1030, 1214
- Doclin, Octavian, 736, 927, 1137, 1193
- Dohotaru, Adrian, 64, 94, 174, 197, 272, 291, 1252
- Doicescu, Octav, 184
- Doinaș, Ștefan Augustin, 7, 24, 55, 84, 85, 104, 110, 124, 144, 145, 151, 153, 225, 251, 253, 254, 258, 262, 291, 302, 311, 335, 362, 396, 397, 410, 413, 416, 417, 418, 419, 432, 445, 509,

521, 568, 582, 631, 644, 701,
 740, 763, 803, 806, 849, 856,
 860, 870, 874, 953, 986, 1016,
 1045, 1064, 1253, 1332, 1336,
 1342, 1349, 1350, 1379, 1436
 Dona, H., 1424
 Donici, Alecu, 578
 Dopcea, Marian, 1064, 1164, 1204
 Dorcescu, Eugen, 25, 91, 199, 290,
 329, 1257, 1355
 Đorđević, B., 802
 Dorian, Gellu, 68, 464, 493, 536,
 613, 785, 973, 1253
 Doru, Doina, 306, 403, 757
 Dracsin, Constantin, 187, 433, 1062,
 1412
 Dragomir, Mihu, 240, 1328, 1387
 Dragomir, Mircea, 36, 88, 287, 846,
 863, 1043, 1060, 1242
 Dragomirescu, Mihail, 150, 176,
 316, 455, 1016, 1202, 1294,
 1309, 1385, 1433
 Dragoș, Bogdan, 52, 75, 459
 Duca, Radu,
 Dragoș, Nicolae, 23, 40, 56, 61, 65,
 95, 106, 145, 149, 168, 187, 220,
 321, 340, 389, 420, 421, 437,
 443, 463, 494, 528, 537, 551,
 564, 628, 656, 668, 696, 802,
 855, 864, 884, 971, 1000, 1068,
 1144, 1150, 1173, 1174, 1207,
 1238, 1256, 1277, 1287, 1292,
 1317, 1328, 1335, 1341, 1355,
 1356, 1377, 1378, 1393, 1404,
 1407, 1411
 Dragu, Petre, 30, 110, 359, 525, 625,
 674, 700, 1101, 1131, 1215,
 1227, 1317, 1407, 1433
 Drandsdatter, Alois, 983
 Drăgan, Constantin, 664, 698, 737,
 1046, 1062, 1100, 1185
 Drăgan, Daniel, 341
 Drăgan, Dida, 1409
 Drăgan, Dumitru, 63
 Drăgan, Mihai, 84, 88, 138, 164,
 193, 263, 283, 327, 454, 491,
 553, 597, 734, 769, 1091, 1423
 Drăgan, Mircea, 617, 696, 888
 Drăgan, Nicolae, 638, 1010
 Drăgănescu-Vericeanu, Veturia, 427
 Drăgănoiu, Ion, 72, 187, 468, 821,
 1411
 Drăgoi, Rodian, 67, 220, 335, 463,
 543, 696, 973, 1057, 1162
 Drăgulescu, Coriolan, 38
 Drăgușanu, Ion Codru, 1053
 Drăgușanu, Valeriu, 328
 Drăguț, Vasile, 631, 1051, 1143,
 1180, 1200
 Dreptate, Emil, 536, 949
 Drewitz, Ingeborg, 984
 Drimba, Ovidiu, 946, 1398
 Drimba, Vladimir, 19, 222, 823,
 1238, 1245, 1269
 Drincu, Sergiu, 1238
 Drozdowski, Bohdan, 1108
 Drozdowski, Georg, 983
 Drumaru, Paul, 906, 915
 Drumur, George, 688, 945, 959
 Drumur, Marian, 96, 837
 Druon, Maurice, 81
 Druță, Ion, 1436
 Ducea, Valeria, 505, 639, 901, 1011,
 1109, 1222, 1442
 Duda, Gabriela, 519, 590
 Duda, Virgil, 207, 304, 462, 590,
 616, 619, 704, 832, 874, 998,
 1026, 1038, 1086, 1126, 1450
 Dudiță, Florea, 29, 98
 Dugneanu, Paul, 146, 294, 334, 380,
 418, 440, 461, 559, 695, 739,
 756, 817, 858, 923, 971, 1047,
 1125, 1247, 1257, 1268, 1368,
 1394, 1405

- Duică, Bogdan, 316
 Duicu, Serafim, 126, 252, 285, 325,
 374, 511, 648, 799, 906, 1016,
 1041, 1061, 1115, 1228, 1334,
 1449
 Duinea, Dafinel, 428
 Duma, Alec, 1190
 Duma, Dionisie, 440
 Dumas, Alexandre, 81, 315
 Dumbrăveanu, Anghel, 38, 187, 433,
 825, 875, 914, 923, 979, 982,
 983, 1068, 1085, 1135, 1150,
 1161, 1189, 1214, 1237, 1293,
 1331, 1341, 1359, 1378, 1383,
 1416, 1418, 1440, 1452
 Dumitrache, Constantin, 227, 763,
 1093, 1215, 1241, 1318, 1421,
 1433
 Dumitrașcu, Aurel, 68, 82, 442, 852,
 1050, 1170
 Dumitrescu, Domnița, 952
 Dumitrescu, Florica, 1085, 1174,
 1187
 Dumitrescu, Florin, 909
 Dumitrescu, Geo, 21, 40, 53, 67, 82,
 112, 150, 153, 166, 203, 338,
 389, 400, 417, 444, 464, 480,
 521, 544, 586, 613, 697, 722,
 741, 756, 805, 818, 838, 849,
 856, 870, 885, 924, 951, 972,
 989, 1034, 1050, 1065, 1068,
 1082, 1129, 1150, 1170, 1184,
 1203, 1212, 1253, 1271, 1289,
 1305, 1328, 1336, 1351, 1371,
 1390, 1407, 1424
 Dumitrescu, Ion, 628, 664, 673,
 1378
 Dumitrescu, Marin, 1144
 Dumitrescu, Natalia, 208
 Dumitrescu, Petre, 388, 714, 1118,
 1195
 Dumitrescu, Virgil, 323, 358, 440,
 813, 1251
 Dumitrescu, Zamfir, 317
 Dumitrescu-Bușulenga, Zoe, 59,
 623, 989, 1102, 1420
 Dumitriu, Anton, 290, 360
 Dumitriu, Dana, 9, 49, 84, 156, 263,
 323, 381, 424, 430, 531, 574,
 747, 807, 815, 827, 859, 929,
 981, 997, 1039, 1071, 1087,
 1136, 1146, 1160, 1167, 1175,
 1238, 1240, 1278, 1343, 1395,
 1412, 1433
 Dumitriu, Daniel, 137, 148, 440,
 890, 965
 Dumitriu, Petru, 580
 Dürrenmatt, Fredrich, 1327
 Duțescu, Mihai, 107, 262, 441, 837,
 1318
 Duțu, Alexandru, 31, 289, 295, 297,
 400, 467, 568, 880, 915, 1003,
 1005, 1027, 1053, 1075, 1184,
 1309, 1349
- E**
- Eco, Umberto, 270
 Eftimiu, Victor, 165, 234, 280, 753,
 795, 848, 1103, 1241, 1252,
 1260, 1282, 1381
 Ehremburg, Ilia, 1047
 Eike, Gerhard, 292, 445, 569, 864
 Ekström, Per Olof, 887
 Eliade, Mircea, 26, 67, 81, 112, 183,
 196, 208, 211, 248, 255, 429,
 629, 732, 747, 820, 999, 1155,
 1435
 Eliade, Pompiliu, 1260
 Eliot, T.S., 398, 1342
 Emanuel, Paul, 225, 478, 501, 592,
 695, 801, 827, 1280
 Emerson, Ralph Waldo, 779

Eminescu, Mihai, 14, 37, 52, 60, 71,
 76, 84, 97, 98, 112, 130, 215,
 245, 246, 250, 255, 269, 299,
 304, 307, 330, 344, 358, 375,
 411, 427, 441, 451, 459, 467,
 469, 496, 554, 556, 568, 579,
 622, 650, 664, 672, 734, 737,
 740, 744, 746, 824, 857, 898,
 927, 929, 945, 953, 965, 976,
 985, 1012, 1040, 1075, 1099,
 1107, 1112, 1141, 1157, 1221,
 1222, 1229, 1272, 1312, 1383,
 1405
 Enache, Puiu, 24
 Endre, Ady, 690, 1351
 Ene, Virgiliu, 410, 709, 1264, 1292,
 1360
 Enescu, George, 110, 247, 255, 429,
 714, 971, 1020, 1029, 1052,
 1064, 1070, 1082, 1163, 1170,
 1184
 Enescu, Radu, 104, 297, 355, 394,
 644, 773, 1098, 1213, 1277, 1432
 Enescu, Theodor, 183, 359, 631
 Engels, Friedrich, 549, 683, 1306
 Eres, Mihai Adrian, 96, 317, 573,
 814, 966, 988, 1304, 1421
 Ernő, Gáll, 204, 218, 569, 574
 Estrada, Martinez, 1077, 1106, 1389
 Eșanu, L., 963
 Everac, Paul, 23, 26, 167, 205, 225,
 242, 249, 271, 281, 365, 431,
 476, 491, 505, 581, 586, 606,
 738, 790, 888, 927, 967, 971,
 1011, 1131, 1164, 1173, 1180,
 1196, 1264, 1274, 1314, 1326,
 1365, 1414, 1422
 Evtuşenko, Evgheni, 330, 736, 1289
 Evu, Eugen, 104, 575, 860, 916, 962,
 987, 1000, 1074, 1079, 1449
 Evu, Ioan, 617, 1144, 1184, 1271,
 1314, 1440

Evu, Ion, 233, 886, 1151

F

Fanache, V., 241, 361, 915, 1009,
 1013, 1080, 1211
 Fanella Mascia, Celestina, 1272
 Farago, Elena, 238, 268, 1376, 1385,
 1433
 Farrell, James T., 183, 233
 Fassel, Horst, 830, 847, 913, 1031
 Fauchereau, Serge, 502, 784, 1107,
 1439
 Faulkner, W., 175, 569
 Faur, Viorel, 104, 623, 892, 1098,
 1432
 Fazekas, Ludovic, 664
 Fărcașu, Dumitru, 885
 Felea, Aurel, 125, 309, 797
 Felea, Victor, 10, 32, 33, 51, 71,
 125, 132, 134, 148, 157, 187,
 206, 208, 229, 264, 297, 325,
 382, 404, 425, 448, 475, 532,
 551, 554, 591, 671, 708, 731,
 750, 797, 808, 828, 834, 842,
 860, 876, 913, 917, 962, 981,
 1027, 1078, 1159, 1177, 1192,
 1220, 1241, 1260, 1281, 1344,
 1358, 1450
 Felecan, Radu, 991, 1010
 Felix, Radu, 181, 195, 817, 1002
 Fénelon, François, 382
 Feraru, Margareta, 509
 Feuchtwanger, Lion, 246
 Filimon, Domnica, 76, 154, 512,
 734, 1064, 1181
 Filimon, Mariana, 397, 550, 792,
 1060
 Filimon, Nicolae, 140, 630, 820,
 866, 1061, 1076, 1201
 Filip, Traian, 27, 76, 92, 117, 172,
 290, 337, 413, 430, 450, 499,
 555, 581, 605, 717, 737, 814,

- 831, 847, 864, 946, 985, 1030,
1046, 1062, 1093, 1146, 1163,
1264, 1285, 1348, 1366, 1380,
1400, 1432, 1437
- Filip, Vasile, 38, 169, 195, 535, 579,
864, 1145
- Filotti, Eugen, 500
- Filotti, Maria, 246, 738, 1222
- Firea, Fred, 125, 797
- Firoiu, V., 653
- Fitzgerald, Scott, 520
- Flămând, Dinu, 22, 48, 69, 95, 115,
124, 148, 182, 205, 222, 224,
231, 357, 417, 480, 498, 524,
638, 719, 740, 760, 849, 887,
930, 1039, 1091, 1152, 1190,
1207, 1215, 1217, 1294, 1308,
1323, 1373, 1417, 1451
- Flora, Radu, 244, 747, 1453
- Florea, D., 138, 919, 1107, 1141,
1162
- Florescu, Eugen, 266, 468, 1083,
1173
- Florescu, Nicolae, 261, 323, 515,
516, 576, 646, 730, 753, 948,
1141, 1181, 1259, 1285
- Florescu, Vasile, 103, 296, 491, 576
- Florin, Mircea, 290, 317, 1408
- Foartă, Maria, 1257
- Foartă, Șerban, 413, 555, 696, 730,
754, 805, 827, 1003, 1022, 1056,
1274, 1278, 1341, 1355, 1377,
1432
- Fochi, Adrian, 784, 1082, 1174
- Focșa, Carmen, 272, 1339, 1390
- Fodor, Katia, 98, 524, 617, 1152,
1186, 1207
- Fodor, Octavian, 10, 208, 1359
- Franklin, Benjamin, 860
- Frățilă, Adrian, 110, 237, 825, 957,
1002, 1016, 1080, 1355
- Frenaud, André, 877
- Friduș, I., 75, 170, 193, 212, 287,
478, 504, 578, 596, 602, 878,
942, 963, 1074, 1179, 1283,
1299, 1366
- Friedrich, Hugo, 763, 776
- Frost, Robert, 779
- Frunțelată, Nicolae Dan, 29, 98, 181,
223, 623, 758, 1433
- Frunză, Dumitran, 222, 480, 760,
1206
- Frunză, Eugen, 30, 89, 97, 101, 125,
133, 234, 797
- Frunză, Victor, 901
- Frunzetti, Ion, 75, 183, 261, 298,
423, 1009
- Frye, Norhtrop, 1134
- Fugard, Athol, 81, 119
- Fulga, Laurențiu, 22, 42, 58, 108,
223, 232, 281, 542, 627, 668,
832, 906, 914, 923, 973, 1047,
1063, 1087, 1092, 1100, 1129,
1184, 1204, 1238, 1239, 1243,
1247, 1256, 1297, 1313, 1320,
1382, 1404, 1418, 1436, 1446
- Fundoianu, Benjamin, 110, 183, 209,
732, 1031, 1142, 1156, 1176,
1285

G

- Gábor, Gaál, 208, 233, 828
- Gabrea, Roxana, 481
- Gafița, Gabriel, 30, 34, 41, 57, 60,
62, 9681, 1198, 1199
- Gafița, Mihai, 31, 262, 297, 303,
399, 471, 557, 591, 611, 868,
874, 906, 928, 950, 1217, 1379
- Gafița, Viniciu, 105, 206, 327, 1315
- Gafton, Marcel, 721, 856, 1136
- Galaction Țuculescu, Mara, 1181
- Galaction, Gala, 108, 282, 303, 743,
961, 999, 1058, 1181, 1271
- Galilei, Galileo, 470

Galiș, Veronica, 43, 225, 1287
 Gană, George, 1011, 1072, 1148,
 1261, 1310, 1375, 1436
 Gane, Nicu, 213, 535, 593, 1446
 Gautier, Théophile, 801
 Gavril, Matei, 564, 740, 950, 1137,
 1378, 1440
 Gâdea, Suzana, 664, 1052
 Genaru, Ovidiu, 22, 33, 101, 164,
 177, 220, 344, 389, 417, 532,
 551, 640, 668, 716, 901, 946,
 950, 962, 973, 976, 1174, 1183,
 1412, 1416
 Genette, Gérard, 1212
 Genoiu, George, 344, 477, 1174,
 1252, 1263, 1405, 1411, 1442
 George, Alexandru, 16, 44, 50, 57,
 67, 89, 90, 114, 126, 138, 193,
 206, 215, 252, 254, 297, 303,
 414, 447, 450, 497, 515, 529,
 555, 581, 636, 648, 704, 745,
 783, 858, 906, 1006, 1018, 1022,
 1187, 1287, 1320, 1393, 1440
 George, Tudor, 83, 314, 417, 521,
 849, 875, 1056, 1262, 1342,
 1351, 1371
 Georgescu, Elena, 341, 667, 1400
 Georgescu, Emil, 37, 830, 965, 1348
 Georgescu, Jean, 345
 Georgescu, Octavian, 366, 471, 502,
 551, 1179, 1416
 Georgescu, Paul, 9, 34, 57, 66, 129,
 134, 297, 353, 424, 450, 480,
 542, 558, 590, 737, 814, 826,
 832, 889, 1026, 1057, 1097,
 1136, 1247, 1258, 1281, 1324,
 1383, 1414
 Gere, Mihai, 129, 664, 1122
 Géza, Domokos, 81, 174, 608, 1171,
 1278
 Ghelmez, Petre, 13, 44, 105, 145,
 185, 211, 256, 416, 427, 468,
 530, 548, 565, 610, 694, 701,
 843, 849, 960, 1020, 1120, 1174,
 1252, 1271, 1342, 1356, 1374
 Gheorghe, Ion, 27, 38, 59, 94, 112,
 120, 136, 145, 152, 166, 198,
 202, 224, 327, 329, 389, 416,
 430, 444, 517, 559, 697, 779,
 849, 888, 913, 915, 921, 926,
 967, 983, 986, 1000, 1013, 1023,
 1073, 1091, 1097, 1124, 1154,
 1254, 1256, 1271, 1274, 1334,
 1336, 1430, 1433
 Gheorghe, Tudor, 119, 837, 885,
 1378
 Gheorghiadă, Gheorghe, 1220
 Gheorghisor, Ioan, 29, 524, 625,
 1318
 Gheorghiu, Manuela, 883, 950
 Gheorghiu, Mihai Dinu, 137, 225,
 622, 1026, 1207, 1208, 1307,
 1309
 Gheorghiu, Mihnea, 26, 47, 110,
 118, 206, 240, 246, 249, 261,
 280, 298, 375, 441, 445, 493,
 563, 568, 586, 666, 691, 718,
 843, 876, 1200, 1209, 1238,
 1264, 1293, 1308, 1328, 1408,
 1423, 1432, 1441
 Gheorghiu, Tașcu, 29, 471, 567, 735,
 754, 987, 1371
 Gheorghiu, Val, 76, 170, 431, 1262
 Gheorghiu, Virgil, 421
 Gheran, Niculae, 478, 1043
 Ghermanschi, Anatol, 55, 271, 341,
 766, 1068, 1289
 Gheție, Coriolan, 233, 493, 773,
 1315
 Gheza, Vida, 260, 298, 1339
 Ghibu, Onisifor, 79, 92, 259, 362,
 642, 956, 1106
 Ghica, Grigore, 1232

Ghica, Ion, 207, 722, 741, 995,
 1057, 1170, 1267, 1271, 1279,
 1318
 Ghica, Magdalena, 480, 1090, 1186,
 1417
 Ghica, Pantazi, 987
 Ghidirmic, Ovidiu, 59, 83, 199, 1432
 Ghidrigan, George, 1215, 1248,
 1317
 Ghilia, Alecu Ivan, 1057, 1076,
 1137, 1343
 Ghișe, Dumitru, 129, 204, 261, 298,
 666, 1200
 Ghițescu, Ludmila, 228, 764, 880,
 1421
 Ghițescu, Michela, 90
 Ghițulescu, Mircea, 231, 242, 491,
 894, 1319
 Ghițulescu, Zeno, 69, 117, 127,
 1010, 1135
 Ghiu, Bogdan, 329, 340, 703, 973
 Ghyka, Matila, 390
 Gide, André, 873
 Giedion Welcker, Carola, 183, 952
 Giedion, Carola, 183, 187, 208, 1165
 Ginsberg, Allen, 779, 818, 1220
 Giraudoux, Jean, 640
 Giurchescu, Lucian, 1149, 1288
 Giurea, Dan, 228, 764, 1421
 Giurescu, C., 15, 26, 64, 105, 246,
 814, 847, 910, 917, 961, 984,
 1055, 1062, 1196, 1244, 1272
 Giurescu, Dinu, 494
 Giurgiucă, Emil, 112
 Goci, Aureliu, 70, 207, 263, 331,
 453, 473, 955, 1118, 1178, 1218,
 1280, 1299
 Goethe, Johann Wolfgang, 362
 Goffin, Robert, 361
 Goga, Octavian, 25, 58, 136, 172,
 304, 382, 407, 417, 468, 498,
 567, 711, 729, 730, 748, 808,
 885, 913, 999, 1040, 1169, 1260,
 1359
 Gogh, Van, 784
 Goldiș, Vasile, 140, 892, 1174
 Goldmann, Lucien, 1247, 1259
 Goldoni, Carlo, 640
 Golescu, Dinicu, 574, 1083, 1120,
 1245
 Goll, Yvan, 479
 Göllner, Carol, 119, 642, 1113
 Gologan, Miruna, 524, 625
 Goma, Paul, 78, 1046, 1284
 Gombrowicz, Witold, 244, 505
 Gómez-Arcos, Augustin, 731
 Gorcea, Petre Mihai, 1048, 1065
 Gorki, Maxim, 570, 790, 1087, 1352
 Gorovei, Artur, 965, 1107
 Gorun, Irina, 1269, 1304
 Gorunescu, Valeriu, 1100
 Got, Petre, 23, 181, 244, 431, 489,
 520, 891, 980, 1087, 1116, 1167,
 1298, 1324, 1330, 1413, 1434
 Gracián, Baltasar, 496, 611, 77
 Gaur, Al., 355, 359, 375, 1038,
 1136, 1238, 1292
 Grămadă, Ilie, 1366
 Grămescu, H., 1245
 Grănescu, Adrian, 231
 Grecea, Ion, 105, 206, 547
 Grecu, Anton, 67, 397, 463, 543, 730
 Green, Julien, 499
 Gressmann, Uwe, 1171
 Grigoraș, Ana, 306, 403, 757
 Grigorescu, Dan, 13, 73, 88, 184,
 209, 216, 256, 302, 409, 429,
 552, 574, 610, 617, 1005, 1071,
 1121, 1137, 1184, 1242
 Grigorescu, Ioan, 26, 318, 319, 443,
 468, 477, 523, 525, 534, 538,
 623, 698, 888, 931, 961, 1083,
 1310, 1386, 1390
 Grigorescu, Irina, 555

Grigorescu, Nicolae, 1237
 Grigorescu, Octav, 185, 260
 Grigorescu-Bacovia, Agatha, 977,
 1157
 Grigorie, Toma, 1433
 Grigoriu, Florin, 1171
 Grigoriu, Paul, 1054
 Grigurcu, Gheorghe, 24, 38, 48, 56,
 62, 95, 99, 104, 146, 222, 254,
 268, 297, 302, 315, 359, 461,
 493, 515, 612, 623, 649, 722,
 737, 760, 774, 800, 891, 907,
 951, 1000, 1017, 1018, 1078,
 1096, 1099, 1116, 1191, 1214,
 1219, 1228, 1229, 1238, 1293,
 1315, 1334, 1335, 1450, 1451
 Grigurcu, Gheorghe, 38, 1293
 Grillparzer, Franz, 1219
 Grimsson, Stefen Hordur, 364
 Groșan, Ioan, 224, 231, 353, 492,
 772, 1417, 1430
 Groza, Petru, 381
 Grozdan, Dorian, 1355
 Gruia, Bazil, 34, 187, 245, 448, 575,
 828, 884, 896, 915, 962, 1042,
 1044, 1241, 1440
 Gruia, Călin, 100, 105, 206
 Gruia, Lucian, 991
 Grunea, Vasile, 187, 208, 317, 325,
 532, 591, 828, 1192, 1344
 Guarnieri, Silvio, 1341
 Guga, Romulus, 125, 325, 385, 671,
 709, 877, 921, 1442
 Guga, Silviu, 353
 Guillen, Claudio, 1184
 Guillen, Jorge, 233
 Guillen, Nicola, 7
 Guillevic, Eugene, 245
 Gurchianu, Aurel, 77, 111, 245, 253,
 364, 498, 635, 705, 741, 785,
 860, 900, 962, 1008, 1039, 1207,

1210, 1217, 1299, 1324, 1330,
 1335, 1411, 1441, 1450
 Guțan, Ilie, 119, 120, 644, 794,
 1012, 1112, 1330, 1447
 Guy Marica, Viorica, 115, 244, 784
 György, Belia, 748
 György, Gaál, 231
 György, Janoshazy, 398, 1150
 György, Kovács, 1370
 György, Mandics, 308
 György, Méhes, 640
 Gyula, Csehi, 896
 Gyurcsik, Margareta, 140

H

Ha, Kim Chi, 785
 Hadji Culea, Cristian, 96
 Haesaert, Walter, 1159
 Hagi, Grigore, 56, 67, 80, 96, 105,
 149, 181, 198, 220, 278, 302,
 314, 335, 340, 389, 420, 464,
 520, 543, 564, 573, 697, 758,
 817, 851, 865, 913, 915, 927,
 960, 968, 988, 1033, 1049, 1064,
 1082, 1129, 1137, 1149, 1167,
 1184, 1203, 1270, 1288, 1305,
 1370, 1390
 Hailey, Arthur, 115
 Hajdu, Etienne, 247
 Hamzea, Adrian, 73, 1422
 Han, Oscar, 229
 Hangiu, I., 1112
 Hanță, Al., 130, 407, 440, 455, 496,
 530, 532, 722, 725, 760, 811,
 964, 1012, 1093, 1231
 Harasimowicz, Irena, 747, 1238
 Harasymowicz, Jerzy, 870
 Haret, Spiru, 97, 233, 261, 339, 852,
 1011, 1374, 1405, 1432
 Haris, Petros, 1322
 Hartușche, Nicolae, 737
 Hasdeu, B.P., 1405

Haș, M., 341, 765, 929, 1095
 Hașim, Ahmet, 808
 Hatman, Daniil, 1090, 1417
 Hatmanu, Dan, 136, 165, 714, 811, 1370
 Hațeganu, Ioan, 344
 Haulot, Arthur, 1359
 Hauser, Arnold, 8, 83, 827, 1150
 Hălăucescu, Iulia, 1263
 Hăulică, Dan, 110, 239, 261, 298, 778, 1150, 1434, 1440
 Hăulică, Michael, 225
 Hârlav, Constantin, 231, 617, 1417, 1431
 Hecht, Ben, 1109
 Heidegger, Martin, 718, 894
 Heine, H., 484
 Heinrich, Alfred, 270
 Heitel, Radu, 952
 Helbo, André, 1176, 1430
 Heliade-Rădulescu, Ion, 19, 207, 279, 440, 729, 823, 1201, 1202, 1238, 1239, 1245, 1267, 1269, 1286
 Hemingway, Ernest, 895, 1068
 Henry, Michel, 1345
 Herbert, Zbigniew, 870
 Herbst, Lothar, 984
 Herivan, Mircea, 753, 991, 1069
 Hernández, Miguel, 917
 Herseni, Traian, 104, 155, 233, 1214, 1350
 Hetzler, Florence, 811, 1119, 1165
 Heyser, Christian, 764
 Hill, Pati, 828, 843
 Himmel, Hellmuth, 1091
 Hinoveanu, Ilarie, 107, 235, 494, 778, 893, 1100, 1250
 Hiroshi, Osada, 421
 Hjertenaes Andersen, Astrid, 134
 Hobana, Ion, 206, 240, 525, 538, 637, 753, 1150, 1180, 1188, 1240, 1321, 1378, 1404, 1422, 1436
 Hodjak, Franz, 642, 1016, 1449
 Hodoș, Alexandru, 304
 Hoffmann, Ernst Theodor Amadeus, 455
 Hogarth, William, 398
 Hogaș, Calistrat, 719, 1003, 1026, 1058, 1091, 1263
 Hoisie, Silviu, 29, 186, 1307
 Holban, Anton, 261, 646, 719, 1180, 1218, 1259
 Holban, Theodor, 101, 125, 797
 Holub, Miroslav, 308
 Horasangian, Bedros, 870
 Horăscu, Lya Gabriela, 579
 Horea, Ion, 13, 112, 187, 303, 387, 389, 426, 472, 480, 489, 493, 496, 517, 521, 609, 620, 636, 646, 655, 669, 703, 711, 758, 799, 805, 831, 849, 957, 1039, 1069, 1116, 1121, 1189, 1251, 1264, 1294, 1374, 1452
 Horj, Viorel, 224, 991, 1000, 1099
 Horodincă, Georgeta, 815
 Horváth, Andor, 1435
 Hossu-Longin, V., 499
 Hotinceanu, Ovidiu, 138, 363, 520
 Hrib, Toader, 480, 1243
 Hristea, Theodor, 355, 1158
 Hristescu, Valter, 1171
 Hughes, Ted, 637, 991
 Hugo, Victor, 741
 Humpel, Emilia, 622
 Hurezean, Gabriela, 43, 233, 920, 1000
 Hurezeanu, Emil, 511, 1016
 Hurjui, Ion, 171, 579, 847
 Husar, Alexandru, 718, 844, 1262
 Huxley, Aldous, 157
 Huysmans, Joris Karl, 50

I

- Iacob, Caius, 339
 Iacob, Xenofon, 234
 Iacuban, Mircea Radu, 60, 101, 118,
 140, 164, 366, 411, 442, 443,
 448, 477, 504, 640, 746, 817,
 845, 864, 918, 1060, 1109, 1127,
 1196, 1222, 1280, 1301, 1370
 Iacobitz, Alina, 74, 1162, 1399
 Iacoș, Ion, 956
 Ianchelevici, Idel, 1170
 Iancovici, Gheorghe, 77, 241, 784,
 1219
 Iancu, Avram, 125, 281, 312, 536,
 563, 632, 656, 819, 878, 1016,
 1040, 1114
 Iancu, Traian, 31, 54, 56, 66, 187,
 227, 242, 249, 268, 423, 567,
 728, 864, 899, 973, 1184, 1190,
 1342, 1404, 1441
 Ianculescu, Dinu, 49, 245, 256, 278,
 535, 1095, 1180, 1348, 1350
 Ianoși, Ion, 16, 25, 129, 320, 394,
 465, 525, 538, 578, 589, 657,
 700, 841, 848, 881, 916, 958,
 982, 1166, 1293, 1391, 1422
 Iarin, George, 817, 868, 1389
 Iaru, Florin, 1204
 Ibarruri, Dolores, 27
 Ibrăileanu, Garabet, 149, 151, 176,
 272, 282, 288, 293, 303, 372,
 375, 383, 420, 428, 712, 761,
 823, 907, 999, 1032, 1044, 1055,
 1058, 1095, 1116, 1157, 1423
 Ibsen, Henric, 1105
 Ichim, Florica, 1011
 Ieronim, Ioana, 42, 145, 543, 696
 Ierunca, Virgil, 31, 65, 605
 Igiroșanu, I., 1173, 1219
 Igiroșianu, I., 860
 Igna, Vasile, 134, 182, 187, 263,
 278, 327, 329, 362, 371, 638,
 898, 1115, 1137, 1262
 Ileasă, Vasile, 408, 1004
 Ilfoveanu, Sorin, 649
 Ilica, Carolina, 58, 96, 837, 883,
 1000, 1379
 Iliescu, Adriana, 287, 300, 447,
 1010, 1112, 1307
 Iliescu, Constanța, 606
 Iliescu, Dem., 1136
 Iliescu, Ion, 390, 504, 664, 688, 698,
 963
 Iliescu, Nicolae, 1204
 Iliescu, Octavian, 1349
 Iliescu, Tiberiu, 148
 Iliescu-Călinești, Gh., 617
 Ilin, Stancu, 1051, 1161
 Ilisei, Grigore, 37, 164, 195, 212,
 288, 535, 753, 946, 1163, 1345,
 1429
 Iliu, Victor, 818
 Ilovici, Mihai, 1092
 Imre, Horvath, 104, 530, 569, 1000,
 1213, 1239, 1247, 1254, 1293,
 1378, 1410, 1440
 Indrieș, Alexandra, 68, 308, 329,
 363, 434, 555, 972, 1099, 1310
 Ioachim, Paul, 239, 1173, 1327
 Ioana, Nicolae, 56, 80, 110, 148,
 289, 350, 371, 431, 500, 760, 893
 Ioanid, Ștefan, 334, 564, 1064, 1164,
 1390, 1394, 1404
 Ion, Dumitru M., 68, 95, 182, 1071,
 1090, 1252, 1279, 1325, 1438
 Ionescu de la Brad, Ion, 207
 Ionescu Quintus, Mircea, 1071
 Ionescu, Andrei, 225, 240, 250, 479,
 1077, 1099, 1389
 Ionescu, Cornel Mihai, 67, 352, 496,
 1224
 Ionescu, Eugen, 62, 104, 1280
 Ionescu, Gelu, 101, 114, 362, 500,
 637, 784, 897, 1008, 1106, 1136,
 1241, 1280, 1322, 1378, 1415,
 1439

Ionescu, I., 257, 388, 653, 1059
 Ionescu, Lidia, 390, 433, 895
 Ionescu, Nelu, 415, 435, 892, 927,
 1155, 1173, 1355, 1377
 Ionescu, Vasile, 367, 505, 553, 597,
 1444
 Ionescu-Gion, G., 359
 Ioniță, Ion, 664, 667, 1122
 Ioniță, Marin, 227, 764, 1202
 Iordache, Claudiu, 91, 317, 573,
 1342
 Iordan, Iorgu, 64, 282, 287, 356,
 375, 387, 455, 729, 817, 853,
 1163, 1238, 1240, 1261, 1292,
 1301, 1307, 1365, 1372, 1439,
 1451
 Iorga, Nicolae, 26, 30, 56, 80, 136,
 139, 188, 229, 238, 253, 255,
 274, 275, 290, 319, 383, 411,
 419, 429, 463, 560, 594, 631,
 747, 886, 965, 980, 989, 1026,
 1031, 1032, 1044, 1045, 1046,
 1049, 1053, 1056, 1058, 1059,
 1072, 1074, 1088, 1091, 1093,
 1157, 1174, 1202, 1229, 1235,
 1240, 1242, 1279, 1282, 1294,
 1296, 1297, 1314, 1318, 1348,
 1354, 1405, 1411
 Iorga, Nicolae, 886
 Iorga, Traian, 946, 1031, 1180,
 1245, 1367
 Iorgulescu, Mircea, 32, 41, 56, 67,
 71, 82, 83, 85, 96, 99, 102, 132,
 149, 156, 158, 182, 199, 221,
 231, 252, 263, 273, 297, 316,
 323, 338, 351, 381, 399, 403,
 420, 425, 442, 447, 490, 492,
 520, 531, 543, 550, 565, 575,
 590, 596, 621, 697, 721, 730,
 734, 741, 749, 758, 798, 807,
 815, 818, 824, 827, 837, 838,
 841, 851, 869, 875, 891, 919,
 922, 924, 950, 961, 972, 998,
 1000, 1026, 1058, 1069, 1077,
 1176, 1192, 1207, 1240, 1279,
 1295, 1334, 1342, 1354, 1361,
 1379, 1383, 1403, 1412, 1415,
 1425, 1433, 1447
 Iosif, Mira, 640, 901, 1109, 1222,
 1442
 Iosifescu, Silvian, 18, 118, 296, 407,
 808, 880, 1053, 1158, 1184,
 1309, 1379
 Ipătescu, Ana, 585, 715, 961
 Irimescu, Ion, 196, 247
 Irimescu, N., 25, 60, 76, 90, 139,
 213, 269, 328, 388, 411, 432,
 455, 478, 535, 554, 578, 603,
 687, 735, 813, 830, 864, 879,
 919, 945, 965, 1030, 1045, 1061,
 1076, 1119, 1163, 1196, 1243,
 1263, 1347, 1385
 Irimia, D., 270, 711, 1264, 1415
 Irimie, Cornel, 119, 247, 839, 1445
 Irimie, Negoită, 85, 187, 208, 325,
 404, 668
 Irimie-Fota, Rodica, 1110
 Irving, Washington, 860
 Isac, Adrian, 31, 154, 395, 452, 762,
 852
 Isac, Carol, 55, 145, 212, 410, 435,
 478, 535, 553, 734, 846, 942,
 1074, 1252, 1326, 1382
 Isac, Emil, 135, 446, 589, 635, 645,
 690, 708, 830
 Isanos, Magda, 146, 199, 479, 1205
 Ispirescu, Petre, 100, 747
 Istrate, George, 112, 139, 387
 Istrate, Gheorghe, 22, 73, 222, 314,
 417, 578, 950, 1017, 1149
 Istrate, Ion, 115, 363, 638, 894,
 1107, 1219

Istrati, Ion, 59, 697, 706, 713, 1195,
1244, 1261, 1283, 1415
Istrati, Panait, 748, 1057, 1176,
1426, 1453
Istrati, Roman, 177, 220, 480, 1090,
1144, 1151, 1162, 1174, 1207
Itu, Ion, 341, 766, 1094, 1200, 1422
Iubu, Mihai, 324, 872, 920, 1054,
1076, 1132
Iuga, Gabriel, 67, 83, 1394
Iuga, Ion, 56, 104, 314, 326, 340,
417, 740, 817, 960, 1378, 1410
Iuga, Nora, 352, 1152
Iuteș, Gica, 100, 105, 206, 321
Ivanovici, Victor, 100, 117, 719
Ivasiuc, Alexandru, 8, 16, 17, 24, 34,
35, 56, 90, 109, 121, 178, 186,
211, 236, 262, 283, 300, 322,
343, 357, 381, 384, 397, 402,
419, 424, 430, 446, 451, 472,
481, 512, 530, 549, 569, 574,
604, 670, 698, 707, 710, 717,
746, 748, 770, 775, 780, 832,
914, 943, 972, 992, 1060, 1086,
1091, 1093, 1135, 1158, 1190,
1247, 1343, 1354, 1361, 1370,
1375, 1377, 1380, 1390, 1391,
1409, 1414, 1424, 1436, 1453
Ivașcu, George, 7, 13, 48, 83, 168,
178, 186, 211, 236, 269, 282,
290, 297, 346, 375, 428, 530,
533, 538, 589, 596, 745, 760,
766, 805, 873, 896, 959, 1085,
1257, 1280, 1355
Ivănescu, Alexandru, 133
Ivănescu, Cezar, 22, 56, 67, 81, 123,
128, 148, 164, 199, 222, 314,
329, 372, 418, 449, 716, 758,
849, 869, 885, 949, 967, 986,
998, 1059, 1108, 1145, 1284,
1298, 1335, 1385, 1386, 1396,
1402, 1410, 1449

Ivănescu, D., 89, 813, 878
Ivănescu, Mircea, 119, 247, 369,
417, 444, 492, 508, 569, 642,
795, 849, 903, 976, 1012, 1224,
1330, 1378, 1447
Ivireanu, Antim, 1165

J

Jakobson, Roman, 623
Jalea, Ion, 261, 298
János, Kovács, 1239, 1251
Jebeleanu, Al., 77, 479, 580, 668,
728, 891, 959, 1085, 1257, 1355
Jebeleanu, Eugen, 21, 37, 53, 64, 77,
86, 99, 110, 166, 172, 179, 187,
208, 232, 238, 311, 314, 343,
368, 389, 417, 447, 449, 455,
457, 461, 480, 490, 498, 521,
595, 617, 626, 645, 665, 672,
808, 821, 823, 849, 952, 986,
1006, 1034, 1059, 1198, 1216,
1265, 1292, 1304, 1324, 1328,
1368, 1379, 1392, 1405, 1435
Jebeleanu, Eugeniu, 37
Jelescu, Smaranda, 1440
Jenő, Kiss, 187, 728, 960, 973, 1010,
1157, 1411
Jerome, Jerome K., 797
Jianu, Iancu, 628
Jianu, Ionel, 183, 209, 284
Jianu, Nicolae, 245, 322, 1258
Jiménez, Juan Ramón, 1212
Jivkov, Todor, 1360
Johnson, Ben, 843
Joyce, James, 183, 413, 929
Jozsef, Franz, 980
József, Hornyák, 1344
József, Méliusz, 56, 701, 1175,
1328, 1379
Jung, C.G., 546
Jurist, Eduard, 206

K

Kalustian, L., 436, 532, 545, 607,
630, 767, 784, 823, 1003
Kant, Immanuel, 77, 372, 913, 1320,
1329
Kántor, Lajos, 157, 1435
Karácsony, Benő, 1009
Karamanlis, Constantin, 528
Karambi, Polixenia, 1322
Karnabatt, D., 1318
Karnoouh, Claude, 962
Károly, Sinka, 787
Kavafis, Constantin P., 1095
Kazakova, Rimma, 240
Kazantzakis, Nikos, 324, 330
Keller, Gottfried, 68
Keller, Hans Peter, 984
Kenéz, Ferenc, 30, 34, 41, 60
Kerim, Silvia, 26
Kernbach, Victor, 26, 105, 116, 206,
240
Kerndl, Rainer, 1327
Kershner, Brandon, 981
Kigalas, Matei, 138
Kinoshita, Junji, 228, 366
Kipling, Rudyard, 366
Király, István, 984
Kirițescu, Alexandru, 119, 1136,
1140, 1296, 1341, 1359
Kirițescu, Constantin, 62, 966, 1054
Kirsch, Sarah, 400, 530
Kiss, Iosif, 1193
Kittner, Alfred, 15, 371, 1343, 1385,
1432
Kogălniceanu, Mihail, 70, 78, 535,
730, 1053, 1267
Kojevnikov, Iuri Alexeevici, 412,
742, 748, 760, 780, 844
Kovaldji, Kiril, 632, 779, 1435
Kranidiotis, Nikos, 111, 1119, 1219
Kremnitz, Mite, 621, 622, 1244,
1272

Kristeva, Julia, 221, 1089, 1138

L

Labiche, Eugène, 119
Labiș, Nicolae, 44, 112, 166, 225,
314, 530, 554, 667, 715, 756,
1082, 1144, 1151, 1162, 1174,
1184, 1191, 1207, 1238, 1265,
1299, 1376, 1386, 1394, 1396,
1397, 1417, 1449
Ladea, Romul, 1355
Laforge, Jules, 1432
Lal, Romulus, 30, 34, 41, 60, 107,
227, 827
Lalescu, Traian, 777, 1174, 1180,
1348
Lang, Gustav, 1355
Lapedatu, Ion Al., 1381
Lardera, Berto, 209
Larian, Sonia, 807, 1059
Lasker, Else, 364
László, Király, 187, 924, 1435
Lateș, Gh., 553, 813, 1118
Laurențiu, Dan, 22, 56, 108, 164,
227, 329, 335, 416, 418, 448,
516, 617, 849, 851, 884, 949,
950, 987, 1033, 1047, 1125,
1167, 1268, 1303, 1356, 1369,
1391
Lazăr Cosma, Octavian, 468
Lazăr, Gheorghe, 358, 594
Lazăr, Ion, 81, 148, 278, 312, 394,
519, 721, 730, 738, 756, 965,
991, 1064, 1127, 1171
Lazăr, Petre Dan, 838, 1065, 1253
Lăncrănjan, Ion, 15, 17, 22, 47, 58,
73, 90, 154, 167, 273, 302, 511,
517, 521, 614, 616, 707, 749,
832, 885, 900, 916, 917, 927,
945, 959, 968, 1005, 1023, 1060,
1081, 1087, 1094, 1153, 1252,
1288, 1348, 1354, 1361

Lăzăreanu, Barbu, 196, 505, 596
 Le Clézio, J.M.G., 140
 Lee Masters, Edgar, 891
 Lefter, I. Bogdan, 67, 318
 Lefter, Ion Iancu, 69, 148, 262, 288, 1391
 Lenard, Andrei, 582, 1048, 1065, 1204, 1249
 Lenci, Leonid, 1296
 Leon, Aurel, 19, 37, 90, 170, 194, 478, 603, 963, 1366, 1416
 Leon, Maria Tereza, 54
 León, Rafael, 952
 Leonov, Leonid, 358
 Leonte, Liviu, 18, 36, 74, 90, 138, 161, 191, 194, 212, 270, 287, 327, 328, 409, 452, 478, 504, 534, 553, 596, 712, 752, 829, 863, 918, 964, 1030, 1073, 1118, 1144, 1162, 1195, 1207, 1261, 1298, 1346, 1382, 1415
 Leoveanu, Mihai, 60, 164, 307, 760, 1062, 1144, 1151, 1162, 1174, 1179, 1207, 1299
 Leoveanu, Mihail, 1184
 Lerian, Mircea, 281
 Lesnea, George, 19, 22, 39, 55, 75, 138, 165, 206, 228, 282, 288, 328, 377, 421, 535, 553, 688, 735, 753, 831, 864, 918, 975, 1031, 1144, 1179, 1190, 1263, 1299, 1342, 1347, 1378, 1413
 Leu, Corneliu, 550, 567, 575, 588, 827, 867, 877, 878, 959, 1011, 1127, 1317, 1365, 1394, 1405, 1447
 Leu, Paul, 830, 966
 Levitt, Saul, 366, 435, 505
 Levițchi, Leon D., 779
 Lewis, David, 187
 Liebhard, Franz, 974, 1328
 Liiceanu, Gabriel, 104, 140, 492, 991
 Lili, Marton, 547
 Lillin, Andrei A., 873, 1068, 1453
 Lincoln, Abraham, 1230
 Lipatti, Dinu, 499
 Lipovanu-Theodorescu, Ioana, 809
 Lipska, Ewa, 479
 Lituon, C.T., 1136
 Lituon, T., 856
 Liubimov, I., 247
 Livadă, Melania, 781
 Livescu, Cristian, 62, 212, 345, 363, 555, 753, 767, 965, 1006, 1095, 1144, 1162, 1170, 1177, 1263, 1423
 Livescu, Jean, 261, 298
 Loghin, Georgeta, 288, 1143, 1284
 Lombard, Alf, 288, 359
 London, Jack, 213, 389
 Loneanu, Corneliu Marcu, 789, 901, 1365, 1415, 1421
 Lorca, Federico Garcia, 37, 640, 917
 Lorințiu, Cleopatra, 47, 99, 245, 264, 340, 740, 760, 899, 949, 966, 991, 1051, 1090, 1152, 1171, 1186, 1207, 1208, 1317
 Loteanu, Emil, 1288
 Lotreanu, Ion, 12, 26, 58, 82, 140, 154, 172, 193, 196, 199, 225, 284, 290, 324, 329, 389, 407, 431, 450, 493, 536, 717, 736, 737, 739, 769, 783, 812, 864, 891, 920, 946, 984, 1026, 1031, 1042, 1062, 1098, 1120, 1162, 1164, 1180, 1193, 1196, 1258, 1264, 1285, 1301, 1318, 1385, 1416, 1433
 Lovinescu, Eugen, 15, 57, 62, 80, 82, 86, 89, 96, 110, 114, 126, 146, 165, 176, 193, 226, 254, 274, 298, 316, 447, 458, 550,

646, 806, 816, 823, 882, 886,
934, 980, 999, 1004, 1055, 1056,
1150, 1156, 1157, 1169, 1217,
1265, 1294, 1385, 1403, 1433
Lovinescu, Horia, 23, 167, 249, 281,
394, 468, 476, 491, 528, 786,
894, 916, 1180, 1221, 1326,
1358, 1365
Lovinescu, Monica, 65, 177, 581,
1031, 1300
Lowell, Robert, 1226
Loy, Mina, 184
Luca, Ion, 94, 411, 468, 482, 563,
568, 734, 1026, 1163
Lucaci, Constantin, 195, 817
Lucaciu, Ileana, 26, 920
Luchian, Ștefan, 816
Lucian, Ion, 1000
Ludemis, Menelaos, 37, 264, 1325
Lukács, György, 1212
Lundkvist, Arthur, 32, 330, 1034
Lungu, Ion, 188, 324, 551, 575,
1107, 1238, 1278
Lungu, Traian D., 1099, 1413
Lupșanu, Marin, 42, 220, 1049, 1389
Lupu, Horia, 33, 373, 532, 905, 1226
Lupu, Nicolae, 220, 239, 463, 837,
981, 1113
Luscalov, Petre, 101, 105, 206

M

Macaș, Mircea, 1185
Macedo, Helder, 575
Macedon, Alexandru, 336
Macedonski, Alexandru, 323, 521,
536, 893, 1058, 1102, 1279,
1314, 1318, 1378, 1425
Machejek, Wladyslaw, 1049
Macovei, Antoaneta, 410, 863, 1043,
1141, 1262
Macovescu, George, 127, 291, 322,
538, 583, 666, 823, 1071

Macovschi, Eugen, 1254
Madgearu, V., 1259
Magheru, Andrei, 355, 1165, 1230
Magheru, George, 1195
Magris, Claudio, 984
Maior, Liviu, 364, 497
Maior, Petru, 405, 1094
Maiorescu, Titu, 30, 76, 141, 144,
154, 173, 174, 176, 187, 215,
253, 263, 308, 382, 401, 406,
470, 512, 532, 619, 734, 799,
825, 853, 856, 860, 902, 980,
998, 1017, 1037, 1056, 1062,
1087, 1157, 1181, 1302, 1311,
1430, 1451
Maiorescu, Toma George, 12, 60,
323, 326, 551, 728, 745, 804,
825, 841, 857, 873, 913, 927,
1238, 1358
Maissen, Augustin, 54, 117
Maitec, Ovidiu, 650, 672, 735, 1149,
1307
Maksimović, Desanka, 802
Malamen, Iolanda, 471, 776, 1047,
1118, 1175, 1189
Malik, Keshev, 82
Malița, Mircea, 15, 23, 29, 49, 72,
104, 186, 192, 193, 219, 271,
339, 445, 493, 497, 569, 649,
735, 798, 981, 1000, 1105
Mallarmé, Stéphane, 555
Malraux, André, 128, 434, 554,
1304, 1347, 1348, 1357, 1435
Mancas, Mihaela, 519, 590
Mancas, Mircea, 74, 365, 432, 734,
980, 1011, 1024, 1060, 1194,
1293, 1366
Mandics, György, 1228, 1334, 1450
Manea, Norman, 57, 253, 286, 434,
827, 832, 917, 927, 1028, 1059,
1193
Manev, Evtim, 1325

- Manfanaris, Apostolos, 898
- Maniu, Adrian, 86, 110, 132, 238, 389, 461, 795, 1049, 1176, 1289, 1376
- Maniu, Nastasia, 33, 134, 551
- Mann, Heinrich, 81
- Mann, K., 136
- Mann, Thomas, 114, 175, 232, 353, 465, 873, 897, 993, 1320, 1136
- Manolescu, Dan, 77, 617, 1131
- Manolescu, Florin, 197, 310, 414, 480, 704, 726, 753, 824, 840, 856, 913, 926, 957, 1036, 1055, 1154, 1188, 1204, 1237, 1256, 1276, 1291, 1354
- Manolescu, Ion Sofia, 24, 83, 115, 199, 288, 350, 445, 696, 743, 800, 973, 1125, 1162, 1279, 1318, 1350
- Manolescu, Nicolae, 8, 32, 48, 49, 57, 70, 84, 99, 120, 133, 141, 155, 157, 172, 175, 179, 186, 193, 207, 230, 235, 236, 252, 261-263, 272, 283, 297, 303, 313, 323, 332, 346, 357, 361, 381, 391, 395, 424, 430, 439, 446, 450, 472, 491, 493, 518, 531, 549, 558, 574, 576, 590, 592, 629, 644, 705, 707, 717, 729, 748, 752, 772, 794, 805, 825, 826, 841, 859, 868, 872, 875, 887, 894, 915, 928, 961, 972, 980, 985, 991, 1004, 1018, 1023, 1026, 1038, 1051, 1058, 1064, 1070, 1087, 1095, 1105, 1136, 1148, 1191, 1212, 1216, 1240, 1258, 1279, 1295, 1313, 1321, 1343, 1357, 1375, 1380, 1383, 1395, 1409, 1412, 1414, 1433, 1437
- Manu, Emil, 22, 26, 31, 39, 62, 65, 91, 140, 166, 172, 215, 235, 259, 262, 271, 290, 302, 308, 309, 322, 330, 363, 390, 402, 407, 417, 425, 431, 450, 476, 489, 495, 500, 555, 577, 580, 581, 590, 605, 689, 712, 716, 753, 763, 814, 831, 847, 864, 880, 898, 910, 916, 920, 927, 944, 946, 966, 967, 978, 979, 985, 1046, 1062, 1077, 1120, 1146, 1164, 1178, 1180, 1196, 1211, 1217, 1245, 1253, 1264, 1271, 1285, 1298, 1301, 1342, 1348, 1357, 1367, 1378, 1385, 1398, 1400, 1411, 1416, 1438
- Marcea, Pompiliu, 31, 77, 81, 121, 196, 274, 440, 453, 465, 500, 517, 541, 548, 557, 578, 612, 651, 811, 826, 851, 883, 914, 1080, 1085, 1120, 1147, 1167, 1270, 1279, 1287, 1299, 1312, 1317, 1340, 1351, 1356, 1368, 1375, 1408, 1411, 1414
- Marchais, Georges, 468
- Marcoş, Ion, 189, 231, 304, 325, 405, 448, 498, 532, 553, 597, 617, 672, 749, 782, 887, 922, 929, 962, 1028, 1040, 1059, 1071, 1137, 1160, 1192, 1219, 1241, 1260, 1281, 1331, 1395, 1438
- Marcu, Emilian, 38, 42, 306, 425, 478, 480, 536, 714, 837, 847, 1045, 1171, 1208, 1307
- Marcu, Liana, 778, 1144, 1151, 1163, 1318
- Marcus, Manole, 345, 519, 696, 819
- Marcus, Solomon, 133, 218, 279, 295, 408, 480, 798, 828, 901, 1174, 1352
- Mardare, Gabriel, 101, 1307
- Mareş, Nicolae, 479, 785, 870, 959, 1027, 1091, 1108, 1441

- Mareş, Radu, 157, 285, 286, 325,
 406, 426, 489, 512, 551, 570,
 592, 594, 672, 756, 860, 930,
 1002, 1030, 1071, 1192
 Marga, Andrei, 231, 1091, 1212
 Marghiloman, Al., 1240
 Marian, B., 101, 104, 548, 579, 1264
 Marian, Simeon Florea, 138, 746,
 830
 Marika, Kocsis, 790
 Marin, Mircea, 43, 119, 528, 584
 Marinescu, Angela, 145, 203, 851,
 986, 1378, 1402, 1440
 Marinescu, Eugen, 95, 177, 293,
 313, 407, 541
 Marino, Adrian, 10, 26, 33, 121,
 183, 190, 209, 230, 260, 295,
 316, 343, 349, 370, 395, 405,
 426, 448, 592, 622, 687, 728,
 827, 880, 1027, 1042, 1053,
 1072, 1075, 1093, 1097, 1157,
 1159, 1176, 1184, 1193, 1200,
 1227, 1240, 1242, 1245, 1256,
 1264, 1280, 1305, 1309, 1310,
 1322, 1358, 1375, 1380, 1409,
 1411, 1417, 1424, 1430, 1432,
 1447
 Marino, Giambattista, 784, 920, 904
 Markovits, Rodion, 749
 Marlaux, André, 1253
 Marmont, Rolf Frieder, 1343
 Marot, Clément, 354
 Márquez, Gabriel García, 71, 240,
 396, 432, 893, 970, 1108
 Martin, Aurel, 7, 54, 135, 185, 297,
 538, 550, 580, 591, 635, 698,
 701, 800, 866, 911, 916, 918,
 1047, 1063, 1293, 1335, 1342,
 1374
 Martin, Mircea, 80, 85, 272, 392,
 402, 435, 635, 760, 1160, 1228,
 1278
 Martin, Roger, 207
 Martinescu, Pericle, 324, 1423
 Martinet, Andre, 623
 Martinovici, Iv., 589, 736, 1079,
 1324
 Martinov, Leonid, 1289
 Marx, Karl, 525, 683
 Masereel, Frans, 1005
 Massoff, Ioan, 110, 1279, 1315,
 1327, 1447
 Mašek, Victor Ernest, 881, 1032
 Matală, Dumitru, 837, 883, 930,
 1197, 1279
 Mateescu, Constantin, 1027, 1281,
 1344
 Mateescu, Nicolae, 156, 178, 193,
 336, 420, 442, 464, 543, 584,
 608, 620, 648, 696, 740, 817,
 851, 971, 1034, 1064, 1125,
 1147, 1170, 1183, 1202, 1270,
 1304, 1370, 1405
 Matei, Al., 1041, 1061
 Matevski, Mateja, 1209, 1325
 Maurer, Christian, 1112
 Maurois, Andre, 1045, 1107
 Mavrodin, Irina, 745, 1295
 Mavrodin, Radu, 862, 941, 1073
 Maxim Danciu, Ion, 231, 369, 1107,
 1327, 1445
 Maxim, Ion, 38, 91, 231, 290, 325,
 329, 369, 891, 906, 913, 981,
 1046, 1085, 1107, 1108, 1189,
 1229, 1278, 1293, 1327, 1328,
 1341, 1378, 1445
 Mazilescu, Virgil, 133, 303, 314,
 449, 746, 852, 1137, 1158, 1191
 Mazilu, Dan Horia, 816, 826, 859,
 915, 1092, 1093, 1107, 1117
 Mazilu, Teodor, 16, 74, 79, 94, 125,
 140, 145, 171, 174, 197, 207,
 217, 228, 272, 293, 311, 329,
 331, 392, 415, 436, 457, 471,

- 528, 530, 573, 588, 669, 695,
705, 728, 745, 800, 803, 832,
889, 890, 923, 959, 1037, 1038,
1068, 1086, 1100, 1109, 1125,
1133, 1156, 1173, 1189, 1209,
1238, 1256, 1277, 1292, 1314,
1340, 1355, 1377, 1393, 1395,
1410, 1448
- Măciucă, Constantin, 234, 246, 503,
787
- Măduță, Ilie, 336, 773, 1158, 1314,
1331, 1394, 1432
- Măicăneanu, Eugen, 238, 624, 777,
1100, 1214
- Mălăncioiu, Ileana, 304, 418, 490,
757, 849, 869, 988, 1021, 1033,
1147, 1190, 1269, 1317, 1380,
1389
- Mălin, Ioana, 916, 961, 1071, 1176,
1192, 1240, 1259, 1280, 1296,
1380, 1395
- Mălinescu, Vasile, 207, 272
- Mănescu, Manea, 664, 673, 1122,
1253
- Mănescu, Theodor, 118, 399, 815,
825, 900
- Mănoiu, Alice, 1209, 1424
- Mănuceanu, Vasile, 101, 105, 206,
547
- Mărășanu, N. Grigore, 1003, 1030,
1167
- Mărculescu, Adela, 535, 567
- Mărculescu, Sorin, 923, 972, 1014
- Mărgăianu, Maria, 263, 264, 501,
962
- Mărgărit, G., 1201
- Mărgineanu, Ion, 104, 125, 530, 532,
960, 962, 1016, 1085, 1157,
1258, 1346
- Mărgineanu, N., 136, 172, 190, 195,
265, 474, 479, 782
- Mândra, Vicu, 505, 559, 1109, 1326
- McArthur, Charles, 1109
- McGregor Hastie, Roy, 745, 844
- McLuhan, Marshall, 249
- Mecu, Nicolae, 762
- Mehedinți, Simion, 1294
- Meissner, Constantin, 622
- Melike Roman, Elike, 741
- Melike Roman, Erem, 1204
- Melinescu, Gabriela, 10, 68, 743,
1452
- Méliusz, József, 1436
- Melville, Herman, 57, 199, 214
- Menuhin, Yehudi, 255, 429
- Meslin, Michel, 429
- Messaroș, Matej, 565
- Meszesi, V., 749
- Metz, I., 987
- Miavoe, Soril, 1334
- Michael-Titus, C., 156
- Michaux, Henri, 758, 897, 1300
- Michinici, Toma, 419, 473, 686, 784
- Mickel, Karl, 400
- Miclău, Paul, 139, 491, 779, 1044
- Micle, Ștefan, 1430
- Micle, Veronica, 25, 59, 992, 1430
- Micu, Dumitru, 15, 17, 34, 54, 57,
73, 88, 99, 112, 130, 137, 160,
192, 211, 214, 260, 267, 283,
287, 297, 305, 326, 387, 409,
431, 440, 451, 453, 466, 477,
534, 552, 577, 595, 612, 685,
711, 732, 737, 788, 812, 823,
829, 832, 846, 847, 862, 878,
918, 919, 925, 931, 933, 943,
961, 963, 965, 982, 985, 1003,
1023, 1029, 1042, 1048, 1058,
1059, 1073, 1080, 1093, 1117,
1139, 1152, 1161, 1177, 1194,
1237, 1242, 1261, 1283, 1298,
1304, 1309, 1334, 1345, 1361,
1374, 1376, 1382, 1397, 1415

- Micu, Mircea, 68, 73, 82, 100, 114, 140, 154, 203, 221, 234, 238, 314, 322, 335, 421, 465, 475, 520, 565, 586, 689, 741, 838, 852, 870, 923, 966, 989, 1019, 1035, 1050, 1065, 1129, 1133, 1150, 1170, 1184, 1203, 1227, 1238, 1244, 1251, 1257, 1271, 1289, 1292, 1305, 1306, 1348, 1351, 1371, 1390, 1394, 1413, 1441, 1449
- Micu, Samuil, 354, 382, 754
- Mielcescu, Doru, 30, 259, 429, 522, 800, 910, 1053, 1232
- Mihadaș, Teohar, 187, 364, 498, 575, 671, 828, 849, 1104, 1320, 1355, 1395
- Mihai, Virgil, 115, 244, 245, 364, 492, 502, 784, 785, 898, 1008, 1108, 1212, 1219, 1213, 1321, 1324, 1417, 1440
- Mihalache, Marcel, 1269, 1304
- Mihalache, Marin, 115, 364, 464, 606
- Mihale, Aurel, 290, 570, 916, 1342, 1407
- Mihalik, Vojtech, 38, 802
- Mihăescu, Eugen, 42, 81, 96, 887, 971, 1047
- Mihăescu, Gib, 108, 330, 795, 985, 1271, 1314, 1396
- Mihăescu, Valentin F., 42, 66, 95, 178, 294, 463, 519, 695, 739, 817, 836, 867, 883, 949, 970, 991, 1032, 1063, 1124, 1148, 1181, 1248, 1269, 1303, 1370
- Mihăescu, Vasile, 164, 306, 381, 603, 740, 1077, 1179
- Mihăescu, Vintilă, 206
- Mihăiescu, Gib, 1175
- Mihăilă, G., 880, 1003, 1114
- Mihăilescu, C., 772, 869, 988, 1269
- Mihăilescu, Dan C., 231, 353
- Mihăilescu, Dan, 765, 1144, 1151, 1174, 1207
- Mihăilescu, Florin, 59, 82, 127, 327, 800, 866, 1017, 1116, 1149, 1451
- Mihăilescu, Profira, 43, 109, 294, 307, 696, 760, 1287, 1406
- Mihoc, Doina Felicia, 244, 156, 244, 472
- Mihu, Iulian, 345, 619, 696, 819
- Mihuț, Mariana, 492, 1183
- Miklós, Ápati, 400
- Milenković, Čedomir, 801
- Milenović, Čedomir, 569, 1452
- Milescu Spătarul, Nicolae, 1225
- Milescu, Nicolae, 826, 1225
- Milin, Živko, 801
- Mille, Constantin, 177, 471, 517
- Miller, Arthur, 640, 790
- Milos, Jon, 50, 742, 748, 758, 844, 1016
- Minatti, Ivan, 1304
- Mincu, Despina, 29, 272, 335, 1064, 1178, 1255
- Mincu, Marin, 25, 26, 39, 51, 59, 80, 99, 144, 222, 224, 226, 314, 340, 446, 450, 461, 480, 494, 760, 799, 923, 991, 1024, 1046, 1078, 1091, 1096, 1174, 1207, 1307, 1418
- Mincușescu, Mihai, 225, 478, 1186
- Minulescu, Ion, 32, 259, 262, 434, 795, 817, 917, 1251, 1314, 1376, 1434
- Mircea, Aristide, 797, 1413
- Mircea, Dumitru, 188, 358
- Mircea, Ion, 123, 222, 225, 231, 250, 314, 372, 417, 509, 646, 930, 976, 1108, 1114, 1225, 1330, 1378
- Mirjanić, Draga, 801, 1452

- Mirodan, Al., 125, 246, 366, 504,
 747, 788, 797, 1011, 1158, 1221,
 1288, 1314, 1385
 Mirska-Lasota, Halina, 290, 339
 Mirzaev, Abdula, 1325
 Mishima, Yukko, 289
 Misiuga, Al., 245, 785, 1441
 Mišković, Živa, 801
 Mitescu, Adriana, 856, 1370, 1412
 Mitharian, V., 119
 Mitroi, Florica, 446, 688, 720, 750,
 774, 851, 869, 875, 942, 1402,
 1436
 Mitru, Alexandru, 100, 105, 206,
 358, 535, 1029, 1076, 1099, 1239
 Miu-Lerca, Constantin, 172, 904
 Mocanu, I., 898, 977, 1039
 Mocanu, Nicolae, 222, 1440
 Mocanu, Titus, 184, 256, 1005
 Mocuța, Stefan, 650, 665, 666, 667,
 1386
 Modigliani, Amadeo, 1399
 Mohanu, Constantin, 475, 898
 Moisil, Grigore, 165
 Moisse, Charles, 1171
 Mokka, Irene, 1068, 1359
 Moldovan, Claudiu, 110, 235, 1002,
 1102
 Moldovan, Ioan, 60, 231, 232, 492
 Moldoveanu, Val. Iulian, 864
 Mollo, Franco, 909
 Molnar, Paul, 1193
 Moltke, Maximilian, 764
 Monciu-Sudinski, Alexandru, 36, 94,
 145, 174, 197, 217, 272, 308,
 311, 335, 392, 415, 436, 457,
 471, 499, 505, 583, 705, 728,
 950, 961, 1126, 1133, 1156,
 1355, 1377, 1393
 Montale, Eugenio, 107, 225, 260,
 885
 Montapanyane, Victor, 1091
 Moore, Henry, 183, 195, 233
 Morand, Paul, 183
 Moraru, Anton, 107, 905, 1002
 Moraru, Cornel, 29, 64, 78, 93, 145,
 174, 197, 216, 272, 292, 310,
 331, 341, 391, 410, 414, 436,
 457, 470, 512, 530, 546, 572,
 587, 668, 705, 728, 745, 765,
 800, 803, 840, 856, 912, 926,
 958, 977, 1022, 1036, 1055,
 1133, 1173, 1188, 1237, 1276,
 1340, 1377
 Moraru, Iustin, 785, 1131, 1248,
 1331
 Moraru, Mihai, 1003, 1131
 Moroșanu, George, 686, 879, 945
 Morpurgo-Tagliabue, Guido, 448
 Mortier, Roland, 1075, 1184
 Moruzzi, Al., 1149
 Motoc, Nicolae, 366, 421, 792,
 1011, 1443
 Motzan, Peter, 231, 1448
 Moțiu, Corneliu Stelian, 29, 98, 186
 Moțiu, Stelian, 98, 223, 991, 1091,
 1152, 1186
 Moțoc, Doru, 323, 338
 Mourot, Jean, 1214
 Mugur, Florin, 22, 56, 148, 156, 174,
 224, 254, 292, 314, 334, 363,
 404, 410, 489, 499, 511, 801,
 841, 849, 868, 928, 1049, 1172,
 1251, 1286, 1294, 1312, 1331,
 1383
 Muller Guttembrun, Adam, 15, 233
 Munćan, Ivo, 365, 527, 801, 1452
 Muntean, George, 68, 323, 841, 916,
 926, 981, 1039, 1191, 1370, 1412
 Munteanu, Aurel-Dragoș, 67, 79, 95,
 145, 197, 215, 315, 335, 417,
 420, 464, 517, 563, 582, 611,
 612, 696, 697, 923, 952, 967,

- 986, 987, 1049, 1151, 1171,
 1253, 1356, 1389
 Munteanu, Constantin, 241, 447,
 817, 992, 1423, 1439
 Munteanu, Cristian, 543, 1240,
 1405, 1442
 Munteanu, Francisc, 89, 101, 145,
 148, 345, 743, 992, 1157, 1318,
 1405, 1424
 Munteanu, George, 48, 133, 150,
 273, 297, 299, 394, 440, 466,
 580, 742, 883, 889, 989, 992,
 1032, 1105, 1211, 1215, 1315,
 1397, 1417
 Munteanu, Ion, 25, 708, 730, 1258
 Munteanu, Lelia, 740, 1144, 1151,
 1207
 Munteanu, Romul, 26, 63, 81, 83,
 174, 209, 259, 296, 304, 309,
 313, 341, 361, 382, 445, 508,
 552, 567, 635, 698, 728, 735,
 760, 768, 772, 773, 905, 916,
 959, 1180, 1200, 1293, 1428
 Munteanu, Valentin, 118, 1011,
 1057
 Munteanu, Virgil, 365, 505, 726,
 901, 1222, 1326, 1442
 Mureșan, Dumitru, 126, 374, 512,
 636, 647, 648, 798, 906, 1017,
 1115, 1227, 1334, 1450
 Mureșan, Mircea, 345, 481, 819,
 1090
 Mureșan, Ovidiu, 117, 231, 633,
 785, 1005, 1010, 1226
 Mureșan, Rusalín, 206, 989, 1388
 Mureșan, Viorel, 232, 492, 524, 625,
 1212, 1300, 1346, 1417
 Mureșanu, Ana, 132, 519, 1350
 Mureș(i)anu, Andrei, 60, 534, 764,
 1045, 1333
 Mureșeanu, Marcel, 554, 1071,
 1077, 1151
 Murgeanu, Ion, 67, 314, 528, 559,
 575, 740, 785, 950, 1040
 Murgu, Eftimie, 52, 555
 Muscalu, Florin, 929, 1117
 Mușat, Aura, 90, 171, 433, 753,
 1144
 Mușat, Vasile, 665, 666, 698
 Mușatescu, Tudor, 62, 966, 1031,
 1142, 1157, 1205, 1314
 Mușatescu, Vlad, 95, 125, 858,
 1191, 1227, 1258
 Mutașcu, Dan, 22, 26, 28, 30, 34, 38,
 41, 50, 54, 56, 62, 82, 91, 117,
 120, 125, 187, 214, 215, 224,
 290, 314, 329, 340, 343, 389,
 390, 431, 450, 464, 476, 493,
 509, 532, 536, 543, 581, 619,
 689, 701, 716, 721, 847, 864,
 891, 905, 920, 985, 1001, 1062,
 1091, 1096, 1120, 1164, 1196,
 1227, 1245, 1262, 1264, 1285,
 1291, 1311, 1318, 1324, 1348,
 1378, 1416
 Muthu, Mircea, 11, 51, 115, 232,
 244, 360, 382, 474, 500, 554,
 592, 617, 636, 771, 895, 1007,
 1098, 1105, 1218, 1225, 1375
- ## N
- Nabi Nayîr, Yaşar, 325, 808
 Nadin, Mihai, 32, 118, 233, 505,
 900, 916, 1010, 1044, 1222,
 1327, 1442
 Nagaj, Ondrej, 530
 Naghiu, Iosif, 23, 29, 477, 491, 706,
 1109, 1129, 1180, 1222, 1365
 Nagy, Ferdinand, 665
 Nagy, Imre, 989
 Naidin-Dimisianu, Georgeta, 308
 Nakamura, Kazuo, 1095
 Nania, Viorica, 309, 1264, 1433
 Naomo, Atsushi, 1280

- Naono, Atsushi, 743, 747, 760
 Napevski, Ghiore, 1325
 Narzulaiev, Normurad, 1253
 Nasta, Dan, 110, 398, 869, 901
 Nasta, Mihai, 222, 295, 296
 Nasta, Mihail, 368, 697
 Naṭagdorj, Daṣdorjiin, 838, 1323
 Naum, Gellu, 56, 62, 207, 389, 417, 471, 746, 821, 848, 1004, 1328
 Naum, Teodor, 617
 Navarra, Gouseppe, 322, 373, 797
 Nădejde, Sofia, 708, 753, 1044, 1295
 Năsturel, Udriște, 826, 1093
 Neacșu, Iulian, 41, 206, 1079, 1171
 Neagoe, Peter, 122, 208, 228, 242, 251
 Neagu, Fănuș, 9, 26, 40, 52, 105, 134, 167, 262, 300, 309, 314, 315, 319, 320, 324, 330, 380, 390, 425, 433, 451, 480, 495, 521, 523, 531, 559, 671, 697, 708, 725, 731, 743, 759, 769, 770, 773, 774, 782, 802, 818, 832, 840, 872, 876, 884, 889, 891, 893, 929, 938, 966, 981, 992, 1005, 1088, 1112, 1116, 1126, 1135, 1145, 1155, 1192, 1197, 1227, 1233, 1238, 1280, 1295, 1313, 1351, 1409, 1412, 1433, 1441
 Neamtzu, Ionel, 899, 915, 1178
 Neamțu, Leonida, 115, 187, 206, 286, 498, 547, 569, 781, 895, 1027
 Necatigil, Behcet, 741
 Nacula, Damian, 424, 610, 924, 1270, 1414, 1418, 1438
 Neculce, Ion, 866, 1411
 Nedelcea, Tudor, 238, 775, 1003
 Nedelcovici, Bujor, 82, 384, 614, 832, 858, 1158
 Nedelcovici, D., 1075
 Negoîtescu, Ion, 23, 25, 26, 57, 77, 82, 103, 127, 146, 196, 231, 252, 253, 362, 297, 316, 322, 374, 395, 445, 507, 515, 569, 644, 825, 861, 916, 989, 998, 1018, 1175, 1240, 1259, 1267, 1277, 1283, 1317, 1341, 1348, 1399, 1409, 1414, 1429, 1433, 1451
 Negovan, Valeria, 749, 1186, 1259
 Negri, Costache, 1083, 1141, 1145, 1423
 Negrici, Eugen, 96, 1418
 Negru, Radu, 186, 410, 1117, 1261
 Negruzzi, Costache, 8, 819, 831, 1026, 1062, 1109, 1079
 Negruzzi, Iacob, 831, 987
 Negulescu, Mihai, 7, 73, 206, 468, 1356, 1410
 Némethi Nagy, Elisabeta, 231
 Nemoianu, Virgil, 104, 264, 296, 1005, 1217
 Nenițescu, Ioan, 987
 Nersesian, Anaïs, 84, 711, 808, 1027, 1049
 Neruda, Pablo, 361, 479
 Nestor, Octavian, 553, 597, 1030
 Netea, Vasile, 160, 358, 837, 1061, 1200, 1405, 1411
 Nethercut, G., 953
 Neto, Agostinho, 761
 Nicoară, Mara, 220, 327, 441, 543, 906, 928, 973, 1349, 1367, 1370, 1412, 1429
 Nicoară, Nicolae, 565, 671, 929
 Nicodim, Ion, 631
 Nicolae, Dumitru, 71, 364, 1358
 Nicolae, Emil, 76, 138, 164, 306, 327, 412, 425, 432, 479, 688, 712, 817, 837, 879, 1044, 1077, 1144, 1195, 1262, 1382, 1398, 1416
 Nicolaescu, I., 225, 762, 1092, 1418

- Nicolaescu, Sergiu, 148, 481, 696, 888, 1064, 1243
- Nicolaiescu, Gheorghe, 638, 1418
- Nicolas, Henri, 910, 1145
- Niculescu, Ion, 182, 353, 418, 851
- Niculescu, Otilia, 227, 431, 432, 762, 924, 1177, 1378
- Niculescu, Tatiana, 111, 632, 880, 1005, 1435
- Niculescu, Vasile, 23, 31, 57, 110, 172, 181, 186, 198, 206, 208, 211, 228, 260, 262, 274, 297, 335, 339, 341, 359, 380, 423, 517, 524, 541, 607, 668, 701, 745, 849, 899, 959, 967, 1053, 1068, 1279, 1324, 1436
- Nicolski, Boris, 90
- Nicorovici, Vasile, 303, 413, 499, 553, 846, 1222
- Niculescu, Ionuț, 233, 246, 365, 504, 640, 790, 901, 1222, 1326
- Niculescu, Paul, 136, 339, 664, 673, 1122
- Nicuță, Dan T., 95, 148, 149, 797
- Nimigeanu, George, 124, 543, 1080, 1203, 1304, 1412
- Nisioiu, Dragoș, 412, 945, 1077, 1143, 1262
- Nisipeanu, Constantin, 851, 1100, 1350
- Nistea, Victor, 7, 69, 154, 364, 530, 1069, 1108, 1257, 1410
- Nistor, Corneliu, 434, 536, 1355, 1359, 1394
- Nistor, G., 122, 243, 646, 904, 1111, 1225, 1331
- Nistor, Petre, 898
- Nistor, Virgil, 501, 553, 636, 708, 733, 1218, 1321, 1438, 1447
- Nistorescu, Cornel, 48, 94, 393, 401, 442, 608, 947, 1124, 1186, 1394, 1404
- Niță, George, 107, 630, 778, 1099, 1318, 1433
- Nițescu, M., 127, 128, 138, 297, 799, 800, 1116, 1336, 1337
- Nițu, Valeriu, 325, 878, 1058
- Noica, Constantin, 24, 59, 183, 189, 215, 243, 259, 362, 406, 427, 449, 450, 451, 474, 499, 533, 551, 565, 594, 672, 709, 731, 750, 767, 782, 845, 847, 864, 903, 913, 989, 1229, 1323, 1350
- Nordau, Max, 69
- Novac, Constantin, 115, 358, 1322, 1443
- Novăceanu, Darie, 33, 69, 100, 132, 155, 196, 253, 403, 423, 445, 569, 668, 728, 805, 1174, 1279
- Novicov, Mihail, 880, 1053, 1075, 1184, 1278, 1412
- Nussbächer, Gernot, 975
- Nușfelean, Olimpiu, 324, 480, 638, 756, 860, 949, 1325, 1335

O

- Oancea, Nicolae, 721, 1389, 1422
- Oarcășu, Ion, 188, 405, 592, 593, 709, 733, 808, 917, 949, 1160, 1177, 1297
- Obradović, Dositej, 802
- Octavian, Tudor, 29, 32, 57, 83, 207, 462, 523, 596, 832, 910
- Odeanu, Anișoara, 610, 1157
- Odets, Clifford, 505
- Odobescu, Alexandru, 827, 953, 1087, 1258, 1271, 1369, 1438
- Oehler, Klaus, 1044
- Ojog-Brașoveanu, Rodica, 1321
- Olahus, Nicolaus, 736, 1113
- Olariu, Constantin, 973, 1379, 1407, 1410
- Olaru Nenati, Lucia, 306, 757, 1324
- Olaru, Alexandru, 1178, 1196

Olaru-Nenati, Lucia, 433, 1264
 Olteanu, Draga-Matei, 16, 101, 228, 673, 821
 Olteanu, Ioanichie, 127, 168, 354, 374, 497, 569, 644, 849, 1064, 1103, 1150, 1277, 1436
 Olteanu, Ion, 25, 233, 459, 740, 1178
 Olteanu, Lucia, 100, 105
 Olteanu, Tudor, 313, 695, 718
 Omescu, Corneliu, 55, 1175
 Onicescu, Octav, 853, 920, 1258, 1272
 Onu, Eugen, 250, 509, 645, 795, 1013, 1170, 1226, 1327, 1447
 Onul, Luca, 199, 213, 358, 949, 1192, 1206, 1417
 Oprea, Al., 90, 258, 297, 322, 397, 404, 555, 567, 577, 796, 881, 977, 1104, 1118, 1141, 1238, 1285, 1339
 Oprea, Alexandru, 1054
 Oprea, Nedelcu, 212
 Oprea, Nicolae, 127, 226, 231, 232, 731, 762, 906, 1018, 1092
 Oprea, Petre, 1180, 1252
 Oprea, Ștefan, 18, 75, 164, 169, 288, 415, 454, 477, 504, 753, 1140, 1144, 1220, 1252, 1366
 Opreanu, Sabin, 532, 688, 749, 1220, 1259
 Opreș, Tudor, 68, 223, 480, 1152, 1207, 1308, 1418
 Opriță, Mircea, 69, 105, 323, 334, 399, 489, 534, 551, 646, 832, 999, 1002, 1007, 1017, 1027, 1108, 1207, 1331
 Oproiu, Ecaterina, 55, 101, 196, 247, 309, 344, 355, 818, 1087, 1129, 1180, 1416
 Orășeanu, Andrei, 1324

Ornea, Z., 24, 48, 57, 129, 283, 531, 550, 596, 636, 799, 827, 1051, 1058, 1195, 1259, 1344, 1368, 1373, 1409
 Ortiz, Ramiro, 48
 Ostahie Cosmin, Corneliu, 306, 425, 837
 Ostahie, Corneliu, 30, 306, 425, 480, 837, 991, 1077
 Ostrovski, N., 361, 1442

P

Padilla, Herberto, 44
 Paklin, Nicolai, 1034, 1035
 Paleolog, V.G., 184, 209, 212
 Paleologu, Alexandru, 64, 125, 240, 292, 297, 311, 396, 528, 770, 808, 926, 1022, 1181, 1337, 1451
 Paler, Octavian, 27, 39, 49, 78, 87, 95, 104, 105, 157, 186, 223, 224, 234, 249, 267, 300, 330, 352, 405, 409, 416, 511, 649, 784, 804, 902, 1098, 1173, 1238, 1256, 1276, 1292, 1341, 1355, 1377, 1393
 Pamfil, Gabriel, 187, 264, 532, 591, 808, 962, 1238
 Panaghiotounis, Panos N., 329
 Panait, Marin, 119, 247, 367, 505, 641, 793, 1011, 1110, 1223, 1327, 1444
 Panaitescu, Dumitru D., 739, 1105, 1218
 Pană, Sașa, 403, 623, 870, 1004, 1328
 Pană-Dindelegan, Gabriela, 467
 Pancu-Iași, Octav, 100, 105, 140, 171, 206, 228
 Pandrea, Petre, 26, 62, 91, 195, 756, 1075, 1191, 1289, 1304
 Pann, Anton, 167, 631, 808, 827, 895, 1096, 1257
 Pantea, Aurel, 231, 492, 906, 999

Panu, G., 177, 511
 Papacostea, Șerban, 438
 Papadache, Fridei, 157
 Papadat-Bengescu, Hortensia, 59,
 77, 111, 207, 241, 261, 337, 345,
 376, 415, 604, 610, 746, 819,
 866, 985, 1026, 1159, 1175,
 1198, 1207, 1209, 1219, 1271,
 1287, 1293, 1339, 1350, 1355,
 1368, 1380, 1382, 1385, 1391,
 1395, 1396, 1400, 1434, 1451
 Papadima, Liviu, 223, 740, 1207
 Papadima, Ovidiu, 16, 18, 23, 26,
 30, 58, 141, 241, 407, 648, 738,
 792, 806, 880, 975, 1112, 1157,
 1293, 1342
 Papahagi, Marian, 121, 231, 493,
 731, 982, 991, 1418
 Papahagi, Tache, 815, 1045
 Papastate, C.D., 107, 238, 1279
 Papilian, Alexandru, 40, 65, 200,
 284, 338, 364, 425, 607, 618,
 731, 760, 782, 783, 829, 906,
 930, 968, 997, 1079, 1191
 Papilian, Victor, 795, 1049, 1106,
 1111, 1327
 Papiu Ilarian, Al., 78
 Papu, Edgar, 110, 130, 183, 222,
 256, 279, 989, 297, 307, 333,
 371, 512, 528, 617, 744, 778,
 854, 868, 909, 1052, 1174, 1272,
 1280, 1371, 1389, 1399, 1440,
 1451
 Paraschivescu, Constantin, 118, 505,
 640, 900, 901, 1221, 1442
 Paraschivescu, Miron Radu, 21, 103,
 174, 177, 230, 530, 756, 823,
 849, 1142, 1181, 1182, 1328,
 1392, 1435
 Pardău, Platon, 47, 56, 156, 178,
 263, 350, 385, 396, 401, 412,
 563, 567, 616, 618, 648, 820,
 832, 855, 858, 860, 874, 919,
 943, 968, 1057, 1079, 1090,
 1107, 1144, 1207, 1269, 1358,
 1361, 1375, 1405, 1436
 Parhon, Ion, 68, 104, 356, 1432
 Parsons, T., 136
 Parve, Ralf, 1436
 Pascadi, Ion, 360, 573, 765, 827,
 923, 979, 1107, 1183, 1245,
 1283, 1326
 Pascu, Al., 75, 171, 194, 269, 288,
 306, 388, 433, 454, 813, 878,
 1062, 1144, 1178, 1179, 1196,
 1262, 1416
 Pascu, Petre, 138, 362, 1325
 Pascu, Ștefan, 10, 119, 187, 289,
 339, 510, 667, 687 706, 773, 925,
 1110, 1254, 1338, 1386
 Pasolini, Pier Paolo, 290, 777
 Passar, Andrei, 1314
 Passuth, Krisztina, 1119
 Pastior, Oskar, 1324
 Patapievici, Horia, 842
 Patriche, Eugen, 79, 145, 272, 311,
 330
 Pavel, Teodor, 369, 642, 1332
 Pavelescu, Cincinat, 197, 213, 322,
 1055, 1168, 1190, 1218, 1258,
 1434
 Pavelescu, Mircea, 125
 Pavlović, Miodrag, 330, 1010, 1301,
 1304
 Pawlikowska Jasnorzewska, Maria,
 1150
 Păcurariu, Dumitru, 84, 453, 535,
 887, 1061, 1172, 1254, 1269,
 1416
 Păcurariu, Francisc, 262, 361, 465,
 548, 591, 652, 668, 694, 745,
 823, 832, 894, 908, 943, 968,
 1037, 1085, 1115, 1174, 1230,
 1318, 1331, 1362, 1409

- Păduraru, Constanța, 1152, 1390, 1417
- Păpușoi, Casia, 1049
- Pătrașcu, Horia, 67, 435, 583, 817, 857, 1068, 1238, 1292, 1377
- Pătrășcanu, Lucrețiu, 117, 128, 542, 1004, 1195, 1259
- Pătrășcanu-Weakis, Elena, 1004
- Păun, Octav, 956
- Păunescu, Adrian, 22, 26, 28, 38, 40, 53, 60, 61, 64, 65, 79, 97, 102, 112, 140, 141, 143, 149, 167, 197, 215, 235, 291, 299, 329, 333, 340, 343, 368, 389, 394, 402, 416, 457, 469, 528, 532, 541, 579, 584, 587, 667, 701, 757, 777, 801, 834, 849, 855, 862, 913, 921, 945, 948, 957, 967, 984, 986, 1022, 1032, 1050, 1054, 1062, 1079, 1084, 1108, 1124, 1146, 1149, 1166, 1182, 1198, 1228, 1241, 1247, 1256, 1292, 1340, 1390, 1391
- Pârvan, Vasile, 39, 48, 227, 301, 366
- Pârvu, Ștefan, 40, 43, 96, 334, 531, 884, 887, 1239
- Pecie, Ion, 231, 492, 772, 1212, 1430
- Pegli, Yolanda, 339
- Peianov, Ioan, 231, 270, 756
- Pelin, Mihai, 107, 235, 358, 425, 494, 520, 630, 694, 756, 892, 1101, 1247, 1302
- Pellea, Amza, 16, 98, 239, 991
- Peltz, I., 130, 1258, 1307
- Pendefunda, Liviu, 1390
- Perez, Hertha, 270, 455, 830, 1385
- Perian, Gheorghe, 231, 491, 997, 999
- Perović, Sreten, 1304
- Perse, Saint-John, 20, 202, 383, 764
- Pervain, Iosif, 382, 405
- Peter, Egyed, 231
- Petrașcu, Milița, 43, 184, 256, 299
- Petrescu, Camil, 26, 44, 47, 49, 59, 70, 71, 90, 92, 100, 108, 111, 166, 183, 197, 199, 224, 228, 232, 259, 280, 318, 359, 364, 432, 450, 456, 457, 459, 486, 497, 511, 536, 562, 598, 629, 646, 670, 694, 736, 763, 795, 819, 869, 873, 875, 898, 932, 966, 995, 1025, 1031, 1044, 1046, 1055, 1066, 1136, 1142, 1156, 1159, 1181, 1190, 1201, 1209, 1222, 1240, 1248, 1285, 1287, 1314, 1326, 1337, 1365, 1382, 1422, 1451, 1453
- Petrescu, Cezar, 112, 321, 581, 603, 734, 747, 780, 819, 1174, 1179, 1263, 1289, 1453
- Petrescu, Florin Mihai, 26, 171, 328, 555, 714, 753, 879, 966, 1190, 1264, 1416
- Petrescu, Ioana Em., 71, 232, 711, 1224
- Petrescu, Liviu, 113, 189, 241, 360, 553, 596, 617, 783, 894, 919, 1135, 1160, 1345, 1361, 1380, 1396, 1437
- Petrescu, Radu, 16, 38, 57, 90, 123, 858, 968, 1167, 1174, 1266, 1357
- Petri, Domnița, 224, 233, 306, 340, 403, 524, 625, 757, 949, 1000, 1051, 1152, 1186, 1208, 1300, 1308
- Petringenaru, Adrian, 205, 234, 625
- Petrișor, Marcel, 218, 219, 466, 801
- Petroveanu, Mihail, 73, 117, 254, 297, 726, 800, 1033, 1087, 1304, 1384
- Petrovici, Dușan, 71, 245, 314, 389, 434, 801, 1033, 1452
- Petru, P., 363, 784, 897

Peyfuss, Max Demeter, 746, 844
 Philippide, Alexandru, 21, 44, 77,
 83, 98, 99, 110, 112, 166, 174,
 222, 232, 282, 297, 322, 375,
 376, 389, 398, 480, 521, 569,
 627, 668, 725, 812, 827, 850,
 853, 866, 915, 927, 928, 953,
 966, 976, 1059, 1093, 1121,
 1200, 1244, 1258, 1318, 1332,
 1376
 Phoung, Hang, 638
 Picard, R., 1371
 Piccolomini, Eneas Silvius, 1226
 Pichois, Claude, 1416
 Picon, Gaëtan, 231, 348, 1219
 Pienescu, G., 1038, 1303
 Pillat, Dinu, 79, 124, 128, 244, 1412
 Pillat, Ion, 112, 120, 131, 229, 244,
 609, 711, 746, 817, 860, 949,
 953, 957, 1043, 1176, 1271, 1289
 Pillat, Monica, 501
 Pinte, Adrian, 891, 1417
 Pintescu, Alexandru, 55, 231, 1010,
 1193, 1220, 1413
 Pintilie, Tamara, 164, 879, 1307
 Pippidi, Dionisie M., 28, 724, 1369
 Pirandello, 874
 Piru, Alexandru, 23, 26, 52, 57, 58,
 63, 69, 83, 94, 99, 107, 132, 155,
 179, 196, 217, 219, 224, 225,
 235, 252, 260, 274, 290, 297,
 311, 316, 327, 346, 353, 357,
 360, 374, 395, 417, 418, 440,
 480, 495, 519, 557, 586, 610,
 622, 628, 647, 720, 734, 757,
 760, 766, 768, 771, 774, 775,
 782, 792, 803, 808, 824, 837,
 868, 884, 887, 907, 941, 949,
 960, 987, 1017, 1048, 1079,
 1097, 1148, 1157, 1167, 1182,
 1212, 1249, 1283, 1287, 1301,
 1328, 1338, 1349, 1368, 1376,
 1404
 Piru, Elena, 823, 1043
 Pisani, Timeleon, 483
 Pittiş, Florian, 492
 Pituţ, Gheorghe, 127, 222, 317, 442,
 986, 1018, 1019, 1149, 1171,
 1174, 1182, 1190, 1228, 1291,
 1356, 1389
 Piţa, Dan, 79, 696, 819, 1202, 1238,
 1252, 1350, 1408, 1432
 Plath, Sylvia, 637, 991
 Plavka, Andrej, 802
 Poantă, Petru, 113, 114, 120, 147,
 174, 231, 232, 242, 360, 362,
 499, 636, 783, 798, 837, 893,
 896, 905, 1008, 1016, 1055,
 1106, 1137, 1173, 1218, 1322,
 1392, 1395, 1415, 1433, 1438
 Podoabă, Virgil, 231, 232, 352, 492,
 997
 Poe, Edgar Allan, 860
 Poenaru, Emil, 71, 591, 671, 764,
 790, 1095, 1270
 Pogor, Vasile, 130
 Pogorilovschi, Ion, 146, 182, 185,
 213, 234, 248, 258, 284, 410,
 1416
 Poliakoff, Serge, 1325
 Ponge, Francis, 750, 809
 Pop, Augustin Z.N., 140, 989, 1065
 Pop, Augustin, 117, 231, 352, 492,
 906, 999, 1090, 1212
 Pop, Ion, 209, 231, 243, 352, 364,
 383, 432, 500, 710, 732, 750,
 772, 785, 809, 877, 897, 1007,
 1078, 1089, 1138, 1176, 1212,
 1219, 1248, 1277, 1280, 1321,
 1411, 1417, 1431, 1433, 1439
 Pop, Marcel, 91, 302, 308, 329, 397,
 413, 433, 499, 530, 555, 580,
 753, 927, 1053, 1190, 1293, 1355
 Pop, Marius, 977, 1024, 1055, 1156,
 1174, 1277, 1341

- Pop, Mihai, 817, 961, 1028, 1171, 1330, 1437
- Pop, Nicolae, 235, 358, 920
- Pop, Sânziana, 149, 314, 335, 420, 519, 541, 585, 757, 879, 950, 967, 1129, 1203, 1258, 1270, 1304, 1349, 1370, 1379, 1405
- Pop, Teodor, 354, 1213, 1432
- Popa, Atanasie, 122, 125, 407, 1121
- Popa, Constantin M., 108, 358, 496, 627, 775, 1002, 1101, 1215, 1270, 1271, 1318, 1434
- Popa, Constantin, 306, 425, 579, 837
- Popa, Dumitru Radu, 52, 258, 523, 655, 725, 811, 844, 909, 953, 1053, 1121, 1232, 1339, 1376
- Popa, Grigore, 184, 1111, 1229
- Popa, Ion Mihail, 55, 412, 711, 1045
- Popa, Marian, 26, 57, 62, 82, 155, 290, 297, 380, 470, 483, 727, 731, 741, 765, 824, 862, 871, 886, 891, 976, 1003, 1017, 1155, 1256, 1278, 1307, 1376, 1427
- Popa, Mircea, 52, 115, 136, 362, 474, 532, 635, 688, 783, 860, 892, 916, 1008, 1014, 1040, 1061, 1098, 1106, 1225, 1323, 1359, 1437
- Popa, Octavian, 91, 858, 1278
- Popa, Vasko, 330
- Popa, Victor Ion, 75, 246, 311, 388, 464, 481, 505, 559, 1064, 1270, 1326, 1453
- Popel, Corneliu, 26, 55, 74, 193, 307, 432, 688, 712, 734, 966
- Popescu Gopo, Ion, 345, 481, 665
- Popescu, Adela, 99, 209, 501, 725, 748
- Popescu, Adrian, 56, 83, 115, 145, 187, 208, 222, 225, 231, 243, 251, 314, 362, 368, 373, 417, 479, 480, 497, 507, 532, 543, 635, 782, 842, 849, 896, 930, 1008, 1031, 1115, 1137, 1215, 1216, 1280, 1288, 1320, 1439, 1449
- Popescu, Alexandru, 105, 225, 281
- Popescu, Benedict, 463
- Popescu, Dumitru Radu, 9, 40, 50, 64, 146, 188, 204, 209, 260, 299, 302, 317, 384, 419, 445, 491, 554, 560, 568, 581, 586, 592, 613, 650, 687, 728, 749, 756, 791, 799, 819, 832, 907, 916, 968, 986, 1038, 1074, 1081, 1084, 1126, 1129, 1133, 1135, 1147, 1155, 1173, 1190, 1211, 1215, 1247, 1271, 1273, 1278, 1295, 1302, 1308, 1328, 1334, 1337, 1363, 1392, 1414, 1423, 1430, 1433, 1449
- Popescu, Dumitru, 22, 537, 664, 673, 1122
- Popescu, Florentin, 303, 336, 480, 1344, 1410
- Popescu, Horea, 721, 1082
- Popescu, Radu, 168, 175, 245, 291, 468, 568, 606, 827, 1070, 1152, 1391, 1392, 1435
- Popescu, Ștefan, 31, 1090, 1100, 1415
- Popescu, Titu, 119, 248, 308, 370, 506, 643, 796, 841, 902, 1013, 1104, 1112, 1113, 1225, 1332, 1399, 1415, 1447
- Popescu-Puțuri, Ion, 587, 665, 956
- Popescu-Sireteanu, Ion, 327, 944, 1262, 1398
- Popișteanu, Cristian, 521, 910, 1344, 1348
- Popović, Nebojša, 801, 802, 1452
- Popović, Živa, 801, 1452
- Popovici, Alecu, 125, 366, 740, 1342, 1387

- Popovici, D., 155, 296, 316, 487,
580, 853, 883, 887, 1134
- Popovici, Doru, 364, 407, 501, 721
- Popovici, Titus, 90, 104, 148, 167,
345, 435, 482, 491, 519, 538,
547, 556, 581, 606, 656, 673,
696, 747, 761, 819, 826, 874,
1077, 1081, 1087, 1126, 1170,
1270, 1365, 1423
- Popovski, Ante, 1209, 1325
- Porter, Katherine Anne, 244
- Porumbacu, Veronica, 28, 100, 173,
206, 241, 266, 302, 341, 381,
426, 530, 649, 784, 814, 827,
879, 897, 928, 953, 1009, 1028,
1043, 1095, 1107, 1279, 1324,
1344, 1357, 1418, 1423, 1438
- Porumbescu, Ciprian, 28, 74, 97,
299, 1009
- Postelnicu, Ioana, 130, 419, 544,
864, 1178
- Postolache, Ion Larian, 588, 1287
- Potop, Vasile, 665
- Potra, Florian, 26, 215, 381, 414,
617, 640, 650, 787, 1221
- Poulet, Georges, 868, 1007
- Pound, Ezra, 183, 507, 647, 885,
1000, 1128
- Povoleaiev, Valeri, 1130
- Prat, Valbuena, 276
- Precup, I., 113, 830
- Preda, Marin, 15, 17, 22, 40, 46, 56,
90, 100, 109, 149, 166, 175, 179,
191, 236, 241, 294, 307, 309,
337, 343, 349, 384, 419, 465,
471, 521, 538, 541, 546, 561,
581, 590, 598, 616, 619, 630,
642, 648, 651, 670, 695, 716,
725, 743, 747, 749, 754, 755,
761, 803, 818, 820, 826, 832,
844, 863, 867, 874, 878, 882,
888, 889, 916, 943, 950, 955,
960, 968, 995, 1005, 1025, 1038,
1058, 1060, 1077, 1081, 1094,
1126, 1136, 1147, 1157, 1194,
1211, 1126, 1246, 1256, 1263,
1265, 1304, 1353, 1357, 1371,
1396, 1404, 1418, 1423, 1452
- Prelipceanu, Nicolae, 18, 33, 51, 72,
86, 99, 140, 148, 156, 182, 187,
243, 284, 325, 326, 345, 352,
382, 405, 502, 509, 554, 576,
672, 697, 731, 756, 798, 842,
860, 874, 924, 930, 969, 981,
1159, 1176, 1177, 1193, 1238,
1241, 1259, 1260, 1344, 1350,
1359, 1380, 1411, 1417
- Prevelakis, Pandelis, 1322
- Pricop, Constantin, 352, 491, 623,
1158, 1429
- Proca, Ioana, 77, 397, 425, 1183
- Proust, Marcel, 260, 309, 496, 719,
771, 972, 996, 997, 1134, 1156,
1158, 1219, 1257, 1285, 1321,
1368, 1383
- Puccini, Dario, 1328
- Puha, Ion, 60, 412, 714
- Puiu, Enache, 59, 792, 1014, 1131
- Purcaru, Ilie, 234, 436, 448, 457,
628, 756, 1154, 1181, 1318, 1384
- Puslojić, Adam, 1010, 1301
- Pușcariu, Sextil, 517, 853, 896, 1375
- Q**
- Quasimodo, Salvatore, 353, 758
- Queneau, Raymond, 9, 185, 256,
364, 1300
- Quinh, Xuan, 638
- Qvil, Tania, 403
- R**
- Rachici, Dim., 220, 400, 402, 416,
471, 517, 519, 530, 734, 828,
870, 980, 1247, 1407

- Racoviță, Mihail, 1165
 Radin, Ioan, 232, 308, 1059, 1115, 1200, 1213, 1344, 1431
 Rado, Petre, 381, 397
 Radoev, Ivan, 640
 Rados, Andreas, 37, 329, 338, 814
 Radoslovescu, Mihai, 1350
 Radu-Maria, Constantin, 119, 505, 1011, 1222
 Ragon, Michel, 183
 Rahmi, Bedri, 741, 1204
 Rahoveanu, Ion, 187, 647, 837, 876, 1112, 1176
 Raicov, Svetomir, 801, 1278, 1452
 Raicu, Alexandru, 115, 315, 335, 973, 983, 1035, 1174, 1189, 1238, 1278, 1342, 1356, 1368, 1394
 Raicu, Lucian, 70, 133, 148, 207, 292, 297, 303, 403, 430, 447, 458, 473, 546, 550, 572, 575, 686, 695, 707, 749, 753, 841, 842, 875, 883, 929, 981, 982, 997, 1071, 1078, 1095, 1099, 1136, 1160, 1175, 1190, 1212, 1255, 1258, 1344, 1384, 1388, 1394, 1412, 1433
 Ralea, Mihai, 176, 273, 282, 287, 375, 455, 460, 472, 501, 508, 514, 532, 534, 545, 567, 622, 647, 712, 773, 878, 957, 1023, 1024, 1116, 1250
 Ralea, Mihail, 62, 853, 1019, 1100, 1259
 Ralin, Radoi, 400
 Rareș, Petru, 167, 281, 494, 695
 Rastier, Francois, 1307
 Ratz, Atilla, 740
 Rațiu, Gabriel, 962, 1192, 1193
 Rațiu, Iuliu, 100, 101, 105, 206, 547
 Rațiu, Virgil M., 245, 949, 1324
 Ravillous, J., 818
 Raymond, Marcel, 402
 Raymont, Ladislav, 755
 Răchițeanu, Teofil, 33, 317, 1108
 Răducanu, Johnny, 1285
 Rădulescu, Dem, 1270, 1449
 Rădulescu, Georgeta, 76, 144, 154, 734, 1181
 Rădulescu, Nicolae N., 847, 1150, 1180
 Rădulescu-Motru, C., 1033
 Rău, Aurel, 9, 96, 111, 211, 213, 229, 241, 244, 266, 287, 290, 352, 358, 361, 371, 501, 623, 632, 648, 705, 771, 779, 792, 849, 895, 1006, 1019, 1064, 1106, 1150, 1189, 1195, 1213, 1220, 1237, 1239, 1245, 1258, 1308, 1322, 1409, 1440
 Răutu, Leonte, 129, 664, 1122
 Râpeanu, Sanda, 467, 966, 1031, 1047, 1072, 1279, 1296, 1354, 1359
 Râpeanu, Valeriu, 23, 26, 36, 57, 61, 94, 102, 117, 132, 206, 234, 252, 290, 297, 299, 401, 445, 463, 494, 544, 577, 613, 630, 706, 757, 767, 795, 916, 1045, 1047, 1058, 1059, 1072, 1088, 1116, 1140, 1153, 1181, 1239, 1296, 1297, 1341, 1342, 1354, 1359, 1366, 1405, 1411, 1435, 1443
 Read, Herbert, 183, 187
 Rebengiuc, Victor, 492, 1183
 Rebreanu, Dan, 188, 246, 286, 311, 533, 756, 930, 950, 1027, 1137, 1344
 Rebreanu, Liviu, 59, 108, 112, 197, 244, 278, 303, 324, 345, 399, 456, 474, 560, 598, 629, 653, 709, 795, 819, 820, 998, 1135, 1147, 1152, 1155, 1156, 1164, 1175, 1180, 1205, 1222, 1287,

1295, 1318, 1346, 1377, 1382,
 1396, 1397, 1447, 1453
 Rebreanu, Vasile, 86, 135, 137, 157,
 190, 213, 265, 286, 305, 310,
 324, 361, 400, 473, 477, 498,
 559, 594, 653, 672, 709, 732,
 829, 842, 900, 927, 949, 976,
 1014, 1071, 1073, 1160, 1177,
 1211, 1218, 1241, 1260, 1282,
 1340, 1440
 Redlow, Simelia, 205, 1391
 Regman, Cornel, 26, 62, 81, 97, 100,
 110, 124, 127, 253, 297, 311,
 316, 330, 338, 391, 396, 497,
 514, 547, 649, 727, 827, 864,
 907, 918, 981, 1012, 1017, 1018,
 1036, 1043, 1046, 1067, 1070,
 1097, 1101, 1115, 1119, 1229,
 1277, 1303, 1320, 1336, 1409,
 1431, 1451
 Rehak, Ivan, 797
 Reinhardt, Max, 1103
 Remak, Henry H., 1185
 Remarque, Erich Maria, 271, 829
 Rendis, Dimos, 623
 Rendjov, Mihail, 1209
 Rendžov, Mihail, 1325
 Retamar, Roberto Fernandez, 44
 Riazanova, Alla, 1253
 Ricardou, Jean, 834
 Richard, Jean-Pierre, 150, 636, 868
 Richard, Paul, 251
 Richepin, Jean, 1335
 Ricinski, Franciska, 785, 1179
 Ridder, Gerard, 760
 Rilke, Rainer Maria, 68, 185, 232,
 256
 Ristat, Jean, 243
 Ritsos, Iannis, 785
 Rivera, Raul, 7
 Robbe-Grillet, Alain, 834
 Robert Foster, Jeanne, 185
 Robescu, Marius, 43, 56, 89, 96,
 182, 200, 220, 278, 314, 335,
 397, 420, 519, 543, 563, 584,
 610, 696, 721, 817, 851, 869,
 883, 900, 1046, 1127, 1137,
 1149, 1183, 1190, 1269, 1288,
 1304, 1325, 1389, 1405
 Rochefoucauld, La, 300
 Rodica, Culianu, 1108
 Rodion, Markovits, 569
 Roh, Franz, 183
 Rojdestvenski, Robert, 1284, 1289
 Roll, Ștefan, 777, 1004, 1042
 Rolland, Romain, 1219
 Romain, Jules, 207
 Roman, Ileana, 33, 387, 536
 Roman, Radu Anton, 42, 303, 441,
 560, 740, 757, 837, 1035, 1202,
 1350
 Roman, Toma, 1131, 1136, 1260,
 1357
 Romanescu, Ioanid, 20, 38, 104,
 164, 194, 288, 338, 388, 454,
 482, 502, 535, 688, 887, 920,
 946, 976, 1045, 1378
 Romașcanu, Alexandru, 219, 972,
 1080, 1167
 Romoșan, Petru, 85, 86, 187, 324,
 591, 592, 916, 1040, 1160, 1192,
 1345, 1412
 Rosetti, Alexandru, 26, 145, 294,
 756, 1146, 1165, 1250, 1258,
 1292, 1296, 1301, 1357, 1417
 Rosetti, C., 831
 Rosetti, C.A., 1181
 Rosetti, Dinu, 519
 Rosetti, Radu, 177, 1201
 Rostand, Edmond, 1335
 Roșcin, Mihail, 790, 1011, 1442
 Rotaru, Dan, 227, 251, 610, 762,
 996, 1058, 1065, 1092, 1099,
 1148, 1378, 1418

Rotaru, Ion, 48, 1074
 Roth, Andrei, 752
 Roth, Dieter, 371
 Rousseau, André M., 1185
 Rousselot, Jean, 502, 575
 Rousset, Jean, 409, 448, 1264
 Rouve, Pierre, 1165
 Rozen, A., 90
 Roznoveanu, Mirela, 230, 303, 323,
 351, 649, 748, 835, 915, 1078,
 1116, 1175, 1295
 Rozov, Viktor, 246
 Rudeanu, Alex., 173, 212, 303, 1030
 Rudeanu, Alexei, 164, 286, 1241,
 1243
 Ruffini, Mario, 1264
 Rufus, Milan, 802
 Rugesc, Leliei, 34
 Ruja, Alexandru, 38, 214, 329, 389,
 395, 555, 716, 754, 805, 959,
 978, 1068
 Runcanu, C., 189, 1260, 1281
 Runcanu, Marcel Constantin, 231,
 325, 405, 617, 930, 1176, 1395
 Runge, Erika, 984
 Rus, Iov, 1192
 Rusan, Romulus, 105, 184, 1159,
 1232, 1394
 Russo, Alecu, 631, 1271
 Rusu, Andrei, 29, 476, 1031
 Rusu, Gavril, 373, 502, 1226
 Rusu, Liviu, 76, 77, 144, 222, 253,
 297, 512, 518, 734, 799, 880,
 989, 1017, 1257, 1281, 1301,
 1337, 1355
 Rusu, M.N., 81, 140, 152, 199, 217,
 545, 555, 946, 1306
 Rusu, Silviu, 194, 412, 536, 714,
 753, 1190, 1342, 1416
 Rusu, Victor, 74, 285, 327, 536, 576,
 591, 630, 1346, 1376
 Ruwet, Nicolas, 999

Ruxăndoiu, Pavel, 817, 961, 1028,
 1330, 1437

S

Sadețki, A., 279
 Sadoveanu, Ion Marin, 210, 300,
 747, 770, 780, 831, 1314, 1417
 Sadoveanu, Isabela, 1044
 Sadoveanu, Laurențiu, 1263
 Sadoveanu, Mihail, 27, 33, 37, 80,
 81, 98, 99, 166, 173, 188, 212,
 252, 256, 303, 377, 411, 415,
 459, 474, 521, 534, 559, 592,
 629, 705, 709, 734, 743, 746,
 749, 760, 775, 777, 783, 812,
 826, 830, 844, 868, 874, 887,
 890, 892, 893, 918, 961, 978,
 985, 991, 1014, 1025, 1027,
 1031, 1051, 1063, 1070, 1078,
 1095, 1115, 1116, 1122, 1130,
 1147, 1176, 1190, 1229, 1231,
 1238, 1243, 1248, 1262, 1263,
 1265, 1287, 1314, 1317, 1378,
 1390, 1394, 1403, 1405, 1418,
 1425, 1453
 Sahia, Alexandru, 743, 1182
 Sala, Marius, 222
 Salles, Georges, 248
 Samošchin, Slava, 1253
 Sand, George, 729, 1173
 Sandburg, Carl, 185, 256, 779, 1000,
 1192
 Sandor, Fodor, 547
 Sándor, Kanyádi, 545, 547
 Sándor, Petőfi, 656
 Sándor, Tomcsa, 1345
 Sándor, Weöres, 426
 Sanielevici, H., 177
 Santos, Sydney, 344
 Sarandis, Ghiorghis, 339
 Sarraute, Nathalie, 834
 Sartre, Jean-Paul, 208, 1247

Sasu, Aurel, 11, 158, 191, 241, 353,
 361, 635, 783, 861, 895, 942,
 1006, 1040, 1063, 1134, 1375,
 1431
 Sav, Vasile, 72, 231, 383, 842
 Sava, Ion, 1049, 1366
 Săceanu, Amza, 26, 136, 172, 366,
 639, 667, 1180, 1245
 Sălăjan, Dorin, 233, 532, 913, 981,
 1064, 1193
 Sălăjan, Vasile, 16, 264, 284, 325,
 405, 447, 490, 533, 551, 553,
 597, 617, 672, 756, 832, 930,
 962, 1089, 1115, 1159, 1192,
 1281, 1344
 Sălceanu, Ilie, 638, 1194, 1220
 Sălcudeanu, Petre, 481, 619, 768,
 1258, 1264, 1304, 1310, 1345
 Săndulescu, Al., 31, 324, 403, 720,
 841, 920, 949, 1195, 1264, 1278,
 1336, 1338, 1343, 1346, 1370,
 1397, 1412, 1447, 1452
 Săplăcan, Radu, 772, 998, 1300,
 1346, 1430
 Săraru, Dinu, 17, 22, 26, 63, 77, 92,
 140, 197, 246, 271, 308, 330,
 433, 468, 476, 528, 556, 568,
 573, 581, 585, 603, 605, 618,
 668, 717, 747, 754, 815, 831,
 847, 888, 966, 968, 977, 1046,
 1062, 1064, 1068, 1071, 1077,
 1083, 1120, 1126, 1164, 1180,
 1245, 1256, 1264, 1276, 1286,
 1291, 1300, 1342, 1344, 1348,
 1360, 1361, 1375, 1385, 1391,
 1400, 1405, 1409, 1411, 1414,
 1416, 1421, 1441, 1445
 Sâmpetrea, Viorel, 328, 340, 700,
 760, 886, 991
 Sângeorzan, Zaharia, 19, 55, 89,
 164, 191, 193, 268, 288, 307,
 327, 412, 478, 532, 534, 553,
 587, 592, 596, 622, 687, 712,
 749, 777, 783, 868, 878, 880,
 887, 890, 918, 978, 985, 1023,
 1027, 1030, 1051, 1063, 1074,
 1095, 1115, 1148, 1178, 1229,
 1262, 1263, 1299, 1345, 1346,
 1367, 1375, 1414
 Sângereanu, Ion, 1156
 Sântimbrea, Mircea, 100, 105,
 125, 206, 567, 698, 797, 1064,
 1190, 1227, 1258, 1293, 1342,
 1356
 Sârbu, Eva, 228, 345, 482, 1209
 Sbârcea, George, 26, 897, 1345,
 1355
 Scarlat, Mircea, 48, 840, 1287, 1397
 Scărlătescu, Doru, 490, 992, 1211
 Schaer, Leon, 341
 Scheler, Max, 136
 Scherg, Georg, 119, 569, 573, 642,
 668, 797
 Scherr, Johannes, 794
 Schiff, Iulia, 1037
 Schileru, Eugen, 183
 Schober, Rita, 1185
 Schroff, W., 54, 117
 Schubert, Helga, 1130
 Schwartz, Gheorghe, 284, 551, 638,
 739, 825, 906, 915, 930
 Schwarzkopf, Elisabeth, 1165
 Scipaciov, Stepan, 222
 Scorobete, Miron, 187, 919, 930,
 1107
 Scott, Walter, 81
 Scurtu, Nicolae, 524, 625, 966
 Sebastian, Lascăr, 1001, 1158
 Sebastian, Mihail, 62, 64, 205, 640,
 747, 819, 1087, 1156, 1202, 1373
 Seceleanu, Eugen, 145, 457, 471,
 571, 589, 668, 697, 704, 728,
 745, 856, 930, 958, 1125, 1133,
 1173, 1189, 1193, 1199, 1238,

- 1256, 1258, 1276, 1292, 1295,
1318, 1340, 1380, 1393, 1433
Sedar Senghor, Leopold, 444, 448,
456, 465, 654, 1151
Segal, Erich, 300, 842
Segal, Idel, 611
Segărceanu, Ion, 29, 96, 463, 543,
610, 966, 1160, 1342
Seghers, Pierre, 85
Sekulić, Dara, 1304
Selejan, Radu, 69, 132, 534, 754,
859, 1045, 1093, 1095, 1173,
1274, 1283, 1379, 1382, 1391,
1423
Sembera, Slobodan, 984
Semenov, Iulian, 1093
Sene, Alioune, 456
Senghor, Adrien, 456
Serghi, Cella, 270, 1156, 1249
Serghie, Emil, 37, 1058, 1366
Servien, Pius, 290, 1201
Sevastos, Mihail, 1116, 1417
Sever, Alexandru, 901, 1180, 1238,
1263
Sevov, Kolio, 1051
Shakespeare, W., 247, 790, 1326,
1442
Shaw, George Bernard, 98, 366,
1222
Sheard, Sally, 811
Shiokawa, Yuoko, 1165
Sidorovici, George, 1243, 1384,
1398
Sienerth, Ștefan, 1448
Silone, Ignazio, 874
Silvestri, Artur, 42, 48, 177, 219,
273, 395, 419, 463, 559, 610,
720, 757, 865, 879, 882, 922,
967, 1129, 1147, 1171, 1181,
1201, 1268, 1304, 1386, 1438
Silvestru, Valentin, 104, 125, 192,
233, 246, 252, 271, 280, 411,
445, 493, 494, 639, 735, 787,
791, 813, 837, 846, 850, 857,
863, 891, 916, 981, 1000, 1067,
1100, 1099, 1164, 1165, 1183,
1194, 1196, 1222, 1227, 1228,
1252, 1296, 1314, 1325, 1344,
1412, 1413, 1424, 1448
Sima, Felix, 1099, 1246
Simion, Alexandru, 15, 17, 56, 90,
154, 308, 384, 580, 590, 616,
647, 832, 943, 968, 1126
Simion, Eugen, 3, 44, 67, 79, 81, 93,
94, 103, 132, 148, 179, 202, 216,
221, 236, 259, 274, 297, 301,
317, 333, 343, 349, 357, 395,
421, 430, 436, 442, 458-460, 495,
518, 545, 564, 585, 605, 611,
697, 717, 721, 741, 744, 758,
766, 769, 772, 815, 816, 823,
834, 851, 852, 866, 882, 889,
923, 929, 951, 961, 967, 988,
991, 1034, 1049, 1065, 1078,
1082, 1097, 1100, 1124, 1132,
1146, 1148, 1163, 1167, 1181,
1203, 1214, 1217, 1252, 1270,
1278, 1285, 1289, 1293, 1304,
1309, 1313, 1340, 1351, 1371,
1402, 1425, 1431
Simion, Pop, 33, 215, 290, 383, 499,
694, 706, 920, 1079, 1087, 1099,
1228, 1410
Simionescu, Mircea-Horia, 125, 515,
608, 740, 857, 906, 916, 972,
979, 1018, 1348, 1367, 1384,
1385, 1413, 145
Simon, Gheorghe, 60, 89, 307, 432,
578, 686, 711, 942, 1044, 1074,
1140, 1178, 1299
Simon, Saint, 9
Simonovic, Jan, 530
Simpson, Louis, 895

- Simuț, Ion, 104, 231, 352, 353, 492,
 882, 998, 1207, 1212, 1417, 1430
 Sin, Mihai, 57, 125, 227, 231, 232,
 271, 398, 501, 511, 648, 904,
 906, 1000, 1028, 1114, 1227,
 1335, 1449
 Sion, George, 8, 987, 1400
 Sivan, Valeri M., 1449
 Sîmpetrean, Viorel, 199
 Sîrbu, I. D., 107, 359, 477, 665,
 747, 778, 942, 1011, 1288, 1138
 Sîrbu, Valeriu, 1135, 1157, 1183
 Slavici, Ioan, 213, 228, 270, 272,
 413, 510, 889, 1031, 1318
 Slușanschi, Dan, 687
 Smărăndescu, Vasile, 532, 726, 842,
 1088, 1245, 1288, 1432
 Smeliakov, Iaroslav, 222
 Smeu, Grigore, 213, 241, 410, 605,
 1024
 Smolean, Alexandr, 90
 Snodgrass, William Dewitt, 54, 117,
 747, 844, 1121
 Solcan, Pan, 52, 723, 810, 910,
 1020, 1164
 Soliner, Verner, 60
 Soljan, Antun, 984
 Sollers, Philippe, 1431
 Söllner, Werner, 30, 34, 41, 231
 Solomon, Dumitru, 101, 119, 247,
 311, 433, 491, 505, 619, 640,
 788, 797, 1011, 1013, 1087,
 1222, 1227, 1129, 1365, 1442
 Solomos, Dionisios, 329
 Sopov, Ato, 1209
 Sorbul, Mihail, 96, 411, 795, 1296,
 1314, 1381
 Sorescu, Constantin, 26, 30, 91, 150,
 200, 225, 273, 313, 341, 460,
 464, 480, 605, 694, 760, 831,
 847, 864, 880, 887, 920, 946,
 949, 967, 989, 1031, 1046, 1091,
 1145, 1180, 1207, 1308
 Sorescu, George, 357, 496, 892,
 1317, 1434
 Sorescu, Marin, 16, 21, 40, 53, 79,
 96, 101, 105, 109, 114, 120, 131,
 149, 166, 181, 186, 197, 208,
 211, 217, 220, 235, 269, 279,
 307, 320, 327, 359, 366, 417,
 429, 430, 437, 444, 459, 516,
 534, 565, 574, 581, 586, 605,
 607, 626, 632, 648, 701, 743,
 747, 759, 777, 791, 818, 821,
 849, 870, 888, 918, 986, 1021,
 1034, 1049, 1064, 1068, 1071,
 1082, 1128, 1149, 1154, 1157,
 1178, 1180, 1182, 1202, 1207,
 1252, 1256, 1271, 1285, 1288,
 1305, 1339, 1351, 1356, 1365,
 1371, 1389, 1414, 1416, 1425,
 1433
 Sorescu, Roxana, 127, 254, 472,
 590, 649, 762, 800, 823, 1018,
 1027, 1043, 1370, 1412
 Sorgonin, Gheorghe, 1150
 Sorianu, Vlad, 90, 622, 1095
 Sorin, Rosentzveig, 1144
 Sorohan, Elvira, 490, 535, 752,
 1118, 1210
 Soter, Istvan, 1075, 1185
 Soupault, Philippe, 1325
 Soviany, Octavian, 353, 492, 998,
 1417, 1431
 Spacovschi, Anatol, 110
 Sperber, Alfred Margul, 371, 427,
 569, 1328
 Spitzer, Leo, 1431
 Spoială, Vasile, 104, 1000, 1432
 Spur, Katja, 1137, 1304
 Stadler, Ernst, 95
 Stafford, William, 895
 Stahl, Henriette Yvonne, 377, 397,
 610, 1192
 Stahl, Rudi, 1389

- Staicovici, Ianca, 110
 Stan, Constantin, 42, 96, 148, 181,
 198, 220, 278, 317, 397, 442,
 464, 520, 563, 584, 610, 721,
 758, 837, 851, 869, 883, 951,
 971, 988, 1049, 1082, 1149,
 1183, 1204, 1207, 1252, 1288,
 1291, 1351
 Stanca, Dominic, 107, 397, 402, 898,
 919, 1101, 1217, 1358, 1432
 Stanca, Horia, 492, 642, 797, 898,
 1009, 1356
 Stanca, Radu, 233, 393, 417, 425,
 857, 1011, 1111, 1192, 1277,
 1350
 Stanciu, Ion, 28, 43, 71, 219, 303,
 336, 342, 445, 453, 569, 727,
 801, 1035
 Stanciu, Virgil, 114, 895, 1241, 1323
 Stancu, Dumitru, 119, 530, 923
 Stancu, Natalia, 494, 722, 1252,
 1325
 Stancu, Zaharia, 64, 77, 86, 90, 99,
 135, 137, 152, 157, 166, 190,
 213, 232, 265, 300, 302, 308,
 309, 311, 314, 322, 337, 345,
 463, 521, 530, 542, 632, 728,
 739, 742, 746, 756, 770, 820,
 848, 874, 961, 965, 995, 1034,
 1047, 1137, 1174, 1176, 1184,
 1268, 1328, 1355, 1377, 1387,
 1394, 1406, 1426, 1453
 Stanković, Bora, 802
 Stark, Alexandru, 26, 74, 125, 341,
 797, 1227
 Starobinski, Jean, 868
 Stănculescu, Călin, 43, 46, 67, 87,
 174, 219, 461, 543, 696, 837,
 839, 855, 883, 950, 1183, 1349,
 1360, 1369, 1389, 1402
 Stănculescu, Nina, 208, 258, 265,
 1019
 Stănescu, Gabriel, 233, 335, 340,
 471, 886, 991, 1010, 1090, 1144,
 1151, 1162, 1176, 1186, 1207,
 1294
 Stănescu, Mihai, 494, 1278, 1318,
 1398
 Stănescu, Nichita, 12, 16, 21, 27, 28,
 32, 38, 41, 47, 53, 55, 56, 64, 71,
 77, 78, 86, 99, 115, 121, 126,
 140, 145, 153, 166, 179, 193,
 222, 224, 232, 252, 260, 307,
 318, 329, 335, 340, 343, 345,
 364, 368, 374, 380, 389, 398,
 411, 416, 430, 434, 444, 445,
 459, 507, 512, 521, 528, 564,
 566, 632, 672, 673, 701, 707,
 721, 728, 743, 746, 757, 772,
 777, 799, 800, 802, 810, 821,
 825, 849, 858, 870, 888, 899,
 916, 924, 953, 961, 986, 995,
 1010, 1021, 1130, 1148, 1154,
 1186, 1196, 1212, 1219, 1249,
 1256, 1269, 1274, 1278, 1281,
 1286, 1328, 1376, 1392, 1404,
 1421, 1425, 1441
 Stănilă, Marius, 543, 564, 837, 865,
 1171
 Steinbeck, John, 77
 Steiner, George, 1103
 Steinhardt, Nicolae, 127, 254, 515,
 649, 749, 800, 867, 907, 930,
 1008, 1013, 1018, 1227, 1229,
 1321
 Stelaru, Dimitrie, 112, 328, 335,
 849, 1108
 Stephani, Klaus, 569
 Stere, Constantin, 282, 377, 379,
 827, 1240, 1259
 Stere, Ernest, 171, 268
 Sterescu, Doina, 99, 140, 397, 473,
 950, 1279
 Steriade, Michel (Mihail), 344, 746,
 844

- Sterian, Margareta, 520
 Stetcu, Nicolae Grigore, 411, 1095, 1196
 Stevens, Wallace, 330
 Stoe, Nicolae, 135, 156, 213, 341, 1140, 1422
 Stoenescu, Virgil, 317, 358, 790, 1109, 1221, 1365, 1405, 1411
 Stoffel, Emmerich, 1150
 Stoian, Mihai, 30, 41, 82, 199, 206, 400, 520, 609, 838, 878, 961, 1074, 1091, 1433
 Stoian, Niculae, 13, 29, 321, 543, 606, 653, 726, 745, 837, 855, 884, 926, 952, 1079, 1172, 1237, 1339, 1390
 Stoica, George Răzvan, 371, 646, 1331
 Stoica, Gheorghe, 119, 129, 665
 Stoica, Marian, 764, 1092, 1205
 Stoica, Petre, 56, 95, 117, 150, 245, 314, 534, 746, 821, 1157, 1176, 1324
 Stoica, Traian, 29, 94, 144, 174, 197, 216, 310, 330, 392, 415, 436, 470, 705, 804
 Stoicescu, Nicolae, 582, 1048, 1065, 1204, 1249, 1437
 Stoiciu, Constantin, 318, 517, 562, 616, 817, 869, 1127, 1209, 1285, 1310
 Storch, Franz, 15, 415, 517, 538, 667, 675, 732, 989
 Storck, Karl, 606
 Stratan, Ion, 48, 480, 696, 760
 Streinu, Vladimir, 62, 166, 418, 485, 806, 810, 1032, 1104, 1203, 1281, 1294, 1340, 1412, 1421, 1450
 Sturzu, Corneliu, 22, 30, 199, 328, 454, 478, 491, 553, 607, 731, 864, 879, 1077, 1144, 1207, 1220, 1263, 1342, 1358, 1378, 1397
 Suchianu, D.I., 512
 Suci, Gheorghe S., 592, 731, 862, 916, 1297
 Suci, Gheorghe, 67, 199, 518, 564, 582, 613, 988
 Suci, Titus, 749, 825, 1259
 Suci, Toma, 244, 895, 1325
 Sulguin, Mikul, 1314
 Suong, Nguyen, 1035
 Surdu, Alexandru, 215, 451, 767, 913, 989
 Suru, George, 580, 749, 1063, 1157, 1215, 1297, 1324, 1378, 1398
 Sutor, Constantin, 398
 Sylva, Carmen, 1244
 Szajna, Josef, 1371
 Szekereş, Alexandru, 698
 Szemlér, Ferenc, 705
 Szilágyi, Domokos, 1240, 1325
 Szilvási, Lajos, 1037
 Szuperski, Zbigniew, 759
 Szymborska, Wisława, 479, 870, 959, 1027, 1091
- ## Ş
- Şahighian, Alexandru, 83, 278, 779
 Şaitiş, Petre, 498
 Şalamberidze, Otari, 1174
 Şandru, Areta, 42, 721, 923
 Şandru, Mircea Florin, 29, 56, 81, 95, 102, 145, 198, 254, 278, 319, 357, 397, 464, 543, 584, 696, 698, 721, 740, 817, 837, 851, 883, 951, 969, 988, 1049, 1082, 1146, 1183, 1186, 1252, 1288, 1351, 1389, 1393, 1436
 Şeitan, Ioan George, 749, 1016, 1068, 1334
 Şerb, Ioan, 536, 634, 647, 708, 733, 808, 910, 1333, 1378

- Șerban, Corneliu, 973, 1079, 1202
 Șerban, Geo, 111, 783, 1005, 1103, 1218
 Șerban, Ion D., 758, 869, 971, 1405
 Șerban, Ion Vasile, 775, 810, 1309
 Șerban, V., 329, 390, 413, 434, 479, 536, 555, 736, 805, 825, 858, 979, 1037, 1085, 1135, 1157, 1189, 1238, 1257, 1378
 Șerbănescu, Mircea, 1037, 1157, 1293
 Șerbănescu, Tia, 47, 173, 215, 261, 300, 852, 862, 925, 985, 1317, 1373
 Șerbu, Valentin, 126, 294, 897, 1115, 1137, 1167, 1444
 Șeskin, V., 90
 Șincai, Gheorghe, 125, 328, 405, 813, 1040, 1258
 Șireagu, Octavian, 361, 382, 1107
 Șklovski, Viktor, 623
 Șolohov, M., 1254
 Șora, Gheorghe, 140, 1174
 Șora, Mariana, 827
 Șora, Mihai, 478, 1043
 Șorobetea, Aurel, 43, 56, 145, 202, 231, 251, 357, 502, 638, 645, 785, 906
 Ștefanache, Corneliu, 22, 24, 56, 58, 101, 164, 168, 876, 927, 928, 1118, 1119, 1174, 1175
 Ștefănescu Delavrancea, Barbu, 593, 767
 Ștefănescu, Al.I., 821, 1268, 1405
 Ștefănescu, Alexandru, 48, 302, 366, 391, 457, 622, 727, 872, 1036, 1172, 1356, 1368, 1395
 Ștefănescu, Ion Traian, 30, 41, 42, 665, 673
 Ștefănescu, Mircea, 281, 863, 1127, 1305, 1365
 Ștefoi, Elena, 279, 480, 544, 991, 1144, 1151, 1174, 1176, 1207, 1300, 1346, 1390
 Ștefuriuc, Constantin, 76, 178, 220, 553, 1095
 Știopul, Savel, 1127
 Știrbey, Barbu, 980
 Știrbu, Viorel, 67, 517, 1201
 Știreanu, Octavian, 29, 587, 1352
 Ștrempel, Gabriel, 262, 752, 1003
 Șukșin, Vasili, 101
 Șuluțiu, Octav, 72, 80, 88, 242, 261, 272, 316, 323, 511, 515, 646, 948, 987, 1134, 1181
 Șuteu, Flora, 108, 215, 744
- ### T
- Tabart, Marielle, 209, 1119
 Tacciu, Elena, 446, 730, 1342
 Tacha Spear, Athena, 1119, 1165
 Tacu, Alexandru, 194, 269, 306, 714, 753
 Tagore, Rabindranath, 1219
 Taine, H., 1305
 Talos, Ion, 623, 782, 983, 1012, 1238
 Tamás, Anna, 96
 Tanașoca, Nicolae-Șerban, 720
 Tartler, Grete, 148, 201, 278, 317, 389, 398, 442, 543, 585, 697, 741, 817, 851, 883, 924, 971, 988, 1149, 1202, 1270, 1304, 1370, 1406
 Tarța, Vasile, 1192, 1193
 Tasos, Alexandru, 543
 Tașcu, Valentin, 25, 104, 113, 199, 241, 361, 363, 497, 782, 784, 891, 897, 982, 1000, 1007, 1072, 1088, 1105, 1212, 1213, 1216, 1218, 1252, 1315, 1432
 Tatu, Mihai, 1090, 1207, 1390
 Tatulici, M., 29, 48, 1186, 1390

Tatulici, Mihai, 9, 29, 83, 98, 448,
 473, 492, 519, 523, 596, 740,
 887, 930, 946, 1091, 1232, 1373
 Tănase, Alexandru, 129, 354, 404,
 587, 627, 813, 1085, 1121, 1351
 Tănase, Dinu, 345, 481, 1034, 1370,
 1391
 Tănase, Maria, 954
 Tănase, Nicuță, 16, 105, 206
 Tănase, Stelian, 1203, 1269
 Tănase, Victoria, 1057
 Tănase, Virgil, 1284, 1291
 Tănăsache, Ilie, 40, 105, 206, 413,
 650, 674, 1281, 1346
 Tănăsescu, Antoaneta, 986, 1058,
 1200, 1211
 Tănăsescu, Manuela, 267, 1141,
 1285
 Tărchilă, Dan, 215, 281, 477, 493,
 524, 548, 578, 764, 1130, 1314,
 1350, 1365, 1421, 1443
 Tăslăuanu, Octavian C., 136, 243,
 1113, 1200
 Tăușan, Victoria Ana, 880, 928, 988,
 1012, 1020
 Tăutu, Nicolae, 16, 384, 717, 1133,
 1328, 1417
 TâmpEANu, Scarlat Barbu, 80, 459
 Târziu, Alexandra, 74, 105, 797
 Tbardovski, Alexandr, 1253
 Tedorescu, Virgil, 979, 1190
 Teh-Hua, Ciang, 1082
 Tell, Christian, 628
 Tell, Wilhelm, 496
 Tenkei, Tibor, 204
 Teodoreanu, Ionel, 229, 282, 377,
 483, 932, 1031, 1142, 1147
 Teodoreanu, Păstorel, 797
 Teodorescu, Ecaterina-Gabriela,
 1300
 Teodorescu, Ion Dumitru, 91, 832,
 290
 Teodorescu, Leonida, 118, 471, 477,
 505, 586, 790, 901, 1011, 1024,
 1174, 1180, 1183, 1326, 1442
 Teodorescu, Tudor, 1058, 1081,
 1175, 1382
 Teodorescu, Virgil, 7, 56, 69, 131,
 168, 206, 214, 234, 240, 245,
 374, 389, 435, 456, 489, 521,
 530, 537, 567, 604, 607, 632,
 665, 668, 674, 701, 779, 785,
 806, 821, 848, 961, 1004, 1024,
 1085, 1109, 1135, 1150, 1174,
 1207, 1278, 1292, 1313, 1328,
 1369, 1378, 1401, 1405, 1410,
 1439, 1445, 1453
 Teodorovici, Sergiu, 165
 Teodoru, Eugen, 70, 950, 1120, 1296
 Tertulian, N., 115, 1086, 1200, 1240
 Thanh, Phan Thi, 638
 Theodorescu, Cicerone, 240, 817,
 928
 Theodorescu, Răzvan, 185, 631, 975,
 991, 1032, 1185
 Theodoru, Radu, 19, 79, 468, 568,
 640
 Thibaudet, A., 1437
 Thomas, Dylan, 981
 Tibor, Bálint, 705
 Tielsch-Felzman, Ilse, 984
 Tihan, T., 893, 1007, 1437
 Timcu, George, 411, 419, 748, 778,
 845, 890, 895, 962, 1384
 Timică, George, 1165
 Timpeanu, Scarlat Barbu, 1003
 Timuș, Ioan, 255
 Tiron, Napoleon, 1128
 Tita, Ștefan, 125, 1170, 1222
 Titel, Sorin, 27, 31, 49, 57, 85, 156,
 199, 207, 214, 264, 304, 381,
 406, 425, 473, 531, 616, 695,
 730, 815, 816, 827, 832, 860,
 915, 950, 961, 968, 1005, 1027,

- 1037, 1058, 1076, 1087, 1097,
1147, 1152, 1159, 1190, 1259,
1344, 1356, 1400
Titulescu, Nicolae, 902, 1053
Toboşaru, Ion, 249, 506, 634, 641,
793, 900, 1014, 1449
Tocilescu, Alexandru, 1270
Todoran, Eugen, 270, 413, 580, 989,
1085, 1134
Todoran, Romulus, 983, 1012, 1238
Todorov, Tzvetan, 139, 491, 1215
Todosia, Mihai, 98, 101, 169
Toffler, Alvin, 857
Tohăneanu, Alexandru, 1342
Tolcea, Marcel, 1150
Tolstoi, Alexei, 81
Toma, Sorin, 555, 1155
Tomescu, Georgeta, 358
Tomozei, Gheorghe, 23, 49, 56, 78,
82, 101, 105, 108, 183, 188, 196,
203, 214, 258, 263, 298, 327,
339, 350, 363, 413, 417, 477,
555, 564, 567, 587, 592, 667,
722, 779, 844, 849, 896, 946,
1148, 1159, 1172, 1205, 1230,
1243, 1280, 1284, 1288, 1292,
1321, 1328, 1334, 1395, 1418,
1434, 1440
Tomuş, Mircea, 119, 249, 297, 370,
507, 635, 643, 698, 708, 794,
830, 842, 902, 1003, 1012, 1110,
1113, 1223, 1327, 1378, 1445
Tonegaru, C., 516, 875, 1308
Tonitza, Nicolae, 423
Topârceanu, George, 282, 302, 307,
310, 351, 372, 373, 384, 1205,
1295
Tornea, Florin, 640, 1222, 1327
Torynopol, Victor, 1190
Tott, Rodica, 267, 797, 1227
Traian, Angela, 306, 403, 603, 757,
1264
Traianu, Mihai, 187, 828, 916, 1137,
1241
Trandafir, C., 515, 907, 997, 1092,
1095, 1311, 1336, 1451
Tranströmer, Tomas, 181
Tricolici, Chiril, 134, 875, 1367
Trifu, Mircea, 322, 797, 1048, 1158,
1218, 1258
Trifu, Sever, 208, 242, 251, 353,
363, 637, 1396
Trivale, Ion, 177, 1447
Tronsson, R., 1184
Tsatsos, Constantin, 69, 71, 330, 364
Tsatsos, Ioanna, 326, 828, 1006
Tuchilă, Costin, 261, 341, 480, 524,
570, 625, 760, 835, 887, 991,
1091, 1152, 1186, 1207, 1308,
1390, 1418
Tudor, Eugenia, 207, 648, 717,
1115, 1229, 1451
Tudoran, Dorin, 22, 56, 72, 80, 84,
95, 145, 178, 220, 259, 293, 315,
334, 396, 418, 443, 462, 544,
564, 609, 696, 731, 735, 757,
817, 837, 849, 867, 923, 930,
987, 1032, 1063, 1101, 1125,
1133, 1148, 1167, 1183, 1193,
1199, 1215, 1248, 1257, 1269,
1286, 1294, 1295, 1318, 1349,
1354, 1356, 1378, 1380, 1387,
1405, 1409, 1421, 1433
Tudoran, Radu, 87, 132, 330, 445,
481, 496, 568, 638, 800, 884,
972, 1251, 1293, 1344
Tulbure, Victor, 7, 28, 100, 105,
536, 567, 587, 745, 921, 953,
967, 973, 1051, 1150, 1305
Tupan, Marius, 26, 125, 267, 717,
797, 845, 930, 1449
Turcuş, Aurel, 38, 195, 580, 927,
1031, 1355

Turtureanu, Nicolae, 22, 90, 164,
195, 288, 387, 433, 440, 452,
478, 491, 535, 552, 753, 946,
1045, 1119, 1144, 1196, 1262,
1264, 1346, 1416
Turturică, C., 797
Tutungiu, Paul, 96, 118, 195, 222,
234, 314, 365, 504, 758, 789,
1187, 1222, 1379, 1405, 1411,
1442
Tzara, Tristan, 732, 1004, 1128,
1280
Tzedun, Mao, 1042, 1054, 1056,
1059, 1061, 1062, 1065, 1121
Tzi, Lao, 955

T

Țarălungă, Ecaterina, 207, 473, 980,
1159
Țațomir, Nicolae, 20, 171, 814, 966,
1416
Țăranu, Ion, 134, 138, 164, 213, 328,
504, 732, 740, 753, 1105
Țărnea, George, 7, 30, 34, 39, 41,
60, 67, 70, 294, 303, 308, 389,
420, 584, 587, 627, 655, 701,
705, 763, 812, 837, 1099, 1264,
1356, 1410
Țepeneag, D., 77, 1285
Țepeș, Vlad, 281, 534, 572, 626,
1020, 1258, 1272, 1348, 1349,
1350, 1366, 1369, 1373, 1381,
1398, 1404, 1421, 1436, 1437,
1443
Țeposu, Radu G., 29, 231, 232, 352,
491, 772, 887, 999, 1091, 1107,
1208, 1212, 1417, 1430, 1431
Țic, Nicolae, 89, 105, 206, 290, 425,
481, 509, 519, 570, 613, 707,
761, 832, 874, 1081, 1125, 1254
Țiganiuc, Dumitru, 306, 382, 433,
535, 536, 817, 1219

Țigănescu, Liliana, 99, 991, 1091
Țincu, Bucur, 898, 1003, 1161, 1370
Țiplea, Gheorghe, 534, 981, 1333,
1399
Țirioi, Nicolae, 802, 1157, 1342,
1355, 1453
Țoca, Mircea, 245, 785, 1009, 1324,
1325
Țoiu, Constantin, 49, 70, 84, 132,
187, 201, 202, 300, 322, 324,
336, 357, 384, 390, 401, 409,
447, 515, 573, 583, 618, 619,
643, 669, 708, 760, 769, 819,
832, 836, 846, 891, 959, 968,
1006, 1016, 1026, 1037, 1038,
1057, 1086, 1135, 1137, 1158,
1175, 1209, 1212, 1256, 1278,
1341, 1361, 1364, 1374, 1375,
1379, 1380, 1384, 1406, 1408,
1409, 1414, 1433, 1435, 1453
Țopa, Tudor, 57, 58, 219, 1384
Țuculescu, Ion, 1091
Țuculescu, Radu, 492, 929, 1137,
1335
Țugui, Haralambie, 20, 22, 125, 138,
171, 194, 268, 412, 471, 478,
536, 637, 638, 685, 688, 712,
714, 797, 918, 924, 983, 1024,
1060, 1068, 1283, 1292, 1299,
1324
Țugui, Ion, 40, 78, 607, 944, 1032,
1143, 1144, 1159, 1268, 1382
Țugui, Pavel, 234, 775, 892, 1031,
1317

U

Udrea, Cornel, 79, 145, 174, 187,
197, 217, 272, 311, 392, 415,
436, 457, 573, 589, 671, 785,
981, 1010, 1068, 1133, 1156,
1256, 1358, 1416, 1440
Udrea, Dumitru, 110, 206, 237, 471,
496, 924, 1049, 1157

- Udrea, Silvia, 126, 252, 374, 512,
648, 799, 906, 1017, 1115, 1228,
1334, 1450
- Udroiu, Neagu, 206, 565, 1317,
1340, 1366, 1409, 1416
- Uglar, Iosif, 537, 664, 1122
- Uhland, Ludwig, 1356
- Ujică, Andrei, 696, 730, 805, 827,
1003, 1022, 1274
- Ulici, L., 48, 225, 340, 480, 1023,
1309
- Ulici, Laurențiu, 9, 32, 43, 50, 55,
71, 75, 85, 99, 103, 134, 137,
140, 148, 156, 208, 209, 210,
211, 214, 227, 263, 264, 297,
304, 305, 316, 323, 326, 351,
381, 386, 395, 403, 409, 416,
425, 440, 447, 452, 461, 473,
490, 491, 512, 516, 520, 531,
534, 550, 575, 577, 595, 613,
617, 623, 643, 670, 708, 730,
733, 749, 760, 778, 807, 836,
837, 842, 860, 869, 870, 875,
887, 915, 920, 929, 931, 933,
935, 936, 939, 940, 950, 965,
981, 1007, 1027, 1039, 1058,
1064, 1071, 1117, 1144, 1159,
1176, 1191, 1207, 1224, 1240,
1259, 1280, 1296, 1303, 1304,
1344, 1356, 1361, 1363, 1364,
1380, 1384, 1395, 1413, 1450
- Ulmu, Bogdan, 355, 792, 924, 950,
971, 988, 1011, 1033, 1049,
1170, 1252, 1370
- Ungar, Reimar Alfred, 1016, 1112,
1449
- Ungheanu, Mihai, 25, 40, 57, 66, 80,
95, 146, 178, 201, 218, 224, 236,
272, 287, 297, 293, 314, 333,
334, 396, 417, 438, 457, 462,
495, 518, 541, 558, 590, 609,
628, 695, 719, 733, 739, 754,
757, 803, 804, 815, 816, 837,
849, 866, 883, 907, 920, 922,
934, 948, 950, 955, 961, 965,
967, 970, 986, 1032, 1047, 1058,
1063, 1079, 1124, 1147, 1150,
1167, 1182, 1199, 1203, 1247,
1267, 1286, 1302, 1324, 1349,
1356, 1361, 1368, 1403
- Ungherea, Olimpian, 110, 239, 893,
920
- Ungureanu, Cornel, 38, 61, 77, 91,
172, 195, 189, 214, 244, 264,
270, 304, 308, 329, 381, 389,
413, 433, 445, 452, 480, 518,
555, 569, 622, 688, 716, 736,
796, 805, 825, 857, 891, 922,
944, 978, 985, 1017, 1023, 1037,
1056, 1093, 1095, 1128, 1134,
1138, 1157, 1173, 1190, 1238,
1256, 1277, 1341, 1355, 1378,
1394, 1425, 1453
- Ungureanu, Gh., 37, 89, 813, 878
- Updike, John, 264
- Ureche, Damian, 60, 62, 688, 924,
927, 1085, 1120, 1134, 1135,
1157, 1189, 1257
- Ureche, Grigore, 131, 194, 721, 736,
1118, 1226, 1405, 1418
- Urechea, V.A., 359
- Urettakos, Nikiforos, 338
- Uricariu, Doina, 42, 148, 178, 223,
273, 315, 335, 397, 402, 417,
440, 480, 519, 695, 739, 758,
817, 835, 850, 881, 949, 969,
1033, 1063, 1148, 1160, 1180,
1183, 1185, 1189, 1191, 1207,
1248, 1293, 1304, 1323, 1331,
1344, 1346, 1349, 1357, 1370,
1421, 1434
- Uricaru, Eugen, 114, 240, 231, 351,
406, 756, 785, 876, 893, 930,
962, 1322, 1378, 1436, 1437

Ursachi, Mihai, 7, 22, 56, 68, 91,
108, 150, 164, 187, 263, 302,
314, 372, 382, 388, 416, 440,
449, 478, 512, 535, 714, 799,
849, 976, 1064, 1091, 1262,
1347, 1356, 1384, 1399
Ursu, Liliana, 279, 420, 463, 696,
883, 991, 1202, 1287, 1304,
1394, 1404
Ursu, Timotei, 43
Uscătescu, George, 183, 187, 382
Uşakov, Dimitri, 1325
Utan, Sever, 206
Utan, Tiberiu, 16, 100, 112, 174,
321, 552, 572, 694, 701, 717,
807, 817, 849, 961, 991, 1132,
1135, 1356, 1376

V

Vadim Tudor, Corneliu, 26, 81, 220,
322, 469, 547, 803, 823, 1021,
1026, 1046, 1055, 1062, 1077,
1157, 1385
Vaida, Mircea, 48, 51, 187, 207,
208, 284, 325, 533, 553, 575,
591, 671, 709, 733, 962, 1072,
1297, 1380
Vainer, Nelson, 344
Vajda, G., 1075
Vajda, Szusza, 98
Valea, Lucian, 22, 233, 364, 433,
553, 591, 842, 864, 984, 1440
Valeri, Diego, 623
Valéry, Paul, 776, 873, 1432
Valetas, Kostas, 117, 502, 746, 1323
Valter, Richard, 139
Vampilov, Aleksandr, 640, 740
Van Daniken, Erik, 1416
Van Herp, Jacques, 345
Vandercammen, Edmond, 1176,
1177
Vanghelov, Atanas, 1209

Varga, Viorel, 317, 328, 493, 923,
1118, 1179
Varma, Shrikant, 82
Vartic, Elisabeta, 307, 524, 625, 753,
1145
Vartic, Ion, 122, 231, 353, 492, 772,
998, 1111, 1417, 1446
Varvari, Valeriu, 502, 756, 929,
1296
Vasile, Geo, 214, 222, 1171
Vasile, Marian, 150, 441, 1201,
1412, 1434
Vasilescu, Emil, 39, 46, 173, 196,
286, 310, 326, 413, 444, 722,
831, 852, 921, 956, 1265, 1275,
1373, 1390, 1408
Vasilescu, Stelian, 52, 75, 104, 233,
251, 252, 271, 354, 623, 784,
1252
Vasilescu-Capsali, Nicolae, 25, 80,
1368
Vasiliev, B., 247
Vasiliu, Gabriel, 1448
Vasiliu, Lucian, 579, 753, 831, 864,
1119, 1144, 1162, 1220, 1300,
1346, 1416
Vasiliu, Tudor, 572, 799, 908, 1345
Vasiliu-Birlic, Grigore, 1165
Vatamaniuc, Dimitrie, 398., 637,
1161, 1238, 1299, 1303
Văcărescu, Elena, 965, 1043, 1295,
1336
Văcărescu, Iancu, 81
Văcărescu, Ienăchiță, 354, 1095,
1115
Văjeu, Titus, 212, 342, 609, 637,
760, 1416
Vâlcu, Teofil, 504, 554, 714, 1141,
1365
Vântu, Victor, 813, 831, 844, 846,
971, 1213

- Vârgolici, Teodor, 323, 591, 828,
961, 987, 1007, 1178, 1181,
1240, 1254, 1365
- Vârgolici, Theodor, 1172, 1180,
1254, 1342
- Velea, Nicolae, 40, 335, 531, 564,
583, 607, 862, 874, 889, 918,
927, 969, 986, 1082, 1125, 1126,
1147, 1269
- Velea, Stan, 339, 716, 1196
- Venturi, Lionello, 187
- Verdeț, Ilie, 664, 665, 666
- Vergu Dumitrescu, Ion, 134, 532,
962
- Verne, Jules, 1383
- Veroiu, Mircea, 79, 196, 270, 272,
278, 696, 819, 1350
- Verona, Dan, 95, 206, 225, 314, 440,
479, 480, 531, 577, 584, 696,
808, 812, 817, 837, 849, 878,
884, 906, 1008, 1146, 1278, 1287
- Veronica, Cornea, 740
- Versavia, Vasile, 42, 81, 743, 971
- Vesa, Vasile, 112, 364, 633
- Vetișanu, Vasile, 172, 261, 301, 401,
506, 545, 642, 754, 1185
- Vianu, Ion, 30, 57, 73, 155, 286,
373, 445, 569, 644, 649, 720,
729, 890
- Vianu, Tudor, 62, 69, 73, 99, 166,
172, 176, 183, 210, 219, 227,
229, 262, 298, 300, 316, 359,
382, 421, 453, 485, 535, 578,
636, 853, 898, 903, 917, 948,
985, 986, 991, 1016, 1023, 1031,
1056, 1104, 1118, 1124, 1136,
1142, 1159, 1178, 1280, 1289,
1292, 1356, 1402
- Viciu, Alexiu, 474, 983, 1012, 1238
- Vicol, Dragoș, 98, 268, 286, 389,
510, 519, 916, 941, 945, 983,
1284, 1286, 1293, 1328, 1344,
1417
- Vicol, Sterian, 148, 580, 721
- Vien, Che Lan, 638
- Vieru, Grigore, 101, 1174, 1296
- Vigorelli, Giancarlo, 1004
- Vikulov, Serghei, 1010
- Villon, François, 283, 875
- Vinea, Ion, 51, 110, 185, 186, 209,
256, 318, 461, 533, 636, 756,
806, 860, 1004, 1076
- Vintilă, Mircea, 837, 885
- Vintilă, Petru, 79, 101, 118, 228,
266, 542, 821, 826, 857, 1131,
1151, 1172, 1254, 1327, 1357,
1365, 1378, 1422
- Visarion, Alexa, 81, 420, 570, 916,
924, 1170, 1270
- Visconti, Luchino, 805
- Vissarion, I.C., 1369
- Vișan, Constantin, 398, 694, 839
- Vișinescu, Victor, 356, 443, 753
- Vișniec, Matei, 223, 328
- Viteazul, Mihai, 74, 125, 441, 493,
511, 563, 570, 594, 696, 768,
925, 946, 950, 959, 965, 975,
991, 1009, 1020, 1033, 1040,
1090, 1131, 1232, 1386, 1391,
1438
- Vîgotski, S., 1448
- Vîjeu, Titus, 270, 303, 892, 1100
- Vlad, Alexandru, 231, 929, 1193,
1220, 1417
- Vlad, Gheorghe, 788, 1109, 1314
- Vlad, Ion, 10, 33, 50, 51, 71, 85, 90,
113, 134, 166, 188, 263, 264,
285, 297, 300, 304, 324, 327,
343, 382, 395, 404, 407, 410,
419, 431, 436, 455, 457, 474,
480, 492, 553, 576, 592, 596,
617, 636, 643, 687, 688, 708,
749, 770, 801, 810, 828, 881,
930, 962, 1019, 1027, 1071,
1088, 1104, 1137, 1159, 1176,

1241, 1259, 1269, 1280, 1296,
 1309, 1310, 1344, 1358, 1380,
 1396, 1413
 Vladimirescu, Tudor, 91, 105, 536,
 594, 1050
 Vladislav, Letiția, 397, 464, 584,
 1167, 1303, 1394, 1404, 1405
 Vlahos, Anghelos S., 245, 345, 1323
 Vlahuță, Alexandru, 209, 813, 864,
 1169, 1292
 Vlaicu, Aurel, 305, 325, 532, 673
 Vlasiu, Ion, 184, 617, 673, 1071
 Vlatković, Dragoljub, 802
 Vodă Căpușan, Maria, 1241, 1315,
 1365, 1438, 1448
 Vodă, Eugenia, 570
 Voican, Gelu, 1200
 Voiculescu, Constantin, 144, 471,
 1370
 Voiculescu, Vasile, 21, 110, 112,
 132, 238, 314, 327, 344, 581,
 610, 648, 732, 747, 795, 893,
 918, 931, 1024, 1147, 1174,
 1176, 1194, 1271, 1280, 1289,
 1328, 1376, 1431
 Voisard, Alexandre, 185
 Voisine, Jacques, 1075, 1184
 Voitec, Ștefan, 664, 956
 Voitin, Alexandru, 98, 249, 280,
 366, 478, 542, 669, 685, 722,
 760, 847, 991, 1037, 1109, 1180,
 1307
 Volodin, A., 205
 Volponi, Paolo, 71, 260
 Volponi, Paulo, 260
 Vor, Jon Ur, 364
 Vornicescu, N., 1143, 1238, 1263
 Vornicu, Mihai, 590, 1371, 1412
 Voronca, Ilarie, 209, 732, 783, 1004,
 1070, 1176, 1280
 Voronko, Platon, 1296
 Voznesenski, Andrei, 359

Vrancea, Ileana, 59, 57, 99, 126,
 127, 196, 629, 1217, 1268
 Vranceanu, Ioan Gheorghe, 1438
 Vranceanu, Dragoș, 16, 23, 33, 48,
 301, 402, 575, 800, 885, 1099,
 1251, 1273
 Vuia, Traian, 195, 580
 Vulcan, Iosif, 98
 Vulcănescu, Romulus, 1062
 Vulpescu, Ileana, 102, 374, 797,
 800, 831, 1004
 Vulpescu, Romulus, 26, 251, 257,
 307, 362, 415, 426, 493, 567,
 668, 776, 892, 1037, 1056, 1087,
 1100, 1135, 1182, 1190, 1251,
 1275, 1384

W

Wakoski, Diane, 279, 302, 390, 407,
 433, 565, 895
 Wald, H., 104, 233, 354, 493, 623,
 892, 1432
 Wallner, Cristian, 984
 Walther, E., 1044
 Weber, Max, 136
 Weicker, Regine, 1389
 Weimann, Robert, 1184
 Weinert, Erich, 1328
 Weisstein, U., 1075
 Wellek, René, 1075, 1185
 Whitman, Walt, 108, 779, 987, 1196
 Wilder, Thornton, 687
 Williams, Tennessee, 208, 279, 982
 Williams, William Carlos, 716, 891
 Wilson, Keith, 895
 Winter, Richard, 664
 Wittstock, Erwin, 15
 Wolf, Friedrich, 1326
 Woolf, Virginia, 1356
 Wright Mills, C., 506
 Wright, James, 895

X

Xenopol, A.D., 1405

Y

Yourcenar, Marguerite, 364

Z

Zaciu, Mircea, 10, 29, 47, 48, 49, 70,
96, 98, 186, 197, 209, 219, 258,
264, 297, 307, 316, 445, 477,
497, 352, 569, 573, 580, 617,
620, 636, 643, 650, 672, 735,
827, 853, 881, 886, 896, 905,
920, 997, 998, 1011, 1105, 1152,
1157, 1181, 1206, 1220, 1260,
1278, 1319, 1378, 1411, 1436

Zagajewski, Adam, 479

Zaharia-Filipaș, Elena, 984, 1038

Zajzony, Rab Istvan, 764

Zalis, Henri, 25, 26, 178, 264, 648,
741, 814, 1065, 1077, 1217,
1244, 1293, 1301, 1367, 1399

Zambaccian, 484

Zamfir, Lucia, 365

Zamfir, Mihai, 40, 95, 177, 273, 295,
316, 519, 590, 719, 738, 1158,
1266, 1368

Zamfir, Vasile, 479, 688, 814, 817,
842, 893, 929, 1071, 1074, 1284,
1394, 1410

Zamfirescu, Dan, 8, 26, 43, 66, 203,
208, 215, 222, 272, 307, 319,
323, 357, 401, 403, 419, 431,
435, 438, 457, 472, 493, 494,
534, 570, 571, 591, 617, 626,
687, 760, 778, 831, 854, 862,
916, 960, 970, 1003, 1012, 1068,
1114, 1192, 1223, 1272, 1285,
1297, 1306, 1309, 1318, 1339,
1349, 1359, 1369, 1372, 1416

Zamfirescu, Duiliu, 329, 719, 796,
807, 821, 1058, 1091, 1149,

1201, 1209, 1216, 1238, 1264,
1299, 1311, 1409, 1423, 1432

Zamfirescu, Ion, 252, 280, 359, 468,
494, 568, 778, 880, 1102, 1184,
1301, 1318, 1348

Zamfirescu, Mihail, 62, 463, 795,
1180, 1201, 1295, 1314, 1365

Zamfirescu, Violeta, 258, 280, 465,
473, 921, 1100, 1127, 1174,
1251, 1260, 1388, 1405

Zanc, Grigore, 83, 135, 208, 243,
294, 445, 492, 509, 523, 569,
623, 808, 962, 1017

Zand, Robert, 1423

Zane, Gheorghe, 87, 111, 151, 160,
172, 186, 207, 258, 384, 850

Zapas, Tasos, 898

Zarifopol, Paul, 62, 92, 194, 360,
377, 532

Zavati, Mariana, 534, 830

Zăinescu, A.I., 220, 884, 924, 950,
1124, 1356

Zăpârțan, Liviu, 231, 240

Zărnescu, Constantin, 12, 71, 189,
234, 242, 304, 325, 425, 617,
630, 756, 832, 837, 930, 1075,
1159, 1192, 1355, 1395

Zegreanu, Aurel Gr., 511, 916, 1010,
1440

Zeletin, C.D., 352, 1202

Zeletin, Ștefan, 853

Zemer, Hannah, 568

Zervos, Christian, 183

Zilieru, Horia, 22, 101, 171, 194,
228, 502, 530, 554, 668, 740,
753, 797, 831, 849, 859, 1045,
1069, 1092, 1150, 1163, 1191,
1218, 1347, 1378, 1449

Zincă, Haralamb, 542, 826, 1032,
1191, 1262, 1375

Zissu, Mihai, 856

Živanov, Dušica, 802, 1453

Živković, Mirko, 802	Zotta, Ovidiu, 105, 206, 355, 843,
Zola, Émile, 329, 1440	875, 1390
Zoltán, Czegő, 471	Zsolt, Galfalvi, 813
Zoltán, Franyó, 67, 99, 330, 528	Zub, Alexandru, 289, 367, 535, 553,
Zoltán, Márki, 1410	597, 752, 946, 1061, 1178, 1366
Zoltán, Rostás, 231	Zumthor, Paul, 1307
Zotta, Al., 1436	Županski, Đoka, 801